Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

g. Prunelle d'm.m.

ΜΑΡΚΟΥ 400015

ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI ANTONINI IMPERATORIS

de rebus suis, *sive* de eis qæ ad se *pertinere censebat*,
Libri XII,

Locis haud paucis repurgati, suppleti, restituti:

Versione insuper *Latinâ* novâ; *Lectionibus* item *variis*, *Locisq; parallelis*, ad marginem adjectis;
Ac *Commentario perpetuo*, explicati atqe illustrati;

Studio operâqe
THOMÆ GATAKERI
LONDINATIS.

BIBLIOTHEQUE DU PALAIS DES ARTS LEGS P. PRUNELLE 1858

CANTABRIGIÆ:
Excudebat *Thomas Buck*, celeberrimæ Academiæ Typographus.
Anno Dom. MDCLII.
Venenut ibidem per Antonium Nicolson, *Bibliopolam.*

VILLE DE LYON
Bibliothèque du Palais des Arts

A1994

Viris eruditione pariter ac pietate præſtantiſsimis amicísq; ſibi conjunctiſsimis,

In Academia

CANTABRIGIENSI

ad Sacroſanctæ Theologiæ Doctoratûs gradum evectis;

D. ANTONIO TUCKNEY,

Coll. Emmanuelis,

D. JOANNI ARROWSMITH,

Coll. S. Joannis,

D. THOMÆ HILL,

Coll. S. Trinitatis,

Præfectis;

Operis hujus edendi Avtoribus & Promotoribus præcipuis;

In animi benevoli gratíq; teſtimonium, ac monumentum,

Id ipſum, qicqid eſt, jure merito inſcribit dedicátqe

THOMAS GATAKERUS,

In Academia eadem Collegii qondam *Joannenſis* alumnus, *Sidnejenſis* Socius.

PRÆLOQIUM,

In qo de Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; déque eorum, qi hanc secuti sunt, qæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis disseritur: Operisqe hujus totius ratio atqe institutum exponitur.

Stoicam Disciplinam, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qi censuerint, non desunt. Et Josephus qidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Pharisæorum*, qam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [a] Pavlus pronunciat, qámqe horum uterqe, & Josephus & Pavlus, aliqando sectatus fuerat; [b] ἡ Φαρισαίων, inqit, αἵρεσις ἐγγυτάτω ἔστι τῇ παρ' Ἕλλησι Στωϊκῇ λεγομένῃ. *Pharisæorum Secta ei est affinis, qæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [c] *Stoici*, inqit, *nostro dogmati in pleriqe concordant*. Et in multis qidem convenire, ambigi non potest, si qis instituti utriusqe περὶ τῶν ἀρετῶν regulas legésqe secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, qàm Secta alia ulla; qum nulla, credo, comperta sit, qæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmqe avt pluris faciat, avt altiùs evehat, avt fortiùs spiret, avt acriùs urgeat, avt penitiùs inculcet, avt enixiùs provehat.

[a] Pavl. apud Lucam, *Act.* 26. 5.

[b] Joseph. in *Vita sua, de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*

[c] *In Esaiam* c *Comment. cap.* 11.

Hoc qo clariùs eluceséat, de Sectis eminentioribus qibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [d] mysticam an magicam dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Avreum* enim *carmen*, qod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*; suppositititium utrumqe. Sed nec in ullo numero habendam existimem, avt Cynicorum affectatam illuviem, fœdáqe in propatulo etiam perpetrata [e] χειμερίαν; (qos [f] *à Stoicis tunicâ tantùm distare*, havd ritè pronunciâsse videtur Saty-

[d] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Iamblico conscripta, *cap* 13, 14. 23, 24. necnon *Iamblichi vita*, apud Evnap. in *Vit. Sophist.*

[e] De qo videri poterit, nî pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* qo loco vim vocabuli non assecutum Ambros. Camald. Interpretem, non est mirum, qum H. Stephanus præterierit.

[f] Juvenal. *Sat.* 13.

ricus, qum illi [g] obscœnitates istiusmodi, sordésque etiam, [h] tanqam à natura humana alienas, sint aversati:) avt Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, qæ cùm sensibus tam externis qàm & internis fidem omnem detrahat, [i] mentísque pariter atqe corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis participem esse animal patitur.

Ad illos accedo, qi Philosophiam nobis excultiorem dederunt, Scholásqe freqentiores, ampliores, illustriores habuerunt. Ex his sunt, qi è Platonis Gymnasio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: qos, qia [k] *nominibus* solis *locísque* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à se invicem *divisi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxisse, compendio dabitur. Inter istos cumprimis emicuit Aristoteles. Is in scientiis disciplinísqe omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poëticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Physiologiâ* [l], ad [m] miraculum usqe tantum præstitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [n] qàm priscorum, non dico uni alteri alicui, sed eis, qorum saltem ad ætatem hanc scripta perennârunt, etiam universis. Nam qòd * *Platonem* hujus Magistrum, familiæqe illius utriusqe parentem, *excipere* solent, qi huic alioqi primas deferunt; havd advertisse satìs videntur, Platonem non tam in disciplinis tradendis, qàm in sui temporis ° Sophistis, sub persona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâsse. Unde natum, ut in *Dialogis* plerisqe, per anfractuosas disceptationum ambages, artificio singulari sibi invicem implicatas & innexas, in immensum ferme protractâ dissertationis serie, veri certíqe sitiens lector, nisi qòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, structuraeq; elegantiâ, qæ fessum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac lacinios penè delassatus, cùm [p] qod pro certo statuatur nihil occurrat, in qo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationeqe omni depositâ, firmus

[g] Proinde Zeno αἰδήμων σφᾶς πλὴ κυνικλὴ ἀναιρυτίαν, à Cratete defecit. Laert. *l.* 7.

[h] Τὸ καθάπαξ πάντας ἐν τῇ φύσει τῷ ἀνθρώπῳ ἀπεύχεται· ἢ εἰ πνι ἄλλω, ἢ τούτῳ ἧκιστ' ζώων χωρίζεται. Epictet. *dissert.* l. 4. & per totum *cap.* 11. qod his verbis clavditur, Πᾶσα ἐντροπὴ ἀπὸ πινος ἀνθρωπικὴ γίνεται· αὖ πι ἐγγὺς ἔστι τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι. *Naturâ homo mundum & elegans animal est.* Senec. *epist.* 92.

[i] Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[k] Cicer. *Academ. l.* 1.

[l] *Musicam, Mathematicam, Medicam* non adjicio, qia perisse videntur, qm de his scripsisse discimus ex Laërtii laterculo: sed nec Metaphysicam, qia nomen priscis illis ignotum; aliúdqe planè sonat τὰ μὴ τὰ ουσικά.

[m] *Talem esse unum hominem miraculosum est potiùs, qàm humanum.* Averroës in *Proœm. Physic.*

[n] *Aristoteles meo judicio in Philosophia prope singularis.* Cicer. *Academ. l.* 4.

* *Aristoteles, excepto Platone, Philosophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Aristot. longè omnibus (Platonem semper excipio) præstans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tusculan. lib.* 1.

° *Sophistas è Platone intelligimus lusos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramqe partem multa disseruntur, de omnibus qæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

firmus consistat, ac securus acqiescat, vix avt nè vix qidem tandem deprehendere qeat.

Aristotelem itaqe seligemus, qi in eis, qæ ad mores formandos, vitæqe rationem ritè instituendam pertinent, (de his enim jam agimus) reliqorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, cum agmine utroqe dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, *animi*, *corporis*, & qæ *extra horum utrumqe* consistunt, vitæ hujus adminicula. Qimvis avtem *animi bona præstantissima* esse censeat, & *per se* maximè esse *expetenda* concedat; tanti tamen posteriora duo ista facit, tantúmqe [q] ad sortem beatam constituendam momenti virúmqe eis tribuit, ut [r] virum virtute licèt universâ instructum, sed alteris illis orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, præsertim [s] si in adversa graviora, calamitatésqe insigniores inciderit; ista siqidem, ubi incursaverint, *beatitudinem*, qanqam [t] *mutatu haud facilem*, [u] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus.

At Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externisq; istis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* censu collocanda censerent; sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, qæ in nevtram partem momenti multum conferrent: cùm [x] *nihil bonum* statuerent, *nisi qod pium, justum, humanum, honestum foret, nihil malum, nisi qod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* existeret. Proinde *misérum* esse *insipientem, inícqum, improbum, impium* qemqe, qantumcunqe, qæ aliis habentur, *bonis, corporeis exterísqe instructus suffultúsqe vitam exegerit*; [b] *beatum* contrà *bonum piúmqe* qemlibet, qantumcunq; *malis*, qæ cæteris reputantur, *obstrictus divexatúsqe ævum transegerit*. Hunc denique solùm *sapere*, verè *liberum* esse, *sui compotem, numini charum, cujus sub tutela curáq, cùm perpetim agat,*

q Τὴν εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντιθῶν. Arist. *Ethic. Magn. l. 1. c. 2.* Πλησιάζει γὰρ ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐκτὸς, καὶ τῆς τύχης. Idem *Ethic. Eudem. l. 6. c. 13.* *Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristotelcs, qi virtutiu usum cum vitæ perfectæ prosperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l. 2.*

r Ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν οὐκ εὐδαίμονα εἶ). Arist. *Eth. Mag. l. 2. c. 8.* s ὁ μακάριος γε καὶ ἂν πεπτωκὼς τύχας φαυλίστας. Arist. *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* Ὅσῳ δὲ προσχωρεῖ καὶ ταῖς δυσχερείαις μεγάλαις φαύλως φερόμενος, οὐκ ἂν εὐδαίμων εἴη. Idem *Magn. l. 1. c. 33.* t Οὐκ εὐμετάβολος. u Θλίβει καὶ λυμαίνεται τὰ μακάριον. Ibid. Idem *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* x Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθά εἶ) τὰ δὲ κακά· τὰ δὲ οὐδέτερα. ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐναντία οὐδέτερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷον ζωὴ, ὑγίεια, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος, δόξα, εὐγένεια. Laërt. *l. 7. Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, διὸ καὶ βάρβαρος φιλοσοφία. Clemens Alex. *strom. l. 5.* Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, ταῦτα θρυλοῦσιν οἱ Στωικοί. *Unum bonum est, qod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. *Epist. 71. Nihil est bonum nisi qod honestum est.* Idem *Epist. 120.* Sed & Ambros. noster, idem *Scripturam asserere, Offic. l. 2. c. 3. Media, sive indifferentia vocamus, qæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep. 82.* b *Virtus ad vitam beatam per se ipsa satis est.* [Hæc prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non sit miser, qem tam multa mala in miserum vitam non transferunt, nec ex beata qidem educunt.* Sen. *epist. 91.*

solùm

solùm posse [c] *securum malique omnis metu immunem* degere, utpote [d] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [e] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unquam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, quæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc quidem fuêre Stoicorum dogmata, in qibus qatenus tam Peripateticos, qàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utique accesserunt.

Etiamsi avtem concedere neqeam, qod post [f] Antiochum [g] Cicero, post Ciceronem [h] Avgustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [i] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen diffiteri, qod Orator celeberrimus ille, [k] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, qòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásque *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [l] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qi tentarent: ídqe, qod mirum magìs minúsqe ferendum, ex eis etiam, qi Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed qid in hunc sensum proferatur, avdiamus, ab eo qi Stoicus ipse haberi volebat.

[m] *Non est*, inqit, *qòd putes magnum, in qo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, qod utrosqe à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [n] *Quam*, inqit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis qæ & illi in nonnullis præcipiunt,

[c] Διὰ τί δὲ φοβηθήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν Καίσαρα συγγένεια ἱκανὴ παρέχειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας, καὶ ἀπαραβλήτως, καὶ ἀδικήσεται ὑφ' ὅτου· τὸν δὲ θεὸν ἔχειν πιστὸν καὶ πατέρα καὶ κηδεμόνα, οὐχ ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9.

[d] Ἐντεῦθεν διανοεῖσθαι δεῖ ἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτων πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur, qod dicturus sum. Nec cuiqam bono qicqam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unqam res eorùm à Deo negligentur.* Cic. ex Plat.. *Tuscul. l.* 1. & Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ecqid hæc, qàm qæ Solomon Parœm. 1. 33. & Pavlus Rom. 8. 28. [e] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος. Cleanthes. ὅτι πάντες ἐυκτέον ταῦτα. Epictet. *enchir. c.* 52. *diss. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsiq; dominator poli, Qocunqe placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107. [f] Cicer. *de Deor. nat. lib.* 1. [g] Cicer. *de finib. lib.* 4. [h] Avgust. *de Civit. Dei. lib.* 9. *c.* 4. [i] Cic. *de fin. lib.* 3. [k] Cicer. ibid. *lib.* 2. [l] κάλλιστον, ἐλευθέρᾳ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχη. *dura res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adverss. Julian. lib.* 7. [m] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [n] Senec. *ibid.*

ideo

ideo non longè à ſe invicem diviſi exiſtunt. Ecqis *Medicum à Philoſopho* non diſtare multùm dixerit? Eadem tamen ſuis in victu vitáqe communi præcipiunt iſti, præſcribunt illi. Medicorum principem & parentem avdiamus. [o] Πόνοι, inqit, σῖτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, eſca, potiones, ſomni, venerea; moderata ſunto omnia.* Ecqid aliud Philoſophus, ſive Stoicus, ſive Epicureus etiam, ſive alius qilibet? ſed aliis planè rationibus, & diverſis prorſus, ſinguli. [p] *Finem* aiunt, *dare appellationem, & in re ethica formæ rationem habere.* Iſtic ergò verè uſurpatur, qod diverbio vulgari dicitur,

[q] Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα.

Fines Myſorum ſunt Phrygúmqe diſſiti.

nec ſecus [r] *Medici & Philoſophi, Epicurei & Stoici* fines ſunt diviſi. Medicus ſiqidem valetudini proſpicit, nè in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite iſtius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto deniqe, qod ajunt, cœlo á ſe invicem ſunt diſſiti, qorum alteri *Virtutem*, tanqam Reginam legitimam, Principem juſtam, cui cætera concedant omnia, in faſtigio ſummo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, qæ vel ad pedes ſubſerviat, vel à tergo ſubſeqatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* ſubſtituunt, [s] cui in ſolio regali ſedenti, ancillulæ inſtar, aſtet illa, hoc duntaxat officium ſuum ducens, Dominam in avrem admonere, caveat, ne qid perficiat, à qo dolor aliqis oriatur.

Sed, [t] *ſancta*, inqit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *triſtia, fortia* etiam, *ſi propiùs acceſſeris.*

Et propiùs igitur accedamus, qò penitius & accuratiùs introſpiciamus. ídqe eò lubentiùs, qia [u] multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes ſeqi, qia *recta & honeſta* ipſum plurimùm facere putant.

Sancta ergò ſcilicet præcipit is, cui [x] *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui [y] πρᾶγμα ὁ θεὸς, οὔτε αὐτὸς ἔχει, οὔτε ἄλλοις παρέχει. [z] *negotii qicqam Deus nec ipſe habet, nec alteri exhibet.* qod impii illi olim fæcibus ſuis immerſi infixíqe Judæi, [a] *Deus nec beneficio nec maleficio qenqam eſt affecturus*; [b] *nec propitius eſſe, nec iraſci cuiqam poteſt.* qi deniqe, uti gloriantur aſſeclæ ipſius, [c] *primus*

[o] Hippocrat. *epidem. l. 6. ſect. 6. § 5.* & ex Hipp. Galen. *Hortat. c. 6.*

[p] Ὅρος δ' ἐστὶν ὄνομα τὸ τέλος. Ariſtot. *Ethic. l. 3. c. 7.*

[q] Strabo *geogr. l. 12.*

[r] Χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὅσαπερ τῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα. Plut. *de valetud. præcept.* qod idem de *Vatibus & Philoſophis* uſurpavit Damaſcius in *Vit. Iſidori*, à Svida adductus, qem ex Photio alibi reſtituturum damus.

[s] Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. lib. 2.*

[t] Senec. *ubi ſuprà epiſt. 33.* & alibi.

[u] Cic. *de fin. l. 1.*

[x] *Semota à rebus noſtris, ſejunctáqs longé; Nec bene pro meritis capitur, neqe tangitur irâ.* Lucret. *l. 1.*

[y] Senec. ἀποκολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, οὔτε ἄλλῳ παρέχει· ὅθεν οὔτε ὀργαῖς, οὔτε χάρισι συνέχεται. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.

[z] Cicer. *de nat. Deor. lib. 1.*

[a] Zeph. 1. 12.

[b] Cicer. *in Piſon.*

[c] Lucret. *de rer. nat. lib. 1.*

mus adversus numen cæleste oculos attollere est avsus, [d] omnêmque funditus (qantùm in ipso fuerat) religionem sustulit.

Recta verò ab eis qænam, avt qorsum qis expectet? qi [e] amicitiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, nisi [f] proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant; (cùm [g] nihil horum per se bonum, suíque caussâ expetendum existiment;) qi [h] honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, qàm splendidum nomen pronunciant; qin [i] nec flagitio, facinore, scelere ullo, qod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm [k] hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii, [l] damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à qo iram vindictámve ob istiusmodi qicqam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verùm etiam derident) sed [m] ab hominum conscientia, qi ab iniqa & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro avtoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos avtem [n] latendi fiducia nulla possit unqam haberi.

Sed pergamus, & *rigida* ac *tristia* ista Epicurea videamus, ut [o] *imperitorum scil. errore sublato*, ex horum patrono intelligamus, *ea qæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, qàm gravis, qàm continens, qàm severa sit.* [p] Epicurus ergò ipse τοὺ ἀκολάστους καὶ ἀσώτους castigat & damnat, qi *voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéqe enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec qid porrò eventurum sit, qos morbos, qos dolores excepturi sint, provident.*

Verùm qo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satìs liqidò produnt. [q] *Luxuriam* utiqe *severus* iste, *per se, avt propter se reprehendendam non putat:* siqidem [r] *Voluptas omnis*, inqit, *bonum est:* (ità nec ex turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [s] *si ea,*

[a] Cicer. *de nat. Deor. l.* 1.

[b] *Qia hæc benevolentiâ conciliant, & qod aptissimum est ad qietè vivendum, caritatem.* Torqat. apud Cic. *de fin. l.* 1.

[c] *Qia tutiorem vitam, & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*

[d] Nè justitiam qidem rectè qis dixerit per seipsam optabilem; sed qia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρεῖσθαι, ὡς δὲ αὐτάς. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.

[e] *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, qia metus vitari non possit.* Sen. *ep.* 97

[f] Torq. *ubi sup.*

[g] *Nihil tam turpe, qod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vide Sen. *sup.*

[h] ἡ δικαία ἡ κατ' ἐπιβολὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει, εἰ μὴ λήσει ὑπὲρ τοιούτων ἐφεστηκότας κολάσεις. Epicur. apud Laërt.

[i] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, qàm in eis rebus emolumenti, qæ injuriâ patiuntur.* Torqat. *ubi sup.*

[k] οὐκ ἔστι τὸ λαθεῖν τι πονηρὸν πιστεύειν ὅτι λήσει, κἂν μυρίακις λανθάνῃ· μέχρι γὰρ καλασροφῆς ἄδηλον εἰ μὴ λήσει. Epicur. apud Laërt. *Eleganter Epicurus, Potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97.

[l] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Senec. ipse *ibid.*

[m] Torqat. apud Cicer. *de finib. l.* 1.

[n] Torqat. *ibid.*

[o] Torqat. idem *ibid.* & Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.

[q] Epicur. in κυρίαις δόξαις Cicerone interprete, *de fin. lib.* 2. Ἐι τὰ ποιητικὰ τῆς μὲν τοῦ ἀσώτου ἡδονῶν ἄλυσι τοὺ φόβου τῆς διανοίας, τὰς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ὅτι τε τὸ ἀγαθὸν περὶ ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, ὡς ἂν πᾶσι εὐχερῶς ὅπου μεμαλάξασθαι αὐτοῖς, πανταχόθεν ἐμπληρωθῶμεν ἡδονῶν, καὶ ὑδαμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπεῖσθαι ἔχωμεν, ὅπερ ἐστὶ τὸ κακόν. Laërt. *lib.* 10.

inqit,

inqit, *qa ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerentque, qi eſſent fines cupiditatum, nihil eſſet eorum quod reprehenderem, cùm undique complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte aut dolens aut ægrum, aut malum.* Ità nec luxurioſos ob eam cauſam reprehendit, qia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collavdat, qia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, qorum primum qidem & præcipuum eſt, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Qâ ergò ratione caſtigat aſotos iſtos damnátqe Epicurus? qia utique [t] *Voluptates*, qas immodicè ſectantur iſti, *Voluptatem* ipſam *multis modis conturbant & corrumpunt*, dum iſtis procurandis & proſeqendis, [u] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, ſæpe etiam legum judiciorúmqe pœnis obligantur.* Hæc ſoil. *rigida*, hæc *ſevera*, hæc *triſtia* ſunt, qæ ſuis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdiſſimis, vel obſcœniſſimis indulgeant, totóſqe ſe dedant, concedit; caveant duntaxat, nè uſu an abuſu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infámiam attrahant, vel legibus indicta in ſe arceſſant ſupplicia.

Sed temperantes, ſobrii, bonæqe frugis fuiſſe referuntur, ex eis, qi *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magiſtri extitêre*, eámqe pro *bono ſummo* habuerunt. [x] Gloriatur utiq; Epicurus ipſe, *aſſe non toto ſe paſci, Metrodorum, qi nondum tantùm profecerit, toto.* [y] *diffluere ſe corpuſculi voluptate profitetur, aqâ & pane veſcentem, epulásqe ſumptu magno comparatas deſpicere ac deſpuere:* [z] *aqam & polentam ſi habuerit, Jovi ipſi de felicitate controverſiam facturum:* [a] *ſummam enim iſta exhibere voluptatem, ubi indigentiâ affectus ea qis ſumſerit,* [b] *nec minorem voluptatem ex victu tenuiſſimo, & contemtiſſimis eſcis & potionibus percipi, qàm ex rebus ad epulandum exquiſitiſſimis, ubi quicqid dolorem creat, eis ſublatum fuerit.*

Et Evdoxo qidem, qi Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuiſſe & tradidiſſe videtur, [c] *temperantiæ & ſobrietatis in victu inſignioris teſtimonium perhibet Ariſtoteles luculentum.* qâ etiam [d] *vitæ ratione fidem dogmati ſuo eſt ampliorem conſecutus*; [e] *utpote qi non affectu vitioſo, aut partium ſtudio, ſed judicio incorrupto*

[t] Τὰ πνεῦν ἡδονῶν ποιητικὰ πολλαπλασίους ἀπέφηνε τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

[u] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1. Senec. *epiſt.* 18.

[y] Βρυάζω τῇ χῇ τὸ σωμάτιον ἡδέως, ὕδατι, καὶ ἄρτῳ χαίρων, καὶ πρὸς τὴν πολυτελείαν ἀδιάφορος. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[z] Εἰσίμως ἔχειν καὶ τῷ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μᾶζαν ἔχοντα καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, ſed vitiatus, & ſic reſtituendus. quam vocem ἀσυζεία notat. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epiſt.* 110. *Faciamus*, inqit, *oto te, etiamſi iſta defuerint.* Et ipſe *Epiſt.* 25. *Intra hæc qiſqis deſideriorum ſuum clauſit, cum ipſo Jove de felicitate contendat.*

[a] Καὶ μᾶζα καὶ ὕδωρ τῷ ἀκεραίτῳ δίδωσιν ἡδονὴν, ἐπειδὰν ἐνδῷ τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epicur. *ibid.*

[b] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην παρέχουσι διαίτην τῷ ἡδονῷ ταῖς ἁπλαῖς δαψιλείαις, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαρθῇ. apud Laërt. *lib.* 10. [c] Διαφερόντως ἐδόκει σώφρων εἶναι. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 2. [d] Ἐπιτείνουσι δὲ λόγοι, διὰ τῶν πρὸς ἡδονὰς ἀρετῶν. Ibid. [e] Οὐχ ἧττον φίλος τῆς ἡδονῆς.

f *& veritatis vi victus* g *de principatu pro voluptate ſententiam tuliſſet.* de Epicuro verò ambigi non immeritò poteſt; qem Timochares narrat, non *aſſem nec totum*, ſed h *minam* integram *in victum diurnum qotidie impendere ſolitum*, ídqe i ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum. Aliud itaqe fuiſſe videtur, qod ex uſu communi, aliud qod per exercitium peculiare factitabat. k *Certos* utiqe *habebat dies, qibus malignè famem extingveret, viſurus an aliqid deeſſet ex plena & conſummata voluptate, vel qantum deeſſet, & an dignum qod qis magno labore penſaret.* ſive, qibus tanqam l *ad palum exerceretur, ne imparatum fortuna deprehenderet,* & m *ut contra injurias fortunæ inter ejuſdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla feciſſe videtur, qod Evdoxus forſan jugiter. Victum avtem tenuem ſimplicémqe, qa de cavſſa lavtiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo qidem loco, n *non ob luxum ipſum avt intemperantiam,* o qam *nec propter ſe fugiendam*, utì p *nec temperantiam propter ſe expetendam,* definiat, ſed *ob moleſtias graves, qæ indè provenire poßint.* Qia nimirum ex largiore ac lavtiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, qibus, dum epulandi modus nullus adhiberur, facultates funditus exhavriuntur, & *patrimonia* integra, qaſi q *pila in modum convoluta,* r *ovi ſorbilis inſtar*, ità penitus *deglutiuntur*, ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſeqatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſthinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, ſ qod qi illis *boni malíqe omnis*, qia *voluptatis & doloris*, uti mox videbitur, *ſedes præcipua*. t *Conſaquntur enim*, inqit, *magni dolores eos, qi voluptatem ratione ſeqi neſciunt:* dum u *qæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis,* x *multóſqe morbos multa faciunt fercula,* & y *miſerabilior ex crudetatibus qàm ex fame enaſcitur macies*, ex demqe crapulam ebrietatémqe ſequntur z *capitis vertigines*, oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes*, artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, a qos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævisos haberent,

f ὅτως ἔχειν καὶ ἀληθείαν. Ibid.
g συνηνέχθησαν περὶ τὰ πλείστου τῆ ἡδονῆ. Ibid. lib. 1. c. 12.
h Μνᾶν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τὸ πρόπιον. Laert. lib. 10.
i In epiſt. ad Leontium meretriculam, & ad diſciplinæ ſuæ obſtruentes Mitylenæos philoſophos.
k Senec. epiſt. 18. ex Epicuri ad Polyænum epiſt.
l Idem ibid.
m Ibid.
n Ἐ δ' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐταῖς δυσχερῆ. Epicur. apud Stobæ. tom. 3. tit. 17.
o Torqat apud Cicer. de finib. lib. 1.
p Idem ibid.
q Πρὸ τῆς ἀπὸ τῆς κοιλίας καὶ τῶν κατω μοίρων ἡδονῆς, ἣν πάντα ἐπιμόως ἀποπλάσσεται. Alexis Cnidiâ, apud Athen. lib. 4.
r Ὥσπερ ὄον τινὰ ῥοφῶν, ἅπαν συμφορήσεται, κἀξεπίκλυσον.

f Videantur, qæ apud Cicer. ex Epicuro de finib. lib. 1. pavlò pòſt exhibentur. t Torqat apud Cicer. ex Epicuri ſententia, de finib. lib. 1. u Senec. epiſt. 95. x Idem ibid. y Ibid. z Ibid. a Εἰ τὸ μεθυσκεσθαι περιεργον τὸ κρεπαλᾶν παρχγιεῖ ἡμιν, ὑδ' ἂν εἰς ὄινον ποτε περιστο πλεῖον τῶ μετρίε· νυνὶ δ τὸ τιμωρίαν ὁ περιδρομῶν τῆς μέθης ἕξειν, περχέρας τὸν ἀκρατες πίνοθν. Alexis Phryge. Et in eandem mentem Clearchus Corinth. Ἐι τὰς μεθυσκομένους ἐκάστης ἡμέρας, Ἀλγεῖν συμβαινε τῶ κεφαλῶ περὶ τῦ μὴν τὸν ἄκρατον, ἡμᾶς ὰδεὶς ἂπινεν ἂν· νυνὶ δ περιτρέπν γὰρ τὸ πόνε τῶ ἡδονῶ προλαμβάνοντες ὑστερῶμεν χαλεπῶς. Habet utrumqe Athenæus in Dipnoſophiſtis, hoc lib. 1. illud lib. 15.

haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæque, avt toties, avt tantopere indulgerent. Adhæc proſpectum hac ratione volebant, cùm ipſe, tum & ipſius aſſeclæ, *ut* [b] *cùm in ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe præparâſſet, nunquam expaveſcerent, quod ſæpiùs experti, priùs didicerant, minúſq; moleſtè id perferrent, ſi neceſſitas incideret, cui antè aſſueverant.* Porrò ut experiundo addiſcerent, [c] *qàm exiguum naturæ ſatisfaciat, quantúmque ex iſtis voluptatis percipi poſſit,* [d] *ubi indigentiâ affectus quis ſumſerit ea.* Deniqe ut [e] *ex victu lautiore voluptas plenior* accreſceret, cùm [f] *voluptates uſus rarior commendare* atqe [g] *intendere ſit natus;* freqentior avtem, & continuus magìs mukò ſenſum contrà obtundere atqe hebetare conſveverit. ac proinde aſſiduam eſcæ delicatioris uſurpationem [h] *ſumtûs qàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [i] Acriores utiqe ad res placitas intermiſſas revertimur: eſuíqe [k] *lenocinium* eſt *antecedens* eſuries, ut liberationis *muneri metus.* [l] *Cibi* itaqe *condimentum famem* Socrates dicebat, *potionis ſitim.* qemadmodum avtem ille [m] *ad cœnam veſpertinam famem ſe obſonare* ajebat *ambulando:* Epicurus itidem [n] *ad epulas* inſecuturas *appetitum vehementiorem,* [o] *famem maligniùs extinguendo, avcupabatur,* qò amplior ex lavtitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, lavdémqe juſtam nihil habet momenti, qicqid non honeſti cavſâ, ſed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel moleſtiæ majori amoliendæ ſuſcipitur.

Ità *rigida, ſeverà, triſtia* vidimus; *fortia* vìdeamus. *Fortis,* inqit, eſt Epicurus, *& fortia* loqitur: [p] *fortis, licèt mamleatus; fortis, ſed ſtolâ indutus.* Ecqa re fortis? Qia non prudenter tantùm, ſed & fortiter agit. Etiamſi enim [q] *Voluptatem omnem in ſe bonum, dolorem omnem in ſe malum cenſeat;* [r] *bono* tamen *qandóqe tanqam malo utitur, & malo* viciſſim *tanqam bono;* [s] prout expedire *vel non expedire viſum fuerit.* [t] *ſiqidem & voluptatibus qibuſdam qandóqe ſe abſtinet, ob moleſtias, qas admiſſæ eſſent paritura;* [u] *& labores doloréſque graviores etiam ac diuturnos nonnunqam ſponte lubénſqe ſuſtinet, qò voluptatem indè ampliorem deinceps conſeqatur:* (x *iſtius* enim

[b] Sen. *epiſt.* 18. πρὸς τ' τυχὸν ἀφόβως παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.
[c] Epicur. apud Senec. & Laert. *ibid.*
[d] Epicur. apud Stob. *ſup.*
[e] Torqat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[f] Juven. *ſat.* 11.
[g] Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει. Democrit. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[h] ὑπερβάλλουσι γὰρ τέρψεις οὐκ ἐπιοῦσι, πλυτίλεια δι. Alexis *Amante.* ſive, Δαπάνη παρέστιν, ἡδονὴ δ' ἔστ' ἄπωθεν. Idem *Mentiente.* Athen. *l.* 10.
[i] *Acriores ſunt morſus intermiſſæ libertatis, qàm retentæ.* Cic. *Offic. l.* 2.
[k] Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 11.
[l] Cicer. *de finib. lib.* 2.
[m] Cicer. *Tuſcul. l.* 5. ὄψον συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.

[n] Τοῖς πολυτελῶσιν ἐπιλελειμμένοις προσερχόμενος χρεῶν ἡμᾶς ἀπαλλάττει. Epicur. apud Laert. [o] Sen. *epiſt.* 18. [p] Idem *epiſt.* 33. & *de Vit. beat. c.* 13. [q] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὸ φύσιν ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ ἀληθῶς πᾶσα, καλή. Epicur. apud Laërt. *l.* 10. [r] Χαίρειν τὸ ἀγαθῷ κατά τινας καιροὺς ὡς κακῷ· τὸ δὲ κακῷ τὸ ἔμπαλιν ὡς ἀγαθῷ. *Ibid.* [s] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέψει ταῦτα πάντα κέκρυπται. [t] Ἔστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑπερβαίνομεν, ὅταν πλεῖον, ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἕπηται. [u] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδόνων κρείττους νομίζομεν ὑπειδὰν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ, πολὺν χρόνον ὑπομείναντες τὰς ἀλγηδόνας. Idem. *ibid.* [x] Τοῦτο γὰρ χαίρειν ἄπαξ ἁπλῶμεν. *Ibid.*

conſeqendæ gratiâ univerſa & patrare & perpeti diſertè profitetur) qod non prudentis duntaxat, ſed & fortis eſt.

Verùm non eſt illico *fortis* pronunciandus, qicunqe aſperi avt adverſi qicqam ſubire ſuſtinuerit. Alioqi *fortes amantes* cum [a] Naſone prædicemus, vel *amentes* etiam; qorum illi libidinis cœſtro perciti, nihil non laborioſum ſuſtinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíqe, in nihil non periculi plenum [b] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [c] Mutium agens maleficus, qi *tunicâ præſente moleſtâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qi [d] *vitæ tædio, qam vitæ genere inqietam ſibi fecerint ipſi, ad mortem confugiunt*; adverſus qos [e] Epicurus ipſe pronunciat: *fortiùs* facturi, cenſente Epigrammatario, ſi [f] refugerit ille, [g] ſuſtinerent iſti. *Fortes* contrà, qi [h] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil ſubire ac perpeti recuſent, [i] non tam qò *vitam ulteriùs protollant*, qàm *qò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mœcenas, [k] *mollitie* infamis, ſi carmen illud horridum ex vero animi ſenſu emiſit;

[l] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qate dentes.
Vita ſi ſupereſt, bene eſt:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

[m] *ſuffigas*, inqit, *licuit & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti vulnus ſumm premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id, qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem.* *Fortis* demum fuerit, qicunqe dura pertulerit, qò vel naturæ neceſſitatibus urgentibus ſatisdet, vel affectui vitioſo alicui gratum faciat. [n] *Cauſſa*, ajunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpeſſiones ipſæ, ſed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure cenſetur, [o] qi *honeſti cauſſâ* iſtiuſmodi ſtrenuè pertulerit. Nunqam avtem *honeſti cauſſâ* qicqam perpeti ſuſtinuerit, cui *honeſtum* ipſum, voluptate ſemotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote qod [p] *umbram neſcio qam* meram reputat, cui ſolidi nihil ſubſit;

[a] *Amor lib. 1. eleg. 9.*

[b] *Mente lapſi, mortem non metuunt.* Senec. *epiſt.* 36.

[c] *In matutina nuper ſpectatum arena Mutius, impoſuit qi ſua membra focis, Si patiens fortiſque tibi durúſque videtur, Abderitanæ pectora plebis habes.* Martial. *lib.* 10. *ep.* 25.

[d] Senec. *ep.* 24.

[e] Idem *ibid.*

[f] *Nam cùm dicatur, tunicâ præſente moleſtâ*, Ure manum, *plus eſt dicere*, Non facio. Martial. *ubi ſup.*

[g] *Rebus in anguſtis facile eſt contemnere vitam: Fortiter ille facit, qi miſer eſſe poteſt.* Idem *lib.* 11. *ep.* 57.

[h] *Optat ultima malorum, & qæ pati græviſſimum eſt, vitæ longioris mercede.* Senec. *epiſt.* 101.

[i] Θάνατον, ἢ βίον μακρότερον ποιεῖν. Plut. de ſer. num. vindict. *Qid hujus vivere eſt? din mori.* Senec. *epiſt.* 101.

[k] *Apparet mollem fuiſſe, non mitem.* Sen. *epiſt.* 114. cujus de eodem videri poteſt cenſura, cùm *ibi*, tum & *epiſt.* 19. & *epiſt.* 92.

[l] Apud Sen *epiſt.* 101.

[m] Senec. *ibid.*

[n] Avguſt. *in Pſal.* 34. & *epiſt.* 167.

[o] Καλῶς ἔνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 7.

[p] Torqat. apud Cicer. *de fin. lib.* 1.

qíqe

qíqe [a] *fortitudinem ex rei natura nullam* eſſe exiſtimat, niſi qòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loqitur, extántqe hujus revera qædam vaniloqæ magìs qàm magnanimæ voces. *Sapientẽ* utiq; ſuum affirmat, [b] *etiamſi torqeatur beatum fore*; imò, [c] *ſi in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Qàm ſvave, qàm dulce hoc eſt? qàm hoc non curo?* Se verò decumbentem ſpiritúmqe extremum trahentem, [d] *ſupremum eundem & beatiſſimum vitæ diem agere* profitetur, [e] *cùm tanti veſicæ viſcerúmqe morbi cruciatúſqe adeſſent, ut nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere.* [f] *compenſatam enim cum ſummis torminibus lætitiam, qam ex inventorum ſuorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [g] *non qid dicat qis, ſed qid ſentiat, refert.* Et iſta qidem is dicere poterat, cui [h] *unum bonum honeſtum, unum malum turpitudo*; cui [i] *nihil bonum malúmqe ſit, niſi bonus malúſqe animus*; cui [k] *virtus ſola ad vitam beatam ſufficit, & [l] ipſa per ſe ſatìs eſt*; cui per cruciatus qoſcunqe, qantoſcunqe [m] *de ſorte beatæ nihil defringitur*, nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [n] *ad rotam* unà *aſcendere*, nec *ad equleum* unà deſcendere, defugiat; nec ad [o] *tunicam incendialem* admotam, avt indutam etiam deſerat, ſed in ea comes individua adhæreat, & [p] *per ignes* illos ipſos, qi corporis membra depaſcunt & abſumunt, *colluceat.* his principiis imbutum iſtiusmodi proloqi fas eſt, qum decretis dicta ſint conſentanea, nec à dogmate ſermo diſſentiat. Ecqis verò eſt adeò avt mentis impos, avt ſenſûs communis expers, qi hæc ex animi ſententiâ protuliſſe, aut proferre potuiſſe credat eum, qi [q] *Voluptatem* ſtatuit eſſe *ſummum bonum, dolorem* & cruciatum *ſummum malum*, [r] *omnéſqe*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qi negat [s] *gavdere qenqam niſi propter corpus*, avt [t] *animi gavdium eſſe ullum, niſi qod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qi denique diſertè profitetur, [u] *nec intelligere qidem ſe poſſe, ubi ſit, avt qid ſit ullum bonum, præter illud, qod ſenſibus corporeis, ex cibis potionéqe, formarum aſpectu, avrium delectatione, & obſcænâ voluptate percipiatur.*

[x] *Non eſt*, inqit poeta, *beatus*, eſſe *ſe qi non putat.* aſtipulatur Epicurus; nec, *qi non beatum ſe putat*, dixiſſe contentus, [y] *qi non beatiſſimum ſe judicat*, dixit. Qî avtem, non jam, *beatum*, dico, *putare*

[a] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὲν γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τῆς συμφερούσης. Epicur. apud Laërt.

[b] Ἐὰν φαλαρισθῇ ὁ σοφὸς, εὐδαίμων ἔσται. Idem *ibid.*

[c] Idem, apud Cicer. Tuſcul. *l.* 2. & *l.* 5. & Senec. *epiſt.* 66.

[d] Μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευταίαν ἡμέραν τοῦ βίου ἐγράφομεν ταῦτα. Epicur. *ep. ad Idomen.* Laert. *l.* 10. Cicer. *Tuſc l.* 2. & *de fin. l.* 2. Sen. *ep.* 66. & 92.

[e] Γραγγύλια τὰ παρηκολουθήκει, καὶ δυσανάβασα πάθη, ὑπερβολὴν οὐκ ὀλίγην ἐκ τοῦ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους Ibid.

[f] Ἀντιπαρατάττεται τῇ τέρψει τὸ κατ' ψυχὴν χαίρειν, ὅτι τὴν ἐκ γεγενημένων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμην Ibid.

[g] Senec. *epiſt.* 9.

[h] Idem *de vit. beat. c.* 4.

[i] Idem *ibid.*

[k] *Ibid. c.* 16.

[l] Idem *ep.* 92.

[m] Ibid.

[n] Cicer. *Tuſc. lib.* 5.

[o] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18.

[p] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4. [q] Epicuri dogma apud Laërt. *lib.* 10. & Cicer. *de finib. l.* 1, & 2. [r] Cicer. *de fin. l.* 2. [s] Torqat. *ibid. l.* 1. [t] *Ibid. l.* 1, & 2. [u] Οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω τί νοήσω ἀγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δ' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δ' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *l. de fin.* apud Laërt. *l.* 10. & Cic. *de fin. l.* 2. & *Tuſc. l.* 3. [x] Poëta neſcio qis, apud Senecam *epiſt.* 9. [y] Epicur. *ibid.*

putare, ſed *beatiſſimum* etiam *judicare* ſe poterat, cùm non in *ſummo* tantùm *malo*, ſed in ſummi mali gradu ſupremo, qo altiorem avt intenſiorem dari poſſe negat, verſatum ſe profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non qidem purganda, ſed luſtranda hæſimus. ab ea ad porticum, avræ liberiori ac ſalubriori captandæ, & contrà, qàm de ſe olim [a] Cynicus Lacædæmone Athenas proficiſcens, ἀπὸ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς τὸν ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [b] *viros*, *à mulierculis ad* [c] *mares*, tranſeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris ſaltem Epicureis illis, diverſa; imò eis adverſa plané.

Numen iſti *cæleſte* [d] *rerum humanarum curam gerere*; *nec univerſi tantummodo, ſed hominum etiam ſingulorum, & rerum qoqe ſingularum*; *rebus humanis præſtò eſſe*, [e] *generíqe humano*, *non ad bona verè ſic dicta duntaxat, ſed & ad vitæ hujus commoda & adminicula ſuppetias ferre. Deum* itaqe *ante omnia* [f] *colendum*, [g] *ad omnia invocandum*, [h] *per omnia cogitandum*, *in omnibus* [i] *agnoſcendum*, *&* [k] *comprobandum*, [l] *de omnibus laudandum & celebrandum*; [m] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſeqendum*, [n] *ab ipſo*, *qicqid obvenerit*, *animo promto ac lubenti excipiendum atqe amplexandum*; [o] *nihil melius*, [p] *nihil convenientius*, [q] *nihil conducibilius*, [r] *nihil opportunius avt tempeſtivius*, *qàm id qicqid exiſtat*, *qod ipſe voluerit*, *exiſtimandum*; [s] *qocunqe ducere viſum fuerit*,

[a] ἀπὸ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laërt. *lib.* 6.

[b] ἡ ἀνδρωδεστάτη αἵρεσις Στωϊκή. Laërt. *l.* 6. in *Antiſten. Stoici virilem ingreſſi viam.* Sen. *de conſtant. ſap. c.* 1. *Stoicorum rigida & virilis ſapientia.* Idem *ad Helv. c.* 12.

[c] *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, qantum inter fœminas & mares.* Idem *de conſtant. c.* 1.

[d] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. & *c.* 14. & *c.* 16. Marc. *l.* 2. § 11. & *l.* 6. § 43. [e] Marc. *l.* 1. § 17. & *l.* 9. § 27. & § 40. [f] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους δὲ ὑπομένειν. Marc. *l.* 5. § 33. [g] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸς ἐπικαλεῖ. Idem *l.* 6. § 23. καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ὅτου ποιεῖν, Idem *l.* 3. § 13. [h] ἐκ πράξεως ἐπὶ πρᾶξιν μεταβαίνωσιν μνήμη θεοῦ. Idem *l.* 6. § 7. [i] ἔστι δὲ ἀνθρώπινον τὸ ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς ἓν πρᾶξεις ἅπτε ἐμπαλιν. Idem *l.* 3 § 13. [k] Τοῖς θεοῖς σύμφωνον· ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ ἀποτάσσουσιν. Idem *l.* 6. § 16. Ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάντων τούτων πρὸς τὸν ἄνθρωπους ἀπολογήσομαι. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. [l] Ποτὲ δὲ ἐγὼ ἡμάρτανον, ὧν ἢ ὅτε ὑπ' ἀρχεῖν τῷ θεῷ. Idem *l.* 4. *c.* 4. Ἐφ' ἑκάστῳ δὲ ἐν κόσμῳ γινομένῳ, ῥᾴδιόν ἐστιν ἐξαρκεῖσθαι τῷ προνοίᾳ, ἂν δύο πρὸς ἔχῃ, δύναμίν τε συνεκτικὴν τῶν γινομένων, καὶ ἀξίαν. Idem *l.* 1. *c.* 6 & apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *c.* 4. ex qo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejuſd. cap.* 16. poſt recenſita varia providentiæ divinæ apoteleſmata, Ταῦτα, inqit, πρὸς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ παρασῆται δεῖ γὰρ ἔχομεν, ἄλλο τί ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τοῖς χάριτας; ἐκ ἔδει καὶ σκαπτοντας, καὶ ἀρῶντας, καὶ ἐσθίοντας, φέροντα τὸν ὕμνον τὸ εἰς τὸν θεόν; Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὴν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάπωσιν, ὅτι κιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λελήθοτως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ εὑρημεῖν ἔδει καὶ τὸ μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν· ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδῶν χρησικήν. Et qæ ſequuntur his gemina, homine Chriſtiano qovis non indigna; Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet. [m] Ἐγὼ ἔχω πνεῦμα τοῦτο ἐστὶ τὰ χθαμαλὰ, πάντα πείθεσθαι δεῖ, τῷ θεῷ. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Ἐκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπίδιδε, παρέχων συννεῦσαι, ὅτισοῦν ποτε προέσθαι βέλεται. Marc. *l.* 4. § 33. [n] Ἀρεσκόμενος τοῖς ἐν τῶν ὅλων ἐπινεμηθεῖσι. Idem *ibid.* § 25. ἀπαλλαττόμενος ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l.* 3. § 4. Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Epictet. *l.* 2. *c.* 17. Περσκαλατέλαχά μοι τὴν ὁρμὴν τῷ θεῷ· ἃ ἐκεῖνος θέλῃ, κἀγὼ θέλω· ἃ ἐκεῖνος οὐ θέλει, κἀγὼ οὐ θέλω. Idem *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7. [o] Κρεῖττον δὲ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ. Idem *ibid.* [p] Μόνον εἰλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον· τί δὲ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l.* 7. § 57. [q] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Idem *l.* 10. § 20. [r] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. Ibid. [s] Τῷ θεῷ ἑπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. Marc. *l.* 12. § 27. & 31. Περσκείσεμαι διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l.* 4. *c.* 7. Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Ench. c* 52. *diſſert. l.* 2. *c.* 17. & *c.* 23. *l.* 3. *c.* 22. & *l.* 4. *c.* 4.

[t] citra tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum; [u] locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum, etiamsi mortem millies oppetere oporteret.

[t] Optimum est Deum, à quo omnia proveniunt, sine murmuratione sequi. malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur. Sen. epist. 107.

[u] Ἦν ἂν χώρην καὶ τάξιν ἐξέχειν εἴσῃς, μυριάκις ἀποθανεῖσθαι φεύγειν ἢ ταύτην ἐγκαταλεῖψαι. Epict. l. 3. c. 24. post Socrat. in Platon. apolog.

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* qid, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc & [a] *corditùs diligere*, & [b] *curare*, [c] & *sustinere*, [d] *injuriâque omni* (ut quæ [e] *impietatis etiam notam inurat*) *abstinere*, & [f] *beneficentiâ prosequi*, [g] *nec sibi soli genitum censere se*, *aut vivere*, *sed* [h] *in commune bonum ac beneficium* [i] *cunctis*, *pro facultate viribúsque*, *semet exhibere*; [k] *re ipsâ*, *reique bene gestæ conscientiâ*, ([l] *nec hac etiam ipsâ quadantenus reputatâ*) *citra* [m] *vestem*, *aut* [n] *mercedis spem*, [o] *commodive proprii intuitum*, *contentum agere*, [p] *à beneficio uno præstito ad aliud transire*, [q] *nec unquam benefaciendo defetiscì*; [r] *sed vitæ telam*, *tanquam vivendi fructus hic sit*, *benefactis sibi invicem continenter annexis ità totam pertexere*, [s] *ut nusquam interveniat* [t] *hiatus ullus vel minimus*; [u] *beneficii loco*, *quòd benefecerit habentem*; [x] *sibique profuisse existimantem*, *si alii cuiquam usui esse potuerit*; [y] *nec extra se proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli*, *aut aucupantem aut expetentem*. Adhæc [z] *nihil mentis cultu antiquius*, [a] *nihil honesti studio potius aut pretiosius habere*: [b] *ab eo* denique, *quod officii sui esse nôrit*, [c] *nullâ vel vitæ*, *nedum alius rei cujuspiam*, *cupi-*

[a] Ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου τὸ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Mor. l. 7. § 12. καὶ εὐνοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem l. 9. § 29.

[b] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Idem l. 9. § 18.

[c] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem l. 5. § 33. [d] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem ibid. [e] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Idem l. 9. § 1. [f] Καὶ εὐποιεῖν. Idem l. 5. § 33. [g] Καὶ σκεύασαι τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὸ μὲν ἧττον ἕνεκεν τοῦ κρείττονος ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει τὸ κοινωνικὸν δέ. Idem l. 7. § 55. [h] Ἀρκεῖται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀπευθύνουσα. Idem l. 8. § 5. [i] Πάντων κήδεσθαι. Idem l. 3. § 4. [k] Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνική. Idem l. 9. § 6. ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δυνάμενον. Idem l. 7. § 28. [l] Οὐδὲ δίδυμον ὁ πεποίηκεν. Idem l. 5. § 6. dedisse dum daret, oblitus. Senec. de benef. l. 2. c. 6. [m] Οὐ δεόμενος ἀνθρώπου μάρτυρος. Marc. l. 3. § 5. In omnibus factis re, non teste, moveri. Cicer. de fin. l. 2. [n] Μισθὸν γὰρ ἀνθρώπου τις ἀνθρώπου φιλεῖ, καὶ ἐπίκουρον. Plutarch. de amor. prol. [o] Καλαληπτικῶς διδόναι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πάντα τὸν καρπόν. Marc. l. 9. fin. [p] Ἐνὶ τέρπου καὶ σεσωσαπαύῃ, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Idem l. 6. § 7. & l. 5. § 6. [q] Καὶ μὴ κάμνειν. Idem l. 7. § 74. [r] Τὸ ζῆν ἀπολαύειν, συναπόλαυε ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν. Marc. l. 12. § 29. [s] Ὥστε μήτε τὸ βεβαίτατον διάστημα ἀπολείπηται. Idem ibid. [t] Ἥπερ γὰρ πρᾶξίς σε μὴ ἔχει τῷ ἀναφορὸν, εἴτε σεσεχῶς, εἴτε πόρρωθεν, ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὕτη διακοπὴ & βίου. Idem l. 9. § 23. [u] Ἀνθρωπος εὐεργετικὸς πεφυκὼς ὁπόταν τι ἐυεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέτα συνεργητικὸν πρᾶξῃ, πεποίηκε ᾧ εὐεργέτησας, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. Idem l. 9. fin. [x] Ὠφελήμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74. [y] Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖ, καὶ ἄλλος εὖ πεποιηθὼς, τί ἔτι ζητεῖς τέκνον, ἅπαξ ὀι μωροὶ, τὸ καὶ δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν; Ibid. [z] Τὸ ἓν σοι κεφάλαιον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χαρίζεσθαι, καὶ ὑφ' ἓν ὁ σὸς βίος διοικεῖται Idem l. 5. § 21. Περὶς τοῦτο μόνον εἶναι ἀρκεῖ, καὶ τοῦτον γνησίως διαπεύσειν. Idem lib. 2. § 13. [a] Μηδὲν χρειττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, &c. τούτων τἄλλα πάντα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem l. 5. § 21. Τί τίμιον καὶ ἀλεῖται; τὸ κρῖναι τῷ ἰδίαν καλὰ σκόλιον καὶ ἰσχνόν. Idem lib. 6. § 16. [b] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ καθῆκον ποιῶ· τὰ ἄλλα με οὐ φοβεῖ. Idem lib. 6. § 22. [c] Ὅτι ἂν τις παῖῃ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem lib. 7. § 15. Μηδὲν ὑπονοήσας, ὅτι ἀγαθόν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τὸ ἀνθρώπου φύσει ἀπαιτεῖ, ποιέσον τοῦτο ἀμέλαξεπλί. Idem lib. 8. § 4. [d] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι ἀνδρεῖα, ὅτι τι καὶ μικρὸν ὄφελος, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα ποιῶ, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακοῦ. Idem ex Platon. apol. l. 7. § 44.

* * *

dine

dine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damnì aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta & præcepta*, & ipſorum principiis qidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia*; *pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: qibus priora illa, qæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo qidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pavciores utiqe omni ævo reperiri, qi diſciplinam hanc ſunt amplexati, qàm qi ad ſectas alias ſeſe applicuerunt. Et hac revera in partè triumphant ſplendidè, atqe efferunt ſeſe Epicurei, qi [a] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítqe, qi in Torqato Epicurum oppugnat Cicero, [b] *populum, qi vim maximam, avtoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà qicqam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [c] *Plures eſſe qi lavari, qàm qi ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare qàm ad palæſtras. [d] *Semitæ utiq; arctiori atqe aſperiori pavciores inſiſtunt; latiore & leviore confertim inceditur.* [e] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiqe numeroſiores ſunt qàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [f] *Plures mali.* [g] *Turba peſsimi indicium eſt.* [h] *eximia, raritate commendat natura.* [i] *nec unqam cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.*

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pavciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè qàm illud mirum magís. Celebre ſatìs eſt Arceſilai illud, qi percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam freqentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Qia è viris Galli fiunt, non avtem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliqam, ſed Cybeles myſtas, qi teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magìs dicterio diceremus, *Qia* [l] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſsim galli.* Nec gnarum minùs, qod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores

pleroſqe

[a] Φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις μετρεῖσθαι. Laërt. *lib.* 10.
[b] Cicer. *de fin. lib.* 2.
[c] Πλείους εἶναι πού λάτεως ἢ πού ἀλείπτου βούλεσθαι;
[d] Matth. 7. 13, 14.
[e] *Multi ſunt, & qis numeret? ſtateram profer, appende: vide contra pavca grana qantam paleam leves.* Avg. *in Pſal.* 39.
[f] Πλείους κακοί. Blas. Avſon. *Lud.* 7. *ſap.*
[g] Senec. *de Vit. beat. c.* 2.
[h] Idem *ep.* 42.
[i] Idem *de Vit. beat. c.* 2.
[l] Ἐκ μὲ γὰρ ἀνδρῶν Γάλλοι, ἐκ δὲ Γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. Laërt. *lib.* 8.
[l] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

pleroſqe ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [a] *Probabile admodum eſſe qod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad ardua ſurſum impellat.* Ad voluptatem utiqe proclivis eſt via; ad virtutem [b] acclivis ſemita. cùm avtem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [c] *proclive à labore ad libidinem*, ecqid mirum complures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qi in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe havd pavcos, qi à dogmate, qod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint atqe inſtiterint, cùm ex ſtudio vitæqe inſtituto Epicurei, avt aliud qid potiùs qàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [d] Lucianum, qi hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorqetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupérve nata, ſed antiqa qerimonia, in ſecta unaqaqe repertos, * *citharis*, [e] *lyris*, [f] *tubis*, *lituis* compares, qæ *eorum* utiqe, *qæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [g] *nihil qicqam audiunt, percipiúntve ipſæ*. Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [h] compertum eſt deprehenſos, qod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, qod ex Epicteto Favorinus, [i] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul.* Qin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, qod Scriptores qoqe ſacros & confeſſos & conqeſtos legimus, comparuêre, qi [k] *Numinis notitiam, qam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qi [l] *pietatis, cujus larvam gerebant, vim virtutémqe abnuerent*, qi [m] *gratiam divinam in laſciviam verterent*; *qi* [n] *libertatem Chriſtianam neqitiæ improbitatiſqe velamentum facerent*; [o] *libertatémqe aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ ſervitio agerent ipſi.* nec ex horum tamen moribus de religione Chriſtiana ſententiam ferre, æqum fuerit, qum politiæ Chriſtianæ iſti, nec viva, nec vera, nedum ſana, avt integra membra jure cenſeantur, ſed φύματα potiùs mera [p] καὶ ἀποσήματα, ut cum Marco noſtro loqar, ſive [q] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de ſuis Avguſtus. Havd eſt incelebre Cratetis illud, [r] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliqod*; Varronis itidem,

[a] Καὶ μάλα γε εἰκότως· σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ πλεῖ κατάντη αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ' ἐπὶ τ' ἀρετὴν ἥκειν βιάζομαι. ὀρθία δ' ἡ ἄνοδος, καὶ ἀπόδυς τοῖς πολλοῖς. Æl. *hiſt. Var. l* 3. *c.* 32.

[b] Prov. 15. 24.

[c] Terent. *Andr.* 1. 1.

[d] In *Vitarum auctione, de ſectis, Micyllo*, alibi.

* Κιθάρας μὲν γὰρ διαφέρειν, τοῦ ἀπαιδεύτου λέγοντας, ὁ πάντας ἴσμεν. Diog. Laërt. *l.* 6.

[e] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοῖς λύρεσι, αἱ καλῶς φθεγξάμεναι οὐκ ἀκούουσιν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. *l.* 7.

[f] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸς γὰρ οὐκ ἀκούσῃ φθεγγόμενος μέγιστον. Dio Pruſ. *orat.* 8.

[g] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι. Laërt. *l.* 6.

[h] Gellius *Noct. Attic. l* 13. *c.* 8.

[i] Ἀνὰ τὸ φορτικὸν, μίγνυσι τῷ λέγειν. Idem *l.* 17. *c.* 19. [k] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δ' ἔργοις ἀρνοῦνται. Pavl *ad Tit.* 1. 16. [l] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι Idem *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. [m] Τὴν τοῦ θεοῦ χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. *epiſt. v.* 4. [n] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας ἐλευθερίαν. Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16. [o] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. [p] Marc. *l* 2. § 16. [q] Idem *l.* 4. § 28. [r] Sveton. *l.* 2. *c.* 85. [s] Ἐν ῥοιᾷ καλῇ σαπρὸν πυρὸν κόκκον. Laërt. *lib.* 6.

[a] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum neqam* reperiri. In agro Dominico qoqe [b] *zizania* ſteriléſqe, non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [c] *dominantur* etiam aliqando avenæ: ex qibus tamen de ſegete tota judicari iniqiſſimum fuerit.

Qod deniqe præſcribitur, inſigniores etiam pleroſqe non per omnia decretis præceptíſqe ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláqe, qam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecqem, qæſo, mihi dabis, ex eis etiam qi ſunt χρήσιοι Χειστιανοὶ, qi ab ea, qam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non qandóqe declinet. Ex eis inter hos fuerat, [c] qi *columnæ* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [d] *In multis offendimus omnes*; ſive, *impingimus univerſi*. ad qæ verba Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inqit*; *&* In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit*. Ex eiſdem & qi illud, [f] *Si dixerimus, qod peccatum non habemus, decipimus nos*, (dum [g] *peccantium* utiqe *numero excipimus*) *nec penes nos eſt veritas*. [h] *Nec*, habuimus, (inqit Avguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (qæ *per ignorantiam* variáſqe indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum qis ſaſpicetur*. Ex apoſtolis ipſis, qi Chriſtum proximè acceſſerant, qiqe lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliqos mittam, nec de proditore qicqam dicam, [i] *primi* & [i] *noviſſimi*, agmen qi ducit, & qi clavdit, utriuſqe etiam firmati jam, [k] nævi aliqi in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros qoſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectæqe exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunqam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud,

[l] Αἰῶρτάνει τι καὶ σοφῶ σοφώτερος.

Sapiente qi plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

Stoici certè præceptis decretíſqe ſuis, [m] non tam qid ipſi valerent, avt aſſecuti jam eſſent, qàm ad qid contenderent, modíſqe omnibus elaborandum atqe enitendum cenſerent, deſignatum volebant. qod & idem de ſe [a] Apoſtolus liberè ingenuéqe profitetur.

Veruntamen ex eis qi ſectæ hujus in diſciplinam ſeriò ſedulóqe ſeſe dederunt, per ſingulas qaſqe fere ætates reperti ſunt, qi fide dignorum Scriptorum ſuffragiis, conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáqe vitæ inſtituto

Varro *Leg. Mæn.* apud Nonium, in *Spicum*.

[b] ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qa voce alibi diximus.

[c] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. lib.* 3. *Præter pauciſſimos qoſdam, qi mala fugiunt, qid eſt aliud penè omnis cætus Chriſtianorum, qàm ſentina vitiorum?*

[d] Οἱ πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1.

[e] Beda *in Jac. epiſt.*

[f] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan. *ep.* 1. *c.* 1 *v.* 8

[g] De Phariſæo Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arroganter inſultat: & ſe ſolum decipit, qem ſolum excipit, dum alios damnat.*

[h] Avg. in 1. Joan.

[i] Matth. 10. 2.

[i] 1. Cor. 4. 9. & 15. 8, 9.

[k] Gal. 2. 11. Act. 19. 39.

[l] Stob *tom.* 2. *tit.* 3.

[m] *Non dicebant, qemadmodum ipſi viverent, ſed qemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat.* 6. 18.

[a] οὐκ ὅτι ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· διώκω δὲ, εἰ καὶ καταλάβω. Pavl. *ad Phil.* 3. 12. 14.

instituto æqabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Christiani professoribus plerisque pudorem incutere, ruborem suffundere meritò qeat. In his fuere; post Zenonem, cui testimonium dat insigne Athenienſium psephisma, qo [a] *virtutis ac temperantiæ nomine*, eò qòd [b] *vitâ suâ eis qæ differebat congruente cunctis in exemplum expositâ, ad optima qæque qosque incitaret*, [c] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum*, [d] *sepulcrum sumptu publico extruendum*, [e] *piláſque duas, qarum utrique testimonium istud incideretur, erigendas*, decernitur: post hunc, inqam, alióſqe qi in Schola hac eidem succeſſerant, emicuêre viri magni, disciplinâ istâ imbuti, virtutis masculæ imagines vivæ vivacéſque, conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philoſophiam diſertè profeſſos præteream) Cato Uticenſis, Thraſeas Pætus, Helvidius Priſcus, & Marcus cumprimis Antoninus, qi ista commentandi occaſionem nobis præbuit.

Verùm à disciplina ipſa, ad eos, qi eam ſcriptis ſuis illuſtrârunt, hos præſertim qos reliqos habemus, tranſeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chryſippus: qorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [f] ὁ τῆ Στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [g] ὁ πατὴρ ἁπάσης τῆς τῶν Στωικῶν αἱρέσεως· *ſectæ Stoicæ totius princeps patérqe*; & Balbo apud Ciceronem, [h] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò ſtrenuè felicitérqe [i] *ſuffulſit*, ut de eo dictum fuerit, [k] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στοά.

Chryſippus nî fuiſſet, nec Stoa foret.

Et complura qidêm uterqe reliqit ſcripta: alter iſte [l] *usqe ad ſeptingenta qinqe* συγγράμματα, ſive [m] *opuſcula*: cùm [n] Epicuri πολυγραφίαν æmularetur, [o] qem tamen aſſecutum negant; cùm [p] *ad* [q] *volumina ter centena usqe* iſte pertigerit, qorum qodlibet utiqe συγγράμματα complura complectebatur: alioqi Chryſippum πολυγραφίᾳ non æqâſſet, nedum ſcriptorum numeroſitate anteceſſiſſet. Cæterùm par ſcripta utriuſqe fatum ſunt experta. nec Zenonis ſiqidem, nec Chryſippi, qin nec ſeculi priſci illius è Stoa cujuſqam ſcriptum ullum integrum ad tempora noſtra perennavit. Superſunt fragmenta duntaxat, ἀποσπασμάτα, apud Plutarchum, [r] qi paſſim exagitat; Galenum, [s] qi plerumqe oppugnat; Laërtium, [t] qi ſimpliciter recitat; Ciceronem, [u] qi in partem utramqe diſceptat.

[a] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. pſephiſma apud Laërt. *l.* 7.

[b] πρὸς τὰ βέλτιστα, παράδειγμα τὸν ἴδιον βίον ἐκθεὶς ἅπασιν, ἀκόλουθον ὂν καὶ τοῖς λόγοις, παρώρμα.

[c] εἰκόνι χαλκῆ, χρυσῷ στεφάνῳ.

[d] οἰκοδομῆσαι τάφον δημοσίᾳ.

[e] ἐγγράψαι τὸ ψήφισμα στήλαις δύο.

[f] Strab. *geogr. lib.* 14.

[g] Galen. *de dogmat. Hippocr. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[h] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapſus Lipſius, *manuduct. ad Stoic. philoſoph. diſſert.* 11.

[i] *Qi fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

[k] Laërt. *l.* 7.

[l] Idem *ibid.*

[m] Ità malim vertere, eo ſenſu, qo *poſt mortem opera, non opuſcula pensanda*, dixit Sidonius *l* 8. *ep.* 4. qàm cum Lipſio, *volumina*.

[n] Ex Carneade, Laërt. *l.* 10.

[o] Πάνυ ὑπερβαλλόμενος πλήθει βιβλίων. de Epicuro, Laërt.

[p] Κύλινδροι γὰρ πρὸς τριακοσίοις εἰσί. Laërt. *ibid.*

[q] Κύλινδροι, *volumina*, qæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notione eâ vix alibi revertum.

[r] In *Stoic. repugnant. de commun. notitiis & de paradox.*

[s] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.*

[t] *Lib.* 7. *in Zenon.* & *Chryſip.*

[u] In *Academ. Tuſcul. de finib. & de natur. Deor.*

Citerioris ævi ſuperant ex eis qi diſciplinam hanc ſunt aſſectati, qorum diſſertationes commentationéſqe ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: qem dignitate tamen æſtimationéqe verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [a] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáqe complura; éſtqe dignus admodum, qi non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò qidem, ſed judicio atqe examine juſto adhibito, legatur. Verúm non eſt unius ejuſdémqe ubiqe coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neqe verò vitam attingo; qam Caſſius tamen arrodit, [b] *tanqam à dogmate præceptionibúſqe qàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [c] qám fœdè Clavdio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [d] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [e] *licentiæ intoleranda maſtigiæ*, Polybio, adulatur? qem tamen è vivis exemtum, [f] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, qàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ἐκπνοῇ ſυλεύων, nunc [g] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [h] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæqe inſtar, materiâ, qâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extingvit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [i] *degeneris & humillimæ mentis, apud qem voluptas imperat hominem,* [k] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [l] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (qo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, qem [m] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qi [n] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collavdat, ut qi [o] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; qod *in* [p] Chryſippo & [q] Zenone non ſemel reprehendit, contráqe id [r] qod ipſe

[a] *Multæ in eo clarè q; ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.

[b] Πάνυ ἐκκοπτέα, ὅτι ἐφιλοσόφει ποιῶν πλέγχθη. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphilin. *excerptis.*

[c] In *Conſolatorio ad Polybium.*

[d] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, productâ primâ ſyllabâ jocabatur. Sveton. *lib.* 6. *c.* 33.

[e] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν: μαστιγίαι, omnium oculos in Polybium hunc defixos

[f] In ἀποκολοκυνθώσει. [g] *Ad Lucil. epiſt.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17. [h] *Ad Lucil. epiſt.* 54. cùm morti proximus videretur. [i] *Ad Lucil. epiſt.* 42. [k] *Epiſt.* 18. [l] *Epiſt.* 9. [m] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *qæſt. natur. præfat. l.* 1. [n] *De vit. beat. c.* 13. [o] *Ibid.* [p] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpe replicatur: etiam cùm agere aliqid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. *c.* 4. *Chryſ. penes qem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. *c.* 3. [q] *Libet ridere ineptias Græcas; qas qamvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeverius loqi, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipis? acuta ſunt iſta qæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. qædam inutilia & ineſficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82. [r] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qi ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loqantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

præcipit,

præcipit, [a] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptíſque aliqoties ludit. Neqe tamen hæc, qæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, & eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, qaſi [b] à Senecæ lectione (qem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendis legendíſqe conſultus, inter alios commendare conſveverim) abſtentum qenqam, atqe abſterritum, avt qò de viri tanti (qem eruditi qíqe indolis ingeniíqe acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur havd pavci) magnitudine juſtâ qicqam detractum eam: ſed qò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (qam Chryſippus qoqe ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [c] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) avt ſcripto, avt facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qi in ſorte diverſa, vel adverſâ etiam qàm maximè, in [c] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti; diſciplina hæc qanti ſit, qantúmqe in ſtatu qovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ, uberrimè demonſtrârunt. Et noſter qidem (prout & [d] Epictetus eo prior, [e] cujus ex commentariis profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſqe* ac *ſeverus* (qod [f] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubiqe deprehenditur.

Deniqe, ut ad illud revertar, qod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram qod horum utriuſqe ſcriptis monitíſqe propiùs accedat, in exterorum priſcorum, qæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſtimem. Certè qæcunqe Dominus ipſe Chriſtus in con-

[a] *Rerum ponderа minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius. *inſtit. l.* 10. *c.* 1. Inigiùs tamen illi, neſcio, qi apud Gellium (An Agellium, qod Lipſ. mauult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atqe ſententiæ, avt inepto inaniq; impetu, avt ut levi & qaſi dicaci argutiâ*, &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, qæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciárunt. ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſqe cauſſa. Naſonem aliqotiès attingit, qod indulſerit ingenio ſuo. at magìs ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, qàm Ovidius in poematibus plerunqe ludicris. Jam hoc ipſum, qod in Seneca cum primis lavdatur, corruptum eſt. Inſectatur mores hominum liberè falséqe; ſed non ſemper in loco, interdum immodicè; tum aliqoties affectatiùs, iiſqe modis, ut non ità multùm abſit à ſcurrilitate. qædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs qàm odiſſe, atqe doceat magìs qàm deteſtetur. qin ubiqe plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in qibus optarim illum aliqanto longiùs abeſſe ab ineptia, obſcœnitate, vitióqe ſcurrilitatis.* Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, qæ cùm Marci patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius deniqe ipſe, qi adverſus priores duos illos Senecam defendere ſatagit, in Judicio ſuper Senecam, ejúſqe ſcript. *Ego Senecam univerſè admiratione magìs qàm lævde proſeqendum arbitror. in partibus aliqid eſſe, qod cenſeas, avt cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, avt à ſe mutat: ut in jocis avt dictis, qàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in lavdibus, vituperiis, ſine modo?* &c.

[b] Qod apud Gellium cenſores rigidi atqe importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. lib.* 12. *c.* 2.

[c] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii. [c] Δοῦλος Ἐπίκτητος ψυχάριον, καὶ σῶμα ἀνάπηρος, Καὶ πενίαν Ἴρος. Leonid. *epitaph.* Epict. [d] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19. [e] *Marc. lib.* 1. § 7. [f] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

cionibus

cionibus collationibúsqe ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſqe, de [a] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [b] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [c] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [d] *animo cumprimis excolendo*, & [e] *ad imaginem divinam effingendo*, de [f] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [g] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [h] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéqe accurata exercendis*, de [i] *rebus qibuslibet, adeóqe vitâ ipsâ, ubi res ratióqe poſcit, nihili habendis*, de aliis deniqe pleriſqe [k] *pietatis*, [l] *caritatis*, [m] *æqitatis*, [n] *humanitatis officiis* [o] *qam exqiſitiſſimè obeundis exeqendiſqe*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſertationum commentationúmqe harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, qæ in præcordia ipſa penitiùs penetret, atqe in animo infixos altiùs relinqat aculeos, inculcata ſubinde, Lector qivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

[a] Matth. 15. 19.
[b] Matth. 5. 22, 28.
[c] Matth. 12. 36.
[d] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[e] Matth. 5. 45, 48.
[f] Matth. 6. 1, 3.
[g] Matth. 5. 39.
[h] Matth. 18. 15, 16.
[i] Luc. 14. 26, 33.
[k] Matth. 22. 37.
[l] Matth. 22. 39.
[m] Matth. 7. 12.
[n] Matth. 5. 44. Luc. 10. 37.
[o] Matth. 5. 19, 20.

Sed iſta forſitan dixerit qis, qorſum aliunde, ab extero præſertim, eóqe fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? qum è pagina ſacra, in qa proſtant, poſſint promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii avtoritate potiore præcipiantur, tum & obſeqii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utiqe ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piíſqe concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſqe enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, qo proceſſerant apud nos havd ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm ſani uterqe; qorum alter præter paginam ſacram nihil avt legebat, avt lectitandum cenſebat; alter, poſtqam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſuæ ſe concluſerat, librorum (qam pro hominis privati ſorte cenſúqe amplam ſatis habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; nevter ſanè, avt fundo juſto, avt exemplo bono, & qod imitatione ſuâ dignum ſobrius qis ſanúſqe ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione ſeria conjuncta, lectio ſedula.

Primò, qod qæ in Sermonibus Dominicis (qorum Capita præcipua duntaxat, σωτήρια plerunqe apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem

communem accommodata habeantur. qod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere havd pavcis iſtud præcellit.

Tum nec illud levis eſt momenti, qòd dogmatis Chriſtiani æqitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collavdata demonſtratur. [a] *Grave eſt*, ponderíſque non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (qod Dio Pruſæus) [b] *Encomium ab eis, qi non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *lavdem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [c] exterorum inſcriptionibus ſcriptíſque, ei qod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentíqe Dominici æqitati ac [d] *rationabilitati* (ſi ità loqi licuerit) apud qoſvis vindicandæ formandæqe conduxerit, qòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſeqeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentíſque tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [e] *Qis non intelligat*, (inqit gravis Avtor) *bonam eos habuiſſe cavſſam, qi eam apud medios judices obtinere potuerunt?* qid eam dixerit qis, qæ apud averſos & adverſos etiam, ubi [f] hoſtes ipſi judices conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, qòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas qaſdam aſſervavit reliqas; qas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſqe evexit: partim, qò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [g] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; qum [h] *abſqe diſciplina nulla homine truculentior avt immanior ſit bellua:* partim, qò *Numini* [i] *dignoſcendo*, [k] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; qæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [l] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [m] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [o] *Imaginem* certè animæ rationali primitus impreſſam funditus eradere, [o] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extingvere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium qiddam, [p] *flammas gehennales* adjecit ille) qam inter ruinas & in-

[a] Σεμνὴ γὲ ἡ παρὰ τῶ ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[b] Τὸ φῆ [μὴ] ἀποδεχομένων καὶ πιστευόντων ἐγκώμιον, δῆλον ὡς κάλλιστος ἐπαίνου ἄξιον εἶη. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[c] Act. 17. 23, 28.

[d] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἔπαθε τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ. Marc. *l.* 12. § 31.

[e] Avg. *ep.* 170.

[f] Devt. 32. 31.

[g] Μηδὲν ἀσεβέστερον ἀνθρώπου, μηδὲ ἀμείλικτον, ὅταν ἅπαξ ἀπαθείας ᾖ. Polyb. *hiſt. l.* 1. & *legat.* 122.

[h] Ὁ ἄνθρωπος θηρίων παιδείας μὴ τυχὼν, ἀγριώτατον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[i] τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[k] εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν. Act. 17. 27.

[l] Rom. 1. 20.

[m] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[n] Gen. 1. 27. & 9. 6.

[o] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15. *Imago in gehenna ipſa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

* * * *

cendia

cendia defectionem primitivam consecuta, in generis humani commodum, suorúmque beneficium servatam confotámque volebat bonitas divina.

Qin nec divinæ erga nos misericordiæ gratiæque planè gratuitæ testimonium monumentúmque luculentum minùs in istis oculis nostris obversatur; cum [a] eis, apud qos dotes tam eximiæ, tam admiratione penè omni superiores, se produnt, præteritis, nobis, nobis, inqam, [b] in tenebris, umbráqe ferali ac letifera cum illis pariter considentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demersis, fœdiùs contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud salutiferum, [c] *Sermonis* sui sacri *Spiritûsque* sancti ope operâqe usus, [d] effulgere procuraverit; [e] qo prævio ac prælucente, per [f] seculi tenebricosi hujus caliginem pluſqam Cimmeriam, avt [g] Ægyptiacam etiam, veritatis supernæ, vitæque verè sic dictæ, inter diverticula tam freqentia, à recto utrinqe abducentia, tramitem & invenire, & inventum ad itineris exitum usqe tenere possemus; & absqe qo per obliqas & tortuosas mundi hujus neqissimi ac perturbatissimi semitas, sine luce, sine duce temere palantes, in exitii æterni voraginem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè subinde (ità ista dum lego; affectum me sentio, & ingenuè agnosco) non stupor duntaxat, sed horror etiam, cum arcani divini admiratione vehementissima conjunctus, seriò apud me reputantem, qàm longè in multis ab eo absim, qod de se Vir iste, veri ad salutem perducentis tramitis ignarus, de se profitetur, nec qin verè & ingenuè, ambigi posse videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs assurgens, *Hymnum* [g] illius vel *maximo* majorem ac præstantiorem decantare jugiter debeam; [h] *Magnus*, [i] *divésque misericordiâ Deus, qi me miserum*, [k] *cum gente humana universâ collapsum* [l] *& perditum, sed cum pavcis è turba reliqa* [m] *selectum*, [n] *massâ secretum*, [o] *mihi restituit*, [p] *sibi reconciliavit*, [q] *Filium misit*, [r] *qi redimeret*; [s] *Spiritum immisit, qi* [t] *refingeret*, [u] *culpam omnino omnem remisit, qo &* [x] *supplicio culpæ debito omni eriperet, & supplicii subeundi* [y] *metum dirum eximeret*, [z] *neqitiæ servitio liberum emisit, qò* [a] *in famulitium suum adsciſceret, &* [b] *in filiorum suorum numerum cooptaret*, [c] *gratiam spiritualem impræsentiarum donavit*, [d] *gloriam cœlestem deinceps* [e] *donaturum repromisit.*

[a] Matth. 11. 25, 26.
[b] Esai. 9. 2. Luc. 1, 79.
[c] Esai. 59. 21.
[d] 2. Cor. 4 6.
[e] Luc. 1. 79.
[f] Ephes. 6 12.
[g] Exod. 10. 21, 23.
[g] Epicteti *Hymnum* habes, supra ad marginem ex *dissert. l. 1. c. 16.*
[h] Psal. 145. 8, 9.
[i] Eph. 2. 4.
[k] Rom. 3. 19, 23.
[l] Matth. 18. 11.
[m] Mtath. 20. 16 & 22. 14.
[n] Rom. 9. 21.
[o] Eph. 2. 5.
[p] Col. 1, 21.
[q] Gal. 4. 4.
[r] Apoc. 5 9.
[s] Ezek. 36. 27.
[t] Joann. 3. 5.
[u] 2 Cor. 3. 18.
[x] Col. 2. 13.
[y] Rom. 8. 15. Heb. 2. 15.
[z] Rom. 6. 22.
[a] Eph. 2. 19.
[b] Rom. 8. 14, 15. Gal. 4. 6.
[c] Joan. 1. 16.
[d] Rom. 8. 18, 30.
[e] Rom. 6. 23. χάρισμα. donativum. Tertull.

Est

Eſt in his deniq, qod ad altiora enitendi, nomen Chriſtianum profeſſis, calcar acerrimum ſubjiciat, cùm à fide ac familia ea exteros in tam celſa evaſiſſe adverterint; ac pudore meritò ſuffundat, qod in imis adhuc ſubſelliis ſubſiſtant hæreántqe; cum adminiculis fortiorib⁹ firmioribúſqe tam amplis ad ea conſequenda inſtructi ſint, & adjutari, nî nolint ipſi. poſſint. Certè plùs poſſe naturæ jam collapſæ reliqas vires, diſciplinæ ſecularis accedentibus avxiliis, qàm gratiæ divinæ animis cœlitùs illapſæ, cujus operi etiam promovendo eadem illa pariter inſerviunt, pro dedecore inſigni non immeritò habeatur; éſtqe qod probro eos, qi hujus participes ſe ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipſo nomine, nomini, qod profitentur, Chriſtiano [a] opprobrio eſſe ſe ſenſerint, qòd à nomine alienis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande qippiam & inſigne viſus eſt, ſibi ſaltem, protuliſſe, qi adverſus mortis metum diſſertatiunculam clavſit monitu illo; [b] *Nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* futile revera & frivolum eſt. Pari ſiqidem ratione Epicurus probaverit, *Turpiſſimum eſſe, avt Numinis offenſam ſubvereri, avt ſceleris conſcientiam formidare; cùm nevtrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eámqe nobis ſecuritatem non præſtare ſapientiam, ad qam inſcitia & deſipientia perducit.* [c] Fatui ſcil. laminam candentem contrectare non metuunt; [d] infantuli facis accenſæ flammæ manum admovere non formidant. num turpiſſimum ideo horum alterutrum ſcientem prudentem timendo refugere, qia nevtrum nevtri illi timeant? Verùm turpe eſt revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipſam, mortéqe ipsâ pejores graviorésqe mortis moras, pro veritate divina, fide Chriſtianâ, aſſerenda, conſcientia integra & intaminata cuſtodienda, nî deficere & delinqere velimus interminata atqe intentata; ſi defugere maluerimus, avt detrectare, nec mente promptâ, animo propenſo alacriter conſtantérqe ſubire ac perpeti; cùm hæc omnia pro pietate fidéqe conſervandâ, homines ethnici, & fortiter libentérqe ſuſtinenda definierint, & ipſi ſtrenuè ſuſtinuerint. turpe eſt præcepta documentáqe Dominica, [e] *de ſui ipſius abnegatione,* [f] déqe *ſuorum omnium, honorum, opum, facultatum, neceſſitudinum, affectuum, vitáqe adeò ipſius abdicatione* gravia, moleſta, dura, difficilia, triſtia, rigida, iniqa conqerendo ducere homines

[a] *Chriſtiani tu opprobrium & contumeliam Chriſti.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[b] Senec. *ep.* 36.

[c] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Diſcipul. de Tempor.* qi ferri candentis maſſam ſine læſione contrectavit imprudens. Credat qi volet.

[d] Ind Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 4. ait, eos qi mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδικὸν φόβον φοβοῦνται, puerulis compares, qi larvam timent, lucernam non timent.

[e] Matth. 16. 24. Luc. 9. 23.

[f] Luc. 14. 26, 33.

Christianos; cùm à religione Christianâ alieni qoqe, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqa, rationi rectæ consentanea, naturæqe humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem avt æqanimitatem præstare fidem veram, ad qam ratio illos, recta qidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista qæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liqidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siqidem [a] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, qantum assequi poterat, qibus ille differebat verbis. qo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat, habiti sermones, (cùm [b] nihil ipse scripsisset) [c] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ qidem aliâ, Græcâ utiqe, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id qod tam de Enchiridio, qàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Atrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qi eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumta liqet. qo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius avtographis fuisse descriptam, docet *Capiti* 25°. præfixum lemma. In more namqe habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, qæ inter meditandum succurrebant, chartis, qas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmqe, qibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámqe se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, qibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióqe* (ut ego reor) præfixa lemmata, de qibus suo loco [d] disseruimus. Indè natum est, ut neqe sibi invicem cohæreant pleraqe (qanqam *Liber primus* uno qasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémqe sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè qoqe repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósqe

[a] Ὅσα ἤκουεν αὐτὸν λέγοντα, ταῦτα αὐτὰ ἐπειρᾶτο αὐτοῖς ὀνόμασιν, ὡς ἐδύνατο μάλιστα, ἀποδιδόναι. Arrian. *præfat. ad dissert.*

[b] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbæ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, qomodo & *Senecæ ad Paulum*. qarum meminere tamen Evseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hieron. in *Scriptor. Eccles. catalog.*

[c] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[d] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, qàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmqs videri.

aliósqe *Epistolis*, Græca, formularúmqe usitatarum havd pavca) qod ad rei ipsius notæ satis ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam suffecerat, cùm ad usum privatum maximè destinarentur. qin & ἀκέφαλα, & qasi abruptè inchoata nonnulla. qod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Mose refertur, opinantur [a] Interpretes qidam eruditi. Indè aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo divinationes incertæ; cùm vel qæ adnotantis mens, vel qæ adnotandi occasio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de locis variis, qasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà conceptæ, de lectione qasi non sincera & genuina vel integra solicitationes admissæ, immutationes tentatæ, cùm non aliter se habeant, qàm ab Avtoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis, in *Commentario*, prout occasio dabitur, ampliùs videbitur.

[a] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

Atqe hæc qidem suffecerint, cùm de *Stoica disciplina* ipsa, tum & de eis hanc amplexis & secutis, qorum ad nos scripta pervenêre; Marco præsertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi consilium institutúmqe pavcis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaqe ultra qadraginta jam excesserunt, ex qo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolniensi, qod est in suburbano Londinensi situm, agentes Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc exercitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis qibusdam editum, inter codices à manu secunda (qod ajunt) venùm expositos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico avtumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium aliqod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usqe constipatum reperi, ut nec possem non perlecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum qenqam (Epicteto uno excepto; qo nec inferiorem, nisi qòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magìs legisse meminissem. Cùm avtem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandria-

nam Græcis commodè satis respondere, de recensione pariter & versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio altera Lugdunensis, à qa subsidium aliqod sperabam: sed frustra: cum Xylandriana ea, qâ usus fueram, inqinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam avtem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti hujus *Anglicana* pòst prodiit, D. Merici Casavboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, qamqe nisi in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, qod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunqam oculis usurpavi) expressam edoctus sum. Cùm avtem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Svida scriptoribúsqe aliis, qi ex libris his nonnulla lavdaverant, partim eruditorum qorundam, qibuscum necessitudinem avt familiaritatem aliqam habebam, consilio opéqe usus, loca qæ vitii qoqo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Qumqe in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertissimis, Marci nonnulla secius, qàm in eis, qos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliqam secutum suspicabar; amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum planè verecundia prohibebat) Virum Clariss. per literas consulebam, qibus tum qid molirer significabam, tum & de locis tam illis, qos ab ipso aliter qâm avt Basileensis, avt Lugdunensis habebat, exhibitos repereram, qàm aliis etiam, ad qos hæsitabam, ménsqe tunc temporis suggerebat, nec conjecturis de qibusdam propriis celatis, sententiam illius censurámqe sciscitabar. Is pro eximia, qâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè rescripsit. *In tam utili ad vitæ præcepta scripto, & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, qam ponere operam destinas, summopere lavdo. Editum illud scivi lingvâ Anglicanâ à Merico Casavbono, sed ultra nihil. qid enim præstiterit, præ illius lingvæ ignorantia havd etiam scire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò posse videor, satis operæ esse in illo opere perfectè absolvendo qæ non solùm duos, sed etiam plures fabros distineat. ità spissa est materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Havd alium puto avtorem ex antiqitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ temporum*

porum, fortean etiam hominum, qi eum interpolârunt, transmissum. Ubiqe hiatus, & lacunæ, qæ tamen solidum mentiantur. Transpositiones etiam multis locis commissæ ab hominibus, uti videtur, sciolis, qi sententias plerumqe minutis punctiunculis Stoico more signatas non capiebant. Præter ea, qæ observâsti, atqe in schedam mihi missam conjeciſti, alia toto passim opere vitio laborant. & qædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, qæ à te proposita dissolvere non potui. Hæc vir summus ille; qi & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, qæ qæsieram, sed de aliis qoqe, qæ inter ea disqirenda occurrebant, nec reqisitus, animi sui sensum ultroneus impertiretur; adjectâ insuper invitatione humanissimâ, qâ ad alia qælibet ulteriùs operam præstare promptum, *tempusqe* eo fine *negotiis aliis sufuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis qidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clarissimum sum percontatus. Verùm per subitaneam illius occasionibus qibusdam Lugduno-Batavorum in Gallias susceptam profectionem, (sive literis meis ad manus illius non pervenientibus, sive ab ipso ad acceptas responsione in reditum dilatâ: simul per amici communis, cujus interventu usus fueram, è partibus istis demigrationem, sponsionis repetendæ opportunitate sublatâ) factum est, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere visum est, *Editione Argentinensi* usum se scribere, sed qæ cum *Basileensi* per omnia convenire visa sit. Præter hunc operâ usus sum Viri Eruditissimi, lingvarúmqe peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qi vir qantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum* opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non derat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qi & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi vicissim meas; & ubi ad Conventum Vestmonasterienſem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabat. Ab his avtem aliisqe, qorum scripta pervolutaveram, qicqid accepi, suo cujusqe loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóqe acceptum cuíqe grat anter fero.

Versione

Verſione ſiqidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qo Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſqe paſtorales, qibus per annos ultra qadraginta eodem loci, qò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi qòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliqod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliqid, demum incidere ferè prorſus, coactus fuerim) inter horas ſubſecivas, qæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiqidem, contrà qàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utiqe, Bibliopolæ & Typographi noſtri, qàm ægrè aliqid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet havd pavcos, amicorum tandem qorundam flagitatione freqente, qi & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus qod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (qod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere qid præſtiterim, præſtare ſaltem conatus ſim (dextréne ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo loco; poſt Scriptorum variorum, tam antiqioris qàm & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Avtore *elogia* & *encomia*, déqe *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſqe, qibus antè paſſim ſcatebat, havd pavcis ſublatis, repurgatior; lacunis, qibus hiabat, ſuppletis aliqot, integrior; loco motis qibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs havd pavlò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (utì Juriſtæ loqi ſolent) commodis (qod Lugdunenſis infeliciùs pavlò primus tentaverat) accuratiùs qàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſqe parallelis, in qibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis

gulis qibúſqe recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, qo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Seqitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in qo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſqe ratio redditur; *verſionibus* etiam atqe *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, qæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licēt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factíſqe, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmqe loca, à qibus, & è qibus, Marcus mutuo ſumſerit, avt excerpſerit qicqam, qantum aſſeqi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſqe, qorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, qæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi qicqam poterat, lux aliqa datur. Sacræ deniqe paginæ periochæ formulæqe nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum qoqe Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his avtem qamvìs diligentiâ aliqâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura qoqe reſtare, qæ cùm vel mihi forſitan ſine cavſsa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata avt curata fuerint, medici peritioris manum opémqe reqirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliqid (meis qibúſqe plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſqe ſatìs adhuc patet iſtîc campus, in qo ingenia feliciora, cum lavde fructúqe ſe exerceant. In meis his interim ſiqid præſtitum ſit, qod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam qibuſcunqe uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti inſumtíqe merces ampla ſatìs futura eſt. Siqid avtem vel iſtîc, vel in Opere toto, (qod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, qod notam ſeqiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim,

ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [a] ſortis memor humanæ, humanitatíſqe (prout in Schola loqi amant) ſuæ qoqe ſibi conſcius, utpote qi, [b] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere avt ſentire debeat, pro humanitate, qâ ingenitâ, qâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lema lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinqiorem ſuſtineam; qod nôrunt probè, qi me familiariter habent) qàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, qàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs qàm conſcribebam, in agri Surrejenſis pago Urbi natali adſito Rotherienſi, menſe Januario, hyeme ſæviente, cui & gemina altera, [c] *ætatis* & *invaletudinis*, (qæ [d] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Anno à Virginis θεοφόρω καὶ θεοτόκω conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo qinqageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, qàm decurrentis & devergentis, ſeptuageſimó octavo.

[a] Τὸ μνήσθην ἁμαρτεῖν ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνῳ θεῷ. Gregor. Naz. *orat.* 15.

[b] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[c] Χειμῶνα τῷ βίῳ, ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laert. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[d] πῶς ἔχει, Μηνόφιλ' ἐρώτα τοῦτ' ἐπὰν γένηται ἰδίᾳ, ἢ χρεῶν τιν' ἰδεῖ δ' εὐθὺς, ὅτι κακῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ὄζιν αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίων α'.

1. ΑΒ avo meo Vero accepisse agnosco, moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modestam simul ac masculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantum, sed cogitando etiam continere. tum victu simplici, qíq; ab opulentorum more ac instituto abscedat quàm longissimè, contentum esse.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qódq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & qòd in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore, ne in certamine equestri Prasinæ, avt Venetæ factioni néve in gladiatorio Thraci avt secutori favtor fierem: ut labores sustinerem, minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præstigiatoribus magísque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliísq; ejusmodi impostoribus dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æquanimiter sustinerem. eidem debeo, qòd philosophiæ me addixerim; qódq; [a] Bacchium primum, tum [b] Tandasidem, & [c] Marcianum audiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; qódq; pro stratis grabatulum ac pellem expetiverim; cæteráq; institutionis Græcanicæ ad-

1. ΠΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικὸν εὐάγωγον, καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς δόξης, καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν φιλόπονον, τὸ [a] ἀκόπιτον, καὶ [b] ἀρρενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς, καὶ [d] μεταδοτικὸν καὶ ἁπλοϊκὸν [e] μόνον τοῦ κακοτοιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὅτι ἐνθύμια γίνεσθαι τοιαύτης ὑπ' Ἀ τὸ λιτὸν κτῆσιν τῶν διαιτῶν, καὶ πόρρω τῆς πολυτελοῦς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τοῦ πρωπάππου, τὸ μὴ [f] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ τὸ ἀμείβεσθαι διδασκάλους καλοὺς ἔχειν χρήσασθαι· καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [g] τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκλογὰς ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τοῦ Ἐρρίκου, τὸ μήτε Πρασινιανὸς, μήτε Βενετιανὸς, μήτε παλαιὸς ἢ [h] σκυτάριος γενέσθαι· καὶ τὸ φιλόπονον, καὶ ὀλιγοδεᾶ, καὶ αὐτουργικὸν· καὶ τὸ [i] ἀποκνεῖν μεμψιμοιρεῖν, καὶ [k] τὸ δυσωπήτους διαβολὰς

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκενόσπουδον· καὶ τὸ [m] ἀπιστικὸν τοῖς ἀπὸ περιτροχαλάσεων, καὶ γόητων περὶ ἐπῳδὰς, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπὰς καὶ περὶ τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [n] ὀρνιθοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκπλήττεσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας καὶ τὸ συναγαπᾶν φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [o] Βακχίου, εἶτα [p] Ταυδασίου, καὶ [q] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδὶ· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.

§ 7. Παρὰ Ῥουστίκου, τὸ λαβεῖν φαντασίαν [r] τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ θερα-

a Confer. l. 6. § 48 l. p. § 19.
b L. 2. §. 6.
c L. 6. §. 30.
d Inf. § 14.
e τὸ μὲ, vel, τὸ εἰς. Merc.
f τοῦ τοιούτου. Jun.
g σκυτάρια Lips.
h L. 5. § 5. & l. 9. § 2.
i L. 3 § 5.
k L. 6. § 30.
l δυσπροσώπους.
m ἐπιτ. Sylb.
n ἀλεκτρυονικῶν. Sylb.
o Εὐτυχοῦς. forf.
p Ἀνδρονικοῦ. Cas.
q Μαξιμοῦ. forf.
r Burgelium, f.
2 Andronem, f.
3 Monianum, f.

§ 7. A Rustico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione cura-

VILLE DE LYON
Biblioth. du Palais des Arts

πίας τῷ ἤθει· καὶ [a] τὸ μὴ ἐπηρεάπηναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ [b] τῷ συγγράφειν περὶ πρὶ θεωρημάτων, ἢ παραινετικὰ λογάρια διαλέγεσθαι, ἢ [c] φαντασιοκόπτου ἢ ἀσκητικὸν, ἢ [d] ἐνεργητικὸν ἄνδρα ὅλως δείκνυσθαι· καὶ τὸ ἀποτῆναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ἀστρολογίας· καὶ τὸ ἐν [g] σχολῇ καθ' ὅσον ἔδει πατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· καὶ τὸ τὰ ὀφείλοντα ἀφελῶς χαρεῖν, οἷον τὸ νῦν αὐτῷ τάττε ἀπὸ Σινουέσσης τῆς μητρός μου. χαρεῖν· καὶ [h] τὸ πρὸς τοὺς χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας ἀναμαλλήτως καὶ [i] εὐδιαλλάκτως, ἐπειδὰν τάχος αὐτοὶ ἐπιτελεῖν ἐθελήσωσι διακεῖσθαι· καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι πρὸς νοῦν [k] ἀλαζονικῶς, μηδὲ τοῖς [l] πολλοῖς ταχέως συγκαταθήσεσθαι· καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν ὁ οἰκεῖος μετέδωκε.

tionéq; indigere me: qódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliqid conferibendo, vel oratiúnculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operáſq; edere potis ſpeciem præbendo, qò ad ſtuporem ac admirationem mei homines traherem. qòd rhetoricæ item, poeticæ'qe, & dictionis elegantioris ſtudiis abſtinuerim. ne togatus intra ædes obambularem, néve ejuſmodi alia, qæ faſtum reſiperent, facerem. epiſtolas etiam ſimpliciter ſcriberem, ad normam ſcil. earum qas Sinueſsâ ad matrem meam idem ipſe dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis eſſem, adverſus eos, qi offenſionis cavſſam dederint, aut deliquerint aliqid, ſimulátqe illi in gratiam redire vellent. porrò ut accuratè legerem, nec comprehenſione ſummariâ contentus eſſem; nec garrulis qibuſvis temerè aſſentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerim, qorum is è domo ſuâ copiam mihi fecit.

§ 8. Παρὰ Ἀπολλωνίου, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀπαραμετάθετον ἀκριβῶς· καὶ [n] πρὸς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ πρὸς τὸν λόγον· καὶ τὸ [o] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόνι ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνου, ἐν μακρᾷ νόσῳ· καὶ τὸ ἐκ παραδείγματος ζῶντος ἐναργῶς, ὅτι δύναται [p] ὁ αὐτὸς σοφιστὴς εἶναι καὶ [q] ἀνεπαχθής· καὶ τὸ ἐν τῷ ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερῶς διδάσκειν· καὶ τὸ ἰδιώτην ἄνδρα [r] σπουδῇ ἐλάττονα τῆς ἑαυτοῦ καλῶν ἡγεμόνα τῶν ἐμπειρίαν, καὶ τῶν ἐντρέχειαν τῶν περὶ τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε ἐξαπατώμενον διὰ [s] ταῦτα, μήτε ἀναιδέστερος παραπίπτοντα.

§. 8. Ab Apollonio, ut liber eſſem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem conſilii ingeniíqe tenorem retinerem: neqe aliud qicqam, vel minimum, præter rationem ſolam, intuerer: ut idem ſemper eſſem, in doloribus acerrimis, in liberorum amiſſione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipſo, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, poſſe eundem, prout occaſiones ſe dabant, & vehementiſſimum & remiſſum eſſe. ſed & qòd in diſciplinis tradendis nevtiqam morosè ſe gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam ſuam & in theorematibus tradendis ſolertiam, bonorum ſuorum minimum exiſtimare ſe, palàm faceret. ab iſto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierē, nec citra ſenſum tamen omnē tranſmitterē.

§ 9. Παρὰ Σέξτου, τὸ [t] εὐμένειας καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ὅλης τῆς πατρογονικῆς· καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ [u] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [x] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ συνακτικὸν τῶν φίλων κυριολογικῶς· καὶ τὸ

§. 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno adminiſtratæ ſpecimen: de vita naturæ convenienter inſtituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam perſonatam: & ſedulam amicorum

[a] Infr. § 16. & l. 6. § 30.
[b] π' f.
[c] Inf. § 9. 11. & l. 9. § 12.
[d] ἐνεσ. Xyl.
[e] Inf. § 17. & l. 3 § 5.
[f] ἀστρολογ. Xyl. & Lug.
[g] σχολῇ Suid.
[h] Inf. § 15.
[i] εὐκαταδιάλακτος Suid. εὐδιαλάκτως Xyl.
[k] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[l] πρὸς [αὐτῶν] vel πρὸς [ἄλλων] λαλ. Xyl.
[m] L. 3. § 9. & l. 9 § 7.
[n] Inf. § 16. & l. 3. § 6. & l 2. § 16.
[o] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[p] Inf § 16.
[q] L. 4. § 26.
[r] σοφῶς F. Jun.
[s] ταύτας Jun.
[t] L. 3. § 4. & l. 9 § 11. & l. 11. § 9.
[u] Inf. § 17. & l. 3. § 4. & l. 4. § 49 & l. 5. § 29 & l. 7. § 56. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[x] Lib. 2. § 5. & l. 9. 629.

corum obſervationem: & imperitorum, eorúmqe qi citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, tolerationem: & mores quibuſvis accommodatos, ità ut qamvìs conſvetudo ipſius adulationem omnem ſvavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore non minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, qæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alíus alicujus, indicium exhibebat; ſed cùm affectibus immunis prorſus exiſteret, ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus: favere promptus, ſed ſine ſtrepitu: variéqe, citra oſtentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere; nec probrosè excipere, ſi qis barbarum qid, vel ſolœcum, vel abſonum protulerit, ſed illud tantùm, qod dici debuerat, dextrè proponere; ſdqe ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipſa, non avtem de dictione, unà diſpiciendi, vel per aliam aliqam iſtiuſmodi ſcitam, ſed qæ obliqè facta ſit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut ſcirem, qæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſeqatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebrò, néve niſi neceſſitate adactus, avt dicto avt ſcripto ſignificem alicui, non vacare me: néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit, ſolens deſeram.

§ 13. A Catulo, ne inſuper haberem amicorum qerimonias, etiamſi ratio earum nulla ſubeſſet, ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer: ut præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberóſqe meos affectu ſincero proſeqerer.

§ 14. A fratre meo [1] Severo, familiarem

[1] An, Vero.

[2] τῆς ἀθεωρ. Salm. τ' ἀθεωρήτως ὅλου. f.

[b] L. 6. § 16. B.

[c] L. 3. § 11. & l. 5. § 25 & l. 6. § 17. 26.

[d] Sup § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29.

[e] Inf. § 16. & l. 11. § 13. 18.

[f] Inf. § 13.

[g] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.

[h] Inf. § 15. & l. 6. § 11.

[i] Sup § 11.

[k] Ουῆρον Scal. & Salm.

[a] L. 6. § 30. φιλοίκειον, καὶ φιλάληθες, καὶ [a] φιλοδίκαιον· καὶ τὸ δι' αὐτὸν γεγονέναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου, καὶ ἰσότιμα καὶ ἰσηγορίαν διανεμούσης, καὶ βασιλείας σεμνοτέρου μάλιστα τιμᾶν ἐλευθερίαν τῶν ἀρχομένων καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ἀμελὲς, καὶ ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐεπημελικόν, καὶ τὸ εὐμεταδόσιον ὑπλήστως· καὶ τὸ ἐλπίζειν, καὶ τὸ πρόδηλον ἀεὶ τοῦ ἐφ' ἑαυτοῦ φίλων φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκρυπτον πρὸς τοὺς κατηγορουμένους ὑπ' αὐτῶν παγχάνοντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι σοχαστοῦ τοῦ φίλους αὐτῷ ἀεὶ τοῦ τί θέλει, ἢ μὴ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[b] Sup. § 3. 4. l. 6. § 48.

§ 15. [c] Παρακλησις Μαξίμου, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ, καὶ πρὸς μηδὲν ἃ παρέρχεται εἶναι· καὶ τὸ εὔθυμον ἐν τοῖς τῶν ἄλλων [d] ἀφέσεσιν, καὶ ἐν τοῖς νόσοις· καὶ τὸ ἥνυρατον τῆς ἤθους, καὶ μειλίχιον, καὶ γενναῖον, καὶ [e] μὴ χαλίνου κατεργαστὸν ἢ σεσημασμένον· καὶ τὸ φάσκειν αὐτῷ πεπεῖσθαι, περὶ ὧν λέγει, ὅτι οὕτως φρονεῖ, καὶ ἐφ' οἷς ἂν παρῇ τοιοῦτος, ὅτι ὁ κακῶς [f] ἀκούσας· καὶ τὸ [g] ἀδιάφορον, καὶ ἀνέπαχθες, καὶ [h] μηδαμῇ ἐπιχώριον, ἢ ὀνεῖδος, ἢ ἁμαρτανόν, ἢ πατρικὸν, ἢ [k] ἀφροσυνοῦς, ἢ πάλαι διαπεφευγὸς, ἢ ὑφορώμενον· καὶ τὸ εὐεργετικὸν, καὶ τὸ [l] συγγνωμονικὸν, καὶ τὸ ἀληθὲς, καὶ ἀδιαστρόφου μᾶλλον ἢ [m] διορθωμένης φαντασίας παρέχειν· καὶ ὅτι ὕπνῳ ἂν ῥᾳδίως τις ὑφορᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ὑπέμεινεν ἂν προῖδέσθαι αὐτῷ αὐτὸν ὑπολαβεῖν· καὶ τὸ [n] εὐχαριστίζεσθαι.

[c] Παρὰ Κλ. M. Mer. Περὶ M. Salm.
[d] ἀφείσεσιν Lug & Mer.
[e] Sup. § 12. & l. 9. § 13. 39.
[f] L. 9. § 12.
[g] περίπει.
[h] L. 12. § 13.
[k] L. 7. § 69.
[l] ἀφροσυνοῦς L. 11. § 18.
[m] Sup § 7. & l. 7. § 26.
[n] L 7. § 12. χαρ Sup. § 7. & L. 3. § 5.

§ 16. Παρὰ τῶν παρόντων, τὸ ἥμερον, καὶ [o] μόνιμον ἀπαλεύτως ὅπου δεῖ ἐξεταζομένους πρᾳδύνειν· καὶ τὸ [p] ἀκινδύνως περὶ τὰς δοκούσας τιμὰς· καὶ τὸ [q] φιλόπονον, καὶ ἐπίμοχθες· καὶ [r] τὸ ἀκουσικὸν τοῦ ἐχόντων τι κοινωφελὲς εἰσφέρειν· καὶ τὸ ἀπαρασχέτους εἰς τὸ κατ' ἀξίαν ἐπαινεῖσθαι ἐπίσης· καὶ τὸ [s] ἐμπέζον, σοῦ μὲ

[o] L. 6. § 30. & l. 8 § 1.
[p] L. 5. § 1.
[q] L. 6. § 30.
[r] Sup. § 8.

ares diligere; veri justíqe rationem habere, item qòd per eundem Thraseam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum nôsse ceperim; & qòd imaginem animo conceperim status popularis, in qo per æqalitatem juríſqe æqabilitatem res administrentur; regníqe, in qo subditorum libertate nihil antiqius habeatur. ab eodem item didici, simpliciter vivere, in philosophiæ cultu constanter persístere; promptè benefacere, impensè largiri; spes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. qin & qòd si qorum mores minùs probaret, palàm id præ se ferret; nec, qid vellet nollétve, familiaribus conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

§ 15. A Maximo, mei comporem esse; nec ulla in re transversum abripi. sed & animo bono esse, cum in morbis, tum & in aliis casibus adversis; moribus esse probè temperatis, svavibus, verendis: negotia objecta citra qiritationem conficere. adhæc qòd ità se gerebat, ut fidem qibusvis faceret, qæcunq; diceret, ex animi sententia dixisse; qæcunq; faceret, animo havd malo fecisse. tum qòd nihil admirabatur, ad nihil obstupescebat; nusqam festinus, avt segnis erat; nusqam perplexus, avt dejectus, avt ringi solitus: nec rursus iracundiæ, avt suspicionibus deditus. adhæc qòd benefacere promptus, & ignoscere qòd verax, qódq; hominis ejusmodi specimen dare videretur, qi perverti nesciret potiùs, qàm qi corrigi unqam opus haberet. qòd nemo qisqam inventus sit, qi vel contemptui ab illo haberi se existimaret, vel præstantiorem se illo opinaretur. denique qòd urbanitatis lavdem nevtiqam affectáverit.

§ 16. A patre mansvetudinem, & in rebus accuratè jam decretis constantiam immotam. qòd in honoribus, qi habentur, istis, gloriæ inani nihil concesserit; qòd laboribus ferendis cùm libens, tum & assiduus, se dederit. qòd eos avdire promptus fuerit, qi adferre qid poterant, qòd in in publicum conduceret: qódqe nemo illum abducere qiverit, qin pro merito suo unicuiqe rependeret. qòd probè noverat, ubi vehementiùs,

tius ubi remissius agere opus esset; qòd ab adolescentium amoribus coercuerat se. qòd civiliter admodum se gessit. qòd amicis vel cœnandi secum, vel abstinendi optionem liberam permittebat, nec peregrè eunte comitari, nisi ipsis allubesceret, necesse erat: qòd affectum adversùs se pariter semper deprehendebant, etiamsi occasione aliqâ impediti, eum nevtiqam essent comitati. qòd in consiliis, qid facto opus esset, accuratè perquirendo constanter insistebat, nec specie rerum obviâ qâvis acqiescens, indagationem incidebat. qòd etiam amicorum retinendi studiosus; nec fastidio mutans, nec insanè diligens. qòd in statu qocunqe forte contentus, vultûqe serenus. è longinquo futuri præsagus; & de minimis qibúsqe citra tumultum providus. acclamationes omnémqe adulationem reprimere: imperio qæ necessaria erant, seduló custodire; sumptus cavtè attemperare; de rebus istiusmodi fugillantes patienter sustinere. nec in Deis colendis superstitiosus, nec in hominibus, avt muneribus, avt blanditiis avram captans popularem; sed in rebus qibúsqe sobrius, solidus, nusqam inseptus, avt novitatis studiosus. Porrò qòd ad vitam commoditis transigendam conducentibus rebus, qarum copiam illi dapsilem fors suppeditabat, citra fastum, nec liberè tamen minùs, utebatur; ut & præsentibus simpliciter frueretur, neqe absentiâ multùm desideraret. qòd nemo illum avt sophistam, avt vernaculum, aut scholasticum dixerit; sed virum maturum, consummatum, adulatione superiorem, rebus & propriis & alienis administrandis idoneum. adhæc qòd verè philosophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congressibus facilis, & festivus, nec ad fastidium id tamen. corporis sui curâ tam probè attemperatâ, ut nec vitæ avidus videretur, avt elegantiæ studiosus, nec neglectui tamen id haberet; sed per suam ipsius diligentiam efficeret, ut medicorum pharmacis fomentísve externis qàm minimè indigeret. qod maximum est, qòd citra invidentiam eis concedebat, qui

χρεία ἐστάσας, πῶ δὲ ἀνίσους· καὶ τὰ παῦσαι τὰ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔρωτας ἧδ μειρακίων· καὶ ἢ πολυσυμποσιασίαν· καὶ τὸ ἐφείδεσθαι πῖσ φίλοις μήτε συνδειπνῶν αὐτῷ πάντως, μήτε συναποδημῶν ἐπάναγκες. [a] ἀεὶ δὲ ἥμιον αὐτὸν καταλαμβάνεσθαι ὑπὸ ἧδ δεῖ χρείας πασὶς ἀπαραιφάστως· καὶ [b] τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς ἐν τοῖς συμβουλίοις, καὶ [c] ὀλίγορον, [d] ἀλλ' ἐ τὸ [e] σφοδρὸν τῆς ἐρεύνης [f] ἀρκοῦντος ταῖς πρόχειρος φαντασίαις· καὶ τὸ διωκητικὸν ἧδ φίλων, καὶ μεθοδικῶ ἀψίκορον, μηδὲ ὀστρακώδη· καὶ τὸ αὐτάρκως ἐν πασί· καὶ τὸ φαιδρόν· καὶ τὸ πρόνοητικὸν πρόρρησιν· καὶ ἧδ ἀλαζόνων πρόληψιν ἀπορρητόρων· [g] ἀτεχνόφοβος· καὶ τὸ πρὸς ἑαυτὸν εὐσταθές, καὶ πᾶσιν καλοκἀγαθίαν ἐκ αὐτῶ [h] σαλῆναι· καὶ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ ἧδ ἀνεκτικόν τῆ ἀρχῆ· καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, καὶ ἀπαγορευτικὸν τῆς ἐπὶ ἧδ τοιούτων [i] πασῶν ἀκπαιδεύτως· καὶ τὸ [k] μήτε θεοὺς δεισιδαίμονα, μήτε εἰς ἀνθρώπους δημοκοπικὸν, ἢ [l] ἀφεκτικὸν, ἢ ὀχλοκρατές, ἀλλὰ [m] νήφοντα ἐν πᾶσι, καὶ βέβαιον, καὶ μεθαμῶ ἀφεικέναλλα, μηδὲ καινοτόμον· καὶ τὸ τῆς εἰς [n] εὐμάρειαν βίου φάρμακα, ὧν ἡ πόλις πορίζει δαψιλέσαν, χρῆσθαι ἀτύφως ἅμα καὶ ἀπροφασίστως, ὡς παρόντων μὲν ἀπολαυούσης ἄνευ δυσχερείας, ἀπόντων δὲ μὴ δεομένω· καὶ τὸ μήτε ἀνόητα εἶναι, μήτε ὅπ [o] σοφιστὴς, μήτε ὅπ ἀγοραῖος ἰκρακλῶ, μήτε ὅπ φλαμπρὸς, ἀλλ' ὅπ ἀνὴρ πίστιμῶ, τέλειῶ, ἀκολάκευτῶ, δυνάμενος καὶ ἧδ ἑαυτῶ καὶ ἄλλων. πρὸς τίμησις δ καὶ τὸ τιμητικὸν ἧδ ἀληθῶς φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ ἄλλοις [p] μὴ ἐξουσιαστικόν, ὅτε δὲ τὸ εὐήμερον, καὶ ἔυχρως ἐ πολλαχόθεν· καὶ τὸ τῶ ἰδίω σώματῶ ἐπιμελητικὸν ἀμέτρως, ὅτε οὐκ ἔδ τις φιλόζῶ, ὅτε περὶ κομμωτικόν, ὅτε μὴν ὀλιγώρως· ἀλλ' ὥστε διὰ τὸν ἴδιον ἐκπεσεῖν, εἰς [q] ὀλίγα [r] ἰατρικῶν χρήζειν ἢ φαρμάκων καὶ ἐπιθεμάτων [s] ἐκτός. μάλιστα δὲ τὸ ἀδαιμονητικὸν ἀζηλώτους

[a] Sup. § 8.
[b] L. 6. § 30.
[c] ὀκνηρὸν ἄλλως ἐ περ. Mer.
[d] ἀλλ' ἐ τὸ, Pr. Cas. ἀλλ' ἐ πῖσ περ. Boot. & Lug. ἢ ὅπ ἐ περ. f.
[e] ἐ σφοδρὸν εἶναι Jun.
[f] ἀρκοῦντ. Jun.
[g] L. 11. § 3.
[h] συσκελ. Xyl.
[i] πάνυ
[k] L. 6 § 30.
[l] L. 5. § 5.
[m] L. 4. § 28.
[n] L. 4. § 3.
[o] Sup. § 7. & l. 6. § 30.
[p] Sup § 10.
[q] ὀλίγα τάνυ. Svid.
[r] ἰατρικῶν. Svid.
[s] ἐστὶς καὶ ἐαυτός. Svid.

τοῖς δυναμίν τινα κεκτημένοις, δίον τὸ φεγγίτλιον, ἢ [a] ἀπὸ τοῦ ἐξ ἰσονείας νόμον, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συμπαθητικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια προσηκόντα εὐδοκιμῶσι. πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια προσῆκεν, [c] ὑφ' αὐτὸ τοῦτο ὑπονεύων φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάσσειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ εὐμεταπτόητον καὶ [d] ῥιπαστικὸν, ἀλλὰ καὶ τόπου, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μὴ πρὸ παροξυσμοῦ τῆς παραλλαγίας, ναρκᾶν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ σωθῆναι ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόῤῥητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῆς κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφρονα καὶ μεμετρημένον ἔν τε θεαμάτων ἐπιτελέσει, καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ δαπανομαῖς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις, [f] πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ δόξαν προσφέρεσθαι [g] ἀνθρακώδη, ἢ πρὸς τὸ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις εὐδοξίαν. [h] ἐκ [ἐν] ἀφορεῖ λόγους. [i] ἐκ φιλοκαλόβιος· ἢ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀπτανοπὴς, ἢ περὶ ἐσθῆτων ὑφὰς καὶ χρόας, ἢ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χωρεῖν [m] σολὴ, ἀνάγουσα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ πρὸς ἐν Λανουβίῳ τὰ πολλά· πρὸ [o] πελώνη ἐν Τύσκλοις [p] παραπεμψίμως ἐχρήσατο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιοῦτος τρόπος. ἐδὲν ἀπονὲς, ἐδὲ μῶρ ἀδυσώπητον, ἐδὲ λάζεον, ἐδὲ [r] ὡς ἄν τινα εἰπεῖν τοῦτο, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ἐπὶ χρηστῆς, ἀταράχου, τεταγμένως, ἐρρωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσεις δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τῆς Σωκράτους μεμνημονεύμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάτο τούτων, ὧν πολλοὶ πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδυνάτως, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις εὐδυτικῶς ἔχουσι. τὸ δ' ἰσχύειν καὶ [t] ἐπικαρτερεῖν καὶ ἐνίσχυειν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ἔστιν ἄρτιον καὶ ἀήττητον ψυχὴν ἔχοντος, οἵᾳ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

§ 17. Παρὰ τῶν θεῶν, τὸ ἀγαθὸς

[a] πρὸ τῆς. [b] πρ. [ἐμπειρίας] Jun. [c] Sup. 7. o. & l. 7 § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτους· [ἢ] ἐνθράπτειν τ. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπους τ. α. τ. Boot. τοιουτρόπως τρ. α. τ. vel τοιούτους· ἄνθρωπος ἢ πρ. α. τ. δ. Salm. [f] διαβρακώδη f. Mer. διθρηκώδη Salm. [g] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. § 11, 12. [h] ἐκ ἀφορεῖ Lug. [i] L. 60. § 30 [k] ὀπιχαιρεῖος, vel ὀπὶ Λαρεῖν Sal. ὀπὸ. [l] Λαρεῖν Lug [m] σολῶν Lug. [n] χρεῶν ὲν Sal. [o] φελόνη Sal. [p] παραλυμψίμως Sal. [q] ὁ πρ. τυ. Boot. [r] L. 6. § 30. & l. 9. § 12 [s] Sup. § 8. & l. 6. § 30. [t] σπηφ. vel ἐχν. f. [u] πτ ὅιος f.

in facultate aliquâ claruerunt, sive oratoriâ, sive legum vel morum, vel aliarum qarumvis rerum notitiâ: sed & operam illis conferebat suam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, existimationem singuli suam conseqerentur. qòd, cùm secundùm majorum instituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum instituta præcisè observare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari, sed cum locis, tum & rebus eisdem, immorari consvetus. qòd post capitis, qibus affici solebat, dolores, recens statim vegetúsque ad consveta munera redibat. qòd arcana haud multa, sed pavca admodum & rarissima habebat; eáq; quæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in spectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliísque istiusmodi; utpote cùm is esset, qi non ad celebritatem ex rebus à se gestis acqirendam, sed id duntaxat qod facto erat opus, respiceret. non illi intempestivus balneorum usus; non ædificandi studium insanum, non de victu, non de vestium textura tincturâve, non de servitiorum specie exquisitâ curiositas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tusculano, sed qod excusare solebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodestum, nihil vehemens, avt de qo usurpari posset, qod solet vulgò dici, *Ad sudorem usqe:* sed qasi per otium cum consideratione matura, placidè, compositè, strenuè, consentaneè sibi invicem disposita universa: ità qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abstinere & frui rebus eis nôrat, qibus pleriqe nec per infirmitatem abstinere, nec frui citra intemperantiam possunt. posse autem in altero tolerantem, in altero temperantem se præstare, illud verò verè viri est animo consummato invictóqe planè præditi. deniqe qomodo in Maximi ægrotatione se gesserit.

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos avos,

avos, bonos parentes, bonam ſororem, bonos præceptores, bonos familiares, neceſſarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamſi ità affectus fuerim, ut, ſi occaſio incidiſſet, ejuſmodi aliqid admiſiſſem. cæterùm numinis beneficio factum eſt, qòd nulla ex rerum concurſu occaſio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eiſdem fuit, qòd apud avi concubinam non ſim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum ſervaverim, nec ante tempus juſtum virilitatis ſpecimen dederim, ſed ultra etiam qàm opus erat, id facere diſtulerim. qòd principi patríq; eidem ſubditus fuerim, qi me à faſtu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, poſſe in aula ità degi, ut nec ſatellitio, nec veſtitu inſigniore, nec funalibus ſtatuiſq; iſtiuſmodi, atq; apparatu conſimili opus ſit: ſed poſſe eum, qui rebus præeſt, ità contrahere ſeſe, ut ad privati ſpeciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demiſſiùs, vel remiſſiùs ſe gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium ſunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus ſim, qi ad curam mei agendam ſuis moribus me extimularet, qíq; ſimul honore affectúq; erga me ſuo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore diſtorti obtigere, qòd progreſſus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, ſtudiiſq; aliis ejuſmodi, qæ me forſan præpeditum detinuiſſent, ſi in eis me feliciter profeciſſe ſenſiſſem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipſi videbantur mihi, maturè evexerim, nec ſpe diſtulerim, cùm juvenes adhuc eſſent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Ruſticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras ſatis ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac ſuggeſtiones, adjutationes, inſpirationes ab ipſis profectas, nihil obſtet omnino, qo minùs juxta naturæ præſcriptum confeſtim vivam, niſi ipſe tandem in culpa

πάντως, ἀγαθὺς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθοὺς διδασκάλους, ἀγαθοὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [2] σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν. καὶ ὅτι περὶ οἷόν τε αὐτῶν [b] σφάλασθαι π, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, κἂν ἔφαζά τι τοιοῦτο· τῇ Θεῶν δ' εὐνοίᾳ τὸ μηδεμίαν συμφορὰν συμβάντων γενέσθαι ἅπτε ἐμελλόν με ἐλέγξειν. καὶ τὸ μὴ πάνυ ἐνεχαρῆναι παρὰ τῇ πολλακῇ τῶ φάπτε· καὶ τὸ τὴν ὥραν διασῶσαι· καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιλαζεῖν τῷ χρόνῳ· τὸ ἄρχοντι καὶ παρὰ πατρὶ γενέσθαι, ὃς ἐμελλεν πάντα ἀφ' ὑφορᾶν ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔνοιαν ἄξειν τῶ, ὅτι [e] δυνατόν ὅτι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσεων χρῄζειν, μήτε ἐππίων σημειωτῶν, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δὲ τινων, καὶ τῶ ὁμοίω κόμπω. ἀλλ' ἔξεστιν ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτὸν, καὶ [g] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥαθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὲρ τὴν κοινῶν ἡμισφαιρικῶν πραχθῆναι δύναμιν. τὸ ἀδελφῶ τοιούτω τυχεῖν, ὑωαμένω [h] διὰ ἦθος ἐπεζελῆσαί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτῶ, ἅμα δ' καὶ τιμῆ καὶ σοργῆ εὐφραίνοντός μι· τὸ παιδία μοι ἀφῶν μὴ γενέσθαι, μηδὲ κὲ τὰ σωμάτων διάσφορα· [k] τὸ δ' μὴ ἐπὶπλέον με προκόψαι ἐν ῥητορικῆ, καὶ ποιητικῆ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπ' ἐμοῦ ἐπιτηδευθεῖσιν, ἐν οἷς ἴσως ἂν καταμεῖναι, εἰ ἡδόμην ἐμαυτὸν εὐθέως προϊόντα· τὸ φθάσαι, τοὺς ὑποφέας ἐν ἀξιώματι καταστῆσαι, ἃ δὲ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμῶν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι, τῶ [m], ἐπεὶ νέοι ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ ποιῆσειν. τὸ γνῶναι [l] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστικον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι σαφῶς τῶ [n] κατὰ φύσιν βίῳ [o] ἐναργῶς καὶ πολλάκις, ὁποῖός τίς ὅτι ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς θείοις, καὶ τοῖς ἐκεῖθεν διδοῦσι καὶ [p] συλλήψεσι, καὶ [q] ἐπινοίαις, μηδὲν κωλύειν [r] ἤδη κατὰ φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτου ποῦ τῶν ἐμῶν αἰτίαν, καὶ εἰ δὲ τὸ μὴ

[2] [ἀγαθὰ] *g. f.*
[b] σφάλασθαι Lug.
[c] *L.* 11. § 18
[d] πρὶν Lug.
[e] *L.* 5. § 16.
[f] -σῶν Lug.
[g] νὴ Δία Lug. [Δία μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] *Sup.* § 7.
[i] μὲν Lug.
[k] με.
[l] *Sup.* § 8. 7. 25.
[m] *Sup.* § 9.
[n] ἐναργ. Mer.
[o] *L.* 9 § 40. *& l.* 12. § 14.
[p] ἐπιπνοίαις Mer.
[q] ἢ δὲ Lug.
[r] *L.* 2. § 9. *& l.* 3. § 12. *& l.* 4. § 49. *& l.* 5. § 34. *& l.* 6. § 17. § 8. *& l.* 8. § 35. *& l.* 9 § 11. *& l.* 10. § 32. *& l.* 11. § 9 *& l.* 12. § 8. 26.

μὴ διατρῖψαι τὰς ἐν τῷ Θεῶν ὑποθέσεις, καὶ μανούσῃ διδασκαλίας τὸ αἰσθητὸν μου τὸ σῶμα ὑπὸ τοιούτου ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἄψασθαι, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπήναντα πολλάκις Ῥουφίνῳ, μηδὲν πλέον ποιῆσαι, ἐφ' ὃ ἂν μετέγνων· τὸ μέλλουσαν ἔσεσθαι τελευτᾶν τῇ τεκούσῃ, ὅμως οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ὁπόσοις ἐβουλήθην ὠφελῆσαί τινι παρρησίᾳ, ἢ εἰς ἄλλό τι χρήζοντι, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι καὶ χρήματα, ὅθεν γίνεται καὶ τῷ αὐτῷ ἐμοὶ χρεία δωσίων, ὡς παρ' ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τῇ γυναῖκα τοιαύτῃ τυχεῖν, ὕστοσι μὲν πειθήνιον ὔσα δὲ φιλόστοργον, ὕστα δὲ ἀφελῆ· τὸ ἐπιτηδείων βοηθημάτων δυνηθῆναι, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πάνυ εἶμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ τοῦτο ἐν Καϊήτῃ ὥστε χρῆσαι. ὅπως τε ἐπεθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς τινα σοφιστὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύειν, ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ κοπιάσαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[a] L.6.§ 29.

[b] L.9.§ 11. 27.

[c] τοῦτο ἐν K. ὡς παρεχέσθαι. Xyl. τοῦτο ἐν K. ἐυτυχῆσαι. Sal.

[d] χρήσῃ f. Xyl. χρῆσαι Boot. χρησμὸν, Lug. χρῆσιν Mer.

[e] [τὸ] ὅπως τε ἐπ Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.

[f] -θῆσαι Lug. θῆναι f.

sim, qi Deorum submonitiones, & tantùm non claras præceptiones nevtiqam observem. qòd in vita, qalis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: sed & postea, ex affectibus amatoriis, qibus correptus fueram, ad sanitatem redierim. qòd cùm Rustico sæpe succenserem nihil ultrà admiserim, cujus pœnitere me posset. qòd mater mea, qamvis juvenis esset decessura, mecum tamen novissimos ætatis annos transegerit. qòd, qotiescunqe animus fuit pavperi alicui avt aliàs indigo, opem ferre nunqam responsum est, non suppetere nummos mihi, unde id fieret: qòdq; nulla mihi unqam talis necessitas obtigerit ut ab alio sumere cogeret. qòd uxor ejusmodi mihi obvenerit. tam obsequens, tam amans tam simplex. qod eâ fuerim illorum copiâ instructus, qi ad liberos educandos mihi idonei existerent. qòd per insomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adversus sanguinis excreationem & capitis vertiginem; qod & Cajetæ aliqando factum est. qòd cum philosophandi cupiditas incessisset, non in sophistam aliqem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel syllogismis resolvendis, vel meteorologicis discutiendis, tempus deses contriverim. etenim ista omnia Dîis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κουάδοις παρὰ τὸν Γρανοΐαν

Qæ apud Qados ad Granuam

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

LIBER II.

[a] Ἕωθεν παρλόγου ἑαυτῷ, συμβήσεται πολυπράγμονι, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] παρὰ τῶν ἀγνοιῶν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἐγὼ δὲ πεφυκὼς τὸ φύσιν τὸ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τὸ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὸ αὐτὸ τὸ ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

[a] Βιαῖος Xyl.

[b] Inf.§ 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22. 26. & l. 11. § 18.

[c] L. 3. § 4. 11. & l. 7. § 22. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26.

MAnè prædicere memento tibi, Hodiè futurum est, ut rem habeam cum curioso aliqo, ingrato, protervo, doloso, invido, illiberali. obveniunt illis ista omnia à bonorum malorúmqe insciti. ego verò, cùm & naturam boni norim, qòd honestum, malíqe, qòd inhonestum sit, ipsámqe adeo delinqentis naturam, qòd

congener

congener mihi sit, non tam qòd sanguinis seminisque ejusdem, quàm qòd mentis ac portionis divinæ merum particeps, nec lædi posse me ab ullo eorum compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliquâ me quisquam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. siquidem ad mutuas operas nati sumus; quo modo pedes manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmque ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est autem succensere & aversari.

§ 2. Quicquid sum, constat id omne carunculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere amplius: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanquam qi jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & ossicula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Qin & animam considera, qalis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qi jugiter efflatus denuò reforbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es: partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec qicquam, qod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec qæ fortunâ fiunt, absq; naturæ ope proveniunt, aut sine connexu implexúq; rerum earum qæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas qædam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est autem parti unicuique bonum, qod universi fert natura, qódq; ad eandem conservandam conducit. porrò conservant mundum hunc, sicut elementorum, ità & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò simum pelle; ut nè murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo gratus.

μοι συγγενὴς, οὐχὶ αἵματι ἢ σπέρματι τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ νῷ, καὶ [d] μοίρας τοιαύτης μέτοχος, [e] ὥστε βλάπτεσθαι ὑπό τινος αὐτῶν δύνασθαι· οὐχ ἅψεταί μου ἀνοσία τις ἀλλοίωσις. [f] ὥστε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ὥστε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. [g] γεγόναμεν γὰρ πρὸς συμπραξίαν, [h] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ τοῖχοι τῆς ἄνω καὶ τῶν κάτω ὀδόντων. [i] τὸ οὖν ἀντιπράσσειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀνιαρότατον δὲ τὸ ἐγκαλεῖσθαι καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. [k] Ὅ, τί ποτε τοῦτό ἐστιν, σαρκίδιον ἐστὶ καὶ πνευμάτιον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [l] ἄφες τὰ βιβλία· [m] μηκέτι σοῦ. ὡς ἤδη ὑποδησάμενον, τῶν [n] σαρκίων καταφρόνησον. ῥύσις αἱμάτων καὶ ὀστέα, καὶ κροκύφασμα, ἐκ πυρῶν φλεγμάτιον, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. δίαπνοι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· [q] ἄνεμος ἐκεῖ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμούμενον, καὶ πάλιν ῥοφούμενον. τέταρτον δὲ τὸ ἡγεμονικόν. ὄψει [r] ὑπεννόησις· [s] γήρα εἰ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [t] δουλεῦσαι· μηκέτι κατὰ ὁρμὴν [u] ἀκοινώνητον [x] νευρασθήναι· μηκέτι [y] τὸ ἀμβλύνον, ἢ παρὸν συλλαβεῖν, ἢ μέλλον [z] προϊδέσθαι.

§ 3. [a] Τὰ τῶν θεῶν προνοίας μεστά. τὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως, ἢ [b] συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ διοικουμένων. [c] πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ· προέστηκε δὲ [d] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [e] τὸ τοῦ ὅλου κόσμου συμφέρον, [f] οὗ μέρος εἶ. [g] παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις, καὶ δι' ἐκείνης ἐστὶ σωτικόν. [h] σώζεσι δὲ κόσμον, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, οὕτως καὶ αἱ τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. [i] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἐὰν δόγματα ἔσῃ. [k] μὴ δὲ βιβλίων δίψαν ῥίψον, ἵνα [l] μὴ γογγύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ [m] ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας [n] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26.
[e] L. 4 § 7. 8. & l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26.
[g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 59. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18.
[h] L. 7. § 13. 19.
[i] Inf. § 16. & l. 7. § 24.
[k] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3.
[l] Inf. § 3. et l. 3. § 14.
[m] Inf. § 7. et l. 4. § 3. 26.
[n] -τα; f. L. 3 § 14 l. 9. § 29.
[o] Inf. § 5. 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29.
[p] L. 3. § 3. l. 8 § 37.
[q] L. 5. § 33. l. 6. § 15.
[r] ἐπιν. f.
[s] Inf. § 6.
[t] L. 3. § 3. l. 7 § 55. l. 11. § 19.
[u] L. 3 § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23.
[x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19.
[y] Inf. § 5. l. 3. § 4. 16.
[z] προδείσασθαι f.
[a] L. 4 § 27. l. 6. § 10. 38. l. 7. § 9.
[b] L. 3. c. 16.
[c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39
[d] L. 4. § 9. l. 10. § 28.
[e] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23.
[f] Inf. § 4. l. 4. l. 9. § 39. l. 10. § 6.
[g] L. 6. § 44. l. 10. § 29. l. 12 § 23.
[h] L. 4. § 46. l. 6. § 25. l. 7. § 18. 25.
[i] L. 3. § 13.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 3. § 3. et l. 8. § 18. l. 9. § 37.
[m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36.
[n] l. 4. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο ὡς πόσα παῦτα ἀναβάλλη, καὶ ὁπόσας προθεσμίας λαβὼν παρὰ τῶν θεῶν ὁ χρὼν αὐτῆς [b] δεῖ ἤδη σε αἰδέσθαι, τίνος [c] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος ἡ κόσμου [e] ἀπόρροια ὑπῆρξε· καὶ ὅτι [f] ὅρος σοὶ πεπερασμένος τῷ χρόνῳ, ᾧ ἐὰν μὲ εἰς τὸ μὴ [h] ἀπεργάσασθαι χρήσῃ, ὠφελήσεται, ἡ σὺ χρήσῃ, καὶ αὐδὶς οὐκ ἥξεται.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε σθεναρῶς, [i] ὡς Ῥωμαῖος, καὶ [k] ἀρρίβως, [l] τὸ ἐν χερσὶ μὴ τῆς ἀκριβοῦς καὶ [m] ἁπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοσοφίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ δικαιότητος ποιεῖσθαι· καὶ [n] σχολὴν σαυτῷ ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖν. ποιεῖς δή, ἂν [o] ὡς ἐσχάτῳ τῷ βίῳ, ἑκάστῃ πράξει ἐνεργῇς, [p] ἀπολλαγμένῳ πάσης ἀκαιρότητος, καὶ ἐμπαθοῦς ἀποστροφῆς ἀπὸ τοῦ [q] λόγου, καὶ ὑποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [r] δυσαρεστήσεως πρὸς [s] τὰ συμμεμοιραμένα. ὁρᾷς [t] πῶς ὀλίγα δεῖ, ὧν κρατήσας τις, δύναται [u] εὔροον καὶ θεοφιλῆ βιῶναι βίον; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον οὐδὲν ἀπαιτήσουσι πρὸς τοῦτα φυλάσσοντος.

§ 6. [x] Γρεύζε, γρεύζε [y] αὐτῷ, ὦ ψυχή· τῆς δὲ τιμῆσαι σαυτὸ [z] ἐκείνοις καιρὸν ἔξεις. [a] ἓν γὰρ ὁ βίος ἑκάστου. [b] ἔστω δέ σοι κρεῖττον φιλοτιμουμένῃ σαυτῷ, μὴ ποιοῦσα σαυτὸ, ἀλλ' [c] ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς τιθεμένῃ τιμὴν τὴν [d] εὐμοιρίαν.

§ 7. [e] Περιττά τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπόδια· καὶ χρόνον παρέχε σαυτῷ τοῦ περισσοδάνειν ἀγαθόν τι, καὶ παῦσαι [f] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τὸν ἐπέραν [g] φευκτέον φυλακτέον. πληροῖ γὰρ καὶ διὰ φαύλων, οἱ κακοπαθοῦντες περὶ βίον, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, εἰς ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ κατάπαυσιν φαντασίαν ἀπευθύνουσιν.

§ 8. [i] Περὶ μὲ τὸ μὴ ἐφικάνειν, τί

§ 4. Memento, quamdiu ista distuleris, & quoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut qicqid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virúmque decet, cum exquisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces avtem, si tanqam vitæ tuæ novissimam, actionem unamqamq; peregeris; peregeris temeritate omni liberam, & declinatione per affectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; qæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, qàm pavca sint, qæ siqis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur, siqidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qi observaverit.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inqam, te afficis, ô anima. honorem avtem tibi tuum vindicandi, havd erit ampliùs opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. Nè te distrahant, qæ extrinsecus obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, qo boni aliqid addiscas, & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siqidem agunt actuosi havd pavci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad qem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. Vix, avt nè vix qidem qisqam;

[a] L. 3. § 14.
[b] τοῖς Lug. An.
[c] Sup. 3. l. 4 § 14. l. 8. § 7.
[d] L. 6. § 1. 5.
[e] Sup. § 1.
[f] Inf § 6. l. 4. § 17. 28. l. 6. § 49.
[g] μὴ εἰς τὸ
[h] L. 8. § 28.
[i] ὁ Ῥωμ- Cas. L. 6. § 44.
[k] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3.
[l] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 17. 29.
[m] L. 1. § 9. l. 9 § 29.
[n] L. 3 § 4.
[o] Sup. § 2. Inf. § 11. l. 3. § 12.
[p] Inf. § 13. 16. l. 3 § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20. 24.
[q] χρείττονος Lug.
[r] Sup. § 2.
[s] L. 3. § 4. & l. 6. § 39.
[t] L. 4. § 3. l. 10. § 8.
[u] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6.
[x] Γρεϊζε, vel, Γρεῖσε
[y] Inf. § 16.
[z] Sup. § 4.
[a] βραχὺς
[b] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15.
[c] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4.
[d] L. 5. § 36.
[e] Μὴ περισπάτα σε Sup. § 2. 4. l. 4 § 3. 26. & l. 8. § 1.
[f] L. 3. § 4 l. 4. § 22.
[g] παρφ. Jun. L. 1. § 15.
[h] Inf. § 16 l. 10. § 37. l. 11. § 20.
[i] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. L. 7. § 55.

ideo

ideo infeliciter agere deprehensus est, qia in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum suorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, necesse est.

§ 9. Horum meminisse semper oportet: qæ universi, qæ tua natura sit; qomodo hæc ad illam affecta, qalisq; pars qalis universi existat: qòd etiam nemo sit, qi prohibere te possit, qò minùs ea facias dicásq; semper, qæ naturæ illi, cujus pars es, consentanea fuerint.

§ 10. Philosophicè Theophrastus, in peccatis inter se conferendis (prout vulgò conferri solent) dicit; graviora esse qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi irascitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando effeminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philosopho, pronunciavit, amplioris esse criminis, qod cum voluptate, qàm qod cum dolore admittitur. atqe omnino alter ei similior existit, qi prior læsus, doloris ratione ad irascendum adigitur: cùm is sponte suâ ad lædendum feratur, qiod perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Ira qeq; facias cogitéq; oportet, ut qi confestim è vita hac possis discedere. humanis autem exœdere, siqidem Dii sunt, nihil est grave. neq; enim malo ulli illi involvent te. si verò, vel nulli sunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & sunt illi, & res humanas curant; & pe in ea, qæ verè mala sunt, incidat qisqam, in ipsius arbitrio protsus posuere. religionum siqid malum existeret, & de hoc utiq; pariter prospexissent, qò in ipso situm foret, in istud qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qi possit? nec imprudens autem, nec prudens

§ 9. Τύπων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποῖόν τι μέρος, ὁπόσῳ τοῦ ὅλου ὄσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀεὶ κατὰ τὴν φύσιν, [c] ἧς μέρος ἐστί, πρόσφορόν τι ἀεὶ καὶ λέγειν.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] μᾶλλον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ, βαρύτερα εἶναι τὰ διὰ ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν διὰ θυμόν. ὁ μὲν γὰρ θυμούμενος μετὰ τινος λύπης καὶ παραθύμως συνάπτειν φαίνεται· ὁ δὲ διὰ ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολαστότερός πως φαίνεται· καὶ ὅλως ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὀρθῶς ἂν καὶ φιλοσοφίας ἀξίως ἔφη, μεῖζον ἐγκλήματος ἔχεσθαι, τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν παροξυνόμενος μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἀναγκαζόμενος ἁμαρτάνειν· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὁρμητικῶς φερόμενος ὅτι τὸ πρᾶξαί τινα καθ' ἡδονήν.

§ 11. [f] Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἄρχου ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι, [h] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· πάντως γὰρ οὐκ ἂν σε κακώσειαν· εἰ δὲ οὐ πού εἰσιν, ἢ οὐκέτι εἰσὶν, ἢ [i] οὐκ ἐμέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς; ἀλλὰ [l] καὶ εἰσὶ, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ ἐμπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, [n] ἐᾶν αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο· τῶν δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προέδοντο, ἵνα ἐπὶ πάντα τὸ μὴ ἐκπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν οὗτος βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; σ ὅτι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι ἰδίᾳ ἕκα-

[a] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[b] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 4. § 10. 29. 34. l. 6. § 17. § 8. l. 10 § 32. 33. l. 11. 39
[c] Sup. § 3. 4.
[d] λόγος Lug. An.
[e] L. 6. § 45.
[f] Sup. § 2. 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29. 69.
[g] L. 3. § 3.
[h] L. 9. § 28.
[i] εἰ ἢ ἔτι Lug. An. εἰ ἢ ἤτοι f.
[k] L. 6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L. 1. § 17. l. 6. § 44. l. 9. § 11. 27
[n] L. 8. § 55. 56. l. 9. § 40.
[o] L. 10. § 7.

μὲ, μὴ δυναμένη ἢ προφυλάξαι, ἢ διορθώσασθαι ταῦτα, ἢ ἡ ὅλων φύσις παρεῖδεν ἄν· ὅτε ἂν γένηται κακὸν ἢ μέρος, ἢ τοῦ παρ' ἀλλυαμένου, ἢ παρ' ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁπόσοις τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς κακοῖς παρομοίως συμβαίνῃ. θάνατος ἅμα καὶ ζωή, δόξα καὶ ἀδοξία, πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, πάντα ταῦτα ὁπόσοις συμβαίνει ἀνθρώποις τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, ἕτε καλὰ ὄντα, ἕτε αἰσχρά· οὐκ ἄρ' ἀγαθὰ, οὐδὲ κακὰ ὄντι.

§ 12. Πῶς ὃ πάντα ταχὺ ἀναφανίζει, τὸ μὲν κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τὸ δὲ αἰῶνα αὐτὴν μνήμην; διὰ δὴ τὰ αἰσθητὰ πάντα, καὶ μάλιστα τὰ ἡδονῇ ἑλκυστικὰ, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ τῷ πόμπῳ δοκοῦντα σπουδάζεσθαι· πῶς εὐτελῆ καὶ εὐκαταφρόνητα, καὶ ῥυπαρὰ, καὶ εὐφθαρτα, καὶ νεκρὰ, ταῦτα δυνάμενα ἐρεσάνει. τί οὖν ἐστιν ὅτου ἄξιον αἱ ἰσχυρύνσεις καὶ αἱ φωναὶ, ἢ εὐδοξίαι· τί δὲ τὸ εὐθανατεῖν καὶ ὅτι ἐὰν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ, καὶ τῷ μετεωρισμῷ ἐπινοίας διαλύσῃ τὰ ἐμφαινόμενα αὐτῷ, ὑκέτι ἄλλό τι ἰσχυρίσεται αὐτὸ εἶναι ἢ ὃ φύσεως ἔργον. φύσεως δὲ ἔργον εἴ τις φοβεῖται, ἀπαιδεύτου δεῖ· φεῦτο μέντοι οὐ μόνον φύσεως ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ συμφέρον αὐτῷ· πῶς ἅπτεται θεῶν ἄνθρωπος, καὶ κατὰ ποῖον μέρος, καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διανοῆται, τὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο μόριον.

§ 13. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ περιέρχεσθαι κύκλῳ ἐπιζητοῦντα, καὶ ὡς τὰ ὑπὸ γῆς φησιν, ἐρευνᾶν, καὶ τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τοῦ πλησίον δοκεῖν τεκμαίρεσθαι δεῖν. μὴ ἀλλὰ μόνον δὲ, ὅτι ἀρκεῖ σοὶ μόνῳ τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εὐμενῆ, καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δὲ αὐτοῦ καθαρὸν παθος διατηρεῖν, καὶ ἐκστατικὸν, καὶ δυσαρεστήτως τῶν ἀπὸ τὸ ὂν θεῶν καὶ ἀνθρώπων γινόμενα. τὰ μὲν γὰρ

utique, sed præcaviere aut corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unquam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æquo hominibus, nullo facto discrimine, contingere pateretur. atqui mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq; contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaq; nec mala sunt.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, quàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horumque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemnenda, quàm sordida, caduca, mortua sint. qinam ii sint, quorum opiniones vocesque claritatem largiuntur. quid sit ipsum mori; quódq; fiquis rem ipsam per se intuetur, cogitationéque ab illa submoverit ea omnia, quibus tanquam larvis horrendis instructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet quàm opus naturæ. opus autem naturæ ullum qisquis expavescit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat. ejusdem denique facultatis fuerit, considerare, homo Deum quomodo, & quâ sui parte contingat; quóq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qi omnia undique pervagatur, & cùm ea quæ subter terram sunt, quod ille ait, scru[tetur], tum quæ in animis alienis, co[nitur] indagare; nec intelli[gere] ficere sibi, ut cum eo [ri]t, genio versetur, eúm[que] let autem, si affec[tus] & temeritate a[lie]nis quam vel Dii

[a] L. 6. § 1. [b] L. 12. § 12. [c] L. 4. § 39. l. 5. § 10. [d] L. 6. § 33. & l. 9. § 1. [e] L. 6. § 34. [f] L. 7. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 23. [g] L. 3. § 20. l. 4. § 3. 4. 32. 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. 19. l. 8. § 28. l. 9. § 29. & 12. § 21. 32. [h] L. 3. § 6. l. 6. § 13. [i] L. 4. § 48. l. 5. § 10. 12. 33. l. 12. § 27. 31. [k] L. 12. § 33. [l] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 19. [m] [χαρίζεται.] f. ἑαυτῷ. Lug. An. [n] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. [o] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36. [p] Inst. § 17. [q] L. 11. § 13. [r] Sup. § 3. [s] Θεὸς ἀνθρώπου Lug. An. L. 12. § 2. [t] π. ς. ζ. [u] ἔχον. Bot. [x] διήγηται, vel, διαγ[ράφεται] apud Platon. Theætet. L. 11. § 1. [y] Sup. § 8. [z] Inst. § 17. L. 3. § 3. 5. 7. Suid. Sup. § 5. Inf. § 16. [a] Διῒ Suid.

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; quæ homines, cognationis ratione, sunt amica; sed & modo qodam miseranda qandoqe, ob bonorum malorúmq; ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qi alba & nigra internoscere prohibet.

§ 14. Etiamsi ter mille annos victurus esses, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, qàm degit, amittere qenqam; nec aliam ab ea, qàm amittit, degere. eodem ergò redit longissimum ætatis spatium, cum eo qod est brevissimum. præsens siqidem tempus est omnibus æqale: & qod amittitur ergò, æquale est omnibus. eadémq; ratione id qod amittitur, momentaneum tantùm esse constat. neq; enim avt præteritum, avt futurum amittere qis potest. nam qis cuiqam id, qod non habet, abstulerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, qòd omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis visurus sit. alterius verò, qòd is qi qàm diutissimè vixerit, & is qi qàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorsus amittit uterq;. præsens siqidem duntaxat uterqe tempus amittit, cùm hòc duntaxat habeat, nec amittere possit qis, qod non habet.

§ 15. In opinione sita sunt omnia. docent hoc, qæ à Monimo dicta sunt. horum avtem utilitas compar[illegible]si qis qæ festivè ab illo conscripta [illegible] habent patro[illegible]

§ 16 [illegible]
mana[illegible]
stru[illegible]
a[illegible]

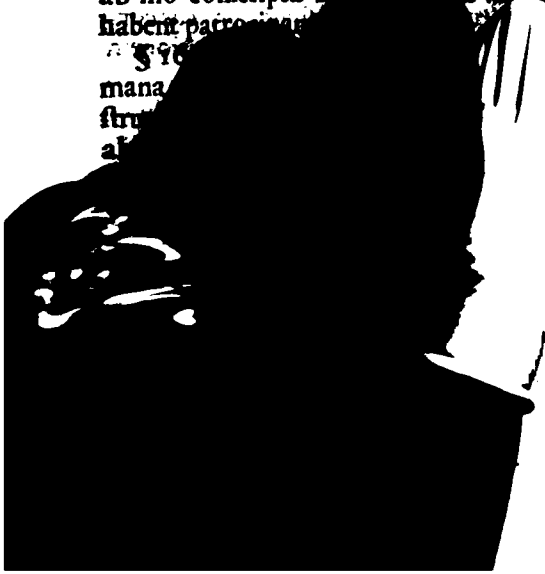

t-
ῆ
ε.
ιδ
u-
:n-
nq;
.tur
ium
vo-
cùm

ἐν θεῶν αἰδέσιμα δ' ἀρετικὰ· τὰ δὲ ἐξ ἀνθρώπων [a] φίλα διὰ συγγένειαν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ [b] πρόπον τινὰ ἐλεεινά, [c] δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐκ ὀλίγων [d] ἡ τύρωσις αὕτη τῆς στενοχώρης τῷ διαμρίνειν τὰ λευκὰ καὶ [e] μέλαινα.

§ 14. [f] Κἂν τρισχίλια ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς, καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μίμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποζάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποζάλλει. οἷς τ' αὐτὸ ἔν καθέστηκε τὸ μάκιστον τοῦ βραχυτάτου. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον [h] [οἱ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποζαλλόμενον ὥστε ἐλάχιστον ἀναφαίνεται. [k] οὔτε γὰρ τὸ παρωχηκὸς, οὔτε τὸ μέλλον ἀποζάλλει ἄν τις. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτοῦ ἀφέλοιτο; τούτων οὖν σοὶ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μέν, ὅτι [l] πάντα ἐξ αἰδίου ὁμοειδῆ, καὶ ἀνακυκλούμενα, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτά τις ὄψεται· ἑτέρᾳ δ', ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποζάλλει. [o] τὸ γὰρ παρὸν ἴδιόν μόνον, ᾧ στερίσκεσθαι μέλλει, [p] ἅπερ γὰρ ἔχει καὶ τοῦτο μόνον· καὶ ὃ μὴ ἔχει τις οὐκ ἀποζάλλει.

§ 15. [q] Ὅτι πᾶν ὑπόληψις. [r] δῆλα μὲν γὰ τὰ φερὸς [f] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα· [t] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τις αὐτοῦ τὸ νόστιμον μέχρι τοῦ ἀληθοῦς δέχηται.

§ 16. [u] Τρέπει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [x] ὑποσήσηται, καὶ ὅδ φῦσα, τοῦ πόσμου, ὅταν ἐφ' ἑαυτῷ, γένηται. τὸ γὰρ δυσχεραίνειν τινὶ ἧδ γινομένων, ἀπόστασις ἐστὶ τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἁπάσας ἧδ λοιπῶν φύσεις περιέχουσι· ἔπειτα δ', ὅταν ἀνθρώπου τινὰ ὑποψαφῇ, ἢ καὶ ἑαυτὸν φέρῃ, ὡς βλάψοντα, διαὶ εἶσι αἱ ἧδ ὀρμιζόμενον. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτὸν, [z] ὅταν ἡσυχᾶται ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν ὑπο-

[a] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[b] L. 7. § 16.
[c] Sup. § 1.
[d] L. 4 § 29.
[e] μέλανα.
[f] L. 3. § 10. l. 4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12. § 26.
[g] [ἂν] ὑποζάλλῃ Svid.
[h] delet Svid.
[i] ὃν f.
[k] L. 6 § 32.
[l] L. 4. § 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L. 4 § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[n] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[o] L. 12. § 3.
[p] ὅπερ vel, ὥσπερ
[q] L. 3. § 9. l. 4 § 3. 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12. § 8. 22. 26.
[r] δηλοῖ f.
[f] τὸν Κυνικὸν Μονίμου f.
[t] δηλοῖ f.
[u] Sup. § 7.
[x] L. 4 § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[y] Sup. § 1.
[z] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.
[a] Inf § 17. l. 18. 19.

ὑποκρίνηται, καὶ ὑποκλάσῃ, καὶ ἀναλύσῃ τι ποιῇ, ἢ λόγῳ. πέμπτον, ὅταν πρᾶξίν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν, [a] ἐπ' οὐδένα σκοπὸν ἀφίῃ, ἀλλὰ [b] εἰκῇ, καὶ ἀπροκαταλήπτως ὅπῃ ἐνεργῇ· [c] ἴδιον καὶ τὰ μικρότατα, κατὰ τέλος ἄγειν τέλος ἡ λογικῶν ζώων, τὸ [d] ἑπεσθαι τῇ [e] τῆς πόλεως καὶ πολιτείας ἡ πρεσβυτάτης λόγῳ καὶ [f] θεσμῷ.

§ 17. Τὸ ἀνθρωπίνου βίου, ὃ ὁ μὲν χρόνος, σχημά· [h] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [i] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [k] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχὴ [l] ῥεμβός· ἡ δὲ τύχη, δυσέκβατον· [m] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [n] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [o] ὄνειρος καὶ [p] τύφος· ὁ δὲ βίος, πολεμος καὶ ξένου ἐπιδημία· [q] ἡ δὲ ὑστεροφημία δέ, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δέ, ἐν τῷ τηρεῖν [r] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ἀσινῆ, [s] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [t] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [u] μηδὲ ψευδομένους καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, [x] ἀνενδεᾶ τοῦ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεχόμενον, ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ἔνθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὅπερ πᾶσι δεῖ τὸν θάνατον [z] ἥκειν τῇ γαλήνῃ [a] ἀσμένοντα, ὡς ἓν τῶν [b] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῷον συγκείνεται. [c] εἰ δὲ ἀυτοῖς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον δηνεκῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ τί [d] ὑπόπτευέ τις τὴν τῶν ἁπάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; [e] κατὰ φύσιν γάρ· [f] οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

simulat, ac fictè vel falsò agit qicqam, loquitúrve. qintò, qoties actionem avt conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, qid velit. cùm etiam minutissima qæqe ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis avtem animantium rationis participum hic est, ut civitatis ac politiæ antiqissimæ rationi legibúsq; obsequantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res impervestigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis qidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. qidnam est ergò, qod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea avtem in hoc consistit, ut genium qis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè avt fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant avt nè faciant qid, opus nil habeat: porrò qæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanqam indè obvenientia, unde venerit ipse: mente denique propitiâ placidâq; mortem ipsam expectantem, tanqam elementorum eorum dissolutionem, ex qibus animal unumqodq; consistit. si avtem elementis ipsis nihil grave contingit, qod in alterum unumqodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat avt suspectam qis habeat? secundùm naturam qippe fit. nihil est avtem malum, qod est naturæ consentaneum.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3 § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4 § 12. et l. 12. § 31 [e] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [f] L. 10 § 11. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [h] L. 5. § 33. [i] Ibid. [k] σύγκρισις, Jun. [l] ῥεμβός, [m] L. 4. § 3. Xyl. [n] L. 4 § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [o] L. 6. § 31. [p] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [q] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [r] Sup. § 13. [s] Sup. § 16. L. 8. § 8. [t] Sup. § 5. [u] Sup. § 16. [x] L. 4. § 29. [y] Sup. § 3. l. 8 § 23. l. 10. § 5. [z] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [a] L. 5. § 10. l. 9. § 3. [b] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [c] L. 8. § 18. 20. l. 10. § 7. [d] L. 4. § 37. [e] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1. 33. l. 10. § 7. l. 11 § 34. [g] νέτῳ Lug.

Τὰ εἰς Καρνοῦντα β.

Qæ Carnunti.

NOn eſt hoc tantùm nobis cogitandum, ſingulis diebus abſumi vitam, minorémq; ejuſdem ſupereſſe portionem: ſed & illud reputandum, qòd, ſi qis diutiùs vitam protraxerit, incertum ſit, utrùm mentis vires pariter idoneas ſit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam qæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam ſi delirare ceperit, perſpiratio forſan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & iſtiuſmodi reliqa, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ ſeſe uti poſſit, & officii ſui numeros omnes abſolvere, & qæ animo conceperit diſtinctè explicare, & de hoc ipſo, an mortem ſibi conſciſcere debeat, conſiderare, & ejuſmodi univerſa, qæ rationem probè ſubactam deſiderant, hæc, inqam, vis jam prorſus extincta jacebit. Feſtinandũ itaqe, non hâc ſolâ ratione, qia mortem propiùs per momenta ſingula acceditur, ſed hâc inſuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos ſæpenumero deſtituit.

§ 2. Etiam iſtud eſt obſervatu non indignũ, qod ea qoq; qæ à naturâ genitis ſuperveniunt, gratiam ſuam qandam & venuſtatẽ obtinent. qemadmodum panis cùm coqitur, particulas qaſdam diffindi cernimus. attamen interciſa & hiantia iſta, qamvìs ab artis piſtoriæ inſtituto aliena, decoris ſpeciem qandam præ ſe ferunt, & comedendi deſiderium ſuo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, dehiſcunt. ſed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. ſpicæ itidem deorſum vergentes, & leonis ſupercilium, & aprorum ab ore diffluens ſpuma, multáq; alia iſtiuſmodi; qæ ſeorſim ſiqis intueatur, ſunt venuſtate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnaſcuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, ſiqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea qæ in univerſo

Ὀργὴ οὖτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ βίου ἀφαιρεῖται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον ἀφ' ἑαυτοῦ καταλείπεται· ἀλλὰ καὶτοῦτο λογιστέον, ὅτι εἰ ὁπόταν βιώῃ τις, ἐωυτὸν γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐπιστασίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν [a] διαπνεῖσθαι, καὶ τρέφεσθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὁρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἐκ ἐνδείσει· τὸ δὲ [b] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [c] τοὺς τὰ καθήκοντα ἀριθμοὺς ἀκριβοῦν, καὶ τὰ φαντασιούμενα διαβρέειν, καὶ ἐπὶ αὐτῷ τῷ, [d] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὴν, ἐφιστάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῶ συγγεγυμνασμένα πάντα χρήζει, [e] παραπροσβύνεται· χρὴ δὲ [f] ἐπείγεσθαι, ἀ μόνον [g] τῇ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν ἐνόησιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρακολούθησιν παραπολήγειν.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφυλάσσειν, ὅτι καὶ [h] τὰ ἐπιγινόμενα τοῖς φύσει γινομένοις, ἔχει τι εὐχαρι καὶ ἐπαγωγὸν, οἷ ἄρτου ὀπτωμένου παραῤῥήγνυται πως μέρη· καὶ ταῦτα ἔν τε σύκοις ὥρας καὶ τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀρτοποιΐας ἔχοντα, ὀπωρίζει πως, καὶ παθημάτων πρὸς τὴν ψυχὴν ἰδίως ἀναπνεῖ. πάλιν τε τὰ σύκα, ὁπότε ὠμότατα ὄζει, κίχανεν· καὶ ἐν ταῖς ὀλυνθέσι [i] ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῇ σήψει, ἰδιόν τι καλλοπὶ τῷ καίρῳ παρέπεσθαι. οἱ στάχυες τῶν κατανευόντων, καὶ τὸ τῶν λέοντος ὀπισθούριον, καὶ ὁ ἀπὸ συῶν ἐκ τοῦ στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἰδίαν εἴ τις σκοποίη, πόῤῥω ὄντα τοῦ εὐειδοῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἑπακολουθεῖν, συνεπικοσμεῖ, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἴ τις ἔχοι πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα.

[a] L.6.§ 16.
[b] L.5.§ 21. l.7. § 55.
[c] L.1.§ 12. l.6. § 26.
[d] L.5.§ 29.
[e] L. 12. § 15.
[f] L.2.§ 4.6.
[g] [διὰ] τὸ Jun.
[h] L.6.§ 36. l.8. § 50.
[i] πιτέοι Lug. -πεπ Xyl.

γινόμενα, ἀμβὸν ὑδὲν ἐκὲ δόξει αὐτῷ κὴ ἧσσ κὴ ἐπακολούθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως διασυνίσασθαι. ὕτως ἡ κὴ θηρίων ἀληθῆ χάσματα, ὑχ ἧσσον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γραφεῖς καὶ πλάσται μιμούμενοι θαυμάζουσιν. κὴ γνοὺς κὴ γέροντος ἀκμαῖόν τινα κὴ ὥρεον, κὴ τὸ ἐν [a] παισὶν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτοῦ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν δυνήσῃ. κὴ πολλὰ τοιαῦτα ἐ παντὶ πάρεστι, μόνῳ δὲ τῷ φρὸς τὰ φύσιν, κὴ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ᾠκειωμένῳ [b] φρόσεστι.

[a] πᾶσιν Mer.

[b] φρόσεστ.

qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliarum.

§ 3. Ἱπποκράτης [c] πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους φρεπόρρησαν· ἔπειτα κὴ αὐτὲς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. [d] Ἀλέξανδρος, κὴ Πομπήϊος, κὴ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἀρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες, κὴ ἐν διηνεκεῖ πολλὰς μυριάδας ἱππέων κὴ πεζῶν κατακόψαντες, κὴ αὐτοὶ πόλῃ ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, φεὶ [e] τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πληρωθεῖς βολβίτῳ κατακηρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; [f] ἐπέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. [g] εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον, ὐδὲν θεῶν κενόν, ὐδὲ ἄπειρον· εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων κὴ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, κὴ [h] λαμβάνων τοσούτῳ χείρονι [i] τοῦ ἀγγείου. [k] ἢ σπεῖσαι τὸ ὑπηρετῆν· τὸ μὲν γὰρ νῦς κὴ [l] δαίμων, τὸ δὲ [m] γῆ κὴ λύθρος.

[c] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.

[d] L. 4. § 32. 48. l. 6. § 24. 47 l. 8. § 31.

[e] L. 10. § 7. l. 11 § 1.

[f] L. 2. § 3. l. 12. § 36.

[g] L. 2. § 11.

[h] L. 2. § 2. l. 11. § 19.

[i] L. 10. § 38.

[k] ὅσῳ ὀξὺ τὸ ἐνεῖ. Bor. ὅσῳ π. Mer. ἐ, vel ἢ [ἐ] π. τ. ι; f. v. κ..

[l] L. 2. § 13.

[m] L. 2. § 2.

§ 4. [n] Μὴ κατατρίψῃς τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς φεὶ ἑτέρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ τέλῳ ἀναφορὰν δύνῃ τινὰ κοινωφελῆ ποιῆν. [o] ἤτοι γὰρ ἄλλως ἔργου στέρῃ, τυτέστι, φαντάζεσθαι τί ὁ δεῖνα φρόνει, κὴ τίνος ἕνεκεν, κὴ τί λέγει, κὴ τί ἐνθυμεῖται, κὴ τί τεχνάζεται, κὴ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ [p] ἀποῤῥέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικῆς ἐξετασέως. [q] χρὴ μὲν ἓν κὴ τὸ εἰκῇ κὴ μάταν ἐν τῇ εἰρμῷ τῆ φαντασιῶν πε-

[n] L. 2. § 8. 13.

[o] ἤδη γ. α. ε. ς. Boot. ἤτοι γ. α. ε. vel, ἡ γὰρ τοῦ α. ε. πίρησις f. vide Not.

[p] L. 2. § 7. l. 4. § 22.

[q] L. 2. § 5. 16.

hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, quæ quasi appendicis cujusdam loco res naturales consequuntur, deprehendet, quod non etiam cum oblectatione quadam huic ipsi commendare sese videatur. qin & idem feratum rictus veros haud minore cum voluptate contuebitur, quàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. tam vetulæ item vetulive maturitatem quandam ac decorem, quàm & quicquid in pueris venustatis animum allicientis deprehenditur, castis oculis spectare poterit. deniq; contingunat multa hujusmodi, quæ non cuivis sunt grata, sed illi duntaxat

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hominum myriades in prælio cecidissent, ipsi quoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aquâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiã pediculi, sed alíusmodi, sustulerunt. quorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram; nihil, nè ibi quidem, numinis est inane. sin sensu carituras sis, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id quod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & sanies sit?

§ 4. Quod superest vitæ reliqum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi siqid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid iste vel ille agat, & quorsum hoc vel illud agat, qid loquatur, qid cogitet, qid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaque in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declina-

re:

re: curiosum autem & malignum multò magis. assvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de qibus siqis subitò te requisiverit, qid nunc in animo versas? liberè statim respondere qeas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolaq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qæcunq; voluptatem avt luxum ullo modo respiciant; avt zemulationem etiam, avt invidentiam & suspicionem, avt aliud qidlibet, de qo prologi pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, qò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister qidam existat, eóq; qod intra se gerit, numine ritè utatur. qòd hominem utiq; præstet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem qidem; certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, athletam; justitiâ penitùs imbutum, ex animo prorsus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi raro admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occasionem advertat, qid alius qispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibíqe ab universo destinata cogitat assiduè. & illa qidem honesta præstat, ista optima esse persvasum habet. sors enim unicuiqe assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat. porrò nec à qibusliber existimationem esse capessendam, sed ab eis tantùm, qi naturæ consentaneam vitam agunt. qi verò vivunt, qales sint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu se gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. ntáq; lavdem illorum nihili pendit, qi nè sibi qidem ipsis placent.

εὐκατάλυτα, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ἀδέσποτον, καὶ ἀκόλουθον καὶ [a] ἀπλοῦν ἑαυτῷ, μᾶλλον φαντάζεσθαι, ἀεὶ ὧν ἤ τις ἄρτι διαλέγεται, τί νῦν διανοῇ; μὴ παρήσεται ὑποψίαν ἂν ἀποκρίσεως, ὅτι τὸ, καὶ τί ὡς ἐξ αὐτῆς ἐκείνης δῆλα ἔχῃ, ὅτι πάντα [b] ἁπλᾶ καὶ [c] εὐμενῆ, καὶ [d] ζῴου κοινωνικοῦ, καὶ ἀμελοῦντος ἡδονῶν, ἢ παντὸς ὁπωσοῦν φαυλοτριβάτου, ἢ φιλονεικίας τινος, ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινός, ἐφ' ᾧ ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγούμενος, ὅτι ἐν τῷ αὐτὸ εἶχες. ὁ γάρ τοι ἀνὴρ ὁ τοιοῦτος, [e] ἐκ θεῶν ἱερωθέντων τὸ ὡς ἐν ἀείσεως ἤδη εἶναι, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [f] τῇ ἔνδον ἱδρυμένῃ αὐτῷ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον [g] ἀχείρωτον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνύπαφον, πάσης αἰσθήσεως ἀναίσθητον πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [h] βεβαμμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἐπιτρεπόμενα παντα· μὴ πολλάκις ᾖ, μηδὲ χρείας μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκαίως φαντάζόμενον, [k] τί ποτε ἄλλος λέγει, ἢ πράττει, ἢ διανοεῖται. [l] μόνα γὰρ τὰ ἴδιά τοῦ ἐπὶ σπουδὴν ἔρχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτοῦ ἐν τῷ ὅλῳ συναλλαττόμενα δικαίως ἐννοεῖ· κόσμιόν [n] τε καλὰ παρέχῃ, καὶ ταῦτα ᾗ ἀγαθὸς ἔῃ πάντως. [o] ἃ τὸ ἐκάστῳ νεμόμενα φύσις συναρμόττει τε καὶ συνεφέρει. μέμνηται ᾗ, καὶ ὅτι [p] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [q] κήδεσθαι μὲν πάντων ἀνθρώπων, κατ' [r] ἀνθρωπον φύσιν ἕξεις ᾗ· ἀλλ' οὐ πᾶσα [s] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιώσεται μόνον. οἱ δὲ μὴ ὄντως βιώσεις, [t] ἀποδοκιμάζουσι τινες οἷοί τε καὶ ἕξουσι οἰκίας, καὶ τηλίκας καὶ μὴ ἤμεσον, ὅσοι μὴ ὅλον φύσιν ᾗ, ἀμιμητέως διατελοῦσι· [u] ὑ τούτων ὧδε ἔχοντος, ποῖον ἔτι μόνον ἐν λόγῳ τίθεσθαι, ὅτου ἀξία αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκεσθαι.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 12. l. 6. § 47 l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 22.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16 l. 2. § 13. 17.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16 l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1. 3. 11.
[k] L. 2. § 8. 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 9. § 18. 27. l. 10 § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.
[u] L. 2. § 5.

§ 5. Μήτε [a] ἀκύρου ἐνέργει, μήτε [b] ἀκοινωνήτου, μήτε [c] ἀπροῤῥήτου, μήτε [d] ἀνθηρεύμενος· μήτε [e] κομψείᾳ τινὶ διανοίαν σε κοσμησάτω· μήτε πολυῤῥήμων, μήτε [f] πολυπράγμων. ἔστω· ἔτι δὲ ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔστω [h] πρεσβύτης ζώῳ [i] ἀῤῥένος, καὶ πρεσβύτῃ, καὶ πολιτικῷ, καὶ Ῥωμαίῳ, καὶ ἄρχοντι, ἀναπεπαλχότος ἑαυτὸν, ὅτος ἂν ὅπη τις [k] ἀφεμένων τὸ ἀναγκαιοτάτου ἐκ τοῦ βίου [*] εὐλύτου· μήτε ὅρκῳ πρόσμενος, μήτε [m] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. [*] ἐν δὲ τὸ φαιδρὸν, καὶ τὸ ἀπροσδεὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [P] τὸ ἀπροσδεὲς ἡσυχίας, ἢν ἄλλοι παρέχωσιν. [q] ὀρθὸν δεῖ μὴ κεῖσθαι, ἀλλὰ ὀρθοῦσθαι.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; societatis communis immemor, nec nisi re probè priùs exploratâ, aggressus, nec affectibus abreptus. sed nec sensus tuos exornet sermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te residet Deus, præses sit animantis masculi, ætate provecti, reipub. studiosi, Romani, principis; qi ità se composuerit, ut qi promptus decedere, classicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alius cujusqam testimonio opus habeat. porrò vultus adsit hilaris; animusq; ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas ministerio, nec tranquillitate ea, qam ab aliis suppeditari necesse sit. rectum deniqe, non surrectum ac suffultum esse oportet.

§ 6. [r] Εἰ μὲν χρεῖττον ἐνείσεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τῷ διανοίᾳ σε ἐν οἷς [t] τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν παρέσονταί σε παρέχεται, καὶ ἐν τῇ ὑμνῳδίᾳ, ἐν τοῖς ἀπροσδιόρθοις ἀπονεμομένοις· εἰ τοῦτο, φημὶ, χρεῖσσόν τι ἐφᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς χαπόμενος, τοῦ ἀείσου ἐνεσομένου ἀπόλαυε. εἰ δὲ μηδὲν χρεῖττον φαίνοιτό σοι τῆς ἐνοικουμένης ἐν σοὶ δαίμονος, ταῖς τε ἰδίαις ὁρμαῖς ὑποτεταχότος ἑαυτῷ, καὶ ταῖς φαντασίαις [u] ἐξετάζοντος, καὶ [x] τῶν αἰσθητικῶν πάντων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος, καὶ [y] τοῖς θείοις ὑποτεταχότος ἑαυτὸν, καὶ [z] τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελουμένου· εἰ [a] τοῦτο παύσῃ τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ ὑποτελέστερα ἐνείσεις, [b] μηδενὶ χώρων δίδους ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, ἐπ' [c] ἀφεκπαίστως τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸν σὸν προπεμφὰν δικαίως ἀντικαθῆσθαι καὶ τὸ λογικῷ καὶ [*] ποιητικῷ ἀγαθῷ, ὑ θέμις, ὑδ' ὅπῃ ἐτερογενὲς, οὔτ' [*] ψυχῇ πολλῶν ἔπαινον, ἢ ἀρχάς, ἢ πλοῦτον, ἢ ἀπολαύσεις ἡδέων, πάντα ταῦτα, κἂν

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præstabilius justitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; &, ut uno verbo absolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ secundùm rationis dictamen peragenda sunt, sibimet ipsi, in eis qæ citra consilii proprii opem obveniunt, fato acqiescat. si qid, inqam, præstantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præstantissimo, qô fruaris, toto animo fac incumbas. sin præstabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus, ut motus suos omnes sibi subjecerit, & visa qæq; diligenter exploret, & à sensuum affectionibus, qod Socrates dicebat, sese abstraxerit; Deis avtem se regendum permiserit, hominibúsqe qibusvis curam lubens impendat. si animo sic affecto inferiora vilioráq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente si inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qô minùs liberè colas præferáque, obstabit. bono siqidem rationali & publicum spectante nihil extraneum ex adversum consistere fas est; vulgi, puta, existimationem, principatus, divitias, avt vitam voluptuariam. horum enim qisqam si

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6 l. 8. § 2 l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2 l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5 l. 4. § 24.
[g] Sup. § 3 l. 12. § 26.
[h] L. 5. § 27.
[i] L. 2. § 5.
[k] L. 9. § 3 l. 11. § 3. 20.
[*] εὐλύτως f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67 l. 9. § 29.
[*] ἐν Boot. ἔνι f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29 l. 7. § 16 l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[t] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26 l. 6. § 51 l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.
[b] L. 1. § 8.
[c] L. 2. § 16.
[*] πολιτικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8 l. 2. § 16.

vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéqe id quod præstantius est eligito, eíq; strenuè adhæresci to. præstat autem id quod conducit itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmque, qò minùs externâ rerum facie speciéqe corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exqisitiùs instituas.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, suspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáqe desideret. qi enim mentem genium̃q; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur: utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc autem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, qæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non̄ sit

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σαυτῷ, ὃ ἀναγκήσει σέ ποτε τὴν πίστιν παραβῆναι, τὴν αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, κακολογῆσαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ περιτετασμάτων δεομένου. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτοῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὰ [*] ὄργια τῆς τούτου ἀρετῆς σεβόμενος, [h] τραγῳδίαν οὐ ποιεῖ, οὐ στενάζει, [i] οὐκ ἐρημίας, οὐ πολυανθρωπίας [*] δείσεται· τὸ μέγιστον, ζήσει, [*] μήτε δώκων, μήτε φεύγων· [m] πότερον ἢ ὀπὶ πλέον διάστημα χρόνου τῷ σώματι σεσαγμένῃ τῇ ψυχῇ, ἢ ὡσαύτως ἔλαττον χρήσεται, οὐδεμίαν αὐτῷ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἥδη ἀναπαησόμενος δίκῃ, ὥσπερ [o] συλύτης ἄνθρωπος, [p] ὡς ἄλλό τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων ἐνεργήσων· τοῦτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον εὐλαβούμενος, τὸ τῷ διάνοιαν [q] ἔν τινι τῶν ἰδίων ποιῇ πολιτικῶν ζώου [*] ὕλην γενῆς.

§ 8. [r] Οὐκοῦν ἐν τῇ διανοίᾳ [*] κεκολασμένος καὶ καθαρθαρμένος πυῶδες, οὐδὲ μιαρὸν μεμολυσμένον, οὐδὲ ὕπουλον ἔνεστι [t] οὐδὲ ἀσυνδεσίᾳ [*] βίον αὐτοῦ ἢ πεφερομένη καταλαμβάνει, [u] ὡς ἂν τις ἔποιτο τραγῳδὸν, πρὸ τοῦ τελέσαι καὶ διαφραμαπόσαι, ἀπεναίπεσθαι. ἔτι δὲ οὐδὲν δοῦλον, [x] οὐδὲ κομψὸν, οὐδὲ σφοδρυνόμενον, οὐδὲν [y] ἀποκρυπτόμενον, οὐδὲ ὑπόδουνον, οὐδὲ [z] ἐμφωλεῦον.

§ 9. [a] Τὴν διανοητικὴν δύναμιν σέβου. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα μὴ διανοῆται τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγίνηται ἀνακόλουθον [*] τῇ φύσει, καὶ τῇ [*] λογικῇ ζώου κατασκευῇ.

a L. 4. § 32.
b L. 10. § 2. l. 12. § 31.
* ἄπυφον f. L. 2. § 12. l 6. § 13.
d Sup. § 6.
e Inf. § 8. 16. l. 10. § 9.
f Sup. § 3. 5.
* ὄργια Lug. ἄρχα Annot.
h L. 5. § 28. l. 9. § 19.
i Sup. § 4, 5. Inf. § 8. 16.
* δείσηται Lug.
*[τὸν διάπνοον] m. f. L. 9. § 3. Inf. § 12.
m L. 2. § 14. Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1.
n L. 2. § 11.
o Sup. § 5.
p L. 6. § 2.
q Sup. § 6.
* πρόπω Lug.
r L. 9. § 3.
t Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1. 3.
u L. 12. § 36.
x Sup. § 5. l. 4. § 51.
y L. 8. § 34.
z Sup. § 7.
a L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
b L. 2. § 15.
* -θος Lug.

τοῖς δυναμένοις τινα κλῆσιν, ὅσον τὸ φερεσπουδὸ, ἢ [a] περὶ τὸ ἐξ εὐσεβείας τόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συμπαθεστικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια προσηκόμενα εὐδοκιμῶσι. πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια πρᾶσσων, [c] ὡς ἀν' αὐτὸ τοῦτο ἐσπουδακὼν φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάσσειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ εὐμεταπτωτον καὶ [d] ῥᾳδιαστατικὸν· καὶ τὸ μὴ πανταχοῦ παραξυσμὸν τῆς κεφαλῆς ποιεῖν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον περὶ τὰ σωμάτια ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόῤῥητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ ἀναισθητα, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῶν κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφρον καὶ μεμετρημένον ἔν τε θεωρίαις ἐπιτελέσει, καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ διανομαῖς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις, [f] πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ δόκον παρέχεσθαι [g] ἀστρολόγῳ, ὑ πρὸς τὸ ἐπὶ τοῖς φαινομένοις εὐδοξίαν. [h] ὑκ [ἐν] ἀωρεὶ λάσεως. [i] ὑχὶ φιλοικοδόμῳ· ὑ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀψοποιὰς, ὑ περὶ ἐδώδιμον ὑφὰς καὶ χρόας, ὑ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χωρεὶν [m] σολῖ, ἀνάγκασα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ περὶ ἐν Λανυϊῳ τὸ πολλὰ· τῷ [o] τελώνῃ ἐν Τύσκλοις [p] παραπεμφθεὶς ὡς ἐχρήσατο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιοῦτος τρόπος. ὐδὲν ἀπονὲς, ὐδὲ μιλῶ ἀδυσώπητον, ὐδὲ λάθεργον, ὐδὲ [r] ὡς ἂν τινα εἰπεῖν τοῦς, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ἐπὶ χρῆσις, ἀταράχως, τεταγμένως, ἐῤῥωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσεται δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τῶ Σωκράτες μεμνονδύμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάτο τούτων, ὧν πολλοὶ πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδυνῶς, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις εὐσθενικῶς ἔχουσι. τὸ δ' ἐγκρατεῖν καὶ [t] ἐπικαρτερεῖν καὶ εὐνόησεν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ἔξιν ἄρτιον καὶ ἀπήλαιον ψυχὴν ἔχοντος, οἵ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

§ 17. Παρὰ τῶν Θεῶν, τὸ ἀγαθὺς

in facultate aliquâ claruerunt, sive oratoriâ, sive legum vel morum vel aliarum qarumvis rerum notitiâ: sed & operam illis conferebat suam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, existimationem singuli suam conseqerentur. qòd, cùm secundùm majorum instituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum instituta præcisè observare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari, sed cum locis, tum & rebus eisdem, immorari consvetus. qòd post capitis, qibus affici solebat, dolores, recens statim vegetúsque ad consveta munera redibat. qòd arcana haud multa, sed pavca admodum & rarissima habebat; eáq; qæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in spectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliísque istiusmodi; utpote cùm is esset, qi non ad celebritatem ex rebus à se gestis acqirendam, sed id duntaxat qod facto erat opus, respiceret. non illi intempestivus balneorum usus; non ædificandi studium insanum, non de victu, non de vestium textura tincturâve, non de servitiorum specie exquisitâ curiositas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tusculano, sed qod excusare solebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodestum, nihil vehemens, avt de qo usurpari posset, qod solet vulgò dici, *Ad sudorem usqe:* sed qasi per otium cum consideratione matura, placidè, compositè, strenuè, consentaneè sibi invicem disposita universa: ità qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abstinere & frui rebus eis nôrat, qibus pleriqe nec per infirmitatem abstinere, nec frui citra intemperantiam possunt. posse autem in altero tolerantem, in altero temperantem se præstare, illud verò verè viri est animo consummato invictóqe planè præditi. deniqe qomodo in Maximi ægrotatione se gesserit.

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos avos,

[a] πρὸ Sal. [b] πρ. [ἐμπειρίας] Jun. [c] Sup. 7. o. & l. 7 § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτοις· [χ] ἐνθρώποις π. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιουτοτρόποις, ἀνθρώποις π. α. τ. Boot. τοιουτρόποις τοῖς α. τ. vel τοιούτοις· ἄνθρωποις ἢ πρ. α. τ. δ. Salm. [f] διαφανέστατος f. Mer. διαφορικὸς Salm. [g] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. § 11, 12. [h] ὐκ ἀωρεὶ Lug. [i] L. 60. § 30 [k] ἐπιχώριος, vel ἐπὶ Λαυϊείῳ Sal. Sèd. [l] Λαυείῳ Lug [m] σολῖ Lug. [n] χρῶν ἐν Sal. [o] φελόνῃ Sal. [p] παραπεμφθεὶς Sal. [q] ὁ πρ. τυ. Boot. [r] L. 6. § 30. & l. 9. § 12 [s] Sup. § 8. & l. 6. § 30. [t] επικαρ. vel ἐγκρ. f. [u] πις ὅσιος f.

avos, bonos parentes, bonam ſororem, bonos præceptores, bonos familiares, neceſſarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamſi ità affectus fuerim, ut, ſi occaſio incidiſſet, ejuſmodi aliqid admiſiſſem. cæterùm numinis beneficio factum eſt, qòd nulla ex rerum concurſu occaſio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eiſdem fuit, qòd apud avi concubinam non ſim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum ſervaverim, nec ante tempus juſtum virilitatis ſpecimen dederim, ſed ultra etiam qàm opus erat, id facere diſtulerim. qòd principi patríq; eidem ſubditus fuerim, qi me à faſtu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, poſſe in aula ità degi, ut nec ſatellitio, nec veſtitu inſigniore, nec funalibus ſtatuiſq; iſtiuſmodi, atq; apparatu conſimili opus ſit: ſed poſſe eum, qui rebus præeſt, ità contrahere ſeſe, ut ad privati ſpeciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demiſſiùs, vel remiſſiùs ſe gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium ſunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus ſim, qi ad curam mei agendam ſuis moribus me extimularet, qíq; ſimul honore affectúq; erga me ſuo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore diſtorti obtigere, qòd progreſſus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, ſtudiiſq; aliis ejuſmodi, qæ me forſan præpeditum detinuiſſent, ſi in eis me feliciter profeciſſe ſenſiſſem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipſi videbantur mihi, maturè evexerim, nec ſpe diſtulerim, cùm juvenes adhuc eſſent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Ruſticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras ſatis ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac ſuggeſtiones, adjutationes, inſpirationes ab ipſis profectas, nihil obſtet omnino, qo minùs juxta naturæ præſcriptum confeſtim vivam, niſi ipſe tandem in culpa

πάππους, ἀγαθὺς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθοὺς διδασκάλους, ἀγαθοὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [a] σχεδὸν ἅπαντα χρῆν. καὶ ὅτι περὶ οὗτινα [b] ἐφήπτουν πλημμελήσαί τι, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, καὶ ἔπραξά τι τοιοῦτο· τῇ Θεῶν δ' εὐτυχίᾳ τὸ μηδεμίαν συμβεβηκυῖαν πραγμάτων γένεσιν ἔσχε με ἐλέγξειν. καὶ τὸ μὴ πάνυ ἐπιτρέψαι παρὰ τῇ τιθηνικῇ τῶν παίδων· καὶ τὸ τὴν ὥραν διασῶσαι· καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιμεῖναι τῇ χρόνῳ· τὸ ἄρχοντι καὶ πατρὶ ὑποταχθῆναι, ὃς ἔμελλεν πάντα τὸν τύφον ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τοῦ, ὅτι [e] δύνατόν ἐστι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσεων χρῄζοντα, μήτε ἐκτύπων σημείων, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δή τινων, καὶ τῷ ὁμοίῳ κόμπῳ. ἀλλ' ἔξειν ἐγγυητέον ἑαυτὸν, καὶ [g] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥᾳθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὲρ τῆς κοινῶν ἡγεμονικῶς πραχθῆναι δέοντα. τὸ ἀδελφῇ τοιαύτῃ τυχεῖν, δυναμένῃ [h] μὲ διὰ παντὸς ἐπεγείρειν με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτῷ, ἅμα δὲ καὶ τιμῇ καὶ στοργῇ εὐφραίνουσα μέ· τὸ παιδία μοι φῦναι μὴ γαῦρα, μηδὲ [i] τὰ σώματα διάσχημα· [k] τὸ ἐπὶ πλέον με σχολὴν ἔχειν ῥητορικῇ, καὶ ποιητικῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑφ' οἷς ἂν ἐκλαθόμενος ἐν ὀλίγοις ἴσως ἂν καταχρήσθην, εἰ ἠδόμην ἐμαυτὸν εὐόδως προϊόντα· τὸ φθάσαι, καθ' ὃν [l] χρόνον ἐν ἀξιώμασι κατέλαβόν με, ἃ δὴ ἐδόκουν μοι ἐπιδυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι, τῷ [m] μὲν, ἐπεὶ νέοι ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ σχήσειν. τὸ γνῶναι [n] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστικον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι σαφῶς καὶ πυκνῶς [o] κατὰ φύσιν βίον [p] ἐπαρῶς καὶ πολλάκις, ὅσῳ τίς ἔστι ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς θεοῖς, καὶ τοῖς ἐκείθεν δόσεσι καὶ [q] συλλήψεσι, καὶ [r] ἐπινοίαις, μηδὲν κωλύειν [s] ἤδη κατὰ φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτου πρὸς τὴν ἐμὴν αἰτίαν, καὶ σχεδὸν τὸ μὴ

[a] [ἀγαθὰ] g. f.
[b] ἐφήπτοντο Lug.
[c] L.11.§18
[d] πρὶν Lug.
[e] L.5.§16.
[f] -σῶν Lug.
[g] νὴ Δία Lug. [Δία μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] Sup.§7.
[i] μὲν Lug.
[k] με.
[l] Sup.§8. 7.25.
[m] Sup. §9.
[n] ἐπεὶ γ. Mer.
[o] L.9§40. & l. 12. §14.
[p] ἐπιπνοίας Mer.
[q] ἢ δὴ Lug.
[r] L.2.§9. & l.3.§12. & l.4§49. & l.5.§34. & l.6.§17. §8. & l.8. §.35. & l. 9§11. & l.10.§32. & l.11.§ 9 & l.12. §8. 26.

μὴ διατρῖψαι τὰς ἐν τῇ Θεῶν ἐπιστάσεις, καὶ μανούσῃ διδασκαλίᾳ τὸ [a] ἀντιτυχὸν μοι τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἅψασθαι, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπήναντα τῇ μητρὶ Ῥούστικῃ, μηδὲν πλέον ποιῆσαι, ἐφ' ὃ ἂν μετέγνων· τὸ μέλλουσαν νέαν τελευτᾶν πλησίον τεκεῖν, ὅμως οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ὁπάκις ἐζητήσην ὁπωσοῦν ἀπορῆσαί τινι παραμυθίου, ἢ εἰς ἄλλο τι χρήζοντι, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα, ὅτε γένοιτο καὶ τὸ αὐτῷ ἐμοὶ χρεῖαν ἄμοιρον, ὡς παρ' ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν τὸ πρὸς γυναῖκα τοιαύτην εἶναι, ὅτου μὴ ἀνασχήσεται ὅτε δὲ φιλόδοξον, ὅτε δὲ ἀφελῆ· τὸ ὑπὸ παιδείαν ἔτι ἐν τοῖς παιδίοις ἐλθεῖν εἰς τὰ παιδία ἐκπεσεῖν. τὸ [b] δι' ὀνειράτων βοηθήματα λαβεῖν, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πτύειν αἷμα, καὶ μὴ ἐλιγγιᾶν, καὶ [c] τοῦτο ἐν Κασίῃ ὄντι [d] χρῆσαι. [e] ὅπως τε ἐπεθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς τινα σοφιστὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι [f] ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύσαι, ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ σχολάσαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[a] L.6.§ 29.

[b] L.9.§ 11. 27.

[c] τοῦτο ἐν K. ὡς περιχέσαι. vel, τοῦτο ἐν K. ἐπιτυχῆσαι. Sal.

[d] χρῆσῃ f. Xyl. χρίσαι Boot. χρησμὸν, Lug. χρῖσιν Mer.

[e] [τὸ] ὅπως τε ἐπ. Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.

[f] -θῆσαι Lug. θῆναι f.

sim, qi Deorum subministrationes, & tantùm non claras præceptiones nevtiqam observem. qòd in vita, qualis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attigerem: sed & postea, ex affectibus amatoriis, quibus correptus fueram, ad sanitatem redierim. qòd cùm Rustico sæpe succenserem nihil ultrà admiserim, cujus pœnitere me posset. qòd mater mea, quamvis juvenis esset decessura, mecum tamen novissimos ætatis annos transegerit. qòd, quotiescunque animus fuit pauperi alicui aut aliàs indigo, opem ferre nunqam respondi est, non suppetere nummos mihi, unde id fieret: qòdq; nulla mihi unqam talis necessitas obtigerit ut ab alio sumere cogeret. qòd uxor ejusmodi mihi obvenerit. tam obsequens, tam amans tam simplex. qod eâ fuerim illorum copiâ instructus, qi ad liberos educandos mihi idonei existerent. qòd per insomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adversus sanguinis excreationem & capitis vertiginem; qod & Cajetæ aliquando factum est. qòd cum philosophandi cupiditas incessisset, non in sophistam aliqem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel syllogismis resolvendis, vel meteorologicis discutiendis, tempus deses contriverim. etenim ista omnia Dîis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κουάδοις περὶ τὸν Γρανοΐαν

Quæ apud Quados ad Granuam

ΒΙΒΛΙΟΝ β'. LIBER II.

[a] Βιαθε Xyl.

[b] Inf. § 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22. 26. & l. 11. § 18.

[c] L. 3. § 4. 11. & l. 7. § 12. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26.

[a] Ὠθεν προλέγειν ἑαυτῷ, συναντήσομαι πολυφλοίσβῳ, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] περὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν. ἐγὼ δὲ τεθεώρηκὼς τὸ φύσει τὸ ἀγαθὸν, ὅτι καλὸν, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ [c] αὐτὸς τὸ ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

[a] Ante prædicere memento tibi, Hodiè futurum est, ut rem habeam cum curioso aliquo, ingrato, protervo, doloso, invido, illiberali. obveniunt illis ista omnia à bonorum malorúmque inscitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, qòd honestum, malique, qòd inhonestum sit, ipsámque adeò delinquentis naturam, qòd

congener

congener mihi sit, non tam qòd fanguinis seminisque ejusdem, quàm qòd mentis ac portionis divinæ merum particeps; nec lædi posse me ab horũ ullo compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliquâ me quisquam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. fiquidem ad mutuas operas nati sumus; quo modo pedes manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmque ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est autem succensere & aversari.

§ 2. Quicquid sum, constat id omne carunculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere amplius: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanquam qi jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & ossicula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Qui & animam considera, qalis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qi jugiter efflatus denuò reforbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es: partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec quicquam, qod fato destinatum tibi fuerit, vel jam acscitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec qæ fortunâ fiunt, absq; naturæ ope proveniunt, aut sine connexu implexúq; rerum earum qæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas qædam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est autem parti unicuique bonum, qod universi fert natura, qódq; ad eandem conservandam conducit. porrò conservant mundum hunc, sicut elementorum, ità & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò finem pelle; ut nè murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo gratus.

μοι συγγενὴς, οὐχ ἅμωνος ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ νοῦ, καὶ [d] θείας ἀποσπάσεως μέτοχος, [e] ὅτε βλαπτῆναι ἀπό τινος αὐτῷ δύναμαι· οὐχρῶ γάρ με ὑλὴ ἀκολλᾶν· [f] ὅτε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ὅτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. [g] γεγόναμεν γὰρ πρὸς συωφελίαν, [h] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ σειροὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω ὀδόντων. [i] τὸ οὖν ἀντιπράσσειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀγανάκτησις δὲ τὸ ἐχθρεύεσθαι καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. [k] Ὁ, τί ποτε τοῦτό εἰμι, σαρκία ἐστὶ καὶ πνεύματον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [l] ἄφες τὰ βιβλία· [m] μηκέτι σοῦ. ὡς δὴ [n] μέλλοντα, ἀλλ' [o] ὡς ἤδη ἀποθήσκων, τῶν μὲν σαρκίων καταφρόνησον· [p] λύθρου καὶ ὀστέα, καὶ κροκύφασμον, ἐκ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. Θέασαι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· [q] ἄνεμος· ὑπὲ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμεόμενον, καὶ πάλιν ῥοφούμενον· τέταρτον δὲ δεῖ τὸ ἡγεμονικόν. ὧδε [r] ὑπενόησε· [s] γήρασ εἰ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [t] δουλεῦσαι· μηκέτι κατὰ ὁρμὰς ἀκοινώνητον [u] νευροσπαστηθῆναι· μηκέτι τὸ ἐμμένον, ἢ παρὸν συμφέρειν, ἢ μέλλον [x] ἀποδύεσθαι.

§ 3. [a] Τὰ τῶν θεῶν προνοίας μεστά· τὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως, ἢ [b] συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ διοικουμένων. [c] πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ· προέστηκε δὲ [d] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [e] τὸ τοῦ ὅλου κόσμου συμφέρον, [f] ἓ μέρος εἶ. [g] παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις, καὶ ὃ ἐπείνης δεῖ σωτήριον. [h] σώζεται δὲ κόσμος, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, οὕτως καὶ αἱ τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. [i] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δόγματα ἔστω. [k] καὶ τὴν βιβλίων δίψαν ῥῖψον, ἵνα [l] μὴ γογγύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ [m] ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας [n] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26. [e] L. 4 § 7. 8. & l. 11. § 18. [f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26. [g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 59. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18. [h] L. 7 § 13. 19. [i] Inf. § 16. & l. 7. § 24. [k] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3. [l] Inf. § 3. et l. 3. § 14. [m] Inf. § 7. et l. 4. § 3. 26. [n-n] ; f. L. 3 § 14 l. 9. § 29. [o] Inf. § 5. 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29. [p] L. 3. § 3. l. 8 § 37. [q] L. 5. § 33. l. 6. § 15. [r] ἐπιν. f. [s] Inf. § 6. [t] L. 3. § 3. l. 7 § 55. l. 11. § 19. [u] L. 3 § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23.

[x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19. [y] Inf. § 5. l. 3. § 4. 16. [z] ἀποδείσασθαι f. [a] L. 4 § 27. l. 6. § 10. 38. l. 7. § 9. [b] L. 3. c. 16. [c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39 [d] L. 4. § 9. l. 10. § 28. [e] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23. [f] Inf. § 4. l. 4. l. 9. § 39. l. 10. § 6. [g] L. 6. § 44. l. 10. § 29. l. 12 § 23. [h] L. 4. § 46. l. 6. § 25. l. 7. § 18. 25. [i] L. 3. § 13. [k] Sup. § 2. [l] L. 3. § 3. et l. 8. § 18. l. 9. § 37. [m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36. [n] l. 4. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο ὡς πόσα παῦτα ἀναβάλῃ, καὶ ὁποσάκις παρῃτήσατο ἑαυτὸν ἢ τὴν [b] τοῖς θεοῖς ὑπ' αὐτοῦ. δεῖ γὰρ ἤδη ποτὲ αἰδεσθῆναι, τίνος [c] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος τὸν κόσμον [e] ἀπόρροιαν ὑπῆρξας· καὶ ὅτι [f] ὁρισμένος ἐστί σοι περιγραμμένος τῷ χρόνῳ, ᾧ ἐὰν μὴ [h] ἀποδιάσσῃ χρήσῃ, ἰὼν χωρήσεται, καὶ οὐ μενεῖ, καὶ αὐτὸς ἐκ παντὸς [i] ἔσται.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε σεβαρῶς, [i] ὡς Ρωμαῖος, καὶ [k] ἀρρίτως, [l] τὸ ἐν χερσὶ μὲν τῆς ἀκριβοῦς καὶ [m] ἀπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοσοφίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ δικαιοσύνης ποιεῖν· καὶ [n] ἄλλην σαυτὸν ὑπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖν. ποιεῖς δέ, ἂν [o] ὡς ἐσχάτῳ τῷ βίῳ, ἑκάστου ποιεῖν ἐπεχῇς, [p] ἀπαλλαγῇ πάσης ἀκρασίας καὶ [q] ἐμπαθοῦς διαστροφῆς ὑπὸ τοῦ [r] λογικοῦ λόγου, καὶ ὑποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [s] δυσαρεστήσεως πρὸς τὰ συμμεμοιρασμένα. ὁρᾷς [t] πῶς ὀλίγα δεῖ, ὧν χραπάσας τις, δύναται [u] εὔροον καὶ θεοῖς ἥδιον βιῶναι βίον; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον οὐδὲν ἀπαιτήσουσι παρὰ τοῦ ταῦτα φυλάσσοντος.

§ 6. [x] Γρεῖζε, ὑβρεῖζε [y] αὐτῷ, ὦ ψυχή· τῆς δὲ τιμῆσαι σαυτὴν [z] ὀκέτι καιρὸν ἕξεις. [a] ἓν γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. [b] σοὶ δὲ σχεδὸν διήνυται, μὴ πεποιημένη σαυτῇ, ἀλλ' [c] ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς πεφημένη τὴν σὴν [d] εὐμοιρίαν.

§ 7. [e] Περιαιροῦ τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπτοντα· καὶ σχολὴν ἄγεις σαυτῷ τοῦ περισσεύσαντος ἀγαθοῦ τι, καὶ παῦσαι [f] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τὸν ἑτέραν ἕξιν φερόμενον φυλακτέον. ληρεῖ γὰρ καὶ διὰ φαύλων, οἱ κεκμηκότες τῷ βίῳ, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ κατάτασιν φαντασίαν ἀπευθύνουσιν.

§ 8. [i] Παρὰ μὲν τὸ μὴ ἐφικάνειν, τί

§ 4. Memento, quamdiù ista distuleris, & qoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut qicqid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virumque decet, cum exquisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces avtem, si tanqam vitæ tuæ novissimam, actionem unamqamq; peregeris; peregeris; temeritate omni liberam, & declinatione per affectus, vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; qæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, qàm pavca sint, qæ siqis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur, siqidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qi observaverit.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inqam, te afficis, ô anima. honorem avtem tibi tuum vindicandi, havd erit ampliùs opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. Nè te distrahant, qæ extrinsecus obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, qo boni aliqid addiscas, & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siqidem agunt actuosi havd pavci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad qem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. Vix, avt nè vix qidem qisqam,

[a] L. 3. § 14. [b] τοῖς Lug. An. [c] Sup. 3. l. 4 § 14. l. 8. § 7. [d] L. 6. § 1. 5. [e] Sup. § 1. [f] Inf § 6. l. 4. § 17. 28. l. 6. § 49. [g] μὴ εἰς τὸ [h] L. 8. § 28. [i] ὁ Ῥωμ. Cas. L. 6. § 44. [k] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3. [l] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 17. 29. [m] L. 1. § 9. l. 9. § 29. [n] L. 3. § 4. [o] Sup. § 2. Inf. § 11. l. 3. § 12. [p] Inf. § 13. 16. l. 3. § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20. 24. [q] χρειώδους Lug. [r] Sup. § 2. [s] L. 3. § 4. & l. 6. § 39. [t] L. 4. § 3. l. 10. § 8. [u] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6. [x] Γρεῖζεις, vel, [y] Γρεῖσις [z] Inf. § 16. [a] Sup. § 4. [b] βραχὺς Sal. ἐπὶ Bor. φύγει. f. [b] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15. [c] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4. [d] L. 5. § 36. [e] Μὴ περισπάτα σε Sup. § 2. 4. l. 4 § 3. 26. & l. 8. § 1. [f] L. 3. § 4. l. 4. § 22. [g] παρφ. Jun. L. 1. § 15. [h] Inf. § 16. l. 10. § 37. l. 11. § 20. [i] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. L. 7. § 55.

ideo

ideo infeliciter agere deprehensus est, qui in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum suorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, necesse est.

§ 9. Horum meminisse semper oportet: qæ universi, qæ tua natura sit; qomodo hæc ad illam affecta, qalisq; pars qalis universi existat: qòd etiam nemo sit, qi prohibere te possit, qò minùs ea facias dicásq; semper, qæ naturæ illi, cujus pars es, consentanea fuerint.

§ 10. Philosophicè Theophrastus, in peccatis inter se conferendis (prout vulgò conferri solent) dicit; graviora esse qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi irascitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando effœminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philosopho, pronunciavit, amplioris esse criminis, qod cum voluptate, qàm qod cum dolore admittitur. atqe omnino alter ei similior existit, qi prior læsus, doloris ratione ad irascendum adigitur: cùm is sponte suâ ad lædendum feratur, qi ad perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Itr qoq; facias cogitésq; oportet, ut qi confestim è vita hac possis discedere. humanis autem excedere, siqidem Dii sunt, nihil est grave. neq; enim malo ulli illi involvent se. si verò, vel nulli sunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & sunt illi, & res humanas curant; & ne in ea, qæ verè mala sunt, incidat qisqam, in ipsius arbitrio prorsus posuere. reliqorum siqid malum existeret, & de hoc utiq; pariter prospexissent, qò in ipso situm foret, in istud qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qî possit? nec imprudens autem, nec prudens

ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ γίγνεται, ἢ ῥᾳδίως τις ἄφθη κακοδαιμονῶν· πρὸς δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ περισπουδάστως, ἀναγκη κακοδαιμονεῖν.

§ 9. Τῶν ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποίόν τι μέρος, ὁποίου τοῦ ὅλου ὄσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀπόλυθα τῇ φύσει, [c] ἧς μέρος ἐστί, πράγματι τι ἀεὶ καὶ λέγειν.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] κατάτερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ, βαρύτερα (εἶναι) τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν κατ' ὀργήν. ὁ μὲν γὰρ ὀργιζόμενος μετά τινος λύπης καὶ παλαθάας συστολῆς φαίνεται τὸν λόγον παρεκβαίνων· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολασώτερός πως φαίνεται, καὶ θηλύτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις· ὀρθῶς ἂν καὶ φιλοσοφίας ἀξίως ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν παρεπιπλήττων μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἀναγκαζόμενος θυμοῦσθαι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἁδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ὅλῃ τῇ ψυχῇ πρὸς ἐπιθυμίαν.

§ 11. [f] Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντα ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἅπαντα πρᾶττε καὶ διανοοῦσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλάττεσθαι, [h] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· κακῶν γὰρ οὐκ ἂν ἀφικέσθην· εἰ δὲ εἰ τι οὐκ εἰσιν, ἢ [i] ἀμέλει αὐτοῖς περὶ ἀνθρωπείων, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς; ἀλλὰ [l] καὶ εἰσι, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς περὶ ἀνθρωπείων καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ ἐμπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος· [n] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθηκαν· περὶ δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προέβλετο, ἵνα ἐπὶ πάντα τὸ μὴ ἐμπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν οὗτος βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; σ οὔτε δὲ κατ' ἀγνοιαν, οὔτε ἐλλιπῆ

[a] L.5. § 24. l.12. § 32.
[b] L.1. § 17. l.3. § 12. l.5. § 10, 29. 34. l.6. § 17. 58. l. 10 § 32. 33. l.11. 39
[c] Sup. § 3. &
[d] -λάτης Lug. An.
[e] L.6. § 45.
[f] Sup. § 2. 5. l.5. § 29. l. 6. § 30. l 7. § 29. 69.
[g] L.3. § 3.
[h] L.9. § 28.
[i] εἰ δὲ ὅτι Lug. An. εἰ δὲ ἤτοι f.
[k] L.6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L.1. § 17. l.6. § 44. & l.9. § 11. 27
[n] L.8. § 55. 56. l. 9. § 40.
[o] L.10. § 7.

μὲ, μὴ δυνάμενόν ἢ θεραπεύειν, ἢ ὅλως τοιοῦτος τυγχάνειν, ἀ ἢ τὰ ὅλων φύσις παρεῖδεν ἄν· b ὅτε δὲ καὶ πολλοῖσιν ἤδη συμβέβηκεν, ἅτε παρ' ἀδυναμίαν, ἢ παρ' ἀπειρίαν τὰ αὐτὰ c ὁπόσοις τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς κακοῖς πραγμάτων συμβαίνειν· θάνατος δὲ καὶ ζωή, δόξα καὶ ἀδοξία, d πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, e πάντα ταῦτα ὁπόσοις ἀμφοτέροις ἀνθρώπων τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, f ὅτε καλὰ ὄντα, ὅτε αἰσχρά· οὐκ ἄρ' ἀγαθὰ, οὐδὲ κακά ἐστι.

§ 12. Πῶς g πάντα ταχὺ ἐνδύεται λήθη, τὰ μὲν κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τὰ δὲ αὖθις εἰς μνήμας ἀνθρώπων; διὰ ποῖα τὰ αἰσθητὰ πάντα, καὶ μάλιστα τὰ ἡδονῇ θελγόντα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ h τῷ τύφῳ διαπρεπόμενα· πῶς i εὐτελῆ καὶ εὐκαταφρόνητα, καὶ βυσσῷ, καὶ εὐφθαρτα, καὶ k νεκρὰ, ποιεῖς δυνάμεως ἐρεύνας. l τί οὖν ἐστιν ὅταν αἱ ἐκδημίαι καὶ αἱ φυναὶ, ἢ εὐδοξίαι m τί ποτε τὸ ἀποθανεῖν· καὶ ὅτι ἐὰν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ, καὶ n τῶν μεσοποιῶν ἐννοίας διαλύσῃ τὰ ἐμφανιζόμενα αὐτῷ, οὐκέτ' ἄλλό τι ἐκδημία τις αὐτὸ εἶναι) ἢ o φύσεως ἔργον. p φύσεως δὲ ἔργον εἴ τις φοβεῖται, q παιδίον δεῖ· ἔστω μέντοι ὁ μόνον φύσεως ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ r συμφέρον· εὐθὺς ἀνθρώπου s θεοῦ ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ μέρη, καὶ t ὅταν πῶς u ἔχῃ x δυναίη τὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο μέσον.

§ 13. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ περιέρχεσθαι κύκλῳ ἐπιζητοῦντα, καὶ y τὰ ὑπόγεια τῶν φησιν, ἐρευνῶντα, καὶ z τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον δια τεκμάρσεως ζητοῦντα, μὴ ἀρκεῖσθαι δὲ, ὅτι ἀρκεῖ θεὸς μόνῳ a τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εἶναι, καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δὲ αὐτοῦ b καθαρὸν παθῶν διατηρεῖν, καὶ εὐκατάστατον πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· τὰ μὲν γὰρ

a L. 6. § 1.
b L. 12. § 12.
c L. 4. § 39. l. 5. § 10.
d L. 6. § 33. & l. 9. § 1.
e L. 6. § 34.
f L. 7. § 64. l. 8. § 2. l. 12. § 23.
g L. 3. § 80. l. 4. § 3. § 4. 32. § 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. l. 8. § 18. l. 9. § 29. & 12. § 21. 32.
h L. 3. § 6. l. 6. § 13.
i L. 4. § 48. l. 5. § 10. 12. 33. l. 12. § 27. 31.
k L. 12. § 33.
l L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 19.
m [χαρίζεται.] f. ἀφαιρεῖν. Lug. An.
n L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16.
o L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
p Instr. § 17.
q L. 11. § 23.
r Sup. § 3.
s Θεὸς ἀνθρώπου Lug. An. L. 12. § 2. t π. ε. ἔ. u ἔχων. Bot. x δίκηται, vel, διαχέηται p. διακεῖται Bot. y Pindarus apud Platon. Theætet. L. 11. § 1. z Sup. § 8. a Instr. § 17. L. 3. § 3. 5. 7. 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26. b [τῶν] κ. Suid. Sup. § 5. Inf. § 16. c θεῶν Suid.

unique, sed præcaviere aut corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unquam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æquo hominibus, nullo facto discrimine, contingere pateretur. æqui mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq; contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaq; nec mala sunt.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, quàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horumque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemnenda, quàm sordida, caduca, mortua sint. quinam ii sint, quorum opiniones vocesque claritatem largiuntur. qid sit ipsum mori; qódq; siquis rem ipsam per se intuetur, cogitationéque ab illa submoverit ea omnia, quibus tanquam larvis horrendis instructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet quàm opus naturæ. opus autem naturæ ullum qisquis expavescit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat. ejusdem denique facultatis fuerit, considerare, homo Deum qomodo, & qâ sui parte congtingat; qóq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qi omnia undique pervagatur, & cùm ea quæ subter terram sunt, quod ille ait, scrutatur, tum quæ in animis alienis, conjecturâ nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut cum eo, quem intra se gerit, genio versetur, eúmq; legitimè colat: colet autem, si affectibus immunem custodierit, & temeritate alienum, nec offensum ne aliquâ, quam vel Dii vel homines egerint. quæ enim

Dii

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; quæ homines, cognationis ratione, sunt amica; sed & modo qodam miseranda qandoqe, ob bonorum malorúmq; ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qi alba & nigra internoscere prohibet.

§ 14. Etiamsi ter mille annos victurus esses, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, quàm degit, amittere qenqam; nec aliam ab ea, quàm amittit, degere. eodem ergò redit longissimum ætatis spatium, cum eo quod est brevissimum. præsens siqidem tempus est omnibus æquale: & qod amittitur ergò, æquale est omnibus. eadémq; ratione id qod amittitur, momentaneum tantùm esse constat. neq; enim avt præteritum, avt futurum amittere qis potest. nam qis cuiqam id, qod non habet, abstulerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, qòd omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis visurus sit. alterius verò, qòd is qi quàm diutissimè vixerit, & is qi quàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorsus amittit uterq;. præsens siqidem duntaxat uterqe tempus amittit, cùm hòc duntaxat habeat, nec amittere possit qis, qod non habet.

§ 15. In opinione sita sunt omnia. docent hoc, qæ à Monimo dicta sunt. horum avtem utilitas comparebit, si qis qæ festivè ab illo conscripta sunt, qatenus veritatem habent patrocinantem, admiserit.

§ 16. Contumeliâ se afficit anima humana: inprimis, qando abscessus & qasi struma mundi, qantum in ipso est, evadit. abscessionem enim facit à natura, in cujus parte aliqâ reliqorum omnium cujusq; natura continetur, qi re aliqâ obveniente offenditur. deinde cùm vel hominem qemcunq; aversatur, vel lædendi consilio adversatur alicui. hujusmodi sunt avtem irascentium animæ. tertiò contumeliâ se afficit, cùm voluptati vel dolori succumbit. qartò, cùm

[a] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[b] L. 7. § 26.
[c] Sup. § 1.
[d] L. 4 § 29.
[e] μέλανα.
[f] L. 3. § 10. l. 4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12. § 26.
[g] [ἂν] ἀποβάλλῃ Svid.
[h] delet Svid.
[i] ἕν f.
[k] L. 6 § 32.
[l] L. 4. § 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L. 4 § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[n] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[o] L. 12. § 3.
[p] ὅσπερ vel, ὥσπερ
[q] L. 3. § 9. l. 4 § 3. 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12, § 8. 22. 26.
[r] ἄλλοῖ f.
[s] τῷ Κυνικῷ Μονίμου f.
[t] ἄλλοῖ f.
[u] Sup. § 7.
[x] L. 4 § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[y] Sup. § 1.
[z] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.
[a] Inf § 17. l. 18. 19.

ἐπ᾽ ἀνθρώπων [a] φίλα. διὰ συγγένειαν ἔστι ὅτε καὶ [b] πρόπαν πνα ἐλεεῖν, [c] δ᾽ ἀγνοίαν ἀμαθῶν καὶ κακῶν· ἐκ ἐλαίνων [d] πίρωσις αὐτὴ τῆς στοχαστικῆς τῷ διακρίνῃ τὰ λευκὰ καὶ [e] μέλανα.

§ 14. [f] Κἂν τρισχίλια ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς, καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποζάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποζάλλει. εἰς τ᾽ αὐτὸ ἓν καθίσταται τὸ μάκιστον τοῦ βραχυτάτου. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἶσον [h] [οἱ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] οὐκ ἶσον· καὶ τὸ ἀποζαλλόμενον ὥστε ἀκρεμόνιον ἀναφαίνεται. [k] ὥστε γὰρ τὸ παρὸν χρηκὸς, ὥστε τὸ μέλλον ἀποζάλλοι ἄν τις. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο; τούτων οὖν σοὶ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἐνὸς μέν, ὅτι [l] πάντα ἐξ αἰδίου ὁμοειδῆ, καὶ ἀνακυκλήσθω, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτά τις ὀψεται· ἑτέρᾳ δ᾽, ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἶσον ἀποζάλλει. [o] τὸ γὰρ παρὸν ὁρίζει μόνον, ἓ στείσεται μέλλει, [p] ὅπερ γε ἔχει καὶ τοῦτο μόνον· καὶ ὃ μὴ ἔχει τις, οὐκ ἀποζάλλει.

§ 15. [q] Ὅτι τῶν ὑπολήψεις. [r] δῆλα μὲν γὰρ τὰ ἀφὸς [s] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα· [t] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τι ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ νόστιμον μόχλει τοῦ ἀληθοῦς δόγματος.

§ 16. [u] Πλείζει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [x] ἀπόστημα, καὶ οἷον φῦμα, τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ, γένηται. τὸ γὰρ συγχαίνειν τινὶ τῶν γινομένων, ἀπόστασις ἐστὶ τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἐκφύσει τῶν λοιπῶν φύσεις ἐμπέχονται· ἔπειτα δὲ, [y] ὅταν ἀνθρωπόν τινα ἀποτραφῇ, ἢ καὶ ἑαυτὸν φέρῃ, ὡς βλάψοντα, διαί ἐσσι αἱ τῶν ὁρμιζομένων. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτῷ, [z] ὅταν πανσάμενος ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν ὑπο-

ἀπαιτεῖται, καὶ ὑπὸ πλάσεως, καὶ ἀναλύσεως τῆς ποιᾷ, ἢ λέγῃ. πέμπτον, ὅταν πρᾶξίν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν, [a] ἐπ' ἐλάχιστον σκοπὸν ἀφίῃ, ἀλλὰ [b] εἰκῇ, καὶ ἀδιακολυθήτως ὑπῶν ἐνεργῇ· [c] ἔστι καὶ τὰ μικρότατα, καθ' ὅτι τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι· τέλος δὲ λογικῶν ζώων, τὸ [d] ὑπακούειν τῷ [e] τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῆς πρεσβυτάτης λόγῳ καὶ [f] θεσμῷ.

§ 17. Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὃ ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· [h] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [i] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [k] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχὴ [l] ῥόμβος· ἡ δὲ τύχη, δυσεικαστον· [m] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [n] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [o] ὄνειρος καὶ [p] τύφος· ὁ δὲ βίος, πολεμος καὶ ξένου ἐπιδημία· [q] ἡ δὲ ὑστεροφημία δὲ, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δέ, ἐστὶ τῷ τηρεῖν [r] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ὑπὲρ ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [t] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [u] μηδὲ ἀνῳφυμένως καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, [x] ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ [y] τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεχόμενον, ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὃδε πᾶσι ἡ τὸν θάνατον [z] ἶλεῳ τῇ γνώμῃ [a] ἀπεκδεχόμενον, ὡς ὑδὲν ἄλλο ἢ [b] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῶον συγκείνεται. [c] εἰ δὲ ἑαυτοῖς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον ἀπεκῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ τί [d] ὑπόπτευέ τις τὴν τῶν ἁπάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; [e] κατὰ φύσιν γάρ· [f] ὑδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

simulat, ac fictè vel falsò agit qicqam, loquitúrve. qintò, qoties actionem avt conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, qid velit. cùm etiam minutissima qæqe ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis avtem animantium rationis participum hic est, ut civitatis ac politiæ antiqissimæ rationi legibúsq; obseqantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res inperveſtigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis qidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. qidnam est ergò, qod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea avtem in hoc consistit, ut genium qis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè avt fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant avt nè faciant qid, opus nil habeat: porrò qæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanqam indè obvenientia, unde venerit ipse; mente denique propitiâ placidâq; mortem ipsam expectantem, tanqam elementorum eorum dissolutionem, ex qibus animal unumqodq; consistit. si avtem elementis ipsis nihil grave contingit, qod in alterum unumqodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat avt suspectam qis habeat? secundùm naturam qippe fit. nihil est avtem malum, qod est naturæ consentaneum.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3 § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4 § 12. et l. 12. § 31 [e] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [f] L. 10 § 11. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [h] L. 5. § 33. [i] Ibid. [k] σύγκρεσις, Jun. [l] ῥόμβος, [m] L. 4. § 3. Xyl. [n] L. 4 § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [o] L. 6. § 31. [p] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [q] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [r] Sup. § 13. [t] Sup. § 16. L. 8. § 8. [u] Sup. § 5. [x] Sup. § 16. [y] L. 4. § 29. [z] Sup. § 3. l. 8 § 23. l. 10. § 5. [a] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [b] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

Τὰ εἰς Καρνοῦντα ε'.

Qæ Carnunti.

[b] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [c] L. 8. § 18. 20. l. 10. § 7. [d] L. 4. § 37. [e] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1. 33. l. 10. § 7. l. 11 § 34. [g] νέτῳ Lug.

NOn eſt hoc tantùm nobis cogitandum, ſingulis diebus abſumi vitam, minorémq; ejuſdem ſupereſſe portionem: ſed & illud reputandum, qód, ſi qis diutiùs vitam protraxerit, incertum ſit, utrùm mentis vires pariter idoneas ſit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam qæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam ſi delirare ceperit, perſpiratio forſan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & iſtiuſmodi reliqa, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ ſeſe uti poſſit, & officii ſui numeros omnes abſolvere, & qæ animo conceperit diſtinctè explicare, & de hoc ipſo, an mortem ſibi conſciſcere debeat, conſiderare, & ejuſmodi univerſa, qæ rationem probè ſubactam deſiderant, hæc, inqam, vis jam prorſus extincta jacebit. Feſtinandũ itaqe, non hâc ſolâ ratione, qia mortem propiùs per momenta ſingula acceditur, ſed hâc inſuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos ſæpenumero deſtituit.

§ 2. Etiam iſtud eſt obſervatu non indignũ, qod ea qoq; qæ à naturâ genitis ſuperveniunt, gratiam ſuam qandam & venuſtatẽ obtinent. qemadmodum panis cùm coqitur, particulas qaſdam diffindi cernimus. attamen interciſa & hiantia iſta, qamvìs ab artis piſtoriæ inſtituto aliena, decoris ſpeciem qandam præ ſe ferunt, & comedendi deſiderium ſuo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, dehiſcunt. ſed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. ſpicæ itidem deorſum vergentes, & leonis ſupercilium, & aprorum ab ore diffluens ſpuma, multáq; alia iſtiuſmodi; qæ ſeorſim ſiqis intueatur, ſunt venuſtate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnaſcuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, ſiqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea qæ in univerſo

Ὀ Τχὶ τῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον ἀυτῦ καταλείπεται· ἀλλὰ καὶ τῦτο λογιστέον, ὅτι εἰ ὑπὲρ πλέον βιώη τις, ἀσαφὲς γε ἔσηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραλυθῇν ἄρξηται, τὸ ὠὴν [a] διαπνεῖσθαι, καὶ τρέφεσθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὁρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιῦτα, οὐκ ἐνδήσει· τὸ δ' [b] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [c] τοὺς τῦ καθήκοντος ἀριθμοὺς ἀκριβῶν, καὶ τὰ φαινόμενα διαρθροῦν, καὶ περὶ αὐτῦ τῦ, [d] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὴν, ἐφιστάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῷ συγγεγυμνασμένα πάντα χρήζει, [e] θεαπροσδέκτως· χρὴ δὲ ὧν ἐπείγεσθαι, ἃ μόνον [g] τῷ ἐγγυτέρω τῦ θανάτου ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν εὐτόνησιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρακολούθησιν θεαπολήγειν.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφυλάττειν, ὅπ καὶ [h] τὰ ἐπιγινόμενα τοῖς φύσει γινομένοις, ἔχει τι ἐυχαρι καὶ ἐπαγωγὸν, οἷς ἄρτι ὀπωμένοις παραῤῥήγνυταί τινα μέρη· καὶ ταῦτα ἔν τε τοῖς σύκοις ὥτως καὶ πρόπην τινὰ ἔχει τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀρτοποιΐας ἔχοντα, ὀπωρίζει πως, καὶ θεσθυμίαν πρὸς τὴν ὄψιν ἰδίως ἀναπνεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπότε ὠραιότατά ὄζει, κήχανεν· καὶ ἐν τοῖς δρυπετέσι [i] ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῆ σήψει, ἰδιόν τι κάλλος τῷ καρπῷ προσπίπτειν. οἱ σταχυες δὲ κάτω νεύοντες, καὶ τὸ τοῦ λέοντος ὀφρυδρύον, καὶ ὁ ἐκ συῶν ἐν τῷ στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἑαυτὰ εἰ τις σκοποίη, πόρρω ὄντα τοῦ εὐειδοῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἑπακολυθεῖν, συνεπικοσμεῖ, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἴ τις ἔχοι πάθος καὶ ἔνοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα

[a] L.6.§ 16.
[b] L.5.§ 21. l.7. § 55.
[c] L.1.§ 12. l.6. § 26.
[d] L.5.§ 29.
[e] L. 12. § 15.
[f] L.2.§ 4.6.
[g] [διὰ] τὸ Jun.
[h] L.6.§ 36. l.8. § 50.
[i] πετέσι Lug. -πεπι Xyl.

γινόμενα, χαῦδὲ ὑδὲν ἐχὲ δόξει ἑαυτῷ χὴ ψῦχῇ· ἐπαχολέθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως διασυνίσασθαι. ὕτως ἡ χὴ θεῖον ἀληθῆ χάρισμα, ὐχ ἧσσον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γραφῆς καὶ πλάσεως μιμήμασιν ἀναπύσσει. χὴ χρὼς χὴ γέγηφ ἀκμαῖόν τινα χὴ ὥρεον, χὴ τὸ ἐν [a] παισὶν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτοῦ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὀρᾶν δυνήσεται. χὴ πολλὰ τοιαῦτα ἐ παντὶ πάρεστι, μόνῳ δὲ τῷ φρὸς τὶν φύσιν, καὶ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ἀκειωσάμῳ [b] ἀσπάζεται.

qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliatum.

§ 3. Ἱπποκράτης [c] πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους ἀσημάραντο· ὅτε χὴ αὐτὸς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. [d] Ἀλέξανδρος, χὴ Πομπήϊος, χὴ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἀρδὴν τοσαύτας ἀπολέσαντες, χὴ ἐν ἐφόδῳ πολλὰς μυριάδας ἱππέων χὴ πεζῶν κλακώσαντες, χὴ αὐτοὶ ποτὲ ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, ὅτε [e] τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πληρωθεῖς βολβίτῳ κλακαχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον ἡ οἱ φθεῖρες, Σωκράτην ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; [f] ἐπέβης, ἐπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. ἔ εἰ μὴ ἐφ' ἕτερον βίον, ὐδὲν θεῶν κενόν, ὐδὲ ἀνεῖ. εἰ δ' ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων χὴ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, χὴ [h] λαβεύων τοσούτῳ χείρονι [i] τῆς ἀγγείου. [k] ἢ σπεῖσαι τὸ ὑπηρετῶν τὸ μὴ γὰ νῆς χὴ [l] δαίμων, τὸ δ' [m] γῆ χὴ λύθρος.

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hominum myriades in prælio cecîdissent, ipsi quoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aquâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiã pediculi, sed aliusmodi, sustulerunt. quorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram; nihil, nè ibi quidem, numinis est inane. sin sensu carituras sis, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id quod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & sanies sit?

[a] πᾶσιν Mer.
[b] ἀσπαστ.
[c] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[d] L. 4. § 32. 48. l. 6. § 24. 47 l. 8. § 31.
[e] L. 10. § 7. l. 11 § 1.
[f] L. 2. § 3. l. 12. § 36.
[g] L. 2. § 11.
[h] L. 2. § 2. l. 11. § 19.
[i] L. 10. § 38.
[k] ὅρα ὅτι τὸ ἐπ'. Bot. ὅσῳ π. Mer. ὡ, vel ἢ [ὡ] π. τ. ἱ; f. γ. κ..
[l] L. 2. § 13.
[m] L. 2. § 2.
[n] L. 2. § 8. 13.
[o] ἤδη γ. α. ε. ς. Boot. ἤτοι γ. α. ε. vel, ἢ δὸ τῦ α. ε. πίρησις f. vide Not.
[p] L. 2. § 7. l. 4. § 22.
[q] L. 2. § 5. 16.

§ 4. [n] Μὴ κατατρίψῃς τὸ ὑπολιπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς ἐπὶ ἑτέρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ τοῦ ἀναφορόν τινὰ ἐπὶ τὸ κοινωφελὲς ποιῇ. [o] ἤτοι γὰ ἄλλο ἔργον ἐρῇ, τετύφῃ, φαντα[ζό]μενος τί ὁ δεῖνα ποιήσει, χὴ τίνος ἕνεκεν, χὴ τί λέγει, χὴ τί ἐνθυμεῖται, χὴ τί τεχνάζεται, χὴ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ [p] ἀποῤῥύμενος τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικῆς ἐπιστήσεως. [q] χρὴ μὲν οὖν χὴ τὸ εἰκῇ χὴ μάτην ἐν τῷ εἰρμῷ τῶν φαντασιῶν πᾶν

hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, quæ quasi appendicis cujusdam loco res naturales consequuntur, deprehendet, quod non etiam cum oblectatione quadam huic ipsi commendare sese videatur. qin & idem ferarum rictus veros havd minore cum voluptate contuebitur, qàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. tam vetulæ item vetulíve maturitatem qandam ac decorem, qàm & qicqid in pueris venustatis animum allicientis deprehenditur, castis oculis spectare poterit. deniq; contingunt multa hujusmodi, quæ non cuivis sunt grata, sed illi duntaxat

§ 4. Quod supereſt vitæ reliqum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi siqid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid iste vel ille agat, & qorsum hoc vel illud agat, qid loqatur, qid cogitet, qid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaqe in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declina-

re:

re: curiosum autem & malignum multò magis. assvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de qibus siqis subitò te requisiverit, qid nunc in animo versas? liberè statim respondere qeas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qæcunq; voluptatem aut luxum ullo modo respiciant; aut æmulationem etiam, aut invidentiam & suspicionem, aut aliud qidlibet, de qo prologi pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, qò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister qidam existat, cóq; qod intra se gerit, numine ritè utatur. qòd hominem utiq; præstet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem qidem; certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, athletam; justitiâ penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi rarò admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occasionem advertat, qid alius qispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibíqe ab universo destinata cogitat assidué. & illa qidem honesta præstat, ista optima esse persvasum habet. sors enim unicuiqe assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat. potrò nec à qibuslibet existimationem esse capessendam, sed ab eis tantùm, qi naturæ consentaneam vitam agunt. qi verò vivant, qales sint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu se gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. itáq; laudem illorum nihili pendit, qi nè sibi qidem ipsis placent.

εὐκαταφρόνητον, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ἀείεργον, καὶ κηλοῦσθαι καὶ [a] ἐθιστὸν ἑαυτὸν, μόνα φαντάζεσθαι, ἃ εἴ τις ἔροιτο διαπόρησον, τί νῦν διανοῇ; μὴ παρρησίας ἔδει, ἀλλὰ ἂν ἀποκρίνασθαι, ὅτι τὸ, καὶ τὸ· οὕτως ἐξ αὐτοῦ (εὐθὺς δῆλα ἔσῃ), ὅτι πᾶσι [b] ἁπλᾶ καὶ [c] εὐμενῆ, καὶ [d] ζῴου κοινωνικοῦ, καὶ ἀμελῶντος ἡδονικῶν, ἢ παιδικῶν ὑπολαυστικῶν φαντασμάτων, ἢ φιλονεικίας τινος, ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινὸς, ἐφ' ᾧ ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγούμενος, ὅτι ἐν νῷ ἐμοὶ ἦγες. ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀνὴρ ὁ παῦτος, [e] ὡς ἔπος εἰπεῖν θεσπέσιος τὸ οὐκ ἐν ἀείσεσι ἤδη ἔναι, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [f] τῇ ἔνδον ἱδρυμένῃ αὐτῷ, ἣ σωφρονεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πάντων ἡδονῶν, ἀπήμαλον ὑπὸ πάντος πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνύπαιον, πάσης ἀναίσθητον κακοείας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ τε βεβαμμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἐπιτελούμενα πάντα· μὴ πολλάκις δή, μηδὲ χρείας μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκαιοφανταζόμενον, [k] τί σοι ἄλλος λέγει, ἢ σοὶ φαίνεται, ἢ διανοοῦται. [l] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πρὸς ἐνέργειαν ἔχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτοῦ ὅλα δὴ τὸν ὅλον συγκαλυβόμενα διηνεκῶς ἐννοεῖ· κόσμου δὲ καλὰ παρέχῃ, [n] ταῦτα ἡ ἀναλοῦσα ἔστι πάντως. [o] ἃ δὲ ἐκάστῳ νεμεῖται ποιεῖν συμφέροντα τε καὶ συνεφόρα. μέμνηται δὲ, καὶ ὅτι [p] συγγενὴς πᾶν τὸ λογικὸν· καὶ ὅτι [q] κηδεμονικὸν μὲν πάντων ἀνθρώπων, κατὰ δὲ [r] ἀνθρώπους φύσιν ἔχον· δόξης δὲ οὐχὶ τὴν ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὴν [s] ὁμολογουμένων τῇ φύσει βιούντων μόνον. οἱ δὲ μὴ ὕτως βιοῦντες, [t] οἷοί πῃς εἰσὶ οἴκοι τε καὶ ἔξω καὶ οἷα, οὐ νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν, οἵοις μεθ' οἵων φύρονται, μεμνημένος διατελεῖς· ἃ τούτων οὐδὲ τὸν ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθησι, λέγε ἀπὸ σαυτοῦ ἑαυτῷ ἀρέσκεσθαι.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 12. l. 6. § 47. l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 22.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16. l. 2. § 13. 17.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1. 3. 11.
[k] L. 2. § 8. 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 9. § 18. 27. l. 10. § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.

§ 5. Μήτε [a] ἀκύρου ἐνέργει, μήτε [b] ἀκοινωνήτου, μήτε [c] ἀνεξέτασου, μήτε [d] ἀνθηχόμβου· μήτε [e] κομψεία τινὶ διανοίαν σε κνηπαζέτω· μήτε πολυρρήμων, μήτε [f] πολυπράγμων. ἔσο· ἔτι ἡ δ ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω [h] φρουρήσῃ ζώου [i] ἄρρενος, καὶ φρεσβύτου, καὶ πολιτικοῦ, καὶ Ῥωμαίου, καὶ ἄρχοντος, ἀναπτερόντος ἑαυτὸν, ὅτος ἂν ἔπι τῆς [k] φυλάκων τὸ ἀναλλοίωτον ἐν τοῦ βίου * ἐυλύτου· μήτε ὅρκου δεόμενου, μήτε [m] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. * ἐν ἡ ο τὸ φαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀφρεσθαὶ τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ P τὸ ἀφρεσθαὶ ἡσυχίας, ἣν ἄλλοι παρέχωσιν. q ὀρθὸν δεῖ ἦ, καὶ οὐχὶ ὀρθούμενον.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; ſocietatis communis immemor, nec niſi re probè priùs exploratâ, aggreſſus, nec affectibus abreptus. ſed nec ſenſus tuos exornet ſermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te reſidet Deus, præſes ſit animantis maſculi, ætate provecti, reipub. ſtudioſi, Romani, principis; qi ità ſe compoſuerit, ut qi promptus decedere, claſſicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alíus cujuſqam teſtimonio opus habeat. porrò vultus adſit hilaris; animúſq; ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas miniſterio, nec tranqillitate ea, qam ab aliis ſuppeditari neceſſe ſit. ſuffultum eſſe oportet.

rectum deniqe, non ſurrectum ac

§ 6. [r] Εἰ μὲν χρεῖττον ἐνείσκεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τῶν διανοιῶν σε ἐν οἷς κατ' τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν πράσσοντά σε παρέχεται, καὶ ἐν τῇ ἐμπλοκῇ, ἐν τοῖς ἀναφαιρέτοις ἀπονεμομένοις· εἰ τοῦτο, φημὶ, κρεῖσσόν τι ὁρᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ἁπτόμενος, τοῦ ἀρίστου ἐνεισκαμένου ἀπόλαυε. εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτο αὐτῷ [t] τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι, καὶ τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἑαυτοῦ ἀκόλαστον ἑαυτῷ, καὶ τὰς φαντασίας [u] ἐξεταζούσῃ, καὶ [x] τὴν αἰθητικὴν πίστιν, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος, καὶ [y] τοῖς θεοῖς ἑαυτὸν ἀκολούθου ἑαυτὸν, καὶ [z] τὴν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἐνδεχομένην· εἰ [a] τούτου πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα ἐνείσκεις, [b] μηδενὶ χώρειν δίδου ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, ἐπ' ἔτι [c] ἀπερισπάστως τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸν σὸν προτιμᾶν δυνήσῃ· ἀνθικανοῦσθαι γὰρ τὸ λογικῷ καὶ * ποιητικῷ ἀγαθῷ, ἢ δίκαιος, ὡσ' ὑπῶν ἐπεργάνης, οὐ † φιλεῖ πολλῶν ἔπαινον, ἢ ἀρχὰς, ἢ πλοῦτον, ἢ ἀπολαύσεις ἡδέων, πάντα ταῦτα, κἂν

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præſtabilius juſtitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; &, ut uno verbo abſolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ ſecundùm rationis dictamen peragenda ſunt, ſibimet ipſi, in eis qæ citra conſilii proprii opem obveniunt, fato acquieſcat. ſi qid, inqam, præſtantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præſtantiſſimo, qò fruaris, toto animo fac incumbas. ſin præſtabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus, ut motus ſuos omnes ſibi ſubjecerit, & viſa qæq; diligenter exploret, & à ſenſuum affectionibus, qod Socrates dicebat, ſeſe abſtraxerit; Deis avtem ſe regendum permiſerit, hominibúſqe qibuſvis curam lubens impendat. ſi animo ſic affecto inferiora vilioráq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente ſi inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qò minùs liberè colas præferáſqe, obſtabit. bono ſiqidem rationali & publicum ſpectante nihil extraneum ex adverſum conſiſtere fas eſt; vulgi, puta, exiſtimationem, principatus, divitias, avt vitam voluptuariam. horum enim qiſqam ſi

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[h] Sup. § 3. l. 12. § 26.
[i] L. 5. § 27.
[k] L. 2. § 5.
[l] L. 9. § 3. l. 11. § 3. 20.
* ἐυλύτως f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
* ἐν Boot. ἐνὶ f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[t] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.
[b] L. 1. § 8.
[c] L. 2. § 16.
* πολιτικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéque id quod præstantius est elegito, eíq; strenuè adhærescito. præstat autem id quod conducit. itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmque, qò minùs externâ rerum facie speciéque corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exquisitiùs instituas.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, suspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáque desideret. qi enim mentem geniúmq; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc avtem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, quæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non sit

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σαυτῷ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε τὴν πίστιν παραβῆναι, τὴν αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, κακὸν εὐχῆσθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ παραπετασμάτων δεομένου. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτοῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὰ * ὄργια τῆς τούτου ἀρετῆς σεβόμενος, [h] τραγῳδίαν οὐ ποιεῖ, οὐ στενάζει, [i] οὐκ ἐρημίας, οὐ πολυανθρωπείας * δεόμενος· τὸ μέγιστον, ζήσει, * μήτε διώκων, μήτε φεύγων· [m] πότερον δὲ ὀπὶ πλέον διάστημα χρόνου τὴν σώματι σεσαρκωμένην τῇ ψυχῇ, ἢ ἐν ἔλαττον χρήσεται, οὐδεμίαν αὐτῇ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἤδη ἀπιέναι σοι δεῖ, ὅτου [o] ἐυλύσεως ἄφεσιν, [p] ὡς ἄλλο τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων ἐνεργήσειν. τοῦτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον ἐυλαβούμενον, τὸ τινὰ διάνοιαν [q] ἢν πνι τῶν περὶ οἰκείαν νοερᾶ πολιτείᾳ ζώᾳ * ξυνῇ γινέσθαι.

§ 8. [r] Οὐδὲν ἂν ἐν τῇ διανοίᾳ * κεκολασμένῃ καὶ ἐκκεκαθαρμένῃ πυῶδες, οὐδὲ μιαρὸν μεμολυσμένον, οὐδὲ ὕπουλον ἔυρεις· [t] οὐδὲ ἀσυνέλικτῳ * βίον ἀπὸ τῆς παρούσης καταλαμβάνει, [u] ὡς ἄν τις εἴποι τὸν τραγῳδὸν, πρὸ τοῦ τελέσαι καὶ διασφραγίσασθαι, ἀπεναίπεσθαι. ἔτι δὲ οὐδὲν δοῦλον, * οὐδὲ κομψὸν, οὐδὲ θεσσδεδεμένον, οὐδὲν ὑ ἀποκρυπτόμενον, οὐδὲ ὑπούδυνον, οὐδὲ [z] ἐμφωλεῦον.

§ 9. [a] Τὴν ὑπολημπτικὴν δύναμιν σέβε. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγίνηται ἀνακόλουθον * τῇ φύσει, καὶ τῇ * λογικῇ ζώου κατασκευῇ.

[d] Inf. § 8. 16.
[e] Sup. § 3. 5.
[f] νοῦν Lug. ἄρχα Annot.
[h] L. 5. § 28. l. 9. § 29.
[i] Sup. § 4, 5. Inf. § 8. 16.
[m] Inf. § 8. 16.
[n] Sup. § 3. 5.
[o] Sup. § 5.
[p] L. 6. § 2.
[q] Sup. § 6.
[r] Sup. § 3.
[t] Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1. 3.
[u] L. 12. § 36.
[z] Sup. § 5. l. 4. § 51.
[a] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
[b] L. 2. § 15.

[a] L.4.§ 49.l. 7 § 55.
[b] L.7.§ 31.
[c] L.7.§ 31.67. l. 10. § 11.l. 12. § 27. 31.
[d] L. 2. § 5.
[e] L. 2. § 14.

ἄυτη ἡ ἐπαγγελία καταγγελία, καὶ πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν, καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀκολουθίαν.

§ 10. Πάντα δὲ ῥίψας, τοῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σύνεχε· καὶ ἔτι σύμμενε μίνδα, ὅτι μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο, τὸ ἀπολειπόμενον· τὰ δὲ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. μικρὸν μὲν ὅσον ὁ ζῇ ἕκαστος, μικρὸν δὲ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· καὶ μικρὸν δὲ καὶ ἡ μακροτάτη ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ δὲ κατὰ διαδόχων ἀνθρωπαρίων τάχα τεθνηξομένων, καὶ ὅσα ἐνθάδων συνῆ ἑαυτῷ, ὅτε γε καὶ τὸν σφόπαλαι τεθνηκότα.

[f] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[g] L. 4. § 3. 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.

§ 11. Τοῖς δὲ σημειώσεως παρασήμων ἂν ἔτι σωσόμενος, [h] τὸ δεῖν ἡ συγχεφλὴ ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ καθ' ἕκαστον φαντασθῆναι, ὅτι αὐτὸ ὑποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν [i] γινόμενον, ὅλον δ' ὅλων [k] διαιρήσεως βλέπειν, καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνετέθη, καὶ εἰς ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν παρ' ἑαυτῷ. [l] ἐδὲν γὰρ οὕτως μεγαλοφρονεῖν ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐλέγχειν [m] ὀρθῶς καὶ ἀληθείᾳ ἅπαντα τὰ τῷ βίῳ συμπίπτοντα διϊκνεῖσθαι, καὶ τὸ ἀεὶ ὕπως εἰς αὐτὰ ὁρᾶν, ὥστε συνομβάλλειν ἑαυτῷ πρὸς τῷ πόσμῳ, ὁποίαν τινὰ πρὸς τοῦτο χρείαν παρεχόμενον, [n] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν πρὸς τὸ ὅλον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [o] πολίτην ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις οἷονεὶ οἰκίαι εἰσίν· [p] τί ἐστι, καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται, καὶ [q] τίνα χρόνον πέφυκε παραμένειν τοῦτο, τὸ [r] τὸδὲ φαντασίαν μοι νῦν ποιεῖν· καὶ [s] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρείαν ἔχει ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἁπλότητος, αὐταρκείας, καὶ τῶν λοιπῶν. ἅπερ οὖν δεῖ ἐκ τοῦ ἕκαστα λέγειν, [t] τοῦτο μὲ ἔφη δεῖν εἶναι, τοῦτο δὲ καὶ [u] τὸν συλλήβδην, καὶ τὸν συμμεμυρισμένον σύγκλασιν, καὶ τὸν τοιαύτην σωτηρίαν τε καὶ τύχην. τοῦτο δὲ [x] παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ σωλήνος καὶ

[h] L. 2. § 12. l. 6. § 43. l. 7 § 68. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. l. 12. § 8.
[i] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[k] L. 4. § 21.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 1. § 9.
[n] L. 6. § 3.
[o] L. 2. § 16.
[p] L. 2. § 12.
[q] L. 9. § 25.
[r] L. 12. § 18.
[s] L. 9. § 11. 42.
[t] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[u] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[x] L. 2. § 1.

consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

§ 10. Missis itaque rebus cæteris, pavca ista apud te habeas. meminerisque insuper, unumquémque præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguum est itaque, quod vivit qisque; exiguus & telluris, in qo vitam agit, angulus: exiguum quiddam, qæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáque homuncionum morti celerrimè concedentium, qi nè seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum qempiam, successionibus propagata.

§ 11. Eis qæ dixi monitis salutaribus, illud unum adjectum sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius qæ sub cogitationem cadit; qò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universus, qale qid sit, distinctè possis dijudicare; útque apud te perpendas, & qodnam sit nomen ejus, qæque eorum ex qibus constat, & in qæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atque expeditè veréq; discutere posse unumqodque eorum qæ in vita contingunt; eadémque sic intueri semper, ut mentem simul subeat, qàli mundo qalem usum hoc præbeat, qamnam universi respectu dignitatem obtineat; qamnam, hominem qod attinet, qi civem agit civitatis supernæ illius, cujus reliqæ civitates istæ qasi familiæ existunt; qidnam sit, & ex qibusnam principiis constet, & qamdiu durare natum sit, qod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: qanam item virtute adversùs rem eam sit nisus; mansvetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliqâ. de singulis ergò rebus dicendum est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâque, vel à concursu fortuitò istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale;

qi

qi ipſe qidē qid naturæ ſuæ conſentaneum ſit neſcit. caterùm ego, cùm nôrim, ideo adverſùs illum benevolè juſtéque me gero, juxta ſocietatis legem à natura latam, interim tamen in mediis iſtis pro rei cujuſq; æſtimatione rationem ejuſdem habeo.

§ 12. Si rationi rectæ obſequutus, id qicqid eſt, quod jam inſtat, ſeduló, ſtrenuè, placidè egeris, nec extra opus inſtitutum acceſſorium aliqid reſpexeris; ſed genium tuum purum integrúmque ſervaveris, ac ſi illum ſtatim redditurus eſſes: huic, inqam, ſi adhæſeris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans; ſed qod præ manibus eſt juxta naturæ dictamen agere, & in dictis qibúſque animo heroico veritatem liberè proloqi contentus; proſperè planè victurus es. hoc autem qia facias, qi impediat, nullus eſt.

§ 13. Qemadmodum chirurgi inſtrumenta & ferramenta ſua ad curationes ſubitaneas ſemper habent ad manum: ità tu dogmata in promptu apud te habeas, qatum operes cùm divinas tum & humanas dignoſcas; & rem qamqe, etiam leviſſimam, ità peragas, ut qi memineris duo iſta eſſe invicem connexa. neqe enim, homines qod ſpectat, qicqam rectè egeris ſine habito ad rei divinæ reſpectu; nec vice versâ.

§ 14. Nè diutiùs evageris. neqe enim futurum eſt, ut commentarios tuos perlegas, aut Romanorum ac Græcorum priſcorum res geſtas, aut excerptoribus variis excerpta, qa, qò in ſenectute uſui tibi eſſent, repoſuiſti. ad finem itaqe feſtina, & ſpes vanas mittens, ſi rationem tui ullam habes, ubi conſule; qod licet.

§ 15. Neſciunt qàm variæ ſignificationis ſint vocabula iſta, furari, ſerere, emere, qiſcere, qid facto opus eſt videre, qod qidem non oculis corporeis, ſed viſu qodam animi modi efficitur.

§ 16. Corpus, anima, mens. corporis ſenſus ſunt, animæ affectus, mentis decreta.

τὴ κοινωνικὴ, ἐλαχίστου δὲ μέντοι ὑπὸ αὐτῆς τῆς φύσεως θέτει. ἀλλ' ἐγὼ ἐκ ἀγνοῶ. διὰ τοῦτο [a] χαίρω αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [*] ὑμῖν, καὶ δικαίως· ἅμα μέν τοι [c] τοῦ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνοράζομεν.

§ 12. Ἐὰν [d] τὸ παρὸν ἐνεργῇς, ἐπορθῶς τῷ ἀρθῷ λόγῳ ἐπακολουθῶν, ἐσπουδασμένως, ἐμφρόνως, [f] εὐμενῶς, καὶ μηδὲν παρεμπόδιον, ἀλλὰ [g] τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐπόντα πρῆξις, [h] ὡς τί καὶ ἦλθε ἀποδοῦναι δόξαν [*] ταῦτα ἐκκαίδεκα, [k] μηδὲν προσμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ κατὰ φύσιν ἐνεργίᾳ, καὶ τῇ ὧν λέγεις καὶ φθέγγῃ, ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, εὐζωήσεις· [l] ἔστι δὲ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσων ἐνεργεῖν.

§ 13. Ὅπως [m] ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι πρὸς τὰς ἐπειγούσας θεραπείας· οὕτω καὶ τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὴν τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἐπίγνωσιν, καὶ ἐν πᾶσι καὶ τὸ μικρότατον ἅπτου ποιεῖν, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα σωμπλοκῆς μιμούμενον. ἄτε γὰρ ἀνθρώπου τι [o] ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα σωναναφορᾶς οὐ πρᾶξις, ἄτε ἔμπαλιν.

§ 14. [p] Μηκέτι πλανῶ· ἄτε γὰρ τὰ ὑπομνήματά σου μέλλεις ἀναγνώσεσθαι, ἤτε τὰς τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων πράξεις, καὶ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπέθετο· [q] σπεῦδε οὖν ἐπὶ τέλος, καὶ [r] τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, τὰ σαυτοῦ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σεαυτοῦ· ὡς [s] ἔξεστιν.

§ 15. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [t] ὃ ἐκ διανοίας γίνεται, ἀλλ' ἑτέρα τινὶ ὄψει.

§ 16. [u] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα.

[a] L. 6. § 23 l. 8. § 29. 43.
[*] ὑμένως Jun.
L. 6. § 46.
[c] L. 4. § 32. l. 6, § 3.
[d] L. 2 § 5 l. 8. § 2. 32. 36. 44. l. 9. § 1. 6. l. 12. § 1. 3.
[e] L. 10 § 12. l. 12. § 31.
[f] Sup. § 3 l. 4. § 25.
[g] L. 2. § 16.
[h] L. 2 § 5.
[*] τέτρα. Mer.
[k] Sup. § 7.
[l] L. 1. § 17. l. 6. § 58 l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[m] L. 2 § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24.
[n] L. 12. § 29.
[o] L. 6. § 7. 23. l. 7. § 68.
[p] L. 2 § 2. 3. 7.
[q] L. 2. § 4. 6. l. 4. § 17. 26. l. 6. § 47.
[r] L. 5. § 36.
[s] L. 2. § 2. l. 5. § 2. 4. l. 8. § 8. 55. l. 12. § 1.
[t] L. 10 § 26. l. 11. § 22.
[u] L. 2. § 2.

τὰ μὲν [a] τυπώδεις φαντασικῶς, καὶ ἧῤ βοσκημάτων· τὸ δὲ [b] νοερὰ χρῆσθαι ὁρμητικῶς, καὶ ἧῤ θηρίων, καὶ ἧῤ ἀνδρογύνων, καὶ Φαλαρίδου, καὶ Νέρωνος· * τὸ [δὲ] τὸν νοῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὁπὸ τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ ἧῤ θεὸς μὴ νομίζοντας, καὶ ἧῤ πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, καὶ ἧῤ * πράττοντας, [c] ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. οἱ δὲ [d] τὰ λοιπὰ κοινά ὄντι πρὸς τὰ οἰκεῖα, λοιπὸν τὸ ἴδιον ὄντι τῆς ἀγαθῆς, [e] φιλεῖν μὲν καὶ ἀποζῆσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [f] συγχωρεῖσθαι αὐτῷ ὃ τῶν δι' ἄνδρα ἐν τῷ σώματι ἱδρυμένον δαίμονα μὴ βύρσαν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [h] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [i] ἑπόμενον αὐτῷ θεῷ, [k] μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργεῖν παρὰ τὰ δίκαια. [l] οἷς δὲ ἀπιστεῖσθαι αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἁπλῶς καὶ ἀδιαμέμπτως καὶ εὐθύμως βιοῖ, [m] ὅτε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [n] ὅτε παρεμπέπτωκε τῇ ῥᾳδίᾳ καὶ εὐγύου ἕδρᾳ τοῦ τέλους τοῦ βίου, ὃ δὴ ὁλονὲ ἀληθῆ καθορᾶν, ἡσύχιον, [o] ἔνθεον, [p] ἀρεσίμοις τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ [q] σωμορφουμένον.

visorum imagines admittere, etiam peculium commune est: affectibus tanqam fiduciis agitari, atq; abripi, feris qoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deserentibus, & posthqam fores sibi occluserint, qidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qi jam dicti sunt, communia fuerint, restat, ut viri boni hoc sit peculiare, in eis qæ officii sui esse videbuntur, mentis ductum seqi, & fatis volventibus casus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra se in pectore situm, nec polluere, nec visorum congerie perturbare; sed placidum servare; huic tanqam Deo, decenter obseqi; nihil à veritate alienum proloqendo, nihil à justitiæ ratione devium exeqendo. Qòd si nemo illi fidem adhibuerit, qòd simpliciter, modestè, tranqillè degat, neqe id à qoqam ægrè ferre, avt à via ea, qæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad qem par est accedere purum, pacatum, promptum, sponte suâ fato suo sese accommodantem.

[a] L. 5. § 33. l. 6. § 16. 28.
[b] L. 2. § 2.
* Vide Not.
* [πάντα] π. Lug. αἰσχρὸν ὂν τῶν] π. Xyl. [ὂν τῶν] π. f.
[c] Sup. § 7. 8.
[d] L. 12. § 31.
[e] Sup. § 4.
[f] L. 2. § 3.
[g] Sup. § 3, 4, 5, 6.
[h] L. 12. § 3.
[i] Sup. § 12. l. 12. § 31.
[k] L. 6. § 47. l. 12. § 1. 3. 29.
[l] Sup. § 5. l. 7. § 62.
[m] L. 2. § 1. l. 5. § 32.
[n] L. 1. § 16. l. 12. § 8. l. 12. § 1, 14.
[o] Sup. § 5. 7.
[p] L. 10. § 28. l. 7. § 68.
[q] L. 4. § 23.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

LIBER IV.

[a] ΠΟΙ' [a] ἔνδον [b] κινεῖσθον, ὅταν τις φύσιν ἔχῃ, ἕτως * ἔστιν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [c] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταθεῖσθαι ῥᾳδίως. ὕλῃ γὰρ * ἀποτελαγμένῃ ἐπιμέλειαν φιλεῖ· ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲν πρὸς τὸ * ἡγούμενα [d] μεθ' ὑποξαιρέσεως, [e] τὸ δὲ ἀνθεισαρόμενον ὕλῃ ἑαυτῇ ποιεῖ· [f] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ ἧῤ ἁπτομένων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐσβέσθη· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ, τάχεα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ἐπιφερόμενα, καὶ κατηνάλωσεν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ἐπὶ μεῖζον ἤρθη.

QÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi secundùm naturam habuerit se, adversùs ea qæ contingunt ità est comparata, ut ad id qod potest & concessum est, facilè se transferat. neq; enim de materia certa ulla solicita est: sed ad ipsa etiam præposita cum exceptione fertur: & qicqid eorum loco adversi se ingerit, id pro materia, in qa exerceat se, habet: qemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, qæ lucernam exilem citò extinxissent, accommodat sibi & absumit, & ex eis ipsis incrementa capit.

§ 2.

[a] L. 10. § 38.
[b] L. 7. § 64.
* ἐστίκασι Jun.
[c] L. 3. § 4. 16.
* ἑαυτῷ. Jun.
* ἀποκείμενα Xyl. ἀποτυγόμενα f. vel ἀποτυμμένα.
[d] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[e] L. 6. § 50. l. 7. § 58. 68. l. 8. § 32.
[f] L. 10. § 31.

§ 2. Nihil operis eſt fruſtra temeréve exeqendum, neq; aliter qàm ut artis regulis qàm exactiſſimè reſpondeat.

§ 3. Receſſus ſibi reqirunt multi multos, villas agreſtes, litora, montes. iſtiuſmodi loca & ipſe plurimùm ſoles appetere. hoc avtem totum vulgarium cum primis eſt hominum. cùm liceat, qocunq; ipſe volueris tempore, in teipſum ſecedere. nuſqam enim avt qietior avt otii amplioris ſuiqam feceſſus datur, qàm in ſuam ipſius animam. præcipuè, ſi qis ea intra ſe repoſita habuerit, qorum contemplatione ſummam extemplò tranqillitatem conſeqatur. tranqillitatem eam dico, qæ in animi probè compoſiti ſtatu conſiſtit. hoc itaqs teceſſu jugiter uſus, te renova. habeas avtem penes te brevia qædam & principalia documenta, qæ ſtatim ubi ſuccurrerint, omnem animi moleſtiam eluere tibi poſſint, remittántq; te nihil ægrè ferentem eorum, ad qæ reverteris. ecqid eſt enim, qod ægrè ferre debeas? nunqid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cavſâ natos eſſe; tum æqanimitatem eſſe juſtitiæ portionem; porrò invitos delinqere; deniq; qàm multi, ubi inimicitiis exercendis, ſuſpicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegiſſent, tandem defuncti & in cineres redacti ſint, deſine tandem tibi moleſtiam faceſſere. At univerſi ipſius adminiſtratio, & indè obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam diſjunctivum illud, avt numinis providentiâ, avt atomorum concurſu conſtant univerſa: vel ea etiam argumenta, qibus liqidò demonſtratur, mundum iſtum civitatis inſtar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea qæ corpus attingunt. at tu conſidera, mentem tuam ubi ſemel agnitâ vi propriâ, ſubduxerit ſeſe, ſpiritui ſive leniter ſive aſperè moto nevtiqam immiſceri. qibus adjicias licet &, qæ de dolore ac voluptate avdieris aliqando, & aſſenſu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forſan te torqet. cogita qàm citò oblivione ſepeliantur omnia,

§ 2. Μηδὲν ἐνέργημα [a] εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ [b] κατὰ διώρθωμα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης ἐνεργεῖσθω.

§ 3. Ἀναχωρήσεις [*] αὐτοῖς ζητῆσαι, ἀγροικίας, καὶ αἰγιαλὸς, καὶ ὄρη· σὺ μάλιστα πάντων εἰώθεις καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ὅτε ἂν θέλῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥσυχίαν, ἢ ἀπραγμοσύνην ἀνθρωπος ἀναχωρεῖ, ἢ [c] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστα δὲ ὅταν τοιαύτην ἔχῃ ἔνδον τινὰ, εἰς ἣν ἐπανιὼν, ἐν πάσῃ δὲ [d] εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν λέγω οὐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [e] σωχρόνει οὖν διδοὺς σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [f] ἀνανέου σεαυτόν. ἔστω δὲ ἥ τε γνῶσις καὶ σύντομος ἐπανάμνησις [g] ἁπάντων ἃ ἐπιπολάσασά σοι, ἐξ ὧν ἐπανέρχῃ. [i] τίνι γὰρ ἐνοχλοῦνται; τῇ μὲν ἀνθρωπίνῃ κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρίμα, ὅτι [k] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [l] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [m] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [n] πόσοι ἤδη διαχθέντες ἐχθρεύσαντες, ὑποπτεύσαντες, μισήσαντες, διαπαλαίσαντες. [o] ἀλλὰ τέτριφεν αὐτὰ καὶ [p] τῶν ὁμοίως μὲν ὅλων ἀποτετμημένοις ἐνοχλήσεις. ἀναπαυσόμενος τὸ διεζευγμένον, [q] ἤτοι ἀφύσιον, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅσων ἀναγκαίως συνέστηκε κόσμος· ἀσυνδέτους πύλας. ἀλλὰ τὸ σωματικόν σου ἀφέτω. ἔτι [*] ἐννόησας ὅτι [r] οὐκ ἐπιμίγνυται λοιπὸν ἢ πραχθεὶς κινημάτων πνεύματι ἢ διάνοια, ἐκτὸς ἂν ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάσῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα ἀεὶ πόνει καὶ ἐνδύνῃς ἀκήκοας, καὶ συγκλήθῃς. ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε [*] ἀπασπάσει. ἀπιδὼν εἰς [t] τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης, καὶ

[a] L. 2. § 5.
[b] L. 8. § 32.
[*] αὐτοῖς
[c] L. 7. § 59.
[d] L. 1. § 16.
[e] L. 6. § 11.
[f] L. 7. § 2.
[g] L. 2. § 5. Sup. § 3.
[*] ἀνίαν Xyl.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 12. § 12. 24.
[k] L. 2. § 1. l. 3. § 4.
[l] L. 5. § 33.
[m] L. 7. § 22. 63. l. 11. § 18.
[n] L. 7. § 58.
[o] Inf. § 48.
[p] L. 8. § 17.
[q] Inf. § 27.
[r] L. 2. § 16. Inf § 4. 23.
[*] ἐννόησον Lug.
[s] L. 5. § 16.
[*] ἄφισα ἄ Jun. L. 2. § 7.
[t] L. 2. § 17. Inf. § 19. 32, 33. 35 l. 5. § 33. l. 8. § 37. l. 9 § 30.

[a] τὸ

[a] Inf. § 30. l. 7. § 35.
[b] Inf. § 33 l. 5. § 33.
[c] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[d] L. 9. § 18.
[*] συσπιεῖν
[e] L. 9. § 30.
[f] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[g] L. 3. § 10.
[h] L. 6. § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 53.
[i] L. 7. § 28.
[k] L. 2. § 2.
[l] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[m] L. 8. § 3, 4.
[n] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[q] L. 8. § 47.
[r] L. 2. § 12. l. 7. § 23. 25.
[*] μεταβαλεῖ Jun.
[s] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[t] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[u] L. 2 § 15.
[x] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
[*] νοερὸν
[y] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[z] L. 3. § 4.
[a] L. 9. § 8.
[b] L. 5. § 13.
[c] L. 11. § 35.
[d] L. 5. § 4. 13.

[a] τὸ χάος τοῦ ἀφ' ἑκάστου αἰῶνος ἀπείρου αἰῶνος, καὶ [b] τὸ πανὸν τῆς ὑποστάσεως, καὶ [c] τὸ συμπάθολον καὶ [d] ἄκεστον τῶν [*] ἀφ' ἡμῶν ἀναθήσεται, καὶ [e] τὸ κενὸν τοῦ τόπου ὃν [f] ὅλη τε καὶ ἡ ὑλικὴ κίνησις, καὶ [g] ὅσα τούτοις πόνον γεννᾶσθαι ἢ κατάκοπος κόπτη ἢ καὶ ἐπιπολάζοντα πάθη, καὶ [h] ὅτοί τινες οἱ ἐπαινούμενοι; λοιπὸν ἐν [i] μάκιστον τῆς διαχωρήσεως τῆς ἐς τοῦτο τὸ ἀρθέντον ἑαυτοῦ καὶ περὶ πάντος [k] μὴ ἀσχολοῦ, [l] μηδὲ καλλιεπτέτω, μηδὲ ἀπευθυνέτω ἔσω, καὶ [m] ὅρα τὰ περιφερόμενα [n] ὡς ἀνὴρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῷον. Ἐν δὲ τοῖς [o] ἀναγκαιοτάτοις ἐς ἃ ἐγκαλύψεις, ταῦτα ἔστω τὰ δύο. ἓν μέν, ὅτι P τὰ περιφερόμενα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀτρεμοῦντα· Q αἱ δὲ ὀχλήσεις ὅτι μόνη τῆς ἐνδον ὑπολήψεως. ἕτερον δὲ, ὅτι [r] πάντα ταῦτα ἅπερ ὁρᾷς, ὅσον ἐδίνησε [*] μεταβαλλόμενα καὶ ὡς ἔτι ἔσται καὶ ὅσων ἤδη, μεταβαλοῦσιν αὐτοῖς παρατετύχηκας, συνεχῶς εἰλαπόδι. τὸ κόσμος, ἀλλοίωσις· [u] ὁ βίος ὑπόληψις.

§ 4. Εἰ [x] τὸ [*] νοερὸν ἡμῖν κοινὸν, καὶ ὁ λόγος καθ' ὃν λογικοί ἐσμεν κοινὸς· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τοῦ ποιεῖν, ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖται ἐσμεν· εἰ τοῦτο, συμπολίτευμά τινος μετέχομεν· εἰ τοῦτο, Y ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις ἔοικε τινος· καὶ ἄλλο φήσει τις [z] τὸ τῶν ἀνθρώπων ὅλον γένος κοινῆ πολιτεύματος μετέχειν; ὁπόθεν δὲ ὁπὸ τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτὸ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ νομικὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὡσπερ γὰρ [a] τὸ γεωδές μοι ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρισται, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρας στοιχείου, καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπὸ πηγῆς τινος, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἔκ τινος ἰδίας πηγῆς [b] (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται, ὥσπερ [c] καὶ εἰς τὸ οὐκ ὂν ἀπέρχεσθαι)· οὕτω δὴ καὶ τὸ νοερὸν ἥκει παρόδῳ.

§ 5. [d] Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἷος ἡ γέ-

qámq; vaſtum chaos infiniti ævi utrinq; conſiſtat: tum qàm inanes planè applauſus iſti; qàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; qàm anguſto deniqe ſpatio laus iſta terminetur. ſiqidem & terra tota puncti inſtar habet; hujúſqe ipſius angulus qàm exiguus incolitur; iſtîc autem agentium qota pars, & hi qales ſunt, qi te celebraturi ſint? proinde, memento tandem in particulam iſtam ſecedere: & cum primis, cave diſtraharis, cave obnitaris. liber eſto potiùs, réſqe ipſas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Iſta autem duo præ reliqis ad manum tibi ſint maximè, ad qæ jugiter intendas. alterum, qòd res ipſæ animam non attingunt, ſed extrinſecùs immotæ manent: moleſtiæ autem ab opinione ſola proveniunt. alterum verò, qòd univerſa qæ hîc vides, mox ſunt mutatura, nec futura ampliùs. ſed & perpende tecum, qàm multarum rerum mutationibus interfueris ipſe. alteratione mundus conſtat, opinione vita.

§ 4. Si intellectus nobis communis eſt, etiam ratio qâ rationales dicimur communis eſt. ſi ratio, etiam ea qæ qid agendum, qid omittendum præſcribit, ratio communis eſt. ſi hæc, lex qoq; communis eſt. hoc ſi conceditur, cives ſumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex conſeqenti, civitatis inſtar mundus eſt. ecqam enim aliam excogitaverit qiſqam politiam, cujus univerſum genus humanum ſit particeps? unde ergò nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere poſſe, niſi indè, à communi illa civitate? ſicut enim qicqid in me terreum exiſtit, à terra aliqa mihi pro parte mea obvenit; qicqid humidum, ab elemento diverſo; qicqid aëreum, à fonte ſuo aliqo; qicqid calidum & igneum item à fonte aliqo peculiari: (nihil enim avt ex nihilo provenit, avt ad nihilum redit) ſic & intellectus alicunde manat.

§ 5. Tale qiddam mors eſt, qale nativitas;

vitas; naturæ utrumq; mysterium est. ex eisdem elementis concretio illîc, in qæ istîc resolutio. nihil omnino, cujus qenqam pudeat: cùm nihil subsit, qod animali intellectu prædito non congruat, vel constitutionis ejusdem rationi repugnet.

§ 6. Ab ejusmodi hominibus fieri istiusmodi necesse est. siqis aliter vult esse, idem ficum succo acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum; ut vestrum uterqe defungatur: tum pavlò pòst nè nomina qidem utriusqe superfutura.

§ 7. Opinionem tolle, tollitur simul & qerimonia illa, læsus sum. hoc sublato, tollitur damnum omne.

§ 8. Qod hominem ipsum sese deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; sed nec damno avt interiore avt exteriore affecerit.

§ 9. Commodi sui cavsâ natura facere hæc cogitur.

§ 10. Cogita, etiam justè contingere, qicqid contingit, id qod si sedulò observaveris, facilè deprehendes; non ex connexione duntaxat necessaria, sed ex ratione justa conseqi universa, & tanqam ab eo, qi pro dignitate cuiqe suum tribuit, provenire. hoc itaqe, pront cepisti, observare pergas; & qicqid feceris, bonum te præstes, qomodo bonus qis propriè dicitur. in omni actione tua serves istud.

§ 11. Tu nè ea opineris, qæ is avtumat, qi contumeliâ te afficit; vel etiam qæ ille avtumare te vult. verùm res ipsas, qomodo verè se habeant, cogites.

§ 12. Duo ista in promptu tibi semper sunt habenda: alterum, nihil ut facias, nisi qod partis regere legémqe dare natæ ratio suggesserit, sdqe ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diversam transeas, siqis affuerit, qi te corrigat, & sententiam tibi mutet. veruntamen sententiæ mutatio ista niti semper debet probabilitate aliqâ, vel justum esse, vel in publi-

[a] φύσεως μυστήριον, [b] συγκείσεως ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων * εἰς ταυτὸ. ὅλως δὲ [c] ἐκ ὧν ἔστι τις ἀνοχθοῖη. ὡ γὰρ ἔξεστι τῷ ποιοῦντι ζώῳ, ὡδὶ ἔξεστι τῷ λόγῳ τῷ ἀνθρωπείῳ.

§ 6. Ταῦτα ὅτως ὑπὸ τῶν τοιούτων πέφυκε γίνεσθαι [d] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [e] τὴν συκῆν ἐπὶν μὴ ἔχειν. ὅλως δ' ἐχεῖνο μίμνησο, ὅτι [f] ἔστ' ὀλιγὸς χρόνος ᾧ σὺ κὴ ὅστις πεθήξεσθε· μὴ βεσχὼ ὅ τι δὲ ὄνομα ὑμῶν ἐπιγεγράψεται.

§ 7. [h] Λεγε τὴν ὑπόληψιν, ἔρρει τὸ, βέβλαμμαι. ἄφες τὸ βέβλαμμαι, ἔρρει ἡ βλάβη.

§ 8. [i] Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἀνθρωπον ἢ πονηρὸν, τοῦτο οὐδὲ * βίαν αὐτῷ χείρω ποιεῖ, [k] οὐδὲ βλάπτει, οὔτε ἔξωθεν, οὔτε ἔνδοθεν.

§ 9. [l] Ἠνάγκασεν * ἡ τὸ συμφέρον * φύσις τοῦτο ποιεῖν.

§ 10. Ὅτι [m] πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει· ἢ ἐὰν ἀκριβῶς * σκοπῇς, εὑρήσεις. [n] οὐ λέγω μόνον κατὰ τὸ ἄξιον, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸ δίκαιον, ᾧ ὁ ὡς ἂν ὑπὸ τοῦ ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. παρεφύλαττε ἓν ὃς ἦρξω· κὴ ὅ, τι ἂν ποιῇς, σῷ τούτῳ πίει, σῷ τὸ * ἀγαθὸς εἶ· κατὰ ὁ τινὰ ὁ δίκαιος ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐφαρμόζειν σοῖζε.

§ 11. [p] Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε, ἅτινα ὁ ὑβρίζων κρίνει, ἢ ἅτινα σε κρίνειν βούλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ [q], οἷά ἐστι κατ' ἀλήθειάν ἐστι.

§ 12. Δύο ταύτας [r] ἑτοιμότητας ἔχειν ἀεὶ δεῖ· τὴν μὲν, ἐπὶ [s] τὸ περαίνειν μόνον, ὅσα ἂν ὁ τῶν βασιλικῆς κὴ νομοθετικῆς λόγος ὑποβάλλῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. τὴν δὲ [t] ἐπὶ τὸ μεταθέσθαι, ἐὰν ἄρα τις παρῇ διορθῶν κὴ μετάγων ἀπὸ τοῦ οἰκείου. τὴν μὲν τοι μεταγωγὴν, ἀεὶ κατὰ τὴν πιθανότητα ὡς [u] δίκαιον, ἢ [x] συνα-

[a] L. 2. § 12.
[b] L. 5. § 4.
[*] κὴ διάλυσις] εἰς f.
[c] Inf. § 42. l. 2. § 11.
[d] L. 8. § 14.
[e] L. 8. § 15.
[f] L. 7. § 22.
[g] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.
[h] L. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. 49.
[i] L. 7. § 64.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
[*] ἀνάγκη f.
[*] ἢ φ. f.
[m] L. 3. § 4.
[*] -βῶς
[n] Inf. § 45. l. 6. § 38.
[o] L. 7. § 31. l. 10. § 25.
[*] τῷ Lug.
[p] Inf. § 18.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 3. § 13.
[s] L. 2. § 16. l. 3. 12. 16.
[t] L. 6. § 21. 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[u] L. 10. § 12.
[x] L. 7. § 5.

φελῆς γίνεσθαι; καὶ τὰ παραπλήσια τοιαῦτα μόνον δεῖ σοὶ, ὡς ὅπ [a] ἤδη ἢ [b] ἐνδοξον ἐφάνη.

§ 13. [c] Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν οὐ χρᾷ; [d] τοῦτο γὰρ τὸ ἑαυτῷ ποιοῦντος, [e] τί ἄλλο θέλεις;

§ 14. Εὐτυχίας, [f] ὡς μέρος ἕν ἀφαιρεθῆναι τῷ γενομένῳ· μᾶλλον δὲ [h] ἀναληφθῆναι εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν σπερματικὸν καὶ μεταζολήν.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ὑπὸ τῷ αὐτῷ βωμῷ, τὸ μὲν θᾶσσον πεσεῖται, τὸ δὲ ὕστερον· [i] διαφορὰ δ' οὐδεμία.

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [k] θεὸς αὐτοῖς δόξεις, οἷς νῦν θεοὶ καὶ πίθηκος, ἐὰν ἀποκάμψῃς ὀπὶ τὰ δόγματα, καὶ [l] σεβασμὸν τὸν λόγου.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων [m] ἔτι ζῆν. [l] τὸ χρεὼν ἐπίρρωσο· [m] ἕως ζῇς, ἔξεστιν, ἀγαθὸς γίνου.

§ 18. [n] Ὅσων [*] ἀχολίαν περιβάλλει, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν, ἢ ἐποίησεν, ἢ διενοήθη· ἀλλ' [o] μόνον τί αὐτὸς ποιεῖ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσον, [*] ἢ καὶ τὸν [*] ἀγαθὸν μὴ [*] μίλαν ᾖθος [*] ἀπελαύνειν, ἀλλ' [p] ὅπη τῆς γραμμῆς τρέχειν ὀρθὸν, μὴ διεῤῥιμμένον.

§ 19. Ὁ [q] περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπιπονῶν, ὑ φαντάζεται, ὅτι [r] ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχα καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκεῖνος διαδεξάμενος, [s] μέχρις καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἀποσβῇ διὰ ἐπιπονῶν καὶ σβεννυμένων ἀνθρώπων. ὑπόθες δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι, ἀθάνατος δ' ὁ μνήμων· [t] τί οὖν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ ὁδὸν λέγω, ὅτι πρὸς τὸν τεθνηκότα; [t] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, τί ὁ ἔπαινος, πλὴν ἄρα δ' [u] οἰκονομίαν τινά; [*] πάρεστι γὰρ νῦν ἀπαλλαγῆναι τῶν φυσικῶν δόσιν, ἄλλα τινὰ [*] ἐχόμενον λόγου λοιπόν.

§ 20. Πᾶν τὸ καὶ ὁπωσοῦν καλὸν, ἐξ ἑαυτοῦ καλὸν ὄν, καὶ [x] ἐπ' ἑαυτοῦ τελεῖ-

cum utile, vel aliud hujusmodi, id ad quod transitur, non avtem quod jucundum avt glorioſum exiſtat.

§ 13. Ratione præditus es? Sum. cur ergò eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecqid eſt amplius quod reqiras?

§ 14. Tanqam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione qâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

§ 15. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit: citius avtem an ſeriùs, nihil intereſt.

§ 16. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, qibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationiſque cultum te retuleris.

§ 17. Tu nè tanqam annorũ millia aliqot adhuc victurus, rem geras. inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

§ 18. Qantum is otii lucratur ſibi, qi non animadvertit, qid proximus qis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed qid ipſe tantùm agat, qò id juſtum ſit piúmque; nec, ut Agatho loqitur, mores nigros qod reſipiat. non eſt itaqe circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per qam citra evagationem omnem rectâ curras.

§ 19. Qi de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſqiſqe eorum qi ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qi huic ſucceſſerit, ipſe pariter; donec tandem memoria omnis prorſus per ſuſpicientes eoſdémqe mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extingvatur. finge, verò & immortales, qi tui meminerint, memoriámqe tui & ipſam immortalem fore, qid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum lavs qid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id qod in te natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonibus pendes.

§ 20. Bonum etiam qalecunqe, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur,

nec

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 11. § 16.
[c] L. 5. § 28. l. 11. § 39.
[d] L. 6. § 22.
[e] L. 5. § 6. l. 7. § 73.
[f] L. 1. § 3.
[g] L. 2. § 12.
[h] Inf. § 21. 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.
[i] L. 2. § 14. Inf. § 47.
[k] Sup. § 3.
[l] L. 2. § 4.
[m] L. 8. § 22. l. 10. § 16.
[n] L. 2. § 8. Inf. § 24.
[*] ἐυχολ.
[o] Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55. 67.
[*] καὶ ἀγ. Jun. δεῖ, κ. τ. Lug.
[*] Ἀγάθωνα Xyl. Lug.
[*] ἂν νωθέται Jun. V. N. Inf. § 28.
[*] φριττόπους. Boot.
[p] L. 5. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
[q] L. 3 § 10.
[r] L. 2. § 17.
[s] Sup. § 3.
[t] Inf. § 51.
[u] Inf. § 32.
[*] πάρεις, vel παύσῃς ſ. παριέντες Boot.
[*] ἐχόμενον f. ἔχομεν λόγον. Λοιπὸν, πᾶν Boot.
[x] L. 5. § 13. 41. l. 9. § 32.

nec partem sui ullam lavdem habet. itaqe lavdando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis qoqe dico, qæ vulgari sermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmqe operibus. qod est igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit, non magis qàm lex, qàm veritas, qàm benevolentia, qàm modestia. ecqid enim horum vel lavde fit bonum, vel corrumpitur vituperio? smaragdus num deterior fit, nisi lavdatur? qid avrum, ebur, purpura, pugio, flosculus, arbuscula?

§ 21. Animæ si perennant, qomodo eas ab æterno ceperit aër? qomodo verò, qæ ab ævo tam immenso in ea condita sunt, corpora terra capit? sicut enim hîc corpora, ubi ad spatium aliqod temporis in terra permanserint, mutata & dissipata, cadaveribus aliis locum concedunt: ità & animæ, in aërem translatæ, ubi aliqandiu ibi perstiterint, mutantur, funduntur, succenduntur, in seminalem universi rationem receptæ: locúmqe hoc pacto faciunt aliis intra sedes easdem insuper recipiendis. hoc respondere licebit, si pro concesso sumatur, animas corporibus esse superstites. qin & reputanda est non sepultorum tantùm hoc modo corporum multitudo, sed & animalium, qæ qotidie tum à nobis, tum à bestiis, comeduntur. qàm ingens enim horum turba absúmitur, & in vescentium visceribus hâc ratione qasi sepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iste, dum partim in sangvinem, partim in aëriam, igneámq; naturam transmutantur. qærenti est istîc veritatis notitia? elicitur ea per distributionem rei in materiam & formam.

§ 22. Noli divagari; sed in omni conatu tuo justitiæ ratio habeatur, in omni viso intellectus integer servetur.

§ 23. Qicqid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel serum est, qod est tibi tempestivum. fructûs instar id est omne mihi, qod tempóωεν, ὡδὶ ὄψιμον, τὸ σοὶ εὐκαιρον· πᾶν μοι καρπὸς, ὃ φέρουσιν αἱ σαὶ ὧραι, ὦ

ἀδῆμι, ἐκ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ ἢ ἴδιον· ὕστε μᾶλλον χεῖρον ἢ κρεῖττον γίνεται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτό φημι καὶ ἐπὶ τῶν κοινοτέρων καλῶν λεγομένων· οἷον ἐπὶ τῶν ὑλικῶν, καὶ ὅσα τῆς τεχνικῶν καλλιτεχνημάτων. τὸ γὰρ δὴ ὅντως καλὸν * πνεῦμα ἐχει, ὑ μᾶλλον ἢ νόμος, ὑ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια· ὑ μᾶλλον ἢ εὐνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων διὰ τὸ ἐπαινετὸς καλόν ἐστιν, ἢ ψογούμενον φθείρεται; [b] σμαράγδιον γὰρ * ἑαυτοῦ χεῖρον γίνεται, ἐὰν μὴ ἐπαινῆται; τί δὲ χρυσὸς, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαίριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

§ 21. Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὐτὰς ἐξ αἰῶνος χωρεῖ ὁ ἀήρ; πῶς δὲ ἡ γῆ χωρεῖ τὰ σώματα ἐκ τοσούτων αἰώνων θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα, [c] ἢ τούτων * φθορὰ ἰσχυρά τινα ἐπιδιαμονὴ μεταβολὴ καὶ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· ὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθιστάμεναι ψυχαὶ, ἐπὶ ποσὸν συμμείναται μεταβάλλουσι, καὶ χόνται, καὶ [d] ἐξαπόλυται, [e] εἰς τὸν σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον χώραν πᾶσι * φερσυνομιζομέναις παρέχουσι. τοῦτο δ' ἂν τις ἀποκρίναιτο, ἐρ' ὑποθήσει * τῶν ταῖς ψυχαῖς διαμένειν· χρὴ, ὦ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων ὑπὸ σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἐκάστης ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων. ὅσοι γὰρ ἀναθυμοὶ καταναλίσκεται, καὶ ὑπὸ τῶν ποικίλων θανατούμενα ἐν τοῖς σώμασι τρεφομένων σώμασι, καὶ ὅμως διήκεται ἡ χώρα * αὐτῶν, διὰ τὰς ἐξαμαυρώσεις, διὰ τὰς εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες ἀλλοιώσεις. πρὸς ὅτι τούτου ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας; [f] διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες.

§ 22. [g] Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι, ἀλλ' ὅπου πάσης ὁρμῆς [h] τὸ δίκαιον ἐπιδιδόναι· καὶ [i] ἐπὶ πάσης φαντασίας σώζειν τὸ καταληπτικόν.

§ 23. [k] Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε. [l] οὐδέν μοι

[a] L. 6. § 2.

* [τι] πνεῦμα, vel πνεῦμα

[b] L. 7. § 15.

* [ἐχ] ἐ. Lug.

[c] L. 2 § 3. l. 6. § 15.

* [ὡς] πόσῳ τινὰ f.

[d] L. 12. § 5.

[e] Sup. § 14 l. 6. § 24.

* φερσυνομιζομέναις

* σῶν Lug.

* αὐτὰ f.

[f] L. 2 § 12. l. 7. § 29. l. 8. § 11. l. 12. § 10. 18. 29.

[g] L. 2. § 7. l. 3. § 4.

[h] Sup. § 18. inf. § 32.

[i] L. 5. § 36. l. 7 § 54.

[k] L. 3. § 4. 16. l. 6 § 39. 44, 45. l. 7. § 57.

[l] L. 10. § 20. l. 11. § 13 l. 12. § 35.

ὦ φύσις· [a] ἐκ σοῦ πάντα [b], ἐν σοὶ πάντα, [c] εἰς σὲ πάντα. Ἐκεῖνο μὴν φησι, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δὲ οὐκ ἐρεῖς, ὦ [d] πόλι φίλη Διός;

§ 24 [e] Ὀλίγα προπαρασκεύασον, [f] φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν· [*] μή ποτε ἄμεινον ᾖ τὰ ἀναγκαῖα πρᾶττειν, καὶ [h] ὅσα ὁ τῆς φύσει πολιτικὸς ζῴου λόγος αἱρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο δὲ καὶ μόνον πῶς ὑπὸ τοῦ καλῶς πράττειν εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ πῶς ἀπὸ τοῦ ὀλίγα πράττειν. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ὄντα, ἐὰν τις περιέλῃ, [i] εὐχερέστερον καὶ ἀταραχότερος ἔσται. δῆλον δεῖ καὶ παρ' ἑκάστα ἑαυτὸν παρομοιοῦσθαι, μή τι τούτων οὐκ ἀναγκαίων; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ὅπως γὰρ μὴ πράξεις περιττὰς ἐκκολουθήσουσι.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ [k] ἀγαθὸς ἀνθρώπου βίος, τοῦ [l] ἀρεσκομένου μὲν τοῖς ἐκ τοῦ ὅλου συνεπομένοις, [m] ἀρκουμένου δὲ τῇ ἰδίᾳ [n] πράξει δικαίᾳ καὶ διαθέσει εὐμενεῖ.

§ 26. Εὑρήκας ἐπεῖνα; μὴ καὶ ταῦτα. σαυτὸν [o] μὴ τάραττε. [p] ἄπλωτον σεαυτόν. ἀμβλάπτει τις; [q] ἑαυτῷ ἀμβλάπτει. συμβέβηκέ σοι τι κακῶς; [r] ἐκ τοῦ ὅλου ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκατατέθειται, καὶ συνεκλώθετο πάν τὸ συμβαῖνον τὸ δ' ὅλον, [s] βραχὺς ὁ βίος· [t] κρατητέον τῷ παρόντι σωφροσύνῃ καὶ εὐλογιστίᾳ καὶ δίκῃ· [u] ὑπὸ [x] ἀνεμιάν.

§ 27. [y] Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ κυκεὼν συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν πάντα κοσμοῦσθαι δύναται, ἐν δὲ τῷ παντὶ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὅτως [z] πάντων διακεχυμένων καὶ διακεχυμένων καὶ [a] συμπαθῶν.

§ 28. [b] Μέλαν ἦθος, δῆλυ ἦθος, θεσπελὲς ἦθος, [c] θηριώδες, βουκολιῶδες, παιδαριῶδες, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, κωμικόν, τυραννικόν.

§ 29. Εἰ [d] ξένος κόσμῳ, ὁ μὴ

[a] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[b] L. 8. § 50.
[c] Sup. 14. 21. l. 8. § 18.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 3. § 11.
[f] Democritus.
[*] μηδὲν ἁμ. τῶν ἀν. Xyl.
[g] L. 11. § 19.
[h] L. 9. § 10. 12.
[i] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[k] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[l] L. 1. § 16. Sup. § 13.
[m] L. 3. § 16. l. 7. § 66.
[n] L. 3. § 3. 12. l. 7. § 3.
[o] L. 7. § 16. l. 9. § 32.
[p] L. 7. § 31. l. 10 § 9.
[q] L. 9. § 4. 20. 38.
[r] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23. 27.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[u] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[x] L. 1. § 8.
[y] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[z] L. 6. § 38.
[a] Inf. § 40.
[b] Sup. § 18.
[c] L. 5. § 11. l. 9 § 39.
[d] Inf. § 44. 46. l. 8. § 15. 49.

pestates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia sunt, in te consistunt, ad te redeunt. *O urbs amica Cecropis*, inqit ille: tu verò non dicturus es, *O urbs amica Jovis.*

§ 24. *Pauca agas*, inqit, *si tranquillus esse cupis.* an non præstiterat dixisse, qæ necessaria sunt agas, qæ q; animantis civilis ratio dictat, & qo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, qæ bona agendo, sed & eam, qæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. pleraq; enim eorum qæ dicere & facere consuevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, à negotiis multò vacabit magis, minúsque perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, qæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siquidem id agendo fiet, ut nec actiones consequantur supervacaneæ.

§ 25. Periculum facito, quomodo procedat tibi vita viri boni. eum dico, qi rebus ab universo sibi assignatis acquiescit, & propriâ actione, qæ justâ, affectione, qæ benevola sit, contentus agit.

§ 26. Illa vidisti? & istavide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliquis? sibi peccat. boni aliquid tibi obvenit? ab initio tibi, quicquid contingit, ab universo destinatum & fato cento assignatum est. huc summa redit; brevis est vita: quod instat tempus lucrandũ est, considerate justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

§ 27. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta quidem ea, sed ut mundus sit tamen. qui enim fieríne potest, ut in te mundus quidã sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? idq; rebus omnibus ità quamqã discretis ac diffusis, conspicantib' tamen.

§ 28. Mores nigri, effeminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles perfidi, tyrannici.

§ 29. Si peregrinus in mundo est, qi

ignarus

ignarus est eorum, qæ in mundo existunt: perinde certè in mundo peregrinus est, qi ignarus est rerum qæ in eodem geruntur. profugus, qi rationem civilem fugit. cæcus, qi mentis oculos clavsos habet. mendicus, qi alterius cujusqam indiget, neq; apud se habet, qicqid ad vitam conducat. abscessus mundi, qi abscedit, seqe à naturæ communis ratione sejungit, dum eis qæ contingunt offenditur. hoc enim, qicqid est, profert eadem, qæ à te protulit. abscissus civitatis, qi animam propriam à rationalium reliqorum anima, qæ una omnium est communis, abscindit.

§ 30. Iste sine tunica philosophatur; ille sine libro: alius qispiam semimudus. panes, inqit, cùm desint, rationi tamen insisto. mihi verò, inqit alter, cùm nec ex disciplinæ exercitio qi præberi solet, commeatus suppetat, persisto tamen.

§ 31. Qam didicisti artem, eam diligito, eidémqe acquiescito. qod avtem vitæ reliqum est, ità exigito, ut qi Diis tua omnia ex voto animo commiseris; nullíqe homini vel servum vel tyrannũ te exhibeas.

§ 32. Cogita, verbi gratiâ, tempora sub Vespasiano acta, eadem prorsus omnia, qæ nunc sunt, deprehendes. nuptias contrahentes, liberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, ferias agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, suspicionibus indulgentes, insidias struentes, mortem aliqorum expetentes, de rerum statu præsente qiritantes, opes congerentes, consularibus, regnive appetentes. ità transiit, nec jam usqam est illorum vita: Rursus ad Trajani tempora te transferas. eadem denuo cuncta comperies. istorum qoq; vita morte jam commutata est. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqâ designata, vel etiam gentes totas, contemplare; simúlq; considera, qàm multi cùm in rebus istiusmodi enixè se contendissent, pavlò pòst occiderint, & in elementa sua resoluti

γωνιζόμενον τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, ὑπ' ἄτοπον ξένον, καὶ ὁ μὴ γωνιζόμενον τὰ γινόμενα· [a] φυγὰς, ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον· [b] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῇ νοερᾷ ἅμματι· [c] πτωχὸς, ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου, καὶ μὴ πάντα ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [d] ἀπόσπασμα πόλεως, ὁ ἀφιστάμενος, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου, διὰ τοῦ διοικοῦντος τοῖς συμβαίνουσιν. [e] ἐκπίπτει γὰρ φέρει τοῦτο, ἢ καὶ σὺ ἔπταικας· [f] ἀπόκομμα πόλεως ὁ τὸν ἰδίαν ψυχὴν τῆς τῶν λογικῶν ἀποχίζων, ἑνὸς ὄντος.

§ 30. Ὁ μὲν χωλὸς χρῶν φιλοσοφεῖ, ὁ δὲ χωλὸς βιβλίῳ, ἄλλος * τὸν ἡμίγυμνος. ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, καὶ ἐμμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δὲ προφὰς ταῖς ἐκ μαθημάτων οὐκ ἔχων, καὶ ἐμμένω.

§ 31. [h] Τὸ τεχνίον, ὃ ἔμαθες φίλαι, τούτῳ προσανάπαυε. [i] τὸ δὲ ἀπόλοιπον τοῦ βίου διάζησθι, οἷς [k] θεοῖς μὲ ὁλοτρόφως τὸ σαυτοῦ παντὸς [l] ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἀνθρώπων δὲ μηδενὸς * [m] μήτε πόσιον, μήτε ἄλυπον ἑαυτὸν κατάστασε.

§ 32. Ἐπιβόησον λόγῳ χάσκειν τοὺς ὀπὶ Οὐεσπασιανοῦ καιροὺς, [n] ὄψει * πάντα τὰ αὐτὰ γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, [o] αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθανεῖν τινας ἐυχομένους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, ἐπιθυμοῦντας. ἐκεῖ P ἐκεῖνο μὲν ὁ τούτων βίος, οὐκ ἐπ' ὀλίγον. Πάλιν ἐπὶ τοὺς καιροὺς τοῦ Τραϊανοῦ μεταβῆθι· πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [q] πέφυκε κἀκεῖνο ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τὰς ἄλλας ἱστορίας χεῖνον καὶ ὅλων ἐθνῶν ὁλοτελεῖς καὶ βλέπε, [r] πόσοι πρότερον ἔφυγον, μὴ μικρὸν ἔπεσον, καὶ [s] ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα.

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 12. § 1. 13.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1. l. 11. § 1.
[d] L. 2. § 16.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[g] L. 9. § 8.
* ἕτος f.
[h] L. 5. § 19. l. 6. § 7. 43.
[i] L. 8. § 1. l. 7. § 46. 56.
[k] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[l] L. 3. § 4.
* - vi Lug. An.
[m] L. 7. § 66. l. 11. § 18.
[n] L. 2. § 14. l. 7. § 1.
* ταὐτὰ, vel τὰ αὐτὰ
[o] L. 12. § 27.
P Sup. § 3. 19. l. 7. § 8.
[q] L. 8. § 25. 31.
[r] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[s] L. 5. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.

καὶ μάλιστα δὲ ἀναπολητέον ἐκείνους, ὡς αὐτὸς ἔγνως [a] καὶ ἀκούσαντας, [b] ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἰδίαν κατασκευὴν, καὶ τοῦτο [c] ἀφορᾶν ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναγκαῖον δὲ ὧδε τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ [e] ἡ ὀλιγωρία [f] κατ' ἐπίστασιν ἀφεῖσιν, [g] ἰδίαν αἰτίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. ὅσους γὰρ [h] ἐκ ἀπορυαντήσεις, ἐὰν μὴ ὅτι πλέον ἢ προσῆκε περὶ τὰ ἐλάττονα κατάγνῃ.

§ 33. Αἱ πάλαι σωνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν. ὅσους ὧν καὶ τὰ ἐνύματα ἦν πάλαι πολυῤῥήτων, νῦν ἀρχαῖον τινα γλωσσήματά ἐστιν, Κάμιλλος, Καῖσαν, [i] Οὐόλεσος, Λεοννάτος, κατ' ὀλίγον δὲ Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἀδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος. [i] ἐξίπλαται γὰρ πάντα, καὶ [k] μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελὴς λήθη κατέχωσεν. καὶ ταῦτα λέγω ὅλα ἦν θαυμασίως πως λαμπρύνοντα. οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [l] ἄϊστοι, ἄπυστοι. τί δὲ καὶ ἔστιν ὅλως ἀθάνατον; [m] ὅλον κενόν. [n] τί δῶν ἔστι, σὺ ὁ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἓν τοῦτο, [o] διάνοια δικαία, καὶ πρᾶξις κοινωνική, καὶ λόγος δόλου μήποτε διαψεύσασθαι, καὶ διάθεσις [p] ἀσπαζομένη πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὡς [q] ἀναγκαῖον, ὡς [r] γνώριμον, ὡς [s] ἀπ' ἀρχῆς τοιοῦτος, καὶ πηγῆς ῥέον.

§ 34. [t] Ἐκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συναπόδυε, παρέχων συνῆσαι, ὅτῳ ποτὲ προσήγμασι βούλῃ.

§ 35. [u] Πᾶν ἐφήμερον καὶ τὸ μεμνούμενον, καὶ τὸ μεμνουδόμενον.

§ 36. Θεώρει διηνεκῶς, [*] πάντα [x] καθ' μεταβολὴν γινόμενα [*] γίνεται· καὶ ἐθίζε ἐννοεῖν, ὅτι [y] οὐδὲν ἔστιν φιλεῖ ἡ τοῦ ὅλου φύσις, ὡς τὰ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρματα γὰρ πρόσωπα πάντα τὰ ὄντα τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. [z] σὺ δὲ μόνα σπέρματα [*] φαντάζει, τὰ εἰς γλῶ, σὺ μάλιστα δὲ ἀναπολητέον ἐκείνους, ὡς αὐτὸς ἔγνως [a] καὶ ἀκούσαντας, [b] ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἰδίαν κατασκευὴν, καὶ τοῦτο [c] ἀφορᾶν ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναγκαῖον δὲ ὧδε τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ [e] ἡ ὀλιγωρία [f] κατ' ἐπίστασιν ἀφεῖσιν, [g] ἰδίαν αἰτίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. ὅσους γὰρ [h] ἐκ ἀπορυαντήσεις, ἐὰν μὴ ὅτι πλέον ἢ προσῆκε περὶ τὰ ἐλάττονα κατάγνῃ.

§ 33. Quæ fuerunt usitata qondam vocabula, glossematum loco nunc habentur. pari modo & eorum, qi qondam celeberrimi fuerunt, nomina, qasi glossemata qædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus Leonnatus: pavlò pòst Scipio, & Cato: tum Avgustus etiam: dein Hadrianus, & Antoninus. evanida enim sunt omnia, citóqe fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atqe hæc de eis dico, qi cum admiratione hominum aliqando claruerunt. cæteri enim statim atq; expiraverint, ignoti ac nè fando qidem auditi fiunt. porrò qidnam est hoc ipsum memoriam æternam consequi? mera vanitas. ecqid est igitur, in qod studium conferre par sit? unum hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio qicqid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

§ 34. Fato sponte tuâ te dedas; ei permittens, qibuscunq; libuerit reb' te destinet.

§ 35. Dieculæ ferè unius sunt, & qod commemorat & qod commemoratur.

§ 36. Hoc jugiter considera, omnia ista qæ fiunt, mutatione fieri. & assvesce te cogitationi isti, nihil æqè diligere universi naturam, ac ea qæ jam existunt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet qandam qicqid est, ad id qod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, qæ in terram

[a] Sup. § 3.
[b] Sup. § 19. l. 9 § 26.
[c] L. 3. § 6. l. 8. § 5.
[d] L. 5 § 14. l. 8. § 7. 45.
[e] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[f] L. 8. § 32.
[g] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 3. § 10. sup. § 19
[k] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[l] Odyss. α. v. 242. L. 6. § 47.
[m] Sup. § 3. 19.
[n] L. 6. § 47.
[o] Sup. § 18. 22. Inf. § 37. 48.
[p] L. 3. § 4. 16.
[q] L. 2. § 3.
[r] Inf. § 44.
[s] L. 6. § 38.
[t] L. 3. § 4. 6. Sup. § 31. l. 7. § 46. l. 10. § 8. 11. 14. 28.
[u] Sup. § 19. Inf. § 48. l 3. § 10. l. 8. § 21. 25. l. 9. § 14.
[*] [ὅτι] vel [πῶς] π. vel mox
[x] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 32. 33.
[*] γίνεσθε
[y] L. 7 § 23. l. 8. § 6. l 10. § 34.
[z] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
[*] φαντάζῃ.

ram uterúmqe dejiciuntur, plebeium eſt nimis.

37. Jam jam moriturus es: necdum ſimplex es, imperturbatus, poſſe extrinſecus lædi ſuſpicione immunis, cunctis propitius, juſtè agere unicam prudentiam ratus?

§ 38. Mentes illorum intuere, & ſtudia etiam, qalia fugiant, qalia proſeqantur.

§ 39. In alterius mente malum tuum non eſt ſitum. ſed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergò? in ea nimirum parte tui; qæ de malis opinatur. iſta malum nihil opinetur, & bene ſe habitura ſunt omnia. etiamſi, qod huic proximum eſt, corpuſculum ſecetur, uratur, ſuppuretur, putreſcat, qieſcat tamen pars ea qæ de iſtis opinatur. hoc eſt, nè cenſeat avt malum avt bonum eſſe, qod viro malo bonóq; pariter poteſt obvenire. qicqid enim & ſecundùm naturam & præter eandem viventi ex æqo contingit, id ipſum neqe ſecundùm neqe præter naturam eſt.

§ 40. Cogita jugiter, mundum eſſe animalis unius inſtar, qod materiam unam, animámqe unam obtineat: item qomodo ad ſenſum hujuſce, unum & illum, omnia referantur: unóq; qaſi impetu ferantur univerſa, & ad omnia producenda cooperentur; qis deniqe rerum connexus & contextus ſit.

§ 41. *Animula es cadaver geſtans*; aiebat Epictetus.

§ 42. Nihil mali eſt rebus mutationem ſubeuntibus, ſicut nec eis qæ mutatione interveniente conſiſtunt.

§ 43. Flumen qoddam & torrens rapidus, eſt ævum, ex eis qæ hìc fiunt conſiſtens. ſimul enim atqe comparuerit qicqam, abripitur; & aliud qidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

§ 44. Qodcunq; contingit, tam conſvetum támqe notum eſt, qàm avt roſa vetuſtate, avt fructus maturitate, avt alia qælibet. ita & in morbis, mortibus, calumniis, perfidiis, & omnibus, qibus ſtulti delectantur, ſe habet.

§ 45. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 46. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 47. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 48. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 49. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 50. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 51. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 52. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 53. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 54. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 55. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 56. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 57. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 58. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 59. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 60. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 61. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 62. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 63. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 64. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 65. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 66. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 67. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 68. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 69. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 70. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 71. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 72. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 73. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 74. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 75. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 76. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 77. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 78. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 79. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 80. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 81. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 82. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 83. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 84. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 85. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 86. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 87. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 88. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 89. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 90. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 91. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 92. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 93. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 94. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 95. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 96. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 97. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 98. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 99. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

§ 100. Qi ſuperiores ſunt, ordinem ſuum ſervant, & ad alios ſe accommodant. qi inferiores ſunt, ad ſe ipſos ordinem ſervant, & ad alios ſe accommodant.

εἰ, καὶ ὀπώρα ἐν τῷ ἔτει· τοῦτον γὰρ καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ἄπιστα, καὶ ὅσα [b] τοὺς μωροὺς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

[b] L. 5. § 23. 36. l. 7. § 73. l. 11. § 23.

§ 45. [c] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς τεταγμένοις οἰκείως ἕπεσθαι· ἡ γὰρ δίου καλλιεθμησίς τις ἔστιν ἀπηρτισμένης, καὶ μόνον τὸ καταναγκασμένον ἔχουσα· ἀλλὰ [d] σωφρόνεια εὔλογος· καὶ ὥσπερ [e] σωτέτακται συνηρμοσμένως τὰ ὄντα, ἕτως τὰ γινόμενα ἀδιαδοχῇ φιλεῖ, ἀλλὰ θαυμασίᾳ τινὶ οἰκειότητα ἐμφαίνει.

[c] Sup. § 27. 40.
[d] L. 6. § 10.
[e] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

§ 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι· ὅτι [f] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ [g] τοῦ ὑπολανθανομένου ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ [h] δὶς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ, ὅτι [i] ἃ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, [*] ὅτι ἃ δεῖ [*] παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ φιλόν, καθότι παρειλήφαμεν.

[f] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11.
[g] L. 2. § 7.
[h] Sup. § 29. l. 12. § 1.
[i] L. 6. § 31.
[*] ὅτι δ' π' τ' [μεμνῆσθαι] ἃ κ' ψ' τελέσει, κ' π. Sal. ὅ. ἃ δ' ὡς π' τ' κ' ψ' κ' τεκ' ϖ' f.
[*] πυθαγορείως [μεμεῖσθαι] Boot.

§ 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεὸς εἶπεν, [k] ὅτι ἄνευον τεθνήξῃ, ἢ παίνιος εἰς πεῖτιν, οὐκ ἔτ' ἂν παρὰ μέγα ἡγοῖο, τὸ εἰς πεῖτιν μᾶλλον, ἢ ἄνευον, εἴ γε μὴ ἐχάτως ἀψυχὴς εἶ. [l] πόσον γὰρ ὄζει τὸ μεταξύ; ἕτως [m] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἄνευον, μηδὲν μέγα εἰ νόμιζε.

[k] L. 10. § 8.
[l] Inf. § 50.
[m] L. 5. § 24.

§ 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· [n] πόσοι μὲ ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ἐπὶ τοῖς ἀρρώστοις συνασπάσαντες· ο πόσοι ἅμα μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προεπόντες· P πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυρία διαλεγάμενοι· q πόσοι ἅμα ἀειξεῖς, πολλοὺς ἀποκτείναντες·

[n] L. 3. § 3.
[o] L. 8. § 25.
[P] L. 6. § 45. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[q] L. 3. § 3.

§ 45. Subsequentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, quæ necessitate tamen qadam contineantur; sed rationi consentanea connexio; & qemadmodum ea qæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & qæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem qandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heracliti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aqam fieri; aqæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius qoq; meminisse profuerit, qi qô via duceret, oblitus est. qódqe pleriq; à ratione illa dissentiunt, qâ cùm vel maximè conversantur jugiter, qâqe universa administrantur, & peregrina eis videntur, qibus qotidie occurrunt. item nihil tanqam per somnum agendum, dicendúmve. siqidem dormientes qoqe multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar qicqam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, qia à parentibus sic accepimus.

§ 47. Qemadmodum si Deorum qis prædiceret tibi, avt cras, avt summum perendiè, moriturum te, havd in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs qàm crastino mori. qantulum enim interesset? pari modo nec magni qicqam existimes, ad millesimum annum potiùs, qàm ad crastinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, qot medici sint mortui, qi super decumbentes, tanqam conclamatos jam, supercilia contraxerint: qot mathematici, qi aliorum fata, qasi magnum qid esset id posse, prædixerint: qot philosophi, postqam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: qot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent:

qot

qot tyranni, poſtqam vitæ neciſq; poteſtatem, tanqam extra mortis aleam poſiti, diro cum faſtu exercuerant: qot etiam urbes, ut ſic dicam, intermortuæ ſint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem qoſcunqe noveris ipſe, qi vice freqenti, alii alios ubi ſepelierant, & ipſi tandem elati ſunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum ſumma huc redit, ut humana omnia ſemper ſic aſpicias, tanqam qæ diurna & vilia ſint: qod enim heri mucus fuerat, cras ſalſura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc inſecabile naturæ convenienter tranſigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam qæ protulit collavdans, arboríq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Promontorii par eſto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipſum tamen conſiſtit, undarúmqe circumfuſum ſibi æſtum compeſcit. Infelicem me, inqit ille, qód mihi iſtud contigerit. imò, felicem me, qód etiamſi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præſentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejuſmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem caſum ejuſmodi tuliſſet. qamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, qàm felicitatis iſtud loco habetur? num illud hominis infortunium dicis, qod naturæ humanæ nevtiqam adverſatur? avt naturæ humanæ adverſari qicqam dixeris, qód ſecundùm ejuſdem voluntatem contingit? qid avtem ea velit, non eſt ut nunc diſcas. nunqid caſus ullus prohibeat te, juſtum eſſe, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modeſtum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana ſua obtinet univerſa? memineris deinceps, qoties inciderit qicqam qod ad triſtitiam impellat te, decreto hoc uti: Non eſt infelix caſus iſte, ſed fortiter ferre hoc felicitatis eſt.

* ὐχ' ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

πόσοι ἤ τύραννοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν μὴ δεινῇ φρυάγμαῖ⊖, ὡς ἀθάνατοι, κεχρημένοι· πόσαι ἤ πόλεις ὅλαι, ἵν' ὕπως εἴπω, [a] τεθνήκασιν, Ἑλίκη, καὶ Πομπηΐοι, καὶ Ἡρκλανον, καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι· ἔπειθ' ἤ καὶ [b] ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [c] ὁ μὲ τὸν ἐπιθύσας, εἶτα [d] ἐξετάσθη, ὁ ἤ ἐκεῖνον. πάντα ἤ ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ * ὅλα καταδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα, ὡς [e] ἐφημερος καὶ [f] εὐτελῆ καὶ ἐχθὲς μὲ [g] μυξάριον, αὔριον δὲ [h] πάχος⊖, ἢ [i] τέφρα· [k] τὸ ἀναλειπὸν οὖν τοῦτο τοῦ χρόνου [l] χρῆ φύσιν διελθεῖν, καὶ [m] ἵλεων καταλῦσαι· ὡσανεὶ ἐλαία πήπειρ⊖ ἡμομένη ἔπεσεν, εὐφημῆσαι τὴν ἐνεγκοῦσαν, καὶ χάριν εἰδῆαι τῇ φύσαντι δένδρῳ.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ᾗ διηνεκῶς τὰ κύματα προσρήσσεται· ἡ ἤ ἵστησι, καὶ ἁβὲ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμήναῖα τοῦ ὕδατ⊖. Ἀτυχὲς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη· ἠμεν ὖν· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [n] τότε μοι συμβεβηκότ⊖, ἄλυπ⊖ διαίτῃ, ὅτε ἐσὸ παρὸντ⊖ δραυσμὸν⊖, ὅτε ἐπὶν φοβήμεν⊖. συμβῆναι μὲ χὸ τοιοῦτο παντὶ ἐδύνατο· ἄλυπ⊖ δὲ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἂν διετέλεσεν. διὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα, ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις ἤ ὅλως ἀτύχημα ἀνθρώπου; ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότελεσμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀπότελεσμα ἤ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναί σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [o] παρὰ τὸ βέλτιστα φύσεως αὐτῆ ὄζει; τί οὖν τὸ βέλτιστα, μεμάθηκας; [p] μίαν [οὖν] τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύσει δίκαιον εἶ)ναι; μεγαλόψυχον; σώφρονα; ἔμφρονα; [q] ἀπερίσπαστον; [r] ἀνδράφασιν; ἀνδρώμονα; ἐλεύθερον; τ' ἄλλα, [*] ἃ συμπαρέντων ἡ φύσις ἡ τῆς ἀνθρώπου [s] ἀπόχει τὰ ἴδια. μέμνησο λοιπὸν ὅτι παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε παρεκτρεπόμενου, τότῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] § 25.
[e] Sup. § 3.
[f] Sup. § 35. l. 9.
[g] § 14.
[h] L. 2. § 12. l. 6.
[i] § 36.
[k] L. 6. § 13.
[l] L. 5. § 33.
[m] L. 12. § 27.
[n] L. 5. § 24.
[o] L. 9. § 40.
[p] L. 5. § 1.
[q] L. 5. § 19. l. 11. § 9.
[r] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[s] L. 2. § 17.
* ἂν σ.
[t] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 1.
* ὅτι ὐχὶ.

§ 50. [a] Ἐλαττὸν μὲν, ὅμως ἡ ἀνυπόνοητος βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἢ εἴπερ ἀπόλαυσις ἦν ὁ γλίχεσθαι ἐνίοις τοῦ ζῆν· τί γὰρ ὄφελος αὐτοῖς πλέον, ἢ τοῖς ἀώροις; πάντως γὰρ ποτὲ κείσονται, [*] Καικιλιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [c] ὃς πολλοὺς ἐξενεγκών, αὐτὸς ἐξηνέχθη τάχα. [d] ὅσον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα, καὶ τοῦτο ἐπὶ ὅσων, καὶ [e] μετὰ ὁποίων ἐξαντλούμενον, καὶ ἐν ὁποίῳ σωματίῳ [f] μᾶλλον συνοικοῦν. Βλέπε δὲ σὺ πόσου ἢ τὸ αἰχμὰς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ ἄφθον ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, [g] τί διαφέρει ὁ τρισέτης τοῦ τετρακοσιέτους.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem dimittendæ. quid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi postquam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; ádque per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo enarrandum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præterita immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

[a] L. 9. § 3.
[b] L. 5. § 5.
[*] Καικιλιανὸς f.
[c] Sup. § 48.
[d] Sup. § 47.
[e] L. 5. § 10. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[f] L. 5. § 29.
[g] Sup. § 3. l. 5. § 24. l. 12. § 7.
[h] L. 2. § 14. l. 9. § 33.

[i] L. 5. § 3. l. 8. § 50.
[k] L. 8. § 30.
[l] Sup. § 19. l. 11. § 18.
[m] L. 3. § 5. l. 8. § 30.

[i] Ἐπὶ τῷ σύντομον εἶναι πρόσχες· σωτηρίῳ ἡ ἡ κατὰ φύσιν. οὕτως [k] κατὰ τὸ ὑμέτερον, οὐδὲν λέγειν καὶ πράσσειν. ἀπονεμέσθω γάρ ἡ τοιαύτη σοφίστοις, κόπρῳ, φρονήσει, καὶ πάσῃ [l] διεκτρομίᾳ, καὶ [m] κομψείᾳ.

§ 51. Vitâ compendiosâ semper incedas. compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni itaqe actione & dictione, tum actione veri rectiq; curam habere. at enim propositum istiusmodi hominis, nihil itaqe, sed & dissimulatione omni atqe ostentatione humanem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIBER V.

[a] L. 8. § 12.
[b] L. 6. § 33.

[a] Ὄρθρου ὅταν λυσιτελῶς ἐξεγείρῃ, σεαυτῷ εἰπεῖν ἔπα, ὅτι ὀλίγῃ ἀνθρώπου ἕνεκεν ἐγείρομαι. [b] ἢ ἦν δυσκολαίνω, εἰ πορεύσομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν ἐπεσύρην εἰς τὸν κόσμον; ἢ ὅλως τοῦτο κατεσκεύασμαι, ἵνα κατακλιθῶ καὶ θερμανθῶ ἐπὶ τοῖς φυμιδίοις ἐμαυτὸν θάλπων; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [c] ἐπὶς τὸ ἡδέως ἄρα γέγονας; ὅλως ἢ ἐπὶς ποιεῖν, ἢ πρὸς ὑπουργίαν; οὐ βλέπεις [d] τὰ φυτάρια, τὰ σπαδόνια, τοὺς μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τοὺς μελίσσας, τὸν κατ' ἄνθρωπον συγκεκομισμένας κόσμον; σὺ [*] οὐ θέλεις [e] καὶ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; οὐ πρέχεις ὅπῃ τὸ κατὰ φύσιν; ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι.

Ane, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo differere, Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, eorum gratiâ natus & in mundum productus sum? avt nunqid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutum decumbens me foveam? At hoc, inqis, oblectat magis. Nunqid ergo ad oblectandum te natus es? non avtem ad faciendum avt agendum aliqid? an non arbusculas, aviculas, formicas, araneas, apiculas vides eam qam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu avtem, qæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potius ad id, qod naturæ tuæ convenit? At quiete qoq;

opus

opus est, inquis. Est fateor; sed quiescendi modum etiam natura præscripsit. præscripsit & edendi atque bibendi. tu verò ultra modum, ultra id quod sufficit, in istis procedis. cæterùm in agendo secùs te geris & intra id quod poteras, contines te. etenim verè tenet non diligis. alioqui naturam tuam, quæque illa vult, diligeres. siquidem artes suas qui diligunt artifices, earundem operibus etiam intabescunt, illuvie inediâque affecti. tu verò naturam tuam minoris æstimas, quàm tornator tornaturam, aut histrio histrioniam, aut avarus argentum, aut ambitiosus gloriolam. & isti enim, ubi rebus hisce addicti fuerint, nec cibum, nec somnum capere magis expetunt, quàm ista, ad quæ tam enixè feruntur, promovere. cùm tibi actiones societatem humanam spectantes fordeant magis, quàm ut pari industriâ dignæ censeantur.

§ 2. Quàm facile est imaginationem omnem, vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abstergere, ut in summa statim tranquillitate consistas?

§ 3. Nullum aut sermonem aut actionem indignum te censeas, qui naturæ fuerit consentaneus. neque avertat ab eo te, quæ sequi possit, quorumlibet hominum reprehensio aut vituperatio. sed si dictu factúve honestum fuerit, indignum te nè existimes. habent enim illi mentem propriam, proprióque ducuntur impulsu. quæ tu noli attendere, sed rectâ perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obsecutus. eadem enim est harum utriusque via.

§ 4. Per ea quæ naturæ sunt consentanea incedo, donec occumbens eandem conquiescam, eô expirando, unde spiritum quotidie haurio, eóque recidendo, unde & seminium mei pater, & sanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde quotidianum per tot annos cibum potúmque accepi; quod calcantem, & ad tam varios usus eo abutentem me sustinuit.

§ 5. Acumen tibi non est, quod sit addei. ἔδυκε καὶ τέτε μέτρα ἡ φύσις. ἔδυκε μέν τοι καὶ τῇ ἐδέσει, καὶ πόσει· καὶ ὅμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὰ ἀρκέντα σεσηχωρεῖς. [a] ἐν ταῖς σφέξεσι δ' οὐκ ἔστι, διὸ ἐντὸς τῆς δυνατοῦ. ἡ γὰρ φιλεῖς σαυτόν. ἐπεί τοι καὶ [b] τὴν φύσιν ἂν σὺ, καὶ [c] τὰ βούλημα ταύτης ἐφύλεις. ἄνθρωπε τὴν [d] τοῦ πλησίον ἕκαστος φιλεῖ τὴν ἑαυτῷ φιλοῦντες, συγκαταπίπτοντας τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλυτοι καὶ ἄσπιλοι. σὺ τὴν φύσιν τὴν σεμνῶς ἐλάσσονα τιμᾷς, ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ὅταν, ὅταν [e] σφόδρα σπουδάσιν, ὅτε φαγεῖν, ὅτε κοιμᾶσθαι θέλουσι μᾶλλον, ἢ πάντα σωμαύξειν τοὺς ἀφέσηλας. σοὶ δ' αἱ καινοτομικαὶ σφέξεις ἐυτελέσεραι φαίνονται, καὶ ἧττον σεμνῶς ἄξιαι;

§ 2. Ὡς ἔυκολον, [f] ἀπόσασιν καὶ [g] ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ἀχλυσεράν, ἢ ἀνοίκειον, καὶ ἐυθὺς [h] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶ);

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κρίνε παντὸς λόγυ καὶ ἔργυ τοῦ κατὰ φύσιν· καὶ [k] μή σε παρεισάτω ἡ * ἐπακολυθοῦσά τινων μέμψις ἢ * λόγος. ἀλλὰ [l] ἐκαλὸν πεπράχθαι, ἢ εἰρῆσθαι, μὴ σαυτὸν ἀταξίαν. ἐπεὶνος [m] γὰρ, ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχνα, καὶ ἰδίαν ὁρμὴ χρᾶσθαι· ἢ ἄ σε μὴ πειθόλυτα, [n] διὰ [o] εὐθεῖαν πέρεμε, [p] ἀκολυθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ· μία δ' ἀμφοτέρων τέτων ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι διὰ τῶν κατὰ φύσιν, μέχρι ἂν πεσὼν ἀναπαύσωμαι, [q] εἰς ἀναπνεύσας μίαν τίνα, [r] ἐξ ἧς καθ' ἡμέραν ἀνέπνεον, πεσὼν δ' ἐπὶ τέτῳ, ἐξ ἧς καὶ [s] τὸ σπερμάτιον ὁ πατήρ μυ συνέλεξε, καὶ τὸ αἱμάτιον ἡ μητὴς καὶ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφός, [t] ἐξ ἧς καθ' ἡμέραν τοσέτους ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀρδεύομαι, ὁ φέρει με πλοῦτος, καὶ ἐς τοσάδε ἐπορχεόμενον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δειμύητά σε ἐπ' ἔχυσι θεμιστοκλέους μάσπις;

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 16.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 3.
[f] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
* ἐπικωλύσαι. Jun.
* λόγος Jun.
[l] L. 12. § 17.
* εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 26.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

μίσους; ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλά, ἐφ' οἷς οὐκ ἐχεῖς εἰπεῖν, ἃ γὰρ πέφυκα. ἐπείνα
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 12. l. 10. § 32.
ὧν παρέσχε, [a] ἄφθονα ὅλα ἐστὶν ἔν σοι, τὸ ἀνίζδηλον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον, τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμψίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδεὲς, τὸ εὐμενὲς, τὸ ἐλεύθερον, τὸ
[b] L. 1. § 16.
[c] L. 1. § 5.
* -γη
ἀπέλαυστον, τὸ ἀφλύαρον, τὸ μεγαλεῖον. οὐκ αἰδάνει, * πόσα ἤδη παρέχεσ δυνάμενον, ἐφ' οἷς ἀδημία ἀφύσεως καὶ ἀνεπιδεύτου φορέσεως, ὅμως ἔτι
[d] L. 9. § 37.
κάτω μένεις ἑκών; ἢ καὶ [d] γογγύζειν,
[e] L. 4. § 50.
καὶ [e] γλιχορεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ τὸ σωμάτιον καθαιπάδαι, καὶ [f] ἀρεσκεύεσθαι, καὶ * θεσπορεύεσθαι, καὶ τοσαῦτα
[f] L. 11. § 14.
* θεσπορεύεσθαι Lug.
ῥιπάζεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυῶς καταπεπάδαι, ἀναγκάζῃ; ὑ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀπηλλάχθαι ἐδύνασο· μόνον ἦ, εἰ ἄρα ὡς βραδύτερον, καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταγινώσκεσθαι *, καὶ τοῦτο ἦ
* -σκη, vel σκεσθαι [ὑφλῆς]
ἀκριτέον, μὴ παρενθυμεμένῳ, μηδὲ ἐμφιλήδονον τῇ * ῥᾳθείᾳ.
* ῥαθεία f. ῥαθυμείᾳ Lug. An.
super habendo, neque in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μὲν τίς ἐστιν, ὅταν τι δίκαιον ᾖ τινα πράξῃ, φορτικὸν καὶ λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ δὲ πρὸς τοῦτο μὴ ὢ φορτικὸν, * ἄλλως μέν πως παρ' ἑαυτὸν, ὡς οἶδε χρεώστης διανοεῖται, καὶ ὅδιόν ἐστι πεποίηκεν· [h] ὁ δέ τις τρύγον τινὰ ἀμπέλου ὅδιόν ἐστι πεποίηκεν· ἀλλὰ ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ βότρυα ἐνεγκούσῃ καὶ [i] μηδὲν ἄλλο προσεπιζητούσῃ, μὴ τὸ ἅπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν ὠνηνάμενα. [k] ἵππος δράμων, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄνθρωπος δ' ἐν ποιήσας, οὐκ ὀπίσω τρέπεται, ἀλλὰ [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς ἄμπελος ὀλίγα τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ βότρυος ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις οὖν δεῖ ᾖ, τῶν τρύγον τινὰ ἀπρεπῶς παρακολουθοῦντος αὐτὸ ποιοῦσι; ναὶ· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, διὸ παρακολουθεῖν. [m] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰδάνεσθαι ὅτι κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ, νὴ Δία, [n] βέλεσθαι καὶ τὸ κοινωνὸν αἰδεῖσθαι. ἀληθὲς μέν ἐστι
[g] L. 4. § 13.
[h] Sup. § 1. l. 10. § 8.
[i] L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 29.
[k] Inf. § 16.
[l] L. 11. § 15.

§ 6. Est, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis sit. est, qi etiamsi imputare havd ità proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, qidq; fecerit, novit. est &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; sed viti sit similis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulterius reqirit. sicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. in horum ergò numero esse oportet, qi qid faciant, ipsi qodammodo nè intelligunt qidem? ità planè. At hoc ipsum, inqis, qid agas, intelligere necessarium est. est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere, útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor, qod

qod dicis. Veruntamen, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavsâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat, *Pluc, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq, istic pariter, qicqid unicuiqe contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum existat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè compositi coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim *tulit hoc illi*, sors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua.

ὃ λέγεις· τὸ ἢ νυῦ λεχθέμενον * παρεκδέχῃ, διὰ τοῦτο ἴσῃ εἰς ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι ἐξάγονται. ἐὰν δὲ διλήσῃς σωθῆναί τί σοι δοκῇ τὸ λεχθέμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου παρέλκοντός τι ἔργου κοινωνικόν.

* [ἀν] π. l.

§ 7. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, καὶ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῆς πεδίου. ἄτοι ἐλλεῖ εὔχεσθαι, ἢ ὕτως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως *.

* -θερίως Casaub.

§ 8. Ὀφείλει δέ τι τὸ λεχθέμενον, ὅτι συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τύτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν τινῶν τοῦτ' ἔστι καὶ τὸ, συνέταξεν, τύτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀπώλειαν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ τετάχθαι πως πρὸς αὐτὸ κατάλληλον εἰς τὴν εἱμαρμένην. ὕτως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τὸν τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τοίχοις, * ἢ τοῖς περιφέρειν συμβαίνειν ὅτι τοιχίται λέγουσιν ἐναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πιᾷ συνθέσει. Ὅλως γὰρ ἁρμονία δεῖ μία. καὶ ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν συμπάντων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται; ὕτως ἐκ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται. ταῦτα δὲ ὁ λέγω, καὶ ὅτι τέλεον ἰδιῶται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἐκεῖνον ἐ τοῦτο τύτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τύτῳ συνετάχθη. λεγόμεθα δ' ἐν αὐτὰ, ὡς ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συντάττει. πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκεῖτω, ἄνυσις καὶ συντέλεια τῆς τῇ κοινῇ φύσει δοκούντων, οἵᾳ ἡ σὴ ὑγίεια:

a τούτων δεῖ καὶ τὸ, συνέταξεν, τύτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀπώλειαν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ τετάχθαι πως πρὸς αὐτὸ κατάλληλον εἰς τὴν εἱμαρμένην.

a L. 3. § 4. l. 4. § 10. 33. l. 6 § 16 l. 10. § 20. l. 12. § 23.

b ὕτως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τοίχοις, * ἢ τοῖς περιφέρειν συμβαίνειν ὅτι τοιχίται λέγουσιν ἐναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πιᾷ συνθέσει.

b L. 4. § 23. l. 6. § 44, 45. l. 7. § 57. l. 9. § 39.

* καὶ ἐν τ' Suid.

c ἁρμονία δεῖ μία.

c L. 4. § 27.

d ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν συμπάντων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται;

d L. 4 § 40.

e τοῦτο τύτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τύτῳ συνετάχθη.

e L. 6. § 44. l. 10. § 6. 20. l. 12. § 23.

f ὁ Ἀσκληπιὸς συντάττει.

f Inf. § 9.

* ἃ, vel [ἅ]

καὶ ὕπνος ἀσπάζου πᾶν τὸ γινόμενον, καὶ ἀπηνέστερον δοκῇ, ἀλλὰ τοῦτο ἄγειν, [a] ὅπου τοῦτο φέρει κόσμος ὑφίστησι, καὶ τοῦτο φέρει Διὸς διοικῆσαι καὶ συνεπιλαβέσθαι ἐκ γὰρ οὗ * τοῦτο τι ἔφερεν, ἐκ μὲν τοῦ ὅλου σωφόρου. ἐνῆν γὰρ ἢ τυχοῦσα φύσις φέρειν τι, ὃ μὴ τῷ διοικοῦντι ὑπ' αὐτῆς κατάλληλον ὄζει. ἔχειν καὶ δύο λόγους [b] ὑπάρχειν χρὴ τὸν συμβαλλόμενον σοι. καλὸν ἵνα μοὶ, ὅτι σοὶ ἐγίνετο, καὶ σοι συντάσσεται, καὶ πρὸς σὲ πως ἔχει, [c] ἄνωθεν ἐκ τῆς πρεσβυτάτης αἰτίας συγκαταδεδεμένον. καλὸν ἕτερον ἦ, ὅτι [d] τὸ τὸ ὅλον διοικοῦντι τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς συντελείας, καὶ μὴ διὰ τῆς σωμασπῆς αὐτῆς αἴτιόν ἐστι. πρῶται γὰρ τὸ ὁλόκληρον, ἀφ' ἧς ὑπῆν διαπόψις τῆς συναφείας καὶ συνοχείας, ὥσπερ ἀφ' μισείων, ὅταν ἢ καὶ ἀφ' αἰτίων. [e] διαπόπτεις δὲ ὅπου ὅτι σοι, ὅταν δυσαρεστῇς, καὶ τρόπον τινὰ ἀναιρῇς.

§ 9. [f] Μὴ σπυγγάνειν, [g] μηδὲ ἀποδυσπετεῖν, μηδὲ [h] ἀποδυσπετεῖν, [i] εἰ μὴ κατὰ πάντα σοι τὰ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἴσως πορεύονται· ἀλλὰ [k] ἀνακρούεσθαι, πάλιν ἐπανιέναι, καὶ [l] ἀσμενίζειν ἐπὶ τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, καὶ [m] φιλεῖν τοῦτο, ἐφ' ὃ ἐπανέρχῃ· καὶ μὴ ὡς πρὸς [n] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπανιέναι· ἀλλ' ὡς ὁ ἀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ σπογγάριον καὶ τὸν ὠόν, ὡς ἄλλοι πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς καταιόνησιν· ἴσως γὰρ ἐδὲν * ἐπιδέξει τὸ ἀνυθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [p] φρόνησιν αὐτῷ. μέμνησο γὰρ ὅτι [q] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· σὺ γὰρ ἄλλο ἤθελες * ἢ κατὰ φύσιν. [r] ἢ γὰρ τούτων ἡδονὴ ἐχὶ δὲ * τοῦ σφάλλει; ἀλλὰ θαύμασι εἰ ἡδονῆς μεγαλοψυχία, ἀλήθεια, ἁπλότης, εὐγνωμοσύνη, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ φρονήσεως τί ἡδονῆς ἔτερον, ὅταν τὸ [s] ἀπλανὲς, καὶ [t] ἔχειν ἐν πᾶσι [u] τῆς εὐθυκολυθησίας καὶ ὁσιοποιικῆς συνέπειαν εὐθυμεῖσθαι.

eodémq; modo, qicqid evenerit, qamvis asperius visum fuerit, libens admittito, qandoqidem ad mundi integritatem Jovisque prosperitatem atqe felicitatem ferat. neq; enim ruiisset is, nisi ad universi bonum contuiisset. cùm nec natura qælibet qicqam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipsa administratur, congruens exiſtat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum est, à cavſſis antiqiſſimis retro tibi contextum. alterâ, qod universi gubernatori prosperitatis & consummationis, atq; adeò permansionis ipsius procurandæ ex parte cavſſa sit. mutilatur enim integrum ipsum, si qid vel minimum abscindas à connexione & continuitate, ut partium universi, ità & cavſſarum. abscindis autem, qantum in te est, qando molestè fers aliqid, tolliſqe qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum despondere, avt stomachari, si juxta decreta recta agere volenti, havd perinde semper succeſſerit. verùm, ubi excuſſum aliqando te senseris, regredere, plaribúsq; pro officii humani ratione gestis contentus sis; atqe illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philosophiam redeas; sed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplaſtrum alius, alius ad perfusionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, qod rationis obsequelæ conciliet te, sed eâ sponte tuâ acqiesces. illud avtem memineris, philosophiam ea sola velle, qæ natura tua ipsa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? ecqid enim iſtis blandius fuerit? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? sed vide, gratiórne sit magnanimitas, liberalitas, ſimplicitas, æqanimitas, sanctitas. ipsâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ scientiâq; in te præditam ejusmodi cogitaveris, qæ nusqam impingat, sed in omni re prosperè feratur? § 10.

[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1.
* πιεῖτο f.
[b] L. 6. § 44. 49.
[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[d] L. 2. § 3. l. 8. § 5.
[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25. L. 11. § 8.
[f] Inf. § 10.
[g] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 6. § 21. § 2.
[l] L. 7. § 27.
[m] L. 4. § 3.
[n] L. 10. § 36.
• Sup. § 8.
* ἐπιδέξεται Boot, ἐπιδήσεσι, vel ἐπιδείσῃ τῷ π. Sal. ἐπιδήσει [εἰς] τὸ π' vel ἐπιζητήσεις [ῆ] τὸ π' f.
[p] L. 4. § 31. l. 6. § 12.
[q] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.
* ἢ f.
[r] L. 8. § 12.
* τοῦτο Xyl.
[s] L. 4. § 49.
[t] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10. § 6.
[u] L. 3. § 5 l 7. § 4.

§ 10. Reſqidem ipſæ adeò ſunt abditæ, ut philoſophis havd pavcis, nec vulgaribus eis, animo percipi nil poſſe viſum ſit qia & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. eſtq; neverâ aſſenſus noſter omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium eſt qi ſententiam, fidſus quandóque, non mutaverit? ad ſubjecta jam ipſa ſi tranſieris, quàm caduca, quàm vilia ſunt? quæque etiam mundo, ſcorto, latroni in poſſeſſio nem cedere poſſint. memento ayrum eorum, qibuſcum degis, ſi advertenris, tales eſſe compagies, at etiam gratiſſimum quemlibet vix ſuſtineas, ut nè adjiciam ſe ipſum etiam vix ſuſtinere quenqam. in hujuſmodi itaque caligine ac ſorde, tantóque materiæ, temporis, motuum, celeritatumque mutarum fluxu, nihil poſſum communici, qod æſtimatione ſtudióve dignum videatur. contrà potius ſolariſe quemque par fuerit, diſſolutionem ſui naturalem operiendo, manéntque interea havd gravate ſerendo, dum duobus hiſce acquiſit prorſus; altero eorum, nihil nobis contingere ſibi poſſe, qod non ſit naturæ conſentaneum; altero, in ſua eſſe poteſtate ſitum, ut nihil faciat præter genii Deique ſui voluntatem. hanc enim tranſgredi qi cogat, nullus eſt.

§ 11. Qam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, ſimulq; te percontare; Ecqid mihi nunc verſatur in parte mei illa, qæ principalis dici ſolet? qvi cujuſnam ego nunc animam gero? num puerile? num adoleſcentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num bellvæ?

§ 12. Cujuſmodi ſint qæ pleriſq; bona videntur, hinc licet deprehendere. ſi qid eorum qæ revera bona ſunt mente qiſpiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, juſtitiam, fortitudinem, iſta, inqam, ſi animo præconceperit, non faſtinebit adjectum huic avdire qicqam, qod non rei bonæ probè congruat, at vero qæ vulgo pro bonis habentur, ubi ea animo præceperit,

§ 10. Τὰ μὲν παράγματα ἐν ταυτὸν τόπον πρὸς ἀγγιγνώσκει δεῖν, ὥστε φιλοσόφους ἐκ ἀλόγως μὲν τοῖς συχνοῖς εἶναι δόξαι τὰ παράπαν ἀπαράληπτα εἶναι; πολλοὶ γοῦν καὶ τοῖς Στωικοῖς δύσκαταληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη συγκατάθεσις, μεταπίπτει· ποῦ γὰρ ἡ βεβαιότης; [a] ἀλλὰ δεῖ μόνον ἐπὶ τὰ πράγματα, ὡς [b] ὀλιγόχρονα, καὶ [c] οὐτινᾶ, καὶ [d] σαπρὰ ἐπιβλέπειν, καὶ οἵα ἐστὶν ἀποθνήσκοντα, καὶ [e] τῶν ἀφ' ὧν ἐπαινοῦσιν οἱ δοκοῦντες φρονεῖν, ἐπὶ [f] ὅσον μόλις δεῖ καὶ τοῦ [g] χαμαιζήλου ἀναγράδου, ἵνα μὴ λέγω, ὅπη καὶ ἑαυτὸν τις [*] μόγις ἀνεχόμενος ὑπὸ πάντων ἂν ἀνέχοιτο, καὶ ἐν [h] ῥύσει [*] ῥύσεως τῆς τοιᾶσδε, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς αἰτίας, καὶ τοῦ κινουμένου, τί ποτ' ἔχει τὸ ἀκατακλύστως, ἢ τὸ ὅλως ἀναβλητέον ἀλλαγμάτιον, ἀεὶ ἀπονεῦον τραχύτερον γὰρ ἐστὶν ἀκατακλυστότερον ἀποθνήσκειν ἢ ἀποθνήσκειν [i] ἐκ τοιούτων λύπην, καὶ [k] ἐκ τοιούτων χαλᾶν τῶν ἀξιῶν, ἐνίοις τάχους μόνοις [l] περιεκπαιτεῖσθαι νέοις μὲ τοῖς, ἵνα [m] μηδὲν νομίσητε μοι, ὃ ἐγὼ χρὴ ἐμαυτῷ φύσιν εἶναι. ἑτέρᾳ δ', ὅτι [n] ἐξέστι μοι μηδὲν ἐφ' οἷς ἐστὶν ἄλλῳ [o] θεὸν καὶ δαίμονα. [p] ὑδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον ποιεῖσθαι.

§ 11. [q] Πῶς τί ποτε ἔχει νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; παρ' ἑκάστου τοῦτο ἐπιτηρητέον ἐστὶν, καὶ [r] ἐξετάζειν, τί μοί ἐστι τοῦτο τὸ μέρος, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνος ἔχει νῦν ἡ ψυχή; [s] μικτὸν παιδίου τινὸς μειρακίου; μήτι γυναικείου; μήτι τυράννου; μήτι ἀρχικοῦ; μήτι θηρίου;

§ 12. [t] Οἷά ἐστι τὰ ποῖα νομιζόμενα ἀγαθὰ, καὶ ἀνάλογον λέγειν· εἰ γάρ τις ἐπινοήσειε αὐτάρκη τὰ ὄντα ἀεὶ ἀληθῶς ἀγαθὰ, καὶ φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, οὐκ ἂν [*] πῶ ἔχοι εἰπεῖν ἀγαθῶν ἐπιθυμίαν ἔχων τὸν ἔχοντα τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ [*] πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ σφετεριζόμενα

a L. 8. § 22.
b L. 7. § 1.
c L. 4. § 48.
d L. 2. § 11. l. 4. § 39.
e L. 9. § 3.
f L. 10. § 36.
g L. 8. § 53.
* μόλις Lug.
h L. 9. § 14.
* ῥύσει Inf. § 23. L. 6 § 15.
i L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
k Sup. § 9.
l L. 6. § 12.
m Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26.
n L. 2. § 2. l. 3. § 14.
o L. 3. § 3. Inf. § 27.
p L. 2. § 9.
q L. 8. § 41. l. 10. § 24. 37. l. 12. 19. 33.
r L. 12. § 37.
s L. 4. § 28. l. 9. § 39.
t L. 2. § 12. Inf. § 33.
* πῶ τῶ ἀγαθῶν ὄφ ἐν Sal. π, ὄφ τῷ a. ὑκ ἐ. f.

πωνόσας τις, ἐξαιρήσεται, καὶ ῥᾳδίως ἀφέξεται, ὡς οἰκείως ἐπιλαμβανόμενον τοῦ κωμικοῦ εἰρημένου. οὕτως καὶ οἱ πολλοὶ φαντάζονται τὴν διαφορὰν. εἰ γὰρ ἦν * τοῦτο μὴ ἀποσκοπεῖν καὶ ἀπαξιοῦτο*· τὸ δὲ δὴ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς πρὸς τρυφὴν ἢ δόξαν συκλπρημάτων παρασκόμματα, ὡς ἱκανούσης καὶ αὐτάρκους εἰρημένου. πρόϊθι δὴν καὶ ἐρώτα, εἰ ἐπιτήδειον καὶ ἀγαθὸν συναπτέον τὰ τοιαῦτα, ἂν περιπεσοῦσιν, οἰκείως ἂν ἐπιφέροιτο, τὸ τὸν κεκλημένον αὐτὰ, ἀπὸ τῆς εὐπορείας ἐκ ἔχειν ὅπως * χέσῃ.

§ 13. [a] Ἐξ ἀπαθοῦς καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα; [b] ἀδύνατον ἢ τέτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται· ὥσπερ οὐδὲ εἰς τὸ μὴ ὄν[Θ] ὑπῆρξεν. ἐκοῦν [c] κατατα-χθήσεται πᾶν μέρ[Θ] ἐμὸν χρὴ μεταβαλλὸν εἰς μέρ[Θ] τι τοῦ κόσμου· καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρ[Θ] τοῦ κόσμου μεταβαλεῖ· καὶ ἥδε εἰς ἄπειρον. χρὴ τοιαύτην μεταβολὴν καὶ ταύτην ὑπάρξιν, καὶ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, καὶ ἐπὶ τοῦτο εἰς ἄλλο ἄπειρον. οὐδὲν γὰρ κωλύει οὕτως φάναι, καὶ [d] χρὴ σφαιροῦσθαι περιεχομένας ὁ κόσμ[Θ] διοικεῖται.

§ 14. Ὁ λόγ[Θ] καὶ ἡ λογικὴ τέχνη [e] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτῆς ἀρκέμεναι, καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις. ὁρμᾶσθαι μὲν ὧν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· [f] ὁδεύεσθαι δὲ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καὶδὴ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται περάξεις ὀνομάζονται, ἐπὶ τῇ εὐθύτητι τῆς ὁδοῦ σημαίνουσι.

§ 15. Οὐδὲν τέτων ῥητέον ἀνθρώπῳ, [h] ᾧ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἄνθρωπος, οὐκ ἐπικάλλει· οὐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπου, οὐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. οὐδὲ τελειότητές εἰσι τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλ[Θ] ἐν αὐτοῖς ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ πεῖμενον, οὐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι δὲ τέτων οὖσι ἐπικάλλον

perit qis, avribus æqis accipiet, faciléqe admittet, tanqam aptè adjectum id, qod à comico qandoqe dictum eſt, ità etiam vulgus hominum differentiæ iſtius habent aliqam notitiam. alioqi enim non offenderet & tanqam dictu indignum repudiaretur, ſi de illis enunciaretur, cùm de divitiis eíſqe fortunæ bonis qæ ad luxum pompámve ferunt, tanqam aptè ſcitéqe dictum, admittamus. Eas nunc & qæras licet, utrùm in honore habendæ, avt in bonis cenſendæ ſint res hujuſmodi, qibus animo priùs conceptis illud commodè poſſit adjici, homini iſtis inſtructo præ opulentia ſua *non ſuppetere, ubi ventris onus deponat.*

§ 13. Formâ conſto & materiâ. harum nevtra in nihilum interibit, qemadmodum nec ex nihilo proceſſit. omnis ergò pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliqam pro ratione ſui redigetur. & hæc rurſus in aliam mundi partem mutabitur: & ſic in infinitum. mutationis avtem hujuſmodi operâ & ipſe extiti, & qi me genuerant, atqe ità retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, qo minùs hoc dicam, etiamſi ſecundùm periodos finibus certis terminatas mundus iſte digeratur.

§ 14. Ratio árſqe ipſa rationalis, facultates ſunt, qæ ſibi operibúſqe ſuis ipſæ ſufficiunt. à ſuo itaqe cientur prodeúntqe principio; at ad propoſitum ſibi finem rectâ proficiſcuntur. unde & rectè factorum appellationem ſortitæ ſunt actiones iſtiuſmodi, qâ viæ rectitudo ſignificetur.

§ 15. Nihil horum hominis eſſe dicendum eſt, qod non ad hominem qâ homo eſt, pertinet. iſta enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proinde in iſtis conſiſtit, avt naturæ humanæ finis, avt bonum aliqod qod ad finem hunc conficiendum conducat. tum ſiqid iſtorum ad hominem pertineret,

hominis

* [ἐπὶ] τέτων, vel ἐτ' ἐκείνων μ. f.
* - τοῦδ' ἐπὶ δὲ f.
* χάσῃ. Boot.
[a] L. 2 § 2. l. 6. § 32.
[b] L. 4. § 4.
[c] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. l. 8. § 18. l. 9. § 28.
[d] L. 10. § 7. l. 11. § 1.
[e] L. 4. § 13. 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.
[f] Inf. § 34. L. 8. § 60.
[g] L. 4. § 18. § 1.
[h] L. 8. § 12. 26.

hominis non esset ea despectui habere, eisque sese opponere. nec laude dignus haberetur, qi istis minùs indigentem se præstiterit. imò nè bonus qidem vir esset, qi sibi horum alicui interdixerit, siqidem ea verè bona existerent. atqi contrà, qò qis horum hísque similium plura sibi detraxerit, avt ab aliis detracta æqanimiter sustinuerit, eò melior merito censetur.

§ 16. Talis futura est mens tua, qalia ea sunt qæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus istiusmodi. verbi gratiâ; ubicunq; vivere, ibidem & bene vivere licere. in avla verò vivere licere: ergò & in avla bene vivere dari. & rursus, cujus gratiâ qidqe conditum est, ad id agendum esse conditum; ad qod avtem agendum conditum est, ad id ferri: ad qod fertur verò, in eo finem suum situm habere: in qo avtem finis rei cujusq; situs est, eodem utile bonúmqe ejusdem constare. bonum itaqe animantis ratione præditi, societas est. ad hanc enim natos esse nos, suprà demonstratum est. an non enim liqet planè, deteriora qæqe præstantiorum gratiâ esse condita, præstantiora sui invicem? præstant avtem inanimatis qidem animata; ex animatis verò qæ ratione sunt prædita.

§ 17. Qæ fieri neqeunt sectari, insanum est. fieri avtem non potest, qin istiusmodi qædam improbi agant.

§ 18. Nihil cuiqam contingit, qin à natura habeat, ut id ferre possit. aliis eadem contigere, qi vel casuum suorum ignari, vel animi magni specimen dare cupidi, immoti illæsíqe manserunt. indignum est avtem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus posse.

§ 19. Res ipsæ nullâ ratione animam attingunt; neqe aditum ullum ad eam habent; neqe mutare eam, avt movere possunt. ipsa sola sese mutat movétqe. qa-

τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν [a] τὸ ἀφρονεῖν αὐτῷ, καὶ [b] κατεξανίσταθαι, ἐπιβάλλον ἐστὶ αὐτῷ. ὑπὲρ ἐπαινετὸς ἦν, ὁ ἀφορισθῆναι τούτων ἑαυτὸν παρεχόμενος. ὑπὲρ ἐν ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ ἐν τινι τούτων, ἀγαθὸς ἐστί, εἴπερ ταῦτα ἀγαθὰ ἐστί. πολλῷ δ' [c] ὅσῳ περ πλείω τις ἀφαιρῶν ἑαυτοῦ τούτων, ἢ τοιούτων ἑτέρων, ἢ καὶ ἀφαιρούμενα* τι τούτων ἀνέχηται, τόσῳ δὲ μᾶλλον ἀγαθός ἐστι.

§ 16. [d] Οἷα ἂν πολλάκις φαντάζῃ, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· [e] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε οὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῶν τοιούτων φαντασιῶν· οἷς, ὅτι [f] ὅσον ζῆν ἔξεστιν, ἐκεῖ, καὶ ἐν ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν ἔξεστιν· ἔστιν ἄρα καὶ ἐν ζῆν ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [h] ὑπὲρ ἕνεκεν ἕκαστον κατεσκεύασται *, περὶς ὃ ἡ κατασκεύασις, περὶς τοῦτο φέρεται· περὶς ὃ φέρεται δὲ, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτῷ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐκεῖ καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τ' ἀγαθόν ἐστιν. [i] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνία. ὅτι γὰρ [k] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δέδεικται. ἢ οὐκ ἦν ἐναργὲς, ὅτι [l] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν ἔστι, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [m] κρείττω δὲ τῶν μὲν ἀψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.

§ 17. Τὸ [n] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [o] ἀδύνατον ἦ τὸ * τοὺς φαύλους μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

§. 18 [p] Οὐδὲν ὕβρει συμβαίνει, ὃ οὐχὶ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ συμβαίνει, καὶ ἤτοι ἀγνοῶν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνην [q] ὑπομένει, καὶ ἀκάκως μένει. [r] δεινὸν ἦν ἄγνοιαν καὶ ἀρέσκειαν ἐμφρονεστέρας ἕξεως φρονήσεως.

§ 19. [s] Τὰ περίγματα αὐτὰ ὑπὸ ὅσα πυρῶν ψυχῆς ἅπτεται· [t] ὑπὸ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [u] οὐδὲ βίᾶται, οὐδὲ κινῆται ψυχὴν μόνα. [x] βάπτει ἦ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτήν

[a] Inf. 31. L. 8. § 8. l. 10 § 8.
[b] L. 8. § 39.
[c] L. 10. § 33.
* -νός
[d] L. 7. § 3. l. 12. § 1.
[e] L. 3. § 4.
[f] L. 8. § 45. l. 10. § 33.
[g] L. 1. § 17. l. 8. § 9.
[h] L. 6. § 16. 40. l. 7. § 55. l. 8. § 12.
* [περὶς τοῦτο κατεσκάσται.] π.
[i] Sup. § 6. Inf. § 34. l. 6. § 7. l. 7 § 74. l. 9. 42.
[k] L. 2 § 1. l. 7. § 5.
[l] Inf. § 30. l. 9. § 55. l. 11. § 10.
[m] L. 6. § 23.
[n] L. 6. § 50. l. 11 § 18. 33.
[o] Inf. § 28. l. 9. § 42. l. 12 § 16.
* ἐκ. Lug.
[p] L. 8. § 46. l. 10. § 3.
[q] L. 6. § 50. l. 11. § 9.
[r] L. 8. § 48.
[s] L. 4. § 3.
[t] L. 8. § 41. l. 11 § 6.
[u] L. 6 § 52. l. 7. § 16.
[x] L. 6. § 8.

τῶ μόνη· καὶ ὅσων ἂν χρημάτων καλαξιώσῃ ἑαυτῶ, τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσυφιστῶντα.

[a] L. 2. § 1.

§ 20. [a] Καὶ ἕτερον μὲν λόγον ἡμῖν ἔχει οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον [b] ἔν τισι πταιστέον αὐτοὺς καὶ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δ' ἐνίστανταί πως εἰς τὰ οἰκεῖα ἔργα, [c] ἔν τι τῶν ἀδιαφόρων μοι γένεσθαι ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἧττον ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [d] ὑπό τούτων δ' ἐνέργεια μέν τοι ἐμποδισθείη ἄν· ὁρμῆς δὲ καὶ διαθέσεως, ἃ γίνεται ἐμπόδια [e] διὰ τὴν ὑποχώρησιν, καὶ τῶ μεταβαλλομένω· μεταβάλλει γὰρ καὶ μεθίσησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ διάνοια εἰς τὸ προηγούμενον· καὶ ἀντὶ ἔργου γίνεται τὸ τοῦ ἔργου τότε ἐφεκτικόν· καὶ ἀντὶ ὁδοῦ, τὸ τῆς ὁδοῦ παύτης ἐνστατικόν.

[c] L. 6. § 32. l. 8. § 56.
[d] L. 8. § 32. 41.
[e] L. 7. § 12. Inf. § 34 l. 10. § 33 l. 11 § 9.
[f] L. 4. § 1.

[g] Inf. § 33.

§ 21. [g] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κρεῖττον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ [h] πάντα διάπονον· ὁμοίως δὲ καὶ [i] τὸ ἐν σοὶ τὸ κρεῖττον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [k] ἐκείνῳ ὁμογενές. καὶ γὰρ ὅτι σε [l] τὰ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

[h] L. 6 § 5. 9.
[i] L. 3. § 9 l. 6. § 14 16. l. 12. § 1. 19.
[k] L. 6. § 14.
[l] L. 3. § 1. l. 7. § 55.

§ 22. [m] Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος, οὐδὲν τὸν πολίτην βλάπτει· ὅτι πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἔπαγε τὸν κανόνα. εἰ ἡ πόλις ὑπὸ τούτου μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [n], οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τῇ πόλει. [*] τὸ τὸ παροιμιῶδον.

[m] L. 2 § 1. l. 7. § 26.
[n] [ἀδικεῖσθαι δὲ] sive, [ἀλλὰ ἀδικ.] τί Inf. § 28. L. 10. § 4. l. 11. § 13.
[*] L. 4. § 43.

§ 23. Πολλὰς ἐνθυμοῦ, [o] τὰ τάχος τῆς παφόρας καὶ ὑποχωρήσεις αὐτῶν τε καὶ γινομένων. [p] ἡ τε γὰρ οὐσία οἷόν ποταμὸς ἐν διηνεκεῖ [q] ῥύσει, καὶ [r] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχέσι μεταβολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις [s] ἕπαις, καὶ σχεδὸν [t] οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγύς [*]. τὸ δὲ [u] ἄπειρον τοῦτο παφηκότων καὶ μέλλοντων ἀχανές, [x] ἐν ᾧ πάντα ἀναφανίζεται. πῶς οὖν ὑ

[o] L. 2. § 17.
[p] Sup. § 10.
[q] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 19. l. 11. § 35.
[r] L. 8. § 6.
[s] Inf. § 33.
[t] -γὼς τόδε f.
[u] L. 4. § 3 l. 12. § 7.
[x] L. 2. § 12.

qualia autem decreta fuerint, quibus ipsa in se locum dederit, talia facit sibi adventitia qæque.

§ 20. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; qatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at qatenus in actionibus debitis obsistunt nobis qandoqe, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minùs qàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atq; circumversionis beneficio. circumvertit enim mens transfértq; effectionis impedimentum omne ad id quod est potius. ità fit, ut & quod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, qod viæ initæ obstabat.

§ 21. Eorum qæ mundus complectitur, qod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, quod cæteris omnibus utitur, qod reliqa omnia administrat. pari modo & qod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, qod superiori illi affine est. istud enim est, quod cæteris in te omnibus utitur; & à qo vita tua gubernatur.

§ 22. Qod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, qibus nocere tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: qin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, nè sic quidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in qo delinqat.

§ 23. Sæpe cogita, qanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, qæ sunt fiúntqe universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qi in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & cavssæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec qod consistat ferè qicqam est. cogita itidem vastum istud utrinqe adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, qo conduntur universa. qî igitur non pro

pro fatuo meritò habeatur, qi iſtis vel inflatur, vel cruciatur, vel de re aliqa, qæ ad ſpatium perbreve moleſtiam exhibeat, qiritatur, qaſi diu id fiat.

§ 24. Memineris & naturæ univerſæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi univerſi, cujus ſpatium breve & momentaneum tibi aſſignatum eſt; & fati, cujus qantilla es particula?

§ 25. Peccat qis aliqid adversùs me? ipſe viderit: propriam habet diſpoſitionem, operationem propriam. ego nunc habeo, qod nunc habere me vult rerum natura; facióqe qod nunc me facere vult natura mea.

§ 26. Qæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel aſperum carnis tuæ motum: nec ſe carni immiſceat, ſed circumſcribat ſeſe, & intra membrorum limites coerceat affectiones iſtas. qòd ſi aliâ ratione ſe ad mentem ſubvexerint, qatenus nempe ea corpori unita eſt, tunc ſenſui, cùm à natura ſit, non eſt obnitendum, ſed ſiſtenda partis principalis cenſura, nè de his tanqam avt bonis avt malis ſententiam ullam ferat.

§ 27. Cum Deis vivendum. hoc autem faciet, qi animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus ſibi deſtinatis acqieſcat; faciátq; qæcunq; genius ille voluerit, qem ſui particulam à ſe avulſam Jupiter cuiqe attribuit, præſidem ducémqe eidem futurum. hic avtem cujuſqe mens eſt & ratio.

§ 28. Num ſuccenſes ei qi hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? qid enim fecerit? ejuſmodi os huic, illi alæ ſunt, ut fieri neqeat, qin tale qid ab utroqe ſe proferat. at homo, inqis, ratione præditus eſt, potéſtqe ſi advertat, dignoſcere qid delinqat. Bene tibi ſit. proinde, tu qoqe ratione cùm ſis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem oſtendito, commonefacito. ſiqidem

[a] μοιρὸς, ὁ ἐν τέτοις φυσώμενος, ἢ ἀποῤῥέων, ἢ χαλεπάζων, ὡς ἔν τινι χρόνῳ καὶ ὀλίγον ἐνοχλήσουσι;

§ 24. Μίμησο τῆς συμπάσης οὐσίας, [b] ἧς ὀλίγιστον μετέχεις, καὶ τῆς σύμπαντος αἰῶνος, ὃ [c] βραχὺ καὶ [d] ἀκαριαῖόν σοι διάστημα ἀφώρισται, καὶ ὃ εἰμαρμένης, ἧς πόσον εἶ μέρος;

§ 25. [e] Ἄλλος ἁμαρτάνει * πῃ εἰς ἐμέ. ὄφεται· [f] ἰδίαν ἔχει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν· [g] ἐγὼ νῦν ἔχω, ὃ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ [h] πράσσω ὃ με νῦν πρᾶξαι θέλει ἡ ἐμὴ φύσις.

§ 26. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυριεῦον τῆς ψυχῆς σε μόρον, [i] ἀτρεπτον ἔσω, ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ [k] μὴ συγκεινάσθω, ἀλλὰ περιγραφέσθω * αὐτὸ, καὶ ἀφιορίζέτω [l] τὰς παθήσεις ἐκείνας ἐν τοῖς μορίοις. ὅταν δ' ἀναδιδῶνται καὶ ἐπὶ ἕξιν συμπάθειαν εἰς τὸ διάνοιαν, ὡς ἐν σώματι ὑγιαίνοντι, τότε πρὸς μὲν τὸ αἴσθησιν, φυσικὸν ἔσται, καὶ ἀφρόντιστον ἀντικαίνειν· [m] τὸ δὲ ὑπολυπεῖν, ἢ ὡς δεῖ ἀγαθῷ ἢ κακοῦ, μὴ προσλιθάνου τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ.

§ 27. [n] Συζῆν θεοῖς· συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [o] ἀρεσκομένην τοῖς ἀπονεμομένοις, [p] ποιοῦσαν δὲ ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ [q] προσάτην καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν, [r] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ· ἔστι δὲ οὗτος, ὁ ἑκάστου νοῦς καὶ λόγος.

§ 28. [s] Τῷ γράσσοντι μὴ ὀργίζου· μὴ τῷ ὀζοστόμῳ ὀργίζου· τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει [t] ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφορὰν ὑπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος [u] λόγον ἔχει, φησί, καὶ δύναται συννοεῖν ἐφ' οἷς ἁμαρτάνει· ἔυ σοι γένοιτο· τοιγαροῦν [x] καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὴν διάθεσιν· [y] δίδου, ὑπόμνησον· εἰ γὰρ ἐπαΐει,

[a] L.4.§ 44.
[b] L.2.§9.l.12. § 32.
[c] L.4.§ 26.
[d] L.4.§ 48.l. 11.§ 18.
[e] L.4. § 26.l. 11 § 13.l.12. § 26.
* πῃ Xyl.
[f] Sup. § 3.
[g] L.4.§ 34.l 7. § 57.
[h] L.6. § 22.
[i] L.4.§ 3.Sup. § 19.
[k] L.7.§16.67. l.10.§ 24.
* αὐτὸ f. L.7. § 68.
[l] L.3.§6.l.7. § 55.l.8.§ 26.
[m] L.4.§ 8.l.7. § 14.
[n] L.10.§ 1.l. 12. § 5.
[o] L.2.§ 17.l.3. § 16.l.7 § 54.
[p] Sup.§ 10.
[q] L. 3. § 5.
[r] L.2.§ 4.l.12. § 26.
[s] L. 11. § 15.
[t] Sup. § 17.
[u] L.4.§ 13 l. 11. § 39.
[x] Sup. § 22.l. 6.§ 27.l.8. § 59.l.9.§ 11.l. 10 § 4. l.11. § 13.

ἐπαΐει, θεραπεύσεις, καὶ οὐ χρεία ὀργῆς· [a] [ὅτε [b] τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη.]

enim te avdiverit, sanâsti eum, nec irâ ampliùs opus jam erit. [Nec tragœdus, nec scortum.]

§ 29. [c] Ὡς ἐξὸν ἤδη ζῆν διανοῇ, ὕπως ἐπαΐῃ ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ὑπείκωσιν, τότε [d] καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι· ὕπως μέντοι, ὡς [e] μηδὲν κακὸν πάσων. * καὶ παπᾶς ἔχει, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ [f] θορυβεῖς; μέχρι δή με τοιοῦτον ὑδὲν ἐξάγει, μένω ἐλεύθερος, καὶ [g] ὑδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ [h] καὶ φύσιν τὴν λογικὴν, καὶ κοινωνικοῦ ζώου.

§ 29. Qo modo vivere cogitas vitâ mox excessurus, eodem, si volueris, vivere jam licet. sin id minùs permiserint, qibuscum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, nè tanqam mali qid passus. si fumus molestus est mihi, discedo. cur hoc momenti alicujus esse videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote qem nemo prohibere possit, qo minùs faciam qæ velim; velim avtem, qæ animantis ratione imbuti & ad societatem nati naturæ sunt consentanea.

[a] L. 4. § 31.
[b] L. 3. § 7. l. 11. § 18.
[c] L. 2. § 11. l. 11. § 3.
[d] D. 8. § 47.
[e] L. 2. § 11, 12.
* ei f.
[f] L. 4. § 50.
[g] L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
[h] L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup. § 16. l. 6. § 14.

§ 30. Ὁ τοῦ ὅλου τῆς κοινωνικὸς πανταίτιος γῆν [i] τὰ χείρω τοῖς κρείττοσιν ἔνειμεν· καὶ [k] τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς [l] πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις; καὶ [m] τὰ κρατιστεύοντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

§ 30. Universi mens communionis mutuæ amans est. itaqe deteriora qæq; præstantiorum cavsâ fecit: præstantiora sibi invicem conciliavit. vides ut res singulas ordine justo subdiderit, congesserit, pro dignitate sua suum cuiq; attribuerit, præstantissimas mutuo sibi invicē consensu devinxerit.

[i] Sup. § 16.
[k] L. 8. § 59.
[l] Sup. § 8. l. 9. § 1.
[m] L. 9. § 9.

§ 31. [n] Πῶς πεφερεσήνεξαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· οἷ πρὸς πάντας σοι μέχρι νῦν ἔξι τὸ μήτε τινὰ ῥῆξαι ἐξάπινα; μήτε εἰπεῖν· ἀναμίμνησκε δὲ, καὶ δι' ὅσων διελήλυθας, καὶ ὅσα ἤρκεσας ὑπομεῖναι· καὶ ὅτι [o] πόλυχρος ἤδη σοι ἱστορία τοῦ βίου, καὶ [p] τελεία ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὥσπερ καλὰ [q] καὶ πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερεῖδες· [r] πόσα δὲ ἐνδόξα παρεῖδες· [s] εἰς ὅσους ἡ ἀγεώμονας ὑγιαίνων ἐμεγάλυνε.

§ 31. Recole tecum, qo modo te hactenus gesseris erga Deos, parentes, fratres, conjugem, liberos, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunqid hactenus adversùs horum aliqem, qod minùs deceat, qicqā vel facto, vel dicto etiam admiseris. recole qoq; qæ transegeris negotia, qibúsq; sustinendis sufficeris. cogita & vitæ tuæ historiam jam esse consummatam, muneréq; tuo te jam defunctum. recole itidem, qot præclara videris; qot voluptates ac dolores spreveris; qot pro gloriosis habita neglectui habueris; qot improbis deniqe æqum te exhibueris.

[n] L. 2. § 14.
[o] L. 3. § 8.
[p] Sup. § 15.
[q] Sup. § 1.
[r] L. 7. 65.
[s] L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.

§ 32. [t] Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ὀπισήμονα; τίς ὧν ψυχὴ ἔντεχνος καὶ ὀπισήμων[u]; ἡ εἰδυῖα ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ [x] τὸν διὰ τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον, καὶ διὰ παντὸς [y] αὐτῆς καὶ [z] περιόδους τεταγμένας [z] οἰκονομοῦσα τὸ πᾶν.

§ 32. Qorsum arte instructum ac peritum qenqam rudes animæ imperitæqe conturbent? verùm qænam est anima perita artéqe instructa? Ea qæ principii finisque rerum est gnara, rationisque illius qæ res omnes permeat, ac per ævum omne statis periodis universum hoc administrat.

[t] L. 19. § 18. l. 8. § 3.
[u] L. 4. § 40.
[x] Sup. § 13.
[y] Sup. § 21.
[z] Lib. 4. § 48.

§ 33. Ὅσον οὐδέπω [a] ἀποθὺς ἢ σκέλετος, καὶ [b] ἤτοι ὄνομα, ἢ [c] οὐδὲ ὄνομα·

§ 33. Cinis jamjam futurus es, avt ossa nuda; nomenqe tantùm, vel nè nomen qidem

[a] L. 12. § 27.
[b] L. 4. § 6. l. 6. § 13.

qidem tui, superfuturum est. nomen autem ipsum nihil est aliud qàm sonitus inanis & echo qædam. qin & illa ipsa, qæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana sunt, putida, exilia, canicularum instar invicem rixantium, avt puerulorum secum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modestia, justitia, & veritas, Ad cœlum, à terra longè latéqe patente, sese contulerunt. ecqid igitur restat quod te istìc detineat? siqidem res sensui subjectæ, mutari pronæ, & consistere nesciæ; sensus ipsi hebetes & imagines falsas admittere proclives: animula ipsa, exhalatio à sangvine emissa: apud eos, qi istiusmodi sint, celebrem esse, inane qiddam. qin ergò expectas placidus, vel extinctionem tui, vel translationem? istius tempus donec obvenerit, qid sufficerit, nisi ut Deos colas celebrésqe, hominibus benefacias, sustineas eos eisdémqe abstineas; memineríse ea omnia, qæ extra corpusculi animulæ qe tuæ terminos consistunt, nec tua esse, nec in potestate tua sita?

§ 34. Prosperè tibi res tuæ sunt perpetuò processuræ, si ritè incedere potueris, rectâqe methodo & opinari & agere. communia sunt animæ ratione præditæ sive hominis sive alius alicujus animantis duo ista: alterum, qod ab alia re nulla possit impediri; alterum, qod in animis affectione actionéqe justâ bonum suum situm habeat, nec ultra hæc qicqam appetere necesse habeat.

§ 35. Si nec avt vitiositas hæc mea sit, avt effectum vitiositatis meæ; nec communitas eâ læditur, cur de re ista ipse differor? communitatem avtem qid læserit?

§ 36. Nè imaginatione ullâ temerè abripiaris: sed opis tuæ indigis, prout potes & par est, opem feras. nec si in rebus mediis hisce detrimentum sustinuerunt, ideò lædi eos existimes. nihil enim mali subest. sed qemadmodum senex discedens alumni turbinem poscebat. cùm turbinem tamen, hoc est, ludicrum qiddam, esse meminisset:

a τὸ ὄνομα, φόφος καὶ ἀπήχημα· b L. 4. § 3.
τὰ δὲ ἐν τῷ βίῳ πολυπίμπτα, b κυ- b L. 4. § 32.
νὰ, καὶ c σαπρὰ, καὶ d μικρὰ, καὶ c L. 9. § 36.
e κυνίδια διαδακνόμενα, καὶ f παιδία d L. 6. § 36.
φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα ἔυθὺς κλαί- e L. 7. § 3.
οντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ f L. 9. § 24.
ἀλήθεια, g πρὸς Ὄλυμπον, ἀπὸ χθο- g Hesiod. l. 1.
νὸς εὐρυοδείης. τί δῶν ἔτι τὸ ἐνταῦθα v. 195.
κατέχον; εἶγα h τὰ μὲν αἰσθητὰ, εὐμε- h L. 2. § 17. l. 6.
τάβλητα, καὶ i οὐχ ἑαυτά· τὰ δὲ αἰ- § 4. 14.
σθητικὰ, k ἀμυδρὰ καὶ εὐσυμπάστα· i Sup. § 23.
αὐτὸ δὲ τὸ ψυχάριον, l ἀναθυ- k L. 2. § 17.
μιάσεις ἀμφ' αἷμα· m τὸ δὲ εὐδοκι- l L. 4. § 3.
μεῖν ἐπὶ τούτοις, κενόν. τί οὖν n πρει- m L. 4. § 33.
μένεις; o ἴλεως ἢ εἴτε σβέσιν εἴτε με- * τί ὑ. τ. ἰλ.
τάστασιν. ἕως δὲ ἐπείγῃς ὁ καιρὸς ἐρίσα- n Sup. § 10.]
τω, τί q ἀρνεῖ; τίς δ' ἄλλο ἢ r σεὺς μὲ- o L. 2. § 3.
σίσειν καὶ εὐφημεῖν· s ἀνθράπους δὲ ἐυ- p L. 7. § 32.
ποιῶν, καὶ t ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέ- q Sup. § 14.
χεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ προαιρέτου, r L. 6. § 10. 30.
καὶ τοῦ πνευματίου, ταῦτα μεμιῶς u μή- s L. 5. § 20.
τε σὰ ὄντα, μήτε ἐπὶ σοί; t Sup. § 20.
u L. 12. § 3.

§ 34. Δύναται ἀεὶ x εὐοδεῖν, x L. 2. § 5.
εἶγα καὶ y ὁδεύειν, εἶγα καὶ z ὁδῷ y Sup. § 14.
ἀκολαμβάνειν, καὶ προσέχειν * δύο z L. 1. § 9.
ταῦτα κοινὰ, τῆτε τοῦ θεοῦ, καὶ * - σειν. f.
τῆ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παντὸς λογι-
κοῦ ζώου ψυχῆ· τὸ a μὴ ἐμποδίζε- a Sup. § 20.
σθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ b ἐν τῇ δι- b Sup. 16.
καιϊκῇ διαθέσει καὶ πράξει ἔχειν τὸ
οἰκεῖον, καὶ c ἐνταῦθα τὸν ὄρεξιν c L. 4. § 20.
ἀποληγειν. l. 9. § 31.

§ 35. Εἰ d μήτε κακία ἐστὶ τοῦτο d Sup. § 25. l.
ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια κακίας ἐμοῦ, 7. § 22. l. 9. § 4.
e μήτε τὸ κοινὸν βλάπτει, τί γὰρ αὐτῷ e Sup § 22.
διαφέρομαι; f τίς δὲ βλάβη τῷ κοινῷ; f L. 8. § 55.

§ 36. Μὴ g ὁλοσχερῶς h τῇ φαν- g L. 9 § 3
τασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ i βοηθεῖν h L. 4. § 22. l. 7.
μὲ κατ' δύναμιν καὶ k κατ' ἀξίαν· κἂν § 43.
εἰς τὰ μέσα ἀλαπάσσηται, μὴ μέν τοι i L. 6. § 30.
l βλάβῃ αὐτὸ φαντάζεσθαι, κα- k L. 3. § 11.
κὸν γὰρ * ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ γέ- l Sup. § 35.
ρων ἀπαιτῶν τὸν τοῦ θρέψαντος ῥόμ- * ε. σειν f
βον ἀπήτει, μεμεμνῆσθαι ὅτι ῥόμβος·

ὕπως ἔν γε ᾧδε. ἐπεί τοι * γίνῃ καλῶν ὀπὸ τ ἐμὸλογ· ἄνθρωπε, ἐπιλάθῃ τί ταῦτα ἰῶ; ναί· ἀλλὰ τέτοις ἀρεσκέσθαι. [a] δὲ τῦτ' ἔν γε σὺ [b] μοῖρά γέ τις * ἐγκύμων ποτὲ, ὀπωδήποτε καταλειφθεὶς, *, * ἔυμοιρ⊖ ἄνθρωπ⊖. τὸ δ [c] ἔυμοιρ⊖, ἀγαθῷ τύχῃ σεαυτὸ ἀπονείμας· ἀγαθὸν δ μοῖραι, ἀγαθὸν * ὅπου ψυχῆς, ἀγαθὸν ὁρμαὶ, ἀγαθαὶ πράξεις.

* γίνηται καλὸν Xyl.
[a] L. 9. § 29.
[b] L. 4. § 44.
* ἐ·π· ἔυμ. Sal. γένοιο ἄν, ὁ· ἔυμ· Boot.
*- ληφθεὶς S. & B.
* ἄνθρωπε, τὸ δ ἔυμ· ὁ· κατ· S.
[c] L. 7. § 17.
* - θεὶ πρόπι Sal.

ita & istîc te geras. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es, homo, hæc qidnam sint? memini satis, inqis; verùm ea sunt, in qibus isti pretium studiúmqe ponunt. num ergò & te fatuum esse necesse est, qia illi sunt? qocunqe loco deprehensus, felix futurus sis. felix est avtem qi sortem sibi bonam comparaverit. sors verò bona si qid sit qæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis deniq; actionib⁹ constat.

BIBΛΙΟΝ ς'. LIBER VI.

[a] Inf. § 5. L. 7. § 23.
[b] L. 2. § 11. l. 10. § 7.
[c] L. 3. § 11. Inf. § 8.
[d] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.
[e] L. 7. § 44, 45, 46.
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 8.
[g] L. 8. § 32. l. 9. § 6.
[h] L. 2. § 5. l. 3. § 12.
[i] L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29. 30.
[k] L. 5. § 23. Inf. § 15. [l] L. 8. § 25. l. 10. § 7.
* -χθήσεται Lug.
[m] L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.
[n] L. 7 § 15. 65.
[o] L. 8. § 26. 42.
[p] L. 4. § 31.

[a] Τῶν ὅλων ὐσία, εὐπειθὴς, καὶ εὐγενὴς· [b] ἡ δὲ ταύτῃ διοικοῦσα λόγ⊖ ἀδικίαν ἐν ἑαυτῇ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν δὲ ἐν ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεται τι ὑπ' ἐκείνου. [c] πάντα δὲ κατ' ἐκεῖνον γίνετ⊖, καὶ πραίνεται.

Universi materia obsequens est & parere prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii cavssam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neqe malefacit cuiqam, nec à qoqam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

§ 2. Μὴ διαφέρῃ, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμεν⊖ τὸ σῶμα ποιεῖς· καὶ πότερον νυσταζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνε ἔχων· [d] καὶ πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· καὶ [e] πότερον ἀποθνήσκων, ἢ πρᾶξαν τὸ ἀλλοῖον. [f] μία γὰρ ἡμῖν βιωτικῶν πράξεων καὶ αὕτη ὄφελ, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν. [g] ἀρκεῖ δὲ καὶ ἐπὶ ταύτης [h] τὸ παρὸν εὖ διᾶξ.

§ 2. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, qod est officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an somni satur; malè avdiens, an collavdatus; moriens itidem, an aliud qid agens. nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, qòd morimur. & in hoc ergò sufficit, qod præ manibus est ritè disponere.

§ 3. [i] Ἔπου βλέπε μηδενὸς πράγματ⊖ μᾶλλον ἢ ἰδίᾳ ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, παραφερέτω σε.

§ 3. Introspice, cavéqe nè rei cujusqam qalitas dignitásve propria te fugiat.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα [k] τάχος μεταβάλλει, καὶ [l] ἤτοι ἐκθυμιάσεται*, εἴτε ἤνωται ἡ ὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

§ 4. Præsentia hæc omnia qàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siqidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

§ 5. [m] Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διακείμενος, καὶ τί ποιεῖ, καὶ ἐπὶ τίν⊖ ὕλης.

§ 5. Novit mens universi rectrix, qomodo se habeat, qid faciat, & in qa materia versetur.

§ 6. Ἄριστ⊖ τρόπ⊖ τῆς ἀμύνεσθαι. [n] τὸ μὴ ἐξομοιῦσθαι.

§ 6. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti nè sis similis.

§ 7. Ἐπὶ [o] τέρατι καὶ [p] πρόσκαιρα

§ 7. Hoc uno te oblecta, in eóqe acqiesce,

qieſce, ut ab una, qæ communitatem juvet, actione, ad alteram tranſeas, numinis memor.

§ 8. Pars animæ principalis ſe ſuſcitat, ſe vertit; ſe facit, qalem ipſa voluerit; qæ'q; contingunt qælibet, talia ſibi videri facit, qalia ipſa voluerit.

§ 9. Secundùm univerſi naturam perficiuntur ſingula. neqe enim ſecundùm aliam ullám, qæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam qaſi appenſa ſit.

§ 10. Univerſum avt eſt cinnus qidam rerum, nunc concurſu fortuito invicem implexarum, mox diſſipatarum denuò; avt eſt compages rerum in unum ordine juſto convenientium, qæ providentiâ regatur. ſi priùs illud, qid eſt, qod deſiderem in temeraria miſcela colluviéqe iſtiuſmodi ulteriùs commorari? avt cur aliud qicqam mihi curæ ſit, qàm ut qoqo modo in terram redigar? qorſum etiam perturbor? qicqid enim egero, ſuperveniet aliqando diſſipatio. ſin qod poſterius eſt poſitum, rectorem veneror, eodémqe fretus, firmus animi conſiſto.

§ 11. Siqando à rebus circumſtantibus per vim qandam adactum perturbari te ſenſeris, citò ad te redi, nec plus qàm neceſſe eſt, ab animi tenore congruo rece de. tenoris enim ſervandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

§ 12. Si novercam ſimul matrémqe haberes, etiamſi & illam coleres, ad iſtam tamen freqentiſſimè te reciperes. harum inſtar habeant apud te, avla & philoſophia. ad hanc ſæpiùs accede, hac acqieſce, cujus ope, cùm qæ ibi occurrunt tibi futura ſunt toleratu facilia, tum & ipſe in eis toleratu facilis.

§ 13. Qemadmodum de obſoniis atqe eduliis ejuſmodi cogitare licet, hoc piſcis eſſe cadaver, hoc avis, hoc ſuis: ac rurſus, de falerno, eſſe uvulæ ſuccum; de purpura, eſſe oviculæ capillos concyhlii cruore tinctum: ſic de concubitu, membri attritum, & quæ ejuſmodi ſunt.

παύε, τῷ ἀπὸ θεάξεως κοινωνικῆς [a] μεταβαίνειν ὅλη θεᾶξιν κοινωνικὴν, [b] σωὶ μήμη θεῦ.

§ 8. [c] Τὸ ἡγεμονικόν ὅτι, τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πρέπον, καὶ ποιῦν μὲ ἑαυτὸ οἷ ἂν καὶ θέλῃ, [d] ποιῦν ἢ ἑαυτῷ φαίνεθ πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷ αὐτὸ θέλει.

§ 9. [e] Κατὰ πίω ἧ ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται. ἐ γὸ κατ' ἄλλω γέ τινα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν περέχουσαν, ἢ ἐμπεριεχομένω ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπρεπιένλω.

§ 10. [f] Ἦτοι κυκεὼν, καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, * πρόνοια. ε εἰ μὲν ὧν τὰ πρότερα, τί καὶ ὀλιθυμῶ εἰκαίῳ συγχρίματι, καὶ φυρμῷ τοιύτῳ ἐνδιατρίβειν; τί ἧ μοι καὶ μέλει ἄλλω πνὸς, ἢ τοῦ ὅπως ποτε * ἅια γίνεθαι; τί ἧ καὶ ταρράττομαι; [h] ἥξει γὸ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, π ἂν ποιῶ· εἰ ἧ διάτερά ὅτι, [i] σπεύδω καὶ [k] ἐυσαθῶ, καὶ διαρρῶ [l] τῷ διοικοῦντι.

§ 11. Ὅταν ἀναγκαθῇς [m] ὑπὸ τῆ θεμιτικότων ὁιονεὶ διαλαρραχθῆναι, [n] ταχέως ἐπανίθι * εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὲ ὑπὸ τὰ ἀναγκαῖα ἐξίσασο τῆ ῥυθμῆ. ἔση γὸ ἐγκρατέτερος τ ἁρμονίας, τῷ συνεχῶς εἰς αὐτὸν ἐπανέρχεθαι.

§ 12. Εἰ μητρυᾶν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνῳ τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ ὅμως ἡ ἐπάνοδός σοι θεὸς ἡ μητέρα σωμεχῶς ἐγίνετο. ἕτό τοι νῦν ὅτιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὥδε πολλάκις [o] ἐπανίθι, καὶ [p] θεράπευε παύε ταύτῃ, διὸ λῦ καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνεθ, καὶ σὺ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

§ 13. [q] Οἷον δὴ, τὸ [q] φανταθίαν λαμβάνειν ὑπὸ ἧ ὅλων, καὶ τ τοιύτων ἐδωδίμων· ὅτι νεκρὸς ἰχθύς, ὧδε ἡ νεκρὸς ὄρνιθ, ἢ χοῖρε· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερν, χυλάειόν ὅτι σταφυλίν· καὶ [r] ἡ ἀπὸ πορφύρας, τριχία θεράτιν αἱματίῳ κόγχης βεβαμμένα· καὶ

[a] L. 5. § 6.
[b] L. 3. § 13. Inf. § 23.
[c] L. 5. § 14. l. 11. § 1.
[d] L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.
[e] Sup. § 1. 4.
[f] L. 4. § 27.
* [καὶ] πρ.
[g] L. 2. § 11.
* Iliad. r. v 99.
[h] L. 7. § 46.
[i] L. 5. § 21. 33.
[k] L. 5. § 18.
[l] Sup. § 5. 9.
[m] L. 1 § 12. l. 11. § 9.
[n] L. 4. § 3. Inf § 12.
* πρὸς Lug. An.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 5. § 9. 10.
[q] L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. L. 7. § 29, 30.
[r] L. 9 § 34.

καὶ

καὶ ἀπὸ τῆς καθ' ὅλου συνουσίας, ἐντεῦθεν ἀναπτύσεις, καὶ μετὰ πόνου ἀποκρίσεις [a] μυξαρίων ἐκκεισις· * ὅταν δὲ αὐταί εἰσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῆς τῆς πραγμάτων καὶ διέξιοσι δι' αὐτῆς, ὥστε ὁρᾶν ἅπερά ποτ' ἔστιν. [b] ὕπως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅπως λίαν ἀξιοπρόσοπα πράγματα φαντάζεται, [c] ἀπομιμοῦν αὐτὰ, καὶ τὴν εὐτέλειαν αὐτῆς καθορᾶν, καὶ τὴν ἰσοτέλειαν, * ὑφ' ἣν συμπνέονται, θεωρεῖν· [d] δεινὸς γὰρ ὁ πῶρος παραλογισμὸς καὶ ὅτε δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα καταγίνεσθαι, τότε μάλιστα καθαγροπτεύει. ὅρα γοῦν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτῶν τῶν Ξενοκράτους λέγει.

[a] L. 4. § 48.
* ὅιας, vel ὧν
[b] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[c] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8.
* ἐφ' f.
[d] L. 2. § 12. l. 3. § 6.

§ 14. [e] Τὰ πλεῖστα οὖν ἡ πολλὴ θαυμάζει, εἰς γενικώτατα ἀνάγοντα, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀλίγῳ μετριοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτι χαριεστέρων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἃ μὴν τοῖς καθολικῆς, ἀλλὰ καθ' τεχνικὴ, ἢ ἄλλως πως ἐνεργικὰς, ἢ κατὰ ψιλὸν, τὸ πλῆθος ἀνθρακόδων κακῶν. [f] ὁ δὲ ψυχικῷ λογικῷ [g] καθολικῷ καὶ πολιτικῷ πᾶσιν, ὑδὲν ἔτι τῆς ἄλλων ἐπιτρέφεται· περὶ ἁπάντων δὲ τῷ ἑαυτοῦ ψυχῷ [h] λογικῶς καὶ κοινωνικῶς * ἔχοντα, καὶ κινούμενον δι' ἀπάζει, καὶ [i] τῷ ὁμοιογενεῖ εἰς τοῦτο [k] συνεργεῖ.

[e] Sup. § 13.
[f] L. 3. § 5.
[g] L. 5. § 21. l. 12. § 30. 32.
[h] L. 5. § 19.
* ἴχοντα f. Inf. § 16.
[i] L. 5. § 21.
[k] Inf. § 42.

§ 15. [l] Τὰ μὲν αὐτύδη γίνεσθαι, τὰ δὲ αὐτύδη γεγονέναι, καὶ τοῦ γινομένου δὲ ἤδη τὸ ἀπόβλητ· [m] ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ἀναπτύσσει [τὸν ἀπειρον αἰῶνα] τὸν κόσμον διηνεκῶς, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου διάλειπτος φορὰ νέον ἀεὶ παρέχεται *. ἐν δὲ τούτῳ [n] τῷ ποταμῷ, [o] τί ἄν τις τούτων τῆς σπουδαζομένων ἐκτιμήσειεν, [p] ἢ ὡς ἔστιν ἢ οὐκ ἔξεσιν; ὥσπερ εἴτις τῶν καταπτομένων στρουθίων φιλεῖν ἤρχετο· [q] τὸ δὲ ἤδη ἐξ

[l] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[m] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
* -ται [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[n] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[o] L. 5. § 10.
[p] L. 5. § 23.
[q] L. 4. § 43.

§ 14. Eorum qæ vulgus hominum admiratur, pleraqe ad generaliſſima rerum capita referuntur, qæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qalia ſunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: qæ avtem moderatiores pavlò ſuſpiciunt, ad ea referuntur, qæ animâ ſunt prædita, veluti greges & armenta. qæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, qæ animâ continentur rationali, non qidem univerſali illâ, ſed qâ artium cultrix, aliáſve ſolers exiſtit, avt qâ merè talis, ut ſervitiorum turbam poſſidere. cæterùm qi animam rationalem univerſalem ac civilem veneratur, is reliqis rebus omnibus inſuper habitis, in hoc præcipuè incumbit, ut animam in eo ſtatu ſuam conſervet, qo rationi ac communioni conſentaneè ſe habeat gerátqe, & congeneri ſuo cuíſlibet, ut hoc ipſum præſtet, operam itidem mutuatur ſuam.

§ 15. Qædam fieri properant, qædam fuiſſe: & illius etiam qod fit, aliqid jam abſceſſit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, ſicut temporis ſucceſſio nunqam intermiſſa ævum interminatum exhibet novum ſubinde. in hoc igitur flumine, in qo conſiſtere non datur, qorſum qis horum ſic præterlabentium qicqam in pretio habeat? perinde ac ſi avicularum prætervolantium aliqam diligere qis inciperet, cùm ea è conſpe-

ctu.

ctu ſtatim abſceſſerit. hujuſmodi res eſt & vita cujuſque, ſaſi exhalatio nempe qædam à ſanguine orta, & ab aëre ſpiritûs attractio. qale enim qiddam eſt aërem ſemel traxiſſe, nox reddere, quod momentis ſingulis facimus; tale qiddam eſt & totam illam reſpirandi facultatem, qam heri & pridiè ſtertius in ortu acceperas, eò redonare, nade primò haveras.

§ 16. Non eſt æſtimatione multâ dignum, avt perſpirari, qod & plantarum eſt; avt reſpirare, qod & pecudum & bellvarum eſt; avt à ſenſibus rerum imagines impreſſas admittere; avt ab affectibus ſigillarium inſtar impelli; avt gregatim convenire; avt nutriri: hoc enim perinde eſt atqe alimenti qod eſt ſuperfluum excernere. eccid eſt igitur, qod pretio aliqo dignum ſit? num plavſibus excipi? neqaqam. itaqe nec lingvarum ſtrepitu excipi. qid enim ſunt aliud vulgi acclamationes, qàm lingvarum ſtrepitus? ità cùm & gloriolam aviſſam feceris, qid tandem ſupererit pretio dignum? hoc unum, opinor, ſecundùm conditionis ſuæ rationem, moveri ſéq; ſiſtere, hoc eſt, ad qod ſtudia reliqa artéſqe nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collinat, ut qicqid producit, ad opus illud aptum ſit, ad qod productum eſt. ſiqidem hoc vinitor qi vites colit, hoc qi equos domat, hoc qi canes curat, intendit. qin & puerorum inſtitutiones & diſciplinæ ad qid aliud contendunt? iſthic ergò reperiemus qod in pretio ſit habendum. atqe hoc bene ſi habuerit, nihil aliud qod acqiras, opus erit. non tu deſines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaqe futurus es, nec tibi ſufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim neceſſe erit invidere, æmulari, eos ſuſpectos habere, qi his privare te poſſunt, eis ſtruere inſidias, qi id, qod tu tanti æſtimas, poſſident. omnino neceſſe erit macerari te, ubi horum tibi aliqid defuerit; & de Diis etiam ſæpenumero conqeri. et contrà mentem propriam ſi in veneratione ac honore habueris, & tibi gra-

ὀφθαλμῶν ἀπολίλυθεν. τοιοῦτον δέ τι καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἐκάστε, ὅλη [a] ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ [b] ἡ ἐκ τῆς ἀέρος ἀνάπνευσις. ὁποῖον γάρ ἐστι τὸ ἅπαξ ἑλκῦσαι τὸν ἀέρα καὶ ἀποδοῦναι, [c] ὅπερ παρίκασον ποιοῦμεν, τοιοῦτόν ἐστι καὶ [d] τὸ τὴν πᾶσαν ἀναπνευστικὴν δύναμιν, ἣν χθὲς καὶ προῤῥὲς ἀποτιχθεὶς ἐλάμβανον, ἀποδοῦναι ὅθεν τὸ πρῶτον ἔλαβες.

§ 16. * Τίμιον, ὅτε τὸ [e] διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· ὅτε [f] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία· ὅτε [g] τὸ τυποῦσθαι καὶ φαντασίαις· ὅτε τὸ [h] νδρεσσανεῖσθαι καθ' ὁρμάς· ὅτε τὸ [i] συναγελάζεσθαι· ὅτε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον πῇ [k] ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς. τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι· οὐχί. [l] ἀκοὴ δὲ τὸ ψόφε γλωσσῶν [m] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ πολλῶν εὐφημίαι, [n] κρότος γλωσσῶν. ἄφηκας οὖν καὶ τὸ δοξάριον. τί καλλωπίσεται τίμιον; δῶκε μοὶ, τὸ καὶ τιμᾶ ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ * ἰσκειάζεσθαι ὑφ' ὧν καὶ ἐπιμέλειαι ἄγυσι καὶ αἱ τέχναι. [o] ἢ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τοῦτο σχοπεῖται, ἵνα τὸ κατασκευαζόμενον ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον πρὸς ὃ κατασκευάσαται· ὅτε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος καὶ ἀμπέλε, καὶ ὁ πωλοδαμνὸς, καὶ ὁ [p] κυνὸς ἐπιμελούμενος, τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ἄλλο τί αὐτὸ θέλουσιν; ὥστε ὅμοιον τὸ τίμιον. καὶ τοῦτο μὲν ἂν ἔχῃ, ὑπὲρ ἄλλου οὐδενὸς σεαυτῷ. [q] ὑπόσχῃ καὶ ἄμα πολλὰ πρᾶγμα; ἔτι ὅμοιον ἐλευθερίᾳ ἔσῃ, ὅτε αὐλάρκης, ὅτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι δυναμένους, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὸ τιμώμενον ὑπό σε· ὅλως ταράττεσθαι ἀνάγκη τὸν ἐκείνων τινος ἐνδεῆ· ὀργίζῃ δὲ πολλὰ καὶ τοῖς θεοῖς μέμψεσθαι· [r] καὶ ἑαυτῷ τε αἰδῶ καὶ τιμὴν, σεαυτῷ τε ἀρε-

[a] L. 5. § 33.
[b] L. 2. § 2.
[c] L. 8. § 54.
[d] L. 5. § 4.
* Ὡς τ. σ. τ. ν. τ. δ. Bas. & Lug.
[e] L. 3. § 1..
[f] L. 8. § 54.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[i] L. 9 § 9. 39.
[k] L. 9 § 39.
[l] L. 8. § 52.
[m] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[n] L. 3. § 16. Sup. § 14.
* ἰσκειάζ Sup. § 14.
[o] L. 5. § 24.
[p] Inf. § 41. l. 9. § 1.
[q] L. 3. § 9. l. 11. § 1.
[r] L. 8. § 53.

[a] L. 1. § 9. τὸν σε ποιήσει, καὶ τοῖς κοινωνικοῖς [a] ἐυαέρμοσον, καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον, τυτέστιν,

[b] L. 5. § 8. [b] ἐπαινετὴν ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ διατετάχασιν.

[c] L. 9. § 28. § 17. [c] Ἄνω, κάτω, κυκλῳ, φορὰ τῆς στοιχείων. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς πόρευσις ἐν ἐδαμῇ τούτων, ἀλλὰ θειοτέρόν τι, καὶ [d] ὁδῷ [e] δυσεπινοήτῳ πορευομένη [f] εὐοδεῖ.

[d] Sup. § 14.
[e] Inf. § 22.
[f] L. 7. § 53. l. 8. § 7.

[g] L. 3. § 10. l. 8. § 44. § 18. Οἷόν ἐστιν, ὃ ποιοῦσιν; τοὺς μὲν ὅτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μεθ' ἑαυτῆς ζῶντας ἀνθρώπους εὐφημεῖν ἡ θέλουσιν· αὐτοὶ δὲ [g] ὑπὸ τῆς μεταγενεστέρων εὐφημηθῆναι, ὡς ὅτε εἶδόν ποτε, ὅτε ὄφονται, πρὸς πολλοῦ ποιοῦνται. τοῦτο δὲ ἐγγὺς ὅτι τῷ λυπηθῆναι ἄν, ὅτι οὐχὶ καὶ οἱ μεταγενέστεροι πρός σε λόγους εὐφήμους ἐποιοῦντο.

[h] L. 12. § 6. § 19. [h] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσκαταπόητον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν. ἀλλ' [i] εἴ τι ἀνθρώπῳ ἴδιωτικὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σεαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.

[i] L. 8. § 36. 46.

[k] L. 12. § 16. * προσεργεῖς An. Lug. ἀ φαγεῖς, vel ἐναργεῖς, vel ἐνεργεῖς f. § 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξι [k] κατέδρυψέ τις, καὶ τῇ κεφαλῇ * ἐμβαγεὶς, πληγὼ ἐποίησεν. ἀλλ' ὅτε ὀπισημαινόμεθα, ὅτε προσκόπτομεν, ὅτε ὑφορώμεθα ὕστερον, ὡς ὀβίσκλον· καί τε φυλαττόμεθα, ὡ μέν τι ὡς ἐχθρὸν, οὐδὲ μετ' ὑποψίας, ἀλλ' εἰκλίσεως εὐμενοῦς. [l] τοιοῦτόν τι γενέσθω, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολλὰ παρεισδυομένοις ἡμῖν οὐ [m] προσγυμναζομένων. ἔξεστι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐκκλίνειν, καὶ μηδὲ ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

[l] L. 4. § 3. Inf. § 26. 27 l. 7. § 22. 38. l. 10. § 6.
[m] L. 10. § 31.

[n] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12. § 21. [n] Εἴ τίς με ἐλέγξαι, καὶ ἀποδεῖξαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ ἐμμένων τῇ ἑαυτοῦ ἀπάτῃ καὶ ἀγνοίᾳ.

* τὸ f.

[o] L. 5. § 25. l. 7. § 15. 9. [p] L. 2. § 7. § 22. Ἐγὼ * δὴ ἐμαυτοῦ [o] καθῆκον ποιῶ· [p] τὰ ἄλλα με οὐ περισπᾷ· ἤτοι

tum id te faciat, & communioni accommodum, & Diis consentientem, dum quæcunque illi attribuunt ac constituunt, laudas.

§ 17. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est quiddam, viâque haud facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

§ 18. Quale, quæso, hoc est, quod faciunt homines? eos, qi eodem secum tempore vivunt, laudare cùm renuant; ipsi à posteris, qi eos nec nôrint unqam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc autem idem est propè, ac si qis contristaretur, qia homines prisci encomiis eum non sint prosecuti.

§ 19. Noli, siqid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siqid fuerit, qod possit siqam, hominíque sit munus, id te qoq; assequi posse existimes.

§ 20. Inter exercendum, siqis ungvibus lancinaverit, aut capite alliso plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanqam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus. cavemus tamen nobis ab eo qantum possumus, sed nec tanqam ab hoste, aut tanqam suspicaces, verùm ità, ut animo placato declinemus tantùm. eodem planè modo & in reliqa nos vita geramus. nè advertamus illis animum, qæ ab eis, qi nobiscum in vita qasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam aut odium.

§ 21. Si qis convincere me poterit, palámq; mihi facere, qod in re ulla minùs rectè vel sentiâ vel me geram, læto lubentíque animo mutabo. sector enim veritatem, à qa nemo unqam læsus est. læditur verò, qi in errore suo & ignorantia persistit.

§ 22. Ego, qod mei est officii, exeqor. reliqa me nevtiqam solicitum habent. aut enim

enim ſunt in anima, avt rationis expertia, avt aberrantia, viǽqe neſcia.

§ 23. Animantibus,adeóq; omnibus in univerſum rebus ac ſubjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipſe qi ſis, magno liberóqe utaris animo. homines verò, cùm rationis ſint tecum participes, tanqam ſocietate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinã advoces: nec intereſſe exiſtimes, qamdiu hæc factur' ſis. ſuffecerint enim ſic exactæ vel horæ tres.

§ 24. Alexander Macedo, ejuſdémqe mulio, ſimul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti ſunt. vel enim in eaſdem mundi rationes ſeminales recepti, vel in atomos pariter ſunt diſſipati.

§ 25. Cogita tecum,qot intra noſtrûm unumqemqe, tam in corpore, qàm & in anima, uno eodémqe temporis momento ſimul fiant. ità fiet, nè miraculo ſit, ſi plura multa, vel cuncta potiùs qæ fiunt, in hoc uno, qem mundum utiqe vocamus, univerſo, ſimul producantur.

§ 26. Si qis te rogaverit, Antonini nomen qomodo ſcribatur, nunqid cum vocis intenſione elementa ſingula proferres? qid igitur? ſi iraſcuntur tibi, num tu viciſſim illis ſuccenſebis? & non potiùs literas ſingulas placidè enumerare perges? proinde & iſtic pari modo memineris, officium omne qaſi numeris qibuſdam abſolvi: qibus obſervatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione penſantem, ſed reſtâ pergentem perficere qod præ manibus eſt.

§ 27. Crudéle qiddam eſt, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, qæ ad ſe pertinere ſibíqe conducere opinantur. atqi hoc tu illis qodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorſus, cùm peccant, ad ea de qibus ipſi ſic opinantur. Verùm res, inqis, aliter ſe habet. tu itaqe illos doce, errorémq; illis oſtende, ſed abſqe iracundiâ.

§ 23. Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζωοις καὶ ἁπλῶς πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις, [d] ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως. τοῖς δὲ ἀνθρώποις, [e] ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. [f] ἐπ' ἄπασι δὲ θεὸς ἐπικαλοῦ· καὶ ἕως μὴ διαφθορὰ πρὸς τὸ πρόσω χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀρκεῖ δὲ καὶ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.

§ 24. [h] Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ ἡμιονιόμος αὐτοῦ ἀποθανόντες εἰς ταὐτὸ κατέστησαν· [i] ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸν λόγον· ἢ ὁμοίως εἰς τὰς ἀτόμους.

§ 25. Ἐνθυμοῦπερ πόσα καθ' ἑαυτὸν ἀκαιρείαν χρόνου ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεται σωματικὰ ὁμοῦ καὶ ψυχικά· καὶ οὕτως οὐ θαυμάσεις, εἰ πολλῷ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν [k] τῷ ἑνί τε καὶ σύμπαντι, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνυφίσασθαι.

§ 26. Ἐάν τίς σοι περιάλλῃ, πῶς γράφεται τὸ Ἀντωνίνου ὄνομα, μήτι [l] καλλιεπούμενος περισσὴν ἔχασον τῶν στοιχείων; τί δέ; ἐὰν ὀργίζωνται, μήτι ἀντοργιῇ; μήτι ἐκ ἐξαριθμήσῃ περαίνων ἕκασον τῶν * γραμμάτων; οὕτως ὅσα καὶ ἐνθάδε μέμνησο, ὅτι [m] πάντα καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. τούτους δεῖ τηροῦντα, καὶ μὴ θορυβούμενον, [n] μηδὲ τοῖς συμβαίνουσιν ἀντιδυσχεραίνοντα, [o] περαίνειν ὁδῷ τὸ προκείμενον.

§ 27. * Πῶς ἀμὸν ἔστι, [p] μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα. καί τι τρόπον τινὰ σὺ συγχωρεῖς αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτῇς ὅτι ἁμαρτάνουσι. φέρεται γὰρ πάντως ὡς ὀφὶ οἰκεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' οὐκ ἔχει οὕτως. οὐκοῦν [q] δίδασκε, καὶ [r] μὴ ὀργίζου [s] μὴ ἀγανάκτει.

[a] L. 7. § 38.
[b] L. 9. § 42.
[c] L. 3. § 15.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 36.
[e] L. 5. § 16. 30.
[f] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[g] L. 9. § 33.
[h] L. 3. § 3.
[i] L. 4. § 14. l. 7. § 32.
[k] L. 4. § 40. l. 5. § 8.
[l] L. 4. § 3.
* γραμμάτων Xyl.
[m] L. 3. § 1.
[n] Sup. § 20. Inf. § 21. 30. l. 5. § 31.
[o] L. 5. § 34.
* Πῶς [οὐκ] ἀμόν, vel Ἀμόν πως ε.
[p] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[q] L. 11. § 18.
[r] L. 10. § 4.
[s] L. 11. § 13.

§ 28. Θάνατος [a] ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς [b] ἀντυπίας, καὶ ὁρμητικῆς [c] νευροσπαστείας, καὶ διανοητικῆς δεξιότητος, καὶ [d] τῆς πρὸς τὸ σάρκα λατρευούσης.

§ 29. Αἰσχρόν ἐστι, ἐν ᾧ βίῳ [e] τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [f] τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς, βάπτῃ γάρ. τήρησον [*] σεαυτὸν [h] ἁπλοῦν, ἀγαθόν, ἀδιάφθορον, σεμνόν, [i] ἀκόμψον, τῶν δικαίων φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [k] ἀγάπησον, ἵνα τοῖς [l] θεοῖς συμμένῃς. [m] λέγω σε ἠθέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία. [n] αἰδοῦ θεούς, [o] σῴζε ἀνθρώπους. [p] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, εὐθέσεις ὁσίαι, καὶ πράξεις κοινωνικαί. [q] πάντα, ὡς Ἀντωνίνε μαθητής· τὸ ὑπὸ σοῦ καὶ λόγου πεφροντικέναι ἔυστονον ἐκείνου, καὶ τὸ ὁμαλὲς παντὸς, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ [*] εὐάδελον τοῦ περισσοῦ, καὶ τὸ μειλίχιον, καὶ τὸ [q] ἀκατάδοξον, καὶ τὸ περὶ τὴν κατάληψιν τῶν πραγμάτων φιλότιμον. καὶ [r] ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἄν τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον ἐυμάλα καταδὼν, καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς [s] ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺς ἀδίκως μεμφομένους, [t] μὴ ἀντιμεμφόμενος· καὶ ὡς [u] εὐκόλως ἦν ἔπαινῆσαι· καὶ ὡς [x] διαβολὰς οὐκ ἐφίλει· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξετασὴς ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [y] οὐκ ὀνειδιστὴς, οὐ φοβερὸς, οὐκ ὑποπτος [z], οὐ σοφιστής· καὶ ὡς [a] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷς οἰκήσει, σκεπαῖς, ἐδωδῇ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [b] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ ὅτι [*] μὲν ἐν τῷ μέχρι ἑαυτοῦ ἔργῳ διὰ τὸν λιτὸν δίαιταν, μηδὲ τοῦ ἀποκενεῖν τὰ ἀναγκαῖα παρὰ τὴν συνήθη ὥραν χρῄζων· καὶ [c] τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [d] ἀνέχεσθαι ἀντιφαινόντων παῤῥησιαστικῶς ταῖς γνώμαις αὐτοῦ, καὶ [e] χαίρειν εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον· καὶ ὡς [f] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' ὅταν ἐυσυνήθητον σοι ὄντος ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ.

§ 28. Mors finem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

§ 29. Turpe est in vitæ tuæ instituto prius animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

§ 30. Cave nè in mores Cæsareos transeas, nè inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, serium, justi amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut perstistas, qualem facere te philosophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis est vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actióque beneficia. Tanqam Antonini discipulus, fac quæcunq; facis. imitare constantem illius in rebus ritè gestis tenorem, in cunctis æqabilitatem, pietatem, vultûs serenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis studium; útque nihil omnino præterierit, priusqam sedulò considerâsset & liquidò perspexisset: útque tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redarguerit. ut nihil enimè avi festinè moliebatur: ut delationes non admiserit. ut morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspicios us, non sophista. ut paucis contentus, tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum amans, ituíci tardus, eodem loci ad vesperam usque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore convento; necesse habens. adhæc constantiam & æqabilitatem in amicitiis colendis. útque sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, si quis melius quicquam proferret. denique ut citra superstitionem fuerit religiosus. hæc, inquam, imitare, ut probè conscio tibi, sicut illi olim, supervenit hora novissima.

§ 31.

[a] L. 9. § 21.
[b] L. 3. § 16. Sup. § 16.
[c] L. 2. § 2.
[d] L. 3. § 3.
[e] L. 1 § 17.
[f] L. 5. § 9. l. 12. § 1. 5.
[g] L. 5 § 16.
[*] -τον Lug.
[h] L. 7 § 31.
[i] L. 3. § 5.
[k] L. 10. § 8.
[l] L. 9. § 9.
[m] L. 5. 21. 33. l. 7. 31.
[n] L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
[o] L. 2. § 4. 17.
[p] L. 1. § 16.
[*] εὐδιον Xyl.
[q] L. 1. § 16.
[r] Ibid.
[s] L. 11. § 13. 18.
[t] Sup. § 24.
[u] L. 1. § 16.
[x] L. 10. § 12.
[y] L. 1. § 5.
[z] L. 1. § 16.
[a] Ibid.
[b] Ibid.
[*] μέχρι ἐν τοῦ [αὐτοῦ] μ. Cas.
[c] Ibid.
[d] Ibid.
[e] Sup. § 21.
[f] L. 1 § 3.
[g] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

§ 31. Expergiscere, téq; revoca. & somno excusso, ubi intellexeris, somnia mera fuisse, qæ te conturbabant, ista vigilans jam denuo intuere, eo modo illa es intuitus, qæ in somniis vidisti.

§ 32. Ex corpusculo atque anima constato corpusculo indifferentia sunt omnia. neq; enim res distinguere novit. menti verò indifferentia sunt, qæcunq; non sunt peculiaria ejusdem opera. hæc omnia in potestate sua sita habet: & ex his etiam ea sola ad eam pertinent, qæ circa id quod in manibus jam est, versantur. futura enim & præterita illius opera, & ipsa eidem jam sunt indifferentia.

§ 33. Nullus est pedi aut manui præter naturam labor, dum pes quod pedis est, manus, id quod manûs est, faciat. pari modo nec homini qâ homo est, labor ullus est præter naturam, dum id quod hominis est, faciat. si autem præter naturam illi non est, nec malum est ei.

§ 34. Quantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, parricidæ, tyranni?

§ 35. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamsi hominibus imperitis quadantenus concedant, artis tamen suæ rationem nihilominus eximè advertisse illius tueantur, nec ab ea quicquam absedere sustineant? num ferendum ergo, architectum medicinæve artis suæ rationem plurifacere, quàm hominem sui, qæ ei illi cum diis ipsis communis?

§ 36. Asia, Europa, orbis sunt anguli. mare quodvis orbis gutta; Athos mons, ejusdem glebula; tempus infinitum omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem universa, à mente communi illa vel directè profecta? vel per consequentiam necessariam etiam rictus leonis, & venena, & omnium quidvis, sicut spina, & lutum, qæ rerum illarum speciosarum ac pulcrarum appendices sunt. noli ergò ista ab eo quem colis

§ 31. [a] Ἀπέπτυσε ἢ ἀπαμβλῦ σεαυτὸν ἢ [b] ἐξυπνισθεὶς πάλιν ἢ ἐννόησας, ὅτι [c] ἄνθρεί σοι ἐνύχλει, πάλιν ἐγηγερσὶς βλέπε ταῦτα, ὡς ὀνείρατα ἔβλεπες.

[a] L. 7. § 2. [b] L. 4. § 46. [c] L. 2. § 17.

§ 32. [d] Ἐκ σωματίου ἐμοῦ ἢ ψυχῆς. τὰ μὲν ἐν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρειν. [e] τῇ δ' διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ἔστιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δέ γε αὐτῆς ἐστιν ἐνεργήματα, [f] ταῦτα πάντα ἐν αὐτῇ ἐστι. ἢ τέτων μόνα τι, ἃ [g] πρὸς μόνον τὸ παρὸν πραγματεύεται· [h] τὰ δὲ μέλλοντα ἢ παρωχημένα ἐνεργήματα αὐτῆς, ἢ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα.

[d] L. 2. § 2. L. 5. § 13. [e] L. 5. § 20. l. 7. § 58. [f] L. 5. § 14. [g] L. 3. § 12. l. 7. § 54. [h] L. 12. § 1.

§ 33. Οὔτε ὄφελός ἐστι τῷ ποδὶ τὸ μὴ ποδὶ εἶναι φύσει, μένοντι ἐν τοιῷδε· οὔτε τῇ χειρὶ τὸ μὴ χειρὶ εἶναι. ἕτως ἔχει καὶ ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ, ὧδε φύσει ἔχοντι ὁ πόνος, μένοντος ἐν τοιῷδε τῷ ἀνθρώπῳ. [k] εἰ δὲ ὧδε φύσει ἀνθρώπου ἔστιν, οὐκ ἀκόλουθόν ἐστιν αὐτῷ.

* τὸ Lug. [i] L. 5. § 1. [k] L. 2. § 17. Sup. § 1.

§ 34. [l] Ἡδέως ἂν ἤδεσαν λῃσταὶ, μοιχοὶ, πατροκτόνοι, τύραννοι.

[l] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

§ 35. [m] Οὐχ' ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἁρμόζονται μὲν ἀχρί τινος χρόνου πρὸς τὸν ἰδιώτην, οὐδὲ βούλονται μέτοι αὐτὸν ἔχειν τῆς τέχνης, ἢ τέτῳ ἀποζῆναι ἐκ τοιέτου; ὃ δεινόν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, ἢ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσεται τὸν ἰδίᾳ τέχνης λόγον, ἢ [n] ὁ ἄνθρωπος ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινὸς ἐστι θεὸς τοῦ Διός.

[m] L. 4. § 31. l. 9. § 1. 32. [n] L. 12. § 5.

§ 36. [o] Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, γωνίαι τοῦ κόσμου πᾶν πέλαγος, σταγὼν τοῦ κόσμου. [p] Ἄθως βωλάριον τοῦ κόσμου πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, [q] στιγμὴ τοῦ αἰῶνος. [r] πάντα μικρά, εὐσηπτά, [s] εὐαφανιζόμενα· [t] πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται, [u] αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ἐφιέντος, ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ἐφιέντος, ἢ κατὰ ἀκολουθίαν. καὶ [x] τὸ χάσμα ὧν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ δηλητήριον, καὶ πᾶσα κακουργία, ὡς γ' ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ἐπίνοια [z] ἀπὸ ἡμῶν ἀπὸ τῶν σεμνῶν καὶ καλῶν. μὴ ἔν αὐτὰ ἀλλήλοις τέτου, ἢ σύ-

[o] L. 4. § 3. l. 8. § 21. [p] L. 12. § 32. [q] L. 2. § 14. l. 3. § 16. [r] L. 4. § 48. [s] L. 2. § 12. [t] L. 2. § 3. [u] L. 7. § 75. l. 9. § 28. 39. * — τος f. [x] L. 3. § 2. [y] L. 8. § 50. [z] L. 3. § 2.

βεις, φαντάζῃ· ἀλλὰ τῷ παντῶν ἀκριβῶς ὀπλογίζου.

§ 37. [b] Ὁρᾷ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα εἰρῆσθαι, ὅσα τι ἐξ αἰῶνος ἐγίνετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. [c] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, καὶ ὁμοειδῆ.

§ 38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [d] τὴν ὅλην συνδίοικησιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. πρόπον γάρ πως πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται, καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ὄντα. καὶ γὰρ ἄλλη ἐξῆς ὅδε τοῦτο, διὰ τὴν τοπικὴν * κίνησιν καὶ σύμπνοιαν, καὶ [e] τὴν ἕνωσιν τῆς οὐσίας.

§ 39. [f] Οἷς συγκεκλήρωσαι πράγμασι, ἐ τούτοις σεαυτὸν διάρμοζε σεαυτῷ· καὶ [h] οἷς συνείληχας ἀνθρώποις, [i] τούτους φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

§ 40. [k] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [l] πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, εὖ ἔχει. καὶ τοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἐπιποδών· ὅπῃ δ' ἔτι [m] ἐκὰ φύσεως συνεχόμενον, ἐν ἐνδεῖ ὄσι, καὶ παρομένει ἡ κατασκευάσασα δύναμις· καὶδὸ καὶ μᾶλλον [n] αἰδεῖσθαι αὐτὴν δεῖ καὶ νομίζειν, [o] ἐὰν τὸ βούλημα ταύτης ἔχῃς καὶ δεξαγωγῆς, ἔχειν σοι πάντα κατ' αὐτὴν ἔχει δ' ὅπως καὶ τὰ παντὶ κατὰ τὸν τὰ ἑαυτῆς.

§ 41. [p] Ὃ, τι ἂν δ' ἀποφαίνῃ ἀπροαιρέτων [q] ὑποκείσῃ αὐτῷ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη κατὰ τὸν προϊόντα τὸν ποιήτην κακοῦ, ἢ τὸν ἀποτυφλοῦντα τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μεμφεσθαι ὅτι θεοῖς; καὶ ἀνθρώπους δ' μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [q] ὑποπεσόμενος ἔσεσθαι, ἢ τῆς ἀποτεύξεως, ἢ τῆς ἀποπλώσεως· καὶ ἀδικεῖν δ' πολλὰ, διὰ τὸν πρὸς ταῦτα διαφορὰν· ἐὰν δ' [r] μάνα τὸ ὑφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ * κρινῶμεν, ἀδημία αἰσία καλαλείπεται, [s] ὅτε διῶ ἐγκαλέσω; ὅτε πρὸς ἄνθρωπον ζῆναι ταῖσιν πολεμίοις.

§ 42. [t] Πάντες οἱ ὑπὸ ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότες

aliena opinari: sed rerum universarum originem tecum perpende.

§ 37. Qi præsentia vidit, cuncta vidit, tum qæ ab æterno fuere, tum qæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

§ 38. Perpende tecum jugiter rerum omnium, qæ in mundo sunt, connexionem mutuam, qámqe ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia qodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius conseqens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

§ 39. Qibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & qibuscum vivere sortitus es, homines eos, idqe veraciter fac diligas.

§ 40. Organum, instrumentum, vas qodlibet, si id ad qod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qi condiderat, jam abiit. at in eis, qæ à natura continentur, intus est, ibiq; residet, qæ ea condiderat, vis. proinde magìs illam vereri oportet; existimandúmqe tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degeríq;, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic autem & universo ex animi sententia sui habent se sua.

§ 41. Siqid eorum, qæ extrà arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qi horum alterutrius tibi vel autores fuerint, vel etiam fore suspicaris. qin & multa iniqè agimus, dum ad ista contendimus: at si ea sola, qæ arbitrii sunt nostri, bona malaqe censuerimus, nulla jam supererit amplius cavssa, aut Deum incusandi, aut inimicitias adversùs hominem qenqam gerendi.

§ 42. Ad unum eundémqe effectum operâ conferunt universi suam, alii scientes

ac

[a] L. 3 § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[b] L. 2 § 14. l. 11. § 1.
[c] Inf. § 46. l. 9. § 35.
[d] L. 4. § 40. 45. l. 7. § 9.
* κίν. Xyl. σύνησιν f. l. 4. § 34.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 4. § 23. 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[g] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[h] L. 10. § 36.
[i] L. 7. § 22, 31.
[k] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[l] Sup. 16. l. 5. § 16.
[m] L. 3. § 3. 4, 5, 6. 16.
[n] L. 2 § 6. Sup. § 15.
[o] L. 9. § 1. 26.
[p] Sup. § 16. l. 9. § 2. l. 12. § 31.
[q] L. 4. § 37.
[r] L. 3 § 6, 7.
* κρινῶμεν.
[s] L. 10. § 1.
[t] L. 4. § 40.

ac intelligentes, alii effectionis inſcii. qo modo dormientes qoq; Heraclitus, opinor, operarios eſſe dixit, & ad ea qæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qi qiritatur, & qi in adverſum nititur, & qi ea qæ fiunt, tollere conatur. nam & ſic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, qorum in numerum te referas. ſiqidem rector ille univerſi omnino te probè utetur, téqe in operariorum operáſq; mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejuſmodi ſis, qalis in fabula vilis & ridiculus verſus ille, cujus meminit Chryſippus.

§ 43. Numqid Sol pluviæ munus ambit, avt telluris Æſculapius? qid ſidera ipſa, nonne diverſa qamvis ſint, ad unum tamen idémq; efficiendum operas mutuas conferunt?

§ 44. Siqid de me eíſq; qæ mihi ſunt obventura Dii conſuluerint, omnino bene conſuluerunt. etenim conſilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut avtem malè mihi facerent, ecqid eos impelleret? ecqid enim vel illis ipſis, vel univerſo, cujus præcipuè curam gerunt, indè accederet? qod ſi de me ſpeciatim nihil conſuluerint, at de rebus univerſi ſaltem omnino conſuluerunt; qib⁹ & mea cum conſecutione neceſſaria cohæreāt, amplecti hæc debeo eíſq; acquieſcere. ſin de nulla prorſus re conſilia ineunt, qod tamen impium eſt credere, qorſum tunc immolemus, ſupplicemus, juremus, alia faciamus, qæ facimus ſinguli, tanqam ſi Deos præſentes & converſantes nobiſcum habeamus: at ſi de nulla re, inqam, noſtra conſilia ineunt; qidni egomet mihi conſulam? mihi avtem deliberatiq competit, de eo qod conducat mihi. conducit verò unicuiqe, qod eſt conſtitutioni & naturæ ipſius conſentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis eſt: civitas & patria, qâ Antoninus, Roma; qâ homo, mundus. hiſce civitatibus qæ utilia, & mihi ſunt bona.

καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δ' ἀναπράκτοις *. ὥσπερ καὶ τοὺ καθεύδοντας, δίμαι, ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας εἶναι λέγει, καὶ συνεργοὺς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος, ἄλλο πρὸς συνεργεῖ. [a] ὁ μὲν πλείοσιν ἐπιπολάζων, καὶ [b] ὁ μεμφόμενος, καὶ ὁ ἀντικαίνειν πειρώμενος, καὶ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. καὶ γὰρ [c] τοιούτου ἐχρῆιζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν ὅτῳ σύνεσι εἰς τίνας ἑαυτὸν κατατάσσεις· ἐκεῖνος μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται [d] ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, καὶ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι [e] τῶν συνεργῶν καὶ συνεργητικῶν. ἀλλὰ σὺ μὴ τοιοῦτο μέρος γίνῃ, οἷον ἡ ἐντελὴς καὶ γλαφυρὸν εἴχον ἐν τῷ δράματι, ἓ χρύσιππος μέμνηται.

* ἐγείρεσθαι f.

[a] L. 7. § 56.
[b] L. 8. § 35. l. 10. § 28.
[c] L. 9. § 42.
[d] Sup. § 1. 5.
[e] Sup. § 14. l. 7. § 19.

§ 43. [f] Μήτι ὁ ἥλιος τὰ τῆς ὑετοῦ ἀξιοῖ ποιεῖν, μήτι ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; τί δὲ τὴν ἄστρων ἕκαστον, ἀγαθὸν διάφορα μέν, συνεργὰ δὲ πρὸς τὰ αὐτά;

[f] L. 4. § 27.

§ 44. [h] Εἰ μὲν δὼν ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμοὶ συμβῆναι ἐφειλόντων οἱ θεοί, καλῶς ἐβουλεύσαντο· [i] ἄβουλον γὰρ θεὸν οὐδὲ ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον· [k] κακοποιῆσαι δέ με διὰ τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ἃ μάλιστα προνοοῦνται, ὠφελίσαι; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, πρέπει γε τῷ κοινῶν πάντως ἐβουλεύσαντο, οἷς [l] κατ' ἐπακολούθησιν καὶ ταῦτα συμβαίνοντα, [m] ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύονται, πεπεῖσθαι μὴ χρὴ ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἃ ἅπασι ἕπεσθαι ὡς πρὸς παρόντας καὶ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πράττομεν. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς [n] καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, ἐμοὶ μὲν ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔστι συμφέρον περὶ [o] τοῦ συμφέροντος. [p] ἑκάστῳ, τὰ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ καταστάσει καὶ φύσιν. ἡ δὲ ἐμὴ φύσις λογικὴ καὶ πολιτική· [q] πόλις καὶ [r] πατρίς, ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ, Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. [s] τὰ δὲ πόλεσιν ὧν ταύταις ὠφέλιμα, μόνα ἐστί μοι ἀγαθά.

[h] L. 3. § 4. l. 7. § 41. l. 9. § 28.
[i] L. 2. § 11.
[k] Sup. § 4
[l] L. 5. § 8.
[m] L. 3. § 16.
[n] L. 9. § 28.
[o] Sup. § 16. 40.
[p] L. 2. § 16. l. 3. § 11.
[q] L. 12. § 1.
[r] L. 2. § 5.
[s] L. 4. § 23. l. 5. § 22.

§ 45.

[a] L. 5. § 8.

§ 45. [a] Ὅσα ὠφέλιμα συμβαίνει, πᾶσα τῷ ὅλῳ συμφέρει· ἥκει τοῦτο· ἀλλ' ἔτι ἐπὶ ἐκεῖνο, ὡς ἐπέπαν ὄψει περιφυλάξας, ὅσα ἀνθρώπῳ * ἢ ἐπιτήδεια ἀνθρώποις. [b] κοινότερον ἡ νῦν τὸ συμφέρον ὅτι τῶν μέσων λαμβανόμενον.

* χ' f.

[b] L. 2. § 9.

§ 46. [a] Ὅπερ θεωρεῖσθαί σοι τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χαρίεις, ὡς [c] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα, καὶ τὸ ὁμοειδὲς, θεωρεῖσθαι πάνυ δύσκολον ποιοῦσι· οὕτω καὶ ἐπὶ ὅλῃ τῇ βίᾳ πάσχειν. [d] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι τίνος ἔσται;

[a] "Ωσπερ Lug. "Οπερ Xyl.

[c] L. 2. § 14. Sup. 37.

[d] L. 7. § 1. l. 9. § 28.

§ 47. Ἔννοει συνεχῶς [e] παντοίους ἀνθρώπους, καὶ παντοίων μὲν ἐπιτηδευμάτων, πολυδαπῶν δὲ ἐθνῶν, τεθνεῶτας. ὥστε καταῦθα τέλος μέχρι Φιλιστίωνος, καὶ Φοίβε, καὶ Ὀριγανίωνος. μέτιθι νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. ἐκεῖ δὲ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲν δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι δὲ [f] σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσοῦτοι δὲ ἥρωες παρότερον· τοσοῦτοι δὲ ὕστερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ἐπὶ τούτοις δὲ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, παυοῦργοι, [g] αὐθάδεις, αὐτῆς τῆς ὀλιγοχρονιότητος καὶ ἐφημέρου τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλεύασαι, οἷος Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. δεῖ πάντων τούτων ἔννοιαν, ὅτι [h] πάλαι κεῖνται. τί γὰρ τοῦτο [i] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [k] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [l] ἓν ζῆλε πολλοῦ ἄξιον, τὸ [m] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [n] εὐμενῆ τοῖς ψεύσταις καὶ ἀδίκοις διαζῆν.

[e] L. 3. § 3. l. 4. § 48.

[f] L. 7. § 19.

[g] L. 10. § 9.

[h] Inf. § 56.

[i] L. 7. § 23.

[k] L. 4. § 33.

[l] L. 2. § 17. l. 4. § 33.

[m] L. 3. § 16.

[n] L. 3. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.

§ 48. Ὅταν εὐφραίνῃ σεαυτὸν σιλῆς, [o] ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν συμζώντων. οἷον, τοῦ μὲν, τὸ δραστήριον· τοῦ δὲ [p] τὸ αἰδήμον· τοῦ δὲ τὸ [q] ἀντιπαίδολον· ἄλλου δὲ ἄλλο τι. ἔνδεν γὰρ ὕπως ἐνφρόνει, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφανόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς οἷόν τε συμπίπτοντα, δὲ καὶ [r] πρόχειρα αὐτὰ ἐκτέον.

[o] Inf. § 56.

[p] L. 1. § 2.

[q] L. 1. § 3. 14.

[r] L. 3. § 13.

§ 45. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, quicquid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

§ 46. Quemadmodum afficere te solent ea quæ in theatro locisq; ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. quousq; igitur?

§ 47. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniumq; tam studiorum, quàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usq; ad Philistionem, Phœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, quò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroes prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Evdoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in dieculam durantis subsannatores, qualis Menippus, illiusque similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecquid indè illis mali? ecquid & illis, quorum nè nomina quidem supersunt? unicum ergò istic est, quod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiamq; colens ipse, cum mendacibus injustisq; benevolè degas.

§ 48. Oblectare te siquando libuerit, virtutes eorum, qi tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliquam. nihil enim animum oblectat magis, quàm virtutum imagines in moribus eorum qi unà degunt nobiscum exerentes se, & quàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes. in promptu itaq; esto tibi istiusmodi.

§ 49.

§ 49. Nunqid qòd tot pondo, non avtem trecentorum ſis, ægrè fers? nec itaqe, qòd tot annos, non avtem plures, victurus ſis, ægrè feras. Sicut enim ſtaturæ, ſic & temporis, qantum aſſignatum eſt tibi, tanto contentus ſis oportet.

§ 50. Aliis qæ juſta ſunt, perſvadere annitamur. Sed invitis etiam facito, qod juſtitiæ ratio exegerit. qòd ſiqis vi adhibitâ obſtiterit tibi, tu ad æqanimitatem & tranqillitatem te transfer, eóq; qod obſtat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, qòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, qod fieri non poteſt. qid ergò? conatum iſtiuſmodi. hunc avtem aſſeqeris, etiamſi ea qæ conatus fueras, non fiant.

§ 51. In actione aliena ambitioſus bonum ſuum ſitum opinatur: in paſſione ſua voluptuarius: in actione ſua vir prudens.

§ 52. Licèt de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neqe enim habent in ſe res ipſæ vim ullam judicia noſtra eliciendi.

§ 53 Aſſveſce eis qæ ab alio dicuntur animum ſedulò adhibere, & qantum poteris dicentis animo penitus intereſſe.

§ 54. Qod examini non conducit, nec api conducit.

§ 55. Si gubernatori nautæ, medico ægrotinaledicerent, ecqem alium avſcultarent? avt qo modo exeqerentur illi, qod navigantibus ſalutem pareret, ægrotantibus ſanitatem?

§ 56. Qàm multi eorum, qibuſcum in mundum intraveram, ex eodem jam exceſſerunt?

§ 57. Avrigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morſis, aqa formidabilis: contrà pueris pila pulcrum qid: qare igitur cuiqam ſuecenſes? an minùs

§ 49 Μὴ δυσχεράινες, ὅτι * τοσῶν δὲ πίνων λιτρῶν εἶ, καὶ ὁ τριακοσίων; ὅτω δὲ καὶ ὅπ μέχρι * τοσῶν ἢ ὀλίγ᾽ ἔτη βιωτέον σοι, καὶ ὁ μέχρι πλείονος. ᵃ ὥσπερ γὰρ τῆς ὑσίας, ὅτον ἀφωρεσταί σοι τέρμεις, ὅτως καὶ ᵇ ὁπὶ τῦ χρόνυ.

§ 50. ᶜ Πειρᾶμαι πείθειν αὐτύς. ᵈ ἀναγκῆ δὲ καὶ ἔπ ἀκόντων, ὅταν τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγος ἔτως ἄγῃ. ἐὰν μέν τοι βίᾳ τις ἀναχαίτιζῃ ἐνίοτε, ᵉ μετάβαινε ὀπὶ τὸ εὐάρεστον καὶ ἄλυπον, καὶ συγχωρῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τὴν κωλύσαν· καὶ μέμνησο ὅτι ᶠ μετ᾽ ὑπεξαιρέσεως ὁρμᾶς, * ὅτι καὶ ἔπ ἀδυνάτων ἐκ * ὀρέγε. τίνος ἦν; τῆς * τοίας δὲ τινος ὁρμῆς. τότε δὲ τυγχάνεις, * ἐφ᾽ ὅις ἀναχωρήσω *, ταῦτα * γίνεται.

§ 51. ʰ Ὁ μὲν φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ δὲ φιλήδονος, ⁱ ἰδίαν πεῖσιν ᵏ ὁ δὲ νῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν.

§ 52. ˡ Ἔξεστι τοίνυν τότε μηδὲν ὑπολαμβάνειν, καὶ μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ· ᵐ αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα οὐκ ἔχει φύσιν ποιητικὴν περὶ ἡμετέρων κρίσεων.

§ 53. ⁿ Ἔθιτον σεαυτὸν πρὸς * τὸ ὑφ᾽ ἑτέρυ λεγομένῳ * γίνεσθαι ᵒ ἀπαρενδυμήτως, καὶ ὡς δίον τε ἐν τῇ ψυχῇ τῦ λέγοντος γίνε.

§ 54. ᵖ Τὸ τῷ σμήνει μὴ συμφέρον, οὐδὲ τῇ μελίσσῃ συμφέρει.

§ 55. Εἰ κυβερνῶν * οἱ ναύτῃ, ἢ ἰατρεύον * οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τίνι ἂν προσέἰχον; ἢ πῶς αὐτὸς ἐνεργοίη, τὸ τοῖς ἁμπλάκυσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς σωφρονουμένοις ὑγιεινόν;

§ 56. ᑫ Πόσοι μεθ᾽ ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπολελύθασιν;

§ 57. Ἰλαρὸν τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· καὶ λυσσώντων τὸ ὕδωρ φοβερόν· καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον κηλόν. ʳ τί δὲ ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι

§ 49 * τοσῶνδε πηχῶν

* τοσῶνδε

ᵃ L. 8. § 7.

ᵇ L. 2. § 4.

ᶜ L. 3. § 11.

ᵈ L. 11. § 9.

ᵉ L. 4. § 1. l. 7. § 58.

ᶠ L. 5. § 20. * καὶ ὅπ

ᵍ L. 5. § 17. * ὠρέγε * παρὰ δὲ τινος * [εἰ] ἐφ᾽ Xyl. [κἂν] ἐφ᾽ f. * -θης f. * [μὴ] γ. vel. -τ᾽ [ὔ] γ.

ʰ L. 2. § 7.

ⁱ L. 3. § 6. l. 10. § 32.

ᵏ L. 5. § 15. 34, 35. l. 9. § 16.

ˡ L. 5. § 2. l. 7. § 2. 14.

ᵐ L. 5. § 19.

ⁿ L. 7. § 4. 30. * πρὸ vel -ἀμφίον

ᵒ L. 10. § 8.

ᵖ L. 5. § 22.

* -νῶντι Cant. * οἳ Cant.

ᑫ L. 4. § 3: Inf. § 59.

ʳ Sup. 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

ἰχθύων τὸ διαλλάττον, ἢ τὸ χολὸν τῷ ἰκτεριῶντι, καὶ ὁ ἰὸς τῷ λυσσῶντι.

[a] L. 2. § 9.
[b] L. 5. § 8.

§ 58. [a] Κατὰ δὲ λόγον τῆς ἴδιας φύσεως, βιῶν σε οὐδεὶς κωλύσει, [b] οὐδὲ κατὰ λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, οὐδέν σοι συμβήσεται.

[c] L. 4. § 3. l. 7. § 62. l. 9. § 27.
[d] L. 10. § 19.
[e] L. 2. § 12. l. 3. § 10.
[f] Sup. § 56.

§ 59. [c] Ὅσοι εἰσὶν, οἷς ἀλγεῖν ἀρέσκει, καὶ [d] ἃ ὅτε ἐπιτυγχάνεται, καὶ ἀφ' ὧν ἐπιτηδεύσεων· ὡς [e] πυκάζειν ἑαυτὸν αἰεὶ πάντα κομψεύεσθαι, καὶ [f] τὸν ἑταῖρον οὐδὲν λυπεῖν ὅλως.

posse putas mentis errorem, quàm apud arguatum bilem, apud lymphaticum virus?

§ 58. Quo minùs secundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coegerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

§ 59. Perpende tecum, quales sint quibus placere cupis, & quarum rerum potiundi cavsså id velis, quibúsque officiis ista demerearis. item quàm citò ævum omnia condet, quóque etiam res jam condiderit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'

LIBER VII.

[a] Inf. § 58.

[b] L. 2. § 14. l. 6. § 17. 46.
[c] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[d] L. 8. § 8.
[e] L. 6. § 37.
[*] συνήθη καὶ.
[f] L. 5. § 11. Inf. § 23. l. 12. § 24.
[g] L. 8. § 1.
[*] ἐς f.
[h] L. 6. § 52.
[i] L. 5. § 19.
[k] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 6. § 31.
[n] L. 12. § 29.
[o] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[p] L. 4. § 3.
[q] L. 3. § 33.
[*] μιτύας,
[r] L. 11. § 22.
[s] L. 2. § 2.
[t] L. 4. § 25.
[u] L. 8. § 5. 43.

Τί ὄν ἐστι κακία; τοῦτ' ὅπερ, ἃ ὁ πολλάκις εἶδες· καὶ ἐπὶ παντὸς ἧ τῶν συμβαινόντων προσέχειν ἔχῃ, ὅπου τοῦτο ὄντα ὁ πολλάκις εἶδες. [b] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αἰῶνα ἐρεύσῃς, [c] ὧν μεσαὶ αἱ ἱστορίαι καὶ παλαιαὶ, καὶ μέσαι, καὶ ἐσόμενοι· ὧν νῦν μεσαὶ αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι· [d] ἐλθὸν χθὲς· [e] πάντα [*] καὶ συνήθη [f] ὀλιγοχρόνια.

§ 2. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύναται κεκρατῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλοι αὐτῶν φαντασίαι ἀφεδῶσιν; [g] ὡς διηνεκῶς ἀναζωπυρῶν ἐπί σοί ἐστι, [h] δύναμαι, φησὶ τοῦτο ὃ δεῖ ἰσχυρὰν εἶναι. εἰ δύναμαι, τί παρέχομαι; [i] τί ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας εἶδον ὅλως πρὸς σὲ ἐμὲ διανοεῖσθαι; τοῦτο πάθε, καὶ [*] ὀρθὸς εἶ. [l] ἀναπιῶναί σοι ἔξεστιν· [m] ἴδε πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἐώρας [n] ἐν τούτῳ καὶ τὸ ἀναπιῶναι.

[o] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[p] L. 4. § 3.
[q] L. 3. § 33.
[*] μιτύας,
[r] L. 11. § 22.
[s] L. 2. § 2.
[t] L. 4. § 25.
[u] L. 8. § 5. 43.

§ 3. [o] Πομπῆς κινοσπουδίαν, ὀπὴ σκήνης δράματα, πώμια, ἀγέλαι, [p] διαδορατισμοὶ, [q] κυνιδίοις ὀστέον ἐρριμμένον, ἁμίον εἰς τὰς τῶν ἰχθύων διξαμενὰς [*]; μυρμήκων παλαιπωρίαι, καὶ ἀνθρωποφοβίαι, [r] μυιδίων ἐπτοημένων δρομαὶ, [s] σκιλλάεια νεκροπαννύχιδια. χρὴ οὖν ἐν τούτοις [t] εὐμενῆ μὲ καὶ μὴ φρυαττόμενον εἶναι. πεφιλωδῶν

Quid est vitiositas? hoc, quod sæpe vidisti. in omni casu occurrat idem, hoc est quod sæpe vidi. omnino sursum deorsum eadem deprehendes, quibus refertæ sunt historiæ priscæ, mediæ, præsentes; quibus civitates atq; familiæ scatent. nihil est novi. conversata & caduca sunt omnia.

§ 2. Dogmata in te aboleri quo modo poterunt, nisi cogitationes his congruæ extinguantur? quas resuscitare tibi, quoties libuerit, licet. possum de re ista, quod oportet, opinari. Si possum, quid perturbatur mihi animus? nihil quicquam ad mentem faciunt, quæ extra mentem sunt sita. hoc modo sis affectus, & rectus consistis. reviviscere tibi licet. res ipsas intuere prout prius vidisti. hoc est enim reviviscere.

§ 3. Pompæ studium inane, fabulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum osticulum, offula in piscinam immissa, formicarum erumnæ & bajulationes, musculorum perterritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmque constitere par est, non autem insolescere: intelligere

ligere nihilominus, tanti quanque esse, quanti illud est in quo studium posuerit.

§ 4. In sermone, eis quæ dicuntur; in conatu omni, eis quæ fiunt animum advertere oportet: & in altero quidem, quid designetur; in altero verò, quorsum referatur, considerandum.

§ 5. Sufficítne ad istud mens mea, necne? si sufficit, eâ tanquam instrumento ab universi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor, si non sufficit, aut opus illi concedo, qi me meliùs id efficere potest, nisi aliter ad officium meum pertinuerit; vel quod possum facio, eo adsciro qi mentis meæ operâ usus id possit, quod ad societatem humanam est hoc ipso tempore tempestivum ac utile. quicquid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas est, quod est societati utile & congruum.

§ 6. Quàm multi qi celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc sunt traditi? quàm multi etiam eorum, qi istos celebraverant, jam olim penitus aboliti sunt?

§ 7. Avxilii nè te pudeat. hoc est enim tibi propositum, ut quod est muneris tui facias, quomodo militi in dimicatione murali. quid ergo, si ad propugnaculum ascendere solus, qia clavdus es, neqeas, ab altero verò adjutus possis?

§ 8. De futuris solicitus nè sis. accedes enim ad ea, si ità necesse fuerit, ratione instructus eâdem, quâ nunc ad præsentia uteris.

§ 9. Omnia sunt sibi invicem implexa, & vinculo qodam sacro sibi invicem sic devincta, ut nihil alterum ab altero sit alienum. coordinantur enim simul, eandémq; mundum cohonestant. etenim & mundus unus, & Deus unus est in omnibus, & materia una, & lex una; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una: siquidem

μὲν τι, ὅτι [a] τοσοῦτος ἄξιος ἀνθρώπου ἐστὶ, ὅσου ἄξιά ἐστι τὰ περὶ ἃ σπουδάζει. [a] L. 5. § 16.

§ 4. [b] Ἐπὶ πᾶσι χρὴ λέγειν παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις, καὶ κατὰ ἑκάστην ἐμβολὴν μεταβάσεως. καὶ [*] ἔστι μὲν τὰ ἐπὶ μέρους, σαφῶς ὁρᾶν, [c] ἐπὶ τίνα σκοπὸν ἡ ἀναφορά. ἐπὶ δὲ ὅλου, ἐπιζητεῖσθαι, τί τὸ συμφέρον. [b] Inf. § 30. l. 6. § 53. [*] Vide Not. [c] L. 2. § 16.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο, ἢ οὔ; ἐὰν μὲν ἐξαρκῶ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ἐργάνῳ παρὰ τῆς ὅλων φύσεως δοθέντι. εἰ δὲ μὴ ἐξαρκῶ, ἢτοι ἀφίστημι τοῦ ἔργου τὸν δυναμένῳ κρεῖττον ἐπιτελέσαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ κωλύῃ· ἢ ποιῶ ὡς δύναμαι; [d] συνεπιλαμβάνων τὸν δυναμένῳ κατ' ἐπίκαιρον δὲ ἐμοῦ ἡγεμονικῷ ποιῶ. [e] τὰ εἰς τὸν κοινωνίαν ἡμῶν καθήκοντα καὶ χρήσιμα. [f] ὅ,τι γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ σὺν ἄλλῳ ποιῶ, ὧδε μόνον χρὴ σκοπεῖσθαι, εἰς τὰ κοινῇ χρήσιμον καὶ εὐάρεστον. [d] Inf. § 7. [e] Inf. 54, 55. [f] L. 8. § 24. § 23.

§ 6. [h] Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι γεγόνασιν, ἤδη λήθῃ παραδίδονται; ὅσοι δὲ τούτων ὑμνήτορες, αὐτίκα ἐσμολύνῃ; [h] L. 3. § 3. 10.

§ 7. [i] Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· ἐφ' ᾧ κεῖται γάρ σοι ἔργῳ [k] τὰ ἐπιβάλλοντα, ὡς φασιάντῃ ἐν τειχομαχίᾳ· τί οὖν ἐὰν σὺ μὲν χαλαίσας καὶ τὴν ἐπάλξιν ἀναβῆναι μόνος μὴ δύνῃ, σοὶ δ' ἄλλῳ συναίρων ἢ τοῦτο; [i] Sup. § 5. l. 10. § 12. [k] L. 10. § 25.

§ 8. [l] Τὰ μέλλοντα μὴ παρασύρου. [m] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, ἐὰν δέῃ, φέρων ἅπερ νῦν λέγω, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρῇ. [l] L. 8. § 36. l. 12. § 1. 3. [m] Inf. § 46. [n] L. 11. § 9.

§ 9. [o] Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται. καὶ ἡ σύνδεσις ἱερά, καὶ οὐδὲν [p] ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ· [q] συγκατατέτακται γάρ, καὶ [r] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [s] κόσμος τε γὰρ εἷς ἐξ ἁπάντων, καὶ θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ οὐσία μία, καὶ [t] νόμος εἷς, [u] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ [x] ἀλήθεια μία. εἴγε [o] L. 6. § 38. [p] L. 9. § 1. [q] L. 5. § 8. [r] L. 4. § 23. Inf. § 48. [s] L. 4. § 40. [t] L. 2. § 16. [u] L. 4. § 4. [x] L. 9. § 1.

καὶ πλειότης μία ἐξ ὁμογενῶν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου μετεχόντων ζώων.

a L. 2. § 12. Inf. § 19.
§ 10. a Πᾶν τὸ ἔνυλον, εἰς ἀφανίζεται ταχέως τῇ ἐξ ὅλων οὐσίᾳ· καὶ πᾶν αἴτιον, b εἰς ἓν τῶν ὅλων λόγον ταχέως ἀναλαμβάνεται· καὶ c παντὸς μνήμη ταχέως ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

b L. 4. § 14.
c Stip. § 5.

§ 11. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις d κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ κατὰ λόγον.

d L. 1. § 9. l. 9. § 9.

§ 12. e Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος.

e L. 3. § 5. Sup. § 2.

§ 13. f Οἷόν ἐστιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ὁ λόγος f ἐν διεζωσι τὰ λογικὰ, ἅπερ μίαν πνὰ συνεργίαν κατεσκευάσμενα. μᾶλλον δὲ σοι ἡ τούτου νόησις φανεῖται, ἐὰν πολλάκις ἑαυτὸν συλλάβῃς, ὅτι g μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συνεστῶτος. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ῥῶ στοιχείου μέρος ἐστὶ) ἑαυτὸν λέγῃς, ὅπως ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· ὅπως σε καταλαμβάνῃ * k συμφέρειν τὸ συνεργεῖν· ὅπ ὡς πρέπον αὐτὸ φίλον ποιεῖς, ὅπως ὡς l αὐτὸν ἓν ποιῶν.

f L. 9. § 9.
g L. 2. § 1.
h L. 8. § 7. k 10. § 6.
i L. 2. § 3, 4.
* -λικῶς L. 9 § 42
k L. 8. § 26.
l Inf. § 74. l. 11. § 4.

§ 14. m Ὁ θέλει, ἔξωθεν προσπιπτέτω τοῖς παθητοῖς αὐτοῦ μέρεσι τοῖς * προσπιφώσκουσι τοιούτοις συναμέτοις. n ἐκεῖνα γὰρ, ἐὰν διαλύσῃ, μεμψεται τὰ παθόντα. o ἐγὼ δὲ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅτι κακὸν τὸ συμβεβηκὸς, ὅπως βλαμμαι. p ἔξεστι δέ μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

* προσπίπτει. Lug. An.
m Inf § 16. 33. l. 8. § 28.
n L. 4 § 7. l. 6. § 8.
o L. 6. § 52.
p L. 4. § 18, 19. l. 6. § 2. 22. l. 12. § 1.

§ 15. q Ὅτι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ταχὺ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ r ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, * ὅ, τι ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι), καὶ τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

q L. 8. § 5.
r L. 4. § 20.
* ὅτι ἂν τις π.
s L. 5. § 19. l. 8. § 29. 40.
* -λικὸς
* -εἶς
* [ἡ λυπεῖ;] εἰς ἑπ. [ἢ κτεῖ;] Boot. [ἢ ἀγει] εἰς ἀθυμίαν Salm.

§ 16. s Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ ἐκ ἐποχλεῖ *. οὗ, λέγω, ἐ φοβεῖ * ἑαυτὸ * εἰς ὀλιθυμίαν. εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβῆται ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑπολήψεται t ἐ πρέψει εἰς τοιαύτας ἕξεις. u τὸ σωμάτιον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

t L. 5 § 26.
* Inf § 33. l. 8. § 28.

& perfectio una animantium sibi invicem congenerū, ejusdémq; rationis participum.

§ 10. Materiale omne, in universi substantiam quàm celerrimè evanescit: causale omne, in universi rationem non minùs citò reforbetur; memoria denique rei cujusq; pari celeritate in ævo quasi defossæ sepelitur.

§ 11. Animali ratione prædito eadem actio est, & secundùm naturam, & secundùm rationem.

§ 12. Avt rectus, avt erectus sis.

§ 13. Qomodo se habent in continuis corporis membra, eodem se habent in dissitis quæ ratione sunt prodita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata sunt utraqe. consideratio hæc animum tuum magis attinget, si te frequenter sic alloeutus fueris, Membrum sum ego compagis isti, qæ ex ratione præditis componitur. sin partē duntaxat esse te dixeris, homines ex animo nondum diligis, hoc ipsum benefacere per se nondū oblectat te: adhuc tanqam qod fieri deceat tantùm facis, nondū perinde acsi tibi ipsi benefacias.

§ 14. Qicqid voluerit, eis extrinsecùs accidat, qæ casibus istiusmodi affici possunt. ipsa enim, qæ affecta sunt, conqerantur, si velint. ipse nisi malum censuero id qod contingit, nondum sum læsus. in me avtem situm est, nihil tale opinari.

§ 15 Qicqid vel fecerit vel dixerit qisqam, probum esse me oportet. havd aliter, qàm si avrum avt smaragdus avt purpura ità jugiter diceret, Qicqid fecerit dixeritve qisqam, smaragdum esse me oportet, nitoremqe meum retinere.

§ 16. Mens an non ipsa perturbat se? verbi gratiâ, an non ipsa in formidinem, in mœstitiam impellit se? alius qis si terrefacere eam avt contristari poiit, faciat. in ipsius voluntate situm est, ut nè ad motus istiusmodi opinando se commoveat. corpusculum nè qid patiatur, sibi

curæ

curæ habeat, si possit; & qando patietur qicqam, conqeratur. animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil horum patietur, nisi si eam ipse in judicium istiusmodi demiseris. nullius rei alterius per se indiga est mens, nisi ipsa sibi indigentiam creaverit. eadémqe ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit avt impediverit.

§ 17. Felicitas est bonus genius, sive mens bona. qid igitur facis hic, ô phantasia? facesse hinc, per deos, uti accessisti: nihil enim opus te habeo. more antiqo accessisti. nec succenseo tibi tamen. facesse tantùm.

§ 18. Cur mutationem qis metuat? ecqid enim fieri potest absqe mutatione? ecqid avtem avt gratius avt familiarius universi naturæ? ipse num balneo uti poteris, ni ligna mutationem subeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunqid aliud utile qicqam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile qiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minùs necessarium?

§. 19. Per mundi substantiam, tanqam per torrentem, corpora transeunt universa, ipsa universo, prout membra sibi invicem nostra, coalita & eidem cooperantia. qot Chrysippos, qot Socrates, qot Epictetos jam dudum absorpsit ævum istud? idem tibi de qovis tum homine, tum re succurrat.

§ 20. Hoc unum me solicitum habet, neqid ipse faciam, qod hominis conditio vel minùs velit, vel secus velit, vel nunc nolit.

§ 21. Instat tempus, qo tu omnium oblitus eris; instat, & qo omnes tui.

§ 22. Hominis est, etiam eos qi offendunt diligere. hoc fiet, si tunà succurrat tibi, esse illos cognatos, tum inscios [illegible] adhæc, paulo post

μεμνῆσθαι, οἱ δύνασαι, καὶ λέγεται, ὅτι πάσχει· τὸ δὲ ψυχάριον, τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον, τὸ περὶ τούτων ὅλως σκοπούμενον, ἀδὲν μὲ πάθῃ. * ἃ γὰρ ἔχεις * αὐτὸ οὐκ χρῖσον σεαυτῷ. [a] ἀνεσσδήτως ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ ἡγεμονικὸν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἐνδειαν ποιῇ. κ]ὶ σεαυτὸ δὲ καὶ ἀτάραχον, καὶ [b] ἀνεμπόδιστον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ παρέχῃ καὶ ἐμποδίζῃ.

§ 17. [c] Εὐδαιμονία ἔσῃ, [d] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὴ *. τί δὲ φαντασία, [e] ὦ φαντασία; ἀπόρχυ, * τοῦ θεός σοι, ὡς ἦλθες· ἃ γὰρ χρήζω σε. ἐπῆλυδας δὲ καὶ τὸ ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ἀγανακτῶ σοι· μόνον ἄπιθι.

§ 18. Φοβεῖταί τις μεταβολήν; [f] τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; [g] τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ σῇ ὅλων φύσει; σὺ δὲ αὐτὸς λέσασθαι δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τραφῆναι δὲ δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδέσματα μεταβάλῃ; ἄλλο δὲ τί σῇ χρησίμων δύνασαι συντελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; οὐκ ὁρᾷς οὖν, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὁμοίον ἐστὶ, καὶ ὁμοίως [h] ἀναγκαῖον τῇ σῇ ὅλων φύσει;

§ 19. [i] Διὰ τῆς ὅλων οὐσίας, ὡσεὶ διὰ χειμάρρου διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα, [k] τῇ ὅλῳ συμφυῆ καὶ συνεργὰ, ὡς [l] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [m] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτης, πόσους Ἐπικτήτους κατέπεσεν; τὸ δ' αὐτὸ καὶ [n] σοὶ πρὸς ὁπουδήποτε σαι ἀνθρώπῳ τε καὶ πράγματι θεραπεύσῃ.

§ 20. [o] Ἐμὲ ἓν μόνον πειράσῃ, μήτε αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀνθρώπων οὐ θέλει, ἢ ὡς οὐ θέλει, ἢ [p] ὃ νῦν οὐ θέλει.

§ 21. [q] Ἐγγὺς μὲν ἡ σὴ πρὸς πάντων λήθη. ἐγγὺς δὲ καὶ ἡ πάντων πρὸς σὲ λήθη.

§ 22. [r] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐὰν συμπαρεστήσῃ σοι, ὅτι καὶ [s] συγγενεῖς, καὶ [t] δι' ἄγνοιαν, καὶ [u] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι, καὶ ὡς [x] μεθ' ὁπόσον

* εἰ οὐκ ἄξεις, vel παρέξεις, αὐτὸ Salm.
* αὐτῷ Xyl.
[a] L. 3. § 5. l. 11. § 1.
[b] L. 5. § 20.
[c] L. 5. § 36.
[d] L. 10. § 13.
* -δὸν [ὑπομνηματικόν.]
[e] Inf. § 29.
* [ὦ φαν]τ. θ. σὺ Lug. An.
[f] L. 4. § 3. 40. Inf. § 25. l. 8. § 6. l. 9. § 19.
[g] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[h] L. 2. § 3.
[i] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. & l. 9. § 29.
[k] L. 6. § 41.
[l] L. 2. § 1. Sup. § 13.
[m] L. 4. § 48.
[n] L. 4. § 50.
[o] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1.
[p] Sup. § 2. l. 4. § 23. l. 5. § 25.
[q] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.
[r] Inf. § 26. l. 8. § 8. 26. l. 9. § 27.
[s] L. 2. § 1. l. 3. 4 11.
[t] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[u] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3.

γων ἀμφοτέρων πεπαύσεται, καὶ σοὶ πάντων, ὧν [a] οὐκ ἄλλοθί σε [b] ἡ γὴ τὰ ἡμαρτανόμενα σε χρῆσθαι ἐποίησεν, ἢ ἀφεῖναι δύ.

[a] L. 2. § 1.
[b] L. 9. § 38.

§ 23. [c] Ἡ περὶ ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὅλης ἰδίας, [d] ὡς κηροῦ, νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασεν συγχέασα ἡ τοῦτο, εἶτα δένδρον φύσαν συμχήσατο τῇ ὕλῃ ἐκείνῃ, εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλό τι· [e] ἕκαστον ἡ τούτων σφὸς ὀλίγιον ὑπέστη. [f] δεινὸν ἡ ἦν τὸ διαλυθῆναι τοῖς κεκριμένοις· ὥσπερ ἦν τὸ συμπαγῆναι.

[c] Sup. § 18. Inf. § 25. L. 4. § 36.
[d] L. 6. § 1.
[e] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[f] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.

§ 24. [g] Τὸ ὀπίσω τῷ σφοδρὸν λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν [h] πολλάκις [*] ἐναποθνήσκειν ἢ σφάγμα, [*] ἢ τὸ τελευταῖον ἀποβάλῃ, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι· ἑαυτῇ γὰρ τούτῳ περιπολλοῦν ποιεῖ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις τῇ [*] ἀμβλύνεσθαι ἐκδοῦναι, [i] πῶς ἔτι τοῦ ζῆν αἴτια;

[g] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60. 65.
[h] L. 11. § 18.
[*] γίγνηται ἐναποθνήσκειν, ἢ τὸ ἐφ' ἑαυτῷ Boot.
[*] εἰ Mer.
[*] -τῇ [μὴ] ἀ- Mer.
[i] L. 9. § 2. l. 10. § 8.

§ 25. [k] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ποιήσει, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνου οὐσίας, ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

[k] Sup. § 23.

§ 26. Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σέ, εὐθὺς σκόπει [m] τί καλὸν ἢ κακὸν ἐνενόησεν ἐπὶ τοιούτῳ ἁμαρτήματι. τοῦτο γὰρ εὑρὼν, [n] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [o] οὔτε θαυμάσεις, [p] οὔτε ὀργισθήσῃ. [q] οἷος γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀγαθὸν ἢ τοιοῦτον ἐπιλαμβάνῃς, ἢ ἄλλο ὁμοειδές. [r] δεῖ δὲ καὶ συγγνώσεως. [s] εἰ δὲ μηκέτι τοιαῦτα ἐπιλαμβάνεις τὰ παντελῶς ἀγαθὰ καὶ κακά, ῥᾷον [t] εὐμενὴς ἔσῃ τῷ παροράσαντι.

[l] L. 6. § 15. l. 8. § 50. l. 10. § 7. l. 12. § 23.
[m] L. 6. § 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.
[n] L. 2. § 13.
[o] L. 8. § 14.
[p] L. 5. § 28.
[q] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[r] L. 1. § 15
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 11. § 13. Inf. § 52. 63.

§ 27. [u] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐνθυμοῦ, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν παρόντων τὰ δεξιώτατα ἐπιλογίζεσθαι, καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπιποθοῦντι, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέτρια φυλάσσοι, μὴ διὰ [*] τὸ ἔθος [x] ἀσεμνίζειν αὐτοῖς, ἐξίστης ἐπίλειμμα αὐτὰ ὄντα ἐάν ποτε μὴ παρῇ παροχλήσωσι.

[u] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32. 36.
[*] τὸ Lug. An.
[x] L. 5. § 9.

utroſque veſtrûm morti conceſſuros: præ omnibus deniqe, nihil eos te læſiſſe. neq; enim mentem tuam deteriorem facere poſſunt, qàm priùs fuerat.

§ 23. Univerſi natura ex communi rerum omnium materia, tanqam è cera, nunc equleum effingit; qem mox denuo diffingit, ejuſdémq; materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud qidpiam. horum avtem qodlibet ad breve temporis ſpatium ſubſiſtit. iſtis avtem, ſicut arcæ, diſſolvi nihilo magìs moleſtum eſt, qàm compingi primò fuerat.

§ 24. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpiùs aſſveverit qis, immori ſolet; vultúſq; decor ità indè extingvitur, ut denuo reaccendi omnino neqeat. ex hoc ipſo avtem intelligas licèt eſſe præter rationem. Siqidem enim ità vultum qis obfirmaverit, ut peccati ſenſus omnis avfugerit, qorſum homo ſic affectus vitam protrahat ampliùs?

§ 25. Quæcunqe vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliáqe ex eorum materia effectura, & ex horum rurſus alia, ut mundus perpetim renovetur.

§ 26. Cùm adverſùs te qicqid peccaverit qis, conſidera ſtatim, qid bonum malúmve eſſe ratus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec avt miraberis, avt ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, qod ille, vel aliud qidpiam ejuſmodi, ipſe pariter cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſueris, ex errore animi delinqentē æqanimiter feras.

§ 27. Nam tam qæ deſunt tibi, qàm qæ adſunt, cogita. ex his avtem felige qæ gratiſſima ſunt tibi, qo reputes tecum qanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi reqireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis lubenter acqieſcis, eo in pretio habere aſſveſcas te, ut ſiqando deeſſe conſtgerit, turberis.

§ 28.

§ 28. In tenet convolutus esto. mens etenim rationalis ità est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

§ 29. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, qicqid vel tibi, vel alii cuiqam contingit. rem subjectam quinque divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. quod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinqe.

§ 30. Eis qæ dicuntur, animum simul intende: in ea qæ fiunt faciliatve, mente altiùs descende.

§ 31. Exoras te simplicitate, modestiâ, affectu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsegere.

--certâ, inqit ille, decurrunt omnia lege. qid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraq; ferri, ave pavcis saltem duntaxat exceptis.

§ 32. Mortem quod attinet, sive fuerit dissipatio, sive in atomos redactio, sive exinanitio; vel est extinctio, vel translatio.

§ 33. De dolore sic habeas. si ferri non potest, interimit: si diutiùs duraverit, ferri potest. mens interim opinionis ope tranquillitatem servat suam; nec deterior qicqam indè fit pars animi principes. corporis verò membra, qæ dolore sunt afflicta, ipsa si qid possunt, de eo statuent.

§ 34. Quod ad gloriam, animos eorum, à qibus ea expetitur, considera, quales existant, & qualia tum fugiant, tum & sectentur. illud nec dispice. sicut arenarum cumuli alii aliis superingesti priora abscondunt; perinde in vita contingere, ut antegressa à succedentibus quàm celerrimè abscondantur.

§ 35. Platonis dictum. Qui igitur animus sublimis futurit, qiq; & tempus omne, & substantiam omnem contempletur; numqid huic magnum qiddam putas posse

§ 28. [a] Εἰς αὐτὸν συνειλοῦ. [b] φύσει ἐστὶ τὸ λογικὸν ἀρκετικὸν, ἐαυτῷ ἀρκοῦσα δρῶσα· καὶ τοῦτο αὐτῷ τοῦ [c] γαλήνιον ἔχειν.

§ 29 [d] Ἐξαλείφειν τοὺς φαντασίας. [e] σῶον τοὺ ὁρμητικοῦ. [f] περιγράφειν τὸ ἐνεστὼς σῶμα. [g] γνῶναι τὸ συμβαῖνον, ἢ τῳ, ἢ ἄλλῳ. [h] Διαιρεῖ ἢ μέσον τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ εἶδος καὶ ὕλην. [i] ἐννοῆσαι τοὺ ἐμαυτοῦ τέλος. [k] τὸ ἁμάρτημα ἀφεῖναι ὅθεν ἐγένετο, ὅπου ἡ ἁμαρτία ὑπέκυψε.

§ 30. [l] Συμπεριτυπτέον τοὺς δόγμασι τοῖς πραγμάτων. [m] ἐπιβλητέον τοῖς τὰ μυόμενα καὶ ποιοῦσι.

§ 31. [n] Θαυμαστὸν ἁπλότητι καὶ αἰδοῖ, καὶ τῇ πρὸς τὰ ἄλλα μόνον ἀρετῇ καὶ κακίᾳ ἀδιαφορίᾳ. [o] φίλειν τὸ ἀνθρώπινον γένος. [p] ἀκολουθητέον θεῷ -δαίνοις μὲν φησὶν, ὅτι τὰ πάντα νομίσει. * ἐὰν δὲ * λάμπωσι τὰ φαινόμενα ἀρετῇ ἢ φιλοπονίᾳ, ὅτι τὰ πάντα νομίσῃ ἔχει, ἢ * ἀλλίαν ἀλλίᾳ.

§ 32. Περὶ θανάτου [r] ἢ σκεδασμὸς, ἢ ἄνωσις, ἢ κένωσις, [s] ἢ σβέσις, ἢ μετάστασις.

§ 33. Περὶ πόνου [t] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἀξίᾳ τὸν χρόνον φέροντα· καὶ [u] ἐν μέτρῳ τοὺ ἰδίου γαλήνιον τῷ [x] ἐπιλογίζεσθαι δύνασθαι, καὶ [y] τὰ χεῖρον τὸ ὑγιαστικὸν γίνεσθαι [z] τῶν ἢ κινήσεως μέρη τοῦ τὸν πόνον ἢ τὰ ἄλλα, οἷς ἀνθίσταται ὁρμᾶν.

§ 34. Περὶ δόξης· ἴδιον τοὺς διανοίας αὐτῶν, οἵων, καὶ ὅσα φεύγουσι, καὶ ἃ διώκουσι. καὶ ὅτι [a] οὐδὲ οἱ ἔμπροσθεν ἄλλα ὑπὲρ ἄλλων ὑπερεμάνησαν πράξαντα τὰ πρότερα. ὅταν δὲ μὴ βίᾳ, τὰ πρόσεστα ὑπὸ μὴ ἐπιτυχόντων τύχῃ ἀναλίσκεσθαι.

§ 35. Πλατωνικὸν· * ἐὰν δὲ ὑπάρχει διάνοια * μεγαλοπρεπὴς *, καὶ [b] θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης ἢ οὐσίας, * ὁμοίως ὅτι πάντα μικρὰ. ἢ δοκεῖν

[a] L. 4. § 3. l. 6. § 13. l. 8. § 48.
[b] L. 5. § 14. l. 6. § 52.
[c] L. 2. § 4. l. 8. § 28.
[d] Sup. § 17. l. 9. § 7.
[e] L. 2. § 2.
[f] L. 3. § 12. l. 6. § 32.
[g] L. 4. § 19. l. 6. § 3. l. 8. § 46.
[h] L. 4. § 21.
[i] L. 2. § 17.
[k] L. 9. § 20. 38.
[l] Sup. § 4.
[m] L. 6. § 3.
[n] L. 4. § 26. l. 11. § 15.
[o] L. 3. § 9. l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16.
[p] L. 10. § 11. l. 12. § 27. 31.
[q] L. 3. § 12. l. 4. § 26. l. 6. § 33.
* τὶ δεῖ τὶ μύτα Mer. ἢ [ἀπάλλον] εἰ δάμμα Boot.
[r] Διαμόνια Xyl.
* ἢ δὲ λίαν Xyl. εἰ μὴ λ. Boot.
* ἢ Xyl. Mer.
[s] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf. § 49. l. 8. § 25. 58. l. 10. § 7.
[t] L. 10. § 3.
[u] L. 5. § 2. Inf. 68.
* ἐπιλ.
[x] Inf. § 64. L. 4. § 7.
[y] Sup. § 15.
[z] L. 3. § 4. l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18. 27.
[a] Sup. § 21. l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33.
[b] Plato polit. l. 6.
* ὅλον τι οἴει.

ἢ) τὸν ἀνθρώπινον βίον; ἀδύνατον, ἢ δ' ὅς. ἐκῶν γε θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσει. ὁ τοιοῦτος; οὐκοῦν γε.

[a] L. 6. § 47.

§ 36. Ἀντισθενικόν. [b] βασιλικὸν, * μὲν εὖ ποιεῖν, κακῶς ἀκούειν.

[b] Arrian. l. 4. c. 6.
* ἓν μὲν πρ. vel πρ. μ. ἓν

§ 37. Αἰσχρόν ἐστι, τὸ μὲν πρόσωπον ὑπήκοον εἶναι, καὶ σχηματίζεσθαι, καὶ κατακοσμεῖσθαι ὡς κελεύει ἡ διάνοια, αὐτὴν δὲ ὑφ' ἑαυτῆς μὴ σχηματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι.

§ 38. [c] Τοῖς πράγμασιν γὰρ [d] ὀργὴ δυμῶδαι χρέων.

[c] Eurip. Bellerophont. L. 11 § 6.
[d] L. 6. § 20. 22.

Μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν.

§ 39. Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάρματα δοίης.

§ 40. [e] Βίον [f] θεραπεύειν, ὥστε τέρπνον τάχυν.

[e] Eurip. Hypsipyl.
[f] L. 11. § 34.

Καὶ * τὸ μὲν εὖ, * τὸ δὲ μή.

* τὸν Plut.

§ 41. [g] Εἰ δ' ἠμελήθην ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' * ἐμοὶ,

[g] L. 11. § 6.
* ἐμοῦ Lug.

[h] Ἔχει λόγον καὶ οὗτος. (δίκαιον.

[h] L. 6. § 4. l. 12. § 5.

§ 42. [i] Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ

[i] Aristoph. Acharn.

§ 43 [k] Μὴ συνεπαρθυνεῖν, [l] μὴ σφύζειν.

[k] L. 5. § 36.
[l] Inf. § 69.

§ 44. Πλατωνικόν. [m] Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ ὅτι δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' οὐκ [n] ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράξει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[m] Plato Apolog.

[n] L. 3. § 6, 7. l. 6. § 2.

§ 45. [o] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ἔν τις ἀυτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[o] Plato ibid.

§ 46. [p] Ἀλλ', ὦ μακάρια, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ καλὸν, * ἢ τὸ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι μὴ μᾶλλον τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁπόσον δὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, * ἑαυτὸν δεῖ, καὶ

[p] Plato Gorg.
* ἢ τοῦ
* ἐνεῖναι

videri hominis vitam? Fieri, inquit, non poteſt. Neque mortem igitur grave quid reputabit. Minimè veró.

§ 36 Antiſthenis illud. Malè audire, cùm benefacias, regium eſt.

§ 37. Indignum eſt, vultum animo obſequentem, pro ejus imperio conformare & componere ſemet; ipſum autem animum ad ſuiipſius arbitrium non conformari & componi.

§ 38. *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet!*
Nil qippe curant ipſa.

§ 39. *Diis lato exemptis ac nobis gavdia dones.*

§ 40. *Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti:*
Ut hic ſit, ille non ſit.

§ 41. *Si me meóſq; liberos Dii negligant,*
Hujus etiam conſtat ratio.

§ 42. *Æquum bonúmque à me eſt.*

§ 43. *Lamentantibus nè collamenteris, neve commovearis.*

§ 44. Platonis iſta. Ego huic reſponſum hoc, juſtúmque illud, referrem. Parùm rectè cenſes, mi homo, ſi hominem, qi vel ullius ſit uſûs, exiſtimas mortis vitæq; diſcrimen in numero aliqo habiturum; neq; hoc duntaxat conſideraturum, id quod agit, juſtum an injuſtum, hominiſq; probi an improbi ſit.

§ 45. Ejuſdem. Sic enim ſe revera habet, viri Athenienſes; qocunq; loco ſemet collocaverit qis, ſtatum eum ſibi optimum ducens, avt à principe fuerit collocat⁹, eum hunc tueri (uti mihi videtur) oportet, etiâſi cum diſcrimine conjunctum id ſit, nec ullius rei cujuſqam, nè mortis qidem, præ eo qod eſt turpe, rationem habere.

§ 46. Ejuſdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud qid generoſum eſſe bonúmque exiſtat, qàm ſervare & ſervari. neq; enim hoc eſt, qod, vir verè qi ſit, tantopere expetere debeat, ut temporis

tantundem

tantundem vivat; neq; vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum qisqam qoqo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, qomodo tempus hoc, qo victurus sit, qàm optimè exigat.

§ 47. Astrorum cursus contemplare, tanqam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

§ 48. Præclarum est & Platonis illud. Qin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, qasi de specula qadam desuper, terrestria qoq; ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmqe ex rebus contrariis conflatum & instructum.

§ 49. Præterita recole, tótq; imperiorum mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum qæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos qadraginta vitam perlustrare humanam, atq; per annorum decem millia. qid enim amplius sis visurus?

§ 50. *Retróqe meant, qæ terra dedit*
Iterum ad terram: ac qod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste póli
Repetit templum.—

avt hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, avt elementorum sensus expertium dispersio.

§ 51. *Potu, cibóqe, atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos obruat.
Divinitùs at spirantem auram
Pati necesse est cum labore & lacrymis.

§ 52. Est qisqam te luctæ peritior, at vide nè liberalior, nè modestior, [a] φιλοψυχητέον, ἀλλ' [a] ἐπιτρέψασα περὶ τούτων τῷ θεῷ, καὶ πεισθεῖσα τοῖς γυναιξὶν, ὅτι [b] τῷ εἱμαρμένῳ * ὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκοπεῖν, πῶς ἂν ὑγιὲς, [c] τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώῃ.

§ 47. [d] Περιπορεῖν [e] ἄστρων δρόμους, ὥσπερ συμπεριθέοντα· καὶ [f] τὰς τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν. Ἀποκαθαίρεται γὰρ αἱ τούτων φαντασίαι τὸν ῥύπον τοῦ χαμαὶ βίου.

§ 48. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος· καὶ δεῖ ἀνθρώπων τοῦ λόγους ποιεῖσθαι, [g] ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεια, ὥσπερ ἄνωθεν, καὶ ἀγέλας, στρατεύματα, γεωργία, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων δόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτὰς, θρήνους, ἀγορὰς [h] τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ [i] ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκραμένον.

§ 49. [k] Τὰ ἐσόμενα ἀναθεωρεῖν [l] τὰς τοιαύτας τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολὰς ἔξεστι καὶ τὰ ἑπόμενα προφορᾶν. [m] ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται, καὶ οὐκ οἷόν τε ἐκβῆναι τοῦ ῥυθμοῦ τῶν νῦν γενομένων. Ὅθεν καὶ [n] ἴσον, τὸ τεσσαρακοντατὲς ἔτος ἰσορρῆσαι τῷ ἀνθρώπινον βίον, τῷ ὅπερ ἔτη μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψει;

§ 50. Καὶ [o] τὰ [p] ἐκ γῆς μὲν φύντα, εἰς γαῖαν [q] τὰ δ' ἀπ' αἰθερείου βλαστόντα γένη, εἰς * αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [r] ἢ τοῦτο διάλυσις τῶν ἐν ταῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοκῶν, * καὶ τοιοῦτός τις σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.

§ 51. [Καὶ] [s] σίτοισι καὶ πότοις, καὶ * μαγγανεύμασι
Παρκηρύσσοντες * ὀχεῖν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Θεόθεν ὃ πόνος [t] ἔρον (τοις.
[t] Ἀνάγκη τλῆναι κραδίαις ἀνοδύρ-

§ 52. [u] Καλλιώτερος * ἀλλ' ἐπιεικὴς καὶ κοινωνικώτερος, καὶ αἰδημονέστερος,

[a] L. 4. § 31. 46 l. 12. § 1.
[b] Sup. § 8. Inf. § 51. L. 6. § 10.
* ὃς ἂν εἰς
[c] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[d] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[e] L. 11. § 27.
[f] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[g] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[h] Sup. § 3.
[i] Sup. § 9.
[k] L. 6. § 46, 47.
[l] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[m] L. 6. § 37.
[n] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[o] Eurip. Chrysip.
[p] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[q] L. 4. § 21. l. 6. § 15.
* ὑρόνιον Clem.
[r] Sup. § 32.
* ἢ, vel. [ἢ] καὶ
[s] Eurip. Supplic.
* μαγεύματα Eur. cod. μαγεύματα Plut.
* ὄλεθρον Grot.
[t] Sup. § 46.
[u] L. 5. § 5.
* -κότερος [σεβεστέρα] f.

ὑπ' [a] εὐταμιεύτους ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ὑπὸ [b] εὐμενεῖς πρὸς τὰ τῶν πλησίον παροράματα.

§ 53. [c] Ὅπου ἔργον ἐπιτελεῖσθαι δύναται κατὰ τὸν [d] κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ οὐδὲν δεινόν· ὅπου γὰρ [e] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι, [f] διὰ τῆς εὐοδώσης, καὶ κατὰ τὴν καταπεφυκυῖαν πρᾶξιν ἐνεργείας, ἐκεῖ [g] ἀζημίαν βλάβην ὑποστατέον.

§ 54. [h] Παντα χοῦ καὶ δημοσίῳ [i] ὅπου σοί ἐστι, καὶ [k] τῇ παρούσῃ [l] συμβάσει θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν [m] ἀνθρώποις κατὰ δικαιοσύνην προσφέρεσθαι, καὶ τῇ [*] ὕσῃ φαντασίᾳ ἐμπιλοτεχνεῖν, [n] ἵνα μήτε ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

§ 55. [o] Μὴ περιλάλει ἀλλότρια ἐγκωμιαστικά· ἀλλ' ἐκεῖ βλέπε γνωτὸν εὐθύ, [q] ἐπί τί σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ, ἥτις διὰ μὲν ὅλου, διὰ δὲ τῶν συμβαινόντων σοι, καὶ ἡ σὺ, διὰ τί πρακτέον ἐστὶ σοι. [r] πρακτέον δὲ ἑκάστῳ τὸ ἐξῆς τῇ καταστάσει κατασκευάσαντι τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἔσχεν, ὥσπερ καὶ ὄντα πάντες ἄλλοι, [s] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, [t] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν οὖν προηγούμενον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου καταστάσει, [u] τὸ κοινωνικόν ἐστι· δεύτερον δὲ, [x] τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πίεσεις. [y] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [z] περιορίζειν ἑαυτὸ, καὶ μήποτε ἥπτεσθαι μήτε αἰσθητικῆς μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζωώδεις γὰρ ἑκάτεραι. [a] καὶ ἡ νοερὰ ἐθέλει προστατεύειν, καὶ μὴ καταχρατεῖσθαι ὑπ' ἐκείνων· δικαίως γὰ. [b] πέφυκε γὰρ χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. πέφυκε δὲ ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ [c] τὸ ἀπρόσπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων δὲ ἕνεκα ἐγχείρημα τὸ ἡγεμονικὸν [d] εὐσταθὲς περιϊστὰ, καὶ [e] ἔχει τὰ ἑαυτοῦ.

§ 56. Ὡς [f] ἀποθνητέον δεῖ καὶ μέχρι νῦν βεβιωκέναι, [g] τὸ λοιπὸν ἐν τῷ ἀπολοιπῷ, ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

nè ad casus qosvis obsequentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

§ 53. Ubicunqe effici poterit opus ullum secundùm rationem eam, qæ mortalibus est cùm Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum conseqi licet actionis prosperè fluentis, & juxta conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi supereſt damni suspicio.

§ 54. Omni loco omníqe tempore, in te situm est, & casu præsenti piè acqiescere, & cum hominibus præsentibus secundùm jus fasqe versari, & visa præsentia peritè explorare, neqid incompertum clam subrepat.

§ 55. Nolito aliorum mentes circumspicere, sed eò rectâ intuere, qò natura te ducit; natura, inqam, universi, in eis qæ, tibi contingunt, & tua etiam, in eis qæ tibi sunt agenda. illud avtem est unicuiq; agendum, qod est conditioni ipsius consentaneum. porrò, condita sunt, reliqa qidem rationalium gratiâ, qemadmodum, & in re omni alia, deteriora præstantiorum; rationalia verò sui invicem. itaqe in hominis natura primum ac præcipuum est societatem colere; secundum, corporis affectionibus nevtiqam succumbere. est enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumscribere semet, & nec sensus nec affectus motibus unqam superari: animalis enim uterqe est. vis avtem intellectualis principatum sibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure qidem. etenim intellectus natus est eis omnibus uti. tertium in natura rationali est, lapsu & seductione immunem esse. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétqe qicqid suum est.

§ 56. Tanqam vitâ jam functus, ejusdémqe munere defunctus planè, qod reliqum est tanqam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

§ 57.

[a] Inf. § 54.
[b] Sup. § 26.
[c] L. 2. § 17. l. 5. § 3. 14. l. 6. § 2.
[d] L. 12. § 23.
[e] Inf. § 74.
[f] L. 6. § 17.
[g] L. 10. § 12.
[h] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[i] L. 2. § 11. l. 3. § 12.
[k] L. 6. § 2. 32.
[l] L. 5. § 27. l. 10. § 6. 11.
[m] Sup. § 28. l. 4 § 33.
[*] παρίσῃ
[n] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[o] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[p] L. 8. § 60.
[q] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[r] L. 5. § 16.
[s] L. 5. § 30.
[t] Sup. § 43.
[u] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[x] L. 3. § 6. Inf § 64.
[y] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[z] Inf. § 67.
[a] L. 3. § 2. l. 11. § 20.
[b] L. 5 § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[c] L 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[d] L. 5. § 14. 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[e] L. 9 § 42. l. 11. § 1.
[f] Sup. § 46.
[g] L. 6. § 42.

§ 57. Id ſolum diligas, quod obvenit, & à fato deſtinatum eſt tibi. ecqid enim magis eſt congruum?

§ 58. In omni caſu eos ob oculos habeas, qibus eadem cùm contigiſſent, ægrè tulerunt, prò inſveto habuerunt, qiritati ſunt. at ubi tandem jam illi? nuſqam planè. cur tu igitur horum ſimilis eſſe velis? avt cur non potiùs motus alienos eis relinqas, qi his affios afficiunt, & afficiuntur ipſi; ipſe totus in hoc intentus, qo modo caſibus iſtiuſmodi utare? etenim rectè uti poteris; virtutíſq; materiam tibi ſuppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atq; in omni actione tua bonum præſtare te velis. deniq; in utroq; horum memineris, medium qiddam eſſe illud, circa quod actio verſatur.

§ 59. Introſpice te. intus eſt boni fons, qi perenniter ſcatebit, ſi jugiter foderis.

§ 60. Corpus etiam fixum eſſe oportet, ut nec motu, nec geſtu temerè jactetur. qale enim in vultu ſpecimen ſui exhibet mens, dum ſcitè eum atqe decenter componit; tale qiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm iſta citra affectationem ſunt obſervanda.

§ 61. Ars vivendi eſt luctatoriæ qàm ſaltatoriæ ſimilior. cùm in hoc ſit poſita, ut adverſùs contingentia improviſa in procinctu ſemper qis ac immotus conſiſtat.

§ 62. Crebrò tecum perpende, qaléſnam ſint à qibus probari & prædicari velis, qaliq; ſint mente præditi. ità neq; avt incuſabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, ſi opinionis affectuúmqe fontes qos habeant, perſpexeris.

§ 63. *Omnis anima*, inqit ille, *veritate privatur in vita.* qin & juſtitiâ pariter, & temperantiâ, & æqanimitate, & hujuſmodi qâvis virtute. hoc jugiter meminiſſe cumprimis neceſſarium eſt. eris enim erga omnes mitior

§ 57. [a] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθόμενον. [b] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον;

§ 58. [c] Ἐπὶ παντὸς συμβάματος ἐκεῖνος πρὸ ὀμμάτων ἔχειν, [d] ὅτις τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ὅποτε ἠχθοντο, ἐξερίζοντο, ἐμέμφοντο· ποῦ ἂν εἴησαν οὗτοι; ἀδαμοῦ. τί οὖν καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; ἐκεῖ δὲ [e] τὰς μὲ ἀλλοτρίας προαιρέσεις καταλιπεῖν τοῖς ἡγουμένοις καὶ ἡγεμονεύουσι; [f] αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς, καὶ [g] ὕλη * σε ἔσται μόνον * σχήσεσθαι, καὶ [h] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ὅπερ πάντες ὑπὸ φρένας· καὶ μάρτυρος * ἀμφιτίρων, ὅτι καὶ * διάφορον ἐφ' ἕ ἡ προαίρεσις.

§ 59. [i] Ἔνδον βλέπε. ἔνδον [k] ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διαρρίφεσθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν σχήσει. [l] οἷς γάρ τι δεῖ τὸ προσώπου παρέχεται ἡ διάνοια, συνιστᾶν αὐτὸ καὶ ἐυταξίαν συντηροῦσα, τοῦτο καὶ δεῖ ὅλκ τὸ σωμάτιον ἀπαιτεῖσθαι. πάντα δὲ ταῦτα [k] σὺν τῇ ἀπερισπάστῳ φυλακτέα.

§ 61. [l] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἢ τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ ἐ προσηγωσμένα, ἕτοιμον καὶ ἀπλῶς ἑστάναι.

§ 62. Συνεχῶς ἐφιστάναι, [m] τίνες εἰσὶν ἕτοι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὴ ἔχουσιν. ὅτι γὰρ μέμφ [n] τοῖς ἀνοσίοις πλαίνοις, ὅτι [o] ὀπαμβρυπρίσεως λύσῃ, * εἰ βλέπων εἰς [p] τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως ἐκ ὀρμῆς αὐτῆς.

§ 63. [q] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα, φησὶν, στέρεται, ἀληθείας [r] ὕπως ἂν καὶ σωφροσύνης, καὶ ἐυμενείας, καὶ πάντος τοῦ τοιούτου. ἀναγκαιότατον δὲ τὸ διηνεκῶς τοῦτο μεμνῆσθαι· [s] ἧσον γὰρ πρὸς πάντας πραότερος.

* L. 3. § 4. Sup. § 54.
[a] L. 4 § 23. 33. 34.
[b] L. 4. 3. § 2. l. 11. § 6. 18.
[c] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27.
[d] L. 6. § 50. Inf. § 68.
[e] L. 4. § 1.
* σοι f.
* πρ'σεχ' θ'κ
[f] Sup. § 15. Inf. § 67.
[g] * [ἐπ'] ἀμφ. f.
* ἀδιάφ. L. 6. § 32.
[h] L. 8. § 28. l. 10. § 38.
[i] Inf. § 62. l. 8. § 51.
[k] Sup. § 24. l. 11. § 15.
[l] L. 1. § 16.
[l] L. 11. § 1. l. 12. § 9.
[m] L. 4. § 3. 38. l. 6. § 59.
[n] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12. § 12.
[o] L. 3. § 4, 5.
* εἰς βλέπων f. vel, εἰ βλέπεις
[p] Sup. § 59.
[q] Plato Sophiſt.
[r] Sup. § 62.
[s] Sup. § 26.

§ 64. Ἐπὶ μὲ πᾶσι πόνῳ, πρέπει ἔχειν ἕτω, ὅτι [a] οὐκ αἰσχρὸν, [b] οὐδὲ τῷ διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χεῖρα ποιεῖ· ἔστε γὰρ καθὸ ὑλική ἐστιν, ἔστε καθὸ κοινωνική, διαφθείρει αὐτήν· ἐπὶ μέν τοι τῷ πλείστων πόνων, καὶ τὸ τῆς Ἐπικούρου βοηθείτω, ὅτι [c] ἔστε ἀφόρητον, ἔστε αἰώνιον, ἐὰν τῷ ὅρων μνημονεύῃς, καὶ [d] μὴ προσδοξάζῃς· κακείνο ἢ μέμνησο, ὅτι πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει συγκεραννύμενα. οἷς τὸ νυστάζειν, καὶ τὸ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν οὖν τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι [e] πόνῳ ἐνδίδως.

§ 65. Ὅρα [f] μήποτε τοιοῦτον πάθῃς πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, οἷς οἱ * ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 66. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πλαύγης Σωκράτης, καὶ διάθεσιν κρείσσων ἐμοῦ· ἐὰ γὰρ ἀρκεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐντεχνότερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν, καὶ [g] τὸν Σαλαμίνιον καλεῖσθαι ἄγειν, γυναικωτερον ἔδοξεν ἀνηθῆναι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐστρέφετο· ὡς ἂν μᾶλλον ἄν τις * ὑποπτήσειεν, εἴτε ἀληθὴς ἐμοὶ· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν τινὰ τὴν ψυχὴν εἶχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδύνατο [h] ἀρκεῖσθαι τῷ [i] δικαίῳ εἶναι τὰ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὅσιον τὰ πρὸς θεούς, [k] μήτε εἰκῇ πρὸς τὴν κακίαν ἀγανακτῶν, μηδὲ μῖσος δουλεύων τινὸς, ἀγρόικα, [l] μήτε ἧττ' ἀποτεμομένων ἐκ τῆς ὅλης ὡς ξένον τι δεχόμενος, ἢ [m] ὡς ἀφόρητον ὑπομένων, [n] μήτε τοῖς τῆς σαρκιδίου πάθεσιν ἐμπαρέχων συμπαθῆ τὴν νῦν.

§ 67. Ἡ φύσις οὐκ ἔτως συνέκλεισε * τῷ συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖναί [o] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτῆς ὑφ' ἑαυτὸ ποιεῖσθαι. [p] πλέον γὰρ ἐνδέχεται θεῖον ἄνδρα γενέσθαι, καὶ ὑπὸ μηδενὸς, γνωσθῆναι· τούτου μέμνησο ἀεὶ· καὶ ἐπ' ἐκείνῳ, ὅτι [q] ἐν ὀλιγίστοις κεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶναι·

§ 64. In dolore omni hoc præſto ſit, nec turpem eum eſſe, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neqe enim eam, avt qatenus materiale qiddam, avt qatenus ſocietatis eſt ſtudioſa, corrumpit. in pleriſqe verò horum Epicuri illud tibi adſit, nec intolerandum, nec æternum eſſe, ſi terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, qæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, qando vigilare libet, æſtu affici, faſtidio laborare. qoties ergò horum aliqid ægrè fers, dic tibi, dolori ſuccumbere te.

§ 65. Cave erga inhumanos ſic afficiaris, qomodo ipſi erga homines ſolent.

§ 66. Unde conſtat nobis Socratem clarâ fuiſſe reliqiſq; præſtantiore indole? neq; enim hoc ſufficit, qòd mortem glotioſiſſimè oppetebat; avt qòd cum ſophiſtis acutiſſimè diſſerebat; avt qòd in frigore ſummo patientiſſimè ſub dio pernoctabat; avt qòd Salaminium illum ſiſtere juſſus, reſiſtere generoſiſſimè malebat; avt qod per compita faſtuosè incedebat; qod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud conſiderare oportet, qo modo affectam animam habuerit Socrates. utrùm hoc contentus agere poterat, qod in rebus humanis juſtus, in divinis pius exiſteret, nec malitiæ cujuſqam fruſtra indignatus, nec cujuſqam inſcitiæ aſſentatus, nec ab univerſo aſſignatum qicqam, avt tanqam peregrinum qid excipiens, avt tanqam intolerandum ſuſtinens, nec caruncullæ affectionibus mentem paſſus coaffici.

§ 67. Non ità commiſit natura compagem tui, ut tibi neqeas terminos figere, & qæ tui ſunt muneris per te exeqi. omnino enim fieri poteſt, ut divinus homo qis ſit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc ſemper memineris; ſed & illud, pavciſſimis ad beatè vivendum opus eſſe.

qódq;

[a] L. 2. § 1. 11. l. 11. § 18.
[b] L. 4. § 8. l. 9. § 42.
[c] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[d] L. 8. § 49.
[e] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 31. l. 6. § 6. 26. Sup. § 15.
* ἀπάνθ' f.
[g] Plato Apolog.
* ἀπ' f.
[h] L. 4. § 23. 25. l. 6. § 14. Sup. § 28.
[i] L. 11. § 10. l. 12. § 1.
[k] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[l] L. 4. § 29. 44. Inf. § 68.
[m] L. 8. § 46.
[n] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
* [π]τ σ' f. τὸ σὺ συγκρίμαπον Salm.
[o] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[p] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[q] L. 2. § 5.

qódq; etiamsi desperes dialecticæ avt naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen quod animam despondeas, qasi liber & modestus fieri neqeas, & communitatis cultor, & obseqens Deo.

§ 68. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi qæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra feræ discerpant. qid enim obstat, qo minùs inter hæc omnia mens tranqillam se servet, de rebus circunstantibus verè judicet, objectísq; commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te qærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artísq; prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siqidem qicqid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec avt novum est, avt tractatu difficile, sed familiare & facile.

§ 69. Hoc in se habet morum perfectio, qod diem omnem tanqam novissimum exigit, nec avt festinat, avt torpescit, avt simulatè qicqam agit.

§ 70. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, qod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talésq; qi sint, improbos jugiter sustinere. imò, qod amplius est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qi mox es desiturus, malos tolerando defetiscris? idq; cùm ex eorum ipse sis numero.

§ 71. Ridiculum est malitiam cùm tuam, qod potes, non effugias, fugere te velle, qod non potes, alienam.

§ 72. Qicqid intellectualis socialísq; facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, idipsum inferius se meritò judicat.

§ 73. Ubi bene tu alicui feciſti, & beneficio ille affectus est, qid stultorum instar

[a] μὴ ὅτι ἀπήλπισας διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, ἀλὰ τοῦτο ἀπογεῦς καὶ [b] ἐλεύθερος, [*] καὶ αἰδήμων, καὶ [c] κοινωνικὸς, καὶ [d] εὐπειθὴς θεῷ.

§ 68. [e] Ἐξέσται διαζῆται ἐν πλείστῃ θυμηδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἅπερ βέλονται, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τοῦ ἀειτεθρεμμένου τούτου φορήματος. [f] τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τῷ διανοίᾳ σώζειν ἑαυτὸν ἐν γαλήνῃ, καὶ [g] κρίσει ἀεὶ περὶ ἕκαστον ἀληθεῖ, καὶ [h] χρήσει τῶν ἐπεισελημμένων ἑτοίμῃ; ὥστε τῷ μὲν κείαν λέγειν τὴν φαντασίαν τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν, κἂν κατὰ δόξαν ἀλλοῖον φάνῃ· τῷ δὲ χρῆσιν λέγειν τὸ ἐπεισπῖπτον, σὺ ἐζήτεις· [k] ἀεὶ γάρ μοι τὸ παρὸν, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύνολον τέχνης ἀνθρώπου ἢ θεοῦ. πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον, [l] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξοικεῖον, καὶ [m] ὄτι καινὸν, ὄτι δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [n] γνώριμον καὶ εὐχερές.

§ 69. Τοῦτο ἔχει [o] ἡ τελειότης τῆς ἤθους, [p] τὴν πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διεξάγειν, καὶ [q] μήτε σφύζειν, μήτε παρεκβαίνειν, [r] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [s] ἐ δυσχεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι δήσουσι ἀυτὲς πάντας ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· θεσσὶν δὲ καὶ [t] κήδονται αὐτῶν παντοίως. σὺ δὲ [u] ὅσον ἤδη λήγειν μέλλων, [x] ἀπαυδᾷς; καὶ ταῦτα, [y] ἐς ὧν τῶν φαύλων;

§ 71. Γελοῖόν ὄζει τὸ [z] ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [a] ὃ καὶ δύνατόν ὄζει· ἢ δὲ [b] ἄλλων φεύγειν, [c] ὅταν ἀδύνατον.

§ 72. [d] Ὁ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις ἐυείσκῃ [e] μήτε κοινωνικὸν, ἐυλόγως [f] καταδίεσιν ἑαυτῆς κείνει.

§ 73. [g] Ὅταν σὺ ἓν πεποιηκὼς ᾖς, καὶ ἄλλος ἓν πεπονθὼς, τί ἐπιζητεῖς

[a] L. 5. § 5 l. 8. § 8.
[b] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
[*] -θειος Mer.
[c] Sup. § 55.
[d] L. 3. § 6. 9.
[e] L. 4. § 39.
[f] Sup. § 33. l. 8. § 28.
[g] L. 8. § 47.
[h] L. 10. § 32.
[i] L. 3. § 11.
[k] L. 4. § 1. Sup. § 58.
[l] L. 3. § 13.
[m] Sup. § 1. 66.
[n] L. 4. § 33. 44.
[o] L. 3. § 7, 8.
[p] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[q] Sup. § 43. L. 1. § 15.
[r] L. 8 § 5.
[s] L. 9. § 11. 27.
[t] L. 9. § 27.
[u] L. 8. § 5.
[x] L 5 § 9. l. 12. § 15.
[y] L. 11. § 18.
[z] L. 8 § 55.
[a] L. 8. § 4. l. 9. § 42.
[b] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[c] L. 8. § 2.
[d] L. 11. § 37.
[e] L. 3. § 6.
[f] L. 5. § 6. l. 9. § 42.

τείτων περὶ ταῦτα, ὅσους [a] οἱ μωροὶ, τὸ χ' [b] δόξαι ἓν πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

§ 74. Οὐδὲὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν. [c] μὴ οὖν κάμνε [d] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελῇς.

§ 75. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις ὅτε τὸν κόσμον ἐποιεῖτο· νῦν δὲ [e] ἴσως πᾶν τὸ γενόμενον κατ' ἀκολουθίαν γίνεται, ἢ [*] ἀλόγιστα καὶ τὰ κυριώτατά ἐστιν, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλὰ σε [f] γαληνότερον ποιήσει, τοῦτο μεμονωμένον.

tertium qippiam ultra hæc quæras, puta, benefici hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

§ 74. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergò defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

§ 75. Ad mundum condendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

[a] L. 4. § 44. [b] L. 8. § 1. [c] L. 5. § 6. l. 6. § 29. [d] Sup. § 13. 53. [e] L. 6. § 38. l. 9. § 1. 28. l. 10. § 5. [*] τὰ λογικὰ καὶ κ. νοῦ, ἀλογιστικὰ, τὰ κ. Mer. [f] Sup. § 68.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'. LIBER VIII.

[a] L. 1. § 16.

Καὶ τοῦτο πρὸς [a] τὸ ἀκενόδοξον φέρει, ὅτι ἂν ὅτι δύνασαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τὸν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πόρρω φιλοσοφίας ὢν· πάφυρσαι ἔν. ὥστε τὴν μὲν δόξαν τὴν τοῦ φιλοσόφου κτήσασθαι, ἀκάπη σοι ῥᾴδιον· ἀνταγωνίζεται δὲ καὶ ἡ ταύτης εἰσφορὰ οὖν ἀληθῶς ἐωρακὰς πῶς κεῖται τὸ πρᾶγμα, τὸ μὴ, [b] τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δὲ, εἰ καὶ [c] τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὃν διῆκες [*] ἢ σὺ φύσις δύλει βιώσεσθαι [*]· καταλάβωσον ὧν τί δύλει, καὶ [d] ἄλλο μηδὲν περισπάτω. πεπείρασαι γὰρ [e] σὺ πόσα πλανηθεὶς, ἐδιώκεις τὸ εὖ ζῆν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ ἐν ἀπολαύσει, οὐδαμοῦ· πῶς ἔν ἐστιν; [f] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς οὖν ταῦτα ποιήσει [*]; ἐὰν [g] δόγματα ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. τίνα

Hoc etiam ad inanis gloriæ studium minuendum conducit, quòd vitam totam, eam saltem quæ à juventute hactenus transiit, non potes præstare philosophicè ductam. siquidem cum aliis haud pavcis, tum & tibiipsi compertum est, à philosophia longè te abesse. conturbatæ sunt itaq; rationes tuæ: neq; adeò aut facile est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ etiam institutum adversatur. proinde si verè perspexisti, in qo res ipsa sita sit, missâ existimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ quod supereſt, quantulumcunq; id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine transigas. tu itaq; illa quid velit, intuere, nec te aliud quicquam molestum habeat. etenim expertus jam es, per quàm multa divagatus, vitam bonam beatámq; nusquam inveneris; non in syllogismis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, nec ullibi. in quonam consistit? in eis faciendis quæ exigit natura humana. at hæc quomodo quis fatias? si decreta nactus sit, à quibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. quæ, inquis,

[b] L. 7. § 73. l. 10. § 11. [c] L. 7. § 46. 56. [*] [ὡς] ἢ f. [*] -σεις. Boot. [d] L. 2. § 7. l. 7. § 20. [e] L. 12. § 1. [f] L. 7. § 54, 55, 56. [*] -σει [τις;] f. [g] L. 3. § 13. l. 7. § 2.

inqis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum homini bonum censeat, qod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, qod non istis contrarium.

§ 2. In omni actione interroga te, qomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœniteat me? propè adest tempus, qo morituros sum, omniáqe mihi transitura. qid ergò expeto ulteriùs, qàm ut illud qod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémq; cum Deo ipso lege agentis.

§ 3. Alexander, Cajus, Pompejus, qid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siqidem res ipsas perspectas habebant, formásq; earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea nevtiqam perspecta haberent, de qàm multis solicitos esse necesse fuit? qàm multis rebus inservire?

§ 4. Eadem nihilominus facturos memineris, etiamsi tu te ruperis.

§ 5. Inprimis nè commovearis. obveniunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse avtem pavlò pòst, nullus, nusqam futurus es, qomodo & Hadrianus, & Avgustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. qod avtem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, qódqe justissimum videbitur, loqitor; placidè duntaxat, modestè, citráqe dissimulationem.

§ 6. Universi natura boc solenne habet; qæ istîc existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illîc deponere, omnia vices hãs subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, neqid novi emergat. Siremps deniq; omnibus de istis lex.

§ 7. Natura omnis sese prosperè procedente acqiescit, prosperè avtem procedit rationalis natura, ubi in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, qæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aver-

δόγματα; [a] τὰ περὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν. ὡς [b] ὑπολυπὲς μὲ ἀγαθὸν ὄντος ἀνθρώπῳ, ὃ οὐκ ἐᾷ ποιεῖν πλίσμον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον *, ὑπολυπὲς δ' κακῶ, ὃ οὐκ ἐᾷ ποιεῖν τ' ἀναστία τοῖς εἰρημένοις.

§ 2. [c] Καθ' ἑκάστω προσβολὴν ἐρώτα σεαυτὸν, πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ [d] μετανοήσω ἐπ' αὐτῆ; [e] μικρὸν καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ἐκ μέσου. [f] τί πλέον ἐπιζητῶ, εἰ δ τὸ παρὸν ἔργον ζῴου [h] κοσμῦ, καὶ κοινωνικῦ καὶ ἑνονόμου θεῶ;

§ 3. [i] Ἀλέξανδρον δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊον τί πρὸς Διογένη, καὶ Ἡράκλειτον, καὶ [k] Σωκράτη; [l] οἱ μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰς ὕλας, καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ἑῶν αὐτῶν * ταυτά· ἆρα δὲ ὅσων προῆκεν ; καὶ [m] δουλεία πόσων;

§ 4. [n] Ὅτι οὐδὲν θαῦμα τὰ αὐτὰ ποιήσει, κἂν σὺ διαρραγῆς.

§ 5. Τὸ πρῶτον, [o] μὴ ταράσσου. [p] πάντα γὰρ κατ' τὴν τοῦ ὅλου φύσιν· καὶ [q] ἐπὶ γε χρόνου οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, ὥσπερ οὐδὲ Ἀδριανὸς, οὐδὲ Αὔγουστος. [r] ἔπειτα [s] ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, καὶ συμμετρούσας ; ὅτι [t] ἀγαθὸν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [u] τί τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [x] ἀμεταστρεπτὶ καὶ εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [y] εὐμενῶς, καὶ αἰδημόνως, καὶ ἀνυποκρίτως.

§ 6. [z] Ἡ ἧττον ἄλλων φύσις τοῦτο ἔργον ἔχει, τὰ ὑπάρχοντα εἰς μεταπλάσσειν, μεταλλάσσειν, αἴρειν ἔνθεν καὶ εἰς φέρειν. [a] πάντα ξυνῳκείωται· * ὡς ὥστε φυσηθῆναι, [b] μήτε χαῦνον· [c] πάντα συνέχει· ἀλλὰ καὶ [d] ἴσα αἰ ἀποκρίσεις.

§ 7. [e] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα· φύσις δὲ λογικὴ εὐοδεῖ, [f] ἐν μὲν φαντασίαις, μήτε ἀβλεῖ, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθεμένη· ἔ ταῖς ὁρμαῖς δὲ ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀνατείνουσα· [h] τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ ἐγκλίσεις

[a] Inf. § 14.
[b] L. 2. § 11.
* -δέειον Mer. L. 7. § 67.
[c] L. 5. § 11.
[d] Inf. § 10.
[e] L. 7. § 70. Inf. § 5. 34.
[f] L. 5. § 3. 6.
[g] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[h] L. 7. § 72.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 7. § 66.
[l] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
* ταῦτα Mer. ταιαῦτα Xyl.
[m] L. 9. § 29. 40. l. 10. § 19.
[n] L. 7. § 71. l. 122 § 26.
[o] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29. 37.
[p] L. 5. § 8. 10.
[q] Sup. § 2.
[r] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[s] L. 7. § 15.
[t] L. 5. § 3. l. 7. § 55.
[u] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[x] L. 7. § 3.
[y] L. 7. § 69.
[z] L. 7. § 18. 25.
[a] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
* ὥστε ὑγιὲς f.
[b] L. 7. § 8. l. 9. § 35.
[c] L. 4. § 44.
[d] Inf. § 6.
[e] Inf. § 45. l. 5. § 1. 4. 34.
[f] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[g] L. 5. § 26.
[h] L. 6. § 50, 51.

σεις

σεις ἐφ' ἡμῖν μόνον πεποιημένη.

[a] L. 2. § 17. l. 3. § 4.

[a] τὸ δὲ ὑπὸ τῆς κοινῆς φύσεως ἀπονεμόμενον πᾶν ἀποζόμενη · [b] μέρος γάρ ἐστιν αὐτῆς ὅλον· ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις μέρος ὅτι φύσεως ἀναισθήτου, καὶ ἀλόγου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, [c] μέρος ὅτι [d] ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας. * ἔνθα [e] ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοὺ [f] μείοσιν χρόνων, ὑσίας, αἰτίου, ἐνεργείας, συμβάσεως, ὑποκρίσεις ποιεῖται· σκόπει δὲ, μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἴδιον ἴσον εὑρήσεις ὅλον παντὸς ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα * τοῦ δὲ λοιποῦ ἀθρόα τὰ [f] ἑτέρα.

[b] L. 2. § 3, 4.

[c] L. 7. § 13.

[d] L. 5. § 20. 34.

* ἢ γε Mer.

[e] Sup. § 6.

[f] L. 6. § 49.

* -τῶν Mer.

§ 8. [g] Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ ὑποῦσιν ἀνέργειν ἔξεστιν· ἀλλὰ [h] ἡδονῶν καὶ πόνων καθυφίεσθαι ἔξεστιν· ἀλλὰ [i] τὸ δόξαρίου ὑπεράνω εἶναι ἔξεστιν· ἀλλὰ [k] ἀναιδέσι καὶ ἀχαρίστοις μὴ θυμοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ [l] κήδεσθαι αὐτῶν ἔξεστιν.

[g] L. 3. § 14.

[h] L. 2. § 17. l. 5. § 15.

[i] L. 4. § 3.

[k] L. 2. § 1. l. 9. § 42.

[l] L. 3. § 4. l. 7. § 22. 70.

§ 9. Μηκέτι σε μηδεὶς ἀνὴρ καταμεμφομένην [m] τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ * τὸν σαυτοῦ.

[m] L. 5. § 16.

* σὺ Lug.

§ 10. [n] Ἡ μετάνοιά ἐστιν ὀφείλημά τις ἑαυτῷ, ὡς [o] χρήσιμόν τι παρεκτικόν· τὸ δὲ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ εἶναι, καὶ ἐπιμελητέον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ καλῷ ἀνδρί· [p] ὑδεὶς δ' ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν, ἐπὶ τῷ ἡδονῇ τινα παρεικέναι· οὔτε ἆρα χρήσιμον, οὔτε ἀγαθὸν ἡδονή.

[n] Sup. § 2. l. 12. § 16.

[o] L. 6. § 45.

[p] Inf. § 39. l. 5. § 15.

§ 11. [q] Τοῦτο τί ἐστιν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [r] τί μὲ τὸ ὑποστῆσαι αὐτὸ καὶ ὑλικόν· τί δὲ τὸ αἰτιῶσθαι· τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται.

[q] L. 3. § 11.

[r] L. 4. § 21.

§ 12. [s] Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσχερῶς ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, ὅτι [t] κατὰ τὴν κατασκευήν σου ἐστὶ, καὶ [u] κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν, τὸ πρᾶξαι κοινωνικὸς ἀποδιδόναι· τὸ δὲ καθεύδειν, κοινὸν καὶ μετὰ ἀλόγων ζώων· ὁ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ μᾶλλον [x] καὶ προσηνέστερον.

[s] L. 5. § 1.

[t] L. 5. § 16. l. 7. § 55.

[u] L. 5. § 15. Inf. § 26. 45, 46. l. 9. § 23.

§ 9.

sationes ad eà sola, qæ in nobis sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; qicqid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quod ibi folii natura pars est naturæ sensûs rationísq; exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nesciæ, rationalis, justæ. hæc avtem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æqo distribuit singulis qibúsq; pro uniuscujusq; dignitate. id quod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliqod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim sumptis contuleris.

§ 8. Adeò es illiteratus, ut nec legere possis. at potes contumeliâ abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imò & illorum curam gerere.

§ 9. Nemo, avt vitam avlicam, avt tuam etiam, insimulantem te avdiat.

§ 10. Pœnitentia est suiipsius reprehensio qædam, ut qi utile aliqid omiserit. bonum avtem qódq; necessariò etiam est utile; qódq; est ejusmodi, id viro bono probóqe curæ esse oportet. at neminem virum bonum probúmq; pœnituerit, qòd voluptatem unqam ullam omiserit. neq; utile itaqe, neqe bonum voluptas est.

§ 11. Hoc qidnam in se est ex constitutione suâ? qænam illius substantia sive materia? qæ forma? qid in mundo facit? qamdiu consistit?

§ 12. Qando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. qod avtem est naturæ cujusq; consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utiqe.

§ 13.

§ 13. Assidue, in omni, quantum potes, viso menti oblato, considera, quænam ejus natura, ad mores quid faciat, quid in se habeat veritatis.

§ 14. Ubi quoquam conveneris, statim tu tecum, iste quænam habet de bonis malisque decreta? qi enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusque, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novumque videbitur. simul & hoc succurret, necessario facere illum quæ facit.

§ 15. Memineris, æquè turpe esse mirari quoquam tanquam de re insveta, quod ea mundus, quorum ferax est, profert; ac mirari quoquam, quòd ficus ficus ferat, avt mirari medicum, quòd qis febricitaverit, gubernatorem, quòd ventus adversus flaverit.

§ 16. Memineris, æquè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atque in re recepta nulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote quæ juxta intentionem judiciumque tuum, atq; adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

§ 17. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, quem incusas? atomos, an Deos? insani utrumque est. neminem igitur est incusandum. siquidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, quid tibi queri profuerit? nihil avtem est agendum frustra.

§ 18. Nihil, quod moritur, mundo excidit. istic avtem si manet ac mutat, istic & in tua, quæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atque hæc quoque mutant, nec murmurant tamen.

§ 19. Ad opus aliquod natum est unumquodq; puta, equus, vitis, quid miraris? sol etiam ipse, Diiq; reliqui ad opus aliquod existere. tu ergò ad quid? nunquid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

§ 20. Natura rei cujusque rationem habet; tam finem, quàm ortum & durationem, quod attinet; quemadmodum & is qi

§ 13. Διηνεκῶς καὶ ἀεὶ πάσης εἰ δίον τε φαντασίας, [a] φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι.

[a] L. 10. § 9.

§ 14. [b] Ὦ, ἂν ἐπιτυγχάνῃς, εὐθὺς σαυτῷ σχόλιον· ὅτῳ τινα δόγματα ἔχει [c] σὺ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; [*] ἢ γὰρ σὺ ἡδονῆς καὶ πόνου καὶ τῶν ταυτοῖς ἑκατέρου, καὶ σὺ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς τοιάδε [*] τινὰ δόγματα ἔχων, [d] οὐδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν [*] τὰ δεῖνα ποιῇ· καὶ μεμνήσομαι, ὅτι [e] ἀναγκάζεται ταῦτα ποιεῖν.

[b] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18.
[c] Sup. § 1. l. 7. § 26.
[*] ἢ γ'. Lug. εἰ Cas. ἢ καὶ f. vel ὁ γ'.
[*] [γάρ] τινα δ' ἔχων f.
[d] L. 6. § 27. Inf. § 13. l. 9. § 42.
[*] [τὰ δεῖνα τινὰ
[e] L. 4. § 6. l. 6. § 57. l. 10. § 30.
[*] Μεμνήσεσθαι Lug.

§ 15. [*] Μέμνησο, ὅτι, ἄσπερ [f] ἀλιτρὸν ξενίζεσθαι, οἷ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὅτως [g] εἰ ὁ κόσμος τάδε τινὰ φέρει, ὧν ἕνεκα φορεῖς· καὶ ἰατρῷ ἢ καὶ κυβερνήτῃ, ἀλιτρὸν ξενίζεσθαι, εἰ τοιοῦτόν τι ἔτυχεν, ἢ εἰ ἀνεμώδη γέγονεν.

[f] L. 4. § 6. l. 12. § 16.
[g] L. 4. § 29. l. 12. § 2. 13.
[*] [τάδε τινὰ

§ 16. Μέμνησο, ὅτι καὶ [h] τὸ μεταπείθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τοῖς διορθοῦσι, ἰσοίως ἐλευθερίου ἐστί. [*] σὺ γὰρ ἐνέργειαν ἐν τῇ [*] σῇ ὁρμῇ καὶ κείσῃ, καὶ οὐ καὶ κατὰ τὴν τοῦ πεισανθρώπου.

[h] L. 4. § 22.
[*] ἀπὸ Lug.
[*] σὴ Lug. Idem.

§ 17. Εἰ μὲν ἀπὸ σοῦ, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ δ' ἀπ' ἄλλου, [i] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανικόν. [k] οὐδενὶ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύνασαι, διόρθωσον τὸ αἴτιον αὐτό· εἰ δὲ τοῦτο μὴ δύνασαι, πρὸς τί ἔτι σοι φέρει τὸ μέμψασθαι; [l] εἰκῇ γὰρ οὐδὲν ποιητέον.

[i] L. 4. § 3. l. 12. § 24.
[k] L. 12. § 12.
[l] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2.

§ 18. [m] Ἔξω τοῦ κόσμου τὸ ἀπολωλὸς ἢ πάσχει· εἰ ὧδε μένει καὶ [n] μεταβάλλει, ὧδε καὶ διαλύεται, εἰς τὰ ἴδια ἀναχεῖται τὰ τοῦ κόσμου καὶ σά. καὶ αὐτὰ δὲ μεταβάλλει, καὶ οὐ γογγύζει.

[m] L. 4. § 23. Inf. § 50.
[n] L. 5. § 13.
[o] L. 4. § 32. Inf. § 25.

§ 19. [p] Ἕκαστον πρός τι γέγονεν, ἵππος, ἄμπελος· τί θαυμάζεις; καὶ ὁ ἥλιος [*] ἐρεῖ, πρὸς [*] τί ἔργον γέγονα, καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ γὰρ πρὸς τί; τὸ ἡδέως; ἴδε εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια.

[p] L. 2. § 5. § 1.
[q] L. 2. § 13.
[r] L. 5. § 1.
[*] ἄρα φησὶ τις
[*] τί ἐ γέγονε Lug.

§ 20. [s] Ἡ φύσις ἐσόχασεν ἑκάστῳ, ὀλίγον τι ἔλαττον τῆς ἀπωλείας, ἢ τῆς ἀρχῆς τε καὶ διεξαγωγῆς, οἷς ἡ

[s] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

ἀναβάλλων τῷ σφαίρᾳ· [a] τί ἓν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ, ἢ μὴ πεπαικότι; τί δ' ἀγαθὸν τῇ κομφόλυκι σωιζομένῃ, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια δ' ἐπὶ λύχνου.

§ 21. * Ἔκτεινον, καὶ θεάσαι βίον ἄν, γηρῶσαν δ' οὐ μένεται, νοσοῦσαν δ', * πορευσαν· [b] βεκχόϊον δ' καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων, καὶ ὁ μνημονευόμενος· θνητὰ δ' καὶ [c] ἐν γωνίᾳ τούτου τοῦ κλίματος, καὶ [d] οὐδὲ ἐνταῦθα πάντες συμφωνοῦσι, καὶ [e] οὐδὲ αὐτὸς τις ἑαυτῷ· καὶ [f] ὅλη δὲ ἡ γῆ στιγμή.

§ 22. Ε Πρόσεχε [h] τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ δόγματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ * τῷ σημαινομένῳ. [i] δικαίως ταῦτα πάσχεις [k] μᾶλλον δ' οὐκ ἐθέλεις ἀγαθὸς εἶναι γνήσιος, ἢ σημεῖον εἰ).

§ 23. Πρόσωπον π; [l] πρόσωπον ἐπ' ἀνθρώπων ὠφελείαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; [m] δέχομαι, ὅσα τοῦ θεοῦ ἀναφέρει, καὶ [n] ἐκ πάντων σκοπῶ, ἀφ' ὧν πάντα τὰ γινόμενα συμμετρεῖ).

§ 24. Οἷον δοκεῖ σοι φαίνεσθαι τὸ λύεσθαι; ἔλαιον, ἱδρώς, ῥύπος, ὕδωρ, γλοιώδης, πάντα σικχαρά. * τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον.

§ 25. Ρ Λούκιλλα Οὐῆρον· εἶτα Λούκιλλα· Σέκουνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκουνδα. Ἐπυγχανος Διότιμον. εἶτα Ἐπύγχανος. * Φαυστῖναν Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνος. ταὐτὰ πάντα· Κέλερ Ἁδριανόν· εἶτα Κέλερ. [r] οἱ δ' ἥρωες ἐκεῖνοι, ἢ θεσπιασταί, ἢ τεθνεῶτες, πῶς; οὐ, ἥρωες ἦ, * Χάρεξ καὶ [s] Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς, καὶ Εὐδαίμων, καὶ εἴ τις τοιοῦτος. [t] πάντα ἐφήμερα, παλαιὰ [u] ἔνιοι μὲν ἤδη ὑπ' ὀλίγον μνημονεύονται· οἱ δὲ εἰς μύθους μεταβάλλονται· οἱ δὲ ἤδη καὶ μύθων ἐξίτηλοι· τούτων οὖν μεμνῆσθαι, ὅτι [x] διήνεν ἦτοι σκεδασθῆναι τὸ συγκριμάτιόν σου, ἢ σβεσθῆναι τὸ

[a] L. 7 § 23. l. 9. § 17. l. 10. § 5. l. 12. § 23. 36.

* Ἔκτεινον Lug. Σχέτλιον Annot. L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 21. § 17.

[b] σάντε, καὶ ὑπερνεῦσαι f. L. 9. § 2.

[c] L. 3. § 10. l. 7. § 6. l. 10. § 34.

[d] L. 3. § 10. l. 6. § 36.

[e] L. 4. § 3. l. 11. § 18.

[f] L. 5. § 4. Inf. § 53.

[g] L. 4. § 3. l. 10. § 17.

[h] L. 4. § 32. l. 9. § 22.

[i] L. 5. § 10. l. 9. § 6.

[k] L. 7. § 4. l. 10. § 8.

[l] L. 9. § 26.

[m] L. 4. § 17.

[n] L. 10. § 6.

[o] L. 2. § 17.

[p] L. 6. § 36.

[q] L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.

[r] L. 4. § 32, 33. 50. Inf. § 31. 37. l. 9. § 30. l. 10. § 27. 34.

[s] Inf. § 37.

* Α. Φ. εἶτα Α. Κ. Α. εἶτα κ. τ' π' Sal.

[t] L. 4. § 48. l. 10. § 31.

* χάρεξ Lug. Ἴκαρος f.

[u] L. 9. § 29.

[x] L. 4. § 35. 48. l. 9. § 14.

[a] L. 5. § 33.

[z] L. 7. § 32.

pilam mitti, pilæ pariter rationem habet. ecqid avtem pilæ, vel ſurſum miſſæ boni, vel deſcendenti cadentíqe mali? ecqid & bullæ vel conſiſtenti boni, vel ſubſidenti mali? de lucerna idem dictum ſit.

§ 21. Inverte corpus tuum, atqe inſpice, qale ſit, ubi ſenuerit; qale ſit, ubi morbidum fuerit; qale ſit, ſpiritum ubi efflaverit. brevis avtem eſt vitæ & qi celebrat, & qi celebratur; & qi commemorat pariter, & qi commemoratur. adhæc & in plagæ iſtius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neqe omnes inter ſe conſentiunt, neq; qiſqam ſibi. deniq; terra omnis puncti inſtar habet.

§ 22. Animum adverte præſenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qi bonus mavis cras fieri, qàm eſſe hodie.

§ 23. Facio qicqam? ità facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi qicqam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémqe rerum omnium, à qo, qæcunqe fiunt, ordine præſtituto derivantur.

§ 24. Ipſum lavari qale qid tibi videtur? oleum, ſudor, ſordes, aqa, ſtrigmentum; putida omnia. tale qiddam eſt & vitæ pars qævis, & materia ſubjecta qælibet.

§ 25. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipſa elata eſt. Secunda Maximum; mox & Secunda Epitynchanus. Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Favſtinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujuſmodi ſunt omnia. qin & ſolertes illi, avt futurorum præſcii, avt faſtu inflati, ubinam jam ſunt? ſolertes, inqam, qales Charax, Demetrius Platonicus, Evdæmon, & ſi qis alius ejuſmodi. omnia caduca ſunt, & jam olim morte ſepulta ſunt. alii nec brevem ſui memoriam ſunt conſecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergò memineris, avt compagem tui diſſipatum iri, avt extinctum ſpiritum,

ſpiritum, avt migraturum, atqe alibi iri diſpoſitum.

§ 26. Homini volupe eſt, qæ hominis propria ſunt, facere. proprium avtem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eáq; qæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

§ 27. Affectiones ſinguli qiqe tres habent; unam, ad cavſſam ambientem, alteram, ad cavſſam divinam, à qa proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos qibuſcum in hac vita verſatur.

§ 28. Dolor avt eſt corpori malum. qod ſi ſit, corpus id cenſeat. avt animæ. at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranqillitatémq; ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; qò mali nihil aſcendit.

§ 29. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loqendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qalia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

§ 30. Et in ſenatu, & apud qemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs qàm diſertè loqi. ſano verò apud omnes ſermone utare.

§ 31. Avguſti avla, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, avla tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémqe cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompejorum puta. nec illud minùs, qod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, qàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliqem ſibi ſuperſtitem relinqerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliqis tandem ultimus

πνεῦμά ποτ, ἢ μεταξῦναι, καὶ ἀλλαχῆ κομισθῆναι.

§ 26. [a] Εὐφροσύνη ἀνθρώπου*, πλεῖν [b] τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δ' ἀνθρώπου [c] εὔνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [d] ὑποφορὰ τῶν αἰσθητικῶν κινήσεων, [e] διάκρισις τῶν πιθανῶν φαντασιῶν, [f] ἐπισκόπησις τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γινομένων.

§ 27. Τρεῖς [g] σχέσεις· ἡ μὲν πρὸς τὸ αἴτιον τὸ ἐκκείμενον· ἡ δὲ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [h] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα· ἡ [i] δὲ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας.

§ 28. Ὁ πόνος ἤτοι τοῦ σώματι κακόν· [k] ἐκεῖνο ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [l] ἔξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [m] αἰθρίαν καὶ [n] γαλήνην διαφυλάσσειν, καὶ [o] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κρίσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [p] ἔνδον· καὶ [q] ὑδὲν κακὸν ἄνω ἀναβαίνει.

§ 29. [r] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας, συνεχῶς σαυτῷ λέγων· [s] τί μοι ἔξιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία κακοπάθεια ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως παρεχή τις· ἀλλὰ [t] βλέπων πάντα ὁπόσα ἔξιν, [u] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μέμνησο ταύτης [x] τῆς ἐξουσίας παρὰ φύσιν.

§ 30. Λαλεῖν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάντ' ἀνθρωπον κοσμίως, καὶ μὴ περιττευόντως [z] ὑγιεῖ* λόγῳ χρῆσθαι.

§ 31. [a] Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἕπου* τοῖς ἄλλοις, μὴ κατ' ἕνὸς ἀνθρώπου θάνατον, οἷς Πομπήιων. κἀκεῖνο δὲ τὸ ἐπιγεγραμμένον τοῖς μνήμασιν, ἔσχατος* τῶν ἰδίων γόνων· ἐπιλογίζεσθαι, πόσα ἐκαπάσσατο οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν, εἶτα, [b] ἀνάγκη ἔσχατόν τινα

[a] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
* -πων. f.
[b] L. 5. § 15, 16.
[c] L. 4. § 37 l. 7.
§ 22. l. 11. § 1. l. 12. § 30.
[d] L. 5. § 26.
[e] Sup. § 7. l. 5. § 36. l. 6. § 3.
[f] L. 7. § 47, 48.
[g] L. 1. § 12.
[h] L. 2. § 3. 17.
[i] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[k] L. 7. § 16. 33.
[l] 5. § 2. 26. l. 7. § 68.
[m] L. 2. § 4.
[n] L. 7. § 28.
[o] Inf. § 47, 48.
[p] L. 7. § 59.
[q] Inf. § 41. 48.
[r] L. 7. § 29.
[s] L. 7. § 5. 54. Sup. § 8.
[t] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[u] L. 3. § 11. l. 11. § 18. 37.
[x] L. 5. § 5.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 4. § 51.
* -εῖ [δὲ] f. Ὑγ. λόγ. χρ. αὐλὴ A. Boot.
[a] Sup. § 25. Inf. § 37.
* τὰ ἄλλα f.
[b] L. 4. § 50.

γενέσθαι· πάλιν ὅλη ὅλου γένους διάπυρον.

§ 32. [a] Σωματόειδες δεῖ τὸ βίον, καὶ μίαν ποιᾶξιν· καὶ [b] εἰ ἐνέχοι τὸ ἑαυτῆς παρέχει ὅς δεῖν τε, ἀρκεῖσθαι· ἵνα ἡ [c] τοῦ ἑαυτῆς ἀπέχηται, [d] ἐφ' οἷς αὐτὴ καλῶς πράττειν δύναται. ἀλλὰ κωλύσεταί τι ἔξωθεν; οὐδὲν εἰς γε τὸ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [e] ἄλλο δ' τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται; ἀλλὰ [f] τῇ πρὸς ἐνὸν τὸ κώλυμα εὐαρεστήσει, καὶ τῇ ὅσῃ τὸ διεμπλοῦν εὐγνωμονήσει μεταθάσει εὐθὺς ἄλλη ποᾶξις ἀντ' ἐκείνης, [g] εὐαρμόστως εἰς τὸν σύνθεσιν, ὡς εἶς ὁ λόγος.

§ 33. [h] Ἀπόφοιτα μὲν λοιδεῖν, [i] ἐνοικοῦντας δὲ ἀφεῖναι.

§ 34. Ἐπὶ ποτὲ εἶδες χεῖρα ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτεμνομένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτεθειμένην, χωρὶς πού ποτε ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [k] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ [l] ὁ μὲν θέλων τὸ συμβαῖνον, καὶ [m] ἀποχίζων ἑαυτὸν, ἢ [n] ὁ ἀκαινώνητός τι ποιῶν· ἀπῆρθαι πού ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἑνώσεως· ἐπεφύκεις δὲ [o] μέρος τοῦ συμπάντος ἀπέρχεσθαι. ἀλλ' ὅμως πάλιν φθάνει συμβῆναι, ὅτε [p] ἔξεσι σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν· τὸ ἄλλῳ μέρει ὑφεστὸς θεὸς ἐπιτρέψαι, χρειώδεσι καὶ ἀγαπητόν, πάλιν συνελθεῖν, καὶ σύμφυτα τοῦ χρησίμου, * ἢ τετάμενα τοῦ ἀνεμποδίστου. καὶ δὸς ἵνα τοῦ ἀρχικοῦ μὴ ἀποδραμεῖν ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἐφ' ᾧπερ ἐκαθήσου· καὶ ἀπορράγὲν πάλιν ἐπανελθεῖν καὶ συμφῦναι, καὶ τὸ τῆς μέρους τάξιν ἐπανακτῆσαι ἐκποίησον.

§ 35. Ὥσπερ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἕξεις ἔχει ἡ λογικὴ φόδον ὅσον * ἡ ἡ λογικὴ φύσις, ὅτως καὶ ταύτην παρ' αὐτῆς εἰλήφαμεν. ὃν πρόπον δὲ τὸ ἐμποδίζον πᾶν τὸ ἐνεργοῦν καὶ ἀντικείμενον ἐπιτηδείως, καὶ καταπαύει εἰς τὸν ἐνεργούμενον, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ὅτως καὶ [r] τὸ λογικὸν ζῶον ἐναντιούμενον ἑαυτῷ εὐκόλως ἐξαφανίζεται· οὐ γὰρ ὑπέστη οὐδὲ τὸ τοῦ κακοῦ γένος ἀσύστατον.

existeret. atqui hîc rursus gentis totius mortem considera.

§ 32. In singulis actionibus vitam componere oportet; ut si unaquæque quantum datur, quod suum est tulerit, in eo acquiescas. quo minùs autem ferat, quicquid suum est, prohibere nemo poterit. sed exterius aliquid obstabit? nihil quicquam, quo minùs justè, sobriè, considerate in ea te geras. sed alius alicujus facultatis fortassis effectus impedietur. atqui dum impedimentum ipsum placidè fers, & ad id quod datur æquo animo te transfers, alia statim prioris vice actio emergit, quæ ad eam, de qua sermo instituitur, vitæ compositionem non minùs aptè conducat.

§ 33. Sic accipe, nè fastuosus fias; sic posside, ut dimittere proclivis sis.

§ 34. Si quando manum abscissam vidisti, vel pedem, aut caput etiam amputatum, & seorsim alicubi à reliquo corpore situm; talem planè se facit, quantum in ipso est, qui abscindit sese, aut vel id quod contingit non vult, vel adversùs societatis jus aliquid perpetrat. revulsum quodammodo abjecisti te aliquo ab ea quæ secundùm naturam est unione: pervenit naturâ fuerat: nunc verò tenet abscidisti. cæterùm istic illud scitum est, quod unire te denuo licet. hoc autem nulli alii parti est à Deo concessum, ut revulsa semel & præcisa denuo coalescat. Verùm benignitatem ejus considera, quâ hominem honestavit: cùm & in ipso posuerit, nè primitùs ab universo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulsus, redeundi denuòque coalescendi, & partis ordinem, quem tenuerat, recuperandi.

§ 35. Sicut reliquas facultates rationalium universique ferè ab universâ naturâ accepit; ità hanc nos ab eadem facultatem accepimus: quod quemadmodum illa quicquid obstat & renititur, in usum suum circumvertit, & in fato disponit, atque ità partem sui facit; ità & animal rationale, ex impedimento omni

[a] L. 4. § 2. 25, 26. l. 12. § 35, 36.
[b] L. 6. § 2. 3. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 2. § 9. l. 5. § 10.
[e] L. 5. § 20. Inf. § 41. l. 10. § 12.
[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50.
[g] Inf. § 35.
[h] L. 1. § 16.
[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.
[k] L. 4. § 29.
[l] Inf. § 43.
[m] L. 2. § 16. l. 3. § 8.
[n] L. 9. § 23.
[o] L. 2. § 3.
[p] L. 11. § 8.
* ἢ Lug.
[r] τῆς τῶν λ' φύτων Xyl. ? ἢ τῶν ὅλων? f.
[s] L. 6. § 42.
[t] L. 4. § 14. Sup. § 32.

omni materiam creare sibi possit, eóque uti ad illud quod intenderat, quodcunque tandem id fuerit.

§ 36. Ne confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complectere, quot quálésque molestias superventuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsentium unumquodque interroga te, quidnam hac in re est, quod subiri aut sustineri nequeat? confiteri namque erubescis. tum cogita tecum, nec quod futurum est, nec quod præteritum est, sed id semper duntaxat quod præsens est, molestiam tibi facessere. minuetur autem istud, si seorsim per se circumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè huic quidem soli tolerando sufficerit.

§ 37. Nunquid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; aut Pergamus? nunquid Hadriani Chabrias, aut Diotimus? ridiculum foret. verùm, si assiderent, nunquid ipsi hoc sentirent? aut si sentirent, nunquid illos juvaret? aut si eos juvaret, nunquid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò senescant, tum moriantur? ecquid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & sanies in sacco.

§ 38. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inqit ille, in rebus eis, quæ sapientiam maximè exigunt.

§ 39. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, quæ justitiæ se opponat: at voluptati quæ opponat sese, continentiam video.

§ 40. Si opinionem tuam ab eo, quod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. quis ipse? ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaque nè vexet se. siquid autem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

§ 41. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud quod

Λύεται πᾶν πόλυμα ὕλιν ἑαυτῷ ποιεῖν, ἢ χρῆσθαι αὐτῷ ἐφ' ᾧ ἂν ἢ ὥρμησε.

§ 36. [a] Μὴ σε συγχείτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία· μὴ συμβαλλέσθω ὁπόσα ὅσα καὶ ὅτι πάσχειν * ὑπογεγνῶσθαι· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν παρόντων ἑαυτὸν, [b] τί τοῦτο ἔργον τὸ ἀφόρητον καὶ ἀνύποιστον· αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογῆσαι· ἔπειτα ἀναμίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι [c] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρελήλυθὸς βαρεῖ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [d] τοῦτο δὲ καταμικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον θεωρείσῃς, καὶ ἀπαλόγιστος τὴν διάνοιαν, εἰ σοὶ τοῦτο ψιλὸν αὐτέχειν μὴ δύναται.

§ 37. Μῶν νῦν θρηνεῖθ' ὑπὸ τοῦ * κυείν σωφῶ, Πάνθεα, ἢ Πέργαμος τί ἢ Ἁδριανὸν, * Χαυείας ἢ [e] Διότιμος; γελοῖον τί ἢ εἰ παρεμένοντο, ἄμεινον αἰσθάνοιντο; τί ἢ εἰ αἰσθάνοντο, ἄμεινον ἠδύναντο; τί ἢ εἰ ἤδεσαν, ἄμεινον ὅτου ἀθάνατοι ἔσονται; [f] καὶ ὑπὲρ τούτους περιστᾶσι χρόαι καὶ γένεσιας γαμεῖν ὕπως εἴωθεν, ἔπειτα ἀποθανεῖν; τί ἂν ὕστερον ἄμεινον ἐποίησε ποιεῖν τούτων ἀποθανόντων; [g] χάσμα * πᾶν τοῦτο, καὶ λύθρον ἐν θαλάσσῃ.

§ 38. [h] Εἰ δύναται ὀξὺ βλέπειν, βλέπε * χίτων, φησὶ, σοφατάτους *.

§ 39. Δικαιοσύνης κατεξαναστικὸν ἀρετὴν οὐχ ὁρῶ ἐν τῇ τοῦ λογικοῦ ζώου κατασκευῇ. [i] ἡδονῆς δὲ ὁρῶ, τὴν ἐγκράτειαν.

§ 40. [k] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ὑπόληψιν περὶ τοῦ λυπεῖν σε δοκοῦντος, αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἔσῃ. τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω. μὴν [l] ὁ μὲ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακῶς ἔχει, [m] ὑπολαμβάνετω αὐτὸ περὶ αὑτοῦ.

§ 41. [n] Ἐμπόδισις αἰσθήσεως, κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἐμπόδισις ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο

[a] L. 7. § 8.
* ὑπογεγνήσθαι
[b] L. 7. § 14. Inf. § 46.
[c] L. 2. § 15.
[d] L. 11. § 2.
* Κύρε Lug. Ann. κύρε Sal. * χαρείας Xyl. Mer.
[e] Sup. § 25.
[f] Sup. § 25.
[g] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24. * σους f. L. 9. § 36.
[h] L. 10 § 12. * Κείτων, vel Ζήνων f. Sal. * - φώτατα. Xyl. τος. Sal.
[i] L. 5. § 15.
[k] Sup. § 28. Inf. § 47.
[l] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[m] Sup. § 28.
[n] Sup § 32.

ὁμοίως ἐμποδιστὸν καὶ κακὸν τῆς φυτικῆς καταστάσεως. ἴστω τοίνυν ἐμποδισμὸς νῷ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. ταῦτα δὲ πάντα, ἐπὶ σεαυτὸν μετάφερε. πόνῳ, ἡδονὴ ἅπτεταί σου; [a] ὄψεται ἡ αἴσθησις. ὁρμήσαντι ἔκτρωμα ἐγένετο; [b] εἰ μὲν ἀνυπεξαιρέτως ἅπαξ, ἤδη ὡς λοιπὸν κακόν· εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις, ὕπου βέβλαφαι, ἐκεῖ ἐμπεπόδισαι. [c] τὰ μέν τοι τοῦ νῷ ἴδια ἀδιεξίαστα ἄλλῳ εἴωθεν ἐμποδίζειν· [d] τύπτει γὰρ ὑπὸ πυρός, ὑπὸ σίδηρος, ὑπὸ τυράννου, ὑπὸ βλασφημίας, ὑπ' οὐδενὸς ἅπτεται· [e] ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

a Sup. 28. 40.
b L. 4. § 1. l. 5. § 20.
c Sup. § 32. Inf. § 47.
d Sup. § 28. l. 11. § 36.
e Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12. § 3.

§ 42. Οὐκ εἰμὶ ἄξιος [f] ἐμαυτὸν λυπεῖν· ἀδικῶ γὰρ ἕνιον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα.

f L. 7. § 16. Inf. § 47.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [g] ἐμὲ δέ, ἐὰν [i] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [k] μὴ ἀποστρεφόμενον, μήτε ἄνθρωπόν τινα, [*] μήτε τῶν ἀνθρώπων συμβαινόντων· ἀλλὰ [l] πᾶν εὐμενῶς ὀφθαλμοῖς [*] ὁρῶν[λ] καὶ δεχόμενον, καὶ [m] χρώμενον ἑκάστῳ καθ' ἀξίαν.

g L. 6. § 34. l. 10. § 10.
h Sup. § 26.
i L. 10. § 35.
k Sup. § 34.
* μήτε [π] Lug. An.
l Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.
* ὁρῶν f.
m Sup. § 29.

§ 44. [n] Τοῦτον [*] δὲ τὸν χρόνον σεαυτῷ χάρισαι· [o] οἱ πολλὰ ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, ἐ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκείνοις εἶναι, διοὶ νῦν ὄντες ὡς βαρύνονται· κἀκεῖνοι δὲ θνητοί. τί δὲ ὅλως σοὶ σὲ, ἂν ἐκεῖνοι [p] φωνάς τοιαύτας ἀπορρῶσιν, ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην περί σε ἔχωσιν.

n L. 4. § 17. 26.
* ἤδη f.
o L. 2. § 17. l. 4. § 19.
p L. 4. § 3. l. 5. § 33.

§ 45. [q] Ἄφες με καὶ βάλλε ὅπου θέλεις. ἐκεῖ γὰρ ἕξω [r] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τοῦτ' ἔστιν, [s] ἀρκούμενον εἰ ἔχοι καὶ ἐνεργοίη κατ' [t] τὸ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [u] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δὲ αὐτὸ κακῶς μοι ἔχῃ ψυχῇ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινουμένη, ὀρεγομένη, [*] συνδυομένη, πτοουμένη; καὶ τί εὑρήσεις τούτου ἄξιον;

q Aegr. 9. 37.
* σωδυομένη f. vel, σωχρομένη
r L. 5. § 16.
s L. 9. § 37.
t σωδυομένη f.
u Sup. § 7. l. 9. § 26.
x L. 5. § 18. Sup. § 36.

§ 46. [x] Ἀνθρώπῳ δὲ συμβαίνειν τι δύναται, ὃ οὐκ ὄντως ἀνθρωπικὸν σύμπτωμα· οὐδὲ βοΐ, ὃ οὐκ ὄντως βοϊκόν· οὐδὲ

vegetativam conditionem pariter impediat, éſtq; malum ejuſdem. mentis qoqe perinde impeditio, naturæ intellectivæ malum eſt. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit ſenſus. aliqid molienti tibi obſtitit qippiam? ſi citra exceptionem moliebaris, jam tuum, qâ rationalis, malum eſt. at, ſi id qod communiter fieri ſolet, tibi proponebas, nondum avt læſus es, avt impeditus etiam. mentis utiq; propria qæ ſunt, nemo alius impedire ſolet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud qidlibet attingit, ubi facta fuerit ſphæræ inſtar, teres tota atqe rotunda.

§ 42. Indignum cenſeo, ut me ipſe vexem, qi neminem unqam volens vexârim.

§ 43. Alia oblectant alios. me verò, ſi mentem ſanam habuerim, qæ nec hominem qenqam, avt humanum qicqam averſetur; ſed qicqid obvenit, oculo benigno aſpiciat excipiatqe, & pro ſui exiſtimatione ſingulis utatur.

§ 44. Hoc ipſum, qod jam adeſt, tempus tibimet fac impertias. qi famam poſthumam affectant potiùs, non cogitant, alios qoſdam ejuſmodi fore poſteros illos, qales iſti ſunt; qos nunc gravatim ferunt. ſed & utriq; ſunt mortales. qid avtem tuâ intereſt, ſi vocibus iſtiuſmodi adſtrepuerint illi tibi, avt exiſtimationem hanc vel illam de te habuerint.

§ 45. Tolle me, & qocunq; libuerit projice. etenim illîc qoqe genium meum habiturus ſum propitium placidúmqe; hoc nempe contentum, ſi pro conditionis ſuæ officio habere ſe ageréqe poſſit. num hoc tanti eſt, ut hac de cavſa anima mea malè ſe habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, conſternatur. ecqid reperiam, qod tanti ſit?

§ 46. Nihil homini cuiqam contingere poteſt, qod non humanus ſit caſus; nec bovi, qod non bovis ſit; nec

viti

viti, qod non vitis sit, nec lapidi, qod non lapidis ipsius sit. Si ergò contingit id cuiqe, qod & usui & naturæ ejus est consentaneum, qid est, ægrè qod feras? neqe enim qicqam tibi tulisset natura communis, qod ferri non posset.

§ 47. Siqa te angit res externa, non est ea ipsa, qæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de re ea judicium. hoc avtem statim delere in te situm est. siqid verò in interna animi dispositione te angit, qis prohibere potest, qo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, qia hoc avt illud qod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs qàm angi velis? sed obstat, inqis, valentius aliqid. nihil est ergò qod anxius sis. neq; enim non agendi cavssa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergò è vita æqo animo, qo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

§ 48. Meminetis, inexpugnabilem fieri mentem, qando in se contracta, ipsa se contenta manet, dummodo nil faciat qod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. qid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ consideratè de re aliqâ sententiam tulerit? propterea arx est qædam mens perturbationibus immunis. neqe enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad qod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qi non videt, imperitus; qi videt, nec eò recipit se, infelix est.

§ 49. Nihil ulteriùs tecum reputa, qàm qod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video, puerulum ægrotare. hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs qicqam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, qod commoveat te. vel

ἀμπέλῳ, ὃ ἐκ δεῖ ἀμπελικόν· ἢ λίθῳ, ὃ ἐκ δεῖ λίθῳ ἴδιον. [a] εἰ δὲ ἑκάστῳ συμβαίνει, ὃ καὶ [b] εὐφυὲς ἦν, τί πέφυκεν, τί ἂν δυσχεράνοις; [c] εἰ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

§ 47. [d] Εἰ μέ τι ἄλλο τῶν ἐκτὸς λυπεῖ, ἐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῷ κείμενον· [e] τοῦτο δὲ πῶς ἐξαλεῖψαι [f] δεῖ σοι δέδοται. εἰ δὲ λυπεῖ σέ τι ἄλλο ἐν τῇ σῇ διαθέσει, τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; ὅμως δὲ μὴ εἰ λυπεῖ, ὅτι ἐκὶ [*] τὸ δέ τι ἐνεργῶς ὑγιὲς σοι φαινόμενον, τί ἐχὶ μᾶλλον ἐνεργεῖς, εἰ λυπεῖ; ἀλλὰ ἰσχυρότερόν τι ἐνίσταται· [h] μὴ τοίνυν λυπεῖ· οὐ γὰρ ἐφ' σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ ἐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργουμένῳ τοῦτο. [i] ἄπιθι δῶν ἐκ τοῦ ζῆν εὐμενῶς, [*] εἰ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποδυσκολαίνει, ἅμα [k] ἵλεως τοῖς ἐνισταμένοις.

§ 48. Μίμνησο, ὅτι [l] ἀκαταμάχητον γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν, ὅταν [m] εἰς ἑαυτὸ συμφυὲς [n] ἀρκεσθῇ ἑαυτῷ, [o] μὴ ποιοῦντι ὃ μὴ θέλει, [p] κἂν ἀλόγως φιλοτιμήσεται. τί δῶν [q] ὅταν καὶ μετὰ λόγου βεβουλευμένως κεῖνη φέρῃ τινά; διὰ τοῦτο ἀκρόπολίς ἐστιν [r] ἡ ἀλυσιτέλεια παθῶν διάνοια· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν [s] ἀπάλωτος λοιπὸν ἂν εἴη· ὁ μὴ δῶν μὴ ἐωρακὼς τοῦτο, ἀμαθής· ὁ δὲ ἑωρακὼς καὶ μὴ καταφεύγων, ἀτυχής.

§ 49. [t] Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ὧν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελταί μοι, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. [u] ἤγγελται τοῦτο. τοῦτο δέ, ὅτι βέβλαπται, οὐκ ἤγγελται· βλέπω, ὅτι νοσεῖ τὸ παιδίον· βλέπω. ὅτι δὲ κινδυνεύει, οὐ βλέπω. ὅτως δῶν μήτε αἰεὶ δεῖ πρὸς τοῖς πρώτοις φαντασίαις, καὶ μηδὲν αὐτοὺς ἐπιλογίζου, καὶ οὐδέν σοι γίνεται· μᾶλλον

[a] L. 10. § 3. l. 11. § 13.
[b] L. 12. § 26.
[c] L. 6. § 19. l. 7. § 66.
[d] L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
[e] Sup. § 29.
[f] L. 6. § 52. l. 7. § 2. 14.
[g] L. 9. § 11. l. 12. § 25.
[*] τόδε
[h] Sup. 32. 42. 45.
[i] L. 5. § 29.
[*] ἢ f.
[k] L. 2. § 3.
[l] Sup. § 41.
[m] L. 7. § 28.
[n] Sup. § 7.
[o] L. 5. § 29. l. 10. § 33.
[p] L. 11. § 3.
[q] L. 5. § 18.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 11. § 36.
[t] L. 7. § 64.
[u] L. 4. § 7. 22.

[a] L. 4. § 29. l. 7. § 29. 66.

μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, ὡς ἃ χρειζον ἥκεις τῷ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

[b] L. 6. § 56.

§ 50. Σίκυος πικρός· ἄφες. [b] βάτοι ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ ὀφελες προσθῆς, τί δὴ καὶ ἐγένετο ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπεὶ καταγελάσεται καὶ ὁ ἀνθρωπος φυσιολόγος, ὡς ἂν καὶ ὁ τὸν τέκτονα καὶ σκυτέως χαλκεύσης, καταγελῶσιν, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστείῳ [c] ξέσματα καὶ ἀποκόμματα τῶν καταπραζομένων ὁρᾷς· καὶ τοι οὗτοί γε ἔχουσι τοῦ αὐτοῦ ῥίψασιν· ἡ δὲ τῶν ὅλων φύσις,

[c] L. 3. § 2.

[d] L. 4. § 23. Sup. § 18.

[d] ἔξω οὐδὲν ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς τέχνης ταύτης ἐστὶν, ὅτι συνεχόμενα ἑαυτῷ, πᾶν τὸ ἔνδον διαφθείρεσθαι καὶ γηράσκειν καὶ ἄχρηστον εἶναι δύνῃ, [e] εἰς ἑαυτὸ μεταβάλλει, καὶ ὅπως [f] πάλιν ἄλλα παρὰ ταῦτα ἐνυφῇ ποιεῖ· ἵνα μήτε ὕλης, ἔξωθεν χρήζῃ, μήτε ὅπως ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα προσδέηται· ἀρκεῖται ἑαυτῇ καὶ χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

[e] L. 7. § 25.

[f] L. 7. § 23.

[g] L. 3. § 16.

§ 51. [g] Μήτε ἐν ταῖς περὶ ἕξιν ὀκνηρεύειν· μήτε ἐν ταῖς ὁμιλίαις φύρειν· [h] μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ σωλήνασθαι, ἢ ἐκθορυβεῖν· μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀσχολεῖσθαι. [i] κλείουσι, κρεανομῆσαι, κατάρασις ἐλαύνουσι. τί ἂν ταῦτα πρὸς τὸ τὴν διάνοιαν μένειν καθαρὰν, φρενήρη, σώφρονα, δικαίαν; οἷ [k] εἴ τις παρασὰς πηγῇ διαυγεῖ καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτὴν, ἡ ἵζ ἐ παύσαι πίπτειν ἀναβλύσαν. [l] κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, τάχεσι διασκεδάσει αὐτὰ καὶ ἐκκλύσει, καὶ [m] ἐδαμῶς βαφήσεται. πῶς ἂν [n] πηγὴν ἀΐδιον σαυτῷ πάσης ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [o] μὴ πρὸς ἐμμονὰς, καὶ ἁπλῶς, καὶ αἰδημόνως.

[h] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15.

[i] L. 12. § 1.

[m] L. 6. § 30.

[n] L. 7. § 59.

[o] L. 11. § 9. 13.

§ 52. [p] Ὁ μὴ οἶδὼς ὅτι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ οἶδὼς πρὸς ὅτου γέγονεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστὶν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δέ γε τῶν τούτων ἀπολείπων, οὐδὲ πρὸς ὅτου αὐτὸς γέγονεν εἶπεν.

[p] L. 4. § 29.

adjicias potiùs aliqid, ut qi rerum omnium, qæ in mundo isto contingunt, naturam perspectam habeas.

§ 50. Amarus est cucumis: mitte. vepres in via: declina. sufficit. nè pergas dicere, *Quare autem in mundo ista sint?* ludibrio enim futurus es homini scientiæ naturalis perito, perinde ac fabro aut sutori, si huic vitio verteres, qòd eorum qæ conficit ramenta ac segmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen qò projiciant habent, cùm universi natura nihil extra se habeat; sed, qod in hac ejus arte maximè mireris, cum se certis terminis circumscripserit, qicqid intra se corrumpi, senescere, ac inutile fieri videtur, in semet convertit, aliáqe ex his ipsis nova producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, nec qò putrefacta projiciat, desideret. ità contenta manet & loco suo, & materiâ suâ, & arte sibi propriâ.

§ 51. Nec in actionibus langvidus, nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. qid hæc obstant, qominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? qemadmodum siqis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum incesserit, at ille nihilominus laticem potui accommodum fundere non cessat. qin & si lutum qis simúnqe injecerit, dispergetcitò diluétqe eum, nec eodem inqinabitur. qomodo ergò fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usu assiduo libertatem cum æqanimitate, simplicitate, modestiâ qasi nativam tibi reddideris.

§ 52. Qi nescit esse mundum, ubi sit nescit. qi nescit ad qid natus sit, nec qis ipse, nec qid mundus sit, novit. qi autem in horum alterutro deficit, nec ad qid ipse natus sit, dicere potest:

qalis

qalis ergò tibi videtur is, qi vanos hominum eorum plausus vel aversatur vel avcupatur, qi nec ubi sint, nec qi sint ipsi, nôrunt?

§ 53. Num in votis habes ab eo lavdari, qi intra horulæ spatium ter semet execratur? num ei studes placere, qi nec sibi ipse placet? avt qomodo sibi placet, qem omnium ferè, qæ facit ipse, pœnitet?

§ 54. Curæ tibi deinceps sit, non tam cum aere ambiente te conspirare, qàm menti cuncta ambienti consentire. neq; enim minùs vis illa intellectualis ubiqe diffusa est & permeat cuivis expolita qi attrahere eam potest, qàm aeria cuilibet qi respirationis est compos.

§ 55. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiqam. huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, qandocunq; id ipse voluerit.

§ 56. Arbitrio meo ex æqo res indifferens est arbitrium vicini mei, atq; animula avt caruncula ejus. etiamsi enim qàm maximè alter alterius cavsâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqi vicini mei malitia malum me faceret: id qod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

§ 57. Sol defundi videtur, & ubiqe qidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantúm. itaqe ab extendendo radii ejus nomen sortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliqod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectâ enim procedit, & refringitur qodammodo, ubi corpus aliqod solidum occurrerit, qod aërem ultrà non admittit. ibi avtē consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis solutionem & diffusionē

τῆς ὅλη φαίνεταί σοι [a] ὁ τὸν ἡδὺ κρεττόντων ἔπαινον φεύγων * ἢ δίων, [ἢ] δι' ὑδὲ ὅστε εἰσὶν, οὔτε οἵτινές εἰσι γινώσκουσι;

§ 53. [b] Ἐπαινεῖσθαι θέλῃς ὑπὸ ἀνθρώπε, τοὺς δ' ὥρας ἑαυτῷ καταρωμένυς; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, [c] ὃς ὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ; [d] ἀρέσκει ἑαυτῷ, ὃ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι σχεδὸν ὁτῳοῦν;

§ 54. Μηκέτι μόνον [e] συμπνεῖν τῷ περιέχοντι ἄρει, ἀλλὰ ἤδη καὶ [f] συμφρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ· ἐπὶ γὰρ ἧττον ἡ νοερὰ δύναμις πάντη κίνηται καὶ διαπορεύεται τῷ παντὶ συναμβύῳ, ἢ περ ἡ ἀερώδης τῷ ἀναπνεῦσα δυναμένῳ.

§ 55. Γενικῶς μὲν, ὃ ἡ κακία ὐδὲν βλάπτει τὸ κόσμον· ἡ δὲ καθ' μέρος, [h] ὐδὲν βλάπτει τὸ ἕτερον. [i] μόνῳ δὲ βλαβερὰ ὄζι τούτῳ, [k] ᾧ ἐπιτρέπεται καὶ ἀπαλλάχθαι αὐτῆς, ὁπόταν περ τοῦτο ὕτως δοκῇ.

§ 56. [l] Τῷ ἐμῷ περιαιρετικῷ τὸ τῆ πλησίον περιαιρετικὸν ὁπόσης ἀδιάφορόν ὄζιν, ὡς καὶ τὸ σωμάτων αὐτῆ, καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰρ εἰ ὅτι μάλιστα [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὸ ἡγεμονικὸ ἑκάστου [n] τῶν ἰδίαν κυρίαν ἔχει· ἐπεί τοι [o] ἔμελλεν ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμῆ κακὸν εἶ· [p] ὅπερ ὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἦ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

§ 57. [q] Ὁ ἥλιος καλαχεῖσθαι δοκεῖ, καὶ πάντη κέχυται, ἐ μὲν συνέχυται· ἡ γὰρ χύσις αὕτη τάσις ὄζιν· ἀκτῖνες γὰρ αἱ αὐγαὶ αὐτῆ, ἀπὸ τοῦ διαίνεσθαι λέγονται. ὁποῖόν δέ τι ὄζιν ἀκτὶς, ἰδοις ἂν εἰ διά τινος στενοῦ εἰς ἐπιπεδμένον δίκον τὸ ἀφ' ἡλίυ φῶς εἰσδύομενον διάσασι. γίνεται γὰρ [r] κατ' εὐθὺ, καὶ ὥσπερ διαιρεῖται δὲ πρὸς τὸ στερέμνιον, ὅτῳ ἂν ἀπαντήσῃ, διεῖργον τὸν ἐπίκλητα ἀέρα· [f] ἐνταῦθα δὲ ὕσῃ, καὶ ὐ καταλείπει, ὐδὲ ἔπεσε, τοιαύτῃ ἔν τινι λύσιν καὶ διάχυσιν

[a] Sup. § 44.
* ἡδίων. Xyl. Lug. ‖ δίκων f. L. 11. § 11.
[b] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[c] L. 5. § 10.
[d] L. 6. § 16. Sup. § 10.
[e] L. 6. § 16 l. 9. § 8.
[f] L. 9. § 1. l. 10. § 21.
[g] L. 5. § 35.
[h] L. 2. § 1. l. 4. § 7.
[i] L. 9. § 4.
[k] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[l] L. 5. § 20. l. 6. § 32.
[m] L. 2. § 1. Inf. § 59.
[n] L. 5. § 3. l. 12. § 3.
[o] L. 2. § 1. l. 5. § 35.
[p] L. 2. § 11.
[q] L. 12. § 30.
[r] Inf. § 60.
[f] L. 10. § 33.

τῆς διανοίας ἢ χεὶ, μηδαμῶς ἔκχυσιν, ἀλλὰ τάσιν, καὶ [a] πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥάγδαίαν τὴν ἐπέρεισιν ποιεῖσθαι· μηδὲ βαπτίζειν, ἀλλὰ ἴσασθαι, καὶ ἐπιλάμπειν τὸ δεχόμενον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει ἡ ἀυγῆς, τὸ μὴ παρεμπίπτειν αὐτήν.

[a] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

§ 58. Ὁ θάνατον φοβούμενος, ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἄλλην ἑτεροίαν. ἀλλ' [b] εἴτε ἔκεῖ αἴσθησιν, οὐδὲ κακῶν πνῶ αἰσθήσῃ· εἴτε ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῶον ἔσῃ, καὶ τοῦ ζῆν οὐ παύσῃ.

[b] L. 7. § 32. Sup. § 25.

§ 59. [c] Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. [d] δίδασκε οὖν, ἢ φέρε.

[c] Sup. § 56. l. 9. § 1.
[d] L. 5. § 28. l. 9. § 11.

§ 60. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μέν τοι νοῦς, καὶ ὅταν συλλαμβάνηται, καὶ ὅταν περὶ τὴν σκέψιν τρέφηται, [e] φέρεται καθ' εὐθὺ οὗπερ [*] ἦλθον, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

[e] L. 6. § 16. Sup. § 57.
[*] ἦλθον εἰ τὶ πῦ [καὶ] εἰσὶ· ἰδοὺ [πάρυκαν] f.

§ 61. [f] Εἰσίναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐνδυσε· παρέχει [*] ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.

[f] L. 9. § 17.
[*] - ἔχειν Boot.

esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, qæ'q; adversùs obvia qælibet impedimenta non violentam & impetuosam collisionem adhibeat, nec etiam decidat, sed consistat, & illustret qicqid eam admiserit. privabit enim semet splendore illius, siqis eam non transmiserit.

§ 58. Qi mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliqem sensum formidat. atqi, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali qicqam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

§ 59. Homines alter alterius cavsâ nati sumus. itaqe avt doce, avt sustine.

§ 60. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, qàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minùs ad scopum sibi propositum tendit.

§ 61. In mentem alterius cujusq; descende; sed & in tuam ipsius descendere qemlibet patere.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'. LIBER IX.

[a] Ε. 2. § 1. l. 8. § 59.

Ὁ Ἀδικῶν, ἀσεβεῖ. [a] τῆς γὰρ κοινῆς ὅλων φύσεως κατεσκεύασται τὰ λογικὰ ζῶα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἀλλήλα κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μηδαμῶς, ὁ [b] τὸ βέλτιον ταύτης παραβαίνων, ἀσεβεῖ δῆλονότι εἰς τὸν πρεσβυτάτων θεῶν. ἡ γὰρ ὅλων φύσις, ὄντων δεῖ φύσις. [c] τὰ δὲ γινόμενα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι δὲ καὶ ἀληθεία αὐτὴ ὀνομάζεται καὶ τῆς ἀληθῶν ἁπάντων πρώτη αἰτία ἐστίν. ὁ μὲν οὖν ἑκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῆς ὅλων φύσει, καὶ καθόσον

[b] L. 6. § 40.

[c] L. 7. § 9.

QUI injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem pro cujusqe dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint, qi naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiqissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia avtem qæ existunt necessitudine qâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, qæ natura, veritas qoqe nuncupatur; éstqe prima omnium qæ vera sunt, cavssa. itaq; qi sciens volens mentitur, impiè agit, in qantum fallendo injustè agit; qi nolens nesciisqe, in qantum universi naturæ dissentit, & in qantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum

dum mundi naturæ adverſatur. adverſatur enim, qi, qantum in ſe eſt, ad ea qæ veritati adverſa ſunt, fertur. à natura ſiqidem ſubſidia jam olim acceperat, qibus neglectis factum eſt, ut falſa à veris nunc dignoſcere neqeat. Qin etiam, qi voluptates, tanqam qæ ſint bonæ, ſectatur, dolores, tanqam qæ mala ſint, fugit, impiè hic qoqe agit. neceſſe eſt enim, ut is qi ſic affectus fuerit, de rerum natura ſæpe conqeratur, qaſi ea bonis maliſqe præter meritum utriuſqe aliqid attribuat; cùm mali ſæpenumero voluptatibus diffluant, eiſq; rebus, qibus eæ comparantur, abundent; boni contrà in dolore verſentur, atq; in caſus ejuſmodi, qi dolorem ſolent parere, incidant. adhæc, qi dolorem timet, eorum aliqid timebit, qæ in mundo neceſſariò futura ſunt. hoc eſt avtem impium. & qi voluptatem ſectatur, injuriam inferendo non abſtinebit. hoc avtem apertè impium. oportet avtem, ad qæ rerum natura ex æqo ſe habet, (nec feciſſet utiqe utraqe, niſi ad utraqe ſe ex æqo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter eſſe ex æqo affectum, qi naturæ ductum ſeqi deſiderat, qo naturæ conſentire poſſit. qicunqe ergò dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad qæ rerum natura ex æqo ſe habet, non ex æqo afficitur, impiè hunc agere liqidò conſtat. per hoc avtem qod dicitur univerſi naturam iſtis ex æqo uti, intelligo iſta ex æqo evenire ex ſerie qadam rerum prodeuntium ſibiq; invicem ſuccedentium juxta antiqiſſimum qendam providentiæ motum, qo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem ſe contulit, cùm rationes qaſdam rerum futurarum apud ſe concepiſſet, & facultates qaſdam exiſtentiarum, tranſmutationum, & ſucceſſionum iſtiuſmodi fœcundas diſcreviſſet.

ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ τοῦ κόσμου φύσει· μάχεσθαι γὰρ ὁ ὀπὶ τ' ἀναρτία τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ' ἑαυτόν. ἀφορμὰς γὸ παρειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας ἐχ οἷός τέ ὅτι νυῦ [a] διακρίνειν τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς· χ μὲν [b] ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τυὸ δ πῖνας ὡς κακὰ φεύγων, ἀσιεῖ. [c] ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς φαύλοις, χ τοῖς σπουδαίοις. δεῖ τὸ πολλάκις τυὺ μὲ φαύλους ἐν ἡδοναῖς ὄντ), χ τὰ ποιητικὰ τούτων κλᾶσθαι· τυὺ δ σπουδαίους, πόνῳ, χ τοῖς ποιητικοῖς τούτε φοβεῖσθαι. ἔτι δ ὁ φοβούμενος τυὺ πόνες, φοβηθήσεταί ποτε δῆ ἐπομβίων τι ἐν τῷ κόσμῳ. τοῦτο δ ἤδη ἀσιεῖς. ὅτε διώκων τὰς ἡδονὰς, [d] ὐκ ἀφέξεται τοῦ ἀδικεῖν. τοῦτο δ ἐναργῶς ἀσιεῖς. χρὴ δ περὶ ἃ ἡ κοινὴ φύσις ὁδίσης ἔχει (ἐ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ περὶ ἀμφότερα ὁπίσω εἶχεται περὶ τοῦτα χ [e] τυὺ τῇ φύσει βελομένυς ἕπεσθαι, [f] ὁμογνώμονας ὄντας, & ὁδίσης διακεῖσθαι. ὅστις ὖν περὶ πόνες χ ἡδονὰς, ἢ θάνατον χ ζωὴν, ἢ δόξαν χ ἀδοξίαν, δις ὁπίσω ἡ δῆ ὅλων φύσις χῆται, αὐτὸς ὐκ ὁδίσης ἔχει, δῆλον ὡς ἀσιεῖ. λέγω δ τὸ χῆσθαι τούτοις ὁδίσης τῷ κοινῷ φύσιν, ἀντὶ τοῦ χῆ τὸ [h] συμβαίνειν ὁδίσης χῆ τὸ ἐξῆς γινομένοις, χ ὁπηνομένοις ὁρμῇ τινι [i] ἀρχαίᾳ τῆς προνοίας, [k] καθ' ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρμησεν ὁδὶ τῷδε τῷ διακόσμησιν, συλλαβοῦσά τινας λόγυς δῆ ἐσομένων, χ δυνάμεις γενέσεως ἀφορίσασα, ἐπουσάσεών τε, χ μεταβολῶν, χ διαδοχῶν τοιούτων.

[a] L. 8. § 26.
[b] L. 2. § 11.
[c] L. 6. § 16. 41.
[d] L. 11. § 18.
[e] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[f] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[g] L. 11. § 16.
[h] L. 2. § 11. l. 6. § 34.
[i] L. 11. § 20.
[k] L. 7. § 75. Inf. § 28.

§ 2. Gratius eqidem foret, ut priùs defungeretur qiſpiam, qàm mendacitatem, ſimulationem, luxum, faſtum deli-

§ 2. Χαριεστέρυ μὲ ἦν ἀνδρὸς [l] ἄγευσον ψευδολογίας, χὴ πάσης ὑποκρίσεως χὴ τρυφῆς χὴ τύφυ γενόμε-

[l] L. 3. § 8.

νον ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλθεῖν. τὸ δ' ἓν
[a] Inf. § 37. [a] χορεδέντά γε τούτων [b] ἀποπτύσας
[b] L. 5. § 4. ἀπὸ τῆς, * ἢ σεσηρῆσθαι σεσκαθῆσθαι τῇ κακίᾳ. καὶ ὅπου σε ὁρῶ ἢ
* σεσηρ' ἢ σεσκ. Lug. σεῖρα σεῖθει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς; λοιμὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε μᾶλλον ἢ τοῦ περιεχομένου τούτου πνεύματος τοιάδε τις δυσκρασία καὶ ξυγή. αὕτη μὲν γὰρ ζώων λοιμός, καθὸ ζῶά ἐστιν· ἐκείνη δὲ ἀνθρώπων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλλὰ [c] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτο ἓν
[c] L. 2. § 3. [d] ὄντος, ὧν [d] ἡ φύσις βούλεται. οὗ γὰρ ὄντι τὸ νεάσαι, καὶ τὸ γηρᾶσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι,
[d] L. 2. § 17. καὶ τὸ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον, καὶ πολιὰς ἐσγκεῖν, καὶ σπέρμα, καὶ κυοφορῆσαι, καὶ ἀποκυῆσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σοῦ βίου ὧραι φέρουσιν, [e] ταῦτα καὶ τὸ διαλυθῆναι.
[e] L. 3. § 7. l. 6. § 2. τοῦτο μὲν οὖν ἐστὶ ἀνθρωπίνου ὄντος λελογισμένου, [f] μὴ δι' ὁλοχερῶς, μηδὲ ὠστικῶς, μηδὲ ὑποφαύσεως πρὸς τὸν
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 14. θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [h] περιμένειν ὡς
[g] L. 5. § 36. [h] L. 2. § 17. [i] μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς νῦν περιμένεις, πότε ἔμβρυον ἐν τῇ γαστρὶ τῆς γυναικός σου ἐξέλθῃ, ὕστερον ἐκλέχθαι τὸν ὦρον ἐν ᾧ τὸ ψυχάριον σου τὸ ἐλύτρωται τούτου ἐκπεσεῖται. εἰ
[i] L. 2. § 12. l. 4. § 5. δὲ καὶ [k] ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψιθύμιον θέλεις, μάλιστά σε εὔκολον ποιήσει πρὸς τὸν θάνατον ποιήσει, ἢ ὁπόταν ἢ ὁπὸ
[k] L. 4. § 50. [l] τὰ ἐγκεκλιμένα, [m] ὧν μέλλεις ἀφίσθαι, καὶ [n] μεθ' ὅσων ἡδέων ἐκεῖ ἔσῃ
[l] L. 8. § 22. [m] L. 6. § 27, 28. [n] L. 4. § 50. * ἢ ἐμπεφυσημένη. [o] σεσκυφῆσθαι μὲν γὰρ
* ἢ [ψυχὴ] f. αὐτοῖς ἥκιστα δεῖ, ἀλλὰ καὶ [p] κλίσθαι καὶ
[o] L. 2. § 1. l. 6. § 26, 27. ὀρθοῦν φέρειν· μεμπτὸς μέντοι ὅτι [q] ἐκ
[p] L. 3. § 4. [q] L. 10. § 36. l. 11. § 9. ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων σοι ἡ ἀπαλλαγὴ ἔσται. τοῦτο γὰρ μόνον, εἰ ὄφελον ἄρα, ἀνθεῖλκεν ἂν καὶ καθεῖχεν ἐν τῷ ζῆν, εἰ συζῆν ἐφέρετο τοῖς τὰ * τοιαῦτα δόγματα πεπεποιημένοις. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτος ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ σου συμβιώσεως, ὥστε εἰπεῖν, θᾶττον ἐλθὲ, ὦ θάνατε, μή που καὶ αὐτὸς [r] ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ.
* αὐτὰ f.
[r] Inf. § 9.

[f] L. 5. § 25, 35. § 4. [f] Ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἀμβ-

bâſſet. ſecundus autem ab hoc gradu, horum ſatur ſaltem ut emori præoptet, qàm improbitati immorari. an nondum experientia tibi ipſa ſvadet, ut è peſte iſta profugias. peſtis eſt enim, mentis corruptio, & pernicioſa qidem magìs ea, qàm aeris hujus circumfuſi intemperies & alteratio ejuſmodi. hæc enim animalium, qâ ſunt animalia; illa hominum lues eſt, qâ ſunt homines.

§. 3. Mortem noli contemnere, ſed animo lubenti excipe, tanqam ex eorum qæ natura vult, numero qod ſit. cujuſmodi enim res eſt, adoleſcere, ſeneſcere, creſcere, adultum eſſe, barbatum eſſe, dentire, caneſcere, ferere, prægnantem eſſe, parere, aliáq; id genus opera naturalia, qæ vitæ tuæ ſecum ferunt ætates, ejuſmodi planè res eſt & diſſolvi. hominis eſt igitur conſiderati, nec temerariè, nec impetuosè, nec faſtuosè adversùs mortem ſe gerere: ſed tanqam opus naturale, eam præſtolari, qo modo nunc præſtolaris, donec uxoris tuæ utero fœtus prodeat. ità expectanda eſt hora, qâ animula tua involucro iſti excidet. ſi avtem vulgare vis pharmacum, qod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præſtabit te, ſi conſideraveris res ſubjectas à qibus morte divelleris, moréſqe hominum qales ſint, qibus anima tua ulteriùs non immiſcebitur. etiamſi enim offendi eis te nevtiqam oportet, ſed curare eos, placidéq; ferre; meminiſſe tamen licuerit, qod ab hominibus havd idem tecum ſentientibus diſceſſurus es. hoc enim ſolum, ſiqid aliud, nos retraheret & in vita retineret, ſi cum eadem ſentientibus vitam degere daretur. nunc avtem vides, qanta moleſtia ex diſſenſu mutuo eorum qibuſcum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedas ô mors; nequando etiam ipſe obliviſcar mei.*

§. 4. Qi peccat, ſibimet ipſi peccat

qi

qi injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

§ 5. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qi non facit aliqid, qàm & qi facit.

§ 6. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium cavsâ provenientem lubenter excipiens.

§ 7. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingve; mentem in potestate sui contine.

§ 8. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; in rationalia verò anima una intellectiva dispertitur. qemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâq; luce cernimus omnes, & aere uno spiramus, qotqot visûs vitæq; participes sumus.

§ 9. Qæcunqe aliqid in commune participant, ad id qod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre qodvis; in idem confluit humidum omne; & aereum itidem qodcunqe. ut necesse sit vi aliqâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qi istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior pavlò incendi prompta admodum sit, eò qòd minùs sibi admixtum habeat, qod incendium prohibeat. proinde & qicqid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magis etiam, promptè fertur. qò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius. ei qod sui generis est commisceri & cum eo qodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & qasi amores qidam. etenim istis animæ insunt; itaqe in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, qàm in stirpibus, lapidibus, avt lignis. hinc & in rationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia; item belli tem-

τάνει. [a] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν βλάπτει, μᾶλλον ἑαυτὸν ποιῶν. [a] L. 8. § 55. l. 11. § 18.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ἢ μόνον ὁ ποιῶν τι.

§ 6. [b] Ἀρκεῖ ἡ [c] παροῦσα [d] ἐπινόησις καταληπτικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [e] συνάξις κοινωνική, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [f] εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ * παρὰ τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον. [b] L. 8. § 7. 22. l. 7. § 54. l. 12. § 3. [c] L. 6. § 2. [d] L. 8. § 26. [e] Inf. § 23. [f] L. 3. § 6. * παρὸν f.

§ 7. [g] Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν· σῖσαι ὁρμὴν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν. [g] L. 7. § 29.

§ 8. [h] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [i] εἰς δὲ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ [k] μία γῆ ὄζιν ἀπάντων ἐστὶ γαιδῶν, καὶ [l] ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν, καὶ [m] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατὰ καὶ ἔμψυχα πάντα. [h] L. 4. § 40. l. 12. § 30. [i] L. 4. § 4 l. 7. § 9. [k] Inf. § 9. [l] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [m] L. 8. § 54.

§ 9. [n] ὅσα κοινῷ τινι μετέχει, πρὸς τὸ ὁμογενὲς σπεύδει. [o] τὸ γαιῶδες πᾶν ῥέπει ἐπὶ γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν * σύῤῥυν, τὸ ἀεριῶδες ὁμοίως, ὥστε χρίζειν τῆς διακρίσεως καὶ βίας. τὸ πῦρ ἀνωφερὲς μᾶλλον διὰ τὸ στοιχειῶδες πῦρ. παντὶ δὴ πυρὶ ἐνταῦθα πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον ὕλης, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξαπτον ἔσται, διὰ τὸ ἔλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοίνυν [p] πᾶν τὸ κοινῆς νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως σπεύδει, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅσῳ γὰρ ὄζει κρεῖττον τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκιρνᾶσθαι τῷ οἰκείῳ καὶ συγκεῖσθαι ἕτοιμότερον. εὐθὺς γοῦν [q] ἐπὶ μὲν τῆς ἀλόγου εὑρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσοτροφίαι, καὶ οἱονεὶ ἔρωτες. ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦθα, καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείττονι ἐπιτεινόμενον ἐνεῖσκετο, ὅπου ἔντα ὀπὶ φυτῆς ἦν, οὕτε ὅτι λίθου, ἢ ξύλου. ἐπὶ δὲ [r] τῆς λογικῶν ζώων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέ- [n] L. 5. § 4. l. 7. § 50. [o] Sup. § 9. * ἐπὶ τὸν ῥᾶν f. Lug. Am. [p] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [q] L. 6. § 16. l. 11. § 18. [r] Inf. § 23. l. 12. § 30.

μοις σωθῆναι καὶ ἀνοχαί. ἐπὶ δὲ τῶν ἔτι χρειττόνων, καὶ ἐνδιατεθεικότων πρόπον τινὰ ἕνωσις ὑπάρξει, διὰ [a] ὅτι καὶ ἄστρων. οὕτως ἡ ὅτι τὸ κρεῖττον ἐπαπάθειαν συμπάθειαν, [b] καὶ ἐν διεξόδοις ἐργάσασθαι ἐδύνατο. ὅρα δὲ τὸ νῦν γινόμενον. [c] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῦν [d] ἐπιλέλησται τῆς πρὸς ἄλληλα στάσεως καὶ συννεύσεως, καὶ τὸ σύρρουν ὧδε μόνον οὐ βλέπεται. ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες παραλαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις. [e] ὄψει δὲ ὃ λέγω παραφυλάσσων. [c] θᾶσσον γοῦν ἂν εὕροι τις ἂν γῆδές τι μηδενὸς γῆδες ἀπόμοιρον, ἢ τὸν ἄνθρωπον [f] ἀνθρώπου ἀποχωρίσαι.

[a] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[b] L. 7. § 13.
[c] L. 11. § 18. 20.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 12. § 30.
[f] L. 8. § 34.

pore fœdera, & induciæ. qin & in præſtantioribus adhuc, licèt modo qodam à ſe invicem diſſitis, in aſtris nempe, unio tamen qædam exiſtit. ità ſortis præſtantioris eminentia etiam in diſtantibus affectionem ad ſe invicem mutuam producere valuit. vide interim qò res redierit. ſola enim rationalia mutui hujus in ſe invicem ſtudii ac conſenſûs nunc ſunt oblita: confluxúſqe ille apud iſta ſola non cernitur. veruntamen, fugiant licèt hoc homines, undiq; occupantur. prævalet enim natura. obſervando autem id, qod loqor, comperies. faciliùs enim qis terreni qippiam terrenæ rei nulli adjunctum reperet, qàm hominem ab homine omni prorſus ſejunctum.

§ 10. [g] Φέρει καρπὸν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν ταῖς ἰδικαῖς ὥραις ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως * τέτροφεν ὀλίγα ἀμπέλῳ καὶ ἅπασι ὁμοίοις, ἰδοὺ τοῦτο· [h] ὁ λόγος δὲ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιαῦτ' ἕτερα, ὁποῖόν τι αὐτός ἐστιν ὁ λόγος.

[g] L. 4. § 24.]
[h] L. 5. § 28. l. 8. § 59.

§ 10. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempeſtate fert horum unumqodqe, etiamſi avtem uſus formulam hanc loqendi viti ac ſimilibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obſtat, qo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriuntúrq; ex ea alia ejuſmodi, cujuſmodi ipſa eſt ratio.

§ 11. [i] Εἰ μὲ δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μὴ, μέμνησο, ὅτι [k] πρὸς ταῦτα ἡ εὐμένειά σοι δέδοται· καὶ [l] οἱ θεοὶ δὲ συμμαχεῖς τοῖς τοιούτοις ἐστὶν· εἰς ἔνια δὲ καὶ σωτηρίαν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ὅτου ἐστὶ χρηστοί. [m] ἔξεστι δὲ καὶ σοί· εἰ εἶπε, [n] τίς ὁ κωλύων.

[i] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[m] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[n] L. 3. § 12. l. 8. § 47.

§ 11. Peccantem, ſi potes, meliora doceto. ſi minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam eſſe. & Dii avtem adversùs tales clementer ſe gerunt. in quibuſdam etiam opem eis porrigunt ſuam, ad ſanitatem nempe, divitias, gloriam conſequendam adeò benigni exiſtunt. idem & tibi licet facere. avt dicas, qis te prohibeat.

§ 12. [o] Πόνει, μὴ [p] ὡς ἄθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ [q] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [r] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.

[o] L. 1. § 15. Inf. § 41.
[p] L. 4. § 3.
[q] L. 10. § 38.
[r] τάυτα Inf. § 28. l. 7. § 1.

§ 12. Laborem ſuſtine, non ut miſer, nec qo miſerationi vel admirationi ſis aliis. ſed hoc unum velis, ità moveri motúmve ſiſtere, prout ratio civilis exigit.

§ 13. Σήμερον ἐξῆλθον πᾶσης πεισάσεως· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [s] πεῖσιν· [t] ἔξω γὰρ ἦν, ἀλλὰ [u] ἔνδον ἐν ταῖς ὑπολήψεσι.

[s] L. 4. § 44.
[t] L. 4. § 48.
[u] Inf. § 36.

§ 13. Hodie moleſtiâ me omnia exemi. vel potiùs moleſtiam à me omnem abjeci. neqe enim extra, ſed intra me, in opinione mea exiſtebat.

§ 14. Πάντα [x] ταῦτα, [y] συνήθη μὲ τῇ πείρᾳ· [z] ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ. [a] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ [a] πάντα νῦν, ὅια ἐπ' ἐκείνων ὧν καταθαλάμευμ.

[x] L. 4. § 44.
[y] L. 4. § 48.
[z] Inf. § 36.
[a] L. 2. § 14.

§ 14. Eadem ſunt omnia, uſu familiaria, tempore diaria, materiâ ſordida. præſentia omnia, qalia apud illos qos ſepelivimus.

§ 15.

§ 15. Res ipſæ foris apud ſemet conſiſtunt; nec de ſe qicqam avt nôrunt ipſæ, avt narrant nobis. qid ergò de eis pronunciat? mens.

§ 16. Non in paſſione, ſed actione ſitum eſt, rationalis ac civilis animantis bonum malúmq;: qo modo nec virt⁹ vitiúmve illius in paſſione, ſed in actione conſiſtit.

§ 17. Lapidi projecto nihil eſt mali, qòd deorſum feratur; qòd ſurſum, nihil boni.

§ 18. Mentes hominum penitiùs introſpice. videbis, qos judices pertimeſcas; qales etiam de ſemet judices ſint.

§ 19. In tranſmutatione univerſa exiſtunt. tu qoqe in jugi alteratione, & corruptione qadam verſaris; & mundus tecum univerſus.

§ 20. Qod alteri delictum eſt, apud eum relinqendum eſt.

§ 21. Actionis terminatio, intentionis avt opinationis ceſſatio, mors eidem eſt qædam. veruntamen nihil in ſe mali habet. ad ætates tranſi, puerilem putà, adoleſcentiam, juvenilem, ſenilem. & harum mutatio omnis mors eſt qædam. ſed munqid grave? tranſi rurſus ad ætatem ſubavo, tum ſub matre, mox ſub patre tranſactam: cúmqe alias havd pavcas differentias mutationéſq; deprehenderis, interroga te, ecqid in his grave ſit. pari igitur modo nec grave qicqam in vitæ totius terminatione, ceſſatione, mutatione.

§ 22. Recurrito ad mentem tuam, ad univerſi, ad delinqentis cujuſvis. ad tuam, ut ipſam juſtam exhibeas: ad univerſi, ut recorderis, cujuſnam ſis pars: ad delinqentis cujuſvis, ut conſideres, inſcius an conſultò deliqerit; cogitéſq; ſimul eſſe tibi cognatum.

§ 23. Sicut ipſe es ad cœtum civilem complendum conſtitutus: ità actio tua qævis ad vitam ejuſmodi conſummandam referatur. qæcunqe igitur actio tua ad finem hunc vel immediatè vel mediatè

§ 15. [a] Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα αὐτὸ * αὐτῇ, μήτε ἀποφαινόμενα. [b] τί οὖν ἀποφαίνεται αὐτῇ; τὸ ἡγεμονικόν.

§ 16. [c] Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ [d] ϝ λογικῆ πολιτικῆ ζῴῳ κακὸν καὶ ἀγαθόν· ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτῆς ἐν πείσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

§ 17. [e] Τῷ ἀναῤῥιφέντι λίθῳ οὐδὲν κακὸν τὸ κατενεχθῆναι, οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ ἀνενεχθῆναι.

§ 18. [f] Δίελθε ἐπὶ εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν, καὶ ὄψει ⁸ τίνας κρίνειν φοβῇ, [h] ὅτιες καὶ πρὸ * αὐτῶν ὄντας κριτάς.

§ 19. [i] Πάντα ἐν μεταβολῇ. καὶ [k] αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει, καὶ κατά τι φθορᾷ· καὶ [l] ὁ κόσμος ὅλος.

§ 20. [m] Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα, ἐκεῖ οὗ καταλιπεῖν.

§ 21. [n] Ἐνεργείας ἀπόληξις, ὁρμῆς, * ὑπολήψεως πεῦλα, καὶ ὅλον θάνατος, [o] οὐδὲν κακόν. μίπθι νῦν ἐπὶ ἡλικίαν, ὅτιον ϝ παιδικὴν, τὴν τῆς μειρακίου, τὴν νεότητα, τὸ γῆρας· καὶ γὰρ [p] τούτων πᾶσα μεταβολή, θάνατος. μὴτι δεινόν; μίπθι νῦν ἐπὶ βίον τὸν ὑπὸ τὸν πάππον, ἔπειτα ϝ ὑπὸ τὴν μητρὶ, εἶτα ϝ ὑπὸ τὸν πατέρ· καὶ ἄλλας ἴσως πολλὰς διαφορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις εὑρήσεις, ἐπερώτα σαυτὸν, μήτι δεινόν. ὕστως τοίνυν οὐδὲ [q] ἡ τοῦ ὅλου σου βίου λῆξις, καὶ πᾶσα, καὶ μεταβολή.

§ 22. [r] Τρέχε ὀπὶ τὸ σαυτοῦ ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τοῦ ὅλου, καὶ τὸ τούτου. τὸ μὲ σεαυτοῦ, ἵνα [s] γνῶν δικαίως αὐτὸ ποιήσῃ· τὸ ϝ τοῦ ὅλου, ἵνα συμμνημονεύσῃς [t] τίνου μέρους ἐσι. τὸ ϝ τούτου, ἵνα ὀπίσω σῃς [u] πότερον * ἄγνοια, ἢ γνώμη, καὶ ἅμα λογίσῃ ὅτι [x] συγγενές.

§ 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [y] πολιτικῆ συσύμαλος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτως καὶ [z] πᾶσα πρᾶξίς σου συμπληρωτικὴ τοῦ ζωῆς πολιτικῆς. * ἥτις ἐὰν μὴ πρᾶξίς σου [a] ἔχῃ ϝ ἀπαφορὸν, εἴτε πρόσχαρ, εἴτε

πόῤῥωθεν

[a] L. 4. § 3.
* αὐτῶν
[b] L. 4. § 39.
[c] L. 6. § 51.
[d] Sup. § 8, 9.
[e] L. 8. § 20.
[f] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[g] L. 5. § 32.
[h] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
* αὐτῶν
[i] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[k] Inf. § 21.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[n] L. 12. § 23.
* [καὶ] ὑπ'
[o] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[p] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[q] L. 7. § 23. l. 8. § 20.
[r] L. 5. § 3. l. 8. § 7. 22.
[s] L. 3. § 16.
[t] L. 2. § 3, 4.
[u] L. 11. § 18.
* ἀγνοία
[x] L. 2. § 1.
[y] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[z] L. 2. § 16.
* ἥτις ἐὰν τῶν Lug. ἥπις ϖ τῶν delet An.
[a] L. 11. § 19.

πρόρρησθεν ὅτι τὸ κοινωνικὸν τέλος, ἄνθρωπε διακαῶς τὸν βίον, καὶ ὀκ ἐᾷ ἵνα ἕτι), καὶ σασιώδης ἔστιν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὐτὸν μέρος διϊσάμενος. ἀπὸ τ τοιαύτης * συμφωνίας.

§ 24. [b] Παιδίων ἐρεῖαι, καὶ παίγνια, καὶ [c] πτώματα νεκρὰς βαστάζοντα, ὥστε ἐναργίστερον θεωρεῖσθαι τὸ τῆς νεκύιας.

§ 25. [d] Ἴθι ὅτι ἡ ποιότητα ἡ αἰτίου, καὶ ἀπὸ ἡ ὑλικῆς αὐτὸ θεωρήσας διάσου· εἶτα καὶ [e] τὸν χρόνον ἀθέσιτον, ὅσον πλέϊσον ὑφίσασθαι πέφυκε τοῦτο [f] τὸ ἰδίως ποιόν.

§ 26. Ὦ Ἀνέτλης μυεία, διὰ τὸ μὴ [h] ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ * ποιεῖν τ ταῦτα δια κατεσκεύασαι· * ἀλλὰ [i] ἄλις.

§ 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ τι, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν *, [k] ἔρχε ὅτι τὰ ψυχάρια αὐτῶν, διέλθε ἔσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινες εἰσίν· ὄψει, ὅτι [l] ἐ δεῖ σε ἀπαξῆς, ἵνα τούτοις τί ποτε δόξε σε δοκῇ· [m] εὐνοεῖν μέν τοι αὐτοῖς δεῖ· [n] φύσει γὰρ φίλοι. καὶ [o] οἱ θεοὶ ἢ παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, [p] δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν, περὶ ταῦτα μέν τοι, [q] περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

§ 28. * Ταῦτά ἐστι τὰ τῆς κόσμου [r] ἐγκύκλια, [s] ἄνω κάτω, [t] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ [u] ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἡ τῆς ὅλης διάνοια· ὅσῳ ἐϊ ἐστιν, ἀποδέχε [x] τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. * ἢ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ καθ' ἑπακολούθησιν. καὶ * τί ἐν πίνι. πρότον γάρ τινα * ἄτομοι, ἢ ἀμερῆ· τοῦτ' ὅλον, [y] εἴ τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα· εἶτα τὸ εἰκῇ, [z] μὴ κλῦ σὺ εἰκῇ. [a] ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει· ἔπειτα καὶ [b] αὐτὴ μεταβαλεῖ· κἀκεῖνα εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ· καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [c] ταῖς γὰρ ἐπικυματώσεις τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, καὶ [d] τὸ τάχος, παντὸς θνητοῦ καταφρονήσει.

non tendit, ità vitam tuam divelsit, nec unam eandémque esse patitur, & est seditiosa, perinde ac in populo ille, qi factionis suæ homines à consensione istiusmodi in partes trahit.

§ 24. Puerulorum rixæ, & ludicra; & animulæ cadavera gestantes; ut vehementiùs afficiat qod in Mortualibus exhibetur.

§ 25. Formæ qalitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad qod plurimùm res sic affecta perdurare possit.

§ 26. Innumera perpessus es, qia non didicisti mente tuâ contentus esse agente ea ad qæ condita est, sed ad alia eadem abuteris.

§ 27. Ubi te alii vituperaverint, vel oderint, vel ejusmodi aliqid oblocuti fuerint, adi animulas eorum, penitiùs introspice cujusmodi sint. facilè videbis, nihil esse qod te angat, qicqid illi de te judicent. bene velle tamen illis oportet. sunt enim naturâ amici. qin & Dii ipsi omnimodam illis opem ferunt, per insomnia, per vaticinia, etiam in eis ad qæ feruntur illi.

§ 28. Eadem planè sunt mundana omnia, sursum deorsum, à seculo ad seculum, in orbem redeuntia. mens avtem universi vel ad singula qæq; se promovet. qod si fuerit, ad qod illa se promoverit, tu excipe. vel semel operi se admovit; reliqa verò per consequentiam necessariam à primis illis ità profluunt, ut serie qâdam continuâ unum qiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. deniq:, si qis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè ferantur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siqidem qi mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, & vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, næ ille mortale qicqid est despectui habebit.

§ 29.

[a] L. 2. § 2. l. 4. § 29.
* ἀσυμφ. Sal.
[b] L. 5. § 33. l. 7. § 3.
[c] L. 4. § 41.
[d] L. 7. § 29, l. 10. § 26.
[e] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[f] L. 10. § 7. l. 12. § 30.
[g] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[h] L. 5. § 14. 15, 16.
* ποιῶ τινος Arg. ποιῶντι Lug.
* ἀλλ' ἀλλοῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἄλλος Sal.
[i] Inf. § 37.
* νοήσῃ f.
[k] Sup. § 18. Inf. § 34.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 22.
[n] L. 11. § 9.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 1. § 17.
[q] Inf. § 40. l. 11. § 10.
* τὰ αὐτὰ Mer. Sup. § 14.
[r] L. 4. § 32.
[s] L. 2. § 14.
[t] L. 7. § 1.
[u] Inf. § 35.
[x] L. 6. § 36.
* ἢ
* ἔν τι γίνεσθαι γε τ' Boot. τὸ ἐν τινι Sal. V. N.
* ἄτομα Sal. f.
† ἢ ἀτ [κὴ] ἀμ. f. Inf. § 39.
[y] L. 2. § 11.
[z] L. 6. § 44. l. 12. § 20.
[a] L. 6. § 59.
[b] L. 2. § 17.
[c] L. 7. § 34.
[d] Inf. § 29. 32, 33.

§ 29. Torrentis est instar rerum natura; omnia secum abripit. qàm viles avtem sunt & mucci pleni, etiam politici isti, &, ut ipsis videtur, philosophicè se gerentes homunculi? id agas, ô homo, qod nunc te poscit natura. aggredere, qatenus tibi datur. nec circumspice, nunqis adsit, qi advertat. nec Platonis rempublicam expecta. verùm sufficiat tibi, si vel parùm admodum res processerit; nec vel hoc ipsum parvum qiddam existimaveris. nam dogmata hominum qis mutaverit? & tamen absq; his mutatis, qid aliud supererit, nisi ingemiscentium, dum obsequium simulant, servitus. age nunc, & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi refer. viderint illi, an qid natura communis poscat, nôrint, & ad hujus dictamen sese instituerint. sin tragicè semet ostentârint, qi ad illorum imitationem me addixit? simplex qiddam & modestum est philosophiæ opus. noli me ad fastum insolentem abducere.

§ 30. Intuere desuper armenta innumerabilia, & ritus innumerabiles, & navigationis omne genus, in procellis, in tranqillo mari, & rerum præteritarum, præsentium, decedentium differentias. considera & vitam qæ sub aliis olim est acta, qæ post te erit transigenda, qæ'qe apud gentes barbaras jam agitur. & qàm multi sint, qi nec nôrint nomen tuum, qàm multi, qi mox ejusdem obliviscentur; qàm multi, qi cùm te nunc lavdent, mox vituperaturi sint. qod deniqe, neq; memoria, neq; gloria, neqe ejusmodi qicqam æstimatione ullâ dignum est.

§ 31. Mentis tranqillitas tibi sit in eis, qæ ab externa cavsa proficiscuntur. justitiæ ratio in eis qæ ab interna efficiuntur. hoc est; intentio tua actióq; omnis hunc solum sibi finẽ propositum habeat, ut ad societatem humanam qod conducat fecerit, utpote qod naturæ tuæ consentaneũ existat.

§ 32. Supervacanea multa, qæ mole-

§ 29. [a] Χειμάρρους ἡ τῆς ὅλων αἰτία· πάντα φέρει· ὡς [b] σύντελλε ἢ καὶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καὶ, ὡς δοκεῖ, φιλοσόφως * θεωρητικὰ ἀνθρώπεια, * μιζῶν μισό; ἄνθρωπε, [c] τί ποτε ποίησον, ὃ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ· [d] ὅρμησον, ἐὰν δίδῶται, καὶ [e] μὴ ἀποβλέπε, εἴ τις εἴσεται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [f] ἀρκοῦ, ἐὰν τὸ βραχύτατον ποιῇς καὶ τούτῳ αὐτῷ τὴν ἔκβασιν, ὡς ὀλίγον τί ὄν, δοκεῖ. [g] δόγμα γὰρ αὐτῆς τὶς μεταβάλλει; χωρὶς δὲ δογμάτων μετάθεσις, τί ἄλλο, ἢ [h] δουλεία στένοντων, καὶ πειθομένων ὑποκριτῶν; ἄπαγε νῦν, καὶ [i] Ἀλέξανδρον, καὶ Φίλιππον, καὶ [k] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μὴ λέγε. ὅρα δὲ, εἰ [l] ἕπεσθον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, καὶ ἑαυτὸς ἐπαιδαγώγησον. εἰ δὲ [m] ἐτερηφρόνησεν, [n] ὑμεῖς μὲ κατακίνειτε μιμεῖσθαι. ἁπλοῦν δὲ καὶ [o] αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μή με ἄπαγε ἀπὸ [p] σεμνοτυφίας.

§ 30. [q] Ἀνωθεν ἐπιθεωρεῖν ἀγέλας μυείας, καὶ τελετὰς μυείας, καὶ * πλῆν παντοῖον ἐν χειμῶσι καὶ γαλήναις, καὶ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ἀπογινομένων. [r] ἐπινόει δὲ καὶ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸν μετὰ σὲ βιωθησόμενον, καὶ [s] τὸν νῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον· καὶ [t] ὅσοι μὲ ἐδὲ ὄνομά σε γινώσκουσιν, [u] ὅσοι δὲ τάχιστα ἐπιλήσονταί σου, [v] ὅσοι δὲ ἐπαινοῦντες ἴσως νῦν σε τάχιστα ψέξουσι· καὶ ὡς [x] ὅτι ἡ μνήμη ἀξιόλογόν γε, [y] ὅτι ἡ δόξα, ὅτι ἄλλο τι τὸ σύμπαν.

§ 31. [z] Ἀταραξία μὲν, ὦσι τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιότης δὲ, ἐν τοῖς παρὰ τὴν ἐκ σοῦ αἰτίαν ἐνεργουμένοις· τετύχηκεν, ὁρμὴ καὶ πρᾶξις, [a] κατάληγουσα ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸν πρᾶξαι, ὃς ταὐτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

§ 32. Πολλὰ περιττὰ παρέλκει τῶν ἐν-

[a] L. 2. § 17. & l. 7. § 19.
[b] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
* -ρας Lug. An.
* -άπα
[c] L. 8. § 26. 44.
[d] L. 8. § 32.
[e] L. 8. § 1.
[f] L. 5. § 9.
[g] L. 8. § 4.
[h] Inf. § 40.
[i] L. 8. § 3.
[k] L. 8. § 25.
[l] L. 8 § 3.
[m] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[n] L. 5. § 36. l. 7. § 38.
[o] L. 1. § 2.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
* πλῆν Xyl.
[r] L. 7. § 49.
[s] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[t] L. 4. § 19.
[u] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3. 19.
[y] L. 6. § 16.
[z] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[a] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.

οχλήσαντων σοι δύναται, [a] ὅλα ὄντα τῇ ὑποληψει σε κείμενα· καὶ πολλὰ εὐρυχωρίαν ἀπεναπήτεις ἤδη σεαυτῷ, [b] * † ὅλον κόσμον ἀπειληφέναι τῇ γνώμῃ, καὶ † ἴδιον αἰῶνα πεινοεῖν, καὶ πάσῃ τῇ χρῇ μέρος ἑκάστε πράγματος [c] ταχεῖαν μεταβολὴν ἐπινοεῖν, ὡς [d] βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διαλύσεως, [e] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τ γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

§ 33. Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, [f] ταχέως φθαρήσεται καὶ [g] οἱ φθείροντα αὐτὰ ἐπιδόντες, τάχεως καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται· καὶ [h] ὁ ἐφ' ἑπτὰ γήρως ἀποθανὼν εἰς ἴσην καταστήσεται τῷ πρόωρῳ.

§ 34. [i] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων, καὶ περὶ ὅια ἐπιτείνεται, καὶ δι' ὅια [*] φιλοῦσι καὶ τιμῶσι· γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτε. δοκοῦσι βλάπτειν ἢ ὠφελεῖν ἐξυμπάντες, [k] ὅσον οἴονται.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ ἐστὶν ἄλλο, ἢ [l] μεταβολή· [m] τούτῳ δὲ χαίρει ἡ φύσις, [n] καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται. [o] ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦθ' ἕτερα ἔσται. [p] τί δὲ λέγεις, ὅτι ἐγίνετό τε πάντα, [*] ὃ καὶ πάντα δεῖ καλῶς ἔχειν, καὶ [q] ὑλικὰ ἔστι δύναμις ἐν τοιούτοις θεοῖς ἐξευρέθη ποτὲ ἡ διορθώσουσα ταῦτα, ἀλλὰ κατακέκλεισται ὁ κόσμος [r] ἐν ἀδιαλείπτοις καπνοῖς συνέχεσθαι;

§ 36. [s] Τὸ σαπρὸν τῆς ἐκάστου ὑποκειμένης ὕλης, ὕδωρ, κόπις, ἀσέλεια, [t] χρέος· ἢ πάλιν, πῶς ἐοικέναι γῆς τὰ μάρμαρα, καὶ ὑποστάθμαι ὁ χρυσὸς, [*] ὁ ἄργυρος, καὶ [t] τρίχια μὲν ἔοικε, καὶ βάφαι μὲν πορφύρας, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα. καὶ [u] τὸ πνευματικὸν δέ, ἄλλο ταῦτον· καὶ [x] ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον.

§ 37. [y] Ἅλις τοῦ ἀλλοῦ βίου, καὶ [z] γογγυσμοῦ, καὶ πιθηκισμοῦ. [a] τί ταράσσῃ; [b] τί τούτων καινόν; [c] τί σε ἐξίστησι; [d] τὸ αἴτιον; ἴδε αὐτό. ἀλλ' ἡ ὕλη;

[a] L. 2. § 15. l. 11. § 18.
[b] L. 7. § 35.
* [τοῦ] τὸν
[c] Sup. § 19. 28. Inf. § 33.
[d] L. 5 § 24.
[e] L. 4. § 3.
[f] Sup. § 28. 32.
[g] L. 8. § 25.
[h] L. 2. § 14. l. 4 § 50.
[i] Sup. 18. 27.
* χαλῶσι Lug.
[k] L. 11. § 18.
[l] L. 4. § 3. l. 8. § 18.
[m] L. 7. § 18.
[n] L. 4. § 4.
[o] Sup. § 28.
[p] L. 12. § 5.
* καὶ ὅτι
[q] L. 10. § 7.
[r] Sup. § 14. l. 5. § 33 l. 11. § 2. 17.
[s] L. 8. § 37.
* [καὶ] ὁ
[t] L. 6. § 13.
[u] L. 2. § 2.
[x] Sup. § 28. l. 10. § 1.
[y] Sup. § 2. 26.
[z] L. 2. § 3. l. 5. § 5.
[a] L. 5. § 23. Inf. § 39.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 12. § 19.
[d] L. 7. § 29.

stiam tibi pariunt, præcidere, cùm in opinione tua tota sita sint, animumq; angustiis exemptum plurimum dilatare poteris, si mundum totum & seculum in qo degis, mente complexus fueris, & rei cujusque sigillatim transmutationem celerem consideraveris, qámq; exiguum temporis spatium inter ortum ejusdem & interitum intercedat; cùm & immensum sit quod ortum præcesserit, & interminatum pariter, quod interitum sit consecuturum.

§ 33. Corrumpentur brevi, qscunq; vides: corrumpentur brevi, & qi corrumpi hæc vident. & qi senectute extremâ confectus moritur, in eundem statum redigetur cum eo, qi immaturus obiit.

§ 34. Animulas hominum nudas intuere, ut videas, quales mentes gerant, qibus rebus studeant, & quam cavsâ alios diligunt ac honorent. tum qando vel vituperando obesse, vel lavdando prodesse cuiqam videntur, qanto cum fastu id faciant.

§ 35. Nihil est aliud amissio qàm mutatio. hac avtem gavdet natura, qæ nihil non rectè facit. ab æterno ista pariter facta sunt; & in æternum alia ejusmodi fient. ecqis ergò dixerit omnia & facta fuisse, & semper factum iri mala? nec penes Deos, qi tot fuerint, potentiam extitisse corrigendi ista, qo minùs mundus ad mala ista addiceretur, qibus perpetim teneretur implicitus?

§ 36. Qàm putida est subjecta rei cuiq; materia? aqa, pulvis, sfficula, sordes. avt rursus, calli terræ, marmora, sedimenta, avrum, ac argentum; pili, vestis; sangvis, purpura; & ejusmodi alia qævis. etiam qod formæ rationem obtinet, & ipsum aliud qiddam ejusmodi est; & ex aliis in alia tranfit.

§ 37. Jam satis est est vitæ calamitosæ, & obmurmurationis, & nugarum. qid perturbaris? ecqid in his novi? qid te tandem percellit? num forma? hanc vide. num materia?

teria? & hanc. extra hæc avtem nihil eſt. qin erga Deos itaq; tandem aliqando ſimplicior meliúſque affectus ſis. perinde habet annis centum an tribus iſta nôris.

§ 38. Siqis deliqerit, penes ipſum eſt malum. forta ſſis avtem nec deliqit.

§ 39. Vel ab una mente, qaſi fonte communi, tanqam uni corpori ſuperveniunt univerſa: nec partem oportet de eis conqeri, qæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud eſt qicqam qàm cinnus & diſperſio temeraria. qid ergo perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, armentitia es, pecudis inſtar paſceris, in feram belluam tranſiiſti.

§ 40. Avt nihil poſſunt Dii, avt poſſunt. ſi nihil poſſunt, cur precaris? ſi poſſunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poſcis, neqid horum cupias, neqid de horum ullo anxius ſis, qàm ut horum qicqam vel eveniat vel non eveniat? ſiqidem enim omnino hominibus opem ſuam conferre poſſunt, etiam ad hæc poſſunt. ſed dices forta ſſe, Deos iſta in poteſtate tua poſuiſſe. an non ergò potiùs fuerit eis qæ in poteſtate tua ſunt cum libertate uti, qàm ad ea qæ extra poteſtatem tuam ſunt, cum ſervitute animique abjectione anxiè ferri? qanqam qis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam qæ in nobis ſita ſunt? iſta ergò Deos prece poſcere incipias; videbis qid futurum ſit. orat hic, qomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, qomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiſcam? alter, qomodo illius imperium abjiciam? tu, qomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, qomodo filiolum nè amittam? tu, qomodo nè amittere metuam? hus, inqam, omnino vota verte tua, & vide qid futurum ſit.

§ 41. Ego, cùm decumberem, inqit Epicurus, non de corporis affectionibus cum eis, qi inviſebant me, colloqia habebam, nec iſtiuſmodi ſermonibus illos abloqebar, verùm eis, qæ circa rerũ naturam

ὕλη; ἴδε αὐτιὸ. ἔξω γένεσιν ὑδὲν ἔστιν. ἀλλὰ χ̀ πρὸς τοὺς θεοὺς ἥδη ποτὲ ἀπλάστερος χ̀ χρησύτερος * γίνου. [a] ἴσον τὸ ἐκεῖνὸ ἔτεσι, χ̀ τὸ τρισὶ ταῦτα ἰσορρόπει.

§ 38. [b] Εἰ μὲ ἤμαρτεν, ἐαυτῷ τὸ κακόν. [c] πέπρακε δ' ὐκ ἤμαρτεν.

§ 39. Ἦτοι [d] ἀπὸ μιᾶς πηγῆς τοιαῦτα πάντα, [e] ὡς ἐπὶ σώματι, [f] ὅπαυμβαίνει· χ̀ εἰ ἄλλοις τὸ μέρος τοῖς ὑπὸ τοῦ ὅλου γινομένοις μέμφεσθαι ἢ [h] ἄτοπον, χ̀ ὑδὲν ἄλλο, ἢ ἰ κυκεὼν χ̀ σκεδασμός. [k] τί δῶν ταράσσῃ; [l] τὸ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἔφθαρται, * ἀσυνείνη, [m] συναγλάζει, * βόσκῃ.

§ 40. Ἦτοι ὑδὲν δύνανται οἱ θεοὶ, ἢ * [θελουσι] δύνανται. εἰ μὲ ἓν μὴ δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δ' δύνανται, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ, διδόναι αὐτοὺς, [n] τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων, μήτε ἐπιθυμεῖν πρὸς τούτων, μήτε λυπεῖσθ ὅσοι τινες τούτων, μᾶλλον * τὸ μὴ παρεῖναί τι τούτων, ἢ * τὸ παρεῖναι; πείθου γὸν οἷ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, χ̀ ἐκ ταῦτα δύνανται συνεργεῖν. ἀλλὰ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι [o] ἐμ' ἐμοὶ αὐτὰ ὁ θεὸς ἐποίησεν. εἶτα, ὐ χρεῶν χρῆσθαι τοῖς ὑπό τοι μετ' ἐλευθερίας, ἢ [p] διαφύλαξ πρὸς τὰ μὴ ὄντ σοι μὲ [q] ἀπλείας χ̀ ταπεινότητ ; τίς δ' σοι εἶπεν, ὅτι οὐχὶ χ̀ [r] εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι; [s] ἄρξαι γοῦν παρὶ τούτων εὔχεσθαι, χ̀ ὄψ. ὅτ εὔχεται, πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, πῶς μὴ ἐπιθυμήσω τοῦ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλ, πῶς ταχηθῶ ἐκεῖθεν; σὺ, πῶς μὲ χρὴ τοῦ ταχηθῆναι; ἄλλ, [t] πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκνίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ἁπλῶς ὧδ' ἐπίτρεψον τοῖς εὐχαῖς, χ̀ θαύσει τί γένεται.

§ 41. Ὁ Ἐπίκ λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ ἐκ ἦσαν μοι αἱ ὁμιλίαι περὶ τῶν [v] σωματικῶν παθῶν, ὐδὲ πρὸς τοὺς εἰσιόντας τοιαῦτα ἔλεγε, φησὶν, ἀλλὰ τὰ πεπραγμένα φυσιολογῶν

N 2

* ἐγίνε Xyl. γοῦ Lug.

[a] L. 3. § 7. l. 6. § 23.

[b] Sup. § 4. l. 12. § 26.

[c] L. 11. § 18. l. 12. § 16.

[d] L. 2. § 3. l. 6. § 36.

[e] L. 4. § 40.

[f] L. 5. § 8.

[g] L. 2. § 3.

[h] Sup. § 28.

[i] L. 4. § 27.

[k] Sup. § 37.

[l] L. 4. § 28. l. 5. § 11.

* τί λέγεις; τῷ ἡγ. Sal.

* ἀποκείνει. Mer. -νεις vel -νῃ f.

[m] L. 6. § 16.

* λάζῃ Lug.

* [τελουσι] β. Inf. § 40.

* τὸ ἀφεῖσαι Lug. An.

[n] L. 4. § 49.

* τοῦ

* τῷ

[o] L. 2. § 11.

[p] Sup. § 27.

[q] L. 8. § 3.

[r] L. 1. § 17. l. 12. § 14.

[s] L. 6. § 23.

[t] L. 10. § 35. l. 11. § 33, 34.

λογῶν διετέλουν, καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦτο ὧν, πῶς [a] ἡ διάνοια συμμεταλαμβάνουσα ἧσσ ἐν τῷ σαρκιδίῳ τοιούτων κινήσεων ἀταραξίᾳ, τὸ ἴδιο ἀγαθὸν τηρῶσα. ἐδὲ τοῖς ἰατροῖς ἐμαφιζόμην, φησὶ, καίπερ ἐφ' ἑτέρους, * ὡς τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁ βίος * ἤρετο ἔν καλῶς. * ταῦτα ἐν ἐκείνῳ, ἐν νόσῳ, ἐὰν νοσῇς, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ. [b] ἀφεισάσει. τὸ γὰρ μὴ ἀφίσταδ φιλοσοφίας ἐν δὲ ἐξ ἀνάγκης τοῖς περιστῶσι, μηδὲ τῷ ἰδιώτῃ * ἢ φυσιολόγῳ [c] συμφιλοσοφεῖν, πάσης αἱρέσεως κοινὸν, [d] πρὸς μόνῳ * τῷ νῦν πραττομένῳ εἶναι, καὶ τῷ ὀργάνῳ δι' οὗ πράττει.

§ 42. Ὁτὰν τινος ἀναισχυντίᾳ προσκόπτῃς, εὐθὺς παραυτίκα σαυτῷ, [e] δύναμαι ἢν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναίσχυντοι μὴ εἶναι; ἀ δύναται. [f] μὴ οὖν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. εἷς γὰρ καὶ οὗτός ἐστιν ἐκείνων ἧσσ ἀναισχύντων, ὡς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς πανούργου, καὶ ὅλως περὶ παντὸς τοῦ τοιούτου ἀμαρτάνοντος, ἔχου σοι φρόντιζε. ἅμα γὰρ τῷ ὑπομνῆσαι, ὅτι τὸ γένος ἧσσ τούτων ἀδύνατόν ἐστι μὴ ὑπάρχειν, ἐ συμφέρει ἔσῃ πρὸς τοὺς καθ' ἕνα. ἐνέχεσον δὲ καὶπερ ἐνθὺς ἐννοῆσαι, [h] τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα. ἔδωκε γὰρ, ὡς ἀντιφάρμακον, πρὸς μὲν τὸν ἀγανάκτησιν πίνῳ πραότητα, πρὸς δὲ ἄλλον, ἄλλην τινὰ δύναμιν. ὅλως δὲ [i] ἔξεσι σοι μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἁφαμαρτάνει τοῦ προκειμένου, καὶ [k] πεπλάνηται. [l] τί δὲ καὶ βέβλαφας; εὑρήσεις γὰρ μηδένα τούτων πρὸς ἃ προῳζώμεθα, [m] πεποιηκότα τι τοιοῦτον, ἐξ ἧς ἡ διάνοιά σε χειρῶν ἔμελλε γεγήσεδ. [n] τὸ δὲ κακὸν σε καὶ τὸ βλαβερὸν, ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν ἔχει. [o] τί δὲ καὶνὸν, ἢ [p] ξένον γέγονεν, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ [q] ἀπαιδεύτα πράττει, ὅσα μὴ [r] σαυτῷ μᾶλλον ἐφυλαξεῖν ὀφείλεις, ὅτι καὶ προῃρέδης τοῦτον τοῦτο ἁμαρτάνειν;

priùs meditatus fueram, differebam. atque in hoc præcipuè incumbebam, qò mens, etiamsi motuum in corpusculo istiusmodi particeps unà, imperturbata consisteret nihilominus, bonúmque sunm retineret. sed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent sese, qasi magni qid agerent. sed vita mihi etiam tunc qàm optimè agebatur. eadem tu, qæ ille, sive in morbo, si contigerit, sive in alio qovis casu adverso, feceris. etenim hoc est sectæ cujusvis commune, in cassibus qibuscunqe à philosophia non absistere, nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: sed rei tantùm præsenti agendæ intendere, & instrumento per qod fiat.

§ 42. Qando alterius cujusqiam impudentiâ offenderis, statim sic percontare te, Fieríne ergò potest, ut impudentes in mundo nè sint? non potest. tu itaqe qod non potest, nè poscas. est enim hic impudentium illorum unus, qos in mundo esse necesse est. idem in promptu tibi sit, de fravdulento, infido, delinqente qolibet. ubi enim recordatus fueris, fieri non posse, qin existat hoc genus hominum, mox erga singulos mitiùs te habiturus es. utile est admodum & ut apud te cogites ecqam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea, tanqam antidotum, adversùs stolidum mansvetudinem; adversùs alium, aliam aliqam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum melius edocere. qisqis enim delinqit, à proposito aberrat & deceptus est. tum tibi qid is obfuit? nihil enim horum, qibus succenses, qenqam feciss deprehendes, qod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmqe in hoc solo consistit. ecqid avtem mali avt insveti fit, si ineruditus, qæ ineruditi sunt, fecerit? tu vide, annon te potiùs incusare debeas, qòd non expectaveris fore, ut hoc ille delinqeret;

qódqe

[a] L. 5. § 26.
* -φυσάτ]ως Sal. L. 7. § 3. & l. 10 § 13.
* ἤγετο Boot.
* τ' αὐτὰ
[b] Sup. § 13.
* μὲ φυσ· vel, ἢ [μὴ] φ· vel, ἁφυσ· f. L. 10. § 9.
[c] L. 7. § 43.
[d] Sup. § 6.
* [δι] τῷ
[e] L. 6. § 41. l. 8. § 15.
[f] l. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18. 33.
[g] L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
[h] L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 10. § 33.
[i] L. 8. § 59. Sup. § 11.
[k] L. 6. § 21.
[l] L. 8. § 49. 55.
[m] L. 2 § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22.
[n] L. 4. § 39. l. 8. § 56.
[o] L. 11. § 13.
[p] L. 12. § 16.
[q] L. 10. § 4.

qódqe cùm ratio occasiones tibi justas suppeditet cogitandi, probabile esse illum hoc esse admissurum, tum tamen hoc oblitus, admisisse illum admiraris. præcipuè verò quando, tanqam infidum avt ingratum aliqem incusas, in temet censuram converte. peccatum enim proculdubio est est tuum, sive qod hominem sic affectum credidisti fidem tibi servaturum, sive beneficiũ cùm dares, qod non absolutè dedisti nec tanqam qi totum actionis tuæ fructum jam statim percepisses. qid enim ampliùs velle debebas, ubi homini benefeceras? annon hoc ipsum tibi sufficit? qod est naturæ tuæ congruum ubi qid feceris, tum facti istiusmodi mercedem qæris? hoc est perinde ac si oculus visus mercedem poscat, avt pedes incessus. qemadmodum enim membra ista ad mumis aliqod obeundum condita sunt, qod ubi pro conditionis suæ ratione obierint, qicqid suum est adepta sunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus sit, ubi beneficium qippiam avt qod in commune conducat, egerit, illud fecit ad qod conditus est, & qod suum est obtinuit.

οὐ μὴν γὸ ἡ ἀφορμὰς ἐκ τῆς λόγε ἔνεκας σοὶ τοιαύτας δῶναι, ὅτι οὐκ ὀξὺ τοῦτον τοῦτο ἀπιδρύσεται, καὶ ὅμως ἐπιλαδόμενος [a] θαυμάζεις εἰ ἡμάρτηκε. μάλιστα μὲν ὅταν εἰς ἄπιστον, ἢ ἀχάριστον μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. σεαυτῷ γὸ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε σοὶ τοῦ τοιούτου τῷ διδόντι ἔχοντι ὀφείλουσας, ὅτι τῇ πίστει φυλάξει, εἴτε τῷ χρέον ὄντι, [b] μὴ καταπαλαίτικῶς ἐδωκας, μηδὲ ὅσον ἐξ αὐτῆς τῆς σῆς πράξεως ἐοθὺς ἀπεπληρώσω πάντα τὸν καρπόν. [c] τί γὸ πλέον θέλεις, ἢ ποιήσας ἄνθρωπον; [d] ἐκ ἀρκεῖ σοι; καὶ φύσιν τῷ οἰκείᾳ ἐνεργάζῃ; τοῦτο μισθὸν ζητεῖς; ὡς οἱ [e] ὀφθαλμοὶ ἀμοιβὴν ἀπαιτοῦσι, ὅτι βλέπουσι ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν. ὥσπερ γὸ ταῦτα πρὸς τοῦτο γέγονεν, [*] ἅσπερ [f] καὶ τῷ ἰδίαν κατασκευὴν ἐνεργοῦντα [*] ἀπέχει τὸ ἴδιον· οὕτως καὶ ὁ ἄνθρωπος [g] ἐνεργητικὸς πρὸς ἃ, ὑπὲρ ἃ γεγένηται, ἢ ἄλλως εἰς τὸ μέσα φιλεργητικὸν πρᾶξιν, [h] πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκευάσθη, καὶ [i] ἔχει τὸ ἑαυτοῦ.

[a] L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
[b] L. 5. § 6. l. 7. § 13.
[c] L. 7. § 73.
[d] L. 8. § 32.
[*] σοι, [ὅτι] κ. f.
[e] L. 2. § 1.
[*] ὅσῳ
[f] L. 6. § 40.
[*] ἔχει Lug. An.
[g] L. 8. § 7. 12.
[h] L. 5. § 16. l. 6. § 16.
[i] L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIBER X. ΒΙΒΛΙΟΝ ι'.

ECqando futura es, ô anima, bona, simplex, una, nuda, corpore te ambiente dilucidior? ecqando dispositionem dilectioni & affectui genuino deditam degustabis? ecqandò futura es plena, rei nullius indiga, nihil desiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, qo frui tibi volupe sit, neqe tempus, in qo diutiùs fruaris, neqe locum, avt regionem, avt cœli blandam temperiem, avt hominum amicam societatem; sed statu præsenti acquiesces, & præsentibus oblectabere qibusq;, & ἀλλὰ [i] ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ κατασκευῇ, καὶ [k] ἡδυνθήσῃ τοῖς παροῦσι, πᾶσι, καὶ

Ε [a] τι ποτὲ ἄρ', ὦ ψυχή, ἀπλῆ, καὶ [b] αὐτάρκης, καὶ μία καὶ [c] γυμνή, [d] φανερωτέρα τοῦ περιεχομένου σε σώματος; γνώσῃ ποτὲ ἄρα ὁ φιλητικῆς καὶ [*] στερκτικῆς διαθέσεως; ἴσῃ ποτὲ ἄρα [e] πλήρης, καὶ [f] ἀνενδεὴς, καὶ ἐδὲν ὀρεκτὸν ἔχουσα, ἐδὲ [g] ὀρεγομένη ἑδενός, ἔστε ἐμψύχε, ἔστε ἀψύχε πρὸς ἡδονῶν ἀπολαύσεις; [h] ἐδὲ χρόνε, ἐν ᾧ ὀλίγῳ μακρότερον ἀπολαύσεις; ἐδὲ τόπε, ἢ χώρας, ἢ ἀέρων εὐκρασίας; ἐδὲ ἀνθρώπων εὐαρεστίας; ἐδὲ

[a] L. 4. § 37. Inf. § 7. l. 11. § 18. l. 12. § 1.
[b] L. 6. § 30.
[c] L. 11. 27.
[d] L. 12. § 2, 3.
[*] στερκτικῆς
[e] L. 3. § 8. l. 5. § 3.
[f] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 11. § 2.
[g] L. 11. § 37.
[h] L. 3. § 7.
[i] L. 7. § 54. l. 8. § 2. l. 9. § 6.
[k] L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμπνοίαις συναιδεῖσθαι τοῖς περὶ τὸν τόπον, καὶ πάντα σοι ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν ἐμποδὼν εἶναι τοῖς κατὰ φύσιν σοι γινομένοις, καὶ οὐκ ἔχειν ὅσα φίλον αὐτῷ, καὶ ὅσα μόνιμον κρῖσιν ἐπὶ συστάσεως τῆς τινὸς ζώου, τοῦ ἀμεταβόλου, καὶ δικαίου, καὶ πολιτικοῦ, καὶ ἡγεμονικοῦ πάντα καὶ συνέχοντος, καὶ διέποντος, καὶ ἀπολαμβάνοντος καὶ διακυβερνῶντος οἷς γίνονται ἑτέρων ὁμοίων; ἔτι οὖν ἔρα τοιαῦτα, ὅτι καὶ θεοῖς τοῖς καὶ ἀνδράσιν οὕτω συμπολιτεύσῃ, ὡς μήτε μέμψασθαί τι αὐτοῖς, μήτε κατηγορεῖσθαί σε ὑπ' αὐτῶν;

§ 2. Παρατήρει τὸ σὸν ἡ φύσις ἀπαιτοῦσα, ὡς ἀνὴρ φύσεως μόνον ἀκούσας πρῶτον. ὅπως ποιεῖ αὐτὰ καὶ ποιήσῃ, εἰ μὴ χείρων μέλλει διατίθεσθαί σου ἡ ὡς ζῶον φύσις. ἔπειτα δὲ ἀφελησόμενον, τὸ ἀπαιτεῖσθαι σαυτὸ ὡς ζῶον φύσεως. καὶ πᾶν τοῦτο ὠφελησόμενον, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαι, ἢ ὡς ζῶον λογικῶν φύσις. ἔστι δὲ τὸ λογικὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ πειστικὸν τούτοις δὴ καιρίοις χρώμενον, μηδὲν ἀποεργάζεσθαι.

§ 3. Πᾶν τὸ συμβαῖνον, ἤτοι οὕτως συμβαίνει; ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς οὐ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· ἀπὸ σοῦ πέφυκας φέρειν. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· φθαρήσῃ γὰρ ὑπὸ ἀπαλλάσσει. μέμνησο μέντοι ὅτι πέφυκας φέρειν πᾶν, ὃ ἐὰν τῇ σῇ δυνατὸν καὶ ἀνεκτὸν ἔσται ἐπιτήδειον, καὶ φαντασίᾳ τοῦ συμφέροντος ἢ καθήκειν σεαυτῷ τοῦτο ποιεῖν.

§ 4. Εἰ μὲ σφάλλῃ, διδάσκειν συμμάχως, καὶ τὸ παρορώμενον δεικνύναι. εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.

§ 5. Ὃ τι ἂν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος διαπεπλέξετο καὶ ἡ ὁπλοκὴ τῶν αἰτίων συνέκλωθε, τήν τε σὴν ὑπόστασιν ἐξ ἰδίου, καὶ τὴν τότε σύμβασιν.

§ 6. Εἴ τι ἄτομοι, εἴ τε φύσις

perfvaſum habitura es, cuncta tibi adeſſe, cuncta tibi bene ſe habere; ſed & à Deis provenire, benéque habitura, quæcunq; ipſius concedere viſum eſt, & quæcunq; conceſſuri ſunt, utpote quæ ad ſalutem faciant animantis perfecti, probi, juſti, honeſti, quod cuncta iſta, quæ ut alia ſimilia indidem oriantur, diſſolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecquando ità affecta futura es, qò cum Deis hominibúſque ità verſeris, ut nec eos qicquam inſimules, neque ab eis ipſe condemneris?

§ 2. Obſerva, qid natura tua exigat, qatenus à natura mera regitur. atq; id facias & admittas, niſi natura tua, qâ es animal, inde deterior futura ſit. tum obſerva, qid natura, qâ es animal, expoſcat. & hoc qicqid eſt, concede tibi, niſi natura tua, qâ es animal rationale, deterius indè ſe habitura ſit. qod eſt avtem rationale, protinus eſt & civile. his regulis uſus, nihil ulteriùs fategeris.

§ 3. Qicqid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus ſis, vel ut non ſis. ſi contingit ità, ut ferre natus ſis, nè gravatim te habeas, ſed prout natus es, feras. ſin ità contingat, ut ferre non natus ſis, nec ſic qidem graveris; ubi enim te abſumpſerit, & ipſum concidet. memineris tamen, naturâ eſſe comparatum te, ad qidlibet ferendum, qod in opinione tua ſitum eſt, ut tolerabile faciat, vel conducere tibi, vel officii eſſe, ut illud facias, cenſendo.

§ 4. Siqis fallitur, docendo comiter huic errorem ſuum indica. avt hoc ſi neqeas, te culpa, vel nec te etiam.

§ 5. Qicqid tibi contingit, ab æterno deſtinatum eſt tibi. cujuſlibet rúmq; ſeries ſibi invicem implexarum tui ipſius ſubſiſtentiam cum caſu illo ab æterno conglomeravit.

§ 6. Sive aromi obtinent, ſive natura

[a] L. 4. § 39.
[b] L. 3. § 11.
[c] L. 6. § 41. l. 7. § 41. l. 9. § 28. l. 12. § 8.
[d] L. 3. § 4.
[e] L. 2. § 3. l. 5. § 8.
[f] L. 4. § 40.
[g] L. 4. § 23. Inf. § 14.
[h] L. 7. § 23. 25.
[i] L. 5. § 27.
[k] L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
[l] L. 6. § 41. l. 12. § 12. 24.
[m] L. 3. § 6. l. 5. § 9.
[n] Inf. § 33.
[o] L. 3. § 6.
[p] L. 9. § 9. 16. 23.
[q] L. 7. § 33. 64.
[r] L. 8. § 46.
[s] L. 5. § 28. l. 9. § 11.
[t] L. 11. § 18.
[u] L. 11. § 13.
[x] L. 9. § 42.
[y] L. 5. § 8. l. 7. § 71.
[z] L. 3. § 4. 11. 16.
[a] L. 9. § 28. 39.
* σοῦσα Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

ra regit universa; hoc primò statuatur, partem esse me universi à natura administrati. deinde, necessitudine me quadam partibus generis ejusdem esse conjunctum. siquidem ista recordatus, quatenus pars sum totius, nihil ægrè feram ab universo mihi attributum. neque enim parti potest esse noxium, quod universo conducit. neque habet quicquam universum, quod non sibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune sortiantur: mundi verò natura & hoc amplius obtineat, quòd à nulla causa externa cogi possit, ut sibi ipsi noxium quicquam producat. ubi ergò meminerim, partem esse me universi istiusmodi, futurum est, ut quicquid evenerit, gratum mihi acceptumque sit. in quantum verò necessitudine quadam ejusdem generis partibus conjunctus sum, nihil facturus sum, quod communionis jus violet: sed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémque conatum meum ad id dirigam, quod in commune conducat, & ab eo quod est huic contrarium, abstinebo. his ità peractis, vita prospera mihi fluat necesse erit. quemadmodum civi illi vitam prosperè fluere quivis existimet, qui in actionibus quæ civitatis secum ejusdem consortibus utiles sint, & quicquid civitas ipsi attribuerit, gratanter

§ 7. Universi partes, quotquot, inquam, mundi ambitu continentur, corrumpi necesse est. corruptionis nomine alterationem intelligo. hoc autem, cùm sit necessarium, si & malum illis fuerit, cum universo sanè sequis ageretur, cùm partes ejus in alteratione frequenti agerent, & ad corrumpendum multifariam essent comparatæ. numquid autem dicemus, aut naturam ipsam instituisse partes suas malo afficere, & ità condidisse, ut in malum incidere non nata tantùm essent, sed in malum etiam necessariò inciderent? aut etiam ipsâ istiusmodi factas esse? neutram est verisimile. sin, misso quis naturæ nomine, ità nata esse dicere voluerit, vide

[a] τὸ μὲν οὖν πρῶτον κεῖσθαι, ὅτι [b] μέρος εἰμὶ τῆς ὅλης [c] ὑπὸ φύσεως διοικουμένου. ἔπειτα, ὅτι [d] ἔχω πως οἰκείας σχέσεις τοῖς ὁμογενέσι μέρεσι. πάντων γὰρ μεμνημένος, ὡς ὅτι μὲν μέρος εἰμι, [e] ἀδύνατον δυσαρεστήσω ἐπὶ οἷς τῷ ὅλῳ ἀπονεμηθήσεται. [f] οὐδὲν γὰρ βλαβερὸν τῷ μέρει, ὃ τῷ ὅλῳ συμφέρει. [g] ἐν ᾧ γὰρ ἔχει τι τὸ ὅλον, τοῦτο μὴ συμφέρει ἑαυτῷ. πάντων μὲν φύσεων κοινὸν ἐχούσης τοῦτο τῆς τοῦ κόσμου διοικητικῆς, τὸ μηδὲν [h] ἐκὸς τῆς ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῇ φυτεῦσαι. κατὰ μὲν δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι [i] μέρος εἰμὶ ὅλου τοῦ τοιούτου, [k] ἀναγκήσομαι παντὶ τῷ ἀποβαίνοντι. καθόσον δ' [l] ἔχω πως οἰκείους τοῖς ὁμογενέσι μέρεσι, [m] μὴ ποιήσω ἀκατάστατον· μᾶλλον δὲ [n] ἐπιχειρήσω τὰ ὁμογενῶν, καὶ [o] πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον πάντα ἁμιλλῶ ἐμαυτοῦ ἄξια· καὶ [p] ἀπὸ τἀναντία ἀπόξω. τούτων δὲ ὄντων οὕτω πραττομένων, ἀναγκαίως τὸν βίον [q] εὐροεῖν· ὡς ἂν καὶ [r] πολίτου βίον ἴδοιμεν εὐπορούμενον, ὅσα ἐστὶν ἀποβαίνοντα διὰ πραξέων τοῖς πολίταις λυσιτελῶν, καὶ ἅτε ἂν ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζομένου.

obeundis constanter pertexerit, acceperit.

§ 7. Τῶν μερῶν τοῦ ὅλου, ὅσα, φημὶ, περιέχεται ὑπὸ τοῦ κόσμου, [f] ἀνάγκη φθαρτὰ εἶναι. λαμβάνω δὲ τοῦτο συμπεπτωκὸς [t] τοῦ ἀλλοιοῦσθαι. [u] εἰ δὴ (φημὶ) κακόν τι, καὶ ἀναγκαῖον ἦν τοῦτο τοῖς μέρεσι, ἵνα ἂν τὸ ὅλον καλῶς διαθήσεται, δεῖ μέρη αὐτοῦ * ἀλλοιοῦσθαι ὄντα, καὶ φθαρτὰ τὰ φθαρέντα διαφόρως κατασκευασθέντα. [x] πότερον δὲ ἐπιχείρησεν ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν, καὶ ἐξαπατηθεῖσα ἐποίησε τὰ κακὰ τοιαῦτα, ἢ ἔλαθεν αὐτὴν τοιαῦτά τινα ἕπεσθαι ποιοῦντα; ἀμφότερα γὰρ ἀπίθανα. εἰ δέ τις μὴ ἐφέλοιτο τὴν φύσιν, καὶ τὸ πρωτεῖον ταύτην ἐξηγεῖσθαι,

[a] L. 2. § 3, 4.
[b] Sup. § 2.
[c] L. 7. § 22.
[d] Inf. § 11. l. 5. § 27.
[e] Inf. § 20. l. 6. § 45.
[f] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[g] Inf. § 7.
[h] L. 2. § 9. l. 4. § 14 l. 8. § 7.
[i] L. 7. § 54. 57.
[k] L. 7. § 13.
[l] L. 18. § 23.
[m] l. 9. § 8. 9. 23.
[n] L. 3. § 4.
[o] L. 9. § 31.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 2. § 5.
[r] L. 6. § 45.
* delet Lug. An.
[t] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[u] L. 4. § 3. 4. 5.
[x] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
* ἀλλοίωσιν Xyl.
[x] L. 2. § 11. l. 9. § 35.

καὶ

[a] L. 8. § 18. l. 9. § 19.
[b] L. 8 § 15.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 16.
[d] L. 2. § 17. l. 4. § 5.
* ταυτὸ
[e] L. 6. § 4. 24.
[f] L. 17. § 50.
[g] L. 4. § 14.
[h] L. 5. § 13.
l. 11. § 1.
[i] L. 3. § 3.
[k] L. 7. § 25.
[l] L. 5. § 4.
[m] L. 6. § 15.
[n] L. 9. § 25.

καὶ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲν φάναι τινὰ τὰ μέρη τοῦ ὅλου μεταβάλλειν, ἅμα δὲ ὡς ἐπί τινι φύσει φύσει φύσιν συμβαίνουσι θαυμάζειν, ἢ δυσχερές; ἄλλως τε, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας εἰς ταῦτα γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνίσταται. ἢ τοι γὰρ σποράδην σωμάτων στοιχείων ἐξ ὧν συνέκειτο, ἢ τέφρη, ἢ τοῦ μὲν στερεμνίου εἰς τὸ γῶδες, τοῦ δὲ πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀερῶδες. ὥστε καὶ ταῦτα ἀναληφθῆναι εἰς τὸν τοῦ ὅλου λόγον, εἴτε καὶ περιόδου ἀπυρωμένου, εἴτε αἰδίοις ἀμοιβαῖς ἀνανεωμένου· καὶ τὸ στερέμνιον μὴ φαντάζου τὸ ἀπὸ τῆς γλυκύτητος. πᾶν γὰρ τοῦτο ἐχθὲς καὶ τεῖτλον ἡμέρα, ἐπὶ θηρίου καὶ σπόνων καὶ ἑλκομένης ἀέρος τῷ ἐπιῤῥοῇ ἐλάβεν. τοῦτο οὖν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, οὐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν. οὐδὲν δ', ὅτι σεαυτοῦ τι λίαν σπουδάζεις τῷ ἰδίως ποιῷ, ὡς μὴν ὄντι δίκαι σοι πρὸς τὸ πᾶν λεγόμενον.

§ 8. Ὀνόματα δίκαιον σαυτῷ ταῦτα, ἀγαθός, αἰδήμων, ἀληθής, ἔμφρων, σύμφορα, ὑπόφορα, φρόντιζε μήποτε μετονομάζῃ, καὶ ἀπολλύεις ταῦτα τὰ ὀνόματα, καὶ ταχέως ἐπάνιθι ἐπ' αὐτά. μέμνησο δή, ὅτι τὸ ἐπ' ἔμφρονι ἐβούλετό σοι σημαίνειν τὴν ὑγιᾶ καὶ διαληπτικὴν ἐπίστασιν, καὶ τὸ ἀπαρενθύμητον τὸ δὲ σύμφορον, τὸν ἐπὶ πᾶσιν ἀποδέξιον τῶν κατὰ τῆς κοινῆς φύσεως ἀπονεμομένων· τὸ δὲ ὑπόφορον, τὸν ὑπομονητικὸν τοῦ φερομένου μέρους ὑπὸ λιτὴν ἢ τεφρὰν σάρκος, καὶ τὸ δόξαριον, καὶ τὸν θάνατον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν δὴ διατηρῇς σαυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, μὴ γλιχόμενος τοῦ ἐπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι, ἔσῃ ἕτερος, καὶ εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἔπι τοιοῦτον ἦν, διὸ μέχρι νῦν γόνας, καὶ ἐν βίῳ τοιούτῳ ἀπορίπτειν καὶ μολύνεσθαι, λίαν ἐστὶν ἀναιδὲς καὶ

qàm ridiculum sit, ut qi dicat universi partes mutare natas, idem hoc ipsum mutare illas, tanqam quod præter rerum ipsarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præsertim, alia ut mittam, cùm in eadem ipsa resolvatur unumquodque, ex qibus constiterat. avt est enim elementorum, ex qibus concretum fuerat, dissipatio, avt conversio, qicqid est solidi in terram, qicqid aërii est in aërem; ut & ista in universi rationem redigantur, sive illud certo temporis spatio revoluto deflagret, sive vicissitudinibus perpetuis jugiter renovetur. qin & solidum illud avt aëreum nè cogites, qod ab ortu primo extitit. hoc enim, qod nunc habes, omne heri ac nudiustertius ab alimentis aëréqe attracto influxit. hoc ergò mutat, qod post acceptum est, non qod mater primò peperit. qanqam ponatur, illud ipsum te valde addicere huic peculiariter sic affecto, nihil tamen obstabit, qo minùs verum sit qod jam dictum est.

§ 8. Nomina tibi ubi sumpseris ista, boni, modesti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimi, cave neqando transnomineris, & amittas denuò nomina ista; celeritérq; (siqid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris avtem, prudentis nomen tibi denotare singularum rerum considerationem, animadversionémqe sedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium sponta neam, qæ à natura communi fuerint assignata. magnanimi vero, subvectionem mentis supra omnem lenem aspernúmve carnis affectum, supra gloriolam, supra mortem, & ejusmodi universa. Intra nomina igitur ista si te continueris, nec ut alii his te titulis cohonestent concupiveris, alius jam futurus es, qàm pridem fueras, aliámqe inituras vitæ rationem. etenim talis persistere, qalis hactenus fueris, & in vita istiusmodi fœdè volutari ac discerpi, hominis est sensûs expertis planè

vitæ qe

vitæque nimis avidi, nec bestiariis illis absimilis, qi semiadesi, vulneribus saniéque oppleti, in diem crastinum tamen reservari supplicant, iisdem ungvibus morsibúsque iidem ejusmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pavca hæc inde te. & siquidem in illis persistere potes, persistas, tanqam in fortunatorum insulas qasdam trajectus; sin excidere, nec statum tueri posse te senseris, in angulum aliqem, ubi possis aliqid, avdacter te conferas; vel etiam è vita omnino discedas, nec iratus tamen, sed simpliciter, liberè, modestè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, qòd è vita sic exieris. ad nominum avtem istorum recordationem, multùm conducet meminisse Deorum, qódque nolunt illi ratione præditos ipsis adulari, sed similes ipsis fieri. meminisse &, ficum esse qæ ea qæ ficûs sunt facit; canem, qæ canis; apem, qæ apis; & hominem pariter, qi qæ hominis.

§ 9. Mimus, bellũ, terror, torpor, servia', decreta illa sacra tua caveas, ni expungent qotidie, qæcunq; è studiosa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet avtem unumqodqe ità & considerare & agere, ut & activa facultas consummetur, & contemplativa simul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujusqe scientia orta servetur, latens qidem, nec abscondita tamen. tunc enim simplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujusq; notitiâ distinctâ, qid ex natura sua existat, qem locum in mundo habeat, qàm diu duratura sit, ex qibus conflata sit, qibus possit obvenire, qi dare eam & avferre possint.

§ 10. Aranea muscam ubi ceperit, se effert tanqam magni qid egerit; alius ubi lepusculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius ubi ursos; alius ubi Sarmatas, nam & isti, qi hos capiunt, qid latronibus distant, si mentes ac decreta utrobiq; spectaveris?

φιλοψύχυ, ϗ ὁμοίυ τοῖς ἡμιςρώτοις θηρομάχοις, ὃι τινες μετὰ τραυμάτων ϗ λύθρυ, ἅθροι αἰτοῦσιν ὅμως [a] εἰς τὴν αὔριον φυλαχθῆναι, παρακληθησόμενοι τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι ϗ ὀδύγμασιν. ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς [b] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲ ἐπ' αὐτῆς μένειν δύνῃ, [c] μένε, ὥσπερ εἰς μακάρων νήσους μεταχωρισμένος. ἐὰν ϗ αἴσθῃ ὅτι σοι πίπτῃς, ϗ ἐκχωρεῖς, ἄπιθι θαῤῥῶν εἰς χωρίον τινὰ, ὅπου κρατήσεις· ἢ ϗ παντάπασιν [d] ἔξιθι τοῦ βίυ, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς ϗ ἐλευθέρως, ϗ αἰδημόνως, [e] ἓν γε τοῦτο μόνον πρᾶξας ἐν τῇ βίᾳ, τὸ ὕτως ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ [f] μεμνῆσθαι τῶν ὀνομάτων, μεγάλως συλλήψεται σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, ϗ ὅτι οὐ θέλουσι κολακευθῆναι ὑπὸ λογικῶν· ἀλλὰ ἐξομοιῶσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· ϗ ἔτι, τὸν μὲ συκῆν τὰ συκᾶ ποιοῦσαν, τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνὸς, ϗ τὸν μέλισσαν, τὰ μελίσσης, [g] τὸν δ' ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου. [h]

§ 9. * Μίμου, * πόλεμου, ποία, ταῦρα, δυλεία, καθ' ἡμέραν ἀπαλοίφεται σε τὰ περὶ ἐκεῖνα δόγματα, * ὀπίσω i * ὁ φυσιολογητὸς φαντάζῃ ϗ θεραπεύῃς· δεῖ δὲ πᾶν [k] ὕτω βλέπειν ϗ πράσσειν, ὥστε ϗ τὸ πρακτικὸν ἅμα συντελεῖσθαι, ϗ ἅμα τὸ θεωρητικὸν ἐνεργεῖσθαι, ϗ τὸ ἐπὶ τῆς ἀεὶ ἐφόδων ὑπερίσης [l] ἀυθαδίας σώζεσθαι [m] λανθάνον, [n] ὐχὶ χρυσοῦμόριον. [o] * πότε γὰρ ἀπόπτωσις ἐπαλαύσεις, * πότε δὲ [illegible], * πότε δὲ [illegible] ἐφ' ἑκάστῳ χαρείσας, ἢ πότε δύνῃ ϗ ἔσῃ, ϗ τίνα χρέος ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, ϗ [r] ἐπὶ πόσον πέφυκεν ὑφίστασθαι, ϗ ὑπὸ τίνων συγκέκριται, ϗ τίσι δύναται ὑπάρχειν, ϗ τίνες δύνανται αὐτὸ ἀδῦναι τε ϗ ἀφαιρεῖσθαι.

§ 10. [s] Ἀράχνιον μῦαν θηρᾶσον μεγαφρονεῖ, ἄλλος δὲ λαγῶδιον, ἄλλος δὲ σύηχῆ ἀφύλῳ, ἄλλος δὲ συῤῥᾶδια, ἄλλος δὲ ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. ἴσως δὲ ἁλῃσαὶ, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[a] L. 4. §. 15. 47. 50.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 32 l. 8. § 47.
[e] L. 6. § 2.
[f] L. 3. § 11.
[g] L. 5. § 1.
[h] L. 8. § 26.
* Λοιμὸς, Kyl.
* πόλεμος,
* πόσα Mer.
[i] L. 8. § 13.
* ἀφυσιολογήτος f. L. 9. § 41. Inf. § 31.
[k] L. 8. § 26, 27.
[l] L. 6 § 47.
[m] L. 7. § 67.
[n] L. 3. § 7, 8.
[o] Sup. § 1.
* πότε f.
[p] L. 7. § 29.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 9. § 25.
[s] L. 8. § 43.

§ 11. [a] Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλει, διαφυπκλῶ μέδοδον κίνησαι. καὶ [b] διηνεκῶς πρόσεχε, καὶ συγγυμνάζου περὶ τοῦτο τὸ μέρος. [c] ὁδὲν γὰρ ὕτω μεγαλοφρονύνης ποιητικόν· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, καὶ ἐννοήσας, ὅτι [d] ὅσον ἐδέπω πάντα ταῦτα καταλιπεῖν ἀπόντα ἐξ ἀνδρώπων δεήσει, [e] * ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν, [f] δικαιοσύνῃ * μὲ εἰς τὰ ὑφ ἑαυτῆ ἐνεργήματα, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συμβαίνεσι, τῇ τῶν ὅλων φύσει. [g] τί δ' ἐρεῖ τις, ἢ ὠφελήσεται περὶ αὐτὸν, ἢ παρέξει καὶ αὐτῷ, ὁδ' εἰς νῦν βάλλε· δύο τούτοις [h] ἀρκούμενος αὐτὸς, [i] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν παρεπόμενον, καὶ [k] φιλεῖν τὸ νῦν ὑπενεγκόμενον ἑαυτῷ [l] ἀσκολίας δὲ πάσας καὶ σπουδὰς ἀφῆκεν· καὶ ὁδὲν ἄλλο βέλε· ἢ [m] εὐθεῖαν πραίνην [n] διὰ [o] νόμου, καὶ εὐθεῖαν θρέχοντα [p] ἑπόμενος τῷ θεῷ.

§ 12. [p] Τίς ὠφελείας χρεία, [q] περὶ τὸν κοσμεῖν τι δεῖ περιεργάζεσθαι; κἂν μὲ σωφρονῇς, εὐμβιώσῃς, [r] * ἀμεταστρεπτὶ πάντα χωρεῖν· ἐὰν δὲ μὴ σωφρονῇς, ἐπείχειν, καὶ [s] συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι· [t] ἐὰν δέ τινα πρὸς τὰ ἀντιβαίνῃ, περιέναι καὶ [u] τὰς παρούσας ἀφορμὰς λελογισμένος, [w] ἐχόμενον τῶ φαινομένῳ δικαίῳ· ἄριστον γὰρ καταντυγχάνῃ τούτῳ. ἐπεὶ τοι ἢ γε ἀπόπλωσις ἀπὸ τούτου *. ἔστω, γελαῖόν τι καὶ ἄμα [x] εὐκίνητον ἔχει, καὶ [y] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸν, [z] ὁ τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον.

§ 13. Παιδάριόν ἑαυτὸν, εὐθὺς ἐξ ὕπνου γινόμενον, [a] μήτι δοίσεις σοι, ἐὰν ὠὸ ἀλλοιωθῇ τὰ δίκαια καὶ γλαῶς ἔχοντα; ἢ δοίσεις. μήτι ὀπλέλησαι, ὅτι ὕτοι οἱ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις καὶ ψόγοις φρυαπόμενοι, [b] τοιοῦτοί μὲ ἐπὶ τ' κλίνης εἰσὶ, τοιοῦτα δὲ ὀπὶ τ' τραπέζης, ὅια δὲ πίνουσιν, [c] δία δὲ φεύγουσιν, δία δὲ διώκουσιν, δία δὲ κλέπτουσιν, δία δὲ ἁρπάζουσιν, ἢ χρησὶ καὶ πίσει, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῶν μέρει, [d] ᾧ γίνεται, ὅταν θέλῃ, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [e] ἀγαθὸς δαίμων;

§ 11. Methodo contemplativa instructus sis, qâ perspectum habeas, qomodo cuncta in se invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celsitatem confert magis. corpus exuit, qi sic affectus est, reputánsq; secum, mox esse sibi, relictis his omnibus, ab hominibus discedendum, totum sese permittit, justitiæ, in eis qæ ab ipso fiunt; universi naturæ, in eis qæ obveniunt ipsi. qid autem alius qispiam de ipso sive dicat, sive existimet, avt adversùs ipsum faciat, nè cogitat qidē. utpote qi duobus hisce etiam contentus sit, qicqid impræsentiarum agit, justum præstare, & qicqid impræsentiarum sibi obvenit, diligere: negotiis verò studiísq; reliqis omnibus missis, nihil aliud velit, qàm rectà juxta legem proficisci, rectâq; proficiscentem Deum ipsum seqi.

§ 12. Ecqis suspicionis usus est, cùm qid fieri oporteat considerare præsto sit? & siqidem id perspexeris, placidè ac constanter eâ progredi; sin minùs, consistere, & optimos qosq; in consilium adhibere, deniq; si aliud qippiam, qo minùs eâ procedas, obstiterit, prout occasiones præsentes se obtulerint, consideratè progredi, ei qod justum tibi visum fuerit, adhærendo? hoc enim assequi, ut justè agas, optimum est: nec nisi ab hoc aberrando excidere. qietum qiddam, & agile tamen, alacre pariter & compositum est, qisqis rationi per omnia obsequitur.

§ 13. Somno excusso statim percontare te, nunqid tuâ interierit, si justa bonáqe ab alio aliqo fiant. nihil interierit. nunqid oblitus sis, qales isti, qi de aliis lavdandis vituperandisqe tantopere se efferunt, in lecto sint, qales ad mensam, qæ faciant, qæ fugiant, qæ sectentur, qæ suffurentur, qæ rapiant ad se, non manibus pedibúsqe, qod dici solet, sed parte sui pretiosissimâ, qâ, ubi libuerit, consequi liceat fidem, modestiam, veritatem, legem, genium deniq; bonum.

§ 14.

[a] Sup. § 1. l. 9. § 32, 33.
[b] L. 4. § 36. l. 8 § 22.
[c] L. 3. § 11.
[d] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[e] L. 4 § 34. Sup. § 8.
* ἀνῆκα Lug. An.
[f] L. 3. § 16.
* μὴ Lug.
[g] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[h] L. 7. § 28.
[i] L. 12. § 1, 2.
[k] L. 5. § 27. l. 9. § 6.
[l] L. 4 § 18 l. 12. § 2.
[m] L. 5. § 3.
[n] L. 2. § 16 l. 12. § 1.
[o] L. 7. § 31.
[p] L. 4 § 37 l. 7. § 53.
[q] Inf. § 33.
[r] L. 8 § 5.
* [καὶ] ἀμ. Boot.
[s] L. 7. § 7.
[t] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[u] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
* τούτου δεῖ Boot.
[x] L. 4. § 12.
l. 6. § 21.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 3. § 12.
[a] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[b] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[c] L. 4. § 38.
[d] L. 8. § 55.
[e] L. 7. § 17.

§ 14. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

§ 15. Exiguum est quod supereſt vitæ tuæ. vive tanqam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siqis ubicunqe in orbe, tanqam in urbe, degat. viderint, nôrintqe homines, hominem verum, qi naturæ convenienter vivat. sin non sustinent, occidant. hoc enim satius est, qàm ità vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

§ 16. Nè ulteriùs occupere totus, differendo qalis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

§ 17. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrat. qódqe particularia omnia, subſtantiam qod attinet, milii-sunt instar; tempus qod attinet, terebri circumvolutio.

§ 18. Rerum præsentium unamqamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & qasi putrefactione qadam, avt dissipatione, constitutam, sive ut mori qodammodo nata sit.

§ 19. Cogita, qales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, qales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanqam in sublimi siti aliqos increpant. pavlò avtem antè, qàm multis & qâ mercede, inserviebant; & pavlò pòst, qo in statu futuri sunt.

§ 20. Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi. & tum confert, qando illa fert.

§ 21. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere qicqid futurum est ut fiat. dico itaqe mundo ipse, *ecqid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò, *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

§ 22. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assveviſti; vel foris vadis, & hoc volebas;

§ 14. Τῇ [a] πάντα διδούσῃ καὶ ἀποδεξαμένῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένος καὶ αὐθήμων λέγει· [b] δός ὃ θέλεις· [c] σὸν πλάσμα ὃ θέλεις. λέγει δὲ τοῦτο [d] καὶ πρὸς θεσμοὺς ἀνόμους, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ ἐυνοῶν αὐτῇ.

§ 15. [e] Ὀλίγον ἔστι τὸ ὑπολειπόμενον τοῦτο. [f] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. ὃ γὰρ ἐὰν ᾖ διαφέρει ἐκεῖ ἢ ἔνθαδε, ἐὰν πᾶς παντα-χοῦ, [h] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἰδέτωσαν, ἱστορησάτωσαν οἱ ἄνθρωποι [i] ἄν-θρωπον ἀληθινὸν [k] καὶ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκτεινάτωσαν. [l] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν.

§ 16. Μηκέθ' [*] ὅλως ᾖ περὶ τοῦ ὁποῖόν τινα [m] δεῖ ἢ ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι, ἀλλὰ [m] δεῖ τοιοῦτον.

§ 17. [n] Τοῦ ὅλου αἰῶνος, καὶ τῆς ὅ-λης οὐσίας συνεχῶς φαντασία, καὶ ὅτι πᾶσα τὰ καθ' μέρος, ὡς πρὸς ὑ-σίαν, κιγχραμίς· ὡς ἡ [p] πρὸς χρό-νον, τρυπάνου περιστροφή.

§ 18. Εἰς ἕκαστον πρᾶγμα ἐπικειμένου ἐφίσταῦ, [q] ὅπως εἰδῇς αὐτὸ ἤδη διαλυ-όμενον, καὶ ἐν μεταβολῇ, καὶ ὡς σήπει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθότι ἕκαστον πέφυκεν, [r] ὥσπερ διήκων.

§ 19. [s] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες, τὰ ἄλλα. εἶτα δῖοι ἀνδρονομούμενοι, καὶ γαυρούμενοι, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑψηλῆς ὀπτανόμενοι· πρὸ ὀλίγου δὲ [t] ἐδούλευον πό-σοις, καὶ [u] δι' ὅσα· καὶ [x] μετ' ὀλίγον, ἐν [*] πυέτοις ἔσονται.

§ 20. [y] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ πρὸ ὅλων φύσις. καὶ [z] τότε συμ-φέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει.

§ 21. [a] Ἐρᾷ μοῦ ἔμβρυε γαῖας· ἐ-ρᾷ δὲ ὁ σπερμὸς ἀνδρός· [b] ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος ποιῆσαι ὃ ἂν μέλλῃ γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι [c] σοὶ συνερῶ. μῶν δ' οὕτω καὶ ἐκεῖνο γίνεται καὶ λέγεται, ὅτι [d] φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι;

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα ζῇς, καὶ ἤδη [e] ἐβίωκας· ἢ ἔξω ὑπάγεις, καὶ τοῦτο ἤθελες·

[a] Sup. § 1. L. 4. § 23.
[b] L. 3. § 6. l. 4. § 31.
[c] L. 8. § 33.
[d] L. 9. § 3.
[e] L. 2. § 2. 6. Sup. § 11.
[f] Inf. § 22, 23.
[g] L. 8. § 45.
[h] L. 4. § 3, 4.
[i] Sup. § 8.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 9. § 2.
[*] ὅλως
[m] L. 4. § 17.
[n] L. 7. § 35. l. 11. § 1.
[o] L. 4. § 3.
[p] L. 5. § 24.
[q] Sup. § 7.
[r] L. 4. § 48. l. 9. § 21.
[s] Sup. § 13.
[t] L. 8. § 3.
[u] L. 6. § 59.
[x] L. 3. § 3. l. 4. § 48. l. 8. § 37.
[*] ὀπτίσι: f
[y] L. 4. § 23.
[z] L. 11. § 13.
[a] Evripid.
[b] L. 7. § 18. 25.
[c] L. 9. § 1.
[d] L. 9. § 35.
[e] L. 12. § 6.

ἀποδήσεις, καὶ ἀπολειτέργυμας. παρὰ δὲ ταῦτα ὑδέν· ἰκὸν εὐθύμει.

§ 23. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ τὸ, ὅπ τοιοῦτο ὀπαῖνο ὁ ἀχρὸς ὅδε καὶ πῶς παντα ὅδε τὰυτὰ ἐνθάδε τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ἐπὶ τῦ αἰγιαλῦ, ἢ ὅπου θέλεις. ἄντικρυς γὰρ ἐυρήσεις τὰ τῦ Πλάτωνος· σπὸν ἐν ὄρει, φησὶ, περιβολλόμενον· [καὶ βάλλε βλήματα.]

§ 24. Τί δῆτ μοι τὸ ἡγεμονικὸν μὲν καὶ ποῖόν τι ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νῦν· καὶ πρὸς τί ποτε αὐτῷ νῦν χρῶμαι. μήτι κενὸν τῦ δῆ· μήτι ἀπόλυτον καὶ ἀπαναμίγνον κοινωνίας· μήτι περιστεπὸς καὶ ἀνακεκραμμένον τῷ σωμιδίῳ, ὥστε τύτῳ συντήκεσθαι.

§ 25. Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος ἡ ὁ νόμος· καὶ ὁ παραβαίνων, δραπέτης, ἅμα καὶ ὁ λυπέμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβέμενος, ὁ βέλεταί τι γένεσθαι, ἢ γένηται, ἢ γενέσθαι, ἢ ἐπὶ τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος τεταγμένων, ὅς δὴ νόμος, νόμων, ὅσα ἐνῆν ἐν τῇ ὁπολλύει. ὁ ἄρα φοβέμενος, ἢ λυπέμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

§ 26. Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, καὶ ἀποτελεῖ βρέφος· ῥ ἐξ ὕδατος, ὀστᾶ; πάλιν ῥεῦμα διὰ φάρυγγος ἀφῆκε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἔθρεψεν καὶ ὄρεξιν τὸ ὅλον ζωὴν καὶ ῥώμην, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ ὅτα;) ποιεῖ. ταῦτα οὖν τὰ ἐν τοιαύτῃ ἐγκαλύψει γνώμενα θαυμαστὰ, καὶ πίστιν δύναμιν ἔχοντος ὁρᾶν, ὡς καὶ πίστιν βέβηκεν, καὶ πίστιν ἀναφορᾶς, ὁρῶμεν, ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

§ 27. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς πάντα τοιαῦτα, οἷα νῦν γίνεται, καὶ οὐδὲν ἐγίνετο καὶ ἐπινοεῖν γενησόμενα, καὶ ἤδη δράματα καὶ σκηνὰς ὁμοειδεῖς, ὅσα ἐν πείρᾳ τῆς σῆς, ἢ τῆς

a L. 12. § 36.

b – τί [τι, οὖ] ἐν f.
b Sup. § 15.

c Plato Theaet.

d L. 5. § 11.

e L. 12. § 33.

f L. 5. § 8.
g L. 7. § 66. 67.

h L. 5. § 26.
i L. 4. § 29.

k L. 11. § 8. 9.

l L. 6. § 13.

m L. 4. § 10.
n L. 7. § 7.

o L. 5. § 4. l. 12. § 26.

p L. 4. § 48.
q L. 6. § 13.
r Inf. § 38.

s L. 4. § 36.
t L. 7. § 29. 30.
u 9. § 25.

x L. 12. § 30.

y L. 3. § 15. l. 11. § 12.

z L. 2. § 14.

a L. 7. § 49.
b L. 6. § 44.

vel moreris, & munere defunctus es: præter ista nihil restat. bono itaque sis animo.

§. 23. Illud tibi semper constet, ejusmodi quiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius quilibet. eadémq; esse omnia istic agentibus, quæ eis, qi in montium verticibus, vel in litorum crepidinibus, vel alibi ubicunque volueris, versantur. palam enim invenies Platonis illa, *Urbis muro, ut cavlæ septo circundatus.*

§ 24. Qidnā est mihi nunc mens mea? vel qalem ego eam præsto? ad qidnam eā jam utor? nunqid est intellectu vacua? nunqid à societate communi solata & revulsa? nunqid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unā?

§. 25. Qi dominum fugit, fugitivus est. dominus avtem est lex. ergo qi legem transgreditur, fugitivus est. idem est & qi ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, quod secus, quàm ipse velit, avt factum sit, avt fiat, avt futurum sit eorum qicquam, quæ ab universi rectore sunt constituta, qi est ipse lex unicuiq; quod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qi metuit, vel angitur, vel irascitur.

§. 26. In uterum semen qi misit, abscedit. hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & absolvit, ex qali qalem? alimentum rursus mater per gulam demittit; quod alia insuper cavsa ubi exceperit, sensum, motumq;, adeóq; vitam ac vires & alia (qot ea numero & qalia?) conficit. hæc, tantâ licèt involvantur caligine, contemplari oportet, facultatémq; ità intueri quæ ista facit, prout vim eam cernimus, quâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non oculis qidem externis, sed nec minùs clarè tamen.

§ 27. Cogita tecum jugiter, qalia nunc sunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura esse. propone tibi ob oculos, fabulas totas scenásq; uniformes, qæcunqe vel ex notitia tua, vel ex

ex historia antiqua cognita habueris; aulam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Crœsi. ejusdem planè modi fuerunt omnia illa, nisi quòd per alios agebantur.

§ 28. Hominem de re alia dolentem, atque ægrè ferentem qicqam, similem habe porcello, qi dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujusmodi est & qi decumbens tacitè solus secum sortem deplorat suam: considera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali soli datum esse, ut eis qæ eveniunt, sponte obsequi possit; cùm sequi ipsum omnibus sit necessarium.

§ 29. Considerata seorsim, qam instituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda sit, qia eâ te privet.

§ 30. Ubi peccato alicujus offenderis, translatione factâ perpende tecum, annon ipse ejusmodi aliqid pecces. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud istiusmodi. hoc enim si adverteris, ira statim tibi excidet præsertim, si succurrerit unà, cogi hominem. qid enim faceret? avt, si potetis, tu illum vi illâ expedias.

§ 31. Satyrionem ubi videris Socraticum, Evtychem cogita vel Hymenem. & Evphratem ubi videris, Evtychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viso, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & temet ubi respexeris, Cæsarum aliqem. & in qolibet cogitando, geminum ei qempiam. tum mentem tibi subeat, Ubi nunc sunt illi? nusqam sanè: avt ubi tandem? ità enim perspectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil esse, præsertim, si simul fueris recordatus, qicqid semel mutârit, per spatium temporis infinitum non esse amplius futurum. tu verò spatii illius qantulum occupas? cur ergò tibi non sufficit spatium hoc tam breve, prout te decet, transigere? qàm pulcram bene agendi materiam occasionémque subterfugis? qid enim sunt aliud hæc omnia,

§ 28. Φαντάζου πάντα τὸν ἀφ' ἑσπερίων λυπούμενον, ἢ δυσαρεστοῦντα, [b] ὅμοιον τῷ δυσθύμῳ χοιριδίῳ, ἀπολακτίζοντι καὶ κλαγγάνοντι. [*] ὅμοιον δὲ καὶ ὁ ὁμοίως ἐπὶ μὸν κλινιδίου μόνος σεαυτῷ πλὴν ἔνδειαν ἡμῖν· καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δίδοῦ, τὸ [c] εἰκοῖως ὑπαντᾶν τοῖς γινομένοις. [d] τὸ δὲ ἄνευ θυμοῦ φύλον, πᾶσαν ἀναγκαῖον.

§ 29. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑκάστου ὧν ποιῇ ἐρεύνα σαυτόν, [e] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τοῦτο γίνεται.

§ 30. Ὅταν παροξύνῃς ὅτι τινὰ ἁμαρτάνει, εὐθὺς μεταβὰς, ἐπιλογίζου, [f] τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον, ἀργύριον ἀγαθὸν ἡγῇ εἶναι; τοῦτο ἔνδηλον, ἢ τὸ δίκαιον, καὶ πᾶς ἔνδεις. τούτῳ δὲ ἐπιβάλλων, τάχους ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς συμπαθοῦντος εὐθὺς, ὅτι [g] βιάζεται· [h] τί γὰρ ποιήσει; ἢ [i] λύπει, ἄφελε ἀυτῷ τὸ βιάζεσθαι.

§ 31. Σατύριονα * ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὐτυχῆ, ἢ Τύμνα. καὶ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζου· καὶ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζου· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κείτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζου. καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀποβὰν, ἢ Καισάρων τινὰ φαντάζου, καὶ ἐφ' ἑκάστου τὸ ἀνάλογον. εἶτα συμπαρεκτεῖνόν σοι. [k] πῶς ἂν οὖν ταῦτα ἔσται; ἀδήλου· ἢ [*] ὀνειδί. ἔτους γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [l] ἑστὼς, καὶ τὸ μισθόν. μάλιστα ἐὰν συμπαρομενούσῃς, ὅτι [m] τὸ ἄπαξ μεταβολὰ ἐκεῖ ἔσῃ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. σὺ δὲ ἐν τίνι; τί δ' ἂν [n] ἀρκεῖ σοι [o] τὸ βεβαίως τοῦτο κοσμίως διαπερᾶσαι; [p] ἴδιαν ὕλην καὶ ὑποθέσιν φεύγεις; τί γὰρ ὄζει πάντα ταῦτα; qid enim sunt aliud hæc omnia,

[a] L. 8. § 25. 31.
[b] L. 11. § 18. L. 12. § 27.
[*] ὅμοιον.
[c] Sup. § 8.
[d] L. 2. § 3. L. 4. § 42.
[e] L. 12 § 31.
[f] L. 7. § 26. L. 11. § 18.
[g] L. 5. § 28. l. 8. § 14.
[h] L. 12. § 16.
[i] L. 9. § 11.
[*] - ἰανα ſ.
[k] L. 7. § 58.
[*] ὀνειδί;
[l] L. 2. § 17. l. 11. § 33.
[m] L. 4. § 3.
[n] L. 6 § 2. l. 9. § 6.
[o] L. 4. § 26.
[p] L. 7. § 58. 62.

[a] L. 6. § 20.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 10. § 9.
[d] Inf. § 35.
[e] L. 4. § 1.

ἄλλο, πλὴν [a] γυμνάσματα λόγε [b] ἐσκεκότ⊙ ἀκειδῶς καὶ [c] φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ; μύνε ἔν, μόχει ἐξοικήσης σαυτῷ καὶ πᾶσα [d] ὡς ὁ ἐρρωμένος σώμαχ⊙ πάντα ἐξοικεῖ, [e] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῆς καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

[f] L. 11. § 13.
[g] L. 12. § 1.
[h] L. 5. § 5.
[i] L. 8. § 32. Inf. § 33.
[k] Sup. § 8.

§ 32. [f] Μηδενὶ ἐξέσω εἰπεῖν ἀληθεύοντι περὶ σε, ὅτι οὐχ ὃ ἁπλῆς, ἢ ὅτι οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ φανήτω, ὅσις τέτων τι περὶ σε ὑπολήφε⊙· [h] πᾶν γὰρ τοῦτο ὅπῃ σοι. [i] τίς γὰρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλῆν; σὺ μόνον κεῖνον [k] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιῦτ⊙ ἔσῃ. ὐδὲ γὰρ αἰρεῖ λόγ⊙ μὴ τοιῦτον ὄντα.

[l] Sup. § 12. 31.
[m] Sup. § 32. l. 11. § 9.
[n] L. 9. § 26.
[o] L. 6. § 51.
[p] L. 5. § 16. l. 6. § 16. 40.
[q] L. 6. § 7. l. 8. § 26. 43. l. 11. § 16.
[r] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.
[s] Sup. § 2.
[t] L. 5. § 10. 20. l. 8. § 7. 32. 41.
[u] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[x] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[y] L. 4. § 7. 11.
[z] L. 8. § 56, 57.
[a] L. 8. § 28.
[b] L. 8. § 55.

§ 33. [l] Τί ὅτι τὸ ὑπὸ παίδων τῆς ὕλης δυνάμενον καὶ τὸ ὑγιέσατον παρεχθῆναι; ἢ ῥηθῆναι; ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [m] ἔξεσιν αὐτὸ παρέξαι ἢ εἰπεῖν. καὶ μὴ παραφαίζε, ὡς κωλυόμεν⊙· ὃ πρέπτερον παύσῃ [n] σένων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅτι [o] δίον ὅτι τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἢ τρυφᾷ, τοῦτό σοι τὸ ὑπὸ τῆς ὑποκαλλομένης καὶ ὑποπιπτόσης ὕλης [p] ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπε κατασκευῇ. [q] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεσι καὶ πλὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [r] παντα χοῦ ᾗ ἔξεσι· τῷ μὲν ἓν κυλίνδρῳ, ὃ παντα χοῦ δέδοται φέρεσθαι πλὴν ἰδίαν κίνησιν, ὐδὲ τῷ ὕδατι, ὐδὲ πνεί, ὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [s] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγε διοικεῖται· τὰ γὰρ διείρροντα καὶ ἐνισχόμενα πολλά· [t] νῆς ᾗ καὶ λόγος διὰ παντὸς τ ἀντιπίπτον⊙ ὅπως πορεύεσθαι δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. παύτῳ πλὴν ῥᾳδίνλω πρὸ ὀμμάτων πιθέμεν⊙ καὶ λῶ ἐνεχθήσεται ὁ λόγ⊙ διὰ πάντων, ὡς πῦρ ἄνω, ὡς λίθ⊙ κάτω, ὡς κύλινδρ⊙ καὶ παρανῆς, [u] μηκέτι μηδὲν ὀπζήτει. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι τ σωματικῦ ἔχει [x] τ νεκροῦ, ἢ [y] χωρὶς ὑπολήφεως, καὶ τ παπῦ τ λύσε ἀνάδεσις, [z] ἐς πραύς, [a] ὐδὲ ποιῆ κακὸν ὐδενὶ ἔτι τοι καὶ [b] ὁ πάσων

qàm mentis, qæ, hac in vita qæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perſpexerit, exercitationes. perſiſte ergò, dum & iſta tibi familiaria effeceris, qo modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igniſque validus, qicqid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

§ 32. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, avt non eſſe te bonum. ſed mentiatur, qiſqis horum qicqam de te opinatus fuerit. hoc avtem totum in te ſitum eſt. qis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, qàm talis futurus ſis. neq; enim ratio id poſcit, nî talis ſis.

§ 33. Ecqid eſt, qod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? qicqid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas, impediri te. antè ingemiſcere non deſinas, qàm eò te adegeris, ut qod voluptuariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta qaqe oblata tibi materia ea facere, qæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, qicqid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. datur avtem hoc ubiqe. ſiqidem cylindro qidem non conceditur, ut motu proprio ubiqe feratur; ſed nec aqæ, nec igni, nec alii rei cuiqam, qæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. qæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia qælibet, prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, qâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil qæras ulteriùs. reliqa enim obſtacula, vel ſunt corporis, qod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, avt mali qicqam efficiunt. alioqi ea qi patitur,

malus

malus fieret. atqi in aliis qidem operibus omnibus ità se habet, ut qicqid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, qòd eo afficitur. istìc verò, si ità dicere licuerit, præstantior fit homo ac lavde dignior, dum eis qæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, ni civitatem lædat: civitatem nihil lædere, ni legem lædat. horum avtem, qæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. qod avtem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

§ 34. Qi decretis veris imbutus est, hunc dictum brevissimum & è trivio arreptum qodlibet commonere suffecerit de mœrore metúve pellendo. qale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Ast alias natura parat, qæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum strepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clàm vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréve qovis percipiendos promptû esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se habere; sicut molã ad omnia, ad qæ molenda conta τέφρια ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλλω πρὸς πάντα ὅσα ἀλέτρισα κατεσκευάσαι

αὐτὸ, κακὸς ἂν ἐνθὺς ἐγίνετο. ἐπὶ γῶν ἧς ἄλλων κατασκευασμάτων πάντων, ὅ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῆς συμβῇ, ἕδ᾽ τοῦτο χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πάθος· ἐνταῦθα ὄν, εἰ δεῖ εἰπεῖν, κ᾽ [a] κρεῖττον γίνεται ὁ ἄνθρωπος, κ᾽ [b] ἐπαινετώτερος, [c] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς συμπίπτουσιν. ὅλως δ᾽ μέμνησο, ὅτι [d] φύσει πολίτιδι οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν οὐ βλάπτει· οὐδὲ γὰ πόλιν βλάπτῃ, ὃ νόμον οὐ βλάπτει· τούτων δ᾽ ἕτ᾽ κακωμάτων ἀκληρημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμον οὐ βλάπτει, οὔτε πόλιν, οὔτε πολίτην.

§ 34. Τῷ * δεδογμένῳ οὐ σφ᾽ ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ κ᾽ τὸ βραχύτατον, κ᾽ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ἀναμνησιν ἀλυπίας κ᾽ ἀφοβίας. οἷ᾽,

[e] Φύλλα τὰ μέν τ᾽ ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέθ᾽ ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρ δ᾽ ἐπιγίγνεται ὥρη·
Ὣς ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲ φύει, ἣ δ᾽ ἀπολήγει.

[f] φυλλάριον δ᾽ κ᾽ τὰ τεκνία σου· ὃ φυλλάρια δ᾽ κ᾽ ταῦτα τὰ βοῶντα ἀξιοπίστως, κ᾽ ἐπιφημοῦντα, ἢ ἐκ σφ᾽ ἐναντίων καταφήμια, ἢ ἡσυχῇ ψέγοντα, κ᾽ χλιαζόντα· φυλλάρια δ᾽ ὁμοίως, κ᾽ [h] τὰ διαδεξόμενα τὴν ὑστεροφημίαν· πάντα γὰ ταῦτα ἔαρ ἐπιγίγνεται ὥρῃ· εἶτα ἄνεμος καταβάλλει ἔπειθ᾽ [i] ἡ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει.

[k] τὸ δ᾽ ὁλιγοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πάντα, ὡς αἰώνια ἐπιθύμει, φεύγεις, κ᾽ διώκεις. [l] μικρὸν κ᾽ καταμύσεις. [m] τὸν δ᾽ ἐξενεγκόντα σε ἤδη, ἄλλος θρηνήσει.

§ 35. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, κ᾽ μὴ λέγειν, τὰ χλωρὰ θέλω· τοῦτο γὰ ὀφθαλμιῶντός ἐστι. κ᾽ τὴν ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, κ᾽ ὀσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ κ᾽ ὀσφρητὰ ἑτοίμην εἶ. κ᾽ [n] τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα

[a] L. 4. § 1.
[b] L. 5. § 15.
[c] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[d] L. 5. § 22.
* Δεδογμ. Xyl. & Lug. Δεδευμ. L. 3. § 4.
[e] Homer. Iliad. ξ. v. 147.
[f] L. 11. § 34.
[g] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[h] L. 4. § 19.
[i] L. 7. § 23. 25.
[k] L. 5. § 10.
[l] L. 7. § 70. l. 8. § 2. 5.
[m] L. 4. § 50.
[n] Sup. § 31.

[a] L. 8. § 43. ασμ· ϗ τάναν [a] πλὴ ὑγιαίνειν διάνοιαν πρὸς πάντα διὰ τὸ συμβαίνοντα ἐπίμετρον ἔχειν. ἢ ϗ λέγουσι, [b] τὰ παιδία σαλεύειν, ϗ πάντες ὅ,τι ἂν πρόξω ἐπιφωνοῦσιν, ὀρθῶς ὅτι τὰ χλωρὰ ζητοῦσι, ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

[b] L. 9. § 40.

[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3. § 36. [c] Οὐδεὶς ὅτου ἔτυχε μὴ ὑπολαμβάνων, ᾧ ἀποθνήσκοντι ϗ παρεστήξονταί τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον κακόν. εὐδαίμων ϗ σοφὸς ἰδοῦ. μὴ τὸ παράπαν ὅσῳ τὶς ὁ καθ' αὐτὸν λέγων; ἀναπνεύσω * μέν ποτε [d] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. χαλεπὸς μὲν ἡμῖν ἦν· ἀλλὰ ϗδενόμιλον, ὅτι ἠσυχῇ καλαμινώσει ἡμᾶς. ταῦτα μὲν ἔν ὅτι τοῦ παιδίου. ἐν ἡμῖν ϗ πόσα ἄλλα ἔστι, δι' ἃ σπουδὴς ὁ ἀπαλλαξιῶν ἡμᾶς. [e] τοῦτο ἔν ἐννοήσεις ἀποθνήσκων, ϗ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμενος, ἐκ τοιούτου βίου ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ κοινωνοὶ, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἠυξάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐθέλουσί με ὑπάγειν, ἄλλῳ πνὶ τυχὸν ὀκ τούτου ῥᾳστώνῃ ἐλπίζοντες. τί ἂν ἔν τις αὐτίχρηστον τῆς ἐνταῦθα μακροτέρας διατριβῆς; [f] μὴ μέν τοι διὰ τοῦτο ἔλαττον εὐμενὴς αὐτοῖς ἄπιθι, ἀλλὰ ἓ τὸ ἴδιον ἔθος διατήρει, [h] φίλος, ϗ εὔνους, ϗ [i] ἵλεως, ϗ μὴ πάλιν ὡς ἀναπαύμενος ἄλλ', ὥσπερ ὅταν τοῦ εὐθανατοῦντος [k] εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξερρίπται, τοιαύτῃ ϗ τὴν ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ ἡγεῖσθαι· ϗ γὰρ [l] τούτοις ἡ φύσις συνῆπται, ϗ σωκρατικὸν. ἀλλὰ πῶς διαλύει; διαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, ϗ μὴν [m] ἀνθελκόμενος, ἀλλ' ἀζιάσως· [n] ἐν γὰρ ϗ τοῦτο τῆς κατὰ φύσιν.

[d] L. 5. § 9. l. 11. § 18.

[e] L. 4. § 50.

[f] L. 5. § 10.

[g] L. 7. § 15.

[h] L. 7. § 22.

[i] L. 2. § 3.

[k] L. 3. § 5.

[l] L. 6. § 39.

[m] L. 3. § 5.

dita est. pari igitur ratione & mentis est sanæ, ad obvenientia qæq; idoneam esse. qæ verò dixerit, *Liberos mihi salvos velim; &, Omnes qicqid fecero laudent, velim*; oculi est instar viridis poscentis, vel dentium tenella postulantium.

§ 36. Nemo qisqam adeò felix est, cui morienti non adstabunt aliqi, qi præsenti lætentur malo. bonus sapiénsqe fuerit, annon ad extremum futurus est qi de illo dicat, *Respirabimus jam tandem à pædagogo isto. non erat reverà asper nostri cuiqam: sensi tamen tacitè illum damnâsse nos.* hæc igitur de viro bono. at nos qod attinet, qàm multa sunt alia, ob qæ à nobis liberari desiderent havd pauci? hoc si inter moriendum cogitaveris, libentiùs discedes; cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita discedo, in qa ipsi ejusdem mecum participes, pro qibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi, illi, inqam, ipsi elatum me optant, tanqam qi levamen forsan hinc aliqod sperent. cur ergò diutiùs istîc moram trahere qis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius discedas, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. qin rursus, nec tanqam vitæ avulsus, sed, prout eis, qibus mortis felicitas qædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab istis etiam esto discessio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaq; tanqam à necessariis, non abstractus tamen, sed sponte discedens. nam & hoc ex eis est, qæ sunt secundùm naturam.

[n] L. 2. § 12. 17.

[o] L. 2. § 16. l. 7. § 4.

[p] L. 3. § 5. l. 5. § 11.

[q] L. 2. § 2.

[r] L. 7. § 59. l. 8. § 28.

[s] L. 12. § 33.

§ 37. Ἔθιζον ἐπὶ παντὸς, ὡς οἷόν τε, τοῦ πρακτοῦ πρὸς τὸν ἀνθρωπον, ζητεῖν ϗ σαυτῷ, [o] εἰ τοῦτο ἐπὶ τίνα φέρει; ἄρχου ϗ ἀπὸ σαυτοῦ, ϗ [p] σαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

§ 37. Solenne tibi sit, in cujusqe (qoad ejus fieri potest) actione omni, apud te qærere, *Istud iste qo fine facit?* à temet avtem aviscari, tége primo loco scrutare.

§ 38. Μίμησο, ὅτι [q] τὸ νευροσπαστοῦν ἐστὶν ἐκεῖνο, [r] τὸ ἔνδον ἀγκαρυμβόν· [s] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο ζωὴ,

§ 38. Memento illud qod te velut fidiculis citat, esse intra te reconditum qiddam. illud est svadela, illud vita, illud

(si fas dicere) homo est. nè cùm illo junctim contempleris unqam circumjectum, vasis instar, conceptaculum hoc, & instrumenta hæc undiq; ex eodem efficta. sunt enim asciæ similia ista. hoc tantùm interest, qòd agnata sint. siqidem membrorum istorum, absq; forma qæ ea cieat sistátque, non magìs usus est, qàm radii textrici, avt scriptori calami, avt avrigæ flagelli.

[a] ἐκεῖνο, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπον μηδέποτε συμπεφαντάζῃς [b] τὸ ἀπεκείμενον [c] ἀγγειῶδες, καὶ τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ ἀποπλασμένα. ὅμοια γάρ ἐστι σκαπάνῃ μόνον ἡ διαφέρουσα, καθότι πεφυκῶς ἐστιν. ἀνεῦ τοι καὶ μᾶλλόν τι τούτων ὄφελός ἐστι τὸ μείον, χωρὶς [d] τῆς κινήσεως καὶ ἐχέσεως αὐτὸ αἰτίας, ἢ τὸ κερκίδι τῇ ὑφαντείᾳ, καὶ τῷ καλάμῳ τῷ γεάφοντι, καὶ τῷ μαστιγίῳ τῷ ἡνιόχῳ.

[a] L. 12. § 3.
[b] L. 12. § 2, 3.
[c] L. 3. § 3.
[d] L. 5. § 21. l. 7. § 55. Sup. § 26.

LIBER XI.

ΒΙΒΛΙΟΝ ια'.

Qæ sunt animæ rationi prædictæ proprietates. se cernit, fingit, artátque, ut lubet, qalémque vult ipsa, facit: fructum, qem profert, ipsa carpit. cùm arborum fructus, qódq; istis in animalibus respondet, alii carpant. finem semper suum assequitur, ubicunque constiterit vitæ terminus. neq; enim sic se habet, qo modo in saltando avt in fabulam agendo aliisque ejusmodi, in qibus siqid incideris, actio tota fit mutila; sed in qacunque parte, & ubicunque deprehensa fuerit, qod præcessit plenum prorsus & perfectum sibi facit: ut dicere liceat, *Ego qæ mea sunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, &, qod ambit hunc, vacuum, figuramque ejusdem contemplatur, & in ævi immensitatem se porrigit, & universi per intervalla certa renovationem comprehendit & considerat; videtque simul, qòd nihil novi visuri sint posteri nostri, sicut nec ampliùs qicqam viderunt anteccessores nostri, sed ità fit qodammodo, ut qadraginta annos qi egerit, mentem modò aliqam habuerit, & res gestas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria sunt animæ rationalis & ista; proximos diligere, veracem, verecundam esse, nihil sibi præ-

ΤΑ ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς· [a] ἑαυτὴν ὁρᾷ, [b] ἑαυτὴν διαθεῖται, ἑαυτὴν ἐποίαν ἂν βούληται ποιεῖ, [c] τὸν καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπωῦται (τοῦ γὰρ ἐπὶ φυτῶν καρπὸς, καὶ τὸ ἀναλογοῦν ἐπὶ ζώων, ἄλλοις καρπωτοῖς) [d] καὶ ἰδίᾳ τέλος τυγχάνει, ὅταν ἂν τὰ τοῦ βίου πέρας σπάσῃ. [e] ἐχ ὥσαυτως ὀρχήσεως καὶ ὑποκρίσεως καὶ ἐπὶ τοιούτων ἀτελὴς γίνεται ἡ ὅλη περίοδος, ἐὰν τι ἐγκόψῃ· ἀλλ' ἐπὶ παντὸς μέρους, καὶ ὅπου ἂν καταλήφθῇ, [f] πλήρης καὶ ἀπεργασθεὶς ἑαυτῷ τὸ ἀποτεθὲν ποιεῖ· ὥστε εἰπεῖν, [g] ἃ ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ἔτι ἡ [h] περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν χαῖνον, καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆς, καὶ [i] εἰς τὸν ἀπειρίαν τοῦ αἰῶνος ἐπεξέεισι, καὶ [k] τὴν περιοδικὴν παλιγγενεσίαν τῶν ὅλων ἐμπεριλαμβάνει, καὶ νοεῖ, καὶ διαρρεῖ, ὅτι [l] ἐπὶν νεώτεροι ὦσιν οἱ μετ' ἡμᾶς, ἐπὶ πρεσβύτεροι εἶδον οἱ πρὸ ἡμῶν· ἀλλὰ [m] γρόνου τινὰ ὁ τεσσαρακοντούτης, ἐὰν νοῦν ὁποσονοῦν ἔχῃ, πάντα τὰ γεγονότα, καὶ τὰ ὁμοειδῆ. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, καὶ [o] τὸ φιλεῖν τοὺς πλησίον, καὶ ἀλήθεια, καὶ αἰδώς, καὶ τὸ [p] μηδὲν ἑαυτῆς προτι-

[a] Inf. § 12.
[b] L. 6. § 8.
[c] L. 9. § 10.
[d] L. 3. § 8.
[e] L. 12. § 36.
[f] L. 2. § 17. l. 3. § 5.
[g] L. 4. § 29. 49.
[h] L. 7. § 35. l. 9. § 30.
[i] L. 10. § 31.
[k] L. 9. § 28. l. 10. § 7.
[l] L. 6. § 37. l. 7. § 1.
[m] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[n] L. 7. § 49.
[o] L. 6. § 16. l. 8. § 16.
[p] L. 3. § 9. l. 5. § 21.

μᾶν, ἅτε ἴδιον καὶ νόμιμον ὄντως ἀφ' ἑαυτοῦ διήνεγκε λόγῳ ὀρθὸς, καὶ [a] λόγῳ δικαιοσύνης.

[a] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

§ 2. Ὡδῆς ἐπιτερποῦς, καὶ ὀρχήσεως, καὶ παγκρατίου καταφρονήσεις, ἐὰν τἄλλα μὲν ἐμμελῆ φωνὴν [b] καταμείσῃς εἰς ἴκασον ἧδὺ φθόγγον, καὶ καθ' ἕνα πύθῃ σεαυτοῦ, εἰ τάτε ἥττων εἶ [c] διατεθῆναι γάρ. ὅτι ἡ ὀρχήσεως τὸ ἀναλόγως ποιήσας καθ' ἑκάστην κίνησιν ἢ σχῆσιν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὅτι παγκρατίου. ὅλως δεῖ χρεὶς ἀρετῆς, καὶ ἧκ' ἀπ' ἀρετῆς, μέμνησο [d] ὅτι τὰ κατὰ μέρος τρέχειν, καὶ τῇ διαιρέσει αὐτῇ εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ [e] ὅλου τοῦ βίου μετάβαζε.

[b] L. 10. § 18.
[c] L. 8. § 36.
[d] L. 3. § 11.
[e] L. 6. § 13. l. 10. § 26.

§ 3. Οἷα ἔστιν ἡ ψυχὴ [f] ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη [g] ἀπολυθῆναι δεῖ τοῦ σώματος, καὶ ἢ σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι· τὸ δὲ ἕτοιμον τοῦτο, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχηται, μὴ [h] κατὰ μόνην παράταξιν, ὡς οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ [i] λελογισμένως, καὶ σεμνῶς, καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, [k] ἀπερεγγύθως.

[f] Sup. § 1. l. 2. § 5. l. 11.
[g] [Δεῖ] ἀν'. f.
[h] L. 5. § 33. l. 8. § 25.
[i] L. 8. § 48. l. 9. § 53.
[k] L. 3. § 1.
[l] L. 1. § 16.

§ 4. Πεφύλαγμαί πω κατανικῆσαι; [l] ἐκδύσασθαι. τοῦτο ἵνα ἀεὶ ἐφ' ἑκάστου ἀπαιτῇ· καὶ [m] μηδαμοῦ παύου.

[l] L. 7. § 13. 74.
[m] L. 5. § 6.

§ 5. Τίς σε [n] ἡ τύχη; ἀλλὰν τὴν τοῦτο ἢ πῶς καλῶς γίνῃ, ἢ ἐν διαφημάτων, [o] ἢ μὲ ἀεὶ τῆς σῆς ὅλου φύσεως, [p] ἢ μὲ ἀεὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς;

[n] L. 4. § 31. l. 6. § 35.
[o] Sup. § 1. l. 8. § 26 Inf. § 42.
[p] L. 5. § 16. Inf. § 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι σοφὴ ἐχθησαν ἐπεισοδιωδῶς [q] ἐπὶ συμβαινόντων, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα ὅτω πίφυκε γίνεσθαι, καὶ ὅτι δὶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ψυχαγωγοῦσι, τάτας μὴ ἀχθεσθῇ [r] ὅτι ἐπὶ μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γὰρ, ὅτι ὅτω δεῖ πάντα περιγίνεσθαι, καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ καρτερίτες, [s] Ἰὼ Κιθαιρών. καὶ λέγῃ δὲ πῶς καὶ τὰ δράματα ποιήσεων χρήσιμος. δίον ὅσον ἐκεῖνο μάλιστα·

[q] L. 4. § 29. l. 7. § 58.
[r] L. 12. § 36.
[s] Tragic. N. Q. apud Arrian. Epictet. l. 1. cap. 24.

[t] Εἰ δ' ἐμαλλίθλιν ἐν θεῶν καὶ τῶν (ἐμοὶ,

[t] L. 7. § 41.

ferre, quod & legis est proprium. ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil interest.

§ 2. Cantilenam jucundam, saltationem, pancratium contemnes, si voce concinnâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num istud me victum habet?* erubescès enim id fateri. de saltationis motibus gestibúsque singulis, de pancratio itidem, si gemina feceris, futurum est ut pari modo adversùs hæc afficiaris. itaq; virtute solâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqjs omnibus ad particulas seorsùm consideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipsas contemptum eas. hoc autem ipsum & ad vitam totam transferas.

§ 3. Qàlis est anima ea, qæ parata est jam statim, si oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingvi, vel dispergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc prosluat, non ab obstinatione mera, pro Christianorum more ut mortem obeas considerate, compositè, citra tumultum, qò & aliis idem svadere possis.

§ 4. Nunqid feci, qod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi. desinas unqam.

§ 5. Qam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo melius fit, qàm documentorum ope, qorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

§ 6. Primò tragœdiæ invectæ sunt, qæ casuum & eventuum homines commonefacerent, qò & ista fic fieri nata monerentur; nec qibus in scena oblectarentur, ea in scena majori, gravatim sustinerent: cùm viderint non posse hæc aliter transigi, & qod perferant ea etiam illi qi exclamant, *Eheu, Citharon.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. qale illud est imprimis;

Si me meósq; liberos Dii negligunt,

Hujus

Hujus etiam censeat ratio. Et rursus, *Nam nevtiquam hominem rebus irasci decet.* Et,

Spicas velut fragiferas, sic vitam meti. & cætera quæ sunt ejusmodi. Tragœdiæ successit vetus comœdia, quæ libertate magistrali instructa, nec obliquâ sed disertâ oratione usa, fastum dejicere non ineptè satagebat: qo fine & Diogenes ex his quædam adhibuit. considera & quæ deinceps fuerit media comœdia, & qorsum tandem introducta sit nova, quæ in inimicum artificium paulatim defluxit. (nam & ab istis utilia dici nonnulla, nemo est qi nesciat.) sed & qo spectet totum hoc poesios hujusmodi & fabularum agendi institutum.

Ἀκολουθεῖ δὲ τοιαύτης ποιήσεως καὶ δραματουργίας πρὸς τίνα ποτὲ σκόπον ἀπέβλεψε.

§ 7. Quàm liquidò compertum habes, nullum aliud vitæ institutum ad philosophandum magis esse idoneum, quàm hoc in qo jam versaris?

§ 8. Ramus à ramo cui proximè adhæsit abscissus, non potest non à stirpe totâ abscindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine qovis rescissus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abscindit; homo verò se ipse à proximo suo separat, dum eum odit & aversatur: nec advertit interim, qòd unà semet à societate civili totâ absciderit. veruntamen hoc à societatis hujusce conditore Jove indultum sibi habet, qòd ei liceat denuo coalescere, cui prius adhæserat, & ad universi complementum locum recuperare suum. quanquam hoc frequentius si fiat, dissociatio istiusmodi & difficilius resarcitur, & restitutio ægrè procedere consvevit. omnino denique non pariter se habent surculi duo, qorum alter à prima germinatione cohæsit, & cum stirpe reliqua constanter qasi conspiravit; alter post abscissionem insertus est: qem plantarum cultores dicere solent, *consvescari* qidem, sed non *consignari*.

§ 9. Qi ad rationis rectæ normam

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. — καὶ πάλιν,

* Τοῖς πράγμασιν ὡς ἐκ δυνάμεως δεῖ. Καὶ, * Ibid. § 38.

b * Βίος ἀνεξίλεγκτος, ὥστε κάρπιμον εἶναι. καὶ ὅσα τοιαῦτα. μὴ γὰρ τὴν τετριμμένην ἢ ἀρχαίαν κωμῳδίαν παρέχῃ, c πολλαχοῦ παῤῥησίαν ἔχουσαν, καὶ τῆς ἀνυφίας ἐν ἀχρήστοις δι' αὐτῆς τῆς εὐσυμπαθείας ἀπομιμήσεσθαι· ὡς δῆλον ἢ καὶ Διογένης παρὰ παρέλαβεν. ἀρ' οὖν τοῦτό τις ἢ μίαν κωμῳδίαν, καὶ λοιπὸν ἡ νέα ἀρχὴ τί ποτε παρέλαβεν, * ἢ κατ' ὀλίγον ὅπως τὸν ἐν μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἐκφύσει, ὅπερ ἔστιν. ὅτι δὲ καὶ λέγεται καὶ ἐκεῖ τέτοιά τινα χρήσιμα, ὅτι ἀγνοεῖται. ἀλλ' ἢ ὅλη

b Eurip. Hypsip. Ibid. § 40. * Bion c Inf. § 18. * ἃ

§ 7. Πῶς ἐναργὲς παρίστησι, τὸ μὴ ἔχειν ἄλλο βίον εὐθετώτερον εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ὅτου ὑπάρχει, ὃν τοῦτον ἐν ᾧ νῦν ὢν τυγχάνῃς;

§ 8. d Κλάδος τοῦ ἐφεξῆς κλάδος ὑποτεθείς, ἢ λύπῃ μὴ καὶ τοῦ ὅλου φυτοῦ ἀποκόπτεσθαι. ὕτω δὴ καὶ e ἄνθρωπος, ὃς ἀνθρώπου ἀποκόπτεται ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποτμηθείς. κλάδον μὲν γὰρ ἄλλος ἀποκόπτει· f ἄνθρωπος δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ πλησίον χωρίζει, μισήσας καὶ * ἀποστρεφὴς ἀγνοεῖ ἅμα ὅτι καὶ τῆς ὅλης πολιτεύματος ἅμα ἀποτέτμηκεν ἑαυτόν. πλὴν ἐπιεικὴς γὰ δόσις τοῦ συγκτίσαντος Διὸς. ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ προσεχεῖ, καὶ πάλιν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς * γενέσθαι. πολυπάθεια μέντοι γινόμενον τὸ τοιοῦτον ἀεὶ τὴν τάξιν ἀμείρεται, δυσθήρατον καὶ δυσαποκατάστατον τοῦ προσεχοῦς ποιεῖ. ὅλως τε οὐχ ὁμοίως ὁ κλάδος ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμμείνας, τῷ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν αὐθις ἐγκεντριζομένῳ· ὃ, τί ποτε λέγουσι οἱ φυτουργοί, * ὁμοδαιμονῆσαι μέν, μὴ ὁμοδιαθεῖναι δέ.

d L. 2. § 16. 8. § 34. e L. 5. § 8. f L. 4. § 29. Inf. § 9. 20. * ἄνοσος. g L. 8. § 34. * -ρώματος Jun. * ὁμοιαξεῖναι, vel ὁμοιοπαθεῖν Boot. ὁμοσωματεῖν Salin. ὁμοσωματεῖν f. L.

§ 9. Οἱ ἐνιζάμενοι σοφίαν σοι κατὰ τὸν

ἡ ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ [a] ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς προσβολῆς ἀποτρέψαι σε ὁ δυνήσονται, ἢ [b] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἀνεπαίσθητον· ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ μόνον ὅπως [c] τῆς εὐσταθοῦς κρίσεως καὶ πράξεως, ἀλλὰ καὶ ὅπως [d] τῆς πρὸς τοὺς κωλύειν ἐπιχειροῦντας, ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας πραότητος. καὶ γὰρ [e] τοῦτο ἀδυνάτου, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥσπερ [f] τὸ ἀποστῆναι τῆς πράξεως, καὶ ἐνδοῦναι καταπλαγέντα· ἀμφότερα γὰρ ὁμοίως [g] λιποτάκτου, ὁ μὲν ἐκστρατεύσας, ὁ δὲ [h] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσει [i] συγγενῆ, καὶ [k] φίλον.

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀλλήλων φύσις τέχνης. καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ οὖν τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν ἄλλων τελειοτάτη καὶ περιληπτικωτάτη φύσις, οὐκ ἂν ὑπολείποιτο τῆς τεχνικῆς εὐμηχανίας. [l] πᾶσαι δὴ γὰρ τέχναι τῶν χειρόνων ἕνεκεν τὰ κρείττονα ποιοῦσιν· οὐκοῦν καὶ [m] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπὸ ταύτης δὲ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ σώζονται· ἃ γὰρ παρενθήσεται τὸ δίκαιον, ἐὰν ἔτι [n] διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέτρα, ἢ [o] εὐξαπάτητοι καὶ περίεργοι καὶ [p] μεταπτωτικοὶ ὦμεν.

§ 11. Εἰ [q] οὐκ ἔρχεταί σοι τὰ πράγματα καθ' αὑτὰ διαίρεσις καὶ φυγὴ δοριβοεῖ σε, ἀλλὰ πρόσω τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνα ἔρχῃ· [r] τὸ γὰρ κεῖμα τὸ περὶ αὐτὰ, ἡσυχάζοντα, [s] κἀκεῖνα μένει ἀζήμιωτα, καὶ [t] οὔτε διώκοντα οὔτε φεύγοντα ὀρθώσει.

§ 12. [u] Σφαῖρα ψυχῆς εὐτυχὴς, ὅταν μήτε ἐκτείνηται ἐπί τι, μήτε ἔσω συνέχηται, μήτε συνίζάνῃ, ἀλλὰ φανῇ λάμπουσα, [x] ᾧ τὸ ἀλήθειαν ὁρᾷ [y] τὸ πάντων, καὶ [z] τὸ ἐν [*] αὐτῇ.

§ 13. [a] Καταφρονήσει με τις; ὁρᾳέτω αὐτός. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [b] ἵνα μή τι καταφρονήσεως ἄξιον πράσσων ἢ λέγων ἐνέσκωμαι. μισήσει; ὁρᾳέτω αὐτός. ἀλλὰ ἐγὼ [c] εὐμενὴς καὶ ἑτοῖμος πᾶσι, καὶ τοῦτο

progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te nequeunt, ità nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumq; horum teneas te, ut & in judicio actionéque constanti perfistas, & in mansvetudine erga illos, qi vel impedire te conantur, vel alio modo qopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, qàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterque enim ex æqo stationis desertæ reus est, & qi meru perculsus, & qi naturâ cognatum sibi atqe amicum fuerit aversatus.

§. 10. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, sequetur, naturam eam qæ est consummatissima, cæteràsqe omnes in se complectitur, artificis solertiæ nevtiqam concedere. atqi in artibus omnibus deteriora qæqe præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergò natura hoc idem fit. atqe hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliqæ nascuntur virtutes: neqe enim qod est justum æqúmqe servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel deceptu faciles & temerarii & inconstantes fuerimus.

§. 11. Si, qarum persecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse qodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis qiescat, easqe nec proseqeris amplius, nec fugies.

§ 12. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius qicqam se extendit, nec cum eodē ullo intùs concurrit, nec considit & comprimitur; sed lumine illo illustratur, qo veritatē, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

§ 13. Contemnit me qisqam? ipse viderit. ego mihi cavebo, neqid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me qisqam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuiq; pergam; & huic etiam-

[a] L. 3. § 16. l. 8 § 32 à
[b] L. 3. § 11. l. 6. § 47. 50.
[c] L. 5. § 18.
[d] L. 7. § 26. 56. 65. l. 9. § 11. 42.
[e] Inf. § 18.
[f] L. 10. § 12.
[g] L. 10. § 25.
[h] Sup. § 8. Inf. § 10.
[i] L. 2. § 1.
[k] L. 9. § 27.
[l] L. 7. § 55.
[m] L. 5. § 16.
[n] Inf. § 16. l. 9. § 27.
[o] L. 3 § 9.
[p] L. 5. § 10.
[q] L. 4. § 3.
[r] L. 4. § 39.
[s] L. 9 § 15.
[t] L. 9. § 1.
[u] L. 8. § 41, 48.
[x] L. 3. § 15.
[y] L. 8. § 26.
[z] Sup. § 1.
[*] αὐτῇ
[a] L. 5. § 25. 32.
[b] L. 10. § 1. 32.
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 26. Sup. § 9.

etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neque id contumeliosè, neque ut qi patientiam ostentare cuipiam, sed ingenuè, benignè, qo modo Phocion ille, nisi si simulatè agebat. interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qi nihil qicqam indignè ægréve ferat. qid enim tibi mali contigerit, modò qod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, qod universi naturæ nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsqe, ut id fieri, qocunqe tandem modo, velis, qod in commune conducat?

§ 14. Qui se invicem contemnunt, iidem & sibi invicem assentantur: qíqe se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

§ 15. Qàm putidus & insincerus est, qi dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui.* qid facis, mi homo? qid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam statim oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, qomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cuncta statim dignoscit amasius. talem planè verum simplicem bonúmqe oportet esse, qalis is qi hircum olet; ut qi astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus persentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut nevtiqam lateat.

§ 16. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat. indifferenter avtem se habebit, si divisim & integrè earum unamqamqe consideraverit; simúlqe recordatus fuerit, qòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur; nec accedit ad nos, sed qiescit; nos avtem sumus, qi judicia de his proferimus atqe nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis situm sit, & si clam-

αὐτῷ· ἕτοιμος [a] τὸ παρορώμενον δεῖξαι, ἐκ [b] ὑποδιατριβῆς, ἐὰν ὡς κατεπηρεασμένος ὅτι ἀνέχομαι, ἀλλὰ γενναίως καὶ χρήσας, διὸ ὁ Φωκίων ἐκεῖνος, εἰ μὴ προσεποιεῖτο· τὰ [c] ὄντως δὲ δεῖ τοιαῦτα εἶναι, καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν βλέπεσθαι ἄνθρωπον [d] πρὸς μηδὲν ἀγαναπλήκτως διαπεπαμένον, μηδὲ δεινοπαθοῦντα. [e] τί γάρ σοι ἡδονὴν, εἰ αὐτὸς ναῦ * ποιεῖ τὸ [ὃ δεῖ] τῇ φύσει σε οἰκείαν; [f] ἐν δίκῃ τὸ ναῦ τῇ σῇ ὅλων φύσει ἔυκυρον, [g] ἄνθρωπος τεταγμένος πρὸς τὸ γίνεσθαι δὲ ὅτι δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον;

§ 14. [h] Ἀλλήλων καταφρονοῦντες, ἀλλήλοις [i] ἀρεσκεύοντες, καὶ ἀλλήλων ὑπερέχειν θέλοντες, ἀλλήλοις ὑποκατακλίνονται.

§ 15. Ὡς σαφὴς καὶ κίσθηλος, ὁ λόγων, ἐγὼ προήρημαι ἁπλῶς σοι προσφέρεσθαι; τί ποιεῖς ἄνθρωπε τοῦτο ἐ δεῖ προλέγειν. * αὐτῷ φανήσῃ. [k] ὅπῃ τῷ μετώπῳ μηχάσθαι ὀφείλει εὐθὺς ἡ φωνή. * τοιοῦτον ἔχει, εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει· ὡς ὃν ἐσσαῶν ἐν τῷ βλέμματι πάντα εὐθὺς γνωρίζῃ ὁ ἐρωμένος. τοιοῦτον ὅλως δεῖ ἦ ἁπλοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, [l] ὃν γελάσονται, ἵνα [m] ὁ ἐξαπατᾷς, ἅμα τῷ προσελθεῖν, θέλει ἐ θέλει, αἰσθῇ ὅτι πανήδυπος ἦ ἀπόπτυστος * σκαλιοῦ ἔζιν· ὑδὲν ἔζιν αἴσχιον λυκοφιλίας. πάντων μάλιστα τοῦτο φεῦγε. ὁ ἀγαθὸς, καὶ [n] ἁπλοῦς, καὶ εὐμενὴς, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχυσιν ταῦτα, καὶ ἐ λανθάνει.

§ 16. Κάλλιστα * ἡ ζῆν, [o] δύναμις αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν [p] πρὸς τὰ ἀδιάφορα ἀδιαφορῇ· ἀδιαφορήσει δὲ, ἐὰν [q] ἕκαστον αὐτῶν διαιρῇ διανοίας καὶ ἀπλῶς καὶ μεμνημένος, ὅτι [r] οὐδὲν αὐτῶν ἐπάνοδον ἀεὶ ἀπὸ ἡμῶν ἐμποιεῖ, [s] οὐδὲ ἔρχεται ἐφ' ἡμᾶς· ἀλλὰ [t] τὰ μὲν ἀτρεμεῖ· [u] ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν, οἱ ταῦ ἀεὶ αὐτῶν κείσεις γραπτῶντες, καὶ δίον γεγόφοντες ἑαυτοῖς [x] ἔξον μὲν μὴ γεγόφειν, [y] ἔξον δὲ καὶ τὰ λά-

[a] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[b] Inf. § 18. l. 6. § 30.
[c] L. 12. § 2.
[d] Inf. § 18. l. 6. § 26.
[e] L. 6. § 27. l. 9. § 42.
* ποιεῖς Mer.
[f] L. 4. § 23.
[g] Inf. § 20. l. 5. § 8.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 5. § 5.
* αὐτὸ f.
[k] L. 7. § 60.
* ὀπῖον f. vel, τ' ἔχει;
[l] L. 5. § 28.
[m] L. 5. § 6.
* σκαλιὸν Xyl. σκαιὸ Boot. σκαμὸν Sal.
[n] L. 7. § 31.
* διαζῆν f.
[o] L. 7. § 31. l. 8. § 8. Sup. § 9.
[p] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9. § 1.
[q] Sup. § 2.
[r] L. 9. § 15.
[s] Sup. § 11.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 5. § 19.
[x] L. 6. § 52.
[y] L. 5. § 2.

ἐπ, εὐθὺς ἐξαλεῖψαι. ὅτι [a] ὀλίγου χρόνου ἔστιν ἡ τοιαύτη σκέψασθαι, καὶ λοιπὸν συνιέναι ὁ βίος. τί μέντοι δύσκολον καλῶς ἔχειν τούτοις; [b] οἷ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἔσονται, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥᾴδια [*] ἔσται· εἰ δὲ παρὰ φύσιν, [c] ζητεῖ τί ἔξεστι καὶ κατὰ τὸν ἴδιον φύσιν. καὶ [d] δεῖ οὕτω συνάπτειν, κἂν ἄδοξον ᾖ [e] πονεῖν δὲ συγχώρησον τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

§ 17. [f] Πόθεν ἕλκηθρον ἔχεται, καὶ [g] ὁπόταν ἕλκεσιν ὑποπτεύσῃς, καὶ [h] εἰς τί μεταβάλλει, καὶ [i] ὅλη ἕξις μεταβάλλει, καὶ ὡς [k] οὐδὲν κακὸν πάσχει.

§ 18. [Καὶ] περὶτου, [l] τίς ἡ πρὸς αὐτοὺς μου χρῆσις καὶ ὅτι [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. καὶ κατ' ἄνθρωπον λόγον, προκοπὴν αὐτῷ γίγνεσθαι, ὡς πρὸς τρόφιμος, ἢ ταύρῳ ἀγέλης. ἔνεκεν δὲ ὕπνου, ἀπὸ τοῦ, [n] οὐ μὰ ἄτομοι, [o] φύσεως ἢ τοῦ ὅλου διοικοῦσα. εἰ τοῦτο, [p] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν [q] τούτων δὲ ἀλλήλων.

Δεύτερον δέ, [r] ἐνοῦσί τινες εἶσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐν τῇ κλινοπάλῃ, τἆλλα. μάλιστα δέ, [s] ἵνα ἀνάγκας δογμάτων ἡμῖν ἔχωσιν· καὶ ἀνὰ δὲ τούτων [t] μεθ' ἕν τρόπον ποιοῦσι.

Τείνει, ὅτι οὐ βέβαιοι τούτων ποιοῦσιν, οὐ δεῖ συγχαίρειν· οὐδ' ἐν ὀργαῖς, [*] δυνατόν [u] ἄκοντες καὶ [x] ἀγνοοῦντες, γ πῶς γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται, ἄκαιρος δὲ ἀληθείας, τοῦτος καὶ [z] καὶ ἀξίαν ἑκάστῳ ἀπονέμειν. ἀχθοῦσαι γοῦν ἀνόητοις ἀδίκοις, καὶ ἀγνώμοσιν, καὶ πλεονέκταις, καὶ καθόλου ἀμύητοι οὐκ ἂν ὑπάρχοι τοῦ πλησίον.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [a] αὐτὸν πολλὰ ἀμαρτάνουσι, καὶ [b] ἄλλῳ [*] τοιοῦτῳ ἔσται. καὶ ἃ τίνων ἐστὶν ἀμαρτημάτων ἀπέχῃ, ἀλλὰ [c] πάντα γε ἔξιν ποιητικὴν [*] ἔχεις, εἰ καὶ δυνατὸν ἀλλοίαν, ἢ ἀξιοπόνου, ἢ τοιοῦτό τι κακὸν ἀπέχῃ ἢ ὅλον ἀμάρτημα.

Πέμπτον, ὅτι [d] καὶ εἰ ἀμαρτάνει κατάληψιν. πολλὰ γὰρ κατ' [e] οἰκονο-

culum irrepserint, statim obliterate: quòd; ad breve admodum tempus opus futurum est cautelâ hac; tum vita terminabitur. ecquid est autem in his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, quid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minus gloriosum sit. venia enim cuiq; habenda est, qi bonum suum sectatur.

§ 17. Cogita tecum, unde prodierit unumqodque, & ex qibus consistat, & in qid mutet, & ubi mutaverit, qale futurum sit, & qod mutando mali nil patitur.

§ 18. De eis qi adversùs te delinquunt cogita: Primò, qam relationem ad illos habeas. qòdq; alteri alteri[s] cavsâ nati sumus: tu autem speciali qadam ratione etiam illis præfectus, ut gregi aries, armento taurus. qin & altiùs rem repete: vel atomos obtinere, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum cavsâ esse condita, præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, qales sint ad mensam, in lectulo alibi. præsertim verò, qas à decretis intùs sitis necessitates perpetiantur: quantâqe cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in qibus delinquunt, agant.

Tertiò, qòd, si hæc rectè faciunt, ægrè ferre non oportet: sin minùs, nolentes utique & nescientes agunt. omnis etenim anima, prout veritate privatur invita, sic etiam erga qemqe pro dignitate cujusq; gerendi se peritiâ. itaqe injustos, ingratos, avaros, vicinis injurios dici se non sustinent.

Quartò, qòd & ipse multa peccas, & aliàs ejusmodi es planè, qales illi sunt. atqe etiamsi peccatis qibusdam abstineas, habes tamen intra te habitum talia perpetrare prochivem, licèt vel ignaviâ, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Quintò, qòd nec an peccaverit etiam nostri satis. multa enim per dispensatio-

nem

[a] L. 10. § 11. 15.
[b] L. 8. § 26. l. 10. § 33.
[*] f. ἔσται
[c] L. 10. § 2.
[d] L. 4. § 12. l. 5. § 3
[e] L. 6. § 27.
[f] L. 3. § 11.
[g] L. 9. § 36.
[h] L. 8. § 18. l. 12. § 24.
[i] L. 8. § 21. l. 10. § 19.
[k] L. 4. § 42.
[l] L. 8. § 27.
[m] L. 2. § 1.
[n] L. 9. § 39.
[o] L. 10 § 6.
[p] Sup. § 10.
[q] L. 5. § 16.
[r] L. 3. § 4.
[s] L. 8. § 14.
[t] L. 9. § 34.
[*] δυνατὸν ὅτι
[u] L. 7. § 62.
[x] L. 2. § 1.
[y] L. 7. § 63.
[z] L. 8. § 29.
[a] L. 7. § 26.
[b] L. 7. § 70.
[*] - λαι f.
[c] L. 1. § 17.
[*] ἔχεις
[d] L. 9. § 38.
[e] L. 4. § 51.

nem geruntur. atq; omnino multa priùs edocearis oportet, qàm de facto alieno certi qicqam ſtatuere poſſis.

Sextò, qando qàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam eſſe vitam humanam, omnéſqe nos brevi componendos fore.

Septimò, non eſſe actiones aliorum, qæ nos conturbant; ſunt enim hæ in mentibus ipſorum ſitæ: ſed opiniones tantùm noſtras. iſtas igitur tolle, miſſóqe de re ipſa, tanqam grave qiddam ſix, judicio, ira protinus evaneſcet. ſed qomodo tollam? reputando nihil tibi inhoneſtum contigiſſe. niſi enim malum id ſit duntaxat qod inhoneſtum eſt, neceſſe futurum eſt, ut & tu multa pecces, & latro, vel qidlibet etiam, fias.

Octavò, cogita qantò graviora patiamur ex iracundia ac mœſtitia, qàm de iſtis concipimus, qàm ex eis ipſis, qorum cavſsâ ſuccenſemus & angimur.

Nonò, manſvetudinem inſuperabilem eſſe, ſi genuina fuerit, non perſonata & fucata. qid enim fecerit tibi, qi vel maximè contumelioſus eſt, ſi manſvetè adverſùs illum te gerere perrexeris, & ſi occaſio tulerit, placidè illum admonueris, & eodem ipſo, qo te lædere molitur, tempore qietus ipſe hominem meliora docueris; *Noli ſic agere mi fili; ad aliud nati ſumus. mihi qidem noceri nequit. ſed ipſe lederis, mi fili.* monſtraveris etiam ſcitè, & generatim oſtenderis, nec apes ità ſe gerere, nec eorum ullum, qæ gregatim agere nata ſunt, animantium. qin neqe irriſoriè faciendum hoc, neqe contumelioſè, ſed cum genuino amoris affectu; neqe animo qaſi attacto & exulcerato, neqe tanqam in ſchola, neqe ut aſtanti alicui ſis admirationi, ſed ità ſemper, ut cum ſolo agas, etiamſi alii forſan circumſtiterint nonnulli.

Capita novem iſta in mente repoſita habeas, tanqam dona qædam à Muſis accepta; atq; incipias tandem homo eſſe,

μίαν γένεσιν· καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ προϊδεῖν μοιρῶν, ἵνα τις ἀεὶ ἀλλοτρίας ἀφέξεως ἀπαλλαττόμενος τὸ ἀναφὲς τηρῇ.

Ἕκτον, ὅτι [a] ὅταν λίαν ἀγανακτῇς, ἢ καὶ λυπηθῇς, [b] ἀκαρεῖ σοι ὁ ἀνθρώπινος βίος, καὶ [c] μετ' ὀλίγον πάντες [d] ἐξετεθνήκαμεν.

Ἕβδομον, ὅτι [e] οὐκ αἱ πράξεις αἱ ἔξωθεν ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν· [f] ἐκεῖναι γὰρ ἵστανται ἐν τοῖς ἐκείνων ἡγεμονικοῖς· ἀλλὰ [g] αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις. [h] ἄφες οὖν τῷ, καὶ δίλογον ἐφεῦναι πρὸ σοῦ· [i] σὲ δὲ δεινὸν εἶναι, καὶ ἐὰν πλάττῃ ἡ ὀργή. πῶς ἔν ἀρχῇ; λογισάμενος, ὅτι [k] οὐ σώζομαι. διὰ γὰρ μὴ [l] μόνον τὸ τὸ αἰσχρὸν κακὸν, [m] ἀνάγκη καὶ σὲ πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ λόγῳ καὶ πανταχοῦ γενέσθαι.

Ὄγδοον, [n] ὅτι χαλεπώτερα ἐπιφέρουσιν αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, ἢ αὐτὰ ἐκεῖνα ὑφ' ὧν ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα.

Ἔνατον, ὅτι ὁ τὸ εὐμενὲς ἐπιδεικνύμενος ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ ὑποκριτικόν. τί γάρ σοι ποιήσει ὁ ὑβριστικώτατος, ἐὰν διατελῇς [q] εὐμενὴς αὐτῷ, καὶ, εἰ ὅτῳ ἔτυχε, παρίστῃ παρὼν καὶ [r] μεταδιδάσκων ἐυχερῶς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτι χαρᾶ ποιεῖν οὐκ ἐπιχειρεῖ; μὰ τὸν· [s] σφὸς ἄλλο παράγγελμα. [t] ἐγὼ μὲν ἐὰν βλαβῶ, [u] οὐ δὲ βλαβήσῃ, τοῦτον. καὶ [x] διαπρέπει ἐυεργέτης καὶ ἐλεῶς, ὅτι τοῦτο ἔστιν ἔχει, ὅτι [y] ἐπὶ μέλιτται αὐτὸ ποιοῦσιν, ἐπ' ὅσον συναγωνίζεται πέφυκε δεῖ καὶ [z] μήτε σφαλερῶς αὐτὸ ποιῶν, [a] μήτε ἐνδεὴς, ἀλλὰ φιλόσοφος καὶ ἀδόλιος [*] τῇ ψυχῇ καὶ [b] μὲ ὡς ἐν χολῇ, μηδὲ ἵνα ἄλλοι θεραπεύσῃς θαυμάσιοι· ἀλλ' [*] ἵνα οὕτως μένον, καὶ ἐὰν ἄλλοί τινες ἀποστρέφωνται.

Τούτων δὴ οὖν τὰ κεφάλαια μέμνησο, ὡς ἐκ δὴ Μουσῶν δῶρα εἰλημμένα, καὶ [c] ἄρξαι ποτὲ ἄνθρωπος εἶναι,

[a] L. 7. § 58.
[b] L. 4. § 48.
[c] L. 12. § 21.
[d] L. 4. § 3.
[e] Sup. § 11.
[f] L. 5. § 25.
[g] L. 7. § 16.
[h] L. 4. § 7.
[i] L. 5. § 22.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 11.
[m] L. 9. § 1.
[n] L. 7. § 24.
[o] Sup. § 13.
[p] L. 1. § 15.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 5. § 28.
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 10. § 33.
[u] L. 9. § 4.
[x] L. 10. § 4.
[y] L. 9. § 9.
[z] Sup. § 13.
[a] L. 1. § 10. 16.
[*] - τῷ f.
[b] L. 10. § 36.
[*] ἀεί τοι Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.
[c] L. 10. § 1. 1. 12. § 1.

ἵνα

[a] L. 4. § 31. ἕως ζῇς· [a] φυλακτέον ἡ ὑπόσης τῷ ὀργίζεσθαι αὐτοῖς, τὸ κολακεύειν αὐτούς· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβην φέρει· φρόνειν ἡ ἐν

[b] Sup. § 9. ταῖς ὀργαῖς, ὅτι [b] οὐχὶ τὸ δυμοῦσθαι ἀνδρικόν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὡσπερ ἀνθρωπικώτερον, ὅτως καὶ ἀρρενικώτερον, καὶ ἠθικῷ καὶ νεύροις καὶ ἀνδρείᾳ τύτῳ μᾶλλον· οὐχὶ τῷ ἀλγαλοδυνῃ καὶ δυσφορεῖν. ὅσῳ γὰρ ἀπαθείᾳ ἔγγιον οἰκειότερον, τοσύτῳ καὶ δυνάμει. ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδυνῆς· ὅτως καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ πέ-

[c] L. 7. § 64. πτωκασι, καὶ [c] ἐνδιδύκασιν.
ira, imbecillis est animi. utraque enim vulnus accepit, & succubuit.

Εἰ ἡ βέλει, καὶ δύναται παρὰ τοῦ

[d] L. 5. § 17. μισηλίτε δῶρον λάζε· ὅτι [d] τὸ * μὴ

* ἀξιῶν μὴ ἀξιῶν ἀμαρτάνειν τοῦ φαύλυς μανικόν.

[e] L. 7. § 71. [e] ἀδύνατε γὰρ ἐρίσται· τὸ ἡ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ εἶ τοιύτυς, ἀξιῶν ἡ

[f] L. 6. § 27. μὴ οἷς σὲ ἀμαρτάνειν, [f] ἄγνωμον καὶ τυραννικόν.

§ 19. Τύτοις μάλιστα ἕπεσθε τῶν ἡγεμονικῶν παραφυλακτέον δυνικῶς, καὶ

[g] Sup. § 16. ἐπιδεῖν φορέσης, ὃ ἀπαλλάξον, ἐπιλέγοντα ἐφ' ἑαυτῷ ὅτως· τῦτο τὸ φάντασμα

[h] L. 4. § 24. [h] οὐκ ἀναγκαῖον· τῦτο, [i] λυπηρὸν κοινωνίας· τῦτο [k] οὐκ ἀπὸ σαυτοῦ μέλλεις λέγειν· τὸ γὰρ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ λέγειν ἐν τοῖς ἀπο-

[i] L. 9. § 23.
[k] L. 2. § 16.

πρωτάτοις νόμιζε. τέταρτον δὲ δεῖ,

* σωκρατικῆς f. καθ' ὃ σαυτῷ * ὀφλήσεις, ὅτι τῦτο [l] ἡττωμένῳ δεῖ καὶ ἀπολαλακισμένῳ ἢ ἔν-

[l] L. 3. § 3.
[m] L. 12. § 19. σοι [m] θειοτέρῳ μέρει τῇ ἀπιμωτέρᾳ καὶ

[n] L. 4. § 41. [n] ὑγιεῖ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος καὶ ταῖς τύτε παχείαις ἡδοναῖς.

§ 20. Τὸ μὲ πνεύματόν σε, καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν ὅσον ἐγκέκραται, καίτοι φύσει ἀνάφορον ὄντα, ὅμως πλάσμα τῇ τῶν ὅλων διατάξει, βεβιασμένον ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ συγκείματος· καὶ τὸ γεῶδες ἡ τὸ ἐν σοὶ πᾶν, καὶ τὸ ὑγρὸν, καίτοι κατωφερῆ ὄντα, ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕστηκε πλὴν ὑπ' ἐκείνων φυσικῶν σάσιν. ὅτως ἀέρ καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακύει τοῖς ὅλοις, [o] ἐπιδὰν τις κατα-

[o] L. 3. § 5.

dum vivis. Veruntamen ex æquo cavendum, sicut nè irascaris eis, ità etiam nè aduleris. utrumque enim societatis jus violat, & ad damnum tendit. adversùs iram verò præstò sit illud; irasci havd virile esse; sed mansvetum placidúmque animi affectum, ut humanius qiddam, ità & masculum magís. atq; is certè, qi ità affectus est, robur animi nervósq; & fortitudinem penes se habet, non avtem is qi indignatur & offenditur. qò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorsus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum avtem tristitia, sic &

Qod si volueris, etiam decimum à Musarum præside donum accipe. velle, improbi nè peccent, insaniæ est. id enim qod fieri non potest, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales sint, sed nè in te peccent postulare, & stolidum est & tyrannicum etiam.

§ 19. Mentis affectiones qatuor potissimùm sunt jugiter cavendæ, & ubi deprehensæ fuerint, confestim inducendæ, de singulis earum sic censendo: cogitatio ista non est necessaria; ista societatis inimica; istud non à te dicturus es. aliqid enim non à teipso dicere, in rerum absurdissimarum numero habeto. qartum esto, qicqid conscientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta succumbat viliori, corpori nempe mortali ejúsqe crassis voluptatibus.

§ 20. Qicqid aëreum & igneum immixtum est tibi, etiamsi naturâ sursum feratur, utrumq; ut tamen universi dispositioni obseqatur, in massa composita istic detinetur. qicqid itidem in te terreum & aqeum exístit, etiamsi naturâ deorsum vergat, attollitur nihilominus, & stationem occupat non suam. usqeadeo etiam elementa universo obtemperant, dum ibi, ubi per vim dispositа sunt, manent,

manent, donec diſſolutionis ſignum detur. an non iniquum eſt ergò, mentem tantùm tuam immorigeram eſſe, nec ſtatione ſuâ acquieſcere? & huic tamen nihil violentum injungitur, ſed ea ſola quæ ei ſecundùm naturam ſunt. nec ſuſtinet tamen, ſed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines, nihil eſt aliud, quàm à natura defectio. qin & mens, qoties eventum aliqem ægrè fert, ſtationem tunc ſuam deſerit: ad æqanimitatem enim & pietatem eſt condita, non minùs qàm ad juſtitiam. ſiqidem & iſta ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus juſtis antiqiora ſunt.

κοινωνησίας, μᾶλλον ἢ [i] προσβύτερα τῆς δικαιοπραγημάτων.

§ 21. Cui non unus idémqe ſemper vitæ ſcopus eſt, hic unus idémqe per vitam totam eſſe non poteſt. non eſt ſatis qod dixi, niſi illud etiam adjeceris, qalis ſcopus hic eſſe debeat. qemadmodum enim opinio eadem non eſt de omnibus qæ vulgò hominum qoqo modo bona videntur, ſed de certis qibuſdam, communibus nempe: ad eundem modum & ſcopum illum qi eſt civilis & communioni congruus proponi oportet. qi enim ad iſtum conatus ſuos omnes direxerit, is actiones ſuas omnes ſibi ſimiles præſtabit, & hoc modo ſemper idem futurus eſt.

§ 22. Murem agreſtem & domeſticum cogita. hujuſqe pavorem ac trepidationem.

§ 23. Socrates plurimorum decreta *lamias* appellabat, puerulorum terriculamenta.

§ 24. Lacedæmonii in ſpectaculis ſuis, peregrinis in umbra ſedilia collocabant, ipſi ubicunqe obtigerat, conſidebant.

§ 25. Perdiccæ accerſenti excuſabat ſe Socrates; *nè peſſimo*, inqit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre neqeam.*

σὺν βίᾳ, μιμοῦντα, μάχεις ἂν ἐκεῖθεν πάλιν τὸ ἐνδόσιμον τῆ διαλύσεως σημείῳ. [a] εἰ δεινὸν ἦν μόνον τὸ νοερόν σε μένειν ἀπρᾳδῆ ἐπὶ καὶ ἀναπαύεσθαι τῇ ἑαυτῆ χώρᾳ; καὶ τοι [b] ἐστὶν γε βίαιον τοῦτο ὅπερ πάσχεις. ἀλλὰ μόνα, [*] τῇ φύσιν ἔχειν αὐτῇ· εἰ μή τοι ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τοὐναντίον φέρεσθαι. ἡ γὰρ ὀρμὴ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ τοὺς λύπας, καὶ τοὺς φόβους κίνησις, ἐστὶν ἄλλο ἔξιν, ἢ [c] ἀφίσταμένου τῆς φύσεως. καὶ ὅταν δέ τινι τῶν συμβαινόντων δυσχεραίνει τὸ ἡγεμονικὸν, [d] καταλείπει καὶ τότε τῆς ἑαυτοῦ χώραν. πρὸς [e] ἰσότητα γὰρ καὶ [f] ὁσιότητα κατεσκεύασται, ἧς ἧττον ἢ πρὸς [g] δικαιοσύνην· καὶ γὰρ [h] ταῦτα ἐν εἴδει ἔξι τῆς εὐ-

[a] L. 9. § 9.
[b] L. 5. § 9.
[*] [ἀ.] κ.
[c] Sup. § 8.
[d] Sup. § 9.
[e] Sup. § 4. 6.
[f] L. 7. § 66.
[g] L. 9. § 1.
[h] Sup. § 13.
[i] L. 9. § 1.

§ 21. [k] Ὦ μὴ [l] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἔξιν ἀεὶ τοῦ βίου σκοπὸς, ἕνος [l] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δ' ὅλε [m] βίος ἐστὶν ἢ δύνασθαι· ἐκ ἀρκεῖ τὸ εἰρημένον, ἐὰν μὴ καὶκεῖνο προσθῇς, ὁποῖον ἐστὶν δεῖ τοῦτον τὸν σκοπόν. ὥσπερ γὰρ ἐχ ἡ παντῶν περὶ ὁπωσοῦν πλείοσι δοκούντων ἀγαθῶν ὑποληψις ὁμοία ἔξιν, ἀλλ' ἡ περὶ τοιῶνδέ τινων, τετάχθαι τῶν κοινῶν· οὕτω καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ [m] τὸν κοινωνικὸν καὶ [n] πολιτικὸν ὑποτίθεσθαι· ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀνατείνων, πάσας τὰς πράξεις ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ καθ' τοῦτο [o] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσῃ.

[k] L. 2. § 7. 16.
[l] L. 1. § 8.
[m] L. 5. § 16.
[n] L. 9 § 23.
[o] Inf. § 27.

§ 22. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν, καὶ τὸν καστορικίδιον, καὶ [p] τὺ πτοίαν τούτε καὶ διασύρησιν.

[p] L. 7. § 3.

§ 23. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, λαμίας ἐκάλει, [q] παιδίων δείματα.

[q] L. 2 § 12. l. 4. § 44. l. 7. § 68.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲ ξένοις ἐν τῆς θεωρίαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐπέθεσαν· αὐτοὶ δὲ ἔτυχον ἐκαθέζοντο.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ [r] ὁ Σωκράτης πρὸς [s] μὲ ἤρχετο παρ' αὐτὸν, ἵνα, ἔφη, μὴ τῷ κακίστῳ ὀλέθρῳ ἀπόλωμαι, τετύχηκα, μὴ ἓν παθὼν ἀντὶ πολλῶν ἀντιποιῆσαι.

[r] L. 7. § 66.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν * Ἐφεσίων γράμμασι, ἀνεγγέλμα ἔκειτο, συνεχῶς ἐμμιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀρετῇ χρησαμένων.

§ 26. In ſcriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria ſemper habeamus antiqorum aliqem eorum, qi virtutem coluerint.

§ 27. Ὁ Πυθαγόρας, ἔωθεν [a] εἰς τὸν ἔξω ἀφορᾶν, ἵν' ὑπομιμνησκώμεθα τῶν [b] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, καὶ τῆς τάξεως, καὶ [c] τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρῳ.

§ 27. Pythagorei manè cœlum ſuſpicere præcipiebant, qò eorum commoneamur, qæ eundem perpetuò curſum ſervant, eodémq; modo peragunt opus ſuum; útq; ordinem eorundem obſervemus, & puritatem, & nuditatem. aſtri ſiqidem velamentum nullum eſt.

§ 28. Ὁρᾷ ὁ Σωκράτης τὸ καδίσκιον ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω περῆλθε· καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδουμένοις καὶ ἀναχωροῦσιν, ὅτε αὐτὸν εἶδον ἔτως ἐσταλμένον.

§ 28. Cogita Socrates qi fuerit pelle ſuccinctus, qando Xanthippe veſte ipſius ſumptâ foras ſe proripuerat. qæ'qe amicis ſuis dixerit, pudore ſuffuſis pedémqe retrahentibus, cùm ſic indutum illum conſpicarentur.

§ 29. Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, ὑ παρ' ἑτέρου ἄρξεις, πρὶν ἀρχθῆς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

§ 29. Nec in ſcribendo, nec in legendo aliis præcipias, niſi priùs præceptum fuerit tibi. in vita multò magis ſic ſe habet.

§ 30. [d] Δῦλε πίφυκας, ἀ μύθοισί σοι λόγος. (λον κῆρ.

§ 30. *Cùm liber haud ſis, jus loqendi non habes.*

§ 31. --- [e] Ἐμοὶ δ' ἐγκάτε φίλτατον ἦτορ.

§ 31. *---- at cor carum mihi riſit.*

§ 32. [f] Μέμφονται δ' [*] ἀρετὴν χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσιν.

§ 32. *Dura ſuos fundendo inceſſent verba parentes.*

§ 33. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, [g] μανίας ἐστὶ τοιοῦτος ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτι μηκέτι διδόται.

§ 33. Inſani eſt, ficum hyeme qærere. aſſidet huic, qi puerulum requirit, cùm non ampliùs conceditur.

§ 34. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ὀπισθέγγεσθαι, [i] ἄνευον ὄντος ἀποθανεῖν. δύσφημα ταῦτα; [k] οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, φυσικῶν ἔργων σημαντικόν· ἢ καὶ τὸ σταχυᾶς [l] θερισθῆναι, δύσφημον.

§ 34. Filiolum deoſculanti præcipiebat Epictetus, intus apud ſe diceret, *Cras forſan moriturus eſt.* at malè ominata ſunt iſta. mali ominis nihil eſt, qod motus naturale ullum deſignat. alioqi ſpicas etiam demeti, infavſtum fuerit.

§ 35. [m] Ὄμφαξ, σταφυλή, σταφίς, [n] πάντα μεταβολαί, [o] οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν.

§ 35. Uva acerba, matura, paſſa; mutationes ſunt omnia iſta, non in id qod non eſt, ſed in id qod nondum eſt.

§ 36. [p] Λύσις προαιρέσεως οὐ γίνεται, τὸ τοῦ Ἐπικτήτου.

§ 36. *Voluntatis latro nullus eſt*, inqit Epictetus.

§ 37. Τυχὸν ἔφη [q] δεῖ τὸ συγκατάθεσθαι εὑρεῖν. καὶ ὃν τρόπον [r] δεῖ τοὺς ὁρμὰς τοιοῦτον τρόπον τὸ προσεκτικὸν φυλάσσειν, ἵνα [s] μεθ' ὑποχωρήσεως, ἵνα [t] κοινωνικὰ, ἵνα [u] κατ' ἀξίαν. καὶ [x] ὀρέξεως

§ 37. Artem aſſenſum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos eſſe, ut cum exceptione fiant, ut ſocietatis jus ſpectent, ut pro rei cujuſq; dignitate adhibeantur. & appetitu

qidem

* Ἐπικυρείων f.

[a] L. 7. § 47.

[b] Sup. § 21 l. 9. § 9.

[c] L. 10. § 1. [d] l. 12. § 2.

[d] Tragic. N. Q. Philo de boni liberi.

[e] Homer. Odyſſ. 1. v. 413.

[f] Heſiod. Oper. lib. 1. v. 184.

[*] ἀρετὴν Heſ.

[g] L. 5. § 17. Sup. § 18.

[h] L. 9. § 40.

[i] L. 10. § 34.

[k] L. 2. § 17.

[l] L. 7. § 40.

[m] L 9. § 21.

[n] L. 5. § 23.

[o] L. 4. § 4.

[p] L. 8. § 41.

[q] L. 7. § 54.

[r] L. 8. § 7.

[s] L. 4. § 1.

[t] L 7. § 72.

[u] L. 8. § 29.

[x] L. 10. § 1.

qidem abstinendum prorsus; aversationem verò in re nulla adhibendam, qæ nostri juris non sit.

§ 38. Non est itaqe, inqit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insaniamus, nécne.

§ 39. Socratis dictum. Qid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. qorumnam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. qare ergò non qæritis? qia jam habemus. cur ergò pugnatis & contenditis invicem?

μὴ παντάπασιν ἀπόχεσθαι· [a] ἐκκλίσει δ' ὡς μηδὲν πρὸς ἐκ ἐφ' ἡμῖν χρῆσθαι.

§ 38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ἦν, ἔφη, ὅζιν ὁ ἀγὼν, ἀλλὰ περὶ τοῦ [b] μαίνεσθαι, * εἰ μή.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τί θέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. τίνων λογικῶν; [c] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί * δὲν ζητεῖτε; ἔτι [d] ἔχομεν. τί δὲν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 5. § 17.
* ἢ μή.
[c] L. 10. § 35.
* δὲν [ὐ] Xyl. Lug.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIBER XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ.

STa omnia, qæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes, nî tibi ipse invideas. hoc autè fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & qod præsens est tantùm ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum qicqid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla qæ vera sunt proloqeris, & qæ legi consentanea ac pro rei cujusqe dignitate sunt, facis: nec impediverit te, qo minùs sic te geras, aut aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, aut sensus etiam cingentis te massæ istius carneæ. viderit enim id qod patitur. si igitur, cùm in exitu ferè jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, qod in te principatum gerit & divinum est, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere desinas aliqando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo, qi te protulit, dignum te præstabis, desinésqe in patria tua peregrinus esse, eáqe qæ qotidie eveniunt tanqam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspensus teneri.

Ἅ[a] ντα ἐκεῖνα ἐφ' ἃ [a] δὲ σπεύδεις ἔυχῃ ἔλθεῖν, [b] ἔδη ἔχειν δύναται, ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς· τοῦτο δέ ὅζιν, ἐὰν [c] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίπῃς, καὶ [d] τὸ μέλλον ὅπῃ θέλῃς τῇ προνοίᾳ, καὶ [e] τὸ παρὸν μόνον ἀπροδύνης [f] πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [g] φιλῇς τὸ ἀπονεμόμενόν σοι [h] περὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σε τέτῳ δικαιοσύνην ᾖ, ἵνα [i] ἐλεύθερος καὶ χωρὶς περιπλοκῆς [k] λόγης τε τ' ἀληθῆ, καὶ πράξῃς τὰ [l] κατὰ νόμον, καὶ [m] κατ' ἀξίαν. [n] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε [o] κακία ἀλλοτρία, μήτε [p] ὑπόληψις, μήτε φωνὴ, μηδὲ μὴν [q] αἴσθησις τῆς περιτεθραμμένης σοι σαρκιδίου. [r] ὄψεται γὰρ τὸ πάθος. ἐὰν δὲ [s] ὅτε δύνηται πρὸς ἐξόδῳ γένῃ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπὼν, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σε, καὶ [t] τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς, καὶ * τὸ μὴ παύσεσθαι πολὺ ζῆν φοβηθῇς, ἀλλὰ τόγε [x] μηδέποτε ἀρξάσθω κατ' φύσιν ζῆν· ἔση ἀνθρώπῳ [y] ἄξιος τῷ [z] γεγενημένῳ τοῦ κόσμου, καὶ παύσῃ [a] ξένος ὢν [b] τῆς πατρίδος, καὶ [c] θαυμάζων ἃς ἀπροσδόκητα [d] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [e] προμάχου ἐκ τοῦδε καὶ τοῦδε.

[a] L. 8. § 1.
[b] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[c] Inf § 2. l. 6. § 32.
[d] L. 7 § 8. 46.
[e] L. 3. § 12.
[f] L. 11. § 20.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 5. § 8.
[i] L. 7. § 31.
[k] L. 3. § 16.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 11. § 37.
[n] L. 5. § 34.
[o] L. 5. § 35.
[p] L. 5. § 3.
[q] L. 7. § 15.
[r] L. 7. § 68.
[s] L. 7. § 16.
[t] L. 6. § 2.
[x] L. 2. § 12.
* μὴ τὸ π.
L 3. § 3.
[y] L. 10. § 1.
[z] Inf. § 5. 14.
[a] L. 4. § 29.
[b] L. 6. § 44.
[c] L. 8 § 15.
[d] L. 4. § 46.
[e] L. 9. § 26.

§ 2. [a] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ ἀφ' ὑλικῶν [b] ἀγγείων καὶ [c] φλοιῶν καὶ καθαρμάτων ὁρᾷ. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνων [d] ἅπτεται τῶν ἐξ ἑαυτοῦ εἰς; ταῦτα [e] ἐρύηκότων καὶ ἀπορροιζάντων. ἐὰν δὲ καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς πιεῖν, [f] † πολλὴ φειδωλία σεαυτοῦ φειδωρήσῃς. ὁ γὰρ μὴ δὲ τὰ φεικεῖ δύο χρεάδια. ὁρῶν, ὅτι γε ἐδῶτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ πρὸς τοιαύτην φειδολίαν καὶ ἀκλινῆ διαμένοντα, * ἀχολήσεται.

§ 3. [h] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰλλα [i] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν, σά ἐστι· τὸ δὲ τρίτον μόνον [k] κυρίως σόν. * ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τυτίσῃ, ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, [l] ὅσα * ἄλλα ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, * ἢ [m] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [n] ὅσα ὡς μέλλοντα ταράξουσι *, καὶ ὅσα [o] τῷ φειδομένῳ σοι σωματίῳ, ἢ [p] τοῦ συμφύτου πνευματίου, ἀφροαίρετα πρόσεστιν, καὶ ὅσα ἡ ἔξωθεν φερόμενα δίνη ἐλίττει, ὥστε [q] μὴ συνμορμένων ἐξημμένῳ καθαρῷ τῷ νοερῷ δύναμιν * ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [r] ποιοῦσαν τὰ δίκαια, καὶ [s] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [t] λέγουσαν τ' ἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημὶ, τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου τὰ προσπεπτωμένα ἐκ [u] προσπαθείας, καὶ [x] τοῦ χρόνου τὰ ἐπίκτητα, ἢ τὰ παρακόπτοντα, ποιήσῃς τε σεαυτὸν, ὃν ὁ ἐμπεδόκλῆς,

Σφαῖρος * κυκλοτερὴς * μονῇ φειδήθει γαίων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελησῇ [z] ὃ ζῇς, τυτέσῃ, [a] τὸ παρὸν, συνήσῃ τόγε μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [b] ἀπολιπόψιον, ἀταρέκτως καὶ εὐγενῶς, καὶ [c] ἵλεως τῷ σαυτοῦ δαίμονι διακιῶναι.

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν μᾶλλον [d] πάντων φιλεῖ, [d] τιμῇ δὲ ἑαυτοῦ φειδὲ αὐτοῦ ὑπόληψιν ἐν ἐλαχίστοις λόγου τίθεται, ἢ τιμῶ τῶν ἄλλων. ἐὰν γοῦν τινὰ θεὸς ἐπίσας, ἢ διδάσκαλος ἔμφρων, καλεύσῃ, μη-

§ 2. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus denudatus intuetur. solâ enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qi enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, avt apparatu instructúqe reliqo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

§ 3. Tria sunt, ex qibus constas, corpusculum, animula, mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote qorum cura commissa est tibi. tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris, qæcunqe alii dicunt faciúntqe; & qæcunqe ipse aliqando dixeris feceríque: & qæcunqe te tanqam futura conturbant, & qæcunqe vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; deniqe qæcunqe externa rerum vertigo jugis volvit, ità ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloqens. si à mente, inqam, tua hæc sejunxeris, qæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis qicqid vel præteritum vel futurum est; feceríque te talem, qalis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdq; tantummodo, qod vivis, hoc est, qod impræsentiarum adest, vivere sategeris; poteris tandem, qod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usqe, tranqillè, generosè, genióqe tuo propitius transfigere.

§ 4. Sæpenumero sum miratus, qî fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusqisqe, suam tamen de se existimationem minoris faciat, qàm alienam. itaqe si vel Deus vel præceptor prudens qis astans præceperit cuiqam, nè qid

[a] L. 11. § 13.
[b] L. 10. § 38.
[c] Inf § 8.
[d] L 2. § 12.
[e] L. 2. § 1. Inf. 26.
[f] L. 2. § 2. 7.
[g] Inf. § 3. L. 10. § 1. 38.
* ἐυχολ. f. ut L. 4 § 18.
[h] L. 2. § 2.
[i] L. 5. § 33. l. 10. § 2.
[k] L. 10. § 38.
* δὲ
[l] L. 4. § 18.
* ἄλλοι
* κὴ
[m] L. 6. § 32.
[n] L. 7. § 7.
* - σει σι
[o] Sup. § 2.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 26.
* [κὴ] απ.
[r] L. 10. § 12.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 3. § 12.
[u] L. 5. § 1.
[x] Sup. § 1.
[y] L. 8. § 41.
* Σφαῖρ' ὡς Salm.
* δίνη φερομένη Idem.
[z] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[a] L. 8. § 44.
[b] L. 7. § 46. 56.
[c] L. 3. § 16.
[d] L. 2. § 6.

qid apud se cogitet mentéve agitet qod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam qidem id sustineret. ità proximos magìs, qid de nobis sentiant, veremur, qàm nosipsos.

§ 5. Qi fit, ut Dii, qi pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore disposuerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, qíqe freqentissima cum ipsis qasi commercia habuerint, atqe per opera pia sacráqe ministeria qàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent ampliùs, sed omnino extingverentur? hoc verò siqidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset vel hinc ergò, qòd aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, qòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non avtē de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qi sunt avtem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atqe irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

§ 6. Illis etiam assvesce, qæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desvetudinem inepta sit, frænum qàm dextra validiùs tenet; qia huic operi assvevit.

§ 7. Cogita qalem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsum prorsúmqe vastitatem immensam: materiæ deniqe cujusqe imbecillitatem.

§ 8. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: qid dolor; qid voluptas; qid mors; qid gloria: qis cuiqe molestiarum avtor: qo modo nemo ab alio qopiam impediatur: qòd deniqe opinione constant omnia.

§ 9. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste

ἐν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ διανοεῖσθαι, ἃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει, ἢ δὲ θεὸς μίαν ἡμέραν οὔτω ἀπωθεῖ ὥστε πολὺ πλείας μᾶλλον αἰδούμεθα τί ποτε περὶ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτούς. [a] L. 3. § 4.

§ 5. Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διατάξαντες οἱ θεοὶ, τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ εἰσὶς τοὺς ἀνθρώπων καὶ πάνυ χρησὶς, καὶ πλεῖστα θεοῖς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια διεθέντες, καὶ ὁπὶ πλεῖστα δ' ἔργων ὁσίων καὶ ἱερουργιῶν [b] συνήθεις τοῖς θείοις γενομένους, ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς [c] ἀποβιβάναι; τοῦτο ἢ εἶπερ καὶ ὅπως ἔχει, ἦν ἴδοι; ὅπ [d] εἰ [ὡς] ἀτέρως ἔχειν ἔδει, ἐποίησεν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν καὶ δυνατόν. καὶ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὸ ἡ φύσις. ἐπεὶ δὲ τῷ μὴ ὅπως ἔχειν, εἶπερ ἐχ ὅπως ἔχει, πεύσῃ σοι τὸ μὴ δεῖπνα ὅπως γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτὸς, ὅπ τοῦτο φιλοζητεῖν δικαιολογεῖ πρὸς τὸν θεόν. ὑπ ἂν δ' ὅπως διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄειστοι καὶ δικαιότατοί εἶεν· [e] εἰ δὲ τοῦτο, ὑπ ἂν τι παρεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον ἐν τῇ διακοσμήσει. [b] L. 5 § 27. l. 10. § 1. Inf. § 23. [c] L. 4. § 21. [d] L. 9. § 35. [e] L. 7. § 41.

§ 6. [f] Ἔθισε καὶ ὅπα ἀπογινώσκῃς. καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀειστερὰ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ τὸ ἀνώθιστον ἐργὸς ἔπα, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ [g] ἔθισεν. [f] L. 6. § 19. & l. 10. § 22. [g] L. 10. § 22.

§ 7. [h] Ὁσοῖον δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, [i] πλὴ βραχύτητα τοῦ βίου, [k] πλὴ ἀχανίαν τοῦ ὀπίσω καὶ πρόσω αἰῶνος, [l] πλὴ ἀδυναμίαν πάσης ὕλης. [h] L. 2. § 11. l. 3. § 5. l. 11. § 3. [i] L. 5. § 24. [k] L. 4. § 3 48. [l] L. 9. § 33. 36.

§ 8. [m] Γυμνὰ δεῖ εἰδῶν θεάσασθαι τὰ ἀπιόντα· [n] τὰς ἀναφορὰς δεῖ τῶν πράξεων· [o] τί πόνος· [p] τί ἡδονὴ· [q] τί θάνατος· [r] τί δόξα· [s] πῶς ὁ ἑαυτὸ ἀφροδισίας· πῶς [t] ἀδεὴς ὑπ' ἄλλου ἐμποδίζεται· ὅπ [u] πάντα ὑπόληψις. [m] Sup. § 2. [n] L. 10. § 37. [o] L. 7. § 33. [p] L. 5. § 26. [q] L. 7. § 33. [r] L. 6. § 16. [s] L. 9. § 26. [t] L. 5. § 34. [u] L. 2. § 15.

§ 9. Ὁμοίως δ' ἔχ δεῖ ἐν τῇ τῶν δογμάτων χρήσει, [x] παλαιστὰς ἀλλὰ μονομάχους. [x] L. 7. § 61.

νομάχω· ὃ μὲ γὰρ τὸ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἀπο-
[a] L. 7. § 8. τίθεται, καὶ ἀναιρεῖται· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [a] ἀεὶ ἕτοι-
μον ἔχει, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συσπάσαι αὐτὴν δεῖ.

[*] Ποῖα αὐτὰ
[b] L. 2. § 12. § 10. [*] Τοιαῦτα [b] τὰ πράγματα ὁρᾶν, [c] διαιρῶν-
[c] L. 7. § 29. τα εἰς ὕλην, αἰτίου, ἀναφορᾶν

§ 11. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρω-
[d] L. 8. § 29. πος, [d] μὴ ποιεῖν ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει
[e] L. 10. § 1. [e] ὁ θεὸς ἐπαινεῖν, καὶ [f] δέχεσθαι πᾶν, ὃ
[f] Sup. § 1. 3. ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός.

[g] L. 3. § 4. § 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, [g] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [h] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες
[h] L. 2. § 11. ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώ-
[i] L. 7. § 62. πους· [i] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες. ὥστε [k] ἐ-
[k] L. 8. § 17. δενὶ μεμπτέον.

[l] L. 8. § 15. § 13. Πῶς [l] γέλοιος καὶ [m] ξένος,
[m] Sup. § 1. [n] ὁ θαυμάζων ὁπόσα ἐν τῷ βίῳ γι-
[n] L. 1. § 15. νομένων;

[o] L. 4. § 27. Inf. § 24. § 14. [o] Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, καὶ ἀπαράβατος τάξις, ἢ φρόνοια ἱλάσι-
[*] ἀκιότατος Lug. — ὠτατος Ann. μος, ἢ συρμὸς [*] εἰκαιότητος ἀπερ-
[p] Sup. § 1. [q] L. 9. § 40. [r] L. 9. § 28. σάτητος. εἰ μὲν οὖν ἀπαράβατος ἀνάγκη, τί ἀντιπλέκῃς; εἰ δὲ πρόνοια ὑποδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [p] ἄξιον αὐτὴν ποίησον [q] τῆς ἐπὶ θεῷ βοηθείας. [r] εἰ δὲ συρμὸς ἀνηγεμόνευτος, ἀσμένιζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ τοι-
[s] Sup. § 3. l. 3. § 16. χυλύδνῳ αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ πνεῦμα νοῦν ἡγεμονικόν. καὶ [s] φεύγειν σε ὁ χυλύδνος, παραφερέτω τὸ σαρκίδιον, τὸ πεπωμάτιον, τ' ἄλλα. τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

[t] L. 6. § 29. l. 7. § 70. [u] L. 3. § 1. § 15. Ἢ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ λαμπόμενα οὐκ ἀποβάλλει· [t] ἡ δὲ ἐν σοὶ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, [u] καὶ σωφροσύνη πρὸ τοῦ σβεσθῆναι;

[*] -τέ [πε]
[x] L. 9. § 38. [y] L. 8. § 10. [z] L. 6. § 20. [a] L. 4. § 6. § 16. Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν ἀφανοῦντος, ὅταν ἥμαρτε [*] τι δεῦρο, [x] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅτι [y] κατέκειναν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ὅταν ὅμοιον τοῦτο τῷ [z] καλαδρυπῆσαι τινὰ ἑαυτῷ ὄψιν, ὅτι [a] ὁ μὲν θέλων † φαῦλον ἁμαρτάνει, ὁμοίως τῷ μὴ θέλοντι † συκῆν ὁπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι, καὶ † ἵππον χρεμετίζειν, καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [b] τί οὖν παθεῖν † ἔξεστιν ἔχοντι τοιαύτῃ; εἰ δὲ μοχλὸς εἶ, [c] ταύτῃ θεραπεύτεον.

[b] L. 8. § 14. [c] L. 10. § 30.

enim enſe, qo utitur, poſito, ſtatim interficitur. ille avtem manum ſemper præſtò habet, qâ vibratâ duntaxat opus eſt.

§ 10. Res ipſas qales ſint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

§ 11. Qanta eſt hominis potentia, in cujus ſitum eſt arbitrio, ut nihil faciat, niſi qod Deus ipſe comprobaturus eſt, & qicqid Deus illi aſſignaverit, libens excipiat?

§ 12. Qicqid naturæ conſentaneum contingit, de eo nec Dii ſunt incuſandi; nihil enim vel ſponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipſi ſponte. nulli ergò ſunt incuſandi.

§ 13. Qàm ridiculus & peregrinus eſt, qi qicqam eorum qæ in vita hac fiunt, miratur?

§ 14. Avt eſt neceſſitas fatalis, & ordo inviolabilis, avt providentia placabilis, avt confuſio temeraria, & rectoris orba. ſi neceſſitas inviolabilis, qorſum reniteris? ſin providentia, qæ placari poſſit, avxilio divino dignum te præſta. ſi deniqe confuſio rectoris orba, ſat habe, qòd in æſtu iſtiuſmodi rectricem qandam intra te mentem habes. qòd ſi te æſtus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripiat: mentem duntaxat nè abripiat.

§ 15. An cùm lucernæ ſumen, uſqedum extingvatur, luceat, nec ſplendorem amittat ſuum; tu admiſſurus es, ut in te veritas, juſtitia, temperantia ante extinctum temet extingvatur?

§ 16. Ubi obrepſerit tibi cogitatio, peccâſſe aliqem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc ſit; avt ſi peccavit, an peccati ipſe ſe reum peregerit? hoc enim perinde eſt, acſi faciem ſibi dilacerâſſet: tum illud memineris, eum qi improbos delinqere non vult, parem eſſe illi, qi ficum in ficubus ſuccum acrem gerere; & infantes vagire, & equm hinnire, aliáq; ejuſmodi qæ neceſſaria ſunt, nolit. qid enim fecerit, qi ſic affectus fuerit? hunc tu, ſi tantùm poſſe te putas, ſana. § 17.

§ 17. Nî decorum sit, nè feceris; nî verum sit, nè dixeris. ad ista enim duo semper intentio tua tendat.

§ 18. Considera semper, qid illud sit, qod cogitationem tuam afficit; curæ qe sit tibi hoc ipsum in formam, materiam, finem, & tempus intra qod desiturum sit, distingvendo explicare.

§ 19. Sentias tandem aliqando, aliqid esse in te præstantius ac divinius eis qæ affectus in te excitant, & qasi fidiculis qibusdã distrahunt te. qæ mihi nunc dicas tibi mens est? num metus? num suspicio? num libido? num aliud aliqid istiusmodi?

§ 20. Primò vide, neqid temere, avt absqe certo aliqo fine. secundò, nè ad ullum alium finem, qàm qi societati conducat, referatur.

§ 21. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipse ullus usqam futurus sis, nec qicqam eorum qæ vides, nec horum qisqam qi nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata sunt, ut nova alia serie perpetuâ producantur.

§ 22. Omnia in opinione sita sunt: & hæc ipsa in te. qandocunq; ergò volueris, opinionem tolle, & sicut promontorium prætervecto tranquillitas, sic stabilia tibi futura sunt omnia, & sinus æstu immunis.

§ 23. Operatio unaqæqe, qæ tempore suo desinit, nihil indè mali patitur, qia desiit: nec avtori ejus, cessationis hujus ratione, mali qicqam contingit. pari ergò modo actionum omnium complexio, qæ vita dicitur, si tempore suo desierit, nihil indè qicqam mali patitur, qia desiit. nec qi tempore opportuno seriem hanc terminavit, malè ideo afficitur. tempus avtem & terminum assignat natura: eâq; qandoqe peculiaris, ut in senectute fit; semper verò communis, cujus partibus assiduè mutantibus novus perpetuò vegetúsqe mundus permanet universus. bonum avtem semper ac tempestivum est, qod universo conducit. proinde vitæ cessatio

§ 17. [a] Εἰ μὴ καθήκει, μὴ ποίει· ἐὰν δὲ [b] εἰ μὲν ἀληθὲς ᾖ, μὴ εἴπῃς· εἰ γὰρ ὁρμή σε ἔχει *.

[a] L. 5. § 3.
[b] L. 3. § 16.
* Vid. Not.

§ 18. [c] Εἰς τὸ παῦ ἀεὶ ὁρᾶν, τί ἐστιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῷ φαντασίαν σοι ποιοῦν, καὶ [d] ἀναπτύσσειν διαιροῦντα, εἰς τὸ ὕλικὸν, εἰς τὸ αἴτιον, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τὴ ἀναφορὰν, εἰς τὸ χρόνον, ἐν τοῖς ἔσεσθαι δυνησόμενον.

[c] L. 3. § 11.
[d] Sup. § 8. 10.

§ 19. Ἄιδε ποτὲ, ὅτι [e] χρείττων τις καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ, ἢ τὰ πάθη σοιοῦντα, καὶ καθάπαξ [f] φῦσ ἐφ' ἡμῖν γενόμενα σύντονα. § τί μοι νῦν ἐστιν ἡ διάνοια; μὴ φόβου; μὴ ὑποψίας; μὴ ἐπιθυμίας; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον;

[e] L. 5. § 21.
[f] L. 2. § 2.
[g] L. 5. § 11.

§ 20. Πρῶτον, τὸ [h] μὴ εἰκῇ, μηδὲ ἐπὶ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [i] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ἔστι τὸ κοινωνικὸν τέλος τῷ ἀναγωγῷ ποιεῖσθαι.

[h] L. 2. § 16.
[i] L. 5. § 16.

§ 21. Ὅτι [k] μετ' ὀλίγον, οὐδεὶς ἐσόμεθα ὅσοι, οὐδὲ τούτων τι ἃ νῦν βλέπεις, οὐδὲ τούτων τῶν ζώντων. [l] πάντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [m] ἵνα ἕτερα ἑτέραις γένηται.

[k] L. 9. § 28.
[l] L. 7. § 23.
[m] L. 7. § 25.

§ 22. Ὅτι [n] πάντα ἡ ὑπόληψις καὶ [o] αὐτὴ ὅτι σοι. [p] ἔλεγε δ', ὅτε διέλῃς, τὴν ὑπόληψιν, καὶ ἀποστρέψαντα τὴν ἄκλινη [q] γαλήνη, σταθερὰ πάντα, καὶ κόλπος ἀκύμων.

[n] Sup. § 8.
[o] L. 6. § 52.
[p] L. 8. § 40.
[q] L. 5. § 2.

§ 23. Μία καὶ ὑπὲρ ἐνέργεια καλὸν παυσαμένη, [r] οὐδὲν κακὸν πάσχει, καὶ δὲ πέπαυται· οὐδὲ ὁ ποιήσας ἢ ποιήσιν τούτῳ, κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως ἐν τῷ ὅλῳ πασῶν ἢ ποιήσεων σύστημα, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσῃ, [s] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται· οὐδὲ ὁ καλῶς παύσας [t] ἐν καιρῷ ἢ εἰρηνεύσας τοῦτον, κακῶς διέθηκε. [u] τὸν δὲ καιρὸν, καὶ ἢ ὅσον δίδωσιν ἡ φύσις, πότε μὲν καὶ ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως δὲ ἡ τοῦ ὅλου· [x] ἧς ἐν μέρη μεταβαλλόντων, [y] νεαρὸς ἀεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας κόσμος διαμένει. [z] καλὰ δὲ ἀεὶ πᾶσι καὶ ἀρέσκοντα τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ· ἢ ὃν καθάπαξ ἢ βίῳ,

[r] L. 9. § 21.
[s] L. 5. § 29.
[t] Inf. § 35.
[u] Inf. § 36. L. 6. § 20.
[x] Sup. § 21.
[y] L. 7. § 25.
[z] L. 4. § 23. l. 5. § 8.

ἐκάστῳ

ἐκάστῳ [a] ἐ κακὸν μ', ὅτι οὐδὲ αἰσχρόν· εἰ δὲ μὴ ἀ[b]προαίρετον, μὴ ἀκοινώνητον· ἀγαθὸν ἦ, εἴπερ [c] τῷ ὅλῳ καίριον, καὶ [d] συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. ὅπερ γὰρ καὶ θεοφορεῖται, [e] ὁ φερόμενος κατ' ταὐτὰ θεῷ, καὶ ἐπὶ ταὐτὰ τῇ γεώμῃ φερόμενος.

§ 24. Τρία ταῦτα ἐπὶ σοὶ πρόχειρα ἔχειν· ὅτι μὲ ὧν ποιεῖς, εἰ [f] μήτε εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς ἂν [g] ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ὅτι ἡ ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [h] ἤτοι κατ' ἀτυχίαν, ἢ κατ' [i] πρόνοιαν· ἐ ὅτε ἡ τῇ ἀτυχίᾳ μεμπτέον, [k] ὅτε τῇ προνοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον, τὸ [l] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [*] σπέρματος, μέχρι ψυχώσεως, καὶ ἀπὸ ψυχώσεως, μέχρι τοῦ πρὸ ψυχῶν ἀποδόναι, καὶ [m] ἐξ ὅτων ἡ σύγκρισις, καὶ [n] εἰς ὅτα ἡ λύσις. τρίτον, [o] εἰ ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς κατασκέψαιο τὰ ἀνθρώπεια, καὶ πρὸ πολυξυστίαν ὅση κατανοήσεως συνιδὼν ἅμα, καὶ ὅσον τὸ περιοικεῖν, ἐναισίαν καὶ ἐναθρείαν· [καὶ] ὅτι ὁπόκις ἂν ἐξαρθῇς, [p] τ' αὐτὰ ὄψει, [q] τὸ ὁμοφυὲς, [r] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὅπερ τύτοις, [s] ὁ τύφος.

§ 25. [t] Βάλε ἔξω πρὸ ὑπόληψιν, σέσωσται· τίς ἔν ὁ κωλύων ἐκβάλλειν;

§ 26. Ὅταν δυσφορῇς ἐπί τινι, ἐπελάθου τοῦ, ὅτι [u] πάντα κατὰ πρὸς ὅλων φύσιν γίνεται· καὶ τοῦ, ὅτι [x] τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον. καὶ ὅπερ τύτοις τοῦ, ὅτι [y] πᾶν τὸ γινόμενον ἔτως ἀεὶ ἐγίνετο, [z] καὶ γνήσεται, καὶ νῦν παντα[a]χοῦ γίνεται· τοῦ, [a] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος. [b] οὐ γὰρ αἱματίου ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπελάθου δὲ καὶ τοῦ, ὅτι [c] ἑκάστου νοῦς θεός, καὶ [d] ἐκεῖθεν ἐρρύηκε τοῦ, ὅτι [e] οὐδὲν ἴδιον οὐδενός. ἀλλὰ καὶ τὸ τεκνίον, καὶ τὸ σωμάτιον, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [f] ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν· Ϝ, ὅτι [g] πάντ' ὑπόληψις· Ϝ, ὅτι [h] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.

§ 27. Συνεχῶς ἀναπολεῖν, [i] πῶν

non est malum cuiqam, qia nec inhonestum: siqidem nec optionis sit nostræ, nec communitatis legibus adversetur. imò bonum est; siqidem universo tempestivum, eidémq; conducens & continuum. ità numine divino fertur, qi eâdem, qâ Deus, viâ fertur, mentéq; suâ ad eadem fertur.

§ 24. Tria hæc in promptu habenda sunt. in eis qæ agis, neqid frustra, avt secùs fiat, qàm jus ipsum fecisset. in eis verò qæ extrinsecùs eveniunt, vel fortè fortunâ qodqe vel providentiâ obvenire. atqi nec de fortuna conqerendum est, nec providentiam incusandum. secundum, qalenam unumqodqe sit à satione usqe ad animationem, ab animatione usqe ad animam emissam. item ex qibus conflatur, & in qænam resolvitur. tertium, si in sublime subvectus res humanas despiceres, ubi varietatem earum qanta esset perspexisses, simúlq; uno conspectu comprehenderes, qantum undiqaq; aëriorum & ætheriorum sedes suas habeat, qòd qotiescunqe subvectus esses, eadem semper occurrerent. ejusdem enim generis sunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen insolescimus.

§ 25. Opinionem ejice; salvus es. ejicere avtem ecqis impediat?

§ 26. Qando molestè fers qicqam; oblitus es, omnia secundùm universi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, qicqid fit, ità semper factum, sempérqe futurum, & nunc etiam ubiqe fieri. porrò, qæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neqe enim tam sanguinis avt seminis, qàm mentis existit communio. oblitus es, & mentem cujusqe Deum esse, & divinitùs defluxisse. &, nihil esse cujusqam proprium; sed & filiolum, & corpusculum, & animulam ipsam indè prodiisse. sed &, opinione constare cuncta. & qod tempus deniqe præsens tantùm cuiqe & vivitur, & amittitur.

§ 27. Eos apud te crebrò recolas, qi de

[a] L. 2. § 11. l. 8. § 1.
[b] L. 7. § 72.
[c] L. 10 § 20, 21.
[d] L. 2. § 3.
[e] Sup. § 5. l. 7. § 53.
[f] Sup. § 20.
[g] Sup. § 1.
[h] Sup. § 14.
[i] L. 8. § 17.
[k] Sup. § 12.
[l] Sup. § 10, 18.
[*] σπέρματος, vel ἀποῤῥήματος. [m] L. 10. § 26.
[n] L. 3. § 11.
[o] L. 11. § 17.
[p] L. 7. 48. 49.
[q] L. 9. § 28.
[r] L. 6. § 37.
[s] L. 7. § 1.
[t] L. 6. § 13.
[u] Sup. § 22.
[x] L. 5. § 8.
[y] L. 4. § 26.
[z] L. 7. § 1.
[a] L. 8. § 4.
[b] L. 3. § 4.
[c] L. 2. § 1.
[d] L. 5. § 10.
[e] Sup. § 1, 2.
[f] L. 2. § 3.
[g] L. 4 § 23.
[h] Sup. § 22.
[i] L. 2. § 14.
[k] L. 7. § 58.

re aliqa vehementer indignati fuerint, qi vel in ſumma gloria, vel in inſigni miſeria, inimicitia, fortunâ qalibet extitere. tum ſciſcitare, *ubi iſta nunc ſunt omnia?* fumus utiqe ſunt, & cinis, & fabula, vel nè fabula qidem. ſuccurrat tibi ſimul & qicqid eſt ejuſmodi, qale eſt Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omniſqe omnino cum exiſtimatione in re ulla eminentia. qámqe vile ſit omne in qod ſtudium tantopere impenditur. qantóq; ſit philoſophiæ magìs conſentaneum in oblata ſibi materia juſtum, temperantem, Deis obſeqentem ſe ſimpliciter præſtare. faſtus dein de faſtûs contemptu inflatus omnium eſt maximè intolerabilis.

§ 28. Interrogantibus, ubi Deos conſpicatus, avt unde eſſe compertum habens, hos ità veneraris, reſponſum ſit. Primò etiam viſu percipi poſſunt. deinde, animam meam, cùm nullus unqam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & eſſe compertum habeo & veneror.

§ 29. In hoc vitæ ſalus ſita eſt, ut unumqodqe qid ſit in univerſum diſcernas; qídqe materiæ, qid formæ habeat. atq; ex animo toto juſta facias, & vera dicas. qid enim ſupereſt, niſi vitâ frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum qidem intervallum bono vacuum relinqatur.

§ 30. Unum ſolis eſt lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus diſpeſcatur: una materia communis, etiamſi corporibus peculiaribus affectionibus diſtinctis innumerabilibus diſpeſcatur: una anima, etiamſi naturis innumerabilibus, & circumſcriptionib' peculiaribus diſpeſcatur: una anima rationalis, etiamſi dirimi videatur. aliæ ergò rerũ dictarum particulæ, formæ nempe & materiæ ſenſûs expertes, neceſſitudinis vinculo non connectuntur ſibi invicem. & iſta tamen mens univerſi continet, & facultas illa, cujus vi eodem

δὲ πνι λίαν ἀγαναχτήσαντας, [a] τοῦ ἐν μεγίσαις δόξαις, ἢ συμφοραῖς, ἢ ἔχθεσι, ἢ ὁποιαισοῦν τύχαις ἀκμάσαντας. εἶτα ἐρισάνην, [b] ποῦ νυῦ πάντα ἐκεῖνα; [c] καπνὸς, καὶ [d] σποδὸς, [e] καὶ μῦθος, ἢ ὲδὲ μῦθος· συμφορησπάσατω ὁ καὶ τοιοῦτο πᾶν, οἷ, Φάβιος Κατυλλῖνος ἐν ἀγρῷ, καὶ * Λύσιος Λοῦπος, καὶ Στερτίνιος ἐν Βαίαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρίαις *, καὶ Οὐήλιος Ῥάφος, καὶ ὅλως ἢ περὶ ὑπῶν [f] μεγ' ὀιήσεως διαφερόμ. καὶ ὡς ἐυτελὲς πᾶν τὸ καταντιφόμμον. καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον, [h] τὸ ὀλὶ τῆς δοθείσης ὕλης ἐαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [i] θεοῖς ὑπόμμον ἀφελῶς παρέχειν. ὁ γὰ * ὑπὸ ἀτυφία * τύφος τυφόμμος, πάντων χαλεπώτατος.

§ 28. Πρὸς τοὺ ὀπιζητοῦντας, ποῦ γὰ ἰδὼν τοὺ θεούς, ἢ πόθεν κεχειλιφὼς ὅτι [k] εἰσὶν, ὕτω σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὄφει ὁρατοὶ εἰσιν. ἔπειτα μέντοι ἐγὰ δὲ τὰν ψυχὰν τὰν ἐμαυτοῦ ἐυέργετ, καὶ ὅμως [l] τιμῶ. ὕτως ὲν καὶ τοὺ θεούς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκάστοτε αἰσθάνομαι, ἐπὶ τούτων ὅτι τὲ εἰσι κεχαλαβηκὰ καὶ αἰδοῦμαι.

§ 29. [m] Σωτηρία βίε, [n] ἕκαστον δ' ὅλε αὐτὸ τί ὄδιν ὁρᾶν, τὶ μὲ' αὑτοῦ τὸ ὑλικὸν, τὶ δὲ τὸ αἰτιῶδες· [o] ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς τὸ δίκαιον ποιεῖν, καὶ ἀληθῆ λέγειν· τί λοιπὸν, ἢ [q] ἀπολαύειν [p] ζωῆς, [r] συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθὸν, ὥστε [s] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάσημα ἀπολείπειν;

§ 30. [t] Ἓν φῶς ἡλίε, κἂν [u] διήργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· [x] μία οὐσία κοινὴ, κἂν διήργηται ἰδίοις σώμασι μυρίοις. [x] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διήργηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς. [a] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διαιρεῖσθαι δοκῇ· τὰ δ' ὲν ἄλλα μέρη ἤδη ἐπημμύων, ὅταν πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καί τοι κἀκεῖνα * τὰν ἑαυτῶν συνέχει, καὶ [b] τὸ * ἐπὶ

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 10. § 31.
[c] L. 2. § 17.
[d] L. 4. § 48.
[e] L. 8. § 25.
* Λύκιος Xyl. Mer.
* - φείας
[f] L. 9. § 34.
[g] L. 2. § 12.
[h] L. 7. § 58. 67.
[i] L. 10. § 11.
* ὀπὶ, vel
* - φίας
[k] L. 2. § 11.
[l] L. 3. § 9.
[m] L. 7. § 2.
[n] Sup. § 18.
[o] L. 3. § 4.
[p] Sup. § 1. 3.
[q] L. 3. § 6.
[r] L. 5. § 6.
[s] L. 3. § 13.
[t] L. 9. § 8.
[u] L. 8. § 33.
[x] L. 4. § 40.
[y] L. 9. § 25.
[z] Inf. § 32.
[a] Sup. § 26.
* τὸ νοῦν f.
[b] L. 10. § 26.
* ὀπὶ τὰ f.

πάντα αὐτὰ βέλτιον. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ὅτι τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ συνίσταται, καὶ [b] ἡ διείργουσα τὸ κοινωνικὸν πάθος.

[a] L. 3. § 11.
[b] L. 9. § 9.

§ 31. Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῆ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] τί τούτων πόθος σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δὲ ἕκαστα [d] εὐκαταφρόνητα, προέσθαι ὅλη τελευταῖον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχεσθαι τῷ πρῶτον ταῦτα, τὸ ἀχθεσθαι, [*] ἢ [h] διὰ [F] τεθνηκέναι στερήσεται τὰς αἰσθήσεις.

[c] L. 3 § 6. 16.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 3. § 12.
[f] Sup. § 27.
[g] L. 9. § 1.
[*] εἰ
[h] L. 10. § 28.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομεμέρισται ἑκάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται πρὸ αἰδίου. [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐπὶ ποίῳ δὲ [o] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα εὐθυμήθητι, μηδὲν μέγα φαντάζου, [P] ἢ τὸ [q] ὡς μόνον ἡ σὴ φύσις ἄγει, ποιεῖν, [r] πάσχειν δὲ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

[i] L. 5. § 24.
[k] L. 5. § 23.
[l] L. 5. § 24.
[m] L. 6. § 14.
[n] L. 3. § 10.
[o] L. 6. § 36.
[p] L. 6. § 58.
[q] L. 10 § 2.
[r] L. 10. § 14. 21.

§ 33. [s] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [t] ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἔνι· τὰ δὲ λοιπὰ, εἰ περαίρεται ἔξιν, ἢ ἀπερεῖται, [u] νεκρὰ καὶ [x] καπνός.

[s] L. 10. § 24.
[t] L. 3. § 9.
[u] L. 2. § 12.
[x] L. 10. § 32.

§ 34. Πρὸς θανάτου καταφρόνησιν ἐγκρατικώτατον, ὅτι καὶ [y] οἷς τιμὴ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κείνοντες, ὅμως τούτου κατεφρόνησαν.

[y] L. 9. § 41.

§ 35. [z] Ὦ, [a] τὸ ἔνκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [a] ᾧ τὸ πλείους καὶ λόγου ὀρθοῦ περιέχεις ἀποδοῦναι τῷ ὁλιγοτέρους, ἐν ἴσῳ ὄντι, καὶ [b] ᾧ τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ ἢ διαρίρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θάνατος φοβερός.

[z] Sup. § 23.
[a] L. 8. § 2.
[b] L. 9. § 37. Inf. § 36.

§ 36. [c] Ἄνθρωπε, [c] ἐπολιτεύσω [d] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [e] τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὰ γὰρ κατὰ τοὺς νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ τῆς πόλεως ἀποπέμπει σε οὐ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [f] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅσον εἰ κωμῳδὸν

[c] L. 10. § 1.
[d] L. 3. § 11.
[e] Sup. 35.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem suum peculiariter afficitur, eidémque consociatur, nec potest communionis appetitus prorsus revelli.

§ 31. Qid expetis? num existere? num sentire, movere, crescere, denasci? an rursus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi desideratu dignum videtur? si ergò contemptu digna satìs ista videntur omnia, ad illud perge, qod ultimum restat, Deo nempe ac rationi obsequi. atqi instituto huic repugnat, siqis ægrè ferat, qòd istis morte privandus sit.

§ 32. Qantula pars infiniti ac immensi ævi unicuiqe assignatur? ab interminato enim qàm celerrimè absorbetur. qantula item totius materiæ? qantulum & animæ universæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc solo excepto, ut ea facias ad qæ natura tua te ducit, ea sustineas qæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo se mens utatur tua. in hoc enim sunt omnia. reliqa, sive arbitrii tui sint, sive non sint, cadavera sunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm si consideres, etiá eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempsisse.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempestivum est, bonum habetur; nec interesse putat, plures an pavciores rationi rectæ consentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis spatio contemplatus sit; huic nec mors formidabilis esse poterit.

§ 36. In hac magna civitate versatus es, homo. qid tuâ refert, si qinqe duntaxat annos? etenim qod secundùm leges fit, id omnibus æqale est. ecqid igitur grave pateris, si te non tyrannus, nec judex iniqus, sed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac si histrionem

prætor

prætor qi conduxerat, è ſcena dimitteret. ſed actus fabulæ qinque nondum abſolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejuſdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & diſſolvendæ avtor eſt. nevtrum avtem horum à te eſt. diſcede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius eſt.

ἀπολύει [a] τῆς σκηνῆς ὁ ἔξαγωγεὺς τραπηγός· ἀλλ' οὐκ ὄντων τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· [b] ἐν μέν τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον οὐδὲν ἀρίζει, [c] ὁ τότε μὲ τῆς συγκρίσεως, νυνὶ δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· [d] ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

[a] L. 11. § 6.
[b] L. 9. § 37.
[c] L. 11. § 20.
[d] L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

De
Marco Vero Avrelio Antonino
Imperatore
Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

Μάρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπαινετὸς καὶ πάνυ φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐκπλήττεσθαι σωφρὴ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ἐκ νεότητος γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσεβὴς τε καὶ ἡσύχιον βίον ἀσκησάμενος, ὥστε καὶ δίκαιος, καὶ ἥδιστα τραπεὶς τὸ σεμνότερον ἄφθη πώποτε. ἐπαινεῖ δὲ καὶ φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ ὧν ἄρα ἐπείραν μιμητὴς, ἀ μόνον καὶ τῶν δημοσιευμάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τῶν δημοσίων μαθημάτων σύλληψιν. τόν τε γοῦν ἰδιώτην βίον ἐν ἰσηγορίᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐζήλωσε, καὶ ἐν τῇ εἰσποιήσει τὸ γένος ἀλλοιωθείς· καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγεμόνευσε, καὶ τὴν ἄκρατον δυναστείαν κατεκόμησε, σφόδρα ἐλεμίαν ἀλαζονείαν ὑπῆρξε πώποτε· ἀλλ' ἰδίᾳ ἐλεύθερος καὶ δαψιλὴς ἐν τοῖς εὐεργετήμασι, ἀγαθὸς δὲ καὶ μέτριος ἐν ταῖς δημοσίαις διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ εὐσεβὴς ἐπικληθείς· ὃς εἶχε μὲν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας· καὶ ἄκρως δὴ ἁπάντων τῶν ἐν κράτει ἠθοποιῶν ἦρξε· πλεῖστον δὲ ἐν εὐεργασίᾳ διῆγεν. — αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἀμπτημάτων ἀπείχετο· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἀμπτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικεῖα, ἔφερε, καὶ ὥστε ἐκολουθρεγμένει, ὥστε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἴ μέν τις χρηστόν τι ἐπράττειν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ· δημοσίᾳ δὲ ἑκάστων ἀ προσεπεποίητο. λέγων, ὅτι ποιήσει μέν τινι ἀνδρώσας ἑτοίμως βάλεται ἔχειν, ἀφύκτατόν ἐστι· τῶν δὲ ὅτι, προσέσκεπται, ἐς ὅ,τι ἂν τις αὐτῶν τῇ κοινῇ χρήσιμος ᾖ, χρῆσθαι. ἦν γὰρ πανύσοφος καὶ μέγας δίκης, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ ἐφ' ὅτῳ ἡμέρας τε ἐκ αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδρὶ ἀλλοιοῦσθαι· ἀγαθὸς δὲ ὢν, καὶ ὑδὲν προσποιητὸν εἶχε. πάμπολλα γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίᾳ ἀσκηθείς· πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη. λέγει καὶ ἄλλως μυείας ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Cassius hist. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκος, ἄκρως δὴ πάντων δὴ ἐν κράτει τινὶ ἠθοποιῶν ἄρξας, ὥστε μετέπλαξεν, εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον δὲ ἐν εὐεργασίᾳ διῆγεν· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων δὴ ἀμπτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὥστε ἐκὼν ὥστε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ δὴ ἄλλων ἀμπτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὥστε ἐπολυπραγμόνει, ὥστε ἐκόλαζε. καὶ εἴ μέν τις χρηστόν τι ἐπράττειν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, δημοσίᾳ δὲ ἑτέρων ἃ προσεπεποίητο. καὶ ὅτι ἃ προσεποιητῶς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἐπράττε, προέδηλον. ἔτη γὰρ ὅκτω καὶ πεντήκοντα, καὶ ὧνας δίκης, ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας καὶ τέτοις τρὶν Ἀντωνῖνον συχὰν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐνέα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἕνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδρὶ ἀλλοιοῦσθαι. ὥστε ὡς ἀληθὴς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν περιττὸν εἶχε. πάμπολλα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς· — πλέιστον δὲ ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη· καὶ γὰρ φρὴν ἐκείνοις ὁμιλῆσαι, ἰσχυρῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο. τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, φολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλησίοις τε ὕσιν, ὕτω τι ἔπι παῖς ὢν ἤρεσεν, ὥσθ' ἁπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς Ἀδριανῆς, ὅπι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιηθείς, οὐκ ἀφεφρόνησεν. Ἑλλήνικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἐμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος λῶ ἐρασὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπεσθαι. ἀκοὴ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτῆ ἢ γεγράφθαι. παρῆκε δὴ καὶ τοῖς ἀρχαιμόις ἑαυτὸν ὁμοίως καὶ μέτριον βασιλέα, τοῦ δὴ θεσσίοντας δεξιώμως, κωλύων τε τοὺς ἀεὶ αὐτὸν δορυφόρους ἀποστοβεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν ἐκ λόγοις, οὐδὲ δογμάτων γνῶσαι, σεμνῶ δὴ ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ὑπεζώσατο. πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤγαγεν, ἢ ἀφ' ἑκείνε χειρῶν φορᾷ. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιᾶν.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ γνωμένας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτε βελῆς τοῖς ἀρίστοις, ἐκ τοῖς γένους μακρᾶς διαδοχᾶς ὑπατείδας, ὧδε τοῦ πλήτε φειδωλαῖς λαμπρὰς, κοσμίως δὲ ἅ τρόπον, καὶ σώφρονας ἅ βίον, γαμβρὸς αὐτῷ γνώσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κλήματα.

Τελευτήσαντος ἡ Μάρκυ ἐπεὶ διεροίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πᾶν ὁμοίως πένθει κατείχετο· ὧδέ τις ἦν ἀνθρώπων ἅ ἁπὸ Ῥωμαίων ἀρχὴ, ὃς ἀδακρυτὶ ταῦτα ἀγγελίαν ἐδέχθο· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲ πατέρα χρηστὸν, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γενναῖον δ' ἕτεροι στρατηγὸν, οἱ δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλουν· καὶ ὑδεὶς ἐψεύδετο.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ τὰ καλῶν ἕνεκα, ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, ἀεὶ τῶν θείων καὶ φιλανθρώπων Σεβαστῶν. ἐ γὰρ δὴ δέον γε, μὲ ἐπαινεῖν αὐτὸν προελόμενοι, ἔπειτα ὑπορήσομεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ, ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνε πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον οὐδένα ὁρῶ τῶν βασιλέως ἄξιον, οὐδὲ * ὅστις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσας δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτῶ, ὅτι καὶ πρότερον ἦ καλεῖσθαι εἰς τὸν ἀρχὸν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. — εἶτα γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῷ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίσῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν ὅτιοῦν δεῖν, πῶς ἐκ ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦ ἡ βασιλεία.

Τὸν γὰρ μαθόντα ἃ χρῆν, καὶ πεπαιδευμένα, καὶ μηδενὸς ἧττον καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἀμαθῆ ἡγεμόνα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλοκαγαθήσαντα τὸν ψυχὴν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω ἡγεῖσθαι ἀμφιβολίας. τοιοῦτον τοίνυν τὸν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ πάντων ἧττον καλλίστων μεταχὼν, ἧ μὲ καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἧ δὴ καὶ ἀπὸ παιδείας ἡγουμένων, ἅ μέσως, οὐδ' ὥσπερ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν ἐνέστε, ἵν' μὲ μέγα ὄφελος τῇ Βασιλείᾳ καὶ φρὴν εἰς ταῦτα καλεσθῆναι. Ἐπεὶ δὴ ἡ πάντα διοικοῦσα πρόνοια καὶ διατάξασα, καὶ τοῦτον ἐνέδησεν εἰς τὸ βασίλειον θρόνον, ἅ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμη πρόεχων, — ὕτως ἐξηγεῖται καὶ διέπει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὅπερ χρὴ τέρπον· τὴν εὐσέβειαν μὲ καὶ δικαιοσύνην, ἔπι δὴ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλην κοσμιότητα καὶ ἀρετὴν ἅρ-

ξαλο

ξαλο μὲ γὰρ ὥσπερ ἀφοσίκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ καὶ διὰ τ ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τίς μὲ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα διήγαλα καὶ τοιαῦτα, ὅσα καὶ [δια] ὁ βασιλεὺς ἐξήνεγκε;

Ὁ δ' ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτιμο ὄντα καὶ βασιλέα δίον ἅ ἐστὶ ἢ αὐτὸν διὰ τέλους ἔῃ. τοιοῦτον μὲν ἀπὸ τῆς βασιλείας παρεχῶν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ τρόπῳ.

Verùm videnda integra oratio; qam, ad Commodum deflexione factâ, ſic clavdit.

Σὺ ἢ, ὦ παῖ γυναῖε γυναίων, κατ' ἴχνος εἶη βαίνειν τοῦ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς γε ἐν βραχεῖ πλεῖστον εἰρήσω.

Idem oratione in Romam.

Ὁ γὰ μὲν νῦν ἄρχων μέγας, δίον ἀγωνιστὴς καθαρὸς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺ πρὸ αὐτοῦ [καὶ] ἢ πατέρα, ὅσον, οὐδ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἑτέρους αὐτὸς ὑπεραίρει· καὶ δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ καὶ νόμιμον ἔῃ τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅπερ κείνῳ ἔοικε.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ καὶ τῆς πόλεως ἔργα ὑμῶν σωτηρίας ἐπιχειρῆσαι μὲ γὰ ἄμεινον ἢ χρόνον βασιλέων· ἥκει ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλος ἐν τοῖς δὲ τοῖς καιροῖς, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, καὶ ὑπὲρ ὧν δικαιότατ' ἂν χαρίσιον τοιοῦτον ἐσικὸς εἶη τοῖς θεοῖς, ἐπιδόντες ὑ ῥᾴδιον ἰῶ μείζον ἐξαρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲ στρατηγὸς ἤδη ἐν κινδύνοις προήλοντο· καὶ πόλις ἀλλήλας ὅλη καιρῶν παρέλαβον· καὶ βασιλῆς πρὸς βασιλέας φιλίας καὶ σωτήρας ἐποιήσαντο, καὶ ὅτου τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθόντες, καὶ μίχρι τούτου κοινωνίας ἴσμεν ἡμοιμένας. Βασιλεὺς ἢ ἐκὼν, βασιλέα δὲ προείλετο ἑαυτῷ σφᾶ ὅλων, καὶ μόνον σφᾶ ἐκ τῶ παντὸς αἰῶνος, ἐκ ἀρχῆ προσλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαβεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ καὶ σφᾶ εἰς μνήμην ἡκόντων ἐν λόγῳ θαυμασότατον, καὶ πᾶσιν τῆ εὐγλήνιά τε καὶ παιδοίαν ἔχει συλλαβὸν, καὶ ὅτ' ἰδιώτης ὢν εἰς δύναται σωπᾶν, πόλις τε ἅπασα καὶ γένη ἅπαντα ἀνθρώπων ἐκπέπληκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam reſtavratam.

Τοῖς τε πάντα ἀείσοις βασιλεῦσιν πάσας πόλεις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχουσι τῆ κτίσει οἰκίσαι φιλοτιμίαν εἶχε· τῇ τε πόλει τὸ διὰ τούτων ἀνεγερθῆναι, καὶ τοιούτε ἀρχηγέτας ὀνηρέφασθαι, τῆ συμφορᾶν εἰς εὐσεβείαν μετάλλαξε. σεβάσιον μὲ γὰ Θησέα καὶ Ἀλέξανδρον ἡδομαι· ἢ μᾶλ ἢ ἐν Ἕλλησιν ὄνομα, φιλανθρωπότατον· ἢ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὲ θαυμαζόντα τῆς εἰς τοὺ πολέμους τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἔτι λαμπροτέρους καὶ μείζονας οἰκίσεις προσκαλοῦμαι· ὅτις πᾶσα μᾶ γῆ καὶ θάλαττα ὑπήκοος, ὧν πατέρων τε καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ προσκέκτηνται, σοφίας δὲ καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀληθείας, καὶ χρηστότητος, ἐκ ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ πλέον ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος σέβεσι.

Philoſtratus in vitis Sophiſtar. l. 2. in Philiſco.

Ἀθανάτου δ' ἰῶ αὐτοκράτως ὁ τῦ φιλοσόφε παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπαίδαζε μὲν ὁ αὐλοκράτωρ Μάρκος περὶ Σέξτον ἢ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, καὶ

φοιτῶν

φοι τῶν ὑπὸ θύρας. ἄρτι ἧκων ἐς τὰ Ῥώμης, ὁ Λύκιος ἤρετο τὸν αὐτοκράτορα τοιόντα, Ποῖ βαδίζει, ἢ ἐπὶ ὅ,τι; καὶ ὁ Μάρκος, καλόν, ἔφη, καὶ γυμνάσονται τὸ μαθήματι· εἶμι δὲ πρὸς Σέξτον τὸν φιλόσοφον, μαθησόμενος ἃ ἔτι οἶδα. καὶ ὁ Λύκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα ἐς τὸν ὕψηλον, ὦ ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γυμνάσιον ἤδη λέγων ἐξαμαυροῖ ἐς διδασκάλε φιλίᾳ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ δὲ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Herodem Sophistam quâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περίεστι δὲ καὶ τὸ Ἀθηναίων πολίτης ὄντας ἐπὶ ταῖς ἐν βασιλέως μνείαις. καὶ ἐ τοῦτο σὺν λόγῳ ἄξιον ἐ γὰρ πάντες οἱ ἐπιβατεύοντες τῷ θρόνῳ τούτῳ, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν Πλατωνείους, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ τῶν Περιπάτου, καὶ * αὐτὸν Ἐπίκουρον [* αὐτῷ Ἐπικούρῳ] προέστησεν ὁ Μάρκος τῷ Ἡρώδῃ κεῖναι· ἢ ὃ ἄνδρα φῦσαν, ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν δόξης αὐτὸς ἐπήρκεινε τοῖς νέοις, ἀγωνιστὴν δὲ πολιτικῶν προσχήπων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης ἐπὶ ἔτη γεγονὼς, ἐφ' ὅτῳ μάγα φύσει τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ φλαρεῖν ἔρασθαι ἀκεραίους. ἐδάιδοτο γοῦν ὅπῃ ἢ ἀκεράσειν αὐτὸν ὁ Μάρκος· καὶ ἤδη μὲν διαλεγομένου, ἐθαύμαζε δὲ χαλιάζοντος, δωρεὰς δὲ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Ὀνησίωνα δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδην τῆς Σμύρνης, ἐκ ἀλαζόνων ἔπαινος, ἀλλὰ δημιότατός τε καὶ ἀληθέστατος. ἢ γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτῳ τι ὠλοφύρατο πρὸς τὸν Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μονῳδίᾳ, θαμὰ ὀπισθεναίειν τὸν βασιλέα, ὅπῃ δὲ τῷ, ζήρυσι ἐρήμῳ αὐτίκα καταπόντισι, καὶ δάκρυσι τῷ βιβλίῳ ὀπισάζει —— Καὶ ἐ φημὶ ταῦτα ὡς ἔχει καὶ τῶν βασιλέως, ἀνοικίσαντος ἂν ἀπολωλεῖαν πόλιν, ἵν' ὅσαν ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασίλειοί τε καὶ θεσπέσιοι φύσεις, ἵνα προσεγείρῃ αὐτὰς ξυμβολίᾳ καὶ λόγου, ἀναλάμπεσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἐν ζωῇ ὁρμῇ φέρονται. *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀθήνας ἔζε τὰ μυστήρια ἐπάλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τῆς τῶν σοφιστῶν θρόνης ὁ ἀνὴρ οὗτος. ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τῶν Ἀθηνῶν ἰσοτιμίας [ἐπίθει] μηδὲν τῷ ἐκείνης σοφίᾳ, ἀγνοοῦσα. καὶ γὰρ οὐκ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, ἐκ ἀκεράσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνθέμενος τῇ περὶ αὐτοῦ φήμῃ. —— ἀγαθοῦς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεάς τε καὶ δόσεις. καλῶν δὲ δωρεὰς μὲν, τάς τε σπίσεις, καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας δῶρα δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἁρμηνεύει πλοῦτον ὧν αὐτῶν τε ἀνέπλησε καὶ γένος τὸ ἐκείνου πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ἐνθέσμως πολὺ βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτὸν διὰ τοῦ σύνεσιν τῇ συγκράσει τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δὲ τεύξεσθαι παραπήσιος. ὥμην γὰρ εἶναι ἐπιεικὲς αὐτῶν τὸν ἀναβύτερον, ἐυγενέμενόν τε καὶ μάτιον, ἥμερόν τε καὶ πρᾶον, ὡς ἀναλῆπτον μὲν ἀρχῆς Βάρβαρον, Ἕλληνα.

Idem lib. περὶ τῆς περιγινομένης.

Χρυσόν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνάσθην πεῖσαι πολλαπλάσιόν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φίλιος καὶ πᾶσιν ἵλεως.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ παὶ ἄριστος βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρας ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν διαλαβόντας, Νερούαν τε καὶ Τραϊανὸν, καὶ μετὰ τούτον Ἀδριανὸν, ἔτι Εὐσεβῆ Ἀντωνῖνον, καὶ ἢ τῷ ἀδελφῶν σωφρονεῖν Βάρβαρον καὶ Λούκιον, πολλὰ τῆς λελωβημένης ἐξίασιν διορθώσασθαι καὶ μόνον, ἃ ἂν ἔσχον ἀπολωλεκότες οἱ πρὸ αὐτῆς ἀπεκτάσασιν, ἀλλὰ καὶ πλέα τῆς καθ' ἡμᾶς προσλαβόντας.

Julianus in Symposio.

Ἔδοξε δή τῳ ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα δαιμονίως πως ἔχων, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἃ τι ἴσμεν διαπονῆσαι Λόγοις θ' ὅσα χρὴ, καὶ σιγᾷν ὅσα κρύπτειν.

Justinianus in Novellam. tit. 22.

Τοῦτο δὴ τὸν μὲν ἀρχαίων, καὶ φιλοσοφώτατον ἐδόκουν Μάρκον.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Οἷς πρόσοντα εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱῷ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, υἱῷ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείμενος, ὦ Οὐῆρικα.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἀγαπηταὶ παιδείας ἀληθοῦς τοῦ παντός.

Melito lib. ad Imperatorem apud Eusebium hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Σὲ δὴ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολὺ γε φιλανθρωπότερον καὶ φιλοσοφότερον, πυνθανόμεθα πάντα πράσσειν, ὅσα σε δίδομεν.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὲ μέγιστον φιλοσόφοις τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ περὶς ἅπαντα θρησκικὸν καὶ φιλάνθρωπον δαιμάζοντες.

τες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἐπερομῦθλαν αἱ ἡ πόλις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχωσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα ἐκκλησία ὑμετέρα συνέστη βαθείας εἰρήνης ἀπολαύουσα. — τί δαὶ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον ποιεῖσθαι, ἢ ποιητὰς μιμεῖσθαι, ἢ καὶ ἑτέρους λόγας ἐξετάζειν;

Ἴσα γὰρ καὶ ὑμεῖς παῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ὑπὲρ πάντας τοῖς παλαιοῖς συγγινόμβμοι.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅταν σωθέντι καὶ ἐμοὶ τῆς βασιλείας πάντων ὑπάρξητε, τοσοῦτον καὶ τῷ πᾶσαν παιδείαν ἀκριβῶν πάντων κρατῆτε· ὅταν καθ' ἕκαστον παιδείας μέρος κεκοσμῆσθε, ὡς ἐμὲ ἐκ ἔν αὐτῆς μέσον ἀπολειμμάσθαι.

Τιμᾶς γὰρ, ὧν πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρηστὰ, καὶ μίζιοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τ βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀδυνὴς τὸ σαρκίον, ὑσχόλαζε γὰρ τοῖς λόγοις ἅπασι, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ ἡρῆμένος, ἐκ ἐδέετο ἐς διδασκάλε φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτῳ σωφιλοσόφει, τῷ Βοιωτῷ, καὶ Ἑρμογένει τῷ ῥήτορι σωσωφίλησε, μᾶλλον δ' ἀνέκαθεζετο ἅμα Στοϊκοῖς.

Οὗτος γὰρ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχε, ὥστε καὶ ἐν πολιόρκοις πολέμοις μήτε τι δωροδοκὸν πρὸς τοὺ στρατιώτας εἰσενεῖν, μήτε τ φόβῳ ποιῆσαι.

Ὅτε γὰρ μὲν πολέμοις ἦν χαλάζων, ἐδίψαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λέγειν πλεῖον ἐγκελεύσαι τὸ ὕδωρ ἐκάλεσεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. ἦν γὰρ καὶ φιλόσοφος, ὡς καὶ φυκτὸν διηζῆν· καὶ ἦλθεν ἐς παράδοξον ὥστ' ἐτοίμως, ὅτ' ἔζησεν, ὅτ' ἔλεγε· μὴ θεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παράδοξῳ πεσεῖσθαι μηδὲ τελέσειν· καὶ παῦτα σώματος τυχὼν ἀδυνοῦς.

Λείπει ἐν ἀρξαῖς μεπίλαξεν. — ἰῶ γὰρ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ὁ μὲν τοι ἀξίως τ ἀρετῆς ἐυδαιμόνησεν. ἐνθεῦθεν γὰρ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλλοπρόσοις καὶ ἐξαισίοις χρησάμβμος πρὸς γμασιν, αὐτὸς τε ἐκεκράτητο καὶ τῶν ἀρχῶν ἐκράτησε.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πάσῃ τέθρηπτο σοφίᾳ καὶ παιδεύσει·
Καὶ χάρισι τῆς ἀρετῆς κατάκομος ὑπῆρχε
Καὶ πάσης κατηγλάϊζο τῆς ἀρετῆς ἰδέας.
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ συνεχέσιν ὥρμα τῆς μεγαλοδωρείας.

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Verissimus vocatus est:

Ad qem locum Is. Casavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus jussit dici Annium Verissimum. qare? ἀπὸ τῆς τοῦ Ῥωμαίου ῥώμης & ἕξεως, inqit Dio. hoc est, qod esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti viro, & qi sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tantæ tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philosophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qosqe magistros acceperat, & undiqe ipse collegerat.

Qamvis esset constans, erat etiam verecundus: erat frugi sine contumacia, verecundus sine ignavia, sine tristitia gravis.

In imperio ità civiliter se gessit, ut lenitatem Pii nemo desideraret.

Dabat totum se philosophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm est actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâsset, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujusqe ætas finebat, & diceretur, & amaretur, octavo decimo anno imperii sui, sexagesimo & primo vitæ, diem ultimum clausit. tantúsqe illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum censuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediisset. Deniq; priusqam funus conderetur, ut plerique dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe postea) Senatus populúsqe non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denique Antonino, cùm suos mores semper teneret, neqe alicujus insusurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qi tantùm enituit in philosophiâ, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatione, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille timuit, *[renuit Cas.] sed per ordinem parenesevn, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & qærit de elementis, & de animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vitæ genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; arumniſque publicis quaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, quaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gaudio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmque Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni aut pugnæ priùs committeret, quàm ſectarum arcana & occulta explanaviſſet. ità incertæ belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Martium cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, cui facilius quis admirari quàm laudare poſſit.

A principio vitæ tranquilliſſimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gaudio neque mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut cum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinquere.

Hic cum omnibus Romæ ego jure egit, ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & magnitudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ne omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, omnia reipublicæ occurrant.

Qui Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non religiſſet Lucilæ?

Peſcennius apud eundem.

Amavit de principibus Augustum, Veſpaſianum, Titum, Pium, Marcum; reliquos feminæs vel effeminatos vocat.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atque Trajanum uſque ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Augustus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Avrelianus, non Alexander, non Antonini, nec Trajanus, non Claudius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita probabilis, recepta agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius Æneïdas, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineïdos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus disertissimis; libris triginta, quibus illorum, & bella, & publicè privatimque gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos pluris esse quàm deos, ac trium principum amorem, quo sapientia, bonitas, pietas consecrata est; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compensationem sibi lector faciet, cùm legerit Augustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigiosos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam unum potiùs, quæ futuris, meminit vestra clementia. si pietatem, qui Pio similimus? si doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipsi, sacratissime Imperator Diocletiane, inter numina vestra, non ut cæteros, sed specialiter veneramini; ac sæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales esse cupere, qualis fuit Marcus; etiamsi in philosophia, nec Plato esse possit, si revertatur in vitam.

Constantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Quod [Antoninorum nomen] tu Constantine sacratissime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Constantios Claudiósque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charásque.

Ammianus Marcellinus rerum gest. lib. 21.

Marci illius dissimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Aurelius gravissimus Imperator.

Quales ergò leges istæ, quas adversus nos soli exequuntur impii, injusti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impressit?

μετα αὐτὸ βέλτιον. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ συνίσταται, καὶ [b] ὁ διείργων τὸ κοινωνικὸν πάθος.

a L. 3. § 11.
b L. 9. § 9.

§ 31. Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῇ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] τί τούτων πόθεν σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δὲ ἕκαστα [d] εὐκαταφρόνητα, πρόσιθι ὀλίγῳ τελευταῖον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχεσθαι τῷ πεμφθέντι τούτῳ, τῷ ἀχθεσθησόμενῳ, [*] ἢ [h] διὰ [F] τεθνηκέναι στερήσεται τῆς αὐτῆς.

c L. 3 § 6. 16.
d L. 2. § 12.
e L. 3. § 12.
f Sup. § 27.
g L. 9. § 1.
* εἰ
h L. 10. § 28.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομεμέρισται ἑνὶ ἑκάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται πρὸ αἰδίῳ. [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐν πόσῳ δὲ [o] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα ἐνθυμούμενος, μηδὲν μέγα φαντάζου, [P] ἢ τὸ ᾗ ὡς μὴ ἡ σὴ φύσις ἄγῃ, πρᾶξαι, [r] πάσχειν δὲ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

i L. 5. § 24.
k L. 5. § 23.
l L. 5. § 24.
m L. 6. § 14.
n L. 3. § 10.
o L. 6. § 36.
P L. 6. § 58.
q L. 10 § 2.
r L. 10. § 14. 21.

§ 33. [s] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [t] ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἔνι· τὰ δὲ λοιπὰ, εἰ περαίρεται ἔξιν, ἢ ἀπεραίρετα, [u] νεκρὰ καὶ [x] καπνός.

s L. 10. § 24.
t L. 3. § 9.
u L. 2. § 12.
x L. 10. § 31.

§ 34. Πρὸς θανάτου καλὰ ἀρεύνησον ἐγχρησιμώτατον, ὅπου καὶ [y] οἱ περὶ ἡδονὴν ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κείνοντες, ὅμως τούτου καταφρόνησον.

y L. 9. § 41.

§ 35. [z] Ὦ, [z] τὸ εὔκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [a] ᾧ τὸ πλείους καὶ μέτρον ἀρετὴν παρέχεις ἀποδέχεσθαι πρὸ ὀλιγοστέρας, ἐν ἴσῳ ὄντι, καὶ [b] ᾧ τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ ἐδυνήσει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θάνατος φοβερός.

z Sup. § 23.
a L. 8. § 2.
b L. 9. § 37. Inf. § 36.

§ 36. [c] Ἄνθρωπε, [c] πολιτεύσω [d] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [e] τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὰ γὰρ κατὰ νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ τῆς πόλεως ἀποπέμπει σε οὐ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [f] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅσον εἰ χορηγὸν

c L. 10. § 1.
d L. 3. § 11.
e Sup. 35.
f L. 8. § 20.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem suum peculiariter afficitur, eidémque consociatur, nec potest communionis appetitus prorsus revelli.

§ 31. Qid expetis? num existere? num sentire, movere, crescere, denasci? an rursus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi desideratu dignum videtur? si ergò contemptu digna satìs ista videntur omnia, ad illud perge, qod ultimum restat, Deo nempe ac rationi obsequi. atqi instituto huic repugnat, siqis ægrè ferat, qòd istis morte privandus sit.

§ 32. Qantula pars infiniti ac immensi ævi unicuiqe assignatur? ab interminato enim qàm celerrimè absorbetur. qantula item totius materiæ? qantulum & animæ universæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc solo excepto, ut ea facias ad qæ natura tua te ducit, ea sustineas qæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo se mens utatur tua. in hoc enim sunt omnia. reliqa, sive arbitrii tui sint, sive non sint, cadavera sunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm si consideres, etiá eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempsisse.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempestivum est, bonum habetur; nec interesse putat, plures an pavciores rationi rectæ consentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis spatio contemplatus sit; huic nec mors formidabilis esse poterit.

§ 36. In hac magna civitate versatus es, homo. qid tuâ refert, si qinqe duntaxat annos? etenim qod secundùm leges fit, id omnibus æqale est. ecqid igitur grave pateris, si te non tyrannus, nec judex iniqus, sed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac si histrionem

prætor

prætor qi conduxerat, è scena dimitteret. sed actus fabulæ qinqe nondum absolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejusdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & dissolvendæ avtor est. nevtrum avtem horum à te est. discede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius est.

ἀπολύει a τῆς σκηνῆς ὁ ὑποκριτὴς ὁ θεατρικὸς στρατηγός· ἀλλ' οὐκ εἴωσον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· b ἐν μύν τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον οὐσίᾳ ὁρίζει, c ὁτότε μὲν τῆς συγκείσεως, νυῦν δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· d ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

a L. 11. § 6.
b L. 9. § 37.
c L. 11. § 20.
d L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

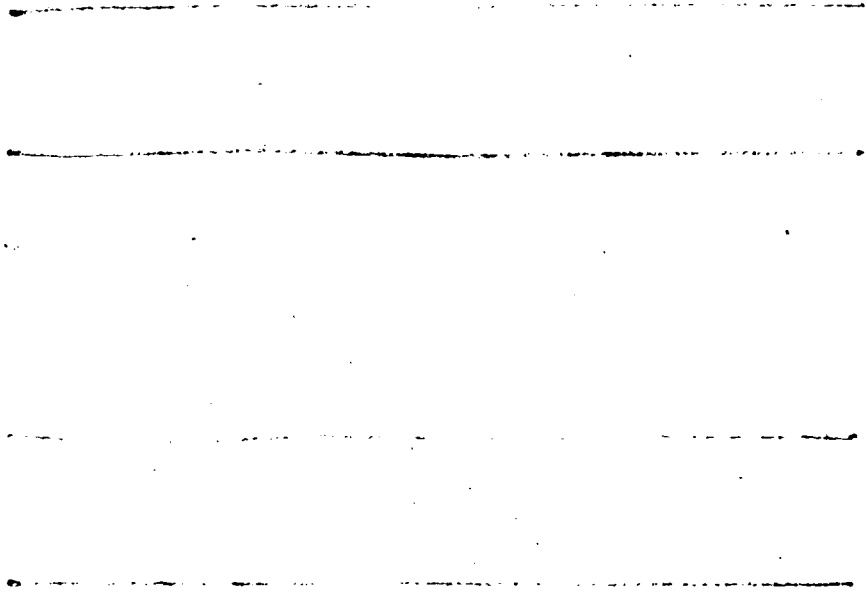

De
Marco Vero Avrelio Antonino
Imperatore
Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

ΜΆρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπαινετὸς καὶ πάντα φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐκπλήττεσθαι σωφρὴ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ἐκ παίδων γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσταθῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ἐπασκήσατο, ὥστε καὶ λίαν, ὥστε καὶ ἡδονῇ τραπεὶς τὸ σεμνότατον ὤφθη ποτέ. ἐπαινεῖ δὲ φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ οὐκ ἄρα ἐπαίνων μιμητὴς, ἀλλὰ μόνον καὶ τοῖς δόγμασιν ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τοῖς δόγμασι μαθημάτων σύλληψιν. τὸν τε γοῦν ἰδιώτικὸν βίον ἐν ἰσηγορίᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐζήλωσε, καὶ ἐν τῇ εἰσποιήσει τὸ γένος ἀλλοιωθείς· καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τοῖς ἡγεμονίαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγύμνωσε, καὶ τοῖς ἄκρᾳ δυναστείαν καρτύμνου, οὐδὲ ὑδρίαν ἀλαζονείαν ὑπῆλθε πώποτε· ἀλλ' ἴσως ἐλευθέρως καὶ δαψιλὴς ἐν τοῖς εὐεργετήμασι, ἀγαθὸς δὲ καὶ μέτριος ἐν ταῖς ἀδικῶν διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ εὐσεβὴς ἐπικληθείς· ἅπασι εἶχε μὲν καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἀπάσαις· καὶ ἄκεισα δὴ ἀπάντων ἁμαρτημάτων ἐν κράτει γεγονὼς τινι ἥρξε· πλεῖστον δὲ ἐν εὐεργασίᾳ διῆγεν. — αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἀμαρτημάτων ἀπείχετο· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἀμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικεῖα, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐκολακεύετο, ὅτε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἴ μού τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἑαυτῷ· κἂν δὲ κακόν τι ἐποίει, οὐδὲν ἧττον ἐκεῖνο ἐποίει. λέγων, ὅτι ποιήσω μὲν τινι ἀνθρώπῳ ὁποίῳ βούλεται ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστι· τοῖς δὲ ἐμοὶ, οὐδὲν ἧττον, ἐς ὅ,τι ἂν τις αὐτῶν τῷ κοινῷ χρήσιμος ᾖ, χρήσομαι. ἔτι γὰρ πανταχοῦ καὶ μάλιστα λέγω, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ ἐθ' ὅτι ἡμέρας τε καὶ αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐλέγετο, καὶ ἐν ἑδενὶ ἀλλοιοῦσθαι· ἀγαθὸς δὲ ὢν, καὶ ἐδόκει σοφιστὴν εἶναι. πάμπολλα γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίᾳ ἀσκηθείς· πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη. λέγει καὶ ἄλλας μυρίας ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Cassius hist. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκος, ἄκεισα δὴ πάντων ἐν κράτει τινὶ ἡγεμονίων ἄρξας, ὥστε μετήλλαξεν, εἶχε μὲν γὰρ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, πλεῖστον δὲ ἐν εὐεργασίᾳ διῆγεν· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων μὲν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὅτε ἐκὼν ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζε. καὶ εἴ μού τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἑαυτῷ· κἂν δὲ ἕτερόν τι ἐποίει, οὐδὲν ἧττον ἐκεῖνο ἐποίει. καὶ ὅτι ἐ πονηρὸς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἐπράττε, φανερὸν. ἔτη γὰρ ὅλα τὰ πεντήκοντα, καὶ πέντε δίς, ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας καὶ τέτοις πρό τε τοῦ Ἀντωνίνου συχνὸν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐνιαύσια καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἔνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐλέγετο, καὶ ἐν ἑδενὶ ἀλλοιοῦσθαι. ὥστε ὡς ἀληθῶς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ ὑδὲν περιττὸν εἶχε. πάμπολλα μὲ γὰρ καὶ ἀπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς. — πλέιστον δὲ ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη· καὶ γὰρ φρὶν ἐκείνοις ὁμιλῆσαι, ἰσχυρῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο. τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, φολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλησίοις τε ὄσιν, ὕτω τι ἐπὶ παῦσι ἂν ἤρεσεν, ὥδ' ἀπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τῦτο ἀπὸ τῆ Ἀδριανῆ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιηθείς, ὐχ ὑφηρέθησαν. Ἑλλωικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲ πάσης ἐμέλεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος λῶ ἐρασής, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ὑπολείπεσθαι. δηλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἃ λαχόντα πρὸς αὐτῆ ἡ γραφίδα. παρεῖχε δ' καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὑπήκοα καὶ μᾶλλον βασιλέα, τοῦ μὴ φοβεῖσθαι ἀξιώματος, κωλύων τε τοῦ φόβου ἀπορρέοντας ἀποστοργεῖν τοῦ ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν ἀ λόγοις, ὐδὲ δογμάτων γεύσασι, σεμνῷ δ' ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ἐπεδείξατο. πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκαν, ἃ πρὸ ἐκείνε χρόνε φορά. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τῦ ἄρχοντος γνώμης βιᾶν.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ ἡμούσας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτε βελῆς τοῖς ἀρίστοις, ἃ τοῖς γένεσι μακρᾶς διαδοχᾶς ἐυπατείδας, ὅδε τοῦ πλήτε φειδωλαῖς λαμπρᾶς, κοσμίας δὲ ἅ τέρπον, καὶ σώφρονας ἅ βίον, γαμβρὸς αὐτῷ ἡμέλλον δήλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κλήματα.

Τελδιήσαντος ἡ Μάρκε ἐπιδὴ διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν γραπτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πλῆθος ὁμοίως πάνδει κατείχετο· ὑδέ τις τῶ ἀνδρώπων ἦ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχῆ, ὃς ἀδακρυτὶ τοιαύτῃ ἀγγελίαν ἐδέχετο· πάντες δ' ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲ πατέρα χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γενναῖον δ' ἕτεροι γραπτὸν, οἱ ἡ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλεν· καὶ ὑδεὶς ἐψεύδετο.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκῆ ἦ καλῶν ἔχ), ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μαμπᾶσθαί τι καὶ λέγειν, περὶ τῦ θείε καὶ φιλανθρώπε βασιλέως. ἃ γὰρ δὴ δέον γε, μὴ ἐπαινῶν αὐτὸν παρελθόμεθα, ἔπειτα ὑπορήσομεν λόγων, ἀλλὰ μὴ περὶ τοιαῦτα ἦ περὶ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ, ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνε πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον ὑδένα ὁρῶ τῦ βασιλέως ἄξιον, ὑδὲ * ὅστις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσας δυνήσεται.

Ἐν μὲ ὖν τῦτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτῦ, ὅτι καὶ πρότερον ἦ καλεῖσθαι εἰς τὸν ἀρχὸν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. — εἴτε γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῦ κρείττονος, εἴτε γνώμη τῇ βελτίστη καὶ δικαιοτάτη συγχωρεῖν οἴονται δεῖν, πῶς ὐκ ἐξ ἁπάντων τύτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦ βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθήσει ἃ χρὴ, καὶ παιδευθήσει, καὶ μηδενὸς ἦ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαθῆ ἡμόμενον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλακοσμήσαντα τὸν ψυχὸν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔχειν ἡμέρας ἀμβρόσιας. ταυτὶν τοίνυν τὴν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθείς, καὶ πάντων ἦ καλλίστων μεταχών, ἦ μὲ καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἦ ὃ καὶ ἀπὸ παιδείας ἡμομένων, ἃ μέσως, ὑδὲ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ποῖν, ἀλλὰ πρὸς ὑφ' ὁλῶν ἐκάστε, ἦν μὲ μέγα ὄφελος τῇ Βασιλείᾳ καὶ φρὶν εἰς ταύτην καλασταῖναι. Ἐπεὶ ὃ ἦ πάντα διοικῆσα πρόνοια καὶ διατάξασα, καὶ τῦτον ἐκάθισεν εἰς ἦ βασίλειον θρόνον, ἦ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμφερεστάτος βασιλέων, καὶ γνώμη πρέπων, — ὅτως ἐξηγεῖται καὶ διέφει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὄνομα χρὴ τέρπον· τὴν εὐσέβειαν μὲ καὶ δικαιοσύνην, ἔτι ὃ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλην κοσμῶν γε ἀρετὴν ἤρξαλο

ξαλο μὲ γὰρ ὥσπερ φησήκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ κ) διὰ τ ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τίς μὲ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα διήγμαλα κ) τοιαῦτα, ὅσα κ) [διὰ] ὁ βασιλεὺς ΘΣ ἐξήνεγκε;

Ὁ δ' ἐπίδειξεν, ὅτι κ) ἰδιώτιμο ὄντα κ) βασιλέα δίον]α ὄζι ἡ αὐτῶ διὰ τέλες ἔΘ. τοιῦτον μὲν ἀφ' ἑαυτῆς παρασχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, ὐκ ἐκσὰς ἑαυτῆς, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κ) τρόπῳ χρώμ)Θ.

Verùm videnda integra oratio; qam, ad Commodum deflexione factâ, sic clavdit.

Σὰ ἢ, ὦ πᾶ γυναῖε γυναίων, κατ' ἰχ)Θ εἴη βαίνειν τῦ παιρός. τῦτο γὰρ ὡς γε ἐν βραχεῖ πλεῖσον εἰρήσω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ γε μὲν νῦν ἄρχων μίγας, δίον ἀγωνιςὴς καθαιρεῖς, τοσῦτον ὑπεραίρει τὸν πρὸ αὐτῦ [κ)] ἡ πατέρα, ὅσον, ὑδ' εἰκῆν ῥᾴδιον, ἑτέρους αὐτὸς ὑπερβάλλει· κ) δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ κ) νόμιμον ἔΘ τῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅ,περ κείνῳ ΘΣ.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ κ) τῆς τύχης ἕτερα ὑμῶν σωτηθῆναι· ἐπιγεγράφαθε μὲ γὰ ἡ ἄριςον ἅπ εἰς ἐκεῖνον ἡ χρόνον βασιλέων· ἥκει ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλ)Θ ἐν τοῖς δὲ τοῖς χαιρῆς, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιςα εἰλήχασι, κ) ὑπὲρ ὧν δικαίοτ] ἂν χαριςήριον τοιῦτον ἑτικὸς εἴη τοῖς θεοῖς, ἐπίδηπερ ὐ ῥᾴδιον ἰῶ μεῖζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲ γραπτοὺς ἤδη ἐν κινδύνοις σεσέλοντο· κ) πόλις ἀλλήλας ὀλὶ χαιρῶν παρέλαβον· κ) βασιλῆς πρὸς βασιλέας φιλίας κ) σωθήκας ἐποιήσαλο, κ) ὅτε τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, κ) μίχρι τότε κοινωνίας ἴσωμ ἠγωνίσας. Βασιλεὺς ἢ ἑκὼν, βασιλέα δὲ σεσείλετο ἑαυτῷ ἅπ ὅλων, κ) μόν)Θ ἅπ ἐκ τῦ παύτ)Θ αἰῶν)Θ, ὐκ ἀρχῶ σεσελαθεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα σεσελαθεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ κ) ἅπ εἰς μνήμω ἡκόντων ἐν λόγῳ θαυμασόταλον, κ) πᾶσαν τὼ ἐυγλησίαν τε κ) παιδείαν ἔχει συλλαθόν, κ) ὅτ' ἰδιώτης ἑδεὶς δύναται σωπᾶν, πόλις τε ἅπασα κ) γένη ἅπανλα ἀνθρώπων ἐκπέπληκλαι.

Idem Palinodiâ in Smyrnam restavratam.

Τοῖς τε παύτα ἀείσοις βασιλεῦσιν πάσας πόλις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχυσι τὼ καλλίςω οἰκίσαι φιλοτιμίαν εἶχε· τῇ τε πόλει τὸ διὰ τύτων ἀνεγερθῆναι, κ) τοιῦτε ἀρχηγέτας ὀνηρέφαθαι, τὼ συμφορᾶν εἰς εὐσεβῆ ἕξιν μετήλαξε. σεβέτειον μὲ γὰ Θησέα κ) Ἀλέξανδρον ἤδομ)· ἅ μὴ ἢ ἐν Ἕλλησιν ὄιμαι, φιλανθρωπόταλον· ἅ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλιςα δὴ θαυμαθέντα τῆς εἰς τὸν πολέμιος τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἔπ λαμπροτέρους κ) μείζονας οἰκίσεις σεσελάδομ)· ὅς πᾶσα μὲν γῆ κ) θάλαττα ὑπήκοος, ὧν πατέρων τε κ) ἐξ ὧν αὐτοὶ σεσήκτιςαι, σοφίας δὲ κ) δικαιοσύνης, κ) ἀληθείας, κ) χρησόπλ)Θ, ἐκ ἔλαττον, εἰ μὴ κ) πλέον ἅ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύ)Θ σέφυκε.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philisco.

Ἀθλονῖν)Θ δ' ἰῶ αὐτοκρότως ὁ τῦ φιλοσόφ παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπτόηλζε μὲν ὁ αὐλοκρότωρ Μάρκ)Θ σὲν Σύρτον ἅ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, κ) φοιτῶν-

φοιτῶν ὅτι δύσεως. ἄρτι ἦκον εἰς τὴν Ῥώμην, ὁ Λύκιος ἤρετο τὸν αὐτοκράτορα περίοντα, Ποῖ βαδίζει, ἢ ὃς, ἢ ὁ Μάρκος, καλόν, ἔφη, ἢ γυμάσιον τὸ μανθάνειν· ἔμοι δὲ πρὸς Σέξτον τὸν φιλόσοφον, μαθησόμενος· ἀπῆν δίδα. ἢ ὁ Λύκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν, ὦ Ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γυμάσιον ἤδη λέγει ἐξαμένος εἰς διδασκάλε φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ δὲ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο ἢ τειάκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Herodem Sophistam quâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περίεστι δὲ καὶ τὸ Ἀθηναίων ψήφισμα περὶ τοῦ ὅτι τῶν ἐν βασιλέως μυείαις. καὶ ὁ οὗτος ἐν λόγῳ ἄξιον· ἅπαντες οἱ ἐπιβατεύοντες τῷ θρόνῳ τότε, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν Πλατωνείους, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς στοᾶς, καὶ τοῦ Περιπάτου, καὶ * αὐτὸν Ἐπίκουρον [* αὐτῷ Ἐπικούρῳ] προτάξαι ὁ Μάρκος τῷ Ἡρώδῃ κεῖναι· ἢ δὲ ἄνδρα φῦσαν, ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸν δόξης αὐτὸς ἐπίκεινται τοῖς νέοις, ἀγωνιοῦν ἐν πολιτικῶν προβλημάτων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης ἐπὶ ἔτη γεγονὼς, ἐφ' ὅτου μέγα φρόνημα τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ φιλοσοφεῖν ἐρασθέντι ἀκροάσασθαι. ἐκάθισε γοῦν ὅπου ἢ ἀκροάσαιτο αὐτὸν ὁ Μάρκος· καὶ ἦδη μὲν διαλεγόμενος, ἐθαύμαζε καὶ χαλιάζοντος, δωρεὰς καὶ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Οἰκειοῦται δὲ καὶ ἢ Ἀριστείδην τὸν Σμύρνης, οὐκ ἀλαζόνα ἔπαινος, ἀλλὰ δημοτικώτατός τε καὶ ἀληθέστατος. ἢ γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτε τὰ ὠλοφύρετο πρὸς ἢ Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μονῳδίᾳ, δάμα ὑπερενέγκαι ἢ βασιλέα, ὅτι δὲ τῷ, ζήφυρος ἐρύμνην αὐτὴν καταπίνοι, καὶ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ὑπερέχαι —— Καὶ ὁ φημὶ ταῦτα ὡς οὐκ καὶ τὸ βασιλέως, ἀνοικίσαι ἂν ἀπολωλυῖαν πόλιν, ἵν' ὅσαν ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε καὶ πατρίσιοι φύσεις, ἵν' προσειρηνῶσι αὐτὰς ξυμβολία καὶ λόγοι, ἀναπάμπτουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἓν ξυνὴ ὁρμὴ φέρονται. *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀθήνας ἐτέλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τοῦ τῶν σοφιστῶν θρόνου ὁ ἀνὴρ οὗτος. ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τῶν Ἀθηνῶν ἰσοτείας [ἐπῆλθε] μηδὲ τῶν ἐκείνου σοφίαν, ἀγνοῆσαι. καὶ γὰρ ἐπίταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, οὐκ ἀκροάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνθέμενος τῇ φήμῃ. —— ἀγασθεὶς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεᾶς τε καὶ δώρεις. καλῶν δὲ δωρεὰς μὲν, τάς τε στήσεις, καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας δῶρα δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἁρμηνεύει πλοῦτον ὧν αὐτῶν τε ἀνέπλησε καὶ γένος τὸ ἐκείνου πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς ὠδάμεν εὐθύς μοι βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτῷ διὰ τὴν σύνεσιν τῇ συγκρίσει τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δ' εὑρήσειν παραπόρους. ὥμην γὰρ ἔτι ἐν ἐκείνοις αὐτοὺς τοὺς ἀφροδίτους, ἐνηχεῖσθαί τε καὶ πάσιον, ἥμενόν τε καὶ πρᾶον, ὡς ἀναλῦσαι μὲν ἀρχὰς Εὐριπ. ἔπος.

Idem lib. περὶ τῆς μεγαλωσύνης.

Χρυσόν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνάσθην πεῖσαι καλλιόνην με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φυλὰ καὶ μῶν ἱερός.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ παὶ δ' ἔστω βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρας ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν ἐδεδαλόντες, Νερίας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μὴ τούτων Ἀδριανὸς, ὅτι συνεκὴς Ἀντωνίνου, καὶ ἦ τῷ ἀδελφῶν σωφρονεῖν Εὐριπ. καὶ λύκος, πολλὰ τῆς λελωβημένης ἐξέσωσαν διορθώσεως καὶ ἐπάνω, ἃ ἔφην ἀπολωλεκότες οἱ θεοὶ αὐτῇ ἀπεκτήσαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἐκ ὄντων προσέθεσαν.

Julianus in Sympofio.

Ἐδόξει ἦν ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ σοφὸς διαφέρειν, ἃ τι ἔμοιγε φαίνεσθαι Λέγειν θ' ὅτε χρὴ, καὶ σιγᾶν ὅτε καλόν.

Justinianus in Novellam. tit. 22.

Τοῦτο δ' ἦν μὲν ἀρξάμενος, καὶ φιλοσοφοῦσι ἐδόκουν Μάρκῳ.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Οὐ φόβοντα εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱῷ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, υἱῷ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείμενος, ὦ Οὐῆσπα.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλότεκνοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἀφωσιωμένοι παιδείας ἀληθοῦς παντὶ τρόπῳ.

Melito lib. ad Imperatorem apud Evsebium hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Σὺ δ' καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολύ γε φιλανθρωπότερον καὶ φιλοσοφότερον, πεπείσμεθα πάντα πράσσειν, ὅσα σε δίδωμεν.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὲ μέγιστον φιλοσόφοις τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ περὶς ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον δαιμάζοντες,

τες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἐπερομῶνται αἱ ἡ πόλις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχυσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα ἀκμὴν ὑμετέρα συνίστει βαθείας εἰρήνης ἀπολαύουσιν. — τί δ' αἱ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον καινοποιοῦντας, ἢ ποιητὰς μιμουμένους, ἢ καὶ ἑτέρας λίβυας ἐξετάζειν;

Ἴσα ἡ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ὑπὲρ πάντας τοῖς παλαιοῖς συγγινόμενοι.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅταν σωίσει καὶ ἰσχύῃ τῆς βασιλείας πάντων ὑπάρχετε, τοσοῦτον καὶ τῇ πᾶσαν παιδείαν ἀκριβῶν πάντων κρατεῖτε· ὥστε καθ' ὅμιλον παιδείας μίᾳ θεοφθαίλες, ὡς ἀεὶ ἐν ἐν αὐτῆς μέσον ἀπολαμβάνοι.

Τμεῖς ἡ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδεία χρηστὸ, καὶ μέγιστοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τ' βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀδοκὴς τὸ σαρκίον, ἀσθένειαν ἡ τοῖς λόγοις ὥστε, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, οὐκ ἠδύνατο ἐς διδασκάλου φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτῳ συνεφιλοσόφει, τῷ Βοιωτῷ, καὶ Ἑρμογένει τῷ ῥήτορι συνωμίλησι, μᾶλλον δ' ἀνθρωποείτο ἢ Στοϊκῶν.

Οὕτω ἡ καὶ συφερόντως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχε, ὥστε καὶ ἐν πλιπότοις πολέμοις μήτε π δωσάπιον πρὸς τὸν τραπώτας οἰκτεῖν, μήτε π φόβῳ ποιῆσαι.

Ὅτε ἡ μὴ πολέμοις ἦν χολάζων, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λίγκοι πλεῖον ἐγχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. ἦν ἡ καὶ φιλόσοφος, ὡς καὶ νυκτὸς διεζήτει καὶ ἐδίν ἐν σκάφῃ ὅτ' ἔφοιτ, ὅτ' ἔχαρεν, ὅτ' ἔλεγε· μὴ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν σκάφῃ θεάσθαι μηδὲ τελέχιον· καὶ ταῦτα σώματος πυχὼν ἀσθενές.

Λοιπὸν ἦν ἀρξὰς μετέλλαξεν. — ἰὼ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα ἡ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ὁ μὲν τῶν ἀξίων ἦ ἀρετῆς ἐυδαιμόνησεν. ἐυθὺς ἡ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις αὐτὸν, ἢ ἐπ ἀλλοπότοις, καὶ ἐξαισίοις χρυσώμασι θεάγμασιν, αὐτός τε ἐκαγώνιτο καὶ τὸν ἀρχὸν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πᾶσι τέθεικτο σοφὸς καὶ παιδεύσει·
Καὶ χάρεσι τῆς ἀρετῆς κατέχομος ὑπῆρχ'
Καὶ πάσας κατεγλάϊζο ἦν ἀρετὴν ἰδίαις.
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ συνεχέσιν ἤρδε τῆς μεγαλοδωρείαις.

Adrianus

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Verissimus vocatus est:

Ad qem locum Is. Casavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus jussit dici Annium Verissimum. qare? πρὸς τὸν τῶ Ῥωμαίων ῥήματος ἔρωτα, inqit Dio. hoc est, qòd esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti viro, & qi sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tanta tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philosophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qosqe magistros acceperat, & undiqe ipse collegerat.

Qamvis esset constans, erat etiam verecundus: erat frugi sine contumacia, verecundus sine ignavia, sine tristitia gravis.

In imperio ità civiliter se gessit, ut lenitatem Pii nemo desideraret.

Dabat totum se philosophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm est actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâsset, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujusqe ætas finebat, & diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii sui, sexagesimo & primo vitæ, diem ultimum clausit. tantúsqe illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum censuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediisset. Deniq; [illegible]qam funus conderetur, ut plerique dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe postea) Senatus populúsqe non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denique Antonino, cùm suos mores semper teneret, neqe alicujus insusurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qi tantùm enituit in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatione, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille timuit, *[renuit Cas.] sed per ordinem paranesewn, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & qærit de elementis, & de animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vitæ genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; arumniſque publicis qaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, qaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gavdio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmque Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcómannos cum filio Commodo petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni aut pugnæ priùs committeret, qàm ſectarum arcana & occulta explanaviſſet. ità incerta belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Qod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Marcum cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, vere facilius quis admirari quam laudare poſſit.

A principio vitæ tranquilliſſimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gavdio neque mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Hadrianus relinquere.

Hic cum omnibus Romæ ego jure egit, ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & magnitudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed in omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, omnium reipublicæ occurrant.

Qi Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non reliquiſſet hæredem?

Peſcennius apud eundem.

Amavit de principibus Augustum, Veſpaſianum, Titum, Pium, Marcum; reliqos fœminæos vel effeminatos vocant.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulneratæ immanitate, per Nervam atque Trajanum uſque ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Augustus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, nec Trajanus, non Claudius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, eximia agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius Æneïdas, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineïdos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus disertissimis, libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatimque gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos pluris esse quàm deos, ac trium principum amorem, quo sapientia, bonitas, pietas consecrata est; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compensationem sibi lector faciet, cùm legerit Augustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigiosos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, quale fuerit, meminit vestra clementia. si pietatem, qui Pio sanctior? si doctrinam, quis Marco prudentior?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipsi, sacratissime Imperator Diocletiane, inter numina vestra, non ut cæteros, sed specialiter veneramini; ac sæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales esse cupere, qualis fuit Marcus; etiamsi in philosophia, nec Plato esse possit, si revertatur in vitam.

Constantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Quod [Antoninorum nomen] tu Constantine sacratissime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Constantios Claudiosque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charásque.

Ammianus Marcellinus rerum gest. lib. 21.

Marci illius dissimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Aurelius gravissimus Imperator.

Quales ergò leges ista, quas adversus nos soli exequuntur impii, injusti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impressit?

Paulus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixq; ſucceſſio optimis; piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus ærumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic profuiſſet majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet. — Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Commodum reliqiſſet.

Claudianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patria ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis. — Et mox: *— omne tonantis*
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Avſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qi ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patrè Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Avrelius Antoninus Pius, antè Annius dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſqe principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, nemini Græcorum Romanorúmqe ſecundus. quamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranqillitati ſummæ ſucceſſerat, qo manifeſta fiunt rerum humanarum volumina, ſeviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáqe objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt quaſi defenſor. et ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periiſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qi & Verus, cognomento Philoſophus: qem certè ob ejus præſtantiſſimam virtutem, laudare plurimùm licet. qippe qi ad nullum rei eventum unqam ſe extulit. tantæ enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultus, qamvis fortunâ adversâ, ſemper fuerit habitus. literarúmqe ſemper ſtudioſus; & qàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrqe, ut ſacrilegi nomen incurreret, qi imaginem ejus domi non haberet. — Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.

Warnerus

Warnerus Rolevinkus fasciculo temporum.

Hic bonus & victoriosus fuisse describitur. Dicitur quòd tante severitatis & constantie fuerit, quòd ad nullum eventum unquam vultum mutaverit, sive ex letitia, sive ex mœrore, &c. dum adhuc esset puer. Tante fuit humanitatis, ut quàdam vice, cùm jam exhausto erario nihil haberet quod militibus daret, nulli volens esse molestus, magis elegit vasa aurea & ornamenta uxoris, & alia supellectilia vendere, quàm senatum, vel provincias pregravare. sed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, sapiens, justúsque, modestus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Avrelium Antoninum longè sapientissimum. eum dico, qi philosophicum maluit quàm Cæsareum nomen.

Idem in libro Avgustali.

Fuit enim magnus philosophus, sanctitate vitæ omnibus præponendus; nunquam mutans vultum. qi vir tante virtutis, poterat dici felix, si uxorem Favstinam, & filium Commodum non habuisset.

Lilius Gyraldus, historiæ de poëtis dialog. 3.

Fuit hic unus inter Cæsares omnes æqissimus, ac optimus, expressum illud certè in eo est, qòd à philosophis qæri solet, cur ex optimis parentibus pessimi plerunq; filii nascantur. Nam qò M. Antoninus melior & justior, eò filius Commodus immanior & scelleratior.

Sebast. Munsterus, Cosmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & sanctitate vitæ præcipuus, cœlestíque ingenii; in omni vita philosophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipse rerum omnium sator, à qo princeps terrarum gubernaculis imponitur, — fessas res humanas pro sapientia sua luce, bonos interdum principes indulgendo sublevat, erigit, solatur, fovet. Sic Octavium post civilium bellorum lacrymas dedit: sic Vespasianum post Nerones; post Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; post Commodi furores Severum; post Heliogabali vesaniam, Alexandrum: sic alios plures qasi distinguendis malorum principum ordinibus, sedandísque reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, justitia, manſvetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Augustum consecrárunt; Trajanum, Antoninos, omnésque bonos principes, cœlestes planè viros effecerunt.

Joan.

M. Aurelius in imperio conſtitutus, nihil magis avt timuit, avt deprecatus eſt, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimam malam, & Imperiis ſibem deteſtatus ſemper fuerat.

Jo. Bodinus de repub. lib. 6.

Quis Avrelio Imperatore moderatius unquam ſe geſſit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Avrelii patris virtus amabilem fecit: etſi patri omnino diſſimilis eſſet.

Bapt. Fulgoſus memorabilium lib. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philoſophum, propter doctrinam, virtutémque in eam veniſſe exiſtimationem majeſtatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum eſſe verbum, qo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigiſſet, ut philoſophi rerum potirentur:

Idem l. 3. c. 2.

Fiducia ingentis verbum, ſed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum ſanctitas reqireret. qod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúſque gerimus, ut Avſidius unquam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. c. 1.

Omnes clementiâ atqe humanitate, M. Antoninus philoſophus Imperator longè ſuperat.

Ibid. l. 8. c. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas qas nunqam deſeruit (cujus rei argumentum eſt, qòd diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm ſtudii literis impendit, cùm de philoſophia vel ſcriberet vel diſputaret. itaqe ejus dicta ſcriptáqe, inter philoſophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæſ. Baronius annal. tom. 2. ad annum 164.

Qod in philoſophia Stoicos ſectatus eſſet, ſic ſe vultu, animóqe compoſitum eſſe monſtruvit, ut nec triſtibus & adverſis doleret, nec jucundis & proſperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus l. 8. c. 4.

M. Antoninus adeò philoſophiæ ſtudiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum ſectarum placitis, non ſegniter verſatus. ità ut Philoſophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calviſius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipſe philoſophus & philoſophis deditus, eos Romam evocat & ſtipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Avrelius Antoninus Imperator optimus, atqe idem philoſophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Juſt. Lipſius monit. politic. l. 1. c. 3.

M. Antonino Philoſophi cognomen hæſit, qòd ſupra alios in eo ſtudio deditus eſſet. Stoicam etiam ſectam profeſſus: & qis tamen vitâ melior, imperio mitior, avt felicior dabitur?

If. Casavbonus ad Athen. dipnoſophiſt. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperator, re, & nomine philoſophus.

Idem ad Perſii ſatyr. 1.

Sapientiſſimus ille Imperator Marcus ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neqe ſatis unqam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitioſus princeps.

Sapientiſſimus princeps, jam indè à puero philoſophans.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum avt ſimulatum.

Princeps Philoſophus, Stoicæ philoſophiæ plurimùm deditus: plurimus in philoſophiæ ſtudiis.

Meric. Casavbonus præfat. in verſionem Marci Anglicanam.

Antoninus, opum ac magnitudinis ſecularis ratione, hoc Salomone longè major, qo regnorum plurium magnorum (avſim dicere) dominus, qàm opidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac ſapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æſtimatione honoréqe habitus, qâ nemo unqam vel ante ipſum, vel, qòd novimus, poſt ipſum fuerit.

Ad Antonini illuſtris hujuſce laudem nunqam intermorituram dictum ſit, prout ſcripſerat vixiſſe.

Hæc igitur Antonini laus eſto, prout dixerat ſcripſerátqe vixiſſe: meditationes illi actiones erant, cum ſententiis actionibus conveniebât.

Nunqam ità conſpirârunt ſcriptores in tribuendo cuiqam qacunqe poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujuſvis denique tituli apud Ethnicos ſpecioſiſſimi teſtimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, ſed ſimpliciter atqe abſolutè, ut hominem optimum, & philoſophum optimum omnium qi unqam extiterunt. Eſtqe hoc ipſius peculiare encomium; qòd cùm ità prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si qid adverſus illum in vulgus ſparſum fuerit, tanqam rumorem merum commemorant, non tanqam apud ullos fide dignos fidem meruerit.

De hoc Scripto.

Svidas *in* Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τὸν ἰδίον βίον διαφωνῶν ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus qidam εἰς βιβλίον Μάρκου, qod ex vetustis membranis exhibuit Cl. Salmasius ad Vulcatii Cassium.

Εἰ λύπης κεφτέειν ἐθέλῃς,
Τὴν δὲ μάκαιραν ἀναπύσσων
Βίβλον, ἐπέρχεο ἐσδυκέως.
Ἧς ὑπὸ γεώλιον ὀλβίσιλιν
Ῥεῖά κεν ὄψεαι, ἐκνομένων,
Ὄντων, ἠδὲ παροιχομένων
Τερπώλιν ἀνίλιν τε
Καπνῦ μηδὲν ἀρητότερον.

Nicephorus Calliſt. hiſtor. Eccleſ. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliqo.

Πλεῖόν γε εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔτι καὶ βιβλίον παιδείας τῷ παιδὶ Μάρκῳ συντάξει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μεστόν.

Themiſtius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι προσδεῖ τῆς Μάρκου παραγγελμάτων, εἰδ' εἶπε χρηστὸν ὁ δεῖνα τῆς αὐτοκρατόρων ῥῆμα προήκατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de ſeipſo, qi recens editus eſt. in eo libro ſunt commonefactiones, de virtutibus principi neceſſariis, de juſtitia, de beneficentiâ, de patientia in ferendis injuriis.

Ibid.

Marcus in libris de vita ſua.

Lilius Gyraldus de poëtis hiſtor. dialog. 3.

Dignus & [ut inter poëtas commemeretur] Marcus Antoninus, Pius cognomento, Philoſophus. cujus licèt verſus non legerim, tantæ tamen eruditionis, & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus ſit.

Ejus certè librum græcè ſcriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς τὰ καθ' ἑαυτόν. *ex qo variam illius & multiplicem ſapientiam facilè colligere poſſumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conſcripſit de officio ſuo libros, maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum teſtes pleniſſimos: Et cum qibus multorum philoſophorum operoſa præcepta collata meritò ſordere poſſint.

Juſt.

Juſt. Lipſius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ ſuæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita ſua.

Iſ. Caſavb. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo avreolorum Marci librorum.
Res humanas, non ridere, ſed ritè ſuo pretio æſtimare ſolitus hic vir ſapientiſſimus. Hoc ille nos docet divinis illis ſuis libris; non enim mihi tempero, qin mellitiſſimi doctoris verba adſcribam.

Idem in Baronii annales exercit. 1. § 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii ſatyr. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, qæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſeruit.

Ibid. in ſatyr. 2.

Antoninus in tertio eorum qæ de ſcripſit.

Et in ſatyr. 3.

Spectat eódem ſapientiſſimum Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de vita ſua. Et mox: *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per qos, aut in literis, aut in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, qæ ſapit Imperatorem, & in qa multa ſilentur qæ ſuppleri oporteat. Utitur vocibus planè ſuis, qas rarò apud alios avtores invenias.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo avreolorum librorum, qos de vita ſua compoſuit.

Admiſſa & omiſſa in prægreſſis nonnulla, qæ ſunt momenti alicujus, ſic poterunt reſtitui.

In Prælogio.

* * * *pag.* 1. *lin.* 9. *beneficum* l. 11. *teſtem* * * * 2. *p.* 1. *l.* 11. inſtituerint; titulo habitúqe duntaxat ſpeciem Stoicam præferentes, cum

In Contextu Græco.

Pag. 6. *lin.* 20. ε ωρὶς ibid. f ὰν- p. 7. literæ g h m &c. ſunt minùs ritè diſpoſitæ: ſed Lector intelligens ſeriem juſtam facilè dignoſcet. *p.* 21. *l.* 1. ὅτι τί *p.* 22. *l.* 15. ὅχλῳ φαύλοισιν *p.* 23 *l.* 13. πάσῃ ἐυμαρείᾳ *p.* 24. *l.* 28. ἢ μὴ, *p.* 33. § 49. *l.* 19. μάθησις. *p.* 37. § 8. *l.* 20. ταυ. *p.* 45. *l.* 17. τί δ' ἄλλο *p.* 57. *l.* 4. τῷ ἐτῷ *p.* 59. § 5. *l.* 8. μαι, *p.* 79. § 49. *l.* 2. φαύλοισιαι *p.* 81. § 56. *l.* 3. πνδμάτιον *p.* 83. *l.* 23. εἴχε) *p.* 84. *l.* 3. ωρωπῆς *p.* 85. § 9. *l.* 23. λίθων *p.* 86. § 11. *l.* 7. * εἰ εἰσὶ marg. * ἢ *l.* *p.* 92. *l.* 4. ἴδιον § 42. *l.* 25. χειρῶν *p.* 99. § 18. *l.* 1. ὑπονοεισθῶν *p.* 101. § 30. *l.* 8. ἢ εἰ δύ- § 31. *l.* 14. μεταβαλὸν *p.* 104. § 37. *l.* ult. ἐξέτασις. *p.* 113. § 21. *l.* 8. τυτίσι

In Verſione Latina.

P. 4. 2. § 22. *l.* 3. noceri. *p.* 45. § 34. *l.* 4. prædita, ſive Dei, ſive *l.* 7. animi *p.* 60. § 13. *l.* 3. prædita *p.* 62. § 27. *l.* 1. Non tam *lin.* ult. tigerit *p.* 64. § 39. *l.* 1. *leto* *p.* 70. *l.* antepen. quam ergò *p.* 74. § 25. *l.* 3. Secunda. Epityncbanus Dioti- *p.* 89. *l.* 19. qis *p.* 97. § 9. *l.* 2. tua, nî caveas, *p.* 109. *l.* 3. cupiam *p.* 110. *l.* ult. nôſti *p.* 116. *l.* 3. denudatas *p.* 120. *l.* 5. & congruum

In Elogiis.

R 4. *p.* 1. *l.* 29. τοιούτους *p.* 2. *l.* penult. ἐνδόξως S 2. *p.* 2. *l.* 30. Qid M.

Annotationes in Titulum.

ΜΑ'ΡΚΟΥ 'ΑΝΤΩΝΙ'ΝΟΥ 'Αυτοκράτορος] De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγγραφῆς iſtius, utì Svidas vocat, avtore, qi ab Antonino Pio Adriani juſſu adoptatus, nominis id adeptus eſt, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* antè diceretur, videndi cum primis Jul. Capitolinus, & Dio Caſſius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Ariſtides etiam Rhetor *oratione εἰς βασιλέα*, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philoſophiæ, Stoicæ cum primis, ſeriò deditum, etiamſi illi nulli dicerent, commentarii iſti, qos præ manibus habemus, cumulatiſsimè teſtarentur; de qibus conſuli poterunt Gvil. Canterus *novar. lection. l. 7. c. 1.* Cl. Salmaſ. *annot. ad Jul. Capitol. Marc.* Iſ. Caſavbon. in *Commentar. ad Perſ. Sat. 1.* Meric. deniqe Caſavbon. (τὸν παλαιὸν τὸ παιδίον) *in Prolegom. ad verſionem ſuam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτόν] *de vita ſua*, Scaliger, Lipſius, Salmaſius, Xylander; Svidam forſan ſecuti, qi τὰ ἰδία βίου διαγωγὴν Marcum aſſerit ſcripſiſſe. qanqam aliud eſt *vitam* ſuam ſcribere, aliud *vitæ inſtitutum deſcribere*. Caſavbonus, *de ſc.* ità fuerit *εἰς ἑαυτὸν, de ſe*; qo modo *εἰς αὐτὸν, de eo*. Lucæ, *Act. c. 2. v. 25.* & Pavlo *ad Epheſ. c. 5. v. 32. εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, de Chriſto, & de Eccleſia.* qò facit & & qod de Marco noſtro Svidas, Λέγει καὶ ἄλλως μυείσθαι ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & qod *ad* Latinum ſic uſurpari qandoq; monent Critici noſtri. Plavto *Aulul. 3. 5. Nimis lepidè fecit verba ad parſimoniam.* pro, *de parcimonia*. & Symmacho, *lib. 4. ep. 56. Poſtquam vos ad virtutem verba feciſtis.* i e. *de virtute*. nec ſpernenda forſan Caſavboni filii argutia, qi exponi poſtulat ex Apuleii dicto illo in *de Socratis Deo: Invenies in rationibus multa profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, dico, dæmonis cultum.* Canterus, qod non improbem, *de officio ſuo*, h. e. de eis, qæ *ad ipſum* ſe ſpectare ac pertinere, ſive officii ſui eſſe ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus ſuis*, qo modo Pavſanias in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, πεπάτηται ἐπιωδαῖς ὕμνοις. Et in *Corinth.* de Meduſa, τὰ δὲ ἄλλα εἰς αὐτὴν, ὅσον ἐς ἐπιῳδάς. *de Tolmidæ rebus iſta accepimus & aliæ res ejus dictæ ſunt.* Et de Avgea *Elian. l.* Οἱ ἐπισημαίνοντες τὰ εἰς αὐτὸν, &c. *Qui res illius attollunt, non Elei, ſed Helii*, i, e. Solis *filium fuiſſe dicunt.* & Evnapius de ſe in *Proæreſ.* Τὰ εἰς αὐτὸν θεοῦ τινὸς ἐπιτροπαὶ τιτυχηκέναι. *Agnoſcit ſcriptor ipſe res ſuas divinæ providentiæ haud expertes fuiſſe.* Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; poſſe τὰ εἰς αὐτὸν eſſe, *qæ propter ſe, in ſui gratiam, in uſum ſuum* deſcripſerat, & in adverſaria miſerat. qo modo *εἰς αὐτὼ* V. C. Ludovicus de Diev poſſe accipi exiſtimat, Arabémq; accepiſſe docet, apud Lucam *Evang. c. 16. v. 16 Propter ipſam, in gratiam ipſius:* & Pavlus Apoſt. *ad Tim. ep. 1. c. 4. v. 10.* dixit, *εἰς τοῦτο κοπιῶμεν. hujus rei gratiâ laboramus.* Alii viderint: Cæterùm Lilius Gyraldus *de Poetis l. 8.* titulum his verbis conceptum legiſſe ait; M. 'Αντωνίνου ἐν οἷς καθ' αὑτόν. tanqam iſta tantùm excerpta ſint qædam ex eis *qæ apud ſe* in uſum ſuum repoſita habebat. & τὰ καθ' αὑτὸν ea nuncupantur, qomodo Syneſii *Dionem* inſcriptum volunt, περὶ τῆς καθ' αὑτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (qod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themiſtius in *Philadelpho*, τὰ Μάρκου παραγγέλματα, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâſſe videtur. niſi fortè ad illa reſpexit *præcepta philoſophiæ*, qæ *per ordinem paræneſeon, qotidiano ſuorum convitio efflagitatus*, ut cum Fabio loqar, anteqam expeditionem Marcomannicam iniret, *per triduum* à Marco noſtro *diſputata* refert Vulcatius in *Avidio Caſſio:* vel etiam ad *Inſtitutionis Imperialis librum*, qem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεστὸν, *ſeculari peritiâ, & eruditione omni modâ refertum*, Commodo filio reliquiſſe avtor eſt Nicephorus Calliſt. *hiſt. Eccleſ. l. 3. c. 31.*

Βιβλία ιβ'] Ità Svid. ἐν βιβλίοις ιβ'. qæ tamen diſtributio operis in *libros duodecim*, utrùm à Marco ipſo fuerit, an ab aliis, qi poſteà in unam congeriem coacta digeſſerunt, qæ ab illo per varias occaſiones concepta, ſparſimq; chartis commiſſa fuerant, (qod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi poteſt non immeritò: atq; in iſtam partem mihi mens propendet magis.

A *In*

VILLE DE LYON
Biblioth. du Palais des Arts

Annotationes in librum I.

§. 1. Ἀφ' οὗ τοῦ πάντος] Verbum ἔμαθον, avt aliqid tale ſubintelligendum, & iſtîc, & in ſeqentibus qibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaq; vertit, *Ab avo didici*, Svidâ forſan avtore; qi qædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, qod latiùs pateat qidpiam ἔλαβον, avt εἶχον, *accepi, habui* cùm ſeqantur non pavca, qibus ἔμαθεν illud competere neqeat. vel etiam fortaſſe pro argumento, de qo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Οὐήρου] *Avus Annius Verus, cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόνδης] *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos malim*; ut τὸ καλόνδης τῷ κακοήθει opponatur, qod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§. 2. Τῆς μήμης τοῦ γονέως] *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gavdebat, *Annius Verus* itidem dictus. Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, qòd in ætate minori patrem amiſeriṫ utì ex eodem colligere licet: itaque recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, qæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, qàm in ea ætate ità in animum defigere, ut peniriùs eis, qaſi imbueretur. Κάντεον ἢ ἡ μήμη πρὸς τὰ ἴσα. Gregor. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικόν] De Marco pariter Capitol. *Sanè qamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. in *Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§. 3. Τῆς μητρὸς] *Mater Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* cidem pòſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβές] Ità Timotheus ab Evnice matre aviâq; Loïde pietatem havſiſſe perhibetur, Lucæ, *Act. c.16. v.1.* & Pavlo, *ad Tim. epiſt. 1. c.4. v.6.* & *epiſt.2. c.1.v.5.* & *c.3.v.15.* commemorantur & à Luca αἱ σεβόμεναι γυναῖκες. *Act. c.13.v.50.* Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſeqior. Perſius, *Sat.2.v.31.*

Ecce avia, aut metuens Divûm matertera——

& *Sat.5 v.93.*

Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

De Antonino Pio à qo adoptatus, exqiſitiùs pavlò l.6. §. 30. ὡς ἀσεβεῖ. χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Καὶ μελαδίκιον] qod Apoſt. *ad Tim. epiſt. 1. c. 6. v. 18.* εὐμετάδοτον εἶ), *largiri promptum*; & Marc. *infr.* § 14.

Καὶ τοῦ ὅτι ἐννοίας γοῦν τοιαύτης] *Abſtinere non à perpetrando tantùm, ſed ab intendendo malum.* Caſ. meliùs Xyl. *à cogitando.* qod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare qis, qod non intendat tamen. Vide § 9. Idem valent, ὅτι ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι πνὰ, *cogitare aliqid aliqem.* Eſt avtem hoc ſanè religionis peculiare cum primis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertullian. *in apolog. c.36.* dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de qoqam, ex aqo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qi cogitat ullum,
Facti crimen habet.—— Juvenal. *Sat.* 13.v 209.

impurá ſcil. *mente, licèt purâ manu:* ut Apul. in *apolog.* Qin &, qod Thales, avtore Laërtio, qærenti, Ἐπὶ λήθει θεὸς ἂν ὀμόσαι; reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανοεῖσθαι. *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémq; cum primis diſcendum proponit Epictetus, *diſſert. l. 2. c.14.* Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ἔστι θεὸς, καὶ προνοεῖ τοῦ ὅλου· καὶ ὅτι ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον πράξεις, ἀλλ' οὐδὲ διανοήματα, οὐδὲ ἐνθυμήματα. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.1.*] πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα, καὶ πρασσόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλεύματα. & Juſtinus, *apolog. 2.* Θεὸν δὲ οὐκ ἀτον λαθεῖν τι, οὐ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Λήσεται ἴσως τὸ αἰδητὸν φῶς τῆς· τὸ δὲ νοητὸν, ἀδιωάτου δεῖ λαθεῖν. ἢ, ὡς Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δυνῶν ποτε πῶς ἂν τις λάθοι; imò, πῶς ἂν τι λάθοι; Qod Iſidorus *Peluſ. l.4.ep.47.* Τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει. οὐδὲν λήσει. Siqidem, *Nihil Deo cluſum eſt. intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis intervenit.* Senec. *epiſt.* 83. qò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit: *Deus avtor omnium, ac ſpeculator omnium, à qo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, qaſi alteris tenebris.* Vide *l.6,* § 30. & *l.12* § 2.

Τὸ λιτὸν καὶ τὸ ἀφελῆ] Lavdat & in Marco pariter Ariſtides, βίου εὐκολίαν, καὶ ἀφέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 12.* his verbis. Παρακλητέον τοίνυν λιτότητα ἀσπαζομένους καὶ χειρῶν ἀφελότητα. τὸ γὰρ ὄντως καὶ λιτότης ἀκαταισχύντως φερομένη, ἐξισοῦσα τὰς πλεονεξίας, καὶ διὰ τῆς τυχόντων τοῦ ἀπὸ τῆς ἀφειδοῦς κομιζούσης χρείαν. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ τύπωμα ἐμφαίνει, ἐκ ἐξέχει, οὐδὲ κατὰ πρόσκλισιν ἢ τυπώσεις· ὁμαλὸν ἢ ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ταύτῃ ἱκανόν ἐστιν. qo loco forſan pro τυπώσεις Clemens τυφῷ ſcripſerat. Vide qæ de Pertinace ex Herodiano pòſt pavlò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς] Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qa Ἀκαδημικὸς, pro qo vulgò Ἀκαδημαϊκὸς dicitur, *ad divites pertinens*, ſive *divitibus ſolennis & familiaris*. Neque enim H. Stephano, qi idem qod πλούσιος, vel πλούταξ potiùs, eſſe vult, poſſum aſſentiri: malimque *opulentos*, qàm *opulentiam*, cum Xyl. & Caſ. *comitante*, ſive *conſequente*, vertere. Eſt enim à πλούσιος, non à πλοῦτος, efformatum. Διαγωγὴν autem πλουσιακὴν Marcus dixit, qod δεῖγμα πλουσιακὸν Plutarchus *de avarit.* pompam illam epularum ſumptuoſam ac magnificam, qæ apud ditiores exhiberi ſolet. At Alexis apud Athenæum *lib.* 13. πλουσιακὸν κακὸν etiam *mollitiem* dixit verſibus illis, qos Caſavbonus feliciùs qàm Stephanus reſtituit.

§ 4. Τῷ προπάππῳ] *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὴ εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι] τὸ μὴ εἰς δημοσίας, ſive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ proſus expunctâ legit Meric. Caſavb. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis; *Frequentavit & declamatorum ſcholas publicas.* Qod eſt idem proſus cum eo, qod de ſe Marcus iſtic. De Pertinace Herodianus *lib.* 2. Οὗτος δὲ μέτριός τε καὶ ἰσόψηφος ὢν, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὸ βασίλειον αὐλὸν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τε τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ φοιτῶντα διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιωτικὸν ὄντα, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ τἄλλα πράττειν, ἐδημοκράτουν ἢ πομπεῖῳ παραζεύξιον βασιλικόν.

Ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκτενῶς ἀναλίσκειν] ἐκτενῶς ἀναλίσκειν poteſt eſſe, vel *promptè, alacriter*; ſic enim Heſych. Ἐκτενῶς, προθύμως· vel *ſtudioſè, vehementer*: Svid. ἐκτενῶς, ὁλοψύχως. vel *impensè, prolixè*. Pollux, ἐκτενῶς, δαψιλῶς· qod & pro ἐκτενῶς Phrynicus ſubſtitui monet. Vult certè Marcus fieri contrà planè qàm in Scoptica illa Cratetis Thebani, qam Laërtius exhibet, Ephemeride;

Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δύ', ἰατρῷ δ' ἑξαχμόν·
Κόλακι τάλαντα πέντε, συμβούλῳ κάπον·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coqus minas decem, medicus drachmam ferat;
Talenta quinq; ſcurra, fumum conſulens;
Scortum talentum, philoſophus triobolum.

avt qam ſuo ſeculo fieri ſolitum non ſine ſtomacho monet Juvenalis *Sat.* 7. qo loco, poſt impenſas in ædificia extruenda exornandáq; immenſas enarratas, hæc ſubjicit:

Quanticunq; domus, veniet qi fercula doctè
Componit, veniet qi pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus, ſeſtertia Quinſiliana,
(Ut multum) duo ſufficient. res nulla minoris
Conſtabit patri qàm filius. cui hic ſcil. erudiendo conducitur. Hâc avtem ratione ſe tutabatur Ariſtippus, qòd à diſcipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet ſaltem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν εἰπών, οὐχ ἵνα αὐτὸς χρῶτο, ἀλλ' ἵνα εἰδῶσιν, εἰς ἅπερ δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις· refert Laërtius *lib.* 2. Qin & de Alexandro Gramm. pariter Ariſtides: τῆς μὲν τοῦ τύχης οὐκ ἠξίωσε λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθήμασιν ἕνεκα τιμᾶν παρόντα. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δοῦναι, ῥᾳδιουργότερος πρὸς· τὸ δὲ ἐξοῦναι φροῦδα λαβεῖν, ἐδεῖ φροδύμως ἐπαναγκάζει λαμβάνειν. ὧν γάρ τις ἂν τίθηται τιμὴν, ταῦτα οὐκ ἀλγεῖ μὴ κλαύσαντα. Nec incelebre illud à Philoſtrato lavdatum Damiani Sophiſtæ dictum, cùm mercede data nevtiqam Vulgari, Ariſtidem, Adrianúmque Rhetores avdiviſſet, Πολλῷ ἥδιον ἐς τοιαῦτα δαπανᾶν παιδικὰ, ἢ ἐς καλὰς τε καὶ καλὰς, ὅσαιπερ ὄντοι. Lavdantur Principes hoc nomine, Alexander Macedo, qi præterqam qod in Philoſophos Anaxarchum, Xenocratem, Calliſthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium hiſtoriam octingenta talenta dicitur contuliſſe. ut Athenæus *dipnoſoph. l.* 9. Veſpaſianus, qi licèt alioqi pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fiſco Latinis, Græciſq; Rhetoribus annua centena conſtituit:* Sveton. *l.* 10. *c.* 18. Antoninus Pius, qi *Rhetoribus & Philoſophis per omnes provincias & honores & ſalaria dedit.* Capitol in *Pio.* qod & ab Alexandro Severo, qem poſt Marcum noſtrum ſummè ſuſpiciendum Svidas cenſet, & *continuatum & dilatatum*, avtor eſt Lampridius. Marcus ipſe, qi & Philoſophos omne genus ὅπῃ μισθοῦ profitentes Athenis inſtituit, uti ex Luciano & Philoſtrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmaſius. Nec tacendi videntur, avt M. Scavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIMDCC (vel ut Budæus, *de aſſe* CCCMDCC) *ſeſtertiis emerat, pretio hominis in ſervitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumiſſum*, apud Svetonium habetur *de illuſtr. Gram. c.* 3. Avt Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philoſopho dari præcipienti, dixiſſet Evnuchus qidam, in milites potiùs iſta eſſe inſumenda, reſpondit; Εἰδὲ γίνεται ὅπῃ τῆς ἐμοῦ χείρ, ὥστε τὰ σῦκα σπανιωτέρως εἰς τὸν διδασκάλου παρέχεσθαι. *Utinam mea id temporibus contingeret, ut militum ſtipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omiſſum, qod doctiſs. Patr. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, ſuſpicatur ἐς τοῦ τοιούτου legi debere: utrumvis ceptris, eodem redibit: *in iſtiuſmodi*, vel *homines inſtituentes*, vel *inſtituta* ipſa.

§ 5. Τοῦ τροφέως] *Educatorem ſuum mortuum fleviſſe* Marcum, refert Capitolinus Verùm is qis fuerit, nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανός] Avrigarum factiones *Praſina & Veneta*, à veſtium, qas habebant, coloribus ſic nuncupatæ, de qibus videndi Tertullian. *de ſpectac. c.* 9. Caſſiodor. *Var. l.* 3. *epiſt.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circenſ. c.* 10. De L. Vero Marci conſorte, Capitol. *Amavit & avrigas, praſino favens, & Volucri ego Praſino aureum ſimulachrum fecerat,*

rat, quod secum portabat. at Venetæ contrà Vitellium, qi *quosdam de plebe, quòd Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sveton. *l.9.c.14.* Marcus quòd hiſce ſe nevtiqam immiſcuerit, educatori ſuo, qiſqis is fuerat, acceptum refert. Plinius min. *l.9.epiſt.6.* de Circenſibus, populóq; ad eos ſpectandos confertim jugiérq; confluente locutus; *Si tamen,* inqit, *aut velocitate eqorum, aut hominum arte traherentur, eſſes ratio nonnulla: nunc favent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favórq; tranſibit, & repentè agitatores illos, qos procul noſcitant, qorum clamitant nomina, relinqent. tanta gratia, tanta autoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, qod vilius tunica eſt; ſed apud qoſdam graves homines.*

Πδμιλαεις ὅ σκιλάεις] Πδμιλάεις, *Palmularius.* Mevrs. in *Gloſſar.* & Πδμιλάεις, ὄνομα κύειον. Svidas. qod idem & de Βενέλιανὸς pronunciat. falſus uterq;. Eſt enim Πδμιλάεις, *Parmularius,* literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κοείανον, *coriandrum,* κολίανδρον; *farcimen,* φολιμίωοι; *barca,* βάλκα; *cardinalis,* κδρδιναέις; κελίαν, κλίβανος, *clibanus;* λείριον, *lilium;* γαργαρεών, γαργαλεών, *gurgulio;* μορμύρων, *myrmillo;* nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocabulum; ſicut reliqa qæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma,* ſive *parmula,* & *ſcutum,* inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. lib. 2. c. 9.* & *c. 11.* Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.14.epigr.213*

Hæc qæ ſæpe ſolet vinci, qæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius: *Parma ſcutum breve.* Quoqam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polybius *de diſciplin. Rom.* Πεειφεὶς γὰ ἔσα τὸ σῶμα, τείπδον ἔχει τὸν διάμετεον. Et de Velitibus Livius *l.38. Hic miles tripedalem parmam habet.* Σκυτάεις, *Scutarius.* Xyland. & Σκιλάεις, *ſcutarius, ſcutatus.* Mevrs in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Svidas in Πεασπιάς. qod ſi ſeqimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hîc, non σκιλάεις, ſed συκοφάεις legit, ubi ſuprà *c. 24.* Ità *Parmularius,* qi Thracibus, *ſecutorius,* ſive *ſcutorianus, qi ſecutoribus favebat;* de qibus videri poterit Lipſius idem *ibid. c. 7.* Martialis *l.9.epigr.70.*

Vincenti parma cùm ſua turba favet.

Hos autem Parmularios nuncupatos ex Svetonio diſcimus; qi *l. 12. c. 10. patremfamiliâs qendam, qòd Thracem Myrmilloni parem, munerario imparem dixerat,* refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, Impiè locutus Parmularius.* Ad qod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius, ubi dicit; *Jam qàm liberæ ſpectantium ſtudia? qàm ſecurus favor? nemini impictas, ut ſolebat, objecta, qòd odiſſet gladiatorem. nemo ſpectator ſpectaculum factus, miſeras voluptates unco & canibus expiavit.* Marcus ergò nulli gladiatorum factioni addictus: contrà planè qàm filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qi, ut Lampridius, *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione avtore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret avdire, Πεωτόπαλ& Σκυτόφων· qa de voce videatur, poſt Lipſium & Scaligerum, V. Cl. Salmaſius *in Lamprid.*

Τὸ αὐτυργικὸν] *manibus propriis operaris;* ſive *operi manus ipſummet admovere,* ſuisq; id nonnunqam manibus exeqi, qod alienis, ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dialog. marin. 6.* Σκληεαγωγεῖ τὰς δυγατέεας, ἢ αὐτυργεῖν διδάσκει. Catonis majoris τὸ αὐτυργίαν prædicat Plutarchus, μᾶλλον ἐπιτηδεύσαντος ἢ γεωργίαν ſoliti. De Qintio Dictatore apud Svidam avtor innominatus: τὸν αὐτυργὸν ἡγάπα βίον. Pacatus *panegyr. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopia: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Lavs ea Trajani apud Svidam, ex avtore incerto: Καὶ ἐλέλετο ἐξίσα πάντα τοῖς ἄλλοις τεέπειν τινα πιεῖν. At verò mollitiem hominum, qi alienis ad omnia manibus uruntur, ſalsè tetigit Cynicus, qi (referente *l. 6.* Laërtio) ex his qendam à famulo calceari conſpicatus, dixit; ὅπου μαχέῖ εἶ, ἂν μή σε ἡ ὑπομύξις· τοῦτο ἤδη ποιεῖ σοι τὰς χεῖεας. *Nondum ſat beatus es; niſi te alter etiam emungat* (non, utì Eraſmus reddidit, *abſtergat*) *qod ſi mancus fueris, futurum eſt.* id qod de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacœna, qem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτεο, inqit, ὁ ξένος οὐκ ἔχει χεῖεας ὑκ ἔχει. *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apophth. Itaq; adulatoriè nimis Conſtantino Panegyriſta; *Deceat te, Imperator, hoſtem ferire? imò non deceat laborare.* De Imperatore nimirum cenſuit, qod de Deo ſenſit, qi Ariſtotelis nomen præfert; Avtor *de Mundo c. 6.* Μὴ αὐτυργὸν εἶ· μήτε καλὸν μηδὲ εὐχάειτον αὐτυργεῖν τὰ ὑπὸ χεῖεας· ἕκαστα γὰ ὑπὸ ἀνθεώπων ἡμιόνων ἀεμιότεεν, παεὰ δὲ τοῦ τυχόντος ἐείσαδος παέγματι. Qod Apuleius ſic παεαφεάζει, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis qippe humilitas dejecti & minùs ſublimis officii; nec cum homine qidem convenit qi ſit pavlulum conſcientiæ celſioris, qalis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, qod ſit curæ levioris.* Atqi de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ὑπὸ χεῖεας αὐτυργεῖν non dedignari prorſus; etiamſi ad plurima exeqenda creaturarum miniſterio utatur. Qin & apud Homerum (qi id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτυργοῦσιν ἥεωες, ſúnq; αὐτοδιάκονοι, ut Evſtathius monet *ad Iliad. 1.* αὐτυργοῦσιν Ulyſſes, & Achilles ipſe; αὐτυργὸν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. qod obſervat Ælianus *hiſt. var. l 7. c. 5.* eo utiqe ſemet exercent opere, qod in Cyro minore admiratus eſt Lyſander apud Xenophontem in *Oeconomico;* & qo

nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex nænia muliebri, sive ὀμωδίᾳ ὀπωλίᾳ, uti appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Odyss. υ.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ὀπωλικὸς ᾠδὴ perperam est editum, quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, quò laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi accinebant. Eam Plutarchus in 7. *sapientum sympolio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Peluſiota *lib.* 1. *epist.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύσησεν ἡγῇ πᾶσιν χειρόμυστον ἐργασίαν· ὁ Μιτυληναῖος δὲ Πιττακὸς, καὶ τοι βασιλεύς ὤν, τὴν μύλαναν ἠλέγχει, καὶ ἐναργῶς γυμνάζομένῳ, καὶ πλὴν τροφὴν ἐργαζόμενος. ubi vitiosè μύλαναν codices: nec sanius interpres, *pistrinum manibus suis extruebat.* imò, *in pistrino ipse operas obibat, simul sese & exercens, & labore suo de victu prospiciens sibi.* Nam quod Theod. Zvingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola*, Pittacum tradit molæ encomium conscripsisse, quod ὀπωλίον nuncupârit, quo autore dicat nescio. apud Ælianum, quem certè lavdat *var. hist. l.* 14. nihil ejusmodi comparet. quritúrq; Pictorius ad Marbodeum *de gemmis*, molæ laudes poetam nullum celebrâsse. De Romanis priscis Seneca, *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores nostri, quorum virtus etiam nunc vitia nostra sustentat, infelices erant, qia sibi manu suâ parabant cibum.* Et mox: *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noster, qi Samnitum legatos audit, cùm vilissimum cibum in foco ipse manu suâ versaret.* Manium Curium Dentatum dubio procul intelligit: quanquam Consul ille, non Dictator. *Cibum vilissimum* quem dicit, ζωμυλίδας fuisse refert, ex Magacle *de Viris illustribus*, Athenæus *l.* 14. & Plutarchus *in Apophth.* id est, *rapa*, ut ex *Annalibus* Plinius *l.* 19. *c.* 5. *rapum*, inqit, *torrentem in foco inventum.* Historiam tangit & Cicer. *de republ. l.* 3. à Nonio lavdatus; & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum, (quod Petr. Victorius censet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5) cùm Sabinos dicit, quos Samnites illi. potest enim fieri, nec est vero absimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuisse: cùm ex L. Flori *epitome Livianâ lib.* 11. compertum sit, Curium istum, tam Samnitibus cæsis, quàm & Sabinis victis & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâsse.

Δυσπρόσιτον διαβολῆς] leg. δυσπρόσιτον. De Antonino Pio *l.* 6. § 30. οὐς διαβολὰς ὑπ-ἐδέχετο. De Trajano itidem Dio, διαβολαῖς ἤκιστα ὑπέκειτο. Caii Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam consignatum, à Svetonio *l.* 4. *c.* 15. refertur. *Libellum de salute sua oblatum non recepit, contendens nihil sibi admissum cur cuiquam invisus esset; negavitq; se delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, si in tenore cepto is perstitisset, quod *fiscales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repressit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco nostro, qi hìc constans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, sed semper diu quæsivit quod erat verum. Sin & calumniis quadruplatorum intercessit, appositâ falsis delatoribus notâ: delationésq; quibus fiscus augeretur, contempsit.* Optimé Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & post Stobæum ab Antonio *melliss. l.* 1. *c.* 53. & à Maxim. *collect. t.* 10.

Οὐδεὶς δ' διαβολῆσι πολλῶν τυγχάνει,
Ἢν μὴ πονηρὸς αὐτὸς ᾖ τὸν τρόπον,
Ἢ παιδάριον παιδείᾳ γνώμην ἔχει.
Limentem addicit credulam calumniis,
Aut ipse est pravis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil supra puerum valet. Gron.

§ 6. Διογνήτου] *Operam pingendo sub Diogneto magistro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto isto pictore, an philosopho, an utroq; etiam, videndi Jos. Scaliger, *comment. ad Eusseb. Chron.* & Cl. Salmas. *ad Capitol.* Philosophum certè Marcus ipse nullus appellat; potuitq; Marcum ad philosophiæ studium impellere, monitáq; istiusmodi eidem suggerere, etiam qi philosophiam non esset professus. quanquam nec pingendi artificium qicqam impedit, qo minùs & philosophiam profiteretur, eadem saltem imbutus fuerit, cùm inter disciplinas liberales *pictura* olim haberetur; unde de Hilario Bithyno Evnapius in *Prisco*; περὶ τοῦ καθ' ὑμᾶς τῆς ἄλλης παιδείας καὶ γραφικῆς ὅτου φιλοσοφήσαντος, ὥστε οὐκ ἐπιθήκην ἐν τοῖς ἑαυτοῦ γράψαι ὁ Εὐφράνωρ. qæ verba Hadr. Junius sic reddidit: *In arte pingendi adversùs liberalium artium vacuos ità philosophatus est, ut appareat in illius manibus non esse extinctum Evphranorem.* cùm debuisset potiùs sic vertere; *Qi præter ingenuam, sive liberalem, reliqam disciplinam, in pictura qoq; ità versatus est, ut per ejus manus Evphranor adhuc superesse videretur.* τὰ καθ' ἑαυτὸν τῆς παιδείας, est τὰ καθ' ἑαυτὸν παιδεία, *ingenua sive liberalis disciplina.* φιλοσοφεῖν, *studere, exerceri, in studio, exercitióve aliqo versari.* Evphranor pictor nobilissimus, fictórq; idem ex Plinio notus satis, qi *lib.* 34. *c.* 8. & *lib.* 35. *c.* 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario superstes, qa ratione dicatur, ex Fabio meliùs qàm ex Plinio discas. Is *Instit. l.* 12. *c.* 10. *Evphranorem admirandum fecit, qòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit.* qod idem planè de Hilario Evnapius.

Τὸ ἀκαθάπτωτον] Citat qædam hinc Svidas sub vocabulo isto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐζήλωσε τὴν ἀνόητον ταύτην ἀφροσύνην, καὶ κυνοσπάστου ὀπωλείας; ἢ γὰρ ὀπὶ τοῖς μικροῖς ἀπαθὴ μάμμαν εἶρε. Aristid. in *Panathen.* Si autem ὀπὶ μικροῖς, certè ὀπὶ κακοῖς multò magis. possunt enim μικρὰ esse, etiam qæ κακὰ protinus non sunt. Sunt autem κακὰ sive *vana* & *vacua*, & hoc nomine indigna in qibus studium

collocetur, vel τὰ τῶν παιδίων καὶ γελοῖα τῶν ludicra. qo nomine Laco quidam Athenienſes notabat, qos diceret, μειρακια ἀνδράσιν, τοῖς ἀστοῖς εἰς τοὺς παιδίων καὶ γελοίους τρόπους. Plut. *de glor. Athen.* ſive ὁ σοφιστὴς τοὺς πόλιν μὴ παιδίοις ἀστοῖς παίζοντας. Idem *Sympoſ. l.7.c.9.* qi & rectè ſubjungit, Τῷ γὰρ ὄντι παίζοντα δεῖ παίζειν. Et Cato Major dicere ſolebat, τοὺς ἀγαθοὺς παίζοντας ἐν τοῖς γελοίοις, ἐν τοῖς ἀσπουδάστοις εἶναι καὶ γελοίους. Idem in *Apophth.* Iſaq; Iſocrat. *ad Demon.* § 23 μήτε ἀεὶ τὰ γελοῖα σπουδάζειν μήτε σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρειν. Vel etiam τὰ ἀγοντὰ καὶ μάταια, qæ licèt feria ſint, fructus tamen & emolumenti inania exiſtunt. qales ματαιοπονίαι illæ, qas commemorant damniq; finiul, Galenus, *baretur c.6* & Fabius, *inſtit. l.2 c.21.* ὧν τὸ τέλος ἐ βραχολόγος, ut Iſidorus Pel. *lib 3. epiſt.* 285. qáſq; nihil eſſe aliud, quam χρόνου ματαιολόγημα, Æſchinus pronuncist, *var. hiſt lib.1 c.17.* ſed & *triſtes* illæ *ineptiæ*, uti Cæcilius apud Senec. *epiſt. 115.* & *nugæ difficiles*, ut Martialis loquitur, *l.2. epigr. 86.* qas Seneca idem (licèt eſidem ipſe indulgentior paulò, & in qibus Chryſippus nimius fuiſſe videatur) tamopere exagitat *epiſt.45 & 48 & 49 & 88. & 106. & 111. & de benef. l.5. c. 12.* Vide *lib. 4. § 32.* καὶ ἀπὸ σκοπῆς. Optimè Plut. *de commun. notit. c. 4.* Ἄλλο γὰρ ἴδιον ἡγοῦνται τὸν χαρακτῆρα ἀφορίζεσθαι ἐν τοῖς ἔργοις ὅλοις πολλάκις, ἢ τὰ τῶν μὴ εἰς ἀνωφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιάφορα, τὸν δὲ ὕπνον ἢ σύμφορόν τινα καὶ λυσιτελῆ.

Τὸ ἀπροσπαθὲς] Rectè: nec cur ἀπαθὲς legiſſe Xylandrum velit Mericus noſter, cavſſam ullam video: etiamſi τὸ πρὸς ἀπαθὲς infrà § 15. legatur. at Suidæ codices iſtinc omnino corrigendi, qi ἀπροσπαθὲς perperam exhibent: nam qòd vir eruditus admiſi poſſe exiſtimat; & παρὰ τὸ προσπαθὲς ἄτονα ἀνησίαν deducit, quòd eis Marcus ex parte falsum animum adjecerit; nec Grammatica ratio id patitur, qæ παρὰ τὸ πρόσπαθὲς τὸ ἀπροσπάθητον, (non τὸ ἀπροσπαθὲς, qod ab ἀπροσπάθεια oritur,) & ἀπροσπάθητον deducit: nec præter tantùm, ſed contra prorſus, avtoris ipſius mentem eſſe videtur. Οὐκ ἦν μέγιστον σωφρονίσαι καὶ γνῶναι ὁ Μάρκος χρόνον ἱκανὸν ἐργασάμενος. Joan Xiphilin. in *M. Anton. Neq; enim magorum conſuetudini aut præſtigiis deditum fuiſſe Marcum quiſquam meminit.* & ipſe etiam hoc loco id apertè diſſitetur. qa ratione ſubnixus Xiphilinus idem fabulam illam refutarum it à Dione allatam, de pluviis in aquarum penuria inſigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de qibus infrà ad hujuſce libri calcem diſeritur. Qin & ſcripturam receptam probat Joſ. Scaliger *in Euſeb.* qi & *ad Dionis Claudianiq; vaticinationem conſodiendam, non poſſe telum teſtimonio hoc efficacius inveniri.* avtumat, *ſiquis omnem induſtriæ ſuæ vim intendat. Cui enim*, inqit, *poſtea ædem ipſi Marco deſse ſcribenti, Magis nunquam fidem adhibuiſſe, & ab eorum vanitate ipſum avertiſſe Diognetum?* Accedit qod Pavlus in *Digeſt. l. 48. tit. 19. de pœnis, lib. 30. Marcum*, ait, *reſcripſiſſe, in inſulam relegandos, qi aliqid facerent, qo leves hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur.* qod Modeſtini nomine laudat Iſ. Caſaub. *ad Capitol.* Chriſtianos avtem qòd hoc loco à Marco notatos Mericus exiſtimat, fieri poteſt revera ut ad illos etiam ſpectet illud ἐπὶ δεισιδαίμοσι ἀνθρώποις; de qibus Tertull. *apolog. c. 32. Damonas adjurare conſvevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen ſe extendere Marci verba, & ad Ethnicas ſuperſtitiones pertingere, etiam patet ipſius ὁ μαγείας cenſet. Verùm de iſtis utcunq; ſe res habuerit, τὸ ὀπτασιλόγον, cùm ſit planè vox novi, nullâ ratione hìc admiſti meretur: nec cur ſcriptura recepta avt mutetur, avt ſolicitetur, qicquam comparet. Xylandri lapſum geminum habes *infrà*, § 11 ὀπτασίαν.

Περὶ δεισιδαίμονος ἀνοσιουργίας] Hujus generis eſt ſuperſtitioſus mos ille, qo æris tinnitu luminaribus cœli laborantibus, uti rebantur ipſi, ſuccurrere ſolebant Alex. Aphrodiſ. *problem. l. 1. p. 46.* Κινοῦσι γὰρ χαλκὸν καὶ ἠδύσμασι, καὶ τοῦτ' ἐπιλαλοῦσιν ὅλοι δῆτα κατ' ὀνόματα τὰ χείρονα ὡς φασὶν ἐκ ὑπαιθρίων τῇ γῇ ἐπιπίπτειν ἀγαθοποιὰ, καὶ λυπηρὰ ἧττον φιλίων δαιμόνων. Pariq; ratione *Manes* cogi prodit Naſo *Faſt. lib 5.*

Rurſus aquam tangit, Temeſaq; concrepat æra,
Et negat ut vellis exeat umbra ſuis.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Reſpicit; & puræ ſacra peracta putat.

Cui gemina planè Papiſtarum ſuperſtitio, qi campanis tintinnabulisq; pulſis dæmones abigi credunt. Vide Pavl. Girland. *de fortileg.* & Hier. Magium *miſcell. l.4 c.14.*

Ὀρνιθολεγεῖον] At Suidas non ὀρνιθολεγεῖον, ſed ὀρνιθοσκοπεῖον hìc legit. Id ludi genus Græcis familiare deſignat: de qo conſuli poſſunt Suidas *ibid.* à Leopardo *l.1.c. 5.* emendatus: Ariſtophanis Scholiaſtes *ad aves*, ab eodem laudatus: & Pollux *lib. 9. c. 8.* à Mevrſio *de lud. Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad. 1.* Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnoſoph. l. 11.*

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνθουσιῶδες] *rebus iſtiuſmodi deditum*, ſive *additum*, eisq; nimiopere affectum eſſe. Vide *ad l 4. § 19.*

Τὸ εἰσχεδὸν παῤῥησίας] De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat; malè loquentium dicta, vel literis, vel ſermone, reſpondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter ſe ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo deſideraret, cùm eos Marullus ſui temporis mimographus cavillatio impunè perſtringeret.*

Βακχίου] *Bacchius* iſte qis fuerit, nuſquam comperio. neq; enim quenquam hoc nomine inter illos repetio, qibus Marcus noſter in diſciplinam ſe dediſſe perhibetur: Εὐτυχὴς forſan ipſe ſcripſerit; qod in Βακχίου, literis fugientibus an confuſis, per exſcriptorum errorem

rem transierit. *Eutychius Proculus Sicculus* certè inter Grammaticos Latinos, quibus Marcus usus est, à Capitolino ponitur. Verùm in re tam incerta quid statuas certi? Vide *l.* 10 § 31.

Τεκνίσκος] Depravatum esse etiam nomen istud Calvisius bonus *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, qo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* haud minùs fortasse probabilis conjectura fuerit; qem Marco *præceptorem* qoq; extitisse, ex Eusebio auctores sunt Georgius Monachus, & Marianus Scotus.

Μαρκιανὸν] Qod si conjecturis indulgere libuerit, sic nihilominùs oborti possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum, de qo Capitol. *Studuit & juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Calvisio, non Metianum, sed Mæcianum legerimus. *ex leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανὸν ἀπὸ τοῦ Μαικιανοῦ irrepserit, deflexione planè levissimâ.

Τὸ γενέθλιον διάλογον] Ingenii scil. & calami exercitandi caussâ. Alioqi tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qi hoc tanqam re magnâ gloriabatur, Ἰδοὺ πῶς διαλόγους συνίθημι. Ecce qomodo *dialogos componam.* Hinc autem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcanio, avtumat Casvb. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ] *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cum esset.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodianus, *l* 6. Περίεργον μὲν ὁ παῖς πολλάκις, &c pro qo Lucianus etiam ὁ παῖς dixit, in Necyomantia. Ἐγὼ γὰρ ἄρχι μὲν ὁ παῖς ἦν. qanqam ibi ὁ παῖς ἦν potest verti, *inter pueros versari, & puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostratus ὁ μειράκιον dixit *in Hermocrate Sophista*, οἷς μικρὸν ἐπ' αὐτῷ πλεῖ Κάμιρον ἀφίκεται ὁ μειράκιον ἔτι ὢν. *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad montem illum in adolescentia defuncti.* Observavit & Casaubonus ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro πάλαι παιδὶ usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa qam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πάλλ' ἅμυδις, πάτερ ἦ λέγον ἀντιβολήσαντε βίᾳ τε
Ἥρωνα, ἐκ παιρὸς παῖδες ἐν ἀμφιάλῳ.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἴππον ἐγὼ τὸν Θρῃκὸν ἄρην τεμάλιχα δενδίκω
Ἐν παιδὶ.——

qod Marc. *Evang. c.* 9. *v.* 21. παιδόθεν. *à puero*, i. *à puerili ætate.* Paul. *ad Timoth. ep.* 2 *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐν παισὶν ὁ ἐν παισὶν ἀρχόμενος. qomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longinus in *de Fine*, apud Porphyrium in *Plotini vita*, cùm de se solo loqeretur. sed & qod ὁ μειρακιὼν Epicurus dixit, in epist. ad Idomeneum apud Laërt. *l.* 10. verbis illis Σὺ δ' ἄξιος τῆς ὁπ' ἐμοῦ παιδείας πρὸς ἐμὲ καὶ φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia susceptâ, &c.* Aliud tamen phrasis illa, *ex puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, atq; adhuc nuper ex puero.* hoc est, cùm nuperrimè *ex ephebis excessissem.* ut Ter. *Andr.* 1. 1. τὴν, ut Cicer, *ad Brut. adolescentulum & penè puer.* Sidon ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè albus puer.* ut ex iis eam vim obtineat, qam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat, sed excludat potiùs.

Στιβάδος καὶ δορᾶς] i. *Pro stratis grabatulum & pellem, cæteráq; Græcanica instituta; eorum nempe qi à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casvb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc qæ de Marco nostro Capitolinus: *Duodecimum annum ingressum habitum philosophicum assumpsit & deinceps tolerantiam; cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix autem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* qæ verba de *lectulis lucubratoriis, qibus pelle instratis philosophi studebant*, exponunt Casavb. & Salmas. de qibus vide ss illum *ad Suetom. l* 2. *c.* 78. Plenâ manu, vel etiam ἅλῳ τῷ δυλάκῳ congererem, cui ego acervo adjiciam tantùm illud Gellii ex *Nott. Attic. l.* 19. *c.* 12. de Cens. Eronone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græciensi; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, aut genere, aut fortunâ nobilibus.*

Ἑλλιμανῆς ἀγωγῆς] qem & παιδίαν Ἑλλιμανῆ, Plut. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥωσικὸν] *Avidivi, & præcipuè, Rusticum, qem & reveritus est & sortatus, qi domi militiæ qi pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum qo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitolin. Alius ergò iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch. *de curiositat.* qemq; Svetonius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, qòd Pæti Thrasææ & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellasseq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen utrqe; unde priorem illum, qem & Plinius Arulenum, Reguli ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimum, Stoicorum similem*, per contumeliam appellabat. Plinin. *lib.* 21 *ep.* 5.

Τοῦ χρήζειν ἀφροδισίων] Qâ nimirum opus habent & præstantissimi qiqe; unde & Basilius Cæsar. *epist.* 77 poscit à suis χαμαιτύπια, ἵνα περίλυπος γένωμαι, ἀσωτίαν ἐκφύγω. ἐν ἐρημίᾳ γὰρ, inqit, μείζονα σφάλματα ἐκκαίουσιν, ἀδέσποτοι ὄντες, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντες. Seneca, *epist* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari: nec hoc promitto jam aut spero, nihil in me superesse, qod mutandum sit. qid ni multa habeam qæ debeant corrigi, qæ extenuari, qæ attolli? & hoc ipsum argumentum est in melius transisse animi, qòd scio qæ sint, qæ adhuc ignorabam, videt. quæstiam ægris gratulatio fit, cùm sciposos ægros esse senserunt.* Epictet. apud Stob. *tom* 2 *tit.* 1. Εἰ βέβηκε μὲν ἀρτίως ἔχει, σῴζεται· εἰ δὲ μὴ, ἀπόλωλεν, ὅτι καὶ ὃ ἦν. Vide *ad lib.* 11. § 39.

Ζῆλον σοφιστῶν] qem exagitat paſſim apud Platonem Socrates ille Sophiſtomaſtix: de qo & Plutarc. Τὸν δ' τύφον, ὥσπερ κατόν τινα φιλοσοφίας εἰς τοὺ σοφιστὰς ἐκπορισάμενος, &c. *lib. de Socrat. genio.* Vide *lib. 7.* § 66. Hoc avtem genus hominum Dio Pruſ. qi & ipſe tamen Sophiſta avdit; nunc *Pavonibus* conſert; *orat. 12.* Ταῖς ποικίλοις, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἡσσώμενος, οἷς πλεῖστος. nunc *Spadonibus libidinoſis*: *orat. 4.* Ὅτι οὐδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνδρὸς εὐνούχου ἁλόντος. τούτων γάρ φασιν οἱ ἀσελγέσταλοι, ἄνδρες εἶναι καὶ ἑρᾶν φασὶ γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδουσιν αὐταῖς, καὶ ἐπιχλῶσι, γίγνεται δ' οὐδὲν πλέον, οὐδ' ἂν τὰς τε νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας συνῶσιν αὐτοῖς καὶ παρὰ τοῖς σοφιστῆς πολλὰς ἀφορμὰς γνησιολοχίας ἁμαθεῖς, πολὺ κάκιον πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ περιτρεχεῖς ἅλις ἂν ἁρίκοιλο ὥσπερ ἐκεῖνος, ἢ γλαφυρὸν ἀνὴρ ἀλαθὲς λέγων τε καὶ ἀκούων.

Μηδὲ τῷ συνχάρειν] leg. forſan, μηδὲ τὸ συγχ. alioqi contra Marci mentem ſenſus futurus eſt, ſi articulum τῷ ad συγχαίρειν, qod proximè præceſſit, retuleris. neq; enim probare poſſum, qod ad φαντασίαν λαβεῖν referre videtur Cl. Caſavb. malim cum Mer. filio, qi ſic legiſſe videtur, μηδὲ τοῦ συγγράφειν neq; *conſcribendo*, vel neq; *ut conſcriberem*. niſi fortè an τῷ fuerit ἀντὶ τοῦ ὡς.

Ἡ θεατρικὴ λογάδεια διαλέγεσθαι] Colligit hinc Caſavb. *ad hiſt. Rom. pœnituiſſe Marcum ſcripti* illius *dialogis comprehenſi*, cujus meminerat *ſupra* § 6. qôd id genus ſcriptionis multa habeat φαντασιοπληκτικὰ, & *ad oſtentationem comparata*. Citátq; idem ſic Marci verba, Παρὸ Ρ. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τοῦ χρήζειν θεατρικὰ λογάδεια μὴ διαλέγεσθαι. Viderint alii. Certè aliud eſt exercitationis cauſâ, aliud oſtentationis & æmulationis, argumentum aliqod tractare. us nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adoleſcentis jam ſtudia iſtîc attingantur.

Φαλασιοπλήκτου ἀσκητικὸν] Φαλασιοπλήκτης, Vocabulum, opinor, ἅπαξ λεγομένων. qod nuſquam certè alibi legiſſe commeminerim. Φαλασιοπλήκτως ὑποδεικτικῶς eſt *cum eo apparatu, eóq; oſtentationis ſtudio aliqid moliri atq; edere, ut in ſtuporem & admirationem ſummam ſpectantes audientéſve conjiciat*. Ità φαλασία hîc eandem ſignificationem obtinet, qam apud Lucam habet *Act. c. 25. v. 23.* ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαλασίας, *i. cum pompa inſigni, ſpecioſóq; admodum, ſive ſplendidiſſimo, apparatu*, avditorium ingreſſus dicitur. Sed & apud Polybium, cujus vocabula ſolens uſurpat Evangeliſta, in *Excerpt. l. 16.* de P. Scipione à Carthagine debellatâ reverſo, μεγάλῃ τῇ σωτήριος τῆς φαλασίᾳ τὸν ἄνδρα, *magnam ſpeciem ejus pompa habuit*. qem locum adducit Cl. Caſavbonus in *notis ad N. T.* Cui adjici poſſunt & illa à Camerario laudata; ex Poſidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l. 5.* ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαλασίᾳ καὶ λαμπρότητι τῆς Ἀσίας, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum oſtentatione*. ex Hippocrate, δεῖ ἐυσχήμονα ποιέειν τὸν κάρτα μηδὲν αὐτὸν περίεργον, μηδὲ μετὰ φαλασίης· *nihil curiosè, vel oſtentatoriè facere*. ex Ariſtotelis *Rhetor. l. 3. c. 1.* Ἅπαντα ταῦτα φαλασίαν ἔχει· *hæc omnia ad pompam & ſpeciem tantùm faciunt*. inde Clementi, *Pædag. l. 3. c. 1.* κόλλυβα φαλασιαστικὸν, *forma, ſive decor oſtentatorius, ſive oſtentationi expoſitus*. Et φαντάζεσθαι verbum, apud Herodotum *l. 7.* ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑπερόγκια ζῶα κατανοῶν ὁ Ξέρξης, ὡς ἐπεφαντάζετο. *nequ patitur efferre & oſtentare ſe*; quomodo plumis expanſis pavi ſolent. Sed & τὸ ἐμφαλαζόμενον Marco noſtro *l. 2.* § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait θαυματοποιεῖν σοὶ ἐκπλήξει φαντασίας, *qaſi miracula edant, cum aſpicientium ſtupore viſendos ſe præbere*; & ampliùs adhuc, ſi pro φαντασίας, φαλαζομένους dixiſſet. De exercitiis avtem ad oſtentationem adhibitis Epictetus in *diſſertat. l. 3. c. 12.* Τὰς ἀσκήσεις ἃ δεῖ διὰ τὴν παρὰ φύσιν καὶ καταβλάβην ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τὴν θαυματοποιῶν ὑπὲρ δυσσεβῶ οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. δύσκολόν ἐστι γὰρ καὶ τὸ ὑπὲρ φύσιν ἀσκεῖσθαι καὶ ὁ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τότε οὖν δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ὑπὲρ φύσιν ἀσκεῖσθαι, ἢ φύσιν ἰσάνειν, ἢ ἀνδρίαλας ἀναλαμβάνειν; ὁρᾶτε ὡς ἔστι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ὑπόδειγμα πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ φέρειν τὸ φαινόμενον ἐκπονηδῶναι τί δ' δεῖ τὸ φανερεῖσθαι ἐκπονηδῶναι; ὁρᾶτε καὶ ἐκκλίσεις ἀκαλύτους ἀναρρήξεις. Qod avtem dicit, ἀνδρίαλας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qi *gelu cuticis rigentibus, ſtatuas æneas inſpectante populo circumjectis brachiis amplecti* ſolebat. Laërt. *l. 6.* Καὶ ἄλλος μὲν ὑπὲρ ἀμμὸν ζεσῆς ὀνυλινδεῖτο χειμῶνος ἢ ἀνδρίαντας καχλαζομένους περιλαμβάνων παγλαδέν ἑωυτὸν σωτῆρος. Itaq; vanitatem hominis perſtringens Plato, cum aliqandò περιχυτὸς μένος id eſt, *gelidâ undiq; perfuſus* in turba media conſiſteret, miſeranti populo, εἰ βούλεσθε, inqit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόστητε. *Si miſereri vultis illius, diſcedite*. Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, οὐκ ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί τὸν μέγα ποιεῖς; *qid ergò*, inqit, *magni facis?* Subjungit avtem prioribus illis Epictetus: Ὅσα τοῦ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῆς γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μοὶ ᾖ δεῖ τι ῥίπτειν πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἰπὲ ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δ' πρὸς ὑπόδειξιν, ἔξω τοῦ ἀνδρικοῦ ἐστι, (qod Plut. ἔξω βλέπων dixit; vide *ad l. 9.* § 29. qanqam leg. forſan, ἔξω τοῦ ἀνδρικοῦ ἐστι, *ſunt ejus qi extra prominent*, Volph. ut cum ſequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἄλλο τι ὑπομονῆς, καὶ θεατὰς ζητοῦντος τοῦ ἀρρώστου; ὡς μεγάλα ἀνδρεῖον. Concludit deniq; diſſertationem ſuam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν θέλῃς σωτὴρ ἀσκη-

σαι,

ωαι, ἀλλῶν ποῖα καὶμαλθ, ἐφέλκωσαι βόρβορον ψυχῆ, ἢ ἐκπλύσον, ἢ μηδενὶ εἴσῃς. Apollonii verò illius, qisqis is fuerit, (vix enim crediderim esse, de qo proximè Marcus) dictum, videtur librariorum incuriâ perveniſſe ad nos minùs ſinceum. nec ſatis animo ſacit illud, ἐφέλκωσαι βόρβορον ψυχῆ. cogitabam aliqando βόρβορον illud expungendum, vel etiam uſum ſortan Apollonium verbo βορβόζω, qod ἐπὶ τῶ ῥοφῶσι positum in *problemat.* Ariſtoteli tributis *l.7. q.3.* verbis illis, τὸ μὴ πίνειν, ἀλλὰ καὶ βορβόζεσθαι. ut dixiſſe potuerit, ἐφέλκωσας βορβόζεσθαι ψυχῆ. Verùm Etymologo, qem Favorinus transcripſit, βόρβορος eſt ὀλίγον πόμα. & Heſychio, Βόρβορος, ῥόφημα, ῥίμμα, opinor. *Sorbitio*, pro eo qod ſorbetur. hoc ſi admiſerimus, nihil mutaro erit opus. *Frigidæ*, inqit, *aliqantulum ſorbillando ſumas, & nemini dixeris.* Epictetus ipſe *lib. eiſdem c.* 14. Ὅταν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀπλήστων, ὁκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὸ πρὸς παῖδας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; ἄνθρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, μαίνῃ ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνειν, σῴζῃ. Οὕτως. καὶ ἀρκεῖ τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κτρύσῃς; Qin & vitium hoc corrigens, *enchir. c.* 45. Μηδ' ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐν πάσῃ ἀφορμῇ λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τοῖς ἀνθρώποις φιλαμόβει· ἀλλὰ [καὶ] μηδέν ποτε σοφιζοῦ, ἐπίστασαι ψυχρὸν ὕδατος, καὶ ἐκπλύσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. ἐπίστασαι ψυχῆ ὕδατος hîc dixit, qod illic ἐφέλκωσαι βόρβορον ψυχῆ. quinam iſtic non tam moderationis, qàm tolerantiæ exercitium inſinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud ſubjiciat. qomodo hydropicos qi curant, aqâ illos os colluere permittunt, qam demittere tamen prohibent. De ſtatuis amplexandis qid voluerit, ex ſupra dictis patet ſatis. Qod ego magis moneo, qia Simplicius iſtîc ab Epicteti mente qàm longiſſimè aberravit. Vide Ariſtid. *in Eteon. ad l.* 9 § 29. vide & *lib.* 9. § 12.

Εὐδιγελικόν] ut εὐπαιδικόν, *infrà* § 14. ſed ἐνδιγελικόν, Xyland. optimè, opinor. ἐνδιγελικὸν ἄνδρα ἐπιδείκνυσθαι, biſariam poteſt intelligi: vel de eo, qi *occupatiſſimum eſſe ſe ſimulat*, & qi *multis variisqs negotiis diſtinetur*: vel de eo qi *virium roboriſqs corporei oſtentandi gratiâ ſeſe exercet.* Nos anglicè ſic diſtingvimus, ut alterum dicamus, **A man of action**, hoc eſt, *actuoſum*; alterum, **An active man**, qaſi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de qo Martial. *l.* 1, *epigr.* 80.

Semper agis cauſſas, & res agis, Attale, ſemper.
Eſt, non eſt qod agas, Attale, ſemper agis.

de qo eodem videndus & idem *l.* 2, *epigr.*7. Sed & Juridicus ille, de qo feſtivè Chavcerus noſter in *fabulis* ſuis qas *Cantuarienſes* indigxavit,

A buſier man then he no where there nas:
And yet he ſeemed buſier then he was.

Notat vitium hoc Seneca *epiſt.*62. *Simulant occupationes, & augent, & ipſi ſe occupant.* Notat & Marcus noſter, *infrà* §. 12. ubi morem tangit qorundam, qi, vel cùm ad ſuos ſcriberent, vel ab eis convenirentur, occupationes & negotia prætendere ſolenne habebant. Ad poſterius pertinet, qod de ſtudio athletico verbis proximis dixerat: qò eodem & iſta referri poſſunt. De Marco ſiqidem in iſtis qoqs non infeliciter verſato, ex Caſſio Xiphilinus, Τοσαύτη εὐεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγχιστεύειν ἀνδρικῶς καὶ ἀκοντίζειν καὶ ἵππου. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & curſum: & aucupatus, & pilâ apprimè luſit, & venatus eſt. Sed ab omnibus his intentionibus ſtudium eum Philoſophiæ abduxit, ſeriúmqs & gravem reddidit.* De Conſtantio majore Libanius *orat* 3. Οὐ γὰρ φύσει δεῖν καθήμενος τυφᾶν, ἀλλ' ἐυδὸς ἀπὸ χαμαιπὴς ἐνδρὸς ἐλείπετο. Mox de Conſtantino: Ἀεὶ θεοῖς ὄρχοις λῶ τὰς τε χεῖρας καὶ τὸν λεγόμενον, ὅτε ἡμέρας φανείσης, ὅτε νυκτὸς ἐπιλθούσης, ἔχει τὰς ἀν εἰπεῖν, ὅτι ἔλαγεν, ἢ σωματοφυλάκων, ἢ πάντων γε δικτήρ.

Τὸ ἀπαιδεύτως ῥητορικῶς, καὶ ποιητικῶς] Zeno certè Stoicus, autore Laërtio *l.*7. dicere ſolebat, μηδὲν εἶναι τῶν ποιήσεων ἀλλοτριώτερον πρὸς καλλιλογίαν ἢ ἐπιστολάς. qin & idem non *rhetoricam* ſolùm, ſed & *dialecticam* ſugillâſſe videtur, cùm diceret, Βούλεσθαι τὰς διαλεκτικὰς λόγους τοῖς ἀφεκτικοῖς, ἃ καὶ τοὺς δεκτικοὺς τυχηκότ τι ἐμφαίνειν, ἀχρήστα ὄντ. Denique, ſi Caſſio Sceptico ab eodem adducto fides, πλεῖον παιδείαν ἄχρηστον ἀπέφαινεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorſus pronunciavit*: nec Seneca ipſe hac in parte à Zenone longè diſceſſiſſe videtur: qem videas licèt *epiſt.* 88. prolixiùs iſta differentem. qanqam εὐχρηστεῖν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, dixit Chryſippus; nec id omninò diffiteri avſus eſt Seneca. Cæterùm Marcus, cùm iſtîc, tum & *infrà* § 17. gratulatur ſibi, qòd vel ab iſtis abſtinuerit, vel havd magnos in eis progreſſus fecerit, utpote qæ animum à gravioribus magisqs neceſſariis avocaturæ fuiſſent.

Ἀστειολογίας] Ἀσωλογίας. Xyland. Seneca *epiſt.* 88. *Venio nunc ad illum, qi cæleſtium notitiâ gloriatur, &c.* Et Gregor. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philoſophiæ utiqs præcepta ſalubria) ἐμοὶ συλλογισμοὶ καὶ ἐμοὶ γεωμέτραι, καὶ τὰ παγκάλως ἐκείνου ἀστεῖα, ἃ μακρῷ προτιμῶν τῆς εὐφυΐας. Ἐκεῖνο ἐκδυμοδεῖς, ὅτι σωφρόνων μὲ πάντων, καὶ γαμετὴν ἔντων, καὶ ἀσφαλομένων, οὐδὲν ἂν ὁ βίος ὑμῶν παρὰ τοῦτο ὠφεληθείη, ὅτι μὴ καὶ τὰ παῖδα λυθείητε. Ego tamen nihil iſtîc movendum cenſuerim: cùm ἀστειολογία, *Sermonis elegantiam* ſive *feſtivitatem* indicet; cujus ſtudium cum Rhetorica ac Poetica aptiſſimè conjungitur. Seneca *epiſt.* 75. ubi orationem, qam Philoſopho vult convenire, deſcribit: *Non delectent verba noſtra, ſed proſint: ſi tamen contingere eloqentia non ſolicito poteſt, aut ſi parata eſt, aut parvo conſtat, aſſit, & res pulcerrimas proſequatur. ſit talis, ut res potiùs qàm ſe oſtendat. aliæ artes ad ingenium totæ pertinent:*

hic animi negotium agitur. Verùm, eloquentiam ut aliquâ ex parte admittat, festivitatem certè illam sive urbanitatem, quæ facetis jocisque plurimùm constat, quámque in oratore probant laudantque dicendi magistri, in philosopho Stoicorum gens severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in Zenon. Αὐστηρόν φασιν εἶναι τὸν σοφόν, καὶ μήτε συγγνώμην δώσειν ἁμαρτάνοντι μήτε παρ' ἄλλον τι ποιήσειν ἢ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· καὶ ἄλλοις δ' ἐστὶν εὑρεῖν, παραπλησίως λεγόμενον τοῦ αὐστηροῦ ὄντος, ὃν οὐδὲ ὑπομειδιᾶν ποτε χαλῶντα, οὐδὲ δ' οἰνοῦσθαι ἑκόντα. Stob. serm. 1. l. 2. tit. 4. § 8. οὐκοῦν λυπηρὸς τὸν ὄντως, καὶ ὅσον ὅτι οὐκ ἀφορᾷ τινι, ὅτι οὐ φείσεται τοῦ παρὰ γνώμην λόγου. Itaq; Epictet. Enchir. c. 33. ubi charactérem rypúmq; certum delineat, quem in congressibus ac conventibus observari postulat, § 13. Ἀπέχου δὲ καὶ τοῦ γελᾶν πολὺ· ὀλιγάκις γὰρ ἐπὶ ὀλίγοις καὶ μετρίως, καὶ ἔστω ἡ φωνή σου πρᾶος ἢ ἀπὸ πολλοῦ ἀνεσταλμένη. Marcus ipse l. 3. § 5. Μήτε ποικίλεια τοῦ ἀνεπιτηδεύτου καὶ γλαφυροῦ.

Τὸ μὴ ἐν στολῇ κατ' ἴδιον ἀπεπάλειν] domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum. Xyl. quod meritò notat Antiotator Lugdunensis. Quasi verò, inquit, domi nudum ambulare oporteat, tu verte, ne domi stolâ fœmineâ, vel talari, quale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola. Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium Philipp. 2. Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti. Et Petronii illud de cinœdo; Quid ille alter, qui togæ virilis die stolam sumsit? ità enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & Citharœdorum ac Scenicorum Syrma; (quanquam Syrma propriè non tam vestis ipsa, quàm pars vestis oblonga, quæ solum verrit, cauda quibusdam, nostris traîn dicta, aut ejusmodi saltem, qualis illa:) ac fœmineo amictu, & citharœ dico aut Scenico mulcò minùs, nec domi, nec foris indutum conspici Marcum nostrum ullo modo oportebat. Stolam itaq; (ut nihil dicam de Medorum stola peculiariter sic dicta, quam describit Xenophon paed. l. 8.) laxiùs noster hîc usurpâsse videtur, pro toga, sive prolixiore quavis veste, quâ induti in publicum procedere solebant. Aliam enim domesticam vestem habebant plerique, qui notæ saltem alicujus erant, aliam forensem. Cicero de finibus l. 2. Aut ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem. Cato in carmine de moribus, apud Gellium l. 11. c. 2. Vestiri in foro honestè, mos erat; domi, quod satis erat. Plutarchus Sylla; ἐδήτα δ' ἄλλο μὲν οἰκοῦντα, ἄλλην δ' εἰς ἀγορὰν παρῳχήμενον. Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet. Sueton. l. 9 c. 8. de Vitellio: Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus. De Maximo & Balbino Imper Herodianus, Ἁρπάζουσι τοὺς ἀρίστους, καὶ περιῤῥήξαντες δ' ἂν εἶχον περὶ τοῖς σώμασιν ἱδρῶτας λυτὰς, ἕτερα ὑπεδύοντο ἐσθήματα. Senem utrumq; corripiunt, lacerantque vestibus quas gerebant, vilioribus sanè, sapore domi se continentium, &c. De Hunnis Ammian. hist. l. 31. Nec est alia illis domestica vestis, alia forensis. Itaq; tam domi forensi vestè uti, curiositatis ac fastus, quàm foris domesticâ, rudicatis ac rusticanis fuerit. Romanis Forensis Toga. Nonius Toga à tegendo dicta, vestimentum, qo in foro amicimur, quòd & Tebennum dictum antiqis tradit idem ex Titinnii Gemina, (ità restituente Lud. Carrione Antiq. lect. l. 2. c. 11.)

... si vis
Cum scorto insistuit ire, clunes illicò
Abstrudi jubeo, vestis nè sit copia.

id est, Togæ rusticæ, inqit Nonius: nimis forsan de suo liberalis. siquidem togam, quam in foro, sive fori, gestare solebant, Romani (quod Baylius de re vest. observat) ubi domum redierant, componere & reponere consueverant: nisi si qi fastuosiores forsan fuerant. Hoc autem quod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observat Clariss. Casavb. quem & visum ab amicis cum privatis vestibus, (id est, sine toga, tunicatum tantùm, aut, si frigus esset, pœnulatum) & domesticâ quadam gerentem, refert Capitolinus. Verùm itaque, ne togâ indutus intra ædes obambularem. narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Svidam hîc, ἐν φολίῳ legere. quod vestem philosophicam H. Stephanius esse vult, ad stolæ instar talarem: Amictus certè istiusmodi usum, tanquam fastus gravitatisque affectatæ indicium, in Pharisæis notat D. Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; θέλόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν. qi stolis, sive togis, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter obambulant. Marc. c. 12. v. 38. & Luc. c. 20. v. 46. Fastus itidem, sed & mollitiei simul, Flaccus epod. 4. in Mena Pompeii Magni liberto.

Vidêrne sacram metiente te viam,
Cùm bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat hùc & hùc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Cicerò itidem in Catilinâ affectis. Pexo capillo nitidos, manicatis ac talaribus tunicis, (ità Nonius, tristis, meritò exerto, reddit) Velis amictos, non togis.

Τὰ ὑποδύματα ἀφεῖλας χιτῶνα] Seneca epist. 75. Lucilio conqerenti, quòd minùs accuratè scriberet: Malis sermo meus esset, si una sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, quæ nihil habeant accersitum, nec fictum. Philostratus item de charactere epistolico; Ἐχέτω δὲ τὸ εὐγνώμον ἐν τῷ μὴ ἐσταλμένῳ. Βι γὰρ σπουδάζῃ, φιλοπαίδης δόξαιεν· φιλοτιμίᾳ δ' ἐν ἐπιστολῇ μεμφόμεθα. Qin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tulisse: ὡσεὶ γὰρ, inqit, τῷ κεκτῆσθαι τὰ λοιπὰ, καὶ τὸ ἐσθῆτα τὴν ἁπλῆν ἐντυπώσασθαι τοῖς γράμμασι. Siquidem præter limatum

in verbis judicium, (qui de Fabiano Senec. ep. 100. *Electa verba sunt, non captata.*) *morum etiam constantiæ ac stabilitatis indicia in literis illius elucent.*

Ἐυαναλίσκειν ἢ ἐυδιαλίσκειν] Locum hunc citat, sed miserè depravatum, Suidas, in vocabulo, ἐυαναλίσκειν, quod ille exiliter & jejunè nimis *quasi mollire* interpretatur. est vocabulum à re militari petitum. Siquidem τὸ ἀναλίσκειν, *classicum* dicitur illud, *quo à pugna vel fusorum persecutione milites revocantur.* quanquam Xenophon etiam de canibus indagatoriis usurpavit in κυνηγετικῷ verbis istis; τὰ δ' ὀρύγματ' αὐτοῖς πάνυ βραχέα, ἵνα ἐυαναίσκοντα ῥᾳον revocatu faciles sint. Hoc est; quæ ad venantis vocem signumve datum à fera persequenda facilè revocentur. ἐυαναλίσκειν itaque ἀγαν, ut Suidas habet, sive διακεῖσθαι, ut Marcus istic, is dicitur, *qui ad classicum illud excudendum promptus,* ad pugnam intermittendam sponte suâ proclivis est: qualis Laco ille de quo ad *l.* 3. § 5. tralatitiè verò, qui ad simultates privatas deponendas solvendasque facilem sese exhibet, & ἐυδιαλλάκτως pariter quod pro ἐυδιαλίσκειν Xylander in *annot.* reposuit. esti in contextu *alloquii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Suidæ codices ἐυαναλλάσσειν exhibent. quòd, si verbum istiusmodi alicubi legeretur, pro ἐυαναλλάσσειν interpolasse crederem. interim Xylandri emendationi acquiesco. Ἐυαναλίσκειν itaque ἢ ἐυδιαλλάσσειν διάνοιαν, qui sunt *reconciliatu faciles.* quibus opponuntur οἱ δυσδιάλυτοι Aristoteli *Ethic. l.* 4. *c.* 5. dicti, qui ad offensiones & dissentiones solvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. *c.* 17. *v.* 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Prus. monitum non aspernandum *Orat.* 38. Μὴ πάσχωμεν ἡμεῖς τι τῶν ἀφρόνων ἐπὶ παίδων, οἳ τινες εὐδιάφθορος, μὴ δυνάμενοι μάτην ὀργίζεσθαι τοῖς παιδίοις, ἢ τοῖς μιττοῖσιν, ἢ ὑπὸ λύπης κατακλίνεσθαι φάσκειν. Denique, ut Seneca *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Ἔπειδὴν τάχιστα αὐτὸ ἐναναλῶσιν ἐδιάνοιαν] τάχιστα illud non agnoscunt Suidæ codices, & est glossa superfluum. neque enim tam sedulò in illis, qui læserant, quàm in gratiam recipiendi, in læso, celeritas est, quæ in laudem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβὲς ἀναγνόντων] ἀκριβῶς *accuratè, diligenter,* singula pensitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς σκοπεῖν, quando *summatim capita duntaxat delibantur & leviter percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *instit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certus judicium. Lectio enim libera est, nec actionis impetu transcurrit; sed repetere sapiùs licet, sive dubites, sive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos mansos ac propè liquefactos dimittimus, quò facilius digerantur. ità lectio non crudæ, sed multâ iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationique tradatur.* Et mox; *Sed diligenter, ac penè ad scribendi solicitudinem, legendum est.*

Καὶ μὴ ἀρκοῦς ἐπιτυχοῦσι ὅλοχερῶς] neque *primo consideratione summariam satis putandum.* Xyl. *perceptionem,* nolim. nam editor Lugdun. cur sincerum vas incrustare, vel corrumpere potius voluerit, *considerationem accuratam,* pro *summaria* substituendo, nisi Marci mentem invertere & pervertere prorsùs curæ habuit, arioiari nullus possum. Quanquàm τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, quàm quo Marcus hic usus est, imò contrario prorsus significatu usurpatum, haud rarò deprehendo. Dioscoridi siquidem *lib.* 5. *c.* 82. ὁλοχερῶς συνθλᾶσθαι, uti Marcel. Virgil. vertit, est *penitus conterere*: sive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερῶς λεπτὰ μέρη θλᾶσαι, *in minutissimas partes conterere,* sive *confringere.* ut ὁλοχερῶς λεπτὰ μέρη sint, quæ λεπτομερέστατα idem alibi; & ὁλοχερῶς κοπτὰ *l.* 2 *c.* 90. quæ λελεπτολογημένα, *l.* 1. *c.* 85. Verumtamen eodem, quo hic, sensu apud Clementem Alex. reperies, *Strom. l.* 7. Ἀνάθαρτα κἀκόσμητα, ὅσα ἀγελεῖ φθὸ, μηρυκισμὸν ἢ ἐκ ἀνάγκ. περὶ δὲ τοῦ αἰσχροὺς ἐσθίοντας, ἐνίοτε μὲν παρὰς ἢ ὑφ' ὑπερβολῆς ἡδονῆς τὴν ἢ τῆς λοιπῆς ἀκριβῆ σκοπήσεως λεπτομερείαν ἢ κατάλειψιν ἐξαθυμίας ἕνεκα ἢ τὸ ἔργα δικαιοσύνης ὁλοχερέστερον, ἢ κὶ ἀκριβέστερον, μετερχομένους· ἐγγὺς ἢ μετέλθοιμεν. qo loco, quemadmodum & apud Marcum istic, τὸ ἀκριβέστερον ἢ τὸ ὁλοχερέστερον sibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶς ἢ τὸ λεπτομερῶς, tanquam συνώνυμα, ἐπ συμφλύαρα ponuntur: cum apud Dioscoridem aliter prorsùs se habeant. Itaq; ὁλοχερὴς ἀθεώρησις est *perceptio summaria & superficiaria,* quæ generatim & confusè facta sit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum nostrum, λεπτομερία quoq; apud Clementem, quâ singula quæque etiam minutiora, inter legendum, expendunter, adversatur. Ità in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 13. οἷς ἂν ὁλοχερέστερον εἴπωμεν. ὁλοχερέστερον autem est *generalius* & minùs distincte *logi.* ità etiam τὸ ὁλοχερὲς τοῦ χρόνου μέρος ἀντιδιῄρηται, apud Polyb. *l.* 2. τοῦτο μὲν χρόνου μέρος, τοῦτο δ' ὁλοχερὲς συμπεπλόντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *Epiſt. ad Herodot.* Τῶν μὲν διωκισθέντων ἤδη ἀπὸ φύσεως ἡμῶν ἀναλελεγμένων ἐξακριβοῦν, μηδὲ τοὺς μείζους ἀπὸ συγκεκλεισμένων εἴδωλα διαθεῖν, ὑπάρχειν τῆς ὕλης περάσματείας, εἰς τὸ κεναῖον ἀπὸ ὁλοχερεστάτων δεῖν πάντα μηκέτι ἐκείνοις αὐτοῖς παρεκδέχεσθαι. Et mox: Καὶ δὴ καὶ τὸ χρόνου μέρος ἀνάλογα πᾶσιν ἐξαίφνης τοῦ, ἀπὸ ὁλοχερεστάτων τύπων ἐμπεπλεγμένων καὶ μεμορφωμένων. qi locus nostrum cum primis illustrat. Siquidem accuratæ susioríque rerum tractationi epitomen summa rerum capita tantùm complectentem opponit, sive κεφαλαιώδεσιν ἐπιτομαῖς, ut ipse loquitur. Aliter paulò, nec multò secùs tamen, τὸ ὁλοχερὲς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς φειλαλοῦσι ταχέως συγκατατίθεσθαι] φεῖ [ἄλλων], vel φεῖ [αὑτῷ] λαλοῦσι, Kyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, qos Græci φειλαυτολόγους, cavtio dato intelligatur. Verùm retineri potest istud φειλαλεῖν, ut *blaterones*, garruli, nugacésque designentur. Aristoph. *concionatr.*

Μὴ φριλλῶδες.—

Idémq; de Evripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Ἐυριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν [τὰς φριλαλούσας, ὅπερ ὄζει τὰς σοφάς. atq; ità Svidas adductis etiam Marci ipsius verbis. φριλαλοῦσι. αὐτὶ τοῦ φρηπολογοῦσι, φλυαροῦσι. Hinc πειλαλήματα, vocabulum eidem restituendum, in Κατα γλωσσίσματα, pro qo perperàm ibi φριλαλήματα legitur. Sic enim Etymologus: ϛωμύλματα, φριλαλήματα. & Svidas alibi, Κομῳδὸν, φρίτταγον, φρίλλον. Cui suffragatur & qod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμῳδε, φριλάει· κομῳδὸν τὸ ἅλτον, ὃς νυῦ ἡμεῖς φρηπάϊον καὶ πτυλάλας φαεῖν. qæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. φρῆκες καὶ φριλάλας legit. Inde & Aristophani in *Ranis*, Ἀφριλάλητος. qod Schol. pessimè, ὡς εἰδότα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Svidas ὃν οὐκ ἄν τις πειλαλήσει. *qem loqacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν] *qòd inciderim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cùm non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, benificio an officio, commentariorum illorum compos sit factus. qo sensu & ἐντυχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *qòd commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siqidem γράμματ ἐντυχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, καλέσας Μακρίνῳ ὑποσάντι καὶ ἱδιώταις, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἀπειγον εἴη, δηλῶσαι αὐτῷ. *Macrinum jubet, ubi secesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si qid continent, qod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ità accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶ δέ σε, καὶ τοὺ ἐπιδιξομένους τοῖς ὑπομνήμασι. *qi commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, qàm, *qi in eosdem incident, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπιλοίποις ὑπομνήμασι] Ità in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, qas diligentiæ illius debemus. Idémq; qod havd perindè vulgò innotescit, *Enchiridion* qoq; concinnavit ex ejusdem *dictis collectaneis*, qod ex *epistola* ad Masgalenum qendam, cui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, qam & prolixè descripsisse Arrianum eundem ex eodem avtore discimus: qi cum Epicteto superstes fuisse videatur, & post obitum ejusdem tum *dissertationes dictáq; collectaneá*, tum & *historiam* illam conscripsisse, havd sit probabile, qòd Svidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperium pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ] *Hunc est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casavb. qanqam & Evseb. χαλκηδόνιον.) *Stoico Philosopho.* Jul. Capitolinus. qi & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domum Apollonii discendi causâ ventitasse testatur. De eodem idem in *Pio*: *Cùm Apollonium, qem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qa habitabat, vocâsset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum; risit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, qàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Qin & Lucianus eundem à Demonacte Cynico perstrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonautas ejus*: quasi vellus avreum petiturus, hoc est, qæstûs causâ, se ad avlam regiam conferret. Hunc avtem Apollonium *Nicomediensem* Dio cur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen interciderit, qem & *Philosophum* vocat Evsebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hîc esse videtur, qem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 56. Ἀντωνῖνος ἐπαίδευσε vocat, & à qo Bardesanem de fide deserenda frustrà solicitatum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀκύβδλον] De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clarissimum virum dominum Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀκύβδλον. *Hominis est qi certo semper proposito & consilio res agit; qi non fluctuat in deliberatione sua, nec qicqam incertis fortunæ casibus eorum qæ actarus est committit: qod qi faciunt,* κυβδεύειν τοῖς πράγμασι *Græci eos dicunt.* Τὸ ἀκύβδλον *igitur in eo est, qi nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus.* κυβδεύειν ἐν τῷ βίῳ *Græci dicunt, qi vitam suam periculis exponunt.* Κυβδεύειν & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμῳ, *ille dux vel Imperator dicitur, qi prælium cum hoste committit, de exitu securus, qem fortunæ commendat. Incertus auctor apud Svidam*: Τὸ στρατηγοῦ ἀδιωάβλα ἔχοντος κύβον ἀναρρίπτειν πολέμῳ ποσίτε. *Polybius apud eundem*: Οἱ μὲ ἀλογισίαν καὶ μανίαν ὑπάσαν εἶναι, τὸ παραβάλλεσθ καὶ κυβδεύειν τῷ βίῳ. *qod ipse exponit*, Παραλόγως τι πράττειν καὶ ῥιψοκινδύνως. (qibus adjici potest, qod Svidas idem: Κυβδεύω, κύβον, εἰς κίνδυνον ἀφορμῶ. μὴ παραβάλλεσθ, (καὶ) κυβδεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβεύσαι τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδύνως τι ποιῆσαι, καὶ ὑπολέγειν, ἀφορῶντα κύ-

βον.

ϛ Θ. qod tamen ad τὸ κυβευτὴν, κυβίου τὸ ὑπὸ κεφαλῆς ῥίπτειν, rectiùs ille retuliſſet) *qi certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit,* ὃ τὸ ἀκύβδηλον habet. Κυβεία ϛ *tiam* ἀνθρώπων *eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco qem notâſti. (* ſimul enim de loco illo *Epheſ. c. 4. v. 14.* qæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qi nondum certæ rationis uſum habent, paulo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, qæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen* κυβείαν παυργίαν *interpretati ſunt. qod minùs placet. nam de* παυργία *ſequitur ſtatim. Eô referenda hæc Suidæ gloſſa.* Κύβεια, παυργία. *Interpres qoq; Arabs exponit,* خداع *qod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* Τῶν κύβων. *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, cùm id qod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſſimus. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fravdem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: qò & Apoſtolus forſan reſpexerat. Eô certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητορικῶς παίζει, metaphoras, tanqam teſſellas qaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, qos pomis, crepundiis, rebus leviculis qibuſvis pellicias facilè & traducas qò ipſe velis. altera à navibus, qæ ἀνδράσι, & *juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Metam. l. 2.* tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fravdibus aleatorum, qibus ludi ignaris avt improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, qod qidam tamen Philippo Maced. ut Ælianus *l. 12. c. 7.* alii Dionyſio majori, ut Plutarchi nom. avtor *de Alex. l. 1.* tribuunt; Τὰς μὲν παιδὰς κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τοὺς δ' ἀνδρας ῥήμασι καὶ ὅρκοις ἐξαπατᾶν δεινὸν. Plut. in *apoph.* & in *Lyſand.* & *Symposſ. l. 9 c. 20.* & Dio Pruſ. *orat. 74.* itaq; κυβείαν, Eraſmus *verſutiam*; Auguſtinus *illuſionem* reddidit. *de Civit. Dei, l. 22. c. 18.* Apoſtolus ipſe forſitan per παυργίαν expoſitum volebat. Ad eum avtem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clemens Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μαγικὴ ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιστικὴ, καὶ πλάνης ἀκεφάλου κυβευτικὴ. qæ verba noviſſima cùm excriptorum incuria exciderint, ex Euſebio *præparat. l. 1. c. 5.* Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem qin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν] Vide *ſupra ad* § 7. ex Epictet. *l. 3. c. 12.* Idem *Enchir. c. 50.* Σωκράτης ὅτων ἀπηλλάττετο, ὑπὸ πάντων ἐφέρετο ἑαυτὸν, μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τῳ ἐχώρει, ἢ τῷ λόγῳ.

Μᾶλλ' ἐπ' ἐλάττον] Vide *ad l. 3.* § 6. Syneſ. *de providen.* Ὥσπερ ἡ ὁδὸν ἡ πρώτη ἀρχὴ κατατρέχειν διηρῶσα, πεφυκυῖα πλέον ἀεί τι ποιεῖ, καὶ πλανῶσα καλαντῶσιν εἰς πλεῖον τὸ ἀπλανέμενον· οὕτως ἴσως καὶ ἡ ὑπὲρ ἥβην νέων γινόμενον, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλεῖον ἀφίησι περιόδους.

Ἀεὶ ὅμοιον] Vide *infrà ad* § 16. Senec. *epiſt. 20. Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio. *l. 71.* Ὅμοιος δὲ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδρὶ ἀλλοιοῦτο. qod eſt illi argumentum, ὅτι ὁ περιπλεῖν, ἀλλ' ἐξ ἕρετης πλεῖν ἐπεχείρει. ὅτως, inqit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ ὑδὲν περιπλοῦν εἶχε. De eodem Svidas. Ἐκ προίτης γὰρ ἥδη τῆς ἡλικίας εὐσταθῆτε καὶ ἡσύχιον βίον ἐπασκήσατο, ὅτε καὶ Νόμ, ὅτε καὶ ἡδονῇ τραπεὶς τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε. Capitolin. item, *Erat ipſe tantæ tranquillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gaudio.* Et Aurel. Victor. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia (in infantia* qoq; Evtrop.) *vultum nec ex gaudio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. *l. 9. c. 7.* Ὡς ὅμοιον λῦπῆ τὸ τῆ Ξανθίππης πρόσωπον, καὶ περιόντι καὶ ἐν τῆς οἰκίας, καὶ ἐπανιόντι ἀεὶ διεῦρε. qod de eodem Epictet. *differt, l. 3. c. 5.* Τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ καὶ ἐναφορὴν καὶ ἐξαφορὴν. & *l. 1. c. 25.* ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διατέλει. Plinius *l. 7 c. 19. Ferunt Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper viſum vultu, nec aut hilaro magis aut turbato.* Hinc Seneca *epiſt 104.* ubi Socratem ſenem perpeſſitum, per omnia aſpera (quæ & recenſet qàm plurima) jactatum dixerat: *Hæc,* inqit, *uſq; eò animum Socratis non moverunt, ut nè vultum qidem movcrint. illam mirabilem lavdem & ſingularem uſq; ad extremum ſervavit non hilariorem qiſqam, non triſtiorem Socratem vidit. æqalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l. 2. c. 6. Qid indignius, qàm ſapientis affectum ex aliena pendere neqitiâ? deſinet ille Socrates poſſe eundem vultum domo referre, qem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l. 3. Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, qod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, qantò magis animum?* Eraſm. in *Annot.* ad eund. *Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit, cùm chiberet cicutam, qàm qo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lampridius; *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale qidpiam pollicetur Flaccus *ad Florum, l. 2. epiſt. 2.*

——ego utrùm
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Qinqam de Marco Dio refert, qòd Favſtinæ uxoris mortem ἐμμελῶς ἤνεγκεν, *vehementiùs luxerit:* πλέον ἢ περιῆκεν, *plusqam convenerat;* Julianus, qi hoc nomine Marcum notat in *ſymposio.* & Capitolinus, qòd *educatorem ſuum mortuum fleverit;* unde cùm *ab aulicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis,* dixerit

Pius

Pius, *Permittè illi, ut homo sit; neque enim vel philoſophia, vel imperium, tollit affectus.* ut in hoc ſaltem vel Apollonio, vel Socrati diſpar videatur. Verùm Dio de animi moderatione ſinceritatéq; minimè fucatâ, non de affectibus iſtiuſmodi, locutus videtur. Capitolino qì ſecum conſtare poſſit, ipſe viderit. Cæterùm Svidas. vel alius qis apud Svidam, Apollonio Tyanenſi tribuit, qæ de Chalcidenſi Marcus iſtîc, in Ἀεί. Ἀεὶ χρὴ τὸν σοφὸν εἶ) ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποζολῇ τέκνων, ἐν μαχραῖς νόσοις. ὅιος ὢν Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ad qem locum Portus mirum in modum, ſed incaſſum, ſe torquet.

Ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος] Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva ſumas exempla.* Qam avtem vim habeant *viva exempla* iſta, docet Seneca *Epiſt. 6. Plus tibi*, inqit, *viva vox, & convictus, qàm oratio proderit. in rem præſentem venias oportet. primùm, qia homines ampliùs oculis qàm auribus credimus. deinde qia longum eſt iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expreſſiſſet, ſi cum tantummodò audiſſet. Vitæ ejus interfuit, ſecreta perſpexit, obſervavit illum, utrùm ex formula ſua viveret. plus Plato ex moribus qàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros, non ſchola Epicuri, ſed contubernium fecit.* Itaq; Ariſtides in *Alex. Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶ) δικαίων τὰ ἐν τοῖς γράμμασι, σπουδὴν τὰς ὁμιλίας αὐτῶν ὑπὲρ σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς σφοδρότατός τε εἶ), καὶ ἀνεμέσητος] *posſe eundem & vehementiſſimum eſſe, & remiſſum eſſe.* pro rerum ſcil. in qibus verſatur, varietate. qod de Pio infrà, § 16. De patre ſuo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς, ἥμερος μὲν, εἰ καί τις ἄλλος· ἐρρωμένος δὲ, καὶ τὸ ἥμερον. δύο γὰρ τούτων ὡς τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντιπαρατεινομένων, ἀπόπτης καὶ πραότητος, καὶ τῆς μὲν τὸ ἥμερον ἔχοντος μὴ τὸ ἀσθενές, τῆς δὲ τὸ σφοδρὸν τὸ φιλανδρώπου, ἑκείνῳ σωζομένῳ θαυμασίως ἀμφοτέρα· φοβεῖσθαι μὲν, ὡς αὐχηρὸν, μὴ τῆς ἡμερότητος ὑφίεσθαι δὲ, ὡς ἀσφαλὲς, μὴ τῆς ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερὲς ποιεῖσθαι] *ut in percipienda doctrina me non moroſum præberem.* Xyl. tanqam in differentes audiendo moroſitatem eam notaret, qam in avditoribus havd pavcis obſervat multisqe exagitat Plut. *lib. de avdiendo.* at Caſ. cui aſſentior potiùs, *in diſciplinis tradendis moroſitate omni immunem* vult intelligi; utpote qi avdientium ac diſcentium, vel importunitate, vel incapacitate, nevtiqam offenderetur. Siqidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 3.*

Χλεπὴν ἀκροατὴς ἀσυνέτους καθήμενος·
Ὑπὸ γὰρ ἀνοίας οὐχ ἑαυτὸν μέμφεται.
Moleſta res eſt fatuus avditor ſedens:
Se namqe præ ſtupore non redarguit.

Vide *infr.* § 9. Τὸ ἀνεκτικὸν ὑπὲρ ἰδιωτῶν.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς] *Sed circumſpicerem de homine.* Xyl. ut cum clavſula priore cohæreat. qod non videtur. *exemplar verum hominis.* Caſ. ad verbum, *& qòd viderim hominem.* pro σαφῶς avtem σοφῶς legendum conjicit doctiſſim. Junius. utrumlibet conſtare poterit. vel qòd *manifeſtè* id is ſentire ſe oſtendebat, vel qòd *ſapienter* agebat, qòd id ſentiret.

Ἐλέγχειν ὑφ' ἑαυτῷ καθὼν ἡγεμόνων τὸν ἐμπειρίαν] Eodem ſenſu Heraclitus apud *Laërt. l. 9.* Πολυμαθίην νόον ἐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρεην. Qod Philoſophi dictum ab Ambroſio Camald. Laërtii interprete peſſimè acceptum; à Gellio, cujus codicibus jam diu exciderat, in *præfatione* operis adductum, reſtituit ſimul explicátqe Salmaſius *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnoſoph. l. 13.* ſeciùs pavlò ſic effertur; Πολυμαθῆ νόον ἔχειν, ἐ διδάσκει. qo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliaſii in eandem ferè ſententiam dictum refertur, qo pronunciatur, τῆς Πολυμαθησοσύνης ἐκ ἐθέλουσιν κρείττονα ἄλλε. Clemens itidem *Stromat. l. 1.* ubi Platonis illud, tanqam ex *Demodoco*, qod in Ἐρασταῖς, legitur, (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philoſophia* eſſe multis contendit) adduxiſſet; Μὴ δὴ ἡγεῖ τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, οἷον τὰς τέχνας κωμῳδοῦντα ζῆν, ἀλλὰ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἄλλο τι. Subjungit, Ἤδει γὰρ, δῆμαι, ὡς ἄρα ἤδη πολυμαθῆ νόον ἔχει ὁ διδάσκει καθ' Ἡράκλειτον. qi locus cùm ſit depravatiſſimus, ex M. S. Heſchælius legendo, ὡς ἄρα πολυμάθεια νόον ἔχειν, ex parte ſatis feliciter reſtituit; ſed mendum omnium fœdiſſimum intactum reliqit. legendum ergò, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν ἐ διδάσκει. atq; ità fortaſſe etiam Athenæus ſcripſerat. Deniqe tanqam Democriti idem ferè lavdat Stobæus *tom. 2. tit. 4.* Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον ὐχ ἔχουσι. qod apud noſtros vulgari dicterio eſt celebre, *Peritiſſimos qosqe non & prudentiſſimos eſſe* **The greateſt clarks are not alwayes the wiſeſt men.** Cæterùm Apollonius bonorum ſuorum minimum cenſet, qod alii in ſe ſummum reputant: hi verò inane prorſus ac futile qiddam pronunciant. Vide *infr.* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως. Optimè verò ſive Democritus, ſive Heraclitus (alterius enim dictum eſſe nullus ambigo, etiamſi nomen nullum adſcriptum extet) apud Stob. *tit.* 34. Πολυμαθίη χάρτα μὴ ὠφελέει, χάρτα δ' βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελέει μὲν τὸν ἀξιὸν ἄνδρα· βλάπτει δ' τὸν ῥηϊδίως φαντάζοντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Nec diſpar Ariſtippi illud, ὁπὶ πολυμαθίᾳ σπουδαιοῦσθαι· Ὡς ὐχ οἱ πλεῖστα ἐδίοντες καὶ μανθάνοντες ὑγιαίνουσι μᾶλλον ὑφ' τὰ δέοντα πεφυκόσιν· ἵνα; ὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ σπουδαῖοι. Porphyrius deniqe *de abſtinent. l. 1.* ὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις ὠήθειη.--- ἵνα γὰρ ἔδεν ἂν ἐκπό-

λυτε

λυεν τοὺ πᾶν μάθημα σωτήριαν, εἰ εὐδαίμονας. ἐμοὶ δ' οὐχ ὅπως πᾶν μάθημα ὑ συμπαρεῖ τῷ δικαίᾳ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντως ὄντων, ἐὰν μὴ σωφρονῇ, ἡ ἀνὴρ αὐτὰ φυσίωσις ἡ ζωή. Avdiant Chriſtiani, ab ore hominis nomini Chriſtiano infeſti, dogma ſanè Chriſtianiſſimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δούλους χάριτας] τὰς δούλους χάριτας, ſicut *infr.* § 16. τὰς δούλους τιμάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν εὐφημεῖν δοκούντων. qia hoc loco multa vulgò habentur, qæ Stoici eo nomine nevtiqam dignanda cenſent. Ars eſt qædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, qàm & largiendis. Plutarch. *de Socrat. genio:* Ἡ χάρις οὐχ ἥπλου δεμονὴν τὸ λαμβάνοντος ἢ τὸ διδόντος, ἐξ ἀμφοῖν τελεῖται πρὸς τὸ καλόν. ὁ μὲν δικαίως, ὥσπερ σφαῖραν τὸ φερομένῳ, κατάσχειν ἀτειλῆ ποιοῦσα. Eandem imaginem aliò tranſtulit Plutarchus idem in *lib. de audiendo:* Ὥσπερ ἐν τῷ σφαιρίζειν τὸ βαλόντι δεῖ συγκινούμενον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον· οὕτως ἐπὶ τοῦ λόγου δεῖ τὴν εὐρυθμίαν ἡ τὸν λέγοντα, ἡ τὸν ἀκροώμενον, ἀν ἑκάτερος τὸ πρέπον αὐτῷ φυλάττῃ. Seneca. *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chryſippi noſtri uti ſimilitudine de pilæ luſu: qam cadere non eſt dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc curſum ſuum ſervat, ubi inter manus utriuſqe, aptè ab utroqe & jactata & excepta, verſatur.* Lavdat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharſis, τύπτοισι δὲ εὖ μάνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον.

Διὰ ταῦτα] D. Jun. vult ταῦτας, χάριτας ſcil.

§ 9. Σέξτε] *Audivit & Sextum Chæronenſem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Evtrop: ἀδελφιδῆν. Evſeb. τὸν ἐκ Βοιωτίας. Dio, Svidas & Philoſtrat. in *Herod.* Qæri forſan poſſit an idem ſit, qi Pyrrhonias opiniones ſcripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad Hiſtor. Aug.* Salmaſius; qi & Sexto Afro iſtud tribui monent. negat & *ad hiſtor. eand.* Caſavbonus, qi *ad Laërt. vit.* tamen ſecùs ſtatuerat.

Οἶκος τὸ πατρονομούμενον] *domus ad arbitrium patris familias inſtitutæ.* Xyl. qo ferè ſenſu Svidas. Πατρονομούμενοι, οἱ τοῦ παρ' ἡμῖν πατρῴων παραδεδομένους νόμους τηροῦντες. niſi qòd hìc ad majorum jam defunctorum, illìc ad ſuperſtitum adhuc parentum leges vivitur. Ità certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔθεσι καὶ τοῖς πατρικοῖς νόμοις ἐπομένους, *inſtitutis legibúſqe patriis vixiſſe.* móxqe ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyſſ.* 1. lavdaverat,

—θεμιστεύει δ' ἕκαστος Παίδων ἠδ' ἀλόχων— à *patrio* hoc regimine *regium* dicit proflvxiſſe, in qo ſcil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ τῶν ἀρχῶν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγενῆσθαι, ὅθεν ἐπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλαις ἐπίπασαν, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πατῶν δικαιοτάτην βασιλεύομενοι. qem locum Svidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Caſavb. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qa Dominus domus, etiam qoad ſervos & famulos, non titulo tenùs tantùm, ſed re verâ, paterfamilias exiſtit. non eâ qidem ratione, qâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. qia

Domúmqe & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ verus eſt Quirinalis:

Sed qâ Seneca ex majorum mente monet, *epiſt.* 47. *Vide,* inqit, *qam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem contumeliam ſervis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, qod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergò paterfamiliæ, qi & erga ſervos paterno more ſe gerit. Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Eſt mihi ſemper in animo, & Homericum illud,* πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν, *& hoc noſtrum, paterfamilias.* Tertull. *apologet. c.* 34. *Gratius eſt nomen pietatis, qàm poteſtatis: etiam familiæ magis patres, qàm domini vocantur.* Cæterùm fruſtra vocantur, niſi nomini ſuo reipſa reſpondeant. Qalem avtem hic Marcus Sexti domum, tale Dionyſii regnum voluit eſſe Dio, σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μετ' εὐμοιρίας πατρονομούμενον. Plut. *Dion.* Atqi hoc eſt qod in Ulyſſe ſuo celebrat Homerus *Odyſſ.* ζ'. *v.* 47.

Τοῖς δ' ἦσιν βασιλεὺς πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ι'. *v.* 12.

Λαῶν ὅσιν ἄνασσε· πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

His, qos rexit, mitis erat populis, patris inſtar.

Ad illud avtem Homeri oculum habuit Libanius *orat.* 14. ubi narrat ſe de Florentio Cilices qoſdam percontatum, εἰ μέμνηται ἤδη σοῦ Ὀδυσσέως εἰρηκόσιν Ὁμήρῳ, καὶ ὅσοις ἦν πρὸς τοῦ Ἰθακησίου. ab eis reſponſum retuliſſe, his verbis, qæ qo mentem genuinam indicem, ſubjicio: καὶ λίαν ἔφασαν· καὶ ὅτε δεῖν ἤδεως, ὅτε πλήσειεν. ubi δεῖν ἤδεως illud cum vitioſum eſſe avtumaret Vir doctiſſ. Feder. Morellus ἤδεως expunctio, ἤδη ſubſtituit: vertítqe, *illi admodùm ſe meminiſſe dixerunt, & neqe opus eſſe lætari, neqe ferire.* qæ ſanè verba qid ſibi velint, Oedipo alìqo, qi explicet, opus eſt. mitto qod *ipſos meminiſſe* refert, lapſu gemino cum eo, qo εἰ μέμνηται antè verterat, *nunqid meminiſſent,* cùm de Florentio præſide ab ipſis Libanius, non de ipſis, qæſiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qi præfectum πρὸς τοῦ ἀρχομένους (Libanium avdis) ἥμερον βέλτιστόν τε, Ulyſſis inſtar, nacti eſſent. Verùm ſanus ac ſincerus eſt locus, qem vitii ſuſpectum vir doctiſſ. habuit, qi in Libanio & creberrimè, & turpiſſimè lapſus deprehenditur. de Florentio utiqe reſpondent Libanio, *illum admodùm meminiſſe;* (eorum ſcil. qæ de Ulyſſe à Poëta dicta ſunt) réqe ipſâ exhibere. *neqe* enim *avt vincire libenter, avt ferire* h. e. *nec in vincula conjicere, nec plectere qenqam proclivem eſſe.* ità τὸ δεῖν uſurpavit & Plato in *Cratylo*; ubi ἅπλειν & δεῖν, *nectere & vincire,* ſive *ligare,* idem

ferè

ferè esse affirmat. Quod autem in Ulysse Homerus, idem in Cyro prædicat apud Xenophontem *pæd. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ κ) ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἥδιον διαφέρει τοῦ κακοῦ ἀγαθῷ. ὅτι τε κ) πατέρες φαινοῦνται σφῶν παῖδων, ὅπως μήποτε αὐτοὺς τὰ κακὰ ὑπολείψει. Κύρος τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν, ἀν' ἂν ἀν μάλιστα εὐδαιμονοῦντες διατελοίημεν. & Xenophon ipse, *lib. eodem*; ὑπὸ τοῦ ἀρχομένου πατὴρ καλεῖσθαι. addit etiam, & à servis, τοῦ εἰς τὸ δικαίως κατεσκευασμένων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dionysium Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ φιλοῦμαι ὑπὸ αὐτῶν χρώμενος. Qodqe ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τοῦτον Εὐσεβῆ τῷ βασιλέα ἐκάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐς τὸ θεῖον τιμῇ μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος· δόξῃ δ' ἐμῇ κ) τὸ ὄνομα τὸ Κύρου φέροιτο ἂν τῷ σωφρονεστέρῳ, πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procopius *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus in *institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, qàm bonus paterfamiliâs in suos domesticos. qid enim aliud est regnum qam magna familia? qid Rex nisi plurimorum pater?* His opponuntur ὁι παρεκβαίνοντες τὰ πάτρια, κ) δεσποτικωτέρας ἀρχὰς ἁρμόζοντες. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notabant Persæ, cùm dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ δεσπότης. Κύρος δὲ πατήρ. *Darium institorem esse, qia nundinabatur omnia; Cambysem* herum, *qia asper & insolens; Cyrum patrem, qia mitis, bonus, benignus, beneficus.* Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster:

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interest:
Servos tyrannus qos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet.* pro liberis habet, & habet liberos. Idem: *Princeps pius nunqam carebit liberis:*
Totius est regni pater.
Princeps abundat ergò felicissimus
Tot liberis, qot civibus.

Καὶ τὴν ἔννοιαν] omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τοῦ κατὰ φύσιν ζῆν] Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. homin.* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν· quod idem esse τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν. ὅτι ἄγει πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cicero *Offic. lib.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *lib. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἰσοδυναμεῖν ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, κ) τὸ καλῶς ζῆν, κ) τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βίων· quod Cicero *de finib. lib.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemne dicere, summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφήσασιν ἀδιάφορον τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ', ὅταν ὁ νοῦς εἰς τὸν ἀρετῆς ἀτεχνῶς ἐλθὼν κατ' ἴχνος ὀρθὸν λόγου βαίνῃ, κ) ἑπόμενος θεῷ, πᾶσι φερομένοις αὐτὸς διαμεμενηκὼς, κ) πάσας ὁμοῦ κ) παντοίας ἕξεις τε κ) λόγους βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis scientiam tenere, & Deum sequi, mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16. & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42. & *ad lib.* 5. § 3. 9.

Τὸ συμφὸν ἀπολάσεως] Ità *l.* 2. § 5. μὴ συμφόρου ἀπολάσεν. Vide notas ibi. Contrà L. Verus imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitolinus in *Marc.* Nec à nota saltem aliqâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, qòd & fictus fuisset, nec tam simplex qàm videretur, aut qàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Alexander Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit; *Qid Pio sanctius? qid Marco prudentius? qid Vero simplicius? qid Bassiano fortiùs?* Lamprid. Qin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio*: *Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi: hortatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, .i. *munditiem*, interpretatur Casavb. qæ vitio qandoq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire qî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ità accipi debeat, qòd ad Marci mores per tempus aliqod ille se specie saltem tenùs accommodaverit. ut fuerit qod in Senatoribus qibusdam Plinius perstringit, *lib.* 6. *epist.* 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum avtor notâsset. Qod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano qæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmqe; vera potiùs severitas, qàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλάνθρωπος.

Τὸ συχνὸν σὺν φίλων] *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut συχάζειν hîc sit *conjectari, & conjectando sagaciter indagare*, qid qis velit, qóve opus habeat. Atq; ità Marcus usus est infrà, § 14. Μὴ δεῖσθαι συχασμοῦ τοῦ φίλου. sed meliùs Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut συχάζειν istîc sit

obser-

observare, & *observando rationem alicujus habere*, qò ad ingenium ejusdem se accommodet. Etenim σχολάζεσθαι τινες, est *rationem alicujus habere*. Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γὰρ, ὅταν μὲν παρὰν παιδίον σωφρονοῦντα τι βιβλίον, ἀκριβῶς σχολάζω σκοπεῖσθαι τὴν μίξιν τῆς ἐξηγήσεως, ἀπολελοιπὼς ἐκάστοτε τὸν νοῦν τὸ μανθάνον. Ὅταν δ' ὑγρόν τι πάσχον, ὅτι τὸ ἄκρον παρεσπάσθη μόνον, ὅτι τὸ χεῖρον σχολάζομεν. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πρώτοις ἀσαφὲς ὅμως· τὸ δ' ἀνιᾶται χειρίζοντας ἐν τοῖς σαφέσιν. *Decet ut* παῖδα *privata lectione accuratam prorsus habeo discentis rationem; in scriptis nec optimè nec pessimè imbuti, sed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hist. lib*, 6. Ἦγε μὴν σύνκλητον πάλιν ἢ πολυπαίτιον ἔχουσι σκοπεῖν, ἐν τοῖς κοινοῖς πρᾶγμασι διαλαμβάνεται περὶ ἑκάστων τοῖς πολλοῖς, καὶ σχολάζουσι τῷ δήμῳ. *Senatus multitudinem respicere, populique rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γε μὴν πάλιν ὁ δῆμος ἐπέχεσθαι δεῖ τῇ συγκλήτῳ, καὶ σχολάζειν ταύτης ὀφείλων, καὶ κατὰ καὶ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius est, ejusdémque rationem habere, sive eundem observare necesse habet.* Et rursus: Ὀφείλουσι δὲ αἱ πυθόμενοι τὸν ἄρχοντα τὸν δῆμον, ὁμιλεῖν σχολάζειν τοῖς τὰ βέλτιστα. *Id exegi quod populo videbitur, ejúsque voluntati se accommodare.* Marcus ipse *l.* 3. § 11. Τοῦ κατ' ἀξίαν συνεχάζομαι. *Simul rationem habeo cujusque pro existimatione sua.* & *l.* 10. § 6. σχολάζομεν τοῖς ὁμοχρόοις. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσχάσας *natura unicuique rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς] *Sedulò, studiosè, cum cura cautione*que *benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τοῦ μὲν ἐχθροῦ καὶ ἀκηδεμονήτου, τὸν δὲ φιλικοῦ καὶ κηδεμονικῶς ἔχοντος. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ὑπὸ ἀλλοτρίου τοῦ σωτηρίου λόγου, κηδεμονικῶς λοιδορούμενος, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φάρμακον· εἰ γὰρ μέλλει χρῆναι, καὶ λοιδορεῖσθαι δεῖ. & *c.* 9. Νουθέτησις μὲν οὖν ἐστι, λόγος κηδεμονικὸς, νῦν ἀμπαυτικός. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. *l.* 15. & Eustath. *ad Odyss. ν'.*)

Ὁ παῖς ὁ σὸς ἐμοὶ μὲν λυχνοῦχος ἐστὶ πάλαι
Τῆς νυκτὸς, ἢν τις κηδεμὼν σῆς δεήσεται.
Qui primus docuit cum laternâ incedere
Noctu. digitorum egregius curator fuit. Grot.

Καὶ τὸ ἀνειλικρινὲς τῆς ἰδιωτείας] *Facilitatem ergà privatos.* Xyl. parùm commodè. ἰδιῶται enim, homines *imperiti*, qualis plebs esse plerumque solet. Sic Lucas *Act. c.* 4. *v.* 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ εὐπελὴς ἰδιώτης, ἀφελὴς καὶ εὐπροσήγορος. Sed & Chaldæo Paraphrastæ, & Judæis Doctoribus עַם הָאָרֶץ Istinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & stoliditatem *sustinere* posse, artis laudisque est haud infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2 *tit.* 19. Μεγάλης δεῖ παιδεύσεως τὴν ἀπαιδευσίαν φέρειν. Vide *supra* § 8.

Καὶ τὸ ἀδιαφιλὲς τῆς ὀιομένης] Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inqit, *ut ea spectare non cuperem, quæ opinione tantùm constant.* ὀιεῖσθαι *enim est opinari.* Est reverâ; sed ὀιόμενα pro *opinabilibus* vix, opinor, quisquam admiserit. Addit idem; *Vel, ut spectare non cuperem eos qui magnificè de se sentiunt.* ὄιημα *enim & ὄιησις apud Plutarchum, Laërtium, & Dionysium significat præsumptionem & ὑπαρσιν*, Mer. Casaub. Τῶν ὀιομένων nomine τοὺς ἰδιώτας designari existimat. idémque hìc de Sexto prædicare Marcum, quod Epictetus *Enchir. c.* 68. hisce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων. Quod genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inqit, *ineptiarum, quæ sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit major, quàm illorum, qi solent quocunque in loco, quicunque inter homines visum est, de rebus, aut difficillimis, aut non necessariis argutissimè disputare.* Verùm id mihi animo insidere neqit, cùm in clavsula proximè antegressâ τῆς ἰδιωτείας meminerit; nec verisimile videatur Marcum de eisdem prorsus agentem, verbulo tantùm unico interjecto, vocabulum alterum usurpâsse voluisse. Sed nec ex ipsis verbis, prout exhibentur, qi elici possit iste sensus, intelligo. Clarisſ. Salmasius, *οἱ ὀιόμενοι sunt*, inqit, *qi res τῷ ὀιέσθαι, i. opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis non esse dicere, Non putabam. non tantùm sic delicta sua multi excusant ac defendant, sed etiam τὸ putabam in multis aliis locum habet. Putabam sic rem casuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortasse, καὶ τὸ ἀνειλικρινὲς τῆς ἰδιωτείας, καὶ τὸ ἀδιαφόρητον τῆς ὀιομένης. i. e. Qi facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; sed & inconsiderationem eorum, qi leviter res perpendunt, & solam ὄιησιν pro attentione & districtiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmasii vestigiis pavlùm admodum destflectendo, à sensu nihil, legerim, καὶ τῆς ἀδιαφορήτου ὀιομένης, εὖ qi citra considerationem opinantur, & de rebus qibusvis temerè statuunt.

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρμοστον] Qod de se Apostolus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & *c.* 10. *v.* 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & satisfacere satagebat; omnia factus omnibus; non amittendo fidem, sed ostendendo pietatem.* Gregor. Rom. *pastor. l.* 2. *c.* 5. & *regist. l.* 1. *ep.* 24. *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ.* Avg. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condescendens, nunc à licitis se cohe-*

bens: nunc moralia docens, nunc myſtica diſſerens. Gilbert. *in Cant. Serm.* 27. qi videndi ulteriùs in locis adnotatis: ſed & Ireneus *adverſ. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chryſoſt. Theodoret. Phot. aliiſque *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 9. Eſtque ſanè ars qædam, nec contemnenda, nec obvia paſſim, eóque lavde dignior, qò plerumq; rarior comparet, accommodandi ſeſe gnaviter citra decori leges imminutas qibuſcunq;, ad ipſorum, qibus id datur, emolumentum procurandum, offenſionémve declinandam. quam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitolino cenſet cl. Caſavbonus, & ἐναρμοσίαν καὶ τρόπων interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm iſta degenerat, & in vitium devergit, ubi in mores ſe induit, qæſtúsq; vel blanditiæ cauſsâ adhibetur. qod genus hominum nunc Chamæleonti aſſimilatur, qi *colorem ſubinde mutat, reddítque quemcunq; proximè attingit.* Plin. *l.* 8. *c.* 33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ καὶ ἰσχνοῦ, ὅταν πυκνότατα τῇ χρόᾳ τρέπηται, σωφρονιστὴν τοῖς ὑπευθύνοις φαίνεσθαι καὶ χαρίεις, ἀλλοίοις χρώμασι, χάριν οἰκείαν, κοσμοῦντα. nunc Polypus qi & *colorem mutat ad ſimilitudinem loci.* Plin. *l.* 9. *c.* 29. Ὥστε τῷ χαμαιλέοντι, αἷς ἂν πλησιάσῃ, πίτυσι ὁμοῖον. Plut. *natur. qæſt.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. indè Pindarus *ibid.* & *de animal. ſolert.* ab eodem adductus. Ποσσὶν ἑπὲς χθονὶ μάλιστα νόον ποικίλον, πᾶσιν πολίταις ὁμιλεῖ. ubi forſan tamen legendum, ὁμίλει· ut præcepti monitive rationem habeat; qale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & περὶ πλυφιλίας, lavdatum:

Πελύπους νόον ἴσχε πολύφρονα, ὃς πόλι πίτνῃ
Τῇ μὲν ὁμιλήσῃ, τοῖσι δὲ ἰδεῖν ἐφάνη.

qæ in Theognidis tamen, qas nunc habemus, *elegiis* aliter pavlò ſic concipiuntur,

Πελύπους ἐσθλὸν ἴσχε πολυτρόπου, ὃς πόλι πίτνῃ
Τῇ μὲν ὁμιλήσῃ, τοῖσι δ' ἰδεῖν ἐφάνη.

Qam lectionem ſecutus eſt, qi in Philoſtratum Ægyptium, Philoſtrato Lemnio referente in *vit. Sophiſt. l.* 1. per παρῳδίαν iſtud tranſtulit;

Πελύπους ἐσθλὸν, ἴσχε Φιλοστράτου, ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν μὲν ὁμιλήσας, τοῖσι δ' ἰδεῖν ἐφάνη.

At contrà Phocylides;

Μηδ' ὡς πλεφυὴς πολύπους χθόνα ἀμείβει.

Ἠδὲ Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Σπεύδω μελάγκλητος πολύπους χρόος.

Qin & de viro verè bono Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὥστε θεῖόν τι πάθος, καὶ τὸ τῆς θεοῦ φιλίας λέγειν, Ἐγὼ δ' ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὐκ ἀλλοιωμαι. ἂν μὲν μεταπεσόντα, οὐδὲ μεταθήσεται, οὐδὲ συμμεταπεσεῖται τοῖς κρείττοις καὶ τοῖς πρέσβεσιν, ἀλλοῖος ἄλλος γενόμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς φύσεις πίτνων οἱ πολύποδες, οἷς ἂν ὁμιλήσωσι. Verùm nulla imago vitioſum iſtud φύσει κολάκων καὶ ἀρέσκων τὸ εὐάρμοστον depingat meliùs, qàm Plutarchi illa lib. *de adulat.* ab aqis deſumpta, qæ per fluxilem labilémqe, qam obtinent, naturam, vel vaſis cujuslibet concipientis, vel corporis immerſi cujusvis, figuram confeſtim induunt. Ὁ γὰρ κόλαξ, inqit, ἅτε δὴ μίαν ἕξιν ἤθους οὐκ ἔχων μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτοῦ βίον ζηλῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων καὶ ἁρμόζων ἑαυτὸν, οὐκ ἁπλοῦς, οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ πανταδαπός ὅτι καὶ πολλοί, εἰς ἄλλον, ἐξ ἄλλου πίπτει, ὥσπερ τὸ μεταῤῥέμπτον ὕδωρ, ἀεὶ μεταβάλλων καὶ μεταμορφούμενος τοῖς ὑποδεχομένοις. Vide *ad l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 43.

Κολακείας μὲν πάσης ἀφεστήκειν εἴη] Qod de Dexippo Sophiſta (opinor) apud Svidam neſcio qis: Ὁ αὐτὸς συμβουλὸς ἂν καὶ ἀποδεικτικὸς, ὅμως ἐπίχαρις διὰ τὸ τοῖς ὁμιλίαις, οὐδενὸς ἧττον ἢ ἐπὶ χρείαν διωρισμένοις.

Ἀδιστακτότατον ἢ αὐτοῖς ἐαυτοῦ] De Bruto Cicero in *Oratore* § 35. *Admirabilis fama virtutum incredibilium, qa ſpecie diſpares, prudentiâ conjunguntur. Quid enim tam diſtans, qàm à ſeveritate comitas? qi tamen unqam te aut ſanctior eſt habitus, aut dulcior? qid tam difficile, qàm in controverſiis dijudicandis ab omnibus diligi? conſeqeris tamen, ut eos ipſos, qos contra ſtatuis, aqos placatósque dimittas. ità efficis, ut cùm gratiæ cauſsâ nihil facias, omnia tamen ſint grata, qa facis.* De Agricola Tacitus: *Nec illi, qod eſt riviſſimum, aut facilitas auctoritatem, aut ſeveritas amorem deminuit.* Et Seneca *de beat. c.* 8. *Virum ſapientem* ait fore, *in his* qæ agit, *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philoſophiæ ſerium & gravem reddidit: non tamen prorſus abolitâ in eo comitate, qam præcipuè ſuis, mox amicis, atqs etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὁδῷ ἐξευρεῖκιόν τε καὶ τακτικὸν] formula Marco noſtro admodum familiaris; *qâ certâ ratione methodóq;* aliqid inſtitutum deſignatur. ità ὁδῷ ἀναλαμβάνειν. *l.* 5. § 34. &, ὁδῷ περαίνειν. *l.* 6. § 26. &, ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ διαλέγειν. *l.* 3. § 11. Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 16. Deum ait dediſſe nobis τὴν διάνοιαν τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Ariſtides *palinod. in Smyrn.* Πάντα ἢ ὡς ἀφ' ὁδῷ κεχαρηπάναι φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præfat.* Stoici qidam Arceſilaum Academicósq; appellant, λυμεῶνας καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδίζοντων ἀναιρετικὰς. Zeno Citt. apud Laërt. *l.* 7. Τὴν φύσιν ἔφη πρὸς τέχνην, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν. qod Cicero de Nat. Deor. *l.* 1. *ad gignendum progredientem viâ.* & *ibid.* χωρεῖς τε αὐτῆς (de Dialectica loquitur). Οὐκ ἔφη ὁδῷ ἐρεῖς καὶ συνελεύσῃ· ubi Caſavb. ὁδῷ. i. *viâ & ratione*, ut ſolet loqi Cicero. Sanè *viam & rationem* conjunxit Cicero in *Verrin.* 2. *viam & artem in Bruto.* Sed & in *de finib. l.* 2. qi eſt locus huic geminus; *Omnis in qærendo, qa viâ qadam & ratione habetur oratio,* &c. Confirmat autem iſtinc Ruald. in *Plut. vit.* Sextum iſtum non eſſe Empiricum illum, qi diſciplinas omnes oppugnarit & everſum ibat.

Μηδ'

Μηδὲ ἐμφανὴν ποιῆ] quod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loquitur.

Ἅμα τε ἀναθήσατον ἦ), ἅμα ἢ φιλοσοφώτατον] Ità scil. exemplo suo ostendit Sextus, quod Seneca *de Clement. l. 2. c. 1. Sella Stoicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanquam nimis dura, nullam benigniorem leniorémque esse, nullam humaniorem hominum.* posseque φιλοσοφίαν uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Infundum interim facinus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qi ἀπαθέστατον pro ἀναθέματον nobis hoc loco suppositit. dignúmque patellâ operculum adjecit Antistator, cùm ἀπηχθές, quod propriè *odiosum* significat, hic *odio vacuum* designare adnotavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem proponsum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi poterat. Siqidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ ἄνοημον καὶ τῶτο ἀφροσύνῃ] *quod benè passim audiret, idque sine strepitu* quum *nec ipse* scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plausus etiam nihil moraretur, sed supprimeret potiùs, quod de Servatore nostro Matthæus *c. 9. v. 30.* & Luc. *c. 5. v. 14.* Contrà quàm Cicero, qi cùm elogia & encomia ab aliis sedulò aucupabatur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipsi laudes aliis qibusque materiis intercalares subinde facere gestiebat. quàm Crescens Cynicus, quem Justinus *apologi. 1.* non φιλόσοφον, sed φιλόδοξον, καὶ φιλόκομπον vocat. quanquam usu venit ferè, ut quod de Agricola Tacitus, *ipsâ dissimulatione fama fama fiat auctior.* quod & Christo Domino corrigisse monent Matth. *ibid. v. 31.* & Lucas *c. 5. v. 15.* De Catone Sallust. in *Catilin. Esse, quàm videri, bonus, malebat: ità, quò minùs gloriam petebat, eò magis assequebatur.* Atqs hoc sensu τὸ ἄνοημον illic interpres utercqe accepit, ac si τὸ ἄνοημον idem quod τὸ ἀνόητον esset. in qorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ ἄνοημον uspiam ità usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *favorita*, id est, *favitâ expetitione*, aut honorificâ existimatione, externis indiciis palam factâ, qæ solet aliis exhiberi, frequentissimè adhibeatur, nec hîc secùs à Marco sumptum existimem. eò magis, qia *infr. § 13.* ità prorsùs accepit. itaqe verterim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium qendam affectum, candidum moderatúmqe simul, designet, qalem in auditore Plutarchus desiderat: μήτε ἄπληστον καὶ ἀτενῆ τοῦ θήματος ἐπαίνου μᾶζον, μήτε ὀρρωδοῦντα καὶ ῥῖγος κινοῦντα, μήτε φαυλῶς ἐυσταλτικὸν μάρτυρος φιλαυτίαν ἀφιλαύτου, ἀλλὰ σεμνῇ καὶ βαρύτητι κατακλάσεως καὶ χαμαιπορίᾳ διηρθρωμένον δέξαν ὀυσαδῶς καὶ βάθος ἔχοντος ἀνδρός· ἔστι γὰρ πάλιν ἐλαφρὸν τινα καὶ ὀρεκτὸν, καὶ ῥῆμα καὶ συλλαβὴν ἀφιεμένου καὶ κεκραότα. qi nec aliis lavdem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione aut vociferatione minùs decorâ. Horum autem sensuum optionem liberam ego lectori relinqo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως] *absque ostentatione.* cui contrarium τὸ φαντασιοπλήκτως ἐπιδεικνύειν καὶ ἐπιπόδιον φαίνεσθαι, ut noster suprà § 7. & infrà § 16. τὸ ἐπιδεικτὸν καὶ φαντασίαν, ut Casaubon. qi videridus ad illa Pers. *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

At pulcrum est digito monstrari, & dicier, Hic est. id est, δακτυλοδεικνύεσθαι· ut Philo loqitur. Senec. *epist. 16. Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *supr. § 8.* πλὴν ἀμυνείας, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ] *Usus præterea Grammatici, Graco, Alexandro,* &c. Capitol. De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπιλήπτως] De Alexandro Aristides. Μόνος ἢ ἰδιώτης τι ὢν ἤλασχε, καὶ περὶ τοὺς λόγους οὓς τὸ μέγιστα ἐθαυμάζετο.

Μὴ ἐνοδιτικῶς] Ità *l. 11. § 13.* τὸ παρεμφερὲς λόγου, ὃν ἐνοδιτικῶς.

Παρυποκρινόμενος] Qalem Socratis disciplinam laudat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὕπως ἀπέλιπε τοῦ τῶν ἄλλων, ὡς μισῶν αὐτὸς ἀποκλείοντας ἁμαρτίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐναίνων ὑπόκρισιν δοὺς ἀρετῆς ἐπιμελοῦς, καὶ ζηλοῦν τὸ ἀληθές. Et *Platonic. quæst. 1.* λόγων ζητεῖν κοινῇ πλὴν ἀληθείας.

§ 11. Φρόντωνος] *A Frontone*; qem cur *Frontinum* hîc M. Cas. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qi post Marcum âlu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, --Latino, Frontone Cornelio: --Cui & statuam in Senatu posuit.* & Dio *l. 71.* ἐν τοῖς ῥητορικοῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. qem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὁ τὰ μέγιστα τῶν Ῥωμαίων ἐν λόγοις σοφώτατος. Et Panegyrici Maximiniano dicti avtor; *Fronto Romanæ eloquentiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, qem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* laudat Sidonius *l. 4. ep. 3.* qi & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius *l. 2. c. 26.* qi eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, qem *Frontonem Cornelium*, qasi ab altero illo distingvendo, appellat, *l. 19. c. 8.* Eandem cum Sidonio *gravitatis* laudem Frontoni huic tribuit & Hieronymus *epist.*

ad Rusticum: qo loco, falsus est Erasmus, (erroris ducem secutus forsan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) qod *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *histor. l.* 1. & 2. ab Hieronymo designatum censet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Eusebius, *Saturnal. lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor sunt*, inqit, *genera dicendi: copiosum, in qo Cicero dominatur; breve, in qo Salustius regnat: Siccum, qod Frontoni adscribitur: Pingve & floridum, in qo Plinius secundus gondam, & nunc nullo veterum minor noster Symmachus luxuriatur.* Dignitate Consulari à Marco fuisse ornatum, avtor est Ausonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epistolâ (uti videtur) sive oratione aliqâ, citat hæc Charisius *instit. grammat. l.* 2. *Mihi satis abundéqe bonorum est, qos mihi cotidiano tribuis.* Nec illud omissum velim, videri Frontonem hunc adversus Christianos vel scripsisse, vel egisse, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de isto & tuus Fronto, non ut affirmator, testimonium fecit; sed convicium, ut orator, asperfit.*

Ἐπῃσθου] *ut scirem.* Xyl. potiùs *ut considerarem, animadverterem*. est enim ab ἐφίημι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *supr.* § 6. ἀπιστοῦσιν.

Ὅτα ἡ τυραννικὴ βασανία, καὶ πανοῦργος, καὶ ὑπόκρισις] Polyb. *hist. l.* 2. αὐτὸ γὰρ τοῦτο [τὸ πεφύκε] πᾶσι τοῖς ἀσεβεστάτοις ἁμαρτήμασι, καὶ πάσαις ἀθεσίαις τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyestes apud Senecam:

Ut nemo doceat fraudis & sceleris vias,
Regnum docebit.—

&c. *Ubicunqe tantùm honesta dominanti licent,*
Precaria regnantur.—

&c. —*sanctitas, pietas, fides,*
Privata bona sunt: reges, qæ volunt, eant.

Scilicet, ut idem *Agamemn.*

Id esse regni maximum pignus putant,
Si qicqid aliis non licet, solis licet.

& Lepidus apud Salust. *Omnia retinendæ dominationis honesta esse.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Qum enim, ut Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmqe res sit inter Deos hominésqe* (Ethnicum pro ritu suo loqentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς παντὶ δῆλον, ὅτι πόλεως τυραννουμένης μὴ ὑπ' ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης ἢ ὑπ' εὐδαιμονεστέρα. nihil mirum, si (qod Polybius *l.* 6.) συμβαίνοντα καὶ συνέχοντα πάντες οἱ μόναρχοι, καθ' ὅσον διοί τ' εἰσὶ, τὸ τῆς βασιλείας ἐνθύμιον. si inqam, *monarchæ qivis*, tyranni qoqe qantum possunt, *emendatio regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémqe* justum qantum interfit, nemo meliùs Dione Prus. docebit, *oratione* qæ *de Regno* est. 1. & 3. & qæ est *de tyrannide*, 6. Cui Synesium adjungere licet *lib. de Regno.* & è recentioribus Erasmum in *institutione principis Christiani.* Sed nec tyrannum qisqam accuratiùs depinxerit, qàm Plato id præstitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασανία] *tyrannicam invidentiam* dicit; sive qâ illis invidetur.

De qa Statius *l.* 5. *Sylv.* 1.

Quam impacatâ consanguinitate ligavit
Fortunam invidiámqe Deus?—

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium atqe regnum.—

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqi atqe infideles regno, pauci sunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni est, posse te invidiam pati. & de Dionysio Siculo tyranno, Corinthi agente, Justinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præsentium demere; expertus, qàm invisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina.* Sive etiam ipsam *tyrannorum invidentiam*, qâ illi cùm sese invicem invisos, tum & bonos qosvis etiam exosos, habent. Siqidem ut Claudian. *de Honor. Coss.* 4.

—*Sors ista tyrannis*
Convenit, invideant clarís, fortésqe trucident.

Ὑποκρίσεως] *Hypocrisin* dicit *tyrannicam*, qâ illos cum primis diligere & in pretio habere se simulant, qos qàm maximè oderunt. Tiberius, de qo ampliùs infr. ad § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus suis magis qàm dissimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Cassius, Ἀνδρώπου ἐφίεντο μὲν ἀνδρὸς ἥδονται, πολὺ φοβοῦνται πρὸς ἐπιβάλλετο ἢ ἀγαπᾶν, ἀεὶ, ὃν δεῖ μάλιστα μισοῦσι ἥδιστα· de qo eodem & eundem videas *ad lib.* 10. § 17. exempla, qibus id comprobatum dederit, habes apud Svetonium *l.* 12. *c.* 11. Sed & qâ cuncta *simulare ac dissimulare* solenne habent, ubi id è re sua esse putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióqe ejusdem Valentino, (qem Nic. Machiavellus tanqam exemplar Principibus imitatu dignissimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Gvicciardinus, *hist. l.* 6. adeò simulatione ac dissimulatione celebres, sive infames potiùs, fuisse, ut qasi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunqam qod diceret, facere; Valentinum nunqam qod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæsaris effatum; *Nescit regnare, qi nescit dissimulare.* Æn. Sylv. *in Pavorm. l.* 1. Elegantissimè vir illustrissimus Dan. Heinsius *Herode act.* 2. *Sc.* 2.

Non tot recessus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Qot aula, qam deserta vis recti fugit:
Impervia aliis semper est, semper suis.

Huic & ὑπόκρισιν αὐλικὴν illam adjicere licet, καθ'

κἂν (inqit Julianus *epist.* 12. expertus ipse forsan, nec ejusdem expers, ejeret licèt, qum Basilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad se invitet, qem non poterat non odisse) ὑπευθύντως, μισοῦσι πλειστον μᾶσιν, ἥλικον ὄδ' πω πολεμιωτάτης. & Polybius, *hist. l.* 4. Καιτοὶ γὲ δή τις ἔτος ἔυρητει τρόπος διαβολῆς, τὸ μὴ ψέγοντας, ἀλλ' ὑπευθύντως λυμαίνεδς τοὺ πέλας. ἔυρητει ἢ μάλιστα κὴ θεσπέσιον τοιαύτη κακοηθείκια κὴ βασανία κὴ δόλῳ ἐν ᾗ δεῖ τὰς αὐλὰς διατριβόντων, κὴ τῆς τοιούτων ἕξεις ἀλλήλοις ζηλοτυπίας κὴ πλεονεξίας. Hoc est, qòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Pessimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐκαταφόρητος ἀσυμβίωτος] De Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 52. *Filiorum, neque naturalem Drusum, neque adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naso *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.—

Certè qi istiusmodi hominum æmulationes fœdas dirásque, qas cum natura sibi conjunctissimis exercuere, qarum prægnans est omnis omnium ætatum, omniúmque gentium historia, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò censebit, qod à Frontone noster hîc se accepisse profiteatur.

§ 12. Ἀλεξάνδρου τοῦ Πλατωνικοῦ] Plures hoc nomine tum philosophos, tum Sophistas recenset Svidas. Verùm noster iste an ex illis sit, certò statuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophistæ inter cæteros meminit, de qo latiùs etiam Philostratus in *vit. Soph. l.* 2. qi πλοπλάτων dictus fuerit. Platonem nimirum, si non dogmate, dictione saltem æmularus videtur. unde declamantem ubi avdivetat qidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πλάτωνα ἔυρηκέναι dixit, τὸν ἢ Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epistolis Græcis* eidem fuisse, avtor est Philostratus. qi & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitisse eum ait. Favorinus autem iste in eorum albo censetur, qi & *philosophi* simul & *sophistæ* etiam habebantur. Fieri itaqe potest ut Alexander ille is ipse sit, qem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* ἐκ τῶ περηγεόσεων Alexandri cujusdam, qi eisdem temporibus Romæ vixerit, Damasceni. Cæterùm istum ait γνήσιον μὲν τὰ τῆ Πλάτωνος, ἀλλὰ τοῖς Ἀεισοτέλους περιπάτοις μᾶλλον· & φιλονεικίας nomine à plerisqe notatum. Ad priorem illum itaqe potiùs inclinaverim.

Ἢ ἐν ὑπομνήμασι χάριεν] non inepte id ad Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epistolas Marcus est usus.

Ὅτι ἄσχολός εἰμι] Vide *supra* § 7. Ἀσχολος, ὁ μὴ ἐυκαιρῶν. σχολὴ γὲ ἡ ἐν τῆ λειτουργία σωματικὴ ἐυκαιρία. Svidas. qi & hæc ipse Marci subjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 11. *Vereor, ne pudium sit, scribere ad te, qàm sim occupatus.*

Τὰ κατ' τοὺς περὶ τὸν συμβιοῦντας ἤθους κακὸν ἔχοντα] Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ἐκ ὑπὸ τῶν ἤθων τῶν ποιούντων. *Officia ne plurimùm pro relationibus & qalitatibus personarum* (qas invicem gerunt) *definiuntur.* Ἤθοι autem, sive *relationes* & affectiones mutuæ, vel sunt naturales, vel adscititiæ. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 2. Ἀδιαφόρε δὲ τύπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ἐ δεῖ γὲ μὴ ἔχειν, ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τοῖς ἤθοις πιστὰ τὰς φυσικὰς κὴ ἐπιθέτους, ὡς ἐυσυξῆ, ὡς ὑὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. qod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his amplius vide sis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Casavbonum *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipsum *infr. l.* 8. § 27. & *l.* 11. § 18.

Τὰ ἀκεραιότατα πράγματα] id est, ut Demost. *Olynth.* 1. ἅπ' ἂν ὑμᾶς ἀκεραῖ τὰ πράγματα. qæ autem Marcus ἀκεραιότατα πράγματα, ea Flutarch. ἀκεραιοτὰ πράγματα dixit *de superstit.* Τοιαῦτα δὲ ἐν τοῖς ἀβελτέροις κὴ ἀκεραιοτάτοις λειμωνίοις πράγμασι κὴ χαμεύνοις ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων ἢ ὕδη ἐν τοῖς πλέοσι τῆς ἀθεότητος. Clemens simpliciter τὸ ἀκεραιοῦ. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, sive *fortitudinis* munus inter cætera statuit, τὸ πειρατικὸ ἐυσεβέιν. & *lib.* 5. Pios sæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς ἀκεραιοῖς ἀκεράτοις. denique *lib.* 4. Τὸ μέλαν τοῖς ἀκεραιοῖς ἅπασιν ὅδον τε ἔχει κὴ λευκὸν χρῶς πρὸ γνωστόν. Galen. in *hortat. ad art. c.* 2. ἀκεραίοις πράγμασιν dixit. Κἂν τὸ βίω μεζόνων ναυαγίων ἀεὶ πολλὰς ὄψεις γεγραμμένον, ἢ ἀεὶ τὰ σκάφη κὴ θαλάσσαν, ἐκ ὀρθῶς γεγράφοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιούτοις ἀκεραίοις πράγμασιν τυφλῆ διάνοιᾳ, μηδ' αὐτῆ βεβαίως ἐπερείδειν. Idem *de sanit. tuend. l.* 2. *c.* 1. Πολλοῖς γὲ ἤδη ἀνθρώποις μὲ πεπράγασι πράγματα ὁ βίος κὴ βλαβεροὶ μὴ ἀναπαῦλαν ἔχειν αὐτοῖς, ἀναῤῥῆξαι δ' ἐ δυνατόν. inde βιὸς ἀκεραιοτὸς, Origeni *adv. Celsum l.* 1. *Vita negotiis molestiisqe implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολελυκὼς. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex stoicorum sensu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἀνὰ πεπράγασι· τὰ ἢ ἀκεραιοτὰ πράγματα itidem pro *negotiis* & *molestiis*. ità Aristophan. *ranis* act. 1. *scen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαῦλας ἐκ κακῶν κὴ πραγμάτων;
Qis in requiem ex malis vult & molestiis?

Menander in *Agricola*, ab Aristoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐκ μάχαις·
Molestiis in negotiis, in præliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτι αὐτὸς ἔχει, ὅτι ἄλλοις παρέχει. id est, vertente Ciceronę *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipse habet, nec aliis exhibet.* Eodem sensu & ἀκεραίους dicuntur.

untur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. § 13.

§ 13. Κατύλα] Inter *Stoicos*, qos avdiverit; *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. qo loco Catulum legi postulat Cl. Salmasius.

Τὸ περὶ τῶν διδασκάλων ἐνδόμυχα εὐφημεῖν] Senec. ep. 73. *Verè philosophus præceptores suos veneratur & suspicit, quorum beneficio illis se vitiis exuit.* Sive, *illis in vis exiit.* altera lectio à Mureto est, à Lipsio altera. Idémque *epist.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? quid in illos honoris caussa semper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxerunt. Si Consulem videro aut Prætorem, omnia quibus honor haberi solet, faciam; ego desiliam, caput adaperiam, scitá ccdam. Quid ergo? M. Catonem utrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum sine dignatione summa recipiem? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus semper assurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & sine pondere terram
Spirantésque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco—

Talis Marcus noster, qi, ut Capitol. *Tantum honoris magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in lario haberet, ac sepulcra eorum aditu, hostiis, floribus semper honoraret.* Talis & Alexander, qi, ut Plutarchus est avtor, Aristotelem præceptorem cum primis coluit, οὐχ ἧττον τοῦ παιδὸς ἀγαπῶν dictitans, ὡς ὃ' ἐκεῖνον μὲν ζῶν, ἀλλὰ τοῦτον ἢ καλῶς ζῶν. Cui sententiæ astipulatur & Aristoteles ipse apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τοὺ παιδείας ἐπιμοτέρους εἶ ἢ μόνον γεννησάντων τοὺ μὲ γὰ τὸ ζῆν, τοὺ ἢ τὸ καλῶς ζῆν παρεχόντας. Et Plut. *adversf. Colot.* Τὸ μὲν ζῆν οἱ γονεῖς μετ' ἄλλων ἡμῖν ἔδωκαν· παρὰ ἢ τῆ φιλοσόφου δίκης καὶ νόμου σωζόντων εὐθυμεῖσθε, λόγον ἐπιθυμοῦντες καλεῖν λαβόντες, τὸ ζῆν. Et Aristides *pro Themistocl.* Τοῖς ὑπηρετήσασιν εἰς τὸ γένεσιν, καὶ δι' ὃν αὐτῶν ἤλθομεν εἰς φῶς, τούτοις τὸν πρώτην μισθὸν χάριν ἡγούμεθα δεῖν ἔχειν, μετὰ τοὺ ἀπὸ τούτων αὐτοῖς δοῦναι· εἰ τοίνυν τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τὸ εἶναι μόνον τοσαύτην ἔχομεν χάριν, καὶ ὁμολογοῦμεν ὀφείλειν χάριτα πάντων μεγίστην ἀποβάλλειν, πῶς ἂν ἐκείνοις πλέον τι παραχθεῖμεν καὶ δικαίως, ὅτι τοῦτο ἀ τὸ ζῆν μόνον, ἀλλὰ τῆς συνηλεῖας αἴτιοι κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ βελτίους αὐτὸ χειρόνων εἴδησιν εἶ;

Τὸ δεῖ τὰ τέκνα ἀλλήλοις ἀγαπᾶν] quod in eis rarius, qi sunt in dignitatibus summis constituti. Sicut enim illi plerumque ἀστοργότεροι, ut noster monuit *supra* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epist.* 2. *Filiolá tua te delectari lætor, & probari tibi φορτικῶς φιλῶ esse τῶν περὶ τὰ τέκνα.*

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μου Σεουήρου] Οὐήρου legendum aliqando suspicatus eram ex Dione Cass. & Jul. Capitolino, apud qos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii consors, toties occurrit. Qin & Jos. Scaliger in *animadverss. ad Eusseb.* & Cl. Salmasius in *annot. ad Capitol.* sic corrigendum utrque censuit. Errorem consimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; scriptis, apud qos ἀντὶ τοῦ Βῆρος, ἢ τοῦ Οὖηρος, Σέβηρος, ἢ Σεβῆρος, pro *Vero Severus* reperitur, observârunt Gulstonus noster, *ad Galen.* Scalig. *ad Eusseb.* Salmas. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impurissimæ, & flagitiosissimæ, moribus perditissimis ac prostigatissimis fuerit; non video qî potuerit in tam fœtido sæculentóque sterquilinio virtutum istiusmodi seges ulla, nedùm tam ampla, quàm istic depingitur, deprehendi. *Claudium* itaq; *Severum* philosophiæ Peripateticæ διασώτην, qem inter cæteros avdiisse Marcum nostrum avtorem habemus Capitolinum, intellexisse fors fuerit. Eóq; magis hunc voluisse videri possit, qòd hujus ipsius, à qo tamen multa traxerit necesse est, nusquam alibi meminerit. Sed nec istud satisfacit, cùm nec qâ ratione *fratrem* illum appellaret, occurrat; & fratris qasi germâni & genuini infrà rursus meminisse videatur § 17. alioqi, qid si pro ἀδελφοῦ legamus φίλου? ut *amicum*, non *frater* indigitetur Severus iste: qo modo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicus. Reg. l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm istud potiùs Jun. Rustici fuerit; de qo vide sis, qæ ex Capitolino *supra* adduximus *ad* § 7. & qæ apud eundem de eodem sequntur. Proinde caligine septis undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἐπέχω, & (qod in ambiguis solet) mihi *non ligere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuisse Marci consanguineum aliqem qi *proavi materni* utriusq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen gessserit, *fratris* nomine designari. alii viderint.

Φιλοίκειον] De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magistris in diverso genere scientiarum, *Hos omnes*, inqit, *amavit unicè, atq; ab his invicem dilectus est.* Atqe hoc esse τὸ φιλοίκειον, qod á Fratre suo Vero didicisse Marcus profitetur, censet Salmas. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perstrictum? *Fama in suos tantâ fuit benignitate, ut cùm in omnes propinquos cunctla bonorù ornamenta contulerit, tum in filium Commodum, & qidem scelestum atqe impurum, citò nomen Cæsaris, & mox sacerdotium, statimque nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & consulatum.*

Φιλάληθες] *Simplicitatem* certè Vero tribuisse Severum, eandémq; in illo adamasse Plum monumus

mus *suprà ad* § 9. sed & Capitolin. de eodem, *Erat*, inqit, *morum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* Verùm istud infirmitatis potiùs ἢ ἠλιθιότητος ἢ ἥτις εὐηθείας, quàm candoris ingenui ἢ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuisse*, dicit; *nihil voluisse adumbrare*, non dicit. Siquidem idem eidem alibi impingit, (quòd & suprà notavimus) *callidam severitatis simulationem* quâ nimirum per imperii initia, graviter se, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & bractea* tantùm (ut cum Seneca *epist.* 115. loqar) erat illa severitas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec personam illam diu sustinuit; sed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verum esse, quod Gregorius Naz. *orat. in Jul.* 1. Ὃς ἂν μὴ προσποιῆται, μόνιμον .i. *qæ simulata sunt, diuturna esse non posse.* ut Ambrosius *de Offic. l.* 2. *c.* 22. Ego interim non video (quod & priùs monui) quomodo Capitolinus sibi ipse constet, qi in Vero modò *simplicitatem* prædicat, modò *callidam simulationem*, tanqam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Verissimum* appellabat Adrianus. Cass. & Capitol.

Φιλοδίκαιον] Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus est) *fidem, non & amorem exhibuisse*, avtor est Capitolinus. Est avtem *fides justitiæ pars*, ut Cicero, *Offic. l.* 1. Cæterùm *fides* ab *amore* sejuncta, φιλοδικία elogium nevtiqam meretur. Utrumq; avtem hoc & φιλάνθρωπος & φιλοδίκαιον interpretes Anglic. (qâ ratione motus, mihi incertum) omisit.

Θεραπίας] De Thraseâ Pæto, Tacit. *annal. l.* 16. Dio Cass. in *Neron.* & in *Diocles.* Sveton. *l.* 6. *c.* 37. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. in *Epictet. dissert. l.* 1. *c.* 1.

Ἑλβίδιον] De Helvidio Prisco, Thraseæ genero, Tacit. *ibid.* & *histor. l.* 4. Dio Cass. in *Vespas.* Sveton. *l.* 10. *c.* 15. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. *l.* 1. *c.* 2. & *l.* 3. *c.* 26. & Plin. min. *l.* 9. *epist.* 23.

Κάτωνα, Βροῦτον] De his, præter cæteros historicos, fusissimè Plutarchus; qi ex professo res gestas horum omnium delibavit. Verùm qid cum heroibus istis L. Vero, homini *vitiorum Cæsarum, & Neronianorum, & Vitellianorum amulo, & in luxibus Neroni?* Capitolini sunt de Vero verba. Nero scil. alter Thraseam Marco conciliaverit, & in notitiam ipsius eum insinuaverit? Accedit, qod ex hîc positis videri possit, Marcum Lucio in disciplinam qandoqe datum; & ab eodem, in eis, qæ referuntur istîc, aliqâ saltem ex parte, institutum. Verùm repugnat planè sententiæ huic, tum utriusq; ætas, cùm Marcus Lucium antecesserit, utpote qi Pii filiam ideò duxerit uxorem, qòd Lucius, cui ab Hadriano destinata fuerat, impar ætate videbatur, filiámqe suam Lucillam nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam qòd Lucius hic, post septimum annum in familiam Avreliam traductus, *Marci moribus & avtoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (sed à Salmasio restitutum) & in *Vero.* Alius igitur est necessariò Marci frater requirendus, in qem ista possint competere.

Πολιτείας ἰσονόμου] Πολιτείαν ἰσόνομον & noster ἰσῆλιξ, & Plut. in *sap. 7. sympos.* appellat τὴν δημοκρατουμένην. in qa singulis qibusq e civibus jus ex æqo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodotus; apud qem Otanes *l.* 3. Πλεῖστος ἦρχον, πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; secutus Thucydides, qi *l.* 3. Οἱ ἐν ταῖς πόλεσι πρεσβύτεροι, μετ' ὀνόματος ἐπιστήμης εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, καὶ αἰσχροκερδίας σώφρονος μεγίστου, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεκόλυον, ἄθλα ὑπεύθυνα, &c. Qanqam avtem, ut Sen. *ep.* 30. *Prima pars æqitatis est æqalitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Παισὶν ἀδίκων μεγίστων τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. &, *æqalitate istâ nihil inæqalius*; Plinius min. *l.* 2. *ep.* 12. Nec sanè minùs veritati consonum qicqam, qàm Lactantii illud *instit. l.* 5. *c.* 14. *Ubi non sunt universi pares, æqitas non est.* Itaqe non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inqit, *eam primò domi tuæ institues.* Plut. *sap. sympos.* & in *apoph.* qi & eo nomine eundem lavdat, *sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. qod *proportionem arithmeticam*, tanqam δημοκρατικὴν καὶ ὀχλικήν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à se efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰρ, inqit, ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Casavbon. *ad Sveton. l.* 2. *c.* 51. Potest tamen & πολίτεια ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qa juxta legum præscripta jus cuiq; ex æqo redditur.* Ità Plinius in *panegyr. Trajano*: *Dicitur adfori, atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, sequere ad tribunal nam tribunal qoqe excogitatum principatui,* (ità Lips.) *est par cæteris. Sors & urna fisco judicem assignat, eodem foro utuntur principatus & libertas. qæ præcipua tua gloria est, sæpe vincitur fiscus; cujus mala caussa nunqam est, nisi sub bono principe.* Sed & de Marco ipso Evtropius, *Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit.* Cæterùm tale potiùs est regium regimen, qale verbis seqentibus depingit.

Τὴν ἐλευθερίαν ἧς ἀρχομένων] Clavdian. *in Stilicon.*

Fallitur egregio qisqis sub principe credit
Servitium, nusqam libertas gratior exstat.

Optimè itaqe Evripid. ex Ægeo à Stobæo lavdatus, *tom.* 2. *tit.* 47.

Ἀνδρὸς δ' ὅστ' ἐλεύθου καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.
Perferre regnum rege sub bono juvat.

Certè Marcus noster, si Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, qàm est actum sub civitate libera.* Itaqe cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu postularet, Ἡμεῖς γὰρ, inqit, ὅτας ἰδίας

ἴδιον ἔχωμεν, ὥστε καὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ αἰκίᾳ οἰκεῖσθαι refert Cassius. Qin & de eodem Aristides: Φιλοσοφούσῃ γε μὴν τις μείζων ταύτης καὶ φανερωτέρα, ἢ καθεπηχὲς ἄμεινον τὸ ἀκίνδυνον, καὶ ὑπὸ φόβου διδυλαμένον, πολλὰν δὴ καὶ πόλεων ἀπειρόντων καὶ ἀνακηρύττειν κατὰ πάσας τὰς πόλεις, εἰ τις φθάνοι ἑαυτὸν, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον ὄντα φρονῆσαί τε καὶ εἰπεῖν δίον τε ὄν· ἀπροπτώτως τῆς σωφρονῶ καὶ δικαίας παῤῥησίας, πρόμουλον ἢ ἐνδεᾶ σκιᾶν· ἀπέλαξε τὸ φόβον τοῦτο, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχὰς, εὐελπὶ καὶ ὁλόκληρον ἀνθρωπίνης τινὰ ἐλευθερίαν αὐτοῖς. Lavs est Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim dissociabiles miscuerit, Principatum & libertatem.* lavs eadem & Marco nostro, hisce avtoribus debetur.

Τὸ ἀμελὲς] *Curis vacuum*, Xyl. ad sequentia refert M. Cas. *tenorem constantem in philosophiæ studio æstimationéque observare, curis distractionibúsque aliis neutiquam interruptum.* forsan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. siquidem τὸ ἀμελὲς alioqui in vitio plerumque ponitur. qin & infrà § 17. talem se habuisse fratrem prædicat, qi moribus suis πρὸς ἐπιμέλειαν ἑαυτοῦ excitaret ipsum.

Ὁμότονον ὂν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας] De Pio certè Avr. Victor. *Adeò æqualis probisque moribus, ut, ni planè docuerit, eô demum fortunatas urbes fore, si regna sapientiæ sint.* Respexit ad celeberrimum Platonis illud, quod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunqam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè constitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ σὸν φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γίνῃ εἰς ἀρχὰς ἐλθῇ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ σὸν δυνασευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ. *epist. 7. & polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσιν γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ δυνάμεις τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Qod Hierocles *de Providentia l. 2.* apud Photium *cod. 252.* sic expressit. Τὰς φιλοσόφους ἀρχὰς ταῖς πόλεσιν ἐφιστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τὰ κακῶν· καὶ ὡς ἂν δὲ ποτε εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτῇ διαγένοιτο τὰ τοῦ θείου παραδείγματα μιμήσασθαι. Ex Juliani mente Gregorius Naz. συνέλεγε. 1. Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep. 1.* sic extulit. *Tum denique fore beatas respublicas, si aut docti & sapientes homines eas regere cepissent, aut qi regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocâssent. hanc conjunctionem videlicet potestatis ac sapientiæ, saluti censuit civitatibus esse posse.* Justinus in *epolog.* 2. Ἔφη γάρ που καὶ τὸν σὸν πάλαισιν, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἀρχόμενοι, οὐκ ἂν εἴη ταῖς πόλεσι εὐδαιμονῆσαι. de principibus subditisque simul pronunciavit, qod de illis solis Plato dixerat. præsumpsisse Platonem forsan existimavit, principe philosophante, idem & populum facturum. Ità certè de Numâ Plutarchus: Ἔοικε δὲ ἐξελέγχειν παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερος ἐκεῖνος οὐκ ὀλίγοις χρόνοις γεγόνως ἐτόλμησεν ἀφεῖναι περὶ πολιτείας, ὡς μὰ κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνθρώποις ὄψιν ἂν πρότυχῃ θείας, εἰς ταὐτὸ διαβῇ φιλοσοφίᾳ βασιλικῇ συμπεσοῦσα δυνάμει, ἐγκρατῆ καὶ ὑπερέξιον τῆς κακίας τὴν ἀρετὴν κατασπάσῃ. μανθάνει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς· μανθάνει γὰρ οἱ στωϊκοὶ τὸν σὸν τῶν σωφρονιστῶν σόφισμα ἰόντων λόγων. τύχαι δ' ἂν ἀνέξιμα τινος θεῖ πρὸς τὰς πόλεις, ἢ δὲ ἀπ' ἄλλης αὐτοὶ τὴν ἀρετὴν εὐδαίμονα παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τῷ βίῳ τοῦ ἄρχοντος, ἑκόντων σωφρονῶν καὶ συσχηματίζοντας πρὸς αὐτόν. De Osiride pariter Synesius. *de provident.* Καὶ σωφρονίσαι ἐν Ὄσιρις ἐξὸς τιμᾶν. παιδείας γὰρ ἀρετῆς φίλο πυγμὴ ἐῇ). unde per Ægyptum totam eo regnante vitrutem adeò floruisse, ὡς οἰκεῖναι τὴν χώραν ἁρμῆς διδασκαλείῳ, σὸν πάλαι πρὸς ἕνα βλέποντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ ὁράντων τι ἕν ὃ τι ὁρᾶν, καὶ λεγόντων ἓν ὃ, τι ἀκούειν. Idem Synesius *ad Arcad. Imper. de regno:* Τὴν φιλοσοφίας ἐν πυγμαὶ· καὶ εἰ γε τυχεῖν τῆς εὐχῆς, λέγω Πλάτωνα εὐξάμενόν· οὐκ ἐπέτυχον. Ἐδόμεν δὲ τῇ βασιλείᾳ πρέσεις λαμπρότατα φιλοσοφίαν. Qod in Arcadio optaverat Synesius, in Justiniano contigisse refert Apapetus in *paræn.* Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν πρεσβεύει τις σὸν παλαιῶν ἐσιδεῖν, ὅταν ἢ φιλοσοφοῦσι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἐξεδήλωσε βασιλείαν, καὶ βασιλεύοντες οὐκ ἀπέστη φιλοσοφίας. Cæterùm qod ille videre optaverat, iste vidisse se profitetur, id in Marco nostro ab omnibus agnitum est. Huic etenim, Capitolino referente, *sententia Platonis semper in ore fuit: Florere civitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur.* Nec in vita, qam in ore, minùs; qum, ut idem avtor est. *banoribus in se receptis, philosophiæ operam vehementer dederit; tantúmque in eo philosophiæ studium fuerit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philosophorum domos discendi caussâ ventitaret.* qod & Cassius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ ὤν, μὴ αἰσχύνεσθαι, μηδὲ ἀπαξιοῦν ἐς διδασκάλου φοιτᾶν. Qin & conspicatum hoc Lucium qendam, philosophum & ipsum, ad cœlum manibus sublatis, exclamâsse refert Philostratus in *Herode*, & ex Philostrato Svidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γεγήρακεν ἤδη, Πλάτων ἐξαλάλημαι, ὡς διδασκάλου φοίτᾳ ὥσπερ οἱ παῖδες ; *Prob Jupiter, Romanorum Rex senescens jam, libro ad Latum appenso, sicut pueri solent, ad præceptoris ædes ibat* ! Verùm tantum abest ut hoc sibi Marcus dedecori purârit, avt à verè sapientibus ei notam aliqam attraxerit, ut contrà studium philosophiæ constans & indefessum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaq; non immeritò forsan & Diocletianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem se exhibere, qalis fuerit Marcus, etiamsi philoso-*

phiâ

phiâ nec Plato esse possit, si revertatur in vitam. Qin & à Casaubono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur; *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis impletum esse verbum, qo dicebat, Tum orbem terrarum feliciter habiturum, cùm contigisset ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l. 2. c. 5.* De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom. 10. ann. 911.* ubi orationem ejusdem qandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Gvilielmus Malmesbur. *l. 5. Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, qanvis tumultuariè libatæ, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illam Platonis sententiam, qâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ ἀξιώσει. Πέφυκα σωφρονεῖν ὁμῶς, μεγάλη τε ἀξιοσία καὶ ἀφθονίᾳ φέρηται· ἧς συζυγίας ἡδὺν γλυκεῖ ἐν τῷ βίῳ μαχειότερον. ἂς ὅταν εἰς ταυτὸν τις φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώποις ξυμπίπτῃ, τότε πολιτείας ἀείστης, καὶ νόμων ἄριστων τοιούτων φύεται γένεσις, φησὶ τὸς Πλάτων· Denique in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: איזהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה *Ecqis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Quanam Platonis sententiam illam, tot auctoribus tantisque comprobatam, ridet exagitárque multis apud Athenæum *dipnosoph. l. 5.* Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est avsus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat. 12.* Πλάτων μὲν ἦν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα πάνυ θεῖος καὶ αἰδοῖος, ἀλλὰ τοῦτόν γε ἀτυχῶς ὑποκινδυνεύοντα φθεγξάσθαι λόγον, ὅτι μὴ φέρτερον τὰ κακὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qi dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὴ τὸν βασιλεῖ, οὐκ ὄπιος ἀναγκαῖον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐμπόδιον· τὸ δὲ φιλοσοφεῖσθαι ἀληθινῶς ἐυπαθέστερον, εὐτρεπὲς καὶ εὔκολον. hunc probans; ἔρχον γὰρ ἀγαθῶν, inqit, τῷ βασιλεῖ ἐνέπλησεν, οὐκ ῥημάτων. qasi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν δὲ, εἰ φανείη ποτὲ βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς εὐπετὴς καὶ ἀπόνως. Arqi à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut. c. 17. v. 16, 17.* Cæterùm, missis his, qæ hîc Marcus, qi possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alienissima.

Τὸ πρὸς τὸν ἀεὶ τῶν ἄλλων φίλον φιλεῖσθαι] Apud Livium *l. 22.* Acedux Hispanus; *vult sibi qisqe credi; & habita fides ipsum plerumqe obligat fidem.* Et Seneca, *epist. 3. Fidelem si putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroqe Plut. in *præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιστεύειν, δοκεῖν πιστεύειν καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

Τὸ ἀνεπίκρυπτον] Verùm reverâ Capitolinus (qod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de qo Marcus istic. Cerè fratrem suum, qisqis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qalem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib. 19. cap. 8.* —*eo ego,* inqit, *ingenio*

Natum sum, amicitiam atqe inimicitiam in fronte promptam gerere. De Clearcho itidem Xenophon, *expedit lib. 2.* Τὸ σφοδρὸν, τό τε φανερὸν αὐτῶν ἐν τοῖς πρόσωποις ὤφασιν φαίνεσθαι. vid. *l. 1. §. 15.*

Τὸ μὴ δεῖσθαι συχαρεῖν τοῦ φίλου αὐτῷ, ἐὰν τῶν τί θέλει, ἢ τί οὐ θέλει] Contrà prorsus qàm Domitianus, qi χρυσίνους Dioni Cassio prædicatur. & qàm Tiberius multò magis; qi sensus ità privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, qid expeteret, qid averaretur, ariolari suos necesse fuerit, & graviissimam sæpe officiis eis offensionem incurreret, qibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *lib. 57.* depingit. Φύσει ἦν ἰδιωτάτη ἐπήρχετο. ὅτε γὰρ ἄν τι ἐπιθυμήσῃ πρᾶξαι τινὰ, ἢ ὃν ἐλέγχῃ, οὐδὲν ὡς ἐκπεῖν ἐβούλετο· ἀλλ' ἐναντιώτατος τῇ πραγματείᾳ τοῦ λόγου ποιούμενος, πᾶν τὸ ἐναντίον ἐπράττετο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει πρᾶξαι ἐσπουδάζετο· ἀρχίζετό τε ἐν ὅτῳ ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ἐπαύετο, ἐν ὅτῳ μάλιστα ἠγανάκτει, οὐδένα εἴδει τι ἠδίκει, οὐδὲ ἔβλαπτε τινα, ὃς σφόδρα ἐνέλαζε, καὶ ἐχαθήπτετο, ὅτις σωτηρίως τὴν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ὄζειν ὅτε ἐώρα, καὶ τὸν φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριώτατῳ προσεφέρετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἦξίου τὸν αὐταρχοῦντα κατάδηλον ὄν φρονεῖν εἶναι· καὶ εἰ μόνα ταῦτ' ἔσχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γάρ τοι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, ἐκ τοῦ ἴσου τό τε μὴ βλάπτειν δι' ὃ τις αὐτὸν τοῦ πάνυ ποθεῖν, καὶ τοῦ ὀργίζεσθαί τινι τὸ μὴ ἐφιέσθαι ἐνόμιζον. νῦν δὲ ἀφίζετο, εἴ τις αὐτὸν σωθεὶς φανερὸς ἐγένετο· καὶ πολλοὺς οὐδὲν ἄλλο σφίσιν, ἢ ὅτι σωτηρίως αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔχων, ἀπέλεσεν. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν αὐτὸ σώσαι ποιῆσαι· πολλὰ γὰρ ἄττα πρὸς τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βουλόμενον συναπαντᾷ οἱ· ἰσφάλλοντο. χαλεπώτερον δὲ σωθέντα· τίνι τε γὰρ ἐπιτήδευσιν αὐτὸ καταφεύξῃ, καὶ τότε καὶ ἐχθροὶ αὐτῷ ἀφανεῖς ἐγίνοντο. μάλιστα δὲ ἦν, ὡς εἰπεῖν, ὅσῳ τις ἀσφαλέστατος ὄζει, ἀλγέστατος ὅς γ' ἠγνόησε τίνι φύσιν αὐτὸς, ὅτ' ἤλεγξεν· ἔστω γὰρ, ὅτε πιθόμενοι αὐτῷ ἠπατήθησαν, ὅτε ἐνδεξάμενοι νοεῖν ὃ ἔπραξεν, ἐμισήθησαν· πάνυ γὰρ πολλὰ ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τί τις ἐναντίον οἷς ἤλεγεν, ὅτε καὶ σωφρονεῖτο. τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς γιγνόμενα, τὸ δὲ δοκεῖν βούλεσθαι, πάντως τὰ πολλὰ ἐκφέρει.

ἐκάτερον ἐναντιώμασι ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ μὲν τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ τῆς δυνήσεως ἕνεκα. ἤκμασε. Sed & de Domitiano, Cassius idem, *lib.* 6, 7. Καίτοι καὶ τοῦτο δυνάστου ἦν, ὅτι καὶ κολακείας ἤθελε, καὶ ἐμπορίων ὁμοίως ἤκουεν, καὶ τοῖς διαπεμπομένοις, καὶ τοῖς μὲν τοῖς μὴ, ὅτι δωσόμενον, τοῖς δὲ ὅτι καλαφορεῖν ἐδόκουν.

§ 15. Παράκλησις Μαξίμου] *Maximus me adhortatus est.* Xyl. Verùm addititium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὰ, ut suprà. atqe ità citare comperio If. Casavbonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmas. *ibid.* Παρὰ Κατύλλου καὶ Μαξίμου. Sed cum *Catuli* suprà § 13. meminerit, qare denuò, præter morem suum, eundem reponeret, cavssam nullam video. minúsqe jam placere sibi, qod olim voluerat, vir candidissimus profitetur. Meric. Cas. Παρὰ Κλ. Μαξίμου, à *Clavdio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recensetur, qibus Marcus noster in disciplinam se dederit. Verùm nec viro clarissimo ea lectio probatur; qum nec in aliis citandis duplici nomine sit usus, παρὰ ἀπροσ, παρὰ Διογνήτου, παρὰ Ῥυσίνου, παρὰ Σέξτου, παρὰ Φρόντωνος, παρὰ Κατύλλου. *Ergò & hìc scribi* sit, inqit, παρὰ Μαξίμου. *Et sic legendum censeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Casavboni patris calculus, qi *solis cognominibus Catulum Maximúmqe* monet, à *Marco in hoc scripto nuncupatos.* Etiamsi avtem Μάξιμον Τύριον Evsebius in *canone chronico* (utì ex Georgio monacho patet, qi eundem transcripsit) inter Marci nostri præceptores collocaverit; unde & supplendus videtur Marianus Scotus, apud qem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remansit; vix adducor tamen ut credam qod Viri illustres Jos. Scaliger *notis in Evseb.* & Jac. Cappellus *histor. Eccles. cent.* 2. avtumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum esse, cujus extant Διαλέξεις, cùm iste qantus qantus est, totus *Platonicus* esse videatur, illum *Stoicum* extitisse consentiunt avtores. Sed & *Tyrium* istum sub Commodo, non sub Marco, Romæ διατρίψαι Svidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ] *ut suo exemplo meipsum regerem.* Xyl. ad verbum, *se continere*, vel, *sui continentem*, sive *potentem esse*, ut Flaccus, *carm. l.* 3. *od.* 29. & Seneca, *ad Marc. c.* 20. vel etiam, *Sibi imperiosum*, ut Flaccus idem *Serm. l.* 2. *c.* 7.

Qinam igitur liber? Sapiens, sibi qi imperiosus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Aristides. de Themistocle qem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliqo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Sapiens qidem vir, sed manus non continens.

h. e. manum (à publico, sive alieno) continere ac cohibere havd potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionysius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλη καὶ δοκοῦντος εἶναι καὶ ἔστι τὸ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ σκληρὸν καὶ ἀνήμερον τὸ ἐπὶ τιμωρίαν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, qod ὀργῇ κατέχειν Menander.

Ὅσος τὸ κατέχειν δεῖ τὴν ὀργὴν πόνος.

Cohibere qantus impetus est iræ labor!

Rex sapientissimus, *Proverb. c.* 16. *v.* 32. *Potior est lenzanimis robustos & qi in animum suum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, καταλαμβανομένης πόλεως. Optimè, Siqidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνδρώπων μὲν κρατῆσαι, καὶ χείρων βελτίονων, ὑπῆρξε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σῶσαι κρᾶτος θυμὸν πρόπαλον, μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum est, à Stobæo relatum tom. 1. *l.* 2. tit. 7. μείζονα μὲν ἀρχὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, ἀέσσιν δὲ τὸ ἑαυτὸν ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τῶν νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l.* 5. *c.* 7. *Gentes facilius est barbaras impatientésqe alieni arbitrii regere, qàm animum suum continere, & tradere sibi.* &, *epist.* 75. *Hæc est absoluta libertas, in scipsum habere maximam potestatem. inæstimabile bonum est suum fieri.* Et, *epist.* 113. *Sibi imperare maximum est imperium.* Et, *qæst. nat. l.* 3. *Nulla major est victoria, qàm vitia domuisse. innumerabiles sunt, qi urbes, qi populos habuere in potestate; pavcissimi, qi se.* Horat. *Carm. l.* 2. *od.* 2.

Latiùs reges avidum domando
Spiritum, qàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & utrqe Pœnus
Serviat uni.

Et Clavd. *de* 4. *Conf. Honor.*

--tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex esse tui.—

Rectius enim is appellabitur Rex, (qi hoc præstiterit,) *qàm Tarqinius, qi nec se nec suos regere potuit.* Cic. *de fin. l.* 3. Dio Prus. *Orat.* 49. Τοῦτό γε ὄντως φιλοσόφου τὸ ἄρχειν, καὶ ἑαυτοῦ ἀρχὴ. Τῷ δὲ τῶν ἀρχῶν ταύτην ἰσχυρῶς καὶ ἰσχνατὸς ἔχειν, ὃ χθὲς ἔλεγον ἐγὼ καὶ συμπάντων ἀνθρώπων κρείττω γίνεσθαι. Et rursus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος αἰεὶ αὐτῷ ἄρχει· ὁ τοῦ παντὸς κόσμου πότερον, ἢ συμπάντων μὲν ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεύων. Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 11. § 29.

Κατὰ μικὸν παφέρων] ità Basil. Verùm παφέρον vox est navci. παφόφορον D. Junius vult. qod Xyl. etiam legisse videtur, qum *præcipitem* vertit. Est enim παφόφορος propriè qi *transversus abripitur*; eíqe optimè opponitur, qi in suo sui imperio se continet. ità Herodian. *l.* 8. de qibusdam qi fluvium tranare volentes in aqas unà cum eqis se dederant, παφενεχθέντες ἀπώλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ παφόφορος à torrente flumine transfluma, *l.* 5. § 23 & *l.* 12. § 14. ὁ καύσων παφοφόφος, *æstus abripere*, dicitur. at Lugd. ἀείφορον exhibet. qod secutus M. Casavb. *circumactum*

cumactum reddidit. atque ità ἀφυφέρετος etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus inflabilibus, qi cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facilè circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀνθυμαίσεως, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν ταῖς ἄλλαις περιόδοις] περιόδοις istic, ut Galeno supra ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, qæ negotium nobis molestiámque aliqam faceſſant. de qa vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ εὐκρατον τῆς ἤθους] *mores benè temperati.* sive *morum insigne temperamentum.* De Avfidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, qando nec æstu torret, nec vexat frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laërt. Athen. alii). *Axiocho:* ἔστι γὰρ χεῖμα σφοδρὸν, ὅτε δάλπει ἐγγίνεται, ἀλλ' εὔκρατος αἰὲι κεῖται, ἀπαλαῖς ἰλὺς ἀκτῖσιν ἀναμυδμώσα. Poteſt & à vino aqâ mitigato. in qibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) ἀφαιρῶσι ἢ χρῶσι τῷ ὕδατι τὸ βλαπτον, ἢ σωσαιρῶσα τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde δίνῃ εὐκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

Οὐ ῥᾳτλίως καὶ ἐργαστικὸν ἂν περιεποιήσαν] *Ut qæ instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, qacunqe ea fuerint, cùm exqisitè, tum sine qiritatione, exeqi.* M. Casavb. Eóqe sensu τὸ καλῶς usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκολώτερα φαίνεται, ὅσῳ ἂν πλειόνων περὶ ταῦτα πραγμάτων, ἐλάττως οἱ χειριζόμενοι γίγνονται. Thucydides etiam *l. 4.* Οὕτω τῇ παρὸν εὐτυχίᾳ χαίροντες, ἧσσον σφίσι μενὸν ἐναντίωσις, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκαια ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀνυφεκτα μεγάλῃ τῇ ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρᾳ παρασκευῇ καλῶς χειρίζεσθαι. Vide *l. 9. § 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoqendisqe: unde alimenta εὐκατέργαστα, *concoctu facilia*, & δυσκατέργαστα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan murmurum fuerit.

Πλάτωνος αὐτοῦ ἀκούειν] De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν δ' καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μή ἐξὸν, ἀνάμολον μαρτυρεῖν, τότε μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. *Tantæ apud suos fidei existimationem obtinuit, ut qod nemini cuiqam alioqi licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. § 5.* Eâdem ferè apud eosdem avtoritate fidéqe pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παροιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὴ ἀλλὰ Κάτωνος λέγοντος πιστεύειν ἔστιν. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè avtem Xyl. istic, *Dicebat sibi verba facienti*, &c. qasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, qod tam à Maximi moribus qàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ὀρθῶς περέπη] Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, qicqid rex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνέκπληκτον] alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. § 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν. Qin & Zenone prior Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίλων ἀθαμβον, ἀξίλων πάντων καὶ πιμαπάτων, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus qicqam adversatur Heraclitus; Βλαξὶ ἀνδρὶ ἔοικεν ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπαΐοντι φιλεῖ. qod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiús. At utroqe isto antiqior longè Pythagoras, Zenoni planè αὐμφος, hunc esse ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *qòd nihil admirarctur*, sive *qòd nihil admiratione sua dignum duceret.* qod tamen perperam à qibusdem acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solâque, qæ possit facere & servare beatum.

Ex adversùm tamen Plato in *Theæteto:* Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ ἔοικεν ὁ τὴν Ἶριν Θαύμαντος ἔκγονον φήσας, οὐκ κακῶς γενεαλογεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inqit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαίας ἐκ παραδόσεως παραινῶν, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαθμὸν γάρτοι πρώτον τῆς ἐπιστήμης γνῶσιν ἐπονομάζων. ἢ καὶ τὸ κατ' Ἐφραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, γέγραπται· καὶ ὁ βασιλεύσας ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νυνὶ καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα περὶ ἀπορον θαυμάσαντες, ἔπειτα κατὰ μικρὸν προϊόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχονται μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, qæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus denique Persas suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρέφωνται φανερὸς ἦτον, ὡς οὐκ θαυμάζοντες.

Καὶ μηδαμοῦ ἐπιτήδειον, ἢ ἐκεῖν] qod *l. 7. § 69.* dixit,

69. dixit, μήτε σφύζειν, μήτε ναπᾶν.

Ἡ ἀμηχανῶν] ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machinâ expedire vel extricari te possis.* itaqs verto, *perplexum esse.*

Ἡ σεσωσηνὸς] Suspecta vox. forsan σεσωσηνὸς, ut gemina litera altera excriptoris vitio exciderit, qo modo in σεσωωωικιζωθέναι, *l.* 4. § 16. Xyl. *neqe mœstitiæ, neqs gaudii nimium.* Cas. *ridore*, vertit; sed ità ut *risûs excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σισηρέναι est qod Latinis, *ringi*, vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumqe de *risu simulato*, qalis eorum, qui Græcis antiqis γνάθωνοῖς ἀλλοείοις, recentioribus ξεναῖς σαρκαῖς γελᾶν, utì Evstath. *ad Odyss. σ'. malis alienis ridere*, Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *lib.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* qidem, sed qæ istiusmodi oris habitu se prodat, qi cùm *risum*, vel *irrisionem* præ se ferat, ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci*, utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud* præ te feras, utì Donatus, in Terentiano illo *Phorm.* 2. 2. ubi *risui vero* opponitur;

——illi ringitur, tu rideas.

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multùm ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ ἐυμόρφως ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σεσηρὸς, μηδὲ σκώπτικον. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* qale eorum, qi vultu orisqe habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum qendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Svidam, Procopius, opinòr, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν γὰρ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα ἠγερεθίζετο καὶ ἐσησήρει. *Valdè adversus eum exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istic σεσησηρέναι, sive σισηρέναι πρός τι. *ad rem aliqam*, sive *ad occasionem aliqam ringi*, hoc est, vel exacerbari, vel renidere aliqem, ad risum qendam adscititium composito vultu, cùm animo tamen angeretur. id qod *affectationem caninæ æqanimitatis* stupore formatam, nuncupâsse videtur Tertull. *de Patient. c* 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικόν] De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πᾶσιν δεῖ τοῖς ἁμαρτάνουσι χωρὶς ἑαυτοῦ δοῦναι συγγνώμην. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *epist.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef. l.* 1. *c.* 10. *Hoc tu cave, tanqam maximum crimen, nè admittas: ignosces tanqam leviſſimo, si admissum est.* &, *ad Mart. c.* 4. *Nec qicqam pulcrius existimo in fastigio collocatis, qàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In qam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Ἄυτις μὲν ἁπάντων σφῶν ἁμαρτημάτων ἀπεῖχεν, καὶ ὅτι ἐκὼν ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ καὶ ἄλλων ἀμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἐφερε, καὶ ὅτι ἐπιλυπεῖσθαι, ὅτι ἐκίνδυνε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siqidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶ). συγγνώμονα τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδένα συγγνώμονα ἔχειν μηδενὶ, τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ δίκαιος λέγεται τὸ μηδὲ συγγνώμονα ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Orat. pro Murœna. Fuit qidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunqam moveri; nunqam cujsqam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neqe exorari, neqs placari.* Et mox: *Supplices aliqi veniunt, miseri & calamitosi? sceleratus & nefarius fueris, si qidqam misericordiâ adductus feceris. Factur aliqis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere; exorari, scelus; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imò aliqid, non omnia. Nihil gratiæ causâ feceris. Imò nè rcsistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus nè sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate laus aliqa humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanqam nimis duram. Objicitur enim illi, qod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, invisa sunt. videntur enim nullam spem relinqere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Qòd si est, qid hâc sectâ durius, qæ dediscere humanitatem jubet, portúmqe adversùs fortunam certissimum, mutuum auxilium cludit? sed nulla secta benignior leniórqs est, nulla amantior hominum, & communibus bonis intentior.* Et, *c.* 7. *At, qare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qi puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, qod non debet; nihil prætermittit, qod debet. Itaqe pœnam, qam exigere debet, non donat: sed illud, qod ex venia conseqi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, qòd si ignosceret, nec ignoscit. qoniam qi ignoscit, fatetur aliqid se, qod fieri debuit, omisisse. Aliqem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficies, ætatem ejus emendabilem intuens: aliqem invidiâ criminis manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; qia deceptum, qia per vinum lapsum: hostes dimittit salvos; aliquando etiam laudatos, si honestis causis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ, sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorum argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, qas Marcus noster, solidior qàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum

ibidem.

ibidem. De verbo, ut mos fuit opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Exiit per omnia moderatissimus, in hominibus detergendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiis, indulgentiâ liberandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnullorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam constro manifestos, & gravium criminum reos inexorabiles permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ ποτε τιὼ τιμωρίαν ἐπιφέρειν, ἐ τὸ παθεῖν ἡ δοῦναι δίκαιον ἁπλῶς νομίζων, ἀλλὰ μὴ μείζω φοβούμενος, κἀκεῖνος πάντως· Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus: *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ sæpiùs contentus esse.* Vide infr. § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδιαφόρως μᾶλλον ἢ δυσωπίαν φανερὰν παρέχειν] *magisque constantiam erroris securam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs pavló. Hoc vult. Cùm sit prima felicitas, à recti norma nè minimùm quidem, vel discedere, vel distorqueri: secunda, siqis qoqo modo deflexerit, εἰς δυσωπίαν χρήζειν, (ut ipse de se dixerat, supra § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; quùm, *quod naturâ bonum est, neque emendari, neque corrigi se poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut ope alterâ istâ nihil opus habuerit, τιὼ δύσωπον ἢ διόρθωσιν, quod de Deo Aristot. *de mund. c.* 6. ita dictum *in bonum transsignatus*, ut *nihil in eo supereſſet, quod mutandum videretur*, ut Seneca, *epist.* 6. In quem eundem sensum & illa accipi possunt, quæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἂν εἴη χρῆ, ἢ χρὴ ὀρθιώδων. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθιώδων. Neque enim ἀδιαστολίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo aut offenderat, aut si offendisset, prædicaret; quâ nihil in natura sua magis laudare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Cajus Caligula, ut Sveton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil sit hâc magis aut devitandum, aut detestandum; ab eâque Marcus & ipse se cum primis abhorrere docet, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóque dehortetur, *l.* 4. § 12.

Ὅντε πατέμενον ἂν χρεῖττονα αὐτῆς αἰτῆν καλεῖν] Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo qisqam deprehensus est, qi exæquare se avsus esset. Stupenda etiam, non suspicienda duntaxat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qi neminem qenqam unqam neglectui aut despectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαριστικῶς] Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est planè. Siquidem χαριεντισμὸς sive urbanitas, parum distare videtur, vel ab ἀστειολογίᾳ, quam repudiat Marcus suprà § 7. vel à κομψείᾳ etiam, quam non semel damnat *l.* 3. § 5. & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαριεντίζεσθαι καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ τοιοῦτος λέγων, κομψεύσαιτο. qin & Svidas τὸ καταφρονεῖσθαι exponit per χαριεντίζεσθαι. qod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit qis, τὸ ἓν istud adjectum, urbanitatem ità condire posse, ut suo modo, suáqe tempestate adhibita, (qod non observant οἱ χαριεντιζόμενοι ἐν μὴ χαίρουσι καιρῷ, uti Dionys. Halic. in *Lysia* loqitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem ullam locum suum obtineat. qum τὸ εὐχαρι in Pio prædicet ipse infr. § 16. Xyl. *liberaliter qoqe factum esse.* qod tam à Maximi instituto, qàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso autore, τὸ εὐ χαριεντίζεσθαι rescribere non dubitem; atqe ità Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere ausim. τὸ χαριεντίζεσθαι certè in seqiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαριεντίζεις (πίζη f.) ἡ καταπαίζεις ἡμᾶς ἢ βωμολοχᾷ, apud Etymologum & Svidam; qi & χαριεντιζόμενοι exponunt ἐνυβριζόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαριεντίζεσθαι, *Carinari. Carinari* autem in Isidori *Glossis* est *illudere.* Et *Carinantes* apud Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes.* qibus accedit, qod *Carinare*, Servius *ad Æn. l* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

--neque me decet hanc carinantibus edere chartis.

&, *Contra carinantes verba atqe obscœna profatus.* ubi in priore versu pro hanc, haic, sive hæc Merula; in altero, pro *atqe, aiqè*, sive, *æqè*, Castricomius legendum censet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Pavlus; *qod ut infima navis pars carina, ità sortis infimæ homines, qibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casavbonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, qo Græcis γαυλίζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dictos; an à *navium carinis*, ut ad navtis usitata convitia respiciat, de qibus Flaccus serm *l. Sat.* 5.

Tum pueri nautis, pueris convicia nauta
Ingerere. nam Festo qæ tribuitur notatio nec navci est. ego sanè à χαριεντίζεσθαι ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum, nullus ambigo.

§ 16. Τῷ πατρὸς] *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de qo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan qispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cùm qia ille, Marco nostro impube adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est, tum qiâ hæc eadem (qæ

&

& magna ex parte ſunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.* 6. § 30. idem ſtatuit & Caſavb. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, quod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi poſtquam de Hadriano dixerat, Καὶ Ἀντωνῖνος, inquit, ᾧ Βῆρος ὁ ἐξ ἐκείνου. & Acciaolus, *Antoninum qi Hadriano ſucceſſit, qiqe ex co genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs quàm Lucium deſignatum opinor, cùm eò loci, tum & operis ejuſdem *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità degeritur, Ἀδριανὸς, ᾧ Ἀντωνῖνος ὁ πρῶτος, ᾧ Βῆρος, ᾧ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero nevtro verum eſt, *ex Pio* fuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον] De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Evtrop. Et Avr. Victor. *Adeò manſvetus, ut inſtantibus patribus, ad eos, qi contra cum conjuraverant, perſequendos, compreſſerit qæſtionem. uſque eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſitâ placare, quàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Gallenus in *comment. de libr. ſuis,* ξυγγνώμονά τε ᾧ μίτιον, ἥμερόν τε ᾧ πρᾶον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ὢν γὰρ, inquit, πλεκτὸς ὁ Σαυλὸς, ἡμερώτατα ᾧ ὑπεικεία διενήνοχεν ἁπάντων βασιλέων. Iſte in *Marco,* ὅτου τι, inquit, καθαρὸς διὰ πάντων, ᾧ χρηστὸς, ᾧ εὐσεβὴς ἐγένετο, ὡς ἔχεται τῆ βαλῆ μηδένα σφῶν Κατώπιν σωφρονιζόντων τεθνάναι. Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἐπ' ἐμοὶ, μήτε τῆ ἐμῆ, μήτε τῆ ὑμετέρᾳ ψηφῳ σφαγῆναι. ᾧ τέλος ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τότε πύθωμαι, ἀκίνδυνος ὑμῖν τὸν θάνατον. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Caſſ. Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικὸν.

Μετελικὸν ἀσθενῶς ἐπὶ τοῖς ἐξηλασμένοις πεδήτων] Ità *l.* 6. § 30. Τὸ ἀπὸ τοῦ τοῖς χεῖρον προσπεπωμένων ἄντικρυς. Verùm cave iſtic intelligas *ἀσθενείαν* illam, quam Cajum Imperatorem in ſe maximè probaſſe, ex Svetonio ſuprà monuimus, ad § 15. aut Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referente, ſubinde in ore, Πεισθῆναί τι ἐπὶ, μηχάνημα μὴ αὐδὲ πόνῳ. Siquidem ut Seneca, *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Quod ſemel dixi, qalecunq; eſt, fixum ratúmq; ſit.* Quomodo apud Antiphanem ille in *Gorgytho,* referente Athenæo *l.* 8.

Ἢ τίν' ἀποσείω ἄν, ὃν περιελέμην,
Ἢ Κωμικῶν γλαῦκ' ἐπὶ Λαυρίου φέρειν;

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ. *in calvit* de plebe imperita: Καὶ γὰρ ἅμα δεῖς ἐντὶς, ἰσχυρογνώμονές εἰσι, ᾧ χαλεποὶ πρὸς ἅπερ ἅπαξ ἀπόφασιν ἐποιήσαντο, ἂν ἄν τις ἐπὶ ταὐτὸν παρακαλῆ, ταχὺ πείθεται τὸ χεῖρον. Verùm rationibus veris certisque ſubnixam conſtantiam intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æqitatiq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Seneca *epiſt.* 23. *Conſtituendum eſt qid velimus, & in eo perſeverandum. Nam illi, qi ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, non ne tranſiliunt qidem, ſed casu qodam tranſmittuntur, qomodo habere qidqam certum manſurúmve poſſunt?* Et, *de beat. c.* 8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ità manebunt illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus litura ſit.* A conſtantia certè lavdat Pium Capitolinus; uti mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς πεδήσιν ὑμᾶς δεῖ, ὦ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. —— ὦ θέλεις πλὴν ἀρχὴ ποιῆσαι ᾧ τὸν θεμέλιον, τὸ κεῖμαι σκληρῶς, πίττειν ὑγιὲς ἢ ὐχ ὑγιὲς, ᾧ ὅταν λοιπὸν ἐπιτροδομῆν αὐτὸ πλὴν εὐτονίαν, πλὴν ἀσφάλειαν; ἐν ᾧ σωτὴν ἐπιστήσῃ ᾧ κατασκόπον, ὃς οἰκοδομικὰ τὸν, δεῦ ἂν πλείονα ᾧ ἰσχυρότερα ἐπιθῆς, τοσοῦτῳ πλείονα πεδήσεται. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκαταδόξαστον περὶ τὰς δοκούσας τιμὰς] idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Qin &, Capitolino teſte, *menſes* Septembrē atq; *Octobrem* cùm *Antoninum atqe Fauſtinum* (ab ipſius uxorisq; ſuæ nominibus) *appellandos decrevisſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* quamquam cæteroqin honoris ſibi ſuisve ab eiſdem oblatum delatúmqe, qod legitur, aſpernatus. Vide *infrà,* § 17.

Τὸ φιλόπονον] Verùm iſta potiùs Ælii Adriani laus fuerit, de qo Victor: *Inimenſi laboris: qippe, qi provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc lavdem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa,* ὁ σφετερισμὸς. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκουστικὸν ᾧ ἐλέγχου τι χαιρυφαλὲς εἰσφέρον] De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀνεπαχθὲς ἀνέσεσθαι παρρησιαστικῶς ταῖς γνώμαις αὐτοῦ, ᾧ χαίρειν, εἴ τις δεινός βάλλοιτο. Optimè Agamemnon *Iliad. ξ'. v.* 107.

Νῦν δ' εἴη, ὃς τῆς γ' ἀμείνονα μῦθον ἐνίσποι,
Ἢ πάις ἐμὸς, ᾧ παλαιὸς· ἐμοὶ δέ κεν ἀσμενέστερον εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σέ τ' εἰκὸς, εἴ τι καίριον λέγει,
Μαθεῖν, σέ τ' αὖ τῶν σ'· ἓν γὰρ εἰρῆσθ' ἑκατέρᾳ.

Et rurſus:

Μὴ τοι τὸν ἴδιος μῦθον ἐν σαυτῷ φόρει,
Ὡς φῆς σὺ, κ' ὐδὲν ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν.
Ἀλλ' ἄνδρα, κἂν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' αἰσχρὸν ὐδὲν, ᾧ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ τῶν λεγόντων ἓν, καλὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Εὖ σὺ φρονήσας, ἓν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἥδιστον ἓν λέγοντ', εἰ κἀρδ' ὀφέλει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Symposio*, cùm quæreretur, ecqid regem maximè illustrem faceret, respondisse dicitur, Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. *Si solus sapuerit.* quod mihi videtur à ratione quàm longissimè dissitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet *tom. 2. tit.* 48. Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη. Si non solus sapuerit. si sapientiâ suâ non fuerit contisus nimis, dum se solùm sapere existimat. Qod de Tiresia Homer. *Odyss. κ'. v.* 495. de Scipione Cato apud Plut. in *apoph.* Et *Polit.* de Chrysippo alii apud Laërt. *l.* 7.

Οὐ πάντες· τοὺς δὲ σχεδὸν ἁπάντας.

Et Callimach. hymn.

Μοῦνος πεπνυμένος.

Qalis Creon depingitur à Strattide in *Phæniss.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σωφρονεῖν πᾶσι θηβαίοις πόλει,
Οὐδὲν νέοις.—

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πλησίοι δὲ μὴ δόξειμεν δὴ
Φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς πλησίου δ' ἡμῶν φύσιν;

Siquidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Οὔτις γὰρ αὐτὸς ἡ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ὡς οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.

& Evripidis Æolo apud Stob. *tom. 2. c. 22,*

—τέκνον δ' ἀνδρὶ μὴτ' εἶναι φίλον,
Μήτε ξυνεῖναι, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
Πέπεισται, δόξας τὰς φίλας ἡγούμενον.

Ità qi solus sapit, bis desipit; dum aliorum consilia respuit & desipuit, aliorúmq; consortia abs se abdicat. qibus duobus nihil potest esse principibus perniciosius. sit denique quod Plato *ad Dion. epist.* 4. & ex Platone Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐθάδειαν ἐρημίαν ξυνόντων. De Marco nostro Capitol. *Semper sanè cum optimatibus, non solùm bellicas res, sed etiam civiles, prinsquam faceret aliqid, contulit.* denique, sententia illius præcipua semper hæc fuit, *Æquius est, ut ego tot & talium amicorum consilium sequar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem sequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non sum is, qi non existimem admonendos duces esse: imò eum, qi de sua unius sententia omnia gerat, superbum judico magis quàm sapientem.*

Τὸ ἀπερισπάστως εἰς τὸ περὶ ἀξίαν ἀπενεμηθὲν ἐπίσης] De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀνεκλύτως καὶ ἐξετασθὲν πάντων καὶ πρόξεως. Capitol. *Fuit sanè ei constantiâ, ut septenis & novenis annis in provinciis bonos præsides detineret.*

Τὸ ἀμφιλογον, ποῦ μὲν χρεία ἐπιτάσεως, ποῦ δὲ ἀνέσεως] *Diligens agri cultor, ubi, longus; & omnia hæc cum mensura.* Capitol. Vide *suprà* qæ de Apollonio § 8. Seneca, *epist.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujusq; concipitur, proinde remissior acriorve, prout illa digna est peti.*

Τὸ πᾶσαι τὰ ἀεὶ περὶ ἑραλέας φρὸς μεταχεῖν] qibus scil. cùm Hadrianus, tum & Trajanus nimioperè addicti: uti ex Dione liqet & Capitolino. vide *infrà* § 17. Θεοδότου.

Ἡ κοινονεμοσυνὴν] *qod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινονεμοσυνὴν vocabulum compositione novâ, vel à nostro fabricatum, vel à suis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuisse deprehendet, qi in eorum qæ supersunt fragmentis versatus fuerit, nova subinde prout usus postulabat, compositionis Grammaticæ ope, comminisci & procudere vocabula. Insolens itaq; vox ista; & rei propemodum insolentis. Nam qod Paulus conqeritur *ad Philip. c. 2. v.* 21· Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. *Qæ sua sunt, plerique qærunt:* (qod *charitatis* esse negat idem Apost. *ad Cor. ep. 1. c. 13. v. 5.* οὐ ζηλοῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore subinde habentes, vel Davidicum illud *Psal. 4. v. 6. Qis nobis commodi aliqid repræsentabit?* vel Theocriticum istud ex *Idyll.* 16.

Αὐτῷ μοί τι γένοιτο.—

Et qod Pindarus *Nem.* 1. Gregor. Naz. *in Julian. l.* 8 & Gregor. Presb. in *vit. Naz.* Τὸ οἰκεῖον πάζει πᾶν. τῷ δ' ἀμφαλὴς ἡ κοινὴ διαφθορὰ ὀλίγου τοῖς καθ' ἕνα φέρειν. Herodian. *l.* 2. hoc est, ut Tacit. *Annal l.* 17. *Privata cuiq; stimulatio, vile decus publicum.* Ità qod idem *ibid. pessimum veri affectus venenum, sua cuiq; utilitas.* Et qod Livius *histor. l.* 20. *Privatæ res semper offecere, officientqe publicis consiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοῖραν σκοπῶσι τῆς κοινῶν οἱ πολῖται· τὸ δὲ πλέον τὰ ὀικεῖα περάσιον. ὥστε τὸ ἰδίᾳ λαμβάνειν τὸ κοινὸν ἀβρόως φθειρόμενον. Thucyd. *hist. l.* 1. &, qod Lysias *adv. Philon.* Παρέντες τὰ τῆς πόλεως κοινὰ ἀγαθὰ, ἐπὶ τὸ ἑαυτῶν ἴδιον κέρδος ἦλθον, διὰ τὸ μὴ τὴν πόλιν, ἀλλὰ σφᾶς, πατρίδα αὐτῶν ἡγεῖσθαι. Πόλει δ' ἄρχης, ὁ αὐτὸ δεῖς. Evripid. *Heracl.* vide & Aristotel. *polit. l.* 2. *c.* 3. Eò igitur lavdabilior fuerit in Antonino κοινονεμοσυνὴν ista, qò in plerisq; rarior: qâ *potior* habetur *privatis vel rebus vel necessitudinibus respublica*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicant*, ut Bernard. *de temp. Serm.* 58. ὃ γὰρ τοῖς ἰδίοις φρὸς κοινὸν, ἀλλὰ τὸ κοινὸν φρὸς ἴδιον περιμαχτέον. Apollon. Tyan. *epist.* 66. Eam principi suo Clavdian. his verbis commendat, in *Honor. Cos.* 4.

—*consule cunctis,*
Non tibi: nec tua te movennt, sed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ sanè diligentiâ subjectos sibi populos rexit, ut omnia & omnes, qasi sua essent, curaret. itaqe provinciæ sub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

—*urbi*

--urbi pater eſt, urbique maritus;
In commune bonus.--

In Galba, Plut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν δημόσιος ἦν τῷ ἰδίῳ τὸ κοινὸν προτιθέμενος. In Severo, Galenus *ad Piſon. de theriac.* Νομίζεται τὸ μέτριον εἶναι τῆς βασιλείας μέσης, οἷον τῆς κοινῆς σωτηρίας. In Athenienſibus priſcis, Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς πρεσβείαν ἐπορίσθησαν, αὐτοῖς τε τῆς πόλεως ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ἤθελε δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δὲ ὅλον, inqit, εἴδιζεν τοὺς πολίτας μὴ βούλεσθαι μήτε ἐπὶ σφᾶς καθ' ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἱλουμένους περὶ τὸν ἄρχοντα, μιᾷ δεῖν ἐξεσῶντας ἑαυτοὺς ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοπονίας, ὅλως ἔθει τῆς πατρίδος. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaacus Caſaubonus & Clavd. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtum commentariis.* Ille, *Proſtria*, inqit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat* τὸ μέτριον καὶ ἰσόμετρον. vide pòſt in *Diatriphncio* τῶν φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi quem *communem ſenſum* vocat Juvenalis *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumque Nerone propinqo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inqit, *modeſtiam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, quæ in commune quodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmque etiam habet eorum cum quibus verſatur, modeſtè, modicéque de ſe ſentiens.* Lodémque refert uterque quod in ſequentibus adjicitur, tanquam vocabuli iſtius interpretamentum, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, aut ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: quam & in Marco notat Galenus, qui in *comment.* περὶ τῆς ἀγχινοίας, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τῷ περὶ ἰδίων βιβλίον, μετριότητα καὶ εὐνομοσύνην, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem laceſſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Hutteuum*, *Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *Non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loquimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe quàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Eutrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æquo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Clavdio Sveton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſenect parcus atque civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqua, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolinus idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, quàm eſt actum in civitate libera.* Déque eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἰσοδὲς τοῖς φίλοις μήτε συνδεικνὺν αὐτῷ τοὺς πάντας] Lampрid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliquos autem haberet quotidianos etiam non vocatos. quotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe quodammodo cogebantur, quòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit autem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus. quod ſeqiùs tamen interpretati ſunt qidam, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qi faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inqit Capitolinus, *quod aulicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atque à convivio.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν] dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capitol. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. qo nomine Marcum item commendat Galenus locis paulò ante adductis. Χρηστὸν τ' εἶναι, inqit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδωκάθω πόσοι καλαλείπειν ἐν τῇ Ῥώμῃ μέ.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καλαλαμβάνοντες ὑπὸ τῆς διὰ χρείας τινὰς ἀπολειφθέντων] M. Caſavb. de negotiis accipit, qæ cum neceſſaria aliqa occaſione interveniente, priuſquam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illum, hoc eſt, pariter affectum, pariáque ſententem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſvadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis puta, familiaribus, miniſtris; quod etiam cum neceſſitate aliqa eum comitati non fuerant,

rant, aut etiam ob cavillos necessarios, qo minùs id possent, ab ipso, cùm aliqò proficisceretur diutius forsan abfuturus, relicti, eundem tamen tam absentes quàm præsentes experti sint. Vitium illud notâsse videtur crebrum nimis, à qo Pius humanior fuerit, qo absentium amicorum rationem nullam aut exiguam saltem habere solent plerique, qos præsentes tamen cofere cum primis præ se ferant. Qò trahit Athenæus *dipnosoph. l.* 5. tritum sermone vulgari illud, qod ille πάνυ μανθάνοντα τὸν ἥδιστα τὸν παρόντα indigitat,

Τοὺς φίλους ἀόντας, οὐκ ἐόντ' φίλους.
Amici, amicè non sunt, qi degunt procul.

Et revera sicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab honorum petitione absentes submovebantur*; Sveton. *l.* 2. *c.* 28. ità & plerisque, bonis etiam candidisque, absentium benè meritorum qoqe oblivio qandoqe obrepit. Cæterùm qod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult esse Laërt. *l.* 10. qi sapientem dixerit, hunoque solum, χάριν ἕξειν φίλοις καὶ παῖσιν καὶ ἀπόντων ὁμοίως, διὰ τὸ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος βεβαιοῦσθαι, ὥσθ' ὑπομένειν καὶ μόχθους καὶ θυμηδίαις. describi & qæ ad præsens negotium nihil faciunt, qò loco malè habenti medelam tentarem. Sic vertit Ambros. Camaldun. *Gratidmqe amicis præsentibus æqè ac absentibus habiturum sapientem, solum, atqe item in itinere: qm tamen cruciatur, & ingemiscet & ejulabit.* Verùm, qid hoc est, *in itinere gratiam habere*? aut qò spectat? tum qæ arena fine calce? aut quàm bella commissura illa? *qm tamen cruciatur*, &c. qid enim istud ad gratiam amico habendam? eò, uti videtur, respexisse voluit, qod antè dictum fuerat, Κἂν στρεβλοῦσθαι δ' ὁ σοφὸς, ἢ αὐτὸν εὐδαιμονεῖν. forsan autem illud, διά τι ὁδοῦ, ad sequentia pertinebat; ut sensus sit, *etiam in itinere, si qem torqueri viderit, commiseratione affectum, sortem hominis deploraturum.* Sed revera prioribus illis postrema istæ sic conjungenda arbumo, ut legatur; Κἂν στρεβλοῦσθαι δ' ὁ σοφὸς, ἢ αὐτὸν εὐδαιμονεῖν ὅτι μόνοι στρεβλοῦνται, ὥσθ' καὶ μύζειν καὶ ὀιμώζειν. ità sensus erit, *sapientem, etiamsi in tormentis qoqe constitutus beatus sit, inter torqendum tamen ingemiscere atqe ejulare.* μύζειν ingemiscere: de Delphino Aristot. *hist. animal. l.* 8. *c.* 2. ἔχει ἡ ζῷ πτωὶ χόνον, μύζειν καὶ στένειν. atqe indè μυσμὸς, ὁ στεναγμός Svid. tum subjungenda, μόνον τε χάριν ἕξειν τὸν σοφὸν &c. qæ ad præsens institutum pertinent.

Καὶ τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς — καὶ ἐπίμονον ἀλλ' ὁ τὸ περαπίσῃ] Ex conjectura adscripsi, καὶ ὅτι ὁ περαπίσῃ, ejusmodi aliqid exigente sensu, & dictionis serie. Verùm D. Bootius mavult, ἀλλ' ὁ πόθος περαπίσῃ. qod & Annotator Lugd. censuit. D. Jun. ὁ περιπορεύων & ἀμεθόδευτος. Illud autem Merici, ἐπίμονον ἄλλως, qod de *patientia* vult intelligi *in aliis audiendis*; ego concoqere non possum: sicut nec, qod ex paternis commentariis adducit, ἀλλ' ὁ τὸ, Περαπίσῃ &c. acti alterius cujuspiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. § 30. Καὶ τὸ περὶ κολάκων περιττὸν φιλότιμον καὶ ὡς ἐκεῖνος ἐκ ἂν τι ἄλλως παρῆκεν, μὴ πρόσκαιρον ἐν μέλα κολάκων καὶ σαφῶς νοήσας. Ubi videt & sententiam eandem; & geminam huic, qam nos damus, seriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Λέγεται δὲ ὁ Ἀντωνῖνος ζητητικὸς γενέσθαι καὶ μηδὲν πρὸ τοῦ μακρᾷ καὶ τὰ πυθόμενα τῆς ἀκριβολογίας ἀφέμενος· ὅθεν αὐτὸν οἱ σοφισταὶ ἐς καὶ χρυσοπρεσβύτην ἐκάλουν. Nec hac in parte Pio dispar Marcus; de qo Cassius, Διηκριβοῦτο τὰς τε πίστεις καὶ τὰς ἀκριβείας ὑπὲρ μακρᾶς ἐποιεῖτο, ὥστε καὶ παρὰ τοῦ δίκαιον ἀκριβῆ. — φιλότιμος γὰρ καὶ ἀκριβὴς τὰ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς πρεσβεύσασθαι προσεφέρετο· καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ὅτι ἐλέγθη, ὅτι ἤκουσε, ὅτι ἐποίει· ἀλλ' ἦν ὅτε καὶ περὶ τοῦ βραχυλόγου μικρᾶς ὅλας ἀνήλισκεν, ὑπ' ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ὑπηρεσίας τι προτίθεσθαι. Pertinet autem huc Platonis illud in *Phædon.* Ἰσως δοκεῖ περὶ τῆς πίστεως, τὸ μὴ ἀπιστεῖν ἐν τοῖς λόγοις, ἢ ἀδύνατον εἶναι, ἢ πάνυ χαλεπόν τι. τὸ μέν τοι αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προσίεσθαι τελέως ἂν παντάπασι σκαιῶν ἐπιτήδευμά τε, πάθος μηδαμοῦ εἶναι ἀνθρώπῳ.

Τὸ διαπρεπῶς περὶ φίλων.] *l.* 6. § 30. τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις. De Augusto Sveton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neqe facilè admisit, & constantissimè retinuit.* Et de Constantio Liban. *Orat.* 3. Εἰς μὲν τὸν περὶ ὁπλιτείαν καὶ λόγους, οὓς ἔνιοι σφετέρους ἐξηύρηνται ὡς ἡ ἐγγενέσθαι ἅπαξ, οὐκ εἰδὼς ἐξαλείφειν· ἀλλ' ἀναλίσκων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ἐλλείπων τῇ συνουσίᾳ τὸν πόθον. Solonis id monitum, φίλος μὲν ταχὺ κλῶ ὡς δ' ἂν κλίνῃ, μὴ ἀποδοκιμάζε. Laërt. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis sic in imperio suo non aliter usus est, qàm privatus.* Et rursus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipse amicorum suorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μανδαμοῦ ἀλλοίως, μανὴ ὀπταναῖς] scil. *furor & fastidium*, sive *amor insanus*, & *præpropera satietas*, apud animos versatiles per vices obtinent, sibiqs invicem succedunt. ità Thamarem sororem Amnon Davidis filius, qam pavlò antè insanè deperierat, explenâ libidine, mox penitissimè est aversatus. *Hist. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.* 15. Πτωαὶ γὰρ αἱ περὶ ἐρώτων παρῆλαι, inqit Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. καὶ σύντομοι μεταβολαὶ τὰ φίλτρα· τρέπεται γὰρ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπότε ἂν αὐξηθεὶς τῆς κατασβέσεως ὁ κόρος. Apud Senecam Tragœdum *Medea*, 3. 1.

Si qærit odio miseræ qem statuas modum,
Imitare amorem. —

Ità qod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὅτι τὸ ἄγαν τι πολεῖν, μεγάλῳ φιλεῖ εἰς τἀναντίον μεταβάλλειν ἀδιαπόδοτον. Hoc est qod in juvenibus notat Aristoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ὑπ' ἐυμετάβολοι καὶ ἀνίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μὲν ὀρέγονται, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀνίκορον metaphoricè ab eis translatum, qi cibos statim, ubi minimum libârunt, saciati repudiant. Svid. ἀνίκορος, ἐυμετάβολος, ἢ ὁ ταχέως καὶ ἅμα τοῦ ἄγαν κορεννύμενος. qi & Marci verba mox subjungens σωτηρικὸν δεῖ εἶ πρὸς τοὺ φίλους, καὶ μισθαμοῦ ἀνίκορον. Eum secuti interpretes ad Pii adversûs amicos affectum referunt. havd incommodè. qanqam potest etiam latiùs sumi, ut reliquum etiam vitæ institutum respiciat.

Τὸ αὐταρκὲς ἐν παυλί] ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενον. *l. 6.* § 30. neqe enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se reposita habebat.* nec ea mens Marci, istîc saltem. malim, vel *modico*, vel *sorte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τὸ αὐτάρκειαν ἡ ἀγαθὸν μέγα νομίζομεν· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλὰ, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύσιν οἱ ἥκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαυλότερον] τὸ εὐτελὲς τῆς σκευῆς. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων σκευοθηκικόν] Nec in hoc Pio dispar Marcus, qi *cunabulis post puerorum lapsum* culcitras *subjici jussit. unde bodiêq; rete præsentitur.* inqit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist.* 17. Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis, funambulis* legendum contendit; qem vise sis *ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσαν κολακείαν ὑπ' αὐτοῦ καλλύεται] συγκαλλύεται Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & κήλεδος & καλλύειν simplex, *comprimendi, reprimendi*; significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca qædam κοιλίαν κήλειν, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Trallisno (hoc enim vult Mercurial. *gymnast. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémq; alibi, αἷμα ἢ σάλιν· *cùm autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ. Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: sigis caput flexisset, aut blandiùs aliqid dixisset, utà adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῆ ἀρχῆ] Hujus rei documentum esse potest, qòd *salaria multis subtraxit, qos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, qàm si rempublicam ii arroderent, qi nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qi & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: qod laudi potiùs datur, qàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας] Sumptus procurabat. Xyl. *Impensarum ratiocinarium custodiebat.* Cas. qi & de *Imperii ratiocinario* accipit, qod apud se Pius habuerit. de qo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum scivit & vectigalium.* indéq; κωμωδεῖσθαι dictum, qòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & istîc τὸ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, qàm de reditum rationibus exquisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *condum* magis qàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ ἀνομοφυὲς μόνον] Ità *l. 6.* § 30. τὸ μακρόθυμον· καὶ ὡς ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺ ἀδίκως αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀνταμειβόμενος.

Ἐπὶ δὲ τούτων τόνων] τόνον istîc *rigorem* significare vult Mericus. Verùm τόνων, non τονῶν, esset à τόνος· & *rigores* dicere durius pavlò videatur. Xylander τινῶν legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε περὶ τοὺ θεοὺς δεισιδαίμων] Ità *l. 6.* § 30; de Pio: Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοσκοπικὸν] qod de eis usurpatur, qi muneribus ac viscerationibus populum demereri studio habent. Plut. *præcept. polit.* Τὸν μὲν οὖν λύκον ἔφασαν δεῖν ἄνευ κεφαλῆς δῆμον ἢ καὶ πόλιν ἐκ δὲ ἄστεως ἄγειν δεῖ μάλιστα· μὴ, καθάπερ ἐκ ἀγυμνάστων περὶ λόγων, (leg. λόγους) λαβὰς ἀμύσεις καὶ ἀτέχνως ζητοῦσας ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς γαστρὸς ἕλκειν, ἐυωχίας, ἢ τὺ βαλανεῖα διδόντας, ἢ συνόψεις τινὰς, ἢ μονομάχων διάμαλα παρασκευάζοντας ἀεὶ, δημαγωγοῦσι, μᾶλλον ἢ δημοκρατοῦσι. δημαγωγία γὰ ἐστὶ λόγοι πειθομένων ὄχλων· αἱ δὲ τυραννοῦ πιθαρῳδήσεις ἐκ ὄχλων, ὧν ἀλόγων ζώων ἄγχας καὶ βυκολήσεως διαφέρουσιν. nec multò pòst idem genus hominum perstringens: Οὗτος ἀπαίδευτον ἐρώτων ἐχόμενος ἅμα καὶ δειλὸς ὢν ἐστὶ ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἕνα δι' ἀρετὴν ἐγγινόμενος. αἱ δὲ ἀπὸ θεάτρων, ἢ θεμάτων, ἢ μονομάχων ἡδύνυμοι τιμαὶ καὶ ἡδυπαθήσεις, ἐπιεικῶς ἐοίκασι κολακείαις ὄχλων, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ προσεμπιόντων ἐφήμερόν τινα καὶ ἀβέβαιον δόξαν. δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distinguit, ut illa sit populi favorem muneribus captantium, ista orationibus.

Νῆφον ἐν πᾶσι] præcipuè *sobrium.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀγχίνους καὶ νήφοντος. qod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιτηδεύτως ἀπολαύειν, ἀπόντων δὲ μὴ λυπεῖσθαι] Ità pavlò pòst, καὶ ἀπέχεσθαι, καὶ ἀπολαύειν ἐδύνατο. Qod de Aristippo ferè Laert. *l. 2.* Ἀπόλαυε μὲν τῶν παρόντων, ὐκ ἐφεκτὸς δὲ πόνου τοῦ ἀπολαύσεως τῶν μὴ παρόντων. Sensit nimirum, qod idem *ibidem*, ὅτι τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἄριστον, ἢ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus *l. 1. epist. 17.*

Tentantem majora, ferè præsentibus æqum.

Qod Isocrates Demonico § 19. Ζήτει μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. Ἀπον-

Ἀπόρων ἡ μὴ δεῖξις] τότε γὰρ δείκνυται, ὅταν δὲ τὸ μὴ παρέχηται ἀλγοῦμεν. Epicur. *ad Menœc.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν] rectè Xyl. *Nemo fuit, qi eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neque enim ὑγκωμιαστικὰ sunt quæ sequuntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ὅτι σοφιστής] Allusit ad ζῆλον σοφιστικὸν, quem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ὁ σοφιστής. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus, —Singularis eloquentiæ, nitidæ literaturæ, —& hæc omnia cum mensura, & sine jactantia.* Nam qòd vir doctissimus *Sophistæ*, avt *Scholastici* etiam nomen in meliorem partem hîc accipi lavdísque loco haberi opinatus est, ab avctoris mente quàm longissimè aberravit. qòd & illud ex *l.* 6. planissimè adstruit. Marci sensum optimè explicabit Plutarch. de avdiend. ubi sophistarum ingenium præcínque depingens; Ὁ μὲν γὰρ, inqit, Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, καὶ τῆς Διογένους τραγῳδίας ἐφαπτόμενος, οὐκ ἔφη κατιδεῖν αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ὑπαφεγγομένην· αἱ δὲ τῶν πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, ὑμῖν μὲν τοῖς ὀνόμασι παραπιπτόμασι χρῶνται τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς φαῦλα ἐμμελείας τινὶ καὶ μαλακότητι καὶ ἀφάσεσιν ἐφηδύνοντες ἐκβακχεύουσι καὶ ἀφιᾶσι τοὺς ἀκροωμένους, κωλῦον ἥδονῇ διδόντες, καὶ κινοῦσιν δόξαν ἀντιλαμβάνοντες. Clemens itaque *strom. l.* 1. Ἡ δὲ σοφιστικὴ, inqit, τέχνη, δύναμίς ἐστι φαντασικὴ, διὰ λόγων δόξῶν ἐμποιητικὴ ψευδῶν, ὡς ἀληθῶν. παρέχει γὰρ πρὸς πειθὼ πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν ἡ πρὸς ἐριστικόν. ἀπηχὴς γὰρ ἦν ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν προσεῖπεν πρὸς σοφιστικόν· ὅ, τε Ἀριστοτέλης ὑπόμοιρον, κλεπτικόν τινα αὐτὸν ὑπεφαίνετο· ἅπερ τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον πιθανῶς ὑφαιρεμένου, καὶ ἐπαγγελλομένου σοφίαν, ἣν οὐκ ἐμελέτησεν. ἐν βραχεῖ ἡ εἰπεῖν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανὸν ἔργον ἡ, τὸ ὑποκείμενον καὶ τέλος, ἡ πειθώ· ὅπου τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαν ἔργον ἡ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον ἔργον δὲ δηλοῦν· τὸ ἡ ἐν διαλεκτικῆς, ἐρωτητικὸν· τέλος ἡ αὐτῆς ἡ ἔμπλεξις. Vide Platonem in sophista, qi totam illam dissertationem satis prolixam in hoc genus animalium definiendo insumpsit, cujus instituti rationem prodit nobis Plutarchus, insignem nimirum nugatorum istorum per Græciam eo seculo feracitatem, qi acceptâ à juventute potissimùm pecuniâ sapientiam edocturos sese pollicebantur, cùm nihil minùs qàm qod profitebantur præstarent. Sic enim ille *Platon. qæst.* 1. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ τύχης, τότε φορὰν σωιδὴν σοφιστῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τότε οἱ νέοι πλὴν τελεῖοι ἀργύριον, ἐπήμασιν ἐπλήρουτο, καὶ δοξοσοφίαι, καὶ λόγων ζήλωι καὶ διαιρέσεις ἀπεξύλους ἐν ἔθεσι καὶ φιλοτιμίαις ἄγοντες, κἀγὼ ἡ καὶ χρήσιμον ὑπ' ὀπῶν. Itaque Dio Prus. *orat.* 4. Evnuchis istos confert, qos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum esse amatores maximos, sed nihil posse*; saltem, siqìd qàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, est certo certius. Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 9. § 29.

Μήτε ὅτι οἰκοφυὴς ὑρνέκλου] Οἰκοφυὴς ad verbum, qi Hebræis יליד בית *Jerem.* c. 2. v. 14. qanqam Mericus nostter glossema esse merum censet, qod è margine in textum irrepserit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Mosis Græcus interpres, *Genes.* c. 17. v. 13. vel sunt ἀργυρώνητοι, vel οἰκογενεῖς. eandem habes distinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δοῦλος, οὐκ αὐτὸς, ἀλλ' οἰκοτριβεύς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, qod hic nostet usurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel avlicis, tam impius, tam asper, ut servi illum sui non Macrinum dicerent, sed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem resedit, & dum vagus atqe erro vernaculis congregatur & ludit*, &c. Horum avtem, cùm sub oculos ipsorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant sese familiariter patroni. Talis ille, qi Senecæ *epist.* 12. *Non cognoscis me?* inqit. *Ego sum Felicio, cui solebas figillaria asserre, Philositi villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si qis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc qatiat tenerâ garrula sistra manu.

Et de Erotio *vernula* sua, sic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem?* *ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres ludat lascivа patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modestiâ delectari, vernularum licentiâ; illos disciplinâ tristiori contineri, horum alii avdaciam.* Indè *vernæ procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* ἀντὶ τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanum tibi, Cæcili, videri.
Non es, crede mihi. qid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Bruto.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obruebat nescio qo sapore vernaculo.* Ammianus *hist. l.* 17. *Julianum appellantes loqacem talpam, literionem Græcum, & huic congruentia plurima atqe vernacula jactantes.* De Vitellio Svetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infensior qàm vernaculis & mathema-*

ticis. qam ſcripeuram tamen ſolicitat Joſ. Scaliger, propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Senec *de Sap. conſtant. c.* 11. *Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſa, delectat: quorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cœpit à domino.* Qòd autem ex Epicteto *diſſert. l.* 4. *c.* 2. ἥδιον τῆς φωνῆς, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vîr doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸν ἄχρηστον magis qàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ lingvâ loqar, ex *Mil.* 4. 2.

Cavillatorem facetum magis qàm convivam commodum.

Meliùs certè Annot. Lug *dicaculus, qales ſunt vernulæ.*

Μήτε ἐν σχολαστικὸς] *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l.* 2. *homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, qam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit; quamvis ipſe adoleſcens & pulcer, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Qo loco *barbaro ſcholaſticus* opponitur, hoc eſt, cultu liberaliore ſtudiisq; imbutus literariis. prout cl. Caſaub. adnotavit. Verùm iſtic τῷ ἀνδρὶ πεπείρῳ, i. *viro maturo* ὁ σχολαστικὸς ἀντιδιατείνεται ut eum deſignet qi *in ſcholis ſub præceptore* adhuc *agat*, avt agere etiam opus habeat. indè Plutarcho *de audiend.* μελέτην σχολαστικὴν qo loco notat, τὴν τῶν ἤδη πεπαιδευμένων ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φανδὰ ἐπὶ τὴν φιλοσόφους μεταχειρίζονται. Vel ejuſmodi etiam, qi *pro ſcholaſtico ſe venditet.* qod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità avtor loqitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inqit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magis laudibus, qàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere adniſi ſunt, ut ſalubres ac ſaluti feri, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facitqe huc, qod ſequitur, τὸ ἀνεπιτήδευτον. Qin & *ſcholaſticus* qandoq; pro *declamatore* ſive *rhetore* adhiberur, qi in *ſchola*, tanqam in *ſcena*, confictas cavſſas controverſiásq; tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qi in foro judiciario veras agit. Virgilius iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum maniplí; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Arquitiq;, Varróque,
Scholaſticorum natio madens pingvi,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. elogem. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qi rhetores vocantur.* Eas mox ex Ciceronc, *ludum impudentiæ* nuncupat. additq; ſimul: *Deducimur in ſcholas, qibus non facilè dixerim, utrúmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in qem nemo niſi imperitus æqè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: —Suaſoriæ, & controverſiæ. —Sequitur autem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio qaq; adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloqentiam iturís viam facerent nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficimus, ut cùm in forum venerimus, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, qia nihil ex eis qæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes, &c. —ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáq; qaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qi inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, qàm bene olere, qi in culina habitant.* & qæ ſeq. Fabius ipſe deniq; *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Nam ut de noſtris potiſſimùm ſtudiis dicam, qid attinet tam multis annis, qanqam in more eſt plurimorum (ut de iis, à qibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. qod non dico, qia ſit unqam omittenda dicendi exercitatio; ſed qia non ejus ſpecie conſenescendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè ſcholaſticæ epiſtolæ Plinio *l.* 9. *ep.* 2. qæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cavſſâ exarantur. *Niſi forſè volumus ſcholaſticas tibi, atqs (ut ità dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l.* 2. *ep.* 3. de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loqitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt: qo genere hominum nihil avt ſimplicius, avt ſincerius, avt malim. nos enim, qi in foro verſqe litibus terimur, multùm malitiæ, qamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cavſſa, res inermis & innocua eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, qæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qalem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l.* 12. *c.* 2. *qi non ſecretis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atqe operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neqe enim laudi, qod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, qod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtîc tribuitur. Qanqam reticere religio eſt, qod Epictet. habet *diſſert. l.* 1. *c.* 11. Ὁρᾷς γάρ, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ γενέσθαι (τοῦτο τὸ ζῶον, ὃ πάντες καταγελῶσιν), εἶτα ἄρα διδοὺς ἐπιτρέψεις σοὶ αὐτῷ

αὐτῶ ἀγχιβόλον τοιοῦτος] Hoc nimirum vocabulo vulgò perstringebantur, qi ad studia severiora animum ferìò adverebant. Verùm tamen qi Scholasticis tricis vacos se dederent, pro stolidis stultisq; idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄλλο ἐκεῖνο τὸ τῆς γελασινῶν καὶ τῆς μωρῶν.

Πρωτόνικον ἐωυτῶ καὶ τῆς ἑαυτῆ καὶ ἄλλων] *Qi & seipsum regere & alios posset.* Xyl. & Cas. contrà nam Tarquinius ille, qi nec se nec suos regere potuit: ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *supra ad* § 15. Verùm articulum τῆς expungere videntur illi, qod ego nolim. Vero, *& suis & aliorum rebus præfici dignus*; vel, *rebus & propriis & alienis administrandis idoneus.* Hoc est, qod Xenophon in *Oeconom.* Οἰκονόμον ἐπαινοῦσιν ὅταν τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν καὶ τὰ ἄλλα ἀμείνω ποιῇ, καὶ ἐπιτρέψωσί τι αὐτῷ, δίκαιον ἂν, εἰ βούλοιτο, τοῦτον οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑαυτοῦ.

Τὸ πιμέλειν τῆς ἀλιεῦσι φιλοσόφοις] *alios honores & salaria detulit.* Capitol. Vide *supra ad* §. 4.

Τοῖς δ' ἄλλοις] Quos Epistetus olim dixerat philosophos, ἀπὸ τῆς μεσήλικος μόχλου τὸν λύχνον, *à fastis procul, verbis tenùs.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de qibus festivè Isidorus Pelus. *l.* 5. *ep.* 28. Εἰ τοὺς ἐν λόγοις φιλοσοφοῦντας, ἔργοις ἀμελοῦντας ὀφθείη, δυλόγους καὶ ὁ λόγος τῶν τοιούτων μισεῖται. ort etiam quales Herodes Atticus dicerat, *nihil habere philosophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de qibus Fabius *instit. l.* 1. *in præfat. Nostris temporibus sub hoc nomine maxima in plerisque vitia latuerunt. non enim virtute ac studiis, ut haberentur philosophi laborabant; sed vultum & tristitiam, & dissentientem à cæteris habitum, pessimis moribus prætendebant.* Tales autem, ut videri possit, nonnulli, imò non pauci erant, sub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας σχήματι κατηγορίαν, (ut Plenius in *Vespas.* verbis utar) cùm philosophiæ nimio vitia obtegerent sua. Testis Dio idem in *Marco*, παμπληθεῖς, inqit, φιλοσόφων ἐπλάτησε, ἵν' μὴ μόνον πλησίον. Indè factum, ut *fama fuerit, qòd sub Philosophorum specie quidam rempub. rexerint & privatos. qod ille tamen purgásse dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξεπλάγην] Ita *l.* 6. § 30. Οὐκ ἐπλάγη. *Apollonii tamen Chalcidensis avaritiam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *supr. ad* § 8.

Τὸ εὐμήκη καὶ ἁπαλὸν τοῦ κατωφέρους] De Lacyda philosopho pariter Laërtius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνὸς — ἀγχίνους δ' ἄλλως καὶ εὐμήκης. *Vir erat gravissimus, in congressibus tamen facilis & festivus.* Idem de Plo Marcus, partem alteram qod attinet, dictione temperatâ: εὐχαρὴς, καὶ λαλήσων. *festivus, sed non immodicè, sive ad fastidium usque.* contrà qàm Cicero, de qo Plutarch. Ἡ δὲ πρὸς τὸ σκωμμάτιον καὶ τὸ παίζειν εὐκαιρία, ἀπεχομένη μὲν ὑβρεως καὶ πικρίας, ἐπιτερπὴς δὲ καὶ ἡδυνομένη καὶ γλαφυρὸν χαρίεντος δ' αὐτῇ κολακόνας, πολλοὺς ἐλύπησε, καὶ καχεσίας ἐλαφρὰς ἔλαβε. *immodico urbanitatis abusu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίας σώματος ἐπιμελείας ἀμέτρως] Galen. *de valetud. conserv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὲν, ὢν ἰσχνὸς, αὐτοκρατόρων ἐπιμόνως τῆς πρὸς τὸ σῶμα ἐπιμελείας ἀφειδέστερος Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτὸς τε ἐμέλησε, τοὺς τε ἄλλους ἐπῄνει. Vise sequentur.

Διὰ τὴν ἰδίαν περιεχλὴν, εἰς ἁλίσκεσθαι ἰατρικῶν χρέζον] De Andronico Imperat. Nicetas Chon. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν δὲ τὴν τοῦ σώματος φυλὴν ἐκφυὴς, ὀγκώδης τὸ εἶδος, ὄρθιος ἀναβαίνων, τὴν πλησίον ἡφαιστὸς, κἂν τῷ ζωδίῳ γήρᾳ τὴν ὅλην ποιούμενος, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μηδ' ὁτιοῦν ἀσθενὲς ἐκείνου λέγειν, καὶ ἀκμαιότατος ἔχων καὶλίας, καὶ ζωηρότητος καὶ τόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ ἥρως, μάλιστα τοῖς ὀπλοῖς ἐκπρέπεσθαι τὸ πνεῦμα δοκῶν καὶ ἐρυγγάνειν τε αὐτὸν ἐδείκνυτο. ἀλλ' εἰ πάλιν πλημμελὲς ἔσχε σωμάτιον, πυκνωσίᾳ μὲν τῆς καὶ πυκνὰ καὶ τὸ βραχὺ ἐναχλοῦν ἀπεκρύετο, λαμπρὸν δ' ὅτε καὶ ὕδατι καθαρῷ, ἡλίνοις τῆς ἡμέρας, ὑπηρετῶν τῇ διαιτείᾳ τὸ σώματος· οὗτον ὡς ἀσυνδέτῳ ἐχρήσατο πίστει, εἰ μὴ ἄμεμπτος ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ οἷς ἦρ' ἐπ' ἰατρῶν τῶν ἐπιτηδείων ἐκπονεῖν, φασὶν, εἰ καὶ μὴ δι' ἐκκλησίας καλεῖσθαι, ἀλλ' ἐν περιωδευκόσι χρέον τὸ ἀνύπαρκτον χρεῶν περιαγωγὰς φάρμακον. De Avreliano pariter Vopiscus: *Convivium de assaturis maximè fuit. vino* [*russo*, Salm.] *rufo maximè delectatus est. medicum ad se cùm ægrotaret, nunquam vocavit, sed ipse se incidis præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine prosperrimâ usus est, tempore quidem principatûs penè tota, propè illæsa: quamvis à trigesimo ætatis anno arbitratu eam suo regerit, sine adjumento consiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere solitum* refert *medicorum artes, atque eos qi post tricesimum annum ad internoscenda corpori suo utilia vel noxia alieni consilii indigerent.* qod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. salubr.* Ὃς ἀνὴρ ἐξήκοντα γεγονὼς ἐτῶν, καὶ περιόντας ἰατροῦ χεῖρας, καταλαλήσας ὧν. qo loco frustra Lipsius τριακοντα legi postulat, qasi vitiati sint codices; cùm peri modo dictum illud auctor idem exhibeat in *libello de sene politico*, nec locus aliter legi permittat. fuerit itaque scriptoris potius ἀμέτρημα μεμφομένου quàm scriptoris φάρμακον ἀμέτρημα μεμφομένου. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ λαμπρὸν δεῖν, ὅτι μὴ πλημμέλειαν ἕνεκα, ἢ πρὸς ἰατρεῖον ὑγιεινὸν ἀφεστῶτος, ἀλλὰ δι' ἀργίαν τε καὶ δίαιταν τὴν δὶ ἀπλότητα, (Συρακοσίαν τε ἐφεστῶσαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὁδῶν καὶ Κορινθίαν κόρον καὶ τὴν τοιαύτην σίτων) ῥεμάτων τε καὶ πνευμάτων

ὥσπερ λίμνας, ἐμπιπλαμένους, φύσεώς τε καὶ κράσεως νοσήμασιν ὀνόμαλα πάθεσιν ἀναγκάζειν τοὺς κομιδῇ Ἀσκληπιάδας, ὑπ. αἰσχεῖν δοκεῖ; Multùm hac in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐναντία σωμάτων καὶ πάσι τοῖς μέρεσιν ἐναντία, φρονήσεως ἀπαλλάττει τοὺς ἀλείπτας, ὑδὲν ἧττον παρέχοντας σώμασι σπουδήν· ὥσπερ καὶ γεωργοὶ τὰ εὐκάρπα καὶ τὰ ἐυγλυφῆ δένδρα, καλλιπόμβια δ' ἀκάρπους. Nec minùs tamen temperantia, seduláq, tutela. Seneca *epist.* 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere.* Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. *Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ quiditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus casibus.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de qo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρονεῖν ζῆν, μᾶλλον ὀνήσιμόν ἐστι τῷ φρονεῖν συνίεσαν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθεμάτων ἐκτός] Svidas, qi per præceptionis formulam, transcripsit ista, vocalis duabus avctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ παραχαρακτικὸν ἀβασκάνου] Contrà quàm Dionysius Siculus ille, de qo Plut *de tranqil.* ἐν ἡσύχῳ μέγιστον ὂν ὄφελος τοῦτο τυγχάνει, ἀλλ' ὅτι φιλοξένου τοῦ πυκτοῦ μὴ βέλτιον ἦδει μανθάνειν, μανθάνει παιδιᾷ ἐν τοῖς διαλόγοις Πλάτωνος, ὀργιζόμενος καὶ παροξυνόμενος, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δ' ἐπίδοτο πιμελαῖς εἰς Αἴγιναν. Contrà quàm Hadrianus, de qo Cassius, & ex Cassio corrigendus Svidas; Φιλοπαίγμων τε ἀπάντων ἐγένετο, καὶ κατ' αὐτὸ καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βαρυτάτα ἐπιτηδεύσει καὶ ὑδὲν ὅ, τι οὐκ ἐφηνιόν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγεν. ὃν τίνων δή ποτε ἕν τινι παρέχοντος, πολλοὺς μὲν καθεῖλε, συχνοὺς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βελόμενος δὲ πάντων ἐν πᾶσιν εἶναι, ἐμίσει τοὺς ἔν τινι ὑπερέχοντας. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, contrivitq; eámque in ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem editis, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; qo loco & Favorini festivum dicterium refert, qi arguentibus amicis qòd Hadriano de verbo qodam reprehendenti sine cavisa, cessisset; *Non rectè fvaderis*, inqit, *qi non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qi habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλᾶπης εἶν, ἐλλωίζειν· Ἐυπῶχος ἄν, μοιχεῖας κρίνας· βασιλεῖ διαφέρειν, καὶ ζῆν.

Ἡ περὶ τὸν ἐξ ἰσοτείας νόμον, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν μεταβάσεων] transponenda ista περὶ τὸν, legendúmqe τὸν περὶ ἐξ ἰσοτείας νόμον, liqet. Verùm & deesse vocula aliqa videtur, cui articulus prior innitatur. Itaque ἐμπειρίαν post μεταβάσεων supplet D. Junius: qi & ἰσοτείας nomine non *historiam* vult intelligi, sed *peregrinationem* & *locorum dissitorum lustrationem*. ego *notitiam* opinor qoqo modo acquisitam. ità Marcus ipse cepit *l.* 4. § 21. ἢ ἰστορίας τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσον τὸ ἔκαστον ἔτεσι, καὶ τὸ πρωΐ, ταῦτα ἰσοφώνως. & *l.* 10. § 15. ἰσόπτωσιν, ἰσορροπίαν.

Οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδεύων φαίνεται] nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisqe ostentatione. Contrà verò qod Plut. *Sympos. l.* 1. *c.* 1. ὁ μὲν ἐγκρατὴς ἀδηλίας δεῖν, ὡς φησι Πλάτων, μὴ ὄνειδος ἡγεῖσθαι, τὸ δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ σωτηρίας ἄκρας, φιλοσοφοῦντα, μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σὺν τῷ ἀπερισπάστῳ.

Τόπων καὶ μεταγραφῶν τοῖς αὐτοῖς ἐπιπαγιστικόν] Seneca Lucilio *epist.* 69. *Mutare te loca, & ire ab alio in aliud transilire nolo. primùm qia tam frequens migratio, instabilis animi est. coalescere otio non potes, nisi desinas circumspicere & errare. ut animum possis continere, priùs corporis tui fugam siste. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non est quies.* Et *epist.* 2. *Ex his qæ mihi scribis, & ex his qæ audio, bonam spem de te concipio. non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris. ægri animi ista jactatio est. primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari: nusqam est, qi ubique est. nihil æqè sanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, qa sæpè transfertur. nihil tam utile est, qod in transitu prosit.*

Ἔστι θεαμάτων ἐπιτέλεσις] Et istîc Marcus Pii æmulus, *Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris sumptui modum fecit. temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ διανομῆς] *in operum extructionibus, congiariisqe.* Xyl. illis siqidem *magnificentiam*, istis *munificentiam* suam Imperatores Romani ostentare ac venditare solebant. Cæterùm vir doctiss. Patr. Junius *operum distributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, ἐφ' αὐτὸ ἦ τὸ Νοῦ μεταβῆναι δεδρακότος.] Xyl. legisse videtur: καὶ τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνθρώπου ἐφ' αὐτὸ ἦ &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qi & δεδρακότος pro δεδρακότος legi posse suspicatur. D. Boot. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπου ἐφ' αὐτὸ τὸ Νοῦ μεταβῆναι δεδρακότος &c. ut genitivus ἀνθρώπου ab ἔμφρεσι, qod præcessit, regatur. Salmas. καὶ τοῖς τοιούτοις, tum aliâ orationis facie, ἀνθρωπος ἦ ἐφ'

πρὸς αὐτὸ τὸ Νεῦ πρ. Ἀθηναῖος. Vel etiam, καὶ τοῖς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ Νεῦ, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, quibus animi hominum plausúsque captari solent: hominémque ejusmodi qui respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè conseqeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

—pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitâsse, dixisse, feciſse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qi volet. Interim quod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ὡς διὰ ὃν ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, οὐδὲν ποιεῖ ἐπὶ δόξαν ἔρχων, ἀλλὰ τὸ πεπιστεῦσθαι καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λούεται] *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. quomodo illi, qi, ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 6.

—crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult leviſſe semper borè balneari, & sibi commodâ & iis qi circa ipsum. Casavb. ad Capitol. de illud, quod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugdun. retinet Casavb. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; quomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. πεφώνησα ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοπαθῶν] ἀλλ' ἵνα ἐπιμελῶς, οὐχ ὡς ἔτυχεν, φαγεῖν, πιεῖν, ὑπνῶσαι, τρυφῆσαι, λουτρίσασθαι. *l.* 6. § 30. De Augusto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, reſiduis lectis atque mensis, quorum plerasque vix privatæ elegantiæ sunt. nè toro quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐξωτικὰς ὀπτασίας.] *non circa visum curiosus, aut studioſus, anxius,* Xyl. ὀπτασία, ἐπιτήδευμα. Hesych. ἐπιτυχὴς, vox insolentior, qualia apud Marcum non pauca.

Οὐ περὶ σωμάτων ἕξεως] *non de formæ corporis elegantia anxius,* Xyl. qem & Cas. sequtur. de Pio ipso uterqe accepit. ut sit idem qod priùs de eodem dixerat, ὁ μὴ πολυπραγμονῶν τὰ ἰδίου σώματος ὑπερβατικῶν. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (qod Marcus non solet) repetitum. Verto itaqe *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀναλοῦσθαι,
Ἄσχετος εἰς πολλὸν ὄντιν ἐπιμορτίην.
Corpora multa alere, ea simul ædes condere multas,
Multam ad pauperiem perbreve pandit iter.

Corpora. i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud qod ad *l.* 3. § 3. pleniùs exhibebitur,

Ἀνεψιὸν τε δέξη, καὶ χάλκει πλέον σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. sic Solonem σώματα ἀγορασάμενα ἐνυπνίῳ, ὑπὸ σίγης τινος διὰ τοῦ ὕπνου, &c. qo nomine à Philemone Comico in *Delphis* laudatur, referente *l.* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐδοξίᾳ πλημάτων καὶ σωμάτων, μετ' ἀνδρείων φυλακτικῶν τε καὶ πλουσίων τίνων. mox σωμάτων illud qasi explicans qid velit, ἀνδραπόδων, inqit, πλούτου, καὶ μεγάλου, καὶ πολλοῦ διαφέροντος. ut frustra sit Pollux, qi *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἀπλῶς, inqit, οὐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, aut luxuriem, in servitiis speciosissimis undiqe conqirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio major paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anei.
Ex nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola——nescit tot millibus empta
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio.——

Et Seneca *epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges quos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agminа exoletorum, per nationes colorésque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem prima mensura lanuginis, eadem species capillorum, neqis cui rectior est coma, crispulis miscentur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per qos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! quantum hominum unius venter exercet!* Gregor. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παῖδας ἢ παρθένους πρὸ μὲν τῆς κόμης καὶ ἁφῆς, αὐτὰς τὰς κομὰς, καὶ διαυλρίας, καὶ τῇ χλιδῇ σπάνιον κάρφος ἐπιπλεκομένους πλείω ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνους ὀφθαλμοῖς κακοσιμήτοις. πρὸ δὲ τῆς κύλικος, ὑπ' ἄκροις δακτύλοις ἐχούσας, οἷς δίον τι ἐπιστρέφεται καὶ ἀφομοιοῦται· πρὸ δὲ τοῦ χειροβίου κρεμῶν τοῖς ῥίπτοις συφιζομένους, καὶ ταῖς ἐκ χειρῶν ἁφαῖς τὸ πλῆθος τῆς σαρκῶν ἀναλίσκοντας.

Ἡ ὑπὸ χαλκῇ στολῇ] *locum iste,* inqis alius, inqit, *dactiss.* Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Inqe Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. Στολὴ prò *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. qi τόλ. & legi poſtulat. fruſtra. cùm de veſtitu agatur. Salmaſ. ad Capitol. ἐπιχώριον, legit. Caſaub. ἐπὶ χωρὶς, retinet. de ſenſu utrique convenit, plurales Pio veſtem τὴν ἐπιχώριον, *indigenam*, non exoticam, ſive τὴν ἀπὸ χωρὶς, hoc eſt, *qualis vulgò fiat*, & quidem ἀπὸ τῆς ἰδιωτείας, *è villa propria*, & *ferè de reditibus Lanuvinis*. ità Caſaub. *ad vitam Pii*. De Auguſto iſtiusmodi quiddam Sueton. l. 2. c. 73. *Veſte non temerè alia quàm domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia confecta*. De ſe Seneca, *de tranquill. cap.* 1. *Placet non ex urente prolata veſtis, non mille ponderibus aut tormentis ſplendere togenibus preſſa; ſed domeſtica & vilis, nec ſervata nec ſumenda ſolicitè*. De Pio Capitolin. *Viſus eſt ſanè ab amicis & cum privatis veſtibus*. &c. Caeterùm editio Lugdun. pro χωρὶς nobis Λαυὶς exhibet. Hoc ſi non ſit typographorum mendum, quod ſuſpicari forſan quis poſſit, *Lavium* villam deſignat, in qa Pius & educatus, & verſatus plurimùm, cùm palatium ibi conſtruxiſſet, & tandem etiam defunctus eſt, auctore Capitolino. Hanc autem ſequendo lectionem, Salmaſius mavult, ἢ ἐπὶ Λαυὶς χαλὰ ut de toga acciperetur, qâ in ſeceſſu *Lavinæ ville* uti ſolitus erat. cum vagum ipſi veniſſe dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἰδιωτείας. de qa proximè videndum.

Ἀνέγνωσα ἀπὸ τῆς κάτω ἰδιωτείας] τὸ κάτω iſtud Caſaub. omittit. D. Boet. legit, ἀναγνῶ ὅτι ἐστὶ τοῦτο ἐγχώριον ἰδιωτείαν. id eſt, *commentatio rure in villâ*. ut τοῦτο ἐγχώριον ἐσθῆτα, quò *ville* iſtæ à *ſuburbanis* diſtingverentur. Conſtat autem è Capitolino, Pium in agris atque propriis fundis plurimùm vixiſſe, etiam poſtquam imperium tenuit. ἰδιωτεῖαι certè hîc, non *caſæ*, ut Xyl. vertit, ſed *villæ*. Philo in vit. *Moſis l.* 1. λείπει ἢ πολλῶν ἄγαν ὄντων, πατρίσματα, ἐν οἷς τὰ ἱερώτατα, καὶ πᾶσαι διαπρεπεῖς ἰδιωτείαι. Idemque *de vit. contempl.* τοῦτο μὲν ἐν ἀγρίλοις καὶ ἐν κώμαις πεφύκασιν ἰδιωτεῖαι τε καὶ αὐλαί. *Credibile aliquandò*, inquit clariſſ. Salmaſius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in qo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. ulterioris & ulterioris vicinantia apud Senecam. quidni & ſimiliter inferior & ſuperior ex vetuſtate ſitûs? dixit igitur hunc Imperatorem, cùm Lavii eſſet, uſum eſſe veli ac vulgari togâ, quales vendebant in vico inferiore Romæ. an potius ἡ κάτω ἰδιωτεῖα villa aliqua veſtigia infra Lavium, ubi ejuſmodi togæ fiebant? ἰδιωτεῖαι certè villam, & etiam pagum ſignificat. quicquid ſit, oportet vilem eſſe & vulgarem togam, non imperatoriam, qa in Lavii ſeceſſu utebatur. hæc enim exempla affert, ut oſtendat, in ἀπαντοῦλλιο fuiſſe ἐδίτιον ἱματίων καὶ χλαινῶν.*

Καὶ ἦν ἐν Λανουβίῳ] Caſaub. nihil mutat; & ad veſtis materiem refert, ſive locum unde ea petebatur, ut ſuprà viſum. At Salmaſius, *Notas*, inquit, *quibus in locis gens habitum uſurpare ſolitus fuerit*, itaque lectionem duplicem proponit. vel ut legatur, ἀγῶνα ἐν Λ. τὰ πολλὰ, τῷ φαιόν ἐν Τ. π. ἐγκείσεται vel itâ. Marcus *Sine tunica Lanuvii egiſſe Pium more, ut videtur, antiqui Catonis, qi ſolo campeſtri acetabulo, ſuper id togam accipiebat; & qidem etiam cùm primor jam rediret, ut ex Val. Maximo conſtat l.* 3. n. 6. & *Aſconio. qod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat, τοῦτο δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἀνεπιτήδευτον καὶ ἀγροῖκον ἐφαίνετο καὶ ἀπόλιτον, ἀπουσίαν δὲ τοῦ ἐπιτηδεύματος οὐκ ἐποίει φανερὸν. Vel etiam ἐν χιτῶνι Λανουβίῳ τὰ πολλὰ, ſive χαλᾷ ἐν Λ. τὰ π. ut in ſola tunica ſeceſſum illum Lanuvinum tranſegiſſe dicatur; quemadmodum plerumque Romani rure ſolebant & in provinciis: Hinc tunicam quin etiam ſæpe Martiali commendatam & laudatam l.* 10. *ep.* 51. Hactenus ille.

Ἐν Λανουβίῳ] *Lanuvium* Italiæ oppidum juxta viam Appiam ſitum, de qo Strabo *l.* 5. ubi Λανούϊον pro Λανούϐιον Caſaubonus reſtituit. *In villa* interim *Lanuvina natum Antoninum Pium*, auctor eſt Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Auctor. quanquam Caſaub. in Capit. codices Manuſcriptos *Lavinii* exhibere teſtatur, eandemque locum exiſtimat deſignari, ubi auctor idem de Marco: *Ex Aſia & Syria reverſo, exinde Lavinium profectus eſt*. Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem eſſe utrumque Jos. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l.* 8. refragante, & renitente.

Τῷ τελοίῃ ἐν Τούσκλοις περιπατοῦντι ἐπροσήκατο] *Inter Lanuvinos plerumque Tuſculano publicanò utebatur; eidem deprecanti*. Xyl. ut ad *vestitum* referatur. Annot. Lugd. *lege, inquit, περιστελλόμενον. quaſi excuſans & deprecans utebatur*. Salmaſ. τῷ φαιόν ἐν Τούσκλοις, ut Τούσκλοι, *paruerubinus* ἐγκείσεται. *cùm in Tuſcos, ut Tuſculanos, ægros ſe conferret, non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvii, ſed penulam ſuperinduebat: quâvis ſiccos, excuſabat nimiùm ſe, & quaſi venium deprecabatur. hoc eſt, quòd alibi παραιτούμενος ἐπροσήκατο. Penula*, inquit Nonius, *eſt veſtis, quam ſuprà tunicam accipimus. eâ adverſus pluviam maximè munire ſe ſolebant*. Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 78.

—frenuerit ſævus cùm grandine nimbus
Jupiter, & multo ſtillarint penula nimbo.

Indè Varroni pericus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐτάρκες prædicat; *Non eſt quærenda bonitas, qi habet virtutem, penula in imbri*. contrà plenè quàm Lucil. *l.* 15. qi *penulam per imbrem iturum obeunti, ſapientiâ ipsâ utiliorem* eſſe pronuncint. certè etiam ſapienti, vel in imbre vel in frigore, Stoicis ipſis ſatentibus, ſaltem ἐυλογεῖσθαι futura eſt: quam ut Philo *de provident.* apud Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ὑετῶν μὲν ὄντων ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ καὶ ἀναλγησίᾳ λόγου, κατὰ βορὰν ἢ ψυχῆς κατανύσσοντος, ῥίγει πιδύσαι ἢ ψύχει. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non poſſum commodare, domi meæ*; cùm cœnaculum ejus perplueret. alteri item

item ejusdem usum poscent, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *instit. l. 6. cap. 4.*

Καὶ πῶς ὁ τοιοῦτος τρόπος] Xyl. qem & secutus est Mer.) cum sequentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs claudere videntur. Inque D. Bour. legit, καὶ πῶς ὁ τρόπος τοιοῦτος. *Totius denique vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἰδρῶτος] Συμφυῆ ista & *salebrosa* Xylandro. Sed immeritò. est dictum proverbiale, à medicis maximum, qo exercitii modum illi mensuramque justam ac legitimam in affectibus quibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plaisirum adolescente me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Avtore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliqod istiusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem;* cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Qò videri possit alludisse, qod de Diogene Cynico Laërtius, Xenisdæ, domini sui libros exercuisse, ὅτι ἀδιαπόνητος, ἀλλ' ἐρυθήματος χάριν καὶ εὐεξίας, *non athletico more, sed quantum ad ruborem honestumque corporis habitudinem conduceret.* nihil qòd ἐρύθημα ibi colorem vividum valetudinis indicium potiùs designare doceat adjuncta εὐεξία. Hinc procudubio Marcus hîc voluit, Plum missa in re minimâ fuisse. Ita *lib. 6. § 29.* οὐκ ὄντ' ἀδίκ ἐκπεσεῖν.

Οὐδὲν ἀπλοϊκὸς] Indè forsan *Pius* dictus, qòd verè naturâ clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siquidem & *sub Adriano*, cùm conscientiæ illius adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat, & principalis sui initio cùm multi accusarentur, & ad supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen invitis passus est, cùm diceret, non oportere se principatum suum sanguine cujusquam sustinere. *Quinque* deinceps, seditiones ubicunque factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit. Capitol. & Xiphil.

Συμφώνως ἑαυτῷ] De eodem *l. 6. § 30.* Τὸ ὁμαλὲς παντὶ καιρῷ. & de Apollonio supr. § 8. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. Qod de historia Lucian. Χρὴ ὁμοῖα τὰ πάθη καὶ ὁμοίχρωα εἶναι, καὶ συνᾴδειν τῇ καρδίᾳ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσῆν μὲν τὸ κεφάλαιον εἶναι, λίθους δ' πάνυ γλαφυροὺς ἐπ' ἀκρῶν πᾶσιν, ἢ ἐπ' ἀμφοτέρων συναρῆν συγκεκομμένους, καὶ ἡ μὲν ἀνδρὸς ὄψιν, καὶ χρῆναι εἶναι τὰς κόμας. De poemate Homeri in *arte.*

Denique sit quodvis simplex duntaxat & unum:
Primo nè medium, medio nè discrepet imum.

& de persona idem,

——servetur ad imum
Qualis ab inceptu processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l. 5. Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum. respondent extrema primis, media utrisq; , omnia omnibus.* De vita Senec. *epist. 20. Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idémq; *ep. 23. Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et, *ep. 31. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et, *epist. 120. Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; quando idem semper qis est, & in omni actu par sibi.* Et mox ; *Magnum rem puta, unum hominem agere: præter sapientem ausum nemo unum agit. cæteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, quam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qualem instituerit præstare te, talem usq; ad exitum servet.* Et, *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut consistes tibi.* Hoc est qod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, *i. e.* καθ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide suprà ad § 9. Sed & *l. 11. § 27.* Ambros. *epist. 82. Vetus dictum est, Adsuesce unus esse: ut vitæ tuæ quædam picturam exprimat, eandem servans semper imaginem, quam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l. 9. c. 4.* Ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἕκαστον ἡμῖν ἡ δοκεῖ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. ὅστε γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ, καὶ ἅπερ ἐβούλετο πρότερον καὶ νῦν ταὐτὰ βούλεται. De Adriano contrà Aur. Victor: *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atque virtutes quàm arbitror genitus, impetus mentis quodam artificio regens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, lætus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; sævus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio item Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunquam trux & asper videretur, aliquando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interrim abstinens; cibi appetens, & inediæ patiens; veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείστους ὁμιλήσαντες ἀνθρώπους καὶ τόπους καὶ βίους, τὸ σεμνότατον εἶδος αὑτοῖς πανταχοῦ, καὶ σολῆ, καὶ Δωρίδι, καὶ λάκωνι καὶ βίᾳ διεφύλαττον. Et de Platone ; Ἦν ζυγομάχησας, ἴσως ὁ Ἀκαδημίας καὶ περὶ Διονύσιον, ἀλλὰ περὶ Δίωνα.

Τὸ περὶ τοῦ ζωγράφου] De Socrate Xenophon memorial. *l. 1.* Αὐτὸς δὲ περὶ ταῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φανερὸς ἦν ὅτω παρεσκευασμένος, ἅτε βέλτιον ἀπέχειν ἢ χαλίζειν καὶ ἀμαυρότερον, ἢ ὃν ἄλλοι περὶ αἰσχίστων καὶ δουλοτάτων. ἀεὶ μὲν δὴ βραδύτερος καὶ πόρρω καὶ ἀφροδίσιον ὅτου παρεσκευασμένος ἦν· καὶ ὅστε ἐδόκει ἂν ἥττων ἀμύητος εἶναι πολλὰ ὑπὸ τούτου προχειμαζόμενος, λυπούμενος δὲ πολὺ ἐλάττων. Atque hunc locum forsan pre oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπίχαδε κ) ἀπολαύειν] Qod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα κ) περισσεύειν· ἐν παντὶ κ) ἐν πᾶσι μεμύημαι, κ) χορτάζεσθαι κ) πεινᾶν, κ) περισσεύειν κ) ὑστερεῖσθαι. quod suprà, παρόντων μὲν ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι.

Τὸ δὴ ἰσχύειν κ) ἔτι κρατεῖν] ἔτι qid hîc velit, nullus video. ἐπικρατεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκρατεῖν, ut mox ἐνίκησεν.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου] Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanqam distinctum qid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, qòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, *μόνον* αὐτὸν λύπη φίλου νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν κ) τὸ μέχρι τοῦ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν, τὴν φιλίαν ἡγούμενον. Tale qippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & δὴ forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν] Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, qæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππου] *Avus paternus*, *Annius Verus* (de qo *supr.* § 1.) *maternus*, *Calvisius Tullus*. Jul. Capitol.

Γονέας] Vide *suprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν] *Habuit & sororem natu minorem*, *Anniam Cornificiam*. Capitol.

Διδασκάλους] qorum *suprà* meminerat: § 5, 6, 7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celsi l. 3.* Καὶ Ἕλληνες ἢ φύσει, κ) ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶναι σοφωτάτοις, κατὰ πολλὰ τὸν εὐλογίαν εἶναι αἴτιον· οὗ φασὶ διδασκάλων τυχόντα, κ) τὸ μεγαλοῦν τοῖς χρείττοσι· ὄντων κ) ὄντος τοῦ τὰς ἑαυτῆς αἱρέσεως διδασκόντων· κ) οὐκ ἀναγορῶντος τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ κ) τὰ τῆς ἀναλογίας τοιοῦτος γεγένηται, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιλαμπούσης ἐν χρεττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ κ) ἐν φαύλης ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς ἔτι) ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ διανοητοῦ, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσει τῷ ψυχῷ ἀναβλέψαι κεκοσμημένῃ. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς ἔτι) ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις· πιθανὸν δὲ κ) αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ὡς εὐχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis qàm svavissimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἦν ἤδη πρὸς τῇ τελευτῇ γηράσκων, ὑμνεῖ τὸν αὐτὸν δαίμονα κ) τῷ τυχῷ, ὅτι πρώτου μὲν ἀνθρώπου, ἔπειτα ἄλλου, ἢ βάρβαρου, ἥδε ἄλογον τῇ φύσει θεῖον γένοιτο πρὸς ἢ τύχοις, ὅτι τοῖς ἑκόντας χρήσασι κατὰ τὸν αὐτῶν. At Lactantius *institut. l. 3. c. 18. Plato* aiebat *se* gratias agere naturæ; *Primùm qòd homo natus esset, potiùs qàm mutum animal: deindè qòd mas, potiùs qàm fœmina; qòd Græcus, qàm Barbarus: postremò, qòd Atheniensis, & qòd temporibus Socratis.* Qo contendit ipse, immeritò tamen; *Nunqam qicqam dictum esse in rebus humanis delirius.* Idémq; *ibid. c. 19.* ubi Socratem acriùs, & in qibusdam iniqiùs etiam pavlò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Qod avtem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qi, ut Dio Prus. *orat. 64.* Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, κ) ὅτι ζῷον λογικὸν, κ) ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laert. *l. 1.* Ἔφασκε τρισὶν τίσιν ὀφείλειν χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, κ) οὐ θηρίον· ἔπειτα, ὅτι ἀνὴρ, κ) οὐ γυνή· τέλειον, ὅτι Ἕλλην, κ) οὐ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in precibus suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, qòd me virum creâsti, non mulierem: qòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἄπαντα ἐᾶν] supplendum, ἐᾶσαι, qod excidisse existimem. ut sit [ἐᾶσαι] σχεδὸν ἄπαντα ἐᾶν.

Τῶν θεῶν ἢ εὐπαιδία] Digna Christiano qovis providentiæ divinæ, qâ factum fuerit, ut nè peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, qod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, nè peccares, Genes. c. 20. v. 6.* Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm. 79. Prima miseratio qod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. qis enim non videat, qòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qi & argumentum idem tractat fusiùs, *de divers. serm. 13.* Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est: ille gubernante Deo pavca commisit. cui deputat ille, qod demisit, huic & iste deputet, qod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non commiteres. Svasor defuit? ut svasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit svasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admisisti. Mihi debet iste, qod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, qod non admisisti. Nullum est enim peccatum qod facit homo, qod non possit facere alter homo, si defit rector à qo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περίπαιον πλημμελῆσαί τι] Lugd. περίπατον, qod probare non possum. Xyl. *qòd nihil deliqui.* pleniùs rectiùsq; Cas. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περίπαω, procido, præceps feror. indè περιπὴς, præceps: & περιπῶς præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l. 3. § 9.* ἀπερίσπαστος. alioqi suspicari qis posset, scripsisse Marcum περίφλασον. Sicut pavlò inferiùs, τὸ φλασθὲν τοῦ προφάσει ἐν ἀξιώματι καταστῆσαι.

Μὴ πλέον ἐντραφῶσι παρὰ τῇ παλλακῇ τὸ πάππου] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, utì Capitol. docet. Pari avtem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (qod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, qòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, avt Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ πρὸ ὥρης διαῦσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l.* 1. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 10. lavdarum, Τῷ νεότητα πλὴν ἀπολαμβάνω ἐν πολέμῳ ὕπτιος ἡφανίζε ὁπόταν τῆς πόλεως, ὥσπερ εἶπε τὸ ἔαρ ὂν τῷ ἐνιαυτῷ ἐξέλιπε. Tempestas nimùm qàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi naralium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lavtior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος γενόμενοι πρὸ τῆς ὥρας παρανικήσαντος διαφθείρονται. Socrates apud Xenophont. *memorial. l.* 4. Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, qem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρας. perperam. Verùm aliud hìc ὥρα, ab eo qod suprà. ὥρα enim istìc, non tam *flos ætatis*, qàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, qòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transisset, apud Athen. *l.* 13.

Ἥνιχ' ἡγεῖτο διώκειν, νῦν ἄρχεται ἡδυλόγος.
Ὧρη ἐράν, ὥρη τι γαμεῖν, ὥρη τι πίπτοντος.

Ità Thales, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 68. Conjugium svadentem matrem elusit, natu minor cùm esset, ὔπω καιρός· *nondum tempus*: provectior factus, οὐκέτι καιρός· *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, qòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γενέσθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, qam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, postridiè γυναικὸς nomine salutâsse. Laërt. *l.* 9. & Cicero objurgantibus, qòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inqit, *mulier erit*. Fabius *institit. l.* 6. *c.* 4. Clarissimè Hesych. Ἀνδρώδεις, συγγνώστης. &, Ἀνδρωθῆναι, ἀνδρὶ συνοικήσαι, διακορηθῆναι. i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *deuirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætexu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσηνιν ὥρη γάμου πεφυκυίης, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsq; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥραι rescribi postulat. Vertit avtem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus instat ut viro conjungantur*. explicat in *Oeconomia*; *qæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt. b. e. qæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem avt maturam viro ætatem ingrediuntur*. Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusqam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam* esse, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόσηνιν ὥρη γάμου dixisset, qid opus erat, ἐν τῷ ἀρίστῳ, qod idem prorsus valeret, τὸ παρανδρεύεσθαι, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶδες, aliud παρανδρῶδες, utì mox indicabitur. Nihil igitur muratum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisq; notulâ duntaxat post γάμου, interstitâ, sic verterim. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magìs fiunt obnoxiæ*. Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus plane perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρεῖς ὡραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἐγὼ τὰς παρθένους ὁκότων τὸ τοιοῦτον πάθωσιν, ὡς τάχεως ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν· ἢν γὰρ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, αὐτίκα ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μᾶλλον ὕστερον ἀλώσονται, ἐπὰν μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem inde futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas affecturum est probabile. ità τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶδες verò q. e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παρανδρῶδες. h. e. à *viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παρανδρεύμεναι, qas ἐξημέρους ἤδη γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l.* 3. *c.* 10. Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι ἦ ἐπλαζεῖν τὸ χρόνῳ] *Sed tempus expectavi*. Xyl. sed nec ἐπλαζεῖν ejusmodi aliqem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Cas. *Sed longiùs etiam, qàm necesse erat, distuli*. Ità ἐπλαζεῖν τοῦ χρόνου erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istìc, non qam Xyl. voluit.

Δυνατὸν ὄζειν ἐν αὐλῇ βιοῦντα] Ità *l.* § 16.

Δυνα-

Δυναται ἄρα ἡ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ· qem locum vide.

Ἐδήτων σημειωθῆ] five σημειωδῶν, ut Lugd. qod uſitatius eſt, & eodem recidit. utrumqe enim *veſtes notabiles* & *inſigniores* five *ſplendidiores* deſignat. Hoc eo, qoniam, ut Jeſus noſter, Luc. c. 7. v. 25. Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδήτας σημειώδεις, inqit, Annotator Lugd. Vocat *imaginibus textas*, *pictas*, *palmatas*, χρυσοΰφους, *auro vel purpurâ clavatas*. De Avguſto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Togis uſus eſt neqe reſtrictis, neqe fuſis; clavo nec lato, nec anguſto.* De Antonino Pio Capitol. *Viſus eſt ſanè ab amicis cum privatis veſtibus, & domeſtica qædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & veſtibus tulit, qibus uſus fuerat Elagabalus. veſte albâ uſus eſt, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων ἢ ἀνδριάντων τοῖν Νέρωνα] Juſt. Lipſius ad Tacit. *annal. l.* 1. *principatûs inſignia* intelligi vult, inter qæ *ignis prælatio*. Herodian in *Commodo* de Lucilla ſorore ejus, ἣ τὸ πῦρ περιπομπεύειν αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σέβεσθαι, πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καππάδων ὅτι τὸ συνέδριον, ἔτι τὸ πῦρ ἰδοὺς ἑαυτῷ περιπομπεύσαι, ἔτι τι ἄλλο τῶν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕβριν ἁρπάσαι. Qibus addas licet & ex eodem de Nigro, ἣ περιπομπεύοντος τὸ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuiſſe adfirmat ex hoc Marci noſtri loco; qarum uſum, ut *in Deorum cultu*, ſic & *in Imperatorum*, extitiſſe. Accedit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inqit, vocat, *qæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Perſarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

--præncncius antè
Signa dedit curſor, poſita de more lucerna.

Verùm Meric. Caſavbonus in adverſum contendit; *lampadésqe & ſtatuas* five *imagines* eodem refert, ad *ſimulacra* ſcil. *lampadas manibus geſtantia*, de qibus Lucret. *l.* 2.

Si non aurea ſunt juvenum ſimulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut ſuppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyſſ. π. v.* 100. Alcinoi avlam deſcribendo,

Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι, ἐϋδμήτων ἐπὶ βωμῶν
Ἕστασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Evſtath. χρυσοῦς κούρους, ἀνδριάντας exponit. Ideò avtem Marcum τῶν Νέρωνα adjeciſſe, *ut à vulgaribus, qæ in ædibus plebeiis etiam plerisqe reperiuntur, imagines haſce diſtingueret.* Ego vetò inter ſummos iſtos viros arbitrum me nevtiqam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγγυτάτω ἰδιώτου συζῆλεν ἑαυτόν,] De Marco Capitol. *Adoptatus in aulicam domum, omnibus parentibus ſuis tantam reverentiam, qantam privatus, exhibuit. erátqe haud ſocius rei ſuæ qàm in privata domo parcus ac diligens; pro inſtituto patrio volens agere, dicere, cogitare.* Et Ariſtid. *orat. in regem*: Ἐπιδείξει, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα, ὅσον τε δεῖ τὸν αὐτὸν εἶναι διὰ τέλους. τοῦτον μὲν οὖν ἐκ τῆς βασιλείας παραχωρῶν ἑαυτὸν, ὅσῳ δυνάμει ἐξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ ἐν ἀνθρώποις ἑαυτὸν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ τε καὶ τρόπῳ χρώμενον. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit. nec omninò qicqam de vitæ privatæ qalitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. qum ſibi & filiis honores peteret, omnia qaſi privatus fecit. qin & Senatui tantum detulit Imperator, qantum cùm privatus eſſet, deferri ſibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac qam in Avguſto lavdat Sveton. *lib.* 2. *c.* 51. Vide Caſavbonum ibidem. Sed & qæ ſuperiùs ad § 16. κοινονομοσωμίν.

Καὶ τὴ διὰ τοῦτο τιμιώτερον] Lugd. τὴ Νέα. Sed legendum, μὴ διά. Sive ut M. Caſ. τὴ δέα μὴ διὰ τοῦτο. Rem qod attinet; *nihilo demiſſior* imò tantò major, tantò avguſtior. Siqidem, ut ſcitiſſimè, ſed & veriſſimè, Plinius in *panegyr.* *Qi nihil ad avgendum faſtigium ſupereſt, hoc uno modo creſcere poteſt, ſi ſe ipſe demittat, ſecurus magnitudinis ſuæ.* neqe enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abeſt, qàm humilitatis. De Pio Capitolinus, poſtqam *civilitatem* ejus deſcripſerat, tùqe ſpecies imperatorias ſuperfluas à ſe amandaverat; & *tamen*, inqit, *ingenti autoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφῷ] Marci fratrem hunc adhuc qærimus, nec reperire hactenus potuimus.

Δυναμένῳ μὲν διὰ τῶν ἐπιτηδείων με] At tantùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum moribus ſuis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà poſt *illius obitum Marcus ſolus rempublicam tenuerit, multò melior & feracior ad virtutes: qippe qi nullis Veri jam impediretur aut ſimulatis callidæ ſeveritatis erroribus, aut his, qibus præcipuè diſplicebat Marco jam indè à primo ætatis ſuæ tempore, vel inſitutis mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῶ δὲ σοργῇ ξυμφανοτάτῃ με] *Honorem qidem Marco exhibuiſſe Lucium, ſi ſuſciperet, obſecutum, ut legatum proconſuli, vel præſidem imperatori* (ad qæ verba videndes Salmaſ.) *avtor eſt* Capitol. qi de *amore* tamen *idem* negare videtur.

Ἓν δὶς ἴσως ἐν κατηγόρῳν] Senec. *de brevit. vit. c.* 14. *Dubitare ſe Fabianus noſter aiebat, an ſatiùs eſſet nullis ſtudiis admoveri, qàm his implicari.* Ipſe Senec. *ibid. c.* 13. *De illis nemo dubitabit, qin operosè nihil agant, qi in literarum inutilium ſtudio detinentur.* Idémqe *epiſt.* 88. *Iſta liberalium artium conſectatio moleſtos, verbosos, intempeſtivos*

tempestivos, sibi placentes facit; & ideò non discentes necessariâ, quia supervacua didicerunt. Vide *supra ad* § 7.

Παιδία] *Filios* habuit *Verum*, quem septennem amisit; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum; & *Antoninum* huic geminum, qi quadrimus est elatus; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filios* plures, quorum Commodus tres superstites reliqit. Cals. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφανῆ, μηδὲ κατ' τὸ σωμάτιον διάφορα] Et fuit revera Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsque planè distortissimis.

Τὸ μὴ ἐπιπλέον με σχολάσαι εἰς φιλοσοφίαν ἢ ποιήσεως] Τὸ μὴ Lugd. perperam. Vide *supra* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qi filio, quem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inqit, *qi nûris tam bellè canere?* Vide Stratonici dictum à Ptolomæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τοῦ μὴ ἐντὸς νέος αὐτοῦ ἦσαι] pro μὴ, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλάκιον] de qo *supra* § 8.

Ῥούστικον] *supr.* §. 7.

Μάξιμον] *supr.* §. 15.

Τοῦ κατ' οἶκον βίου] vide *supr.* ad § 9.

Ἐπιρρώσω] *Perficiat.* Xyl. *efficacitur.* Cal. ἐπιρρώσει. crebra apud autores Græcos vocabulorum horum ab extricoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας] *Cogitationes injectas.* Xyl. ἐπιπνοίας malim. atqe ità Cal. *inspirationes.*

Μᾶλλον κωλύειν ἦδη] Lugd. ἢ δὴ. qod & fortè, potest, qia ἢ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2. § 9.

Τὰς ἐν ἅπᾳ ἕξεσιν ὑπομνήσεις καὶ σκοπεῖν διαλογισμούς] Plato *Phileb.* philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero, *Tusc. l.* 2. *Philosophia quid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, qòd vivimus; philosophia, qòd bene vivimus. itaq; tantò plus nos huic quàm deis, quantò majus bonum est bona vita quàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, qòd διδασκαλίας noster dicit: ὑπομνήσεις verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. *v.* 485. & ϕ'. *v.* 270.

——θεὸς ἔμβαλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. *v.* 10.

——τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἤκαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras *c.* 7. *v.* 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. ὑπομνήσεις verò καὶ διδασκαλίας ità distingvere videtur, ut illæ per signa quædam obscuriora, istæ per indicia clariora, qasi diserte præcipiendo qid facto opus sit, procedant. Galen. *de optim. fect. c.* 11. ex Empiricorum sententia: Τὰ κεκλαμβανόμενα, ἃ μήτε αὐτῶν κεκλαμβάνεται, οὔτε τὸ ὁρᾶσθαι ἄλλο ὑπομένουσιν, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν κεκλαμβανόμενα. ἐνδεικτικὰς δὲ αὐτὰς κεκλαμβάνεται ὑπέμνησιν ἀπὸ τῆς ἐναργείας, aperte distinguit.

Τὸ ἀνίσχνον μοι τὸ σῶμα] Ἀνὴρ μὲν γὰρ ἀδυνὸς ἦν τὸ σῶμα. Dio. *Habuit enim corpus valetudinarium.* qod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inqit, *operis & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atq; in hoc solo puericia ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inqit ἀσχολίας τὸ καὶ ἀσθενέστερον τὸ σῶμα ἴσχε· καὶ τοι τοιαύτην ἐπιμέλειαν ἀπ' ἀρχῆς ἐπενοήσατο, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ ὡς ἄριστα ἐν ἵππῳ καθέζεσθαι ἀπὸ ἵππου. Et mox; Οὕτω ἐφίλει, καὶ τοῖς πλείοσι περὶ πόνου, ὡς εἰπεῖν, τὴν ὑγιεινὴν ἐποιεῖτο. quæ postrema illustrant, qod adjecit hic Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum qod apud Svidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδιηγήτου παρασκευῆς ἐπιτήδειον ἔσχε. Tribuit autem hoc Cassius theriaci, qod qotidiè sumebat, beneficio. De qo videri poterit Galenus, qi hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἀπλοῦς] ἁπλοῦς eo sensu, qo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι, Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδὲ μᾶλλον ἁπλοῦσθαι πρὸς πλείω γαμετῆς τὸ σπέρμα τῆς ἑαυτοῦ γυναικός. *Prov. c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπλούμενος αὐτῆς. *qisqis eam attigeris, haud futurum est insons.* de uxore aliena. Eadem mente ἄγειν & διδόναι usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθενίαν θεσπεσιωτάτην καὶ ἀνθρωπίνης καὶ ἡμετέρας ἄπλατος γυναικός. —ἀλλ' Ἀλέξανδρος ὑπὸ τύπου ἀδιηγήτου, ὑπὸ ἄλλου ἄγαν γυναικὸς περὶ γάμου, πλὴν βραχέων.

Βενεδίκτης] Ex pallacis aulicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου] ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* §. 16.

Τὸ κεκραυγάσαι Ῥούφῳ, μηδὲν πλέον ποιῆσαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων] Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisqi ipsius rum mulierculæ, tum & Deo ipsi ea nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atqs hoc est, qod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de qo loco alibi diximus.

Μέλλοντα γὰρ τελεῖσθαι τῷ τυχόντι] Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino, Marci mater, anteqam filius imperium Pio defuncto adiret: qâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκήσου μετ' ἐμοῦ τὰ πατρῷα ἔτη] Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα] Qòd nec defuerit unqam, unde aliqid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act.* c. 20. v. 35. & qod optimum qemqe censere Gregorius Naz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ εὐπορεῖν τῷ πάσχειν τιμιώτερον· καὶ ἀφελιμωτέρους πέφυκε ἐλεῶντας.

Τῇ γυναῖκα τοιαύτῃ] *Habuit uxorem Anniam Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qalis istîc depingitur uxor, numinis donum, havd è minimis, havd è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina exiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ὀπτασιῶν προφῶν εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι] Irà Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδοι γενόμην μοι υἱὸν πολλῶν ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ὅτι ὅπως ἐπὶ τῇ φύσει τὸ παιδίον, ὡς ἐπὶ τῷ κατὰ τὸν σὸν ἡλικίαν αὐτὸν γενόμενον. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σοῦ προφήτην καὶ παιδαγωγὸν ἄξιον ἔσεσθαι καὶ πιθανὸν καὶ τῆς πρὸς πεπαιδευμένους διαλέξεως. *Filium mihi genitum sciasi qo nomine Diis gratias ago, non tam proinde, qia natus, qàm qòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsque, dignus evadat, qi & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l.* 9. *c.* 3. Commodum avtem Marcus & *suis præceptis, & etiam magnorum atqe optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Oneficratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὸ δ' ὀνειρόφρων βοηθήματα] De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat. l.* 1. tangit & hostet, *l.* 9. § 27.

Καὶ τότε ἐν Καιήτῃ ὥσπερ χείρῃ] locus mutilus; qod & Xylander monuit. *forsan,* inqit in *notis, ὥσπερ χείρων. qomodo utariis.* At in versione, *sicut Chræsæ:* ac si loci alicujus nomen proprium esset. qò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χείρων legatur. qasi dicat Marcus; *Cajetæ, qæ in regione Campana maritimum est opidum, se Deis vota facientem, favsta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti παρὰ δίνα πλυφλοίσβοιο θαλάσσης. Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χείρων legendum suspicatur: χῆρος idem qod χερσμὸς, ut χερμάτισις interdum pro χερμαπσμὸς dicitur. ut sensus sit, *qemadmodum sibi divinitùs remedia ad qosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliqandò agens versaretur in periculo alicujus morbi alterius ve casûs, auxilium, qo eum depelleret, ostensum fuisse, idqe tanqam oraculo, cùm aliàs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qi legit, καὶ τότε ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hócqe Cajetæ, tanqam oraculum qoddam.* Clariss. Salmas. *fine aliqo suspiciosus* (qales Marcus istîc loqitur) ὀνείρου *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit. legendum scil. vel, καὶ τότε ἐν Καιήτῃ εὐτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in qo monitum illud à numine acceperit: vel, καὶ τότο ἐν Καιήτῃ, ὡς ἐχρήσατο, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, qod *circumlinere* sibi aliqid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil avsim.

Ὅπως τι ἐπιθύμησα] [τὸ] ὅπως τι ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τι ex τὸ factum sit.

Ἀποκαθῆσαι ἐπὶ τοῦ συγγεγραφῆς] Lugd. ἀποκαθῆσαι. forsan ἀποκαθῆδε· usitatiùs avtem ἐπὶ τοῖς συγγεγράφη diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1. καθίζειν ἐπὶ τὴν ἑστίαν, dixit. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 6. οὐκ ἦν τοσοῦτο, τοσοῦτον μὴ ἀνηκόουαι, τοσαῦτα ἢ γεγραφέναι, τοσοῦτῳ ἧττον χέρνῳ παρακαθῆσθαι γεγραπτῷ ἢ πολλῷ ἀξίῳ. Verùm ἀποκαθῆδε, qo Marcus hic usus videtur, disertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l.* 3. *c.* 24. inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, ἀποκαθῆδε & ἀποκαθίζειν collocat. Vetus Edictum Censorium ex Svetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l.* 15. *c.* 11. exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qi novum genus disciplinæ instituerunt; ad qos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, qod Marcus, ἀποκαθῆδε.

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται] Expressisse videtur, qod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobeus tom. 2. *tit.* 58. Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρός τ' ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξυμπάντα. qanqam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmqe contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. qomodo & Solomon Rex usurpavit, *Eccles. c.* 9. *v.* 11. qo loco, qod Plato τύχη καὶ καιρὸς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam qæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l.* 2. *c.* 19 § 8. Ἐν δ' ἀχολασθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι, καὶ ἔχουσι φόβον τὸ θεῖον πως πεδιόρτως, διὰ τὰ μὴ πρά-

μενα

μᾶλλα ἀγαθὰ ὑπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor. *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τάδε ἐν Κυάδοις· *apud Quados ista*; concepta nimirum, vel conscripta sunt. Istud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις. hoc est, *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quàm subjunctæ clavsulæ significationem præ se fert. Atque in hanc partem hoc in loco M. Calavbonus accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim eâ disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil qicqam dubitavi: cùm & huc usque seriem qandam continuam, qæ hîc planè incidit, avtor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qa liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentis respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] Quadi Germaniæ populus, de qibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. Germ.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, avtores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτε Διὸς Μάρκος ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις συνεπλέκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset. Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atqe Apollinario Evseb. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 5. & *Chron. l.* 1. & 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *cap.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. qanqam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Svidam alius nescio qis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatiqe Clavdianus, Christiano nomini iniqiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Evseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. ΩΦΕΙΝ σοφιλέγειν] δεῖ, (ut *l.* 3. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale qid, subintelligendum. qod cùm in scriptis istiusmodi est freqentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ἔφη legit, vertitqe, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs qid velit, qàm qid assveverit narrantis, dictio videtur. qin nec in persona tertia, qam dicunt Grammatici, de se Marcus loqi assoleret.

Σωτιδίξομαι ἀεὶ ῥηγῳ, ἀγαθείσῳ] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æqus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc qotidiè procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, qàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τῶν ἄγνοιαν] crebertimè istud inculcat noster, utì in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem differentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ ὃ πεδιωρικώς] Ità *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ ἐκ ἀγνοῶ. qod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 17. § 26. Vel inscitiâ rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æqior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τῷ φάσιν τὸ ἀγαθὸν, ὅτι καλὸν, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρόν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶ· καὶ ἰσοδυναμεῖν τῷ κακῷ τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qi sola bona, qæ honesta; mala tantùm, qæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteráqe extra animum, neqe bona, neqe malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, ὑγρὸ αἵματι καὶ πνεύματι τοῦ αὐτοῦ] Ità *l.* 12. § 26. Ὅσον ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος· ὑγρὸ γὰρ αἵματός καὶ πνεύματος, ἀλλὰ νοὸς κοινωνία. Non hac duntaxat, aut præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *instit. l.* 6. *c* 10. *Si ab uno homine, quem Deus finxit, omnes erimur, certè consanguinei sumus.* Itaqe τὸ μίσος

μόνον hîc subintelligendum, cujus frequens passim Ellipsis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον λεοντίζω, ἀλλὰ καὶ θεὸς προστιμᾶται. *Hominem Dominum nullum, sed Deos solos adoratis.* Ità supplet Christus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omissâ particulâ illâ Moses dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque servies.* Paulus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio iste ad circumcisos (solos) an & ad præputiatos pertinet?* Quod Castellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumcisionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ νοῦ] Synes. *de providenc.* Ἔστι δὲ ὑμῖν μία ψυχῶν καὶ σωμάτων συγγένεια. ὑπὸ τὸ τοῖν αὐτοῖν ἐπὶ γῆς ἐκφῦναι μοῖραν, τοῦτο προσήκει ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥυῆναι πηγῆς· qi tamen fontes, unde deriventur animæ, duos statuit terrestrem alterum, alterum cœlestem; indè Osiridi, Typhoni hinc animam contigisse. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio σύμφημι Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 10. eodem, qò Marcus istîc collineans; *Si ab uno Deo*, inqit, *inspirati omnes & animati sumus, qid aliud qàm fratres sumus? & qidem conjunctiores, qòd animis, qàm qi corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Denique cœlesti sumus omnes semine oriundi:
Omnibus ille idem pater est.---

Subjungit Lact. nostro consentiens: *Ergò pro beluis immanibus habendi sunt, qi hominibus nocent.* ---*Ob hanc enim necessitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunqam facere, semper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Ciceronе *de legib. l.* 1. *Simus unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur: sic omnes homines inter se naturâ confusi, prævitate dissentiunt; nec intelligunt se esse consanguineos, & subjectos omnes subunam eandémque tutelam. qod si teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχος] Θεία ἀπόμοιρα i. e. *portiuncula divina*, ὁ νοῦς i. *mens*, sive *anima rationalis* hîc dicitur, sicut infrà § 4. τῆς τῶν κόσμων διοικήσεως ἀπόρροια, & *l.* 5. § 27. τῆς Διὸς ἀπόσπασμα. de qibus, suis locis dicetur. Eadem Epictetо dissert. *l.* 1. *c.* 1. Τοῦ Διὸς μέρος. Senecæ *epist.* 92. *Dei pars est. & de otio sapient. Divini spiritûs pars ac veluti scintilla qædam.* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——*divinæ particula auræ.*

qo modo Ammianus, tanqam ex Physicorum sententia, *l.* 21. *Sol mens mundi nostras mentes ex sese, velut scintillulas, diffunditat.* Et Manilio Astron. *l.* 2.

——*pars ipsa deorum est.*

Plutarch. *qæst. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ νοῦ μετασχοῦσα καὶ λογισμοῦ, ὃν ἄφθονον ἔστι τῷ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, καθ' ὃν αὐτῷ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Sanèis Augustinus, *epist.* 157. *Animam, Dei non particulam esse, sed creaturam.* & *de anim. orig. lib.* 2. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* qem & amplius vise fis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de resurrect. c.* 7. *Deus animæ suæ umbram, spiritûs sui auram, ortûs sui operam, vilissimo alicui commiseret?* Animam loqitur humanam corpori inditam. Pulcerrimè Gregor. Naz. Augustino sensu consentiens, qamvis modo loqendi dispar, *apologet.* § 33. Περὶ ψυχῆς ἃ καθεῖς, πάντα ἐν θεῷ καὶ θείᾳ, καὶ τῆς ἀνωθεν εὐγενείας μετέχουσαν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀναγομένην, εἰ καὶ τῆς χείρονος σωμάτων. Modestissimè Epiphanius, *in encomiast.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λόγῳ τῷ πάντα ψυχῆ, ὅτε ἀλλότριον τοῦ ἐμφυσήσαντος (ità enim legendum arbitro, quod ἐμφυσήσαντος vulgò legitur) πως ἢ τὸ λεγόμενον τοῦτο νοεῖται θεῷ μόνῳ ἐγνωσμένον. Sed & Synesius *epist.* 105. τὸν νοῦν indigitat τῷ ἐν τῇ ψυχῇ μοίρᾳ τῷ θείᾳ.

Οὔτε βλαπτῶσι τῷ πάντα ἀνθρώπῳ δυνάμενοι] Argumentum à nostro crebriùs repetitum, ùti in collatione indicatum, nostris etiam non insoleas, qi lædi neminem, nisi à sese, posse contendunt. Habes à Joanne Chrysost. susè pertractatum, Edit. Savill. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικεῖσθαι παρασκευάζει ἄδικος ἀνήρ. Inter extaneos verò Maximus Tyrius *dissertationem* eadem de re ingeniosam admodum instituit, numero 22^m^. qâ & Socratis dictum illud celeberrimum laudat, à Platone in *apolog.* positum, à Plutarcho *de tranqill.* ab Epictetо *enchiridio extremo*, & *dissert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repositum, à Thrasea etiam apud Dionem in *Nerone* usurpatum. Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύναιντο, βλάψαι γὰρ οὐ. *Me Anytus & Melitus occidere qidem possunt, sed ladere non possunt.* In eundem hunc sensum & Dominus noster de suis apud Lucam *Evang. c.* 21. qibus etiamsi prædiceret, fore ut morte ipsâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) subjicit tamen, nihil indè ad ipsos damni, nè vel minimum qidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite vestri cujusqam periturus est.* v. 18. οὐ γὰρ βλάπτει, inqit Maximus, ἀγαθὸν ἀνδρὶ ἀνδρὶ κακὸν πονηρῷ βλαπτόμενον. qod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονα ἀνδρὶ κακῷ χείρονι βλάπτεσθαι. *nefas enim jure fieri, patitur, ut vir bonus qispiam ab improbo qoqam ladatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum nostro consentiens planè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 87. Εἰ δὲ μηδὲν πάσχεις δεινὸν, πάντων ὀργίζῃ τοῖς μηδὲν σε δεδρακόσι κακόν; *Si mali nil patere, cur ei succenseo, qi te malo non affecit?* Julianus denique *de Cynism. orat.* 2. Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ πρὸς αὐτὸν· κακόν, ἔφασαν, πολλοὶ πρὸς θεόν. ἐκείνῳ μὲν οὖν ἴσην ἐχθρὰν

ὑδὲ γὰ βλαβερόν· αὐτὸς δὲ αὐτῷ, βαρύτατον ὀπο-
δεὶς πῆμα τὸν τοῦ χρείττονος ἀγῶνα, ἔρημος
τῆς ἐκείνου προαιρέσεως.

Αἰσχρὸν γάρ με ὑδεὶς περιβάλλει] αἰσχρὸν περι-
βάλλειν, ut & κακὸν περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu ſumpta, qi corpori circumjicitur, póq; corpus ipſum involvitur. qalis illa Pſalmæ *Pſal.* 109. *v.* 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. —ἐνδύτω αὐτὸ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inqit, *aliqo nemo me involverit.* qia virtutem ſcil. nemo eripere cuiqam poteſt, in qa ſola τὸ καλὸν, & in cujus ſolius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocam. Λέγουσι γοῦν μόνην τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· εἶναι δὲ τῶν ἀρετῶν. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus noſtris unum bonum eſt virtus.* &, *de conſtant. c.* 5. *Unum malum illis eſt turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qi & idem *ad Attic. l.* 10. *ep.* 4. *Nihil eſſe bonum, niſi qod honeſtum: nihil malum, niſi qod turpe ſit.* itaqe τὸ αἰσχρὸν περιβάλλειν, & τὸ κακὸν περιβάλλειν, Marco noſtro idem ſunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ἐστὶν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετή; ἡ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. ὡς ἀδικοῦσιν οἱ τύραννοι ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων ἢ ὡς ὅσον ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. ὑδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἀφαιρεῖται, ἐὰν κακὸν λείπηται, ὑδὲ ἕλκος τὸν, ὑδὲ λύπη. Eodémq; Chryſoſtomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

—*nam ſi regnum à me fortuna atq; opes*
Eripere quit, at virtutem non quit.

Λοιδὸς γὰρ περιαίρεται ἡ γλῶττα. Epictetus apud noſtrum *l.* 11. § 36. *Prædo virtutis nullus eſt.* Itaqs Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος κατάγελαστα γέλοῖα ἀκραιφνῆ, ὁρῶν παὶ ἀδίκους ἐπ' αὐτὸν ὁρμωμένους ἀπαθῆ, ἀσώμους τὸ σῶμα, σῶντας δὲ ὑδὲν. ἀλλὰ καὶ ἀπωλλύντων ἐκείνων, βεβαίαν τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, *Iliad.* 1. 604.

—θεσπέσιος δὲ τεπμήσεις Διὸς αἶσα.

καὶ ἀφαιρουμένων τὰ χρήματα, ἀφαίρεται ὡς παίδια καὶ ἀφαγάλματα ἀφαιρούμενα. καὶ ἀποθανεῖται, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ λίθου, ὑδὲν ἀγανακτῶν ἐπὶ τῷ ἀποθανεῖν τὰ. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 5. *Injuria propoſitum hoc habet, aliqem malo afficere: malo autem ſapientia non reliqit locum. unum enim malum illis eſt turpitudo: qæ intrare eò, ubi jam virtus honeſtúmqe eſt, non poteſt. injuria ergò ad ſapientem non pervenit. nam ſi injuria alicujus mali patientia eſt; ſapiens autem nullius mali eſt patiens; nulla ad ſapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

Οὐτε ὀργιζόσου τοῦ συγγενοῦς ἁμάρτοι, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Παντὸς πράγματός ἐστι λαβεῖν, τὴν μὲν φορητὴν, τὴν δὲ ἀφόρητον. ὁ ἀδελφός σου ἐὰν ἀδικῇ, ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε, ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰρ λαβὴ ἔσται αὐτοῦ ἡ φαντασία· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφός, ὅτι σώτερος, καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ἐστιν. Idem *diſſert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει ὅτου μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφὸν. ἐ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὁ λόγος. ἐγὼ δ' ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, οὕτως δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστι, ἐκείνου δ' ἀλλότριον· τοῦτο ὑδεὶς κωλύσει διώκειν· ἐκεῖνο κωλύσει. vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς συμβίωσιν] Qod *l.* 4. § 3. τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινὰ συμβίωσιν. Vide *infrà ad* § 2. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus eſt. & epiſt. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eiſdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit: illa æqum juſtúmq; compoſuit: ex illius conſtitutione miſerum eſt nocere càm lædi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iſte verſus & in pectore & in ore ſit:*

Homo ſum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habemus in commune, qòd nati ſumus. Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt; qæ caſura, niſi invicem obſtarent; hoc ipſo ſuſtinentur.*

Ὡς πόδες] Ideò, πᾶν τὸ ὑπόντον ἐξ ἀνάγκης ἄγῃς πρὸ πόδας. Ariſtot. *de animal. inceſſ. c.* 8. & *hiſt. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτὰ μέρη πεπλάνηνται, ὅσαφ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσαφ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἴαφ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν ἔλαχον, ἀλλήλοις ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον ἰδιά τε ἕξει παρέχειν καλῶς ἴσχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· ὅτου δὴ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν (forſan ψυχὴν μίαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παθεῖναι ἀπεῖναι, ὑπὲρ τοῦ διόντος ἀφορμὰς τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι πεφυκέναι τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. ὅτι τε γὰρ ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν ἀλλήλοις παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ σωμβάζεται παρόσῃ χειρὶ παρόσα· ἡ δ' ἀδελφῶν σύμπαρξις ἀλλήλοις πολυχρήσιος πως ἔοικε. περιπίπτει γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ διαιτῶντες πάμπολυ, μόνα δ' ὑπάρχοντ' ἀλλήλοις ὄφελος, κἂν μειόνων ἢ τὸ διάστημα. Ità enim locus ille inſignis, ſed fœdiſſimè vitiatus, ex parte ſaltem reſtitui poterit. Baſil. Cæſ. epiſt. 68. Ἀκριβῶς οἶδότες, ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνδεχομένης ὑφ' ἀδελφῶν ὀπτικείας δείσομεν, ἢ ὅσον ἡ ἑτέρα ὑφ' χειρῶν τῆς ἑτέρας. ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῖν κατασκευῆς, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀποβλέπωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι οὐ δύνῃ ἑαυτῷ

ἑαυτῷ πρὸς ἐπέργειαν αὐτάρκεις. ὅτε γὰρ ἂν τοὺς ἀσφαλῶς βαδίσεσι, μὴ συμπεσεῖσθαι τοῦ ἑτέρου· ὅτ' αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιὴς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφάνας πρὸς ἅλλων τοῖς ὀφθαλμοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δι' ἄμφοιν τοῖν πόροιν τὸν φωνὴν δεχομένη· καὶ ἀντίληψις κρατιστέρα τῇ κοινωνίᾳ τῆς δακτύλων. καὶ ἁπαξαπλῶς ὑδὲν ὅτι τῆς ἐκ φύσεως, ὅτι τῆς ἐκ περιουσίας κατορθωμένων ὁρᾷ, ἀνὰ τῆς τῆς ὁμοφύλων συμπνοίας ὀπτελεύθερον. Cæterùm de uſu finéq; Marcus, de neceſſitate Baſilius loqitur.

Ὡς χεῖρες] De manibus Galen. *de uſu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ τὴν ἑτέραν ἢ φύσις ἐποίησε ταύτην ἄρα καὶ παῖς ἀλλήλαις νενόμικασιν· ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγόνασι. Indè nata proverbialia illa Menandrium apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavátque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æſchinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἀπὸ χειρὸς τὰν χεῖρα νίπτεν· δὸς τι, καὶ τι λάμβανε.
A manu manus lavatur: da qid, & qid accipe.

quanqm quod Stob. *νίπτει*, Æſch. *νίζει* habet. Eraſm. & Grot. *νίζει* malunt. ut ſit, *A manu manus fricatur.* ſive ut vulgò eſſerri ſolet, *Manus manum fricat.* Deniqe Evripideum illud in *Heraclid.*

——μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀδρανὴς μάχη.
Invalida pugna eſt, una quam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utríque:
Læva miniſterio, dextra eſt intenta labori.
Hæc rotat aſſiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum feſſæ ſuccedit Læva ſorori,
Alternátque vices.——

Ὡς βλέφαρα) qæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conſpirant.

Ὡς οἱ σοίχοι τὴν ἀλέτην] qi veluti in mola *catillus* & *meta*, mutuas ſibi invicem operas jugiter præſtant.

Τὸ ἓν ἀντιπεφύκεναι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fœdam eſſe & execrabilem vim nocendi, & alieniſſimam homini, cujus beneficio etiam ſæva manſuéſcunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos diſſidentes his verbis alloqitur. Νῦν μὲν ὕτω διάκεισθε, ὡσπερ εἰ τοὺ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου, πειρᾶσθε πρὸς τὰ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τοὺ πόδε θεῖε μοῖρε πεποιημένοι πρὸς τὸ συμβαίνειν ἀλλήλοιν, ἐμελήσατε τούτου, ἐμποδίζοντες ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι καὶ μὴ ἀδελφῶ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρα καὶ πόδα, καὶ ὀφθαλμὸ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις.

§ 2. Σαρκία δύο, καὶ πνεῦμάπον καὶ τὸ ἡγεμονικόν] Eandem diſtributionem habes ſæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. §. 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apoſt. *ad Theſſal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. qo loco τὸ σῶμα eſt qod Marco hic σαρκία· ἡ ψυχὴ, qod πνεῦμάπον· τὸ πνεῦμα, qod τὸ ἡγεμονικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία] Vide *infrà ad* § 3. ſed & Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτ' ἀπὸ] Ità *l.* 4. § 3. ἀφὸ πανὸς μὴ ἀπῶ, μηδὲ κατενλείνω. qod eleganter admodum ſic expreſſit Perſ. *Sat.* 5. *v.* 154.

En qid agis? duplici in diverſum ſcinderis hamo.
Hunccine an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos, alternus oberres.

Οὐ δέδοται] Non datum eſt. Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam qòd Μὲ ſtude, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτ' σπούδαζε, mavult legi; à Marci mente alienum eſt. M. Caſ. *Non eſt futurum. non dabitur.* qod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηκέτ' πλανῶ. ὃ γὰ τὰ ὑπομνήματά σε μέλλοις ἀναγνώσκειν, &c. *Noli te fallere. neqe enim futurum eſt ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiqitus geſtis rebus ſcriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi ſuppetat.* & eſt reverâ probabilis ſatis expoſitio. Videatur tamen an non forſan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ἃ δέδοται; *annon datur? annon eſt in poteſtate tua poſitum,* ut hoc facias? hoc eſt, ut diſtractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ità *l.* 4. § 1. τὸ δωίατον καὶ δεδόμενον. & *l.* 9. § 29. ὁρμήσον, ἐὰν δίδῶται. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 26. δέδοται σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἐν ὀδὸν τε ᾖ, καὶ ἐφ' ὅσον ἐν δίδῶται· & Rufus Thraſeæ apud eundem *l.* 1. *c.* 1. ἃ δέλεις μᾶλλον τᾶν, ἀρκεῖς τοῖς δεδομένοις; hinc δόσις φυσικὴ *l.* 4. § 19. qã nimirum

——*natura beatis*
Omnibus eſſe dedit, ſi qis cognoverit uti.

Clavd. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qa Seneca, *epiſt.* 104. eodémqe planè, qo Seneca, modo occuerit. *Video,* inqit hic, *mihi occurrunt iſti, qi non putant fieri poſſe, qicqid facere non poſſimus, & aiunt nos loqi majora, qàm qæ natura humana ſuſtineat. At qantò ego de illis melius exiſtimo? ipſi qoq; hæc poſſunt facere, ſed nolunt. Deniqe qem unqam iſta deſtituere tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non qia difficilia ſunt, non audemus; ſed qia non audemus, difficilia ſunt:* Qem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè ſenſu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. רשות נתונה *Poteſtas data eſt.* τοῦ αὐτεξουσίου ſcil.

Λύδεσθαι] Ità *l.* 3. § 3. γῆ καὶ λύδεσθαι. & *l.* 8. § 37.

§ 37. χρόων πᾶν τοῦτο, ϗ λύθρον ἐν Συλάκῳ. Eustath. *ad* Il. ζ. λύθρον, ὁ τῆ αἵματος μιασμὸς ἀναμεμιγμένος τῇ κόνει. *cruor pulveri commistus.* dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ κάθαρμα· per theta scribi, ut à λύτρον distingvatur. Eadem ferè & *ad Il.* λ. & *ad Odyss.* χ. Utrumqe autem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem *ad Il.* ϕ. pleniùs pavlò Heracleo in *Schol. ad Il.* υ. Τὸ μὴ κονιορτῶ ϗ ἱδρῶτος ἐνδεχόμενον αἷμα, λύθρος καλεῖται· *sanguis pulveri & sudori commistus.* itaqe de athletis usurpat Clem. Alex. *Strom. l.* 2. Verùm istic potiùs est Marco idem qod ἰχὼρ αἱματόεις, Oppiano κυνηγ. *l.* 2. *v.* 279. *sanies cruenta.* σῆψις γὸ αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. *protrept.* qanqam *cruorem* vult tantum & *sanguinem* ipsum: sed qem ad rei vilitatem exprimendam sic nuncupat.

Κεκρύφαλον] *reticulum* malim cum Xylandro, qàm cum H. Stephano *peplum.* tum qia κρυφάλῳ τοῦ κεκρυφάλου idem statuit Eustath. *ad Iliad.* χ. tum qia seqitur mox, ὀνειρατα, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτων. κρυφάλου autem dictum vult Schol. *ad Aristoph. Vesp.* ὅτι δὲ κρόκης ὑφαίνεται. Ex qo Svidas corrigendus, apudj qem perperam legitur, ὅτι δὲ κρόκα ὑποφαίνεται. Verùm illis omnibus constanter, contrà qàm nostro, κροκύφαλος formâ masculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci νεῦρον πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipsam, cum Merico nostro, designari istic existimo; sed *contextum* illum integrum, (cute tamen non exclusâ prorsus; siqidem τὸ δίκτυον ἐκ φλεβὸς ϗ νεύρου, ϗ ἀρτηρίας, *cutis* etiam ex istis consistit, Aristot. nom. *de spir. c.* 5.) qi per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercursantium, sibiqe invicem implexorum, qo corporis moles qasi continetur & constringitur: ὃ δὴ ϗ συσφίγγουσι τὸ σῶμα κύκλῳ πλέγματι· inqit Plato in *Timæo.* ad qæ verba forsan & Marcus respexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum qæ *in Platonis Timæo* medicè sunt dicta.

Ἄνεμος] *Anima* ergò *ventus* sive *spiritus* & *flatus* Stoicis: qod confirmat Laërt. *l.* 7. & Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. Ità Marcus denuò, *l.* 6. § 14. ὅτον ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, ϗ ἡ ἐν τῇ ἀέρος ἀνάπνοσις. Qin & Tertull. *de anim. c.* 5. *Et Stoicos allego, qi spiritum dicunt animam: penè nobiscum. penè*, inqit: non prorsus. nec hoc tamen, qasi nostri non & *spiritum* dicant, ex Salomone *Eccles. c.* 12. *v.* 7. & aliis: sed qia aliâ ratione sive *spiritum* sive *flatum animam* nos dicimus; non tanqam aëreum qiddam sit, ut Marcus istic, qalis spiritus ille qem spirando trahimus; sed *spiritum*, qia propriam qandam habet *naturam corporis expertem, & mundanæ molis elementis omnibus excellentiorem substantiam*, ut Avgustin. epist. 28. *flatum*, qia *Deo est insufflante* creata. ut ex Mose *l.* 1. *c.* 2. *v.* 7. idem *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 24. qo etiam loco, nè Stoici calculum dare suum viderentur, qi de substantia divina mentem saltem derivatam tradiderunt, subjungit: *sicut autem nos possumus non de nostra natura, qà homines sumus, sed de isto aëre circumfuso qem spirando & respirando ducimus & reddimus, flatum facere, cùm sufflamus: ità omnipotens Deus non de sua natura, neqe de subjacente creatura, sed etiam de nihilo potuit facere flatum, qem corpori hominis inserendo inspirâsse vel insufflâsse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, qia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè qàm Marcus hîc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qi ventum putant, hoc falluntur, qòd ex aëre spiritum ducentes vivere videamur. Vatro itaqe definit: Anima est aër conceptus ore, deservefactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus. hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus qia multò prius gignitur anima, qàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà qàm Stoici, qi à partu animam in corpus insinuari statuebant; qod & Lactant. *ibidem* monet; & Plut. *de Stoic. contradict. c.* 38. Vide *l.* 12 § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πλὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ εἰσπνεῖ, ἀναπνέοντων φερομένων ὑπὸ τῆς ἀνέμων. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* παρὰ τὸν ἄνεμον. Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pseudo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Qin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in *promulsi. critic.* & Mevrs. *critic. Arnob. l.* 1. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunqid suas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *qod corpus animat*, ut Pseudo-Avgust. in *defin. orthod. c* 20. & *de spir. & anim. c.* 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo ducī dicique manifestum sit. Vide ampliùs ad *l.* 5. § 4.

Πάσης ὥρας] *in horas.* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Casaub. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive subulones dicterium, cujus *l.* 8. meminit Athenæus:

Ἀσθὶ μὲν αὐλητῆρες ἅμα νόον ἐκ ἐνέγκαν·
Ἀλλ' ἅμα τῇ ουσῇ χὠ νέος ἐκπέταται.
Est tibicinibus mens cælitus indita nulla:
Nam simul ac instant, avolat illa simul.

Ἐξεμέσσιον] Ità Maro *Æn. l.* 9. *v.* 354.
Purpuream vomit ille animam.—

idem enim ipsum in morte semel fieri, qod in respiratione sit jugiter, vult Marcus noster, *l.* 5. § 4. sicut avtem *animam evomere*, ità *spiritum* expuere dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus.* qæ tamen verba aliter distingvit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt havd pavci) in *Thyeste v.* 244.

Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.

& *Troad. v.* 1168.

ubi hanc anilis expuam lori moram.

Unde & in *Herc. Oetæo v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Ictus ſagittis qui ſuis vitam expuit.

Varro, περὶ ἐξαγωγῆς. *Andromeda vinctæ & propoſita ceto, non debuit patri ſuo, homini ſtupidiſſimo, in os expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

--purpuream ſingultibus expuit auram.

quod Statius *Thebaïd. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.--

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ἤδη χρισθῆναι νῦν ἔχομεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτὸν νῦν ἔχειν, καὶ οὐκ ἐξεμέσαμεν.

Cæterùm *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμ' ἐμέειν, *ſanguinem vomens* dixerat *Iliad. ὁ. v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qi volunt ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſequatur, qi dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

--in ventos vita receſſit.

Καὶ πάλιν ῥοφήσθην] quod ψυχορροφεῖν uno vocabulo dici poſſit. quanquam id alio ſenſu uſurpari monet Svidas, ἀντὶ τοῦ τὸν ψυχὸν ἐκπνεῦν. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, qos Corinthios, cùm κόρεις vellet, per jocum nuncupat;

Ἀκούσας δ' ἐξέρπουσιν ὁι Κοϊνθιοι,
Καὶ τὸν ψυχὸν ἐκπίνουσι.

Hinc avtem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Qod avtem dicit καὶ πάλιν ῥοφήσθην, id *in enigm.* 72. de utre ſic extulit ſympoſius;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè; quamvis & ſæpe recedat.

Ὃ δὴ ἀνανοήσῃ] forſan ὑπονοήσῃ, *animadverte, conſidera.* niſi ſi ἀνανοεῖσθαι hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorsùs paſſim obtinet.

Γέρων εἶ] Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, qod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, qoniam id nunc aggreſſus es, qod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si poteſ, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minùs, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in fæto vivimus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam qidem hoc propoſitum ſeqi olim fuiſſet animum tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis ageremus. Sed nunc qoqe non moremur: qod facere ſolent, qi ſeriùs exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: Et qando, inqit, tibi proderit illud, qod in exitu diſcis, aut in qam rem in hanc, ut exeam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menæc.* Μή τε νέῳ τὸν ὄντα μελλέτω φιλοσοφεῖν· μήτε γήρᾳ τὸν ὑπάρχοντα, κοπιάτω φιλοσοφῶν. ὅτε γὰρ ἄωρός ἐστιν, ὅτε πάρεστι, τῷ ψυχῇ τὸ ὑγιαίνειν. Ὁ δὲ λέγων, ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥρην ἔφην, ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥρην, ὁμοιός ἐστι τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν, ἢ μηκέτι εἶναι. [πλὴν ὥραν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τὸ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν f.] τοῦ γεγονότων· τὸ δὲ, ὅπως νέῳ ἅμα καὶ πρέποις ἦ, διὰ τὸ ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Refert Laërtius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεῦσαι] *nè patiaris ſervire* vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ νοερὰ ἐδίλει φύσις ἄφθαρτος εἶναι καὶ μὴ καταχρατεῖσθαι, μήτε αὐθυπάτοις, μήτε ὁρμητικοῖς κινήσεσι. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt avtem δουλεύσαι· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infrà* § 16. Τί θέλει ἑαυτῷ ἡ τῶν ἀνθρώπων ψυχή, ὅταν πανὸς ἐνδυῆς ἢ πόνου. τοῦτο γὰρ ἥττωσθαι δεῖ καὶ ὑποκατακλινομένην τῷ ἐν σοὶ θειοτέρῳ μέρει τῇ ἐλαττοτέρᾳ καὶ θνητῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος, καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 11. § 18. *Extrema* avtem *eſt ſervitus, cùm animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſol. Βτ, ἀνδραποδώδεσατοι, οἱ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες. Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἴ τις χρατεῖ μοὶ ἀνθρώπων, δουλεύει ᾧ πάθεσιν, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον ἔπνιμι. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ὑποπεσεῖν καὶ παραχωρῆσαι τοῖς πάθεσιν, ἐμὲ δουλεία. Κακίαν γὰρ παρὸ κακίαις δουλοῦσθαι δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorab. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, graviſſima ſervitus eſt. Proæm. l.* 3. *qæſt. nat.* Qi & idem, *epiſt.* 65. *Deum in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: qod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τὸ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θνητὸν θεῖον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαι καὶ δουλεύειν;-- καὶ δὴ τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Viſe noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁμιλῶ ἀκοινώνητον] L. 6. § 16. κατ' ὁμιλῶ ſimpliciter. & *l.* 3. *c.* 16. ὁμιλῶ ἀκοινώνητον, *vim non communem*, vertit Iſ. Caſavb. ad

ad Pers. Sat. 5. eâque intelligit, quæ, ut Persius, *extrinsecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alieno impetu rapiari.* atque est illud reverâ, τὸ νδρεσσασεῖσθ· de quo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκουσίους videtur potiùs *motus*, sive *impetus*, aut *impulsus* ejusmodi denotare, qi à *naturæ communis generisve humani communione ac commoditate alieni sint.* quod & Mer. Casaubonus advertisse videtur, qi *affectus motúsque neutiquam sociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus passim, esse hominem ζῶον κοινωνικόν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejusdem motúsque exigit, ut sint ὁρμαὶ καὶ πράξεις κοινωνικαὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubique τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. § 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Περιττὸν, inquit, ἐκόσῳ τὸ ἐξῆς τῇ καλασκδῇ κατασκδάσαι ἢ τὸ λοιπὸ ἀλλήλων ἔνεκεν. τὸ δὲ πρηγμένον ἐν τῇ ὅλῃ ἀνθρώπου κατασκδῇ, τὸ κοινωνικὸν δει. vide *suprà ad* § 1.

Νδρεσσασεῖσθαι] *neurospastorum more impelli*, & in diversa motu alieno moveri. Vocabulum à nostro sæpe usurpatum; uti ex locis collatis patere poterit; tractum à *sigillaribus* sive *neurospastis*, quæ cùm per se ἀκίνητα existerent, verticillis quibusdam nervisque movebantur. horum meminit & noster *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúque dignissimas recensets; ad quem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De usu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Casaubonus *ad Persii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec quicquam extrinsecus intrat,
Quod nervos agitet?—

quod ex Horatio expressum monet, qi *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qui imperitas, alius servis miser, atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroque desumptum; cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ πάθη ἐν ἡμῖν ὡς νεῦρα ἢ μηχανοί τινες ἕλκουσι, σπῶσί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις ἀντιβάλλουσιν, ἐναντίαι ἴσαι, ἐπ' ἐναντίας πράξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c* 18. *ductus sigillarius. A qa*, inqit, *occultâ nihil sentiens ejus, & velut sigillario extrinsecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus sigillarius* eidem, *de anima, c.* 6. *velut sigillario motu, superficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversus Genethliacos* dissertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; *Ut planè homines, non, quod dicitur, λογικὰ ζῶα sed ludicra & ridenda quædam νδρεσσασεῖα esse videantur, si nihil suâ sponte, nihil arbitratu suo faciunt; sed ducentibus stellis & aurigantibus.* vide *ad l.* 10. § 37. Quod autem hoc loco dixit Marcus, κατ' ὁρμὴν ἀκουσίουν νδρεσσασεῖσθαι, ipse optimè explicat *l.* 3. § 5. ubi vetat, ἐκφεῖν μήτε ἀκουσίουν, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc est enim τὸ νδρεσσασεῖσθαι, quod ἀνθέλκεσθαι ὡσανεὶ νδρεῖς ποιεῖ, ut Plato. Dio Prus. *orat.* 30. μίαν πάθη ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, κατὰ τόπον ἀεὶ κατατείνοντας καὶ ῥιπτοῦντας.

Μηκέτι ἐμπαμβόον, ἢ παρὸν λυπεῖσθαι] hoc est, quod Rufus suprà apud Epictetum, ἀρκεῖσθαι τῷ παρόντι. & *l.* 3. § 4. ἀπαλλάττεσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ ὑπονεμόμενα. quod autem hîc μὴ λυπεῖσθαι, idem *infrà* § 5. μὴ δυσφορεῖν, dixit.

Ἧττον μέλλον ἀποδύεσθαι] *vel impendens subterfuge.* Xyl. qem & Mer. sequitur. at ἀποδύεσθαι, est *subire*; quod est *subterfugiendi* verbo prorsùs adversum. forsan ergò ἀποκδύεσθαι legerant; quod est *clam elabi.* verùm non est istud in cujusqam potestate situm, ut effugiat τὸ ἐμπαμβόον· sed nec τὸ μέλλον ἀποκδύεσθαι commodè satis diceretur. malim ergò, ἀποδύσασθαι, *nec futura pavere*, ἀποδύεσθαι enim ἀποφοβῶ. Svid.

§ 3. Τὰ ἀφ' ἑαυτῶν προηρούμενα] Ἄλλον γάρ ἐστιν ὑπὸ ἐπινοίας ῥᾴδιον. Infrà *l.* 6. § 44. qalem tamen fingebant sibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως καὶ συλλογῆς] *non sine natura aut consilio*, etiam *fortuita* quæque. itaque Aristot. physic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ἐν ἅ νῦς γίνεται αἴτιον, ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν. Et *c.* 5. Ὅσα τε ἀπὸ διανοίας, καὶ ὅσα ἀπὸ φύσεως πρᾶξαι θέμις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ἀπὸ τύχης φαμὲν εἶναι. Ità τὸ ὑποκείμενον, sive subjectum casus fortuiti cujusvis est, vel à natura, vel à consilio profectus actus aliqis. Cavssim verò rerum omnium primam summámque si spectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam quæ maximè fortuita videntur. quod de sorte ipsa, quâ nihil incertius, rex sapientissimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac dispositionem divinam si spectemus, quod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt cuncta, non incidunt.* quod & idem Marcus mox.

Συλλογῆσαι καὶ ἐπιπλοκῆς] Vide ad *l.* 3 § 11. συλλογιν, & § 16. συλλόγισαι.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ] Ità de prima principéque mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ὑφῆπται. de providentia divina *l.* 8. § 27. ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πάντα. Vide & *l* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apostolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Lavdat itaque cum primis Chrysippus Homericum illud, *Il. ὁ. v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἔχεθ' ἅπερ ἔμμεν ὑμῖν κακὸν πάμπαν ἐνίσσω,
Ἦ ἀγαθὸν—

Pendet ab hoc, quodcunque malúmve bonúmve gibúsq;
Immissum fuerit.—

Plut. *de Stoic. constrad. c.* 47. qanqam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, sed videtur esse Chrysippi; cui non infreqens illud, Homericis à se laudatis de suo aliqid liberaliùs adjicere.

Πεφυκεν ἡ τῆ ἀναγκαῖον] Necessarium, & quod nos: qia *hanc rerum conditionem mutare non possumus*, ut Seneca *epist.* 107. & quod Naturam ipsam quoque, si Stoicis credimus, *qæ aliter non potest*, ut noster hîc *l.* 4. § 9. tum qia *artifex materiam mutare non potuit*, ut Seneca *de provident. c.* 5. tum qia *nec aliter universi commodo consuli*, ut Chrysippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ παῖ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον] Qæ sibi invicem adversa sunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conspirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ὁι τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον. Aristot. nomine avtor *de mundo c.* 5. qem latiùs hòc *ibidem* prosequentem vide sis. Sen. *epist.* 107. *Contrariis rerum æternitas constat.* Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Διάταξιν ὁ Θεὸς διέρες ἐν καὶ χειμῶνα, καὶ φορὰν καὶ ἀφορίαν, καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας ὑπὲρ συμφωνίας ἦ ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipsâ, Chrysipp. *de justit. l.* 1. Κακίαν ἡ κακόλυσι ἄραι, ὅτι ἀνώφελόν ὄξιν, ὁτ' ἔχει καλῶς ἀρθιλίας. & *de divin. l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ ὑπονόμευται κατ' τὸν Διὸς λόγον· ἤτοι ὅτι κολάσεις, ἢ κατ' ἄλλιν ἔχειάν πως πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν. Et *de natur. l.* 2. Γίνεται καὶ ἡ κακία πως κατ' τὸν φύσεως λόγον· καὶ ἵν' ὅτως εἴπω, ἐκ ἀνάγκης γίνεται πρὸς τὰ ὅλα. Refert Plut. de Stoic. contradict. *c.* 31, 32. qi subjungit tamen Δεινὸν τοῦτο, τὸ καὶ γίνεσθαι τῶν κακίαν καὶ κολάζεσθαι κατ' τὸν τοῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam nostri. Augustinus apud Prosp. *sent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Prosper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum creavit, qem malum futurum esse præscisset, nisi pariter nôsset, qibus eos bonorum usibus commendaret, atqe ità ordinem seculorum tanqam pulcerrimum carmen, etiam ex quibusdam qasi antithetis honestaret.* Videri possunt, qæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Genes. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *sent. l.* 2. *dist.* 21. § 1. laudatus. *Cur eos creavit, qos tales futuros esse præsciebat? qia sicut prævidit, qid mali essent facturi, sic etiam prævidit, de malis factis eorum, qid boni esset ipse facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Quamvis ea qæ mala sunt, in qantum mala sunt, non sint bona: tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. Nam nisi esset hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo esse sineretur ab omnipotente bonos cui proculdubio qàm facile est qod vult facere, tam facile est qod non vult esse non sinere.* Videatur Magister *Sent. l.* 1. *dist.* 46. § 4. — 10. Avg. idem deniq; *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim qenqam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut qid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipsum bonum operetur, qòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem seculi præsentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος ἐστί] Ità passim nostri. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παυλὶ ἡ φύσεως μέρει ἀγαθόν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζουσι ἡ κόσμον αἱ μεταβολαί] Elegantissimè Avtor *de mund. c.* 5. Τῶν ὅπι μέρους, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἡ διαμένει, τὰ ἡ φθείρεται· καὶ μὲν γένεσις ἐπαναπλήσει τὰς φθορὰς· αἱ ἡ φθοραὶ πληροῦσι τὰς γενέσεις. μία ἡ ἐκ πάντων περαινομένων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπαρισταμένων ἀλλήλοις· καὶ τότε μὲν κρατοῦντων, τότε ἡ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἀφθαρτον δι' αἰῶνος. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ἃ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ἐφ' ὅις ὀλυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης κρατεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τὸ ὅλον. τὸ ἡ μέρος ἀνάγκη κακοῦσθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. qem & vide ulteriùs *ad l.* 4. § 46. Tertull. *de pallio c.* 2. *Diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. Denique diversitatis discordiam vices fœderant. ità mutando erit mundus omnis, qi & diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux qotidie interfecta resplendet, & tenebræ pari vice decedendo succedunt. Sidera defuncta revivi scunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus consumuntur, & redeunt. Certè semina, non nisi corrupta & dissoluta, fœcundiùs surgunt. omnia pereundo servantur: omnia de interitu reformantur.* Et *de resurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitu, injuriâ usurâ, damno lucro, universa conditio recidiva est. Qodcunq; convenerit, fuit: qodcunqe amiseris, nihil non iterum est. Omnia in statum recidunt, cùm abscesserint omnia incipiunt, cùm desierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, nisi in salutem.* Vide nostrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τὴν ἡ βιβλίων πλῆθος βίβλον] Ità *suprà* § 2. Ἄρεις τὰ Σιβύλλια. Isidorus Sophista Damascio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὄμαδὸν παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον ὄντα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanqam opinionis magis qàm mentis augendæ instrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Qò mihi innumerabiles libros & bibliothecas, qarum dominus, vix totâ vitâ suâ indices perlegit? onerat discentem turba, non instruit: multòqe satius est paucis te autoribus tradere, qàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epist.* 45. *Librorum istic inopiam esse qereris. non refert qàm multos, sed qàm bonos habeas. qi qò destinavit pervenire cupit, non per multa vagetur. non ire istud, sed errare est.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaq; ex illis retineamus, qantum est necessarium. an tu existimas reprehendendum, qi supervacua usui sibi comparat, & pretiosarum rerum pompam in domo explicat, non putas eum, qi occupatur in supervacua literarum supellectile? Plus scire velle qàm sat is, intemperantiæ

rantia genus est. & ep. 2. *Illud vide, nè istâ lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliqid vagum & instabile. certis ingeniis immorari & immutriri oportet, si velis aliqid trahere, qod in animo fideliter sedeat. nusqam est qi ubiqi est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qi nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qi statim sumptum emittitur. nihil aeqè sanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, qæ sæpe transfertur. nihil tam utile est, qod in transitu prosit. distrahit animum librorum multitudo: itaqi cùm legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. sed modò, inqis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi, multa degustare: qæ ubi varia sunt & diversa, inquiunt, non alunt. probatos itaqi semper lege: & si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi.* Epictet. dissert. l. 1. c. 26. Νῦν ἡ μὲ διατριβὴ ποιεῖ τὸν λοιμὸν κρείττονα, συντέμνουσι ἐγχειρίζοντες, ἐπιβάλλοντα ἑαυτῶν. διὰ τοῦτο ἐμέσαι, ἢ ἀπαλλᾶσαι. Et Polyb. hist. l. 3. Ἀγνοοῦσι παραπλήσιόν τι πάσχοντες τοῖς λαγνοῦσι περὶ δεπνητάς. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ἀναγκάζονται περὶ τοιαῦτα σπουδάζειν, ὅτι κατὰ τὸ παρὸν ἡδονὴν ἀπολαύουσι περὶ βραχύτατον, ὑπὲρ εἰς τὸ μέλλον ὠφέλιμον ἐξ αὐτῶν τοῖς ἀναλώσειν καὶ προσῳ κομίζονται, πᾶν ἡ τοὐναντίον. ὅτε τοίνυν ἀναγκαῖον τὸ παραπλήσιον ποιοῦντες, ὅτι τὰς παραυτίκα διαγωγὰς ἡδονὰς, ὅτι τὰς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας συγχέουσι.

Ἴλεως ἀλαδὼς] Ita l. 4. § 48. ἵλεων κεφαλῖνα. & l. 5. § 33. Τί ὁ ἀμυθίων ἵλεως, & l. 8. § 47. ἄπιθι εὐμενὴς καὶ ἵλεως. & l. 12. § 36. ἵλεως ἄπιθι. De Socrate Plato in *Phædon.* & ex Plat. Plut. *de malit. infelic.* καὶ ὃς λαβὼν, (cicutæ poculum, qo interiit, vult) καὶ μάλα ἵλεως, —μάλα εὐκόλως καὶ εὐπόνως ἔφησε. De Cephisodoro à vulnere moribundo, Plut. idem *de Socrat. genio;* Τῷ Πειθοδήμῳ τὸν δεξιὸν ὑπόσχας, καὶ τὸν ἄλλον ἀσπασάμενος ἅμα, ἵλεων ἐξέπνευσεν. Apul. *de Philosoph.* Jam ille diem mortis suæ propitius, nec invitus expectat. Senec. epist. 30. *Magna res est hæc & diu discenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, ego animo abire. & ep. 61. Bene mori est libenter mori.* Vide l. 3. § 5. εὐλυτος.

Εὐθύδικος τοῖς Σοιοῖς] qod eleganti similitudine expressit l. 4. § 48. Ὥσπερὶ ἱπτάμενος ἡμερίδων, ἔπτηξεν, ἐνεμῆσαι τὸν ἀνελκύσοντα, καὶ χάδειν εἰδῶς τὸ φυσιγγὶ δίνδρῳ. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens *Strom. l. 4.* Ἀπολαυστὸν δὲ τὸν ὕπνον καὶ τὸν κλῆσιν, καθάπερ καὶ τὸν χεῖμα, ἀσφαλισάμενος περιθήσω τῷ ἀναζεύξει τοῦ βίου συντυχόντως· ἐλαμπὸς ὀπίσω κατ' ἀδύτιον ἀφορμᾶν ὁπισθοφόρητος· εὐχαριστήσας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, εὐλογῶν δ' ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια τηρεῖν, τῆς ἀλλοτρίας μὴ ἀπτοιήτως· ἀνὰ δ' ἀδιάφοις μὲν χρῆσθαι, μὴ ἀδίκως· ἀφορμᾶς δὲ πρὸς, ἀποδίδοναι εὐλύτους, καὶ αὐτόθεν χάδειν εἰδότας, ἢ ἐκχεόμενα χεῖρα. & l. 3. c. 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολίδιόν σε ἑαυτῷ καὶ σωματοτάζονα πρὸς ὀλίγον ἢ θέλεις ἦν, ἕως ἀποδοτέ σοι, διασάμενος τὸν πωτῆρα καὶ τὸν πανήγυριν, εἶτα ὅταν δ' ἐξάγῃ πεδίον προπεμπόμενος, καὶ εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὧν ἔσχες καὶ εἶδες; Vide & qæ Epictet. Idem *l. 3. c. 5. ad l. 6. § 30.* repræsentanda.

§ 4. Μέμνησο ἐκ πόσου ταῦτα ἀναβάλῃ] *distulerit ista.* Xyl. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum ἀναβάλλῃ exhibet, annotator, dum ἀναβάλλεσι substituit. Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 29.* Τὸ ἀεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πρήξιας. *Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.*

Ἀεὶ δ' ἀμβολιδρὸς ἀνὴρ ἄτηισι παλαίει.
Dilator nunqam non conflictabere damnis.

Hesiod. *oper. l. 1.* & ex Hesiodo Epictet. *l. 2. c. 18.* Epicurus apud Stob. *ibid. tit. 16.* Γεγόναμεν ἅπαξ, δὶς οὐκ ἔστι βιῶναι· δεῖ δ' ἡμᾶς τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι. σὺ δ' ἧττον ἀμείνων οὐκ ὢν νῦν, ἀναβάλλῃ τὴν ἡμέραν· ὁ δὲ πάντων βίος μέλλησιν παραπόλλυται. *Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri suum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (qod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione differditur.* Dum ut Manil. *l. 4.*

Victuros agimus semper, nec vivimus unqam.

sciteq; ac festivè Flaccus *epist. 2.*

——*qi recte vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. *epist. 45. Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta conquirunt. nullius non vita spectat in crastinum. qid in hoc sit mali qæris? infinitam non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi extenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc verò cunctantes, qasi alicna transcurrit; & ultimo die finitur, omni perit.* Idem *de vit. brev. c. 9. Maxima jactura vitæ, dilatio est. illa primum qmqe extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, expectatio, qæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. qod in manu fortunæ positum est, disponis: qod in tua, dimittis. qò spectas? qò te extendis? omnia qæ ventura sunt, in incerto jacent, protinus vive.* Spectant horsum Martialis illa toties repetita, qibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστικὴν suos neqiter instigat, monitas *l. 1. ep. 16.*

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam:
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi, cras illud, Postume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est.
Ille sapit, qisqis, Postume, vixit heri.

&, *Quàm vivere, cùm sciat, moratur?* ibid. *ep.* 21.

&, *--properat vivere nemo satis.* *l.* 2. *ep.* 90.

& *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive: semper hoc serum est.
Sub pædagogo ceperis licèt, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis.

Vide ad § 2. γέρων εἶ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τοῖς σωφρονεῖν, μὴ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὅσῳ τοῦ πολλοὺς ποιεῖν, προθεσμίας θεὶς ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ἀφ' ἑκάστου ἀρξομένους τὸ μὴ ψεύσασθαι, καὶ τὰ δέοντα ποιῆσαι. ἄξιον γὰρ ἀμέλητον εἶναι πρὸς τὸ κρεῖττον ὁρμῶντα. *Præcipiebat avditoribus suis nè bonum differrent, id quod multi faciant, præstituentes sibi diem certum aliquem, festum puta solenne conventúmve celebrem, ad quem nihil amplius mentiri, eáque quæ oporteat exequi incipiant. postulabat enim ut semotâ cunctatione omni, quod honestum esset, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsque Gregorius Nyss. *orat. de Bapt.* Τί τὸ κωλῦσον, καὶ σφραγίζῃ σφραγῖδα ἐν ἁμαρτίαις; μέλλῃ τὰ φῶτα· τὸ πῦρ μοι πρωΐτερον· πρὸς πνεῦμα ἐκδέχομαι. Basilius Cæs. *exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, καὶ βυλδῇ, καὶ διαμέλλεις; περιμένεις διὰ βίου; καταλοιπὸς μέχρι γήρως; πύρωσον, τὸν παρόντα καιρὸν ἐκδεξάμενον πάλιν, ἀναβλῆσαι τὸν ὁπότε. ὅρα μὴ ἐνυπνίῳ μακροτέρᾳ τῆς ζωῆς τὰς ὑποθέσεις πεπίμφθῃ· ὡς ὄφελες, τί τέλεται ἢ ὁπῶσα· μὴ καταγέλλῃ τὰ μὴ σά. Epictetus denique *enchir. c.* 50. Ἂν πίνῃς ἀμελήσῃς, καὶ ῥᾳθυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑφ' ἑαυτὸν ἕξεις ἐφ' ἑαυτῶν πάσης, καὶ προθέσεις ἐν προθέσεσιν, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ὀφλήσεις, καθ' ἃς προσέξεις σαυτῷ, λήσεις σαυτὸν ἀφελούμενος, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὁποσάκις προθεσμίαν λαβὼν, ἃ χρὰ αὐτῆς] *Nihil adest*, inqit Xylander, *ad quod illud αὐτῆς referri possit.* itaque mutila esse suspicatur ista. Sed immeritò. Adest enim ad quod referatur, προθεσμία collectivè sumpta. ésque transitio à numero ad numerum haud infrequens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βαλδὺς ἢ πρὶν ἔργα, ὅπως μὴ μωρὰ πέλητα.

Euripid. *Helen.*

--ἴσις ἐκ πατρὸς χθονὸς,
Εἰς ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺς τέκνους.

Synes. in *Laud. Calvit.* Εἰ ἢ καὶ ἡ παροιμία σοφὸν πῶς δ' οὐχὶ σοφὸν, ἐξ ὧν Αἰσχύλος φησι, ὅτι παλαιαὶ εἰσὶ φιλοσοφίας ἐγκαταλείμματα; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαφθείρει ἢ ὑπὸ πολεμίου πολλάκις εἶδον τὴν σμίλην εἰς ἔργον ἐργάλειον, ὁμοιώσας ἐν αὐτῇ τὸ πάθος τῇ σφύρᾳ. Epiphan. *hæres.* 67. § 4. Αἱ ἐλπίδες αἱ καλαὶ, ἀδόκιμοί τινι πυρὶ φανοῦνται, πηρὰ ἐν τῷ χρόνῳ αὐτῆς φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Severo*: Διηνεκὴς πόλεμος κατέσχεν, ὃς ἢ μάλιστα μεγάλως ἐπετέλεσε. Marcus ipse *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τις τοιοῦτος, ὃς πολλοὺς ἐξένευσεν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὁ δὲ τις τρόπος τινὰ ἀδ' ἔστιν. --&, ἀνθρώπους δ' ἐυποιήσας. Subjungit, ἐν τόπος ἔν τῳ δῆ. Virgil. Æn. *l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor qæ plurima cælo
Dejicit in terras.--

Terent. Eunuch. 1. 2.

--eunuchum dixti velle te,
Qia solæ utuntur bis reginæ.

Et in prologo.

Si qisquam est, qi placere se studeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poeta hic nomen profitetur suum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus est ullum hominis necandi, qæ multa sunt.* In sacra pagina, Rex Psaltes *Psalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, qos sagittis superiùs contulerat: *Beatus vir ille, qi pharetram suam istis impleverit: non confundentur, ubicumq; adversariis suis in porta disceptabunt.* Et *Psalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo desiderium ipsius; cogitationem scelleratam ejus nè provehas: alioqui efferent illi sese.* Rex Parœmiastes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo, Justus es, execrabitur populus:— corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Paulus denique *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται ἢ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. &c. quod posterius membrum non ad *liberos*, uti Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin l.* 1. *q.* 1. sed *ad mulieres* ipsas referendum esse, clarè per se satis, & ab interpretibus plerisque tum antiquioribus tùm & recentioribus agnoscitur. Nihil itaque opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτῆς istîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inqit is, *illis, qæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occasionibus & opportunitatibus ad ista tibi divinitùs conversis.* Vide *l.* 4. § 29. Neqeo tamen manum de tabula, nisi & si Petri illud ex *epist.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum sit Marci huic, quàm est ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῶν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epistolam scribo, in qibus*, vel, *qibus, mentem sinceram vobis monitione repetitâ suscito.*

Τίνος κόσμου μέρος ἐσί] Idem ferè *supra* § 3. & *infra* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Calvin. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

--humanâ qâ parte locatus es in re.

Τίνος δοκεῖ τὸν κόσμον ἀπόρροια] secundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videlicet, quam Σοφίαν ἀπόρροιαν superiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pseudo-Solomoni, sive is Philo, ut veteres qidam, sive alius qis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 25. ἀπόρροια.

ἀλήθεια τῆς τῶ πνεύματος δόξης. Et Clemens Alex. in hortat. Πᾶσιν γὰρ ἀνεξαιτίως ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς ἀεὶ περὶ λόγους ἐνδιατρίβουσιν, ἐπιγελᾶν τε ἀπρόπτως δοκεῖ. Idémque Strom. l. 5. ex Platonis sententia ἡ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ δείλων μοίρων ἀκρασία, ut dixerim.

Ὅσον ἐστὶ τὸ μὴ ἐργαζόμενον τῷ χρόνῳ] Iob. c 7. v. 1. Annon est tempus præfinitum homini? id enim צבא designat, ære militari tractum vocabulum. atque ità reddidit Junius ibid. c. 14. v. 14. Idem c. 14. v. 5. Præcisi sunt dies hominis: & penes Deum numerus mensium ejus: ipse terminos vitæ illius constituit, quos transgredi nequit. Fuscus apud M. Senecam Suasor. 2. Stervæ nascentibus in finem vitæ dies est. L. Senec. ad Marc. consol. c. 20. Fixus est cuique terminus: manebis ubi positus est; nec illum aut diligentia aut gratia promovebis. Idémque Herc. fur.

Certo venimus ordine Parcæ:
Nulli jussa cessare licet,
Nulli scriptum profetre diem.

Vide ad l. 8. §. 20. & l. 12. §. 23.

Ὡ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπροσδεῶς ἔχῃς] Legendum transpositis voculis, ὦ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπροσδεῶς ἔχῃς, vel, ὃ ἐὰν εἰς τὸ ἀπροσδεῶς μὴ ἔχῃς. Vulgaris sanè lectio avoris mendi ex diametro est adversa. Est autem τὸ ἀπροσδεῶς, ἀπροσδεᾶς ἴσον οὐδὲν ἄχθος, serenare, sive nubilum discussis serenitatem inducere; cui opponitur χειμάζειν, quod est τὸ νέφη συνάγειν, nubes cogere & obducere, sive obnubilare, docet id Svidas ex Aristophanis isto,

—τὸν δ' ὄμβρον πιεῖν
Ἀπροσδεᾶ τὸν νεφελαγερῆ συνιστάναι;
—Jupiter quid nunc agit?
Cœli faciem serenat, annè obnubilat?

ἔστι δ' ἡ αἰθρία οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος καὶ εὐκίνητος, ἀπηλλαγὴς τοῦ ὁμίχλου. Auctor de Mund. ad Alex. c. 3. De mentis serenitate Marcus noster hic usurpavit, eodem quo de Superis sensu Lucret. l. 2.

—prob sancta Deûm tranquilla pectora pace,
Quæ placidum degunt ævum, vitamque serenam.

Et de sole, sed nimium quàm soli tribuens, Plinius l. 2. c. 6. Hic cœli tristitiam discutit, atque etiam humani nubila animi serenat, id est, ἀπροσδεάζει. Sicut contrà caligare Pacuvius de tristitia dixit, in Atalanta,

Quid istuc? voltum quæ caligat tristitas?

ità lege, pro eo quod apud Nonium perperam editur, alligat tristitias. qo loco legendum & Tristitas (non Tristitias) pro tristitia. & διαδολὴν Apollonius apud Philostratum l. 1. c. 5. de vino, διαδολὴν τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ αἰθρίου. Sudum ac serenum mentis obturbare, sive turbidum ac nubilum reddere. Et Boethius consolat. l. 1. c. 7.

Nubila mentes
Hæc ubi regnant.

Et de vultu quidam apud Gellium l. 1. c. 2. Ac ne oris quidem aut vultûs serenitatem Stoici hominis unquam ullâ posse asperitudine obnubilari. Denique αἰθρίαν & γαλήνην eodem sensu in eodem argumento usurpavit Marcus l. 8. §. 28. Miror autem qui editori Lugdunensi in mentem venerit, ut quæ Xylander rectè verterat, Quod quidem tempus si non impenderis tranquillitati animi parandæ; corrumpere voluerit sic reddendo, Quod q. t. si otiosus intra parietes consumpseris. Verum non uno in loco bonum ille Xylandrum noxa istiusmodi affligit.

Οὐχὶ τοῦτο ἡ ἰατρική] Senec. de vit. brev. c. 9. Clamat ecce maximus vates, quæ velut deorum furore instinctus, salutare carmen canit;

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit.—

quid cunctaris? inquit, quid cessas? nisi occupas, fugit: cum occupaveris, tamen fugiet. itaque cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum est. velut ex torrente rapido, nec semper cauto, citò hauriendum est. & ad Lucil. epist. 108. Egregium illud Virgilii,

—fugit irreparabile tempus.

Et;

Optima quæque dies— &c.
Prima fugit—

Nunquam dies dicit ire, sed fugere; quod currendi genus concitatissimum est. quid ergo cessamus nos ipsi concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus agere? Vigilandum est: nisi properamus, relinquimur. agit nos, agiturque velox dies. inscii rapimur, omnia in futurum disponimus; & inter præcipitia lenti sumus.

Καὶ αὐτὸς οὐχ ἥξει τις] Cicero de finib. l. 2. Non potest esse sapius dies, qui fuerit fuit. Lucret. l. 1.

—fugit irrevocabilis ætas.

Et Virg. Georg. l. 3.

—fugit irreparabile tempus.

Et Æneid. l. 10.

—breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ.
—ut, Stygia irremeabilis unda.

Eidem l. 6. Ovid. art. l. 3.

—eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præterit, cursu revocabitur unda.
Nec quæ præteriit, hora redire potest.

Avson. epigr. 13.

Nec revocare potes, qi periere, dies.

Avgustin. in Psalm. 38. Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur. Seneca epist. 123. Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit. Et de vit. brev. cap. 8. Nemo restituet annos; nemo iterum te tibi reddet. ibit, quò cœpit, ætas, nec cursum suum revocabit aut supprimet. Avdaciùs paulò, denique, Phædrus fab. 8.

—tempus

——tempus elapsum ſonat
Non ipſe poſſit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de *tempore* in univerſum, de *occaſione*, qæ eſt, ut Cicero *de invent. l. 1. pars temporis habere in ſe alicujus rei vel longam faciendi aut non faciendi opportunitatem*; haud minùs aptè dici poteſt. Philipp. *anthologg. l. 4. c. 14.* εἰς Καιροῦ ἄγαλμα.

Ἡ τῶν πάντ' ἀρίστη ἀνακαίνισις καιρός.
Νὴ Δία, τί δ' ἔστιν πρὸς τί φαλακρὸς πέλει;
Τὸν γὰρ κατ' ἀρχὰς πλοκάμων πεφυτευκότα με πρόσθεν,
Ὄπισθε δ' ἡμῖν ἀφέντα ἐξέτριβεν.

Calliſtratus item *imagin.* 6. Ἡ χρὴ τοὺς μετανοοῦντας τὰ ὑπ' ἐνδείας πλημμελήματα ἀπιδεῖν. ὅτι πρόσθεν μὲν ἀβούλητος, καὶ ἅτε χρῆσθαι παρελθὼν ἡ ἡλικία, ἢ τῶν πραγμάτων ἀπειρία συνέξηρχετο· νῦν δὲ ἔστιν ὀλίγου μηδὲν καιροῦ τὸν καιρὸν. Salubriter ergò Gregor. Naz. Δεῖ μοι φρένας τὸν καιρὸν, ἢ πάλιν τυχεῖν διελέγετο.

§ 5. φέρονται σκῶμμα] *ferunt cavillo.* Caſ. ut cùm φέρονται conjungantur. ut Xyl. ex fortiter peragis. tamquam ſi ad πράττειν, quod ſequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἄρρενι] Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. adductis iſtis noſtri verbis, in qibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεφυρικὸν an μνημονικὸν φάρμακα fuerit, incertum eſt) *Mollia*, inqit, *fatua dicitâque nec Romano nec maſculi ſpiritûs viro conveniunt.* Noſter *infrà l. 3. § 5.* Ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω φερόμενος ζῷα ἄρρενα καὶ Ῥωμαῖα. & *l. 4. § 3.* Ἐλεύθερος ἴσθι, καὶ ὅσα τὰ πράγματα, οἷς ἀνήρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος & Gvil. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmylium.* Caſſiodor. *l. 2. ep. 3. Vixit inter nos, non conſuetudine peregrinâ, ſed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, ſed *ſtrenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, qi C. Caſſium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l. 4.*

Τὸ ἐν χερσὶ] i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus eſt.* ut *infrà l. 3. § 12. & l. 6. § 2.* Livius, *l. 4. Cùm tantum belli in manibus eſſet.* & *l. 26. omittere id quod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l. . ep. . Non vacat, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l. 4. c. 1. Nihil tam neceſſarium, aut magìs cum cura dicendum, quàm quod in manibus eſt.* Plavt, Bacchid. 4. 3. *Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.* Atq; eſt reverâ Τὸ παρὸν μόνον *in manu noſtra.* Senec. *ſupr. ad § 4. de brev. vit. c. 9. Quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tua, dimittis.* Qod autem ἐν χερσὶ hîc Maxcus, Pindarus τὸ παρὸν ποδὸς, & τὸ πάρ ποδὸς dixit. Vide *ad l. 4. § 21.* qod Terent. *Adelph. 3. 3. quod ante pedes eſt*, dixit: *Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt*
Videre, ſed etiam illa, qæ futura ſunt.

Ἁπλότης σεμνότητος] commendat *gravitatem ſimplicem ac genuinam*; cui opponitur ἡ κεκαλλωπισμένη σεμνότης, ut Plut. *de audiend.* quam & σεμνότητα μετὰ ἀφελείας, Iſocrates in *Archidamo*; ἐπίπλαστον τῆς σεμνότητος σχῆμα, Clemens dixit, *pædag. l. 3. c. 11.* i. e. *gravitas ficta*, ſive *vultûs ſeveritas affimulata*, ut Ammian. *l. 14.* ſive *callida ſeveritatis ſimulatio*, ut Capitol. *in Maxc.* qì *nihil ineptiæ* pronunciat Petronius. ità *frontem aſſeverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l. 8. i. e. fictæ ſeveritatis perſonam induere*, ut Caſſiod. *l. 1. ep. 4.* ità enim malim, qàm *induere*, qòd vulgus exhibent. De Sexto *ſupr. l. 1. § 9.* τὸ σεμνὸν ἀποδύσας. De P. Craſſo Cicero in Bruto § 282. *Erat ſine arrogantia gravis, & ſine ſignitie verecundus.* De Perſeo Rege contrà Polybius apud Svidam, κατὰ τὴν ἐπιφανῆ ἔχων ὑπόκρισιν. *vultûs ſpecimen præ ſe ferebat ad ſeveritatem compoſitum.* Vide *ad l. 3. § 2.* Et de Ariſtippo Tertullian. *apolog. c. 46. Ariſtippus in purpura ſub magna gravitatis ſuperficie reperitur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν δὲ τῆς Περικλέους πρὸς σεμνότητα, δόξαν τε καὶ ὄγκον ἀναλαμβάνοντας, ὁ Ἰλισσὸς παρεκάλει καὶ αὐτὸς τὸ πάθος δοξομανεῖν, ὡς τῆς ἀκριβοῦς σοφίας ἐκείνης καὶ καλῶν ἐννοιῶν τινα λεληθότως ζῆλον καὶ συνήθειαν.

Ἂν ὡς ἐλάττῳ τῷ βίῳ ἐπάξιον πράξῃς] Pulcerrimum plurimiq; momenti monitum. qod & *infrà* denuò inculcatur, § 21. Ὡς ἤδη πεπαυμένῳ ὄντος ἐξῆναι τῷ βίῳ, ὅτου ἂν ἐπιθυμήσῃ καὶ ἀπολείπειν. Et *l. 3. § 12.* Ἐὰν τὸ παρὸν ἐνεργῶ ἐπιστήμονος, ὁρμωμένου &c. καὶ τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐχόντα τηρῶ, ὡς οἱ καὶ ἤδη ἀπολύσαντες δίκας. Et *l. 7. § 29.* ἐπόνουν τῷ ἐφάπτῳ ὥρᾳ. In eandem ſententiam Zalevcus in *legum* ſuarum *proœmio*, apud Stob. *tom. 2. tit. 42.* Δεῖ ἕκαστον ἀπὸ ἑκάστου πράξεως οἷόν τε συνοικεῖν τὸν τῆς τελευτῆς χρόνον, ὡς δὴ παρόντα. ὅτῳ γὰρ ἂν μάλιστα τὸ καλῶς καὶ τῷ δικαίως φρονεῖν. Seneca *epiſt. 114. Quicquid facies, reſpice ad mortem.* Idémq; de ſe *epiſt. 61. Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanquam cùm maximè ſcribentem mors evocatura ſit. paratus exire ſum.* Vide & *ad. l. 3. §. 12.*

Ἀπὸ τῆς αἰρούσης λόγου] ἀπὸ τοῦ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* reſcribi poſtulat Annot. Lugd. nam interpres uterq; τὸ αἱροῦντος illud inſuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à dictante ratione*, ſive *à rationis dictamine.* Uſitatum eſt λόγος αἱρεῖ. i. e. ἀξιοῖ, *dictat, poſcit, exigit.* Vide *ad l. 4. § 19.* Reſtituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c. 50.* ubi διαφοράν λόγου, ἀντὶ τοῦ αἱρέσεως, perpetam legitur. Vide *ad l. 3. § 4.*

Συμμιμούμεθα] qod *l. 3. § 16.* συγκλωθόμεθα.

Ὅρος ὡς ἐλίγα] Antiſthenes apud Laërt. *l. 6.* Τῷ ἀρετῷ δεῖ ἔργων μή, μήτε λόγων πλείστων δεόμεθα, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Dionem Prus. *orat.* 4. Ἢ οὐ, φησὶν ὁ τὸν πόνον, ἂν τύχῃ ὀπισαθόν ἀνθέξῃ, ἱκανή σοι ἡ μία ἡμέρα; πρὸς τὸ σωθῆναι τὸ προκείμενον καὶ τῷ τέχνῳ, καὶ ὅλῃ τῇ λύσῃ ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epist.* 106. *Parùm opus est ad mentem bonam literis. Et epist.* 94. *Infinita, inquit, præcepta sunt. Falsum est: nam de necessariis & necessariis rebus non sunt infinita. venuste autem differentias habent, quæ exigunt tempus, hora, persona. sed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *institut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis est institutio vitæ honestæ beatæque, si credas. (credas* f. fiquidem in voluntate plurimum positum contendit) *longum enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Nicoph. Callist. *hist. eccles. l.* 8. *c.* 40. Γεωμετρίαν δὲ μὰ Δία, οὐδὲ τὸν εἶδος ἔχει. τὸν δ' ἀγαθὸν ὄντα, ὡς γεωμέτρου ἀκριβέστερον καὶ σὺν τούτῳ ἐυφυᾶ, μᾶλλον ἐπαινῶ. μηδὲ γὰρ εἰ τῶν ἀνάγκαιον, τῆς νοῦ ἀφροδίτης ἔχοντα. Vide *l.* 7. § 66.

Εὖρον καὶ δεῦρο βίοτον βίον] ἔυρον βίον dixit, & istic, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, prosperâ, in quâ omnia ex voto succedant & quasi fluant*; metaphorâ ab eis quæ secundo flumine feruntur. Ità Stoici reliqui. Jo. Stob. eclog. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem ait εὐδαιμονίαν finiviſſe ἔυροιαν ζωῆς eâq; definitione usos etiam Cleanthem, Chrysippum, corúmque posteros. Chrysippus certè περὶ τέλους, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citt.* Ἔστι δ' αὐτὸ τοῦτο τέλος τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν καὶ ἔυροιαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοικητοῦ βούλησιν. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ ἔυρουν καὶ ἀπαθὲς περιγίνεται τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἐν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν παρέχειν, καὶ ἀπάθειαν, καὶ ἔυροιαν. Indè verbum ἐυρεῖν istis oppidò quàm familiare. Vide *infrà ad l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοειδῆ] i. e. θεοείκελον. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ità Homer. *Odyss.* ζ'. *v.* 121. & ψ'. *v* 576. νῦς θεοειδὴς, *mens divina, Deo similis.*

——καί σφιν νόος ἔσκε θεοῖσιν.

& θυμὸς θεοῖσιν. *Odyss.* τ'. *v.* 365. *animus divinus*;

——θεοῖσι δὲ μῦθον ἔειπεν.

& Apollon. *Argonaut. l.* 2. ἄνδρες θεοειδεῖς, *homines divini, Deo similes*, in istis;

Ζῆθός θ' αὐτὸς τὸ ἔπος ὀπιδρήσας ἔλεγεν ἔμμεν ἀνδρας
Λήμνου ἔμπεδον, οἵ τε θεοειδέες, ἔξοχοι ἄλλων.

Et Marco perinde βίος θεοειδὴς, *vita divina, ei quæ deorum est par prorsus.* Vide hac in parte typhum Stoicum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Πρόεισι, ὅπῃ εἰς αὐτὸν, ὦ ψυχή] Prava sanè dictio, depravatáq; proculdubio lectio. neque enim è fæce hominum quisquam, nedum Marcus noster, ut *ipsa sese contumeliâ afficiat*; *animam* sanus horretur suam. legendum, vel ὄψεται, vel, quod malim, ἴσθι, ut corripientis, non adhortantis sit. Nam quòd lectionem receptam secutus, quasi εἰρωνικῶς dictum M. Casavb. accipit, mihi nequiquam vero simile videtur. Marcus siquidem nusquam ironiis usus deprehenditur. Plato *de legib. l.* 5. Τιμᾷ γὰρ τὸν ψυχὴν αὐτὸς, ὡς ἐπος εἰπεῖν, ἡμῶν ὑβρεῖς ὀρθῶς δοῦν ἔχει. qo loco, & qibus rationibus animæ suæ contumelioſè habeant plerique, cùm honorare videantur, multis differit docétque; qo modo & noster *infrà* § 16.

Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ] M. Casavb. legendum avtumat, Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ [παρ' ἑαυτῷ] vel etiam, repetito quod mox sequitur, [αἰσθητέον ἑαυτόν.] ut sensus sit, *felicitas cujusque in eo consistit, ut reverentiam sui habeat.* Verùm nec video, quomodo verba ipsa hunc sensum exhibere possint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, si legamus, prout ad marginem ex conjectura adscripsimus, φέρει γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. Pers. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora. hoc quod loquor inde est.

Naso *Fast. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis,
Et fugiunt freno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admissis labitur annus equis.

i. e. quàm concitatissimè ac contentissimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. subjungit, idem planè locurus,

Et nihil est annis velocius——:

& *el.* 11. *Dum loquor, hora fugit.——*

Qod Horat. *Carm l.* 1. *Ode* 11.

——dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula postero.

Silius *bell. Pun. l.* 15,

——currit mortalibus ævum;
——fugit hora, rapitq;
Tabentes torrens.——

Pulcerrimè Anacreon. *carm.* 4.

Τρέχει γὰρ ἅρμα ζωῆς γὰ δία,
Βροτοὺς πτέρυξι κυλίνδουσα.
Rota nam velut curulis,
Properat volucris ætas.

Sen. Herc. fur.

Properat cursu vita citato:
Volucrique die rota præcipitis
Vertitur anni.

Idémque, si idem utrique, autor, *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis: cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus.* Qin & *ad Marc. Consol. c.* 10. qod ad nostri mentem proximè accedit: *Rapina rerum omnium est, (miseri, nescitis!) & fuga, vivere.* Vide *suprà ad* § 4. ὀχήσεται. Hoc si minùs placuerit, habeas D. Arn. Bootii ingeniosam sanè, nec temerè aspernandam, conjecturam, ut legatur; Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. *Unica enim*

enim est uniuiqui vita, nec altera ulla, istic fortuna expectanda. Epicurus supra: Γεγόνασιν ἄπαξ; οὐκ ἔστι γεγονέναι;

Nec nasci bis posse datur. —— Silius *l.* 15.

id quod Euripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχῇ μιᾷ ζῆν, ἃ δυοῖν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Quem & in *supplic.* idem pluribus congestum supra monuimus. Verba ipsa, qia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istic neutiquam pigebit.

Ὅμοι· τί δὴ βεβοῶσιν οὐκ ἔστιν τόδε,
Νέως δὶς ἦβῆ, καὶ γέροντας αὖ πάλιν;
Ἀλλ' ἐν μέρει μὲν ἑκάτερ' ἔχει τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα,
Γνώμαισιν ὑστεραίοις ἐξορθούμενα.
Αἰσχρὰ δ' οὐκ ἔξεστι· εἰ δ' ἅπαξ ἥβης
Δὶς καὶ γέροντας, εἰ τις ἐξημάρτανεν,
Διπλᾶς βίου λαχόντες, ἐξορθούμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio:

Prob fata: cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui?
Intra penates siqid habet incommodè,
Fas seriore sorrigi sententiâ:
Hoc vita non permittit. at qi bis foret
Juvenis senexque, siqid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémque *ibid.* —— τοῦτο δὲ μόνον βεβαίως
Ὅσα ἔσει τ' ἀνάλωμ' ἀνθρώποις λαβεῖν,
Ψυχὴν βεβοῆσθαι· χρημάτων δ' εἴσιν πάρα
--*unicum mortalibus*
Hoc est, semel qod perditum recipi nequit,
Hæc vita: reliqa copia est reparabilis.

εἰσὶ δέ τινες, οἱ τὸν παρόντα μὴ βίον ἄ ζῶσιν ἀλλὰ παρασκάζειν πολλῇ σπουδῇ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, ἢ τὸν παρόντα καὶ ἐς τὸ τέλος ἀπολωλεκότα ὁ χρόνος ἥκοντα. Antiphon. apud Stob: *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan ἀπεπεκάμενον. Gesn. παραλελοιπότα. Quibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ μὲν γὰρ βιότου διπλόου χρόνον ἄμμιν ἔδωκαν,
Ἦ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὡς ἀνίηδε
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρμαλα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
Ἦν τάχα μοχθήσαντι πρὸ ὕστερον ἡδὰ δὴ γένηται·
Εἰ δὲ θεοὶ κατέδωσαν ἅνα χρόνον ἐς βίον ἁμὸν
Ἀνθρώποις, καὶ τὸν μὲν βραχὺν καὶ μίαν' πάντων,
Ἐς πόνον, ἃ δειλοί, καμάτως κ' εἰς ἔργα πονεύμες;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Juppiter, esset ut ævi
Altera Letitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura quietandem sudoribus esset,
Sin vitæ spatium miserè mortalibus unum
Concessere Dei, modicoque id fine coercent,
Quid juvat in tristes animos impendere curas?

Grot. Itaque Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ματαιὸς ἐμαυτὸν βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βελτιωτέῳ; Artamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *epigr.* 23.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm clariss. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert, βραχὺς ὁ βίος ἐκεῖνος. quomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l* 4. § 26. Ego in medio illa lectori relinqo.

Οὗτος δ' σε μᾶλλον ἀπατᾷ] qod *supra* § 2. dixerat; ψεύδει σε. tanquam ipse se alloquatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον δεῖ τὸ παραλογισμὸν τοῦτο.

Μὴ αἰσθημόνως σεαυτῷ] De Catone Plutarchus in *Apophtheg.* Μάλιστα δὲ ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν δὲ ἑαυτῷ μηδέποτε χαρίζεσθαι. Unde emendandus Stobæus, *tom.* 2. *tit.* 31. apud quem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σεαυτόν, καὶ ἄλλον κὰν οἰκέτην. Musonius itidem: Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιόν ἐστι, καὶ σεαυτῶν ἀρξῆς σεαυτὸν αἰδεσθῆναι. Omniúmque optimè Democritus: Φαῦλον, κἂν μόνον ᾖς, μήτε λέξῃς, μήτε ἐργάσῃ. μᾶλλον δὲ πολὺ μᾶλλον τῆς ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι. Idémque *ibidem tit.* 46. Μηδὲν τῶν μάλλον παρ' ἀνθρώπους αἰδεσθῇς ἑαυτοῦ μηδὲ τῶν ἐλαχίστων ἕνεκεν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσειν, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτὸν μάλιστα αἰδεσθῇς, καὶ τῶν νόμων τῇ ψυχῇ κατεστῆναι, ὥστε μηδὲν πεῖν ἀνεπαίσθητον. Qod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἐλπίζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοῦ ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. Quid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam? Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides;

Ὅσις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Σωκεῖθ' αὑτῷ φαῦλον ὄντα πεφοβημένῳ,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;
Qi non veretur ipse sanct, conscius
Sibi mali facinoris, qod commiserit,
Hic quomodo alios, nescios reverebitur? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Πλὴν τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπλοντα] Scriptura mendi manifesta. Meric. Cas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί περισπᾷ σε; cur te distrahant? &c. Ego malim, restitutâ qæ excidit negante particulâ, (qia seqitur καὶ) [Μὴ] περισπᾷ σε &c. ne distrahant te. qod & Xylandrum secutum video. Sjc. *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν περισπάτω. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε περισπάσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ ἓν μόνον περισπᾷ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς δὲ μεμερισμένων τὰ τῶ κόσμῳ, καὶ ἐμβαδύνων τοῖς περισπασμοῖς τῆς σαρκὸς, δύναται τοῖς τῶ θεῶ λόγοις προσέχειν, καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν πλικίτων διαφημάτων ἀρκεῖν; Interpretes Græci *Eccles. c.* 1. *v.* 13. רִיב reddunt περισπασμόν. Latinus, *distentionem.* eò qòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *supra* § 2. μηκέτι ἀπὸ.

Καὶ χαλεπὸν πάρεστι σωτῆρα] καὶ, αὐτὶ τοῦ ἀλλὰ copulativa

copulativa loco adversativæ. Sic in *Evang.* Matth. c. 12. v. 43. ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. requiem quærit, sed non invenit. & c. 16. v. 4. σημεῖα πονηρᾶ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. generatio prava signum requirit: verùm signum illis non dabitur. Luc. c. 4. v. 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν. Nihilque per dies illos comedebat: sed eis consummatis postea esuriit. & c. 20. v. 19. Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi. Act. c. 7. v. 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; — καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. Num victimas hostiásque obtulistis mihi? — Sed Molochi tabernaculum bajulastis. Plato *Theætet.* adducendus infrà ad §. 13. πᾶσαν πάντη φύσιν ἐφειρομένην ἀεὶ ἑκάστου ὅλου, εἰς τὸ ἀεὶ ἐγγὺς ἑκάστῳ αὐτῶν συγκαθειμένου. Omnem ubique universi totius naturam perserutans; verùm ad eorum quæ sunt propè, nihil sese demittens. Senec. *epist.* 57. exhibendus *ad lib.* 4. §. 21. *Permeare non posse, & statim spargi* pro, *sed statim spargi.*

Πλανᾶται ῥεμβόμενον] Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ἐπιῤῥέμβεσθε. & *l.* 3. § 4. ποιεῖ ἀπορρέμβεσθαι. ῥέμβεσθαι & ἀπορρέμβεσθαι à re *instituta*, vel etiam *absque* certa re ullâ *instituta*, temerè huc illuc divagari. Jo. Chrysost. *in epist.* 1. *ad Timoth. homil.* Τοῦ νοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένου, ἢ χεὶρ αὐτὴν ἁπτομένη ἔλκετα. Mente sæpenumero alibi divagante, manus interim movetur manus. Plutarch. *de curiosit.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ ἀφρόντιστον ἀνάγνωσμα, ἐξω ῥεμβεσθαι τοῦ αἴσθησιν, ἀλλ' ἀκολουθοῦντα τοῖς λεγομένοις ὁπὶ τὸ πρᾶγμα, συνεπιγιγνόμενον αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγιγνώσκειν ἕτοιμον εἶναι πάλιν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ σκοπεῖν αὐτό. Idémque eodem, qo noster hic sensu, qi à corpore ad animum transtulit, *de commun. notit.* c. 13. Νήφων γὰρ ἐκεῖ ἐστι τοῦ ἀφρονεῖν, ἀλλὰ ῥεμβόμενα πάντες ἀκμονοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες. Expressit autem pulcrè, qod noster hîc, Senec. *de tranqill.* c. 12. *Circumcidenda est concursatio,* [*circumcursatio* potiùs] *qualis est magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora peregrantium; alicui se negotiis offerunt, semper aliqid agentibus similes, horum si aliquem exeuntem domo interrogaveris; Quid tu? qid cogitas? respondebit tibi; Non mehercule scio: sed aliquos videbo, aliqid agam. Sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt; sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus; qæ in summum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epist.* 95. *Vita sine proposito vaga est.* i. e. ἄσκοπος, ut Marcus *infrà* § 17. Vitam autem ístiusmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. lavdatus, qem à Scriverio, Salmasióq; emaculatum restitutúmq; exhibemus.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Otii minus, qàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui quod agat institutum est, is nullo negotio
Id agit; findit ibi, montémq; atq; animum delectat suum.
Otioso in otio nunquam nescit, quid quidem velit.
Hoc ità est, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illinc ventum est, ire illinc libet.
Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

h. e. ut vir clariss. εἰκῇ βιῶται.

Τῶν ἄτερα ἁπτομένων φυλακτέον] D. Jun. παραφορῶν mavult: quemadmodo de Maximo *l.* 1. § 15. dixerat, ἀντὶ μανίαν παράφορον. παραφορὰ reverà *mentis errorem, hallucinationem, delirium, desipientiam* creberrimè denotat: unde & à Garrhæo pro *leviori mentis emotione*; & à Fœsio, pro *graviore* etiam in medicorum libris sæpè observatum est. Cæterùm & ἁπτομένων nihilo minùs pro *errore, mentisque obturbatione* usurpari Badæus testimoniis haud parcis comprobat: inter qæ illud est ex Græcis Solomonis interpretis Eccles. c. 2. v. 12. ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφορὰν καὶ ἀφροσύνην. Et rursùs ibid. c. 2. v. 2. τῷ γέλωτι δίκαια παραφορᾷ· *risum* reputavi *errorem.* Vulg. qibus & adjici potest illud, c. 7. v. 26. γνῶναι ἀσεβῆ ἀφροσύνην καὶ παραφορὰν. itaq; nihil forsan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχοντες σκοπόν] *Infrà* § 16. inter ea, qibus sæpissima contumelia sibi facit, hoc ponit, Ὅταν παρέξῃ τινὰ ἑαυτὸν καὶ ὁρμὴν ἐπ' ἄδηλα σκοπὸν ἀφῇ. Pers. *Sat.* 3. v. 60.

Est aliqid quò tendis, & in qod dirigis aciem?
An passim sequeris corvos testáque, lutóq;,
Seturus quò res ferat, atque extempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῶν ἀσκοπούντων, ut Lucian. in *Tyranni.* qod nos dicimus, **to shoot at rovers**, seu **at random.** Vide Casavbon. *ad Pers.* & *infrà* ad § 16. & *ad l.* 10. § 37.

§ 8. Παρεῖ τὸ μοὶ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλῃ ψυχῇ] Cohibere vult τὸ ἀλλοτριεπίσκοπον, uti Petrus loqitur, *epist.* 1. c. 4. v. 15. ut istîc, sic *infrà* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς ἢ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθούσας] *Qi suiipsius animi motibus non obsequitur.* Xyl. imò, *qi motus non assequitur.* qod & M. Casavbonum observâsse video. παρακολουθεῖν, sicut & simplex ἀκολουθεῖν, est eorum, qæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadversione observationéq; diligenti, intelligentiam consequi.* Id unico tantùm, cùm frequentissimum sit, ex Galeni scriptis loco firmatum fuerit, qem *ad l.* 1. § 5 *infrà* exhibebimus. Qin & Xyl. ipse τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir. *adv. disciplin. l.* 1. § 13. duo ista ὑπὸ τοῦ παρακολλήλα ponit: Ποῦ

γὰρ

γάρ τις δύναται τῆ ἀφροσυνῶν χαμμαπηῶν Ἡρακλείτου σωτῆναι, ἢ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ παρακολουθητικὴ ἢ ἐπισημαντικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, ἢ τίς ἡ ἐμή] Vide *suprà ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν ἢ Χρύσιππος μὲν ἐξακούει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτό τε κοινολῶ, ἢ ἰδίως ἢ ἀνθρωπίνως. Ὁ ἢ Κλεάνθης ἢ κοινῶς μόνως ἐνδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐκπὶ ἢ τῶν ἐπὶ μέρους. Conciliat utrumque Marcus noster, qi idem planè utrumque statuit esse, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁποῖόν τι μέρος ὁποῖα τοῦ ὅλου] Vide *suprà ad* § 3. & Casaubon. *ad* illud *Persii Sat.* 3. v. 12.

—*quem te Deus esse*
Jussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων] hoc passim inculcat, *bonam mentem nihil impedire posse.* Ità *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσων ἀνάμεσος. & *l.* 4. § 49. μήτι κωλύσει δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα; &c. & *l.* 5. § 29. οὐδεὶς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶν σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. εἰ τὶς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθοῦσθαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. τοῦτο ἀπολιπεῖν τίς κωλύσει ἐκβάλλειν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τῶν νῦν ἰδίως ἄλλως εἰωθότων ἐμποδίζειν. Et *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπειράμενοι σοφίζεσθαι σὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς σοφίσεως ἀποτρέψαι σε ἢ δυνήσονται. Et *l.* 12. § 8. οὐδεὶς σε ἄλλο ἐμποδίζειται· quod & ipsum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νῦς καὶ λόγος διὰ παντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔτους πορεύεται δύναται, ὡς πάρεστι, καὶ ὡς θέλει. Hoc est autem verè liberum esse. Epict. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et *Salmasius*, vícxe piè satìs idem *ibid. c.* 1. τοῦτο προαίρεσίν ἐστι ὁ Ζεὺς νικῆσαι δύναται.

Ἥς μέρος εἶ] Idem *suprà* § 3. & 4. & *infrà* § 16. Apud Laërtium *Zenon. Citt.* Chrysippus *de finibus:* Μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλόσοφος ὁ Θεόφραστος] *Philosophicè Theophr.* Xyl. rectè. φιλοσόφως id est, φιλοσοφίας ἄξιως. uti ipse se Marcus mox explicat. itaque ut cum Annot. Lugd. φιλόσοφ ὁ Θεόφραστος legamus, qod svadeat nihil est. nec est commoda satis loqendi formula.

Ὡς ἂν τις κοινότερον ταῦτα συγχρίνειε] *qatenus ex communiore hominum sensu & sententiâ vulgari ista qis inter se conferet.* Ità Senec. *epist.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad significationem Stoicam revoca.* & *epist.* 82. *Malè nunc sic accipe, qemadmodum à populo dici solet.* Hoc autem ideò Marcus istic, qia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs esse statuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. καινότερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ἐπὶ ἥμισυ λαμβάνειν. Contrà *l.* 4. § 10. καθ' ἡσυχίαν ἰδίως.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα] Idem multis contendit Aristoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον ἁμαρτία ἀκρασία ἡ τῷ θυμῷ, ἢ ἡ μὲτ' ἐπιθυμίας· καὶ ὅτι αἰσχίων ἡ μετ' ἐπιθυμίας ἀκρασία, τῆς μετὰ τοῦ θυμοῦ.

Ὁ δὲ θυμὸς μετὰ πόνου λύπης] Ità Aristot. ubi priùs ἡδεῖς ἀλγεῖ λυπήμενος· ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶν, ποιεῖ λυπήμενος· ὁ δ' ἀλγῶν, μεθ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔν] Ità qod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Quis paria esse ferè placuit peccata, laborant,
Cùm ventùm ad verum est: sensus morésq; repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi qoque mater & æqi.

Τὸ μεθ' ἡδονῆς [Hoc argumento contendit Septimius noster, gravioris esse reatûs, adulterium perpetrâsse, qàm pœnarum metu abnegâsse Christum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis qàm cruentata? qæ pœnitentia miserabilior, titillatam prosternens carnem, an verò laniatam? qæ justior venia in omnibus caussis qam voluntarius, an qam invitus peccator imploras? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa: negat, qod libet, cogi. negationem porrò qanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? qis magìs negavit, qi Christum vexatum, an qi delectatum, amisit? qi cùm amitteret, doluit; an qi cùm amitteret, risit?*

Ὁ μὲ προσδικημένῳ] Ἐπὶ φανομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eudem. l.* 4. *c.* 6. Itaqe qod ex Aristarcho Athenæus *dipnosoph. l.* 13. ex Chæremonis *Therfite* Svidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *paræm.* à Demosthene etiam, vel qisqis is est, in *orationis adversùs Nexaram* ingressu ipso, usurpatum;

Οὐχ ὡς ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος.

Ut non qi prior incipiat, sed se vindicans.

iratus qisqe facere videtur, qod facit. hoc autem excusationis defensionisqe satis justæ speciem præ se ferre videtur. Demosth. idem ipse, ἀνεπίφθονον αὐτὸ τιμωρεῖσθαι τὸν ὑπάρχοντα. Plato *Gorg.* δικαίως χρῆσθαι τούτοις (armis scil. viribúsqe) ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀδικοῦντας, ἀμυνουμένους, μὴ ὑπάρχοντας. Belisarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. necessarios adoriri coactus, ἔχεσθαι ἢ τοῦ καλοῦ παραψυχὴ τοῦτο ἢ, ὥστε ἐκ μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθίσταμεθα. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, ὅπερ καὶ ἐκεῖνοι ἐποίησαν. Ideo & Aristoteles ubi suprà, *intemperantiam iracundiâ*, non ἀμάρτημα tantùm, sed & ἀδίκημα, pronunciat.

Φερέμῳ

Φθόνῳ ὅτι τὸ πρᾶξαι τινα κατ' ἐνδυμίαν] pessimo consilio isthæc à superioribus avulsa cum periocha segetæ commisit editor Lugd. quæ cum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἦν δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου] Vide *supra ad* § 5. & *infr. ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, Ζωῆδον ὀσμέας τὸ σῶμα τοῦ δαιμόν. (leg. τὸν σωμάτων δαιμόν. quod alii, τὸ σωμάλα ἀεὶ σωνδιδόθα ἔχειν) eo significans, ὡς ἀνδημίαν τῇ ἢ τελευτὴν ἢ δεῖν ἀεὶ σωνεπιδιασώζειν τὸν λογισμὸν ἀφιέντα τῆς ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanquam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema venturi sit. nihil differamus: quotidiè cum vita pacta faciamus. Vita nostra non promineat, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου] quod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *ep.* 9. *Videntur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν] Plato *apolog.* οὐ δαπανήσεις, ὦ θάνατε· Et Plut. *ad Apollon.* Ἀπανθήσει θεσσάλιον ὁ θάνατος, ἢ τὴν εἰς κασνὸν πατρίδα πορεία. qi & Socratem dixisse perhibet, παραπλήσιον εἶ) τὸν θάνατον, ἥτος τοῦ βαδυτάτου ὄντος, ἢ δαπάνημα μακρᾶ ἢ πολυχρόνιον, &c. Joan. ὁ χρυσορρόαν. *de statuis orat.* 5. Τί ποτέ, ὦ θάνατε; δαπάνημα θεσσαλικὸν· ὑπὸν μακρότερος τοῦ σωόντος. Simocrat. *epist.* 25. Ἐπὶ μακρὰν δαπάνημα ἢ πεδημότητα ἐφάλησαν. De Proteo philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 21. *mundo citius digressurum.* De Democrate Lucian. πάντων δαπάνημόν, ἀπαλλαγὴ τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, quæ mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic exulit, ut eum profectum crederes, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem in Nepotian. ut de Metello Velleius *histor. l.* 1. *de vita migrare potiùs quàm mori.* Et, *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siquidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* quomodò Christus apud Joan. *cap.* 13. *v.* 1. μεταβαίνειν αὐτὸν τοῦ θάνατον καλεῖ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; quomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ *c.* 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore.* ut Tertull. *de resurr. c.* 43. Itaque qod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse quem putamus perisse, præmissus est.* Sed audentiùs *epist.* 99. *Quem putas periisse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* Avg. *de divers. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Clavdam locum hunc Cypriani monito inpræt. *de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri ascensione dominicâ de sæculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Καλῶ γάρ σε ὃν ἂν ἀφελέσθαι] Consimili phrasi *supra* dixerat, § 1. αἰρῶ γάρ μοι ὑμᾶς περιδέλλει. Deum autem neminem posse malo afficere stant Stoici, qia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τῶν ὅλων ὑσίαν δοιπῶν λόγος, ὑδενὶ ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰ ὐκ ἔχει, ὐδέ τι κακὸν ποιεῖ· ὐδὲ βλάπ[illegible]εται τι ὑπ' ἀμείνο. Est verè Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνος ἀγαθός. Matth. *c.* 19. *v.* 17. qod Hermes Trismeg. *Pæm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν ὑδενὶ, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qi enim qod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò quàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Rectè cùm *Deus optimus; diabolus pessimus, non magis à bono aliquid mali, quàm à malo boni aliquid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πιστεύειν, ὅτι ὔτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτε, ὔτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ. ὁ γὰ δημόκριτος, ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν φησὶν ἀλλ' οὐ τῷ ἐναντίῳ· ὑδὲ τῷ ἀναθῷ τὸ βλάπτειν· τὰ, γὰ ἐναντία ἀεὶ τὸ αὐτὸ ὐκ ἐργάζεται. *Similiter Deus non potest malum facere. Nam ut ignis non potest facere, quàm frigere; sic Deus, quia Deus est, quàm malum facere.* Senec. *epist.* 95. *Causa est Diis benefaciendi natura. errat, si qis putat illos nocere velle: non possunt, nec accipere injuriam possunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, quæ periculo exemit, nec periculosos quidem fecit.* Et *de ira, l.* 2. *c.* 27. *Quædam sunt, quæ nocere non possunt, nullámque vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qi nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, quàm à sua. Itaque Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cavtè tamen, & cum grano salis, qod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliquando specie mali puniunt.* Itaque Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qi & (qia justus) qod Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam quando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, qod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

tantúm. in qem sensum & Jacobus Apost. c. 1. v. 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ἢ εἰ τι] Ex conjectura adscripsi, εἰ ἢ ἤτοι. at Annot. Lugd. vult εἰ ἢ ἐπ, si jam non sunt. vel, ἤτοι, inqit, certè non sunt. Verùm sensus proclivis est, si verè, vel non sunt, vel nulla eis de nobis est cura. ἤτοι, & ἢ apud Marcum passim sibi invicem respondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῇ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς] In eandem sententiam l. 6. § 10. Τί γὰρ ὑπὲρ δυμῶ εἶναίῳ συγχίμαι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐναπολήγειν;

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ] Esse Deum, sive Deos, ut ille pro suo ritu loqui amat, unde constet, vide l. 12. § 28.

Καὶ μέλει αὐτοῖς ἢ οὐ ἀνθρωπείων] Observat Brissonius formulam illam receptam (utpote quæ è naturæ ipsius penetralibus prodierat) quâ Deos esse proclamabant. *Est cœleste numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. l. 8. & l. 3. *Pro se quisque, Deos esse, & non negligere humana, fremunt.* Ità constanter Stoici. Qò magis miror Theophilum Antioch. ad Autolyc. l. 2. dicere; Ἐγὼ μὲν τῆς Στοᾶς ἀπηλλάγην καὶ τὸ ἐξ ὅλου θεὸν εἶναι· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μυσερός φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πάλιν ἑαυτῷ. in qa sententia etiam Chrysippum affirmat cum Epicuro planè consensisse. Cæterùm in adversum prorsus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adversus Epicureos, qos hoc nomine perstringunt & oppugnant passim. Senec. *præfat. ad quæst. nat. l. 1. Nec hæc intra vulgum dementia est* (ἀνοίαν & Theophilus nuncupat) *sapientiam qoque professos contigit. Sunt qi putent sibi ipsis animum esse, & qidem providum ac dispensantem singula, & sua, & aliena: hoc autem universum, in qo nos qoque sumus, expers esse consilii, & aut ferri temeritate qadam, aut naturâ nescientis qid faciat.* At non sic οἱ ἐκ τῆς στοᾶς· Ἄξιον γὰρ θεὸν ὄντα ἐπιμῶσαι ῥᾳδίων inqit noster l. 6. § 44. Epictetus *dissert. l. 1. c. 12.* ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum afferentium, μηδ' εἶναι τὸ θεῖον secundum, εἶναι μὲν, μὴ προνοεῖν δὲ μηδενός tertium, εἶναι, καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ ἐφ' μεγάλων καὶ οὐρανίων· quartum, καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐφ' ἁπάντων, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Stob. *tom. 2. l. 1. tit. 6.*) εἰς κοινὸν ἢ μόνον, καὶ ἐκεῖ ἢ κατ' ἰδίαν ἑκάστου. ultimo loco illud, qod Stoicorum est, Ulyssis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi usurpatis proponit, ὅτι οὐκ ἔστι λήθω κινύμενος. Verùm legendum κινύμενος, tam ex Stobæo, qàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulysses *Iliad. κ'. v. 278.*

——ἢ τί μοι εἶδες
Ἔν πάντεσσι πόνοισι παείσασαι· οὐδέ σε λήθω
Κινύμενος.——

ubi Eustath. ex priscorum sententia; κινύμενος, ὁ ἔστι, κατ' ἐμὲ κινούμενος καὶ διαλογιζόμενος. Et certè de Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Σωκράτης ἡγεῖτο μὲν ἡγεῖτο θεοὺς εἶναι, τὰ τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλεύματα πανταχοῦ ἥκειν παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων. Qin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δὲ γά μοι δοκεῖ ἐν λόγῳ, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων ἐν οὐδὲν ἀμελητὸν τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l. 10.* qem locum ob oculos videtur habuisse Epictetus, cùm superiora illa disseret, qandoqidem ibi etiam variæ illæ & recensentur & refutantur sententiæ, Ἀλλ' ἴσως τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνθυμηθῆναι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοί, ἐκ ἧττον ἢ διὰ μεγέθη διαφερόντων. ἴσμεν γάρ που, καὶ παρὰ τῶν τοῦτο λεγόντων, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πάσαν ἀρετὴν, πολὺ διὰ πάντων ἐπιμελέστατοί εἰσιν ἀνθρώπων. Et pòst: Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τοιαύτης μοίρας τυγχάνει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτὸ ὄντων ζώων ἀνθρωπος. θεῶν γὰρ μέλει κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὧνπερ καὶ τὸν ἐργάτην ὅλον. πῶς γὰρ; ἢ πάνυ σμικρά ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ὁμοίως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν ἐκ προῦπτον, ἐπιμελέστατοί γε ὄντες καὶ ἀγαθοί; Deniqs in Epinomo hoc pro fundamento statuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων. Verùm de istis, qia eos advocârat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco superiùs adducto : Ἐκ μὲν εἰσὶ θεοὶ, πῶς δεῖ τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μέν, μοχθηροὶ δ' ἐπιμελούμενοι, καὶ ὥσπερ πρὸς ὑγιὲς ἔχειν; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἔστιν ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὰ Δία γε καὶ εἰς ἐκεῖ, πῶς ἔτι καὶ ὥσπερ ὑγιὲς ἔσται; Senec. *de benef. l. 6. c. 23.* *Cogitavit nos antè natura qàm fecit: nec tam leve opus fuimus, ut illi potuerimus excidere.* Naturæ nomine Deum vult. Ipse se explicet, *epist. 95. Deus ipse humano generi ministrat; ubique & omnibus præsto est.* Et mox : *Nunqam satis perfectum erit, nisi qalem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rursùm: *Primus est Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majestatem suam, reddere bonitatem, sine qa nulla majestas est: scire, illos esse qi præsident mundo, qi universa vi suâ temperant, qi humani generis tutelam gerunt, interdum curiosi singulorum.* Qo loco cave, *interdum* illud aliter qàm pro *interim* accipias. In eandem, sed pleniùs, sententiam Augustin. *Confess. l. 3. c. 11. Bonus omnipotens sic curat universos tanqam singulos, sic singulos tanqam solos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l. 25. c. 19. Sic intendit singulis, acsi vacet à cunctis, & sic simul intendit omnibus, ac si vacet à singulis.* Qod pressiùs Aristides in *Panathen.* πάντων, ὡς μόνων ἐκείνων, ἐφιεὶς. Nec eleganter minùs è nostris qidam, [Barn. Potter in *conc. funebr.* & Georg. Hacvil.

Hæcvil. *in Pſal.* 102. *v.* 2.] qi providentiam divinam ſimilem dixerunt εἰκόνι τυχικῶς πάνυ γεγαμμένῃ, τῇ τοῦ παιδίου παίδιᾳ ὁρώσῃ, ut Gregor. Naz. *orat in Athan. epitaph.* hoc eſt, *imagini eo artificio concinnatæ, ut in aſtantium unumquemque oculos deſigere videatur*; imò ſic aſtantium unumquemque intrueri videretur, actu ipſum ſolummodo intueretur. Balbus deniqe ex Stoicorum ſententia, (nam de Chryſippo, qem hac ipsa de cauſa taxat Plutarchus, tanqam qi numen κακόδαιμον faciat, dicetur *ad. l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò univerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à diis immortalibus conſuli & prouideri ſolet.* Vide *ad l.* 1. § 4. 27. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἵδρυται.] Humanis viribus nimium qantum hac in parte Stoici videntur tribuiſſe: ſed nec iſti ſoli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qi eſt totus aptus ex ſeſe, qique in ſe uno ſua ponit omnia.* Et *ad Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam, non aliunde pendere; nec extrinſecus aut bene aut malè vivendi ſuſpenſas habere rationes.* Senec. *epiſt.* 31. *Unum bonum eſt, qod beatæ vitæ cauſſa & firmamentum eſt, ſibi fidere.* Excuſatius hoc forſan, ſi eo ſenſu ſumeretur, qo Plato dixit in *Epitaph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐς ἄλλον ἀνθρώπων αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ ἦν, ἢ χαλεπὸς περξάδην πλανᾶσθαι ἀνέλιξεν καὶ τὸ ἑαυτοῦ, τοῦτο δεῖται παρασκευάσεως ζῆν, —διὰ τὸ αὐτῷ πεποιθέναι. id eſt, verente Cicerone *Tuſcul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex ſeipſo apta ſunt omnia, qæ ad beatè vivendum ſeruntur, nec ſuſpenſa aliorum aut bona caſu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare cogantur; huic optimè vivendi ratio comparata eſt;* —qòd *ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Qanqam religioſiùs Julian. *in Conſtant. orat.* 2. Ὅτῳ ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta ſunt omnia*, &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operdunqe*, ſed ut *numinis* etiam *opem* excludat. *Turpe eſt*, inqit, *etiamnum Deos fatigare. qid votis opus eſt? fac te ipſe felicem.* Et rurſus, *Hoc eſt ſummum bonum; qod ſi occupas, incipis Deorum eſſe ſocius, non ſupplex. Quomodo, inqis, iſto pervenitur? Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad qod natura te inſtruxit. dedit tibi illa, qæ ſi non deſeruerîs, pandeo ſurges.* & *epiſt.* 41. *Facis rem optimam, & tibi ſaluberrimam, ſi, ut ſcribis, perſeueras ire ad bonam mentem. qàm ſtultum eſt optare, cùm poſſis à te impetrare? non ſunt ad cælum elevanda manus.* &c. Idem tamen *epiſt.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Diis gratiam facias; alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc eſt qod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

qi ſubjicit tamen *v.* 363.

Monſtro qod ipſe tibi poſſis dare. Semita certè Tranqillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 18.

Hæc ſatis eſt orare Jovem, qi donat & auſert, Det vitam, det opes: æqum mi animum ipſe parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremus*; qo loco latiùs iſta differuntur: *Judicium hoc omnium mortalium eſt, fortunam à Deo petendam, à ſeipſo ſumendam eſſe ſapientiam.* Et rurſus; *Atqe hoc qidam omnes mortales ſic habent; omnem commoditatem proſperitatémqe vitæ à diis ſe habere: virtutem autem nemo unqam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falſóqe. Qanqam in eandem ferè mentem Syneſ. *de providenti.* Μηκέτ' ἂν ἐπίχλοι τοῖς θεοῖς, ὅτι δώσουσι, λῷ ἐθέλῃ, δωμάτιον ἑαυτὸν ἀνοίξας. αὐτὸς γάρ τις ἴσως ἑαυτῷ τὸ τοιοῦτο (τὸ εὐδαίμονος εἶναι) ταμίας, ἀγαθὸς εἶναι βουλόμενος. Plura magis qod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad iſta manum nobis ſuam numen porrigere. In qem ſententiam & Seneca ipſe *epiſt.* 41. *Bonus vir ſine Deo nemo eſt. an poteſt aliqis niſi ab illo adjutus exurgere? ille dat conſilia magnifica & erecta. in unoqoqe bonorum virorum,*

Qis Deus incertum eſt, habitat tamen Deus.

(qod non ex *Naſon. metam.* uti Lipſius opinatur; ſed ex *Maronis Æn. l.* 8. ſumptum eſt) niſi qòd in ambiguo reliquiſſe videtur, de numine ipſo divino, an de animo humano cœlitus indito, qem & cum noſtro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, qod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate deſumptis: Ἔτι γὰρ ἀρετὰς μὲν ὁ θεὸς ἀνθρώποις οὐ δίδωσιν ἀνθρωπίνας· ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετον ὄζον· πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χαλεπὸν ἀρετῆς δίδωσιν ὁ θεὸς. *Deus ſi non virtutem hominibus largiatur, ſed eam ſibi ipſi tribuant mortales; opes verò corporiſque valetudinem cùm virtutem largiatur; nihilo hominibus nihil qicqam prodeſt.* Veriſſimum nihilominus, qod noſter *infrà l.* 8. §. 56. & *l.* 9. § 40. *Non eſſe in alius cujusqam poteſtate, ut malum miſérúmve qenqam facias.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ παρεζῶν ἀναγκάζων, nemo ſiquidem eſt, *qi cogere qenqam poſſit, ut recti boniqi rationem tranſgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certèmve minùs, *Nullius omnino felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpeſſionibus penderes* qod & Marcus *infr.* § 17. eis verbis voluit; ἀνηρτῆσθαι τοῦ ἄλλου μηδενὸς, ἢ μὴ &c.

Μὴ δυναμένην ἧ.] Obſervat Mer. Caſaub. rectè tangere iſtic, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma qoddam minùs pium, & potentiæ divinæ imminutivum, qo cenſebant illi ideo bona malaqs externa hæc qibusvis ex æqo obvenire, qòd Deus aliter iſta diſponere neqibat. Ità Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Ὅτι οὐκ ἐν ἧ ἕξει, τὸ κρεῖττον ἀπάντων

ἀπράλωτον καὶ κυριεῦον ὅτι θεοῦ μόνου ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τῶν ὀρθῶν τῆς φαντασίας, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἄρα γε ὅτι οὐκ ἤθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδυνάμην, καὶ ταῦτα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἐδυνάμην. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l. 2. c. 29. Quicquid nobis negatum est, dari non potuit. —magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *suprà ad* § 3. ἀφίσεσι δὲ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία] *Famam & infamiam* in *mediis* ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἀπροφόρως φασὶν εἶναι τὸν σοφόν. ἴσως γὰρ ἔχει πρός τι τὸ εὔδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Svidas; qi pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονή] Gregor. Nyss. *orat. catachet.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον δεῖν ἀγαθὸν, ἧ ἡ αἴσθησις ἀπαθῶς ἔχει καὶ μόνον ἐκεῖνο κακὸν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνοχίωσις. πόνους δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν ἐστιν, ἐφ' οἷς τὸ ἀληθὲς κακὸν ἡ κακία πόνησις, διὰ τὸ μὴ μετέχειν αὐτὰ τῆς καὶ δικαιοσύνης, χάριν οὐκ ἔχει.

Παῦλα ταῦτα ὁμοίως συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς] Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Omnia justis & sapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranquill. c. 11.* & *ad Mart. consol. c. 9.* Senec. ipse *ibid. c. 17. Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos seqerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adversf. Jovin. l. 2. q. 4. In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eadem tempestas.* Piè prudentérque Avgust. *de Civit. Dei lib. 1. cap. 8. Placuit divinæ providentiæ præparare in posterum bona justis, quibus non fruentur injusti; & mala impiis, quibus non excruciabuntur boni. ista verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidiùs appetantur, quæ mali quoque habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, quibus & boni plerumque afficiuntur.* qibus gemina ferè habet Gregorius Rom. *pastor. l. 3. c. 1.* Hom. *Odyss. ζ. v.* 188. apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 3.* reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ.

Divitias pariter justisque malisque supremus
Juppiter ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὔτ' ἄρ' ἀγαθὸν, ὅτι κακὸ] Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, qia promiscuè possunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτων χρημάτων δίκαιός ἐστιν, ὅσῳ ἐκείνων μᾶλλον τοῖς φαύλοις μέτεσι, ταύτης ἢ τοῖς μοχθηροῖς ἀδικώτατον μελαλεῖν. Vult ille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum* & *singulare*. Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, qod honestum est. & qod magis admireris, unum bonum est, qod honestum est. Cætera falsa & adulterina bona sunt.* qod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo (bonum & honestum) apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo qidem facimus; sed ex uno. nihil est bonum, nisi qod honestum est. qod honestum, est utique bonum. Bonum putant aliqi esse, qod utile est. itaque hoc & divitiis, & equo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illos vilitas boni, & adeò usque ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur, qo qis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus qàm multi malè utantur.* & *epist.* 117. *Id medium atqe indifferens (hoc est, nec bonum nec malum) vocamus, qod tam malo contingere qàm bono potest; tanqam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Qod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergò non sunt bona.* qod idem & Cicero *Paradox.* 1. *Potéstne bonum cuiqam malo esse? aut potest qisqam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqi ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & obsint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergò, qod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse.* E nostris Basil. Cæsar. *in Psal.* 1. Τούτων οὐδὲν ὄντων ἀγαθὸν τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ἃ μόνον κακῶν ῥᾳδίαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ ἑκάστοις πειρατηρίαν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὰς δύναται τοῦ κεκτημένου ἀποτελεῖν. Avgustin. *concion. solenn.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non qæ te faciant bonum. non qæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχέως ἐναφανίζεται] Ità *l.* 4. § 14. Ἐναφανίσθησαν τὸ ὑμέτερον. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ἔνυλον ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ τοῦ ὅλου οὐσίᾳ. & *l.* 9. § 33. Παῦλα δὲ καὶ ὀρφὰ τάχιστα φθαρήσονται, καὶ οἱ φθορεύσαντα αὐτὰ ἐπιθυμίαι τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ τύφου διαβεβολή] Ità *l.* 6. § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ τύφου παραλογισμός. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ἀπολήψεις καὶ αἱ φαναὶ, τῇ ἐνδοξίᾳ] supplendum, παρέχουσι, χαρίζονται, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, qàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt.* nisi si utrumqe, qod & potest, supplere libuerit. Vide *infrà* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτοῦ] *qibus, tanqam larvis horrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet.* Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1. § 7. φαντασιοκλήπτους. Ità Epictet. *dissert.*

ſert. l. 2. c. 6. Πολλὴν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ῥωμαϊκὸν φαντάσματα; τὸ δὲ φοβερὸν ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ πρόχοος, ἢ θάλασσα, ἢ κεραμὶς, ἢ πύρωσις. τί σοι μέλει, πῖε ὀδὼν καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσως καὶ εἰσιν. εἰ δὲ μέλει ἀκοῦσαι τ' ἀληθῆ, σωστικώτερος, ἢν πύωσει ὁ πύρωσις. ὑδέπω' ὑδεὶς πύρωσις ἐξ μισοῦ τινα ἔσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐνίοις τῶν πολλάκις. Φόβος ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. qibus gemina habet & l. 4. c. 7. Quod autem de morte iſtic Marcus, de rebus qibuſvis externis idem *infrà l. 6.* § 13. ὅτως δεῖ περὶ ὅλου τὸν βίον πιεῖν, καὶ ὅτι λίαν ἀξιοπρόσεκτα πράγματα φαντάζεται, ἀπογυμνῶν αὐτὰ, καὶ τὴν ἰσχνολογίαν, ἣν ἡ συμπύνεται, θεωρεῖν. Plutarch. *de exil.* τύπτων (ἂν ἡ φύσις ἁδὲν ἔχει κακὸν, ἀλλὰ ὅλον καὶ πᾶν τὸ λυπῆν ἐκ κενῆς δόξης ἀναπίπλασι) δεῖ, καθάπερ τοῖς παιδίοις τὰ φοβερὰ πεῖα παιδίοις, ἰσχὺς καὶ τῷ χεῖρε πεύσαντες καὶ ἀναρρήξαντες ἐπιζώσῃ καταφρονεῖν, ὅτως ἰσχὺς ἁπλοῦν καὶ συνδέσεως τὸν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ τερατωδὲς ἀναλύσεν. Senec. *ep.* 24. *Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre qid in qaqe re ſit: ſcies nihil eſſe in iſtis terribile, niſi ipſum timorem. qod vides accidere pueris, hoc nobis qoqe majuſculis pueris evenit. illi qos amant, qibus aſſueverunt, cum qibus ludunt, ſi perſonatos vident, expaveſcunt. Non hominibus tantùm, ſed & rebus perſona demenda eſt, & reddenda facies ſua. Qid mihi gladios & ignes oſtendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle iſtam pompam, ſub qa lates, & ſtultos territas. mors es, qam nuper ſervus meus, qam ancilla contempſit. qid tu rurſus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? qid ſingulis articulis ſingula machinamenta, qibus extorqeantur, aptata, & mille alia inſtrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone iſta, qæ nos obſtupefaciunt. jube conticeſcere gemitus, & exclamationes, & vocum inter lacerationem eliſarum acerbitatem. nempe dolor eſt, qem podagricus ille contemnit, qem ſtomachicus ille in ipſis deliciis perfert, qem in puerperio puella perpetitur.* Et epiſt. 14. *Timetur inopia; timentur morbi; timentur qæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magis nos concutit, qàm qod ex aliena potentia impendet. magno enim ſtrepitu & tumultu venit. naturalia mala, qæ retuli, inopiæ atqe morbi, ſilentio ſubeunt, nec oculis, nec auribus qidqam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa eſt: ferrum circa ſe & ignes habet, & catenas, & turbam ferarum, qæ in viſcera immittat humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & equleos, & uncum; & adactum per medium hominem, qi per os emergat, ſtipitem; & diſtracta in diverſum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; qicqid aliud præter hæc, commenta ſævitia eſt. non eſt itaqe mirum, ſi maximus hujus rei timor eſt, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis eſt. ngm qemadmodum plus agit tortor, qò plura inſtrumenta doloris expoſuit; ſpecie enim vincuntur, qi patientiâ reſtitiſſent: ità ex his, qæ animos noſtros ſubigunt & domant, plus proficiunt, qæ habent qod oſtendant. illæ peſtes non minus graves ſunt; famem dico & ſitim, & præcordiorum ſuppurationes, & febrem viſcera ipſa torrentem. Sed latent. nihil habent, qod intendant, qod præferant. hæc, ut magna bella, aſpectu paratúqe vicerunt.* Idem *qæſt. nat. c. 59. Contemne mortem, & omnia, qæ ad mortem ducunt contempta ſunt; ſive illa bella ſunt, ſive naufragia, ſeu morſus ferarum, ſeu ruinarum ſubito lapſu procidentium pondera. numqid amplius facere poſſunt, qàm ut corpus ab anima reſolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit.* Et *ibid. l. 6. c. 32. Qid ad me qàm ſint magna, qibus pereo? ipſum perire non eſt magnum.* Vide *ad l. 7.* § 68.

Φύσεως ἔργον] Ità *l. 11.* § 34. φυσικὸν ἔργον. *l. 4.* § 5. φύσεως μυσήριον. Et *l. 9.* § 3. φυσικὸν ἐπίτηγμα. Senec. in *qæſt. natur. l. 6. c. 32. Mors* naturæ lex eſt: mors tributum, officiúmqe mortalium.

Παιδίον δεῖ] Senec. *ep.* 110. *Talis eſt animorum noſtrorum confuſio, qalis Lucretio viſa eſt.* (*l. 2.*)

Nam veluti pueri trepidant, atqe omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus

[*Interdum, nihilo qæ ſunt metuenda magis, qàm qæ pueri in tenebris pavitant, fingúntqe futura.*] *Qid ergó? non omni puero ſtultiores ſumus, qi in luce timemus?* & *epiſt. 36. Denique finem faciam ſi hoc unum adjecero, nec infantes,* [fatuos. f.] *nec pueros, nec mente lapſos timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* Vide eundem ſuprà ex *epiſt.* 24. & de *Conſtant. c. 4. ad l. 8.* § 48. Vide & ad *l. 4.* § 3. ὡς ἀνὴρ· Epictet. *diſſert. l. 3. c. 24.* Περὶ ταῦτα γὰρ δεῖν εἰς τὸν πόλεμον ταύτην εἰσηγμθῆ, καὶ ἤδη ἔργῳ ἀνδρὸς ἔργων ὀφείλων ἄπλεκτος, πτῶσας ὑποδεῖς καὶ μάμμην, καὶ κόμπλει σι καὶ ἀποδιλωίει κλαίουλα γυναικα ωσρὶ; ὅτως ὑδέποτε παύσῃ παιδίον ὢν νήπιον; ὑκ ὄιδ' ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ φροντίστερος, τοσούτῳ γελοιότερος; Vide *l. 11.* § 23. Idem *ib. c. 19.* ὅτου καὶ αὐξηθέντες φανόμεθα παιδία. παῖς γὰρ ἐν μυσηρίοις, ὁ ἄμυσος ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγεώμετρος ἐν Ῥίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ] qia ſcil. rerum natura rerum mutationibus iſtis conſtat; ut *ſup.* § 3. Et ſicut Muſa rhetor, referente M. Senec. *præfat. controv. l. 5.* de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétqe, utì noſter *lib. 6.* § 15.

Πᾶς ἄπλετος θεῦ ἄνθρωπος, καὶ κατ' τί αὐτοῦ μέρος] Pendent à ſuperioribus iſta; ut novam iſtinc ſectiunculam ordiri nevtiqam ſit conſentaneum.

Hæc enim quæ ſequuntur, ex eorum ſunt numero, quæ Marcus nobis diligentiùs conſideranda in perioche iſta proponit: quâ nimirum parte homo Deum attingat, &c. neque enim opus eſt, ut receptam cum Annot. Lugd. lectionem ſolicitemus, & ἀντιφέροντες legamus, θεὸς ἀνθρώπῳ. quanquam & Marcus *l.* 12. § 2. de Deo, μόνῳ τῷ ἑαυτῷ νοερῷ μόνῳ ὁσίῳ ὄντι ἐξ ἑαυτοῦ, &c. Plut. *Numâ*, ὡς ἐφαπτόμενος θεοῦ διώκειτον ἄλλος ἢ νόησις. Dionyſius ἀποδειλιᾷ de divin. nomin. c. 1. Τοῖς ἀφθέγκτοις καὶ ἀγνώστοις ἀφθέγκτως καὶ ἀγνώστως συναφθήσεσθαι, καὶ τῷ κρείττονι τοῦ καθ' ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς ἑνώσεως καὶ ἐνεργείας ἄνωθεν. Epictet. *diſſert.* l. 1. c. 3. Διὰ ταῦτα ἐν τῇ γῇδόνῃ κεῖται ἐγκαθειμαγμένη, τὸ σῶμα μόνον, κοινὸν πρὸς τὸ ζῶα, ὁ λόγος ἢ καὶ ἡ γνώμη, κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς. De anima rationali Galen. in *hortator.* c. 2. Ὦ, μόνῳ ἔξεστι ἐν ὑμῖν κοινωνεῖσθαι θεοῖς. Et *ibid.* c. 7. Τὸ δὲ ἐν ἀνθρώπῳ λογικὸν, ὃ καὶ θεοῖς, ἀθανασίαν θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις; τοῖς μὲν καθόλου λογικὸν ὄν, τοῖς δὲ κατὰ μέρος θνητόν. βέλτιον ἂν δέοι τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας αἰδεσιμώτερον, ἐπιμελήσεσθαι παιδείας. ἧς τυγχάνει, τὸ μέγιστον ἔξεστι ἀγαθῶν ἔχεσθαι. Porphyr. apud Euſeb. *præparat. Evangel.* l. 3. c. 9. Ψυχὴ μὲν ἔν λογικὴ καὶ ἀθάνατος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἓν μοι δοκεῖ λόγοις εἶναι καὶ ὁμοίωσιν ἁπασιάζειν θεοῦ, καθόσον δύναται καὶ ἀσώματος πράξεσι, νοεραῖς τε καὶ λογικῇ τῇ ἐκείνου συνέσεσιν, ἀρεταῖς τε καὶ σοφίαις ἀκηκοὶ. Feſtivè Clem. *Strom.* l. 3. de homine; Ἔοικεν δ' ὅμως, Κενταύρῳ θετταλικῷ πλάσματι, ἐκ λογικοῦ καὶ ἀλόγου συγκείμενος, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, ὡς τῷ ἐργάζεται, καὶ ἀναδίδως εἰς φῶς· τέτακται δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν θεὸν, ἢ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ ἀληθῆ παιδαγωγίαν.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακίνηται] Xyl. *præterea quomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm verſionis rationem nullam dat, unde qid legerit ariolemur. M. Caſavb. legit διαχάνται· vertítque, *quomodo pars ea afficitur, quando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi poſſe, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται, ut poſterius vocabulum ſit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipſo, vel à gloſſematario aliqo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται. *quomodo ſe habeat & afficiatur pars iſta.* Ego malim, tranſpoſitis vocibus locíque ſuis redditis, qò ſenſus conſtet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *quomodo ſe habeat anima, ubi permeaverit, ſive pertigerit;* ad Deum ipſum nimirum, vel ad locum eum, qicunqe ille tandem fuerit, ſibi diviniùs deſtinatum, poſtqam à corpore ſejuncta fuerit; εἰς τὸν ἑαυτῆς ἰδιωθεῖσα τόπον, uti Æſchines. in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχάνται, ſed ſenſu diverſo; *ubi diffuſa & diſſipata fuerit,* corporis nimirum compage ſolutâ. Marcus lucem præfert, qi *l.* 4. § 21. ἐπὶ πολὺν συμμείνασαν ἀναλαβέλλεσθαι καὶ χύνεται. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles ſunt quæſtiones de animo. unde ſit; qualis ſit; qando eſſe incipiat; qàm diu ſit; an aliunde alió tranſeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliásqe conjectus: annon amplius qàm ſemel ſerviat, & emiſſus vagetur in vota utrùm corpus ſit, annon ſit; qid ſit facturus, cùm per nos aliqid facere deſierit: qomodo libertate ſuâ uſurus, cùm ex has effugerit cavea: an obliviſcatur priorum, & illic nôſſe ſe incipiat, cùm de corpore abductus in ſublime receſſit.* Varias autem hac in parte Stoicorum ſententias (neqe enim ſatis ipſis inter ſe conveniſſe videtur) apud Lipſium legas licet, *Phyſiolog. Stoic. l.* 3. *cap.* 14. Ambiguè noſter ubiqe ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipſe; utì oſtendemus ad *lib.* 4. § 16. Salmaſ. interim titulum fuiſſe iſta ſuſpicatur tractatûs alicujus, qi jam perierit, inſequentis.

§ 13. Καὶ τὸ νέφος γαῖα, φησὶν, ἐμβρωθὲν] Pindari verba ſunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philoſopho uſurpata, cujus verba *infrà ad l.* 11. § 1. ſunt exhibenda. Uſurpârunt & poſt Socratem ex Platone Porphyr. *de abſtin. animal. l.* 1. Galen. *hortator. ad artes c.* 1. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Euſeb. *præpar. Evang. l.* 13. c. 13. Theodoret. *ther. p. l.* 12. Verùm aliter illi omnes qàm noſter iſtîc; qi non virtuti, ſed vitio dat, qòd iſtorum curioſi homines, vitæ mentíſqe ſuæ inſpiciendi ac diſcutiendi negligentiores exiſtant. Pari ferè modo artes illas, qæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *epiſt.* 88. *Metiri me geometres docet latifundia. potiùs doceat, qomodo metiar, quantum homini ſit ſatis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potiùs doceat, nihil ad rem pertinere iſtas computationes: non eſſe feliciorem, cujus patrimonium tabularios laſſat: imò qàm ſupervacua poſſideat, qi infeliciſſimus futurus eſt, ſi qantum habeat, per ſe computare cogatur. Qid mihi prodeſt ſcire agellum in partes dividere, ſi neſcio cum fratre dividere? qid prodeſt colligere ſubtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam ſiqid decempedam effugit, ſi triſtem me facit vicinus potens, & aliqid ex meo abradens? Doces me, qomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego diſcere volo, qomodo totus hîc rìs amittam.* Et reverâ, ut Auguſt. *Confeſſ. l.* 5. c. 4. leviuſculè inflexus. *Dubitare ſubtilium eſt, qin fidelis homo, qanvis nec ſaltem ſeptentrionis gyros noverit, melior ſit, qàm menſor cæli, & numerator ſyderum, & penſor elementorum, & negligens ſui.* cùm ille, *tui,* dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν ταῖς ὄψεσι πάντοθεν ψυχαῖς διὰ τεκμήρεως ζητοῦντος] Vel phyſiognomonias notas, qi ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel ignarum illud generi humano vitium perſtringit, qo in alienos affectus cordíſque receſſus intimos induere ſeſe plerique geſtiunt; *curioſum genus ad cognoſcendam vitam alienam, deſidioſum*

ſum ad corrigendam ſuam, ut ſcitè Avg. *confeſſ. l. 10. c. 2.*

Περὶ μόνῳ τῷ ἤθει] Opportunum itaque hîc monitum illud Homericum *Odyſſ. ſ. v.* 392.

Ὅππι τοι ὀν μεγάθεσσι καὶοῖ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

quem verſum Socrates præ omnibus ſemper rebus ſibi cordi eſſe dicebat, ut Gellius ſcripſit *noct. Attic. l. 4. c. 6.* eidémque in ore crebrum fuiſſe, tradidit Demetrius Byzantius, utì Laërt. *l. 2.* qò à naturæ rerum aliarum phyſicâ ſpeculatione abduceret homines ad ethicæ ſive moralis philoſophiæ ſtudium, qâ animum cujusque propriùm diſcutiendi, dignoſcendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúſque commonſtratur. qin & eo fine uſurparum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l. 6.* in *Menedem. Cynic.* ab Ariſtippo, Evſeb. *præpar. Evang. l. 1. c. 5.* Lavdant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c. 10.* Sext. Empir. *de philoſoph. l. 1. c. 1.* & *l. 10. c. 1.* Dio Pruſ. *orat. 40.* Optimè Plut. *de Curioſ.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἄνδρωπε βασανίζεις,
Κακὸν ἐξυδρικὸς, τὸ δ' ἴδιον παρακλίνεις;
μετάθες ἔσωθεν, καὶ μετάστροφον ἔσται πᾶν πολυπραγμοσύνης.

Τῷ ἴδιον ἑαυτῆς δαίμονι] *Mentem* cujusque nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l. 3. § 3.* Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἴδιον ἐν τῷ τρόπῳ ἱδρυμένον δαίμονα. & *l. 5. § 27.* ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ προσετάξω καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid. § 10.* τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l. 3. § 5.* ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ δεῖ τῷ κυριωτάτῳ παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἴδους δασυσθῆς δεῖ τῷ δὲ, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸν ἑκάστου λέγειν τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν ἀεὶν ἡμῶν ἐπ' ἄκρῳ τοῦ σώματι, πρὸς ἣ τιμὴ ἐν ἱερῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τῶτον γνώσεως δεόμενον] Plato *Timæo* poſt ſuperiora illa: Τὸν δὴ δεόμενον τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κινούμενόν τὸν δαίμονα. ξυνοικεῖν ἐν αὐτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. διανοία δὲ πάντῳ παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ προφορὰς καὶ κινήσεις, ἀποδίδοναι· τοῦ δ' ἐν ἡμῖν θείου ξυγγενεῖς εἶναι κινήσεις, αἱ γὰρ παντὸς διανοήσεις καὶ φρονήσεις. Apul. *de Socrat. gen. Si quotidiana eorum æra diſpungas, invenies in rationibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, dico, dæmonis cultum.* Et Senec. *epiſt. 41. Sacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum honorumque noſtrorum obſervator & cuſtos. hic prout à nobis tractatus eſt, ità nos ipſe tractat.*

Καθαρὸν πάσης] τῆτον κ. τ. Svidas in Εἰκαῖον. qi & mox θεῦ pro θεῶν. Affectus autem Stoicos prorsùs ſuſtuliſſe, nulli non notum.

Καὶ εἰκαιότητος] Εἰκαῖον, ματαῖον, ἀνωφελές. Svid. adductis Marci verbis hiſce.

Φίλα δὲ συγγένειαν] Eam nimirum, de qa *ſuperiùs § 1.* Sed & *l. 9. § 27.* φύσει γὰρ φίλοι. Et *l. 11. § 8.* φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.

Τοῦτον πᾶν ἐλεεινά] Ità *l. 7. § 26. ubi qis in te peccaverit, cogita ſtatim apud te, qid illud fuerit, qod bonum malúmve ratus, id culpæ admiſerit:* τῆτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. *hoc enim perſpecto, miſereberis hominis*, qòd tali nimirum opinione imbutus ſit. Et ſunt reverâ improbi homines ὄντα μᾶλλον ἢ φθόνε ἄξιοι, (contrà qàm de rebus ſuis Andocides *orat. de reditu.*) *miſeratione potiùs qàm indignatione digni. Nam ſicuti corporum languor, ità vitioſitas qidam eſt qaſi morbus animorum. cùm itaque ægros corpore minimè dignos odio, ſed potiùs miſeratione judicemus, multò magìs non inſequendi, ſed miſerandi ſunt, qorum mentes omni languore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Conſol. phil. l. 4. c. 4.* Et Hilar. *in Pſal. 118 § 7. Sanctus qiſque cùm cæditur, non humilitatis ſuæ qi cæſus eſt, ſed inſolentiæ ejus qi cædit, miſeretur: ut à veſano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam paſſus, dolorem, non ex eo qod perpeſſus fuerit, ſentit; ſed ob id, qod ille qem ſanum eſſe cuperet, injuriam ſibi veſanus intulerit.* Libanius itidem *orat. 12.* Τὸν παραφρονοῦντα ἄνδρωπον, ἢ κολάζειν νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ σῇ ἰατρεῖν ἐπανορθοῦν. οὕτως ἢ τὸν τελεῖν τὸν μαινόμενον, οὐδὲ ἕλκημα νόσε ποιεῖσθαι, τιμὴ νόσον κατηγορεῖ. Stoicis autem improbi omnes amentes habentur. Ità Epictetus *diſſert. l. 1. c. 18.* Περιπάντωτε δεῖ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν ἢν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτές; qaſi diceret, iſtud potiùs. Et Marcus *l. 7. § 25.* δεῖ ἢν συγγνώσκειν *ignoſcere oportet.* Sed & *l. 1. § 15.* τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qi & Stoicus ipſe, didiciſſe ſe profitetur. Verùm cavtè iſtîc & cum reſtrictione aliqa, πρόπον τινα ἐλεεινὰ, id eſt, *modo qodam miſeranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, qod ſtatuit ἔλεον εἶναι πάθος, καὶ συσολὴ ἄλογον, *miſericordiam eſſe ægritudinem ſive perturbationem, contractionémque animi, à ratione alienam.* itaque τὸν σοφὸν ἐλεήμονα μὴ εἶναι· *Sapientem non eſſe miſericordem.* Laërt. *lib. 7.* in *Zenone.* de qo & Lactant. *inſtit. lib. 3. c. 22. Illud ſatìs eſt ad coarguendum hominis errorem, qòd inter vitia & morbos miſericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis ſententia, *cujus inventorum æmuli ſint Stoici, Neminem miſericordem eſſe, niſi ſtultum & levem.* cùm Plato & Ariſtoteles contrà docuerint, *Viri boni eſſe miſereri.* Qin & Evripid. contrà prorſus qàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἔνεστι δ' οἴκτος, ἁμαθία μ' ἐλαμῶν,
Σοφοῖσι δ' ἀνδράσιν. καὶ γὰρ οὐκ ἀζήμιον
Γνώμαν ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.
Non imperiti motus eſt miſereſcere,

Sed eſt viri ſapientis, noxæq; imminet,
Cùm ſapere ſeſe qi putant, ſapiunt nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνδρὸς πονηροῦ κωλάζεσθαι τὸ μαλάσσεται.
Miſereſcere hæud ſcit impii cordis rigor.

Nec incelebre, aut inſcitum, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀφαιρετὸν τὸν ἔλεον· Nec è templo aram, (ad quam miſeris & vexatis receptus ſit;) nec ex vita humana tollendam miſericordiam. Iſtâ ſiquidem ſublatâ, qod Plinius *l.* 7. *c.* 19. *Exit hîc animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma illud Seneca clariſſimè explicat, *de clement. l.* 2. *c.* 4, 5. *Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpeciem alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpecie m. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Deniq; *c.* 6. *Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeriæ faventium quam ſiqis à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò iſta, qia durius aſperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c.* 5. & 6. *Sapiens ergò non miſeretur; qia & ſine miſeria animi non ſit. Cæterùm omnia, quæ qi miſerentur, dolentes facerent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli hoſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiens, ſed ſuccurret, ſod proderit, in communia auxilium mittus ac publicum bonum, &c.* Itaq; Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι δὲ φιλοσόφων τὸν ἔλεον ἀφαιροῦσι τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων γινόμενον, ὡς κακὸν ὂν βουλεύειν, καὶ συναλγεῖν καὶ συνοδύρεσθαι τοῖς πάσχουσιν ἀνάξιον· ὁ δὲ μεῖζον ὄντως, ὑδὲ ἀνθρωπίνου πάθους ἐνδεὲς τὸ μὴ συναλγεῖν καὶ δυσχεραίνειν φαύλοις τὸ μὴδὲ ἀδικουμένοις ἀδυμεῖν καὶ δυσχεραίνειν ἐᾶσι, ἀλλὰ διαφθείρειν ἀνδρὸς τὸν κακίαν. Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qualem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qi, ut avtor libri *de patient.* ſub Auguſtini nomine, ſive Hugo is de S^o. Victore, ſive alius qis eſt, *c.* 1. *Zelat ſine aliqa molestia, iraſcitur ſine aliqa perturbatione, miſeretur ſine aliqa dolori, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanqam noſtra, illa cogitamus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *proſolog. c.* 8. & Thom. Aqin. *ſumm. l.* 1. *q.* 21. *a.* 3. Qin & Avg. ipſe *de morib. Eccles. Catbol. l.* 1. *c.* 27. *Quæ illa omnia, qibus hujuſcemodi malis incommodiſve reſiſtitur, qi officioſè atqe humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſqe adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam qis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, qòd miſerum cor faciat condolentis alieno malo?* Qanqam reverâ *miſericordia* potiùs dicta, *qòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l.* 4. *c.* 4. *q.* 1. Verùm pergit Avg. *Et qis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm veſtit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſqe ad ſepulturam porrigit mortuorum? etiamſi id faciat mente tranquillâ, nullis aculeis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. huic cùm nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græco vocabulo abeſt. qod & Zanchius obſervavit. Itaqe de nomine tantùm controverſia eſt. Verumtamen mox Stoicos obliqè perſtringens, qibuscum tamen de re ipſâ conſentire planè videtur; *ſtulti verò*, inqit, *cùm miſericordiam qaſi vitium devitant, qia effœto ſatis moveri mentem, ſi nec perturbatione commoventur, conglutinatæ potiùs rigore inhumanitatis, qàm rationis tranquillitate ſerenantur. Itaqe multò prudentiùs Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qi qemadmodum dicatur, reſtat intelligere iis, qi ſeſe idoneos religione ſtudióq; præbuerint.* Vides, ut Senecæ gemina ferè, qoad ſenſum, loquatur de vocabuli uſu dimicans. Seneca nequiqam concedens. Nam qod *retract. l.* 1. *c.* 7. de ſapientibus qod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *qaſi definierit, in hac vita eſſe tales ſapientes, qandoqidem non, cùm ſint, ſed etiamſi ſint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qi, *qis ſapiens ſit, aut fuerit*, inqit Cicero *Academ. l.* 4. *nec ipſi ſolent dicere.* qique *ſapientem*, vel ſapientiæ ideam potiùs, *talem nobis delineant, qalem nemo mortalis eſt unqam conſecutus*, ut idem de amicit. Ἔστ γὰρ οὖν ἀδιάφορα γῆς, ὑδὲ γένους, ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 13. Qanqam avdentiùs Senec. *de ſapient. constant. c.* 7. *Non eſt, qod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem noſtrum inſqam invenire. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qalem confirmamus, exhibuimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca, qod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs acceſſere illi, qi (Stobæo referente *collection. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8.) κατὰ τὸν παρόντα χρόνον σοφὸν οὐδένα γενέσθαι νομίζουσι· hoc eſt, *primis temporibus*, ante lapſum nimirum primævum, *ſapientem exiſtimant qendam extitiſſe.* Verùm hæc utcunqe ſe habeant, puto hinc liceri, cur noſter iſtic orationem ſuſpenſâ uſus, τέλειον τινὰ, non ἁπλῶς, ἀλεινὰ dixerit.

Δι' ἀγυιᾶς] Vide *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 18. Polyb. *hiſt.* 12. Δεῖ τοῖς μὲν κατ' ἀγυιὰς παιγνίοις, διδόναι συγγνώμην· τοῖς δὲ κατ' ἀγορὰν σπουδαίοις, ἀκριβολογίαν ἔχειν. Sic Perſ. *Sat.* 3.

——*caret culpâ, neſcit qid perdat.*——

Verùm

Vèrùm in istis distinctiones quasdam admittit Aristotel. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò siquidem distingvit περὶ τῆς ἀγνοίας. Ἀγνοεῖ μὲν ὃν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν δὴ ἀφεκτέον· καὶ διὰ τοιαύτην ἀμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βούλεται λέγεσθαι, ὅταν εἴ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῷ ἀκουσίῳ, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. οὐδ' ἡ καθόλου (φαῦλον γὰρ διὰ γε ταύτην· ἀλλ' ἡ κατ' ἔκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἐλεεῖ καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò distingvit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον ᾗ, inqit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τῷ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· οὐκ εἰδὼς ᾗ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνος planè *Strom. l.* 4. Καὶ μισοῦσι τὸν ἐκλεκτὸν τινες, διὰ τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, οἰκτείρων τῆς ἁμαρτίας τὴν γνώμην αὐτῶν. Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται τυφλαίνουσα περὶ τῶν μεγίστων; ἐχὶ δ' εἶτερ ἄρα μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοῦ τυφλοῦ ἐλεεινοῦ, ὡς τοῦ χωλοῦ, ὅτι τοῦ τὰ κνημιαῖα πεπηρωμένου καὶ ὑπερχωλαίνοντος; Obiter monendum, apud Svidam hinc restitui posse vocem ἐλεεινὰ, quæ periochen istam recitanti in Δαίμων, excidit; sicut & in seqentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη] quâ laborant ii, quos πεπηρωμένους πρὸς ἀρετὴν Philosophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc est illa sive πήρωσις sive τυφλότης, non corporis, sed *mentis cæcitas*, de quâ & nostes *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καλαμοῦν τὸ νοερὸν ὄμμα· quam & sacra pagina passim tangit. Esai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15. & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Paul. *ad Ephes. c.* 4 *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémq; multò, pronunciat. Καὶ γὰρ ἔστι, τὸ κνημιαῖον αὖ ἐκ αὐτοῦς, διάνοιαν πεπήρωται, ἧς βαθὺ ἐκτὸς ἀφεστώσιν καλὸν ἔχειν. Philo *de provident.* apud Eusseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἀγνοίας ἡ χαλεπωτέρα τῆς ἐν τῷ σώματι πήρωσιν ἐπιφέρουσα τῇ ψυχῇ, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *dissert. l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, quam Marcus hîc, causam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν πεπηρωμένον καὶ ἐξωπατημένον οὐκ ἐλεεῖς μᾶλλον, καὶ ὑπερφυλαμβάνεις τῷ ἀφῆ τῷ διαφερτικῷ οὐκ ἀδικεῖν καὶ μελέτων, ἀλλὰ τῷ γνώμῃ τῷ διαφερτικῷ οὐ διαβάλλειν καὶ οὐ κακῶς μὴ ἀπολλύναι. πῶς ἀπάνθρωπον τοῦτο; καὶ ἐκείνῳ δοκεῖν τοῦτον ἐν τῷ τυφλῷ μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφὸν; μεγίστη γὰρ βλάβη ἡ οὐ μεγίστων. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Non qi Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Quàm qi non poterit verum distingvere falso.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream tristiùs pavlò se habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, quam formicæ & muscæ & culices habent; & non lætari illius possessione, quam Sancti soli & Apostoli meruerunt. Ex qo pervides,* (Hieronymi sunt *ad Castrutium*) *qod multò melius sit spiritu videre, qàm carne; & illos oculos possidere, in qos peccati festuca non possit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ καὶ τὸ ἀπολυμένον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπαλλόμενον οὐκ ἴσον ἀεὶ ἀφαιρεῖται] Corrupta ista esse moniti nihil opus. corrigere forsan haud ità proclive fuerit. Svidas in Ἀκίρατον (pro qo tamen, Ἀγελαῖον substituendum esse liqet) sic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ὅτως ἀγελαῖον φαίνεται. Qid si legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἓν ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὅτως ἀγελαῖον ἀναφαίνεται. ab avtoris mente certè ista nevtiqam discedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam qis diutissimè protrahat, an brevissimè defungatur. idem siqidem prorsus est, qod uterqe istorum tum superando vivit, tum moriendo amittit; atqe idipsum punctum temporis insecabile duntaxat. qum enim tempus præsens idem utrique sit, nec amitti possit nisi qod in præsentia habetur; idem necesse est id sit, qod uterqe moriendo amittit. Illud autem est insecabile qiddam. & hoc igitur.* Ità *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἴσον ἔχει, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariss. D. Salmasio, qi de aliis locis requisitus, pro liberalitate sua, & de isto lententiam suam responsó inserivit. cui probari cùm videam, non jam amplius pro mera conjectura habeo.

Εἰς ταὐτὸ ἓν καθίσταται] Ità *l.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐκλογιζόμενος ἀποδυνὼν εἰς ἴσον καταστήσεται τὸ ἐνδεὲς. Sen. *qæst. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia feres constanter, si cogitaveris nihil interesse inter exiguum tempus & longum. horæ sunt qas perdimus. putà dies esse, putà menses, putà annos: perdimus illos, nempe perituros. qid, oro te, refert, num pervenium ad illos? fluit tempus, & avidissimos sui deserit. nec qod futurum est, meum est, nec qod fuit: in puncto fugientis temporis pendeo: & magni est modicum fuisse.* elegantet Lælius ille sapiens dicenti cuidam, Sexaginta annos habeo: *Hoc, inqit, dicis sexaginta, qos non habes? nè ex hoc qidem intelligimus incomprehensibilis vitæ conditionem & sortem temporis semper alieni, qòd annos annumeramus amissos.* Qæ poltréma favere possent superioris clavulæ lectioni vulgatæ, qam Mer. Casavb. etiam admisit, εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· ut *tempus præteritum, qod jam amissum*

ſum eſt, inæqale eſſe concedatur, cùm longius hic, illis brevius exiterit: ſi id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, qod habetur, contendit: & utrumq; *inſecabile* eſſe concludit, & qod amittitur & qod habetur.

Ἀχρεῖον] *Infrà* § 17. Τῦ ἀνθρωπίνυ βίυ ὁ χρόν@ σῶμ. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τῦτο τὸ ἀχρεῖον· τὰ ὄ ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de breu. vit. c.* 10 *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præſentes ſunt.* & *ibid. In tria tempora vita dividitur; qod eſt, qod fuit, qod futurum eſt. Ex his qod agimus breve eſt, qod egimus certum, qod acturi ſumus dubium.* Et in hoc igitur ſenſu verum eſt, qod Poeta neſcio qis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

qod eſſe ex Menandri *plocio* traductum, unde iſtud Stobæo *tom.* 2. *tit.* 108. laudatur,

Μικρόν τι τὸ βίε κ̀ γελοῖον ζῶμεν χρόνον,

docet Janus Rutgerſius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

Ὃ γὰρ ὐκ ἔχει, πῶς ἂν τις τῦτο αὐτῦ ἀφέλοιτο] Hinc proverbialia illa, Plaut. *Aſinar. act.* 1. *ſcen.* 1. *v.* 79. —— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere veſtimenta me jubes.

Tene ego defraudem, cui ipſi nihil eſt in manu? Apul. *fabul. Mileſ. l.* 1 *Qid viatori de ſumma paupertate latronis aſſerre poſſunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem paleſtritis deſpoliari poſſe?* Joannes ille oris avrei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.* Ἢ ὐκ οἶσθ, inqit, τῆς παροιμίας λεγύσης, ὅτι τὸν πίνητα κ̀ γυμνὸν ὅδ' ἕκατὸν ὁμῶ συμβάντες ἀυσάντα ὑποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ αἰδίυ ὁμοιωθῆ] Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμοχρῶ κ̀ ὁμοιωθῆ. & § 46. ἀεὶ τὸ αὐτὸ κ̀ τὸ ὁμοιωθές. & *l.* 9. § 35. ἐξ αἰῶν@ ὁμοιωθὲν ἐγίνετο, κ̀ εἰς ἄπειρον τοιαῦτ' ἕτερα ἔσαι. & *l.* 7. § 1. πάντα συμβῆ, κ̀ ὅδὲν καινόν. & *l.* 12. § 26. πᾶν τὸ γινόμθον ὅτων ἀεὶ ἐγίνετο, κ̀ γνώσεται, κ̀ νῦν πανταχῦ γίνεται. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——*eadem ſunt omnia ſemper.*

Ἀνακυκλήσεις] Sic *l.* 9. § 28. Ταὐτά ὄν τὰ τῦ κόσμυ ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶν@ εἰς αἰῶνα. Ariſtot. *Phyſic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασί, κύκλον εἶ τὰ ἀνθρώπινα. qo loco & Alcmæonis illud feſtivum commemoratur, τὸν ἀνθρώπυς διὰ τῦτο ὀπίσω ἕλκειν, ὅτι ὐ δύνανται πρὸ τῆ ἀρχῆ τῆ τέλει προσβάλλειν· hoc eſt, ὑπαναχθέντ πάλιν ὑπὸ πρὸ τῆ ἀρχῆ, κ̀ συνεχῶς ποιεῖν. itaqe *circulationem* iſtam intelligendam de rebus, non numero, ſed ſpecie iiſdem recurrentibus. & Plato *Timæo:* τῦτο ἅμα πᾶν, οὗ πρὸς ἀεὶ διαγραφῆ, γίγνεται. Senec. *epiſt.* 24. *Nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum definit, autumno hyems inſtat, qæ vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. Velut in orbe aut pilâ, motus ordo mutatur, & qæ ſequebantur præcedunt, & qæ occidebant oriuntur; omnia, qomodocunqe ierint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de reſurr. c.* 12. pòſt ſuperiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum,* &c. Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis ineſt qidam velut orbis.* Et Avrel. Victor. in *Avrelian. Cuncta in orbis modum vertis nihilqe accidere, qod rursum naturæ vis ferre nequeat æui ſpatio.* ità reſtituit ſententiam optimam, peſſimè habitam Cl. Salmaſius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶμα γὰρ πᾶσι κυκλῦται, ὥσπερ ἅρμα γοφάδες χλάδυσι. Et Ariſtot. *Ethic. l.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖς ἀεὶ περὶ αὐτές.

Οὐδὲν διαφέρει] *Nihil,* inqit, *refert per breve aliqod temporis ſpatium, an in perpetuum iſta videris.* qare? qia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίυ ἐγένετο, κ̀ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσαι. πάντα γὰρ ὁμοχρῶ κ̀ ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτεσι, κ̀ τὰ τεσὰ ταῦτα ἰσορῆσαι. & *l.* 12. § 35. Τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλέονι ἢ πλάσονι χρόνῳ, ὅδὲν διαφέρει. Ità qod Senec. *ep.* 101. *Nihil intereſt inter diem & ſeculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *ſuppoſititio,* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——Τὸν εὐτυχέσατον λέγω,
Ὅστις διαφήσας ἀλύπως, Παρμένων,
Τὰ σμικὰ ταῦτ' ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν κοινὸν ἀέρ', ὕδωρ, πῦρ.
Πόρ. ταῦτα κ̀ν ἕκατὸν ἔτη βιώσεται.
Ὄψει παρόντα· κ̀ν ἐνιαυτὸν σφόδρ' ὀλίγως,
Σεμνότερα τούτων ἕτερα ὐκ ὄψει ποτέ.

i. e. vertente Grotio,

——*hunc credo felicisſimum,*
Qi cùm ſpectârit, Parmeno, placidè Deûm
Auguſta dona, redit citò unde venerat:
Fubar, inqam, ſolis publicum, nubes, aqas,
Ignem. namqe annos qamvis centum vixerit,
Eadem videbit: ſtq; licèt ævi breuis,
Tamen iſtis nihil eſt conſpicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conqerenti exuli qòd Athenas non videret: Πότι ὖν Ἀθῆνάς πάλιν ὄψομαι κ̀ τὴν ἀκρόπολιν; τέλας ὐκ ἀρκεῖ σοι, ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν; προῖτόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τῆ ἡλίυ, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς ὅλης, τῆς θαλάσσης;

Ὁ τάχα τε ἐξόμεν@] Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qa licerat mihi bona cum venia diſſentire ab Henr. Stephano, licèt rerum Græcarum peritiſſimo; qi τὸ ἐξήκοσθαι vult eſſe *futurum ſecundum,* ſive *paulò pòſt futurum,* ut Grammatici vulgò nuncupant, à ἔξηκα: eósqe notat, qi thema fingunt inavditum, τὸ ἐξήκεσθαι nimirum, cujus futurum ſit τὸ ἐξήξομαι. Qum tamen nevtrum horum neceſſarium ſit ad vocabuli iſtius analogiam ſtatuendam.

dam. Siquidem, ut monet Evſtathius *ad Iliad. μ. more Syracuſanis familiari, ex præteritis præſentia ſæpenumero formantur.* Sic κέκληγα κεκλήγω, πέπληγα πεπλήγω, ἴσηκα ἰσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἰσήκω ἰσήξω, & in media voce, ἰσήξομαι. Unde Sopater *epiſt. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit. 46.* Τίς ἂν ὅτῳ χρῆ ζημιοῦσθαι λόγον τετραέναι, ὃς χρῆ πᾶσαν τύχην καὶ πρᾶγμάτων μετάσασιν ἀσφαλῶς ἰσήξεται; & Marcus *l. 10. § 36.* εὐδεὶς δέξει ὅτῳ εὐπρόσωπος, ᾧ ὑπτιάνοκοντι ἢ παρεκπέσονται τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον καλόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l. 7. § 22.* ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται. (ut τεθνήξω illud in Ariſtoph. *Acharn.* cur ſit Stephano ſuſpectum, nihil ampliùs exiſtat. qod & apud Svidam avtor innominatus.

Τοῖς ἢ ἐπίσεται φόβον, ὡς αὐτίκα τεθνήξοντος.] Et in voce media τεθνήξομαι. *l. 4. § 37.* Ἤδη τεθνήξη. Et *ibid. § 47.* Εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ. unde participium τεθνηξόμενος, qo noſter etiam non ſemel uſus eſt. Clemens *Strom. l. 4.* Ὑπακούων ταῖς ἐπιπλοίαις βιώσεταί τε, καὶ ἐὰν δέῃ, τεθνήξεται· ὅσῳ ἂν εἴη διὰ δικαίου ζωοποιηθῆναι. Qod & Tatian *adv. Græc.* τοῦτον μόνον (Deum vult) ἀφεικὸς κεκλυμένος, ᾧ πειθήσομαι, τεθνήξομαι ἢ μᾶλλον. Lucian. *Anthолog. l. 1. c. 12.*

Ὡς τεθνηξόμενος, ἢ σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσις·
Ὡς ἢ βιωσόμενος, φείσετο σῶν κλεδέων.

§ 15. Πᾶν ἀπόληψις] Et πάντα ἀπόληψις. Nihil iſtis apud noſtrum crebriùs occurrit. ità *l. 12. § 8. 22. 26. & l. 4. § 3.* Ὁ βίος ἀπόληψις. & *l. 3. § 9.* Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν. Senec. *epiſt. 78.* Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt.--tam miſer eſt quisque, quàm credit. Vide *ad l. 8. § 47.*

Δῆλα] Δηλοῖ, forſan; *oſtendunt, probant hoc:* Ità de Marco noſtro Herodianus: Δηλοῖ ἢ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτὸ, ἢ γραφέντα. Meindum par apud Theophr. tollas licet, *de cauſſ. plant. l. 6. c. 27.* Τὸ φυτὸν τοῦτο ζημιοῦν μᾶλλον ἢ ὠφελεῖν. Δῆλον (leg. Δηλοῖ) ἢ ἡ συνοφυλία, καὶ ἡ μικροκαρπία, καὶ ἡ χρόα τοῦ καρποῦ. πάντα γὰρ ταῦτα ξηρότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα] De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laërt. *l. 6.* qænam avtem vel ad iſtum vel adversùs iſtum ſcripta (ità enim verba, prout habentur, ſonant) Marcus hîc reſpexerit, mihi tam incertum eſt, qàm qod eſt incertiſſimum. M. Caſavboni interim ſententiam hactenùs probo, ut Monimi ipſius ſcripta deſignari exiſtimem. non tamen ut in eis per *dialogiſmum* ſub aliena perſona iſtud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipſius dogma fuerit. Itaqe legendum literulâ unicâ immutatâ, *τὰ πρὸς τὸν Κυνικὸν Μονίμια λεγόμενα, qæ à Monimo Cynico dicta ſunt.* neqe enim eſt, qod de Syntaxi ambigat qisqam, cùm familiaris admodum ea ſit. Sic enim, præter Herodianum ſuperiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v. 159.*

Τίμιον ἀρνυμένοισι——
Πρὸς Τρώων.--

id eſt, *παρὰ τῶν Τρώων. Schol. Pœnas ſumentes, vel exigentes, à Troſanis.* Et *Odyſſ. ζ'. v. 207.*

--πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove ſunt.

Et Clemens *Strom. l. 1.* κολάζονται πρὸς τῶν νόμων οἱ τούτων αἴτιοι. *Horum avtores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

--ἐπαινῶ τάξεται πρὸς γῆν ἐμοῦ.
--*à me certè laudem feret.*

Et apud Tragicum Caſſandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παιδόντων, κἂν χαμεύνοις κειμένων
Ζοφερὰ κέκλημαι· πρὶν παθεῖν ἢ μαίνομαι.
Ab his, qi in ipſa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum experti, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios ſive Scepticos inclinâſſe Monimus videtur. qanqam enim admittere illum in familiam iſtam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter τοὺ τὸ κριτήριον ἀνελόντας· id eſt, *eos qi veritatis dijudicandæ medium certum ſuſtulerint,* Monimum Canem recenſet, *lib. 1. adv. Logic. c. 2.* eúmqe aſſerit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε κατ' ὕπνους ἢ μανίαν φερομένοις ταῦτα ὁμοιῶσαι· id eſt, *ea qæ ſunt, picturæ adumbratæ conſuliſſe, noſtras eorundem perceptiones, eis qæ dormientibus aut mente captis ſe ingeruntur, geminas prorsùs cenſuiſſe.* Qin & dogma ejus qod fuerit, clariùs indicat avtor idem *adv. eoſd. l. 2. c. 1.* Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὸ πᾶν· ὅπερ ὅτιοῦν δοκεῖ μὴ ὂν τῶν, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum eſſe dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* ſubſtitueret, nihil erat) *id eſt avtem opinio eorum qæ non ſunt, ac ſi eſſent revera.* qod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco ſuperiore, & Pyrrhon. hypotyp. l. 2. c. 4.* adductus.

Αὐτὸς ὅμως ἐκ δόξης· δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliqid nemo novit; ſed opinio cuncta eſt.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata eſt. ἡ γὰρ ἀπόληψις ἡ γνώσεως φυσικῆς καὶ τύφου ἐμπίπλησιν· ut Clem. *Strom. l. 1.* ex Apoſt. *ad Coriſ. ep. 1. c. 8. v. 1, 2.* Lucem hinc obiter claram medelámqe dabimus certiſſimam Menandri verbis à Laërtio ex *Eqiſone* (non ex *Cithariſta*, qod fruſtra Cl. Caſavb. ariolatus eſt) adductis, qæ viros inſignes inaniter hactenùs torſerunt. Ea in Laërtii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ἀπολειφθὲν τῦφον εἶ) πᾶν ἔφη.

Qod Ambroſ. Camald. vertit;

Nam cuncta faſtum dixit eſſe cætera.

præter peram, ſcil. *aut tres ctiam*, qas habere dixerat; *peras*. Verùm id ſeriem orationis non pati cùm adverteret:

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν τυφλὸν εἶναι πᾶν ἔφη.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsumitur.

& tangam *Lavernionem* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjecturâ usus est: τῦρον in τυφλὸν quòd mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν τῦρον εἶναι πᾶν ἔφη.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. πᾶν ὑπολαμ. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire qeat: cùm certitudinem nulla secta avt exertiùs professa sit, avt enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* statuminandum, ostendere simul, multum imò totum ferè in hoc consistere, qibusnam qisqe opinionibus imbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ἀνειρες καὶ τύφ.

Ἐάν τις αὐτῷ τὸ νόσιμον μέχρι τῆς ἀληθοῦς λέγηται] *Si qis qod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, eatenùs amplectatur, qatenus est veritati consentaneum.* Qod ideò dictum, qia Monimus, Laërtio teste, γλαφυρὰ παίγνια αὐτοσχεδιάζειν μεμισηκέναι, id est, *ludicra qadam scripsit, qibus seria subessent.* Id qod & de Socrate Galen. *de usu part. l. 1. c.* Αὐτὴ γὰρ ἡ Σωκράτους μῶσα, μαινόμενον ἀεὶ τὸν αὐτοσχεδιάζειν ἐν μέρει παιδιᾶς. Qin & de Diogene in *Cynismo* Julian. Imper. Μὴ τοιοῦτόν τι πάθωμεν, ὅσα ἔπαιξε, ταῦτα αὐτὸν ἐσπουδακέναι νομίσαντες· ἔστι μὲν γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις οὐκ ἀφανὲς. Senec. *epist.* 58. ubi de ideis Platonicis differuerat; *Quid,* inqis, *ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed qemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, & ut dici solet, pascit: sic nos animum aliqando debemus relaxare, & qibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta opera sint: ex his qoqe, si observaveris, sumes qod fieri possit salutare. hoc ego facere soleo: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliqid conor, & utile efficere.* cur avtem τὸ ἡδὺ loco τοῦ νόσιμον legi voluerit Annot. Lugd. nullus assequor; præsertim cùm τὸ νόσιμον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaphorâ idem significare agnoscat.

§ 16. Ὑβρίζει ἑαυτῷ ἡ ψυχή.] ità *supr.* § 6. Ὑβρίζεις, ὑβρίζεις αὐτῷ, ὦ ψυχή.

Ἀπόσημα καὶ οὐ φῦμα τοῦ κόσμου] Ità *l.* 4. § 23. ἀπόσημα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου. Eum, qi vel sorti suæ ab universi Domino assignatæ non acqiescit, vel hominem aliqem sibi congenerem averfatur, *apostemati* sive *abscessui* confert. Galen *therapeutic. ad Glavcon. l. 2.* Ἀποσήματα vocant Medici τὰς διαθέσεις ἐκείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίστανται τὰ πεφυκότα ἀλλήλων ἅπτεσθαι σώματα. Φύματα verò idem *ad Epidem. l. 6.* definit, τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους τοῖς ἔξω τοῦ σώματος ἐπιπολάζοντας ἄνω τῶν ἔξωθεν αἰτίας γινομένους· μάλιστα δὲ τοὺς πρὸς τὸν ἐκτὸς τόπον ἐπερχομένους· ὅθεν καὶ ἐν τῇ γῇ φυομένων sic dictos. licentiùs tamen ista qandoqe sumuntur: & τὸ φῦμα ἀντὶ τοῦ ἀποσήματος usurpatur. hinc in historia illa celebri sive Promethei Thessali, ut Plut. *de adul. & Simplic. in Aristot. Physic. l. 2.* sive Jasonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l. 3.* Et Valer. Max. *l. 1. c. 8.* (nam Phaleræum perperam exhibent codices Pliniani *l. 7. c. 50.*) qod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tuber* dixit Sen. *de benef. l. 2. c. 19.* prout & Celsus φύματα *tubercula* vertit, *l. 5. c. 18.* § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει] Vide *sup.* ad § 9.

Ἐπ' ἀδήνα σκοπῖν] Vide *supr. ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καί τοι πάνυ ἔχει λόγον, κυβερνήτῃ μὴ ἂν εἰκῇ τῆς πυδαλίου ἐρίσαι, ἀλλὰ πρὸς ὅρμας εὐδυνέων τὸ σκάφος· καὶ τοξότῃ καὶ σκοπῆς βάλλειν· καὶ μὴν δὴ καὶ γελοῖόν τινα ἢ τερπνὸν ὄψιν τοῖς καὶ τέχνῃ ἐφιεῖσι τέλος· ἡμᾶς ἢ καὶ τούτων ἅπαντων ἀπολείπειν, πρὸς γε τὸ σωφρόνως διώκειν τὰ ἡμέτερα; ἃ χρὴ δὴ πρὸς χειρωναξίαν δεῖ πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὸν δὲ ἀνθρωπίνου βίου σκοπὸν οὐκ ἔστι, πρὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τόν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις προσοικίναι μέλλοντα. ἢ ὥσπερ ἂν εἰπόμην ἀτεχνῶς καὶ πλοίων τὰ ἀνερμάτιστα, ἀδηνὸς ἡμῖν νῦν ὁπὶ δὴ ἡ ψυχὴ διάκειται κραδαζομένη, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo facier qemadmodum debet, nisi habuerit qò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad qem nitamur, ad qem omne factum nostrum dictúmqe respiciat. veluti navigantibus, ad aliqod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, qâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de qibus Seneca idem *epist.* 71. *Scire debet qid petat ille, qi sagittam vult mittere; & tunc dirigere, & moderari manu telum: errant consilia nostra, qia non habent qò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qi jaculari discit, destinatum locum captat, tum manum formet ad dirigenda qæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l. 1. c. 11.* Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τίνος μεγάλου ἔχει ῥοπὴν· καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Evdem. *l. 1. c. 2.* Δεῖ ἅπαντα τὸν διωκόμενον ζῆν καὶ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν, ὥσπερ τινα σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, πιπράσκεται πάσας τὰς πράξεις· ὡς τό γε μὴ σωστεκτάσθαι τὸν βίον πρός τι τέλος, ἀφροσύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστι. Itaqe Cicero, *de finib. l. 1. Qid est in vita tamopere qærendum, qàm qò sit finis, qod extremum, qod ultimum, qò sint omnia benè vivendi, rectéqe faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. Spir.* § 54. Ὁ ἀσχόλως ἀδιορθώτως, μετανοήσει.

Εἰκῇ.] *temerè*, hoc est ἀνὰ ἀναφοράς. ut *l.* 12. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliquem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἕνεκεν γὰρ τοῦ μεμένηκεν ὑφ' ἑαυτοῦ, ἂν μὴ ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρηται, εἰκῇ πεπόηται. ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, διεφθάρθαι. Καὶ ἀπαρακολουθήτως] *nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc effet ἀνακολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. παρακολουθεῖν intelligere, intelligendo assequi vel consequi. ἀπαρακολούθητος igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliquid, nescium quid agas, aut quid velis.* Sicut ἀπαρακολουθήτως ἐν ποιεῖν, ita bene facere cuiquam, *quasi nescias, aut non advertas quid agas. l.* 5. § 6.

Δεῖον γὰρ τὰ μικρότατα πρὸς τὸ τέλος ἀναφορὰν μιᾶς] Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ τῶν πραξέων μοι ἄγαν πρὸς ἀναφορὰν, αὐτῷ διαπεφῶ τὸν βίον. *Omnis actio, quæ ad finem debitum respectum;* vel propinquum vel remotum fuerit, *non habuerit, vitam nostram quasi in partes distrahit, sibique minimè per omnia consentientem reddit.* Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ αἰμασιὰν πρὸς ἀρετὴν διαφέρειν ἔοικεν ὁ διαφέρων ξύλον τοῦ τυχόντος, ἢ λίθον ἐπιβαλεῖν χωλεύων, ἢ σπλῆνα ὑποδεῖσθαι παραπεπωκὼς ὑπὸ μεθύοντος, ὅτι ποιῶν οἱ φαῦλοι, πάσας ἁμαρτίας καὶ πράξεις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἁμαρτωλοὺς εἰς ταυτὸ καὶ συμβάντας· ἀλλ' ὅταν ἀφιστάντες, ὅτι ἥδη, καθάπερ ἱερεῖ τινὶ ὑποδυόμενος καὶ βασιλεῖ τῷ βίῳ χαλκότυπος χρυσίου κρῆσις; ὑλὴν εἰκῇ φορεῖν ἢ ξύλα γναθμίαν, ἀλλ' οὗ ἕνεκα ταῦτα τῷ λόγῳ φορεῖν καὶ φυλάττειν ἔνεστιν. Καὶ τὰ μικρότατα] Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 12. Καθόλου ἁμαρτίας, ἀπαραβάτους χρὴ λαμβάνειν, ἵνα αὐτῶν μηδὲν τὸν ἄκρατον ἐκλείπωσιν. Julian. Imper. *orat.* 1. Νόμος δεῖ παλαιὸς παρὰ τῶν ἀρχαίων φιλοσοφίαν ἀνθρώπων φύεσθαι ἅπασι κεφάλαιον, ἅπαντας ἀφορᾶν πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ καλὸν βλέπουσαν, ἐπιτηδεύειν ἐν λόγοις, ἐν ἔργοις, ἐν ξυνουσίαις, ὅσοι πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς καθ' ἡμᾶς ἄκροις καὶ μείζοσι τῆς πόλεως πόνοις ἐφέδρα. ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς subſtituit. at Svart. *analect. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις reſtituendum conſendit; & tenuiſſima quæque & exilia maximè eo vocabulo vult deſignari.

Τὸ ὅπως τῇ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας ἁρμοσθήσεται λόγῳ καὶ διορισμῷ] Orbem, *urbis* ac *civitatis* inſtar habere vult: in qa homines univerſi, cives cum ſint, civitatis iſthius legibus ac inſtitutis conformiter per omnia agere ipſos oportebit. Hanc autem iconem, qæ pulcerrima eſt ſanè, frequenter admodum uſurpat. Ità *l.* 3, § 11. ἀνδράσιν πολίταις ἐν πόλεως τῆς ἀνοτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος οὗτος πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ παρὰ μοι, ὡς ἀνδρὶ ὄντι, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36. ἄνδρωπε, ἐπολίτευσαι ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει. Ad noſtri planè mentem Epictet. *diſſert. lib.* 1. *c.* 12. Πάντα ἓν ταῦτα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπισκεμμένος, τὴν αὐτὴν γνώμην ἑαυτῷ πάντα τὰ ὄντα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τοῦ νόμου τοῦ πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς οὖτος ἐπιπόμφεται; ὁ ἡγεμὼν, ἂν ὁ στρατηγὸς, ἢ ὁ πόλεως νόμος. δεῖ γὰρ μὲ ἀεὶ τῷ νόμῳ πειθόμενον ἐν παντί. Chryſippus *de finib. l.* 1. à Laërtio *lib.* 7. in *Zenon* lavdatus: Ἴσον δεῖ τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων ζῆν· μία γάρ ἐσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τοῦ ὅλου. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· ὅπερ δεῖ κατ' ἀρετὴν αὐτὸ, καὶ κατὰ τὸν τοῦ ὅλου, οὐδὲν ἐνεργοῦντα ὧν ἀπαγορεύει εἴωθεν ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ἐσὶν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διΐ καθηγεμόνι τούτῳ τοῦ τῶν ὅλων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. § 1. Avtor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac inſtituto pluribus diſſeruerat; ὅτως εὐπολιτίστον καὶ ἀρχὴ τοῦ μείζονος πόλεως, λόγῳ δὲ τῆς τοῦ κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσηγορίας ὁ Διὸς, οὐκ ἴσων ἀπολαύοντες διδόσεων ἢ μετρίστων χρείαν ἢ ὄμμασι καὶ βεβαίοις ἅπασι ἐν κύβοις ἀναγεγραμμένων· ἡγεμὼν δὲ ἀκινήτως αὐτὸς καὶ ἐμμελὴς, ὁ σύμπας διοικονομεῖ διάκοσμος ἑρανὸς καὶ γῆς, &c. Et Philo *de Joſeph.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅτι ὁ κόσμος δεῖ, καὶ μιᾷ χρῆται πολιτείᾳ καὶ νόμῳ εἷς. λόγος δὲ ὅτι φύσεως, ὑφεσταμένου μὲν ἐν ἀρχέτυπον, ἀπεργασθέντος δὲ ἂν ἐ ποιητοῦ. αἱ δὲ κατὰ τόπους αὗται πόλεις, ἀπεικάσθαι τε εἰσὶν ἀεὶθμῷ, καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφερούσαις, καὶ νόμοις οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲν χρόνος σημεῖόν] Σημεῖον χρόνου, Græci; & *punctum temporis*, Latini, pro ſpatio angustiſſimo dixere: uti obſervat Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. tranſlatione à Mathematicis factâ, qibus σημεῖον ſive σημεῖόν id dicitur ὃ μέρος οὐδὲν ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. idcóqe eſt inſecabile, nec pro quanto habetur. Eóque ſenſu noſter hîc; Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὁ μὲν χρόνος στιγμή. & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, στιγμὴ τοῦ αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σημεῖόν χρόνου, πᾶς ὁ βίος. & Senec. *epiſt.* 49. *Punctum eſt quod vivimus; & adhuc puncto minus:* quod à Simonide forſan acceptum eſt. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Conſol. ad Apollon.* refert: ὅτι τὸ χθὲς καὶ τὸ μέλλον ἐστὶ, στιγμή τις οὖσιν ἀφανὴς, μᾶλλον δὲ μηδὲν τι βραχύτατον στιγμῆς. Quod autem illi στιγμὴν, id eſt, *punctum*, Jo. Chryſoſt. *in epiſt. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id eſt, *momentum*, dixit. Ῥοπή ἐστιν ἅπας ὁ βίος. ὡς μία γὰρ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν πρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπειρον. Vide *ſuprà ad* § 14. & *infr. ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὺ ὕσια, ῥύσια] *L.* 5. § 35. Τὰ αὐδηντὰ ἐυμεδέλητα, καὶ ὐχ ἑστῶτα. De Stoicis Plut. *de commun. notit. c.* 39. Ἐυχωρῶσιν ἔνιοι, τὰς μὲν ἐν μέ-

pei

ρει πάσας ὑσίας ῥεῖν ἢ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μιθείσας, τὰς δ, ποθὲν ἐπούσας προσδεχομένας· ὅις δ προέσι καὶ ἀπωσιν ἀεὶ δημοῖς ἢ πλήθει, ταῦτα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι ταῖς εἰρημέναις προσόδοις, ἐξαναλοῦσι τῆς ὑσίας λαμβανομένης· αὔξησις δ ἢ φθίσις, ὑ κατὰ σωμασθείας γενικῆς, τὰς μεταβολὰς ταύτας λέγουσι· γηρᾶσι δ ἢ φθορᾶς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι προσῆκον· ὅτι τὰ μὲν προσιόντα εἰς ἕτερον ἐκβιάζει· τὸ δ αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, παθη σώματός ἐστιν ὑπομενόμενα καὶ διαμένοντα. Qid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ἀξίως, Ἡράκλειτε λίγω, ἄνω καὶ κάτω. νυνὶ μὲν ἐπὶ τὸ πρόσθεν εἰς ἄλλο εἶδος, νυνὶ δ ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλας ὑπορρεῖν καὶ ὑποφερόμενον. Senec. *epist.* 58. Quæcunq; videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo noſtrûm idem est in senectute, qi fuit juvenis: nemo est manè, qi fuit pridie. ego ipse dum loqor mutari iſta, mutatus sum. Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec diſſentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuésque figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membrana summo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróq; per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est.——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus, quæcunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora.——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undiq; partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fruendi.

Indè Clavdian. *in Mallii Coſſ.*

——*ſempérque fluentis Materiæ.*——

Ἡ δ ἀΐδιος ἀμυδρεά] Ità *l.* 5. § 35. Τὰ δ ἀϊδιότερα ἀμυδρὰ, καὶ συμπαγέστερα.

Ἡ δ ὅλη τοῦ σώματος σύγχρισις, ὑνωτικὸν] *Corporis totius fabrica, putrescere apta, sive putredini obnoxia.* Σύγχρασις Junio magis placet, pro eo qod σύγχρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam avtore, legas, qi *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις ὐχ ὅτω σωικήσασα τὸ συγκριμάτιόν σου. Æſchines Axiocho: Τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἰδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. ſed & *l.* 3. § 11. ἐκ τίνων συγκέκριται. & *l.* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγχρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων. In eandem cum Marco iſtîc mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipſa fluidúmq; corpus: ex infirmis fluidisque contextum: ipſo ſitu & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *ſuillo* tantùm *generi*, qod dixere veteres, ut Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hiſt. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici qidam, Plutarch. *Sympoſ. l.* 5. *c.* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chryſippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. avt piſcibus duntaxat; qod Philo Jud. *lib. de mund. opific.* ſed & animantibus qibusvis (humano etiam generi) *animam, nè putreſceret corpus, pro ſale datum*, havd abſurdè dici poterit. Plavt. *Trinumm. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, quam cùm exemplo amiſimus, &c.

Ad qem locum interpretes: *Vaſculum ſalis ſumus, i. e. corpuſcula animata: qia corpora ſunt animarum vaſcula; anima verò corpori ſalis vice. qemadmodum enim carnes pecudum, ſi diu ſerventur ſine ſale, putreſcunt: ità & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaqe Plut. *Sympoſ. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας τῆς σωμάτων τὰ νεκρὰ διαπηῦν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολλοῦ χρόνου, ἀντιτύπτεται τῷ διανέστῃ, καὶ ὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολέσθαι καὶ ἀφανισθῆναι τὸ ὄντος. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, δεύτατον ἴσως τῆς ἡμετέρου, τὸ ζῆσαι σωίζει καὶ ῥεῖν ὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὕτως ἡ τῆς ἁλῶν φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ἐπὶ πλεῖον φθορᾶς, καὶ κρατεῖ καὶ ἴσταται. &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥάμβος] Ità reſtituit Xyland. cùm antè ῥάμβος legeretur. ῥάμβος, *vagus*, ſive *divagatio.* nam & abſtractè ſumitur. Plut. *de exil.* πολλοῦ δέω καὶ ῥάμβον. indè ῥαμβεῖσθαι *ſupr.* § 7. καὶ ἀπορράμβεσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Caſaubonus tamen *ad Adriani vitam*, ῥόμβος legit; ſed *vagam* exponit, ex Athenaſii illo, ἀεὶ πολλὰ ῥαμβουμένη.

Ἡ δὲ τύχη δυσκίμαρτον] *Fors*, conjectu *difficilis*; ob caſûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaq; τύχῃ dixere Anaxagoras & Stoici, ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν προσώπου, χρόνου, τέχνης. Plut. *de placit. philoſ. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de conſtit. Princ.* ἡ τύχη ἀΐδιόν τι καὶ ἀϊδρυτόν τε πρᾶγμα. Theophraſtus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄστατον ἡ τύχη, καὶ δεινὴ παραλλάξαι τὰ προσπεπτωκότα, καὶ μεταβαλεῖν τινὰ δοκοῦσαν εὐπρεπείαν, ἀδύνατα χρόνον ἔχοντα τακτόν. & Plut. ipſe *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque*, τύχῃ καὶ εἱμαρμένῃ, convenire, qòd in utroqe τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῶν τῆς αἰτίας exiſtat.

Ἡ δὲ φήμη ἄκριτον.] Ità *l.* 4. § 3. Τὸ εὐμετάβολον καὶ ἄκριτον τῆς εὐφημείας δοκοῦντος. *Fama*, inqit, *eſt judicii expers qiddam.* Siqidem, ut Senarius antiqus habet,

Ἰσχὺν ὄχλος ὅτιν, ὐκ ἔχει δ νοῦν.
Res nempe valida turba eſt, ſed mentis carens.

Ab

Ab iſtiuſmodi ergò profecta, pérq; eorum ora volitans fama, nil mirum, ſi fuerit, ut Virgilius cecinit Æn. *l.* 1.

Tam fidi prævique tenax, quàm nuncia veri,
aut recti etiam dilavdatrix. Vide *ſupr.* § 12.

Τὰ μὲν τῶν σωμάτων, πλαμὸς.] Ità *l.* 4. § 43. πλαμὸς τις καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰὼν· & *l.* 5. § 23. Ἡ γὰρ ὕλη, ὅπερ πλαμὸς, ἐν ῥεύματι· & *l.* 6. § 15. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ πλαμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas fluvium quendam, qia in perpetuo ſunt fluxu; ità eaſdem alibi, ob fluxûs illius curſum rapidiſſimum, χειμαῤῥουν etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l* 7. § 19. Διὰ τῆς ἅλλων ὑσίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διαπορευόμενα πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ ἅλλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Pſal.* 1. Methodius *orat. de reſurr.* apud Epiphan. *hæreſ.* 64. § 14. Οὐ καλῶς πλαμὸς αὐδόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ποτὲ τὸ ἀνεκλὺς, τάχα ὑδὶ ὑδῶν ἡυσῶν τὸ ἀράτον ἐπιπεμῦθον ταυτὶν ὄτιν. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* inſtar habere Heraclitus cenſuit, ſi Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Euſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βελόμενός γὲ ἀποφήνασθαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιώμεναι τοιαῦτα ἀεὶ γίνονται, εἰκάσαν αὐτὰς τῇσι πλαμυσὶς, λέγων ὅτως· Πλαμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνομεν ἕτερά τε καὶ ἕτερα ὕδατα ὑπάρχει. καὶ ψυχαὶ δὲ ἐκ τῆς ὑγρῆς ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de ep. 6. dier. c.* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intelligè; quæ ſicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ità homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in ſenium ingiato volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum noſtrum autumo Platonis illa in Τίμαῳ reſpexiſſe, quibus animas ait in ortu primo εἰς σῶμα ἐμπίπτουν καὶ ἐκ τοῦ ἀπίοντος indidas & innexas. & mox de eiſdem, αἱ δὲ εἰς ποταμὸν εἰσιοῦσαι πολὺν, &c. ubi *corpus* diſertè *flumen* appellat. Vide *ad l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὄνειρος.] Homer. *Odyſſ. v.* 221.

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀπέπταμεν πετόωντο.
Avolat illa, velut ſomnium quæ fallit, imago.

Ità *l.* 6. § 31. ὅτι ὄνειροί σοι ἐπόχλουν. *Vana*, ſcil. *quæ per ſomnum viſa*, animos afficere ſolent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, poſtquam Crateti in diſciplinam ſe dederat, commentariis ſuis in ignem miſſis, dixiſſe,

Τά δ' ἐς' ὀνείρων ὑπτίων φαντάσματα.
Hæc ſomniorum ſunt imaginacula.

Qin & Evripideum illud ex *Iphigen. Taurica*.

Ψυδεῖς ὀνείροι χαίρετ'· ὑδὲν ἦτ' ἄρα.
Valete vana, nil eratis, ſomnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, uſurpârunt, tum Clem. Alex. in *protrepe.* tum & Plut. *de profect. indic.* quem exhibebimus *infrà ad l.* 6. § 31. Optimè Baſilius Cæſar. *epiſt.* 42. Τὰ ἀνθρώπινα πάντα σκιᾶς ὄντα ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀνεπιλύτερα· & quæ ſequuntur. Plutarc. ipſe eam, quam iſtîc de rebus divinis notitiam habemus, *inſomnii* rationem obtinere aſſerit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ἡ νῦν ἐκ τοῦ παλλίστου καὶ ἐναργεστάτου τὴν θεὸν ἀναφαίνεται· & in *Erotic.* Διὰ δὲ ὡς διὰ ἐναργεστάτου ἡ ψυχὴ διανίζεται καὶ πίδυται τὸ κάλλιστον καὶ θειότατον.

Ἀμφὶ δὲ ὀλοότερα φιλόσοφα χεῖρον ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *diſſert.* 28. Ὡς δρᾷ ὁ ἐν γῇ βίος πᾶς καὶ ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατι ἔοικε μακρῷ καὶ πολυτίλει. eóque illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ τύφος.] τύφος hîc quod alibi κηπὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 11. § 27. Eſt enim τύφος κοινῶς idem quod κηπὸς, *fumus*; etiamſi pro *faſtu* frequentiùs κατ' ἰσλαφορὴν uſurpetur. Inde notat Euſtath. *ad Odyſſ. β.* τυφογλεγεῖας καὶ τυφοδυτὰς ſenes σωφρονικῶς nuncupari, ſive quòd ob peritiam variam experientiâ longâ multiplicique conſitam faſtuoſiùs plerumque gerere ſe ſoleant; ſive, διὰ τὸ δὴν ἤδη τύφου ἅπτει καπνοῦ καίεσθαι τοὺς τοιούτους, qaſi *jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oporteat.* De Socrate Plut. lib. *de Socrat. Damon.* Τὸν δὲ τύφον, ὥσπερ πνα κηπὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺς σοφιστὰς ὑποσπείσας. Et Apollon. *Argonaut. l.* 2. . de spebus agens, quod & Xylander obſervavit,

——ὑπὲρ δὲ λιγυφόωντι
Καπνῷ τυφόμενα πόντῳ ἐοικὼς αἴθωνι.

Ubi Schol. καπνῷ τυφόμενα, ἀντὶ τοῦ καπνιζόμενα. ſed & terra Troica Evripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφομένη κατηρείπεδος. Poteſt tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus paulò antè meminerat, reſpexiſſe, qi τύφον καὶ ὄνειρον πίσλα τίθ) pronunciaverit. Vide *ſuprà ad* § 15. *Sapientiæ Solomonis* autor *c.* 2 *v.* 2. Καπνὸς, ἡ πνοὴ ἐν ἡμῖν ἐκλάμ. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3.

——*naturam animai*
Diſſolvi, ceu fumus in altas aëris auras.

Ὁ δὲ βίος, πόλεμος.] Ità vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Certè Chriſtiani hominis vita, in facris literis, tanquam *jugis militia* paſſim prædicatur. Vide Paulum *ad Epheſ. c.* 6. *v.* 12. Petrum *epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. *Octav. Quid corporis humana vitia ſentimus & patimur, non eſt pœna, militia eſt.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 9. *Adhuc in ſeculo ſumus, adhuc in acie conſtituti.* Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἀγὼν ἐστὶν ὁ παρὼν χείμαρρος· πόλεμός ἐστι καὶ μάχη. Et in 1. *ad Theſſ. hom.* 3. Πολέμου χωρὶς, πᾶς ὁ τῆς ζωῆς χειμών. Et *in Genes. orat.* 3. Διπλοῦς ἡμῖν ἐστὶν ὁ πόλεμος, καὶ ἀκαταπαύστου ἠδύνατο ἔχειν. Aug. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum ſine bello interſtitio*

peſtino dicm ducis. Epictetus ipſe *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Στρατεία τὸ ζῆν. Στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Ὅλως ἡ ἐνδυμιτέον, ὡς βίος ἡμῖν καταδοθεὶς μακρός τις καὶ πολυστὴς πόλεμος. Senec. *epiſt.* 96. *Vivere, militare eſt.* & *epiſt.* 51. *Nobis quoque militandum eſt: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* Et *de provident. c.* 5. *Optimum quemque militare & operas edere.*

Καὶ ξένος ἐπιδημία·] In Senecæ *excerpt. Monieris. peregrinatio eſt vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum eſt.* Hoc & ſacra pagina ſubindè inculcat. Apud Moſem *l.* 1. *c.* 47. *v.* 9. Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ ſunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi ſunt peregrinati.* ad quem locum Avguſt. *q.* 156. *incolatum dicitur ſanctorum vita.* David Rex, *Pſalm.* 39. *v.* 12. *Peregrinus ſum iſtîc & inquilinus, prout & majores omnes mei.* hoc eſt, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apoſtolus *epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 11. alluſione habitâ ad ſortem ipſorum, qibus epiſtolam ſuam inſcripſerat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forſan, qàm ſolidiùs Hieronym. *de terr. promiſſ. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, ſed accolæ & peregrini; ubiqꝫ terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatiſſimè ad rem præſentem Pavlus Apoſt. *ad Corinth. epiſt.* 2. *c.* 5. *v.* 6, 8. Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Qem locum reſpiciens Bernard. *de conſider. ad Eugen. l.* 5. *Repatriáſſe erit hoc; exíſſe de patria corporum in regionem ſpirituum. ipſa eſt Deus noſter, maximus ſpiritus, maxima manſio ſpirituum beatorum: à qo interim abſumus dum iſtîc ſumus.* Vide *ſupr. ad* § 11.

Ἡ ἱστοριμία ἡ λήθη.] rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam ſuperſtitem*, petas licet, ex *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 35. & *l.* 7. § 5. 10. Solomon itidem *Eccles. cap.* 1. *v.* 11. *Nulla eſt præteritorum memoria: nec etiam poſteriorum quæ futura ſunt, ulla futura eſt apud eos qi in poſterum ſunt, memoria.*

Παραπέμψει δωρεάν] Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebris pompæ & exequiarum ſolennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib.* 3. Ἔταφη δὲ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπέμφθη πανδημεὶ πρὸς τῆν αὐτόθι. *Una*, inqit, *eſt virtus, qæ magnificè transmittere poteſt, non ad rogos, ſed ultra rogos, ad poſteros.* qomodo de ſe Ennius, apud Cicer. *Tuſc. l.* 1.

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. qur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naſo *Ponti l.* 3. *eleg.* 2.

Corpora debentur mœſtis exanguia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honórqe rogos.
Occidit & Theſeus, & qi comitavit Oreſtem;
Sed tamen in laudes vivit uterqe ſuas.

Et Maro *Æn. l.* 10.

——ſed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.——

Senec. *epiſt.* 93. *Laudemus itaqe & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunqe temporis contigit, benè collocatum eſt. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.— qid qæris, qamdiu vixerit? vixit ad poſteros usqe; tranſiliit, & ſe in memoriam dedit.* Nec *ad poſteros* tantùm, ſed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l.* 6.

—ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l.* 3. *Od.* 2.

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatá tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l.* 3. *—ire per ora*
Nomen in æternum pauci mens ignea donat,
Qos pater æthereis cœleſtûm deſtinat oris.

Et *l.* 15. Sub perſona virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad aſtra triumphus.

Manil. *Aſtron. l.* 1.

An ſortes animæ, dignatáqe nomina cœlo,
Corporibus reſoluta ſuis, terrâqe remiſſa
Huc migrant ex orbe, ſuúmqe habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundíqe fruuntur.

Lucan. *l.* 9. de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compeſcuit umbram:
Proſiluit buſto, ſemiuſtáqe membra relinqens
Degenerémqe rogum, ſequitur convexa Tonantis,
Qá niger aſtriferis connectitur axibus aër.
Qódqe patet terras inter Lunæqe meatus
Semidei manes habitant, qos ignea virtus
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oet. Act.* 4. *Scen.* 4.

Sed locum virtus habet inter aſtra.

Et *Act.* 5. *Scen.* 4 Hercules. *—virtus mihi*
In aſtra, & ipſos facit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non eſt gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute qiſqis abſtulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen.* 5.

Nunqam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos ſæva per amnes
Vos fata trahens; ſed cùm ſummas
Exiget horas conſumptá dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Evripid. *Andromach.*

Οὐ τοι λέγω σοι τοὺς ἀγαθοὺς
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖσθαι χρόνῳ·

Ἀλλ' ἀρετὴ καὶ δαῆσαι λελάμπει.
Sed reliqua bonis
Post mortem superest, nulla abolet dies.
Virtus incolumis post cineres micat. Grot.

Idem Temen. apud Stob. tom. 2. tit. 1. & Sext. adv. Gram. c. 13.

Ἀρετὴ δ' οὐκ ἔστ' ὀλοὸς σώματος. κηρὸν δ'
Ἄφθιτα φῦλα σωζομένων· ἀλλὰ μόνος
Virtus, & ubi quis interit, non interit;
Sed vivit & post corpus. at sigis malus
Intereat, ejus cuncta sub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem Phædone: Εἰ μὲν ἦν ὁ θάνατος τῶν πάντων ἀπαλλαγὴ, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τῷ δὲ σώματος ἅμα ἀπαλλάχθαι, καὶ τὰ αὐτοῦ κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς. νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, οὐδὲ σωτηρία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔοικεν εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τὰ παιδεύματα τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μάλιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. epist. 98. Egregiè Metrodorus in epistola ad sororem, Mortale est omne mortalium bonum. de his loqitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum est sempiternúmque, sapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus. & epist. 93. Vis scire qid inter hunc interfit vegetum contemptorémque fortunæ, functum omnibus vitæ stipendiis, atque in summum bonum evectum, & illum cui multi anni transmissi sunt? alter post mortem quoque est, alter ante mortem periit. Itaque Antisthenes dicere solebat, τοὺς βουλομένους εὐδαίμονας εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus Olymp. 8.

Ἀϊδα τοι λάθεται Ἀρμοῖα πρᾶξαι ἀνήρ.
Orci oblivisciturr, Quis congrua gesserit.

Atque hæc quidem de virtute vera verissimè dicta fuerint. Cæterùm qod de jure justitiáque Cicero Offic. lib. 3. § 69. Veræ germanæque virtutis solidam miseri illi & expressam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine solâ effrebantur.

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον] animum sive mentem vult, qam & dæmonem sive genium suprà dixerat, § 13. & qomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic l. 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἱδρυμένον μὴ φύρειν, &c. vide ad lib. 6. § 30. Dio Prus. orat. 4. Ὁ ἰδὼς ἐκάστῳ τῶν, ἅτε δὴ δαίμων τῷ ἔχοντι ἀνδρός. Sed & Plat. in Philebo, ἀθάνατα κέκληκε μυθικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔμφυτον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μαίνοντας, τὸ ὄσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ ψυχῇ παθῶν ἀνοσίων. Clemens pædag. l. 2. c. 10.

Ἀσινῆ, ἡδονῶν καὶ πόνων κρείσσονα] qod l. 3. § 4. ἀκήλητον ἡδονῶν, ἀπαθῆ πόνων. Senec. epist. 75. Non cupiditas nos, non timor pellet, non agitati terroribus, intorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.

Ἀνενδεὴς τοῦ ἄλλου ποιῆσαι τὴν μή] Ità l. 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contrà qàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. l. 4. § 20. Vide Platon. in Epitaph. supr. ad illa § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα] Signatè dictum. uti & l. 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & l. 7. § 66. τὰ ἐκ τοῦ ὅλου ἀπονεμόμενα. & lib. 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι. qia nimirum πάντα νομίζει. ut infrà l. 7. § 31. καὶ ὑπὸ τοῦ ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. l. 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὰς ἦλθεν] Vide supr. ad § 3.

Ἴλεω τῇ γνώμῃ ἀπεμόντα] Ità l. 5. § 33. τὰ ἀπεμόντα ἵλεως; vide supr. ad § 3. At qomodo hoc præstitit Cato tuus, Seneca? qem tantopere suspicis, & de qo tamen, epist. 24. Impressit deinde mortiferum corpori vulnus. qo obligato à medicis, cùm minus sanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæsari, sed sibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generosum illum contemptorémque omnis potentiæ spiritum, non emisit, sed ejecit.

Λύπη φθορὰ στοιχείων] Mors στοιχείων λύσις· ut contrà γένεσις sive ortus, ἐκ φθορᾶς στοιχείων σύγκρισις. l. 4. § 5. Sic l. 7. § 50. ἡ διάλυσις φθορὰ ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντιπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμὸς τῆς φθορᾶς ἀπαθῶν στοιχείων. qod l. 8. § 25. σκεδασθῆναι τὸ συγκριθὲν dixit; mortémque στοιχείων ἐξ ὧν συνεκρίθη σκεδασμόν. l. 10. § 7. Ità Epicharm. apud Plut. ad Apollon. Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη. Concretum est, in ortu scilicet; & discretum est, in interitu nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διηνεκῶς μεταβάλλειν] alterum in alterum mutando transire. Vide l. 5. § 13. Ità l. 8. § 18. καὶ αὐτὰ ἡ μεταβάλλει, καὶ ἃ γογγύζει. Vide & l. 10. § 7.

Τάδ' ἔστω] finistrè suspicetur. Xyl. netuat. Casaubon incommodè uterqe. nam ὑφορᾶσθαι, ἀπιστεῖν, φοβεῖσθαι. Hesych. ὑποπτίας ergò tam φοβίας, qàm ἀπονοεῖν. siqidem suspicionis pediseqa solet esse formido. Vide l. 4. § 37. & l. 7. § 53. & l. 10. § 12.

Κατὰ φύσιν] Ità suprà § 12. φύσιν ἔχειν. & l. 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει & l. 9 § 3. ἐν τέτῳ, ὧν ἡ φύσις ἐδίλει. Ità & Aristot. phys. l. 5. c. 6. Ἐπὶ γενέσεως ἡ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ἔστι γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ γιγνόμενον κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ διαλύεσθαι. Itaque Joan. Chrysost. de statuis 5. Εἰ διὰ τοῦ διαλυθῆναι λυπεῖς, λυπεῖ διὰ τοῦ ἀδιαλύτως καὶ διὰ τοῦ μένειν. ὥσπερ γὰρ τέτο φυσικὸν, ἕτω καὶκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆς φύσεως· λυπείτω σε ἡ τῶν τῆς προαιρέσεως.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἡ καινὴ κτ φύσις] Ita hb. 11. § 34. Οὐδὲν δύσφημον φυσικοῦ πρᾶγμα σημαίνειν. & l. 6. § 33. Εἰ παρὰ φύσιν ἐστὶν, οὐδὲ καινόν.

Τὰ ἐν Καρνύντῳ] De inſcriptionibus iſtiuſmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lugd. Καρνύντῳ ſicut & Avrelii Victoris codices, in *breviario, Carnuto*. Verùm illud, opinor, potius. Eſt autem Καρνοῦς, Καρνοῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. ſive Καρνοῦντον, ut Marcus hic, qod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* opidum, cujus meminit & Plinius *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hiſt. l.* 30. qi *Illyriorum* tamen opidum dicit: ad qod Marcum noſtrum triennio iugiter militum delectum habuiſſe, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, avtor eſt Oroſius *hiſtor. l.* 7. *c.* 15. & Evtropius; *Cùm apud Carnuntum*, inqit, *jugi triennio perſeverâſſet, bellum Marcomannicum confecit*. Qin & Dio Caſſius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, τὸν Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro ſtativis*, ſive *pro eo loco, in qo copias ſuas contineret, & ex qo in adverſarios excurſiones ſubinde faceret*, habuiſſe. Verùm apud Dionem avt Παννονίαν legendum fuerit, avt *Pæoniam* avtor pro *Pannonia* acceperit; qomodo Seb. Munſterus *coſmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Pannones* afferit olim *Pæonas* dictos; & Gvil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confandit; cùm tamen Strabo ipſe *geogr. l.* 7. diverſas has eſſe longéq; à ſe invicem diſtitas tum regiones, tum gentes, diſertè ſtatuat. Ego prius illud lubentiùs admiſerim, librarii ſubeſſe culpam, qi lapſu calami proclivi, pro *Pannonia* *Pæoniam* exhibuerit: (niſi ſi à Xiphilino erratum eſt) non ſolùm, qia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejuſdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Bœot.* Juſtin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis & *l.* 7. *excerpt.* Caſſius ipſe *l.* 49.) ſitus non patitur, ut eo fine uſui eſſe Marco potuerit adverſus gentes illas Iſtri accolas militanti: verùm etiam qòd *Pannoniam* poſteà avtor idem tanqam ſedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, qod Capitolinus narrat in *Marco, Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, ſimul etiam Quadis extinctis, ſervitio liberâſſe*; & in *Vero compoſito, in Pannonia bello, in urbem deſtinatum eſſe*. Illud deniqe palmarium argumentum in hac cavſa fuerit, qod Caſſius idem, non ille operâ alienâ contractus, ſed integer *hiſtor. l.* 49. (qo loco ſe poſt patrem etiam *Pannoniæ* præfuiſſe commemorat) Græcorum qorundam, qi commiſcebant iſta, errorem ipſe refert, rejicit, refellit. Ex eorum avtem numero forteſn Herodianus fuerit, qi Marcum ſcripſit ἐν Παιονίᾳ, in morbum noviſſimum, unde & obiit, incidiſſe. Sed & Philoſtratus is, qi ſophiſtarum vitas deſcripſit. Iſte ſiqidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inqit, ἐς τὰ Παιόνια ἔθνη, ὁρμητηρίου τοῦ Στρυμόνος χωρίου. & rurſus; μὴ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. qo utroqe loco *Pannoniam* eſſe intelligendam docent, & Marci hiſtoria, & *Sirmium* ipſum *Pannoniæ inferioris* opidum, uti teſtantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiſcus; tum & *Marci obitu*, qi ſpiritum ibi havſit noviſſimum, uti Tertullian. *apolog. c.* 25. factum illuſtrius. Nec tacendum, qod Strabo *l.* 7. *Segeſticam Pannoniorum urbem* dicet eſſe, εὐφυὲς ὁρμητήριον τοῖς πρὸς Δακοὺς πολέμοις, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur*. qi & ipſi ex Strabone vicini fuiſſe videntur gentibus illis, qas ſubegiſſe Marcus perhibetur. *Carnunti* ergò apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentarus eſt: *non inter ſtrepitus Baianos fremitúſqe balnearios, aut clamores vociferationéſq; Circenſes*, qod tanqam magnum qiddam de ſe prædicat Seneca *epiſt.* 56, & 83. ſed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philoſophiæ ſtudiis ſeriò ſedulóqe deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀφ' ἑαυτῶν ἡμῖν ἀναλίσκεται ὁ βίος] Flaccus *epiſt.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur eunies. Anni*, inqit ille: imò & *dies, hora, momenta* ipſa. *Singuli dies aliqid ſubtrahunt viribus*. Senec. *ep.* 26. & Memor, ſi Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octaviâ* 2. 2.

Florem decoris ſinguli carpunt dies.

Qod de *viribus* ille, de *decore* iſte, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliqando traſtâſſe, non repentè nos in mortem incidere, ſed minutatim procedere. Qotidie morimur. qotidie enim demitur aliqa pars vitæ: & tunc qqe cùm creſcimus, vita decreſcit. uſqe ad heſternum, qicqid tranſiit tempus, periit. hunc ipſum, qem agimus, diem cum morte dividimus. Qemadmodum clepſydram non extremum ſtilliciidium exhavrit, ſed qicqid ante defluxit:*

fluxit: sic ultima hora, qâ esse definimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. & epist. 120. *Vide in quanta cæcitate meus noster sit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè fit, & pars ejus magna jam facta est. nam quod viximus tempus, eo loco est, qo erat antequam viximus. erramus autem, qi ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem singuli conferant. non ille gradus lassitudinem facit, in qo deficimus; sed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & epist. 4. *Ex qo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Astron. l.* 4.

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

Morus noster:

Nugamur, mortémque procul, procul esse putamus:
At medijs latet hæc abdita visceribus.
Scilicet ex illa, qâ primùm nascimur, horâ,
Prorepunt juncto vitáque mórsque pede.
Partem aliquam furtim qâ se metitur, & ipsam
Surripit è vita qælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est:
Qin nunc, interea dum loquimur, morimur.

hoc est novissimum, qod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

——dum loquimur, fugerit invida ætas——

& Pers. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora, hoc qod loquor inde est.

& qod in Camilli Aquilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam qæ inchoat, hora rapit,

Expressum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpsit hora vitam, prima qæ dedit.

Qòd si ex illo qisque incipit mori, ex qo in ipso agi cepit ipsa mors, id est, vitæ detractio, profectò ex qo esse incipit in hoc corpore, in morte est. qid enim aliud singulis momentis agitur, donec ea consummata mors, qæ agebatur, impleatur, & insipiat jam tempus esse post mortem, qod cùm vita detraheretur, erat in morte? Avg. *de civit. Dei l.* 13. *c.* 10.

Μέρος ἕλαττον αὐτῆς καταλείπεται] Avg. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Qicqid temporis vivitur, de spatio vivendi demitur; & qotidie minus minúsqs restat.* Idem *de verb. Dom. serm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm crescunt pueri, qasi accedunt illis dies, & nesciunt qia minuuntur: & ipsa est falsa computatio. crescentibus enim decedunt potiùs dies qàm accedunt. constitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: qicqid vivit, de summa minuit.* Idem latiùs prosequitur *& de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipsa suis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ἡ διάνοια] Nempe, si morbò mens sepelitur, ut Apul. in *apolog.* avt, ut Tertull. *de anima*, *prodigitur. Phrenitis*, inqit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs studiis bonis incumbendum, qia nec vitæ prolixoris certitudo, & hæc etiamsi prorogetur, incidere possint, qæ intelligentiæ vim vigorémqs imminuant, imò usum liberum superstiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι] *Spirare.* Xyl. *respiratio.* M. Cas. verùm aliud longè est τὸ διαπνεῖσθαι, qod à Marco ipso etiam *plantis* tribuitur, & ἀπὸ τοῦ ἀναπνεῖν diserte distinguitur *infrà l.* 6. § 15. Aristot. *problem. l.* 1. *q.* 22. Ὅσῳ γὰρ ἐν ὑγρῷ μᾶλλον ἀναπτοὴ, τοῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῆς ἀρτηρίων. Idémqs (ejusdem saltem nominis sunt enim qi Alexandro potiùs accenseant) *de spiritu c.* 5. Τὸ δὲ πνεῦμα ἐν φλεβὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀρτηρίας. ——ἐξ ἀρτηρίας δὲ, ὅτι διαπνοὴν ἔχει. quam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς avtor idem differminat. *ibid. c.* 4. Galenus iridem *commentar. in Hippocrat. de diæt. salubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *sect.* 1. adduxerat. Θέρεος γὰρ φθινοπώρου σπάνια διαχωρήματα φύσει, χειμῶνος πλείστα, ἦρος διάτρεφον. Ex *aphor.* 15. rationem discti subjungens, Αἱ κοιλίαι, inqit, χειμῶνος καὶ ἦρος διὰπλατεῖαι φύσει. (qæ verba sunt Hippocratis) διὰ τὸ πλεῖστον ψυχρὸν ὑπ' ἐκπνοῆς ἐν τῷ χειμῶνι γίγνεσθαι, καὶ κατάψυξιν τὸ ἐμφυσῶν θερμὸν ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος ἐοῦσι τῷ ἔαρι διαφορεῖται μὲν τοῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δ' ἕλκεται τὸ περιέχον θερμόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἀναπτολὴ μὲν, τῷ διὰ τῶν χαλαρῶν ἔξω τι καὶ ὀπὸ φορεῖν τῷ πνεύματος· διαπνοὴ δὲ, τῷ δι' ὅλου τοῦ σώματος ἀμοίως γεγανῶσθαι. Idémque explicatiùs ὑγιεινῶν *l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον ἀπέπεμμα βαδίως ἐκπνεῖται, ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος θερμότητος εἰς ἰδέαν ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βαθείας κινήσεως ἀθρόως ἐκπεμπόμενον. ὀνομάζεται δὲ τὸ μὲν ὅτε ἐκπνεῖν ἰδρὼς· τὸ δὲ ἕτερον, ὑδὲν ἔχον ὄνομα, ὅτι μὴ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε πλεῖον ὂν ἐν φορᾷ ὑπὸ λεπτότητος, ἄδηλον αἰδέσει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῆς τῆς φορᾶς αὐτὸ τοῦ λογισμοῦ· καὶ πλεῖ δὴ πλεῖστον αἰδέσει διαπνοὴν ἐκπνεῖται τι καὶ τοῦ παχυτέρου περιττώματος. Ἀναπτοὴ ergò *respiratio*, qæ pulmonum operâ perficitur, qâqe aer sive spiritus externus iste per os, tanqam per ostium aliqod, introducitur, emittitúrqe denuo. Διαπνοὴ sive *perspiratio*, qâ non spiritus tantùm illi per arterias distribuuntur, sed vapor qasi qidam illis diffunditur (qomodo Moschio, referente Tertulliano, *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idémqs per poros sive meatus qosdam obscuros occultâ qadam ratione latenter exhalatur. qod & Avgust. observavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galenum eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc ἔυπνους τόπος, & ἔυπνον σῶμα. Aristoteli *problem. l.* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς καρδίας τόπος. *facilè perspirabilis est capitis locus.* qod indè confirmat, τῷ μανὸν εἶ, qòd eatenus rarum habeat. Et mox. *q.* 10. Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰγνὺς· διόπερ ἄδηλος καὶ φύσιν. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q.* 34.

(qo loco eadem, sed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥσπερ γὰρ ἡ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὔπνους ὕτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν. hoc est, τὸ εὖ διαπνεόμενον. & l. 8. q. 4. ἕξις εὔπνους καὶ εὐσθενής. Sicut apud Theophrastum *de causs. plant. l.* 1. *c.* 17. εὐσθενὲς καὶ εὔπνουν itidem conjunguntur. ità enim legendum, non εὐθηλες, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3, & 4. ἡ εὔπνοια εὐχροιαν ποιεῖ. sed & εὐσθένειαν eidem *de part. anim. l.* 3. *c.* 9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τοῦ χαλαζίου, εὐσθένειαν γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò ferè est de spiritibus ac vaporibus usurpatum διαπνοὴν, quod de cibis alimentisque crassioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. qanqam hæc etiam eodem sensu, qo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, ὅτι εὐδιαφόρητα sunt οἱ ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. qibus opponuntur οἱ δυσδιαπνόητοι. Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρανλον εἶ τῇ πυκνότητι ἧς πόρων· διὸ καὶ δυσδιάπνοον. Ex priùs dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, qâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, qâ pars eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τοῦ διαπνεῖν complexus est Theophrast. *de causs. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm autem unà cum materia illa supervacanea etiam qod est utile & conducibile ex parte sensim exhalet, idqe copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id qod noxam sæpenumero insignem parit, unde interitus etiam qandoqe consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι pro perire & interire qoq; usurperur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet istud Galen. *in Hippocr. aphor. l.* 1. § 15. Οὐδείς ἐστιν, ὃς ἀφ' ἧς φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ ἧπατος ζώων σώματα, τῇ διὰ ἧπατος ἀδήλων αἰσθήσει διαπνοῆ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πρῶτον ἄδηλον, ὑπὸ τὰ πρῶτα μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνθ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφορεῖν ἅπαντα τοῖς πρώτοις ἧπατος ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ πρωτόμενα, κατὰ τοῦτο ἧπατος ἰατρῶν ὀνομαζομένου ἄδηλον ἀναπνοὴν. Spectátqe eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . ubi de frictionum speciebus agens; Βλάπλοιεν δ' ἄν, inqit, ἧττον τὸ ἅρμα, πρὸς τὸ σκληρὸν τε καὶ πυκνὸν ἐκτρεπόμενοι ὕτως γὰρ ἂν εἴη διαπαλαίτερον. ὡς εἴγε καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἐδύνατο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμενα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ πρὸς ἄμφω χρὴ παρασκευάζειν καλῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὴν ἧς ἔνδοθεν πνευστωμάτων διαπνοὴν, καὶ τὴν ἧς ἔξωθεν ὁμιλοῦντων βίαν, ἄριστον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων ἧς ὑπάρχειν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἔλλειπες, ἐπανορθώσαιτ' ἂν γυμνασίαις οἷόν τε· τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως ἀνίατον ἐστὶ πρὸς ἧς ἔξωθεν αὐτῶν, ὅτ' ἐπανορθοῦσθαι πνα ἑτέρᾳ ἐπιμέλεια ἔχει. καὶ πρῶτον αὖτος βλάβη τις ἡ μικρὰ, διαφορεῖσθαι πολλάκις, ἡ ἧς πνευστωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Qanqam recentiores qidam medici ità distingvunt ista, ut inutilis materiæ *perspirationem*, utilis verò *diffiationem* indigerent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium qendam Justinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem commentiscendi; qam libro peculiari, qem *Statigomastiga* inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, qod Plato in *Timæo* aliam qandam διαπνοὴν statuisse videtur, qâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, qò sufficiatur id qod expiratione abierit. Διὸ δὴ, (inqit, nimirum, ὅτι κενὸν ἔδει) τὸ ἧς ἐνδὸν καὶ τὸ τοῦ παντὸς ἔξω μεθιέν τὸ πνεῦμα, πάλιν ἐκεῖ τοῦ παντὸς τὸ σῶμα ἕλκες, εἴσω διὰ μανῶν ἧς ἀρχῶν διωθῆς καὶ περιελαυνομένης, γίνεται πλῆρες. αὖθις δὲ ἐκπερισπώμενον ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὸν, εἴσω πάλιν ἀναπνοὴν ποιεῖται, καὶ πάλιν τὰ σώματος, καὶ ἧς μυκτήρων δι' οὖσαν. Τὸ δὲ ἑαυτοῦ χρῆσθαι] Senec. *epist.* 58. *Multis iners vita fuit usui jacuit sui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qi se utitur. qi verò latitant & torpent, sic in domo sunt, tanqam in conditivo. horum licèt in limine ipso nomen marmori inscribas; mortem suam antecesserunt.*

Τὸν τοῦ κυβικοῦ ἀριθμὸν ἀκριβῶν] Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν κυβικὸν ἐξ ἀρτιάκις ἀρτίων συμπληρῶται: Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Καλὸν δὲ λέγεσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν, οἷον τὸ πάντας ἀπὸ χεῖρ τοῦ ὁπωσοῦν ἀριθμὸς ἔχειν τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' ἐστὶ λέγεσι καθῆκον πρᾶξις ἐπίκοπον τοῦ ἀριθμοῦ, ἢ τέλειον καθῆκον. Qod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, qod rectum iidem appellant, perfectum atqe absolutum est, & ut iidem dicunt, omnes numeros habet. & de fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent. & de divinat. l.* 1. § 23. *Qidqam esse potest casu factum, qod omnes in se habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem. qomodo illa non crescit, sic nec virtus qidem. habet numeros suos, plena est. & epist.* 115. *Non potest qisqam nisi ab initio formatus, & totâ ratione compositus, omnes exeqi numeros, ut sciat, qando oporteat, & in quantum, & tum qo, & qemadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Qòd autem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt; tractum à *numeris saltatoriis* censet cl. Casaubonus; siqidem Latini solent pro ὀρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare:* ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmqe exultant sanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Persius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miscere nefas; nec cùm fis cætera fossor,
Tres tantùm ad numeros satyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri, sive saltare ad tres numeros Bathylli*; ὡς ἢ τρὶς κακῶς ὀρχήσασθαι καὶ Βάθυλλον· *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulò se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & explodiatur: in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Calavb. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atque indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib.* 7. *c.* 1. *Magnus luctator est, non qi omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usu sub adversario varius est; sed qi in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib.* 12. *c.* 2. *Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus quæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qa unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat.* 6. *v.* 250.

Atque omnes implet numeros.—

De Amesia sentia cavssam suam apud populum agente Val. Max. *l.* 8, *c.* 3. *Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, qod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Qod autem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀκριβῶν, ἢ ὑπόκειν, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπακριβοῦν dixit, in *imaginib.* Καλλίην μὲν, καὶ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπακριβωμένην. translatione à *pictura* petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὰ παραυτόματα διαρθοῦν] *qa animo concepit, in ordinem collocare. Xyl. imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. qod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l.* 1. *c.* 7. δεῖ γὰρ ὥσπερ ὑπογραφὴν πρῶτον, εἶτ' ὕστερον ἀναγράφειν. δῆλον δ' ἂν παντὶ εἴη φαναγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα. Idem περὶ ζῴων τὰ φυσικά. *l.* 2. *c.* 6. εἰ μὴ καλῶς διαρθροῦν οἱ λέγοντες. & *l.* 1. *c.* 5. σαφῶς μὲν ὑ διήρθρωται. Metaphorâ ductâ *à re physica, fœtûs* scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qa mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad situm figurámque debitum componunt.* in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθρῦν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτόν.] *utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l.* 4. de hæreticis quibusdam, qi martyrió se ultrò objiciebant, ὑπονοοῦντες τὸ διὰ τοῦ Τίτου ἐξάγειν ἑαυτὸν ἁμαρτύρως, λέγομεν, καὶ διὰ μοιχείας κολάζωνται. qo loco τὸ ἁμαρτύρως (qod obiter adnotamus) non est cum λέγομεν, (utì Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτὸν conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ὃ γὰρ, inqit, τὸν χαρακτῆρα σώζειν τοῦ μαρτυρίου τοῦ πιστοῦ. Vide *ad l.* 12. § 3. & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Ἀντίκα εὔλογον ἐξαγωγὴν τοῦ ἀνιαροῦ συγχωροῦσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, εἴπερ τοῦ φρονεῖν ὅπου παρῆσαν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἀπολελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τοῦ φρονεῖν. Vide *l.* 8. § 47. Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, quandoqe è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγωγὴν eam nuncupabant, *cùm justa cavssa*, qam illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tusc. l.* 1. Jo. Stob. *Collectan. tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 4. § 8. Φασὶ δὲ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἐν τῷ βίῳ τοῖς σπουδαίοις καθήκειν τοῖς πολλοῖς τέλεσι. Plenius planiúsque Laërt. in *Zenone*. Εὐλόγως τέ φασιν ἐξιέναι ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, ἂν ἐπ' ἀνηκέστῳ γίγνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσεσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist.* 70. *Sapiens vivit, quantum debet, non quantum potest. videbit ubi victurus sit, cum qibus, qomodo, qid acturus.*— *Si multa occurrunt molesta & tranquillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist.* 17. *Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epist.* 58. *Itaque de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qi fatum segnis expectat: ficut ille ultra modum deditus vino est, qi amphoram exiccat, & facem qoqe exorbet. de hoc tamen quæremus, pars summa vitæ, utrùm sex vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum qiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus. est plurimum enim refert, vitam aliqis extendas an mortem. at si inutile ministerii est corpus, qid ni oporteat educere animum laborantem? & fortasse paulò antè qàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeas, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, qàm citò moriendi, stultus est qi non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinqam senectutem, si mecum mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si ceperit concutere mentem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliqerit sed animam, prosiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vincì est. hunc tamen si scivero perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipsum, sed qia impedimento mihi futurus est ad omne propter qod vivitur. imbecillus est & ignavus, qi propter dolorem moritur: stultus, qi doloris caussâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib. 3. Sed cùm ab his (qæ secundùm naturam sunt) omnia proficiscantur officia: non sine caussa dicitur, ad ea referri omnes nostras cogitationes, in his & excessum è vita, & in vita mansionem. in qo enim plura sunt, qæ secundùm naturam sunt, hujus officium est in vita manere: in qo autem sunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium est, è vita excedere. ex qo apparet, & sapientis aliquando esse officium, excedere è vita, cùm beatus sit; & stulti manere in vita, cùm sit miser.* Hanc autem sententiam, qæ & Chrysippea est, exagitat Plut. *de commun. notion. c. 10. & c. 29.* Qod pro fundamento substernitur, ità Stobæus expressit, τοῖς καθήκουσι καὶ τοῖς ἀεὶ τὸ καθῆκον, μετεῖναι τινὰ τε ζωὴν καὶ τὸν θάνατον. Vide *infr. lib. 5. § 29.* Sed & Lips. *manuduct. l. 3. cap. 22.* Dogma ipsum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς: unde pavcula adhuc supersunt fragmina, qæ argumenti totius gustum dent aliqem. Refutavit feliciter satìs Alexander Aphrodiss. in *libello*, qo disserit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, ostenditqe ex ipsorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, τὸν εὔλογον ὀνομαζομένῳ τῷ ἐξαγωγῇ. Πῶς εὔλογος, inqit, ἐξαγωγὴ τοῦ τὸν ἀρετὸν ἔχοντα, ἐν μακαρίᾳ βίῳ ὄντα; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθανεῖν ὅταν ἄτοπον καὶ τὸν σπίσιν τοῦτο μακαρίως ζῶντα (audis saltùs Stoici verba; de qo *ad § 7.*) ἑαυτὸν ἐξάγειν εὐλόγως τότε τὸν βίον. τὸ γὰρ μήτε παρόντος πόνου καθ' ὑπερβολὴν, μήτε προσδοκωμένου, τὸν τε ἄκρον εὐδαιμονίας ἀεὶ αὐτὸν ὄντα, τὸν βίον ἀποδιδόναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρετοῦ, βέλτιστον, θαυμάσιον, καὶ τοῦ καλοῦ λόγου μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τοῦ ἀρετοῦ τοῦτ' ὑποβάλλειν τοῦ σοφοῦ; εἰ γὰρ ὥσπερ ὅτι μᾶλλον πρὸς ἄλλον πρὸς, ἵνα ᾖ καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλλο ἔχειν. εἰ δὲ τοῦτο εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰς ἀπειρον γὰρ τὴν τελὸν ὄρεξις καὶ οὐκ ἔστ' ἄλλο τι αὐτοῦ ἢ ἀναφορά. Ità absurdum esse dogma contendit; utpote qod nec rationi ipsi, nec ipsorum etiam principiis consentaneum existat. ἔστqe revera pietati veræ religioniqe sanæ prorsus adversum. Agnoscunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone*: ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ αὐτὸν ἐκ ταύτης ἐξαγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanqam ex Africani persona Cicero *de repub. l. 6.* apud Macrob. *in Scip. somn. l. 1. c. 13. Pis omnibus retinendus animus est, in custodia corporis, nec injussu ejus à qo ille est vobis datus, ex hominum vita migrandum est, nè munus assignatum à Deo defugisse videantur.* Idem ipse *Tusc. l. 1. Vetat dominans ille in nobis Deus, injussu hinc nos suo discedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injussu imperatoris, id est, Dei, de præsidio & statione vitæ decedere.* Apul. *de philosoph. Sapiens corpus non relinqet invito Deo. nam etsi in ejus manu est mortis facultas, & qamvis sciat se terrenis relictis consecuturum esse meliora, nisi perpetiendum istud lex divina decreverit, accersere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lips. *manuduct. l. 3. c. 23. & in Tacit. hist. l. 2.* E nostris eleganter Lactant. *institut. l. 3. c. 18. Si homicida nefarius est, qia hominis extinctor est: eidem sceleri obstrictus est, qi se necat; qia hominem necat: imò verò majus esse id facinus existimandum est, cujus ultio Deo soli subjacet. Nam, sicut in hanc vitam non nostra sponte venimus; ità rursus ex hoc domicilio corporis, qod tuendum nobis assignatum est, ejusdem jussu recedendum est, qi nos in hoc corpus induxit, tamdiu habitaturos, donec jubeat emitti. Et si vis aliqa inferatur, æqâ mente id ferendum est, cùm extincta innocentis anima inulta esse non possit; habeamúsqe judicem magnum, cui soli vindicta integra semper est.* Pie item admodum disseréqe Augustin. *de Civit. Dei l. 1. c. 27. Hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus comprobamus, neminem spontaneam mortem sibi inferre debere, velut fugiendo molestias temporales, nè incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata; nè hoc ipso incipiat habere gravissimum proprium, qem non polluebat alienum: neminem propter sua peccata præterita, propter qæ magìs hâc vitâ opus est, ut possint pœnitendo sanari: neminem velut desiderio vitæ melioris, qæ post mortem speratur; qia reos suæ mortis post mortem vita non suscipit. restat una caussa, propter qam se qis occidat; nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel sæviente dolore. hanc si admittimus, cur non baptizatis suademus, se illicò interimant? tunc enim tempus est cavendi omnia futura peccata, cùm omnia sint deleta præterita. porrò hoc si qis putat, non dico, desipit, sed insanit. hoc ergò qia nefas est dicere, nefas est profectò se occidere. nam si hoc sponte faciendi nulla justa caussa esse posset, proculdubiò justior qàm illa non esset. qia verò nec illa est, ergò nulla est.* Videndus idem in *epist. 61.* & sub ejusdem nomine, nisi Erasmum fefellerit, Hugo Victor. *de patient. c. 13.* qi his verbis concludit: *si paricida eò sceleratior, qàm qilibet homicida, qia non tantùm hominem, verùm etiam propinqum necat; & in ipsis paricidis, qantò propinqiorem qisqe peremerit, tantò judicatur immanior; sine dubiò pejor est, qi se occidit, qia nemo est homini seipso propinqior. Et qomodo innocens judicabitur, cui dictum est, Diliges proximum tuum, tanqam te, si homicidium committit in seipso, qod probibetur in proximo?* Vide Epictetum, & nostrum ipsum, *l. 5. § 10. & l. 9. § 3.*

Ἐφιζάνειν] Epicurus apud Senec. *epist. 26. Meditare, utrùm commodius sit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro sapiente ipse *epist. 70. Cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna, diligenter circumspicit, nunqid illo die desinendum sit.*

ſis. Plin. min. *l.* 1. *epiſt.* 22. *Impetu quodam & inſtinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, atque ſuaſerit ratio, vitæ mortiſq; conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi. Deliberationem* ea de re ſeriam inſtituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epiſt.* 77. *cogitationem & conſultationem* Titus Ariſtio apud Plin. *epiſt. ſupradictâ*. Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inqit Marcus, jam non poteſt.

Περαποσβέννυται] Ità *l.* 12. § 15. περαποσβέσται de qo Lucretii illud uſurpari poterit, *l.* 3. *Mortua cui vita eſt propè jam vivo atque videnti.* atque hoc eſt, quod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum cenſet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ἂν ἐπείγεσθαι] Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτάρω τοῦ θανάτου ἐόντι γίνεσθαι] D. Jun. ſ. διὰ τό. Verùm τὸ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 36. τὸ τὸν ἀεὶ αὐτὸν ἀέρα πυθέσθαι. i. e. διὰ τό. *eò quòd aër eis circumfuſus efficitur.* Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας συδὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποὶ, τῷ ξυλώδεις, ἢ χλάδεις, ἢ ξηροῖς, ἢ λιπαροῖς τῷ φύσιν εἶναι. *eò quòd vel lignoſi, vel terrei, vel ſicci, vel pingues ſint naturâ*. Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦ πόρου ἐνταῦθα ἕν τις αἰτιάσαιτο, τῷ μὴ ἁρμόττειν. *niſi ſi quis poros in cauſſa eſſe exiſtimaverit, eò quòd minùs ſint congrui.* qem locum fruſtra ſolicitat cl. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐπεὶ καὶ τό γ' ἐν τοῖς ἁλμυρίσι φύεσθαι, τῷ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, οὐκ ἄλογον, —ἴσια καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. *eò quòd ſalſedinem gandam habeant.* Atq; hæc de Syntaxi. Sententiam quod attinet; Aug. *de Civitate Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex qo quisque in iſto corpore moriturus eſſe ceperit, nunqam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem. nemo quippe eſt, qi non ei poſt annum ſit, qàm ante annum fuit, & cras qàm hodie, & hodie qàm heri, & nunc qàm paulò antè propinqior. ut omnino nihil ſit aliud tempus vitæ hujus, qàm curſus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit qiſque, qantum illi dies primus adſcripſit. ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis ingreſſus eſt, acceſſitq; fato propior: & illi ipſi qi adjiciebantur adoleſcentiæ anni, vitæ detrahebantur. —qò facilius obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet: incrementa ipſa ſi bene computes, damna ſunt.* Idémqe *epiſt.* 120. *Cotidie propiùs ab ultimo ſtamus; & illò unde nobis cadendum eſt, hora nos omnis impellit.*

Nam vita morti propior eſt qotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Qod Poeta recentior pluribus hic extulit:

Velut ſecundo vecta navis flumine
Senſim propinqat littoris ſic indies
Vivendo morti appellimur propinqüis.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *epiſt.* 26. *Vita noſtra navigationi eſt ſimilis. is namq; qi navigat, ſtat, ſedet, jacet, vadit, qia impulſu navis ducitur. ità ergò & nos ſumus, qi ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive logentes, ſive ambulantes, ſive qieſcentes, ſive volentes, ſive nolentes, per momenta temporum qotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιγινόμενα] qæ & ἐπιγιγνόμενα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Qæ rebus eis, qas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut caſu aut neceſſariò etiam, ſed præter intentionem utriuſque ſuperveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη ἐπιγιγνώσκει ὁρᾷ, σοχαζομένη τοῦ τέλους, τὰ δ' ἕπεται τῇ χειρουργίᾳ, ἃ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, σιν θῆρές τε ἐξ ἄκμονος, καὶ ἐν βαΐνῃ αἰθαλώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ἃ ἐπιγίνεσθαι δὲ τῷ τεχνίτῃ· ὅτου ἀμέλει καὶ ὅσα ἀεὶ γλίσχρα γίνεται, ἃς χαλεπῶν κακῶν ἀνθρώποις ἐμβολὰς, ἐλαῦσαι ἐγγυτέρω ἀναπτόν καὶ πλὴν τέχνῃ, δεῖ δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ὅλου δημιουργίας ὥσπερ τινὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀναγκαίας φύσεις. qod idem ferè Philo *de provident.* (habes apud Eviebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ δὲ στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα χωνεύουσιν, ἃ ἐπιγίνεσθαι ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπιθυμίαι τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις ἐπακολουθοῦσαι. Idémqe *ibid.* ad Marci mentem aptiſſimè: Ὅσα δ' ἐμπίπτοντα ἐπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως ἐπιγίνεσθαι, φυσικῆς δ' ὁπωσμβαίνοντα ἔργοις, ἃ μὲν ἀλλὰ παρέχει πνὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς ἐπιγινομένοις.

Ἄρτος ὀπτᾶται] *Cùm panis pinſitur.* Xyl. ex *panis* non pinſitur, ſed *far* vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Pilum, qod eo far pinſunt. id ubi fit, piſtrinum. & de re ruſtic. l.* 1. *c.* 63. *Far, qod in ſpicis condideris per meſſem, promendum hyeme, ut in piſtrino pinſatur & torreatur.* Idem Nonio lavdante, in ταῷν Μενίππου. *Nec piſtorem ullum nôſſent, niſi eum qi in piſtrino pinſeret ſarinam.* Sed nec *farina* pinſitur, ſed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergò reſcribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec piſtoris nomen erat, niſi ejus qi ruri far pinſebat.* Verto itaqe, *panis cùm coqitur.* nec ſum inſcius Græcis aliud ἕψειν, aliud ὀπτᾶν ſonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienſibus, Ταῖς ὥραις θύουσιν ἐν ὀπτῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contrà planè qàm Hebræis indictum, cùm agnum Paſchalem immolarent, *Exod. c.* 12. *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, qærenti uter pilcis præſtaret, *congrus an lupus*, ὁ μὲν ἐρυθρὸς, ὁ δὲ ὀπτός. qod nos Angli dicemus, **the one boiled, and the other broyld**. Itaq; ſi vocabuli Græci ſignificatum peculiarem ſegamus, *panes torrere* potius, qàm *coqere* dicemus.

& *fruges* qidem τέφας etiam Latini dicunt, ut & *far* suprà *torrere* Varro. Maro Æn. l. 1.

——*frugésque receptas*
Et torrere parant flammis & frangere saxo.

Verùm *panes*, ut nec *finere*, sic rariusculè *torrere*, ut plurimùm *coquere* dicunt. Plin. l. 18. c. 11. *Panis variæ generis* —— *à coquendi ratione, ut furnacei, vel artoptitii, aut in clibanis cocti.* Varro de vit. P. R. l. 1. *Cocula, quæ coquebant panem, primùm sub cinere, postea in furno.* Cato de re rustic. c. 74. *Panem depsitium, ubi bene subegeris, defingito, coquito sub testu.* & c. 75. *Libum in foco caldo sub testu cocito leviter.* & c. 76. *Placentam videto bene & ottosè percoquas.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, usus est Cicero, qo Xenophontis illud ex Oeconom. exprimeret, ἡ δὲ γῆ ἀπέλειπτο ὑπὸ τοῦ ἡλίου, *terram ab sole pereoqi.*

Προθυμίαν πρὸς τὴν προφορὰν ἰδίως ἀναιτεῖ] Ità Naso remed. l. 2.

Non facilè esuriens visa reticebere mensa:
Et multùm saliens incitat unda sitim.

alii, *multam*. qid si *nullam* legerimus? ut sit sensus; *sitim suscitat, etsam ubi nulla priùs fuerit.*

Τὰ σῦκα, ἁπλῶς ὡραιότατα ὄζει, λίχνους] Naturæ vi scil. sed & artis ope nonnunqam, qæ ἐπιτομὰς dicta, Theophrast. l. 2. c. 9. *Ficetis caprificus permiscetur. is calices parit, qi ad ficum adsitam volantes, morsúqe crebro ficuum ova (an coria, ut Dalechamp.) aperientes, atqe intò penetrantes, intus solem primò secum adducunt, cerealésque auras immittunt foribus apertis.* Plin. hist. nat. l. 15. c. 19. τὸ χαίνειν autem & de *malis punicis* usurpavit Cassianus Bassus, sub Constantini Cæsaris nomine, ex Africano, geopon. lib. 10. c. 30. Ὅταν ῥοαὶ μὲν χαίνωσι.

Δρυπεπῆ ἐλαίαν] Δρυπεπῆ, Xyland. alii, δρυπετῆ. illud potius, si aut notationem respicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus. dictas enim δρυπεπεῖς sive ἐλαίας, sive ἰσχάδας, παρὰ τὸ πίπτειν τοὺς ἐκ τῆς δρυὸς καρποὺς, monet Eustath. ad Il. β. & Odyss. μ. & Svidas. at verò δρυπετεῖς, παρὰ τὸ πίπτειν, τοὺς ἐκ δένδρου καρποὺς, ἁπλῶς, Hesych. nec differunt Plinius hist. nat. l. 12. c. 27. *Drupa vocatur, priusqam cibo matura fit, jam tamen colorem mutans.* & l. 15. c. 2. *Quantò maturior bacca, tantò pinguior succus, minúsqe grata. optima ætas ad decerpendum inter cupiam bonitatémqe, incipiente baccâ nigrescere. nostri vocant Drupas, Græci verò Drypetas:* vel, ut alii codices, *drypetidas.* Obiter restituenda in Theophrast. de caus. plant. l. 6. c. 11. vox δρυπεπεῖς, vel δρυπετεῖς latrem, ubi perperam in excusis Venet. ὑδροπεπεῖς, Lugd. δρυοφυεῖς, legitur.

Τὸ ἐγκὺς τῇ σάρκι] ἐγκὺς γὰρ ἡ δρυπεπὴς τῷ σώματι. Theophr. de caus. plant.

Ἴδιόν τι πάλλει] Senec. epist. 12. *Gravissimum sunt poma, cùm fugiunt. pueritiæ maximum in exitu decor est: dediti vino potatio extrema delectat, illa quæ mergit, quæ ebrietati summam manum imponit. quod in se jucundissimum omnis voluptas habet, in finem sui differt. jucundissima est ætas decens jam, non tamen præceps. & illam quoqe in extrema regula stantem, judico habere suas voluptates: aut hoc ipsum succedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Ὅτι τέθνηκε ἡ κόπτουσιν ὀδόντες] qod est grandiores gravitatis qe indicium. Plut. de profect. indic. Ὅτι μὲν ἐν γεωργοῖς ἥδιστον ὁρᾶσι τὸν πολιὸν ἢ φαλακρὸν ἐπὶ γλῶ, πᾶσι δ' ἀπὸ κυφότητος αἰσχύνην ἄνω, κατὰ γῆν τὰ ὄμματα καθέλκουσιν. ὅτου δὲ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ βαθυμίαν νέων, ἐν μάλιστα κατοῦ καὶ βάσεις ἐκ ἔχοντες, θεῖον ἔχων, καὶ ῥῆμα, καὶ βάδισμα, καὶ σχῆμα τοῦ προσώπου ὑπόνοιαν καὶ ὀλιγωρίας μεστὸν, ἀφιδρύσατο ἀπάντων ἀρχόμενος δὲ πληρῶσι καὶ συλλήγειν καιρὸν ἀπὸ τῆς λόγου, τὸ σαθρὸν καὶ φλοιῶδες ἀποθέμενοι. De vite pariter Senec. epist. 42. *Vitem laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad terram, pondere eorum qæ tulit, adminicula deducit.* qò respexit forsan interpres Anglicanus, qi cùm uvas verterit, non σταφυλὰς legisse videtur. Ità Homer. de loco vitibus consito, Il. σ. v. 561.

——σταφυλῇσι μάλα βεβριθυῖαν ἀλωήν.

& de arboribus itidem pomiferis, Odyss. τ. v. 112.

——βεβρίθασι δ' ἀνδρῶν καρποῦ.

qod Lucret. l. 1.

——*crescunt ipsæ, fructúqe gravantur:*

sed & de papavere, Iliad. λ. v. 306.

Μήκων δὲ κεφαλὴν κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βεβριθυῖα——

Segetem autem ejusmodi inter pulcerrima simul ac jucundissima ponit Tragicus nescio qis apud Placon. epist. 1. verbis his:

Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς καπνιστάλοις,
Ἐν δωμάσι λιπαυχένιος βίος,
Οὐδ' ἀδμῆτες, οὐδ' ἀργύρῳ κλίναι,
Ἀνδρώσιν δωμαζόμεν' ἀκμὴν ἐν ὄφει,
Οὐδὲ χαλκὸς ὀρουσῶν χόνιος
Βεβοῶσιν αὐτόφωνος γῆρυς,
Ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφρόνημα τόνος.

Vide Psal. 64. v. 13.

Τὸ τῦ λέοντος ὀπωπικὸν] ὀπωπικὸν nunc in servitutis indicio. Ità de Leone usurpavit Homerus Iliad. ρ. v. 136.

Πῶν δ' ὑπὸ φρύαγμα κατὰ λοφιὴν) ὄσσε φαείνετον
Lumina demissúmque supercilium obnubebat.

de Harpalyco Theocritus Idyll. 24. v. 116.

——τὸν δ' ἐν πάλαι ἀλκαν
Θαρσαλίας τις ἄμεινεν ἀναλδιόωντ' ἐν ἀγῶνι
Τεῖον ὀπωπικὸν βλοσυρῷ ὑπὸ νεῦρα τετυφὼς.
——*procul quem contra nemo tueri*
Constans sustinuit, grave cùm certamen obiret
Tale supercilium torva insubrans facie.

aliquan-

aliquando & in *gravitatis* ac *severitatis*. ità de Zenone Zenodotus apud Laërt. *l.* 7.

Ζήνων σὺν πολλῷ σεμνὸς ὑπουκιλίῳ.

Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero pro P. Sext. *Nam quid ego de supercilio dicam? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur, tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio respub. tanquam Atlante cælum niti videretur.* Ità τὸν τῆς ἀρρὺς ἀλεγυνὸν accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τῆς ἀρρὺς ἀλεγύνα συμπεπλεσμένον γελᾶν.

De homine loquitur gravi & severo; non de tristi mœroreque pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. quandoque in *fastu* etiam & *superbia*. Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 37. *de supercilii*s: *Hæc maximè indicant fastum. Superbis alibi conceptaculum, sed hic sedem habet. in corde nascitur, huc subit, hic pendet. Nihil altius simul abruptiusque invenit in corpore, ubi solitaria esset.* Itaque Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laërtio; μὴ μακρὸν ἢ μέσης τῆς ἀρρὺς. ὅλῳ γὰρ ὑπουκιλίῳ δύναιτ' ἂν βίᾳ. Est autem τὸ ὑπουκίλιον, (quod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τὸ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύος μέρος, ut Eustathius; τὸ ἐπάνω τῆς ὀφθαλμῆς ὀφρύδιον, ἢ τὸ μεσόφρυον, ut Hesych. vel etiam τὸ συνοφρύωμα τῆς μετώπου, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs pavlò Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὰ ὑπὲρ τῆς βλεφάρου, σκύνια· ὅθεν καὶ τὰ πρὸς τὰς ὀφρῦς γεῖσα, ὑπουκύνια. *quæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores, σκύνια: unde ὑπουκύνια, suggrundaria tuguria, prominentes circa frontem superciliorum projecturæ.* quâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρῦας καὶ βλεφαρίδας οὐ γλαφυρὰ esse dixit. Et Apul. *de dogmat. Plat. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, ne desuper proruat, quod tenueras visiones molestæque perturbet.* Ὀφρὺς *frons*: & hinc Latina vox non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. aut *quòd in ea siti sint oculi, qui sunt quasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster *in Psal.* 131. nec à *ferendo*, *quòd ea fronte contracta indicetur*, ut alii. Σκύνιον, *cilium*. & hoc à Græcis deductum: non à *celando oculos*, ut Isidor. ubi suprà. aut à *ciendo*, id est, *movendo*, ut Balbus in Cathol. Gloss. Κίνιον, ὑπουκύνιον imò σκύνιον potiùs. quod & *Scenum* dixisse Apulejum *Miles. l.* 11. avtumat Scipio Gentil. *parerg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 2. *c.* 1.

Cinus supinus, obvios offert genas.

qo loco Κίνιος porpeum legebatur. *Cinus* autem, *cilium*, & *cilium*, inqit Herald. *adverſ. l.* 1. *cap.* 4. σκύνιον *cilium*, ut νίτρον λίτρον, νυμφὴ *lympha*, τρίχωμα *trichoma*, si Scaligerum sequimur; nam reclamat Salmasius. atqe hoc malo, quàm quod Gvichard. in *harmon. ling.* à κοιλὸς, quod est tamen τὸ ἀνωθεν βλέφαρον Pollvci. ὑπουκιλίον, *supercilium*. Plin. loco superiùs laudato: *Extremum ambitum genæ superioris antiqui cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Terentil. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Famulum censuriæ inventionis episcynio dispersa.* Aspectus autem in *Leone torvitas* non est decora minùs, quàm in homine vultus *gravitas*. Itaque eos, qi hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Gregor. Naz. in *epitaph.* ex qo mutuatus est Isidor. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῶντό τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πιθήκειον, βλέποι.

Ὁ δὴ ἐνῶν ἐν τῷ γράφοντι ἴσως καὶ ἀφεὶς] de ego pariter, ac *cane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma citè exprimenda. qo in conatu fortem arti tuliſſe ſuppetias, Protogene canem, Nealce equm depingente, avtor est Plinius *lib.* 35. *c.* 10. quanqam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 12.

Σωφρονισμῷ] Vide qæ ex Augustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἥδιον πως διασωίζειν] *eleganter factum esse*. Xyl. ut vel ἀστεῖος legerit, vel ἥδιος eodem sensu ceperit. Glossar. Διασωίζειν, *constituo, instituo*. potest tamen istic & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qi τὴν σωίζειν solennis est. idqe secutus videtur Cas. qum vertit, *in qo obtestamentum ac volupe aliqid offendat*.

Οὐκ ἀκριβῶς καὶ πλάσαι μιμήσεσθαι δεινοὺς] Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας, σημεῖον, τὸ συμβαίνειν ἐπὶ τῶν ἔργων. ἃ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἀκριβεστάτας χαίρομεν θεωροῦντες· οἷον θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀγριωτάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. leg. c.* 12. Γεγραμμένην σαύραν ἢ πίθηκον ἢ ὄφιν τις ἐφέστιον ἰδὼν ἥδεται καὶ θαυμάζει, οὐχ ὡς κύνα, ἀλλ' ὡς ὅμοιον. Et mox: Τὸν βοῦν καὶ λέοντα τραγελίας καὶ πολεμίους ῥοῖζον καὶ θαλάττης κύπτειν ἐκέλευσε; ἐσχάτη καὶ δυσχεραίνομεν ἂν δέ τις πάντως ταῦτα μαθὼν, καθάπερ Παριδέων τὸν ὦν, καὶ Θεόδωρος τὰς τραγελίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσοῦσι μὲν ἄνδρασιν καὶ ὕπνον, ὡς ἀτιμίᾳ ἅπαντα φθεγγόμενον τὸν ἢ Ἀλεξιδαῦντις φιλοκτίτην, καὶ τὸν Ζηλείωνα Ἰσχάδιον ὁμοίως ᾄδοντα καὶ καθεύδοντα πεποιημένον ὁρῶντες, χαίρομεν. Idem de his gemina habet *Sympos. l.* 5. *c.* 1.

Γραῦς καὶ γέροντες ἀκμαῖά πνα καὶ ὥραν] siqidem, præterqam qod de Agathone Evripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* δὴ καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν est & in ipsa canitie speciosum qiddam; qam idcirco non minùs esse senibus decori, qàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Param. c.* 20. *v.* 29. qo loco pro viribus sapientiam, qæ in ætate istâ minùs viget, per-

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμῳ νεανίας, σοφὲ δόξα ἢ πρεσβυτέρων, πολιαί. Nec omittendum Chryſippi illud, qi inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἐλεγκτικὸς ἀποχέσθαι δυναμένους γελοῖος· qaſi τὸ ἀπαρέσκοντον aliqid etiam iſtiuſmodi ſilicerniis ineſſet. καὶ τὸ σωφρόνως δυναμένους ἀποχρίνασθαι πρεσβύτην. qod certè majus qiddam meritò duci poſſet, qàm σώφρονα ὀφθαλμοῖς τοιαύτῃ ὁρᾶν δυνάσθαι. Utrumqe refert Plut. *de Stoic. Contradict. c. 9.* & *de commun. notit. cap. 3.*

Τὸ ἐν παισὶν ἀπαρέσκοντον] M. Caſ. qare πᾶσιν legere volucrit, cavſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *qicqid in pueris conſpici poteſt*, qod in animis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ ἥβῃ παίδων ἀπαρέσκοντον, τῇ ἥβῃ γεῖτον ὥρᾳ.

Σώφρονα ὀφθαλμοῖς] Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs lavdâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις, inqit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Plut. *Pericl.* qod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, qod ego nullus credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l. 1. At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducente; *l. 4. c. 3. Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* qod καθαρὰς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμὺς noſter iſtic. qod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qi tamen τὸ τοῦ σώφρονος vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom. 2. ſub tit. 17.* Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν ἃ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam qod Eraſm. *l. 5. in Peric. apoph. 21. linguam continentem* reddit, non video, qâ ratione motus id fecerit. Opponuntur avtem iſtis à Petro *epiſt. 2. c. 2. v. 14.* ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος. qales notat, verátqe Dominus apud Matth. *c. 5. v. 28.* Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Περὶ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος διαφθείρεσθαι οἱ ὀφθαλμοί. *Et impudicum oculus impudici cordis eſt nuncius.* Avg. *epiſt. 109.* videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qi impudicum an impudentem qendam dixit, ἃ κόρας, ἀλλὰ πόρνας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabuli vario ſignificatu, qod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: qomodo & Cynicus, qi Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujusdam oculum curanti, Ὄρα, inqit, μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παρθένου ἰατρεύσῃς, τὸν κόρον φθείρῃς. Laërt. *lib. 6.* in *Diogene.*

Οὐ παντὸ πιθανά] *non cuivis credibilia.* interpres utrqe. malim, *non cuivis gratia.* gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat; πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujusmodi enim cum primis ſunt perſvaſoria. unde dictum Ariſtoteli, τὸ κάλλος παντὸς ὀπτολίτου συμπειστικώτερον. Laërt. *l. 5.* Grammaticus qidam à Budæo lavdatus; Πιθανὸν κάλλος, τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ τοῦ ὁρᾶν πεῖθον θαυμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἐπαγωγὸν *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοῖ γὰρ ὅτου κόσμου καὶ μάλα πιθανοῦ τοῦ πλήθει. *plebi grata.* Gregor. Naz. στηλτ. 1. Καὶ ἦν λίαν ἀνδρώπου αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phæace Plut. in *Alcib.* Ἐντελὴς γὰρ ἰδίᾳ καὶ πιθανὸς ἑαυτῷ μᾶλλον, ἢ φέρειν ἀγῶνας ἐν δήμῳ δυνατός. *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, qàm forenſia certamina potis ſuſtincre.* de Alcibiade item. τῇ δὲ φωνῇ τὴν τραυλότητα ἐμφέρεσθαι, καὶ τῷ λάλῳ πιθανότητα παρασκεῖν, χάριν ὀπτελοῦσαν. *linguæ blæſitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam ſermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli *ad Coloſ. c. 2. v. 4.* μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè qis vos verbis blandis, ſive ſermonis blanditiâ ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογίζεσθαι qod διὰ χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατᾶσθαι eidem *ad Rom. c. 16. v. 18.* qanqam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de qo Baſil. *in hexaem. orat. 3.* Ὅσῳ τὸ ἐν τοῖς σώφροσι κάλλος τοῦ ἐπιεικοῦς περιμότερον· τοσοῦτον καὶ ἧμιτέρων λόγων πρὸς τοὺς ἔξωθεν τὸ διάφορον. ὅτι μὴ γὰρ κατιωλασκομένων τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν ἐνταῦθα ἢ γυμνὴ τεχνασμάτων ἡ ἀλήθεια φέρεται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit: *ſermone blando*, Bud. *fuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Bezæ qibus non repugnaverim prorsùs, qia πλεονεξία σωτῆρος *verſ.* 2. præceſſerat. malim tamen *ſermone plauſibili*, avt *perſuaſibili.*

Καὶ τὰ ταύτης ἔργα] *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ παντὰ αὐτῆς ἔργα. qod non eſt neceſſe.

Περισπεῖται] leg. περισπεῖται· *multæ ejuſmodi occurrent.* qod interpretes cùm non adverterent, clavſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης] idem de medicis in genere. *l. 4. § 48.*

Πολλοὺς νόσους ἰατρεύσῃ] *qm multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtuliſſet.* Celſ. *præfat. l. 1. qia non interfit, qid morbum faciat, ſed qid tollat.* Naſo *Ponti l. 1. eleg. 4.*

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Οἱ χαλδαῖοι] de prognoſtis gemina, *lib. 8. § 25.*

Ἀλέξανδρος καὶ Πομπήιος] de *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l. 4. § 48.* & *lib. 5.*

l. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Πειελέ-λαι τὸν περὶ σῦ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀφιφαρείαις ἐξεπαιδίσλας. πῶ δὲ τὰς πολλιτὰς διωατείας πεειεβλημθύας; πῶ δὲ δυσμαχέτατοι ῥήτορες; πῶ δὲ τὰς παιηγύρεις διαπονίσεις; δὲ λαμπεὶ ἱππεχρόσοι; δὲ σρατηγοί; δὲ σατεφίπαις; δὲ πύργυοι; ἃ πάντα κόνις; ἃ πάντα μῦθος; ὧν ἐν ὀλίγοις ὀσίοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῆς; Vide *l.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν εἰδέναι θέλῃς σαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἐμβλεψον εἰς τὰ μνήμαθ', ὡς ὁδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεστιν ὀστέα καὶ κόνις πόνος
Ἀνδρῶν βασιλέων, καὶ πενήτων, καὶ σοφῶν,
Καὶ μέγα φρονούντων ἐπὶ γένει καὶ χρήμασιν,
Αὐτῆς τε δόξη, καὶ κάλλει τῆς σωμάτων·
Καὶ ἴδιόν αὐτῆς τῆς δ' ἑπάρκεια χρόνου.
Κοινὸν τὸν Ἅιδην ἔχειν ὁι πάντες βροτοί.
Πρὸς ταῦθ' ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Novisse si vis, qualis aut qui sim fies;
Hominum sepulcra, quæ secus viam, inspice.
His ossa, pulvis atq; inanis clauditur,
Regum, tyrannorum, & virûm sapientium,
Superbientûmque opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atque formâ corporum.
Communis est dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo discito qualis sies.

Cur autem τῆς σωμάτων *corporum* αὐτολεξεὶ malim quàm *corporis* cum Rutgersio & Grotio reddere, discas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. σωμάτων ὥρας. certè antithesis illa inter αὐτῆς δόξαν, & τῆς σωμάτων κάλλους, sensum eum qem ibi posui, exigere videtur. alioqi per metri rationem nihil obstabat, qo minùs tam τῶ σώματος quàm τῆς σωμάτων dicere potuisset. Ὅλας πόλεις ἀρδῆν πτοαυτάκις ἀνελύσεις, καὶ πολλὰς μυριάδας κάλακεύσεις.]

Ἡράκλειτος] de *philosophis* in genere pariter *l.* 4 § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Πυρὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως] Ità Laërt. *l.* 9. ex Heraclitisententia, Ἕνα δὲ τὸν κόσμον, γλυκάδαί τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκπυρώδς κατὰ τινας περιόδους ἐναλλὰξ τὸν σύμπαντα αἰῶνα. Ab Heraclito forsan Stoici. Vide Lipsi. *Physiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec nostri dissentiunt, nisi qòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoscunt. Vide Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 7, 10, 12. & qæ congessimus in *Orat. de Noæ obedientia in Hebr. c.* 11. *v.* 7.

Ὑδατι τὰ ὄντος πληρωθεὶς] festivè; hominem qi *de mundo igne absumendo* primus dogma protulerit, ipsum *aquâ* interiùs *inundante oppletum*, diem extremum obiisse. *Aquâ oppletum* certè obiisse consentium plerique, ab aqa, qâ oppletus sit, non desunt qi negent. Siqidem, ut Laërt. *l.* 9. refert, pleriqi aqâ intercute cùm laboraret, à medicis aiunt qæsiviss, εἰ δώσαν ἐξ ἐπυμβείας αὐχμὸν πιῶσιν, num ex diluvio siccitatem inducere possent. Atq; ità Plut. in *præcept. salubr.* qod cùm illi qid vellet non intelligerent, in boum stabulum condidisse se simo circumqaqe obrutum, qo humorem, si id fieri posset, evaporaret. id cùm nevtiqam succederet, à morbo interiisse. Hermippus verò medicos percontatum esse, *numqis eorum compressis intestinis humorem educere valeret.* qod fieri posse negantibus, ad solem stercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipsum se exposuisse. ità decumbentem, ab exiccato induratóqe simo convulsis artubus diem obiisse, Tatianus; à canibus dilaceratum esse tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Aristo etiam, referente Sotione, hydrope curatâ, superstitem, alio nescio qo morbo interiisse, in scriptis suis sunt testati.

Δημόκριτον δὲ οἱ φθείρες] Atqi Laërt. *l.* 9. ex Hermippo, senio confectum duntaxat obiisse, cùm animâ penè defectâ panis è furno calidi vapore per triduum in vita se continuisset, qo Cerealibus superstes esset. de pediculis nè qidem. cùm tamen *l* 1. Pherecidem juxta qosdam morbo fœdo hoc periisse qod cùm epistola ipsius ad Thaletem data, tum & Aristoteles confirmat *hist. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint. de aliis qi pari fato defuncti sint Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nusqam legisse memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3. & ex Lucretio Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 18.

Denique Democritum postqam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.

déqe eodem Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 58. (qo avtore tamen, nescio) ὅτι νοσήσας καὶ λιθάζων ἀφικτὸν, ὡς ἀνέγνωσεν, ἤδη με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία, καὶ ἐξήγαγε ἑαυτὸν τοῦ βίου. Qæ cum Laërtii narratione havd planè conveniunt. Cæterùm etiamsi diversa à se invicem de Democriti obitu tradant avtores isti, at à Marco istic omnes dissentiunt.

Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες] *Falsum est*, inqit Xyl. itaqe substituit, *historiam* (uti ait) *secutus*, *Socratem cicuta absumpsit.* Verùm illud, ἄλλοι, Xylandrum monere poterat, de *aliusmodi pediculis* Marcum locutum, qi philosophum illum sustulerint. Anytum mirum ni & Melitum voluerit; qos *pediculos* non absurdè nominat, qasi animalcula vilissima, nulli prorsus usui, nisi hominibus infestandis & conficiendis. Nec abludit qod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν· οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ὄζειν εἰπεῖν, λέων με καὶ φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus, lupis*, animantibus feris, sed generosioribus aut robustioribus confert; sycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis vilissimis*, sed noxiis, cujusmodi sunt *viperæ, vermiculi*, &c. De lenonibus paria Plautus *Curcul. act.* 4. *sc.* 2.

Item genus eſt lenonum inter homines, meo qi-
dem animo,
Vſui muſcæ, culicésque, pedésque, pulicésque.
Odio & malo & moleſtiæ bono uſui eſtis nulli.

Ubi *pedes* pro *podiculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi uſurpatum monuit. Sed & de paraſitis atq; adulatoribus feſtivè admodum Anexilaus apud Athenæum *l.* 6.

Εἰσὶν ἡ κόλακες ἅμ' ἐχόντων οὐσίας
Σκώληκες· εἰς ὃν ἄκρατον ἀνθρώπων τρόπον
Ἐισδὺς ἕκας & ἐσθίει κᾀδηλῶς &,
Ἕως ἂν, ὥσπερ πυρὸν, ἀποδείξῃ κενόν.
Ἔπειτ' ὁ μὲν λείπει δέτν· ὁ δ' ἕτερος δάκνει.
Adulatores, qui adulant, divitum
Sunt veluti vermes. namque in hominem ſimplicem
Seſe inſinuantes, huic aſſidentes exedunt,
Triticeum ut granum, donec vacuefeccrint.
Ità hic jam gluma eſt: ille alios admordicat.

Ἐνέβης, ἐπλεύσας, κατήχθης· ἐκβῆθι] *Navigationi vitam* confert: (quâ imagine uſus eſt & Epictetus *Enchir. c.* 7. exhibendus *infrà ad* § 5. ſed aliâ ratione) *mortem portui.* quomodo & Plut *de tranquill.* Ἔγνως ὁ λιμὴν, ἢ πέφευγεν ἀνυπόξαδς τὴν σύμπαντες, ὥσπερ ἐρυκτὶς μὴ ἐξιέναι &. Juncus itidem *lib. de ſenect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ Ἄμμι ἐπάτηρ & αὐτῇ (ὅ, τε γέρων ἀποθανὼν, ἢ ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι· ἢ ὁ μὲν θέλθὼν τὸ μέγα πέλαγος, ὅπερ ἔστι λέγω τὸν βίον, καπάρας ἐπί τινα λιμένα, τὸ κυβερνήτη κελεύσαντος, ἀπέβη τῆς νεὼς· ἢ τις διαφυγὼν ἐκ τοῦ σαλοῦ, ἢ τῆ σεφάνη τυχὼν, ἀπολάβεται τοῖς ἀγῶσιν. ὃδ' ἕτερος ἐκ μέσου τοῦ πόρου τῆς θαλάττης διεφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν περικείμενον αὐτῷ πλοῦν, ὑπὲρ ἧ πολλάκις ἔυξατο. ἄλλος πρόσω ἐν τῷ σαλῷ, καλαπονῶν, ἀσεφάνωτος ἐξεκομίδη. Et Junco ſaniùs Seneca *epiſt* 70. *Noviſſimè incipit oſtendi publicus finis generis humani. Scopulum eſſe illum putamus, dementiſſimi? portus eſt, aliquando petendus, nunquam recuſandus. in quem ſi quis intra primos annos delatus eſt, non magis queri debet, quàm qui citò navigavit. alium enim, ut ſcis, venti ſegnes ludum ac detinent, & tranquillitatis lentiſſimo tædio laſſant. alium pertinax flatus celeberrimè perfert. alios vita velociſſimè adduxit, quò veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέβης] ἐμβαίνειν, *navem conſcendere.* Apud Suidam avtor innominatus; Ἐνέβη ἡ ναῦν ἀντὶ τοῦ ἐπέβη. Liban. *orat.* 11. Ὥστε τὰ μὲν ἀναπαδίσαντες, (ſ. ἀναπαύσαντες) τὰ δ' ἀναπαλαίσαντες, ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυπρίων· τὰ παλαιὰ μὲν ὡς νεκρὰ φερόμενοι· τὰ δὲ ἀρὶ δεξάμενα πλοῦ τέχνῃ ἐν τῇ δέξῃ τῆ ἀρχαίων ἀφέντες. *ut partim accelerando, partim reſtituendo, evexerint ad naves*, &c. Morell. imò, *ut hiſce revulſis, illis ſubſtitutis, naves conſcenderint.* de ſimulacris loqitur per fraudem ſubreptis.

Ἐς μὲν ἐφ' ἕτερον βίον] Ità de ſtatu animarum poſt mortem ambigendo paſſim Marcus ſermonem inſtituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. qem, qia prolixior eſt in hoc argumento, tranſcribere piget. Sen. *epiſt.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidùs tranquilliúsque inter divina manſurus: aut certè ſine ullo futurus incommodo, naturæ ſuæ reſtituetur, & revertetur in totum.*

Παύσῃ πόνων] Gemina his habes *l.* 6. § 28. Θάνατος πόνων λύσις· ἀλλὰ καὶ κακῶν. unde τελευτὴ λυσίπονος Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἅλις γὰρ ὄντως οὐδὲν ἄπλετος νεκρῶν.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

quod Æſchylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 121. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίνεται.
Nam morte functos nullus aſſequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto ſopitus, ſic eris ævi
Quod ſupereſt, cunctis privatus doloribus ægris.

Senec. *epiſt.* 24. *Moriar? hoc dicis, Definam ægrotare poſſe; definam alligari poſſe; definam mori poſſe.* Cæſar apud Saluſt. in *Catilin. Mortem arumnarum requiem, non cruciatum eſſe: eam cuncta mortalium mala diſſolvere: ultrà neque curæ, neque gaudio locum eſſe.*

Καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος] πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνέχεσθαι, *dolores voluptatesque ſuſtinere.* qaſi non ſit minor moleſtia iſtis, quàm illis diſtineri. Certè qo modo Terentiana illa parturiens, *Adelph.* 3. 4.

——*Miſeram me; differor doloribus:*

eodem planè Plavtinus adoleſcens, gavdii prægnans, *Trucul.* 4. 1.

— *ut ego lætus ſum, & Lætitiâ differor!*

diſertè Seneca *epiſt.* 39. *Quis hoſtis in quemquam tam contumelioſus fuit, quàm in quoſdam voluptates ſuæ ſunt? quorum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc unum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere, patiuntur.* Celebre eſt Antiſthenis illud, Μανείλω μᾶλλον, ἢ ἡδείλω. *Inſanire detur potiùs, quàm voluptate affici.* Refert Laert. *l.* 5. & Sext. *commcnt. l.* 10. *c.* 2. & *Pyrrhon. hypotheſ. lib.* 3. *c.* 22. Hinc Clemens *Strom. l.* 5. & ex Clem. Eviſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Ἀνιᾶσθαι ἢ μανῆναι μᾶλλον, ἢ ἡδυνῆναι αἰρεῖσθαι. Et ab eadem mente Senec. *epiſt.* 82. *Malè tibi eſſe malo, quàm molliter.* Sophocles itaq; jam ſenex cùm ab eo quæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, ingit, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέστατά μοί τι αὐτὸ ἐπέφευγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών· Bona verba, mi homo: libentiſſimè iſtinc, tanquam à domino agreſti ac furioſo profugi. Plato *Polit. l.* 1. Cicer. *de ſenect.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 3.

c. 3. Plut. *de auditis.* & *de sene polit.* Clemens *Pædag. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento dissertatio. Quod autem ille senectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & quidem meritò magis, adscribit. Spectat horsum Cratetis festivum illud, quod Laërt. *l.* 5. & Suid. in *Crat.* exhibent.

Ἔρατα σαύρης λαμὸς· εἰ δ' μὴ, χείρων·
Ἐὰν δ' τύπτοις μὴ δωῇ λῆθος, βρέχει.
Fames amorem sedat; aut saltem dies:
si non medentur ista, idem lazem facit.

Λαμπρὸν ποιεῖσθαι χείρονι] Plut. *ad Apollon.* Ὁ μεταλλαχὼς δυστυχῆ βίον μετεῖληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τοῦ σώματος λατρείας, καὶ πρὸ ἀηδόνων ὕπνος τούτου φερτότερος καὶ εὐμορφώτερος. Et *ibid.* Τὸ γὰρ μὴ δουλεύειν σαρκὶ καὶ πάθεσι ταύτης δόγμα, ὑφ' ὧν κατασκοπεῖται ὁ τῆς ψυχῆς ἀναπαυόμενος φλυαρίας, εὐδαιμόνιόν τι καὶ μακάριον. quo loco & ex Platonis *Phædone*, ἀχολίας καὶ φλυαρίας recenset varias, qibus servitii hujus ratione obnoxia sit anima. Cujus illud inter alia: Μυρίας ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα. Vide Senec. *epist.* 65. *supr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 1. τῷ χείρονι συνδεδῶσθαι. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc ejulatæ voces illæ eorundem apud Epictetum *dissert. l.* 1. *c.* 9. ἀχάριστοι ἀπολούμεθα μὴ τῷ σωματίῳ τούτῳ δεδεμένοι, καὶ τῶν περιφορῶν, καὶ πυρίξοντες, καὶ ἀναπαίοντες, καὶ καθιεῤῥοντες, ἕνεκα δὲ αὐτοῦ συμπεφορήμεθα τοῖδε καὶ πάσχομεν. Ipse apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119. Θαυμαστὴ ἡ ῥώμη, καὶ ὡς φησι Ξενοφῶν, φιλόζωον. τὸ γοῦν σῶμα, τὸ πάντων ἀνδραπωδέστατον καὶ ῥυπαρώτατον, τέρμασιν καὶ διεργασίαις. Εἰ γὰρ ἤθελε πάντα μόνας ἡμέρας διεργάσασθαι τὸ θῆλυ γένος σῶμα, οὐκ ἂν ἀπεμείναμεν. ὅρα γὰρ ὅσα δεῖ, ἕως ἂν ἀναζήσῃ, τρίβειν καὶ ἀδύτως καὶ ἀλλοτρίως, καὶ τι δεῖ ἀναγκαῖον ποιῆσαι, ἀπαντῆσαι ἐκεῖνα τὰ μέρη. τοῦ ὅτι δαιμονίου δεῖ φλοῦν ἄχθος, ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. πάππω τοιοῦτ' τὸν δύλακον· ἐνταῦθα κυνῶ. ἢ τοῦτο βαρύτερον; ἀλλὰ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τοῦτο μόνον, καὶ ἀναπνέομεν λάθρα τὸ δύσοσμον τοῦτο σωμάτιον, χορτάζομεν, σκεπόμεθα· ἕως αὐτὸς ἔσπη, Ἄρες αὐτὸ ἤδη, καὶ μισθὸν πρᾶγμα ἔχε. ubi πάππω Gesnerus vertit, *sarcio.* cùm *farcio* potiùs debuisset. hoc est enim, non illud, licèt ubiorem minùs, τὸ πάππω, quod & τὸ σάττω, infercio. Sed & istud forsan avtor ipse usurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ] corpus ἀγγεῖον sive vasculum appellat, quomodo σκεῦος Apostolus *ad Thessal. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neque enim Estio nostro *in decalog. leg.* 7. accedo, qi τὸ σκεῦος sive *vas* vult eo sensu ibi accipi, qo apud Comicum sumitur, in *Pœnul. act.* 4. *scen.* 2. ubi Milphio:

Facio quod manifestò mechi boves fermè solent.
--refero vasa salva.--

Ità *anima vas, corpus,* Lucretio *l.* 3.

--corpus, quod vas quasi constitit ejus.

Cicer. *Tusc. l.* 1. *Corpus est quasi vas animi, aut aliquod receptaculum.* Idémque *Lactant. l.* 7. *c.* 12. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Cas. *domicilium* sive *casam* vertit; quod à Marci schemate longiusculè abscedit.

Ἢ σφίσιν τὸ ὑπηρετεῖν] Kyl. *quinetiam quod servit, id supercrit.* Verùm hoc Marcus hîc non asserit. in priore membro tanqam incertum posuit. in posteriore, qasi non superesse dato, qid futurum tunc sit, differit. Locus est proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἢ σφίσι, *qo illud quod inservit præstantius est:* vel, ἢ [ὃ] σφίσι τὸ ὑπηρετοῦν; *annon præstantius est id quod inservit?* firmare videntur, qæ sequntur. Senec. *epist.* 65. *Major sum, & ad majora genitus, qàm ut mancipium sim meî corporis: qod eqidem non aliter afficio, qàm vinculum aliqod libertati meæ circundatum.* Vide & *infr. l.* 5. § 21. & *l.* 11. § 19. Verùm D. Boot. mavult, ὅσῳ δεῖ τὸ ὑπηρετοῦν· & exponit, *qod inservire debet.* ut τὸ λαμπρύνειν animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adscribatur. M. Casavb. ὅσῳ σφίσι τὸ ὑπ. *desines vasculo inservire tantò deteriori, qantò id qod inservit præstantius existit.* At clarissi. Salmas. hæc mutilata suspicatur; cùm in avtore isto disjunctivum ἢ non reperiatur, qin præcedat ἤτοι. ex insequentibus itaqe sententiâ suppletâ, locum totum sic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλο τι ἐστὶν, ὑπότερον μὴ πρὸ ἀναγκαίου ἐπί τι κοινωνεῖν ποιῇ ἢ σφίσι τὸ ὑπηρετοῦν· *aut aliud qod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliqid in commune profuturum; aut qod servire debet in te dominatur.* σφίσι τὸ ὑπηρετοῦν, *superiores fert, superat.* Grammatici σφίσιν ἀκριβῶς interpretantur. unde σφίσιν τῆς πόλεως. & σφίστας, σφιγμόστας. Incertus avtor apud Svidam; ὅτε ἑτέρως σφίσιν στρατηγὸν δεσμοῖς καὶ ἁμάξαις παντάπασι. Accederem libens, nisi obstaret, qod de animæ statu post mortem sermo instituatur. itaqe ἐπίκλω, animúsqe inclinat potiùs ad sententiam D. Bootii, si liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ἔστω εἰκὼς ὑπηρετεῖν· *qod inservire æqum esset.* viderint alii.

Νῆς καὶ δαίμων] Vide *supra ad l.* 2. § 13.

Ἴππ καὶ λύθρῳ] Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Ἐν τοῖς δεῖ ἑτέρων σωφροσύνας] Curiositatem coercet. ut *supr. l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον ἔστι— πεπεῖν ἀπορήσαμεν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡγεμονικῇ παρατηρήσει] lego: ἢ τοι γὰρ ἄλλο ἔργον τήρησις, vel ἢ γὰρ τὸ ἄλλο ἔργον τήρησις. qanqam vir eruditus, qod suprà monuimus, antegressis ista interserit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἤδη legi. *deberat,* inqit, *ab inquisitione in alienos mores. poterat aliqis qærere, qid in eo mali? occurris, damnum esse præsentaneum; qia jam, eodem videlicet tempore spatio qo id facit, privatis sive impedi-*

ris

τὴν ab alio opere. qod autem opus id sit, mox declarat, ἡ τῶ ἰδίω ἡγεμονικῶ παρατήρησις. Verùm de istis aliorum judicium esto.

Τετέσι, φανταζόμενος] συλλογισάμενος sive ἀναλλάλλον, καὶ ἀνακόλουθον esse videtur; qod locutionis genus apud avtores etiam celebriores occurrit qandoqe, atqe in hoc qasi tumultuario & αὐτογραδιαστικῶ scribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præsertim; cùm his Chrysippus *de rhetor. l.* 1. permiserit, avtore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. καὶ συλλογισμὸς, ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν εἰς ἐλέγχοι, etiam Solœcismos eos admittere in scriptis suis, qorum alios havd paucos dispuderet. Verùm sic Homer. *Il. β'. v.* 350.

Φημὶ γὰρ ἓν καλαενεῦσαι λαοσσόα Κρονίωνα, &c.
Ἀριστάρχου ὀπισθέζει, ἐκλείσιμα σημεῖα φαίνων.

Et ibi Evstath. ex Evripide

Πάλαι δέ σ' ἐξερωτῶσαι θέλων
Σχολὴ μ' ἀπεῖργε.-- & --πολλὰ δ'
Πάλαι προσκόψασ', ὥ πόνε πολλῶ με δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conspicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.*-- Idémqe
Nos omnes, qibus est alicunde objectus labor,
Omne qod est interea tempus, priusqam id rescitum est, lucro est.

Hujusmodi videntur esse in sacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῶ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Illud item Joannis *Apoc. c.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox. τῶ ἀγαπήσαντι, καὶ λύσαντι ἡμᾶς, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείς καὶ ἱερεῖς. Sed & illud ejusdem *Evang. c.* 1. *v.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. de qo tamen loco Beza videatur, qi prius membrum παρίνθετον facit; & Heinsius ad Nonnum, qi cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pavli *ad Colossens. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, &c. Syntaxin denique huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν τοῦτον κηλιδώσας, &c. & *l.* 8. § 31. Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ-- ὅλης αὐλῆς θάνατος. Verùm potest istîc, non parenthesis ab avtore, sed metathesis sive transpositio ab excriptore, subesse. atqe in hanc demum ipse partem propendeo; totámqe periochen ità existimo & esse concipiendam, & à Marco ipso fuisse conceptam: Μὴ καταπρίνῃς τὸ ὑπολιπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς περὶ ἑτέρων φαυλαισίαις· τετέσι, φανταζόμενος τί ὁ δεῖνα πράττει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τὰ ἄλλα ἔργα τήρησις, ποιεῖ ἀπροβλεβὴς τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi sunt omnia, qàm est imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀπροβλεβὴς] Ità *l.* 4. § 22. μὴ ἀπροβλεβὴς. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ εἰκῆ καὶ μάτην] Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῶ εἱρμῶ τῆς φαυλαισίας] *in cogitationum serie.* ubi scil. cogitatio cogitationem serit: prout usu venire solet.

Περιῖσαν] *fugere, & declinare.* Xyland. qo sensu Pavlum vult usurpâsse *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐσασο. qo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita:* sicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περιΐσασο. An antiqi tamen avtores sic usi fuerint, nescire se profitetur. Cæterùm ex exteris, havd valdè antiqis tamen, loca suppeditant non pavca viri clarissimi Isaac. Casavbonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chrysost. in epist. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. qibus τὸ περιΐσασθαι significet, παραιτεῖσθαι, ἐκτρέπεσθαι, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apostolo productis malim τὸ περιΐσασθαι in *cohibendi*, sive *coercendi* significatione sumere. qomodo Beza & Stephanus reddidêre. qum utrumqe utrobiqe monet Apostolus & Timotheum & Titum, ut *vanilogia profana* ille, *litigia legalia* iste, in aliis potiùs *compescat*, qàm ut ipse alteruter *devitet*. qod patet ex verbis ad Timotheum proximis *vers.* 17. alioqi τῶ παραιτεῖσθαι vocabulo utitur, ubi virum sanctum illum admonet, qid ipsi cavendum spernendúmqe velit. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epist.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Oecumenius utramqe significationem admittit, *in epist. ad Tim.* περιΐσασο, ἢ παραιτοῦ, ἢ πειθοῦς ἴσασο, εἰς τὸ παῦσαι καὶ κωλῦσαι. Et *in ad Tit.* ἀποπλεῖσθαι καὶ παραιτεῖσθαι. De Apostoli loco qid sentiam dixi: de Marci loco isto Xylandro non invitus concesserim. Verùm de istis alibi fusiùs pleniúsqe ea disserui, qibus istîc recitandis commentarium istum necessariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φαντάζεσθαι, περὶ ὧν εἴ τις ἄτινα ἐπαισχύνοιτο] Vult nihil cogitari, qod proloqi pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notárqe in plerisqe *l.* 12. § 4. Hoc avtem argumento sani nihil honestíve Alcæum animo volutare Sappho concludit; qæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά με κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliqid, præpedirct ni pudor.

respondit, (Aristotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* restituente,)

Αἰ δ' ἰχὲ σ' ἐτλῶν ἴμερος ἢ καλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰκῆ γλῶσσ' ἐμύκα κακὸν,
Αἰδὼς κεν οὐχὶ σ' εἶχεν ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῶ δικαίω.
At si boni qid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ suggereret malum,
Audaciter absqe omni pudore
Prologereris honesta qævis.

Qod avtem de cogitatis istîc Marcus noster, de eisdem

dem Marcus alter *Offic. l. 3. Vir bonus, non modò facere, sed nè cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Qin & de consultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non sunt, in qibus est turpis ipsa deliberatio. atq; etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi spes opiniõq; removenda est.* De votis Persius, *Sat. 2. v. 3, &c.*

—non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.
Hæud cuivis promptum est, murmúrque humiléque susurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà scil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ*; &, *Labra movet metuens audiri—* ut Horat. *l. 1. epist. 16.* Itaq; Pythagoras suos monebat, μὴ φωνῆς εὐχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον ἤκιστα μὲν δυσακοὺς ἢ δυσχερῶς φερόμενον ἐπαίειν, ἀλλ' ὅτι δικαίας ἐζήλωτο εἶ τὰς εὐχάς. Clemens *Strom. l. 4.* prope finem. Ità Seneca *epist. 10. Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam: nunc enim quanta dementia est hominum? turpissima vota diis insusurrant: si quis admoverit aurem, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.* Respexit horsum Macrob. *Saturn. l. 2. c. 7.* ubi dixit: *Præceptum est philosophiæ: sic loqendum esse cum hominibus, tanquam dii audiant; sic cum diis, tanquam homines audiant.* Hinc Martial. *l. 1. epigr. 40.*

Si qis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qi roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epist. 43. Tunc felicem te esse judicabo, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abscondent; qos plerumq; circundatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, sed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qa mores æstimes nostros. Vix qenqam invenies, qi possit aperto ostio vivere. janitores conscientia nostra, non superbia, opposuit. Sic vivimus, ut deprehendi sit, subitò aspici. Qid autem prodest recondere se, & oculos hominum avertere? bona conscientia turbam advocat; mala etiam in solitudine anxia atque solicita est. Si honesta sunt qæ facis, omnes sciant: si turpia, qid refert neminem scire, cùm tu scias? Ob te miserum, si contemnis hunc testem.* Idémque *de vit. beat. c. 20. Populo teste fieri credam, qicqid me confscio (* excusi pessimè, *nescio) faciam.* Galen. *de affect. cur. c. 5.* Ἀντιχάττω σὺ ἡ δύρα διαπαίδὸς τῆς οἰκήσεως· ἐξόζω τοῖς σωφρόσιν οἰκίναι πάντα χωρὶν, ἢν ἔσω τις ἢς παρακαλασμένος. διὸ ἔν δαυρῆν, ὡς ἔσω ἢδ εἰσίόντων ἀνεῳγότος μηδενὶ κεκλημμένου ἀμῦτήσεται. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἐν οἰ φορτικοὶ τῆς οἰκίας τὸ δημόσιον ἅπασα πειρῶνται περιτεῖν νόμισα· ὅτω καὶ σὺ χρὴ τὰὶ ἰδίαν οἰκίαν περῆλθες. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀδόμφιοι τοῦ ἄλλως [τοῖς ἄλλοις f.] ἀμβρτάνειας τι φαρμάκων, μόνης ἑαυτὸς ἀκ ἀδόντας· σὺ δ' σαυτὸν αἰδῆ μᾶλλον, πεδόμφιος τὸ φάντ. Πάντων δ' μάλις' αἰσχύνε σαυτόν. De se denique fidenter satis, verè nécne ipse viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unqam cogitâsse, qod eloqi non audereti; nullúmque suum factum vel dictum extare, de qo dissimulare publicè nonpossit.* Vide *ad lib. 1. § 3. & infrà § 7. & 15. & l. 6. § 16.*

Εἴ τις ἄρτι διαίρεσιν] Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα περίπλην, ὡς ἀπολογισμένος ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c. 4.* De viro bono ac justo Ciceto apud Lactantium *l. 17. c. 24. Itaque talis vir, non modò facere, sed nè cogitare qidem qicqam audebit, qod non audeat prædicare.* Vide & qæ sequntur ibidem.

Ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων] Vide *infrà ad §. 6.* ἀπολαύειν.

Οὐκ ὅτι ἀφιλοτιμήσω τὸ ὡς ἐν ἀείστοις ἤδη εἶ] Notat procraftinationem studii & conatûs ad optima enitendi, ut istic, ità *l. 8. § 22.* verbis illis. Μᾶλλον δ' θέλεις ἀγαθὸς ἄνεται γνώ ἢ σπέρνον εἶ. Epictet. *Enchir. c. 50.* Ἐς ποῖον ἔπ χείρον ἀναβάλη, τὸ κρὶ βελτίσων ἀξιῶν σαυτὸν, κὴ ἐν μηδενὶ παρεβαίνειν τὸν διαιρῦντα λόγον; qo loco pro διαιρῦντα, αἱρῦντα legendum ex Marco monuimus, *ad l. 2. § 5.* Vide & Epicurum *epist. ad Menœccum, ad l. 2. § 4.*

Ἱερός τις] Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 4.* de Stoicis; Λέγουσι δ' κὴ ἱερέα μόνον εἶ τὸν σοφὸν, φαῦλον δ' μηδένα. Porphyr. *de abstinent. l. 2.* Ὁ ὄντως φιλόσοφ, τῷ ὄπ πᾶσιν θεοῦ ἱερεύς. Ità viri sancti qiqe in pagina sacra nuncupantur, Βασιλεῖς κὴ ἱερεῖς τοῦ θεῦ· *Apoc. 1. v. 6. & c. 5. v. 10.* &, ἱερεῖς τῷ θεῦ, *ibid. c. 20. v. 6.* &, ἱερατεύμα ἅγιον κὴ βασιλικὸν, Petr. *ep. 1. c. 2. v. 5, 9.* qod eodem recidit; ut eruditè docet Casavb. *ad Athen. l. 1. c. 9.*

Καὶ ἀνεγκλὴς θεῶν] Ità Epictet. *l. 3. c. 24.* Diogenes, τοῦ Διὸς δάκνον. Et viri boni, τῷ θεῷ δάκνοντος κὴ μάρτυρες. *ibid. c. 26.* Et Galeno in *hortator. c. 2.* ὑπαρχοί τινες κὴ ἀνεγκλῆτοι τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἰδρυμένῳ] Vide *ad l. 2. § 17. & infrà § 15.*

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίδητον πνεύσας] *Intactum à libidine, insscium omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipsius affectum utrumque referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Cas. *immunem omni injuriâ*, sive *contumeliâ, qam ipse sibi inferat, ex l. 2. § 16. incapacem mali ullius, ab aliis* scil. *illati.* nevtrum satis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumque ceperim. ὕβρεως ἀνέπαφον, *injuriâ* sive *contumeliâ intactus.* Siqidem injuria ad sapientem non pervenit. Senec. *de constant. sap. c. 5. Nulla ad sapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναίδητον πονηρείας, *improbitatis, alienæ* ſcil. *nè ſenſu quidem ullo affectus. hoc eſt,* adverſùs eam perinde affectus ac qi nè ſentiat quidem, πονηρίαν ſumit, quomodo ἁμαρτίαν Apoſt. *ad Hebr. c. 12. v. 4.* οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου] Viros bonos, virtutisque ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſt. *contr. Ariſtogit.* οἱ καλῶν ἔργων ἀθληταί. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητής εἰμι καὶ ἀζυγήτων· ἐκεῖ γυμνάσομαι πολλαῖς κακοπαθείαις, ἀλαμβῶ, ξεντεύων, ἀναλαζόμενος, ἄχει καὶ λυπῆς ὑπερκαθίμενος· ὧν ἥκιστ' ἐχέλιν. Idémq; ὁρᾷ ἄθλον. Οἱ μὲν παρελθόντες εἰς εἰσὲν ἀγῶνα, ἀθληταὶ ἀρετῆς ἀνδρείσκενλο. Et monachos aſcetas, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat Theodoret. *hiſt. l. 5. c. 20.* Epictet. *l. 1. c. 18.* οὗτοί μοί ἐστιν ὁ νικῶν καὶ ἀθλητής qem & *l. 2. c. 18.* contendens cum aliis athletis; χαῖρε, παρέδοξε· νῦν τοὺς σώφρονας τούτους παίδας (πύλας leg. niſi forſan per ludibrium ità nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστὰς, οὓς τοῦ ἐμοῦ αὐτοῖς τοῦ μονομάχου. Salſè Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Περὶ μὲν τὸ παρρύτλειν καὶ λακπίζειν ἀγωνίζεσθε τοὺς ἀνθρώπους· ὁρᾷ δ' καλοκἀγαθίας οὐδένα. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qi præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inqit, οἱ δρομεῖς ἀσθενοῦσι πρὸς τῆς ταχύτητα, ἧ πρὸς τῆς δικαιοσύνης; Vide Platon. *ep. 4. ad l. 7. § 51.* Atqi, ut Philo de *providen.* apud Evſeb. *præpar. l. 8. c. 14.* Μαθήσεσθαι δ' καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ πεφύσιωται, μὴ ὑλαυχεῖν, ἀπαθόντες οἷς πάσχουσιν ἡμέρων καὶ ἀπαθέων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, οἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγγεγόνασι. πρὸς γὰρ ἀποστατῶν ὄζει, ὅτι θηλείαν ἀρετῆς, καὶ ταῦτα παρευπιερέμφορον ὑπ' αὐτοῦ, ἀνδρωπον ὄντα σεμνύνεσθε. Itaqe Ariſtot. *polit. l. 8. c. 4.* Τὸ καλὸν, ἀλλ' οὐ τὸ θηρῶδες; δεῖ παραλαγονιζεῖν· ἐ γὰρ λύκῳ, οὐδὲ πρὸς ἄλλων θηρίων τι ἀγωνίσαιτο ἂν οὐδένα καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *ep.* 124. *Quid vires corporis aliis & exercet? pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit. — Vis tu, relictis in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena nitcris, ad bonum reverti tuum? Quid hoc eſt? animus* ſcil. *emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἄθλον μέγιστον· ἐν ἄθλα μεγίστα ἀθλητά. Vin' tamen maximo iſto majus? Avdi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12.* Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς. & *ad* eundem, *ep. 2. c. 4. v. 7.* Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c. 3. v. 14.* κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiqis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ* dicti.

Τοῦ γὰρ μηδενὸς παῖδες παλαιστρίζωσι] A luctatoribus tranſlatum vocabulum: de qo dicetur ampliùs, *ad l. 7. § 52.* Vide & *ad l. 7. § 61.* Acutiſſimè pariter atqe elegantiſſimè Joannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat. 22.* Παλαίομεν καὶ διαπαντὸς κατέχομεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ἐ γὰρ ὡς ἐπὶ τῆς ἀθλητῆς, ὅταν καὶ ἑστανῦια. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὴ καταβάλῃς, ὁ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης ἀγωνίζονται, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανοῦται. ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἥττας ἀγωνίζεται. ὅταν οὖν αὐτὸν ἀφέλωμαι τοῦτο ὑπὲρ οὗ ἀγωνίζεται, νενίκηκα. Diogenes Olympionicam qendam conſpicatus in ſcortum qoddam oculos defixum, Ἰδοὺ καλὸν ἀρκυδίνιον, ὡς ὑπὸ τυχόντος κορασίου τραχηλίζεται· *En arietem Martium, qomodo à vili puella proſternitur.* Laërt. *l. 6.* ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαρίου τραχηλιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémq; in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanqam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰρ, ἔφη, ἀνταγωνισὰς νενίκηκα καὶ μεγάλας, ὥκ ὅια ταῦτά ὅτι τὰ ἀνδράποδα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ δισκάζοντα καὶ τρέχοντα· τῷ παντὶ δ' καλεπωτέρους, πνίγας, καὶ φυγὰς, καὶ ἀδοξίαν ἔτι δ' ὀργὴν τε, καὶ λύπην, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβον, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον θηρίον, ὕπνον καὶ μέθην, ἡδονήν· ἢ οἶδεν ὅτι πρὸς Ἕλλησιν, ὅτε πρὸς Βαρβάρους ἄξιος μάχεσθαι καὶ πρεῖναι, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥττηνται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Pruſ. *orat. 9.* Magnificè admodum & glorioſè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, qàm turpe ſit, poſtqam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, qem Plato tibi non ſine cauſa objecerat, ſuperari; ut nè adjiciam, qàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia concultata, diabolo mancipatum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος] hoc eſt, qod Perſius *Sat. 2. verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fàsqꝫ animi, ſanctóſqꝫ recęſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

lore virtutis, ſed perfectè, &, ut Græci dicunt, ἐς βάθος ac ἀδυσσωπῶ βαφῇ. Thomas Mag. in *collect.* Δυσσωπὸς, ἡ εἰς βάθος βεβαμμένη βαφή. ità Marcus iſtîc: Et Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 5. διὰ βάθος ἐγκεκράνυδαι τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. *epiſt.* 36. *Perſeveret modò colere virtutem, perbibere liberalia ſtudia; non illa, quibus perfundi ſatis eſt, ſed hæc quibus tingendus eſt animus.* Et *nat. quæſt. l.* 1. *c.* 3. *Purpura, intereſt, quamdiu macerata ſit; ſæpius merſa ſit & excocta, an ſemel tincta.* Idémque *epiſt.* 71. *Quemadmodum lana quosdam colores ſemel ducit, quoſdam niſi ſæpius macerata & recocta non perbibit: ſic alias diſciplinas ingenia, cùm accepêre, protinus præſtant; hæc niſi altè deſcendit, & diu ſedit, animum non coloravit, ſed infecit; nihil ex his quæ promiſerat, præſtat.* Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde ἀδυσσωπιά τε καὶ ἀναπόνιπτος Syneſio, *ep.* 44.) contraria eſt ἀποσυφὴ, ex eadem tinctorum officina vox petita. (qò & Clemens alluſit *Strom. l.* 1. ubi philoſophiam dicit εἰς παρασκευὴν τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræque virtutis tincturam ſuſcipiendam* hominum animos præparare, ὑποτυπῶσαι καὶ ὑποζώσασθαι τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præſubigendo*, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀρετῆς autem ἀποσυφὴν Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 2. Sic expreſſit: *Non ſufficit imaginem virtutis effingere, & ſtatim, ut ſic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicuri figuras, quas è ſummis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Caſavb. ad Perſ. adjicias licet, opponi etiam huic βαφῇ ἀδυσσωπῶ colorationem illam, quam à ſole contrahere obſervat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l.* 2. in cute tantùm & ſuperficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ἐ γὰ ἀναγκαῖον ἦν πᾶν χρόαν μελάνων εἶναι μέλανα. *neque enim neceſſe eſt, qui cutem nigram habent, reliqua omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Ariſtot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 2. qo loco Herodotum refutat, qi *l.* 3. Æthiopum genituram nigram eſſe dixerat. Ità Plato *epiſt.* 7. Οἱ δ' ὄντως μὴ φιλόσοφοι, δόξας δ' ἐπηκριβωμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ἀπὸ τῆς ἁλὸς ἐπηκριβωμένοι. Nec ſileri digna ejuſdem illa *politic. l.* 4. qibus de fortitudine, ſed fuſiùs, gemina his quæ de juſtitia ſtrictim Marcus hîc, diſſerit; ἴσως οἶδα ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔριον, ὃς ἂν μέλλῃ καλὸς ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν ἐκλέγουσιν ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τοῦ τῆς λευκῆς· ἔπειτα παρασκευάζουσιν ὡς ὀλίγῳ πλείονι διαφθείρουσιν ὅπως δέξωνται· ὅτι μάλιστα τὸ ἄρρεν· καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι· καὶ ὃ μὲν ἂν οὕτω τῷ τρόπῳ βαφῇ, ἀδυσσωπὸν γίγνεται τὸ βαφέν. καὶ ἡ πλύσις οὐκ ἄνευ ῥυμμάτων, ὅτι μὴ ῥυμμάτων δυνατὸν αὐτῆς τὸ ἄρρεν ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δ' ἂν μὴ οἶδα δια γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προδιαφθείρας, ὅπη ἐκπλύσῃ καὶ γελοῖα; τοιοῦτον τοίνυν ὑπολαβὲ καὶ δικαίων ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας καὶ παιδοτρίβου μισητὴ καὶ γυμναστικὴ καὶ μηδὲν ὅιε ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πειθόντες δέξοιντο, ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δικαιοσύνη αὐτῆς ἡ δόξα μένοιτο καὶ ἀσφαλὴς καὶ πρὸς ἡδονὰς ἄλλων, διὰ τὸ τὴν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἔτι παιδείαν ἐσχηκέναι· καὶ μὴ αὐτῆς ἐκπλύνειν τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκπλύνειν, ἥ τε ἡδονὴ, παντὸς χαλεπωτάτη δεινοτέρα ἔστι τοῦτο δρᾶν καὶ λύπη τε καὶ φόβος καὶ ὀκνηρία, παντὸς ἄλλα ῥύμματος. τὴν δὲ τοιαύτην δικαιοσύνην καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἕπεσθαι καλῶ καὶ τίθεμαι. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo ſe in animum inducit, qod de Muſica Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 121. qaſi συνιστῷ τὴν ψυχὴ καὶ φύσει κεδάσῃ, ut Gregor. Naz. *orat.* 13. *animúsque in ea quæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epiſt.* 6. & 94. Et *ſicut lanarum colores, qibus ſimplex ille candor mutatus eſt, elui non poſſunt:* Fabius *inſtitut. l.* 1. *c.* 1. *nec illarum conchylia qùquam in priſtinum candorem revocet.* ità, *Difficulter traditur, qod in hunc modum rudes animi perbiberunt.* Hieron. *ad Lætam.* Itaque *adv. Rufin* idem: *Si literas didiciſſes, oleret teſta ingenioli tui, qo ſemel fuiſſet imbuta. lanarum conchylia nullæ aqæ diluunt.* Et de talibus Greg. Naz. pronunciat, ἐργωδέστερον εἶ τὸ μιλαπωθεῖν, ἢ ἡμῖδὸς ἀπ' ἀρχῆς ἀλαδόν· Alluſit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionyſio diceret, τὴν βαφὴν ἐκ ἀνιέντα τῆς τυραννίδος, ἐ πολλῷ χρόνῳ δόντα καὶ δυσκαθαίρετον. Attulit & Clemens *ſtrom. l.* 6. Καθάπερ γὰ τοῖς ἐρίοις ἡ σὺς τῆς βαφῆς ἐμμείνασα, τὴν ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν πρὸς τὰ λοιπὰ φέρει ἕκαστον κατὰ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παρέλθὼν, μένει ἡ τοῦ κακοῦ· καὶ τὸ μὲν ἡδὺ κατέλειπται, ἀναμάρτητος ἡ αἰσχύνη. αὗται γὰ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Qod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, qàm avtor ipſe voluerat, & ac ſi lana colore aliqo intincta & imbuta, ad alius eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam poſt operam in macerando tingendóqe inſumptam deſignatam vellet. Alluſiſſe videtur Muſonianum illud à Gellio *l.* 16. *c.* 1. lavdarum. Ἂν τι πράξῃς καλὸν μὲν πόνος, ὁ μὲν πόνος ὄιχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι παίσῃς καλὸν μὲν ἡδονῆς, τὸ δὲ μὲν ὄιχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Qod Cato in *oratione Numantiæ habita* ſic extulit. *Si qid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet, benefactum à vobis, dum vivitis, non abſcedet. ſed ſiqa per voluptatem neqiter feceritis, voluptas citò abibit, neqiter factum illud apud vos ſemper manebit.* Vide *ad l.* 5. § 16. & *l.* 6. § 30. μὴ βαφῆς. & *l.* 10. § 34. τῷ δεδιδυμῶ.

Λανθάνομεν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα]

τε] Ità *l.* 2. § 17 & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 16. & *l.* 12. § 11. Vide & 44. § 31. ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς.

Συσχολιάζειν] Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, & 34.

Κἀκεῖνα μὲν καλὰ παρέχεται] Ità Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 10. Ἀρκεῖ μοι, ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ κάλλιστα παρασκευάσαι.

Ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἰ πάσεται] οὐς ἐστὶ τῆς ἀδείας γνώμης· ὑπτελύμβα. Epictet. *Enchir. c.* 38. Ità Charidemus Dionis Prus. *orat.* 30. Τὰ μὲν θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ἀνομάζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) οὐς ἅπαντα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. Expressit quod Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potius regis illud, Esaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum est, quod locutus es, verbum Domini.* bonum est, qicqid Deus vult, qi summè bonus nisi bonum velle non potest. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ δὲ ἐκάστῳ νεμομένη μοῖρα] ἢ εἱμαρμένη sive *fatum* cum Stoicis noster passim inculcat. Vid. *l.* 5. § 8.

Συνεμφέρεταί τι καὶ συνεμφέρῃ) locus mihi subobscurus, eóque magis quòd vocabula à Marco hîc usurpata, nisi sint, quod suspicari forsan qis possit, vitiata, nusquam alibi deprehendisse meminerim. Xyl. Et *constat aliunde, & secum aliud adfert.* Versio textu ipso etiam obscurior. Tentemus an è Marco ipso elicere possimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἦ, inqit, εἴτε πρὸς ὅλῳ καίριον, καὶ συνεμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum est, siqidem universo opportunum & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἐκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. *Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi.* Et *lib.* 4. § 9. ἠναγκάσθη ἢ τὸ συμφέρειν τῆς φύσεως τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea qæ in commodum inferebat.* deniqe *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari sermone petitas, τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ, *hoc illi tulit:* & τοῦτο τούτῳ ἠνέχθη, id est, συνετάπη. *hoc illi latum,* id est, *præscriptum est,* à medico nimirum, tanqàm utile & salutare. &, de universi natura, imò Jove ipso, οὐκ ἂν τοιοῦτό τι ἤνεγκεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν· *non tulisset ejusmodi aliqid, nisi universo id contulisset.* Illud itaqe forsan & hîc voluit, *Et præscriptum est,* à mundi nimirum administratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem sit τὸ συνεμφέρει, qod τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam secum fert;* eò nimirum qò destinamur. Sensum priorem secutus est M. Cas. qi vertit, *& inevitabile est, & utile.* eodémqe faciunt, tum Marci ipsius verba proximè antegressa, ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἰ πάσεται. tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρον ἐκ θεοῦ, καλῶς
Χὴ φέρειν.

Qod fata ferunt, id ferre decet. Grot.

ubi Schol. εἱμαρμένον παραινεῖ τοῖς εὐγνωμόνως παρὰ θεῶν. φέρειν χρὴ, φησὶ, χρὴ τὸ ἐκ θεῶν εἱμαρμένον καλῶς. Ad posteriorem illud Palladæ, in antholog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρον σε φέρε, φέρε κὴ φέρε· εἰδ' ἀγανακτεῖς,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, κὴ τὸ φέρον σε φέρει.

Si te fata ferunt, ferto ferióque gravatim
Si fers, te crucias; nec minùs illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς κα θέλῃ τὸ φέρον σε φέρειν, φέρε· εἰ δ' ἀπιθήσῃς,
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, κὴ τὸ φέρον σε φέρει.

Qò tua ferre volunt te fata, ferare. recusas?
Te lædis; læsum sic qoqe fata ferent.

Qod utrumqe in versione sua expressit elegantissimè Jo. Grotius;

Si qem fors agat atqe ferat, ferat atqe feratur:
Ni ferat, & feret hunc fors, magis & feriet.

Nec unqam satis prædicatum Cleanthis votum illud, qod ὅτι πάντος θεόχρεον vult esse Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca sic reddidit *epist.* 107. & ex Seneca Avg. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsiqe dominator poli,
Qocunqe placuit. nulla parendi mora est:
Adsum impiger. fac nolle, comitabor gemens:
Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qi τὸ συνεμφέρειν in *accommodandi* sensu hîc sumit; ut hoc sit qod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut nosmet ipsos eidem accommodemus.* in qam ferè sententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐαρμοσὸν ὄζιν, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι προσετάπητό σοι, καὶ πρός σε πως ἔχειν. Et *l.* 3. § 16. ἀβιάστως τῇ ἑαυτῆ μοίρᾳ συνηρμοσμένον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συνηρμόσθαι. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique sententiam qam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τύπτω. Tu qisqis es, qamcunqe ex istis ipse volueris, amplectare per me licet; avt potiorem aliqam, si comminisci potueris.

Συγγενὲς πᾶν τὸ λογικὸν] λογικῶν appellatione Deum atqe Dæmonas simul cum hominibus intelligit. Istîc avtem conjunctionis illius tantummodo meminit, qæ ratione prædita invicem astringit omnia. alibi sæpius nexum & conjunctionem cum universo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Casavb. *ad Pers. Sat.* 3.

Κήδεσθαι μὲν πάντων] *aliorum,* inqit, *curam gerere, est naturæ consentaneum.* Ità *infrà* § 6. τοῦ ἀνθρώπου θεοκηδεμόνος. & *l.* 9. § 3. κήδεσθαι δεῖ. & contrà, *l.* 2. § 1. τὸ ἀνηκέστως παρὰ φύσιν. Impia itaqe, & humanitatem quasi abjurantis & amolientis

molientis à se, Cajni vox illa, *Numquid ego custos sum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad quæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat. 19.* cum Marco nostro planè consentiens; Καὶ τοι εἶσι κτῆ ἀνομολιδίαν ἄπαντα ἐπίφορκλο, κὴ κτῆ τὴν τῆς φύσεως νόμων, ἐχρὴν σε κὴ φύλακα εἶ τῆς τῆ ἀδελφῆ σωτηρίας. τοῦτο γὰρ ἡ φύσις ἐπίστευτε. Et Ambros. *de Cajni & Abel. l. 2. c. 9. Recusat fraternæ mumus custodiæ, quasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de se *epist. 12.* Ἐπεὶ κὴ ἐγκηρεὺς, ἐχ ἵνα ἐμαυτῆ μᾶλλον, ἢ κὴ ἵνα ἐν ἄλλων ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐγκηρεῦς. De Demonacte Lucianus: Φίλῳ μὲν ἦν ἅπασι κὴ ὡς ἦσαν ὃν πνα ὡς ἀνῆον ἐνόμιζεν, ἄνδρωπόν γε ὄντα. Ità Apostol. *ad Galat. c. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* quâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν quemvis esse, cui, cùm ope nostrâ indigeat, subvenire possimus.

Δόξης δ' ὑπὲρ τῆς περὶ πάντων] Plato *Lachet.* ἔστω μὲν τοι ὁ ἔπαινος ὅτι καλὸς, ὡς ἀνδρῶν ἀξίων πεπαίδευται. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67. & epist. famil. l. 5. ep. 12. & l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profectò jucunda laus, quæ ab iis proficiscitur, qi ipsi in laude vixerunt.* Idémque Seneca explicans, *epist. 102. Cùm Tragicus ille apud nos ait; Magnificum esse lavdari à lavdato viro; lavde digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum secunda opinio est. vel Lævs est à bono bonis reddita.* & mox, *claritatem à gloria* distingvens; *Gloria multorum judiciis constat, claritas bonorum.* Itaque Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Pavcis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύοισι κεκλαυδιμένον ἀνδράσιν.

Τῶν ὁμολογυμένως τῇ φύσει βιώντων] *Ad naturæ convenienter vivere,* Flaccus, *l. 1. epist. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémque *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenientérque vivere. & Tvscvl. l. 5. Congruere naturæ, cúmque ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ἔτως βιῶντες, ὀπῶσι] Idem ferè *l. 9 § 18, 27. & l. 10. § 13. & l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua: Lavdatio hominis tvrpissimi, mihi ipsi erat penè tvrpis.* Senec. *epist. 52. Qid lataris, qòd ab hominibus iis lavdaris, qos non potes ipse lavdare?* Idem in *excerpt. Non potest vllam avtoritatem habere sententia, ubi qi damnandus est, damnat. Malis displicere, lavdari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonus non esse, qi bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, qòd bonus sit, si malis è regione displiceat.* At editor Lugdun. hîc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fravdem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ κὴ μεθ' ἡμέραν] *noctúque & interdiu.* ità Marinus in Proculo *c. 3. ad l. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε κὴ μεθ' ἡμέραν. qo loco non erat, qod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret; & μεθ' ἡμέρας substitueret. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu,* ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristophan. *Pluto 4.3.*

Ὅμοι τάλας ἀπόλλυμαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istîc interdiu.

Demost. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, κὴ μεθ' ἡμέραν οἴδὸς ἦσεζεν. & *interdiu,* sive *ipsa luce, sciens prudénsque contumeliâ afficiebat.* Polyb. *l. 1.* γενομένων ἢ πλειόνων ἀδικημάτων κὴ νύκτωρ κὴ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφαινόμενοι. Plut. in *Publicol.* Ὧν μεθ' ἡμέραν πὰ Ῥωμαίων ὁρῶντας &c. nihil tritius aut pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *catoplo,* qis ad Marci mentem facit. ibi Lychnus sive *Lucerna,* Rhadamantho coram adversùs Megapenthem testimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν ὐκ οἶδα· ὐ γὰρ παρῆν· ἃ δὲ νυκτὸς ἑταῖρος κὴ ἅπαιρεν, ἐκεῖ λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἷοι μεθ' οἵων φύρηται] *ac qibus se hominibus admisceant.* Xyl. Et potest revera ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura sæpenumero havd vana fieri. juxta illud Phœnicis Evripidei, qod lavdant Æschines *adversvs Timarch.* Diodor. Sic *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλᾶν ἤθεσι κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πάντοτ' ἐρᾷσεται, γενέσθων ὅπ
Τοιοῦτός ἐσθ' ὅσοις ἐφ' ἥδεται συνών.
Si qis malorvm pascitvr consortio,
Inqirere vltrà parco; compertvm hoc habens,
Talem esse qemqe, qali amicitiâ vtitvr. Grot.

Cæterùm havd plenè satis Marci verba expressit isque pleniùs exactiúsque Cas. *qales cum qalibus volvntatvm,* sive commiscendo sese invicem fœdant & inquinant. Est enim metaphora à limo lutóve, qod è terra fit, humido aliqo commaceratâ. unde & φύρδις non est tantùm μίγνυδις, vel μαλακτὸς, sed & μολυσμὸς. Hesych. unde forsan & nostrum, qo Cas. usus est hîc. **mvscle.** Vide *l. 7. § 67.*

Περὶ τῆς τούτων ἀτιμίας] Cicer. *de fin. lib. 2. Nihil est turpius qàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* Idémque *de Oratore perfect. § 41. Ego cùm à nostro Catone lavdabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Senec. *epist. 52. Qanta dementia ejus est, qem clamores imperitorum hilarem ex avditorio dimittvnt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nvnqvam volvi populo placere. nam qæ ego scio, non probat popvlvs; qæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes sibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cy-*

nihil qui enim placere potest populo, cui placere virtutis et malis artibus popularis favor quæritur. similem stultitiæ facias oportet. non probabuntur, nisi agnoverint. concilians nisi turpi ratione amor turpium non potest. Idem epist. 92. Elegantem Democritus noster solet dicere, eodem loco sibi esse voces imperitorum, qo ventre veridicos crepitus. Qid enim, inquit, mea refert, supersum isti an deorsum sonent? Quasi dementia est vereri, nè infamentis ab infamibus? Epicuri illud ob oculos habuisse videtur Clemens, cum illa scriberet, Strom. lib. 1. Οὐ πᾶσα ἀρετὴν πᾶσι κτᾶσθαι ἀφέστηκεν· ἃ μὲν γὰρ ἐκείνοις εἰδέναι, οὐκ ἀσκεῖσθαι ἡμᾶς ἃ δ' ἡμεῖς ἴσμεν, μανεῖεν ἂν τῶν ἐκείνων ἅπτεσθαι. qi locus cùm corruptelæ manifestus sit; nè interpretari Hervetto visum, ac si pro ἐκείνοις ἐκείνοις, ἐκείνοις ἄδει, vel ἐκείνοις ἀνθήσει, legisset; Sylburg. ἐκείνοις εἰδέναι, ἀσκεῖν scili. reponendum posse existimat, ut sit, qæ non necessitas illos exercere. mihi nec utrum satisfacit. forsan potius, ἐκείνοις εἰδέναι, qæ illos ἔθρεψε, ut in membro altero, ἡμᾶς ἴσμεν, qæ nos scimus. Vide l. 4. § 3.

Οὐκ αὐτὰ ἁπλῶς ἀφίστησιν] Vide l. 8. § 52, 53. Senec. epist. 9. Nisi sapienti sua non placent omnia stultitiæ laboris fastidio sui. Et de tranquill. c. 2. Unus efficit nisi, displicere sibi & epist. 47. Hoc habent inter caput & boni mores; placent sibi & permanent. Levis est malitia, sæpe mutatur, non in melius, sed in aliud. Aristot. item Ethic. l. 9. c. 4. Διαφθείρεται ἑαυτὸν ἃ φίλοι καὶ ἑτέρων μᾶλλον ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα ἃ βέλτιστα πράττειν. Vide ibi cæteros.

§ 5. Μήτε ἀκίνητος] Apud Aristotel. Rhetor. l. 2. c. 24. nescio qui,

Ἐτὰρ γὰρ οὐδὲ τοῖς πανοῦς διαφθείρειν
Ἀχαιοὺς, λίχνον εἰς ἀγυιὰ ποιεῖν·
Οὔτ' εἰς' ἀπορμὰς ἀπολείς τε δυσμενεῖ τινὶ,
Πρόσθεν δὲ καὶ τοῦ δ' ἀφέλεσθ' χάριν.
Si nostra in illum sacra non rectè ferat,
Qi non suâ aliqid sponte commissa mali;
Nec qi coactus alteri benefecerit,

Ullum meretur aut honorem aut gratiam. Grot. Vide l. 4. § 34. Augustinus confess. l. 1. c. 12. & ex eodem Petr. Lomb. sentent. l. 2. distinct. 40. §. 2. & Prosper. sent. 172. Nemo invitus benefacit, etiamsi bonum est quod facit. Idémque in Joan. Evang. tract. 43. Quod qis invitus vel necessitate facit, non bene facit. Sapientem verò invitum nihil facere, Stoicum dogma est. Cicero paradox. 5. Soli hoc contingit sapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.

Μήτε ἀκατανόητος] quod ubique damnat. Vide ad l. 2. § 2. Gregor. Naz. in Basil. epitaph. Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκατανόητον, μήτε τὸ ἐραστὸν ἀνοικείωτον. Senec. de beat. c. 20. Sic vivam, quasi sciam aliis me natum: & naturæ rerum hoc nomine gratias agam. & ep. 48. Nonpotest qisquam beatè degere, qi satanizm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit. alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. Hæc sedulus diligenter & sanctè observanda est, qæ nos omnes omnibus miscet, & judicia aliqod esse commune jus generis humani.

Μήτε ἀνεξίκακος] Ità Basil. Cæsar. epist. 44. ἀλλὰ ἀνεξίκακος φρονεῖν. Et epist. 54. Πάντα μὲν λόγον, πᾶσαν δὲ φρόνησιν κατασκευάσαι ἀνεξικάκου. Vide & infr. § 6. & l. 8. § 2. & l. 10. § 37. Idémque in Esajam. & apud Simeon. Logothet. orat. 21. χρὴ οὖν, ἅπαντα ἀκριβῶσαι, τὸν λόγον τοῦ ἀνεπιτίμου χάριν παρ' ἡμῖν λαχόντα, ἕκαστα κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τά τε δίκαια καὶ μὴ, καὶ συλλογισμοῖς καὶ τεκμηρίοις, καὶ ταῖς ἐρμηνείαις τῆς ψυχῆς μὴ ἀκριβῶς ἐπιχρίσαντα ἐπιτιμᾶν· οὐδὲ πάντως γὰρ ἔσται, ἐν οἷς ἔστιν ἀνεξίκακον. Galen. hortat. c. 6. Itaque ἐν τῷ μὴ ἀνεξικάκῳ, τὸ ἀφοσίωτον καὶ ἀνεξεπίπτον λέγεται, de qo Marcus l. 7. § 55. At contrà Apelles hæreticus referente apud Eusebium hist. Eccles. l. 5. c. 13. Rhodone, Μὴ δεῖν ἅπαξ ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἕκαστον, ὃν πιστὸν ἀναδείκνυσιν. quod est prorsus interdicere homini, animal nè sit rationale, saltem nè ratione, qâ eum conditor Deus instruxit, utatur. nec malum abfuerunt aut superstitiosi Judæuli, qi, ut refert Hieronymus à sancta fide in Hebræomastigi l. 2. c. 2. ex Mosis verbis l. 5. c. 17. v. 11. perperam acceptis, tradunt, quòd, ἢ σοφιστὴν διδάσκειν τινὰ, dextram esse sinistram, vel contrà, credi ferarique debeat: aut superstitiosi Jesuitæ, qi, referente Paulo Scarpio in Histor. de Interdict. Pauli 5. adv. Venet. l. 2. in Regulis Potarii relictis ann. 1606. reg. 3. asserunt, Si Pontifex Romanus nigrum esse definierit, quod oculus album esse renunciaverit, aut vice versâ, illius definitioni esse acquiescendum. atqui hoc est etiam oculos hominibus eluere, non rationis tantùm usum eripere.

Μήτε ἀπροκάλυπτος] nec cum reluctatione. Cas. Mallim, neque affectibus abreptus. qod Jacob. Apost. c. 1. v. 14. ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus infr. § 15. ὁρμητικὸς καὶ γοργὸς ἐπὶ πρᾶξιν. Eodem vocabulo usus est Plato leg. l. 1. τὰ πόθη σωφρονεῖν τε ἡμᾶς καὶ ἀντέχεσθαι. Vide l. 2. § 2.

Μήτε κομψείας] Ità § 8. ἁβρὸν καὶ κομψὸν. & l. 4. § 51. καὶ τῆς κομψείας. & ἀκομψότερον. l. 6. § 38. qæ apud Græcos & Latinos usurpari monet Pollux l. 5. c. 44. Aristoph. nubib. 2. 1.

Πρῶτον μὲν εἶ κομψὸν ἐν συνουσίᾳ.
Primò quidem ut sis lepidus in congressibus.

Idem avib. 1. 3.

Μή γ' ὀθνεῖα νόημα κομψότερον ἤκουσά πω.
Noema nunquam audiveram elegantius.

Ubi Schol. κομψείαν, ἀλαζονείαν, ἀξιότιμον, festivitas, urbanitas. Evripid. apud Aristot. Polit. l. 3. c. 4.

Μή μοι τὰ κομψὰ, ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ.
Speciosa mitte; prome quæ urbi est opus. Grot. Aristot. de Cœlo l. 2. c. 13. κομψῶς μὲν, οὐκ ἀλη-

θῶς

δῆς δὲ. *arguèd quidem, haud verè tamen.* In ſermonis autem elegantia aut feſtivitate ſtudium poni Marcus alibi vetat. Vide *l.* 1. § 7. ἀγροικίας. & *l.* 8. § 39. φιλόγελως. Plato in *politic.* Κἂν διαμαλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ὑπὸ τοῖς ὁρίοις, πανταπάσῃ εἰς τὸ γῆρας ἀνιατόν τι κομιεῖ. Latiùs eandem extendit idem *epiſt.* 10. Τὸ δὲ βέλτιον καὶ πρέπον καὶ ὑγιὲς, οὐκ ἐγὼ φημι δεῖν πάντα ἀλλήλοις μιγνύναι· τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τοιαύτας συμβάσεις τε καὶ ἀφορμὰς, καὶ μόρια τέχνας ἔχειν παρασκευάζειν, ἀφρόδιτον ἀνομάζειν. Aliud eſt τὸ κομψὸν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio nullum animi eſt: ſi circumtonſa eſt & fucata, & manuſacta, oſtendit illum quoque non eſſe ſincerum, & habere aliquid fracti. non eſt ornamentum virile, comtiunculas.* Sed de ſententiarum potiùs ratione Marcus iſtic. Cæterùm, μήτε κομψείαν ἢ ἀκριβείαν συγχωρήσῃς, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis aſtutiam ſectaris*; à Marci mente nimium quantum receſſit. *Aureæ γράμμαι*, ſive *figuræ ſententiarum* rhetoricæ magiſtris qid ſint, docet Fabius *inſtit. l.* 9. *c.* 1.

Πολυπράγμων] Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔσω, ἢ λαλεῖν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπράγμων] Vide *l.* 4. § 24. De ſpectatibus ex Stoicorum ſenſu Lactan. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπεφήναντο τὸ θέατρον ἐκκλίνειν καὶ τὸ κωμικὸν. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chryſippum *vitarum l.* 4. τῶν αὐτῶν λέγειν ἀπεφήναντό τι καὶ ἰδιοπεδίσμενα εἶναι. Verba Chryſippi; Ὅμοια γὰρ ἔσεσθαι τὰ φαῦλα καὶ ἀνεπίληπτα εἶναι, καὶ ἀνεπιτήδευτα, καὶ τὰ αὐτὰ πεφύκασι. ὁμοίως τῆς τε αὐτοπορφύρας, καὶ ἀβαφοπορφυρίδος, ἀνίνως ὄντος. Idem *lib. de elegend. proph.* ſic. τὸ γὰρ ὀπτικὸν ἐκκλίνειν τὸ καὶ πλοῦτον ἀκίνδυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ἐκεῖνο μὲν γὰρ πολλῶν δυσκολιῶν τέλος συνιδεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non *Epicuros* tantùm, ſed & *Zenonas*, *quietis magiſteriatus* dicit. Quanam Tigellinus impurus ille Neronis Sulpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ ſectæ objicit, quòd *ſtudiosa & negotiorum oppressa* ſeriat. Sinuoſides *c.* 38. *l.* 26. Ὁ ἐλαττόμενος πρέξει αὐτὸ, σοφιζόμενος.

Ὁ ὢν σὺ θεός] Menecrat. *nunc dominus, ut l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. *nunc & Deum* dixit, ut hoc loco, ſic *l.* 12. § 26. ὁ ἀνὴρ τῶν θεῶν. ibi plura vide.

Περσάτης] Ità *l.* 5. § 27. περσάτικα καὶ ἠγυμένα.

Ἄρρεν.] Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laert. *l.* 2. Xenodotus:

Ἄρρεν γὰρ ἄλγος ἔνεστι——
Maſculus enim inest dolor intrinſecus——vel
Maſculum enim vitio natorum tu reperiſti.

Et Sen. *epiſt.* 33. *Nemo contactus illorum virile eſt.* Apud Perſium *Sat.* 5. *v.* 144. *Maſculum bilem.* id eſt, *Maſculum animum criminis loco laxeria objicit juveni in ſuis caſtris militanti.* Caſaub. ibi.

Ἀνατεταχότες] *qi ſe ità comparaverit.* Xyl. vel *compoſuerit.* ἀνατάξασθαι, συντάξασθαι. Heſ. & Svid.

Πεσεῖν τὸ ἀνεπίληπτον] Tranſlatum videtur à re militari: quod & Svidas cenſet, ubi locum hunc laudat, niſi quòd τὸ ἀνεπίληπτον illud eſſe *claſſicum* exiſtimet, *quo eis πόλεμον οἱ ἡγεμόνες ἀνακελεύονται, ignaviores ad prælium in eundem incitantur*; cùm ſit potiùs, ut Budæus, *quo receptui ſignum datur, & à pugna, fuſorúmve proſecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apoph. Lacon.* Ἀλλὰ καὶ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ἔαρ καταφέρων φάλλων, ὅτε τὸ ἀνεπίληπτον ἐσήμαινεν, ἀνέπαυσε quod idem & de Chryſanta Perſis narrat, *in collatione Pelopida & Marcelli*, & in *capit. Rom. geſt.* 39. à Cyro eo nomine laudatos ex Xenophont. *ped. l.* 4. Ità & Pollux *onomaſt. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ὄρθρον opponit τῷ ἀνακλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. σαφηνιζόντων ἢ, τὸ κατὰ τὴν μάχην συνελθεῖν· ἀνακλητικὸν ἢ, τὸ ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρεῖν. Ità Diodor. Sic. *L.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀνακληθῆναι τοὺς ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς τοῖς σκηνώμασι· & Plut. in *Fabio.* Τῇ σάλπιγγι σημῆναι ἀναπλεῖν quod Synef. *in Calvit.* καλεῖ ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Paſtoral. lib.* 4. de Capranio, cujus *admiſſarius* capræ aſſeverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐκτραπέσθαι, καὶ αἱ αἶγες ἕπεσθαι, τὰς κεφαλὰς ἀφεῖναι· ἔπειτα ἐκτρέπεσθαι τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐκτρέπονται· μᾶλλον λιγυρὸν ἆδειν, καὶ ἄδρους παραλλάττεσθαι· ἐνίοτε τι καὶ ἀζῆ μέλος, καὶ ἡ, ἅπερ λάθρα περίεστιν, ὡς φάλλων κατέρχονται· μεῖζον ἀνακλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἅπαντες ἀθρόοι συνεδραμόν. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcone pelle lupinâ invedentes canes ἀνακλάσαι συνήθεις ἠμέλουν Daphnis ſentit. Idémque *l.* 2. Λαβὼν τὸ σύριγγα, συνέλεγε ποιμένας, εἰς ὄρος· ἐφώνησεν, εἰς πεδίον· ἀνακλητικὸν, εἰς ἀπαντικρύ. Eodem reſpexit Epictetus *diſſert. l.* 3. *c.* 29. Ἐὰν δὲ ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς ποτὲ Σωκράτης, καὶ Ὅμηρος φησὶ, τὸν συμπλακέντα, καὶ ἐκφυγόντα. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν ἢ μὲ παρέχῃ τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σαλπίσω, τάλα δυσχεράνοις, καὶ λέγεις ἀπ', ἔρχομαι. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν σοὶ παρέχῃ τροφάς; τί δὲ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατιώτης, τὸ ἀνακλητικὸν μοι σημήνῃ; ἀφίσταμαι, ἀκολουθῶ, ἐπιδείκνυμι τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἔρημα. Et *c.* 24. Ἂν μὲ ὀφείλῃ τιμᾶν, ὅτι κατὰ φύσιν ἐξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου, ἢ σοὶ σαλπίσαι ἔξεστιν· ἀλλ' ὡς σὺ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικὸν, ἐπιδείκνυμαι ὅτι μοι χρείαν οὐκ ἔχεις. Potuit & à re *mavica* ſumptum videri. quâ imagine eâdem ferè in argumento eodem uſus eſt Epictetus *Enchir. c.* 7. Καθάπερ ἐν πλοῖ, ἂν πλοῖον κατορμίσῃ, ἂν ἐξέλθῃς ἐφόδιον, ἐκ τοῦ μικροῦ παιδίου, καὶ γυναικίου οὐ

ἀναλέξῃ ἢ Χολκίδειον, τετιῶδε [al. τέτιῶδε] ἢ δεῖ τὸν διάνοιαν ὅτι τὸ πλοῖον, καὶ σωληνῶν ὑπερῴδε, μή τι σὺ γε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφεῖναι, ἵνα μὴ διαδυθῇ ὁ σβλιθῆς, [ἐμβληθῆς vulg. perperam.] ὡς τὰ σεξέατο. ἴστω καὶ ἐν βίῳ, ἐὰν δίδῶται αὐτῇ βοηθὸς καὶ κεχλιδὼν χωνευτήριον καὶ παιδίον, ἥδιον κωλύσει. ἐὰν ἢ ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, τρέχε ὑπὸ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὑποστρεφόμενος· ἐὰν ἢ γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς ποτε τῆς πλοίᾳ μαχαίρᾳ, μήποτε καλοῦντος ἐλλίμενος. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. qo loco, quod ἀναλυτικὸν istîc, ἐναντίον idem dici videtur.

Ἔυλυτος] Citat Svidas è Marco istâ, sed non explicat. Sic *infr.* § 7. ἐυλύτους ἀπειτε. & § 16. ἔυλυτον. Potest autem τὸ ἔυλυτον istud à *vestitu* sive *calceatu* transsumtum videri, qi qò minùs arctè stringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l* 15. Τὰς ἢ ὑποδέσεις τῆς φαντάσεως ἐυλύτους καὶ κούφας ἐποίησε τοῖς μὲν ἄλλοις τῶν νεῶν ἰσχυροτέρας ἀπὸ ἐκείνης χαλκήρεις. Indè Luc. c. 3 ἐν. 16. λύσω τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων. Eam locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ τοὺς καθαιρουμένους, καὶ ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λυομένους τῷ σώματι, καὶ ὑπὲρ τούτου ἁμαρτημάτων ἢ ψυχῆς, ὥσπερ τῶν δεσμῶν ἢ πέδας. Ità Lucret. *l.* 2.

—*vita quoque omnis*
Omnibus è nervis atque ossibus exoluatur.
—*veluti cùm lubrica serpens*
Exuit in spinis vestem.—

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

—*vestémque relinquere ut anguis,*

Gavderet.— de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. c. 26. ἐλεύθερος ἦν, ὅτι ἀπεβεβλήκει πάσας τὰς τῆς δουλείας λάβας· πάντα εὐκόλως εἶχε, πάντα μόνον ἐπεπηδήμενα. omnia appensa tantùm, non adstricta habebat. Interpres enim doctissimus perperam reddidit; *Omnia à seipso pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, qæ sponte suâ decidunt, qum immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l.* 5. c. 4. Πεπαιθεῖς, ὃ ὁ καρπὸς, αὐτόματος ἀποῤῥεῖ· περὶ ἢ τῆς πεπαίνειν, μᾶλλον ἰσχύει καὶ ἐπιτήδειος. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi evelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* qod Senec. *epist.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulsum vitæ, sed minutatim subductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem, Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi autem possunt cum Marci istis Epicteti illa *differt. l.* 2. c. 6. Ἀλλὰ χρυσίδας μὲν πολὺν πόνον μέλλει τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τὰς σειπαγὰς ἤκουσιν ἀναγκαίους, ἀνάγει. ὅτου ἀφαιρετέον ἐδόξεν αὐτῷ τοῦτο τὸ φρόνημα; ἢ τὸ ἴδιον ποιῆσαι ἢ ἐκεῖνος δίλει, ἐδὲ τῆς ἀνάγκης καλούσης, ἐυλύτως ἀναχωρεῖ αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν ἃ πάσχομεν· & fortasse istîc etiam ἐυλύτως fuerat. vide *ad l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκου διόμου] Juramentum omne viro ejusmodi, qalem Marcus istîc delineat, variis rationibus nevtiqam necessarium videri possit. Ac primò qidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. qia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à qibusvis fides adhibebitur. καὶ γίγνεται τοιούτοις ἀντὶ ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In qam sententiam argutè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸν ὅρκον, μὴ συμφωνίας τῆς καὶ τὸ ἀληθὲς γίνεται· τὸ ἐυορκεῖν [ità Heins. qod vulg. ἐυρεῖν.] ἐν συμβαίνει καὶ τοῖς κατορθοῦσι τοῦ ἐν τοῖς κριθήσεσι. πῶς τοίνυν ἔτι τὸ ὅρκου χρεία, τοῦ καὶ ἄκρου ἀληθείας βεβῶτι; Clarius Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ ἧς ἓν βιάντων λόγος ὅρκου πιστότερος τοῖς πάντων ἧς ἀνεπαίνητον στεφανοῦται ἔπαινος. εἰκὸς, εἰ πιστὰς βιβλιοθήκας, ἓν βιβλίῳ. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύναι θεὸν ἀπλῶς ἧς αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laërt. *l.* 8. Qod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ἢ φεῦγε πάντα. πῶς ἂν πείσαιμι;
Λόγῳ, τρόπῳ τε τὸν λόγον πιστωθέν.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. l.* 2. c. 12. πᾶν μὲν τὸ ἁπλῶς ὀμνύειν ὑπ' αὐτῶν ἐκφεύγεσθον ὄρκου τὸ ἢ ὀμνύειν αὐτοῖς ἐφίλεται, χείρον τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσι. ἤδη γὰρ δὴ κατεγνωσθαι φασὶ τὸν ἀπιστούμενον δίκα θεοῦ. Cicero pro Balbo: *Athenis aiunt, cùm quidam apud eos, qi sanctè & gravitèrque vixisset, & testimonium publicè dixisset, & ut mos Græcorum est, jurandi caussâ ad aras accederet, unâ voce omnes judices, nè is juraret, reclamásse.* Xenocrates is fuit, uti docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ἦν ἢ, inqit, καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρῆν, τότε μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. c. 10. qi hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, qod sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant, sinceritati ejus concedendum existimárunt.* Vide qæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plaut. *Amphitr. Act. . Scen. .*

Nam injurato scio plùs credet mihi, qàm jurato tibi.

Ità qod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκος εὐσεβὴς, ἀλλ' ὅρκος ἀνήρ.

Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

sive ut Grotius reddit;

—*vir sacramento fidem*
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ ἀσφαλές. qia, cùm sit sponte suâ æqì bonique tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim qemadmodum de legibus Demonax Cynicus apud Lucian. οἱ ἀγαθοὶ νόμοι ὑ Νόμια, nimirum, πολίτης ἐκτὸς διὰ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἅπαντες διὰ τὸν νόμον. οἱ γὰ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι ποιοῦσιν ἑκουσίως, ἃ ποιοῦσιν ἅπαντες οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς καὶ μάστιγος ἄφρονι τῷ ἡδονῇ ὑποπεπτώκασιν, καὶ ἐκεῖ τὸ δικαίου ἀπεβλάστησεν. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot. & de virt. moral.* Et Constantius Imper. *orat. pro Themistio:* Ἐπὶ δικαστὴν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφῶν, τῆς ὀρθῆς γνώμης ἀναίλυτα ἂν ἐν ἔχοις. ὃν γὰ νῦν διὰ τὸ λίαν ἐπίχαρτα, ταῦτα ἂν ἐμάθον ὑπ' ἀκριβείας. Itaque Aristippus, Τί πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, requisitus, respondit, referente Laërtio: Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομεν. Eodem quo nunc vivunt modo victuros philosophos, etiamsi leges omnes tollerentur. Siquidem id suâ sponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil istoc viro bono opus, qò ad id quod est officii sui obeundum, vel impellatur, vel obstringatur: quin sponte suâ facturus sit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis constricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus post Q. Fabium in prælio occisum; *Hoc jurâstis*, inquit, *milites? fugientes vos in castra redituros? adeò ignavissimos hostes magìs timetis, quàm Jovem Martémque per quos jurâstis? as ego injuratus aut victor revertar, aut prope te hic, Q. Fabi, demicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulso legum ac panarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásque in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atque hoc est quod Solon, ut Laërt. *l.* 1. Κελεύοντα ὅρκου πιστεύειν ἧκε. Quanquam nec *injuratus* prorsus vir bonus: *sacramento*, non vulgari tamen illo, adactus, sed sanctiore etiam, si qid in istis aliud alio sanctius æstimatur, qódque facit, ut illius ideirco nullus indigeat. Senec. *epist.* 37. *Quod maximum vinculum est ad bonam mentem, promisisti virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epist.* 65. *Sapiens, assectatórque sapientiæ, velut sacramento rogatus*, &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc sacramentum adacti sumus.* Cæterùm ego sensui, quem priore loco proposueram, ἐμμένω. Tertiò denique (id quod Marcum istîc cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκης καὶ ἀπροσδεὴς· qia eo fit animo eâque sui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat necesse, si dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de sese opinionibus ac judiciis bonum suum ac beatitatem nequiquam pendere perspersum habeat. qò spectat & quod sequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec testimonium alienum, sic affecto, usui (necessario saltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος] Ità *l.* 7. § 62. ἔστι ἀπιστεῖν αὐτῷ, &c. *parùm pensi habiturum, etiamsi non ipsi fidem adhibuerint, talem esse revera, qualem præ se fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ἀπολύσεται περὶ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς νῦν βάλλεται. *lib.* 10. § 11. aliud est autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ ἐφιβλέπειν, εἴπερ εἴσεται.

Ἓν ἢ τὸ φαυλότερον] Vitiosa proculdubio scriptura. ambigua saltem emendatio. Eruditus Vir D. Boot. vult ἓν ἢ, quasi dicat: *hoc unum cum primis attendatur*, vel *agatur.* quomodo Apost. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* est quod ago, quod attendo. Ego existimaverim legi posse, ἓν δέ, vel, qia id forsan poetarum est peculiare, ἓν ἢ, αὐτὶ τοῦ ἕνεστ ἢ, *inest autem* hujusmodi, quam suprà delineaveram, animi constitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel si cui minùs hoc arriserit, qia moniti seu præcepti rationem præcedentia habent, ἐᾶν ἢ, aut ἐάσῃ ἢ, *insit autem*, aut *inesto verò*, &c. Cæterùm aliorum arbitrium esto. ego nihil statuerim.

Τὸ φαυλότερον] Apul. in *apolog. Cæterùm Platonica familia nihil novimus nisi festum & lætum, & solenne & superum & cæleste.* Senec. *epist.* 60. *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam: semper illic serenum est.*

Ὀρθὸν ἂν εἴ] χρὴ, καὶ ὀρθούμενον] *Rectum igitur esse oportet, non autem erectum.* hoc est: qi *recto* ipse per se jugiter consistat *incedátque talo*, ut Horatius loqitur, *l.* 2. *epist.* 1. non qi lapsus, vel lapsabundus alienâ manu erigi opus habeat; qomodo de Hectore Homer. *Il. n. v.* 372.

--ὁ δ' ὕπαιθα ἐξεπύθετο

Ἀασθὶ ἑλχεμάθοιο· ἀτὰρ δ' αὖτ' ὄρθωσεν Ἀπόλλων.

Et de Evryalo *Il. ψ. v.* 694.

Ὡς πλαγγὴ ἀνέπαλτ' αὖτερ μεγάθυμος Ἐπειὸς

Χερσὶ λαβὼν ὄρθωσε—

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν, ὃς πέπτωκεν, οὐ νέῳ πόνος.

Frustra, in juventa lapsus, erigitur senex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* Ὥστε τὸ πεπτωκότος ἔχειν ὀρθοῦν, ὥστε διδάσκειν ἀγνοοῦντος. Neque enim aut erigere alios idonem est, qi ipse cadit; aut docere, qi ipse nescit. Vide *ad l.* 1. § 15. Svid. Ὀρθὸς λέγεται καὶ ὀρθῶς. Μάρκος. Ὀρθὸν ἢ (f. δεῖ) εἶναι καὶ μὴ ὀρθούμενον. Verùm sæpiùs istîc jam nominatus & deinceps nominandus, non sine grati animi significatione, D. Boot. aliorum hæc accipit. *Esset*, inquit, *plus quàm Stoica rigiditas, ἀναμαρτησίαν exigere à sectatoribus sapientiæ, cùm illa non nisi ipsis sapientibus competat. deinde sibi ipsi contradiceret, ut qi passim monet à peccatis quidem cavendum esse omni curâ & diligentiâ; sin in aliqa prolabaris, resurgendum esse, & meliora monstranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Sin & l.* 7. § 12. *iisdem verbis, qæ hic difficultatem pariunt, sed sensu diverso,* Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενος. *Sensus itaque, ni fallor, hic est.* Ὀρθὸς inter alia valet, qod Latinis *erectus* vel *surrectus*; τὸ ἰσιμόχιον καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκυπτόδε, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympoſ.* Μετὰ ἢ τοῦτο κύκλῳ εἰσηνέχθη πεῖμενος ξιφῶν ὀρθῶν. Theophr. *l.* 5. *de cauſ. c.* 4. μὴ τῷ τομῷ, ὅταν ὀρθὰ ϛαθῇ, πολὺ ὕδωρ ἀρίνει. Lucian. περὶ ἧβ ἐπὶ μισθῷ συνόντων, μηδ' ὅτου κρὸς ἕζης ἔχων ὀρθός. Vult igitur Marcus, *è diſciplinæ ſuæ placitis, ut rectus inſiſtas, idque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: alioqui fore, ut ſemper verſeris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis (honore, divitiis, liberis, &c.) in quæ te inclinabas, ac qibus te ſtrobè ſuffultum putabas, ſubductis; qod facillimè ac multis occaſionibus fieri poteſt.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud tritiſſimum Stoicorum dogma, *Viro ſapienti debere omnem felicitatem intra ſeſe repoſitam eſſe, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipſius poteſtatem ſitis.* Itaque ſic interpretor, *Oportet ut ſtes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* ſupr. *ad l.* 2. § 11. Marcus ipſe *l.* 7. § 2. Τοῦτο πάθε, ἵνα ὀρθὸς ᾖ. favent huic interpretationi, & antegreſſa illa, τὸ ἀκροϛολὲς τῆς ἐξωθεν ὑπηρεσίας, &c. qibus adjungi poſſunt & Epicteti illa, *l.* 3. *c.* 24. Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χρδί, ἢ πείζων αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, ἢ προσχείρει πιών, ἀδέκοτε λέησι τὸ παροιμυθιώδες τὸ ὑπόρρυπτος. Ità fuerit, ſed à corpore ad animum traductum, qod de ſe Umbricius apud Satyricum *ſat.* 3. --*pedibus me*

Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

§ 6. Εἰ μὴ κρεῖττον ἐνείκεις] Ità Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Εἰ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζηλεῖς, πίει ἃ πίνεις.

Ἀκολούθῃ ἑαυτῇ] *ſuprà* § 5. teſte nullo, ope ope: âve nullâ indigens. Vide *l.* 9. § 26.

Καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ] Vide an non [ἐν] illud inducendum ſit: ut ſententia ſic procedat, ἀρκεῖῳ ἑαυτῇ, in eis qæ rationis ope adminiſtrantur, ἢ τῇ εἱμαρμένῃ. in eis qæ ἀπροαιρέτως contingunt vel decernuntur potiús.

Τὸ δεῖσαι ἐνεικουμένῳ ἀπόλαυε] Ità *l.* 12. § 29. dixit ἀπολαύειν τὸ ζῆν. Senſuum prægnans dictio. Eſt enim ἀπολαύειν, ſive *frui*, cum oblectatione qadam in re adepta prorſus acqieſcere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in ſchola Theologica, *peccatum in hoc omne conſiſtere, qòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Avguſt. *de doctrin. Chriſt. l.* 1. *c.* 22. 32, 33. Et *de Trin. l.* 9. *c.* 8. & *l.* 10. *c.* 10, 11. & 83. *qæſt.* 30. Petr. Longob. *ſent. l.* 1. *diſt.* 1. & Thom. Aqin. *Sum. part.* 1. 2. *qæſt.* 11. *art.* 3, 4. Verùm Marco ipſo nemo meliùs τὸ ἀπολαύειν iſtud nobis explicaverit. Is *l.* 10. § 32. ἀπόλαυσιν, inqit, δεῖ ἀπολαμβάνειν, πᾶν ὃ ἔξεϛι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν· ἀπόλαυσιν ſive *fruitionem oportet ducere, qicqid ſecundùm naturam ſuam exeqi datur.* hoc avtem qomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco iſta nobis ſunt, ἐφ' ὅϛι πῖς ἡδυπαθῆσιν ἡ τυφὴ, qo *deliciæ & luxus ſunt hominibus voluptati dediti*, qi in ea nimirum ſummum bonum ſtatuunt, & qorum vita βίῳ ἀπολαυϛικὸς dicitur Ariſtoteli *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 5. & *Eudem. l.* 1. *c.* 4. & ipſi ἀπολαυϛικοί. *ibid. lib.* 2. *c.* 4. qo ſenſu & ἀπολαυϛικὰ φαντάϛματα, *ſuprà* § 4. qæ *ἡδονικὰ ibidem.* Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 13. *Viri officium eſt, inter alia, & beneficium dare. qæ ergò data? nè non det,* (q. d. nè officio ſuo deſit) *nè occaſionem beneficiendi perdat. vobis voluptas eſt, inerti otio aſſvefacere corpuſculum, & ſecuritatem ſoporis ſimillimam appetere, & ſub denſa umbra latitare, tenerrimisqe cogitationibus, qas tranqillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibúsqe intra bortorum latebram corpora ignavâ pallentia ſaginare: nobis voluptas eſt dare beneficia, vel laborioſa, dum aliorum labores levent; vel periculoſa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes noſtras aggravatura, dum aliorum neceſſitates & anguſtias laxent.*

Εἰ ἢ μηδὲν κρεῖττον φαίνεται] qod Flacc. *l.* 1. *ep.* 12. --*ſi cuncta putas unâ virtute minora.*

Τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι] Vide *lib.* 2. § 13.

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος] Explicat, qod ſuprà dixerat § 5. μήτε ἀνεξέτασος. Epictet. *l.* 3. *c.* 12. Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέτασον βίον μὴ ζῆν· ὅτως ἀνεξέτασον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι· ἀλλὰ λέγειν, ἐκλέξαι, ἄρες, ἴδω τις εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ ϛρατοφύλακες, δεῖξόν μοι τὰ σωθήματα· ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τῷ παραδεχομένῳ ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam ſupra miraculum omne cavtionem ἀκριβεϛάτῳ idem proponit, *l.* 3. *c.* 2. ἵνα μηδ' ἐν ὕπνῳ λάθῃ τις ἀνεξέτασος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνάσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. qæ & eadem ferè habet *l.* 2. *c.* 17. qo loco, nec immeritò, iſtud poſcenti ſuccamat, Σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ὀμβολάς. neqe enim reverâ natura humana fert iſta; ſed nec divina patitur.

Τῶν αἰδημόνων πείϑεσθαι, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφελκυϑήϛ] πείϑειν Svidas τῷ πειθῶ, id eſt, *ſvadelam, ſvaſionem* interpretatur. atqe ità Xyl. iſtic accepit, & *perſvaſionem* reddidit. Verùm πεῖσις, pro *morbo, affectu*, ſive *perpeſſione* qavis corporeâ, havd infreqens deprehenditur in medicorum aliorúmqe etiam ſcriptis. Hippocrat. *de loc. in hom.* εἴ τις βούλεται τῶν σώματος ἀπολαβὼν μέρος κακῶς ποιῆσαι τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδήσεται τῷ πεῖσιν, ὁπόϑεν ἂν τις ᾖ. Galen. *de Sect. optim. c.* 10. § 18. ὑπὸ ἥπατος πείσει, καὶ ὑπὸ σπληνὸς πείσει. *in hepatis & ſplenis affectibus:* ſive, *in hepate atqe in liene affecto.* Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 138. τυπικὴ γὰρ γίνεται ἡ τῶν ὑδρῶν τῆς γλώττης πῶσις. *eſt enim topica nervorum linguæ affectio.* Caſius *problem. q.* 59. ἡ χολερὰ πεῖσίς ϛι τῆ ϛομάχῳ. *Cholera ventriculi affectio*

affectio

fectio est. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſtic αἰσθητικὰς, appellat. & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μορίοις. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἰδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Empiric. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2 ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἐπιδεικνῦσθαι καὶ πεῖσιν. Et ἰδίωμα πείσεως εἶναι πλὴν φαντασίας· quam & πόσωσιν ἐν ψυχῇ ex eorundem mente *ibidem* definit: de qa vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt hujc vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cohibend.* ubi πεῖσις ὁμοιωθὲν vulgò exhibetur, quo viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmqe indè proverbium exculpunt: qum πείση, non πεῖσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loqac.* & Homero ipſo *Odyſſ. υ'. v.* 23. tum & ex Syneſio *de Calvit.* ubi dicit, πήνησιν ἐμπείσῃ, φασὶ, πλὴν καρδίαν. ità enim legendum, non ἐν πίσῃ, qod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qi ad *Piſæa certamina* alluſum avtumabant. qum πείσῃ ibi, qomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud avtores illi mutuari ſunt, χοινίον ἀλκυρεῖον, id eſt, *funis anchoralis* ſit. qod & Favl. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Evſtathius πεῖσαν ibi πλὴν πειθὼ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, qæ cùm ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtavranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τῷ χθ' χώραν. ὃν ἔστ' ἂν ἐν χώρᾳ ὦσι, ἀλλ' ἐν ὁρμοῖς ἐμβῶσιν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inqit, πείσματικῇ χώρᾳ. Et mox: Πείσματα, χοινίαι ἀπόγειαι, ἀγκυροβόλια. Talem nempe vult animi ſtatum, qalem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio qis verbis hiſce; qæ etiam, qo emaculem, libentiùs lavdo;

——ἠύτε (ῥηϊ) vulgò.]

Ναῦς, ὅτις ἐν μὴ γῆς * ἀνύρλῃ βεόχεις, [* ἀνὴ
Πνεῖ δ' ἔξις, ἡμῖν δ' εὐκρατεῖ τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum reverſamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtud, nondum reperio. παθημάτων duntaxat αἰσθητικῆς, qod τῆς πείσεων αἰσθητικῆς fortean æqipolleat, meminit Plato in *Timæo.* Itaqe verba illa, ὡς Χωκράτης ἔλεγε, ad ſeqentia potiùs referenda exiſtimo. deſignariqe locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. qædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtqam τὸ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* qorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, qæ ex altera; *nunc ad vitium*, qod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μιᾷ φησὶν ὁ λόγος δεῖν σφᾶς ἕλξεων ξυμπάντων ἀεὶ, καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νόμοις ἕκαστον. ut ſit ἀφέλκειν hìc noſtro, qod ἀνθέλκειν ibi Platoni; qod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Marcúmqe intereſſe poteſt; qòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, qos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ Χωκράτης ἔλεγε, loco ſint mota, cùm prioribus illis, τὰς φαντασίας ἐξεπάζοντες, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότι ἑαυτὸν] Vide Cleanthis votum, *ad* § 4. Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερός γὲ εἰμί, καὶ φίλος τῷ θεῷ, ἵν' ἐκὼν πείθομαι αὐτῷ. ἀλλ' ὃ ἄλλων ὑδενὸς ἀνθρωπίνου δεῖ με, ὃ σώματος, ὃ κλίσιος, ὃκ ἀρχῆς, ὃ φήμης, ἁπλῶς ὑδενός.—ὑδὲν δύναμαι παρεῖναι ἀπὸ ἐντολῶν αὐτοῦ.—τότε τοῖς διατάγμασι ὑποτεταγμένον εἶ δεῖ, ὃ τοῖς Μασσαλιώταις καὶ Κατωνι. ecqid pium magis?

Τῶν ἀνθρώπων φύσεως ἀνθρωπίνης] hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τότε πάντα τὰ ἄλλα μακρότερα καὶ ἐυτελέστερα] Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὰρ προσθήκη ταῦτα ἐκείνων. ὅτως ἐυτελῆ ταῦτα καὶ μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα ἐξαλλαζόμενα, κἂν μεγάλα ᾖ. Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸς, ὃκ ἀντάξιος ἀρετῆς. Itaqe Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de tranqill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; qo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πλοῦτον κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πόνον τε·
Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὃ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ἐστι,
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.
Dites ſæpe malique, bonúsque aſſigit egeſtas:
At mihi virtutis munera divitiis
Permutare nefas. manet uſqè immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

qod Marcus etiam verbis mox ſeqentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex code n Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα τῆς κτήσεως, ὃ μᾶλλον τῆς ἐχόντων, ἢ καὶ ὑπουσῶν τῆς ὀπτυχόντων ἐστὶν, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ κύβων, τύχαις καὶ μεταβολαῖς μόνη δὲ κτήσεως ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι παραμένουσα. Ὅθεν δὲ καὶ Σόλων μοι δοκεῖ φρὴς τοῦ εὐστόμως εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὃ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omnino. Siqidem, ut Plato *Phædone*;

Νομίσωμεν μὴ μείζω σοὶ ἐλάττω παλαιστὴν ἐκεῖνον ἢ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ δὲ δεῖ πάντα ταῦτα ἀνέμβρεμέ τε καὶ πομπικόφρον παλαιστὴν φεύγοις.

Μηδενὶ χάσμα δίδου ἑαυτῷ] χάσμα διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum *dipnosoph. l.* 9. Posidippus in *Saltatricib.*

--τῷ κόμῳ χάσμα δίδω. *Vanitati da locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Calavb. *ib. c.* 5. Aristides *ad Rhod. de concord.* ὑ δίδου χάσμα τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabis locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. *orat.* 19. *pro saltatoribus adv. Aristidem:* ἡ μηδαμοῦ δοῦναι χάσμα αἰτίᾳ. *Et locum criminationi nevtiqam dedisse.* Gregor. Naz. *orat.*

Οὐ χάσμα δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedisse. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, *epist. ad Ephes. c.* 4. *v.* 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & plærique interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c.* 12. *v.* 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ Θεῷ ἐκδικεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illic multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus nevtiqam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀσελγείαις] Ità Apostol. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 35. πρὸς εὐπάρεδρον τοῦ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib.* 3. *c.* 22. Ἀσέλγειαν δὲ) δεῖ ἄλλον πρὸς τῇ διατριβῇ τοῦ θεοῦ. qo etiam loco forsan ἀσελγαίνων scriptum fuerit. Qod autem hìc ἀσελγαίνων, idem *l.* 4. § 26. ἀκρατῆ dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* τέλος ἡ ζωὴς ἐμφρονος καὶ λογικῆς κρίσεως ἐν ἀνθρώπῳ τῷ εἰπεῖν, τὸ τάχιστα ἀσελγαίνειν σωφρονίζειν, δεῖ μάλιστα καὶ φρόνιμε ὁ φυσικὸς σωμήρμοστα, τῇ τε θεοσεβείᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῇ ἐκείνου δεδουλωμένων ἀπαύστῳ ἐπιμελείᾳ. Hæc de usu vocabuli sensum qod attinet. Optimè Epictet. *l.* 4. *c.* 2. Εἰ τοῦτο χρεῖον, ἀπόδυσον αὐτὸν ἐπὶ τοῦτο, μηδὲ σὺ θεατάπτου ἐν ἕτερα διαλογισμοῖ. ἐδεῖς γὰρ ἐπιμορφεῖσθαι δύναται θεσμίζει. hoc est, qod Jacob. *epist. c.* 1. *v.* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem *ibid. c.* . Ἀπλῶς ὃν ἐκείνῳ μένωσιν, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σφετέρας πέπονεν, ἀπαλλαγὲς τῷ προκειμένῳ. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὅπερ, &c.

Ἀντιπαθῆς γὰρ τῷ λογικῷ καὶ πολιτικῷ ἀγαθῷ, ὃ δίκαιος ἐσ' ὁπῶν ἑτεροζυγὴς] ità legos cùm codices excusi pro πολιτικῷ perperam πομπικῷ habeant. Sic enim *l.* 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l.* 10. § 2. ὅτι ἡ τε λογικὸν ἐυθὺς καὶ πολιτικόν. Vidé & *infrà* § 8. & *l.* 11. § 21. Est autem τὸ ἀντιπαθῆς vocabulum istic ἀμφιτυπίτατον. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, qod *ex-adversum* virtuti etiam *consideat*, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione comparetur. Liban. *orat.* 28. Τὸ μὰ εἶναί μοι τὸν ἀντιπαθήσοντα. *cùm nemo esset qi ex-adversum mihi consideret.* qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo qod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, *ad Thess. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 4. tralatum à re bellica, copiisque militaribus in conspectu hostium confidentibus; uti ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib.* 2. illud, συχνὰς μὲν ἡμέρας ἀντιπαθίζετο τὸ στρατόπεδον. qanqam Libanius εἰς τὰς καθέδρας, ἵνα Σρίνος, ἢ ἐν τοῖς λόγοις διαρκίζοντων καὶ ἐπιδεικνυμένων, *ad cathedras sive thronos orationes conficientium & specimen facultatis suæ exhibentium* respexisse videatur. Optimè Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ὃ γὰρ ἄπαξ εἰς τὸν σφὲ τῆς τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς τῆς ἀρετῆς ἀξίας συλλαβὼν καὶ ἱκανῶν, ἐγγὺς δὴ τῆς ἐπιστασιμένων τὰ ἴδια φαντάσματα.

Πάντα ταῦτα] *hæc omnia.* Xyl. *horum qicqam* potiùs. suprà enim ὧν ὅτι ἓν dixit. ità כל והוא את־כל־אלה לא עשית Hebræis. Exod. *c.* 18. *v.* 11, 13. *Etiamsi omnia ista non admiseris; sed in montibus comederis, vel uxorem proximi sui pollueris, &c. non est victurus,* את־כל־התועבות האלה עשתה *qia ex abominandis istis ullum patraverit.* אחד־מאחד־מאלף id est, *unum qodpiam ex eis. v.* 10. ità solvitur τὸ ἐναντιοφανὲς. *Exod. cap.* 20. *v.* 10. in *lege Sabbataria* לא תעשה־כל מלאכה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *ne facito opus ullum*, sive *operis qicqam, in ea. Exod. c.* 34. *v.* 10. בכל־הגוים *in tanta gente.* Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente. Psal.* 147. *v.* 20. *non fic fecit* לכל־גוי Græc. πασὶ ἔθνει. Lat. *omni nationi.* id est, *ulli.* Demosth. *in Mid.* πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. *qidvis potiùs qàm ista dicendum.* Lat. interpres *Deut. c.* 5. *v.* 8. *Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cælo sunt.* id est, *ullius*, sive *cujusqam eorum qæ in cælo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióqe indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ὅτι μικρὸν ὑγιεῖδς ἢ ἁμαρτανομένων, ἀλλ' ἐξελαύνειν καὶ προσέχειν ἕκαστον. ὥσπερ γὰρ, inqit, οἱ τὸ πλεῖστον ἀπονωκότες, ἐν ὑδρῳ πίπτοντα τὰ μικρὰ διαπτύσματα, μηδὲν διόμβροι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσπτύμβρον, ἢ δ' ἐλπὶς ἑαυτῷ τὸ τέλος βεβαιοῦσα τοῦ πλείστου σωαύξει τὸν φιλοπλείτιαν· ὅτος ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προκόμασιν, ὁ μὴ πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρὰ τοῦτο; καὶ νῦν μὲν ὅτως, αὖθις δὲ βέλτιον, ἀλλὰ προσέχων ἑαυτῷ, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἢ καλὰ ποτε τῆς ἁμαρτιῶν ἐνδῦσα συγγνώμην πρόσπτα, δυσ-

ανεκχή-

ἀναχεῖν· ἢ διπλοῦν, ἵνα ὁ μὲν ἄλλος ἔχῃ τὸ κάθαρσιν κτήσεως· ἢ ἑαυτῷ, ἢ ὑπ' ὀπισθεν ἀλείφειν ἐννεύοντας, τὸ δὲ μηδὲν ὄνυξι, κατ' Ἀκύλαν, μήτε μηδ' ἔχειν, ἐυχρεῖς ποιεῖ τὰ μικρὰ ταῦτα ἢ ὀλιγάρκη. Vide supr. ad l. 2. § 16. sed & l. 1. § 8.

Κατεχρήσατον ἄρτου] Tatian. Assyr. adv. Græc. c. 17. Τίνι γὰρ πονηρίας ὑπάγεται ἐπιθυμίᾳ τῇ τῶ βεγκτέτων ἀπεχόμενος ἰσχύει· ἢ τι δὲ μικρᾶς ἀφορμῆς τὴν πονηρὰ κρατῶν ἔτος. Epist. diss. l. 4. c. 3. Ὀλίγων γὰρ χρεία ἐστὶ φεύγειν ἢ ἀπώλειαν, ἢ πάντων ἀναγκαίων, μικρᾶς ἐπιφορᾶς τῆς λόγου. ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀναγκάζῃ τὸ πλοῖον, ὑ χρείαν ἔχει ἢ αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἔνεμον ἐν ἐπιφορᾷ· [ἐπιφορᾷ. f. perniciei, non obversatione, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκῶν, ὑπαναγκασθῇ δὲ, ἀπόλλυσι. τοιοῦτόν δέ τι ἢ ἐνδιάθι μικρὸν ἐν ἐπιστήμῃ, ἀπώλεσε πάντα. Idemque Enchir. c. 50. Ὅπ παρὰ μίαν ἴπταν ἢ ἔνδοιν, ἢ ὑ, ἢ ὑπὲρ ἄλλο τι παρὰ τοῦτο, ἢ σύζυγον. Ita restituit Is. Casaubonus; quem non avdio tamen vertentem, semel vitium esse & cessisse, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. παρακοπὴ siquidem profectum, non perfectum sonat. at quod perfectum est non proficit. Sed eâ fortan mente Lacit. l. 7. Zenon. Δοκεῖ ἢ αὐτῆς μήτε τὴν διαφορὰν ἀφίεσθαι φιλοσοφίας ἀπὸ τῆ λόγῳ τούτῳ παρελθεῖν ὅλον τὸν βίον, ὡς ἢ Ποσειδωνίῳ ἐν τοῖς παρακεκλιμένοις. quem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. παρὰ πᾶν ἐξορχωμένου· ὑ γραμμὴ ἀφεῖται τὸ πᾶν ἴσωσε. linea una servata totum servat. minùs enim clarè Canter. linea observata totum absolvit opus. Senec. epist. 85. Si in nostra potestate non est, an sint affectus; nè illud quidem est, quasi sint. ἢ ipse permiserit incipere, cum cœperit sui crescent, tantique erunt, quasi fient. Adjice nunc, quòd ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt. nunquam pernicioſa servant modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & ægra corpora minimæ interdum morbi accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, quorum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum satis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cum facilius sit evaluisse, quàm admissa comprimere. Et epist. 116. Nullum vitium est sine paroxysmo; nulli non initium est verecundum & exorabile: sed ab hoc lætius funditur. non obtinebis ut desinas, ſi incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius quàm expellitur. Aristot. politic. l. 6. c. 4. Ὡλίγον μὲν πονηρὸν παρεῖται· πολὺ ἢ γιγνόμενον ἐν ὀλιγωρίαις μᾶλλον ἔστι. Marcus eremit. de leg. spirit. § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξετυλίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ἐπὶ μεῖζον πάντα ἀγαγεῖν ὑ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀνεξάλειπτον ἁμαρτίαν, ἵνα βεγκτέτη συγχώρησιν, ἵνα μὴ ἔσῃς ἐπὶ μεῖζον κακὸν κατασύρη σε. Gregor. Naz. orat. 31. Τὸ κτῆμα ὑφηλόφρονος, ἀπερίδυτον μὴ τῷ θεῷ τὸ παρὸν ἔχει βλάβος, εἰς τὸ κεφάλαιον ἢ τῆς κακίας ἀπωλείᾳ. Qi & in manibus ergò ad Virgines, carm. 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῷ δεῖπε τινί. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τύλδοῖς ἀνθιοῦσα, χερείοσιν ὕποτε κύρσας.

Joannes ὁ χρυσορρήμων in epist. ad Rom. orat. 12. Τίνι ἀρχὴν φυλαξώμεθα, ἢ τὰ μικρὰ φθονήσωμεν κακά· τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων πίπτει. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμάρτημα μαθὼν λέγειν, ὑδὲν παρὰ τοῦτο, ἢ μικρὸν πάντα ἀπολεῖ. τοῦτο γὰρ τίνι κακίαν εἰσήγαγε· τοῦτο τὰς θύρας ἀνέῳξε τῷ λιμῷ· τοῦτο τῆς πόλεως τὰ τείχη κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὑδὲν παρὰ τοῦτο. ὅτω ἢ ἀπὸ μικρῶν σωμάτων τὰ μέγιστα ἀρξάμενα νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem in Matth. orat. 49. Μὴ τοίνυν λέγε, ὑδὲν παρὰ τοῦτο, ὑδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα ἀπώλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων ἀλλοτριώτατον τοῦτο, τὸ μικρὰ ταῦτα λυπεῖν ἢ) τὰ ἁμαρτήματα, ἢ διὰ τοῦτο ἀμελεῖν. Idem ibid. orat. 86. Διὸ χρὴ πάντα φεύγειν, ἅτε τὰς ἀρχὰς μὴ ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖσθαι· τὸ δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἴδιος τὰ ἁμαρτήματα, ὅτι μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλων γίνεται ῥίζα ἀμελειῶν. οἱ γὰρ χρὴ τὰ μὴ θαυμαστὸν εἶναι, ἀ τοσαύτης δεῖ ἀκριβείας τὰ μεγάλα κατορθώματα, ὡς τὰ μικρὰ ἢ εὐτελῆ. ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὰ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ἀποστρέφεται· πᾶσα δὲ ἀκρίβεια μικρὰ αὐτῷ τούτῳ εἰς ῥᾳδιουργίαν ἐκβαλεῖν ἀφίησι, καὶ ὑκ ἀφίησι γενέσθαι ἀνεκτὰ τὰ ἐκεῖθεν ἁμαρτήματα· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καὶ δυσθεράπευτα πάθη. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἂν· καὶ πάντα ἢ τὰ καθ' ἓν τούτων ἴδοι τις ἂν γινόμενα. ὑδεὶς γὰρ ταχέως ἀνθρώπου ἐπὶ τὴν κακίαν ἐκπεσὼν. ἔχει γὰρ, ἔχει τινα αἰσχύνην ἐγκαθήμενα ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ κακὰ αἰδῆ, καὶ ἀνθρώπου ὑκ ἂν τοσοῦτον ἀναισχυντήσαντα, ὡς ὑ' ἐν ἔσπερα βλέπειν, ἀλλ' ἡρέμα καὶ μικρὸν ὑπάλλυται, ὅταν ἀμελῇ· — ἀπὸ μὲν ἢ ἀπὸ μικρῶν ἔστι τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς διάβολος ἐκεῖνος· ἀπὸ ἢ μεγάλων τὸ ἀπαγορεύειν, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον ἐπιτείνειν τὴν σπουδήν. Idem in orat. de statuis 19. Τὸ ἀλλήλων τοῦτο ἀμελεῖν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γὰρ δικίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ἐπιθέντες, μιᾶς κεραμίδος ὑποτεναχθείσης μὴ ποιησάμενοι σπουδὴν, ὁλόκληρον τὸν δίκον ἀπώλεσαν. καὶ ἐπὶ ἱματίων ἢ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γενόμενον, καὶ μὴ ῥαφὴν, πολὺ τὸ σῆσαι ἐπίπαν. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς χειμαδίων συμβάντος πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μικρᾶς ἂν ὀπὰς ἴδωσι μένον εἰσόδου, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et in ep. 1. ad Corinth. orat. 8. ὑδὲν μέσον κακὸν ἀφίησιν ἢ), ἀ δὲ τὸ μικρότατον· ὁ γὰρ μικρὸν ὑποσὰς, καὶ πολὺ φοβεῖται ὑποστῆναι· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ὃν μικρὸν ὑπὸ ξίφος δράσαν ἀξιωθῇ,

ται, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάνῃ, καταλύεται· καὶ τῆς ῥίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ὑποκοπῇ, μαραίνει ἄχρηστον. ὥστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ὅλον ὄζιν. ὅταν οὖν μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ ῥαθυμήσωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸ μικρόν· ἐπεὶ ταχέως παρῆλθεν τοῦτο μέγα γίνεται. ὅτου καὶ ἡμῖσυ ἀρχὴ λαβὸν ῥήγνυσι καὶ ἀμεληθὲν, δι' ἕλκος τὸ σῶμα παρέσηψε. καὶ ὀρθὸς ὀλίγων χρημάτων καταπονηθεὶς παρῆλθεν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον κατέλιπεν. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς ἐννοήσωμεν, μηδέποτε τῶν μικρῶν καταφρονῶμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason Siracides *Soph. c.* 19. *v.* 1. ὁ ἐξουδενῶν τὰ ὀλίγα, καὶ μικρὸν πεσεῖται. Qem locum lavdans Avgustin. *de Trinit. l.* 12. *c.* 11. *Non ad turpissima simul & semel profilitur.* (qod Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 83.

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed qomodo coluber non apertis passibus, sed sqamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qi spernit modica, paulatim decidet. Idémqe *homil.* 42. *Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis gutiis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqa, nauis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Qid autem interest ad navfragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqa in sentinam, & per negligentiam derelicta atqe contempta impleat navem atqe submergat?* Idem *epist.* 108. Et *in Joan. tract.* 12. *Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt guttæ, qæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, qod facit fluctus irruens. paulatim aqa per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhavriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic.* & *in Psal.* 118. *conc.* 3. & *de diverss. serm.* 12. & 34. & *in Psal.* 39. & Ruffin. *ibid.* Accedit qod de *peccatorum paritate* differunt Stoici. Cicer. *Paradox.* 3. *Est peccare qasi transilire lineas. qod cùm feceris, culpa commissa est: qàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp.* 3. Τὸ δὴ ξυσπᾶς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ἐπὶ μικρῷ τι, ἂν τ' ἐπὶ μείζονι παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. Certè qod Jo. Chrysost. *in Act. orat.* 24. Ἐν λύρᾳ παναρμονίῳ καὶ ποικίλῃ ἐκλασμόν, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέληται καὶ διέφθαρται. Clavdantur ista monito illo Hippocratico, qod tam in re *Ethica* qàm in *Medica* est obsérvatum dignissimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ἀπροφάτως. *epidem. l.* 6. *c.* 7 § 17.

Ἐλῶ τὸ κρεῖττον] Pythagoræ monitum; ἐλᾶν βέλτιον ἀεὶ τοῦ ἥττονος· ἡδὺ δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Plut. *de sanit.* & *de tranqill.* & *de Exil.* Galen. *de affect. dignosc.* & *cur. c.* 6. Stob. *tom* 2. *tit.* 29. Qod Senec. *de vit. beat. c.* 8. *Præceperunt veteres, optimam sqi vitam, non jucundissimam: ut rectæ ac bonæ voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat.* 24. Μηδὲ ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνου ἀνάμεστα, διὰ τοῦτ' ἀπιστήσωμεν· ἀλλ' ἀναμνήσθῶμεν τὸ παρηνημένον, ὅτι δίκαιον μὲν ἑκάστου ἐστὶ τὸν ἴδιον ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, ἡδὺ δὲ τῇ συνηθείᾳ τὴν σωτηρίαν κατορθοῦν, εἰ καὶ χαλεπὸς τοῖς ἐπὶ ταῦτα ἴοῦσι. Diogenes apud Laërt. *l.* 6. Δέον ἦν, ἀντὶ τῆς ἀχρήστων πόνων τοὺς ἐπὶ φύσιν ἐλομένους, ζῆν εὐδαιμόνως, παρὰ τὰ ἄνοιαν κεκτῆσθαι. καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἡδονῆς ἡ καταφρόνησις ἡδυτάτη ἀπολαμβάνεται· καὶ ὥσπερ οἱ συνεθιζόμενοι ἡδέως ζῶσιν, οὕτως ὑπὸ τυραννίδων μισοῦσιν· ὥσπερ οἱ τυραννίδων ἀσκηθέντες, ἥδιον αὐτῆς τῆς ἡδονῆς καταφρονοῦσιν. vid. *l.* 12. § 6.

Καὶ τάττε ἀντέχῃ] Ità *l.* 4. § 32. ἀφοιξ ἔχῃ. Qod Paulus *ad Thess. epist.* 1. *c.* 5. *v.* 21. Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l.* 1. ex nescio qo scripto. Γίνεσθε δὴ δόκιμοι τραπεζῖται· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap.* 50. Πᾶν τὸ βάλτιον φανόμενον ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. Vide Sect. proximam. Seneca *epist.* 16. *Plus operis est in eo, ut propósita custodias, qàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. vide *l.* 10. § 8.

Κρεῖττον δὲ τὸ συμφέρον] Plato *polit. l.* 5. Καλλίσα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad.* 1. multis differit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *offic. l.* 3. *Nunqam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qi primùm hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui qidem ità sunt Stoici assensi, ut qidqid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile qidqam, qod non honestum.* vide *l.* 6. § 43.

Τὸ ὡς λογικῷ] Vide Marcum plenius de his sese explicantem *l.* 10. § 2.

Ἀτύφως φύλαττε τὴν κείσιν μόνον] *Judicium integrum retine.* Xyl. qi & clavsulam sequentem vertere neglexit. M. Cæs. *à conclusione ista species omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúlqq; respexisse Marcum ad *typhum*, qem δεινὸν παρέλκειν appellat. *l.* 6. *c.* 12. Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium tantummodo à typho*, sive *pompâ externâ*, qâ fascinari solet & corrumpi, *immunc servare curæ sit*, qo rerum istarum examen exqisitiùs instituas. addo etiam posse τύφος nomine τῆς ὑπονοίας, sive *opinationem vanam* intelligi: qo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l.* 2. § 15. exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἄτυφον potiùs qàm ἀτύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat.* 12. Ἐπειδή τι ἐχρῆν παρ' ἑαυτοῖς χρηστήριον φυσικὸν, δι' οὗ τὰ καλὰ τῆς πονηρᾶς διακρινόμεθα,

διακείνομαι, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πρακτέων ὁρᾶν ποιεῖς τῶν πραγμάτων τὰς διαλείψεις, καὶ δίον τινα διαγελᾷ, ἴσῃ καὶ δικαιοτάτῃ γνώμῃ τοῖς ἐναντίοις βεβαιοῦντα, πείθεις μὲν τὴν ἀρετὴν, καλαδικάζειν δὲ τῶν κακίαν. οὐ πορνεία καὶ σωφροσύνη παρ' σοι κείνεται· καὶ ὑφηλὸς θεσπεσιάζεταί σε ὁ νῦς πεπεδημένῳ τὸ διαγίνεσθαι· καὶ ἡ μὲν ἡδονὴ συμπορεῖ τῇ πορνείᾳ· ὁ δὲ φόβος τῷ θεῷ τῇ σωφροσύνῃ συμπαται. ἐὰν μὲν ὑπ καλαδικάσῃς τῶν ἁμαρτίαν, δῶς ἡ νικήσαι τῶν σωφροσύνῃ, εὐδείαν ἐποίησω τῶν κείσιν τῆς πράγματος· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῶς τῶν βοηθῶν, θεσπεσίως ἀσφάνης ἡ ἁμαρτίαν, σκελιὸν ἐποίησω τὸ κέλευθον.

§ 7. Ὁ ἀναπόσει σέ ποτε τῶν πάντων παραβῆναι] Justin. apolog. 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, καὶ θαναλῆ ἀπειλῆται, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι τῶν ἀνδρῶν, καὶ κατ' ἰδίαν ἁπάντων δεῖ πλείονος ἁδὸν ποιεῖσθαι τὸ καθήκοντος. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet, aut qui ea quæ sunt contraria, æquitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— *ambiguæ si quando citabere testis*
Incertæq; rei, Phalaris licèt imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur; nullo corrumpitur præmio. Ure, incide, cæde, occide; non produm: sed qò magis secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *epist.* 76. *Vir bonus, quod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nullâ spe invitabitur.* Huc animosa illa nescio cujus in Evripidis *Telepho* verba; quæ Stob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀγάμεμνον, ὦδ' εἰ πίλεκυν ἐν χερσὶν ἔχων,
Μέλλοι τις εἰ τεῖχηλον ἐμβαλεῖν ἐμοὶ,
Σιγήσομαι, δίκαια γ' ἀνθελεῖν ἔχων.

Non, si minante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus æquo liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἃ δ' ἐκ πυθοῦς τῆς ἐμῆς χρήζεις φρενὸς,
Οὐτ' ἂν καλαίξων, ὅτε κρατὸς ἐξ ἄκρου
Δεινὰς καδήσεις πέλοναι εἰς ἄκρας πόδας·
Πύθοις ἄν, ὦδ' εἰδεσμὰ πολλὰ σεσοφάλοις.

Quæ scisciari de meo vis pectore,
Non si cremes me, aut dense si ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes,
Non cuncta vincla fi aggeras, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. qo loco & qamplurima constantiæ in hoc genere suſpiciendæ exempla congeſſit: è qibus complura & Tertullianus habet in *epiſt. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ παραπλασμάτων λόγῳ] Plut. *Sympoſ. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία δῆ τοιούτων ἡδονῶν ἀσύχρυσός ἐστιν, ὑδὲ σκότος δεομένη, καὶ δῆ πίχων ἀπειδούντων, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide qæ ex Seneca ſuprà adduximus *ad* § 4. verba illa; Μάνα φαντάζομ, ἀεὶ ὃν εἴτις ἀφρῶ ἐπακούσῃ, τί νῶ διανοῦ; μὴ παῤῥησίας παρεχέμενα ἂν ἀσυχίαιο, ὅτι τὸ, καὶ τί. Facit huc qod Dominus noſter apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς &c. *Qi malè agit qiſque, lucem odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conſcientiæ lux eſt.* Et Bernard. de *conſiderat. l.* 5. *Et turpium pœna Deus eſt. lux eſt enim. & qid tam inviſum obſcœnis flagitioſisque mentibus?* Siqidem ut Apoſtolus *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe eſt ac pudendum etiam profari illa, qæ in occulto iſti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερεῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifeſta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Et enim lux eſt, qæ res omnes conſpicuas facit.* ità siqidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον ſignificatum tranſeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine ſubſtituatur; qàm cum Syro & Latino veteri interprete, qos Zanchius & Beza ſequntur, *Omne qod manifeſtatur*, ſive *conſpicuum facit, lumen eſt*; ut τῷ πᾶν adjectum ſit τὸ φανερούμενον. vel etiam, qod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaſte, cui Piſcator adhæret, *Qicqid manifeſtum*, ſive *conſpicuum fit, lux eſt.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, ſed immanentis ſignificationem obtineat. Verùm iſta eruditioribus dijudicanda & cenſenda dimitto. Hinc verò τὰ τῦ σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata qælibet nuncupantur eidem Apoſtolo, *ad Rom. c.* 13. *v.* 12. & *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 11, 13. ſed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Theſſal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósqe, Job *c.* 24. *v.* 13. --17. ait *tenebras optare & aucupari, diem odiſſe, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaqe ex illorum voto Horat. *lib.* 1. *ep.* 16.

—*pulcra Laverna,*
Da mihi fallere, da juſtum ſanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ τίχους θεσπεσίλωται, καὶ τοὺς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι δῆ τοιούτων ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφανλα πολλὰ ἔχωσι. τὸν δὲ κωμικὸν ὑ δέλειν δεῖ ὑποκρύπτειν τι δῆ ἑαυτῦ. Sophocl. *Electr.*

—πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τέργον σκότου δεῖ;
Siqidem eſt boneſtum opus hoc, qid eſt tenebris opus?

Qò & illud Martiall. l. 11. epigr. 2.

—regula morum,
Quicquid & in tenebris non famus.—

Elegantissimè Tertullianus apolog. c. 1. *Quid verò malum est, nè ipsi quidem, qos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore naturæ profudit. Denique malefici gestiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehensi, negant accusati; nè torti quidem facilè, aut semper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & ad Nationes l. 1. c. 1. Cæcilius apud Minut. *Honesta semper publico gaudent, scelera secreta sunt.* Plutarchus denique apud Stobæum tom. 2. tit. 6. ex libro adversùs voluptatem: Τί δ' ὁ πανδήλων θρόνων ἀκροαζόμενος, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδήμονα φόβητε, νυκλὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πεδίον τὸν βίον ποιοῦντες; ὑδεὶς γὰρ ἥδιον ἔργον σκότος περιβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν ἀλυπούμενος· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον ὑφιέντες, ἐφεῖς ἃ πατορθοῖ, βέλτιστ' ἄν. ἅπασα γὰρ ἡμῖν ἐφεῖται χωρὶς φυλάττεται, σκότῳ περιεκτέον τὸ πάθος. Vide *infrà* § 8. & 16. & l. 10. § 9.

Τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα] Vide *suprà* l. 2. § 13.

Καὶ τὰ ὅργια τῆς τούτου ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyl. rectè, à mysteriis Ethnicis translatio. ὅργια Lugd. edit. malè. nec melius *Annot.* ὄργα.

Τραγῳδίαν δ' οὐκ] *Neque tragicè se gerit,* quod πταίσειν dicit l. 9. § 29. eodémque videtur spectare, quod l. 5. § 28. dicit, ὅτε πταγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neque tragicùs de se materiam suppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο δεῖ τραγῳδίαν, ἢ ἀνθρώπων πάθη τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοῦδε ἐκπεφαυμένα; Epictetus l. 1. c. 4. *Quid enim aliud est Tragœdia, quàm metro quodam expressis, externa ista admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iste, quem hìc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non potest.

Οὐκ ἐρημίαν, ἢ πολυπλοκίαν δεῖται] malim cum Lugd. δέηται. *Nec solitudine opus habebit;* qia *ubicunque est, & quocunque loco constiterit, sibiipsi vacat, & suus est:* ut Senec. *epist.* 62. *Nec ullum hominum avúmque concentus interrumpit cogitationes bonas, solidásque, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, qia, qod suprà monuerat, *nihil faciat, qod aliorum conscientiam aspectúmque refugiat.* Sed nec *multitudine;* cùm *nemine teste aut spectatore indigeat,* ut *supr.* § 5. sed *conscientiâ sit contentus suâ.* *supr.* § 6. & Senec. *ep.* 8. insuper etiam ejusmodi sit, *qi sibi tutò credi possit;* contrà qàm *imprudentes, qorum nemo est, qi relinqi sibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antisthenis illud, qi interrogatus, qid ex philosophia lucri cepisset, respondit, Τὸ δυνατὸς ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. qòd posset secum, *ubicunque foret, conversari & colloqui.* Laërt. l. 6. Senec. *quæst. nat.* l. 4. *præfat. Turbam rerum hominúmque desiderent, qi se pati nesciunt. tibi tecum optimè convenit,* quamquam nec δέηται illud est incommodum prorsùs. Siquidem timent conscientiâ ac frequentiam hominum vitámque, qi parietibus eam excludere satagunt; qod superiùs tetigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non est notissimum.

Ζῆνα, μήτε διώκων, μήτε φεύγων] deesse aliqid nemo non viderit. & suspicetur qis legendum μήτε διώκων [τι] μήτε φεύγων. qo modo *infrà* § 12. dixit, μηδὲν προιέμενον, μηδὲ φεύγοντα. Verùm aliud est μεμισθῶσθαι, aliud διώκειν. nec idem utrobique sensus est. vel etiam qo modo *l.* 11. § 11. ὅτι διώκων, ὅτι φεύγων, cùm de eis priùs egisset, qorum *ai διώξεις καὶ φυγαὶ* perturbant nos. Verùm, qia aliò quæ sequuntur spectant, malim, [τὸν θάνατον] μήτε διώκων, μήτε φεύγων. Commentarii vicem præstabit, præter proximè hìc adjecta, *lib.* 9. *periocha* 3. Est qod Martial. *l.* 10. *epigr.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siquidem ità formatus est, ut *illi nec amor vitæ, nec odium fit; nec vita tædio fit, nec mors timori.* Senec. *epist.* 65. & 78. Itaq; *nec ſhe mortis patienter doletnec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον δ' ὁπὶ πλέον διάστημα] Nihil, inqit, sapienti interesit, diuturniorem an breviorem in corpore moram faciat. qia nimirum vitam semper perfectam & consummatam habet: ut *infrà* § 8. & 12. & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chrysippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι τοῦ χρόνου πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονήσουσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ὁπόσοις τοῖς τὸν ἄπειρον χρόνον εὐδαιμονίας μεμαχήσουν. Et de *commun. notis. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ ἄν δόξειε συγχωρεῖν, ἀλλὰ κἂν ἀκμὴν τι ἔλεγε γίνεται φρονίμως, οὐκέτι εἰς εὐδαιμονίαν ἐπιλείπονται τῷ τὸν αἰῶνα χωρὶς τῆς ἀρετῆς, καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ κακοδαιμονοῦντι. cùm tamen idem alibi afferat; οὐδὲν εἶ δεῖται τῆς ἀρετῆς ὁ πλεῖστος χρόνος. Cicer. *de finib. l.* 2. *Si bonum omne in virtute ponit, is potest dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim summo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipsum bonum, qod in eo positum est ut naturæ consentias, crescendi accessionem nullam habet. Ut enim opportunitas non fit major productione temporis: sic hæc, de qibus dixi, non sunt temporis productione majora. Ob eámque causam Stoicis non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, si sit longa, qàm si brevis. Ut si cothurni lævus sit, ad pedem aptè convenire, neque multi cothurni pauci anteponerentur, neque majores minoribus: sic qorum omne bonum convenientiâ atque opportunitate finitur, nec plura paucioribus, nec longinqiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epist.* 101. *Mens stabilita scit, nihil interesse inter diem & seculum.* Et *epist.* 85. *Beata vita una est. in optimo illam statu ponit qalitas sua, non magnitudo. itaque in æqo est longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multisque partes distributa, & in unum coacta. qi illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, quod habet eximium, eripit. Quid est autem in beata vita eximium? quòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: qid refert? uterque jam satur est. hic plus bibit, ille minus: qid refert? uterque non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, quàm hunc pauci. Idémque *epist. 74. Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunque fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, quævis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in qo scriptus est pulverem solveris, in eadem uterque forma fuit. Quod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci, quàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem coge; æquè honesta est.* & *epist. 78. Mors licèt immatura sit, licèt mediam pracidas ætatem; percceptus longissimè fructus est.— Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l. 5. c. 17. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: qoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non παράδοξον tantùm, sed παράλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. l. 4. c. 1.*) sive ἄλογον planè & ἄτοπον prorsus, ἐχ ὑφίχειν ἀρετῇ τὸν Δία τὸ Δίωνος. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c. 29.* sive, τῷ μὴ ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν· & ἐχ μηδὲν αἱρετώτερον εἶ), μήτε καλλίω, μήτε σεμνοτέραν τῷ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν. Idem apud Stob. *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3. § 8.* Sextius item apud Senecam *ep. 73. Fovem plus non posse quàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist. 59. Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist. 31. Dedit tibi natura illa, qæ si non deseruneris, par Deo surges. hoc est summum bonum, qod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, qia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c. 1.* & *epist. 73. Jupiter qo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist. 53. Qid inter te & Deos interfuturum sit, qæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c. 8. Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis aut diuturnitatis distantia ad virtutem aut beatitudinem nihil habet momenti, sed in æquilibrio prorsus rem ipsam relinqit. Siqidem, *Tantùm sapienti sua, qantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clausisse totum in exiguo.* Senec. *ep. 53.* Et *epist. 73. Qemadmodum ex duobus sapientibus qi senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l. 2. E virtutibus vita beata exsistit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, qa nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l. 1. c. 12.* Κατὰ γε τὸν λόγον ὑδὲν χέφον ἢ θεῶν, ὑδὲ μικρότερος εἰ. λόγῳ γὰ μέγεθος ἡ μάκει, ὑδ' ὕλες κείνετα, ἀλλὰ δόξαιεν. Vah τῆς φλυαείας, & τῆς ἀσεβείας. Itaqe cavtè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, qod à mukis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proterviis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laërt. *l. 9.* in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσον ἔχει τῷ ὡρισμένῳ & ὁ περίασμὸς. Qod plenius Cicero *de finib. l. 2. Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliqid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, quàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib. 1. nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, quàm ex hoc percipiatur, qod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, qo Chrysippeum hoc vellicat, *orat. 12.* Χρύσιππος ἀγρεῖ σφῶν ῥημάτων ἔοικε ἀνδρίζεσθαι, ταύτην δυνάμεις φάσκων ἀνδρὶ σπουδαίῳ μίαν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς. ὑδὲ γὰ ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι χρὴ τὸ ἔργον, ἂν τις ἀρχὴν ὑποληφθῇ, καθάπερ ἀγραπτῶν ἐλλάμψασαν τῷ ἀρετῷ εὐθὺς ὑποσχεῖναι· ἀνδρὶ δ'.

Ὦ, λαοὶ ἐπιτετράφατε, & τόσα μίμηλε, & ὦ πᾶσαι μὲν γλῶ, πᾶσαν δὲ διάλασαν κοινωνεῖν ἀνάγκη θεῶν ἀγαθῶν, ὅσα, ὦ βέλτιστε χρύσιππε, ἡ συνδέχη τὸν χρόνον & ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰ ἐκείνῳ μακρότερον πιεῖς, τοσούτῳ μακρότερον πιεῖς τῷ θεῷ ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l. 1. c. 7.* Μία χελιδὼν ἔαρ ἡ ποιεῖ, ὑδὲ μία ἡμέρα· ὥσπ δὲ ὑδὲ μακάριον & εὐδαίμονα, μία ἡμέρα, ὑδὲ ὀλίγος χρόνος. Verùm hoc illi, qia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; qibus exui denuo & excidere daretur. qod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἄπεισιν] Ità *supr. § 5.* Εὐλυτος, Sen. *ep. 24. Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *ep. 54. Sapientis est exire, non ejici.* Qemadmodum autem Marcus hic εὐλύτως ἀπέναι, ità Epictet. *l. 2. c. 6.* Εὐλύτως ἀναχῶσαι.

Ὡς ἄλλό τι τῶν αἰδημόνως & κοσμίως ἐκδεχέσθαι δυναμένων] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ qasi ars & virtus qædam est peculiaris. Senec. *epist. 26. Egregia res est mortem condiscere.* & *epist. 30. Magna res est, & diu discenda*

ſtronda, dum adventum hora illa inevitabilis, ego animo abiret. & epiſt. 61. Quid ad mortem, quam ad vitam properandi ſimus. & de brevit. Vit. c. 7. Tota vita diſcendum eſt mori. & epiſt. 30. Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qui ſe ad illam diu compoſuerat. Itaque compone te, inquit, ad diem illum, qo triumphis ac fuci, de re judicaturus es, virum loquar fortia an ſegnia: numquid ſimulatio fuerit & mimus, quicquid contra fortunam jactavisti verborum contumacium. — Mors de te pronunciatura eſt. Idem epiſt. 26. Et mox: Supervacuum forſitan putas id diſcere, qo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum quare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, quod ne ſciamus, experiri non poſſumus. & epiſt. 30. Hoc philoſophia præſtat; in quocunque corporis habitu ſortem, in conſpectu mortis hilarem lætumque, nec deficientium, quamvis deficiat. — Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultuque finem ſpectat, qo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putarent. — Videtur mihi præſeqi ſe, & componere, & vivere tanqam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui. Vide l. 9. § 3.

Τὸ μόνον] Xylandrum non avdio cum ſequentibus iſta committentem. ſeqor potiùs Caſavbonum, qi prioribus agglutinat.

Νεκρῶ πολιτικῇ ζῶς] qod ſuprà λογικὸν καὶ πολιτικόν. § 6.

Τροπῇ] Annot. Lugd. τρόπῳ. atqe ità prorſus acceqit interpres utrqe. Sed falſus utrqe. τροπὴ ſiqidem hìc fuga. Cavet ἐν τροπῇ φεύγῃς, in fuga eſſe, id eſt, fugere, ſubterfugere. metaphora ab eis qi πεπτώκασι, in prælio ſuperati in fugam vertuntur.

§ 8. Κεκολασμένον] Caſtigati. explicat vim vocabuli philoſophus ethic. Nicom. l. 3. c. 12. τὸ δὴ τοιοῦτον (τὸ μετρίως ἔχ) καὶ ὀλίγας τὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὰς λόγῳ μηδὲν ἐναντιουμένας) εὐτελὲς λέγομεν καὶ κεκολασμένον. Marcum σύμφηρον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc δίαιτα κεκολασμένη, pro accurata & exquiſita victûs ratione uſurpatur. Plut. in Lycurg. & Lucian. in Hermot. & ῥήτωρ κεκολασμένος, ὁ διεσμιλευμένος, καὶ ἠκριβωμένος. Pollux l. 4. c. 3. & ἵππος κεκολασμένος τὴν γνάθον, ſingulos τὴν σπαθύην. & γαστὴρ κεκολασμένη venter reſtrictus. Liban. orat. 19. eſt autem metaphora à ſtirpibus vitibúsve ductâ, qibus cùm flagella luxuriantia, avt ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, id eſt, caſtigari perhibentur. ità Theophraſt. de cauſſ. plant. l. 1. c. 21. Ἄνυδρα κολαζόμενα dicuntur, ὅτις τὰ περιττὰ ἀφαιροῦνται, ut ibid. c. 17. id eſt, qibus ſupervacua detrahuntur, ut Columell. l. 4. c. 6. aliud eſt corrigere, & aliud rurſus caſtrare; qod utrumqe uſurpavit Cato c. 33. & ex Catone Plin. l. 17. c. 22. apud qem porrigere perperam legitur. Qin & Latinis caſtigatum dicitur, qicqid immodicâ omni luxurie atqe exuberante redundantiâ immune, intra decori limites factos coërcetur & conſiſtit. Ità pectus caſtigatum, Naſo in amor. l. 2. eleg. 5.

Quàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà qàm qod in eqo laudat Maro Georg. l. 3.

Luxuriéque torris pectus: —

frons caſtigata, Statio Sylvar. l. 2. poem. 1.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem Thebaid. l. 9. de eqo;

Colla ſedem, noſtis & caſtigata jubarum

Libertas. —

Carmen caſtigatum Flacco in arte:

— carmen reprehendite, qod non

Multa dies, & multa litura coercuit, atqe

Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum recidendo ornamenta, ut idem ibidem.

Πυῶδες] id eſt, σαπρὸν καὶ διεφθαρμένον. tale ſiqidem qiddam eſt τὸ πῦον, ut Ariſtot. de generat. animal. l. 4. c. 8. qi ideo Empedoclem ἀκμεγλαυκίαι arceſſit, qòd τὸ γάλα πῦον λευκὸν, hoc, pus candidum dixerit, ſicut & topic. l. 4. c. 5. qod ὕδωρ σαπρὸς, vinum, aqam putrefactam. Ad animum tranſtulit, ut Marcus iſtic, ità Senec. epiſt. 68. In pectore collectio & vomica eſt. Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémqe epiſt. 80. Horum, qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, avt gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palam eſſe miſeros; ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem. Horat. itidem. Serm. l. 1. Sat. 7.

— Regis Rupili pus atqe venenum:

pro livore & virulentia.

Φθονερὸν] In Theſpeſii apud Plutarch. de Iſeris fabula, dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia multatis, ὠλαὶ καὶ μώλωπες ἐμφαίνειν. de hypocritis avtem boniqe ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, qomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι δὲ σκῆμα καὶ δόξαν ἀρετῆς περιβαλόμενοι διαλανθάνουσι κακίᾳ λαμβάνοντες, τούτοις ὑπόπονος καὶ ὀδυνηρὸς ἀνάγκαζον ἕτερος περιεσώτης ἐκτρίβων τὸ ἔντος ἕλκος τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένους παρὰ φύσιν καὶ ἅμα κλαυθμυρίους, ὥσπερ αἱ δαλδίπαι σκολοπενδραι κατατέμνουσι τὸ ἄγκιστρον ἐκτρέπουσιν αὐτάς. ἐνίους δὲ ἀναβλέψαντες αὐτοῖς καὶ ἀναπνεύσαντες, ἀνεθέλκυσαν ἐπὶ γόνυ καὶ πρόκλισιν, ἐν τῷ λογιστῇ καὶ κυρίῳ τὴν μαχαίραν ἔχοντας.

Ἀσωλεῖ τὸν ἴδιον αὐτῶν] Senec. epiſt. 32. Conſidera, qàm pulcra res ſit, conſummare vitam ante mortem; deinde expectare ſecurum reliqam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: qæ beatior non ſit, ſi longior. Idem epiſt. 98. Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſa, ſed eorum qibus utilis eſt. liberaliter facit qòd vivit. Et epiſt. 93. Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, faxo opus eſt; ut ſatis, animo.

ævo. Longa est vita, si pleni est. impleam ævum, cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se possessionem sui transfulit. Quid illum adhuc inanis juvenis, per inertiam crudelis? non vixit iste, sed in vita moratus est. —interest mortem ejus ex quo die numeres. At ille obiit viridis. sed officia boni civis, boni amici, boni filii exegerat; in nulla parte cessavit. licet ejus ætas imperfecta sit, vita perfecta est. Et utox: Non idcò plures annos mihi accedere recusaverim. nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciderit. non eum ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi spes avida promiserat; sed nullum non tanquam ultimum aspexi. Quid me interrogatis, quando natus sim? an inter juniores adhuc ecensear? habeo meum. Quemadmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectum sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. —Quid quod sit amplissimum vitæ spatium? usque ad sapientiam vivere. qui ad illam pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum. Idem ep. 77. Iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra potius locum steterit: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunque desines, si bene desinis, vota est. Et epist. 101. Qui quotidie vitæ suæ summam imposuit, non indiget tempore: —scit nihil interesse inter diem & seculum; —singulos dies, singulas vitas putat. qui hoc modo se aptavit, hunc vita sua quotidie fuit tota. Contrà, ut idem ibidem; Maximum vitæ vitium est, quòd imperfecta semper est, quòd etiam aliquid ex illa differatur. Ex Epicuro idem ep. 13. Inter cætera mala, hoc quoque habet stultitia proprium, semper incipit vivere. —Quæ autem fatua est hominum levitas, quotidie nova vitæ fundamenta ponentium, novas spes etiam in exitu inchoantium? —quid turpius, quàm senex vivere incipiens? Vide l. 2. § 4. 11. & supra § 7. & § 12. & l. 7. § 56, 69.

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τραγῳδόν] Vide l. 11. § 1. & l. 12. § 36. Senec. epist. 77. Quomodo fabula, sic vita; non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. quocunque voles desine: tantùm bonam clausulam impone. Martial. l. 8. ep. 77.

Qui sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, quàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς ναυτιλίαν παύομαι ὅτε δεῖ, οὐζέτας μᾶλλον, ἢ ὁ κυβερνήτης πρὸς καιρόν. Epictet. l. 4. c. 1. Rectè Varro in Modio. Non eos optimè vixisse, qi diutissimè, sed qi modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere. Sen. ep. 70. At, Nemo (inqit idem ep. 22.) quàm bene vivat, sed quàm diu, curat cùm omnibus possit contingere, ut benè vivant; ut diu, nulli.

Ἀποσυμβῆναι] Vide l. 8. § 34.

Ἐμφαλλόμενον] Philo Allegor. l. 2. Ὁ φαῦλος & δοκῶν εἶναι τὸν θεὸν ἐντυγχάνειν, μὴ πυνθανόμενος, ἀλλὰ πυνθανόμενον· ὁ δὲ σπουδαῖος καὶ ἀγαθὸς ἀνακρούεται, οὐ κατ' ἄνεσιν τὸ μέγεθος ὧν ὄντως τῷ αἰτεῖν, καὶ δ' ὃ φαλλόμενον δίσχυσιν. Translatio est à serpentum usu petita, qi in specus ac cavernas abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. adv. Valentinian. c. 3. Abscondat se serpens, quantùm potest; tortuosæ prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat; aut habitet, in cava detrudatur; per anfractum spiram suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostræ columbæ domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi. Seneca epist. 97. Bona conscientia prodire vult & conspici, ipsas occultæ tenebras timet. Vide supra § 7. & infra § 15. & ad lib. 10. § 9. λανθάνον, ἢ κρυπτόμενον.

§ 9. Τῆς ἀναλημπτικῆς ἀμύητον σέβει] Vide l. 5. § 21.

Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν] Vide l. 2. § 11, 15. Epictet. lib. 1, c. 11. Ἐν ᾧ ταύτόν ἐστιν ἐπὶ πλέον, τὸ αἴτιον τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. ep. 78. Omnia ex opinione suspensa sunt.

Ἵνα ἀνάλημψις τὸ ἡγεμονικόν σου μηκέτ' ἐγγένηται ἀναλλοίωτον τῇ φύσει] M. Cas. neqid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium. qasi μὴ τι & ἐγγενῆ) legerit Xyl. ut pars tui principalis nihil unqam animo concipiat, qod est naturæ alienum. Sensus in aperto est. Verborum, prout exhibentur, versio havd item. Lugd. qod raro solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀναλόλυτος legit, ἀνάλημψις scil. nè qa opinio ultrà menti insinuatur, vel in mente excitetur, qæ naturæ nevtiqam consentanea sit. Vide l. 1. § 9.

Αὐτὸ γὰρ ἐπαγγέλλεται] Illius autem est munus. Xyl. Malim, postulat autem, sive exigit ista. ἐπαγγέλλεται, παρακαλεῖ, ἀξιοῖ. Svid.

Ἀκαταληψίαν] Ἀκαταληψίαν definit Zeno apud Laert. l. 7. ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκαταθέσεως καὶ μή. Scientiam, qâ qis novit, qando assensum adhibere vel inhibere oporteat. Est igitur ἡ ἀκαταληψία sive ut l. 4. § 49. & l. 7. § 55. τὸ ἀκατάληπτον, à temeritate vacuitas, ut Xylander, (qi ἀκαταληψίαν, qæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse monet cum eo, qod ἀκαταληπτεία frequentiùs dicitur) hoc est, à temerè assentiendi proclivitate ac præcipitantia immunitas. Hinc Clitomachus apud Ciceronem in Lucullo 3 Herculis qendam labrem exantlatum à Carneade, qod, ut feram & immanem bellvam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extraxisset. hoc est autem τῆς καταλήψεως καθαιρετικῆς, ut Marcus loqitur, l. 9. § 6. τοῦ φανταστικοῦ ἐμφιλοτιμήσασθαι, ἵνα μήτε ὁρμητικὸν παρεισρυῇ l. 7. § 54. Sedulò cavendis, nè qid minùs liqidò comprehensum clàm surrepat: sive μήτε φαῦλόν, μήτε ἀδήλου συγκαταθεμένους, l. 8. § 7. nec falso, nec incerto assentientis: qâ ratione & ἀκαταλήπτου dicitur. Qanqam strictiùs pavlò qandoqe

doqe τὸ περισπᾶν usurpâsse videntur Stoici, qi referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c. 49.* πρὸ περισπᾶσθαι τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπισχεῖν, ἁμαρτάνειν λέγουσι· ἂν μὲν ἀδήλοις ἐπιπίπτωσι, περισπᾶσθαι ἂν ἡ ψεύδεσι, ψευδεσθαι· ἂν δὲ κοιναῖς ἀκαλλήπτοις, δοξάζουσι. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* περισπᾶσθαι reponit, pro eo quod περισπᾶσθαι vitiosè legitur. emendationem ad firmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς verbis, à Plut. *ibid. c. 9.* repræsentatis; qibus inter τὰ καὶ τὰς ἀρετὰς ἄρχα recensetur ista, ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτεῖναι, καὶ ἐγκρατῶς ἀναγόμενος δυσδιαπότοις γεγὸς, καὶ ἀπερισπάστως ἀκοῦσαι τῶν τὰ τέλα τίθεσθαι μὴ δεῖ τελέως. qo loco tamen liberiùs laxiúsqe usurpari video τὸ ἀπερίσπαστον. Et disertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo concervatis, *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 8.* ubi τὸ περισπᾶν exponitur, περὶ καλλιλόγειας συγκλατίδων. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l. 4. c. 1.* Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, περισπᾶσθαι; qi locus Volphio negotium sine cavsa facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπερισπασίαν legit apud Laërtium, (tanqam sit à περισπάω, qod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neqe enim τῷ περισπᾶν eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósqe palam est, tria ista, τὸ ἀπερίσπαστον, τὸ ἀδιάπτωτον, τὸ ἀνεπίπληκτον, ità solitos distingvere, ut τὸ ἀπερίσπαστον, ad εὐστάλειαν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπτωτον, ad πεῖραν, sive *actionem*, τὸ ἀνεπίπληκτον, ad πεῖσιν, sive *perpessionem* referrent; dum *sapientem, nec falli, nec labi, nec lædi* posse contendebant. Videatur Stobæus *tom. 1. l. 2. tit. 3. § 3, & 8.* Marcus autem τὸ εὐσταλὲς καὶ περισπαστικὸν καὶ κατασπαστικὸν conjunxit. *l. 11. § 9.* Epictetus verò *l. 2. c. 8.* ista φιλοσόφου γνώμης facit, ὄρεξιν ἀναπτύκτου, ἔκκλισιν ἀνεπίπληκτον, ὁρμὴν εὐσταλῆ, συγκατάθεσιν ἀπερίσπαστον. Idémqe *l. 1. c. 4.* hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπτύκτως ἔχῃ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν πρόθεσι καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν] Vide *supr. § 4.*

Πρὸς τοῖς θεοῖς ἀσχολίαν] Vide *l. 7. § 31, 67.*

§ 10. Παίτα τὸν βίον] Vide *l. 2. §. 7.* Senec. *epist. 17. Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Si qid est, qo tenearis, aut expedi, aut incide.* Et *epist. 5. Qòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te qotidie meliorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist. 72. Non cùm vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus. ——resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus qidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist. 88. Magna & spatiosa res est sapientia: vacuo illi loco opus est. ——Non dabit se in has angustias virtus. laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet. ——ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῷ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκαριαῖον] Vide *l. 2. § 14, 17. & l. 12. § 3.* Apud Ælianum *l. 14. c. 6.* Aristippus: Μόνον ἡμέτερόν ἐστι τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολώλεκε· τὸ δὲ ἄδηλόν ἐστι, εἰ ἔσται ἔσχε. Plut. *de commun. notion. c. 37.* Οὐκ ἔστι γὰρ τὸ παρῳχημένον· καὶ οὐδέπω γάρ τὸ μέλλον. *Qod præteriit, non est: qod futurum est, nondum est.* Avgustin. *Confess. l. 11. c. 14. & in Psal. 38.* Senec. *de brev. vit. c. 10. In tria tempora vita dividitur; qod est, qod fuit, & qod futurum est. ex his, qod agimus breve est; qod acturi sumus, dubium; qod egimus, certum. ——*Siqidem *singuli tantùm dies, & bi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus brevissimum est; adeò qidem, ut qibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. antè definit esse qàm venit. nec magìs moram patitur, qàm mundus, aut sidera, qorum irrequieta semper agitatio; nunqam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; qod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c. 15. Ævum est immensum, sine origine, sine fine, nec ad qemqam magìs hominem qàm ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex qibus præteritum initio caret, exitu futurum: præsens autem, qod medium est, adeò exiguum & incomprehensibile est, ut nullam recipiat longitudinem, neqe aliud esse videatur, qàm transfacti futuriqe conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunqam; & qicqid transcurrit, à futuro decerpit, apponitqe præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ] Solomon *Eccles. c. 10. v. 14. & c. 11. v. 2. Ecqis novit qid futurum sit?* Anacreon. *Carm. 24.*

Χρόνον ἔγνων, ὃν παρῆλθον·
Ὃν δ' ἔχω δ' ἁμεῖν, οὐ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Τί ἀφανές; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀφανῶν. Plut. *adverf. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Marc. c. 23. Omne futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od. 12.*

Σάμφολον δ' ἔπος ἐπιχθονίων
Πιστὸν, ἀμφὶ πεδίῳ ἐσ-
-ζομένας ἔφυρε δόξαν.

Horat. *Carm. l. 3. od. 29.*

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus.

Μικρὸν μὲν ἐν ὁ ζῇ ἕκαστος] *Parvum* & concisum est admodum, hac ratione, *qod vivimus*; qia ad momenti τὸ ἀκαρὲς atqe *insecabile* restringitur. Verùm cæteroqi etiam haud longa aut diuturna esse vita

vita poteſt, etiamſi ortu obitúque, tanquam cancellis ſeptisque quibuſdam, eam definiamus, & ab illo ad iſtum pertingentem conſideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *conſiderat.* 6.

Μικρὸν ἢ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, ὅτι ζῇ] Ità *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνία τοῦ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. ἢ ἐν γωνίᾳ τούτῳ τῷ κλίματος. & *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἢ ἡ μοναρχία ὑστερομία] *διὰ τὸ πάχος τῆς πάντων λήθης. l.* 4. § 3. *βραχύβιον γὰρ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων καὶ ὁ μνημονεύόμενος l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3. 19. & *l.* 7. § 6. Cicer. *de repub. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipſi autem, qi de vobis loquuntur, quàm diu loquentur? quinetiam ſi quipiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes uniuſcujusque noſtrum à patribus acceptas poſteris prodere, tamen propter eluvianes exuſtionésque terrarum, quas accidere tempore certo neceſſe eſt, non modò non æternam, ſed nè diuturnam quidem gloriam aſſequi poſſumus.* Et mox: *Sed loquentur de te. Sermo autem omnis iſte, & anguſtiis cingitur iis regionum, quas vides, nec unquam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum inscritu, & oblivione poſteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἢ *εἰρημένοις παρασήμασι.*] Xyl. *præceptis.* ac ſi *παρακλήμασι, παρακελεύμασι*, vel *παραινήμασι* legiſſet. M. Caſ. *auxiliis.* ἐſtque reverâ *παείσασθαι aſtare, adeſſe, auxiliari.* itaque quanquam *παράσημα* hìc ſenſu nuſquam occurrat, fieri poteſt tamen, ut Marcus eo iſtìc uſurpaverit. ut *παρασήματα* hìc dixerit, quæ *infrà βοηδήματα l.* 4. § 50. qia τὸ *παείσασθαι* eſt *βοηδεῖν*. poteſt forſitan & *documentis* reddi. nam *παράσασις*, quod ejuſdem eſt originis, etiam pro *documento* ſumi quandoque docet Budæus.

Γυμνὸν] Vide *ſupr. l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διερμηνεύσεως] Vide *l.* 4. § 21.

Οὐδὲν γὰρ οὕτω μεγαλοφροσύνης πτωτικὸν] Idem *l.* 10. § 11. Vide Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὀφθῇ καὶ ἀληθείᾳ] Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτῃ ὄντα πόλεως τῆς ἀνατάτης] Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3. & 23. & *l.* 6. § 44. In eundem ſenſum Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτός. *Mundi civis, ejuſdémque pars es.* Idémque *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο ἀποδείξεις τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τὸν Σωκράτην, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, πόθεν εἴη, εἰπεῖν, ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Quod Cicer. Tuſcul. *l.* 5. *Socrates cùm rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, Mundanum,* inqit. *totius enim mundi ſe incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum ſententia: *Mundum hunc omnem, oppidum eſſe noſtrum. ut Cicciis qi habitet, hunc omnem mundum ſuum municipium eſſe exiſtimet.* Diogenes pariter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde eſſet, reſpondit Κοσμοπολίτης. de qo Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ πατρὶς ἦν ἀνδρὶ ἐξαίρετος ἢ ὑμήρια. Et Baſilius Cæſar *epiſt.* 42. ad Maximum Philoſophum, Σὺ ἢ πολίτευμα σεαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἀπέφηνας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epiſt.* 68. *Sapienti rempub. ipſo digunm dedimus*, id eſt, *mundum.* Verùm ſint illi *mundani*, ſive *mundi cives.* hoc nos illis Chriſtiani libenter concedimus. At nos potiùs, qi è *mundo* nos eſſe diffitemur, Joan. *c.* 15. *v.* 19. & *c.* 17. *v.* 16. Sumus reverâ, qod Marcus iſtìc, τῆς πόλεως ἧς ἀνωτάτης πολῖται· ἡμῖν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium noſtrum in cœlis eſt.* Siqidem, ut Tatianus Aſſyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμιος μὲν ἡ κατασκευὴ, κοινὴ τὸ ἢ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobisque, qod Seneca *epiſt.* 102. *Patria eſt, qodcunque ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* uſurpare; Ὅρᾳς οὖν ὁ μάντις, ὅτι καὶ μικρῶν κἀμοιμαι, πολῖται ἐπιθυμοῦντες ἡμεῖς ἅπαντες ἧς ἐνδαίμονος πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη πατρίς. *iſta nobis eſt patria, civitas iſta.* Siqidem Chriſtiani qiqe genuini ſunt ὑπερουράνιοι πολῖται, ut Iſidorus Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ὑπερκοσμίου Ἱερουσαλήμ, *ſupernæ cœleſtisque illius Hieruſalemi, qæ eſt fidelium ſanctorúmque univerſorum metropolis*: ut Apoſtolus *ad Galat. c.* 4. *v.* 26. & *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. ὑπερουρανίου nomine dignior longè, quàm Marci, qâ Antoninus, ut ipſe loqitur, *patria*; qam eo nomine inſignire Athenæo viſum eſt, *dipnoſoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παραινεῖν, ὑπὲρ κατοικεῖν ἥδομαι. τῷ γὰρ ὄντι πᾶσα ψυχὴ ζοφώδης, πατρίδα μὲν ὑπερουράνιον, χθόνιον ἢ ξένιον ἔλαχε. Itaque eò revertuntur, ubi hinc recedunt, πατρίδα δὲ τὸν ὑπέρτατον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύονται, ξένον δὲ τὸν ἀβέβαιον, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingu. confus.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo*: Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ὑπερῶον κυρίως πόλιν· τὰς ἢ ὑπὸ γῆς ἐνταῦθα ὑπὲρ πόλεως λέγειν μὲν γὰρ, οὐκ εἶ. Ν. ἀποδοῦσιν γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος ἀσεῖόν τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμου διοικουμένων.

Τί ἐστι,— τὸ τοῦ φαντασίαν μοι τινὰ ποιῆσαι] *Qid eſt, qod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *qid eſt, in qo deſixa eſt nunc phantaſia mea.* Caſ. malim, *qid ſit, qod phantaſiam meam afficit impræſentiarum.* ut & ſententia continuetur, ad σωεπβάλλειν reſpiciens: & τὸ ποιοῦν à ποιόν, non à ποιῶν ducatur. Vide Aphrodiſſ. *ſupr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. qanqam & φαντασίαν ποιεῖν etiam dicitur. Nemeſian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum ſententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ ποιητικὸς

ποιητὸς φαῦλος. ὡς γὰρ ἐν τοῖς αἰδημονείοις ἐγγίγνεται πάθος, ὅταν αἰδῆται· οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν ἐνόησῃ· εἰκόνα γὰρ ἐν ἑαυτῇ λέγεται τὴν νόησιν. φαῦλος ἦ, τὸ ποιητικὸς τῆς φαντασίας αἰδητήν. Utrovis modo sumpseris, eódem recidet.

Αὐταρκείας] *ex quatuor ex me aptus sum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; qum de virtute aliqa peculiari agatur. *Contentatione.* Cas. ego, *frugalitate.* ita Polybius usurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ὁ ἀνὴρ ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα δὲ τῆς αὐταρκείας τοῦ βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τοῦτο μὲν παρὰ θεῶν ἦκει] Ità *l.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos passim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; qòd etiam mala humana, bella, cædes, pestes, & consimilia (qæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adscriberent, & divinitus contingere asseverent. Verùm Stoicis hac in parte suffragium contribuit suum codex sacer haud semel. Apud Esaiam *c.* 45. *v.* 7. Deus ipse: *Ego sum, qi & lucem produco, & tenebras obduco; qi statuo pacem, malúmqe creo. Ego Jova ista omnia facio.* Jeremias, Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecqo dicente existit qicqam, nisi Dominus id præceperit? Ex ore altissimi annon prodit, tam malum qodqe qàm & bonum?* Amos. *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Jova non effecerit?* Itaque ficut de *bono* Psalmes, *A Domino factum est istud, Psal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter Vates: *A Domino exstitit istud.* Historiæ Regum *l.* 3. *c.* 12 *v.* 24. Job sanctus, tam prædonum manu abacto pecore, qàm & gregibus igne cœlitùs misso absumptis, liberisqe ædium ruinâ turbine impulsarum oppressis; *Dominus*, inqit, *dedit*; *Dominus abstulit.* Jobi *c.* 1. *v.* 21. Uxoriqe per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs sana consilia suggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus; & non malum etiam laturi sumus? Ibid. c.* 2. *v.* 10. Deniqe Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iste*, inqit, *maledixit, qia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaqe *Obmutueram*, ait, *silentiúmqe mihi indixeram, qia tu, Domine, illud feceras.* *Psal.* 39. *v.* 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od.* δ'. *v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε ἑκάστοτε δίδοῖ.—
Ipse bonúmqe malúmqe Jovis dat.—

Idémqe *Odyss.* ϑ'. *v.* 63.

—δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
—*dabat ipse bonúmqe malúmqe.*

& *Iliad.* ο'. *v.* 109.

Τῷ ἔχεθ', ὅτι κεν ὔμμι κακὸν πίσπησιν ἑκάστῳ
Ἢ ἀγαθόν.—

Ità siquidem legit Chrysippus, secus qàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipse malum qodcunqe bonúmve immiserit ulli,
Acceptum hujus fertur.—

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Ἐμοὶ τῷ θεῷ πᾶς ἡ γελᾷ κἀδύρεται.
Qivis dolet, vel ridet, ut visum Deo.

Idémqe *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἓν ἡ ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν Διός.
Ego hæc & alia qæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληξιν ἡ τίνι συμμηγνυμένῳ σύλλωσιν] Ità *l.* 2. ἐκ ἄνδρὸς φύσεως καὶ συγκλώστης. *supr.* § 4. & *infr.* § 16. συσκλωσθῆναι. Alluditur ad Parcarum (qæ & indè Κλωθὲς Homero dictæ *Odyss. ν'. v.* 197.) stamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι καὶ συνεκλώσθη. Et *l.* 5. § 8. συνεκλώσθησαν. & *l.* 8. § 20. συμμηρύσεται. Seneca pariter *epist.* 107. *Quare impigri esqe alatores excipiamus imperia; nec deseramus hunc operis pulcerrimi cursum, cui qicqid patimur, intextum est.* Figmentum autem de Parcis illud autor libri *de mundo*, qi sub Aristotelis nomine prostat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, καὶ τοὺς χρόνους μεμερισμέναι· νῆμα ἡ ἀτράκτος, τὸ μὲν, ἐξειργασμένον· τὸ ἡ, μέλλον· τὸ ἡ, περιτρόμενον. τετακται ἡ, καὶ μὲν τὸ γεγονὸς, μία τῶν μοιρῶν, ἄτροπος· ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστι. καὶ ἡ τὸ μέλλον, λάχεσις· εἰς πάντα γὰρ ἡ καὶ φύσιν μοίρα λῆξις. καὶ ἡ τὸ ἐνεστὸς, κλωθώ, συμφαίνουσα τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ ἰδικά. ταῦτα ἡ πάντα ἐστὶν, ἐκ ἄλλο τι, πλὴν ὁ Θεός. qod & Platonem dicere. Sed & Chrysippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὸν μὲν πεπρωμένον, παρακολουθεῖν εἰ καὶ συμπλεκομένην δοίκησιν· ἡ ἡ Ἑκατέρων, εἰσρεόντων πνεῦ, ἐστ' ἐξ ἀνθ' βελήσεως, ἔστι καὶ ἐξ ὅτου δίκητος αἰτίας· τὰς ἡ Μοίρας ὀνομάζῃ, ἅπερ τῇ μακρᾷ καὶ καλαφερομένῃ πνεῦ ἡμῖν ἐκάστῳ τὸν ἡ ἑκάστου ἥλιον, τοὺς τρεῖς χρόνους παραδηλῶν, ἐν οἷς κυκλεῖται τὰ πάντα, καὶ δι' ὧν ἐπιτελεῖται· καὶ λάχεσιν μὲν καλεῖσθαι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ πεπρωμένον. Ἄτροπον ἡ, καὶ τὸ ἀτρεπτον καὶ ἀμετάθετον τῆς μοίρας. Κλωθὼ ἡ, παρὰ τὸ συνελίττειν καὶ συνείρειν τὰ πάντα.

Σωϊτάξιν τε καὶ τύχαι] Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum.* & *l.* 7. § 31.

Συμφύλα καὶ συγγενεῖς] Vide *supr.* § 4.

Ἀγνοεῖτω] *supra l.* 2. § 1.

Ἐγὼ ἐκ ἀγνοῶ] *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτοῦ] Marci dictum in hunc eandem sententiam laudat Suidas in Marco. Παῖδα μὲν τινι ἀνθρώπου ὀπίσω βάλεται ἔχειν, ἀδιώρατον ὄν· τοῖς ἡ δὴ ὄσι πρεσβύτερον, ἐς ὃ, τι ἂν τις αὐτῷ τῷ καινῷ χρήσιμον ἡ, χρῆται. Εὐ-

Ἔωως] D. Junius mavult εὐμοίρως. Sicut *supr.* § 4. πάντα ἀπλᾶ καὶ εὐμοίρη. & *infr.* § 12. εὐμοιρῶς. qibus addas licet, *l.* 6. § 45. εὐμοίρη. Verùm nihil obstat, qo minùs ἔνως istic retineatur. sicut *l.* 9, § 26. Ἐωσοῦν μόνοι αὐτοῖς δεῖ. etiamsi enim Phrynichus in *Atticismis*, ἕως ἔχειν dici vetet, εὐτυχῶς loco illius usurpari jubeat; non est tamen Marcus noster elegantiarum istiusmodi curiosus.

Κατ' ἀξίαν] Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀνὰ τὸν ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8. § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc est, *honesto*, sive *virtuti*, qod in solio majestatis collocabant, utpote qod *summum*, imò *solum*, *bonum* censebant, μεγίστην ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, sive, ut Stoicè loqamur, *æstimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamsi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote qæ verè boni partem nullam obtinerent, qædam tamen ex eis in pretio atqe æstimatione aliqâ habebant, qæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Seneca *ep.* 74. *promota* sive *præposita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo avtem istis ἀξίαν τινά, i.e. *æstimationem pretiúmqe* aliqod tribuebant, ut Laërt. *l.* 2. διὰ τὸ μέσων τινὰ δύναμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένην πρὸς τὴν κατὰ φύσιν βίον. i.e. *qia mediam qandã vim usúmve haberent, ad vitam secundùm naturam agendam conducentem*. Ex istis rursus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æstimanda, alia minoris* censebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *sit.* 4. § 6. Et Seneca *epist.* 82. *Est & horum, qæ media appellamus, grande discrimen.* Atqe hoc est, qod Marcus, tum istîc, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum usu observandum inculcat. Illud interim observatu non indignum, Stoicos, cùm in vocábulorum usu, usqe ad ineptias etiam, non minutias tantùm, superstitiosi existerent, sicut *promota* sive *proposita* illa, λεπτὰ μοὶ, ἀλλ' οὐκ αἱρετὰ, οἰκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα ἴσως εὐγενῆ, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, dici sanxerunt; qod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τὴν ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* usurpatur, noluisse reddi, *dignitatem*, sed *æstimationem*; qâ voce usus est Cicero *de finib. l.* 3. vel *pretium*; qâ usus est Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium qidem*, inqit, *aliqod erit; certè dignitas non erit.*

Συνεχάλομαι] *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *rationem habeo.* Vide Τὸ συγκατὸν, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν] Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

—*qod adest memento*
Componere æqus,—

Ἑπόμενον τῷ ὀρθῷ λόγῳ] Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ καὶ παρ' ἑπόμενον. Et *l.* 12. § 31. ἅπαξ τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρδημα] *Neqe præter istud qod propoſueris tibi, accessorium aliqid vel captaveris vel admiseris.* deesse videtur verbum aliqod, ποιῇ pura, vel ἐπιζητῇς. Est avtem τὸ παρεμπόρδημα vox à re mercatoria tralata: significátqe propriè *negotiationem aliqam ei, qæ primariò instituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex conſequenti, *lucrum è negotiatione istiusmodi acquisitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus qæ sequntur, ex Basil. *epist.* 73. de adversariis suis. Ἐμποριὴν βίον μελαχολόμενοι, παρεμπόρδημα ποιοῦνται τὴν ἡμετέραν διαλεκτικήν. *Vitam mercatoriam sive nundinariam exercentes, negotiationi suæ isti accessoriam faciunt vestri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de histor. conscrib.* Οἶμαί σε ὑπὸ δυσκολείας τινὸς μοι βαλόμενον, τὸ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τῷ δώρῳ παρεμπόρδημα ποιῆσαι τὸν Δημοσθένην. *Videris mihi, cùm hoc unum proposuisses, ut ostenderes mihi Homerum bonum esse poetam, dono muncrive promisso accessorii, sive mantissæ, loco adjeciſſe Demosthenem.* qibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qi de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλος ὁ πειρατὴς ἀλλαχοῦ, ἀγεννὴς δὲ βασίζουσιν, ἢ εἰς ἓν καταβαίνουσιν. adjecit, εἰ δὴ καὶ σκαπάνης ἄμεινον γεωργικῆς. *præter exercitii, qod intenditur, beneficium, etiam rei familiaris emolumenti aliqid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deesse apud Marcum opinatur, pro nomine duntaxat participium substitui debere, ut sit μηδὲν παρεμπορδόμενον· qid si verbum reponamus, παρεμπορδῇ· qia sequitur ἀλλὰ πηξῇς. Est avtem τὸ παρεμπορδέσθαι, qod Gregor. Naz. *orat. in Basil.* de Savle agens, qi dum asinos investigat in diadema incidit, τὸ πάρεργον, sive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορδέσθαι dixit. βασιλείαν ἥρατο μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορδησάμενον. De sensu constat, qi idem futurus est, qocunqe ex dictis modo legerimus. Qod Marcus voluit, optimè expressit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnostico agens, Οὐ πειρασθήσεται, inqit, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ὠφέλεια αὐτῷ· ἀγάπῃ γὰρ τὸ ὄντως ὄντος ἐραστὴς ἐλκόμενον, καὶ πρὸς τὸ καλὸν ἀγόμενος, διατείνει, ὅθεν ὑπ' εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἐξοίσειν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περίττεια τὰ ἀπαρεμπορδόμενα, ἀπιμώητός τε ἂν· ὑπ' εἰ καὶ μισθὸν τὰ μαθήματα ἀγοράσας λήψεται ἐπὶ τοῖς δὲ ἐπαγγελίαις περιλάβοι· ἀλλ' εἰ καὶ λήσεται τὸν θεὸν ἐφ' ὅτῳ πράττει, πειθαρχῶν ὅμως ἀδικαίως· πρᾶξαί τι παρὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἐθελήσας πῶς ἂν τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτῃ ἀγαπητὴν τὴν ἄσκησιν ἐλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα] Idem *infrà* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἑστῶτα] Clemens *Strom. l.* 4. Ἐν γὰρ κἀκεῖνο εἴρηται, Ἴδοι μὴ λυτρῷ, ἀλλὰ νόμῳ κεκαθαρός. ἀγνεία γὰρ, ὅσιος, τελεία, ἡ ὑπὲρ νοῦ καὶ ὑπὲρ ἔργων καὶ ὑπὲρ διανοημάτων, πρὸς δὲ, καὶ ὑπὲρ λόγων εἰλικρινοῦσα, καὶ τελειοῦσα, ἡ κατὰ τὰ ἀγύμνασα

ἁμαρτησία. ἐστὶ δὲ hæc revera καθαρότης ἐξωθεν, ut cum Marco loquamur, quam depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis sit ἀνέφικτος planè, ideo rectè subjungit, ἱκανὴ ἡ, δίμαι, ἀνθρώπῳ κάθαρσις, μέλαινα ἀκριβὴς καὶ βεβαία.

Ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀπόδυται δίοι] Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ἐξαλλαγὴ ἐστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν ἀνδράποδον ταπεινὸν ἐνθυμηθήτω. ὅτε ἄρα ἐπιθυμήσεις τινὸς. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi.——

Ἐὰν τοῦτο σωάσῃς] *Ità si perseveres.* Xyl. at Casaub. *si huic*, genio nempe tuo, *adhæseris.* aptè τούτῳ σωάσῃ: legeris. σωάσειν pro *hærere* vel *adhærere* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δὲ καὶ ἕτερον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις, ὃ οὐ σωάσειε τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret:* Ὡσαύτως δὲ ῥιζῶν, αἱ καθ' ὕδατος ὀχοῦντος, πῆξιν οὐκ ἔχουσι. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. σηλιτ. 1:

Μηδὲν ἀφειμένων] Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qi crastinum sine soliciudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sic fiat, ut minùs ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως ἁδὴ αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ πλέον ποθήσει, ὅδε τὸν χρόνον, ὡς πρεσβυτέρα αὐτῷ μέζον ἀγαθὸν· ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τῷ παρόντι καὶ γεγονότι ἤδη μένει. ὃ δὲ ἀγανακτήσει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον ἀφειμένην. 10

Εὐζώνους] Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 8. Σωάσει δὲ τὸ λόγῳ, καὶ τὸ ἓν ζῆν καὶ τὸ ἓν πράττειν τὸν εὐδαίμονα· ἤδεν γὰρ εὐζωΐα τις εἴρηται, καὶ ἐνέργεια. Et Alex. Aphrodiss. *de virtut. sufficient.* Τὸ ἓν ζῆν, καὶ τὸ ἓν βιῶν, καὶ πῶς εὐζωΐαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶ). Et mox; Λέγεται δὲ ζῆν ὁ κεκτημένος ἀρετὴν, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ πράττων τὰ ἐν τῷ πράττειν πιὰ ἡ εὐζωΐα ἀνθρώπῳ. —— ἐν ταῖς χρησικαῖς φησὶ ἐνεργειῶν καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωΐα. Itaq; εὐζωεῖν, qod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, qod in virtute prorsus situm Marcus hìc statuit, contrà qàm Aphrod. qi concludit ibidem; ὅτι ἐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐζωΐαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐδεὶς κωλύσει] Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὡσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι] Solebant Stoici suos monere, ut eorum qæ in scholis didicissent summa capita sic memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. hæc sunt, qæ προχείρα βοηθήματα Epictetus appellat. neqe alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio qodam ipsius sectatore Arriano dixerit: forsan, ut ex Simplicio videtur, est scriptum, qod & nomen testatur, *Manuale*: nam *Pugionem* qi reddidere, ab avtoris mente aberrârunt prorsus. Itaqe Marcus hìc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata semper artis suæ instrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata. prout Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem alluśit Epictetus locis à Casavbono *ibidem* indicatis; *differt. l.* 1. *c.* 27. Τὰς προλήψεις ἐναργεῖς καὶ ἐσυμμύλους καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐχέτω δόγματος, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν δείπνῳ, τὰ περὶ δείπνου· ἐν βαλανείῳ, τὰ περὶ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης. Verùm, qod Bernardus olim conqestus est, *de consider. l.* 2. *Sic se habent plerumqe mortalium corda, qod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utiqe inadvertentiam atqe incuriam.

Οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε] indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, qàm si multa qidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémqe, *Hæc utrâqe manu tenere proficientem jubet, nec usqam dimittere, imò affigere & partem sui facere, eâqe qotidianâ meditatione produci, ut sua sponte occurrant salutaria, & ubiqe ac statim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse *epist.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim reposita præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hæc *Cauſ. ibid.*

Παῦε καὶ τὸ μικρόπαιπαν] Monitum avro, non avrichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac leviſſimis qibusqe, qatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, qàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apostolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. Sed & Epictetus, à qo Marcus forsitan sumpserit, *differt. lib.* 2. *c.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πάντι μικρῷ καὶ μεγάλῳ. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12.

בְּלֹ־מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם

Fiant opera tua omnia ob nomen cæli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῶν ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνάψεως] Res divinæ ac humanæ, cùm qod theoriam, tum & qoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav.* *Ità cohærentia, connexa, concatenata sunt ista; ut nec Homo qid sit, unde sit, qare sit, hoc ipsum explorare & eruere, sine universitatis inqisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusserìs, nescias humanitatis.* qod Calvin. *instit. l.* 1. *c.* 1.

Multis

Multis vinculis inter se ità connexæ sint cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alteram præcedat, & ex se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep. 1. c. 4. v. 21. Hoc mandatum à Deo habemus, ut qi Deum diligit, etiam fratrem suum diligat.* qi & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata, ad alterius vel statuendam vel tollendam concludit.

Ὅυτε ἀνθρώπινόν τι ἄνδ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναφορᾶς] Hoc est, quod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηδὲν πλανῶ] *Non erra amplius.* Xyl. & M. Cas. forsan meliùs, *Ne evageris diutius:* ut sit idem hîc πλανᾶδζ, quod ἀποβάμβδζ, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὰ ἀνομημάτα σε.] Deo ipse se gratias agnoscit debere, quòd non istis diuturniùs assederit. *l.* 1. § 17.

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπόθετο] Commentarios, inquis, componis, multáque ex antiquis avtoribus excerpta congeris, quæ in senectute scil. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est quod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, γηρᾷ πας' αὐτῷ τοῦ μαθήλας, ὡς ἐν ᾄδ' χρησιμώτας ταῖς τέχναις, ἢ λίαν ἐρῦντας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum suum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectísque ac sententiis discutiendis tot annos assignâsset, ut octogenarius necessariò priùs fuerit futurus, quàm veritatis cognitionem certam, si quando tamen, assequi posset. Καὶ τί, inquit, ἀγνωμονῆς ὅτι σοι, ὃν βιώσῃ τοσαῦτα; ἔπειτα ἐς πέσον ἔτι ἢ λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσῃς αὐτοῦ, γέρων ἤδη, καὶ πανὸς ἀδύ ἄξονες ὤν, καὶ τὸν ἔτερον πόδα, φασὶν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μή τις ἄλλον βίον προγυμνάζῃς σαυτὸν, ὡς ἐς ἐκεῖνον ἐλθὼν, ἄμεινον διαζήσεις, εἰδὼς ὃν τινα τρόπον χρὴ βιῶν.

Σπεύδ ἂν εἰς τὸ τέλ] Senec. *ep.* 27. *Non quidem cessatur adhuc, sed non festinatur. multum restat operis, in quod ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici quis.* vel ut Lipsius legit; *Non quidem cessaturo, sed festinaturo multum restat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσισι] Ab his verbis interpretes novum paragraphum exorsi, sic vertunt: *Nesciunt quàm multa significet vocabulum furari, &c.* Eam lectionem seqi si libuerit, habeas D. Boaii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neq; *furtum*, quod de pecuniis solùm aliisq; talibus avdiunt, cùm majus ac pejus sit *furtum*, aliqem in errorem conjicere, atque ità veritatem *furari*: nesciunt qid sit *ferere*, *emere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium data, isti in longè alios usus, ad satisfaciendum voluptatibus suis, atque ad procudendas divitias: nesciunt qid sit *qieſcere*, cùm illi non aliam nôrint *qietem*, quàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *qies* non alibi quàm in animo quærenda sit, ubi in mediis qoqe negotiorum atqe periculorum fluctibus maner imperturbata: non intelligunt qid sit, *facere qæ agenda sunt*, utpote qi omnia ex propriis commodis atqe affectibus metiantur. has avtem res dicit illos non perspicere, qia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad quam harum rerum dignotio pertinet. Confer. cum *sect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ἂν ἔξεστιν, qod præcesserat, tollenda sit. Qod si admiserimus, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἔξεστιν ἂν ἴσισι, ut τὸ ἴσισι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens existat ista: *Id qod faciendi potestas est etiam nescientibus, qàm varia sint vocabulorum istorum significata.* qasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre, etiam qi Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7. 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epist.* 45, 48, 49. qi & Idem *epist.* 88. *Grammaticus circa curam sermonis versatur; &, si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. qid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? qid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frenat?* Et inter alia multa, *epist.* 45. *Qid mihi vocum similitudines distinguis, gibus nemo unqam, nisi dum disputat, captus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist.* 48. *Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, qid amico præstare debeam, qid homini, qàm qot modis Amicus dicatur, & Homo qàm multa significet.* Hoc est diserte, qod istic Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam secutus sum.

Ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει] *mentis* scil. *oculo.* qem *suprà* tetigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *l.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De isto Psaltes, *Psal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Christus Paulo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμὺς αὐτῶν. Et Paulus *ad Ephes. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druso. Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Senem illum natura, cæcum fortuna potuit facere: at neutra interpellare valuit, nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Symposio.* "Ἡ τοῦ τῆς διανοίας ὄψις ἀρχέλαι ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. χρεία τοίνυν ἡμῖν καὶ νοητῶν ὀμμάτων, εἰς τὸν τῆς νοητῆς καθαρότητα. καὶ καθάπερ δίδομεν τῷ σώματος ὀφθαλμῷ εἰς τὸν τῶν ὁρατῶν, ἵνα δίκην χρήζομεν πίστεως, εἰς τὸν ἐπουράνιον καὶ θείων μᾶλλον ἢ ὅσων ὀφθαλ-

ὀφθαλμὸς δεῖται φαντὸς ἐπιδεικνύντος τὰ ὁρατὰ, οὕτω δὴ καὶ ὁ νοῦς δεῖται πίστεως ἐπιδεικνύσης τὰ θεῖα, καὶ τῷ ἀεὶ τούτων δίξαν φυλαττούσης βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς] Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infrà l.* 12. § 3. Farillis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 23.* σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qi & νοῦς *Rom. c. 7. v. 25.*

Τυπώδης φαντασικῶς] Ità *l* 5. § 35. τὰ αἰσθητήρια ἀμυδρὰ καὶ συναφανύπνωτα. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. νοεῖται δὲ ἡ φαντασία, ἡ ἀπὸ τοῦ φάσματος κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναποτυπωθεῖσα καὶ ἐναποσφραγισθεῖσα. qi tamen monet, ὁ δικτέον τῷ τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος. ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλοὺς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ αὐτὸ ὡμοίως. Apud Eusseb. *praepar. l* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικὴ δὲ αὐτῇ (τῇ ψυχῇ) ἐστὶ, ὅτι τυποῦσθαί γε δύναται ὑπὸ τῶν ἐκτὸς καὶ ὑπαρχόντων διὰ τῶν αἰσθητηρίων, καὶ παραδέχεται τὰς τυπώσεις. Apud Svidam autor inceritus; ἡ φαντασία παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα ἐξ αἰσθητοῦ τινὸς τύπους, ἐν ἑαυτῇ τούτους ἀναπλάττει. eandem νῦν παθητικὴν Aristoteli dictam; τῶν μὲν οὖν ἔνδον ἔχουσα τὸ γινωσκόν, καὶ οἱονεὶ σφραγῖδι ὥσπερ ἐκείνῳ ἐπιβάλλουσα πάθητικὸν δέ, διότι μὴ τύπων καὶ οὐκ ἀφαιρέσεως. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔν ἐστι καθ' αὐτὸν, τύπωσις ἐν ψυχῇ. qo tamen loco de modo rei sententias eorundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversùs eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ἔννοιά ἐστι· φαντασία δὲ τύπωσις ἐν ψυχῇ. ψυχὴ δὲ φύσις ἀναδυμίασις, ἣν τυποῦσθαί φασιν οὐκ ἐργῶδες διὰ μανότητα, δεξασθῆναι δὲ καὶ σῴζειν δύσκολον· ῥεῦμα γὰρ ἂν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθείη χαλᾶσθαι καὶ τύπος καὶ εἶδος διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἀτμοῖς καὶ ὑγρότητα. ἐστέον δ' ἑξῆς ἐκλεκτέον ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ἀλλοτρίῳ πράγματι κεχρημένον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῷον τὸ μὴ ζῶν δυσὶ κέχρηται, φαντασίᾳ καὶ ὁρμῇ. ἡ μὲν ἐν φαντασίᾳ συνίστατο, κατὰ τοῦτο ἐκτὸς πεφυκὸν τυπούμενον τῶν δ' αἰσθήσεως· ἡ δ' ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας κατὰ τὸ τῆς νοητικῆς δύναμιν, ἣν τείνας δ' αἰσθήσεως ἅπτεται τοῦ ὑποκειμένου καὶ πρὸς αὐτὸ χωρεῖ, γλισχρῶς ἐφικνεῖται καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχές ἐστι, καὶ ὅσπερ κηρῷ πάντας τοὺς τύπους καλάς τε καὶ αἰσχρὰς δεχομένῳ. Et paulò pòst. Ὥσπερ ἐν τῷ κηρῷ δυνάμει μὲν εἰσι πᾶσαι αἱ σφραγῖδες· ἐνδελεχείᾳ δὲ μόνη ἡ τετυπωμένη· ὕπω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κατεσκευάσθη, πάντες οἱ τύποι δυνάμει ὑποτελέσματα δὲ κρατεῖ ὁ εἰς χαρακτηρισθεὶς ἐν αὐτῇ, ἕως μὴ ἀπαλειφθῇ ὑφ' ἑτέρου ἐναντίου καὶ ἐκβάλοις μᾶλλον ἐπικαθέξαντος· Idémque *de numin. immutab.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ἃ γὰρ εἰσήγαγε αἴσθησις ἡ διὰ σώματος, ὥσπερ δακτύλιός τις ἢ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ δ' ἔοικεν ὁ νοῦς, τὸ ἐκμαγεῖον δεξάμενον ἄκρως παρ' ἑαυτὸ φυλάξειν, μέχρις ἂν τὸν τύπον λεάνασα λήθη ἢ ἀντίπαλος μνήμης, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανῆ. Τὸ δὲ φαντὸν καὶ τυποῦσαι, τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ καὶ ὡς ἑτέρως διάθημα τῆς ψυχῆς. qæ Philonis verba, tanqam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesavro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà qæras. Origen. *ad Celsi. l.* 1. Τί ἄτοπον, τὰ τυπώδη τὸ ἡγεμονικὸν ἐν οἰκείῳ, φησὶν, αὐτὸ τυπῶν καὶ ὥσπερ πρὸς τὸ χρήσιμον τῷ ἐν ᾧ τυποῦται; Qin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi qærit qomodo res, qum obsint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμά ἐστιν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἢ χαρακτήρ τις. Et rursus: Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι πάντων τὸν μνημόνιον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτὸν, οὗ ζωγράφημά τι, τὸ πάθος, ἕ φαμεν τῷ ἕξιν εἶναι μνήμην. ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷόν τινα τύπον τοῖς αἰσθήμασιν, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν νήπιοι πολλὴ διὰ τὸ πάθος ἡ δὲ μνήμη ἔστιν, ὅ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτωσι τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Καὶ τῶν βοσκημάτων] Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. τῶν ζώων ἔστιν ὑπάρχει πᾶσι φαντασία ἡ πολλοῖς. Et mox: τῶν ζώων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει λόγος ἡ δ'. Indè apud Laërt. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: Φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ δ' ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ τῶν λογικῶν ζώων· ἄλογοι δ', αἱ τῶν ἀλόγων. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νυμφοπαρθένοις] Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ τῶν ἀνδρογύνων] *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qi (ut Livius *l.* 27. loquitur) *ambigno inter marem & fœminam sexu sunt nati.* Xyland. vel potiùs, qi *utriusque naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusque sexûs*, qi & Hermaphroditi dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambigni sexûs* havd abs re Livius; qia *in his sic utrerque sexus apparet, ut ex qo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* Avgust. *de civit. Dei l.* 16. *c.* 8. Διφυεῖς καὶ ἀνδρογύνους appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Οὐκουν οὐδὲ τῷ ὕαιναν μεταβάλλειν τῷ φύσιν κατά τινα ποτὲ· οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῷον ἄμφω ἄμφω, ἄρρεν καὶ θῆλυς, καθάπερ ὑπειλήφασί τινες, ἑρμαφροδίτους τερατολογοῦντες, καὶ σχεδὸν ταύτῃ μεταξὺ θηλείας καὶ ἄρρενος, ἀνδρόγυνον καταμιγνύντες.

νοτομῆντις φύσιν. Tales tamen extitiſſe havd pavcos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici. bicorporem enim planè, & à parte qidem anteriore marem, à poſteriore fœminam, utriſque qaſi glutino qodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id qod partim ex *Hymn.* 139. *v.* 5. non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérqe eſarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéqe atqe irreligiosè habitis elicitum eunt. de qo commento videri poterunt Moſes Majmonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. qæſt.* 8. eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à qo & Mercurius Larvatus ille in *Pœmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν πάντε μὴν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τό τε ἄρρεν καὶ θῆλυ· νυνὶ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει τέτοιμα κείμβριον. ὃν ὀνείδει, inqit, κείμβριον, id eſt, probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiqidem non ſolùm pro corpore portenſoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀθηνᾶς, ἀνίσχνος. Heſych Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l.* 6. *c.* 30. Ità Theodoret. *therapevt. l.* 8. de Bacchoꝫ Γυνῆτες ὧν, καὶ θηλυδρίας, καὶ ἀνδρόγυνοι. Et Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 2. Ἀντιτιθεῖς τῷ Ἑλλάδα ἢ βάρβαρον φιλοκοσμία, καὶ ἢ ἀνδρόγυνον γυνή. de Paride loqitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (qo loco Platonis qoqe fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν τὴν βιωφελεστάτην ἀρετὴν καὶ πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην ἀφαιρούμενοι, θήλειαν δὲ νόσον ταῖς ψυχαῖς ἀπεργαζόμενοι· καὶ ἀνδρογυνίας παρασκευάζοντες, ὡς ἐκβλῆ πᾶσι τοῖς θεοῖς ἀλλήλοις ὀπτηδήμασι συγκρατεῖσι. Qin & γυναῖδρες eosdem dictos reperio. Svidas. Γυναῖδρες, κίναιδος. Ὁ γυναιδρὸς τε καὶ μάλθων πόρνος. ἀντὶ τοῦ ἄκλυτος. Sed & Νῦν Valentinianum, qem Irenæus *ad Valent. c.* 1. *Maſculofœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c.* 10. *Fœminammarem* dixit. Inqe hanc partem cepiſſe Marcum iſtîc ex conjunctis & conſociatis manifeſtum ſit. Qanqam nolim cum interprete Anglicano redditum, *& monſtris, qales Phalaris Neróge fuerant:* de iſtis ſiqidem diviſim loqitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, qod *neutroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & adversâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 3. qia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum gerebat.* Cùm iſti planè contrà: qod elegantiſſimè notavit epigrammate qodam qo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus qidam, *Florilegii l.* 2. *c.* 5.

Ἀνέρας ἠρήσαντο, καὶ οὐκ ἐγένοντο γυναῖκες·
Οὐ γὰρ ἄνδρες ἔσαν, ἐπεὶ πάντα ἔργα γυναικῶν·
Οὐδὲ γυναῖκες ἔσαν, ἐπεὶ φύσιν ἔλαχον ἀνδρῶν.

(qod de Evnuchis ſpontaneis Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 58. § 3. ὅτε γὰρ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀρρενικὸν ὅτε γυναῖκες δοκοῦσι εἶναι, διὰ τὸ παρὰ φύσιν.) denique.

Ἄνδρες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* qadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sveton. *l.* 1. *c.* 52. Et de Verre Cicero *Verr.* 2. *Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idémqe de Clodio *pro domo ſua: Impurus atqe impius, qi contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade qod Pherecrates *ad l.* 4. § 3. ὡς ἀνὴρ. *Ad Roman. c.* 1. *v.* 27. Jo. Chryſoſtomus. Ἔστι ἀπειλὴ ποιεῖν πόλεις ἀνδρὰς καὶ λοχαγίδας, ἐκ ἂν ἐπιθυμῇ θυμοῦ; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἐκεῖνα τὰ ἐγκλήματα, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ὁ γὰρ ὄζων ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβάλλειν φύσιν, καὶ μόνον ἀνδρὰ ἡμᾶς γυναῖκα μᾶλλον ἢ μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὸ δὲ τὸν νῦν ἡγεμόνα] Iſta loco mota ac luxata, καὶ πολλῷ δικλον. Qid enim? *mentis rationisqe ductum* (juxta Solonis monitum apud Laërt. *l.* 1. Νῦν ἡγεμόνα ποιοῦ) *ſeqi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos qosqe*, Marcus noſter unqam dixerit? Itaqe poſt illa, καὶ τὸ ἀνδρεγύνων. καὶ Φιλάδελφος καὶ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, καὶ τὸ θεοὺς μὴ νομιζόντων, καὶ τὸ πατρίδα ἐξεταλεπόντων, καὶ τὸ [ὀπῶν] ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. rum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Ἐι ὧν τὰ λοιπὰ κοινὰ ὄζει πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἴδιόν ὄζει τὸ ἀγαθὸν, τὸ τὸν νῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὅπι τὰ φανόμενα καθήκοντα, καὶ φιλεῖν μόν, &c. Marci mentem qiſqis fuerit aſſecutus, calculũ dare ſuum nullus detrectabit.

Καὶ ὃν ποιούντων ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας] Deeſſe aliqid liqidò conſtat. Annot. Lugd. πάντα reponit. Xylander in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, καὶ ὃν [αἰσχρὸν ὂπῶν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὂπῶν· ut ſit, ὃν [ὂπῶν] ποιούντων. *etiam eorum qi qidlibet*, ſive, *nihil non, perpetrant*, qodcunqe illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζει καὶ λέγειν. Præclarum avtem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *diſſert. l.* 1. *c.* 14. Ὅταν κλείσῃς τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσῃτε, μέμνησο μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνος εἰμὶ· οὐ γὰρ εἶ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζει, καὶ ὁ δαίμων ὄζι· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; *Ubi fores clauſeritis, tenebrásqe vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neqe enim eſtis: ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. qid autem lumine opus eſt iſtis, qo conſpiciant ea qæ perpetratis?*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l. 5.* Et Eusеb. *præpar. l. 13. c. 13.* (quem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ Θεὸς βλέπει σε πανταχοῦ παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c. 9.*

Πάλαι γὰρ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐγγὺθεν βλέπει.

& apud veterem Gnomologum *tit. 28.*

Πάντη γάρ ἐστι, πάντα τε βλέπει Θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad l. 1.* § 3.

Φιλεῖν μὲν ἢ ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα] Vide *ſuprà* § 4. & *l. 6.* § 44. & *l. 10.* § 21. Seneca *epiſt. 96. Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκλωθόμενα] Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l. 4.* § 26.

Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα] Vide *ad l. 2.* § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l. 4.* ab Euſebio etiam *Præpar. l. 4. c. 8.* adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δὴ ἑαυτῷ παρεσκεύαζε τὸν Θεὸν, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ καθάγχνοις ἵδρυται, περὶ τὸν αἰώνιον βίον λήξεται ἀπαθὴς ὅλως ἐπεὶ συῤῥύσας. &c. *ἱδρυμένον, οἷον ἐν ἕδει, In pii anima, ſed & in corpore, tanquam in de-* 10 *lubro quodam, collocari atque habitare* vult *numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritûſque ſancti templa, ſanctos,* atque adeò eorundem *corpora,* nuncupat; *ad Cor. ep. 1. c. 3. v. 16.* & *c. 6. v. 19.*

Εἰ δὲ ἀπεῖδεν] Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτῆ μοίρᾳ συναρμοζόμενον] Vide *l. 4.* § 23. & *l. 7.* § 57.

Ad Librum IIII.

§ 1: 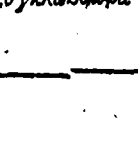

Ὁ ἔνδον κοσμῶν] hoc eſt, τὸ ἡγεμονικόν. quod & σωσάτιον appellat, *l. 3.* § 5. & *l. 7.* § 64. τὸν κυβερνῶντα. & *l. 4.* § 12. τὸν βασιλικὸν καὶ νομοθετικόν. Stoici apud Laërt. *l. 7. Zenon.* Ἡγεμονικὸν δὲ εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l. 2. Principatum id dico, quod Græci ἡγεμονικὸν, quo nihil in quoque genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ ἄυλον καὶ ἀδιάθετον μεταθέσεις] Ita *l. 5.* § 20. προσχέσει γὰρ καὶ μάθησιν πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ δάνοια εἰς τὸ προκείμενον. Ὕλην γὰρ ἑαυτοῦ τελείαν ἕκαστος φιλεῖ] *neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunquam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. quinquam ὑποτεταγμένην ὕλην poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ὑποτεταγμένην *ſubjectam ſibi materiam,* quod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſollicitus; neque enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere quam ipſe velit; ſed quomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit,* qia *meditam* quidam eſſe novit; in hoc totus eſt, quomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, animique ſuam in ea iſtè elaboranda exercere, Epictet. *l. 2. c. 5.* Δεῖ γὰρ πάντας ἡμᾶς ἔχειν τινὰ ἴδιον ὕλην φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ἐπὶ ἐκείνῃ μὴ δεχομένῃ, ἀλλ' ὅταν ἐν ᾖ ἐκείνη, περὶ ταύτην φιλοτεχνεῖν ἐπιδεικνύοντα. ὅπως ἢ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἴδια ποιεῖ, ἀλλ' ὅτι ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qa Marcus hic, cæteràsque artes; quòd illæ certam aliquam materiam habeant, circa quam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de providen.* Βίῳ δὲ ἕδεις, ὁποίῳ ἡμῶν ἀλλοτρίως ἢ ἔξωθεν περικείμεθα· ἡμεῖς δὲ τὸ χρώμενον ἔνδοθεν, ἀμείνους καὶ χείρους αὐτοὶ ποιοῦντές τε καὶ δεικνύοντες, ἀγωνίσμασι ζώντων δραμάτων. ταῦτ' ἄρα ὥσπερ ἐδαφὰς δεῖν αὐτὸς ἀμφισσαῖος καὶ μελαμφάσαις. Vide ampliùs *ad l. 12.* § 36.

Ὁρμᾷ μετ' ἐξαιρέσεως] Hoc eſt, *cum exceptione,* qales illæ apud Senecam *de ſap. ſeceſſ. c. 30.* Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid impedierit.* Verùm ad Marci mentem explicatiſſimè Seneca idem *de benefic. l. 4. c. 34. Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere: quia præſumit animo, poſſe aliqid intervenire, quod deſtinata prohibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis* eſt (ut idem *de tranquill. c. 13.*) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiqid inciderit: &, Prætor fiam, niſi ſiqid obſtiterit: &, Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiqid intervenerit. Hoc eſt, quare ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. In primis autem cogitavit, aliqid poſſe propoſitis*

positis fuis resistere. Marcus *infrà l.* 5. § 20. Ὁρμὴ δὲ ἡ διάστασις ἡ γίνεται ἐμποδία, διὰ τὴν ἀπροαίρετον καὶ ἀσυμφορίαν. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μὲν ἀπροαίρετος ὁρμᾷς. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir. c.* 2. § 2. Μόνῳ γὰρ τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῆσθαι, κύριός μού τις, καὶ μὲν ἀπροαίρετος. qo loco vir doctiss. Hier. Volfius male vertit, *cum diminutione.*

Πρὸς τὰ ἡγεμόνικα] *ad ea qæ proposita sunt.* Xyl. *ad ea qæ intendit & prosequitur.* Cas. Nec- 10
trum satisfacit. neqs enim ἡγεῖσθαι valet in *proponendi*, aut in *prosequendi* sensu usquam reperitur. forsan ex *l.* 5. § 20. τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγμένα, *ad ea, qæ potiora videntur*; sive *ad præposita* etiam, ut ipsi loquuntur, *cum exceptione quadam fertur.* & ad ea multò magis, qæ nec ad istum quidem æstimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legisse videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ ἢ ἀνθυποφερόμενον ὕλῃ ἑαυτὸ ποιεῖ] ità *id* 20
quod offertur ei. Xyl. *qicqid, contrà qàm intenderat, contingit.* Cas. quod ejus vice contrà immittitur, sive introducitur. ἀνθεισάγειν· *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3, Μὴ ὑποδέχεσθαι γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀνθεισάγειν τῷ κόσμῳ συζυγίαν ἑτέραν, μηδὲ ἐπιχορηγεῖν τῷ θανάτῳ τροφήν. Verùm strictiùs paviò hoc loco, opinor, pro eo quod alterius vice ità introducitur, ut eidem adverletur: gomodo νόμον ἀνθεισφέρειν, est *legem legi obrogare*, sive *qæ prioris loco obtineat, contrariam* 30
ferre. Ità *l.* 7. § 58, & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de provident. c.* 4. *Calamitas virtutis occasio est.* quod & *ibidem. c.* 2. 3, 4. fusiliimè disserit. Idem *epist.* 85. *Sapiens ipse semper in actu est, non in effectu: tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* ——*per totam vitam opus ejus extenditur.* Ità *nulla fortuna, nulla res, actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit, qo alia agere prohibetur. ad utrùsqe casus apta est; bonorum victor, & malorum victor. Sic, inqam, se exercuit, ut virtutem tam in secundis,* 40
qàm in adversis exhibeat: nec materiam ejus, sed ipsam intuetur. ——*Tu illum putas premi mali? vitiatur. non ex ebore tantùm Phidias sciebat facere simulacra; faciebat ex ære. si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset qale ex illa fieri optimum posset. sic sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit; sin minùs, in paupertate: si poterit, in patria; si minùs, in exilio: si poterit, imperator; si minùs, miles: si poterit, integer; si minùs, debilis. qamcunqe fortunam acceperit, aliqid ex illa* 50
memorabile efficiet. Qod Aristot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὸν δὲ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ ἁπλῶς οὕτως ὁμαλῶς τὰς τύχας συγκομίζειν φέρειν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα πράττειν καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῷ παρόντι στρατεύματι χρῆσθαι πολεμικώτατα, καὶ σκυτοτόμον, ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφος ἐυδοκιμεῖ τοῖς παθεσιν, καὶ ὕλῃ ἀρετῆς ποιεῖται τὸ λυπεῖσθαι καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν ἄξιον καὶ τὴν Στωικῶν, ὅτι τινες φασὶ, μηδὲν τῷ ψυχῇ ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς ἡδονὴν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λόγου ἀδιάφορα εἶναι. καίτοι γε ἡ ἰσχὺς, ἐγκρατείας ὑφορμὴ καὶ πίστεως ὑπόσχεσις, πόνῳ μὲν ὀφθῆναι, ἄπονον δὲ ἐξ ἐναντίας, αἰσχρὸς δὲ ἐκ καλοῦ, καὶ ῥοπὴ ἐξ ὑγιεινῆς ῥωμύλου, ἧττόν τι δεῖ παρεσκευασμένα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένου· δύσκριτον τὸν πυρέσσοντα, εὔλογον τὸν πάσχοντα· φέρων ὅπου τὰ δεύτερα, ὡς τὰ πρῶτα· διάδηλον ἂν μάλα τοῖς φυσιολογοῦσιν ἅπασι οἷόν τι ἐστὶ καλῶς ἔχειν τὸν γνωστικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ πάντα ἐξομοίωσον ἑαυτῷ τὰ ἐπιφερόμενα] Hanc ob causam *Ignem*, cùm omnia absumat, (unde παμφάγα πυρός dicitur, Philo. Vide ad § 21. & νᾶμα παμφάγα πυρὸς, Evripid. *Medeâ*) *feram* esse *animatam* censebant Ægyptii. Herodot. *l.* 3. Αἰγυπτίοισι νενόμισται πῦρ θηρίον ζωὸν ἔμψυχον· τὰ δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τὰ δ' ἂν λάβῃ· πεπεῖν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναπαυθήσεσθαι τῷ καῦσιν ποιήσαντι. Hinc Agur Hebræus, inter ea qæ nunqam exaturantur, aut, *obe, jam satis est*, discere nata sint, *Ignem* commemorat; Prov. *c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 107. Qæ est illa natura, qæ voracitatem in toto mundo avidissimam sine damno sui pascit? Eâdem autem, qâ istic, imagine usus est Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῆς καὶ αὐγὴν ποιεῖ. Nèc dissimili Plutarchus, licèt in argumento diverso, *de senec. polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι· πλὴν ὁ μὲν ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις διὰ τὸ φλογώδες ἀφεσκεπίαστον, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἀφανίζεται. Et in *politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Λεσβῶν κάπνον ποιεῖν, ἔστε δεῖται φθόνου, ἂν εὐδοξίᾳ ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως. Itaque idem *de invid. & odio.* Αἱ δὲ τῶν εὐτυχημάτων ὑποδοχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ὑποσβεννύουσι. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. c.* 2. Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt qidem; ità adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in statu; & qicqid evenit, in suum colorem trahit. Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Τοιοῦτόν τι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥαδούριον· ἔθελες, φησὶν, ἀφλον, καὶ χρυσοῦν ἔσαι. ἔ, ἀλλ' ὁ θέλεις, φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιήσω. ——Κακὸς πατήρ; αὐτὸς· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· κακὸς γάμος; αὐτός· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει με τὸ ἐυγνώμον, τὸ ἐπιεικές. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ἀπορίαν, φέρε λοι-

δορίαν,

δοξάσω, δίκαιον ἀεὶ φῦλ' ἐφέποντα, πάντα ταῦτα τῷ ῥᾳδίῳ τῷ Ἑρμῇ ἀφέλημα ἔσεσθαι. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἔργῳ δ' αὐτῷ, τί ἔστιν ἄνθρωπος τοῦ βαλλόμενα τῆς φύσεως παρακολουθῶν; τίνι νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς τίνι φύσιν· διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ἐυσχολήσω, ἐυεργήσω.— τί ἐπ ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὃ ἂν δῷς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, εὐδαιμονικόν, σεμνόν, ζηλωτόν. Evge, Epictete! erubescamus Chriſtiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ὅτι μεῖζον ἤρθη] Scil. ut Naſo triſtium *l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonâ ceſſat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἢ τί ὄιει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέθανεν, εἰμὴ λέων τοῦτις ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφοι, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epiſt.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium aſſertorem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, niſi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo ſua: Fortis & conſtans in optima ratione civis P. Popilius ſemper fuit: tamen ejus in omni vita nihil eſt ad laudem illuſtrius, quàm calamitas ipſa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia cenſura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad ſempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ] Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in pædag. Κακὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράττειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, quâ artis defectus compleatur.* Xyl. imò, *ut artis regulis undequaque plenissimè reſpondeat.* Vide *l.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutiſſimis qibusqe artis ſuæ & præcepta obſervant, & ſpecimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu ſolo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτῆς ζητῶσιν] *Receſſus ſibi quærunt, & ſolitudines.* Fruſtra. Avdi Baſilium Cæſar. *epiſt.* 1. Κατέλιπον μὲν τὰς ἐν δύσει διατριβὰς, ὡς μυρίων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπως ἀπολιτεύσωμαι ἠδυνήθην. ἀλλ' ὁμοιός εἰμι τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς χθὲς πλεῦσαι ἀπειλημμένοις καὶ ταυτῇσιν· οἱ τῷ μεγέθει τὸ πλοῖον συγχαίνουσιν, ὡς πλωὸν τὸν σάλον παρεχόμενον, κἀκεῖθεν ὑπὸ τὸν λιμένα ἢ τὸ ἀκρωτήριον μεταβαίνοντες, ταναχῇ ταυτῇσι καὶ ὑποῤῥεῖται· συμμετέχεται γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀπειρία καὶ ἡ χολή. πιεῖσαν δ' ἢ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰρ ἐνοικα πάθη συμπεφύκασιν, παλαχῇ μὲν ὄφι ὁμοίων στρόβων ἐσμέν· ὥστε οὐδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπωνάμεθα ταύτης. Et Iſidor. Pel. *l.* 1. *epiſt.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις περιφεύγομεν καὶ θορύβους ὑπὸ τῆς ἐρημίας ἐυπορίζεις. Baſilius qod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc ſunt, *de tranqil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυπηγοῦντες ἐν τῷ πλεῖν, εἶτα ῥᾷον διόμενοι διάζειν, ἐὰν εἰς γαῦλον ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς πρῆρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαίνασι, τῷ χαλῷ καὶ τῷ δειλίᾳ συμμεταβάλλοντες ἑαυτοῖς· ὕπως αἱ περὶ βίον ἀνημελημένοι ἐκ ἐξαίρασι τῆς ψυχῆς τὰ λυπηρὰ καὶ ταραττόντα. Senec. *epiſt.* 82. *Quid prodeſt ſeceſſiſſe, tanquam non trans maria nos ſolicitudinem cauſſæ perſequantur? quæ latebra eſt, in quam non intret metus mortis? quæ tam munita, & in altum ſubducta vitæ quies, quam non dolor territet? Quocunque te abdideris, mala humana circumſtrepent. multa extrà ſunt, quæ circumeunt nos, quò aut fallant, aut urgeant: multa intus, quæ etiam in media ſolitudine exæſtuent.*

Ἰδιωτικώτατον] ut *infr.* § 50. ἰδιωτικὸν, *vulgare.* atqe ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum eſt.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. ſeceſſ. c.* 27. *Proderit primò in ſeipſos ſecedere. Νῦν μὲν γὰρ μὴ σκεδαννύμενοι ὑπὸ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ τῆς αἰδημοσύνης ὑπὸ τὸν κόσμον διαχεόμενοι, ἐπάνειμι μὲν πρὸς ἑαυτὸν, δ' ἑαυτῷ ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἔννοια ἀναβαίνει.* Baſil. Cæſar. *epiſt.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, niſi ſe ſibi præſtet animus, qi ſecretum & in occupationibus mediis, ſi volet, habebit. at ille qi regiones eligit, & otium captat, ubique, qo diſtringatur, invenict.* Senec. *epiſt.* 104. *Quid prodeſt mare trajicere, & urbes mutare? fi vis iſta, qibus urgeris, effugere, non alibi fis oportet, ſed alius.* Idem ſcil. ut Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 11. *Cælum, non animum, mutant, qi trans mare currunt.* Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἔνδον ἔχων τοιαῦτα] δόσμαλα. nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & quaſi ad manum* ſemper in mente recondita, de qibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκόπας] *ad quæ introſpicieus.* Sic *infr.* ἐν ᾧ τοῖς προχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὸ παρακύπτειν etiam eâdem notione uſurpavit Jacobus Apoſtolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον. utrumqe autem, τό τε ἐγκύπτειν καὶ τὸ παρακύπτειν, *metaphoram* in ſe habet traductam ab eis qi *caput inclinant*, qò accuratiùs ac penitiùs intueantur rem aliqam, vel in locum aliqem introſpiciant.

Ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται] Seceſſus, inqit, iſte, qo in ſe ipſe qis ſecedit, ſeqe ipſe ac ſua luſtrat, ſeceſſuum omnium qietiſſimus ac placidiſſimus fururus eſt illi, qi pectus decretis atqe inſtitutis ejuſmodi inſtructum habuerit, qæ animum ſtatim tranqillum ac bene compoſitum conſtituant. Aliter affecti, nihil mirum, ſi, qod Plut. *de Curioſ.* τὸν ἄλλον βίον, ὡς ἀτερπέστατον θέαμα, θεσπιδεῖν ἐκ ἀνεχόμενοι, ἐπ' ἀναπλάσαι τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἢ ἑαυτὸν, ἢ ἀπαγαγεῖν. qum poſſit de illis dici, qod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Pruſ. *orat.* 59. docet) autor idem uſurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄψιν εἰσδέχειν.
Cum univerſa, qæ intus ſis, deformia.

Itaqe, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, ἢ φερόντως ἢ φαύλως τὰ ἔνδον, ὑπαθῶ δύρεζε, ἢ πανταχοῦ ἀεὶ τ' ἄλλοτρια. Idem *ibid.*

Ἐυμάρειαν λέγω ἄδειν ἄλλα, ἢ εὐκοσμίαν] obſervat Svidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν ſignificare. hunc locum in animo habuit. βίᾳ εὐμαρειά τις, uti Marcus ipſe, *l.* 1. § 16. ideo autem per εὐμάρειαν qid iſtic deſignatum velit, monet: qia eſt &, qæ qibusvis obtingere poteſt.

Σωσαμένῃ ἓν δίδυ σαυτῇ ταύτῃ τῇ ἀναχωρήσει] L. 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epiſt.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epiſt.* 25. *Tunc præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogêris in turba, ſi bonus vir, ſi qietus, ſi temperans es: aliqin in turbam à te recedendum eſt, iſtic enim malo viro propius es.*

Ἀνανέου σωυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmqe qæ apud te habes repoſita. ut mox, ἀνανεωσάμενος. vel, *retrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in uſu pro *reficere* ſive *recreare.* Fabius *inſtitut. l.* 6. *c.* 4. de Riſu. *Triſtes ſolvit affectus, & animum ab intentione rerum frequenter avertit, & aliqando etiam reficit, & à ſatietate vel à fatigatione revocat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honeſtè poſitum pro novari* (ſive, *renovari*) *qod eſt Græcis* ἀνανεοῦσθαι. Matius:

Jam jam albicaſcit Phœbus, & recentatur.

ex qo forſan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ περιμάτων. Λαμβανόντωσαν ἢ ῥοφεῖτε, ἢ ἀψινθίτην, ψυχρίζοντες ἑαυτοῖς, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ῥαικεντάτον. leg. ῥαικεντάτην. ut ſit *Recentatum* idem qod τὸ ψυχρὸν, *qod refrigeratione renovatum & qaſi recens denuo factum ſit.* Qanqam & ῥαικεντάτον illud ferri poteſt, eodem commate, qo apud Svidam Ῥαικτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum ſcriptis legitur.

Βραχέα ἅ ἔφω] Vult illa, ſive *decreta* ſive *præcepta*, de qibus ſuprà (eò enim iſta referenda ſunt) *brevia* eſſe; qalia illa, inqit Caſavbon. *ad Perſ. Sat.* 3. qæ κομμαπικὰς λόγους appellant philoſophi.

Καὶ στοιχειώδη] *elementaria*, id eſt, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. ſive, *qæ elementa contineant doctrinæ univerſæ*; ut Caſavb. qid ſi *ſummaria* dixerimus? qæ rerum *ſummulas* comprehendant. Talia ſunt *decem* illa *verba* Domnica, uti Moſes appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *Summulam* in ſe continent. Ariſtotel. τῶν μὴ τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν ἢ ἁπλῆν, στοιχεῖον λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μέλισσα καθόλου στοιχεῖα λέγειν, ὅτι ἔχουσιν αὐτῆς ἓν ὃν ἢ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ἀποκλύσαι] *qæ totum perfundant animum.* Caſavb. Verùm τῆς ψυχῆς, id eſt, *animi* nulla in præcedentibus fit mencio; nec occurrit qicqam, qod τὸ αὐτὴν iſtud reſpiciat. Qin & ambigi poſſit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεσθαι dici poſſit citra ἀκυρολογίαν τινα. Ego itaqe ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te moleſtiâ liberent.* ut ἀνίαν, avt legerit, avt legendum ſaltem cenſuerit: qod & ipſe nullus ambigo. itaqe reddiderim, *Qæ anxietatem omnem eluere & extergere valeant.* ἀποκλύζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. ſuâ*: ἐκ τῆς ῥᾳδίως τὸν λυπηρὸν ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀπολύσαι mavult; qod & *diſſolvere*, ſive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] *κρίμα* hîc, uti *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem eſt qod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epiſt.* 95. ità κέκρικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem ſponta-neam obfirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epiſt.* 12. qod de Didone Virgil. *Æn. l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& κέκριται, *decretum eſt.* Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide *ſupr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epiſt.* 9. Ὅτι μὲν ἦν ἥδιστον ὄψιν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὑτῶ φράσειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἕλοιτο τοιαῦτα περάσειν διὰ καὶ σύ, καθὸν παρὰ φίλου. ἀλλὰ καλεῖτο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἔχομεν ἡμᾶς, οὐκ αὐτῷ μόνον γίγνεσθαι, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμᾶς τὸ μὲν πατρὶς μεμίσθωται, τὸ δὲ τι οἱ γονῆς, τὸ δ' ὅτι λοιποὶ εἶλοι. Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis ſolùm natì ſumus: ortûsqe noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémqe *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam ſcripſit Plato, non ſibi ſoli ſe natum meminerit, ſed patriæ. ut perexigua pars ipſi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem*: Παντα-χοῦ γὰρ τοῦ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνων, ψυχῆς δὲ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνέμιζεν· οὐδὲ γὰρ ἑαυτῷ γεγενῆσθαι μόνον ἄγαν ἠλίθιον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς γεγόνασιν. Hoc eſt qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.

Pulcrè Seneca *epiſt.* 48. *Conſortium rerum omnium inter nos eſt: nec ſecundi qicqam ſingulis, nec adverſi. in commune vivitur. Non poteſt qiqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqid eſſe commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινωνεμοσύνη.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης] Ità *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἀκούτως

Ἀκοντες ἁμαρτήσαι] Idem habet *l.* 7. § 22. & *l.* 11. § 18. cujus sententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 14. ibi vide.

Διαδορατιζόντες] *Confossi.* Xyland. Malim, *velitantes, sese mutuò impetentes.* Δορατιζόμενοι, δόρασι μαχόμενοι. Hesych. Et Salmas. *in Solin.* Διαδορατίζειν, *hastis velitari*: ut Διξιφίζειν, *gladiis certare*, Διακερατίζειν, *cornibus pugnare*. inde Διαδορατισμοὶ, *velitationes*: *infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò sunt miseri; vita ejus sine fructu, sine voluptate, sine ullo profectu animi: nemo in conspicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέτανται] *Extensi.* i. e. *mortui, defuncti, sunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ἐξετείνθη. *deinde ipse extentus*, i. e. *defunctus est.* & *l.* 11. § 16. ἢ μετὰ λίγον πάντες ἐξετείνθημεν. & *paulò post omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à gestu sive conlocatione mortuorum, qibus non pedes tantùm, sed & corpus totum dirigitur atque extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.* 189. de Lycaone ab Achille cæso;

Κεῖτο τανυσθείς.——
Extensus jacuit. ——

quod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

——κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retulisse priscos Grammaticos & τὸ ὀρεχθῆναι, i. e. *porrigi*, docet Eustath. in illis *Il.* ψ. *v.* 30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀργοὶ ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι.——

ὀρέχθεον, inquit, *αὐτὸ τοῦ ἀναιρεῖσθαι ὀρέγοντο, ἤτοι ἐκτείνοντο, ἢ κατὰ τὸν πυκτικὸν αὐτῶν, ταύτοντο.* Apollonius Argonaut. *l.* 2. *v.* 1040.

——πολεῖς δ' ἀπαρηχθέες ἄλλοι
Ἐκτάδην.——

αὐτὸ τῷ ἐκτάδην. qod vel à κλείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci potest. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπόντα, παραχρῆμα ἐλύετο νεκρὰ, ἐξετείνατό τε ὑπὸ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Evripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, postquam suspendio perierat:

Ὀρθώσατ' ἐκλείποντες ἄθλιον νεκρόν.
Miserum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰρ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκλείνει δόμος.
Cadaveris nunc instar, illa extenditur.

Indè & Latinis *calces extendere*, de mortuis. Pers. *Sat.* 3. *v.* 105.

In pertum rigidos calces extendit.——

Et *extendere* simpliciter, pro *occidere*. Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

——*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis. i. e. ἐκλείνεις, κλίνεις· si Tornorupæum sequimur. nam & alia insuper Tityi *extensio* celebris habetur. Cæterùm sic de Arcentis filio à Mezentio occiso, Maro Æn. *l.* 9.

——*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum est illud Diodori *l.* 16. *extremo*, de Philippi Macedonis percussore Pausania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν. Moribundi item, sive animam agentis mortisque proximi positus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex sanguine copiosiùs emanante deliquium passo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linqique animo Rex, & caligine oculis effusâ, velut moribundus extendi.*

Τετίφρωται] *in cineres redacti sunt, sive cinefacti sunt*, ut Lucretius loquitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. respexit ad busta, de qibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τέφρος, ἡ τέφρα. Allusit eò Bio Boristhenit. qi, Laertio *l.* 4. autore, κατεγίνωσκε δὲ τοῦ ἀνδρώπου κἀκεῖνον μὲν, ὡς ἀναιδέντως παρεγόμενον ἦ, ὡς εὐδιαφθόρως. clavsulam alteram interpres Ambrosius omisit prorsus, cùm qid vellet, assequi neqiret: Erasmus sic reddidit, *damnabat homines qi sic exanimarent, qasi sensu vacarent; sic adurerent, qasi sentirent.* & ad bellatores ferro flammâq; omnia vastantes retulit. Verùm sensu nevtiqam idoneo. Forsan κολακείαις, vel ὀλακείαις fuerat. *damnabat eos, qi defunctos suos cremabant, ac si sensu vacarent; deflerent interim, ac si flammarum vim persentirent.* Porrò illud miraculo serè depurari potest, qod fertur corpori reliqo in cineres redacto, dentes integros superesse. Dio Prus. *orat.* 4. Ἀλλὰ καὶν ἀμαρήσῃ τις τὸν ἄνδρα τὸν, ἅτε τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἀμαρῆσαι, μόνον αὐτοῦ τὰ ὀδόντια ἐν τῇ πυρᾷ καθαρὰ, ὅμως, ἐπὶ καλαπαυσθέντων πεντῶν πού ὀδόντων φασὶ διαμένειν, τἄλλα σώματος διαπαντὸς ὑπὸ τῆς πυρὸς. Plin. *l.* 7. *c.* 16. *Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Hinc Tertull. *de resurr. c.* 42. *Constat & dentes incorruptos perennare, qa ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* Ità ista, ut cum Platone loqar in *Phædone*, ὡς ἔστιν ἐπεῖν, ἀδύνατά ἐστιν. & tamen, qod subjicit Plinius *ibidem*, *idem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.*

Ἀναπολαμβάνων] qod suprà ἀναλογισάμενος. *secum reputans, animóq revolvens*, sive *in memoriam reducens tibi.* ità Svid. Ἀναπολαμβάνων, ἀναμνησθείς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clavsula cum membri hujus, tum & insequentium, πάντα ποτέ. qod superiora clavserat, vel ejusmodi aliqid. alioqi suspensa futura est sententia, nec supperet qippiam, in qod vel τὸ ἀναπολαμβάνων istîc, vel τὸ ἐννοήσας, ἢ τὸ ἀπιδὼν illîc se recliner. nam qod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐννόησον legi postulat, non satìs fuerit, nisi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam qod istîc legere se profitetur, εἰμὶ γὰρ, ὅτι ὁ Διὸς ἀναπολαμβάνων, Delium poscit natatorem.

Τὸ

Τὸ διεζευγμένον] de qo & *infrà* § 27. qo modo avtem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] *qòd mundus civitatis instar obtinet.* Et qid tum postea? Nimirum nos avtem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum qicqam debet videri, qod in civitatis commodum cedat. qo argumento non semel utitur Marcus. *infr.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliqid excidisse istîc verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος ἔστι μία πόλις ἔξι. qod & freqenter inculcat. Minuc. in *Octav.* *Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως] *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens avtem, inqit, nevtri istorum sc immiscet, si ad ea duntaxat, qæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Senec. *ep* 78. *Illud avtem est, qod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assvevcrunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac qcrula & fragili, qantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάβῃ] *cùm semel seipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Cas. Malim, *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad receſſus sive secessus illos, de qibus egerat, allusum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἐπιλαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν] de qa *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης] Vide *supr. l.* 2. § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χάος τῆ ἐφ' ἑκάστοις ἀπειρία] Vide *infrà* § 41. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Τοῦ χείμωνος, τὸν μὲν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀπορίας] Vide *infrà* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

—*tunicam mihi malo lupini,*
Quàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ συμφέρον] Vide *infrà l.* 8. § 52. Cicer. *pro domo sua. Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra, tanqam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1. *Iidem eadem possunt horam durare probantes?*

Καὶ ἄκριτον] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τῷ συμφέροντος, ὅτε τὸ ἰδίῳ, ὅτε τὸ κοινοῦ σωτῆρος, ὁ πολύς· ὅτε ἐδωδῆ φαύλων καὶ ἀσέμνων κρίσιν ποιεῖ θεῶν ἀλλὰ μᾶλλον. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. non judicat semper populus; sed movetur plerunq; gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliqo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & qadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qi maximè ab his laudatur.* Itaqe Asopodorus Musicus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plavsu ingenti exceptum audiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γίγονε. *Apparet*, inqit, *hinc, hunc hominem malum ingens admisisse.* ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς ἐυδοκιμήσαντα· *aci aliàs turba nevtiqam probaretur*, inqit Athenæus, qi & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus freqens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλὰ σύ γε κακῶς, ᾗ ἰχθύος ἐχθὲς ἐπόησας, ὅτε ἐχθὲς ἄμεινον ἡμῶν. ἢ γὰρ ἐπήνεσας ἔτι τηνικαῦτα σεαυτόν. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qi & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dicitúmqe; Κακῶς ἤυλησας· ἢ γὰρ ἂν ἔτι σε ἐπῄνουν. Phocion etiam Athenienſis, cùm dicentem populus universus collavdâsset, & qasi uno ore applavsisset, ad amicos conversus, reqisivit ab eis, ἦ δή τι κακὸν εἶπον, ἐμαυτὸν λήθομαι; *numqid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collavdant te multi:* Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecqid*, inqit, *mali feci?* Laërt. *l.* 6. (qod tamen Demetrio Phalereo tribuit Bruson. *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémqe ab improbis qibusdam collavdatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν εἴργασμαι. *Qàm vereor*, inqit, *nè mali qippiam admiserim!* ὑμεῖς γὰρ φαῦλοι τοὺς ἀπαιδεύτους ἐπαινεῖν εἰώθατε. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neqe enim malus qìpiam (& sunt plures mali) bonos laudare sustinent:* Itaqe Antigoras, an Antigenes, apud Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 51. & Maxim. *Collect. c.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μωρός τις ἐξεῖναι· ὅταν ᾖ ὀλίγοι, σπουδαῖος ἄνθρωπος. Qin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. l.* 10. *c.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν, εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· ἔστι γὰρ κείνοις τοῖς ἐκτὸς, τούτων ἀδιαφθόρους μόνον. Idémqe eodem *Eudem. l.* 1. *c.* 4. referente, interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *qìnam esset felicissimus*; respondit; Οὐδείς, οὐ τὸ νομίζεται· ἀλλ' ἄτοπος ἂν τις τοὶ φανείη (ubi forlan ἀλλ' ὃς legendum.) *Nemo qìqam eorum, qem tu existimas; sed qi absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων] leg. τῶν ἐυφημεῖν δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; qasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Seneca *epist.* 60. *nihil interesse*, dixit,

inter-

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, parentum vota pro execrationibus haberi, utpote quæ sint *eò inimicitiora, qò cessere feliciùs:* Siquidem, ut idem *epist. 31. Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l. 7.* Ἡ ὄχλ πολλῶν ἐυφημία, δυσφημίας ἄξιν διαφέρει. *Vulgi,* inqit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant;* quum & pravo sæpissime nitantur fundamento, eisque in qos conferuntur dedecori potiùs qàm decori existant. Aristides itaque cùm præter morem suum populo qædam indulsisset, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτε μὲν, inqit, πρῶς ἡ κλῆς ὑμῖν ἦρξα, φρυπλαχίδην· ἐπεὶ ὃ πολλὰ ὄχλ κοινῶν κατασχεῖμαι τοῖς κλέπλασι, θωμαζὸς εἰ δοκῶ πολίτης· αὐτὸς μὲν ἔγ αφύρομαι τῇ νυῦ τιμῇ μᾶλλον, ἢ τῇ πρόσθεν καλέσκη· σωιάχθομαι ὃ ὑμῖν, παρ' ὅις ἐνδοξότερόν ἔζι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαρίζεδζ τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l. 3. § 4.*

Τὸ στενὸν τῦ τόπυ, ἐν ᾧ ἀπεγκάρσιται] Pari planè ratione adversùs famæ nominisqe cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l. 6.* in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloqentem inducit: *Tu qàm celebritatem sermonis hominum, aut qàm expetendam gloriam consequi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: hósque qi incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à qibus expectare gloriam qidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *qanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum respuas omnem,* concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notisque terris, num aut tuum aut cujusqam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, qem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? qis in reliqis Orientis aut obeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austrive partibus tuum nomen audiet? qibus amputatis, cernis profectò, qantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. l. 2. c. 7. Fama qàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cœli spatium, puncti constat obtinere rationem:* id est, *ut si ad cœlestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis qarta ferè portio est, qæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic qartæ, si qantum maria paludésque premunt, qantúmque sitî vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinqetur. In hoc igitur minimo puncti qodam puncto circumsepti, atque conclusi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At qid habet amplum, magnificúmque gloria, tam angustis exiguisque limitibus arctata? Adde qod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, linguâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad qas tum difficultate itinerum, tum loqendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed nè urbium qidem pervenire qeat. Vidésne igitur qàm sit angusta, qàm compressa gloria, qam propagare ac dilatare laboratis?* Vide *& l. 9. § 30.*

Ἡ γῆ στιγμή] Cicer. *Tusc. l. 1. Persuadent Mathematici terram in medio mundi sitam, ad universi cœli complexum, qasi puncti instar obtinere, qod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc c. 20. Terram hanc cum populis urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémqe *qæst. nat. præfat. l. 1. Punctum est istud, in qo navigatis, in qo bellatis, in qo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, qod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. l. 2. c. 9. Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cœlo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cœlum terra signum sit, & punctum qod dividi non possit in partes.* Ammian. *hist. l. 15. Ambitus terræ totius, qæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom. 2. tit. 40.* restitutus ac suppletus: Τί ἔν τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἀπάσης, ἕτερον ἑτέρε μακρὰν ὄζιν, ἵνα ταῦθ' ὑπολαμβάνοιν οἱ μαθηματικοὶ σημεῖα λόγον ἔχοντα πρὸς τὸν ὅλον; ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ὀπαδοῦντες ἀδημονοῦμέν ἢ ξενομανοῦμεν, οὐκ εἰδότες, ὅτι μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖδζ ἢ τομίζειν, ὥσπερ ὄζι. Σημεῖον dixit, qod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter autem uti istîc γῆ στιγμὴ, ità πάλαγος σταγών, Marco dicitur, *l. 6. § 36.*

Γωνιδιον] Vide *l. 3. § 10.*

Ἐς τοῦτο τὸ ἀεδρίδιον] in *cor* nimirum: de qo Plin. *hist. nat. lib. 11. c. 37. Ibi mens habitat.* (qanqam de *cerebro* idem *ibid. Hîc mentis est regimen.*) qódqe ejusdem domicilium statuebant Stoici. qos Plutarch. *de commun. notit. c. 40.* hoc nomine exagitat, qòd cùm ἀρετὰς, κακίας, τέχνας, μνήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα esse statuerent, τόπον πᾶσι τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον στίγμαιον ἀπέλιπον, ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν συσέλλυσι τῆς ψυχῆς. Laërt. *l. 7.* in *Zenone:* Τὸ ἡγεμονικὸν εἶ ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l. 4. c. 5.* ubi de Principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Ἐρασίστρατος μὲν τῷ μήνιγγα τὸ ἐγκέφαλον, ᾧ ἐπικρατέδα λέγει. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τῦ ἐγκεφάλυ κοιλίᾳ, ἢ τις ὄζι καὶ βάσις. Παμφίλης, ἐν ὅλῳ τῷ ἐγκεφάλῳ, καὶ Ἐπίκυρος. Οἱ στωικοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἢ τις ὄζι πνεῦμα. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τῦ αἵματος συσάσει· οἱ

5.

ἢ, ἐν τῷ πραχηλῷ τῆς καρδίας· οἱ ἢ, ἐν τῇ αὐτῇ καρδίᾳ ὑιδρύι. περὶ νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τῆς διαφράγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν. Hujus itaque potiùs fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ibid. c.* 21. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν, ὅπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιρικῇ κεφαλῇ. Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroque deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilacet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad quem Deus respicit;* (corde nimirum) *ut nec extrinsecus agitari putes principale istud, secundùm Heraclitum; nec per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; nec in capite concludi, secundùm Platonem; nec in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; nec in cerebro cubare, secundùm Hippocratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namque homini sanguis circumcordialis, est sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις φρονέειν ὀνομάζει.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt. Idem *de resurr. c.* 15. *Adeò non sola anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed etsi in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi ubi philosophis placet, principalitas sensuum consecrata est, quod hegemonicon appellatur, cato erit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tuscul. l.* 1. § 18. *Aliis cor ipsum animus videtur. ex quo excordes, vecordes, concordésque dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatus homo, Catus Ælius Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguinem. aliis pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quandam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. Plato triplicem finxit animum; cujus principatum, id est, *rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; has locis distinctis; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.* A Timæo Locro sumpsit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν— περὶ τὴν καρδίαν ἵδρυται μόριον, ὡς τἆλλα μόρια τοῦ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὑπηρετοῦν τέτῳ, καθάπερ ἂν αὐτὸ τοῦ σκάπτου ἅπαντος· τὸ δ' ἀλόγου μέρος, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν· τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἦπαρ. qod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίᾳ, ἀρχὴ τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qi in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἔπος γὰρ ἡμῖν ὅτι ἐστὶ τοῦτο τοῦ ἀέρος γνωμήσαντες ἁρμόσασθαι, ἵνα ὑγιαίνωμεν τυγχάνῃ. τῷδε δὲ φρονέομεν αὐτῷ· ὁ μὲν παρέχεται· οἱ δ' ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, ὅσα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γνώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετέει. γίνεται γὰρ πάντη τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἀέρος. ἐς δὲ τῷδε σώζεται, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Et pavlò pòst: Διὸτι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνέα τῷδε ξώσεως· αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ ψυχῇ κεκτημένον, καὶ τοῦ νόμου, τοῦ δὲ ὀρθοῦ οὐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ δίδαξιν ἔχουσι, τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. ἐπεὶ οὐδαμοῦ γε αἱ φρένες φρονέουσιν ἐν τῷ σώματι ἐνέοντων· ἀλλὰ μάτην κεῖται τὸ ὄνομα ἔχουσιν καὶ τῷδε αἰτίῳ· ὥσπερ τὰ ἄρθρα τῇ καρδίῃ, ἀφ' ὧτε κλήεται, οὐδὲν εἰς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ ἀνιᾶσθαι τοῦτο ὅτι, καὶ τὸ φροντίζειν. τὸ δὲ οὐκ ὀρθὸς ἔχει. ἀλλ' ἡ καρδίη αἰδάνεται τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μέντοι φρονήσιος ὑστέρῃ μετεστι· ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐστιν. Hæc prolixiùs pavlò transcribenda censui, qò, Hippocratis in controversia ista quæ fuerit sententia, liqidiùs posset innotescere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Erotiano mentio ulla in recensione operum medici principis illius: itaque nec ad illum avtorem referendum statuit Anutius Fæsius, qo nemo qisquam de Hippocrate ampliora meritus videtur. Stoicorum verò non tam sententiam ridet Galenus, quàm frivola ac nugatoria prorsus à Chrysippo ad eam statuminandam adducta argumenta; quæ ille revera, cùm non immeritò exagitat, tum fusissimè etiam solidissimèque refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis consentientes Lipsius, Avsonium in *Monosyllab.*

Mens, quæ cœlesti sensu rigat emeritum cor. (*vir.*

Cor vegetum, mundi instar habens, animæ vigor &

Et Lucretium *l.* 3.

Consilium,

Consilium, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idq; situm mediâ regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat.* 1. *in fest. Pasch.* hæc sunt: Ἔσικε τις ὅτι τῷ νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναί φησιν. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c.* 12. & 14. oppugnat eos exagitátque, qi vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος προέθετο τὸ, μὴ μέρει τινὶ τοῦ σώματός ἐστιν ἡ ψυχὴ τὸν νοῦν· ἀλλὰ παντὸς μὲν τοῦ ὅλου ἐφάπτεται, κατὰ ἀλλήλους δὲ τῇ φύσει τοῦ ὑποκειμένου μέρους ἐνεργοῦντα τῷ κίνησιν. Et, Ἐπάτω τοίνυν πᾶσα τεχνικὴ μαλακολογία τοῦ μυελοῦ περὶ σωματικοῖς τῷ νοητῷ ὑπηκροώντων ἐνέργειαν. ἂν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναί τίθενται, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τοῦ παντὸς σώματος ἐπέχειν χώραν αὐτῷ· ὡς τῆς περιφερικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐν τῷ μέσῳ περὶ ἅπαν μεκομένης τὸ σῶμα, καὶ ὅπως εἰς ἐνέργειαν προϊούσης. οἱ δὲ τοῦ ἐγκεφάλου τὸν νοῦν εἰσλαμβάνειν φασίν· ὡσαύτως ἐκπόλιν τινα τῶν παντὸς σώματος τῷ κεφαλῷ διδομένης παρὰ τῆς φύσεως λέγοντες ἐνοικεῖν ἢ ταύτῃ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, δίον πᾶσιν ἀγγελιαφόροις, ἢ ὑπασπιστῶν, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορέμενον. In posteriore hoc censu è nostris collocandi, Clemens Alex. *Pædag. l.* 1. *c.* 2. ἐνδρονίζεται ἢ ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l.* 5. adductis Mosis verbis ex *Genes. c.* 2. *v.* 7. Ψυχὴν ἢ τὸν λογικὸν ἀνωθεν ἐμπνεῦσαι λέγει τὸ θεῖον εἰς πρόσωπον· ἐνταῦθα γὰρ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l.* 6. *c.* 9. *Caput tanquam arcem, in qa regalis habitet sapientia, juxta dictum propheticum. Ipsa siquidem mens, quasi in aula imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Solomonis.* Idem *de Noe & Arc. c.* 7. & loco superiore: *Non immeritò igitur huic quasi consultori suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine sicut numen, atque in sublime locatum vehunt. unde censoriâ potestate qò vult dirigit eorundem obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portant, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut qædam procedit tessera, quam debeant pedes obire regionem; qæ militiæ munia manus consummandis operibus exeqantur; quam venter abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ.* Synesius item *de provid. orat.* 1. *infrà ad* § 22. exhibendus. Philonem enim qod attinet, qem Clementi σύμφωνον opinati sunt Hæschel. & Sylburg. nec qicqam hìc statuit, & aliò potiùs, eódem nempe, qò Nyssenus, inclinat. Siqidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel*, ad qem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nusquam altari imposita legi dixerat: rationem subjungit, εἴγε ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ὡμολόγηται. *in altero*, inqit, *in utro*, non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loqitur, in *lib. de Cajni infidiis.* Vide *ad l.* 5. § 27. nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qi vel istam vel illam ei sedem assignant. Ποῦ ἢ ἐμπεφάλιδες νῦς αὐτῷ; ἆρα ὅλον κυκλήσαντες; Οἱ μὲν γὰρ τῷ ἀκρόπολιν ἐν ἡμῖν ἀνίδρυσαν αὐτὸ τὴν κεφαλὴν, ἔνθα ἦν ἢ αἰσθήσεις λοχῶσιν· εἰκὸς δὲ νομίσαντες ἐγγὺς, διὰ μεγάλα βασιλέως, ἐφεδρεύειν τοὺς δορυφόρους. οἱ δ' ὑπὸ καρδίᾳ αὐτὸν ἐγκαλυφοφορεῖς δανειδέντες, γνώσεσθαι χοῦσιν. Ipse qid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄτμητον ὅλον δι' ὅλου εἶδος, ἐπιφημίδη νῦς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oboriri possit, non esse Nysseni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *penegyricam*. Jo. Chrysost. itidem *cordis sedem* assignare animæ videatur, si fragmentum illud qod ex *oratione in Susannam* Hæschelius edidit, spectemus. Ἔστι γὰρ, inqit, ἡ ψυχὴ καθάπερ παρδίνῳ ἐν θαλάττῃ τινὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζουσα, καὶ ὑπὸ σφῶν πάντα αἰσθήσεων, ὥσπερ ὑπό τινων δορυφορικῶν δορυφορουμένη. Verùm ipse ἐκεῖ τῷ ἀκροαλαπτῇ *orat.* 5. nihil in hoc negotio certò statui posse contendit. Ὅπως ἡμῖν ἔχει ἐν τῷ σώματι, οὐκ οἶδα τοῦτο ἴσως εἰπεῖν. τί γὰρ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅπου παρεκλείπεται τῷ τοῦ σώματος ὄγκῳ; σωμάτων γὰρ ἴδιον τοῦτο. ——ἀλλ' οὐκ ἔχει ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει τινὶ συνεῖλεκται. ὑπὸν ἀνάγκη νεκρὰ τὰ λοιπὰ γίνεσθαι μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἔχειν εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔχει ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c.* 16.

Μὴ ἐπῶ] Vide *l.* 2. § 2. sic *infrà* § 32. καὶ ἐπωμόσῃς.

Μηδὲ κατενίσεις] *Nè vehementiùs contendas.* qemadmodum Naso *Pont. l.* 1. *eleg.* 6.

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, *nè in adversum contendas. nè obnitaris*, fato nimirum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà* § 32. πόσοι κατενίσαντες. & *l.* 6. § 24. μὴτι κατενίσειν ὀμῶμος. & *l.* 12. § 27. ὡς εὐτελὲς πᾶν τὸ κατενίσειν ὀμῶμον.

Ὅσα τὰ περίγμαλα] Sen. *epist.* 104. (ex Mar. Æn. *l.* 6.

Terribiles visu formæ, letúmqe labórqe?
Minimè qidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terrori, dies vertit ad risum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & *epist.* 110. *Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, qàm brevia, qàm incerta, qàm tuta timeantur.* Vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 7. § 67.

Ὡς ἀνὴρ] qod *supr. l.* 2. § 5. ὡς ἄρρην. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2. Pugil qidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abscinderetur; svadente fratre philosopho ut id fieri permitteret, recusavit, obfirmatóqe animo est mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id fecisset, *ut philosophus*, an *ut athleta*, responsum est, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Evripid. *Cyclope.*

——ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.
——*ut vir sis, vide.*

(quod uno verbo Hebræi הִתְאַשָּׁשִׁי Esajæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρίζεσθε. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoctete*, à Strobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Prus. *orat.* 59. lavdatus, unde suppleri potest, quod Aristoteles omiserat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Evdem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè quàm Lambinus censuit,

Τὸν γὰρ ἀνδρεῖον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πλέον
Τιμῶσιν, ἀνδρὸς τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

quod μιλαρεζων Dio, τοῦ γὰρ φανερὸς, inqit, ἐν πλείοσιν ἀπλῶς τοιοῦτος, χαῖρον τούτοις ἅπαντες θαυμάζομεν, καὶ τὸ ὅτι ἀνδρα ἡγούμεθα. qasi reliqui, nomine tenùs tantùm sint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atque, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Restituamur, ut possimus dolores, quicunque modo corpus invaserint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium est; quære quem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec prospera flatu suo efferet, nec adversa infringet.* Senec. item *de sap. constant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros sapientiam professos interesse, quantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingressi viam.* Et Lucian. de sectis: Ἤκουον ἀπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δ', φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δ', φιλόδοξοι· περὶ δὲ τῶν Στωικῶν πολλοὶ θαῤῥοῦσιν, ὅτι ἀνδρώδεις. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὴν Στωικὴν ἀνδρωδεστάτην dixit. Qin & Arcesilaus interrogatus, qi fieret, ut ab aliis sectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros desciscerent, respondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Gallæ ex viris Spadones* (qi & *evirati*) *ex spadonibus verò viri nequiquam fiant.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάντα ταχὺς Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγονώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ἔνθα δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίουν, ὅτε ἀρχοίη, ὅτε ἀνδρὸς, ὅτε ὅλως ἰδίους λογισμοῖς διοικοῖμεν. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. § 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illáq; virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ἂν ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἀπασῶν ἦν γυναικῶν ὅτι νοῦ.
Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir subitò factus fœminarum est omnium. Grot.

vel ad mentem forsan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir quidem sit,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut sit oxymoron, omnium esse mulierum virum eum, qi nè vir quidem sit. Vide ad *l.* 3. § 16. ἀνδρεγύνων. Verùm istud in sensum obscœniorem dictum. Alexander Molossus, cùm in Italiam transiret, dixisse fertur, se qidem *ad Romanos ire, qasi ἀνδρωνῖτιν, Macedonem esse ad Persas, qàsi γυναικωνῖτιν.* Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiscens, in itinere qónam concederet percontanti, respondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνίτιν. *Ex andronitide in gynæceum.* Qanqam & Spartanis ipsis *virilitatis* nomen ægrè satis & gravatim impertitus videtur. Idem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; qànam *in regione Græciæ viros bonos vidisset*, respondit, Ἀνδρας μὲν ἔφαμεν· παῖδας δὲ ἐν Λακεδαίμονι. *Viros quidem nusqam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διόξιππος ἀνδρας. *Vincit viros Diosippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδα· ἀνδρας δὲ ἐγώ. *Ille verò*, inqit, *mancipia: at ipse viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ πεφυγμένα οὐχ ἁπλῶς τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔπηκεν ἀπρεμοῦντα] Ità *l.* 9. § 15. ἔξω δυρῶν ἔπηκεν. & *l.* 11. § 11. ἐπὶ σιαγόνος.

Αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐν μόνῃ τῇ ἀνδρὸν καταλήψεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi quod hìc καταλήψις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epist.* 76. ibi *nexus* & *δόγμα*, i. e. *decretum*, ut idem *epist.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tusc. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur. nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo est opinio magni mali præsentis; & qidem recens opinio talis mali, & in eo rectum videatur ingi: id autem est, ut is qi doleat, oportere opinetur se dolere.*

Πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω μεταλλάξει] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epist.* 71. *Qid enim mutationis periculo exemptum est? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, quamvis Deo agente ducatur. non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu alios dies deficiet. certis eunt cuncta temporibus: nasci debent, crescere, extingui. Quacunque vides supra nos currere, & hæc quibus innixi atque impositi sumus, volvi solidissima, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqualibus ista spatiis eodem natura demittit.*

Καὶ οὐκ ὄπι ἔσται] *non erunt amplius.* id scil. qòd priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc est, ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theat.* τὸ πᾶν κίνησις, καὶ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν. qod mox explicans, dicit, πάντα ἀεὶ κινεῖται· & πάντα ἀεὶ γίνεται.

γνειδς. quod Hippocrates *de diæt. l. 1.* Συμμισγόμενα καὶ διαλυόμενα ἀλλοιοῦται. Vide *ad l. 10. § 7.* Tertull. *de pallio c. 2. Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus iste, qem incumbimus. metatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem verunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis variat. Syderum distincta confusio interdum dejicis. aliqid, interdum resuscitat. cœli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus aut imbres ruunt, aut siqa missilia cum imbribus, debinc subsilium, & denno sudum. Sic & mari fides infamis, dum & flabris æqè mutantibus, de tranqillo probunt, de flustris temperatum, & extemplo de decumanis ingratum. Sic & terræmsi recusas temporatim vestiri amantem, propè sis eandem negare, memor viridem cùm conspicis flavam, mox visurus & canam. Cæteri qoqe ejus ornatus siqid, non aliud ex alio mutant, & mantium scapulæ decurrendo, & fontium vena cavillando, & fluminum vix abbumando. mutavit & tunus mundus aliqando, aqis omnibus obsitus. Sed & cantando rursus in forma: mutavit rursus orbis, alius idem.* Visę sis eundem argumentum idem persequentem, *de resurrect. carn. c. 12.* Vide & *l. 2. § 3. & l. 8. § 6.*

Ὁ βίος ἀπόλυσις] *Vita tota in opinione consistit.* qod *l. 2. § 15.* πᾶν ἀπόλαυσις.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινόν] qod *suprà l. 3. § 4.* συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l. 9. § 8.* Εἷς πᾶς λογικὸς ζῶα μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος ὡσεὶ πόλις] Idem *supr. § 3.* Vide ad *l. 3. § 11. Epictet. l. 3. c. 24.* ἓν ὁ κόσμος ἐστὶ μία πολις δοκεῖ καὶ ἡ ἀπὸ, ἐξ ἧς ἀνομάγησαν, μία. Tertull. *apolog. c. 38. Unam omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox. 2. Exilium non est eis terribile, qi omnem orbem terrarum unam urbem esse ducunt.*

Τίνος γὰρ ἄλλου —κοινῶ πολιδήμου;] nullius certè alius homines indiscriminatim universi. at Christicolas alius, τοῦ ἐν τοῖς ἀγγέλοις uti Paulus *ad Philip. c. 3. v. 20.*

Ἐκεῖθεν] de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l. 9. § 8.* hoc est, qod *l. 2. § 4.* dixerat, esse *mentem* cujusqe τὸν τῶν κόσμων διοικοῦντα καὶ διέπουσαν. *defluxum qendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà § 40.*

Ἀπὸ πηγῆς τινος] Arnob. *l. 2.* ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἄρχεται ὅτιοῦν μηδ' εἰς τὸν ἀπέρχεται.] Ità *l. 5. § 13.* Contrà qàm Evrip. apud Stob. *tom. 2. tit. 122.*

—τὸ μηδὲν εἰς ὂν ἥκειν.
—*nil qod erat, in nil ibit.*

& qàm Tertull. *adverſ. Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Perſ. *Sat. 3.*

—*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν γίνεται, οὕτ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται· ἐκ τοῦ γὰρ ἀδαμῆ ὄντος ἀμήχανον ὅτου χρειῶδες τί· τότε ὂν ἐξαπολεῖται, ἀνίλυτον καὶ ἄκαυστον. Qi locus Ludov. Nagoraæ vitii suspectus habetur. itaqe legi postulat pro εἰνάυσιμον, ἀνήπτον, & ἄπτον pro ἀκαυστον. Ocellus Lucan. *de univers. c. 1. § 11.* Ἀνυπάρκτου γὰρ τοῦ ὄντος ἐκ τοῦ μὴ ὄντων ἀπογένεσις, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθεῖσα. Epicurus paritèr *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l. 10.* Πρῶτον μέν, μὴ οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, πᾶν γὰρ ἂν παντὸς ἐγίνετ' ἄν, σπερμάτων μηδὲν προσδεόμενον. καὶ εἰ ἀφανίζοιτο τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπωλώτει τὰ πρόσφατα, ἐκ ὄντων εἰς ἀνυπαρξίαν. Qod Lucretius Epicuri μυσταγωγὸς & ἐμπυρεύς *lib. 1.*

Principium hinc, qjus nobis exordia sumas,
Nullam rem è nihilo gigni; nil posse creari
De nihilo.——

Et mox: *Nam si de nihilo fierent, ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l. 9.* Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l. 1. c. 4.* Τὸ γὰρ γίνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀδύνατον· εἶναι γὰρ πάντας ὁμολογουμένως τῆς φύσεως πάντα ἐκ τοῦ ὄντος. Et rursus *c. 8.* Κρίνει δέκα ἢ πλείους συμβαίνειν, ἂν γίνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ὁ μάλιστα φοβούμενοι διεπέλασαν οἱ ἀρχαῖοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παντάπασιν. Atque hanc pertinet, qod de priscis philosophis idem *Physic. l. 1. c. 8.* Οἱ δὲ φιλοσοφίαν πρῶτοι ζητοῦντες πᾶσι ἐπέπεισαν, —μᾶλλον ὅτι γίνεσθαι τῶν ὄντων οὐδὲν, ὅτι φθείρεσθαι. neqe enim simpliciter, aut produci aut corrumpi qicqam, ei negabant; sed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, alias aliam. qod & Aristot. ipse agnovit, *phys. l. 1. c. 3.* Τῶν δὲ πρότερον φιλοσοφησάντων οἱ πλείους τὰς ἐν ὕλης εἴδει μόνον φύσεως ἀρχὰς ᾠήθησαν. ἐξ ὧν γὰρ ὄντων ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ ὧν γίνεται πρώτων, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων· καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲν γίνεσθαι, οὐδὲ ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaqe Cicero *de divinat. l. 2. § 37.* Non ergò omnium interitus atqe obitus natura conficiet, & erit aliqid, qod aut ex nihilo oriatur. aut in nihilum subitò occidat. qis hoc physicum dixit unqam? De posteriore membro Vide *l. 11. § 35.* Vide & *l. 8. § 18. & l. 10. § 7.*

§. 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος τοῦτο, οὗ γένεσις] Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 2. c. 3.* Ἔστιν ἡ θατέρου γένεσις ἀεὶ, ὅτι ἢ ὕστερον ἄλλα φθορὰ καὶ ἡ ἄλλα φθορὰ, ἄλλη γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist. 66.* Θάνατος ἐλεῖν ὕδωρ, ἢ μέγιστον ἁμαρτάνει. καὶ ὅσῳ μὲν ἐκ γένεσις ἄνθρωπος, ἢ μόνον ἐκφύεται. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὕλης τρέπεται εἰς φύσιν, ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ ὂν φύσεως, εἰς ὕλην καὶ ταὐτὸ, θάνατος. ὅτι μεταβάλλεται ἀλλήλοις τινὰ, ὅτε φθείρεται πάντα· μόνον δὲ ἐμφανῆς ἄνθρωπος, ἀορίστῳ τῷ ὑστέρῳ, τῷ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τὸ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς ὑπάρξεως, ὅσῳ μὲν δεῖ τῆς αὐτῆς, κινήσεως δὲ διαφόρους καὶ τάσεως. Porphyrius apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 40.* ex Pythagoreorum sententia, Τὸ σπέρμα ἀναιρεῖσθαι, ὅσῳ τὸ ἀποθνῆσκον τούτου τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γεννήσας ἔχει πρὸς τὸ γεννώμενον. ἀφιέμενον γὰρ εἴ τῆς ψυχῆς μεταβολὴν· πλὴ μὲν εἰς σῶμα, γένεσιν· ἢ δὲ ἀπὸ σώματος, θάνατον.

Φύσεως μυστήριον] Ità *l. 2. § 12.* φύσεως ἔργον. Senecæ *excerpt. Mortis*, ista hominis natura est, non pœna.

Σύνθεσις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτά] deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [καὶ διάκρισις] εἰς ταὐτά. vel ut *l. 10. § 7.* [καὶ διάλυσις] εἰς ταὐτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 1.* Συνίστησι καὶ διαλυτικὸν (τὰ στοιχεῖα) ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. Et *c. 2.* γένεσις καὶ φθορὰς συγκρίσεις καὶ διακρίσεις. Ibidemque Democritus & Leucippus, διακρίσεις καὶ συγκρίσεις, γένεσιν καὶ φθοράν, definiunt. Empedocli quoque, ὅτι φύσις οὐδενός ἐστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. quod idem & πρὸ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 4. c. 1.* reperitur. de quo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib. 4. c. 7.* Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀπελθεῖν. καὶ τραγῳδεῖ τὸ ἀποθνῆσκον, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει. ἤδη καιρὸς πάλιν ὕλην, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπολυθεὶς πρὸς ἐν τῷ κόσμῳ; τί γενόμενος καιρὸς, παρέλογος; Vide *l. 5. § 4. & 13. & infr. § 30. & l. 7. § 50. & l. 8. § 18.*

Ἐφ' ὧν ἂν τις αἰσχυνθείη] ὃ γὰρ τὸ πυρέσσειν αἰσχρὸν, ὡδὶ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat. 33.* & Marc. *l. 12. c. 23.* ἡ κατάπαυσις τοῦ βίου ὃ κακὸν, ὅτι ὡδὶ αἰσχρόν.

Οὔτε παρὰ τὸ ἐξῆς τοῦ νοεροῦ ζῴου] qia scil. est ἔνιοι ζῶον. *supr. § 3.* Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ἤδειν, ὅτι ἔνιοι ἐγέννησα νόσον. Plut. *ad Apollon.* & *de tranquil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l. 4. c. 13.* ἤδειν ἔνιοι γεννήσας. vel etiam ut Laërt. *l. 2.* qi liberos plures simul amissos refert, ἤδειν αὐτοὺς ἔνιοι γεννήσας. Et Ælian. *lib. 3. cap. 2.* ἤδειν ἔνιοι γεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννηκώς, ex Dion. Prus. *orat. 37.* & Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Cicer. *Tusc. l. 3. Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l. 5. c. 10. Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac scelestissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qi (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, quòd à Persis captus esset, id quod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miserias ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qi eum quasi *constantem principem* lavdaret. Cæterùm, quod Sen. *epist. 99. Qui nasci cœpit, mori restat.* & *epist. 30. Vivere noluit, qi mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς παροχετείας] qia, ἡ τοῦ σώματος σύγκρισις εὐκατάλυτος. *l. 2. § 17.* Et, ut Epictetus *infr. § 41.* Ψυχάριον εἶ βασάζον νεκρόν. Senec. *ad Marc. c. 11. Mortalis nata es; mortalem peperisti. putre ipsa fluidumque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? quòdlibet quassum vas, & quodlibet fragile: flatu, non tempestate magnâ, ut dissipetur, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè tractetur exercuit, cujuslibet feræ pabulum; cujuslibet victima: ex infirmis fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens sua; quorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ sollicitæque tutelæ; precariis spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τριῶν τετράπηχυ, εἰ τὸ πέντε πέπαλαι, εἰ τὸ κατεστὸν κόκκαστον, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinquus, acceptis cladibus, quæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur, dicens; *Non erit magnum, quod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Possidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ὕστερος] Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἐπεξήγησις insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inqit, *ab istiusmodi perpetrari solenne est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed male moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, quod solent. quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης] *aliter nequeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat. 3.* Καλῶς λέγουσιν, ἐπειδὴ καλῶς οὐκ ἔμαθον. Quod idem apud Laërtium *l. 2.* Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. in *apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς μὲν λέγειν ὑμᾶς ἀν-

αὐτὴν διωκεῖν. Senecæ excerpt. Malè de te loquuntur. Benè nesciunt loqui. Ità sup. § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. Et l. 8. § 12. ἀναγκάζοντα ἄκοντας ποιεῖν. Et l. 10. § 29. βιάζεται. Pari modo ille apud Epicharmum in Hercul. fur. se excusat, referente Eustrat. in Aristot. ethic. l. 3. c. 5.

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τὰ δὴ πάντα ποιῶ.

Hæc ego ex necessitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neque tamen Zenonis servulo præscriptio ea proderat, qi cùm ob furtum à Domino castigatus, εἰμαρτό μοι κλέψαι, in fatis sibi diceret fuisse, ut furaretur; respondit ille, Καὶ δαρῆναι· in fatis iisdem fuisse & ut cæderetur. Sed nec Spartani servo, qi cùm inter flagella, subinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, Invitus pecca-i; regessit herus, Ἄκων τοίνυν κολάζῃ. invitus ergò plectere. Vide ad lib. 7. § 63.

Θέλει τὴν συνήθειαν ὑπὲρ μὴ ἔχειν] Idem planè l. 12. § 16. affine qippiam & l. 8. § 15. Lactis autem sive liquoris siculnei meminisse videtur; ὅτι συνήθης ὀξὺς πάντων δριμύτατος. ut Aristot. problem. l. 10. c. 18. sive, ut Plin. l. 23. c. 7. quoniam sici succus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit. quod aliter paulò Dioscorid. l. 1. c. 149. πικρὸς δὲ γαλακτῶδης, ὥσπερ ἡ πτελέα· λύει δὲ τὸ πυρῶδες, ὥσπερ τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus haud pavcis succus is nobilis, quas apud eosdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. de ira l. 2. c. 10. Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. Scit pauciſſimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perspectam habet. nemo autem naturæ sanus irascitur. quid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? quid si miretur sphineta sentesque non utili aliquâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.

Ἐντὸς ὀλίγου χρόνου καὶ αὐτὸς τεθνήξεται] Ità l. 7. § 22. μετ' ὀλίγον ἀμφοτέρους τεθνήξεσθε. Senec. de ira lib. 3. c. 42. Nulla res adversùs iram magìs proderit, quàm cogitatio mortalitatis. sibi quisque, ut alteri, dicat; Quid juvat tanquam in æternum genitos iras indicere, & brevissimam ætatem dissipare? Quid ruimus in turbam? quid certamina nobis accersimus? quid imbecillitatis obliti, ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus? jam istas inimicitias, quas implacabili gerimus odio, febris aut aliud malum corporis vetabit geri. jam par acerrimum media mors dirimet. quid tumultuamur, & vitam seditiosi conturbamus? stat super caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiùsque ac propiùs accedit. istud tempus quod alienæ destinas morti, fortasse [haud] *citra tuum est. [*circa Lipſ.] Et rursùs: Quin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præstas. quin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; desiderabilem, cùm exieſſeris, reddis. Quid servo, quid domino? quid regi, quid clienti tuo iraſceris? sustine paullum. venit ecce mors, quæ nos pares faciat. Ridere solemus inter matutina arenæ spectacula, tauri & ursi pugnam inter se colligatorum; quos cùm alter alterum vexârit, suus confector expectat. Idem facimus. aliqem nobiscum alligatum lacessimus: cùm victo victoriæ finis æquè maturus immineat. numquid ampliùs isti cui iraſceris, quàm mortem optas? etiam te quiescente moriétur. perdis operam: facere vis, quod futurum est. Quieti potiùs parcite, quantulumcunque superest, transigamus. sive de ultimis suppliciis cogitas, sive de levioribus, quantulum est temporis, quò aut ille pœnâ suâ torqeatur, aut tu malum gaudium ex aliena percipies? jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo simus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum respicimus, quod aiunt, versámque nos, jam mortalitas aderit. Pervulgatum est illud, ad quod ille respexit, quòque Aristoteles exhibet, rhetor. lib. 2. c. 21.

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἔχθεαν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
Mortalis odia nè gere immortalia.

Quod latiùs extulit Euripid. in Philoctet. apud Stob. tom. 2. tit. 20.

Ὥσπερ δὲ θνητὸν τὸ σῶμ' ἡμῖν ἔφυ·
Οὕτω φερέσθω, μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.
Mortale quando corpus est homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Qisqis magistrâ sapere naturâ volet. Grot.

Romanis, ab Hetruscis missi de Tarquinio legati, apud Dionysium Halicarn. l. 5. Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem lib. 8. ubi Deos etiam, per gravia atque atrocia peccantibus irátos, muneribus precibúsque leniri dixerat, εἰ μὴ σύ, inqit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν περὶ θεῶν ὀργὰς θνητὰς εἶναι, τὰς δὲ περὶ ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in Oedip. Colon.

Θυμῷ γὰρ ὀξεῖν γῆρας ὃν ἄλλο πλὴν θανεῖν.
Iræ senectus unica est, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris epist. 51. Τῆς μὲν περὶ ἄλλων ἔχθρας ὅσον τὸ κακὸν μὲ διδάσκουσιν, ὡς παρεγκλεῖς, κἂν ὁπλοδολίμου θνητοῦ τὸ ὄνομα, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, ἡ φερέσθω. τῆς μὲν τοι, Πύθωνος εἰς ἁμαυτὸν δυσμενείας, ἡ μόνον ζῶν, ἀλλ' οὐδ' ἂν τεθνηκὼς, ὁ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ἔπαυσε δολίμου.

Οὐδὲ ὄνομα ὑμῖν ἐπολιορκήσεται] Vide infr. § 33. & l. 8. § 25. Hesiod. oper. l. 1. v. 153.

Βύσσα

Βῆτυν ἐς εὐρύχορα δόμον χρυσοῦ ἐέδλου,
Νάϊπυμοι. —

qo loco (ut obiter adnotem) εὐρύοντα malim vertere, *situ obſitum*, qàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρον τὴν ὑπόληψιν, ἥτις τὸ, βέβλαμμαι] Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35. 41. 47. & *l.* 12. § 22. 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranquill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.

Οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἂν μὴ φρονῇς.
Nil paſſus es mali, ipſe ni præ te feras.

Epictet. *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ οὐ βλάψει, ἂν μὴ αὐτὸς θέλῃς. τότε γὰρ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βεβλάφθαι.

§ 8. Ὁ χείρων αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄνθρωπον ἡ πυεῖ] qod *l.* 7. § 64. ἐστὶ γὰρ διάνοιαν τινὰ κυβερνᾶσαν χείρων πυεῖ. qia ſcil. *Animus cujuſque, is eſt quìque.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2 §. 1.

§ 9. Ἠναγκάσω] Ità *l.* 2. § 3. Περίεστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation avtem hoc ſuperioribus adfigit Caſ. ſeqentibus præfigit Xyl. cùm nevtra ſatis cohæret. dictionis ſeries hiulca eſt, & deeſſe aliqid videtur. ad ſeqentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias ſimul congerat, ob qas æqanimiter contingentia qæqe ferre oporteat; qia nempe neceſſaria, utilia, juſta.

§ 10. Ὅτι παν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει] Ità ſolent excerpta ſua, vel χρησιμοθείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, ἢ τόδε, ut videre eſt paſſim apud Photium, Evſtathium, alios. Aliqando tamen pleniùs, Ἰσέον ὅτι, avt ejusmodi aliud qid, qale & iſtic ſubintelligendum. Qod avtem *omnia qæ contingunt nobis, juſtè contingere* dicit, intelligendum eſt, qoad primam cavſſam. Nec abhorret ab hoc philoſophia Chriſtiana, ſed cumprimis inculcat. Pſaltes *Pſal.* 119. *v.* 139. *Juſtus es, Domine, juſtáque ſunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine; recta eſſe judicia tua; juſtéque te afflixiſſe me.* Et *Pſal.* 145. *v.* 17. *Juſtus eſt Dominus in omnibus viis ſuis, ſanctúsque in operationibus ſuis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamſi ægrè ferre videatur, qod bonis malè, malis bene ſit; hoc tamen pro fundamento immoto prorſus ſubſternit, *Tu, Domine, certè juſtus es.* Senec. *epiſt.* 107 *Qæcunqe fiunt, debuiſſe fieri putet; nec velit objurgare naturam.* & *epiſt.* 96. *Solet fieri. parum eſt. debuit fieri. decernuntur iſta, non acciduut.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἐκδῷ περίμαπτα τὸ ἀνεῖον φυλάξῃ τοι, δικαίως ἔχει τι καὶ δεικνῆται. οἰκεῖον δὲ ἐστὶν ἄλλο παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptiſſimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς] *ſecundùm rerum ac cauſſarum ἀκολουθίαν*, ſive *connexionem ac concatenationem* qandam, qam imaginabantur Stoici. Vide *infrà* § 45. & *l.* 6. § 38.

Τῇ τινος ἀνθρωπίνῳ τὸ κατ' ἀξίαν] nihil poterat piè magìs ac religioſè dici, qàm omnia provenire à cavſſa qadam ſuprema, aſſignante qaſi certâ lege cuiqe, qod ipſi maximè ſit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σοὶ τὸ ἀγαθὸς εἶ] Syntaxis τὸ poſcit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκοῦσ τῷ δίκαιῳ εἶ). atqe ità Lugd. *Bonum* avtem fore dicit, ſi juſtè evenientibus ſe ſponte ſummiſerit. qod Cleanthes ſuprà, *ad l.* 3. § 4.

Malúsque patiar, qod bono licuit pati.

Καὶ τὸ νεόπτατα ἰδίως ὁ ἀγαθὸς] *Virum bonum* dicit; non *qomodo omnes candidatos bonos viros dicimus, qomodo obvios, ſi nomen non ſuccurrit, dominos ſalutamus;* ut Senec. *epiſt.* 3. ſed *perfectum, abſolutum; qem malum facere nulla vis, nulla neceſſitas poſſit.* Idem *epiſt.* 34. Itaqe τὸ ἰδίως νεοπλάστον iſtic opponitur τῷ κοινότερον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10 aliúdqe hîc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infrà* § 50. Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definiviſſet. *Ego ſecundùm communem loqendi conſuetudinem ſæpe dixi dicámqe perfectum Oratorem eſſe Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentiſſimos dicimus vulgò, qorum nihil niſi perfectè ſapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipſam veritatis loqendum erit, eum qæram oratorem, qem & ipſe qærebat.*

§ 11. Μὴ τοιοῦτα ὑπολάμβανε] Senec. *de ſap. conſtant. c.* 17. *Genus ultionis eſt, eripere ci qì fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere; Miſerum me. puto, non intellexit! adeò fructus contumeliæ in ſenſu & indignatione patientis eſt.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco qì te ladit ut doleas qia fructus omnis lædentis in dolore læſi eſt. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipſe doleat neceſſe eſt amiſſione fructûs ſui.*

§ 12. Ἑτοιμότητας] i. e. δόγματα ἕτοιμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος] i. e. τῷ ἡγεμονικῷ, ſive *mentis*, qam & τὸ κυβερνῶν, *ſuprà* § 1. & τὴν κυβέρνησιν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambroſ. *Hexaemer. l.* 6. *c.* 9. *ſuprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus eſt Rex idem & Legiſlator, Jovis.* Iſajæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & lègem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2 *v.* 8.

Μεταθέσ] Vide *ad l.* 1. § 15. 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Heſiodium *oper. l.* 1 *v.* 291.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἐσσὶν ἀμείνων.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ille qidem ante omnes, per ſe ipſe qid utile, qid non,
Qi videt, & longè fines proſpectat agendi:
Qi bene conſultis didicit parere, ſecundus.
At qi conſiliis pollet nihil ipſe, nec audit
Suadentes alios; nullos homo vivit ad uſus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Gratius; quem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur, præſertim cùm & in verſione illud potiùs expreſſerit, & Hejnſium audire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, εξ. ὁ καὶ πάντα αὐτὸς, τυτὶ, καθ' αὑτὸν, σοφὸς ὤν. 'O αὐτὸς νοήσας, itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qi ipſe; non autem, ὁ αὐτῷ, qi ſibi, ſapit, juxta illud Evripideum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

à Stobæo *tom.* 2 *tit.* 3. relatum, à Cicerone. *famil. l.* 13. *epiſt.* 15. Lucian. in *apolog.* Plut. *de lacend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur autem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ δὲ ἑτέρῳ πρὸς τὸν ἑταῖρον σοφῷ γενέσθαι. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor. in *orat. Platon.* 1. non quidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod.* 247. qi ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ὅτι τὸν αὐτὸν ἐνέφηνε τῷ βελτίστῳ. ἔπειτα ὅ ἀμαθία, τὸν ὅτι σωφρόνα, ὅτι πειθόμενον. μᾶλλον ὅ ἀμφοτέρων, ὅταν ἐν ἀσθενοῦσι ὄσος, τὸν τῷ σωφρονεῖν πειθόμενον τῷ μὴ εἰδότι θ', μήτε πειθόμενος. Et mox: Τὸν μὲν τοίνυν ἄνδρα, ὡς θεὸν καὶ θεῶν ἐγγὺς σοφώτατον καὶ κράτιστον μὴ ἔθελε, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει τὸν δ' ἀκούσαντα καὶ μαθόντα δόξειεν. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laërt. *l.* 7. apud quem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqua refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν παίσειος, ὃς ἓν εἰπόντι πίθηται.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρεῖττον γὰρ ἔφη τὸν ἀκοῦσαι εὖ λέγοντος τὸ μεμνῆσθαι καὶ χρῆσθαι, τῷ δὲ αὐτοῦ τὸ πᾶν σωφρονοῦντος. τῷ μὲν γὰρ ἔφη μόνον τὸ συνιέναι τοῦ δ' ἓν πειθέσθαι προσεῖναι καὶ πλὴν προῆκεν. Quod etiamſi Themiſtio *in orat. ginecenal.* placuiſſe videor; mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (ens.

Μηδὲ δίκλιν δικάσῃς, πρὶν γ' ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs acceſſit Arabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inqit, ἐμεῖναι παρ' ἐμοὶ κάκιστα, φρονέοντι τι ἓν, καὶ τῷ λόγοντι χρηστὰ ἐπίκουρον πείθεσθαι. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur proꝛſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. qo loco non primus tantùm verſiculus ad avtoris mentem ritè efformatus reperitur; ſed & qartus, qi hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiquidem μήτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' αὐτῷ apud alios, etiam qi mendum prius ſuſtulerant, mendoſè habetur. Gregorius etiam Naz. *epiſt.* 43. Ἀνάσσομαι δ', (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέγιστον) εἰ μήτε αὐτὸς τὸν σωφρονεῖν τὸ λόγῳ ὁ τῆς φρόνησις δεῖ ἔφη ἑαυτοῦ μανθάνειν· μηδ' ἄλλῳ ἓν εἰπόντι πείθεσθαι· ὁ τῆς δ' ἀτόπου. Baſil. Cæſ. *orat.* 24. Εἰ μὲν ἓν ἀρχόμενοι λέγοιεν τὸ λεχθέν, τῆς δικαιοσύνης ἂν ἐπαινεῖσθαι ἔφην παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔτι μᾶλλον συγχαίρω· αὐτοὶ δ' αἱμυνοῦνται τῷ ἴσῳ ἑαυτῶν, ἐν οἷς ἀκίνδυνος φησὶ ἄκουσον μὲν εἶ τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυμβουλεύοντα· ἐθέλειν δ' κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων ἐπιτάττειν ἐθέλοντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Cor. orat.* 18. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνον ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸν· ὕτως ἡμεῖς ἓν καταλέξαιμεν, ὃς αὐτὸς σωθῆναι δ' ἀγωνιοῦσιν ἑτέροις προτρέψαιτο. ubi, qod monet Dunæus noſter, illum primæ noctæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωθῆναι nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui qid opus ſit ipſi venias in mentem: proximè accedere illum, qi alterius bene inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, quàm ille, qi qod ſtulte alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Livium *l.* 22 *Sæpe ego audivi, cum primum eſſe virum, qi ipſe conſulat, qid in rem ſit; ſecundum eum, qi bene monenti obediat: qi nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, cum extremi ingenii eſſe. nobis quoniam prima animi ingeniique negata fors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus.* Seneca item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. *Monuit velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) *Non monere, (hoc eſt, monitis non indigere) prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox *Animus, qod pauci, ſi velint, optimus: proximi ſunt, qi admoniti in viam redeant.* Tales eſſe nè pudeat pigeáre, Marcus vide iſtic; non quales Nicetas Conſtantinopolitanus ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c.* 1. μετ' αὐτόθεν τοῖς ἐπιτροπεύουσι σωφρονεῖν, μηδ' ἑτέρῳ πειθομένοις ἐπιτιμᾶν τὰ λάθρα. Facit huc Philippidæ Comici in *Anaxeſi*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. illud;

Ὅτ' ἂν ἀμφιπόλους τι, χαῖρ' ἐπιτιθῇ φρονεῖν.
Μέλλειν γὰρ ὕστερ' οὐδὲν τὸ σωφρονεῖν.
Nè ſurpe vincas, ſiqid erravit, prius
Hæc nanq; vera eſt ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——ἐγὼ φημὶ προσθεῖν πολὺ,
Φωνῆς τὸν ἄνδρα τοῦτ' ὀπίσσω πρᾶσσ'
Εἰ δ' ἦν (φιλοῖ γὰρ τοῦτο μᾶλλον τις φρονεῖν)
Καὶ παῖδ' ἐλεύθερον ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mihi videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenum ſi quis exiſtere: (re)
Sin minus hoc, (namque hoc rem habet nata eſt vergo)
Bonum eſt à bene monente quovis diſcere. Grot.

Et *ibidem*:

Τοῦτ' ἴσθι, τοῦτον, φεύγειν· ἀνδρὸς γὰρ

Τοῦτ'

Τοῖς πᾶσι κοινὸν δεῖ τυ̃ξαμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεῖνος ὑχὶ ὁ ἐξ ἀνὴρ
Ἄξιος· ἀλλ' ἄνολβος, ὃστις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκέῖται, μηδ' ἀνίστησι πόλιν.
Αὐδᾷ δ' ἀ τὸ σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, vegor
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qi recepsus implicitus malis,
Nec pertinacem addit errori suo. Grot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decet prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Qem pœnitet peccâsse, pœne est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ οὐτυχέστατοι μὲν, οἱ ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες· σωφρονίστεροι δ', οἱ ἂν τάχιστα μεταγνόσωσι. Gregor. Naz. *in patr. sum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνου Θεοῦ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπου μὲν, ἀλλ' ἐπαινετὸν, καὶ τῆς σωζούσης μοίρᾶς· τὸ γὰρ ἀθεράπευτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπηνοῦς δεῖ φύσεως, καὶ σφᾶς ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένους. Idem in *Apolog.* κἂν εἰ τὸ πρῶτον τὸ λόγῳ μὴ σώζοιτο, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μεταδιώκειν. τὸ μὲν γὰρ ἀρρωστοῦσι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀδυνᾰσίας τῆς ἀνθρωπίνης, ἃ πάντων ἄπλετα, καὶ σφᾶς λίαν ἰσομοιρῶν τὸ σῶμα καὶ πλὴν διάνοιαν· τὸ δ' ἀπεστραμμένους, καὶ εἰς ἀλλήλους ἐπαιρομένους, τοῦτο λογισμῷ, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ πλὴν ἀρχὴν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα· ἐπειδὴ τὸ πταίειν ἀναμάρτητον, ὑπὲρ πλὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔταξεν ὁ Θεός· δεύτερον δ', ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ παθεῖν τι καὶ παθεῖν δίκαια, ἐπαινέσαι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ σπεύδειν θεῷ ὅσον ἐγγύτατα κεῖσθαι· ἡδὺ δὲ καὶ τὸν ἁμαρτόντα γεγηθέναι, καὶ ταχέως ἐξανεστῶτα τῷ πλήσαντι. Idem *ibid. ep.* 435. Τὸ ἁμαρτάνειν θεῷ μὲν, καὶ ἐν ἀνθρώποις ὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ μισθοὺς ἐφαπλοῦσθαι τῇ γνώμῃ ἀδικημάτων, ἀνθρώπου δόξαν ἐνεργεῖς καὶ τὸ μὴ πονηροῖς ἐπιτίθεσθαι· σφᾶς δικαίοις, ἐκείνου δὲ ἐγγίσαι θεῷ βουλομένου καὶ τὸ ἦθος μὲν ἐκείνου, ῥᾴδιον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ὅσα μίσους ἀμαρτήμασιν ἁμαρτάνειν.

Cyprian. epist. 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere: secundus, delicta cognoscere. illis innocentia qe servus; hoc medela, qa sanat. Gregor. Rom. in Job. l.* 6. *c.* 19. *Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitanda: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελὲς] Vide *l.* 1. § 16. κοινοπροσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἡδὺ] Aug. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retunditur.

In commune bonus: nullósqe Catonis in actus
Surrepsit, partémqe tulit sibi nata voluptas.

qoniam, inqit, *& qod non faciebat sine voluptate, non facibat propter voluptatem.* Cicer. *Academ. l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam qæ voluptate, qasi mercede aliqâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióqe virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Alluſum eſt forſan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, πότε δοκεῖ χρῆσθαι ὕτος ἡμιμελῶς καὶ μὴ αἰδησίως τοσοῦτον χρόνον ζῆσαι, reſpondit, ὅδὲν πώποτε ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξαι. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnoſoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chryſippus ἐν τῷ περὶ πολιτείᾶς, ὅδὲν ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξειν, ὅδὲ παραδώσειν πρὸς πολίτᾶς. Antiſthenes verò ſuis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἁλεῖφεσθαι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, *ut nè digitum quidem voluptatis caussâ unqam extenderent.* Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; *Μανείλω μᾶλλον, ἢ ἡδεῖλω. Furere malim, qàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipſi in hanc partem ſeceſſionem qandoqe feciſſe viſi ſunt. qod de Ariſtone Magiſtro ſuo feſtivè Eratoſthenes apud Athen. *lib.* 7. τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότητον διορίσαντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τῇ ἡδονῇ. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæref. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chryſippum ſtatuiſſe τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθὲς εἶ). nec id ſanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm aut vitiata iſta, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum; aut loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum iſtud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστᾶσθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate conſtare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priſcorum illorum recenſione Epiphanianâ haud pauca iſtiuſmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἀνδρεῖον] Contrà qàm illi, *qi nihil honeſtum eſſe putant, niſi qod in vulgus gloriosum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conſcientiæ facta.* Et *epiſt.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & famæ sibi placeat.* De T. Ariſtone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad oſtentationem, omnia ad conſcientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἂν ὁ χρᾶ;] Bern. *de bon. deſer.* & *in Cant. ſerm.* 34. *Ipſis etiam bestiis bestialior eſt homo,* (hoc eſt, ut Simocat. *epiſt.* 13. σφᾶς ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non vivens.*

Τί ἄλλο θέλεις;] puta laudem, aut mercedem. ut *l.* 7. § 33. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 21.

§. 14. Ὡς μέγος] Vide *l.* 2. § 3.

Εναφανισθήσῃ] Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναλημψίσῃ] Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu paulùm diverso usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2. 11. 22. Et indè ἀνάλημψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterque, censuerunt. quum Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. quomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à quo prodieris, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῆ τὸν σπερματικὸν] id est, Deum ipsum, unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ὥσπερ ἐν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα ἀφίεται, ὕτω καὶ τὸτον σπερματικὸν λόγον ἔνια τῶν κόσμου, &c. Vide & *infr.* §. 21, 23.

§. 15. Τὸ μὲν παρεληλυθὸς, τὸ δ' ὕστερον] Vide *infr.* §. 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Rejice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eodem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, quæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δόξεις] Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuo tamen. Possunt autem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, quam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote quâ ὁ χθὲς ἄχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τὴμερον ἄφνω μεταβάλλων εἰς ἀρετὴν, καὶ γίγνεται ἐκ ῥυσὸς καὶ ὠχρὸς καὶ λυχνὸς γέροντος, εὐφροσύνης, θειότητος, καλλίμορφος. ὁ κάκιστος πρὸ, δείλης ἄδικος ὁ καταδαρθὼν ἐμπληκτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος, καὶ δῆλος, καὶ πόνης, καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν ἀνίσταται καὶ βασιλεὺς, καὶ ὀλβιος γεγονὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος, καὶ βέλτιστος, καὶ ἀδόξος. ὁ γάνεια φύσας, ὠδ' ἤδιστα ἐν σώματι νέῳ καὶ ἁπαλῷ, ἀλλ' ἐν ἀθενεῖ καὶ ἀπαθῆ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, νῦν τέλειον, ἄχραν φρόνησιν, ἰσόθεον λάθετον, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν ἐσχηκὼς, καὶ ἐξαίφνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐκ θνητὸς τὸ κάκιστος γεγόμενος. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ὡς τὸ εὐμεταβόλον πᾶν εὐφημεῖν δοκοῦντων, *supr.* § 3. qibus hodiè qis bellua aut simia, eisdémque rursus intra paucos dies idem genius aut Deus. Ità Athenienses populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ νυὶ μὲν ἀδὴς, αὔριον δ' οὐφυγας.
Qi nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laërt. *l.* 2. Τὰ μὲν πρῶτα καλὸς ὠρχεῖτο, κύων καὶ λῆρος ὑπὸ πᾶν Ἑρετείων ἀκούων· ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρίσαι σοφῷ. Insigne autem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Pavlus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem pavlò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Pavlus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, qem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absque læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs autem hîc Gvil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qi te nunc bestiam & simiam putant, siqidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas*, &c. qàm Mer. Casavb. qi è contrario sic exulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qi, si ad dogmata rationisque venerationem redieris, nihilo te bruto mero aut simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. qæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ὀνόματι; παρασκεύαζε αὐτὸν, ὡς καταγέλαστος ὢν, ὡς καταμωκησόμενός σε πολλῶν, ὡς ἑρύντων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ μὴ ὀφρυῶ μὴδ' μὴ χαῖρε· ἐὰν δὲ βελτίων σοι φαινόμενον ὕτος ἔχῃ, ὡς ἀεὶ τὸ θεῦ τεταγμένον εἰς ταύτην τὴν χώραν καὶ τάξιν. μίμησαι δὲ, ὅτι ἐὰν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε πρότερον, ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δὲ νικηθῇς αὐτοῖς, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μέλλα μέλλων ἄπη ζῆν] Nec ista cum prioribus videntur cohærere. Nè, inqit, *tanquam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, aut ejusmodi aliqid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Quotes tumultus hoc tam contemptum animal movet? in quantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, aterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors eum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Si longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est quòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant sæcula, non profutura, imò nec futura. at, prudens homo, longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπήρτηται] Festinandum est: instat à tergo mors. Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεὼν, mors; naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἐφέστη.

ὄφελεν. *nisi mors prævenisset.* Vide *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῇς, ἕως ἔξεις] Quod Apostolus *ad Galat. c.* 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & quod Petronianus ille, sed sensu seqiore;

Ergò vivamus, dum licet esse bene.

§ 18. Ὅσων ἀχολίαν] imò εὐχολίαν. ità *infr.* § 24. εὐχολώτερος. & *l.* 12. § 2. εὐχολήσουσιν Magnam sibi tranquillitatem conciliat, qi aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex sapientissimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit auribus canem, qi liti alienæ immiscet se.* In ejusmodi ergò homines qadrat diverbium à Zenobio ac Svida relatum, Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα ἐν λῷ, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπρίατο. *Lydo negotia cùm nulla essent, foras profectus conquisivit.* Vide *ad lib.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς πιεῖ] Vide *ad lib.* 2. § 8. 13.

Ἢ κατὰ τὸν ἀγαθὸν] Xylandro libens accedo, qi pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα substituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, qod seqitur, fuerit. Annot. Lugd. ampliùs mutat, vúltqe, δεῖ κατὰ τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum censet: totúmqs locum, uti mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος πεπλέκοντας] *non circumstricit nigros mores.* Xyl. *aliorum,* nimirum. Meric. ut activo sensu verbum accipiatur. atqe ità *l.* 7. § 55. Μὴ πεπλέκειν ἀλλότρια ἡγεμονικῷ. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ πεπλέκε, ἀλλ' εὐθείαν πρᾶινε. Cæterùm D. Boot. mavult πεπτέπιδας legi, ut respondeat τῷ πρέχειν ὀρθὸν, qod mox seqitur. *Nè eorum instar, qi nigris ingeniis sunt præditi, circumagaris, & obliqua ac tortuosa incedas.* D. Junius deniqe neqe de *Agathone,* neqe de *moribus nigris* istîc qicqam vult dici. Sic itaqe conjecturâ sanè probabili admodum, mutatione haud enormi, locum avtumat posse restitui, ut cum præcedentibus cohæreat; καὶ ὅσον, καὶ ἀγαθὸν· μὴ μέντοι πεπλέκοντας, &c. *ut qod facit, sit justum, & pium, & bonum: neqe cum pigritia & segnitie,* sive *qod segnium ac pigrorum est, circumspiciat, sed rectâ procedat.* Qid si Xylandri lectione ex parte admissâ, sic concinnaverimus? ἢ κατὰ τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ᾖ. δεῖ δὲ μὴ πεπλέκοντας &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς] *qasi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ insistere,* pro in instituto perstere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab instituto & proposito deerrare & divagari. qod à re Geometrica tractum censet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agonist. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Πρέχειν ὀρθὸν] Ità *l.* 5. § 14. κατορθώσεως ὀνομάζονται, τῷ ὀρθότητα τῆς ὁδὸν σημαίνουσι. qod *l.* 8. § 57. κατ' εὐθὺ φέρειν. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν παραινεῖν. Apostolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. sicut Lucas, sed citra metaphoram istiusmodi, *Act. c.* 16. *v.* 11. & *c.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ πλαγίαν] *Non vagum.* Xyl. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto qodam animi æstu jactatum & abreptum, & qasi disjectum. qod in sacris Scripturis occurrit toties, *neqe ad dextram neqe ad sinistram,* i. e. nevtrobiqe *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11. 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Josh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hist. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19. 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. Esaj. *c.* 30. *v.* 21. qia πρέχειν ὀρθὸν præcesserat. Potest tamen ab oculorum affectione sumptum esse; eâ nimirum, qam Galen. *comment. in Hippocr. prognost.* 1. ἵππον dici testatur, qando oculi sunt ἀσκεπτοι, καὶ κινήμασι δεῖ παιδός. id vitium aliqando insitum, aliqando est adventitium. de isto Hippocr. *prænot. Coac.* § 218. πονηρὸν καὶ τὸ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαβλέπειν. hoc est, ὀφθαλμὸς διεβλημένως ἔχειν. Et huc alludsum fuerit, si πεπλέκοντας retineatur.

§ 19. Ὁ περὶ τῷ ὀνειροφημίαν ἁπλοικῶς] Retundi meritò digna vanitas illorum, qi de nomine suo propagando & ad posteros transmittendo solicitè satagunt. nec tamen, qam sui sit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incuriosum prorsus esse qenqam fas est. Optimè Plato *epist.* 2. Ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τὰ ἔπειτα χρόνου· ἐπειδὴ καὶ συγχέασι κατά τινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνελεημόνως ἅπαντα φερόμενοι αὐτά, οἱ δ' ὑπεικάσαντες, πᾶν ποιοῦντες, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἦν ἀκίνητον. Verùm ἁπλοῦς περί τι, est rei alicui nimiopere addictum esse, ut ad eam qasi attonitus & pertulsus consistas, avt saltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: qomodo erga famam posthumam afficiî est à ratione omni alienum. Socrates apud Platonem in *Phædone,* σωφροσύνην definit, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἁπλοῦς, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non esse vehementius addictum, sed parvi pendere & modestè habere.* Aristot. *hist. animal. l.* 6. *c.* 18. κατὰ πάντων ἢ σχεδὸν ζώων κοινὸν, τὸ περὶ τοὺς ἐπιθυμίαν καὶ τοὺς ἡδονὰς ἁπλοῦς, τοὺς ἀπὸ τῆς ἁφῆς μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὗτος ἢ σφόδρα καὶ οἱ πίθηκοι, καὶ οἱ ὀρυγες ἁπλοῦνται περὶ τοὺς ὀχείαν, ὡς' εἰς τοῦ ἀφροδίσιας ἐμπίπτουσι, καὶ πολλάκις κατιζάνουσιν ἐπὶ τὰς κεφαλάς. qod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit; *Rabie quidem tanta feruntur.* qomodo Flacc. *serm. l.* 2. *Sat.* 3.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo.

hoc est, ἁπλοῦται περὶ τοὺς ἀνδριάντας. Marcus ipse *l.* 1. § 6. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁπλοῦς. *neqe rebus istiusmodi addictum esse.*

Ἕκαστος,

Ἐφ' ἑτέροις μεμνημένου] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐπαινῶν] *Per attonitos inani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemplum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ πάνυ ἀνεφαμένου ἐπαινούμενος, *qi de fama posthuma laboret, & circa eam insanis quodammodo.* alii ὁι ἐπαινούμενοι istic, *qi eum* vitâ jam functum *admirantur, celebrántsque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλακὸς ἀνδρὶ καὶ ἀποθανόντι λόγῳ ἐπαινοῦντι φιλεῖ. quod idem *lib. de audiend.* τοὺς θαυμαστικοὺς esse ait, *eorum qi nihil non admirari laudibúsque efferre solenne habent.*

Τί ἔτι τοῦτο πρὸς αὐτούς] Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est quod ad præcipuos etiam viros, qi virtute gloriam petunt, de fama post resolutum morte suprema corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non exiet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cælum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, qæ se, cælo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Anthолog. l.* 3. *c.* 6.

Ὄνομά μοι. τί ἢ τοῦτο παίζεις; Ἀνόμασέ μοι τί ἢ τοῦτο;
Κλεινὸν δ' εἰμὶ γένος. εἰ γὰρ ἀφανὲς πάτρης
Ζήσας εὐδόξως, ἔλπιον βίον. Εἰ γὰρ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ' ἐνθάδε νῦν. τίς πυκνὰ ταῦτα λέγεις;

Πρὸς τὸν ζῶντα τί ὁ θανών;] siqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, οὐδὲ διαφόραν εἶχον. ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est ὀικεῖόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι' ὀικονομίαν τινά] hoc est. ὡς μὴ μόνον πρὸς ἕνα, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαίνεσθαι. Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs pavlò est introspiciendum. Illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita* & *rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. πρὸς εὐδόξιαν habedat. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut qædam *per se præponenda* dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumqe*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitatem detractá, nè digitum qidem ejus caussâ porrigendum esse dicebant*, (atque hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' ὀικονομίαν τινά) qi autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essèqe *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum: dicúntqe, ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in qâ is de *claritate*, qam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τόγε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων, ὅτοι πάρ εἰσιν οἱ πολλοί, ἢ τὸ λυσιτελοῦν ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τῷ ψέγεσθαι καὶ μηδὲν ἰσχύειν, καὶ ἐπιπόνως ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapevt. lib.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι σὺν πολλῶν ἀνθρώπων ἐπαινῶν, εἰς μὲ χρείας τινὰς ἐπιτήδειον ὁρῶντα εἰσοτε γίγνεται τοῖς ζῶσιν ὑποχειρίους ἢ οὐδὲν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ σὺν τοῖς τεθνεῶσιν. Marcus ipse etiamsi havd multùm istud alioqi facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium dictis, vel literis vel sermone respondebat.* idémqe, *Nihil magìs timuit & deprecatus est, quàm avaritiæ famam: de qâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτω φιλοδόξους καὶ πολυδόξους τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῶν πόλιν οἰκοῦντα ἀγαθὸν, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmqe sese accommodat. ἔστι δὲ ista etiam ὀικονομία τις, ut Marcus hîc loqitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' ὀικονομίαν γίνεται.

Πάρες δὲ νῦν] Xyl. *Omitte enim naturæ manus huic tempori non convenire, de qo suo loco erit disserendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παίζεις. *omittis enim nunc & amittis*, τὸν φυσικὸν δόσιν, *qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ sollius conscientiâ contentus degas, omniáqe tua in te reposita habeas. ut *suprà* § 3. 8. & *l.* 2. § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας παῖσαι τὸ κατὰ τὸν ἰδίαν κεφαλαιῶδες, καὶ τέτο ἀρκοῦδς. & *lib.* 6. § 16. τὸ κατὰ τὸν ἰδίαν καταστολὴν κινεῖδς, καὶ ἁπλοῦς. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλα τινὸς ἐχόμενον λόγου λοιπόν.] lego, ἐχόμενόν. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἐχόμενον λόγον, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,*

qæ

qæ ſcil. parum ad nos facit, *tationem habemus*. Senſus, utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, πᾶν τὸ ϗ ὁπωσοῦν καλὸν, &c. *Denique quicquid pulcrum eſt, ità ex ſe pulcrum eſt, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siquidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. qānquam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam claudit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ζώσπερ λοιπόν. *Tacito deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ὅτι τὸ Ἀβραὰμ τοῦτο, ϗ τὸν Δαβὶδ ἐπῆγεν λοιπὸν, &c. Itaqe diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πλὴν τὸ-- καλὸν ἐξ ἑαυτῆς καλόν] Itaqe Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν καλὸν ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θεωρούντων ἁπάντων ἡμιῶν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτῶν ἐπαινον] Eſt enim ὃ ἔπαινος ὄφελος ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ χρειῶδες τὸ ἐπαινούμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' ὁκ ἀμείψασιν οἱ εὐφημοῦντες, ἢ δυσφημοῦντες, ἄστρα οἱ βορβόρῳ μᾶλλον ἀναμιγνυώτες, ἢ μύρῳ βόρβορον, ϗ τὰς πτώσεις τῇ ὑπαιθρίᾳ συγχέοντες, ἵνα δυσχεράνω ὡς μεθυσμάτων· ἢ πολλὰ ἂν κατέβδηλον χρήματα τοῖς ἐπαινέταις, εἰ μὴ βρῖθος τοῖς ἐπαίνοις περιάζοντο. νυνὶ δ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἔχειν. πόθεν; ἀλλ' ἄκρος εἰμὶ, τοῦτο μόνῳ ϗ δυσφημίᾳ ϗ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄγχον ἐμέλλεν ἐκκωμιάζων ἐυφορον ποιεῖν ϗ ἐυναρεστον, ὃν ἂν ἁμαρτάνειν ἔδοκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων ϗ φυτεύματα ἔχων. ὁ τίνων ὑσ' ἀνθρωπος ἄτυπος ἂν εἴη ἐπαινῶν, οἱ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφελιμώτερος ὄντος ϗ πλησίον. Verùm hoc rejicit, ſubjicitqe Plutarchus: Ὁ μὲν γὰ ἀγχὸς ὁ γέλως χείρων ἐπαινέμου· ἀνθρωπον ἢ τυφῶσι ϗ ἀπολλύουσι οἱ ψόφοις ϗ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere;* Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, quod Marcus vult, nihil rei cujuſquam bonitati, eo ipſo quod laudatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ ἢ ὄντως καλὸν πῶς χρείαν ἔχει.] Leg. τὸ ἢ ὄντως καλὸν [ὂ] πῶς χρείαν ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἑρμηνευτικῶς legere placuerit, πῶς χρείαν ἔχει; ecqâ re indiget? Sed illud potiùs adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide *ad l.* 2. § 1.

Σμαραγδοῦν γὰ ἑαυτῆ χρῆμα] Annot. Lugd. negativam hîc ſine cauſſâ intexuit, quam oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit eroteſmatica. σμαράγδου autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαιρίον, λυδρίῳ, ἀνθύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀστράκιον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qualia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χυσιδάριον, ἰματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. cáqe πρὸς τὸ ἐλαττον ποιεῖν, *ad rem* qâ de agitur, *deprimendam & elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Εὐρεσιά] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ αἰὴρ] indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémqe reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ϗ ἡ γῆ] *Et qomodo terra.* Xyl. ac ſi qæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; qod & Caſ. advertit. q. d. idem dè animis in aërem emiſſis ſentias, qod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἥν τινα ὑπόστασιν] *in alium, qalicunqe ſe fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. qod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *qum aliqandiu in terra delituêre*, vel *permanêre*. idem enim his verbis de animis, vult dicere, qod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ὑπόστασιν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένουσι] Animam corpore exutam *longævam* qidem, non *æternam* tamen avt *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴν ψυχὴν μὴ διαμένειν ὑπὲρ φθαρτὴν ϗ εἰ). Cic. Tuſcul. *l.* 1 §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanqam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάσας ὑπομενεῖν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος ϗ τὰς τῶν σοφῶν μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſqe permanere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos qoqe felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingenitæ acceſſio, in antiqa elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15, *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (qem cur, *de noſtrîs*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum plæraqe retulit, ego nullus aſſeqor) ex Stoicorum ſententia; Διαμένειν τὰς τῶν ἀποθανόντων ψυχὰς. Et mox: Τὴν ϗ ψυχὴν γοητικῶ τε ϗ φθαρτῷ λέγουσιν· ὁκ εὐθὺς ϗ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ὑπομένειν τινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν. τὴν μὲν τῶν ἀσεβῶν, μέχρις τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως τῶν πάντων· τὴν δὲ τῶν ἀφρόνων, πρὸς πόσους τινας χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, qiſqis Stoicum dogma aliqod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ ϗ φθαρτοὶ μέχρι τοῦ παντὸς τυγχάνειν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ὅσαι, καθάπερ ὁμολογοῦσί τινες, ἢ χρόνον, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν, τινὰ τῶν σωμάτων, ἐνδιαμένουσι, μήκιστον μὲν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλαχίστου

ϗ

ἢ αἱ ἧς ψυχαῖν, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, quia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de avri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid.* Quemadmodum enim, inquit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, quò urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non lædituri nec scinditur quidem: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asseruit *ad Æneïd. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideóque *Ægyptios* sapientiæ peritos, *condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia rediret.*

Μεταβάλλωσι, καὶ χέονται, καὶ ἐξάπτονται] Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi*, ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 1. *hær.* 5. μεταγωγισμὸς τε ψυχῶν καὶ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα καθαιρέσεις σωμάτων, ἢ δ' ἂν πάλιν εἰσδύσας καὶ ἀνάπαλιν γενομένας. Et ex Epiphanio Joan. Damasc. in *lib. de hæres.* Stoici *animum de corpore in corpus migrare volunt.* Quo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: easque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Seneca *epist.* 65. *Semel*, inquit, *hæc mihi videnda sunt, an sæpe.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, avt Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀνάπαλιν γενάδας; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; avt etiam sibiipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μέρος δὲ θεῖ καὶ ἀθάνατον τοῖς ψυχοῖς ἡγεῖται· quomodo enim *immortalem* statuunt, quam *nasci* sapiùs contendunt? Utrumque verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petavius. Habent tamen aliqid Stoici dogmati Pythagorico affine, quòd ex animarum materia quasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* quàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* quàm *corpori corruptionem* & *mortalitatem* adscribunt. Atque hac ratione forsan accipi voluit, quod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' ὡς πάντα. Vide *l.* 8. § 18. Tale qid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1 *tit.* 4. de Animis;

Ἀλλ' ἐξ ἄλλης γενομένης, ἀεὶ δ' ἀναλαμπομένης,
Ψυχῆσι γονίμοις φύσεως ἀσπερμάνσι χαυνοῖς.
Ex alio tamen est alius, semperque novatur,
Naturæ insinuans se genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *medium viam secutos, cùm Plato animum perpetuum dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non μετεμψύχωσιν, sed παλιγγενεσίαν esse dicat, hoc est, redire, sed post tempus.*

Ἐξάπτονται] *connectuntur.* Xyl. perperam. Verto, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos quoque, & accendimur, & extinguimur.* Allusum est ad eorum dogma, qi *animam igneam* statuebant. in qo censu cum aliis havd pavcis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀεροειδῆ ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, ἀεροειδῆ· Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παμφίλη δὲ καὶ Πάγασος, πυρῶδες. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα. Λάβροπος, ἐκ πυρὸς εἶδος. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. qo loco pro Πάγασος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. l.* 5. Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξίμανδρος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος, ἀεροειδῆ τὰς ψυχὰς τῷ φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δέ γε Στωικοὶ, πνεύματικῷ, πλείσι μετέχουσι τῷ θερμῷ. Παμφίλης δὲ καὶ Ἵππασος καὶ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ δὲ Ἡρακλείδης, φωτοειδῆ· Ἐπίκουρος δὲ τεττάρων πνοῶν ποιοτήτων κράμα, πυρώδους καὶ ἀεροώδους καὶ πνευματικῆς καὶ πέμπτης τινὸς ἀκατονόμαστου· ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθεροώδους καὶ ἀεροώδους οὐσίας· Κριτίας δὲ, ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ὑγροῦ. De Democrito etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι καὶ θερμὸν φησιν αὐτὴν εἶναι. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqa; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex quinta nescio qa substantia: Stoici penè nobiscum, spiritum prædicant*; verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχήν. Galen. *de anim seq. corp. temperat. c.* 4. Stoicis animam esse κρᾶσιν ἐκ συμμετρίας γεγονυῖαν τῆς ἀεροώδους καὶ πυρώδους οὐσίας. Cicer. *Tuscul. l.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici solent ad ignem naturam referre; Heraclitum, opinor, secuti. Et mox: *Dicunt omnem vim esse ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, interire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, quod calest.* Ità Chrysippus *de provid. l. 1.* Διόλου μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, ἐνδὺς καὶ ψυχὴ ὅλη ἐστὶν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν. Idémque de Sole pariter, quem ἔμψυχον καὶ πύρινον, astrisque, quæ etiam *animata* censebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀστέρες· ἐκ θαλάσσης μὲν τὸν ἥλιον ἀνάπλουτον. Quem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38. & de commun. notit. c. 41.* quod cùm *animam* statuat τῇ θερμότητι καὶ πυκνώσει, οἷς σωμάσιν τισί, hoc est, *infrigidatione, & condensatione, ferri instar, quod obfirmandi caussâ, candens etiamnum, aquâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴν παρὰ τὴν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῷον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cùm ignitio quasi quædam obvenerit*; itaque ποτὲ μὲν τὸν ἀναθυμιν, ποτὲ δὲ τὸν πνεῦμα ψυχήν, ἀρχὴν ἐμψυχίας εἶναι, *nunc infrigidationem, nunc accensionem principium animationis constituere.* cúmque animam, quam πῦρ νοερὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, πνεύματι τινὶ produci velit; torqueri posse in Chrysippum, quod Cleanthes olim respondit, narranti cuidam, vidisse se ἐγχέλεις ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *anguillas quæ in aqua calida degerent*; ἴσχειν ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐλπομένῳ, *In frigida igitur coqemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Eusseb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δὲ ἂν αἰσθάνηται γέμων, ὁ πνεῦμά που ἔχειν αὐτὸν ἀποδιδοὺς, ἢ πῦρ νοερὸν, τῇ πνεύματι καὶ οἷς βαφῇ τὰς αἰσθήσεις ἀναφθὲν, ἢ σωμοειδὲν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis consentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶ δὴ αἱ ἡμέτεραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling. Lat. l. 4. Ignis à nascendo, quòd hinc nascitur omne: & quòd nascitur, ignescit; ideò calet: ut qui denascitur, ignem amittit, ac frigescit.* Et ibid.

Ova parire solet genu' pennis condecoratum;
non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus insinuans se,
Ipsâ anima: —

sive, ut Zeno Citticus, animalium semen ignis, qi anima & mens; qi calor è cœlo, qia hîc innumerabiles & immortales igner. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Istic est de Sole sumptus ignis, isque mentis est.

Sic enim Scaliger restituit. Idémque Ennius in *Epicharmo* à Prisciano *l. 6.* prolatus:

Terræ corpus est; at mentis ignis est.

Virgilius *Æn. l. 6.*

Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo.

E nostris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (capite scil.) *mens, & ignis ille divinus, tanquam cœlo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, qo accenso homines vivere, extincto emori necesse existeret; enatum est hinc delirium illud, de qo Servius *ad Æn. l. 1. Græve* nimirum *esse, perire naufragio, qia anima est ignea, & perire videtur in mari.* id quod tangit etiam Synesius in *epist. 3.* digitum simul intendens ad dictum quoddam Homericum, quod huc trahi solebat; *Odyss. δ. v. 511.*

Ἄιας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἀλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax disperiit, postquam bibit æquoris undam.

Εἰς τὸν ὅλον σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμενα] Laërt. *l. 7* in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἡ ψυχὴ αἰθερικὴ εἶναι· τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴν μὲν οὖσαν· πᾶσι μὲν οὖν ὅλων ἄφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι καὶ τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Qid clarius? Hinc tamen *immortalem esse animam* concludebat Pythagoras, referente Laërtio *l. 8.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἀπόσπασμα τοῦ αἰθέρος· —ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτὴν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐστι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἐν πᾶσιν ἁπλῶς φασὶν, ὁ καλοῦσιν αἰθέρα· —τὰς δὲ λοιπὰς ἀφιστᾶσι ψυχὰς ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου ἀΐδιον· τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι μὲν τελείᾳ εἰς ἐκείνην. Videmus hîc, qis sit ille λόγος σπερματικὸς, de qo istîc, & *supr.* § 14. & denuò *l. 6.* § 24. Unam scil. animam communem & universalem somniabant Stoici, unde reliqæ omnes essent qasi decisæ sive qæ reliqarum omnium fons qidam existeret; in qem etiam denuò qasi refunderentur. Vide *suprà* § 4. *infrà* § 23. & 34. & *l. 9.* § 7. Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digressam à corpore non refundi in animam universi, sed manere determinatam.*

Ταῖς παρεισοικιζομέναις] *adventantibus.* Xyl. *insuper excipiendis*, atque intra sedem eandem recipiendis. Sed qoqo modo verteris, legendum videtur, παρεσοικιζομέναις. nam Cas. dum vulgatam seqitur scripturam, Marci mentem minùs cepit. Par mendum apud Tatianum *adv. Græc. c. 29.* animadvertere licet. Πῶς ὕλη καλὸν παρεισωπᾶσθαι τῷ εἰς τοὺ μιμητοὺς βοηθείαν, καὶ μὴ τῷ θεῷ; leg. παρεσωπᾶσθαι. iterata litera scriptorem minùs cavtum fugerat. Qod avtem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἐξελθὲ δὸς ἄλλοις τόποις. δεῖ γοῦδε καὶ ἄλλως, καθάπερ καὶ σὺ ἐλπίζεις, καὶ θρυμβὰς ἔχειν χόρτου, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἐν δὲ οἱ θεοὶ μὴ ἐκβάλωσι, τί ἀπολείπεται;

Ἐφ' ὁποθέσει τοῦ τὰς ψυχὰς διαμένειν] Nihil itaque certi hîc statuit Marcus. Sed & ambigué passim logitur. *l. 3. § 3.* εἰ μὲν εἰς ἕτερον βίον. & *l. 6. § 24.* ἢ τοι ἐληφθησαν εἰς τὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸν λόγον, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τὸ ἀτόμους. & *l. 7. § 32* ἢ τοι σβέσις ἢ μετάστασις. qibus gemina habet, & *l. 7. § 50.* & *l. 8. § 25. 58.* & *l. 10. § 7.* Nec aliter Seneca, qi vestigium qâ figat

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in qo versabatur, ratio trahere aut propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, c. 28. *Nè invideris fratri tuo: quiescit tandem tuus, tandem æternus est. fruitur nunc aperto & libero cœlo: ex humili & depresso in eum emicuit locum, quicquis ille est, qi solutas vinculis animas beato recipit sinu. Erras: frater tuus non perdidit lucem, sed securiorem sortitus est. non reliqit ille nos, sed antecessit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam refocillans; c. 17. *Qualem me cogites, accipe. latum ac alacrem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, quæ animus —ad summa prorumpit, & pulcerrimo divinorum spectaculo fruitur, æternitatisque suæ memor, in omne quod fuit, futurumque est omnibus seculis, vadit.* Marciæ de filii excessu dejectæ animum erigens c. 25. *Non est quod ad sepulcrum filii tui curras. pessima ejus, & ipse molestissima istic jacent, ossa cinerésqi: non magis illius partes, quàm vestes, aliáque tegumenta corporum. Integer ille, nihilque in terris relinquens, fugit, & totus excessit: parvúmque supra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia sitúmque omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelsa sublatus, inter felices currit animas; excipitq; illum cœtus sacer, Scipiones, Catonésque, utique contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & quæ sequuntur. Lucilio fidem ubi animum vult addere, & adversùs mortis formidinem confirmare, epist. 102. *Cùm venerit dies ille, qi mixtum hoc divini humaniqe secernat, corpus hoc ubi invenit, relinquam: ipse me diis reddam. nec nunc sine illis sum, sed gravi terrenóque detineor. per has mortalis ævi moras, illi melioris vitæ longioriqe productior. quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum status. nondum cœlum nisi ex intervallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema, sed corpori. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. quid cunctaris, quasi non priùs quoqe relicto, in quo lateras, corpore excidas? Hæres, & reluctaris. tum quoqe magno missu matris expulsus es. gemis, plorasque & hoc ipsum flere, nascentis est. sed tunc debebat ignoscirudis & imperitus omnium veneras: ex materno viscerum calido mollique fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus antè pars fueris. æquo animo membra jam supervacua dimittes; & istud corpus inhabitatum diu pone. scindetur, obruetur, abolebitur. quid contristaris? ità solet fieri. pereunt semper velamenta nascentium. quid ista sic diligis, quasi tua? istis operta es, Veniet, qi te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atque oliidi ventris educat. Hinc nunc quoqe tu, quantùm potes, subvolas jam hinc altius aliquid sublimiúsque meditare. Aliquando naturæ tibi arcana retegentur: discutietur ista caligo; & lux undiqe clara percutiet. tunc in tenebris vixisse dices, cùm totam lucem totus aspexeris: quam nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & tamen admiraris tam procul. qid tibi videbitur divina lux, cùm illam suo loco videris? hæc cogitatio nihil sordidum animo subsidere finit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, quàm magnanimè, quàm magnificè se effert, dum mulierculis solamina adhibet: dum Lucilium suum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdissimè adulatur: ὡς χαλεὸς ὑπεξαιρέτως ἀναμιστόπτους de istis pronunciat. Verùm, ut idem ille epist. 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs accessit.* Vis igitur, qibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipse se suffulciebat: & (si Lucretio saltem fidem adhibemus, qi de morti propinqis cecinit *l.* 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur persona, manet res.)

Qid reverâ Seneca ipse hac in parte senserit? Avdi Lucilium suum alibi sic alloqentem, epist. 54. *Uni morbo quasi assignatus sum. satis aptè dici suspirium potest. nullum mihi videtur molestius. aliud enim qicquid est, ægrotare est. hoc est animam agere. itaque medici hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est. Ego verò & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere.* Qid hoc est? inqam. *tam sæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu experius sum.* Quando? inqis. *antequam nascerer. Mors est, non esse. id, quod antè fuit? sed quale sit, jam scio.* (ita sunt distingvenda, quæ in excusis, serie continuatâ, sensu nullo bono, leguntur) *hoc erit post me, quod ante me fuit. Si qid in hac re tormenti est, necesse est & fuisse anteqam prodiremus in lucem: atqui nullam sensimus tunc vexationem. Rogo, non stultissimum dicas, quis existimet lucernæ pejus esse cum extincta est, quàm anteqam accenderetur? nos quoqe accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur: utrinque verò alta securitas est.* Libet illud Tragici ex Phœnissis hîc usurpare,

Ὁ δ' Οἰδίπους τοῦ κατὰ κλεῖν' αὐλημάτα;

& Homericum illud *Odyss.* π. v. 181.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον, ἠὲ πάροιθεν.

quantùm enim Seneca iste ab illo mutatus; qi de animæ immortalitate tam erectè, tam elatè differebat; tam disertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim qid ista sunt aliud qàm qod Evripides *Troad.*

Τὸ μὴ φρονεῖν τοῦ θανεῖν ἴσον λόγοις.

Non esse natum, & mortuum esse, idem puto.

Qod Lucretius *l.* 3.

Respice item, quàm nil ad nos antacta vetustas
Temporis æterni fuerit, quàm nascimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpeculum nobis natura ſtatuit
Temporis exponit paſt mortem denique noſtram.

quod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus à ſupremo die eadem, qæ ante primum: nec magis à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, quàm ante natalem.* quod ipſi denique in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranquillitate, in qa antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaque paſſum fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Forsaſſe; ſi modò ſapientum vera fama eſt, receptique nos totos alius; qem putamus periiſſe, præmiſſus eſt.* Et *ep. 76. Si modo ſalutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, quàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt. 82.* & *ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii ferè loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt. 101. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qi excitat: aufert enim voluptatem, etſi falſum, effectum tamen vera habentem: ſic epiſtola tua mihi facit injuriam. revocavit enim me cogitationi apræ traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum qærere; imò mehercule credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magis qàm probantium. dubam me ſpei tamen. —— ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſatis recedit Seneca, dum non probatis, ut ipſe cenſet, aſſentitur temerè, tum & ad Scepticos inclinat, dum in qo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Qid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, qo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidentiùs aut efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſſimámqe in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι ἀφ' αὐτῆς τύχης ὁ φιλόσοφος ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονεικεῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν εἰς τι ἀμφισβητήσωσιν, ὅτου μὲν ἔχουσι εἰδέναι ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν, ὅπως ἃ αὐτοὶ λέγουσι δόξει τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ σφόδρα σπουδάζουσι. καὶ ἐγὼ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τούτων μόνον ἐναντίον σκέψασθαι. ἐγὼ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι, σφόδρα μοι σπουδή ἐστι, εἰ μὴ ἐν πάρεργῳ, ἀλλ' ὅπως αὐτὰ ἐμαυτῷ ὡς μάλιστα δόξει, ὅτι ἐγὼ ἔχειν· λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, (καὶ σκέψασθαι οἶμαι πολυτελὲς) εἰ μὲν πυθόμενοι ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, κτήσεσθαι τὸ πιθανὸν ἐν τούτοις, εἰ δὲ μηδὲν δεῖ πολλὰ πονεῖν, ἀλλ' ἴσως τοῦτό γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν ἐμὲ δανάτου ἥπτον τοῖς ἀκούουσιν ἀηδῆ ποιήσει ὀλιγωρίαν· ἡ δ' ἀγνοιά μοι οὕτω ἐ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον λανθάνει. Qid illa ejuſdem in *apologia* exclamat? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴ ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qi & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſagi* ſe profitetur, *cùm ultrà qò progrediatur, qàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa diſſuros, qi & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Qò facium & qæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem paulò antè poſuerat: Τὸ γάρ τι θάνατος εἶδέναι, ὦ ἄνδρες, ἢ ὅτι ἔστιν, ἢ ὅπως ἔχει πρὸς ἡμᾶς τοὺς μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ὅτι ἔστιν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem denique de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (qod & Lactantio, *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervarum) concludit, *Harum ſententiarum qæ vera ſit, Deus aliqis viderit.* qid ſunt autem, inqam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatis & illorum perſtrictionem in ſe continens, qi certi aliqid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, qæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν γὰρ ἴσε, ὅτι παρ' ἀνδρὸς τε ἑλληνὸς ἀφίξεσθε ἀγαθοῦ· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δυσχεραίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic clavdit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν οὖν τοῦτο πεπεῖσθαι ἀνδρὶ ὑπερβάλλοντα ἐπᾴδειν, οὐ σοφοῦ νῦν ἔργον· τὸ δὲ τοιάδε τινὰ περὶ τῶν τοιούτων ἔστιν, ἃ ἐγὼ ἐπᾴδω, οὕτω τῇ ψυχῇ ἡμῖν καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις ἐμοὶ δοκεῖ ἔχειν. εἰ μὲν ἀθάνατος ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, οὕτω καὶ ἐπιμέλειαν ἡμᾶς δεῖ ποιεῖσθαι οὐ μόνον τοῦ χρόνου τοῦ καλουμένου τοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦ ἅπαντος, καὶ κίνδυνος ἐνταῦθα ἀνατίθεσθαι ὀρθῶς ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantiſque potiùs, qàm ſpondentis ſtatuentisve, vera eſſe qæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa avtumet. Scitè proinde Tertull. de anim. *c. 1. Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria veneras conſultæ æquanimitatis, non de fiducia comparatæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámqe futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loqitur, credebant, & quaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris neqe humanis ſaſpicionibus nixentes. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον, cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *epiſt. 2. c. 1. v. 19.* qibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater*, qi *in cœlis eſt*, Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*, qi *in ſinu patris eſt*, Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qi τὰ βάθη τοῦ θεοῦ *ſcrutatur*, ad Cor. *ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liqidò patefecerunt. Qo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qi iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, qod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim cùm illi, præmiorum iſtorum

istorum incerti, istis tamen etiam ad mortem usque illaborandum atque inhærendum censuerint.

Θάπτεται ἐν τῖς τεφρωθῶσι σώμασι] Allusisse videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l. 15. v. 84.*

Heu, quantum scelus est in viscere viscera condi;
Congestóque avidum pinguescere corpore corpus?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l. 2.* apud Priscianum, *l. 6.*

Vulturis in sylvis miserum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra sepulcro?

Lucretius *l. 5.* de homine à feris dilcerpto ac depasto;

Pabula viva feris præbebat dentibus hausti,
Viva videns vivo sepeliri viscera busto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l. 1.*

Natis sepulcrum est ipse parens.

Naso de Tereo *Metamorph. l. 6.*

Flet modo, sæpe vocat bustum miserabile nati.

Lycophron. de Pelope:

Οὐ πάπτην ἐν γαμφαῖσιν ἐναίσ ποτὲ
Ἕρκυνν' ἐεννὺς θεῖα ξιφηφόρος,
Ἄσαρκα μιχλαῖσ' ἐτύμβευσεν τάφῳ,
Τὸν ὠλενίτιν κόνδρον ἐνδαιτυμόν.

Cujúsque avum quondam in molaribus suis
Hercynna Educa, quæ gerit secespitam,
Fartim minutal frendicans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν γὰρ ἐν κοιλαῖσχοίσι τυμβεύθησται,
Βωθεὶς πολυσίχοισι κομπίων γνάθοις
Νέεθμος ἐσμός.——

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentium fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμβῳ γεγὼς κύπταρος ὠμόφρων ἀοιδᾶς.
Prolis sepulcrum triste semiferum suæ. Jos. Scal.

De se Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλείπωσιν τοῦ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύς τινι ὦ θήσωμαι. Val. Max. de Artemisia *l. 4. c. 6.* *Quid de illo inclyto tumulo loqare, cùm ipsa Mausoli vivum ac spirans sepulcrum fieri concupierit, eorum testimonio, qi eam extincti ossa potione aspersa bibisse tradunt?* Apul. *Sab. Miles. l. 5.* *At hîc jam tua est existimatio, utrùm sororibus pro tua cara salute solicitis adsentiri velis, & declinatâ morte nobiscum secura periculi vivere, an sævissimæ bestiæ sepeliri visceribus.* Qintilian. *declamat. 12.* Æstuant adhuc intra pectus sepulta ventribus nostris cognata viscera. Nicol. Clemang. *epist. 33.* *Patre in Scopharum alvis impiissimâ crudelitate sepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver aliles, alit feras;
Vivum sepulcrum mortuo sic obtigit.

Prout & Andreas Cæsar *in Apocal. c. 16.* A canibus devoratos, *canum ventres viva sepulcra sortitos.* Quod Τρικαρίαν ταφὼ, Diogenes dixit. Stob. *tom. 2. tit. 123.* eò qòd Hyrcanis id solenne in propinqis suis; qi & eo fine canes alebant, qos κυνας ἐνταφίους nuncupabant. Ex Onesicrito Strabo *geogr. l. 11.* Hâc ratione γύπες, ἔμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: qem eo nomine perstringit Hermogen. *de ideis l. 1. c. 5.* & Dionys. Longin. *de sublim.* Venter item τάφος ἐξ ἁρπαγῆς, non *bustum* aut *sepulcrum* tantùm, ut suprà, sed *Orcus* & *Tartarus.* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῖν, ἐξ ὧν ὁ πάντα ἐς ἐν Ἅιδη, θεοῖν πάντων ῥεύματα, καὶ πνεύματις ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένα, καὶ νεκρῶν ἀπείλεας. *Ciborum conditura, & contagiosus.* Idem *de esu carn. orat. 1.* Ἡμεῖς δ' ὕπνον ἐν τῷ μιαιφόνῳ τεθυφάμθα, ὅτι ὅλον τὸ κρέας παραφορᾶμθα, εἶτα ὅλων ἀρὸς αὐτὸ τὸ ὅλον δυόμεθα, ἀναμεμιγμένοι ἔλαιον, οἶνον, μέλι, γάλα, ὄξος ἡδύσματα Συριακοῖς, Ἀραβικοῖς, ἀκαρῆ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abstinent. l. 2.* Ἦτα γε ὁ τῆς παχὺς ἰχθὺς, αὐτὸς τάφος γίγνεται νεκρῶν σωμάτων ἀναπλήσας; Ità denique de Jona à balena absorpto Basil. Seleuc. *orat. 12.* Ἦν Ἰωνᾶς ἐν ζῶντι τάφῳ φερόμενος, μνῆμα ἔμψυχον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκυκώμενον φάραγξι δυνάτου χειρὸς οἰκῶν, νεκρῶν παντοχεῖον, ἐν ζῶντι, οἰκῶν χαλεπὸν θανάτου μητέρα.

Καὶ ὅμως λέγεται ἡ χώρα αὐτὴ] forsan αὐτὴ, ut de *ventre* intelligatur: alioqi de terrâ sumendum fuerit. De *ventre* autem festivè Diphilus in *Parasito* apud Athen. *l. 6.*

——πολυπορώτερον ἐστὶν δὲ γὰ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πρῶτον ἂν πάντ' ἐμβάλοις,
Ἀλλ' οὐχ ἕτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέρεις
Ἄρτους ἄν, ἀλλ' ἐν ζωμὸν, ἢ διαθήκας·
Εἰς σανίδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ἐν φακλία·
Ὀνάριον εἰς λάγυνον, ἀλλ' ἐν χόρδιον.
Εἰς τοῦτο τοῖς ἐχθροῖς ἂν ταύτῃ εἰσφορεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς ἐστὶν ὁμολογούμενα.

——*nam certè ventre nihil est miserius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non liceat: panem fers in mantica,
Jus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Dîis invisum compingi solent
Etiam quæ inter se nil habent commercii. Grot.

Alius qidam:

Heu, quàm stupenda nos agit voracitas!
Quicqid ferarúmve, pecorísve pascitur,
Quicqid volucrium acrem pennis qatit,
Quicqid profunda piscium maria incolit,
Quicqid reponit terra frugum, fructuum,
Nostris id omne ut sepeliatur ventribus?

Seneca *epist. 89.* *Profunda & insatiabilis gula, hinc maria scrutatur, hinc terras, alia hamis, alia laqueis,*

quæ, alia retium variis generibus cum magno labore perſequitur. nullis animalibus, niſi ex faſtidio, parcit eſt.

Διήγησις] indè αἱ τῆς γαστρὸς διξάνθραι Philo *de agric.* Ἡ δ' ὑγρὰ τοῦ σπέρματος τε καὶ ποτὸν ἀφελῶς ὀνόμασα, τάτ' ἤδη συγκεκριμένα ὑπολάβητε, καὶ πεῖναν ἀλυκὸν καὶ ἅλμην ἴχνος ἐν ἑαυτῷ ἐπέχον, ὡς κἂν αἱ τῆς γαστρὸς ἀποπληρῶσαι διξάνεσθαι, μαρτύρων ἐπὶ καὶ μαρτύσιν τοῦ ἀεὶ κατὰ ὑπεροχὴν ἐπιθυμίαν ἀσχολίαν ἔχειν, μὴ τί ποτε παρεραδὲν λείψανον ἀφέλον, ἵνα καὶ τοῦτο παμφάγα πυρὸς δίκην ἀπολιχμήσηται.

Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις] ad verbum, *ob ſanguiſicationes:* qia pars nimirum in ſangvinem convertitur. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l. 1. q. 118,* Vegetativæ animæ operationes recenſens; τὰς πόλεις ἢ τροφῶν, καὶ ἢ χυμῶν τὰς μεταβολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. *ad Glauc. l. 2.* Γενικῶς ἡ ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν περίττωμα ἐν ἅπασι καὶ τοῖς ἐξαιματώσεσιν, ἀναλόγον τῇ καὶ τὸν ὄινον τροφῇ. Et indè ἡ ἐξαιματωτικὴ, *ſangvinem generandi facultas.* Aphrodiſſ. *ibid. l. 2. q. 63.* Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμέτρως κρᾶσις τῆς ἡπατικῆς βλαστάνει τοῖς ἐξαιματοποιοῖς δυνάμεις, ἢ φυλάσσει κατά τινας ἢ δι' ἐξαιματοῖκὴ, γλυκὺ τοῖς ἐξαιμάτωσιν· ἢ δ' ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. *de dogmat. Hipp. & Plat. l. 8. c. 7.* Ἡ πόλις ἢ σιτίων, ἢτ' ἀνάδοσις, ἢδ' αἱμάτωσις, ἢτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἢ τροφὴ καὶ τὸ ἧπαρ. *In jecore alimentum in ſangvinem vertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l. 1. c. 6.* ut oſtendat ex ſangvine lac conſiſtere. Εἰ τοίνυν ἢ μὲν κατεργασία τῆς τροφῆς ἐξαιματοῦται, τὸ δ' αἷμα ἐκγαλακτοῦται, παρεκδιὰ γίνεται τὸ αἷμα τοῦ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex ſangvine; καὶ δὴ τὸ καὶ γαστρὸς, τὸ μὲν τροφὸν ὑγρὸν ὅτι σύστασις γαλακτοειδὴς ἐπεστα ἐξαιματωθὲν σαρκῶν ἢ σύστασις ἄντυξ πυγουλίων ἢ ἐν τῇ ὑστέρᾳ ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ πυδμαλοῦ, ὑφ' ἧ διαπαίσεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide *l. 10. §. 25.*

Εἰς τὸ ἀεροῦδες ἢ πυρῶδες] ſcil. διὰ ἢ ἀτμίδων καὶ ἢ ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes,* quorum illi ad *aëream,* an *aqeam* potiùs, iſtæ ad *igneam* naturam propiùs accedunt. Vide Ariſtot. *meteor. l. 1. c. 3.*

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες] hoc eſt, *in materiam & formam,* ut vulgò dicitur. De eadem hac diviſione monet & *l. 7. § 29.* & *l. 8. § 11.* & *l. 12. § 29.* addit tamen membrum tertium, τὸ ἀναφορὰν, *l. 12. § 10.* & qartum etiam, τὸν χείνον, *ibid. § 18.* Verùm iſta duo ſunt ἢ ἔξω τῆς κατασκευῆς. duo illa tantùm τὰ συνιστάντα. Laërt. *l. 7. in Zenon.* Δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι ἢ ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ δὲ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα αἰδιον διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστον. Vide *l. 12. § 30.* Seneca *epiſt. 64. Dicunt Stoici noſtri, duo eſſe in rerum natura, ex qibus omnia fiant, cauſſam & materiam. materia jacet iners, res ad omnia parata, ceſſatura, ſi nemo moveat. cauſſa autem, id eſt, ratio, materiam format, & qocunqe vult, verſat: ex illa varia opera producit.* Et pòſt aliis verbis: *Nempe univerſa ex materia & ex Deo conſtant. Deus iſta temperat, qæ circumfuſa rectorem ſequntur & ducem. Potentior autem eſt qod facit, qod eſt Deus, qàm materia patiens Dei.* Lactant. *Inſtit. l. 7. c. 3. Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, qæ efficiat; alteram, qæ ſe ad faciendum tractabilem præſtat. in illa prima eſſe vim faciendi; in hac materiam: nec alterum ſine altero eſſe poſſe.* Reliqa pavlò pòſt exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἀπορήσωσιν] Vide *ad l. 2. § 7. nè aberres, vel tantillum, aut ab æqitate in conatibus, aut à veritate in aſſenſionibus.*

Ἐπὶ πᾶσι ὀρμῆς τὸ δίκαιον ἀναδιδόναι] Vide Senec. *ep. 89. infr. ad § 32.*

§ 23. Παῖ μοι συναφμόζει, ὃ σοι ἐνάρμοσον ὄζι, ὦ κόσμε] qia nimirum ipſe mundi pars ſum. Mundus autem Stoicis Deus ipſe. Vide *ad l. 10. § 21.* Plut. *de Philoſoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ οὐσίαν, καὶ τοῦ ὅλου λέγουσι. τὸν δ' ἀπλατῆ τῶν πάντων, νῦν ἐν αἰθέρι. Epiphan. *hæreſ. præfat.* Στωικοὶ τὸν αἰδιότον τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l. 1. hær. 5.* de eiſdem: Φάσκοντες εἶναι τὸν θεὸν, ἢ πνεῦμα τὸ ὁμοιομερὲς κόσμου, ἐκτείνεσθαι τε φησι καὶ γῆς, καὶ ἄλλων, ὡς ἐν σώματι ψυχή. Arius Didymus in *epitom.* apud Euſeb. *præpar. l. 15. c. 11.* Οἱ Στωικοὶ ὁ ὅλον τὸν κόσμον, σοὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, προσαγορεύουσι θεόν. Seneca *qæſt. nat. l. 2. c. 45. Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipſe enim eſt totum qod vides, totus operibus ſuis inditus, & ſe ſuſtentans vi ſuâ.* Idem *epiſt. 94. Totum hoc, qo continemur, & unum eſt. & Deus eſt: & ſocii ejus & membra ſumus.* Manil. *aſtronom. l. 1.*

Qâ pateat mundum divino numine verti,
Atqe ipſum eſſe Deum.——

Plin. *nat. hiſt. l. 2. c. 1. Mundum & hoc, qod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen eſſe credi par eſt.* Pertinet huc Æſchyli illud, apud Clement. *Strom. l. 5.* & Euſeb. *præpar. l. 13. c. 13.*

Ζεὺς ἐστιν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός·
Ζεὺς τοι τὰ πάντα, κἀ,τι τῶνδ' ὑπέρτερον.
Æthera, tellúsqe, & poli arx eſt Jupiter:
Eſt cuncta, & iſtis qicqid eſt ſublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone lavdatum. *l. 4.*

Iſtic eſt is Jupiter, qem dico, qem Græci vocant

Aerem; qi ventus est, & nubes, himber postea,
Atque ex himbre frigus; venemo post fit, aer denuo.
Hæcce propter Jupiter sunt ista, quæ dico tibi.

Pertinent & Evripidis illa toties repetita, á Ciceronе *de natura Deor. l. 2. § 65.* Plut. *de exil. ad princ. indoct. & physic. quæst. 29.* Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & strom. l. 5.* Evseb. *præpar. l. 13. c. 13.* Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 3.* aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψῦ, τὸν δ' ἀπέιρονα αἰθέρα,
Καὶ γᾶν περίξ ἔχοντ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις;
Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τοῦτον δ' ἡγοῦ θεόν.

Quod Cicero liberiùs vertit;

Vides sublime fusum immoderatum æthera,
Qi tenero terram circumvoltu amplectitur,
Hunc summum habeto divûm hunc perbibeto Jovem.

castigatiùs Grotius:

Sublime fusum cernis immensum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra? hoc putato numen, hoc perbibe Jovem.

Et ex Evripide Ennius in *Thyeste* (unde & ex Evripidis tragœdia cognomine fuisse desumpta, proclivis est conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. & 3.* Apul. *de mund.* Festum in *sublime*:

——*adspice hoc*
Sublime candens, quem vocant omnes Jovem.

Uterque Chrysippum expressit; qi, ut Cicero ibidem, *disputavit, Æthera esse eum, quem homines appellant Jovem.* Quod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν δ' τις ὀνομάζετε Διά.
Aër, quem nuncupare qis Jovem quæs.

Respexit eadem & Lucretius verbis versibúsq; illis *lib. 5.*

Denique jam tuere hoc, circum superáque, quod omnem
Continet amplexu terram: quod procreat ex se
Omnia; quod quidam memorant; recipitq; perempta.

Cato apud Lucan. *l. 9.*

Jupiter est quodcunque vides, quocunque moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim simulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos versùs expanderent, *Cælum eis* pro *numine* habere avrumabant. Diodorus Sic. *l. 40.* apud Photium *cod. 244.* de Mose Judæorum legislatore verba habens; Ἄγαλμα δ' θεῶν τὸ σωίλον ἀ καθιεσθαι, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεὸν· ἀλλὰ τὸν περέχοντα τὴν γῆν ὑρανὸν μόνον εἶναι θεόν, καὶ τὴν ἅλων κύριον. Indè illud Juvenalis *Sat. 14.*

Nil præter nubes, & cæli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipsum, quod numen illis est. ut numina Deorum, pro Diis ipsis. qo modo de Judæis iisdem Petronius,

Et cæli summos advocet auriculas.

qanqam nec desunt, qi lumen legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Avg. *de Civit. Dei l. 7. c. 6. Deum se arbitrari animum mundi: & hunc ipsum mundum esse Deum.* qæ verba explicans Augustinus: *Sicut hominem sapientem, cùm sit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus sapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm sit ex animo & corpore.* Ea explicatio Augustiniana lucem dat verbis, cùm Chrysippi apud Ciceronem, ubi suprà; *Vim divinam in ratione esse positam, & universæ naturæ animo atque mente: ipsumque Mundum Deum dici, & ejus animi fusionem universam.* tum & Senecæ *quæst. nat. præfat. Quid est Deus? Mens universi. Quid est Deus? Totum, quod vides; & quod non vides, totum.* Atque hæc est διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ αἰτιῶδες, de qa *supr. § 21.* Distinctiùs paulò Laërt. *l. 7. in Zenon.* Λέγουσι δ' τὸν κόσμον ζῶον καὶ αὐτὸν τε τὸν θεὸν, ἐκ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ τυγχάνειν (licuit τῷ ὅλῳ ἄπειρον contrà dicunt) ὅτι δὲ ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγένητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως καὶ αὐτῷ ὄντι τῷ διακόσμῳ πᾶσι αἰσθητὸν καὶ νοητὸν καὶ τέλειον, τὸ συνεκτικὸν ἐξ ἁπάντων. Verùm seorsùm dici Κόσμον, sive Mundum, ex Diodoro monet Jos. Scalig. qem vide sis *ad Manil. l. 5.* ubi inter cætera, Κόσμος ἔστιν ὁ διακοσμήσας πάντα· ἴσως ἢ τὸν ἢ περίστασιν λέγει.

Οὐκοῦν μοι σφίγγου, δεῖ ὄλμον, τὸ σοὶ ἁρμόττον] Propert. *l. 3. eleg. 3.*

Optima mors, parcâ quæ venit ipsa die.

i. e. τῇ παροιμίᾳ. Scalig. de cæteris singulis pariter. Ità *l. 11. § 13.* ὁ δίκην τὸ νῦν τῇ φύσει ἁρμόττον; Παῦν μοι καιρὸς] Ità *l. 2. § 3.* Παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τῶν ὅλων φύσις. & *lib. 10. § 20.* Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. καὶ τέτε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. καιρὸς autem ibi pro *emolumento*, quod ex re quâpiam provenit, ut fructus ex stirpe vel arbore. Ità Apostol. *ad Philip. c. 2. v. 22.* καὶ τέκνα μοι καιρὸς ἔργων. καιρὸς ὄργων, quod *operæ pretium* Latinis. Vide *l. 6. § 30.*

Ὦ φύσις] quomodo *Mundum*, ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l. 4. c. 7. Quid enim aliud est Natura quàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inserta? & quæst. nat. l. 3. c. 45. Vis illum Naturam vocare? non peccabis. est enim ex qo nata sunt omnia, cujus spiritu vivimus.* Ità isti (Lactantii sunt verba superiùs paulò positis statim subjuncta) *uno Naturæ nomine res diversissimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúmque alterum sine altero nihil posse; tanquam Natura sit Deus Mundo permistus. nam interdùm sic confundunt, ut sit Deus ipsa mens Mundi, & Mundus sit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα] Meliùs ista Apostolus noster de *Deo, ad Rom. c. 11. v. 36.* Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l. 12. § 26.* Pacuvius *Chryse* apud Varron. *ling. Lat. l. 4.* & Cicer. *de divinat. l. 1. & 2.*

Hoc

Hoc vide circum, supràque, quod complexu continet
Terram: nostri cælum memorant, Graii perhibent
Æthera.
Quicquid est hoc, omnia id animat, format, auget,
alit, creat,
Sepelit, recipitque in sese omnia; omniumque idem est
pater.
Indidémque eadémque oriuntur, da integro eadémque
occidunt.

Ista enim cum primis illis connexa vult Jos. Scalig. quæ Vossius mavult adnecti versiculo ejusdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*juget.*

Mater est terra; ea parit corpus, animam æther ad-

Ἐν σοὶ πάντα] Ἐκτὸς γὰρ τοῦ παντὸς οὐδέν. οὐ γὰρ τὸ ὄξιν, ἐν τῷ παντὶ ὄξι. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 8.

Ὦ πόλι φίλη Κέκροπος] Ex Tragœdo aliqo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διὸς] Mundum appellat Διὸς πόλιν. qomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τοῦ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ ὄικον, qippe cujus ipſe Rex ſit poſcius, qàm paterfamilias; etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ὄσι πις καὶ οἰκοδεσπότης. Eſtque reverâ illa Διόσπολις multò potiùs nuncupanda, qàm illa Ægyptiaca, de qa Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τοῦ θεοῦ πόλις illa, de qa Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὁλίγα φρόνει, φησὶν,] *dicere ſolent.* Caſ. φασὶ. imò, *inqit ille*, φησὶ. Qis avtem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, qo monſtratur tranquillitas, ſi neqe privatim, neqe publicè multa, aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranqill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità cæpiſſe;* (hoc eſt, volumen egregium, qod περὶ εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Qi tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα, χρὴ μὴ πολλὰ πράσσειν, μητὲ ἰδίᾳ, μητὲ ξυνῇ, μηδ' ὅσα ἂν ὑπερβαίνῃ, ἢ ἃς τις δύναμιν αἴρεται τῶν ἑαυτοῦ καὶ φύσιν. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μητὲ πολυῤῥήμων, μητὲ πολυπράγμων ἴσο. Evripides pariter:

Ὁ πολλὰ πράσσων, οὐκ ἐς εὐφροσύνῃ βίου.
Res agere multas, tuta vitæ haud eſt via. Lipſ.

Ibidémque Ἀνσιφῶντος apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις ὁ πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν φαρὸν,
Μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπραγμόνως.
Qi multa ſæpit, nulla ubi neceſſitas,
Quin ſuaviter, agens nil, vivat, deſipit.

Et in Œnomao:

Ὁ πλεῖστα πράσσων, πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
Peccare qisque plus ſolet, qi plus agit. Grot.

Verùm Democriti illud rejicit Plutarch *de tranqill.* in ipſo ferè libri limine. Ὁ μὲν τὸν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, σχεδὸν μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τινὰ εὐθυμίαν ὑποτίθεται, ἡμεμένου ἄνιον ἀπραξίαν. ἔπειτα καὶ ψευδὴς ὄξι, τὸ εὐθυμεῖν τοὺς μὴ πολλὰ πράττοντας. ἔδει γὰρ εὐθυμοτέρας εἶναι γυναῖκας ἀνδρῶν, ἐπεὶ τὰ πολλὰ σωφρόνας. εἰσὶ δ' καὶ τὸ μὴ πράσσειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, qàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi; mentem atqe animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit qid qidem velit.
Hoc ità eſt: neqe domi nunc nos neqe nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.

Incertè erras animus; præter propter vita vivitur. Ità verſus elegantes ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hugo Grotius, Cl. Salmaſius. & Joan. Voſſius; qi Chori verba eſſe monet, qi militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob maris malaciam Avlide moram trahebant conqerentium. Sed & Marcus hîc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam τεχνικῶς ἂνυ defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἄμεινον τ' ἀναλήπτου πράσσειν] Fruſtra Xylander, qem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt affecutus, immutavit, & conjecturam ſuam in textum intulit, μηδὲν ἄμεινον τοῦ ἀναλήπτου πράσσειν. At Marcus; Democritus, inqit, *conſulit ei, qi tranqillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria qis agat, & qæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommoda.* Deeſt ἔχει, vel βλέπει, vel ejuſmodi qippiam: qod non animadverſum Xylandrum in fravdem induxit. Prout & ſimilis ellipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis illis; Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos*, expectando ſive experiendo, *num aliqando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus*; non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámque dedit vertendi, *Eis qi reſiſtunt, neqando Deus det illis pœnitentiam*, qaſi eo modo dictum ſit, qo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι καὶ σωσῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι· qum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μετανοίας ἐλπίδα, ὃν ἀναίρεσιν ἐμφαίνει. Contrà planè, qàm in Eſajæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in qo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. qin & idem D. Jo. Leifildum τὸν μαγείτλω fugiens, in cavſsa fuit, qod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

oppoſita prorsùs voluntati divinæ in natura humana diſpoſitione, qâ homines ità affecti ſunt, ut reſipiſcentiam dare parato numini renitantur. quod eò moneo, in eundem lapidem nè impingat qiſqam denuó. Occurrunt ellipſes huic geminæ in ſcriptis ſacris apud Moſem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22. & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναλῆξαι περάσειν] Supervacuas & minimè neceſſarias occupationes reſcindere monet, eíſque duntaxat intendere, qæ aliqà ſaltem ratione neceſſaria exiſtant. qod monitum & rurſus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in ſupervacuis*, non *ſubtilibus*, ut Senec. *epiſt.* 106. Sed *tempus*, imò *vita ferè tota*, ut idem *epiſt.* 49. & 88. *teritur*: dum, qod olim Agatho ſcitè dixit, apud Athen. *dipnoſoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς, ποιήσεται·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἀπονήσεται.

Operosè id agimus, agere qod non eſt opus:
At in eo qod opus eſt, operæ perfunctoria eſt. Grot. Rodémqe alludens Iſidor. Pel. *l.* 5. *epiſt.* 108. Τὰ μὲν ἔργα, πάρεργα εἶδ' ἡγήμεθα· τὰ δ' πάρεργα, ὡς ἀναλῆξαι, ἀνόμεθ. Vide *infr. ad* § 11.

Λόγος αἱρεῖ] *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Caſ. meliús. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, poſtulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος. *neqe enim ratio poſcit.* & *l.* 2. § 5. ὑπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου. *à ratione dictante*, ſive *rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὕτως αἱρέει. *ratio ipſa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Suidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, μὴ τιθέναι περίσκομμα. *ratio ipſa poſtulat.* Apud Plutarch. *Conſol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐν πλοίοις κύβων, φησὶ τὰ πεπλωκότα πάντως τὰ ἑαυτῶν περάγματα, ὅπη λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipſe *de commun. notion. c.* 19. Ἀξίαν ἔχει πρὸς μεγίστην, ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος αὐτὴ τῆς μὴ ἀγαθῆς περάξεως. *ratio poſtulat.*

Ἀπὸ τοῦ κλῶσι περάσειν εὐθυμίαν] Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ γὰρ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι περαγμάτων, ἀλλὰ τῷ κλῶσι καὶ τῷ αἴρεσθαι τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύθυμον. ὅθεν γὰρ κλῶσι ἡ παρέλειψις οὐκ ἦλθον ἢ ὅθεν φαύλων ἡ περᾶξις ἀνιαρῶν ὄντι καὶ ταραχῶδες. Idémqe *de ſene polit.* Ubi Cani ſibicinis dictum poſuiſſet, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ἑτέρᾳ συρραίνει λαμβάνειν γὰρ ἂν μᾶλλον, ἢ διδόναι, τοὺς ἀκούειν ἐθέλοντας. Subjungit: Ἆρα οὐκ ὀπινοῦμεν ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χρωμένοις ὑπὸ θεῶν κλῶσι περᾶξεων καὶ θεῶν κοινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παραπαιάζουσιν; ἃ κλῶσι, μᾶλλ' ἢ ὑπῆλθσαι, ὥσπερ αἱ εἰς αἰρκὰ λεῖαι καὶ περσπεῖς γινόμεναι κινήσεις· ἀλλ' αὖται μὲν ὀισρῶδες καὶ ἀβέβαιον καὶ μεμιγμένον σφυγμῶ ἔχουσιν· αἱ δ' ἐπὶ τοῖς κλῶσι ἔρσεις ἃ τοῖς Ἐνεστῶσι χρυσοῖς πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ὑφηνίοις πλεῖστ' ὅμοια, τὸν ψυχὸν μέγεθος καὶ φρόνημα μὴ γίνεσθαι λαμβάνουσα ἀναφέρουσι.

Εὐχολώτερος] *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Caſ. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus eſt.* Εὐχολος, ἥσυχος, *quietus.* Et εὐχολὰν, ἡσυχίαν ἄγων, ἢ ἡ διάνοια ἃ διαπαῦται. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσῃ, pro eo qod initio dixerat, εὐθυμήσει.

Ἀλλὰ καὶ φαντασίας] reſecari vult non actiones tantùm non neceſſarias, verùm & *cogitationes.* qomodo & *ſupr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noſter, non ſolùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum qodqe otioſum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas ac inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ ἂν αἱ πρᾶξεις παρέλκυσαι ἐπακολουθήσουσι] radice nimirum ipsâ evulsâ. Siqidem, ut Avguſt. *de perſever. c.* 13. *Cogitantes agimus, qicqid agimus; & cogitantes loqimur, qicqid loqimur.* atqe *ex cordis abundantia*, non *os* tantùm *loqitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chryſippi dictum apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. τὸν διάνοιαν εἶναι λόγων πηγὴν. *orationis fontem eſſe cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, ſed & *operationis fons* exiſtit: itaqe qi hunc cuſtodierit, pro Solomonis monitu, *Prov. c.* 4. *v.* 23. etiam ſermones actionésqe ſuas in poteſtate habebit.

§ 25. Πείσεσθον, πῶς σοι χωρεῖ] Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Πείσεσθον γ'· οὐκ ἔστιν αἰσχρὰ ἡ πεῖρα. Et *l.* 2. *c.* 19. ἢ πρώτην ἡσύχασον καὶ τὰς ἡμέρας ἀείθμει, ἃς ἂν ὠργίσθης. καθ' ἡμέραν ἐνόησεν ὀργίζεσθαι τινὰ περὶ ἡμέραν· ἔστι παρὰ δύο· ἔστι παρὰ τρεῖς. ἂν γὰρ ἑκατοντάετες παρελθόντες, ἐπίθυσον τῷ Διῒ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύεται πρώτην· εἶτα καὶ παντελῶς ἀναιρεῖται. σήμερον οὐκ ἐλυπήθην, οὐδ' αὖθις, οὐδ' ἑξῆς δύο ἡμέρας καὶ τρεῖς ἡμέρας· ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκολουθῶν τῶν ἐρεθιστικῶν. γίνωσκε, ὅτι κομψῶς σοὶ ἔχει.

Πῶς σοι χωρεῖ] *qomodo qadret.* Xyl. & Caſ. *malim, qomodo procedat, qos progreſſus tecum faciat.* Apud Suidam hiſtoricus: ἃ χωρίσαντων αὐτῷ φησὶ τὰ Σικελίᾳ περάγματα καὶ νῦν. *Cùm res illi ex animi ſententia non procederent.*

Ἀρεσκομένῃ] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ φησὶ ὅλων ἀπορεμφύσεως] Vide *ad lib.* 7. § 31.

Ἀρκυμένῃ γὰρ τῇ ἰδίᾳ περᾶξει] Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Ἐσόμεθα ἐκεῖνα] Antegreſſis ità annectit iſtud Caſ. ut ad vitæ prioris ſeciùs adminiſtratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita ſuperiùs data reſpicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὲν ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακόν· Itaque, τὸ ἄλλο ἁμάρτημα, ὀκνεῖ δεῖ κολάσεως. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. ἡ ἀσκολασία ἐν ἄλλοις πολὺ ἂν δοξάζοιτο εἶναι κακόν, ἢ τὸ ἀκολασταίνοντος. Ἀπ' ἀρχῆς συν συγκαθείμαρτο καὶ συμπλαθέτο] Vide *supr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infrà* § 34. Apud Lucianum Protesilaus in νεκρικοῖς. Οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔτος ἐπικλῶσα. Ità passim Homer. de Ulysse. *Odyss. α. v.* 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ἔπος ἦλθε κατηφορίων ἐκιαυτῶν,
Τῷ οἱ ἐπικλώσαλο θεοὶ νόσον ἀλγινόεσσαν.

Apud eundem Telemachus *Odyss. γ. v.* 208.

Ἀλλ' ἔ. μοι πίστον ἐπίκλωσσαν θεοὶ ὄλεθρον.

Ulysses *ibid. λ. v.* 138. à Tiresia scisciturat,

——τὰ μὲν δή τε ἐπίκλωσσαν θεοὶ αὐτῷ.

Evmæus *ibid. π. v.* 64.

Πλαζόμενον· ὡς γάρ οἱ ἐπίκλωσσαν τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid. θ. v.* 579.

Τὸν μὲν δὴ μὺν τεῦξαν, ἐπικλάσαντο δ' ὄλεθρον
Ἀνθρώπους, ἵνα ἦσι καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il. ω. v.* 525. quem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *consol. ad Apollon.*

Ὡς γὰρ ἐπικλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοις.——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgers. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Στύλος γὰρ ὀρθὸς ἐν πόλοις κακλωσμένος.

Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in nostras utilitates in principio rerum præmissa mens est, & is ordo mundo datus, ut appareat curam nostri non inter ultima habitam.* Idem *de providens. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique restet, prima nascentium hora disposuit. causa pendet ex causa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videantur varietate singulorum vita distingui, summa in unum venit.*

Βραχὺς ὁ βίος] Flaccus *serm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, —— vivo beatus:
Vive memor quàm sis ævi brevis.——

R. Simeon in Pirke Aboth.

הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה׃

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magistro ob ætatem repellenti, *An nescis diem brevem, & opus multum esse?* Drus. in *apophth.* Hippocr. *apbor.* 1. Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quod hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita deserituat. Indè illa maximè medicorum exclamatio est: Vitam brevem esse, artem longam.* Et *c.* 16. *Tempus breve est & præceps: multóque fit brevius vitio nostro.* Vide *l.* 5. § 24. Βραχὺ καὶ ἀναγκαιότατον ἀξίωμα. Zeno apud Stob. *serm.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἡμᾶς ὄντως πλουτεῖς, ὡς χρόνου. Qod Laërt. *l.* 7. in Zenon. Μηδενὸς ἡμᾶς ὄντως εὐδαίμονας, ὡς χρόνου. Βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρά, καὶ μᾶλλον ἡ τοῦ τῆς ψυχῆς νόσους ἰάσασθαι δυναμένη. Lucian *de sectis* καὶ ἡ μυδίνα καιρὸν παιόντας, εἰδότας ὅληθες τὸ τῆς Κῶης ἰατροῦ, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ τέχνη. καὶ τοι ἐκεῖνος ἰατρικὸς ἦν τὰ τοιαῦτα ἔλεγεν, ἐυμαθεστέρους προσμένων. φιλοσοφία δὲ καὶ μακροῦ τοῦ χρόνου ἀνάγκη, ἵν' μὴ πάντα τις ἐγκαταλείπῃ, ἀτενὲς δεῖ καὶ μόγις ἐπιβλέπειν εἰς ἀντλίαν. Itaque Philo *de vita contemplat.* Χρόνος δὲ φείδεται κακῶν· ἐπεὶ καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτην, Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡ δὲ τέχνη μακρά. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Non multum accepit homo temporis, etiamsi totum illud sibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate eripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis est. & epist.* 48. *Etiamsi multum superesset ætatis, parcè jam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis. nunc quæ dementia est, supervacua discere in tanta temporis egestate?* Allusit ad Zenonis illud superiùs relatum. Et *epist.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacet perdere: Ex hoc tempore tam angusto, & rapido, & nos auferente, quid juvat majorem partem mittere in vanum?* Contrà tamen Methodici (secta ea est medicorum) Galeno referente, *de sectis c.* 6. Τῷ γε βραχὺν εἶναι εἰπόντι τὸν βίον, πλὴν δὲ τέχνην μακρὸν ἐπιμῶσι· τινάττιον γὰρ ἅπαν, αὐτῷ μὲν βραχεῖαν εἶναι, τὸν δὲ βίον μακρόν. Sed & Seneca ipse *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus: nec inopes ejus, sed prodigi sumus. non exiguum temporis habemus, sed multum perdimus. satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem largè data est, si tota bene collocaretur.*

Κρεῖττον τὸ παρὸν] Vide *ad l.* 2. § 6. & *supr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epist.* 7. *l.* 3. *Sed tanto magis hoc quicquid est temporis futilis & caduci, si non datur facilè; nam horum materia in aliena manu; nos certè studiis proferamus: & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur.* Sen. *epist.* 49. *Infinita est velocitas temporis, quæ magis appareat respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Punctum est quod vivimus, & adhuc punctò minus, cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis cursus apparet: sive quia admoveri lineas sentio, sive quia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor; aliquos ex hoc tempore, quo-*

quod sufficere nec ad necessaria quidem potest, etiamsi custoditum diligentissimè fuerit; in superuacua majorem partem erogare. Non vaco ad istas ineptias, ingens negotium in manibus est. mors me sequitur, fugit vita. adversùs hæc me doce aliquid. effice nè ego mortem fugiam, vita me non effugiat. Hoc est quod ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, i. e. *occasionem*, sive *opportunitatem redimere*, dixit Apostolus *ad Ephes. c. 5. v. 16.* Plut. in *pædag.* Στίλπων χρῆν πᾶς ὁ βίος δεῖ. ζῆν καὶ ὁ παίζειν ἔφησε. παίζειν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmasio *in exercit. Plinian.* restitutus;

——præter propter vitam vivitur.

Quod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum. quod in manu fortunæ positum est, disponis; quod in tua, dimittis.* Ità quod Plavt. Pseudol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,

In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνειμένῳ] Julian. Imper. *epist. 12.* Ἐγὼ δὲ ἔξεστιν ἡμῖν, ἀνειμένοις τε παιδιᾶς, καὶ σπουδάζουσι μὴ ταλαιπωρεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Basilium.* Τὸ ἄνεσιν εἰλικρινῆ μὴ πρόσαντες, hoc est, *frontem remittere, non resolvere. Multum autem interest, remittas aliquid, an solvas.* Seneca *de tranqil. c. 15.* Itaque Ambros. *offic. l. 1. c. 20. Cavendum, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quasi concentum solvamus.* Et Martin. Dumiens. *de morib. Sapiens animum habebit, aliquando remissum, nunquam solutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium industriæ subnecti debet, non quo evanescat virtus, sed quo recrectur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus quidam retinendus est, ut nè nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur.* Quod de Musica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σώφρονον λίαν, μήτ' ἀνειμένῳ.

Intensior nec esto, nec solutior.

Ἀνειμένῳ] Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 15. Danda est remissio animis: nec in eadem intentione æqualiter retinenda mens, sed ad jocos revocanda. meliores acriorésque requieti surgent. ut fertilibus agris non est imperandum; citò enim exhaurient illos nunquam intermissa fœcunditas: ità animorum impetus assiduus labor frangit; vires recipient paulùm resoluti & remissi. nascitur enim ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor.* Aristot. *ethic. l. 10. c. 4.* Πάντα τὰ ἀνθρώπεια ἀναιρεῖ σωτηρίας ἐνεργεῖν. Ovid. *epist. 4.*

Quod caret alterna requie, durabile non est:

Hæc reparat vires, membráque fessa levat.

Itaque *sapientis esse, remittere interdum aciem rebus gerendis intentam.* Avg. *de Music. l. 2. c. 14.* Siquidem ut Naso *Ponti l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis:

Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——vires instigat, alitque

Tempestiva quies: major post otia virtus.

Hinc de *arcu lyræque* imago illa tantopere celebrata. Dio in *œconom.* apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνέσεις παραπαιδιαὶ πόνων εἰσὶ καὶ τόξου, καὶ λύρας, καὶ ἀνθρώπου, ἀκμάζει δὲ ἀναπαύσεως. *Ibid. tit. 3.* Socrates: Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοστόμενος, ἡδίων γίνεται. Democritus apud Anton. *melliss. l. 2. c. 45.* Ὥσπερ τὸ ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνον, ἡδὺ γίνεται. ὕτω καὶ ὁ βίος. quod idem Plutarcho tribuit Maxim. *collectan. c. 32.* Verùm in *collectaneis* illis avtorum nomina sæpius permutata, confusa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ παιδιὰν διήρηται. καὶ ἡ ἀνάπαυσις οὐ πόνων ἄρτιμος ἐστι. (id quod idem in *Lycurg.* Παιδιὰ πόνου ἥδυσμα. qo eodem schemate usus est & Aristot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνιέμεν, ἵνα ἐπιτείνηται δυνηθῶμεν. καθάπερ γὰρ σώζεται, σῶμα μὲν, ἐπιτεία καὶ πληρώσει, ψυχὴ δὲ ἀνέσει καὶ πόνῳ. Amasis apud Herodot. *l. 7.* Τὰ τόξα οἱ κιθαρῳδοί, ἐπεὰν μὲν θέωντα χρηΐζῃ ἐντανύσαι ἐπὶ τὸ ἐπιτεταμένον ἐπῆκται, ἐπιτείνουσι. εἰ γὰρ μὴ τὸν πάντα χρόνον ἐπιτεταμένα εἴη, ἐπεργοίη ἂν ὥστε ἐς τὸ δέον ἐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι· ὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις, εἰ ἐθέλοι κάλλα παιδάζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παυγίλιν τὸ μέρος ἑαυτοῦ ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἢ τοι μανεὶς ἢ κακόπληκτος γενόμενος. Gregor. Naz. *post redit. ex agro:* Ἐνθα πως τοὺς πόνους ἀεὶ τοῖς τοιούτοις διαλύειν ἀνέσεσιν, ἐπεὶ μηδὲ τόξον φέρει τὸ συνεχὲς ἀεὶ τείνεσθαι καὶ δεῖταί τι μικροῦ χαλᾶν καὶ γαλιφίδων ἐπιλύεσθαι, εἰ μέλλοι τανύσεται πάλιν, καὶ μὴ ἀχρηστος ἔσεσθαι τοῦ τοξότου, μηδὲ ἀνόπλῳ ἐκ καιροῦ χρήσεως. Naso *epist. 4.*

Arcum ni cesses tendere, mollis erit.

Æsopus Phædri *l. 3. fab. 53.*

Citò rumpis arcum, semper si tensum habueris:

At si laxâris, cùm voles, erit utilis.

Sic lusus animo debet aliquando dari,

Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangelista gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Cassian. *collat. 24. c. 21.* Thom. Aqin. *sum. p. 2². 2æ. q. 168. a. 2.* & Hen. Herp. *specul. aur. in præcept. 3. serm. 2.* sed & de Antonio Eremitâ baliistæ exemplum eodem trahente. Antonin. *sum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1.* & Gvil. Pepin. *de confess. tract. 2. par. 3. c. 6.* ex *Vitis patrum.* Quod avtem ex adverso, Plut. *de sene polit.* Τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνιεμένη. Unde de Theophrasto Laërt. *lib. 5.*

Ῥήγνυσι σοφὸς τόξον ἀνιέμενον.

hoc est, ut Publius Syrus:

Arcum intensio frangit: animum remissio.

id de solutiore illa remissione capiendum est, quam vitandam cavendámque hîc Marcus monet

§ 27. Ἤτοι

§ 27. Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος] Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. § 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Cum κόσμον Græci nomine ornamenti appellaverunt, eum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa istâ constituta sunt, ut neque ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulcriora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Senec. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum natura genuit.* Autor *de Mund. c.* 2. Κόσμος μὲν ἂν δέοι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις φυσιῶν λέγεται ἢ καὶ ἑτέρως κόσμος, ἡ τοῦ ὅλου τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Eustath. *ad Il. a'.* Κόσμος ἡ τάξις ἐν τῷ κοσμῷ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων ἔμπειρος, κόσμος, ὅτι αὐτὸν εὐτάκτως ἡ σοφία ἔταξεν. Apul. *de mund. Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursus: *Quid mundo præstantius? Lauda, quam putas speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam qid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, qod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde κόσμος Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Qod colimus, Deus unus est, qi totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, qo jussit, ratione, qâ disposuit, virtute, qâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo κόσμον accommodavetunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τι δέοι ὅπερ λέγεται καὶ κάλλος ἀκρότατον.

Ἡ κυκεών] *Cinnus.* Ità *l.* 6. § 10. Ἤτοι κυκεὼν καὶ ἀντιμιξολυδὴ, καὶ σκεδασμός. qibus verbis κυκεὼν qid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκεὼν καὶ σκεδασμός.

Συμπεφορημένος μὲν, ἀλλὰ κόσμος] Vide Heraclitum *infrà.*

Ἐν σοὶ μὲν τις κόσμος] *in te* scil. qi es μικρὸς κόσμος τις. (qomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis*, Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem geris.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Ideò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est, ergò, inqit, in te fabricâque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siqidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 30. *Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse prius sibi, qàm alii configuretur. de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non coæqualis. nemo se, apud tonsorem pro homine mutum inspexit: nisi si, qi putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. qid hodie deforme in mundo? qid retrò speciatum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, qomodò inornatæ materiæ imaginem referi? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata istaz; nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmque dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ dispositâ, sed commissa commistáque temerè universa.* Qanqam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione havd absurdè prorsùs dixit Gregor. Naz. *in Pasch.* τὸν ἄνθρωπον ὁ δημιουργὸς, διόν τινα κόσμον ἔτιρον ἐν μικρῷ μέγαν ὀπὶ γῆς ἔστησε. At verò Synes. *de providen.* 1. non *hominem* tantùm integrum, sed *caput hominis* ipsum *mundum minorem* indigetat, in qo *mens* tanqam *numen* qoddam resideat. Ἄνω μὲν ἐν ἀσέρες, κάτω ἡ κεφαλὴ σφαιροειδὴς διαδέδωκεν, ἵν' εἴεν ὅτιπερ ψυχαὶ ἐν κόσμῳ κόσμοι μικροί. Respexit, opinor, id qod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ὅπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖν ἐν τῇ περιφερᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Qod autem ille de *capite*, de *corde* Avson. *monosyll.*

Cor vegetum mundi instar habens.—

Vide *supr. ad* § 3. Qomodò autem Marcus istic illos perstringit, qi qem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum; eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. qæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, qòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmqe *providum & singula dispensantem, universum* interim, in qo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾗ πάντ' ἀκοσμία;] Nihil minús. Autor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐτύμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσεως ἄρ. Reverâ, ut Plut. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Erant siqidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תֹּהוּ וָבֹהוּ id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

—*rudis indigestáque moles.*

Nec qicqam nisi pondus iners, congestáque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior patiórque natura* illa), *litem diremit, molem discrevit:* κατέτεμεν κόσμον ἢ πρὸν ἀκοσμία ἐλάμβανεν. ut Gregor. Naz. περὶ συντάξεως. Atqe hoc est qod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ. ἔπειτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πάντα συνεσφήκωσιν ὁμοῦ πολυπαθέα σώματα.

Et apud Hermiam in *Phædr.* Ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς· καὶ ἔστιν αἰτίου καὶ κόσμου ὅλων· καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διά-

κρίσιν τοῖς μαινομένοις, καὶ κόσμον τοῖς ἀκόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in *vita ejusdem.* & Antonios, *meliss. l.* 2. *c.* 76.) differentibus qibusdam de mundi anima ac figura, Ὑμεῖς, inqit, *περὶ τοῦ κόσμου πολυπραγμονεῖτε, περὶ δὲ τῆς ἑαυτῶν ἀκοσμίας οὐ φροντίζετε.* Indè argumentum arripuit Dio, qo Dionysium ad virtutis studium impelleret; *ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετῆς λόγον, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἐξομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγεμόνι πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμος ἐστί, πολλὴν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσεται, πολλὴν δὲ τοῖς πολίταις, ἐμμελῶς βασιλεὺς ἐκ τυράννου.* Plut. *Dion.*

Διακεκριμένων καὶ διακεχωρισμένων] Vocem harum priorem Lugd. omisit. qo id consilio incertum mihi. Sen. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 27. *Tota hujus mundi concordia ex discordibus constat.* Et *epist.* 107. *Contrariis rerum æternitas constat.* Heraclitus apud Aristotelem *Ethic. l.* 8. *c.* 1. Τὸ *ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν.* Idémqe apud Avtorem *libri de mundo c.* 5. *Συνάψειας ὅλα καὶ οὐχὶ ὅλα. συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον· συνᾷδον καὶ διᾷδον· καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα.* Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi suorum instantia initiorum inter se impares conventus, pari nec discordante consensu Natura veluti Musicam temperavit. namqe humida arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua, confudit; unúmqe ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum constituit,* &c. Qod & Avtor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, musica, grammatica imaginibus illustrat. *Τοῦτο πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, ὑποδεχομένη καὶ πᾶσαν φύσιν καὶ τύχην. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων. ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνήγαγε πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ οὐχ ἑκάτερον πρὸς τὸ ὁμόφυλον· καὶ τὴν πρώτην ὁμόνοιαν διὰ τῶν ἐναντίων συνῆψεν, οὐ διὰ τῶν ὁμοίων. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τὴν φύσιν μιμουμένη τοῦτο ποιεῖν. ζωγραφία μὲν γὰρ, λευκῶν τε καὶ μελάνων, ὠχρῶν τε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐγκερασαμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπετέλεσε συμφώνους. μουσικὴ δὲ, ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα, ἐν διαφόροις φωναῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνηέντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη, τὴν ὅλην τέχνην ἀπ' αὐτῶν συνεστήσατο. οὕτως οὖν καὶ τὴν τῶν ὅλων σύστασιν διὰ τῆς τῶν ἐναντιωτάτων ἀρχῶν κράσεως μία διεκόσμησεν ἁρμονία· ξηρὸν γὰρ ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ, βαρεῖ τε κοῦφον μιγὲν, καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ, τὸ ὅλον διεκόσμησε μία διὰ πάντων διήκουσα ἁρμονία, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων τὸν σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα, τὰς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τῷ παντὶ σωτηρίαν.* Qæ Latinè ab Apuleio versa vide *ad l.* 7. § 48. Synes. *de insomn.* *Ἔστι τις οὖν ἐν συγγενείᾳ τοῖς μέρεσι καὶ διχονοῦσα· οὐ γάρ ἐστιν ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ἕν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἕν· καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ μέρη μέρεσι περιηγμένα καὶ μαχόμενα, καὶ τῆς στάσεως αὐτῶν εἰς τὴν τοῦ παντὸς ὁμόνοιαν συμφωνούσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύστημα φθόγγων ἐστὶν ἀντιφώνων τε καὶ συμφώνων· τὸ δ' ἐξ ἀντικειμένων ἕν, ἁρμονία καὶ λύρας καὶ κόσμου.* Plut. *de amic. multit.* *Ἡ περὶ ψαλμοὺς καὶ φόρμιγγας ἁρμονία δι' ἀντιφώνων ἔχει τὸ σύμφωνον.* Tertull. *apologet. c.* 48. [*Divina*] *ratio universitatem ex diversitate composuit, ut omnia æmulis substantiis sub unitate constarent, ex vacuo & solido, ex animali & inanimali, ex comprehensibili & incomprehensibili, ex luce & tenebris, ex ipsa vita & morte.* Et *de pallio c.* 2. *Mundus iste ex diversis substantiis officiisqe constat. diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. denique diversitatis discordiam vices fœderant. ita mutando mundus est, qi ex diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità est *rerum omnium*, uti idem mox *ibidem, distincta confusio.* Gregor. Naz. *in Julian.* 1. *Πάντα διεῖλε, καὶ συνέδησε, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἕνα ἐκ πλειόνων πεποίηκε.*

Καὶ συμπαθῶν] Ità *l.* 6. § 37. *φίλα ἀλλήλοις, καὶ σύμπνοια ὄντα.* Manil. *Astron. l.* 2.

Totúmqe alterno consensu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de alimento.* *Σύρροια μία. σύμπνοια μία. συμπαθέα κατὰ οὐλομελίην πάντα.* de qo videatur Galen. *de facult. nat. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* . *de differ. febr. l.* 2. *de usu puls. l.* 1. *de causs. puls. l.* 2. & *de usu part. l.* 1. Vide *infr.* § 41. Apud Sextum Empir. *adv. Physic. l.* 1. *c.* 2. Philosophi qidam: *Ἐπεὶ οὖν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἤτοι ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα, ἢ ἐκ τῶν συναπτομένων, ἢ ἐκ διεστώτων· οὔτε δὲ ἐκ συναπτομένων, οὔτε ἐκ διεστώτων, ὡς δείκνυμεν ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν συμπαθειῶν, ἐξ ὧν συμφανές, ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐκ συναπτομένων ἢ διεστώτων, οὐ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις· ἐπὶ δὲ τῶν ἡνωμένων συμπάθειά τις ἐστιν. ἡνωμένον τοίνυν ἐστὶ σῶμα ὁ κόσμος.*

§ 28. *Μέλαν ἦθος*] Ad *sectionem* 18. pertinere ista olim ariolabar, unde librariorum culpâ subducta fuissent: à Marco verò interpretamenti loco subjuncta qibus scil. explicaturum ibat, qid *μέλανος ἤθους* nomine designatum vellet, utpote qod latiùs ibi sumeret, qàm usus vulgaris pateretur, aut qàm Agathio, à qo ipse mutuatus esset, usurpaverat. qomodo *tyranni* nomen Seneca *de animo impotenti, cupido, delicato, epist.* 114. Vide *ad* § 25. Sed & *nigri* vocabulum hoc ipsum, *epist.* 48. *Per istud* (nugas tricásqe dixerat) *philosophiæ sunt nigræ & turpes, infamésqe, etiam ad album sedentibus, exceptiones.* Ità Xylander existimavit, qum verterit, *Moris nigri vocantur mores effeminati,* &c. Ve-

rùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut *μειχλὼ* integram iſtâ conficiant, quâ Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atque ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandósque moneret; *nigras* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinas*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l. 3. eleg. 6.*

Qiqe eſt in charis animi tibi candor amicis.

Idémque *Pont. l. 4. el. 14.*

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. —*ſed ſunt mea pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod. 11.*

Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt. 4.*

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *Satyr. 5.*

—*animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit.—

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salſè Solon, apud Laërt. *l. 1.*

Περὶ μελαγχολίης ἄνδρα ἔχουσιν.
Ὅσις μὴ χρηστὸν ἔγχος ἔχων
Κεφαλὴν, φαιδρὸν περιτείνῃ περσόπτῃ,
Γλῶσσαν δ' ἐν ἀλκῇ φρενὸς γεγανῇ.
Tu virum atreto gemge,
Abditum nè geſtet enſem
Corde, vultu dum te amico
Inſtuctur, & biſulcâ
Blandâ promet dicta linguâ
Mente ab intus nigricante.

Horat. *ſerm. l. 1. Sat. 4.*

—*abſentem qi rodit amicum;*
Qi non defendit alio culpante; ſolutos
Qi gaudet riſus hominum, famámque dicacis;
Fingere qi non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qi nequit, hic niger eſt.—

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérque videtur,
Infeſto nigris.—

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdoléque notam illi aliquam affingat;

—*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Æruginoſa mera.—

De Sextio Clodio Cic. *pro Cæcin.* Nec minùs *niger, nec minùs confidens, quàm ille Terentianus Phormio*. Pindarum tamen *in Pythiis od. 4.* φρένας λιπαρὰς, ſive *alba præcordia*, pro *ſanis ſtolidéque* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent. 3. adag. 32.* qi fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il. ϕ. v. 83.* quòd *fortitudinis* ſint potiùs. neque enim illa, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. ὀλίγων λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* quaſi imbelles illi plerumque ac inutiles ſint. qualis Nireus,

—ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦν— *Il. β. v. 673.*

& Paris, cui ſcil. —κάλλος
Εἶδος ἔπ', ἀλλ' οὐκ ἦν γε βίη φρεσὶν οὐδέ τι θαλπὴ. *Il. γ. v. 45.*

Πεπτηχυῖαι] πῆθος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractorii*. Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

—πεπτηχυῖς φρένες.

i.e. αἱ ἄγαν σκληραί. *Schol.* à ferro tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

—ὃς ἐκαρτέρει.
Βαφῇ σίδηρος ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ' ἴδι τοι, τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
Πίπτει μάλιστα· καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
Σίδηρον ἐκλὸν ὧν πυρὸς θερμοκλῆ,
Θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις.
Præfracti at animi plurimùm, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri igneis
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit illa ſæpe, & in partes abit. Grot.

quàquam & de qibusvis rebus uſurpatur, quæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. παρὰ τὸ σκέλλειν. Poſſunt & σκεπτικὰς ἕδνας, *mores difficiles, moleſti* & *moroſi* dici. Siqidem πεπτηκὸς Heſychio, non σκληρὸς tantùm, ſed & δυσχερὴς exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l. 2. c. 4.* ὁ πεπτηκὼς ἀνὴρ· cui opponitur, Ὁ εὐκολὸς καὶ μαλακὸς, *ibid. & c. 2.* & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα πεπτηκυῖα· *medicamenta moleſta, & aſpera*. ſive Δύσκολα καὶ ἐρεθίζοντα σφόδρα. uti Galen. explicat, *ad Glauc. l. 2.* & Philochorus apud Athen. *l. 14.* καύματα πεπτηκυῖα, *æſtus ardoréſque graves & moleſti*. Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom. 2. tit. 96.* repræſentatum, πεπτηκὼς φέρειν, non eſt *ægrè ferre*, quod cl. Caſaub. cenſuit, nec *æqè*, quod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adverſùs fortunam animo, quod & Grotius adverſit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πόνης καὶ πράγματα,
Καὶ πένητας αὐτὸν καταφρονεῖν ἅπαντες εἰσι.
Ὁ δὲ μετρίως πράττων, πεπτηκὼς ἐστὶν
Ἀεὶ τὰ τοιαῦτα, λαμπρὸς, φέρει.
Mens timida ſemper pauperi eſt; atque omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At quorum res ſant, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηλώδης, βοσκηματώδης] Vide *ad l. 5. §. 11.*

Παιδικὸς] *Virîs quoque puerilia ac mulieбria ingenia ſunt.* Senec. *de ira l. 1. c. 16.*

§. 29. Εἰ δὲ

§ 29. Ξένοι κόσμου] qia τὰ κόσμου ξένα ipſi videntur. *infr.* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur eſſe, qæ civitatis, in qa agit, ſint ſolennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaqe & Petrus Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios perſecutionem à mundanis perpeſſos, (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξειν, i. e. *in mundo* atqe à mundo, qi ipſos odio habiturus ſit, *afflictos fore* Dominus ipſe præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaqs hac in parte, prout Marcus iſtic, non vult Chriſtianos eſſe ξένους κόσμου. Alioqi ξένοι κόσμου καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inquilini mundi* iſtius, qoad vitæ rationem & inſtitutum, prædicantur pii omnes, idqe illis lavdi ducitur. Avtor *ad Hebr. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chryſoſt. in *epiſt. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ πρώτη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλ' ἀπρτῆσθαι αὐτῶν, ὡς τῶν ξένων. vel ut alii, ὡς τὸν ξένον.

Φυγὰς] ἀλήτης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. l.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος. *fugitivus vitioſus* qivis.

Τυφλὸς, ὁ καλαμύων τῷ νοερῷ ὄμματι] i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Pavlus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. ſive τῷ νοήματι. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς ἔστι καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Chriſto uſurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Pavlo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Eccleſiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *ſuprà ad l.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus eſt, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι] Avtor *de mund. c.* 1. Ἡ γῆν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, καὶ θεῖα ψυχῆς ὄμματα τὰ θεῖα καλαλαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχός] Ità de Eccleſiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου] Vide *l.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μή τις βλάψαι δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδὲν εἰμί. *Si me qis lædere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expecto, qi me juvet; nihil ſum ego.*

Ἀπόσπασμα κόσμου] Ità *l.* 2. § 16. ἀπόσπασμα καὶ ὄχλος τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φύσει τοῦτο, ἃ καὶ σὺ ἤκουσας] Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὺ τούτῳ τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixiſſet. tranſitio à numero ad numerum, plurali ad ſingularem: ſicut vice versâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἑκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβουλεύσαντες, καὶ κακὰ ἐργασάμενοι, βελτίους ἂν εἶεν ἢ οἱ ἀκόντων, οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ἁμάρτῃ, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ. Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Saluſt. in Catilin. *Interea ſervitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeúne homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe?

Idem. *Cujus maximè mos eſt conſimilis veſtrûm, bi ſe ad vos applicant.*

Plavt. *Pſeud.* 3. 2.

Si qò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.

Uſum hujus enallages, qi & Hebræis familiaris (de qo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Druſ. *qæſt. l.* 3. *c.* 33.) in diſtributionibus ſolennem, monet M. Seneca *Suaſor.* 2. qi ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis lavdaverat,

—*ſtratíque per herbam,*
Hic meus eſt, dixere, dies. —

Illud, inqit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc verſu, tanqam ſoloeciſmum, qòd cùm plures induxiſſet, diceret, Hic meus eſt dies, non, Dies hic eſt noſter. & in ſententia optima accuſabat id qod erat optimum. —nam qaſi proverbii loco eſt; Hic dies meus eſt. & cùm ad ſenſum retuleris, nè Grammaticorum qidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes ſimul, ſed ſinguli ex his, Hic meus eſt dies.* Nec ſecùs in *Hiſtoria* ſacra *Reg. l.* 4. *c.* 5. *v.* 13. de Naamane, *Alloqui ſunt eum ſervi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i. e. horum qaſi ſeorſum ſinguli. Sic hoc loco τοῦτο. i. e. τούτων καθ' ἕνα συμβαινόντων ἑκάστῳ. Sed de iſtis alibi fuſiùs diſſeruimus.

Ἀπόσπασμα πόλεως] hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπόσπασμα πόλεως. Caſ. *qi in civitate ſeditionem ſuſcitat.* Xyl. *fruſtum à civitate amputatum.* ego malim, qo uno verbo exprimam, inſolenti forſan uti vocabulo, qale & Marci ipſum eſt, ſed analogiâ eâdem, qâ *abſceſſus*, formato, *abſciſſum civitatis*, vertere. Ejusmodi avtem hominem nunc *membro abſciſſo*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulſo*, *l.* 11. § 8. nunc *civi ſeditioſo*, *l.* 9. § 23. Similem pronunciat. Qin & τὸ ἀποσπασμένος vocabulum etiam de cive iſtiusmodi uſurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἔχ-

ἔρον

ἀρὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, ὅτῳ Ἀεισίων, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνα, νόσημα καὶ κατάκριμα πόλεως ἐγγένηται.

Μιᾶς ἕσης] *Animam* totius *unam* ſtatuebant Stoici, cujus ſingulæ omnes qaſi membra eſſent. Vide *ſupr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ] *aliùs ſine toga philoſophatur.* Xyl. imò, *ſine tunica.* Ità Cynici. Salmaſ. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam ſimul induti habebant, haud minùs quàm Romani ſub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* ſed interulam tantùm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί ποτε, ὦ ἄτος, πόγωνα μὲν ἔχεις καὶ κάμιλλαν, χιτῶνα δ' οὐκ ἔχεις; Dio Chryſoſt. περὶ σχήματος orat. 72. Τὰς γὰρ μιλὼ καπήλους ἐνίοτε ὁρῶντες ἔξω τοῦ τριβωνίου ἀναζωσαμένους, καὶ ποτὲ τὰ δάκτυλα καταλελῶσιν δ' ἂν τύραννον, εἰ μὴ ἄτος ἐνεσκευασμένος ἦν, ὡς οἰκεῖα τὰ σχήματα ὑπάρχοντος τῇ ἐρημίᾳ, ὃν μεταχειρίζονται. ἐπειδάν τινα ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ, κομῶντα τὸν καθ' ἡμᾶς καὶ τὰ γένεια, οὐκ οἶοί τε εἰσὶ παρὸ τύτου ἡσυχίαν ἄγειν, οὐδὲ σιγὴ παρέρχεται· ἀλλ' ἐρίσαντα, καὶ ἐρεθίζοντα, ἤτοι κατεγέλασαν, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐνίοτε ἔλιθον ὁπλαδόμενοι· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς κυνικοῖς φιλοσόφοις ξυνηθές ὅτιν ἡ στολὴ αὕτη, καὶ τρόπον τινὰ ἀποδεδυμένη. *Philoſophiæ,* inqit, *conſvetus hic habitus*; Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis cavſſa pallii duplicandi, qòd ſine tunicis eſſent. Unde Diogenem tunicam petentem juſſit Antiſthenes, πλύξαι δοιμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δ' διπλώσας τὸν τρίβωνα φαίνει, τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antiſthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· qod ſcil. *tunicam non haberet.* idémque de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῆσθαι· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qi Cyniſmum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον· εἴτις ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πειράτω, θεὶς τὸ χιτωνάριον.
Hermodoti ſapiens dogma hoc: ſi defuerit cui
Æs, poſitâ tunicâ, nè ampliùs eſuriat.

hoc eſt, ſi qis eſurit, & viam reperire vult, qâ non ampliùs eſuriat, depoſitâ tunicâ habitum Cynici capeſſat. perperam viri docti θεὶς χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 122.

——*& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ diſtantia.—

qia Stoici tunicas, ut reliqi philoſophi, & Græci omnes geſtabant, qibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmaſ. & *ad Marci* noſtri *vitam* à Capitolino delineatam, qæ non advertit vir doctiſſimus Jo. Cameron. in *præfat. ad Matth. c.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio diſtâſſe.* à Satyrici *Scholiaſte* forſan *Vetere* deceptus, qi *Cynicos pallio uſos* negat. *pallium* enim utriqe Sectæ amictus ex æqo communis erat. Qin & Romanos priſcos ἀχίτωνας egiſſe, avtor eſt Gellius *l.* 7. *c.* 12. *Viri,* inqit, *Romani primò ſine tunicis togâ ſolâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου] Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεστι δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπαιδευμένῳ καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Qin & è noſtris qidam de *librorum ſupellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturásqe eodem comprehenſas *librorum* vicem abundè ſibi ſupplere reſpondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τοῦ γεγονότος καὶ φαίνεται, ὅτι βούλομαι, τοῦ λόγου ἀναγινώσκειν τὸ θεῖον. *Natura,* inqit, *rerum mihi liber eſt; in qo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii ſcripto Nicephorus Calliſti *l.* 11. *c.* 43. Eum avtem qi hoc dixerat, Antonium is *Fuſtum* appellat, qem alii cum Sozomene *Magnum*: qi & *hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐκ ἤσκητο, οὐδὲ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ νῦν ἀγαθὸν, ὡς ἀρετῆς εὕρετρον τοῦ γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τούτων εὑρετὴν ἐπήνεσεν. *literas nec nôrat, nec ſuſpiciebat: Sed mentem bonam, tanqam eis antiqiorem, ipſámqe earundem inventricem collavdabat.*

Ἄλλος ἄτος] malim, ἄλλο ἄτος. *alius qùpiam.* Ità Demoſth. *adv. Midiam:* ἄλλο ἀτοσί τις ἀναιδής, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἄτος ἔτερος.

Ἡμίγυμνος] De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac ſeminudi pectoris invereunda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympoſ.* Ἐς τὸ δαφνοστεφὲς καλαβρὸν ἑαυτὸν, ἐκεῖνο ἡμίγυμνος. Senec. *epiſt.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumſero, & relictis conchyliatis, cum illo ſeminudo loqor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter avdio, qæ dicit Demetrius noſter, cùm illum vidi nudum, qantò minùs qàm ſtramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* De Chriſtianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras deſpiciunt ipſi ſeminudi.* Cæterùm peculiari qâdam ratione *Cynici ſeminudi*; nimirum, *qia* (Cl. Salmaſii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de ſub dextro humero ſuper ſiniſtrum rejiciebant; & ſic excluſo dextro, obvelato ſiniſtro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroqe humero ſimplex ſederet.* Ammianus *in Cynicum anthолog. l.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ὠμίον ἔξω. indè ἐξωμὶς veſtis, qâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀπὸ ἐξωμίδος φαίνει ἡμεῖς δ' ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίδαι. Lucian. βίων πράσει, de Cynico, ἅτις, ὁ τὸν πρόσωπον ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας. fruſtra eſt vir Cl. H. Stephanus, qum ad humerorum altitudinem refert. Iodè

&c.

& de Cynicis Tatian. *c.* 41. Θαττον γὰρ ὤμων ἐξαμαλλᾶται. qem *nudum* ſcil. *& exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρτος ἐκ ἔχω] hoc vult. nihil impedire, qo minùs qiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det philoſophiæ, in eâqe perſiſtat. Sen. *epiſt.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. cap.* 11. § 1. Ἐὰν θεωρῇ θέλεις, ἄρες πρῶ πίστις διαλογισμῶν· ἐὰν ἀμελήσω ἢ ἐμοῦ, ἐκ ἔξω διαφορᾶς. χρεῖσσον γὰ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταραττόμενον.

Τροφὰς τὰς ἐκ μαθημάτων] *educationis bonæ inſtructionisqe alimenta.* Caſ. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ τεχνίον ὁ ἅμαθες, φίλει] Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *l.* 8. uſurpatus.

Ἔρδοι τίς, ἢν ἔχῃσι εἰδέναι τέχνην.
Straton. Ἄ δοι. Qod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Quam qiſqe nôrit artem, in ea ſe exerceat.
Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Quam ſcit uterqe, libens cenſebo, exerceat artem.
Apoſtolus ipſe *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ θεῷ.

Τέτῳ περισσεύειν] Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eisve te intermiſceas. qod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράττειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. apelles ſutorem, qem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóqe animo pridiè avdierat, *de cruris effoimatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* qod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

—ſed tc, mihi crede, memento
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad proverbium; *Intra pelliculam ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori, de re Muſica ſecum diſceptanti, ὑ περίεχειν αὐτῷ ἔφη, ὅτι ἀνώτερον τῆ σφυρῆ λέγει. *parum ſe facere, qid ille dicat, cùm ſupra talum loqatur.* Athen. *l.* 8. nam qod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra maſſcum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emero. l.* 10. *c.* 2. Qin & idem Ptolomæo de re cithariſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον. *Aliud eſt, inqit, ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo avlico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato; de pictura differenti; Ὁρᾷς τὰ παιδάρια ταῦτα πλὴ μιλίδα τρίβοντα; πάνυ σοι περισσῶς τὸν νῦν σωπῶντι, καὶ πλὴ πορφύραν ἐκμάσσεται καὶ τὰ χρυσία· νυνὶ δὲ σε καταγνώσ, ὅτι ὢν ἐ μαθητὴς ἀρξαμένου λαλεῖν. admonuit nempe *deriſui eſſe illum pueris, qi colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſtheni Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréqe, cum Epiſcopo diſceptanti; Ἐθεασάμεθα καὶ Δημοσθένη ἀγχέμαχον. *Etiam Demoſthenem*, inqit, *illiteratum vidimus.* ampliúsqe ſuccenſenti; Ὃν δὲ τῆς ψυχῆς κορυφαίας φροντίζειν. δογμάτων γὰ θείων ἐπιλεῖν ὑ δύνασαι, βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare: neqe enim dogmata potes audire divina, qi aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Budæi noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oportuerit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς.
Currum equs, aratrum bos trahat.

Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.
Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

—nec qiſqam ferè, qam ſibi ſortem
Aut ratio dederit, aut ſors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſeqentes.

Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navi timet: abrotonum ægro
Non audet, niſi qi didicit, dare: qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.—

Atqi ut Plut. de tranq. ὑ πάντα πάντων δεῖν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν. ἔπειτα χρῆσθαι πρὸς ἃ ὁ πέφυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν, καὶ παρακινδυνεύειν πλὴ φόβον. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περισσατεύει] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ὑπετέρφως τὰ σαυτῆ πάντα] Socrates apud Platon. in *Critone.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐπὶ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Davida noſter; *Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גול על יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. & *Pſal.*

Pſal. 55. v. 22. הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבֶךָ *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c. 16. v. 3.* גּוֹל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apoſt. *ep. 1. c. 5. v. 7.* Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad § 34.* Sed & Juvenal. *Sat. 10. v. 346. ad l. 5. § 7.*

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Phraſis Marco familiaris, ità *ſupr. l. 3. § 4.* ἀσπαζόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l. 12. § 29.* ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν. & *l. 2. § 3.* ἀπὸ καρδίας εὐχάριστος. Quod idem in ſacra pagina toties occurrit. *Deut. cap. 6. v. 5. Diliges Dominum Deum tuum* וּבְכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ. ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c. 10. v. 27.* & Marc. *c. 12. v. 30.* At Matth. *Evang. c. 22. v. 37.* Ebraiſans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ἢ μισθὸς] Annot. Lugd. μισθὸν. qorſum, qæſo?

Μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον] Neque præter jus fásque qendam opprimendo, neque præter decorem alicui inſerviendo. Illud Apoſtolus *ad Theſſ. ep. 1. c. 4. v. 6.* Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Iſtud idem *ad Corinth. ep. 1. c. 7. v. 23.* Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atqe hoc forſan fuerit, qod Marcus voluit verbis illis, *l. 5. § 28.* ὅτε τραγῳδός, ὅτε πόρνη. Laxiùs *tyranni* nomine abuſus Seneca *ep. 114 Animus noſter modò rex eſt, modò tyrannus. rex, cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt; tranſit in nomen deteſtabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim obſervetur, qæ hic ſejuncta Marcus poſuit, *tyrannicè* nimirum *agere*, & *ſerviliter aſſentiri*, in eiſdem perſonis conjunctim freqentiſſimè deprehendi. De Pſeudoprophetis Judas Apoſt. *epiſt. v. 16.* Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De ſui temporis Epiſcopis, Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 125.* Ὡς τὰ πολλὰ, τὴν μὲν ἀρχοντι, τοῖς δὲ δικάζουσι· καὶ τοῖς μὲν ὀπτάσιοις, τοῖς δὲ ὑπηρέταις· καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιοῦσι, τοῖς δὲ χαλίζονται· τοῖς μὲν ὀπίσω εἶναι, τοῖς δὲ ὑποπίπτουσι· καὶ φοβοῦνται μὲν τύπτειν, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τύπτων. De Carthaginienſibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δὲ μὴ δεῖ θαυμάζειν τοὺς ἄρχοντας, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀλλοτριώτατον ἐν φίλοις, ἀχρειότατον ἐν ὁρμαῖς. De Perſei Regis avlicis, Livius *hiſt. l. 45. Servire regibus humiliter, aliis ſuperbè imperare aſſueti.* Et de turba in genere, *l. 24. Hæc natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expoſtulatio, *de benef. l. 3. c. 28. Servum tu qenqam vocas, libidinis & gulæ ſervus, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à ſervo tuo poſſe dari, cui oſculum alieni ſervi beneficium eſt? qæ eſt tanta animi diſcordia? eodem tempore ſervos deſpicis, & colis: imperioſus intra limen, atqe impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, qàm contemnens. neqe enim ulli magìs abjiciunt animos, qàm qi improbè tollunt: nulliqe ad calcandos alios paratiores, qàm qi contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità qod Peripateticus qidam apud Procop. in *ineditis*. Τὰ ἑαυτῶν τολμᾶν ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει ἤδη, ὥσπερ ἐν ἧπατι χρωμένων τῇ μίξει. qod & Marcus ipſe monuiſſe videtur. *l. 11. § 14.*

§ 32. Ταῦτα πάντα] forſan ταυτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem qæ nunc vides.* Vide *ad l. 2. § 14.*

Αὐθαδιζομένους] *jactabundos.* Caſ. hoc eſt, ἀλαζονευομένους. *præfractos ſe geſſiſſe.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν πινας ἐυχομένους] *mori optantes.* Caſ. qod Joannes *Apoc. c. 9. v. 6.* ἀποθανεῖν ἐπιθυμίαν dixit. & Xyl. *votis mortem vocáſſe.* Verùm aliud, opinor Marcus voluit. *aliorum mortem voto, ſive prece expetentes.* qod, optione datâ, non petiviſſe Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l. 2. c. 1. v. 11.*

Οὐκ ἐπ' ἀδαμὰς] idem argumentum tractat, *l. 8. §. 25. & 31.* Vide & *ſupr. § 3. & l. 7. § 58. & infr. § 33.*

Ἐπιχαρὰς χρόνων] *periodos.* Caſ. *metagraphas.* Malim, *ſignaturas*, ſive *ſignationes*, eo ſenſu, qo Tacitus an Fabius *de cauſſ. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, qos vocetis antiqos, qam oratorum ætatem ſignatione iſtâ determinetis?* ut ἐπιγεγραὶ χρόνων, ſint *tempora* regis alicujus imperio, avt ejusmodi notâ aliqâ inſigniore *deſignata.*

Κατεντεθέντες] *cùm ad ſummum contendiſſent.* Xyl. *Cùm hoc avt illud enixè contendiſſent.* Caſ. optimè. Vide *ſupr. § 3. μηδὲ κατειλεῖν.*

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα] qod Pſaltes *Pſal. 146. v. 4. Abſcedit ſpiritus; ad pulverem ſuum redit: eo ipſo die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κεραὶ, ατωμῶνες] Vide *l. 2. § 2. ſuprà § 3. μὴ ατῶν.*

Ἀφύλας] ità *ſuprà § 19.* πλείης δὲ ἀκαίρως τὴν φυσικὴν δόσιν.

Ἡ ὑπεροχὴ καθ' ἑκάστην περῖξιν] ὑπεροχὴ hìc Marco, qod περοχὴ Epicteto *diſſert. l. 4. c. 12.* Τί ἐκ διωκτῆ τὴν περοχὴν φυλάσσεις; σήμερον παῖζαι θέλω. τί δ' ἐν; ἃ δεῖ περίχορον ἄδαι. τί δ' κωλύει περίχορον; μὴ γὰρ ἐξαιρεῖτέ τι μέρος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ ἃ διατείνει τὸ περίχειν. Saltem περίχορον illa jugis, via eſt ad ὑπεροχὴν talem qalem Marcus hìc præſcribit, præſtandam; qâ nimirum poſt ſeriam rei cujusqe conſiderationem ad ſedulam debitámqe

támque pro rei naturâ & dignitate circa eam ſe gerendi curam animus accingitur. Vide ad ſequentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Quod autem σεμνοχλῶν λιμνικῶν Epictetus, id σωμάτιον ἐπισαλπικὸν σεσοχῆς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Heſychius noſter *in aſcetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν] i. e. pro rerum, circa quas verſatur, & in qibus exercetur, naturâ locóq; ſe gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἅμα μέν τοι τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συστήσομαι. Hoc eſt, qod Lutilius, referente Lactantio *inſtitut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, eſt pretium perſolvere verum
Quis ni verſamur, quis vivimus, rebus poteſſe.
Virtus eſt homini, ſcire id, qod quæque habeat res:
Virtus, quærendæ rei finem ſcire modúmque:
Virtus, divitiis, pretium perſolvere poſſe:
Virtus, id dare, qod reipſa debetur honori.

Senec. *epiſt.* 89. *Philoſophiæ moralis pars prima eſt, inſpectio ſuum cuique diſtribuens, & æſtimans quanto quidque dignum ſit, maximè utilis. qid enim eſt tam neceſſarium, quàm pretia rebus imponere? ſecunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim eſt, ut quanti quidque ſit, judices: ſecundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium, ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus iſtis tibi ipſi conſentias. tunc enim vita ſibi concors eſt. ubi actio non deſtituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remiſſus acriórve, prout illa digna eſt peti.*

Οὐκ ἀποδυσωπήσεις] *Non ægrè feres, animo concides.* Sic. *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσωπεῖν.

Ἐὰν μὴ ὀλίγῳ πλέον ἢ σεσῆκας σὲ τὰ ἐλάσσω καλαγίνῃ] *Si non pluris quàm par eſt, rem ullam feceris; vel plus quam dignum eſt, in ea ſtudii poſueris.*

§ 33. Αἱ πάλαι σωηθεῖσαι λέξεις, γλωσσήματα νῦν] Malè accepit iſta Xylander, cùm vertit. *Uſitata quondam vocabula, nunc interpretationis loco ſunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διάνοια ἤδη, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνεία γίνεται, ἢ τῆς καθ' ἑλλάδα συνεκφοίτησις, ὁμοίως ὥσπερ ἀσωηθεῖς ἡμῖν. Et, *Qi gloſſemata interpretati ſunt:* inqit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *gloſſario Hippocratico*, ità enim potiùs qàm *lexico* dixerim, cùm in ipſo limine ipſe Τῶν λέξεων ἃ *gloſſa* diſtingvat: Ὅσα τοίνυν ἤδη ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν σωήθη, νυνὶ δ' ἐκπέπτωκε, γλῶτται καλοῦσι. Fabius etiam *inſtitut. l.* 1. *c.* 14. *Gloſſemata, voces minùs uſitatas; gloſſas, linguam ſecretiorem, interpretatur.* Dionyſius Halicarn. *de compoſ. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητικὴ, γλωσσηματικῶν τε καὶ ξένων καὶ τερατικῶν καὶ πεποιημένων, ὅτις ἥδιστα ποιεῖ. Idémque in Thucydidis hiſtoria obſervat qædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ ξυνείληφα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Iſid. & Oſirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ὀνομάτων πλῶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεταμόνοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενίζει παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνεκα πλῶ ποικίλῳ ἀναχαιτίζειν διαλέκτῳ οὐ βαρβαρίζουσι, οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας περιαγορεύοντες. Hoc ideò Plut. qia γλῶσσαν πλῶ ἀπεξενωμένῳ διάλεκτον dixere, ut Evſtath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλήφασι τὰς βαρβάρων φωνάς, Clem. *Strom. l.* 1. qas à *dialectis* idem ibidem diſterminat. Atqe hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apoſtolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *linguâ barbarâ & peregrinâ*, ideóqe minùs intellectâ. cui ea de cauſſa ſilentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Gloſſematis* autem vox, qam ex nullo Græco ſcriptore afferri Hen. Stephanus aſſerit, apud noſtrum hoc loco, nec ſemel uſurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad noſtri mentem, & à rebus & perſonis ad ſermones ac verba argumentatus. qemadmodum Marcus hìc ἀντιπρόσωπος à verbis ac ſermonibus ad perſonas réſqe ipſas:

Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntque.
Debemur morti nos noſtráque. ſive receptus
Terrâ Neptunus, claſſes aquilonibus arcet,
Regis opus; ſterilisque diu palus aptáque remis,
Vicinas urbes alit, & grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nec dum ſermonum ſtet honos & gratia ſemper.
Multa renaſcentur, quæ nunc cecidere, cadéntque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loqendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον] de qo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qi *vitam* illius conſcripſit.

Καίσων] Cæſonis nomine inſignes plures exiterunt. è qibus Cæſo Fabius, de qo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipſe Conſul rempub. ſuſtinuit, &c.* Cæſo Quintius. legis Agrariæ, prout alter ille, oppugnator; de qo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitios popularésque procellas ſuſtinebat.* Dictos autem *Cæſones. à cæſo matris utero, qi necatis matribus nati ſunt, tradunt.* Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæſaris* nomen ortum ſumpſiſſe, ſunt qi opinentur, ut Æl. Spartian. in *Æl. Vero*, & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia euntibus.

Οὐβλέωνος] Sævitiâ atqe immanitate inſignis præ cæteris hoc nomine Voleſius Meſſala, (ità Lipſ. ex Tacit. *l.* 3.) de qo Senec. *de ira, l.* 2. *c.* 5. *Voleſius nuper ſub Divo Auguſto proconſul Aſiæ, cùm C C C unâ die ſecuri percuſſiſſet, incedens inter cædavera vultu ſuperbo, qaſi magnificum qiddam conſpiciendúmque feciſſet, Græcè proclamavit; O rem regiam!*

am! Quid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοντάτης] Λεοντᾶς Suidæ; qi Philippo Macedoni ſangvine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέροπτον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qi unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qi ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qi & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτης, ſive *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίτηλα] Vide *ſupr.* § 19.

Μυθώδη] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, qâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελὴς λήθη κατέχουσιν] *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim τοῖς πάλαι σωμάτων κατάχωσιν, tanqam memoria ipſorum, ſicut corpora, qaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem intercidiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Ἄϊστοι, ἄπυστοι] Adſpexit Telemachi verba apud Homerum *Odyſſ. α'. v.* 242. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil qicqam à qoqam reſciſcere poterat;

Οὔκετ' ἄϊστος, ἄπυστος.--

Ubi Euſtath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· οὐδὲ ἕ μιδὲν ἴσμεν ἡμεῖς, ὅτι αὐτὸ· ἰδὼν, ἢ ἀκοὴ παρὰ πύσεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί γὰρ ἔστιν ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν.] Idem vult hic à Marco dici Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. qod eſt à Solomone antiqitus dictum

הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. qo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & inchoavit & concluſit, contendit avtem Caſavbonus & cum exordio Perſiano illo,

--ô qantum eſt rebus inane!

Solomone verò prior Davida pater ejuſdem de homine ad Adæ protoplaſti Abeliſqe ſecundo-geniti nomina alludens; אָדָם לְהֶבֶל דָּמָה *Adam Abeli compar eſt*, id eſt, *homo vanitati. Pſal.* 144. *v.* 4. & *Pſal.* 39. *v.* 6. כָּל־חֶבֶל כָּל־אָדָם *Totus Abel eſt omnis Adam.* id eſt, *qivis homo totum vanitas.* Græc. interpr. τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco noſtro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, qem & Mericus ſecutus eſt, iſta ità eſt interpretatus; *Qanqam qid eſt omnino cujus ſit memoria ſem iterna? omnia ſunt inania.* tanqam Marci dictum iſtud ei geminum eſſet, qod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neqe præteritorum eſt memoria, neqe futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem neqer aſſecutus videtur. Neqe enim avt rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tantùm qæ in futura claritate deprehenditur: Siqidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, qam ſuprà tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmqe ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen qiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπολήψεως. & *l.* 5. § 33. τὸ ἐνδοξομανῶν παρὰ τοῖσδε κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἔν ἔστι, ἀεὶ ὁ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρειν; ἢν τοῦτο] qare ἢν τοῦτο; qia τοῦτο μόνον ἔστι τὸ παραπόλαυσιν δωδιδόμενον. *l.* 2. § 17. qia ἢν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναλγήτου] Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώσιμον] Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranqill. c.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, neqid ex his qæ eveniunt, ſubitum ſit. qicqid enim fieri poteſt, qaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus molliet. qi ad paratos expectantésqe nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus* [*ſperantibus f.*] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in qàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens præter limen immaturas exeqias fax cereúsqe præceſſit: ſæpe ablàs rucntis ædificii fragor ſonuit: multos ex his qos forum, curia, ſermo mecum contraxerat, non abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. miſerer aliqando ad me pericula acceſſiſſe, qæ circa me ſemper erraverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἂν ἀεχῆς τοιαύτης καὶ πηγῆς ῥέον] Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Piè admodum Charidemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔτω γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. χρὴ δ' μηδὲν ἧττον ἐκείνου γνησιώτερον χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσχερῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σαυτὸν τοιαύτην σωτηρίαν] Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. & Epicteti *ad l.* 7. § 41. Senec. *epiſt.* 37. *Qod maximum vinculum ad bonam mentem, promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es. eadem honeſtiſſimi hujus, & illius turpiſſimi autoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróqe neeari. Ab illis qi manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, qæ per ſangvinem reddant, cavetur ut iſta vel inviti patiantur: à te ut volens libénsqe patiaris.* & *epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſeqatur, huic pareat. optimum eſt pati qod emendare non poſſis; & Deum, qo avtore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles est qi imperatorem gemens sequitur. Paratos nos invenias atque impigros fatum. hic est magnus animus, qi se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qi obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, quàm se. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo pareat; & qicqid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impendunt, impenduntur & volentes qidem. non trahuntur à fortuna: sequntur illam, & æqant gradus. Si scissent, antecessissent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis qeri possem, qòd non antè mihi voluntatem vestram notam feceritis. prior enim ad illa venissem, ad qæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliqam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? qid ni? nullam moram faciam, qò minùs recipiatis, qod dedistis. à volente feretis, qicqid petieritis. qid ergò est? maluissem offerre, quàm tradere. qid opus fuit avferre? accipere potuistis. Sed nè nunc qidem avferetis: qia nihil eripitur, nisi* * *retinenti:* [* *renitenti.* f.] *nihil cogor, nihil patior invitus: nec servio deo, sed assentio.* Idem *epist.* 61. *Da operam, nè qid unqam invitus facias. qicqid necesse est, futuram est. repugnanti, non volenti necessitas est, in volente necessitas non est. Ità dico, qi imperia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit, facere qod nolit. Non qi jussus aliqid facit, miser est, sed qi invitus facit. Animum componamus, ut qicqid res exigit, id velimus.* Et *epist.* 54. *Nihil invitus facit sapiens. necessitatem effugit, qia vult qod ipsa coactura est.* Itaq; qod Periander apud Avson.

Faxis, ut libeat, qod est necesse.

& ——*velis, qodcunqe necesse est.*

sed & pleniùs Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Qod sis, esse velis, nihilqe malis.

Παρέχων σωυτὸν σωθῆναι] Vide *l.* 3. § 4. & § 11. & *supr.* § 29. & *l.* 10. § 14. 21. Senec. *de provident c.* 5. *Qid est boni viri? præbere se fato.* Qin & piè admodum, & supra qod ab Ethnico sperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 38. Δεῖ σωυτὸν εἰς τοῦτο κατατετάχθαι, τὸ πείθεσθαι τῷ θεῷ, καὶ εἶναι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ἐκεῖνο τῆς ἀεἰσης γνώμης ὑπηρετικωτέρους. & *dissert. l.* 2. § 17. Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; τὼν ὀρεξιν σε καὶ τὼν ἔκκλισιν τῷ θεῷ χαρίσω· ἐκείνῳ παρέδου· ἐκείνος κυβερνάτω· μετ' ἐκείνου τετάχθω, καὶ πᾶ ἐπ' δυσχερήσεις; *Deum* dicit, qod Marcus κλωδὼ· i. e. *fatum:* qia *fatum* Stoicis, avt *Deus* ipse, avt saltem *Lex Dei.* Senec. *qæst. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic est ex qo suspensa sunt omnia, causa causarum.* & *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Hunc eundem & fatum si dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud sit, qàm series implexa causarum, ille est prima omnium causa, ex qa cæteræ pendent.* Idem rursus *de provid. c.* 5. *Ille ipse omnium conditor ac rector scripsit qidem fata, sed & sequitur. Semper paret, semel jussit.* Qæ dicta notat Lipsius ex opinione, qâ censebant *Jovem dictare;* (unde illud, *Fatur, & est fatum*) *Parcas* avtem (ut Capella *l.* 1.) *scribas ejus, ipsius decreta in æreas tabulas referre.* & *nat. qæst. l.* 2. *c.* 35. *Ordinem rerum fati æterna series rotat, cujus hæc prima lex est, stare decreto.* Epictetus idem apud Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Μὴ ζήτει τὸ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo qod codices exhibent perperam nullóqe sensu, unde & interpres omisit prorsus, εὐρήσεις. atqe indè etiam corrigendi Epicteti codices impressi, qi *Enchir. c.* 13. unde Stobæus hæc decerpsit, exhibent etiam depravatiùs, qod scripturam saltem, εὐποιήσεις. εὐροήσεις opponitur τῇ δυσροήσεις, qod *supra* positum est. Emendationem confirmant Laërtii illa *l.* 7. in *Zen.* Ἕνα δ' αὐτὸ τοῦτο τιθῶ τὸ εὐδαίμονον καὶ ἀρετὴν, καὶ εὔροιαν βίου, ὅταν πάντα πρόσηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοικητὴ βούλησιν. Idem Epictetus & *dissert. l.* 3. *c.* 26. Ἐγὼ δ' πόσπολε ἐθέλων ἐκακώθην, ἵτ' ἀναγκασθῶν μὴ θέλων. συγκαταπέπτωκα γάρ μοι τῷ ὁρμῶν τῷ θεῷ. θέλει τι; κἀγὼ θέλω. ἐ βούλεται; ἐ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσει δύναται παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; ἐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὕτως ἐφίσησο καὶ ἐννόει, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ συγκατατάξῃ τις ἑαυτὸν, δεκδύσεται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις συγκαθαδεξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς οὖν τοῦτο γένηται; πῶς δὲ ἄλλως, ἢ ὑποσκελιζῶν τὰς ὁρμὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὼν διοικησιν. & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς ἐν ἐπιθυμῶ ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἐν εὐαρεστῶμαι τῇ θείᾳ διοικήσει; πῶς ἐν γνοίμην ἐλεύθερος; ἐλεύθερος δὲ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ αἵρεσιν, καὶ ὃν ἐδεὶς δύναται κωλύσαι. τί ἐν; ἀπορεῖ ἐστιν ἐλευθερία; μὴ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ ἐλευθερία; εἰς ταυτὸν ἥκετον ἐρχεται. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκεῖν μοὶ καλῶς ἔχειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μαινόμενον δὲ, παραφρονεῖς. ἐκ οἶδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ καὶ ἀξιολόγον; τὸ δ' ὡς ἔτυχέ μοι βέλεσθαι, τὰ δ' ὡς ἔτυχε δόξαντα γίνεσθαι, οὐτο κινδυνεύει, ἐ μόνον ἐκ ἔστι καλὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον ἐστί. πῶς γὰρ ἐπὶ γεωμετρικῶν ποιοῦμεν; βούλομαι γεωμετρεῖν ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; ἐ. ἀλλὰ διδάσκομαι δεῖν ὡς δεῖ γεωμετρεῖν. τί ἐπὶ μουσικῶν; ὡσαύτως. τί ἐν τῷ καθόλου, ὅτε τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ ἦ μὴ, ἐδενὸς ἦν ἄξιον τὸ ἐπίσασθαί τι, εἰ ταῖς ἑκάστων βουλήσεσι συνεμπεπλέκετο. ἐ ταῦτα ἦν μόνον ἐπὶ τῆς μεγίστης καὶ κυριωτάτης τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν, ἐφεῖται μοι θέλειν, ὡδαμῶς. ἀλλὰ τὸ παιδεύεσθαι, τοῦτό ἐστι, μανθάνειν ἔκαστα ὅτω θέλειν ὡς γίνε-

γίνεται. πῶς ἡ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάσσων. Hinc Thymæridas apud Jamblychum in *vit. Pythag.* amico, qi discedenti tanqam favsta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βέλῃ, παρὰ τῶν θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, qæcunge velis.* regessit, εὐχήμει· ἀλλὰ βελτίμιν μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. *Bona verba, qæso. Velim ipse potiùs, qæcunge dii dederint.* Hoc est qod Rufus Thraseæ in Epicteti *dissert. l. 1. c. 1.* Οὐ θέλεις μελέτην ἀρκείας τὸ διδόμενον; *Non vis disce re in eo, qod est tibi datum, acqiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l. 1. c. 3. v. 17.* Κύριος αὐτός· τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l. 2. c. 10. v. 12.* Joab imperator; Κύριος ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus qod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Macab. hist. l. 1. c. 3. v. 60.* Ὡς δ' ἂν ἡ θέλημα τῷ θεῷ, οὕτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse voluerit.* Siqidem *cælum* ibi pro Deo; sicut Matth. *c. 21. v. 25.* & Luc. *c. 15. v. 21.* Pii illi, *Act. c. 21. v. 14.* Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c. 6. v. 10.* & Luc. *c. 11. v. 2.* sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c. 26. v. 39.* & Marc. *c. 14. v. 36.* Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non qod ego volo, sed qod tu vis, fiat.* Vide, (inqit, Jo. Gerson. *consol. l. 2. c. 1.*) *utrum æqius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist. 93. Utrum æqius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l. 4. c. 7.* Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ ἡμῶν, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l. 2. c. 7.* Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο ἐν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item *epist. 149. Rectum est enim qicqid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus qod ille vult culpandi sumus, qàm ille non rectè aliqid facere vel finere existimandus est.* Itaqe qod Senec. *ep. 74. Placeat homini, qicqid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Aug. *in Joan. tract. 52.* Vide & *l. 10. § 14.*

Συνῆψαι] sicut & συγκλῶσαι καὶ συμμυρῦσαι, *innere*, sive *innectere* & *intexere*; tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr. § 40.* Ὅσα τις ἢ σύννησις καὶ συμμίμυρσις. Epictet *dissert. l. 1. c. 12.* Σχόλος ἦν μοι γοῦν πεπρωμένον; ἀνδρόποδον, εἶτα δ' ἓν σκολύθριον τὸ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ὀπώσεις αὐτὸ πᾶς ὅλοις; οὐκ ὀπόσων; ὦ χαίρων παραχωρήσεις τῷ δεδικότι; ἀγανακτήσεις δὲ καὶ δυσαρεστήσεις πῶς ἀπὸ τῶν Διὸς διατεταγμένοις, ἃ ἐκεῖνον μὴ τῶν Μοιρῶν παρεσῶν καὶ ἐπικλωθισῶν ἐν τῷ γένεσιν ὅλοις καὶ διάταξεν; Vide *l. 3. § 11.* & *supr. § 26.*

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον] Ità *l. 9. § 14.* Πάντα ἐφήμερα. Verùm istic de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hìc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l. 2.* ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l. 8. § 25.* Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de qo Aristot. *l. 5. c. 19.* Περὶ τὸν Ὑπανιν ποταμὸν ζῶον πτερωτὸν, τετράπουν ζῇ καὶ πίπτει μέχρι δεκάτης· καλαφερομένῳ δὲ τῷ ἡλίῳ ὑπεμαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένῳ ὑποθνήσκει, βίον ἡμέραν μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l. 2. c. 4.* qi & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ὕπου γεγένηται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ μέτρου τοῦ καθ' ὃν βίου. Plin. *l. 11. c. 36. Ad Hypanim Ponti fluvium volucre qadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l. 1. Ex bestiolis qæ unum diem vivunt, qæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; qæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, qâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐκείνων, ἃ ὑπὸ ἴσου, περὶ τὸν Πόντον γεννώμενα, πλὴν ζωὴν ἔχειν ἡμερησίαν, ἔωθεν μὲν γεννάμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δὲ γηρῶντα, καὶ τελευτᾶντα τὸ ζῆν, οὐκ ἀνθρώπου ἂν εἴη τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἰ ὑπὸ ψυχῆ τις ἀνθρωπίνῃ καὶ λογισμὸς ἐκάστοις ἐκλύῃ, καὶ ταύτα δή τι γ' ἂν σωιέπεσθαι ὥστε τὰ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνους παρέχειν καὶ πάχρυα, τὰ δὲ διημερεύοντα πάντως ἂν εὐδαιμονίζεσθαι. Indè ad hominem translatum; Evstath. ad illud *Odyss. ρ. v. 85.*

Νήπιοι, ἀγρεῦται, ἐφημέρια φρονέοντες·
Καλεῖται ἐφήμερα ζωύφια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo*, referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονος ὄνειδος καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον σύνημα. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημερίους simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ὀδὲ σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἔκφυγες ἀφραδέων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοὶ βροτοῖσι. & qod amplius est, θνητοῖσι βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* illud Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——qid tu me vocas, homo?

in illis, Ὦ τέκνα ἐφήμερα. Antipho apud Stob. *tom. 2. tit. 96.* Τὸ ζῆν ἔοικα φορᾷ ἐφημέρου· τό τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρα μία. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, qia βραχύβιον καὶ ὀλι-

χρόνιον, ob vitæ brevitatem; qasi animalculi illius instar, unius tantùm diei sint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερόβιοι dicuntur, qi *in diem vivunt*, de crastino nevtiqam soliciti. qo sensu Clemens *Pædag. l. 1. c. 12.* D. Christi præceptum illud Matth. *c. 6. v. 34.* Μὴ μεριμνᾶτε οὖν εἰς τὴν ἄυριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémqe ἡμερόβιον indè dictum avtor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l. 2.* & in partem seqiorem ità vocantur etiam, qi præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Svidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, ἃ προφαίνει τὸ μέλλον. atqe ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνελώκεσαν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων ἐφήμερον καὶ σαπρικὸν τοῦ βίου ἀνθρωπον. qod Persius *Sat. 3. v. 68. ex tempore vivere: in diem vivere* Cicero *de orat. l. 2.* qi barbarorum esse hoc ait. *Si barbarorum*, inqit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian. 1.* Οἷς τὸ ζῆν οὗτο νομίζεται μόνον, καὶ οὐκ ἐξικνεῖται τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ ἐπέκεινα, οὐδὲ εἶναί τινα νομίζουσι τῆς τῶν βεβιωμένων λογισμὸν καὶ ἀντίδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ πρὸς ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιῶλεύοντες.

Καὶ τὸ μνημονεῦον] Vide *suprà* § 19. & *l. 7.* § 5. Cas. ista qomodo cum seqentibus committit, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magis arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μέλαν χολὴν γινόμενα γίνεται] leg. ὅτι πάντα — γίνεται. ut in membro proximè seqenti, ὅτι οὐδὲν ἅπως φιλεῖ.

Κατὰ μέλαν χολὴν] Ità *l. 7.* § 18. Τί γὰρ δύνανται χωρὶς μέλανος χολῆς γράφειν; Vide *ibid.* § 25. & *l. 6.* § 15.

Οὐδὲν ἅπως φιλεῖ ἡ τοῦ ὅλων φύσις] Ità *l. 7.* § 16. Τί καὶ φίλτρον τῇ τοῦ ὅλων φύσει; & *l. 9.* § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c. 2. Certè habitum vertere natura rerum solemne munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l. 7.* § 25.

Σπέρμα γὰρ τέρπον πᾶν] qia istud ex illo nascitur. Ità σπέρμα τῆς ῥιζώσεως, τῷ ὕλῃ dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom. 1. lib. 1. tit.* 14. Et παναπορρέαν τοῦ στοιχείου, τῷ φύσιν, Democritus & Levcippus, apud Aristot. *de cælo l. 3. c. 4.* &

——*discordia semina rerum,*

Naso *Metam. l. 1.* sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumque semina Deus, & plerumque bonorum malorúmque causas sub diversa specie latent.* Et Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπέρμα παρασχὼν, ἐξ οὗ φοιτῶν κακῶν ἄπτω. *Qi semen*, i. e. cavssam, occasionémve, *præbuit, is malorum indè enatorum avtor meritò habetur.* Hoc est qod Pavlus *ad leg. Aqil. l. 22. Pandect. l. 9. tit. 2. c. 30. Qi occasionem præstat, ipse damnum fecisse videtur.* Cicer. *Philip. 2. Ut igitur in seminibus cavssa est arborum & stirpium: sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.* De Corinthiorum beneficentia Apostolus ad eosdem *ep. 2. c. 9. v. 10.* Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν τὸ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἶναι ὑπολάβοιμι ἐρῶντες καὶ ἐμαυτῶν σπερμάτων τῆς βλάστης, οἷόν σε πάτερ βασιλέα, τοιούτου τυγχάνειν. Senec. *ep. 120. Natura nobis semina scientiæ dedit; scientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l. 5. In pueris virtutis semina, scintillulas igniculos videmus.* Naso *Trist. l. 2*

——*ludi qoque semina præbent*
Negitiæ.——

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μήτραν καταβαλλόμενα] indè σπέρματος καταβολὴ, de Sara usurpatum Apostolo *ad Hebræos c. 11. v. 11.* de qo multa gratis argutantur interpretes, Piscator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καταβαλλόμενα dixit, qomodo Chrysippus apud Laertium in *Zenone*, εἶ τὸ σπέρμα πνεῦμα τι διὰ φωνῆς, ὡς δοκεῖ ἐκ τοῦ εἰς τὸν γλῶ καταβαλλομένων σπερμάτων, ἃ πυλαιωδέστατα ἐκπίπτει. qod de obscœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipsius *physiol. Stoic. l. 3. c. 6.* cavssam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; sed à Satorum semine argumentum duxit, qo firmaret de illo qod dixerat. Vide *ad l. 6.* § 15.

§ 37. Ἡδὺ τὸ ἀναπνεῖν] Vide *suprà*, § 12. & *l. 2.* § 6. & *l. 10.* § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c. 37.* Ὅπως δὲ ἡμῖν, ὡς ἔοικε, γένοιτο μὴ ἀρξάμενον τοῦ ζῆν καὶ τελευτήσεται, μὴ παυσόμενον.

Ἀνύποπτον τῇ βλαβερῷ] Vide *l. 2.* § 17. & *l. 7.* § 53. & *l. 10.* § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ διάθεσθαι] Videri possit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *supr. l. 2.* § 8. & *infrà l. 7.* § 55. prohibeat, πειρᾶσθαι ἀλλοτρίας ἡγεμονικὰς, i. e. *aliorum animos intueri*: istic avtem illos eosdem considerare jubeat. Verùm ipse ista optimè conciliat, *l. 3.* § 4. ubi hoc vetat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *sine justa utilique cavssa.* Non vult itaqe ut aliorum animos sensúsqe intimos indagemus, avt per meram curiositatem divagando, avt de nobis factisq; nostris qid senserint, sensurive sint, solicitè cogitando: vult tamen, ut eosdem nobis ob oculos ponamus, qò minùs ipsorum opinionibus moveamur, & vel *encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in eis.*

eis bonum noſtrum nevtiqam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φρονίμως] *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φροντίδας ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magìs, qia ſequitur, ὅια φεύγουσι, διώκουσι. Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!--

curæ avtem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὲν ἐκ ὑφίσαται] neqe ergò meliorem te, neqe deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ μὲν ἐν τινι τροπῇ καὶ ἑτεράσει τοῦ περιέχοντος] ὑδὲ μὴν, leg. τὸ περιέχον avtem hîc *cælum* intelligit Xylander. atque ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive acre ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Περὶ ὃ τὴν διάκλασιν καὶ τὸ περιέχον, ὅταν παραβάλωνται καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰ μὴ κραιδοῦς μηδὲ κωλυόντος τὴν κράσιν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Ἐις πλέω γὰ καὶ χῖ μικρὰ μιμειαμένων ἀφ' ἑαυτῶν: ἐνίοτε τοῦ περιέχοντος ἐκ βλάπτον. & Marcus, τὸν περιέχοντα ἀέρα, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſequimur, Marci mens eſt futura, ab aeris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona maláve habitudo pendeat, qod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, qâ hominis, non item. Multum ſanè valet aeris cœlique ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſque humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmque varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutaverit vias;--
Verruntur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios.--

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cœli triſtitiam diſcutit, etiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Qin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἡ γὰ ἀθῶν αὐτοῖς παράπτησι διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ συνοικότητα τὴν χῖ τὸ πλεῖσον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦσ πφύκαμεν πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην. ἡ γὰ δ' ἄλλην, διὰ τ' ταύτην τὴν αἰτίαν χῖ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοσχερεῖς διαστάσεις πλέιον' ἀλλήλων διαφέρουσι, ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δ' σπερμάτων τοῖς πλείοσι. Cicero *Agrar.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, quàm ex iis rebus, quæ ab ipſa natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur & vivimus.* & qæ ſequntur. nam argumentum hoc latiùs perſeqitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas quantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & quaſi redundantes, in aliis exiccatos atqe aridos: multáque ſunt alia, qæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cœlum; ex qo acutiores qoqe putantur Attici: Craſſum Thebis; itaqe pingues Thebani & Valentes.* Philo. *de provident.* apud Evſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰ ἡ Ἑλλὰς ἀφλοδῶς ἀνθρωποτροφεῖ, φυτὸν ἡρίνιον, καὶ βλάσημα θεῖον ἰκριβωμένον, λογισμὸν ἀποτίκουσα οἰκειόμοιρον ὀπτήμην. τὸ δ' ἄπον, λεπτότητι ἀέρος ἡ διάνοια πίφυκεν ἀκονᾶδς. διὸ καὶ Ἡράκλειτος ὑπὸ σκοτῦ φησιν, ἔ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, qod animam qaſi ambit. atqe ità etiam Cæſ. accepit. de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τῷ ψυχρῷ τὸ σῶμα περιέχειν dicit; qomodo τὸ ζῶον, τῷ ψυχρῷ ἐπέχειν, § 34. Sed & τῷ σώματι τῷ ψυχρῷ περιέχεδς, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtic qæri poterat, qomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, qum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι καὶ διάνοιαι ἅπονται τοῖς σώμασι, καὶ ὐκ εἰσὶν αὐτοὶ μεθ' ἑαυτῶν ἀπαθεῖς ὄντα ὑπὸ τὰ σώματος κινήσεων, τοῦτο δῆλον πάνυ γίνεται, ἐν τε ταῖς μέθαις καὶ ταῖς ἀφροδισίαις. πολὺ γὰ ἐξαλλάτεται φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τὰ σώματος παθημάτων. καὶ τἀναντίον ὑ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται, οἷον τε ἐρῶντες, καὶ φόβος τε, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιοῦται σωμαλοιοῖ τῷ τὰ σώματος μορφῷ. πάλιν δὲ ἡ τὰ σώματος μορφὴ ἀλλοιοῦται σωμαλοιοῖ τῷ τῆς ψυχῆς ἕξιν. qod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qi ægrotat, videmus corpore hunc ſignü dare
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus nec iſta τῷ προαίρεσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅτι τὸ ὑπολαμβάνον] id eſt, ὅτι δυάμις ὑπολητική, de qa *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τοῦτο μὴ ὑπολαμβάνετω] qod *ſupr.* § 7. ἔφην τῷ ὑπόληψιν, ἧρται τὸ, βέλαμαι.

Τοιοῦτόν ὄζι] leg. τοτέσι. atqe ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὃ γὰ καὶ τῷ χῖ φύσιν ἔχοντι ὀπῖσις συμβαίνει] deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὃ γὰ [τῷ παρὰ φύσιν] καὶ τῷ κ.τ.β. reſpondent enim duo hæc membra ſuperioribus illis, κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀκρατεῖ. Vide *ad l.* 2. § 11.

Οὔτε τοῦτο χῖ φύσιν ὄζιν, ὅτι παρὰ φύσιν] Seneca, *epiſt.* 66. *Media qæ nihilo magis ſecundùm naturam, qàm contra naturam ſunt.* Vide tamen ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs pavlò argutiúsqe diſſerentem ac diſtingventem.

§ 40. Ἐν ζῶον τὸν κόσμον] Syneſ. pariter *de*

insomn. ἐν ἐνὶ ζῴῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* "Οτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id inde probant, qia τὸ ζῶον τῷ μὴ ζῴῳ κρεῖττον· οὐδὲν δὲ τοῦ κόσμου κρεῖττον· ζῶον ἄρα ὁ κόσμος. *praestantius est animans non animante: at mundo nihil praestantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῶον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *pæmand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεῖον, ὁ δὲ ἄνθρωπος δαίμονα ζῷον μᾶλλον τοῦ κόσμου. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' οὐκ ἦν ἔτ' ἐξὶ τῷ δείξῳ ἄρξαι ἄλλο πάλιν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν ἔννοιαν ἐκ φύσιν ὁρατῷ, ὑπὲν αὐτὸν τὸν νῶν ἔχοντος ὅλον ὅλως κάλλιον ἔσεσθαί ποτ' ἔργον νῶν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγωγὰς τῷ διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νῶν μὲν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώμασι συνιστὰς, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως ὅτι κάλλιστον εἴη καὶ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος. ὅτως ὧν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τὸν δὲ τὸν κόσμον, ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμας πρόνοιαν. Hoc est, ut Cicero *de universo*: *Fas autem nec est, nec ungam fuit, qicqam nisi pulcerrimum facere eum, qi esset optimus. qum rationem igitur habuisset, reperiebat nihil esse eorum qæ naturâ cernerentur non ntelligens intelligente in toto genere præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus est opus illud effectum esse pulcerrimum. qam ob causam non est cunctandum profiteri, si modò investigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, idqe intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθανατὰ ζῶα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὕτω ζῶον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητὸν, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητὸν, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστος τε καὶ τελεώτατος γέγονεν. εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἔν ἐστι ζῶον, ὅλον δ' ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλήρες. τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἐν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συνημμένων. Quinetiam animalis istius partes membráqe si vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari*; *Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs pavlò càm Serapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1 *c.* 20.

Οὐρανὸς κόσμου κεφαλή, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' ὦτα ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμα τε πανσελήνου, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mî cælum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, eúmqe geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. ζῶον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρσενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν παρέχειν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν ὑσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία ὑσία κοινή. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. ὑσίαν δὲ φασι τὴν ὅλην ἁπάντων τὴν πρώτην ὕλην.

Ψυχὴν μίαν] qam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὴν ὅλην νῶν. *l.* 5. § 30. & τὸ τῆς κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ἔλαβον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐπεὶ θεν ὅσπερ ἀποσπάσματος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκεῖσθαι καὶ νῶν καὶ προνοίαν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τῆς νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμᾶν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δ' ὅλα χαλκοῦν πνεῦμα, θεὸν ἀποφαίνουσι. Et Cleanthes apud Hermiam in *irrisi. philos.* Τὴν ψυχὴν δ' ὅλου τοῦ κόσμου διήκειν· ἧς μέρος μετέχομεν ἡμᾶς ψυχάς. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, τὸν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

——*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.—— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cœlum, ac terram, campósqe liquentes,
Lucentémqe globum Lunæ, Titaniáqe astra,
Spiritus intùs alit: totámqe infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum autem hunc disertè *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. advertêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terrásqe, tractúsqe maris, cœlúmqe profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æquali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ· μεστὴ δὲ θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δὲ Διὸς πεπλήσμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. ——*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμάραις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀρρητοτέροις καταλύεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, ὃ διῆκον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ φησὶ ἐν αὐτῇ σωμάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis. Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιωτάτης τὸ θεῖον διήκειν

ἥκειν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὂνλα τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἀπιμοτάτης ὕλης πιφοιτηκέναι λέγειν· ὑ καλῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ (τοικοὶ, ϗ πνεῦμα κατ' ὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει ϗ τὸν ψυχικόν. quod utrumque ex sacris scriptis hausisse illos autumat, Ἀλλ' ὁι μὲν, inqit, διήκειν διὰ πάσης τῆς ὐσίας τὸν Θεὸν φασιν· ἡμεῖς ϗ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, ϗ λόγῳ ποιητήν. (quod & suprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro*, *c.* 7. *v.* 24. de sapientia dicitur, διήκει ϗ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci plerique sumunt; nec ab autore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, havd sanè. qanqam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Avg. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atqe ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Qis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avgust. *ad Qod vult deum c.* 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusqe. & de carn. Christ. cap.* 11. *Omne qod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi qod non est.* At qod *omnia permeare Deum* havd malé. Siqidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Trismegisto Alex. Halens. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar. q.* 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nusqam sit.* Contrarium fernè Jul Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse. *de subtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax*, inqit, *Trismegisti illud*, Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubiqe. *pessimè. namqe medium assignat infinito. & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum si ubiqe erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverà potiùs aptiúsqe pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, qam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Θεὸς εἷς· χ' ὗτος ὢν, ὡς τινες ὑπονοοῦσιν, ἐκτὸς τῆς διακοσμήσεως, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὅλῳ, ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπίσκοπος πάσης γενέσεως, κρῆσις τῆς ὅλων· πάντων πατὴρ, νοῦς, ϗ ψύχωσις τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. qod ille Θεοῦ ὑπαιτίαν, de Deo dictum conrendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo ὗνον ὑποκείμενον constituerent. Vide *supr.* § 23. qod est à pietate Christianâqe disciplinâ alienum.

Εἰς ἄδηλον μίαν πλὴ τύτε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμῇ μιᾷ πάντα πρόεισι] Apostolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰ; ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πόντα πάντων ἐν γινομένων συναίτια] Ità *l.* 5. § 8. συνέφεια ϗ συνέχεια, ὡς ἐν ἑνὶ μοείσει, ὕτω ϗ ἐν ἑνὶ αἰτίᾳ. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Ὁι πολλοὶ ἄνθρωποι ὁι καθέλκοντες πλὴν ναῦν, ὑ πολλ' αἴτια λέγοιεν ἄν, ἀλλ' ὲκ πολλῶν αἴτιον ἓν· ὐκ ἔστι γὸ αἴτιῳ ἓ-κασῳ τὸ καθέλκειν πλὴν ναῦν, ἀλλὰ συ τοῖς ἄλλοις αἰτίοις ϗ συνεργός. τάχα ϗ ϗ τὸ συναίτιον ἄτιον.

Ὅτι τις ἡ σύνησις ϗ συμπάρυσις] qod alibi ἱερὸν σύνδεσιν vocat. *l.* 7. § 9. ϗ συναφειαν ϗ σύνταξιν ἔυλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἰ βασάζοι νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Qid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epicteto *homo est animula bajula*, sive *gestatrix cadaveris*, h. e. corporis. qod χωεὶς πνεύματος νεκρόν ὄζιν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ δ' μι κύεσθαι ἐ λάζε αὐτόν. Idémqe *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ὐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ἡ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen. *de bono l.* 1. apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ ἡ τὰ σώματα ὄτι φύσει τεθνηκότα ϗ νεκρὰ, ϗ πεφορημένα, ϗ ὠ-σ' ἐν ταὐτὸ μὴ φέρεσθαι, ἆρ' ὐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἀφρονόθεν καταλελθοῦσα, πεπειράλλατο βέον σῶμα περιθεῖσ' τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δ' ἀνθρώπε ὀχεῖται τὸν πρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγ ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δ' διόπον (leg. δίπνον) διὰ φλεβῶν ϗ ἀρτηριῶν, ϗ αἱμάτος, κινεῖ τὸ ζῶον, ϗ ὥσπερ ὄχον πνὰ βασάζει. Arnob. iterum *ubi suprà. Audetis videre nos, qòd animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clausæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μακαρίᾳ] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόλαμός τις ϗ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τοῦ σώματος πόλαμός. & *l.* 6. § 15. ἐν δὴ τύτῳ τῷ πόλαμῷ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς περὶ ὅλων ὐσίας, ὡς διὰ χειμάῤῥε, διακυρεύσαντα πάντα. Naso *artis l.* 3.

—*eunt anni more fluentis aqæ.*

& *Metamorph l.* 15.

—*assiduo labuntur tempora motu,*

Non secus ac flumen: nec enim consistere flumen,
Nec levis hora potest.—

Basil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος· πηλῷ, ῥέων ἐνδιαλαχῶς καὶ κύμασιν ἀλληλοπαλλήλοις πλημμυρούμενος. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ὕδη, τὰ δ' ἔτι παρδιατείνει. Augustin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quasi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Qin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ δίκλω. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολεμοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Aristot. ex parte explicat *pohit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ τῇ κατοικήσει τῶν, τῷ αὐτῷ τὴν φατέον πόλιν, καίπερ ἀεὶ τῶν μὲν φθειρομένων, τῶν δὲ γιγνομένων ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμέν λέγειν τὸν αὐτόν, καὶ πηγὰς τὰς αὐτὰς, καί περ ἀεὶ τῶν μὲν ἐπιρρεόντων ὑδάτων, τῶν δὲ ἐπιῤῥεόντων. Plato in *Cratylo*: & indè Stobeus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. quæst.* 2. Τὰ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα θερίσφατά ὄζει καὶ νεογμὸν· Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de fera vindict. ἡ λύσιμον εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα θερίγματα ποταμὸν ἐμβάλοντες, εἰς ὃν ἔφησε δὶς ἐμβῆναι, τὰ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροῖον τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de E I Delph.* Πολεμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· ὑπὸ δυνατῆς ὁσίας δὶς ἄλλας καὶ ἔξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, παρίεισι καὶ ἄπεισι. Θεὸν δ' οὐ τὸ πάλιν ἐπιέναι τὸ γινόμενον αὐτῆς, &c. Senec. *epist.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transfluxit. Hoc in amne manifestius est, quàm in homine. Sed nos eoque non minùs velox cursus prætervehit.* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κεφαλῶν Ἡρακλείτῳ ἐπιτίμα εἰπόντι, Δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam. atque ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire.

sed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους δίκλω. *torrentis in marem.* de eis usurpatum, qi ingenti impetu qasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus assimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Avg. *in Psal.* 38. *Torrens rerum fluit, cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 14.

Ἅμα τε γὰρ ὕδωρ ἕκαστον, καὶ παραγίνεται] Qod de seminibus qibusdam Theophr. *de caus. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον ἀλλοιοῦται. Et de externis istis Joan. Chrysost. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥεμμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τι φαίνεται καὶ παρατρέχον· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ἵσταται. Eleganti similitudine illustrat istud Marcus noster, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in universum tum personis, tum rebus ipsis, verùm est Virgilianum illud, Æn. *l.* 6.

Ostendent terris hunc tantùm fata, nec ultra
Esse finent.—

Jo. Chrysost. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσασί τι τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον. ὁμοίως τε γὰρ ἐκεῖνα, καὶ σκιᾶς εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Basil. Cæsar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἅμα τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τῆς χρόνου διέξοδος ὑπάρχει, ἐπειγομένη ἀεὶ καὶ παρατρέχουσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τοῦ δρόμου. ἢ οὐχὶ τοιοῦτος ὁ χρόνος, ἕ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίδη, τὸ δὲ μέλλον ὑπὸ πάρεσι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθῆναι, ἀποδιδράσκει πῶς αἰσθησιν; τοιαύτη δή τις καὶ ἡμῶν γενομένων ἡ φύσις· ἢ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἰσορυθμὸν καὶ κάσμιον οὐκ ἐπίδηλον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐπεισβήσεται] *& aliud subsequtur, mox item aliud succedet.* Xyl. *aliud succedit, & hoc etiam protinùs diffarebit.* Cas. qorum alter qare παραφέρεσθαι istìc verterit *succedere*, alter *subsequi*, cùm in membro præcedente uterqe *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, sive *tollitur, aliud statim infertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν πνα τὸ χειμάῤῥους παραφέρη, οἴδειν καὶ τοῦτον ὅτι κυφοῖ βαπτίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso argumento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματος, ἅμα παραφέρεσθαι. indè τὸ παράφορον *l.* 1. § 15. & τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm qia non ἐνήνεκται, sed ἐνεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs existimo, ut reddatur, prout ipsa sonant vocabula, & *aliud* qidem qiddam *abripitur, illud verò* (qod utiqe priùs abreptum fuerat) *infertur* denuo. ut in orbem velit res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀναπυκλίμβια & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὅπως σώθησεται καὶ γνώσεσθαι] Vide *supr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, qàm qeri qòd spargaris in publico, aut inqineris in luto.* Usitata & usu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Aristotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ σωθῆναι, οὐκέτι φέρεται, ἀλλὰ σχεδὸν γίνεται.

§ 45. Σωθήσε-

§ 45. Σωιδίσεια ὕλεγος] *Lib.* 6. § 38. ἐπισωιδήσις. & *l.* 7. § 9. σύνδεσις ἰατρ. Vide *supra* § 40.

Σωιτέτακται] Vide *l.* 5. § 8.

§ 46. Τῆς διακοσμήσεως, ὕδωρ γιγνέσθαι] Inter Heraclitidogmata, apud Laërt. *l.* 9. Τιθὶ μεταβολιὶ ὅλον ἄνω κάτω τὸν τε κόσμον γίνεσθαι καὶ ταυτίλι. πυκνούμενον γὸ τὸ πῦρ ἐξυγραίνεσθαι, συνισταμένον τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γιλῶ τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτιλι τιλ γιλῶ χεῖσθαι, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Qod Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἓν συνδιαμένον, ἀέρα ἀπογινόμενον· ἢ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γιλῶ. ἀπὸ γῆς δὲ ἢ αὐτὴ πλείοσθαι τῆς μεταβολῆς, μέχρι πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὸ μέγαν, φησὶν Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἴσως σαφέστερον ἐν αὐτῇδε ἴδοις ἄν. Vide *ad l.* 9. § 21. Eadem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γιγνόμενον ὁρᾶται, τῆς ὑσίας ἄνω φερομένης· ὕτως ἐκ μὲν ἀνδρείων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολιὶ λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ὀξὺ καὶ φθειρομένων εἰς τναντίον ἐκφέρει, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. ὑπόκειται γὸ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἢ ζῆν σβεννύμενον, ἢ δι' αὐτῦ μαραινόμενον. ἢ μᾶλλον ἐν ὀρίοις ἐμφανίζεσθαι πιεῖ τὸν εἰς ἀέρα μεταβολιὶ αὐτῦ, &c. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φόβερὰ, τεκμαιρόμενος τῇ ὄψι ἑπόντων ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτήρια, τεκμαιρόμενος τῇ ὄψι διαδοχῇ μελλόντων· μεταβολὰς ὁρᾷς σωμάτων καὶ γλυκύτητος, ἀλλαγιλὶ ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζώνλας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex seqentibus liqet) ἐπενθύσκοντας δὲ τιλὶ ἀκείνων ζωλί. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχιὶ ὁρᾷς βίων, καὶ μεταβολιὶ σωμάτων, καινοφυίαν τῦ ὅλυ. Verùm apud Clementem Alex. *strom. l.* 6. seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; Ψυχῶν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γιλῶ γενέσθαι. ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multisqe explicat *lib. de mundi immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aere* accepisse monet Heraclitum; *mortisque* nomine μεταβολιὶ, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τῦ κόσμυ ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδόξοτατον, θησιν δοκῦντα ἀπαδαναπίζεται, διαλιχθέντα ἀεὶ, (διαλοιδορηθέντα meliùs dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ πιεῖ αὐτιλι ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συναγῶν ἀμείβοντα. ἢ μὲν φερομένη ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πυκνῦται γὸ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει πιεῖ μεταβολιὶ· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα· ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάντης ἀπὸ καρδίης, συνίζοντος μὲν πυρὸς καὶ πιεῖ σβέσιν εἰς ἀέρα· συνίζοντος δ', ὁπόταν συνδλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ πιεῖ πολλιὶ ἀνάχυσιν καὶ πιεῖ εἰς γιλῶ πυκνωθίν μεταβολιί. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides *de fundamentis legis cap.* 4. § 10, 11. Heraclitum avtem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit,

Ἔσσιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δὲ ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσεται.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heraclitiejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, ταυτίτ' ἔστι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὸ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 19.

§ 29

Καὶ τῦ ἐπιλανθανομένη ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmqe fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. *epist.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l.* 2. § 16. Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter eant, qalis saruus ille, qem depingit rex sapientissimus, *Parem. c.* 7. *v.* 22. *qi macham sequitur, tanqam bos, qi ad mactationem abit, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib.* 6. § 20. τὸν ἐγνωῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspitio, locum havd esse satis integrum, & Heraclitum etiam istic, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi διαπυλοδεικλεῖδος, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmqe ferente superiùs allarum est.

Ὧι μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλῦσι λόγωι, τοῦτ' αὐτὰ τὰ ὅλα διοικῦντι, τούτωι διαμάχονται] Nec hæc abscedunt longè ab Heraclitiillis, qæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τὸν λόγον δ' ἐόντος ξυνῦ, ζώουσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἢ δ' ὄξιν ἐκ ἄλλό τι, ἀλλ' ἐξήγησις τῦ τρόπυ τῆς τῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν ἰυτῦ τῆς μήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐγχυρῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod *l.* 12. § 2. dixit, θαυμάζων, ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. tanquam peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere. ideò eis offenduntur, primæque cavillæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heraclitiillud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὃ καὶ φρονίμων τοιαῦτα πολλοὶ, ὀνόσοι ἰλιγγιῶσιν. præsertim, si ὀνόσους legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli querenda, quia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandúmque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis inusitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes æquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, adspexit? quis unquam nostrûm de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? quis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet, (ità lego ex Schol. M S.) tanquam dirum omen reşuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qi quasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Ille amisit Libros: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos posse prævidimus.

"Ωσπερ καθεύδοντας] hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Eusch. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθάπερ ἐν ὕπνῳ, ζῶν εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, qem & illic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τοὺς ἐν ἀλλοις ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὥσπερ ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum ituræ, vel in vigilium somno similliman.* Lucret. *l.* 3.

Si somno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans stertis, nec somnia cernere cessas,
Atque animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hîc: *vult perficiendum strenuè, quod recto consilio agendum susceperimus; neque in medio actu desistendum aut titubandum, nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὁ τὸν δύναται ὑποφεύγειν, οὔθ' ὁ διώκειν·
Ὡς ὁ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσίν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρχηστῆσιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, καὶ ἱεμένοιο φύγεσθαι
Θρώσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γύαλα παλλοιθμόεσσα
Ἀσθμῆς ἅτε δισσοὶ ἐπειγομένοιο βαρύνει·
Τοίλλι γειοπέδῃσι τιταίνεται ἰχθὺς ἀνάγκῃ.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch *ad Præfect. indoct.*

"Οπη δὲ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κἂν φίλον, καθάπερ παροιμίαμβος] Locus insigniter depravatus, cujusque medicinam penè desperat peritissimus omnium, qos ego nôrim, istorum sanandi artifex: clarissimum Salmasium, etiamsi nullus nominarem, qem velle deberem, agnoscent mecum, qi in studiis istis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco suo emota, qædam restituendo, partim supplendo, qod excidisse visum, & in proximè præcedentibus havd semel occurrit, τὸ μεμνῆσθαι. ut sic legatur, καὶ ὅπη δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθαι, ὃ κἂν φίλον, τοῦτ' ἔστι, καθάπερ παροιμίαμβος. Sensúsqe sit, *Oportere pueros parentum meminisse, non simpliciter qidem, hoc est, qatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet inesse eo fine, ut sciamus, qomodo illi ex hac vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; aut aliqid simile. Cæterùm tentandi & nobis post Machaonem qoqe venia, spero, condonabitur. Qid si ergò sic restituere velimus? ὅπη ὃ δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τοῦτ' ἔστι, κἂν φίλον, καθάπερ παροιμίαμβος. *non oportere nos agere puerorum instar, hoc est, merè nudéque,* absque justo diligentiqe examine; *juxta illud,* qicqid tandem fuerit, *qod à parentibus nostris accepimus.* ut κἂν φίλον idem hîc Marco valeat, qod κἂν φίλον πίσιν καὶ ἄλογον Origeni *adv. Cels. lib.* 1. Velimqe rejici τῷ ματαίαν ἀναστροφὴν τῶν πατροπαραδότων, ut Petrus loqitur, *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaque exceptioni illi, qam benè monentibus rectioráqe monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. c. 44. v. 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ὦ πατέρων, φασὶ, παραδόσιμόν ἡμῖν ἔθος ἀναιρεῖσθαι οὐκ ἔνλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

—*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. quâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸς κατ' ἀλήθειαν εὐσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τὰληθὲς τιμᾶν καὶ σέργειν ὁ λόγος ὑπαγορδεύει, παραλιμπάνειν δόξαις παλαιαῖς ἐξακολυθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀρδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ θερμύνεσθαι δικάζειν, μηδὲ ἴδεσι θορυβώδεσι παροφύνεσθαι, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον πανταχόθεν ξυλλέγειν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἔγωγε, ὦ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τυγχάνω, οἷός ἐγὼ ἐμμένω ἄλλο πείθεσθαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνοιτο. Illud interim adjicere ſubet, horſum etiam ſpectare videri, qod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλὰξ ἄνθρωποι ὑπὸ παντὶ λόγῳ ἐαλίσκονται φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον, ὥσπερ πνεύματι, παραδίδοναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπιστεῖν καὶ ἀντέχειν, καὶ πολλὰ διακρούεσθαι πρὸς ἃ μὴ ἀληθῶς, ἀδὲ ὠφελίμως λεγομένων. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Quin *nihil magis præſtandum* ſit, (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; quorúmque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, qod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquisque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátque nos & præcipitat traditus per manus error; aliénisque perimus exemplis.* hoc eſt, κατ' ἄλλον, καθότι καθειλήφαμεν, πιστεύειν τε καὶ πιστεύειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſt judicium. De ſenſu idem ſentiet eruditiſſimus D. Boorius. Verùm is pro παῖδας τινὰς, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείους, ut ſit πυθαγορείως μιμεῖσθαι, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro quatuorviris:* Εἴ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ πεῖ πάντων ἐρωτῴη,— πῶς ἂν λήρησεν, μὴ σφόδρα ἐξετάζων, εἴ τι κατ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ὅλως πᾶς, ἀρκεῖν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνειον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τελτῖω] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qum enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἤματί κεν τριτάτῳ φθίοιο βεβλαμένος περ.

conjecit indè *perendiè moriturum ſe.* εἰς τρίτον, inqit, ὑποπτεύομαι. conjecturæ rationem, eâ quam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ οἶδ' ἂν παρὰ μίαν ἐπιὼν] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die muneris, quam eum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, quàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de qo ſollicitiſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & condet. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſi, ientiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qi inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cerviccm præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt pavcos dies aut annos lucrifacere? Qid tangam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum hauſturi, moram aliqam ac dilationem expetebant; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι· κερδανεῖν γὰρ οἴονται καὶ ἐγὼ εἰκότως οὐ ποιῶ· ὀλίγον γὰρ ὕστερον πιὼν, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος ἀδήνου ὄντος ὀνου. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ὃ πάνυ με ἡ τοῦ Κύκλωπος ὀκεῖνο ὑφαίνει δωρεὰ, τὸ ὑστατογενέσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ ἔφαγον κατέδομαι. ἂν τι γὰρ περίεστιν, ἄντα πύματον, οἱ αὐτοὶ ὀδόντες ὠρυξόμεθα. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ νῶν; εἰ γὰρ μὴ νῶν, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὰ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de sera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνου βίου διάστημα, τὸ μηδὲν ὄφελ. καὶ τὸ νῦν, ἀλλὰ μὴ σφῷν ἔτι πρόσκοντα, τοῖς τὸν θεὸν, οὗ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ μὴ ταχὺ, σπεύδειν ἢ κρεμαννύμενα τὸν πονηρόν. Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρόνῳ τῷ θείῳ βραχὺς δοκεῖ τε ὄντι καὶ ἰσοσθενής.

§ 48. Πόσοι μὲν ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina sis oculis etiam bonus Ancu' reliqit,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitârunt.
Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Strevit, itêrque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempsit aquis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul' infimus esset.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis sopitu' quiete est.
Denique Democritum, postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit, stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παρόδῳ notetur, allusisse videri primoribus hisce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. quæ & Callisthenem sibi occinere solitum, ubi Alexandri animum abs se alienatum sensserat, quò adversùs mortis metum mentem sibi obfirmaret, avtor est in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.
Τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ ὀφθαλμῶν συναπάσαντες] contractis scil. in tristitiæ gravitatisque indicium superciliis, morti propinquos significare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσίᾳ ψυχῶν] qua nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc fastuosum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad se accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. Nihil, inqit, hoc magni, cum cantharis & phalangium, musca & aranea, idem possint. Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lysimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qua cantharidis vim assecutus es.* Refert Cicero *Tuscul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: femina sanguinis in tua potestate est.*

Ὡς ἀθάνατοι] At Anaxagoras, renunciato morti addictum se à suis, Ἐμὲ κἀκείνων κἀμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατεψηφίσατο. *Eundem in utrumque nostrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατεγνώκασι. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipsa natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qui te Deum credis, aliqua successu tumens, tanti (lucernæ odore extinctæ) perire potuisti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσοι ἢ πόλεις ὅλας] De urbibus opidisque montium concursu collisis, terræ motu prostratis, hiatu absorptis, marisve incursu hausti submersisque, videri poterit Plinius *hist. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Aristotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ὑποσειόμενα ὄντα, πολλὰς ἐπιφανείσας καὶ πόλεις ἀνῄρηκε· σεισμοὶ τε γὰρ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν ὄμβροι τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καὶ ἀῤῥαγέντες· ὀπιδρομαί τε ὑμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐδαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρους· βαλή τε πλημμάτων καὶ τυφώνων, ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέστρεψαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲ ἐξ ἑαυτῆς ῥηγνύμεναι σφέτερον, ὥσπερ φασὶν, ὑπὸ Φαέθοντος τὰ περὶ τὸν μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ πρὸς ἑαυτὰς ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκφυσήσασαι, καθάπερ ὑπὸ ἐν Αἴτνῃ κρατῆρων ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀνὰ τὸν γῆν φερομένων, χειμάῤῥους ἐποίησαν. Aristides περὶ φωνητικῆς Σμυρναίοις. Ἀχίνητον δ' οὐδὲν, φασὶ, τῶν ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλάττας λίμνας, καὶ θαλάττας ἠπείρους καὶ πόλεις, αἱ μὲν κατ' γῆς ὄλυσαν, αἱ δὲ ὑπὸ ῥεύματων ὑγρῶν τε καὶ πυρίνων ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in μεσημβρίᾳ ὑπὸ Σμύρνη, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terræ vorant urbes, quod insulæ maria fraudant, quod regna regnis compulsant,* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes occiderunt? Legimus Hieranaepen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l.* 17.) & *Delon, & Rhodon, & Con insulas multis cum millibus hominum pessum abiisse. Sed & mare Corinthium terræ motu obruit: & vis undarum Lucaniam Italiæ absciffam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos, Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter insulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Allusit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμος ἐς Σάμιος δύσει.——

Seneca *nat. quæst. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, qui brevis & caduca res nascimur, urbes oraque terrarum*

& littora, & ipsum mare in servitutem fati venit. & l. 3. c. 16. Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt. Itaque mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, epist. 91. Terrarum vix unqam tam gravis & pernicioſum fuit motus, ut tota opida everteret. nunqam denique tam infestum ulli exarsit incendium, ut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcerrima opera, qæ singula illustrare urbes singulas possent, una nox stravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, qàm periit, narro. Mirum, inqam, hoc Senecæ excidisse, vix unquam tam gravem & pernicioſum terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; Asia duodecim urbes simul perdidit. & in eadem ipsa epistola havd ità multò pòst subjiciat: Quoties Asiæ; quoties Achaiæ (ubi fortean, pro quoties, quot, legendum) urbes uno tremore ceciderunt? quot opida in Syriâ? quot in Macedonia devorata sunt? Cyprum quoties vastavit hæc clades? quoties in se Paphus corruit? frequenter nobis enunciati sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos frequenter ista nunciantur, qotæ pars omnium sumus? Idem mox, ibid. Omnium istarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles avdis, vestigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec qicqam extet, ex qo appareat illas saltem fuisse? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe industriâ posita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ descedere regiones. Operta sunt fluctibus, qæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per qos elucebat; erosit, & qondam altissimos vertices, solatia navigantium ac specvlas, ad humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vexantur. & ideò ego animo ferre debemus urbium excidia. Gasura omnia extant: omnibus exitus manet; sive interna vis flatvsqe præclusi violentè pondus, sub qo tenebantur, excusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia effregerit; sive flammarum violentia compaginem soli ruperit; sive vetustas, à qâ nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cæli ejecerit populos, & situs deserta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum est: hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter peritura vivimus. Adjici poterant his, ni fabulosa meritò haberentur, qæ de Atlantide insula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, ὅπλα καὶ πολεμικὴ, ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c. 40. Memorat & Plato majorem Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam. & ad nation. l. 1. c. 9. Vel qam Plato memorat majorem Asiâ aut Africâ in Atlantico mari mersam.* Et rursus, *de Pall. c. 2. In Atlantico Lybiam aut Asiam adæqans qæritur.* Qanqam & fabulosis istis aliqid etiam veri suberat. Siqidem qæ temporibus illis qasi demersa latebat, novissimis his emerfit qodammodo, & in notitiam nostram se dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam aut Asiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forsan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusqe hujus qantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæo orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqi fidenter licet.

Ἵν' ὅτου εἴπω, τεθνήκασιν] Ità *l.* 10. § 19. Ἑκατὸν πίφυκεν ὥσαφ θνήσκειν. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θανεῖν· πολλῷ δὲ δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, qæ ad famil. l. 4. ep. 5.* habetur. *Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versus navigarem, cæpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: qæ opida qodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Cæpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, siqis nostrûm interiit aut occisus est, qorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep. 8. Doles qòd dudum florentissima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrisqe ipsis.* nempe de Bononiensi veniens *urbe, à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelinqebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nimine sonans; ad lævam Apennini incultæ miseratus, & florentissimorum qondam populorum castella considerabas, atq; affectu relegebas dolenti. tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarúmq; sub eodem conspectu expositæ funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus qidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c. 2. Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinqitas maris juxtà cum solo mortuum ivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum ivit.* i. e. mortua est. Allusit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *in epigr. anthol. l. 1. c. 18.*

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' ἐν ἔπεσι τίς κεν ἰώλπει
Ὀψὲ Τηΐου Δῆλον ἐρημοτέρην;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* autem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut qid est aliud *non amplius vivere*, qàm *mori*? Sicut autem urbes *mori*, ità & *sepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l. 2.* Iniis-

Invadunt urbem somno vinóq; sepultam.

urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——cum qo sua Troia sepulta est:
Conduntur pariter, qi periere simul.

De Cremona Tacitus *hist. l. 3. Cæterùm assidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep. 64.*

Tecum unà tota est nostra sepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis nescio qis earundem *sepulcra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, qas meritò qondam est mirata vetustas:
Magnarum rerum magna sepulcra vides.

Iste *l. 2. c. 93. Motus enim terræ fileantur, & qicqid est, ubi saltem busta urbium, (sepulturam* M. S.*) extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides reviviscere easdem, ubi instavrantur denuo. Ἀιτῶ γ' ἀδόμαι (inqit Marco nostro, Commodóqe supplex pro Smyrna restituenda) ταύτην ἡμῖν τῇ πόλει χάριν, ὡς ἀναβιῶναι δι' ὑμῶν. eandémqe ab eis restavratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compositâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀτυχῶς γ' ἐπὶ τὸν Παμφύλιον μῦθον, εἰ ἡ μὲν Πλάτων, οὗ ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἤδη κείμενα αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαν ἐδέξαντο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, qam narrat Plato *polit. l. 10.* & à Platone mutuati Val. Maxim. *l. 1. c. 8.* Macrob. *in somn. Scip. l. 1. c. 2.* Clem. *Strom. lib. 5.* Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi novissimi duo, cum apud alterum πρὸς pro ἠρὸς, apud alterum Ἀρμόνιον pro Ἀριθμὸν sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l. 9. c. 2.* Cæterùm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà lavdatus; ità partibus qibusdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος καὶ ἐὰν σαπῇ, ὅσα τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus loqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de resurr. c. 42. Nec gigantum autem antiqissima cadavera devorata constabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Constat, non tantùm ossa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l. 7. c. 15. Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaqe in istis est perdurare, sive perennare, *mori* autem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam resurrecturæ cavssam agebat.

Ἑλίκη] *Helice*, Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l. 1.* Βύβρα δ' ἡ Ἑλίκη, ἣ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἣ δ' ὑπὸ χύματος ἠφανίσθη. & *l. 8.* καλεκλύσθη δὴ Ἑλίκη δυσὶν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων· ὑπὸ σεισμῷ δὲ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτήν. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm historiam, tum & cavssam ab ira Neptuni fabulosam commemorat. Adjungit idem *l. 1.* & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἧς κατεπόθη (inqit *l. 7.*) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil sit necesse, ut σεισμῷ subsituatur, cum eadem existat utrobiqe. Plin. *hist. nat. l. 2. c. 92. Helicen & Buram in sinu Corinthio pontus absulit.* Senec. *natur. qæst. l. 6. c. 26. Illa valla concussio, qæ duas supprejsit urbes, Helicen & Burin, citra Ægæum constitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum scripsisse, idem refert, *qæst. nat. l 7. c. 16.* tum & Callisthenem cladem eam libro peculiari descripsisse. *Ibid. l. 6. c. 23.* & *l. 7. c. 5.* Ipse eodem trahit, qò Marcus illic, *l. 6. c. 32. Ego,* inqit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpusculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo autem, qæ novimus, qæ in nostram notitiam memoria literis servata perduxit. qàm multa alia aliis locis mersa sunt? qot populos aut terra in se, aut mare inclusit?* Ovid. *Metamorph. l. 15.*

Si qæras Helicen, & Burin, Achaïdas urbes,
Invenies sub aqis.——

Meminere etiam cladis istius Aristotelis nomine Avtor *de Mundo c. 4.* Aristoteles ipse *Meteorolog. l. 2. c. 7.* Diodor. Sicul. *l. 15.* Pavsan. in *Achaic.* Polyb. *hist. l. 2.* Evseb. *anno 1137.* Oros. *l. 3. c. 3.* Favorinus apud Stobæum *tom. 2. tit. 105.* qi ubi Simonidis illud retulisset, qod & è threnis ejusdem avtor idem seorsim commemorat, (éstqe locus alter ex altero supplendus) & attingit qoqe Dio Prus. *orat. 74.*

Ἄνθρωπος γὰρ ἐών, μύσταί φησιν, ὁ τι γένηται ἄμεινον,
Μηδὲ ἄνδρα εἰδὼν ὄλβιον, ὅστις χρόνον ἔσται·
Ὠκεῖα γὰρ, ὡς τανυπλερύγων μύιας
Οὗτος, ὁ μεταξύ.

Clavsulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδὲ ὄλβιον. ὥσπερ ἀμείνων ὁ ποιητὴς δεξάμενος, τὴν τῶν Σκοπάδων ἀφθορίαν ἀπώλειαν. ἤδη γὰρ καὶ πόλεις, παρ' ὃ ἐφοβήθησαν ἀνάσατοι γεγόνασιν αἰφνίδιον· αἱ μὲν ὑπὸ πυρός· αἱ δ' ὑπὸ σεισμῶν· αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπιλυθείσης. τὴν μοι Ἑλίκην κατεπόθη. πού Βύβρα καὶ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλήνιδες ἀπώλετο, ὥσπερ πέπυσται. qo loco ὁ ποιητὴς non est Homerus, ut Gesnerus est opinatus, sed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo qodàm ereptum Simonidem ipsum subductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, ſed res geſtas etiam (utí ex Theocrito *Idyl.* 16. videre eſt) carmine celebravit. neq; tamen ideò neceſſe arbitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλγ, ex μέλει reſcribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, *utique, verbi gratiâ*, poſſit commodè ſatìs conſiſtere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Burǽque tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησον φασι τρεῖς πόλεις,
Ἄιγειραν, Βοῦραν τε, καὶ ὑψηλὴν Ἑλίκαν,
εὐδαίμονας τὸ πάλαι γενομένας, πολλῇ τῇ περιδρυεῖ ἀπωλεσθείσας φορᾷ. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi ſuperfuiſſe ſignificat. Sic enim loqitur *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, hauſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec ſubticendum, qod de Helice Ælian. *hiſt. animal. l.* 11. *c.* 19. Μᾶλλόν γ', inqit, οἰκίας καθαρπάζει αἰθυπτικῶς ἴσχυσεν ὅτι ἐν αὐλῇ μῦες, καὶ μὴ τοι καὶ γαλαὶ, καὶ φιδάνιον τῶν καταφορᾶν, καὶ ἐξοικίζονται. διότι τοι καί φασιν ἐν Ἑλίκῃ γηθεῖν. ἐπεὶ πάντα γὰρ ἡμερῶν τὰ ἀφανισθέντα τῶν Ἑλίκων, ὅσοι μῦς ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαὶ, καὶ ἄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀθρόα ὑπεξέρει τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κοιλίαν ἐμφερούσῃ. ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν τὰ θορυβηθέντα ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ σωτίζανεν ἡ πόλις, καὶ ὀπισθοσιφῶν πολλὸν κύμα, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus denique rerum geſtarum *l.* 19. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Conſtantio rerum potito pertulit, miſerabilem pluribus deſcripſerat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: aut enim braſmatiæ ſunt, qi humum intùs ſuſcitantes, ſurſum propellunt immaniſſimas moles, ut in Aſia Delos emerſit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Elevſin in Bœotia. & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ inſulaqe plures; vel climatiæ; qi limis ruentes & obliqi, urbes & adificia, montésqe complanant: aut chaſmatiæ. qi grandiori motu patefactis ſubitò voraginibus, terrarum partes abſorbent, ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior inſula, & in Criſæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succumienſe, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum mycematiæ ſonitu audiuntur minatorio, cum diſſolutis elementa compagibus ultrò abſiliunt, vel relabuntur conſidentibus terris. tunc enim neceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúsqe terrenos.* Burǽque Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. catalog. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδιες, αἱ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἱ τ' Ἀλυάττου
Σάρδιες, ἃς βασιλεῦ Πρῆσις ἐν Λαοδικῇ &c.
Αἱ Κρίσῳ τὸ παλαιὸν ὑπιπτεύουσαι τάχα
Ὄλβον Παλίωλλι ῥάμμα δεξάμεναι
Νῦν ὅλαι δύσμοροι ἐς ἓν χαλκὸν ἀρπαδέῖσαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀκμαίης χάσμα θοῦπτε πεσοῦσαι,
Βῆρα καὶ Ἑλίκῃ κυκλοφορεύμεναι αἱ δ' ἐνὶ χέρσῳ
Σάρδιες, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἐκεῖσθε τέλος.

Sardibus obtigit hæc clades ſub Tiberii imperio: refert Strabo *l.* 12. ſed non ſolis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, exitit motus Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ unâ nocte proſtratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Eviſebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forſan reliqis celebris minús.

Καὶ Πομπήϊοι] *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qæſt. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabianúmqe litus, ab altera Herculanenſe conveniunt, maréqe ex aperto conductum amano ſitu cingit, deſedſſe terræ motu, vexatis qacunqe adjacebant regionibus, audivimus; & qidem dicbus hibernis, qos vacare à tali periculo majores noſtri ſolebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Conſulibus.* & *c.* 27. *Aiunt ſexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Campana terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis iſtius clades nihilo minùs inſignis memoratur, de qâ incidendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλάνου] *Herculaneum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de eodem motu locutus, loco ſuperiùs addu[cto] *nunqam ſecuram hujus mali, tam totiens defunctam metu, magnam & Herculaneenſis opidi partem etiam qæ relicta ſunt* [illegible] dixerat ex Calliſthenis [illegible] *tioris ſoli, urbésqe ei* [illegible] *ceſſerunt. falſa*, inqit, [illegible] *laneum ſenſere.* De [illegible] *Tito.* ubi Victorius [illegible] *pſerat*; Καὶ [illegible] τοῦ Πομπη[illegible] μὴν, ἐπεὶ [illegible] & Hercula[illegible] *tera.* [illegible] *ſub Nerone* [illegible] *Dion.* [illegible]

[illegible] ſi- poſ- qid ſi [illegible] el, vitro [illegible] habet, ri- [illegible] ex- [illegible] defingi. [illegible] rentur, cada- [illegible] De Aſſyriis [illegible] Lucret. *l.* 3.

Nam

adversùs nationes l. 1. c. 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice M S. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῖος. id eò magìs urget; primò, qia Pompejorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere proposuerit, qæ disciplinâ Christianâ erant antiquiores. deinde qia terræ motu illa facta sit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satìs videtur, nisi si qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsqe obrutos constat. potuitqe Tertullianus memoriâ lapsus, posteriorìs etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem feciſſe.

Ὁ μὲν τῆτιν κνήθουσι] Sententia ἀναχόλαθος, qalem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Ἐστι ἐξεταῖον] à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτέταται.

Πάντα ἢ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάτημα. Vide & *supr.* § 15.

Τὸ γὰρ ὅλα καταδεῖν ἀεὶ] M. Casavb. τὸ γὰρ ὅλον καταδεῖν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanqam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὄλεθρος ἐ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.
Fortuna fluxa est; vixqe durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὄλεθρον ἥμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἓν ἡμέραν ἀναδιδόναι, τῇ δὲ μεσημβρίᾳ τελευτᾶν, ἀφὸς ἐπώρων ἢ αὐαίνεσθαι· vel, ut ego potiùs existimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qi *uno die totam vitam hominis conclusit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *qæ mane succrescit, vesperi succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet:* sive, διὰ τὸ ἡμέραν ὅλην μὴ διαιτᾶσθαι ἐξαρκεῖν τοῦ πίοντας αὐτὸ, vel φαρμάκους etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——ἐνδὲ μονήρει

Ῥηϊδίως ἀκτῖνι βαρὺ καταναίρεται ἄνδρα.

indè Svidas, Ἐφήμερον ἀκανθῶδες, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιρούμενον. Vide qæ ex Sophocle, Sosiphane, Evripide, aliisqe pavlò superiùs retulimus.

Ἐχθὲς ὡς] heri id est, nuper, sive nuperrimè, qo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰρ ἐσμὲν. *heri enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἐχθὲς παρεγένοντο. *heri*, id est, nuper, *accessisti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piscem aliqem innui existimavit Xylander, qia τάριχος seqitur. itaqe vertit, *qod heri fuit piscis, cras erit Salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum, qum & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Thesauro* suo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipse, qi *l.* 6. § 13. τὴν σωμοσίαν definivit, ἐντερίου παρήρτησιν καὶ κατά τινα σπασμῶδη μυξαρίου ἔκκρισιν. *intestini affrictionem & cum convulsione qadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobíqe ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, מטפה סרוחה hoc est, ut Palladas in *anthолog. epigr. l.* 1. *c.* 81. μαρὰν ῥανίδα, sive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicit. c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ fimo:* &, *lacteas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* qo modo & Jobus honestiori pavlò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloqitur, *An non* כחלב *sicut lac fudisti me; & tanqam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miseret atqe etiam pudet æstimantem, qàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis avtem diminventis formulæ vocabula freqentia & familiaria, nemo non novit, qi in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendes, μυξάριον, ὀνάριον, ὀστάριον, ὀρνιθάριον, τραχάριον, φυτάριον, ψυχάριον, ἀνθρωπάριον, σωμάτιον, πλευμάτιον, πνευμάτιον, αἱματάριον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνθύλλιον, λεπτύριον, & innumera ejusmodi. qæ eo fine illi usurpâsse videntur, qo τὴν μίσων καὶ ἀδιαφόρων istorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea susqe déqe ipsi haberent, eis loqendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ τίφρα] Ità de Protesilao Artaycten apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πεθνεὼς καὶ τάριχος ἐὼν, δικαίων θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνειν. τάριχος propriè *salsamentum.* dubitavi aliqandò an *succidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, qia *succidiam* ad suillas carnes restringi,

gi, *salsuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *salsura vel favilla.* Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *qia in cellis promis caro salita & usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis sepulturæ, mausoleis & monumentis seqestrantur, processura indè cùm jusserit dominus.* Respexit Marcus ad mores ritúsque, qos circa defunctorum cadavera observabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Eustath. *ad Il.* α'. Ἕλλησι μὲν τοὺ νεκροὺς ἔχμιον, τὰ ὀστᾶ μόνα καταλείποντες καὶ θάπτοντες εἰς μνήμια ἴδια καιόμενον· Αἰγύπτιοι δὲ τοὺ νεκροὺς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τὸ ποτὲ ζῶντες ἔχωσιν εἰς μνήμης ζάπυεον. ità apud illos cadaver fit ταρίχος, id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id est *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud ittos τύρος, id est, *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἐυλέων καταβρωθῇ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτά. qi & Persas ait, νέκυν ταριχεύειν. Ex Chrysippo Cicero *Tusc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* qod κηρῶσαι Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condunt*, non *condiunt* legi postulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; κηλοκηρώσαντες δὲ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπτουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπονὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχεύειν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχεύοντες, ὀλίγα ὅλον μένει ἀσύμφορον ὅσον χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidisse se in defunctorum congerie, τοὺ μὲν παλαιὰς πινας καὶ εὐρωτιώνλας, καὶ ἀμφιλυὼς, τοὺ δὲ νεαρὰς, καὶ σωπεσηκότας, καὶ μόλιστα τοὺ Αἰγυπτίων αὐτοῦ, διὰ τὸ πολυαρκὲς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευταὶ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Apì bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Asianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. lavdarus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαντα καὶ ταριχευθέντα, εἰς σορὸν ἀποτιθεῖς. Unde *Serapis*, qasi *Soroapis* dicatur. Et de Osiride Athenagoras in *legat.* sive *apolog. pro Christianis*: ὃ μόνον ὁ τάφος τῆ Ὀσιείδος δείκνυται ἀλλὰ καὶ ταριχεία. *Osiridis apud Ægyptios, non sepulcrum tantùm, sed & conditura ostenditur.* Itaque apud Tacit. *histor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Mosen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *supr.* § 3. ἐκτέτμηται, τετέφρωται. De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu.* Ὁ μὲν ἄλλων ἐκαυσεν· ὁ δὲ Πέρσης ἐθαψεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχέει· ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *stercus suillum* multò minùs; designari existimem; (qamvis alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *gleſſum* (**glas** nostrum agnoscas) indéqe *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, qæ & *Electrides*, *Gleſſarias*, monuit appellari. *electrum* avtem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Qanqam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, γυψώσαντες, (id est, γύψῳ κείσαντες, qod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, sive *creta* priùs *illevissent*, vel τυεριχάσαλας (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, asservare Solitos Æthiopes, avtor est *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὅικοι κατέχουσι περιχέαντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχάσαντες αὐτοὺς πολλῷ ὕαλον. ità enim legendum, qod libri ὕλῃ perperam exhibent. qi & ex Ctesia subjicit, priùs **avrçâ**, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúqe, thecâ qadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, qàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres veniſſe, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες πεπλάσθαι, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos, ritúsque patrios retinuisse*, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est περικλείειν, *includere*, aliud περιχέειν, *inungere*, qod, ut *calci* sive *cretæ* convenire possit, *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. qid si ergò, vel pro ὑάλῳ γύψῳ, vel pro περιχέει περικλείει legatur, ut sit, vel *gypso oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέειν, qàm ὕαλον περιχέειν, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam si qi codices illud μυέλῳ exhiberent, leviculâ mutatione posset in μέλιτι defingi. melle avtem inuncta, qo diutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herodotus *l.* 1. Ταφαὶ δ' ὅσοι εἰσὶ μέλιτι. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qi non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus*: *Quæ Heraclides Ponticus plus sapit, qi præcepit ut comburerent; qàm Democritus, qi ut in melle servarent; quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denariis calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Clavdii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, avtor est Plut. in *Agesil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinqimus. Qod avtem Marcus istic, τείχος ἢ τίφρα, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. ανοδος ἢ σκέλεπις dicitur.

Τὸ ἀναγκαῖον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διαθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἵλεως καλαλῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. καλαλῦσαι dixit, qod ἀναλῦσαι Pavlus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσετε πρὸς αὐτόν.

Εὐφημῶμαι] ità *l.* 2. § 3. εὐχάριστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιφημῶ τὸν ἥλιον. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitæ, sed minutatim subductum, na ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον εἴ τῇ ἄκρᾳ] Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum famil. l.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: qam existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanqam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Qomodo qorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: qemadmodum qædam non possunt igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmque conservant. qemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam tutus sit ab injuria, qàm illa qæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loqentem inducit: *Duritia silicis nulli magìs, qàm ferientibus nota est; nec ulli magìs intelligunt, qanta sit virtus mea, qàm qi vires ejus lacessendo senserunt. præbeo me, non aliter qàm rupes aliqa in vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta, qam fluctus non desinunt undecunqe moti sunt verberare; nec ideò aut loco eam movent, aut per tot ætates crebro incursu suo consumunt.* Evstath. *ad Il. β'. v.* 396. Ἰσόν ἢ ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κανδιώσας ἀπεικλόντων, τοῦτο πρὸς λῆξι σκοπῶν εἰκάσαι, ᾧ ἢ ποτε κύματα λείπει.

Παντοίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γένωνται,

Atqe ità de Achivis Homer. *Il. o'. v.* 618.

Ἶσον γὰρ πυρὶ φῶτε ἀρηγέτες, ἠΰτε πόντος
Ἠλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἅλὸς ἴαχὺς ἔσσα,
Ἥτε μάλ' ἀγλαΐαν ἀνέμων λαιλαπας χέλάδα,
Κύματά τε προφέρῃσι, τά τε σφέρεσθαι ἄνευθε·
Ὣς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἔμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(qem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Qæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli neqicqam, & spumea circum
Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum qæ prodit in æqor,
Obvia venturm furiis, expostáqe ponto,
Vim cunctam atqe minas perfert cæliqe marisqe,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: frustráqe petebar;
Haud secus ac moles, qam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóqe est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλὰ γὰρ τὰ πράγματα εἰληφὼς διατρέχοντα κυκλῷ, δίκῃ ἂν διαδρόμοι νεφέλας ὀπυίκα εἴη τροφῶν ἀπαρτίαι, καὶ μικρὰ πάντων ἐντῶν ἐφ' ἡμᾶς κινημάτων, ὅτω σφοδρῶς, ἅπαντα ὡς ἔσοι καταρρήξας Νέλα, μόνῳ αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σαυτὸν ἀναδεχόμῳ, ἑστῶσι φρονήματι, παρασπλοίας πρὸς λῆξι, πολλῶν περιεργυμένων κυμάτων, ἀκινήτῳ μένοντι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδράσιν ἐντυχὼν νῷ διοικυμένοις, ἀπικρύδη, ὡς εἰ καὶ πρὸς λῆξι πρὸς βαλεῖν ἀπράκτῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ὅτε γὰρ ἡ Ἀνδρονίκου μεγαλειότης καὶ σωφρασμοὶ, ἐφ' ἡ τῆς αὐτὸ λόγων ἐστρέλιξε δώμης

λύσαμεν, ὡδ' αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀπίναξ, ὡς ἐκεῖνος ὁ πρόβολος, περὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσταται, καὶ ἄλυπον παρεμορμύρισε· ὁ δὲ εἰς ἀφρὸν διαλύων, καὶ μακρὰ κλάειν ἐων πλὴν ἠχήσαντα διάλασσαν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἐστηκεν βάσεως. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ὑποφέρετο, ἀπίναξ καὶ πρᾶγμα ἢ πρόβολόν τινα πρὸς τὸ βαρβαρικὸν ὁπλίτην ξυλλόγου βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2.* Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno annisu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτὸ πυθμὴν τε καὶ ἀρχέπορον τὸ κλυδὼν, ἐπειδὴ τὸ ἐξῶτες ἐρᾷ, ἐξῶσαν ἔχει καὶ πλὴν ἀεὶ αὐτὸ φερόμενον, ὅσον θεῖον τι πάσχον, καὶ τὸ τῶν θεῶν ἰδιάζον λέγειν, ἐγὼ δ' ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ οὐκ ἀλλοίωμαι. ὥκιν μεταπηδήσαντες, ὡδὲ συμμεταπεδήσατε τοῖς χειρίοις καὶ τοῖς πρόσωπον, ἄλλοτε ἄλλον ἰδιόμορφον, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ἅπερ τὰς φύσι πέτρας οἱ πολύποδες, ἃς ἂν ὁμιλήσωσι· μόνῃ δ' αὐτὸς ἀεὶ, πάγον ἐν ᾧ πεπηγότι, καὶ ἐν τρεφομένοις ἄτρεπτον. πέτρα τις, ὄμμα, πρὸς ὀμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ἅτε πυκνοτυπῆ, καὶ διαπεπασμένα περὶ ἑαυτὸν τὰ περισσότερα. Idémque *orat.* 28. procellam deſcribens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμοις μεγάλοις πάνυ διηγείρετό τε καὶ ἐπορθοῦτο· φὴς δ' κυμάτων τὰ μὲν πόρρωθεν ἀνιεμένα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα, εἶτ' ἐλαπίζοντα πρὸς τὰς ἀκτὰς ἐλύετο, τὰ δ' ταῖς γείτοσι πέτραις περισκίλλοντα καὶ ἀποχρώμενα, εἰς ἀχλὺν ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ὧδε χάλικες καὶ φυκία καὶ κήρυκες καὶ φὴς ὀστρέων τὰ ἀλαφρότατα ἐξαθεῖτο καὶ ἀπεπλύετο· ἔστι δ' καὶ πρηστήριον πάλιν ἀναχωρῆντες τὰ κύματος. αἱ δ' ὅσαι ἀσφαλεῖς καὶ ἀπήνακλοι; ὡδὲν γε ἧττον ἢ ἀλοχεύοντες ὑλυός, πλὴν ὅσον τοῖς κύμασι. mox ubi ſimiles in vita humana procellas emergentes narraverat; φὴς πειραζομένων, inquit, ὁ μὲν ἐθάκνον μοι ὡς τὰ κυφότατα καὶ ἄπονα παραύρειος, καὶ ὡδὲ μικρὸν ἀντέχειν πρὸς τὰς ἐπηρείας· ὡδὲ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς στερρότητα καὶ βάθος λογισμοῦ σώφρονος καὶ τοῖς προσπίπτουσιν ἀντιβαίνοντος. Οἱ δὲ ἐπὶ πέτρᾳ, τῆς πέτρας ὀνείνης ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβηκαμεν καὶ ἣ λογιζόμεθα, ὅσοι φιλοσόφῳ χρώμενοι λόγῳ, καὶ ὑφαναβεβηκότες πλὴν φὴς πολλῶν ταπεινότητα, πάντα φέρουσιν ἀσείστως καὶ ἀπροσκόπως, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τοὺς σεσυλημένους, τὸ μὲν ἀπὸ φιλοσοφίας, τὸ δὲ ἀπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 84. Οὕτω καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάντες φὴς δρώντων ὑπερημάμεθα· ὃ καὶ μάλιστα ἰσχύει τυπωτέον. ὥσπερ καὶ αἱ θαλάττιαι πέτραι, τὰ πάντων τὰ κύματα διαλύουσιν· ὥσπερ καὶ οἱ ἄγροι πάντες ἀνεκπύχθησαν, καὶ ἐστεφανώθησαν, καὶ λαμπρὰ τεθήλασι, πλὴν ἀπεφυγμένα ταῦτα νικῶντες νίκλω. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ὀχλεῖς μάτλω με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epiſt.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere.* Huic aliam addere licet imaginem, havd minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2. tit. 116.*

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπελὸν ὑτάζων δοκεῖ,
Ὀδύναισι δώσει;
Molem qis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plavtinum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

ſcil. ſaxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit ſibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδυνατὸ] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, πᾶσιν ἔοικεν εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶς τρόπῳ.
Namque eſſe infortunatum cujuſvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα γὰρ ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὄζει διάφορος,
Ἐν τῷ τό, τε κακὸν ἓν φέρειν, καὶ τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præſtat, quòd conſtantiùs
Bonam malámque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔστω τοῦτό σοι.
Κέκτηταί τις, ἠ κέκτηκέ τις· ἠτύχηκέ τις·
Βέβληταί τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἄπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid ſit, ſat felix eris.
Interiit aliqis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſer:
Hic tuſſit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura ſecum. tu tantùm luctu abſtine. Grot.

Τοῦτο εὐτύχημα] —λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
Κατ' ὀρθὸν ἐξίοντα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——*ſippe cuncta, gamois triſtia,*
Recte expedita, ritè fauſta dixerim.

Itaque Philemon:

Ἄνθρωπος ἠ δέπνευσεν οὐκ ἐς' ἠδὲ εἷς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γίγνεσθ' ἢ χρύσεται.
Ὁ παίων δ' ἐλάττων τὸ γεγενημένον,
Ἀμφοτέρων ἔτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.
Nullum invenire eſt uſpiam mortalium,
Mala qi non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qi qod fert fortuna, qàm minimi facit,
Utrumque, & ſapiens hicce & fortunatus eſt.

Ὃ οὐκ ἔστι ἀποτύγμα] ἀποτύλμα, *fruſtratio*

aberratio, ubi qis à fine scopóqe sibi proposito excidit, eúmqe nevtiqam assequitur. hoc itaqe loco naturæ humanæ ἀποτρόπαια dicitur, qod ità eidem adversatur, ut impediat qo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura humana, inqit, nihil externum suâ vi potest efficere. neqe est itaqe istiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (utì refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuitqe eo Marcus etiam hìc respoxisse. Qum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἔγγ, inqit ille, ἁμάρτημα τοῦτό ἐστιν, ἢ ἐκείνης; & respondente Metrocle, ἀκείνης μὲν ἁμάρτημα, σὸν δὲ ἀτύχημα: regessit ille: Πῶς λέγεις; οὐκ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ἐστι; τὰ δὲ διαπτώματα, οὐκ ἂν ἀποπλύματα, καὶ ἀποτρόπαια; τὰ δὲ ἀποτρόπαια, οὐκ ὄν. ἀποτρόπαια ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρὸς λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ κηδὼν ἀπέδειξεν ἥλιγμα τοῦ τῶν Κυνικῶν ἐλεγχομένου. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentíqe, ὡς κατειλήφοι αὐτόν· respondisse, ἀ μᾶλλον, ἢ ἐγὼ τοῦτῳ κοσμῶ. *Nox magis est illa mihi probro, qàm ego illi sum ornamento.* Atqe sensus verborum Marci iste cum sequentibus conspirat optimè, qibus interrogat an casus istiusmodi prohibere qoqam possint, qo minùs jastus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* sive *frustrationes*, ἀποτρόπαια naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί ἔγγ τὸ βέλτιμα μιμιάδηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. verterе neglexit. forsan sic distingvendum. Τί ἔγγ τὸ βέλτιμα; μιμιάδηκας. *qidnam est igitur qod vult naturæ! dixisti jam pridem*; ipse tamen nôsti qid id avem sit, in sequentibus indicat; sed & *l.* 5. § 2. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βέλτιμα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἔστιν, ἐξ ὧν ἀ διαφερόμεθα ποὸς ἀλλήλους. Et *dissert. l.* 2. *c.* 17. τί ἔγγ δαιμονιώτερον ἔστι; νοῆσαι τὸ βέλτιμα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodis. *de beatit.* τὸ κατ' φύσιν, τὸ κατ' τὸ βέλτιμα τῆς φύσεως ἀνθρώπου.

Ἀσχημόνητον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάψευστον] Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν πεπλάσθαι διαφυσώμενος, καὶ μηδ' ὑποκρίσεως, ἀ nihil ficti simulatique subsit: & *supr.* § 33. λόγος ἀληθὴς μήποτε διαψεύσασθαι. *Sermo mendacio omni immunis.* Istìc avtem, τὸ ἀδιάψευστον, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 2. § 15. τὸ ἀψευδές. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siqidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, μὴ δεῖσθαι τὸν σοφὸν, τινὶ ψευδεῖ συγκατατίθεσθαι μηδαμῶς. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. ὃ δὲ ἐν τῷ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ ψεύδεσθαι ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαψεύδεσθαι τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ὅτι ἀπάτην ἔχον πλησίον. τὸ μὲν τὸ ψεύδεσθαι πρὸς συγχέασιν νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς τέχνας ἀνὰ συγκατάθεσιν· ἐν δὲ καὶ φαντασίαν ἔχειν ἀπατηλὴν, καὶ καὶ τινὰ τῶν συμβαινόντων ἀφόρητον, καὶ καὶ ἄλλας ἀποκοπὰς τῆς βίου πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνουσιν ὑδίποτε φέρειν τὸν σοφόν. ὑπόληψις γὰρ παράπαν ἀκαταλήπτου τινὶ συγκατάθεσις, διὰ τὸ μηδὲ δεδέχθαι αὐτὸν, μηδ' ἐγνωκέναι μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ὅτε διαψεύδεται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτὸν τί, sive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλου ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc est Dei solius, qi verò ἀψευδὴς solus, ut Paulus ad *Tit. c.* 1. *v.* 2. caverdum ut idem ad *Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. etiam Stoicorum sapientissimus.

Ἃ συμπεφύκασιν] leg. forsan, ἂν συμπεφύκασιν, *qæ si affuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπόχει τοῦ ἴδιον] Ità *l.* 9. § 42. ἀπέχει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 8. Ἐγὼ ἀπέχω τὸ ἐμόν· phrasis emphatica, qâ non tantùm suum qod est affecutus qispiam indicatur, sed ità id omne qod suum ducit, plenum & integrum affecutus, ut in eo planè acqiescat, nec qicqam ampliùs requirat, utpote qum illud sibi sufficere existimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχειν τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. τῶν ἀπόλεσον. *totam mercedem suam accepistis; totam habent. totam consolationem vestram accepistis*; totam habetis. ut qòd ampliùs speretis expecténtve, sive præmii sive solatii, ave illi ave isti, nihil prorsus sit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit, qam versionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo: Ἀπέχει βλέπειν γὰρ αὐτό. *Satis est; sufficit: ipsum enim video.* cui adjungit & Dionysius noster ex Sept. versione, Νῦν. *c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμῶν. qod mox *v.* 7. ἐχέσθω ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Synes. *calvit.* Τίνος (τοῖς ζωγράφοις) ἂν τις ἐνδεῖ μοιχὸν ἢ κίναιδον ἐν πίναξι γράψαι, κομψότερα ἀναλαβεῖν, ἀπόχει τοιαῦτα μα. *habet totum id qod injunctum est*; *nihil ampliùs requirit.* Cui libens subjunxerim illud ejusdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅσα γὰρ ἐμοὶ τὰ μὲν ἀλλοφύλων ἐχθρῶν ἀπρίατο, αὐτὸς ἢ ὑ τὰ μισθοῦ μοι χρῆται, ἕτος ἐδέν μοι δοκεῖ διαφέρειν κυνὸς, ἢ αὐτὸ τοῦτο τοῦ λύκου ὡς πορφυρώτερον διώκοντος, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ χαλεπὸς χαράξῃ τοῦ πόιμνιου, δέον ἀπόχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τῷ ποιμένι ἀμφορεύμενον. ubi ἀπόχειν τὸν μισθὸν idem est, qod Lucæ Evangelistæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptistæ responso ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Sculten. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρρησιαζόμενος τὸ κέρδος, ἢ τίμιον ἕτερος, ἀλλὰ ἥδιον ἕτερος,

ἀδονῆς, ἀλγηδόνος γινωσκε· τὸν δὲ μισθὸν ἀπέχει, καὶ παρρησίαν αὐτῷ πρὸς τὸν ἡγεμόνα οὐκ ἀπολείπουσιν, ἧς αὐτὸ τοῦτο πεποίηκεν ὄνειδος. Et Athanasii (si is avtor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibique conspicandos se præbent. πρόχειρον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ σχῆμα. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν, καὶ ἀπέχει τὸν μισθὸν· καὶ ἀνθρώπων ἤλθεν, ἀνθρώπῳ ἤρεσεν. παρὸ Paulus ἐλεγεν· εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦν. Nec præteriri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia qæ misistis:* esset enim ταυτολογία qod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abunde satisfactum esse. *Habeo,* inqit, jam *omnia* quæ velim, nihil ampliùs desidero, satis supérque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, ὅπως ἔν τις ἄκουσον, λόγον ἐσθλὸν ἀκούειν. Hæc si habes, μὴ μάτευε Ζεὺς γὰρ ἄνδρας, πάντ' ἔχων. hoc est qod Pavlus ἀπέχει.

Οὐχ ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ ἡμαλίας, εὐλύγιστον] Transponendum opinor, legendúmque. ὅτι τοῦτο, sive ὅτι οὐχὶ τ. &c. Vide *supra ad § 1. & ad l. 7. § 58.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* τὸ δὲ δεινὸν, οὐ τὸν θάνατον φοβεῖσθαι (οὐ γὰρ ποιητέον) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι θάνατον ἢ δεινὸν. laudatur itaque, qi dixit,

Οὐ κατθανεῖν γὰρ δεινόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Neqe enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus extulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6: Neqe mala vel bona, qa vulgus putet. multos qi conflictari adversis videantur, beatos 3 ac pleróscqe, qanqam magnos per opes, miserrimos; si illi graviem fortunam constanter tolerent; hi prosperâ insolenter utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχῆ εἶδε, τὸν ἀντυχίαν μὴ φέροντα. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. Qenquage miserum videris, hominem scias.

A. Qenquage fortem videris, miserum neges.

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist. 96. & ep. 67.*

§ 50. Ἰδιωτικὸν] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed ἰδιότητον, ut *l. 2, § 10.* argumentum *vulgare,* non Stoicorum *peculiare,* qi altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaque ἄστοχον καὶ ἰδιωτικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 1.*

Τῶν γλίσχρως ἐνδιατριβόντων τῷ ζῆν] γλίσχρως ἐνδιατρίβειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander avtumat, *diu vivere,* sive *vitam in longissimum tempus extrahere;* sed *vitæ qasi pertinaciter inhærere,* & ægrè gravatimqe ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίσχρως illud designat. Apud Svidam avtor innominatus: Ἀλλ' ἐγώ τις ἄρα δυσαπάλακτός εἰμι καὶ σφόδρα τοιοῦτος, καὶ γλίσχρως ἔτι ἐνέχομαι τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε οὐκ ἀληθῶς ὄναρ πεπτωκώς. Est enim τὸ γλίσχρον, qod & Xylander ipse nos monet, ipsúmqe significatûs hujus τῷ γλίσχρως monere potest, *lentum, tenáxqe;* idqe τῆς γλίας τεῦτον, *glutinis instar;* unde forlan & vocabulum istud ortum habuerit. itaqe τὸ γλίσχρον καὶ κολλῶδες, tanqam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλισχραίνειν, *cunctari,* vel potiùs *lentum & tenacem esse.* Sunt itaqe οἱ γλίσχρως ἐνδιατρίβοντες τῷ ζῆν, οἱ γλισχρόβιοι τῶν ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς χαρτερῶσι πολλοὶ κακοπαθείαν· οἱ πολλοὶ σφόδρ' ἀνθρώπων, γλισχρόβιοι τῶν ζῆν· ὡς ἐνόντος τινὸς ἐνταῦθα ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος. qod ille γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν dixerat in *Critone:* Ὅτι γὰρ ἀνὴρ μικρῷ χρόνῳ τοῦ βίου λοιπῷ ὄντες, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας ὕπερ γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, νόμιμε τοῦ μεγίστου παραβάς ὑδεῖς ὃς ἀφεῖ; Affectum avtem, qem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τῆς δυσκόλου φύσεως, ὡς ὁ τῆς ζῆν πόθος, ἐκπράσιος τῷ σώματος ποιεῖ ἐκπεπλεγμένον, ἅτερ τὸν Ὀδυσσέα τῷ ἱστῷ, δεδεκότα τὸν χάρυβδιν ὑπερκαθήμενον,

Ἔνθ' ὕπνος μίμνεν ἄνεμος, ὕτ' ἐκπλεῖν ἐᾷ,

καὶ περὶ ταῦτα δυσαρέστως, καὶ πρὸς ἐκεῖνα ἀσθενῶς ἔχοντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete,* proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurpatus: in qo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis,* cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magìs qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

—ὑδεὶς πόποτε,
Ὦ Νίκαν', ἀπέθανε, θανεῖν προθύμως ὤν.
Τὸν γλισχρόβιον ζῆν κελεύσας τὸ σκέλος
Ἀκούεις ὁ χάρων.—

—nemo unqam here,
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Restantes frustra.—

Vel Lucianus, qi in *Cataplo,* de tyranno qodam: Ἀπαναίνομαι ἤχθηλο· ὁ γὰρ ἐμὸς ὅπως, καθάπερ ἐξῶ πνεῦμα περιέχεται τοῖς τυφλοῖς ἡ ψυχή, καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι περιτετριμμένη. μᾶλλον δ' ὥσπερ ἀδρανὴς πις ἕξις ὁ δεσμὸς ἔοικεν, ᾧ δεδεῖσθαι συμβέβηκεν αὐτούς. qem & ampliùs ibidem vise sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. *c. 12. v. 20.* de locupleti illo dicitur, qi

Non ſecus ac flumen: nec enim conſiſtere flumen, Nec levis hora poteſt.—

Baſil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος· πηγὴ, ῥέων ἐν ἀλλοχοῖς καὶ κύμασιν ἀλληλοπαλλήλοις πληρωμένων. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ἤδη, τὰ δ' ἔτι προῤῥεῖται. Auguſtin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Qaſi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Qin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμοῦ δίκλυσ. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολεμοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Ariſtot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ τῆς χθονὸς τῶν, τὴν αὐτὴν εἶναι φατέον πόλιν, καίπερ ἀεὶ τῆς μὲν φθειρομένων, τῆς δὲ γιγνομένων ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμεν λέγειν τὸν αὐτὸν, καὶ κρήνας τὰς αὐτὰς, καὶ περὶ ἀεὶ τὰ μὲν ὀπιχομένα νάματος, τὰ δ' ἐπιῤῥέοντα. Plato in *Cratylo*: & indè Stobeus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοὴν εἰκάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. qaſt.* 2. Τὰ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα περίφορά ἐστι καὶ νεοχμὰ· Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de *fera vindict.* ἢ λύσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα περίφημα ποταμῶν ἐμβάλοντες, εἰς ἃν ἔφη δὶς ἐμβῆναι, τὰ πάντα κινῶν καὶ ἑτεροῖον τῷ φύσιν μεταβάλλοντα. Et ad noſtri mentem aptiſſimè, *lib. de E I Delph.* Πολεμῶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ δυνατὸς ὑσίας δὶς ἅψασθαι κατ' ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, φερόμενα καὶ ἥκοντα. ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ αὐτὸ παραίνειν τὸ γεγενημένον αὐτῆς, &c. Senec. *epiſt.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, curris cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc eſt quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non deſcendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua tranſmiſſa eſt. Hoc in amne manifeſtius eſt, quàm in homine. Sed nos quoque non minùs velox curſus prætervehit.* Verùm ut Ariſtoteles *metaphyſ. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κράτυλος Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι, Δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam. atque ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire.

ed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥα δίκλυσ, *torrentis in morem.* de eis uſurpatum, qi ingenti impetu qaſi provoluti, omnia ſecum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus aſſimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Avg. *in Pſal.* 38. *Torrens rerum fluit, cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 14.

Ἅμα τε γὰρ ἄφθη ἕκαστον, καὶ παραυτίκα τοῦ] Quod de ſeminibus qibuſdam Theophr. *de cauſ. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πάντων ἀλλοιοῦται. Et de externis iſtis Joan. Chryſoſt. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παρεῤῥύηκεν· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ἀνεπιδέᾳ. Eleganti ſimilitudine illuſtrat iſtud Marcus noſter, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in univerſum tum perſonis, tum rebus ipſis, verùm eſt Virgilianum illud, Æn. *l.* 6.

Oſtendent terris hunc tantùm fata, nec ultra Eſſe ſinent.—

Jo. Chryſoſt. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσασί τι περὶ ἀνθρώπων, ἀλλ' ὥσπερ περὶ ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον. ὁμοῖός τε γὰρ ἐφάνη, καὶ σπᾶς ἐυκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Baſil. Cæſar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἅμα τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τῆς χρόνου διέξοδος ἀνάκειται, ἐπειρομένη ἀεὶ καὶ παρεῤῥέουσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τῆς δρόμου. ἡ μὲν τοίνυν τοιαύτη ὁ χρόνος, ἔστι τὸ μὲν παρελθὸν ἀφανίδν, τὸ δὲ μέλλον ὑπὸ πάρεσι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθῆναι, διεδράσκει πῶς αἴσθησιν; τοιαύτη δέ τις καὶ τῆς γενομένων ἡ φύσις· ἡ αὐξανομένη πάντως, ἡ φθινοῦσα, τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ στάσιμον οὐκ ὀπίδλον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται] *& aliud ſubſequitur, mox item aliud ſuccedet.* Xyl. *aliud ſuccedit, & hoc etiam protinùs diſparebit.* Caſ. qorum alter qare παραφέρεσθαι iſtìc verterit *ſuccedere*, alter *ſubſeqi*, cùm in membro præcedente uterqe *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, ſive *tollitur, aliud ſtatim inſertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν πνα τῶ χειμῤῥῳ ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, οἶδεν καὶ τοῦτον ὅτι κυφηλὸν βαπτίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipſo argumento. Τὸ χρόνου, καθάπερ ῥεύματος, ἔκπτωσα παραφέρεσθαι. indè τὸ παράφορον *l.* 1. § 15. & τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm qia non ἐνήνεκται, ſed ἐνεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs exiſtimo, ut reddatur, prout ipſa ſonant vocabula, & *aliud* quidem qiddam *abripitur, illud verò* (qod utiqe priùs abreptum fuerat) *infertur* denuo. ut in orbem vel it res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀνακυκλήσεως & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὅτω σωφρονεῖς καὶ γνώμονι] Vide *ſupr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epiſt.* 107. *Nihil horum inſolitum, nihil inexpectatum eſt. offendi rebus iſtis tam ridiculum eſt, quàm geri qòd ſpargaris in publico, aut inquineris in luto.* Uſitata & uſu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Ariſtotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ συνήθη, ἐκπλήττει φάσματα, ἀλλὰ τροφὴ γίνεται.

§ 45. Σωφρόνα

§ 45. Συνάφεια ἔυλογος] *Lib. 6. § 38.* ἐπισυνάφειας. & *l. 7. § 9.* σύνδεσις ἰσχύς. Vide *supra § 40.*

Συντέτακται] Vide *l. 5. § 8.*

§ 46. Τῆς Ἡρακλείτου, ὕδωρ γῆνάδες] Inter Heraclitidogmata, apud Laërt. *l. 9.* Τῶν μεταβολῶν ὁδὸν ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι κατὰ ταύτην. πυκνώμενον γὰρ τὸ πῦρ ὑγρότητας, συνιστάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτὴν πάλιν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Qod Ocellus Lucan. *de univers. c. 1. § 14.* Πῦρ μὲν εἰς ἀέρα συμπιλέμενον, ἀέρα δὲ ὑγρωθέντα ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν. ἀπὸ γῆς δὲ καὶ αὐτὴν ἀπόδοσιν τῆς μεταβολῆς, μίαν πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὰρ μόναν, φησὶν Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐν αὐτῷ ἴδοις ἄν. Vide *ad l. 9. § 21.* Eadem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινόμενον ὁρᾶτε, τῆς ὑσίας ἄνω φερομένης· ὥσπερ ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, αἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολῆ λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἔστι δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ὀξὺ τὴν φθειρομένην εἰς τὐναντίον ἐκφέρουσα, σκοπῶμεν, εἰ κατὰ ταῦτα εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. θνήσκει γὰρ τὸ πῦρ, ἅπαντα ζῶον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δι' αὐτῶν μαραινόμενον. ἢ μᾶλλον ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτῶν, &c. Maxim. Tyr. *dissert. 25.* Ὁρᾷς τὰ πάντα, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φοβούμενος, τεκμαιρόμενος τῇ σῇ ὑποίᾳ ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ σῇ διαδοχῇ μεταβάντων· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ γενέσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζώντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex seqentibus liqet) ὑποθνήσκοντας δὲ τὸν ἐκείνων ζωήν. Ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατος, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχὴν ὁρᾷς βίων, καὶ μεταβολὴν σωμάτων, χωρηφίαν τοῦ ὅλου. Verùm apud Clementem Alex. *strom. l. 6.* seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; Ψυχῇσιν θάνατος ὑδέναι ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γῇ γένεσις. ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multísque explicat *lib. de mundi immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aere* accepisse monet Heraclitum; *mortísque* nomine μεταβολὴν, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τοῖς κόσμοις ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδόξοτατον, θνήσκειν δοκοῦντα ἀπαθανατίζεται, δολιχόβιοντα ἀεὶ, (διαυλοδρομοῦντα meliùs dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ πῶς αὐτῶν ἐστὶν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμείβοντα. ἢ μὲν γὰρ ἐκ γῆς ὁδὸς ἀνὼ γῆς ἀρχέτω· πυκνώσει γὰρ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει πάλιν μεταβολὴν· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα· ὁ δ' αὖ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάντης ἀπὸ καρδίης, συμίζοντος μὲν πυρὸς κατὰ πάλιν σβέσιν εἰς ἀέρα· συμίζοντος δ', ὁπόταν συνθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ πάλιν πάλιν ἀνάχυσιν καὶ πάλιν εἰς γῆν πυκνώσιν μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides *de fundamentis legis cap. 4. § 10, 11.* Heraclitum avtem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δὲ ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσεται.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heraclitiejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, Ταυτὸν ἐστὶ ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l. 2. § 3. & l. 5. § 8. & l. 8. § 18. & l. 10. § 19.*

Καὶ τῷ ἐπιλανθανομένῳ ἡ ἀνὼ ὁδὸς ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmque fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. *epist. 71. Ignoranti qem portum petas, nullus suus ventus est.* Vide *l. 2. § 16.* Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter eant. qalis servus ille, qem depingit rex sapientissimus, *Parem. c. 7. v. 22. qi macham sequitur, tanqam bos, qi ad mactationem abit, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib. 6. § 20.* τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspitio, locum havd esse satìs integrum, & Heraclitem etiam istic, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi διαπλοδεκλεῖδας, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmque ferente superiùs allatum est.

Ὧν μάλιστα διωκεῖν ὁμιλοῦσι λόγῳ, τοῦ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέροντες] Nec hæc abscedunt longè ab Heraclitiillis, qæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib. 1. c. 2.* Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τῷ λόγῳ δ' ὄντος ξυνοῦ, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἢ δ' ὄξὺν οὐκ ἄλλό τι, ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τῶν ὅλων διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν αὐτοῦ τῆς μήνιος κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod *l. 12. § 2.* dixit, θαυμάζειν, ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. tanquam peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere. ideò eis offenduntur, primæque cavillæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heraclíti illud apud Clem. *Strom. l. 2.* ὃ γὰρ φρονίμως τοιαῦτα πολλοὶ, ὀνόμασι ἰσχυρίσαιντο. præsertim, si ὀνόμοις legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum fit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox: *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli gerenda, quia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandúmque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis inusitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c. 9. Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. tot præterdomum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes aquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, adspexit? quis unquam nostrûm de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? quis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet,* (ità lego ex Schol. M S.) *tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Ille amisit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos posse prævidimus.

Ὥσπερ καθεύδοντας] hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθάπερ ἐν ὕπνῳ, ζῶν εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, quem & istic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato: Τοὺς ἓν ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα ἐυδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum itura, vel in vigiliam somno simillimam.* Lucret. *l.* 3.

Qi somno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans stertis, nec somnia cernere cessas,
Atque animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hîc: *vult perficiendum strenuè, quod recto consilio agendum susceperimus; neque in medio actu desistendum aut titubandum, nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δίεται ὑποφεύγειν, οὔθ' ὁ διώκειν·
Ὡς ὃ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *pisc. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρφναίοισιν ἐν εἰδώλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, καὶ ἱεμένοιο φύγεσθαι
Θρώσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γύαλα παλλομένοιο
Ἀσθμὴς ἄπτε δισμὸς ἐπιγρομόοιο βαρύνει·
Τοίλλι γειοπλάγχθων τετιήκασι καὶ ἰσχύος ἄρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch *al Præfect. indoct.*

Ὅπι δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τύτ' ἔστι, κατ' ἴλαδν, καθότι παρειλήφαμεν] Locus insigniter depravatus, cujusque medicinam penè desperat peritissimus omnium, quos ego nôrim, istorum sanandi artifex: clarissimum Salmasium, etiamsi nullus nominarem, quem velle deberem, agnoscent mecum, qui in studiis istis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco suo emota, quædam restituendo, partim supplendo, quod excidisse visum, & in proximè præcedentibus havd semel occurrit, τὸ μεμνῆσθαι. ut sic legatur, καὶ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθαι, ὃ κατ' ἴλαδν, τετίσι, καθότι παρειλήφαμεν. Sensúsque sit, *Oportere pueros parentum meminisse, non simpliciter quidem, hoc est, quatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet ineſse eo fine, ut sciamus, quomodo illi ex hac vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; aut aliquid simile. Cæterùm tentandi & nobis post Machaonem quoque venia, spero, condonabitur. Quid si ergò sic restituere velimus? ὅτι ὃ δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τετίσι, κατ' ἴλαδν, καθότι τοκέων παρειλήφαμεν. *non oportere nos agere puerorum instar, hoc est, merè nudéque,* absque justo diligentique examine; *juxta illud,* quicquid tandem fuerit, *quod à parentibus nostris accepimus.* ut κατ' ἴλαδν idem hîc Marco valeat, quod κατ' ἴλαν πίσιν καὶ λόγον Origeni *adv. Cels. lib.* 1. Velítque rejici τῷ ματαίαν ἀναστροφὴν τῆς παραπαράδοτον, ut Petrus loquitur, *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaque exceptioni illi, quam benè monentibus rectioráque monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. c. 44. v. 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ὅμως πατέρων, φασὶ, παραδεδομένων ἡμῖν ἔθος ἀναιρεῖσθαι οὐκ εὔλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus,* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

—*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. quâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸς κατ' ἀλήθειαν εὐσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τὰληθὲς τιμᾶν καὶ σέβεσθαι ὁ λόγος παραγορεύει, παραλιμπάνοντας δόξας παλαιὰς ἐξακολουθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectèque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀεδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ ῥᾳδίως ἁλίσκεσθαι, μηδὲ ἕδεσι προσδεδέσθαι παντοίοις, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον πανταχόθεν ξυλλέγειν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἔγωγε, ὦ μόνον νυνὶ, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷός ἐστιν ὅστις ἐμοὶ ἄδηλον ἄλλο πείθειν, ἢ τὸν λόγον, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνοιτο. Illud interim adjicere ſubet, horſum etiam ſpectare videri, qod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλαξ ἄνθρωπε ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐναβρυνόμενε φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον, ὥσπερ πνεύματι, παραδίδοναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπαίρειν καὶ αὐξάνειν, καὶ πολλὰ διακρούεσθαι τῷ μὴ ἀληθῶς, ἀλλ' ὡσεὶ μὴ λεγομένων. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Qum *nihil magìs præſtandum* ſit, (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quàm quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; quorúmque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, qod in ſtrage hominum magna cuenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat, ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquiſque mavult credere, quàm judicare; nunquam dè vita judicatur, ſemper creditur; verſíque nos & præcipitat traditus per manus error; aliquíque perimus exemplis.* hoc eſt, κατ' ἄλλον, καθότι καλειλήφαμεν, πιστεύειν τε καὶ πιστεύειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſt judicium. De ſenſu idem ſentiet eruditiſſimus D. Bootius. Verùm is pro παῖδας τινὰς, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείους, ut ſit πυθαγορείως μιμεῖσθαι, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro quatuorviris:* Εἴ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ πεῖ πάντων ἰσχυρίζοιτο,— πῶς ἂν ληρήσαι, μὴ σφοδρύνεσθαι, εἴ τι κατ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ὅσπερ παῖς, ἀρκεῖν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνειον τὸν ἥκιστα, ἢ πάντως εἰς τοῦτο] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qum enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἥματί κεν τριτάτῳ φθίλον εἰς Ἄιδος ἵκοιο.

conjecit indè *perendiè moriturum ſe.* εἰς τρίτον, inqit, ὑποδαυόμαι. conjecturæ rationem, eâ qam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ ἐν ἂν πρὸ μιᾶς ἐπίη] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die muneris, qam cum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, qàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de qo ſolliciti ſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & condet. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſi, entiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qi inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cerviccm præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt paucos dies aut annos lucrifacere? Qid tanqam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum hauſturi, moram aliqam ac dilationem expectebant; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι· ἡδέως γὰρ οἶονται καὶ ἐγωγε εἰκότως ἃ ποιοῦσι· ἥδεν γὰρ δίμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἀλλό γε ἢ γλαῦκα ἐφελκύσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενός τοῦ ζῆν, καὶ φεισόμενος ἥδεως ἔτι ἐνόντος. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ἐμὲ μὲν ἡ τοῦ Κύκλωπος ἐκείνη ὑποφαίνει ῥᾳδιουργία, τὸ ἀνταχνεῖσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν ἔτι καταφάγομαι. ἂν τι γὰρ περιῇ, ἄντα πύματον, οἱ αὐτὶ ὀδόντες ἀριθμήσουσιν. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ μὴ νῦν, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὸ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de sera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρώπινον βίου διάστημα, τὸ μηδὲν ὄφελ. καὶ τὸ γῆρας, ἀλλὰ μὴ σὺ ἐκεῖνο προσδοκᾶτε, τοιοῦτον ὄντες, οἷς τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ ὀρθρινὸν, σφαλερὸν ἢ κρεμαννύμενα τὸν πονηρόν. Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρόνος τοῦ θείου βραχὺς δεῖται ὅτου καὶ ἐννοηθῆναι.

§ 48. Πόσοι μὲν ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina sis oculis etiam bonus Anculus, reliqui,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.
Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Stravit, itérque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempsit aquis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul' infimus esset.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eádem aliis sopitu' quiete est.
Denique Democritum, postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit, stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παρέργῳ notetur, allusisse videri primoribus hisce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. quæ & Callisthenem sibi occinere solitum, ubi Alexandri animum abs se alienatum senserat, quò adversùs mortis metum mentem sibi obfirmaret, avtor est in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.
Τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ τῆς ἀῤῥωστίας συναίροντες] contractis scil. in tristitiæ gravitatisque indicium supercilliis, morti propinqos significare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσίᾳ ψυχῶν] qia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc fastuosum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad se accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. Nihil, inqit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, musca & aranea, idem possint.* Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lysimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qia cantharidis vim assecutus es.* Refert Cicero *Tuscul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: femina sanguinis in tua potestate est.*

Ὡς δ' Ἀνάξαρχος] At Anaxagoras, renunciato morti addictum se à suis, Ἄρα κἀκείνων κἀμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατεψηφίσατο. Eundem *in utrumque nostrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σου κατεγνώκασιν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. & *ipsos natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qi te Deum credis, aliqo successu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuisti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσους ἢ πόλεις ὅλας] De urbibus opidisque montium concursu collisis, terræ motu prostratis, hiatu absorptis, marisve incursu hausti submersisque, videri poterit Plinius *hist. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Aristotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑφεστῶτα ὄντα, πολλὰς ἐτεροιότητας καὶ πάθη ἀναδέδεκται· σεισμοί τε δὴ πάντα βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν ὄμβροί τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καλαῤῥαγίαι· ἐπιδρομαί τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βίαί τε πνευμάτων καὶ πυρῶν, ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνήνεγκαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲν ἐξ ὑφειμένου ὑλώδους ἀναθυμιάσεως, ὅπερ φασὶν, ὑπὸ Φαέθοντος τοῦ θεοῦ ἅπαν μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ θεοὶ ἐπιπέσοντες ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκφυσήσασαι, καθάπερ ἐν Ἀστυπαλαιᾷ χραισμόν ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑλώδους φερομένων, χειμάῤῥους πίπλου. Aristides περὶ ῥητορικῆς Σμυρναίοις. Ἀλίντου δὲ οὐδὲν, φασὶ, σῶν ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλάττης ἔσχατα, καὶ θαλάττης ἠπείρους καὶ πόλεις, αἱ μὲν κατὰ γῆς ἔλυσαν, αἱ δὲ ὑπὸ ῥευμάτων ὑφαλῶν τε καὶ πυκτίων ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in μονῳδίᾳ ἐπὶ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Qod terræ vorant urbes, qod insulæ maria fraudant, qod regna regnis compulsant,* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes occiderunt? Legimus Hierannapen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l.* 17.) & *Delon, & Rhodon, & Con insulas multis cum millibus hominum pessum abiisse. Sed & mare Corinthium terræ motus ebibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abscissam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos, Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter insulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Alluxit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Χάμαδος Χάμος ἔσῃ.——

Seneca *nat. quæst. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, qi brevis & caduca res nascimur, urbes quoque terrarum*

& litora, & ipsum mare in servitutem fati venit. & l. 3. c. 16. Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt. Itaqe mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, epist. 91. Terrarum vix unqam tam gravis & pernicioſus fuit motus, ut tota opida everteret. nunqam denique tam infestum ulli exarsit incendium, ut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcerrima opera, qæ singula illustrare urbes singulas possent, una nox stravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, qàm periit, narro. Mirum, inqam, hoc Senecæ excidisse, vix unqam tam gravem & pernicioſum terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; Asia duodecim urbes simul perdidit. & in eadem ipsa epistola havd ità multò pòst subjiciat: Qoties Asiæ; qoties Achaiæ (ubi fortean, pro qoties, qot, legendum) urbes uno tremore ceciderunt? qot opida in Syria? qot in Macedonia devorata sunt? Cyprum qoties vastavit hæc clades? qoties in se Paphus corruit? freqenter nobis enunciati sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos freqenter ista nunciantur, qota pars omnium sumus? Idem mox, ibid. Omnium istarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles avdis, vestigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec qicqam extet, ex qo apparet illas saltem fuisse? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe industriâ posita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ desedere regiones. Operta sunt fluctibus, qæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per qos elucebat; erosit, & qondam altissimos vertices, solatia navigantium ac speculas, ad humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vexantur. & ideò æqo animo ferre debemus urbium excidia. Cæsura omnia extant: omnibus exitus manet; sive interna vis flatûsqe præclusi violentè pondus, sub qo tenebantur, excusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia effregerit; sive flammarum violentia compaginem soli ruperit; sive vetustas, à qâ nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cæli ejecerit populos, & situs deserta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum est: hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter peritura vivimus. Adjici poterant his, ni fabulosa meritò haberentur, qæ de Atlantide insula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἦν μίαν μετὰ καὶ ταύτην, σεισμῶν ἐξαίσιων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, ὅλα καὶ διαλάβης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c. 40. Memorat & Plato majorem Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam. & ad nation. l. 1. c. 9. Vel qam Plato memorat majorem Asiâ aut Africâ in Atlantico mari mersam.* Et rursus, *de Pall. c. 2. In Atlantico Lybiam aut Asiam adeqans qæritur.* Qanqam & fabulosis istis aliqid etiam veri suberat. Siqidem qæ temporibus illis qasi demersa latebat, novissimis his emersit qodammodo, & in notitiam nostram se dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam aut Asiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forsan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusqe hujus qantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæo orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqi licet.

Ἵν' ὅτω εἶπω, τεθνήκασιν] Ità *l.* 10. § 19. Ἔχουσιν πίφυκεν ὡς ἐφ' ἑνὸς τεθνάναι. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θανεῖν· πολλῷ δὲ δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, qæ ad famil. l. 4. ep. 5.* habetur. *Ex Asia rediens, cùm ab Ægina Megaram versùs navigarem, cæpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: qæ opida qodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Cæpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, si qis noſtrûm interiit aut occisus est, qorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep. 8. Doles qòd dudum florentissima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrisqe ipsis.* nempe de Bononiensi veniens urbe, à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelinqebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nimine sonans; ad lævam Apennini incultæ miseratus, & florentissimorum qondam populorum castella considerabas, atq; affectu relegebas dolenti. tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarúmq; sub eodem conspectu expoſita funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus qidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat. De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c. 2. Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinqitas maris juxtà cum solo mortuum vivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum vivit.* i. e. mortua est. Alluſit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *in epigr. anthol. l. 1. c. 18.*

Νῦν δὲ αὖ ὦ ζώειν, ἢ δ' οὐκ ἔτι τίς κεν ἐάλπτοι
Ὀφθῆς Τιμὼ δῆλον ἐρημοτέρην;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* autem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut qid est aliud *non amplius vivere*, qàm *mori*? Sicut autem urbes *mori*, ità & *sepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l. 2.*

Inus-

Invadunt urbem somno vinóq; sepultam.

urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——*cum qo sua Troia sepulta est*
Conduntur pariter, qi periere simul.

De Cremona Tacitus *hist. l.* 3. *Cæterùm assidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep.* 64.

Tecum unà tota est nostra sepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis nescio qis earundem *sepulcra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, qas meritò qondam est mirata vetustas
Magnarum rerum magna sepulcra vides.

Iste *l.* 2. *c.* 93. *Motus enim terræ fileantur, & qicqid est, ubi saltem busta urbium,* (*sepultarum* M. S.) *extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides reviviscere eadem, ubi instavrantur denuo. Αἰτῶ καὶ δέομαι (inqit Marco nostro, Commodóqe supplex pro Smyrna restituenda) ταύτην γενέσθαι τῇ πόλει χάριν, ὡς ἀναβιῶναι δι' ὑμᾶς. eandémqe ab eis restavratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compositâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀτενῶς τὸν Παμφύλου μῦθον, εἰ ἢ μὴ Πλάτωνος, ὃς ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἤδη κειμένῳ αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς περὶ ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαι ἐδέξαντο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, qam narrat Plato *polit. l.* 10. & à Platone mutuati Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Macrob. *in somn. Scip. l.* 1. *c.* 2. Clem. *Strom. lib.* 5. Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi novissimi duo, cum apud alterum περὶς pro ἠερὶς, apud alterum Ἀρμόνιον pro Ἀριδαῖον sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l.* 9. *c.* 2. Cæterùm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà lavdatus; ità partibus qibusdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τῶν σωμάτων καὶ ἐὰν σαπῇ, ὅσα τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus loqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de resurr. c.* 42. *Nec gigantum autem antiqissima cadavera devorata constabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Constat, non tantùm ossa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l.* 7. *c.* 15. *Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaqe in istis est perdurare, sive perennare, *mori* avtem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam resurrecturæ cavssam agebat.

Ἑλίκη] *Helice*, Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l.* 1. Βύρρα δὴ καὶ Ἑλίκη, ἣ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δ' ὑπὸ κύματος καὶ σεισμοῦ. & *l.* 8. κατεκλύσθη δὲ Ἑλίκη δυοῖν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων· ὑπὸ σεισμοῦ γὰρ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτήν. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm historiam, tum & cavssam ab ira Neptuni fabulosam commemorat. Adjungit idem *l.* 1. & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἧς κατεπόθη (inqit *l.* 7.) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil sit necesse, ut σεισμοῦ substituatur, cum eadem exiftat utrobiqe. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 92. *Helicen & Buram in sinu Corinthio pontus abstulit.* Senec. *natur. qæst. l.* 6. *c.* 26. *Illa vasta concussio, qæ duas suppressit urbes, Helicen & Burin, citra Æ gaum constitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum scripsisse, idem refert, *qæst. nat. l* 7. *c.* 16. tum & Callisthenem cladem eam libro peculiari descripsisse. *Ibid. l.* 6. *c.* 23. & *l.* 7. *c.* 5. Ipse eodem trahit, qò Marcus istic, *l.* 6. *c.* 32. *Ego*, inqit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpusculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo avtem, qæ novimus, qæ in nostram notitiam memoria literis servata perduxit. qàm multa alia aliis locis mersa sunt? qot populos avt terra in se, avt mare inclusit?* Ovid. *Metamorph. l.* 15.

Si qæras Helicen, & Burin, Achaïdas urbes,
Invenies sub aqis.——

Meminere etiam cladis istius Aristotelis nomine Avtor *de Mundo c.* 4. Aristoteles ipse *Meteorolog. l.* 2. *c.* 7. Diodor. Sicul. *l.* 15. Pavsan. in *Achaic.* Polyb. *hist. l.* 2. Evseb. *anno* 1137. Oros. *l.* 3. *c.* 3. Favorinus apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 105. qi ubi Simonidis illud retulisset, qod & è threnis ejusdem avtor idem seorsim commemorat, (ésque locus alter ex altero supplendus) & attingit, qoqe Dio Prus. *orat.* 74.

Ἄνθρωπος γὰρ ἐὼν, μύπιλε φήσης, ὅ, τι γένῃ ἄμεινον,
Μηδὲ ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅταν χείρονα ἔσεται·
Ὠκεῖα γὰρ, ὡδὲ ταυτοπερύγεσσι μίμοις
Οὗτος, ἃ μετάστασις.

Clavsulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδὲ ὄλβιον. ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διεξέρχεται, τὰ μὲν Σκοπάδων ἀθεΐαν ἀπόλειαν· ἤδη δ' ἡ πόλεις, παρ' ὃ ᾠχετο δίκην ἀνάσχοιτο γηρύσασιν αἰγυπιόν· αἱ μὲν ὑπὸ πυρὸς, αἱ δ' ὑπὸ σεισμοῦ· αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. τῷ μοι Ἑλίκης κατεπόθη. πού Βύρρα; καὶ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλάδος ἀπώλεσεν, ὡς τὸ ἔπος. qo loco ὁ ποιητὴς non est Homerus, ut Gesnerus est opinatus, sed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo qodàm ereptum Simonidem ipsum subductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, ſed res geſtas etiam (utí ex Theocrito *Idyl.* 16. videre eſt) carmine celebravit. neq; tamen ideò neceſſe arbitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλη, ex μέλει reſcribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, *utiqe, verbi gratiâ*, poſſit commodè ſatìs conſiſtere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Buræ'qe tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησόν φασι τρεῖς πόλεις,
Ἄιγειραν, Βοῆγόν τε, καὶ ὑπαλὸν Ἑλίκαν,
εὐδαίμονας τὸ πάλαι γενομένας, πολλῷ τὸ πολέμου ἅπαν ὀδυνηθῆναι φορᾷ. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi ſuperfuiſſe ſignificat. Sic enim loqitur *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, hauſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec ſubticendum, qod de Helice Ælian. *hiſt. animal. l.* 11. *c.* 19. Μᾶλλόσης δ', inqit, οἰκίας καταφθορὰς αἰδηπικὰς ἔσχεν ὅτε ἐν αὐλῇ μὺς, καὶ μῦ τοι καὶ γαλαὶ, καὶ φδάνσι πλὴν καταφορᾶν, καὶ ἐξοικίζονται. ἔστὸ τοι καὶ φασιν ἐν Ἑλίκῃ γενέσθαι. πρὸ πόντε γὰρ ἡμερῶν τῆς ἀφανισθῆναι τὴν Ἑλίκην, ὅσοι μῦς ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαὶ, καὶ ἄρκες, καὶ σκολόπανδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τἆλοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀθρόα ἐκπέπτωκεν τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κοιλίαν ἐκφερούσῃ. ἅπερ ἐπεὶ ἀνεχώρησαν τὰ θερμοτροφώτερα ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ συμπίπτει ἡ πόλις, καὶ ὁπλαὶ κυμάτων, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus deniqe rerum geſtarum *l.* 17. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Conſtantio rerum potito pertulit, miſerabilem plutibus deſcripſerat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: avt enim braſmatiæ ſunt, qi humum intùs ſuſcitantes, ſurſum propellunt immaniſſimas moles, ut in Aſia Delos emerſit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Eleuſin in Bœotia. & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ inſulæqe plures; vel climatiæ, qi limis ruentes & obliqi, urbes & ædificia, montésqe complanant: avt chaſmatiæ, qi grandiori motu patefactis ſubitò voratrinis, terrarum partes abſorbent, ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior inſula, & in Criſæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succuntenſe, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum mycematiæ ſonitu avdiuntur minatorio, cum diſſolutis elementa compagibus ultrò adſiliunt, vel relabuntur conſidentibus terris. tunc enim neceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúsqe terrenos.* Buræ atque Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. antholog. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδιες, αἰ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἰ τ' Ἀλιάττεω,
Σάρδιες, ἃς βασιλεῖ Πρῆϊς ἐν Ἀσίδι &c.
Αἱ Κροίσῳ τὸ παλαιὸν ἐπαινηθεῖσαι μέλαθρον,
Ὅλεθον Παιλωνῷ ῥάμασι δεξάμεναι.
Νῦν δ' ὅλαι δύσλωτοι ἐς ἠνεμόεν ἀπαδεῖσαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀκαρεῖς χάσμαθ' ἑλίπντε,
Βοῆγόν τε καὶ Ἑλίκην κυκλωσάμεναι αἱ δ' ἐπὶ χέρσῳ
Σάρδιες, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἐκειδόμεναι τέλος.

Sardibus obtigit hæc clades ſub Tiberii imperio: refert Strabo *l.* 12. ſed non ſolis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, exitit motus Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ unâ nocte proſtratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Evſebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forſan reliqis celebris minús.

Καὶ Πομπήϊοι] *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qaſt. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabianúmqe litus, ab altera Herculanenſe conveniunt, maréqe ex aperto conductum amano ſiu cingit, deſedisſe terræ motu, vexatis qacunqe adjacebant regionibus, audivimus; & qidem dicbus hiberuis, qos vacare à tali periculo majores noſtri ſolebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Conſulibus.* & *c.* 27. *Aiunt ſexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis iſtius clades nihilo minùs inſignis memoratur, de qâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλάνον] *Herculancum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompejorum motu locutus, loco ſuperiùs adducto: *Campaniam nunqam ſecuram hujus mali, indemnem tamen, & totiens defunctam metu, magnâ ſtrage vaſtavit. nam & Herculaneenſis opidi pars ruit, dubiéqe ſtant etiam qæ relicta ſunt.* & *ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Calliſthenis ſententia, *inſulas eſſe certioris ſoli, urbésqe eò tutiores, qò propiùs ad mare acceſſerunt. falſa*, inqit, *hæc eſſe, Pompeii & Herculaneum ſenſere.* De utroqe Dio Caſſius *l.* 66. in *Tito.* ubi Veſuvii montis incendium immane deſcripſerat; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τότε Ἡρακλάνον καὶ τὸν Πομπηΐους, ἐν θεάτρῳ τῷ ὁμίλῳ αὐτῆς καθημένῳ, κατέχωσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades afflixerat: à terræ motu altera, altera ab igne, qi è monte vicino eruperat. illa ſub Nerone contigit, iſta ſub Tito. prior Senecæ, Dioni poſterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi poteſt. hanc magìs, opinor, qia poſt priorem illam revixiſſe qodammodo videtur, graviori malo reſervata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. poſtqam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat; *Ex hujuſcemodi nubilo & Tuſcis Vulſinios priſtinos deuſta, qò magìs de montibus ſuis Campania ſperet, erepta Pompeios.* Sed & *in apologet. c.* 40. *Vulſinios de cælo, Pompejos de ſuo monte perfudit ignis.* qod cum idem eiſdem planè verbis in ſcripto

aliud

adversùs nationes l. 1. *c.* 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice MS. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῖος. id eò magis urget; primò, qia Pompejorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere proposuerit, qæ disciplinâ Christianâ erant antiqiores. deinde qia terræ motu illa facta sit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satìs videtur, nisi si qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsque obrutos constat. potuítque Tertullianus memoriâ lapsus, posteriorìs etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem fecisse.

Ὁ μὲν τῆπν κηδόμενος] Sententia ἀναλόλυθος, qalem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Ἐστι ἐξεταθὲν] à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτέταται.

Πάντα ὃ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρόν ἔζι τὸ δλίγμα. Vide & *supr.* § 15.

Τὸ γὰ ὅλα καταδεῖν ἀεὶ] M. Casavb. τὸ γὰ ὅλον καταδεῖν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanqam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὄλεθρος ὑ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.
Fortuna fluxa est; vixqe durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάγλα δ' ὄλεθον ἤμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἅπαξ ἀναδιδόζ, τῇ δ μεσημβρίᾳ πλείοζ, περὶ ἑσπέραν δ αὐαινόζ· vel, ut ego potiùs existimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qi *uno die totam vitam hominis conclusit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *qæ mane succrescit, vesperi succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet:* sive, διὰ τὸ ἡμέρου ὅλου μὴ διώκειν ἐξαρκεῖν τοὺ πόντας αὐτὸ, vel φαγεῖλας etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——ἐνδὶ μονήρει

Ῥηϊδίως ἀκτῖνι βαρὺ καταπαίρεται ἄνδρα.

indè Svidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιρῶν. Vide qæ ex Sophocle, Sosiphane, Evripide, aliìsque pavlò superiùs retulimus.

Ἔχθες ὠψὲ] heri id est, nuper, sive nuperrimè, qo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰ ἐσμέν. *heri enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἔχθες παρεγένετο. *heri*, id est, nuper, *accessisti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piscem aliqem innui existimavit Xylander, qia τάριχος seqitur. itaqe vertit, *qod heri fuit piscis, cras erit Salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum, qum & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Thesauro* suo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipse, qi *l.* 6. § 13. τῷ σωμασίαν definivit, ἐντερίου παρέμπτωσιν καὶ κατά τινα σπασμῶν μυξαρίου ἔκκρισιν. *intestini affrictionem & cum convulsione qadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobíque ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, טִפָּה סְרוּחָה hoc est, ut Palladas in *anthолog. epigr. l.* 1. *c.* 81. μαρὰν ῥανίδα, sive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicit. c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ fimo:* &, *lacteas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* qo modo & Jobus honestiori pavlò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloqitur, *An non* כחלב *sicut lac fudisti me; & tanqam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miseret atqe etiam pudet æstimantem, qàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis avtem diminuentis formulæ vocabula frequentia & familiaria, nemo non novit, qi in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ὀνάριον, ὀσάριον, ὀρνιθάριον, στρουθάριον, φυτάριον, ψυχάριον, ἀνθρωπάριον, σωμάτιον, πλεσμάτιον, πνευμάτιον, αἱματίον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνθύλλιον, ἀνδρύριον, & innumera ejusmodi. qæ eo fine illi usurpâsse videntur, qo τῆς μίσου καὶ ἀδιαφόρων istorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea súsqe déqe ipsi haberent, eis loqendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ τέρεα] Ità de Protesilao Arrayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πεδιηὸς καὶ τάριχος ἐὼν, διώκειν ἀνὴρ θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τάριχος propriè *salsamentum.* dubitavi aliqandò an *succidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, qia *succidiam* ad suillas carnes restringi,

βι, *salsuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaqe, *salsura vel favilla.* Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *qia in cellis promis caro salita & usui repoſita ſervatur, depromenda illinc ſuo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis ſepulturæ, manſoleis & monumentis ſeqeſtrantur, proceſſura indè cùm juſſerit dominus.* Reſpexit Marcus ad mores ritúsqe, qos circa defunctorum cadavera obſervabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant ſuorum corpora, alteri cremabant. Euſtath. *ad Il. α'.* Ἑλλιωες μὲν τοὺ νεκρὲς ἔκαιον, τὰ ὀστᾶ μόνα κατέχοντες καὶ θάπτοντες εἰς μνήμιον ὃν καιόμενον· Αἰγύπτιοι δὲ τοὺ νεκρὲς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τὸ πάτριον ἔχωσιν εἰς μνήμης ἀπόθεσιν. ità apud illos cadaver fit ταρίχος, id eſt, *ſalſura*, ſive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id eſt *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud iſtos τάριχος, id eſt, *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἐυλέων καταβρωθῇ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἐντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτά. qi & Perſas ait, νίτρῳ ταριχεύειν. Ex Chryſippo Cicero *Tuſc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi ſervant: Perſæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* qod κηρώσαι Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condunt*, non *condiunt* legi poſtulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; καὶ κηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπτουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπιὸν γὰ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον ἀθάνατον ἂν χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidiſſe ſe in defunctorum congerie, τοὺ μὲν παλαιὸς τινας καὶ συρραπῶντας, καὶ ἀμφιλυκὸς, τοὺ δὲ νεωτέρους, καὶ σωπεσηκότας, καὶ μάλιστα τοὺ Αἰγυπτίων αὐτοῦ, διὰ τὸ πολυαρκὲς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευταὶ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Apt bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Aſianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. laudatus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαντα καὶ ταριχευθέντα, εἰς σορὸν ἀποτίθεσθαι. Unde *Sarapis*, qaſi *Soroapis* dicatur. Et de Oſiride Athenagoras in *legat.* ſive *apolog. pro Chriſtianis*: ἃ μόνον ὁ τάφος τὸ Ὀσίριδος δείκνυται ἀλλὰ καὶ ταριχεία. *Oſiridis apud Ægyptios, non ſepulcrum tantùm, ſed & conditura oſtenditur.* Itaqe apud Tacit. *hiſtor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Moſen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *ſupr.* § 3. ἐκτέτακα, τετέφρωκα. De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *diſſert. de luctu.* Ὁ μὲν ἄλλῳ ἐκαυσεν· ὁ δὲ Πέρσης ἐθαψεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχέει· ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Eraſmo, *adipem ſuillam*; & *ſtercus ſuillum* multò minùs; deſignari exiſtimem; (qamvìs alterum è duobus neceſſariò intelligendum cenſeat M. Caſavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec aſſentiri poſſum Lilio Gyraldo, *de Var. ſepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri ſive ſuccini genus, vitri inſtar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *gleſſum* (**glas** noſtrum agnoſcas) indéqe *l.* 4. *c.* 16. *inſulas*, qæ & *Electrides*, *Gleſſarias*, monuit appellari. *electrum* avtem ſive *ſuccinum* apud Indos copiosè haberi Cteſias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Qanqam & vitro etiam incluſa cadavera ſuorum, γυψώσαντας, (id eſt, γύψῳ χείσαντας, qod de Britannici corpore veneno ſublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, ſive *creta* priùs *illeviſſent*, vel τειχώσαι (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi ſalſamenti inſtar condiviſſent*, aſſervare Solitos Æthiopes, avtor eſt *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὄικοι κατέχουσι περιχέαντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχώσαντες αὐτοὺς πολλῷ ὕαλον. ità enim legendum, qod libri ὕλῳ perperam exhibent. qi & ex Cteſia ſubjicit, priùs avrêâ, vel atgenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus ſtatúqe, thecâ qadam, ad corporis dimenſiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi ſolita refert cadavera, qàm *vitro* ſive *ſuccino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres veniſſe, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Uſque coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Joſ. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες πως ὤκησαν, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos, ritúsqe patrios retinuiſſe*, vulgò creditum ex Philoſtrato diſcimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud eſt περικλείειν, *includere*, aliud περιχέειν, *inungere*, qod, ut *calci* ſive *cretæ* convenire poſſit, *vitro* commodè ſive *ſuccino*, vix poteſt. qid ſi ergò, vel pro ὑάλῳ χύλῳ, vel pro περιχέει περικλείει legatur, ut ſit, vel *gypſo oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέειν, qàm ὕαλον περιχέειν, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam ſi qi codices illud μυέλῳ exhiberent, leviculâ mutatione poſſet in μέλιτι deſingi. melle avtem inuncta, qo diutiùs ſervarentur, cadavera, nemini ferè non eſt notiſſimum. De Aſſyriis Herodotus *l.* 1. Ταφαὶ δ' ὅσαι ἐν μέλιτι. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari non invenio, qì non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus*: *Quæ Heraclides Ponticus plus sapit, qi præcepit ut comburerentur; quàm Democritus, qi ut in melle servarentur; quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denariis caliculum multi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, cerâ *obductum*, avtor est Plut. in *Agesil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recensèt, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita*, *in longum ævum* reponi adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinquimus. Qod avtem Marcus istîc, τάξεως ἢ τέχνης, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. κακοῦ ἢ σκέλεπτος dicitur.

Τὸ ἀκριβαῖον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διελθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἴλεως καλαλῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. καλαλῦσαι dixit, qod ἀναλῦσαι Pavlus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύεσθε πρὸς αὐτόν.

Εὐφημῶσα] ità *l.* 2. § 3. εὐχερεστέρως. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἑπόμενος τὸν ἡγεμόνα. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsam vitæ, sed minutatim subductum, næ ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον τῇ ἀκρᾳ] Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum famil. l.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: quædam non possunt igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmque conservant. quemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tutus sit ab injuria, quàm illa quæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loqentem inducit: *Duritia silicis nulli magìs, quàm ferientibus nota est; nec ulli magìs intelliguntur, quæ sic virtus mea, quàm qi vires ejus lacessendo sensérunt. præbeo me, non aliter quàm rupes aliqa in vadoso (undoso, Lipsius) mari desiluta, quam fluctus non desinunt undecunque moti sunt verberare; nec ideò aut loco eam movent, aut per tot ætates crebro incursu suo consumunt.* Evstath. *ad Il. β'. v.* 396. Ἰσέον ἦ ὅτι ἐστί ποτε τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κανδιώσης ἀπειλούντων, τοιοῦτῳ προσβλῆτι σκοπέλῳ εἰκάσαι, ὃς ἤ ποτε κύματα λείπει.

Παντοίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γένωνται,

Atque ità de Achivis Homer. *Il.* ο'. *v.* 618.

Ἴσον γὰρ πυκνηδὸν ἀερτέες, ἠύτε πίσεα
Ἡλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἐγγὺς ἐοῦσα,
Ἥτε μένει λιγέων ἀνέμων λαῖφος ἀείρας,
Κύματά τε προφέρηται, τά τε πρόσσω βορέῃ αὐτῇ·
Ὡς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἔμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(qem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Qæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli nequicqam, & spumea circum
Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum qæ prodit in æqor,
Obvia ventorum furiis, expostáque ponto,
Vim cunctam atque minas perfert cœlique marisque,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: fruſtráque petebar;
Haud secùs ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóque est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλὰ γὰρ τὰ πρόγμαλα εἰληφὼς διαπέσχοντος κυκᾶν, ὃν ἂν διαδέσμοι νεφέλαι ὀμιχλώδεις ἐπὶ τροφῶν ἀπαρτίας, καὶ μικρῷ πάντων ἐνδεῶν ἐφ' ἡμᾶς κινυμένων, ὥσπερ ὄφεσιν, ὥσπερ ὅσα κατασκήλας Νείλου, μόνος αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σαυτὸν ἀναδιχάμενος, ἐσώσω φρονήματος, παρεκπλησίως προσβλῆτι, πολλῶν προσπεσόντων κυμάτων, ἀκινήτου μένοντι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδρείαν ἐντυχὼν τῷ διοικοῦντι, ἀπεκρούσθη, ὡς εἰ καὶ πρόσβολον προσέβαλεν ἀπράκτῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ὅτε γὰρ ἡ Ἀνδρονίκου μεγαλειότης καὶ σοφασμοὶ, ἐν' ἡ πρὸς αὐτὸ λόγων ἐστρέβλιζε δύναμις

λώμεις, ὧδ' αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀπέναντι, ὡς ἐκεῖνο ὁ περίβολος, περὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσταται, καὶ ἅλμη πεπερμάρωται· ὁ δὲ εἰς ἀφρὸν διαλύων καὶ μακρὰ κλύειν ἐων τὴν ἠχὴν αὐτῶν θάλασσαν, ὅπερ τῆς αὐτῆς ἐστὶ παθεῖν βάσανον. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ὑπῳδέτο, ἀπέναντι πέτρα ἢ περίβολόν τινα τοῖς τῆ βαρβαρικῆ ὀμόνοι ζυλλόγοι βλήμασιν. De Roberto Comite Glocestrensi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *histor. novell. l. 2. Quamvis & Rex ipse & cuncti principes, magno annisu satagerent, Comitem in sua vota traducere,*

Ille, velut pelagi rupes immota, resistens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compescuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτῷ πωλῶν τε καὶ ἀριθμῶν τὸ κλῆρον, ἐπειδὴ τῆς ἐξῶθεν ἐρᾶς, ἐξῶσαι ἔχει καὶ τὸν ἀεὶ αὐτὸ περιθυμίαν, ὥστε θεῖόν τι πάθος, καὶ τὸ τῆς θεᾶς ἰδιάζειν λέγειν, ἐγὼ δ' ὁ αὐτός εἰμὶ, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. ἴσχυν μεταποιήσεται, ἀλλ' συμμεταπεθήσεται τοῖς χαρεῖς καὶ τοῖς πρήγμασιν, ἄλλοτε ἄλλῳ ῥωμένῳ, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἅλς πέτρας οἱ πολύποδες, ἃς ἂν ὁμιλήσωσι· μόνῃ δ' ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πέλαγος ἐν ἀπείρονι, καὶ ἐν τρεφομένοις ἄτροφον. πέτρα τις, ὄμμα, περὶς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ὅτε πανοπλίᾳ, καὶ δαπανῶσα πρὸ ἑαυτῆς τὰ περιπίπτοντα. Idémque *orat.* 28. procellam describens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμοις μεγάλοις πάνυ διεγείρετό τε καὶ ἐπορθοῦτο· ἅλς δ' ἐκ κυμάτων τὰ μὲν πόρρωθεν ἀνισούμενα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα, εἶτ' ἐλαττούμενα περὶς τῆς ἀκτῆς ἐλύετο, τὰ δ' ταῖς γείτοσι πέτραις περιπίπτοντα καὶ ἀποκρούόμενα, εἰς ἄχνην ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ἔνθα χάλικες καὶ φυκία καὶ κήρυκες καὶ ἅλς ὀστρέων τὰ ἐλαφρότατα ἐξεθρίπτο καὶ ἐπεπλύνετο· ἔστι δ' καὶ ἠρεμάζετο πάλιν ἀναχωρῆντες τῆ κύματος. εἰ δ' ἦσαν ἀσφαλεῖς καὶ ἀπέναντοι, ὧδέ γε ἦπον ἢ διοχλοῦντες ἥδιστοι, πολὺ ὄσον τοῖς κύμασι. mox ubi similes in vita humana procellas emergentes narraverat; ἅλς περιεχόμενον, inquit, οἱ μὲν ἐθέλειν μοι ὡς τὰ κυφότατα καὶ ἄπειρα παρασύρεσθαι, καὶ ὧδέ μικρὸν ἀντέχειν περὶς τὰς ἐπιροίας· ὧδέ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς συμφύτως καὶ βέβαιος λόγισιν σωφρονοῦντα καὶ τοῖς περιπίπτουσιν ἀντιβαίνοντες. Οἱ δ' ἐπὶ πέτρα, τῆς πέτρας ἐκείνης ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν, καὶ ἣ λαμπρύνομαι, ὅσοι φιλοσόφῳ χρώμενοι λόγῳ, καὶ ὑπεραναβεβηκότες τὸν ἅλα πολλῶν ταπεινότητα, πάντα φέρουσιν ἀσείστως καὶ ἀπεράκλαστοι, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τοὺς σειομένους, τὸ μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ δὲ ὑπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 84. Οὕτω καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάσχοντες μὴ ῥᾳθυμῶμεν· ὃ καὶ μάλιστα ἰσχὺς τακτικὴ. ὥτω καὶ αἱ θαλάττιαι πέτραι, τὰ πελάγη τὰ κύματα διαλύουσιν· ὥτω καὶ οἱ ἅγιοι πάντες ἀνεκηρύχθησαν, καὶ ἐστεφανώθησαν, καὶ λαμπροὶ τέρπνοι ἔσησαν, πᾶν ἀπεργάσμενα τοῦτο νικῶντες νίκην. Indè proverbiale hemistichium;

——ὀχλεῖς μάτην μ', κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epist.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & stabilis atque inconcussa virtus, contra omnes incursus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obsistere.* Huic aliam addere licet imaginem, haud minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2. tit. 116.*

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπελὸν ὑπάζων δοκεῖ,
Ὀδύναισι δώσει;
Molem qis autem saxeam hastâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non absimile Plavtinum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare Lapidem, nè perdas manum.

scil. saxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit sibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδύνατο] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, πᾶσιν εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶ τρόπῳ.
Namque esse infortunatum cujusvis puto:
Adversa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὅτι διάφορος,
Ἐν τῷ τό, τε κακὸν ἓν φέρειν, καὶ τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præstat, quòd constantiùs
Bonam malámque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἀνθρωπος, εὐδαίμων ὅση.
Τὸ δυνηκά τις· μὴ δεινὸν ἔσῳ τοῦτο σοι.
Κακόηκά τις, ἢ κακόηκά τις· ἠτυχηκά τις·
Βέβηκε τις· ὀιμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἄπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid sit, sat felix erit.
Interiit aliqis: nè sit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: est alius miser:
Hic tussit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura secum. tu tantùm luctu abstine. Grot.

Τοῦτο συντύχημα] —λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι

Κατ' ὀρθὸν ἐξίοιλα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——qippe cuncta, quæ mihi tristia,
Rectè expedita, ritè fausta dixerim.

Itaque Philemon:

Ἄνθρωπος ὢ δύπτυδεν ὤκ ἐς' ὧδὶ εἷς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γένοιτ' ἢ χρήσεται.
Ὁ παίων δ' ἐλάχιστον τὸ γεγενημένον,
Ἀμρότερον ὅτις, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.
Nullum invenire est ulcus mortalium,
Mala qi non sit sensurus, aut jam senserit.
At qi qod fert fortuna, quàm minimi facit,
Utrumque, & sapiens hicce & fortunatus est.

Ὃ οὐκ ἔστι ἀποτύχημα] ἀποτύχημα, *frustratio aberratio,*

aberratio, ubi qis à fine scopóqe sibi proposito excidit, eúmqe nevtiqam assequitur. hoc itaqe loco naturæ humanæ ἀποτύχημα dicitur, qod ità eidem adversatur, ut impediat qo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura humana, inqit, nihil externum suâ vi potest efficere. neqe est itaqe istiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (ntì refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuitqe eo Marcus etiam hîc respoxisse. Qum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ὄν, inqit ille, ἁμάρτημα τοῦτό ὄζιν, ἢ οὐκίνης; & respondente Metrocle, οὐκίνης μὴν ἁμάρτημα, σὸν ἦ ἀτύχημα· regessit ille: Πῶς λέγεις; ἐχὶ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ἐζι; τὰ δ' διαπτώματα, οὐχ ὧν διαπτώματα, καὶ ἀποτεύγματα; τὰ δ' ἀποτεύγματα, οὐχ ὧν ἀποτεύγματα ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρὸς λόγον καὶ φιλοσόφῳ κανὸν ἀποδείξειν ὕλαγμα τὸν τῶν Κυνῶν ἔλασφημίαν. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentiqe, ὡς κατωρθοι αὐτόν· respondisse, ἀ μᾶλλον, ἢ ἐγὼ ταύτῃ κοσμῶ. *Non magis est illa mihi probro, qàm ego illi sum ornamento.* Atqe sensus verborum Marci ille cum sequentibus conspirat optimè, qibus inserregm an casus istiusmodi prohibere qeaqam possint, qo minùs justus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* sive *frustrationes*, ἀποτεύγματα naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί ἔν τὸ βύλημα μεμάθηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. vertere neglexit. forsan sic distingvendum. Τί ἔν τὸ βύλημα; *μεμάθηκας. qidnam est igitur qod vult natura? didicisti jam pridem*; ipse sanè nôsti qid id avearn sit, in sequentibus indicat; sed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βύλημα τῆς φύσεως κατανοῆσαι ἔζιν, ἐξ ὧν ἀ διαφέρωμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *Dissert. l.* 2. *c.* 17. τί ἔν δαιμόνιόν ἔζι; νοῆσαι τὸ βύλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodis. *de beatit.* τὸ κατ' φύσιν, τὸ κατὰ τὸ βύλημα τῆς φύσεως ἀνύειν.

Ἀπερίσπαστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάψευστον Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν πεπόνθα διεψευσμένος, καὶ μηδ' ὑποκρίσεως, ut nihil fictî simulatique subsit: & *supr.* § 33. λόγος δόλῳ μήποτε διαψεύσας. *Sermo mendacio omni immunis.* Istîc avtem, τὸ ἀδιάψευστον, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 2. § 15. τὸ ἀψευδές. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siquidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, καὶ ἀξιόπιστον τὸν σοφὸν, τυτέστι ψευδεῖ συγκατάθεσιν μηδενὶ. Explicandus Joseph. tom. 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγειν ἦ μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. ἀ γὰρ ἐν τῷ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ ψεύδεσθαι ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαψεύσασθαι τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ὅτι ἀπάτην ἕνεκα πλησίον. τῷ μὲν τοι ψεύδεσθαι πολὺ συγχώρησιν νομίζουσιν αὐτῶν καὶ πολλὰς πρόφασις ἀνὰ συγκατάθεσιν· καὶ γὰρ καὶ φαντασίαν ἕνεκα ἀπατηλὴν, καὶ καὶ τὰ τῶν συμφέροντα ἀφέσεσιν, καὶ καὶ ἄλλας ἀναγκαίας τοῦ βίου πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνουσιν ὑδέποτε φέρειν τὸν σοφόν. ὑπόθεσις γὰρ παρέχειν ἀναταλάντευτον πνὶ συγκαταθέσεως, διὰ τὸ μηδὲ ἀξιόπιστον αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ὅτε διαψεύδεται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτὸν νὶ, sive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλε ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc est Dei solius, qì verè ἀψευδὴς solus, ut Paulus *ad Tit. c.* 1. *v.* 2. caverùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. etiam Stoicorum sapientissimus.

Ἃ συμπαρέσπασεν] leg. forsan, ἅν συμπαρέσπασεν, *qm ſe affuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τῶν ὅλων ἀπήγαγε καὶ ἔδωκε] Ità *l.* 9. § 42. ἀπήγαγε τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπήγαγε τὸ ἐμόν· phrasis emphatica, qâ non tantùm suum qod est affecutus qispiam indicatur, sed ità id omne qod suum ducit, plenum & integrum affecutus, ut in eo planè acqiescat, nec qicqam ampliùs requirat, utpote qum illud sibi sufficere existimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. τῶν ἀπολαύσεων. *totam mercedem suam acceperunt; totam habent. totam consolationem vestram accepistis*; totam habetis. ut qòd ampliùs sperent expecténtve, sive præmii sive solatii, ave illi ave isti, nihil prorsus sit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit, qam versionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει βλέπω γὰρ αὐτό. *Satis est; sufficit: ipsam enim video.* cui adjungit & Dunensis noster ex Sept. versione, Num. *c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμῖν. qod mox *v.* 7. ἐκπέδα ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Synes. *calvit.* Τέτυκε (τοῖς ζωγράφοις) ἂν τις ὑπὸ μικρὸν ἢ κινάβρε ὀκνήσαι γράψαι, κομώντων ἀνακλαύσων, ἀπέχει τετέτυκται. *habet totum id qod injunctum est; nihil ampliùs requirit.* Cui libens subjunxerim illud ejusdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅσα ἂν ἐμοὶ τὸν μὴ ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπορίπτει, αὐτὸς ἦ ἃ τὰ μέτρια μοι χρῆται, ἕτος ἀδίκ μοι δοκεῖ διαφέρειν κυνὸς, ὃ αὐτὸ τοῦτο πρὸ λύκου ὡς πορφυρόντα διώκοντος, ἵνα αὐτὸς ὑπὸ χαλεπῆς καρδίας τὰ πρόβατα. Μέτρον ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τῷ μάχαιρ ἀμφορεύμενον. ubi ἀπέχειν τὸν μισθὸν idem est, qod Lucæ Evangelista *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptistæ responso ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Sculter. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρὼν τὸ κλῦσον, ἃ τίκτων ἕτερος, ἀλλὰ

ἀνθρώ-

ἀδονῆς, ἀλείφῳ & γυναικὶ· τὸν δὲ μισθὸν ἀπέχει, καὶ παῤῥησίαν αὐτῷ πρὸς τὸν θεὸν οὐκ ἀπολείπουσιν, ὅτε αὐτὸ τὸ γένος πεπόνηκεν ὅνειδος. Et Athanasii (si is auctor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibique conspicandos se præbent. πρόχυσιν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δόξωσι τὸ σπέρμα. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, σπεῖραι· ἐσπάρη ὁ σπόρος, ἀπέχει τὸν μισθόν· οἱ ἀνθρώπων ἤλθον, ἀνθρώπων ἦρεν. παρὰ θεοῦ οὐδὲν ἔλαβεν· ὁ γὰρ σπείρων ἤσκησε τὸν διάνοιαν. Nec præteriri digna hìc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia quæ missistis*: esset enim ταυτολογία quod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo*, inqit, jam *omnia* quæ velim, nihil ampliùs desidero, satis supérque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, ὅπως τύ πάσχων, λόγον ἐσθλὸν ἀκούσῃ. Hæc si habes, μὴ μέτεσθαι Ζεὺς ἡνιόχῳ, πάντ' ἔχεις. hoc est quod Paulus ἀπέχει.

Οὐχ ὅπ τοῦτο ἀπέχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ ῥᾳδίως, εὐπάρεγμα] Transponendum opinor, legendúmque. ὅπ ὁ τοῦτο, sive ὅπ οὐχὶ τ. &c. Vide *supra ad* § 1. & *ad l. 7.* § 58. Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* ὁ γὰρ θάνατος, οὐ πόνος φοβερὸν (οὐ γὰρ πόνος ἐστίν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. lavdatur itaque, qi dixit,

Οὐ καταθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Nege enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus exrulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6. Nege mala vel bona, quæ vulgus putet. multos qi conflictari adversis videantur, beatos; ac pleróſque, quamquam magnos per opes, miserrimos; si illi graviem fortunam constanter tolerent; hi prosperâ inconsultè utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχῆ εἶδε, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέρονθ' ἅ. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. *Quemcunque miserum videris, hominem scias.*

A. *Quemcunque fortem videris, misorum nages.*

Vide Senecam Philosophum istud fusiſſimè disputantem, *epist. 66. & ep. 67.*

§ 50. Ἰδιώτικον] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l. 2,* § 10. argumentum *vulgare*, non Stoicorum *peculiare*, qi altiora spirant, & validioribus frustaneis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaque ἄτοπον καὶ ἰδιώτικον conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 1.*

Τῶν γλίσχρως ἐνδιατριβόντων τῷ ζῆν] γλίσχρως ἐνδιατρίβειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander vertunt, *diu vivere*, sive *vitam in longissimum tempus extrahere*; sed *vitæ quasi pertinaciter inhærere*, & ægrè gravatimque ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίσχρως illud designat. Apud Svidam avror innominatus: Ἀλλ' ἐγώ πις ἄρα δυσαπάλακτος ἦν ὑπὸ φιλοτιμίαν τοιαύτην, καὶ γλίσχρως ἔτι εἰχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε οὐκ ἀληθῶς ὄναρ πλουτήσας. Est enim τὸ γλίσχρον, qod & Xylander ipse nos monet, ipsúmque significatûs hujus τῷ γλίσχρως monere poterat, *lentum, tenáxque*; idque τῆς γλίας τυχόν, *glutinis instar*; unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaque τὸ γλίσχρον καὶ κολλῶδες, tanqam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλισχραίνειν, *cunctari*, vel potiùs *lentum & tenacem esse*. Sunt itaque οἱ γλίσχρως ἐνδιατρίβοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς καρτεροῦσι πολλοὶ καὶ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ τῆς ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἐνίοις πνὲς ἐπιμιξίας ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητ. qod ille γλίχεσθαι, Plato γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν dixerat in *Critone*: Ὅτι ἡ χάρων ἀνὴρ μικρᾷ χρῆται τῷ βίᾳ λανθάνει ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας ὅτω γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, νόμιμε τοῦ μιγίστου παρεδὰς ἀδεὶς ὃς ἐρεῖ; Affectum avtem, qem noster hìc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τῆς δυσπάτε φόβος, ὥςπ ὁ τῆς ζῆν πόθος, ἐκκρεμάσας τοῦ σώματος πυεῖ ἀσκοπελογμίον, ἀεὶ τὸν Ὀδυσσέα τῷ ἐλευθῷ, διδυμότατα τῶν χαρυβδιν ἐκκεκυφότων,

Ἐνθ' ἔστι μίμνειν ἄρεμος, ἔτ' ἐκπλεῖν ἐᾷ,

καὶ πρὸς ταῦτα δυσφύσως, καὶ πρὸς ἐκεῖνα ἀφειδῶς ἔχοντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete*, proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurpatus: in qo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis*, cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magìs qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

——ὑδεὶς πάπαλε,
Ὦ δίαντ', ἀπόθαν', ὑπὸ δυσπεῖν φεύδυμος ὤν.
Τὸν γλιχόμενόν γ' ζῆν κἀλαπατᾷ τὸ σκέλος
Ἄκυλος ὁ χάρων.——
——nemo unqam bene,
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Reſtantes frustra.——

Vel Lucianus, qi in *Cataplo*, de tyranno qodam: Ἀπαυόμενος ἠχθόμην· ἐγὼ γὰρ ἐδόκουν, καὶ ἐλάχιστα ἔτι. περιέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχὴ, καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι προσπεπλεγμένη. μᾶλλον γ' ὥςπερ ἀῤῥηκτός πις ἔοικ ὁ δεσμὸς εἶναι, ᾧ δεδεμένοι συμπέφυκεν αὐτοῖς. qem & ampliùs ibidem vide sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. *c. 12. v. 20.* de locupleti illo dicitur, qi

opinione ſuâ ſpéqe inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σε ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipſâ repetent à te animam tuam.* Siquidem, ut Caſavb. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt *poſcere à volente*; ἀπαιτεῖν, *à nolente.* Andocides περὶ καθόδου (an περὶ ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αὐτῶν εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτεῖτε. De utriſque Seneca *epiſt.* 4, *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qi à torrente rapiuntur ſpinas & aſpera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμαστοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: quid faciam vobis?* Hos itaque hiſce ſimiles notat Marcus, vitæ mimio plùs avidos & φιλοψύχους, ideoque omnibus modis mediisque ſatagentes, qò eam càm diutiſſimè protelare poſſint. qò ſpectant & Evripidis verſiculi, qos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἐν αὐτοῖς πλέον ἢ τοῖς ἀόρτοις;] In eadem planè conditione ſunt, inqit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id qod tam enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint. qâ illi ipſi, qi immaturo fato defunguntur. qare? primùm, qia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliqando migrandum ſit: cùm intervalli illius qod ab ortu ad obitum pertingit diſtantia, qæcunqe ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiqe adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, qia etiamſi càm diutiſſimè vixerint, tamen *uvæ acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Jobi c.* 15. *v.* 33. avt *pomi immaturi, vitæ* qaſi *avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanqam cxeant de vita*, ſed *tanqam extrahantur.* Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect.* *Qaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis auferet, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata iſtos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: qos itaque ridens Luciani Diogenes; Τί ἔν ἄνθρωπε τὴν λάρνακα ἐκεῖ πρὸ νέων, ὁπόταν οἱ τελευτῶντες φιλόζωοι εἶσιν, ὡς ἐγκλῶ δώσειν τὸν δαίμονα, ὡς ἐν τῷ γήρᾳ κακῶν φέρμακον; denique qia mors eodem in ſtatu utrumq; conſtituet. καὶ γὰρ ὁ ἐγκαλογήρως ὑπὸ δαιμόνων ἐς ἴσον καθίσταται τῷ ἀγεώρῳ, *l.* 9. § 33.

Καδιανὸς] Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Καπιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Καπίδιος καὶ Καπιδιανὸς, ὀνόματα ῥύεια. Svid. Qanqam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλαϊσιανὸς, utì Svidas habet, Καμαλίνος, ut Caſavbonus *ad Athen. l.* 6. *c.* 21. in hoc cenſu meritò collocandus, ſi (qod Svidas refert) ὑπὸ τῶν Σεβαστῶν Καίσαρος, καὶ ἕως Ἀδριανοῦ, *ſub Auguſto Cæſare & ad Adrianum uſqe* Cæcilius iſte Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an rhetoricen profeſſus eſt: tùm inter utriusqe horum imperium ſeculum ſolidum intercedat.

Φάβιος] Inter μακροβίους, *Q. Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* 48. qem 63 *annis Augurem fuiſſe* refert. Val Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & ſexaginta annis auguratûs ſacerdotium ſuſtinuit, robuſtâ jam ætate id adeptus: qæ utraqe tempora, ſi in unum conferantur, facilè ſeculi modum explevcrint.* Et Livius *hiſt. l.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; ſi qidem verum eſt augurem duos & ſexaginta annos fuiſſe, qod qidam avtores ſunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἐξιλιάγκαν, εἶτα ἐξιλιάχθησαν] Ità *ſupr.* § 48. ὁ τὸν κηδεμόνας, εἶτα ἐκτεθείς.

Ὅλον μικρὸν δὲ τὸ διάστημα] μικρόν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapſu, incertum iſtud opinor. Vide *ſuprà* § 15. & 47. & 48. Senec. *epiſt.* 49. *Non poſſunt longa intervalla eſſe in ea re, qæ tota brevis eſt.*

Καὶ τοῦτο δ' ὅσον] Cicero ad Luceium, *famil. l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita nihil eſt niſi propagatio miſerrimi temporis.* Cæcilius *Plocio* (indè enim eſſe docet Nonius in *advenire*) à Ciceronе in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, qæ non vis, vides.

Itaqe Avguſtin. *de tempore* (utì vocant) *Serm.* 113. *Qid eſt diu vivere, niſi diu torqeri?* Illúdqe poetæ neſcio cujus pro oraculo habet Seneca *de brev. vit. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

Cæterùm omne ſpatium non vita, ſed tempus eſt. Idémqe *epiſt.* 49. *Poteſt fieri, imò ſæpe fit, ut qi diu vixerit, parùm vixerit.* & *epiſt.* 99. *Ex hoc tam exiguo temporis ſpatio, qod ætatem vocamus humanam, qantum lacrymæ, qantum ſolicitudines occupant? qantum mors, anteqam veniat, optata? qantum valetudo? qantum timor? qantum teneri, avt rudes, avt inutiles anni? dimidium ex hoc edvmitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longiſſima vita minimum eſſe qod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At noſtri bene computentur anni,
Et qantum tetricæ tulere febres,
Avt langvor gravis, avt mali dolores,
A vita meliore ſeparetur;
Infantes ſumus, & ſenes videmur.

Senec. *epiſt.* proximè citatâ: *Hoc qod inter primum diem & ultimum jacet, ſi moleſtias æſtimas, etiam puero longum; ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum.*

Luci-

Lucianus, Pueri qinqennis epitaphio, *Anthelog. l. 3. c. 9.*

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότου μετέχον
Παῦρα, καὶ παύρων ἅψομαι βιότου κακῶν.

Nemo tamen me flere velit; qia tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ sic mala pauca tuli.

Evripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀληθῶς, ὦ βίος, ἀλλ' ξυμφορά.
Havd vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémq; apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio;

Ὁ βίος γὰρ ὄνομ' ἔχει, πόνος δ' ἔργῳ πέλει.
Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharist.* apud Plut. *de tranq.* Laërt. *l. 7. in Zenon.* & Stob. *tom. 2. tit. 98.*

Ἆρ' ἔστι συγγενές τι λύπῃ καὶ βίος·
Τρυφερῷ βίῳ σωίεσιν· ἐνδόξῳ βίῳ
Πάρεστιν. ἁπλῷ συγκαλαγκεύσει βίῳ.
Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequuntur mollem; vitæ fulgidæ
Non abſunt; vitæ conſeneſcunt pauperi.

Plinius denique *l. 7. c. 50. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, qicqid datur nobis: malignum verò & breve etiam in iis, qibus largiſſimè contingit, univerſum utiqe ævi tempus intuentibus. qid qod æſtimatione nocturnæ qietis, dimidio qisqe ſpatio vitæ ſuæ vivit? pars æqa morti ſimilis exigitur, aut pœnæ, niſi contingit qies. nec reputantur infantiæ anni, qi ſenſu carent, non ſenectæ in pœnam vivacis. tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors, ut nullum freqentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μεθ' ὅιων] Vide *l. 5. § 10. & l. 9. § 3. & l. 10. § 36.* & adde piorum qærimonias illas *Pſalm. 120. v. 5, 6.* & *Pſal. 55. v. 6, 7.* & *Pſal. 57. v. 4.* & *Jerem. c. 9. v. 2, 3.*

Ἐξαντλήσῃ] A ſentina navis, qæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhiavriendâ tractum, & eleganter hîc poſitum, ad vitam moleſtiis laboribúsqe creberrimis infeſtam deſignandam. Pari modo τὸ ἀντλεῖν καὶ ἐξαντλεῖν uſurpatum alibi deprehendas. Æſchyl. *Prometh.*

Ἐγὼ δ' ἵνα μὲν παῦσαι ἀντλήσω τύχης.

Idémqe *ferijs.*

Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πλημμύρας ἤντλουν κακά.

Evripid. *Creſphont.*

——ἄλλαι μύριαι·
Τὸν αὐτὸν ἐξιλύτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope:*

Παπαῖ. τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαντλεῖς ἐμοί.

Marinus in *Procli c. 3.* Διὰτέρα δ' ἰχθὺς σωμαλικὴ, ἀπαθὴς μὲν ὑπὸ χειμώνων καὶ κυμάτων, ἄτρωτος δ' καὶ ὑπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ ἠμελημένης διαίτης, καὶ πόνων ἐκείνων, ὡς νύκλωπ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξλύτλει. qem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl. c. 4.* Vide *ad l. 3. § 4.* νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. Plavt. *Amphitr.* (ſi Plavti ſaltem ea ſint) *Act. 4. Sc. 4. v. 20.* & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, pertolerarem vim tantam cladésqe
Exantlarem impatibiles.——

Lucil. *Sat. l. 30.* apud Nonium;

Qantas qotq; modo arumnas, qantósqe labores
Exanclârit.——

Ennius *Andromach.*

Qantis cum arumnis illum exanclavi diem?

Cicero *de divinat. l. 2. § 64.*

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul. l. 2. § 20.* Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Qæ corpore exanclavi, atqe animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum havd interduis; idem eſt qod Græcis τὸ ἐξαυλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ. lib. 3. c. 10.* & Camerar. *problem. cent. 5. q. 5.*

Μὴ ἔν ὡς πρόχυμα] Oratio elliptica; forſan mutilata. *Nè igitur mortem pro re difficili accipe.* Xyl. & ſic *l. 5. § 29.* τί αὐτὸ πρόχυμα δοκεῖς; malim tamen, *Nè igitur vitam diuturniorem, tanqam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixiùs expetas.* ut *ſuprà § 46. & l. 12. § 32.* μηδὲν μέγα. ——*qid qaſi magnum*, inqit ille apud Perſium *Sat. 5.*

Nempe diem donas?

qid itidem tu qaſi magnum qid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà. & l. 6. § 9.* Ità Stoicus qidam Tullio Marcellino, (referente Senecâ *epiſt. 77.*) *Noli torqeri, tanqam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam faſtidioſus poteſt.*

Βλέπε γὰρ ὀπίσω τὸ ἐχαιδὲ] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; *ſuprà § 3. & l. 5. § 24. & l. 12. § 7.* Senec. ad *Marc. c. 20. Omnia humana brevia & caduca ſunt, infiniti temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, punctì loco ponimus. minorem portionem vita noſtra, qàm partem punctì habet, ſi tempori comparetur omni; cujus major eſt menſura qàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. qid ergò intereſt id extendere, cujus qantumcunqe fuerit incrementum, non multum abcrit à nihilo.*

Καὶ τὸ μετόπιν ἄλλο ἀπειρεσίν] Baſil. Cæſar. *epiſt. 60.* Κἂν ὅλον τις εἴπῃ τὸν ἀνθρώπινον βίον, σμικρότατόν ἐστι διάστημα παντελῶς συγκείσει ἐκείνῃ ἀπεράντῳ αἰῶνος τῇ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ὑποκειμένῃ. Philo *de Joſeph.* Ὠκύμοροι δ' εἰσὶ πάντες ἄνθρωποι καὶ μὰ ὀμικρεκιώτατος, ὀλιγοχρονιώτατος ἀνεξεταζόμενος αἰῶν.

Τί διαφέρει ὁ πρόκοπος τῆς περιγερονίδος] Senec. epist. 77. *Nulla vita est non brevis. nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; qæ inscribi monumento suo jussit, annis se nonaginta novem vixisse.* & epist. 99. *Omnes, quantum ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes & senes. In æqo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est: hoc qod vivimus, proximum nihilo est. Ibid. Qi consenuit, qantulo vincit infantem? propone profundi temporis vastitatem, & universum complectere. deinde hoc, qod ætatem vocamus humanam, compara immenso. Videbis qàm exiguum sit qod optamus, qod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἐτῶν γε ὁ ἐκ παιδὸς μεχρὶ φρισβύτα χρόνος πρὸς πᾶσα ὀλίγος τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l.* 10. Τότε πολὺ δήπουθεν ἦ μικρὸν, ὃδὲν διαφέρειν δοκῇ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορᾶσιν αἰῶνα. καὶ γὰρ ὁ μακρόβιος βίος ὀλίγος ὢν καὶ σχεδὸν πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῇ περιγερονίδι] Alluſit ad ætatem Neſtoris, qi tria hominum ſecula degiſſe perhibetur: unde περιγέρων & περιγήρυος dictus. Athen. *dipnoſoph. l.* 10. Πλείονον δ' ὅπερ ἐφ' ἡμῶν ἡρώων Νέστωρ ὁ περιγέρων, & epigramma *anthолog. l.* 3. *c.* 10.

——ἔδυνεν γὰρ περιγήρων Πύλος.

§ 1. Ἐπὶ τὴν σωτομον ἀεὶ πρόχε] Vide *l.* 11. § 1. Jactare ſolebant Cynici σωτομωτάτην πρὸς εὐδαιμονίαν ὁδὸν reperiſſe ſe. Vide Cratetis *epiſt.* 6. Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l.* 6. Diogenem prædicat ſolum oſtendiſſe mortalibus ζωῆς ἄριστον ἀπραφέστατον. Qanqam, Galenus, *de exrat. curand. c.* 3. φήσιν καὶ σωότομον ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸν pro eo qod diſciplinam Cynicam eſſe magiſtri hujus profitebantur; veriùs cenſuiſſe affirmat alios qoſdam, qi σύντομον ἐπ' ἀλαζόνειαν ὁδὸν eſſe dixerunt. Qod avtem Marcus *viam compendioſiſſimam* ſemper inſiſtere conſulit, aliud conſilium ſuggerere videtur Julianus *de cynicſm. orat.* 2. qi prædicantibus hoc idem Pſevdocynicis qibuſdam, τὴν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ſeſe inſiſtere. (qod & Plutarchus de profeſſione Cynica in *Amatorio*, σωότονον ὁμοῦ καὶ σωότομον εὑρηκέναι πορείαν ἐπ' ἀρετήν) ὄφελον, inqit, καὶ ὑμεῖς τὴν μακρὰν ἐποφεύεσθε. βέλτιον ἂν δὲ ἐκείνης πλεῖστη. ἐκ ἴσε ὅτι μεγάλας ἔχουσι αἱ σωότομαι τὰς χρησιότητας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὴ τὴν σωότομον ἐλθεῖν βουληθεὶς, ῥᾷον ἐκπελεῖται τὴν κύκλῳ ἴσχει μέντοι τὸ ἀνάπαλιν ὁ κύκλῳ πορεύθεὶς, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τὴν ἐπίτομον. Cæterùm ille eos alloqebatur, qi nihil præſtabant minùs, qàm qod profitebantur, cùm à virtutis ſede, ſemitiſqe etiam ad eam ducentibus, qàm longiſſimè eſſent diſſiti, viáſqe eas ſectarentur qæ à virtute ipſa inſiſtentes abducerent. deinde aliter ſe habet iſtîc, qàm in itineribus corporeis, in qibus via compendioſiſſima eſt ſæpenumerò prorſus intercluſa; cùm iſtîc nulli ſit niſi ſuo vitio ſuâqe pravitate ſtoliditatéqe obvallata. Qin & Julianus ipſe ὁδὸν σωότομον eandem ibi agnoſcit, qam & Marcus hîc, τὴν κατὰ φύσιν.

Σωότομος δ' ἡ κατὰ φύσιν] nimirum qia εὐθεῖαν περαίνει. *l.* 5. § 3. *rectâ incedit.* Via avtem recta, eadem & breviſſima. Optimè Veemeſius noſter *de leg. mor. l.* 1. *exerc.* 1. *Lex divina, lex recta. Pſ.* 19. *v.* 8. *in Mathematicis linea rectiſſima, linea breviſſima. Via itáqe ad beatitudinem breviſſima eſt legis divinæ, qæ eſt rectiſſima, obſervatio.*

Κατὰ τὸ ὑγιέστατον] Ità *l.* 8. § 30. ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι. Vide & Platonem *ep.* 10. *ad l.* 3. § 5. adductum.

Πόσης οἰκειοτέρας] Vide *ſupr.* § 19. Εἰ μὴ δ' οἰκειοτέρας τινὰ & *l.* 11. § 18. πολλὰ κατ' οἰκειοτέρας γίνεται. itaqe Caſavbono potiùs aſſentior, qi *diſſimulationem*, qàm Xylandro, qi *rei familiaris curam*, reddidit.

Κομψείας] *Solicitudine*, Xyl. *oſtentatione*, Caſ. meliùs. ſiqidem κομψεία illâ, ſive dictionis elegantiam, ſive ſermonis feſtivitatem deſignet, jactare ſe atqe oſtentare ſoliti ſunt, qi avram captabant popularem. unde κομψεύειν & pro *oſtentare ſe*, & pro *adulari* etiam uſurpatur. Heſych. κομψεύεται, κολακεύει. poſſis & *verſutiam* vertere. Siqidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀπικοὶ τὴν παρυφίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σφόδρα κομψόν. Vide *l.* 3. § 5.

Ad Librum V.

§ 1. Ῥᾴθυμα] Idem tractat argumentum *l.* 8. § 12.

Ὧν ἕνεκεν γέγονα] *l.* 2. § 1. γεγόναμεν πρὸς σωφροσύνην.

Ἵνα κατακείμενος τοῖς γραμματίοις] Plut. *de tranqill.* adversùs Democriti ſententiam diſſerens, qâ negotiis abſtinere ſe monet eum, qi vult tranqillè degere. Πρῶτον μέν, inqit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κρίνομεν, γινομένην ἄνιον ἀπραξίας οὐ ἀῤῥώστου, παραινοῦν ἐκέτῃ,

Μάν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτέκμαρ σοῖς ὀστέοις, i.e. *Maneas, miſer, qietus in ſtraguli tui,*

πρὶν ἐλ-

πεσεῖσθαι τὸ σαρκίδιον. Verſiculus ſumptus eſt ex Euripidis *Oreſte*: qo & eodem fine uſus eſt in *lib. de Sene polit. & adv. Colot. c.* 8.

Πρὸς τὸ ἡδέως ἂν γέγονας;] Ità *l.* 8. § 19 Σὺ ἂν πρὸς τί; τὸ ἡδέως; ἴδη, εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. *Neque enim ità generati à natura ſumus, ut ad ludum jocúmque facti eſſe videamur; ſed ad ſeveritatem potiùs, & ad quædam ſtudia graviora atque majora.* Ariſtot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἄτοπόν γε τὸ τέλος εἶναι παιδιάν· καὶ πρᾶγματα τοῦ παίζειν χάριν σπουδάζειν ἢ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἡδίστου φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ. ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες δὴ συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. ἡ δὲ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Et mox: Βελτίων τε λόγου τὰ σπουδαῖα τῶν γελοίων, καὶ μετὰ παιδιᾶς, καὶ τὸ βέλτιον τοῦ ἀεὶ καὶ μᾶλλον καὶ ἀνδρὸς σπουδαιοτέραν τὴν ἐνέργειαν. Οὐ βλέπεις τὰ φυτάρια] Gemina his, *l.* 8. § 19. & *infr.* § 6.

Τὰς μυρμηκας] Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7 & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item *Æneid. l.* 4. de eiſdem;

Et nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Conveƈtant calle anguſto; pars grandia trudunt
Obnixè frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Caſtigántque moras: opere omnis ſemita fervet.

Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατα, τὸ ἅπαν μυρμήκων γένος, καὶ τὸ τῶν μελιττῶν· ἡ μὲν ἐν τοῖς μυρμήκων ἐργασία πᾶσιν ὄδιν ὑπόληψιν ἰδεῖν. καὶ ἀεὶ μίαν ἀπραπὸν πάντες βαδίζουσι, καὶ τὴν ὑποθυσίαν τῆς τροφῆς καὶ ταμιείαν. [ποιοῦντες.] ἐφοδεύονται δὲ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς πανσελήνοις. Naſo *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus eſt patiénsque laborum,
Quæſitæque tenax, & quòd quæſita reſervet.

Vide Simocat. *epiſt.* 61.

Τὰς ἀράχνας] Et de iſta Agur ὁ σοφὸς, in *Solom. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id eſt, *pedibus*, inqit Junius, *qi utringe ità conſtituti ſunt, ut patula hominum manus, ad trahenda fila, & eſcam retibus ſuis deprehendendam.* Plin. *hiſt. nat. l.* 11. *c.* 14. *Aranearum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conſpicuum. orditur telas. tantique operis materiæ uterus ipſius ſufficit. tam moderato ungue, tam tereti filo, & tam æquali deducit ſtamina, ipſo ſe pondere uſus.* Vide qæ ſequntur. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 39. Τραίνει μὲν (τὸ ἅπαν ἀραχνίων γένος) πρῶτον μὲν διατεῖναι πρὸς τὰ πέρατα πολλαχόθεν· ἔπειτα σημειοῦται ἀπὸ τοῦ μέσου λαμβάνει ἢ τὸ μέσον ἰσχνῶς· ὁπὴ ἢ τέτρις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει· ἔπειτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας] Plin. *hiſt. lib.* 11. *c.* 4. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella contrahunt: favos confingunt, & ceras: ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim: & quod maximè mirum ſit, mores habent: nihil novere niſi commune.* Ἔστι δὲ καὶ τῶν ἐργασίαν αὐτῆς καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 40. Qem igitur vide ſis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *qâ illæ*

——arte recentes
Excudunt ceras, & mella tenacia figunt.

qi & *Æn. l.* 1. de Tyriis colonis urbem ſibi condentibus.

Qualis apes æſtate novâ per florea rura
Exercet ſub ſole labor, cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas;
Aut onera excipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præſepibus arcent:
Fervet opus; redolétque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὑτὰς συνκοσμήσας κόσμον] κόσμος hîc Marco *conſtitutio.* prout Heſych. κόσμος, κατάστασις ſive *politia*, qomodo apud Thucydidem Scholiaſtes κόσμον exponit πολιτείαν. Alio ſenſu Ariſtoteles, citante Galeno *de uſu part. l.* 1. dixit, ἄπαντα τὰ ζῶα κεκοσμῆσθαι τὸν ἐναντίον κόσμον. Verùm Marcus κόσμος vocabulum videtur ea libentiùs uſurpâſſe, qaſi non homo tantùm μικρός τις κόσμος exiſtat, ſed & animalcula illa μικρὸν κόσμον τινὰ, avt mundi ſaltem icunculam qandam, non politiam duntaxat, apud ſe habeant, qam & illa pro ſuo ingenio modulóqe excolant. ut τὸν καθ' αὑτὰς κόσμον συνκοσμεῖν, ſit accingere ſe ad *mundi* partem eam, qæ ipſis aſſignatur, qaſi mundandam, id eſt, excolendam, qicqid in ipſis eſt, & ab ipſis exigitur, ad eum exornandum ac perficiendum, qaſi mutuâ qadam conſpiratione præſtare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὸ παμμιγὲς καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συνκοσμούμενον. poteſt & reddi, *ordinem ſuum*, ſive qi eſt illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea ſignificatione ὁ κόσμος uſurpatur. Sed priùs illud arridet magis. qia relationem reſpectúmqe, qem ad univerſi naturam res qæqe habent, Marcus paſſim inculcat. iſtò Xyl. inclinat. illò Caſ. fic *infr.* § 5. τῷ ὄντι αὐτῆς διοικουμένῳ καταλλήλων, κόσμῳ ſcil.

Τὰ ἀνθρωπικὰ πιεῖν] alioqi nec homo qidem, hominis ſaltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Ἕνεκα τοῦ μὲν συκέως, τὰ συκᾶ πιοῦσαι τὴν ὑγρὰν, τὰ κωνώπια· τοῦ δὲ μέλιτος, τὰ μελίσσια· τὴν δ' ἀνθρωπον, τὰ ἀνθρώπεια. Vide & *l.* 6. § 33. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἐκάστῳ δὴ καὶ τοῦ οἰκείαν ἕξιν αἱρετωτάτην ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι] Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδιαλείπτως συνεχῶς ἐνεργεῖν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδιανόητος ἐν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέοντα. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πόνων δεῖται ἀναπαύσεως. διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγεσθαι κωμῳδυλαπτοδίλας τινὰ χρῆσιν, ὡς παραμυθίας φαρμακείας χάριν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίος ἀνέορτος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. *Vita sine feriis, via longa absque diversoriis.* Senec. *epist.* 3. *Inter se ista miscenda sunt; & quiescenti agendum; & agenti quiescendum est. Cum rerum natura delibera. illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἔδωκε καὶ τέτρα μέτρα ἡ φύσις] Rectè Hieron. *Potes hoc facere: sed non est hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: sed sicut somno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus.* Dio in *chriis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γελοίῳ, καθάπερ ἁλὶ, περιαμβίως δεῖ χρῆσθαι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ περὶ ἡδονὴν ἀσκοῦσιν ὀλίγοι, ὥσπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἥδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E nostris Gabri. Barclet. in *quadrages. hebd.* 4. *serm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut sal ad cibum. peccant mulieres, cùm jusculà nimis condiunt sale.* Et Thom. Aqin. *Sum. part.* 2². 2ᵉ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione sufficit ad vitam pro condimento; sicut parum de sale sufficit in cibo.* Huc Dionysii Sophistæ illud: χρὴ τὸ μέλιτος ἄκρῳ δακτύλῳ, ἀλλὰ μὴ κοιλῇ χειρὶ γεύεσθαι. Philostr. *vit. Sophist. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citràque nequit consistere rectum.

Nec lusisse pudet; sed non incidere lusum.

Idem *epist.* 14. Ἡ φύσις ὥσπερ ὅρους ἑαυτῇ καὶ τοῖς σώμασι τέθεικε καὶ δεῖ τὸν ἄδειπνα ζῶ ἐθέλοντα τινὰ μὴ δὲ γνῶσιν σκῆψιν τε καὶ φιλεῖν, καὶ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς μὴ ὅρων. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Ἀσκεῖν γὰρ ἑαυτὸν δεῖ, ἀλλ' ἔχεσθαι ὅρου καὶ μέτρου ἐν τοῖς τοιούτοις. Optimè Senec. *epist.* 114. *Alter se plus justo colit, alter se plus justo negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Τὰ μέτρα τὰ μέτρα] Casavb. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum est, non oportere ἡδύσμασι uti, seu ἐδέσμασι. hoc est, scitamentis tanquam edulcis uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non esse medicamenta alimentorum instar adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ κυρίως τοῦ νοσεῖν, ἐπιτείνει καὶ λυμαίνεται τοῦ ὑγιαίνειν. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Aristoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. ἔχ ὡς ἡδύσμασι χρησάμενον, ἀλλ' ὡς ἐδέσμασι, τοῖς ὀπθέτοις. Damnatque Clemens *Strom. l.* 1. τὴν σκαιὰν τροφῆς, ὡς μὴ καλὴν, τὴν πλείω τῶν τρεφόντων ἔχουσαν τὰ ἡδύσματα. hoc est, in qua plùs ἡδύσματος ἢ ἐδέσματος existit. de lusu ac quiete, quæ sunt vitæ operisque condimenta, & lassitudinis indè contractæ aut oborientis saltem medicamenta quædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖς σαυτόν.] Revera improbus nemo se verè amat. Ità (τὸ δὴ λεγόμενον, παρόδιον μὲν, ἀ παροιμίον δέ. ait Cleanthes apud Arrian. *dissert. l.* 4. *c.* 1.) malus qivis cum primis φίλαυτος est, qod Plato docet *de leg. l.* 5. nec est verè φίλαυτος tamen. Siquidem, qod Græci interpretes habent, *Psal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀνομίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτῦ ψυχήν. Et qod Rex sapientissimus *Paræm. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qi diligit iniqitatem, odit animam suam; qiqe odit sapientiam, diligit mortem.* Arqi, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σαυτὸν ἀγαπᾷς, εἰ μὴ φιλοζωεῖς; *qomodo se amat, qi vitam non diligit?* Optimè Avgustin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere se dicitur, qoniam iniqitatem, qâ iniquus est, diligit. & idem rursus odisse se dicitur, qoniam qod ei nocet, hoc diligit. odit ergò in se naturam, diligit vitium.* Ità, qod *affectu* (sed pravo) *amor est, effectu* (& hoc vero) *odium est.* Bernard. *de convers. c.* 4. Denique, qòd Marcus istic, Non se amat, qi non amat bonum suum. bonum autem hominis est in bonis actibus versari. *lib.* 5. extremo.

Τὰς τέχνας ἑαυτῷ φιλοῦντες] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ ἅτις ἐπαίδαμεν, φιλεῖ ταῦτα. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, καὶ τοὺ πόνου ὃς συνεκπέμπεται. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de scne polit.*) dicere solebat, ἀγνοεῖν ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν, ἢ ἕτερος εὐφραίνει. λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ἀ δίδοναι, τῷ ἀκέειν ἐθέλοντας. Qin & Evdoxus Mathematicus, eodem avtore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὐχετο, παρασὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καλαμαθὼν τὸ γάμμα τῷ ἄστρῳ, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καλαφλεγόμενα.

Συνκατατήκου τοῖς κατ' αὐτὰς ἔρωσι] Hoc est qod Evripides, in periocha illa toties lavdata, toties decantata, apud Plat. in *Gorg.* & in *Alcib.* 2. Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 18. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympos. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noct. Attic. l.* 19. *c.* 22.

—λαμπρὸς ὢν
Τοῦτῳ δ' ἕκαστος, καὶπὶ τοῦτ' ἐπείγεται,
Νέμων τὸ πλεῖον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτῷ τυγχάνῃ * βέλτιστος ὤν. * *al.* χρά-
Hac re triumphat qisque, in hanc innititur, (πτος.
In hac dici maximam partem velit,
In qa ipse sentit maximè se excellere.

ità malim qàm cum Grotio in *excerptis*; qi τυγχάνῃ, legit,

Ut ipse sese evadat excellentior.

siquidem eam mentem avtoris fuisse, ex antiqis illis, qi lavdârunt, scriptoribus, penitiùs intuenti liqebit.

qam-

quamquam nec inficior παρῳδῆσαι licere, eò etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorqere. Quod autem συγκλαπήκωσ Marcus hîc dixit, idem περιλελαπίκεναι frequentiùs dici solet, pro studio alicui ità esse addictum, non tantùm ut ab eo avelli quis nequeat, sed ut in eo etiam enixiùs & obstinatiùs *persequendo*, consumat & quasi *tabefaciat* sese. Synes. *de Calvit.* Δακτύλοι ὃ ἔστι σκαφίσι καὶ περιβολίοις ἀπὸ κραλάμων τετείρατα· εἰ μὴ κάλαμον λέγοις ἀπὸ τῆ γεφύρας τὸ ἐν βάλει· τύτῳ μὲν γὰρ ὕδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ περιτέλικασιν. Vide *l.* 10. § 23. μήτε περιτέλκου. sed & σωτετηκέναι eodem sensu dictum Evripidi ab Aristotele laudato *ethic. eudem. l.* 7. *c.* 2. *&* 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Κακὸς κακῷ ὃ σωτέτηκεν ἡδονῇ.

Malus malo lubentia colliquitur.

hoc est, quod Lycorin suam affatus Gallus apud Maronem *eclog. ult.*

—*hîc ipso tecum consumeret æva.*

Aliud est quod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugata, Πᾶσα γὰρ ἀνὴρ γυνὴ, ἥτις ἀνδρὶ σωτέτηκε, σωφρονεῖν ἐπίσταται. Expressit eleganter, quod Moses *l.* 1. *c.* 2. *v.* 24. דבק Matth. *c.* 19. *v.* 5. & Paulus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 31. προσκολλᾶσθαι dixit.

Ἄλυτοι καὶ ἄστυσι] De Niciâ pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οἱ φιλοχαρῦνλες ὅτως ἄχαρίσι τῇ σπουδῇ ἦν ἔργον, ὥστε Νικίαν χαίροντα τῷ Νέκυαν, ἐρωτᾶν πολλάκις τὸν οἰκέτας, εἰ ἐείσηκεν. Idémque *lib. de sene polit.* Νικίας ὁ ζωγράφος ὅτως ἔχαιρε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τὸν οἰκέτας ἐρωτᾶν πολλάκις, εἰ λέλεται καὶ ἐείσηκεν. Meminit & Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in *eod. comm. Epicur. Comment.* Ἀρχιμήδην ἢ βία ἦν διαγραμμάτων ἀπτομένων σωμπεφορν ὁι διορύττοντες· Ὁ ἢ ὑπὸ τῆς κοιλίας ἔγεγαφε τὰ φύματα ελεγίδι. Idémque *de sene polit.* Ἀρχιμήδην ἢ τῇ σωλδῇ περιείμενον ἀπροσδόκητοι βία, καὶ ἀπροσδόκητος, πλησίον ὁι διορύττοντες. ὁ ἢ ὑπὸ τῶ σώματος ἀλιλεμμένω διέγραφε τὰ φύματα. Et in *vit. Marcel.* Ὅμως δ' ἀπεῖχαν τοῖς περὶ αὐτὸν λεγομένοις ὀξύν, ὡς ὑπ' ὀμιλίας δή τινος καὶ σωμπνοῆς διελγόμενος ἀεὶ σειρλῶος, ἐλάνσι καὶ σίτε καὶ θεραπείας σώματος. βία ἢ πολλάκις ἐλκόμενος ἐπ' ἄλυμμα καὶ λυτρὸν, ἐκ τοῦς ἐφάψας ἔχαλεν φύματα δή γεωμετρικῶν, καὶ τῷ σώματος ἀπλεμμένῳ δίηγε τὴ διαλύλω χαμμάς, ὑπὸ ἡδονῆς μεγάλης κάτοχος ὢν καὶ μεσόλιπος ἀληθῶς. De Carneade Philosopho gemina refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades laboriosum & diuturnum sapientiæ mitem; siquidem nonagintа explesis annis, idem illi vivendi & philosophandi finis fuit; ità se mirificum doctrinæ operibus addixerat, ut cùm cibi capiendi caussâ recubuisset, cogitationibus inhærens, manum ad mensam porrigere oblivisceretur: sed cum Melissa, quam uxoris loco habebat, temperato inter studia non interpellandi, sed inediæ succurrendi officio, dexteram suam necessariis usibus aptabat.* Nec tacendum, qia istuc càm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de qo Marcellus in obsidione Syracusana, ejus operâ machinisque ad miraculum stupendis impeditus diu frustratúsque exclamavit; Ὁυ παυσόμεθα φεὶς τὸν Γεωμετρικὸν τῦτον Βεδρεον πολεμίττες; ὃς τοὺς μὲν ναῦς ἡμῖν καθίζων φεὶς πλὴ θάλασσαν, πάζων μετ' ἀοχύνης ἐυδέδληκεν· τοὺ ἢ μυρίους ἐκατόνχειρας ὑπαίρει, τοσαῦτα βάλλων ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ γὰρ ὄντι πάντες ὁι λοιποὶ Συρακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παρασκευῆς ἦσαν. ἡ ἢ κινῦσα πάντα καὶ φέρυσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis siquidem tandem per vim Syracusis, dum artis studiis suæ nimiopere intentus persistit, nec hostem urbis comporem factum advertit, & à milite gregario occisus perhibetur. Plut *Marcel.* Ἔτυχε μὲν γὰρ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀνασκοπῶν ὀπὶ διαγεγράμμαι· καὶ τῇ διανοίᾳ σκοπῶν ἅμα τῷ τε διάνοιαν καὶ τῷ φέσει, ἃ σκοπεῖτο τῷ καθαρμῷ ἦν Ῥωμαίων, ὑδὲ τῷ ἄλλοιν τῆς πόλεως· ἄφνω ἢ ἐπιστὰς αὐτῷ στρατιώτης καὶ καλεύοντι ἀκολυθεῖν φεὶς Μάρκελλον, ὐκ ἐδέλετο πρὶν ἢ τελέσαι τὸ σχῆλημα καὶ καλασῆσαι φεὶς φῶ ἀπόδειξιν· ὁ ἢ ὀργισθεὶς καὶ ἀναστήμενος τὸ ξίφος, ἀνεῖλεν αὐτόν. ἕτεροι μὲν ὖν λέγυσιν ἐπιτυχεῖν αὐτὸν ἐυδὺς, ὡς ἐπορτυγόντα, ξιφήρη τὸν Ῥωμαῖον· ἐκεῖνον ἢ ἐδύνα δεῖδε καὶ σὺν δολεῖν ἀναμεῖναι βραχυὺ χρόνον, ὡς μὴ καλαλείπη τὸ ζυλήμφιον ἀτελὲς καὶ ἀθεώρητον· τὸν δὲ ἐ φερντίσαι διαχρήσασθαι. Livius *hist. l.* 25. *Archimedem memoriæ proditum est, in tanto tumultu, quantum capta urbs in discursu diripientium militum ciere poterat, intentum formis, quas in pulvere describebat, ab ignaro milite quis esset interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas describit, militi, qi prædandi gratiâ domum irruperat, strictóq; super caput gladio, qisnam esset interrogabat, nomen suum indicare non potuit. sed protracto manibus pulvere, Noli, inqit, obsecro istum disturbare: ac proinde qasi negligens imperii Victoris, obtrunsatus, sanguine suo artis suæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. l.* 5. § 50. *Quem ardorem studii censetis fuisse in Archimede, qi dum in pulvere quædam describit, nè patriam quidem captam esse senserit.* De manuariis artificibus Liban. *orat.* 31, Αἱ μὲν δὴ χειρουργοὶ τέχναι, αἵτε ἄλλαι, καὶ ὁι τὸν χαλκὸν ἐλαύνοντες, ἄχυτοί τε αὐτοὶ, καὶ ἀχυπνίας, ὅσ περ ἔπιοι· διὰ λάντες μὲν ὕπνυ, φθόγγυντες ἢ ἓ λίαν ὀπτυμέσι. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Basil. Cæs. *epist.* 5. Ἐκεῖνο τοῦ κάλλει περιλαμπόμενος, καὶ ἀλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λάθρα λαμβάνει, μήτε φεὶς τροφῆς φερντίδα, μήτε φεὶς περιβολαίων μέριμναν τῷ ψυχῷ καθελκόμενος.

Ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον] ὁι κεφδαίνοντες ἐ κοπιῶ-

κοπιῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit. qi pecuniæ numerandæ lucrandiſque nunquam defatigatos ſe ſentiunt.*

Ὁ Θεμιστοκλῆς τὸ δεξάμενον] Themiſtocles poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, ἐκ ἐφ' ᾧ με κοιμᾶσθαι, οὐδὲ ῥᾳδιουργεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν σφοδρὰ ὦσι] *cùm vehementiùs iſtis addicti fuerint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι] Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὸς κυβους ὁρῶν ἐκπεπληξαι, ᾧ ἕτοιμος εἶ σὺ ᾧ ἄλλοι πολλοὶ, ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, ᾧ ξωὸντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ που δέοντ' εἶν, μήτ' ἐδίψη, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον ᾧ ξωεῖναι. De aleatoribus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε οἰκέτῃ ὕπνος ἠνάγκασεν ἀχυπεῖν, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἀῤῥώστημα τὸν κακωφόταν τε ᾧ μαχομένος ἀπεστέρησεν ὕπνου, πεῖσον μὲ ἀγρεῦσαι ἀμελεῖν, πεῖσον ᾗ λαγῶν ὑπερορᾶν ἤδη δέ τις ᾧ τροφῆς αὐτῆς· συνείρουσι γὰρ οἱ φιλόκυβοι νύκτας ἡμέραις ἄσιτοι ᾧ ἄποτοι· ᾧ ἡδονῆς ἥδονὴ φέρεσι.

§ 2. Ὡς ἐυκολον ἀπώσασθαι ᾧ ἀπαλλάξαι πάσων φαντασίαν] Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29. 47. & *l.* 11. § 16. 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ χαλιᾷ τῇ] ὅστε κάμψαντι τὸν ἄκαμπτον, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεκπάτω] *Neque te avertat.* Xyl. vel *ſeducat.* ut ſit idem τὸ παρεκπεῖν, quod τὸ παρεκπείθειν, ᾧ ὑπεξαπάειν. atque ità Homerus uſurpavit *Il. α. v.* 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνῶς δείδοικα χ' φρένα, μή σε παρείπῃ
Ἀρχεκάκεια Θέτις.

hoc eſt, *ne te ſeduxerit, pellexerit.*

Ἑπακολουθοῦσα] *Conſequentes.* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ἐπικωλύουσα legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μίμψις] Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero; æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qi boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at mehercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia.* & *tunc, ſi ſapis, mala opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. §. 2.

Μίμψις ἢ λόγος] D. Jun. ἢ ψόγος. quod valdè p'acet.

Ἃ σὺ μὴ πεπλάνησαι [Vide ad *l.* 2. §. 8.

Εὐθεῖαν πέραινε] *rectâ progrediaris, viâ rectâ inſiſtas.* ità *l.* 7. § 55. εὐθεῖα πραινέτω. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τῦ νόμε, ᾧ εὐθεῖαν ἀφαίνοντι ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ ᾧ τῇ κοινῇ] Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum,* ſive *ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſequi.* & *ſecundùm naturam vivere.* Verùm quæ ea natura eſſet, cujus ductum ſequerentur, in hoc havd ſatis ipſis inter ſe conveniebat, Siquidem ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φύσιν χρύσιππος μὲν ἐξαίρει, ἢ ἀκολέθως δεῖ ζῆν, τῷ τε κοινῷ, ᾧ ἰδίως τῷ ἀνθρωπίνῳ· ὁ δὲ Κλεάνθης τῷ κοινῷ μόνῳ ἐπιβάλλει φύσιν, ᾗ ἀκολουθεῖν δεῖ, καθ' ἣν τῷ ὅλῳ συμμένει. Martus Chryſippum ſequitur, eodémque utramque *naturam,* & *univerſalem* & *humanam,* collimare & quaſi collineare, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσομαι] Ità *l.* 6. § 28. Δύναλος ἀναπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν ᾧ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal. c.* 14. *v.* 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro; τυχὸς τε ᾧ ἡμέρας ἐπιδιδούς μιᾶς ἀναπαύσασθαι. Tractum ab eo, qod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo. *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, qid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐναποπνιγῆναι] Vide *ad l.* 2, § 2. & *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. Θυμὸν ἀναπνεῦσαι dixit, *Il. δ'. v.* 524. & *ν'. v.* 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐκπνεῦσαι, Marc. *c.* 15. *v.* 35. 39. & Luc. *c.* 23. *v.* 36. qod Matth. *c.* 26. *v.* 50. ἀφῆναι τὸ πνεῦμα. Joan. *c.* 19. *v.* 30. παραδιδόναι τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam,* dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflavit graviter extremum balitum.

Πεσὼν ᾗ ὑπὸ τύτῳ] *In Senatûs gnomicis:*

Τῇ πάντα πίπτει, ᾧ πάλιν νομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. *c.* 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter meritæ cognomen indidimus maternæ venerationis. illa nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélq; editos ſuſtinet ſemper; noviſſimè complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo,* à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4 & *l.* 8.

Quæ dedit, illa capit, neqe diſpendi facit bilum.

de qo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *infr. ad l.* 8. § 18.

Πατῦλα] indè *terram,* olim *teram,* volunt dici, *qod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. *c.* 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund. c.* 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ.. Adhuc in terris es, quæ teris.* & *in cælo poſſides.* Et Etymolog. Βάτιλα, τὴν γῆν, Μεσσήνιοι. ità *Adarcatis* Ops à calcando, qod Hebræis דָּרַךְ dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & אֶרֶץ terra eiſdem á רָצַץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δαῖρα *tera, terra,* ut δαὶς, δαῖδος, *teda,* δάσκια, *teſqa.* H. Stephan. ab ἔρα,

ἔρα, *t* præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Gvichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico אֶרֶץ *erets.* Schindler. *pentaglot.* ab Arabico ארא *terra, lutum.* Canin. *Hellenism.* à Punico *ert, tera,* ut ἔρυ *ros,* factâ merathesi.

§ 5. Δειμύτητά σου] *austeritatem tuam.* Xyl. *acumen* potiùs *ingenii,* & *sagacitatem,* M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c.* 2. φασὶ τὰς ὄψεις δεδορκὸς ἢ δριμύ· ubi aliud est δριμὺ δεδορκέναι, quàm δεινὸν βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δεινὸν βλέπειν, Comico idem est, quod τὸ ὑπόδρα ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri:* unde & δεινὸν βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus.* at δεινὸν δεδορκέναι Galeno, *acre* sive *acriter,* verùm μὴ φαιδρότητος, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri:* ut τὸ δεινὸν, tum τὸ σωφρὸν illud designet, quod vocabulo isto Evripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Evstath. *ad Odyss. γ'.* qo sensu & Herodianus dixit, δεινωτέρους ἂν φῇς τὰς ἐννοίας ἢ πρὸ τοῦ ὑπὸ τῶν ἀναπαλαι ἀνθρώπων. tum etiam simul comprehendat τὸ ἡδὺ illud, quod Homeri seculum secutos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Evstath. *ad Iliad. λ.* qum τὰς ἐννοίας καὶ λέξεις illas δεινώσεις dicerent, διὰς γλυκύτης ὑπείνεγκαν. Atqe ità Marcum hîc cepisse nullus ambigo. qod uno vocabulo expressisse havd facil faerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τοῖς πόλεσι πολὺ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα, ἢ τύπτειν τοῖς κυμβάλοις, ὧν τὸ ψυχάριον δεινὸν μὲν, ὑγιὲς δ' οὐδὲν ἔχει. Geminum avtem huic argumentum habes, *infr. l.* 7. § 52. & *l.* 8. § 8.

Οὐκ αἰδεῖσθαι πόσα ἡδὺ παρέχειν δυνάμενον] Hoc est qod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam δύνασθαι καὶ δύνασθαι, quàm ῥᾳδίως καὶ ἀλυπήτως obstare, qo minùs vitam rectè pieqe institvant pleriqe. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, qòd paria illis nevtiqam possint, Ἐι μὲν, inqit, νεκροὺς ἀναστῆσαι ἐκελεύομεν, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι τυφλῶν, ἢ καθαίρειν λεπροὺς, ἢ χαλκὺς ἀναρρῆξαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰάσεις νόσους, καιρὸν ἂν εἶχε τὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ἡμῖν· εἰ δὲ πολιτείας ἐξέτασιν φέρεσθαι χρῆ, καὶ ἀκριβοῦς ἐπίδειξιν, ποῖον ταύτα φέρειν ἐνῆγον ἂν ἔχοι λόγον; καὶ γὰρ καὶ σὺ δεῖσας ἀπέλαυσας χάσκοντος βασιλικοῦ θυμοῦ, καὶ πεδίμαντος μετέσχας, εἰ καὶ μὴ φέρεις τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ φέρειν τὸ πολιτείαν ὀρθὴν καὶ ἠκριβωμένην λαβεῖν, ὥστε ῥᾳδιόν μόνον τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἡ διαφορά. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθὲς· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳδιουργία. ἄκουε αὐτὴ καὶ τὰ εὔκολα, δύσκολα ἡμῖν φαίνεσθαι ποιεῖ· ὕπνος ἡδὺς καὶ ἡ ἀκηδία καὶ τὰ δύσκολα, εὔκολα ἡμῖν ἀπεργάζεται. Idem *in Psal.* 113. Τῷ δυσκολίαν ἐκ ἡ φύσις ἐπιτιθέμενον φύσις, ἀλλ' ἡ μὴ πολλὴν ῥᾳδιουργίαν ποιεῖν ἐνδον. ὡς εἴ τις μετὰ περιῤῥυμίας δίχοιτο, καρὰ καὶ ῥάκος αὐτὸ ὀλίσθου ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳδιουργία φησὶ πολλῶν καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ δὲ ἀπονὴ καὶ δυσκολώτατα, ῥᾴστα. Videantur plura *in Cor. ep.* 1. *orat.* 2. & 9. Et *ad Philip. orat.* 2. ubi illud crebrò ingerit, prout noster istic. hoc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχρεύειν] *cunctari.* Xyl. malim *tenacem esse.* Vide *ad lib.* 4. § 44. γλίχρος, *tenaces.* Aristot. *Ethic. l.* 4. *c.* 1. Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀφειδηκόσι, οἷς φειδωλοὶ, γλίχροι, κίμβικες, πάντες τὴν δόσει ἐλλείποντες. Obiter vocabulum istud apud Laertium restituemus. Is. *lib.* 4. de Lacyde. Τοῦτον φασὶ καὶ πρὸς τὴν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐσχηκέναι· qod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circa rem familiarem se fœdissimè habuisse.* Vigerus, *ad Evsebium, lepidissimè* mavult. Cæterùm tu me sponsore rescribito, γλιχρότατα ἐσχηκέναι. Sic enim de eodem ex Numenio Evsebius *præparat. lib.* 14. *c.* 7. Ἦν μὲν δὴ Λακύδης γαυγλιχρότερος, καὶ πνα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim, tenaciores* dicemus, **somewhat near, and a great husband.** miror avtem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Evsebium simul sub oculos haberet. nec possum probare, qòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúlteqe certum aliqem eo tempore notissimum designari, qi καὶ τῆς ἀκριβεστέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istic appellativum, sive epitheton commune sit; eúmqe designet, qi est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus,* vel *qi negotio huic addictus est,* eidem sedulò intentus. De Polypo pisce Aristoteles *hist. animal. l.* 9. *c.* 37. Ὁ δὲ πολύπους, ἀνόητος μὲν ἐστὶ· οἰκονομικὸς δ' ἐστί· πάντα γὰρ συλλέγει μᾶλλον εἰς τὸν θαλάμιον, ἢ τυγχάνει χρησιμεύων. Qod Plinius *l.* 9. *c.* 29. *Cùm alioqi brutum habeatur animal, in re quadammodo familiari callet. omnia in domum comportat.* nec de Lacyde aliter enunciatur.

Ἀρέσκειν] *Sortem tuam improbare.* Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεστεῖν, καὶ ὐκ ἀρέσκειν malim ergò ἀρεσκεύειν, ut *lib.* 11. § 14. *assentari, blandiri.* qod est finitimum τῷ κολακεύειν, verùm honestiùs pavlò vocabulum. Sed nec mutari forsan qicqam necesse fuerit. Siqidem & τοῦ ἀρέσκειν hoc eodem sensu usus videtur Plutarch. in *pædagog.* ὁι μὲν τοῖς περὶ ἀρεσκευόμενοι πολακείας, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ δουλίους χαριζόμενοι φίλοις. indè οἱ ἄρεσκοι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ οὐδὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλὰ δὴ εὐκόλους δεῖν ἅπαντα τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. Aristot. *Ethic. l.* 4. *cap.* 6. qi & τὸν ἄρεσκον τῷ κόλακι accuratiùs distin-

distingvens, *ibid. l. 2. c. 7.* ἀεὶ ἢ τὸ λοιπὸν ἡδὺ ἐν τῷ βίῳ, ὁ ὑπερβάλλων, εἰ μὴ ὄφεως ἕνεκα, ἄρεσκος· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτῶ κόλαξ. ut commodum suum adulator sive Colax, oblectamentum alienum assentator sive blandus iste respiciat. Indè & ἀρέσκεια, ἔπαινος ἐκ τοῦ βελτίστου ἡδονῆς παρασκευαστικός. Theophrast. *ethic. charact.* 5. ad quem Casavb. videndus. Cæterùm isto *blanditiæ* sive *comitatis blandæ* nomine adulationem suam obvelâsse quosdam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *dipnos. lib. 6.* his verbis: Ταύτῳ ἢ τῶν κολακείαν πρὸς, ἐκτρεπόμενοι τέχνημα, ἀρέσκειαν προσαγορεύσι· ὡς καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Ζαμίᾳ,

Τὸ γὰρ κολακεύειν, νυνὶ ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Adulatio habet nunc nomen blanditiæ.

De Pythagora Laërt. *l. 8.* Ἀπείχετο καταγέλωτος, καὶ πάσης ἀρεσκείας, οἷς σκωμμάτων καὶ θαυμάτων φορτικῶν. Quod autem Cas. ad obsequia corpusculo præstanda refert, quò ipsius cupiditatibus satisfiat, minùs probabile videtur.

Περιφρόδιτος] *levem esse.* Xyl. adducens cùm Suidam exponentem τὸ ἀφρόδιτος, περιττεῖον & ἀφρόνειαν, βλακείαν καὶ περιττείαν, tum & illud Apostoli *ad Corinth. epist. 1. cap. 13. v. 4.* ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται. qod ille interpretatur, *Charitas non est levis, aut nugax.* At verò bonus ille editor Lugdunensis, pro ἀφρόδιτος, quod rectum fuerat, sed ipsi fortean minùs intellectum, περιφρόδιτος substituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum dissideant à se invicem enarratores in vocabulo isto apud Paulum Apostolum, vel interpretando vel explicando. Chrysost. οὐ περπερεύεται. *non est temeraria.* Verus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit perperam.* tanquam si à Latinis ea vox ad Græcos transierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c. 12. Non protervum facit.* Erasm. *Non est procax.* Alii, *Non est inconstans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non est fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crediderim commodissimè posse verti, *Non effert se*; non est jactationi aut vanæ ostentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Hesych. Πέρφρων, μὴ βλακείας ἐπαιρόμενος. περφρόνεται, καταπαίρεται. Svidas etiam, Πέρφρες, ὁ μὴ βλακείας ἐπαιρόμενος. Idem tamen inter alia: Περφρεία, ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περφρείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἐν Βασιλείῳ. Reperiuntur autem illa Basilii verba (si modo Basilii Cæsarienſis sint, & non potiùs Evstathii Sebastiensis, ut opinantur quamplurimi, *ascetica* illa) *respons. part. 2. ad quæst. 49.* Ità illi à Basilio an Evstathio, iste, ut probabile est, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib. 3. c. 1.* Apostoli locum exponens: περφρεία, inquit, ὁ χαλλωπισμὸς. περιβλητὸς καὶ ἀχρειότητος ἔχων ἔμφασιν. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus usus sensúsque, quàm ut ad vestitum duntaxat, qo tamen etiam ἐναβρυνόμενοι solent οἱ ἀλαζόνες καὶ μὴ βλακείας ἐπαιρόμενοι, restringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. lib. 1. ep. 10. Ego autem ipse,* inqit, *Dii boni, quomodo ἐνεφρόδυμαι novo auditori Pompeio.* id est, quomodo me ostentavi, & quasi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis fucis & ornamentis orationi meæ, quasi exultavi, & placere illi studui: inqit Petr. Victorius. Accedit quod Stephanus *de dialect. c. 16.* § 1. monet, Sophoclis Scholiasten, φρπαίρης, κομῶν, interpretari, & φρπαιρόδιτος, κομψόδιτος· apud quem πέρφρων & φρφρόδιτος legendum, nulli potest esse ambiguum. Græcam si damus originem, malim cum Dunæo nostro à φρὴ duplicato, quàm à περιφρέδης cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo isto qi voluerit, adeat pòst H. Steph. *thesaur.* Jo. Drus. *observ. l. 7. c. 7.* Muret. *var. lect. l. 14. c. 7.* Andr. Dunæum nostrum *notis ad Savilii Chrysost. in 1. Cor. 13.* Hejnsium deniqe, qi post ista à me adnotata prodiit, *exercit. sacr. ad 1. Cor. cap. 10.*

Ἐι ἄρα ὡς βραδύτερος καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταγνώσεται] avt leg. καταγνώσῃ, avt supplendum verbulum aliqod, fortean, ἡμᾶσιν, ex clavsula proximè præeunte, avt μέλλεις, avt συμβαίνει, avt ejusmodi aliud qippiam. Est autem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qi difficulter rem propositam comprehendit & assequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὰ πράγματα καὶ ὁ ταχὺς. Hesych. *qi res facilè assequitur.* Svidas in Χαυὸς, ὅτων ἐκλύων τοῦ ἀμαθεῖς καὶ δυσπαρακολουθήτους. In *sectione* proxima, ἀπαρακολουθήτως ἔν πρεῖν, dicuntur, qi quasi *nevtiqam assequntur, avt intelligunt,* hoc est, non attendunt prorsùs, id qod agunt. Et mox; Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed necesse est illud ipsum qod fit nôsse, & intelligentiâ assequi,* sive αἰδέσθ, ut statim ipse se interpretatur. Epicter. *lib. 1. cap. 5.* ὥστε μηδὲ παρακολουθεῖν, μηδὲ σωφρονεῖν μηδέν. & *lib. 3. cap. 26.* ἤχθη τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignos. & curr. cap. 1.* Ἔνιοι δ' ὅτως ἀγύμναστοι πρὸς λόγους ὄντες, ὡς μὴ παρακολουθεῖν τοῖς ἀκούσιν ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις (π. α. τ. ὑ. ἡ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *l. 7.* § 4. παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις) Idémqe *ibid.* mox; φαίνονται γὰρ ὄντως, καθάπερ οἱ ὄνοι τῆς λύρας, ὅτω καὶ αὐτοὶ μηδ' ὅλως, ὅτι φθέγγονται, ἠκολουθηκότες. Eodem sensu τὸ παρακολουθεῖν verbo usus est Lucas *Evangel. c. 1. v. 3.* Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc est, *omnia ab initio usqe accuratè intelligentiâ assecuto.* qæ Evangelistæ verba contendit Budæus cum illis Demosthen. ἀεὶ παραφυσᾷ. ὁ τότε πεπραγμένα εἰδὼς καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. Et rursus; Ἐκεῖνος ὁ χρεὼν καὶ ἃ ἡμέρᾳ ἐκείνη ἐμόγουν

μόνον ὕστερ ἡ πλύσιον ἀνδρεῖα ὀνειδίει, ἀλλὰ ἡ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεφιγμένοις. ut ſit & ἀναθεν illic, qod iſtic ἐξ ἀρχῆς. Eodem ſenſu uſurpat Paulus Apoſt. *ad Timoth. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 6. ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ἡ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ᾗ παρηκολούθηκας. & *epiſt.* 2. *c.* 3. *v.* 10. Σὺ δὲ παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. qo loco cur Braſmi, aſſectatus es, malit doctiſſ. Scultetus, qàm Vulgatæ ac Bezæ, aſſecutus es, cavſſam nullam video. ratio ſiqidem, qam aſſignat, havd eſt firma ſatis. *Ad ſeqendum atqe imitandum hortatur. at qomodo ſeqi poterit, qi jam aſſecutus dicitur?* reſponſio proclivis eſt. aliud eſt notitia & intelligentia, aliud uſu & actu aſſeqi: vel, ſi brevius vis, aliud noſſe, aliud poſſe. illud Timotheus jam aſſecutus erat, iſtud havd itidem adeptus. monet itaqe Apoſtolus, ut qæ de ſe nôſſet, ἵνα αὐτὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ ἀκοῆς ἐσφήσας, ea imitari adniteretur. Vide & *l.* 2. § 9. & *l.* 7. § 3. 4.

Μὴ παρενθυμοῦμαι] *Nè eam ſubinde cogitare.* Xyl. *nè eâ nimium afficiaris.* Caſ. imò, *non negligens, non neglectim habens*, ſed qantum in te eſt, tarditatem hebetudinémqe tuam corrigere & ſanare contendens. παρενθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Κἂν μὴ αὐτὸς ἔκῃ, παρενθυμηθῇ, ἀπόλεται. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipſe *l.* 6. § 20. πολλὰ παρενθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *l.* 10. § 8. τὸ ἀπαρενθύμητον, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* & *l.* 6. § 50, πρὸς τὸ ὑφ ἑτέρου λεγόμενον, γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτους, *Sedulò attendere atqe animum adhibere eis qæ ab alio dicuntur.* Epict. *l.* 1. *c.* 2. Τί οὖν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἰμὶ πρὸς τὴν ὀπτιμαλείαν, τότε ἕνεκα ἢ μὴ γνωστὸν. Ἐπίδειξον χρείαν Σωκράτους ἐν ἔστιν· εἰ δὲ μή, ἐκ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανὸν ἔστιν. ἐδὲ ἐγὼ Μίλων ἔσομαι ἢ ὄμμος ἐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· ἐδὲ Κρίσων· ἢ ὄμμος ἐκ ἀμελῶ τῆς κλίσεως· ἐδ' ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῆς ὀπτιμαλείας, διὰ τὸν ἀναγνῶναι μ' δεῖ λόγων, ἀφιγάμεθα. Flacc. *epiſt.* 1.

Non poſſis oculo qantum contendere Lynceus;
Non tamen idcircò contemnas lippus inungi:
Nec qia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt qâdam prodire tenus, ſi non datur ultrà.

Ità cum Graio noſtro lubens lego, non, qodam. qadamtenus ſaltem procedere & proficere licet.

Μηδ' ἐμπιπλαμένου τῇ νωθείᾳ] leg. νωθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. νωθρείᾳ. *neqe tarditate & inſcitiâ, ſibi complacentem.* qod havd pavcorum vitium eſt. Vide Solom. *Prov. c.* 1. *v.* 22. Avg. in illud *Pſal.* 36. *v.* 3. *Noluit intelligere. Videtis, qia voluntati illud tribuit: ſunt qi volunt intelligere, & non valent: ſunt & qi nolunt intelligere, idcò non intelligunt.*

§ 6. Πεφήκεσε λογίσασθαι αὐτῷ πρὸς χάριν] χάριν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* qod ab exprobatione qadam havd multum diſtat. Juvenal. *Sat.* 6. *v.* 179. de uxore inſigniori,

Qæ tanti gravitas? qæ fama, ut ſe tibi ſemper
Imputet?

Martial. *l.* 5. *ep.* 82.

Non totam mihi, ſi vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe,
Dum noſtras legis exigisqe nugas.

& *l.* 2. epigr. 48.

Imputet ipſe Dem nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 17. *Multi ſunt tam pravæ naturæ, ut malint perdere qæ præſtiterunt, qàm recepiſſe, ſuperbi & imputatores.* & *l.* 6. *c.* 12. *Qadam qæ homines ſibi præſtant, aliis imputant.* Tria ſcil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum eſt eorum, qi palàm imputant: ſecundum eorum, qi etiamſi id palam non faciant, apud ſe tamen tanqam de debito cogitant: tertium eorum, qi tantùm abeſt ut imputent, ut nè cogitent qidem.

Ἄλλως μώτοι] f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὃς· niſi ſi illud ὡς ex linea proxima huc irrepſerit.

Ὡς οὖν χρεώσει διανοεῖται] At Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 2. *Demus beneficia, non fœneremus. dignus eſt decipi, qi de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc eſt, qod Marcus hîc, ὡς περὶ χρεώσεως διανοεῖται. Et mox: *Beneficiorum ſimplex ratio eſt: erogantur tantùm, non computantur. ſi reddet aliqid, lucrum eſt; ſi non reddet, damnum non eſt. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario ſcribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunqam illa vir bonus cogitat, niſi admonitus à reddente. turpis fœneratio eſt, beneficium expenſum ferre.* Idem *l* 3. *c* 14. *Interitura eſt rei tantæ dignitas, ſi beneficium mercem facimus.* & *l.* 4. *c.* 3. *Beneficium virtutis eſt, & turpiſſimum id cauſſâ ullius rei dare, qàm ut datum ſit. ſe intueri & commodum ſuum, iſtud non eſt beneficium, ſed fœnus.* & *c.* 14. *Non eſt beneficium qod in qæſtum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; avelio eſt ut ait Ovidius,*

Qæ qia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qi beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l.* 6. *c.* 13. *Multum à beneficio diſtat negotiatio.* Dominus Chriſtus, Luc. *c.* 6. *v.* 35. Ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v.* 34. Ἐὰν γὰρ δανείζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;

Οὐδὲ δίδαν ὃ πεπίκαμεν] Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 6. *Qàm dulce, qàm pretioſum eſt, ſi gratias ſibi agi non eſt paſſus, qi dedit; ſi dediſſe, dum dat, oblitus eſt?* Chilo apud Avſon.

Tu bene ſi qid facias, non meminiſſe fas eſt.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantiſſimâ conceptum. March.

6. 6.

ο 6. v. 6. Πειῶ[ς] ἐλεημοσυνίω, μὴ γνότω ἡ ἀριστερά σου, τί ποιεῖ ἡ δεξιά. *Facientis eleemosynam nesciat sinistra qid dextra faciat.* Ambrosius *offic. l.* 1. *c.* 30. qò & Evthymius inclinat, ità interpretatur, qasi dictum esset, *ut frater tuus, qi est tanqam dextra tua, qod facis nesciat.* Sic facias, ut *proxima nesciat uxor*, uti Persius loqitur. Meliùs Jo. Chrysost. *orat.* 19. Οὐ χρῆσις αὐτὸν ἐξετάζεται, ἀλλ' ὑπόκρισις αὐτὸ τίθεται. Εἰ γὰρ δεῖν τι δεῖ, φησί, καὶ σαυτὸν ἀγνοῆσαι, ἀφελοῦ δάκρυον ἔχειν σὺ τοῦτο, κἂν αὐτὰς λιματτὸν ἢ τὰς διακονητρίδας κρέας λαλεῖν· οὐχ, ὡς πρός φασιν, ὅτι τοῦ θεοῦ δεῖ κρίνειν ἀνθρώπους· πάντως γὰρ ἐνταῦθα λαλάσειν ἐκέλευσεν. Nam qod de *dextra*, qæ sit *amor divinus*, *sinistra*, *qæ favor humanus* existitat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Avg. *in Psal.* 121. & *in* 1. *Joan. tr.* 6. & *de temp.* 60. Gregor. *in Job. l.* 3. *c.* 21. Theophylact *in Matth.* aliiq; est merum ipsorum commentum. Rectiùs Clem. *Strom. l.* 4. Ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud est qod Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 8. *Beneficium aliqis nesciens accepit, nemo à nesciente.* Beneficium nisi sciens volénsqe dare neqit: verum beneficium qi dat, qoad beneficii præstiti imputationem, perinde affectus esse potest, acsi qid faciat fecerítve nescius sít. atque hoc est, qod, post Christum nostrum, Marcus voluit. Geminâ planè mente Plato in *Theæteto*, de Philosopho genuino. Ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν λάνθανειν, ἢ ὁ τῆς θαλάττης λεγόμενος χόρος. καὶ ταῦτα πάντα, ὑδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, ἀλλ' ὅτι οὐκ οἶδεν. οὐδὲ γὰρ αὐτῆς ἀπέχεται τῷ ἐνθυμεῖσθαι χάριν, &c. Optimè formulæ iſtius sensum expressit.

Ὁμοίως ὅταν ἐλεήσῃ] ità mox: ὡς ἐλεᾷς.

Μηδὲν ἄλλο προσεπιζητῶν] Vide *ad lib.* 7. § 73.

Οὐκ ἐπιδοᾶται] qod Dominus Christus Matth. *c.* 6. *v.* 2. ὅταν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταδώσει ὑφ' ἑτέρου] Vide *l.* 6. § 7. & *l.* 11. § 4. & *l.* 12. § 29. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 2. *Quicunque priorum eventus est, perseverain alios conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè cesseveris; opus tuum perage, & partes boni viri exeqere. alium re, alium fide, allum consilio, alium præceptis salubribus adjuva.* & *l.* 4. *c.* 14. *Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec sordida, sed humana & libcralis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera.* Hoc est qod suo more, id est, Comico, Plavt. *Trinumm. Act.* 2. *Sc.* 2. *v.* 39.

Is probus est, qem non pœnitet qàm sit probus:
Benefacta benefactis aliis pertegito, nè perpluant.

Seriò magìs alius qispiam apud Plut. *de sene polit.* & *adv. vit. Epicur.*

Καὶ μὴν παυσόμεθα θρύπτης ἓν βραχέσι.

Vide *l.* 7. § 73. Plin. *l.* 3. *ep.* 5. *Antiqiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules.*

Ἐν τούτοις ἔν δεῖ εἶ]] Interrogantis tanqam ex aliena persona, esse volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex sua Cas. illud malim, qia subsequentia, *vel.* ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, &c. subjectionis sive responsionis formam habent.

Ἀπαρεγκολουθήτως] *Sic ut non possint intelligi* Xyl. imò potiùs, *sic qasi non intelligant ipsi.* ut in præcedentibus, ὡς δίδην. Sic *l.* 2. § 15. sed ratione diversâ ἀπαρεγκολουθήτως ἐνεγκεῖν. Vide *supra ad* § 5. ἀνεπαρεγκολουθητότερος.

Βέλτιόν ἐστι τὸν κεκτημένον αἰδεῖσθαι] Ità revera beneficia conferenda, *ùt sentiat sibi gratiam factam is cui benefit*, ut *infrà l.* 11. § 15. Verùm ut beneficii avtorem, qis is fuerit, dignoscat, nihil qicqam est necesse. Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 9 *Interdum & ipse qi juvatur fallendus est: ut habeat, nec à qo acceperit, sciat.* Exemplum subjicit Arcesilai, qi amici pavperis, sed pavpertatem per verecundiam dissimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo sacculum clam subjecit, ut qod desiderabat, inveniret potiùs qàm acciperet. Ctesibium hunc nominat Laërt. *l.* 4. Apellem Chium Plut. *de adul. & amic.* qem & fravde amicâ utilique deprehensâ, dixisse, Ἀρκεσιλάου τὸ παίγνιον, ille; Ἀρκεσιλάου τοῦ πλήμμα, iste refert. *Ibid.* Plut. Τῷ φίλῳ χάριν ὀπιθενίτιον ὑδὲν ἔστιν· ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ ἰατρὸς κάδων ἐπιθέσθαι, καὶ φίλου ὑφέλεσθαι ἐστιν ἢ διαλυσάμενον, ἀγνοοῦντος ἐπιμελήσεις. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Qid ergò? ille nesciet à qo acceperit? Primùm nesciat, si hoc ipsum beneficii pars est. Denique ille nesciet accepisse se: ego sciam me dedisse. Parum est, inqis. Parum, si fœnerare cogitas. sed si dare, qo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris to teste: aliogin non benefacere delectat, sed videre benefeciisse. Volo, inqis, sciat. debitorem qæris. Volo utiqe sciat. Qid si illi utilius est nescire? si honestius? si gratius? non in aliam partem abibis? Volo sciat. Ità tu hominem non servabis in tenebris? Beneficia in alta non mitto. qid? ego illi sum indicaturus me dedisse; cùm inter prima præcepta & maximè necessaria sit, nè unqam exprobrem, imò nè admoneam qidem? hæc enim beneficii inter duos lex est, alter statim oblivisci debet dati, alter accepti nunqam.*

Τὸ μὲν λεγόμενον παρεκδέχῃ] *non intelligis.* Cas. sic ex Polybio Svidas, οὐ ὁρᾷς τοῦ ἡμετέρου ἐκδέχῃ λόγου. i. e. *noëis, ἀπολαμβάνεις.* Svidas. *excipe.* Xyl. ut sit παρεκδέχεσθαι, idem qod ἐκδέχεσθαι, *excipere.* nevtrum satìs arridet. ego conditionalem particulam deesse puto, [ἂν] παρεκδέχῃ, *si feciùs ceperis.* Ità enim significat τὸ παρεκδέχεσθαι. Evsebius *hist. eccles. l.* 3. *c.* 39. Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διηγήσεις, *ex relationibus Apostolicis feciùs acceptis*, commentitia multa tradidisse.

tradidiſſe. qod verbum & in H. Stephani theſaurum poterit immitti.

Εἰ ἡ θέλεις σωθῆναι] forſan *σωθῆναι intelligere.* qanqam & σωθῆναι eo ſenſu uſurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγὼ μὲν δοκέω σωθῆναι τὴν ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demoſth. *pro Coron.* ἵνα ὑμᾶς ἅπαντα μανθάνοντα, ὅτι αὐτὸς ἐξηπάτηκε σωθῆναι. ubi tamen codices σωθῆναι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὅσῳ τὰ σώματα ὑψηλότατοι καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὅσῳ καὶ τὰς διανοίας ταχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωθῆναι δυνάμενοι, εἴτε μετὰ παιδαγωγίας ἢ ἄλλου λόγου τινὸς προσπέσοντος. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ ἄνδρὶ γραμματικῷ τοιοῦτῳ ὄντι δυνατὸν φαυλίσαι. ὅτου σωθῆναι τὸ ἐν τῇ πόλει λεγόμενον οὐχ ὅτου τις μὴ μανθάνει, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. ὅτου τὰς ψυχὰς τὰς μὲν δίκαιον εἶναι δοῦναι βασανίσαντα, ὅτου τὰς κολάσεως ἕνεκα ἀδίκους καὶ ἀσελγῶς πεπολιτευμένους σωθῆναι βάλοιτο. Et apud Sydam in *Sacra* autor incertus, μηδὲ σωθῆναι τὸ λεγόμενον δυνηθείς.

Μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου] forſan, μηδὲ περὶ τούτου] *Ne metuas, neve hac de cauſa opus aliquid ſociale omittas.* Verumtamen nihil temerè mutarum velim.

§ 7. Τὸν, ὦ φίλε Ζεῦ] Indè Ζεὺς ὕετος, ὄμβριος, idemque Τὴς & Δευὲ, & Τὸν dictus. Heſych. Τὴς, Ζεὺς ὄμβριος. Ariſtot. *nom. de mund. c.* 7. Τέτοκε δὲ καὶ τὴν ὑετὸν καλουμένην. & Phurnut. *de Deis c.* 3. Παρὰ τοῦτο καὶ Διὸς καλεῖσθαι, τάχα δὲ τὸ δεῖν φίλον γίνεσθαι. Lucian. *dialog. Jov. & Gan.* Διὸς ἡ ὑπὸ ἄκρους ὄρους, ἢ δὲ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τῷ ὑετίῳ; Pauſan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὀμβρίου Διός. Athenis verò refert eſſe γῆς ἄγαλμα, ἐπικλῆσαι δοκοῦσι δὲ τὸν Δία· ἔστι ὄμβρου λῆψαι Ἀθηναίοις, ὅτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι συμβαίνει αὐχμός. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

To propter nullos tellus tua poſtulat imbres;
Arida nec pluvio ſupplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κορίθιοι τὸν Νεῖλόν φησιν οὐ Παυσανίας, Αἰγύπτιοι Διὸς Νῖλα, ἀπαλογοῦν γὰρ τοῖς τοῦ Διὸς ὄμβρους τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καὶ ὥσπερ ἐνδεεστέρου τινὸς τούτου τοῦ Διὸς ὄντος. Verùm Deus verus vivúsque ſolus eſt Ζεὺς ὑετὸς, non Nilus, non nubes ipſæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atque mendicabula. Vide Jerem. *c.* 14. *v.* 22. Job. *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Pſal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τῆς ἀρίστης τῆς Ἀθηναίων] Exiſtimat Xylander improbare Marcum illic commune illud & damnoſiſſimum vitium, qo pleriqe ea tantùm expetant, qæ ſibiipſis privatim proſint; nihil ſolliciti de communi bono: & Athenienſes notare, utpote qi injuſtè & illiberaliter ſuis tantùm agris pluviam & fertilitatem poſcerent, religorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces iſtiuſmodi probat Marcus, qibus homines non ſibi ſolis privatisqe ſuis rebus, ſed civitati reiqe publicæ univerſæ, in qa degunt, à numine fauſta proſperáqe compeecantur; qales fuiſſe monet Athenienſium illas. qos etiam in ſupplicationibus ſuis, non ſuæ tantùm regionis, ſed totius inſuper Græciæ; memores fuiſſe ex Pauſania ſuprà didicimus. Verùm qod Gregor. *in Job. l.* 18. *c.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. qæ indè conſtat Hieronymi non eſſe, qia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione fulcienda eſt oratio.* itaqe precibus opera ſunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, qàm ſupplicationes concipiendæ. Habéntqe reverà locum hic Menæcei pro patria ſe devoventis illa à Xylandro etiam lavdata, ex Evripidis *Phœniſſis*;

Εἰ δ' ἄλλοθέν τις ἔστιν, ὅ, τι δυνατὸς πόλει
Χρηστὸν, δράσαι τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέρει
Πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἀλλασσόντων
Περιῴδωσι, τὸ λοιπὸν εὐτύχουν ἄρ.
Si qiqz qanqam qiverit boni, libens
Patriæ offerat, donétqe publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siqidem, ut rectiſſimè Andocides *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τοὺς ἴδιον ὀπωμελυθέντας οὐδὲν αἱ πόλεις μείζους κεκτήνται· διὰ δὲ τοὺς δημοσίᾳ κοινοῦν, μεγάλαι καὶ ἀνθρωποι γίγνονται. Vide *ad l.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἥτοι ὁ δεῖ εὐχεσθαι, ἢ ὅτων ἁπλῶς καὶ ἀλυθείας] ἀληθείας legit Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 2. qi & τὸ ἁπλῶς καὶ ἀληθείας εὐχεσθαι, orationem ſimplicem & liberalem opponi cenſet τῇ εὐχῇ ἐμπειρίᾳ i. e. *preci emaci*, ut Perſius loqitur: qam interpretatur, vel eam qæ habet conjunctum ſacrificium majoris alicujus victimæ, avt votum rei conſecrandæ; qod ſit velut pretium diis repenſum, ut ſit in emptione contrahenda; vel qæ toties fuit repetenda, & tam aſſiduè ac λιπαρῶς καὶ ἐπιτονῶς facienda, ut hoc ipſum pretii loco cenſeri poſſit; qia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs conſtat, qàm qæ precibus empta eſt.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὐχεσθαι, *orationis ſimpliciſatem* qandam denotare, qalis illa Athenienſium formula, qæ generali qadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè ſolicitéqe præſcribit. qalis itidem ea formula, qam amicis ſuis poeta qidam præſcripſit, à Platone in *Alcibiad.* 2. lavdata;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲ ἀγαθὰ καὶ ἐυχομένοις, καὶ ἀνεύχοις
Ἄμμι δίδυ· τὰ δ' δεινὰ καὶ ἐυχομένοις ἀπαλέξοις.

vel, ut *Anthelog. l.* 1. *c.* 32. habetur

——τὰ δ' δεινὰ καὶ ἐυχομένων ἀπερύκοις.
Tu Rex ſumme, dato nobis bona, ſiverogemus,
Seu non: et mala vel poſcentibus uſqe negato.

Sed & Laconum, qi ut Plato *ibidem*, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

μοσία ἐφίστε παραπλησίαν ἐυχλῶ ἐυχολαι, τὰ καλὰ ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ θεὸς δίδοναι καλὸν ἐστι σοφίην αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βέλεσθε αὐτῷ τὸν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶ μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα ἅμα ἑλλιῶν ἱερά. Qin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Ἔυχετο ὃ ἄνευ τοῦ θεὸς ἁπλῶς τἀγαθὰ δίδοναι ὡς τοῦ θεὸς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθὰ ὄζι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergò optabunt homines si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, qid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est quod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אַל תַּעַשׂ חֻפַּלְתְּךָ קֻבָּע

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque qid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως ἔυχεσθ, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, qæ alios etiam contribules, conterraneos, avc extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qalis ea est, qam hîc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qalis itidem, qam Xylander hîc adducit, Persarum veterum, de qibus Herodot. *lib.* 1. apud qos lege sic cavebatur; ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ δύοντι ἰδίη μόνῳ, ἢ οἱ ἐγγίνεται ἀρεσθαι ἀγαθά. ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατέστεται ἓυ γίνεσθ, καὶ τῷ βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἅπασι Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Paulus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit πρεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. l.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τὰς τ' ἐυχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς, ὃ μόνον ὑπὲρ ἅπαντ ἀνθρώπων γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' ἐυχὰς καὶ τὰς ἐυχαρισίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅτερ ὄζι τῶν ἀληθείας, παρίδα εἶ ἑαυτῷ νομίζων, ὑπὲρ τῆς ἰκετείας καὶ λιτῆς εἴωθεν ἐξομολογεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ὀικείας καὶ ἐλεω φύσεως ὥστε μεταδιδόναι τῷ ἠθικῷ.

§ 8. Σωέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τέτῳ] Σωτάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, qomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσῦντι σωέταξε κίχλιν ὁ ἰατρός. qod in *apophth.* νοσῦντι κίχλιν ὁ ἰατρὸς κελεῦσαι προσέταξε. éstque vocabulum hoc freqentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, qo σωτάξιν ἢ σωτήρια πιῶν τι disegnaret. itaque verbo, qo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo. *coordinavit.* alioqi σωτάττειν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Svid. Σωτάξαι, ἐπιτελέσαι. adductis ex Polybio istis; Σωτάξας, ἐλαύνειν κατὰ πρόσωπον ὅσον ἔχει δυνάμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in qo argumento freqens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἐλαύσαν προστάξει ὁ θεός. & *ibid.* ἀσπίαν ἐπιτάξει. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Σωέταξεν τέτῳ ἡ τῆ ὅλη φύσις νόσον] Ità *l.* 4. § 45. σωτετάχθαι ἡμῖν τὰ ὄντα. & *l.* 6. § 16. ὅσα οἱ θεοὶ ξυνήνεικαν καὶ διατετάχασι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, qasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρικὴ τις ἡ κολαστική. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρικά τις ἡ παιδεία. Idémque *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἡ κόλασις. *Medicina qædam est correptio divina.* Ambrosi. *in Psal.* 37. & Hieron. *in Ezech. Qæ putatur pœna, medicina est. sicut enim qædam datur cathartica, ut noxius humor, qi inest corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut qicqid fellis amaritudinisqe est, auferat à peccatoribus, & pristinæ eos restituat sanitati.* Optimè Simplicius distingvit *in Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémque conservandi; mala externa, calamitatésqe omne genus esse, ἢ νοσούντων θεραπείας, ἢ ὑγιαινόντων γυμνασίας, *vel ægrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Καταλληλον εἰς τὸν εἱμαρμένον] *ad fatum*, sive *fato, congruens & consentaneum.* Ità καταλληλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscoridi. & τροφαὶ τοῖς νοσοῦσι καταλληλοι, *alimenta ægrotantibus congruentia.* referente Budæo. & Marco nostro φαντασίαι καταλληλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τοῦ λίθος συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57. Ludit autem hîc in ὁμωνυμία verbi συμβαίνειν, qod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi qod Fabius *institut. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inqit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur qædam & præsumenda; atque ut in structuris lapidum impolitorum, loco qo convenit, qæque ponendum.* qod hîc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobiqe imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. ideòqe ex loco transferuntur in locum, ut jungantur qo congruunt maximè, sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in qo possit*

poſſis inſiſtere. Svidas hæc ipſa Marci verba nobis exhibet ſub hoc titulo: (quod idem & apud Heſychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. quo ſenſu apud eundem avtor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Et Syneſ. *epiſt.* 58. ἐντεῦθεν ἡ γλῶττα τῇ γνώμῃ συμβαίνει. Et Ariſtid. *orat.* Εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἴσως μὲν φρόνιμον, χῶμα ἢ τῆς καρδίας ὄντα, πράγματα οὐχὶ συμβαίνοντα. Et Liban. *orat.* 28. μίσγοις ἀδικῶν ἃ συμβαίνειν τῷ νόμῳ. Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ εἰρηνεύειν, ὅταν τὰ τοῖς λόγοις συμβαίνοντα τινες, ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἀλλήλους διαπολεμῶσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 1. fidem ad τὰ νοητὰ ſpeculanda neceſſariam contendit; ἑκατέρᾳ γὰρ εἰκόνα ἐξευρεῖν αὐτοῖς συμβαίνουσαν δίον τε. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξετάσατε τοίνυν τὰς τῶνδε πρὸς γεγενημένα προῤῥήσεις. κἂν εὑρητε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐναργῶς ξυμβαινούσας, δίκαιον ἀληθῆ τὰ ἐπὶ τοῖς μελλόντων τεθεσπισμένα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Νόμῳ καὶ συμβουλεύω, συμβαίνειν ὑμᾶς, ὅπῃ τὸ πλεῖστον ὑμῶν συμβαλλόντων εἰς τὸ μέσον. Æſchylus denique à Plutarcho in *Theſeo* laudatus,

——τοιῶνδε τις συμβήσεται;

Τίν' ἀπιτάξω τῇδε; τίς εφέψεται;

Ἁρμονία δεῖ μία] Sext. Empir. *adverſ. Muſic. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων δὴ αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud eſt fatum quàm ſeries implexa cauſarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium eſt, fatóne res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur. quippe ſapientiſſimos veterum, quique ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies. ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus putant; ſed non & vagis ſtellis, verùm apud principia, & nexus naturalium cauſarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem.* ——*nec plurimis mortalium eximi, quin primo cujusque ortu ventura deſtinentur.* Epicureos & Stoicos deſignari apertiſſimum eſt.

Τοῦτο ἐφεῦρεν Ἀνάγκη] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖναι ὁ Ἀσκλήπιος] leg. ὡς ἐκεῖναι, ἃ Ἀσκλήπιος, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. συντάττει.

Πολλὰ γὰρ καὶ τὰ ἐκείνου δεῖ τρέχειν] Plato *Gorgiâ.* Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι μὲν δεῖ, καὶ χαίρειν ἐν ἰατρεύμασι; οὐ ἐμοιγε δοκεῖ. Ἀλλ' ἀφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro ſalute hominis ſolicita medicina ſe opponit: aſperi cibi, amari potus ingeruntur: & ſi convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.

Naſo *remed. l.* 1. *v.* 225.

Durà aliqùis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec ſitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes hæſce carnificis manus?
Num mitiores ſunt manus medentium,
Laniena quando ſævit Hippocratica?
Vivum ſecatur viſcus, & recens cruor
Scalpello tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triſte chirurgos meis
Inferre coſtis, quod ſecat ſalubriter.
Non eſt amarum, quo reformatur ſalus.
Videntur iſti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Quod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum oſſa vivis legentium, & totas in viſcera manum demittentium, non ſimplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Eſt hæc perverſitas hominum, ſalutaria excutere, excitioſa ſuſcipere, periculoſa quæque medicamina vitare, mori denique citiùs quàm curari deſiderare* (transpono, *peric. quæque deſiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel ſic etiam; *med. vit. peric. quæque deſ. mor. den. cit. q. cur.* at Rigalt. *periculoſa quærere, medica malè vitare,* &c.) *& eſt planè quaſi ſævitia, medicina de ſcalpello, déque cauterio, de ſinapis incendio. non tamen ſecari, & inuri, & extendi, morderique idcirco malum, quia dolores utiles affert. nec quia tantummodo contriſtat, recuſabitur; ſed quia neceſſariò contriſtat, adhibebitur. horrorem operis fructus excuſat. ululans denique ille, & gemens, & mugiens inter manus medici, poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & ſævas jam negabit. Et ſi martyria deſæviunt, ſed in ſalutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba quæque curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, iſta quæ tu vocas aſpera, quæ adverſa & abominanda, primùm pro ipſis eſſe quibus accidunt; deinde pro univerſis, quorum major Diis cura eſt, quàm ſingulorum. difficillimum videtur, quod primùm dixi, pro ipſis eſſe quibus eveniunt iſta, quæ horremus ac tremimus. pro ipſis eſt, inquis, in exilium projici, in egeſtatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ affici, debilitari?*

ſi miraris, hoc pro aliqo eſſe, miraberis quoſdam & igne curari, nec minus ferro ac ſiti. Sed ſi cogitaveris tecum, remedii causâ quibuſdam & radi eſſe & legi, & extrahi venas, & quadam amputari membra, quæ ſine totius pernicie corporis hærere non poterant; hoc quoque paticris probari tibi, quædam incommoda pro his eſſe, quibus accidunt. tam miſeradles, quàm quædam quæ laudantur atque appetuntur contra voli eſſe, quæ delectaverunt; ſimillima cruditatibus, ebrietatibúsque, & caveris quæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib. 1. c. 4.* Quid ergo? non aliquando caſtigatio neceſſaria eſt? quidni? non enim nocet, ſed medetur ſpecie nocendi. quemadmodum quædam baſilia detorta, ut corrigamus, adhibemus, & adactis cuneis, non ut frangamus, ſed ut explicemur, elidimus: ſic ingenia vitio prava, dolore corporis animique corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis tentat non nimium ex quotidiana conſuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantùm mutatâ vitæ diſpoſitione firmare: proximum eſt, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, ſubducit alqa & circumcidit. Si nè adhuc quidem reſpondet, interdicit cibis, & abſtinentiâ corpus exonerat. Si fruſtra molliora ceſſerunt, ferit venam, membrique, ſi adhærentia nocent, morbúmque diffundunt, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus ſalubritas oſtenditur eſt. Idémque *de benefic. l. 5. c. 20.* Beneficia multa triſtem frontem & aſperum habent; quemadmodum ſecare & urere ut ſanes. Simplicius in *Epictet.* Cruciatus vehementiſſimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, cùm ſe, mercede etiam medicis numeratâ, ſecandos urendóſque præbent. Si corporum medicinam coercentem, eúmque urentem & ſecantem, atque ipſos carnifices imitantem, non malam ſed bonam diximus, atque adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non æquiſcimus? Clemens *Strom. l. 1.* Οὐ γὰρ ὁ μὲν τοῦ σώματος νόσον ἀπάγων, ἐυδιάιτως δόξει ψυχῆς ἢ ἀδιλίας ὁ περιαιρῶν ἀπαλλάξειν ἃ μᾶλλον ἂν ἐπικτήσαιμεν, ὅσῳπερ ψυχὴ σώματος ἐπιστήμων. ἀνὰ. ἄρα τῆς μὲν τοῦ σώματος ὑγιείας ἕνεκα, καὶ τομαὶ καὶ κάυσεις, καὶ φαρμακοποσίαι ὑφιστάνται. καὶ ὁ ταῦτα ποιήσων σωτὴρ καὶ ἰατρὸς πεπίστευται· ἀφορᾶν τινὶ ὑδὲ δυνάμεθα τῇ περὶ τὸν πάσχοντα, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ἐπαγγελίας λόγος· καὶ μέρη πρὰ ἀποτίμενον, ὡς μὴ τὰ ὑγιαίνοντα συναπόληται τοῖς ἢ ψυχῇ; ἕνεκα ὐχ ὁμοίως; ὑποστέλλεσθαι; &c. Et Theodoret. *therapeut. l. 1.* Οἱ μὲν τὸ σῶμα ἐκ τοῦ δικαίου ἀγαπῶντες, καὶ τῆς ὑγείας ἐμέσεν ται, καὶ τοῖς ἰατροῖς ἐπικαλοῦσι, ἃ μόνον ὑπὲρ σωτηρίας φάρμακα, ἀλλὰ καὶ τέμνουσι, καὶ κάυσι, καὶ λιμοῦσθαι κελεύουσι, καὶ πικρῶν πινῶν καὶ ἀηδῶν μετὰς ἀναφέρουσι χύλισμα· καὶ διὰ τοιαύτης ἀπειλῆς ἐπιμελείας τοῦ ὑγιεινοῦ καρτερῶσι, μᾶλλον τοῖς ὕπνοις ἀκριβῶν ἐρίζουσιν. Dionyſ. Halicarn. *epiſt. ad Pomp.* Οἱ ἰατροὶ τέμνοι καὶ κάυσι τὰ ἀνθυγιαίνοντα τοῦ σώματος, εἰς ἕδος τὰ ναυτικὰ καὶ τὰς τομὰς φέροντες. Idémque Deus, ut Nicephor. Gregor. *hiſtor. Rom. l. 8. c. 18.* Ὅταν γὰρ ὀθνεία πολιτεύεσθαι ἐς ἀν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων τιμωρίαν ἔπεσιν, ὅια σοφὸς ἰατρὸς, τομὰν καὶ καυτῆρα τοῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγάς. Porphyr. *de abſtinent. l. 1.* Εἰ δ' ὥδει καὶ ἀλγηδόνες ὠφελοῦσιν ἕνεκα τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας, ἀφ' ἧς ἂν ὑπομείνειεν; ἃ γὰρ δεῖ, ἵνα νικήσωμεν πρέπει δεῖ, σωφρονοῦντες πάντα ἐκουσιάζομεν, τεμνόμενοι, φαινοτομούμενοι, καυθιάζοντες, πικρὰ φάρμακα πίνοντες, κατακοπτόμενοι διὰ χαιρὸς, δι' ἐμέτων, διὰ ῥιπῶν; ὑγιὴ γὰρ τὸ ἐνδον χρεῖον τοῦ σώματος, οὐς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀδυναμίας ἀγῶνα ἀγάλλοντα· καὶ διὰ συνοίσας, πανθ' ὑποφερόμεν ἐυλόγως, εἰ καὶ ποτ' ἀλγηδόνων πλέοις τὰς ὑπομονὰς ἐχρῆν; Cydonius *de mort. contemn.* Τί γὰρ κωλύει καὶ τοῦ ἰατροῦ τοῖς λόγοις τούτοις παιζίζειν, οἱ τοῖς σώμασιν ἐκ ἄλλως ἐπικαρῶσι, ἢ ῥιπὰς ἀνδρῶν καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν καὶ ἕλκεσι καὶ πάθεσι τρόπον χρῆσθαι τοῦ κάμνοντας ἀναπείθοντες; ὅτι τὰ ῥίπτον τὸν τρόπον ἡμᾶς λυπεῖν, καὶ μηδὲν μεγάλως τελοῦμεν, καὶ ἐυαρέσεως αὐτοῖ τε καὶ ὅις ἡμετέροις μέλει, [ὀφελομεν. Sejler.] Joan. Chryſoſt. *in Pſal.* 148. Τὸν θεὸν ὀργίζειν ἀνυμνεῖν χρὴ, καὶ κολάζοντα, καὶ ἀνίεντα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ κηδεμονίας, ἀμφότερα ἐγκαθέτης· ὥσπερ ὐν ἰατρὸν ἡ τρέφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα λιμῷ, ὃν εἰς ἀγαθὸν μόνον ἐξάγοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ὄικοις τὰ καίειν δόντα, ὐκ ἀλεύροντα μόνον, ἀλλὰ καὶ καίοντα καὶ τέμνοντα θαυμάζομεν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντία τὰ μεθόδια, ἀλλὰ πρὸς ἓν ὁρᾷ τέλος· ὕτω καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀνυμνεῖν χρή· καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ ἢ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τούτων πολλάκις καὶ εἰς τἀναντία ἐξίζει, τὰ ἢ τῷ θεῷ ἀεὶ πρὸς ἓν γίνεται σοφίας καὶ κηδεμονίας. Basil. Cæſar. *orat. 8.* Ὡς ἐυδιάιτως ὁ ἰατρὸς, κἂν πόνος κἂν ἀλγηδόνας ἐμποιῇ τοῦ σώματι τῇ νόσῳ γὰρ μάχεται, ὐχὶ τῷ κάμνοντι· ὕπως ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ τὴν σωτηρίαν τοῦ παντὸς διὰ πολλῶν κολάσεων διοικούμενος· καὶ γὰρ δι' ὧν ἀναλίσκει, ζωοποιεῖ· καὶ δι' ὧν πατάσσει, ἰᾶται. καὶ πατάσσει μὲν σαρξ, ἵνα ἀσθενῆ ψυχὴ. θεραπεύεται ἢ ἁμαρτία, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνη. σὺ ἢ τῷ ἰατρῷ μὴ ὑδὲν ἐγκαλεῖς, τὰ μὲν τέμνοντι, τὰ ἢ καίοντι, τὰ ἢ πατοῦντι, τὰ ἢ πατελῶς ἐξαιροῦντι τοῦ σώματος. ἀνὰ καὶ χρήματά τε ἀποστελεῖς, καὶ σωτῆρα θεραπεύοντα, ὅτι ἐν ὀλίγῳ μέρει τινὶ νόσον ἴσῃσι, πεῖν οἷς ὅλον τὸ σῶμα τὸ πᾶσα διαφθαρῆναι. ὅταν ἢ ἴδῃς πόλιν ὀπλισασι θέσπαι τοῖς ἐναντίοις, ἢ πλοῖον σώπασθαι καὶ θαλάσσης διαλυθέν, καὶ τὸ ἀληθινὸ ἰατρὸν καὶ σωτῆρα γλῶσαν κινεῖν βλάσφημον ὐκ ἐκνεῖς.

Τῆς ὑγείας] Aug. *epiſt.* 48. *Dilectione, non odio flagellat nos Deus; non ſtudio nocendi, ſed deſiderio ſanandi.* ὁπὲ τὸ συμφέρον, οἷς τὸ μετα-

ζεῖν

ζῆν τῆς ἀμότητος αὐτῆς, Apost. *ad Heb. c. 12. v. 10.* ἵνα ζήσωμεν, v. 9. & v. 11. Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τῷ τὸ κόσμου ὑγίειαν] Ideo subeunda vult æquo animo ista omnia, qia ad universi bonum faciant. Ità Senec. *epist. 74. Nihil indigne tur sibi accidere, scidisque illa ipsa quibus lædi videtur, ad conservationem universi pertinere, & ex his esse quæ cursum mundi officiunque consummant.* Heraclit. *epist. 2. ad Amphidam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεγάλα σώματα ἰατρεύει, ἀναιτιῶν αὐτῷ τὸ ἄμικτον· τὰ δρυπτόμενα ἐνοπαιεῖ· τὰ ὀλιθήσαντα ὑποφθὰς πίπτει· σωλῆνας τὰ σκληρύμενα· φαιδρύνει τὰ ἀχρειωθέντα· καθείργει τὰ ληφθέντα· ἀνίησι τὰ φθόγγους· φωτὶ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερόν, πρατοῦ δὲ τὸ ἄπειρον· καὶ μορφὴν μὲν ἐπιβάλλει τοῖς ἀμόρφοις, ὅλεσις δὲ ἀναπίμπλησι τὰ ἀναίδητα. διὰ πάσης γὰρ ἔρχεται τῆς ὑσίας, πλήτλων, ἀμιγνύομενος, διαλύων, πηγνὺς, χέων. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν τήκει, καὶ εἰς λύσιν αὐτὸ καθίστησι· καὶ λιθάδας μὲν ἐκθυμιᾷ, παχύνει δὲ χαλαδίνια τὸν ἀέρα· καὶ σωτηρίας τὰ μὲν ἄνωθεν διώκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἐρύει. ταῦτα κάμνοντος κόσμου θεραπεία. Et Maxim. Tyr. *dissert. 25.* Ἃ δὲ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ἆρ' ὅτι ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τῶν ὅλων· μᾶλλον δὲ αὐτὸ τὸ ὅλον· τὸ δὲ μέρος ἀνάγκη κακῶσθαι πρὸς τὸ ὅλον. Vide *ad l. 4. § 40.* In eandem sententiam Epictet. *dissert. l. 1. c. 12.* Σκληρὸν ἦν μοι ψυχὴ πυπραμένου; Ἀνδράποδον· εἶτα διὰ ἓν σκεύδριον τοῦ κόσμου ἀγανακτεῖς; οὐκ ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐ χαίρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; οὐκ οἶδα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τὰ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις εἶκειν ἔχει καλῶς. Idem *l. 4. c. 7.* Qi & *l. 2. c. 5.* Πῶς λέγεται ἡμῖν ἐκτός τινα κατὰ φύσιν; καὶ παρὰ φύσιν; ἆρα ἂν εἰ ἀπόλυτοι ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν ἐρῶ τὸ καθαρῷ εἶναι. ἀλλ' ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ ἔσται ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῖν ὑποτάσσειν δεῖ. τί ἐστι; ἄνθρωπος. εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ὄζῃ ζῆσαι μάχεσθαι γήρᾳ, πλησιάζειν, ὑγιαίνειν· εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινός, διὰ ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μέν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δὲ ἀπορρῆξαι, παρὸ ὥραν δ' ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Vide superiùs pavlò Basil. Cæsar. & Senec. *de provident. c. 3.* sed & eundem, si lubet & otium est, operis ejusdem *c. 5.* argumentum istud pertractantem. De corporis membris itidem Theodoret. *therapeut. l. 1.* Πᾶσαν μηχανὴν, inqit, ἐπινοοῦσιν οἱ ἰατροὶ, ὥστε τὸ πάθος ἐξελάσαι, καὶ τὴν περιττεῖαν τοῦ μορίου ἁρμονίαν ἀποδοῦναι τῷ ὅλῳ.

Τῷ τῆς Διὸς συνοδίας καὶ συναγέλης] Hoc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, sed παράλογα etiam meritò reputes, quòd malis hisce etiam numinis divini felicitatem provehi somniabant. quinquam & ad gloriam divinam illustrandam conducere ista, nec nos inficiamur. eòque argumento ad mala fortiter, æquanimiter, alacriter toleranda, Dei servos invitant, instigant Apostoli, Joannes *Evang. c. 21. v. 19.* Pavlus *ad Philip. c. 1. v. 20.* Petrus *epist. 1. c 4. v. 14.* Verùm mundum illi pro Deo habebant; quem & istìc designari sequentia docent. Vide *ad l. 4. § 23.*

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον] suprà, ἀσπάζου πᾶν τὸ γινόμενον. sic *l. 6. § 44.* ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. plus est τὸ στέργειν quàm τὸ ἀσπάζεσθαι· uti eò loci ostendimus. Vide & *l. 6. § 49.* Aristot. *ethic. Eudem. l. 7. c. 10.* Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τὸν τύχον.

Συμπλωσθόμενον] Vide *suprà ad l. 2. § 3.* & *l. 4. § 26.*

Τῆς συμμονῆς] Ità *l. 2. § 3.* σώζεσθαι δὲ κόσμον αἱ μάλαζολαί.

Ἕως καὶ ὅπου διακόσμησις] Lucan. *l. 6.*

——*à prima descendit origine mundi*
Cæsarum series: atque omnia fata laborant,
Si quidquam mutâsse velis——

Τῆς συμφορᾶς καὶ συμπλοκῆς] Vide *l. 4. § 40.* Manil. *Astron. l. 2.* de mundo:

Machina cognatis membris contexta——

Διακόσμησις] Vide *ad l. 4. § 29.*

§ 9. Μὴ σκυθρώπαζε] *fastidire.* Xyl. *ægrè ferre.* Cas. *propriè, nauseare.* quinquam Phrynich. *in vocab. Attic.* τὸ σκυθρώπαζε notat, ὡς τοῦ ὄντι ναυτίας ἄξιον τύπτομα. σκυθρὸς, ἀηδὴς, Hesych. ἀνθρακῶδες, Suid. Plutarch. ab eodem laudatus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* οἱ σκυθροὶ καὶ νοσώδεις, ἄρτον καὶ ὕδωρ προσφερόμενοι ναυτιῶσιν. Vide *ad l. 10. § 34.*

Εἰ μὴ κἀπὶ πυκνῆς] qod *l. 9. § 29.* ἀρκεῖ, εἰ καὶ τὸ βραχύτατον προήκοι. Ne *animum abjicias, si non confertim sive jugiter tibi omnia ex voto & proposito succedant, sed mediocribus etiam progressibus & interruptis etiam aliquoties contentus esto.* Siquidem, ut Cicero *de orat. perfect. Prima sequentem, bonestum est in secundis tertiisq; consistere.*

Nun possis oculo, quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, qia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est quoddam prodire tenus, si non datur ultra.

Flaccus *Epist. l. 1. ep. 1.* Qin & de se Sen. *de vit. beat. c. 17. Exigo à me, non ut optimis par fim, sed ut malis melior. hoc mihi satis est, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non perveni ad sanitatem, nè perveniam quidem. delinimenta magis quàm remedia podagræ meæ compono; contentus, si rarius accedit, & si minùs verminatur.* Qin &, ut Plutarch. *de profect.* Hesiodi illud,

'Ει γάρ καν κὴ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θάμα τοῦθ' ἔρδοις, τάχα καν μέγα κὴ τὸ γένοιτο.
Si qamvis modicum modico superaddere perges,
Idq; iterum atq; iterum, magnus consurget acervus.

οὐ πρὸς ἀργυρίου μόνον αὔξησιν εἴρηται καλῶς, ἀλλ' εἰς ἅπαντα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ κὴ τελεσφόρον ὄντος τοῦ λόγου προσλαμβάνοντος.

'Αλλ' ἐκκρουσθέντα] qomodo Chrysippus ἐν τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* lavdatus: Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη ἐκκρούει τοὺς λογισμοὺς εἰς τὰς ἐναντίας πράξεις βιαίως προωθοῦντα.

Πάλιν ἐπανιέναι] Vide *l.* 4. § 25. Habes avtem Epicteti pulcerrimam de argumento isto dissertationem apud Arrian. *l.* 2. *c.* 25. qi & summatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὲν καταγνῶθι τῶν γινομένων. εἶτα καταγνοὺς μὴ ἀπογνῷς σεαυτοῦ, μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἳ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰς ἅπαν ἐπέδωκαν ἑαυτούς· ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν· πέπτωκε τὸ παιδίον. ἀνάστα, φησὶ, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. τοιοῦτόν τι κὴ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin. Qi discit legem, nec redit ad eam, similis est homini, qi serit, sed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

'Ασμενίζειν εἰς τὰ πλείω] *æqo animo pleraqe humana ferre.* Xyl. at Cas. de actibus sive affectibus propriis interpretatur, qibus, pro humana infirmitate, crebrò sit expositus. nevtrum placet. *ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, est pluribus humaniter actis acqiescere, contentum esse.* qod de aliis censendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æqus compenset vitiis bona; pluribus hisce,
Si modò plura illis bona sunt, inclinet.—

qod Liban. *orat.* 4. δὲς τῇ πλείονι τὴν ῥοπὴν, ἀσμενίζειν, *contentum esse, libenter acqiescere.* Æschin. *ep.* 5. 'Αλλὰ κὴ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ· κὴ μέγα μοι δοκεῖ τοῦ βίου ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. qod & mox interpretatus ipse, ὑπεραγαπῶ, inqit, τὰ παρόντα. Marcus itidem *l.* 7. § 27. μὴ διὰ τοῦ οὕτως ἀσμενίζειν αὐτοῖς· *nè dum istis libenter acqiescis.* indè ἀσμενιστὸν κὴ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 3. & ἀσμενιστέον, *acqiescendum.* Hippocrati. Marcus ipse *l.* 12. § 14. ἀσμένιζε, gratum habe, contentus esto. & *l.* 7. § 27. διὰ τὸ οὕτως ἀσμενίζειν αὐτοῖς.

῞Ως πρὸς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: qomodo ad pædagogum scholámve pueri commeant, qi ludum talarium literario præoptant. Vide *l.* 10. § 35. De Clearcho Xenophon *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς κὴ ὠμὸς ἦν. ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον· κὴ γὰρ οὖν φιλίᾳ μὲν κὴ εὐνοίᾳ ἑπομένους οὐδέποτ' εἶχεν, &c. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Ità sunt hæc ut pædagogi parvulis, amari videntur, acerbi & molesti, formidabiles verbere, libertatem lasciviendi negant, necessitatem disciplinæ exigunt, pueriles animos, nè luxu diffluant, terrore constringunt.* Persius de se *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Reddere, non sano multùm laudanda magistro,
Qæ pater adductis sudans audiret amicis.
Jure: etenim id summum, qid dexter senio ferret
Scire, erat in votis; damnosa canicula qantùm
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Nè qis callidior buxum torqere flagello.

Vide Persii *glossas*; & Turneb. *adversar. l.* 23. *c.* 22. Alioqi tanqam ad pædagogum, ad philosophiæ præceptorem accedere oportet, ut discamus, non ut oblectemur: μεμυημένοι, ὡς οὐκ εἰς θέατρον, οὐδὲ ᾠδεῖον, ἀλλ' εἰς σχολὴν κὴ διδασκαλεῖον ἀφῖχθαι. Plut. *de profect.* contrà qàm illi, qos, ut Seneca *epist.* 108. *Inqilinos philosophorum, non discipulos dixeris. qi veniunt ut audiant, non ut discant; sicut in theatrum voluptatis caussâ ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur. —qi cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba: qæ tam sine profectu alieno discant, qàm sine suo audiant. —qibus philosophi schola diversorium est otii. nec id agunt, ut aliqa illic vitia deponant, ut aliqam vitæ legem accipiant, ad qam suos mores exigant; sed ut oblectamento aurium perfruantur. Ità assvescit animus delectare se potiùs qàm sanare: & philosophiam oblectamentum facere, cùm remedium sit.* Idem *ep.* 117.

'Αλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philosophiam recurrere, tanqam laborantes ad medicinam, qæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam qod Xylander annotat de præceptis salutaribus in promptu habendis, qod suprà *l.* 3. § 13. monuerat, est hîc planè ἀπροσδιόνυσον. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλοσόφου σχολεῖον. οὐ δεῖ ἡσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεσθε γὰρ, οὐχ ὑγιεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκβεβληκὼς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δὲ κεφαλαλγῶν· εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νοημάτια κὴ ἐπιφωνημάτια, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐκφέρων οἷον εἰσήνεγκεν, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ὡσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ τὴν σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα. & *ibid.* aliis insuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφος δ' εἰς ἀκρόασιν παρακαλεῖ; * οὐχί· ὡς ὁ ἥλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ τροφὴ, οὕτω δὲ κὴ οὗτος ἄγει τοὺς ὠφεληθησομένους. ποῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπ' αὐτοῦ θεραπευθῇ; καί τοι νῦν ἀκούω, ὅτι κὴ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philosophia Marcus, de philosopho Epictetus.

* *ità interpungo, qæ perperà continuant codices Vulgati.*

Τὸ σπογγάριον] *penicillum.* De spongiis Plin. *nat. histor. l.* 31. *c.* 11. *Mollissimum genus earum penicilli. oculorum tumores levant ex mulso impositi. iidem abstergendæ lippitudini utilissimi: eósqe tenuissimos & mollissimos esse oportet. imponuntur spongiæ*

gi.e ipſæ epipheris ex poſca. Nec mutandus iſte Plinii locus, quod qidam volunt, ut legatur, *genus earum è qibus penicilli.* nam præterqam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo firmamus, qi *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neqe ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aqâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ ὠὸν] Plin. *l. 29 c. 3. Ova per ſe infuſo candido oculis epiphoras cohibent, urentêsqe refrigerant. qidam pro aqua miſcent collyriis. infantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Κατάπλασμα] Φάρμακα τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ ἐπίπαστα. Evſtath. *ad Il. δ.* Verùm qartum genus, qod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ πάστα, τὰ δὲ πλαστά. πιτὰ ſunt, *qæ potantur*; χριτὰ *qæ inunguntur*; πάστα ſive ἐπίπαστα, *qæ inſpergiuntur*; πλαστὰ ſive καταπλάστα, *qæ illinuntur*, ungventis craſſiora: unde & καταπλάσματα nuncupata ſunt.

Καταίνησιν] *perfuſionem.* cujus in re medica uſus freqens & multiplex. Evſtath. *ad Odyſ. δ.* ex Athenæi *diproſ. l. 1.* Λύει δὲ κάματον καὶ ἡ καταίνησις ἡ κατὰ κεφαλῆς. Theodoret *therapeut. l. 1.* de medicis inſanos curantibus. καὶ ῥῆμα σωφρόνισι, καὶ καταιονῶσι βίᾳ τὰς κεφαλάς. Et mox: Καὶ ἰδοὺ δή, ὡς ἀρρωστοῦντας καταιονησώμεθα, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια φερσενέγκωμεν φάρμακα. Et *l. 4.* Οὐκ ἀναιδῶμεν, ἀλλὰ τῇ ἀνογμίᾳ τῶν λόγων καταιονῶμεν τῆς ἀπρίας τὸ πάθος. Et *l. 6.* Καί τοι καὶ πολλὰς ἐκείνης θαυμάζετε, ὅτι οὐκ ἄλλοις σωφρόνως τὴν θεραπείαν καλδύνειν, ἀλλ' αὐτοὶ τῆς ἀμπιχόνης χιμαίρους, καὶ κὰν χειμώνιον διαδυσάμβροις τὸν σίδηρον μεταχειρίζωσι, καὶ τὴν τομὴν ὀπῴρωσι, καὶ δυσουρίας ἀνίσχοντας, καὶ τῶν ἰχῶρος λίχνους τὰς ῥαιδίας, καὶ καταιονῶσι τὴ ἀνογρῷ, καὶ τὰ φάρμακα ἐπιπάσωσιν, &c. Dio Pruſ. *orat. 17.* Τὰ γὰρ φλεγμαίνοντα ἥδιστ' ἀνθρώπων, οὐκ εὐθὺς ἐπέδησε σοφὸς τὴν πρώτην καταίνησιν, ἀλλ' ἐν σωιεχῶς ποιῇ τις, ἠμαλάχθη καὶ ῥᾷον ἔσχεν· ὑγιὴς ὁμοίως καὶ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἥδ' πολλῶν φλεγμονὴν, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο σοφὸς, ἀνεκτὰς τοῦ λόγου χαλάσας. qi locus, qum noſtrum cum primis illuſtret, à Nazogeorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs compereat, qum ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit*, pro eo qod debuit, *ſufficerit, ſufficiens fuerit, ſat baberit, ſi crebris allocutionibus aliqid profecerit*, qomodò Marcus illic, *nè ægrè ferat, ſi non confertim omnia ex voto proceſſerint*; & *l. 9. § 25.* ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel paululùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l. 10.* Ζωσίν δ' (φασὶν) ὥσπερ μὲν ὑπὸ πολλῶν ἀγαπητὸν δ', εἰ μὴ ἧττον ἔβλαπτεν. *Coitus ajunt, nunqam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, qod eſt illi ſolenne nimis, cum antegreſſis commiſcens iſta ſic vertit, *neqe item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil qidem unqam profuiſſe, plurimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, qin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos qoqe amaturum ſapientem negat; neqe ſepulturæ curam habiturum: neqe à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum qemqam diligere?* tum qorſum hîc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſaubono, ſic ſe habet· τὸν τε ἀνίκητας κολάσειν· (qod vulgò ἔστι κολ. ὀιν. legitur) ἐλεήσειν (*ovis*, malim) ἰδίους, καὶ συγγνώμων τινὶ ἕξειν ἥδ' σπουδαίων· ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς· ὑδὲ ταφῆς φροντιεῖν· ὑδὲ θεόπεμπτον ἡγεῖ τὸν ἔρωτα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιβ φησίν. *Servos ſupplicio qidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum qibuſdam habiturum, qi probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: nec amorem à Deo immitti: ità Diogenes* (qi Epicuri dogmata collegit) *l. 12. refert.* Cæterùm & iſta avt loco mota & tranſpoſita liqet, avt certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. qis enim non videt illa, ἐρασθήσεσθαι ἥδ' σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς· & ὑδὲ θεόπεμπτον ἡγεῖ ἥδ' ἔρωτα· qibus de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectũ eſt, eodem prorſus pertinere?

Οὐδὲν ὀπιδεῖξαι τὸ πεῖδαρχεῖν τῷ λόγῳ] locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio havd perinde proclivis. leg. forſan, ὑδὲν ἐπ δόσει [εἰς] τὸ σ. *nihil amplius opus erit, qod inducas te ad obſequendum rationi.* vel etiam, ὑδὲν ὀπιζητήσεις [ἢ] τὸ πεῖδ. *nihil amplius*, vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſequaris.* ἢ, pro εἰ μὴ, *niſi*, ut Joan. *c. 13. v. 10.* qod & Evſtath. obſervat in Νάκιμαν. Sic *l. 10. § 33.* μηκέτι μηδὲν ὀπιζήτει. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qi legendum cenſet, vel ὑδὲν ὀπιδόσει σε πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ. vel ὑδὲν ὀπιδόσῃ τὸ σ. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parere.* At D. Boot. ὀπιδείξεις mavult. Sen. *epiſt. 103. Ipſam philoſophiam non debebis jactare:* & mox; *Licet ſupere ſine pompa.* atqe eò etiam Caſ. abit.

Ἀλλὰ περιαναπαύσῃ αὐτῷ] Ità *lib. 6. § 12.* καὶ περιαναπαύει ταύτῃ. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib. 4. § 34.*

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σε θέλει] Hoc eſt qod Juvenal. *Sat. 14. v. 322.*

Nunqam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas.

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ ὃ ἄλλο ἤθελες ἢ κατὰ φύσιν] *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* ſcil. *quod eſt ſecundùm naturam.* M. Caſ. eroteticè effert. *Tu aliud vis quàm quod eſt ſecundùm naturam?* forſan leg. ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ. qanqam & receptam lectionem retineri poſſe cenſet Salmaſ. *at tu aliud volebas, quod ſecundùm naturam non eſt.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τούτων ἀσυγκρίτως] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibuſdam dictum eſt, arduum in virtutes & aſperum iter eſt. plano adeuntur. Non vanæ vobis autor rei venio. facilis eſt ad beatam vitam via. multò difficilius eſt facere iſta, quæ facitis. quid enim quiete otioſius? quid irâ laborioſius? quid clementiâ remiſſius? quid crudelitate negotioſius? vacat pudicitiæ libido occupatiſſima eſt. omnium denique virtutum tutela facilior eſt; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· πικρότερον ὄξους καὶ ἥδιον τῆς κακίας ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, plurimisque docet argumentis, Joan. Chryſoſt. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Coloſſ. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Pſal.* 124. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ ἀεὶ διὰ τοῦ σφάλλειν] leg. cum Xyl. διὰ τοῦτο σφ. qia ἀσυγκριτώτερόν τι blandius quiddam eſſe videtur, cùm nihil minùs exiſtat. Senec. *epiſt.* 8. *Et fera, & piſcis ſpe aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Eſcam malorum eſſe voluptatem, qâ capiantur homines, ut hamo piſces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plavt. *Mercat.* 5. 3. tanqam ſapientum dictum, hoc idem ſic extulit.

Voluptas eſt malorum eſca; qòd eâ non minùs homines,
Qàm hamo capiantur piſces.— (*nes,*

qi tamen verſus, cum aliis eiſdem adjunctis, in editionibus qibuſdam nevtiqam comparent.

Τὸ ἀπλανὲς] qod alibi τὸ ἀδιάπλανον aliud eſt enim τὸ ἀπλανὲς τοῦτο *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ ἄυρυν] Vide *l.* 2. § 5. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντάπασιν ἀκατάληπτα] *imperceptibilia,* ſive, *imprenſibilia.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxiſſe τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἀποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè paſſibus ſecutus eſt Arceſilaus. Siqidem & ipſe aſſeruit, δεῖ πάντων ἐπέχειν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα. Evſeb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de qo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plat. diſſenſ.* Verùm is τὰ περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγματα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et ſanè celebre eſt Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nihil ſcire ſe niſi hoc unum, qòd nihil ſciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *inſtitut. l.* 3. *c.* 27. qi & *ibidem* adjicit; *Hinc Academiæ diſciplina manavit; ſi tamen diſciplina dici poteſt, in qa ignoratio & diſcitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates eúmque ſecuti Academici ſcientiam ſuſtulerunt, novámque non philoſophandi conſtituerunt philoſophiam.* Itaqe Ariſtocles *de philoſ. l.* 8. apud Evſeb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν ὅτιοῦν δεῖν ὀνομάζειν αὐτῶν, ἀναιρούσης γε δὴ τὰς τῆς φιλοσοφίας ἀρχάς. qanqam reſtrictiùs pavlò de ſe Socrates ipſe apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de ſect.* ἃ μὲν οἶδα, οὐδὲ ὁτιοῦν οἴομαι εἰδέναι· *qæ non novi, nec nôſſe opinor me.* At de Heraclito diſertè Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδεὶς ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα. *idco juvenis cùm eſſet ſapientiorem reliqis habitum eſſe, qòd ſe nihil ſcire, ſcire ſe profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. τὸ μὲν οὖν ἅπασι μηδὲν εἰδέναι· τέλειον μέντοι γνώμονα πάντα εἰδέναι. *juvenis cùm eſſet, nihil ſcire ſe; vir factus, nihil non nôſſe dicebat.* De ſe Iſidorus Peluſ. *lib.* 3. *epiſt.* 241. Ἐγὼ δὲ οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôſſe.* Nec abſcedit multùm Apoſtolus, ubi dicit, *ad Corinth. epiſt.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνω, καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si qis opinatur nôſſe ſe qicqam, nondùm is qicqam, prout nôſſe debet, novit.* Anaxarchus verò iſtis longiùs progreſſus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nec hoc quidem ſcire aiebat ſe, qòd nihil ſciret.* De Homero Senec. *epiſt.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt, virtutem ſolam probantem, & voluptates refugientem; —modò Epicureum, laudantem ſtatum qietæ civitatis, & inter convivia cantúsque vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, ſive Sceptici, Academiæ novæ fundatores avt favtores, Homerum ipſum, nec Homerum ſolùm, ſed Heſiodum, Archilochum, Evripidem, & antiqiſſimos fere qoſqe vel poeſeos, vel ſapientiæ nomine celebratos, in partes ſuas attrahere ſatagebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qi Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans iſtos Seneca idem *epiſt.* 88. *Audi qantum mali faciat nimia ſubtilitas, & qàm infeſta veritati ſit. Protagoras ait, de omni re in utramqe partẽ diſputari poſſe ex æqo; & de hac ipſa, an omnis res in utramqe partem diſputabilis ſit. Navſiphanes ait, ex his qæ videntur eſſe, nihil magìs eſſe, qàm non eſſe. Parmenides ait, ex his qæ videntur, nihil eſſe in univerſum.* [*unum eſſe univerſum.* Lipſ.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ait nihil eſſe. Circa eadem ferè Pyrrhonii verſantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qi novam induxerunt ſcientiam, nihil ſcire. Hæc omnia in illum ſupervacuum ſtudiorum liberalium gregem conjice. Illi mihi non profuturam ſcientiam tradunt: bi ſpem omnem ſcientiæ eripiunt. Satiùs eſt ſuperuacua ſcire, qàm nihil. Illi non præferunt lumen, per qod acies dirigatur ad verum: bi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

rerum natura eſt, niſi dubium. Si Neoſiphani, hoc unum certum eſt, nihil eſſe certi. Si Parmenidæ, nihil eſt præter unum: ſi Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos ſumus? quid iſtæ quæ nos circumſtant, aiunt, ſuſtinent? Tota rerum natura umbræ eſt aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis iraſcar illis, qi nos nihil ſcire voluerunt; an illis, qi nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil ſcire. Eoſdem traducens & Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 5. inter alia: Καταλαμβάνεις ὅτι ἐχίνηρος; ὦ, φησιν. ὑδὲ γὼ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐχίνηρος. ὑδὲν ὖν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐμέθεν; ὑδὲν ὅτι τούτῳ διαλέγομαι καὶ ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον θεραπεύω, ἵν' ἀδῆται, ὅτι νενίκηται; ἀδανάτῳ ὦ, θεραπεύεται; ἐπὶ χείρων δὲ τὸ νεκρῷ. Vulc ferro & igne cum iſtiuſmodi, non rationibus avt diſceptationibus agi. Et *l.* 2. *c.* 20: iſtorum profeſſionem deriſui habens, ità ſua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συλλαμβάνεσθε, ὅτι ὑδεὶς συλλαμβάνεται· πεφάνται ἡμῖν, ὅτι ὑδεὶς πέφανται ὑδενί.—γίνωσκε, ὅτι ὑδὲν ὄζι γνωσόν· —μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι ὑδὲν ἐθέλχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* poſtea indignabundus: Οἱ παλαίπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ὑπολαβεῖν ἢ ὑποπτεῦσαι ὑ δύνανται, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα ἐπαπειλοῦντες. τίς ἢ ἀπυχία λαβόν τις παρὰ τῆς φύσεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ὑπόμνησιν τῆς ἀληθείας, ὑ περιφιλοτεχνεῖ τύποις περιθεῖναι καὶ περιγράψαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἔτι καὶ ἐκεῖ γνωσικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται καὶ ὑπολλύειν; Et demuo, non ſine ſtomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ ὠμότητος. ἄνθρωπε, τί ποιεῖς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ ὑ θέλεις ἀφεῖναι τὰ λυχνοὺς ταῦτα ὑποκρίματα; ἐδίων, ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λοιμῶδες, ποῦ ἐμβαίνεις; πόσε τὴν χύτραν εἶπις λοπάδα, ἢ τὴν τορμίδα ὀξύλιθον; Et feſtiviùs rurſum: Εἰ τινὸς αὐτῷ δῆλον ἡμῖν, εἰ καὶ ἔδει μὲ καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτοῦ ἐκλοιδορεῖσθαι, ἐγὼ ἂν ἐφέλκυσα αὐτόν. βάλε ἠλάδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. ἔλαιον ἂν γάειον, καὶ ἀπελθὼν κτῆσαι τῆς καφαλῆς αὐτῆς κατέχεον. τί τοῦτο; φαντασία μοι ἤγνετο ἀλαὶς ἀδιακρίτως ὀμοιοτάτη, νὴ τὴν σωτηρίαν τύχω. δὸς ὦδε τὴν πλευσίδιον. ἤνεγκα δὲ αὐτὸ γαμίσκος παρελίδα ὀξυλάρι. ὑκ' ἤκουσε τὴν πλευσίδιον; καὶ, κύριε. τοῦτο πλευσάνη ὄζι. τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀξύλαρος; τί μᾶλλον ἢ πλευσάνη; λάβε καὶ ὀσφράνθητι· λάβε καὶ γεῦσαι. ποῦτον ὖν δίδως, εἰ αἱ αἰσθήσεις ἡμᾶς ψεύδονται; πρεῖς, τέσσαρες ἢ συνδέλων εἰ ὄγον ὁμονοίας, ἀπάξασθε ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηνύμφιον, ἢ μαλάθης. νῦν δ' ἐνταυθοῖ ἡμῖν, τοῖς μὲ πασῆς τῆς φύσεως διδάσκοις πᾶσι χεώμασι, λόγῳ δ' οὐδὲ ἀναιρεῖσθε. Deinde, ubi demonſtrârit, quomodo iſti delirament is hiſce ſuis omnem boni, mali, honeſti, turpis, decori, indecori diſtinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora qævis non ſemitam, ſed viam ampliſſimam muniant; concludit tamen cinædis ipſis, qibuſcum & *l.* 1. *c.* 5. commiſerat, eſſe minùs ſanabiles: Πολύ, νὴ Δία, μᾶλλον νῦν κιναίδως ἀλήσεταί τις ἂν μαλακείσειν, ἢ τοὺ ἐπὶ τοσοῦτον ὑποκεκωφωμένους καὶ ὑποτετυφλωμένους ἢδὴ πρὸς αὐτοῦ κακῶν. Qòd avtem denunciat Epictetus ſe, ſi Scepticorum iſtorum alicui in ſervitutem daretur, olei loco garum, ptiſſanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem qaſi ἀκαλαλησίας patronum reum egerit, ἀντὶ σπίων καὶ ἄρτων χόρτον παρεβάλλει, parum eſculentorúmque loco fœnum apponit; qærítque ab eodem, πῶς εἰς τὸ σῶμα τὸ σῖλιον, ὑκ εἰς τὸ ὖς, ἐτίθουν, quæ in os potiùs quàm in avrem cibum ingerat. Plut. *adv. Colot.* Qòd rurſus, ſe tribus qatuórve conſervis conſpirantibus adjutum, ità miſerum hominem ludificaturum, ut vel ad ſuſpendium vel dogma novum ſe conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à ſervulis ſæpe deluſus, (longior eſt fabula, qàm ut integram deſcribere animus ferat: ex Numenio apud Evſebium qi volet petat, *præpar. l.* 14. *c.* 6.) dum, anulum ſive clavem, qo omnia obſignabat, qâ immittere ſoleba, obſervato, qæ volebant è cellula ſurripiebant; cùm fravdem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀκαλαλησίαν tandem miſellus adactus eſt. Servulorum aſtum, non effectum narrat Laërtius *l.* 4. ex Evſebio, qod obiter monitum velim, emendandus: qod enim apud illum in editis habetur, Lacydem ἐπὶ ὀνόματος γλυκύτατα ἐφυλάττειν legendum eſt, non γλυκύτατα, ſed γλυκύτατα ἐφυλάττειν. docent, qæ ibidem ſtatim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Evſeb. Ἦν ἡ ὑπογλισχότερος, καὶ τινα τέρτον ὁ λεχθεὶς ὄνομα μικός, ὃν ὁ εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis iſtis eorúmqe placitis qi plura volet, adeat Laërt. *l.* 9. in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. diſciplin. & hypotheſ. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c.* 17. Lactant. *inſtitut. l.* 3. Auguſtin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipſ. *Stoic. philoſoph. l.* 2. *c.* 4. De Deo interim Greg. Naz. *in Chriſti natal.* & rurſus *in Paſch.* Ἀπεῖρον τὸ θεῖον καὶ δυσεύρετον καὶ τοῦτο πάλιν καλλιστεῖον αὐτῷ τέρον ἡ ἀπόφεια. qaſi dixiſſet, καλλιστεῖον μόνον, τὸ ἀκαλάλητον ἔφη.

Αὐλοῖς γε τοῖς Στωικοῖς] qi cùm primis ſe Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας περίδηλος, evidentiæ, qæ eſt τῇ ἀκαταλήπτῳ adverſa, *patroni ac propugnatores*, à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c.* 39. (ubi malè codices excuſi ἐνδοξείας habent) & Chryſippus ab Ariſtocreonte in *epigrammate* (ut idem *de Stoic. contradict. c.* 1.) τῆς Ἀκαδημαϊκῶν φαγγαλίδων κοπί. *laqeorum* ſive *nexuum Academicorum ſeceſſita*: alluſit ad Demoſthenis dictum illud, qo Phocionem orationum ſtrarum *nodos* appellare ſolebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαλάληπτα] Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obscuritate, pleraqe censent versari: unde & de Chrysippo jactare solebant, τὸν πάντων ὑμῶν τὴν Ἀναξιμαιχῶν λύσιν εἰς ταὐτὸ συμφορηθεῖσαν, οὐκ ἀξίως ἔχειν περιαλεῖν, ὃς Χρύσιππον ἔγκατέλιπεν εἰς δυσβολίαν τῆς αἰδήσεως. qod Plut. tamen ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαυτίας ἔχειν pronunciat, *de contradict. Stoic. c.* 6. fatetur tamen fuisse Chrysippum, τὴν αὐτῷ δοξάσματων κατήγορον δυνάτερον ἢ σωτῆρον. Verùm non hoc Stoicis solis visum, sed & aliis. Avdiamus Lactantium *institit. l.* 3. *c.* 27. *Anaxagoras pronunciat circumfusa esse tenebris omnia. Empedocles angustas esse sensuum semitas queritur; tanqam illi ad cogitandam rhedâ & quadrigis opus esset. Democritus qasi in puteo qodam sic alto, ut fundus sit nullus, veritatem jacere demersam. nimirum stultè, ut cætera. non enim tanqam in puteo demersa est veritas; qò vel descendere vel etiam cadere illi licebat: sed tanqam in summo montis excelsi vertice, vel potiùs in cælo, qod est verissimum. qid enim est, cur eam potiùs in imum depressam diceret, qàm in summum levatam? nisi fortè mentem qoqe in pedibus, aut in imis calcibus constituere malebat potiùs qàm in pectore aut in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, sive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 32. sed & Laërt. *in Pyrrhon. l.* 9. his verbis: Ἐπὶ δὲ ἐδὲν ἴσμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. irà enim legendum ex sexto Empir. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. qi τὴν ἀλήθειαν interpretatur id qod est à Democrito dictum: cùm utrobique tamen αἰτίαν corruptè habeatur. Dissertissimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 30. ubi etiam in excusis ἐπὶ legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀληθείαν à Democrito positum à Sexto dicitur. Optimè Aristoteles τῆς μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 1. *min. c.* 1. Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δὲ ῥᾳδία. σημεῖον δὲ, τὸ μήτε ἀξίως δυνασθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντων ἁπλῶς ἀποτυγχάνειν. Et mox debilitatem humani cavsatus ingenii: Ὅλως γὰρ ἡ τὰ θεῖα τυφλότης ἡμῶν ὁμοία πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ τῶν ἐνύκτων καὶ τῆς ἡμέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l.* 3. *c.* 14. *Mihi autem, non modò ad sapientiam cæci videmur, sed ad ea ipsa, qæ aliqa ex parte cerni videantur, hebetes & obtusi.* Et *Academic. l.* 4. *Omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, cáqe inest, & in ipsis rebus obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine cavssa & doctissimi & antiqissimi invenire se posse qod cuperent diffisi sint.* Certè in plerisqe qod magnus ille Scaliger *de subtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à ciconia vulpes delusa, vitreum vas lambimus, pultem haud attingimus, rerum corticem potiùs qàm res ipsas apprehendimus.* Vide Basilium Cæsar. *epist.* 168.

Πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις μεθαπτὴ] A Scepticorum dogmate ista haud longè abeunt. Sed nec qod Sen. *epist.* 65. *Fer ergò judex sententiam, & pronuncia, qis tibi verisimillimum videatur dicere, non qis verum dicat. id enim tam supra nos est, qàm ipsa veritas.*

Ποῦ γὰρ ὁ ἀμετάπτωτος;] Qod Cicer *ad famil. l.* 9. *ep.* 2. *Qis est tam Lynceus, qi in tantis tenebris nihil offendat, nusqam incurrat?* Verùm nusqam ergò terrarum sapiens vester, nusqam qisqam verâ avt scientiâ avt virtute imbutus. Siqidem Stoici, ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. ἐπιστήμην, sive *scientiam*, definiunt, κατάληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· *Comprehensionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμεταπτώτου ὑπὸ λόγου· *Habitum sive dispositionem phantasiarum receptivam, à ratione firmitatem cam habentem, ut non possit convelli, sive qam convellere ratio nulla possit.* Eámqe sapienti tribuunt suo, qem habere asserunt (Plutarchi sunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄπταιστον φρόνησιν, ἀδιάστροφον ἐπιστήμην, καὶ ἀμεταπτώτου ἕξιν· *Mentem perfectam, prudentiam summam, scientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Qos tamen exagitat avtor idem *de commun. notit. c.* 41. qod τὰς ἐννοίας ἀπεικάσμασί τινας ὀρθῶς ὁμοίους νοήσεις, μνήμας δὲ μονίμους καὶ ἀλήκτους τυπώσεις, τὰς δὲ ἐπιστήμας καὶ παντάπασι πλανωμένας, ὡς τὸ ἀμεταπτώτους καὶ βεβαίους ἔχούσας, εἶτα τούτοις ἀποδιδύναι βάσιν καὶ ἕδραν ὑπὲρ ὀλισθηρᾶς καὶ σκιδαρᾶς καὶ φερομένης ἀεὶ καὶ ῥεούσης· qalem esse animam humanam asserunt. Vide *l.* 2. § 2. Interim potest hoc consistere, ut nemo sit prorsus ἀμεταπτώτου, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτώτη· cùm possint ab eo certò comprehendi non pavca, qi de multò pluribus tamen incertus existat.

Ὡς ὀλιγόχρονα] *l.* 7. § 1. ὀλιγοχρόνια. sed & ὀλιγόχρονα. ut πολύχρονα, Theophr. *de cavss. plant. l.* 5. *c.* 25.

Εὐτελῆ] Ὡς πολὺ πασῶν εὐτελέστερα. Jo. Chrysost. *ad Olymp. epist.* 13, & 17.

Ἐν κλήσει κυλίνδει] Vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 39. Sen. *epist.* 81. *Qod contemptissimo cuiqe contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem, & lenoni & lanistæ contingunt. ergò non sunt bona.* Evripides *Æolo*, lavdatus à Plut. *de leg. poet. c.* 16. Athen. *dipnos. l.* 4. Sext. Empiric. *adv. Gramm. l.* 1. *c.* 13. Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. & *tit.* 93.

Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· ὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
Ὃν χ' ὧδε κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Lavdare Plutum parce: non veneror Deum,
Qi pessimorum sæpe fit possessio. Gro.

Hinc Plato *de legib. l.* 5. Πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς, ἀδυνάτους. Et Cicer. in *orat. Corneliana* 2. à sejipso adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *institut. l.* 9. *c.* 4. *Nam neqe me divitiæ movent: qibus omnes Africanos & Lælios multi venalitiarii mercatoresqe*

castorésque superárunt: neque vestis aut cælatum aurum & argentum; qo nostros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neque verò movent me ornamenta ista villarum, qibus L. Paulum & Mummium, qi rebus his urbem Italiámque omnem referserunt, ab aliqo video perfacilè Deliaco aut Syro potuisse superari.

Τὰ ἧσσ συμβιώντων ἤδη] hinc illud, *lib.* 4. § 50. μεθ' ὕων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις δεῖ ἡ τὸ χαριεσάτε ἀναφόδς] χαριεσάτε illud, vel ad eum referri potest cujus mores ferantur. *vix est etiam gratissimi & urbanissimi istorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qi viventium unà mores ferat. qod *vix fecerit etiam qi gratissimè ac maxima cum comitate se gesserit.* Sed illud potiùs. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτόν πς μόγις ὑπομένει] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epist.* 53. *Incredibilia sunt qæ tulerim, cùm me ferre non possem.*

Ῥήσει τας τε ὐσίας ἡ τὸ χρόνε] leg. ῥάσει, vel ῥύσει, ut *infrà* § 24. ἢ τε ὐσίας ὀῦ ποταμὸς, ἐν δινήσει ῥύσει.

Πεειωθέειν πλὼ φυσικλὼ λύσιν] Vide *supr. l.* 3. § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωποι, ἐμέ ξαδε τὸν θεὸν· ὅταν ἐκεῖνο σημήνη ἡ ὑπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ὑπολυεδε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δ τὰ παόντος ἀνάχεδε ἐοικότες ταύτλω πλὼ χώρᾳ, εἰς ἣν ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔπεξεν· ὀλίγος ἄρα ὁ χρόνο ἕπες τῆς ἐοικήσεως, ἡ ῥᾴδιο τοῖς ἔτω διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Quid moror in terris? qin hinc ad vos venire propero?* respondet Pavlus pater; *Non est itâ. nisi enim, cùm Deus hic, cujus templum est omne qod conspicis, istis te corporis custodiis liberavit, huc tibi aditus patere non potest.*

Μὴ ἀχάλλειν τῇ διαιρέσει] Qod Eliæ forsan obrepsit. *Histor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Pavlus, qi etiamsi ad Christum transmigrare qàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen, ut Avg. *in Joan. epist.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atqe ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐκδέξατο σαρὸς, τῆς μὴ ἐξόδε τὸ σώματος, πλὼ ποὸς θεὸν ἀχάρτος τελέωσιν ἔϊ· τῆς δ ἐν σαρκὶ παρουσίας, πλὼ εὐχάειστον διὰ τὸν σωθῆναι δοκοῦσιν ὑπομονλύ. ità enim locus ille restituendus videtur.

Οὐχὶ χ᾽ ἡ τ᾽ ὅλων φύσιν] vid. *l.* 2 § 3. & *sup.* § 8.

Ἐξεσί μοι μηδὲν προσδέειν] Plut. *de tranqill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔσιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ᾽ ἃ πείσομαι,

Subjungit statim; Ἀλλ᾽ ἔσιν εἰπεῖν. ζῶντα, τοῦτο ἃ ποιήσω, ἃ ↓δύσομαι, ἃ ῥαδιεργήσω, ἃκ. ὑπισχνέομαι. τοῦτο δ᾽ ἐφ᾽ ἡμῖν κείμενον, ἃ μικρὸν, ἀλλὰ μέγα ποὸς εὐδυμίαν πάρεσιν.

Θεὸν ἡ δαίμονα] τὸ ἡγεμονικὸν, sive *mentem* vult, qæ nunc *Deum* sive *numen*, nunc *Dæmonem* sive *Genium* appellare consvevit. Vide *ad l.* 2. § 13. & *lib.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτῃ τοι ἡ Πλάτων ἐν φιλήδῳ, ἀθὺς κάλαμος μυστικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείεσθαι ἡ μαίνοντας, τὸ ἴσον ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, ἐν τῇ ἧσσ παθῶν ὀικεσίσον.

Οὐδεὶς χὴ ὁ ἀναλήσων τοῦτον παεκαίνειν] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* qod sub Hieronymi nomine prostat: (illius enim esse constat ex Orosii *apologet.* & Avgust. *de grat. Christi l.* 1. *c.* 37.) *Neqe verò apertâ contra nos pugnat acie spiritus neqam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; sed dolo vincit ac fravde, nostrâqe contra nos utitur voluntate. de consensu adversariorum vires accipit, nostróqe nos, ut dici solet, jugulat gladio. infirmus hostis est, qi non potest vincere nisi volentem. dat ille qidem consilium; sed nostrum est vel eligere vel respuere, qod suggerit. non enim cogendo, sed svadendo nocet: non extorqet à nobis consensum, sed expetit.* Hieron. ipse. *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus, qi semper omnes cadere deorsum desiderat, persvadere potest, præcipitare non potest.* & *ibid. ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incensor malarum cogitationum esse potest; autor esse non potest.* Et *in Ephes. c.* 4. *v.* 27. *Potestas diaboli non in illius temeritate, sed in tua est voluntate. paratus irrumpere, ostium pulsati sed tu nisi aperueris, ingredi non potest.* Avg. *hom.* 12. *Svadere diabolus & solicitare potest, cogere omnino non potest. dat ille consilium; sed nostrum est vel eligere vel repudiare qod suggerit.* Et *de diverss. Serm.* 20. *Etsi diabolus aliqando aliqid suggerit, consentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Psal.* 91. *Habet ille astutiam svadendi, non potestatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, sed persvadendi versutiam.* Si autem nec Spiritus neqam cogere potest, qis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ. in Evripidis *Syleo*, qas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus. ibi plura vide sis.

§ 11. Περὶ τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι] Gemina his *l.* 8. § 2. & *l* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. ista autem, qæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulsa, superiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, qàm mutilator.

Τίν᾽ ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν;] Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδίν] cui scil. ἦθος παιδαριῶδες. *l.* 4. § 28.

Γωμαχρίν] cui ἦλυ ἦθος. *ibid.*

Κτήνυς, θηρίν] utpote cui ἦθος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ τεθηρίωται. *l.* 9. § 39. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ᾽ ἔχεις τι κρεῖσσον τῆς σαρκιδίου. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τάπις ποὸς τέθηκας; διὰ ταύτλω τὴν συγγένειαν (qam cum animantibus corporis respectu habemus, ab ea qam mentis ratione

cum

cum Deo obtinemus) οἱ μὲν ὑποκλίναντες, λύκοις ὁμοῖοι γενόμεθα, ἄπτοι καὶ ἐπίβουλοι καὶ βλαβερεῖ· οἱ δὲ λέοσιν, ἄχθοι καὶ θηριώδεις καὶ ἀνήμεροι. οἱ πλείους δ' ἡμῶν, ἀλώπεκες, καὶ ὡς ἐν ζάνοις, ἀπυχήματα. τί γάρ ἐστιν ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀπυχέστερον καὶ ταπεινότερον; ὁρᾶτε ὅτι, καὶ ὡς ἔχετε, μήτι τούτων ὑποζῶτε ἧσσον ἀπυχημάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμεῖον· ἴδε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας, μήτι τῷ θηριώδει, μήτι τῷ μισανθρωπικῷ. Et mox: δυσχερής ἐστιν, ὁ ὑπολωλεκὼς τὸ εὐσχῆμον, τὸ πιστόν· ταῦτα γὰρ τὰ ἀνθρωπικὰ τοῦ χαρακτῆρος ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅσοις καὶ ὅτι ἧσσι νομισμάτων, ἂν μὲν εὕρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὕρωμεν, ῥιπτοῦμεν. τί οὖν λέγεις, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ὀρχίλος, ὁ μιμούμενος; μὴ γὰρ ἐκ φιλίας μορφῆς κρίνεται ἧσσι ὄντων ἔκφυσον. ἐπεὶ ὅτω λέγε καὶ τὸ κίνεινον, μᾶλλον εἶ· ἐκ ἀρκεῖ ἢ ἡ ἐκτὸς πεζεγραφὴ· ἐκεῖν ὑδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρωπικά. ὅτος ἐκ ἀκούει λόγου, ὃ παρακολουθεῖ ἑλεγχόμενος, ὄνος ὀξί. τότε τὸ αἰδήμον ὑπονενίκρωται, ἄζηλός ὀξι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὅτος ζηλεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ, ὥστε ὑδὲ πρόσεστον, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τὸ ποτε ἄζηλον θηλυ. Iamblych. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ ἧσσι παθῶν ἄμετρος ἐπιφάτεια, ὑδὲ ἀνθρώπου ἐφίσιν ἔχει τοῦ ἀνθρώπου· πρὸς ἧσσι τὸν ἀλόγιστον αὐτοῦ ἔλκει φύσιν, καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον. Origen. *in Ezech. orat.* 3. argutatus super illud Hebræorum אדם אדם quod tamen nihil aliud est illis, quàm est *Qisqis* Latinis. *Omnes homines nati sumus homines: sed non omnes homines, homines sumus. est homo homo; & est homo non homo. est homo jumentum, Psal. 49. v. 20. est homo serpens, Matt. c. 3. v. 7. est homo equs, Jer. c. 5. v. 8. homo exterius; jumentum, serpens, equs interiùs. is tantummodo est homo homo, & duplicat nomen hominis, qi tam secundùm interiorem hominem, quàm secundùm exteriorem homo est.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὰς φιλοδόνους καὶ φιλοσωμάτους, καὶ θηλα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, τοῦ παρομοιωθέντας τοῖς κλίνεσι, θηλυμανεῖς ἵππους. ὄνος ὑβρισὴς ὁ ἀκόλαστος· λύκος ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chrysost. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεία γραφὴ πρὸς τὰ πάθη τὰ ἐνοχλοῦντα, ὅταν καὶ τὰς τῶν ἀλόγων περιηγείας, πολλαχοῦ ἧσσι καὶ τῶν θηρίων, τοῖς λόγῳ τεθνηκόσι ἐπιθήσει. ποτὲ μὲν κυνὸς καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· (Esaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ ἧσσι ἵππους διὰ τὸ λάγνον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ ἧσσι ὄνους, διὰ τὴν ἀσυνεσίαν καὶ τὴν ἄνοιαν· (Psal. 49. *v.* 12.) ποτὲ ἧσσι λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ ἧσσι ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν· (Psal. 140. *v.* 3.) ποτὲ ἧσσι ὄφεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τὴν πονηρίαν· (Matth. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Seneç. *epist.* 60. *Hos, ut ait Salustius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epist.* 103. *Erras, si istorum tibi qi occurrunt, vultibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Τὰ ἐγκάλα τῆς φύσεως, βυκόλῳ ἀνδρὶ ὁμοῖα· ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epist.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; qod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertissimas, accensâ face, qid quæreret reqisitus, respondit, Ἄνθρωπον ζητῶ. *hominem quæro.* qòd cùm homines ad se invitâsset, confluentes multos baculo abegit, simul dictitans, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, ὦ κάθαρματα. *Homines vocabam, non qisqilias.* qòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia reversus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi essent, respondit, Πολὺς μὲν ὄχλος, ὀλίγοι δὲ ἄνθρωποι. *turba qidem multa; verùm homines pauci.* Laërt. *l.* 6. Qibus finitima habet & Joan. Chrysost. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῳ πλήθει, ὥσπερ ὕλητός παρόντος, ὕπνος ἐδόα. Πρὸς τίνα λαλήσω; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα λαλήσεις; ναί, φησι· τὸ πλῆθος γὰρ σωμάτων ὄξιν, ἀλλ' ὦ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ τοὺς ὅτι τῆς ἀρετῆς ὦ δεῖ κλύειν· ὦ γὰρ εἴ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ὕπις ἄνθρωπος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ διάθεσιν ἔχει ψυχῆς. Et de Esaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Εἰς τὴν πόλιν ἧσσι Ἰουδαίων τὴν μεγόπολιν εἰσελθὼν τὴν πολυάνθρωπον, ἐν μέσοις τοῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, τῇ φωνῇ πάντας αὐτὸν θεωμένους, ἤλθον, φησι, βόα, καὶ ὐκ ἦν ἄνθρωπος. Siqidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, ὐκ ἄνθρωποι δὲ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2.

Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ σιώλον; ὃ γὰ ἂν ποτ' ἐδεήθη νόμου.
Οἴει τι ἧσσι ἄλλων διαφέρειν θηλέων;
Διαφέρει ὑδὲ μακρὸν, ἀλλὰ χήματι.
Πλὴν ὅτι τἄλλα, τοῦτο δ' ὁρᾷν θηλέον.
Qàm prava tota est indoles mortalium,
Qæ cæteroqi non egeret legibus?
Tun' credis hominem reliqis animantibus
Differre? nihilum distat; hoc dempto tamen,
Qod alia cùm sint prona, rectum animans homo est.

Grot. Eleganter Chrysost. in illud Psaltæ *Psal.* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus est.* Serm. *de ascens. Dom.* Deterius est comparari jumento, qàm nasci jumentum. Nempe qia, ut Avg. *in Psal.* 103. *conc.* 4. *Qod illi natura est, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. deser. qod illis natura est, homini culpa.* Ideò Bern. idem *ibid.* & *in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἂν ταῦτα θεωρήσας, ἐπ' ἀκτῆς ἄν τινι ξυλοξόῳ τῷ ἀγαθῷ ἐγαμόσει.] Periocha tota ferè ista miserè disturbata, depravata, mutilata est. Itaqe Xylandrum nihil istîc assecutum,

tum, haud mirum est. legendum forsan, *οὐκ ἂν ταῦτα περιπνήσας, ἔπ᾽ ἀκούσαι δωνδεῖν τι, ὅσῳ τοῦ ἀγαθοῦ οὐκ ἀφαμέσει. Siqis*, inqit, *eorum aliqod quæ verè bona sunt*, puta justitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præceperit, bis semel mente præceptis nihil vel ipse subjungere, vel adjectum ab alio qopiam audire sustinebit, qod non aptissimè cum boni natura consistat.* Membrum proximum, huic *ἀντιφέρον*, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ὑπὸ τῆς κωμικῆς] *à Comico dictum*: illud utique qod in periochæ hujus clavsulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦτο μὴ ὑ περιέκοπλεν καὶ ἀπεξύτο· τὸ δ᾽ ἐπὶ τῆς πλούτε] Lego, ὑ γὰρ ἂν τοῦτο μὴ [ἐπ᾽ ἐκείνων] ὑ περιέκοπλεν καὶ ἀπεξύτο· ἐπὶ δὲ τῆς πλούτε, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, qod D. Salmasio visum magis, ὑ γὰρ ἂν ἐπὶ τύτων μὴ ὑ περιέκοπλεν, &c. forsan & sequentia tunc ità concepta fuerint. ὑ περιέκοπλεν καὶ ἀπεξύτο τόδ᾽ ἐπὶ δ᾽ τῆς πλ. &c. *Alioqi*, inqit, *Comici istud non offenderet & ut indignum repudiaretur, si de bonis illis verè bonis enunciatum fuisset, contrà admitteretur & plavsu exciperetur, tanqam commodè admodum ac urbanè dictum, ubi de divitiis etsqi bonis usurpatur, qæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κεκλιμένον αὐτὸ, ὑπὸ τῆς ὑποφέας ὑκ ἔχῃ ὅπως χέσῃ] Cujusnam Comici istud sit, mihi haud liqet. Aristophanis forsan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum nescio qem per summam opulentiam jam ità esse exornata & depicta, ut locus, in qo ventris onus deponatur, nullus supersit. Qomodo Aristippus, si Laërtio *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, si Galeno *in hortat. c.* 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, qàm urbanitatem Aristippeam) in locupletis cujusdam faciem inspuisse legitur, qod in ædibus omni ex parte splendidissimè exornatis locum, in qem sputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmas. *ὑπελείας* mavult, ut à divite aliqo infelice & luxurioso in scena pronunciatum sit, qi dixerit, Se *ὑπὸ τῆς ὑπελείας* ὑκ ἔχειν ὅπου χέσῃ. qod à tali viro dictum populus pronis avribus & cum plavsu accepit. at de prudente, avt justo, avt forti ac temperante non ità facilè diceretur, nec dictum cum favore & attentione avdiretur. Utrovis modo legeris, Aristophaneum illud in Concionatricibus respicit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ᾽ ἐν καθαρῷ πῦ πού πε ἀν χέσας τύχοι, *At in vacivo alicui ubi cacare dabitur?* D. Bootius verò legendum existimat, ὅπου δῆσῃ αὐτά. ut sit locupletis alicujus, cum illo Lucæ, *c.* 12. *v.* 17. conqerentis, non suppetere ampliùs, ubi opes suas reponat. qod de externis istis commodè satis dictum censeretur, eum qi ista possideat, præ nimia copia non habere, qid illis agat. at de verè bonis, justitia, temperantia, &c. enunciatum, inepetum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc illi.

§ 13. Ἐξ αἰτιώδους καὶ ὑλικοῦ] hoc est, *ex forma & materia*; ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐδέτερον τύτων εἰς τὸ μὴ ὄν] Vide *l.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de plant. Si è nihilo nihil fieri potest; igitur id qod est aliqid, in nihilum reverti neqit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμόν] Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τῦ κόσμυ] Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyssen. *orat. catechet. c.* 8. Λύται τὸ αἰδιλὸν, ὑκ ἀφανίζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δὲ ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμυ στοιχεῖα πάλιν, ἀφ᾽ ὧν τὸ σύστασιν ἔσχε, διάλυσις. τὸ δ᾽ ἐν τύτοις γιγνόμενον ὑκ ἀπόλλυται, κἂν ἐκφύγῃ τὸν καταληψιν τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμυ μέρος μεταβαλεῖ] *mutabit*, i. e. mutatione interveniente, sive mutatum, transibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. l.* 8. Ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτῆς ἐχούσης τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῇ τύτῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐκ τίνων δ᾽ αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλυσιν, —— καὶ ἐκ ποίων εἰς πόλεις μάλιστα μεθίστανται. Et *ibid. c.* 3. κἀν εἰς ἄλλα ζῶα μεταβάλλοι μορφάς. &, μεταβάλλουσι δ᾽ αἱ πολιτεῖαι καὶ ἄνευ στάσεως. & *c.* 4. Μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο νεωτάτων σταστάσεων, &c. Theophrast. *de causs. plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν δ᾽ ὑγκαθίστασθαι πάλιν συμβαίνει μᾶλλον αὐτῶν αὐτόν· καὶ δ᾽ μάλιστ᾽ ὅταν ἡ θαλαττωθῇ, ἢ ἐπὶ τῆς τῦ ἄστυ ἐπιπολῆς παραχυθῇ. qo loco & τὸ παραχυθῆν passivè pariter usurpatur. de vino loqitur. ità passim usurpat Marcus ipse; *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. prope finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis passivè sumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *l.* . *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliqando.* &, *Mutavit rursus orbis, alius idem.* &, *Lata mutant.* &, *Laudans orbem mutantem, qid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec alius, valet.* μεταβάλλειν etiam simpliciter pro *sedem mutare, de loco in locum migrare.* Vide *ad. l.* 6. § 45. ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἥδιν εἰς ἄπειρον] Vide *l.* 2. § 3. & *l* 6. § 15.

Καλὰ τοιαύτῃ μετακολιῇ κἀγὼ ὑπείκω] Vide *l.* 4. § 5. & *l* 7. § 18.

Κἂν χιλιάδας περιφερόμενας] etiamsi, inqit, mundus per finita qædam intervalla dissolveretur, nec in æternum integer persisteret, generationis tamen & corruptionis series vel sic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. § 7. Apud Laërt. *l.* 7.

l. 7. *Zenon.* Stoici volunt, Deum mundi conditorem, καὶ χερόνων ποιὰς περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτῆς γεννᾶν. Indè περιοδικὰ illæ παλιγγενεσίαι quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. qásque Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τὸν κόσμον λαζεῖν, μηδενὸς ὑπολειφθησομένου σπερματικοῦ λόγου, πάντων ἢ διαπαντὸς ἐκλιπόντων, ἅτε μηδὲ ἀλλων ὑπὸ πυρὸς, αὐτῆ ὑπ' ἐνδείας. Tatian. *adv. Græc.* c. 41. Ἐκπύρωσιν ἀποδαίρειν καιρὸς λέγει. ἐγὼ ἢ εἰκάζω. Et latiùs, ὑχ ὡς οἱ Στωικοὶ δόγματίζουσι, κατά τινας κύκλων περιόδους γινομένων ἀεὶ καὶ ὁμοιομόρων ἅμα αὐτῶν, ὑκ ὀπί τι χρήσιμον· ἅπαξ ἢ ἅμα καὶ ἡμᾶς αὐτῶν πεπερασμένων, καὶ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων ἅμα ἀνθρώπων τὴν οὐσίαν ἴσασι, χάειν κείσεως. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito; qi ἐκπυρῶσι τὸν κόσμον κατά τινας περιόδους ἐναλλὰξ, asserebat, avtore *l.* 9. Laërtio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη] Non est assecutus Xylander, qid Marcus hîc vellet, cùm opinatus est id voluisse, qod Aristoteles *ethic. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atqe constantiam, qæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, qod hîc Marcus monet, nec semel avt iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémq; rationalem, (de qa *l.* 11. § 5. τίς σε ἡ τέχνη; ἀγαθὸν ἔῃ).) esse ejusmodi facultates, qæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 40.

Κατορθώσεις] *rectas effectiones.* Cic. *fin. l.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*; qibus opponuntur σκολιὰ καὶ σκελά, sive ut Pers. *Sat.* 3. *v.* 51. *curvi mores*, qi ad rectè rationis obrusam non sunt exacti. Casavb. ad Pers.

Τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ] de qa *l.* 4. § 51.

§ 15 ὀπεάλλει] *homini, qà homo est, convenit.* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, qà homo est, pertinet*, sive *qod ad officium hominis spectat, qà homo est.* atqe ità mox Cas. vertit, ὃ ὀπεάλλον τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, qæ ad hominem pertinerent.* Vide *ad l.* 7. § 7. Galenus *de optim. sect. c.* 11. Ἡ γὰ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις, καὶ ὑκ ἰατροῖς ὀπεάλλει. *Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστ' ἀπατήματα ἀνθρώπου] Epict. *l.* 4. *c.* 5. ὀπόσχεσαί σε τὸ ταμιεῖον, ἵδε τίνας δωάμεις ἔχων ἐλήλυθας. ἵππος ἦν πότ' ἀθλιος ὄζιν; ὅταν δὴ φυσικῶν δωάμεων ἥπτηται· ὑχ ὅταν μὴ δωήται χοκκύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ βήττειν. ὁ γὰ κύων, ὑχ ὅταν πέτεσθ μὴ δωήται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἴχνδάειν· μή ποτ' οὖν ὅτου καὶ ἀνθρώπου δυσχὴς ὄζιν, ὑχ ὁ μὴ δωάμενος λέοντας πίγειν, ἢ ἀνδρείας ἀπειλαμβάνειν· ἃ γὰ τοῖς τοῦτο δωάμεις τινὰς ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τὴν φύσιν· ἀλλ' ὑπολωλεκὼς τὸ ὑγιαῖνον, τὸ πιστόν. τοῦτον σωιελθόντας θρηνεῖν; εἰς ὅσα καιρὸ ἐλήλυθεν· ὑχὶ, μὰ Δία, τὸν φοίτα, ἢ τὸν πεθνηκότα· ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ὑπολῆσαι τὰ ἴδια, ἃ τὰ παρεῖτο, τὸ ἀγεῖδιον, καὶ τὸ αἰδήμον, καὶ τὸ παρδοκεῖον, καὶ τὸ ἀλάδεια· τούτων γὰ ἀδὲν ἴδιον τῆ ἀνθρώπου ὄζιν. & qæ sequuntur.

Ὑπερφέρειν] Vide *l.* 8. § 8. Longin. *de sublim.* ὑδὲν ὑπάρχει μέγα, ἃ τὸ καθαφέρειν ὅτι μέγα, οἷς πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες· καὶ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἐξωθεν παρεπεπαγωδόμενον, ὑκ ἂν τῷ γε φρονίμῳ δόξειεν ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ περιφρονεῖν ἀγαθὸν ἃ μέτριον. θαυμάζομι γοῦν δὴ ἐκάστων αὐτὰ μᾶλλον τοὺ δωαμένους ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑπερορῶντας.

Κατεξανίσασθ] Vide *l.* 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν] At cum ptimis lavde dignus censetur, qi externa ista vel contempserit, & pro supervacaneis habuerit, vel honesti cavsâ libens etiam à se abdicaverit. Epictet. *enchir. c.* 15. Ἀν ἢ καὶ παρελεύθερον σοι μὴ λάδῃς, ἀλλ' ὑπερεί δῃς, τότε ἃ μόνον συμπότης δὴ θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνήγορος. ὕτω γὰ ποιῶν Διογένης, καὶ Ἡρακλεί θ', καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως ἐθειάτο ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. Sen. *epist.* 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te quoqe dignum
Finge Deo——

Nemo alius est Deo dignus, qàm qi opes contempsit. Socrates apud Laërt. *l.* 2. & Xenoph. *memoral. l.* 3. τὸν ἐλαχίστων δεόμενον, ἔγγιστα ἔῃ θεῶν.

Ἐλαπωσικὸς] Bona ista nevtiqam esse, indè probat, qia tum bonus neqaqam esset, qi se istis ulla ex parte privaret, séqe ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut qò majus ampliúsqe, eò etiam meliùs ac lavdabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca *de vit. beat. c.* 14. *Voluptas nocet nimias in virtute non est verendum, nè qid nimium fit. Non est bonum, qod magnitudine laboret suâ.* Et adversus iram, *de ira l.* 1. *c.* 13. *Quæ habenda sunt in bonis, qò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqa parte deminui. Ergò & ira, qò major, hoc melior. qis enim ullius boni accessionem recusaverit? atqi augeri illam inutile est: ergò & esse. non est bonum, qod incremento malum fit.*

Ἢ ἀφαιρέμφά τι τούτων ἀνέχηται] Omisit clavsulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liqet. leg. ἢ ἀφαιρέμφός τι. Tam sustinere æqanimiter damna rerum istarum, qàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam qod Apostolus de Hebræis fidelibus, *c.* 10. *v.* 34.

34. Καὶ τῷ ἀρκεῖσθαι τοῖς ὑπαρχόντων ὑμῖν μὴ χαλεπῶς φερέσθαι. Itaque Joannes ὁ χρυσόῤῥημων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Εἰκότως τοίνυν μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἀπορίας ἐυχαρίστως φέροντα, ἢ τὸν ἰκόνια δόντα. Et *de statuis* 1. Τῷ γὰρ ἀλυπησοσύνῃ δῶρα, τὸ τιμίους ἀκτησόντα περίγμασιν (de Jobi damnis verba facit) ἐυχαριστῆσαι τῷ θεῷ, πολλῷ μείζον ὄζι. ὃ γὰρ ἄνθρ ἂν δι' ἀλυπησούνην δῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἄνθρ ἂν πάρ ἑτέρων ἀφαιρεθέντες εὐδιαθέμεν γένοιτο, καὶ ταῦτα πολλῷ μᾶλλον φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δυκιμωτέρους ἢ πρότερ, καὶ πλείονα περιέχειν τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἀλυπησοσύνην, τὸ πάντα ἀφαιρεσιγνόμενα γενναίως ἐνεγκεῖν καὶ μετ' ἐυχαριστίας πολλῷ μᾶλλον ὄζι.

§ 16. Ὅσα ἐν πολλαῖς φαντασίαις] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, καὶ τύπωσιν ἐγκυμονοῦσιν τῇ ψυχῇ, ἣν αἱρήσεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem secutando vani evaserunt.* Et Xylander in *præfat. ad Marc. Apud sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriámque ponit.*

Βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 30.* μὴ βαφῆς. γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ὄζιν ἡ λακάνη τοῖς ὕδασιν, τοιοῦτον ἡ ψυχὴ ὅῤῥ ἡ αὐγὴ ἢ περιπέπλωκε τῷ ὕδατι, τοιοῦτον αἱ φαντασίαι.

Ἔστιν δρα καὶ ἴν ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De avla itaque Papali Bern. *ad Eugen. l. 4. Plures in eâ probavimus defeciſſe bonos, quàm profeciſſe malos.* Hinc Epigrammaticum cujuſdam (nomen enim non ſuccurrit) illud,

Pauços beabit aula; plures perdidit
Sed hos quoque ipſos, quos beavit, perdidit.

Licet tamen etiam in avla, inqit Marcus, bene vivere. licet in avla Neronis etiam piè & Chriſtianè. *Philip. c. 4 v. 22.* neque neceſſarium ideo prorſus, ut, quod *l. 1.* Lucanus,

——*exeat aulâ,*
Qui velit eſſe pius.——

De ſe Julianus in avla agens *epiſt. 12.* Ζωώσειεν ἀλλήλοις ὁ μὴ τῆς αὐλικῆς ἀπαχρίσεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀλλήλοις φερεσικόσης ἐλαθείας. Vide *l. 1. § 17. & l. 8. § 9, 45.* Senec. *epiſt. 28. Bene vivere omni loco poſitum eſt. nam qid tam turbidum fieri poteſt qàm forum: ibi qoque licet quietè vivere, ſi neceſſe ſit. &* epiſt. 55. *Non multùm ad tranquillitatem facit loci. animus eſt qi commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mœſtos: vidi in media ſolitudine occupatis ſimiles. &* epiſt. 104. *Puta venisſe te Athenas, puta Rhodum: elige arbitrio tuo civitatem: qid ad rem pertinet, qos illa mores habeat? tuos affere. &* epiſt. 51. *Neminem Canopus eſſe frugi vetat.* Sic ergò componendus eſt animus, uti Flaccus *l. 1. epiſt. 11.*

Ut qocunqe loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas.——

ut qocunqe fueris, bene agere poſſis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πυρίᾳ βίᾳ ὀρθῶς ὄζι βιῶν ὅστις ἢ κατὰ ἐν ἀκωσίᾳ ἕξιν.

Οὐ γὰρ ἵνεκεν ἔκφυσιν κατασκδάσας, φεύγει ἢ κολασκδάσας, φεύγει τοῦτο φέρεται] deeſt prioris membri clavſula poſterior, ità ſupplenda: ὅταν ἵνεκεν ἔκφυσιν κατασκδάσας, [φεύγει τοῦτο κατασκδάσας] Vide *l. 6. § 16, 40. & l. 7. § 55.*

Ὅτι φεύγει κοινωνίαν γεγένημθαι πάλαι λέλεκται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic & *l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἵνεκεν γεγένημθαι. Hierocles *de mort.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ γένος ἡμῖν ὧν φεύγει κοινωνίαν. *Sic enim mihi perſpicere videor, ità natos eſſe nos, ut inter omnes eſſet ſocietas qædam, major autem, ut qiſqe proximè accederet: itaque cives potiores ſunt qàm peregrini, & propinqi qàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Baſil. Cæſar. Evſtath. Sebaſt. *regul. prolixior. ad qæſt. 3.* Τίς ἂν εἴδειν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐχὶ μονασικὸν, ὑδὲ ἄχιστος ὑδὲν γὰρ ὕτως ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χαίρειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὰ χείρω φῦ κρείττονων] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρείττω μὲν ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chryſippo Laërt. *l. 7.* Τὸ ζῶον τῶ μὴ ζῶν κρεῖττον. Plutarch. item *de Iſid & Oſir.* Μηδὲν ἐμψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè qàm ibi in vulgatis habetur, ἔμψυχον ἀψύχου. Hinc Avg. *de dvab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4. Muſcæ animam Soli Lunæqe Luci; Muſcam* ipſam hac ratione *Soli* ipſi *Lunæqe* præferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικὰ] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀνόητον τῶ νῶ ἔχοντος ὅλου ὅλου κρεῖττον. Dionyſ. *de divin. nomin. c. 5.* φῦ ὄντων μὲν τὰ ζῶντα, φῦ δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικά. & τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχειν.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδύνατα δύνειν, μανικόν] *L. 6. § 50.* ἀδυνάτων ὀρέγεσθαι. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀφροσίκτων ἐφάπτειν ὀξύτεραι μανίαι.

Et *od. 8.*

——κενεῶν ἐλπίδων χαυνὸν τέρας.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ὄζιν ἔργου ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτου. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τὸ μὲν δυνατὸν ἐφιέσθαι, ἀνθρωπίνου καὶ ἡλίθιον, ξένου, θεομαχοῦντος. Bias etiam apud Laërt. *l. 1.* Νόσων ψυχῆς, τὸ φῦ ἀδυνάτων ἐρᾶν. Plut. *de tranq.* ἐκ ἤκουσα πίνυ εὐδυμίαν καλῶς τὸ μὴ συμμέτρους χρῆσθαι φρὸς τὸν ἀπαιτοῦντα δύναμιν ἀνθρώπου, ἄφρονα ὄντα, ἀλλὰ μειζόνων ἐφιεμένης ταῖς ἐλπίσιν,

ἐλπίσιν, εἶτ' ἀπειλοῦντες, ἀπτῶσι δαίμονας καὶ τύχῃ, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ αὐτῷ βελτιείαν. ὑβρὲ γὰρ ἐστὶ πεζεύειν τῷ ἀρίστῳ βιλιμίᾳ, καὶ τῷ βοὶ λαγὼ κωμηγελεῖν, δυσχερές ἐστιν· ὑβρὲ τῷ χείρονι καὶ ἀσθενέστερον ἐλάτους μὴ λαμβάνοντι, μηδὲ εἰς δαίμων ἑαυτῶν τοῦ μοχθηροῦ, ἀλλ' ἀβελτείᾳ καὶ μοχθηρίᾳ τῆς ἀδικαίτους ἐπιχειρῆσι. Vide *l.* 7. § 4.

Ἀδικάτον δὲ τὸ τοὺ φαύλους μὴ τιμωρεῖσθαί τινα ποιεῖν] Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτάνειν τοὺ φαύλους, μανικόν· ἀδικάτων γὰρ ἐρίεται. Vide & *infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν ὑβρὲ συμβαίνει, ὁ ἐγὼ ἐκείνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτῷ] transponendas opinor voculas duas; ὁ ἐγὼ ἐκείνο φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut sic legatur; ὁ ἐγὼ ἐκείνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτί· nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre. id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neqe enim interpretibus assentior, alteri, qi ad naturæ destinationem; alteri, qi ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi potestatem à natura tributam respexisse Marcum subseqentia doceant, qibus alios eadem pertulisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἤτοι ἀγνοῶν] Sive rei ipsius ignarus. neqe enim nondum rescita qenqam movere possunt infortunia etiam gravissima. Hinc Evripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φερτὸν δ' ὁ πάσχων κἀπὸ τοὺ μὴ δρῶντος κακόν.
Τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινα
Νοσοῦντα· κἀφὸς δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo qæ patior: haud leve hoc malum.
Qædam est voluptas abstrahi à sensu mali;
Intérque damna qæstus ignorantia est. Grot.

Sive etiam rei naturam non intelligens, avt qid indè possit ipsi mali vel molesti saltem obtingere. Ità Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 4. *c.* 7. Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτοῦ, καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺ εἰσόντας. Διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μὴ φέρον δορυφόρων ὄντι, ἐ φοβεῖται; ἢ ὅτι οὐκ οἶδάνεται τούτων τὸ παιδίον; ἂν δὲ καὶ φέρον δορυφόρων τις οἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ἦ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα φαντασίαν, καὶ ζητοῦν ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ εὐκόλως, οὐκ φοβεῖται τοὺ δορυφόρους; θέλω γὰρ τοῦτο, διὸ ὁ φοβερὸς εἰσιν. ἂν δέ τις μὴ ἀποθανεῖν, μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἁπαντὸς, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, προσέρχηται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ θεδικότα προσέρχεσθαι αὐτόν; ὑβρὲν. Indè Sen. *epist.* 36. ubi submonuerat, *nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem,* subjungit, *Esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.*

Ἡ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνη] Senec. *epist.* 78. *Athletæ qantum plagarum ore, qantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm qi pugnant, ista patiuntur, sed ut pugnent. exercitatio ipsa tormentum est.* Tertull. *ad Martyr. epist. c.* 4. *Timebit forsan caro gladium gravem, & crucem excelsam, & rabiem bestiarum, & summam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat sibi & carni, acerba licèt ista, à multis tamen æqo animo accepta, imò & ultro appetita, famæ & gloriæ caussâ, nec à viris tantùm sed etiam à fœminis. Lucretia vim stupri passa, cultrum sibi adegit in conspectu propinqorum, ut gloriam castitati suæ pareret. Mutius manum suam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philosophi: Heraclitus, qi se bubulo stercore oblitum exussit: item Empedocles, qi in ignes Ætnæi montis desiliit; & Peregrinus, qi non olim se rogo immisit: cùm fœminæ qoqe contempserint ignes. Dido cùm post virum dilectissimum nubere cogeretur: item Asdrubalis uxor, qæ jam ardente Carthagine, nè maritum suum supplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginiensibus, cùm se unum pro multis captivis Carthaginiensibus compensari nollet, maluit hostibus reddi, & in arcæ genus stipatus, undiqe extrinsecus clavis transfixus, tot cruces sensit. bestias fœmina libens appetiit, & utique horridiores, aspides serpentes, tauro vel urso, qas Cleopatra immisit sibi, nè in manus inimici perveniret. Sed mortis metus non tantus est, qantus tormentorum. Itaqe cessit carnifici meretrix Atheniensis, qæ conscia conjurationis, cùm propterea torqeretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & novissimè linguam suam comestam in faciem tyranni exuit; ut nihil agere se scirent tormenta, & si ultra perseverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles qiqe adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus, & propinqis, & uti persevcrent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore qidem titulo, si anima potius cesserit plagis, qàm corpus. Omitto nunc gloriæ caussam. eadem omnia sævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio qoqe & morbus qidam animi conculcavit. qot otiosos affectatio armorum ad gladium locat? certè ad feras ipsas affectatione descendunt; & de morsibus & de cicatricibus formosiores sibi videntur. jam & ad ignes qidam se avtoraverunt, ut certum spatium in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum tavreas scapulis patientissimis inambulaverunt.* In eandem sententiam multa habet, & ex istis qædam repetita, in *apologet. c.* 50.

Εὐσταθεῖ] *fortiter, constanter perfert.* Plut. *Lycurgo:* Οὔτε γὰρ φόβον ὅτε θυμὸν ἐγγίνεσθαι πλεονάζουσα τοῖς ὑπὸ Δικαιμιδίοις εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εὐσταθὲς φέρημα μετ' ἐλπίδος καὶ θάρσους. Idem in

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nauciatâ, perſiſtente:* Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ τῆς εὐσεβείας. Vide *ad l. 6. § 10.*

Δεινὸν ἦν ἀγνοεῖν καὶ ἀφέσεως ἐπιτυχεῖν τὸ θεοφιλὲς] Senec. *epiſt. 76. Concupita vulgò & formidata, inconſulto impetu plerique calcârunt. Invenius eſt qi flammis imponeret manum; cujus riſum non interrumperet tortor;* (ſervus in domini ultionem Asdrubalis interfector, de qo Val. Max. *memor. l. 3. c. 8.* Juſtin. *hiſt. l. 44.* Liv. *hiſt. l. 21.* & rurſus Senec. *epiſt. 78.*) *qi in funere liberorum lacrymam non miſeret; qi morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt. Quid ſi hoc poteſt brevis obſtinatio animi aliqo ſtimulo excitata; quantò magìs virtus, qæ non ex impetu, nec ſubitò, ſed æqaliter valet,* cui *perpetuum robur eſt?* qem & ex *epiſt. 36.* ſuprà adductum viſe ſis: & ex *epiſt. 4. ad lib. 12. § 34.* Tertull. *ad martyr. c. 4. Igitur ſi tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnant ſub præmio laudis humanæ; poſſum dicere, modicæ ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cæleſtis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? quanti verum margaritum? qi non libentiſſimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo? Hæc non ſine cauſſa Dominus in ſecudum admiſit, ſed ad nos, & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidaverimus pati pro veritate in ſalutem, qæ alii affectaverunt pro vanitate in perditionem.*

§ 19. Τὰ πράγματα] Idem *ſupr. l. 4. § 3. & infr. l. 11. § 16.*

Οὐδὲ πρᾶγμα, οὐδὲ κτῆσις] Idem *l. 6. § 49. & l. 7 § 15. & l. 11. § 11, 16.*

Οἷον ἐν κριμάτων] Hoc eſt qod ſuprà ſæpiùs, in opinione judicióqe noſtro totum ſitum eſſe. *l. 2. § 15. & l. 3. § 9. & l. 4. § 3, 7. & l. 8. § 47. & l. 11. § 16.*

§ 20. Ἐυ ποιητὸν καὶ ἀνεκτὸν] Infr. § 33. ἀνθρώπου δὲ ἴδιον πεῖναι, καὶ ἀνέχεσθαι αὐθῆ καὶ ἀπέχεσθαι. *Charitas vera eſt, amare qos toleras, tolerare qos amas.* Gregor. Rom. *in Job. l. 10. c. 5. & in Evang. hom. 35.* Epict. *lib. 3. c. 13.* Εἶκον πᾶσι, παραχωρῶν, ἀνεχόμενος· ὅπως αὐτοῦ ὠφέλει καὶ μὴ καταξέσῃ αὐτῆ τὸ σαυτῆ φλέσμα. Iſocrat. *Panathen.* Τοὺς ἁπάντων καὶ δικαίως ὁμολογουμένως πρὸς ἀεὶ πολιτεύεσθαι, καὶ πρὸς μὲ ἄλλων ἀνδρείας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥαδίως φέρειν· σοφὰς δ' αὐτοὺ, ὡς δυνατὸν ἐλαφροτέρους καὶ μετριωτέρους πρὸς συμφορὰς παρέχεσθαι.

Καθ' ὅσον ἡ ἐνέργεια] Ità *l. 8. § 41.* ὁρμὴ σπουδῆ ἔργματος ἐγένετο; & *lib. 11. § 9.* οἱ ἐνεργάμενοι.

Ἐν τι τῆ ἀδιαφόρων] Vide *l. 6. § 32. & l. 8. § 56.*

Ἐνέργεια μόν τοι ἐμποδιζειν] Vide *lib. 8. § 32.*

Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως ἡ γίνεται ἐμπόδια] Vide *l. 8. § 41. & l. 10. § 33.*

Διὰ τὴν ὑποκρίσεων] de qa *lib. 4. § 1. & l. 6. § 50.*

Καὶ τὴν ἀδεισιδαιμονίαν] de qa *ibidem.*

Παρεσκεύασε γὰρ καὶ μαθήσεσι] Ità Plut. *de tranqil.* Ἔξεσι γὰρ μαθεῖν παρὰ τῶν ἐν τῆ αἱρέσει.

Ἐπὶ τὸ προκείμενον] *ad ea qæ præceſſerunt.* Xyl. haud ſatis commodè. *ad illud qod intendit.* Caſ. ex mente forſan Marci, ſed non ad ſenſum vocabuli. malim, *ad id qod eſt poſitis.* Vide *ad l. 3. § 1.*

Περὶ ἔργα γίνεται τὸ τῶ ἔργω ἐφεκτικόν] Ità Paulus *ad Philipp. c. 1. v. 12, 13.* Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τῶ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, &c. eleganter avtem Marcus, illud ait ad opus noſtrum cum primis eſſe conducibile, qod opus ipſum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, qod in via nobis obſiſtit. hoc enim τὸ περὶ ἔργα & περὶ ὁδῶ ſignificat: utì multis exemplis docent Budæus in *Commens.* & Dunæus noſter *ad Demoſth. de pace,* qæ ab illis petas licet. Indè Heſiod. *l. 2.*

Ἠὼς ἡ μετρέρει μ' ὁδὸ, μετρέρῃ δ' ἡ ἔργα.

Aurora & confert ad iter, confert ad opúsqe.

Gregor. Naz. *in Cyprian.* Οἶδε γὰρ καὶ δια τῆ ἐναντίων τὰ ἐναντία οἰκονομοῦσα, ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζηται.

§ 21. Τὸ κρεῖττον ἡμῶν] Diogenes [perperam Diotogenes in excuſis] Pythagoricus *de regno,* apud Stob. *tom. 2. tit. 48.* Δεῖ γὰρ τὸ ἄρειστον ἀπὸ τῆ ἀείσῃ τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἀγεμονεῦον ἀπὸ τῶ ἀγεμονευόντος.

Τὸ πᾶσι κρᾶμῶν, καὶ πάντα διέπον] numen ſcil. τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν. *l. 2. § 4. & l. 6. § 5.* ὁ διοικῶν λόγος. & § 42. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. & *infr. § 32.* ὁ οἰκονομῶν τὸ πᾶν. qod Senec. *epiſt 71. cuncta temperans Deus.* Manil. *l. 2.*

Inſuſumqe Deum cœlo terriſqe fretóqe.
Ingentem æqali moderantem fœdere molem.

Τῶν ἐν σοὶ τὸ κρατοῦν τίμιον] qod ſuprà *l. 3. § 9.* Τῶ ὑπερλαμπικῶ δωρεμὶν σοὶ. & *lib. 6. § 16.* ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ πειθὼ. & *l. 12. § 1.* μόνον τὸ ἡγεμονικὸν σου, καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον πειθόμενος. & *l. 7. § 55.* ἡ ποιᾷ ἐθέλει προσπελάειν, καὶ ὧν κατακραλῆσαι. Cicer. *de repub. l. 6.* in ſomn. *Deum te ſcito eſſe. Siquidem Deus eſt, qi viget, qi ſentit, qi meminit, qi prævidet, qi tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpoſitus eſt, qàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipſum mundum ex qadam parte mortalem Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus, movet.* Senec. *epiſt. 65. Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus; qod eſt illic materia, id nobis corpus eſt. Seruiant ergò deteriora melioribus.*

meloribus. Hocrat. *ad Demonic.* § 33. Μέλιττον γὰρ ἐν ἁλαχίσῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

Τὸ ἐπείνῳ ὁμοιῶς] qod *l.* 12. § 1. τὸ ἓν σοι θεῖον. & *l.* 6. § 13. vice versâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμοιῶς, Deum. Τῷ γὰρ ᾧ γένῳ ἐσμέν. Aratus in *phænom.* ab Apostolo lavdatus, *Act. c.* 17. *v.* 28. secundùm partem nimirum meliorem nostri.

Τὰ τοῖς ἄλλοις χρήσιμον] Ità *l.* 7. § 55. πίφυκε γὰρ χρηστικὰ πᾶσιν ἐκεῖνος. *alibi omnibus utitur*; sc. etiam *l.* 3. § 1. τῷ ἑαυτοῦ χρῆσθαι. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἃ δύναται ἐνεργεῖσθαι αὐτὰ αὑτῶν οὐδὲν πέφυκε δὲ δοκιμαστικὰ· ἃ πέφυκε δὲ δοκιμαστικὰ, ἢ ὑποδοκιμαστικά. ἢ γραμματικὴ μέχρι τίνος χρῆται τὸ φαντασίᾳ; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. —αὐτὴ ἂν αὐτὰ φαντασία τις αὐτῇ; οὐδαμῶς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἀνθρώπου τοῦ ἑταίρου δῇ, τοῦτο τί γραπτέον, ἢ γραμματικὴ ἐρεῖ. πότερον ἢ γραπτέον τοῦ ἑταίρου, ἢ ὃ γραπτέον, ἢ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. ἀλλὰ περὶ τῆς μελλούσης ἢ μουσική. πότερον δ' ἀκουστέον νυνὶ ἢ κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. τίς οὖν ἐρεῖ; ἢ ἀνθρωπίνη φαντασία, ἢ τἆλλα πάντα. αὕτη δ' ἐστὶ τίς; ἢ δύναμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη αὑτὴν καταστήσασα παρέλκηται, τίς τί ἐστι, καὶ τί δύναται, καὶ πόσου ἀξία ἐστὶ ἑλκύσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπάσας. τί γὰρ ἐστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅ, τι χρυσίον καλὸν ἐστι; αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει. δῆλον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις τῶν φαντασιῶν. τί ἄλλο, τὸ μουσικὸν, γραμματικὸν, τοὺς ἄλλους δυνάμεις, διακείσθαι, δοκιμάζον, τοὺς χρήσεις αὐτῶν καὶ τοῦ χρωμένου παραδεικνύον; οὐδὲν ἄλλο. ὥσπερ οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κράτιστον ἁπάντων καὶ κυριεῦον ὁ θεὸς μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐπίστευσεν τῷ χρῆσιν τῷ ὀρθῷ τῶν φαντασιῶν. τὰ δ' ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem *l.* 2. *c.* 23. Ἄνδρωπε, μήτε ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμνήμων τοῦ χρειοτόνου· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ νὴ Δία, ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆν, καὶ τοῦ σωθῆναι πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίας εὐχαρίστει τῷ θεῷ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δίδωκε χρεὼν πάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ ἀξίαν ἑκάστου λογιούμενον. τί γάρ ἐστι τὸ ὑποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστου τούτων τοῦ δύναμαι, πόση τις ἀξία ἐστὶν αὐτοῦ; μήτι αὐτὴ ἑαυτὴν ἡ δύναμις; μήτι τῆς ὀρεκτικῆς ποτ' ἄκυρος λεγέσθω περὶ ἑαυτῆς; μήτι τῆς ἀκαταληψίας; --ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δοῦλαι τετάχαται εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρηστικῇ τοῦ φαντασιῶν. --πῶς οὖν δύναταί τις ἄλλη δύναμις κρεῖσσον εἶναι τούτης, ἢ καὶ τῶν λοιπῶν διακόνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἑαυτάς; --τίς γὰρ ἐκείνων ὅδε τίς ἐστιν αὖτε καὶ πόσου ἀξία; τίς ἐκείνων ὅδε ἐν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀφ' ὧν ἃ δεῖ ἀποφήσασα, τίς ἡ φορέσαγουσα; ἡ ὀρεκτική; οὐ. ἀλλ' ἡ φαντασία· τίς ἡ τὰ ὦτα ἐπικλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; —οὐκ ἄλλη ἢ ἡ φαντασία, —πότερον εἰσπεῖν ἄμεινον, ἢ σιωπῆσαι, καὶ ἔτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ ὃ πρέπον, καὶ τὸν χρωμὸν ἐκέτευ, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει ἢ ἡ φαντασία; —καὶ δύναται τὸ διακρῖναι χρήσιμον ἔτι ἐκείνη ᾧ διακρῖναι; ὁ ἵππος τῷ ἱππεῖ; ἢ ὁ κύων τῷ κυνηγέτῃ; ἢ τὸ ὄργανον τῷ κιθαριστῇ; ἢ οἱ ὑπηρέται τοῦ βασιλέως; τί ὅτι τὸ χαίρειν προαίρεσις. τί ὀπτικὴ τέτακται πάντων; προαίρεσις. τί ἄλλο ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμὸς, ποτὲ ἡ ἀγχόνη, ποτὲ ἡ κρημνὸς, προαίρεσις. αὖτε τούτῳ τί ἰσχυρότερον ἀνθρώπους ὄρεξις καὶ πῶς δίον τε ἦν ἀκωλύτως τὰ κωλυόμενα;

Ὁ σὺς βίος ὑπὸ τούτου δειλιᾷ] Vide de his plura apud Epictetum loco superiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος] Habes his gemina, *infrà* § 35. *l.* 6. § 44, 54. *l.* 8. § 55. & *l.* 10. § 6.

Εἰ ἡ πόλις βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ βλαπτομένῃ πόλει. τί δὲ παροράμβων] Mutila esse hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse negativam, εἰ ἡ πόλις οὐ βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ μὴ βλαπτομένῃ πόλει· eo motus, quòd *infrà* dicitur § 35. τίς ἡ βλάβη τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipsa lædi non possit. Jam sententiam muto, & postrema sic suppleo, οὐκ ὀργιστέον τῷ β. τ. ω. [δεικτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ δεικτέον] τί τὸ παροράμβων. qomodo *l.* 7. § 26. ἐνυβρίζειν ἴσῃ τῷ παροράσθαι. & *l.* 11. § 13. καὶ τούτῳ αὐτῷ ἕτοιμον τὸ παροράμβων δεῖξαι. ut dicat, etiamsi detur lædi civitatem, tamen non esse lædenti succensendum, sed citra iracundiam commonstrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων καθήπτετο. τοῖς δ' ἁμαρτάνουσι συνεγίνωσκε. καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τοῦ ἰατρῶν ἔξεις λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἐνυβρίων, ὀργὴν δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χρωμένων. Evripid. *Belleroph.* Svidâ lavdante;

——τὸ μὲν νοσοῦντι θυμοῦσθαι κακόν.

Senec. *de constant. sap. c.* 13. Quis phrenetico medicus iracitur? quis febricitantibus, & frigida prohibiti maledicta, in malam partem accipit? hunc affectum adversùs omnes habet sapiens, quem adversùs ægros suos medicus: eorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens omnes hos qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratosque, malè sanos esse: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. itaque nè succenseat quidem, si quid in morbo petulantiùs ausi sunt adversùs medentem. Idémque *de irâ l.* 1. *c.* 15. Corrigendus est itaque qi peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & asperè: meliorque tam sibi quàm aliis faciendus, non sine castigatione, sed sine ira. quis enim, cui medetur, irascitur? & *ibid. l.* 2. *c.* 9. Non est irascendum erroribus. quid enim, si quis irascatur in tenebris parùm vestigia certa ponentibus? quid si quis surdis, imperia non exaudientibus? quid si pueris? quid si illis irasci velis qi ægrotant, senescunt, fatigantur? hac conditione nati sumus

ſumus, animalia obnoxia non pecuribus animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς] τῷ χείρει, καθάπερ ῥίμασιν, ἔκφυσα παραφέρονται. Plut. *de Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον ποταμὸς ἐν ἀλλυχεῖ ῥύσει] Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

——*quod adeſt memento*
Componere æquus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare; nunc lapides adeſos,
Stirpésque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes.——

Ἐν συνεχῶσι μεταβολαῖς] Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί.

Ἐν μυείαις τροπαῖς] *l.* 8. § 6. πάντα τροπαί.

Οὐδὲν ἑστὼς] ità *infrà* § 33. συμπαλλητα καὶ οὐχ ἑστῶτα. Nalo *Metamorph. l.* 15.

——*nihil eſt toto quod perſiſtat in orbe:*
Cuncta fluunt.——

Auguſtinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus noſtris, & in omni prorſus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præſens quærо, nihil ſtat. quod dixi jam, non eſt, quod dicturus ſum, nondum eſt.* Hinc Plato Theæteto: ἕστι γὰρ οὐδέποτ' οὐδέν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. & Plut. *de EI. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τὸ εἶ μέτεστιν οὐδέν, ἀλλὰ πάσα θνητὴ φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς γνώμην φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπιστήσῃς, λαβεῖν βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σοφοὶ λέγουσι τὸ ὕδατος τῷ πιέζειν εἰς ταὐτὸ καὶ σωκράτειν διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ ἀπολαμβανόμενον, ὕτω τὴν τῶν παθημάτων μεταβάλλων ἐκάστῳ τὸν ἀεὶ ἐνάργειαν ὁ λόγος ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτῷ, τῇ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδετέρῳ λαβεῖν μένοντος, οὐδὲ ὄντος ὅλως ἀναμένοντος. Et mox: Μόνει δὲ οὐδείς, ἐπεὶ ἔστιν εἷς, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ πρὸς ἓν φάντασμα καὶ κοινὸν ἐκμαγεῖον, ὕλης ἀπολαυνομένης καὶ ὀλισθαινούσης. Aliâ ratione Baſil. Cæſ. *orat.* 12. & Simeon Cancellar. *orat.* 22. ὅτε τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ διαλαθόντα τῆς πολλοῖς, τὸ ἑστὼς καὶ μόνιμον ἔχει, ὅτε τὰ ἀπειρήκει τῆς πραγμάτων καὶ κατηφῆ παγίως ἤδρασεν· ἀλλὰ πάντα σάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταβολαῖς ἀδοκήτοις ὑποκείται. & quæ ſequuntur.

Οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγύς. τὸ δὲ ἄπειρον] Vitioſa interpunctio, quæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. οὐδὲν ἑστὼς. καὶ τὸ παρεγγὺς τόδε ἄπειρον, &c. Conſule verſionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἀναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12 § 32.

Πῶς ἂ μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσιώμενος, ἢ ἀπαίδευτος] Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem ſtultitiam icone pulcerrimâ depingit nobis Dion. Chryſoſt. *orat.* 67. Εἶπε εἴ τις τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὅτι ζῆν πρὸς τῷ αὐτῷ σκιᾷ, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖσθαι, βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὀργίζεσθαι πεπονότερον, καὶ τούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ἢ πολύ γε ἂν εἴη τῆς Μαργίτου σοφώτερος. τῆς γὲ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυποῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίροι· πρῶτα μὲν ἐπεὶ δὴν ἴδοι τῷ σκιᾷ τῷ ἑωυτοῦ πάνυ μακρὰν, πρῶτα μὲν κυπαρίττου, καὶ τῆς ἐν τοῖς τείχεσι πύργων ἀφθὸν μείζω, δῆλον ὅτι χαίροι ἄν, ὡς αὐτὸς ἐξαίφνης γεγονὼς τοῖς Ἀλωαδῶν ἴσος· καὶ εἰς τῷ ἀγορᾷ βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ θέατρα, καὶ πανταχόσε τῆς πόλεως, ὅπως ἂν ὑπὸ πάντων βλέπωτο ἀν· πρὶ ἢ πλήθουσαν ἀγορὰν ἔρχοιτ' ἂν σκυθρωπότερος αὖτε γίγνοιτ', καὶ ἀναχωροίη. τὰς ἢ μεσημβρίας, αἰσχυνοῖτ' ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἔνδον μένοι ἂν ἐκλελεσμένος, ἐπεὶ δὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τῷ σκιᾷ παρῇ. πρὶ δ' ἁλῶναι ἢ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυρότερος φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑαυτόν. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλάττων ἠλίθιον. ἴσθι ὁ τῇ δίκῃ προσέχων, οὐδὲν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὲ ἂν, πλείους μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι, ὥσπερ ἐκεῖνος ἐν τεταγμέναις ὥραις ποιν, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἕωθεν, οὐδὲν αὐτὸν κωλύοι μὴ δυσχόλαστον ἄνθρωπον εἶναι, νῦν μὲν φερόμενον καὶ πτίμενον ὑψηλότερον τῆς νεφῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτῷ πνες καὶ ἐπαινέσαντες, νῦν ἢ συστελλόμενον καὶ ταπεινούμενον· πολὺ πλείους αἰτήσεις τε καὶ φύσεις τῆς ψυχῆς αὐτῆς λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ τῆς σελήνης.

§ 24. Τῆς συμπάσης οὐσίας, ἧς ὀλίγιον μέρος ἐσχες] Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec. *epiſt.* 91. *Quota pars omnium ſumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκρωτήριον διάστημα] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκρωτήριον ὁ ἀνθρώπειος βίος. Diodor. Sicul. *hiſtor. l.* 1. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βιῶσι μὲν ἀκρωτηρίου τινὸς μέρους τῆς παντὸς αἰῶνος, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον. Ariſtid. *in Eteon.* Βίος ἢ τῶν ἀνθρώπων βραχὺς, καὶ ὁ πολὺς αὐτῷ ἄξιος εἰς ἀειδῆ λόγον. ἀλλ' ἐάν τε Ἀργανθώνιον ἐάντε Τίθωνον λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν τοὺς τρεῖς γήρας διαρκέσαντα Νέστορα τὸν Πύλιον, πάντας τούτους χρόνους σωθεὶς, εὑρήσει ἐλαττον μέρος ὄντα τοῦ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσον εἰπεῖν.

§ 25. Ἄλλος ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ] Xyl. legiſſe videtur, Ἄλλος ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccat alius qui adverſum me.* Verùm lectionem receptam ſollicitare nihil eſt neceſſe; *Peccat quidpiam alius adverſus me.* Ego, ſiqid eſſet mutandum, legerem potius

μὸς; Ἀλλ' ἁμαρτάνει. τί εἰς ἐμέ; *Peccat alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί ἂν σοι μέλοι περὶ τῆς ἀλλοτρίων; ὁρᾷ ἐκείνη ἁμάρτημα; πᾶς γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἁμαρτάνει ἀλλ' ἐμοὶ εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλου δὲ κακόν; τί ἔν ἀγωνίᾳ περὶ τῶν ἀλλοτρίων;

Ὄψεται] *Viderit ipse.* οὐ τοῦ μελέτω. qasi dicat, Qid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides,— q. d. nihil ad me. cavsſam ipse ſuam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas.— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν] *supr.* § 3. ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχει.

Ἐγὼ νῦν ἔχω ὅπως θέλει νῦν ἔχειν] Hoc argumento compeſcit ſuos rex pius à vito neqam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hiſt. l.* 2. *c.* 16. n. 12. *Sinite iſtum: Ipſe enim maledixit, qia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ περίεσω, ὃ μὴ νῦν περίεστιν] Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτὸ κρείττων πείθω. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς· ἡμεῖς δ' οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἔχομεν. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine peritturi ſit; ut cogites, qod ſit hominis officium. alterum invocaris, nè lædaris; alterum, nè ladas. commodis omnium lateris, movearis incommodis: & memineris quæ præſtare debeas, qæ cavere.* Verùm iſta non ad Stoicam amuſſim exacta proſus.

§ 26. Ὑπὸ τῆς ἐν τῇ περὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως] i. e. *à voluptate vel dolore.* eadem peripatheſis *ſupra l.* 4. § 3. λείως ἢ τραχέως κινωμένῳ. Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 1. Πόνῳ τί δεῖ; μορμολύττειν. ὄρα μὴ ἐκ τοῦ κατέμαθε. τραχέως κινεῖ] τὸ δεξιόν; εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἢ δύσκολος ἡ σοφία· ἐὰν λυσιτελῇ, φέρε. Senec. *de beat. c.* 15. *Quomodo hic poteſt Deo parere, & qicqid evenit bono animo excipere, nec de fato qèri, cæſum ſuorum bonus interpres, ſi ad doloris voluptatisque punctiuncul.s concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγχωρεῖν] Nè *admittat perſvaſiones.* Xyl. tanqam ſi de principalis partis judicio agatur, qod in cæſibus iſtiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16. & iſtic etiam mox ſubjunctis, πῶν ὑπόληψιν μὴ ἐφελκύσεται. Verùm melius Caſ. *nè immiſceatur,* ſive *nè immiſceat ſe.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὑτὸ] *Circumſcribat eas.* Xyl. Verùm αὑτὸ potiùs legendum. atqe ità Caſ. *circumſcribat ſe.*

Τὰς πίσεις] *Perſvaſiones,* Xyl. *perpeſſiones,* vel *affectiones* potius; de qibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 55.

Πρὸς τὸν ἄδηλον φυσικῶς ἕκαστον ἐκ τοῦ ἀναγκαίου δύνασθαι] fruſtra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qi non voluntate noſtrâ fiunt, invicti & inevitabiles ſunt: ut horror frigidâ aſperſis, ad qoddam tactus aſpernatio, ad pejores nuntios ſubriguntur pili, & rubor ad improba verba ſuffunditur, ſequiturqi vertigo præruptæ cernentes. qorum, qia nihil in noſtra poteſtate eſt, nulla qà minùs fiant ratio perſvadet. Senſum enim hominis nulla exuit virtus.* Idem *epiſt.* 85. & *epiſt.* 11. *Nullâ ſapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. qicqid inſixum & ingenitum eſt, tenitur arte, non vincitur. qibusdam etiam conſtantiſſimis in conſpectu populi ſudor erumpit, non aliter qàm fatigatis & æſtuantibus ſolet: qibusdam tremunt genua dicturis: qorundam dentes colliduntur, lingva titubat, labra concurrunt. hæc nec diſciplina, nec uſus unqam excutit: ſed natura vim ſuam exercet; & illos vitii ſui etiam robuſtiſſimos admonet. inter hæc ruborem eſſe ſcio, qi graviſſimis qoqe viris ſubitus offunditur. magis quidem hoc in juvenibus cadit, qibus & plus calloris eſt, & tenera frons: nihilominus veteranos & ſenes tangit. —non accidit hoc ub infirmitate mentis, ſed à novitate rei; qæ inexercitatos etſi non concutit, movet, naturâ ſit in hoc facilitate corporis pronos. nam ut qidam boni ſanguinis ſunt, ità qidam inclinati & nobilis, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla ſapientia abigit. alioqin haberet rerum naturam ſub imperio, ſi omnia crâderet vitia. qæcunqe attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cùm multùm ſe diúqe animus compoſuerit, barebunt. nihil horum vitari poteſt, non magis qàm arceſſi. —nihil adverſus hæc ſapientia promittit, nihil proficit: ſui juris ſunt; injuſſa veniunt, injuſſa diſcedunt.* Idem *epiſt.* 57. *Illius qoqe in qem jus fortuna perdidit, ferietur animus, mutabitur color. qædam enim nulla virtus effugere poteſt: admonet illam natura mortalitatis ſuæ. itaqe & vultum adducet ad triſtitiam, & inhorreſcet ad ſubita, & caligabit, ſi vaſtam altitudinem increpidine ejus conſtitutus deſpexerit. non eſt hic timor, ſed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τῶν δ' ἀναλγήτων μὲν ὀφειλόντων τὸ ἡγεμονικὸν] In eandem ſententiam Stoicus qidam apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, qâ Seneca *epiſt.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipſe correptus, ex Epicteti diſſertationum ab Arriano digeſtarum, qi nunc non proſtat, *l.* 5. *Viſa animi, qæ φαντασίας Philoſophi appellant, qibus mens hominis primâ ſtatim ſpecie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis ſunt, nege arbitraria, ſed vi qadam ſuâ inferunt ſeſe hominibus. noſcitandi probationes autem, qas συγκαταθέσεις vocant, qibus eadem viſa noſcuntur ac dijudicantur, voluntariæ ſunt, ſiúntqe hominum arbitratu. propterea cùm ſonus aliqis formidabilis, aut casus, aut ex ruina, aut repentinus neſciui* [*nullius*] *periculi*

periculi nuncius, vel qid aliud ejusmodi factum; sapientis quoque animum paulisper moveri, & contrahi, & pallescere necessum est. non opinione alicujus mali perceptâ, sed quibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atque rationis pravertentibus. mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, Visa ipsius animi sui terrifica non approbat, hoc est, ἃ συγκατατίθεται οὐδὲ προσποδοζάζει, sed abjicit refutatque: nec ei metuendum esse in his qicqam videtur. Atque hoc inter insipientis sapientisque animum differre dicunt, qòd insipiens talia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt saeva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, quæ qasi jure metuenda sint; sui quoque assensione approbat, ᾗ προσποδοζάζει. Sapiens autem, cùm breviter & strictim colorem atque vultu motus est, ἃ συγκατατίθεται, sed statum vigorémque sententiæ suæ retinet, quam de hujuscemodi visis semper habuit, ut de minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani territantibus. Seneca etiam *epist. 71. Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqa rupe nullum sensum admittente, submoveo. memini ex duabus partibus illum esse compositum. altera est irrationalis: hæc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est & indomita.*

§ 27. *Ζῆν θεοῖς*] *L. 10. § 1. θεοῖς συμπολιτεύεσθαι.* In sacra pagina itidem, אֶת־הָאֱלֹהִים *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c. 5. v. 24.* Aliud est, qod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm sub illo agimus; sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Quanqam dictionem emollire avt deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c. 17. v. 28. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν.* Sed & Minuc. ipse alibi; *Non solùm in oculis ejus, sed & in sinu versamur.* Verùm istud, inqam, aliud est ab eo qod hic Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀρεσκομένῳ μὲν τοῖς ἀνθρωμόροις] Vide *l. 2. § 17. & l. 3. § 16. & l. 4. § 33. & supr. § 8. & l. 10. § 11. & l. 12. § 11.*

Ὁ δαίμων] Vide *l. 2. § 13. & l. 3. § 12, 16. & supr. § 10. & l. 12. § 26.*

Ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ] In eundem sensum *lib. 2. § 1. ἀπόμοιρα, & § 4. ἀπόρροια*, qo istic *ἀπόσπασμα τοῦ Διός*, humana mens dicitur. Laërt. *lib. 7.* in *Zenon.* ex Stoicorum sensu; *Ἐμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ὅλον ὂν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ὁκειοῦσθαι ἔστιν ἀποσπάσματι.* Epictet. *dissert. l. 1. c. 14. Αἱ ψυχαὶ μὲν ἔτσι εἰσὶ ἐνδεδεμέναι καὶ συναφεῖς τῷ θεῷ, ἔτε αὐτὸ μέρεα ὄντα καὶ ἀποσπάσματα.* Et *l. 2. c. 8. Θεῶν ἔργα κατόπιν δεῖν, ἀλλ' ἃ προηγούμενα, οὐδὲ μέρη θεῶν. ζῷ δὲ προηγούμενόν ἐστι, τὸ ἀπόσπασμα εἶναι τοῦ θεοῦ ἔχειν τι ἐν σωματῷ μέρος ἑαυτοῦ.* Pythagoras apud Laërt. *l. 8. Εἶναι δὲ τὸν ψυχὸν, ἀπόσπασμα αἰθέρος.* Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l. 1. Pythagoras, qi censuit Deum animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex qo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari Deum; & cùm miseri animi essent, qod plerisque contingeret, tum Dei partem esse miseram, qod fieri non potest.* Philo *de insomn. Ἐν ἀνθρώποις ὁ νοῦς ἀπόσπασμα θεῖον.* Idémque *de Cajni infid. Πῶς γὰρ εἰκὸς βεβχωὶ ὄντως ὄντα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν μιμήσηται, ἢ χαρδία βεβρέτου ὄγκοις ἐγκελιλημμένον, μεγέθος ὕδατος καὶ πόσμα χωρήσαι τοσοῦτον, εἰ μὴ τῆς θείας καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπόσπασμα ἦν ἀδιαιρετόν;* Qod Manilius *astronom. l. 2.*

Qis cælum possit, nisi cæli munera nôsset,
Et reperire Deum, nisi qi pars ipsa Deorum est?

Versum primum, utì vulgò concipitur, qid velit, non assequor. ego sic potiùs concipiendum censuerim,

Qis cælum possit, nisi cæli munere, nôsse?

Cicer. *de divinat. lib. 1. A natura divina haustos animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l. 5. Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi disertè, referente Epiphanio *hæres. 66. § 9. τὸν ψυχὸν μέρος θεοῦ εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀπαπαδεῖσθαι.* cavtiùs pavlò Hermes in *Pœmandr. c. 12. Ὁ νοῦς ἐκ ἔστιν ἀποτετμημένος τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὅσπερ ἡπλωμένος, καθάπερ τὸ τῆς ἡλίς φῶς.* Qod Philo *de Cajn. infid.* proximè post superiùs adducta; *Τέμνεται γὰρ οὐδὲν τῆς θείας κατ' ἀπόρρυσιν, ἀλλὰ μόνον ἐκλείπεται.* Verùm nevter tamen cavtè satis. Vide *ad l. 2. § 1. & 4.*

§ 28. *Τῷ γεφύρᾳ*] ità restituit Xylander, cùm in membranis *θεφύρᾳ* reperisset. *γέφυρα, ὁ γέφυρος ὄζων*, ut Aristot. *problem. l. 4. q. 21. & l. 13. q. 9.* Sive *ὁ κυνάδεσος ὄζων, ὅσπερ ὁ τέφυρος*, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & *τεφυρομάχαι* & Aristophani *in pace*, qi, cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet. γέφυρος*, qo vocabulo Marcus qoque usus est *l. 9. § 36.* fœtor ille, qi *hirsutis*, ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis. αὐτὸν ἦμεν τὸν γέφυρον ἐκ ἀπομύσσει.* De Persis Alexandri milites pugnam inituri. Plut: in *apoph.* qo loco tamen H. Stephanus non *γέφυρον*, sed *γέφυρον* legit, & *ἀλμαλισμὸν*, sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione acierum edi solitum interpretatur, qi Vegetio *l. 3. c. 18.* & Ammiano *l. 16. c. 12. & l. 26. c. 10. & l. 31. c. 8. barritus* dicitur. Pollux *l. 2. c. 4. § 14. ἡ ἐν τοῖς τέφυσις δυσωδία, καὶ ἡ ἐν τοῖς μαχάλαις κνανέα κλῄεται, καὶ γέφυρος.* Et Etymologus. *Γέφυρος, ὁ ἐν τοῖς ἵπποις ἐκ ἀφοδάτων σωματόμενος ῥύπος, καὶ ἡ ἐπὶ μαχαλῶν δυσωδία.* Et Svidas è Marco

noſtro emaculandus; Τράγος, ἢ δυσωμία τῶν τράγων. καὶ τράγων ἀνδρῶπος, ὁ δύσοσμος. τοῦ γράσων μὴ ὀργίζου. leg. τῷ γράσωνι μὴτε ὀργίζῃ; locum enim iſtum dubio procul adduxerat. qem Xyl. etiam (qem Caſ. qoqe ſequitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qi hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmqe omnino cenſuerim. *Nunqid ei iraſceris, qi hircum olet? nunqid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, ità ex pilorum hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qualis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines tranſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulcrè Gregor. Naz. Περὶ εὐταξίας. Ἐνεκά τῆς τοῦ ἀδελφοῦ δυσωδίας, ἢ ὄσης, ἢ δακόσης, ὁ τοῦ πνεύματικοῦ μύρου συλλεγόμενος, ἵνα μεταδῷς τούτου τῆς σῆς εὐωδίας. οὐκ ἔστιν ἡδίστης ἰὸς ἢ κηκίς, ἵν' ὁμοῦ τοῦ πλυγλῶσσου θελκηθῇς ὀδμώσης, ἢ καὶ διαφθαρῇς, καὶ διὰ τοῦτο ἢ σοι συγχώρει φθόγγῳ τὸ θηεῖον ἢ ἀποκλείοντι· ἀλλ' εἰ μὲν ἐξ ὑμνῳδός, κἀκεῖνον θεράπευσον· εἰ δὲ μή, τό γε ἀσφαλὲς ἔχειν, ἐν τῷ μηδὲν αὐτὸς τῆς μοχθηρείας μεταλαβεῖν. ὁσμή τίς ἐστιν ἀηδὴς τὸ ὀνείνη πάθος, ἣν ἀπολάσει τυχὸν τὸ σὸν εὐῶδες ὑφαρπάσασα ταχέως, ἂν ἐλίξω τι ποιῆτον ὑπὲρ τῶν ὁμοδούλων καὶ συγγενῶς συμπαθές. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θαῖς πρὸς γράσωνα πορδομένην ἐρωτήν, ἐπεί τις αὐτῷ ἠρώτα πῇ πορδέται, εἶπεν,

Λαγῶ σωσθήσα τὸν Παρδίον.

Φρύγη σωσθεῖσα ποτὲ γράσωνι, δέρκα φοείλω, Λάβε, εἶπε, καὶ καπύρεαγε. alluſit altera ad vocabulum αἰγὸς, quam *capram* ſignificet, quod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγον, quod *hircum* deſignat, qaſi τράγε, hoc eſt, *hirce* dixiſſet.

Τῷ ὀζοσόμῳ] Ità Lucian. *Antholog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόσομος ἐξορχιστής.

——*cui ſcilicet ægris*

Faucibus exuperat gravis halitus,——

Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

ait Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditatorium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ σῶμα γὰρ πρωκτὸς ταυτὸν ὄζει,

ut ille in *Anthlog.* loqitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto* æqè *liberi crepitus atque ructus eſſe.* utì Cicero ad Pætum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 22.

Ἀνάγκη τοιαύτῃ ὀσφρεῖν] corpus ità affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejusmodi actiones, & operationes edere. Vide *ſupr.* § 17. & *l.* 11. § 18. & *l.* 12. § 16.

Εὖ σοι γένοιτο] formula ironica: qâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; *well fare thee.* aliud eſt quod Xyl. *bene res habet. Εὖ ἔχει. l.* 10. § 1.

Δεῖξον] Vide *ſupr.* § 22.

Εἰ γὰρ ἐπαΐεις, θεραπεύσεις] Ità Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σε ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.

Οὔτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη] Iſta iſtîc qid velint, ego neſcire me fateor. cum ſequenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac ſi legiſſet, ὅτε ὡς τραγῳδὸς, ὅτε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν δύναται, ὅτω ἐνταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hic vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qi egrediens vivere cogitat.* qod ego planè qid ſit, non capio. M. Caſ. *ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qi iſtud] *qomodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum neuter exiſtat, ità iſtîc licuerit.* D. Salmaſ. ſic legit. ὅτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη, ὡς ἐξελθόντι ζῆν διανοεῖτην. ὅτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστι. *neqe hiſtrio, neqe ſcortum ſcenicum ità in theatro vivere cogitant, ut inde exeant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inqit, & ſcortum, qi operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, qamvìs turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; qid ni & liceat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Avdeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dextram forſan, conjecturam interjicere. Qid ſi voluit Marcus, qod *l.* 4. § 31. μὴ τύφεννον, μήτε δῆλον· qódqe Plato *epiſt.* 7. μήτε ἀπηχθάνεσθαι μάτην ἀνθρώποις, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφορᾶσθαι αὐτοῖς. Vide *l.* 11. § 18. Ità certè uſurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ δ' ἐπαγάγοιτο, ὑδεὶς με καταπλήξει μιμεῖσθαι.

§ 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν δύναται] Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in qo nolis mori. Verùm nihil impedit, inqit Marcus noſter, qo minùs qiſqe in eo ſtatu vivat, in qo mori ac defungi deſiderat atqe in animo ſuo habet. Vide *ſupr. l.* 2. § 11. & *infr. l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν] *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. § 11. ἐξιέναι τοῦ βίου. pro *mori*. ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori*. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. συμβυθοῦμαι ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* ὦ νυμφῶν πηγαὶ, πλεκομένων ἤδη στεφάνων, ἀπολλύντος. nam qod M. Caſ. *de Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qalem *l.* 4. § 3. loqitur; mihi nevtiqam probandum videtur.

Τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξιδι] Ità *l.* 8. § 47. ἀπὸ ἓν ἐν τῷ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de qo vide *ad l.* 3. § 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μοὶ ἐπιποιῇ πιστεῦσαι, ἰδίᾳ ἐν τῷ βίῳ εἰ ἦ μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάξεσθαι, ὥσπερ ἐν παιγνίοις, ὅταν καὶ ἐν τῷ βίῳ. καθαρὸν καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοιμιζόμεθα, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας ἀπαι-

μιζόμενος,

μιζόμβῳ, τὴν λέσχην ἀφίλη, τὸν κίονα ἀφίλη, τὸ φέρε ἐγκλείση. ὅτου ἢ ἐν τῷ σωματίῳ ἐξοικίζομαι, ὅταν ἡ μιδάσσουσα φύσις, τοὺ ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, οὐχ ὑπομένω· ἀλλ' ὥσπερ ἐκ συμποσίου ἀπαλλάττομαι, ὑδὲν δυσχεράνων, ὅτου ἢ ἐν τῷ Cic, ὅταν ἡ ὥρα ἢ. ἔμβα πορθμίδος ὕρυμα. qæ noviſſima cùm mendo nevtiqam vacent, aliis emendanda relinqo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, ἢ ὄψεται, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τῆ συμποσίου, ἢ μηκέτι πάσχειν, ἐπὶ ἔτος ἀνιᾶται μόνον, ἢ ἅπαξ ἢ, ὡς παιδιᾷ παραμένει, μέχρις ἂν γλυκαγωγῆται; nec iſta vitii expertia, qod interpretem fugit, ſed emendatu ſatìs proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qi ludum, qamdiu volupe eſt, protelant, ubi tædio ceperit eſſe, incidunt. Vide eund. ipſum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipſe apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, ſi tolerabiles ſint, ferendi: ſin minùs æqo animo è vita, tanqam theatro, exeamus.* Senec. *epiſt.* 98. de ſene neſcio qo: *Hic tam turpe putat mortem fugere, qàm ad mortem confugere. qid ergo? non, ſi ſvadebit res, exibit? qid ni exeat? ſi nemo jam eo uti poterit? ſi nihil aliud qàm dolori operam dabit?* & *epiſt.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, qàm qòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémqe *epiſt.* 12. *Epicurus dixit:* Malum eſt in neceſſitate vivere: ſed in neceſſitate vivere, neceſſitas nulla eſt. *Qidni nulla ſit? patens undiqe ad libertatem via nobis, breves, faciles. æganus Deo gratias, qòd nemo in vita teneri poteſt. calcare ipſas neceſſitates licet.* Idem (ſi idem ſaltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini poteſt:
At nego mortem.——

Plin. *hiſt. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, qæ homini natura tribuit, nihil melius tempeſtivâ morte: in câqe id optimum, qòd illam ſibi qiſqe præſtare poteſt.* Bacchi illud in Evripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δώμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 17.

Ipſe Deus, ſimulátqe volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar, mors ultima linea rerum eſt.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων] Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρύμοχθον πῖες, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶ). qia ſcil. nihil ineſt mali, avt in vitæ moleſtiis, avt in morte ipſa; cùm iſta omnia ſint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφεῖλεν αὐτῷ (ὁ Ζεὺς) τὸ εἶ) κακὰ ἔξεσί σοι πάσχοντι ταῦτα εὐδαιμονεῖν. τὴν θύραν σοι ἤνοιξεν· ὅταν σοι μὴ ποιῇ, ἔξελθε, ἢ μὴ ἐγκάλει. Senec. *de Provident. c.* 2. *Cato, qâ exeat, habet.*

Καὶ καπνός ὄζει, ἀπέρχομαι] *ac fumi inſtar abeat.* Xyl. nullo planè ſenſu. legendum, εἰ καπνός ὄζει, ἀπέρχομαι. *Si me fumus* in loco aliqo, ubi verſari tunc contingit, *vexat*, maléqe habet, *diſcedo*, *exeo*. Alludítur ad diverbium, qo tria notantur, qæ domo exigant, *fumus, ſtillicidium, & mulier rixoſa.* Vide Druſ. *Proverb. claſſ.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverſ. ſerm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus iſta ſunt, *diſſert. l.* 1. *c.* 25. καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι. ἂν μέτριον, μίσω· ἂν λίαν πολύν, ἐξέρχομαι. τοῦτο γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ πρὸς εἰδέναι, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. qod noviſſimum in ſuis ſubinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et pavlò poſt ſuperiora illa: Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν γυάλοις οἰκεῖν. ἀναχωρῶ, ὅτι μ' οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· οἰκήσω γὰρ ἡ ὄψεται πατὴ ἤνοικται. Lucem avtem, qaſi è fumo, fœnerabuntur iſta alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' οὐκ ἔξω φαγεῖν. εἰ ὅτου τάλας εἰμὶ, λιμῷ τὸ ἀποθανεῖν. ὅτος δ' ὅσιν λιμῷ πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. διὰ τοῦτο οὐδὲν φοβερὸν ἐν τῷ βίῳ καλεπὸν ὅτιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ ὁ καπνίζη. Et iſtic enim ab ædibus fumo infeſtis eadem eſt translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς;] *qid hoc rei eſſe putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ ſcil. diſcedere) avt tanqam moleſtum qiddam horreſcis? ità ſiqidem τὸ πρᾶγμα uſurpari docuimus ad illud ſuprà *lib.* 4. § 50. μὴ ἦν ὡς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympoſ.* Ἐὰν δ' ἀδυνῇ, οὐδὲν δὲ πρᾶγμα. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ πραγμάτευε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς τῷ ὕλῃ, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ, τί γνώσῃ καινὸν, παράλογον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται.—πρὸς πάντα γὰρ ἠνοῖχθαι δεῖ τὴν θύραν, καὶ πρᾶγμα ἐκ ἔχειν. Senec. *epiſt.* 70. *Vita non ſemper retinenda eſt, non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaqe ſapiens vivit, non qantùm poteſt, ſed qantùm debet.*—*Si multa occurrunt moleſta, & tranqillitatem turbantia, emittit ſe.*—*nihil exiſtimat ſuâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanqam de magno detrimento timet. nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene avtem mori, eſt effugere malè vivendi periculum.* & *epiſt.* 17. *Si qid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vidé ſis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδεὶς μὲ κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω] Vide *l.* 4. § 49. & *ſupr.* § 10. & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὁ τῶ ὅλω νῶ] Vide *ſupr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω ὑπὸ κρειττόνων ἔνεκεν] *ſupr.* § 16.

Ὑπάταξε, συνέταξε] *ſupr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ κραπεδιόσια εἰς ὁμόνοιαν] Vide *l.* 9 § 9.

§ 31. Πῶς προσνήνεξαι μέχρι νῦν Stoïs, γνησίως] Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Ἀε

μεγάλας τὰς ψυχὰς, ὑπὸ τῶν θεῶν τὰ καλὰ καὶ ἔργων, γίνονται. Martial. *l.* 10. *epist.* 23. de M. Antonio.

Præteritúsque dies, & totos respicit annos.
Nulla recordanti lux est ingrata gravisque:
Nulla fuit; cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De aliis autem Marcus aliorúmque bene gestis *l.* 6. § 48. qod de se suisque istic.

Μήτε τινὰ ῥᾴξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν] nemi-nem unqam vel facto vel dicto lasisse. Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyss. σ. v.* 15.

Δαιμόνι' ἦτέ τι σε ῥέζω κακὸν, ὅτ' ἀγορεύω.

Οἷα ἤρκεπας ὑπομένειαι] Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀνεπαφεῖν τὸ σῶμα ὑπὶ πόνῳ τοιούτῳ βίου. qòd laboribus tot tantisque exantlandis par fuerit, in corpusculo tam infirmo.

Πλήρης ἤδη σοι ἡ τελεία τοῦ βίου] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9 § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l* 3.

Cur non, ut plenus vitæ convivа recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *Sylv.* 2. *v.* 127.

--dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies; sed abire paratum,
Ac plenum vitæ--

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία] Vide *l.* 12. §. 36.

Ἀνωμοίους ὑνωμοίων] ità restituit Xyl. qod in membranis ἀνωμάλων sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ὃ χρὴ φύσιν] Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διὰ τί συλλήβην] Anacharsis illud in Græcis, qos cæteroqi susspiciebat, qasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνιζόμενοι μὲν οἱ τεχνῖται· κείνων δ' οἱ μὴ τεχνῖται. qòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent. Qod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quantò magìs, hos Anacharsis denotâsset imprudentes de prudentibus judicantes, qàm immusicos de musicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémque qemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qi, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eodem loco sibi esse voces imperitorum, qo ventre redditos crepitus.* Varro Margopoli:

--stultos contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί] rerum naturæ ac conditionis ignari. Avson. *lud.* 7. *sap.*

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Qod est Latinum; Plures homines sunt mali.
Sed imperitos scito, qos dixit malos.

It mox:

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.

Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Qi jus, & æqum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ἔστα μισητὸς μὲν οὐκ ὀπισθεται αὐτῷ ὑποφαινομένῃ σὲ τῆς ὕλης, ἴδῃ ὑπάτου. ὅλῃ γεωμετρικὸς, ἂν ὀπικρίνῃ τὰς ὑπὸ κύκλον σχῆμα πρὸς τὸν κύκλον σχηματίσας μὴ ἴδῃ ἴσας· ὁ δὲ τῆς ἀληθείας πεπαιδευμένος, ἀνδράσι ἀπαιδεύτοις ὀπιτραφήσεται, ὀπικρίνοντές τι σὲ ἰδόντι καὶ ἀνοσίῳ, καὶ ἀδίκῳ καὶ διαβόλῳ; ὃ πολλῆς ἀδικίας ἐστὶ πεπαιδευμένον. Vide reliqa. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί δὲ; θέλεις με κολαφογνώμῃ; ὑπὸ τινων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς κολαφογνώμων οἱ εἰδότες τὸ ὀφελῶν καὶ ἀδήμιον; ἀλλ' ὑπὸ ὄφλ ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; ἢ τινι δὲ ἄλλῳ τεχνίτῃ ὄφλ ἀτέχνων. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχαὶ, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. qod est Hebræis ac Hebraisantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id est, *corpora*, pro *servitiis*. Moses *lib.* 2. *cap.* 1. *v.* 5. *Fuerúntqe omnes animæ, qæ è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animæ.* qod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémqe *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομηκονταέξ. Paul. *ad Rom c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimvero qis non animæ dabit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulata est?* Qantas animas pascor? *ait. dives. &, animas salvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meæ charissimæ animæ, qàm sæpissime ad me scribite.*

Ἡ εἰλικὰ ἀρχικὴ καὶ τελική] Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν διὰ τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον] Animam scil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de qa *supra* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ πεῖόδους τεταγμένας] sive χρόνους τεταγμένους, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *supra* § 13.

Οἰκονομικὴ τοῦ παντὸς] Vide *supra* § 21.

§ 33. Σποδὸς, ἢ σκελετὸς] *cinis, aut sceletus:* qod *supr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ τέφρα. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Cæsare decertaturus ad cœnam suos jubet, προθυμότερον εὐωχεῖν ἄδηλον ὂν εἰ τοῦτο πεπόσουν αὖριον, ἢ διασπασθεῖσι ἑτέροις ὑποτεθήσουν, αὐτὸς δ' κόνιν καὶ σκελετὸς καὶ τὸ μηδὲν ἡμόμενος. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἁπλῶς ὀνειρώμεθ· οἱ δὲ σκελετοδιαιτεῖς ἐνδὺν ἔχουσιν, ὡς κολλᾶν τι, καὶ ἐνέχουσα τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν.

Ἦτοι ὄνομα, ἢ ὑλὴ ὄνομα] Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ ὑλὴ μῦθος.

Ψόφος καὶ ἀπήχημα] *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. χρότος γλωσσῶν.

Κενὰ, καὶ σαπρὰ, καὶ μικρά] Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 36. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36.

——πρὸς Ὄλυμπον] Ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 195. de qarto agens ſeculo:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην, περὶ πάντα κυθρωποι
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.—— (τοι,

Et Arat. *Phænom.*

Καὶ τότε μισήσασα Δίκη κείνων γένος ἀνδρῶν,
Ἔπλατο δ' ὑπαργεννίν.

qod Feſt. Avienus:

Sic juſta in populos mox Virginis inculpatæ
Exarſere ódia, & cælum pernicibus intrat
Diva alis. ——

& Cicero,

Deſeruit properè terras juſtiſſima virgo,
Et Jovis in regno, cœlíque in parte reſedit.

Refert Lactantius, ſed ità in vulgatis, qaſi Ciceronem iſtud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet eſſe, *ſed non, ut ait Cicero.* hoc, inqit, non eſt verum, qod Cicero dixit, Jovis in regno Juſtitiam reſidiſſe, cùm Jupiter ipſe injuſtiſſimè ſe geſſerit. De eodem hoc Naſo *Metamorph. l.* 1. *v.* 129.

——*fugere pudor, verúmque fidésque.*

& mox, *v.* 149.

——*& virgo cæde madentes*
Ultima cœleſtúm terras Aſtræa reliqit.

Juvenalis itidem, *Sat.* 6.

——*ad ſuperos Aſtræa receſſit,*
Hæc (pudicitiâ ſcil.) *comite; atque duæ pariter fugere ſorores.*

Sciliçet, ut Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abeſſe juſtitiam à rebus humanis; eámque finxerunt offenſam vitiis hominum, ceſsiſſe terrâ, in cœlúmque migrâſſe.* Alluſit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsque agens cœlitus immiſſis;

——*tunc flagitat iras*
In populos, Aſtræa Jovem, terriſque relictis
Invocat aſsiduo Saturnia ſidera queſtu.

Alluſit & Maro ipſe *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit;

——*extrema per illos*
Juſtitia excedens terris veſtigia liqit.

Indè ludens Lucian. *in bis accuſato* τῷ Δίκλῳ inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Ἄυδις ἐς τὸν γλῶ, ἵν' ἐξελαυνομὴν πρὸς αὐτῆ, δεχπτέον πάλιν ἐν τὸ βίω, τῷ ἀδικίαν ἐπιχλῶσιν ἢ φέρων; Cæterùm, Marco noſtro imperante, Δίκη καὶ αἰδὼς ἀποδῆναι κάθοδον εἰς ἀνθρώπους. *juſtitiam ac verecundiam ad homines regreſſas,* aſſerit Ariſtides *orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus ἁλιευτ. β. prope finem,

---τῷ γάρ σε, Δίκη, θρέψατο πατρίδα γαῖαν
Γινώσκω μεγίστου σωτῆρα καὶ σωοίκου,
Ἐξ ὧ μοι κραίνεται μέγας θρόνος ἐμβεβαῶτος
Ἄμφω θεσπεσίοιν τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱός.

Scripta enim hæc Severo ſuperſtite, etiamſi non antè defunctum jam publicata. Qin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. ſi ad victum ſimplicem ac innoxium reduci poſſet genus humanum. Ἥλιος, inqit, ὡς εὐδαιμονίσομεν· ἀδικίας μὲν ἐξορισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης ἢ πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐν ἀρχῇ. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de orat. defect.* Θαυμαζόν ὄξιν, εἰ ποτὲ πάλιν εἰς [ἡμᾶς] κακίας ἐπανακομιδὴν, ἢ μόνον, ὡς φησὶν Ἡσίοδος, αἰδὼς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοίπασιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι θεῶν συνεδρεύσασιν τὰ χρηστήρια παντελῶς ἔνεχεν οἴχεται. Ità enim reſtituendum locum illum avtumo: niſi qis & ἄλλην interjiciendum exiſtimet, ut ſit θαυμαζον ἄλλι· ea enim dubio procul Cynici mens eſt. Viſe Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Viſe & ſis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. qem vidvæ cuidam in epiſtola ad eam data adeò fœdè adulatum refert, ut *juſtitiam, qæ eſſe jam non niſi in cœlo credatur, apud illam ſolam dicat inveniri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ, ἐυμετάβλητα, καὶ οὐχ ἑστῶτα] *ſuprà* § 23.

Τὰ δὲ αἰδητήρια ἀμυδρὰ, καὶ ἐυπαραπόπτωτα] Vide *ad l.* 2. § 17, & *l.* 6. § 16.

Ἀναδυμίασις ἀφ' αἵματος] Ità *l.* 6. § 15. ἢ ζωὴ ἰχῶρ ἐστιν, οἷ ἢ ἀφ' αἵματος ἀναδυμίασις, καὶ ἢ ἐν τῇ ἀέρος ἀναπνοή.

Τὸ δὴ ἐυδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κακόν] *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί ἂν θεμιθείης ἄλλως πλὴ] *Quid ergò aliud operiri, niſi vel* &c. Xyl. fruſtra legendum enim, τί ἢ θεμιθείης &c. *Cur non propitio lubentíque animo mortem expectas, ſive ea deſtructio eſt ſive demigratio?*

Ἔστε σβέσαι, εἴτε μετάστασιν] Ambiguè loqitur iſtic Marcus, utì ſæpe alibi. Vide *ſupr. ad l.* 4. § 21. ſed & *l* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσαι] ſic *l.* 4. § 21. ἐξάπλουτον. qia igneum qiddam animam exiſtimabant. Ignis avtem & accendi & extingvi dicitur.

Θεὸς μὲν σβέσαι καὶ ἐυφημεῖν, ἀνθρώπους δὲ ἐυπειθεῖν] Eadem monita ſalutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεσθαι αὐτῆς καὶ ἀπέχεσθαι] Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθαι μέρος δικαιοσύνης. & *ſuprà* § 20. ἐυπειθὲς καὶ ἀνεκτέον. Epictetus ſolitus eſt dicere, (utì ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo eſſe vitia maximè omnium graviſſima ac terribilia, intoleratiam & incontinentiam.* itaqe *futurum plerasque impeccabilem, vitámqe victurum tranquilliſſimam, qi hæc duo verba cordi habeat, cáqe ſibi imperanda atqe obſervanda curet,* Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. *Suſtine & abſtine.* Atqi Tertullianus etiam *incontinenti-*

tinentiam sub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* sub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c. 5. Ut compendio dictum sit, omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum impatientia est boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque fiat, bonus perseverare non potevit.* Et *ibid. c. 15. Omnia Dei placita tuetur patientia*, &c.

Μήτε σὰ, μήτε ὁπὶ σοί] Evcher. in *orat. hortat.* *Esto tu*, inqit, *tibi charior, quàm tua.* Verùm Marcus hîc istâ, & qicqid extra corpusculi animulæq; fines consistit, *tua* esse tibi negat. sed & Lucilius apud Senecam *epist. 8.*

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum est omne, qicqid optando venit.

ideo nimirum, qia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri potest.

In eandem sententiam Bernard. *de bon. deser. Divitiæ istæ nec veræ, nec vestræ sunt. si vestræ sunt, vobiscum auferte. Quod enim hîc relinqitur, non nostrum sed alienum est.* Ambros. *epist. 9.* Basil. Cæsar. explicans illud Mosaicum, Περιέχε σαυτῷ τοῦτοι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς ἀλλοτρίοις, inqit; ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἐστιν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ εἰ δή τι αὐτῷ αἰδέσιμον· περὶ ἡμᾶς δὲ τὰ χρήματα, εἰ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου κατασκευή. Cæterùm Epictetus nec reculam, nec corpusculum etiam, tuum esse tibi concesserit. Siqidem, illud etiam explicans, qod Marcus hîc, μήτε ὁπὶ σοί, sic infit, *dissert. l. 1. c. 1.* Τί λέγει ὁ Ζεὺς ; Ἐπίκτητε, [ità distingvendum, secùs qàm in vulgatis] εἰ δυνατὸν ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σοι, καὶ τὸ κτησίδιον, ἐποίησα ἂν ἐλεύθερον καὶ ἀπαρεμπόδιστον. νυνὶ δὲ μή σε λανθανέτω. τοῦτο σὸν ἐστὶν. Cui concinit & Pythagoras referente Stobæo *tom. 1. tit. 1.* Πίστευσον, μὴ εἶναί σὸν κτῆμα, ὅσῳ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις. Epictetus idem *enchir. c. 1. § 2.* Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν οὖν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, —μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὡς ὄντως ἐστὶν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδεὶς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκ ἂν πρᾶξεις οὐδὲν ἄκων, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipsum *l. 12. § 3, 26.*

§ 34. Εὐγενεῖν] Vide *l. 2. § 5. l. 10. § 6.* Epict. *dissert. l. 1. c. 1.* εὐθυμοῦντα καὶ εὐγενοῦντα. & *c. 4.* εὐγένως καὶ ἀμεριμνήτως βιώσεσθε. Ei opponitur τὸ δυσγενεῖν. Epictet. *l. 1. c. 28.* Ὅπου τὸ πρῶτον καὶ μόνον κακὸν ἐστὶ τῷ κατορθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὐγενεῖν ἢ δυσγενεῖν, τῷ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res scil. ex voto & animi sententia non succedunt, non fluunt. ab eis tractum, qi æstu adverso conflictantur. Idem *l. 2. c. 17.* Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατὰ πῶς ἂν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσγενεῖς ἢ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ἂν ἀσκηπίεις τινί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί δίλογος εἶ πῶς, ἢ γίνεται, καὶ μὴ δίλογος, γίνεται; ὑπόδειξις μεγίστη δυσγενείας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀφλεῖν] *suprà § 14.*

Ὀφῶ ὑπολαμβάνειν] *certam in opinando rationem methodúmque observare.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Καὶ περάτειν δύο ταῦτα] Distinctio plena post περάτειν est collocanda. qod & advertit Cas. dum non attendit Xyl. sententiam corrupit.

Καὶ παῖδος ζῷου λογικοῦ] hoc ideo, qia philosophi λογικὸν ζῷον, sive *animal ratione instructum* non homini soli, sed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune constituebant; utì ex Plut. *de orac. cessat.* Xylander hic monet.

Τὸ μὴ ἐμποδίζειν ὑπ' ἄλλου] *supr. § 10. & 20. & l. 3. § 12. & l. 12. § 8.* Epictet. apud Stobæum *tom. 1. l. 2. tit. 7. ex enchirid. c. 13.* Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον προαιρέσεως ἡ ὕ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλανσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ ὑ· καὶ ἔπαγσον ἡ σὴν ἐμποδίζοντος ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὺ ἡ ὑ.

Τὴν ὄρεξιν ὑπολήγειν] Vide *l. 4. § 37, 49. & l. 6. § 50. & l. 7. § 28. & suprà § 14.*

§ 35. Εἰ μήτε κακία δέ] Vide *suprà § 25.*

Μήτε τὸ κοινὸν βλάπτεται] Vide *supr. § 22.*

Τίς ἡ βλάβη τοῦ κοινοῦ;] vide *l. 8. § 55.* Epictet. *dissert. l. 4. c. 7.* Τί μέλλει ὑπόλυδε σὴν ἐν τῷ κόσμῳ; si tibi vita etiam erepta fuerit?

§ 36. Μὴ ὀλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζωμεν] Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictisve aliis qibusvis, qi ejusdem indigent, ferendo, id statim admittamus, qod imaginatio forsan nobis nostra ad aspectum primùm suggesserit: miserum nimirum hominem illum esse, sive mali aliqid illi obtigisse; unde & nos ipsi pariter afficiamur. id qod *l. 7. § 43.* dixit, μὴ συνεπιθλιβεῖν, μηδὲ συζῆν. Epictet. *enchir. c. 16.* Ὅταν κλαίοντά τινα ἴδῃς διὰ τὸν παῖδα, ἢ ὑπομοιρίᾳ τινὶ, ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, φέρεσθαί σε ἡ φαντασία συμπαθῶς, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ τοῖς ἐκτός. ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σαυτῷ, καὶ λέγειν ἔσω φαντάσθητι, ὅτι τοῦτον θλίβει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτου. locum integrum apposui, qia minùs integer videtur, qò integritati restituam suæ. Excidisse aliqid Hier. Volfio suboluit: sed in supplendo parùm feliciter versatus est. in annotatis interserit, ἄλλον γὰρ ἡ θλίβει. cujus rationem subjungit, ὅτι ἄλλο ἐστὶ πάθος. *Alium*, inqit, *non angit, qia non tangit.* ut sit qod Comicus,

Facilè

Facilè omnes, cùm valemus, recta consilia ægrotis damus.

Tu si hic sis, aliter senties.

sed & illis interjectis, adhuc clavdicabit sententia. etsi interjiciantur, sensum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti consentaneum, redderent: qualem versio ipsa representare videtur. *Istud afficit, non casus ipses; alium enim non afflixit,* [vel potiùs *non afflixerit*] *sed concepta de eo opinio.* Verùm supplendum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit. 115.* Ὅτι τοῦτον βλάπτει, ὃ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ οὐ βλάπτει· ἀλλὰ τὰ δόγματα. qi & pro τῆς ἐκτὸς legit ἀνθρώπου. & illa διαίρει παρὰ σαυτῷ omisit prorsus. qæ & mihi suspecta. Generaliùs pavlò Epictet. idem *dissert. l. 4. c. 10.* Μὴ φεῦ τὸ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα, φεῦπάλα ἐν τῷ συγκλαπῆναι. Et *l. 2. c. 18.* Τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ σωφρονιστὴς, ἀλλ' εἰπὲ, ἐκδέξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἰδῶ, τίς εἶ, καὶ πόθεν· ἄφες σε δοκιμάζω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. c. 20.* Ὅρα μήποτε ἰδιόν τινα φεσπιμίθιον, ἢ ἄλλως ἐνδοκιμοῦντα, μακρείσης, ἀπὸ τῆς φαντασίας σωφρονισθείς. pro eo qod codices perperam, σωεπαρθείς. Sic enim ipse mox *c. 21.* Τετηρηκὼς ἐν πρώτοις πεῖρα, ἀπὸ τῆς φαντασίας μὴ σωφρονιθῆναι. Idem *enchir. c. 33.* à Stobæo *tom. 2. tit. 17.* Ex qo codices Epicteti emendandi; lavdatus: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν φύλαττε, μὴ σωφρόνιζε ταχέως· ἀλλ' ἐκδέξαθι σε τὸ πρᾶγμα. καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτῷ λαβὼν, ἐπισκόπησον τὴν φαντασίαν, καθ' ὃς ἔχεις κανόνας· καὶ πειρῶ κρατεῖν πρῶτον νηπίων.

Ὁλοχερῶς] *omnino.* Xyl. ut sit, Ὁλοχερῶς, ὁλοτελῶς· qomodo Svidas exponit. Sed cum σωφρονίζειν conjungit, *nè in totum abripi nos sustineamus;* cùm Bootius τῷ μὴ adhærere malit, *nè ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς istîc, ut & *l. 9. § 3.* ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè, temerariè* positum existimem. ut ὁλοχερῶς σωφρονίζειν idem sit Marco, qod ταχέως σωφρονίζειν Epicteto. re scil. ipsâ non satis sedulò & accuratè perpensâ. Vide *ad l. 1. § 7. & l. 9. § 3.*

Ἀλλὰ βοηθεῖν καὶ διώκειν] Ità Cicer. *Tuscul. l. 4. Cur misereare potiùs quàm feras opem, si id facere possis? an fine misericordia liberales esse non possumus? non enim ipsi suscipere ægritudinem propter alios debemus, sed alios, si possumus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranqill.* Ἐνιοι τῶν φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἄλυπον λέγουσι πρὸς ἀνυχίδας ἀνθρώπους γιγνόμενον, ὡς καλῶ τῷ βοηθεῖν, ὃ τῷ συνηγεῖν καὶ συμπαθεῖν τοῖς πλησίον ὄντος. Qod autem in casibus ifiusmodi qoad alios observandum præcipit Marcus, idem & qoad nosipsos Epictet. *l. 1. c. 27.* Τετραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν. ἢ γὰρ δεῖ πάντως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐ δεῖ πάντως· ἢ δεῖ, καὶ φαίνεται· ἢ οὐ δεῖ, καὶ φαίνεται· λοιπὸν ἐν πᾶσι τούτοις ἐυσυχεῖν ἔχειν δεῖ τῇ πεπαιδευμένῃ. ὅ, τι δ' ἂν ἢ τὸ βέλτιον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μέντοι βλάβην] *Si in mediis istis* (qæ nec bona nec mala sunt) *detrimenti aliqid sustinuerint, nè eos lædi existimes.* ἐλαττοῦσθαι est τὸ ἔλαττον ἤπερ ἐλάττω φέρεσθαι, sive ἔλαττον ἔχειν, ut Epictet. *l. 3. c. 15.* (qi locus & *ad l. 8. § 1.* allatus, cùm & illum illustrat, & cum eo qi hic sequitur Platonis sororiat.) i. e. *minus consequi, detrimentum damnúmqe aliqod sustinere.* Siqidem is hoc eodem sensu τὸ ἐλαττοῦσθαι usurpavit, *polit. l. 8.* Φθόνου δὲ πάσης τε ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δίκας, καὶ ἀπλῶς ἐλαττοῦσθαι· ὥστε πρόγμαλα μὴ ἔχειν. Et Dio Prus. Τίς δὴ ἐλαττοῦσθαι ἐκλαμβάνων, καὶ τῷ δικαίων ἥττων ῥᾳδίως ὑπομένειν, ἢ πολλὰ καὶ δεινὰ δὴ ἄλλων ἐπήσατο; & orat. 64. Τῆς γὰρ ὑμετέρας μετέξειν ἀρετῆς, καὶ τῷ αὐτῷ ἐλαττώμενοι. Alluisse videtur Marcus ad illa Epicteti *l. 2. c. 10.* Ἀλλ' ὅπου τι σωματικὸν ἐλάττωμα ἢ εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅπου εἰς τὴν προαίρεσιν ἡ δίκη βλάβη; Marcus ipse *suprà § 15.* ὁ ἐλαττούμενος ἑαυτῷ ἐν τούτοις, ἀγαθὸς· *bonus habetur, qi minùs sibi in istis concedit.*

Κακὸν γὰρ ἔδος] forsan fuerit, κακὸν γὰρ οὐδέν· *nihil enim mali subest,* cùm ista nec bona nec mala, sed media sint, qibus privantur illi. Potest tamen ferri istud, κακὸν ἔδος. Sic enim Plutarch. *de exil.* Μὴ σκόπει τὰ νῦν δάκρυα καὶ τὰς ὀδυρμώσεις τῶν εἰσόντων, ἵνα τι φαύλῳ πραγματώδει προσκρούσῃ. Faciúntqe eodem qæ Epictetus habet loco superiùs lavdato: Εἰ ἔδος ἐστὶ τὸ βλέπον, πρὸς ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί οὖν πρὸς ἔδος ἐστὶν ἐυείσκειν βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἔδος· οἷον ἰσχνὸν λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ ἐξεχύθη· ἀκουσον τῶν ἐναντίων λόγων· καταπαυσον σαυτὸν τούτων τῶν φωνῶν· ἀντίδες τὸ ἔδος τὸ ἐναντίον ἐστίν. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων] Fabellam aliqam seu historiolam respexisse videtur, de sene, qi pueruli alumni sui rhombum, sive ludicrum aliqod, animi cavsâ poscebat, non qòd ipse expeteret, avt momenti alicujus esse duceret, cùm παιγνιώδές τι esse cognosceret: sed qò pusio ipsum beneficio aliqo affecisse se opinaretur. ità solemus nos ab infantulis nostris ejusmodi petere ludibundi, qò illi nobis gratificari videantur. est enim istîc ῥόμβος, qod & Salmas. monuit, non *rhombus*, utì Xyl. vertit, sed puerilis *turbo*, qem & στρόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, utì ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια κεμπούσια,
Μῆλά τε χρύσεα καλά. &c.

Ἐπεί τοι γίνηται καλῶν ὀπὶ δὴ ἐμβόλων] Xyl. *quoniam boni aliqid fiat in rostris.* tanqam si esset, ἐπεί τι γίνηται καλόν. Cal. *qid facit,* avt *qorsum sit clamor omnis ad rostra iste?* ut aliter etiam legisse videa-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaque; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliqam avt tibi ipsi, avt cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliqam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult. i. e. *splendidè vestitus & pulcer.* ut alludsum sit ad magistratus, qi pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἐμβολα sive ἐμβολοι, *rostra*: locus in foro Romano, navium Antiatium, qas in pugna ceperant, rostris instructus; uti Livius *l.* 8. Περὶ τὸν καλούμενον ἐμβόλους εἰς τὴν ἀγορὰν. Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τὸν ἐμβόλον. *ibid.* & apud Svidam avtor incertus, Τὸν δὲ παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγὸν καλασπάσας ἀπὸ τῶν ἐμβόλων, ἐπαιδεύετο τὸν λόγον. *Prætorem, qi populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat.* qem locum Svidam de aciei genere, qod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse monuit & toties hìc nominandus mihi clarisi. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάθου] hoc tibi, inqit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honèstiorem dignitatémve aliqam vel tibiipsi vel alii cuiqam enixùs ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, qòd ea, tanqam si boni qidpiam eis inesset, tam studiosè persequaris? sive, *Nescis, ô homo, qalia hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τίτιος ἀφειστώδαιμα] Respondet, qasi ex ambientis persona· Agnosco revera esse ejusmodi, qalia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, qæ isti in æstimatione cum primis habeant; qæqs ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἂν κὴ σὺ μωρὸς γένῃς ;] Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, qia stolidè sese illi habuerint? Qod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σοὶ μοι μαινομένῳ μαίνεσθαι συνωφελήσω σώφρονι.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ μὴ μαινομένων
Χαίρειν μαίνεσθαι ἀπαλαῖς.
Aiunt insanos omnibus gaudere
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9 § 3. Atqi ut Menelao Agamemn. apud Evripidem in *Iphigen. Aulid. v* 406.

Συνωφελεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ σωφρονεῖν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lipsi.

Eodémqe alludens Plut. de amico genuino;

Συνωφελεῖν χρὴ, οὐχὶ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle;

Οὐ γὰρ σωφρονεῖν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ.

Καὶ νὴ Δία, συγκαλαδῦναι καὶ συμφιλοκαλεῖν, οὐ συνομαρτάνειν, οὐδὲ συμφαδφυγεῖν. Marcus ipse supra § 29. Εἰ δ' ἐτεραγράψωσαν, οὐδεὶς μοι καλοκἀγαθὸς μωρὸς ἂν εἴη, i. e. *stultos supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, qos res iltiusmodi solent, εὐφραίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos; si negentur, tristes faceret.

Ἐγκόμιόν ποτε, ὅπου δήποτε καλαληφθεὶς, εὐμοιρεῖς ἀνθρωπος] Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem havd facilè medicina fiat. Mer. Casavb. illud ἐγκόμιόν ποτε ad priora refert, eôqs periocham vult clavdi. vertit itaqe, *Fueram qandoqe* [id sufficiat.] *In præfatione* sic παραφράζει; *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit qòd tam diu eiamnum fueris.* Xyl. seqentibus congluinat, reddítqe; *Aliqando, utcunqe relictus, factus sum felix.* ut ὅπως δήποτε, non ὅπου δήποτε legendum sucrit. qod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qi nunc nescio qo pacto neglectim habeor, fuit qando felicior eram, sortémqe ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliqando fuerit. qalis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί γὰρ ἐγὼ κατελειπόμην;

Verùm Casavb. καλαληφθεὶς, non καλαληφθεὶς legit, vertitq; παραφραστικῶς, *Mors me, ubicunqe voluerit, deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atqe ità Marcus *l.* 12. § 7. Οποῖον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου. Et simpliciter Epictetus *l.* 3. *c.* 5. Τί δέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; videndus *ad l.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot. sed pro ἐγκόμιόν mavult γένοιτο ἄν ποτε. ut sit sensus; *Qocunqe loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris*: in tua est potestate situm, ut sis felix, qemadmodum *l.* 11. § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅπου ἂν καλαληφθῇ, *ubicunqe* vel *qandocunqe morte superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γένοιτο ποτέ. *Fias aliqando vir felix*: fac te felicem. istud tibi acqire, ut, qocunqe loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis qæ sequntur confisiant. D. Salmas. deniqe sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐγκόμιόν ποτε ὑμοιεῖς. Ἄνθρωπε, σὺ δ' ὑμοιεῖς, ὅπου δήποτε καλαληφθεὶς, ἀγαθὴν μοῖραν σεαυτῷ ἀπενείκας· *Felix aliqando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunqe deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* qod qomodo fiat, mox subjicit. Hoc est qod Plavt. *Trinum.* 2. 2.

Nam sapicus qidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, qæ plus apud sapientem polleat qàm ipsius voluntas atqe judicium, cui qidem etiam, qæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit;*

Suis ea cuique fingitur moribus.

At

At qis is poeta ſapiens? Forſan docebit id nos Saluſtius. Is etenim *orat. ad Cæſar.* 1. *Res*, inqit, *docuit id verum eſſe, qod in carminibus Appius ait*,

Fabrum eſſe ſuæ qemqe fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuiqe mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *l.* 39. *In hoc viro tanta vis animi ingeniſqe fuit, ut qocunqe loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus fuiſſe videretur.*

Τὸ ἢ εὐμοιρεῖς, ἀγαθὸν μοῖραν σαυτῷ ἐννοεῖμας] Iſtis avt corrigit Marcus ſententiam hominis, qi ideo felicitatem tribuebat ſibi, qòd in dignitate aliqa petenda res ex voto nonnunqam ſucceſſerant. avt exponit etiam clariùsqe explicat, nè qis perperam accipiat, qid τῶ εὐμοιρεῖς vocabulo intelligi velit. Εὐμοιρεῖς, inqit, ſive *felix* (unde & *l.* 2. § 6. εὐμοιρία *felicitas*) is verè dicitur, qi μοῖραν ἀγαθὴν, id eſt, *ſortem bonam ſibi nactus eſt*. Sors avtem bona, non in mediis iſtis, ſed in bona mentis dipoſitione, bonisqe conatibus atqe actibus indè profluentibus, conſiſtit. Vide *lib.* 7. § 17. In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθαὶ τροπαὶ reſcribendum monet D. Salmaſ.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὕβρις εὐπειθὴς καὶ εὐγενὴς] *Univerſi materia eſt obſeqi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *qæſt. natur. l.* 1. *præfat.* ubi inter alia qærendum proponit; *Deus materiam ipſe ſibi formet, an datâ utaturi-- Deus qicqid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda deſtituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non qia ceſſat ars, ſed qia id, in qo exercetur, ſæpe inobſeqens arti eſt.* Idémqe fidentiùs in adverſam partem, *de providentia c.* 5. *Qare Deus tam iniqus in diſtributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerba funera adſcriberet? non poteſt artifex mutare materiam. hæc paſſa eſt. qædam ſeparari à qibuſdam non poſſunt, cohærent, individua ſunt.* Scilicet Deum neſciebant illi materiæ avtorem, qam illi Deo ſuo coævam ſomniabant. nec mirum ſi inobſeqentem experiretur in qam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*, qi paria illis ſentiebat, Tertullianus.

Ὁ ἢ ταύτῃ διοικῶν λόγος] Vide *ſupr. l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21, 30. & *infr.* § 4.

Οὐδημίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τὸ κακοποιεῖν] Ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν. Jacob. *c.* 1. *v.* 13. Vide *ad lib.* 2. § 11. Quomodo ergò, inqies, ipſe de ſe? Eſaiæ *c.* 45 *v.* 7. *Ego Dominus creans malum.* & Amos *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate qod Dominus non fecerit?* Reſpondet Baſil. Cæſar. *orat.* 8. κἀγὼ κακὰ τυγχάνω, μεταχοσμεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βέλτιόν τι ἄγει· ὥστε ὑποθέμενος τὸ εἶναι κακὰ, τοῦτο τῇ καλῇ φύσει μεταδιδόναι. ὥσπερ τὸ κλίζειν, *Pſal.* 51. *v.* 10. & *ad Eph. c.* 2. *v.* 10. ἐκ ἐν τῷ μὴ ὄντας παράγειν ἀλλὰ τοὺ ὄντας μεταχοσμεῖν. Verùm reſpondet ſecundò, diſtingvendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀλλοίωσιν· τὸ ἢ ὡς πρὸς τὴν ἑαυτῆ φύσιν, τὸ μὲν ἔν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἤρτηται. κακὸν ἢ τὸ ἡμῖν ἐπίπονον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὴν αἴσθησιν ἐστὶ τὸ φθαρτὸν καὶ ἀγαθῆ διαστάσει, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἀπάγεται. Et rurſus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ἅτε μάλιστα ὄντα τῆς τοῦ κακοῦ προαιρετικῆς ἀξίαν· ἐπὶ τῆς τοῦ κακοῦ προαιρετικῆς ἀφαιρέσεως ἤρτηται· τὰ ἢ λοιπὰν, τὰ μὲ ὡς ἀγαθίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβάλλει· τὰ ἢ, ὡς δεκαπλάσματα τῶ ἡμαρτημένων ἀπάγεται· τὰ ἢ, ὡς παραδείγματα, ἐπὶ τῇ σωφρονεστέρῳ ποιῆσαι τοὺ πρὸς ἁμαρτίαν συλλαμβάνοντας. Gregor. Rom. *in Job. l.* 3. *c.* 6. *Neqe enim mala, qæ nullâ ſuâ naturâ ſubſiſtunt, à Domino creantur: ſed creare ſe mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipſa & per dolorem, qo feriunt, delinqentibus mala ſint; & per naturam, qâ exiſtunt, bona. Unde & venenum, mors qidem eſt homini, ſed tamen vita ſerpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l.* 2. *Qia mala dicantur, & delicta & ſupplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ avtor renuncietur. Nos adhibitâ diſtinctione utriuſqe formæ; ſeparatis malis delicti & malis ſupplicii, malis culpæ & malis pœnæ ſuum cuiqe parti definimus avtorem, malorum peccati & culpæ diabolum, malorum pœnæ & ſupplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ deputetur, iſta juſtitiæ mala condenti judicia adversùs mala delicta. de hîs ergò creator confitetur malis, qæ congruunt judiciis qæ qidem illis mala ſunt qibus rependuntur: cæterùm ſuo nomine bona, qà juſta, & bonorum defenſoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent l.* 4. *c.* 77. *Mala eis in qos incidunt & bona qia ex Dei judicio proceduntur.* Et Auguſt. *ep.* 120 *c.* 19. *Mala non peccata, ſed ſupplicia. Malum avtem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum eſt, qia ſupplicium eſt; & ei à qo redditur bonum eſt, qia rectè factum ejus eſt.* Idem *ad Pelag. ep. l.* 2. *c.* 7.

Πάντα

VILLE DE LYON
Biblioth. du Palais des Arts

Πάντα κατ' ἐκεῖνον γίνεται] Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de passerculo, de pilo, Domini nostri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

4. § 2. Κακῶς ἀκούων, ἢ ὑβριζόμενος] Vide *l.* § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα προτίθεται, τούτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσυζήτοις παραζητούμενος, ἔμμενε. ὃ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπίστρεφε· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἔστι σόν.

Μία ἀπὸ βιωτικῶν πράξεων.] Vide *l.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν ἦθος] Hoc est quod noster passim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *l.* 7. § 6. 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τὸ ἄδηλον; interroganti, respondit, τὸ παρὸν εὐπροϊδεῖν. Laert. *l.* 1. qod postea in proverbium abiit. Svidas. τὸ παρὸν εὐπροϊδεῖν. παροιμία. qi & subjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀναγκαῖόν μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο διώκοντι τὸ διδόμενον παρόν. Et Cratini ex *Pylæa*.

Ἀνδρὸς σοφοῦ γὰρ, τό γε παρὸν περᾶν καλῶς,
Εἰς δυνατὸν εὖ τιθέναι.—
Sapientis hoc opus est probè disponere,
Quod impræsentiarum adest.—

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμοὶ γάρ τις παλαιὸς εἰσάρχεται λόγος,
Τὸ παρὸν εὖ τιθέναι, καλῶν.

Basil. Cæsar. *in Esaj.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Ἀσχόλου γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν πρεσεύων, ὕστερόν ποτ' ἀναπαλεῖς τὸ παρελθόν, ὅτε οὐδὲν ἔσται πλέον ἀνιαμένοις. Bas. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus autor;

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε.
Vitam explica ex præsentibus rebus tuam.

Hesych. Τὸ παρὸν εὖ τίθεσο. παροιμία, ἧς καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύει. In adagii autem illius expositione lapsum Erasmum restituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Isth. od.* 8.

Τὸ δὲ περὶ ποσσὶ ἄρειον αἰεὶ,
Χρῆμα πᾶν. ὄλβῳ δὲ καὶ αἰών,
Ἐπ' ἀνδρὸς ἀρεταῖς
Βλάστων βιότου πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ἐρίσει,
Τυχὼν καὶ ἁρπαλέαν ἡδεῖ φρενὶ δαῖτα τὰν παρ ποδός.

Τὰ δ' εἰς ἐπίδοξον ἀτέκμαρτον φρονοῦσαι.

Aristippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἐφ' ἡμέρᾳ τῷ γνάμπτῳ ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῳ τῷ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ πράττει τι, ἢ ἐννοεῖ· μόνον δὲ ἡμέρᾳ τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. Senec. epist. 101. *Ille ex futuro suspenditur, cui irritum est præsens.* Deniqe qod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tiresia Menippo datum fingit consilium, Τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος θηρᾶσον, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θήσῃ, παραθεόμενος τὰ πολλὰ, καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπισκοπῶν.

§ 3. Ἔσω βλέπε] Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem suam introspicere; istîc in rerum externarum naturam ipsam internam, missâ specie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30. Ἡ ἀξία] Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα] *Omnia qæ subjecta sunt.* Xyl. *Substantiæ omnes.* Cas. Malim, *præsentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* qod *lib.* 9. § 33. Πάντα ἐστὶ ὁρᾷς. Vide *ad lib.* 8. § 24.

Τάχος μεταβάλλει] Vide *l.* 5. § 13, 23, 33. Ἥπι ἐνθυμιαθήσεται] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐνθυμιασθήσεται. tanqam ab ἐνθυμιάζομαι. qod nescio an legatur. ἐνθυμιάζω, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* qomodo ea solent, qæ adolentur. est ergò ἐνθυμιασθήσεται Marco hîc, qod קָטַר Psaltes dixit, *Ps.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur solicitaret Piscator, nihil erat.

Εἴτε ἵνωται ἡ οὐσία] *Siqidem compacta sit eorum substantia.* Xyl. ut de subjectis singulis intelligatur. at Cas. *si in unam eandémqe substantiam redigenda sint omnia:* Vel, *si rerum omnium substantia sit inter se unita, & in unum compacta.* firmat simul & explicat Marcus ipse, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ τάξις.

§ 5. Ὁ διοικῶν λόγος] *supr.* § 1. incertum est avtem, istáne ad priora illa pertineant, an aliò spectent, & seorsim ponenda fuerint. Illud Casaubono, hoc Xylandro placuit. qod & ipse secutus sum. De sensu convenit. Menti universi rectrici, qid de singulis faciat, & qo fine qidqe faciat, & qale id sit, in qo se vimqe suam exerceat, satis perspectum ac prospectum esse; etiamsi ista nos qàm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄειστος τρόπος τῆς ἀμύνης] Avrea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; respondit, Αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qi & *de leg.* poët. *c.* 5. Πρὸς δὲ τὸν γεγραφότα, Ποῖ τὸν πονηρὸν ἐκ ἄκρησον ὅπλον; ἀπονείμα, τρόπον τινὰ συνεξομοιοῦς καλοῖσι τοῖς πονηροῖς, τὸ τῷ Διογένει παραδοθῆναι δοκεῖν. ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Atqe hoc est qod ille apud Comicum nescio qem (avtore eodem *de exil.* referente) qi cùm de infelicitate sua qerentem amicum τῷ τύχῳ ἀμυνεῖσθαι jussisset, interrogatus qâ ratione id effectum

effectum daret, Φιλοσόφως, respondit. Qin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἄν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσειν respondit, ἑαυτὸν παραπλήσιον βέλτιστα παρέξειν. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Σύ τοι διάρξεις τοῦ κακοῦ, ἔξεσι γὰρ, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ὑδὲν ὕτω κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τοὺς ὑβριζομένων ἀνεξικακίαι· τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν, τῶν ἀληθῶς εἶναι τὰς ὕβρεις. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτοῦ, τῶν μηδὲν σωφρονεῖν πονηρῶν ἀποδείξις ὄντων ἐναργεστάτη. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενον νέει· τό, τε μηδὲν ὄντα λυπεῖν τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τοῦ μὲν ὑβριζομένου ἀνεξικακίαν· τό, τε ὄντας ἀμυνάσθαι αὐτοὺς μὴ δυνάσθαι, ὡς ἀρετοῦ ἀσκητάς. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ τοίνυν ἀρετοῦ καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, κακείας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι παιγνίας. ὁ δὲ καὶ συγγνώμην τοῖς κατὰ φθόνου βαθυμίοις νέμων, καὶ συγχώρησιν αὐτοῦ ἀνιεὶς ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, καὶ μὴ μόνον ἀμυνάσθαι μὴ ἐθέλων, ἀλλὰ καὶ συμπάσχων τοῖς κατὰ τῆς κακίας χειμαζομένοις, ὅπερ τοῦ ὄντι ὄντων ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῶν ποιεῖν ἔοικεν. Vide Regem sapientissimum, *Paræm.* c. 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι] Jasoni Medæa apud Evripidem;

Ἀλλ' ἀσμὲν, οὐ σμὲν, ὐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες. ὐκουν χρὴ σ' ὁμοιοῦσθαι κακῷ,
Οὐδ' ἀντιτείνειν νήπι' ἀντὶ νηπίων.
Sumus quidem mulieres, quod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua reddere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit aquatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὅ, τι ἄν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι). ——*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἠφανίσθης ἄπορος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, ὅτι καὶ Διονυσα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τοῦ ἀρετοῦ. τὸ γὰρ ἀντιτιμᾶσθαι τῷ πεφυκέναι, νόμῳ δικαιότερον οἰεῖσθαι, φύσει γινόμενον ἢ μιᾶς ἀδικείας. Epictet. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔκλαψε, τοῦς ἐμέ τι ἄδικον πείσας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, τοῦς ἐκεῖνον ἀδικοῦντι πείσας; Augustin. *in Psal.* 54. *Quid tibi prodest, quia exigis quæ pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum. ignosce, nè duo sitis mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qi te oderat. jam duo plango, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, qos fieri bonos qarit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se qoqe numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Gvigo *meditat. c.* 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es qasi signum ad retundenda jacula inimici; id est, ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *l.* 1. *c.* 3. *Assiduitas meriti pertinacis evincet.* Et *de ira l.* 2. *c.* 34. *Irascetur aliqis? tu contrà beneficiis provocabis. cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinqe certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit: victus est, qi vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, qàm malo more injuriam vincere.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliqantò injuriæ beneficiis vincuntur, qàm mutui odii pertinaciâ pensantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐπὶ τέρπει καὶ θεσπεσιαπαίῃ] Vide *l.* 5. § 34.

Μεταβαίνειν] Vide *l.* 5. § 6.

Σωὶ μήμῃ θεῷ] Vide *l.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum qod referatur hîc, Epicteti illud *differt. lib.* 1. *c.* 16. Ἐς γὰρ νῦν εἰρομαι, ἄλλό τι ὠδεῖ ἡμᾶς πιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν, καὶ διεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; ἐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐδιοῦντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα ταῦτα δι' ὧν τῷ γλιῷ ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας ἔδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τῷ δυναμιν ἔδωκε τῷ παρακολουθητικῷ, καὶ ὀδῷ χρησικῷ. Qid ille non feciſſet, si adjicere potuiſſet, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χρισὸν ἡμῶν ἔδωκεν; sed ulteriùs porrò audire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀποτυφλωθέντες, ὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταῦτα ἐπαληθεύοντα τῷ χάρᾳ, καὶ ὕμνῳ πάντων διαθέντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί γὰρ ἄλλο δυνάμεθα γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰν ἀνδρὸν ἤμην, ἐπῆν τὰ τῆς ἀνδρὸς· εἰ κύκνος, τὰ τῆς κύκνου· νυῦ γὰ λογικὸς εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. οὐδ' ἐγκαταλείψω τῷ τάξιν ταύτην, ἐρόσον ἂν δίδωται. καὶ ὑμᾶς ὁπὸ πάντα αὐτῷ ταύτῃ φύσιν παρακαλῶ. Contende cum istis qæ Psaltes regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c.* 52. Ζωγράφου νέει τὸν θεὸν, ἢ ἀναπλεῖ. qod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Melissa l.* 1. *c.* 54. sic extulit, Μνημονευτέον θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον. Rursúsque idem apud Maxim. Ἀναπνεῖν ὁ περὶ θεοῦ λόγος καθ' ἡμέραν, μᾶλλον

ñ

ἢ τὰ σπέρματα. Idem denique apud Antion. Ἐφη ἀεὶ μνημονεύειν, ὅτι ὢν ἐργάζεται χοῦν, ψυχὴν ἢ σῶμα. Θεὸς παρέσπειρεν ἕρωτας, ἐν πάσαις αὐτὰς ταῖς ἡλικίαις καὶ τοῖς πάθεσιν, ἃ μὴ ἀφαιρετὰς ἔχειν ὁ τῶν ὅλων συνέστηκεν.

§ 8. Τὸ πυρῶδες ὄζει τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πνέον] *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιεῖν ἢ ἑαυτὸ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἔχασα παραίνεται] *Supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἦτοι μυκηθμὸν] Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, σφαῖρα] leg. [καὶ] σφαῖρα.

Τί καὶ ὀπτιδυμᾶν εἰκαίῳ συγχρίματι] Ita *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ φαντασίας κενῆς;

Ἅλα γένεσθαι] ἅλα, γαῖα, *terra.* Porrò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen. c.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles c.* 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psalm.* 146. *v.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur.* Allusum monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad. η. v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cuncta convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ γὰρ ἀναιδηλεῖν τὸ λυδὸν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀναιδητὸν, ἂν ἀναιρεῖ τὸ τῆς θανάτου λύπης, ἀλλ' ὥσπερ ὑπόδειγμα αὐτῆς προσπέφυκεν· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ὄζει ὃ λέδοικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, πλὴν εἰς τὸ μὴ φρονεῖν μηδὲ αἰσθανόμενον διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν πλὴν ἀνάλυσιν εἰς τὰ ὑγρητικὰ στοιχεῖα τοῦ παντός. indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν. Et Alexand. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inquit, σώματα, ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πάντων, itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθειρόντα, οἷς λεπτομερῆ καὶ καθάρτατα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παραμένοντα εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι· dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum quod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρόταλοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, ἀποθάνοιτε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ τῷ μὲν ζωοῖο πνεύματος ἁμὰ στερηθείητε γένοισθε ἢ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπολύεται τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τοῦ ἀντιστοιχειωθείητε (ἀντιστοιχείαν autem loco suprà citato habet Aphrodiss.) τουτέστιν εἰς τὰ ἑαυτέκαστον ὅμοια στοιχεῖον καὶ ἀκήρατα καὶ ὑμᾶς ὁμοίως ἀναλυθείητε,

Ἥμισυ μὲν γὰρ ἔφασκε γαίης ἀνθρώπους ἔμμεναι,

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda, sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαῖαν ὕδει φύρειν.— Vulcano injungitur.

nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐγγενόμεθα.

In proverbium autem usu freqenti ac familiari devenisse Homericum illud monent Grammatici. qo alluserit παροιμίας Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper arabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: quomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, uti ex Stobæo discimus, tom. 2. *tit.* 108.

--κἀτα δ' ἀχθοντα βροτὸν
Εἰς γῆν φέροντες γῆν· ἀναλκίαν δ' ἔχει
Βίου θρεύειν, ὅστε κάρπιμον σάκχαρ.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, quòd Evripideum carmen illud lavdaret: negabat enim (quod & Plut. suprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, quòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, quod hîc Marcus usurpavit,

--ὅπως πρὸς ἅλα γένωμαι.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ περισσεύμενον
Οὐ πῦρ, οὐ σιδήρου κρέσσον τεύχει.
Arcere namque fata, nec
Ignis, nec ensis valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθνήσκειν, ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίαις τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ γὰρ ἀναδῦναι ἅπαντα ἰσχυρῶς μὲν ἅπασιν ἀεὶ ταῖς καρδίαις κάθηται, φύσει δ', ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γίνεσθαι. quod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il. ζ. v.* 488.

Μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδ' ἀγαθὸν, ἐπεὶν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unquam,
Esto malus, bonus esto; humana sanguine cretus.

Idem tanquam ex Achillis mente; *Il. ι. v.* 318.

Ἶση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantémque manet sors æqua domique manentem.

& v. 320.

Κάτθανε· ὅμως, ὅτ' ἄφαρος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ διορᾷ.

Tam, cui nil gestum est, obit, ac qui multa patravit.

Quem versum in ore frequentem habuisse Demodocum author est Lucianus.

Et *Iliad. μ.* v. 322. sub Idomenei persona;

Ὦ πόπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυγόντες,
Ἀθάνατοι μελόμεσθα καὶ ἤματι τῷδε γενοίμην,
Οὔτε κε σοὶ φίλοισι μαχήσομαι ἐν πολέμοιο
Οὔτε κε Φοίβου ἐς ἀκρότομον ἱερὸν οἶκον
Μυρίοι, ὅσσοι δὴ φυγέειν θάνατόν τε μόρον τε
Ἴομεν, ἢ τῷ νῦν ὀρέξομαι ἠδὲ τις ἡμῖν.

O pepo, si letique exors, duræque senectæ
Vita foret, bellum subterfugientibus istis,
Non egidem vel acies primas ipse inter ibitem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumsteterint nos mille periculamortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aut vituri famam nobisve, aliisve.

Unde Plutarchus etiam sumpsisse vult Æschylum illa;

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ πεφύρηται ἐν στέρνοις λεχθέν,
Οὐ ῥᾴδιον πῆμ', εἰ μὴ τέρμα σωτῆρος ἕλοι·
Οὔτ' ἐν σιγῇ τις ἄμμορ' ἄτερ ἔστω
Φθίσει τι μᾶλλον τὸν πανώλεθρον μόρον.

Non telaspis pectus intra acceperit,
Moriatur, ævi fata nisi dens terminum:
Nec ad portam qis confidens in vedibus,
Fatum hoc magis sibi destinatum effugerit.

In quam eandem sententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——χρὴ θανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ μένοντι ἐκεῖ τε πήμαθ' ἡμέρᾳ πόνων.

——*morti est debitus,*
Etiam laborum immunis qi sedet domi.

Et Simonides *tom.* 2. *tit.* 51.

Ὁ δ' οὐ δύναται φυγεῖν τὸν φυγόπαιδα θάνατον.

quod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem persequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Casmer. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι δὴ καὶ τλήμονα φυγὼν καὶ δακπὸν ἀκόντων
Ἔρχεται· ἐν δ' ὅτῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.

A fato nulli mortis fit gratia; non si
Immortes genetrix sit mercuria Deos.
Sæpe fugæ tutum circumstridentia tela,
In bello pravito, mors inopina rapit.

Solon apud Demosth. de legat. male obit.

Οὔτω δὴ βέλεσιν κακὸν ἔρχεται ὀκριόεν ἐπάρσῳ
Αὐλείου δ' ὑπὲρ ἔσσεν ἐδήλησε δόρυ.

Τῷ μὲν δ' ἀκρὸς ἔπιπτε κατὰ θρῶν, ἄμφὶ δὲ χεῖρες
Εἰ γά πῃ ἢ φύζαν ἐν μυχῷ ἢ δηλέμῳ.

Cujúsque irrumpit pestis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam sublime supersilit, atque latentem
Prendit, sive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco possis excludere, cùm mors
Venerit, in medio est Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus se condat & ære;
Mors tamen inclusum protrahit inde caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Augustin. *de diversis. serm.* 28. *Mors differri potest; auferri non potest.* Et *de Verb. Apost.* 18. *Mortem differunt ista, non auferunt. Sed etsi tardiùs qis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod evitare non possis?* Senec. *epist.* 93. *Quid interest quàm citò exeas, unde exeundum est?* ibid.

Vide *l.* 4. § 50.

Ἐυσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, quâ constantem illi & immotum prorsus animi tenorem designabant. eundem & εὐσταθείαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ μὲν θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὅπως τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅπως τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud nostrum, potest *status animi placidus & tranquillus* designari, qualis est æqoris in malacia. Καὶ γὰρ αἱ λῖαι ἴσαι, καὶ εὐσταθοῦσι τὰ πλάγη. Lucian ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθὲς καὶ ἀπαρέγκλιτος conjunxit: &, quod huic cognatum nostro, *l.* 12. § 22. καθεστῶτα, καὶ κόλπου ἀνέμων.

Θαρρῶ τῷ διοικοῦντι] Psal. 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile est cor ejus, confisum in Domino.* hoc est, ἑστηκυῖα ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres, ἐλπίζοντος ἐπὶ τὸν κύριον vel Marci nostri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Ὑπὸ τῶν βελτιόνων] qæ *l.* 1. § 12, πειθηνιάσω προθύμως. & § 15. βελτίωσις dixit.

Ταχέως ἐπάνιθι] Ità *l.* 5. § 9. ἐπιχειρήσω πάλιν ἐπανιέναι. Vide & sectionem huic proximam.

Ἐπάνιθι εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad semetipsum reversus.* qasi extra se positus antè fuisset, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum se præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus est suum, cùm irascitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*

Ὁ δὲ θυμὸς, ἂν μὴ φησιν ὁ Μενάνδρου,
Τὰ δεινὰ ποιήσει τὰς ὀργὰς μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἀπελάσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράξει καὶ μέτρια, τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐκποδὼν ἀπωθούμενος. Idem *de provid.*

vid. divin. Qod & de reliqis etiam affectibus Chrysippus in *lib. περὶ ἀνομαλογίας*, referente eodem in *tract. de vitios. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inqit, ἐκκρέει τοῦ λογισμοῦ, idqe Menandri testimonio comprobat, cujus ista sunt;

Οἴ μοι, τάλας ἐγώγε, τοῦ πρὸ αἱ φρένες
Ἦμὴν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ἃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἰσθήσεις.
Eheu me miserum, quamnam in partem corporis
Mens nostra se proripuit illo tempore,
Cùm nimium vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phrasis obtinuit, inqit Plut. *in collat. terrestr. & aquatil.* περὶ τῆς παραφερομένων, μὴ ἔξω) παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπλωκέναι τῆς λογισμῶν. Vult itaque Marcus, sicubi tale qid contigerit, qàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id qod animum induxerat, paulisper non tenuit; sed citò ad se rediit.*

Ἔση γὰρ ἐγκρατίστερος] Resarciendo jugiter post remissiones atqe interturbationes animadversas, validior evadet animi tenor. Ità ossa confracta, si fuerint probè restituta, robustiora fiunt. Sed & *athleta, qicunqe magni spiritûs, nec projecit animum projectus; & qoties ccidit, contumacior surrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *qæst. nat. l. 3. præfat. Fidelissimus est ad honesta ex pœnitentia transitus.* Et qod Plutarch. in *amator.* Ὡς ὁ ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μετ' ὀμίχλων θρώσκοντες· ὅταν ἔρως μετ' ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῳ ἐπαλλαγῇ, ἡδίων καὶ θρασύτερος. Plavt. item *Amphitr. act. sc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rursus in gratiam.
Verùm iræ si qæ fortè eveniunt hujusmodi
Inter eos, rursum ubi reventum in gratiam est,
Bis tantò amici sunt inter se qàm priùs.

§ 12. Ὦ τῆς πολλάκις ἐπάνιθι] Senec. *epist.* 103. *Qantùm potes, in philosophiam secede. Illa te sinu suo proteget: in hujus sacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *sup.* § 10.

Περισσοπαθῶν ταύτῃ] Vide *l.* 5. § 9. & § 34. & *supr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ἰχθύος] *Cadaver piscis.* Plut. *de esu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τινὶ πάθει καὶ ποίᾳ ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἥψατο φόνου σώματι, καὶ πεδυνήσατις ζώου χείλεσι θρέψηλατο σαρκὸς. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων περιθιμοῦς πραπίδας, ὅλα καὶ προφὼν περιέπ ἐπιτεῖν [ἐπόλμησε] τὰ μυκῶν ἔμπεδον βρυχήματα μίμη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim restituendum existimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπείων ἐκβλητότεροι, κατ' Ἡσίοδον· χρέας ἢ πᾶν νεκρὸν ὄζει, καὶ νεκρῷ μέγες. Idem *Sympos. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκόμοι μάγειροι eidem in libello superiore dicti: & *in sap. conviv.* Ὁ μάγειρος, τάρτερός τις νεκρῶν περίπλεως. Orcus qidam cadaveribus constipatus, vester dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸς ἐστὶ σαρκὸς] sive *sanguis uvæ*; ut Jacobus Patriarch. apud Mosem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moses ipse *l. 5. c. 32. v. 14.* i.e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jason Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab bist. l. 1. c. 6. v. 34.* At Cassiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, suo more lascivicns: *Hyemale mustum, uvarum frigidus sanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liqor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad nostri mentem propiùs Hesiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mythолog. l. 3. c. 1.*

——βυτρύων δρόσον αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Aristotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* sub Plutarchi nomine *q. 2.* lavdatus, qi cum Empedocle vult πηλὸν esse σηπεδόνα πυρὸς,

——ἐν ξύλῳ σαπὲν ὕδωρ.

Est enim, ut ex Platone avtor idem *q. 5.* Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἡδυσμένον διὰ φυτοῦ. Itaqe Athen. *dipnosoph. l. 1.* Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ὑδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ἐπὶ ἀμπέλῳ πεπωκυῖα. Et Nemes. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς τροφῆς, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος γίνεται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l. 1. c. 14. § 1.* Ὕδωρ ἐν κῇ μυρσινίδι, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅπου μὲν γίνεται φλοιὸς, ὅπου δὲ κλάδος, ὅπου δὲ καρπὸς, καὶ ἦδη σῦκον, καὶ ῥοιὰ, καὶ τἄλλα ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat.* § 66. Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιόμενος κατεργάζεται, τῆς καρπῶν καὶ ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον πον γίνεται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χοΐζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyssen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγρὸν, πικραίνεται ἐν τῷ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καὶ γλυκαίνεται διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὸν ὁλίδα ἐλκύσας, ὁ οἶνος σωίσεται, Jo. Chrysost. *in tit. Orat.* 3.

Τειχία περίκλιτα] Plin. *hist. nat. l. 9. c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutelæ pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adolescentem qendam τῇ εὐπαρύφῳ splendidè vestitum, animadverteret de purpuræ laticlavio sese efferentem, apprehensâ veste, Τί, inqit, μοι τοι περὶ σῦ περίκλιτον ἐφόρει, καὶ ἦν περίκλιτον· Diogenem Canem forsan imitatus, qi adolescentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖδιον, μειρύκιον, ἐπὶ περίκλιτα δορὰ σεμνυνόμενον. Refert Anton. *Meliss. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorsus, qi pro δορᾷ, ἀρετῇ substitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν εὐιματῇς, ταῦτα περὶ σε περίκλιτον ἴχνει.
Si veste nites, at hanc priùs oves tulere.

Philo *de provident.* lavdante Evsebio *præpar. l. 8. c. ult.* Ἐδῶτές γε μὴν, περίκλιτον εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί τέ φασιν, ἄνδρες. Neotericus qidam;

Pur-

Purpureis, te effers, qòd amictus vestibus? ante
Te gestavit ovis, cùm tamen esset ovis.
Sericeis effers, qòd amictus vestibus? ante
Te bombyx habuit; tum quoque vermis erat.

Αἱματίᾳ κόγχης διαδύμῳ] indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis istis, quorum sanguine an sanie, purpura tingitur, videantur Aristot. *hist. animal. l. 5. c. 15.* Plin. *hist. nat. l. 9. c. 36. & ibid. c. 38.* & Ælian. *hist. animal. l. 16. c. 1.* Navmach. apud Stob. *tom. 2. tit. 94.*

Ἐιμάλα δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλυ.
At, qo lana rubet, sanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in *Cæsaplo.* μακαείζων ἐπὶ τῷ αἵματι ᾗδ' ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loqitur. Optat. *adv. Donatist. l. 5. Sic alba lana regalem transit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem: utique dum incipit esse qod non erat, definit esse qod fuerat.* (ità enim interstingvenda sunt ista) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Considerata sunt effecta: retractanda sunt efficientia. Dicis à te datum esse, qòd homo fidelis effectus est: si hoc totum est, dicat & operarius artifex purpuræ, qòd non*
——admixto sanguine piscis, purpuram solo tactu conficiat.

Ἐντεῦθεν παράφρασις] Huc Diogenis αὐτυρχῶδες illud, Εἰδὼς καὶ τὰ κοιλίαν ἦν παραστίχασμα μὴ πεινῆν. Laërt. *l. 6.* sive ut Plut. *de Stoic. contradict. c. 18.* ex Chrysippi *politia*, Εἰδὼς καὶ τὸν λιμὸν ὅτως ἀναστέλλεσθαι τῆς γαστρὸς ἁλιωσάμενον. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l. 1.* de Critia, ὅτι ὑϊκὸν δοκοίη πάσχειν, ἐπιθυμῶν ὑὸν δήμῳ προσκαίειν, ὥσπερ τὰ ὑΐδια τοῖς λίθοις.

Μετά τινος ἀσασμοῦ] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l. 19. c. 2.* Τὸν μέξιν sive συνουσίαν dixit esse μικρὰν ἐπιληψίαν. Est avtem *epilepsia*, πάντος τοῦ σώματος ἀσασμὸς, *corporis totius convulsio* qædam. Galen. *de loc. affect. c. 2.* & Fæsius *ad Hippocr. de morb. vulg. l. 2. tom. 5.* qanqam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Eryximacho, Stob. *tom. 2. tit. 6.* qi & Democriti non absimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* sententiam refert, Ξυνοσίη, ἀποπληξίη μικρή. *Apoplexiam* avtem definit Celsus *l. 3. c. 27. resolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepsiâ graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud silentio prætereundum, qod contrà monent Oribasius *collect. l. 6. c. 38.* & Aëtius *l. 3. c. 8.* Ὅτι καὶ πνὰς ἐπιλήπτους ἔπαυσε τὸ μίσγεσθαι· qod illi, nec soli, elicuisse videntur ex Hippocratis verbis hisce, *de morb. vulgar. l. 6. tom. 5. § 15.* Τὰς ἐπαύξεας νόσους, μέξις. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαείου ἔκκρισις] Vide *l. 4. § 48.* ἐχθὲς μὲν μυξάδειον. indè per stuporem illud, *l. 10. § 26.* ἐξ ὅτε οὗ;

Ὅιαν δὴ αὖται] leg. vel, ὅιαι δὴ, vel οἷ δὴ, *qale qiddam*; sive, *qemadmodum*; qia ὅτως seqitur.

Ἀπεμυνᾶν] Vide *l. 2. § 12.* & *l. 3. § 11.* Qod de dictione Longin. *de sublim.* μή πια μυχέδεις φαντασίαν ἐχειλᾶ, ἢ πολὺ προέσκηται τὸ εἰκῆ προσαπατηλόμυθον, ἀταπυοσάμενα ἢ, ἄλλως εὐεικοιλο χαῦνα, ὧν τοῦ θαυμάζειν τὸ ἀπιστρεπτεῖν εὐηνιώτερον. Et *ibid.* κἂν ἔχωσιν αὐτοῦ προὸς αὐγὰς ἀνασκοπῆς, ἐκ τοῦ φοβερῦ κατ' ὀλίγον ὑπτιοστεῖ πρὸς τὸ εὐκαταφρόνητον.

Τῷ ἢ συμπαίσεται] ἐφ' ᾧ potiùs. Vide *l. 12. § 27.*

Δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογισμός] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis scriptores Latini, Arnobius, Avgustinus, alii) *pompa, fastus*: qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obtenditur, qò vel desiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *effucium* reverà *fastiunt*, ut cum Plinio loqar, repræsentationes istiusmodi. Cæterùm aliud est τῦφος, aliud φῦκος, qod is forsan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γάρ ἐστιν ὁ μὴ καταδηλοῦται τὰ γνήσια τῶν νόθων παφανιερύντων, ἢ τἀληθῆ ψεύδεσιν εἰκότων, ἃ φύσει μὲν κατεψεύσατο, πιθανὰς δ' ὑποβάλλει φαντασίας πρὸς ἀπάτην ἐν πόλεσιν· ἃ δὴ ὁ πάντων ἐπιβουλότατος φύσεται τύφος, ὃν τινες τεθήπασι καὶ προσκυνοῦσι, τὰς κάνας δόξας συμποιοῦντες, διὰ χρυσῶν σκευῶν καὶ ἀργυρείων, καὶ πλήθος θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετίασι φέροντες· &c. Ἐπιβουλότατον dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμὸν. Vide *l. 2. § 12.*

Ὁ Κράτης] Crates iste Athenienses, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis recessit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri potest ex antegressis Cynicum, suo, hoc est, canino more, Xenocrati fastum objeciss, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ἀτυφότατον extitisse asserat Laërt. *l. 4.*

§ 14. Τὰ πλεῖστα] eódem spectat hæc perioche, qò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσιος συνεχόμενα] *Si sub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur intersereret, nihil erat: *comprehendi possunt sub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Cas. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim sunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; sed formarum, qibus continentur, differentiæ. Cæterùm reqiri potest non immeritò, qomodo ligna avt lapides, ὑπὸ ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim κυρίως vox ea sonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν itaqe Galenus observat, præter usitatiora illa significata, dupliciter sumi; aliqando pro *solida ipsa corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l. 1.* indè ἑκτικὸς πυρετὸς, *febres hectica*

Elicas, nominis id adeptas vult, ὅτι τῷ ἕξιν τῷ σώματος αὐτῷ καλλήφασιν· tum ἕξις qid significet, explicando, subjungit; ὅτου γὰρ ἐνυπάρχειν νομίζειν τὰ στερεά, τῆς ὑγροῖς ἀντιδιαιρέμβια. *ità vocant solidas corporis partes, qò ab humidis distinguant, sive in partium distributione humidis oppositas.* aliqando verò pro *spiritu* sive *forma*, qæ *partes rei cujusqe continet.* ità H. Stephanus avtor est eundem alibi ἕξιν definire, πνεῦμα σωμάτων κατέχον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη, *spiritum illum, qi partes compingit & continet. spiritûs* avtem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις πνευματικὴ eadem Philoni dicta *de mundi immortalit.* verbis illis; Ἄνθρακι μὲν ἔνι ὅτι, πῦρ ἐν ὑσίᾳ γεώδει, ὃ πρόπον ἕξεως πνευματικῆς περιάλαβε καὶ ἀλλοχᾷ δι' ὅλης ἄχρι περάτων τετάμβον. Unde & ἐκλικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de natura hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγουσι καὶ πάντα ἄψυχα ἐκτικὴν ζωήν. καθ' ὃ σωέχεσθαι ὑπὸ τῆς τοῦ παντὸς ψυχῆς, τοῦ ἑνὸς (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἕν)) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et κνεολεκτῶν magìs Philo, ἐκλικὴ δύναμις νῦς, inqit, πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἐκλικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ φυλάττων ὅτι, λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ἑοικότα, ὀστέα. Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, siue *spiritum* ζωϊκῆς δυνάμεως, i. e. *facultatis vitalis* (ıtrictiùs loqendo) exortem designaverit: qam ψυχὴν ἕξιν, qasi *meram* ὑπαρξιν sive *existentiam*, Sextus nuncupat, & ὑπὸ τῆς φύσεως Marcus istic distingvit. Siqidem in eandem planè mentem Sextus Empiric. *adv. Mathemat. l.* 8. *c.* 2. qo loco his gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ψυχῆς ἕξεως σωέχεται, ὡς λίθος καὶ ξύλα· τὰ δ' ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά· τὰ δ' ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus qosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inqit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὰ δ' φύσει, τὰ δ' λογικῇ ψυχῇ. idémqe *de mund. immortal.* disertiùs adhuc; Τῷ ἑνοῦντι μὲν ἀδιακόπτων, τῷ ξύλων μὲ καὶ λίθων ἕξιν, ἀναρθμῷ τε καὶ ἀνδρῶν φύσιν, ψυχῷ δ' ζώων ἀπάντων, ἀνθρώπων δ' νῦν καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istic, ἕξιν *ligni & lapidibus*, φύσιν *satis stirpibúsqe* tribui: habésqe res qatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, qibus compages omnis corporea continetur, partésqe ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νοῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζώων, νοῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, qo hìc Marcus. qin, nè qid desit eorum, qorum Marcus hìc meminit, subjungit, ἀρετὴν δ' ἀπεδοίασιν τελεωτάτην· qod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν τιμᾷ. Adjici potest, qòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, tum in ζῷον transire; id qod Aristoteles dixit, ζῆν τὸ σπερμα τῶν φυτῶν βίον, *de gener. animal. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπέρμα *semen*, πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero fotum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ὑπὸ τῆς φύσεως, τῷ φύσιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς distingvunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vide *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & qòd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τῷ ψυχῷ, ὃ δ' ὃν μὲ, ὡς ἕξιν κεχωρηκέναι, ὡς διὰ σφῶν ὅσων καὶ σφῶν ὑδάτων· δι' ὧν δ', ὡς νῦν, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ. Vide *ad l.* 12. § 30. indè ἐκλικῶς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὐδεὶς γὰρ καλῶς λίθον προφλῶ, τὸ αἴτιον τοῦ συμμένειν εἶπεις ἂν καὶ τὸ (τοῦ f.) ἐκλικῶς διαμένειν· καὶ φυτῷ, τῷ διατηροῦσαν ἐν τῇ αὐξῇ ἢ καρποφορεῖν· καὶ ζῴῳ σώματι δ', τὴν τηροῦσαν αὐτοῦ τῷ οὐσιαν. *Ea igitur*, inqit, *qæ vel formâ merâ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ὑπὸ τοῦ φύσιν sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ*, &c. Vide & Marcum ipsum *l.* 10. § 2. ubi φύσιν μόνῳ ὑπὸ τῆς ζωῆς φύσεως distingvit. Non erat itaqe qòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. notis*, avt voces illas ἕξιν & ἐκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἕσιν atqe ἑσικὴν rescribendum præscriberet; avt Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hac ratione usurpatum, qm & Sexti, & Zenonis etiam, aliorúmqe itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ δ' ὑπὸ σφῶν ὀλίγῳ μετριωτέρων] *qæ subarctioribus aliqantò.* Xyl. & mox: *Siqa paulò plus haberent gratiæ* perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, qod de hominibus dictum est. *ὀι μετριώτεροι, qi modestiores & moderatiores sunt.*

Ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχεσαν καὶ κινεμένην] forsan ἴχνος. ut *infrà* § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴχνεσθαι. nam & ἴχνεσθαι quandoqi usurpatur. Arrianus de Indiæ fluminibus, Χειμῶνος ἴχνεσιν, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τῷ ὁμογνεῖ συνήγεῖ] *Congeneri suo cooperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Cas. ego utrumqe opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν ἀπόδεκτα γίνεσθαι] διὰ τὴν ἵνα ἡ περίοδος ἀνύηται τοῦ κόσμου. χρείαν γὰρ ἔχει, φησὶ μὲν ἐνεστώτων, φησὶ δ' μελλόντων, φησὶ δὲ κινουμένων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idémqe *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη περιόδου τινὰ εἶναι καὶ παραχώρησιν ἄλλοις [ἄλλων potiùs] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δ' κινεῖσθαι. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλαγὴ γεγονότων, τὸ δ' γένεσις ὑπαγεγονότων. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

— ἦ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκα φύεσθαι·
Ἦ δ' πάλιν διαφύτος ἐνὸς, πλέον ἐκτελέθεσθαι·

Τῇ

Τῇ μὲν γίγνονταί τε, καὶ ὃ σφίσιν ἔμπεδος αἰών·
Τῇ δὲ διαλλάσσονται διαμοιρέες, ὃδ' ἅμα λήγει·
Ταύτῃ δ' αὖεν ἔασιν ἀκίνητοι καὶ κύκλον.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀναπεῖσαι τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον] Loco mota sunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad seqentis clavsulæ extremum rejicienda, & post παράγεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones ævum æternum præstant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa qoqe assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neqe enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrqe eadem veniens, urgétqe priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, paritérqe sequuntur,
Et nova sunt semper. nam qod fuit antè, relictum est,
Fitqe qod haud fuerat; momentáqe cuncta novantur.

Τῷ πολεμῷ] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐκπιμώσειεν] vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ ζῆναι ὐκ ἔξεστιν] Ità *l.* 5. § 23. ὑφ' ὧν ἔζως. Παράγει γὰρ τὸ ζῷμα τῷ κόσμῳ τούτῳ. Paulus ad Cor. ep. 1. c. 7. v. 31. Et Josn. ep. 1. c. 2. v. 17. Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπεπμφότων ὀρνίθων φείδεσθαι] Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea qæ nè sunt qidem? (in ea qæ mox non futura sunt.* Jun.) *nam omnino comparant alas divitiæ, instar aqilæ pernicissimæ, qæ cælum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem esse Solomoni, qod Davidi *cor apponere, Psal* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. class. 2. l.* 1. *Prov.* 105. Evripid. *Inone,* apud Stob. *tom. 2. tit.* 105.

Ὑπόστασος δ' ὁ πλοῦτος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

——πλοῦτε μὴ οἰκεῖα πίμπρης.

Et Simonides in *navii*s ab eodem lavdatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰρ, ὡδὲ ταυπετερύγι
Μύας ὕπως, ἀ μετάστασις.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἐσμὲν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοὺ κεραμέως διώκοντα· ἀεὶ ὅιονται ἔχειν αὐτῷ αὐτίκα λήψεσθαι, ὅτ δ' ἀεὶ ὑπεξέφυγον. Pulcrè Gvigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide qomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: qem cùm acceperit, subjacet tot casibus, qot passer ipse. qomodo autem est tuta, priusqam talibus capiatur? ea enim qæ placent, tenent illam, ut possit adversis mulctari.* De homine humanísqe rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Ὅτι γὰρ ἐσμὲν ὐχ ἱσάμυθον, φάσμά τι μὴ χαλίμυθον, πῖσις ὀρνέων παρερχομένων, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἴχνος ὐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμὶς, ἑωθινὴ δρόσος, ἄνθος καιρῷ φυόμενον, καὶ καιρῷ λυόμενον.

Τὸ δ' ἤδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπολύεσθαι] Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τι γὰρ ἄφθη ἕκαστον, καὶ παρελύσθη. Senec. *epist.* 104. *Avium modo transvolant, citiúsqe qàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro pauper.* Πιστὸν μηδὲν τῆδε ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πλυκρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως μεταδεμόμενα καὶ μεταβάλλοντα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ σκηνοπηγοῦντα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόλλυται καὶ φεύγοντα, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαδιδράσκοντα. Hieronymus *in Esajæ c.* 38. *Omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, anteqam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et Avgust. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusqam veniant: & cùm venerint, stare non possunt. agunt se, sequntur se, & non se tenent. nihil de præterito revocatur; nihil qod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse possumus dicere, qod non stat; nec non esse, qod venit & transit.*

Ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις] Idem *l.* 5. § 33. In sacra pagina, *vita animalis sanguis* esse dicitur, & *in sanguine vita consistere.* Vide Mosen *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τὼ ψυχὼ ἀναθυμίασιν εἶ), Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τοῦ ἀέρος ἀνάπνοη] Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite amplius hominì fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. qantuli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ solicitæqe tutelæ, precarii spiritûs, & malè inhærentis; qem pavor repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσον παρ' ἕκαστον πνεύμων] Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aptè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. qis enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. qid nit aliud enim, qicqid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaqe medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliqando spiritus ille, qod sæpe conatus est.* At qod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, qasi assiduum qiddam videtur. Avg. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit avrarum, qas ità carpimus, ut sine cibo & potu diu esse possimus; sine hoc tertio, qod nobis avra, qæ undiqe circumfistit, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroqe lædant,*

dant, vel non intrando, vel non exeundo: istâ hoc tertium flabile alimentum, qia in nobis manere non finitur, nec immorando corrumpitur, sed egeritur mox ut ingeritur, non alios, sed eosdem meatus, id est, os, aut nares, aut utrumqe, & qâ intraret, & qâ exiret, accepit. In teipso proba tibi ipse qod dico. emitte spiritum flando, & vide utrùm dures si non receperis: recipe respirando; & vide qas patiaris angustias si non rursus emiseris. hoc igitur facimus, qando utrem inflamus, qod facimus ut vivamus. nisi qòd tunc paulò plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut spiritum flabilem, id est, ventum in utrem implendum & extendendum non qietè spirandi & respirandi, sed anhelandi impetu coarctemus. nisi ergò, qòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto redierit, qid tibi, non solùm unde illum inflare, sed unde tu possis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Αἱ φύσεις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πνευσιπλῆοι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πᾶσιν ὑποδύσηλιν διώμαν ὑποδῦναι] Hinc eæ formulæ & in sacris scriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emisit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. &, ἐξέπνευσε. *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37. & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam in *votis*: ὑποζυσήσας τὸ ψυχάριον ἄπειμι. *animâ efflatâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὰ φυτὰ, τίμιον ἔστι τὸ διαπνεῖσθαι] Malè luxata & confusa ista: sed restitutio proclivis. leg. Τίμιον, ἔστι τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτά. *Æstimatione dignum est, non perflari, qod & plantarum sive stirpium est.* Τὸ διαπνεῖσθαι autem de stirpibus usurpatum apud Xenophontem habemus in *sympos.* Verbis hisce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. lavdatis; apud qem emendatiora, qàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μὲν τοι μοι τὰ τῶν ἀνδρῶν σώματα [συμπόσια ταῦτα, codices. malè.] τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἄνθρ καὶ τὰ τῆς ἐν τῇ γῇ φυομένων· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως ποτίσῃ, καὶ διώκται ἐρθῶσ, ἔπειτα αὖραις διαπνεῖσ. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque summotus à terra, minùs putrescit: & hoc uno modo perflatur ventis, qi nebulam & rorem pestiferum celeriter adficcant, multúmque ad defloreſcendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Quæ distinctio plus Solis & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & sic faciliùs insolatur humus, & fructus percoqitur, perflatúmque salubriorem habet.* Id qod Plin. *l.* 7. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, qando sibi ipsa non obumbrat, assiduóque sole coqitur, & afflatum magìs sentit.* Διαπνοὴ in animantibus qid sit, qídque ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς distet, ex Aristotele ac Galeno docuimus, *ad lib.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, qd Xenophon hoc loco ipse, additâ in collationis membro altero τῷ ἀναπνεῖν meminit, qasi istud in animantibus τῷ διαπνεῖσθαι illi in arboribus respondeat. Οὗτω δὴ καὶ ἡμεῖς, inqit, ἵν μὲν ἀφθονον τὸ ποτὸν εἰσχέωμεν, ταχὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφίγγονται, καὶ οὐκ ἀναπνεῖν, μὴ ὅπ λέγειν τι, δυνησόμεθα. Etiamsi verò τὸ διαπνεῖσθαι istud, qod hîc *stirpibus* tribuitur, distat multùm reverà ἀπὸ τῆς διαπνοῆς illius, qæ animantium peculiaris est; in hoc tamen consentiunt, qòd spiritu sive flatu qodam utrumqe perficitur, & qòd ad conservationem τὸ διαπνεωθῆναι, cujuscunqe generis illud fuerit, utrumqe conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, qæ ab avra liberiore stirpibus eis obvenit, qæ locis patentioribus succrescunt, aliam etiam internam nobis Theophrastus insinuat, qâ per singulas stirpis cujusqe partes, animæ, qam vegetativam dicimus, virtute, spiritus qasi vitalis qidam diffunditur, ejusdémqe itidem pars excrementitia dissipatur & dispellitur. Is enim *de caus. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo qodam piceæ arbori familiari, qam δάδωσιν vocat, verba faciens hæc habet; Ἔοικε παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον τοῖς ὑπὸ τῆς ζώσης, ὅταν ὑφαπαχυνθῶσιν· ἡ διαφθορὰ γὰρ ἔλκειν τὴν ὑγρὸν, διὰ ὅλου τοῦ πνεύματι χεῖσθαι, διὰ τὴν σύμφυσιν καὶ τὴν πύκνωσιν, ἐκεῖνά τε ὑποπίγνυται, καὶ αἱ πεῦκαι. διὸ καὶ ἡ καλῶς ὀνομαζομένη τύρωμα τεθεῖναι. φασὶ γὰρ ὑποπίγνυσθαι τὴν πάχιλαν διὰ τὴν πότητα. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνεύματός τινος, ἢ μανώσεως, ἢ πέψεως. Et *l.* 6. *c.* 15. ὑπὸ πάντων γε διαφθειρόντων, ἀπόλλυται τὰ δένδρα συμπιγνύμενα καὶ ἄνευ μίασμα ἔχοντα δίοδον τῷ πνεύματι. Qin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exarescentibus, ὥσπερ ὑποπεφθάντων καὶ μαρανουμένων· *Metaphora*, inqit, *est ab animalibus, qibus spirandi, atqe vitæ idem finis est, ac qanqam ὁ πνέων plantæ; tamen utuntur beneficio διαπνοῆς. Omne enim vivens διαπνεῖται. calor enim vitalis eget in multis refrigeratione, in omnibus instauratione. instauratio autem cœlesti calore circumfuso, qi sese induit in omnia. Pereunt ergò plantæ qasi suffocatæ, ubi πνεῦμα δίοδον οὐκ ἔχει· pereunt itidem, qasi expirantes, ubi copiosiùs illud ἐξαλμίζεται.* qod & ὑποπνοὴ πνεῦ Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De seminibus qibusdam Galenus περὶ τροφῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 18. Πεπεῖρασται γὰρ ὑγρότητα τοιαύτα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τὴν συγκομιδὴν ὁ σπερμολόγος αὐτοῖς χρῆσθαι, κατασηπόμενα γὰρ ἐν τόποις ξηροῖς ἑαυτοῖς ἐν χρόνῳ πλείονι, τὸ μὲν τι διαπνεῦσαι τῆς περιττῆς ὑγρότητος, τὸ δέ τι προσῆναι, μέχρις ἂν ξηρανθῇ καὶ περιττὴ μετρίως. (qo loco qod Galen. διαπνεῦσαι, Theophr. ὑποπνεῦσαι dixit *de caus. plant. lib.* 3. *c.* 7. οὐκ εὐθὺς ἁλοιφέντα τὰ σπέρματα ἔλαιον ἐφ' ἑαυτοῖς χεῖσθαι, οὐδὲ τὸ ὑγρὸν ἐφ' ἑαυτοῦ· ἀλλὰ δεῖ τινα χρόνον διαπνεῦσαι ἐκ τῆς πυκνότητος καὶ διώδου, ὥστε

σεντος τῆς ἀλλοτρίᾳ.) legitur apud Medicum; Ἀπορῶ γὰρ ἀπάνθρωπον φύσει τε καὶ ἀπερμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συλλαμβάνηται κεῖται, ἀφῶτον μὴν ὄσον ἐν αὐτοῖς ὑδατώδης τε καὶ λεπτὴν ἀφίσταται, μὴ ταῦτα ἢ καὶ αὐτῆς τι τῆς χθονὸς ὑγρότητος. Qui & quod δαπανηδὴς hoc ſenſu avtoribus ſuprà laudatis, idem ἐξαπμώδης qibuſdam dici Theophraſtus idem avtor eſt in *hiſtor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεύσῃς, inqit, μεγάλη καὶ πλείω χρόνον ὑπομείνῃ, ξηραίνει καὶ ἀπαυαίνει ὃ καλοῦσί τινες ἐξαπμώδη. quod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* eqdem locum Heſychius ob oculos habebat, qum ἐξαπμώδης, ξηραίνοδης exponeret. ipſe ἐξατμίζοδης dixit, *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 1. qo loco ἐξυγπτικῶς utrumqe conjunxit, δαπανᾶται καὶ ἐξατμίζεται. atqe hoc eſt qod de aëre vemis agitato Vitruv. *l* 1. *c.* 6. *Vitioſis corporibus detrahit ſuccum, & efficit ea exiliora.* Eodem ſenſu acceperim ego & τὸ ἐξαπμώδες qo loco de conceptu agens Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Ἐσὶ δ' ὅτε καὶ ἀπ' ἀρχῆς τι τοιοῦτον πάσχουσί τινες, ὁ καλοῦσι ἐξαπμώδες· ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὥστε φαίνεσθαι δῆλον τὸ σπέρμα, ὅτε κυίσκουσι· διὸ καὶ καλεῖται ἐξαπμώδες. etiamſi enim vir Maximus interpretetur *fruſtrari*; ſicut ἀνωφέλημα καὶ dicuntur *ova irrita*: eodémque reſpexiſſe velit Maronem, cum *eqas* dixit *vento gravidas* fieri: ipſum etiam philoſophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. ἀνδραπᾶν γὰρ μοῦνον ἢ ὑσέρας, vim τῷ ἐξαπμώδες declarâſſe. aliqid tamen amplius cô loci hocce vocabulo ſubindicari ſaltem avtumo. cùm nec idem πάθος utrobiqe deſcribatur, ſed loco altero, qod congreſſum præcedat, altero verò, qod ſubſequatur: & philoſophus ipſe verbis priùs adductis ſubjungat ſtatim; αἴτιον ἢ τῶν παθῶν ἡ ὑσέρα, ὅταν ἢ λίαν ξηρὰ· ἐλκύσασα γὰρ ἀφ' ἑαυτῆς τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ ἢ κατασκληρύνεται. hoc eſt, qod Theophr. ξηραίνῃ καὶ ἀπαυαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Havd diſſimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξαπῶδες uſurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξαπῶνται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν διδύει. de aqa loqitur: cui & ipſe, nec huic ſoli, ſed terræ qoqe *tranſpirationem* qandam ibidem tribuit. Siqidem rationem aſſignans, cur terræ inferiora hyeme caleſcant, πυκνότερον δὲ ἔσῳ ὑπὸ τούτου (ὅτι πίλῃ ἐφ' ἑαυτῆς) καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν ἀμείλιν. Et mox de rebus congeſtis compreſſiſqe qibuſvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κάρτα σήπεται. ὑπὸ γὰρ πίεσιν τοῦ πνεύματος δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. Intà *perſpirationis* cùm defectus, tum & exceſſus, nocumentum tam animatis qàm & inanimatis inferre ſolet. Proinde, qia in *perſpiratione* iſta, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ δαπανηδὲς, qod & ſæpè monuimus, in *interitûs* ſignificatione non rarò uſurpetur. Ità de animantibus, Ariſtotel. *de anim. l.* 2. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τὸ ἀναπνεῖον μᾶλλον ἢ ψυχὴ τὸ σῶμα σωτήριον· ἐξολλύουσι γὰρ δαπανῶσι τὸ σπάνιον. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ᾧ φορτικὸν δαλυόδες καὶ δαπανηρὸν καὶ δαπανηδές. de planis; Theophraſt. *de cauſ. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα πάντα, πλαταμώδια ἐυσηπότερα· τὰ ἢ αὐανθῆ, ταχὺ δαπανᾶται, καθάπερ τὰ ἰα. citò evaneſcunt, evaporantur. de fructibus Ariſtot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ὁμ ἢ πολυφόδων (caricas loqitur) δαπανηρὰ καὶ ἐξικμαία μᾶλλον τῶν ὑγρῶν τὸ πλεῖον τῶ γλυκάνει. de ſeminibus Chryſippus *phyſic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα κατὰ πᾶν ὅσιον τὸ σπέρμα, ὡς ὅλον ὂν ἢ εἰς πᾶν γῆν καταβαλλόμενον σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἂν φύεται, δαπανηθέντα αὐτοῦ τῆς δυνάμεως. alterum enim poſt φύεται, ὡς ὅλον, inducendum prorſus videtur, niſi fqis in δλοθὲν mutandum cenſuerit. Cæterùm aliis ego deſpiciendum libens propoſuerim τὸ δαπανηδὲς Clementi Alex. qid velit, qod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. qo loco τὸ δαπανηδὲς, καὶ ἐμπανηδὲς, καὶ ἀφανηδὲς, καὶ ἀναπτὸν à ſe invicem diſterminat, primúmqe dæmonibus, ſecundum aqatilibus, tertium inſectis, qartum animantibus pulmonum ope aerem attrahentibus aſſignare videtur. Mihi interim ſuſpicio oboritur, locum mendo nevtiqam immunem eſſe, legíqe debere πάντεσιν δαπανεῖται, ὡς τὸ ὅλον ῥοῦν, vel τὸ ὅλον δίεσθαι (non avtem τὸ ὅλον δαμάσαν) γένεσθαι. eò magìs, qia & ſtirpibus iſtîc Marcus τὸ δαπανηδὲς attribuat; nec veriſimile ſit à *dæmonibus* exorſum Clementem, cùm in reliqis gradatim ab inferioribus ad ſuperiora aſcendat, ab aqatilibus ad inſecta, ab inſectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶδες] τυπῶδες, ſive *impreſſionem qandam admittere* in ſe ab externis objectis, ſenſus tam exteriores, qàm & interiores dicuntur. indè ἀπτικὰ αἰσθητικὰ. *infrà* § 26. & αἰσθητικὰ ὑπαρατύποτα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c* 6. ὑπομιμνῄσκοντες τοὺς αἰσθητοὺς, τυπώμεθα ὑπ' αὐτῶν. Ex Chryſippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασίαν δὲ ὅτι τύπωσις ἐν ψυχῇ, τυτίζειν, ἀλλοίωσις· ἢ γὰρ δυνατὸν τὴν τύπωσιν διοτεὶ τύπον σφραγῖδος ἐπεὶ ἀνὴρ δυνατὸν ὅτι πολλὰς τύπους ἐν τῷ αὐτῷ γενέσθαι· νοεῖται ἢ ἡ φαντασία ἢ ὑπὸ ὑπάρχοντος ἐν τῷ ὑπάρχον ἐναπομεμαξαμένου, καὶ ἐναπεσφραγισμένου.

Νοερὰ ἀναπνοὴ] & *infr.* § 28: νοερὰ ἀναπνοὴ ὁρμητική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νοερὰ ὄργανα κινεῖται μὲν καὶ περαιοῦται τῶ τῆς ἀρχῆς τῆς κινήσεως ἐνδύνοις τῇ μηχανῇ· κινεῖται ἢ οὐκ ἐπ' ἄπειρον· ἡ γὰ ὀικοδομὴ ἔχει τὴν πηλὸν τῆς κινήσεως ἀλλ' ἔστι ἡ δεδέσθαι δυνάμει ἐχόντι, καὶ οὐκ ἐκλύεται τῇ περόδῳ. Synef. *de provident. l.* 1.

Κρότος γλωσσῶν] Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀναπνοῆς. Vide & *l.* 8. § 32. κρότον γλωσσῶν

quod Marcus i. e. *strepitum*, Euripides κόμπον, quasi *stridorem* dixit; cujus hæc sunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἥκομεν, φροντίσαντες
Τῶν πρὶν ποτ' ὄντες; εἰ δὲ μὴ τοῦτ' ἐστὶ μὴ,
Ὁ μὲν τις ἡμῶν πάσοις ἐν δόμοις ἄναξ,
Ὁ δ' ἐν πόλεσι τιμῶν κεκλημένος,
Τὰ δ' ὄντ' ἄδην ἔλαχε φροντίδων βαλβίδα,
Γῆ τ' ἐσθίσης τε κἀπίσω.

Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſolſcimus?
Hic vide divite, civium ille pauperum?
At hæc mihi ſunt aliud quàm tuba mera,
Stridórque linguæ inanis.

Τί κατατείνεται τύμβον] Basil. Cæſ. epiſt. 42. Ὧν ὅτι μόνον ἀπαναισχυντεῖν καὶ ἐπαίρεσθαι τὸ σκληρὸν ἀγαθόν. Ἥττον δὲ βαρὺ ἡ παρὰ θεῷ τιμὴ τὰ ἐν ἀνθρώποις τοιαῦτα, ὅτῳ δὲν ἀμυδρότερα, καὶ ἐπιτέρων ἀπαλλότερα. Ἥτε γὰρ νόσος ἧττον ἀνθρώπου ἐξίσταται καὶ ἀμβλύνει καὶ ὅσα σώματος ἢ νόσος ἢ χρόνος καταλύεται καὶ σπήπτει μᾶλλον θνητὸν, ἧττα ἡ τοῦ ἀθανάτου. εἴ τε ἀεὶ τὰς τέχνας διαπτύσσεις τοῦ χρόνου, τῶν ἀνωφελεστέρων ἐστὶ καὶ τὸ πλεῖστον ἀδικαίων ὁ λόγος ἔχει τῆς αἰσθήσεως τοῦ χρόνου ἔχειν. ἀσπὶς ἡ δόκησις, πίστιν αὐτὴ κτησαμένη τὴν ἄγνοιαν, ἡ δὲ ἀλήθεια τῆς ἐπιστήμης ἧς ἐπιμελείας δέεται σπουδὴν παρασχεῖν ἡμᾶς ἐν ἐπαγγελίαις βιοκτασίαις ὑπὸ θεοῦ ἀγαθοῦ. Verùm de mercede ſua Marcus noſter an quicquam ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide ſupra § 33 & infr. § 47.

Πρὸς ἀκαταστασίαν] Vide l. 5. § 16.

Ἀνάδην καὶ φθονεῖν] Idem infrà § 41. Τί δὲ δειλότερον, εἰ τις νομίζει φθονεῖν ἀγαθὸν μεγαλοφρονέστερον καὶ ἀνεπίφθονον; Cato min. Plut.

Καὶ τοῖς θεοῖς μεμφεσθαι] Ibid. & lib. 9. § 1. μεμφόμενος τῷ κοινῷ θεῷ. Epictetus enchir. c. 3. Ἐὰν τὰ φύσει ἄλλα ἀλλοῖα ἀναβῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἀμπελώδη, πανδιόνια, τραγοχάρη, μιμόλλια, καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος· ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον ὁποῖόν σόν ἐστι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὡς παρῇ, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀνακόπτει, οὐδείς σε κωλύει, οὐ μέμφῃ, οὐδὲν ἀγκλήσεις, ἐγκλήσεις οὐκ ἔξεις, οὐδείς σε βλάπτει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ πρὸς] Vide l. 2. § 6. καὶ αἰδὼς ἑαυτοῦ. & l. 3. § 9. τὸν ἀνεπιτήδευτον διάνοιαν σέβε. & l. 5. § 21. σὺ δὲ τὸ κράτιστον τίμα. Vide & l. 5. § 4. & 7.

Σεαυτοῦ τε ἀρεσὸν] Contrà quàm plerique hominum ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. l. 3. § 4.

Ἐγκαταβῆναι ἐκεῖνοις οἷς ἔμπροσθεν] utpote quæ ἀγαθὰ ἦν πίστεως. l. 3. § 4.

Καὶ διατεταγμένα] Vide l. 5. § 8.

§ 17. Ἄγαν, φάσκω,] De aqa. Demoſth. adv. Ariſtocr. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐνόουν φέρειν αὐτοὺς ἢ δίκην ἔφευγον τὴν ἐσχάτην. Ἥκιστα. Scilicet, ἐὰν μὲν τὸ ὑπόμνημα ἐμὸν ᾖ, φέρειν ἐνόουν. Ariſtocr. de Cauſa A. c. 3. ubi aut mox ſcribendum ἐνόουν ἐμοὶ, aut ſupra ἐνόουν, ἐμοὶ

curſúque proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ τῶν ἀρετῶν κίνησις, ea ſiquidem rectâ ſemper procedit. l. 5. § 14. ſive καὶ εὐθύ, ut l. 8. § 61. ea ubique εὐοδεῖ. Vide l. 8. § 6. Etenim, ὡς ὅτῳ εὐοδεῖ ἴσον) πρᾶξεως. quod tanquam Solonis citat Baſil. Cæſar. in princip. Proverb. καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, καλῶς διάνυσαι. Pſalm. 1. v. 3. Καὶ ὃ ἐὰν ἐκτενίσεις ἀρολία ποιῆσαι, πάντες ὁ κύριος μαθήσεται· καὶ φύματι τόνον, καὶ ψυχῇ ἀφορμὰς, καὶ συνεπαλαιστῶν εὐμάθειαν, καὶ πρὸς τὰ τῶν βίον εὐοδίαν, πῶς τὰ ἀναγκαῖα ἀφορμὰς παιδεύσεις ἀδελφούς. Baſil. idem in hexaem. orat. 3. Ita, Τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄπορον πόρισον.

Invia virtuti nulla eſt via.

εὐοδεῖν ergò, eſt εὐόδως πράττειν, ut Marcus ipſe lib. 1. § 17. progreſſus bonos facere, ſive felicitèr, proſperè, cum ſucceſſu bene progredi, cui opponitur τὸ δυσοδεῖν, male, moleſtè, parùm fecundè progredi. Epict. l. 3. c. 20. καλῶς ὅταν δυσοδῶμεν, αἴτιον αἰτιώμεθα. quod vocabulum haud temerè alibi reperias, & ἡ δυσοδία, δυσοδίαν τοῦ λόγου παρέχουσι καὶ δυσκολίαν, αἱ βύλαι καὶ πείσεις καὶ διαιτημάτων. Plut. de virt. moral.

§. 18. Εὐημερῶν ὁ Σίλων [Triplex notat in eiſdem pleriſque vitium; primò invidiam atque livorem, quòd conatus ſuis lavdem commeritam tribuere detrectant; dum quiſque, ut Elacc. l. 2. ep. 1.

——niſi quæ terris ſemota ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniquamens, quòd εὐημερίαν eam, quam avcupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æquitatis illam peccantes, quæ præcipit, ut *aliis faciamus, quæ nobis fieri velimus.* Matth. c. 7. v. 12. tertiò vanitatem, quòd à poſteris, quibus inviſi ignotique fuerint, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm, pari loco ſit, jam defunctum quod attinet, poſt obitum ab eis, qui ſuperfuerint ipſis, quàm ante ortum ab eis qui multis ſeculis ipſos antecefſerint, ſileri. Cicer. in ſomn. Scip. *Quid intereſt ab eis, qui poſtea naſcentur, fermonem fore de te, cùm ab iis nullus fuerit, qui ante nati ſint, qui nec pauciores, & fortè meliores fuerunt viri?* Vide l. 3. § 10.

§ 19. Ἐπὶ τῶν ἐπὶ τοῖς ἀνθρωπαρέσκοις.] Senec. epiſt. 71. *Non putant fieri, quicquid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. quid mirâris, ſi uri, vulnerari, occidi, alligari juſſus ſit, aliquando etiam liber? luxurioſæ frugalitas pœna eſt, ægro ſupplicii loco labor eſt: delicatus miſeretur induſtriæ, deſidioſo ſtudere, torqueri eſt. eodem modo barbaræ animæ imbecilli ſumus, dura atque intolerando credimus, oblitî, quàm multis tormentum ſit vino carere, cum primâ luce excitari. non ſiſtit diſcalceatus ſanum à ſcholâ nix fluidique crepitus. magno animo de talibus magnis judicandum eſt. aliqui videbitur illarum rerum miſſio? ego noſtrum eſt.* Idem epiſt. 116. *Occurres hodiernis mihi illâ publicè contra Græcos voce: Nimis magna poſtulat noſtra mollitia, præcipitis.* (quomodo

illi

Joan. c. 6. v. 60. σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν] nos hominiones sumus: omnia nobis negare non possumus. Scio quæ non possumus ista: quæ nos posse non credimus. Imò aliud est in re. vitia nostra, quæ amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm convincere. Satis natura homini dedit roboris si illo uteremur, & virer nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in causâ esse non posse prætenditur. Et epist. 98. Quæ deficimus? quæ desperamus? quicquid fieri potuit, potest. Clemens Alex. Strom. l. 2. Ὅταν ἀκέρτομον ἀκούσῃ ὁ νόμος λέγοντος, ἕπου ἀκολούθει, ἵνα μὴ πύπτῃς ἕκτοπον καὶ ἀνεπιβούλευτον ἀσφαλῶς, οὐκ ἀκέρτομον, ἀλλὰ τοῖς μὴ βουλομένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τούτοις ἀκέρτομον· τοῖς γὰρ ἀτόποις καὶ ἀδυνάτοις, τὸ μέτριον ἀκέρτομον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδίκοις ἀκροθίγιον, τὸ σπέρμολλον. ἴσως γὰρ δικαίως τὸ φιλικὸν πρὸς ἁμαρτίας ἔχειν ἢ συγκρύπτειν παρασπάσεται, ὅτου τὸ ἀληθεύειν, ἀνθύπεια ἀναλαμβάνειν· καὶ τὸ σώφρειν, ἀκολουθίαν καὶ ἀνελεῖν, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαλαπάθοντα. Et mox: Καίτοι εἰ μηδέπω τοιοῦτοι τὸ ἀγωνιστικὸν μέρος ὑπὸ τοῦ νόμου δίκη τε ἔστ' ἀλλὰ τοι σωφρόνως, ὡς ὑπόδειγμα ἡμῖν ἔκκειται κάλλιστα ἐν αὐτῷ, τρέχειν καὶ αὔξειν τὸν ἕραστὴν τῆς ἀληθείας δυνάμεθα· καὶ τῷ δ' ὠφελοίμεθ' ἂν κρίνοντες, τὰ μὲν περιπαλέμενοι, τὰ δ' μεμιμούμενοι, τὰ δ' ἀνασκευάζοντες. Vide & ad l. 2. § 2. & ad l. 7. § 2.

Ἀδύνατον ἀναλαμβάνειν] Epictet. l. 3. c. 24. Δύο ταῦτα ἐξελεῖν δεῖ ἀνθρώπου, ὅπουπ καὶ ἀπορίαν. ὅπουπ μὲν δὲ ἔστι, τὸ δοκεῖν μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπορία δέ, τὸ ἀκολουθεῖν, μὴ λυόμενον δὲ ἐγγοεῖν σε, πόσον ἐστὶ πρόσπιπτον. qo loco, quod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro ἐγγοεῖν ἐυρεῖν perperam scribitur; docet id, quod sequitur, πόσον προσπίπτον, quæ ἐυρεσιν istam impedire possint; de qo vocabulo vide ad l. 1. § 12. Hoc est, quod in Q. Sextio laudat Seneca epist. 64. Hoc egregium Sextius habet, quod & ostendat tibi beatæ vitæ magnitudinem, & detersionem ejus non faciat. scies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: illam admirerís, & tamen speres. Certè Sextium ipsum ἀπιστίας καὶ ἀνελπιστίας morbo isto per initia laborâsse avtor est Plutarchus in lib. de profectibus in virtute; Ὡς δ' ἀμαθοῦντα καὶ χαλεπὸν τὸ λόγῳ χαλεπῶς τὸ πρῶτον, ὀλίγα δεῖσθαι καλοκαγαθίαν ἐν τισι δόκοις· adeò ut molestiæ ac difficultatis rei propè devellus, parùm absuerit quin animum despondens à tanto quodam præcipitem se dederit. ἀτὰ enim malim avtoris verba reddere, quàm avt cum Xylandro, de biremi quadam se in mare abjecerit; vel cum Lipsio, de nave in mare se præcipitaverit. magis siquidem consentaneum est in rebus agendis, quam navigantem cum molestia illa conflictatum. Δῆπες Atticis idem, quod reliqui Græcis ἀκρῶον, summa pars alicujus. Thomas Mag. in Collect. Δῆπας, ὁ κεφάλαιον. Er-

mar. id ex Evripidis Phœnissis; ubi Antigono dicitur,

——μελάθρων ἐς δῆπες ἔβατεν,

in summam ædium partem conscendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Δῆπες, Ἀττικῶς τὸ ἀκρῶον· τὸ ἢ κατώγαιον, ξυωτικὰ λέγεται. Eâ autem magis idoneus Sextius, qi aliis animos addevet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo pervicisset. Dio Prus. orat. 16. Καί τοι ἐξῆν λυπεῖσθαι ἔκαστον, αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, φησὶν ἡ Διοτίμου καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης καὶ γὰρ ἐξῆν φεύγοντα ἕκαστον, ὃ ἔφη, εὖτ' ἂν δικῆ βαρύκαλον. ἔστι δ' ἀδύνατος τοῦτο καὶ φαύλη σύμβολος· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἀφ' ἑαυτοῦ, ῥᾳδίως ἔσον.

Ἐπ' ἀνθρώπῳ δυνατῷ] Videl. 8. § 44. Joannes ille suvei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem quàm voluntatem viros sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Paulus & Barnabas apud Lucam Act. c. 14. v. 15. & Jacobus ep. c. 5. v. 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémque naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τὰ πάθη καὶ τὰ παθήματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ἡμᾶς (inquit, de statuâ orat. 1. pat. 7.) πρὸς τὴν ἐκείνου ἀρετὴν, μὴ νομίζωμεν διὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπου κατασκευὴν ἀδύνατόν ἕτερος αὐτοῦ μιμήσασθαι φύσεως, ἀπαναισχυντῶμεν πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλεῖσθαι, ὅτι ἐκείνου φύσεως ἕτερας μέλειον, ἢ ὡς ἔοικε ἀνθρώπου, διὰ τοῦτο ὁμοιοπαθοῦς λόγοι, ὅτι τῆς ἐξ ἀνθρώπου κοινωνίας ἀναγκαῖον αὐτοῦ ἀνθρώπους ὄντας καὶ ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι καὶ νόμων βεβαιωταὶ, ἀπὸ θρυῶν ἦσαν παλαιόθεν, ὡδὶ ἀπὸ πέτρης. Clem. Strom. l. 2. sed & Chrysost. de compunct. ad Demetr. ὁ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἔστι μετέχων καὶ ὁμοῦ τῆς αὐτῆς οὐδὲ παρῆκε δυνατὸν εἰς τὸν βίον ἡμῖν ὁ τῆς αὐτῆς ἐπιδεῖξαι θεωρίας· ὁ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενον ἀνέγραψε ἐγκώμιον τῶν αὐτοῦ ἀθλητῶν &c. Plin. min. in panegyr. Melius hominem exemplis docentur, quæ imprimis hoc in se boni habent, quòd approbent quæ præcipiunt, fieri posse. Salvian. ad Eccles. cathol. l. 3. Adjuvant se exemplis excepta humana infirmitas, quòd facilius ipsa etiam nunc faciat, quæ alios fecisse ante cognoscat. Dum admonetur auditu ætas omnis, fieri posse quod factum est. Cypr. ad Donat. l. 2. ep. 2. Et, Ex aliorum factis fieri posse creduntur quod forsè dum putant fieri non posse, pigrescunt. Aug. epist. 134. Itaque Bern. de resurrect. Serm. 3. Sermo quidem vivus & efficax, exemplum operis est; facilè persuadens quod intendimus, dum facilibile probat esse quod suademus. Vide Aug. de Civit. Dei l. 5. c. 18. & Bern. in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm. 2. Vide & Marc. l. 12. § 11.

§ 20. Ὀυχὶ κατόρθωμα] Epictet. dissert.

l. 3. c. 15. Ἔστι δὲ ἀγῶνι παραπλήσιος, &c. unde & athletis ὀφθαλμοὶ στεφανηφόροι, Galen. *hortator. c.* 11. & Pavſan. in *Laconic. de pube Spartanos:* Μάχηται ἢ κὴ χερσὶ, κὴ ἐκπαλαίοντες λάξ. δίκτυά τε, κὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνορύττουσι. Philoſtrat. tamen *imagin. l.* 2. in *Arrichion* Καὶ σφυρῷ φεύγοντα λαίσῃ, κὴ τῷ χείρονι σφελῶσι, σκοπεῖν τε τὰ πάντων κὴ ἐπαλλάττειν τοῦτο τὸ παλαπάζον ἔργα, πλὴν τὸ δάκνειν κὴ ὀρύττειν. aliis igitur ſaltem nec iſta interdicta, unde καλαβιστὴς antagoniſtam non poterat non creberrimè contingere. qod Varro, *deſcobinari ſupercilia* dixit, apud Nonium, *ex Satyr. Væ victis. Pugiles ſpectatores, qi miſerum putatis vinci, quæro à vobis, ſi adverſarium ſupercilia mihi ceſtis deſcobinârit, num qis veſtrûm ſua mihi eſt daturus?* Ità Apollon. *Argon. l.* 2. *v.* 109.

Δρύπτε δὲ οἱ βλέφαρον, γυμνὴ δ' ὑπὲκ ἐπὶ μέτωπα
ἔπτη. Vide *ad l.* 12. § 16.

Καὶ τῇ κεφαλῇ ἐφάγεις] Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Annot. Lugd. σεσηραγὼς legit; & exponit, *caput capiti affringens.* quod minùs placet; qia à Scriptura vulgata longiùs abſcedit. Ego, ſi qid mutandum videretur, ἀράγεις, vel ἐσάραγεις legerim. & *capite colliſus*, verterim. Verùm ἐράγεις forſan pro ἐσράγεις fuerit, qod apud Libanium in *vitæ ſuæ hiſtoria* reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ τῆς κόνεως λίθοις ἐσραγεῖσαι τὴν κεφαλὴν, δεινωσάσι τὸν ἐξέφηλον. Pavſan. in Meſſen. Οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτομάτοι κὴ βίᾳ τὰ κέρατα ἐσαράξαντες, ἐπεθνήσκοσαν. Qò alluſum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, *agoniſt. l.* 1. *c.* 11. qando Olympionicam, κριὸν ἀρειμάνιον, i. e. *arietem Martium* dixit; referente Laërtio *l.* 6. qia luctatores nimirum arietino qodam more capita conferebant, frontésqe collidebant: συνεράσσοντες ὅπερ οἱ κριοί. De Athletis Anacharſis apud Lucian. *de exercit.* κὴ τὰ μέτωπα συναράττουσιν, ὅπερ οἱ κριοί. indè *arietare* dictum, pro *adverſis frontibus concurrere*, ſive *collidere*. qod de præliantium congreſſu uſurpavit Sen. *de ira l.* 2. *c.* 3. *Magno imperatori, antequam inter ſe acies arietarent, cor exiluit.* de nubium conflictu; *qæſt. nat. l.* 5. *c.* 13. *Nubes reſolvit modò ipſa arietatio, ut magnorum inter ſe corporum attritus.* (id qod Lucretio *l.* 6. ——*nubes*

Frontibus adverſis concurrere——)

de dentium colliſu; *de ira l.* 3. *c.* 4. *dentes inter ſe arietati.* de oppoſitionibus hominum mutuis; qò & Marcus iſtîc reſpexit; *epiſt.* 103. *Non arietant inter ſe, niſi in eodem ambulantes.* de fortuitis caſibus, qibus corpora humana ſunt obnoxia; *ad Marc. c.* 11. *Factâtu, non tempeſtate magnâ, ut diſſideris, eſt opus. ubicunque arietaveris, ſolveris.* Apud Tertull. in *Scorpiac. c.* 6. ubi de athletis agit; *pugni caſſant, calces arietant.* qo loco, *calvæ arietant*, legi vult Fabier *agoniſt. l.* 2. *c.* 9. ego nihil mutandum exiſtimem. de ædificiis terræ tremore commiſſis, Plin. *nat. hiſt. l.* 2. *c.* 82. *Innocium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; qoniam alter motus alteri reſtituitur.* Qanqam nec acietum tantùm duntaxat eſt conflictatio illiusmodi, ſed & tavrorum. Virg. *Æn. l.* 12.

Cùm duo converſis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt.——

Martial. *l.* 4. *epigr.* 55.

Frontibus adverſis molles concurrere damas
Vidimus, & fati ſorte jacère pari.
Unde leves animi tanto ceſſêre furore?
Sic pugnant tauri, ſic cecidêre viri.

Itaqe & iſtis pugiles conferri ſolent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. *Argonaut. lib.* 2. *v.* 86.

Στήσθην ἢ βαιὸν ἀπωμόξαντο μετώπῳ
Ἰδρῶ, ἄλις κομάοντε διηνεκὲς αὐτίδια φυσιόωντε.
Ἀλλ' αὖτις αὐτόρυσαν ἑαυτοῖσι, νῦτε ταύρω
Φορβάδες ἀϊτὲ βοὸς κεκοτήστε δηϊάσθην.

De Hercule & Achelöo pariter colluctantibus Naſo *Metam. l.* 9.

Digredimur paullùm, rurſúsque ad bella coimus,
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere: eréque
Cum pede pes junctus, totóque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux.——

De Hercule deniqe Antæóqe Lucan. *bell. Pharſ. lib.* 4.

Conſeruere manus, & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmqe caput fixâ cum fronte tenetur.

Qanqam nec illud omiſſum velim qod Syneſius commemorat *orat. de calvit.* circulatorem qendam vidiſſe τῆς κεφαλῆς τοῦ ῥώμυλου ἐπιδεξιώμενον, διακινεῖσθαι δοκοῦντος ὑπὸ τῶν θεατῶν, πάντων δὲ μᾶλλον τὸν πώγωνα κλαπέντα. de qo planè dixeris, qod alibi Syneſius, τὸ κρανίον ἀναφανδὸν ἀπ' ὀφθαλμῶν.

Οὔτε ἐπομνυόμενος] obſervat hîc Xylander τὸ ἐπομνύειν in malam partem uſurpatum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων *l.* 5. de milite, qi ludis publicis in ſubſellia equitum aſcenderat, verbis illis: *ὁ δῆμος ἐπομύνατο. populus murmure indignitatem rei deteſtatus eſt*; vel *indignationem ſuam ſignificavit & expreſſit.* cui adjici poteſt illud ex Polyb. *l.* 6. ἐπομνύειν τὸ γινόμενον καὶ δυσαρεστεῖν τοῖς παροῦσι. Vide *ad l.* 7. § 49. Epictet. itidem *enchir. c.* 24. Κἂν ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ, ——τίτιον ἐμοὶ δὲν ἐπομνύει τοι, ἀλλ' ἢ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κλεινδίῳ μου, ἢ τῷ δεξαρίῳ, ἢ τοῖς τίτνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δὲ πᾶσα αἶσα σημαίνει, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumqe in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. *l.* 1. Τὰς παρούσας τῆς πράξεως ἐπομνύειν. *actiones illegitis-*

legitimæ acclamatione approbare, sive *acclamando approbationem illarum significare*. & *l.* 2, τὴ κλησὶ καὶ Νίκαια ἦρ' ἔργον ὁπομνύουσιν. Et rursus; Τίς ἂν ἂν ὁπομνύοιτο καὶ θαυμάσειε τὸν σεσιφημένον ἐπὶ τύτοις ἡγεμόνα; Indè ὁπομνύειν pro *applaudere & acclamatione*. Polyb. *l.* 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιῦτον ὑπὸ τῶ πλήθες ὁπομνύεσθαι τυγχάνειν ἐυμενῶς καὶ σεμνῶς· τὸν δὲ τἐναντία τύτω σεμνύειν, καταγνώσεως καὶ σεμνότητος. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *ep.* 13. *Mirandas ὁπομνύειν fine ulla pastoritia fistula auscrebamus*. h. e. sine sibilo ullo, quod displicentiæ nota est.

Οὔτε σεμνόπτομαι] *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ σεμνόπτεσθαι aliquoties usurpatum deprehendere est apud Novi instrumenti scriptores Θεοπνεύστους. Paulus *ad Rom. c.* 14. *v.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σε σεμνόπτεται ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. ὃι σεμνόπτονται τῷ λόγῳ sed & Polyb. *l.* 6. Δυσαρεστεῖν καὶ σεμνόπτεσθαι, & δυσαρεστῶς καὶ σεμνόπτεσθαι conjungit non semel. potest tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim sumitur Matth. *c.* 7. *v.* 27, quo loco dicuntur procellæ turbinésque σεμνόπτεσθαι τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina fere causa Senec. *de benef l.* 6. *c.* 9. *Quid est iniqui hominе qi eum odit, à qo in turba calcatus, aut respensus, aut qò nollet impulsus est?* Idem, sed aliâ ratione, ab athletis exercentibus iram summorum ir. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira suadet, ferimus; sed, cùm occasio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum ajunt his qos exercebat præcipere, nè irascerentur. ira enim perturbat artem, & qà noceat tantùm, non qà caveas, aspicit.* At Septimius noster eâdem, qâ Marcus, ratione, nisi qòd agonothetam non antagonistam loqitur, *Scorpiac. c.* 6. *Qà nulla sunt prælia, nonnulla vulnera.* (ità enim distinctim legendum claritatis gratiâ) *pugni qassant, calces arietant, cestos dilaniant; nemo tamen agonis præsidem sugillaverit. sed, qantum livores illi & cruores & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipse non qeritur dolere se; nam vult. corona premit vulnera, palma sanguinem obscurat; plus victoriâ tunet, qàm injuriâ. hunc tu læsum existimabis, qem vides lætum? sed nec victus ipse de agonotheta casum suum exprobrabit.* Proinde frustrà fuit Anacharsis, qi Græcos mirari se dicebat, πῶς χὴ φῆ ὑβριζόντων νομοθετῦντες, τὸν ἀθλητὰς τιμῶσιν ἐπὶ τῷ πύκτει ἀλλήλυς. neque enim est ὕβρισμά τι pulsatio illa mutua, sed virium ac virtutis peritiæque specimen.

Πολλὰ παραθυμούμεθα] *idem de aliis sentiamur*. Xyl. nec aliter Cal. verùm παραθυμεῖσθαι est *negligere, neglectim habere, non animum advertere*. Vide *ad l.* 3. § 5. verto itaqe, *neglectim habeamus, non advertamus*. Qò facit Solomonis monitum. *Eccles.* 6. 7. *v.* 21. *Ad omnia qæ de te dicuntur*, (vel etiam *adversùs se perpetrantur*) μὴ θῆς καρδίαν σε, *animum nè adhibeto, nè advertito. nec si famulum tuum tibi maledicentem audieris.* Sed Davidis regis ad instar, *Psal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Surdâ aure* præterito. *decus* enim *est homini injuriam illatam*, non ulcisci, avt advertere etiam, sed *præterire* prorsus. *Paræm. c.* 19. *v.* 11. Ità Cato in balneo à qodam per imprudentiam percussus, veniam petenti, offensámqe deprecanti, *At ego percussum me non memini*. Notúmqe ex Plutarcho Bionis illud, qod indicium suis dedit, qò in virtutis studio profectus feciſſe se dignosceret, si adversùs convicianres ità affecti forent, tanqam ab eis avditissent,

Ὦ ξεῖν', ἐκεῖ ὅτι κακῶ ὄτ' ἄρκιοι φασὶ εἶναι ἔοικας,
Οὐδὲ τι, ἢ μάλα χαῖρε· θεοὶ τύ τοι ὄλβια δοῖεν.

h. e. tanqam benignè ac benevolè compellati.

Τῶν δὴ σεσυμπαζομένων] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia qàm in ludo gladiatorio vita est, cum iisdem viventium pugnantiumqe.* Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? ferarum; non est sævitia, certamen est.* Elegantissimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔστιν ὑπὸ φύσεως ὠφελῆσαι, καὶ ὑπὸ τῦ λοιδορῦντος. τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ σεσυμπαζόμενος; τὰ μέγιστα. καὶ ἔτως [ἔτος leg.] ἐμῦ σεσυμπαχθέντος γίνεται· τὸ ἀναπτύξαι μυ τὰς χεῖρας, τὸ σφῦξαι τὸν, τὸ φρᾶσαι. ἔ; ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τέχνης καὶ παρασκευῆς, καὶ πρὸς τοῦτο ἐσκυμένος μυ καὶ πρὸς ἄλλα καταπίζων, ὠφελεῖ μυ, καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ἐποίησεν, λέγων ἔργον εἶναι ἀμφοτέρες· καὶ ὅσῳ βαρύτερος ὅτος ἐμοὶ γένηται, τοσῦτῳ μᾶλλον ὠφελῦμαι ἐγώ· εἰ δὲ τις σεσὶ ἀσυνηθείας μυ χειμάζει, ὐκ ὠφελῦμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Vide *ad l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἰ τί ἐλέγξαι] Cicero *de fin. lib.* 1. *Certè pertinax non ero; tibique si mihi probabit ea qæ dicis, assentiar.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Reprehensores non audio; sequor magistros.*

Χείρων μαλαθήσομαι] Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 8. § 16. De Pio *infrà* § 29. Τὸ ἀνίκητος ἀνηβαιόντων πυρπασεσιῶς τῶς γυμναῖς ὠμῶ, καὶ χαίειν εἴ τις δεινὸν χρεῖον. Cicer. *Tuscul. l.* 2. § 5. *Nos refelli redarguique patiamur. qod bi ferunt animo iniqo, qi certis qibusdam destinatis sententiis qasi addicti & consecrati sunt, eâqe necessitate constricti, ut etiam qæ non probare soleant, ea cogantur constantiæ caussâ defendere.* Et *Academ. l.* 4. § 9. *Plerique errare maluns, eámqe sententiam qam adamaverunt, pugnacissimè defendere, qàm sine pertinacia, qid constantissimè dicatur, exquirere.* Pulcrè Senec. *de beneficiis. l.* 4. *c.* 38. *Non est levitas ab errore jam cognito discedere. hæc verò superbæ stultitiæ perseverantia est, Qod semel dixi, qalecunqe est, fixum ratúmqe sit.* Et Vincent. Victor. apud Avg. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi est propositi, laudandique consilii, facilè ad meliora traduci.*

vindicet. Aug. ipse ep. 110. *Turpe est mutare sententiam, sed verum & rectum. nam stultum nocentemve & laudabile & salubre est.* Eadem eadē ingenui cujusvis vox, paribus profectibus. Ambros. epist. 31. *Nullus mihi pudor est, ad melioris veritatis.* Hieron. *in Esaiæ c. 19. Melius vero etiam propriam errorem reprehendere, quàm diutè erubescentem imperitiam confiteri, in errore perseverare.* Aug. eadem primus; epist. 7. *Si quid vel inciderim vel indoctius à me positum est, quod non solùm ab aliis, qui videre id possint, reprehendatur, verùm etiam à meipso, (quia & ego fallere posse videre debeo, si profecto) hoc mirandum, aut dolendum est, sed potius ignoscendum atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum.* Et in retract. præfat. *Neque enim quisquam nisi imprudens, idcò quia meā errata reprehendo, me reprehendet.* Idemque de anim. orig. l. 4. c. 2. *Neque enim negare debeo, sicut in ipsis moribus, ità multa esse in opusculis meis, quæ possim justo judicio, & nullā temeritate culpari.* Ludov. Vives præfat. ad Aug. Civit. *Ego me neutiquam ægrè ferre vel admoneri, vel etiam reprehendi: (melioris mentem det Deus:) imò debere me multum profiteor posita suggerenti, & docilè atque amicè suggerenti. nam & meipsum non pigebit mutare sententiam, si vel studium vel ætas alia docuerit meliora.* Erasm. in Cor. ep. 1. c. 7. *Non grauatim à meipso dissentiam, si quis adferat quod sit rectius, etiamsi sit idiota qui doceat. Nec enim etiam à minore quolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Aug. epist. 19. Et de se ep. qui apud Grot. c. 24. q. 3. c. 1. *Ego senex à juvene, & episcopus tot annorum à collega nedum amicitiæ, parabus sum doceri.* Joan. Zinzerling. promulg. critic. *Moneri candidè, castigari, ex errore in viam retrahi, malè dicta abolo configi, ægrè nullus fero. Imò in ære me ejus futurum profiteor, qui me candidè hoc fecerit.* Terentian. de syll. c. 2.

Corrigendā sibi sine visa vobis hic erunt,
Non ero stultè repugnans, aut amans pravè mea,
Qui statim culpanda delens, probanda rectis locum.

Præclarè denique Gregor. Nazian. Si Maximo credimus collect. c. 31. nam Epiphan. hæres. 64. § 43. ex Methodio de resurrect. eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ δικαίου τὸ ἁλίσκεσθαι τῆ ἀληθείᾳ ῥαιδίως. ὅσῳ μεῖζόν ἐστι, τὸ αὐτὴν ἀναλαβεῖν τῆς κακῶς ἐχούσης ἀπαλλαγῆναι. Vide ad l. 10. § 37. Quod autem hoc loco Marcus de se scripto pollicetur, idem re facto præstitisse Capitolinus attestatur. Etsi, inquit, *jam suæ turbissimus, reprehensa videremur.* Verba sensuum prægnantia. Reprehensa, inquit, *ad veritatem non quilis Gallicus ille, de quo Martial. l. 8. ep. 76.*

Dic verum mihi, Marce, die, mihique:
Nil est quod magis odiam libentius,
Quam te, Gallice, me, vagāque fossor.
Durum est mentiri, quod petis, negare.
Vero verius ergò quid fit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

& *emendans quæ bene reprehensa.* Apelleum scil. imitatus, qui, ut Plin. hist. nat. l. 35. c. 10. vitium in pictura à sutore justè notatum emendavit, quem tamen posteà sine cavillā justa cavillantem non tulit.

Σπουδῇ δὲ τῇ ἀκριβείᾳ] Pie, modestè, ingenuè Aug. de Trin. lib. 2. prolem. *Nullus reprehendens sit formidandus est amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehendetur est, aut amicus. Si ergò inimicus insultat, ferendus est. amicus autem, si errat, docendus; si docet, audiendus.*

Τῷ δὲ ἄλλῳ μόνον ἐξελθεῖν] Menand. Sophist. apud Stob. tom. 2. tit. 11.

Ἀεὶ χρήσιμόν ἐστι τ' ἀκαίρως λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· νῦν δ' ἐγὼ παρεγγυῶ
Ἐκ τοῦ παρόντος τοῦ βίου πλεῖστον χρόνον.
In re omni conducibile est quovis tempore,
Verum prologiari tuque in vita spondeo
Secundum esse partem maximum. Grot.

§ 22. Ἐγὼ δὲ ἃ μοὶ καθῆκον ποιῶ] Ego id quod est mei officii facturus sum, quicquid alii fecerint. Ità & l. 5. § 25.

Τὰ ἄλλα με ὁ πλησίον] non cruciant, non distinent, non morantur. Vocabulum Marco familiare. Vide l. 2. § 2. & 7.

Τὴν ἀναπόδοσιν] Vide l. 9. § 2. Et τῆς ἀληθείας ἐπιτυγχάνειν, ὅτι ἐκεῖ τὸν ἀγαθὸν οὗ ἕνεκα συνῆλθεν ἡ ἀνθρωπότης, εὗρεν ἐνδομυχοῦντα. Epictet. l. 4. c. 6. Et Senec. de ira l. 2. c. 14. *Quanto humanius, mitem & peccatum animum prudere peccantibus; & illos non persequi sed revocare errantem per agros ignorantiā viæ, melius est ad rectum iter admovere, quàm expellere.* Et ibid. *Peccantes ergò quid habet cur oderis, quem error illos in hujusmodi delicta compellat? non est autem prudentis irasci ei qui nocuit: alioquin ipse sibi odio erit.* Vide l. 11. § 18.

Τὸ δὲν ἀνθρώπειον] quam scil. Accurantius supra dixerat § 17.

§ 23. Νοῦ] Vide quæ ad l. 3. § 11. & l. 5. § 36.

Ἐφ' ὅσον ἡ θεία ἐπιπνοεῖ] Plura monitum, si Eumolpidæ πολυθείαν resecetur. Gregor. Naz. apologet. Τέλειος εἶναι, πάντως ἀρχομένοις ἡ λόγου ἢ πράγματος, ἐκ δυοῖν τοῖν ἄρχειν, ἡγεῖσθαι δεῖν ἐπανάγειν. παρ' ἑκάτερα ἄκρα, ἡ ἀρχεται, καὶ εἰς ἃ ἀφίκετο ἄρχειν. Idem de pace orat. 1. & in Maccabæ. Ἀρχὴν ἁπάντων ἡ τέλος τοῦ θεοῦ.

Marcus Orem. Neg. spirit. § 45. Δεῖ πάντως τῆς προθέσεως ἐφίεσθαι τοῦ ἀγαθοῦ τυχεῖν. Et ibid. § 3. Πάντως ἐν οὐδενὶ ἀποδύσεται, ὁ ἐφιέμενος πάντως ἀγαθοῦ, ὅπως ἂν θεὸν γένοιτο τὸ ἀγαπώμενον. Philo de mutand. nominum. Δεῖ πάντως ἀθλίαν ἡγεῖσθαι τὴν ἀφιλόθεον ψυχὴν. Joan. Chrysost.

Chrysost. *tom. 8. orat. 25. Μηδὲν μετὰ παῤῥησίας, μετὰ λέγω καὶ, πεῖθε τὸν Θεὸν καλέσαι σε παῤῥησίᾳ συνεφέλκεται γὰρ οὐ χρεία ἡμῖν ἀφώνων.* & mox: *Τὸν Θεὸν ἀεὶ παῤῥησίᾳ λιπάνωμεν καὶ πρεσβείαις ἀπείρων.* Apud Platonem Timæus: *Ἀλλὰ τοῦτο μὲν πάντως ἀμήχανον, ἐκ πολλῶν ἑνὸς φανῆναι πατέρα, ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς ἐπειδὰν λέγωμεν γε καὶ νῦν.* Socratis præceptum apud Xenophont. in *œconom.* *Παιδεύειν φημὶ τοὺς θεοῖς εὔχεσθαι παντὸς μᾶλλον.* Theodectes apud Stob. *tom. 2. l. 1. tit. 3.*

Ἀρὰ γὰρ θεῶν ἀκλεὴς ὁ σπανὸς πόρος.

Epictet. *dissert. l. 2. c. 18. Μείζονα οὖν ἢ θεῖον τὸ ἔμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθὸν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνα ἐκ τοιούτων ἀναφέρομεν, ἐκ τοῦ ἐμφύτου ἀγαθοῦ καὶ παραστάσεως, ὡς τοῦ Διογένους ἐν ἀσθενείᾳ τὸ πλεῖν τῆς.* Vide & eundem *l. 3. c. 22.* Demosth. *epist. 1. Παῖδός ἀρχομένου σπουδὴν λόγου καὶ ἔργου, ἀπὸ τῶν θεῶν ἀποδοκιμάσαι σφόδρα δεῖ.* Cicer. *de legib. l. 2. §. 18. A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idemque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Aratī exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
Ἄρρητον.——

Quod & Theocrit. eidem coævus *Idyl. 17.*

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex quo & Virgil. *eclog. 3.*

Ab Jove principium, Musæ.——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac sapienter majores instituerunt, ut rerum, agendarum, ita dicendi initium à precationibus caperetur. quod nihil ritè, nihilque prouidenter homines sine Deorum immortalium ope, consilio, bonore auspicarentur.* L. Cuspidius sic orditur Testamentum: (extat apud Fabricium *antiquit. l. 2.*) *Numine invocato, absque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici potest.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς συνῳδὸν πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἄγει.
Οὐδὲν γὰρ εἰκῇ φαῦλον ἢ θεῖον βροτοῖς.
Rem facile quamvis peragis adjutor Deus:
Mortalis absque numinis ope nil valet.

Sive ut elegantiùs Gregor. Naz. in *Iamb.*

Θεοῦ δόντος οὐδὲν ἰσχύει βροτός.
Καὶ μὴ δόντος οὐδὲν ἰσχύει πονῶν.
Volente, livor nil obstabit invidus:
Nolente, nil labor præstabit improbus.

Vide *supr. ad §. 7.*

Πεῖσαι τὸν ἐμὸν χέρωνα] Vide *ad l. 3. §. 7. & 9. §. 13.*

§. 24. Ἐκ ταύτης κατέσχεν] Areas rex Scytha, ut Plut. in *scene politi.* sive Theras, ut idem Cynodò idem utriusque scripti parer extiterit) in *apophth. nihil, se ab equitate suo differre aiebat, ubi otium agere.* Marcus nihil Alexandrum æmulatione suo, ubi diem uterque suum obierit. *Pari*, inquit, *loco, statuque mors utrumque constituit.* In *anthelog. l. 3. c. 13.*

Μάνης ἐκεῖ ἀνὴρ ἦν, ζῶν πάντ' ἐνὼν ὃ τεθνηκὼς
Ἴσον Δαρείῳ τῷ μεγάλῳ δωμάτιον.

scilicet, *πάντων μία χύσις.* Lucian. in *dialog. defunct.* apud quem & Charon furore poetico correptus fundit ista:

Κατ' ἴσον ὁμῶς ὁ τ' ἄτιμος ἀνὴρ, ὅς τ' ἔλαχε τιμὰς.
Ἐν δ' ἴῃ πλὴν ἴσος χρείων· Ἀγαμέμνων
Θερσίτης δ' ἴσος θεράπων πάις ἠυκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα,
Γυμνοί τε ξυνοί τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c. 11. Et qæ veneraris, & qæ deficis, una exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον νέκυες· ψυχῶν δ' οὐδὲν βασιλεῦσι.
Κοινὸς χῶμος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom. 2. tit. 19.*

Omnia mors æquat: solus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus sedes quàm ditibus una est. Grot.

Mors exæquat omnes. Sen. *ad Marc. c. 10.* & *de ira l. 3. c. 43. Quid servo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo interest? venit eccè mors, qæ nos pares facit. Et epist. 91. Impares nascimur, pares morimur: æquat omnes cinis.* Basil. *Cæs. orat. 3. Ἔξεστιν εἰπεῖν τοῖς παροῦσι, εἰ δυνατόν ἐστιν ἀναγνῶναι, τίς ὁ εὐγενὴς, καὶ τίς ὁ δυνατὸς, καὶ τίς ὁ πλούσιος, καὶ τίς ὁ τύραννος· διακρινόν, εἰ τίς σοι δύναμις, τὸν θάνατον, ἀπὸ τοῦ βασιλέως τὸν ἰσοκενεν, ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τὸν εὐφραντῆ, ἀπὸ τοῦ πλουσίου τὸν πτωχὸν, ἀπὸ τοῦ τυράννου τὸν ἐλεύθερον.* Si enim discernat species mortuorum reperiri tertiam, & dicat qui dives, qui pauper sit, discernat inopes & potentes, & fortes. Ambros. *hexam. l. 6. c. 8.* & *de Naboth c. 1. Commodè ille juris humani, (*inquit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate distinxit, nisi dum sumus. ubi verò ad finem mortalium ventum est, Discede, ingit, ambitio: omnium qæ terram premunt, æmpsa lex esto.* Id quod Psaltes *Psal. 82. v. 6, 7. Ego dixi, Dii estis, & filii excelsissimi vos omnes: attamen tanquam è plebe quilibet, pariter estis occubituri.* Plaut. *Trinum. 2. 4.*

——*verùm nos homunculi*
Talibum animæ qui cum exemplo amisimus,
Et qui mendicus atque ille opulentissimus
Censetur censu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l. 8. de Cyro, Dario, Xerxe, Alexandro, Vespasiano, Trajano, Hadriano, Antonino:* *Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν πολλοὺς ἀνῄρουν, καὶ τοῦ βασιλέως ἐπίκλην ἐκαλοῦντο, καὶ τοὺς ἐπιτελεῖν καὶ ἑορτὰς ἐπεῖδον ἢ ἐτίμησαν, νῦν δὲ τῶν πολλῶν διαφέρουσιν.* De Cræso Silius *lib. 13.*

Dives apud Superos: sed mors æquabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis: *Τὸ διανυσθὲν ἕκαστον, καὶ παρ' ἡμῖν ἐφάνη ὂν ἄπορον καὶ ἀλόγιστον καὶ ἀνόητον, ὁποῖοι τὴν ἀσὸν ἐγένοντο.*

ἐκίνητο δ' ἐπ' ἀλλήλοις μάνευσι καὶ ἄσημοι, καὶ ὀδὲν ἐπὶ σφὶ παρ' ἡμῖν φυλάττοντες· ἀμίλει πολλῶν ἐν ταὐτῷ σκελετῷ κειμένων, καὶ πάνυ ὁμοίων ἠπόρεον οἱ ἐμαυτὸν, ᾧ τινι θαρρήσαιμι τὸν Θρόνιλλα ἀπὸ τῆς καλῆς Νιρέως, ἢ τὸν μετ' αὐτὸν Ἴλειν ἀπὸ τῆς Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἀδὲν γὰρ ἐπὶ σφὶ παλαιῶν γνωσισμάτων αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὁμοῖα τὰ ὀστᾶ ἦν, ἄδηλα καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὥσ' ὀδένος ἐπὶ διακείνεσθαι δυνάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ σφὶ ὅτι τῆς σκιώπης πολλάκις ἐφεκτέον τοῦ πράγματος ὑποκριτὰς τύπτοις, ἀφὶς τὰς χρείας σφὶ δρεμάτων, ἄρτι μὰ Κρόνιλλα, ἐνίοτε ἢ Πειθὼ γίνομένης ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ἐμεσώδευν, μᾶλλα σπανὸς τὸ τῆ Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως ἅμμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον οἰκήτης ἀφῆλθεν ὑπὸ τῆ πάντη κεκαλυσμένος. ἦδη ἢ πύρας ἔχοντος τῆ δρεμάλος, ὑποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὸν χρυσόπαστον ὑμένιν ἐδύετο, καὶ τὸ φρεσωπεῖον ὑποθέμενος, καὶ μιλάδας ὑπὸ σφὶ ἐμβατῆ, πάντη καὶ ταπεινὸς ἀφιέχετο, ὑπ' ἐτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ἐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος ὁ Χαιρικλέος Συνιάδης ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ σφὶ ἀνθρώπων πράγματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur avt incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qi inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémque nunc istius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè locò numeróque habentur universi. qæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita avlica præcipuè fuerit usurpata, *hist.* *l.* 5. his verbis. Ὅρτων γὰρ, inqit, εἴσιν ὅτοι παραπλήσιοι τοῖς ἐπὶ σφὶ ἀλαζόνων ἀθρόοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ καὶ τῶν ἠφιζόντος βάλλουσι, ἅρπ χλαῖνν, καὶ παρευτίκα τάλαντον ἰσχύουσι· ὅτε σὺ τὰς αὐλὰς καὶ τὸ τῆ βασιλέως πεδίον μαθόντες καὶ παρασιτῶντες ἀλεινοὶ γίνονται. ab interprete Latino eúmque secuto Bisciolâ est miserè depravata, pro *calculis putatoriis*, *suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Hi enim similes sunt suffragiis, qæ in publicis consiliis dari solent. nam, ut illic pro eorum qi consulunt voluntate, qæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* qæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Σπερματικὸς λόγος] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστι δὲ φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινοῦσα καὶ σπερματικὸς λόγος, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat. pro Christ.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ὅτι γενέσεως κόσμου * ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται. qo loco σπερματικοὶ λόγοι, *sive seminales rationes* pro ideis qibusdam sumi videntur, qales Plato imaginatus est in Deo. A qo nec abhorret Joan. Damascen. illud, *de fide orthod. c.* 13. Πάντων ἄπιος, καὶ πρώτων τοῦ λόγους σφὶ ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ περέχε. Vide *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam redirct naturam.* qo loco cur *materiam* pro *natura* posuerit clariss. Salvb. *ad Baron. appar.* nescio.

* Ita leg. ex Athen. monuit Lips. Phys. Stoic. l. 1. c. 6.

§ 25. Πόσα χρὴ τὸν αὐτὸν ἀγρεπῆον χρόνον] Si consideraveris, inqit, qàm multiplicia variáqs uno eodémque temporis momento in mundo minore tuo anima exeqatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tàm innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istic, ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὲν περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἀρέτης ἢ δεῖον ὁμῶ καὶ σφὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνθυμεῖδς διώσεις, καὶ ἅμα μὲν ἀδιλητικῶς ἀπὸ μυελῶν πραγμάτων κινεῖδς, ἅμα ἢ διανοητικῶς, ἅμα ἢ τοῖς μὲ συγκαταθεμένοις, τοῖς δὲ ἀναδεκτικῶς ἢ ἐφεκτικῶς; πῶς τε τοσούτοις ἀφ' ἑτῶ πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ' αὐτῆ κινέμενος εἰς ὀπτοίας ὁμοιοσχήμονας τοῖς φαντασιοῖς τυπωσόδι; τίχνας τε ἄλλας ἐπ' ἄλλας, καὶ μήμας ἀπὸ μυελῶν πραγμάτων διασώζεις· ὁ ἢ θεὸς οὐχ οἷός τε δὲ πάντα φορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ πάντων τινὰ ἔχειν διάδοσιν. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. sed valde depravata.

§ 26. Μήτι καταγελασόμενος] omisit planè Xyl. *annon mente est in re defixa.* Casaub. Imò, *num cum vocis intensione, sive contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. qorsum enim? μήτι, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. καταγελᾶδς *intendere contendere vehementer.* ut *l.* 4. § 3. μηδὲ καταγελᾶν.

Τί ἐν ἀὴ ὀργίζονται] *de vocabuli Scripturæ litem movent*, &c. Casaub. *sibi irascuntur.* Xyl. qasi hypothesim de nominis Scripturæ non contineat his verbis, sed proposito suo accommodet. Verùm aliò trahit illud γραμματεῦν, pro qo ille πρᾶγμάτων minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμοῦ τινων] Vide *ad l* 3. § 1. τοῦ τῆ καθήκοντος ἀριθμὸς ἀφικέσθαι.

Μηδὲ τοῖς δυσχεράνουσιν ἀπηδυχεραίνοντα] qod *l.* 5. § 33. ἀνάγκδς αὐτῆ καὶ ἀπήχθδς. Ità de Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est qod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τῆ κακοῦ. Guido Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id qod in alio tibi displicet? iram scilicet. irascaris ergo, qia ille irascitur. imò jam tibi irascere, qia irascitur. Si ira ipsa tibi verè displiceret, non admitteres illam, sed fugeres*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbaris, qia ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego qidem corrigor, nec amplius hoc malum faciam. tu autem qid facies de hoc tuo vitio, qo non solùm mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *c.* 16. *Charitate, sapientiâ repletus frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes qin communices. insanus sanis indiget, qi eum vel servent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ semper & insaniâ urgerentur, qid tibi agendum esset, numqid ideo turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliqando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. qomodo enim insaniendo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περαίνειν ὁδῷ] Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 28. & *l.* 5. § 3, & 14.

§ 27. Πῶς ἐμόν ἐζι] imò, Πῶς ἐκ ἐμόν ἐζι; Sive Ὠμόν πως ἐζί. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα] Aristot. *topic. l.* 3. *c.* 1. Πάντα γὰρ τῷ ἀγαθῷ ἑαυτοῦ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθὸν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariúsque, prout Marcus istic; *ibid. l.* 3. *c.* 5. Πάντες ἐφίενται τῶ φαινομένῳ ἀγαθῷ, καὶ τοῦτο χρεὼν πάντως πρόσωπον πάντες. Hoc est quod schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδιάτιν ὅτι τῷ ψεύδει φαινομένῳ συγκατατίθεται, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀπονεῦσαι ἔτος ἀδιάτιν ὅτι τοῦ, τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν ἀπολῆναι. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις αὖτη παντὸς, τὸ διώκειν τὰ ἀγαθὸν, φεύγειν τὸ κακόν. τὸν ἀφαιρεμένον ἕτερα, καὶ πρεσβύλλοντα τῷ ἑαυτῷ, τοῦτον ἠγεῖσθαι πολέμιον, ἐπίβυλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τὸ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον ἴδιον. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅστις ἓν τούτῳ μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως φαινόμενον· λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνένκλητός ἐζιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· ὃ δύναται γὰρ ἄλλῳ μηδὲν ἐπὶ ὁ πλανωμένῳ, ἀλλῳ δ' ὁ βλαπτόμενος· ἑαυτὸν ὀργιάσεται. Idem deniqe *enchir. c.* 42. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex qo qædam dantur emendatiora: Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. ἐκ οἷόν τε ἦν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῇ σοι φαινομένῃ, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς ἂν ἐξαπατήσειε; ἐκεῖνος. τίς ἂν βλάπτεται; ὁ ἐξαπατηθείς· ὁ γὰρ τούτων ἓν ὁρμώμενος, πρῶτος ἔζεις πρὸς τὸν λοιδορεῖσθαι· ὁπόθεν γὰρ ἐκεῖνος, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφορᾶς] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῶον ἄλλο ἔστι πρὸς ἐκεῖνο, πρὸς ὃ γέγονεν· ἔζιν ἂν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἂν τε πατὴρ, ἂν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἂν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, πρὸς ἄλλους ταῦτα. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλεῖ πεφυκὸς, ὡς τὸ αὑτοῦ συμφέρον. τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ παιδὸς, καὶ θεός. ὅταν ἓν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν δοκῶσι, καὶ ἐκείνοις λοιδορῶμεν. Vide sis qæ sequuntur, pulcerrimæ sané: sed & qæ in eandem sententiam differit, ejusdem *libri cap.* 26.

Διδακτὸν καὶ δεικτὸν] Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. δεῖξον τῷ πάθει, καὶ ὄψει πῶς ἀείσαντα ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀγαναχτῇ] Pulcrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens neqitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα] Huc Charonis κήρυγμα apud Aristoph. *ranar.* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult ac molestiis?

Ἀισθητικῆς ἀντιτυπίας] Vide *supr.* § 16. & *l.* 3. § 15.

Νοήσεως ἐκτὸς] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς δεξιότητος] *Mentis erroribus.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. discursui, malim.

Τῆς πρὸς τὸν πέριξ λειτουργίας] Vide *l.* 3 § 3. σαρξ, sive caro pro corpore; prout Apostolo *ad Philip. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχρῷ προσπαίζων] Vide *ad l.* 3. § 1. προσπροσβίνυται. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasta Galen. ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* Ἔστω διπλάσιον χρὴ τὸν γυμναζόμενον, ἕτε θυμικὸν, ὡς ἔτι προθυμεῖσθαι γυμνάζεσθαι, καμνόντος ἤδη τῆς δυνάμεως, ἕτ' ἄθυμον, ὡς ἀπαρρεῖν, ἔτι πολὺ δυνάμενον. Idémque Plut. *de cen. politic.* ὧν προαπειθήσει τὸ φιλόνεφρον καὶ φιλόκαλον, καὶ προαπαυδᾷ τῆς περὶ ἀναίσχυντον ἐπιθυμίας ὁ περὶ κακῶν ζῆλος, ὡς τὰ προκλικὰ μᾶλλον καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιστόρησε περὶ παιδικῶν καὶ σωματικῶν ἐχούσης. ὅσῳ δὲ λέγειν κρεῖττον, ἢ λέγοντας, ὡς κρείττονας μόνον ἐπιδείκνυσθαι. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς ἐν βραχεῖ τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαρρεῖν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς προαπαλλόσης. Atqi hoc turpe nimis censet Marcus nostet, animum concidere, dum corpori vires ullæ suppetunt. Vult itaqe qod vulgò dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici; Senec. *epist.* 8. *Ubi præcepta illa vestra, qæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici vestri dicunt: Usqe ad ultimum vitæ finem in actu erimus: non definemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (ità Lips.) *nos sumus, qi nullis annis vacationem damus; & qod ait ille vir disertissimus,* (Virg. Æn. *l.* 9.) *de Latinis,*

Canitiem galeâ premimus ——
nos sumus, apud qos usqe co nihil inter mortem ociosum

eſt, ut ſi res patitur, non ſit ipſa mors otioſa. Vide *l.* 7. § 73. Cicer. *de ſenect. Senectus non modò langvida & iners non ſit, verùm etiam ſit operoſa, & ſemper pro eis, quæ habet, viribus, agens aliqid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς] hoc eſt, *cave* nè poſtquam ad imperium adſcitus fueris, inſtituti priſtini vitæque philoſophicæ oblitus, qaſi Cæſarianus qidam efficiaris, & *in Cæſarum mores totus tranſeas.* qales avtem Cæſares atqe Imperatores Romani pleriqe extiterint, & qomodo ſeſe in imperio geſſerint, notius eſt, qàm ut dictò opus ſit: & obliqè notat Marcus ipſe, *lib.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philoſophicum maluit qàm Cæſareum cognomen.* Et Evtropius: *Ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Et Capitolin. *Suos mores ſemper tenuit.* Sed omnium diſertiſſimè Ariſtid. *orat. in Marc.* ubi Pavſaniæ mores adverſos planè deſcripſerat, Ὁ δ', inqit, ἐπιδείξειν, ὅτι κὴ ἰδιώτῃ ὄντα κὴ βασιλέα δίκην τὴν ὀρθὴν τὸν αὐτὸν εἶ) διὰ τέλους· τοιοῦτον μὲν περὶ τῆς βασιλείας παρεχόμενον ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ἐκστὰς ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κὴ λόγῳ χρώμενον. Ἀποκαισαρῶδες vocabulum Marco conflictum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plavto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu te itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

ſicut enim *Recharmidari* Comico, eſt *in Charmidem reverti*; ità Ἀποκαισαρῶδες, pro eo qod eſt, in *Cæſarem converti, Cæſarem*, ſive *Cæſarianum fieri, in mores Cæſarianos transire* Marco iſtìc noxiè dictum; ſed eâdem analogiâ; qâ Ἀποσαρκῶδες, *in carnem concreſcere*, Ariſtot. *probl. l.* 1. *q.* 53, & *l.* 5. *q.* 34. qâ Ἀποθηρῶδες, *feram beſtiam fieri*, Polybio *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. qâ Ἀποδενδρῶδες, *in ſtirpis*, ſive, *arboris naturam transire*; qod de eis Plotinus extulit qi facultati altrìci excolendæ toti ſe dedunt: Svidas in Κόσμ. de Daphne in arborem converſa, Lucianus *hiſt. ver. l.* 1. de hedera uſurpavit, Theophraſtus *hiſt. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *l.* 16. *c.* 34. & Ἀποκιττῶδες, *hederaſcere*, ſive *hederam fieri*; his eiſdem *ibidem.* & Ἀποπαππῶδες, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c* 11. qâ Ἀποκολπῶδες, Avtori *de mundo c.* 3. qod *Sinuari*, Apuleius, ſive, *in ſinus abſumi*; qâ Ἀπογεῶδες, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* Ἀπολιθῶδες, *in lapidem transire*, Ariſtot. *problem. l.* 24. *q.* 11. qod de Academicis Epictetus *l.* 1 *c.* 5. Ἀποπυρῶδες, *igniri*, Avtori *de mund. c.* 4. & Ἀποπυρακῶδες, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. qâ deniqe Ἀποθεῶδες, *Deum fieri*; qo modo Amelius apud Theodoretum *therap. l.* 2. ἀμύλει κὴ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεῶδες κὴ θεὸν εἶ), διὸ ἦν περὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα κὴ τῶν σάρκα κὴ τὸν ἄνθρωπον κάλαχθῶναι. ſive, *inter Deos referri*: qi Romanorum Imperatoribus honos haberi ſolitus. unde de noſtro Lucianus in *Pſevdomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Maledictum eſt ante apotheoſin Deum Cæſarem nuncupare.* alluſit eò Seneca cùm Clavdio illudens Ἀποκολοκυνθωθέωσαν tanqam Ἀποθέωσιν dixit, idqe tituli Satyræ ſuæ in ejuſdem obitum conſcriptæ dedit, ut Dio Caſſius teſtatur *l.* 60. de qo videndus V. Cl. Hejnſius. Fruſtrà ſiqidem eſt hìc Xyl. cùm τῷ ἀποκαισαρῶδες ſuſpicatur ſignificari, *imperio aut rerum ſummâ deponi.* qem tamen ſecutus eſt Jo. Mevrſius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποκαισαρῶδες, adducto etiam Marci loco hoc ipſo, *à Cæſaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæſaris ſtatu dejici.* ut ἀπεκαισαρῶδες ſit *imperium amittere*, ac *Cæſareatu qaſi deveſtiri*; qomodo ἀποπαρθενῶδες ſive ἀποπαρθενεύδες Hippocrati *de aer. loc. & aq.* eſt *virginitatem deponere*, ſive *devirginari*, ut Petronius loqitur. & qomodo ἀπολειτουργῆσαι Marco *l.* 10. § 21. *munere defunctum eſſe, & ab eodem jam ceſſare.* cùm eandem in iſtis τὸ ἀπὸ vim obtineat, qàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατῶδες, *in aqam liqeſcere*, Dioſcorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιῶδες, *in oleum verti*, Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 6. *c.* 9. & 11. ἐξαερῶδες *in aerem abire*, cùm eidem *l.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐκπυρῶδες, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, qâ avtumabant illi fore, ut ignis tandem omnia abſumeret, & in ſubſtantiam ſuam redigeret; qod εἰς ἐαυτὸ μέλαθρον κὴ ἀνάλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de eſu carn.* 1. & *de commun. notion. c.* 27. ἐξανδρῶδες, *virum fieri, in virum evadere*; Svid. qod idem ἀπανδρῶδες, *in virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. l.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in ſervitutem redigi*, Plvtarch. *Anton.* ἐνθεῶδες denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. l.* 1. *c.* 12. nec aliâ ratione *unionem exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores avlici *genuinum animi candorem obfuſcent:* qod *inquinamentum combibere*, Septimius dixit, *de ſpectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ.

ut Hom. loqitur *Il. δ. v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum ſanguineo veluti violaverit oſtro
Siqis ebur.——

qod nos diceremus, **that you be not ſtained.** nam qod Græci μιαίνειν & βάπτειν, nos dicimus **to ſtain.** Eum avtem Homeri locum reſpexit Plut. *de E I Delph.* ubi dixit, eâdem uſus, qâ hìc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἓν εἰλικρινὲς κὴ καθαρόν. ἑτέρῳ γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμὸς· ὥς πως κὴ Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινισσόμενον βαφῇ μιαίνεσθαί φησι· κὴ τὰ μυγνύμενα ὑπὸ χρωμάτων ὁι βαφεῖς φθείρειν, κὴ φθορὰν τὴν μίξιν ὀνομάζειν.

Unde

Unde emaculandus autor idem in *Sympos. l. 8. c. 5.* Πάντα τὰ μεμιγμένα ἐκ ἀμίκτων σποφαλίζεται πρὸς σῆψιν ὅτι· ποιεῖ γὰρ ἡ μίξις μάχιμα, ἡ δὲ μάχη μεταβολὴ· μεταβολὴ δέ τις ἡ σῆψις. διὸ τὰς τε μίξεις ἐκ χρωμάτων οἱ ζωγράφοι φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάψαι διϊῶσαι κέκληκεν ὁ ποιητὴς· μιῶσαι legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere,* & colore aliqo *tincta* dicuntur *infecta.* Idem in *Roman. problem. c.* 26. Μόνον ἦν τὸ λαλεῖν, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντον ὅτι βαφῆ καὶ ἀμίμητον. Sed & Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις δηλοῖ πῶς μίξιν τῶν ἑτεροφύλων πρὸς ἕτερον· καὶ μάλιστ' ὅταν δυσέκνιπτον γίνηται. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων συνίστανται, εἴδως ἄλλο ἄλλῳ συμπλεκομένῳ, μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτι τις τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίγνυ· καὶ ἐμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἡ δὲ συνήθεια τὸ ἀμικτον καὶ καθαρὸν καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ usus est Marcus *l.* 5. § 16. ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή. & *l.* 3. § 4. Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, ἀκραιφνὴς βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò καθαρὸν μένειν διάνοιαν, ut *l.* 8. § 48. avt, ut mox sese ipse explicat, ἁπλῆν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epist.* 59. *Elui difficile est. non enim inquinati sumus, sed infecti,* i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ] scil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores.* Polybius (Suidâ citante] Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους περιαγορεύουσι καὶ συμμάχους τοῦ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς ἐλπίδος· καθιδρυμένοι δὲ τῆς πεάξεων παρεσπάσθαι οὐ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πεισθεῖσιν (ità enim ista legendum avtumo). Ἀλλὰ οὐ δεῖ, περὶ μὲν τῆς βασιλείας χρηστόν τι καὶ μέγιστον ἴδιος ἐμφαίνειν ἑαυτῷ· βασιλεὺς ὁ ἐπιδιαθέτης, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶδος τοῦ ἀρχομένου. inqit Aristides *orat in Marc.* Qi & vitium hoc notat in Pavsania Cleombroti F. Ὅς ὅτε μὲν ἄκοι, ἐπελέλησο μὲν τῆς ἄκοης, ἐπελέλησο δὲ αὖ τῶν παντὶ δὲ μᾶλλον ἐῴκει, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ χαλεπὸς μὲν ὢν καὶ ξένοις περὶ τοὺς συμμάχους· ἀκόλαστος δὲ καὶ ὑβριστὴς περὶ πάντα· τύραννος δὲ περὶ τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Evripid. in *Iphigen. Avlidens.* sub persona Menelai Agamemnonem alloqentis: (λιον

Οἶδ', ὅτ' ἐπῴδαζες ἀρχειν Δαναΐδας πρὸς Ἰ-
Τῷ δοκεῖν μὲν ἐχὶ χρῄζων, τῷ δὲ βέλεσθ' ἑκόντι,
Ὡς ταπεινὸς ἦς, ἀπάσης δεξιᾶς προσδιηγάνων,
Καὶ δῆρας ἔχων ἀκλεεῖς τοῦ θέλοντι δημοῦσθαι,
Καὶ διδοὺς προῖκρησιν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μὴ πᾶς θέλοι,
Τοῖς πρόσθοις ζηλωτὸς εἶναι τὸ φιλότιμον ἐν μέσῳ.
Κᾆτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχάς, μεταβαλὼν ἄλλως τρόπος, (φίλος,
Τοῖς φίλοισιν ἐκὶ τ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν
Δυσεπίσκοπος, ἔσω τε κλείθρων αὐθαίρετος. ἀνδρὶ
δ' ἐ χρεών
Τὸν ἀγαθὸν, περίαντλα μεγάλα, τοῦ τέλους μεθιστάναι,
Ἀλλὰ κ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν εὐτυχῶν.

Scis, puto, Trojam petentis principatum Graciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modestus, & benignus, dexteras prensaveris.
Tunc tuæ semper patebant civibus cunctis fores.
His dabas responsa blandus, hos salutabas priùs;
Moribus tibi qò parares gloriam in medio sitam.
Nunc sed imperii potito vertitur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut solebas, diligis
Durus inprimis adiri, nec freqens inter larem.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magìs probanda tunc amicis est fides,
Qò magìs florens amicis adjuvandis sufficit. Grot.

Scilicet, qod Menander in *Gubernat.* à Prisciano *l.* 18. relatus.

Ἐπελάθετ' αὐτὸν ὅστις εἶη·
Oblitus est se ipse, qi esset.

(vide *l.* 9. § 3.) qod de Largio Macedone Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. *Superbum dominus & sævum, & qi servisse patrem suum parùm, imò minimùm, meminisset.* Ità, qod Martial. *l.* 11. *ep.* 6.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Et Avgustin. *homil.* 13. & *conc. solenn.* 205. Apostoli illa *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 17. Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, respiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis est superbia.* Idémque *conc. solenn.* 212. *Morbus divitiarum est superbia. grandis animus, qi inter divitias isto morbo non tenetur. magnus dives est, & major divitiis suis, qi non ideo magnum se putat, qia dives est.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὐτοῖς βεβαιωθῇ πλοῦτος εὐτυχίας περίστασιν, φυσῶσι καὶ πίνουσι μεγάλα, καὶ λαλαζονεύονται καὶ ἀφανεστέρων, καταξιμάλα καὶ παρεγχλήματα καὶ γῆς ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἅπερ καλοῦσι, ὥσπερ τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐπραγίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς ἕν μάλα σφαλισάμενοι, μηδὲ μίχει τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμνήμονες ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Mosis l.* 1. de talibus & Sosiphanes apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχεῖτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἑαυτῷ φρονεῖτε·—

Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita.—

Pium itaque illud Placillæ Imperatricis Theodosio conjugi datum monitum, Ἀεί σε, ὦ ἄνδρ, περιήκει λογίζεσθαι, τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δὲ γέγονας νῦν. Theodoret. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 18. Vide *ad l.* 10. §. 19.

Τήρησον σαυτὸν ἁπλῆν, ἀγαθὸν] Vide *l.* 2. § 17. Pavlus Timotheo, *epist.* 1. *c.* 5. *v.* 22. Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c.* 1. *v.* 27. ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν. & Joan. *epist.* 1. *c.* 5. *v.* 18. τηρεῖ ἑαυτὸν.

ἑαυτόν...Epictet. l. 2. c. 8. Τί δ' ὅτι ὐ μόνον σι κελευσθὲν ἀφῆν, ἀλλὰ καί σοι μόνῳ ἐπίσασι καὶ παρεκαλέσθη, ἀδὲ τοῦτο ὐ μεμνησαι; ἀλλὰ καὶ κλαυσιάσεις τὼ ἐπιεικεσι; εἰ δέ σοι ὄρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, ὡτως ἂν αὐτὸ ἠμέλεις; παρεδέδωκέ σοι σεαυτὸν, καὶ λέγει, Τοῦτόν μοι φύλαξον τοιοῦτον, δίκαιον, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑφηλὸν, ἀκαλάπληκτον, ἀταραξῆ, ἀπάρεγχον· εἶτα σὺ ὐ φυλάσεις;

Ἀκοπον] Vide l. 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς] Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, qem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζε, inqit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. epist. 1. c. 6. v. 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. ep. 2. c. 4. v. 7. neqe enim sine certamine jugi sedulóqe ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν· inqit Dominus; Luc. c. 13. v. 24.

——labor ad nitendum intrare volenti.

Silius bell. Punic. l. 15.

Ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς] Ità l. 10. § 8. μήποτε μεταμέλῃ καὶ ἀπολύσοις. Plin. min. l. 1. ep. 23. Tuam personam tibi imponas: qæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.

Αἰδοῦς Θεός.] Numinis reverentia jure meritò primas hîc obtinet, utpote qæ sit *sapientiæ*, non רֵאשִׁית principium duntaxat, Prov. c. 9. v. 10. sed & רֹאשׁ caput, principale, ac præcipuum; Prov. c. 1. v. 7. imò *sapientia ipsa*; Job. c. 28. v. 28. & *summa totius*. Eccles. c. 12. v. 13. Itaqe exigenda vita cuiqe μὴ αἰδοῦς Θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr.* c. 12. v. 32. atqe ut Silius *bell. Punic.* l. 15.

Idem justitiæ cultor, qæcunqe capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine inviſi. neqe bonum neqe malum facinus cujusqe pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malósqe seqi. Saluſt. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist. Evang.*

Nil absente Deo loqimur: nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qi nos diebus omnibus,
Actúsqe nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, qicqid est,
Humana qod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Avg. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendit suum, qi fecit tuum?* Plavt. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qi qæ nos gerimus, audítqe & videt.

Is ità tu me hîc babuerie, proinde tuum illic curaverit.

Bene merenti benè profueris, malè merenti par eris. Boeth. *consol. l.* 5. *extremo*: *Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionisqe ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qalitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Avtor *Oculi moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive qis aliusj *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Quis loco, quis angulo reverentiam habe angelo, qi te custodit, nè illo præsente facere audeas, qod me præsente non audeas. Hic est*, inqit, *magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde qidam;*

Cùm qid turpe paras, qod me spectante ruberes,
Cur, spectante Deo, non magis inde rubes?

Vide l. 1. § 4. & l. 2. § 11. & l. 11. § 26. & l. 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους] Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mibi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, qantus es ipse, viro.
Conveniens hominî est, hominem servare, voluptas:
Et melius nullâ qæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta paræmiam à Svida in literas relatam, ἀνθρώπῳ ἀνθρώπε λοιμόνιον efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μᾶλλον ἐδόκει τῷ βίῳ τέλος εἶναι; respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τοὺς Θεούς. Et secundò qærenti, Τί ποτε ἐνόμιζεν εἶναι τὴν τῶν Θεοῦ μίμησιν. Ille rursus, Δεῖσθαι μὲν ἐλαχίστων, ἵν πιεῖν ὃ ὡς ὅτι μάλιστα πλείστης. Pythagoras verò, Æliano referente, l. 12. c. 59. δύο ταῦτα ἐν τοῖς Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι κάλλιστα, τί, τε ἀληθεύειν, καὶ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι γὰρ τοῖς Θεῶν ἑκάτερον. At Strabo l. 10. Ἐν μὲν εἰρῆται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς Θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. qo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. *de natur. deor. l.* 1. *Qoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vel benefacere; idcirco qi in gravi periculo succurrit, qive ingenti qopiam afficit beneficio, qoniam Dei qasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus ascribant.* Verùm novissima ista minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro pauperib.* Γένυ τῶ πλησίον πιμώτερος, ὲν τῷ φαίνεσθαι χρηστερος. γάνι τοὶ ἀτυχοῦντι Θεὸς, τὸν ἔλεον Θεῶ μιμούμενος. ἐδὲν γὸ ἔτως, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν, ἄνθρωπος ἔχει θεοῦ. Et *ad cives suos in angustiis constitutos*: dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμνεσο δὲ ταῦτα διὰ φιλανθρωπίαν. τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν. ἔξεσί σοι θεὸν ἡδονῆς μηδὲν ποιήσαντι. μὴ ἀρέσῃ τὸν κριτὴν τῆς ἀσώτου. Quod ῥητεινάτησεν pavlò, liberiúsque Clavdian. *de Honor. Coſſ.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βραχὺς ὁ βίος] Vide *l.* 2. § 17. & *lib.* 4. § 17, 26.

Εἰς καιρὸς τῆς ὀλιγοβίου ζωῆς] *fructum vitæ appellat*, inqit Caſavb. qem Philoſophi dicunt *finem*. itaqe qod de Heliogabalo Lampid. *Eum fructum vitæ præcipuum exiſtimans, ſi dignus atqe aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in ſimili ſententia, *l.* 1. ὑπολαμβάνων βασιλείας εὐδαίμονος εἶναι τέλος, τὸ πάσαις ἡδοναῖς ἀνεπιβούλως. *cauſſas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere cauſſas.

Et Plin. *l.* 5. *epiſt.* 5. *Qi voluptatibus dediti qaſi in diem vivunt, vivendi cauſſas qotidiè finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo. *qanqam plurimas vivendi cauſſas habentem, optimam conſcientiam, optimam famam, maximam autoritatem; præterea filiam, uxorem, nepotes, ſoreres; intérqe tot pignora veros amicos.* Hæc ad Lamprid. Calavbon. qanqam, *cauſſas vivendi* in noviſſimo hoc de Corellio aliud planè qàm *finem* qi Philoſophis dicitur, deſignare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀνθρωποῖς ſolenne eſſe,

——ubi diſcubuere, tenénqe
Pocula plena manu,——
——& inumbrant ora coronis,

Ex animo ut dicant, brevis hic eſt fructus homillis. Ità illi *vitæ fructum*, τὸν ἐν ἡμέρᾳ τηνικῷ, ut Petrus loqitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. exiſtimant: at Marcus iſtîc, διάθεσιν ὁσίαν καὶ ἀφέλειαν κοινωνικήν: hoc eſt, lingvâ noſtrâ (Chriſtianam volo) εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem:* ſive ut Apoſtolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ità Pavlo illi noſtro τοῦτο καιρὸς, τοῦτο κύριος, Chriſto Domino ſuo, Chriſtianiſqe fratribus ſuis, inſervire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de qo loco videndus venerandus Airayus, qi ſolus interpretum videtur Apoſtoli mentem aſſecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής] De Marco noſtro itidem Capitol. *Pro inſtituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterqe, cui in adoptionem ab Adriano datus eſt Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraqe eadem, qæ iſtîc, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo: Καὶ νυῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκεῖνον, (Avguſtum ſcil.) κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνον ποιεῖται. Et ipſe de ſe Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qi omnia facta dictáqe ejus vice legis obſervem.* Verùm hoc eum ad ſpeciem tantùm veteratoriè, qò hominum animos ſibi conciliaret, & ad tempus breve nimis, non conſtanter obſervâſſe, ex Dione diſcas licet.

Τὸ γὰρ ὅλως καὶ λόγον προσταθῶν ἑαυτοῦ] Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μάταιον ἀσταλὲς ὑπὸ ἐξετασμένου κριθέντων. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντα χοῦ] Ità *l.* 1. § 16. πάντα συμφώνως ἑαυτοῖς. Senec. *ep.* 74. *Virtus convenientiâ conſtat. omnia opera ejus cum ipſa concordant & congruunt.* Et *ep.* 20. *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipſe utiqe par ſibi idémqe ſit. obſerva itaqe, numqid veſtis tua domúſqe diſſentiant: numqid in te liberalis ſis, in tuos ſordidus: numqid cœnes frugaliter, ædifices luxuriosè. unam ſemel ad qam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqa. Vitium eſt hæc diverſitas, & ſignum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem ſuum. qid eſt ſapientia? ſemper idem velle, atqe idem nolle: non poteſt cuiqam ſemper idem placere. niſi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac poteſtas concors ſibi: & ratio illa certa naſcetur, nec diſſidens, nec hæſitans. qæ cùm ſe diſpoſuit, & partibus ſuis conſenſit, &, ut ità dicam, concinuit, ſummum bonum tetigit. nihil enim pravi, nihil lubrici ſupereſt; nihil in qo arietet aut labet. qare audacter licet profiteari, ſummum bonum eſſe animi concordiam. virtutes enim ibi eſſe debebunt, ubi conſenſus atqe unitas erit: diſſident vitia.*

Τὸ ὅσιον] Hoc Antonino (ſi Pavſaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἡ ἐς τὸ θεῖον τιμὴ, τῇ εὐσεβείᾳ. id eſt, Pii appellationem acqiſivit. qanqam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujuſce cauſſas adducit. Eandem & Marco Svidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐόδιον τῷ προσώπῳ] ἔυδιον Xyl. rectè. *Vultu ſereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte ſerenâ.* Martial. *l.* 7. *epigr.* 11. huic opponi videtur τὸ ἐπίκοτον τῷ προσώπῳ. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενος] Vide ſupr. § 26. μὴ ἀντιδυσχεραίνοντα.

, Ὡς ἐπ' ἐξὸν ἔσπευδεν] *nihil enixè aut feſtinè moliebatur.* utrumqe enim deſignat τὸ σπεύδειν, ſicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ μνδαμοῦ ἐπειγόμενον.) & *feſtinè ad rem aliqam ferri.* Homer. *Il. Σ. v.* 293.

——τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν Ὀτρύνεις,

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· κεφαλὴ δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

& enixè in rem aliqam incumbere. Heſiod. *clyp. v.* 364.

Παντὶ μάλ' ἐσπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα.——

ut sit istic, ὡς ἐπ' ὀλίγον ἐπιδῆναι, quod *l.* 1. § 16. ὀλίγα ὡς ἂν πνεύσειεν ποτε, ἕως ἰσρώτος. Aristotel. *ethic. lib.* 4. *c.* 3. in charactere τοῦ μεγαλοψύχου, utrumque his verbis expressit: ὁ γὰρ ἀπάδοντος, ὁ περὶ ὀλίγα σπουδάζων ὕπτιος σωφρονῶν, ὁ μηδὲν μέγα ὀιόμενος. De Constantio Liban. *orat.* 3. τοῖς μὲν χαριεῖσι ὑπηκόων ὀξέως· ὁ μὴ πρὸς τὴν ὀξύτητα σὺν ταραχῇ ποιούμενος.

Μὴ πρότερον ἦν μέλλα πατρίδων] Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *paræneſ. ad Juſtinian.* § 42. Νυνεῖναι ἀκροβόλος δεῖ τοῦ πρὸ πραγμάτων κριτής. Δυσπρόσιτος γὰρ ὄζειν ὁ τὸ δίκαιον ἐυρεσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγοντα τοῦ μὴ λίαν φειδόμενος.

Διαβολὰς ἐκ ἐδέχετο] Vide *l.* 1. § 5.

Οὐ φοβοδεὴς] φοβοδεὴς, δειλὸς, τοῦ φόβος φοβούμενος. Svid. *pavidus, qi ſtrepitus metuit.* ſive ut Maro Æn. *l.* 2.

Omnes quem terrent auræ, ſonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

--quem ſonus omnis & aura
Exterret.--

imò cui ſtrepitus, ubi nullus eſt, videtur eſſe. ut Ἄπιστα γὰρ πᾶσι φιλεμφῶν φοβεῖ.

Facilè anima metuens audit aut fingit ſonos.

quod de malè ſibi conſcio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *Sonus pavoris auribus ejus jugiter inſonat.* ut Sophocles *Acriſio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. laudatus. indè pro *ſuperſtitioſo*, & *ſuſpicioſo*, ſive *meticuloſo nimiſque cauto* uſurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Juſtinus: Τόγε περὶ τὰς βρώσεις αὐτῶν φοβοδεὲς, καὶ τὸν περὶ τὰ σαββατα δεισιδαιμονίαν.

Οἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ ἐσπέρας] leg. δι' ὅλου μένειν ἐν τῷ [αὐτῷ] *μ. ε.* tantâ victûs penuriâ uſum. ut à mane ad veſperam loco eodem poſſet durare, ſine ulla alvum levandi, aut veſicam, niſi ſtatis horis, neceſſitate. Caſavbon. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* Σωρδηλός mendum geminum, (quod & Sylburgium video obſervâſſe) ubi terribilia viſa dicit μεῖζον τὸν ψυχὸν τῶν ὁρώντων τῷ φόβῳ, καὶ μὴ ἐᾶν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ. Quod autem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, ſed memoriâ, puto, lapſus V. C. Salmaſius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δεηκόοι χρεὼν] Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *ſupr.* § 21. Laudat hoc & in Conſtantio Themiſtius *orat. quinquenn.* qi ubi Neſtoris conſilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. i. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀγορευόντων, τῷ πείσεται, ὅς κεν ἀείσῃ
Βουλὴν βουλεύειν.——

Sed & reprehenſionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

--μάλα γάρ τι ἔοικε
Πολλ' ἀπαμυνθήμεν.--

Subjungit ad Imperatorem verſo orationis filo; Σοὶ δ' οὐκ ἔστι μάχης γε νῦν, ὅσις ἂν ἔχοι φθονερὸς εἶναι, ὅτι χρηστὴν αὐτῷ [αὐτὸν *ſ.*] συμβουλὴν ἔσπεισε παρεχόμενος, ἀλλ' εἰ [ἢ] χεῖρον σαυτὸν φρονεῖν τὸ δέον ἐξεῦρες, ἢ τὸ ἄριστον ἐπάγειν τῷ παρ' ἄλλῳ κἀμοὶ εὑρημένῳ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὃν μὲν αὐτὸς ἐνείσκει, τύπτον τῷ βουλῇ εἰς μέσον ἄγων· τὰς δ' ἧσσ πόλεις συμβουλίας, ὡς αὐδαδείᾳ φαυλίζων, ἀλλ' ἄργῳ τὸν πολλῶν λόγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα κ' οὕτω γε φρονήσεως, τὸ τοῖς βελτίστοις εἰδέναι τὸ ἄριστον πιθεσθαι. Rectè. ſiquidem, quod Iſocrat. *de pace.* Πῶς ἂν ἄνθρωποι καλῶς δικαιοπραγεῖεν, ἢ κρίναι περὶ τῶν γεγενημένων, ἢ βουλεύσαιτο περὶ τῶν μελλόντων, εἰ μὴ τοὺς μὲν λίαν ὀλίγα ἐπιστημόνως παρελθόντας ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ' αὐτοὺς κοινὰς ἀμφοτέρους ἀκροατὰς παρέχοιεν. Et apud Herodotum *l.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισῶν μὲν γνωμέων ἀντίων ἀλλήλῃσι, οὐκ ὅτι τῶν ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλάσσω, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι λεχθεισέων δ', ὅτι. ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, οὐ τὸν μὲν ἐπ' ἑωυτῷ ἔχοντα δοκιμώσκομεν· ἐπὰν δ' παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, δοκιμάσομεν τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χρεὼν δεισιδαίμονα [*religioſus citra ſuperſtitionem.* niſi ſi religioſum eo ſenſu accipi volimus, qo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiquo carmine,

Religentem eſſe oportet, religioſum nefas.

ut *religioſus* ſit is, qi nimiâ & ſuperſtitioſâ religione ſeſe alligaverat, qæ res vitio aſſignabatur. Quanquam vitio iſto laborâſſe cumprimis Romanos auctor eſt Polybius *l.* 6. ubi ſtatum Romanum cum Carthaginienſi componens, Μείζων δέ μοι δοκεῖ, inqit, διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥωμαίων πρὸς τὸ θεῖον, ἐν τῷ περὶ θεῶν δεισιδαιμονεῖν καὶ μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐνενδιζόμενον, τοῦτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων πράγματα· λέγω δὴ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐπεφαντάσθη τε καὶ πεπόηται τοῖς μέσοις παρ' αὐτοῖς εἴς τε τὰς τῶν κατ' ἰδίαν βίους, καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ ῥᾴδιον εἶναι. Qin nec Marcum noſtrum hoc morbo immunem prorſus fuiſſe, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi poſſe videtur: niſi ſiqis gentis potiùs qàm regis vitium illud fuiſſe dixerit.

Ἵν' ὅτου ἐκυνοσάρτει σοι] par huic Ariſtippi votum, qi cùm ab eo quæreretur, quando Socrates diem obiiſſet, reſpondit, Ὡς ἐγὼ ἐυξαίμην. prout ipſe optaverim. Laert. *l.* 2. nec diſpar Balaami arioli illud, apud Moſem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte juſtorum; ſitque finis meus, qualis illius eſt.* Intereſt, quòd Marcus Pio vitâ compar eſſe deſiderat, nè morte ſit diſpar, ſed cùm vitæ retrò ſalubriter actæ conſcientiâ placidus defungi queat: Balaam contrà morte compar eſſe piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac ſectari recuſet: hoc eſt, ut poetaſter ille apud Capitol. de Macrino;

Impius & Felix ſic ſimul eſſe cupit;
Ut nolis pius eſſe, velis tamen eſſe beatus:

Quod

Quod natura negat, nec ratio patitur.

Siquidem, ut Isidor. Pelus. *l.* 1. *epist.* 468. Οὐδὲν οὕτω ἕτερόν ἐστιν, ὃ θέλειν μὴ σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν ἢ πιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιοῦντας καταλαβεῖν ὀφείλει θάνατος τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλαμβάνει, τὸν ναυτικὸν πλέοντα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; τί ποτε δὲ ποιοῦντά σε δεῖ καλαληφθῆναι εἰ μὴ ἔχεις τοῦτο χρεῖσσον ποιῶν καλαληφθῆναι, ποίει ἐκεῖνο. ἐμοὶ μὲν γὰρ καλαληφθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλο ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀπρόλυτος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἀκωλύτως. ταῦτα ἐπιτηδείων θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εὐπειθὴ δυνάμενα τῷ θεῷ, Μὴ παρέλθω σε τὰς ἐντολάς; μὴ περὶ ἄλλα ἐχρησάμην τοῖς ὁρμαῖς, ἃς ἔδωκας; μὴ τοῖς αἰδίοσιν ἄλλως; μὴ τοῖς προλήψεσι; μὴ σοί πιτ' ἐνεκάλεσα; μὴ ἁμαρτάνω σοῦ τῷ διοικήσει; ἕτοιμος, εἰ τι ἐπιτάσσεις, εἰ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπαλθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἄπειμι. χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπαρηγυείσου σοι, καὶ ἐδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σε συμπαρακολουθῆσαι σοι. Ταῦτα μὲ ἐνθυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καλαλάβοι ὁ θάνατος. His gemina habet & *l.* 4. *c.* 10.

§ 31. Ἀνάνηφε] *Respicisce*, ad mentis sanitatem revertere: ab eis translatum, qi ubi crapulam edormierint, veternúmque gem vini hausti copiosiore contraxerant, excusserint, ad pristinum mentis statum jam redeunt. Ità τὸ ἀνανήφειν usus est Apostolus *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 26.

Ἀναπαλῶ σαυτὸν] Metaphora, ab eis, qi animæ deliqium passi, vel inclamatione, vel aliâ aliqâ ratione revocantur.

Ἐξυπνισθεὶς] *l.* 4. § 46. ὑ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν. *Excitandus è somno & vellicandus est animus.* Sen. *ep.* 20.

Ὄνειρόν σοι ἐνύχλει] Pari imagine usus est Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos ridet, qi hominem subitò καὶ ἐκ ἀκαρῆ χείρης è pravitatis ac stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis sapientiæque apicem celsissimum emergere aiebant: Ἂν δὲ ὕπνῳ, inqit, σωτήριον τὰ τῆς μελαγχολῆς, καθαρθέντα φαῦλον, ἀνήγειρε σοφὸν, καὶ σπουδαῖον, ἐκ τῆς ψυχῆς μαθητὰς τὰς χθιζὰς ἀβελτηρίας καὶ ἀπάτας,

Ψόφος ἔνειρος χάρετ· ὀλίγη ἴτ' ἄρᾳ.

πῶς ἀγνοήσειν αὐτὸς διαφορὰν ἐν αὐτῷ πεπαύτῳ γνωμάτων, καὶ φρόνησιν ἀδρόον ἐκλάμψασαν; Vide *l.* 2. § 17. Τὸ ὄ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος.

§ 32. Τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα] corrupit hìc Xylandri versionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem inter ea discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

Πάντα ἐν αὐτῇ] Vide *suprà* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Περὶ μόνον τὸ παρὸν] Vide *suprà* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ γὰ μέλλοντα] Senec. *epist.* 117. *Qis nescit hoc ipso non esse bonum id quod futurum est, qia futurum est? nam quod bonum est, utique prodest: nisi præsentia prodesse non possunt. Si non prodest, bonum utique non est: si prodest, jam est.* Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος] Senec. *epist.* 121. *Nemo ægrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τῆς πολλῆς] τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν] Lugd. οὐκ ὄζιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν. forsan, οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν ὄζιν. ut οὐκ posterius in locum ὑ, qod est vitiosum, succedat.

§ 34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδησαν λησταὶ] Senec. *de vit. beat. c.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit, & infelices quidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt.* & *c.* 8. *Qid, qòd tam malis qàm bonis voluptas inest? nec minùs turpes dedecus suum, qàm honestos egregia delectant?* & rursus *c.* 10. *Qis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos qoque, & neqitiam abundare jucundis?* & *c.* 11. *Multos ostendam voluptatibus obsessos, qos fatearis necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, qia non bono gaudent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 11. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 8. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην distinguit, ut ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσιν attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕβρει μείζους ἡδοναὶς, ὑ πλείους εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ὅν τινι πυνθάνῃ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' ὐκ ἐν ἀρετῇ, μεγίστας μὲν ἡδονὰς, μεγίστας δὲ καὶ λύπας γίγνοντας.

§ 35 Ἁρμόζονται μὲν ἄχρι πρὸς τοὺς ἰδιώτας] *Respectu aliqo imperitiæ parùm distant.* Cas. meliùs Xyl. *Usqe ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e. qadantenus illis concedunt, eisqe se attemperant.

Ἀντίχρυσα τοῦ λόγου τῆς τέχνης] Vide *ad l.* 4. § 31. qæ de Stratonico & Apelle. Psaltes qidam ignobilis cùm apud Antigonum regem specimen artis ederet, réxqe nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ χάρισαί σοι ὕπω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοῦ ταῦτα ἀκριβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qi Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. de Alex. orat.* 2. *Sympos. probl. l.* 2. *c.* 1.) ἴτε ἐμοὶ ταῦτα βέλτιον εἰδῶς. *Absit*, inqit *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me peritior existas.* Ælian.

l. 9. *c.*36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi qiqe. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, Ἄπιθι, inqit, καὶ τὰς κολοκυνθας γράφε· τῶν γὰρ ὑδὲν ἐπίσασαι. *Abi & cucurbitas pinge tibi: iſtarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l.* 69. Οὐδως ἐρ' ἑκάσης ὕλης, τὸν ἄμπελον τὰ ἀπείρα κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. Idémque *l.* 4. *c.* 12. Ἐπεί τι πᾶσα ἐπιστήμη καλαφερτική ὅτι τῆς ἀγνοίας καὶ περὶ ἀγνοούντων, καὶ ἄ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε ὃν θέλεις, σκυτέα, ὃν θέλεις τέκτονα· καὶ περὶ πολλῶν παλαγελᾷ περὶ τὸ αὐτῦ ἔργον. Vide *l.* 5. § 32.

Τὸν ἑαυτοῦ] Quænam arceſt iſta propria hominis, quâ hominis? ſed quam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l.* 11. § 5. ἀγαθὸν ἴδιον *bonum eſſe.*

§ 36 Γωνίαι] Ità *l.* 3. § 10. Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l.* 4 § 3. Πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις. & *l.* 8. § 21. ἐν γωνίᾳ τούτῳ τῷ κλίματος.

Στάγων τοῦ κόσμου] Apollonio quærenti *utra major* eſſet, *terra an mare*; reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem: τὸν γὰρ θάλασσαν αὐτὴ ἐχειρία terra mare continet:* ſcil. τὸν θάλασσαν λίμνην, *mare lacum eſſe* cenſuit; nonavtem τὸν οἰκουμένην νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strabo *l.* 1. quocùm conentiens & Plin. *l.* 2. *c.* 66. *tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c.* 3. ἡ σύμπασα μία νῆσός ὅτι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιρρεομένη. quod Mela. *c.* 1. *ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὰν οὐσίαν, ſive *aqæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνην τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqa ſuſtineri.* Ità ille aqei elementi mare partem minimam opinatus videtur, utpote qi ſubtus terram aqarum neſcio qas ſomniabat abyſſos, qibus ea qaſi ſupernataret, cùm *aqas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l.* 2. *c.* 65. Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ στιγμὴ, *l.* 4. §. 3. ità πλάγων στάγων, hoc loco dicitur. Apud Eſajam itidem *c.* 40. *v.* 15. Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς στάγων ὑπὸ κάδου, *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar guttulæ, qæ ſive inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liqorem in fundo ſubſtiterit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium*, (nam Græci ῥοπὴν ζυγῆ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qi poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen qicqam deperîſſe deprehenditur.

Ἄδως βωλαῖον] *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαείῳ τῆς γῆς ἕρπεις; τὸν παχεῶαν βῶλον. i. c. *glebam patriam*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt.* 38. & Apul. *Mileſ. l.* 1 *Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, æternùm libris felicioribus conditæ, mea vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros*, inqam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, qod Cl. Salmaſius voluit, *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pavſanias & Stephan. *de urbibus. Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtîc, qia tanqam magnum & ſtupendum qoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. qid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλαῖον fuerit, ſi glebulæ duntaxat rationem obtineat.

Σπυμὴ τῆ αἰῶνος] Vide *l.* 2. § 14, 17.

Ἐναφανιζόμεα] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 10. & *l.* 12. § 32.

Πάντα ἐκεῖθεν ἄρχεται] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23. Avtor *de Mund. ad Alex. c.* 6. Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πάτριός ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεῦ ἡμῖν σωθῆναι· ἐπειμένα ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐν τούτῳ σωτηρίας. Qod Apoſtolus *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16. 17. ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτῦ, καὶ δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῆ κοινῆ ἡγεμονικῆ] qod *l.* 7. § 75. τὸ τῆ κόσμου ἡγεμονικὸν. *anima univerſi.* Vide *l.* 4. § 40.

Ὁρμήσαντα, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν] forſan ὁρμήσαντος. Vide *l.* 7. § 75. & *l.* 9. § 28. Vide & Briſonem *infrà ad* § 38.

Ἐπιζυμήματα] Vide ad *l.* 3. § 2. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8. Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δ' ὡς ἐπιζυμήματα. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus frägmentum, imò ἀπαπασμάτιον bene magnum exhibuit Evſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ubi inter alia: Καὶ μὴν ἀλλὰ τὸ πρὸς φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δ' τούτου καπνὸς· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔστιν ὅτε καὶ αὐτός.

Καὶ τὸ ἀνηλήθιον] Virgil. *Georgic. l.* 1.

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

qaſi veneni expertes antè fuiſſent: qod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα κακοτεχνία] Vide *ad l.* 3. § 11. τοῦτο παρὰ θεῦ.

Ἀκαρδα] vide *l.* 8. §. 30. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. c.* 3. *v.* 18. ἀκάνθας vocat καλάμας ἀπομνήματα· non tamen qaſi ab initio iſta non fuerint, ut Avguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l.* 1. *c.* 13. Saniùs idem ipſe *de Gen. ad liter. l.* 3. *c.* 18. *Ab initio creata, in ſuo genere utilia, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœnæ loco haberi, qòd in locis ab homine cultis freqentiora exiſterent.* neqe aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν] Idem argumentum tractat, *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 9. § 32. & *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 24, 35.

§ 38. Τῶ

§ 38. Τιὼ ἐπιωώλησιν] Ità *l.* 4. § 34. συώησις ϗ συμωήρυσις. & *ibid.* § 45. συωαφεια ὑπολογος. & *l.* 7. § 9. συώλησις ἰαφέ. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάθλε ἀλλήλοις ἐπιπάθειαι] Ità *l.* 7. § 9. πάντα ἀλλήλοις ἐπιπάθειαι. Hoc est quod Briſo in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅταν ἔχει τινὰ ἄλλαλα τὰν ἀρέσκοντα πράγματα, ϗ διὰ τᾶν ἀλλοίων τὸ χρήσιμον τίμιον γὰ ἐξ ἀλλάλων ἀρτίωται, ἀλλήλοις τ' ἀκολουθέοντι, ϗ ἁνὶς ἐξ αὐτᾶν ἐκκωδέντος ὁπαίου λίπαιτο, τό τε ὅλον, ϗ τὸ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολουθεῖ. ϗ ταῖς βίαις ἢ πρᾶγμάτων ὁποίαν ἂν βύλη ἐλάθῃ, ἁυρήσεις ϗ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, ϗ τὸ ἐξῆς ἀλλήλοις ἐπόμενα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις] Ità *l.* 7. § 9. ὕδὲν ἀλλήλοις ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τίὼ τοπικὼ κίνησιν] *per motum localem.* κίνησιν. Xyl. & Caſ. forſan, σώνυσιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν] Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαθῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἕνα τὸν κόσμον ἔἳ; ϗ θεὸν νομάζουσιν; ἐν ᾧ τὸ κόσμῳ μονὸν ἔἳ κενὸν, ἀλλ' ἡνῶθῃ αὐτὸν; τοῦτο γὰ ἀναγκάζειν τίὼ ἁρμονίαν. πρὸς τὰ ὑπήκοα σύμπνοιαν ϗ συντονίαν.

§ 39. Οἷς συγκαλύπτουσι] Ità *l.* 4. § 26. συκαλύπτεται πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Συωάρμοζε ἑαυτόν] τί γὰ ἁρμονιώτερον; *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλοι, ἀλλ' ἀνδρῶες] quod Petrus *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφία ἀνυπόκριτον.

§ 40. Πρὸς ὃ πατισκάζουσι] Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. *Qæ conditio rerum, eadem & hominum eſt. navis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cujus tutela ebore cælata eſt, nec quæ fiſcis & opibus regiis preſſa eſt; ſed ſtabilis & firma, & junctura aquam excludentibus ſpiſſa, ad inſciſum ferendum maris ſolida, gubernaculo parens, velox, & conſentiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus eſt balteus, nec cui vagina gemmis diſtinguitur; ſed cui & ad ſecandum ſubtilis acies, & muero munimentum omne rupturus. regula, non quàm formoſa, ſed quàm recta ſit, quæritur.* Apul. *de Deo Socratis. Æqè divites ſpectari debere, ut eqos mercamur. neqe enim in emendis eqis phaleras conſideramus, & baltei polimina inſpicimus, & ornatiſſimæ cervicis divitias contemplamur, ſi ex argento & auro & gemmis monilia varia gaza dependent, ſi plenæ artis ornamenta capiti & collo circumjacent; ſi frænæ cælatæ, ſi ephippia fucata, ſingula aurata ſint. Sed iſtis omnibus exuviis amotis, equm ipſum nudum, & ſolùm corpus ejus & animum contemplamur, ut ſit ad ſpeciem honeſtus, & ad curſum vegetus, & ad vecturam validus. jam primùm in corpore ſi ſit*

Argutum caput, & brevis alvus, obeſáqe terga,

Luxuriéſqe toris animoſum pectus honeſtis.

præterea, ſi duplex agitur per lumbos ſpina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervehat. Vide & Joan. Chryſoſt. *edit Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. ſed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει ὃ ὕπως ϗ τᾶ πανὶ] de *homine quovis*, perperam cepit Xyl. de *univerſo*, ſive *univerſi rectore*, Caſ. rectè.

§ 41. Μέμφεσθαί σε θεοῖς] Idem *ſupr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένειν ἀφαιρεῖσθαι τᾶς ἀγαθᾶς, μὴ ὑπομένων ἀφαιρέσιον τᾶ ϗμῶ. ὅταν τὸ τηλεθάϊον, ὅταν μήτε πρόβατα μυταδέχεται ϗωνθῆ, μήτε τὸν ἁμποδίζοντα ἐκπυρλῶσαι, (qo modo Ulyſſes Cyclopem) κάθηται, ϗ κίνει, ϗ ὁ ϗωέας, λοιδρεῖ τὸν Δία, ϗ τοὺ θεοὺς τοὺ ἄλλως. prout impii illi, Eſajæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐὰν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὑτᾶ ϗ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις ϗ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλάθειες ὄσαι, ὗρος, εὐδαίμων, ἀβλαβὴς, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ὑπὲρ πάντων τοῦ θεοῦ, μνάμῃ μεμφόμενος μονὸνι τίὼ ἐφ' αὑτῷ ἡμοιόων, μονὸν ἐγκαλῶν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς ϗ ἀπροαιρέτοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, δουλεύειν τοῖς εἰμένων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ τεθαύμακας ϗ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' αὐτὸν εἶναι βλάπτεσθαι ὑπὸ τᾶν θυρᾶν ϗ ἀνίαν, ὡς αἰεὶ αὐτᾷ τὸ πλείονος ἀπροαιρέτου. Eadem prorſus dicit, qæ Marcus, ſed inverſo ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ ϗ κακὰ κινῶμεν] *bona & mala tractabimus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. *κρινῶμεν. judicaverimus.* qo ſenſu ὑπονοήσης priùs dixerat. atqe ità Athen. *dipnoſoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι ϗ τοὺ θεοὺς ἀνθρωποειδεῖς ὑπονοοῦντες. *At priſci homines humanâ formâ præditos Deos exiſtimantes*, ſive, ut vulgò loqimur, *ſupponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Ariſtotelis codicibus, *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur; Καὶ τύτῳ χαίρουσι κακοὶ, κινοῦντες τίὼ πρὸς τοὺ ἄλλως φιλίαν. leg. *κρίνοντ.* qod & Aretinus advertit, qi, *judicant*, vertit.

Διὰ τίὼ πρὸς ταῦτα διαφορᾶν] *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *ſi cum opinione differentiæ ad res iſtas inclinaverimus.* Caſ. Qaſi διαφορὰ τᾶ ἀδιαφορίᾳ opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρειν πρός τι, eſt *ad rem aliquam adipiſcendam*, vel ſimpliciter *ferri*, ut idem uſurpat *l.* 5. § 1. vel *cum ſolicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verò itaqe, *dum ad iſta contendunt.* non in eo ſenſu *contendendi* vocabulo ſumpto, qo διαφέρειν πρός τι, *de re aliqa contendere*, ſed qo πρός τι, *ad rem aliquam*, qam ſtudioſè proſeqitur, *contendere* qis dicitur.

§ 42. Πάντες εἰς ὢν ἀποτέλεσμα συνδρᾶμεν] imò, non πάντες tantùm, ſed & πάντα συνδρᾶν

τις ἦν. Apoſtolus ad Cor. ep. 2. c. 6. v. 1. Et, μάρτυρα συνοράω. ad Rom. c. 8. v. 28.

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ παραπολαυστικῶς, ὁ δὲ ἀναισθήτως] Xyland. pars ſcientes & certo ordine, pars inſcii. Videtur εἰδότως legiſſe. quanquam eódem recidit, utrumlibet admiſeris. Verùm παραπολαυστικῶς, intelligenter potiùs, vel intelligences. etiam reddidiſſe. ἀναισθήτως, citra conſiderationem. ἀναισθήτως, citra cognitionem. hoc an illud legeris, ciccum haud intereſt: niſi quòd iſtud τῷ εἰδότως, illud τῷ παραπολαυστικῶς, potiùs reſpondere videatur. Bernard. de grat. & lib. arb. Operatur Deus ſalutem ſuorum, aliquando per creaturam ſine ipſa, aliquando per creaturam contra ipſam, aliquando per creaturam cum ipſa. multa enim fiunt hominibus ſalubria per inſenſibilem, & item per irrationabilem creaturam: qæ idcirco dixi fieri ſine ipſa, quòd non quæt, intellectu carens eſſe vel conſcia. Multa quoque multorum ſaluti utilia facit Deus per malos, ſive homines, ſive angelos, ſed quoniam invitos, ideo contra ipſos. nam dum nocere cupientes, juvant, quantum [quantumvis] aliis valeat utilia adhibe, tantum [tamen] ipſis perverſa nocet intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni ſunt, vel angeli, vel homines: qia quod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec ſunt operis tantùm miniſtri per effectum, ſed & operantis quodammodo facii per conſenſum. Et mox: Utitur ergò Deus in ſalutem ſuorum irrationabili item & inſenſibili creaturâ, tanquam jumento vel inſtrumento, qa jam expleto opere, nuſquam erunt. utitur creaturâ rationali, ſed malevolâ, qaſi diſciplinæ virgâ, quam cæſtio filio in ignem projiciet, tanquam ſarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanquam commilitonibus & coadjutoribus ſuis, qos pacatâ victoriâ ampliſſimè muneribit. Synef. epiſt. 57. Ἀεὶ γὰρ ποιοῦμαι διωδύνους ἐν κόσμῳ συστῆσαι μηδὲ τῇ χρείᾳ τῆς φαυλότητος κολάζουσι γὰρ πού αἰτίας κολάζουσι, εἰσὶ δ' ὅμως ἀναμεμιγμένοι τι καὶ ἀπορρήτως. ὃ δὲ δίκαιος πλὴν γνησίως ὁ πιστεύσας ἢ δίμιον ἢ ἄνθρωπον, ὡς λειτουργίαν ταύτην εἰσφέρων θεῷ· ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, τοῖς κοινοῖς συμφοραῖς ἐπιζήμιος. Exemplum habes in Aſſyrio rege apud Iſaiam 6. 10. v. 5, 7.

Καὶ τὸν ἡράκλειτον] Etiam dormientes cooperari ad ea qæ in mundo geruntur, Heraclitum dimiſſe aſſeris, cùm tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. lib. de ſuperſtit. Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι. Vigilantes in mundo uno eódemqe omnium communi, verſari; dormientes in ſuum cujusqe proprium neſcio qem concedere.

Ἐκ περισσοῦ δὲ] Superabundanti operâ. Xyl. quantum in ſe eſt. Cæſ. abundè, ſive ex abundanti, malim. Galen. de opt. ſect. c. 18. ὁπόταν περισσεύσας γάρ τις ἢ πέρα προσηκούσης, ἢ ἀγωνίσηται ἢ κατάδηλος ἦν ποιῶν. ex abundanti eſt, iſtud offendens. ἐκ περισσοῦ, ſive ex abundanti agere dicitur, qi liberaliter, ultra id qod exigi poterat aut neceſſe fuerat, aliqid vel concedit, vel largitur, vel qocunqe modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐκ περισσοῦ καλούμενα παράδεια, de qibus Hermogen. de inventt. l. 1. c. 3. & ἐκ περισσοῦ παραμυθίας, & ὁπόταν περισσοῦ λόγου, ibidem; ubi alia ac graviora, qàm ea qæ objiciantur, objicere poſſe ſe crimina alicui prætendunt. eodem ſenſu, ὁπόταν τῷ φαύλῳ Marcus dixit l. 7. § 56. Ex abundanti, inqit, & iſtiusmodi homines ad mundi opus operam conferunt ſuam, qia fati effectum, dum eidem reniuntur, illuſtrant.

Ὁ μεμφόμενος] qi objurgat naturam; & Deos mavult emendare, qàm ſe. Senec. epiſt. 107.

Καὶ ὁ ἀντιβαίνων παράπλους] Dum in bonum uſum malè facta vertuntur, ejus conſiliis militant, etiam qi ejus conſiliis repugnant. Greg. Rom. in Job. l. 6. c. 14. ità Aſſyrius Iſaj. c. 10. v. 6, 11. Deúsqe de eis qi faciunt qæ non vult, facit ipſe qæ vult. Aug. de corrept. & grat. c. 14. Et enchir. c. 100. Per eam creaturæ voluntatem qæ fallum eſt qod creator noluit, implevit ipſe qod voluit. hoc enim ipſo, qòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipſa facta eſt voluntas ejus. Vide l. 8. § 35.

Τὸ τοίνυν ἔχρησεν ὁ κόσμος] Vide l. 9. § 4. Chryſipp. de natur. lib. 2. à Plutarcho relatus de contradict. Stoic. c. 31. & de Communis notis. c. 13. Ἡ χωλεία μεθ' τὰ λοιπὰ συμπαρέπεται ἔχειν δοκοῦντα· μίγνυται γὰρ αὐτῇ πως καὶ τὸ τῆς φύσεως λόγῳ· ἢ γὰρ ἄπους εἶπεν, ὃν ἀχρήστως γίνεται περὶ τὰ ἄλλα· οὐδὲ γὰρ ἂν τάχα δὸν ἦν. Vide infr. ad illa, ἐκτὸς ἢ γελοῖος ἔχος. Syn. & Piaro in Theæto. à Theodoro etiam adductus Iberap. lib. 12. Ἀλλ' ὅτι ἀνάλυσις τὰ κακὰ λυτέον· ἀναναγκον γάρ τι ἀγαθὸν εἶναι ἀεὶ δεῖ) ἀνάγκη. Non neceſſarium proceſſus, ut conducibile tamen, nec noſtri negator. Eadem. l. 5. c. 7. Virtutem aut certe non poſſe, niſi malorum vitia contraria; aut non eſſe penſandam, niſi exerceatur adverſis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit eſſe diſtantiam; ut qalitatem boni ex malo ſciamus, item mali ex bono: nec alterius ratio intelligi ſublato altero poteſt. Deus ergò non exclufit malum, ut ratio virtutis conſtare poſſit. Aug. enchir. c. 10. Ab hac ſummè & immutabiliter bonâ Trinitate creata ſunt omnia, & nec ſumma, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, ſed tamen bona, etiam ſingula. Simul verò univerſa valde bona; qia ex omnibus conſtitit admirabilis pulcritudo. in qa etiam illud qod malum dicitur, benè ordinatum & ſuo loco poſitum, eminentiùs commendat bona, ut magìs placeant & laudabiliora ſint. neqe enim Deus omnipotens, rerum cui ſumma poteſtas, cùm ſummè

mè bonus sit, ullo modo sineret mali esse aliquid in operibus suis, nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et c. 96. Quoniam enim ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sunt bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui proculdubio quàm facilè est quod vult, facere; tam facilè est quod non vult, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere. Ibid. c. 27. Vide Petr. Lomb. l. 1. dist. 46.

Ἐκεῖνο πάνυ καλῶς χρήσεται] Disertè ac eleganter hoc differit Clemens Strom. l. 1. Αἱ μὲν ἀνθρωπίνων ζωαί τε καὶ ἐνέργειαι, μεικταί εἰσαι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί· κινοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας ἐπὶ τὸ τέλος ὑμεινὸν, κἂν νοσώδεις ᾖ ἡ αἵτησις. μάτην γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἐάσαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἐκποίαν φυεῖσαν κακίαν, ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ μόνον, μηδὲ μὴν κατὰ παῦλα βλαβερὰν αὐτὴν γίνεσθαι. τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργον ἂν εἴη, ἓν μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσει γὰρ οὐκ ἔστιν, αὐτὸ τὸ Θεῖον, οὐκ τὸ πυρὶ τὸ θερμαίνειν, καὶ τῷ φωτὶ τὸ φωτίζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο μάλιστα, τὸ διὰ κακῶν ἐπινοηθέντων ἐκ τινων, ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τέλος ἀποτελεῖν, καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς δικαίοις φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. adv. Faust. l. 16. c. 21. Deus bene utitur etiam malis. epist. 141. Sicut mali, Dei bonis malè utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum. Et epist. 59. Sicut illorum nequitiæ est, malè uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum. Idem in Psal. 54. Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivis, ut bonus per illum exerceatur. Et in Psal. 36. Habet aliquem hic usum peccator? habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est quod de peccatore agatur. locus hic ejus est ut palea in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: fecit impius, ut justus probetur. Et in Psal. 77. Utitur ei, qi bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqi creaturis ejus bonis utuntur malè. Et in Psal. 104. Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei. Et est ipsa illa mirabilis Dei bonitas, qia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit. Idem enchir. c. 101. Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene. Et de continent. c. 6. Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atq; vertendo, sive etiã justissimè vindicando. omnia namque ista bona sunt, & Deo bono atque omnipotenti dignissima, nec tamen sunt nisi de malis. qid igitur melius, qid omnipotentius eo, qi cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit? Possent & alia plura concerpari. Verùm ista forsan qibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipsè gemina ferè his habet, de Diis l. 1. referente Plutarcho de Stoic. contradict. 1033. Ὅτι ταῦτα (τὰ κακὰ) ὑπομένει καὶ τὸν Διὸς λόγον, ἅτινα ὅτι κολάσει, ἢ κατ' ἄλλον ἔχεται πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν] Vide l. 5. § 21, & suprà § 5.

Τῶν σωζῶν,] ità l. 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωζομένῳ. & infrà § 43. σωζομένῳ οὐ ταυτόν.

Οἷον ὁ εὐτελὴς καὶ γελοῖος στόχος] Locum hunc illustrat nobis Plut. de commun. notit. adv. Stoicos c. 13. adductis ipsis Chrysippi verbis, quæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex l. 2. de natura sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσι, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τοῦ δ' ὅλου ποιήματος χάριν τινὰ προσπάθησιν· ὕτως ἡ λέξεις ἐν αὐτῷ ἐφ' ἑαυτῆς μὲν κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ ἀχρηστὸν ἔστιν. Interest tantùm, quod Marcus στόχον εὐτελῆ, Chrysippus ἐπίγραμμα φαῦλον, sed uterque γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Avdi tamen ex parte Plutarchi, quam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ἔν, inquit, τῷ κακίαν γεγενῆσθαι καὶ τῷ τὸν θεὸν ποιῆσαι, οὐκ ἔστι τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα γίγνεσθαι καὶ τῷ τὸ ποιητὴν βάλλειν, πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἀτοπίας ὑπερβάλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τῷ κωμῳδίαν κοσμεῖ, καὶ σωζομένῃ ποιεῖ τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τοῦ γελοίου καὶ κεχαρισμένου τοῖς θεαταῖς· ὁ δὲ πατὴρ καὶ ὕπατος καὶ δημόσιος Ζεὺς, καὶ ἀειστότεχνας, καὶ Πανδαρον, ἢ δόμα δὴ τὸν μέγα καὶ παμέλαν καὶ πολυμαδὲς δημιουργὸν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεὸν καὶ ἀνθρώπων ἄξιον κοινὴν συμπολιτῶν μὲν δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαριότατον, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐκλείπει λοιδορίαν καὶ ἀνδραποδισμὸν καὶ πανουργίαν καὶ συκοφαντίαν; (quod Marcus supr. τὸ τοιοῦτο ἔρεισον ὁ κόσμος) ἢ καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ καὶ κομιδῆ τὸν κακίας χόρτον ἐπιφόβολον. ἔτι τὸ ἰδίᾳ φαῦλον ἐπίγραμμα τὸ παιδικὸν καὶ πολυσημάδειόν ἐστι, καὶ μικρὰν ἐπιχειρεῖ παιδιὰν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χωρεῖν· καὶ ὅτε πλησιάζει τὰ παιδικὰ, ὅτε δὴ ἐν τι φοιτικὸς δοκιμάσαι ἐπιθυμεῖ καὶ λυμαίνεται τὴν χάριν· τῆς δὲ κακίας ἀναπόληπτος πάντα πράγματα, καὶ πᾶς ὁ βίος ἐστὶν ἐκ παρόδου καὶ ἀρχῆς ἔχει χορηγὸν ἀσημοσύνης καὶ ἐκπλήξεως, καὶ ταραχώδους καὶ μυδίου ἔχων μᾶλλον καθαρὸν μηδὲ ἀνεπαλλαγμένον (ὡς ὕστερον λέγωμεν) ἀγαθοῦ δεῖ. Longum foret & ἀστόμητον. Quicquam pro Chrysippo Marcoque multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusque admiseremus: verùm

uberiùs de his impræsentiarum non lubet disserere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, πατρῷος καὶ ὕσταλος καὶ Δημήτριος Ζάης, vitiata videri. qid enim habet commune πατρῷος καὶ ὕσταλος; Et primâ qidem facie videri possit, leviculâ inflexione πρῶτος καὶ ὕσταλος legendum. certè ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος Deus pater nostris dicitur. Esaiæ c. 44. v. 6. & Joan. *Apocal.* c. 1. v. 17. & c. 2. v. 8. & c. 22. v. 13. Verùm locum istîc τὸ πρῶτον καὶ ὕσταλον qem habeat, non video. Itaqe malim Plutarcho ipso facem præferente legere, πατρῷος καὶ φυσικὸς καὶ Δημήτριος. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict.* c. 29. Ὥστε περὶ τὸν Διὸς τὸν σωτῆρος, καὶ πατρὸς ἴσχυς καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μὴ ὁ ἥλιος] Lucian. itidem *de astrologia*: Τὰ ἔργα ἐκάστου αὐτέων διωρίσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπών, *Iliad.* δ. v. 429.

Ἀλλά σ' ἐγὼ μαρόωσα μετέρχομαι ἔργα γάμοιο.
τὰ δὲ τῷ πολέμου,

Ταῦτα δὲ Ἄρηι δῶ καὶ Ἀθηναίῃ πάντα μελήσει.

Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum qorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inqit, τοὺς μὲν Στωικοὺς οἴονται πείζειν, ὅταν ἀκούσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλικὸν ἀποφαίνοντας· αὐτοὺς δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων. Καίτοι καὶ θεῶν ἄλλος ἄλλων ἔχων διαφέρει, ὁ μὲν Ἐνυάλιος, ὁ δὲ μαιεύτης, ὁ δὲ κερδῷος ἐπονομάζεται· καὶ τῷ Ἀφροδίτῃ ὁ Ζεὺς, ὡς ἔοικε μετὸν αὐτὴν πολεμικῶν ἔργων, ἐπὶ γάμους ἀποστέλλει καὶ θαλάμους. Et mox: Οὐ πάντα πάντων δεῖ· ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χρήσματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χαίρειν ἐᾷν ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βιάζεσθαι καὶ παρακινδυνεύειν τῇ φύσει. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

Διάφορα μὲν] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *qæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus fiderum atqe ortus, & tam diversos concordantium vias.*

§ 44. Εἰ ἔν] ἔν illud παρέλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐβουλεύσατο] Ità *l.* 3. § 4. Ταῦτα δὲ ἀγαθὰ εἰς πίστεως. & *l.* 9. § 28. Ἔυ ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Τῶν ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς καὶ ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν' ὡσιν ὅμοιοι αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσκητά, ἃ δ' ἔστι ἐνδυμηθῆναι. Et *c.* 26. Καὶ ἁπάντη δὲ ἀγαθῶν μὲ λείπει ὁ μυθολόγος, ἀλλ' ἐρᾷτη, ἀλλ' σιτεῖ; τοῦ δ' ἀγαθῶν λείψει; ὅταν ὁ Θεὸς ἀμελεῖ καὶ αὐτὸς ἐπιλευγμάτων, καὶ διακόνων, καὶ μαρτύρων; ὅτις μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ ζῇ, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ ὅτι ἀνδρεῖ ἀγαθῶν ἐστὶν ὅτι κακόν, ὅτι ζῶπτι, ὅτι ὑπομονόν. quæ nobilissima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 31.

Ἄζυλον δὲ θεὸν] Vide *l.* 2. § 11.

Ἀναπαύεσθαι καὶ ἡσυχίαν ἄγειν] *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ χαίρειν, φιλεῖν καὶ προσαναπαύεσθαι ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰς ἣν φησιν εἶναι, δεξάσθαι· κἀγὼ χαίρω, καὶ στοιχάσαι. *acquiescam, & conticescam.* Ilocrat. *ad Demonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργομεν. *nunc rebus præsentibus contenti simus.* Polybius à Svida lavdatus: Νῦν δὲ, ὁ μὲν ἡμῖν γὰρ ὑπῆρχεν, τὰ παρόντα στέργομεν. Incertus avtor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς
Στέργειν δὲ μοῖραν.—
In cœlites vim non parare est optimum,
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν γὰ τἀμπεσόντα, καὶ δίκας φρονεῖ,
Σοφὸν κυβευτῇ, ἀλλὰ μὴ ξένην τύχην.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non aemere sortem, ut aleatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβευτῇ, quomodo Flaccus dixit in *art.* —*fidus Interpres*— pro, *sicut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis— pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἔκαστος τῆς ἀνθρώπων τέχνης μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν τὸν διδάσκειν ἐπισταμένον, στέργει δὲ τὰ προσφερόμενα παρ' ἐκείνου μαθήματα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει τῆς γνωσθέντων τῇ γνώσει· ὁ δὲ στέργει τῇ πίστει. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei innititur* cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim quod priùs dixerat, πιστεύει τοῖς λεγομένοις, καὶ οὐκ ἀντιλέγει τῷ διδάσκοντι. Et in syntaxi diversa, apud Isocrat, *in Panathen.* Ἀνάγκη στέργειν τοῖς ὑφ' ὑμῶν ὁμολογηθεῖσιν. *eis qæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémq; *de pace.* ὁρῶν γὰ ἡμᾶς ὑ στέργοντας ὅσοις ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ πλείονος ὀρεγομένους. *non contentos, sive acquiescentes eis, qæ possidemus.* de Scopa Polybius Svidâ referente: οὐκ ἤρεσκε τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀνώρεκτος ἦν. qod mox qasi interpretatus ipse, οὐκ ἀρκούμενος τούτοις, inqit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δέ τις αὐτοῖς ἥδεται, στέργειν δεῖ δίκαιον τοῖς ἐγνωσμένοις. *acquiescere eis qæ decreta & statuta sunt.* Et apud Svidam avtor innominatus: Ἐκεῖνος ὅτι μᾶλλον δύναμαι στέργειν ἠναγκάζετο τύπτειν· *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro*; ἀλλ' ἐκείνου, ᾧ στέργειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τῷ πλέονι. Greg. Naz. *in Julian. exacti.* Ἀλλ' ἔκστατε ἐν ᾗ ἐκάθητε τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, κἂν ᾖ τοῦ χρείττονος ἄξιος· ἐν ᾧ στέργει τῷ παροῦσῃ, πλέον εὐδοκιμῶν, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἵν' ὑκ ἔλαθε. Eodem sensu & τὸ ἀγαπᾶν

ἀγαπᾶν usurparur. Liban. *vit. ſuâ.* ὁμωμοκὼς ἦν πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἀγαπήσειν. *præſentibus contentum fore.*

Ἢ μηδὲ θύομεν, μηδὲ εὐχόμεθα] Apul. *de Deo Socrat.* Nullus, inqis, Deus rebus humanis interuenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miſeris auxiliatorem, quem bonis fautorem, quem adverſatorem malis in omni vita ciebo? quem denique, quod freqentiſſimum eſt, jurejurando arbitrum adhibebo?

Ἐξεστι σοὶ ἐμοῦ βαλδίζειν] καὶ σεσυνοῆσθαι ὑμῖν ἀσυνούτων, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l.* 9. § 28. μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὸν ἑαυτῆς καταστολὴν] Vide *ſupr.* § 16, 40. & *l.* 5. § 16. & *l.* 9. § 28.

Πόλις καὶ πατρὶς, ὡς μοὶ Ἀντωνίνῳ ἡ Ῥώμη] Ità Cicer. *contr. Rullum* 2. *Roma communis patria omnium noſtrûm.* & Modeſtin. in *Pandect. l.* 50. *tit.* 1. *leg.* 33. *Roma communis patria noſtra eſt.* Seneca verò *ad Helv. c.* 6. de eadem, ſenſu havd pavlò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terriſque eò confluentium, ibíque ſedes figentium ſuas; *Qæ velut communis patria poteſt dici.* qomodo de Italia Plinius *hiſt. nat. lib.* 3. *c.* 5. *Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Ariſtides *orat. in Romam,* ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινῆ πᾶσι καὶ τούτου ἕνεκα καὶ πάντων, ἀλλ' ἀπρρήτοις παῖσι τοῖς λοιποῖς. πολλοὶ γὰρ, inqit, ἐν ἑκάστῃ πόλει πολίται γεγόνασι, καὶ οὐκ ἦσαν ἢ σφῶν ὁμοφύλων, ἢ ἰδόντες πω τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν. τοσοῦτον ἐξηγάγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib.* 2. *Ego meherculè municipibus omnibus duas eſſe cenſeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm eſſet Tuſculi natus, in populi Romani civitatem ſuſceptus eſt. itaqe cùm ortu Tuſculanus eſſet, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Tum, ubi in Atticis idem oſtendiſſet, unde & Evripides *Ione,*

——πατρὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

ſubjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, qâ excepti ſumus. Sed neceſſe eſt caritate eam præſtare, in qa reipub. nomen & univerſa civitatis eſt. dulcis autem non multò ſecùs eſt ea qæ genuit, qàm ea qæ excepit. itaqe ego eſſe hanc meam patriam prorſus nunqam negabo, dum illa ſit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici etgo nomine *patria* Marco *Roma,* & ortûs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus eſt.* Capitol.

Ὡς ὁ ἀνθρώπῳ, ὁ νόσμος] Ità Theodorus Atheus, ἢ πατρίδα τὸν κόσμον. Laërt. *l.* 2. in *Ariſtip.* qod idem & alii. Vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 3. § 11. Herculis eſt apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. lavdata:

Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος· ὁ γὰρ εὐχόμαι
Μιᾶς ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

Argivus an Thebanus? hæud unam mihi
Adſcribo; patria urbs eſt Græa qælibet.

Verùm latiùs patriam ſuam porrigit Crates Theban. apud Laërt. *l.* 6. in *Hipparchia:*

Οὐκ εἷς πάτρα μοι πύργος, ἀ μία σύγη·
Πάσης ἡ χέρσου, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἕτοιμος ἡμῖν ἐσθλαὶ τᾶδε πάρα.
Mihi patria non urbs una, non una eſt domus:
Verùm qot urbes, qot domos tellus habet,
Totidem mihi ſunt æqa ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de qo Plut. *ibid.* Ὁ δὲ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ κόσμιος εἶναι φήσας, ὡς ἂν τις Ῥόδιος εἴπειε, ἢ Κορίνθιος ὅτι μηδὲ ξένην, μηδὲ ταινίαν, μηδὲ κεφαλῆσι ἐνέλκεσθαι ἑαυτόν. Subjungit Plut. ex Evripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἀπείρονα δρόμον,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχουθ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις;
Ἕστ' ἐστὶ πατρίδος, ἡμῖν ὅροι εἰσίν. Senec. *epiſt.* 102. *Primùm humilem non accipit patriam; Epheſum, aut Alexandriam, aut ſiqod eſt etiamnum freqentius incolis, latius tectis ſolum. illi patria eſt, qodcunqe ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit. hoc omne convexum, intra qod jacent maria cum terris, intra qod aer humana divinis ſecernens etiam conjungit, intra qod diſpoſita tot numina in actus ſuos excubant.* Democritus item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατὴ· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος. Qod Evripides *ibidem* lavdatus ex Muſonii *de exil.*

Ἅπας μὲν ἀὴρ αἰθρίᾳ φαίνεται·
Ἅπασα δ' εὐδὼν ἀνδρὶ γηναίῳ πατρίς.
Patet omne cælum præpeti Jovis alitis
Ità terra qævis patria eſt forti viro. Grot.

Et in eundem ſenſum Naſo *Faſt. l.* 1.

Omne ſolum forti patria eſt; ut piſcibus æqor,
Et volucri vacuo qicqid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionyſiaca repræſentato,*

Πατρὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα.——
Patria mi terra eſt omnis.——

De Chriſticolis Juſtin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, πατρὶς ἐστὶν αὐτῶν· καὶ πᾶσα πατρὶς, ξένη. Diſtinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; οὐσία πόλεως, τοιαύτης μὲν τῆς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μετὰ ταῦτα δὲ τῆς ἐν ᾗ ἔγγιστα λεγομένης, ἢ τί ἐστι μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Et *c.* 15. τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μιᾶς. Sed & Senec. *de otio ſap. c.* 31. *Duas reſpublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, qâ Dii atqe homines continentur; in qa non ad hunc angulum reſpicimus, aut ad illum, ſed terminos civitatis noſtræ cum ſole metimur; alteram cui nos adſcripſit conditio naſcendi. hæc aut Athenienſium erit, aut Carthaginienſium, aut alterius alicujus urbis, qæ non ad omnes pertinæt homines. qidam eodem tempore*

utrique

utrique reipublicæ dum operam, majori minoríque, quidam tantum minori; quidam tantùm majori. E primo genere est Marcus noster.

Τὸ τῆς πόλεως] Vide *l.* 1. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἀτύχημα ἀνθρώπου] leg. forsan, ἢ ἀτύχημα. hoc est, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non universo tantùm, sed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον] *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs; ut etiam rebus mediis pateas.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, sive *conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἂν τις κοινότερον συλλάβοι. τὸ συμφέρον enim sive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix concesserint. quæ illi χρήσιμα ἢ ὠφέλιμα esse aiebant, ἀλλ' οὐκ ἀφέλιμα. id est, *utilia*, sed non *conducibilia*. Vide *ad l.* 3. § 6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abstinent.* ubi Carneadis illa retulerat; Ἔχεσον ἐκεῖ φύσιν γεγονέναι, ὅταν τὸ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ μόνον, τυγχάνῃ τέλους, ἀφελεῖται· subjungit, κοινότερον δὲ τῆς ἀφελείας, ἐν ᾗ συγχρήσασθαι λέγουσιν, ἀνυσίμου.

§ 46. Ὅσαπερ πρόσκεπται] ὅσαπερ Xyl. legisse videtur. Lngd. ὥσπερ exhibet. πρόσκεπται, *aliquando offendere, molestum esse, tædio afficere.* Ità Dionys. Halic. *de dictione Isocratica.* πῶς ὁ περὶ χρημάτων κόσμος πολὺς ὢν παρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις δ' ἄλλων κατασκευῶν, προσκόπτων τοῖς ἀκοαῖς. id est, *obsidens aures & offendens.* quod alibi dixit idem, κόπτων τὴν ἀκρόασιν. confirmat autem hoc differtè id quod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémque visorum dictorúmve continuum, fastidium afferre. quanquam contrà Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 8. αὐτὴ ἡ καινοτομία πάντα προσέκοπτε. *innovatio ipsa quosque offendebat.* Idem itidem *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Christianæ primis, quæ ἀρχὰς nomine apud Apostolum designantur; Ὅσα γὰρ πρὸς ἡμᾶς ταῦτα προσέκοπτε· (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνοις ἔτρεφεν, ὡδαμοῦ προσπταίοντα αὐτοῖς. *Vide quomodo nos adultiores ista nunc offendant; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipsos nevtiqam offendentes.* atque isto quidem sensu τὸ προσκόπτειν hîc sumi oportebat, si ὥσπερ legeremus. Verùm ὅσπερ malim; quia τοῦτο sequitur; unde significet, hîc potiùs προσκόπτειν, *contingere, usu venire*, quomodo Plato in Theætet. ταῦτα, ὅταν πρόσθεν προσκεπτα αὐτοῖς. *Hæc eis nè in somnis quidem faccre usu venit.* Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ἣ δεῖ πάντα καθίστασθαι ἀεὶ ἄναρ, φησὶ, προσίεται.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ] Quærit Aristot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ σωφρονοῦσιν ἥδιον φαίνεται, καὶ λίαν σωφρόνως προσκόπτουσιν ἢ ἥδιον. Summa solutionis est. ὅτι τὸ μὲν ἦθος ἕξιν ἀκτικὴν ποιεῖ ἐν ἡμῖν τοιάν, ἡ πλήρωσιν· τὸ δὲ συνεχῶς προσφέρεσθαι τι, πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ κεκόρεσται. leg. καὶ expunctâ, καθάπερ ἄγγειον. & in præcedente, pro ἔστι γάρ τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. ἔστι δὲ [καθάπερ ἄγγεῖον] τὴν ἡ ἐπιθυμία. adfirmant sequentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμνασθεῖσαι αὔξονται καὶ ἐπιδίδωσιν· τὸ δὲ ἀγγεῖα σαπρούμενα ὕδωρ μεθιᾶσιν. διόπερ τὸ μὲν ἦθος, ὃν γυμνάσωσιν, αὔξει τὴν ἀκτικὴν ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς προσφερόμενον, σπείρει μὲν καὶ πλησιάζει τὴν ἐπιθυμίαν· εἰς πληρώσιν, οὐκέτι προσπίπτουσι. Plutarch. in *pædagog.* Μονωδία, καθάπερ καὶ ἄλλοις ἅπασιν, ἐν ἀκόλασται καὶ διαλύσει, πλήσμόν τι καὶ προσκοπὴν ἔχει· ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν. Hocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἑστιάσεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς· ἵνα μὴ τοῖς πλησμονὴ γένηται τῶν ἀπάντων. Contrà

——μετὰ Coλὴ πάντων γλυκύ.

Evripid. *Oreſt.* Idémque *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος ἡ πάντων. καὶ γὰρ ἐν κλεινόταν
Λέκτροις ἐν αἰχμοῖς ἔνδον ἐκπεπλημμένος.
Δαιτὸς ἡ πλησθεὶς τις, ἐσιδὼν πάλιν
Φαύλη διαίτη προσβολὰν ἥδιον σόμα.
Rerum satietas omnium est. turpes toros
Vidi sequentem, pulcra cui conjunx domi:
Et plenus epulis aliquis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Grot.

Gregor. Naz. *de pace, orat.* 3. Τερπνὸς καὶ ὕπνος καὶ ᾠδὴς κόρος ἐστὶ, καὶ τὰ αἰσθητὰ, ὡς λύπαι καὶ πλησμονὴ πάντων, ἃ τὰ ἀλγήματα μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ἡδίστων· καὶ πάλιν εἰς ἄλληλα μεταχωρεῖ τι καὶ μεταπίπτει). In animo forsan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τερπνὰ ἄνδρα ἀφροσύναις.

Vel Homeri illud *Il. v. v.* 636.

Πάντων μὲν κόρος ἐστὶ, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος,
Μολπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moschi illud *idyll.* 4. *v.* 71.

——καὶ ἐυφροσύνης κόρος ἐστί.

Idémque *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μεμπτὸν διαγνῶσαι καλόν, τὸ θεολογεῖν δ' οὐδὲ τῶν θεολογίας, ὥσπερ (ὅσπερ f.) ἐνταῦθα τῶν ἀκοαῖς· οὐδὲ τῶν διδασκαλίαν, οὐδὲ τῶν ἀκοαῖς· ἢ δὲ μέλιτος πλησμονὴ καὶ κόρος ἐκεῖνον ἀγαθή), καὶ ὅτας μέλιτος. Alluſit ad Regis sapientissimi dictum, *Proverb. c.* 25. *v.* 16. *Mel si offenderis, quod satis est comedas, nè saturatus illo, evomas rursus: Ità pedem tuum studiosè continens ab ædibus vicini tui, nè satur tui oùm fuerit, odio te habeat.* scil. *Saturatus stomachus, non oblata solùm remuit, sed ingesta etiam rejicit.* Evcher. *in Gen. q.* 1. Itaque Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, sed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipsâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non uno contenta vulet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Tantum

Taurus amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis sustinet ova cibis.
Ipsa dies ideo grato nos proluit haustu,
Quòd permutatis horrescit currit equis.

Cassiodor. *l. 7. ep. 36. Nemo dubitat, homines suâ varietate reuerentia in continuatione verum magnum mentibus esse consitus fastidium. dulcedo mellis, si assiduè sumatur, horrescit. Serena ipsa, quando magnopere desiderantur, jugiter adepta sordescunt.* & *l. 2. ep. 3. Ipsa quoque annus temporum pater, quadrifariâ se diversitate componit: nec desiderium caperes, si novitatis gratiam non haberes.*

Τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ] De Circensibus Plin. *min. l. 9. ep. 6. Nil novum, nihil verum, nihil quod non semel spectâsse sufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam pueriliter identidem cupere, currentes eques, insistentes curribus homines, videre.* Qui & ideo miratur, *non vulgus tantùm, sed quosdam quoque graves homines, in re inani, frigidâ, assiduâ, tam insatiabiliter desidere.* Vide *ad l. 7. § 3.*

Καὶ τὸ ὁμοειδὲς] Cicer. *de invent. l. 1. Omnibus in rebus similitudo est satietatis mater.* Et Fabius *l. 9. c. 4. Virtutes etiam ipsæ taedium pariunt, nisi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex similitudine taedium & satietas creatur.*

Πάντα ἄνω ποτω] Allusit ad Heraclidi dogma illud apud Laërt. *l. 9.* Πάντα μεταβολὴ, οὐδὲν μένει ἀκίνητον. Vide *l. 2. § 24. & l. 4. § 32. & supra § 37.*

Μίχρι τίνος τὸν] Apud Senecam *epist. 77.* Stoicus quidam: *Cogita, quamdiu jam idem facias. cibus, somnus, libidos per hunc circulum curritur.* ipse *epist. 24. Quosdam subit eadem faciendi videndique satietas, & vitæ non odium, sed fastidium: in quod prolabimur, ipsâ impellente philosophiâ, dum dicimus: Quousque eadem? nempe expergiscar, dormiam, satiabor, esuriam, algebo, æstuabo. nullius rei finis est, sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt & sequuntur. dies nox premit, dies necessum est. æstas in autumnum definit, autumno hyems instat, quæ vere compescitur. omnia transeunt, ut revertantur. nihil novi video, nihil novi facio. fit aliquando & hujus rei nausea. multi sunt, qui non acerbum judicent vivere, sed superfluum.* Idem *de tranquill. c. 2. Hoc quosdam egit ad mortem, quòd propositis sæpe mutandis, in eadem revolvebantur, & non reliquerat rationi vitæ locum. fastidio illis esse cepit vita, & ipsa mundus & subit illud * rabiderum* [**tabiderum*, Lipsius] *deliciarum. Quousque eadem?* Lucret. *l. 3.* hoc argumento sub Naturæ persona mortis subeundæ æquanimitatem suadet, subitum quietationem objurgans:

Quid tibi tantopere est, mortalis, quòd nimis ægris
Luctibus indulges? quid mortem congemis, ac fles?
Nam si grata fuit tibi vita antacta priorque,
Et non omnia pertusum congesta quasi in vas
Commoda perfluxere, atque ingrata intervenere,
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque es, periere profusa,
Vitaque in offensa est, cur amplius addere quæris,
Rursum quod pereat male, & ingratâ occidat omne?
Nec potius finem vitæ faciss atque laboris?
Nam tibi præterea quid machiner inveniámque
Quod placeat, nihil est. eadem sunt omnia semper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti languent, eadem tamen omnia restant;
Omnia si peragas vivendo vincere secla.

Et paulò pòst:

Præterea versamur ibidem, atque insumus usque
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Quod idem Sen. *epist.* superiùs memoratâ. *Ecquid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, consumpsisti: nulla tibi nova est: nulla non jam odiosa ipsâ satietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reservabit.* Iste autem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, si Luciano *in Χειρωνίδι* credimus. Τὸ γὰρ ἀεὶ, inquit, ἕνα γε πανάλοιον τι, καὶ οὐκ ἀπλῆν ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ γοῦν ζῶν ἀεὶ, καὶ ἀναλίσκων τὸν ὁμοῖον, πλήν, φωλὸς, τροφὴς· αἱ ὧραι γὰρ αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γιγνόμενα ἄπαντα, ἓξῆς ἕκαστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦντα, διατέτρυμαι διατρυπώμενον γὰρ αὐτῷ ἀεὶ, οὐ δύναμαι ἐν τῷ αὐτῷ μεταχεῖν ὅλως τὸ τετρυπὸν ἦν. vide *l. 12. § 35.*

§ 47. Τεθραυλῆσθαι] vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 48, 50.*

Φιλίσκου τοῦ] *Philiscionis* Nicæi Comici Socratis coætanei meminit Suidas. *Philiscionis* Locri, quem & antiquum appellat, Plut. *Sympos. l. 7. c. 1.* & ex Plut. Gell. *l. 17. c. 11.* Et is fortasse est, cui libros *de dieta*, qi Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adscribi autor est Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* qiqe à Plinio inter eos, è quibus sua delibavit, recenseatur.

Ἐκεῖ δὲ μεταβαίνειν ἡμᾶς δεῖ] Eò nos commigrare & concedere oportet, qò tot ante nos heroes, principes, tyranni, oratores diserti, artifices periti, philosophi tum graves, tum & rerum humanarum irrisores, concesserunt. *ad domum* scil. *viventi cuique destinatam.* ut Job. *c. 30. v. 23.* vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 48, 50.* Senec. *epist. 77. Eò ibis, qò omnia ante te: quid tibi novum est? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus antè te, hoc omnibus post te. Series invicta, & nullâ mutabili ope, illigat & trahit cuncta. quantus te populus morituorum sequetur, quantus comitabitur? fortior, opinor, esses, si multa millia tibi commorerentur. atqui multa millia hominum & animalium hoc ipso momento, qo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu autem dum putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod semper ibas? multum sine exitu iter est.* Τὸ θάνατον autem μεταβολὴν Marcus dixit, quemadmodo μετοίκησιν Plato *Phædone*: Ψυχὴς γε τοῦ

τοῖς θεοῖς ἔξεσί τε καὶ χρὴ τὴν μεταοίκησιν τὴν ἐντεῦθεν ἐπεῖσι εὐτυχῆ γοῦν. μεταβαλεῖν, *mutare*, sed & *sedem mutare*, *de loco in locum migrare*. Ità Aristoteles *hist. anim. l.* 8. *c.* 12. de gruibus, μεταβάλλουσιν ὲκ τῆς Σκυθικῆς εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro *migratione*. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγὺς τόπων πτερώδεα τὰς μεταβολὰς, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἑκάστων. Thucyd. *l.* 1. Μάλιστα δὲ γῆς ἡ αἰεὶ ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῆς οἰκητόρων εἶχεν. Vide *ad l.* 5. § 13.

Φιλόσοφοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 7. § 19.

Στρατηγοὶ, πύραννοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 3 2, 48. Tragicus à Plutarc. *ad Apoll.* laudatus:

Πῦ γῆς τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῦ ἡ Λυδίης
Μέγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺ
Ζεύξας θαλάσσης αὐχένα Ἑλλησπόντιος;
Ἅπαντες αἰδὴν ἦλθον εἰς λήθης δόμους.

Vbi ille quondam fastus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Crœsus? & Xerxes grave
Qui ratibus æquor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὐδόξῳ] Εὔδοξος Αἰσχίνου Κνίδιος, ἀστρολόγος, γεωμέτρης, ἰατρὸς, νομοθέτης. τοῦτον ἀντὶ τοῦ Εὐδόξου ἔνδοξον ἐκάλουν, διὰ τὸ λαμπρότητα τῆς φήμης. Laërt. *l.* 8. qi & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Svidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l.* 1. Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 12. & *l.* 10. *c.* 2. (qos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laërtius) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* qo loco memorabile istius vorum commemorat: ἤνεγκε, παρασὰς τῷ ἥλιῳ, καὶ καλαμαδὼν τὸ σῶμα τῆς ἀφῆς, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι. Senec. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 3. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Philostrat. *in Sophist.* Vitruv. *l.* 9. *c.* 7, 9. Perron. in *Satyr.*

Ἱππάρχῳ] *Hipparchus* Nicæus, insignis item Mathematicus; qem *consiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hist. nat. l.* 2, *c.* 12. & *ibid. c.* 26. *nunqam satis laudatum; & qo nemo magis approbaverit cognationem sum hominе siderum, animásqe nostras partem esse cœli.* Et mox: *eundem ausum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqi memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, qàm vates sacer prædicat, *Psal.* 147. *v.* 4.) *annumerare poteris stellas, ac sidera ad nomen expungere,* (ità malim, qàm, *ad normam expangere*;) ——*cœlo in hæreditate cunctis relicto, si qisqam, qi cretionem eam caperet, inventus est.* De eodem Strabo *l.* 1. & 2. & Ptolom. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης] *Archimedes celeberrimus geometricâ & machinali scientiâ.* Plin. *l.* 7. *c.* 37. de qo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l.* 5. § 1. sed & qæ ille *ibidem* de eodem plura: qo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa: ὡς εἰ γοῦν ἄλλην εἶχεν ἑτέραν, ἐλαύνειν ἂν ταύτην, μεταβὰς εἰς ἐκείνην. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi consistam, & dimoturus sum terram.* sive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l.* 5. *Si alter foret terræ globus, se illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulsurum.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *Astrorum conversiones, motúsqe omnes qi animo vidit, is docuit similem animum suum ejus esse, qi ea fabricatus in cœlo esset. nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, qinqe errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, qod ille, qi in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regeret conversio, qod si in hoc mundo fieri sine Deo non potest, nè in sphæra qidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisset imitari.* de qo artificio vide Claudiani *epigram.* 21. De eodem avtem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l.* 8. Diodor. *l.* 5. *c.* 9. Vitruv. *l.* 9. *c.* 3. Cicer. *Verrin.* 4. *pro Cluent.* & *Tusc. l.* 5. Athen. *l.* 5. *c.* 7. Synes. *de insomn.* Procl. *in Euclid. l.* 2. *c.* 3. Eustath. *ad Il. α'.* ubi ἑκατόγχειρον. & *ad Il. ε.* ubi χειροτονόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Svid. in Δωίαμις.

Αὐθάδεις] *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Cas. *arrogantes,* malim. qanqam nec hoc satis arridet, neqe enim in partem seqiorem usurpâsse videtur Marcus istic. vixqe est ut uno verbo exprimam, qod voluisse sentiam. *qi de inventis suis summopere placebat sibi.* Vide *ad l.* 10. § 9.

Χλιάσας, ᾧ Μένιππος] De *Menippo* Cynico Laërt. *l.* 6. Φέρει μὲν ὂν σπουδὴν ὑλὴν. τὸ δὲ βιβλίον αὐτοῦ πολὺ καταγέλαστος γέμει, καὶ τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου τοῦ κατ' αὐτὸν γεγονότος. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l.* 16. Ἐν δὲ Γαδάροις ἦν Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Hinc avtem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἢν ἄρα ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνᾶ, (ἔσεσθε δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κοιλάδι καὶ τὸ Κεραμεικὸν, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, ἢ ἐπὶ τῶν τριόδων ἐκεῖ ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἴ σοι ἐκεῖσε τὰ ὑπὲρ γῆς κατασκήπτει, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον. & in διὸς κατήγορος, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνᾶ καὶ τὸ δῆμα λαφυρίζειν, ὅταν καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo isto, scripta χλιάσιν καὶ σατύροις *Menippea* dici solenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi.* Qin & libellos illos ipsos, qi illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyróqe Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qi tradant, Laërtius testatur.

Ἐν ὧδε πολλῷ ἄξιον] Vide *l.* 4 § 32. & *supr.* § 16. Dio Prus. *orat.* 16. Ἂν δὲ ἐκεῖνο ἐνθυμη-

θῇς

δῆς, ὅτι μηδεὶς ὅσιν ὅλως τῷ βίῳ χρόνος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δοξασθεὶς ἔτι, τεθνήκασι· καί σοι πάρεσιν ἤδη τοῦτο τὸ πρᾶγμα, κἂν ὀπὶ πλεῖον ἔλθῃς τῷ βίῳ· πλὴν λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλων εὐηθείαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι γιγνομένων, ἢ μάχαι, ἢ δαιμόνων, δίκαι γε ἐνὸς, τῷ χρεὼν λύπης καὶ φόβου καὶ τοιούτων παθῶν ἀπαγαγεῖν. Aristid. in *Encom.* Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, οὐδὲ τῷ εὐδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἴ τις ὡς πλεῖστα ἔχει πρόσκαιρα, ἢ εἴ τις τῷ μακρῷ γήρᾳ ἀπόλαυσιν, ὃν ἀν δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον κάλλιστ' ἔχειν, ὅστις τῷ δοθεῖσαν αὐτῷ τὸ βίῳ μῆκος εὖ τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε, καὶ ὥσπερ, ὡς ἐν πομπῇ, πάντων ἀκούειν ἐπ' ἀρᾶν, κατέλυσε τὸ δρᾶμα.

Ἐυμοίρῃ] Ità *l.* 3. § 11. εὐνοῦς. & *l.* 9. § 11. μὴ εὐμοίρειας. & *l.* 11. § 9, 18. μὴ εὐμοίρειας καὶ ταλαίπωρος. & *l.* 7. § 22. φιλεῖν καὶ τοὺς πλαίοντας. Vide & *l.* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα τῆς ἀρετῆς] Nihil tam candoris ingenui proprium quàm virtutes, quas ipse habeas, in aliis etiam adamare: quum *in alio sua quemque natura delectet:* ut Plinius minor in *Panegyr.* & multò adhuc magis, in aliis etiam suspicere, quibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neque enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, quo ipse careo: sed contrà, sensum quendam voluptatémque percipio, si ea quæ mihi denegantur, amicis video supereſſe.* & *epist.* 17. *Scias eum plurimis virtutibus abundare, qi alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cœlum fero; non qia habeam, sed qia magìs mirer quòd non habeo. ingenua & verecunda confessio est, qo ipse careas in aliis prædicare.*

Τὸ συμπάσχειν.] Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. συμπαθῶν εἶ).

Περίκειρα] Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσῶνδε πυῶν λιχῶν εἶ] Quod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Nè nunc quidem vires desidero adolescentis; non plùs quàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis desiderabam.* Objurgátque eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qi eis corporis dotibus non contenti, qas natura ipsis assignavit, *queruntur quòd magnitudine corporum non æquemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves, impetu tauros; quòd sagacitate nos narium canes vincant; quòd acie luminum aquilæ, spatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis spatio rursus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur; quòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant: adeò ut, exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita distituat.* Et mox, vitium hoc non vulgi sólius esse peculiare ostendens: *Indè Aristoteli cum rerum natura exigenti, minimè conveniens sapienti viro lis est: illam animantibus tantum indulsisse, ut quina aut dena secula edurent homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare.* Verùm Theophrasto, non Aristoteli querelam hanc attribuit Cicero *Tusc. l.* 3. *Theophrastus moriens accusâsse naturam dicitur, quòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. l.* 4. *c.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείστῳ ζῇ χρόνῳ, πλὴν ὀλίγων, ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τὴν πεῖραν. fuerit itaque forsan Senecæ στόλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Macen. obit.* querimonia:

Vivacésne magìs cervos decet esse paventes,
Si quorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos anguſtâ conditione sumus?

De utriusque & molis & ætatis mensura decreto numinis acquiescere qemque Marcus hìc monet. certè de utraque solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ἡμῶν μειζόνων δώσειν παρεδεῖναι ὅτι τῷ ἡλικίαν αὐτῷ πῆχυν ἕνα; Domini Christi verba sunt, Matth. *c.* 6. *v.* 27. qæ verba etiamsi de *statura* accipiant pleriqe; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noster contendit; eúmque sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ἢ ἐμοῦ δεῖ] Ità Bas. τοσῶνδε ἐμοῦ. Lugd. δεῖ expuncto. Ego, transpósito malim τοσῶνδε δεῖ, aut etiam τινῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀρώσεως] Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 12. § 23.

Στέργεις] *Acquiescis eò contentus.* hoc est enim στέργειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. qo sensu & τὸ ἀγαπᾶν havd infreqens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μυθικὸς ἡμῖν παραχώμεθα εἰκότα, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debebis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in *Negycomant.* Ἐπειδὰν ὁ Ἀιακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον ὁ πλέθρου πουν) ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι· πρὸς τὸ μέτρον σωμάτιόν· necesse est, ut eâ, qæ assignata est, mensurâ contentus jaceat. Idem in *Toxari.* Ἀλλ' ἐκεῖνοί γε ἠγάπησαν, ὅτων ἀφιέμενοι. *non contenti fuerunt*, vel, *non sat habuerunt sic dimitti.* Phocion apud Plut. *in vit.* & in *apophth.* Εἶτα οὐκ ἀγαπᾷς, ὅτι μὴ Φωκίωνος ἀπεθάνετε; *An non sat habes, quòd cum Phocione moriturus sis?* Isocrat. in *panegyri* Ὥστε καὶ τοὺς ἀρετῆς μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν. *non contentos esse libertate; non sat habere quòd liberi existerent.* Demosth. *Philip.* . τὰ παρόντα ἀγαπᾶν. *rebus præsentibus contentum fore.* qod aliâ syntaxi Lysias ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι χρήμασιν ἀγαθοῖς· nec dispari significatu Hebræorum אהב adhibetur. *Psal.* 116. *v.* 1. אהבתי *sat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν εἶ· *satis habendum.*

§ 50. Πειρῶμαι πείθειν αὐτούς] Xyl. superiori

cri periochæ ista attexitur, vertitque, *ità & de tempore annitendum est nobis, ut persuadeamur*; ac si αὐτὸν scriberetur. melius Lugd. *annitendum est nobis, ut persuadeamus iis cum quibus agimus.* Hoc, inquit, conemur: ulcerius enim nil datur. Epict. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δύνασαί σοι τοῦτο; (ἄλλως πείσω, τίνα ὄζειν ἀγαθὰ καὶ χαρά.) ἐκεῖνο μόνον σοι δίδοται, σαυτὸν πεῖσαι· καὶ ὅπου πέπαυσας;

Περίπου δὲ καὶ ἀκόντων] *etiam invitis hominibus id agendum non est, quod justitiæ ratio jubet.* Xyl. quasi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1, *ep.* 9. *Tantùm contendere in repub. quantùm probare tuis civibus possis; vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad consensum in recto svasionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipsis & renitentibus id faciendum, quod justitiæ ratio exigere videbitur. Vide Josh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *strom. l.* 4. Καὶ ἀκίνητον τινῶν καὶ τὰ πλείστα ἐπιταμιῶν, κἂν κολάσεις ἐπαρθῇ τισι περὶ τὸ ἀνδρὸς, ἢ περὶ τὸ δικαστοῦ, φιλοσοφήσει ὅ τε οἰκέτης, ἢ τε γυνὴ· καὶ μὴν καὶ ἐλάθοιεν, κἂν τυράννου δύναιτο ἀπειλῆται τύπτῳ, κἂν ὅπλα διηκόνηται, καὶ εἰς κινδύνους ἐφάπτοιτο περιέλκηται, καὶ τε τῆς κλήσεως ἀπόσης κινδυνεύσῃ, ὑπὲρ αἱρέσεται τῆς θεοσεβείας ἀδ' ὅπως τι ἔν· ἐξὸν ἀπαυδήσαι ποτὲ, ἢ μὴ γυνὴ φαύλῳ συνοικοῦσα ἀνδρὶ, ὁ δὲ υἱὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ πονηρὸν δικαστὴν ἢ οἰκέτης τῆς ἀρετῆς ἐχόμενοι ἡγιαίως. Vide *l.* 3. § 7. & pavlò post *ibidem*: Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ δικαστῶν καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γεγονότας.

Περίπου δὲ] cùm antè περιπίπτω dixisset. transitio non à numero ad numerum tantùm, sed & à persona ad personam. qualis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejusmodi in sacra pagina occurrunt crebrò. *Deut. c.* 12. *v.* 8. *Psal.* 16. *v.* 12. & *Psal.* 18. *v.* 32, 35. & *Ps.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *c.* 17. *v.* 2, 3. Pavl. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità etiam sumendum videtur illud Joannis *epist.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. itaque vetus interpres vertit, *nè perdatis, sed ut accipiatis.*

Συγχρῶ εἰς ἄλλο ἀρετικὸν τῇ κωλύσει] Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως] Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 11. § 37.

Ὅπη καὶ ἀδυνάτων ἂν ὁρίγῃ] leg. καὶ ὅπη, & ὁρίγῃ· etiamsi ὁρίγῃ Xyl. maluisse videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τότε δὲ τυγχάνεις, ἐφ' ὅσοις προσήκοντος, ταῦτα γίνεται] deesse videtur aliqid. supplenda forsan conditionalis particula, ut sensus sit integer, [εἰ] ἐφ' ὅσοις προσήκοντος. Ità sensisse videntur interpretes. *Si id cujus causâ citatus es, consequaris.* Xyl. *Si id, cujus causâ fatus, finge mundum sum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc est*, inqit ille, *ut desideria mea omnia rationis imperio subjiciam.* Nevtrum satisfacit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ μὴ] ἐφ' ὅσοις προσήκοντος, ταῦτ' [οὐ] γίνεται· *nos quod nostrum est*, hoc est, conatos esse *consequimur, etiamsi ea ad quæ impulsi sumus, neutiquam fiant*, neque exitum sortiantur conatus nostri. ὁρμὴν siquidem, id est, *actum* nostrum, non & *effectum*, quod in alsena potestate situm, nobismet ipsi proponebamus. Vel etiam personâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' ὅσοις προσήκοντος, ταῦτα μὴ γίνεται. *etiamsi ea quæ conatus sis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' οὐκ ἐπέτυχες. μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν] Ambitiosus bonum suum extra se in alieno actu, favore, lavde, existimatione, positum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δὲ φιλήδονος, ἰδίαν πεῖσιν] Voluptuarius in sensu sive corporis affectione. ità πεῖσιν noster semper usurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς χαίρει τῷ πάθει πᾶν ἀγαθὸν κρίνων, utì Epicur. *ad Menœc.*

Ὁ δὲ τὸν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν] Studiosus verò sive sapiens in actione sua, non & in actionis eventu, ut monitum *supr.* § 48. vel in hominum etiam qorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenienſi in *Panathen.* Aristides: Εὖ γὰρ ποιῶν, οὐκ ἐν πάσχειν περιείναι ἤσθησαν. Præclarissimè, & ad Marci mentem accommodatissimè, Clemens *strom. l.* 4. de verè pio: Ὁ δὲ φιλῇ κλήσει, καθὸ κέκληται, ἀκακίᾳ, ὅτι διὰ φόβον, ὅτε διὰ ἡδονὰς ὅτι τῷ γνῶσιν ἴσχει. ὁ δὲ πρεσκέπτεται, εἴ τι λυσιτελὲς ἕξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ὠφέλεια αὐτῷ· ἀγάπῃ δὲ τῷ ὄντως ὄντος ἐγκρατὴς ἑλκόμενος, καὶ περὶ τὸ θεῖον ἀγόμενος, θεοσεβεῖ. ὅθεν οὐδ' εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περιπεῖν τὰ ἀπηγορευμένα, ἀπημόρητός τε ἂν· οὐδ' εἰ μισθὸν τὰ μανθάνων ἀγαθὰ λήψεσθε ὑπὸ τοῦ δὲ ἐπαγγελίαν περσελάσοι· ἀλλ' εἰ καὶ λήσεσθε τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πρέπει πειθεῖν· ὅσῳ ἀδυνάτου· πρᾶξαί τι παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐθελήσαι ποτ' ἂν, τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτῃ ἀγαπητὸν ἔχει) ἄπαξ ἑλόμενος. Nihil sanctius dici poterat, nihil sublimius.

§ 52. Ἔξεστι περὶ τούτου μηδὲν ὑπολαμβάνειν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliqid, qod hîc deest, supplendum, nimirum, μηδὲν [ὃ μὴ δεῖ] vel μηδὲν [κακὸν] *nihil secùs quàm oportet*, vel *nihil mali opinari.* hoc enim saris est ad animum in tranqillo statu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα] Vide *l* 5. § 19.

§ 53. Περὶ τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγομένου γίνεσθαι] vel

vel τῷ leg. vel λεγόμενον. Sed illud potiùs. ἐοικὸς τῷ λεγομένῳ γίνεσθαι. ſicut ἐοικὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἐστί). Plato in *Phædone*.

Ἀπαρεσκομένους] *non negligendo, ſive, animum minùs advertendo & intendendo eis qæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπαρεσκόμενον. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ εἴωθα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, ἐφέχειν τὸν νοῦν, ἅλλως τε, καὶ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων.

Ὡς ὅτι μάλιστα ἐν τῇ ψυχῇ τὰ λεγόμενα] Hoc eſt, qod Plut. *de audiend.* τῇ ἐφεκτικῇ καταδύμενον εἰς τὸν νοῦν τῶν λόγων. Et Origen. *ad. Celſ. l.* 1. εἰσελθεῖν εἰς τὸν ἔσω λόγων νοῦν. Vide *lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τοῦ σώματος] Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Ἐι κυβερνῶνται οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύονται οἱ νοσοῦντες κακῶς ἔλεγον] Reſtè monet Gvil. Canter. *var. lect. l.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. qod interpretes tum Lat. tum Angl. non advertentes, Marci mentem nevtiqem ſunt aſſecuti. *Si gubernatori, inqit, naiæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adverſari volverint, unde aut à qo alio ſalutem illi, ſanitatem iſti ſperaverint?* Hos itaqe lubentes promptúqe avſcultant, eisqe obſequuntur, qibus cor ineſt, & qibus ſalus ſuamet cordi eſt. Plato in *Criton.* Γυμναζόμενόν ἀνὴρ, καὶ τοῦτο πράττων, οὐτέρων πάντως ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἰατροῦ, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατρὸς ὢν καὶ ἀποδοκιμάσειεν ὢν; ἑνὸς μόνου. ἐκεῖνόν γε καὶ ποτέον, ἃ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαίοντι μᾶλλον, ἢ ἅ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις. ἐκεῖ καὶ τ' ἄλλα ἅπαντα, ἵνα μὴ πάντα διέρχωμαι. καὶ δὴ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, ἢ τῇ τοῦ ἑνὸς, εἰ τίς ἐστιν ἐπαίων, ὃν δεῖ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους. Τὸν ἑνὸς ἄρα ἐκείνου δεῖ. ἐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, σοὶ μὲν ἔστω φροντιστέον, ὅπῃ ἐρροῦσιν οἱ πολλοὶ μῶν, ἀλλ' ὅτι ὁ ἐπαίων ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Galen. *hortator. c.* 7. ὅτε νοσοῦν, ἕν δισὶ ὅπῃ, τοῖς πολλοῖς ἂν ὑπηρέτας σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δή τισιν ἐξ ἁπάντων, καὶ τούτων τοῖς ἰατρικωτάτοις κατ' ἀνάγκην ἅπασι τοῖς συμπλέουσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ κυβερνήτῃ· εἰ δὲ καὶ σμικροτάτων, τέλειον μὲν τελαυνόμενος, ὑποδημάτων δὲ χρῄζων, τῷ σκυτοτόμῳ, πῶς ἂν εἶν, ἐνδεᾶ σοὶ πειστέον ὁ ἀρὼν ὅτι, σαυτῷ δίδως τῆς κρίσεως τὴν ἐξουσίαν, ἀφελόμενος αὐτὴν τοῦ σκυτοτόμου ἢ κυβερνήτου σαυτόν; In animo videtur babuiſſe Socratis illa apud Xenophont. *memorial. l.* 3. Ἐκεῖνο μὲν δή που οἶδα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, ὧν ἂν ἡγῶνται βελτίους εἶναι· καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνικώτατον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. vel etiam, qod ex Aſtyagis perſona Xenophon ipſe, *Cyri inſtit. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγήσωνται περὶ τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς ἐρωτᾶν ἑαυτοὺς εἶναι, τοῦτον ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται· γνώμης δ' ἂν ὅτι τοῦτ' ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοῦ ὑπαττομένου ἕνεκα, τι χρὴ ποιεῖν καλῶς, καὶ ἐν θαλάττῃ δή, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται. Ariſtonymus in *tomariis*, referente Stobæo *tom.* 2. *ſit.* 3. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πείθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογιζομένῳ διαμαχόμενον βέλτιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅστις ἔν γε δόλῳ τοῦ περὶ βίον ὑπεκκαῦσαι κέκτηται, τί ἄλλο ἢ σῶστον ἐστὶ δεῖ τὸν θεασόμενον; πῦς γὰρ ὄζει ἐν νηῒ κύριε; ὁ κυβερνήτης. διὰ τί; ὅτι ὁ ἀποθνῄσκων αὐτοῦ ζημιοῦται. Piè Ambroſ. *in Pſal.* 37. De Deo medico cœleſti ſummo, *Ipſi nos commiſimus, parati qo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis ſui qomodò curandus ſit. novit medicus qæ ſingulis valetudinibus medicamenta conveniant. Si dixeris medicus medicinæ genus, qo curari æger debeat, & ille feſtidit, diſcedit medicus, ægrúmqe relinqit. vides eum qi curari velit, omni modo medico acqieſcentem.*

§ 56. Πόσοι μετ' ὢν εἰσῆλθον] *Qot ante me è vita exierunt, qibuſcum ego unà intraveram?* Ità *lib.* 4. § 3. ὅσων ἤδη μεταβολαῖς αὐτὸς παρατετύχηκας; Cur ergò exire me moleſtè ſeram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλθον, dum venerunt, vertit, ſenſum pervertit.

§ 57. Ἰκτιδίωσι τὸ μέλι πικρόν] Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς τολμήσει ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι ἡ γλυκάζει τοῦ ὑγκαίνοντος· ἢ ὅτι τοῦ ἰκτεριῶντος ἡ πικράζει. Cauſſam reddit apud Svidam neſcio qis non de melle ſolùm: Τοῖς ἰκτεριῶσι πᾶς χυμὸς πικρὸς δοκεῖ, διὰ τὸ τὴν ὑγρότητα τὴν περὶ τὴν γλῶτταν ὑπὸ χολῆς ἔχειν τὸν χυμόν. & diſertiùs de melle Alex. Aphrodiſ. *problem l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ πᾶσι γλυκύτατον, τοῖς ἰκτερικοῖς πικρὸν φαίνεται· διότι χολὴ πικρὰν ἔχουσι πλεονάζουσαν ἐν παντὶ τῷ σώματι, καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ. τὸ οὖν μέλι ἐναπόμενον τὴν ἡσυχάζουσαν πικρὸν χυμὸν ἀναλυτεῖ· καὶ ἡ γεῦσις λοιπὸν ἀντιλαμβανομένη τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φαντασίαν ποιεῖ τῷ νομίζειν τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Conſtantinopolit.* Οὐχ ὕστω δοκεῖς, φησὶ, τοῖς πολλοῖς, ἀνθρωπε. ἡ γῆ ἡ δοκεῖ τοῖς ἀλογιστοῖς ἰσχνὰ; τοῖς δὲ μεδίμνοις νήφειν οἱ πόροι; ἀλλ' ὐκ ἐπὶ καλοῖς καλοῖς ἕκαστα ἀποτετύπωκε; τὸ μέλι ἡ πικρὸν ὄζει ὅτε καὶ ὅτε νομίζεται, νοσοῦσί τε καὶ κακῶς διακειμένοις; ἀλλ' ἡ παρὰ τοῦτο τὰ πράγματα ὕστως ἔχει, ὡς δοκεῖ τοῖς πάσχουσιν. Idémqe *de pace* 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ὅσοις μὲν τῆς ἁρμονίας, καὶ ἡ πικρὰν δύσι· κινεῖται δὲ τοῖς ἀλογ-

ἀστ-

ὥσπερ καὶ περιτετραμμένοις, τὸ περὶ θρασέων παίδων ὅτι τὸ θρασύνεσθαι βαίνουσι.

Λυσσώντων τὸ ὕδωρ φοβερόν] *A cane rabioso morsus, ubi parùm occurſum eſt, ſolet aqæ timor naſci. ὑδροφοβίαν Græci appellant.* Celſus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Inſanabilis ad hoſce annos rabidi canis morſus, pavorem aqæ, potúſque omnis afferens odium.* qo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in ſomnis indicatum narrat, qo deinceps complures ſervati ſint. Idémqe è cane ipſo petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Eſt limus*, inqit, *ſalivæ ſub lingua rabioſi canis, qi datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utiliſſimè jecur ejus, qi in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam qæ longiuſculè petita Caſius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forſan veróqe propiorem aſſignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *ſerm.* 2. *c.* 24. ideo aqam refugere ità affectos, qia in ea tanqam in ſpeculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipſius, cujus imago menti obverſatur, ſpeciem. qi & eodem loci refert, philoſophum qendam hoc malo correptum generoſo animo obſtitiſſe, atqe aqam admiſiſſe, proverbiale illud ſibi accinentem, *Τί κοινὸν χυνὶ καὶ βαλανείῳ; qid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν] Sext. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 14. § 4. Παιδὶ μὲν γὰρ σφαῖρα καὶ πρόκειται διὰ παιδιᾶς εἵνεκεν. de *ſimia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

—καλός τις
Πίθων παρὰ παισὶν ἀεί.

Itaqe Attici κατ' εὐφημισμὸν τινα *ſimias* καλλίας vocant: ut docet Svidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὥσπερ οἱ τοὺ καλλίαν ἐν τοῖς ὄρεσι θηρῶντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Ariſtot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφαῖρα μὲν γὰρ ἡ λίκνυδος ἡ καλλίση, ἔχει μεγαλοφροσύνην παιδικὴν δῶρα. ἢ ὃ τότε τιμᾷ, μικρὸν καὶ ἀγελαδόθεον.

Ἡ δοκεῖ σοι ἐλαττον ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον] Vide *ſuprà* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐδεὶς κωλύσει] Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι παυσὶ τὸν ἀκάνθην χρῆσθαι καὶ φύσιν. μή τις σε κωλύσει δ' ὑμᾶς; οὐδείς. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως;] Vide *l.* 2. § 21. ſed & Dominum Chriſtum Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Οἱοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν] Idem monitum *l.* 4. § 3. & *l.* 7. § 62.

Δι' ὅσα περιγίνονται] *Quam ſint, qæ obſequio ſuo avecupantur, & ut ſibi contingant atqe obveniant, hac ratione eniituntur.* περιγίνεσθαι enim iſtic *obvenire contingere*; non autem *ſupereſſe*, qod Xylandrum fugerat. Dio Pruſ. *orat.* 4. poſt ea qæ *ad l.* 5. § 36. dedimus: αὐτομάτως αὐτοῖς καὶ δίχα πόνου περιγινόμενα. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem ſententia verbo ſimplici uſus eſt. Ὅρα δ' ὅπως ἂν γίνηται· *conſidera qibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant iſta.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' ὅσων ἐνδεγεῶν] qàm ſervilibus, fœdis, turpibus miniſteriis iſta ambiant, illos demereantur. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτεῖτέ τινι, ὅτι φιλόσοφος εὐτυχεῖ, ἤθελες δὲ σὺ καὶ σήμερα κοιμᾶσθαι μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκείνῃ ἡ ἡμέρᾳ. τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνθ' ἑαυτοῦ παρὰ τοῦ πλείονος τὸν δὲ τότου, ἃ σὺ ἀποδίδου, κλάμενον ἐκεῖνα; Idémqe *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνέχεται τῶν χαῶν ἐφεῶν, καὶ τῶν χεόντων, καὶ ἐκείνας ἀναμένοντος, καὶ ἀποπλύνοντος, καὶ ἀφεσθαιτέντος, καὶ ἅμα μὴ νοσοῦσας διεφθαρμένος· ὡς δίλυς, ἅμα δ' ἀποδιδεῖν εὐχομένου, καὶ ἰατρὸς παρεῖναι θέλοντος, εἰ ἤδη πανάσιμος ἔχοιτ· ἢ πάλιν, ὅταν ἀνὴρ τῶν μεγάλων τότων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δ' ὑλῶν καθαρὰς, ἵνα μηδ' ἀλλοτρίων δ' ὕλες ἦ. Ammian. *hiſt. l.* 14. *Dici non poteſt qá obſequiorum diverſitate colantur homines ſine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum ſervitus dubia eſt, qi cupiditate peculii nullam conditionem recuſant duræ ſervitutis? hæreditatis ſpes qid iniqitatis in ſerviendo non ſuſcepit? qem nutum locupletis ſenis non obſervat? loqitur ad voluntatem; qicqid denunciatum eſt facit: aſſentatur, aſſidet, munerat, miratur. qid horum eſt liberi? qid denique non ſervi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *qid non denique ſervi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

—turdum
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſene; dulcia poma,
Et qoscunqe feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet, venerabilior Lare, dives.
Si qamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; nè tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Magna minórve foro ſi res certabitur olim,
Vivat uter loculpes ſine gnatis, illius eſto
Defenſor: famâ civem cæuſſâqe priorem
Sperne, domi ſi gnatus eris, fœcundáve conjux.
Ninte puta aut Publi, (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jam cæpit novi, cæuſſas defendere poſſum.
Eripiet qivis oculos citiùs mihi, qàm te
Contemptum caſſâ nuce pauperet. hæc mea cura eſt,
Nè qid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum atqe
Pelliculam curare jube: ſis cognitor ipſe.
Perſta atqe obdura; ſeu rubra canicula findet
Infantis ſtatuas, ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas canâ nive conſpuet Alpes.

Senex orbus ille Plautinus in *Militè* 3. 1.

Qando habeo multos cognatos, qid opus ſit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atqe ut volo, atqe animo ut lubet:

Mea

Mea bona meâ morte cognati dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, viſunt qid agam, ecqid velim:
Priuſquam lucet, aſſunt: rogitant, noctu ut ſomnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. qin mihi mittunt munera.
Sacrificant? dant indè partem mihi majorem, quàm ſibi:
Abducunt ad exta: me ad ſe ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miſerrimus ſe retur, minimum qi miſit mihi.
Illi inter ſe certant donis. ego hæc mecum muſſito:
Bona mea inbiant: certatim dona mittunt & munera.

Fædiora ſunt, qæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis qibuſdam. *Audio præterea in ſenes & anus abſque liberis quorundam turpe ſervitium. ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ ſuſcipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúsque labiis, an commodiùs habeat, ſciſcitantur: & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur; ſimulatâque lætitiâ, mens intrinſecus avara torquetur. timent enim nè perdant miniſterium. ô quanta apud Deum merces, ſi in præſenti pretium non ſperarent? quntis ſudoribus hæreditas caſſa expectitur? minori labore margaritum Chriſti emi poterat.*

Ὁ αἰὼν πάντα καλύψει.] ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει.

Ad Librum VII.

§ 1. Τί ἐστιν ἡ καινία; τοῦτ' ἔστιν ὃ πολλάκις εἶδες.] Et *mox*: ὧν μεσαὶ ἰσοείαι, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νεώγυοι. Senec. *epiſt.* 97. *Erras, mi Lucili, ſi exiſtimas noſtri ſeculi eſſe vitium, luxuriam & negligentiam boni morìs, & alia qæ objicit ſuis quisque temporibus. hominum ſunt iſta, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & fient, & facta ſunt iſta.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi ſeculi ſui mores contaminatiſſimos acerbiùs pavlò proſcidiſſet; *Itaque ſic finiamus, inquit, nè in noſtro ſeculo culpa ſubſidat. hoc majores noſtri queſti ſunt, hoc nos querimur, hoc poſteri noſtri querentur; everſos eſſe mores, regnare nequitiam, in deteriùs res humanas & in omne nefas labi.* Ea eſt Flacci querimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

At iſta, inquit ille, ſtant loco eôdem, ſtabúntque, paululum dumtaxat ultrò aut citrò mota; ut fluctus, qos æſtus accedens longiùs exſulit; recedens interiore litorum veſtigio tenuis. non expectant uno loco vitia; ſed mobilia, & inter diſſentientia tumultuantur, pellunt invicem fugantúrque. Cæterùm idem ſemper de nobis pronunciare debebimus, malos eſſe nos, malos fuiſſe, invitis adjiciam, & futuros eſſe. Eruns homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, ſacrilegi, proditores. Et, *epiſt.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones feret.* Vide *ad l.* 8. § 15. ὧν φοεῖς ὁ κόσμος.

Ἄνω κάτω, τὰ αὐτὰ.] Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 5. § 46.

Οὐδὲν καινόν.] Solomon, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 9. *Id quod fuit, idem eſt cum eo quod futurum eſt: & id quod factum eſt, idem cum eo quod fiet: neque eſt novi quidquam ſub ſole. Eſtne aliquid de qo dici poſſit, Ecce hoc novum eſt? imò jam fuit per ſecula, qæ ante nos fuerunt.* Tertull. *de reſurr. c.* 12. *Quodcunque veneris, fuit: quodcunque amiſeris, nihil non iterum eſt.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera ſunt omnia, & nullis antiquitatibus inaudita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epiſt.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum eſt jam dictum, qod non ſit dictum priùs,
Hoc argumento fabulas poeticas everſum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα ἢ εἶδεν τις μορφαί εἰσι λεγόμεναι, αἳ νῦν οὐκ εἰσὶ, τὰ τοιαῦτα οὐ γίνεται· εἰ δέ τινα, καὶ ἄλλοτε γίνεται, καὶ νῦν γίνεται, καὶ αὖθις ἔσαι. Lavdátque illud Meliſſi & Lamiſci Samii, Ἔστιν ἃ γίνεται, καὶ νῦν ἔσαι· qanqam illi forſan ſcripſerint: ἔστιν, ἃ ἐγένετο, νῦν καὶ ἔσαι. De vitiis morbíſque pariter Diogenianus apud Plut. *ſympoſ. l.* 8 *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσοῦμεν, ὅτι τὰ ζῶμεν· ἴσια δὲ ἀσύμφυτα νόσων οὐκ ἔστιν· ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι ἀεὶς ἡμᾶς, καὶ ἡμῶν περὶ ταῦτα πλημμέλειαι τὴν φύσιν ὑπελάβοσαν· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινῶν τινα καὶ πάγιον ὁδὸν βαδίζει καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀνιστόρητον ἐξεύρηκε κακίας εἶδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone*:

Οὐ γάρ τοι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, καὶ οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non iſta nunc dierum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ σωφὸν ὀλιγοχρόνια.] leg. tranſpoſitis

vocabulis, π. σ. χ. ὁ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14. Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα] *Dogmata*, inqit, *aboleri non poſſunt, niſi phantaſiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id eſt, cogitationes intelligit; (ſic enim Chryſipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φιλόσοφοι λογικαὶ, ἢ περὶ λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσίν) ſive ὑπολήψεις, utì ipſe ſe in ſequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι] ità νεκρῶσαι τὰς ὀπτασίας dixit Apoſt. *ad Coloſſ.* c. 3. v. 5. & νέκρωσιν πραγμάτων, ut δόγματων Marcus, in ὑπομνηματικοῖς Aſtrampſycus,

Νεκρὰς ὁρῶν, νέκρωσιν ἔξεις πραγμάτων.

Ὡς δυνεκῶς ἀναζωπυρεῖν] leg. ὡς, φαντασίας nimirum. in poteſtate, inqit, tua ſitum eſt phantaſias ſive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam ſub cineribus igniculi, ſopitæ quodammodò & ſepultæ jacent, reſuſcitare ubi volueris. Ità Paulus Timotheum monet, *epiſt.* 2. c. 1. v. 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ.

Διώκεται περὶ τούτου ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεστι καὶ τούτου μηδὲν ὑπολαμβάνειν. eſt autem ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hîc, quod ὀρθῶς ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. § 34.

Τὰ ἔξω] Ità *l.* 4. § 3. τὰ πράγματα ἐκ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἵσταται. idem & *l.* 5. § 19.

Τοῦτο πάθε, καὶ ὀρθὸς εἶ] Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epiſt.* 71. *Da mihi adoleſcentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatiorem ſibi videri, qi omnia rerum adverſarum onera rigidâ cervice ſuſtollit, qi ſupra fortunam exſtat. non mirum eſt in tranquillitate non conuti: illud mirare, ibi extolli aliqem, ubi omnes deprimuntur; ibi ſtare, ubi omnes jacent. qid eſt in tormentis, qid eſt in aliis qæ adverſa appellamus, malit hoc, qs opinor; ſuccidere mentem, & incurvari, & ſuccumbere: qorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. ſtat rectus ſub qolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum qæ ferenda ſunt, diſplicet. nam qicqid cadere in hominem poteſt, in ſe cecidiſſe non qeritur: vires ſuas novit: ſcit ſe eſſe onerî ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἐώρας] *qas antè vidiſti. ás* Xyl. non accedo. res, inqit, cùm eædem ipſæ maneant, tu eôdem modo intuere nunc, ubi vacillare te ſenſeris, qomodo antè ſpeculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐγκυψοῦς βλέπε.

Ἀναζῶναι] *reviviſcere* qodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, reſuſcitando. Ità Apoſt. *ad Eph.* c. 5. v. 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atqe hoc eſt, μέλλας ἔχειν ἐκ τῆ ἀναστάσει τῶν πρώτων. Joan. *Apocal.* c. 20. v. 6. *partem habere ſuam in reſurrectione priore*: illâ nimirum, qâ οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀκούσαντες, ζήσουν. Joan. c. 5. v. 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Πομπὴς καταστολίαι] Vana viliáqe varia concervatz qibus paria geminâqe fermè vult ea eſſe plexaqe, ſimilia iſtis habuimus ſupr. *l.* 5. § 33. nec abſimilia prorſus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *ep.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qi Circenſibus tantopere capiebantur, *Capio*, inqit, *aliqam voluptatem, qòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἀλλ' ὅ πάντα παραδίδωσι αὐτοῖς, καὶ τὰ γένη ταῦτα τῆς θρησκείας ζωῆς ἀμφὶ τῆς σκηνῆς γίγνεται παίγνια. Et *in Caeſar. fr.* Πάντα ὁμοῦ παιδιὰ τῆς ἐκείνου καὶ λήρος ἦν, πρὸς ἓν τοῦτο κρινόμενα, τὸ χρησιμεῦον καὶ μὴ, καὶ ὀνομάζειν. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὅτι σκηνῆς καὶ ἄλλως παίζειν, τάχος πλουσίου τι καὶ καταλυομένης, τάχα δ' ἀθεμιτομίσης ἄρον ἢ σωτηρίας ἂν εἶναι ἐκ ἀμφὶ πολλῶν τὸ βίω μεταβολῶν, καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω μεταπτίσεως ἐυστοχείας· μόνον δ' ἴδιον ἀγαθὸν καὶ παρομοίων ἀσφαλῶς, τ' ἐυσέβειαν. & mox: τοῦτος ὁ βίος ἀμφὶ τ' ζώντων θρέψαντα, τοῦτο τὸ ὅτι γῆς παίγνιον, ἐκ ὄντας ἡμᾶς, καὶ ἡμυσθῆναι ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαδρεγματισμοὶ] *velitationes, haſtiludia.* Xyl. rectè: nec cur vocabuli ſignificationem minùs intelligere ſe profiteretur, qicqam erat. διαδρεγματίζομαι, δόρασι μαχόμαι. Heſych. & indè διαδρεγματισμοὶ pro *velitationibus.* qia velites haſtis levioribus, ſive jaculis utebantur, utì videre eſt apud Liv. *hiſt. l.* 8. & *l.* 26. & *l.* 36. & Veg. *de re milit. l.* 3. c. 16. Erant autem *velitationes*, vel *feriæ*, ut hoſtiles, prælíorum qaſi prælúdia qædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, qibus tirones ad munia bellica idonei magìs redderentur. indè ad *concertationes* qáſvis tranſlatum eſt vocabulum. *l.* 4. c. 3. διαδρεγματίζοντες. *ſeſe mutuò impetentes.*

Κωμῳδίων ὀσφῦον ἐρίσματιον] Ità Apoſtolus *ad Philip.* c. 3. v. 8. præ fide juſtitiáqe Chriſtiana, veráqe ac ſolida Chriſti notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. qo loco σκύβαλα, qaſi κυσίβαλα dicta, ſi Grammaticos audimus, vel ſunt *ſtercora*, peculiariter *canina*. Σκύβαλον, κόπρος. Heſych. τὸ δ' ἑτέραν ἐκδίδωσιν. Etymolog. atqe ità accipiunt interpretes plerique. eodémqe facit qod Apul. *florid.* 2. qi Cratetem ait *rem familiarem abjeciſſe, velut onus ſtercoris, magìs labori qàm uſui.* vel etiam ea qæ *canibus projici* ſolent. Σκύβαλον, τὸ τοῖς κυσὶ βεβρώθιον, κυσίβαλον τι ὄν. Suid. atqe ità uſurpavit Ariſto in *epigram. anthol.* *l.* 1. c. 33. ubi poëta aut literator aliqis, mures Opicos, nè codices ſuos corroderent, abigens, ad felicioris ac lautioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud qem inventuri ſint, δεῖπνον συγχὺν ἀπὸ σκυβάλων, *cœnam frequentem largámqe ſatìs ab eis qæ canibus projiciuntur, reliqiis.* Verùm de vocabulo iſto, qòd latè patet, & nos latiùs alibi. Oſſaumra vetem canibus

bus projectorum meminit eò magis Marcus, qia ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

qod & Gregor. Naz. *epist. 22. ad Basil.* κυσὶ βρῶμα μισὸν ἐν μέσῳ καὶ ἀλλήλων ὀπλίζει. Indè Placonis illud, κυνῶν ὀδὸν μυσίον, osse objecto canes inter se committere, in epigrammate qod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apulejóque perhiberur. de qo alibi diximus.

Ψωμίον εἰς τὰς ἐν ἰχθύων Δεξαμβάς] leg. Δεξαμβάς. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim Δεξαμβὴ *aquarum receptaculum* sive *conceptaculum*, avt etiam, si cum Frontino loqi libuerit, *conceptela.* ità enim legendum apud hunc avtumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro qo in editis, *corruptelas*, corrupté legitur. indè Δεξαμβαὶ, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo. *geogr. lib. 5.* ἔστι πᾶσιν οἰκίαν χιδὸν Δεξαμβὰς ἔχειν. id est, *cisternas.* Alexand. *problem. lib. 1. q. 54.* Διὸ εἰς θερμὴν Δεξαμβὴν καταλθὼν τις. *si quis in calidum lavacrum avt solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l. 10. c.* . τοὺς ὕπνους ἰσχνοὺς ἐδεῖς τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν Δεξαμβήν. id est, κολυμβήθραν, *in piscinam.* Laërt. *l. 7.* in Zenon. Ἀκίνου δὲ, τοῦ μεταξὺ τοῦ τε φανερῶς καὶ τοῦ ἀφανοῦς, ἄφρος, πλησμονὴν σφαιρουμένου, ἔνθα κυμαίνομεν, ὡς κυματοῦται τὸ ἐν τῇ Δεξαμβῇ ὕδωρ καὶ κύκλος ὑπὸ τῆς ἐμβληθείσης λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cùm à lavdatore, tum ab editore secius accepto. narrans avtor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inqit, κολαφιγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, παρὰ τὴν ἱερὰν τράπεζαν ὀκύπτει (leg. ἰκέτης) καθῆστο. —τὸ δὲ δὴ δίστερον ἐς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκον, ἐς αὐτὴν τε τὴν θείαν Δεξαμβὴν ἐξαπναίως ἐνδῦσαι, ἵνπερ μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χριστιανοὶ σέβειν. qo loco Svidas Δεξαμβὴν intelligit mensam sacram, τὴν τραπέζαν τὴν τὰ θεῖα λιχμένην· errore supino nimis. qum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, qâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, qâ ἐς τὴν Δεξαμβὴν in Sophiæ sano se contulerit. Svidæ παράγραμμα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud havd minùs crassum fœdúmqe incidit ipse, cùm Δεξαμβὴν *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τοῦ ὑπονόμου, pro *cloaca*, qam appellat Gregor. *in Evang. hom. 17.* accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in qod aqæ, postqam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at qis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? qis *apud Christianos eam in maxima esse veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aqæ baptismatis, qæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit.* est igitur Procopio ἡ θεία Δεξαμβὴ nihil aliud, qàm ipse *fons sacer*, qem βαπτισίμιον & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, qia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes conluerentur. Ambitionem avtem luxúmqe veterum qorundam, in piscinis extruendis piscibúsqe alendis, ex Varrone solo satis discere licet, *qi de re rustic. lib. 3. c. 17.* narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem escis, qas dabat piscibus, consumpsisse.* Qin & de Hortensio idem *ibid. Non satis erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi habueret, nè ejus esurirent mulli, qàm ego habeo nè mei in Rosea esuriant asini: & quidem utrâqe re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, qàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, hordeo non multo, aqâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qi ministrarent, piscatores habebat complures: & ii pisciculos minutos aggerebant frequenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Addirqe: *Celeriùs voluntate Hortensii ex equili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, qàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de ægrotis piscibus, qàm de minùs valentibus servis. itaqe minùs laborabat, nè servus æger, qàm aqam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l. 12. c. 1.* refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν δὲ τοῦδε τοῦ θεοῦ ἱερὰ χρήματα μόχεια διαπρέπειν φησὶ τῷ θεῷ δυωδίαν καὶ ὀρφοὺς δὴ καὶ παντὸς ἰχθύος ἀθρόους φοιτᾶν, διαδήτας κεκμηκότας διαπυρόντας καὶ χαίρειν τοῦ θύματος, καὶ τῶν τόπων δῆτα πεδίων εἶναι σφισὶν ὅπλα ἀγαθά. Idémque *l eód. c. 30.* χαιρόντων δὲ ἰχθῦς, καὶ ὑπακούοντες τῇ κλήσει, καὶ πορεὰς ἀσμένους δεχόμενοι, πολλαχόθι καὶ εἰσὶ, καὶ πρέσονται. Qoniam avtem piscium istiusmodi ad signum datum offulámqe missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, qàm ad vesicam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστρὸς Δεξαμενάς. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vide *ad l. 4. § 16.*

Μυρμήκων παλαιπωρίαν καὶ ἀχθοφορίαν] Seneca de occupatis qibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito satagentibus; *de tranq. c. 12. Inconsultum illis vanúsqe cursus est: qalis formicis per arbusta repentibus, qæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.*

Μυΐσίων ἐπλοημένων διαδρομαὶ] Ità de eisdem Horat. *serm. l. 2. sat. 6.*

Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare. —

qibus ille opes confert, earúmque usufructuarios. Vide *l. 11. § 22.*

Σιγιλλάρια νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου] Gloss. *sigillari.* Νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου. forsan, *sigillaria.* Νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου. vel etiam, *sigillarii.* Νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου. *Sigillaria*, sive *sigilla*, parva sunt signa, icunculæ sive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l. 1.* ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c. 10.* subjicit, *c. 11. Quasi verò sapiens quisquam sigillaria, quæ lusum reptanti adhuc infantiæ oscillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adscribere:* & in fine capitis, *sigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sveton. *l. 5. c. 5.* de Clavdio: *Tiberius patruus petenti honores, consularia ornamenta detulit: sed instantiùs legitimos flagitanti, id solùm codicillis rescripsit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria misisse ei.* Senec. *epist. 12. Ego sum Felicio, Philositi villici filius, deliciolum tuum, cui solebas sigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c. 12. Ut autem tantum sigillarium extrinsecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c. 12. Cùm perinde faciant nationes, adoratis sigillaribus suis residendo.* Arnob. *contr. gent. lib. 6: Deos esse sigillaria ipsa censetis. Sigilliola* eidem *lib. cod. In sigilliolis parvulis contrahere se Deos, & alieni ad corporis similitudinem coarctari: at verò in vastis porrigere se longiùs atque in maximitate producere.* Porrò sigillaria νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου, ut Marcus hîc, sive ἀγάλματα νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου, ut Herodot. *l. 2.* & Lucian. *de Dea Syria*; sunt sigilla ità concinnata, ut nervorum sive verticillorum rotundant ope, pro tractantis arbitrio attracta citáque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figurásque subinde varias exprimerent. Aristot. *de mund. c. 6.* καὶ οἱ νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου μίαν μίαν ὅπως ἀπὸ ἑμβάτου, πεῖσαι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τὴν ζώης, καὶ ἅμον καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη, μετὰ πινὸς εὐρυθμίας. Qod Apul. *de mund. Etiam illi, qi in ligneolis hominum figuris gestus movent, quando filum membri quod agitare solent, traxerint, torquebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad ministerium præstò erunt, nec invenustè totus videbitur vivere.* Erant ea plerumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *serm. l. 2. sat. 7.*

—nervis alienis mobile lignum.

Verùm & argentea quandoque. Petron. in *satyr. Laudat argenteam attulit servus, sic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm super mensam semel iterúmque abjecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret,* &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagines hinc ductâ frequenter est usus. Vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 6. § 16.* Usus est & Clemens Alex. non semel. sic enim *strom. l. 2.* Νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου ἡμᾶς, ἀψύχων δίκην, φυσικῆς ἐνεργείας, τότε ἀκίνητον παρέλκει, ὁρμή τε ἡ ἐπιτηδείως ἔτων· καὶ ἀκίνητα ἔσται ἐνταῦθα ζῶον τοῦτο, ἃ τὸ ὁρμητικὸν ἀνάγκη λέλοιπεν ἀπὸ τῆς ἕξεως αἰτίας κινήσεων. Vide & eund. *ad l. 12. § 19.* Ista avtem figillaria νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου inter res ludicras nec ullo in pretio atqe æstimatione habendas jure merito recenset Marcus istîc. Itaqe Siracusanus ille in Xenophontis *symposio*, qi eis exhibendis vitam tolerabat, atqe hoc præcipuè gloriabatur, qòd hâc ratione stultis hominibus illuderet; ἔστι γάρ, inqit, τὰ ἐμὰ νάρκης ἀπὸ ἑμβάτου παίγνια μέ. Solenne habebat, qocunqe terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δὲ ἀφοείαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐμόρως] *placidè.* ità *l. 8. § 47.* ἄπιθι ἐν τῷ ζῆν εὐμόρως. Sed ἀσμένως, *lubenter.* De verè Christiano Clemens *strom. lib. 4.* Ἀσμένισται τὸ δὲ τοῦ βίου ἀπολυθήσεται· χάριν ἴσως καὶ τῷ θεῷ αἰτίαν παρασχομένῳ τῆς ἐνθένδε ἐξόδου, καὶ τῷ τοῦ βυθοῦ τεχνασαμένῳ ἐγνωκώς, πεφασιν ὑλομανῶν λαθών, ἢν ἐκ αὐτοῦ παρέχων, ἑαυτὸν ἀπολέσαι, ἐς ὅτι, τῷ μὲν δι' ἀσωμίας, δι' ἀγάπης δὲ κυείσθαι. indè ἀσωμίζειν Marco, *l. 5. § 9.* & *infr. § 27.* Vide ad § 58. ubi ἀσωμίως Plutarchus, qod ἀσωσίως Herodotus dixerat.

Τοσοῦτο ἄξιόν ἐστιν] Vide *l. 5. § 16.*

§ 4. Κατὰ λέξιν] Vide *l. 6. § 53.* non est avtem κατὰ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati sunt: sed *in sermone*, sive *in oratione, inter loquendum.* ut καθ' ἑκάστην ὁρμὴν, *in omni conatu*, sive *molitione.* Sed nec ὁρμὴ ἑκάστη, sed τοῖς γινομένοις παρακολουθεῖν, non *omni conatui*, sive *proposito*, sed *in omni conatu* sive *proposito, eis quæ fiunt*, sicut *in sermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρακολουθεῖν] qod *infr. § 30. συμπαρεκλήνειν τῷ τόνῳ.* Vide *ad l. 2. § 8.*

Καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν] hæc est ἐπιστροφὴ illa καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, *consideratio* sive *actionis* sive molitionis cujusvis, de qa *supr. l. 4 § 32.* & *infr. § 30.*

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἑτέρων] avt ista loco mota sunt, avt ὕστερον φέρεσθαι Ὁμηρικῶς, ut ille loqitur, qæ ad membra priora pertinent, Marcus ipse subjunxit. itaqe in vertendo priùs dictorum ordinem seqi præoptabam.

Ἐπὶ τίνα σκόπον ἡ ἀναφορά] Vide *l. 2. § 16.* & *l. 10. § 37.*

Τί τὸ σημαινόμενον] Varro *de ling. Lat. l. 4. Cùm uniuscujusque verbi naturæ sint duæ, à qa re, & in qa re, vocabulum sit impositum. —Priorem illam partem, ubi, cur & unde sint verba, scrutantur. Græci vocant ἐτυμολογίαν: illam alteram περὶ σημαινομένων,*

μασκυλφων. Ità enim distingvenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ] Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *el.* 7.

Turpe est, qod neqeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Χαμηπότερά σε μὴ ζήτει· καὶ ἰσχυρότερά σε μὴ ἐξέτασε quod Junius vertit, *Difficiliora captu tuo nè qæras temeré: & valentiora viribus tuis nè exquiras insipienter.* Phaëtonti Phœbus apud Evripidem à Clement. Alex. adductus *padag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotiana;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ διγῆς ἅπτεσθαι σὸν,
Μηδὲ ἀναδῇς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ab parce habenas tangere ignarâ manu,
Curruque, fili, scandere eqvandi rudis.

Evpolis *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ φροσβύτα, τὴν κατάσταν
Τὴν λαμβάνων ἄφρων, πρὶν καὶ μαθεῖν τὸν ἱππικόν.
Pol, senex, parùm sapisti, qi tam citò stipendium
Hoc eqestre sumpsisti, priusqam rectè eqitare didiceras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qi scribitis, aqam
Viribus, & versate diu, qid ferre recusent,
Qid valeant humeri.——

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅτι πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, qòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere neqiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἰσχυσεν ἐκτελέσαι. Homo iste ædificare cœperat, verùm perficere non valebat. Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν νόμον κατανεῦσαι, σωτάξεις ἀναρίζοντες ἐπιβάλλονται ἐδίειν. διὰ τοῦτο ἐμοῦσιν, ἢ ἀπαλοῦσιν· εἶτα φρόνοι, καὶ καταῤῥοιαι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qi & idem *enchir. c.* 59. Ἂν ὑπὲρ δυνάμιν ἀναλάβῃς τι πρόσωπον· καὶ ἐν τούτῳ ἠσχημόνησας, καὶ ὃ ἐδύνασο ἐκπεπρῶσαι, παρέλιπες. vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τῷ δυναμένῳ] Ità Liodes *Odyss.* φ. *v.* 152. ubi arcum Ulyssem intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μὲν ἐγὼ ταύτην ——
——ἣ δύναμαι τανύσαι· λελάσται δὲ καὶ ἄλλον.

Ἐὰν ἄλλος τοῦτο μὴ κρίνῃ] Ità Jason Sirac. loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ πρόσεστιν σοι, ταῦτα διανοῦ. Uterqe vult & Jason & Marcus, non deferendum esse id, qod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere neqeamus. Siqidem in his obtinet, qod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undiqe curæ,
Officium nemo qi reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Πρεσπαραλαβὼν τὸν διωκόμενον] Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα, δεῖ πρὸς ὃ χρείαν ἕτερα πτερυγας, αἰρεῖσθαι τοὺ μᾶλλον δυναμένους.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον] Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι] Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4 § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δὲ τότε ὑμνήσαντες] Scil. qi aliis immortalitatem æternitatémqe qandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis havd pavci oblivioni sunt traditi, memoriáqe illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, qod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, favtoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μισθὸν δὲ μελίσσα τίνει ἱερὸς ἀοιδοῖτας·
Ὄφρα κε κ' εἰν αἰδλιο καχρυμιδὸς, ἐδλὸς ἀκούσης,
Μηδ' ἀκλεὴς μύρηαι ὅτι ψυχᾷ Ἀχέοντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehit amnis aqas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cœlo Musa beat.—

qi & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina qam tribuent, fama perennis erit.

qem & vide sis qàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion qidem Grammaticus, hic qem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad qos aliqa componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum ep.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. qamvis enim pulcerrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, qasi semper victurus occiderit; qamvis ipse plurima opera & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. eqidem beatos puto, qibus Deorum munere datum est, aut facere scribenda, aut scribere legenda; beatissimos verò, qibus utrumqe.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, qàm omnia ista qæ colis &*

pro'ter qæ coleris. Refert Seneca *ep.* 11. Subjungitqe. *numqid ergò mentitus est? qis Idomenea nôsset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos megistanas & satrapas, & regem ipsum, ex qo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset genus Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem qandoqe silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt. Qod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius nostier duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si qid mea carmina possunt;
Nulla dies unqam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiúmqe pater Romanus habebit.

De Nisо & Evryalo Æn *l.* 9.

§ 7. Μὴ ἀφορᾶν βοηθείᾳ &] Periochen superiùs proximam, à librario alitnde interjectam censet Xylander: qia qæ hîc dicuntur, eódem pertinent, qò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, qò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qi prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. qod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè autem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, qod & in proverbium jam ablit, *Iliad.* κ.

Ζωΐ τε δ' ἐεχομένῳ.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τὸ δ' ἑνὸς ὀι δύο ἀγαθοὶ βελτίους (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τέτο γάρ ἐστι τὸ,

Ζωή τε δ' ἐεχομένῳ.

Idémqe *ethic. l* 8. *c.* 1. Ζωή τε δ' ἐρχομένῳ, νοῆσαι καὶ προαίρεσαι δυνατώτερον. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, qod de animi virtute viqe corporis Sallustius in *Catilin. Utrumqe per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

--*alterius sic*
Altera poscit opem res, & conjurat amicé.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐπεργεῖν τὸ ἐπιβάλλον] *id qod tibi incumbit, ad te pertinet*, tui est officii & muneris exeqi. ità *l.* 5. § 15. ἃ ἀνθρώπῳ, καθ' ὃ ἄνθρωπός ἐστιν, ἃ ἐπιβάλλει. & *l.* 10. § 24. ὅτα ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *qæ unicuiqe conveniunt, ad cúmqe pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀποδασσάντες δὲ κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον. *Sortitam facultatum, qæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, ἀπολαχέτω δὲ κτημάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas Evang. *c.* 15 *v.* 12. Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, qæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῆς δὲ ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atqe ad nos pertinentem portionem tulisse.* Sed & μοῖραν ἐπιβάλλουσαι, Procop. *Gotic. l.* 1. καὶ τῶν Γότθοις ἐπιβαλλόντων ἐν Γαλλίαις μοῖραν λαχόντας. *acceptâ, qæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ πυξάνων, ἵνα μακάσειτος, διὰ τὸ ἄφιλον τῆς ἐπιβάσεως· ὁ δὲ συμπαρώσας τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναπρήτῳ τέλει τῷ ζωῷ καταλείσας, ἵνα ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτὸν ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα πλείαν ἔχειν δεῖ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· τοῖς δ' ἄλλοις ἕκαστον, ὅσον ἐπιβαίνει αὐτοῖς· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλεῖστον κοινόν· ἧττον γὰρ ἰδίων μέλεται φερτίζεσθ· ἧττον δ' ἕκαστος ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει πάντων, ὅσον πὲρ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τὸ πρέπειν κτ' ταῦτας. *tantum ad unumqemque felicitatis contingit, qantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον συνάγει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τῶν ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea qòd bene vivendi pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω] Basil. Cæs. *in Esaj.* Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον. τί γὰρ ὠφελῶ ἐκ τῆς προγλαβείας τῶν γνώσων; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐπιόν, ἥξει, κἂν μὴ προγνῶς· εἰ δὲ λυπηρὸν, τί σοι τὸ κέρδος προσδαπανᾶσθαι τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Avson.

Certa si decreta sors est, qid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, qid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliqod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, qasi venisset, urgetur: & qicqid nè patiatur timet, jam metu patitur. qemadmodum in corporibus futuri langvoris signa præcurrunt: qædam enim segnitia nervis inest & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò anteqam opprimatur malis, qatitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. qid dementius autem, qàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere, qas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro nemineм debere torqeri? qicunqe audieris post qinqagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

ſi medium ſpatium transilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futuram ſolicitudinem immiſcerit. & epiſt. 24. Quid neceſſe eſt mala accerſere, & ſatis citò patienda cùm venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; qui quandoque ſis futurus miſer, eſſe jam miſerum. Item *ep. 98. Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer. nil eſt nec miſerius, nec ſtultius, quàm prætimere. quæ iſta dementia eſt, malum ſuum antecedere?* Vide eundem *epiſt. 13. & ad l. 8. § 33. & l. 6. § 31.*

Ἤξεις γὰ ἐπ' αὐτὸ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον] itaque eisdem, qibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l. 12. § 9.*

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Vide *ad l. 6. § 38. & l. 10, § 4.*

Συώλησις ἱερά] Trahit huc *σειρὰν χρυσῆν* illam Homericam *Il. θ. v. 19.* Ariſtides *orat. in Jovem;* Ἀποῤῥωὰ τῆς Διὸς τὸ πάντων παγχρὸ δύναμεως ἔκασα ἔχει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον σειρὰν ἀπασι εἰς αὐτὸν δήρηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξήρτηται. πολὺ κρείττων ἄλυσις αὕτη ἢ κατὰ χρυσοῦν πνεῦ, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. Vide *l. 10. § 5.* Greg. Naz. *de pace,* id eſt, Τοῖς τῆς εὐνοίας δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν συνέδησε. Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l. 5.* Ζεὺξ, οὐχ ἡ ψυχὴ ὅλων σώσεως. leg. σύνδεσις. Vide *ad l. 12. § 30.*

Συγκαταπέταλαι] Vide *l. 4. § 45. & l. 5. § 8.*

Συσκοσμεῖ] Vide *infr. § 48.*

Κόσμος εἷς] Vide *l. 4 § 40.*

Νόμος εἷς] Vide *l. 2. § 16.* Clemens *ſtrom. l. 1.* Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ὁ γὰ θεὸς, τὸ καὶ ἐνὸς, ὅ, τι τῆς φύσεως, ὅ, τι τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κοινὸς] Vide *l. 4. § 4. & infr. § 10.*

Ἀλήθεια μία] Vide *l. 9. § 1.* Julian. *de cynicis. orat. 1.* Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rurſus: Ἄωτερ ἀλήθεια μία, ὕτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l. 8. c. 9.* Ἀληθεύειν μὲν γὰ ἁπλῶς· ἀδύνατος ἡ ἀπειραχῶς, παρέχει τὰ πράγματα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθεῦον σωαληθεύει. Siquidem, ut Ariſtot. *de Iſmen. c. 19.* Ἀληθῆ ἀληθοῖ ἐκ ἐνδέχεται ἐναντία εἶ), ὅτε δόξαν, ὅτε ἀντίφασιν. ἐναντία μὲν γὰ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ τ' αὐτὰ ἡ ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα τε ἐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l. 2. c. 2.* ἐξ ἀληθῶν ἐκ ἔστι ψεῦδος συλλογίσαθαι. Qin & quod de virtute idem *ethic. l. 1. c. 6.* Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ἔχει· τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς.

Ἐθλοὶ μὲν γὰ ἁπλῶς, πανταπᾶσι δὲ κακοί.

Et Plut. de virt. mor. Ἐκεῖνον ὧν περιποιῶμεν ἀεὶ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦντα, πολυσχῶς δὲ ἁμαρτάνειν. τὸ γὰ σώζειν τὸν σκοπὸν, ἓν ὄντι καὶ ἁπλοῦν· ἀστοχεῖν δὲ ἄλλοτε ἄλλῳ, καθάπαξ τὸ μὴ τυχεῖν ἢ περιπολεῖν τες. idem de veritate, quæ & virtutis genitrix, qam cum virtute eandem (teſte Senecâ *ep. 71.*) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l. 1.* Μία ὀρθὴ ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία καὶ δυσαμὴ ὄζιν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἓν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; unique felicitas, qam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυκρόδεις γὰ τε τῆ ψεύδες αἱ ἀτραποί. Theodoret. *therapeut. l. 1.*

--velut ſylvis ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit.--

Flacc. *l. 2. Sat. 3.* Sed Clementem avdiamus, qem tranſcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τοίνυν ὔσης τῆς ἀληθείας· τὸ γὰ ψεῦδος μυείας ἐπιτροπὰς ἔχει καθάπαξ αἱ Βάκχαι τὰ τῆ Περθέας διαφορήσασαι μέλη, αἱ τ' φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρε τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἑκάση ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσιν αὐχεῖ τὸν ἀλήθειαν φωτὸς δ' ὄιμαι, ἀναπλῆ πάντα φωτίζεται. Et mox: Ὁ γᾶν αἰὼν τῆ χρόνε τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνεστὼς αὐτὰρ δὴ καὶ τὸ παρωχηκὸς, ἀχαρίσκος [ἀχαρίσκος, vel -ιαίος.] σωίσησι· πολὺ δὲ πλέον δυνατωτέρα τῆ αἰῶνος ἡ ἀλήθεια σωαγαγεῖν τὰ οἰκεῖα ἀσώματα, κᾶν εἰς τὸν ἀλλοδαπὸν ἐμπέσῃ γνῶ. Denique; Ὁ δὲ τὰ δημηθέντα σωδεὶς αὖθις καὶ ἐνσπείσας, τέλειον τὸν λόγον ἀκινδύνως ἔν ἴσθ' ὅτι κατόψεται τὸν ἀλήθειαν. Et in eod. lib. ὡς δὲ ἐνὸς ὄντος τῆ εὐδαιμονεῖν αἰτίας πλείονα καὶ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσαι καὶ ὡς τῆ θερμαίνειν ὅτε ἦν, τότε πῦρ, βέβαιόν τε καὶ ἐδίως ἕτω μιᾶς ὔσης τῆς ἀληθείας, πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rurſusque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; qæ qoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Ἐπὶ γᾶν σκοπῶμεν, μία καὶ δυσαμίν ὄζιν ἡ ἀρετὴ· ταύτῃ δὲ συμβέβηκεν τέτοις μὲν τοῖς περὶ μασιν ἐγγενομένοις λέγειν φρένησιν· ἐν τέτοις δὲ σωφροσύνην, ἐν τέτοις δὲ ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνην. ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὔσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρείας ἀληθεία, ἐν μισικῇ δὲ μισικῆς, κᾶν φιλοσοφίᾳ τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικὴ εἴη ἡ ἀλήθεια. μόνη δὲ ἡ κυρία αὕτη ἀληθεία ἀπαρέγχειρητός, ἣν παρὰ τῷ ὑῶ τῆ θεῆ παιδεύομεθα. Fruſtrà igitur ſunt qi veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, qaſi alicubi aliqid verum eſſe poſſit, qod alibi falſum ſit. qam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, refutantem, & contrariam ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *qæſt. 1a.* Sed qomodo ergò alia, & alia? Avdi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δραχμῆς, τῷ μὲν ταμιλήρῳ δοθείσης, λέγειν ταῦλον· τῷ δὲ τελώνῃ, τέλος· καὶ ἑκάτερον μὲν, τῷ παιδμένῳ· μισθὸν δὲ, τῷ διδασκάλῳ· καὶ τῷ πεδάσαντι,

πρόσκοπτε, ἀδέλφωνα. Optimè Cicero *Academ. l. 4. Nostra, inquies, sola vera sunt. ecrtè sola, si vera. plura enim vera discrepantia esse non possunt.* Et *de oratore l. 2. Plus uno verum esse non potest.* De *unica* interim *veritate* quæ argutantur Scholastici, vide apud Alexandr. Halens *part. 1. q. 15. m. 5.* & Thom. Aqin. *sum. part. 1. q. 16. a. 6.*

§ 10. Ἐναφανίζεται] Vide *l. 2. § 12.*

Εἰς τὴν τοῦ ὅλων λόγον] Vide *l. 4. § 14, 18. & l. 6. § 13. & supr. § 6.*

§ 11. Κατὰ φύσιν δεῖ ἡ χρὴ λόγον] *Eadem*, inqit, *actio creaturæ rationalis est secundum naturam & secundum rationem.* qia nimirum de natura rationalis est, esse præditum ratione. Sen. *de vita beat. c. 8. Naturâ duce utendum est. hanc ratio observat, hanc consulit. idem est ergò beatè vivere, & secundum naturam.* Sed & ex conseqenti, idem secundum naturam vivere, & secundum rationem.

§ 12. Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενος] Xyl. ἐρωτικαλικῶς legit: *Rectus, an qi erigatur?* qasi dixerit; cogita tecum, uter horum sis, qi rectus ipse consistat, an qi ab alio erigi opus habeat. M. Casavb. *ut* legisse videtur. vertit enim; *Rectus ipse, non directus.* qomodo ferè legitur *l. 3 § 5.* Vide qæ sunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus consistas ipse. vel si labi contigerit, erigentis opem nè spernas. Vide *ad l. 1. § 7. & 14. & l. 4. § 12.* Utriusque horum imaginem havd ineptam subministrat Synesius *in calvit.* Ὡς ὁ γεωργὸν παῖδες ἀπὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ ὑγιαινόντος φυτοῦ σωιέντες, ὡς εἰς ὀρθὸν αὔρεσις βλαστά τε καὶ πάρυκαν, ὅπα μὴ πρὸς τοῦτο παρ' ἑαυτοῦ ἐξιούσει, κοινοῖς αὐτὰ καὶ χάρεξιν ὑπαρείσιεν. *Plantæ*, inqit, *qædam suapte vi ὀρθαί* i. e. *rectæ crescunt, aliæ qæ sponte neqeunt, arte & ope, sive adminiculis* ὀρθάζ. i. e. *erigi necesse habent.*

§ 13. Ἐν ἡνωμένοις] Ἡνωμένα καὶ διεζωσται, de qibus tum hîc, tum & *l. 9. § 9.* Marcus noster, sic distinguit Sextus Empiric. *adverss. Physic. l. 1. c. 2.* Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἔστιν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ σωμαπλουμένων, τὰ δὲ ἐκ διεζωσμένων. ἡνωμένα μὲν ἔστιν, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα. ἐκ σωμαπλουμένων δέ, τὰ ἐκ τοῦ παρακειμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νοουμένων σωιεζωσται, ὡς ἁλύσεις, καὶ πυρσικοί, καὶ νῆες· ἐκ διεζωσμένων δέ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐκκεχωρισμένων, καὶ καθ' αὐτὰ ὑποκειμένων συγκείμενα, ὡς σφαῖραι καὶ πύργοι καὶ χορεῖ. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζωσμένων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ σῶρον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἐκ σωμαπλουμένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ δεῖ σῶμα ζώων ἕκαστον. Qod Pompon. *digest. l. 41. tit 3. leg. 30. Tria genera sunt corporum: unum, qod continetur uno spiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia: alterum, qod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se cohærentibus constat, qod συναμμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, qod ex distantibus constat; ut corpora plura, non soluta, sed uni nomini subjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep. 102. Qædam continua esse corpora, ut hominem: qædam composita, ut navem, domum, omnia denique qorum diversæ partes junctura in unum sunt coactæ: qædam ex distantibus, qorum adhuc membra separata sunt, tanqam exercitus, populus, senatus. illi enim per qos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Τὰ μέλη τὸ σώματος] inculcat hoc Apostolus passim de Christicolis, qod Marcus hîc de omnibus in universum hominibus. *Ad Ephes. c. 4. v. 4.* Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c. 12. v. 5.* Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep. 1. c. 10. v. 17.* Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c. 12. v. 12.* Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (qo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Christi politico, non physico sumitur, prout & *ad Gal. c 3. v. 16.*) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rursus, *v. 27.* Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεραπευτέον ἅπαν ἥπερ τὸ ἓν πάσχον, ἢ ἐκάστῳ τὰ ἑαυτοῦ πάντες γὰρ ἓν ἐσμὲν ἐκ κοινῆς καὶ μιᾶς κεφαλῆς πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστὸς καὶ ὁ πᾶς ἐστὶν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἕκαστος ἑκάστῳ, καὶ πόνων ἀπαντῶμεν. Senec. *de ira l. 2. c. 31. Quid si nocere velint manus pedibus? manibus oculi? ut omnia inter se membra consentiant, qia singula servari, totius interest: ità homines singulis parcent, qia ad cœtum geniti sumus. Salva autem esse societas nisi amore & custodiâ partium non potest.*

Πρὸς μίαν πνοὴν συμπνέοντα] Vide *ad l. 2. § 1.*

Μέλος εἰμί] Ità Sen. *95. Omne hoc qod vides, qo divina atqe humana concluса sunt, unum est; membra sumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l 4. § 40.* Ὡς ἓν ζῶον ὁ κόσμος. Vide & *ad l. 2. § 1, 3, 4, 9.* Verùm restringit hîc ad σύγκριμα λογικόν. Vide *ad l. 3. § 3.* συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ἐὰν ἢ δὲ τῷ ῥῷ στοιχείῳ μέρος] Verba illa δὲ τῷ ῥῷ στοιχείῳ glossema forsan fuerint. Μέλος autem & μέρος ità Marcus distingvit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter pavlò Strabo *l. 2.* qi non *animationis*, sed *configurationis* ratione, istud ab isto disterminat; Ἡ χεὶρ μέλος τοῦ, inqit, τὰ ἄλλας χεῖρας διαφέρει, διότι ἡ χεὶρ μέλη λαμβάνει πρηγαφλῶ ἔχοντα φυσικῶ, ὀρθώσει τινὶ καὶ τύπῳ σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyss. 1. v. 291.*)

Τὸν δὲ διαμελεῖσι ταμών — ἢ δὲ ἄδην ἔχει τοῦτον. & accuratiùs Aristot. *hist. animal. l. 1. c. 1.* Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἔνια μὲν μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μάλη καλῆται. τοιαῦτα δ' ὄζει, ὅσα ἧττόν μείζω ὄλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὐτοῖς ἴδια· οἷς κεφαλὴ, καὶ σκέλος, καὶ χεὶρ, καὶ ὅλως ὁ βραχίων, καὶ ὁ δάκτυλος. ταῦτα γὰρ αὐτά τέ ἐστι μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μόρια. Membrum ergò unumqodqe etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καλλαικίνως εὐφραίνει] Imò καλλαικίνως. vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil reqiras. Vide *ad l.* 9 § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐφραίνει τὸ εὐεργετεῖν] Plut. *de vit. Epicur.* adverſus Epicureos agens; Αὐτοὶ δέ πω λέγουσιν, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν ἥδιόν ἐστι τοῦ εὖ πάσχειν. Et *de philoſophorum convictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, οὐκ εὖ πάσχειν τὸ εὖ ποιεῖν, ἀμόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ ἥδιον ὕστερον γόνιμόν ἐστιν ἡ χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ τὰς Χάριτας τὰ ὀνόματα θέμενος, Ἀγλαΐαν καὶ Εὐφροσύνην, καὶ Θάλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόναι χάριν πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τῷ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις, ἀεὶ δ' ἀγάλλονται τῷ εὖ ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποῖα γὰρ ὕστερα σκοπεῖ βάλλοντα καὶ τυχὸν ἥδυ, καὶ διαμαρτάνειν ἀνάγκην, ὡς ἀνάρχοις εὖ παθεῖν ἄξια διὰ χάριτος ἐφιέμενος; Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδόντας, ὡς παρ' ἑτέρων τι χαίρειν αὐτοὶ λαμβάνοντες. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Δίδωσιν ἥδιον ἢ λαμβάνων ἕτερος.

Ὡς αὐτὸν ἐυποιῶν] Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ διδόναι χρείας ὅμοιός ἐμαι δωρούμενος ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. qem locum libentiùs, qò emaculem, tranſcribo. Οὔτε γὰν παραδίδωκεν ὁ καιρὸς, μιμνάσκεσθαι μ' ὑμᾶς ὡς φιλτάτους, τοῦ πρώτους (ὡς τὴ forſan) χρήσας μηδὲν αἰτησαμένους· (αἰτησαμένους. culpat enim qodammodo, qòd nihil priùs petierant.) εὐχαριστῆσαι δὲ τῷ παρόντος, ἵνικα αἰτήσωσι, ἅπερ ὑμεῖς ἐμοὶ οἱ λαβόντες, δώσετε τοῖς ἀληθείαν. δέδεγμαι γὰρ ὑμῶν χρέος πλὴν αὖτοῦ. ἐγὼ δὲ ἃ μὴ τοιαύτης ἡδονῆς ἀπέλαυσα μᾶλλον, ἢ δέδωκα. τί γὰρ ἀνήλω φιλοπάτριδι κάλλιον καὶ μεγαλοφρονέστερον, ἢ δοκεῖν τοὺς ἑαυτῶ πολίτας εὖ ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Εὖ γὰρ ποιεῖν, ἐκ εὖ πάσχειν, ψυχικότατον ἥδιστον καὶ μᾶλλον ὠφέλιμον αὐτοῦ τοὺς εὖ ποιῆσαι τὸ ἐλλιμενιῶν, ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ δεῖν παρ' ἑτέρων μᾶλλον τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν· ὥσ' ἐπὶ κέρδει φιλεῖν τοὺς δούλους αὐτός· ἐδὲ γε μᾶλλον, ἢ τοὺς παῖδας καὶ γονέας ἐπὶ κέρδει φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ ἧττ' ἀναλωμάτων αὐξεῖν τοὺς ὡς ἐκεῖνον οἰκείαν τὴς γνώμας διάκρισιν. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qi digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit, inqit Marcus, qi benefacit alteri; qia & is qi benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siqidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede. atqe hoc eſt, qod *infrà* § 74. ὠφελιμῶς, ἐς ἑαυτὸν ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παθῶν ἐκ τῆς ἀγχιστίνου διακρίσεως μέλεσι] hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μελυδρίοις τὺ ἐυθρέματος τύτυ, ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακωθέσι μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ ἀγχιστίνου hìc ſubmoveret, ἀγχιστεφίστως ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ ἀγχιστίνου præceſſiſſet. Sed & τὸ ἀγχιστίνου. *infr.* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum cauſibus hæc accepit, qæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμφεται τὰ παιδάρια] malim μέμψηται, *conqeratur ea, ſi volucrint, qæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμφεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *videris. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ δ'] id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. qod Xyl. cùm non animadverteret, Marci mentem hìc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujus, e is eſt qisqe.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, qia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. οὐκ ἐγὼ (id eſt, ὁ νῦς μου. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ὑπολάβω] Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranqil.* Καθόλου δ', ἐπεὶ ἧττ' ἀζυλήτων, τὰ μὲν φύσει τὸ λυπεῖν καὶ βαρύνειν ὑπάρχει, τὰ δ' πλείω δόξῃ συμφέρειν ἐνίζομεν καὶ μανθάνομεν. οὐκ ἄρχησόν ἐστι τοῦτο μὴ ἔχειν ἀεὶ τὸ τῆ Μενάνδρου προσέχειν,

Οὐδὲν ὑπόπτως δεινὸν, ἐν μὴ προσπίπτῃ.

τί γὰρ προς σὲ ἐστι, φησὶν, ἐν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; προς δ' τὰ φύσει δεινὰ λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Ευριπίδιον,

Θίασε τί δ' ὅμοιος θνητά τοι πνεύματα.

ὑδεὶς γὰρ ὕτω τῆ παθητικῆ καταφερόμενος καὶ ὀλισθάνων ἀνεπλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοινῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀναμνήσων ποιῶν, ἢ διὰ τὸ σῶμα μεμαλακισθῶ ὁ ἄνθρωπος, μόνῳ ταύτῳ τῆ τύχη λαβὼν δίδωσι, ὃ δ' τοῖς χειροτάτοις καὶ μεγίστοις ἀσφαλὲς ἔσηκεν. Hæc à Stoiciſmo havd procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ ταπεινῦν ἑαυτὸν, ἐπὶ πάντα μὲν ἄχρηστόν ἐστι καὶ γνώμων κακῶν καὶ ἀνοήτων. ὅτε δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῆ λόγω ὑπολαμβάνεται καὶ ἀναπολυθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, ὑδὲν πάσχεις δεινὸν, ἐν μὴ προσπίπτῃ, κομιδῆ γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς σωμαχθούσης, τί πάσχομεν, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ δὲ τὸ σύμπτωμα τῆς τῶν χειρόνων γένοιτο, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συναχθομένοις καὶ συναγανακτῶσι δίδωσι λόγοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam qæ corpori læſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι] Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l* 8. § 5. Huc illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii qicqid fecerint, ſe cum familia ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα] Vide de *purpura*, qæ ex Bpicto adducuntur *ad l.* 11 § 18.

Ὅ, τις ἂν ποιῇ] leg. ὃ, τι ἂν τις ποιῇ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ οὗ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀπδυμίαν.] manca hæc esse, ex sequentibus satis claret; nec qid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qi enunciativè capiunt, à Marci mente qàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est; mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur qæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaqe D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & qæ desunt, ità supplenda existimarem. οὐκ ἐνοχλεῖ; οὗ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτό; [ὃ λυπεῖ;] εἰς ὀπδυμίαν [ὃ κινεῖ; vel οὐκ ἄγει;] sicut Galen. *de optim. scct. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπῇ, undè εἰς ἀδημονίαν ἡμᾶς ἄγει. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne scipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam, αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ; ὃ λυπεῖ (ut sit hoc illius, οὗ λέγω loco) ἑαυτό; ὃ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, qicqid de verbis fuerit, confirmant sequentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ. Verba autem feliciùs pavlò videtur restituisse sic D. Salmasius. οὗ ὃ φοβεῖ, οὐκ ἄγει εἰς ἀδυμίαν. ἄγει εἰς ἀδυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀδυμία est λύπη, ut εὐδυμία *hilaritas*. unde εὐδύμει, *hilari sis animo*, ità *l.* 4. § 38. ᾗ ὅσα πρὸς μωρὸς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ. ἰστiusmodi aliqid supplendum ex sequentibus liqet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖται ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ δὲ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, qem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, qandocunqe molestiâ aliqâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. *c.* 19. Περαίρειν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλύσαι ἢ ἐλάσσω ἀνασαίρητον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτήν. οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀνατροπῆς αἴτιον ἔστιν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ἐμπλησθήσεται ὁ τρόπος] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔξεις αὐτὰ εἰς χρῆσιν τοιαύτην] Locus iste mihi planè depositus, absqe clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magis debeo, qàm Marcus ipse. is manum medicam favsto sydere admovit. Malè, inqit, Xylander αὐτῷ· pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: neqe enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, qa timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, ψυχὴν μὴ πάθῃ, εἰ μὴ σὺ αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. vel, εἰ μὴ παρέξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. differt *l.* 2. *c.* 6. Τίς γάρ σε ἀναλήψεται ὑπολαβεῖν τι, ὧν οὐ θέλεις;

Ἀπροσδεής] περὶ τῆς τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐταρκείας, Vide *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνιμπόδιστον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὅτε πλοῦτός ἐστιν ἐν ἡμῖν, οὐδ' ὑγίεια, ὅτε δόξα, ὅτε ἄλλο τι ἁπλῶς, πολὺ ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀνόλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία ἔοικε δαίμων ἀγαθός, ἢ ἀγαθὸν] deesse vocabulum aliqod videtur, qod membrum posterius explear. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémqe eidem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. qo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casaubono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, qod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς γὰρ ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ ἓν τὸν δαίμονα ἔχειν· δαίμονα δὲ λέγειν, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliqo, ista Svidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ἐστί. ὁ γὰρ ἓν τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνει δηλονότι τὸν τοῦ εὐδαίμονος ὀνόματι. εἰ δὲ δαίμων ἑκάστου ἡ ψυχὴ, καθὰ Ξενοκράτει δοκεῖ, εἷς ἂν εὐδαίμων, ὁ ἓν τῷ ψυχῷ ἔχων. ἓν δὲ τῷ ψυχῷ ἔχει ὁ σπουδαῖος. σπουδαῖος δ' ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονεῖν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὸν ψυχὴ περιχάσσηται. Laërt. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam qodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro Æn. *l.* 9.]

—*Ditne hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryalet an suus cuique Deus fit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας *dici beatos, eorum Dæmon bonus,* id est, *animus virtute perfectus est. qem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, qòd ut Deus, qi est animus sui cuiqe, qanqam sit immortalis, tamen qodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἓν ὅλῃ ποιεῖς, ὦ φαντασία;] Qid est opus imaginatiote, sive opinatione, cùm mens ipsa qod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπόργα τὸν θεὸν σου] forsan [μὴ] τὸν θεόν. atqe ità M. Casavb. nam Xyl. omisit; maléqe reddidit, *qis ille Deus. unde venisti.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut venisti. facesse hinc, per Deos, ut venisti.* Sed nec forasse *vti* particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmas. formulam usitatam esse monet, τοῦ Διός σοι, subavdi ὄφελμι. eámque locutionem occurrere in *hemiambis* Anacreonteis, & in *dissertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, τοῦ Διός σοι,
Πιεῖν, πεῖν ἀμυστί.

Arrian. in Epicteti *dissert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, τοῦ Διός σοι, ἐμπαίζων μοι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παῦσαι, τοῦ Διὸς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ παράγματα καταχύροντες. & ad formulam Christianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν Διόν σοι. qem locum corruptum frustrà suspicatur Volsius. restituenda eadem, *c.* 22. ubi, τὸν Διόν σοι, vitiosè legitur; quod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rursus formulâ, sed ellipsi câdem, *l.* 3. *c.* 23. Θαυμαστὸν, κύριε, πῶς ἐμοῦ σοι σωτηρίαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, τοῦ Διὸς, διὰ μέσου ἔλεγες. Si locus saltem integer fuerit. facit enim suspectum, quod Gellius *l.* 2. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ τοῦ Διός. quod fortean fuerit, τοῦ Διός σοι. qin integram qoqe idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὁμοῦ ἡμῖν πάλαι Διὸς, ὅτι μέσος κεῖσαι. Locus ergò sincerus & integer est. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἀπέχει μέσος τοῦ Διὸς σύ.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι] Hoc enim dogmati Stoico adversatur, non tamen & Christiano, quod ὀργίζεσθαι καὶ μὴ ἁμαρτάνειν monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Diogeni autem Stoico, non Cynico (quod Brasmum fugerat) de dogmate isto differenti, cùm adolescens qidam protervus, velut periculum facturus, an præstaret qæ docebat, in faciem inspuisset, *Non quidem irascor*, inqit ille; *sed dubito tamen an irasci oporteat?* Narrat Seneca *de ira, l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sit.*

§ 18. Τί γὰρ διώκεται χωρὶς μεταβολῆς γινόμενος;] Vide *l.* 4. § 46. & *l.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί δὲ φίλτερον] *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς δὲ χειμάρρους] Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Avg. *in Psal.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Συνεχῶς] Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς πνεύμων] vide *l.* 2. § 1. & *supr.* § 13.

Πόσας ἡσὶν ὁ αἰὼν Χρυσίππους] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. 47.

Πόσους Ἐπικτήτους] è superis ergò excesserat jam Epictetus. Accedit qòd Gellius Herodi Attico, qi sub Marco floruerat, æqalis ferè, de Epicteto, tanqam qi jamdudum decesserat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. *De Epicteto philosopho nobili, recentior est memoria, qàm ut scribi, qasi obliteratum, debuerit.* vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ ἓν μόνον φοβεῖται] *Hoc unum me solicitum habet.* ità τὸ φροντίζειν sæpiùs usurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22.. Estqe hoc qod profitetur cumprimis utile piúmqe, si solicitudo universa eo fine adhibeatur, ne qid unqam obrepat, qod officii sui non sit. vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φοβεῖσθαι.

§ 21. Ἔγγιος] Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἡ σὴ φοβερὰ πάντων λήθη] vide Solom. *Eccles. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας] Hoc est qod Aug. *in Joan tract.* 66. & *in concion. solenn.* 235. *Esto medico similis; qi odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapsos & errantes diligi vult. Amplius aliqid Christus Dominus; non lapsos tantùm & errantes, verùm in nos ipsos delinqentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον ἐστὶ δοκεῖ, τὸ εὐφραίνεσθαι μὲν ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὲν ἀμύνεσθαι. παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐφραίνοντας κρατεῖ. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς οὐχί· ἀλλὰ παρὰ πᾶσι πρόσεστιν ἀνεξικακεῖν, εἰδὲ δίδον τι, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè qàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον εἶπ φιλεῖν· τοὶ δ' ἐχθρὸν ἅτ' ἐχθρὸς ἐών, λύκοιο δίκην ὕστατα δάσασθαι, ἄλλ' ἄλλοτε παῖσαν ὁδοῖς σκολιαῖς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum instituens; Δαίρεσις δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄντα, καὶ διαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς διαιροῦντας. De Christianis Justin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atqe hæc est reverà charitas sincera, *amare qos toleras, tolerare qos amas*; ut Gregor. Rom. *in Evang. serm.* 35. Qin & Marcum ad eos etiam respexisse, qi adversus nos ipsos fuerint injurii, qæ subjecit, ostendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς] Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ ἑταίρους καὶ πολίτας ἅπαντας ἔμ᾽, φύσει, ἀλλὰ μὴ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἄγνοιαν, καὶ ἄκοντες] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι πεπήξεσθε] Vide *ad l.* 4. § 6. & *infrà* § 58.

Οὐκ ἐβλάβη σοι] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ μὲν ὅλων φύσις, ὃν τῆς ὅλης οὐσίας, ὡς κηροῦ] Eleganti similitudine hoc illustrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδασὸς, sed de schola Platonica Leo, (Byzantius fortean) ut̀ ex Athen. *dipnosoph. l.* 11. & Laërt. *l.* 3. in *Platone* patet, in dialogo, qem *Alcedinem* inscripsit, & inter-

inter Luciani opuscula, à quibus dictionis mollitie venâque candidiore plurimùm discrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ πιθανὸν, inquit, καὶ τὰ πιθανὰ τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιτερπῆ, πολὺν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μεταπλαττίζει πολλὰς ἰδέας φύσεις. Eisdémque plane insistens vestigiis Plut. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἅπαντα τις πλάττων ζῷα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἓν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως· ὅτῳ καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, φάλαι μὲν τοὺς προγόνους ἡμῖν ἀνέφηνε· εἶτα συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀναμιχλήσει· καὶ ὁ τῆς γηρύσεως πλαμὸς ἔσται ἐπιλελοιπὼς ῥέων ὅποτε σήψεται, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς. Cui non absimile quod Aphrodiss. *probl. l.* 1. *q.* 49. Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ τι τοιοῦτον ζῷον χανδύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἄτοπόν τι σχῆμα, ὑπὸ εἶδος εἰς εἶδος μεταβάλλων τῷ ὕλῃ. Lusûs avtem puerilis illius, qo animalium icunculas è cera solent effingere, meminit & Lucianus in *insomnio* verbis hisce; Ὁπότε γὰρ ἀρτεῖλιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ὑποζύγιον ἢ τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νὴ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον. Demetr. Phaler. qi dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθάπερ γ', ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κυῖα ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· ὅτῳ καὶ πρᾶγμα ταὐτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *institut. l.* 10. *c.* 5. *Nec alienæ tantùm transferre, sed etiam nostra pluribus modis tractare possumus, & sententias easdem quàm numerosissimè variare: velut eâdem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci solent.* De cera ipsâ Plinius min. *l.* 7. *ep.* 9.

Hæc lævis est cera, mollis cedénsque sequatur
Si doctos digitos, jussáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, castámque Mineruam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

vide *infrà ad* § 25.

Δεινὸν γὰρ ἔστιν τὸ μαλυφθῆναι τῷ κλωπῷ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædesius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ τῷ ψυχρῷ τῷ ἐμῷ οὐκ ἀγνοεῖς πηλικαύτας ἀκοὰς ἀκροώμενος· τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς σωφρονῆς ὅπως διάκειται, τῆς χαμαιρσεως καὶ πήξεως διαλυομένης εἰς τὸ σωφρονεῖν.

§ 24. Τὸ ἐπικοτον τοῦ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐπιφαίνεσθαι ἢ σχῆμα, ἢ τελείων ἀποβαίνῃ] Periochen hanc miserè mutilatam ac vitiatam esse, satis indicant tam discrepantes à se invicem interpretum versiones; qæ ejusmodi sunt etiam, ut è verbis sensus illi, qos ipsi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici possint. In textu Xyl. nihil mutat. Meric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem substituit: sed nec sic quidem citra vim insignem, exprimitur ea, qam ipse Marco affingit, sententia. D. Bootius (cui ego assentiri maluerim) sic effert: Τὸ ἐπίκοτον τοῦ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam transpositione tantùm factâ, ἢ,) ἐπιφαίνηται καὶ τὸ σχῆμα τὸ τελείων ἀποβαίνῃ, ὥστε ὅλως ἐξαφανίζεσθαι καὶ δυσειδῆ. *Torvitas vultûs est valdè præter naturam. ubi sæpius contigerit, immori solet; vultûsq; decor isà indè extinguitur, ut denuo omnino reaccendi neqeat.*

Τὸ ἐπικοτον τοῦ προσώπου] *Torvitas vultûs:* qò κότος sive latens intus animus infestus atqe infensus se prodit. huic opponi videtur, τὸ εὐδοκοῦν τοῦ προσώπου. *l.* 6. *c.* 30. Hesych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ φάσκει ἄν τις μεμφασθαι. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καὶ πλείονι. leg. Ναυπλίῳ καὶ πλείονι. ad distinctionem alterius ejusdem fabulæ eidem cognominis, qæ Ναύπλιος πυρκαεὺς dicebatur. Ἐπίκοτον esse vult, qod *iratum & infensum jure faciat*; ut Marcus pro *offensione* sive *infensione animi*, qæ *in vultu indictum facere solet*. Æschyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπίκοτος ἀεὶ δαίμων ἀγναμπτον νόον.
At ille mentem infensam pervicax gerens.

Πρόσχημα] ἡ ἐναφίστεια τοῦ προσώπου, ut Jacob. Apost. *ep. c.* 1. *v.* 11. *decor vultûs*, qi tristitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offensione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, sed & tolli prorsus sæpenumero solet. Seneca *de ira l.* 2. *c.* 35. *Non ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fœdavit; torvos vultus ex tranquillissimis reddidit. ligit decor omnis irator. qalem intrà putas esse animum, cujus extrà imago tam fœda est?* & *l.* 3. *c.* 4. *Nulli certè affectui pejor est vultus. feratum minùs tetra facies est, etiam cùm venatorem suum semianimes morsu ultimo petunt, qàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Nasonis de Niobe *Metam. l.* 6.

Et qantum iræ finit, formosa. ——

& de Procride *l.* 7.

Tristis erat, sed nulla tamen formosior illâ
Esse potest tristi. tu collige qalis in illa,
Phoce, decor fuerit, qam sic dolor ipse decebat.

Imò, qod Marcus istic, dum affectus istiusmodi exprimere atqe induere vultus freqentiùs cogitur, usu in naturam vertente, ità tandem decor ille extingvitur, ut nullâ restitui ratione possit. De Pharisæis ad suos Christus, Matth. *c.* 6. *v.* 16. Μὴ γίνεσθε, ὡσεὶ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qi locus istum mirificè illustrat. plùs enim esse videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, qàm τὸ αἰσχύνειν καὶ ἀκαλλὲς ποιεῖν, utì ex Homero atqe Eustathio Beza. Basil. Cæs. *ep.* 1. Ἔστω τῷ ταπεινῷ καὶ καλαζελπιδίῳ φρονήματι, ὄμμα σιγηρὸν καὶ εἰς γλῶ σωφρονοῦν. ——ὥστε ἃ ποιοῦσιν οἱ πανδοκεύοντες καὶ ἐπιτηδεύουσι, ταῦτα ἐν τῷ αὐτομάτῳ ἡμῖν ὑπαίνεσθαι. Nicostr. *de nupt.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 70. Αἱ γὰρ δὴ ὅλεις αἱ χρησταὶ ἔχουσιν ἄν τι πλεῖον τοῦ κάλλους ἢ ψυχῆς· καὶ ὅτι μὲν, ὅτι δυμίμφορον, ὅτι ὁρμιζόμενον, ὅτι χαίροντα, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις παύεται καὶ κενοῦται, ἐυδιὸς καὶ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβλήπει, καὶ δεινὸν δέδορκεν. ὅσις ἡ μανία ἐυπαθής, τοῖς κόραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπλαται. ὅταν ἐρεθισμοὶ καὶ περιδάπων πιέσωσι. ὁ δὲ συνάγων τὰς ὀφρῦς, σκαιὸς ὅτι· καὶ ὅταν ἐπαρθεὶς ἐκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τότε τε ἡ ψυχὴ ὀδαμῶ ὀδαμῶς ἐυφραίνεται. qibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ ἐπίκοτον istud τῆς περιωπῆς. nos dicimus, a louring look. Vide *infr. ad* § 59. Sed nec minùs *Sveton. l.* 4. *c.* 50. in *Caio.* cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inqit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmaſ. iſta & luxata & perturbata ſuſpicatur: jungi ſic debere, Τὸ ἐπίκοτον τὸ περισώπου λίαν παρὰ φύσιν, αὐτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν πειρᾶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. atque hæc ſubſeqi poſt illa quæ *ſuprà* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζάῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ φύσιν ἔχειν καὶ καὶ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio ſecundum naturam & ſecundum rationem; ira in vultu efferveſcens, quæ præter naturam eſt, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ τελέως ἀπορεῖν, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. ad præcedentia § 22. oenſet idem pertinere, & de *lucerna* dici, quæ aliquando ſic extingvitur, ut poſſit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta eſt, ità extingvitur, ut denuo accendi neqeat. Suſpicatur ergò poſt exemplum *arculæ*, cui grave non eſſe dixit ſolvi, ut nec compingi, addidiſſe & ſimile de *lucernâ*, (prout & *l.* 8. § 17. poſt exemplum *bullæ* idem fecit) cui non eſt grave extingvi, ut nec accendi, etiamſi eô modô extingvatur, ut non poſſit lumen ſuum recuperare. reliqua aliunde irrepſiſſe avtumat; qibus de medio ſublatis, periochen hanc antegreſſam cum proximè ſeqenti commodè cohæſuram. & ſunt revera ſectio 22^a. & 24^a. prout nos eas diſtinximus, ejuſdem planè argumenti.

Ἐι δὲ καὶ ἡ σωαίδησις τὸ ἁμαρτάνειν ὀιχήσεται] Mer. interſerit negativam, ut ſit τὸ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Meliùs opinor, Xyl. *Nam ſi etiam ſenſus peccati nullus erit.* hoc eſt, nam ſi eò uſque in vultûs obſirmatione proceſſeris, ut jam peccati ſenſum omnem amittas, qid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. pulſ. lib.* 4. σφυσμὸν, inqit, appellant veteres, τὴν ἐν ταῖς φλεβμονᾶις γινομένην αὐτῷ τῷ κάμνοντι σωαίδησιν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ πρὸς ἅμα τῇ φλογώσει καὶ τάσιν ἔχει τὸ μέσον, ἡμῖν δ' ἀπλουδέστερον, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης σωαισθήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox iſta videtur, affectionem illam denotans, qâ æger eorum quæ in corpore ſuo fecius ſe habent, ipſe ſenſum obtinet. A corpore ad animum tranſtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας σωαίδησις τῆς αὐτοῦ ἀδενείας καὶ ἀδωναμίας. Clemens generaliùs de utroqe pariter uſurpavit, *ſtrom. lib.* 1. Ευρετικὸν γὰρ καὶ ἐπινοητικὸν ἡ σωαίδησις, ἐπιβάλλειν παδανῶς ἀναπέφυκε· σωαίρει δὲ τῷ ἐπιβολῷ, ἡ εἰς ἐπιστήμην σωέδησις. Idem vult, ſed ſignificantiùs pavlò dictum, qod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Ευρετικὸν γὰρ τὸ πάσχειν. & *ad cives ſuos in anguſt.* Τολμηρὸν ποιεῖ τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τὸ ἁμαρτάνειν σωαίδησις ἴσχεται, cùm crebro peccandi uſu, πυκνὸν καὶ λοιπὸν ἡ ψυχὴ callum qaſi qendam contraxit animus, ὥστε μηδ' ἐρυθριᾶν ὑπερον ὅτι ἁμαρτάνει, *ut deinceps nè peccare qidem ſe animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἐστι τὸ ζῆν αἰτία;] Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Πάλαι ὅσα ὁρᾷς] De Catone Senec. *epiſt.* 71. *Qid ni ille mutationem reipub. forti & æqo paterctur animo? qid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cælum, non totus hic rerum omnium contextus: quamvis Deo agente ducatur, non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc curſu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; naſci debent, creſcere, extingvi. quæcunque vides ſupra nos currere, & hæc qibus innixi atqe impoſiti ſumus velut ſolidiſſimis, carpentur ac definent. nulli non ſenectus ſua eſt. inæqalibus iſta ſpatiis eôdem natura demittit. qicqid eſt, non erit: nec peribit, ſed reſolvetur. nobis ſolvi perire eſt. proxima enim intuemur: ad ulteriora non proſpicit mens bes, & quæ ſe corpori addixerit. alioqi fortiùs finem ſui ſuorúmqe pateretur, ſi ſperaret omnia illa ſic in vitam mortémqe per vices ire, & compoſita diſſolvi, diſſoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *ſupr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα] Naſo *Metamorph. l.* 15.

Nil eqidem durare diu ſub imagine eadem
Credidcrim.——
Nec ſpecies ſua cuiqe manet: rerúmqe novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epiſt.* 30. *Qis qcri poteſt, in ea conditione ſe eſſe, in qa nemo non eſt? prima enim pars æqitatis eſt æqalitas. Sed nunc ſupervacuum eſt naturæ cauſſam agere, qæ non aliam voluit legem noſtram eſſe, qàm ſuam. qicqid compoſuit, reſolvit: & qicqid reſolvit, componit iterum.*

Ἵνα ἀεὶ νεαρὸς] hoc eſt qod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ τὸ τὸν ὅλον χαιναρμόσαι. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἐπεὶ δὲ ἀεί τι τῶν ὄντων ἀπόλλυται, διὰ τί ποτ' οὐκ ἀνήλωται πάλαι καὶ φθορὰν τὸ πᾶν; διὰ τὸ τὸν τόδε φθορὰν ἄλλου εἶναι γένεσιν, καὶ τὸν τόδε γένεσιν ἄλλου εἶναι φθοράν, ἀπαυστὸν ἀναγκαῖον εἶναι τὸν μεταβολήν. Γένεσις καὶ γένεσιν διαδιχομένη, καὶ περιοπὴν ἀπαθανατίζειν βούλεται. Clem. *ſtrom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Μέση γὰρ ἰσότης φθειρομένων ἀεὶ ἐν εἶδει, τηρέσιον ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἀπολαβών] Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10, § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ ὑόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. οὐκ ἦν δυνατὸν τὰ τοιαῦτα φαινόμενον, ἀλλὰ τῷ δοκοῦντι αὐτῷ· ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὃς ἐψεύσθη. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἂν τις ἀπολάβῃ ψεύδει, ἢ τὸ συμπεπλεγμένον βέλτιον, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος πρᾶος ἔσῃ πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ὑπομίμνησκε γὰρ ἑαυτὸν, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ.

Ἐλαύνειν] At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλαύνειν αὐτούς; & mox: ἐλᾶν αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ οὖν συγγινώσκειν] Tu, inqit, avt eôdem, avt pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siqidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——*æquum est*

Peccatis veniam poscentem reddere rursus:

Itaqe, qod Gvigo *meditat. c.* 15. *Non sit exactor vindictæ, qi petitor est veniæ.* Verùm ignoscere illud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ ἢ μανίᾳ] Dilemmate probat non irascendum peccanti. avt in eodem, inqit, errore versaris, & erranti ignoscas æquum est, nisi te ipse prædamnare voluer's: avt saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qi falsi specie, recti ignarus abripitur. vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα] τὰ ἀπόντα, M. Casavb. *futura*; ut eôdem referatur, qò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. Meliùs Xyl. *ea qæ absunt*, sive *qæ desunt tibi*. Hoc est enim qod vult Marcus, ut non tam qæ nobis desunt, animis nostris obversentur, qò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliqam impellamur, qàm de eis qæ adsunt, seriò cogitemus, qò in statu præsenti nostro acqiescamus libentiùs. Hinc reprehensio illa Evripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὰ παρόν·
Τὰ δ' ἀπὸν εἵλεσθον ἠγῇ.

Et Avson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec qod habet, numerat; tantùm qod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ ἢ αὐτοῖς ἐπὶ παρόντων ἡδέως· τὸ δ' ἀπὸν, ὅτι μὴ πάρεστιν, ἀθυμοῦσι. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀνιῶνται ἐπὶ ἀπόντων ὁρέγοντες· τὰ ἢ παρόντα καρδιλεώτερα ἐόντα ἀμελλύνουσιν. qi & contrà *ibid. c.* 17. Εὐθυμέων, ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷσιν ἔχει. qod Epictero tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Qeris qare virtus nullo egeat? præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν δὶς ἔχωμεν, τοῖσδε μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητοῦμεν, ὧν μὴ δεῖ τυχεῖν.
Ὧν ἢ δ' ἑαυτοὺς ἐσμὲν ἐστερημένοι.
Si qæ bonorum habemus, bis non utimur,
Qæ non habemus, qærimus; bis carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranqill.* Μανικὸν γὰρ δεῖ τοῖς ὑπολυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν ἢ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδάρια, ὑπὸ πολλῶν παιζόντων ἂν ἕν τις ἀφέληται π, οὐ τὰ λοιπὰ πάντα ῥῆξαι εἰώθασι κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον ἔνιοι ὀχληθέντες ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ τἆλλα πάντα ποιοῦσιν ἀνόητα ἑαυτοῖς, ἀδυσωπήτους καὶ δυσφορήτους. καὶ τί φήσαι τις ἂν [οὐκ] ἔχομεν, ἢ ἔχομεν; delenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοί, inqit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ γραφὰς καὶ ἀνδριαντας ὁιονται δεῖν ἀκριβῶς καὶ χρῆναι μέρος ἔχειν ὑποπροβλήματος τῆ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει θεωρεῖν· τὸν δ' αὐθις βίον ἔχοντα πολλὰς οὐκ ἀτρεπεῖς ἀναθεωρήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ πλοῦτον, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὐτοὶ ἢ καὶ σφῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν] Plut. ibid. Καὶ τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν ὄφ, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ὑποστοχεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν· εὐθυμώτεροι ἢ τύπτεσθαι μᾶλλον παρῶσιν, ἂν μὴ παρόντων αὐτοῖς φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκοντες αὑτοὺς πολλάκις, ὡς ποθεινόν ὄφιν ὑγεία νοσοῦσι, καὶ πολεμοῦσιν εἰρήνη· &c. καὶ τὸ σπάνις γεννᾷ, ὡς ἀνιαρόν. ὁ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἡμῖν, ὅταν ὑπόληται, σωζόμενον ἢ, τὸ μηδὲν ὄφιν· ὑπνοῦ γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ εἶ προσπίπτειν· ὁ ἢ δεῖ κλαῦσαι μὲν ὡς μεγάλα, καὶ τρέμειν ἀεὶ δεδοτας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στερηθῶμεν· ἔχοντας ἢ παροραῖν καὶ καταρρεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χρῆναι μάλιστα ὅτι τῷ χαίρειν καὶ ὑπολαμβάνειν αὐτὰ, ἵνα καὶ τὰς ὑποβολὰς, ἂν συμπεσῶσιν, ῥᾳδιότερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινὸν ὄφιν ἕτερος μὲν ἡδέως ἂν ἐλάσαι πλοῦ σὺ τύχοι, καὶ τούτῳ θεοῖντο, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὺ ἢ ἐλαύνειν καὶ δυσφορεῖν παρῆσαι, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δάκνοντος αἰδοῖ ἐνῆς πλέονας ἔχει τὰ σωζόμενα χαρᾶς ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ πρὸ ἀκεφάλους καὶ μετρους Ὁμήρου στίχους ἐπιλέγοντες, τὰ ἢ πολλὰ καὶ μεγάλα σφῶν ποιημάτων ὑπαίθρου παρεσῶσιν, ὕτω ἐξαιρεῖν

χριζῶν καὶ συνοφαίνειν τῷ βίῳ τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρησίμοις ἀνάδρασι καὶ συγκεχυμένως ἐπιδέλλυσαι, ὁμοίον τι τῆς ἀπλοδιάφορις καὶ φιλαργύρου πάσχειν, ὃς πολλὰ συνέχοντος ἃ χρῶνται παρῆσιν, ἀλλὰ θρηνῶν καὶ δυσφορῶν ἀπολωλόσιν. Et mox: Οὐ γάρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὴ τοῖς στερομένοις ἀγαθά, μικρὰ δὲ τοῖς ἔχουσιν.

Μὴ διὰ τῶν ἄτων ἀσμενίζειν] διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probè. ut διὰ, vel per, vel propter hîc significet; *dum istis libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel *eò quòd istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἔθισμ. Hesych. Ἀσμενίζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμένως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκλεῶς, προθύμως, ἑκουσίως. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπιμᾶν αὐτὰ] Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Rem res plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus.—— Marci mentem expressit optimè.

Ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ, ταραχθησόμεθα] Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpimus, nè tamen erga has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ἣ δίδωσι πρὸς τὴν τύχην ἀδεῶς καὶ εὐτόλμως εἰπεῖν ὁ λογισμός,

Ἡδὺ μὲν, ἂν τι φέρῃς, ὀλίγον δ' ἄχος, ἢν ἀπολείπῃς,
τοῦτον ἥδιστα ποιεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι τὸ δυσβάλεστον, καὶ μὴ δεδιέναι αὖθις τὴν ἀποβολήν, ὡς ἀφόρητον. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jaceant, tristior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ;

Lædo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & meâ
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν σωτηρίᾳ] Ità *l.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συσταφὲν, σφαῖρος κυκλοτερὴς καὶ αὐτοσεβὴς γένηται. Quod Plato in *Phædon.* Τὴν ψυχὴν αὐτὴν εἰς αὐτὴν ξυλλέξας καὶ ἀθροίσας. & rursus, συναθροισμὸν αὐτὸ εἰς αὐτό. & de Sarapione Damascius (opinor) apud Svidam: Σωφρονῶν ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ σωματῶν, ὡς δίον τι πρὸς τὸ εἶναι καὶ τὸ ἀμερίστως. Verùm Marcus cùm σωτηρίᾳ dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὅς τις ἐν ἄλλων θείων ὁρμὴν μάθῃ,
Στρόβιλον ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίσσας δίμας,
Κεῖται δακὼν τε καὶ δεγεῖν ἀμήχανος.
Qui simul ab aliis impeti se scit feris,
Denso sub orbe spectium corpus tegens,
Morsúque ab omni tutus ac telo jacet.

hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκαταμάχητον γένηται. neque enim Grotio accedere possum, qui postrema illa vertit,

Mordere & ultro tangere ignarus, jacet.

melius Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque telúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μόνον ἀλίσκεται ἑαυτὸν συνειλήσας, ἄλλως ἐργάζεται. Oppian. item ἁλιεύτ. *l.* 1. *v.* 363.

Φρῖξάμενος πυκινῆσιν ὑπὸ στεγάνῃσιν ὀκάνθης
Εἱλεῖται σφαιρηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γυῖα φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἑρπύζων.——

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac parte omni inferiore, quâ rarum & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, spinis suis clauditur, atque in sua se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars varia vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* lavdarum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτὸν ἀρκεῖν δικαιοσυνῇ] Vide *l.* 5. § 14. & *l.* 8 § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem. *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν] Expunge, dele *phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem. Vide *l.* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8 § 29. & *l.* 9. § 7.

Σπῆσον τὴν ὀρεξαπάτειαν] Vide *l.* 2. § 2.

Πεῖσαι τὸ ἐπιτὸν] Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε] Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἑαυτῶν ἄρσιν] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Πεῖσόν με καὶ τὸν ἀρχέμορον τοῦ βίου, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὴν τελευτήν. Senec. *ep.* 12. *Mors tam juveni ante oculos debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. c.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν ἀνιαρὸν ἐνθυμηθήσῃ, ἔτι ἄρα ἐπιθυμήσεις τινός. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν ἐπιεικῆ ἡμέραν ἡδέως ζῆσαι, μὴ προθύμως αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliqo orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo,*

qi

qi & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 6. orat. 67.* διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὴν τελευτὴν, ἵνα εὐδηλον ποιησώμεθα τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν φόβον. hoc est; ut Aug. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et quod Gregor. Rom. *in Job. l. 12. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur. Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias?* Aug. *epist. 145.* Senec. *ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanquam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanquam esse vel ultimus possit.* Idémque *epist. 114. Quicqid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque explcat vitam. Qui omnes dies, tanquam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunienſ. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth c. 24. Sic quotidie vivamus, quasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνῳ ἁμαρτηθὲν] qod ab altero peccatum eſt, illi dimitte, cujus eſt, & ad qem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia qisqe fugiat: nam aliena non nocebunt.* Gvigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεκλείειν] Vide *suprà § 4. & l. 6. § 3, 53.*

§ 31. Φαίδρωσον] Vide *l. 3 § 5. & l. 4. § 26.*

Φίλησον] Vide *suprà § 22. & l 3. § 9.*

Ἀκολούθησον θεῷ] Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetuſtiſſimum ſané. Etenim Moſi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἐν δὲ καὶ τὸν ἱερώτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Instillabas auribus cogitationibúsque meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Strobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσον ἀείξασ μὲν Ὁμήρου εἰπόντα,

——κατ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ab eo Pythagoram ſumpſiſſe. Alicui è ſeptem ſapientibus Cicero *de fin. l. 4. Quæ sunt vetera præcepta sapientum, Deum sequi; se nosse, &c.* & Soſiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11. & l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομίσῃ] hoc eſt, qod Manil. *l. 4.*

——certâ stant omnia lege.

Naſo *metam. l. 3.*——*fatali lege geruntur.*

Homiſtichium videtur poetæ cujuspiam: ideo præmiſit, ἐκεῖνος μού φησι. avtor nimirum ille, qisqis fuerit. ut *l. 4. § 18.* qanqam Xyl. de Deo accipit, qaſi is hoc dicat. illud malim cum M, Caſ. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in totâ magis est mirabile mole,
Quàm ratio, & certis qòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——τίτμος ἢ κείνει
Συγγενὴς ἔργων πάντων πέρι Πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (qod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & epist. 96. Decernuntur ista, non accidunt. Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaqe qicqid illi acciderit; æqo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege divinâ, qâ universa procedunt.* Et in *qæst. nat. l. 3. præfat. Qid est præcipuum? posse læso animo adversa tolerare; qicqid acciderit, sic ferre, qasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnus animus Deo paret, & qid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δαίμονα τὰ στοιχεῖα] locus corruptus; nec qi certò abſqe codicum ope reſtitui poſſit. Xyl. ἔτι εἰ δαιμόνια τὰ στοιχεῖα. qòd ſi divina ſunt etiam elementa. Caſ. Τί δὲ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; qid verò ſi elementa ſola ferantur lege? Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ δαίμονα τὰ σ. multò etiam magìs, ſi permanent elementa. Lectoris eſto arbitrium, vel eligendi ſi qod ex iſtis libuerit, vel proferendi, ſi qid potuerit iſtis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ δηλίαν ὀλίγα] Xyl. ἢ δηλίαν, ſed ſupplet ſimul qod deeſſe videbatur, avt admodum pavca [ſecus.] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atqe ea proculdubio Marci mens; *pauca admodum fortuna relinqi.* De viro certè ſapiente Epicurus ipſe in *felect. sentent.* apud Laërt. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βεβαίως τῆς σοφῷ τύχη παραμένειν. τὰ δὲ μέγιστα καὶ χειρώτατα ὁ λογισμὸς διοικεῖ καὶ διοικήσει. hoc eſt, ut Senec. *de constant. c. 15. Raro sapienti intervenit fortuna. Vis tu, inqit, fortuita loqi, & illam ex toto submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortunam intervenire sapientis maximásque ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pauca sapientibus fortunam tribuere. quæ autem maxima & necessaria sunt, animi mentísque cogitationibus gubernari.* Itaqs Ariſtot. *in ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ πλεῖς δὲ νικᾷ καλῶς, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη· ἧ δὲ ἐλαχίστη τύχη, ἐνταῦθα πλείστη ἐστί. De Deo ac providentia divina multò magìs hoc ſentire pium eſt, nihil eſſe qod ſit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pavcula, ſed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pavci. Balbus ex Stoicorum ſententia apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Evripid. apud Plut. *de leg. poet. c. 7.*

Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν τοιαῦτα φροντίζει βροτῶν·
Τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἐᾷ.
Námque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linquit Deis. Grot.
Idémque; ——πᾶν ἄγαν μὲν ἀπίθανον
Θεὸς· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ.
——*res enim summas Deus*
Tractat: minores ire, quà fors fert, finit. Grot.

Laudat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc.* subjungens tamen. Ἐγὼ δ' ἐπὶ τῇ τύχῃ μὴ ὑδὲν δίκαιον εἶναι ἐπιτρέπειν, ὑδὲ παροράᾶν τὴν ὑπ' ἐκείνης ἐγκαλουμένην· πολλὰ γὰρ ἀναιρεῖ καὶ διαφθείρει τῶν καλῶν, τὰ δ' οἰκίας, τὰ δὲ φίλους &c. ut Jupiter scil. Euripideus minora quædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *sene polit.* quòd Jovem depingant, Εἰς πάντα παρεισέρχεσθαι καὶ πᾶσι καθαμιγνύσθαι ἑαυτὸν. & *de commun. notit. c.* 17. quòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα περίνοιαν καὶ κινδυνώδη ἐπιμέλειαν. quòd non intelligere se profitetur, qî possit cum Dei vel majestate vel beatitate consistere: ignarus interim ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè providentiæ numinis nihil prorsus qicqam subtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τὐλάχιστόν ὄζει τοῦ μερῶν ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κατὰ τὸ τοῦ Διὸς βούλημα· ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον ὅτως ἴσχειν καὶ ὅτως κινεῖσθαι πέφυκεν, ὡς ἐκεῖνο ἄγει, καθ' ἑκεῖνο ἐπιρρέει, καὶ ἴσχει, καὶ διαπίθησιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γὰρ ὄζει ἄλλως οὔτε κατὰ μέρος ἡμᾶς, ὑδὲ τὐλάχιστον, ἢ κατὰ τὸ κοινὸν φύσιν, καὶ κατὰ τὸν εἱμαρμένης λόγον. Ὅτι δὲ, inqit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ περίνοια καὶ Ζεὺς ὄζιν, ὑδὲ τὸν Ἀντίπατρος λέληθε· παλαιᾷ γὰρ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτοῦ καὶ τί,

——Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

ex *Iliad. α'. v.* 5. Faciunt huc qæ Dominus ipse Christus, de *passerculo*, de *pilis*. *Matth. c.* 10. *v* 29, 30. qæ Petrus etiam Apostolus de Christi Domini ipsius cæde: apud Luc. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 4. *v.* 28. Verùm non est animus ista ulteriùs prosequi. Marcus pavca forsan excipi posse avtumat, Chrysippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὃς γε ὑδὲ σμικροτάτων πρὸς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chrysippus *de essentia l.* 3. ubi de malorum origine qæstione institutâ, Πότερον, inqit, ἀμελεμάτων πνῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι παραπίπτει τινὰ πίτυρα, καὶ ποσὶ πυροὶ τινες, σμῆ ὅλων ἓν οἰκονομημάτων; & sic Marcus istîc. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Εἰ σκέδασμὸς, ἢ ἄπμοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Cas. pro εἰ legunt ἤ. ut qinqe membra constituantur; Elementorum dissipatio, in atomos resolutio, annihilatio, extinctio, transmigratio. potest tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *sive dissipatio, sive resolutio, sive annihilatio detur, omnino unum è duobus istîs consequatur necesse est, ut vel extinguatur anima, vel transferatur.* sicut *l.* 5. § 33. εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν. Conjunguntur avtem σκεδασμὸς & ἄπμοι *l.* 6. § 24. distingvntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντιμπλοκῶν ἀπμικῶν, & σκορπισμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. qod distributioni tamen priori favet. Qàm ambiguus avtem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢποι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors qid est? aut finis est, aut transitus. nec definere timeo; idem est enim qod non cepisse: nec transire; qia nusqam tam angustè ero.* & *epist.* 24. *Mors nos aut consumit aut emittit. emissis meliora restant, onere detracto. consumptis nihil restat: bona pariter, malâq; submota sunt.* & *epist.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliùsqe in divina mansurus: aut certè sine ullo futurus incommodo, naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, qæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παραπλησίως ἔχει τὸν θάνατον ὥσπερ τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀπδημίᾳ μακρᾷ καὶ πλυχρᾷ νίᾳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' ὑδὲν δὲ τούτων κακὸν ἔχει).

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φορητόν] Æschylus:

Θάρσει· πόνε γὰρ ἄκρον ὐκ ἔχει χρόνον.
Confide: tempus bavd habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοίτᾳ, καὶ ταχεῖ' ἀπέρχεται.
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli avtem illud ubi lavdaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. subjungit, Τοῦτό ὄζι τὸ παρ' Ἐπικούρῳ θρυλλούμενον δεῖ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος ὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἴρηκεν Αἰσχύλος εὐφυῶς, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παρακολούθον ὄζιν. οἱ γὰρ μέλλας καὶ σιώτων καὶ παραθέρει πόνος, ὐκ ὄσι μέγας ὁ παρομύνων, ὑδὲ διαφορήσιμος. Epicurus in *κυρίαις δόξαις*, apud Laërt. *l.* 10. ὁ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν σωνεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὸν ὀλίγιστον χρόνον παρέχειν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι σμῆ ἐξαρσιῶν πλεονάζον ἔχουσι τὸ ἡδύσμον ἐν τῇ σαρκὶ, σμῆ τὸ ἀλγοῦν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτόμως ἐξάγουσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος ὐκ ἔχουσιν: qod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin l.* 1. § 40. *Dolor in longinqitate levis, in gravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea, tanqam è narthecio promant; si gravis, brevis; si longus, levis.* & rursus. § 93. *Maximus dolor brevis est. summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

is cùm Epicuri ratiocinationem illam ridet, exagitárque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l.* 2, § 44, 45. Tertullian. *apolog. c.* 45. *Sic & Epicurus omnem cruciatum dolorémque deprætiat, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c.* 5. Πόν& ὁ μὲν ἀκρότατ&, καὶ εἰ τὰ μέλιστα παρακόπτει&, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀκρῆς, ἀσφαῖς τρόπον, διαπάσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρετόν. ὁ δὲ μύ& καὶ παρέλκων, ὅτι παρ' ὅλον δεῖ τὸν βίον, ὅτι συνεχὴς τῇ φύσιν, ἀλλὰ πολλὰς διαπαύσεις ἔχων καὶ ῥᾳστώνας. διηνεκὴς γὰρ ὤν, οὐκ ἂν παρέτεινε. μέτρι& δὲ ὄν. Senec ep. 24. *Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & ep. 78. *Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et mox: *Vtrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat refectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgas & desinat. brevis morbus ac præceps alternatum faciet; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc isaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis senseris.* & ep. 30. *nullum dolorem longum esse, qi magnus est.* & ep. 94. *Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qi extenditur, magnus esse; nec qi est magnus, extendi.* Idem *de provident. c.* 6. *Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qi cùm ex Epicuri mente ceciniſſet;

Dejiciat miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est.

subjungit statim tanquam ex suâ;

Dejicit hev miseram, prosternit & utrage mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l.* 8. § 58.

Καὶ ἀνάλγητον διατηρῆ] leg. ἀνώλεθρον. mens, inqit, nihil mali subesse opinetur, & tranquillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim nihilo deteriùs se habeat. Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 52. & *suprà* § 2. & 14. & *l.* 4. § 7. & *infrà* § 64.

§ 34. Ὡς αἱ Σῖναι] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, quarum acervi cumulíque, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis supervenientes, illos ísti adoperiunt, obruúntque. non absimilis translatio, *l.* 9. § 28. in voce ἐπιχωμάτωσε. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. εἰ λαβεῖς ἐν ἀμμῳ βαθείᾳ καὶ ὀχυρᾷ πεδιάδι ἵππον νότ&. ὡς που καὶ πάλαι λέγεται τὸν Καμβύσην σφαλὸν, ἀναστῆσαι Σῖναι μαχίλλιον, καὶ χωματώσας τὸ πεδίον, μυριάδας ἀνθρώπων πάντα κατακρύψαι καὶ διαφθεῖραι. historiam habes Herodot. *l.* 3.

§ 35. Πλαίστινον] ex *Politic. l.* 6. codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatam.

§ 36 Ἀντισθενικόν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l.* 4. *c.* 6. qi ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unqam vidit. nevtri, credo. sumptum existimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, qibus *Cyri* nomen præfixit, in qo Cyro dicentem hoc aliqem induxerat. utriusqe & Laërt. *l.* 6. *c.* 1. Et Athen. *l.* 5. meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, καλὰς πυῤῥίας, καλῶς ἀκούειν. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικόν ἐστιν, εὖ πυῤῥίας, καλῶς ἀκούειν. Usurpavit & Dio Prus. *orat.* 47.

§ 37. Ἀνοσιον] turpe menti, cùm vultum componat, seſe ipſam non componere.

§ 38. Τοῖς πράγμασιν] Evripidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Strob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros exhibent cùm Strob. ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ σωμάτων χρεών·
Μέλει γὰρ αὐτοῖς ὑμῖν. ἀλλ' ὁ τυγχάνων,
Τὰ πράγματ' ἐρδὼς ἐν πόλει, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l.* 10. Κυβεία γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπείκασεν, ἐν ᾧ καὶ βαλεῖν δεῖ τὰ πρόφορα, καὶ βαλόντα, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τέχνη δὲ τὸ μὲν βαλεῖν, οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ σκεπτικῶς λαβεῖν τὰ γενόμενα παρὰ τῆς τύχης, καὶ νέμειν ἐκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκεῖον ἀφελήσει μάλιστα, καὶ τὸ ἀδύνατον ἥκιστα λυπήσει τοῦ ἐπιτοξάσαντος, ἡμέτερον ἔργον ἐστὶν, ἀν ἦν φρονῶμεν. Idémque *ad Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ὅπως ἂν πλάσει κύβον πρὸς τὰ πεπτωκότα τιθεὶς τὰ ἑαυτῆ πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. Socratas apud Strob. *tom.* 2. *tit.* 103. Πανοῦργία γοῦν ὁ βί& καὶ δεῖ ἄνδρ' ἀφρόνως τιθεὶς τὸ συμβαῖνον. ὃ γὰρ δεῖν ἀνοήτου βαλεῖν, ἀεὶ ἀναθεὶς τῷ φρονοῦντι. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς οὐκ ἀδιάφορος. πῶς οὖν παρέσται τις ἅμα μὲν τὸ εὐπαθὲς καὶ ἀτάραχον, ἅμα δὲ τὸ ὁσιωτικὸν καὶ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ὀσιωτυμβόρου; αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι, οὐ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν οἶδα τί βούλει πτᾶσαι; τὸν παῖδα δ' ὁσιωτικῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἔδη ἡμῶν ἔργον ἐστὶν· ἔστω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Terent. *Adelph. act.* 4. *sc.* 7.

Ità vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris
Si illud quod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Atqe hoc est, σοφὸν κυβευτικῶ agere, imitari saltem; ut Sophocles apud Stobæum, *ad l.* 6. § 44. laudatus.

Πράγμα-

Πεφύκαμεν γὰρ ἐγὼ θυμοῦσθαι] Dio Pruſ. *orat.* 74. Οἱ φρονιμώτατοι ἐν ταῖς ὀδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πλοῦν ἢ ὄδυσιν ἢ ὀργίζονται τοῖς λίθοις ἢ τῷ πλοΐῳ. τελέως γὰρ ἀφρόνως διάκεινται. Nîor autem ejuſmodi. Verùm iram nonnullorum nihil qicqam ſubterfugit. Itaque Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικον οὐδέν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμεθα καὶ πολεμίοις καὶ φίλοις, καὶ πένησι καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θεοῖς, καὶ ἀψύχοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c. 5.* ὅτι ὁ θυμὸς οὐδὲν ἀνοσιῶν μαίας, ἐξ αὐτῆς ἤδη τῶν τοιούτων οἱ θυμώδεις μανθάνουσιν ὀργίζεσθαι, καὶ λακτίζοντες, καὶ κατασχίζοντες ἱμάτια, καὶ θορυβώδεις ἐμβλέποντες, ἅπαντα περιῤῥήσσειν, ἄχρι καὶ τοῦ καὶ θύραις καὶ λίθοις καὶ ξύλοις ὀργίζεσθαι, καὶ τὰ μὲν κατασχίζειν, τὰ δὲ δάκνειν, τὰ δὲ λακτίζειν. Hoc autem nobis ab ipſa pueritia & infantia qodammodo inoleviſſe à nutricibus ipſis malè inſtitutis, conqeritur Epictet. *lib. 3. c. 19.* Νῦν δ' ἄλλως ὀδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐλαύνομεν. ἐνδὺς ἔτι παιδίον ἀμέλει ὄντων ἢ τίτθη, εἰπόντι φρονιμωτάτῳ χάσκουσι, οὐκ ἡμῖν ἐπῄνεσαν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τοῦ παιδὸς σε μαθεῖν ὧδε μιλᾶσθαι αὐτούς;

§ 39. Ἀθανάτοις τε] Cujus epici iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéqe gerendam adhortantis, qibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, Θεοῖσι καὶ ἡμῖν, metri cauſſâ.

Χέρματα λίης] Siqidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστι μείζον ἡδονὴ ταύτης πατρί,
Ἢ σωφροσύνη καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.——
Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute qàm ſi videas ac prudentiâ
Florere qemqam de ſuo exortum ſatu. Grot.

uti contrà rex idem ſapientiſſimus, *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qi ſtolidum gignit, gignit merum maerorem ſibi:* (ità malim, qàm cum Jun. *ad maerorem.* qod exſtilius & jejunè magis dictum videri poſſit) *patérqe ſtulti non gavdebit.* qo loco non gaviſurum eô modo vult accipi Druſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *qê ſtlaudatum Buſiri* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6. qem ibi viſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut eum qi rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſucceſſerint, ſuccenſuerit, Diis hominibúsqe ludibrio fore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον διείζειν] Euripidis eſſe ex *Hypſipyle* avtor eſt Stob *tom.* 2. *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex qo, qia emendatiſſimos exhibère videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔφυ μὲν ὑμῖν, ὅστις [1] ἢ πονεῖ βεβῶς,	[1] ὡς ἀεὶ π. St.
[2] Θάπτει τε τέκνα, χ' ἕτερ' αὖ [3] κλᾶται τέκνα,	[2] Θάπτων. St.
Αὐτὸς τε [4] δύσκοπος. [5] κἄτα δ' ἄχθος- ται βαρεῖ	[3] κλαύσῃ πάλιν. St.
Εἰς γλῶ φέρουσες [6] γλῶ. ἀναλωταὶ δ' ἔφυ	[4] δύσκωπος.
Βίον διεῖζειν, ὅστε κάρπιμον σπάρειν,	[5] καὶ πάλ'. Pl.
Καὶ τὸν μὲν ἕλξ, τὸν δ' μή. τί ταῦτα δεῖ.	[6] γλῶ δ' ἄφ. ἰὼ Pl.
Στένειν, ἅπερ δεῖ κακὰ φύσιν διακρῖναι;	[7] ἢ δεινὸν ὑπ. Cl.
[7] Δεινὸν γὰρ ὑπὸν τ' ἀναλωταῖον βεβῶτος.	ἢ δεινὸν ὑπ.
Mortalis nemo eſt qem non attingit labor,	
Morbíſqe multi ſunt humandi liberi,	
Rursus creandi: mórsqe eſt finis omnibus,	Heinſ.
Qa generi humano fugerem neqicqam afferunt.	
Reddenda eſt terra terræ. tum vita omnibus	
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.	

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται φάλαγγες; ἢ ἵνα μὴ ξηραθῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μέν· ἢ ἵνα μὴ διεῤῥαγῶσιν; ἢ γὰρ ἀπόλυται γίνονται. οἱ δὲ ἀθάνατον εἶχον, ἄνευ αὐτοὺς ἦν, ἵνα μὴ διεῤῥαγῶσι μένοντες; τοῦτο δὲ κατάρας ἄξιον ὅτι φάλαγγα, τὸ μένοντα διεῤῥῆναι. ὥστε ἰσχίον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρας ἄξιον τὸ μὴ ἀποθανεῖν ὅμοιον καὶ τὸ μὴ ξηραθῆναι, μηδὲ διεῤῥῆναι. ἡμεῖς δ' ὅτε εἰς οἱ αὐτοὶ ἐσμέν, ἅμα μὲν ὡς δεῖ διεῤῥῆναι, ἅμα δὲ καὶ ταύτῳ τούτῳ παρακολουθοῦντες, ὅτι διεῤῥόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὥστε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὥστε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρώπινα, ὡς ἐπιπόλιος τὰ ἐπιπολῆς.

Θεοῖς εἶναι] eâdem uſus eſt translatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ixio*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἅπαντα, πολλοῖς ὄζει ἀνθρώπων γένει·	
Τοῖς δ' ἄρτι λήγει, τοῖς δὲ κίνδυνος [1] μέλει.	[1] μέλλει St.
[2] Κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμους τε γῆς φυτοὺς,	[2] Κύκλος γὰρ ἔρπει κ. τ.
[3] Θνητούς τε ῥῆσσ· τοῖς μὲν αὔξεται βίος,	[3] Θ. τ. γε πάλιν. St.
Τοῖς δ' φθίνει τε κἀμπερίζωμ πάλιν.	
Regina, multos opprimunt homines mala:	
Ab his recedunt, rursus illis imminent.	
Eunt in orbem, terra qas fruges parit,	
Hominúmqe ſobolem, qippe pars ſurgens viret,	
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.	

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 91. Ἐπὶ σμικρῷ γὰρ πρόφασει, τοῦ ὑπ' αὐτὸν δημοφόρες τοῖς Ῥωμαίοις ἀρχὰς, μυελὸν πολλῶν ἐθέριζεν. Levi de caussa, immisso satellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat. Vide & nostrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν εὖ, τὸ δὲ μή.] leg. τὸν μὲν, τὸν δὲ. cum Plut. Stob. Clem. Sic supr. τῆς μὲν, τῆς δὲ, ἀνθρώπους scil.

§ 41. Εἰ δ' ἠμελήθην] Ex incerto Tragico, sed pietatis prægnans professio. Gemina planè Epicteti illa, *dissert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμολογουμένῳ σοι. ἵππε ἐμὶ. ἕδειν παραστῆμαι τῇ σοὶ δοκοῦντι. ὅπου θέλεις, ἄγε· ἵν' θέλεις, ἐδῶτα πεῖθε. ἄρχειν μὲ θέλεις; ἐλευθέριν, μὴδὲν φάγειν, πιεῖν, πλαῖσαι; ἐγὼ σοι πρὸς ἅπαντων τούτων περὶς τοὺ ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμοί] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμῶ. quod eódem recidit. quanquam illud málim. nam quòd Annotator, qi corrumpit sæpius quàm corrigit, vult παῖδες ἐμοῦ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Est Aristophanis ex *Acharn. act.* 2. quod in proverbialem loqendi formulam cessit. Ità usurpârunt Cicer. *ad Attic. lib. 6. ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *strom. l.* 6. Vide Pavl. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ συνεπθρύπτειν] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλο παρὰ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ γένηται· ἢ γὰρ συναπαγωγὰς πέρυκας, ἢ συναπτυχέιν, ἀλλὰ σὺν δυτυχεῖν. De amico Plutarch. *lib. de discrim. amic.* & adulat.

Συνοσφρᾶσθαι γὰρ, ἀχὶ συνοσεῖν ἔφυ.

Idémque *de exili* Δεῖ τὸν παρὰ τῆς φίλων καὶ τῆς βοηθόντων λόγον, παρηγορίαν εἶναι, καὶ μὴ συμπάθειαν τῆς λυπουμένου. ἢ γὰρ συμδακρύοντων καὶ συνεμπιπτόντων, ὥσπερ χορῶν τραγικῶν, ἐν τοῖς ἀβελτέροις, χεῖρον ἔχομεν, ἀλλὰ παρρησιαζόντων καὶ διδασκόντων, ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὅτι παντὶ μᾶλλον ἄχθος ἐστὶ καὶ γαῦμα κακῶς καὶ ἀνόητος· ὅταν δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῆς λόγου φιλανθρώπως καὶ ἀναπαλιν δύνατα πρὸς ἑαυτὸν ἀναπνεῖν,

Οὐδὲν πόνου δεινὸν, ἂν μὴ φρέσπῃ, κομιδῇ γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς πωδάνεσθαι τί πάσχοντι, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ δεῖ τὸ σύμπλασμα τοῦτο χώραν γένεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συνάχθομένοις καὶ συναγανακτοῦσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης, καὶ τὰ μὲν νοσοῦντα συνοσεῖν ἀναπαύσαι. unì ex Achæo idem *ad Apollon.* quo loco subjungit optimè. Οὐ δεῖν φρενοπλάσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῆς πλήγητος βοᾶν, ἀλλ' ἐνδύζειν τοῖς ψυχοῖς, ὅτι τάχιστα γίνεσθαι φρὸ τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἀπαορθῶν τὸ πρόσθεν τε καὶ νοσῆσαι, ἐπιτρεπῆ θρηνῳδίαν ἀφαρπάζουσας. Gregor. Naz. *epist.* 28. *ad Ecebol.* ὑκ ἀρκεῖ τὸ, ἀπολύεσθαι μόνον τὰ πάθεμα· ἀλλὰ δεῖ πυθέσθαι καὶ φαρμάκου παρὰ τοῦ πλησίον. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνδρώδεις τοῖς φύσιν, ἐυλαβοῦνται συλλυπεῖσθαι τοῦ φίλους αὐτοῖς· κἂν μὴ ἐφίενται τῆ ἀλυπία τοῖ ἐκείνοις γενομένοι λύπην, ὑχ ὑπομένει. ὅλως τε σωθρήνυς ὁ σπεύδεται, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶ θρηνητικός. γυναῖκα δὲ καὶ τοιοῦτοι ἄνδρες, τοῖς συζενάζουσιν χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συμπυγοῦντας. μισεῖσ δ' ἐν ἅπασι δεῖ δηλονότι τὸν βελτίω. Aristippus itidem suis qibusdam tristitiâ mœstitiâque sese macerantibus; Ἀλλ' ἔγωγε ὔκω παρ' ὑμᾶς, ὑχ ὡς συλλυπούμενος, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hist. l.* 7. *c.* 3. Quanquam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχρι μέν τι λόγου συμπεριφέρεσθαι καὶ συνεπεξέρχεσθαι, ἢ usus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vide *ad l.* 5. §. 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, trepidare, concuti, palpitare, insigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus se prodat. σφύζειν καὶ σφυσμὸς de spirituum in arteriis motu pulsúque naturali jam communiter usurpantur. nec aliud qieqam intellexit Aristoteles *hist. animal. l.* 3, *c.* 19. ubi dixit; Ζφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντα ἅμα τοῖς ζώοις. venas enim promiscuè pro arteriis etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognost. Comment. l.* 1, & 3. à veteribus plerumque allud qiddam eis vocabulis designatum; nempe τὴν σφοδρὰν εἰς πόσπιν τῆς ἀρτηριῶν κίνησιν, ὡς καὶ ῥεῖν ὀπλαδὸν τὸν αἷμα, αἰδητὸν ἓν τῇ πάλσει τοῦ κίνησιν. id est, *motum arteriarum adeò vehementem*, qualis in inflammationibus contingere solet, *ut ipso affectu etiam, antequam manu attingas, facilè possit deprehendi.* idque se alibi demonstrâsse dicit, & ostendit revera *de puls. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœs. *œconom. Hippocr.* Indè translatum est τὸ σφύζειν ad motum qemlibet ab affectûs vehementia animíque impotentia in corpore sese exerentem. Hesych. Ζφύζει, πηδᾷ, φλεσμαίνει. Apud Svidam Pisides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μεθύσκῃ τὰς φρένας.
Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ταράσσειν. Hoc itaque vult, quod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὀλοφυρόμενος τὰ ταπεινὰ σωματίδια. Motum autem istiusmodi χαρακτηρικὰ expressit in Agamemnonis persona Homerus *Iliad.* χ'. *v.* 91. ab Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chrysip. apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 4. *c.* 10. laudatus verbis hisce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν φρὶ δείδια· ἠδὲ μοι ἦτορ
Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκλημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
Στήθεων ἐκθρώσκῃ, τρομεῖ δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ δὲ] Ex Platonis *apolog.* Vide autem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἂν τις αὐτὸν τάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmqe Prorsus spirans animum, Epicteti votum, qô sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἧν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχωρήσῃς, μενεάκης ὑπομενῶμαι παρέσεσθαι ἢ ταύτῃ ἐγκαλαλείψω. *Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémqe ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι πάντες ἀξιοῦτε, εἰ μέν με ὁ στρατηγὸς ὃν ὑμεῖς ἐτάξατε εἰς πάντα τάξιν, ὅπου ἔδει με τρεῖν αὐτὸν καὶ φυλάττειν, καὶ μενεάκης παρέσεσθαι αἰρεῖσθε ὑπομένειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ καταστήσας, ταύτην ἐγκαλαλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. qo loco avt δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλαλιπεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: qanqam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Gorg.* Καὶ ὁ φιλοψυχητέον] Ità Paulus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῇ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de qibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιστέλλατα δὲ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Πισδύσαλα ταῖς γυναιξὶν] lectionem hanc sollicitat Xyl. qia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν avdacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liqet. súntqe etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémqe sibi destinatum unqam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι] ἐμφατικώτερον pavlo Platonis codices, ὡδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Homer. *Il. ζ. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' ὅ τινα φημὶ πεπρωμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, evadet fati qod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulsu*; Ἀλλά τοι μοιράων οὔτις ἄλυτον ὑδὸν ἔβη
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γῆν ἐπιδρομέομεν.

Effugere at stamen fati irresolubile nulli,
Quotqot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος· ἄπρακτοι ὑπ' ἀμηχανίαις· αἰῶνι δὲ πάσῳ, πίνος ἀμφὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος· κεῖνο γὰ ἴσον λάχον μέροψ, ὅτ' ἀγαθοὶ, ὅστις τε κακός. Vide qæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 10.* Epictet. *l. 2. c. 6.* ἐπιδύσεσθαι μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Περισκοπεῖν ἄχρον δρόμου] Hæc etiam fortassis Platonis fuerint. Pythagoræ par monitum, *l. 11. § 26.* de qo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὁ τοι Ζάμος Πυθαγόρας τὸν σοφὸν, ἀλλ' ὑδὲν ἢ θεάμονά φησιν εἶ πῶ τε ὄντων καὶ μονιμώτατον. ità enim rectè restituit Petavius, qod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' ὑδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras sciscitanti, ἧς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ περιέπτου διανυκτερεύειν ὕπαιθρος, *cur nocte tot ies sub dio ageret*, respondit, τὸν τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χορείας καὶ περιφορὰς πῶ ἀστέρων αἰτιολόγος. inqit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἂν τις ἕλοιτο γῆν μᾶλλον ἢ μὴ γῆν; *cujusnam rei gratiâ qisqam natum se potiùs qàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τὸ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν κόσμον τάξιν. *ut cœlum contemplaretur, ordinémqe elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius avtem *l. 2.* qærenti qem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámqe, ac cœlum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qi & *Cœli ac Solis videndi cavssâ. tam magnum*, inqit, *esse credidit, videre cœlum & solem: ibid.* & *c. 12. Tanti visa est contemplatio cœli ac lucis ipsius, ut qascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὴν καλοκάγαθίαν τοῦ ἀνθρώπου ὁρῶν πρὸς τὴν ὑπεροψίαν τοῦ θανάτου. Qod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáqe cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlúmqe videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Qod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c.* . qo loco & Platonis illud lavdat; Ὡς ὁ τέττ' ἔστι τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὕπλιον αὐτὸν ἀνακλίνειν κατανεύσῃ, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὴν πρὸς ὄνλων φύσιν ὑποσκοπῇται. Itaqe Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine avtor *sermon. ad frater. in erem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à qo dum tyrannus qæreret & diceret, *Qare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cœlum & cœlorum numina. (lumina* forsan) subjungitqe, *Qi fidelium plus dixisset, aut probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cœlum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cœlum.* Respexit forsan avtor ignobilis iste, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; qod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, qòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, qòd *rem maximam redegit ad minimam, duo sola deligendo, qæ sibi diceret in-*

sucnda. deniqe qòd *non avtoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur. qòd ſi,* inqit, *natum ſe eſſe dixiſſet, ut mundum intueretur; qanqam omnia comprehenderet, ac majori uteretur ſono; tamen non impléſſet hominis officium; qia qantò pluris eſt anima qàm corpus, tantò pluris eſt Deus qàm mundus; qia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, qia utrumqe eſt corpus; ſed Deus animâ contemplandus eſt.* Vide *ad l. 8. § 26.*

Ὡσὰν συμφεισθέντα] qod συμφεισολύτα, Philo *de monarch. ad l. 11. § 1.* exhibuit. tanqam mente ſuâ & cogitatione ſidera in motu curſúq; ſuo rapidiſſimo illo comitatus & conſecutus. neqe eſt enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l. 3. c. 20. Corpora obnoxia ſunt & aſſcripta dominis: mens qidem ſui juris eſt. qæ adeò libera & vaga eſt, ut nec ab hoc qidem carcere, cui incluſa eſt, teneri qeat, qò minùs impetu ſuo utatur, & in infinitum comes cœleſtibus exeat.* Et *ibid. l. 6. c. 23. Vide animi qantum audeant, qemadmodum ſoli aut noverint deos, aut qerant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l. 2. c. 29. Animo nihil non eôdem, qò intendit, momento pervium eſt. ſideribus velocior, qorum poſt multa ſecula futuros curſus antecedit.* Auguſtin. *in Joan. tract. 20. Celeritatem animi ipſius vide. Vide ſi non vehementior eſt ſcintilla animi cogitantis, qàm ſplendor ſolis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus eſt; jam ex aliâ parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus eſt, & tu omnia peragraſti.* Vel vitæ ſuæ momenta tanqam unà cum cœleſtibus illis corporibus tranſvolantia conſiderans, qorum curſu dimenſa ſortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epiſt. 12. Tota ætas partibus conſtat, & orbes habet circumductos majores minoribus. eſt aliqis qi omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. eſt alter qi annos adoleſcentiæ excludit. eſt qi totam pueritiam ambitu ſuo adſtringit. eſt deniqe ipſe annus, in ſe omnia continens tempora, qorum multiplicatione vita conſumitur. menſis arctiore præcingitur circulo: anguſtiſſimum habet dies gyrum: ſed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occaſum.* Hinc Columellæ monitum, *de re ruſtic. l. 10.*

Invigilate viri: tacito nam tempora greſſu
Diffugiunt, nullóqe ſono convertitur annus.

Nec ſubticendum, qòd Plato etiam in *Timæo*, τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον καὶ τὸ παντὸς κινήσεις καὶ περιφορὰς eaſdem ſtatuit. Vide *ad l. 2. § 13.*

Τὰς ἄνω συνεχείων] Vide *ad l. 4. § 46.*

Ἀποκαθαίρουσι τὸν ῥύπον τῶν χαμαὶ βίων.] Sen. *epiſt. 95.* de philoſophia. *Erras, ſi illam putas tantùm terreſtres operas promittere: altiùs ſpirat. Totum,* inqit, *mundum ſcrutor, nec me intra contubernium mortale contineo, ſuadere vobis ac diſſuadere contenta. magna me vocant, ſuprâqe vos poſita.*

Nam tibi de ſumma cœli ratione Deûmqe
Diſſerere incipiam; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius l. 1. — Iſta jam à formatione morum receſſerunt: ſed levant animum, & ad ipſarum qæ tractant rerum magnitudinem attollunt. Idem *epiſt. 117.* & *ep. 79. Tunc animus noſter habebit qod gratuletur ſibi, cùm emiſſus his tenebris, in qibus volutatur, non tenui viſu clara proſpexerit, ſed totum diem admiſerit; & redditus cœlo ſub fuerit. cùm receperit locum, qem occupavit ſorte naſcendi. Surſum vocant illum initia ſua. erit autem illic etiam antequam hâc cuſtodiâ exolvatur, cùm vitia diſjecerit, purúsqe ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epiſt. 65.* vel Apoſtolum potiùs *ad Philip. c. 3. v. 19, 20.* & *ad Coloſ. c. 3. v. 1, 2.*

§ 48. Τὸ τῆ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum ſuccurrit.

Ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπόγεια] Non cœleſtia tantùm ſuſpici vult, ſed inferiora etiam illa omnia, tanqam de ſpecula, deſpici. qod eſt argumentum ἀπὸ ὑποσκοπήσεων Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c. 18.* & Cyprian. *epiſt. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l. 4. § 27.* ſed & *l. 12. § 24.* τὸ παμμιγὲς autem, ſive cinnum hunc non-in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris geſtarum, qalem in Luna divertens conſpicabatur, faciem depingens: Οὐ μὴν ἥσαν εἰρηνάναι καὶ χάμαι ἑτέρωθι ἢ δικαιήσεις καὶ ἐκκλησίαι· καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἴδοι τις ἂν γεγάνων ἢ πανδῶν ἄλλος ἐραίνετο. καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γέτας· πλανωμένους ἢ ὑπὸ τῶν ἁμαξῶν τοὺς Σκύθας· γεωργοῦντας δὲ τοὺς Ἀργυππαίους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὴ ἐπορεύετο· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῃσεύετο· καὶ ὁ Λάκων ἠμαχεῖτο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο. ἀπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἕως σοι ἄδω ὑπνοῦν, ὁπόθος τις ὁ κυκεὼν ἔτος ἐφαίνετο. Et Heraclitus apud eundem in βίων πράσει, ſive vitarum licitatione: Ἔμπεδον οὐδὲν· ἀλλὰ κως εἰς κυκεῶνα πάντα συνειλέονται. Sed & in Homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Syneſius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς οὐκ ἁπλοῦν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἄνθρωπος· ἀλλὰ συμφύσησιν ὁ Θεὸς εἰς ἑνὸς ζῴου σύστασιν, ὄχλον ἀνέμων παμμιγῆ καὶ πάμφωνον. In mundo itaqe qantò magis?

Τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συλλογισμοῦσιν] Ità ſuprà § 9. συλλογατέταχται γὰρ καὶ συλλογισμοῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *ſtrom. l. 1.* Ἡδὴ δὲ καὶ ἡ ἁρμονία, ἐναντία τῇ νεάτῃ ὕσει· ἀλλ' ἄμφω γε ἁρμονία μία. ἔν τε ἀριθμοῖς ὁ ἄρτιος τῷ περιττῷ διαφέρεται· ὁμολογοῦσι δ' ἄμφω τῇ ἀριθμητικῇ. ὡς τῷ σχήματι ὁ κύκλος, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα δὴ σχημάτων ἀλλήλων διαλλάσσει· ἁτὰρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα τὰ μέρη σύμφωνα,

κἂν

κἂν διάφηται πρὸς ἄλληλα, τῷ πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quàm contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & ficca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procedcrent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund. Mirum quibusdam videri solet, quòd, cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura conflata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. qibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordet. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentium ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitusque tendentium. sic mare & fœmineum secum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap. 5.* Vide *ad l. 4. § 27.*

§ 49. Τὰ προγεγονότα] Vide *l. 6. § 46,47.*

Ἔξεσι γὰρ τὰ ἐσόμενα προφορᾶν] Vide *ad l. 6. § 37. & supr. § 1. & l. 2. § 14.* Plutarch. *de EI Delphic.* Μαντικὴ τέχνη δεῖ φησὶ τὸ μέλλον ἐκ τῶν παρόντων ἢ παρωχημένων. ὕδατος γὰρ ὄντι ἀναιτίῳ ἡ γένεσις, ὅτ' ἄλογος ἡ προγνῶσις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γιγνώσκεται τοῖς γιγνομένοις ἔπεται καὶ συμπάσχει, καὶ διέξοδον ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος παραίνεσαν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ὁπισάμενος, ὅτι δὲ καὶ προλέγει τὰ τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρόδηλα.

uti Homer. *Il. α'. v. 70.* Vide *l. 10. § 5.* Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min. *l. 1. ep. 5.* Mavricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qi futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib. 1.* ὅτι προφήτας τρόπον τινὰ τοὺς μυησθέντας ποιεῖ, ἐκ τῶν φαινομένων στοχαζομένους τὰ μέλλοντα. Polyb. *hist. l. 6.* Τὸ γὰρ γένος τῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἂν εἰκὸς παραχθήσεται αὐτοῦ τοῦ προειρημένου διαφόρου, καθάπερ ὅτι τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὑπομιμνήσκειν τὸ γινόμενον, καὶ συνεπιτιθέναι τοῖς παροῦσι, προορᾶσθαι τὸ μέλλον, καὶ συλλογίζεσθαι, ὅτι τὸ παραπλήσιον ἐκβήσεται αὐτοῖς συγκυρῆσαι. Cicer. *offic. l. 1. § 11. Inter hominem & bellua hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, parvulum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, qia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annexit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Evripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l. 6.* didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex qo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adavcta.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φυέντ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
[1] Βλαστόντα γονῆς εἰς ὑερόεντα πόλον ἦλθε πάλιν· θνητοῖς δ' ὐδὲν Τῶν γιγνομένων διαχρινόμενον Δ' ἄλλο προσῆς ἄλλο Μορφοῖ ἑτέραν ἐπίδειξε.
Retróque meant, qæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab ætherio
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum. qæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine paret.

[1] *ità Grot.* Βλαστάνοντα γῆς *Phil.*

Ità Grotius legit vertitqe: nisi qòd pro ἑτέραν, qod Philo Clemènsqe habent, ἰδίαν substituit, & propriâ reddit. mihi, illud retinere potius antiqiúsqe visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, qum uno ampliùs cum Clementis conveniant. Evripides idem in *supplic.* qod Moschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom. 2. tit. 124.*

Ὅθεν δ' ἔκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα·
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde noſtræ qodqe naturæ est datum
Eò reverti. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra. — Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Ζωκρίδη γὰ διακρίδη· γὰ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλιν. γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τοῦδε χαλεπόν; ὑδὲ ἕν. ità enim concipi debent, qæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum eſt, & diſcretum eſt, eódemque revenit, unde venit: ad terram terra, ſurſum ſpiritus. ecquid horum grave eſt? nihil ejcqam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cœli rellatum templa receptant.

Solomon ipſe *Eccles. c.* 12. *v.* 7. *Reditque pulvis ad terram, quod priùs fuerat: ſpiritus autem ad Deum, qui primò dederat.* Heraclit. *epiſt ad Amphidamant.* Ἐὰν ὃ φθάσαν ὑπὲρ αὐλον γένηται τὸ σῶμα, δύσεται εἰς τὸ εἰμαρμένον. ἀλλὰ ὁ ψυχὴ δύσεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ἔσα χρῆμα εἰς ὁρατὸν ἀναπήσεται μετάρσιον. δίξονται δέ μι αὐθέριοι δόμοι. Hinc de Sibylla prima fabuloſum illud ex Sarapionis *Epicis* apud Clem. *ſtrom. l.* 1. μηδὲ ἀποθανοῦσαν λίξαι μαντικῆς· ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς αἰθέρα χωρῆσαι αὐτῆς μὴ παλυτὸν, τοῦτο δὲ τὸ ἐν φήμαις καὶ μηδόσι μαντοδύμοις· τὸ δ' εἰς γῆν μεταβαλόντες σώματος, πᾶσι, ὡς εἰκὸς, ἀναγκαίοις, ὅσοι ἂν αὐτῇ ἐπιτυμβίῳ θρήμματα, ἀκριβῆ δὲ τοῦ σαλάσχων φυλάσσειν τὰ μέλοντος δίλωσιν· πλὴν ὅ ψυχὴ αὐτῆς ἐστὶ, τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον θεόσωπον: quod eò potiùs refero, qia lucem dat loco Plutarchi *de ſera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, δοῦναι αὐτῇ θεὸν τοῦ ἀπολόντων ἐν τῷ θεοσώπῳ τῆς σελήνης ἀπειθερυθρίῳ. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4 § 5, 14, 21, 23.

Ἢ τοῦτο διάλυσις καὶ τινέτις τις σκορπισμὸς] leg. ἢ τινῆτις. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *ſupr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίπισι] Καὶ iſtìc ſuperfluum videtur. verſus ſunt ex Evripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Conſul. ad Apollon.* lavdati; qò loco verſiculus proximè hos prægreſſus iſte præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρῄζουσιν ἐκλείπειν βίον &c.

ſunt autem variè admodum in Evrip. cod. apud Marc. apúdque Plut. concepti, qod eſt vitiatorum indicium ſatis clarum.

Σίπισι καὶ πάπις καὶ μαγγανέμασι] At Plut. Βροτοῖσι καὶ πολοῖσι καὶ μαγδίμασι. Evrip. cod.

Νωτίσι καὶ φρωναῖσι καὶ μανδίμασι.

ubi Brod. ῥωδροῖσι, *qietè, laboris fugâ.* qod meritò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. qem ità probat Grot. ut opinetur tamen eſſe potuiſſe, νόσοισι καὶ φρωμαῖσι. qod mihi omnium minimè videtur veriſimile; *morbis* enim vitam protelari, ſaltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, qis dixerit? at Camer. ὄχοισι, vehiculis, legendum ſuſpicatur. Ego vel Marcum ſeqar lubens, vel Plutarchum, qi ut verbulo differant, ſenſu conveniunt.

Καὶ μαγγανέμασι] Evripid. cod. μανδίμασι, *oraculis*, qibus moniti caſus futuros declinent. Brod. Plut. μαγδίμασι, *carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci noſtri μαγγανέμασι ſpreverim. cùm & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eò qoqe vocabulo uſitatiſſimè deſignentur. Qanqam alio forſan ſenſu iſtìc accipi qeat, pro *ſcitamentis* nempe, ſive *cupediis.* qomodo uſus eſt Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ubi λιπαρεῖς τραπέζας καὶ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανέμματα καὶ κομψέμματα, conjunxit. Et Plin. *l.* 10. *c.* 50. *Dedère & Parthi coqis ſuos mores. nec tamen in hoc mangonio qicqam totum placet.* Vel latiori etiam ſenſu, pro artificio omni, qò corpus humanum accurari ſolet. Unde *Mangonum ars: & venalitiorum mangonia,* Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangoniſatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. qâ pubem eorum retardari procurabant mangones, ſicut artificiis & accurationibus his, οἱ φιλόψυχοι ſenectutem & mortem etiam, qantùm poterant, ipſam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Qis iſta invenit oſtenta? qis veneficia innocentiora effecit, qàm remedia? procul à nobis noſtrisque literis abſint iſta. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum ſubjungit, qod Tragici mentem accedit propeꝛ *Vitam qidem non adeò expetendam cenſemus, ut qoqo modo trahenda ſit.*

Παρεκτρέποντες ὀχετὸν] *avertentes currum.* Xyl. qaſi ὄχον legerit. niſi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii curſum.* Annor. Lugd. *curſum divertentes, metaphorâ ab his qi fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὀλεθρον mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν ὃ πέρυσι ἦεν] Hæc aliunde ſunt.

Καμάτοις ἀνοδύρτοις] *Laboribus luctu lachrymiſque calentibus.* Xyl. *etiamſi miſeriam noſtram lugeamus* Caſ. at qid ſi ἀνοδύρτοις, *minimè flendis aut lugendis*, verterimus? poſſit enim etiam oboriri ſuſpicio, ſcripſiſſe Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut ſit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores*, ſi cum Flacco loqamur, *illachrymabiles*; vel eò ſenſu qò *Plutonem* ille *illacbrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *qos lugere flereque fruſtrà fueritꝛ.* (τί γὰ ἐλαφρὸν ἢ τὸ ὃς ἄπρακτ' ὀδυρόμενον δονεῖν καρδίαν;

Nam qid levat tandem mala,
Qaſſare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel qò fortes illos priſcos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotósque *l.* 4. *od.* 9. *qi minimè lugeantur*; ſive *qi lugendi non ſint*, ſed ſtrenuè alacritérque perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles eſt qi imperatorem gemens ſequitur.* Et *qæſt. nat. l.* 3. *præfat. Flere, qeri, ingemere*; deſciſcere eſt. qanqam & ἀνόδυρτος eſt θρηνεῖν, κλαίειν, Svidæ. atqe indè poteris τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καθεδιώτερος] *profuſior.* D. Boot. ut ſit

sit ἀπὸ τῦ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* qomodo Svidas ex Amipsiæ *mæchis*;

Καὶ σὺ μὴν ἦλθες, καββαλὼν τριώβολον.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Svidas idem, καθάπερ οἱ ἐρανισταὶ τὰς καταβολὰς ποιῦνται ἀφ' ἑκάστου χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν κατέβαλον χρήματα. & sit sensus, *fieri potest, ut profusior sis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existas. Falluntur enim,* qibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effusio, & qidvis potiùs qàm liberalitas existimanda est, cui ratio non constat.* Itaqe Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm qis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qi non donant, sed projiciunt.* id est, καταβάλλει, sive καββάλλει, prout Hesiod. in *Theogon.*

Κάββλη' ἐπὶ πόντῳ.

In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nescict.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάνθρωπος σύγ' ἐσσ'· ἔχεις νόσον, χαίρεις διδούς.

ità enim est concipiendum, ut versus consistat.

Liberalis haud es ipse; morbum habes, lubet dare. Ego malim καββαλικώτερος. qomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικότερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καββάλιον pro *luctatore*, qod Xyl. avtumat dici, exemplo carere existimo. καλαβάλειν *dejicere, prosternere*, de colluctantibus est freqentissimum: qos alt Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τῦτο ἔργον ποιεῖσ χρὴ τὸν βίον ἄπασι, πλὴ διατριβῶν ἐν γυμνασίοις τῦ καλαβάλλειν ἕτερος ἕνεκα. Evstath. *ad Hom. Il. i. v.* 206. Τὸ κάββλειν, ἢ ἁπλῶς ἀντὶ τῦ ἔβλειν, ὅ ὅτι, ἔθετο· ἢ βασάξας ἄνω, εἶτα κατέπιθετο· ὅπω καὶ ὁ πλαυσὶς καταβάλλει τὸν ἀπὸ πλοῦ. itaqe artem istorum Galenus idem *lib. ad Thrasybul.* non tam γυμναστικὴν dici postulat, qàm καταβλητικὴν· sive, ut Lacones efferebant, καββαλικήν. qi &, inqit is, καββαλικώτερον ἑαυτὸν φασὶν εἶ τὸν ἐν ταύτῃ τεθραμμένον, ἢ ἰσχυρότερον. *in hoc studio enutritos, non validiores sese dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atqe ità revera Spartanus qidam avtore Plutarcho in *apoph.* de antagonista suo, à qo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur; ὃ μὴν ἓν κρείσσων, ἀλλὰ καββαλικώτερος. *non est melior me aut fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Qò & respexisse Marcum istic, mihi probabile admodum videtur: qasi dixerit, Καββαλικώτερός σε ὄζι τις; vel, ἀλλ' τίς ὄζι; est *aliqis te luctæ peritior*, sive corporis robore viribúsqe validior? at te benignior, avt modestior, &c. nè existat. hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est qòd ea in re, avt ille superiorem te esse sese glorietur, avt ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Qod Agesilaus aliqandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐκεῖν, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; Plut. de se lavdand. qòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ, καὶ τάχει, καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν, δέξειεν ἂν καὶ ἕτερος τῦ τινος· ἀληθείᾳ δ' καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ μεγαλοφροσύνῃ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐμετρότητι, ξυμφαίη τις ἂν τοῦ ἀντιποιεῖσθαι τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως ἢ ἄλλων διαφέρειν. περὶ τούτων δ' ὁ μάγιστός ὄζιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύναχλοι, ἐγώ σε πλουσιώτερός εἰμι. ἐγώ σε ἄρχ χρείσσων· ἐγώ σε λογικώτερος· ἐγώ σε ἄρχ χρείσσων. ἐκεῖνοι δ μᾶλλον σωναχλοί· ἐγώ σε πλουσιώτερος· ἃ ἐμὴ ἄρχ κλῆσις τῆς σῆς χρείσσων· ἐγώ σε λογικώτερος· ἡ ἐμὴ ἄρχ λέξις τῆς σῆς χρείσσων. σὺ δέ γε ὅτε κλῆσις εἶ, ὅτε λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio qis ad periochæ hujus caput verba hæc. ὐκ ἔστιν ἀρχὴ τῦτο, ἀλλὰ ἢ ἀνωτέρω ἢ περὶ ἢ Πλατωνικῶν σωμάτων. qod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magis, qia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος ὀπὶ τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qa de eis usurpatur, qi, qicqid obvenerit, ordinem non turbant, qicqid fuerit injunctum, citra tergiversationem avt qeimoniam exequntur. Xenophon. *Cyri institut. lib.* 1. Εὐτακτότερος καὶ εὐπειθέστερος ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, μεμνημένος, π' τ ὄζι, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίν γέγονε, πρὸς μόνα τάτῳ ὄζι, πῶς πλὴ αὐτὸ χάριν ἀποπληρώσῃ εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅπω ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλεια, πρᾶξις καὶ φύσιν. Et *l.* 11. § 4. πεπίνκά τι κοινωνικῶς; ἔκαν ὠφέλημαι;

§ 54. Παλαχῦ καὶ διλωσικῶς] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medeâ*, 2. 1.

Nusqam potest non esse virtuti locus.

Ἐπὶ σοί ὄζι] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν· & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρούσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. καὶ τῇ παρούσῃ φαντασίᾳ.

Θεοπρεπῶς εὐαρεστεῖν] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ἔπις ἐφίσησι καὶ ἐνοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ συγκαταταξῇ ἑαυτὸν, διελδόσται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις συγκαταταξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ καὶ αὐτὸς θέλῃ·

καὶ

καὶ ἃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, qicqid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνεῖ &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò qàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἐξῆς τῇ καλασκαδῇ] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. φύσει δ' αὖ κοινωνικὸς καὶ δικαίως ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πείσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει περιορᾶν] Vide *ad l.* 2. § 2. ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον δὲ τὸ κρέσσον καὶ βελτίστατον ἀεὶ ἐν ἡμῖν ἡττᾶσθαι ὑπὸ πονηροῦ. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ κρεῖττον ταὐτὸν ὂν, ἥττω αὑτῆς ἔσται. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῷον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον ἐστὶ φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μᾶλλον τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.—ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζῴῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴν ἀρχὴν καὶ πολιτικήν. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὴν ἀρχὴν· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴν καὶ βασιλικήν. Salust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Avg. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych. in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοείτω τὴν κυρίαν καὶ ἄφθαρτον ἢ φθαρτὴ πλάσις καὶ ὕλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ ἀεὶ λογικῶν ἴσχειν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρησικὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὅπλοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζῴοις, δι' ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ψυχῆ τὸ τάπον δεῖ καὶ νοῦς· ἐν δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ὑπερφρονῶμεν τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς δεῖ τὸ τακτικόν.

Τὸ ἀπερίσπαστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐδία φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆς] ἀπέχει, forsan. qod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα καὶ μέχρι νῦν βεβιωκότα] Periochæ istius Senecæ meliorem interpretem frustrà qæfiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanqam cogat agmen, & consummet atqe expleat vitam. Pacuvius qi Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβίωκα, βεβίωκα. nullo non se die exstulit. hoc qod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & qem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat. qisqis dixit, Vixi, qotidie ad lucrum surgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, qæ non sperabitur hora.

Idem Sen. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmqe tibi semper adesse putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubiqe vixi, ut ultimam qanqe lucem, tanqam non rediturum consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περιόντος] idem qod *lib.* 6. § 41. ἐκ περιουσίας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, qod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδωκότι. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί γὰρ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4. § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δ' ἐστὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum seqentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν] Ità solatur se Merope in Evripidis *Cresphonte*: (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βορᾶς,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστέρημαι'. ἀλλὰ μυρίαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.
Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, qibus
Toleranda fuit hæc vita, qæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

—*nec rara videmus*
Qæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaqe ut Menander:

Παρηγόρει τὰ κακὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siqidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre qam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Qem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, qâ Dario uxoris obitum impotentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendum necessariæ suppeditarentur. re-

ge-

ge nihil non libentiſſimè ſuppeditaturum ſe pollicente; reliqua qidem omnia ſibi ſupperere aiebat, unicum tantùm deeſſe. id qidnam eſſet percontanti, reſpondit, Ἐι τῶν ἀπνθήτων ὀνόματα τῷ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειεν, εὐθὺς αὐτῷ ἀναζιώσασθαι. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inſcriberet hominum, qi ſine luctu vitam exegiſſent, fore ſtatim ut reviviſceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epiſt.* 38. ἀπνθήτων avtem nomine intelligo potiùs, *qi neminem luxiſſent*, qàm cum Gallo interprete, *qos nemo luxiſſet.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem iſtiusmodi reperiſſe poſſe ſe profiteretur, more ſuo ridentem ſubjeciſſe, Ἔπ, ὦ πάντων ἀποπώτατε, θρηνεῖς ἀναίδεω, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τούτῳ συμπλακείς, ὃ μηδὲ ἕνα πώποτε γεγονότων ἄμοιρον οἰκείας πάθυος ἔχων ἐυρεῖν; *Et te, omnium ineptiſſime, non pudet lugere, qaſi ſolus malis iſtiusmodi conflictareris, cùm nè unum qidem ex omnibus qi unqam fuerint, reperire poſſis, cui ejuſmodi nihil qic qam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari technâ illuſiſſe refert, τὸ παιδὸς τὸ εἴδωλον ἀναγαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσειε μηδένα πώποτε πεπενθηκότας. qod ille cùm præſtare neqiret, ſubjeciſſe Cynicum, Ἔτ', ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πόνθυς ἄμοιρον; Ità Juliano qi ἀπόνθητος dicitur, idem Luciano πόνθυς ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, qod Plut. *ad Apollon.* ſic refert. Ἐι συμπένθοιμεν εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε διαλέξαι τὸ ἴσον ἔχοντας, ἀσμένως ἂν τοῦ πλείους τὰς αὑτῶν λαβόντας ἀπαλλαγῆναι. Herodot. *l.* 7. his verbis expreſſit: Ἐι πάντες ἀνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συμβείκαιεν, ἀλλάξασθαι βελόμενοι τοῖσι πλησίοισιν· ἐπιξυνάντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀπασσίους ἔχουσι αὐτέων ἀποφερέεσθαι ὁπόσα, τὰ ἐσιν ἐνεγκαμένους.

Περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλον γίνεται] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis qæ nobis ſecius obtigerint, qàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, qomodo eventus illos adverſos probè utendo, in rem noſtram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *diſſert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ τῶν περισσόντων ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ὕλη σοι ἔσται] *ſoi*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι παντὶ τῷ ἐπιβάντι χρῆσθαι χρὶ φύσιν· καὶ ὕλὴς σι καλούσα δράματα. μηκέτι ἔν μοι λέγε, Πῶς γένηται πρὸς ἀποξήν; ὅπως γὰρ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον προσέχε, καὶ δῆλα σαυτῷ καλὸς ἔσῃ] Ni vitioſa ſit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô ſenſu, qô Jaſon Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qi ſibi nequam, cui bonus?* qô Pſaltes *Pſal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi benefeceris, collavdabunt te homines.* avt qô Evripides verſu illo celebratiſſimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latent.* in *Alex* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

Sed qô Apoſtolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conſpectu Dei.* i. e. ſis temetipſo Deóqe teſte contentus. μὴ πόμπευε, μηδ' ἐλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qô Socrates in *Platonis Sympoſ.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῇ, *ſibi canere.* Unde Iſmenias, eundémqe imitatus Julian. in *miſopog.* Τοῖς μύσαις ἅσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs placentem juſſit, ſibi canere & Muſis.* Cicer. Bruto. qô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi & *ibid.* de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ὀπτιολὺ ἐπειράμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ ἦν μοὶ, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ἤλγει, ὅσα καλῶς ἐπίνον, ὅτι ὁ δὲ τοῦ θεατὰς ἐτίθην, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἥδιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσκληκὼς ἔχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπλουν· πάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔα χαίρειν, καὶ εἴ πού κολακείας ἤδησιν ἀεσθῆναι δοκιμάζουσας· αὐτὸς δὲ σαυτῷ μόνῳ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipſi in omnibus actionibus honeſtatem conſecutum videaris.* qem & Caſavb. ſequitur. Cæterùm, ut qod revera ſubeſſe ſentiam, liberè eloqar; hæc omnia præter Marci mentem prorſus exiſtere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità operâ leviculâ reſtituendum. μόνον πρόσεχε σαυτῷ. καὶ δῆλα καλὸς ἔσῃ ὅπ σαυτὸς ἔ πράσεις. formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur, monitis. πρόσεχε σαυτῷ· & προσέχετε ἑαυτοῖς. Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro qo & Pavlus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μίμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ἕ ἢ πρᾶξις] leg. forſan, καὶ μίμνησο ἐπ' ἀμφοτέρων. ὅτι διάφορον, ἐφ' ἕ ἡ πρᾶξις. in utriſqe avtem illis, hoc eſt, tum in illis ſibi dimittendis, qi ſecius ſe gerunt, tum & in rerum illarum, qæ contingunt, uſu, medium qiddam eſſe, nec bonum ſcil. nec malum, illud circa qod actio tua verſatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ repræſentant, qomodo ex lectione, qam admittunt, elici poſſint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Ἀλλὰ

ὕλαι ἀδιάφορα. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἔνδον βλέπε] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἔνδον ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα τῆς φρονήσεως ἡ διάθεσις· ἀρχὴ καὶ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranqil.* Διὸ τῷ πηγῷ τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ὄσαν ἡμῖν ἐνεργαθείρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χωρίοις συμφέρηται. Solomon *Prov. c.* 4. *v.* 23. *Præ omni custodia custodi cor tuum: indè enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir. c.* 46. Ἰδιάτης φύσις καὶ χαρακτὴρ. ὅταν ποτὲ ἐξ ἑαυτῆς προσδοκᾷ ἀφέλειαν ἢ βλάβην, φιλοσόφε φύσις καὶ χαρακτὴρ· πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτῆς προσδοκᾷ. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. quid refert, an aqa decurrens intercipiatur atq; abeat, si fons ex qo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένην, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qi qò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magìs ebulliunt & scaturiunt uberiùs. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πέφυκε βρύειν, ἀπαυλίμοις εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾷ μᾶζον. qod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὀλίγῳ μὴ σφάλλεσθαι. &, λέγοντα μὴ κινεῖν τὸν χέρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς φαῦλόν τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα καθεστηκός· qod βλέμμα πεπηγός, cum nostro, Epictetus dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in *Marco* Sophistâ Philostratus. Basil. Cæsar. *epist.* 1. Τὸ βάδισμα μηδὲ νωθρὸν, ὡς ἕλκυσιν τῆς ψυχῆς κατηρρεῖν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σεσαλευμένον, ὡς ἐμπλήκτως αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ assecias depingit, θεὸν τῇ δαίμονι συνδίοντας. at de Mercurii sectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inqit: ὁ θεὸς ἦ, ὑδὲ βοᾶτον, ὑδ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharsidem describens Maxim. Tyr. *dissert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ὑ πολυρρήμονα, ὑδὲ λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον, βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑμνὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὐσχὴς, οἰκεῖος ὑ πλατεῖᾳ μισθοφόρῳ ἀσωτοφόρτῳ θέοντι, ἀλλ' ὁπλίτῃ βάδην ἰόντι, καὶ κινουμένῳ ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἐν γὰ νομίζω τοῦτο τῆς ἀνελευθέρου
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἐξὸν καλῶς.—

Qod Plavt. *Pænul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magìs par est gradu
Ire: servile esse duco festinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γυναικὸς σημεῖον ὑδὲν ἦ δεῖ περφανὲς ἐν τῷ περιπάτῳ μαλακίας· ἀλλ' ὑδ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τοίνυν μηδὲ ἐν κινήσεσιν, μηδὲ ἐν σχέσεσιν εὑρεθείη ποτὲ ἡ ἀσημασωὶν τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τοῦ περιπάτου] Ὥστε σωμφαίνεσθαι τῷ τῆς ψυχῆς ἀρετῷ δ' αὐτῷ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νοῦς ὅ μοι δοκεῖ λελέχθαι καλῶς ἀόρατος ἦ παράπαν. φαίνεται γὰ ἀκριβῶς, ὡς ἐν καπήλῳ, τῷ περιπάτῳ. Phraates apud Philostrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ φῦλ' ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἐρεμνὰ διεσπουδακότα ἦ ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γραμμάδεσί τε καὶ διωρεῖν· ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοὺς νοῦς φῦλ' ἀνθρώπων διαδεῶνται. Cicer. *in Pison. Vultus sermo quidam tacitus mentis est. & de Orator. l.* 2. *sensus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de resurr. c.* 15. *Volutet aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium speculum est.* Vide *suprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Zeno adolescentis modesti imaginem sic delineat: Ἕξω καθαρὸν τὸ περίσωμον· ὀφρῦς μὴ καθειμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμένον· μηδ' ἀνακεκλασμένον· μὴ ὕπλιος ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀνειμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὅμοια * ὀρθύσι. [* ὀρθοτέρα. Arcer.] περὶ τὸν λόγον ὀξύτης, καὶ κατοχὴ φῦλ' ὀρθῶς εἰρημένων· καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἀνδιδοῦσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίδος. αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἀῤῥωνσία. Ità Isidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὡσπερ σώφρων γυνὴ ὅτι τοῦ περισσοῦ τῆς ἀγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τοὺς φῦλ' ἀκολάστους ὁρώντων κολάζει περισσοδοξίας· ἕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅτι φῦλ' αἰδέσεων φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήσαλα, τοὺς φῦλ' διαφθείρειν αὐτῆς τὸν ὄφιν βελουμένων διακόπτει ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὅμμα γὰ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων σωνεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σεσεισμένον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ὄζιν αἰσχύνης, τοῦ ἀφανεῖς φῦλ' οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσης τῷ σώματι. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *institut. l.* 10. *c.* 1. *Scias eum sentire qæ dicit.*

Σωὶ τῷ ἀνεπηρεάστῳ] Huic opponitur τὸ καταχαμαλίζειν αὑτὸν ὡς τὸ σκυθρωπόν. ut Basil. Cæs. *orat.* 1. *de jejun.* qod in Pharisæis notat D. Christus Matth. *c.* 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν ἦ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Est autem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam observavit Casavb. *Act. c.* 5. *v.* 41. Ὅτι καταξιωθῆσαν ἀτιμασθῆναι. sunt enim, ut καλοκἀγαθὸς & ἀτιμάζεσθαι, ità φαίνεσθαι & ἀφανίζεσθαι, sensu planè contraria. non accedo tamen Basilio, qòd τὸ ἀφανίζεσθαι sic explicat, ἀφανίζε-

ἀφαιζεῖ) τὸ φείδωνται, ὅταν ἢ ἐν δὲ διδῶσι ἐπιδεῖ-
ξαι σῶμα τῷ ἐξαίφνης ὁποιοσοῦν), ὥσπερ ὑπὸ παρε-
πτώσεως τῷ δεῖ καλυπτομένη. vid. *supr. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέχν.] *Artem vivendi luctatoriæ* magis quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utroque illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c.* 6. v. 11. σεῖς τὸ δυνασθε ὑμᾶς σῶσαι· ὅτι ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: v. 13. ἵνα δυνηθῆτε ἀντῆσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, qia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóque in illis exprimendis exhibendisque artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsque attendere atque accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. quâ ratione & τῇ κιθαριστικῇ ἡ βιωτικὴ conferetur. Vide *supr. ad* § 38. aliâ autem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 2. & *l.* 12. § 9. ibi vide sis.

Οὐ προεγνωσμένα] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævisa sunt. siquidem *præmoniti præmuniti*; quòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de divers. argum.* 37. & *prævisa jacula minùs, sqiunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταραττει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν παρέχει ἀδημίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Διπλοῦν τὸ φεύγημα τὸ αἰσχύνην καὶ ἀναγκαῖον, καὶ πλεῖον παρὰ λόγον ξυμβαῖνον. Itaqe Senec. *ad Marc. c.* 9. Necesse est magis corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, *langvidius* incurrunt. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus. *aufert* vim præsentibus malis, qi futura prospexit. & *ep.* 76. Præcogitati mali mollis ictus venit. Et *de tranq. cap.* 11. Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit. Et *ad Helv. c.* 5. Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium *Adventus* eos prosternit, qos inopinatò occupavit: at qi futuro se bello ante bellum paraverunt, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt. Gregor. item *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nesciunt, tantò eis graviora fiunt, qantò ab eis inopinata tolerantur. firmis autem mentibus repentè adversa non veniunt, qia priusqam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§ 62. Ἀκούσιον πλαίσει] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinqentiq* uti Tertullian. *apolog. c.* 45. Ξύγγνωμον γὰρ ὃ τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Παῖν δ' εἰκὸς τὸ πολέμῳ καὶ δεινῷ πού τι καλουμένῳ σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ἁμαρτημάτων κατασχεῖν ἔστι που βαμὸς, παρασκευήν τε ὅτι τοῦ μὴ ἀνάγκην κακοῖς ὀνομαδῆναι, καὶ ὡς ὅτι πᾶσι σφῶν ξυμφορᾶν τι πολλάκις. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκὼν ἢ ὀργῇ καὶ πρωτεία καὶ αὐτὸς ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμην αὐτῷ τῆς πρωτείας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἀκουσίοις ἕτεροι καὶ φόβοι γίνονται ἐν δὲ τοῖς ἑκουσίοις συγγνώμη, ὅταν δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν καὶ ἀνθρωπεραστεῖ, ὅταν ἄκων τις πάσχῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε ἀνθρωπεραστεῖ· ἀδίκημα γὰρ καὶ ἀνθρωπεράστημα ἔφησεν τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον. ὅταν γὰρ ἀκούσιον ᾖ, φέρεται ἅμα ἡ καὶ ἀδίκημα τότε ὄντ· ἔστι ἄδικόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δ' οὐκέτι, ἐὰν μὴ τὸ ἀκούσιον ἐπεί. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligie Aristoteles juris sive officii, vel veritatis saltem dognatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. pariqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὰς χεῖρας τὰς ἑαυτοῦ τύπτοι ἕτερον. iste eam, qæ ab interno profitiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens autem *strom. l.* 1. ἔστι ἢ ὀργὴ ἔστιν, ἔστι ὁ λόγος, ἢ αἱ τιμαὶ, ἢ αἱ ἡδοναὶ, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξαίφνης τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἐπικαίου τῆς κακίας ὄσης. ἐπεὶ ἢ ἐξ ἀμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατέρχει διαμαρτύρουσα ἢ ὑπόληψις· διὸ ὅτε κρατεῖ, ἧς ἀγνοίας καὶ ἀμαθίας ὄσης ὁλοχερῶς ἀκουσίων εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέττειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δ' ἀμυτὸν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέττῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον· ὡς δὲ καὶ τῆς κακίας ἀκούσιος ὄσης. ὁ γὰρ ἀρετὴν τε κακὸν, τῇ ἢ ἀεὶ αὐτὸν ἡδονῇ σωματουργούσῃ, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν κτητέον ἡγεῖται. ὧν ὄντος ἐξόντων, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ ὁπωσδήποτε, καὶ περὶ τούτων τὸ μὴ συλλαμβάνεσθαι τῆς ἀκουσίας ἐκείνης εὐπαθείας, ὑπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqo modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ σφῶν παθῶν καὶ σφῶν ἐπιτηδευμάτων, ut Marcus loqiturc. *l.* 12 § 3.

Οὔτε ἐπιμαρτυρήσεις λήσῃ] *neqe testimonio egebis, opus habebis*, interpres uterqe. malim, *neqe testimonium*, id est, approbationem, *ab illis petes*. ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahi-

Εἰ βλέπων] suspensa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm desit verbum ad quod conditionalis se recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius esset. vel εἰσβλέπων, participium in verbum transmutando. sed priùs illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis esse Epictetus monet, à quo etiam laudatur, *dissert. l.* 1. *c.* 28. & *l.* 2. *c.* 22. Ex ejusdem *Protagora* sumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Quæ ibi Plato, *ad l.* 12. § 18. dubimus. Cæterùm in *Sophist.* statuit πᾶσαν ἀνθρώπου ἁμαρτίαν εἶναι. Astipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *dissert. lib.* 4. *c.* 1. τίς δέλεαρ ζῇν ἐξαπατώμενος & σφαλλόμενος; Aug. *de verb. Ap. serm.* 30. *Quis est, qui velit decipi? da mihi hominem religiosum; non vult fallere: da impium, sacrilegum; fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémque *Enchir. c.* 17. *Usque adeò rationalis natura refugit falsitatem, & quantùm potest devitat errorem, ut falli nolint etiam quicunque amant fallere.* Verùm quæri potest, quomodo verum hoc sit, nullam animam veri nocitûs sponte destitui: cùm Petrus Apostol. de impiis ac flagitiosis quibusdam dicat, λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Ista illos veritas volentes fugit.* scilicet, quod Bernard. *de gradib. humil.* 2. *ut liberiùs peccent, libenter ignorant.* Et, quod Tertull. *apolog. c.* 1. *Non libet rectiùs suspicari; non libet propiùs experiri. malunt nescire, quia jam oderunt. nolunt scire pro certo, quod se nescire pro certo sciunt. ideo & credunt quæ non probantur, & nolunt inquiri, nè probentur non esse, quæ malunt credidisse.* Verùm quod in schola dicitur, *neminem bonum quà bonum odisse*, ità *verum quà verum nemo aversatur*; etiamsi aliâ ratione, quatenus nimirum sibi minùs illud expedire arbitratur, aut affectibus ipsius adversari videtur, haud lubenter eidem assentiatur. Vide Thom. *sum. part.* 1ª. 2æ. *q.* 29. *art.* 5. Cæterùm in Platonis sententiam descendere videtur Clemens Alex. loco superiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἑκουσίως τῆς ἀληθείας, κακὸν δεῖ· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα λέγειν, ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀγαθὸν ἀκουσίως μὴ γίγνεσθαι ἀνθρώποις· ἀγνοίᾳ δὲ ἢ δόμῳ, ἢ κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες, καὶ μὴ πεισθέντες. ὁ γὰρ δὴ πεισθεὶς ἑκὼν ἤδη παραλέλοιπεν· κλέπτεται δὲ ὁ μεταπεισθεὶς ἀναισθήτως· ὅτι μὲν μὴ ὁ χείρων, ἢ δὲ καὶ ὁ λόγος ἐξαιρίθμως λανθάνει· βιάζεται τε πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμῷ, μὴ τὸ δέξασθαι καὶ ἐπὶ πᾶσι γοητεύοντα, ὁπόσοι ὑπὸ ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ ἀπὸ φόβου δείσαντες. Sed rem ipsam quod attinet nihil à nostris alienum habet.

Οὐκοῦν ἄν τις ἀκουσίως] nemo, inquit, sponte privatur, aut veritate, aut virtute. quod idem habet & *l.* 11. § 17. In hunc sensum conceptus est Senarius ille, quem adduxit, & simul etiam in hac parte refellit Aristoteles *ethic. l.* 3. *c.* 5.

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μάκαρ.
Nolens beatus nemo, nec sponte est malus.

nec aliter intellexisse philosophum docent, quæ subjungit statim: Ἔοικε τὸ μὲν ἑκὼν εἶναι, τὸ δ' ἄκων μακάριος καὶ μὴ ὄφελε ἄκων· ἢ γὰρ μοχθηρία ἀκούσιον. Proinde accentum retrahere, quò τὸ πονηρὸς illud τῷ ὀπτάνω & ἀλλὰ significationem obineat, uti vir doctissimus in *excerptis* postulat, præter mentem prorsus auctoris forsan, præter sensum procul dubio citantis exístat. ut nè adjiciam, non deesse, qi pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de significatione ab accentu retracto immutata, cùm translationem accentûs eandem in aliis isidem vocabulis ab Atticis usurpari animadvertant, citra ullam significatûs immutationem. Vide Eustath. *ad Iliad. β.* & H. Steph. *de dialect. c.* 25. Nec alio sensu Hercules apud Epicharmum ab Eustratio citatum per furorem à se gesta excusans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδε πάντα ποιῶ·
Οἶμαι δ' ἀς ἕλκις ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄτας ἔχων.
Hæc ego ex necessitate facio quæ facio omnia:
Lippè, ut credo, sponte primus nemo, aut calamitosus est.

Vide *supr. ad* § 61. & *ad l.* 4. § 6. Sed & in eandem sententiam citra ambiguitatem omnem disertissimè Plato ipse in Timæo; ubi cùm statuisset, primò τὰ περὶ ψυχὴν κεφάλαια δὲ σώματος ἕξιν γίνεσθ' deinde νόσον ψυχῆς, ἀνοίαν τε cum ἀσέλγειαν δύο γένη, μανίαν & ἀμαθίαν subjungit; ὁ νοσῶσι & ἀσχήμονα ἕκαστα ἐκὼν τῶν σώματος τινὶ ψυχῇ, οὐκ ἂν νοσοῖν, ἀλλ' ἂν ἑκὼν κακὸς, κακῶς δοξάζεται. Et mox: Καὶ ἡδονὰς δὴ πάντα ὁπόσα ἡδονῶν ἀκεστικὰ & ὀνησιφόρα, ἃς ἑκάστοτε λέγαμεν τὰς κακὰς, ἐκ ὀρθῶς ὑποληπτέα. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν ἕκαστος. ἀλλ' ἢ πονηρὸν ἕξιν τινὰ τῷ σώματος & ἀπαίδευτον τροφῆς ἢ κακὸς γίνεται κακῶν πατρὶ ἢ ταῖς ἐκ νέου ἐπιτηδεύσεσι, & ἄκων ἀποτίγνεται. ità restituit H. Stephan. quod perperam κακὸν ἢ antè legebatur. cui βεβαιωτὴν do ego Gisenium in *dissertatione*; quâ probare contendit, *animam segui temperaturam corporis c.* 6. lectionem eandem exhibentem. huic autem lectionis genuinæ assertæ gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex quibus pro ἐγόντων, ἐκείνων apud Gisenium reponendum. Verùm Aristotelis contra Stoicos & Platonem ipsum suffragatur, Platonicus licèt ipse, Maximus Tyr. *dissert.* 41. νόσος ψυχῆς μοχθηρία· νόσος σώματος δυσχέρεια. ἐκείνου ἢ μοχθηρία ἀκούσιον· ἢ δυσχέρεια.

§ 64. Ὄντως ἀγαθὸν] Vide *ad l.* 2. § 2, & 11. & *l.* 4. § 8. Hesiodi ὁρκ. *l.* 2. *v.* 309. à Socrate laudatus apud Xenoph. *memorab. l.* 1.

Ἔργον

Ἔργον δ' ἐστὶν ὀργισθῆ — Marcus autem istîc de labore an de dolore agat, (πόνου siquidem vocabulum utrumque designat) ambiguum faciunt ea quæ sequuntur: & forsan utrumque voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, ὅτε αἰώνιον] Vide *suprà* § 33.

Καὶ μὴ συνδοξάζῃς] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, quàm quod sensus ipse renunciaverit. συνδοξάζειν enim Marcus dixit, quod συνεπιδοξάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, qid istîc velit.

Πολλὰ πάνυ τὰ αὐτὰ ὕπνε, λανθάνει λυμαινόμενα] *occulto modo, sive clam & citra sensum nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterque. at commodo nec sentientibus molesta esse possunt? itaque interpunctione mutatâ, & post λανθάνει adhibitâ, verto, *multa quæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore naturæ.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν ἐν πάνυ τινὶ δυσαρεστῇ, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐναντίοις· quòd antè forsan non adverteris.

Ὅτι πάνυ ἐναντίοις] hoc vult, molestiam nobis facessere multa, quæ laboris in se vim atque naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, pavsëam, & similia. itaque in istîs etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos superari. Ejusmodi quiddam est, quod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *Impatientia sola matrix est ad omne delictum. atque ut compendio dictum sit; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Ità etiam quietem ipsam, non minùs quàm laborem, sæpenumero molestam esse, & quietis quoque impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de tranqil. ad l.* 4. § 24. laudatus: Ἐνίοις δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν οὕτω πολλάκις εἰς ἀθυμίαν κατέστησεν. Ennius *Iphigen.* apud Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Quàm negotioso cùm qui fuerit in negotio.

Nec dissimile quod Aug. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos quotidie fames & sitis; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus? dormitamus. jejunare volumus? esurimus & sitimus. stare volumus? defatigamur. quærimus sedere? si & hoc diu facimus, deficimus. quicquid nobis providerimus ad refectionem, illîc rursus invenimus defectionem. Esuriens cibo te reficere volebas: hoc age semper; hoc agendo, in eo quod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras; surgis, deambulando reficeris: perseverа in eo quo reficeris; multùm deambulando lassaris: sedere iterum quæris. invenimibi aliquid unde me reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum deficias.* Et mox: *Si perseveraveris in eo quo te reficis, etiam morieris. Perseverа in multùm manducando: ipsa te interficiet. perseverа in multùm jejunando; indè morieris. sedo semper, ut nolis surgere, morieris indè. ambula semper, ut nolis quiescere, morieris indè. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indè. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris indè.*

§ 65 Ὅσον οὐκ ἀνθρώπου] Imò ὅσον οὐκ ἀνελεήμονος. q. d. *Nè sis tu immiti animo etiam adversùs immites ipsos:* nè id ipsum in te admittas, quod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *suprà* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu ità cogita, quod ex homine periculum sit, ut cogites qid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris, alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης ἐνδόξοτερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντεχνότερον τοῖς σοφιστικοῖς διαλόγοις] Quod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristide quæ Nicet. Χωνιάτης ἐξηγεῖται. Εἰς τὸ σοφιστὰς ἄλογον εἶναι μανίᾳ ὁμοιοῦσθαι. Et Theodoret. *therap.* 1. λοιμωδῶς αὐτοὺς διατίλει. Itaque quod de Ulysse Homerus *Iliad.* β'.

Οὐ γὰρ ἔθ' ὧδε βασιλῆα καὶ ἄνδρα ἕκαστον ἀνδρῶν ἐφέζεσι,
Τὸν δ' ἀγορὰς ἀνέεσσιν ἐρυσσάμενος παρεέζει·
Ὃν δ' αὖ δὴν τ' ἐνόησε ἰδὼν, βοοῦντά τ' ἐφεύρῃ,
Τὸν σκήπτρῳ μετάφησι καὶ ἐσχερὸν ἀμφιβάλλει.

[*eo*, id ad Socratis mortem secum istîs gerendi Maximus Tyr. transtulit; *dissert.* 16. Ἀεὶ σὺ ὑπνεῖς, ingit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Σωκράτης καὶ ὁ βασιλικὸς καὶ ἐξάρχων ἀνδρῶν ἀγαθῶν λόγος ἐγήγειρεν καὶ ἀνεκίνησεν, Τιμοκράτην τινὰ ἢ Παρράσιον, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ἔσχατ' ἂν δ' αὖ δὴν τ' ἀνέσχε ἰδὼν, βοοῦντά τ' ἐφίζει, πάντα ἀλαπάζων τῷ λόγῳ, Θερσίτην τινά, ἢ Κυνηγείρην, ἢ ἄλλον λωβητῆρα καὶ ἀπρόσκοπον; Ità enim supplevit Colm. Parcius, quod codices Græci mutilum exhibent.

Καρηκομόωντα τὸ πάχος διαπεπηγέναι] ad verbum, *in glaciè pernictabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigoris extremo. Πάχος, λίμνης. Hesych. πάχος, gelu, glacies ut πάγος primùs ejusdem originis vox utrique. Plut. *de prim. frigid.* τὸν πάγον ποιεῖ καὶ πήγνυσι τὴν λιμνάζουσαν παχύτητα· διὸ καὶ πάχος καλοῦσι. Constantiæ aliud constantiæque in hoc fere genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur: quod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μείνας, inquit, πυθόμενος ἐν ὕδει ὄντα αὐτὸν φίλοι· Ἀπῆλθεν οὖν πρωΐ. Atque est inter cæteros Plato *in Sympos.* qi non tantùm multos annos, sed ἐξ ἐνιαυτοῦ μιᾶς ἐπέρας, καὶ τοῦ νικᾶν, μιᾶς ὅσης ἐγένετο καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι. Id ipsum autem Socratem non semel, sed sæpius egisse refert Favorinus: Πολλάκις ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλον ἰόντα ἀφικέσθαι αὐτὸν ἐσπέρας. Gell. *l.* 2. *c.* 1. Stans solitus dicitur, pertinacia

tinaci ſtatu perditis atque pernoctans, à ſummo luci ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, eodem ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) frequentiùs habitis Caſaubonus intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον καλοῦσιν ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neque enim, quod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad quem comprehendendum, quò morte afficeretur, nulla juſta de cauſſa, Socrati unà cum quatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penes quos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐφρυάττετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅτι βρενθύεται ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, καὶ τὸ ὀφθαλμὸ παρακλέπτει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

qò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοὶ γὰρ, inquit, ἔδοξε, ὦ Ἀγαθῶνος, τὸν μὲν ἄλλον τοῦτον καὶ ἔτι διαπορεύεσθαι, ὥσπερ καὶ ἐνθάδε, βρενθυόμενος καὶ τὸ ὀφθαλμὸ παρακάλλων, ἡρέμα παραπορεύεσθαι καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους. &c. quod ridet etiam exagitatque Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενθύεται, ὑψηφανδύεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενθυόμενοι, ἐπαιωρούμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ἐν τούτοις, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενθύετο· τοῖς δ' ἄλλοις ἀνανταγώνιστα ἐπεῖτο.

Περὶ ἧς καὶ μάλιστ' ἄν τις ἀπιστήσειε] leg. ἀπιστήσαιε. quod & interpretes viderunt. neque enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelsique ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanquam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πομπῶδες illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖός τοῦ λόγου ἦν] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει οὐδ' ὁπῶν τοῦτο μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſupr.* § 20.

Μήτε σὺν ἀναιτιωμένων] & hoc idem de ſe *ibid.* Ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τοῦ θεοῦ χρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπη μέλλει ἐμοί τε ἄριστα ἔσεσθαι καὶ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθόν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ τῶν ἐνόντων τῷ αὐτομάτῳ γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ὅτι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πρεσβύτερον, βέλτιον ἦν μοι. deniqe *Criton.* Ἐς ταῦτα τοῖς θεοῖς φίλον, ταῦτη χωρεῖτω. quod laudat Epictet. *enchir. c.* ult. & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ἵνα συνεκέρασε τῷ συγκειμαι] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt quàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, οὐχ ἵνα συνεκέρασε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγκραμα. qum vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, οὐχ ἵνα συνεκέρασε σε τῷ συγκρίματι. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκυκέρασαι δαίμονι.
Mali tam fœto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe conceptam; [ὃν] ἡ φύσις οὐχ ἵνα συνεκέρασε. *quam* (mentem ſcil. ἕν, qò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὰ συγκριμάτων, vel τὸ σε συγκριμάτων legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisque cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ quidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animâ caro, an anima appareat carni. Sed & magis animam invehi atque dominari credendum eſt, ut magis Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. συνῆψε καὶ συνέκρινεν.

Καὶ κατὰ μηδενὸς γνωσθῆναι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *æquivoc.*: Δοκεῖ δὲ καὶ Ἀθήναζε ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀποδόσθαι γνωσθῆναι, δεῖσαι καλαφρονῶν· καὶ εἰδέναι μὲ Σωκράτην, ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ἔλεγον δὲ (φησὶν) εἰς Ἀθήνας καὶ ἔτης με ἐγνωκειν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείοσι Σωκράτης· καὶ ἤρχετο περὶ αὐτὸν ὀλίγοις φιλοσόφοις συναθροῖσθαι. Et Senec. *ep.* 79. *Quandiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. quandiu Catonem civitas ignoravit? reſpuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum quantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc quoque imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa quas delituerat. multis itaque jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in quadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, quòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet. ſed pænè inauditos.* De Sarapione incertus avtor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐπῄνεσε φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνδρώπους ὁπὶ εὐσεβείᾳ τε καὶ ὅλῳ βίῳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ τοσοῦτον. δὲ τῷ ἀνδρὶ θεῖλῶ τῷ ἀληθῶς τοῦτο τε καὶ λέγω, τοῦτ' ἐν παροιμίᾳ λέγεσθαι εἰωθότος,

λόγος, ἄρχῃ ἡ βασιλεύουσα γὰρ ἐκείνου τοῦ λαοῦ βιβίους, οἷς ἐδίνα τὴν τέχνην ἀνδριάντων, ἔτι δὲ νεωτέρων, ἔτι δὲ πρεσβυτέρων, ἐλάττωμα ἂν εἶναι δοκῇ λόγου. ἐδὲ ἔρωτα τινὰ ἀνθρώπου, οὐ μὰ σὲ ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἀνδρίζεται τὸν Ζαραπίωνα τῷ λόγῳ. ὃ γὰρ ἄρχῃ ποτὲ ἔσω πείσεται αὐτὸν ἀνατρέψαι ἐπίσης ἀφοβί. Ita ille (avtori si fidem habemus) ζῶν ὃ τινα ἀνδριάντων ζωλικὴν, ἀλλ' ἀτεχνῶς θείαν εἰκόνα ἐμέλησε τιμᾶς τῶν παρ' ἀνθρώποις, ὅσα ἐδὲ ὄνομα αὐτῷ ἦν τῇ πόλει, & quod Flacc. l. 1. epist. 17.

—natus moriensque fefellit.

Ἐν ἀληθείᾳ καίτοι] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἀνθρώπους ἐλεγκτικὸς] Vide *ad l.* 5. § 5. & *supr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλεύθερος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Cas. ἐλευθέριος. *l.* 8. § 1.

§. 68. Ἀλλ' ἐκεῖνα διαζῆσαι] Et hæc forsan erant superioribus contraria copulativâ intercedente. [ἢ] ἀλλ' ἐκεῖνα διαζῆσαι. quasi dicas, *nè despexeris quin possis, etiamsi nec dialecticus nec physicus fueris, & liber existere, & modestus, & liberalis, & pius evadere, & ad coactionem omni immunis vitam transigere.*

Καὶ πάντες καταζῶσιν] Est qi καταζιῶσιν legi malit, quòd τῷ ἀζιώσει respondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελύδρια τῆς ἀφεστηκυίας] *corporea hujus molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 6. § 39. τὸ ἀφίκτον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ ἀφικνούμενον dicitur. & μελύδρια ista, ὄργανα ἀφεστηκότα. *l.* 10. § 38.

Φυράματος.] φύραμα *massa lutea*, sive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Svidas; ex qa figulus vasa fictilia confingit. Apostol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. territ. & aquæ.* de Alcedone, ὃ εὑρὼν πηλὸν, Idémque in *sympos.* Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐρεῖ τις ἡμῖν, μηδὲ ὀνίναι δυνάμενος, ἀλλὰ πονηρίαν ξύλου, ἢ φυράματος πηλοῦ. Alludit autem hìc Marcus ad corporis humani qualem ex massa ejusmodi congenerationem. Eadem usus metaphorâ Moses *Genes. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Fixit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanquam argillam effinxisti me.* sed & apud Hesiodum Vulcanus Jovis jussu ad Pandoram concinnandam, dicitur

Γαῖαν ὕδατι φύρειν.—

Elegantissimè verò Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit esse πηλὸν κομψῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, pòst Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, prælagio sanè plùs nimiò felici ac veraci, πηλὸν ἅμα καὶ πεφυραμένον, *lutum sanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c.* 57. quod tamen Svidas, ab Alexandro Ægæo philosopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota est & de Prometheo fabula, qem è luto corpus homini effinxisse fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum versibus his,

Ἦν κἄτ' ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὃν ποτε φῶλον,
Καὶ τὸν Σκιλλαίης, ἢ τὸ τετράκτυν, ὕπαν
Ἐφόβησαν, ὃς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

qos Clemens nobis exhibet, *strom. lib.* 5. & ex Clem. Eusseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componitque cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ ἠὲ γαῖα γένεσθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut autem ille genus humanum *lutum Promethæum*, ità Columella *l.* 10. primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῶν, ὅσα μὲν ἄλλοσε, ἢ ὅλη· ἔστι δ', οἱ λόγοι, Προμηθεὺς· ὅθεν μάτην, ὡς τοῦ αὐτοῦ πολλῶν πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Ἐπεὶν τε εἰμὶ τῆς θεᾶς, καὶ τοῦ πηλοῦ συμφύραμα. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapsi miserosq; ὧν τὸν ὄντως ὄφιν τεχνίτην, κερκώπεως δίκην, ἐπιμελούμενον τῆς ἰδίας πλάσματος τε καὶ ἄγγους, ὅτι πολὺ ὀλίγον, καὶ οὐ τοῦ ῥαγέντος ἀνθρώπου γεγονότος, καὶ διασῳ ὄντος, ἀλλὰ μεταβολὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Esaias *c.* 64. *v.* 8. ex versione Græca, qæ LXX. dicitur, Κύριε πατὴρ ἡμῶν σὺ· ἡμεῖς ἡ πηλὸς· ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiserunt, qod præcipuè havd omissum oporteba, σὺ κεραμεὺς· *tu pater noster: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus universi.* Nec inficetum Hesychii Hierosol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῷ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλὸς. *lutum figuli pater.* Eódem spectat, & qòd Apostolus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. corpora nostra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vasa testacea.* de qo videndus Gregor. Nyss. *orat. catechet. c.* 8. Qin & nostris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damascen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Christum Deum assumpsisse ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τῆς ἡμετέρας φυράματος. Et Joannes Chrysost. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qi Christum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλίου, per virginem duntaxat, *tanquam per fistulam aquam*, transisse, εἰ τοῦτο ἦν, inqit, ἄλλη τίς ἐστιν ἐκείνη ἡ σαρξ· ἡ τῆς φυράματος τῆς ἡμετέρας.

Ἐν γαλήνῃ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄφες τὸν φόβον τῆς θαλάττης, καὶ φέρε ὅσας θέλεις βοητὰς καὶ ἀγρίας, καὶ γνάσον ὅσον γαλήνης ἐστὶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καὶ εὐλίᾳ.

Τὸν ἀναρχεῖς κατ' οὐσίαν] Sen. *ep.* 91. *Quicquid inciderit, sciemus non esse tam magnum, quàm rumore jactatur.* Et *ep.* 110. *Vana sunt ista quæ nos*

 movent,

movent; qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo avſus eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaque res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmque labósque:
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo? Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ δ' ἐζήτων.] Senec. *epiſt.* 64. de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qi qæris ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendas:*

Spumantémque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qod vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c.* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſcit eum ſine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. qid qiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaque qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem; per qam eniteſceret, qæſiérunt. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum audivi gerentem; Qàm bella, inqit, atas perit! avida eſt periculi virtus, & qò tendat, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλινάντα εἰς πνα τοιαύτην φαντασίαν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τὸ ὑπιδεῖξαι, εἰ πεπαίδευμαι. νέμει γὰρ ὁ θεὸς ἀφορμὰς εἰς ἕκαστον, ὁμοίας ἔζι τῷ μαιλετικῷ συλλογισμὸς ἀναλύσαι· κἂν τις ἐνλογον αὐτῷ προτείνατ, ἵνα γυμνασθῇ. κὰ ὁ ἀθλητὴς τὸν κύριον νεανίσκον δυσαρεστῆσαν· ὁ βασάζει με, φησίν· ὕτός ἔζιν εὐφυὴς νέος, ὁ ἀδύνατον φύσει ἐφ' ἑαυτῷ, κὰ λέγων, Ἐμοὶ νῦν ἄφεσιν μὴ ἐρχόζ τοιαύτην, ὁπόταν τύτῳ ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν καταρίζηναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, δωμάριον σφαναθῆναι Ὀλύμπια; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιύτων ἀγώνων; ὕτως ἔχων ἴδε πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις, εἰσί τινες, ὃι ἀμαυρύνοντι, ὅτι ἰδεῖς αὐτοὺ προάγει, ἐδὲ ζηλύτοι, κὰ ἔυχονται τῷ θεῷ, κὰ προσέρχονται τοῖς ὁπηρόποις, δεόμενοι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' ἰδεὶς φανήζται τοιῦτ; Arqi Diogenes, cùm in caſus qoſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inqit, ἡ τύχη, ὅτι με ἀξίονως προήκατο. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106.

Ὕλη ἀρετῆς.] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. Ὕλλων ἀρετῆς πολύμοχθος τῷ ἀδίνειαν. Idémqe *orat.* 28. Ὕλλων ἀρετῆς πορεῖται τὰ λυπρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis*; qia virtutis, cui laus debita.

Θεῶ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξομοιῶται.] Qin & ad utroſqe hoſce ſpectat, avt ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l.* 3. § 13.

Οὐτε κακὸν.] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecutus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies inopinúve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum ante peregi.

(Æneas apud Virgil. Æn. *l.* 6.) *Ty tu bodie iſta denunciasi ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas.* Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec qantum frequenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire; præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὐτε δυσμεταχείριστον.] Senec. *ep.* 104. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ τελειότης.] Vide *lib.* 3. § 7. & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελδλαίαν.] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔζι τῶν ἐσεχνῶν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προσδιδόντα αὐτῷ, ὡς ἐκάστῳ βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſupra* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν.] antithetis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, qò illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt avtem *torpori*, ſive *ſtupori* opponi cùm *trepidatio*, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* qivis., conſtabit ſatis alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. σὲ ζυταξίας. Μήτε ναυδεῖς ἄμμι πρὸς τὸ κλύειν, μήπτε ἀκατάσχετοι ναυδεῖα γὰ ὕπνῳ σύζυγες· μήτε διάπυροι σὺν ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· ἐν γέ π πλείοντες πάντες, ἢ κάτοχοι διόμφοι διὰ τὸν ναυδετέαν, ἢ χρημαζόμφοι διὰ τὸν περιβόητα. ἀμφοτέρων ἦ, ὅσον χρήσιμόν ἔζι λαβόντες, τῆς μὲν τὸ φρᾶον, τῆς ἦ τὸν ζῆλον ἀμφοτέρων, ὅσον δεῖ βλαβερὸν διαφυγόμφοι, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς ἦ τὸ θράσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ἄκαιρος, μήτε τῷ περιδίοντι κινδυνόμφος. ὁμοίως γὰ ἄκρηα κὰ ναυδέτης ἀκαιρία, κὰ δειλία ἀκαιρία ἐζὶν.

ἀλλ' ἢ μὴ ἐκ ἐγκλίσεως τοῦ καλῶ, ἢ ὑπὸ πίστεως. quod autem illic ναυφράγιον, idem cum Marco νάρκιλω pavlò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀνέμοις, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως ναυτεῖς καὶ δυσπίνητοι, ὑπὸ ἐτέρας μέχα νέουσαι, διὰ τοῦ παρακόντων κινήματα, αἱ γυναῖαι ἢ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγω μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦντος καὶ διδύνοντος μέχα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν· ὑπολειπόντος ἢ ὀλίγιμης καὶ λόγος, τὸ ἴσον εἰς κακίαν ἐνείσκοντας.

§ 70. Οἱ θεοὶ ὑ δυσχεραίνουσιν] Efficacissimum sanè & Christiano quovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam svadendam, à numinis divini exemplo desumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chrysost. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Disciplina cœlestis Deum ipsum ostendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* * florem [*rorem, al.] *luci hujus super justos & injustos æqualiter spargit; qi temporum officia, elementorum servitia, totius genituræ tributa dignis simul & indignis patitur simul occurrere; sustinens ingratissimas nationes, ludibria artium, & opera manuum suarum adorantes, nomen, familiam ipsum persequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem quotidie insolescentem, ut suâ sibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia seculo iratum tam diu nesciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magisteriis cœlestibus discimus. est enim nobis cum Deo virtus ista communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput sumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res homini, qæ Deo chara est: bonum, qod amat divina majestas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam suæ majestatis & honoris instituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & sacra sacrilega patientissimè sustinens, super bonos & malos æqualiter facit diem nasci, & lumen solis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs justis similiter & injustis indiscretas pluvias largiatur. Videmus inseparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religiosis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obseqi, elementa famulari, spirare ventos, fontes fluere, grandescere copias messium, fructus mitescere vinearum, exuberare pomis arbusta, nemora frondescere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offensis Deus, indignationem suam temperat, & præstitutum semel retributionis diem patienter expectat. cúmque habeat in potestate vindictam, mavult diu tenere patientiam, sustinens scil. clementer & differens, ut, si fieri potest, multùm malitiæ protracta aliquando mutetur, & homo in errorum & scelerum contagione volutatus, vel serò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Justiniano Imper. Prasini supplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἐπωμόσθησαν οἱ δῆμοι, μὴ ἀγανακτῆσαι τὸ κράτος σε τὸ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodosio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τοῦ θεοῦ συγγνώμη τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα εἰς αὐτὸν ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τοῦ πραγμάτων λυπῶν; καὶ τοι πολλάκις δίκαι σφᾶς αὐτοὺς ἀπολύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συνοφαντοῦσιν· οἱ δὲ ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τοῦ ἀνθρώπων γένος. εἰ δ' εἴποντο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκαι, σφόδρα ἂν ὀλίγοι ἦν τὸ σωζόμενον. ὅστις ἂν ἐσκάναι βάλεται θεοῖς, ἀφιεὶς πιμελεῖας χαιρέτω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τοῦ θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἄπαντα καθορῶσι καὶ ἀκούσι. ἐν δὲ τοῖς ὑπὸ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις, ἀδικήματα πολλάγε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι' αὐτοῦ ἄνθρωποι πρήσσωσι κακῶς, ἀδικεῖσθαι λόγοισι παρ' ἑαυτῶν, ἐμβλέπουσιν εἰς τὸν ἐργάζονται, ἄδικοι ἀπέχοντες ῥήματος· εἶδον ἐγὼ πολλοὺς καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τῆς λαβεῖν δίκην, εἰ βουλοίατο, ὄντες, οὐ βούλονται. εἰ δ' ἅπασιν εἵποντο τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν κατ' ἡμέραν θεοῦ ἀπολλυμένων πλέα· καὶ οὐδ' ἂν ἐξήρκουν οἱ ζῶντες πρὸς τοὺς τεθνεῶτας. νυνὶ δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ κρείττων εἶναι δικαίου, τοῦ μηδὲν δίκαιον χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide ad *l.* 8. § 51.

Καὶ κήδονται αὐτοῦ] Quod Christus Dominus, Matth. *c.* 5. *v.* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Paulus *Act. Apost. c.* 14. *v.* 15, 16. Ἔασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοιγε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῶν. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos qidem immortales ab hac tam effusa liberalitate sacrilegi negligentésqe eorum deterrent. utuntur naturâ suâ, incunctanterqe illos ipsos munerum suorum malos interpretes juvant. hos seqamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propositum est nobis secundum rerum naturam vivere & deorum exemplum seqi. si deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & scelerato sol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non est mihi relata gratia: qid faciam? qod Dii omnium rerum optimi autores, qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perseverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον οὐδέπω λήξειν μέλλων ἀπαυδᾷς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Εἰς ὢν τοῦ φαύλου] qod latro ad crucem socio suo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ὁ τοῦ αὐτοῦ κείμενος

ἀν. Vide *l.* 11, § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam exigemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentesque eorum deterrent.*

§ 71. Τὸν μὲν ἰδίαν κρίσιν μὴ φθάνειν] vide Apoll. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7, —10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' ὑπ' ἐμοῦ Ἡρακλῆς, ἢ ὑπ' ἐμοῦ Θησεὺς, ἵνα τί; τὴν Ἀθηνᾶς κατάληψιν; τὸ ταῦτα κρίνειν ἐντεῦθεν ἐν τῇ ἀνοίᾳ ἐκβαλὲ αὐτὴ Πειρίθου καὶ Σιδίρου, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχειρηκίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν.

Ὁ καὶ δύναται] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὁ ἀν' ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Κατασκέψεσθαι ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἐστι ζῆλος] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 76. *Oppone, quæ debortentur; die, Factum tuum natura sequetur oblivio. & parùm grata existimatio tuorum. respondebit tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contemplor; facere vellè piéque contentus.*

Ὥσπερ οἱ μαγεῖροι] *quibus fama major sitis est quàm virtutis.* Juvenal. *sat.* 10. Vide *l.* 4. § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed quæ stultos cruciat, qui laudem expectant? quia id volunt, quod in ipsis non est. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγριαίνῃς ἐπὶ ἀνθρώπῳ, λέγε, ἐπὶ τί τούτῳ θυμοῖ; εἰ μὲν ἐπὶ τοῖς ἐν ἐμοὶ αὐτοῦ τὴν πρόθεσιν, πῶς ἂν ἔτι ἀγανάκτοις; διὰ τοῦτο γὰρ ὁ κυβερνήτης, μόνον ἵδρυσεν, ἐν ἀγωνίᾳ τὸ διάγειν δ' εὐδιάθετον, καὶ λίαν ἐυφυᾶ ἢ, καὶ καλὸς κυβερνήτης· ἢ γὰρ ἔτυμος μόνον θέλει καλὸς, ἀλλὰ καὶ εὐφυὴς καὶ τοῦτο δ' ἐπὶ τῇ τέχνῃ ἐστὶν αὐτῷ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Si dedit hoc hodie, cras si volet, auferet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ἀφελούμενος] Ait Themistocles Atheniensibus ipsum proscindentibus; Τί γὰρ εἶπε, δι' ἀγαθοεργίαν, πολλάκις ὑπ' αὐτῶν ἀδικούμενος; Plut. *de laude sui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δέ] Vide *supra* § 13, & 53.

Μὴ ἐν κάμνειν] Apoll. *ad Galat. c.* 6. *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Thess. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 13. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus rectoris ita est illa corpus suum. vides, ut puto, quàm necessaria clementia sit. tibi unus parcit, cùm videris alteri parcere.* Avson. *grat. act.* *Quorum hunc gradum novi beneficii tu, Auguste, constituis, desisse tibi ipse, ne alteri videatur.* Cassiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedunt, quæ bene meritis conferuntur. & de ipso munere magis acquiritur, cùm optimis digna præsumuntur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accipit, qui digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliqui aliquem, ego illum præcipuè puto suo bono vivere, qui vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim esse principum felicitatem, quàm fecisse felicem, & interecessisse inopiæ, & fortunam vicisse, & dedisse homini novum fatum. itaque imperatori propriam majestatem æstimanti, non tam id suum videri debet, quod ablatulit, quàm quod dedit.* Greg. Naz. *de bapt.* Εὐεργετεῖται, τὸ εὐεργετεῖν αὐτομάτως. Et Jo. Chrysost. apud Anton. *dissert. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἔν τισι τὸ τιμᾶν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγαθῷ αὐτῷ, καὶ εὐεργετοῦντι μόνον, ἢ εὐφορεῖ. Noltro planè consentiens Clemens Alex. *strom. l.* 2. Τῷ γὰρ ὄντι ἐκεῖνο τὸ θεοῦ ἀνθρωπίνου εὐεργετικὸν, ὃ ἢ ἐν τούτοις ἐνεργοῦν τε ἅμα καὶ πάσχειν. ἅμα ἐσμὲν καὶ ἐσμὲν τὸ αὐτὸ πάντα, ὁ φησὶ τὸ Δήλιον, Καλῶς ἔδωκας, ἐλαβὲ, Καλῶς ἔλαβες. Ὅτι λαμβάνει μὲν ὁ θεὸς, δίδωσι δὲ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ κοινὴ καὶ τὸ κοινωνικὸν] M. Casaubonus legendum contendit, ἡ τὸ λογικὸν καὶ κοινωνικὸν ἐστιν, vel etiam, ἢ ὡς λογικὸν, τὸ κοινωνικὸν ἐστιν. ut sit sensus, *rationales creaturas esse obsequii principalis, circaque peculiaris cura illa & providentia versatur.* atque ita revera intelligendum Apostoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ ἄρα θεοῦ μέλει τῷ θεῷ; ἢ οὐ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum censeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac constituendam, peculiari quodam motu, universi natura accessit. deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & consequentiæ necessariæ lege certâ tunc constituta eveniunt, vel principalia illa, ad quæ universi mens præcipuè & quasi peculiariter esse intenderit, nullâ ratione, sed temerè disposita fuerint. in hoc esse absurdissimum, mentem universi, cùm ad ista producenda ac constituenda peculiari motu processisset, de futura dispositione atque ordinatione legem nullam tulisse, sed temerè ferendâ casui forsitan permisisse, dispositi ergò. hanc genuinam Marci mentem, nec aliud ejectam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 59. & *l.* 9 § 26. edit. *Cas. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. distinctionis notatæ. iisdem priore loco τὸ κοινὸν, non τὸ λογικὸν, ea esse dicentur, ὅσα δι' ἀνθρώπους συμβαίνει, atque ipsis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνοντα cæteris. posteriore verò nuda ponitur distributio illa, Ἄλλα ὑφ' ἑαυτὸν ὁρμᾷ ἢ τῶν ὅλων διάθεσις· ἢ ἄλλα ἄρματα, τὰ δὲ λογικὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione prædita nè ἀγὼ quidem. Ità Marcus pro concesso sumit mentem universi, si ad primam rerum constitutionem ratione ac consilio quodam

destina-

destinato accesserat, ità cuncta disposuisse ut à primis illis cavssis succedentia qæqe necessariâ qadam consecutione prosluerent. qod & istic monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémqe hominis habuerunt. ——etiamsi potiora illis sunt, in qæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de syderibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὀ ῥᾷω φιλοσοφίας ἂν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅτων ὑδὲ τὼ τῆ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δωάμθοι, ἀσχολεμθόμθοι τὼ τῆ φιλοσόφε, πλικῦτο φορτίον, ὀξεῖ τις δικα λίγας ἆραι μὴ δωάμθο, τὸν τῆ Αἴαντος λίθον βασάζειν ἤθελεν. Qem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζεται ἡ κ ἡ ὑπόθεσις] Repugnat res ipsa: ipsum vitæ tuæ institutum opinioni isti, qam de te habes tanqam qi philosophus sis, adversatur, falsíqe te redarguit. vel qia aliis negotiis districtus totus teneris, nec huic studio torum te sedulò jugnérqe dedisti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóqe à vero mentis animíqe cultu abesse te qàm longissimè prodis. Senec. *epist.* 59. *Exiguum temporis impendisse philosophiæ, satìs abundéqe occupatis fuit. leviter tam magnæ rei insistimus. qemadmodum autem potest aliqis, qantum satìs sit, adversus vitia discere, qi qantum à vitiis vacat, discit? Atqi, non cùm vacaverìs, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus; cui nullum tempus satìs magnum est, etiamsi à pueritia usqe ad longissimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epist.* 72. Galenus *de affect. dignosc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάρτητον sese opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῷ παραπλήσιος ἐξαίφνης ὢν ἂν ποτε γένοιο. ὅπου γὸ οἱ δ' ὅλε τῆ βίε ἀπαίδευσίαν ἀσκήσαντες, ὃ πεδοῦσι τελέως αὐτὸν ἐχθρὸν ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὸ ἀσκήσεως ἕκαστος ἡμῶν χαλεπῆς ὅλε τῆ βίε, πρὸς τὸ γενέδαι τέλειος ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulsis qæ arctissimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *dissert. l.* 3 *c.* 15. unde mendosa qædam in *enchir.* possunt emendari feliciùs, qàm est à Volfio aliisqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorsus, tanqam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δύασαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δύασαι ἀσαύτως ἐδίων, ἀσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεδαι, ὁμοίως δυσαρεσκεῖν. ità in *dissertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inquinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δύασαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δύασαι, (φιλοσοφεῖν scil. qod ἐν τῆ κοινῆ subaudiendum) ὡσαύτως ἐδίων, ὡσαύτως πίνων, ὁμοίως ὀργιδεὶς, ὁμοίως δυσαρεσκῶν; neqe enim avt irasci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. σκόπει, ἐν τοῖς χ' σαυτὸν, ἐκὶ δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὑδενὶ φαίνεδαι, ὅτι νῦν πιεῖς. seqitur: ἀχρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαι πνας ὀπδυμίας, ἀπελδεῖν ἀπὸ τῆ ὀικείων, ὑπὸ παιδικῶν καταφρονηδῆναι, ὑπὸ τῆ ἀπαιτούντων καταγελαδῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῆ, ἐν τιμῆ, ἐν δίκη, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò sibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ἡ πρὸς ἄλλους γίνεδε λέγεις, ἄλλων ὀπμελεῖδε. κ πολλοὶ ἡ τῦτο καλῶς λέγυσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. Et rursus *c.* 10. Ἀλλὰ πρῶτα δέλεις τὰ πλικαῦτα λαδεῖν; κ πῶς δύασαι; ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. εἰ δ' ὀκεῖνα δέλεις, τῦτο ἄφες· εἰ ἡ μὴ, ὅτι τῦτο ἕξεις, ὅτ' ὀκεῖνα, πειπάμθο ἐπ' ἀμφότερα. Qod fusiùs pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικύτων ἐφίεμθο, μέμνησο ὅτι ὐ δεῖ ὑδὲ μετρίως κεκινημένον ἁπλῶς αὐτῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίεναι παντελῶς, τὰ δ' ὑπερτίδεσθαι πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν ἡ κ ταῦτ' ἐδέλῃς, κ ἄρχειν, κ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὑδ' αὐτῆ τύτων τδίξῃ, διὰ τὸ κ τῆ πρώτων ἐφίεδαι· πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτδίξῃ, δ' ὧν μέτεσχ εὐδαιμονία κ ἐλδερία πεφύκασι. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὸ ὅτι ὐ ῥᾴδιον, κ τὸ πρόσωπον τὸ σαυτῆ κτ' φύσιν ἔχοσαν φυλάξαι, κ τὸ ἀκτός· ἀλλὰ τὸν ἕτερον ὀπμελόμθον, τὸ ἑτέρε ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη. Quod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλατθύμθο πρόξει, αὐτὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὐ μὴ συμφωνεῖ. ἵνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαδὸν ἢ κακὸν εἶ). ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξδράζειν τὸ σαυτῆ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοτιχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετίσιν ἢ φιλοσόφε τάξιν ἐπίχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλοὶ ὀδὸν ἅμα τῆ βίε βαδίζειν. Et observat Cl. Casavbon. apud Athen. *l.* 12. τὸν φρίσιον opponi τῆ φιλοσοφίᾳ. id est, *vitam occupatam & solicitam philosophicæ.*

Τί δόξεις, ἄφες] hoc qippe stultorum esse dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. sed & videri esse, qod non es, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates,

teſte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς ἐκ ἔστι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc qid aliis videaris, miſſum prorſus vult facias, Æſchyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Quod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut. in *Ariſtid. vit. & Apoph.* qi & lavdat *de poet. leg. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phot. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin. Eſſe, qàm videri, bonus malebat.* qi ſubjungit tamen: *ità, qò minùs gloriam petebat, eò magis aſſequebatur.* qod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qi ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ὅτω, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ᾧ τὸ εἶναι πλέον ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ παῖς τοῦτο γὰρ ἢ κατέκρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄδικον πεποίηκεν, ἢ μακάριον· τὸ δὲ δοκεῖν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἂν, ἂν μοὶ ὑπάρχῃ, δέξομαι· ἵν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἐμοὶ δὲ ἀντιπαλῇ, χαίρειν ἐάσομεν, καὶ οὐδὲν τοῦ εἶναι διὰ τὸ δοκεῖν ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀσκῆσαι, ἐπὶ ἀρκέμενον τοῦ εἶναι φιλόσοφον· χαίρειν δὲ, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν, ἐκ ἐθέλετο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ὡ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω τραφῆναι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸ σῶσαν. (ità malim pro ἔσασαν, qàm cum Volfio ἔσεσαν) ἀρκοῦ ἂν ὁ παντὶ τῷ εἶναι φιλόσοφος· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βέλει, τοῦτο εἶναι σαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ. ubi tamen τῷ εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volfius. Eratoſthenem verò vitii illius, qod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μέσος ἦν, inqit, τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ μὴ διαρρύντος ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐπιδειξιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν σεμνὸς εἶναι.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει βιώσειν] D. Boot. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunge natura tibi conceſſerit, transegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliqid inſuper, qod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Seqitur enim, κατανόησον ἂν τί θελῃ. *conſidera ergò qid ea velit.* non qamdiu, ſed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea re monitum aliqod anteceſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunge id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, transegeris.*

Οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſavb. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2 *v.* 1. —11. qibus per multa, imò univerſa ferè, qæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendiſſe ſe profitetur. qi tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, qam, *in iſtorum nullo*, verſiſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbatus foro: qo parùm commodante, utì rebus arctis ſolet, dum tentat aut exqirit varia meliorâqe, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & inserta prorſus omnia; qaſi teſtis vitæ mortalium, Cunctia, inqit, fui, conducit nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μαθητὴς, *ad Spart. Qatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (finem ſolùm excipimus) qi à ſapientiſſimo rege Solomone, ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπνεύστως eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; qem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. qanqam havd ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qalis eſt ab initio condita ac creata; jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in qo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaqe Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῷ σέβεσθαι τὸν θεὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vis*, inqit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum reverere; & præcepta ejus obſerva: hòc eſt enim totum hominis. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μὴ, οὐχ εὑρήσετε. at qomodo apud ſe bonum iſtud offendet qis? ſubjungit; ὅλου πρὸς τὸν θεὸν τεταμένου, καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα. ecqid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἕτερον δόγμα ἔχῃ] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Ὃ οὐχὶ ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt*, inqit, *niſi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. ſolenn.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona ſunt qæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus manſurus inter bona peritura. erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2 § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Ὃ οὐχὶ ποιεῖ πανουργία] Contrà, nihil malum eſt, niſi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μεταγνοὸν ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μεταγνοεῖν, ἀλλὰ φρονοῦντα χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.

Cunctia

Cuncta ſapiens prævidebit; pœnitebit ſic nihil.
Plavt. *ſtich.* 1. 2. —*cotidie*
Pridie caveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πρόφασιν eſſe ait, ὁπωσδήποτ' ἀφανῆ θυγατέρα. Vult itaque nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i. e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, ἢ τέθνηκα, ἢ πάντ' ἐν μέσῳ] Quod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem:*

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæc'lo,
Ut poſſet longos mundus habere dies:
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre ſuæ.
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ſcrantur aquis?
Multa quòd annoſæ vixerunt ſecula ſylvæ?
Quòdque ſuis durant florea rura locis?
Iſta manent: noſtri ſed non manſere parentes:
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Avg. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & de 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii: ſed unuſcujuſque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt; quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ἐπιζητῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ἢ γὰρ ἄλλο τι ἐπιζητῶμεν. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δὲ ζητεῖς ἁπλοῦν ἀνθρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου πρᾶγμα; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμου Διῒ] qia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive Δικαιοσύνη, utì nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qi ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, οὐδὲ χείρων τοῦ Διός, οὐδὲ μικρότερος· λόγῳ γὰρ μέγεθος οὐ μίκει, οὐδ' ὕλει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρος ἢ] Alexander verò. qaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ἢ παρέλκειν videtur. ſicut τὸ ἤν. *l.* 6. § 44.

Τί πρὸς Διογένην] Juvenal. *ſat.* 8.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ὧδ' αὖ πάντα] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eadem erant mentes illorum:* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, quæ una eadémq; apud omnes eſt, avſpicium ductúmque aſſectantium. qum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur: & G. Xyl. τοιαῦτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſeqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ δ' ὅσων φρόνησις ἢ δουλεία πόσων;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmque perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qouſque ſe extendebat error eorum, eouſque eorundem & ſervitus,* non video qî poſſit cum avtoris verbis conſiſtere, niſi πόσων avt ποσῶν pro πόσον ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſeqens uſum, non ritè aſſeqerentur, de qot rebus alioqi minùs neceſſariis, ſed qæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, qóque rerum ſeſe ſervituti addicere? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἐναπτάκασιν. Teles *collat. divit. & pavpert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qi cùm qo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, qòd pabulum jumentis deſore diceretur: Ὄνοις μὲν ὁ βίος ὅδε, inqit, εἰ καὶ σοὶ τὴν ψυχὴν ὄνων κακεῖν ὀφείλομεν ζῆν; *qalis vita noſtra eſt, qibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat; non paſtores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Agide;*

Τἀπὶ γὰρ, ὄντες δεσπότου δουλεύομεν,
Καὶ ψυχὴν ἀνάγκη καὶ σιωπῶντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qi tamen domini ſumus,
Qamviſque taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qi ut Laërt. *l.* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν οὐκ ἔχω; *Qàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentíque ferretur, Qàm multa non deſidero? inqit.* Itaque illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. laudantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἁλουργίδ' ἐστὶν, ἃ τε πορφύρα,
Εἰς τοὺ τραγῳδοὺς χρήσιμ', οὐκ εἰς τὸν βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In qam ſententiam Plutarch. *de avar.* ubi Scopæ

Theſſali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo ſua rogatus qidpiam, qod is qi petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat, reſpo dit, Ἀλλὰ μὴν τούτοις ἐσμὲν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τῆς περιττοῖς, ἀλλ' οὐ ἐκείνοις τῆς ἀναγκαίοις. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt qa nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, iſtud videri πομπὴν καὶ πανήγυριν μᾶλλον ἢ βίου ἐπαινοῦντι, *pompam aut panegyrin potiùs, qàm vitam laudantis.* additqe felicitatem iſtiusmodi θεατῆ καὶ μαρτύρων, ἢ μισθὸν εἰ, *aut nullam eſſe omninò, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe;* certè abſqe illis nullam revera exiſtere. Itaqe σώματα iſta, qam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea qam Apoſtolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimìs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ θορυβάζεται. ἑνὸς δέ ὅτι χρεία. Vide *l. 7. § 20. & l. 9. § 40.*

Δυλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c. 5. v.* 9. מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atqe in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siqidem, ut Auguſtin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, ſerviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaqe non immeritò pronunciavit Antigonus, τὸ βασιλείαν, ἔνδοξον εἶ δυλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l. 2. c. 20. &, magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam;* Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς ὅτι δοῦλος ἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familæ ſervus, ipſe adeò eſt herus.

Et Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת הִיא עַבְדוּת *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκείνης μὲν μικροδύλους λέγε, τούτους δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδύλους. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità, qod idem *l. 4. c. 1.* καὶ ὁ διὰ πάτος ἀπὸ τῆς περιττῶν ὕλην διαφέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Naſcuntur domini.

qos alterni ſubeant oportet *Obſequio ancipiti.* Perſ. *ſat. 3. & 5.* & Ambroſ. *ep. 7. Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum ſervi.* Avg. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τὸν μὲ οἰκίτας δεσπότας δεδιέναι τοὺ ἢ φαύλης ἐπιθυμίας. Laërt. *l. 9.* & ſicut de Roma Auguſt. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva victorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & qod Ambroſ. *ep. 7. Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *conſularem aniculæ ſervienti: dabo ancillulæ divitem.* Itaqe Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6, & 7.* Ἔνιοι πόλεως μὲ διοικοῦσι· γυναιξὶ δ' οὐδὲν δίδωσι. Honeſtius tamen pavlò, qod de Perſa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Πρωτῶν βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δούλους, πλὴν τῆς ἑαυτῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ἄφειλεν εἶ). Et qod Cato major, de ingenuis legitimisqe conjugiis ſi accipias; Πάντες ἄνθρωποι ὑπὸ γυναικῶν ἀρχόμεθα· ἡμεῖς δ' αὐτῶν ἀνθρώπων· ἡμῦν δ' αἱ γυναῖκες. Plut. *apopb.* vide *l. 2. § 2. & l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅτι] principium ἀνάφαλον. ſive abruptè exorſum. Hoc, inqit, animo tuo obverſetur, vel præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, avt flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumparis.* Ità Demoſthenes θεὶ τεφάνῳ, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῇ φδονῳ. Et Evnap. Ædeſio. Οἱ ἢ παρασιτοδιδάσκαλοι ῥηγνύμενοι τῇ φδονῳ. Maro *bucol. 7.* ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l. 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaqe aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 20.* ἀπάγξαδαι ἂν αὐτὸν ἐκέλευσα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siqidem, ut *invidiâ*, ſic & *irâ, rumpi* dicuntur, qi exeandeſcentiæ ſuæ indulgent nimìs. Epictet. *diſſert. l. 1. c. 13.* Ὅταν ἢ θερμὸν αἰτήσωλός σε μὴ ἐπαινέσῃ ὁ παῖς, ἢ ἐπαινέσας, χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυδαι. de ebrio Baſil. Cæſ. *homil. 1.* λοιδορεῖται, τύπλει, ἀπειλεῖ, δύμυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua:* Οἱ τῇ δόξῃ ἢδ' ἐν τοῖς ἀρχαῖς ῥυσνύμφοι. Morell. *qi ex ſententia magiſtratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpuntur.* Plavt. *Bacchid. 4. 2.*

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.*
Placc. *l. 1. ſat. 3.* *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qi me aliqid poſſe*

posse dolucrunt. Eodem sensu τὸ διαπλεῦσαι usurpatum Lucæ *Act.* c. 7. v. 54. de quo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat.* 3.

---turgescit vitrea bilis:
Findor.--- i. e. ῥήγνυμαι τῷ χόλῳ, καὶ λακῶ. Is. Casaub.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου ὑδοὺς ὑδαμοῦ ἔσῃ] quod usitatiùs ac pleniùs ἐστὶς ὀλίγου χρόνου dicitur. qasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal.* 37. v. 10. *adhuc paululum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc paululum, & ipse non eris.* qid avtem intereſt, tu, an ille, tollaris? vide *l.* 7. § 79. At M. Cas. legisse videtur, ὑδοὺς ὑδαμοῦ ἐσαῦ. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusqam ultrà memoria erit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πεῖξον τοῦτο ἀμεταστρεπτὶ] *ità ut te neutiqam à faciendo dimoveri aut revocari patiaris.* ità *lib.* 10. § 12. ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρῶν. Clemens *strom. l.* 5. Μαθόντες ἢ ἄρα τῆς ἀληθείας τὴν ὁδὸν, εὐθείαν βαδίζωμεν ἀμεταστρεπτί. Plato *de legib. l.* 9. Τὰς ἢ ὅρμὰς καλῶν ξυνεσίας φεύγε ἀμεταστρεπτί.

§ 6. Μεταπλάσαι] Naso *met. l.* 15.

---cùm sint huc forsitan illa,
Hæc transfata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μεταβάλλον] Vide *l.* 7. § 18, 23. & *l.* 9. § 33.

Πάντα τρέπει] omisit clavsulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l.* 15.

---omnia verti Cernimus.---

Sic. *l.* 9. § 19. πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἐμφανικώτερον etiam in abstracto, ut istic, sic *lib.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί. & *lib.* 4. § 3. ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ὦσι φοβηθῆναι, μή τι καινόν· πάντα συνήθη] transpositа videntur ista, qibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videntur; πάντα τρέπει· πάντα συνήθη. ὥστε οὐχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum seqitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib.* 7. § 1, 58. & *l.* 9. § 35.

Ἴσαι αἱ ὑποτεμήσεις] i. e. τὰ ὑποτεμόμενα, ut *l.* 2. § 17. & *infr.* § 6. qæ ex lege qasi qadam divina assignantur cuiqe, paria eadémqe sunt. Siqidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles. c.* 9. *v.* 2. *Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep.* 107. *ideo nulli gerenda, qia paria sunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum avtem jus est, non qò omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est.* vide *infr.* § 43. vel etiam ità sunt æqaliter proportionè, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuiqe id qod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l.* 5. § 30. & *infr.* § 7.

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ ἐυοδοῦσῃ] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuiqe, si munus sibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siqidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l.* 1. *c.* 8. Τὸ φύναι πάντα τὰ ὄντα ἐφιέσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ, ὃν ἀληθές. ἔκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur acqiescit.

Φύσις ἢ λογικὴ ἐυοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qalia sunt qæ istic Marcus recenset. Nam ἐυοδία, ἐυπραξία. Hesych. vide *l* 5. § 14, 34. pro eo avtem qod ἐυοδεῖν Marcus istic, ἐυοδοῦσῃ dixit Joannes Apost. *epist. ad Gaium* v. 2. περὶ πάντων ἔυχομαί σε ἐυοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς ἐυοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις καὶ ἐγκλίσεις ἧκιστ' ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est qod passim inculcat Epictet. *enchir. c.* 1, & 2. *dissert. l.* 1. *c.* 1. & 27. & *l.* 2. *c.* 13. & *l.* 3. *c.* 24. & *l.* 4. *c.* 1, 4, 10. alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l.* 4. *c.* 1. ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξεις ἐπιτυγχάνουσαι· αἱ ἐγκλίσεις ἀπείπτωτοι.

Εἶναι] ἦναι M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio qædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ μείζονος] ità *supr.* § 5. Ἴσαι αἱ ὑποτεμήσεις. Verùm est æqalitas ista, ut Aristoteles loqitur, *Ethic. l.* 5. *c.* 3. ἡ κατὰ τὸν γεωμετρικὸν ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib.* 6. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ὀξύ. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια δίδοῦσα πρὸς τὴν αὐτοῦ φύσιν ἑκατέρῳ.

Μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον ἐυρήσεις ἐπὶ παντὸς, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὴν ἢ πρὸς ἀθρεῖα] divulsa vitiatáqe ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τῶν πρὸς ἀθρεῖα τῶν ἑτέρων. Proportionis istius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non si unum aliqod in unoqoqe consideres; sed si istius qæqe, cum alterius cujusqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. qod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 3. & Evdem. *l.* 4. *c.* 2. Ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaqe Avg. *de ver. relig. c.* 40. *Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius *l.* 4. *ep.* 14. *Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliqid putare, qod est in suo genere perfectum.* Ità siqidem unumqodqe in suo genere perfectum existere patefiet, nec muscæ avt culici magis qicqam deesse, qod ad muscæ culicisve naturam ac constitutionem pertineat, qàm

elephanti

elephanti avt leoni: Verúmque deprehenderetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magis, quàm in minimis, totam esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τὸ σῶμα καὶ τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅπερ καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῆ, inquit, τὰ τῆς φύσεως ὅτι καὶ πάντα τὰ ζῶα. μὴ γὰρ δὴ καὶ ἄνθρωπον ὑπολάβῃς μόνον εἶναι πρὸς τέχνιν, ὅσον ὁ παρόδην ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅ,τι ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῷον, ἴσην ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνιν τὸ δημιουργόν· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μεῖζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσα διαπυαίνοντες ἐν μικροῖς ὠαίοις οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant, inquit, immensæ subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic instat, in pulice illes videri dignissimus uterque: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. οὐδὲν ὕτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων καὶ χαλεπώνων κρείττονα, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ταῦρον καθαρᾷ πάσης ἔνεσιν ἀρετῆς ἔμφασις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, qantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, qàm montium alta miramur; nec plùs altitudinem cedri stupemus, qàm vitis aut oleæ brevis fœcunditatem: ità non amplius miror elephantum, qia procerus est, qàm murem, qia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa qædam singulis creaturis, ut qibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor deniqe *qæstionum Vet. ac Nov. Test.* qæ Avgustini nomine prostant, *qæst.* 123. *An qia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut qia sancti angeli non sunt qod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad qod facta sunt.*

§ 8. Ἀναγινώσκειν ὐκ ἐξεσιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohæserant, separavit; novæque hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἐξεσι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem qeas. qanqam de vita avlica qod sequitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavsantem inducit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas avt opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod sequitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterqe locum immeritum cavssatur iniqé.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτῦ] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Apost. *ad Philipp. c* 4. *v.* 11. ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. nam còd Lugd. exhibet, ἐδὲ σὺ ἑαυτῦ, nec navi est.

§ 10. Ἐπίληψίς τις ἑαυτῦ] *pœnitentia*, inqit, *est suiipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qæ ipsi fecimus, aut qæ de nostra voluntate nostróqe consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámqe in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. *Orest.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι τύχοιδα δειν' εἰργασμένος, ὀδ ἕλκω ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τῶν μεταμέλειαν, αἰμάσσουσαν ἀεὶ καὶ νύσσουσαν ἀναπολέπητος· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τῶν δ' ἀπάντων αὐτὸς ἐργάζεται διακονοῦσαν σωὶ αἰσθησιν τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζομένην ὑπ' αὐτῆς· ὡς γὰρ οἱ ῥιγῶντες, ἢ ἡπάλοις ἢ πυρετοῖς *διαχαυλόμενοι * [διανανόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign.* & *cur c.* 6. πυρετῷ διαχαυλόμενοι.] τὴν ταῦτα παρόντων ἔξωθεν ἴσον καύματος ἢ κρύος μᾶλλον ἐνοχλοῦντας, καὶ κρύον ἔχουσιν· ὅπως ἐλαφρότερας ἔχει τὰ πυρεῷ τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένας· τὸ δ',

Οὔτις ἐμοὶ γ' * ἀλλ' ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός,

[* ἄλλων vulg. perperam] ὁπλισάμενον τῆς ἁμαρτησομένοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτῦ, βαρύτερον πιεῖν τῷ ἀλγεῖν τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεισάπτης] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum suffecerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Καλλίσα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ ὠφέλιμον κρεῖττον τοῦ βλαβεροῦ αἰσχρόν. Idémque in *Alcib. 1.* Τὰ ὠφέλιμα, καλά· τὰ δὲ καλὰ, ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέροντα· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l. 2.* § 9, 10. *Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex qo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in qo verbo lapsa consuetudo deflexit de via; sensímque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constituerct honestum aliqod, qod utile non esset: qâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l. 3.* § 11. & *l. 6.* § 45.

Μεταποήσειεν ἐπὶ τῷ ἡδονῇ τινα παρεισάγων] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissáve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l. 5.* § 15. idem indè concludit, qòd eandem despexisse ac spreviſſe laudi sæpe atqe decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί ὄφελος] vide *ad l. 3.* § 11.

§ 12. Ὅταν ἐξ ὕπνου] vide *ad l. 5.* § 1.

Κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν] Cicer. *de fin. lib. 5. Apparet nos ad agendum esse natos. Itaqe appetit animus semper aliqid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ. Aristot. *ethic. l. 1. c. 7.* vide *l. 9.* § 16.

Τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ ἅπασι ἀλόγοις ζώοις] Aristot. *ethic. lib. 1. c. 13.* tanqam dictum vulgò jactatum refert, οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. qia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὑπνῷ γὰρ, ὥσπερ τελώνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖται τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῖν τοῦ βίου συναιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib. 2. c. 9. Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist. 117.* & ità, *dimidium ex hoc* (qod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep. 99.* (vide *ad lib 4.* § 50.) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siqidem, ἀρχὴ ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἣν λέγεται ἀναιδεία καὶ φαυλη. Aristot. *ibid.* & *c. 8.* Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaqe Plato *leg. l. 7.* Κοιμώμενος ἥδιστος ἄρχων, ἧττον μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναισθητεῖ ὁ ὕπνος, ὥσπερ καὶ ὁ θάνατος. Evstath. *ad Il. Ψ.* & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Qid enim tam mortis simile qàm dormientis aspectus? qid tam vitæ plenum, qàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm. 24.*

Ὁ κατὰ φύσιν ἐκστὰς] vide *lib. 5.* § 9. Aristot. *hist. animal. l. 8. c. 1.* Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c. 2.* Περιφιλὴς ἐκστὰς τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεῖν] Senec. *epist. 89. Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, qatenus id commodè potest, ad unumqodqe, qod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum seqentibus conjungit, qasi dixerit Marcus; *ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus disserere cum qopiam contigerit,* &c. qàm contextûs seriem verba ipsa nevtiqam admittunt. Lugd. avtem hoc loco periochas ità disposuit, ut Medeæ Absyrtum nobis representare voluisse videatur.

§ 14. Ἡ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καί. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιαῦτ' τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιαῦτ' [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ cavssali restitutâ, & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente. potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —τοιαῦτ' τινὰ δόγματα ἔχων, *qi enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non avtem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimùm aberravit. De hoc avtem subjecto, vide *lib. 6.* § 27. & *l. 7.* § 26, 61. & *supr.* § 1.

Ἀναλαμβάζεται ὅπως ποιεῖν.] Ità *l. 10.* § 30. *βιάζεται. cogitur facere qod facit.* non à vi aliqa externa, sed à principio interno, falso nimirum dogmate, pravo perversóqe judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat. l. 4.*

Vis est vita, vides, qæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiqam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίῳ καλεῖται δ', ὃς βίᾳ πονεῖσθαι.

Sive ut Grot. legit,

Βίῳ καλεῖται δ', ὅτι βίᾳ πονεῖσθαι.

Vi qia paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi qia paratus victus, vita dicitur.

Cæterùm diluté nimis, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l. 4.* § 6. & *l. 6.* § 27, 57. & *l. 7.* § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c. 16. Id qod accidit ex serpentis instinctu, exinde inoleviſſe & condoleviſſe in anima, ad instar jam naturalitatis, qia statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémqe de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias 6. 13. v. 23. *An mutare potest Æthiops cutem suam?*

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμνησο] Μεμήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμήσομαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Αἰσχρὸν ξενίζεσθε] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Qæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρᾷ, inqit, ϗ ὑ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρωπίνας ἀεὶ πέπλεγμαι συμφορᾶις. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. ὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν δὴ φορεῖς] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimé.
Neqe qicqam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atqe libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat.* 13.

Qæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atqe omni ex crimine lucrum
Qæſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum qerelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaqe Syneſ. *de provident.* 1. Ἔν γε τῷ τότῳ τῷ κακῶν, ὃ θαυμαστὸν εἶ κακὸ, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι ϗ μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο γὰ μέτοικον ϗ ἀλλόξενον. qomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παράδοξόν δὴν, οὐκ εἰ γέγονά τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν δὴ τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctúmqe virum ſi cernо, bimembri
Hoc monſtrum puero, & mirantî jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari qippe boni vix ſunt numero totidem, qot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluvia aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μεταδιδὸς] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obfirmato, Ἐὰ μὲ ὀρθῶς ἔκρινας, ἰδὲ σωθῆναί με· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάδου. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐκ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς τήρησις, τὸ ἀπώλειαν. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. qia nimirum ἄντικρυς ὀρθὸς ϗ τὸ ἀρετῆς γνῶμα ϗ ἀντιμεταμφιάσας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámqe planè *indutus*, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. de qo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχλιν ἀνέμοις, νῦν ἄοχεται ἡδύνεσθαι.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud qem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. qod & Caſavb. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 21, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculiſve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἐπὸς τῷ ὀρθῶτι ὁμοίως ἐλεύθερόν δὴν] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihiſò magis dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam cerno judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, nolunt deponere,* (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τότων τῶ λόγων, ὅτι βέλτιον εἶ δεῖ, ϗ ἡ ὁρμὴ προαιρεῖσθαι ἐλεύθερον φύσει ϗ ἀναπόδρακτον. τὰ δὲ ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, ἄλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παρὰ τῷ κρείττονι ὑπ' αὐτῷ ἀπαρεμπόδιστος ἰμιθῆναι. ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶ δεῖ τὸ κεκεμβόον. θέλω γὰ εἶ τόνος ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίοντι. ἐν δέ μοι φρενητικῷ τόνος ἔχων ἐνδεικτικὸς, ϗ ἀλαζονικὸς ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, ζήτεις τὸν θεραπεύοντα. τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀτονία. *Non enim, qia rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum;* Aug. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exempla propoſuerat, ὡς οὐκ ἐξὶ μεταθεῖναι, qi à re

re semel proposita nullâ ratione adduci sese putantur, ex eis ait tandem se intellexisse, quidnam velit pervulgatum illud, Μαγὸν ἔστι πίθανος, ἔστι μάζαι δὲ· quod Volph. cur mutandum censeat, nihil video. Mox: Κίνησις, inquit, ἡ μὲν οὐ μεταβάσις. ἀλλ' ὅσων βεβαίως ἐστὶ τὰ ὄντα, τούτων ἀπόστασις ἐλαχίστη. Nempe. — ἐκ ἀρχῆς τὸ κινούμενον, ἢ τὸ μὴ μιλήσιος. ἔστι δὲ μεταβολὴ τόπου, ἢ ἀλλοίωσις. ἐπιδεικτέον δῆλον, ἵνα μὴ πάντα ἐκπλήσσῃς. ἆρα τὰ ἀδιάφορα; ἢ ἐγίνετο; κίνησις. ἐσείθεν ὅτι τὸ κίνησιν ἀεὶ ἀνοχλοῦσιν. Claudit tandem disceptationem his verbis. Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι τὸ βάλλειν αὐθις σώματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα βίαιον τὸ φύσημα· ἕτω καὶ αἱ ἀδυναμίαι μιᾶς, ἵνα δὲ πολλαὶ, ἔνιαν ἔχει. ὅταν ἡ ἐν τῷ σώματι ταραχὴ τὸ κλίμα τοῦτο καὶ τὴν φορὰν, τότε γίνεται τὸ κακὸν ἐξάπινα καὶ ἀδιαγνώστως. Itaque Synesius *de regno*: Ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀκριβογνώμων, ἀσυγχύτου δὲ καὶ ἀμελοῦς ἀγγελίας, ἃ κεφάλαια ἡγεῖται ἐν μιᾷ ἀνοδῷ, ἀλλ' ἀνὴρ ἐν φαινομένοις, ὅτι πολλάκις. vide *infr.* l. 1. § 16.

Σὺ δὲ σύνεσιν καὶ τὴν σὴν ἁρμὸν] Lugd. malit ὃν, & σὸν. deesse tamen forsan videatur, πρᾶξιν, aut tale aliquid. *Sufficit tibi operatio tua secta animi tui imperium judiciumque & mentem ipsum peragita.* verùm distinctio interjecta integram faciet sententiam. lego igitur, σὺ δὲ σύνεσιν, καὶ τὴν σὴν ἁρμὸν &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Εἰ μὲν ἐπί σοι, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novum hinc periocham orditur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posthumque revera aliò, quàm quò priora illa, referri. *Si quidem tui*, inquit, *est arbitrii aliquid facere vel omittere, cur facis quod non probas, sive in quo non acquiescis? sin alieni, non tui, est, vel aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *frustrà geris:* frustrà autem facere aliquid, insipientis, cum illis litigare, etiam insanientis. vide l. 4. § 3. & l. 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τῆς κόσμου τὸ διεσπαρὲν ἢ πεσόν] Lucret. l. 3.

Cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec quidquam in barathrum, nec tartara decidit ima.

Pythagoras apud Naſonem *Metam.* l. 15.

Non perit in tanto quidquam, mihi credite, mundo,
Sed variat formasque vices: nascique vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit ante; morique
Desinere illud idem.

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat.* l. 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neque dispendi facit ullum.

Pacuvius Chryse, de Mollere;

— omnia animus, formas, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitque in se omnia.

Maro itidem *Georg.* l. 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed vivus volare
Sideris in numerum, atque alto succedere cœlo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursùm in originem suam. nec morti. i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, quod perire funditus possit, cùm sit τὸ πᾶν. i. e. omne, in quod redeunt universa resoluta. res autem hæc quæ nivis vocatur, non est mors; quippe quæ nihil perire facit; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn.* l. 2. c. 12. *Constat secundum veræ rationis assertionem, quam nec Virgilius ignoravit, nihil intra verum mundum perire, sed eorum quæ interire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, atque in ipsa elementa remeare, quod tale, quale fuit, esse desierit.* Senec. ep. 36. *Cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qua prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. desinunt ista, non pereunt.* & mox: *Observ. orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere ac resurgere. æstus abit; sed alter eumdem illam adducit: hyems cecidit; referent illam sui mensis solem: nox obruit, sed ipsam statim dies abigit. stellarum ista decursus, quicquid præterierit, repetit. pars cœli levatur assiduè, pars mergitur.* Et quæst. nat. l. 3. c. 29. *Nihil deficit, quod in se redit.* Et *de benef.* l. 5. c. 8. *Rerum natura nihil divitur perdere, quia quicquid illi evellitur, ad illam redit: nec perire quicquam potest, quod quo excidat non habet, sed eodem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique adv. Græc. Ὥσπερ γὰρ οὐκ ἂν, φησὶν ἡ γλαὺξ, τὸν ἥλιον ἐκ ἐπιστασίου, μέγιστον ὂν ἐν ὑποστάσει τῆς σαρκικῆς ὕλης ὑπάρχον· χρησιμὸς γὰρ, ὁ μὲν πάλαι, διὰ τῆς γλαυκὸς, τὸ ἀπὸ πυρὸς ὄντος· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ γλαυκὸς, καὶ διὰ δαυλίου μικροῦ ὄν, αὐθις τε μικρὸν ὁρώμενος, ὅσπερ καὶ πάλαι, ὅταν καὶ πάλαι χρησιμὸς, εἶτα γυμνοῖς κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκικὸν, ἐξαλειφθῆναι τὸν ὕλην, ὁ κόσμος καθέστηκεν· κἂν ἐν πολέμοις, κἂν ἐν διαλύσεσι ἐκπίπτωσιν, κἂν ἐν διαλύσει διατελῶσι, τιμίους ἐναπολείπει πλοῦτον διανοίας. qæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide l. 4. § 4, 5, 23, 46. & l. 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διακρίνει γὰρ τὰ ὅλα] Lucret. l. 1.

Hinc accedit, ut quæque queant in fœdera rursùm
Dissolvat natura, neque ad nihilum interimat res.

Senec. ep. 71. *Quicquid est, non eritne non peribit, sed dissolvetur. nobis solvi, perire est. proxima enim invenimur; ad ulteriora non prospicis mens bebes.* vide l. 9. § 33.

Καὶ τὰ ἡ διακόσμησις [Naso *Met.* l. 15.

— omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa ruunt. resolubile ventis
Tu liquidis rarescit aqua: tenuatur in auras,
Aëraque humor habet: densatus eoque premente rursùm

In

In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Indè retro redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatum in aëra tranſit:
Hinc in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.

Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, φησὶς τὶ ἔργον γέγονα] ità Baſ. at Lugd. ἐροῖ φησὶς τὶ ἔργον γέγονε. poteſt dicere cujus rei cauſsâ factus eſt. Xyl. *de ſe dicet, alicujus gratiâ factus ſum* Caſ. qid ſi legas, καὶ ὁ ἥλιος ἄρα φησὶς τὶ γέγονε. *etiam ſol utique alicujus rei gratiâ extitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata eſſe putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & ſapientes Ægyptii, θεὸς εἶναι ἥλιον καὶ σελήνην. Laërt. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De ſole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἥλιος θεὸς μαρτυρεῖν, διὰ ἡλίου. νὺξ αὐτὸ καὶ ἡμέρα μαρτυρεῖσθαι· ὧραι αὐτοῦ μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφορεῖσα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος ἐναίνε ἔργα, ἀφάνισμα μαρτυρία. Imò teſtimonium perhibent iſta omnia ſolis conditori, non ſoli. vide *Pſal.* 8. *v.* 1, 3. & *Pſal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Pſal.* 74. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, ſi operæpretium id videbitur, *de ſole* Apoſtatæ impii Juliani Imperat. *orationem* autore dignam. Plato in Gorgylo, à Theodoreto adductus *therapeut. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων, τύτες μόνοι γηγενεῖς θεοὶ, ὄντως γοῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅπερ ἂν αὐτὰ ὁρῶντες ἐόντα δρόμῳ καὶ θέσει, διὰ ταύτην τὴν φύσιν, θεοὺς αὐτοὺς ὀνομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὸν Ὠκεανὸν θεὸν ἀπεπώρθοι, καὶ ὅλοι μόνῃ πεπηδήκοτες, τῶν ἀστέρας τὰς κινήσεις ὁμιλοῦντες, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.

Σὺ δὲν φησὶς τὶς τὸ ἥλιος;] vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐτέλεσεν ἐνδεκα] *natura finem ſuum habet in rei uniuscujuſque fine.* Caſ. ut σκοπὸς hîc ſit collimare. at Xyl. *conſilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc eſt enim σκοπὸς Marco iſtîc: ut *l.* 1. § 9. τὸ σκοπεῖον τῆς φίλων. vide ibi adnotata. Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Univerſa Deus diſponendo præſcivit, & præſciendo diſpoſuit.* Cyprian. *epiſt.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. lavdâſſet, nec paſſerculum qidem, qi aſſario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Chriſtus nec minima fieri ſine voluntate Dei dicat; exiſtimat aliqis & ſumma & magna, ea non ſciente, ea non permittente, in Eccleſia Dei fieri.* Trithem. *ad Cæſar. qæſt.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non ſolum hominum curam habet, ſed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per ſingulos Dei currit providentia; ſic in cæteris animalibus generalem qidem diſpoſitionem & ordinem curſúmqe rerum intelligere poſſumus.* v. g. *qomodo naſcatur piſcium multitudo & viùat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm abſurdum eſt ad hoc Dei deducere majeſtatem, ut ſciat per momenta ſingula qot naſcantur culices, qóve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muſcarum ſit in terra multitudo; qanti piſces in aqa natent; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non ſimus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipſos injurioſi ſimus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam eſſe dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (ſapientia divina) *à fine ad finem: hoc eſt, à maximo angelo uſqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ uſqe ad finem deſtinatum à creatore, ſive in qem urget natura, ſive qem accelerat cauſsa, ſive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili diſcurſione, vel ſubjectæ creaturæ qaſi officiali adminiſtratione, ſed ſubſtantiali qadam & ubiqe præſenti fortitudine, qâ utique univerſa potentiſſimè movet, ordinat; adminiſtrat.* Adjici poterat qod de *capillis numeratis*, Chriſtus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. ſolen.* 8, & 99. Trithem. *ubi ſuprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæſt. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima eſt mundus, ſive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut ſata, ab initio ejus uſqe ad exitum, qicqid facere, qicqid pati debeat, inclúſum eſt; ut in ſemine omnis futuri ratio hominis comprehenſa eſt; totius enim corporis & ſeqentis ætatis in parvo occultóqe lineamenta ſunt. Sic origo mundi, non minùs ſolem & lunam & vices ſidérum, & animálium ortus, qàm qibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἀνολήξεως] Fuſcus apud M. Senecam, *Suaſor.* 2. *ſtatuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt. Habebit qiſqe qantum illi dies primus aſcripſit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. ſic *lib.* 6. § 49. ἀχώρητος. & *l.* 12. § 23. ὅρος δίδωσιν. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναβάλλων τὸν σφαῖραν] Sejungunt iſta à ſuperioribus G. Xyl. & M. Caſ. mihi continuanda prorſus videntur. qemadmodum, inqit, qi pilam mittit rationem apud ſe habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, ſed qà feratur, & qo loco terminetur; ſive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura conſilium iniit, non de ortu tantùm, ſed de obitu etiam, ac progreſſu cujuſqe rei. Plautus alio, nec ab hoc tamen

men prorsùs abhorrenti, ſenſu, *Captiv. prolog.* *Enimvero Di nos quaſi pilas homines habent.*

Τί οὖν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum eſt proverbium, *Homo bulla.* quod Varro retulit, *præfat. in libr. de re ruſt.* Apud Lucianum Charon Mercurio, ἀδίκως γάρ σοι εἰπεῖν ὅπῃ ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω, ταῦτ' ἐκεῖνα πῃ καταβρέξαντα ἀνίσταται, καὶ τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν σώματα γίγνεται ἀφρός; ἐκεῖναι τοίνυν αἱ μὲν πρῶται μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκπίπτουσαι ἀπόλλυνται, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαμένουσι, καὶ μεγαλυνθεῖσαι αὐτῶν τὴν ἄλλην αἴσθησιν ἐξαφανίζουσιν, εἰς μέγεθος ὄγκου ἐλθοῦσαι, εἶτα μόλις καὶ ἐκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ὁ δὲ βίος τἄλλως ἡμῶν. τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπων βίος· ἅπαντες ταῦτα πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ἀνώμαλον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ζυγῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ὅν ἐστι ῥαγδαία ἀναλῆσαι.

Ἐπὶ λύχνῳ] Senec. *epiſt.* 41. *Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi quis exiſtimet lucernæ pejus eſſe cùm extincta eſt, quàm antequam accenderetur? Nos quoque accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur. utrinque verò alta ſecuritas eſt. quid refert utrùm non incipias, an deſinas? utriuſque rei hic eſt effectus, non eſſe.*

§ 21. Ἔκστρεψον] ὄστρεψον Lugd. edit. unde *annot.* Στρέψον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vult non ut ipſe ſe convertat qis; ſed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circum vertat*, ut Caſ. quàm *invertat*, qò naturam ejus penitiùs introſpiciat & perſpectam habeat. Ariſtophan.

Ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τὸν αὐτοῦ τρόπον.

Inverte quàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ ἄνω εἰς τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 21. Verùm ibi de re qavis, iſtìc de corpore humano, ipſóque cumprimis cujuſque proprio agere videtur. Boëth. *conſol. lib.* 3. *c.* 8. *Quod ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur. ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie tenus pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. qi nimirum, ſi interiora intueri valerent, aliter planè cenſerent.* Alluſit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terreſtr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἁλοῦσα, ἐνδὺς ἐπιγίνεται πίφυκε γὰρ δὴ ἐπιτηδεία καὶ ὑγρότητα μεταβάλλειν τοῦ σώματος καὶ σχῆσιν, ὥστε, τῶν ἐσθῆτος, ἐπὶς ἡμιόνων, ἀπαίτησιν τοῦ ἀγκίστρου. qanqam de ſepiolopendra idem refert autor idem *de ſera vindicta.* Τέτταξ ἀνάγκαιον ἐπιβῆναι τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἐλλιπωμένης παρὰ φύσιν, καὶ ἅμα καμπτομένης, ὥσπερ αἱ δακτύλιαι σκολοπενδραι, καταπῆσαι τὸ ἄγκιστρον, ἐπιστῆσαι ἑαυτάς. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορρῶτω] vitioſum videtur. forſan ἀποπεπῶσθαι fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ἀποπεπῶσαι. corpus, inqit, conſidera, qale fiat, vel morbo languidum, vel ſenectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. qo codice uſus, neſcio. βραχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. ſed fortè, inqit, βραχύβιον qæ Marci vox eſt. Certè ſiqa exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βραχὺς ὁ βίος· βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4 § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γαστρί] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ στυμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίσχῃ] Poteſt hæc periocha non uno modo intelligi. Poteſt enim ſumi, qaſi moneat Marcus, qodnam debeat eſſe τῆς διανοίας ſive ἐπιστροφῆς, ut *lib.* 4 § 26. loqitur, i. e. conſiderationis ſubjectum: idqe qoruplex eſſe velit: Nimirum vel ſubjectæ rei cujusqe materiam, ſnè pluris eam qis qàm par eſt faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum ſuum, ut ſit rationi rectæ conſentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *ſupr.* § 1.) vel actionem ſuam, ut utrique illi reſpondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli ſignificationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abſcedit Caſ. Verùm poteſt & in aliam, qam mox dabimus, mentem ſumi. Lugd. Editor ad tria membra reſtringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertitqe *ſubjecta opinioni.* de diſtinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid ſibi vult *opinio ſubjectæ?* Verto itaqe, *adverte*, vel *attende, præſenti, aut decreto, aut actioni, aut ſignificato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præſens, qod adeſt.* Polyb. *l.* 3. Πᾶς δ' ἂν εὐδοκιμῇ τοῖς ὑποκειμένοις, τοῦ βεβαιώσασθαι τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν, καὶ διαφυλάξοντας τὴν κατάστασιν, παροξύνει δικαίως, οἱ μηδὲν εἰδέναι τῆς τοῦ παραγόντων ἕξεως ὑποκειμένης. qi præſentibus acquieſcit. τὰ ὑποκείμενα τοῖς προγεγονόσιν opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon:* Δεῖ δὲ πρὸς τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τὰς πράξεις διαιρεῖν. *Sunt res ex temporibus præſentibus perpendendæ.* ſic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præſentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων. Monet ut ad id qod præ manibus eſt, ſive decretum illud, ſive factum, ſive dictum ſit, animum ſedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] ſeparat iſta à præcedentibus

movent; qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo avſum eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaqe res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmqe labósqe: egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ δ' ἐζήτουν] Senec. *epiſt.* 64. de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qi qæris ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat:*

Spumantémqe dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qód vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c.* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſæpè cum fine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. qid qiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaqe qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtuleruns, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem, per qam eniteſceret, qæſiêruns. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de rariate munerum audivi querentem; Qàm bella, inqit, æas perit! avida eſt periculi virtus, & qò tendat, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλαθέντα εἴς τινα τοιαύτην ὑπόϛασιν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τῶ ἐπιδείξαι, εἰ πεπαίδευμεθα. νέος γὰρ ἀφ' ἑαυτῆς ἀπιὼν εἰς ἀθλησιν, ὅμοιός ἐϛι τῷ μαθηματικῷ συλλογισμὸς ἀναλύσαι· κἂν τις ἀύλογον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι ταραλαμβάνει κομψῶς προτείναϛε, ἵνα γυμνάσω. καὶ ὁ ἀθλητὴς τὸν κύριον ναυλοῦται δυσαρεϛῆσαι· ὁ βασάνει με, φησίν· ἔτος ὅλον ἐυφυὴς γέγο, ὁ ἀθλητὴς ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ λέγων, Ἐμοὶ νῦν πρέπουσιν μὴ ἐρήμοις τοιαύτοις, ὁπόϛα τότε ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν καταγρίζῆναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, ἀνάξιόν ϛεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; ὕπως ἔχων ἴδη πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρ& μονομάχοις, εἰσί τινες, οἱ ἀγανακτοῦντες, ἂν ὑδεὶς αὐτοῦ φείσηται, ὑδὲ ζυλεύει, καὶ ἔυχονται τῷ θεῷ, καὶ φορτικοῦσθαι τοῖς ὑπηρέταις· ἀνόμοι μονομαχοῦσι· ἐξ ὑμῶν δ' ὑδεὶς φαίνεται τοιοῦτ&; Atqi Diogenes, cùm in caſus qoſdam adverſos incidiſſet, Ἔυγε, inqit, ἡ τύχη, ὅτι μι ἐξέϛησας φορτικήσας. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106. Ἅλη ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. Ὕλαν ἀρετῆς πολέμιος τὴν ἀδύναν. Idémqe *orat.* 28. Ὕλαν ἀρετῆς πυρίτας τὰ λυπρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis*; qia virtutis, cui laus debita.

Θεῶ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξομοιῶται] Qin & ad utroſqe hoſce ſpectat, avt ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l.* 3. § 13.

Οὔτε κακὸν] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies inopinâve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum ante perogi.

(Æneas apud Virgil. Æn. l. 6.) *tu hodie iſta denuncias: ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at fluitis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas.* Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec qantum frequenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμετάχειρισον] Senec. *ep.* 104. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ τελειότης] Vide *lib.* 3. § 7. & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαι ἡμέραι ὡς τελ[δ]αίαι] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔϛι τὸν εὐτυχῆ ἡμέραν κλῆσαι βιῶναι, μὴ προδιάφορον αὐτὸν, ὡς ἐπὶ τὸν βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſupra* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ραρκᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, ne eôdem iſtîc, qô illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐποίγειν. poteſt avtem *torpori*, ſive *ſtupori* opponi cùm *trepidatio*, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* qivis, conſtabit ſatis alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. ἀεὶ ευταξίας. Μήτε ναθεῖς ἄκρως πρὸς τὸ κλῆθρον, μήπτε ἀναπεσὼν· ναθεία γὰρ ὕπνῳ σύζυγος· μήτε διάπυρος σπὶ ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἀφρᾶσωμεν· ἓν γέ τι πλέοντες πάντες, ἢ κάπνων διώμοι διὰ τὴν ναθείαν, ἢ κρημνιζόμοι διὰ τὴν θερμότητα. ἀμφοτέρων ἦ, ὅσον χρήσιμόν ἐϛι λαβόντας, τῆς μὲν τὸ ἀρᾶον, τῆς ἦ τὸν ζῆλον· ἀμφοτέρων, ὅσον ἐϛὶ βλαβερὸν διαφυγόντας, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς ἦ τὸ δρᾶσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ὦμεν ἄκαρποι, μήτε τῷ περιπίπτοντι κινδυνώδεσι. ὁμοίως γὰρ ἄρχεσα καὶ ναθεῖσα ἀκαρπεῖ, καὶ διαμάτως ἀπαλ-

δύτ&;

δὴ ⟨θ· ἢ μὲ ἂν ἐγκλίσωσι τῷ καλῷ, ἢ ἢ ἀνδρείᾳ⟩ πίστωσα. quod autem illic ⟨ἀνδρείαν⟩, idem cum Marco ἀφελῆ pavlò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀνδρεῖαι, καὶ περὶ ἀρετὴν καὶ περὶ κακίαν ὁμοίως ἀνδρεῖαι καὶ λυσίπονοι, ὅταν τι μέγα κίνδυνος, διὰ τὴν παρακόντων κινούμεναι, αἱ γυναῖαι ἢ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγῳ μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦσιν καὶ διδάσκουσιν μέγα τι χρῆμα περὶ ἀρετὴν· ὁπλισπάσης ἢ ὁπισήμης καὶ λόφου, τὸ ἴσον εἰς κακίαν εἰσκοντας.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἀνεχόμενοι] Efficaciſſimum ſanè & Chriſtiano quovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam ſvadendam, à numinis divini exemplo deſumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chryſoſt. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Diſciplina cæleſtis Deum ipſum oſtendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* *florem [**rorem*, al.] *luch hujus ſuper juſtos & injuſtos æqualiter ſpargit; qi temporum officia, elementorum ſervitia, totius genituræ tributa dignis ſimul & indignis patitur ſimul occurrere; ſuſtinens ingratiſſimas nationes, ludibria artium, & opera manuum ſuarum adorantes, nomen, familiam ipſius perſequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem qotidie inſoleſcentem, ut ſuâ ſibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia ſeculo iratum tam diu neſciunt.* Cyprian. *de bon. patiens. Patientiam magiſterii cæleſtibus diſcimus. eſt enim nobis cum Deo virtus iſta communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput ſumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res hominis, quæ Deo chara eſt: bonum, qod amat divina majeſtas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam ſuæ majeſtatis & honoris inſtituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & ſacra ſacrilega patientiſſimè ſuſtinens, ſuper bonos & malos æqualiter facit diem naſci, & lumen ſolis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs juſtis ſimiliter & injuſtis indiſcretas pluvias largiatur. Videmus inſeparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religioſis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obſequi, elementa famulari, ſpirare ventos, fontes fluere, grandeſcere copias meſſium, fructus miteſcere vinearum, exuberare pomis arbuſta, nemora frondeſcere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam temperat, & præſtitutum ſemel retributionis diem patienter expectat. cúmque habeat in poteſtate vindictam, mavult diu tenere patientiam, ſuſtinens ſcil. clementer & differens, ut, ſi fieri poteſt, multùm malitia protracta aliquando mutetur, & homo in errorum & ſcelerum contagione volutatus, vel ſerò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Juſtiniano Imper. Praſini ſupplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἐπ᾽ ἐπομβρίᾳ θλιβόμενοι, μὴ ἀγανακτήσει τὸ κράτος σε· τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodoſio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῆς θεῶν; συγγνώμη τοῖς τὰ καθ᾽ ἡμέραν ῥήματα ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τῆς πραγμάτων λυπῶσι· καὶ τοι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀπολύουσιν. ἀλλ᾽ οἱ μὲν συνοφαντοῦσιν· οἱ δ᾽ ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τῆς ἀνθρώπων γένους. εἰ δ᾽ εἴποντο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκαι, σφόδρα ἂν ὀλίγον ἦν τὸ σωζόμενον. ὅστις ἐν ἐσκάραι βάλλεται θεοῖς, ἀφιεὶς πιμελὰς χαιρέτω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τῆς θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἄπαυστα καθορᾶσι καὶ ἀκούσι. ἐν δὲ τοῖς ὑπὸ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις, ἀδικήματα πολλάγε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι᾽ αὐτοῦ ἄνθρωποι περίφωνα κακῶς, ἀδικεῖσθαί τε λέγωσι παρ᾽ ἐκείνων, ἐμβλέποντες εἰς τὸν ἐρεμνὸν, ἀδηδὼς ἀπέχοντας ῥήματος· εἶδον ἐγὼ πολλὰ καὶ λίθους, ἐπ᾽ αὐτὸν ἀφιεμένους. οἱ δ᾽ ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τῷ λαβεῖν δίκην, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, καὶ βούλονται. εἰ δ᾽ ἅπασιν ἔπιπτον τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ᾽ ἡμέραν θεῶν ἀπολλυμένων πλέα· καὶ οὐδ᾽ ἂν ἐξήρκουν οἱ ζῶντες πρὸς τὰς ταφάς. νυνὶ δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ κρείττους εἶναι δυκνύουσι, τῷ μηδὲ δίκαιον χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide *ad l.* 8. § 51.

Καὶ κάθηται αὐτῷ] Quod Chriſtus Dominus, Matth. *c.* 5. *v.* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Pavlus *Act. Apoſt. c.* 14. *v.* 15, 16. Εἶασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοιγε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας ὑμῶν. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos qidem immortales ab hac tam effuſa liberalitate ſacrilegi negligentéſqe eorum deterrent. utuntur naturâ ſuâ, incunctanterque illos ipſos munerum ſuorum malos interpretes juvant. hos ſequamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propoſitum eſt nobis ſecundum rerum naturam vivere & deorum exemplum ſeqi. ſi deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & ſceleratis ſol oritur, & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia: qid faciam? qod Dii omnium rerum optimi autorcs, qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον οὐδέπω λήγειν μέλλων ἀπαυδᾷς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Ἐπ᾽ ὧν τῆς φαύλων] qod latro ad crucem ſocio ſuo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κείμενοι

ἔτι. Videl. 11, § 18. Senec. de benef. l. 1. c. 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam eugemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentésque eorum deterreant.*

§ 71. Τὴν τοῦ ἰδίου κτῆσιν μὴ φθόνει] vide Apoll. *ad Cor. ep. 1. c. 5. v. 7, —10.* Epictet. *l. 2. c. 16.* Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡσιόδου, οὐδ' ὑπ' ἐκείνου κεκλῆσθαι τὰ ἀλλότρια κτᾶσθαι; ἀλλ' ὑπὸ Θεοῦ; ἵνα καὶ τῆς Ἀθηνᾶς κεκράχῃς τὰ αὐτῆς κτήματα ἐντεῦθεν ἐν τῇ διατριβῇ ὑπολαβὼν αὐτὴ Πειρίθου καὶ Σεμέλην, κύπελλον, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχειρηματίαν, φιλαργυρίαν, μαδαλιαν, ἀκρασίαν.

Ὃ καὶ δύναται] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὃ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Κατασκέψεσθαι ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζῆσαι] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep. 76. Oppone, quæ debortentur; dic, Factum tuum maturæ sequetur oblivio. & parùm grata existimatio eorum. respondebis tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contemplor; facere recte piéque contentus.*

Ὥσπερ οἱ μαγειροὶ] *quibus famæ major fides est quàm virtutis.* Juvenal. *sat.* 10. Vide *l.* 4. § 44. & *ad l.* 5. § 23. *Sed quæ stultos censet, qui laudem expectant? quia id volunt, quod in ipsis non est.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀφορίσῃτα τὸν ἄνθρωπον, λέγω, ἐπὶ τί αὐτὸν θέλεις; εἰ μὲν ἐπὶ τῷ ἐν ἐμοὶ αὐτῷ τὴν πρᾶξιν, πῶς ἂν ἔτι ἀγωνίας; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κυβερνήτης, μόνον τὸν ἕνα, ὅταν ἀγωνιᾷ εἰς διάστημα δ' εἰδήμων, καὶ λίαν ἔμφρων ἦ, καὶ καλῶς κυβερνᾷ, οὐ καὶ ἕνα μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ συμπλέοντας· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν αὐτῷ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Per bonum te prudens dici delectat: ego ut tu.
Si dedit hoc bodie, cras si volet, auferet idem.
Ponet, marmoream fecit: ponet, ebúrneque reddet.

§ 74. Θουκυδίδης γράφει ἀφελόμενος] At Themistocles Athenienses ipsum proscindentibus; Τί κωλύει, ὦ πατέρες, πολλάκις ὑμᾶς ὑπ' ἄλλων; Plut. *de laude sui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δέ] Vide *supra* § 13, & 53.

Μὴ ἐν κόμαις] Apoll. *ad Galat. c.* 6. *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Thess. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελιμώτερος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tuæ; illa corpus tuum. vides, ut puto, quàm necessaria clementia sit. tibi enim parcit, cùm videris alteri parcere.* Avson. *grat. act. Victum hunc gradum novi beneficii tu, Auguste, constituis, deferre tibi ipsi, quod alter præstat.* Cassiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In sacrum cedunt, quæ bene meritis conferuntur. & de ipso munere magis acquiritur, cùm optimis digna præsumuntur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qui digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliqui aliquem, ego illum præcipuè puto suo bono vivere, qui vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim esse principum felicitatem, quàm feciſſe felicem, & interceſſisse inopiæ, & fortunam vicisse, & dediſſe homini novum fatum. itaque imperatori propriam majestatem æstimanti, non tam id suum videri debet, quod absistit, quàm quod debet.* Greg. Naz. *de bapt.* Εὐεργετεῖται, τοῦτο εὐεργεσίας αὐτάρκης. Et Jo. Chrysost. apud Anton. *Meliss. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἔστι τοῦτο ἐν τοῖς ἔξω, ἀλλ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ἐν ἑκάστῳ μάλιστα, ἢ εὐσεβεῖ. Noſtro planè consentiens Clemens Alex. *strom. l.* 2. Τῷ γὰρ ὄντι σύνεσις τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονία, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐδαιμονεῖται μᾶλλον ὁ κατορθῶν, ἅμα σώζων καὶ σωζόμενος. διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς τόκος, ὁ σοφὸς τοῦ θεοῦ, καλῶς ἔχοντας, ἀλλὰ, καλῶς ἔχοντες· ὅτε λαμβάνει μᾶλλον ὁ θεὸς, οὐδὲν ἧττον ἢ δίδωσι.

§ 75. Ἡ ἀλόγου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ ζώου] M. Casaubonus legendum contendit, ἢ τοῦ λογικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ζώου, vel etiam, ἢ ἀ λογικὴ, τοῦ κοινωνικοῦ ζώου. ut sit sensus, *rationales creaturas esse objecta principalia, circa quæ peculiaris cura illa & providentia versatur.* atque ita revera intelligendum Apostoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 10. Μὴ πάντως δι' ἡμᾶς γὰρ ταῦτα λέγει; Ego tamen nihil mutandum censeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac constituendam, peculiari quodam motu, universi natura accessit. deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & consequentiæ necessariæ lege certâ tunc constitutæ eveniunt, vel principalia illa, ad quæ universi mens præcipuè & quasi peculiariter esse intenderit, nullâ ratione, sed temerè disposita fuerint. ut hoc esse absurdissimum, mentem universi, cùm ad ista producenda ac constituenda peculiari motu processisset, de futura dispositione atque ordinatione legum nullam cepisse, sed temerè fortunæ casui fortuito permisisse, disposuit ergo. hæc genuina Marci mens. nec aliud ejusdem evincunt loca ad lectionis mutandæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 59. & *l.* 9. § 28. *edit. Casl. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. distinctionis noſtræ. Ipsidem priore loco τὸ κοινὸν, non τὸ λογικὸν, ea esse dicuntur, ἅτινα διὰ ταῦτα ὑφέστηκε, atque illis κατ' ἐπακολούθησιν συνέβαινεν cætera. posteriore verò nuda ponitur distributio illa, Ἄλλα ἐφ' ἑαυτῶν ὁρμᾷ ἢ τῷ ὅλῳ διάφορα· ἢ ἄναξ ἄρμενος, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione prædictis ne γρὺ quidem. Ità Marcus pro concesso sumit mentem universi, si ad primam rerum constitutionem ratione ac consilio quodam

destina-

deſtinato acceſſerat; ità cuncta diſpoſuiſſe ut à primis illis cavſſis ſuccedentia qæqe neceſſariâ qadam conſecutione profluerent. qod & iſtîc monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationémqe hominis habuerunt. ——etiamſi potiora illis ſunt, in qæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de ſyderibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὀ ῥῶν φιλοσοφίας ἄν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅπως ὑδὲ τὼ τῶ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δωάμθοι, προσλαμβάνομθ τὼ τῶ φιλοσόφε, πλιχύτο φορτίον, οἷόν τις δικα λίτρας ἆραι μὴ δωάμθ, τὸν τῶ Ἄιαντος λίδον βασάζειν ἤθελεν. Qem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζεται ἢ ἡ ὑπόθεσις] Repugnat res ipſa: ipſum vitæ tuæ inſtitutum opinioni iſti, qam de te habes tanqam qi philoſophus ſis, adverſatur, falſiqe te redarguit. vel qia aliis negotiis diſtrictus totus teneris, nec huic ſtudio totum te ſedulò jugitérqe dediſti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóqe à vero mentis animiqe cultu abeſſe te qàm longiſſimè prodis. Senec. *epiſt.* 59. *Exiguum temporis impenditſſe philoſophiæ, ſatis abundéqe occupatis fuit. leviter tam magnæ rei inſiſtimus. qemadmodum autem poteſt aliqis, qantum ſatis ſit, adverſus vitia diſcere, qi qantum à vitiis vacat, diſcit? Atqi, non cùm vacaverit, philoſophandum eſt: omnia alia negligenda, ut huic aſſideamus; cui nullum tempus ſatis magnum eſt, etiamſi à pueritia uſqe ad longiſſimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epiſt.* 72. Galenus *de affect. dignoſc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάρτητον ſeſe opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῶ παρατήσι& ἐξαίφνης ὑκ ἂν ποτε γένοιο. ὅπε γὸ ὁι δ' ὅλε τῶ βίε ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ὑ πεδόνλαι τελέως αὐτὼ ἐφικέσθαι, πολὺ δή πε μᾶλλον ὁ μηδέποτ' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὸ ἀσκήσεως ἔτως ἡμῖν χρόνε ὅλε τῶ βίε, πρὸς τὸ γενέδαι τέλει& ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulſis qæ arctiſſimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *diſſert. l.* 3. *c.* 15. unde mendoſa qædam in *enchir.* poſſunt emendari feliciùs, qàm eſt à Volfio aliiſqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorſus, tanqam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δυνάσαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δυνάσαι ὡσαύτως ἐδίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεδαι, ὁμοίως δυσαρετεῖν. ità in *diſſertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inqinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δυνάσαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δυνάσαι, (φιλοσοφεῖν ſcil. qod ἐν τῶ κοινῶ ſubaudiendum) ὡσαύτως ἐδίων, ὡσαύτως πίνων, ὁμοίως ὀργιδείς, ὁμοίως δυσαρετῶν; neqe enim avt iraſci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. σκεπτον, ἐν τοῖς χ' σαυτὸν, ὑκόπ δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὑδενὶ φαίνεδαι, ὅτε νυῖ πεῖς. ſeqitur: ἀγχυπῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαι πνας ὀπδυμίας, ἀπελδεῖν ἀπὸ τῶ ἰδικείων, ἀπὸ παιδαείε καταφρονηδῆναι, ἀπὸ τῶ ἀπατώντων καταγελαδῆναι, ἐν παντὶ ἐλάσσον ἔχειν, ἐν ἀρχῆ, ἐν τιμῆ, ἐν δίκη, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò ſibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ὑ πρὸς ἄλλους γνεδε λέγεις, ἄλλων ὀπμελεῖδε. ἀ πολλοὶ ὑ τῶτο καλῶ λέγυσιν, ὅτι ἄρχον ἀρχῆ ὑ κοινωνεῖ. Et rurſus *c.* 10. Ἀλλὰ πρῶτα θέλεις τὰ πλικαῦτα λαβεῖν; ἀ πῶς δυνάσαι ; ἄρχον ἀρχῆ ὑ κοινωνεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τῶτο ἄφες· εἰ ὑ μὴ, ὅτι τῶτο ἔξεις, ὅτ' ἐκεῖνα, πεισόμθ& ἐπ' ἀμφότερα. Qod ſuſius pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικύτων ἐφικθ&, μέμνησο ὅτι ὑ δεῖ ὑδὲ μετρίως κεκινημθόν ἁπλῶς αὐτῆς· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίναι παντελῶς, τὰ δ' ὑσπόδετ πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν ὑ ἀ ταῦτ' ἐθέλῃς, ἀ ἄρχειν, ἀ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὑδ' αὐτῆ τύτων τδίξῃ, διὰ τὸ ἀ τῆ τρίτων ἐφιέδαι· πάντως γε μὲν ἐκείνων ὑποτδίξῃ, δι' ὧν μόνον ἐυδαιμονία ἀ ἐλδερία περίκειται. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὰ ὅτι ὑ ῥᾴδιον, ἀ τῶ προαίρεσιν τῶ σαυτῆ χ' φύσιν ἔχυσαν φυλάξαι, ἀ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸν ἕτερα ὀπμελέμθον, τὰ ἑτέρα ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη. Qod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλατθμθ& τρέξει, αὐτὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὑ μὴ συμφωνεῖ, ἵνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαδὸν ἢ καλὸν εἶν. ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεδαι τὸ σαυτῆ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοπιχεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετίχθ ἢ φιλοσόφε τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλοὶς ὀλὸς ἅμα τῶ βίε βαλίζειν. Et obſervat Cl. Caſavbon. apud Athen. *l.* 12. τῶ φρίσασιν opponi τῆ φιλοσοφίᾳ. id eſt, *vitam occupatam & ſolicitam philoſophicæ.*

Τί δῆτ, ἄφες] hoc qippe ſtultorum eſſe dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. ſed & videri eſſe, qod non ſis, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates,

teſte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς ἓν ἔστι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ σὺ ἧς ἂν τις ἀγαθὸς τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βέλοιτο. At Marcus hîc qid aliis videatris, miſſum prorſus vult facias, Æſchyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Quod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut. in *Ariſtid. vit. & Apopb.* qi & lavdat *de poet. leg. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phot. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin. Eſſe, qàm videri, bonus malebat.* qi ſubjungit tamen: *Itàq, qò minùs gloriam petebat, eò magis aſſequebatur.* qod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qi ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ὅπως, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ὦ τᾶν εἶναι πλείων ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πῶς; τοῦτο γὰρ ἦν κατέκρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄδικον ἐποίησεν, ἢ μακάριον· τὸ δὲ δοκεῖν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἔα, ἂν μοὶ καιρὸν ἄρχῃ, δεξόμεθα· ἵν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἆρ' ἢ ἀντιπάλῃ, χαίρειν ἐάσωμεν, καὶ οὐδὲν τᾶν εἶναι διὰ τὸ δοκεῖν ἀφαιρήσομαι. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀσπάζου, ἐνὶ ἀριθμῷ τὸν τᾶν εἶναι φιλόσοφον· χαίρων ἢ, καὶ ὅτι μὴ δοκᾶν, ἐκ ἐδάκνετο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ἐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *exhibit. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω γραφῆναι, πρὸς τὸ βιαθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸν χάσιν. (ità malim pro ἔχασιν, qàm cum Volfio ἔγκασιν) ἀρκοῦ ἔν σε πᾶσι τᾶν εἶναι φιλόσοφον· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βέλει, τᾶν εἶναι σαυτᾶν φαίνε, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ. ubi tamen τᾶν εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volfius. Eratoſthenem verò vitii illius, qod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μέσος ἦν, inqit, τᾶν τε βελτιόνων φιλοσοφεῖν, καὶ τᾶν μὴ διαρρήγνυσθαι ἐγχειρεῖζειν ἑαυτὸν εἰς τὸν ὄχλον ταύτῃ, ἀλλὰ μόνον μᾶλλον τᾶν δοκεῖν σπουδαίων.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τᾶς βίᾳ, ὅσον δύνασαι ἢ σὴ φύσις θέλει βιώσειν] D. Boot. ὅσον δύνασαι ἢ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, qantumcunqe natura tibi conceſſerit, transegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliqid inſuper, qod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Seqitur enim, κατανόησον ἂν τί θελῇ. *conſidera ergò qid ea velit.* non qamdiu, ſed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea re monitum aliqod anteceſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τᾶς βίᾳ, ὅσον δύνασαι, [ὡς] ἢ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunqe id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, transegeris.*

Οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſavb. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2 *v.* 1. —11. qibus per multa, imò univerſa ferè, qæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendiſſe ſe profitetur. qi tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, qam, *in iſtorum nullo*, vertiſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: qo parùm commodante, utì rebus artis ſolet, dum tentat aut exqirit varia meliorâqe, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & inœrta prorſus omnia; qaſi teſtis vitæ mortalium, Cuncta, inqit, fui, conducit nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακαρίτης, *ad Spart. Qatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (finem ſolùm excipimus) qi à ſapientiſſimo rege Solomone, ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπιδῶς eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; qem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῷ πιεῖν ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τᾶ ἀνθρώπε φύσις. qanqam havd ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qalis eſt ab initio condita ac creata; jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in qo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaqe Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῷ θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτᾶ φυλάσσειν. *Vis*, inqit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum reverere; & præcepta ejus obſerva: hbc eſt enim totum hominis. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὲν ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ ὡδὶ, οὐχ εὑρήσετε. at qomodo apud ſe bonum iſtud offendet qis? ſubjungit; ὅλῳ πρὸς τὸν θεὸν τεταμένῳ, καὶ τὰς ἐκείνε ἐντολὰς καὶ τὰ προσάγματα. ecqid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἔστιν δόγματα ἔχειν] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Ὁ οὐκ ἔστι ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt*, inqit, *niſi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. ſolenn.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona ſunt qæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus menſurus inter bona periſura. erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2 § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Ὁ οὐκ ἔστι ποιεῖ πανοῦργον] Contrà, nihil malum eſt, niſi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μεταπόησαι ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μεταμελεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν. *Cuncta*

Cuncta ſapiens prævidebit; pœnitebit ſic nihil.
Plavt. *ſtich.* 1. 2. —*quotidie*
Pridie caveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πρόφασιν eſſe ait, ὑπωνδίους ἐλπίνου θυγατέρας. Vult itaque nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i. e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ἐν μέσῳ] Quod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem:*

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæclo,
Ut poſſet longos mundus habere dies:
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre ſuæ.
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aquis?
Multa quòd annoſæ vicerunt ſecula ſylvæ?
Quódque ſuis durant florea rura locis?
Iſta manent: noſtri ſed non manſere parentes:
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Avg. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & de 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii: ſed unuſcujuſque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt; quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ἐπιζητῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ὃ γὰρ ἄλλο τι ἐπιζητοῦμεν. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δὲ ζητεῖς ἁπλοῦν ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὸ καὶ δίκαια πράττειν; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμῳ θεῷ] qia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive θεσμὸς, utì nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qi ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, οὐδὲ χείρων τοῦ θεοῦ, οὐδὲ μικρότερος· λόγῳ γὰρ μέγεθος οὐ μίνει, οὐδ' ὕλει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρος] Alexander verò. qaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ὃ παρέλκειν videtur. ſicut τὸ ἔν. *l.* 6. § 44.

Τί πρὸς Διογένη] Juvenal. *ſat.* 8.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, qis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ὧν αὐτὸς ταὐτὰ] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eadem erant mentes illorum:* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, qæ una eadémq; apud omnes eſt, avſpicium ductúmque aſſectantium. qum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur & G. Xyl. τοιαῦτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſeqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ δ' ὅσων περούσια; καὶ δηλεία πόσων;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmqe perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei ſubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qouſqe ſe extendebat error eorum, couſqe eorundem & ſervitus,* non video qî poſſit cum avtoris verbis conſiſtere, niſi πόσων avt ποσότων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſeqens uſum, non ritè aſſeqerentur, de qot rebus alioqi minùs neceſſariis, ſed qæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, qóque rerum ſeſe ſervituti addicere? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλάκασιν. Teles *collat. divit. & pavpert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qi cùm qo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, qòd pabulum jumentis deſore diceretur: Ὁ δὲ ὑμῖν ὁ βίος ὄνου, inqit, εἰ καὶ ὄνοις τὴν ὥραν καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν; *qalis vita noſtra eſt, qibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat; non paſtores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Agide;*

Τάπιις γὰρ, ὄντες δεσπότας δουλεύομεν,
Καὶ ταῦτ' ἀνάγκη κοὐ σοφῶν κλύειν.
Famulamur iſtis, qi tamen domini ſumus,
Qamviſque taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qi ut Laërt. *l.* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν οὐκ ἔχω; *Qàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentíqe ferretur, Qàm multa non deſidero? inqit.* Itaque illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. lavdantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἀφυρώματ' ὄζει, ἢ τε πορφύρα,
Εἰς τοῦ τραγῳδοῦς χέσομ', οὐκ εἰς τὸν βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In qam ſententiam Plutarch. *de avar.* ubi Scopæ

Theſſali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo ſua rogatus qidpiam, qod is qi petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat, reſpo dit, Ἀλλὰ μὴν τύτοις ἡμεῖς ἐυδαίμονες καὶ μακάριοι πῖς περιττοῖς, ἀλλ' ὐκ ἐνδεέσι τῖς ἀναγκαίοις. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt qæ nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, iſtud videri πομπὴν καὶ πανήγυριν μᾶλλον ἢ βίου εὐπαρασκεύου, *pompam aut panegyrin potiùs, qàm vitam laudantis.* additqe felicitatem iſtiusmodi θεατῆ καὶ μαρτύρων, ἢ μηδὲν ὄντι, *aut nullam eſſe omninò, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe;* certè absqe illis nullam revera exiſtere. Itaqe περίουσια iſta, qam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea qam Apoſtolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimîs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ θορυβάζεται περὶ πολλά· ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l. 7. § 20. & l. 9. § 40.*

Δυλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c. 5. v. 9.* מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atqe in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siqidem, ut Auguſtin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, ſerviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaqe non immeritò pronunciavit Antigonus, πῶ βασιλείαν, ἐνδοξον ἔη δυλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l. 2. c. 20. &, magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam;* Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς ὅτι δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familæ ſervus, ipſe adeò eſt herus.

Ex Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת הִיא עַבְדוּת *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν μικροδέκλης λέγε, τύτυς δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδέκλης. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità', qod idem *l. 4. c. 1.* καὶ ὁ δισύπατος ὑπὸ τῆς περιφανείας ὐδὲν διαφέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Naſcuntur domini.

quos alterni ſubeant oportet Obſequio ancipiti. Perſ. *ſat. 3. & 5.* & Ambroſ. *ep. 7. Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum ſervi.* Avg. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τὺς μὲ οἰκέτας δεσπότας δεδιέναι· τὺς δ' φαύλης ἐπιθυμίας. Laërt. *l. 9.* & ſicut de Roma Auguſt. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva victorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & qod Ambroſ. *ep. 7. Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *conſularem aniculæ ſervientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaqe Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6, & 7.* Ἔνιοι πόλεως μὲ δεσπόζεσι· γυναικὶ δὲ δέλοι εἰσί. Honeſtius tamen pavlò, qod de Perſa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Πέρσων βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δέλους, πλὴν τῆς ἑαυτῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ὄφειλεν εἶναι. Et qod Caro major, de ingenuis legitimisqe conjugiis ſi accipias; Πάντες ἄνθρωποι ὑπὸ γυναικῶν ἀρχεσθαι· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l. 2. § 2. & l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅτι] principium ἀκέφαλον, ſive abruptè exorſum. Hoc, inqit, animo tuo obverſetur, vel præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumparis.* Ità Demoſthenes περὶ στεφάνου, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῷ φθόνῳ. Et Evnap. Ædeſio. Οἱ δὲ παραδιωκόμενοι ῥηγνύμενοι τῷ φθόνῳ. Maro *bucol. 7.* ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l. 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaqe aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 20.* ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siqidem, ut *invidiâ, ſic & irâ, rumpi* dicuntur, qi excandeſcentiæ ſuæ indulgent nimîs. Epictet. *diſſert. l. 1. c. 13.* Ὅταν δὲ θυμὸν αἰτήσωμαι τὸν μὴ χαλεπαίνειν ὁ παῖς, ἢ χαλεπήνας. χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι. de ebrio Baſil. Cæſ. *homil. 1.* λοιδορεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, δόμυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua:* Οἱ τὴν δόξαν τὴν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Morell. *qi ex ſententia magiſtratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpuntur.* Plavt. *Bacchid. 4. 2.*

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.* Flacc. *l. 1. ſat. 3. Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qi me aliqid poſſe*

posse doluerunt. Eodem sensu τὸ διαπλεῖν usurpatum Lucæ *Act.* c. 7. v. 54. de qo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat.* 3.

---turgescit vitrea bilis:
Findor.--- i. e. ῥήγνυμαι τῇ χόλῳ, ἢ λαχῶ. Is. Casaub.

§ 5. Ὀλίγον χρόνον ἀδοὺς ἀδαμῶ ἔσῃ] quod usitatiùs ac pleniùs ἐστὶς ὀλίγος χρόνος dicitur. quasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal.* 37. v. 10. *adhuc paululum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc paululum, & ipse non eris.* qid avtem interest, tu, an ille, tollaris? vide *l.* 7. § 79. At M. Cas. legisse videtur, ἀδοὺς ἀδαμῶ ἔσαι. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusqam ultrà memoria erit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πρῶξον τοῦτο ἀμελαγκτεῖ] ità *ut te nevtiqam à faciendo dimoveri avt revocari patiaris.* ità *lib.* 10. § 12. ἀμελαγκτεῖ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *strom. l.* 5. Μαθόντες ἢ ἄρα τῆς ἀληθείας τῷ ὄδῳ, εὐθείαν βαδίζομεν ἀμιτάγκτει. Plato *de legib. l.* 9. Τὰς ἢ περὶ κακῶν ξυνοικίας φεύγε ἀμέλαγκτεῖ.

§ 6. Μελαπθέναι] Naso *met. l.* 15.

---cùm sint huc forsitan illa,
Hæc transtata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μελαβάλλῃ] Vide *l.* 7. § 18, 23. & *l.* 9. § 33.

Πάντα τρεπαί] omisit clavsulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l.* 15.

---omnia verti Cernimus.---

Sic. *l.* 9. § 19. πάντα ἐν μιλαβολῇ. Sed & ἐμφατικώτερον etiam in abstracto, ut istic, sic *lib.* 11. § 35. πάντα μιλαβολαί. & *lib.* 4. § 3. ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ἄρα φοβηθῆναι, μή τι καινόν· πάντα σωπίθη] transposita videntur ista, qibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videntur; πάντα τρεπαί· πάντα σωπίθη. ἄρα ἀχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum seqitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib.* 7. § 1, 58. & *l.* 9. § 35.

Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις] i. e. τὰ ἀπονεμόμενα, ut *l.* 2. § 17. & *infr.* § 6. qæ ex lege qasi qadam divina assignantur cuiqe, paria eadémqe sunt. Siqidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles.* c. 9. v. 2. *Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; pijs, impijs; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep.* 107. *ideo nulli querenda, qia paria sunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum avtem jus est, non qô omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est.* vide *infr.* § 43. vel etiam ità sunt æqualiter proportionè, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuiqe id qod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l.* 5. § 30. & *infr.* § 7.

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσῃ] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuiqe, si munus sibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siqidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l.* 1. *c.* 8. Τὸ φάναι πάντα τὰ ὄντα ἐφ' ἑνός τινος ἀγαθοῦ, οὐκ ἀληθές. ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur acqiescit.

Φύσις ἢ λογικὴ εὐοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qalia sunt qæ istic Marcus recenset. Nam εὐοδία, εὐπραξία. Hesych. vide *l* 5. § 14, 34. pro eo avtem qod εὐοδεῖν Marcus istîc, εὐοδοῦσ dixit Joannes Apost *epist. ad Gaium* v. 2. περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις καὶ ἐγκλίσεις ἢ ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est qod passim inculcat Epictet. *enchir. c.* 1, & 2. *dissert. l.* 1. *c.* 1. & 27. & *l.* 2. *c.* 13. & *l.* 3. *c.* 24. & *l.* 4. *c.* 1, 4, 10. alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l.* 4. *c.* 1. ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι αἱ ὀρέξεις ἐπιτυκτικαὶ αἱ ἐγκλίσεις ἀπειπωτοι.

Εἰγε] ἤγε M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio qædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς μειεσμούς] ità *supr.* § 5. ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις. Verùm est æqalitas ista, ut Aristoteles loqitur, *Ethic. l.* 5. *c.* 3. ἡ κατὰ τὸν γεωμετρικὸν ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν τοῖς διανεμαῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib.* 6. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις δίκη. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια δίδοῦσα πρὸς τὸν αὐτῆς φύσιν ἑκατέρῳ.

Μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἴσον εὑρήσεις ἐπὶ πάντα, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὸ δὲ πρὸς ἀθεῖα] divulsa vitiatáqe ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τῶν πρὸς ἀθεῖα τῷ ἑτέρῳ. Proportionis istius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non si unum aliqod in unoqoqe consideres; sed si istius qæqe, cum alterius cujusqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. qod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 3. & Eudem. *l.* 4. *c.* 2. Ἐν δὲ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaqe Avg. *de ver. relig. c.* 40. *Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius *l.* 4. *ep.* 14. *Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliqid putare, qod est in suo genere perfectum.* Ità siqidem unumqodqe in suo genere perfectum existere patefiet, nec muscæ avt culici magis qicqam deesse, qod ad muscæ culicísve naturam ac constitutionem pertineat, qàm elephanti

elephanti avt leoni: Verúmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magis, quàm in minimis, totam esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τῷ σώματί τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅπερ καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῆ, inquit, τὰ τῆς φύσεως ὅτι καὶ πάντα τὰ ζῶα. μικρὰ δὲ καὶ ἀνθρωπον ὑπολάβῃς μόνον εἶναι πεπαιδευμένον τέχνῃ, ὅσῳ ὁ πρόσθεν ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅτι ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῷον, ἴσην ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τῷ δημιουργῷ· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, πολὺ μᾶλλον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅτα διανοοῦντες ἐν μικραῖς ὄψεσι οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inqit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic instat, in pulice illic; videri dignissimus uterque: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. οὐδὲν οὕτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μεῖζόν τε καὶ καλλίονων κατασκεύασεν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν χαλκῷ καθαρᾷ πάσης ἕνεκεν ἀρετῆς ἔμφασις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, quàm montium alta miramur; nec plùs altitudinem cedri stupemus, quàm vitis aut oleæ brevis fœcunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, qia procerus est, quàm murem, qia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa quædam singulis creaturis, ut qibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor denique *quæstionum Vet. ac Nov. Test.* qæ Avgustini nomine prostant, *quæst.* 123. *An qia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut qia sancti angeli non sunt qod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad qod facta sunt.*

§ 8. Ἀναγινώσκειν οὐκ ἐξεστιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohæserant, separavit; novæque hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem qeas. qanqam de vita avlica qod seqitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavsantem inducit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas avt opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod seqitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterque locum immeritum cavillatur iniqé.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σεαυτοῦ] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Aposl. *ad Philipp. c* 4. *v.* 11. ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. nam qòd Lugd. exhibet, ἐδὲ σὺ ἑαυτῷ, nec navci est.

§ 10. Ἐπιλυπὶς τις ἑαυτῷ] *pœnitentia*, inqit, *est sui ipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qæ ipsi fecimus, aut qæ de nostra voluntate nostróqe consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámque in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. *Oreſt.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι πύνοιδα δειν' εἰργασμένῃ,
ᾗ ἔλκει ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ πλὴν μεταμέλειαι, αἰμάσσουσαν ἀεὶ καὶ νύσσουσα ἐναπολείπει· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· πλὴν ᾗ μετάνοιαν αὐτὸς ἐργάζεται διανοούμενος σωὶ αἰσχύνη τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζομένῃ ὑφ' αὐτῆς· ὡς γὰρ οἱ ῥιγῶντες, ἢ ἡπάλοις ἢ πυρετοῖς *διακαιόμενοι * [διακαυθέντες Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur c.* 6. πυρετῷ διακαόμενοι.] τῷ ταῦτα παρόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος ἢ κύνες μᾶλλον ἐνοχλῶνται, καὶ ἥκιστα ἔχουσιν· ὅπως ἐλαφρότερας ἔχει τὰς πυρεξὰς τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένας· τὸ γὰρ,

Οὔτις ἐμοὶ γ' * ἀλλ' ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός,

[* ἄλλων vulg. perperam] ὑπορλυκώμενον· πῶς ἁμαρτανομένοις ἐνδοθεν ἐξ αὐτῆς, βαρύτερον πιέζῃ τῷ ἀλγεῖν τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεικότες] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum suffecerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ), καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Καλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ ὠφέλιμον καλὸν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib.* 1. Τὰ μὲν δίκαια, καλά· τὰ δὲ καλὰ, ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρει· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l.* 2. § 9, 10. *Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid juſtum ſit, id etiam utile eſſe cenſent: itémque quod honeſtum, idem eſſe juſtum. ex qo efficitur, ut, quicquid honeſtum ſit, idem ſit utile. in qo verbo lapſa conſvetudo deflexit de via; ſenſimque eò deducta eſt, ut honeſtatem ab utilitate ſecerneret, & conſtitueret honeſtum aliquod, quod utile non eſſet: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 45.

Μεταμορφοῖεν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν τινα παρεικάζων] indè probarę vult voluptatem nec bonum eſſe, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omiſsâve, pœnitentiâ tangatur: ſicut *l.* 5. § 15. idem indè concludit, qòd eandem deſpexiſſe ac ſpreviſſe laudi ſæpe atque decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί ὄζιν] vide *ad l.* 3. § 11.

§ 12. Ὅταν ἐξ ὕπνου] vide *ad l.* 5. § 1.

Κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν] Cicer. *de fin. lib.* 5. *Apparet nos ad agendum eſſe natos. Itaque appetit animus ſemper aliquid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ ἓν. Ariſtot. *ethic. l.* 1. *c.* 7. vide *l.* 9. § 16.

Τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ πρὸς ἀλόγων ζώων] Ariſtot. *ethic. lib.* 1. *c.* 13. tanquam dictum vulgò jactatum refert, ὀλίγον διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας πρὸς ἀθλίους. *nihil per vitam dimidiam diſtare felices infelicibus. quia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὑπνος γὰρ, ὥσπερ τελώνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Ariſto apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῖν τοῦ βίου συνδιαιρεῖται ἐκεῖνος. Clem. Alex. *pædag. lib.* 2. *c.* 9. *Vitam nobiſcum dividit ſomnus.* Senec. *epiſt.* 117. & ità, *dimidium ex hoc* (qod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep.* 99. (vide *ad lib* 4. § 50.) Per ſomnum ergò nihil felices ab infelicibus diſtare dicit ex vulgi ſententia Ariſtoteles: at Marcus iſtîc, nihil homines à jumentis. Siquidem, ἀργία ὄζιν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἣν λέγεται ἀπραξία καὶ φαύλη. Ariſtot. *ibid.* & *c.* 8. Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaque Plato *leg. l.* 7. Κοιμώμενος ἥδιστος ἕκαστος, ἥδιον μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναισθητεῖ ὁ ὑπνῶν, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Euſtath. *ad Il.* Ψ'. & Plin. *præfat. hiſt. nat.* Vita profectò vigilia eſt. *Et revera plus vigilare, plus vivere eſt. Quid enim tam mortis ſimile quàm dormientis aſpectus? quid tam vitæ plenum, quàm forma vigilantis?* Petr. Chryſolog. *ſerm.* 24.

Ὁ κατὰ φύσιν ἕκαστος] vide *lib.* 5. § 9. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 1. Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c.* 2. Περιστερὰς ἕκαστος τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεῖν] Senec. *epiſt.* 89. *Philoſophiæ tres partes eſſe dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; ſecunda rerum naturam ſcrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & ſtructuram, & argumentationes, nè pro vero falſa ſurrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, qatenus id commodè poteſt, ad unumqodqe, qod imaginatio ſuggeſſerit. At Xyl. iſta cum ſeqentibus conjungit, qaſi dixerit Marcus; *ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus diſſerere cum qopiam contigerit*, &c. qàm contextûs ſeriem verba ipſa nevtiqam admittunt. Lugd. avtem hoc loco periochas ità diſpoſuit, ut Medeæ Abſyrtum nobis repreſentare voluiſſe videatur.

§ 14. Ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forſan ἢ καί. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepſiſſe huc videtur.

— Τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιάδε [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi ſuæ cavſſali reſtituâ, & pro verbo ſubſtituto participio, orationis ſerie id poſcente. poteſt & priore loco ὁ γὰρ legi, ut ſententia continuetur ſic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχων, *qi enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet iſtiusmodi,* eſſe nimirum iſta bona vel mala, non avtem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente iſtîc plurimùm aberravit. De hoc avtem ſubjecto, vide *lib.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26, 61. & *ſupr.* § 1.

Ἀναλήψεται ὅτως ποιεῖν.] Ità *l.* 10. § 30. *βιάζεται. cogitur facere qod facit.* non à vi aliqa externa, ſed à principio interno, falſo nimirum dogmate, pravo perverſóque judicio. nec diſſimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat. l.* 4.

Vis eſt vita, vides, qæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiqam ſpectare cum Douſa cenſeo verſiculum apud Gnomologum illum,

Βίος καλεῖται δ', ὡς βίᾳ πείζεται.

Sive ut Grot. legit,

Βίος κέκληται δ', ὅτι βίᾳ πείζεται.

Vi qia paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi qia paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm diluté nimis, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus eſſe fieri.* Vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6. § 27, 57. & *l.* 7. § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c.* 16. *Id qod accidit ex ſerpentis inſtinctu, exinde inoleviſſe & coadoleviſſe in anima, ad inſtar jam naturalitatis, qia ſtatim in naturæ primordio accidcrit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de poſſe non peccare in non poſſe non peccare, amiſsâ ex toto conſilii libertate. itémqe de poſſe non turbari, in non poſſe non turbari, amiſsâ ex toto complaciti libertate.* De populo ſuo Jeremias 6. 13. v. 23. *An mutare poteſt Æthiops cutem ſuam?*

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμνησο] Μεμνήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμνήσομαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Αἰσχὸν ξενίζεσθαι] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Qæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inqit, κἀγὼ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὤν, ἀνθρωπίνοις παθήμασι συμπεραίνῃς. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ἕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν ὅτι φορεῖς] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimè.
Neqe qicqam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atqe libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat.* 13.

Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atqe omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum querelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaqe Syneſ. *de provident.* 1. Ἐν γε τῷ τόπῳ τοῦτῳ κακῶν, ὁ θαυμαστὸν ἴσως, κακὰ, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι μὴ μὲν τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο δὲ μέτοικον καὶ ἀλλόχροον. qomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παράδοξόν ἐστιν, οὐκ εἰ γέγονέ τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὅτι τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctúmqe virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari qippe boni vix ſunt numero totidem, qot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluvia aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μεταπίθεσθαι] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obſtirmato, Εἰ μὲν ὀρθῶς ἔκρινας, ἴσθι σωζόμενος· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς πήρωσις, τοῦ ἀπολέσαι. inde Dionyſius Heracleora ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονάς. qia nimirum ἀπηκρυς ὑποδὺς ἡ τῆς ἀρετῆς γνῶσα καὶ ἀπημελημμένας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámqe planè *indutus*, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. de qo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχρῆν σώφρων, νῦν δ' ὀχετηδὸν ἡδύνει.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud qem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit qod & Caſavb. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 21, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculíſve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἔπος τῷ ὀρθοῦντι ὀκμίου ἐλευθερόν ὅτι] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihilò magìs dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, noluns deponere,* (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων ὑφ' λόγων, ὅτι βέλτιον ἦν δεῖ, καὶ ἡ νῦν ἀφαίρεσις ἐλευθέρον φύσει καὶ ἀναναγκαστόν. τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, δοῦλα, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κειθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἀπαραβάτως ἐμμένειν. ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς ἦ δεῖ τὸ κεκεμένον. δῆλον γὰρ ἦ τόνος ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἂν δέ μοι φρενητικῷ τόνος ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλαζονεύηται ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, ζήτει τὸν θεραπεύοντα. τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀπονία. Non enim, qia rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum; Avg. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exempla propoſuerat, ὡς οὐκ ἔστι μεταθεῖναι, qi à re

re ſemel propoſita nullâ ratione adduci ſeſe patiantur, ex eis ait tandem ſe intellexiſſe, quidnam velit pervulgatum illud, Μωρὸν ἔπι πᾶσιν, ἔπι βλέπει ὃν· quod Volph. cur mutandum cenſeat, nihil video. Mox: Κίνημα, inquit, ἡ δὲ ὃν μεταβολή. ἀλλ' ὅσῳ βεβαιότερον τὸ εἶναι τὸ ὂν ὄντως, τοσούτῳ ἀσεβέστερον ἡ ἀλήθεια Μοῦσαι. — ὃν ἀρχὴ τὸ κινεῖσθαι, ἡ δὲ μὴ γένεσις. ὅτι δὲ μεγίστη τέχνη, ὑπ' ἀνθρώπων εὑρεθῆναι. ἀνάγκη. Δίκαι, ἵν' μὴ πάντα ἀναλίσκοιτο. ἀλλὰ τί ἄνθρωπε; τί ἐγίνετο; κίνημα. ἀσεβῶν ὅτι τὸ κίνημα; ἀπὸ ἀνοχλήσεως. Claudit tandem diſſertationem his verbis. Ὥσπερ ἐν τοσούτῳ ἡ βραχεῖα αὐτοῦ σύμπαν, ποτὲ μὲν ὂν ταῦτα, ποτὲ δ' οὐκ ὄντα· ἀλλὰ τὸ μὲν ὂν ἀεὶ ἐστὶν ἀεὶ τὸ γένεσιν· ἔστω δὲ κόλπος, ἔστω δὲ κόλπος, ἔστω δὲ κόλπος. ἔστω ἡ ἀδυνὴς ὑλὴ, ἔστω δὲ κόλπος, ἔστω δὲ κόλπος. ἔστω ἡ ἀεὶ ὂν ἀεὶ ἐστὶν ἀεὶ τὸ κόλπος τούτῳ ἡ τῇ φορᾷ, τότε γένεσιν τὸ κενὸν ἀεὶ ἐστὶν ἀεὶ ἀεὶ ἐστὶν. Itaque Synefius *de regno*: Ὁ ἡ ἐπὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ὑπερφρονῶν, ἀεὶ ἐστὶν ἀεὶ ὁμολογίαν ἀγνοίας, ὁ κεφαλὴν γνῶσιν ἐν ἱματίοις, ἀεὶ ἐστὶν λόγων ἐπαγγελίαν, ἀλλ' ἀνὴρ ἂν φαίνοιτο, ἔστι κολάσεως. vide *infr.* l. 1. § 16.

Σὺ δὲ ἐπίστασαι κ' τὰ σὰ ἐμαυτῷ] Lugd. melius ἐπὶ, & σὸν. deeſſe tamen forſan videatur, ἀρκεῖ σοι, aut tale aliquid. *Sufficit tibi operatio tua juxta animi tui impetum judicátmque & mentem ipſum peracta.* verùm diſtinctio interjecta integram faciet ſententiam. lego igitur, σὴ γὰρ ἐνέργεια, κ' τὰ σὸν ὁρμητὸν &c. *tua enim eſt operatio & iſta, utpote intentioni tuæ conſentanea.* &c.

§ 17. Ἐπὶ μὲν ἐπὶ σοι, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novam hinc periocham orditur & Anglus interpres & editor Lugdunenſis. poſtrémque revera aliò, quàm quò priora illa, referri. *Siquidem tui*, inquit, *eſt arbitrii aliquid facere vel omittere, cur facis quod non probas, ſive in quo non acquieſcis? ſin alieni, non tui, eſt, ut alibi, ſive Dei, ſive naturæ*, hoc eſt, rerum principis, juxta Democritum & Epicurum, *fruſtrà geris*: fruſtrà autem facere aliquid, inſipientis, cum illis litigare, etiam inſanientis. vide l. 4. § 3. & l. 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τὸ κέντρον τὸ ἀπέχον ἀ πλεῖ] Lucret. l. 3.

Cedit enim rerum novitate extrufa vetuſtas
Semper: & ex aliis aliud reparare neceſſe eſt:
Nec quidquam in barathrum, nec tartara decidit ima.

Pythagoras apud Naſonem *Metam.* l. 15.

Non perit in tanto quidquam, mihi credite, mundo,
Sed varias mutátque vices: naſcique vocatur,
Incipere eſſe aliud, quàm quod fuit ante; morique
Deſinere illud idem.

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat.* l. 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neque diſpendi facit bilem.

Pacuvius Chryſe, de Ethere;

— *omnia animo, formas, augeri, alit, creat,*
Sepelit, recipitque in ſe omnia.

Maro itidem *Georg.* l. 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac reſoluta referri
Omnia: nec morti eſſe locum: ſed viva volare
Sideris in numerum, atq; alto ſuccedere cœlo.

Ubi Servius: *Diſſolvi cuncta & redire rurſum in originem ſuam. nec morti. i. e. perditioni locum eſſe. nihil eſt enim, quod perire funditus poſſit, cùm ſit τὸ πᾶν. i. e. omne, in quod redeunt univerſa reſoluta. res autem hæc quæ mors vocatur, non eſt mors; quippe quæ nihil perire faciat; ſed reſolutio.* Et Macrob. *in ſomn.* l. 2. c. 12. *Conſtat ſecundum veræ rationis aſſertionem, quæ nec Virgilium ignoravit, nihil intra verum mundum perire, ſed eorum quæ interire videntur, ſolam mutari ſpeciem: & illud in originem ſuam, neque in ipſa elementa remeare, quod tale, quale fuit, eſſe deſierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qua prodierunt ac mox proceſſura ſunt, recondantur, conſumi. deſinunt iſta, non pereunt.* & mox: *Obſervas orbem rerum in ſe vicissitum: videbis in hoc mundo nihil exſtingui, ſed vicibus deſcendere ac reſurgere. æſtivus abiit; ſed alter annum illam adducit hyems cecidit; referent illum ſui menſes: ſolem nox obruit, ſed ipſum ſtatim dies abigit. ſtellarum iſte decurſus, quicquid præterierit, repetit. pars cœli tegitur aſſiduè, pars mergitur.* Et quæſt. nat. l. 3. c. 9. *Nihil deficit, quod in ſe redit.* Et de benef. l. 5. c. 8. *Rerum natura nihil divitur perdere, quia quicquid illi evellitur, ad illam redit: nec perire quicquam poteſt, quòd quò excidat non habet, ſed eòdem revolvitur, unde diſcedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ ὄντων, οὕτω ἡ ἡμῖν, τὶς ἄρα ἐκ ἐγίνοντο, μόνον ἡ ἐκ ὑποκειμένης σαρκικῆς ὕλης ὑπῆρχον· γεγονὼς ἡ, ὁ μὴ πάλαι, διὰ τὴν ἡμέραν, τὸ δὲ πανδεχὲς· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ ἡμεδαπὸς, ἡ διὰ διαδοχῆ μενεῖν ὤν, αὖθις τε φονικὸν ἀφάμενος, ἴσομαι πάλιν, ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα ἡμεδαπὸς· κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκίον, ἐξαλειφθέντα τῇ ὕλῃ, ὁ κόσμος καθέξειν· κἂν ἐν πολλοῖς, κἂν ἐν διαδοχαῖς ἐκδιδυσκῆσθαι, κἂν ἐν ἄλλοις διαπαντᾶσθαι, τοιούτοις ἐνεστηκόσι πλοίοις διαπόντου. qæ verba perperam diſtincta interpres peſſimè accepit. vide l. 4. § 4, 5, 23, 46. & l. 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διανοεῖται ὅτι τὰ ὅλα] Lucret. l. 1.

Hinc accedit, ut quæque ſuis conſtare videmus
Corporibus, neque ad nihilum interimi res.

Senec. ep. 71. *Quicquid eſt, non erit nec peribit, ſed diſſolvetur. nobis ſolvi, perire eſt. proxima enim ſunt omnia; ad ulteriora non proſpicit mens bebes.* vide l. 9. § 33.

Καὶ τὰ ἡ ἀναλύσει] Naſo *Met.* l. 15.

— *omnia fient*
Ex ipſis, & in ipſa ruent. reſolubile pellit
In liquidum rarescit aqua: tenuatur in auras,
Mobilique levor habet: denſita quoque pondere rurſum

In

In superos aër tenuissimus emicat ignes.
Indè retrò redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatum in aëra transit:
Hinc in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.
Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, σοὶς τι ἔργον γέγονα] ità Bas. at Lugd. ἐρεῖ σοὶ, ὅτι τι ἔργον γέγονε. potest dicere cujus rei causâ factus est. Xyl. de se dicet, alicujus gratiâ factus sum Cas. qid si legas, καὶ ὁ ἥλιος ἄρα σοὶς τι γέγονε. etiam sol utique alicujus rei gratiâ extitit.

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata esse putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & sapientes Ægyptii, θεὸς εἶναι ἥλιον καὶ σελήνην. Laert. *proem.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De sole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἔφη δεῖ μαρτυρεῖν, διὰ ἥλιε, νύξ αὐτοῦ καὶ ἡμέρα μαρτυροῦσι· ὧδε αὐτοῦ μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφορέουσα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος ἐστὶν ὄργανον, ἀφανισμοῦ μαρτυρία. Imò testimonium perhibent ista omnia solis conditori, non soli. vide *Psal.* 8. *v.* 1, 3. & *Psal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Psal.* 74. *v.* 16, 17. & *Psal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, si operæpretium id videbitur, *de sole* Apostatæ impii Juliani Imperat. *orationem* avtore dignam. Plato in *Cratylo*, à Theodoreto adductus *therapevt. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ ἄριστοι ἀνθρώπων οἱ ἀεὶ τὴν Ἑλλάδα, τύτες μόνες πηγὰς θεὰς, ὥσπερ νῦν οἱ πολλοὶ τὴν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε ἐν αὐτὰ ὁρῶντες ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τῶ θεῶν, θεὰς αὐτὰ ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὴν ὕλην τὴν θεῶν ἀπατώμενοι, καὶ ὅλην μόνην ὑποπτεύσαντες, τὴν ἀστέρων τὰς κινήσεις ὑπεθεώμενοι, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεὺς εἶναι τῶ θεῖν ὀνομάσαντες τὸν ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.

Σὺ δὲ σοὶς τίς τὸ πλοῖόν;] vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσχάσας ἐνταῦθα] *natura finem suum habet in rei uniuscujusque fine.* Cas. ut σοχάζεσθαι hîc sit collimare. at Xyl. *consilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc est enim σοχάζεσθαι Marco istîc: ut *l.* 1. § 9. τὸ σοχαστικὸν τῆς φύσεως. vide ibi adnotata. Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Universa Deus disponendo præscivit, & præsciendo disposuit.* Cyprian. *epist.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. lavdâssет. nec passerculum qidem, qi assario dimidio venear, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Christus nec minima fieri sine voluntate Dei dicat; existimat aliqis & summa & magna, avt non sciente, avt non permittente, in Ecclesia Dei fieri.* Trithem. *ad Cæsar. qæst.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non solum hominum curam habet, sed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per singulos Dei currit providentia; sic in cæteris animalibus generalem qidem dispositionem & ordinem cursúmqe rerum intelligere possumus. v. g.* qomodo nascatur piscium multitudo & vivat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm absurdum est ad hoc Dei deducere majestatem, ut sciat per momenta singula qot nascantur culices, qótve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muscarum sit in terra multitudo; qanti pisces in aqa nascnt; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. *Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam esse dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (sapientia divina) *à fine ad finem: hoc est, à maximo angelo usqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ usqe ad finem destinatum à creatore, sive in qem urget natura, sive qem accelerat causa, sive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili discursione, vel subjectæ creaturæ qasi officiali administratione, sed substantiali qadam & ubiqe præsenti fortitudine, qâ utique universa potentissimè movet, ordinat; administrat.* Adjici poterat qod de capillis numeratis, Christus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de folio *ab arbore cadente.* Bern. *conc. solen.* 8, & 99. Trithem. *ubi suprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæst. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima est mundus, sive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut sata, ab initio ejus usqe ad exitum, qicqid facere, qicqid pati debeat, inclusum est; ut in semine omnis futuri ratio hominis comprehensa est; totius enim corporis & seqentis ætatis in parvo occultóqe lineamenta sunt. Sic origo mundi, non minùs solem & lunam & vices siderum, & animalium ortus, qàm qibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἐκπλήξεως] Fusèus apud M. Senecam, *Suasor.* 2. *statuta nascentibus in finem vitæ dies est. Habebit qisqe qantum illi dies primus aspexit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. sic *lib.* 6. § 49. ἀφίεσαι. & *l.* 12. § 23. ἔφη δίδωσιν. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναβαλλόμενος τὴν σφαῖραν] Sejungunt ista à superioribus G. Xyl. & M. Cas. mihi continuanda prorsus videntur. qemadmodum, inqit, qi pilam mittit rationem apud se habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, sed qà feratur, & qo loco terminetur; sive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura consilium iniit, non de ortu tantùm, sed de obitu etiam, ac progressu cujusqe rei. Plavtus alio, nec ab hoc tamen

men protrùs abhorrenti, ſenſu, *Captiv. prolog.*

Enimverò Di nos quaſi pilas homines habent.

Τί ὖν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῷ πομφόλυγι] Notum eſt proverbium, *Homo bulla.* quod Varro retulit, *præfat. in libr. de re ruſt.* Apud Lucianum Charon Mercurio, Ἀλλὰ γὰρ σοι εἰπεῖν ὅτου ἕνεκα μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ὑδατι ἐοικότας, ὑπὸ κρουνῷ τινι καταῤῥέοντι ἀνισαμένας, τὰς ψυχαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν σωματάρια ἀφρός; ἐκείνων τοίνυν αἱ μὲν πρῶται εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπόλωνται, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαμείνασι, καὶ περιφυσῶσιν αὐτὰς ἧττον ἄλλων αὐτὰ ἐξαφυσιώμεναι, οἷς μέγιστον ὄγκον ἐξεργάσαντο· ἔστι μὲν οὖν καὶ ταύτας ἐξερράγησάν ποτε· ὁ γὰρ βίος τι ἄλλο ἢ ψυχή. τοῦτό ἐστιν ὁ ἄνθρωπον βίος· ἔσπασται ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένος, ὁτὲ μὲν μείζως, ὁτὲ δ' ἐλάττως· καὶ ὁτὲ μὲν ὁλοσχερέστερον ἔχουσι καὶ ὀγκώμονον τὸ φύσημα, ὁτὲ δὲ ἅμα τῷ ξυσῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ὖν ὑπὸ ῥαγίως ἀνάλωσις.

Ἐπὶ λύχνῳ] Senec. *epiſt.* 41. *Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi qis exiſtimet lucernæ pejus eſſe cùm extincta eſt, quàm anteqam accenderetur? Nos qoqe accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur. utrinqe verò alta ſecuritas eſt. qid refert utrùm non incipias, an deſinas? utriusqe rei hic eſt effectus, non eſſe.*

§ 21. Ἔκστρεφον] ἔστρεφον Lugd. edit. unde *annot.* Στρέφον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vult non ut ipſe ſe convertat qis; ſed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circum vertat*, ut Caſ. qàm *invertat*, qò naturam ejus penitiùs introſpiciat & perſpectam habeat. Ariſtophan.

Ἔκστρεφον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτῆ τρόπους

Inverte qàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re qavis, iſtic de corpore humano, ipſóqe cumprimis cujuſqe proprio agere videtur. Boëth. *conſol. lib.* 3. *c.* 8. *Qòd ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur, ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie tenus pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. qi nimirum, ſi interiora intueri valerent, aliter planè cenſerent.* Alluſit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terreſtr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἀλῶσα, ἐνδὺς ἐκπέπταται· πέφυκε γὰρ δι' ἐπιτηδειότητα καὶ ὑγρότητα μετεδέλλειν τὸ σῶμα καὶ ῥέφειν, ἅστε, ἧς ἐστὶς, οὐκ ἔστιν ἥδιον, ἀναπλεῖν τὸ ἄγχιστρον. qanqam de *ſepiis* & *lopendra* idem refert autor idem *de ſera vindicta.* Τέττιξ ὑπάγκωνα ἐκτρέπεται τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἐλυττωμένης παρὰ φύσιν, καὶ ἅμα κομιζομένης, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι, καταπῶσαι τὸ ἄγκιστρον, ἐπιστόμιον ἑαυτῇ. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πεφυτευσαι] vitioſum videtur. forſan ἀποπεφυσῆσθαι fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ἀποπεφῦσαι. corpus, inqit, conſidera, qale ſiat, vel morbo languidum, vel ſenectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. qo codice uſus, neſcio. βραχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. ſed fortè, inqit, βραχύβιον qæ Marci vox eſt. Certè ſiqa exemplaria eam lectionem affirmarent, legerem libens, βραχὺς ὁ βίος· βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4 § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γαστρὶ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ στιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίεχε] Poteſt hæc periocha non uno modo intelligi. Poteſt enim ſumi qaſi moneat Marcus, qodnam debeat eſſe τῆς προσοχῆς ſive ἐπιστροφῆς, ut *lib.* 4 § 26. loqitur, i. e. conſiderationis ſubjectum: idqe qoruplex eſſe velit: Nimirum vel ſubjectæ rei cujusqe materiam, (nè pluris eam qis qàm par eſt faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum ſuum, ut ſit rationi rectæ conſentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *ſupr.* § 1.) vel actionem ſuam, ut utriqe illi reſpondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli ſignificationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abſcedit Caſ. Verùm poteſt & in aliam, qam mox dabimus, mentem ſumi. Lugd. Editor ad tria membra reſtringit, dum τῷ προκειμένῳ δόγματι conjungit, vertitqe *ſubjecta opinioni.* de diſtinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ προκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid ſibi vult *opinio ſubjecta?* Verto itaqe, *adverte*, vel *attende, præſenti, aut decreto, aut actioni, aut ſignificato.* Τὸ προκείμενον, *præſens, qod adeſt.* Polyb. *l.* 3. Πῶς δ' ἂν ἐνδυκνύμενος τοῖς προκειμένοις, τοὺς βεβαιώσασθαι τὴν αὐτῶν προαίρεσιν, καὶ διαφυλάξοντας τὴν κατάστασιν, παροξύνων δικαίως, οἱ μηδὲν εἰδέναι τῆς τῶν παραγενόντων ἕξεις προκρίσεως. qi præſentibus acqieſcit. τὰ προκείμενα τοῖς παραγενομένοις opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon:* Δεῖ δὲ πρὸς τοὺς προκειμένους καιροὺς τὰς πράξεις διορᾶν. *Sunt res ex temporibus præſentibus perpendendæ.* ſic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ προκείμενα. *præſentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον τῶν προκειμένων. Monet ut ad id qod præ manibus eſt, ſive decretum illud, ſive factum, ſive dictum ſit, animum ſedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] ſeparat iſta à præcedentibus

dentibus M. Casayb. possunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, qia ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius animique suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. vide *lib.* 8. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ἢ βέλεις] Haud integra satis videntur ista, forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον δὴ &c. ut ratio reddatur, quare tot molestiis conflictetur; qia nimirum sui emendationem de die in diem infrunitus differt. Legi possunt tamen & ἐφικτὰ μᾶλλον ἢ &c. qasi dicat. *Cur crastino die malis bonus fieri, quàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Pers. *sat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? qasi magnum
Nempe diem donas. Sed cum lux altera venit;
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, &c. semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas;
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod sequitur,

Dicimus assiduè, cras quoque fiet idem;

non de instituti mutatione in melius, quod Casayb. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ fisus codicem non consulit; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arb. *satyr. Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem fusiùs Epictet. *disert. l.* 4. *c.* 12. Ὅτι παρὰ τὸ σύμφορον ἀμφιγνοῦν, εἰς τἄλλα χώρια ἀνάγκη σοι τὰ πεπραμένα ἔχειν. πρῶτον ἰδὲ, τὸ χαλεπώτατον, ἐν ᾧ τὸ μὴ πεφεύγειν ἐγγίνεται. εἶτα ἕως τοῦ ἀνακάλλεσθαι τὸν φεύγοντα, ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀποθεῖο. (ità Casayb. restituit, quod ἐκεῖθεν legebatur) ἀφιστάμενον τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ ἐπιμελεῖσθαι. εἰ μὲν ὑπ' λυπηρὰ ἢ ἀνάρεστα ὄζει, ἢ παντελῶς ἀσύφορα αὐτὰ ὄντα λυπεῖ λαβέ· εἰ δ' ὑ λυπεῖ τί ὑχὶ ἀλλαχοῦ τὸν φεύγοντα φυλάσσεις; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea fortean respexit etiam, quæ in fine dissertationis illius Epictetus disceptat. *καὶ δ' ὅπως εἴπης, ἀτ' αὔριον φεύξομαι, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον δοῦμαι ἀναίσχυντος, ἀκαιρος, παρατηρός, ἐπ' ἄλλοις, ἔστι τὸ λυπεῖν με· ἐρχόμενος σήμερον, ἐθυνήσω βλέπε ὅσα καλὰ σαυτῷ ὑπομένει· ἀλλ' εἰς αὔριον καλὰς ἔχει πάσης χρείαν, σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δύνῃς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβάλῃ εἰς τὸν τρίτον.* Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μὴ μοι λέγῃς, ὅτι χθὲς μικρὸν, μηδὲ εἰς τὸν αὔριον ἀναβάλλου· ἢ γὰρ αὔριον ὑδέποτε λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§. 23. Ἐπ' ἀνθρώπῳ ἐμπόδιον] Hoc est, τὸ κοινωνικὸν καὶ ἀνθρώπινον? quod passim inculcat. καὶ δὴ ἴδιόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσει τὸ βοηθεῖν ἐν, ὅσοις μὴ τὰ κρείττω εἰς ἔτερα ἀναλίσκεται. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *tom.* 24.

Δήπουθεν, ὅτι πᾶν θεῖον ἀνωφέλητον] Ità pii passim, Deo adscribunt, quæcunque ipsa obrigerint, universa. Job. 6. *v.* 22. *Psal.* 18. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὅσῳ τοῦ φαίνεσθαι] vilitatem rerum humanarum externarúmque omnium, de materia, ex qa consistit, ignobilitate perspiciendam proponit. (qod idem agit & *l* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Illa siquidem, πάντων τῶν μέρος τὸ βίου, καὶ τῶν ἀνωφελῶν, malim ad priora de *latine*, cum G. Xyland. & M. Casayb. referre, qàm periochæ sequenti cum Cl. Salmas. connectere, Seneca, *epist.* 107. *Eadem vitæ condicio est, qæ balnei.* Sed aliò ille respexit, qàm Marcus istic. vide *ad* § 43.

§ 25. Λούκιλλα Οὐῆρον εἶτα Λούκιλλα] Recte distinxit ista, priùs confusa, explicavitque, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inqit, *Verum extulit. post. &c. ipsa fatis concessit.* Itaque in singulis subaudienda verba illa ἐξήνεγκα & ἐξωλίσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidémque superstes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδε Μάξιμον] de qo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτύγχανε Διότιμον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmas. *ibidem* exhibet. Verùm qis iste *Epitynchanus*, vel *Diotimus*, cui is supervixerit, & successerit, nescire me fateor. *Diotimi* tamen ut Adriano superstitis mentio fit rursus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνίνε] Ἀντωνίνε φαυστῖναν, Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κέλερ Ἀδριανέ] *Caninius Celer* quatuor sive Rhetor qem & Marcus & Lucius audiêrant. Capitol. *Marc.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam quòd Mauffac. in *dissert. critic.* qam Harpocrationi à se edito antemittit, *Caninium & Celerem*, qasi duos, recensens, qorum Marcus Caninius alter fuerit dictus, nemineam (paso) *cùm* habet. postilla verò, ἔτιμα. Κέλερ, subjungi posse ibi item Salmas. τοιοῦτον τύπτων quod suo loco motum fuerat.

Δεμιεῖς] *cupiveri.* Xyl. sed & Casayb. qi tamen de ingenii acumine exposuerat, aptiùs *ibid.* § 5. vide *ibi, adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χειράξ] depravatum opinor. forsan Ἱέραξ fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *libr. de justitia.* vel χάραξ etiam, siquidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Svidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti avditorem; de qo Laërt. *l.* 5. Svidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. qanqam potest etiam *Demetrium* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, qia inter homines acuminis & subtilitatis lavde insignes hîc à Marco proferatur. De eodem avtem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrius Phalareus in hoc numerò haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaqe de eodem idem in *Bruto* § 37. *delectabat magis Athenienses qàm inflammabat, & suavis maluit videri qàm gravis; sed suavitate eâ qâ perfunderet animos, non qâ perfringeret.* Eandémqe illi svavitatis lavdem tribuit in *oratore*. § 92.

Εὐδαίμων] *Evdæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. qo tamen loco Æmar. Ranconetus *Evchemon* legendum credebat. Turneb. *adverſ. l.* 11, *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐσὶ ἐπ' ὀλίγον μεμονδθέντες] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἤτοι σκεδαδῆναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπου, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere qæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere qæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai. *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, qæ sunt hominis, qà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémqe legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον δ' ἀνθρώπου ἡσυχίαι] Lætitia, inqit, homini & voluptas esse debet facere qæ officii sunt sui. Nihil avtem magis humani est officii, qàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaqe læto animo lubentíqe faciendum est. Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Convenient homini est hominem servare voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinqit, ipsò benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιτέλεσις τῆς κατὰ φύσιν] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in Zenon. Τετηρῆσθαι γὰρ τῆς φύσεως ἐπίτασιν τὸ λογικὸν ζῶον ὡς διανοίαν καὶ πρᾶξιν· τὸν γὰρ ἕτερον, θεωρητικὸν εἶναι, καὶ πρακτικὸν κατὰ ποιότητα. ità enim ex Svida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripateticorum qorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, κατὰ μόριον θεωρητικὸν, κατὰ δὲ πάντων πρακτικόν. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον διατιθὲν εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ τε καὶ πρὸς ἔργον πρὸς αὐτὸ· καὶ ὐ μόνον διατιθὲν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτοῦ· ὁρᾶτε ἂν μὴ δύνασθαι τούτων ἀπαθάνητε. vise lis & qæ sequntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς σχέσεις] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄπτον περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictùs instar circumjectum tibi, cingénsqe te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. qo loco, τὸ περικείμενον ἀγγεῖόν ἐς, dicit, qatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; qod hîc τὸ ἄπτον περικείμενον, qatenus ea ab isto afficitur. de eodem, περικείμενα χρεώδη. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qi locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πάσιν πάθη] vide *supr.* § 23. & *l* 2. § 3.

§ 28. Ἀθείαν καὶ μαλθάκωσιν] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπαθειάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαλωνίζειν τὸν βίον; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt. *l.* 10. qod μαλθακισμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità μαλθάκωσιν καὶ εὐδίαν Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà*. § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22.

Πᾶσα γὰρ εἰσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἔνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐφ' ἡμῖν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ὧδε ἀναβαίνει] vid. *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐφέσῳ κατ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιττάνως ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. qem & Casavb. sequitur. atqi sanam orationem nusqam non adhibendam, Marcus censuerit. qi τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istic qærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιττάνως· ὑγιεῖ [δ'] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumqemqe privatim, tam sermonis rationem habeas, ut non tam disertè & eleganter, qàm modestè & decenter loqaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀσυλλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siqidem κομψὸν περίττωμα, ἀφίλαλον. Svid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίεργον καὶ βιβλιῶδη. cùm disertus videri vellet. & Etymolog. Στωμύλλεσθαι, τὸ περιττάνως λέγειν. Alioqi περαὶς, σαφὴς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Svidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex avtoribus, qorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ οὐδὲν περαὶς, ἀλλ' ἀλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi qid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) & περαίᾳ τῷ ὄψει

ὄψις τῆς ἀκοῆς. *visus auditu clarior* sive *certior est.* quod Joan. Chrysost. *in Evang. Joan. orat.* 75. ἐπὶ αἰσθήσεων τραχυτέρα ὄζειν ἡ ὄψις. at Philo *de confus. ling.* πρὸς τὸ σαφὲς τῆς ἀληθείας καταληψιν μακρὰν ἔσην ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, post Herodotum, Julian. *epist.* 22. ὥτα ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα. & τραχὺς, φαυλὸς, Etymolog. Tum ex consequenti, qia veritate nihil clarius certiúlqe; hinc fit ut τραχὺς καὶ τραχὺν etiam ἀληθὲς *verum* significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. σκιτραχὺν & etiam eodem sensu Synesias *de regno.* τύτων τὰ κολοβὰ δ' ἀνόημαλα καὶ ῥήματα ταῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νῦς ὁν φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ σκιτραίνῃ τε καὶ τραγύλλῃ. verùm pro *diserto* plerumqe sumitur, eâqe significatione apud Hellenistas, qi dici solent saltem, etiam simplex τραχὺς reperitur. Avtor *sap. Solom. c.* 10. *v.* 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τραχείας. *linguas infantium disertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Esai. *c.* 35. *v.* 6. καὶ τραχεῖα ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. *disertus erit.* Philo item *de vit. Mos. l.* 1. τὰ μέλλοντα ἡδέως ἤκουε γέλλετο τραχυτέρα φωνῆς ἡσυχία. *silentio qivis voce disertiore.* Turneb. Qanqam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè sanâ apud insanos, qales illi plerosqe reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem qandam hac in parte, cum vúlgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic *l.* 1. *c.* 29. τί ἂν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί; ἐὰν γὰρ ἀρκεῖ, τὶ αὐτὸν ἐπείθεις; τοῖς γὰρ παιδίοις, ὅταν προσελθύντα κράτῃ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά, λέγεμεν, οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ὐδαμῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτοῖ ὑπερτιθέμεν. καὶ σὺ πίνων, ὅταν μεταπείσῃ τινὰ ὑ. δύνῃ, γίνωσκε, ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ὑπερύτει αὐτό. ἐὰν δὲ μὴ τῦτο θέλῃς, σιώπα λοιπόν. cibus addas licet qæ ad finem capitis ejusdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sanè potiùs, moribúsqe congrui sermonis, qàm nitidæ elegantísqe dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. qamvis sensum usúmqe istum τῦ σκιτραίνω vocabuli istîc probet, proxima tamen illa, ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι ad periocham seqentem pertinere censet; qam ab illis ordiri opinatur, qasi dicat, *ut qod verum sanúmqe est dicatur; avlam Augusti totam,* &c. *mors occupavit.*

Ὑγιεῖ λόγῳ] *Sermone sano,* i. e. *vero. ὑγιὴς λόγος, verus, sincerus, simplex sermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Evripidis *Andromach.*

——ἑλκτὰ πάντα, κ' ὐδὲν ὑγιές. i. e. ut

Lucil. *Pergula pictoris; veri nihil, omnia ficta.*

& νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (sic restituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσεῖν τι λυπεῖν ἀνθρὸς ἐχὶ σώφρονος. νοσῶν τι. i. e. νοσῶν τὰ πρὸς λόγον, ut Evripides.

§ 31. Αὐλὴ Αὐγύστε] *observes* nominativa *ista* absolutè posita.

Παῖδογονοι] *posteri* Xyl. ὀπάδογονοι *forsan*, *privigni.* ità enim in jure qandoqe dicuntur.

Ἄρειος] *Arei* Philosophi, cujus contubernio usus est Augustus; meminit Sveton. *l.* 2. *c.* 89. ad qem locum Casavb. Augusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l.* 51. Themist. *orat. ad Jovian.* 12. & *qinqen.* 17. Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* avtores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm qòd Themistius in *qinqen.* ait, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmqe, Epictetum, pari modo evexisse, qò Arium Augustus, Thrasýlum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, avt qî esse possit, nullus assequor: etiamsi Svidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: qum à Neronis imperio (sub qo Epictetum non vixisse tantùm, sed in existimatione magna extitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liqet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit qòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum qenqam, qi Marci res gestas scripto consignârunt, Epicteti ulla mentio comparet inter eos, qos is in honore habuerit, Philosophos: cùm sedulò tamen hos recenseant. Denique cur Junio Rustico tantam gratiam agnoscat, qòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qi ab Epicteto ipso, qem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Augusto familiaritas, præterqam qòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cas. *victimarii, popæ.* Θύτης Æolicè φύτης *popa;* ut θύλλις, φύλλις *follis.* Salmas. ad Solin.

Πομπήιον] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de qo *l.* 3. § 3. non urbem, de qa *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐσπεδήσω] vide Abramum; qàm solicitus ageret, qòd prolem successuram non haberet. *Genes. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, qàm anxius, cùm habiturus non esset. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Ὀλυνηρόν ἐστιν εὐτυχοῦντα τῷ βίῳ,
Ἔχειν ἔρημον διάδοχον τοῖς οἰκίοις.
Infracta inopiâ miserâqe est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Græc. Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου παγχρὶ πόθεινὸς ἦκονται νεότατι πάλιν ἄδικ. μάλα δέ τις θυμαίνει φιλότατι νόον· ἐπεὶ κλῦτε ὁ λαχὼν δαπάταν ἐπακτὸν ἀλλόφριον διάκοσμον συγγεροντᾶ. Clemens denique Alex. *strom. l.* 2. Ὁ ἀγνώμων, φασὶ, τῆς πρὸς φύσιν τελειότητος ἀπολείπεται, ὅτε μὴ ἀπο-

χρῶ-

καθαιρήσας τῇ χάρᾳ τὸν οἰκεῖον διάδοχον· τέλειος, ὁ ποιητὴς ἐξ αὐτῆς τὸν ὁμοιον· καὶ μᾶλλον ἀπεδὰν κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ πεποιηκότα σπίδι. vide Euripidis *Ionem*.

Ἵνα διάδοχόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem qandam moliuntur, spondéntqe sibi. Justinian. *novell. constit.* 22. Ὁ γάμος ὅτως δεῖ σεμνὸν, ὡς τοῦ ἀνθρωπίνου γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ἐπιτεχνητὸν εἰσηγεῖσθαι. καὶ ἐν τῇς παιδοποιίας ἀναπαύματα τὸ γένη μὴ διπνεῖν, ἅ τῷ θεῷ φιλανθρωπίας, καθ' ὅσον δεῖ δυνατὸν, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαρίζουθαι φύσει. Augustus apud Dionem *l.* 56. τὸ ἡμέτερον δίδον τρόπον τινὰ καὶ τὸ ἀπόν ἀναζωπυρεῖται· καὶ τὸ ἀπὸν τῇς φύσεως ἡμῖν ἀεὶ διάδοχῃ ἡμῶν, ὥσπερ πηγῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. Strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς τάττει τὸν γάμον, ὑποκλάσας τινὶ ἀθανασίαν τῷ γένει ἡμῶν, καὶ οἱονεὶ διαμονὴν τινα παισὶ παίδων μεταλαμπαδευομένην. Locus qem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis *de leg. l.* 6. χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παῖδων καταλείποντι [— ονία Steph.] ἀεὶ τῷ θείῳ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτῆς παραδίδοναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ὄντων ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας ἧ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ δὲ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τῷ τοιούτῳ δεῖν ἐπιθυμία. γίνεσθαι ἐν ἀνθρώποις δεῖ τι ξυμφυὲς τῷ παντὸς χρόνῳ. ὃ διὰ τέλους αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καλεῖσθαι πάμφορον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν δεῖ γενέσθαι τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τούτου δὴ ὑπεξαιρεῖν ἑαυτὸν, ἀδύνατον ὂν. & in *Sympos.* Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας τινὸς τυγχάνει. ἡ τοῦ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι, ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιόμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. Aristot. *œconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ τρισὶν ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ εἶναι, ἐπεὶ κατ' ἀριθμὸν ἓν δύνασθαι, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Aristides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἡμᾶς, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γίνεται. & *in Æsculap.* ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

Ἕξαπις τοῦ ἰδίου γένους] Annot. Lugd. valt ἕξατον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. qod membrum superius non clavdit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἕξαπίν τινα γνώσις] Moliuntur qidem immortalitatem qandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inqit Marcus noster, & Marco σύμψυχος Psaltes Διόπυθος. *Psal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὅλη ὅλως γένος θνητὸν] θνητὸν hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὅλη ὅλως γένος cum prioribus illis conclauentur. Necesse est aliqem ultimum existere rursus istîc totius gentis. Editor. Lugd. cum seqentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanqam mutilum aut alienum prorsus omisit. M. Casavb. clavsulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus confidera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo supplea-tur. Atqe hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν περίξιν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *supr.* § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐνδιαίτημα κωλυθήσεται] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀτύφως μὲν λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium avtore tributa, nè acceptis, qod plerique solent, insolescas. μισθὸς γὰρ, ὁ ἐν τάξει φυσιώθης. *l.* 5. § 23. Apostol. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qi dives est.* Avg. *serm solenn.* 105, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Itaqe Isidor. Pelus. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὴν τῆς ὑφηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑβρεως γεννήτορα. Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἄσειστος, ἡ περὶ ἐπιθυμιῶν πιστία. καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἡ ἀληθὴς, ἡ τὸ ἐπὶ πλούτῳ μεγαλοφρονεῖν, τοῦτο δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τῷ λαβεῖν vocabulo Apostol. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non est qòd nos suspiciamus, tanqam inter nostra positi e mutuò accepimus, usus fructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè Avgust. *epist.* 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως δὲ ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in gob. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, qia accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. Μή τι προσπέπτωκέ σοι τῶν ἐκτὸς, μή τι προσπέφυκε, μή τι ὀδυνᾶσθον ἀποστώμενον. Ità Basil. Cæsar. *orat.* 7. Περιπέφυκέ σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὰ ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς δὲ καιόμενον. Hesiod. *oper.*

Χρήματα δὲ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima est & sanguis argentum mortalibus.

Itaqe qod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ

σφίσι δέοντες, ἥδονται, ὅτι ἀν τις αὐ εἰκάσειεν ἥδεως ἁμαρτάνοντες ὑ κ χρώμενοι ἀλγοῦσιν, ὥσπερ ὑπὸ σφῶν σαρκῶν ἀφαιρούμενοι. sed & ἀφαιρωμένων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obhæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia illa nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine ulla nostri lacerationè discedant.*

§. 34. Ὁ ὑποχίζων ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἔξεστι σοι πάλιν ἐνῶσαι σεαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, κεντρισθήσονται. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἀλλ᾽ ἐμοὶ ἔδοξε] Plutarch. *de amor. frat.* Ἀνίσου μὲν γὰρ φίλου καὶ συμπότου, κλητοῦ ἢ κηδεστοῦ καὶ ἀιωθέντος, ἧττον πρόσωπον, ὥσπερ ὅπλον ἢ ὀργάνου, διαφθαρέντος. ἀδελφῷ δὲ ἀνόκτησις οὐκ ἔστιν, ὥσπερ οὐδὲ χειρὸς ἀφαιρεθείσης, οὐδὲ ὄψεως ἐκκαπείσης. Itaque Hegesistratus πόδα ξύλινον coactus est sibi comparare, τῷ οἰκείῳ στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐφ᾽ αὑτῷ ἐποιεῖτο] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, esse, nì vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφωνῶν] qod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτον γενόμενοι.

§. 35. Ἡ τῶν λογικῶν φύσις] Xyl. τῆς τῶν λογικῶν φύσεως legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab ea cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς τῶν ὅλων φύσεως. & verterim, *sicut cæteras facultates ratione præditorum unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικῶν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ ἀντιπαθοῦν καὶ ἀντιβαῖνον ἀντιστρέφει] Natura, inquit, universi, i. e. numen ipsum, sive potentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo τὸ *in suum usum convertit.* Hoc est enim τὸ ἀντιστρέφειν, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. sed & Esajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 3. *v.* 23. & *c.* 3 *v.* 14, 15, 17, 18. & Pavlum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κύλυμα ὕλιν] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§. 36. Μὴ σε συνέχετω ἡ τοῦ ὅλου εἰς φαντασία] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμπαθείτω ὁπόσα ὅσα κ ὅτι πολλοὺς ὀπωρῶσιν] *Neque animum adverte eis, quæ multa dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Cas. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas gravésque calamitates; quibus tu æquè ac alius quivis obnoxius es.* Neque enim tam communis ex æquo cum reliquis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, quàm eorum malorum, quæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem quædam quasi præsensio. Itaque verto. *Noli animo complecti, quales quantasque molestias superventuras tibi fore, πιθανόν ἐστι,* scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo quod *l.* 7. § 8. dederat τοῦτο σοῦ μελλόντων. itaque in futuro ὀπωρώσιν malim quàm in præterito ὀπωρώσιν. Neque enim præterita jam ampliùs perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorũ dulcis est memoria & recogitatio; eóque dulcior recordatio, quò sensus & perpessio molestior graviórque fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inquit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius idem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνθρ μὲν ἔν, inquit, παροιμιάζοντων ἡμῶν· ἃ χρὴ μνήμην συμβλῦαι τὸ ἀρχαῖα ἥδιω, σιγᾷς φαίη τις ἄν. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, quem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius, sed Euripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid si etiam,* inquit, *jucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora sint, quàm vestra dogmata.* *vulgò enim dicitur,*

Jucundi acti labores. ——*Nec malè Euripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ᾽ ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μεμνῆσθαι ἡδέα ὄντα, ἢ μόνον ὅσα ἐν τῷ παρόντι, ὅτε παρῆν, ἡδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ἂν ἡδέα ᾖ τὸ πρᾶγμα, τοῦτο ἔφαμεν. Ἀλλ᾽ ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων, καὶ —— πᾶσι γὰρ τι καὶ πάλαι κέαρ ἐπιστᾶται ἐνεῖναι,

Μνήσασθαι, ὅσσα πολλὰ πάθῃ καὶ πολλὰ ἐρέξῃ.

Est ex *Odyss.* φ'. *v.* 400. quod tamen in Homeri codicibus pavlò seciùs legitur,

Ὅσσα δὲ μέλλει πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλ᾽ ἐπιτλήτω.

Plutarch. *sympos. l.* 2. *c.* 1. Καὶ γὰρ ὡς φησί τις τῶν ἀρχαίων ὁ Ὀδυσσεὺς (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δεινὸν

Δεινὸν ἰδὼ τὸ πῖλαι κεφάλιον ἥδη χαλόν,
Ὦ ξεῖν', ἐπιγείσειν. ὁ δ' Ἐυενετίδης τὰ ναστίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθῆναι μεμηνῶς πόνων.

Ex qo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἥδυτι. Nam qòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἥδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse avtumo, qi σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserat. Antonius avtem *Meliss. l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qi ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἥδὺ τῷ σώζεσθαι νοσῶ γῆς ὁρᾶς; ὅταν ἥδὺ τῷ σωθέντι μεμηνῶς ἅδῃ πόνων. qæ poetæ esse alicujus liqet satis. posúnqe levi operâ numeris suis restitui, si τῆς γῆς articulum addideris, τῷ πόνων sustuleris, & pro ὅταν, ὡς, qod idem valet, substitueris. Claret ex his justam causam subesse, cur futurum istîc in præteritum defingamus.

Ὅτι βαρεῖ σε δοκεῖ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est: Nec futuri providus est, nec præteriti memor; qid sit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et qæ præterierunt, & qæ futura sunt, absentis neutra sentimus. non est autem nisi ex eo qod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil nisi qod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & remin. c. 1.* Ἔστι γὰρ τὸ μὲν παρόν & αἴσθησις· τὸ δὲ μέλλον & ἐλπὶς· τὸ δὲ γενόμενον μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Λυδεῖνονται μὲν τὰ παρόντα· μεμέλητται δὲ τὰ γεγενημένα· ἐλπίζουσι δὲ τὰ μέλλοντα. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνακίνημον τὸ ἀπόν & ἄλογον. Qòd avtem βαρεῖ istîc Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evasit. Sic enim Thomas Magister: Βαρυσίου χρῆσιμον· βαρεῖν δὲ ἄλγησον παρὰ τοῖς ὀκνηρότητος ἕξιν πολλῶν, πλὴν ὅπου τὸ παρακειμένον εἰς παθητικὴν σημασίαν, negat τὸ βαρεῖν apud antiqorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu; prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Οἱ δ' ἦσαν ὑπὸ βεβαρημένοι ὀφθαλμοῖς. *Accessere vino gravati nanta.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῷ τοῦ κυνὸς σορῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini sui.* Cas. ego mendum cùm subolfacere viderer, pro κυρίῳ Κύνα rescribendum opinabar. qod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *ped. l. 5.* qæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, cæso, sese insuper extructo scinace interfecerat. Memineram & Parisam Evnuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artaxyra deprehensum. Marcum itaque suspicabar memoriâ lapsum historias hasce confudisse, & Pantheam pro Parisa posuisse: Sed & Pergamum de qo Marcus istîc, ex Evnuchis forsitan eis fuisse, qi occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur extitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qi Οὐήρα legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuo, qia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γὰρ ὅτι (Lucianum avdis) τῇ τῶ Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ.

Παρακάθηται] ritum alludit sepulcris eorum, qos defunctos conditósqe lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐδάκρυες, οὐκ ἂν ἐφείπου· εἰ παρεκαθέζου τῷ τάφῳ, οὐκ ἂν ἐμίσουν. Ex Ctesiæ *Persicis*, Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακάθηται ἔτη ζ', ἐπελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio lavdatus, ἐφημένη Τάφῳ, τέκνοις ἔπωξε τοῖς τεθνηκόσιν.

—— *tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

idqe donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eódem Tacitus *ad l. 4.* § 48. adhibitus, ubi *urbis sepultæ ruinis assidere*, dixit. De canibus etiam, qi dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus insepultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aqat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum χαβείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διὸπερ] *supra* § 23.

Γεφύρων] vide *ad l. 5.* § 28. qanqam γεφύρας hîc malim. ut *l. 9.* § 3.

Λίθεον] vide *ad l. 2.* § 2.

Ἐν θυλάκῳ] Epictetus à Stobæo lavdatus; Νάπλῳ τυραννοῦντι τῶν Θυλακον. vide *ad l. 3.* § 3. Isocrates *ad Dionys.* ὑμᾶς μὴ τῆς τύχης τῶν φύσιν· ἐν τὸν θύλακον ὄντες δεσμώτην. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usqe cæderetur, Πτύσον τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀνάξαρχον ὦ κόπτετε. *Tunde*, inqit, *Anaxarchi sacculum, Anaxarchum enim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tuscul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant pleniùs, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Eudox.* Origen. *adv. Cels. l. 7.* qi tamen pro Nicocreonte Aristoçreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qi *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9.* § 3.) Philo *de viri boni libert.* qi ὠσκὸν, i. e. *utrem* pro θύλακον posuit. Laërt. *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πτύσετε μᾶλλον ἴφι, κ μᾶλλον· θύλακός ὄζει
Πτύστε· Ἀνάξαρχος δ' ὢν Διὸς ὄζει πάλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qi & subjungit; αὐτὸς οὐκ ἔφη πτύσαι,

πλείονας, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ὅταν ἔτυχε πρικείμενον ὥσπερ φασὶ Πέρσαι τοὺς ὁμοίους λαμβάνειν πλησίον ἀπὸ τοῦ σώματος τὸν κάνδυν. Πέρσαι μὲν ἴσως, ἐπὶ τοσοῦτο δυσφορῆσαι. Ἕλλην δὲ ἀνὴρ παρεῖχε τύπτειν τὸ σῶμα, ὡς κάνδυν, ὡς ἱμάτιον. qo loco rescribendum videtur pro τὸν αὐτὸν, τὸ αὐτὸ. pro ἐπὶ τοσοῦτο, ἐπὶ τούτῳ. qo modo Simocat. *ep.* 25: ἐπὶ τῷ πάθει δυσφορεῖν· pro κάνδυν, κανδυᾶν. κάνδυς enim non κάνδυος dicitur. Sed & inversione mutari postulat, qòd θύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *saccum* aut *sacculum* debuerit. Nisi cum Erasmo *Apoph. l. 7. manticam* qis maluerit. Synes. *epist.* 133. Δεῖσαν δὲ ἀποδύσεσθαι, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὄχλον, τὸ μυδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀναχωρῆσαι τὸ θυλακίου ἧττον κρεμαλίων. Augustini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud est homo, quàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qi in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epist.* 77. *Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant; Saccus es.* Indè natum proverbium, cujus meminit in *Hesione* Alexis referente Athenæo l. 11. ubi Herculis bibacitatem simulac edacitatem notat.

— κατά τε τὴν παροιμίαν,
Αἰεί ποτ' αὖ μὴν ἀσκὸς, αὖ δ' ὁ θύλακος,
Ἄνθρωπός ἐστιν. — *vulgò qòd dici solet,*
Homo semper aliàs saccus est, aliàs uter. Grot.

Saccum opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem*. Nam qod *sacum* Seneca dixit, *saccos vinarios* (ità Plin. vocat. *l.* 24. *c.* 1.) respexit, qibus *vina* (cum eodem *l.* 19: c. 4. *coqor.*) *castrabantur*, i. e. colabantur, qò leniora mitioráqe, sed & desœcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui sacculus abfuerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61. — *Ut liquidum potet Alauda merum,*
Turbida sollicito transmittere cœcuba sacco.

Vèrùm eâdem planè, qâ Marcus hîc θύλακον, Lucilius, qod eódem redit, *folliculum*. Nonius: *Folliculum Lucilius posuit pro corpore, l.* 26. *Ego qui sim, & qo folliculo nunc sum indutus, non quæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim est nobis permissum ad hanc vitam; nec in carunculæ hujus folliculo constitutis, opis aliqid sponsum est auxiliisqe decretum.* Idémqe *ibidem*, *corpora* nuncupat, *stercoris utres*, & *saccati obscœnissimas ferias.*

§ 38. Βλέπε κείνων, φησὶ, σοφωτέροις] Locus valde depravatus mihíqe absqe codicum ope, conclamatus planè. Xyl. σοφώτερα legisse videtur, cùm vertit, *qàm sapientissimè judica*, *inqit ille.* Casaub. [ἐν] σοφωτάτοις, *in rebus judicii, discretionisqe maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος. *ait vir sapientissimus.* Mihi aliqid ejusmodi dixisse videtur, qale l. 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerúmqe naturam penitiùs introspicere; id faciss sedulò, oculis ad id usus tuis: sin minùs hoc vales, sapientissimos qosqe ad eam rem in consilium adhibeas tibi. D. Salmasius locum vitiatum potiùs qàm mutilum censet. Lego, inqit, εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατος. Atheniensis ille philosophus, Socratis discipulus, qi & *apologiam* pro Socrate scripsit, cujus verba hîc usurpat Marcus. sed fortasse aliter distingvendum. εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δικαιοσύνης κατεξακριβοῦ ἀρετῶν ὄχ ὁρᾷ. &c. ut ista potiùs sint Critonis. Possit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατος, Si nobis constaret esse Zenonis. Hæc ille. vir avtem tantus ubi διαζεῖ, mihi certius aliqid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς ὃ ὁρᾷ] Vide *lib.* 5. § 19. & *lib.* 6. § 34. & *supr.* § 8. voluptatem non esse bonum probat, qia bonum bono non adversatur; qum adversus voluptatem tamen continentia, qæ virtus est, ac per consequens bonum, se accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus discutit, & avrem percellit, & voluptates æstimat, anteqam admittat; nec qas probavit, magni pendit; nec usu earum, sed temperantiâ læta est. temperantia avtem cùm voluptates minuat, summi boni injuria est. Tu voluptatem complecteris, ego compesco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honestus in voluptate contemnenda consistat, honestatem cum voluptate tanqam hominem cum bellua copulabis?*

Τῶν ἐγκρατειῶν] sed & τῶν σωφροσυνῶν. siqidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Aristot. ethic. *l.* 7. *c.* 11. ὅτε γὰρ ἧττον, διὰ μᾶλλον ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυσκρίτως. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀφέλῃς τῶν ἐναλλαγῶν] vide *l.* 7. § 14, 16. & *sup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰδήσεως] *cùm impeditur somnus, avt appetitus.* Lugd. *Somnus*, illud unde sit nescio. nam Xyl. Basil. *Sensus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως] Repugnare sibi primâ facie potest Marcus videri. Siqidem *l.* 5. § 20. concedit qidem τῶν ἐνέργειαν ἐμποδιζέσθαι, *actum* sive *effectum impediri posse*; negat verò dari ab externis ullâ τῆς ὁρμῆς, καὶ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs sive impetûs ac dispositionis impedimenta:* cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, eúmqe parti non λογικῇ, sed ζωτικῇ adscribat. verùm facilè conciliari poterunt ista, si ὁρμὴν distingvamus in internam externámqe, qarum illa ab externis impediri neqeat, hæc possit. vel etiam in ὁρμὴν ἄλογον, sive *appetitionem à ratione alienam*, qæ cùm sit, ut Marcus hîc loqitur, ἀνυπεξαιρέτως, *citra exceptionem ullam concepta*, est idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationi consentaneam*, qæ est μετ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atqe ideo nevtiqam avt frustratur, avt à re ulla externa impeditur, qò minùs, qod sibi propositum fuerit, assequatur. *l.* 5. § 20.

Ὅλως

Ὄψεται ἡ αἴσθησις] *Viderit sensus.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: qoniam consilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qalitas eadem sit; viderit forma, dum idipsum Dei corpus sit.* & *c. 42. Viderint, qi per capillum odorantur.* q. d. illis istud curæ esto: nos ex illis non sumus. *Act. Apost. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. Vide *l. 5. § 25.* & *l. 11. § 13.*

Ἀνυπεξαιρέτως] vide, *l. 4. § 1.* & *l. 5. § 20.* & *l. 6. § 50.*

Εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνῃς] *Si id qod communiter fieri solet, tibi proposueris.* nempe posse aliqid intervenire, qod rei propositæ tibi prosecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Qicqam tu putas non futurum, qod multis scis posse fieri, qod multis evenisse? Cuivis potest accidere, qod cuiqam potest.* Vide eund. *de tranqil. c. 11. ad l 7. § 58.* & *epist. 91. ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μέντοι τοῦ νοῦ ἴδια οὐδεὶς ἄλλος εἴωθεν ἐμποδίζειν] Epictet. *dissert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὁρατικῇ δυνάμει τίνα πέφυκεν ἐμποδίζειν; καὶ προαίρεσις, καὶ ἀπροαίρετα. τῇ ἀκουστικῇ ταὐτά· τῇ φραστικῇ ὡσαύτως. προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; ἀπροαίρετον οὐδέν· αὐτὴ δὲ ἑαυτὴν διαστραφεῖσα. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον ἀπ' ἄλλου τινὸς ταραχθῆναι ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9.* & *l. 5. § 20.* & *l. 7. § 55.* & *l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ οὐ σίδηρος] vide *l. 4. § 39.* & *l. 7. § 68.* & *supr. § 28.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τὴν προαίρεσιν οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι δύναται, πλὴν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Evripidis *Syleo.* apud Philon. *de allegor. de Joseph. & de boni viri libert.* & apud Evseb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi versus primus deest, ex illis restituendus, qi etiam in *Phœniss.* ejusdem reperitur *v. 524.*

Πρὸς ταῦτ', ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανον.
* Πίμπρη, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσιν ἄστρα, γῆ δ' ἄνεισ' εἰς αἰθέρα
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντῆσαι λόγον.

* τέμνον, Evseb.

Ad hæc, adesto ferrum & ignis insuper;
Vre, (sive, seca) hæc cremáqe membra, & impletor mei
Potans rubentem sanguinem: in terram priùs
Descendet æther, terra se in cœlum feret,
Qàm blanda de me veniet ad te oratio. Grot.

Indi Philosophi Alexandro; Σώματα μὲν μετάξεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἡμετέρας, οὐκ ἀναγκάσεις ποιεῖν ἃ μὴ βουλόμεθα· πῦρ ἀνθρώποις μέγιστον κολαστήριον· τούτου ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Clem. *strom. l. 4.* & Philo pleniùs ex Calani *ad Alexandrum epist. lib. de libert.* ex Clemente tamen supplendus. Φίλοι πείθουσι χεῖρας καὶ ἀνάγκην προσφέρειν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, οὐδ' ἐν ὕπνῳ ἑωρακότες ἡμέτερα ἔργα· σώματα γὰρ μετοίσεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' οὐ δυνήσῃ [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλίνθους καὶ ξύλα φωνὴν ἀφεῖναι. πῦρ μεγίστους τοῖς ζῶσι σώμασι πόνους καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τούτου ὑπεράνω ἡμεῖς γινόμεθα, ζῶντες καιόμεθα· οὐκ ἔστι βασιλεύς, οὐδὲ ἄρχων, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ προαιρούμεθα. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] οὐ λῃστής. *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει] Alludit ad dictum qoddam Empedoclis, an Parmenidis, qod apud Stob. in *eclog. physic. l. 1. tit. 11.* sed corruptè, sic legitur,

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μίμνει, &c. unde subit animum, locum istum mendo non vacare prorsus, & μένει illud avt irreptitium esse, avt vitio nevtiqam immune. Verùm de dicto ipso ampliùs videbitur *ad l. 12. § 3.* qòd avtem à superioribus ista divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum spectare, etiamsi eo modo sumatur, qo ipsi & legunt & vertunt, qivis facilè perspexerit. Qanqam ego malim dictionis serie continuatâ legere; τούτου γὰρ —οὐδ' ὁποῦν ἅπτεται, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερής, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἐμαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16.* & *infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, συγγνωμονικόν. Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à qodam lavdaretur; Τὶ δ' ἐκεῖνος ἔχει σεμνόν, ὃς τοσοῦτον χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα ἐλύπησεν; sed & Charilaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅτι οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός. οὐδὲ τοῖς κακοῖς χαλεπὸς ἦν. Epictetus ipse *dissert. l. 3. c. 23.* Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ἡσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. qomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Christo etiam adolescens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος. Verbis nimirum Domini contristatus. Addas licèt his, nec Elium sacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliqâ immunes habitos, qòd suos perperam etiam agentes, contristare detrectarint. *Histor. Reg. Israel. l. 1. c. 2. v. 29. & c. 3. v. 13. & l. 3. c. 1. v. 6.* Qomodo ergò Marcum, vel qà σκηπτοῦχος βασιλεύς, vel qà ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος, culpâ liberabimus, si is neminem unqam qenqam contristavit? Forsan τὸ ἑκών, sive *sponte*, illud adjectum satisfecerit ad Marcum à censura omni hac in parte vindicandum. Neqe enim ultrò sive sponte tristitiâ pœnisve alios afficit,

afficit, qi legè mandante, moribus ipſorum exigentibus, id facit, ſed coactus quodammodo ἀέκοντί γε θυμῷ, ad ſupplicia etiam juſtiſſima ac meritiſſima deſcendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Thren. c. 3. v. 33.* *Qi non affligit ex animo ſuo, mœſtitiáque afficit mortales. De ſuo optimum; de noſtro juſtum: optimum ex naturæ proprietate; juſtum ex cauſſæ neceſſitate.* Tertull. *de reſurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8.* *Nos vim Deo facimus iniquitatibus noſtris. Nos nolentem ulciſci cogimus. Nos parcere volentem non permittimus. & l. 8. c. 2.* *Nos calamitatum noſtrarum autores ſumus. Deus enim pius & miſericors eſt, & qi neminem velit perire vel lædere. Nos verò nos Deo nolente cruciamus. A Deo qidem punimur, ſed ipſi facimus ut puniamur. Cùm autem punire nos ipſe facimus; cui dubium eſt, qin ipſi nos noſtris criminibus puniamus? qia qicunque dat cauſſam qà puniatur, ipſe ſe punit.* Talem principem ſuum Naſo *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Qique dolet, qoties cogitur eſſe ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qi pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et *l. 2. eleg. 2.*

Qi cùm triſte aliqid ſtatuit, ſit triſtis & ipſe:
Cuique ferè pœnam ſumere, pœnâ ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro:
Venit & ad vires ira coacta ſuas.

Et *Triſt. l. 4 el. 8.*

Ergò illum demens in me ſævire coëgi,
Mitius immenſus nil habet orbis habet.

Talem & Marcus ipſe ſe profiteri videtur.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc eſt qod Flaccus *epiſt. 1.* —*alios aliis rebus ſtudiisque teneri.* & *l. 2. epiſt. 2.*

Deniqe non omnes eadem mirantur amántque.

Pyndar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰρ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας
Namqe aliis aliarum rerum cupido pungit pectora.

& Petron. —*non omnibus unum eſt,* *Qod placet.* — Hom. *odyſſ. ξ. υ. 228.*

Ἄλλος γὰρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.
Namqe homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adverſ. ethic. c. 3.*

Ἄλλῳ ἄλλῳ ἐπὶ ἤρῳ κραδίλιον ἰαίνεται.

qod σωτηριώτερον Clemens Alex. qi & ex Homero mutuatum vult, ſic extulit, *ſtrom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλῳ καρδίλιον ἰαίνεται.
Aſt alia res alius cor juvat magis.

Eurip. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶν δὲ τὰ τοιάδε κ' ἀνθρώποις μέλοι.
Cordi alia hominibus aliis ſunt ſtudia, & Deis.

Idémque *Oeneo* apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλος μᾶλλον ἤδεται τρόπος.
At alius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14. § 2.*

Δεινὸν γε ταὐτὸν τοῖς μὲ ἀνδάνειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἐχθρὸν εἶναι.—
Miſerum, qòd eadem ſæpe res, hominum bis placet,
Illis in odio eſt. —

Prout de ſe Lucilius; *Qod tibi magnopere cordi eſt, mihi vehementer difplicet.* Cicer. *Tuſcul. l. 5. §. 63.* *Sic ſe res habet, te tua, me delectant mea.*

Siqidem, qòd ex Evripidis *Phœniſſ.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι ταὐτὸν ἦρα σοφὸν ἦν ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφιλεκτὸν ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem proberent omnes, ſi ſaperent idem,
Diſſidia genori nulla mortali forent.

Nῦν δ' οὔθ' ὅμοιον οὐδὲν, οὔτ' ἴσον βροτοῖς.
Diſſimillima nunc ſunt ingenia mortalibus.

Perſ. *ſat. 5. v. 52.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.

Scil. qòd Terent. *Phorm. 2.* —*ità eſt:*

Qot homines, tot ſententiæ; ſuus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10. § 10.* ſed &, Athanaſii qi nomen præfert, avtorem in *definition.* inter hominum θέλημα φυσικὸν, qod in omnibus idem ſit, & γνωμικὸν, qod in aliis aliud, diſtingventem, apud Caſavb. *in Perſ. ſat. 5.* Ἐμὲ γὰρ, ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Conſimilis huic locus apud Epictetum *diſſert. l. 3. c. 5.* ubi ex perſona Socratis; Ὥσπερ ἄλλῳ τις χαίρει ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῷ πολλῶν χρείαν ἔχοντι, ἄλλῳ τῷ ἵππον· οὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαίρω παρασκευάζων ἐμαυτῷ βελτίονι γνώμην. vide *ſupr. § 26.* & *l. 10. § 35.*

Μήτε τοῖς ἀνθρώποις συμβαινόντων] Annot. Lugd. μήτε τ. τ. ἀνθρώπ. σ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμιμήσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶντα] Syntaxis poſcit ὁρῶν. qia præceſſerat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3. § 11.* & *ſupr. § 29.*

§ 44. Τοῦτον ἰδιᾶ τὸν χρόνον] ità Baſ. & Lugd. ego ἤδη malim. qòd, *l. 4. § 26.* χαρδιωτέον τὸ παρόν. Τλῶ ὑστερησιμίαν] vide *l. 2. § 17.* & *l. 4. § 19.*

Ὅυς βαρῦνται] *qos agrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο δέ τι καὶ χαλεπῶς ἔτεσιν. ὃ δεῖ, inqit, λέγειν, ὅτι ἐβαρῦντο, ἢ βαρῦμαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum ſenſu, opinor, negat τὸ βαρεῖσθαι uſurpari. Alioqi Plato etiam in *Sympoſ.* dixit, Ὁ ὕπνος μᾶλλον δεῖς τὸ κάκιστος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρυμένος ἔυδεν. vino, an ſomno, *gravatus dormichat.* Marcus *ſupr. § 36.* βαρεῖ σε δεῖ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρεῖσθαι μεταφατικῶς, prout Marco iſtic, uſurpatum, havd temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen *lib.* . ἐβαρῦντό τε αὐτῷ τὴν εὐγένειαν. *Eorúmque nobilitatem ægrè,* ſive *gravatim, ferebant.*

Τί ὄλως σοὶ σὺ] ità *l. 4. § 19.* τί ὧν σοὶ τοῦτο σὺ; Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4. § 3.* τὸν χαρὸν τ' ἀπηχήσιον.

§ 45.

§ 45. Ἄρόν με, κ) βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quncunqe terram venio, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunqe bene est. illud autem per quod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, qæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἕξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων] Locus non faciet, qin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, οἷς ἐυημέρηκε, *qàm prosperè ageret*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἶσθε ὅτῳ πεδαμῶμαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qi in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ἕν, ὃ vel οὐκ lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξοείλω σε. ἴσως ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι κἀκῶς ἔσῃ· ἐγὼ γὰρ εὐδαίμων, ὅ διὰ τὸν τόπον ἔμοιγε κἀκῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμὰ ἔξι κ) ἀναφαίρετα, κ) ἀρκεῖ μοι παόντα, ὅπου ἂν ὦ, κ) ὅτι ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, qòd qocunqe venimus, eâdem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, qòd licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. utraqe in unum collata plurimùm possunt. qantulum enim est, qod perdidimus? duo, qæ pulcerrima sunt, qocunqe nos moverimus, segentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συωδουδήν] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεουδήν, vel συσχουδήν legisse videatur. qid si σωσκουδήν legatur? *unà cum corpore constricta*, & vinculis qodammodo obnoxia. Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶ· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τράχηλός σου δέδεται τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφαιρεῖ τί; τὸν τράχηλον. τί οὖν οὐ δέδεται, ὅτι ἀφαιρεῖ; πάντα ἀφαίρεσιν. Vel *curis anxietatéqe constricta, ac vincta.* ut Boëth. *consol. l.* . *c.* . *Nubila mens est, vinctáqe frenis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, qod Cas. secutus videtur. ità Epictet. *enchir. c.* 28. Ἐι μὲν τὸ σῶμά σου τις ἐπέσπευσε τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκτεις ἄν· ἐπὶ σοὶ πάντα τὰ σαυτοῦ ἐποιήσατο τῷ τυχόντι, ἵνα ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇς ἐκείνῳ κ) συγχυθῇς, οὐκ ἀφίξῃ; Marc. ipso *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχύσιν ἄτεχνοι κ) ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον κ) ἐμπείρονα;

Ἆρα τοῦτο ἄξιον] Simmach. *l* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sis. qid enim indignius, qàm sapientis affectum ex aliena pendere negitia?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν καλῇς τὸν παῖδα, ἐνδυμῶ ὅτι δύναται μὴ μεταλῦσαι, κ) μεταλῦσαι, μηδὲν ποιεῖσθαι ὡς θέλεις. ἀλλ' οὐκ ἔστως ἔξιν αὐτῷ κακῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaqe pro τὸ μὴ, τό σε substituit. & pro ἔξιν, ἴσως vel εἶν mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι *qanqam perpetam* apud Stob. ἔστως pro ἔστως legitur. Meliùs pro ἐνδυμῶ προσπονέει. Nam qare pro ἀλλ', κ, Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inqit, *tecum cogita, non tam felicter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42.

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδὲν συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπινον] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum qæ ferenda sunt displicet. Nam qicqid cadere in hominem potest, in se incidisse non queritur. vires suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 4. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Eurip. *Orest.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινόν, ὥσθ' εἱμαρτὸν
Οὐδὲ παθεῖν, οὐδὲ ξυμφορᾷ δαπλατεῖ,
Ἥτις οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel iràcœlitum invectum malum,
Natura qin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ἔστι τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Isocalis dictum.

Καὶ εἶωθεν, κ) πίφυκεν] vide *suprà* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, qàm geri, qòd spargaris in publico, aut inquineris in luto. eadem vitæ conditio est, qæ balnei, turbæ, itineris: qædam immittentur, qædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es. & labaris oportet, & aretes, & cadas, & lassèris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinqes, alio efferes, alio timebis: per hujusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Qicqid dixeris, multis accidit.* ——*Nihil miremur eorum, ad qæ nati sumus: qæ ideo nulli gerenda, qia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum autem jus est, non qo omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est. imperetur æqitas animo, & sine querelâ mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶν κρίμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *Dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταράσσει, ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἔστιν ἢ δόγμα. Οὐδὲν γὰρ ἔστιν αὐτῷ δεινόν, ἀλλὰ τοῦτο τῆς δόξης κ) τῆς ἀδυναμίας τῆς ἡνιοχείας γίνεται τούτου. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas ineptias perventum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more jucrorum qibus me-*

tus

tus incutit umbra, & personarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nomina parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἐξαλεῖψαι ὑπί σοι ὄξιν] Ità Clem. in hortator. ἐξὸν ὑπομάξασζ τὸ ἁμπρδὼν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *supr.* § 29.

Οὐ γὰρ παρά σε ἡ αἰτία τὸ μὴ ἐνεργεῖσζ] Nè contristeris, inqit, si honesta molienti objectum fuerit, qod effectum & successum impediat; cùm tu qod in te est, qodqe tui est officii feceris; nec à te sit qod effectu successiqe caruerit. Hoc ipso argumento pii homines, Dei ministri cumprimis, solari sese solent, ubi conatus suos advertunt, fructu, optato etiam magis qàm sperato forsan, destitui. Esajas. *c.* 49. *v.* 4. *Etiamsi frustrà laboraverim, & inaniter, atqe incassum vires meas consumpserim; officium tamen meum penes Jvum est, opus meum penes Deum meum.* Joan. Chrysost. *in Joan. Evang. orat.* 13. Οὐ γὰρ διὰ τὴν γνπόνων, τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς διδασκόντων ὄξιν. ὁ μὲν γὰρ γεωργὸς μὴ τὸν ἐναυσίας πολλάκις μόχθυς, καὶ τὸν ταλαιπωρίαν ἐκείνων, καὶ τὸν ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξερέγκῃ τῆς πόνων ἄξιον ἡ γῆ, παρ' ὑδενὸς ἑτέρυ δύναται τῆς πόνων τινὰ παρμυδίαν ἑυρεῖν, ἀλλ' ὑποφέρει μετ' αἰσχύνης καὶ κατηφείας ὑπὸ τῆς ἄλλυ θεῦ πρὸς τὸν οἰκέτην, καὶ τὸν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, κενὸν ἔχων ἀπαντῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τὸν ἀντίδοσιν. ὀπὶ ὃ ἡμῖν ὑδὲν τοιοῦτόν ὄξι. κἂν γὰρ ἡ γεωργικὴ γῆ μηδὲν ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῖν πάντα ὑπδειξαμένων πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῖν κύειν ἐ θρὸ ἕτερα κενᾶς ἡμᾶς ἀνθρωπίνης ἐλπίσιν, ἀλλὰ δόσεν τὸς ἀμοιβάς. Ἔχασος γὰρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατ' τὸν ἴδιον κόπον. (Apostoli sunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατ' τὸν κόπον, ἐ κατ' τὸ τῆς πραγμάτων τέλος. Et Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. *Unusqisqe propriam mercedem accipiet secundum laborem suum, non secundum proventum. Fac qod tuum est: Deus qod suum est, absqe tua solicitudine atqe anxietate curabit. Planta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, qem nullus valet evacuare defectus.* Qod & *ibidem* aliâ imagine non minùs idoneâ illustrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forsan, fore incurabilem persvasus. Noli diffidere: curam exigeris non curationem. Audisti, Curam illius habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel sana illum.*

Non est in medico semper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epist. ad Pammach. & Ocean. Qi Æthiopem invitat ad balneas; etsi nigredinem non avferat illi, certè vel pecuniam accipit sibi: & licèt in illius candore non gavdeat, certè vel suo in lucro lætatur. Ità sine dubio inobedientem qi divinis sermonibus monet, qamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio veræ caritatis sibi acqirit.* Itaqe istic non Æthiops frustrà lavatur, nec operam ludit perditve, qi in eo etiam laborem impenderit. Siqidem ut Apostol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν ὐκ ἔσι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eosdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neqe tamen consideratio hæc, è piorum animis omnem prorsus anxietatem, ac tristitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ σέφανον καυχήσεως suum ducunt suorum profectus. *ad Thes. ep.* 1. *c.* 2. *v* 19. ità contrà, etiamsi non inutile planè, triste tamen & cordolium gravissimum est ipsis, ubi conatus hac in parte suos frustratos adspiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non capio consolationem, dum mortem filii intueor. Qæ enim mater, etiamsi omnem qam potuit curam & diligentiam ægrotanti adhibuisse se sciat, si demum frustratam se videret, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente, propterea unqam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior justò Stoica disciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐνεργεῖν τέτε] Hoc est qod Clem. *strom. l.* 4. de Philosophis qibusdam: Αὐτίκα ἐυλογὸν ἐξαγαγεῖν τῷ ἀπειθεῖν συγχωρῆσαι, εἴ πε τὸ περιέχειν ὕπνε παρέσχεν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ὀπιλελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πράξεως.

Ἀπὸ τὸ ἐν τῷ ζῆν] Ità *l.* 5. § 29. τῷ ζῆν ἔξιδι. de Constantio Ammian. *l.* 22. *Abiit è vita.* & de Theodosio Ambros. *epitaph. Abiit non obiit.* Cicer. *Tusc. l.* 5. *Mihi qidem in vita servanda videtur illa lex, qæ in Græcorum convivio obtinetur, Aut bibat, inqit, aut abeat* (ἢ πίνειν, ἢ ἀπιέναι) *aut enim fruatur aliqis cum aliis voluptate potandi, aut nè sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè discedat. Sic injurias fortunæ, qas ferre neqeas, diffugiendo relinqas.* Et subjungit: *hæc eadem, qæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non soli ergò Stoici istiusmodi dictabant. Senec. *epist.* 91. *In eum mundum intravimus, in qo bis legibus vivitur. Placet? pare. Non placet? qacunqe vis, exi.* & *epist.* 70. *Hoc est unum, cur de vita non possimus qeri. bono loco res humanæ sunt, qòd nemo nisi vitio suo miser est. Placet? vive. Non placet? licet eò reverti, unde venisti.* Epictet. *l.* 1. *c.* 24. τὸ δὲ καλαλειον, μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται· μὴ γίνε τῶν παιδίων ἀειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ παίγμα, λέγει, ὄπ ὐκ ἔτι παίζω. καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηται πνα εἰ τοιαῦτα, εἰπὸν. ὐκ ἔτι παίζω, ἀπαλλάσσ· μένων δὲ, μὴ δρήνει. sed vide *ad l.* 3 § 1.

Ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. avt Cas. qid hìc legerint,

rint, havd eſt facile conjectu. Neqe enim verba, prout habentur, exhibere poſſunt, qod avt iſte avt ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ κ̀ ὁ ἐνεργῶν. *diſcedat è vita cvmqvis.* i. e. *placido animo, qomodo qi is ſolet diſcedere, qi id qod volebat aſſecutus eſt; ſimúlqe propitio etiam adverſus illud qodcunqe id fuerit, qod obſtiterat tibi, qò minùs id qod volebas efficeres.*

§ 48. ἀκαταμάχητον γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *ſupr.* § 41. Flaccus. *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de qo viro verè viro Senec. ampliùs *de conſtant. ſap. c. 1. & 2.* qi & *ibidem c. 6. Bona viri ſapientis ſolidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta ſunt. Non Babylonis illi muros conculeris, qos Alexander intravit. Non Carthaginis avt Numantiæ mœnia, non unâ manu capta; non Capitolium arcémve. Habent illa hoſtile veſtigium: illa qæ ſapientem tuentur, à flamma & ab incurſu, tuta ſunt: nullum introitum præbent, excelſa, inexpugnabilia, Diis æqa.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis ſententia, ὅτι δάπλον ἀσκὸν βαπίσαι τις πλήρη πνεύματος, ἢ βιάσαιτο τὸν ασσκὸν ὀυπνῶν ἔχοντα δέησαι τι φῦ ἀξιολόγων. ἀρένδοτ ὸ κ̀ αἴπτητος ψυχὴ, ὧ ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνεύρωσε. Senec. *de ſap. conſtant. cap. 4. Qid igitur? non erit aliqis qi ſapienti facere tentet injuriam? tentabit, ſed non perventuram ad eum. Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, qàm ut ulla vis noxia uſqe ad illum vires ſuas perferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & conſenſu ſervientium validi, nocere ei tentent; tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, qàm qæ nervo, tormentíſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exiluerunt, citra cœlum tamen flectuntur. Qid tu putas, cùm ſtolidus ille rex multitudine telorum diem obſcurâſſet, ullam ſagittam in ſolem incidiſſe? avt demiſſis in profundum catenis Neptunum potuiſſe contingi? Ut cœleſtia humanæ manus effugiunt; & ab his qi templa diruunt, avt ſimulacra conflant, nihil divinitati nocituri ità qicqid fit in ſapientem protervè, petulanter, ſuperbè, fruſtrà tentatur.* qia ſcil. mens inconcuſſa manet, nec animum iſtorum qicqam attingit; ut Philo ſuprà, & Marcus iſtic. Ità Epictet. diſſert. *l. 4. c. 7.* Δύναταί τις τὼ θεραίεσιν τὼ σὼ βλάψαι; ὑδαμῶς. τί οὖν ἐπ ταρόντι; οὐχὶ ὃ παρελθὼν εἰς μέσον, κ̀ ἐκείνων καταγελῶν, ὅσοι σε ελάβεσθαι δοκοῦσι, κηρύσσεις; Ἀνθράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ τίς εἰμι, οὐδὲ ῶ με τὸ ἀγαθὸν, κ̀ τὸ κακὸν ὅτι ὐ θεξιόδος αὐτῆς θεὸς τὰ ἐμά. ὅτω κ̀ ὀχυρὸν πόλιν οἰκοῦντες καταγελῶσι φῦ πολιορκήσοντ ν. Νωῦ ὅτι τί θεᾶμα ἔχουσιν ὀπὶ τοῦ μηδενί; ἀσφαλὲς ὄζιν ἰδεῖν τὸ τεῖχος· τεοφὰς ὄχυρὰς ὀπὶ πάμπολυ χρόνον, τὼ ἄλλων ἅπασαν παρασκευήν. τοῦτά ὄζι τὰ πόλιν ὀχυρὸν κ̀ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπω ὃ ψυχὴ οὐδὲν ἄλλο ἢ δόγματα· πῖον γὰ τεῖχος ὕτως ἰσχυρόν; ἢ ποῖον σῶμα ὕτως ἀδαμάντινον; ἢ ποία κλῆσις ἀναφαίρετος; ἢ ποῖον ἀξίωμα ὕτως ἀνεπιβούλευτον; πάντα πάντα χῦ δηπτὰ, εὐάλωτα, ὄιστοι τὸν ὄπωσοῦν θεσέχοντα, πᾶσα ἀνάγκη ταρφῆσθ, κακυλπεῖν, φοβεῖσθ, πτοεῖν· ἀπελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, ἐκκλιτικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις. ἕτα ὑ θέλομεν τὼ μόνω ἀσφάλειαν δεδόσθαι ἡμῖν ὀχυρὸν ποιεῖν; οὐδ' ὑποζάντες φῦ ὄντ χῦ δόλον, τὰ ἀθάνατα κ̀ φύσει ἐλεύθερα ὑπονοεῖν; divina planè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συσταλῆν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖ ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunqam major eſt animus, qàm ubi aliena ſepoſuit; & fecit ſibi pacem nihil timendo; fecit ſibi divitias nihil concupiſcendo.* vide *ſuprà § 6. & l. 5. § 14.*

Κ̀ὲν ἀλόγως παρατάξηται] vide *l. 5. § 18. & l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* ἕτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις ὕτω διατεθῆναι θεὸς ταῦτα, κ̀ ὑπὸ ἔθους ὁι Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λόγου δ κ̀ ὑποπλήξεως ὐ δύναται; quod avtem παρατάξεσθαι Marcus hîc, idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀντιτάξεσθαι dixit. ἐν ἢ καταχθεὶς, ὑποδείξει, τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, θεὸς τὰς ὑποκειμένας δυνάμεις ἀνταξάμενον.

Ἀκρόπολίς ὄζιν] Mens, inqit, cujuſqe ratione munita eſt *arx tutiſſima*, ad qam ubi ſe qis receperit, in ſecuro jam conſiſtit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad qam in omni diſcrimine confugere liceat, *arx* eſt, de qa Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robuſtiſſima eſt nomen Jovæ; eò recipit ſe juſtus, & in tuto collocatur.* Et Marcus eremit. *de leg. ſpirit. § 2.* Ἡ βεβαία πίστις, πυργός ὄζιν ἰσχυρός. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ὖν ἀκρόπολις καλαλύεται; ὑ σθήρῳ, ὐδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μηδὲν αὐτὸς ἐνδιδὺν ὑπίλεγε] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & ſuprà § 40. & l. 11. § 37.* Epictet. *diſſert. l. 3. c. 8.* Ὁ υἱὸς ἀπέθανεν· ἄλλο ὐδέν; ὐδέν. τὸ πλοῖον ἀπόλετο. εἰς φυλακὴν ἀπῆλθεν. Τί γέγονες [τὸ πλοῖον ἀπόλετο.] εἰς φυλακὴν ἀπῆλθε. τὸ δ, ὅτι κακῶς πέπρακται, ἐξ αὐτῦ ἔχας & θεσίδησιν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται· καλῶς. ἄν τις πωθάνηται, τί ὄζι τοῦτο; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. ἄλλο ὖν ὐδέν; ὐδέν. ὁ πατήρ μοι ὐδὲν δίδωσιν. [τί ὄζι τοῦτο, ὁ πατήρ μοι ὐδὲν δίδωσιν. ἄλλο ὐδέν; ὐδέν.] ὅτ δ κακόν ὄζι τοῦτο, [τί] ἐξαῖδεν αὐτὸν δεῖ θεοδεῖναι κ̀ θεσκυλαβεῖσθαι; Ità enim reſtaurandus locus ille videtur. Atqe hoc eſt qod θεσδοξάζειν Marcus dixit, *l. 7. § 64.* θεσεπδοξάζειν Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejuſdem λαλξεων ab Arriano digeſtarum *l. 5.* qi jam interciditſſe videtur, tanqam Stoicis familiare, & peculia-

re vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi sapientem dicit objectis visis terrificis ὑ συγκαταπιθὸς, ὐδὲ προσεπιξάιζον, nec adsentiri, nec ulteriùs aliqid adjicere, & opinari, qàm qod visum ipsum renunciat. Neqe enim duo ista, qod Gellius feciſſe videtur, confundenda prorſus & pro eodem habenda exiſtimem. In hanc eandem ſententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ πολλοὶ, δ' ἔασθ' ἅπαξ,
Αὐτοὶ δ' αὑτοὺς, ἢ πόρνα τὴ φύσει.
Οἷον, τέθνηκεν υἱὸς, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ, τὴ Δί', ἄλλων τῶν ἀναγκαίων τί τις.
Εἰ μὴ λάβοι τοῦτ', Ἀπίδας, ἄνθρωπος ἂν ἦν,
Τοσοῦτον χρόνον τὸ κακὸν, πλίνθος ὡς ἦν.
Ἐὰν δ' ἐλαίως ὁ ζῆν, ἐκ τ' ὀλομαι,
Ἀπόλωλεν, ὃν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς ἓν ἕτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πίστα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν ἢ λαμβάνει.
Here, perſæpe homines graviora efficiunt mala
Ipſi ſibi ipſis, qàm ea ſunt naturâ ſuâ.
Exceſſit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliqua ex neceſſitudine.
Id ſi qui ſic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; quantum fueras, tantundem eſt malum.
Qòd ſi ſic Periit, non tuebor ampliùs;
Heu vita invita! qi iſta ſecum deputat,
Is ad malum alia ſibi conſarcinat mala.
At qi rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is qod dolet deducit, retinet qod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjecerit.*

Γναίζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6 § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὴ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύζει μοι βάσι. τίνος ἓν ἕνεκα χεῖρας ἔχεις, ἀνθρώπδος; ἆρ' ἵνα καὶ ἀπομύσσῃς σαυτόν; οὐκ οὖν μύξας γίνεσθαι ὃν τῷ κόσμῳ καὶ πίσω κρῆττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide quæ ſequuntur. Chryſoſtom. *orat. de ſtat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο γὰρ συνεχώρησεν, ἵνα σε πλεῖω θεσθυμίαν τοῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον.

Ἔξω ὑλὴν ἔχει] Hoc eſt qod Seneca *ep.* 93. *Omnia qæ uſqam erant, cluſit; & ſeipſam ſui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho lavdatus, *de placit. Philoſoph. l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapevt. l.* 4 & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo ſive univerſo,

Οὐδέ τι τῷ παντὸς κενὸν πέλει, οὐδὲ περισσόν.
Nil eſt in toto vacuúmve ſupervacuúmve. Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μίλαζόμενοι] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μίτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀπούριον] *Fluctuari, Xyl. tardum & remiſſum eſſe, Caſ.* havd malè. ὀπούριον, langvidè egere: tractum ab eqis, qi apud Medices veterinarios ὀπούριον dicuntur, cùm ilia trahentes langvidè incedunt, τὰ ὀπίσθια ἐφέλκοντες ὑπὸ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ὑποφέροντες, ἅπερ ἀλλήλοις συγχέουσιν. uti Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κλείσιν, κρεανομίαν.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *viſceratione* uſurpatur, in qa κρέα νέμονται, *carnes diſtribuuntur.* Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάσχομεν μὲ ὅσον ἐλὼν ὑπέρβιον πρατέζῃ
Καλλίς ἐν κρήδεσσιν· ἀπὰρ κρέα νείμαν Ἀχαιοῖς.

i. e. ἐκρεανόμει, indè enim κρεανόμιος. Evſtath. *ibid.* Verùm Marcus noſter iſtic aliter accipit, de immanium atqe efferatorum hominum truculentia, qi congeneres ſibi mactant, offiqe eorum *diffringunt tanqam ad ollam, carnes in fruſta ſecant, velut ad lebetem:* ut Micheas loqitur, *c.* 3. *v.* 3. qod Cleoni minatur ille in Ariſtoph. *eqit.*

Πεπεισόμεσθ' ἐν σοὶ σκόλιον. i. e. κατὰ μέσης κολακόλω τὸ σῶμα. *Schol.* Irà vocabulum uſurpavit Conſtant. Manaſſes in *breviario hiſtorico de Domitiano,*

Διελῶν αἱμαλὸς καὶ σφαγὰν, καὶ μάγειρος ἀνθρώπου κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.—

Sed & Clemens Alex. in *bortas.* ubi Penthei diſcerptionem δίσαγον κρεανομίαν appellat: Idémqe de Bacchicis orgiis *ibid.* & ex eodem Evſebius *præpar. l.* 2. *c.* 5. ex Clementis codicibus emendandus. Διόνυσον μανάλλιν ὀργάζεσθαι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τῶν ἱερουργίαν ἄγοντες, καὶ τελέσαντες τὰς κρεανομίας σὺν φόνῳ. Eodem ſenſu τὸ κολαχρυσεῖν ab Herodoto uſurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Iſchenoi filio, ὃς ἐς τοῦτο ἀντέσχε μεγάθεος, ἐς ὃ κατεκερματίσθη ἅπας. *donec velut in laniena, fruſtatim conciſus eſt:* κατὰ ἑκάμματα.

Οἷον εἴ τις παρασὺς πηγῆ διαγοῖ, καὶ γλυκεῖ, βλασφημοῖμι αὐτῇ] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia. qid faciam? qod dii omnium rerum optimi autores: qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant. Alius illis objicit negligentiam noſtri, alius iniqitatem, alius illos extra mundum ſuum projicit & ignavos, bebetésqe, ſine luce, ſine ullo opere, deſtituit: Alius ſolem, cui debemus, qòd inter laborem qietémqe tempus diviſimus, qòd non tenebris immerſi, confuſionem æterna noctis effugimus, qòd annum curſu ſuo temperat, & corpora alit, fata evocat, perſequit fructus, ſæcum aliqod, aut fortuitorum ignium globum, & qidvis potiùs qàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qi maledictis ſuorum infantium arridens, non ceſſant dii beneficia congerere de beneficiorum autore dubitantibus: ſed æqali tenore bona ſua per gentes populósqe diſtribuunt, unam potentiam ſortiti, prodeſſe. Spargunt opportunis imbribus terras, maria flatu movent, ſiderum curſu notant tempora, byemes eſtatésqe intervento lenioris ſpiritûs molliunt; errorem labentium animarum placidi, atqe propitii*

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsq; multò Dominus Christus. Mat. *c.* 5. *v.* 44,45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. *c.* 6. *v.* 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus est quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. qàm quod Marcus hìc de fonte; Παρασὰς λίθον λοιδορεῖ, καὶ τί ποιήσεις; ἂν ὖν τις ὡς λίθῳ ἀκούσῃ, τί ὄρεξαι τοῦ λοιδοροῦντος; ἂν δ' ἔχει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ λοιδορεῖσθαι ἐμβάθρα, σύτε ἀνίκητ. Ità lego conjunctim, quod codices sed perperam divisim ἐπὶ βάθρα exhibent. unde vet. lex. *βάθρον* procudit, quod *scalam* significet.

Πηγὴν ἀένναον] fontem perennem, qi non fallat, ut torrentes Temæ, Job. *c.* 6. *v.* 14, 20. Naso *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliss. l.* 2. *c.* 1. ἐώθασα χειμάρροις πολλὰκις μείζως σφᾶς ἀενάοις, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 95. *Non promittet talem in perpetuum, qi casu bonus est.* facit huc quod de gratia divina, qa suos is imbuit, Christus. Joan. *c.* 4. *v.* 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένης εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύσ σαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Cas. phrasis duriuscula, & syntaxis insolens. itaqe suspecta mihi lectio. qam tamen si retinere libuerit, qia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitem & qasi nativam fac tibi usu atqe industriâ jugi libertatem.* In hoc ne assiduò exeroe, ut virtus qasi in naturam transeat tibi. qod Clemens *strom. l.* 7. τὴν ἀρετὴν ἀναπλάττειν τῷ ἀρετῇ ἀσκήσει γυμναστὴν παραπλήσιόν φησιν εἶναι καὶ τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν τὴν λίθῳ τὸ βάθρον, ὅτως τῷ δι' ὑπομονῆς ἀναπλαττομένῳ.

§ 52. Τὸν ἐν φαλακρῷ σοι ὁ τὸν ἀπ' ἀστέρων ἔπαινον φεύγων ὑδιὸν ἢ ὁδιὸν ἀφ'] Ità Basil. qod Xyl. & Lugd. in ὑδιὸν verterunt, Xyl. sic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, ut qi plaudentium fugit laudem, an illi, qi neqe ubi, neqe qi sint, cognoscunt?* ergò juxta Xylandrum etiam transponenda fuerint verba; legendúmqe τὸν ἐν ὑδίῳ φ. σου. vel τὸν ἐν φ. σ. ὑδίῳ &c. Casavb. qid legerit, havd est conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clavsula novissima excludit. Sic enim vertit; *Qalem ergò oculos illum esse, qi tanqam rem momenti alicujus proponit sibi strepitum plausúmqe hominum, qi nec ubi sint, nec qi sint, ipsi norint.* Forsan, φεύγων ἢ διώκων fuerit. ut *l.* 11. § 10. ἔστι φεύγων ἔστι διώκων ὁρᾶσαι. ità legendo vel scopo-

test concipi; *Qalis ergò tibi is videtur, qi vanos hominum plausus vel aversatur, vel avcupatur;* (siqidem is ad qid natus sit non videtur attendere.) *vel iis etiam, qi nec ubi sint, nec qi ipsi sint, nôrunt?* vel etiam Casavbonum seqendo, qi v. h. p. v. av. v. avc. qi nec ubi sint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam insuper de loco isto suspicionem meam proponere. Fieri potest, ut Marcus scripserit, ὁ τὸν ἀφ' ἑστώτων ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum sit: vel etiam ὁ τὸν ἀφ' ἑστώντων ἢ [φόρον] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut φόρον interciderit, ἢ alterum in proximam clavsulam transierit, per excriptoris oscitantiam. Siqidem ἔπαινον φεύγειν, sive lavdem vanorum hominum fugere, res est lavdis potiùs qàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τῆς avtem, ἀντὶ τοῦ ποίας τις freqentius est, qàm ut multis moneri opus sit.

§ 53. Ὃς ὑκ ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranqill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates sunt, sed unus effectus vitii, displicere sibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἑτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βέλονται. Aristot. *eth l.* 9. *c* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? Non est unius una.* Flaccus *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

qasi dicat, non possunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Auras accipiunt naribus & per anhelitum reciprocatas reddunt; & nos spiritum consimiliter, & respiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφορεῖν τῷ ἀπὸ τοῦ παντὸς ῥοπῇ] i. e. Deo sive numini divino, consentire; qod ὁμογνώμονα εἶναι dixit, *l.* 9. § 1. συνεφᾶν. *l.* 10. § 21.

Πάντη κέχυται καὶ διαπεπόλωται] animam mundi, sive mentem, vult in omnia diffusam, & permeantem universa; de qa *ad l.* 4. § 40. eam Deum esse agnoscunt Stoici ipsi; qem & Jeremias *c.* 23. *v.* 24. ait, *cælum & terram implere; intra* nimirum *omnia, nec inclusum; extra omnia, nec exclusum;* ut Hildebertus in *symbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusqam.* Trithem *ad Cæsar. q.* 2. qanqam Jo. Gerson *super Magnificat. conc.* 3. supplendum monet; *nisi in seipso.* Cæterùm Jul. Scalig. *de subtil. exerc.* 363. *Trismegistum, sed pessimè, dixisse, Deum esse, cujus medium in centro, circumferentia ubiqe.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta pencetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5. § 35. τίς δὲ βλάβη τῷ κοινῷ;

Οὐδὲν βλάπτει τὸν ἕτερον] vide *ad l.* 2. § 1.

Μόνῳ δὲ βλαβερὸν ἔστι] Malitia sive vitium, habenti

habenti ſolummodo malum eſt, & domino ſuo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de juſtitia* apud Stob. *tom. 2. tit. 10.* Ὁ κατάρχων αὐτὸς πρὸ ἧς ἀδικεῖς μελλόντων ἑαυτὸν ἀγνιῶν ἀδικεῖ. ἓν μὲν γὰρ μόνον ὅτι τὸ ἀδικούμενον ἐν παντὸς ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικεῖν, καὶ ὑπερβαλεῖον ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἔτι τῷ ἀδικεῖν· ἀλλὰ ἢ μὲν ἐλαττον, (βλάπτει,) ἡ δὲ πλεῖστον· ἐλαττον μὲν τὸ ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖστον δὲ τὸ ἀδικεῖν διανοούμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῆς ἡ κίνησιν λαμβάνει καὶ ἡ ὕπαρσιν. ἐγχειρεῖν τίνων, ἢ τεκόντα πρῶτον ἀνελεῖν, καὶ πεῖν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ δῖψα λυμαίνεται, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς ἰὼν χρώζει δυσποιῷ τῇ βαφῇ. ὅτε γὰρ τὸ πυεῖ τὸν τεκοῦσαν ὕλαν διελθεῖν δυνατὸν [πρὸς] τὸν ἧς ἄλλων λύμῃ, πεῖν παντελῶς αὐτὸν ἀναλῶσαι. ὅτου καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γίνεται, πρὸ εἰς ἄλλως ἀφικέσθαι. Itaque efferos hoſce animi affectus, ſive πάθη, Themiſtius *orat. quinqen.* confert σκληρῶς νοσήμασιν, ὡς αὐτὸν πρότερον τιμωρήσασθαι καὶ δαπανῶντα τὸν ψυχὸν, ἢ ἐντέτηκε. ità ſiquidem Pantinus locum corruptum dubio procul cenſet reſtituendum. cætera forſan feliciter ſatis: ultimum illud ἢ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἢ ἐντέτοκε, *cui innaſcitur*; quemadmodum Ariſtoph. *veſp.* νόσον ἀρχαῖαν ἐν τῷ παιδὶ ἐντετοκῶσαν. Senec. *epiſt.* 81. *Minimum ex nequitia leviſſimúmque ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (ut ità dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat, Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Illud venenum, quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.* Verùm ulteriùs iſtis Marcus noſter progreditur. Maleficus quique ſe primùm, ſe præcipuè lædit, inquunt illi: ſe ſolùm, iſte. Veneni ſui maximam partem exorbet ipſe, aiunt illi, totum prorſus, iſte. vide *infrà* § 59.

Ὁπότερα πρῶτος ὕτως θελήσῃ] In ipſius, inquit, eſt arbitrio, quamprimum ipſe voluerit, malitiam ſuam deponere. vide *lib. 2.* § 11. & *l. 7.* § 71. Senec. *Hippolyt. 1. 2.*

Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.

Ità Jacſonus noſter *in ſymbol. part. 2. lib. 2. c. 6.* § 3. *pars eſt morbi nolle ſanari: pars ſanitatis, velle ſanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὁ γὰρ, εἰ βέλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν. Ariſtot. *eth. Eudem. l. 7. c. 2.* Joan. Chryſoſt. *in Gen. orat. 19.* ὁ γὰρ καθάπερ ἐπὶ ἧς σωματικῶν τραυμάτων ὀξὺν ἰδεῖν, ὅτου καὶ ἐπὶ τῆς προαιρέσεως. ἐπὶ μὲν γὰρ ἧς σωματικῶν, ἀκίνητά ὄζει πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ἐπὶ ἧ τῆς προαιρέσεως οὐδὲν τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστι πολλάκις διελθόντα καὶ τὴν ψυχὴν μεταβαλόντος αὐτομολῆσαι καὶ γνώσεως καλὸν, καὶ τὸν κακὸν ῥαδυμήσαντα πρὸς τὸν κακὸν ἐξολοθρεῦσαι. ἐπεὶ ἦν αὐτεξούσιον ἡμῖν τὸν φύσιν εἰργάσατο ὁ ἧς ὅλων θεός, —ἐκ ἀνάγκλεω ὑπτίθησιν, ἀλλὰ τὰ φάρμακα καταλλήλα ὑπθεὶς, ἀφίησιν ἐν γνώμῃ τῶ κρίνοντι κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l. 10.* § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] vide *l. 2.* § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τῶ πλησίον κακία ἐμὲν κακόν] vide *ſuprà* § 50. & *l. 4.* § 43. Epictet. *l. 3. c. 18.* Τί σοι καὶ πρὸς ἀλλοτρίαν κακίαν; & *c. 24.* πῶς δ' ὠφέλιμα τῶ ἀγαθῶ καὶ τῶ κακῶ, ὥσπερ ἄξιον, τὸν καθεκτὸν ἡμῖν καὶ παρεικῶς προαιρέμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi reſtituenda vocula una quæ intercidit, θεὸς, ut πρὸς θεὸς, quod præceſſerat, reſpondeat, & ἐκ τῶ κοινῶ ſupplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ] vide *l. 2.* § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν] Epictet. *enchir. c. 25.* ὁ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλου, ὁ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epiſt. 70. Bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt.* Jo. Chryſoſt. *de ſtatuis orat. 18.* Οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀδλίους ποιῆσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ποιήσωμεν· ὥσπερ οὖν ὑδὲ μακάριος, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ἐργασώμεθα μὴ τῶ θεῶ χάειν. vide *l. 10.* § 13.

§ 57. Ὁ ἥλιος καταυγάζει δοκεῖ] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c. 8. Mundus cuncta complectens, rectórque univerſi Deus, in exteriora quidem tendit, ſed tamen in totum undique in ſe redit. idem noſtra mens faciat: cùm ſecuta ſenſus ſuos, per illos ſe ad externa porrexerit, & illorum & ſui potens ſit, & in ſeſe reverſatur.* Et *epiſt. 41. Quemadmodum radii ſolis contingunt quidem terram, ſed ibi ſunt unde mittuntur: ſic animus magnus, & ſacer, & in hoc demiſſus ut propiùs divina noſcèmus, converſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ: illinc pendet, illuc ſpectat, ac nititur: noſtris tanquam melior intereſt.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena ſunt: ubique non tantùm nobis proximus, ſed infuſus eſt. in ſolem adeò rurſus intende. Cœlo affixus eſt; ſed terris omnibus ſparſus eſt, pariter præſens ubique intereſt, & miſcetur omnibus.*

Οὐ μὴν ἐκλείπουσι] De ſole itidem Julian. *orat. 2.* Τὸ φῶς ἡ ὑδεὶς αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φαὸς, πῶς συλλύσει ἐξ ἐναντίας [illegible]σαμένου φελάμπων, καὶ μεταδιδὰς αὐτῆ τῆς αὐτῦ φύσεως. ὑδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστὸν τοῦτον κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῶ vulg. αὐτῆ emendam perperam.] καὶ ἡμέρας. ἔκλειν ὑδὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, πρὸ μεταδιδόντι μείον ἔχων ἐφάνη ποτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δᾳδὸς ἀνάπτεται μὲν πυρὰ πολλὰ, τῆς δὲ πρώτης δᾳδὸς διὰ τὴν ἔξαψιν οὐ πολλῶν δᾳδῶν ἐκ ἐλαττοῦται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l. 1.*

Homo,

Homo, qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ὑπὸ τῶ ἐκλείνειν λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicisqe ſolenne fuit. Marcus iſtîc ἀκτῖνας dici vult ſolis radios παρὰ τὸ ἐκτείνειν ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neqe enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici παρὰ τὸ ἄγειν deducunt: ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἤχλαι, ἀκτίς. Neqe enim Etymologo accedo derivanti παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φίρω, ὅτι πάντα ἐκτιτιμφίη (qod & Marcus iſtîc) πάντα φίρεται. Malim παρὰ τὸ ἄγειν ὅτοι ἀγνύειν, τὸ κλάειν. i. e. frangere: unde & ἀκτὶ litus, ad qod undæ alliſæ franguntur, & ἀκτῖνες ſolis radii, qòd ὡς πρὸς τὸ στερέμνιον ut Marcus loqitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαθῆ τα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed qædam ſoli qoqe obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & qamvis aliqid interjaceat, qod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. qoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior qidem; qoniam multùm intereſt, utrùm aliqid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non æqè appareat ac nitet; ſibi eadem eſt, & more ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaqe adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, qod adverſus ſolem poteſt nebula.*

Ἐπλάμπειν τὸ σκότιον] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4 *c.* 28. *qi in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰ ἑαυτὸ στερήσει] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat, ſoli nihil detrahit. ità qi officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, qo frui poterant, ſe privant, avtori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἦτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἔλπησιν ἀπηρείας] Frigidum ſanè, frivolúmqe nimis adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum ex poſt mortem ſenſum habiturum, aut aliusmodi qàm nunc habes.* Hoc eſt, qòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ leonem excipere:* poteſt enim & ſenſus, qi nunc eſt, manere, manebitqe in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus perſentiſcant, qàm dum hîc viverent, unqam experti fuerint.

Ἀλλοῖον ζῶον ἴσῃ] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν ἡ πάυσις] Atqi hoc eſt ipſum miſeriarum omnium cumulus & culmen; qòd improbis ἅπαξ τεθνάναι κατόρθωται. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. qod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεστι τοῖς αὐτοῖσι δίς.
Namqe homini eidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, qæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. qâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τῦ πυρὸς τὴν καομένην ἐς θεῖον, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 5. alludens ad illud Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunqam moritur; nec ignis unqam extingvitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors, qæ ſemper occidit, nunqam peroccidit. qis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qi dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos. (*Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v.* 16.) *qid niſi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem,* ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Qàm miſerum eſt autem,* ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamem.* 3. 2.

O qàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *qid miſerius, qàm,* qod Bern. *ibid. ſemper velle qod nunqam erit, & ſemper nolle qod nunqam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qi ſic erunt, qàm his qi omnino non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiqidem *anima in eo ſtatu poſita, & beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. qa ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur: qatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſqe avtor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; qia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illîc homines ſemper in morte, ac per hoc nunqam viventes; nunqam mortui, ſed ſine finc morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunqam avtem erit homini pejus in morte, qàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Avguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atqe hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, ὅτως δὲ ὡς διὰ πυρός. ac ſi σώζεσθαι ὡς διὰ πυρός, idem ſit qod ἐν πυρὶ σώζεσθαι. Verùm aliud prorſus illud eſt, de qo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N. T.* Cæterùm hinc querelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur arumnoſo lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? qibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, qamvis eam præ theſauris abditiſſimis reqirant: qi lætarentur ac præ gaudio exultarent, ſi ſepulcrum adire aut repetere liceret.* Et Avſon. *idyl.* 15.

—*Futurna reclamat,*
Qò vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? ſic Caucaſea ſub rupe Prometheus
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Incuſare Jovem, data ſit qò vita perennis.

Ità

Ità, qòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi portus sit;* siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄρειόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, quàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe quàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione:*

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν, ἢ φυτευθέναι
Κρεῖσσον, κακῶς πράσσοντα.——
Laboriosa ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, quàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui toleranda sunt.

quantò magìs ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: quomodo idem in *Prometh.*

——κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
——satius est semel mori,
Quàm trahere miseros vita quot numerat, dies.

Hoc est, quod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. *Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.* Cui ego credere malim, quàm viro eruditissimo, qi in contrarium contendit, deterioris conditionis esse, omnino non esse, quàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiúsque Lysias *adv. Phaniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, *Ὡς ἀσεβέστατον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ πιστεῦται θεοὺς ἐξαμαρτόντα, ἃ τοῖς ἄλλοις ἀδίκοις δοκεῖ καὶ λέγειν.* Nec non congerrones illius *Ἀντὶ Νυμφιοπαζῶν Κακοδαιμονισταὶ σφισιν αὐτοῖς τέκνοια διαβόης, ὡς ἀπ' ἀνδρῶν κατηγελῶνται,* subjicit statim, *Ἐκείνων μὲν ἕν ἕκαστος ἀπώλετο, ἀδικεῖ εἰκὸς τοὺς τοιούτους· τοῦτον δ' ὑπὸ πλείστων γινωσκόμενον ὅτι θεοὶ ὕστερον διέθεσαν, ὥστε τοὺς ἐγθρὸς αὐτὸν βέλτιον ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.* ——*Τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν, ἢ κακοῖς νεμέσημα κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν· τὸ δ' ὕστερον ἔχοντα τοιοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑποθήκας μὴ λαμβάνοντα τελευτῆσαι τὸν βίον, τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ὅτου, ἐξημαρτηκόσιν.* Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

JAS. *Infesta memet perime.* MED. *Misereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qi pœnam excigit.

E. *Mortem aliquid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Svetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm audîsset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, reddendit;* Nonnullum tecum in gratiam redii. Deus certè cum mortuis æternæ addictis nunqam in gratiam est deinceps redituru, utpote qibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum;* utì disertè Rufinus; videndus *comment. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. *Ἀλλήλων ἔνεκεν*] vide *ad l.* 2. § 1. & *suprà* § 56.

Δίδασκε ἢ φέρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qi tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qi fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *δίδασκε disce:* imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. *Καὶ ὅταν ἐυλαβῆται, ἢ ὅταν φεύγειν σκέψιν φέρῃ*] Xyl. & Cal. *τὸ ἐυλαβεῖσθαι ἢ φεύγειν σκέψιν φέρεσθαι,* eódem referunt, cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, *ἢ ὅταν* illud bis positum clarè satìs ostendat. Non est itaque istìc *τὸ ἐυλαβεῖσθαι cautum esse,* qod neqe simpliciter unqam, opinor, significat; sed *cautè agere,* sive *cautè in re aliqa versari:* hoc autem in loco potiùs, *declinare,* sive *cautè defugere.* Sicut Latinis *metuere,* pro, *cavendo fugere & effugere.* Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

i. e. solvi cavente, & cavendo effugiente, nè solvatur. & *l.* 3. *od.* 11.

Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuitque tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis *τὸ ἐυλαβεῖσθαι, cautè declinare, aversari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. *ἐυλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν.* i. e *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. *ἐυλαβεῖσθαι πτεῖναι ἢ πόλεμον. Fugientes puerperium aut bellum. Mens,* inqit, *secus qàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namqe non rectà fertur ubi à solidiore materia, in qam incideris, reflit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, qàm ut rectà permeando assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliqid, & cùm in rei alicujus consideratione volutatur,* ad qam ea necessariò requiritur, etiam tunc qoqe *ad scopum sibi propositum rectà fertur* nihilo minùs, qàm cùm aut prosequitur aliqid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsam aggrediturus.

φέρεται κατ' εὐθὺ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiqe *fertur,* cum qia *rationis rectæ ductum* utrobiqe *sequitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tam qia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc qoqe *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐδὲν ἴδιον, ἢ ὁποῖόν τὸ ἀφυπνίσθιον εἰσόρμει εἰ,

Τὸ ἡγεμονικὸν] ita Bas. & Lugd. quod Xyl. reddidit, *rectà tamen fertur ingredi in principem cujusvis partem.* Verùm nec grammaticam syntaxin ista satis sustinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, respondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata suspicor; legendúmque existimo: φέρεται καὶ ἐνθὺ ἄδην ἦλθον ὅπῃ τὸ θεῖον ἐμέλλον· καὶ εἰσιέναι [πάντων] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρου &c. Cæterùm D. Boot. & M. Cas. postremia ista à superioribus sejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, qæ monitum contineat, inspiciendi, ac considerandi mentes aliorum, quale & illud est. *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc si admittere libuerit, leg. παρέχειν, non παρέχει, in clavsa ultima, quod & Bootio visum est.

Παρέχει ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι] Hoc est quod *l.* 3. § 8. dixerat; ἀδὲν ἐμφωλεῦον· & *l.* 10. § 9. ἀκὶ κρυπτόμενον. Istorum autem, qorum proximè mentionem feceram, de loci istius constitutione, in sententiam jam descendo prorsus: ductus nimirum Epicteti istis, qæ Marci mentem apprime explicant. *ex dissert. l.* 3. *c.* 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωκράλον' Ἐπίκτητε, ὡς λίθε, ὡς ἀνδριάντ· εἶδές γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. ἀνθρώπῳ δ' ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτῶν καλαμαθάνων, καὶ ἐν τῇ μέρει τὰ ἴδια δεικνύων. καλόμαδέ με τὰ δόγματα, δεῖξόν μοι τὸ σόν· καὶ πῶς λέγε συμβεβηκέναι μοι. ἐλέγξομεν ἀλλήλως· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό. εἴ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Hoc est quod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικόν ἑκάστου παρέχειν ᾧ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν. Aliud est quod Hesychius in *ascetick cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεφαλὴ ἀνωφερὲς ἔχει, μέσον ᾧ, εἰ τύχοι, πολλῶν ἰσαμένων, ἀτενίζων τῷ ἰσόπεδῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁποῖον, βλέπει ᾧ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλόντων ἐν τῷ ἐνὶ ἰσοπέδῳ· ὕπως ὁ δ' ὅλε ἐγκύκλων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὴν ἑαυτοῦ κατάσκιον ἐν αὐτῇ, βλέπει ᾧ καὶ τὰ μέλανα πρόσωπα τῶν ἐνόντων. Aliud & quod Ambros. *offic. l.* 3. *c.* 16. de amicis: *ostendamus illi nos pectus nostrum, & ille nobis aperiat suum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Ἀδικῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc aximate est paginæ sacræ, pietatique Christianæ magis consentaneum. Siquidem ut Joannes Apost. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, (τὸν Θεὸν) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Christus Dominus apud eundem *Evang. c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Paulus *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis justitiæque qisqis legem violat, pietatis etiam lætæ eodem nomine tenetur, qia voluntatem divinam transgressus deprehenditur. Optimè Dio Prus. *orat.* 3. absque hoc, qòd Deus pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ ἀναγκαῖος καὶ ἀληθείας, ὃ μόνον τοῦ ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς τε δειλοὺς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους, καὶ καθόλου τοῦ σαυτοῦ τι παραπολαύοντας τῆς τε δυνάμεως καὶ βουλήσεως τῶν θεῶν. Potest his adjici, qod cumprimis huc facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κτείνων τινὰ, ἴσως καὶ ἱεροσυλίᾳ ἔνοχος ἂν, τὸ ἱερώτατον τῆς τοῦ θεοῦ ἀναθημάτων στοιχεῖον. τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀγώτερον ἀνάθημα ἀνθρώπε; Et *de legib. special. orat.* 2. ὄνομα μὲν ἀνδροφονία, καὶ τὸ κλινόμενον ἄνθρωπον ὁσημαίνεται· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἔστιν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· διότι τὴν ἐν κόσμῳ πλημάτων καὶ κεφαλαίων ἄδην ὅτε ἐξοφρεπέστερον, ὅτε θεομισέστερόν ἐστιν ἀνθρώπου, παγκάλης εἰκόνος πάγκαλον ἐκμαγεῖον, ἀρχετύπε λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τιμιώτατον. τὸν ἐν ἀνθρώπου ζυθὺς ἀσεβῶν, καὶ ἀνοσιουργὸν ὑπολαμβάνων. Qod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. *Qi opprimit egenum, probro afficit opificem ejus.* & *c.* 17. *v.* 5. *Qi subsannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c.* 14 *v.* 21. *Qi contemnit proximum suum, peccator futurus est.* hoc est, Qi hominem qemvis facto, dicto, cogitato, manu, lingvâ, mente læserit: is coram Deo, & adversùs Deum ipsum admissi peccati reatu obstrictus tenebitur. Evmæus Ulyssi odyss. ξ.

Ξεῖν' ἔ μοι θέμις ἐστὶ κακὸν εἰ κακίων σίθεν ἔλθοι,
Ξεῖνον ἀπημῦσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε.——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi simulacrorum cultores introduxerat impietati suæ velamentum istud prætexentes; *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines visibiles adoramus.* Respondet: *Falsissimum. si enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem colretis, in omni enim homine est imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac misericordiæ opera recensuerat; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qi ista non fecerit, contumeliam imagini divinæ intulisse credatur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipsissimis ferè Marci verbis, ὃ γὰρ ὑπὸ

ὑπὸ τρόπου φιλοσόφων παῖδες, πάντα ὅσα παράτεσιν ὁι ἀγόητοι, ἀνοσιφυγεῖν καὶ ἀσεβεῖν νομίζουσιν.

Ἕρεκεν ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ προσβυτάτῳ τῆς θεῶν] τῷ τῆς ὅλων φύσιν. vide *ad l.* 4. § 23. qam & τῷ ἀληθείαν poſtea indigitat. καὶ τῆς ἄλλων ἀληθῶν ἁπάντων πρώτιλ αἰτίαν. prout avtem *natura naturans*, (ut ſcholæ lingvâ loqamur) ità & *prima veritas* Deus eſt. אֱלֹהִים אֱמֶת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10. non אֵל אֱמֶת duntaxat i. e. *Deus veritatis*. *Pſalm.* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex* & *ſermo*, אֱמֶת *Pſal.* 119. *v.* 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. ſed ἀλήθειαν qoqe, *veritas* ipſa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δ' ἄλλα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc avtem omnia inter ſe.* Xyl. ut idem prorſus valeat utrumqe, τὰ ὅλα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Caſ. *qicqid nunc eſt ad id qod priùs fuerat, initiúmqe illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hìc idem ſit qod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis uſurpatur, qæ *ad l.* 2. § 10. lavdavimus. Utrumvis conſtare poteſt. illud ſimplicius videtur.

Ὁ ψεῦδος ἀσεβεῖ] *Falſa*, inqit, *qiſqis loqitur, impietatis eſt reus*; ſive volens id, ſive nolens fecerit. Si volens ſciénſqe; qia fallere vult. Fallere avtem eſt injuſtitiæ pars. ſi nolens, qia rerum naturæ veritatíqe adverſatur. Videantur Avguſtini *de mendacio*, & *contra mendacium*, *ad Conſentium*, ſcripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occaſiones*. Xyl. *inſtinctus & opportunitates*. Caſ. *Maiim, ſubſidia. ſubſidia & adminicula à natura accepit*; ità uſurpavit Xenoph. œcon. ἐρῶμεν ὁπόθεν ἔχουσι πάσας ἰσχύας καὶ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύνανται αὔξειν τὰς οἰκίας. *& adminicula qædam unde rem familiarem avgere poſſint.* Demoſth. χρήματα ἐκ ἔχοντα παρ' ὑμῶν, ὅθ' ἁφορμὴν ὑπάρξειεν τῷ πολέμῳ. *Nec ſubſidium ullum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τοῦ δὲ πόνου ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ.] Senec. *epiſt.* 74. *Ab hoc diſcede judicio*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas conſtabit, non fides. Multa utramqe præſtare cupienti patienda ſunt, ex his qæ mala appellantur; Multa impendenda ex his qibus indulgemus, tanqam bona.* & *epiſt.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliqid bonum eſſe præter honeſtum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, ſi qidqam extra ſe reſpexerit.*

Μέμφεις πολλοὺς τῇ κοινῇ φύσει] vide *l.* 6. § 16. 40. vide & piorum etiam hac in parte qerelas. *Pſalm.* 73. & Jerem. *c.* 12. Sed & qerelis iſtiuſmodi occurrimus; Senec. *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς ἢ καὶ ὅπου ἀπαύχωδες τὸ βιῶναι θεῷ γενόμενον; Apollon. Tyan. *epiſt.* 66. Itaqe qod Epictet. *l.* 1. *c.* 27. τὸ σύνολον, ἐκεῖνο μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, ἀδύνατα σωθῆναι τὸ εὐσεβές. Idémqe enchir. *c.* 30. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβες. ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τῆς ὀρέξεως ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίσεως, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς δὲ τοῦ θεοῦ εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῆς ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο καταλελοιπέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ ἕπεσθαι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅστις γὰρ ἔστι μέμψη ποτὲ τοῖς θεοῖς, ὅτι ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελοῦσί σου. ἄλλως δὲ οὐκ οἷόν τε τοῦτο γένεσθαι, ἐὰν μὴ ὑπὸς τῆς ἧς ἐν ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις ἔθης τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς ἂν γέ τι ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ὑποπέσῃς ὧν θέλεις, καὶ ἀπέστης ὅις μὴ θέλεις, μεμφασθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Qod *l.* 8. § 54. συμφέρειν & *l.* 10. § 21. σωφρονεῖν dixit.

Οἷς ἐπίστευε] vide *l.* 2. § 11.

Ὁρμὴ πρὶ ἀρχαῖα τῆς φρονήσεως] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἀγνῶτον ψεύδολογίας] ità Origen. *adv. Celſ. l.* 1. τῆς κακίας ἀγνῶτος. Sed de Chriſto. At malitiæ & pravitatis expertem prorſus excedere qî detur, cùm eâ intincti etiam, & qidem δυσποιῷ βαφῇ, καὶ ἀτεκπλύτῳ, non δυσεκπλύτῳ tantummodo, ex utero in lucem prodeamus. *Pſal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. Job. *c.* 14. *v.* 4. Eſai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ἓν χορεβτέλα γε τούτων] vide *infrà* § 37. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva receditꝰ

Flaccus *ſat.* 1.

Rarus, qi exacto contentus tempore vitæ
Cedit, utì conviva ſatur.——

Talem tamen profitetur ſe Seneca. *ep.* 61. *Vixi qantùm ſatis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de ſenect. Omnino rerum omnium ſatietas vitæ facit ſatietatem. Vitæ avtem ſatietas tempus maturum mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, ſic vivendi modum.* Verùm *vitæ ſatietatem* loquntur illi, *vitii & malitiæ ſaturitatem* Marcus hìc. Nec minùs iſtâ qàm illâ expleri patitur, anima pravitate penitiùs infecta. de qa Bernardi illud uſurpari poteſt, *de conſidr. l.* 5. *Peccatum in anima, atramentum in charta bibuli. faciliùs charta deteritur qàm litura eraditur.* qæqe ut Moſes *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati ſitim adjicere ſolet*: temulentorum in morem; de qibus Simocat. *epiſt.* 52. Διψῶσιν οἱ μέθυσοι ὅταν χορεύσωσιν

δῶσι τῷ ὄντι, καὶ συφίζονται τῇ μέθῃ μίσης ἐπιτασιν. διὰ γὰρ τοῦτο εἰς ἄκρον ἐυξίαν ἀφῖξαι δεῖ τοῦτο μεταπίπτοντος τῷ ὄντι τὸν οἰνόφλυγας καὶ ἀκολούτους. Ità de M. Antonio verba habens Plin. major *l.* 14. *c.* 22. *Ebrius jam sanguine civium, & tantò magìs cum sitiens. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem: Scitúmque est Scytharum legati, quantò plus biberint tantò magìs sitire Parthos.* Ab hac peccandi, qæ improborum animos occupat, aviditate inexplebili justè fit qod Gregor. *dialog. l.* 4. *c.* 44. *ut culpa qæ cum fine perpetrata est sine fine puniatur. Quoniam iniqui, qi ideo cum fine deliquerunt, qia cum fine vixerunt, voluissent utique, si potuissent, sine fine vivere, ut potuissent sine fine peccare.*

Ἀποπνεῦσαι] Vide *ad lib.* 5. § 4. Cypriani nomine *de dupl. martyr. part.* 1. Qamdiu pulmonis officio attrahitur vicissim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loqendi consvetudine *spirare* dicuntur, qi vivunt; & *expirâsse* qi vitam finierunt. id qod ipse Ἀποπνεῦσαι, *lib.* 4. § 33. ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* Ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἀφῆκεν. Et Homer. *Il.* δ'. *v.* 524.

——Θυμὸν ἀποπνείων.

Δεύτερος πλεῖς] formula proverbialis; à navtis desumpta: πρῶτος πλεῖς dicitur, ὁ ἔκ θεοῦ, ἤ τοι ἐξ εὐχῆς· cùm *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. δεύτερος πλεῖς, ὅταν δεῖται ἀποτυχόντος κώπης πλείωσι· *qando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pavsania Evstath. *ad* extremum *Odyss.* β'. utriusqe simul meminit Synes. *ep.* 148. εἴλκετο ναῦς, ὡς ἔφην αὖτη, κώπαις ἐκείνη. Usurpavit Plato in *Phileb.* Καὶ ἐν ὠῷ, τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι· δεύτερος δ' ἴσως πλεῖς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὴν αὑτόν. Aristot. *ethic. lib.* 6. *c.* 9. Ἐπεὶ ἓν τῷ μέσῳ τυγχάνειν ἄκρως χαλεπὸν, καὶ τὸν δεύτερον φασι πλεῖν, τὰ ἐλάχιστα λαμβάνοντα τῶν κακῶν. Synes. in *Dione*: Οἱ μὲν πλεῖς ἐφ' ὁπόσον οἰκοθεν ἐπιτήδειοι, ἀλλ' ὅμως, τὸν δεύτερον λεγόμενον πλεῖν, ὑπὸ τῆς χρείας εἰς νῦν ἀναγέγραπται. Usum paræmiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 8. *c.* 11. Ἐντεῦθεν εἰς παρεσμίαν καὶ ὁ δεύτερος πλεῖς ἐξενήνεκται· καὶ ἡμεῖς πρώτων ἀποτυχόντες τῶν δευτέρων ἀπολαύομεν, καὶ τελῶν ἴσως· ἴδοὺ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἐν χερσὶ τὰς τὰ πάντα βοσκούσης λαμπάδος ὑπαρχούσης, οὗ ἕν τινα δεύτερον ὀπτῆρα μηχανῆς ἥλιον περιθέοντες τῇ νυκτί· Et qæ sequuntur. Eodem sensu Ignatio Martyri *epist.* 1. δεύτερος λιμὸς dicitur. Κρείττων μοῦ γράμματος ὄψις· πάλιν δεύτερός φασι λιμὸς καὶ ὁ περὶ γραμμάτων τρόπος. Ubi notanda paræmia à paræmiographis, qòd memini, nusqam observata.

Ἡ θεοπρῆπις θεοκαθῆσθαι τῇ κακίᾳ] *ante migrare è vita, qàm illa vitia probare.* Xyl. *Imò mortem potiùs optare, qàm moram in malo.* itaque Lugdrecte restituit, si distinctionem tantùm adjecisset θεοπρῆπις ἢ θεοκαθῆσθαι. Spectat horsum qeribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom: c.* 7. *v.* 24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisqe accipiantur, qæ referente Stobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. suprà adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίᾳ πονηρᾷ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erecth.*

——ἐγὼ δ' τοὺ καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν ἐνομι μᾶλλον τοὺ βλέποντος μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Qàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à animal. lib.* 4.) dicere solebat, τὸ καλῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἢ καλῶς ζῆν εἶ, ἀλλὰ πολὺ χρόνον ἀποθνήσκειν. Socrates itaque apud Xenophontem in *Apolog.* Ἀιρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπὶ πολὺ περαιοῦσθαι, κερδᾶναι τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Ἀιρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini sceleſto remedia qædam præscripserat: ἐὰν μὲν σοί δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα. *Siqidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, éstqe ellipsis Atticis familiaris, qalis Lucæ *c.* 13. *v.* 9. & alibi passim vide Evstath. ad *Il.* α'.) εἰ δὲ μὴ, καλλίω θάνατον σκεψάμενος, ἀπαλλάττου τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς πολὺ κακίαν ἔχουσιν, ἂν αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυνέδεξε τῷ πείσμονι βίῳ, φαυλοτέρῳ ὄντι, τὴν ἐλάττονα ἕνλα * πάντη [* παντὶ, al.] πάντως θεραπεύσιον. Itaque Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον οὖν ὡς ἀληθῶς τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. qinqenn.* Πίνδαρος ἐπαινῶ τὸν ποιητὴν, ὡς ἅμα ἅπασιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ, τὸ θεοκαθῆσθαι εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μίνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης θεραπεύμενοις καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωθήσεσθαι καὶ ἀγαθῆ γενεσθαι παραπέμπουσα μετ' εὐθρεσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳπερ ἂν θᾶττον ὑπάρξῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταλιφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίαν. ἡ γὰρ εἰς πλείονα θεσπισθεῖσα πλημμέλημα. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c* 10. & *de commun. notit. c* 12. ut varium, minúsqe sibi constantem; dum in *libr.* περὶ τῆς θεοπρεπείας, modò Antisthenem laudat, qi dixerit, δεῖν κλάδος νεὸς ἢ βρίχου, parandum aut *mentem*,

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qi dixerat,

Χρὴ πνίλιν, cùm dicere debuiſſet,

Χρὴ καλὸν φάγοντα, καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον
Ῥίπτειν, καὶ πετρέων, Κύρνε, δ' ἀλιδάπτων.

Modò è diverſo Platonem ſugillat, qi dixerit, ὅτι τῷ μηδὲ μαθόντι, μηδ' ὑπομνήσαντι, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν. ſtatuítque ipſe, ὅτι καὶ τοῖς φαύλοις φερεύκει μένειν ἐν τῷ ζῆν. & *de natura lib.* 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρενα, ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & iſtîc, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὕπω τε ἡλὶ ἡ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τοῦ λοιμοῦ.] Diodor. Sicul. *hiſt. lib.* 12. ἡ κακία καὶ ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ὑπονέμεται τὸν βίον τῆς ἀνθρώπων, καὶ νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς τῆς ἀεί τινας. Joan. Chryſoſt *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὰρ, δεινὸν, ἡ τῆς πυρετῶν συνήθεια. ὑφ' ὅτου ταχέως λοιμὸς ἅπλετος, καὶ ψυχὰς διαφθείρει, ὡς ἡ τῆς πονηρῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρουσι γὰρ ἥδη χρῆσθ' ὁμιλίαι κακαί· qod & Apoſtol. *ad Cor. epiſt. i.* c. 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaqe qod Gregor. Naz. in opulentis, qoad pavperes, vitio vertit, de omnibus in univerſum, qoad peſte correptos, reſpectu corporis, de pietatis, virtutisqe ſtudioſis, qoad improbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi reſpectu, non incommodè uſurpatur; & qoad illos qidem nullâ mutatione factâ. τῆς ἡμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, τῷ τούτων φυγῷ νομιζομένῳ ὅτι καὶ τὴν αὐτὸν ἀπώλειαν ἀέρος, μικρᾷ συγχαίνοντος· qoad iſtos, voculâ unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων ſubſtituto. Atqe in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum qemqe tranſiliunt. Itaqe ut in peſtilentia cavendum eſt, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus aſſideamus, qia pericula trahemus, afflatúqe ipſo laborabimus: ità in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut qàm minimè inqinatos aſſimamus.* Adjicere lubet Marci ipſius verba ferè noviſſima ad amicos, moribundum deflentes; *Qid me fletis, & non magìs de peſtilentia & communi morte cogitatis?* qod *res humanas ridendo protuliſſe* eum dixit Capitolinus, cùm *deplorando* potiùs dicere debuerit: qod & Joſ. Scaliger obſervavit.

Λοιμὸς γὰρ] Philo *de provident:* apud Evſeb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* καταστάσεως ἢ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ὑφ' ἥβης, ἐθισθεῖσῶν ὄζειν ἡ κακία.

Διαφθορὰ διανοίας] Ità Pavlus *ad Tim. epiſt.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένων τὸν νοῦν. & Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 4. ἀπορυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῷ γὰρ δικαίῳ ὠφελεῖσθαι, καὶ σώζεσθαι, τῷ δ' ἀδίκῳ μεθ') καὶ ἀπόλλυσθαι. Epictet. *l.* 4. *c.* 1.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, qòd Marcum illa qæ ſuperiùs retulimus *mortem contemnentem* dixiſſe aſſerit. Verùm qid dicemus ergò creberrimis illis philoſophorum, cùm exterorum, tum & noſtrorum, diſſertationibus, qibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántqe? Reſponſio proclivis ſatìs videtur; *contemnendam* eſſe *mortem*, qaſi bonis ſaltem qicqam obeſſe poſſit; *Non contemnendam*, qatenus eſt naturæ munus, qod Marcus iſtîc, vel qà divinæ diſpoſitionis, & diſpenſationis effectus.

Ἐναρέσει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἐνὸς ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *conſideratum.* qomodo Cicero *pro Cæcin. Illud conſiderati hominis eſſe putavit, qa de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. ταύτῃ διενλωχάναι φαίνεται ὁ σοφὸς τὸ φαῦλον· ὅτι ὁ μὲν παντα χοῦ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεῶντα καὶ κρατοῦντα καὶ ἡνιοχοῦντα τὸ ἄλογον· ὁ δ' πολλὰ πεφύκειν παιδεὶς τοῦ λογισμοῦ, καὶ σοὶ τότε πεφύτευκεν ἃ πεφύκει· διὸ καὶ ὁ μὲν ἀλόγιστος λέγεται, ὁ δ' λελογισμένος. qi locus parùm integer videtur; ità forſan reſtituendus ὁ δὲ π. πεφύκει π. τὸν λογισμὸν καὶ σ. τ. πράττει ἃ π. *multa facit ratione neglectâ, & cum iſta* (parte ſcil. irrationali) *facit qæ facit.*

Μὴ ὀλοχερῶς, μηδὲ ὠστικῶς, μηδὲ ἀφηνιαστικῶς πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *llb.* 3. § 7. Senec. *epiſt.* 30. *Vides qosdam optantes mortem, & qidem magìs qàm rogari ſolet vita. Neſcio utros exiſtimem majorem nobis animum dare, qi depoſcunt mortem, an qi hilares eam, qietíqe opperiuntur: goniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranqillitas eſt. Venit aliqis ad mortem iratus morti: venientem nemo hilaris excipit, niſi qi ſe ad illam diu compoſuerat. Multos ſpectavi abrumpentes vitam; ſed plus momenti apud me habent, qi ad mortem veniunt ſine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt.* Idem *epiſt.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qi mortem concupiſcunt, qàm eos qi timent; & ait; Ridiculum eſt, currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum eſſet ad mortem, effeceris. Item alio loco dixit: Qid tam ridiculum, qàm appetere mortem, cùm vitam tibi inqietam feceris, metu mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ licet; Tantam hominum imprudentiam eſſe imò dementiam, ut qidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arceſilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ δὲ τὴν ὀδύνειαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν θάνατον διαβολὴν, ἀπεθάνασιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. Atqe ut Diogenes; Οἱ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι, ὑ φεμείναντες καταδῦσαι τὴν ναῦν, φείσεσθαι ἑαυτοῦ ἐπίστασθαι. Lucret. *l.* 3.

Et

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, luciſque videndæ,
Ut ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.
Atqe, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?
vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qi occidat, expecta. qid occupas? qare ſuſcipis alienæ crudelitatis procuratorem? Utrùm invides carnifici tuo, an parcis?* Scr. *bonia Druſi Liboni amita, conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inqit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumqe monendi ac firmandi ſumus, & nè nimìs amemus vitam, & nè nimìs oderimus. Etiam cùm ratio ſuadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (qanqam de Catone qid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia ille qoqe vitctur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: qæ ſæpe generoſos atqe acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentésqe: illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu qodam & inſtinctu procurrere ad mortem, cùmnunc cum multùm deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, útqe ſuaſeris ratio, vitæ mortisqe conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè avtor libri *de duplici martyrio*, qod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius qis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qi certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qi ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſuetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοχερῶς] Xyl. iſtìc à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit. Acceſſit propiùs Mer. ſed ὁλοχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τ ἀσκεπτῶς, *temerè*, poſitum videtur. de qo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὠστικῶς] Svid. ὠστικῶς, τὸ μὴ βίας καὶ ἀθυμοῦντος. μηδὲ ὠστικῶς καὶ μὴ βίας ἀφεὶς θανάτου ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίας, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab avtore. Svidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuoſè, malim: qando cum impetu qis ad aliqid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem proſilire, priuſqam apud ſe ſeriò ac ſeduló perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi avt excludendi occaſio, de qo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cauſſa id faciendi ſuberit, cum impetu qodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qi dum ad rem aliqam qam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt qod Svidas, μὴ ἀθυμίᾳ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in avlam regiam confluentes.

Ὦ δεῦρ' ὅστις ἔης.

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, avri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀνεφάλειν ἀθίζουλαν. in Luciani *piſcatore*. vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem καταῤῥέοντες ἀθρόοι,

Ἀλλήλοις ὠσίζονται ἀεὶ φορύτῳ ξύλε,

atqe Εἰς τὸν θεσμοθέτην πᾶς ἀνὴρ ὠσίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὠσικῶς itaqe θεὸς τὸν θάνατον ἔχειν, qi ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis ferisqe tractum videri, qæ in ferrum, qo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὥσπερ οἱ κάπροι, οἱ θεοὶ τὸν πληγὸν ὁμόσε ἀθέουσι. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας στρατεύει, θεόσυλος ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ, πεδήσας καὶ ἅλυσιν αὐτῷ περιθεὶς ἀνωφελῆ ὁ σοφώτατος, ὅτι δαίμονος καὶ θεόσυλος, κἂν εἰ τοῖς ἐνόμασι πανοπλίζοι, πολεῖται ἀλλήλων τῇ δυνάμει κηλούσης, ἀνδρεία τε ἢν φαμὲν καὶ ἀναισθησία. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς πλημμελοῦσι θαῤῥεῖν, ἀνδρείας ὄζειν, ὥσπερ τὸ ὑγιαίνειν, δειλίας· ἃ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ἀθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θράσους· ὥσπερ τὸ ὑποχωρεῖν, ἀσφαλείας. qod & ferinum potiùs qàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τὸν θρασυτέρους τοῖς τὸξῳ ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, qà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑπερφυῶς] hoc eſt, qod Senec. *ep.* 70. *Qid eſt ſtultius qàm faſtidioſè mori?* Aliud eſt enim qod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siqidem huic *faſtidium mortis*, non navſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu qodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7

Πεειωθεῖν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἐμέρυεν ἐκ τῆς γαστὸς] Senec. *ep.* 102. *Qemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus & præparat non ſibi, ſed illi loco, in qem videmur emitti. jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partum: alia origo nos expectat, alia rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῷ ἐλύτρῳ τύτῳ ἐκπεσεῖται] ἔλυτρα dicuntur folliculi illi, quibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist. l. 1. c. 18.* & Plin. *l. 19. c. 7.* qod Basil. hexaem. *orat. 5.* Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δ' ἐν ἐλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tuniculæ*, Varroni *l. 1. c. 3. vaginæ*, dicuntur. Hesych. ἔλυτρον, ἅρμα, θήκη, λέπυρον, ἐπίλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, *l. 2. c. 111.* & *l. 4. c. 167.* his autem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii *l. 18. c. 30. Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. *l. 8. c. 10.* Θᾶττον δ' ἐκπίπτει τὰ χέδροπα, ὅταν τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾷον συλλέξαι· ταχὺ γὰρ καταῤῥεῖ. Ἐλύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, quòd eò anima qasi involvatur. tempúsque nos prælocutari monet, qò tanqam semen maturum jam, ea folliculo isti excidar. Eodémque in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta qidam ignobilis, in versiculo isto, qem cippo suo inscribendum destinaverat; (τὸς

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτυ ἔλυτρον· ζῆν δ' ἐὸς θὲν αὖ

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pelliculam* nuncupat. *lib. 2.* extremo. *nec in caruncuiæ hujus folliculo constitutis, opis aliqid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaqe qod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *histor. eccles. l. 6. c. 16.* Μείζω δώσειν χάριν, ὡς (ὃ leg.) ἐν τάχει σφᾶς λύσοντα τῷ σώματος ἀπαλλάξειν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qi maturiùs Basilium de nodo follis hujus solveret.* Qin & Tertullian. in *apolog. c. 50. Anaxarchi follem* dixit, qod Græci, δύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad l. 3. § 5, 7.* & *l. 8. § 37.* & *l. 10. § 36.* Qanqam & corpus animæ ἔλυτρον dici potest, qatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos. l. 4. c. 2. infr. ad § 9.* ἐυρέθη.

siqidem in lingva Aramæa corpus etiam נְדָנָה dicitur Daniel *c. 7. v. 15.* qæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr. l. 1. c. 21. v. 27.* atqe ità Tertull. *de resurr. c 9.* corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius *l. 7. c. 52.* de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remcanti animæ qasi vaginam ademerunt.* Verúmqe hîc qod Theodoret. *therapeut: l. 9.* ὡς τὰ πολλὰ σῶμ' ἄγαν τιμιτάτων ἐλύτροις ἐυπλόκοις καλύπτεται. Nec aliter ferè Senec. *epist. 92.* Vis unqam vestimenta æstimavit arcula? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. *de corpore idem existima me dicere.* Prout avtem corpus ἔλυτρον Marcus ità κάλυφ& Epictetus dixit: *l. 1. c. 20.* τὸ κοχλίς ἀγαθὸν, ὐκ εἰκὸς, εἰ ἐν τῷ κελύφει τὸ ἦν τῷ ἀνθρώπῳ, εἰκός; & *c. 23.* de Epicuro, ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἤμβλ. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *symposio.* ὡς κοχλίαν ἤγησάμενον τὸ κάλυφ&, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῷον. qanqam potuit & Marcus respexisse ἔλυτρα, sive χρεία, *involucra* illa, & *impedimenta*, uti Tertullianus appellat, *de carn. Christ. c. 4.* qibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & qibus exutus atqe evolutus excidit qodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Solomonis* Avtor, de se matris utero edito. *c. 7. v. 1.* χὰ εἰς τλὺ γλῦ κατέπεσον.

Εἰ ὃ μὴ ἰδιωτικὸν παράπτωμα ἀφικάσθον θέλει] Citat ista bis Svidas, in παράπτωμα, & in ἀφικάρδιον, & avctiora qàm codices nostri exhibent, utrobiqe; illic adjectis his, περὶ τὸν διάπτον εἰπω. iltic hiice, ἐρώντα ἂν τάχιον τῆς καρδίας ἀπόμοιον. qæ tamen postrema forsan Svidæ ipsius fuerint, τὸ ἀφικάρδιον exponentis. Idem παράπτωμα interpretatur κανόνα canonem, regulam, additqe esse & εἶδός τι ὀργάνυ ἀστρονομικῦ. qo modo usurpavit Vitruvius. *l. 9. c. 7.* de qo videri poterit Turneb. *adverss. l. 11. c. 3.* hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casavb. atqe ità Marcus ipse *l. 4. § 44.* βοήθημα. qanqam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam qod priore Svidæ loco παράπλημα legitur; & Portas *dementiæ facinus* vertit, παράπτωμα est χαρακτὴρ ex posteriore corrigendum. ἰδιωτικὸν qod dicit vide *ad l. 4. § 44.*

Οὐκάτ' ἔσαι ἡ ἐμπυρευμάτη] deest substantivum. ἡ ὑγιὰ forsan. Nam qòd Annot. Lugd. articulum ἡ delet, ut ad ὑπόστασις participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom. 2 tit. 122.*

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ μεθ' ὧν πείνει τις ἂν
Τοῦτ' ἔστι τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀποθνήσκειν, ὅταν
Ζῆν μὴ πάρεσθ', ὡς βούλεται ——

Quàm dulce vita est, si qibuscum discupis
Transfigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπεγμόνως ζῆν ἡδὺ μανάνει& βί&
Καὶ σεμνὸς, ἂν ἢ μεθ' ἑτέρων ἀπεγμόνων.
Ἐν σκείος· ὃ μὴ πάθοιτο ὄντα δεῖ
Εἶναι πάθικον· ὦ παλαιπόρου βίε.

Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum similis ferisque agentem simiam
Fieri necesse est. ô vitam ærumnabilem. Grot. vide *l. 4. § 50.* & *l. 5 § 36.* & *l. 10. § 36.*

Τὰ τ ἰῶτα δόγματα] forsan τὰ αὐτὰ δ. *eadem dogmata colentes, eadem sentientes.* qod suprà ὁμοδόγμα-

δογματοῦσι dixit, atque ità interpres meorum accepit.

Μή τις ὑμᾶς ἐπιλάθωμαι ἐμαυτῶν] Nè dum inter tot ingeniorum atque inſtitutorum diſſidia verſor, ipſe proprii, meique etiam ipſius quodammodo oblitus, ab eodem deficiam & deficiſcam tandem. Vide ad l. 6. § 29. Eſt autem proverbialis formula iſta, de iis qi à natiua indole degenerant, qâ & Seneca uſus eſt *de clem. l. 1. c. 1. Nec enim periculum eſt, nè te ſubita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad ſamil. l. 9. ep. 12. Gratulor Batis noſtris: ſiquidem, ut ſcribis, ſalubres repentè factæ ſunt: Niſi forsè te amant, & tibi aſſentantur; & tam diu, dum tu adeſt, ſunt oblitæ ſui.* Menander *gubernatoribus*, à Pliſciano *l. 28.* lavdatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν, ὅστις ἦν.
Oblitus eſt ſe ipſe qi fuit.

De viro probo pióque, ſive Enocho, ut pluribus placet, Autor *ſapientiæ Solomonis c. 4. v. 10.* Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἥρπασεν, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluſerit fortean hic Marcus ad hiſtoriam Meſſalæ Corvini oratoris, qem *nominis etiam ſui oblitum* ferunt. Plin. *biſt. nat. l. 7. c. 24.*

§ 4. Ἑαυτὸ ἁμαρτάνει] Ità Auguſtinus *poſt collat. cum Donat. c. 6.* de verbis Apoſtoli *ad Cor. ep. 1. c. 11. v. 29.* agens. *Judicium manducat & bibit ſibi ipſi, non alteri.* vide *l. 5. § 25, 35.*

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l. 2. § 1. & l. 8. §. 55.* Epictet. *l. 4. c. 5.* Μεγάλη βλάβη τῇ ἀδικουμένῃ αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Pruſ. *orat. 74.* κακὸς κακίᾳ ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ βλαβερός. & *orat. 75.* Τὸν νόμον ἀφ' ὧν ὅτι κ' ἔχειν ἀδικήσει. ἐφ' ᾧ παρεβαίνοντον τὸν νόμον ἕκαστοι, ἵν' ὠφελῇ, μᾶλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alex. *paed. l. 2. c. 10.* Πᾶς ὁ ἁμαρτάνων, τῷ ἀδικεῖν ἔβλαψε τὸν πλησίον. βλάπτει, ὡς ἑαυτὸν ἀπὸ πάντων ἀγαθῶν ἀποκλείσας. ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὃν ἁμαρτάνει, χείρονα αὐτὸν αὑτῷ ποιεῖ· vide de noviſſimâ hoc Epicteti *diſſertationem* inſignem apud Arrianum, *l. 2. c. 18.* Feſtivè Simocat. *epiſt. 40.* Ἀδικοῦντες μὲν ἑαυτοὺς ἀδικοῦσι ἡ πάντες, αὐτοκράτορες ἕκαστοι ἑαυτῶν ἀδικιῶν· ἀρετῆς γὰρ καὶ κακίας ἐσμὲν αὐτοκράτορες· ἑκὼν ἀδικοῦσιν, ἵν' ἀδικοῦνται οἱ ἄνθρωποι. ἡ τὸν Ὁμηρικὸν παιδαίμονα Κύκλωπα· ἀδίκει γὰρ βλάπτειν, ἀδικοῦμεν δὲ ἡμεῖς καὶ ἡμῖν αὐτοῖς διαφθείροντες, ἢ τῆς ἀληθείας καταφρονοῦντες. Chryſippus in *demonſtrat. de juſtit.* ἀδικεῖσθαι φησὶν ὑφ' ἑαυτῷ τὸν ἀδικοῦντα, ᾗ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικεῖ, γίνεσθαι ἑαυτῷ τὸ παραπλήσιον αὐτοῖς. Καλόν ἐστι παρ' ἄλλου ἑαυτὸν. qi tamen idem in hoc repugnans ſibi, in libris *adverſus Platonem* ſcriptis, ἀτοπώτατον φησὶ λέγειν τὸ ἀδικεῖν ἑαυτὸν εἶναι· ἢ γὰρ ἄλλος ἄλλον, ἢ ἄλλος ἑαυτὸν ἀδικήσει. Plut. *de ſtoic. contradict. cap. 22.* ubi Ariſtot. *ethic. lib. 5. c. 11.* § 1. Ἀδικεῖν μάλιστα ἐμὲ πάντων τὸν] Robert. Capito Lincoln. Epiſc. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epiſt. 48.* *Æqè iniquitas eſt non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de conſider. lib. 2. Non eris innocens, ſi aut puniat cum, cui parcendum eſſet, aut parcas ei, qi fuerat puniendus.* Georg. Godvin. in *epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forſan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, qiſqis pepercerit malis.

Qem & Aviſon. imitatus in *ſep. lud.* ſub Cleobuli perſona dixit; *Parcis qiſqe bonis, perdere vult malos.* Cato apud Saluſt. in *Catilin. Dum paucis ſceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hiſce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom. 2. tit. 46.* Stobæo: Οἱ μὲν καλάζοντες τοὺς κακοὺς, βέλονται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς. Agapet. παραινέσ. § 28. Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας. λοιπὸν γὰρ τὸ πλεονεκτοῦντας μὴ ἐφιέναι, αὐτάρκειαν ἡ φύσις βέβηκεν ἀνθρώποις, σωφρόνων ἡ κακῶν παρὰ θεῶν κρίνεται. Hoc eſt qod Cato Cenſor. referente Plut. in *apophth.* τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν. id eſt, ut Senec. *Troad. 2. 2.*

Qi non vetat peccare, cùm poſſis, jubet.

Vel ut τὸ κωλύειν illud diſertiùs exprimatur,

Peccare qi non prohibes, cùm poſſit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni ſibi conſorem Charilaum tanqam virum apprimè bonum probúmqe collavdanti, regeſſiſſe; Πῶς δ' [ἂν] ἂν εἴη Χαείλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς οὐδὲ πονηροῖς χαίνειν δέδωκε. *Qi verò poteſt eſſe vir bonus Charilaus, qi nè malis quidem dare & aperire eſt?* Expungendam enim eſſe negativam priorem, qòd Eraſmus in *apophth.* monet, avt è loco ſaltem ἂν (qod non diſconvenit) ſubſtituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipſe. qi in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus; ὡς οὐκ ἐκείνοις ἐμείων πρᾶος, ſic enarrat; Καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον ἂν ἐποιοῦμεν, εἰ ἡμεῖς τοῖς τοὺς πονηροὺς πρᾶοι ἦμεν; Idémqe in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Lacone dixiſſe; Πῶς χρηστὸς, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός; Eodémqe prorſus modo in *frag. de invid. & odio*, niſi qòd pro Lacone τὸν σωφρονιστὴν, pro πικρὸς, ut ſuprà, χαλεπὸς poſuit. Qod autem οὐδὲ τοῖς ἀδικοῦσι Marcus; idem οὐδὲ τὰ δοκοῦν, Andocides *de myſter.* Νομίσατε πάντων ἀνθρώπων ἀδικώτατον εἶναι, τὸν μηδὲν ἠδικηκότας μὴ βούλεσθαι κατηγορεῖν, ἢ τὸν ἠσεβηκότας μὴ πιμπρεῖς. Doctores Hebræi הַחְמָלַת עַל־הָרְשָׁעִים הִיא אַכְזְרִיּוּת *Improbis parcere crudelitas eſt.*

§. 6. Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc concluſio illa apud Lucianum *diſſertationis Menippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ἂν μεῖζον πεῖσαι τις; Ὅσοι δίκαιοι, καὶ φασι, σωφρονοῦντα ὄντα, ἀρκοῦσαν καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀθρόον εἶναι. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τέτων μεμνημένος, χαῖρε τῇ παρούσῃ, καὶ ἀγάπα ταῦτα, ὧν κύριός ἐστι. de ſe Æſchines epiſt. 5. ἀφαγαπῶ τὰ παρόντα.

Εὐαρεστικὴ ἕξις πᾶν τὸ παρὰ τὸ ἐπ τῆς αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel ἕξις πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὰ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐπ. illud præterierim. Xyl. & Caſ. qid legi voluerint, incertum eſt. Verba ipſa certè neuter expreſſit. expreſſit Lugd. vertendo, *ut boni conſulat omnia quæ accidunt, præter id quod eſt à cauſſa profectum.* quæ verba qid ſibi velint, ipſe viderit: Ego nullus aſſequor. ἐδὲν γὰρ ἀναιτίως πέφυκε γίνεσθαι ut Plut. *de Iſid. & Oſir.* καὶ τὸ ἀναίτιον ὅλως ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξαμεῖψαι φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Iſta ſuperioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Caſavb. & hoc, opinor, potius fuerit.

§. 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἐνὶ φαντὶ ὁρᾶσθαι] Vide *lib.* 12. § 39. Τὸν ἥλιον ὁρῶ πάντων τὸν αὐτὸν. Tatian. *adv. Græc.* Ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pavperes avertantibus; ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν ἀποπνέομεν ἀέρα, μικρὸν δὲ φαίνοντες. Apud Philemonem, Comic. faſtuoſum aliquem neſcio qis ſic compellat,

Σὺ γὰρ τίς εἶ; εἰπέ μοι παρρησίᾳ.
Σὺ λαμβάνεις ἐν ἀνθρώποισιν, ὡς ἄνθρωπος ὤν;
Τὸ δ' ὅλον πεπάτηκας ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἑτέροις συνόντων, εἶτα μοι, τυφὸς ὤν;

i. e. vertente, qi & affectis medelam adhibuit, Grotio.

Effare nobis liberè, qem te putas?
Logerisne hominibus ipſe non homo, ſed ſenecus?
Orbem ſub pedibus? an communi veſcerh
Aurâ nobiſcum, qi te tam magni facit?

qæ cur Stob. *c.* 6. ſub Ἀκολασίας titulo collocarit, non video. De ſe Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ἡγούμην ὅσα τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' ὅπερ ἡμεῖς, ἅπαντας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν.—— —*lege tu*
Communem eâdem nobiſcum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμογνὼς αὐτόθεν] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem ſimilitudinem ſui rapere teſtis eſt Empedocles, qi ait:*

Ὡς γλυκὺ μὲ γλυκὺ μάρπτε πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν·
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔδυ· θερμὸν δ' ἐποχεύετο θερμῷ.

Qæ ſunt ex Plutar. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. qòd autem ibi pro θερμὸν δακρὺν legitur, Leopard. μισητὸν reſcribi poſſe opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. qod eſt *ignis* epitheton apud Homerum. *Il.* φ'. *v.* 316. & *v.* 375. Et Heſiod. *aſpid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil eſt appetentius ſimilium ſui, nihil rapacius, qàm natura.* Inſignem in hanc mentem Democriti ἀφορισμὸν exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πλατωνικὸς ἐν τῷ περὶ τοῖς φυσικοῖς κυλίστῳ δόξαι φησὶ τὰ ὅμοια τῷ ὁμοίων εἶναι γνωστικὰ· ὁ δὲ Δημόκριτος ἐπί τε τῆς ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴσησι τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμοιότησι ζώοις συναγελάζεται, οἷς ὁρισταὶ ὁρισταῖς, καὶ γεράνοις γεράνοις, καὶ ἐπὶ τ ἄλλων ὡσαύτως· καὶ ἐπὶ τ ἀψύχων· κεραμεῖα γοῦν ὁρᾶν πάρεσιν ἐπί τε τ κοσκινευομένων ἀστραμάτων, καὶ ἐπὶ τῆς παρὰ τῆς κυματωγῆς ψηφίδων· ὅπως μὲν γὰρ κατὰ τὸν τῆ κοσκίνε δίνον διακριτικῶς φασὶ μὴ φασὶν ταύτεται, καὶ κριθὰς μὴ κριθῶν, καὶ πυροὺς μὴ πυρῶν· ὅπως δὲ κατὰ τὴν τῆ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ὑπομίκεις ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τρέπον τῆς ὑπομίκεως ἀθροῦνται, αἱ δὲ σφαιροειδεῖς τὰς σφαιροειδεῖς, ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῆς τοιαύτης ὁμοιότητος. Qibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri*: Ἐν δέλοις αὐλίσκον τρῆσόν τι τῇ κύσει, καὶ διὰ τῦ αὐλίσκε ἐμβαλὼν ἐς τὴν κύστιν γλίῳ τι καὶ λέμνιον καὶ μολίβδε κόκκματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ὑπόχλιαρ, φυσῶν διὰ τῦ αὐλίσκε, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμιμίξεται τῷ ὕδατι ἕτερα ἅ, χρόνῳ φυσήματα ἐλδύσεται, τε μολίβδε ὡς τὸν μόλιβδον, καὶ τὸ λέμνιον ὡς τὴν λέμνιον, καὶ ἡ γῆ ὡ: τὴν γῆν· καὶ ἴσα τις αὐτὰ ἀναθήναι ἐάσῃ καὶ ἀκριβῶς τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῇ τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἀπολῦόν. ὕταν δὲ καὶ ἡ ροὴ καὶ ἡ τάξις διαφθαρῇ, καὶ ἔσχεται ἕκαστον ἐν αὑτῷ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γεώδες πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philoſophus *de cœlo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' αὖ τὸν αὐτῦ τόπον φορᾶς ἔχειν, τὸ εἰς τὸ αὑτῆς ἕδος φέρεσθαι καὶ ταὐτὸ μᾶλλον ἕκαστα φαίνεται, ἃ ἔλεγεν οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· οὗτο γὰρ ἡ συμβαίνει πάντων· ἡ γὰρ ἂν τις μεταθῇ τὴν γῆν, ἢ καὶ σκαλεύῃ, διὰσπειρεται φύσει μόρια ἕκαστον πρὸς αὐτήν, ἀλλ' ὅμως οὐ μᾶλλον. Vérùm conciliat ipſe verbis proximis. ἔστι πνεῦμα ἔν τι φορᾶς μέτεστι καὶ τὸ πᾶν. *Eodem & terræ moles integra, & particula ejuſdem qalibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν σύῤῥεον] lego, ἐπὶ τὸν ῥᾶν. inqit Annot. Lugd. ſed nihil mutandum. nam & σύῤῥεον mox denuo habetur: qod & ipſe agnoſcit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον ἐυξαπτον] Virgil. *Æn. lib.* 1.

Suſcepitqe ignem foliis, atqe arida circùm
Nutrimenta dedit, rapuitqe in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in apolog. Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἔτοιμοι δὲ πρὸς τὸ κακὸν μετουσίαν ὁι πολεῖσοι καὶ ἐπιτήδειοι· καλάμη τις πρὸς ἀπυδῆρα, δίμαι, καὶ ἄνεμον ἐξαπλομένη, καὶ διαπαιγμὸν δὲ ξηρότητα. Et Synes. de provident. 1. Ὅσῳ δὲ πάσχειν ἄνθρακες ῥᾷον ἀργύρου· ῥᾷστον γὰρ ἐξάπτονται διὰ τὴν ὕδη πρὸς τὸ πῦρ ἐπιτηδειότητα. Contrà tamen de igne cœlesti Plut. sympos. l. 4. c. 2. ξύλων οὖν ἁψαυσὶ διεκδεῖ, τὰ δὲ χλωρὰ καίει· rationem ab ipso petas, licet.

Συὴν καὶ ἀγέλαι] Aristot. hist. animal. lib. 1. c. 1. Τῶν ζώων τὰ μὲν ὄξιν ἀγελαῖα· τὰ δὲ μοναδικά· τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δὲ ἀποφατικά ὄξιν. ἀγελαῖα μὲν οὐδὲν ἐν τοῖς πλινοῖς τὸ ἧττ πρὸς τὰ ὀπίσω γένος, καὶ γέρανος, καὶ κύων· καὶ ἧττ πλωτῆς, πολλὰ φύλα ἧττ ἰχθύων· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δ' ἐστὶν, ὧν ἕν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσα δὲ πάντα πλεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἔστ δὲ πλεῖστον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. lib. 17. c. 5. Illæ ad usus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, ac duces gregatim. Vide Plutarch. in Lycurg. de republ. Spartana ad lib. 1. § 16. κοινοπολιτεύειν.

Εὑρέθη] Inventa, reperta sunt, id est, existunt. & mox; εὑρίσκετο. reperitur. i. e. existit. uti pariò pòlk, יֵשׁ. formula Hebræis admodum familiaris, qibus in sacra pagina יִמָּצְאוּ inveniri, pro esse; & in scriptis Doctorum יֵשׁ נִמְצָא τὸ ὄν, ens. Histor. Esther. c. 1. v. 5. qi inventi sunt. id est, qi fuerunt, Susan. Annal. lib. 2. cap. 19. v. 3. bona in te inveniuntur. id est, sunt. Hellenistæ parinet qi dicuntur, Lucas Evang. c. 17 v. 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. Non inventi sunt, i. e. non extitêre, qi reverterentur & Act. c. 5. v. 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. nè Deo adversemini. Paulus ad Cor. epist. 1. c. 4. v. 1. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ut fidelis sit. ad Phil. c. 2. v. 7. Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. Ad Hebr. c. 11. v. 5. ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ εὑρίσκετο quod Moses l. 1. c. 5. v. 24. dixerat וְאֵינֶנּוּ non erat. Petrus ep. 1. c. 2. v. 22 Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. quod vates dixerat, Esajæ c. 53. v. 9. & in ore ejus dolus non extitit. Eâdem formulâ usus est & Joannes Apoc. c. 14. v. 5. qi & c. 16. v. 20. καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. Montesque non extiterunt. & c. 18. v. 21. de Babylone mystica, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. Nec exstabit amplius. Ignat. ad Roman. exhibitus ad l. 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. Nè cui post mortem molestus sim. & ibid. ad l. 10. § 3. exhibendus, ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. ut purus Dei panis sim. Plut. sympos. lib. 4. c. 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἄργυρον σωιζῆσαι ταχίντα, τὸ δὲ ξύλον ἀσύλλον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι· intactum illæsumque extitisse. Clemens strom. lib. 1. Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωσικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. Si unum duntaxat auditorem habuerit. Denique elogium illud, qod Ezechiæ regi tribuitur, Regum histor. l. 2. c. 18. v. 5. & Josiæ ibid. c. 23. v. 25. Non fuit similis illi in regibus qi præcesserant. Observat Nic. Liran. in Hymnis Ecclesiasticis, ubi de sanctis qibusdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, Non est inventus similis illi. Qin & τὸ ἐξεύρεθῆναι eodem sensu usurpavit Marcus infr. § 35. pro extitisse.

Καὶ οὓς ἔφασκε] Ex Stoicorum sententia, qi brutis animantibus affectus veros negabant, qasi affectus nescio qos concedebant. Senec. de ira l. 1. c. 3. Mutæ animalia humanis affectibus carent; habent autem similes illis qosdam impulsus. Alioqi si amor in illis esset, & odium esset; si amicitia, & simultas; si dissensio & concordia; qorum aliqa in illis qoqe extant vestigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona malaque sunt. Ibid. Dicendum est, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nusqam ea nascitur, nisi ubi rationi locus est. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incursus; iram qidem non magìs qàm luxuriam. irasci non magìs sciunt, qàm ignoscere. Eandem Stoicorum ferè omnium sententiam fuisse monet & Galenus de dogm. Hip. & Plat. l. 3. c. 3. qam & operis ejusdem libro primo, qi maxima ex parte jam intercidit, refutâsse se dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, qàm ridens, Plutarchus in collat. animal. & ex Plut. Porphyrius de abstinent. l. 3. Ex qo Plutarchi codices rescindendi & supplendi. Οἱ δὲ περὶ τούτων ἀδελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε δυσχεραίνειν, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παροξύνεσθαι, μήτε μιμνήσκεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ μιμονδίαν τὴν μέλιτταν, καὶ ὥσπερ παροξύνεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὥσπερ δυμοῦσθαι τὴν λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβεῖσθαι τὴν ἔλαφον· οὐ δοκεῖ τὶ χρήσιμον ἔχειν τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν· μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὥσπερ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐκείνων ἐστὶ μᾶλλον δῆλα καὶ παρὰ τῶν ἐναργείαν.

Ἐν τῷ κοινοῦσθαι] Apud præstantiorem partem. Xyl. qasi diceretur, propensionem ad societatem apud animalia ista in parte præstantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in istis, utpote præstantioribus, qia sunt animata, propensionem illam intensiorem existere. hoc est enim ἐπιτεινόμενοι· qod ille omisit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ δὲ τῶν λογικῶν ζώων πολιτεία] Aristot. *polit. l. 1. c. 2. φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ ἢ διὰ τύχην, ἤτοι φαῦλός ἐστιν, ἢ χρείττων ἢ ἄνθρωπος· διὸ δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον.* Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἀνθρώπῳ ἔχει τῶν ζώων. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερᾶς ψυχῆς μέτοχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quoq; tradidit ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —— &c.

Cicer. *de amicit.* Quòd si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atque appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quantò id magis in homine fit naturâ? quocirca à natura, quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potiùs, quàm ab imbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius? Qod Evripid. *Orest.*

——Τί γὰρ ζῆν ἀπιστίας ἄτερ;

ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων διήκοντα τὸ ζῆν ἀρετῆς τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abstin. animal. l.* 3. siquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* & Cicer. *ibid. Societate sublatâ, omnis est è vita sublata jucunditas. aufert enim fructus voluptatum omnium solitudo. Nec sine socitate ulli potest esse jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Aristot. *Eudem. l. 7. c. 1.* Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ἥδιστ' ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l. 8. c. 1. Nec in cœlo etiam jucundè satìs sine socio aliquo acturum* se dicere solebat, Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis*, Senec. *epist.* 9. Augustin. *de bon. conjug. c. 1. Sociale quiddam est humana natura. Nihilque est homini amicum sine homine amico.* Idem *epist.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ δὲ ἄστρων] vide *l.* 6. § 43. & *l.* 11. § 27.

Καὶ ἐνδεσμικότων πόπερ πνὰ] *etiam ex diversis modis.* Xyl. quasi disjunctim legerit, ἐκ δεσμικότων, quod Lugd. ἐνδεσμικίτων conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκχυθῆν, ἐκχυτεῖν. atque ità Marcus mox, ἐκ διεστῶσι. quomodo & *l.* 7. § 13. vel intendat, ut in ἐκμαίνεσθαι, ἐκπαθαίνεσθαι, quod Clemens usurpavit *strom. l.* 2. atque ità Casavb. cepit, qi, *naturâ longè à se invicem distantia*, vertit. Ego simpliciter, *loco diffusa*, sive *distantia*, dixerim. Hesych. Διάστημα, διαχώρησις. Διεστῶτα, διαχωρήσεις. Διεστάναι, διαχωρεῖσθαι, ἐμάκρυναι πόρρω. Certè quæ noster ibi hîc ἐνδεσμικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Physic. l. 1. c. 2.* nunc διεζωτα vocat, nunc ἐκκεχωρισμένα. Unde τὸ ἐκχωρίζειν verbi exemplum sumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex qo *ad l. 7. § 13.* aliisque ibidem laudatis, lux loco isti luculentissima dabitur. Astra autem quæ hîc διεζωτα, eadem *l. 6. § 43. διάφορα* dicuntur. Verùm ibi forsitan affectionum effectuúmque differentiam, hîc situs locíq; distantiam designatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat sacra pagina) sive *instructuram* cœlestem, licet astris constet innumeris, eisdémque loco dissitis, affectione disparatis, ad munus tamen suum obeundum pulcrè ac concorditer conspirare. ut in eis verè censeri possit, de qibus Senec. *epist.* 102. *Eadem ex distantibus constant, eorum adhuc membra separata sunt, tanqam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per qos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ ducti & singuli sunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ὀπιλέιψαι τῆς πρὸς ἄλληλα συμφύτου] Lacrymarum non imbre sed fonte uberrimo & perennante, deplorari dignissima qerimonia de naturæ humanæ pravitate insignissima, ab institutione primæva solitariè degenerantis. Homo, inqit, solus ex omnibus creaturis originis officiique oblitus est sui. Joan. Chrysost. *in Genes. orat.* 12. ubi docuisset creaturas cæteras creatori suo debitum obsequium jugiter præstare. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, inqit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ὁμότεχνις, τὰ ἐναντία τῇ ἰδίᾳ φύσει διαπράττεται, καὶ διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν εἰς τὴν τῶν θηρίων * ὁμότητα [* ὁμοιότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Basil. Cæsar. *in Psal.* 49. *v.* 12. & *in Esai c.* 2. *v.* 9. Verùm hoc ipso in genere, de qo Marcus isthic, hominem plus feris ipsis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *sat.* 15.

Sed jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? qo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxisse parum est. &c. ——

Objurgat Seneca *epist.* 95. *Non pudet homines mitissimum genus, gaudere sanguine alterno, bella gerere, gerendáqe liberis tradere, cùm inter se etiam mutis ac feris pax sit?* & *epist.* 103. *Numqam illos ad nocendum nisi necessitas cogit: aut fame, aut timore coguntur ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καί τις ἀνὴρ ἐπιλάθηται] Hoc est qod Cicer. *de amicit. Quietiam fingi ea affirmitate est, & immanitate naturæ, ut congressus*

greſſu & ſocietatem hominum fugiat atque oderit, qualem fuiſſe Athenis Timonem neſcio quem accepimus, tamen is pati non poſſit, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virum acerbitatis ſuæ. Sed ingniſſimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. adverſus Epicureos agens, qi dogmaribus ſuis ſocietatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἐκεῖνόν τι καὶ ἀνίκητόν ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη· πῶς γὰρ δυνατὰ ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαικῶς; ἢ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαικῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; ἀμάχητον, ἀδιανόητον. ἃ πίνων ὑδρωπικὸν ἄνθρωπον δίδου τι παντελῶς ἀπελθεῖν τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς. καὶ οἱ ἀποκοπτόμενοι, τὰς γε φαντασίας τὰς περὶ ἀνδρῶν ἀποκόψαι οὐ δυνατόν· ὅταν καὶ Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἀνθρώπου πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ τὰ οἰκοδεσπότου, καὶ πολίτου, καὶ φίλου· τὰς δὲ φαντασίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο. ἃ γὰρ ἐδυνάτο, ἃ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὑτῶν ἀποβαλεῖν ἢ ἀπτυφλῶσαι δυνατόν, καὶ τι τούτου μᾶλλον πάντων ἀσυνδιάτρητα. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qi affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incaſſum conati & connixi ſunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qi ſuos fugit.* de qo videndi Avſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. φέρει καρπὸν] vide *l.* 8. § 19. Nihil eſt in rerum natura otioſum, infructuoſum nihil. Vide *Eccleſ. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15, 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἔχουσα] qod Pſaltes *Pſal.* 1. *v.* 3. בעתו in tempore ſuo. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων. de qo loco, qò difficultate ſe quàdam expediat, D. Leifeldus noſtras, ὁ μαχαιρίτης ità argutatur, ut ὀλιγόδων καιρὸν fuiſſe ajat, σύκων peculiariter ſic dictorum neger. Verùm nè ſic qidem exolvi nodus videtur, qem more ſolenni diſſimulant prorſus interpretes. V. Cl. Hejnſius, ſpiritu duntaxat accentúque (cæteroqi nè literulâ qidem immutatâ) adjectis, notulisqe eorundem indicibus appictis, ſenſum commodum ſatis ac contextui reliqo congruentem elicuit, ut legeretur, ἃ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel *tempeſtivæ & maturæ erant ficus.* qod ipſe eruditis expendendum cenſendúmqe dimitto.

Εἰ δὲ ἡ σωφροσύνη κωλύει τέτροφεν] Ità Baſil. ſed Lugd. meliùs τέτροχεν, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, qæ nunc conſuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem illa non cepiſſe nil mirum; cùm ſcripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν φέρει] qia nimirum, τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπώσεται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ μὴ δύνασαι, φιλάδελφος] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Πρὸς τοῦτο ἡ εὐμάθεια] Ità *infrà* § 42. ἀνδρεῖον καὶ ἡ πρᾳότης.

Καὶ οἱ θεοὶ δὲ εὐμενεῖς τοῖς πιστοῖς] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. i. v.* 491.

Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ σε χρὴ
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν· πρέσβεις δέ τοι αὐτὶ θεοί περ,
Τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὗτοι εἰσὶ χρηστοί] τὸ τοῦ θεοῦ χρηστότατον ista prædicat Apoſtolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. ſed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεστι δὲ καὶ σοι] qia nimirum πρὸς τοῦτο ἡ εὐμάθειά σοι δέδοται. qod *ſuprà* dixerit. ſic Matth. *c.* 5. *v. ult.*

Εἰ εἶπε, τίς ὁ κωλύων] lege ἢ εἶπε· qod & Caſ. vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Cratetis *epiſtola* ordine 4. Εἰδ' αἱρετὸν ὁ πόνος, πόνει· εἴτε φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ πονῇς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ πονεῖν ἃ φεύγεις πόνος, τῷ δὲ ἐναντίῳ καὶ διώκεται. forſan, τὸ δὲ ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἀθλίου] ſiqidem πόνος φύσει ἀδιαφέρων ὄζει. *l.* 3. § 4. nege itaque miſerum facere poteſt. De Hercule Dio Pruſ. *orat.* 8. Πονηρὰ μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἡδέως, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρώπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλους ἐπάλαιον τοὺς πόνους αὐτῷ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὑπάρχοντα βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm iſtos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc furen.* 2. 1. reſpondet Megara;

Quicunque fortem videris, miſerum neges.

vide *l.* 1. § 15. ὁ χθλίας κατεργαστικὸν φύσει πρὸς πρᾶξιν.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ θαυμάζοιτο θέλων] qod vitium in Diogene notavit Plato, qi cùm is frigidâ perfuſus aliqando, aliqandiu conſiſteret, qò adiantium oculos ad ſe intuendum converteret, illi autem hominis qaſi frigore rigentis miſereri præ ſe ferrent, εἰ βέλεσθε αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόκριτε, *ſi miſereri hominis vultis, diſcedite,* inqiebat. ἐπιδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτὸς, inqit Laërt, *l.* 6. *vanitatem gloriolaqe cupiditatem arguens in homine.* utpote qi nemine inſpectante ipſe ſponte ſuâ ſe vexare deſineret. Vide *l.* 1. § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πάσης περιστάσεως] Vide *ad lib.* 1. § 12. & 15. περιστάσεως autem vocabulum, etiamſi laxiùs acceptum circumſtantias qascunqe caſúsve emergentes citra diſcrimen comprehendat, utì obſervant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypothes l* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l* 3. *c.* 3. & Fabius *inſtitut. l.* 3. *c.* 5. & *l.* 5. *c.* 10. atqe ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. uſurpavit, ubi de Alcæo dixit; κατὰ πάσαν ὥραν, καὶ πᾶσαν περίστασιν,

πίσαν

πίνων ὁ ποιητὴς ἔτος ἐνείσκετο· hoc est, vertente, quò Dalechampium corrigat, Casaubonus; *Quacunque anni tempestate, & quocunque rerum suarum statu*, sive tristi, sive læto, *poëta hic potans reperitur*. & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πλυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δ' καὶ ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ, ἐυδίαι τε καὶ χειμῶνες· οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι αἱρέσεσις μανόμενοι, θεοῖς τὰς ἐναντίας αἰτιάσεσι τοῦ ἀνθρώπου τύχας. Eâ tamen, qâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in seqiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qi molestiam nobis aliqam facessunt. qod & freqenter fieri Budæus monet. Ità Svidas. Ξυμφορὰν Θεοκλείδης τὴν ὑπὸ αἱρέσεως δυσχέρειαν, καὶ ἐκ ἐξ οἰκείας ἀβελτίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Πεῖσαι ἡ συμφορά· Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo dissert.* 35. Ὅτι ἔξεσι καὶ ἐκ τῆς αἱρέσεως ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *strom. lib.* 4. Ὦ κύριε, δὸς πεῖσαι, καὶ λάβε ἀπόδειξιν. qod latiùs pavlò extulit Epictet. apud Arrian. *dissert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε νυῦ, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ θέλεις, πεῖσαι· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸ κατορθοῦν δὲ τῆς ἐπιβαινόντων ἑαυτῶν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς πρὸς πειρασμοὺς ἀγωνιστέον. Αἱ πειρασμοὶ εἰσιν, αἱ τοῦ ἄνδρας δεικνύουσι· qod Naso *trist. l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Et Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, qid virtus erit?

sed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ πειρασμὸς, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεὸς σε, ὡς ἀλείπτης, πρὸς νεανίσκον ἐξέλαβεν· ἵνα τί; ἵνα μὴ ἄθλιος ὀλυμπονίκης γένῃ· δεῖ δὲ ἰδρῶτος ἡ γίνεται. *Ibidémque l.* 2 *c.* 6. Ἡμῖν δ' ἐλθὲ θέλει, ὑδὲ ἡ ἀναίγκης καλέσης ἐυλύτας ἀναπέτα αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, καὶ αἱρέσεις αὐτὰ καλοῦντες. ποίας αἱρέσεις, ἄνθρωπε; εἰ αἱρέσεις λέγεις τὰ φύσει κτά, πάντα αἱρέσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ἡμύσειαν φέρειν; Clemens item *strom. l.* 7. Ταύτῃ ὑδέποτε, πειρασίων ἡμοιρήκεν, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξισᾶ). ἐμπεδος γὰρ καὶ ἀμετάβλητος ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστημονικὴ κλῆσις. Plura adjici poterant: verùm ista sufficerint, & vocabuli rationem explicando, & usum apud Stoicos hoc sensu freqentem comprobando.

Ἐξιέναι] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12 § 22, 25.

Ἔξω γὰρ οὐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forsan potiùs πάντα τ' αὐτά· *omnia eadem sunt*, qæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42, & *l.* 7. § 1.

Σωπᾷ μὲν τῇ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερα ἢ τὰ χείμωνα] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id est, *diurna, non diuturna*; sive *brevis ævi*. ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον usurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Αὐτίκα δὲ μᾶλλα καὶ διαλέγεται τὸ ἐφήμερον αὐτῷ· ὄμως γὰρ μαραίνεσθαι, καὶ τὸ ἄνθος καὶ τὸ κάλλος. & Timæus *de anim.* Θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρὰ] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 14.

§ 15. Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἕστηκεν ἀπερειδόμενα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀναρριπτοῦντι λίθῳ] Idem de pila *l.* 8. § 20

§ 18. Διέλθε ἕως εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κριτὰς φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Πείθει ἃ κρίνεις εἶ καλά, κἂν πολλῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν· φαῦλος γὰρ κριτὴς πάντως ὄχλου προσώπου, ὄχλος δὲ οὐδεὶς ὢν ἂν ἐπαίνων καταφρονήσῃς, καὶ ψόγων καταφρονεῖ. Cleanthes apud Clementem *strom. l.* 5.

Μὴ πρὸς δόξαν ὅρα, ἐθέλων σοφὸς εἶναι ἀληθῶς·
Μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἄκριτον καὶ ἀναιδῆ δίκαν.
Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει σωφρονέειν, ὅτε δικαίως,
Οὔτε καλῶς· ὀλίγοις δ' παρ' ἀνδράσι τοῦτο κυρεῖς.

quod is à Comico γνωμικώτερον εἰρῆσθαι conceptum asserit his verbis,

Αἰσχρὸν ἡ κεῖνον τὰ καλὰ τῆς πολλῶν ψόφου.

ità enim qidam legi postulant, & cum Clementis scopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Αἰσχρὸν ἡ κεῖνον τὰ καλὰ τοῦ πολλῶ ψόφου,

aliud sonare videtur, eôque respicere, qod à Demosthene dictum est, ὡς τοῦ μὲν ὑποκριτὰς ἐν τῇς φωνῇς, τοῦ δ' ῥήτορας ἐν τῇς γνώμης δεῖ κεῖνειν. Seciùs planè quàm Philisco Marci nostri filius, referente Philostrato, τὸν μὲν ἄνδρα δεινὸν ἡ κόμιν, τὴν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & qod Capheſias tibicen, cùm μεγαλοδόξας τις prædicaretur, & post Capheſiam Zeno ac Demosthenes, οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Referunt hoc Laërt. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Evstath. *in odyss.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Svidas. Plur. in *vita* 10. *rhet.* Quanquam & πολὺς ψόφος ille ad acclamantium, καὶ συνηχεῖν δεδύνηται ψόφον, cui opponitur illud τὸ ἔυφημον ἀφωνητὶ *lib.* 1. § 9. non incommodè referri potest. de ea vide sis Plinium min. *l.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *si quando transibis per basilicam, & voles scire quomodo qisque dicat, nihil est quòd tribunal ascendas, nihil quòd præbeas aurem, facilis divinatio; scito cum pessimè dicere, qi laudabitur maximè.* In Senecæ excerptis:

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moverer si de me M. Cato, si Lælius, si alter Cato, si duo Scipiones istâ loquerentur. Nunc malis displicere laudari est. Non potest ullam autoritatem habere sententis, ubi qi damnandus est, damnat. Malè de te loquuntur moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè nesciunt logi. faciunt, non qòd merear, sed qòd solent. gibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent. vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3. Τὸ ἀκριτον ὄλως ἐυφημεῖν ἁπάντων.

Ὅρας ϗ περὶ αὐτῆς] *Lib.* 3. § 4 & *lib.* 8. § 53.

§ 19. Πάντα ἐν μεταβολῇ] Ità *lib.* 4. § 3. & *l.* § 23. vide & Aristot. *de gen. & cor. l.* 1. *c.* 3. *ad l.* 7. § 25.

Αὐτὸς σὺ] Vide *infr.* § 21.

Ὁ κόσμος ὅλος] *Lib.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib.* 7. § 29. vide & *infr.* § 38. cum seqentibus avtem ista Xyl. absurdè connectit.

§ 21. Ὁρμῆς, ὑπολήψεως παῦλα ϗ οὗ θάνατος ὑδὲν κακόν] forsan ὁρμῆς ϗ ὑπολήψεως παῦλα, οὗ θάνατος. *Actionis finis & motûs, sive externi, sive interni, cessatio actionis* sive *motûs*, illius *qasi mors est. Nihil* tamen *mali subest.* ut mox, τῶν πᾶσα μεταβολὴ θάνατος· μήτι δεινός; potest tamen sententiâ continuatâ legi, ὁρμῆς, ὑπολήψεως παῦλα, ϗ οὗ θάνατος, ὑδὲν κακόν. *actionis, motûs, orinationis cessatio & qasi mors, nihil mali in se habet.* illud Cas. hoc Xyl. secutus est. vide *l.* 12. § 23. Diversa pavlò ratione de aqa & aëre mortis vocabulum usurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ τοῖς ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἀκίνητον ἑαυτὸν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρᾶται· μεταβάλλει γᾶν, ϗ τὸ δυσωδέστατον γίνεται, διὰ ψυχὴν ἀφηρημένον ζῶον. αὖ γε μὴν ἀέρος φθορὰ, παντὶ τῷ ὅλον. νοσεῖν γὰρ ϗ φθίνειν ϗ τρέπειν τινὰ ὑποδήσεται πέφυκεν· ἴσως τί ἂν τις, μὴ σοχαῖς ὁμοῦ ϗ ὀνομάτων ὑπηρεσίαις, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, εἴπει μοι λοιμὸν εἶδος, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέαντες ἐπὶ φθορᾷ ἁπάντων, ὅσα ψυχῆς μεμοίρακεν. Cæterùm ad Marci mentem plane Augustinus *in Joan. tract.* 38. *Res qælibet, si mutabilis est, non verè est: non enim eâ ibi verum esse, ubi est & non esse. qicqid autem mutari potest, mutatum, non est qod erat. Si non est qod erat, mors qædam ibi facta est: peremptum ibi aliqid, qod erat & non est. nigredo mortua est in capite albescentis senis; pulcritudo in corpore fessi & incurvi: mortuæ sunt vires in corpore languentis: mortua est statio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore stantis; mortua & ambulatio & statio in corpore jacentis, mortua locutio in lingua tacentis, qicqid mutatur, & est qod non erat, video ibi vitam qandam in eo qod est; & mortem in eo qod fuit.* vide *l.* 10. § 18.

Τούτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος] Plut. *de EI Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀὴρ γένεσις, ϗ ἀέρος θάνατος ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπ σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἰδοις ἄν· φθείρεται μὲν ἀκμάζων ἡμουμένου γέροντος· ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τ ἀκμάζοντα, ϗ ὁ παῖς εἰς τ νέον, εἰς ὃν τ παῖδα τὸ νήπιον· ὁ τε χθὲς εἰς τ σήμερον τέθνηκεν, ὁ δ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μᾶλλ δ ὑδεὶς, ὐδ' ἔστιν εἷς. qæ tamen ipse tanqam arguta magìs, qàm solida notat, in *lib. de tranqill.* & *de tarda Num. vindict.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis aggressus est: & illi ipsi qi adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatósqe jam vergere: cùm illò infantia statim, & juventa, omnisqe ætas ferat. agunt opus suum fata: nobis sensum nostræ necis auferunt: qòqe faciliùs obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet. Infantiam in se pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem senectus abstulit. incrementa ipsa, si bene computes, damna sunt.* vide *ad l.* 3. § 1. Hæc avtem luculentissimè explicantem Nasonem, ab anni tempestatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l.* 15, à *v.* 199, *ad* 234. de se, & de Christianis sui temporis, Clemens *strom. l.* 4. Καθάπερ ἡλικίας μεταβολὴ, ὕτω ϗ βίου ἀλλαγὴ ὑπομένουσιν.

Οὐδὲ ἡ τῆς ὅλης συ βίου λῆξις] Plut. ubi *supr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβούμεθα γελοίως θάνατον, ἡμῖν πεπόνθοτι τεθνηκότες ϗ θνήσκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἔκ ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaqe, *si timenda mors est, semper timenda est. qod enim tempus morti exemptum est?* Senec. *epist.* 30.

§ 22. Τρέχε ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur ista eódem spectare, qó illud *periochæ* 19. & fortasse primò cohæserant. Vult enim ut in offensis injuriisqe ab alio nobis illatis, respiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, qò eam in justitiæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout *l.* 7. § 15. & *l.* 8. § 51. ad *mentem universi*; cujus cùm pars simus, æqo animo ferre debemus, qicqid illâ dispensante nobis obtigerit, & in illius etiam usum bonúmqe cesserit. *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 8, 44. & *l.* 8. § 5. & *l.* 10. § 6. Ad *mentem injuriam inferentis*, ut considéremus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum avtumo) *utrum per ignorantiam meram, an de industria*, pravo aliqo affectu, qi ex dogmate perverso provenire soler, seductus, peccaverit: in utroqe siqidem casu est leniter habendus *l.* 2. § 1. & *l.* 3 § 11. & *l.* 6. § 27. & *l.* 7. § 16. & *l.* 11. § 18. subjicit item de *cognatione communi* monitum, qam & locis eisdem sedulò inculcat.

§ 23. Ἦτις ἐὰν ᾖ πρᾶξις σε] Edit. Lugd. ἧτις

ἥτις ἐὰν νῦν π. σ. corrupté. itaque *Annot. lego*, ἐὰν ἡ π. σ. *deleo* ἥτις & νῦν. avdacter pariter ac infeliciter; ex formula loqendi non animadversa, ἥτις ἐὰν pro ἥτις ἄν, *qæcunqe*. sicut *Levit. c.* 20. *v.* 2. ἀνὴρ ἐς ἐὰν λάβῃ γυναῖκα. & Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινοσυμπάθειαν. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴν ἀκοινώνητον. vide & *l.* 8. § 7. & *infrà* § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸς πεφυκέναι.

Στασιάδης] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriscus ista, tanqam mutila, notavit in versione Xylander. D. Salmasius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum seqentibus, qæ ad argumentum superius pertinere censet, ità committit, ut post ὁ διϊσάμβος sententiam clavdat antegressam. Sic enim ille. *Nihil magìs sibi discordans, qàm animus puerilis. Ludunt, irascuntur; & paulo momento huc illuc impelluntur: tales, inqit, sunt & homines, qi actiones suas* 10 *non referunt* πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, *& revera sunt.* Mihi tamen superioribus potiùs annectenda videntur; ut sit, ὁ διϊσάμβος ὑπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: qæ sequntur, aliò spectare existimo: eódem nempe, qò illa, qæ recensuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vilitatémqe insignem rerum omnium ferè humanarum designandam.

§ 24. Παιδίων ὀργαὶ] ὄργα mavult D. Bootius, qia παίγνια seqitur. Ego nihil mutarim. præsertim cùm παιδία φιλόνεικα legam loco superiùs indicato; ubi argumentum idem prorsus tangi videtur.

Πράμοπα νεκρὺς βαστάζοντα ·] *Spiritus qi cadavera gestant.* Xyl. *animulæ miseræ cadavera sustinentes.* M. Casavb. qomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. qò & D. Salmas. inclinat. Sed ut huc irrepsisse ista ex superioribus suspicetur. D. Boot. vult ὀχήματα *v. β.* qod si admittere placuerit, ὀχημάπια malim.

Ὥστε ἐνδέχεσθαι τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: ficus in nænia vulgari dicitur.* sive. *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Cas. *ut eò efficacius accidat id qod in Necya.* Xyl. atqe hoc malim. ut sensus sit: *qò ea qæ in Necyæ*, sive *eorum qæ apud inferos haberi existimantur*, (unde *Odysseæ lib.* 11. Νεκύας nomen adhæsit) *repræsentatione aguntur, efficaciùs peragantur*, spectantiúmq; mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* πρέπειν περὶ τὰς ψυχάς) vel *qò Necyæ*, sive *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat.* ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicâ procurata intelligatur. (qomodo Herodianus *l.* 4. usurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Materniano eum mandâsse, νεκύᾳ χρησάμενον, μαθεῖν περὶ τῆς τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ) & πράμοπα qod præcesserat, ad *spiritus* impuros sive *dæmones* referatur. Verùm illud malim, eò magìs, qia festi sive solennitatis cujusdam à Græcis celebrari solitæ meminit Svidas, qæ Νεκυια dicta fuerit, in qa spectacula forsan istiusmodi exhibebantur. Νεκύαι, inqit, ἡ ἑορτὴ νεκρῶν ἐορτή. cur enim Νεκύσια legat Castellan. de Græc. festis ego nescio. Sed nec qa ratione Hesych. Γενέσια & Νεκύσια pro eisdem habeat: fieri tamen potest, ut utroqe illo nomine, & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaqe humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum lusibus dissidiisqe, partim spectaculis vanis, qæ simpliciorum animos afficere consveverunt, consimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδῃ ἐπὶ τὴν ποιότητα τὴν αὐτῆς] Vult in re qaqe considerari, formam & materiam: vel formam seorsim à materia abstractam, & durabilitatem ejus. Vide *l.* 4. § 21. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 31. & *l.* 12. § 18.

Τοῦτο τὸ ἰδίως ποιόν] Vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὰ τὸ μὴ ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l* 6. § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epist.* 20. *Huc ergò cogitationes tuæ tendant hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis tcmetipso, & ex te nascentibus bonis. Nullum enim bonum mansurum est, nisi qod ex se sibi invenit.* Idem *epist.* 27. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχα. μὴ ἀρκούμβος εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἐπιτημένος καὶ ἀγαθὸς τῆς δοκεῖν ;

Ποιῶ τι ταῦτα διὰ κολακείαν] Argentinensi editiõ, qâ usus D. Salmas. ποιῶ τινὸς ταῦτα διὰ κατασκάψαν· qod ipse reddit, *qalia hæc ex qali fiunt!* ut sit exclamatio; πῖον habes ἡγεμονικὸν, ex qo δια oriuntur? qalis illa vùlgaris, δι' ἐξ ὄνου; sed & Marci ista *l.* 10. § 25. ἐξ ὅτε ἀφ'. verùm malim qod & Lugdunensem exhibere video, ποιῶν ταῦτα, vel etiam ποιάτα, διὰ κατασκάψας, ποιεῖν utiqe ex membro priori supplendum; vel ταῦτα εἰς ἃ κ. eódem utrumqe recidit: *non es contentus ἡγεμονικῷ tuo ea faciente ad qæ natum est.* Lectionem hanc firmat, qod *l.* 8. § 45. habetur, ἀρκούμενον εἰ ἔχει, ᾧ ἐνδέχεται τὸ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ κολασκυῖᾳ.

Ἀλλὰ ἄλις] Locus defectus; forsan & depravatus. Hoc D. Boot. suspicatur, legitqe ἀλλ' ἀνόσια. indè multas tibi facessis molestias, qia non acqiescis mentis tuæ operatione ea ad qæ nata est, *sed alina molientis.* meam addo conjecturam, fuisse ἀλλὰ ἄλις ἔχω· *Verùm sufficiat*, qòd hactenus hac in parte tibi ipsi injurius fueris. qemadmodum *infrà* § 37. ἄλις τῆς ἀθλίου βίου. vel etiam, ἀλλὰ ἄλις, *sed hæc satis.* Putat tamen Salmas. cum seqentibus jungenda ista, & scribendum, ἀλλ' ὅταν ἀλλος λέγῃ σοι &c. & expungendum illud ἄλις.

§ 27. Ἡ τοιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν] leg. forsan ἐκφωνήσῃ,

ἐκφωνήσῃ, ut priùs λέγῃ ἢ μισῇ dixerat. alioqui erit tranſitio dura ſatis à numero ad numerum. vel qid ſi τοιαῦτά πνες ἐκφωνῶσιν, legerimus?

Δίελθε] ut *ſuprà* § 18.

Οὐ δεῖ σε ἀνιᾶσθαι, ἵνα τούτοις τί ποτε περὶ σοῦ δοκῇ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Evphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακὸν, ἐν ὄψει μὲν ἐπαινούσας τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβόλοις μὴ βλέπῃ πῶς ἐδίω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς συναργῶ, πῶς ὀρέξει χρώμαι, πῶς ὁμιλίσει, πῶς πρὸς τὰς ὁρμὰς τὰς φυσικὰς, ἢ ὑπονοίᾳ τινὶ, ὡς ἀσυλλόγιστος, ὡς ἀπαραπόδιστος· ἐκεῖνόν με κρίνει, εἰ δύναται· εἰ δ' ὕστερον κωφὸς εἶ καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπολαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πῖλόν σου ἀεί τινι κιφαλῇ περικείμενον, τί κακὸν ὑφ' ὅτου ἰλιγγιᾷ κεκτῆσθαι ἀγνοεῖς; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil eſt turpius quàm ſapientis vitam ab inſipientium ſermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Εὐνοεῖν μὲν τοι αὐτοῖς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλοι] vide *l.* 11. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μᾶτα, πρῶτον μὲν θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ὠκειωμένων.

Καὶ οἱ θεοὶ δή] vide *ſuprà* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντικῶν] vide *ad l.* 1. § 17. prope finem. Hermogenes apud Xenoph. in *ſympoſ.* Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοί, ὥστε μοι φίλοι εἰσὶν, ὥστε διὰ τὸ ὑπομιμνήσκειν μὲ, ὅτε πότε λύθω αὐτοῦ ὅτε νυκτὸς ἢ ἡμέρας, καὶ ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, καὶ ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ φρονεῖσθαι, καὶ ὅ, τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται, σημαίνουσί μοι, πάμπολυς ἀγγέλους, φήμας καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνούς, ἅττα δεῖ, καὶ ἃ χρὴ ποιεῖν. ὅτε ἐγὼ, ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μεταμέλει· ὅταν δέ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἀπολάβω. Ammianus *l.* 21. *Amat enim benignitas numinis, ſeu quòd merentur homines, ſeu quòd tangitur eorum affectione, his quoque artibus prodere quæ impendent.*

Περὶ ταῦτα μὲν τοι, περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum ſequentibus iſta conjungit Xyl. dum ſic vertit. *Hæc quidem, de quibus ii certant, circulus ſunt rerum mundanarum.* Videtur autem περὶ ὧν legiſſe, vel etiam ὑπὲρ ὧν· quomodo in argumento havd diſpari Dio Pruſ. *orat.* 30. ubi vitam humanam ſympoſio contulerat, in hoc ait convivio, ἑτέρους μὲν πεπιθεῖν, τοὺς δὲ ἀσταχάλους παίζειν· ἔστι δὲ τοὺς πυτίας τε καὶ ἀσταχάλους, οὐχ ὅτους ἡμεῖς ὑπομάζομεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δὲ ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ἡμεῖς, ὑπὲρ οὗ διαφέρεσθαι καὶ ζητεῖν ἕκαστον πλουσιώτερον. Quanquam & περὶ διαφέρεσθαι dicitur. Clemens *ſtrom. l.* 5. διαφέρεσθαι δὲ ἡμῶν περὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρεσθαι eſt *diſſentire*, & *diſſidere* potiùs, quàm *litigare* aut *contendere*: quod iſtic locum non habet. neque enim de rebus iſtis ſecum invicem tantopere contenderent, niſi de iiſdem gemina ſentirent: qin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπαρόντων, pro ὧν. Porro poſſet & Xylandri verſio hactenus defendi, ſi τὸ πρὸς hîc ἀντὶ τοῦ διὰ ſumatur. qomodo Thucydides aliqoties uſurpâſſe deprehenditur. *l.* 1. πρὸς ταῦτα, *propterea.* &, μή τι πρὸς τὰ παρόντα νεωτερίσωσιν, *nè qid novi propter præſentem rerum ſtatum molirentur.* & *l.* 8. πρὸς γὰρ τοὺς Πεδαρίτας ἐπιστολὰς ἐπῄδοντο αὐτὸν, *ob Pedariti epiſtolas ſuſpectum illum habebant.* Cæterùm nè ſic qidem cum textu verſioni conveniret. qid enim fiet priori πρὸς? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione laborantem ſecutus eſt codicem Xylander. indè factum, ut & conjungenda divulſerit, & dirimenda commiſerit. Ad antegreſſa ſiqidem pertinent iſta, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῶσι--- πρὸς ταῦτα μέντοι, πρὸς ἃ, &c. *opem illis dii ferunt--- ad illa utique ad quæ*, &c. idem enim eſt iſtic πρὸς ταῦτα βοηθεῖν. qod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *ſuprà* § 11. εἰς ὅτια συνδρᾶν, qalia ibi commemorat, de qibus & iſtîc. Sequentia novam ordiuntur periochen. qod & Merico viſum.

Περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *qæ ab eis* (Deis nempe) *tanqam momenti alicujus ſint, expetunt.* Mer. Caſ. verùm ſignificationis hujus, verbi τὸ διαφέρεσθαι exemplum reqiro: nec occurrit. Malim itaque *ad qæ* (conſeqenda ſcil.) *illi*, aut ſimpliciter *feruntur*; (qomodo *l.* 5. § 1. de eiſdem dixit, πρὸς ἃ φέρονται) aut, ſi præpoſitio iſtîc emphaſin aliqam habere cenſebitur; *tanqam in ſalo jactati temerè feruntur*; (qomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adriæ huc illuc jactaremur*) vel etiam, *cùm animi ſolicitudine anxiâ & diſtractione feruntur*, & qaſi *differuntur*: ſicut Plavtus, *amore differri*, dixit *Milit.* 4. 4. idémqe, *cupidine differri*, *Pœnul.* 1. 1. hâc enim mente uſurpatum Marco τὸ διαφέρεσθαι deprehendas, cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά ὅτι] Leg. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem ſunt.* ſicut *l.* 2. § 14. & *l.* 6. § 46. Par mendum notavimus & ſuſtulimus, *ſupr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 7.

Τὰ τῦ κόσμου ἑλικτὰ] *qæ ſurſum deorſum rotantur, & in orbem gendam eunt redeúntqe, mundana iſta. Circulos mundanos* dixit Arnob. *lib.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀνακυκλώματα. Qanqam aliâ etiam ratione iſtîc, qàm qâ illîc, ἄνω κάτω κυκλεῖσθαι mundana iſta dici videntur: qia dominos nimirum permutare ſolent, & ab iſtis ad illos pervices qaſdam, ſed incertas eas, transire; unde fit, ut homines qoqe ipſi eiſdem nunc accedentibus, nunc

&c.

& recedentibus denuo, qasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· ἤγουν ἐυμετάβολα. Apostasius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάσι πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἄσατος ὄλβος.

Fors eadem omni; vita rota; instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλος τῆς ἀνθρωπηίων δὲ τρηχιμάτων. Φερεσόμβου γὰρ ἐόντος ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ ἐυτυχεῖν. Et priscus nescio qis apud Plut. ad Apollon.

Τροχῷ παρεικέναι ἄλλοθ' ἑτέρα
Ἀφὶς ὕπερθε γίγνετ', ἄλλοθ ἠτέρα.

Qò facit, qod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, qos jumentorum loco currum sibi trahere qandoqe cogebat, qidam regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπλήττομαι ὁρῶν ἀεί τοὺς φερομένους τὸν τροχὸν, καὶ ἄλλοτε ἄλλους κυλιόμενον· καὶ ποτὲ μὲν ταπεινοῦντα τὰ ὑψηλὰ, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦντα. Historiam eam Chagani Abarm. regi priscum Romanum recitâsse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. càqe relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem consideratione, Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. qum enim per biennium integrum ridere nunqam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliqando accepto, accersiri hominem rex jussit. qi risûs cavsam scisciranti, his verbis respondit; uti Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἁμάξης ἑώρων, ὧν τὸ μὲν πρόσγειον λῦ, τὸ δ' ἦρτο μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μετέωρον κατῆκτο πρὸς γλῶ, τὸ δὲ πρόσγειον μετέωρον· ὅτω δ' εἰκάσας καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κινεῖσθαι καὶ μεταφέρεσθαι, ἐξεγέλασεν· λογισάμενος, ὡς οὐκ ἀδύνατον, ὅτω διατελεῖν καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους κατηνέχθη εἰς ταπεινότητα, ὅτως αὖθις ἴσως ἐκ χθαμαλότητος εἰς ὕψος ἐπαρθῆναι καὶ γενέσθαι μετάρσιος. Apud Sophoclem Menelaus, laudante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμὸς αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει σύπην.
Ὥσπερ σελήνης δ' ὄψις εὐφεγγὴς δύο
Στῆναι δύναται οὐ κατ' ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα
Πρόσωπα καλλιώσα καὶ πληρώσιν·
Χἠτις πρὸ αὐτῆς εὐφυεστάτη φανῇ,
Πάλιν διαῤῥεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔοχεν.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia qomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectos.* Κύκλος τις ἐστὶ ἀνθρώπων πράγματα· φέρεται γὰρ τὰ πάντα ῥᾳδίως, καὶ μεταχωρεῖ, καὶ ἀντικαθίσταται· οὐκ αἴρεις εἰ μᾶλλον πεσόντα, καὶ χαμαιζῆ ταῖς κατὰ ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων ἐυημερίᾳ. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς δὲ τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τις ἡμῖν ἀνθρωπίνων τροπῆς ἔχει πρὸς μάτων, νῦν μὲν ἡμῖν, νῦν δ' ἡμῖν ἀνιάντων, καὶ ἀπανιάντων, καὶ ὅτι τὸ ἐυτρεπὲς ἐκτὸς ἡμῶν, ὅτι τὸ δυσχερὲς, ἀλλὰ τάχιστα μεταπίπτοντος· ὡς αἴρεις &c. ut *suprà.* & in *orat. pro pauper.* Οὐδὲν ἡμῖν ἀνθρώπινον βέβαιον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἰσάμενον· ἀλλὰ κύκλος τις ἡμῖν ἡμετέρων πρὸς τροπῆς πρὸς μάτων, ἄλλοτε ἄλλως ὀπὶ μιᾶς ἡμέρας πλάσις, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολὰς· & quæ sequntur. & mox: τὰ μὲν γὰρ ὄζει πάντα ῥᾳδιουργὰ, καὶ προσκαιρος, καὶ ὥσπερ ἐν παιδιᾷ φέρων, ἄλλοτε εἰς ἄλλως μεταῤῥιπτούμενα καὶ μεταπηδώμενα. Agapet. *paræneſ.* § 11. Κύκλος τις ἐστὶ ἀνθρωπίνων τροπῆς ἔχει πρὸς μάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ τροφέρων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ δὲ κοινὸς βίος, ὥσπερ ὑπὸ θεῶν πρὸς διακυβέρνησιν, ἐναλλὰξ ἀγαθοῖς τε καιροῖς τε κυκλεῖται πάντα τὸν αἰῶνα. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thracis Grammatici in *libro* qo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum* significationem explicat; τὸν τε τροχὸν, τὸν στρεφόμενον ἐν τοῖς τοῦ θεοῦ τελεταῖς, καὶ τὸ τοῦ ἄλλων τοῦ διδασκάλων τοῖς μαθηταῖς. allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θείων δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ὀπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται

Πάντα πεῖξ· ζῆναι γὰρ ἑκὰς ἕν μέρος ἠδὲ θανεῖν.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, θέμις μέρος ἦσιν ἕκαστος.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qa Cicero (qanqam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de causs. corrupt. eloqent.* eo nomine notatus) *orat. in Pison.* Nè tum qidem, cùm illum *suum* saltatorium verteret orbem, *fortunæ rotam pertimescebat.* Sed & alii non pavci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quanti casus humana rotant?

Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plavtus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmo *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Trucul.* 2. 1.

Vertit seſe rota vicissim; stultus est qi id admiretur. Boëth. *consol. lib.* 2. *c.* 1, & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe versamus; infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Tu* verò *volventis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *hist. lib.* 26. *Qivis beatus versa rotâ fortunæ ante vesperam posit esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 42. ἐσήμεσε. Qod avtem illi rotam, Seneca etiam, avdaciùs pavlò, *petaurum* nuncupavit. Sic enim ille *epist.* 98. *oblitus hujusce petauri, qo humana jactantur; sibi uni fortuitorum constantiam*

spondet

pendet (unusquisque.) & Plutarch. in *frag. de vitiosorum miseria*; πεπεισχθεὶς ὑ σκοτοδινιάσας ὑπὸ τῶν τῆς τύχης παιγνιδίων. vide *lib.* 8. § 5. Mericus autem noster ἐγκύκλια istic *ordinaria* vertit. haud incommodè profectus, siquidem ἐγκύκλια dicuntur *vulgaris, communia, obvia quæque.* Hesych. Ἐγκύκλιον, τὸ παιδιακὸν κυκλικόν. Et, Ἐγκύκλια, ὑ ἐγκυκλίωμα τοῦ βίου ὑ σωμάτων. Nec malè igitur Cœl. Secundus *thes. Ordinarius*, ἐγκύκλιος, *qui in orbem redit, vulgaris.* Ità Aristoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακοσμήσεις ἐγκυκλίους dixit, *operas obvias & vulgares quasvis.* Ἔτι δ' ἧττον ἀμφισβητήσειεν τούτοις μάλιστα φορτικοὺς, ὅτις πολεῖται φορτικόμενα φορὰς τὰς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. quæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μισθὸν, ἐδίδαξε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ παιδὸς. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. sed & ἐγκύκλια simpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, πλὴν ὅμως οὐδὲν ἧττ' ἐγκυκλίων χρήσιμον ἔσ), ἀλλ' ἔτερ φορὰς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Isocrati *de pace*, οἱ τυγχάνοντες ὄντοι ἐπιτυγχάνοντες ἀνθρωποι, *plebeii quivis.* Πλὴν ἐκεῖνό τοῦτον ἧττ' ἐγκυκλίων ταφὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυστήριον, *mysterium divulgare & in profanorum aures sive notitiam efferre.* Clemens *strom. lib.* 7. ὃ γὰρ ἐκκυκλεῖν χρὴ τὸ μυστήριον. quod ἐξορχεῖσθαι frequentiùs dicitur. nec est verò vero absimile Marcum eò magis hoc vocabulo usum quò rerum istarum, quas tanti faciunt miseri mortales, non solùm τὸ σωθῆναι ὑ τὸ γνῶναι, ut alibi loquitur, sed & τὸ εὐτελὲς subindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phileb.* Ἀεὶ γὰρ ἅπαντα ἄνω τε ὑ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζειθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ὁραιθμίοις, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβεμοιβοῖς ὑ μεταβάλλοντι, ὑ ἄνω ὑ κάτω φθοιμβοῖς τε, ὑ περιτροπαῖοις, & Philo in *vit. Mosis*: τύχης γὰρ ἀσταθμότερον οὐδέν, ἄνω ὑ κάτω τὰ ἀνθρώπεια πεπάλικεν. Indè quæsitus Diogeni jocus, qi cùm ἐπὶ πρόσωπον deversâ facie, sepeliri se mandâsset, cavillam quærentibus, respondit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφειν, qia pavlò pòst futurum est, ut quæ deorsum sita sunt, sursum vertantur. qo loco malim ἄνω στρέφειν legere. qomodo & Cambyses minatus est, Αἰγύπτιοι τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Quæ quidem potuit & allusisse Marcus ad Heracliti illud, qô πάντα μεταβολὴ dixit esse ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Quid enim ait Heraclitus ille tenebrosus, eadem via sursum & deorsum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα] qod Hebræi dicere solent, מֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם *à seculo in seculum. Psal.* 90. *v.* 2. & *Psal.* 103. *v.* 17. & עַד־דָּר וָדֹר *in seculum & seculum Psal.* 90. *v.* 1. & *Psal.* 100. *v.* 5. id est, *per secula sæcula.* Tertull. *de spectac. c.* 25. *Quale est, ex ore quo Amen in sanctum protulerit, gladiatori testimonium reddere? εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, aliud omnino dicere nisi Deo & Christo?* doxologiæ formulas solemnes respexit; simul alludens & ad illud Commodo pugilem agenti acclamatum, referente *lib.* 72. Dione. Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος. qod & Rigaltius observavit. Vult itaque rerum istarum semper & esse & fuisse sortem & naturam eandem; ut mutationibus & vicissitudinibus essent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ sursum deorsum ferrentur; talémque esse earum conditionem, ut, qòd de *Forte* ille cecinit, *trist. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm constans in levitate sua.

Gregor. Naz. *ad cives suos in august. constitut.* Οὐδὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμοῖον, οὐδ' εἰς τέλος ὅμοιον, ὑ τὸ παρὸν, ὑ τὸ μέλλον, ὑ τὸ ἡμέτερον, ὑ τὸ ἀλλότριον, ὑ μικρὸν, ὑ μέγα, ὑχ ὅ, τι ἂν εἴποι τις· ὑ τοῦτο ἴσον ἡ ἀνισότης ἔχει, πλὴν περὶ πάντα μεταβολή.

Καὶ ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *supr.* § 1. Hinc autem Lugd. novam orditur, sed absurdissimè, ut aliàs sæpe, periocham.

Ἡ διαξ ἁρμονή] ἡ leg. est enim alterum distributionis membrum.

Καὶ τί ἓν τινι· τρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἡ ἀμερῆ] *& qid unum alicui. qodam enim modo atomi.* Xyl. qi & locum, ut mendosum, asteriscо appositо notavit. *cuncta indivisè qodammodo & inseparabiliter à se invicem pendent.* M. Cas. qi qid legerit ex versione ariolari non possum. D. Salmas. ὑ τί ἐν τινὶ. *si semel*, inqit, *omnia ab æterno direxit, τὰ λοιπὰ κατ' ἀκολουθησιν, reliqua ab illo semel constituto ordine pendent, & indissolubili serie invicem connexa sunt, & semper aliqid in aliqo est. qia qod sequitur ab eo qod præcedit generatur, & causa prior sequentem producit; qia sic Deus ab initio omnia ordinavit, sic qodammodo atomi sunt, non illi Democriti, & Epicuri, sed alii: qia nimirum insecabilis ille est atqe indivisibilis ordo rerum ac concatenatio causarum, in qa semper sequens à priore dependet, ut divelli non possint nec separari.* Mavult itaque ἄτομα, qàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam nostram. τρόπον γάρ τινα ἀεὶ τί ἐν τινὶ, vel, ὑ ἓν τι τρόπον τινὰ γίνεται, ἢ ἄτομοι ὑ ἀμερῆ. *vel reliqua à primis illis pendent, atqe ex serie hac continua unum qid confit, aut atomi atqe insecabilia corpora pro rerum initiis substituenda erunt.* In hanc suspicionem eò magis propendeo, qia distributio ista Marco solens est. vide *infr.* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι φρόνοια ἢ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. *καὶ τι ἓν γίνεται*, legit. *& unum qiddam fit, sicut catena* (scil. *una constat ex annulis qamplurimis sibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéque peremante, Plato *de leg. lib.* 3. τ' αὐτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ ᾠήσει.

Τρόπον γάρ τινα] ità *l.* 6. § 38. τρόπον γάρ τινα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλεκτα.

Εἰ τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα] vide *ad l.* 2. § 11.

Εἰ ἢ εἰκῆ μὴ καὶ σὺ εἰκῇ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἄν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, πρόνοια δ' ὅζιν ἀδηλὸς σαφὴς;
Εἰκῇ κεφίπτον ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.
Quid quisque caret, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Notæ? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἥδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύπτει] Ità *l.* 6. § 59. ὃ αἰὼν πάντα καλύπτει] Hesiod. aliquoties.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τόπον ὅδε καὶ γαῖα κάλυψε. Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς εἶ τοῦ ἰατροὺς, felices esse medicos, ὅτι τὰς μὲν ἐπιτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τὰς δ' ἀποτυχίας ἡ γῆ καλύπτει. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ἐπικυματώσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

—— *Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Naſon. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάῤῥους ἢ πῦρ ὅλων αἴτια, πάντα φέρει] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent avtem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad.* ε'. *v.* 87.

—— ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
Χειμάῤῥῳ, ὃς ὤκα ῥέων, ἐκέδασσε γεφύρας.
Τὸν δ' ὅτ' ἄρ τε γέφυραι ἐερχμὸσιν ἰσανόωσιν,
Οὐδ' ἄρα ἕρκεα ἴσχει ἀλωάων ἐριθηλέων,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιβρίσῃ Διὸς ὄμβρος.
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτῆς ἔργα χαμᾶδις χαλ' ἐΐζηνεν.

& *Il.* λ'. *v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
Χειμάῤῥους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς μὲν ῥῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πύργους
Εἰσφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφύσσατον εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositásque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo; campósque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. ——

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter. — —

Τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καὶ ὡς ὄιεται, φιλοσόφως πραγκτικὰ] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè sicut *l.* 2 § 19. φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, qòd istìc φιλοσόφως, qàm qòd illìc φιλόσοφ&, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, qòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem eſferantur: probo, qòd ex commate prægresso τὸ ὡς ὀι τῇ κοινῇ repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, καὶ ὡς ὄιεται, φιλοσόφως πραγκτικὰ ἀνθρώπια, ὡς μυζῶν μυσά. *Sophistas* scil. Marcus hìc perstringere videtur, de qibus Julian. Imper. *epist.* 42. βέλονται γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἃ λέγεσιν μόνον, ἠθῶν ἢ ἕξεως διδάσκαλοι· καὶ τὸ κατ' σρᾶς εἶναι φαντλιῶ πολιτικλιῶ φιλοσοφίαν. εἰ μὲν οὖν ἀληθὲς ἢ μὴ, τῶτο ἀφείσω νυῖ. vel (qod magis reor) *politicos* illos, qi sapientiæ nomine lavdari solent, qosque ideo à *Sophistis* distingvi vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξεναγοὶ γὰρ καὶ σοφισταὶ καὶ δημαγωγοί. λέγω δ' διακρίνων σρατηγός τε καὶ σοφισὰς, καὶ πολιτικὸς ἄνδρας, ὑπὸ τῆς εἰρημένων. locum eò magìs, qò expurgem, adduxi. qis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφισὰς istinc furcillandum? qomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè qos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόεια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικῦ, *viri philosophici ac politici conterminos* dixerat. ὄιονται δ' εἶ), inqit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς δ τῷ εἶ), καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à plerisque etiam existimari.* ideo avtem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, qòd utrumqe genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφιοβήτων ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν ὄιστε θεῖ συζίας πρὸς εἶ) μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σρᾶς στρωτάτης, &c. habes μύζας de qa Marcus. Et mox Σοφοὶ δ' ἤγηνται εἶ), πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δ' πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότ& λόγυ· μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει, ἐκτὸς δ' ὄντες κινδύνων καὶ ἀγώνων χαρτᾶδς τιὼ σοφίαν. Itaque illud ὡς ὄιεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósqe volunt opinari, vel etiam, *ut aliis* haud pavcis, falsò tamen, videtur. Neqe enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt:* hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minùs. Ideo Plato in *Sophist.* τὸν σοφιςὴν definivit: μιμητικὸν τῦ σοφῦ· qasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. qomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *neqissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitiosè insectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l* 1. *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήκους, ἀπ' ἄκρυ χείλυς φιλοσοφοῦντας, καὶ ἕτερον μὲν ἐνὶ φρεσὶ κεύθοντας, ἄλλο δ λέγοντας· qos eosdem & Greg. Nyss. *orat. de profess. Christ.* πιθηκώδεις ψυχὰς appellat, οἳ διὰ μιμήσεως ἐσχηματισμένης τὸν χριστιανισμὸν ὑποκείνονται. μόρφωσιν ἔχοντες εὐσεβείας· τιὼ δ δύναμιν αὐτῆς ἀρνύμενοι· uti Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. vide *ad l.* 10. § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκριτὰς etiam

etiam nuncupavit Matth. *c.* 6. *v.* 2. & *c.* 23. *v.* 23, 25, 27. id est, *histriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 1. ὑποκριτὴς, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότριον σχῆμα ὑπελθών. Δίωνος ὧν πολλάκις τὸ τὸ ἑαυτοῦ, καὶ ἰδιώτης τὸ τῦ βασιλέως. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἴ τις τοῖς μὲν πάθεσι ζῇ, τῷ δ' ταῦτα νεκράσαντι τὸ ὄπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκιῇ ἀλλότρια παίζουσι σχήματα, ὅις ἐπιγελῶσιν οἱ θεαταὶ ὡς ἀρημένοις ὑπ' σχημάτων τὰ σχήματα. Qod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκεῖται, ὅτι μὲν τῆς σκιᾶς, Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κλέων, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἰσιν. ἔξω Πῶλος, ἢ Ἀεισθήμου, ἀποθέμενοι τὰ σχήματα, γίγνονται ὑπερμάθοι τραγῳδήσαντες, ἐκπίπτουσι, καὶ συελτάμβοι, εἰότι μαστιγίωνοι, ὡς ἂν τὰ θεάτρου δοκῇ. & Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον κάθηται· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε παρὰ πᾶσιν. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους σχῆμα φαινόμενον, τίς ἂν τίνα ὑποκρίνηται· πολὺ ἀλλὰ τῦ θεάτρου λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀνακαλύπτεται. qod Senec. *ep.* 76. *Hi, qibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qi & *Chrysost. orat.* 38. ἐν ταῖς θείαις τίς ὑμῖν ἀληθῶς ἔδοξεν εἶναι βασιλεύς, ἢ τύραννος ἢ δυὸς; καί τοι ταῦτα πάντα καλεῖται, καὶ ὄνομα μόνον ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σχήματα, καὶ σολὰς καὶ καλύμματα πολλὰ, ὡς ἐκεῖνοι· τῷ δὲ πράγματι συντελοῦσι, ἀπάσι τὸ μηδὲν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam βασιλεύειν διδάσκειν, alios *artem regendi edocturos* se profitentur, (qemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατὸς ἔσται καὶ ἐν τῇ καὶ πράττειν, καὶ λέγειν.) οἱ οὐχ ὅπως βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴσασιν, *cùm ipsi interim nec vivere, nedum regnare nôrint.* Qin & qod Petrus Apost. *cp.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pseudonymis doctoribus; ἐλεύθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ isti, cujus ipsi nè micam qidem penes se habebant; & eò minus, qò plus habere se opinabantur. qod rex sapientissimus monuit, *Prov. c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἂν δόξωσιν εἶναι σοφοὶ ἐν ἑαυτοῖς, ἔστι πλεῖον ἐλπὶς ἄφρονος ἢ ἄλλων ἁπάντων· καὶ δῆλον τοῦτο τὸ γένος τῶν σοφιστῶν. Dio. *orat.* 10 tales erant, talésque faciebant illos, qi in disciplinam eis sese dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *homunciones.* Xyl. rectè leg. ergò ἀνθρώπακα. nam ἀνθρώπεια, *humana*

Μυξῶν μεστὰ] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cas. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βαθεῖα μύξα, τοῦτο δὴ κομπάζοντων καὶ μεγαλαυχόντων, usurpatum; Svid. de qo Salmas. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Svidam notat) *à Myxo Cereris sacerdote.* at μύξα est μυξώδη· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κόρυζαν *pro tumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξα, ἀλαζών. itaqe *arrogantiæ ac fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μεθ' ὅσου τύφου *lib.* 11. § 18. qàm *gravitatis affectatæ*, pleni! qanqam σεμνοπρέπεια, qod sequitur horsum spectare videatur. Cæterùm habere locum hìc possit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, qo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης sive κορύζης μεστοὶ, fatui stupidíqe dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅπως τοι, inqit, σὲ κορυζῶντα σκοπᾷ, καὶ οὐκ ἀπομύττει δήπουθεν. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannus Lucianus: Καίτοι ἐγὼ τῆς ἀναισχυντίας σκοπῶ, ὃς σε παύσει μωραίνοντα, τῷ πολλῷ ταύτῃ κόρυζαν ἀποξύσας. Idémqe in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς τῷ ῥίνα σκέψιον. Et in *Philopseud.* Ἐτι μὲν πάνυ τῷ ῥίνα κορύζης μεστὸς εἶην. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς τῷ σχολὴν εἰσέρχομαι, μόνῳ τῷ ἰσρίαν μαθησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plavt. *Epid.* 3. ● —*homo es,*

Qi me emunxisti mucidum, minimi preti.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *æs est.* imò, tanqam de homuncione, cui *mucoris plenus nasus*, qiqe *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Festus.

Blennos stultos esse Plautus indicat.

(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud qem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Deblaterat blennus. ——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, qâ nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsqe officere censeatur, indè natum; ut sicut *emunctæ naris* hominem, qod de Lucilio Flaccus, *ferm lib.* 1. *sat.* 4. pro acris ingenii, exactiqe judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, qod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóqe in usu esset. Verùm contextûs series illò potiùs inclinat, eodémqe ipse. Respexerit avtem forsan Marcus ad illud Epicteti, qi *dissert. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam professionem ementito; cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γίνεται, [ἄλλο δ' οὐδέν.

Τί ποτε πόνον, ὦ φίλε σε φύσις ἀπαιτεῖ] Post *τί ποτε* distinguvit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, *ἢ ποτε*; *O homo, quid negotii fuæstis tibi?* Xylandrum forsan secutus, qi sic prior reddidit; *Quid faciendum? quod nunc natura poscit, eò contende*, &c. Verùm contextûs series ista vix admittit, & distinctiones à Xyl. ipso in contextu positæ respuunt omnino. Verto itaque, *Facias tandem, ô homo, eorum aliquod, quæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *supr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem apposita denuo navseam pariant.

Μὴ ἀπελπίσωμεν εἴ τις ἔσται] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Μόνην οὖν πόμπευε αὐτὴν· μηδ' ἀλλοτρίαν ὑπ' αὐτῆς· ἀλλ' ὄψιν δίπυνε· κἂν μηδεὶς εἰδείη τα, ἀρκοῦ αὐτῷ ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Senec. *epist.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci sciant, licèt nemo videat.* Et, *epist.* 113. *nihil ad rem pertinet, quàm multi aquitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικός, οὐ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ χαίρουσι τὸ ἡδὺ, κἂν κρύφα καταγάσηται τὸν πόδον ὅτι μᾶλλον εἰκὸς ἦν τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον σωφρονοῦντα διὰ τὴν πρόξενον τῆ ἀρετῆ καὶ χαρίεντα, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σιωπῇ μέγα φρονεῖν, ἐπαινετὴν καὶ ἀκροατὴν μηδὲν δέοντα. Εἴωτερ ἂν ὁ καλῶν ἐμεῖνο ὅτι τὰ δεξιοπαιδία, καὶ βεῶν, Θέατρα, Διονύσια, πάμπαιδα πεντρωκόν, ὅτως ὁ πείσας τὸ χαίρειν καὶ θεῖον, εἶτα τοῦτο διηγούμενον, καὶ ἀφεόρων πάντα χῦ, ἀλλὸς ὄζειν ἔξω βλέπων ἐπ, πρὸς δόξαν ἀλλόμενον, ὅπο ἢ τῆς ἀρετῆς γεγενὼς θεατὴς, ἀλλ' ὕταρ, ἀλλ' ὅταρ αὐτὸς ἐν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς ῥεμβόμενον, εἶτ' ἄκατερ ζωγράφεμεα προσιδεῖν ἐπὶ θέαν τὸ πνευματῶδον. qemadmodum autem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Aristid. *in Eteon.* à sitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν. qod & Dio Prus. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες ἧσσ' ὑδατοπόροι ἐπειδὰν ἔλθωσιν ἐπὶ χρήνην τινὰ, πίνουσιν ὀπτώμενοι· ἐμπλησθέντες δ', καὶ τὸ διψῆν ἀποβάντες, ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται, οὔτε κοσμοῦντες, οὔτε εἰπόντες π. vide Epictet. *l.* 3. *c.* 12. *ad l.* 1. § 7. qi & istos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis aucupes avidos, scenicis confert; qi nisi turbâ inspectante non cantant, non agunt. *l.* 3. *c.* 14. Ὡς οἱ καλοὶ τραγῳδοὶ μόνοι ᾄδουσι καὶ ὑποκρίνονται, ἀλλὰ μὴ πολλῶν. ubi, *mali Tragœdi*, Volfius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanquam in Platonis politia, non tanquam in Romuli fæce, sententiam.* Qod Plutarchus in *Phocione* sic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ οὐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτοδόμῳ ᾠκισμένην. Plato certè qam finxit politiæ ideam, nusquam unqam reperta est, avt reperiri usqam unqam iti spes est. Theodoret. *therapevt. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος πείσας νόμους ξυσήγαγε· καὶ ἰδέαν πολιτείας ἀνθρώπων ἐν πολίταις, ἐν ξένοις, οὐκ ἀσὶν, ἐν χαρτίοις, οὐκ ἄλλοις, ἐν βάρβαροις, ἐν Ἕλλησι, οὐκ ἀνδράσι μόνον, ἐν γυναιξὶ, ἐν νέοις, ἐν πρεσβύταις, ἐν λόγοις ἐντεδραγμένον, ἐν λόγοις ἀμύητα, καὶ τοῖς βιῶναι τοῦ νόμου. Hinc apud Athenæum ille *dipnosoph. l.* 11. Ἔοικεν οὖν ὁ Πλάτων μὴ τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γράφειν τοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ διαπλαττομένοις· ὅστε καὶ ζητεῖσθαι τοῦ χρησομένου· ἐχέλευε οὖν, ἃ ποιεῖν λέγων, ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν τοῖς συγγραφεῦσι, ἀλλὰ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀντιγραφεῦσι. qæ postrema eruditus interpres minimè assecutus est. *debuit*, inqit, *Plato imitari non vota facientes, qi impossibilia sæpe optant sibi, sed eos, qi res perfici possibiles suscipiunt, ac moliuntur.* Qanqam iniqior forsan hoc nomine Platoni atqe aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non solus tamen is) qi *in Julian. invect.* 1. Πῶς δὲ θαυμάζειν ἄξιον τύραννον, ὃν λόγῳ πεπείσθαι πόλεις τοὺς ἄρχοντας συστῆσαι μὴ δυναμένους; Non possum autem erudito interpreti Anglic assentiri, qi ista cum sequentibus tanqam ex altera persona à Marco prolata existimat. Sunt enim Marci ipsius, eum qem alloqitur invitantis ad id qod est naturæ ipsius consentaneum agendum & conendum, qantum in se est: monentisqe simul animum nè desponderet, etiamsi non possit hominum mores ità refingere, ut reipub. Platonicæ inducendæ spes detur, avt eam hominum in bono promovendo conspirationem experiri, qæ in ea, qam Plato sibi finxit, republica expectari poterat; sed successibus etiam leviusculis & processibus perexiguis contentus agat, pergátqe nihilominus in instituto. qod idem & de se, profectúqe suo, cuiqe svadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ὑ μικρόν τι δῷς] Non est parum, inqit, si vel parum studio tuo proficere poteris, in tam ampla validáqe hominum morúmqe corruptela; si vel supprimere saltem valeas, qod corrigere non datur. Siqidem dogmata tenacibus animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorsus, plus qàm Herculeus labor fuerit; qod tamen nisi fiat, nihil liberè ac lubenter, sed servo fucatóqe affectu peragitur, qicqid à talibus præstatur. Malè ista cepit accepitqe Xyl. dum legit Δόξμα γὰρ αὐτῷ τις μεταβάλει; vertítqe, *Mutat aliqis illorum suum placitum?* sed & Xylandri vestigiis insistens Anglus. cùm τὶς illud sit ἐρωτηματικὸν. *Ecqis enim dogma, sive judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Numqid ille cujus navigium multum, undiqe laxatis compagibus, aqam trahit, nautis ipsíqe navigio iratsitur? Occurrit potiùs, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifesta foramina percludit,*

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, qia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; non ut deſinant, ſed nè vincant.

Δυλοῖα γενόντων καὶ πειθοῦς ὑπὸ πλαυθέων] Hoc eſt quod unico verbo Hebræi שׁחר i. e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere*. Ità vates rex, *Pſal.* 18. *v.* 44, --46. *Populus priùs ignotus mihi, ignarúsque mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei auditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i.e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (qaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis coharreſcunt.* & *Pſal.* 66. *v.* 3.) *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui.* & *Pſal.* 81. *v.* 16. *Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege prior Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v.* 29. *Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ δημόσιον τὸν Φλιμῶνα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc avtem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, qia & ipſe reipub. regimen glorioſè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt; qæ tamen havd longo poſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l.* 5. & Diodor. Sicul. *l.* 18. ſed & Cicer. *de offic. l.* 1.

Ἐι ἔσθ', τί ἡ κοινὴ φύσις ὕθλει] Vide *l.* 8. § 3.

Οὐδεὶς με καλαλιλήκικε μωμῆδ] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Ἁπλῶν δὲι καὶ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſus illud peccant, poſt Philoſophos qoſdam, qi ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qi argutiis, tricis, & quæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſus iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἢ μὴ πύρω πνὸς σεμνότητος. Philo in *Flaccum*: Ἃ ὃ λαμπρηγόρησεν καὶ βασιλικὴν ἐδήλωσε φύσιν, μὴ πλείονος παίρησίας ἐπιδείκνυτο· ὃ δή, σεμνότερον ἢ γεγενῆσθαι τὸν ἀυτόν· ἄρχοντι δ' λυσιτελέσατον ὁ πίρος. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Inſidebat aureo ſolus ipſe carpento; Auguſtúsque fauſtis vocibus appellatus, vocum litorúmque intonante fragore, talem ſe, támque immobilem, qalis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanqam figmentum hominis non cùm rota concuteret mutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manúmve agitans, aſt viſus unqam.* Qæ eadem per totam vitam obſervâſſe, avthor eſt idem *l.* 21.

§ 30. Ἄνωθεν ὑποθεωρεῖν] Vide *l.* 7. § 48. Eſt avtem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, qem ὑποσκοτοῦσας ea de cavſsa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντοῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλοῦτον. ſed ſequentia refutant, ἐν χειμῶσι, ἐν γαλιλαίαις.

Ἐπινόει δ' κ' τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc avtem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qa Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλῳ ζώντων, ἢ ἱστορίαι καὶ σάλπιγξ μείζων, τὰ γεγονότα, τοῦ πάλαι τεθνεῶτας ὡς ἐπὶ σημάντρων ἐξανιστῶσα, καὶ ὑφ' ὅτιν τεθεῖσα πᾶς βουλόμενος. Verùm Marcus hîc potiùs vult nos animo complecti, qàm immenſum temporis ſpatium nos anteceſſerit, qod transactum ſit illis, qi & nobis prorſus ignoti, rerúmqe noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. § 3. τὸ χάος, ſed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μοὶ ἴδιοι ὄνομά σε] vide Boëth. *conſol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχιστα ἐπιλήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχιστα φθέγσει] vide *l.* 4. § 3. τὸ εὐμετάβολον.

Οὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν. § 31. Ἀταραξία] Idem *l.* 7. § 54. & *ſuprà* § 6.

Καλαλήγουσα ἐπ' αὐτὸ] ut nihil aliud reqirat, qàm rectè feciſſe. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καλαληλικὰς ἀδόνας.

§ 32. Ὅλα ἐπὶ τῇ ὑπολήψει κείμθα] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλὴ εὐρυχωρία περιποίησεις ἤδη σεαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον περιεληφέναι τῇ γνώμῃ] Iſta peſſimè divellit & delumbar Lugd. dum ab illis ἤδη σεαυτῷ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens avtoris liqidò poſtulat. Meliùs Angl. à ſeqentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Nevtri tamen aſſentior. articulum, qi deperiſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. εὐρ' περιποίησεις ἤδη σεαυτῷ [τῷ] τὸν ὅλον κόσμον περιεληφέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco lavdarum *l.* 7. § 15.

Πολλὴ εὐρυχωρία] *qaſi ex anguſtiis educere te poterit, & in patente te collocare.* Ità Pſalt. *Pſ.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal* 31. *v.* 9. *Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente, ſive, in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν εὐρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωρία. *ad Rom. c.* 2. *v.* 9. θλῖψις καὶ στενοχωρία. Epict. *l.* 1.

6. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου γὰρ ὀνείδιόν ἐστιν ἑαυτὸν θλίβεσθαι, ἑαυτὸν στενοχωρεῖν· τυτθίοις, τὰ δέγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qi

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Seripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè στενοχωρεῖν τὸν κόσμον, uti Epictetus idem, sed sensu pavlò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον περιληφέναι τῇ γνώμῃ] quod *cum animo percurrere*, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ἦ τὸ μεθ' ἡμᾶς χρόνος] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, quod sive termino sequitur; & parum est, quicquid finitur. Longum quippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua quæ differunt, impellunt. atque unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33 Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ταχὺ φθαρήσονται] vide *ad l* 2. § 12. & *l.* 4 § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, quòque est, quòque erit, morte damnatum est. Omnes quæ usquam rerum potiuntur urbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quærentur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia pàxque ad inertiam versa consumet, & magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos servilis campos repentina maris inundatio abscondet, aut in subitum cavernam concidentis soli lapsus abducet. quid est ergò quare indigner, aut doleam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἀναγκαῖος θάνατος] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset præterita longitudo, quæ esse desiisset. etenim inter eum qi decem vixit annos, & eum qi mille, postquam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usque ad decrepitum senectutem, spatium breve est. Quid tam diu vixerat, qid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & hodie moreretur, qid illi vitæ longitudo profuisset? qid enim diu est, ubi finis est? quantum est in hac vita, quod erit aliquando finitum? quicquid fuit futurum, ubi præteritum factum est, jam tale habebitur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usque ad hoc tempus, in qo sumus, mentis oculos ducimus, omne qod finiri potuit, quàm breve fuerit videmus. Ponamus enim gemlibet hominem à primo die mundi conditum, usque ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, quam qasi longam ducere videbatur, finiret: ecce finis adest, præterita jam nulla sunt, qia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, qia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, qod inter initium finémque deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unqam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: qid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi: modò cavussas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, qæ magis apparet reficientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Cavussam hujus rei qæris? qicqid temporis transiit, eodem loco est: pariter adjicitur; unà jacent omnia indè in profundum cadunt. & aliqi non patiuntur longa intervalla esse in ære; qæ tam brevis est.* Idémque *ep.* 99. *Omnes quantùm ad brevitatem ævi, si universa compares, & juvenes, & senes, in ago sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est; hoc qod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ἃ φιλοῦσι] *qæ amant.* Xyl. imò, *propter qæ amant*, alios scil. atque ità Cas. at Lugd. φιλοῦσι. qasi mens esset, *propter qæ succensent aliis.* qod φιλοῦσι potiùs dicerentur.

Γυμνὰ νομίζῃς τὰ ἐκτὸς αὐτῆς] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (quam transcripsit, more suo, tacito avtoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11) *Quemadmodum stultus est, qi emptuvus equm, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qi hominem ex veste, aut conditione, qæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ἔστι γὰρ ἱππικὸν μὲν τοιοῦτον ἄν, ὁ πλουτεῖν σεμνὸν ἔχων, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει λαμπρὸν. ἔστι δὲ ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πλούσιον νοῦν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τοῦ μηδὲν χαίρειν. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. quod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Qid est stultius, qàm in homine alieno laudare non facium meliorem equm aversi freni. Et epist.* 92. *Qod de veste dixi, idem de corpore me existimare dicere. Non hoc qoque natura, ut qandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. qis autem unqam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaque ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum personata felicitas est. contemnes illos, si despoliaverit. Equum emptorus, solvi jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, nè qa vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones qicqid est qod displiceat, aliqo lenocinio abscondunt. itaqa ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspicere, nudum jubere, & ipsum tibi corpus æstendi. Vides illum Scythicis, Sarmaticisve regem, insigni capitis decorum?*

lecorum? Si vis illum æstimare, totidem scire quæ sit, fassum solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, nomen, dignitatem, intus ipsum considera. Quid ad rem pertinent mille sagmatæ, unius omnes colorâti? quid istæ vehicula cælata?

-instrati ostro dipedes, pictisque tapetis;
Aurea pectoribus demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem facere possunt, nec mulum. Idem ep. 87. quod Flaccus, *serm. l. 1. sat. 2.*

Regibus hic mos est ubi equos mercantur, opertos
Inficiunt: nè si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulcra clunes, breve quòd caput, ardua cervix.

* Teh Lipſ. opertos, vulg. perperam.

Hoc illi recte, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæa cacior, illa
Quæ mala sunt spectes.—

quæ verè mala, quæ mentis malas hæc enim sola verè mala Stoæ. Nec dissentiunt nostri. Joan. Chrysost. edit. Savil. tom. 7. orat. 2. τί πεῖ δεῖν ἵππου ἀρετή; ἆρα τὸ χρυσοῦν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τελαμῶνας τοιούτους, καὶ φαλαρῶν διαμὸν ἐκ σημείων νημάτων συγκείμενον, καὶ τάπητας ποικίλους καὶ χρυσοπύκτους καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πλοκάμους χρυσοῦς φοινίους συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ δρομικὸν εἶναι, καὶ εὐσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὐρυθμα, καὶ ὁπλὰς ἔχειν ἵππου ὡραίσας γλυκαίρ, καὶ ἀνδρείαν κεκλῆσθαι τῷ ἐν ταῖς πολεμίοις ἀμιλλᾶσθαι, καὶ δύνασθαι καὶ ἐν παρατάξει μὴ πολλὰ φαίνεσθαι τῶν παρόντων; καὶ τρεῖς ἡμιολίους σώζειν τὸν καβαλλάριον; ἐκ ἐνδήλον ὅτι ταῦτα ἵππου ἀρετὴ, ἐκ ἐκείνα; τί δέ; ὄνου καὶ ἡμιόνου ποία φαίνῃ ἀρετὴ; ἢ τὸ δύνασθαι εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ βαδίως τὰς ὁδοὺς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν στερρότητι πέτρας ἀμιλλᾶσθαι; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς περικείμενα σωτηρίαν τι πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν ἀρετὴν αὐτῶν φήσομεν; ἀθλίως. ἆμπελον δὲ ποίαν θαυμασόμεθα; τὴν τοῖς φύλλοις κομῶσαν, καὶ τοῖς κλήμασιν, ἢ τὴν τὸ καρπὸν βεβρυθμίζουσαν; πότερον δὲ ἀρετὴν ἐλαίας εἶναι φαμὲν; ὅταν μεγάλους ἔχῃ τοὺς κλάδους καὶ πολλὴν τὴν ὑπὸ τοῖς φύλλοις κόμην, ἢ ὅταν τὸν ἰδιωτικὸν καρπὸν δαψιλῆ καὶ παντάχῃ διεσπαρμένον ἐμφαίνῃ ὅπου δὲ καὶ ὅτι τῶν ἀνθρώπων ποιῶμεν. διακεκτῆσθαι τὴν ἀρετὴν τὸν ἀνθρώπου, καὶ βλάβλειν ἐκείνην νομίσωμεν, τὴν αὐτῆς λυμαινομένην; τί δὲν ἔστιν ἀνθρώπου κρεῖττον ἀρετὴ ἀνθρώπου; χρήματα, ἵνα πενίαν φύσεως· ὑγίεια σώματος, ἵνα φοβηθῇς νόσον· ὑπὸ τῶν πολλῶν χειροτονῆσαι, ἵνα κενοδοξίαν ποινεῖν· ὑπὸ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἰκῆ, ἵνα φοβερός σοι γένηται ὁ θάνατος· ὑπὸ εὐδαιμονία, ἵνα δυλείαν φύγῃς· ἀλλὰ ἢ πρὸς ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ὀρθότης. vide *ad lib.* 6. § 40.

Ὅσον ἔτους] *quæ est illa opinio?* Xyl. imò, τοῦ *l.* 11. § 27. μετὰ ὅτι τύφου; *quanto cum fastu?* & *l.* 12. § 27. μετ' ὀλίγων. grande scil. ac grave quippiam, & quod magni faciendum sit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliqem vel perſtrinxerint, vel collavdârint. atque hoc eſt quod Marcus *l.* 10. § 13. dicit, hos in aliorum lavdibus vituperiſque φρυάττεσθαι. Evripid. *Glauco*, referente Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Βαρὺ τὸ φόρτιον, ὅταν ἀνθρώπου κακοῦ
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ ἀνοσιολογία ἐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ μυσοσολή] Senec. *ep.* 71. *Liquid est, non erit; nec peribit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim instuemur: ad ulceriora non perspicit mens hebes.* vide *lib.* 7. § 18, 23, 25. & *lib.* 8. § 18.

Καθ' ἣν πέφυκε καλῶς ζῆναι] vide *ad l.* 3. § 4. ἀκολουθεῖ τῇ φύσει.

Ὁ δὲ πέφυκε] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; sed & in locum suum, unde excidit, restituo, legendo, καὶ ὅτι π.

Ἐν πολίταις θεοῖς] *inter tot Deos.* Atqi Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima universalis intellectu prædita. l* 4. § 40. & *l.* 6. § 14. & *l.* 9. § 8. i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan *ad l* 4. § 18. Ità disertè Laërt. *l.* 7. *Zenon.* si Lipsii distinctionem *de Stoic. Physiolog. l.* 1. *c.* 9. Ambrosii Camaldversionem sequimur; ἓν τε εἶδον θεὸν, καὶ μαρμαρύσιν, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσφωνεῖσθαι. Verùm ego, cur interpunctio recepta solicitetur, nihil video. ἓν τε εἶδον θεὸν, καὶ νῦν, &c sin moveatur, ἵνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix ratio. Deum ſummum unicum agnoſcebant, quem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιουργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiores ſtatuebant φθαρτοὺς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de commun. notit* eoſdem deridens) πηλοὺς *fusiles*, ἅπερ κτείνας ἢ κατατήκειν, *tanquam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtra ponebant. Ità Plut. *de Philoſoph placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι. Verùm Epiphan. *hæref. lib.* 1. *hæref.* 5. Deum aſcrit Stoicos in hæc qaſi membra qædam diſpertitos. Μεμερίκασι δὲ τὴν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς ἑαυτῆς, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ξύλον, καὶ ἄνθρωπον, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l.* 8. § 19. & *l.* 12. § 28. vide & Athenag. *in legat. pro Christian.*

Ἐξευρέθη] *reperta est, extitit.* ut *supr.* § 8.

§ 36. Τὸ σαπρὸν] Vide *supr.* § 14. & *l.* 8. § 24.

Ῥᾴστος] Ità *l* 8. § 37. ῥᾷστος πᾶν τοῦτο.

Πᾶσαι γῆς τὰ μάρμαρα] *quilci terræ. Cas. calli.* Xyl. Alia ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσον ὄγκοι

(*terræ tubera ſunt*) φεῦ ὧν σωσχὸς ἡ ἀδιάσειστος πόλεμος. Theodor. Prodrom. *in providens.*

Εὐρηία κυνὸς ἡ σιδαρὴ πορφύρα·
Ὁ μάργαρος κύημα φαῦλον ὀστέου·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς δίνος ἐν πτάρνῃ ἡ ξύλῳ,
Ὀπαῖον τε πλίνθων, ἡ λίθῳ· ἐξωμένων.
Γῆς τίτανος, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τλιῶ χιῶ ἢ πιῶν, ἡ σίδων, ἢν αἰμύνῃ

Auguſti hominis purpura, inventum eſt canis;
Libido, margarita, vilis oſtrei:
Summa eſt lapillis, quòd glabella ſaxa ſunt.
Ex calce, lignis, ſplendida ornatu domus,
Coctóque latere, foſſiliq́e marmore eſt.
Calx nitra terrâ, ligna, lapides terra ſunt.
An terram honorans, erubeſcere haud velis? Svart.

Ὑποσάθμαι ὁ χυσὸς, ὁ ἀργυρος] f. ὁ χρ. [ἡ] ὁ ἄργυρος. *faces* autem ſive *ſedimentum terræ* iſta vocat, qia inter liqandum ſubſidit, qod eſt puriſſimum metalli atqe pretioſiſſimum; qomodo in vino & urina ſolet τὸ ὑπόσιμα, ſive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani theſavro adjiciendum, cùm ex Marco; tum ex Heſychio, apud qem reperias. Ὑποσάθμη, πυρία, πυξ. & Σκωρία, ἡ χαλκὸς ἐν [τοῖς χυτοῖς] ὑποσαθμή. ità enim locum illum defectum integrandum ſentio. Sed & ex Laert *l* 7. qi in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixiſſe ὑποσάθμια πάντων τὸν γλῶ. qanqam nec hi ſoli. nam & Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. nos ait mundi Inferioris ὑποσάθμια οἰκεῖν. & Syneſ. *de provident. l.* 1. τῶν ὑποσαθμῶν ἐσχ' ὄντων, mundi inferiora iſta appellat. Levcippus item apud Hermiam *in Philoſ. irriſ.* τὰ πυχνομερῆ κάτω ὑποστάντα ὕδωρ ἡ γλῶ χθόνα. & Theodoret. qi *therap. l.* 1. pravos improbósqe homines ait, ὑποσάθμη τινὶ παχείᾳ ἰσικέναι, ἐξ ἧς τὸ δυλισπὸς ὕ διαμένῃ πόρων διὰ παχύτητα. de Cynico Julian *de cynicm. orat.* 2. ἐκείνῳ τὸ χρυσίον ὐκ ὄστ χρυσίον, ὡς ἡ χάμαι χάμαι, εἰ τοῖς ἀμοιβῶ τις αὐτὰ ἐξετάζοι, ἡ τῆς ἀξίας αὐτῶν ὑπερέχειν αὐτὰ τιμῆς ἡγοῖτο· γλῶ δ' αὐτὰ δίδην ἀμφότερα· τὸ ἀσυνιώτερον ἡ ἡ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων ἐξ κινοδοξίας ταῦτα ἡ ἀμαθίας νενόμικεν ἔργα. Qin & ideo poteſt metalla iſta γῆς ὑποσάθμια dixiſſe, qia in infimas terræ partes, qaſi demerſæ jacent, qomodo ad ima fæces, ac ſedimenta ſubſidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo peſſimum.* & epiſt. 108. *graviſsimum qódqe turbidúmqe ſubſidit.* Ità enim de his avtor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, qaſi malè nobis committerentur, natura abſcondit. nos in lucem, propter qæ pugnaremus, extulimus. Nec erubeſcimus ſumma apud nos haberi, qæ fuerant ima terrarum. vis ſcire, qàm falſus oculos tuos deſipis fulgor? nihil eſt iſtis, qamdiu immerſa & involuta cœno ſuo jacent, fœdius; nihil obſcurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utrinsqe materiæ, ad qas cupiditas noſtra caligat, terra, qæ qicqid utile futurum nobis erat protulit, iſtas defodit & merſit; & ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit.* Qod Plinius *nat. hiſt. l.* 33. *præfat. Hæc ſummâ ſui parte tribuit, qæ proſunt, illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, qæ occultavit atqe demerſit.* Sed non altè ſatis, ſi Senecæ credimus, qi mox *ibidem. Poſſum de rerum natura qeri, qòd aurum argentúmqe, non interiùs abſconderit, qòd non majus, qàm qod detrahi poſſet, pondus injecerit.* Idem deniqe *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmqe illis, in qibus jacuere tenebris digniſsima, non ad hunc æſtimas ſplendorem, qò imperitorum verberant oculos: ſcit ærui è cœno, ex qo illa ſecrevit cupiditas noſtra, & effodit.* In ſacris literis, divitiæ, qæ iſtis cumprimis conſtant, עֲכָמִים voce compoſita id eſt, *denſum lutum* ſive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. ſed & שְׁמָרִים i. e. *fæces*, ſive ὑποσάθμαι, ut Marcus iſtîc, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. ſi Druſio fides: *proverb. claſſ.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. qanqam eò loci, *concretum eſſe ſuper fæces:* vel de ſecuritate ac fiducia, cum Piſcatore; vel de obſtinatione in malis, cum Junio, è pace tranqilitatéqe jugi natâ, malim intelligere: ex gemina ferè formula, qæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἰώδης] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνεῦματικὸν] *etiam qæ ſpiritu conſtant.* Xyl. *etiam vitatua.* Caſ. i. e. *anima*, qaſi πνεῦματος legerit. τὸ πνεῦματικὸν, eſt *formale*, ſive *qod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, ſicut τῷ ὑλικῷ τὸ αἰτιῶδες, *l.* 4. § 16. & *l* 5. § 13. ubi idem planè qod iſtîc argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. qod *l.* 12. § 10. ὕλην ἡ αἴτιον dixit. & *ibid.* § 18. αἴτιον ἡ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* ſunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα ἡ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] qia nimirum elementa, ex qibus & ſpiritus ipſe ſive anima juxta Stoicos conflatur, in ſe invicem tranſmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλλος τῷ ἀθλίῳ βίῳ ἡ γογγυσμῷ] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. πῶς παιδίοις μικρὰ παίφασις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή. Apoſt. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν.] de Iſraëlitis loqitur in eremo ſubinde ex occaſione qavis murmurantibus.

Πιθηκισμῷ] *imitationis.* Xyl. *diſſimulationis* Caſ. at Svidæ πιθηκισμοὶ ſunt ἀνάτασις ἡ κολακείαι. (apud qem pro μανίκας, με νίκας leg) ex Ariſtoph. in *Equit.* ubi Cleon adverſario ſuo;

Ὅτι μοι τάλας, ὅτιος πιθηκισμοῖς με ἐξελαύνεις;

& mox: Ἀλλ' ὐχ ὑφαλεῖς με δωπλέας.—

Et

Et apud eundem in *Vesp.*

Ταῦτα ἰδὼν, ὑπό τι μικρὸν ἐπηβήκισα· pavlulum adulatus sum. Verùm Marco πηβικίζειν videtur esse *simiarum more*, qæ gesticulationibus vanis ludos faciunt, *nugari*. quod Apollodor. in Adelph. dixit

--ἐν πίθηκος ὄντα δεῖν Πίθηκον ἔᾳ.---

hoc est, *inter nugaces nugacem esse*, sive pariter nugas meras agere. habes *supr. ad l. 9. § 3.* siquidem simia risûs lusûsque solius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον ; ὑ φύλακ᾽ τινὸ οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, οὐδὲ βαρύζειν, ὡς ὁ ἵππος, οὐδὲ ἀρᾶν τινὸ γλῶ, ὡς οἱ βόες· ὕζειν ἓν φύσει ᾗ βωμολοχίαν, ᾗ παιδιὰς ἀνέχεται, γέλωτ᾽ ὄργανον ἡμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri versione videri possit Epicteti illud *enchir. c. 35.* quod idem totidem ferè verbis habetur & *dissert. l. 3. c. 15.* ταῦτα πάντα ἐποκεφάμ᾽, ἄρχε ἐπὶ τὸ αἰθλεῖν· εἰ ὃ μὴ, ὡς τὰ παιδία, ἀναιρήσω, ἃ νῦν ὡῒ παλαιὰς παίζει, νῦν ὃ αὐλητὰς, νῦν ὃ μονομάχος, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· ὅταν ᾗ σὺ νῦν ὡῒ αἰθλητὴς, νῦν ὃ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφ᾽, ὅλη ὃ τῇ ψυχῇ ὑδὲν, ἀλλ᾽ ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, ᾗ ἄλλο ἐξ ἄλλε σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ᾽ ἀναφέρεται. verùm qid est hoc vago & desultorio vitæ instituto nugaciu ? vide *l. 4. § 16.* Idem *l 2. c. 4.* de philosophiæ professo, sed vitæ inquinatissimæ homuncione: Ἀρχὴ δημον πίνων νεῶν, μοιχὸς ἰδεῖν, ᾗ ἅπιστος, ᾗ αὖτε ἀνθρώπε λύκος ἢ πίθηκος. τί γὰρ διαφέρεις Diogenes *epist. 17.* cujus initium, an inscriptio, cùm intercideritjità potest restitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις ὀρμίζεται.] ὑπάρχει δὲ τοῦθ᾽ ὑμῖν, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ὄντες γὰρ τοιοῦτοι ὄψεσιν ἀνθρωποι, ταῖς δὲ ψυχαῖς πίθηκοι, περιποιεῖσθε πάντα, γνώσεται δ᾽ ὐδείς. reliquâ ferè totâ epistolâ πιθηκισμὸν illorum graphicè describit.

Τί τύπων κενὸν] *ad l. 7. § 1.*

Τί σε ἔξησεν] *qid terret te?* Xyl. *ad qid obstupescis?* Casaub. Malim, *qid te percellit?* sive *de mentis statu dimovet?*

Ἀλλὰ ᾗ πρὸς τοὺς θεοὺς ἦλθ πότε ἁπλέστερος ᾗ χρηστότερος γίνῃ] *Quin & jam erga deos simplicior & melior es factus.* Xyl. quasi ἐγένῃ legeretur. at Lugd. γένῃ. rectè. quem & Casaub. secutus est, *esto jam tandem erga Deos simpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l. 3. § 7. & l. 6. § 23. & l. 12. § 35.* potest autem hæc clavsula fuisse à prægressis sejuncta ; & hoc velle, opera naturæ lustres breviore spatio an prolixiore, nihil interesse; cùm eadem vilurus sis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *supr. § 4. & 20.*

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς ῥοιᾶς πάντα] vide *l. 6. § 36.*

Ὡς ἐπὶ σώματι] vide *ad l. 4. § 40.*

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l. 5. § 8.*

Τί ἔν ταραχῇ ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ἀποκεῖσαι, σωσαγελάζῃ, βόσκῃ] *Quid ergò perturbaris ? menti tuæ dicis, mortuus es, periisti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris ?* Xyl. illud advertit vocabulum θνείσσαι, quod in periocha segenti infectum sensum facit exsensum, ilsùc esse retrahendum. & est prorsus. sed τεθνείωσαι leg. &, me avtore, ultimo loco potiùs collocandum. At Casaub. (qi à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanqam aliò spectantia) *Dicis parti illi rationi præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te ? num & hæc excrementa egeris ? num pecudum ritu depascitur ?* ut nimirum corporis instar morti obnoxia sit. Ità τὸ φθείρεσθ vult eâ esse *corruptelâ affectum*, qæ interitum rei corruptæ afferat : quæ de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσθ dicatur Marco *supr. § 2.* vult legi, ἀπεχρίνει, βόσκει; (nam τῷ σωσαγελάζῃ rationem nullam habuisse videtur) & novum ista conficere ῥῆμα. vult denique τὸ ἀπεχρίνεσθ illud *excernendi* significatum habere. D. Boot. autem aliter ista interstingvit. siquidem argumentum superius ad τῷ ἡγεμονικῷ clavdit, tanqam si scriptum esset, τί ἔν ταραχῇ τῷ ἡγεμονικῷ ; *Quid mente tuâ conturbaris ?* indè avtumat & ipse novam seqi materiam, cujus verba sic concipienda sint. Λέγεις, τεθνήκαμεν· ἐφθάρσαι, ἀποκεῖσαι, &c. *Dicis contemplatum, sive, in contemplatione versatum te, verùm corruptum es, simulas, pecudum ritu degis, efferatum es.* ἀπεχρίνεσθ certè istic *histrionem agere* mihi significare videtur ; eo sensu nimirum qo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *policrat. l. 3. c. 8. totum ferè mundum histrioniam exercere.* quanqam nec ipreverim ipse prorsus, qod Casaubindicat, ut ἀπεχρίνῃ in media forma significatu activo legatur. eò magis qia Marcus ipse *l. 6. § 14.* τίμιον, ingit, ἔστι τὸ συναγελάζεσθ, ἔστι τὸ σφίγγεσθ· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ ἀπεχρίνειν τὰ ἀποπλύματα τῆς προφῆς. qod avtem τεθνείωσαι dicit, Epictetus forsan explicabit, qi de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *dissert. l. 1. c. 5.* ἐπιτέτμηται τὸ αἰσθητὸν αὐτῆς, ᾗ συναγωγικὸν ᾗ τὸ λογικὸν οὐκ ἀποτέτμηται, ἀλλ᾽ ἀποτεθνείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνειῶσθ τῷ ἡγεμονικῷ est idem Marco, qod Crantori τεθνεῶσθ τῷ ψυχῷ, in illis, τεθνεῶσθ γὰρ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα πίθων, ἐνταῦθα δὲ ψυχὴ. Verùm locus insignitèr depravatus videtur. Nec certi qid statuere ausim. D. Salmas. de hoc loco per literas consultus, de θνείωσαι huc retrahendo consentit: periodum tectum sic concinnandam censet. Τί ἔν ταραχῇ, μέτι τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ἀποκεῖσαι, σωσαγελάζῃ, βόσκῃ, θνείωσαι ; *numqid ἡγεμονικῷ tuo dicis, qòd mortuum est, qòd corruptum, qòd aliud agit, aliud simulas, qòd congregetur, pascas,* &c.

& effectus. ἢ εἰ ἐκεῖνα, Τί ἂν γένοιτο; τί λέγεις; τοῦ ἡγεμονικοῦ τεθνάναι, ἐφθάρθαι, &c. an tui principatûs mortuum es, corruptum es? &c. hæc omnia non sunt τῶν ἐφ' ἡμῖν, ac divinæ particulæ, quæ nobis insita est, sed mortis materiæ.

§ 40. Μηδὲν οὖν ἀνάγκαζε θεοὺς, ἢ δωρεῖσθαι ἀνάγκαζε] *aut nihil cogito pro nobis Deos posse, ut animi distractiones & intemperies sopire & lenire possint.* M. Casaub. qi sloto τῶν δωρεῶν quid legerit ignoro. Ego Xylandrum sequor hic fortiter illantem prorsus. Vide ad periochæ præcedentis clausulam. *Vel nihil*, inqit, *possunt dii, vel possunt aliquid.* Sequentia liquidò comprobant. Annot. Lugd. ἢ τι δύνασθαι ἀνάγκαζε. quod idem valet.

Μᾶλλον τοῦ μὴ παρόντος σοι τούτου, ἢ τοῦ παρόντος] *Cur non magis veniam petis, ut deus tibi nè quid horum metuas, aut experas, neque magis doleas, si absit, quàm si adsit?* Xyl. Ego malim. τοῦ μὴ π. τ. τ. ἢ τῶν π. τ. *Cur non hoc potiùs poscis, nè ullorum aliquid metuas, aut nè illorum aliquid timeas, quàm nè illorum aliquid absis, vel adsit tibi.* in verborum formam Cas. utrumque admisit. Hoc est quod Diogenes olim in parentibus notabat. ὁπὸ τῶν ὠδίνων, τῶν θεῶν ἕνεκα· καὶ ἢ τῶν πλανῶν ἀνέξῃ, ἐὰν ἔτι. *Filium*, inqit, *ut habeatis, victimâ cæsâ deos poscitis: utrùm de hoc, qualis futurus sit, parum pensi habetis; modò non probus atque evadat, Diis supplices estis.* Latet l. 5. ità Marcus, Deos, inqit, ocaris ut hoc vobis obtingat, illud non obtingas; ut cur non potiùs ocaris, ut nihil vos illiusmodi afficiat? cur non potiùs ut nè experas, quàm ut re experitâ poniaris? cur non potiùs ut nè metuas, quàm ut id quod metuis nè eveniat? illud enim, non illud verè felicem facit. Vide l. 4. § 49. Simillimum huic Marci monito Menandri illud:

Ἄνθρωπος ὢν μὴ δόξῃς πλὴν ἀνθρώπου
Ἄττα παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
Nè posce homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æquanimem, & tolerantem mali.

Gron. Nec abludit reprehensio apud Petronium Eumolpiana illa; *Quis unquam venit in templum & votum fecit, si ad eloquentiam perveniisset? qui, si Philosophiæ fontem invenisset? aut nè bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; sed statim atque limen Capitolii tangunt, alius donum promisit, si propinquum divitem exturbaverit, alius si thesaurum effoderit, alius si ad trecenties HS pervenerit.*

Μὴ παρῇσαι] Dio Prus. orat. 16. Τοσούτων δὲ δυσκολιῶν ὄντων ἐν τῷ συνόλῳ ἀρχομένοις τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκβῆναι τούτων ἀδιαλύπητον καὶ ῥᾳδίως ἐκδύεσθαι, μὴ κακοδαιμονήσαντον ἅπαντων τῶν προσηκόντων τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τῶν, μηδὲ τῶν συμβῶν κακοδαίμων εἴ τις ἐν ὁμίλῳ πορεύοιτο, ἐκπίπτοιμα ῥᾳδίως ἔχει μηδὲν, ἔνεστιν ἢ μόνον, ἕκαστον ἐκ παλαιᾶς συνηθείας διαφυγεῖν ἢ εἴ τις πλέων, ἀπὸ τῆς ἀκρας ἐκπεσὼν ἔχειν, καὶ τὸ σκεύασμα ἅπαν ἀπολέσας, ἔνεστιν μηδὲν ἐκ παντὸς ἀπολέσαι, καὶ αὐτὸν σῶον ἐκσῶσαι.

Καὶ εἰς πάντα συνεργεῖν] Stoicus hic Plut. constrictus tenere se evasum, de Stoic. contradict. c. 29. Ἐπεὶ ὁ Θεὸς, ἔφησθα, ἀφεικὼς ἐδίδουν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν ἀνθαιρετὸν ἔθηκε πᾶσιν ἐν ἐγκλίσει χωρὶς ἀρετῆς ἀδόντα, ἐν ἓν χρυσοῦν ἀδόντα, ἀλλὰ πάντες, τυφλοὶ βλασφημοῦσι καὶ ἀμαθίᾳ καὶ ἀλογίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ τοι οἱ μὲν πλούσιοι τῶν ἀφελείᾳ πάρεχειν οἱ Θεοὶ, ἐν ἐστι χρυσοῦ καὶ πάρεχεντο· οἱ δὲ μὴ πλούσιοι πολὺν ἀγαθὸν, ἐδὲ ἀφελεῖν πλούσιοι, μηδὲν ἐκ ἄλλον ὄντος ἀγαθοῦ, μηδὲ ὠφελίμου.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ Θεοὶ ἐποίησαν] Ità l. 2. § 12. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἐδίδοτο.

Οὐ χρήσιμον χεῖρας τοῖς ἐπὶ σοι] Epictet. l. 2. c. 26. Ἔστι λάμπειν, Κύριε ὁ Θεὸς, πῶς μὴ ἀναγκαῖος μοῦσα, χρῆσις ἐν ἄγαν; ἐν ἀποστῆσαι σοι πάντα ὁ Θεὸς; ἔνεκα σοῦ κατασκεύασεν, ὅπως σὺ μιζεῖς τι μὴ ῥᾴστον· ἀπόρευσαι μᾶλλον, ἢ μὴ ἀσχολεῖ. τί ἐν; ἐστασιάζει σοι ὀδὼν Νόμιον; ἢ ἀδουλὸς σοι παρῆσαι, μεγαλοψυχίαν, ἀσφάλειαν, παλαιστὰς ἔχων χεῖρας, ὅτι ζητεῖς τὸν ἀπαιδευσίαν; Objurgat hoc nomine Græcos Demosthenes Philip. 3. Ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀπίστουν καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ τὰ χαλκᾶ, ἐμοίγε δοκοῦσι θεασταὶ γενέσθαι καλοῦ καὶ ἀδίκου ἐπιχειρῶν. Xenoph. Paed. l. 1. Ὡς δὲ δῆμος ἐν αὐτοῖς περὶ τῶν θεῶν, ὅτε ἐστασίαζον μὴ φανερὰς, ἐπεμαχοῦντας νικᾶν· ὅτε μὴ ἐπισταμένους πεζεύειν, πεζεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων πεζεύειν· ὅτε μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν, σοφὸν ἐνόμιζε ναῦς κυβερνῆναι, ἀλλ' μὴ πειρωμένους γε αὐτοὺς, εὐχαῖς κατὰν αὐτοῖς ὅτιν φύσις· ἀλλ' μὴ φυλαττομένους γε ἐν πλόμῳ, σωτηρίαν αὐτοῖς παρὰ τῶν θεῶν διδόμεν πάντα τὰ τοιαῦτα ἔθη· νῦν ἢ ἀνθρώπων εὐχαῖς ὁμοίως εἶναι παρὰ θεῶν ἀπαχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀμαθίαν νῦν παρέχεσθαι δουλίας. Et agendi peritia ergò feliciter agere capienti manifestanda, & peritiæ actio insuper adjicienda. neque enim nandi peritissimus etiam in naufragio artis ope incolumis futurus est, si brachiis implexis, cruribus cancellatis, fluctibus ferendum esse permiserit. Aristides de concord. ad Rhod. Ἄτοπον τοῦ Διὸς εὐχαῖς, αὐτοὺς ἢ μὴ βέλτιστα πράττειν, ἂν' ἐν ἡμῖν ἔθηκε τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. exhort. castit. c. 12. *Tantâ sollicitudine petere cupiebas, quod in te positum recusabis?*

Ἡ δουλεύοντας πρὸς τὰ μὴ ἐπὶ σοι] *quàm de eis, quæ non sunt in tua manu posita, solicitum esse.* Xyl. *Ea, quæ in tua potestate non sunt sua, affectare, Cas. Malim, ad ea cum animi quodam cruciatu & distractione ferri, & quæ differri.* vide *supr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum servitute*, i. e. animo addicto & mancipato. Ità l. 8. § 3. καὶ δουλεία πίστον.

&

& *suprà* § 27. Δυλεία γυνάικων. Sic ἐπίκτητον servi & mancipia fiunt, *sunt*que revera earum rerum, quæ tanta cum anxietate requirunt, & quibus ὕπνος ἀφαιρεῖται, uti Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Imperas aut servis collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc est quod Seneca *epist.* 8. ex persona fortunæ manera enixè anxiéque occupantium. *Hoc miserrimè fallimur: habere, nos putamus; habemur.* &c. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illarum potestate simus; dum illarum servi & quasi mancipia sumus.

Καὶ εἰς τὸ ἐφ' ἡμῖν δὲ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod ad nostram pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem? & de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sibi habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, πάντως ὅτι ἐκ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβάνει. Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 1. § 27. συλλήπτωρ θεὸς ἡμῖν. Sed dilertiùs paulò Marcus Paulus noster *ad Rom. c.* 8. *v.* 26. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *vicissim auxiliatur*; quasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo συνεργεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus συνεργεῖ Deus. Marc. Evang. *c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. *de se ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Ἧττον ἐκοπίασεν αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. *nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata.* Bern. *de grat. & lib. arb.* Ità *nec gratia divina quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus divinâ, extitit otiosus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit.* Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν τοῖσι θεοὶ τἀγαθά.
Dii suos labore dotes esse venales volunt. Grot.
Καὶ τ' ἐρεθίζ' ἀθῶν πολὺ φίλτατος ἀθανάτοισιν·
Τῷ δὲ θεοὶ κάμοντι συναντόμενοι, ὅς κεν ἀρῇσι.
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii:
Ignavum oderunt pariter superique hominesque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν ἀπόληται τις αὐτὸς, οὐ θεὸς συνάπτεται.
Quæ qui utrò properat, illuc adjurat cursum Deum.

Idemque. Φιλεῖ γὰρ τῷ κάμοντι συναπτόμενος θεός.
Habet laborans collaborantem Deum.

Et Τῷ δ' ἐκ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus.

quod Evripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *Strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Evripp. *Hippolyto*, hic ex *Bellerophonte* (sive ut Grotius avrumat ex *Clymene*) esse vult: qi & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη.
Fortuna non est sociis nisi conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα προσφέροντα δεῖ τὸν θεὸν αἰτεῖν. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Svidâ;

Τὴν χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτὸς τ' ἐπὶ σαυτῷ, ὅτι καὶ τοὺς θεοὺς κάλει.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Moliere primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀρχὸς γὰρ ὕδατος, θεὸς ἔχων ἀνὰ χάμα
Βίον ἀμώσας ἂν ξυλλέγειν δοκῇ πόνῳ.

Evrip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deus. Græc.

Synes. denique *de providem.* 1. Καὶ τοῦτο προνοίας δ' ἦν ἔλεγεν μὴ ραδιουργεῖσθαι, ἀλλὰ χαλεπόν δὲ παρ' αὐτῆς ἔχειν, πάντα πάντως εὐδαίμονας εἶ). ὃ γὰρ ὄζειν ἡ φρόνησις τῷ μετέχοντι τὸ νοερὸν βρίθει, ἧν δεῖ πράγματα ἔχειν, ἀποσβέσαι τὸ φροντιστικὸν καὶ λυπηρόν. ἐκεῖνο γὰρ ἀτελὲς ὅτι καὶ ἀπορον ἐξεύρηται. ἀλλὰ κατ' ἀκριβῆ λόγον αὐξήσαι γε αὐτὸ καὶ ὁπλίσαι, χεῖρας χιλίας, καὶ τὸ κατὰ σκοπεῖν. ταῦτα τῷ πάντῃ ἄξια ἀνθρώποις εὑρίσκει καὶ γὰρ φρόνησιν νομίζω, καὶ ἑαυτῆς φροντίζειν, εὐσεβεῖς τε καὶ ἐπιμελεῖς ἁμᾶ γινώμενοι· καὶ γὰρ ἡκούσονται θεῶν τε ὑπερφυῶς καὶ χάριν ἀρᾶσθαι σφῶν ἄλλα. Pulcerrimè.

Ὅλως φῶ ὑπεκτέον τὰς ἐυχὰς, καὶ διαφέρει τι γίνεται] *Posce deum, inquit, bonam mentem, & videbis quid futurum sit*, quod Dominus Christus Luc. c. 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. *quanto magis gratiam Spiritûs eam posteritati concedet?* scil. quod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18. Μέγιον πάλαι μὲν συναγωνίζῃ. μέγας ὁ ἀγὼν ἔστι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. οὕτω δεῖ μέμνησο· ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ παραστάτην, ὡς τοὺς Δοσκούρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs paulò exhibitum.

§ 41. Τὸ φροντιζόμενον συνολογῶν] *De rerum natura priùs fuerim meditatus.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de qo Marcus istic, Epicurus; Μὴ γενέσθω ἡμῖν διλογισμός. vide *infr.* in Cas. προηγούμενα, *præstantiora*; cùm *præterita, præcedentia, prægressa*, priora, Epicurus velit.

Πῶς ὁ νόησις] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiùsque quàm corporis; spiritûs quàm carnis, rationem habet curámque gerit? qid Chrysippum? qid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Psal.* 41. *vers.* 4, 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum' cupotit Deum pascit.

Καλαφρυάπλειος] Xyl. καλαπλείως legisse videtur. qasi Pindaricum illud voluerit, γύοις πειάπλων πάντων φάρμακα. *Pyth. od.* 3. idémque medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà avtumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, quod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καταφορτίπλειος istîc esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera comminiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καταφρυάπλειος. qo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu*. μετὰ δεινῆ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non mediis*, inqit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, qasi aliqid operæ pretium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Qod avtem Marcus hîc καταφρυάπλειος, id in eodem planè argumento ὀφρῦν ἐπᾶραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ὖν κολακεύῃς τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔξω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τὸ ἐπᾶραι ὀρρῦν; hoc est, τὸ καλαφρυάπλειος. de eisdem sensu diverso Marcus, τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τῦ ἀρράτων συνάπτω dixit. *l.* 4. § 42. Certè ὀφρῦν & καλαφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάπλειος optimè exprimit qod Hebræi dicunt הֵרְחִפְאֵר i. e. inqit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. וונטיר *vaunsir*, to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρετο ἦν καλῶς] M. Casavb. ἠρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤνετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc renæ difficultas torqueret, hinc insanabilis exulcerati dolor ventris, beatissimum, inqit, hunc & ultimum diem ago.* qod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt. *l.* 10. πλὴν μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ὑμῖν ταυτὶ γράμματα τὰ παρακολουθήκη, καὶ δυσεντερικὰ πάθη, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείποντα τὸν ἐν ἑαυτοῖς μεγέθος· ἀντιπαρετάττετο δ' τούτοις τὸ χαρᾶς ψυχῆς χάρημα, ὁπόσα τῇ περὶ γεγενότων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμη. Eam Cicero, qi *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tuscul. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti avtem morbi aderant vesicæ & visceruin, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, qam capiebam memoriâ rationum inventorúmque nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ'αὐτά. τ'αὐτὰ ἐκεῖνα, eadem qæ ille. qod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀφείσαις φιλοσοφίας ἐν ὅις δύνατε τοῖς ἀνθρώποις] Qod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisqe philosophatur.*

Μήτε τῷ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ φυσιολογούμενα φυσιολογῶν διετέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaque illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, qæ ad rem præsentem mentémqe firmandam faciebant, istîc vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, qæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen havd prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν avtem dixit, qomodo συνεπφρνεῖν. *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πραγματεύῃ εἶ] Vulc nos, qod vulgò dicitur, *hoc agere*. Flaccus in *art.*

Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.

Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύνανται] itaque ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet*, si ejusmodi vitare velimus homines, qales in mundo non possunt non esse freqentes. Verùm necessitatem illam, qam somniabant Stoici, qasi citra malum bonum nè consistere qidem posset, Christiani nevtiqam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὐκ ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶ] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Allusit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀφετὸν πρὸς τοῦτο] Vide *suprà.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστῳ τῷ προσπίπτοντι, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὸ χρῆσθαι αὐτῷ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς ἢ καλῷ, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνον προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορίαν, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς μὲν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ φαύλου] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 2. τοὺς ἐνδεικνυμένους φαυλότητα πρὸς πάντας, & qia objici poterat, multos esse ἀγανακτοῦντας καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμεν ποτὲ καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μεταδιδάσκειν τὸν παραπεπτωκότα] qod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὶν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανη-

Sivra

Πλανᾶται πλάνης ὁδῷ αὐτῷ ἐπιφέρει. vide *supra* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc est autem quod ipsa naturæ lex ínsque postulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, quæ sunt generis ejusdem, quod ab Ennio est positum;*

Homo qi erranti comiter monstrat viam,
Quasi lumen de suo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipsi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Mosaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóque ubi erraverit, reducendo. De qa Tertull. *adv. Marc l.* 4. *c.* 35. *Pecora quoque fratris tui, si errantia in via inveneris, prohibet despicias, quò minùs ea reduces fratri tuo; nedum ipsum sibi.*

Ἁμαρτάνει τῇ διανοίᾳ] Bonum enim sibi qisque suum etiam in eo quod peccat, proponit; quamtamen peccando malum qique attrahant sibi suum. Hoc est quod Augustin. passim inculcat *ep.* 122. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qi pessimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, nisi eodem modo se esse vel posse fieri beatos putarent. Hoc est ergò quod cupiunt & boni & mali; sed ad quod perveniunt non nisi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum esse qi secundum suam vivit voluntatem. absit verum credamus, qid si enim neqiter velit vivere? nonne tanto miserior esse convincitur, quanto facilius mala ejus voluntas implatur?* Mox, post adducta ex Ciceronis *Hortensio* iste, (qæ laudat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos esse qi vivunt ut ipsi velint, falsum id qidem. Velle enim qod non deceat idem ipsum miserrimum: nec tam miserum est non adipisci qod velis, qàm aliqid velle qod non oporteat. Testimonium,* inqit, *hoc verum est. ille igitur beatus est, qi qicqid vult habet, & nihil vult qod non debet.* & *in Psal.* 118. *conc.* 1. *beatum esse tam magnum est bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum est, qòd boni propterea sunt boni; sed illud est mirum, qòd etiam mali propterea sunt mali, ut fiant beati. Nam qisqis libidinibus deditus, luxuriâ stupriisque corrumpitur, in hoc malo beatitudinem qærit, & se miserum putat, cùm ad concupiscentiæ suæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm jam pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus sit: & sceleratus qisque in sceleribus beatitudinem qærit. ità omnes beatitudinem concupiscunt: sed qomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum nesciunt, per itinera aberrant, qæ misera sunt, & ad majorem miseriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3. 8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccles. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 10. πεπλανημένα καὶ τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De se David, *Psal.* 119. *v.* 176. ὡσεὶ ἀπόλωλα ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Esajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα. alludunt ad ovium naturam, de qarum simplicitate & proclivitate ad decerrandum, videri potest Aristot. *hist. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ διάνοιά σου χείρων] Vide *lib.* 7. § 22.

Ἐς ὃ ἀπαλλάξῃ τοῦ μὴ ἀπαλλάττειν πρόνοιαν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut insolentia iracundos facit. ignorantia. qid enim mirum est malos mala facinora edere? qid novi est, si inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, servus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier si facit meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν, ὅτι ὁ σοφιστὴς διὰ] & paulò pòst, τὸν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito insimulanti, qòd à se accepta Cæsaris arcana in exitium suum imperatrici prodiderat. Δικαίως. *justè*, inqit, *hæc pateris?* Ὅτι μοι τοσοῦτον συμπαιζόντων χρόνον, οὐκ ἔγνως, ὡς ἐρυλάξω τὴν ἀκρασίαν qòd cùm tam diu mecum vitam exegeris, incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris. Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent, Lipſ. *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκπληκτικὸν δέ τι τὸ ἄφνω καὶ τὸ ἀπροσδόκητον· δεῖ δὲ, ὡς φησι Παναίτιος ἐκεῖνος, χρῆσθαι τοῦ Ἀναξαγόρα, καὶ καθάπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῶν παίδων εἶπεν, ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο τοῖς παροξύνουσι λόγοις ὑπομνηστέον ἁμαρτήματα, ἤδειν ὅτι στρυφνὸν ἐκ ἀπειράμην δῆλον, ἤδειν ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλον οὐκ ἐλπίσαμεν, ἤδειν ὅτι ἡ γυναῖκα γυναῖκες εἶχον Senec. loco proximè memorato. *Turpissimam aiebat Fabium imperatori excusationem esse, Non putavi: ego turpissimam homini puto. Omnia puta, expecta. etiam in bonis moribus aliqid existit asperum. Semper futurum aliqid qod te offendat, existima.*

Μὴ κολακικῆς ἕνεκεν] phrasis notanda; qam & suprà restituimus, *l.* 7. § 13. κολακικὰς δόσεις qis dicitur, qando actio dandi, sive donicollatio, οὐκ αὐτὸ τὸ δοῦναι, ἀλλὰ κοινωνικῶς τὴν πρᾶξιν, καλλύνει. ut suprà § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ δόσις ἀπολύει. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud spectat, nec ullam finem ulteriorem habet præfixum ac propositum sibi, nisi ut datum ac largitum sit.* (qomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πρᾶξαι τὸν καρπὸν ἐπιλείψαν, ità ut omnem prorsus fructum donationis in eo ipso qòd dederit, & posuerit, qi dat, & accepisse se existimet. uti Marcus mox. de qo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epist.* 115, *Pecunia ex qo in honore esse cepit, verus rerum bonor cecidit: mercatorésque & venales invicem facti, qi primus non qale sit qid, sed qanti. ad mercedem pii sumus, ad mercedem impii: honesta qamdiu aliqa illis spes inest, sequimur; in contrarium transituri, si plus scelera promittant.* qod Juvenal. *sat.* 10. -qis

—qis enim virtutem amplectitur ipſam
Præmia ſi tollas?— Sed pergit Seneca. *Quid eſt autem turpius, quàm aliqem computare quanti vir bonus ſit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec abſterreatur damno; adeóque neminem ſpe ac pollicatione corrumpi, ut contra ſe impendere jubeat, ac ſæpius in ultro-tributis ſit. Quid conſequor, inqit, ſi hoc fortiter, ſi hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: ſi quid fortè obvenerit inter acceſſiones numerabis. rerum honeſtarum pretium in ipſis eſt.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad qæ Lipſ. *factum ipſum facti merces.* Idem *epiſt. 113. Sacra res eſt juſtitia, alienum bonum ſpectans; nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui. me juſtum eſſe gratis oportet. parùm eſt. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non eſt qòd ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, quàm juſtum eſſe.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Rectè factorum verus fructus, feciſſe. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipſas eſt.* Et *de vit. beat. c. 9. Interrogas, qid petam ex virtute? ipſam: nihil enim eſt melius; ipſa pretium ſui eſt.* Silius *bell Pun. l. 13.*

Ipſa qidem virtus ſibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Clavdian: *de Mallii coſſ.*

Ipſa qidem virtus pretium ſibi —.

& Tragicus neſcio qis latiùs, apud Clem. *ſtrom. lib. 4.*

Ὀὸ' ἕνεκ' ἀρετὴ ὅλ' ἐσ ἀνθρώποις μόνη
Οὐκ ἐκ θυραίων ταμίχειρα λαμβάνει·
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἆθλα τῶν πόνων ἔχει.

Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, qòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipſa, ſed pretium ſui eſt. Grot.

Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί ἓν ὀφελῷ αὐτῷ τῷ πεῤῥάξαι καλῶς; τὸ πεῤῥᾶξαι. ἔπαθλον ἓν ἀδέν· σὺ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνθεὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὰ ἢ δίκαια πεῤῥᾶξαι; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pavli Apoſt. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· qo in loco (præfiſcini dictum ſit) ſolus interpretum reverendus D. Airæus noſter Apoſtoli mentem aſſecutus videtur. *Parùm*, inqit, *penſi habeo, qid de me fiat, modò ſive vitâ ſive morte meâ Chriſto honos ullus accreſcat. mihi ſiqidem, cùm in vita, tum & in morte, qæſtus eſt Chriſtus.* hoc eſt, qæſtus omnis, ſive merces omnis, qem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetóqi, Chriſtus eſt; ſive is eſt, ut Chriſto deſerviam. vide *l. 8. § 2.* Malè autem hìc Annot. Lugd. qi καλλιστικῶς δίδναι exponit, *ità dare, ut in accipiente definat.* pejùs qòd κατακλιστικῶς, reſcribi poſtulat. peſſimè qòd hoc ità ſumi vult, ut ſignificet, *ſeipſum ſpectando*: qod eſt Marci menti ex diametro adverſum.

Τέτε μᾶλλον ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, (inqit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισῶ γὰρ ἄνθρωπον τις ἀνθρώπου φιλεῖ;

Ergò hominem homo mercede qisqam diligit? magna ſcil. laus eſt, ſi homo manſvetus homini eſt. Senec. *epiſt. 95.* Cicero *de legib. l. 1. Id enim ipſum injuſtiſſimum eſt, juſtitiæ mercedem qærere.* & *ibid. Qi non ipſo honeſto movemur, ut boni viri ſimus, ſed utilitate aliqâ atqe fructu, callidi ſumus, non boni.* Et mox: *Qid liberalitas? gratuitáne eſt an mercenaria? ſi ſine præmio benigna eſt, gratuita; ſi cum mercede, conducta: nec eſt dubium, qin is qi liberalis benignúsqe dicitur, officium, non fructum ſequatur. Ergò item juſtitia nihil expetit præmii, nihil pretii. per ſe igitur expetitur. Eadémqe omnium virtutum cauſſa atqe ſententia eſt.* Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, juſtitia, reliqa virtus eſſe nulla poteſt, niſi erit gratuita: nam qæ mercede aliqâ ad officium impellitur, ea non eſt virtus, ſed fallax imitatio ſimulatióqe virtutis.* Ἁμιλλος γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα ᾖ ἀρετὴ μένῃ, πρὸς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epiſc. 150.*

Ὡς οἱ οἱ ὀρθμοὶ] vide *ad l. 2. § 1. de corporis membris*, Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 9. Videas ſuo ſingula gratuito ſtipendio militare.*

Ἀπέχει τὸ ἴδιον] Inſignis Annotatorem Lugd. non emendandi, ſed in deterius demutandi pruritus tenuit, qi proverbii planè immemor, κακὸν ἓν κείμενον ἐ κινεῖν monentis, etiam κακὰ ἓν κείμενα paſſim ſolicitat, nec ſolicitat tantùm, ſed ſedibus ſuis pellit prorſus. Is hoc loco; *Lego*, inqit, ἔχειν ἴδιον. qi idem tamen libro 11. ἀπέχω pro ἔχω poſitum vult. Locus is eſt, *l. 11. § 1.* ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ſed & *l. 4. § 49.* ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια. ad qem locum qæ adnotavimus ſi conſulere libuerit, Marci ſenſui mutatione iſtâ nervos plurimùm acciſos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi nevtra ſunt nomina, docere poterant eum & ſub Orbilii ferula adhuc agentes. Conſultiùs feciſſet ſi pro ἄφ' legiſſet ὅσ'. neqe enim relativum illud ad ταῦτα, h. e. membra operantium, ſed ad τόδε τι, ſive opus; ad qod condita ſunt, reſpicit.

Ad

§ 1. Σὺ ποτὲ] *Eris, ſpero, aliquando:* Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Eriſne tandem aliquando?* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum aſſecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μίᾳ] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνή] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas* —

Φανερωτέρᾳ τῇ πεπεισμένῃ σώματος] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τὸ ἡλίῳ καθαρώτερον ἡμιονικὸν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. πῶς τὸ βαπτιζόμενον ψυχῇ αὐτῇ τῇ ἡλικιῶν ἀκλινὲς καθαρώτερον.

Πεπεισμένῃ] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anaxarcho: ὅτε γὰρ ἐν πεπεισμένῳ. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5 *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί πρὸς ἂν ὄζει βαλανεῖος; ὅτε γὰρ ἐσὶν ἱμάτιον ἀποδύεσθαι καθάπερ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ περίκειται· καὶ τοῦτο πρὸς βραχὺ διὰ τῆς τελευτῆς ἀποθήσθαι, λαμπρότερον ἀπολαμβάνομεν πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inqit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relinqere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, curem dicit. *carnem*, inqit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſticerunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπολυτέον ἄρα τοὺ πολλοὺς ἡμῖν χιτῶνας, τὸν τε ὀρεπτὸν τοῦτον καὶ σάρκινον, καὶ ὃς ἐσωθεν ἐμφύεται, περιεχεῖς ὄντας τοῖς δερματίνοις. & *l.* 2. Ἐν ᾧ τῷ ναῷ τῷ παντὸς, τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἔξωθεν καὶ ἐκτὸς ἡμῖν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, ὑχ ἁγνὸν περικεῖται διατρεῖν; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, qibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, qibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro hodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, quæ ſe induit qodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qi veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, qò induta anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Quod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc quoque natura, ut quandam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερητικῆς] στερητικῆς iſtud iſtic non concoqo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερκτικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qalis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, qâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucaram, non effictam. de qa videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεής] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν γὰρ ὁμοίως καὶ ἀνενδεὴς ὁ θεὸς ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὑδέποτε δ' ὄξιον δίοντ' εἰς τὸ ἄλλο ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ πίδον τοῦ θεοῦ καὶ τῶν παρόντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ πνὶ εἶναι καὶ ἀνενδεεῖ δεῖ περεῖναι αὐτῷ, καὶ λιμόν. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ὑποπτεύσας] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκεσθήσῃ τῇ παρέσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαυτὸν ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἀνὴρ ὁρίζεται τινος τοῦ ἀπόντων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μέμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενον γάρ τι κατὰ σὲ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μεταλάβε· παρέρχεται; μὴ κράτει· ὕπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε πρὸς τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σέ. οὕτω περὶ τέκνα, οὕτω περὶ γυναῖκα, οὕτω περὶ ἀρχάς, οὕτω περὶ πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ παραπέμπτων σοι μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario; non παραθέντων, qod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρελήλυθε εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπους ἑορτάσοντας, ἔστ' εὐωχίαν τινὰ καὶ θοίνην λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. tum de convivarum variis moribus differens, inter alia, τινὰς δ' αὖ, μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πορρωτέρω διατείνειν τὰς χεῖρας· οὐ μεσογείους ὄντας, ἰχθύων ἐρᾶν, καὶ φαγμαλέα ἔχειν. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, *qi ad mare piſcem nunqam comedit; in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit.* Lamprid. Syneſius *de provident.* 1. Αὐθίς τε καὶ πολλάκις εἰρῆσθαι ἄξιον· ἀνθρώποις ἀπαιδευσίας;

σίας καιρὸν, μὴ ἀσεμνύεσθαι βίον, ὥσπερ ἐν πραπίζῃ μελίσσης, ἵπτε φρεσὶν ἠμῶν ἔνεστι, ἵνα ἀνελώμεθα· ἀλλ' αὐτὸν ἐξ τὸν θεραπεύοντα καὶ ὑφαιρεῖσθαι· τυχὸν δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ ἀγέλαστος ἔσται, συμπτώσει ὧν ἄκοσμος, καὶ τῷ πάθει τὸ συμπάσιον ἀπόχθιστος, τόγε ἐφ' ἑαυτῷ παράδοξον ἀνελόμενος τὴν τέχνην· μὴ τυχὸν δὲ, ταῦτά τε, καὶ φρενῶν κλαύσεται παιδείαν ἀλίτλιν, τῆς φρενεχθείσης μελίσσης, καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐλθούσης, αὐτὸς ἐξεχόμενος.

Ἡδύνῃ τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 7. ἔστι ὁ πιστὸς, ὁ πεπεισμένος ἄριστα διοικεῖσθαι τὰ κατ' τὸν κόσμον, ἀμέλει πᾶσιν εὐαρεστῶν τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. qia ut Marc. *leg. ſpiritu.* § 2. Ὁ Χριστὸς τὰ πάντα τῷ πεπόντι γίνεται· qod Pyladi Oreſtes Evripideus,

——πάντα γὰρ τἀμὰ σὺ μοι.

Πάντα σοι ἔνεστιν ἔχει] Vide *l.* 4. § 39. Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· ταμιὰ καὶ καλῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ qæ in compendioſa ſcriptura facilè commutantur.

Παρὰ θεῶν πάρεστι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τελείᾳ ζώῃ] Mundi ſcil. ſive Dei Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν δ' εἶναι ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακῶν παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γεννῶντος πάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ συνέχοντος] Vide *lib.* 12. § 30. De Chriſtianis idem Juſtin. *epiſt. ad Diognet.* ὅσῳ δέ ἐν σώματι ψυχὴ, τοσοῦτοι εἰσὶν οἱ κόσμῳ χριστιανοὶ ἐσπαρμένοι κατὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ κατὰ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατος μὲν ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται μένοντες (leg. diviſim μὲν ὄντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατος δὲ αὐτῆς ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκέκλεισται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, συνέχει δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ συνέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqua: ſunt enim elegantia.

Διδυνύμθμα εἰς γένεσιν ἑτέρων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεσθαι] Ità mundus, ex Stoicorum ſententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἕνεκεν συνηγμένοις μετὰ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως. à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum eſſe cenſent quaſi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibúsque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος δεῖ σύγκριμα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς εἴ τις λέγοι, πόλις δεῖν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clariſſimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid eſt, non dicam, in homine, ſed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? quæ cùm adoleuit atque perfecta eſt, nominatur ritè ſapientia. Eſt igitur, quoniam nihil eſt ratione melius, eáque & in homine & in Deo, prima homini cum Deo rationis ſocietas. inter quos autem ratio, inter eoſdem recta ratio communis eſt. quæ cùm ſit lex, lege quoque conſociati homines cum Diis putandi ſumus. inter quos porrò eſt communio legis, inter eos communio juris eſt. quibus autem hæc ſunt inter eos communia, & civitatis ejusdem habendi ſunt. unde etiam univerſus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum exiſtimanda eſt.* Vide Chryſipp. *de finib. ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεσθαι] De Chriſtianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Juſtin. *ad Diognet.* ὁπὶ γῆς διατρίβουσιν· ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & ibid. τότε θεάσῃ πτοχάνων ὁπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. qo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at qid ſi legamus, ὅτι πτοχάνων ὁπὶ γῆς ἄνθρωπος, ὁ οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας ταύτης συνόδου, (pietatem ac religionem veram vult) δ' ἧς ἀνθρώποις συμπολιτεύεται θεός. Qi & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptiſtam ait in eremo κατ' μαλιείαν τοῦ θεοῦ πολιτεύεσθαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] qod Epicter. *l.* 2. *c.* 19. ὁμολογουμένως τοῦ θεοῦ καὶ μοιρᾶ, μήτε θεὸν, μήτ' ἀνθρώπων μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε καταγινώσκειν αὐτοῦ] hoc eſt qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις διδάσκει, ὡς ὑπὸ φύσεως μόνον διοικεῖσθαι] *Obſerva qid natura tua requiras, qippe qi tantùm à natura gubernaris.* Xyl. nec abſcedit multùm Caſ. ego malim, *qatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, qam φύσιν meram appellat ſæpius Marcus. hoc eſt qatenus nec ſenſu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib.* qo *animam diſſeris corporis crafin ſeqi. c.* 4. πνεῦμά τι τῶν ψυχῶν δὴ βούλονται, κρᾶσιν καὶ τόνον φύσιν· αὐτὸ ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ σῶν ὕλη μὲν πως ἀκριβὴς τῆς ψυχῆς ἔστι τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὕλης εἶδος. Hæc ergo Marci genuina. *permitte tibi,* inqit, *& admitte in te ea qæ natura*

natura

tura tua poscere videtur, qà est vegetativà faculate prædita; nisi, si id tibi qà animal, id est, vitæ tuæ sensitivæ, adversari videbitur. tum qod natura tua, qà es animal, expetere visa fuerit, nisi id tibi qà es homo, & virtuti rationali, minùs consentaneum existerit. Ità nihil vult admitti, qod natura hominis, avt qà vitam meram cum ſtirpibus, avt qà sensum cum animantibus communem habet, si rationi rectæ; cujus imprimìs ratio habenda est, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epist.* 92. *Quid ergò*, inqit, *si virtutem nihil impeditura sit bona valetudo, & quies, & dolorum vacatio, non petes illa? qidni petam? non qia bona sunt; sed qia secundum naturam sunt, & qia bono è me judicio sumuntur.* Et luculentiorem adhuc Aristoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τοῦτ' ἔξιν καὶ τοῦτο ἐνέργειαν τοῦτο τὸ ἄρχοντος· ὅθεν δῆλον πρὸς ἀνάγκην. ἐπεὶ ἡ καὶ ἀνθρώπου φύσει συμβαίνειν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀρχομένῳ, καὶ ἕκαστον δὲ νῦν πρὸς τοῦτο ἑαυτῷ ἀρχοῦ ζῆν. Et mox. Ἐπὶ τῶν ἄνευ καὶ κίνησιν ἔχει φύσει ἀγαθῶν ποίησον τοῦτο τὸ θεοῦ μάλιστα θεωρεῖν, ἢ σώματος, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ ἔχει ἄλλων ἀγαθῶν, αὐτὰ ἀείζη, καὶ ἔστ' ὁ θεὸς κόλλησις· εἴ τις, ἢ δι' ἐνέργειαν, ἢ δι' ὑφροσύνην καλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὐτὰ ἢ φαύλη.

Μηδὲν ἀφιστᾷς] *Nihil ages supervacaneum.* Xyl. at verba monentis sunt, non promittentis. itaqe Cas. *rebus otiosis nè faceßas negotium tibi.* Malim simpliciter, *nihil satage*, vel, *nihil sategeris*; de re nulla ulteriùs solicitus sis.

§ 3. Φθαρήσῃ γάρ σε ἐπαναλῶσαι] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τῇ ἀσολήψει δεῖ τῇ σῇ φορητὴν ποιῆσαι] Senec. *epist.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τῷ συμφέρειν] qid enim valetudinis & sanitatis causâ non sustineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τῷ καθήκειν] *officii causâ* qid non debeas? vide Apostolum *ad Roman. cap.* 8. *vers.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *vers.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20; 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 23, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inqit) *accusa*, qi succenseas alteri ob illud, qod corrigere in ipso non vales: *vel etiam nec te accusaveris*, qòd corrigere neqeas; sed feras qod corrigere non potes. Potest tamen aliter intelligi. Tuam agnosce imbecillitatem, qi non potueris erroris illum convincere. qanqam nec hoc qidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris*, *non curationem*; ut scitè Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. Cavtè itaqe Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμαυτῷ παιδὸς ἐξ ἁπαντὸς ἐπ' ἐμοὶ γὰρ δεῖ· τὸ δὲ μὴ ὀργίσθαι τοῖς ἀνθρώποις οὐ δύναμαι ἐξ ἁπάντων· ὃ καὶ περιέσομαι. qi etiam in eundem cum Marco sententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μάγιλλε, ἢ ἀποχή σου· ἂν ἢ μὴ δειλούς, αὐτὸς αὐτῷ μᾶλλον ἐχθρὸς ἔσῃ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. eod. c.* 12. Δεῖξον αὐτοῦ τὸν ἀληθείας, καὶ ὅτι ὄντως ἐστὶ ἀνθρωπεῖ. μέχρις δ' ἂν ᾖ μὴ δειλούς, μὴ ἐκείνῳ κολάζηλα, ἀλλὰ μᾶλλον αὐθάνῃ τῆς ἀδικαμίας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem differentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9. § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] ità *l.* 5. § 8. ἐκ προσβυτέρων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περιπατεσκιάζετο] vide *ad l.* 7. § 31. Apostol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σου προώρισεν γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ἔδει γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, qæ in hoc mundo hominibus fiunt, absqe omnipotentis Dei consilio occulto veniunt; nam cuncta Deus secura præscians, ante secula decrevit, qaliter per secula disponantur.*

Ἡ ὁπλοχὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa causarum*: ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. sive *immutabilis causarum cohærentium series*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Causa pendet ex causa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* sed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένην· i. e. *fatum* definit *ordinem seriémqe causarum, cùm causa causæ nexa rem ex se gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem qandam necessitatem, qâ qicqid accidit, id ex æterna veritate caussarúmqe continuatione fluxisse dicatur.* Idémqe eódem respiciens *de Fato*: *Nisi ex æternitate caussa caussam ferens hoc erit effectura.* ut sit qasi εἱμαρμένη τις αἰτιῶν sic dicta. Nec consultè satis H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam esse Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *fero* enim Latinum, unde *series* & *sertum* est, omnino εἴρω Græcum, vide *ad l.* 7. § 9, 49, 73. Trahit avtem huc Il. Casavb. Persii illud, *sat* 3. *v.* 66. *Discite, ô miseri, & causas cognoscite rerum*: i. e. *causas eorum*, inqit, *qæ hominibus eveniunt; qæ Stoici referebant ad legem fatorum.* qibus & Marci ista subjicit.

Συνέκλωθε] Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 4. § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομος, εἴτε φύσις] Malim φύσις. ut *l.* 11. § 18. Εἰ μὴ ἄτομος, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legisse videtur. *Sive naturâ constat mundus.*

Μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου] vide *ad l.* 2. § 3. & Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβήσῃ τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὰ αὐτὰ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. Siqidem in toto pars

est. itaque Persarum regi Agesilai amicitiam ambienti, respondit is, Ὅτι ἀ δύναται φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάου ἰδίᾳ ἕξει· εἰ δὲ ἓν Λακεδαιμονίοις κοινὴν φίλον, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσται· ἐφ' ἅπασι γὰρ ἡ ἐκείνου ἀειδημεῖς. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Qin &, ut Plato *Charm.* τῷ ὅλῳ ἡ καλὸς ἔχοι ἂν, ἀδυνάτου ὄντι τὸ μέρος ἢ ἔχειν. Potest quòd inutile reipub. sit id cuiquam utile esse? Cicer. *offic. l.* 3. Qi & *ibid.* *Ergò unum debet esse omnibus propositum, ut eadem sit utilitas uniuscujusque & universorum; quam si ad se quisque rapiat, dissolvetur omnis humana consociatio.*

Τῆς δὲ τοῦ κόσμου σωτηρίας] *Insuper acceperis*, i. e. insuper habeat, insitum atque innatum habeat. *accepisse*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; ἔλαβες δύναμιν σου τὴν μεγάλην. *potentiam tuam magnam accepisti*, i. e. *habes, exerces, exeris*. Sic *Psal.* 24 *v.* 4. Græc. οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam suam*. i. e. *non vanè habet*. Hebr. *ad vanitatem non efferet*. ut Junius i. e. *vanitati non addixit*.

Τὸ μὴ δὲ ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, quod universo, sive primæ causæ damnosum sit. Hoc enim naturæ cujusque esse commune, ut nihil in se habeat, quod non conducat sibi; quod damnosum sit, multò minùs: primam autem causam à nulla aliâ cogi posse; nec omnino igitur istiusmodi aliquid admissuram; qia nec à se habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν πράξω ἀκοινώνητον] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Στοχάσομαι δὲ ὁμογενῶν] Non animadverterunt interpretes usum vocabuli hujus apud Marcum nostrum. itaque alter clavsulam hanc prorsus omisit, alter de *deliberationibus* interpretatus est. at στοχάζεσθαι Marco est *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Εὐφυῆ] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτης βίου] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 8. § 16.

§ 7. Σημαίνειν τὸ ἀλλοιοῦν] *alterationem* potiùs esse vult, quam *corruptionem* vulgaritèr dicimus. rationem peras licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæta l.* 1. Ἀπόλυσιν μὲν ὑδὲν ἀπάλλαν χρημάτων, ἀλλὰ γίνεται ὅτι μὴ φορέειν ἦν· ξυμμιγνύμενα δὲ ἀλλήλοισι, καὶ ἀλλοιοῦται. νομίζεται δὲ περὶ φύσιν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ ἀέρος εἰς φῶς αὐξηθὲν φυέσθαι· τὸ δὲ ἐν τῷ φωτὸς εἰς ἀέρα μεταβὰν ἀπολέσθαι. sed & è priscis philosophis haud paucis visum, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὴν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν· τὸ δὲ τοῖσιν ἀλλαττομένοις φάναι εἶναι γένεσιν, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητὸν ὄντος, πάθεσιν ἄλλοις ἐν τοῖς αὐτοῖς πάθωσιν. Ibid. *c.* 4. Itaque Calvb. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio vetustissimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, sed mutari duntaxat. mortem inane esse nomen sine re: nam revera mutationem esse, quæ vulgus dicit mortem: quippe nihil creatum interire, sed formam aliam assumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc est, ut illi dicere solebant*, ἀλλοιοῦσθαι. Hoc autem Joan. Philoponus *ad Aristot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyss.* π. *v.* 181. sumptum existimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον, ἠὲ πάρος περ.

Ἀλλοῖος, inquit, non ἄλλος· ad quem locum Eustathium ex Grammaticis quibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτεροίωσιν, & μεταμόρφωσιν distinguentem vide satis. nam quòd ad illa Aristotelis *physic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν ἓν τῷ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ὑποδύναι τῇ τῷ ποιὸν κινήσει. non erat quòd Nogarola falsitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui servam Casavb. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis quibusdam, quibus illi τῷ ποιὸν κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine designant. Neque enim hoc voluit Simplicius, neminem Aristotele priorem de istâ motûs specie vocabulum illud usurpâsse: sed confusâ generalique magis notione τὸ ἀλλοιώσεως ὄνομα priscos illos usurpâsse, dum non τῷ κατ' οὐσίαν tantùm, quam φθορὰν dicimus, sed & τῷ ποιὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; quod Aristoteles accuratiùs ista distingvens, ad τῷ ποιὸν κίνησιν duntaxat restrinxit. itaque in locis ipsis à Nogarola adductis Plato duo tantùm motûs genera statuit, τῷ ἀλλοιωτὸν, καὶ τῷ περιφορὰν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὐτὰ γὰρ, inquit, μόνα κινήσεις· ità ἀλλοιώσεως nomine, cum Marco istic, φθίσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaque nihil vult Marcus aliud esse, quàm *alterationem* quandam. Accedit Apollonius Tyan. *epist.* 66. sed adhuc παραδοξότερον, tam hæc γένεσιν, quàm φθορὰν inficiamus. Θεὰ μὲν ὑδὲν ὑδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσεσι, καὶ δόξαις ὑδενὸς· ὑδὲ γὰρ ἐκ μὴ ὄντος ὕλης, ἢ μόνον ἐμφάσεως. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὑπαρχόντων εἰς φύσιν ἄδοξος γένεσις· τὸ δὲ φύσεως εἰς οὐσίαν καὶ ταῦτα δύναται, ὅτε γεγενημένα κατ' ἀλήθειάν τινος ὄντα φθαρῆναί ποτε. μόνον δὲ ἀμφανὲς ὄντος, ἀφανῆ τε ὄντων, τὸ μὲν διὰ παντὸς ἐόντα ἀΐδια ὕλης, τὰ δὲ διὰ λανθάνοντα τῆς οὐσίας ἴσως μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσεων δὲ διαφορὰς καὶ σχέσεις. At è diverso Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Transfiguratio interemptio est pristini. omne enim quodcunque transfiguratur in aliud, definit esse quod fuerat, & incipit esse quod non erat.* & clariùs adhuc *de resurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaque planiùs & vim & rationem demutationis, quæ fermè subministrat alterius carnis refuturæ præsumptionem, quasi demutata, desinere sit in totum, & de pristino perire.*

Disser-

Diſcernenda eſt demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, ſi ità demutabitur caro, ut pereas. peribit autem demutata, ſi non ipſa permanſerit in demutatione. Servius *ad Æncid. l. 6. Elementorum perire, mutari eſt.*

Εἰς ἀλλοχρόαν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl. rectè. quia ἀλλοιοῦσθαι præceſſerat.

Τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina ſuperiori; niſi quòd ibi ab impotentia, iſtic ab ignorantia, quarum nevtra univerſæ naturæ competat, argumentatio inſtituitur. *Malum & damnoſum aliquid, illa nec volens, nec ſciens admiſerit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἰ δέ τις καὶ ἀφιλόμυθος] Havd rectè ſatis iſta interpretes cepiſſe videntur. Ex aliorum quaſi mente iſta ſupponit: *Si qis*, inqit, *miſerâ naturæ illius univerſalis ordinatione*, quam ipſe forſan non agnoſcit, ità res eſſe ex ſuapte natura conſtitutas dicat, ut eâ ratione corruptioni & mutationi ſint obnoxiæ, is ſanè ex ſuis ipſius rationibus ſtultitiæ redarguetur, quòd miretur & indigneturmutari quippiam quod mutari natum ſit. Vis autem conſequentiæ minùs claret, niſi primum illud ex aliena ſententia præſumptum & ſubſtratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Quid eſt ſtultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni poteſt fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταὐτὰ] forſan, εἰς ταὐτὸ. *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς οὐδὲν ἥκουσι, ἀλλ' ὥσπερ ἐγένοντο, εἰς τὰ ῥίζια καὶ συλλήψεις, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πῦρ, εἰς πῦρ ἀπεισιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γῆδιον· ὅσον ἀναθυμίασις ἦν, ἀναθυμίασιν· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον. Ἀπαλλαγὴ γὰρ φθείρεται εἰς ταῦτ' ἐξ ὧν ἔζη. Aristot. *metaphyſ. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyſſ. *de homin. opific. c. 26.* Ὁμολογοῦμεν τῷ διαλύσει τοῦ σώματος, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε χίνεσις καὶ ὁ μόνον τῷ γῆ εἰς τὸ γῆ ἀναλύσεις· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφεκχωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ καὶ ἐκάστῳ ἐξ ἐκείνων ἀφὶς τὸ συγγενὲς τῷ μεταχώρησιν γίνεσις.

Ἥτοι γὰρ σκεδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὸν ὅλον λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ Ἡσίοδον ἐν πυρμιδίῳ] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν] *Heri & nudiustertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re havd ità pridem geſta. Sed uſitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Ariſtophan. *ranis:*

-χαμαὶ δὲ πύτισι τῆς πανυρῆς χαλκίοις
Χθὲς τε καὶ πρώην κοπεῖσι τὴν κακίστην κύμβαλιν.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις παμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémqs *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι, ἔνι ἄγαλμά τι καὶ πρωΐζα γεγυμασμένα. quomodo Jobi *c. 8. v. 9.* χθεσινοὶ ἐσμεν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1. de ſydere Canopo:* Καλεῖται Κάνωβος, ἐχθὲς καὶ πρώην καταναμασθείς. Plut. *de igne & aqua:* Ὕδωρ μὲν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτε οὐκ ἦν ἀνθρώποις· οὐδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· πῦρ δὲ χρῆσις ἐχθὲς φασι καὶ πρώην τοὺ Προμηθέως [εὑρηται· πρὸ δὲ τούτου] βίᾳ [ἄνευ] πυρὸς, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum ſupplendum avtumo. De Conſtantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ χθὲς ἀποβεβρωθὸς, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅλως. ἀγνώσκεται. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νυῖ καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τοι νυῖ γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Hæc namque jura non hodie ac heri vigent.
Sed ævo ab omni initia in occulto latent. Grot.

Ex qo emendandi Plutarchi codices, qi in *ſympoſ. l. 8. c. 9. & de commun. not. c. 29.* eódem alluſit. & χθὲς καὶ τρίτην, Heſiodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μισεῖσθαι φυτικώτατόν ἐστιν, χθὲς καὶ τρίτην παροικοῦντας. Expreſſit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atque heri.

νυῖ καὶ νεωστὶ, Ariſtot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ὁ νυῖ, οὐδὲ νεωστὶ, τοῦτ' ἂν γνώριμον τοῖς περὶ φιλοσοφίας φιλοσοφοῦσιν. Hebræi dicunt, תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֶתְמוֹל quod Græci vertunt, sive cum Marco noſtro, χθὲς, sive ἐχθὲς καὶ τρίτην, & τριτίνην ἡμέραν. *Geneſ. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & 6. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliquando etiam ἐχθὲς καὶ τρίτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* quanquam laxiùs iſti, non pro *nuper* tantùm, ſed pro *jam olim* etiam uſurpant. Moſes *Exod. c. 4. v. 10.* גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשֹׁם quod Græc. πρὸ τῆς χθὲς, & πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* ſenſus eſt, *unquam antehac.* Cæterùm à priore illa formula havd multùm abludit Platonis illud in *Euthydem.* πάνυ μὲν οὖν πάνυ. Πάνυ δὴ περπάνυ οὐδέπω ἤκουσα πρό. Poſteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῦν τε καὶ πάνυ. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νυῖν τε καὶ πάνυ δὴ *nunc & olim iidem ſumus.*

Τοῦτο ἦν ὃ ἔλαβες, μεταβάλλει, οὐχ ὃ νῦν μητὴρ ἔπεμψε] *Aliud*, inqit, *eſt quod nunc geris corpus, ſed & anima* (cùm æreum quidam hoc ſtatuat) *ab eis, quæ mater tua enixa eſt:* cùm à cibo, qo veſceris, ære, quem attrahis, maximam ſui partem, ex qa ea nunc conſtant, acceperint. vide *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόθες δ' ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν ἀφεσταλκέναι τῆς ἰδίας ποιᾷ, οὐδὲν ὄντι, ὅμοιον, πρὸς τὸ νυῖ λεχθὲν.] Iſtis, ut vitii ſuſpectis, Xyl. notam adfixit. Caſ. qid ſecutus fuerit, non poſſum ex verſione af-

seqi. mihi aqam hærere agnosco. interim observo verbum περιπλέκειν quod Stephani Thesaurus ille luculentissimus non exhibet, Marco hic usurpatum; & in forma passiva qam vocant, Galeno, *de sect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δοκῶμεν τῇ λέξει περιπλέκεσθαι. *Ne videamur vocabulo ipsi addicti esse; aut ei pertinaciter adhærere.* Forsan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud qod à matre traxisti, isti ipsi qod nunc geris, & peculiares suas affectiones habet, te valde addicere, eidémque qasi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id qod nunc dicitur, nec propterea obstet, qò minùs verum id sit.* Sed ἐπέχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum suspicor.

Τῷ ἰδίῳ ποιῷ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ὀνόματα δίδωσι] Flaccus *l.* 1. *ep.* 16. *Tu rectè vivis, si curas esse qod audis.* Et mox: *Cùm pateris sapiens emendatúsque vocari,*
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? — &c. Vide Epictetum *dissert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretur primò vocabulum suum, & nitatur esse qod dicitur,* Plato. *epist.* 4. φαιρεὸς ἂν δεῖ ἡμᾶς γνώσῃ, ἐπ ἀμφὶ τούτοι οἰκέτῳ φαμέν. Synes. *de regn.* χρῆσθαι δικαίως τῇ σωτηρείᾳ τὸ σωτὴρ πράγματι. ὁ γὰρ ὀνόματα πρὸς πραγμάτων ὄζει, τὰ δὲ πράγματα καὶ ἀνόματα. Dio Prus. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι ποθήσειεν, ὃν ἂν δέξαιτο τῇ ἀπαιδευσίᾳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐλέγχεσθαι, μὴ ἐνειακόμενος ὅτι τῆς πείρας ὁ ὀνομάζεται· ἀλλ' ὁ καθ' ἀλήθειάν τι τούτων περιεργαζόμενος θέλων, ὡς ἂν μὴ ψεύδωνυμος ἡ κλῆσις ἐλέγχοιτο, αὐτὸ ὑπισχνεῖται τὴν περιουσίαν πιστώσηται. τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἴ τις τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χριστιανῆς ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες ἐυρεῖν, ἵν' ἂν ἐπολιμεδα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τὸ σὸν τῆς πιθήκης δίπτυμα καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσωσι· κατοπτεύοιμεν ἢ ἀληθῶς, ὅπερ ὀνομαζόμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ὑγιοῦς πολιτείας. subjungit mox de simia Alexandrina, apologum: qem & Lucianus *in apologia* narrat: at concludit denique: εἰ μὴν ἔν τι μὴν ὄνομά τις τῆς χειρὸς ὑποδύοιτο, ὅτε ἢ τὸ ὀνόματι τούτῳ συνδιαφέροιτο, μὴ δεινοὶ τῷ βίῳ, καταψεύδεται τῆς ὀνόματος ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ σεμνὸν ἡμῶν ὑπόδειγμα, σκιαγραφίον ἄψυχον, ἀνθρωπίνῳ χαρακτῆρι μεμορφωμένον, ἀπειθοῦς τῷ πλάσαντι. Idémque *de perfect. Christ.* ubi etiam fusissimè hoc idem prosequitur: ὑκοῦν, ἐπειδὴν τῷ μέλλοντι καὶ θεοτάτῳ καὶ σεμνοτάτῳ τῶν ὀνομάτων γίγνεσθαι παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δικαίου ἡμῖν κοινωνία, ὅστε τοὺς τῇ ἐπωνυμίᾳ τοῦ Χριστοῦ τιμωμένους Χριστιανοὺς ὀνομάζεσθαι· ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἁρμόζοντα τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόματα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψεύδωνυμον ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ κλῆσιν, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τὴν μετουσίαν ἔχειν. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ καλεῖσθαί τι τὸ εἶναι γίνεται· ἀλλ' ἡ ὑποκειμένη φύσις, ὅτι δ' ἂν ὄσα τύχῃ, διὰ τῆς προσφυοῦς τοῦ ὀνόματος σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον ὄζει μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ὃ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μανδεῖον πάσι. Ambros. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *Qod sumus professione, actione potiùs qàm nomine demonstremus ut nomen congruat actioni, & actio respondeat nomini; nè sit nomen inane, & crimen immane. Nomen inane;* qia ut Salvian. *adverss. avar. l.* 4. *Parùm sunt vocabula, res ipsas non habentia.* Idémque *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen sine actu atqe officio suo, nihil est.* Ubi & mox subdit denuo, *Vocabula nihil esse sine rebus. Crimen immane.* qia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrocius sub sancti nominis professione peccatur.* & *c.* 11. *magis damnabilis est malitia, qem titulus bonitatis accusat; & reatus impii est pium nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ καὶ ἀπολλύειν] *nè qando ista nomina amittas.* Xyl. ut legendum sit ἀπολλύοις. alioqi vertendum, *num aliqando amittis,* &c. Xenoph. *œconom.* φυλάττῃ γὰρ ἰσχυρὸς, μὴ ἀποβάλῃς τὴν ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. Cassiodor. *l.* 8. *ep.* 18. *Sumpsisti nomen ex meritis: custodi, ut semper lateris veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur imposita, nimis absurdum est portare nomen alienum, aliud dici, qàm possit in moribus inveniri.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μετονομάζεσθαι, *transnominari.* Sveton. *de claris Gram. c.* 18. L. *Crassitius cognomine Pasides, mox Pansam se transnominavit.*

Ἐβέλετό σοι σημαίνειν] *significare volebat.* id est, significat. Galenus pariter *de affect. dignosc. & cur. c.* 1. τί ποτε βέλεται σημαίνειν. Et Arist. *Sophist. elench. l.* 1. *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *significare vult.* i. e. significat, *signalvet.* τὸ βέλεσθαι (ἐπενυμερο. παρέλκει. Sic Arist. *polit. l.* 2. *c.* 2. Καὶ βέλεταί γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνει τὴν κοινωνίαν εἶναι τῶν πολλῶν. εἶναι βέλεται. i. e. ἀληθῶς ὄζι, &c. *est revera sólétque dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. βέλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κακοπαθοῦσι τὰς οὐσίας, μηδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δὲ δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηδὲν. *vult esse.* i. e. est. Liban. *orat.* 3. καὶ προτίθεται φανῆναι τῆς παροιμίας, ἣ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρίζειν τὴν αἰδὼ βέλεται, *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *qicunqe esse voluerit.* i. e. qicunqe fuerit. τὸ θέλειν pariter usurpatum reperias, ut *supra.* sic Plato in *Symposio.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ἡ λύγξ. *si cessare voluerit.* i. e. cessaverit singultus. *Troad.* Ἑρμῆς γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κραιπνὸς, νοσεῖ τὰ θεῶν, ἡδὲ πομπὰς θέλει. sic Homer. *Il. d.* v. 91. εὔχεται εἶναι. est.

eſt. Epiphan. *hæreſ.* 66. § 9. πλεῖα γὰ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, &c, ὅστις θέλει. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Diſertiſſimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc eſſe velit? Quid hoc ſibi vult?* ſive, *Iſtud, quid eſt?* nos diceremus What may this be. Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *qid ſi quis iraſcatur?* & mox, *qid ſi iraſci velit?* & *c.* 10. *qid ſi mirari velit.* i. e. *qid ſi miretur?* uti mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαληπτικὴ ἐπίσασιν] *ſcientiam de ſingulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forſan ſcripſerat. meliùs Caſ. *objecti cujuſvis enixam & intelligentem conſiderationem.* ἐπίσασιν, non ἐπιστήμην malim tamen διαληπτικὴν *diſceptativam* reddere. quomodo διάληψιν pro *diſceptatione* Marcus uſurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τῷ πρώτῳ συνδιαλήψεσθαι.

Ἀπαρεσπάστως] *Sine diſtractione*, Caſ. *qi cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id eſt, ut nihil negligat, & minùs animadverſum tranſmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ παρεσπασμένῳ. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γινέσθω ἀπαρέσπαστος. *ſedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula iſta porticûs peculiaria, qæque vix alibi reperias. aliud pavlò videtur, quod *l.* 7. § 54. μὴ ἀκατάληπτον παρέρρυῇ.

Σύμφρων] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, ſive *conſentiens*, quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφρον] in ſeqiorem partem vocabulum hoc ſæpius uſurpatur. ità ὑπέρφρων, ὁ ἀλαζὼν, *inſolens, arrogans.* Ὑπέρφρων ἦτος ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ὑπὸ τῷ φρύγητ&, συνάσμις ἦ ὑπὸ τῷ μὴ ὑφεμένῳ, ἰσεῖς ἦ ὑπὸ τῷ ἴσα διαλέγεδ. Philoſtrat. *in vit. Sophiſt.* qo loco & qàm inſolenter erga Antoninum Pium ſe geſſerit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπερφρόνησις καταφρονεῖν. *contemnere deſpectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰ καὶ ἄλλως ἄνθρωπ& τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipſius contemptu ac qaſi conculcatione, ſuperatione ſaltem agatur, qomodo & Plut. *in Lacon. inſtit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates deſpicere*; & τὸ ὑπέρφρον pro *animi ſublimitate.* Thucydid. *l.* 2. dicitur: lavdis ac decoris potiùs ſignificatum obtinet. nec diverſo ſenſu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. codem *lib.* in *Pericl. orat.* uſurpatur: ubi ſuos hortatur, ἰέναι τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· αὔχημα γὰ καὶ ὑπὸ δυσδαίμονι ἐυτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγενὲς καταφρόνησις δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πεδὴν ἔχῃ ἐναντίων σφέγειν.

Τὴν ὑπέρπασιν τοῦ φρονοῦντ& μοεῖν ὑπὲρ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν] *Evectionem*, ſive *elevationem mentis ſupra omnem voluptatem & dolorem.* uſitata enim eſt Marco periphraſis illa hoc ſenſu, λείας καὶ τραχείας κινήσεως. vide *l.* 4 § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπέρπασις vocabulum ſatìs infreqens. Verùm verbum ipſum ὑπερτείνειν crebriùs uſurpatur, eodem ipſo ſenſu, qo nomen hîc ſumitur. Sic enim Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *quæ naturam humanam tranſcendunt, nec ſuſtingre qiſqam poſſit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ τειχίων δύο ὑπερτεινόντων ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum tranſcendentibus*, ſive *ſupra murum ſe attollentibus.* & indè ὑπερτείνης, τὸ ὑπεραίρειν. Svid.

Μὴ γλιχόμενο& τῷ ὑπὲρ ἄλλων καὶ ταῦτα ὀγομάζειν] Flaccus pariter *l.* 1. *epiſt.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qi dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahit idem.
Pone, meum eſt, inqit: pono, triſtisqe recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqeo collum preſsiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis? mutentve colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret,
Qem niſi mendoſum & mendacem?

Senec. *ep.* 59. *Illud præcipuè impedit, qòd citò nobis placemus: ſi invenimus, qi nos bonos viros dicat, qi prudentes, qi ſanctos, agnoſcimus. nec ſumus modicâ laudatione contenti: qicqid in nos adulatio ſine pudore congeſsit, tanqam debitum prendimus. optimos nos eſſe, ſapientiſsimos, affirmantibus aſſentimur; cùm ſciamus illos ſæpe mentiri. adeóqe indulgemus nobis, ut lavdari velimus in id, cui contraria qàm maximè ſumus.* Lipſ. *cent.* 1. *epiſt.* 77. *Mihi ſententia de me, niſi apud me, non ſertur; nec qi ſim, alios rogo.* hoc eſt qod Apoſt. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 2. Ἐμοὶ δὲ εἰλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμικρώτοις θνητομάχοις] Alluſit eodem Seneca, qó Marcus iſtic *epiſt.* 94. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille mortæ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miſeram fœdámqe vitæ ſortem ipſâ morte etiam minùs tolerabilem. de qa & Senec. *epiſt.* 101. Indè illud *Mæcenatis turpiſſimum votum, qo & debilitatem non recuſat, & deformitatem, & noviſſimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala ſpiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberam;
Lubricos qate dentes.

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi; vel acutam
Subde ſuſtineo crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, qæ corruptiſſima priùs proſtabant) *qod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanqam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſqe ad crucem. Tu verò, inqit, me debilitet licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili maneat: depraves licet, dum monſtroſo & diſtorto temporis aliqid accedat: ſuffigas licet, & acutam feſſivo crucem ſubdas. eſt tanti, vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. qid huic optes, niſi deos facilcs? qid ſibi vult iſta carminis effæminata turpitudo? qid timoris dementiſſimi pactio? qid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unqam recitâſſe Virgilium,*

Uſqe adeóne mori miſerum eſt?——

optat ultima malorum, & qa pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: qâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. qid autem hujus vivere eſt? diu mori. invenitur aliqis qi malit inter ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & totiens per ſtillicidia amittere animam, qàm ſemel exhalare? invenitur qi velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in furdum ſcapularum ad pectoris tuber elatus, cui multæ moriendi cauſæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? nega hunc magnum beneficium eſſe naturæ, qòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati ſunt: etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut contingat lucem videre tot conſciam ſcelerum. Exutienda vitæ cupido eſt: diſcendúmqe nihil intereſſe, qando patiaris, qod qandòqe patiendum eſt. qàm bene vivas referre, non qamdiu. ſæpe autem in hoc eſſe bene, nè diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Qantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere ceperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? qibus excruciantur doloribus, qi curantur à medicis, & ſecantur? numqid ut non moriantur? non, ſed ut aliqanto ſeriùs moriantur. multi cruciatus ſuſcipiuntur certi, ut pavti dies adjiciantur incerti. Et nonnunqam ipſis doloribus victi continuò moriuntur, qos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnino non eligant vitam finire nè doleant, ſed dolere nè finiant, accidit eis ut doleant & finiant: non ſolùm, qia & ſanati utiqe vitam finiunt poſt dolores, qa tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, qia mortalis eſt; nec diuturna, qia tota brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, qia ſemper incerta eſt: verùm etiam, qòd aliqando eam dolore finierunt, qam nè finirent, dolore voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Λυγρὸν γὰρ ἀνδρὶ τῷ μακρῷ ζῆν βίῳ,
Καλοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξηνάσκηται.
Τί γὰρ πας' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
Περισσὰ, χρηζοῦσα τῷ γε κατθανεῖν;
Οὐκ ἂν τις αἰμύλων ὑφαντὸν λόγων βροτὸν,
Ὅστις * καλοῖσιν ἐλπίσιν θερμαί- * κηλαῖσιν
νεται. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ κηλῶς ζῆν, ἢ κηλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή· πικρὸν ἀκήκοας λόγον.
Optare vitæ ſpatia longævæ vire
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam qid dici rurſum & rurſus dies
Adjecta prodeſt, amplians ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt homo,
Qui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes qodcunqe dicendum fuit. Grot.

Idémqe *Electrâ:*

Τί γὰρ βροτῶν ἂν τοῖς κακοῖς μεμιγμένον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τὸν χρόνον κέρδος φέροι;
Morte appetente, qem cingunt hominum mala,
Dil tio brevicula qid lucri ferat? Grot.
Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἢ ζῆν κακῶς.
Indecorè vitâ ſatius eſt non vivere.

Eurípid. Pirithoo, apud Stob. *ſerm.* 2. *tit.* 122. conùrà planè qàm apud eundem Iphigenia in *Aulide,*

——μαίνεται δ' ὅστις ἔυχεται
Θανεῖν κακοῖς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν πλοῦν.
——*Deſipit qi vult mori*
Meliúsqe vivere malè, qàm mori bene. Lipſ.

Sive ut Grot. ——*qi mori properat, furit.*
Moleſta vita melior, qàm pulcrè mori.

ubi *moleſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum tranſeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſſâ uſqe in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numqid enim, inqit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qi cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικὴν ἐπεφύσησε τοῖς ἀνθρώποις primus hominum adjunxit, eâqe ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅτι μαχρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις νοσοῦσιν. *non vitam illum ſed mortem ſibi, ſimilibúsqe laborantibus diuturniorem reddidiſſe. Plurimum autem refert, vitam aliqis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, ſi Senecæ ſaltem, *Thebaid.*

——*Qid me, nata, peſtifero trahis*
Amore vivum? ſunus enecndis meum,
Longáſqe vivi ducis exequias patris.
Aliqando terrâ corpus invifum tega.
Pectas honeſtâ mente, pietatem voces
Patrem inſepultum trahere. qi cogis mori
Nolentem, in eqo eſt, qiqe properantem impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori.
Non tamen in eqo eſt: alterum gravius reor.
Malo imperari, qàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c. 8.* Τὸ ζῆν διὰ πᾶσι καταδυμίαν ἐπίλαυσιν αἱρετὸν δεῖ τοῖς τὸ εἶναι μετέχουσι· ὡς εἴ τι τὸ ἀθυμίας διαζώσῃ, παρὰ πολὺ τῷ τοιούτῳ τὸ μὴ εἶναι τοῦ ἀλγεινοῦς εἶναι ἀφαιρετέον κρίνεται.

Θηριομάχοις] qi cum beſtiis depugnaturi committebantur, vel iiſdem laniandi obſiciebantur, *beſtiariis*. indè θηριομαχεῖν Paulo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt. 1. cap. 15. v. 32.* ſed ſenſu, puto, diverſo. de qo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι ἢ δάκμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo.* πρῶτον ἢ πύματον οἱ αὐτοὶ ἐσθίοντες φαμβύουσιν. vide *ad l. 4. § 47.*

Ἐμβιβάσαν ἂν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀίομαι.] M. Caſ. metaphorum eſſe avtumat à *navem conſcendentibus* ductam. atqe ità τὸ ἐμβιβάζειν qandoqe uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat. 32.* ὥσπερ τὰς μοίρας εἰς ναῦν ἐμβιβαζούσης, ἀντὶ τῆς ἀρούρας πλάγος τέμνει. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλοῖον. Eò magis forſan, qia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aqa*, ſive *balneariis*, ſive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν qoqe dicitur. Dioſcorid. *lib. 1. c. 189.* ἐμβιβάζουσι ἐν βαλανείῳ. & Galen. *ad Glaucon. lib. 1. c.* ἐμβιβάζω σε τῷ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſtas ut eis, qaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνῃ βεβιμμένον dixit *l. 3. § 4.* Ità Iſchomachus apud Xenophont. *in œconom.* πειρᾶται ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῷ τοιούτῳ τῆς ζωῆς εἴδει. Eligat qivis qod ariſerit magis.

Εἰς μακάρων νήσους μετοχισμὸν] Ità Ariſtides *orat. ſacr.* ἤδη μέν τις καὶ ἄλλος χρηστὸν αὐτὸν συμβάντος, καὶ βαλόμενος ἐνδείξασθαι τὴν ἡδονὴν, εἶπεν, ὡς ἄρα εἴη πολὺ ἢ δικαίου γεγονώς· ἄλλος δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἴη δοκοίη. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qi in *Veſpis*

—ἴσως
Ὑυξανόμην ἀκέων·
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἐδόξα νήσοις,
Ἡδόμενος λέγοντι.

Liban. *Nænia in Daphn. Apoll. incend.* τίς δ' ἂν ἐπόθησε τὰς τῶν μακάρων νήσους; *qis non beatorum inſulis locum illum præoptâſſet?* Alluſit uterqe ad *inſulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas*. & *fortunatorum*, Latinis: de qibus Strabo *geograph. lib. 1. & 3.* & ex eodem Euſtath. *ad Odyſſ. δ.* & Caſaub. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib. 5.* extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib. 5. c. 1.* Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l. 6. c. 32.* Mela *l. 2. c. 7.* Plavt. *Trinumm. act. 2. ſc. 4.* Eas depingit nobis Flaccus *epod. 16.* & Muret. *var. lect. lib. 5. c. 1.* Eò poſt mortem migrare credebant, an fingebam, animas eorum, qi hìc piè probèqe degerant. qa de re viſendi Heſiodus *lib. 1. v. 169.* Pindar. *olymp. 2.* Plato in *Gorg.* & ex horum utroqe Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l. 4.*

Ἀπὸ σαρκῶν εἰς ψυχίαν τινά] Simile qiddam Epictetus *lib. 2. c. 13.* Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qi qod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ δ' ὅπου τὰς αὐτῆς βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀπόσχου μηδέποτε· εἰς τὴν ψυχίαν ἀπολιθοῦν κάθησον, καὶ πλάκα συλλογισμῶν, καὶ ἄλλῳ φόρτιον. ὅκνει δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

Ἐξιέναι τοῦ βίου] vide *ad lib. 9. § 2.* Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanqam ἀφὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*, Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν οὐ μέλει σοι; *Qid igitur, inqit, vivis, ſi bene vivere non curas?* Laërt. *lib. 6. Diogeni* ex parte accedit Ariſtot. *ethic. lib. 3. c. 9.* ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τῶν ἀρετῶν ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονίστερος ᾖ, τῷ τοιούτῳ μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſavcius, cur è vita non excederet ſciſcitanti, reſpondit, τοὺ εἰδότας ἃ δεῖ περᾶσθαι ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τίνα γὰ ζῆν παύσαντοῖς ἢ οὐκ εἰδόσι τά τε λακτία καὶ τὰ σκυτία, ἐνδυσαῖν ἐν καλῷ εἶ). Ælian. *l. 10. c. 11.* id qod Flaccus *l. 2. epiſt. 2.*

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritis.

Ἓν γε μόνον τοῦτο περάσῃς] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. atqi nihil minùs in vita egit, qi ignavè prorſus inſipientérqe ſe geſſerit. melius itaqe Caſ. (qi Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, qòd hoc modo è vita exieris.* id qod Othoni Sylvio competere poſſit; de qo Dio Caſ. *lib. 64.* Κάλυσά γε μὴν ἀνθρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέδανε· καὶ κακεξέταστα τὴν ἀρχὴν ἀρπάσας, ἄδηλος αὐτῆς ἀπηλλάγη. Itaqe ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δ', ἀπολιπὼν μὲν χείρονας, μνήμην δ' ἐλάττονας, ἢ τὸν βίον αὐτὸν ἐξενεγκόντας, τοὺ ἐπαινοῦντας τὸν θάνατον. βιώσας δὲ ἡδὺν ἀπιστότερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγλωττίστερον. *Per qæ factum putem* (inqit Sveton. *l. 8. c. 12.*) *ut mors ejus minimè congruens vitæ, majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεις ὅτου θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſequium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal. 50. v. 16, 17.* & *Pſal. 78. v. 36, 37.* Eſaj. *c. 1. v. 11, -16.* &, *c. 66. v. 3.* Jerem. *c. 7. v. 9, 10, 21, 24.* Ezech. *c. 20. v. 39.* Luc. *c. 6. v. 46.* Non poſſum continere me, qin ſubjiciam inſignes illos è ſcena, qi cothurnum certè, non ſoccum reſipiunt, verſus; qorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l. 2* & Clem. *ſtrom. l. 7.* & Cyrill. *adverſ. Julian. l. 9.*

Τίς ὧδε μωρὸς καὶ λίαν ἀνοήμων
Ἔσθ' ὅστις ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θνὴς

Ὀσῶν ἀσάρκων, καὶ χολῆς πυρικαύστου,
Ἃ καὶ κυσὶν πεπῶσιν, οὐχὶ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, καὶ γέρας λαχεῖν τόδε,
Τούτων τε τοῖσι δρῶσιν ἐντίνειν χάριν,
Κἂν λησῇ, κἂν πέρᾳ τοῦ, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες; ——

Qui gente in hominum tam supinè credulus,
Aut stultus adeò est, qi deos existimet,
Seu bilis ustæ, sive nudorum ossium,
Projecta quæ vix tangat esuriens canis,
Gaudere donis, idque honori ducere,
Facientibúsque gratiam reponere,
Sive ii latrones, sive piratæ sient,
Sive & tyranni?

Εὐπιῶν ex Porphyrio reposui, quod apud alios ἄπιος legitur. ὕπιος, qi Ebræis פתי *credulus, fatuus.* de qo Solomon, *Prov. c. 14. v. 15.* ἀκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, qæ reliqui omiserunt, sed cumprimis ad rem præsentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιοῦς ἑαυτὸν] Marcus à Juliano in *Cæsarib.* inducitur Sileno percontanti, τί κέρδιον τοῦ βίου τέλος; respondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliqid sonare videtur τὸ ἐξομοιοῦσθαι. hoc est enim quod Apostolus, *ad Cor. ep. 2. c. 3. v. 18.* εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι ὥσπερ συμμόρφους γενέσθαι. *ad Rom. c. 8. v. 29.* ἁγίους, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c. 19. v. 1. & Pet. ep. 1. c. 1. v. 16.* ἁγνοὺς, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός. *Joan. ep. 1. c. 3. v. 3.* δικαίους, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιος. *ibid. v. 17.* ἐλεήμονας καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c. 6. v. 36.* τελείους, denique, ὡσαύτως ἐκείνῳ τέλειος. Matth. *c. 5. v. 48.* Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Χειστιανισμὸς δέ τις τῆς θείας φύσεως μίμησις. Justin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἀνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ἔστι γὰρ τοῦ πλησίον ἀναδέχεται βάρος· ὃς ἐν ᾧ κρείττων ἐστὶν, ἕτερον ἢ ἐλαττέμενον ἐπικουρεῖν ἐθέλει, ὅσα παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνῃ τῶν λαμβανόντων· ἔστι μιμητὴς ἐστὶ θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forsan respexit hìc Marcus, *leg. l. 4.* Τίς πρᾶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *strom. l. 5.* Philosophiæ finem à Platone statui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo similem fieri.* Idémqe de eodem *l. 2.* beatitudinem collocâsse, ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem autem hanc in eo consistere, ut qis justus, piúsque cum prudentia existat. qod & dogmati nostro esse consentaneum, qippe qibusdam è nostris, Mosis illud *Genes. c. 1. v. 26, 27.* ità sumi, ac si dictum sit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, ἐυθέως ἐν τῇ γενέσει ἐληφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ κατ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον ἐν τῇ τελείωσιν μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimis hoc, nec qod possit admitti cùm utrumqe homini primitus condito disertè tribuatur.

Εἶναι τὴν συκῆν τὰ συκῆς πράσσειν] Christus Dominus Matth. *c. 7. v. 16.* ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; &c. vide *l. 9. § 9.*

Μέλισσαν τὰ μελίσσης] ἁδιὰς γὰρ πάντοτε καρπεῖα ἔδιον ἀπὸ γένους ἠνωμένοις μέλιττα. Plut. *de sene politic.*

Τὸν ἡ κυνὸς, τὰ κυνὸς] Elisæo, qàm atrocia perpetraturus is esset, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu servum tuum canem esse autumas, qi ejusmodi in me admittam? hist. Regum l. 4. c. 8. v. 13.* Ità *canem* esse non diffiteturq; havd hominem, qi ejusmodi faciat. Vide *ad l. 5. § 11.*

Τὸν ἢ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l. 5. § 1. & l. 8. § 23. & infrà § 15.* ἄνθρωπος ἀληθινὸς, *verum hominem, qi facit* scil. *qæ hominis sunt.* Epictetus *l. 1. c. 16.* Ἐι ἀνδρὸν ἤμην, ἐποίουν τὰ τοῦ ἀνδρός· εἰ κυνὸς, τὰ τῆς κυνὸς· νῦν ἢ λογικὸς εἶμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν· ποιῶ αὐτό. vide *ad l. 6. § 7.* Idem *l. 2. c. 9,* Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληροῦσι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· ἐυθὺς ἐκ τοῦ λογικοῦ τίνων χωρίζομεθα; τοῦ θνητοῦ καὶ τίνων ἄλλων; τοῦ φοβεῖσθαι, καὶ τοῦ ὀμοίων. ὅρα τίνων, μή τι πως ὡς θνητὰ ποιήσῃς· εἰ ἢ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον· οὐκ ἐπλήρωσας τὴν ἐπαγγελίαν. ὅρα μή τι ὡς φοβεῖται· εἰ ἢ μὴ, καὶ ὅτων ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. τίνα οὖν ποιοῦμεν ὡς φοβεῖσθαι; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τοῦ αἰδοίου, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιστρεπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν; ὑπὸ τὰ φοβερά· τί ἀπωλέσαμεν; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυμικῶς, καὶ ὀργικῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν; ὑπὸ τὰ θηρία· λοιπὸν οἱ μὲν ἐμοὶ μεγάλα θηρία εἰσὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρά. ἀφ' ὧν ὄζειν εὐαιτεῖν. Λέων με καὶ φαγέτω. διὰ πάντων ἢ τούτων ἀπόλλυται ὁ τῆς ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπαπληγμένος; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε δὲ ζυμούμενον; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί; πότε λύρα; πότε ὄργανον; πότε κύων; (f. πότε αὖ οἱ· πότε &c.) τί ἂν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ἀσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δὲ ἀπόλλυται. Ità de Christiano homine Salvian. *de providenc. l. 4. c. 1. Cùm hoc sit hominis Christiani fides, fideliter Christi mandata servare; sit absqe dubio, ut nec fidem habeat, qi infidelis est, nec Christum credat qi Christi mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qi Christiani nominis opus non agit, Christianus non esse videatur.* Itaqe Ambros. *serm. de Abr.* apud Gratian. *c. 22. q. 2. c. 20. Mendacium est, se Christianum dicere, & opera Christi non facere.*

§ 9. Μίμος, πλέκεσθαι, πλοκὴ] Xyl. Lomeis cur pro Mimos inferciat, nihil video. in πλέκεσθαι τὸ τ ex seqenti vocabulo irrepsit: istud autem cum se-

qentibus

gentibus ad illud ἀπαλοίφεται, Xylandrum ſecutus, referre malim, quàm pro abſolutè poſitis, aut ad σκιαῖα relatis cum Caſaubono habere; qi & ἀπαλείφεται illud paſſivè ſumit; quod ego nolim.

Ὅσα ὁ φυσιολόγος φαντάζῃ καὶ παραπέμπει] *Quæ multa ſunt, quæ cùm tanquam phyſicus merus, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem transmittis?* Caſ. qi pro ὅσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc quotidie delebunt ſacra illa tua placita, quæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi quòd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſaub. rectè, *tranſmittere*. Cæterùm *tranſmiſſionem* intelligo, qualem Maxim. Tyr. *diſſert.* 28. verbis illis delineat; Ἄτε δὴ ἐκ φερούσης τῆς ψυχῆς αἱ αἰδήσεις ὑδρυμένου, ἐκκεκλιμένου τινὸς ἐφάλλοντος ἀρχῆς, καὶ παραδόσει τῷ νῷ, ἐπιλαζόμενος ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ καὶ διεξέρχεται ἐπὶ τὰ ἀκόλουθα. qi in conſequentibus τῷ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illuſtranda atque explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, quæ ex rerum natura ſeriò ſedulóque conſiderata in mentem tranſmittis, atque ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παράπεμπε τοῦτο τοῖς τοιούτοις. Scopus tamen forſan is fuerit planè, quem Caſaub. voluit; *Speculationem naturæ, nè præxin conjunctam habeat, otioſam fore; faciléque abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, qteqid indidem hauſeris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅτι τὰ διωρθωμένα ἀναλαβόντες φυλάσσωμεν, οὐδὲ αὐτὰ ἐξαμῆσαι θέλωμεν οἷόν ἐστι σωμαχικοὶ τῶν τεφρῶν. πρῶτον αὐτὸ πόσον ἐστί; ὕστερον μὴ ἐξεμέσωμεν· οἱ δὲ μὴ, ἐμετὸς τῷ ἔνπαλιν γένηται, πρᾶγμα ἀηδέστατον καὶ ἄθεραπτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδιδόντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῆς ἡγεμονικῆς σου διαθέσεως, οἷς οἱ ἀθληταὶ τῶν ὤμων ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν καὶ ἔφαγον, οἷς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἐμαθον. ὅτε ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, ἀπόδοτέ μοι διδυμεῖον περὶ οὗ ἀρχιτεκτονικῶν· ἀλλ' ἐνμενετικῶς οἰκίαν, ταύτην καλασκευάσας δείκνυσιν ὅτι ἔχει τὴν τέχνην τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πόησον. φέρε ὡς ἄνθρωπος, πῶς ὡς ἄνθρωπος, κοσμιόνπι, χάμισον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἄνδρα λοιδορίας, ἔσεγκαι αἰδιλφὸν ἐγγώμοσα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱόν, γείτονα, συνοδόν. Ταῦτα ἡμῖν δείξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμαθηκας ταῖς ἀληθείαις τι περὶ φιλοσόφων. Addam tamen, quæ ſe ingeris impræſentiarum, conjecturam. Qid ſi ἀφυσιολογήτως legerimus? quomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ. ut ſit mens Marci, *quæ abſque naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujusque naturam ſedulò inveſtigemus, eámque probè perſpectam habeamus, priusquam de ea ſententiam cenſuramve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8. § 13. (qo loco & de viſo qovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, quæ in rei ipſius, de qa ſtatuitur, naturæ penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione qavis occurrente, aboleantur facillimé. Trahit horſum, quòd περὶ τῆς γνωρίζειν, *de naturæ rei cujusvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtîc ſubjungitur: in qam mentem & πρὸς ἐπιθεώρησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἱκανὸν ἀρκεῖσθαι καὶ φυσιολογίας τὸ ἐν τῷ βίῳ. qin & bene vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν διαφθείρει περὶ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis* ſive *theoremátibus indè deductis, quæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſque conditionem ſtatúmque nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. laudatum.

Καὶ τὸ περιεκτικὸν ἅμα συνλεγόμενος] Apud Laert. *l.* 7. Zenos; τὰ μὲν εἶδη καθήκοντα ἀνὰ περίστασιν· τὰ δὲ περιεκτικά· καὶ ἀνὰ μὲν περίστασιν τάδε, ὑγείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ αἰδήμονείαν, καὶ τὰ ὅμοια· κατὰ περίστασιν δέ, τὸ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν πλησίον διαρρίπτειν. ut τὰ περιεκτικὰ ſint *officia ea, quæ moleſtiam aliquam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtîc laxiùs uſurpat pro qolibet negotio, qod muneris noſtri exiſtat. vide *ad l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ ἐκόσιον ἐπιχύσεως αὐθάδεις σύζευξ] αὐθάδεις, ſicut ἀπόρρησις, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtîc ſumi videtur, (qod rariùs opinor, deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qa *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acquieſcentisque*, in veritatis, qam adepsus eſt, cognitione. qod vocabuli notio, per ſe media, deſignat. ſiquidem ut Ariſt. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτὸς ἀρέσκων τῷ ἔθει, διὰ τὸ αὐτὸς αὑτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctésque par & æqualis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſſe: perveniſti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſensúmque, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. qin & Iſocrates in Archidamo, ubi αὐθαδείας καὶ σεμνότητας conjungis, in dexteriorem itidé partem ſumpſiſſe videtur.

Λαυθάνον] qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκέτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] qod *l.* 3. § 8. dixit, ἀδὲν ἐμφωλεῦον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant: te paricter tui. Cicer. offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta, quærunter.* Galen *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεγχθήτω σε ἡ ὑγρὰ διαπτυτὴς τῆς ὀιχήσεως· ἔξεστι τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρὸν, ἢν ὕπνος ᾖ, περιεκδυομένῳ. ità legend. pro-

co-

eo quod vulgati codices ἀνακύψῃ & ἔξεστι confirmat avtor ipse, qi sic pavlò pòst. τῆς δίκης δὲ ἀναγκαίως ἐπιδιωκούσης, οὐ δυνατὸν, ἐξωλεῖς τοὺς συνήθους ἅπαντας ἐκ τῆς γῆς ἐξελεῖν· διὸ δὴ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐκτὸς ἐλαύνουσι βαρβάρους, οἷς γενὸς ὄντες ἐπιτήδειοι, ἐκ παλαιοῦ μεμαθηκότες ἐπὶ ῥᾳδίοις κέρδεσι τοὺς κινδύνους ὑπομένειν. (ita leg. pro eo, quod nullo sensu, sano saltem, κατηλεημένους legitur.) οὐ δ' ἄλλοι πάντες οἱ ἐπιτηδειότατοι εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα ποιοῦντα ἐφ' ἑτέρων κόσμα, ὅταν οὐ κτῶνται ἰδίαν οὐσίαν ἐφ' ἑαυτῶν. ἀλλ' οὗτοι μὲν αἰδήμονες τοῦ ἄλλου, ἀμφισβητοῦντες τῆς φιλοδοξίας, μόνοι ἑαυτοὺς οὐκ αἰσχύνονται· σὺ δ' σεαυτὸν αἰσθοῦ μᾶλλον, τοιοῦτόν σεαυτὸν

— πάντων δ' μάλιστ' αἰσχύνου σεαυτόν.

vide ad l. 3. § 4.

Πότε γὰρ ἀπόστατος ἀπολαύσεις] potest esse expostulatio, qualem observavimus supra § 1. ego tamen τότε legere malim, & hìc, & in seqentibus clavsulis; qod semel immutatum deinceps immutari necesse habuit. cùm eò, inqit, processeris, atque ità mentem pariter vitámque tuam institueris, tunc fruere simplicitatéque gravitatéque &c. vide l. 12. § 28. ἀπολαύειν τοῦ ζῆν.

§ 10. Ἀρέσχιον μῆλον σπουδεῖον] Studia hominum, qibus sese efferunt, actiones magni avt eximii aliqid confecissent, elevat; cum vilissimorum animalculorum artibus, qibus illi prædas sibi comparent captant, conferendo.

Τπτχῆ] Τπτχὴ, genus retis. Vet. lex H. Steph. Sed sine exemplo. qod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. l. 3. v. 81. qo loco retium genera nominaque varia recensens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίβληστρα, τὰ δ' ἕρκεσι κοῖλον ὑφαίνει,
Γάγγαμόν τ', ἠδ' ὑπτιὰ πάντη, ἠδὲ σαγήνας.

unde figuræ rotundæ fuisse videntur ὑπτιαὶ istæ: cujusmodi sunt, qas nos appellamus purse-nets.

Ἄλλοι Σαρμάται] qibuscum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaqe in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliqos in excursionibus qi trucidaverant, avt ceperant, egregium facinus executos se arbitrabantur. Nec tacendum hìc, qo & alluserit fortean Marcus, qod de Avidio Cassio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inscio ipso manus auxiliaria, centurionibus suis autoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidissent, & cum præda ingenti ad eum redissent, sperantibus centurionibus præmium, qòd præparvâ manu tantum hostium, segniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidissent, rapi eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio afficì; qòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuisse, ut essent insidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὔτοι γὰρ ὁ λῃστὴς] qinam isti qos *latrones* dicit? num *Sarmatæ*? sicut Pavli Festus; *Cimbri linguâ Gallicâ latrones dicuntur.* ad qem locum Scalig. *Cimbri λῃστικὴ γλῶσσα ἐστὶ καὶ λῃστὰς σημαίνει. Sed non magìs Cimber latronem significat, qàm Ispanus piratam; Ambro, dissolutum ac voracem; Opicus, obscœnum; sed qia tales fuerunt ea nationes, de earum nomine vocamus, qi talem sunt.* ità illic Xyl. nec lectus de barbaris patriam suam incursantibus fudeqe dispicientibus, qos *abigere & latrones* avt *fures* magìs qàm *hostes* dici postulat, Synesius epist. 132. τὸ γὰρ ἀπολωλέναι τότοις ἄπιστα πολεμοῦσιν. ὑβρὶ γὰρ ἄξιον κρίνειν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λωποδύτας, ἵνα πρὸς τὸν ὅρκον μὴ χρονοτριβήσωσιν, ὃν μισθὸν ὑφεσπόμενον ὑποστρέφουσιν ὑφίστανται, ἀλλὰ μόνου τοῦ κρατοῦντος ὑποστρέφειν, ὅπερ ἱερεῖα, καὶ πεσόντων. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigitet, Marcus, qi Sarmatis captis, tanqam re pulcrè strenuéqe gestâ, semetipsos efferebant. ut trunfcus sit factus à numero ad numerum. qasi dicat, *qid à latronibus etiam isti qi Sarmatas capiunt, magìs qàm ipsi qos capiunt Sarmatæ, distant?* Qod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l. 7. c. 8. Tu, qi te gloriaris ad latrones persequendos venire, omnium gentium, qas adisti, latro es.* Avt qid à prædonibus vulgariter sic habitis distant vìri isti, prout ipsi se haberi volunt, militares? Notum est illud piratæ, qi Alexandro eidem qærenti, qò scelere impulsus, mare haberet infestum; *Eodem*, inqit, *qo tu orbem terræ. Sed qia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; qia tu magnâ classe, imperator.* Cicer. *de repub. l. 3.* lavdante Nonio. & Avgust. *de civit. Dei l. 4. c. 4.* qi & subjicit. *Sanè remotâ justitiâ, qid sunt regna, nisi magna latrocinia?* unde Pythia, Adrastum Sicyoniorum βασιλέα, Clisthenem verò λῃστὴν dixit. Herodot. *l. 5.* & Dio Prus. *orat. 2.* Sed & Lucan. *l. 10.* Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déqe eodem Senec. *de benefic. l. 1. c. 13. A pueritia latro, gentiúmque vastator. & qæst. nat. l. 3. præfat.* Qantò potius *deorum opera celebrare, qàm Philippi avt Alexandri latrocinia?*

Ἢν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulsit ista à superioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inqit, *si militarium istorum species, prædonibus suppares facilè deprehendes.* prædæ siqidem duntaxat inhiant utriqe.

§ 11. Κτῆσαι] *acquires*, non *acquivero*. est enim aoristi imperativi medii non infinitivi activi, uti interpres Angl. opinatus, dictionis seriem duriorem reddidit.

Οὐδὲν γὰρ ὅτου μεγαλοφρονήσεις ποτὲ] vide ad l. 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, sive *è corpore subduxit se*; is nimirum, qi contemplatione ista animum jugiter exercitatum probèqe subactum habuerit. neqe enim à prioribus ista dissolvi oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qi huc spectat, ex *Theæteto, ad l.* 11. § 1.

'Ανῆκεν ὅλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Evrip. *Phœniss.*

'Αλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναρτήσαι' ἔχειν.
Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Amot. Lugd. ἀνῆκα mavult, imperandi formulâ, sive monendi. fruſtrà: cùm enunciativè ponantur & antegreſſa proxima, & ſequentia itidem.

'Ουδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de reip.* in *somnio: Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. qid de te alii loquantur, ipsi videant.* Dion Boryſthenita inter cætera profectûs in virtute inſignioris indicia, hoc cumprimis ſtatuit, ubi qis eodem loco convicia hominum atqe vota habet: ſive ut ille loqebatur, ὅταν μὴ λοιδορούντων ἕνας ἀνήρ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ ὅτι κακῶ, ὅτ' ἄφρονι σωτὶ ἔοικας,
Οὐλά τε καὶ μάλα χαίρε· θεοὶ γάρ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de qo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore qidam percussit imprudens: qis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inqit, percussum me. majore animo non agnovit, qàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm qidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens ſese purgitaret, ignarum ſe Phocionis conjugem fuiſſe, 'Αλλ' ἦν' ἐμὴ γυνὴ τοῦτο οὐ γὰρ ἦν πεπονθυῖα. *at verò mea,* inqit, *uxor nihil à te perpeſſa eſt. alia forſan fuerit, qam tu læſeris: nec mihi itaqe qòd ſatisfacias, excuſes te, opus eſt.* Narrat ex Muſonio Orat. *qâ diſceptat philoſophum an deceat injuriarum agere,* Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qi idem, qomodo inter conciorandum conviciis impetentem nihil qicqam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit.* & *infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio qodam aqâ conſperſus, cùm ab amicis ad pœnas de homine ſumendas inſtigaretur; 'Αλλ' ἐκ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνα κατασκόπουν, ὃν ἔδοξεν ἐμὲ ἴδειν. *Atqi non me,* inqit, *conſperſit, ſed illum qem eſſe me eſt opinatus.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere ſolebat, τοῖς κομψοῖς δεῖν ὀπτικὰς ἑαυτὸν δόξας, εἰ μὴ χάρ τι φῶς παρέχοντων λέξουσιν, ἀποβαίνειν· εἰ δ' ὑγιὲς παρὰ πᾶσιν. *Expedire, ut Comicis perſtringendos ſeſe homines præbeant: ſiqid enim veri de nobis dixerint, corrigendi anſam dabunt:* (qomodo Philippus demagogis Athenienſibus gratiam debere ſe dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν τὸν λόγον καὶ τὸν ἦθος· πειράσομαι γάρ, inqiebat, αὐτοὺς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις ἐπανορθώσας ἀπάλλαττειν. Plut. apophth.) *ſin falſa qid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémqe dicenti, ὦ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iſte conviciatur?* reſpondit. οὐχί· ἐμοὶ γὰρ ὦ ταῦτα. *Neqaqam; mihi enim iſta non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι· *derident te multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δ' οὐ καταγελῶμαι. *At ego,* inqit, *non derideor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Κἀκείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκείνοις ἅμα ὄνων ἐπιφέρονται, ὅτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forſan derident aſini; verùm nec aſinos advertunt ipſi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc eſt, qod de Hercule Epicus qidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσον μίας συγγραῦν ἐμπαίζετο μύθων.
Nec muſcam qanti faciebat dicta maligna.

vel qod David potiùs, *Pſal.* 38. *v.* 13. *Ego verò inſtar ſurdi fueram, qi nullus audit; inſtar muti, qi nihil regerere poſſit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν περιῳδύμενον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ἐπονειδιζόμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

'Ευδαίμονα φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

'Ευδαίμονα πεφαίνουσι ἐπιδεῖξαι τὸν Δία] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam lavdatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν δὴ Διὸς ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῷ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἐκλειπομένων τὸν θείον νόμον τιμωρός. ὃς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος, ξυνέπεται, &c. qem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, qum hæc ſcriberet; tum & avtor *libri de mundo,* qi Ariſtotelis nomen præfert. eodem opus illud ſuum clavſit; qique illum dictione Latinâ μεταφράζει καὶ παραφράζει, Apuleius.

§ 12. Τίς ὑπονοίας χρεία, παρὸν σκοπεῖν τὰ δέοντα παραχθεῖσα] Xylandri verſionem etſi minùs perſpicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatiſſimam dederit. Interpres Angl. fruſtrà in duo membra ſententiam, continuari poſtulantem, diſſecuit. *Qid,* inqit Marcus, *eſt ſuſpicione opus? ſive, cur tibi res aliqa ſuſpecta ſit,* aut ſcrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm conſiderare liceat,* vel *præſtoſit intueri, qid facto opus ſit?* hoc eſt enim παρὸν σκοπεῖν, ut ἐξὸν ποιεῖν, & ſimilia. Senec. *epiſt.* 74. *Non poteſt qisqam beatus eſſe, qi huic ſe opinioni credidit,* (externis ſubeſſe mali aliqid.) *Non enim beatum eſt niſi qod intrepidum. inter ſuſpecta malè vivitur.*

Καὶ μὴν σωφρὰς, εὐμενῶς ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χαίρειν] Forſan legi debeat καὶ μὴν σωφρὰς εὐχρινῶς, ſublatâ diſtinctione, *& ſi clarè perſpexeris. εὐχρινὰς, clarè, diſtinctè.* Plato: ἵνα εὐχρινέστερον ἴδωμεν, ὃ βουλόμεθα. indè Διακρινεῖν, σαφηνίζειν, Hesych. de dialectica Laërt. *lib.* 7. in

Zenone.

Zenon. Τότε ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος διαγινώσκεσ ὑπ' αὐτῆς, ἢ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφιβόλως λεγόμενον διακρινεῖσ. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc διάκρισις σχῆμα.* & *epist. 3. sed id φιλοσοφώτερον διάκρισμα.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, κἂν μὲν σωφρᾶς, εὐμαθῶς ἢ ἀκαταστρεπτὶ τ. χ. ità opponitur τὸ εὐμαθῶς, τῷ μεθ' ὑπονοίας.

Ἀκαταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν] vide *lib. 8. § 5.*

Ἐχόμενον τῇ φαινομένῃ δικαίᾳ] Epictet. *l. 1. c. 2.* Ταῦτα εἶδε Πείσων Ἑλπίδῳ, ἢ ἰδὼν ἔπεισεν σφαττόμενοι γὰρ αὐτῷ Οὐεσπασιανὸν, ἵνα μὲν εἰσέλθῃ εἰς τὸν συγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σοὶ δοκῇ μὴ ἐδόκει μοι εἰ συγκλητικὸν· μέχρι δ' ἂν ὦ, δεῖ με εἰσέρχεσθ. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, ἢ σιώπησον· ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; ἢ σὺ τὸν σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸν ἐμόν· σὸν δέ ἐστιν ἀποκτεῖναι ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα· σὸν, φυγαδεῦσαι· ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. vide *l. 3. § 6, 7. & l. 4. § 12.*

Ἄκεσον γὰρ καταντλῆσαι τότε] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, qod justum & æqum est, qodcunque tibi indè obvenerit.

Ἥγε ὑπόθεσις ἀπὸ τούτου ἔσω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔσω D. Boot. legit δεῖ. *ab hoc,* inqit, justo scil. utique & æqo *aberrare, lapsûs nomen meretur,* non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliqid perpeti, aut etiam, qò minùs qod conaris, effectum des, impediri. ego siqis id exhiberet codex, ὑπόδειξιν qàm ὑπόθεσιν malim; prout Marcus *l. 4. § 43.* ὑπόδειγμα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἅμα εὐκίνητον] hoc est, qod *l. 7. § 69.* Μήτε σφύζει, μήτε παγᾷ. M. Cas. ista à superioribus divellit, atque erotematicè effert; acsi legeret, τί σχολαῖόν τε καὶ εὐκίνητόν ἐστι; viderint alii. Ego nullus assentior.

Εὐκίνητον] non, *mobile*; qod τὸ τῆς γνώμης εὐκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib. 7.* notatum, designet; unde & *mobile vulgus,* Statio *sylv. lib. 2. poem. 2.* sed *agile,* ad id qod est officium suum aggrediendum agendúmqe promptum ac proclive; qodqe in eisdem persequendis modo justo debitóqe moveatur. Stoici siqidem in dictionibus ista ejusmodi εὐεργείαν & ἔμφασιν qandam, ultra usum communem qi vulgare, affectabant. vide *infrà ad § 21.*

Φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸν] non qalis stultorum risus, qem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c. 7. v. 6.* qalis est *spinarum sub olla crepitus;*

—*Magno velati cùm flamma sonore*
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro. *Æn. lib. 7.* sive ut Apul. in *apolog. flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliqiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, qâ illi, *non gaudent, sed gestiunt,* ut Avg. de *serm. Dom. in mont. l. 1.* itaqe *risum & lætitiam* istiusmodi pro *insaniâ meræ,* Solomon habet. *ibid. c. 2. v. 3.* tanqam ἐξεστικὸς, non σωφρονικὸς π. Senec. *ep. 23. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectum. Res severa est verum gaudium. ceteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qi ridet.* vide *ad l. 4. § 26.* νῆφε ἀναιδῶς.

Ὁ τῷ λόγῳ χρῶ πᾶν ἀπόδυσαι.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductúmque seqi,* pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l. 3. § 16. & lib. 7. § 31. & supr. § 11. & lib. 4. § 12. & l. 12. § 31.* Plato *epist. 2.* Νῦν ἡ μέγας ἐγώ εἰμι, ἅμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἀπόδυσον.

§ 13. Ἐὰν ὑπὸ ἄλλων γένηται] *in aliorum sint potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant,* cùm ipse neqeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib. 1. c. 27.* ἁπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἀεὶς δίδου ἴδιον, ἢ ἄλλῳ παρέχειν ἀφορμὴν τοῦ ἀεὶς εὖσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ἢ φθόνου ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι ἡγοῦμαι.

Οὐ δοῖσιν] qia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib. 6. § 32. & lib. 8. § 55.*

Οἱ ἐν τοῖς ἐμὲ ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαπλώμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab eqis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάττουσι.* Salmas. indè & καταφρυάπλους. *supr. l. 9. § 41.* frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qi alienis *sermonibus* & lavdibus se jactant; ut alter, qi ψόγοις illud insuper habuit: vel qi aliorum lavdibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qi τοῦ φρυάπλους significatum non attendit. qomodo enim qis eò possit φρυάπλους καὶ ἐπαίρεσθ, qòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loqitur qi lavdantur, vel vituperantur, aliorúmqe vel lavdibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qi alios lavdibus, aut vituperiis prosequuntur, idqe faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni qippiam egissent. hæc enim est istorum ὄρεξις illa, de qa Marcus *l. 9. § 32.*

Τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo,* Κλίνη, sive *lectus,* ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μὲν τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοὶ διετέλουν εἰπεῖν ἀληθῆ· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοὶ διετέλουν. vide *ad lib. 3. § 4. & lib. 11. § 18.* ἐπὶ τῆς κλινασίου.

Οἷα ἡ ποιῶσιν] vide *ad l. 6. § 59.*

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ πρωτάτῳ αὐτῆς μέρει] non corpore, tantùm, sed animo etiam coguntur, qi aliorum favorem, famámve avcupantur, usque ad conscientiam læsam, eis obsequi, qibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Ἂν ἔστιν οὐκ ἀγαθότερον ἀνθρώπου ψυχῆς· θελῆσαι δεῖ, ἢ γένηται, διόρθωται· ὡς πάλιν, ἀπωσάσθαι, ἢ ἀπολαλεῖν. Synes. *de insomn.* Καὶ σμικρῷ τὸ μέγιστον μέρος, ἢ βέλτιον. Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis est, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus est, ut sis bonus? velle.* Fabius *instit. l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri simus, voluntate maximè constat.* Gregor. Naz. *de sacr. bapt.* ἄντικρυς τοῦτο τῷ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. qanqam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον πρὸς τὸ εὖ σοφοῖς. Joan Chrysost. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, ἢ τὸ πᾶν ἤνυσας. Liban. *orat.* 4. Βελτίονι μόνον, ἢ πάντα ἴσασι. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα διδούσῃ ἢ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] qod de *natura*, quæ Stoæ *Deus*, de Deo, Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abstulit.*

Ἀπολαμβάνουσι] Epictet. *enchir. c.* 10. Μνήσθητι ὅτι μισθὸς εἶναι, ὃν ἀπόλεσα αὐτὸ, ἀλλ' ὃν ἀπέδωκα· τὸ χωλὸν ἀφῃρέθη; ἔχων ἢ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἁρπάσας. τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σοι ὁ δὸς ἀπήτησε; Idémque *dissert. l.* 3. *c.* 26. Ἔστι σύμπαλιν εὐληφὼς παρ' ἄλλου (τοῦ Θεοῦ δηλονότι) ἢ αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγαπᾷς, ἢ μέμφῃ δώσαντι, ἂν σε τὸ ἀφέλωνται; ὅτι τί εὐληφας ταῦτα; χρηματίζου. μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ χρήσας δέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαλλοῦνται τοῦ θεοῦ, ὡς δέδωκεν, ὑκ αἰδέσαι vitiata scriptura. quod & Vossius videt; cui sic restituere visum est. ἀκὼν ὑκ ἀποδίδοσις; ὑκ αἰδέσαι. Verùm interpolatione tam laciniosâ, quæ nec sensum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata sufficiet. leg. ὑχ ἥδέσαι; Stoicus est Laconismus. *non Deo, qi dederat, repetente oblectaris?* q.d. dans placer. repetens qidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Δὸς ὃ θέλεις] hoc est, qod Rufus apud Epictetum *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἁρπάζῃς τοῦ δεδωκότος. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάριν ἔχω, ὧν ἔδωκας. ἐφόσον ἐχρησάμην τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, ἢ κατάτεξον εἰς ἣν θέλεις χάριν. σὺ γὰρ ἦν πάντα· σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranquill. c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm possessionésque & dignitates, sed corpus quoque suum & oculos & manus & quicquid est chariorem vitam facturum, séque ipsum inter precaria numerat; vivítque ut commodatis sibi, & reposcentibus sine tristitia redditurus. quandocunque ergo reddere jubebitur, non queretur cum fortuna: sed dicet; Gratias ago, quòd possedi, habuíque.* Idem, *epist.* 64. *Fac quod aquitatem tuam decet. define naturæ beneficium malè interpretari. abstulit; sed dedit.* & *ad Polyb. c.* 29. *Gaude, quòd talem habuisti; & usum fructum ejus, qamvis brevior voto tuo fuerit, boni consule.* Item *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepisti voluptates, oportet te, non de eo, qod detractum est, qeri; sed de eo gratias agere, qod collegisti.* Nostri: Basil. Cæsar. *homil.* 5. Συγγνώμονός ἐστι δικαίου, ὃν ἐπὶ τοῦ χωρισμοῦ διαφόρως ἔχειν· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς συναφείᾳ χάριν ἔχειν τῷ συγκληρώσαντι. Hieron. *in Nepot. Nè doleas qòd talem amiseris sed gaudeas qòd talem habueris.* Idem *in Paul. Non mœremus, qòd talem amisimus; sed gratias agimus, qòd habuimus, imò habemus.* Et *ad Julian. Tulisti liberos, qos ipse dederas. recepisti ancillam, qam mihi ob breve solatium commodaveras. non contristor, qòd accepisti; sed ago gratias, qòd dedisti.* Bern. *de Humbert. serm.* 110. *Tulisti qoniam tuus eras, nec pro nobis, qibus ille sublatus est, murmurandum: magìs gratias agendum, qòd tam diu concessus est nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Etsi dolemus ablatum, non obliviscimur tamen, qòd datus fuit; & gratias agimus, qòd habere illum meruimus.* Verissimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, qòd accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.*

Οὐ καταθρασυνόμενος, ἀλλὰ πεπαρρησιασμένος μόνον ἢ εὐνοϊκῶς] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apost. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρων ἢ συγχαίρων συνήδομαι. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιστα δαπανήσω, ἢ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis exercenda patientiæ auctoritatem non affectio humana caninæ æqanimitatis stupore formata, sed viva ac cœlestis disciplina divinæ dispositio delegat.* Cyprian. *de eadem:* *Apparet non esse illic veram patientiam, ubi sit insolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac seminudi pectoris inverecunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ἄρει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀληθινόν] qi enim secus qàm oportat, degit, qidvis potiùs qàm homo est. Vide *supra ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba adipsum contemplandum conflueret, dicenti cuidam, Θαυμάζουσί σε ὡς θεῖον, tanqam feram qandam, ὁ Stilpo, admirantur te. Οὐ μῶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀληθινόν. *Negaqam verò*, inqit, *sed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arto.* --*Fies homo.* -- Demonacti Proteus cùm diceret, ὦ κακῶς, regessiville, ὑκ ἀνθρωπίζει, *non vivis hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ οὕτω ζῆν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μηκέτ' ὄλως διαλέγεσθαι] forsan ὀλίγα. Senec. *ep.* 16. *Philosophia non in verbis, sed in re-*

bus

bus est. & ep. 20. *Illud tertiò age hortor, ut philosophiam in primordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione. verba rebus quoties facere docet Philosophia, non discere: & hoc exigit ut ad legem suam quisque vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et ep. 108. *Sic istis tractemus, ut quæ fuerunt verba, fiant opera: ut voces mox in rem transferantur.* & ep. 24. *Hæc in animo volvita, quæ sæpe audîsti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, effectu proba. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare. hoc est, philosophos esse ἀπὸ τῆ πραξεως, μόχρι τῆ λόγου, facilis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ, quos odisse se profitebatur* Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo quidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neque intolerantius, quàm quòd *homines ignaviæ desides, ornati barbâ & pallio, morcs & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmque artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, interea ipsis vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia quæ indè profluxerant in vitam mala) *quæ philosophos fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunquam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἀλλα λέγομεν, inquit, ἄλλα ποιοῦμεν. λέγομεν τὰ καλὰ ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον μακρὰν ἀπὸ τοῦ χαῖρε τίτιε ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς οὐ οἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μόχρι λογαρίων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῆ, ὑπὲ τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fustissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. ἀπὸ passim eosdem insectantem. siquidem invectivam illam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Qin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μηδεὶς μῦ σαυτὸν εἰπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λαλεῖ τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις ἀεὶ δὲ διορημάτων. μέχρι γὰ ὁ κίνδυνος, ἐωδὲς ἐξαιρέσας, ὁ ὐκ ἔπεται. ἐπεὶ καὶ τὰ προσκαλᾶ, ὁ χρῆτον φέρουσι τοῖς πίνουσιν ἐπιτεμνει, πόσον ἔφαγον· ἀλλὰ τὴν νοῦν ἔσω πέφυκε, ἕειον ἔξω φέρῃ καὶ γάλα. καὶ σὺ πάντα, μὴ τὰ γλυκέα ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆ ποιοῦντων τὸ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia quæ dicunt, quæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. quomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant quæ discerint.* qi & *epist.* 117. clavdit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne quod disco.* sive utì Lipsius ex MS^tum vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 15. Οὐ γὰ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, ἀλλ' ἐμοὶ σοφὸς· ὐδ' ὅστις γλαῦκας ἔμπορος ἔχει, λυχνεῖ ἢ ἄσκοπος καὶ ἀπαίδευτος· ἀλλ' ὅστις γλίχα μὴν ἀρετῆ φθέγξασθαι, πολλὰ ἢ δὶς ἐαυτῆ παρεδείκνυσι, καὶ τὸ ὀξύτατον τοῦ λύχνου διὰ τὸ βίου περιέδησιν. Verùm quod Aristot. *ethic. l.* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τῶτο μὴ ἐ ποιοῦσιν· ἐπὶ ἢ τὸν λόγον καταφεύγοντες, δοκοῦ φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἐσεσθαι σπουδαῖοι· ὅμοιόν τι πάσχοντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ μὲ ἀκροώμενοι οἰόμενοι μὴ ἐπιμελῶς, πάντα δ' ὑδὲν ποιοῦσι τῶν διατεταγμένων. ὥσπερ οὖν ὑπ' ἐκείνοι οὐ σῶμα, ὅτω διακείσονται, ὑπ' ἔτι τοιῶ λυχνῶ, ὅτω φιλοσοφοῦντες. Itaque verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν μὲ ποιῆ τὰ προσταττόμενα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siquidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰ τῶ ἔχει ῥημάτων παρὰ τῶν ἄλλων φιλοσοφίαν ἄξιον ἐπαινέσεων.

Οἱ πίνοντες, τί ἢ σαλὰ ἀίρουσι.

ἐπεὶ τὸ γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τῶν ἀρετῶν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακρὸς [illegible] αἰνῶν ἐπιτείνειν λόγους· ἰδίᾳ ἢ τὸ ἀδὺ ποιεῖν ἐπιφερομένῃ, καὶ τὸ πλέον ἔχειν ποῦ τῶ δικαίου τιμᾶν· τοιοῦτοι φαίλοι ἂν ἔγωγε τοῖς ἐπὶ σκιλῶν ἐπιχειροῦσιν τὰ δράματα, οἱ ὡς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δικαίως εἰσέρχονται, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, ὑδὲ μῶν πυκνὸν ἐλάττουσι τὸ παράσημον.

§ 17. Ὡς μὲν ποὸς ὑσίαν, καὶ χεμμίς] god de terra *l.* 4. § 3. στυμί. de pelago. *l.* 6. § 36. σαγόν. sunt autem καγχεμίδες *ficuum granula.* pro quo καχεμίδα apud Svidam vitiosè habetur.

Ὡς ἢ ποὸς χρόνον, πυτίνη σκιαγραφή] *tanquam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ἐν ᾧ σκιαγραφῆ, sive σκιαγραφή. i. e. *pistilli circumvolutio*, proverbialiter usurparur, à Platone philosopho in *Theæteto.* Platone comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ἐπὶ ἢ τὰ αὐτὰ ποιοῦντων, καὶ μηδὲν παραινόντων. utì Hesych. Svid. Zenodot. Apost. Verùm πυτίνη σκιαγραφή. i. e. *turbo vertigo*, sive *circumversio*, ut Xyl. Marco istic de spatio temporis brevissimo: quemadmodum, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμῶ oculi jactus, ut Beza, potiùs quàm *ictus.* ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. qò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Svidam,

Τρύπανα δ' ἐυσθένεια, καὶ ὠκύτερα τέρετρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, quàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον ἢ ἐπιπροσθέντων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum adverte.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamquamque considera*, &c. ἡ ἐπιπροσθέντα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πίνειν ὡς ᾧ ὑπόκειται] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9. § 21. *Quæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal.* l. 2. i. e. καταλήγειν, *defungi, mori*, non *decrescere*, ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Qui nascitur, contigit, restat mori.* Ter-

tull.

tull. *de Carn. Christ. c. 6. Mutuum debitum est inter se nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, causſa nascendi est. non enim mori solet, nisi quod nascitur, id autem moritur, quod & nascitur.* Idem. *de resur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris usquequaque sepelitur: & tamen rursus cum suo cultu, cum dote, cum sole, eadem & integra, & tota, universo orbi reviviscit; interficiens mortem suam, noctem; rescindens sepulturam suam, tenebras; hæres sibimet existens, donec & nox reviviscat, cum suo & illa suggestu.* Et latiùs progressus Petrus Ravennas *in symbol. serm. 59. crede homo, de morte resurgere te posse, cùm tibi totum quod in rebus est, sic quotidie resurgat. Sol occidit & resurgit. Dies sepelitur & redit. Menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt, ipsa moriuntur; cùm redeunt, suâ ipsâ morte revivisc unt.* Ità quod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, testatio est resurrectionis mortuorum.*

§ 19. Οἱοί εἰσιν ἐδίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες] Hæc enim & summis cum imis qibúsqe communia sunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum est, Menecratem medicum, qi Jovis sibi nomen adsciverat, Philippus Macedo qomodo excepterit, eduliorum loco appositis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hist. l. 12. c. 57.* Qin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, sive mortalitatem suam, agnoscere se professus est, ἐκ τοῦ καθεύδειν καὶ τοῦ συνουσιάζειν, somno nimirum ac coitu. Plut. in *Alex.* & de *adulat.* & *in sympos. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus qidam ipsum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Erasm. *apophth. l. 4*) *filium, Deúmque* indigitâsset, ὁ ταῦτα σοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, *At verò*, inqit, *latent ista prorsus cum, qi matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth.* & *de Isid.* & *Osirid.*

Ἔτια θνητοὶ ἀνθρονομεύμενοι, καὶ γαυριώμενοι] Quanto se cum fastu efferant, acsi nè homines qidem avt mortali femine creti sint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* Illud ἀνθρονομεύμενοι mihi suspectum habetur. ἀνθρονομεῖν certè alibi legisse non memini. Xyl. *aliis imperare*, vertit. ut sit *hominibus leges ac jura præscribere.* Cas. *exultare.* ità qid is legerit? havd satis liqet. nisi forsan ἀθρυνόμενοι, *turgescentes, grandescentes*; qod de stirpibus usurpatur. forsan ἀνθρονομεῖν idem qod ἀνθρολογεῖν fuerit, qod de *delectu militari* usurpatur; vel etiam qod χρεαυομεῖν, qod de *viscerationibus*, sive de *carnibus viritim distributis* adhibetur. in istis avtem non sine fastu gerere se solent, qi eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* ὅση ὄιησις.

Ἐφ' ἑλάδον πόσις] *qui illis inservire & obsequi necesse fuit*, idqe ὀφ' ὀλίγῳ, *havd ità dudum*; qò possent dignitatis honorisqe gradum illum, in qo tanto cum supercilio se gerunt, adsequi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ δὲ φιλιππίσαι ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀρεχθῆς αὐτῆς καὶ τῆς δουλικῆς καταφρονήματος ἀναξιθμον. Ἴσθι γὰρ ὅτι δοῦλος εὐτυχὴς οὐ δοκεῖ, καὶ τυφλωμένος. qo tamen loco ego τυφωμένος malim. Scil. ut Claudian. *in Eutrop. l. 1.*

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.
——nec bellua tetrior ulla est,
Quàm servi rabies in libera colla frementis.

Rufus Vibius apud M. Senecam *controvers. 9.*

Divite novitio nihil est insolentius. &,
Pedissequa honoris est novi arrogantia. Salvian. *epist. 2.*

Ἅπας ὁ πραχθὲς, ὅστις ἂν νέον κρατῇ.
Æschyl. *Prometh.* præ cæteris verò
Ἀθρεπτός ἐστιν εὐτυχὴς μαστιγίας.
Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Qod & Isidor. Pelus. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qi εὐπρεπῶν habet, pro eo qod εὐτυχὴς Dio, subjungit; Καὶ τὸ εὐπρεπὲς παρὰ τῶν ἀξίων, ἁρμὸν τὸ κακὸν φρενῶν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Avr. Victor. in *Dioclet. Quantum ingenium est, comptum habeo, humillimos quosque maximè, ubi alta accesserint, superbiâ atque ambitione immodicos esse.* Agur sapiens Ebræus *v. 20. Tria sunt, sub qibus commovetur terra: imò qatuor sunt, quæ ea ferre non potest. servus, cùm regnat; stultus, cùm satur est; exosa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ suæ hæres evaserit.* siqidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἄν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia nascitur ingens.

Sive ut Theognis; (qod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρῳ μητέρ.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἄν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémqe,

Πόλλους τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γνῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Nascitur ex nimiis opibus petulantia stultis.
Nec paucos fatias evertit mentis egenos.
Difficile est, adsunt cùm bona, nosse modum.

Aristot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* πίκτει γὰρ, ὥσφ φησὶν, ἡ περιουσία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπειθείαν δὲ μετ' ἐξουσίας ἀνοίας. Philistus apud Clem. *strom. l. 6.* εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως εὐ πράττοντες εἰς ὕβριν πίπτειν. qod illum Clem. à Thucydide mutuatum asserit, qi dixerit; Εἰώθασι γὰρ οἱ πολλοὶ τὴν ἀνθρώπων, ὅτις ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδοκήτου εὐπραγίας ἔλθῃ, εἰς ὕβριν πίπτειν. locus est in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἴωθε δὲ τὴν πόλεων, εἷς ἄν, &c. Qò respexit tamen & Isidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εἰώθασιν γὰρ ἄνθρωποι, ὅτις ἀδεκήτως μάλιστα εὐπραγίαις ἐπαίρεται, εἰς ὕβριν χωρεῖν. de Largio Macedone

cedone qid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & qæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] ἀνεμώλια, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob qæ. adipiscenda*, sive, *qâ mercede.*

Καὶ μὴ ὀλίγον, ἐν τούτοις ἔσονται. Legend. ὀπίοις ἔσονται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm qod Maro *Æn. l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχεῖτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἀρανῶ φρονεῖτε· τὸν δ' κύειον
Ἄδην παρεσῶτ' οὐκ ὀρᾶτε πλησίον.
Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cœlo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qi in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Ἔι δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα τοῖς πόροις καὶ ἀγνοίᾳ φλεγμαίνοι τῷ ψυχῷ, μεθ' ὕβρεως ἐπέξαντο θεῶν ὑποπτυμίας, καὶ γαῶν ἐρήμωσεις, βραχὺν ἡνθησεν ἡ δόξα χρόνον· εἶτα κωφότητα καὶ ἀλαζονείαν μὴ ἀπειθείας καὶ παρανομίας σκοτόφλοντες,

Ὠκύμοροι καπνοῦ δίκην ἀρθέντες ἀπέπτασαν
καὶ νῦν ὥσπερ ὀχήμασι δραπέται, σφῶν ἱερῶν καὶ σφῶν βωμῶν ὑποσαθέντες, οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺ τάφους ἔχουσιν. vid. *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμβήσεται ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ σφ' ὅλων φύσις] Præclara gnome. de qa vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ὄζι σφ' ὄντων, ἔστι δ', καὶ θεὸς ἐπισατεῖ ταύτῃ, ὁ δίκαιος ἂ βελήσεται τὰ ἀγαθὰ· πλεονεκτικὸν γὰ καὶ παρὰ τάξιν ἡγήσεται δ τὰ μὴ ὁμοῖα συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *qæ ipsi sunt cordi.* Siqidem vir bonus τὰ ἑαυτῷ ἐκ τ' ὅλων συγκαθόμβρια ἀγαθὰ εἰ πέπεισται, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκεῖνα φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ εὐκαιρον. Avg. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanqam ægrotum reficiens medicus, & qod opus est, hoc dat; & qando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα] Evripidis versus sunt ab Aristotele lavdati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Eudem. l.* 7. *c.* 2. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 12. apud qos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, ποτὶ θ' ἑλκῶσ' ἔχει.
Ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πλησθεὶς ὑδρώπ θ'
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφροδίτης ὕπο.
Ὅταν δ' συμμιχθῶσιν εἰς τ' αὐτὴν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, κἀκτρέφουσ' ἅμα·
Ὧνπερ βροτειον ζῆ τε καὶ θάλλει γένθ.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Venerisque impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Quæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita vlsque sæculis mortalibus. Grot.

Eis avtem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaidibus* ista:

Ἐρᾷ μὲν ἀγνὸς ὑετὸς πεσὼν χθόνα·
Ἔρως δ' γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦχθ' ὑετὸς πόαν
Ἔκτισε γαῖαν· ἡ δ' τίκτεται βροτοῖς
Μῆλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δὲ θ' ὥρα ἐκ νοτίζοντθ' γάμου
Τέλειός ὄζι· σφῷ δ' ἐγὼ παραίτιθ'.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cœlo defluens terram simul
Fœcundat imber: illa mortali paris
Cereale generi germen, & pastus gregum
Maturitatem dat suam arboribus qoqe
Mador maritus. caussa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾷν δὲ ποιητὰ λέγωσι καὶ γῆς ἔρατὸν εἶναι γάμον δ σελήνης, ἐρᾷν δὲ φυσικοὶ, καὶ συγγενῶς καὶ κοινῶς καὶ γλυκὺ δ ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν, οὐκ ἀναγκαῖον ἀπολείπ ποτὲ καὶ σεσθῆναι πάντα πασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως ἡ ἵμερος τὸ θεῖον τοῦτο ὕλην ἀπολίπῃ, καὶ παύσηται πυθόμενα καὶ δίκην ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri asteriscō nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——Ipsum in connubia terræ
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò percunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique virescunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atque ferarum.

Qin & Scythæ τῷ γλυκεῖ νομίζουσι τὸ Διὸς εἶ γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Qod avtem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνει·
Πίνει δ' δένδρα αὐτλώ·
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας·
Ὁ δ' ἥλιθ' θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήνη.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arborésque potant:
Et potat æqor auras:
Phœbúsque potat æqor:
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνεφῶ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τέλμισον, ἀναζεύξας πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ἐδὲν παραιτοῦμαι φῶς σοι δοκοῦντον. & *l.* 4. *c.* 7. προσκείσομαι διάκονος, καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ· συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ità enim lego, quod vulgò ὀρέγομαι tantùm langvidè legitur, ut dictioni vis conſtet ſua. Sen. *ep.* 96. *Non parco Deo, ſed aſſentior. ex animo illum, non qia neceſſe eſt, ſeqor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *ſup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari ſermonis uſu argumentatur, argutiùs pavlò Marcus, ut alibi, *l.* 5. § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità iſtîc in verbo φιλεῖν · qod *ἀντὶ τοῦ πεφυκέναι ἤτοι εἰωθέναι* uſurpatur; qomodo & Latinis *amat*, pro *ſolet*; qod à Græcis tractum monuiſſe videtur Fabius, *inſtit. l.* 9. *c.* 3. Qanqam diverſum eſt pavlò Saluſtianum illud, qod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* ſicut & ejuſdem illud, in *Jugurth. Qæ ira fieri amat.* & *ibid.* rurſus; *ea qæ ſecundæ res amant.* In iſtis enim ſenſus eſt, *qæ amant*, i. e. *qæ cupiunt & qibus delectantur*, vel, *qæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diverſa eſt. neqe enim, *ira fieri ſolet*; vel, *vulgus fieri ſolet*; ſed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris. qod viris magnis non eſt animadverſum. Cæterùm ſic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Avrum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa potentiùs
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hiſt. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* qomodo Herodot. *l.* 8. Ὅσα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Ὅσα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γιγνέσθαι. Qin & τὸ ἐᾷν pari modo uſurpatum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις ἀφορμαῖς ῥᾴστα κινεῖσθαι. Tacit. *annal. l.* 4. *ut ferè amat poſterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Qod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα] Avt in eo vitæ genere manes, cui jam es aſſvetus; avt inſtitutum mutas, qod niſi velis ipſe non cogeris; avt è vita diſcedis, munere defunctus: in his avtem omnibus nihil eſt qòd ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium ſuum Seneca *epiſt.* 42. *Hoc periturum eſt. nempe adventitium eſt. tam facilè ſine iſto vives, qàm vixiſti. Si diu illud habuiſti, perdis poſtqam ſatiatus es. Si non diu, perdis antequam aſſveſcas.*

Καὶ ἥδη εἴδηκας] Notum eſt Pythagoræ monitum illud: ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον. ἡδονὴ ὑπ' αὐτὸν ἡ σωφροσύνη ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. ſalubr.* & *de exil.* qi idcirco *lib. de profect.* hoc inſigne facit δίλημμα σφοδρὸν, τὸ μηκέτι σφοδρύνειν, μηδ' ὄρθιον ἄγειν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας ἴσην τὴν τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, ᾗ ἐπιτερπόμενοι τῇ ἀσκήσει. Qod Hieron. an Pavlin. *ad Celant. Aſperam nobis & inſvavem virtutum viam nimia facit vitiorum conſvetudo; qæ ſi in alteram partem transferatur, invenitur ſemita juſtitiæ levis.* Qanqam Plut. idem in tract. *de tranqill.* qaſi Pythagoricum illud corrigens: οὐκ ἡ σωφροσύνη ποιεῖ τοὺς ἐλομένους τὸν ἄριστον βίον ἡδύν, ὡς τις εἶπεν· ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄριστον καὶ ἡδύστον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere aſſvetudinem, ad vitæ, qæcunqe ea tandem fuerit, moleſtias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὰς πολιτείας, οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γνωμένων· οἱ δ' ἐκ μετοίκων σωτῆρες καὶ σωφρονεῖς ὄντες πρὸς νόμον, ὑ χαλεπῶς φέρουσι τὰ ὀπισθόλλοντα καὶ τέρψιν. & *ibid.* Ἐν γεύμασι, καὶ δεῖ λύχνου, καὶ παλαίστρας, αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι θόρυβον, καὶ πόνον, καὶ ἀσάφειαν· ἔπειτα προϊόντι χρόνῳ μικρὸν, ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χειροήθη καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ προσέχειν παρέχων. Ariſtoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες, καὶ τὸ ἐδιστὸν, ἐν τοῖς ἥδεσι· πολλὰ γὰρ καὶ πρὸς φύσιν μὴ ἥδιον, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἡδέως ποιοῦσιν. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς συνηθείας ἡ τυραννίς. ὃ δεησόμεθα πάντα λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & qæ ſequuntur. Naſo. *Artis. l.* 3.

Fac tibi conſveſcat. nihil aſſvetudine majus.
Et, *Qod malè ſers, aſſveſce; feres bene. multa vetuſtas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam verſa conſvetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis eſt vetuſtatis & conſvetudinis. nemo eſt, ſi nulla res impediat, qi non eo, qo conſvevit, eqo libentiùs utatur, qàm intractato & novo. nec modò in hoc qod eſt animal, ſed in eis etiam qæ ſunt inanimata conſvetudo valet; cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & ſylveſtribus, in qibus diutiùs commorati ſumus. Sic veteres inqilinos indulgentia loci & conſvetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epiſt.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epiſt.* 2. *Mihi & gratiora ſunt bona (* domeſtica, *)* qòd perſeverant; *& leviora incommoda, qòd aſſvevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notiſſimum qodqe malum maximè eſſe tolerabile.* Et Philoctetes Evripideus, referente Dione Pruſ. *orat.* 53.

Καί τοι πολὺ ἥδη τῷ χρόνῳ λώφησέ μοι
Νόσος· κατ' ἀρχὰς δ' ὡς ἐμαίνετ' ἦν τότε.

De vi doloris jam remisit tempore
Morbus, qi initio fuerat intolerabilis.
Plavt. *Trinumm.* 1. 2.
Habeas, ut nactus: nota mala res, optima est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, quid agam nescia.
De Christi Domini jugo veterum nescio qis.
Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω ὑπάγεις] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negotiis te immisces. allusit forsan ad proverbium, qod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ λύδῳ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείατο.

Ἀπολειτέργησας] Vitam hanc λειτουργίαν τινὰ esse vult. qomodo Paulus ὑπηρεσίαν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. dum summa in his inclusi compagibus corporis, muncre qodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qi vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Pulcrè avtem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. qasi dicat, *cur non lubens vitam ponam, ubi cursum absolverim, muneraque ac ministerium à Christo Domino assignatum accurate planè fuerim.* διακονίαν dixit, qod Marcus λειτουργίαν. ὑπολειτουργῆσαι (qod alibi havd temerè reperias) *muncre defunctum esse*: ut ἀποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: qod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τῶν κόπων ἀναπαύσωνται.

§ 23. Ὅτι τοιοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρός ἐστι] *hoc esse agrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Cas. f. τοιοῦτο [οἷ] ἐκεῖνο, *tale qid, qale illud.* nihil à loco alio distare, animi tranqillitatem qod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ὅσα ἐν ἑνὶ δήμῳ τ' αὐτὰ τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητῆσαι. & *l.* 8. § 45. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅταν γ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἦλθον, ἐκεῖ συλλύσω, ἐκεῖ ἄσιτα, ἐκύπνια, ὁποῖοι, ἃ νῦν ὁμιλῶ.

Τὰ τοῦ Πλάτωνος] Ex *Theæteto*: lavdata etiam à Theodoreto *therapevt. l.* 1. & *l.* 12.

Σπιδὼν ἐν ὄρει περιβαλλόμενος] ἀγκοῖνον καὶ ἀπαλάδατον ἀπὸ ἀγέλας, ὃ δὴν ἦσαν τῶν νομέων τὸν τοῦτον ἀναγκαῖον ἡγούμενοι σηκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qi non secus in urbe conversatur, qàm si in monte aliqo ab hominum commercio sejunctus ageret, murisqe civitatis, perinde ac cavlæ alicujus septo pastor rusticus, inclusus tenetur. Theodoretus cum Marco περιβαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem seciùs cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σηκὸν δεμιδρόον οἰκίσαντα, *in tuguriolo aliqo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habitaturum*: qod Plato nullus hìc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista qò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. & *balarc.* qasi βληχᾶσ & βληχήματα legerit. qo fundo, qóve sensu, nullus video. Annot. Lugd. *propriè*, inqit, *est jacere jacula.* Sed jacula istîc qid faciant, nullus idem nos docet. M. Cas. seqentibus adfigit; & περιβάλλειν περιβλήματα legisse videtur; & *problemata sibi proponere ista, qidnam est mihi nunc mens mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote qæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat avtem Medicorum princeps τοῖς ἀνιήτοις ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί δέ μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Αὐτὴ ἂν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μήτε ἀπόλυτον καὶ ἀπεπασμένον κοπωνίας] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μήτε μεταλλικὸς] à metallis translatum, qæ ubi liqefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémqe cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 1. *c.* 3. Τί τούτοις μεταλλικός; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥστε τούτῳ σωματόπιθος.] Plato *Phædon* Ἐκόσμει ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἦλον ἔχουσα, προσηλοῦσά τε τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ προσπερονῶσα, καὶ ποιοῦσα σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ· qanqam negat passim Marcus corpus de istis qicqam pronunciare: vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀναμαχαμψίου τῷ σαρκιδίῳ] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις οὐχ ὅτου σωμάτωσεν τῷ συγκρίματι. &c. & *l.* 5. § 26. μὴ συγκρινόμενον.

§ 25. Κύειον ἢ ὁ νόμος] Pavsanias Plistanactis filius, qærenti qare legum priscarum nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι τοὺς νόμους ὑπ' ἀνδρῶν, οὐ τοὺς ἀνδρας ὑπὸ νόμων κυεῖσθαι δεῖ. Pittacus item Crœso percontanti, τίς ἀρχὴ μείζων; respondit, ἡ τῶν πολιτῶν ξύλλογος. leges designans, qæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis monitum; Νόμοις πείθεσθαι. Laërt. *l.* 1. qod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zevxidami filius, sciscitanti qinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inqit; καὶ τὰ ἀρχεῖα τοῦ νόμου. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, qod cùm bene succedere videretur ægrè qidem, reliqit tamen, Ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτοῦ ἀρχὰν, ἀλλὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν συμμάχων· καὶ τότε ἄρχων ἄρχειν ἀλαθέως λέγω, ὅταν καὶ ἄρχωμαι ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐφόρων, ἃ δεῖ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ πόλεις ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, qærenti, qare patriâ exularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι χρήσιμος, inqit, αὐτῆς ὁ νόμος εἰσίν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ οὐκ ἄχρι τοῦ βαμοῦ φίλον εἶναι τὸν μὴ σωφρονοῦντα, ὡς πρὸς Πεισιλῆς ἔφην, ἀλλ' ἄχρι πάντος νόμου καὶ δικαίου.

δικαίε. Verùm legem universi sive naturæ Marcus hîc vult, de qa *l.* 2. § 16. & *l.* 4 § 10. de qa & Dionysius major dixit, τοῦ μὲν τῆς πόλεως νόμου δύναδος, τοῦ δὲ τῆς φύσεως μὴ δύναδος βιάσαδος. & Aristot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμος γὰρ ἡμῖν ἰσονομίης, ὁ θεὸς ἑδεμίαν ὑποδεχόμενος διάφθασιν, ἢ μεταδόσιν· χρείτλων ἢ, δίκαι, καὶ βεβαιότερος ἢ ἐν κύρδεσιν ἀναδεχαμένων. & Philo *de bon. hom. libert.* Νόμος ἢ ἀλάδης, ὁ ὀρθὸς λόγος, ἀχ ὑπὸ τῶ δείνος ἢ τῶ δείνος δηπὸ φθαρτὸς ἐν χαρπδίοις ἢ σήλαις ἄψυχος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτε φύσιως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ πυπωθείς. Clemens denique *strom. lib.* 1. ἐν ἢ τῶ Πέτρε κηρύγματι ἔυεσις ἂν νόμον καὶ λόγον τὸν κύριον προσαγορεύομεν. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παραπομῶν ῥαπίτης] Ità *l* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λειποτάκ|ης. vide sis apud Platonem Socratis disceptationem cum *Critone* fugam svadente.

Ἅμα καὶ ὁ λυπάμενος] *At dolorem aliqis concipit*, &c. Xyl. imò *simul*, vel *similiter*, havd minùs is qoqe, qi *dolet, contristatur*, &c.

Ὅ βέλεταί τι] *propter aliqid corum qod factum est, vel fit, vel fiet secundum voluntatem ejus, qi universum gubernat.* Xyl. ut legisse videatur, ὅτι βέλεταί τι γεγονέναι. Xylandri vestigia premit Casavbonus. Verùm dictionis sic reconcinnatæ series interpretationem istam nulla videtur admittere, nisi trajectionem duram satis constituamus; ut illud ὃ βέλεταί τι, vel ὅτι βέλεται, sensu saltem, subjiciatur verbis illis, ὑπὸ τῶ τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forsan particula intercidit; ut rescribendum sit ὃ [μὴ] βέλεταί τι γεγονέναι &c. *qi contristatur, irascitur, vel metuit, qòd præter voluntatem suam aliqid factum sit, fiat, vel futurum sit: sive, qòd qicqam, qod ipse nolit, factum sit, fiat, vel futurum sit, ex eis qæ ab eo qi universa disponit constituta sunt.* viderint alii.

Ὅς ὅτι νόμος νόμων ὅσα ἐκάσῳ ἐπιδέλλει] vide *l.* 7. § 32. πάντα νομιεῖ. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγεδς ὅσιαν ὑπὸ τῶ νέμειν τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάσῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἐκάσῳ ἐπιδέλλει] *sive*, τὸ ἐπιδέλλον, ut *l.* 7. § 7. *qæ cuiqe conveniunt, & ad unumqemqe pertinent.* Arist. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάσῳ πρὸς τὸ αὐτῶ ἔργον. διὸ τὴν μὲν ἀρχικὴν τελέαν ἔχειν δεῖ ἠθικὼ ἀρετώ· κατ' ἄλλον ἕκασον, ὅσον ἐπιδέλλει αὐτοῖς. *qantum ipsis convenit*, vel *ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἦκισα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλείσων κοινόν. κατὰ γὰ ἰδίων μάλισα φροντίζουσι κατὰ ἢ κοινᾶν ἧπεν, ἢ ὅσον ἑκάσῳ ἐπιβάλλει. *qantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάσῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιδέλλει τοσοῦτον, ὅσονπερ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τὸ πράτ|ειν κατ' ταύτας· *tantum unicuiqe felicitatis contingit, qantum virtutis & prudentiæ.* Basil. Cæs. *ep* 169. *ad Diodor.* εἴπερ ὅλως ἐπιδέλλει ἡμῖν διαδέλλειν ἀνθρώπους, κατὰ πραγμάτων ἀφειδίας. *si rebus ipsis missis personas perstringere nobis convenit.* Avtor *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας προσάξεις. *convenientes ad sacrificia sumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatabl. Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ ὑδάτος τοσοῦτον δεῖ τινα μανεῖν, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιδέλλειν ἡγεῖδς ἀποδαίοις εἶ προθυμοῦδς. *nemo ità insaniverit, ut non existimet ad unumqemqe pertinere, bonum esse lubenter velle.* Malim itaqe cum Xyl. *qod suum est.* qàm cum Cas. *qæ unicuiqe eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. qam à *semine* tamen distingvit Aristot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Τοῦ μὲν τὸ ὑπὸ τῶ γινομένου καλεῖται ἄπον, ὅσα συνδυάζεδς πέφυκε, τὸ πρῶτον ἔχον ἀρχὴν γενέσεως· σπέρμα ἢ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον τοῦ συνδυαδέντος. verùm distinctionem hanc nec usus communis observat, nec sacræ paginæ scriptores. vide *Genes c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15, *v.* 16. vide *l.* 12. § 24.

Εἰς μήτρην ἀρεὶς ἀπεχώρησε] Perinde de semine in terram misso Christus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλασάνῃ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. sive ut Apostolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 38. ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ ἢ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάσῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum sit. *Ego te*, inqit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus qasdam autoris tui in utero hominem formatis advertis.* Ambros. *in Luc. l.* 1. *c.* 6. *Qi primum hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatum ex semine.* Avgust. *adv. Jul. lib.* 3. *c.* 17. *& de nupt. & concupisc. l.* 2. *c.* 13. *Idémqe de verbo, Ap. conc.* 11. *qi primò creavit hominem sine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David, *Psal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Psal.* 139. 13--16 *Tu obtegebas me in utero matris meæ: massam meam viderunt oculi tui: & in libro tuo descripta erant membra omnia mea, qæ de die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla priùs existerent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurârunt & fecerunt me, sicut argillam, effomâsti me; sicut lac, fudisti me: tanqam caseum coagulâsti me: cute & carne induisti me: ossibus & nervis contexuisti me:* Mater illa pia filiis suis. *Maccab. hist. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Nescio ipsa, qomodo in utero meo comparueritis: neqe enim ego spiritum vitámqe largita sum vobis, neqe primariam cujusqe informationem ego coaptavi; sed condi-*

ter ille mundi, qi finxit hominum ortum, omniúmqe naturam invenit. Qod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Quánam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmqe & illud unde corpus neſcio;
Novit animator ſolus & factor tui.
Impendere ipſi, cujus ortus muncre es:
Bene in datorem, qod dedit, refuderis.

Hermes Pæmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀποθησαυρίζει γόνον,
Συμβαίνει πως εἰς πνεῦσιν ἐκ τοῦ σώματος
Ὅλε μελῶν οὐσίαν τινὰ, καὶ θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τὸ αὐτὸ ἀνθρώπε γινομένε.

Dei igitur opus iſtud, qo corporis fabrica conficitur: ſed ad qod perficiendum ille animæ miniſterio utitur; qam hîc Marcus deſignavit. vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, qod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero ſerendi, ſtruendi, fingendi paraturam aliqa utique poteſtas divinæ voluntatis miniſtra modulatur; qamcunqe illam rationem agitare ſortita.* Angelorum ſcilicet miniſterio peragi vult iſta: ſubjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus:* qos & exterorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* ſubſtituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλαστάνουσιν ἄνθρωποι, σπείρεντος μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὡσεὶ ἄρουραν, γυναικὸς δὲ ὑποδεχομένης τὰ σπερμάτια σωτηρίως, τῆς δὲ φύσεως διορώσης ἕκαστα καὶ σὺν τῷ σώματι καὶ τῆς ψυχῆς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem ſemini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. ſive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα τῶν ζώων ὑγιείας ἀρχὴν ἔδει συμβῆναι. τοῦθ' ὡς ἔστι φαυλότατον, ἑοικὸς ἄρρῳ θεωρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καλαζηθὲν ἐκτείνῃ, κίνησιν εὐθὺς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (qod Galen. utì *ſuprà*, *l.* 2. *c.* 3. ὃ γὰρ ἦν πρότερον σπέρμα, τοῦθ' ὅταν ἄρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῶον, φύσις τις γίνεται) φύσις δὲ βελτίων σπέρματος· ἐστὶ καὶ κίνησις ἐρημίας ἐν γλυπτοῖς, ἢ δὲ διὰ τεχνῖτις, ἢ κωλύσεσιν εἰπεῖν, ἀνεπίληπτος τέχνη, ζωοπλασεῖ, τὴν μὲν ὑγρὰν οὐσίαν, εἰς τὰ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διανέμουσα, τὴν δὲ πνευματικὴν, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τήν τε ἀρτηριακὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν. — ἃ γὰρ τοῖς λογισμοῖς ταυτὸν ὑφορᾶται, διὰ τοῦ φάσκουσι δύο θεοὺς αὐτὸν ἐπεισπνεῖν, θείαν καὶ ἄϊδιον ὄντα. ἐκεῖνο μὲν γὰρ σπέρματος ἐντελὴς ἡ φύσις· ἕλκει δ' εἰς τὸ πρωϊαίτατον, τὴν τοῦ ζῴου καὶ ἀνθρώπου καλαισθησίαν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ ὅτου οὖ] herì μυξάλιον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes ſuppoſititius Aſclepio θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Pſalmæ illud *Pſal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum.* & Avg. *homil.* 32. *Videt homo inſolita & miratur; miratur alia, cùm ſit ipſe mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo qod ſit per hominem majus miraculum eſt ipſe homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, qò & Marcus forſan alluſerit, fortunas evectionémq; ſuam admirabundi, cùm obſcuriſſimis natalibus ortus fuiſſet. Ἐξ ὅτου εἰς θεούς Ariſt. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atqe ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτα; Sicut autem eleganter hîc Marcus, ἐξ ὅτου οὖ, ità Sophocles *Ajace*, ſed de demutatione in ſeqiorem partem factâ, Ὅτου ἐξ ὅτου; Longus *Paſtoral. l.* 4. Μαθέτω ὁ μαρὶς, ὅτου ἂν ὅτου ἐρᾷ. Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. ἀφ' ὅτου εἰς ὅτε. Pſallúsque τοῖς δαιμόνων ἐνεργείαις, ἀπὸ ὅτου ὅτε; ſic mox denuo, ὅσα καὶ ὅτε; ſcilicet, *ex minimis ſeminibus naſcuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hiſt. l.* 3. φύεται ἐκ μὴ τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τῷ γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζῴοις καὶ φυτοῖς [ἡμέρους τε] καὶ ἀγρίους ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μόλις ὁρατὰ τῆς μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσαν. ἃ γὰρ ἐκ πυρὸς σάκχαρ, ὑδὲ ἄμμιλον ἐκ γλάγους μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος ἢ βαλάνου πυὸς ὄρνεον διαφυγόντος, ὥσπερ ἐκ μικρᾶς πυνθήκης, ἐξάλλασα, καὶ βιπίσασα τῷ γλυκεῖ, ἐρυθρὸν ἢ βάτυ, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πεύκης πελεμήκιστον ἀναδίδωσιν. Plin. *hiſt. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupreſſi ſemen) *granis conſtat, ut vix perſpici qdam poſſint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis reſpuentem ſecures materiem naſci, indomita ponderibus immenſis prela, arbores velis, turribus murisqe impellendis arietes. hæc eſt naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *qæſt. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Conſideremus, qàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum ſemina; & qorum exilitas in commiſſura lapidum vix locum inveniat, in tantum convaleſcunt, ut ingentia ſaxa detrahant, & in momenta diſſolvant ſcopulos rupéſqe.* De frumento Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. qod ſuprà retulimus. unde Tertull. *de reſurr. c.* 52. *Scritur ſolummodo granum, ſine folliculi veſte, ſine fundamento ſpicæ, ſine munimento ariſtæ, ſine ſuperbia culmi. Exurgit autem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine ſtructum, cultu munitum, & uſqeqaqe veſtitum.* Avguſt. *epiſt.* 3. *Ipſa vis ſeminum qos numeros habeat, & qàm vivaces, qàm efficaces, qàm latenter potentes, qàm in parvis magna molientes, qis adeat animo, qis promat eloqio?* De ſinapi videatur & qod Dominus Chriſtus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de homine qantò majora dici poſſunt, & miranda magis?

Ἐν τοιαύτῃ ἐκκαλύψει γινόμενα] *in abdito facta.* David, *Pſal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccleſ. c.* 11. *v.* 5. *neſcis oſſa in gravidæ utero qomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *legem rationémqe*

rationémque nascendi tenet Deus solus; siquidem solus efficit.

Τὸ βεῖδυσαν] τὸ βεῖδον. *l.* 12. § 30. (cui τὸ ἀνωφερῆ opponit) hoc est, *vim deprimentem*, sive *devergentem*; formam sive principium internum, cujus vi deorsum quædam feruntur, sicut sursum alia: siqa tamen corpora vi suâ sursum ferantur, qod negat Lucret, cujus hæc sunt, *l.* 2

——nullam rem posse suâ vi
Corpoream sursum ferri, surſúmve mearc.

Nam qod *externam* nescio qam *depressionis & elevationis causſam efficientem*, interpres Angl. opinatus est hic intelligi, qæ oculis corporeis objecta sit, qomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conspectui, & ab avthoris mente, & à rei ipsius veritate alienum est. Ità usurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ὑ πῦρ σωματέλκον γλῶ, ὑπὸ τῦ ἀεὶ αὐτῷ νάσσεως, βεῖδειν ἀναλαμβάνεται. & Aristot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ὑ βεῖον ὑπὸ δύτερον μέρος.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ὐχ ἧττον ἐναργῶς] Ambros. *de sacram. l.* 1. *c.* 2. *Melius videntur, qæ non videntur, qàm qæ videntur.* Siqidem ut Joan. Chrysost. *Genes. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὁρώμενα βλέπειν δύνανται, ὡς οἱ τῆ πνεύματι ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφεστῶτα. Qin & Plut. *de commun. notic. c.* 19. Ἔγωγε καὶ κακὰ, αἰρετά τε καὶ φευκτὰ, οἰκείως τε καὶ ἀλλοτρίως,] ταῦτα μᾶλλον ἔδει δεδιέναι τε καὶ μισεῖν, λάθρα ὄντα καὶ μελάνοντα, σαφεστέραν ἔχειν τὴν ἐνάργειαν. ἐκείνων μὲν γὰρ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι τοῖς αἰσθητοῖς ἐπεισόδιοι· ταῦτα δ' ἐκ τῆς ἀγαθῶν τῆς ἐν ἡμῖν σύμφυτον ἔχει τὴν γένεσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1; 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δεδόματα καὶ σκηνὰς ὁμοφυεῖς] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ sive dramatis, qæ in scena agitur, vitæ hujusce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thrasillâ avtore, per visum nocturnum patefactâ; *omnémque scenam sceleris illuminat.* De rebus Cæsaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qi *summa* legi postulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitiosos illos seriò, sed simulatè, ac velut in scena peragi. Cicero ipse *Bruto epist.* 9. *Tibi nunc populo, & scenæ* (*ut dicitur*) *serviendum.* De Domitiano Dio Cassius à Joan. Xiphilino in compendium redactus, histor. Roman. *l.* 67. Καίτοι καὶ σκηνοποιά τι ἐοικὸς ἐγένετο· αὐτός τε γὰρ καὶ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ πρυθεῖν προσεποιεῖτο, καὶ τοὺ ἐπαίνους τοὺ ἐπ' αὐτῷ μὴ δικρύων ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὧν ἠβούλετο, σκηπτόμενος. vide eundem de Tiberio, *ad l.* 1. § 11, 14. Elegantissimè avtem lingvâ nostrate expressit istud Tho. Morus noster sub finem *historiolæ Edvardi V.* qo loco, ubi personatam Ducis Buckingamii & Richardi Proregis actionem descripserat; illius qasi procerum plebisqe nomine, qi nihil minùs volebant, huic tanqam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanqam qi id nollet, obstinatè respuentis, nec nisi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inqit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróqe sermo habitus; mirari plerósqe, ità utrinqe actitatum, acſi neutra pars sua alteri communicasset consilia, cùm nemo intcrim tam hebeti esset ingenio, qi ex compositio rem geri non liqidò satis perviderct. verùm ex adverso respondere alios; Negotia istiusmodi à viris politicis, spectante populo, qasi fabulam in scena, peragi. in dramate verò, etiamsi nôrint satis spectatores, sutorem esse qi tyranni partes agit, tamen si qis adeò boni moris expers fuerit, ut in majestatis sede jam situm, pro sodalitate prisca familiariter compellare velit hominem, futurum forsan, ut satellitii manu caput comminutum meritò referat, qia scenæ faciem conturbatum ierit.* Videatur & Petronius, & Joannes Sarisber *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὑπὸ τῆς μείζονος σκηνῆς, repræsentandus uterqe.

Αὐλαῖα ὅλα Ἀδριανῆ] vide *l.* 8 § 23, 31.

Μόνον δ' ἑτέρων] *Eadem planè*, inqit, *& ista & illa omnia, nisi qòd alios actores habuerunt.* q.d. fabula eadem utrobiqe fuit: histriones tantùm subindè mutabantur. deesse videtur vocula aliqa πραπόμφα vel tale qid. Christ. Colerus *epist. de stud. politic.* *Eadem fabula nunc luditur, qæ olim; tantùm personæ mutatæ sunt.* Rectè avtem M. Cas. ista prioribus attexuit; qæ Xyl. nullo sensu cum seqentibus commiserat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ δυσθύμῳ χοιρίδιον λαλίζοντι καὶ κακεγχόνῃ] Elegans imago. talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qi fato trahente, Παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε, καὶ ἀντέσπα, καὶ τοὺ πόδας ἀντερείδων πρὸς πέτραν, ἀ παντελῶς ἐυδηγοὶ ἦν. Talis Flaccus de qo Philo: Πρὸς βίαν ἕλκων ἀφιωιδίζοντα καὶ κακεγχόντα, καὶ διαπαλαίοντα· ὧν καὶ σύμπαν κατεγώδη τὸ σῶμα, ὡς ἱερεῖα πρόπαν χρεουργηθῆναι.

Τῶν ἔνδεσιν ἡμῶν] *Miseriæ mortalis vitæ hujus.* Cas. *alligationem nostram.* Xyl. malim, *illigationem* (nisi si vocabulum vitiatum sit, qod qis forsan suspicetur) ut indicetur necessitas illa, qæ fato nos illigatos & obstrictos habeat, Siqidem *fatum* Stoici definiunt *necessitatem rerum omnium actionúmqe, qam nulla vis rumpat.* Senec. *qæst nat. l.* 2. *c.* 36. Idémqe *epist.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes disertè ἔνδεσιν nostri. Eódem respexisse videtur Homerus *Iliad. β. v.* 111. & *ι. v.* 18.

Ζεὺς μεγάλα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

Sed & apud Dionem Prus. *orat.* 30, ille nescio qis, μιᾷ πάντας ἀλύσει δεδεκώς, contendit. qem vise

sis id argumenti laxiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigatæ* quodammodo hæret, ut testæ piscículus incola, *innexio*; quam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat qis, designari. ἔνδεσις enim ista quoque dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *strom. l. 3.* εὐσωματοῦδες, καὶ μελανδεῖδες, καὶ μειλιχίζοδες τὰς ψυχὰς ἀξιῶσιν, qi & *l. 7.* τὸν μετένδεσιν dixit. Et in eandem mentem Plato Τίμαεο: τὰς τῆς ἀθανάτε ψυχῆς περιόδους ἐνέδυν εἰς ἐμπίμπλον σῶμα καὶ ὑπόρρυτον. quod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atque effluente animo divino ambitus illigabant.* ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (quod magis avtumo) apud hunc vitiata sint verba, legendúmque *animi divini ambitus.* nam *divinum* dixit quod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὲ, εἰς παλαιὸν ἐπιδεῖσαι πλοῦν, ἔτ' ἐκφύγοι, ἔτ' ἐκφύγοιλο, &c. quod Cicero ab imagine Platonica illa discedens, *Itaque illi in flumen immersi, neque tenebant neque tenebantur. immersos* dixit, quod *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atq; accommodatiùs; sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, quod Plato, Εἰς ταυτὸ ξυικάλλον, ἃ τοῖς ἀλύτοις οἷς αὐτοὶ ξυιέχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις γόμφοις ξυιπίκοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis qibus ipsi erant colligati, sed talibus qæ cerni non possent propter parvitatem, crebris qasi cuneolis injectis,* &c. ξυιπίκοντες illud insuper habuisse videtur, quod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colligefactis* aptè satis convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siquidem illud τὸν ἔνδεσιν ἀμεῖψ, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad quam pleniùs concipiendam verbum aliqod desideretur, puta ἐπινόησιν, vel ejusdem significatûs aliud qidpiam. ἐπινόησιν ὃ τὸν ἔνδεσιν ἀμεῖψ, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκούσιον ἕπεδθαι, &c. *Considera autem qomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt:

& quòd sponte seqi creaturæ ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est sententura. Illustrabit autem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l. 9.* literis consignatum; Ξεῖνε, ὅτι δὴ χρεὼν ἐν τῷ Θεοῦ, ἀμείχανον ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὲ Πρόσιον συχνοὶ ὀπισθόμενοι, ὑπέμενε ἀναβαίνειν ἐνδελεχέως. *Mardonium.* inqit, *sequimur, fatali qidam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanqam ἔμφυτον illam deplorans; ἐχθίστη δὲ ὁδὸς ἥδε ἐν ἀνθρώποις ἔυσα, πολλὰ ἀφυσέοντα, μηδὲν χρηστόν· *hoc enim in rebus humanis acerbissimum est, qòd nulla prudentia potestatem det cuiqam extricandi se necessitate istâ, qâ constrictus tenetur.*

Ἑκούσιος ἕπεδς] vide *l. 4. § 34.* sponte seqi, ideo solius hominis proprium est, qia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit ad bona & honesta, hominis solius probè instituti; qia huic soli & ad bene agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c. 6.* Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπου ὁρᾷδη ἐπιθυμίας τῆς βελτίονος πᾶσι χαίρει, ἃ μὲν ἄκοντας βιαζομένδες, ὅσα δὲ τοὺς παῖδας καὶ πᾶσι τοῖς ἐπιτέτας ἑκόντας, ὅσα πᾶσι ἀγαθὸν φύσει.

Ἕπεδς γάλεν, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l. 3. § 4.* & *ad l. 6. § 42.* Cleanthes; (qem vide *ad l. 3. § 4.*)

Ὡς ἕλομαί γ' ἕσυσθ'· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενήσομ', οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.
Segar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, sequar tamen.

scil. qod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist. 77. Puta te nolle seqi, duceris.* (eo scil. sensu, qo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *sic tui juris, qod alieni est.* Allusit eódem & *qæst. natur. l. 2. c. 59. In omnes constitutum est capitale supplicium; & qidem constitutione justissimâ. nam, qod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium caussa eadem est. seqeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obsequium. qid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultronei? Qisqis autem geritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. qæ autem dementia est potius trahi qàm seqi?* Epictet. *l. 2. c. 16.* Ταῦτα (λύπλιν, φόβον, ἐπιθυμίαν, μελαγχολίαν, ἀφροσύνην) οὐ δύναται ἄλλος ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ τὸν θεὸν ἐπικαλέσηται, ἐκείνῳ μόνῳ προσεύξεται, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι πειθαρχήσει. ἐὰ δ' ἄλλο τι θέλοντα ὁμοιάζων καὶ ξένον ἀκολούθησον τῷ ἡγεμόνι, ἔχει ζητεῖ ἀεὶ τὸν ἄκοντα, καὶ μαθήσεται ὅτι ἀνάγκη δουλεύειν· ἐπεὶ γὰ ζητεῖ, ἃ μὴ ἔχει, παρὰ ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἔχει. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom. 2. c. 31. § 25. O si Deum homines sponte seqerentur. omnino siquidem seqendum est; aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem, aut sicut porcus lenium ad macellum trahentem. qòd si ad macellum malimus qàm ad caulam, bestiis sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τέτε ἀρετὰς] vide *l. 12. § 31.*

§ 30. Τί παρήμενοι ἀμαρτάνεις] Ita Dion Syracusanus, qi cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, qem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qi aderant illi familiaribus, τί τέτον, inqit, μεμφόμενοι; ἢ δὲ αὐτὸ

αὐτοὶ πάντες ἐν Συρακούσαις ὁμοία τούτοις ἐπηνέμωμεν. *Patienter hoc ferendum est: forsitan enim & nos, cùm Syracusis ageremus, in gradu dignitatis alicujus constituti, aliquid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. nisi quòd ille Πτολεμαῖος vocat, quem iste Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὀπίσω δημοσίων ἀνθρώπως παρεγένετο, οὐχὶ αὐτὸν ἀπὸν εἰδότα λέγειν, Μή πού ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; & *de audiend.* Τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκ ὀκτέον ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ὅπ' ἐμοῦ ἁμαρτανόντων παροξυνόμενον, Μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejusdem idem, in *monit. salubr. &, de irac. cohibend.* quod Flaccus sic, *satyr.* 4.

——Hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris.——

Idemque *sat.* 3. *——quid tu?*
Nullane habes vitia? imò alia, haud fortasse minora.

Et mox;

——denique teipsum
Concutes, numqua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περιέχω τοῖς ἀνθρώποις πάντα φασί, πάντα κινοῦντι, ἀ κακοποιῶσι, διὰ ἵνα ἐχω λέγειν ἢ καταγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, εἰ τοιοῦτος εἰμι. Vix Christianum magis dici poterat. Gemina certè sunt novissima ista Apostoli illis, de Romanis, *ad ipsos epist. c.* 6. *v.* 17. forsan autem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως ἂν παύσωμαι. *qo modo*, sive *ut, id ulteriùs facere desistam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅπ βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἁναλαμβάζεται. Ità Clemens *strom. l.* 1. Στέργουσι τῆς ἀληθείας, ἢ κλαπέντες, ἢ χαριζόμενοι, ἢ βιαζόμενοι. Et mox: βιάζεται πολλάκις ἀδίκων τε καὶ ἀλγεινῶν, φιλονεικία τε αὖ καὶ θυμός. & rursus: Αἱ λέξεις αὐταὶ ἅδε σοφιστάν, ἃ μόνον χαριζόμεναι κλέπτουσι πολλούς, βιαζόμεναι δὲ οὐδ' ὅπ. Apud Galenum, *de affect. dignosc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τῆς καταφόρτου θυμοῦ βιαζόμενος ἐποίησε. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὐτυχίωνα, ἢ Τυλίωνα] Confusè nimis ista. Xyl. reddidit. distinctiùs Cas. falsus tamen, opinor, uterque, quòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm sit sectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, quod magis suspicor, referatur.

Καὶ Εὐφράτην ἰδών] *Euphrates* philosophus Ægyptius, quem laudat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec sine laude, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *dissert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Evnap. *in vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perstringere tamen videtur Philostrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καὶ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπέθανεν ἐθελόντως, ἐπιχέας ἑαυτῷ καὶ τὸ ἅρμα νέον, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τινὰ νόσον, πεῖν. ubi frustrà Leunclav. poscit legi Εὐφράδης· cùm *Euphrates* nomen agnoscant præter suprà memoratos, etiam Evseb. in *Chron.* qi Stoicum fuisse tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epist.* 3. qi Astronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccensi, Grammatico* usum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Eutychio iste, quem hìc Marcus, an is exstat, ambigo; cùm inflexione levi discrepent nomina, *Eutychius & Eutychio*; eò magìs, qia Grammaticum cum Philosopho componi, haud satis congruum videatur.

Σιλουανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit quem & Σιλβανὸν Svidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ἐπικὴς μὲν ἦν τὰ ἄλλα καὶ ἱερὸς, ἁπλούστερος δὲ τὰ ἤθη καὶ ἐπιπόλαιος.

Καὶ Ἀλκίφρονα] deest ἰδὼν (quod Xyl. in fraudem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ἐκ τῆς κοινῆς supplendum. *Alciphronis philosophi Magnesii* meminit Svidas. sub ejus nomine epistolæ qædam, qæ sophistam magìs qàm philosophum sapiunt, ab Aldo aliisque sunt editæ.

Τροφοφόρον] *Trophœphorus* iste qis extiterit, ariolari non possim. sed nec nomen ipsum alibi legisse memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *considerandi*, non *conspiciendi*, significatum istìc obtinere; cùm *Xenophon*, qi seculis aliqot Marcum antecesserat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; qod liqet ex *epistola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta qædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σεβῆρον] fortè Σεβῆρον potiùs, ut *lib.* 1. § 14. *Severus* Philosophus Marco cumprimis charus. de qo ad locum illum diximus.

Πῆ ἔκ ἐκείνου; ἁδαμοῦ, ἢ ἐκαμοῦ] *nusqam aut ubicunqe.* Xyl. *nusqam aut ubilibet.* Cas. verùm leg. distinctiùs, ἔκ ἐκείνου; *nusquam, aut ubi tandem sis lib.* 7. § 57. Νῦν ἔκ ἐκείνου πού; ἁδαμοῦ.

Κατὰν] Ità *l.* 12. § 27, 33. qod *lib.* 2. § 17. πάφῳ. Empedocles apud Plut. *de Isid. & Osir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ἢ ζωῆσι βίε μέρ' ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, κατιόν' ἴκελοι ἀθέντες, ἀπέπταν.

versus prior haud satis integer videtur. H. Stephanus, Παῦρον ἢ ζωῆς ἄκλυ, legendum avtumat. Hervet. Π. ἢ ζωοῖσι. ego Π. δ' ἐν ζωοῖσι, utrique prætulerim. Hoc idem in sacra pagina, *Psal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ἅμα τὸ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λαπον. Interpres Græcus ſic extulit. qo tamen in loco veritas Hebraica ſic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanqam agnorum, ſive arietum, adeps, conſumentur, & in fumum abibunt.* alluſione ſactâ ad victimarum immolatarum rationem. de qibus *Il. α'. v.* 317.

Κνίσην δ' ἠερόην ἴκην ἐλεητύν τε καπνῶ. *Ibid. Pſ.* 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epiſt. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

——ψυχὴ δέ τε, ἠΰτε καπνὸς,
Ὤχετο τετριγυῖα—— *Iliad. Ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec ampliùs,
Furatos ſupcris qi tetigit lacus,
Uſqm eſt, ut calidis fumus ab ignibus
Vaneſcit ſpatium per breve ſordidus;
Ut nubes, gravidas qas modò vidimus,
Arctoi borcæ disjicit impetus:
Sic hic qo regimur, ſpiritus effluet.
Poſt mortem nihil eſt: ipſáqe mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Evripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τοὺς ζῶντας ἐν ὄρφνῃ κρύπτουσαν ἡ πᾶς ἀνὴρ
Γῆ καὶ σκιὰ τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν ῥέπει·
Viventibus te impendet: nam qi eſt mortuus,
Humus eſt & umbra: nil qod erat in nil abit. Grot.

unde refingenda ſuſpicor qæ apud eundem ex eodem, ſed vitiata, puto, *tit.* 98. ſic exhibentur:

Τοὺς ζῶντας ἐν ὄρᾳ· κατθανὼν ὑδὲν ἀνήρ.
Γῆ καὶ σκιὰ, τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπει.

Etiàm nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi.

Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὑδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Εἴδωλα, δυσὶν ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
Nam video nil nos eſſe mortales, niſi
Imaginoſa ſomnia, aut umbram levem. Grot.

Evripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ἐγὼ πάντων ἡγοῦμαι σκιάν.
Humana nil niſi umbram ego nôram priùs.

E noſtris qidam:

Bulla eſt omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

Hoc eſt qod Ebræi. הֶבֶל & זָיִן *vanitas & falſitas*, ſive *mendacium. Pſal.* 39. *v.* 6. & *Pſ.* 62. *v.* 9.

Σὺ δὲν ἐν τίνι] *tu autem in qo tempore es?* Xyl. ue χρόνῳ ſubintelligatur. *qàm brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Ὅταν ὕλαν καὶ ὑποδήσαν φύσεις;] Plut. *de tranqill.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν ᾗ γραμματικῇ φωνήεντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μουσικὸς δὲ καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ θάτερα λαμβάνων καὶ ὑποβάλλων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῶς καὶ μιγνύναι φρὴς τὸ οἰκεῖον ἐπισάμβρον· οὕτω καὶ τὸν σπουδαῖον ἀνθρωπον, ὃν δεῖ τοῖς ἐπιτρέπειν ἐξαυλεῖν, οὐκ ἀπαγορεύειν, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸς, ἀμελοῦντας ἀεὶ τοῖς χρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρηστοῖς ἐμπεπλαμένους, ἐμμελὲς τὸ τοῦ βίου μίγμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc eſt qod Marcus hîc ὕλην καὶ ὑπόθεσιν, *materiam ſubjectam* hæc facere, in qa ſe exerceat, & artis ſuæ ſpecimen edat exercte.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 33. Crevſa apud Evripidem *Ione*;

Πρὸς τίν' ἀγῶνα πόδα μεθ' ἁρετῆς;
Οὐ πόσις ἡμῖν σοφὸς ἐτύγχανε γένεσθαι·
Στέρομαι δ' ἄκων, στέρομαι παίδων·
Φρὴν δ' ἐλπίδος, ἃς ἐδόκουν
Χρήζουσα καλῶς, οὐκ ἐδυσώδουν.
Virtutis ſtadium qale patet mihi?
Vir nonne ipſe mihi proditor extitit?
Expulſa ædibus (hev) orbáqe liberis:
Vanæ ſpes etiam, qas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exeqi.

Joan. Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἔστω σοι πάλαισμα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλήψεσθαι ὑδὲν χέρδος ἔχοντα, ἵνα δὲ θλίψωμεν τὸ σῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ ποιεῖν ὀνησιφόρα καὶ περὶ τῆς ἀγώνων στεφάνου ἡμῖν παρέχοντα; Epictet. *l.* 3 *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐστεφάνωσε ἄγει, νῦν δὲ ἐκεῖ πέμπει, πόντα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίκαι ἀρχῆς, τοξεύματα, εἰς ὕλαια πέμπει εἰς δημοσθένειον εἰσάγει. ἃ μισῶν μὴ γένοιτο τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄνειτον τῆς ὑπηρεσίας ἑαυτῷ; ὅδ' ἀμελῶν· ὃς γὰρ ὑδὲ τῆς μικροπάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάχεται πρὸς τοὺ ἄλλους ἀγωνιστάς. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μέχρι ἐξοικειώσης σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil eſt tam difficile, & arduum, qod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένῳ σώματος πάντα ἐξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σῶμά σου ῥωμαλέον ἔστω, in animantibus qibusdam ad miraculum uſque ſtupendum obſervârunt avtores celeberrimi. utpote in ſturnis, coturnicibus, cervis, capreis, Ariſtotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑοσκύαμος, καὶ ὁ ἑλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανατηφόρον, τροφὴ δὲ τοῖς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotyp. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γὰρ κώνειον πάλαι τοὺ ὄρτυγας καὶ ὁ ὑοσκύαμος τὰς ὗς. αἷς δὴ χαίρουσι καὶ σαλαμάνδραις ἐδίδοτο· ὡσαύτως ἔλαφος τὰ ἰόβολα ζώα, καὶ αἱ χελιδόνες καὶ δαείδας. Alex. Aphrodiſ. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε οὖν τὸν ἑλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις θανατηφόρον ὄντα· ἔφασι δὲ τὸ κώνειον. Baſil. *in Hexam. orat.* 5. Τὸ μὲν κώνειον οἱ φάραγες βόσκουσι, διὰ τοὺ κατασκλῆσαι τὸ σῶμα τοὺ ἐν τῷ θανατηφόρῳ βλάβῃ ὑποδεχόμενοι· ἐλλέβορος δὲ ἑρπύλλον δεῖ τροφὴ, ἵνα μὴ κράτιστα τοὺ βλάβους ὑποφεύγοντι. qæ eadem apud Evſtathium Antioch. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro acceperit,

eis, alii viderint. Ambros. *hexam. l.* 3. *c.* 9. sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis goniam qualitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquuntur escam esse & alimoniam cotturnicum, eò quòd naturali quodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant. denique, cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib.* 10. *c.* 23. *coturnicibus veratri semen gratissimus cibus.* & *c.* 72. *Capræ & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib.* 4.

Tantâque in his rebus distantia differitásque est,
Ut quod alis cibus est, aliis fuat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus augent.

Et *l.* 5. *Lippe videre licet, pinguescere sæpe cicuta*
Barbigeras pecudes, homini quæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, qidlibet ferè, comedit, concoqit, conficit. Plin. *lib.* 10. *c.* 1. *concoquendi sine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Στρουθοκάμηλος ἰδιότητί τινι σίδηρον πέπεπται. Ælian. *de animal. l.* 14. *c.* 7. Λίθους καταπίνει ἡ στρουθὸς, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέπεπται τῷ χρόνῳ. Qin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l.* 1. *c.* 14. § 2. Ἀλλὰ καὶ Αἰθίοπων οἱ ἀντιπέρας τῆς Μερόης παρὰ τὴν Τρώγλην ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino qodam Chalcidense, ὅτι ἐλλέβορον εἴς τι ἧπαρ σωμάτων παρεσκεύαστο καὶ ἐπίστατο. de anu qâdam Attica qæ κωνείου τριάκοντα ὀλκὰς ἀκινδύνως. de Lyside, qi μικρωτέρους ἀλύπως ἐλάμβανε.

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l.* 4. § 1.

§ 32. Μηδενὶ ἐξέστω εἰπεῖν ἀληθοῦντι πρὸς σε] Festivè Aristippus oratori, qi in judicio cavssam ipsius egerat, postqam jam obtinuerat, interroganti qid Socrates illi prosuisset, respondit, τοῦτο, τοὺς λόγους, ὃς ἔπασι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἶδε. Laërt. *l.* 2. sed & Pindarus cuidam, qi qò gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aiebat ubique locorum apud cunctos illum collavdare, regêssim, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loqatur. Κἀγώ σοι χάριν ὁμολογῶ. πολλαχοῦ γάρ σε ἀληθεύειν. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ ψεύδεσθαι] D. Christus suis, Matth. *c.* 5. *v.* 11. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neqe enim, si ἀληθεύοντες. Cato *orat. de Coss. suo*, apud Charis. *lib.* 2. *Ei rei do operam, ut mihi falsò male dicatur.* vide Philipp. Maced. qid de se, *supr. ad* § 11.

Ὅσοις τούτων τι φεύδει συνολισθάνει] Ergò & in mente, non in lingva tantùm, mendacium est.

Πάνυ γοῦν ἐπὶ σοί] Plavt. *Trinum. l.* 2.

M. *Omnes bonos honêsque accuratè addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumque fieri.* M. *Quapropter?* C. *Rogas?*
Nè admittam culpam, ego meo sum promus pectori:
Suspicio est in pectore alieno sita.

Lipsi. *Cent.* 1. *ep.* 77. *Qalis sim, in me situm est. qalis audiam, in vano est vulgo.* Eraim. *epist. Innocentiam præstare possum: qid homines de me loqantur, non possum.* vide *l.* 11. § 14.

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12. & *l.* 8. § 32.

Κρῖνον μηκέτι ζῆν] Vide *supr. ad* § 8. Τί ἂν ἔτι ζῆν θέλοις, τοιοῦτος ὤν; Epictet. *l.* 3. *c.* 26.

Οὐδὲ γὰρ αἰρεῖ λόγος] *Neqe enim patitur ratio te nisi talem. Xyl. neqe enim rationi consentaneum est, ut vivas, qi talis non sis.* Cas. ad verbum, *neqe enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *nî hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διαφθεῖρα ἄρα τὸ σῶμα ἡμῶν ἢ σεσῶκεν, ἢ τι τοιοῦτον πέπονθεν, ἑλόμενος ὁ λόγος αἱρεῖ. *Ratio non poscit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib.* 1. *c.* 29. Μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ σωθῆναί με τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, κάθεται αὐτό. *Quousque ista perpetietur? qamdiu me corpusculo huic conversari ratio exegerit. Ubi autem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud sultis à me.* vide *ad l.* 4. § 24.

§ 33. Τί ὄζει τὸ ὅτι ταῦτα τῆς ὕλης] vide *ad l.* 9. § 27. & *supr.* § 11, 12, 31. & *l.* 12. § 1.

Οὐ φεύγειν ταῦτα γίνων] Ità *l.* 9. § 26. *Delia genitorum.*

Ἀπόλαυσιν χρὴ ταὐτολαμβάνειν]. Ità *lib.* 8. § 26. εὐφροσύνην. & *l.* 11. § 16. χαρὰν. & *l.* 3. § 6. ἀπόλαυσιν. *Psal.* 112. *v.* 1. *Beatus vir qi deum timet, delectabitur in præceptis ejus.* exeqendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exeqi.* Joan. *c.* 4. *v.* 34. & Job *c.* 23. *v.* 12. *Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demenso meo prætuli.* Scitum, tritúmqo est Laconis illud, qi interrogatus, τί παιδεύει παιδαγωγῶν, *qidnam institutione pucrorum sua præstarct;* respondit, τὰ μὲν τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶ. *Facio ut honestis illis jucunda fiant.* Plut. *virt. doctr.* sive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι πείσας τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἡδέσι, καὶ ἀχθεσι τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant:* ἓν μεῖζον ἀδὲν, οὐδὲ κάλλιον, *qo nihil majus melius ve, sive præstantius:* inqit ille. Liban. *orat.* 11. de Antiochenis suis, ἡδονὴν, ἢ μόχθον, τὸ τῆς οἰκείας σωτηρίας τεθειμένους· τῷ μὲν ἀπολαύειν ἅμα πόνων, ἢ δεδιέναι τὸ δι' ἐκείνων μὴ παθεῖν ἀγαπήσαντες.

Παρταχοῦ ὁ ἔξεστι] Vide *ad lib.* 5. § 16. & *lib.* 12. § 1. Senec. *epist.* 28. *Qid tam turbidum fieri potest qàm forum? ibi qoque licet qietè vivere si necesse sit.*

Τῷ μὲν ἐν κυλίνδρῳ] Vide *l.* 8. § 57, 60.

Ὅσων

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου δυσπέτα] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῦν ἡ κὴ λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τῷ σωματικῷ τῷ νεκρῷ] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ πιεῖ κρανῶν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρείττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo. qia ſunt ἀρεταὶ κὴ λόγοι γυμνάσματα, *ſupr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰ τὰ γενναῖα φρονήματα πρὸς τὸ βία κρατῆν αὐθαδίζεως κεφάλαια φλέγ ὑπὸ ἀνάγκης ῥιπίζομένη, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνάπτεται, ὅσῳ ἂν σφοδρότερον κατασπάσῃ. Qod Naſo *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas motâ face, creſcere flammas:
Et vidi nullo concutiente meri.

Et mox: οἱ δογματικοὶ πιθανώτερον τὸν χρησιασμὸν πεπονήκασι δικαίου ἢ ἀδικίας ἕνεκα, ῥᾳδίαν τὰς ψυχὰς εἰς ὑποδοχὴν, κὴ ὥσπερ ἀδηλον δημὸν ὕδατι, τοῖς κινδύνοις ζημιώσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι τι μῦθος φυτὸν, ὃ δάλλει τεμαθύνον, κὴ πρὸς τὸν οἰδηρον ἀγανίζεται, κὴ εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν περὶ παραδόξου πράγματος, δυνάτερ, κὴ τομῇ φύεται, κὴ αὔξεται δρεπανούμενον. τοιοῦτόν τι ἡ φιλοσοφία. Qod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunſa bipennibus,
Per damna, per cades, ab ipſo
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epicter. *enchir. c.* 24. ὅ,τι γὰ ἐν τέχναις ἐπιβαίνη, ἐπ' ἐμοὶ ὄζειν ἀφελυθλίᾳ ὑπὸ αὐτῆ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ὑπὸ νόσε ὄζειν ἀφελυθῆναι· (ità Antigonus, qi à morbo revaleſcens, ἥδιον χίεσον· inquit: ὑπέμνησε γὰ ἡμᾶς ἡ νόσος ἡ μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς. Plut. *Apoph.*) ἔστιν ὑπὸ πραότητος· ἔστιν ὑπὸ δανάτε. Hinc profeſſiones illæ de ſe Davidicæ, *Pſal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in qo avrum argentúmque expurgari ſolet, piorum perpeſſiones atqe ærumnæ conferuntur. *Pſal.* 66. *v.* 10, Eſaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job. *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob. *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Avtor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jaſoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & avtor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπανεστάτεσε] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ἥδιον βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *ſupr.* § 6.

Τῶν καλυβίων ἀκληρημάτων] ἀκληρήματα, συμφοραὶ, δυσχίαι. Svidas: apud qem ἀκληρώματα perperam legitur pro ἀκληρήματα, cùm in vocabulo ipſo, qod literarum ſeries docet, tum & in ſcriptoris neſcio cujus verbis his *ibidem adductis*, διὰ τῦτο δοκεῖ μοι μάλιστα πρεπωδεῖν τοῖς ἀκληρήμασι, διὰ τὸ πάντων βάλεσθ τοχαδέσθ κὴ μειζόσθ εἰς διάφορα. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, συμπάσχοντες τῇ τῦ ἀκληρίστων ἀφορμῇ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello ſuperatis inſultante; ὑβριζεν διὰ λόγων τὰς τῦ ἀκληρότατον Ἀρυβίου. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὡς ἦν, ὄντως ἰδεῖν, ὡς ἂν, ἡλίκοις τὸν τύχαις τῦ ἀκληρήσαντος. & mox: φιλοτιμίαν ἐχθρῶν ἐν τοῖς τῦ ἀνομήτων ἀκληρήμασιν ἐπαναδείκνυται.

§ 34. Τῷ διδεγμένῳ ὑπὸ τῦ ἀληθῆ δογμάτων] Ità Baſil. at Lugd. διδηγμένῳ. Xyl. *qi mordſus eſt à veris dogmatibus*. *tanquam qi à canes rabioſo*, &c. inqit M. Caſ. Verùm ego iſta concoqere non poſſum. Lego igitur, τῷ διδαμένῳ, ei qi veris dogmatibus imbutus eſt. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atqe eodem ſenſu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα ἀδιαπτοὶς αὐτῆ ἡ δόξα γίγνοιτο πρὸς δεινῶν τε κὴ ἀεὶ ἄλλων.

Ἀρκεῖ κὴ τὸ βραχύτατον] Hoc eſt qod vulgò dicitur, *verbum*, ſive, ut Terent. exulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum ſapienti ſat eſt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 27. Ὥσπερ γὰ ὅτι μαχῶν κὴ λευκῶν δρεσσῶν, ὁ τὸν σύεσθ κυνήσας, παρέσπασε τῷ κίνησιν κὴ πάντος τὸ δρεσσ μέχρι τῆς ἀκμῆς· κὴ ὥσπερ τῆ μαχῶν κὴ διατεταμένων κάλων, ὁ διασείσας τῷ ἀρχῷ, παραδίδωσι τῷ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζων ὅπῃ τὸ πρέας· ὕτω κὴ τὰ τῆ βραχείας ἀρχῆς δεῖ πρὸς ἅπασαν τῆ πραγμάτων ὅλην· ὁ μὲν δὴ ἓν παρυπὸς ἀνὴρ, κὴ πρὸς ἀρετὴν εὐκρομώτατος, αὐτὸς τε παρ' αὐτὸ τῷ ἀρχῷ λαβὼν, παρύεται, κὴ ἐφοδεύει, κὴ ξυλαμβάνει, κὴ διαπαίζεται τῇ μνήμῃ τῆ τῦ δεδαιάλε. Joan. Lencicius in *præfat. ad obſervat. polit.* *Ut ſemen, qamvis ſit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires ſuas explicat, & ex minimo in maximos altus diffunditur: ſic tametſi pauca ſunt & anguſta qæ dicuntur, tamen ſi illa animus bene cultus exceperit, radices agunt, exurgúntqe altiùs, & undeqaqe ſe expandunt.*

Φύλλα τὰ μὴ] Ita non integra, ſed conciſa; nec tam verſus ipſos, qàm verſuum ἀπαρτισμάτα duo, repræſentat hîc editio Lugdunenſis; & in verſione ſua reddidit Xylander; cùm in Marci contextu tamen integros exhibuiſſet: nempe,

Φύλλα τὰ μὴ τ' ἄνεμ@ χαμάδις χέει. ——

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. ——

Nec eſt ab vero ſimile, Marcum iſta dixiſſe, poſuiſſe, qia τὸ βραχύτατον priùs dixerat; alium aliqem, Xylandrum forſan ipſum, reliqa ſuppleviſſe. Sunt avtem Homeri ex *Il.* ζ. *v.* 147. unde & primum imaginis iſtius, pulcherrimæ ſanè, libet adjicere verſiculum,

Ὅτε φύλλων φύη, τοίηδε κὴ ἀνδρῶν.

Lavdatum à Zenone apud Laërt. *l.* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qi & ſubjungit, Φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ὑπὸ μαινομένοις παντάπασιν, κὴ φθίνουσιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *ſpeculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bæo *tom.* 2. *tit.* 98) qi & ἐν τῷδι κόλλικι dixisse Chium Poetam asserit, sed quod pauci admodum seriò cogitant. à Clemente *strom. l.* 6. qi Homerum contendit & ista, & illa, *Il.* φ. v. 464.

——Βρυτῶν ὕπερθε πλαδαμῶ

Δειλῶν, οἱ φύλλοισιν ἐοίκοτες, ἄλλοτε μὲν τε
Ζαφλεγέϊ τυτθόεντι ἀρούρης καρπὸν ἐδόντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ θρύπτουσι διηνεκέι.——

à Musæo accepisse; qi eadem prior sic exulcerat.

Ὡς δ' αὖτως ἡ φύλλα φύει ζειδωρος ἀρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μαλίῃσιν ἀπαυθίσκει, ἄλλα δ' φύει.
Ὡι δ' ἡ ἀνθρώπων γενεὴ ἡ φύλον ἐλάστει.

ubi observanda παρετυμολογία in φύλλον & φῦλον: eisdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμῖν δ' ὅιδατα φύλλα φύει πολυανθεμος ὥρη
Ἔαρος, ὅτ' αὐξ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίε
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὅσον χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα, πρὸς Διὸς, εἰδότες ὔτε κακὸν
Οὔτ' ἀγαθὸν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
Ἡ μὲν ὄχον τέλος γήραος ἀργαλέε;
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi versu 2. pro αὖξ' Andr. Schott. *observ. l.* 2. *c.* 52: αὖ legi vult, ut de Solis recursu qi ab hyeme vere fit, intelligatur. ego quarto pro πρὸς Διὸν, quod nec locum hîc habet, & merum corruptum, πρόσθεν legerim, ut sententia puerilisque simplicitas respiciatur, quibus boni malique discrimen vix innotescit; unde his hominum, ὁς ἔοικεν, οὐ φρονεῖν sit Æschylus *Inferius* sensu carere, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *veteres, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epist.* 99. & Aristophanes apud Clem. *strom. l.* 5.

Ἀνδρες ἀμαυρίδιοι, φύλλων γένη εὐτελέστερα.

Plutarch. Epicur. *Τὸ δὲ ἀσφαλὲς καλὸν καὶ ἀξίωμα καὶ αἰσθήματα, φύλλοις τε γενεαῖς ὅτις ὁρᾷ καὶ φύσεσιν ἐπιβλέπει τὸν βίον, ἢ παιδοτροφίαν ἄλλο τοῦτο πανευπορίαν, ἢ τὸ πᾶν σαφὲς ἐπίκτητον καὶ πολυκτέατον καὶ ῥοώδες;* Qin & Jason Sirachid. *sap. c.* 14. *v.* 19. Ὡς φύλλα δασέος ἐπὶ δένδρου μεστοῦ, τὰ μὲν κατακάμπτει, ἄλλα δὲ φύει· οὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν πεπαίνεται, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. Hæc est huic absimile, quod Doctores Talmudici in עירובין sive *Miscuarum* tractatu. בני אדם דומים לעשבי השדה הללין נוצצין ורועלין נובלין Filii hominum similes sunt herbis agri, quarum aliæ florent, aliæ marcescunt. Augustin. in *Psalmo* 102. *concion.* 2. ubi adducerat Solomonis illud ex *Eccles. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum sic esse in terra, tanquam in arbore folia; sed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunque alterius, quæ toto tempore fronde vestita est. Sic tanquam folia, genus humanum terræ parens. pleraq; est hominibus; sed cùm alia nascuntur, alia nascendo succedunt. Semper enim arbor illa veste virenti ornata est. Sed subest attendo quàm multa cadant arida folia.* Vide Blaccum *ad lib.* 4. § 33. Ab hominibus ad montes etiam tranitulit Philo *de mundo.* ὅτι Νιόβην ὄλεν αἱ φύσεις οὐδ' ὁρῶν διαφθρυσιν· ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα, χαμαιζήλῳ τῷ φυλλορροεῖ, καιρεῖς ἡ πάλιν ἀνηκᾶ. δὲ ἡ τὸ πολυπλόκῳ τῳ εἰρηται, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ ἧδε ὁρᾶν, τὰ μὲν ἀποθραυόμενα, τὰ δὲ ἀναφύεται. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more suo jocularitur est abusus. cùm enim Cavrum (Cariæ id opidum est) appulsus, incolàt à loci insalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſque conſpiceret, poeticum illud proculiſſe fertur,

Οἵη περ φύλλων γενεή, τὴν ἡ ἀνδρῶν.

reprehensus verò, quòd locum insalubritatis notâsset, scommate etiam acerbiore adjecto perstringens, *Μὴ ποτ'*, inqit, *Ἀσκληπιὸν μ' ἐν λέγειν νοσέοντ', ὅτι ἡ οἱ νεκροὶ πλείονες;* *An ego Æsculapium*, inqit, *civitatem morbidam, aut insalubrem dicere, in qa mortui quoq; ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια ἡ ἡ τὰ ἄγχιλα σε.] Hinc Epictetus, δύσφημον existimanti de puerulo dicere, *Ἀνέψιον ἀποθανεῖν ἡ; erat fortasse moriturus*; λέγε δύσφημον εἶναι ἡ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes flosculos* esse, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm quo modo φυλλάεια Marcus ibi, ita ξυλάεια ἡ κόχλιδα uxorem libersque dixit Epictetus *enchirid. c.* 12, vel *f.* potiùs. Lucian. in speculand. Ἐκεῖ δὲ μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παιδία ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἡ φίλος διὰ τέτο ἐστὶν, ἡ ξένοιμι τῷ παιδὸς πῶς μόνος εἰ ἥκατε, ὁ ἑταῖρος γάνυμαι· ὁ πάνυ τι δήξεται, ἄρα ἂν σοι δοκῇ χαίρειν ἐπὶ αὐτῷ γενομένῳ; ἀλλὰ τὸ δίκαιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁπὶ τῷ παιδὶ ἐκείνου ὁρᾷ, τὸν τῶν ἀθλίων πατέρα, τῷ Ὀλύμπιε νεκυκόρε τὸν γείτονα ἡ, τὸν ἐρχομένῳ ὀδὸν τὸ παιδίον ὄχ ὁρᾷ, ὐδὲ ὅιδεν, ἀφ' ὅσας αὐτῷ κρόκυς ἐκρέματο. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Toi praeter domum nostram ducuntur exequiæ; de morte non cogitamus: toi acerba funera, nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. toi divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoq; opes age in lubrico positas. dicerbum* cùm dixit, *poma* alludebat, quibus poeta ignobilis in lectulo *Hadriani & Epicteti* colloquio; prout *solebat* Homerus & ex Homero Marcus illic, nos consuluit *distichio* illo;

Poma ut in arboribus pendent; sic corpora nostra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ἐπεσόδια.] ἀνθρώπινα scil. ut *l.* 9 § 29. ἀνθρώπινα μυξάρια μεσά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια ἐσόμενα.] Senec. *epist.* 120. *At nos corpus tam putre sortiti, nihilominus æterna proponimus, & quantum potest ævo humana protendi, tantum spe occupamus, nulla conjecti pecuniæ, nullâ potentiæ, nihil suis est moriturus. imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo ſtamus, & illò unde nobis cadendum eſt omnis hora impellit.

Μικρὸν καταμύσεις] *Paulò poſt morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos clavdere, pro, mori.* qia moribundis viſus deficit, mortuis oculi clavduntur. indè formulæ illæ *Il. ε. v.* 82. & alibi frequenter;

——τὸν δ' κατ' ὄσση
Ἑλλαβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid. v.* 47.
——,υγρὸς δ' ἄρα μιν σὺν ἔλαβε.—

Item *Il. π. v.* 350.

——θανάτῳ δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*letho caucntia lumina ſolvit.*

&, *Olli dura quies oculos, & ferreus urget*
Somnus; in æternam clavduntur lumina noctem.

Contrà, βλέπειν, ſive, *videre*, pro *vivere*; & βλέποντες *videntes*, pro, *viventibus*. Evripid. *Troad.*

Οὐ ταὐτὸν, ὦ παῖ, τοῖς βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰρ ἔστιν, τῷ δ' ἀνέστιν ἐλπίς.

god Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπὶς ἐν ζωοῖσιν· ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλον.

Qod idem alibi:

Οὐκ ἂν φοβοῖμι καὶ τὸν ἄλυχον φίλον.

&, ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Evripid. *Troad.*

——ἐμοὶ γὰρ ἄλλιον λεύσσειν

& *Ione* Ἥδιον ἂν θνήσκοιμι, ἢ τὸ φῶς ὁρᾶν φάος.

Syntaxis inſolens, ſed qalis illa (ut obiter adnotem) *Herc. fur.*

Παραινέσαιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Οὐ ῥᾴδιον ἦν ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Αἰσχρὸν θανόντα σε βλέπειν ἡμᾶς φάος.

Itémque, *Alceſt.*

Χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;

Cui ſubjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλῃ δοκεῖς;

Ità Naſo, *triſt. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, ſive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata ſunt, viſúmque reficiunt. Plut. *de tranqill.* τὰς ὄψεις ὑπὸ τῆς ἄγαν λαμπρῶν πτοηθείσας, ταῖς ἀνθηραῖς καὶ ποώδεσι χρείαις παμπορῦμεν. Et Baſil. Cæſ. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπειδάν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταλάβωσι, φέρει τινὰ ῥᾳστώνην πρὸς τὰ χλοάζοντα τοῦ χρωμάτων ἐπιτερπεῖν. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμοῦντες ὀλίγα δεῖν ὑποῤῥέοντα, ὅπου τὰ μὴ ποώδη πλυνοῖ μηδὲ ἀνθηρίαν, τοῦ ὄψιν.

Καὶ τοῦ ὑγιαίνουσιν ἀκολουθῶ] Ad *aurem* retulit, ſed animi, non corporis, ἀδικῶς & *quoniam* conſideratam, qod hîc Marcus, de *ſtomacho*, Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apoſtol. orat.* 55. qo loco laudans Apoſtoli illa *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδυνάσθε. & *ad Heb. c.* 5. *v.* 11, 12. Γάλακτος ἐν χρείᾳ κατέστητε, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς· ἐπεὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ στοιχείου τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ. Sed & auditorum Chriſti illud, *Joan. c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; qibus adjici poterant, cùm Chriſti ipſius ad ſuos illa. *Joan. c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. tum & Apoſtol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. iſta, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς, qanjam in illis avris infirmior, in iſtis inquisitior potari videtur. Ἔστ γὰρ, inqit, ἕστι διάφορα καὶ ἁπλῶς καθάπερ γὰρ σίτου καὶ ποτοῦ, οὐ πᾶν ἥδιστον καὶ ἡδὺ ὑγιεινὰ σπέρμα καὶ δυσκατέργαστα, ἀδεκτικὰ δηλονότι καὶ ψυχὴ ὀγκωδέστου, καὶ φλεγματώδους, ἔστι γὰρ γενέσθαι καὶ ἐκλύσεις, οὐκ ἂν δυνηθεῖεν λέξαι τὸν πνευματικὸν λόγον· ἂν μὴ ἐκφερὲς καὶ ὑγιεινὸν, πάντα ῥᾷστα, πάντα εὐκολα. Bódem retulit & Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans ſolidi ac fortis cibi capere vim non poteſt, ob ſtomachi tenuitudinem, ſed liquore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus veſci fortioribus poſſit: ità & huic, oportebat, qia nondum poteras capere divina, priùs humana teſtimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα σῖτα ἀμείνω ἔχειν] vide *ſupra* § 31. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4. Μὴ φίλον δυσέφορον, μηδὲ κακοστόμαχον πρὸς τὰ μνήμια. Plut. *de tranqill.* ex Evrip. *Oreſt.*

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀσθενείᾳ τινί,
κοὐδὲν ἥκιστα λυπεῖ, κοὐ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται
καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κλινίδιον,
φίλων δ' ὅ,τ' ἐλθὼν * λυπερός, * λυπερός.
ὅ,τ' ἀπιὼν βαρύς,
Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· ἕτερα τῆς νόσου ἀλυδείσης, καὶ κρόσεως ἑτέρας γενομένης, πάλιν ἡ ὑγιὴς φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσηνῆ· ὁ δὲ χυδὸς ἀεὶ καὶ ἀμαιμακτος καὶ * σκυθρώπιον [σίπυον H. Steph.] ἄρτον δυσπόνων, τιμιώτερον αὐτοπυρνίτου ἐν ἐλαίαις ἢ καρδαμίδι στιβίτου προσφιλὲς καὶ προσδύμενον. Nec multò poſt: Ἐν τοῖς πυρέττουσι πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γινομένοις· ἀλλ' ὅταν ἰδιωθῇ ἕτερος τὰ αὐτὰ προσφερομένοις καὶ μὴ δυσχεραίνοντας, ἐκεῖνο τὸ σῖτον, ἔστι τὸ ποτὸν, ἀλλ' ἀνεκτὰ αἰτιώμεθα καὶ πάλιν νόσον· οὕτω καὶ τοῖς πράγμασι πεπονθόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἕτερος τὰ αὐτὰ προσφερομένοις ἀλύπως καὶ ἡσυχῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὡς γὰρ γὰρ τὰ ῥεύματα λεῖα τοῖς στομάχοις καὶ ὑγιεινότατα σφῶν ζέοντα ὄψεις ἐδιώλα καλαπτεῖ καὶ σκορπίς· ἔστ δ' ὦ καὶ λίθοις καὶ ὀρέμοις πρόσεστι, μελαζόντων δ' ἐντεῦθεν καὶ στερεότητα πνεύματος· οἱ δὲ σηκοὶ καὶ νοσώδεις ἄρτον καὶ οἶνον προσφερόμενοι ναυπαθοῦσιν· ὥστε οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ τοὺς φίλους διαβεβήκασιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμέλως ἀχρὶς διωκάσαι. Accedit huc

huc, qod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od. 1.* Ἀλλὰ γὰ καλαπέψαι μέγαν ὄλβον ἐκ ἐδυνήθη· κόρῳ δ' ἔλεν ἄτας ἀκόρεσον.

Ὀφθαλμὸς ὅτι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l. 1. epist. 2.*

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus exspectans, dum defluat amnis. --

i. e. instar rustici expectantis. & in *arte:*

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres.—— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσωμέν ποτε ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ] forsan ἀναπεύσωμέν ποτε. *respirabimus aliquando.* vel, ut scripturæ receptæ nec literulam mutemus, ἀναπνεύσωμεν, *respiremus.* qia sequitur ἡμῖν. nè τὸ μὴν illud sit superfluum. Festivè Annibal, referente Plutarcho, τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν, φοβεῖσθαι τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστήν. ὑφ' ἃ μὲν γὰ κωλύεσθαι κακόν τι ποιεῖν· ὑφ' ἃ δὲ καὶ πάσχειν. Vide nostrum *supra l. 5. § 9.* De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is (Herimannus Archiep. Colon.) ubi se in sua recepit; Rex tanqam severissimo pædagogo liberatus, statim in omnia flagitiorum genera præcipitem se dedit.* De Avreliano Vopiscus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: gravius tamen Populus Romanus, qi vulgò dicebat, Avrelianum pædagogum esse Senatorum.*

Ἡσυχῇ καλαγνώσκει ἡμῶν] Avtor *sap. Solom. c. 2. v. 14, 15.* Ἔγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων καὶ ἐκαστῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρὺς ἐστιν ἡμῖν καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου, καὶ ἐπιφημίζεται ἁμαρτήματα παιδείας ἡμῶν. Ἐτοίμως ἐστὶν ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων καὶ ἐκαστῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρὺς ἐστιν ἡμῖν καὶ ἐναντιοῦται, ὅτι ἀνόμοιός ἐστι τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ. Isidor. Pel. *l. 2. ep. 50.* Ἔλεγχον τῶν οἰκείων βίων τὸν ἐκείνων πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l. 4. ep. 220.* ἔλεγχον ἡγοῦνται τῆς σφῶν κακίας τὰς τῆς πίλας ἀρετάς. Itaqe qod idem *l. 3. ep. 211.* Παντὶ τρόπῳ οἱ δεινοὶ παρὰ τῆς φαύλων μισοῦνται. Dion Prus. *orat. 72.* Οὐ δύνανται ἡδέως ὁρᾶν τοὺς φιλοσόφους ἡμᾶς ἔχοντας, ὅτι ἐπαιδεύθησαν καὶ ἐξελέγχειν παρεσκευασμένους λογίζονται, ἀλλὰ φεύγουσι καὶ διαμάχονται. ὥσαφ οὐδὲ οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δύνανται, ὃς ἂν * ἴσωσι [* Ἴδωσι f.] παιδαγωγοῦ ἡμᾶς ἔχοντας, καὶ παρεσκευασμένους ὥστως ὡς ὀπαλήξοντας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ὀπιτρέψοντας ἁμαρτάνειν, οὐδὲ ῥᾳδυμεῖν. Cyprian. *epist. ad Donat. Malos qisqis non imitatur, offendit.* &, *castigare* videtur, qicunqe *dissentit.* Lactant. *instit. l. 5. c. 9.* Petron. *satyr. Non dubiè ità est. Si qis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ insistere cæpit, primùm propter morum differentiam odium habet. qis enim potest probare diversa? deinde qi solas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, qàm qod ipsi tenent.*

Ἐκ τούτου βίου ἀπέρχομαι] vide *ad l. 9. § 3.*

Μὴ ἀποσώμῳ] *Non avulsum vitæ.* Senec. *epist. 30.*

Ὡσαφ ὀπὶ τῷ εὐθανατῆσαι] De Avgusto Sveton. *l. 2. c. 99. Sortitus est exitum facilem, & qalem semper optaverat. nam ferè qoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum qempiam, sibi & suis εὐθανασίαν* similem (*hoc enim & verbo uti solebat*) *precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc est, εὐθανατῆσαι. cui contrarium est τὸ δυσθανατεῖν, qod est apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβαίως καὶ σωὶ ὀδυνῇ ἀνήσκειν· & τὸ ψυχομαχεῖν apud avtorem *qæstionum* sub nomine Athanasii *ad Antiochum.* Casavb. *ad Svet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξειλεῖται] Ità *l. 9. § 3.* τὸ ψυχάριον τοῦ ἐλύτρου τούτου ἐκπηδᾷ τάχα.

Σωῖφε καὶ σωέκρινεν] Ità Epicharmus *ad l. 7. § 50.* Σωεκείδη. Tertull. *de resurrect. c. 14. totum porrò hominem ex utriusqe substantiæ concretione patere.* vide *l. 7. § 67.*

Ἀλλὰ νῦν διδύει] vide *l. 8. § 18* Carneades moribundus; Ἡ συσήσασα φύσις καὶ διαλύσει. Laert. *l. 5.*

Οὐ μᾶ ἀνθελκόμῳ] qod priùs ἀποσπώμῳ. vide *l. 3. § 5.*

§ 37. Οὗτος τοῦτο ὀπί τινα φέρει] vide *ad l. 2. § 16. & l. 11. § 21.* Casavb. *ad Pers. sat. 3. Scopus est qi petitur; sagittæ & tela sunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confus. lingu.* Πλάττον ἢ δόξαν ἔκφασος αὐτῷ σκοπὸν προβεβλημένῳ, ὅπι τοῦτον ὥσαφ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἀπάσας ἀφίησι.

Σεαυτὸν πρῶτιν ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l. 2. c. 1.* ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c. 2. v. 1. Excutite vos, excutite vos, inqam.* sive ut R. Camius explicat, *Inqirite in vosmetipsos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c. 3. v. 40. Scrutemur & excutiamus vias nostras.* Pavlus *ad Cor. ep. 2. c. 13. v. 5.* Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep. 1. c. 11. v. 28.* Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c. 6. v. 4.* Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρέινα πλέον, ἢ τὰ τῆς πίλας.

Τὰ μᾶ γὰ αὐτὸς κερδανεῖς, τὰ δ' οἱ πίλας. Gregor. Rom. *in Job. l. 14. c. 15. Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen *ep. 66. Me priùs scrutor; deinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qi interrogatus, qid ageret, respondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipsum exqirebam* i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynism. orat. 1.* Laert. etiam *l. 9.* sed qem Philosophi mentem non assecutum, docet Casavb. *in not* Cæterùm hoc ille cum pavcis. Persius *sat. 4.*

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo?
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

§ 38. Τὰ νοθεύσασθαι ὅτιν ἐκεῖνο] de vocabulo isto vide sis *ad l. 2. § 2. & l. 7. § 3.* Is. Casavb. *ad* illud *Pers. sat. 5. v. 129.*

——sed si intus & in jecore ægro
Nascuntur domini.— &c.

si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum sed plures, qâ fronte libertum te dices? hi sunt domini, qi domi nascuntur, & nervos intus agitant. ait Marcus sanè qàm ἐμφατικώτατα, illud occultum quod intus nos movet, id esse ῥητορείαν, ζωὴν, ἄνθρωπον, hoc est, quod faciat nos hoc aut illud studiosè prosequi; exempli caussâ, eloqentiam, id esse per qod vivimus; qia ità vivimus, ut illud est, qod nos impellit: libidinosè, si libido urget; meticulosè, si metus; iracundè si ira. denique hic velut alius qidam homo est, dominus illius intra qem habitat. hæc mens optimi imperatoris, qi sic alium hominem intra hominem collocat, ut Persius ait hîc, intus nasci dominos. idem est enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qi τὸ νόερον τοῦτο istîc interpretatur *opiniones*, sive *dogmata in pectore sive mente delitescentia*, unde non actiones tantùm, sed & affectiones illæ ortum suum habent. hoc enim passim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν sive mentem illud ipsum esse, qod qocunqe velit hominem impellit, qodqe omnem prorsus cuiq; molestiam facessit. vide *ad l.* 7. § 15. Qanqam conciliari possunt ista, si illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri qàm δόξας ἁμαθεῖς καὶ κλονεῖς πονηράς, sive *opiniones falsas ac depravatas*, uti ex Chrysippo docet Galenus passim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plut. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuscul. l.* 4. Verùm Marci mentem expressit optimè, eâdem planè abusus imagine, Tertullianus *de anima c.* 6. his verbis: *Anima movet corpus; & conatus ejus extrinsecùs foris parent. ab illa est enim impingi, & pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut sigillario motu, superficiem intus agitante.* vide *l.* 2. § 3. Nec abscessit longè Varro, qi in *satyra*, cui titulùs, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem pessimè habitam, posit aliorum conatus havd infelices prorsus, nos sic reconcinnare tentavimus. *Grallatores qeis gradiuntur, pertica ligneæ, ab hominis vi, qi instat, agitantur. sic illi animi nostri sunt grallæ, crura ac pedes nostri; ex se ἀκίνητοι, sed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib.* 12. § 30. 33. R. Judas in *Cozrao l.* 1. *c.* 49. *Anima revera ipsa est homo. illud enim ex Mose qod nobiscum loqitur, & intelligit, & dirigit, non est lingva, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm ista sunt Mosis organa tantùm; anima autem ipse Moses est.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη πλὴν ὁ νοῦς ὃς τὰς ἀπὸ τῶν ἀσωμάτων καὶ φυλαθέντων ὠφελείας εἴωθε καρπώσας. Et *de haered. divin.* Ὅστε ὁ ἐν καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦς κυρίως καὶ μετ' ἀληθείας ἄνθρωπός ἐστι. & Plato *in Alcib.* 1. ἔστι τὸ σῶμα, ἔστι σωματοφόρητόν ἐστιν ἄνθρωπος. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν. qod ibi fusiùs disseritur. τὸ τοῦ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 4. Cicer. *somn. Scip. mens cujusqe, is est qisqe, non ea figura, qæ digito demonstrari potest.* Idem. *Academ. l.* 4. *Aristippus, qasi animum nullum habeamus, corpus solùm vocitat: Zeno, qasi corporis simus expertes, animum solùm complectitur.* Macrob. *l.* 1. *c.* 13. Ergò, *qi videtur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, à qo regitur qod videtur.* atqi Tertullianus *de resurr. c.* 33. *tam corpus homo, qàm & anima.* Et fidentiùs paulò ex Mosis verbis *Genes. c.* 2. *v.* 7. *adv. Marcion. l.* 1. *c.* 24. *qid est homo aliud qàm caro? Siqidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore sortita est. Et fecit hominem Deus, inqit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηδέποτε] Annecti possunt superioribus ista: qanqam à Marco, tanqam seorsim habita, ponuntur.

Συμφερφαντάζω] compositum Stoici commatis vocabulum satis insolens. *Nè solicitus fis de his.* Cas. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere ista.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo;* φῶς, ὅσον ἂν καθαιρόμεθα, φαιδρύνομον· ὃ ὅσον ἂν φαιδρυνθῶμεν, ἀγαπώμενον.

Τὸ θεοειδέστατον ἀγγεῖόν] Corpus nimirum, qod & ἀγγεῖον dixit, *l.* 3. *c.* 3. & τὸ θεοειδέστερον, *suprà* § 1. & *l.* 12. § 2, 3.

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *instrumenta mentis* corporis membra: ea enim est, qæ eis omnibus utitur. qâ ratione & ὅπλα eadem dicuntur Apostolo *ad Rom. c.* 6. *v.* 13. vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 7. § 35. Ità Alex. Aphrodiss. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῖν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως δέδοται πρὸς τὰς κατὰ φύσιν πράξεις. Nemes. *de natur. hom. c.* 6. ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος. & Gregor. Nyss. *de homin. opific. c.* 12. Καθάπερ τι μουσικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα διήρμοσται. Plutarchi nomine avtor *Platonic. qæst. q.* 7. vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ ἐπὶ ζώων σώματα· atqe indè animam σώματος φυσικοῦ ὀργανικὴ ἐντελέχειαν finitam Aristoteli, *de anim. lib.* 2. *c.* 1. Plut. ipse in *sympos.* ψυχῆς μὲν ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ ἡ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ καὶ μέρεσι τοῦ σώματος· ψυχὴ δὲ ὄργανον θεοῦ γέγονεν. Plin. *Hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Animo videmus, animo cernimus; oculi, ceu vasa qædam, visibilem ejus partem accipiunt, atqe transmittunt.* Ad Pers. *sat.* 3. Casaubon. *Stoicorum est illud scitum, τὸν ἄνθρωπον ὑσιῶδες καὶ τινὰ λογικὴν ζωὴν, σώματι δὲ χρῆσθαι ὡς ὀργάνῳ. qod multis locis illustrat Simplicius in enchiridium sapientissimi senis.*

Μόνα δὲ διαφέρεται, καθόσον φέρουσι] Hoc tantùm, inqit, interest inter membra corporis & instrumenta externa; qòd *illigata* sine illa, ista non item.

item. contrà, qàm de servis Aristot. *polit. l. 1. c. 4.* ὁ δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τοῦ δεσπότου, οὗ ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος, κεχωρισμένον δὲ μέρος. Atqi Simplicius in *præfas. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, asserit, τῷ σώματι, οὐκ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσθαι. ad qem locum vide fis qæ in *annot.* Hieron. Volsius adversus Simplicium disserit. Hoc avtem argumento etiam, Tertulliano referente, *de resurr. carn. c. 16.* corpus excusatum qidam ibant, nè avt reatûs in crimine, avt in judicio supplicii cum anima particeps censeri deberet. *carnem nihil sapientem, nihil sentientem per semetipsam, non velle, non nolle de suo habentem, vice potiùs vasculi apparere animæ, ut instrumentum, non ut ministerium. itaqe animæ solius judicium præsidere, qaliter usa sit vasculo carnis: vasculum verò ipsum non esse sententiæ obnoxium.* verùm ista ille fusissimè in seqentibus refutat; qæ transcribere integra molestum nimis foret. inter alia, qod sufficerit, hoc præscribitur: *Ab exemplo vacare diversitatem rerum. Omne enim vas, inqit, vel instrumentum alimnde in usus venit, extranea omnino materia à substantia hominis: caro avtem ab exordio uteri consata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miscetur illi. nam etsi vas apud Apostolum vocatur (ad Thess. ep. 1. c. 4. v. 4.) eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille scil. limus, qi prior titulo hominis incisus est. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, avt gladii, avt vasculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta est, qà animam capit & continet. homo verò de communione naturæ, qæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. ità & ministerium tenebitur judicio, etsi de suo nihil sapiat; qia portio est ejus qæ sapit, non supellex.* Qanqam idem, *de anim. cap. 40. Res est caro alterius planè substantia, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut supellex, ut instrumentum, in officia vitæ. Neqe enim de proprio sapit qid, avt sentit, ad svadendam vel imperandam peccatelam. qidni, qæ ministerium est? & ministerium, non qale servus, vel minor amicus, animalia nomina; sed qale calix, vel qid aliud ejusmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. Ἀντιλῶ ὀφῇ] Theodoric. de S. Victor. *ad fratr. Mont. Dei. Egregium instrumentum corporis est oculus, si sicut cætera, sic videre posset semetipsum. qod cùm interiori oculo concessum sit: si ad exterioris exemplum seipsum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad seipsum redire non valet.* Avgust. *de Trinit. l. 9. c. 3. Mens ipsa se novit. neqe enim ut oculus corporis videt alios oculos & se non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat semetipsam. per oculos enim corporis corpora videmus, qia radios qi per eos emicant, & qicqid cernimus tanguns, refringere & retorqare in ipsos non possumus, nisi cùm specula intuemur. mens verò ipsa sicut corporearum rerum notitias per sensus corporis colligit; sic incorporearum rerum per semetipsam: ergò & semetipsam per semetipsam novit.* Nec adversatur, qod Basil. Cæsar. *orat. 3.* τοῦ ὅτι χαλεπώτατόν ἐστιν ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· ὃ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων, ἑαυτὸν οὐκ ἐπέγνωκε τῇ ὄψει· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ νοῦς ὀξέως τὸ ἀνθρώπειον ἁμάρτημα βλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τὴν ἰδίαν ἁμαρτημάτων ἐπίγνωσιν. Sed nec qod ex Cicer. *Tusc. l. 1.* Joan. Sariber. *Metalog. l. 4. c. 20. Non valet tantum animus ut plenè seipsum videat; sed ut oculus, sic animus se non videns, alia cernit.* Ille enim de virtutibus mentis humanæ ad errata sua advertenda, iste de plena ac perfecta, qæ revera istîc non datur, sui cognitione loqitur.

Ἑαυτὸν διαθεῖ] *sese arrat*, inqit, & fingit mens. qod de fortuna Plavtus *Capt. 2. 2.*

Fortuna humana fingit artâtqe ut lubet.

Non ità se corpus. istud format & articulatim effingit anima, non ipsum se. Siqidem ut ex Themistio *de anim. l. 1.* Jul. Scaliger. *de subtil. exerc. 6. § 9. Anima sui est domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principante Marcus istîc.

Ἑαυτὸν ὁποίαν ἂν βούλητα ποιεῖ] vide *l. 6. § 8. & l. 8. § 55. & l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπῶται] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36. συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον.* & ad *Rom. c. 6. v. 22. ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον.* Epictet. *l. 1. c. 29.* τοῦτον νόμον ὁ Διὸς τέθεικε, εἴ τι φαῦλον θέλεις, παρ' σεαυτῷ λάβε. &, *c. 19.* τὸ ζῷον αὐτὸ ἕνεκα πάντα ποιεῖ· καὶ τὸ λυσιτελοῦν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀνάλογον ὂν ὄψει ζώων] qasi καρπὸς de animalibus dici insolens sit. Verùm Hebræis nihil usitatius, qàm פְּרִי i. e. καρπὸν יֶשֶׁנ *fœtum* animantium atqe adeò hominis etiam nominare. ità Moses

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſalt. *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, εὐλογητὸς ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὅτι ὀρχήστως] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Ἔτι ἐγκόψῃ] *Siqid offendatur*, Xyl. *ſiqid interruperit*, Caſ. meliús. malim tamen, *incidcrit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *qam premimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὅτι πάντες μέρος πλῆρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter pavlò referant alii. vide *infr ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* qò alluſit Senarii illius autor,

* Σοφὸς παρ' αὑτ. — * Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ περιφέρει πᾶσαν ὑσίαν.

Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et qod de Jobo Avg. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. *ex lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. ex *polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ὁπόσημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, καὶ Πίνδαρον, τάτε γᾶς ὑπένερθε, καὶ τὰ ὑπερθεν γεωμετροῦσα, οὐρανῦ τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πάσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη ἧς ἑκάστων ὅλης, εἰς τε ἧς ἐγγὺς οὐδὲν αὐτῶν συγκαθιεῖσα. qem Platonis locum laudat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi qòd Clem. & Evſeb. pro ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, legunt αὐτὸς ἧ πέτεται. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ πέτεται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τούτων γὰρ (philoſophus loqitur) ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἀρθεὶς αἰθερωθεὶς, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῇ σύμπαντι οὐρανῷ, ταχεῖ πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémque *de malor. inſid.* Πῶς ἂν ὄντως φύσις μιᾶς ἅμα καὶ ὑποδημεῖν ἠδύνατο; ἢ καὶ τὸ ἐνταῦθα καὶ τὸ ἑτέρωθι καθορᾶν; ἢ διαλαπάζειν μὲν ἀδελφεῖν, ἅπασιν γὰρ ἧ ἔχει περάτων ἐπέχεσθαι; ἢ δίχα ἧς ὀπαγείων καὶ τὰ μετάρσια καταλαμβάνειν, αἰθέρα, καὶ τροπὰς αὐτῶν, καὶ καιρῶν ἰδιότητας, καὶ ὅσα ταῖς ἐτησίοις ὥραις, χαραγμάτων τε κἀξ ἑνὸς, ὑποτιλεῖται; ἢ πάλιν δ' αὖθις εἰς ὑφαντὸν ὑπὸ γῆς ἀνιπάδας, καὶ τὰς ἐν ὑφαντῷ φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὅροι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐτῶν, πῶς ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντὶ κατὰ τὴν συγγένειαν δίκαιον ἁρμόζουσι; μόνον γὰρ αὐτὸς παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ἅτε πάντων ὠκυδρομώτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεσθε δοκεῖ, φθάνει καὶ παραμείβεται, καὶ τὰς ἀοράτους δυνάμεις, ἀχρόνους τέως ὄντως καὶ μερῶν, καὶ ἧς τοιούτων αἰτίων ἐπιβαίνων ἤδη ἧ ἢ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ ὑφαντοῦ περάτων ἐλθών, καὶ ἐνταῦθα ὢν, βραχὺ ὅσον τῶν συνεχῶς καὶ ἀπαύστως δέσμιος νομίσας τὸν κόσμον εἶδ' ὑπερτέρω ἧ ἐχάρησε, γλιχόμενος καὶ πάλιν ἀκαταλήπτων θεῶν φύσιν, ὅπῃ μὴ θεὸς τὸ εἶδ) μόνον καταλαβεῖν, ἀν δύνηται. Sicut autem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam qandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Qis dubitet poſthæc hominem conjungere cælo,
Cui eximiam nsura dedit linguámque, capáxque
Ingenium, volucrémque animum? qem denique in unum
Deſcendit Deus atqe habitat, ipſúmque reqirit?
*Qis cælum poſſit, niſi * cæli munere, * ità lego,*
nôſſe; qod vulgò,
Et reperire Deum, niſi qi pars ipſa cæli munera
Deorum eſt? nôſſet,
Atqe hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmqe choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atqe fretum & terras cælo, ſubjectáqe utrisqe,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Nî tantos animis oculos natura dediſſet,
*Cognatáqe ſibi mentem vertiſſet ad * ipſam. * ipſum,*
Et tantum ditáſſet opus; cælóqe veniret, Jun.
Qod vocat in cælum, ſacra ad commercia rerum,
*Et * primas qas dant leges naſcentibus aſtra? * priuas. Scal.*

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Qid verò? homo non in cælum uſqe penetravit? ſoli enim ex animantibus nos a?rorum ortus, obitus curſúsqe cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæqe in omne poſterum tempus, qæ, qantæ. futuræ ſint. qæ contuens animus accipit ab his cognitionem Deorum.*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanus animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divinam transcendens *Pœmandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν φρίσχοντα τὰ πάντα· καὶ γόησον, ὅτι τῷ ἀσωμάτῳ ὑδὲν ὅτι φρισεισικὸν, ὑδὲ ταχύτερον, ὑδὲ δυναπώτερον, αὐτὸ ἡ πάντων ἀφρίδειον, καὶ ταχύτατον, καὶ δυναπώτατον. Καὶ ὅπω νόησον ἑαὸ σαυτὸ κάλδισόν σε τῇ ψυχῇ εἰς * ἦν [* γῆν ἦν δεῖ, vel γλῶ ἐφάτλω π. τ.] δὲ καὶ πορδᾶναι καὶ ταχύτερόν σε τ' κολδίσως ἐκεῖ ἔσῃ· μετελθεῖν ἡ αὐτῇ κάλδισον ὅπ' τὸν ὠκεανόν· ἔπως ἐκεῖ φάλιν ταχέως ἔσῃ. ὤχ ὡς μεταβᾶσα ἑαὸ τόπω εἰς τόπον ἀλλ' ὡς ἐκεῖ ὄσα. κάλδισον ἡ αὐτῇ καὶ εἰς ἡ ὀφθαλμὸς ἀναπῆναι· καὶ ὑδὲ πέρᾶν δυνήσῃ· ἀλλ' ὑδὲ αὐτῇ ὑδὲν ἐμπόδιον, οὐ τὸ τῷ ἡλίῳ πῦρ, ὤχ ὁ αἰθὴρ, ὤχ ὁ δίνη, ὤχὶ τὰ φῦ ἄλλων ἀστέρων σώματα· πάντα ἡ διατμῆσα ἀναβᾶσα μίχει τῷ ὁφθαλμῷ σώματι. εἰ ἡ βυληθείας καὶ αὐτὸ ὅλον διαρρῆξαδς, καὶ τὰ ἐντὸς, εἶτε π ἐκτὸς τῷ κόσμου θεάσαδς, ἔξεσί σοι. Ἰδὲ ὅσων δυνάμεν, ὅταν τάχος ἔχεις· ἔπα σὺ μὴ δύνασαι ταῦτα, ὁ θεὸς δὲ ἔ;

Καὶ τὸ φρὶ αὐτὸν κανὸν] *Et vanitatem ejus.* Casaub. meliùs Xyl. *eique inane circumdatum.* hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐντὸς, εἶτε π ἐκτός. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 42. ὅπ τῷ κόσμῳ κανὸν ἐντὸς ἀπειρόν ἔσι. contrà quàm Aristot. qi *de cœlo. lib.* 1. *c.* 9. Δῆλον. ὅπ ὑδὲ τόπος, ὑδὲ κανὸν, ὑδὲ χρόνῳ ὄζιν ἔξω τῷ ὑρανῷ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c.* 31. Τῇ δεινότ καὶ δαιόπ τῆς ἀνθρωπίνης ὀπιβολῆς, ὑδὲ ὁ σύμπας κόσμος ἀρκεῖ· ἀλλὰ καὶ πολὺ τῷ περιέχοντος πολλάκις ὅρους ἐκβαίνουσιν αἱ φρόνησεις. καὶ εἴ πς φριβλέψαιδ ἐν κύκλῳ τὸν βίον, ὃς πλέον ἔχει τὸ φρισὸν ἐν πᾶσι καὶ μέγα, ταχέως ἔσεδαι φρὸς ἃ γεγράμμεθ.

Καὶ τὸ σῶμα αὖπ] *Et speciem meram externam substantiâ solidâque inanem* Cas. ut sit σῶμα idem hîc Marco, quod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* qomodo Plut. *de placit. philos. l.* 2. *c.* 2. φρὶ σχήματος.

Εἰς τὸν ἀπειρίαν τῷ αἰῶ ἐκλείνεδαι.] Seneca *epist.* 102. *Artctam sibi ætatem dari non finit. omnes, inqit, anni mei sunt. nullum seculum magnis ingeniis clusum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τὸν φρισδικὸν παλιγγενεσίαν] Vide *lib.* 5. § 13, 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philosoph. l.* 7. apud Eusebium. *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententia; κατά πνας εἱμαρμένας καὶ ἀειμνήσους χρόνους ἐκπυρώσδς τὸν σύμπαν κόσμον. *per certa præstituta definitaque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c.* 16. Numen. *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάλυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi, ἀποκατάσιν πάλιν γινδς, *fieri denuo restitutionem,* sive *restaurationem;* quam & φῦ ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat. eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mund. immort.* Διὰ τί, inqit, χῦ Στωικὸς, ὁ μὲν τις κόσμ ἄϊδιος, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγδς· φθαρτὸς μέ, ὁ χῦ διακόσμησιν· ἄϊδιος ἡ, ὁ μῦ τ' ἐκπυρώσεως πολιγγενεσίας καὶ φρίοδος ἀναναπζόμ ὑδέποτε ληξούσας. & rursus, Καὶ μὴν ὅι τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγούμενοι τῷ κόσμῳ, νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι πού δεσπόζειν θεὸν εἶναι, ὃς τῷ λόγῳ διαφθείρειν οὐκ ἐρυθριῶσιν. & ex eorundem sententia, τὸν ἐν τοῖς ὕσι πυρὸς δύναμιν, χρόνων μακρῶν φρίοδος ἀναλύειν τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναζώπυρησιν κόσμου ἴσαδς σεριοδείᾳ τῇ τοιαύτῃ. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem: ὅι τὸ πᾶν ἐκπυρῶδς λέγοντες, καὶ ἀναλισόσδς πάλιν ἐκ φῦ σπερματικῶν λόγων φῦ ἐσαπιβιόντων τοῖς ἐκπυρωθεῖσιν· ὅθεν καὶ ἀπείρους φθορὰς κόσμου καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγουσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siquidem *renovationem mundi* illam, quam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act.* 3. *v.* 21. Τῶν ὁ πάντων ἀποκαταστάσεων. & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τῇ παλιγγενεσίᾳ, adstipulantibus veteribus plerisque, eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist. l.* 3. *c.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qi ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud quod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ; ὁι δὲ πλατὺ γλωττα καταχύσιν ἡμῖν φέρει σωτηλείας τῷ κόσμῳ τύτῳ καὶ παλιγγενεσίας αἰῶν ἀπαγγελλόντων. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccles. c.* 7. Αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ φρὸς τ' ἐπὶ τὰ χείρω καὶ τὸν τῆδε βίον διωδύμαι καταπίπλειν προκλῶ, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τλῶ ἐπὶ τὸ ἄρρεπλον ἕξιν διοδεσπάτλω μετάτοξιν. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 37. Ἵνα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀναπαδῶν τὸ ἄγγ ἐν τῇ ἀναστάσει εἰς τλῶ ἀρχαίαν φαιδρότητα.

Οὐδὲν νεώτερον ἔφορτω] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁ τετρακοντάετης] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς φρονεῖν] Ità Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτὸν ἁπάντων φρονεῖν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαμα; Matth. *c.* 16. *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς γὰρ ὄζιν ὐδὲν πιμώτερον. Eurip. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 1.

τῆς ψυχῆς ἐδὲν ἐστὶ πρώτερον. vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 21.

Οὗ γὰρ ἴδιον ἡ νόμι] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide *ad l.* 10. § 25.

§ 2. Ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος πρόχειρον] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa considerare; & de singulis partibus quærere, qid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siqidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Svet. *l.* 3. *c.* 34. nec qicqam in toto esse, quod in partibus, qibus totum illud constat, non existit. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 9. § 36. & *l.* 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum considerationi propositâ. *An tu*, inqit, *suterem illum, Micyllum puta, vereris? an sessarium istum? an pellionem illum? an coriarium istum?* neganti, ἔκυν, inqit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐν τούτων ἔδεησεν; εἰ ἢ περὶ καθ' ἕνα κολακευτικῆς, κολακευτικόν ἔφη εἶναι τὸ περὶ ἐκείνου λόγον. *Annon istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non eorum confertos nihili facias?* Narrat Ælian. *l.* 2. *c.* 1. Eódem spectat & illud ejusdem, in eos qi vulgi scita & sententias admitterent, probarénque; Ὅμοιον δὲ εἴ τις πατρὸς μοιχὸν ἢ ἱερόσυλον, ἢ ὅλως κακοῦργον ἐπαινοίη, τὸν δὲ περὶ τούτων σωφρονοῦντα, ὡς ἄδικον, ἀποκτείνοι. *perinde eos facere, acsi qis cùm nummum unum tanqam adulterinum rejecerit, eorundem planè acervum integrum tanqam probum ac legitimum admitteret.* Laert. *l.* 2.

§ 3. Ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἀπολυθῆναι ἢ μὴ τῷ σώματι] malim, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἢ μὴ, ἀσφ. vel, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἢ μὴ, ἤδη ἀσφ. ut ἕτοιμος ad ἀπολυθῆναι saltem, vel etiam ad ἤδη ἀπολυθῆναι, referatur. *qæ promta*, sive *parata est, si oporteat, jam statim discedere, & è corpore emigrare.* ἀπολυθῆναι *discedere* Polyb. *l.* 6. καὶ λαβὼν τὸ ἀπολελυθὸν, αὖθις ἀπηλύετο. *discessit rursus.* Lucas *Act. c.* 28. *v.* 25. ἀσύμφωνοι ἦ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπηλύοντο. *discesserunt.* indè ἀπόλυσις, *discessus.* unde ποιήσαι τὴν ἀπόλυσιν, *discessionem facere*, Polyb. eidem non semel, *l.* 4. qod & de *morte* usurpatur, perinde ac ἀπολυθῆναι hic Marco. apud Laert. *l.* 1. Lyco in testamento, μὴ τὴν ἐμὴν ἀπόλυσιν. *post decessum meum.* Heraclit. *ad Amphid. epist.* 1. Τάχα καὶ ψυχὴ ἔστι δίκην τὴν ἀπόλυσιν ἔσεσθαι τῆς ἤδη ποτὲ ἐν τῷ διαμαστηθῆναι τότε καὶ ἀναμιμησκέσθαι τὰ πάντα χωρία, ἔνθεν κατηλθόσα ἀπεδημήκει βίον σῶμα τοιοῦδε τοῦτο. facit huc & Simeonis senis verendi illud, Lucæ *evang. c.* 2. *v.* 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου. *Domine, dimitte nunc servum tuum*, sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *Strom. l.* 4. Πῶς καὶ ἀδικήσομεν οὓς ἐκεῖ ἡμᾶς ἀπολυθέντας, δικαίως ἀπολυθήσομεν πρὸς τὸν κύριον; οὐδ' ἵν φεύγοιμεν, χρὴ ἀσθμαίνειν τῇ τοῦ σώματος τῆς ταχείας ἀποδημίας παραγγελίαις. ἀποδημία dicit. i. e. *profectionem*, sive *migrationem*; qod ἀπόλυσιν priùs dixerat. nec alio sensu τὸ ἀναλῦσαι, & ἀναλύειν, ἢ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. *l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσεις πρὸς αὐτόν. *tunc ad illum migrabis.* Paul. *ad Philipp. c.* 1. *v.* 23. Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. qod *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον, ἀποδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in biblioth. cod.* 118. ἀνάλυσιν πρὸς ὃν ἐπόθει θεόν. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις· *migratio ad Christum.* vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 5. & *l.* 5. § 29. & *l.* 7. § 56, 69. & *l.* 8. § 47.

Ἥτις σκεδαστικὴ] vide *ad l.* 7. § 33.

Κατὰ φιλίαν παρέπτυξεν] lege *l.* 8. § 48. κἂν ἀλλόγως παρατάξηται. παρέπτυξε, πάλαισε· ἐμπεσὼν δὲ ἔβαλε. Svid. Estqe ista vocabuli usus frequentissimus. Verùm hîc pro *obstinatione*, prout & Xyl. optimè vertit, singulariter à Marco usurpatur.

Ὡς οἱ Χριστιανοί] *obstinationem* merum judicio inanem in perpessionibus suis, *Christianis* Marcus affingit; qemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (qod & Plinius mox dandus) *animique obfirmationem usu solo acquisitam*, Epictetus *l.* 4. *c.* 7. videndus *ad l.* 8. § 45. cùm tamen nulli hominum validioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis inscitiæ ista fuerint condonanda. qi nec solus etiam hunc errorem erravit, sed cum suis plerisque communem, ac solennem habuit. Plinius Min. *l.* 10 *ad Trajan. ep.* 97. etiamsi Christianos crimine omni (qantum qæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) immunes prorsus pronunciet; tamen, *non dubitandum*, inqit, *qalecunque esset qod faterentur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ*, &c. Qod laudans Tertullianus *apolog. c.* 2. *Plinius*, inqit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis qid ageret Trajanum Imperatorem consuluit, allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse*, &c. Ità cùm nihil aliud, Christianis qod objicere poterant, haberent, *obstinationem* & *amentiam* objiciebant. Hinc illa apud Tertull. *de spectac. c.* 1. *Sunt qi existiment Christianum, expeditum morti genus, ad hanc obstinationem abdicatione*

voluptа-

voluptatum orabiri. Idémque *apologet. c.* 27. *Sed qidam dementiam existimant, qòd cuncta possimus & fucrificare in præsenti, & illæsi abire, manente apud animum proposito, obstinationem salutis præstamus.* Et mox: *Cùm erumpunt adversus nos, ingratis restimus, ut æquales; & repugnamus, perseverantes in eo qod oppugnant, & illos nunqam magis deridemus, qàm cùm pro fidei obstinatione damnamur.* & ibidem *c. ult. Illa ipsa obstinatio, qam exprobratis, magistra est.* item *ad nation. l.* 1. *c.* 17. *De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqa proponitis, &c.* &, *c.* 18. *Reliqum obstinationis in illo capitulo collocatis. qòd neqe gladios, neqe cruces, neqe bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus.* & *c.* 19. *Huc usqe, opinor, horrenda obstinationum Christianarum. qanqam de persuasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur.* Non est itaqe, qòd Marcus hìc, Φιλὴ παράταξις. Videndus idem, *de patient. c.* 2. *ad l.* 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus *histor. l.* 5. *Apud ipsos fides obstinata.* qi obstinationem tamen in meliorem partem usurpatæ videtur, in oratione Thrasæana, *annal. l.* 15. *Quæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus.* Verbo autem παρατάξασθαι, unde παράταξις vocabulum Marco illìc usurpatum, sed compostò, de sancto Confessore & Martyre abusi sunt Viennenses & Lugdunenses in *ep. ad Asiatic.* apud Eusseb. *hist. eccles. l.* 5. *c.* 1. Τοιαύτην ὑπεροψίαν ἀνηρτήσατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καλεσθῆναι ὄνομα. Non est autem vero absimile, qod M. Casavb. avtumat, respexisse Marcum ad fervorem sui temporis Christianorum, qi tantâ animi aviditate sese ad qæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum intuitus, qi manu factâ ante tribunalia coierunt exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνοὺς ἢ βρόχους ἔχετε. *O miseri, siqidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqeorum abundè habetis,* Refert Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clemens *strom. l.* 4. negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; qorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inqit, τῆς αἱρετῆς, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλίας φιλοξοῦσι· μαρτυρίαν λέγοντες ἀληθῆ εἶναι τὴν τῶν ὄντως ὄντα γνῶσιν θεοῦ φονέα δὲ ἑαυτὸν ἑαυτῷ καὶ αὐθέντην τινὰ διὰ θανάτου ὁμολογήσαι. λέγομεν δὲ [leg. λέγομεν δὲ] καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπαποθνήσκειν τῷ θανάτῳ· εἰσὶ γάρ τινες, οὐχ ἡμέτεροι, μόνῳ τῷ ὀνόματι κοινωνοῦντες, οἱ δὲ ἑαυτοὺς παραδόντες. ---τύπτουσι ἑξάγειν αὐτοὺς ἀμαλδύνοντες λέγομεν, κἂν δημοσίᾳ κολάζωνται. θανάτῳ δὲ ἑαυτὸν ἐπιδιδόασι κενῷ, καθάπερ καὶ οἱ τὴν Ἰνδῶν γυμνοσοφιστικὴν μετιόντες. Vide *ad l.* 3. § 1. & *l.* 9. § 3.

Λελογισμένως, σεμνῶς] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus qidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res bene fiè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l.* 9. § 3.

Ὅπως καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀπαραγράφως] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l.* 4. *c.* 11. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ὑποσοβεῖν πρὸ πολλοῦ· ἀλλ' ἅπαξ τὰ ἄλλα, εὐθυμουμένους καὶ ἀταράχους ὑπὲρ αὐτῶν, ὕστερον καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ἴδωσι, ὅτι ἄνθρωποι, ὅτι ὑδρὸς ῥέομαι· ἴδωσι, πῶς δοκοῦσι οὐ, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἂν ὅπου τύχῃ, καὶ ἀνίσους, πάντων ἅμα εὐπαιδίᾳ καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω καὶ εὐρύτερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ἐκμὲ τοῦ ἐρίου· ἀπὸ τῆς ἀυξηρᾶς θαλάττης· ἂν δὲ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου χρῆμα καλαθίσκα ἔχων καὶ σφόγγους, τίς με πείσει θεῶν σχολὴν φιλοσοφίας, * ὥστε [ἵππις f.] τοιούτους πιεῖν;

§ 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide *l.* 7. § 13, 74. Solomon, *Prov. c.* 11. *v.* 17. *Benefacit sibiipsi vir beneficus.* Vide *suprà* § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Ὁ Ζεὺς καθόλου τοιαύτην φύσιν τῶν λογικῶν ζώων κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς ἓν ἰδίων ἀγαθῶν δυύηται παρέχειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται· ὅτων οὐκέτι ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ παρὰ φύσιν αὐτῷ ἔνεκα ποιεῖν. Senec. *ep.* 48. *Non potest beatè degere, qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ παρέχειν ἀπαύλᾳ] τοῦτο [ὅρα] ἵνα, &c. aliqid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς σοῦ ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι). Senecæ *ep.* 9. *Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur.* Avgust. *de civit. Dei. l.* 4. *c.* 21. *Virtus ars est bene vivendi. Neqe enim dat natura virtutem, neqe contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l.* 1. Οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δέ, οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ διαρημάτων] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 1. Βίᾳ τέχνη, φιλοσοφία. sive ut Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ὑπόμνημα τοῦ βίου. i.e. *ars vitæ.* Cicer. *Tusc. l.* 2. *ars bene vivendi.* Senec. *epist* 90. vel, *vitæ rectè agendæ.* idem, *ep.* 94. Τί ἂν ἐλπίζεις; ὅτι τοῦ μεγίστου τέχνου ἐκ ὀλίγων ὄζων ἀναλαβεῖν; Epictet. *l.* 1. *c.* 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Avtor *libell. de Tragod.* & *Comœd.* qi Donato tribuitur. Indè itaqe orditur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Qæ canerent agerentque perunctis fœcibus ora.

Et mox:

Carmine qi Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.---

qo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem reſpectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τῦ τράγυ. de qo videri poſſunt, Athen. *dipnoſoph. l.* 2. Evſtath. *ad odyſſ.* ξ'. Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Avtor *lib. de comœd. & trag.* &c. Qanqam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: ſi *tragœdiæ* vocabulum ſtrictiùs ſumatur, qatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriuſqe nomen id fuerat. Iſa. Caſavbon. *de ſatyr. poeſ. l.* 1. *c.* 1. *Conſtat ſanè primis temporibus ignoratum fuiſſe diſcrimen inter tragœdiam & comœdiam; cùm qidem communi nomine omnes ejus generis δραματικὰ μιμήσεις vocarentur τρυγῳδίαι ſive τραγῳδίαι. Athen. l.* 2. Ἀπὸ μέθης καὶ τῆς κωμῳδίας καὶ τῆς τραγῳδίας ἄρξασι τὸ Ἰκαρίῳ τὸ Ἀτθικὸν ἐυρέθη, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τῆς τρύγης χρείαν ἀφ' ἧς δὴ καὶ τρυγῳδία τὸ παλαιὸν ἐκλήθη καὶ κωμῳδία· lego, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ πρὸς τὴν κωμῳδίαν· ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τραγῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à ſalibus illis agreſtibus & Feſcenninis inconditis, à qibus dramaticæ actiones illæ initium ſumpſerunt, ad levitatem comicam, qàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Ariſtot. *poetic. lib.* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *ſympoſ. l.* 7. *c.* 8. à menſis epuliſqe tragœdiam amandat, ὡς ὑ πάνυ τι συμποτικὴν, ἀλλὰ σεμνότερον βοῶσαν. Neqè verò Straboni magìs crediderim *geogr. l.* 1. aſſerenti, τὸν κωμῳδίαν λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τὸ καθ' αὐτὸ ὕλης καταβιβασθεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον· qàm eidem, orationem metro vinctam ſolutâ antiqiorem ſtatuenti; atqe indè λόγον πεζὸν, ſive hunc ſermonem pedeſtrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕλης τινὸς καταδεδεμένον καὶ ὀχήματος εἰς τὸ ᾄδειν. Siqidem, ut rectè Ariſtides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γὰρ μᾶλλόν ἐστι ἀνθρώπῳ πεζῷ λόγῳ χρῆσθαι· ἄσαντες γε καὶ βαδίζειν, ὄιμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχήσιμον φύσαντες. qem & ulteriùs vide ſis, delirium iſtud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam eſſe rem antiqam, conſtat ex hiſtoria. non item, qod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetuſtiorem. nam & res lætæ in cantionibus qeſitæ priùs; & priùs nuptiæ qàm interitus; & potationes, qàm ſobrietates; & communis ſermo, qàm ampullatus; & paſtoralis vita qàm regia.*

Τὸ μνημονικὸν τῆς συμβαινόντων] Inſigniter locum hunc illuſtrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnoſoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὰν ἄκεσον, ἤν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπεῖ· ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Πλαφλυγὰς ὧν φορητὸν ἀνδρὶ οὐδέν ἐστι·
Τούτας ὁ χρὼς τῆς δὴ ἰδίαν λήθην λαβὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίᾳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπλᾶς, παιδαθεὶς ἅμα.
Τὰς γὰρ τραγῳδὰς ἐσθ' ὅτου εἰ βύλει σκόπει,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας· ὧν ἐμοὶ γὰ πάνυ
Πτωχότερον αὐτῆς καλαμαθὼν τὴν Τύλεφον
Γενόμενον, ὅτω τλῶ πενίαν ῥᾴον φέρει.
Ὁ νοσῶν τε μανικοῖς Ἀλκμαίων' ἰσχίλατε.
Ὀφθαλμαῖς γὰς οἰσὶ Φινεΐδαν τυφλοί.
Τί δῆτα τῷ παῖς ἢ Νιόβη κακόφρονα
Χωλός τίς ἐστι; τὴν Φιλοκτήτου ὁρᾷς.
Γέρων τις ἀπυχεῖ; κατέμαθον τὴν Οἰνέα.
Ἁπλᾶ γὰ τὰ μείζον' ἢ πόνοθέ τις
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονὼς ἐνουάμφ,
Τὰς αὐτὰς αὐτῷ συμφορὰς ἥκιστα κρίνει.
Adverte ſodes, num qid ex uſu logar:
Miſerum ſuâpte naturâ animal eſt homo,
Et vita qanta qanta eſt ſcatet incommodis:
Lenimenta ideo curis & ſolatia
Sibi ipſa reperit. namqe meus proprii mali
Oblita, alienis dum ſe mulcet miſeriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Tragœdos, ſi placet, conſidera,
Qàm pulcra dent documenta. nam qi pauper eſt,
Ubi pauperiorem ſe cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert ſuam patientiùs.
Lymfatur aliqis? Alcmæonem conſpicit.
Oculis laborans cæcos Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic ſe clavdum? ſed Philoctetem videt.
Miſer in ſenectâ eſt? intuetur Oeneum.
Ità qiſqe, dum evenìſſe majores ſuis
Olim aliis calamitates ſecum cogitat,
Animo æqiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πάσχει μάλιστα παίδων θυτάτοις. τοῦτο πῶς ἂν ἄλλως ἐνέγκοι, πατρικοῦσα παῖδας ὀρφανὸν (leg. ὀρῶν ὃν) ὀφθαλμοῖς πατέρων κενοῖς, καὶ δυστυχὴς σφαπομένη ἀνὴρ ἱερεὺς ἐκ τάφου· καὶ πάλιν ἑτέρους ὑπὲρ ὧν χρεῶν τῆς μητρὸς, τῇ μὲν μανίσιν, τοῖς δὲ ὑπεναντίοις ἐ. qo loco, & τὸ τῆς τραγῳδοποιῶν ἔθνος, κοινὸς τῆς ἁπάντων διδασκάλους, nuncupat. Eodem nomine hiſtoriam commendari ſolitam, monet Polybius in operis ingreſſu: ἐναργεστάτην καὶ μόνην διδασκαλεῖον φάσκουσι, τὰς ἀνδρὸς τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς ἡμῖν φέρειν, τῆς ἐκ τῆς ἀλλοτρίου ἀτυχίας ἐπιτήδειον. Hinc Choricius rhetor Gazenſis in *orat. epitaph.* Procop. Gaz. à Caſavb. ad *Polyb.* laudatus. Ἰδιώτῃ μὲν φάρμακον ἔοικε λύπης ὁ χρόνος. ὁ δὲ διὰ μέσης ἐλθὼν, καὶ θεῖον ἡδυπάθειαν ἀκοσμήτου, μή μοι τοιαύτην θεραπείαν ἀναμενέτω· δεῖ γὰρ τῆς ἰατρείας τὸ χρόνῳ τὸ τῷ λογισμῷ φάρμακα προσηκόντως· ἢ τί πλέον ἡμῖν οἱ λόγοι δωρήσονται; τὰ μὲν χρόνῳ τοῦ τὰς τῆς παλαιᾶς ἐπιμαθόντας τύχας· ἐ γὰ ἵνα τὸν χρόνον ἀνόνητα διατρίψω, ἀλλ' ὅπως ὅτι μάλιστα ἄλλως ἐνέγκω ὠφελείας ὀρεχθήσομαι, καὶ τούτῳ συμβάντος

συμβάντ῾ καιρῷ, πρὸς ἄνδρας ἴσα πεπονθότας ἡμῖν, ἢ πικρότερα πάθη, νῦν ἀναφέρηται, ὅτως ὁισοιμὶν ῥᾷον. Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quò minùs eâ, quâ nati sumus, conditione vivamus: neve tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: eventisque aliorum memoriâ repetendâ, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In quam mentem Liban. *orat. 19.* βάλει μαθεῖν, ὅπως ἰούσι ψυχὴν λύπῃ βεβαπτισμένῃ ἀνενεγκεῖν καὶ ῥᾴω καλάσσεται; λαβὼν ἄνθρωπον ὑστερημένον φιλτάτων, ἢ χρημάτων, ἢ φρυαγειαμένον, ἢ πεπληγμένον, ἄγε πρὸς τὸ θέατρον· δείξον αὐτῷ δ' ὀργησῶ παλαιὰς βασιλείας καθηρημένας, καὶ κυφιεῖς. Hoc argumento Hippoclem sum in liberorum obitu solatur Crantor, & ex Crantore Apollonium suum Plutarchus: ὅτι καινὸν ἀπυχεῖν ὐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδὼς καλὰ
Ἀσμενῶ ἤγεις ἄν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.

Si mala novisses, quæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, quæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Naſonem *metam. l. 15.*

—— *Similes aliorum respice casus,*
Mitiùs ista feres.—— vide *ad l. 7. § 5. 58.*

Ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico sumptum, qi interrogantibus, qid ab Æschylo, Sophocle, Evripide prolatum admiraretur, respondit istorum nihil, sed quod ipse ἐπὶ μείζονος σκηνῆς *in scena majori* vidisset; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus esset, in theatro postridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc autem eò magis in mente atque admiratione habere Tragicus is poterat, qòd Philippi fatum hoc, tanqam vaticinandi spiritu correptus, dum Persas, adversus qos Rex expeditionem tunc moliebatur, perstringit, futuri tamen ignarus ipse, carmine isto, qod istic inseratur sanè dignissimo, qodammodo prædicere visus est. φερεῖτε νῦν αἴροντος ὑψηλότερον, καὶ μιζάλων σεδίων ἀρέσθε· φερεῖτε ὑπερκαλόμβοι δόμων δόμους ἀφεσσιὼν πρόσω βιοτὰν τεκμαιρόμβοι· ὁ δ' ἀμφιδάλει ταχύπους κύδυον ἔργον σκοπίαν, ἄφνω δ' ἄφαντος πεσεῖται, μαχερὸς ἀφαιρούμβος ἐλπίδας ἀνέτῳ, πολύμυχθος αἰδάς. historiam narrat Diodor. Sic. *l. 16.* extremo. ubi ἀνέτων malè pro ἀνάτῳ legitur. Uterqe, & Neoptolemus, & Marcus noster, mundum hunc *scenam majorem* dixit; *mimo* sev *fabulæ* vitam hanc assimilavit. Ità Græcis παροιμιαδῶς, Μίμος ὁ βίος dicitur. Plato *Phileb.* Μηνύει ἡ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δεσμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τε βίᾳ ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννύναι. Palladas in *anthолog. l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
Τὼ σπουδὴν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.

Scena est hæc vita & mimus: vel ludere discas,
Posthabitis curis, vel cruciére miser.

Senec. *de tranqill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil severum, nè serium qidem ex tanto apparatu. Singula, propter qæ læti ac tristes sumus, sibi qisqe proponat, & sciat verum esse qod Bion dixit, omnia hominum negotia similia mimicis esse.* Petron. in *satyr.*

Grex agit in scena mimum. pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas inclusit pagina partes,
Vera redit facies, dissimulata perit.

Qæ ex Petronio ubi lavdaverat Joan. Sarisberiensis, *policratic. lib. 3. c. 7.* subjungit ipse *c. 8.* & *qidem eleganti utitur similitudine; qia ferè qicqid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ qàm rei gestæ similis est. Militia, inqit, est vita hominis super terram.* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at si nostra tempora propheticus spiritus concepisset, dicetur egregiè, qia comœdia est vita hominis super terram. ubi qisqe sui oblitus, personam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad comœdiam suam qodammodo respiciens; & qod deterius est, eò usqe comœdiæ suæ insistunt, ut in se, cùm opus fuerit, redire non possint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ qàm comœdiæ videtur esse similior, qòd omnium ferè tristis est exitus, dum extrema gaudii luctus occupat. aut si nomen comœdiæ gratiosius est, non duco contentionis funem, dùm constet inter nos, qòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet histrioniam. Hujus itaqe tam immensæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, qo peragi possit, ei mirabiliter coaqatur. tanta est area ejus, qantus & orbis. difficillimum est, ut qisqam vel admittatur exclusus, vel emittatur inclusus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, qod obiter adnotem, frustrà sunt, qi qasi tessellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis ista, *Totus ferè mundus numerum (* ità illi legunt *) implet:* &, *Ferè totus mundus exercet histrionem.* neqe enim Petronii ista sunt, sed Sarisberiensis ex Petronii carmine sensus istos elicientis. Lipsius item ipse, *de constant. lib. 1. c. 8. Mundus universus exercet histrioniam, ait Arbiter. certè hic.* Cavtiùs Bavdius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet histrioniam, ait facetus qidam scriptor. certè nusqam magis scenæ &*

populo ſervitur quàm in actionibus Magnatum, ubi quò plùs pompæ & oſtentationis apparet, eò minùs ſolidæ veritatis ſubeſt. Potuit *faceti ſcriptoris* nomine Joannem noſtrum intelligere, qi *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *hiſtor. lib.* 3. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν αἰεί πως ἁρμοζόμενοι καὶ συνυποκρινόμενοι, τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ προφέρουσι πάντες· ὥστε δυσθεώρητον εἶναι τῇ ἐνίοις περιέρχεσθαι, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ἐπισκοτεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν. *Ferè enim mortales rebus præſentibus ſeſe accommodantes, mimúmque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciúnque, ut ex factis dictísve ſingulorum mentem animúmque cognoſcere aprimè ſit difficile, veritáſque plerúmque tenebris obtecta deliteſcat*, perſonâ nimirum, quam gerit unuſquiſque, obvelata. qò & illud P. Syri,

Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκεῖ μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος παμπόλλῃ τινὶ μακρᾷ θεατρικῇ χρῆσθαι· ἡμᾶς γὰρ διαπλάττει ἕκαστα ἡ τύχη, διάφορα καὶ ποικίλα τοῖς προσώποις σχήματα περιθεῖσα. τὸν μὲν γὰρ λαβοῦσα βασιλικῶς διασκεύασι, πάσης τε ὑπηρεσίας καὶ δορυφόρους παρεδρεύσασα, καὶ τῷ καρδίᾳ τὸ φρόνημα τῆς διαδήματος ἐπιθυμίας. τὸν δέ τινα κλῶν ἐν ἐνδύμασιν, τὸν δ' ἄμορφον καὶ γελοῖον παρασκεύασε, παντοδαπῶν δή, δίμαι, δεῖν χρείας τῷ βίῳ. πολλάκις δὲ καὶ μέσης τῆς παμπῆς μετέβαλε τὰ ἐνίων σχήματα, ἐκ ἐδούλου ἐς τέλος διατελεῖν, ὡς ἐπέχθοιτο· ἀλλὰ μεταμφιέσασα, τὸν μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τῷ τῆς οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου σκεύῳ ἀναμεχθῆναι, τὸν δὲ Μαιάνδριον, τέως ἐν τῇς οἰκέτους παραδοῦσα, τῷ Πολυκράτους τυραννίδα μετενέδυσε· καὶ μέχρι μὲν τινὸς εἶασε χρῆσθαι τῷ σχήματι· ἐπειδὰν δ' ἡ παμπῆς κωμῳδὸς παρέλθῃ, τὸν μὲν καὶ τὸν σκεύει καὶ ὑποδήμασι τὸ σχῆμα μὴ τῷ σώματι, ὥσπερ ἦν φύσει, γίγνεται, ὅδ' ἐν τῷ πλησίον διαφέρων. ἔνιοι δ' ἐν ἀγνωμοσύνῃ, ἐπειδὰν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ὑπασᾶσα ἡ τύχη, ἀχθονται γε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκομένοι, καὶ ἐχ ἃ φύσει ὀλίγον ἐχρῶντο ὑποδήσαντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epiſt.* 80. *Horum qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia & qidem gravior, qia interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum excolentes, neceſſe eſt agere felicem. ſæpiùs hoc exemplo mihi utendum eſt. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qi nobis partes has, quas malè agimus, aſſignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda eſt perſona, quam mihi miles impoſuit.* qod idem & Auguſtus gnà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſus percontatus eſt, *Ecqid iis videretur mimum vitæ commodè transegiſſe*; adjecítque clavſulam,

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μὴ χαρᾶς κλύσατε. Sveton. *lib.* 2. c. 99. qod Dio hiſt. *l.* 56. Κρῖσιν δή τινα παρ' αὐτοῖς ἰμοίους τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμοις τισὶ τελώντες, αἰτήσας, καὶ πάμπαν πάντα τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον διέκρινεν. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φέρουσιν αὐτὸ καὶ κεκραγότες, Ἰὼ Κιθαιρών] Epictet. *lib.* 1. c. 24. Μέμνησο, ὅτι ὁ τῶν πολλῶν καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις οἱ τραγῳδίαι τίνων ἔχουσιν· ὁδοὶ δ' πῶς τραγῳδίαν συμπλεγῇ, ἐὰν μὲ ὡς χορδάτης. ὁ δ' βασιλεὺς, ἄρχεται μὲ ἀπ' ἀγαθῶν, εὐφλατος δόμαλα· εἶτα ὀλίγον καὶ τέταρτον μέρος, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέξω; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege*. Hoc vult ergò Marcus, vel iſtiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magis, ina qam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. ſuperiùs pavlò adducta. Vel (qod potiùs opinor) eos qoqe, qi cum indignatione animi ejulationéqe ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad qæ tantopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Citharon* Bœotiæ mons Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliíſque id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polybiſt.* c. 13. *Apud Thebas Helicon lucus erat, Citharon ſaltus, amnis Iſmenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de ſit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Citharon fabulis carminibúſque celebrevimus.* Sed & Clemens Alex. *in hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ potiùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὅρος δὲ τὸ θεῖον περιλαμβάνον, ἡ παραγγελία, ὡς Κιθαιρών, ὑποκείμενον, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀνακείμενον δείκνυσιν.

Λέγεται δή τινα καὶ τὰ δόμαλα παίζοντα χρήσιμα] Dio Pruſ. *orat.* 28. Πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη τὸ λέγειν, ὅσα ὑπὸ τέκτονος χρήσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰρ πείθειν ζωὸν τοῖς πᾶσιν ἔνεστα χρήσιμα·
Μεγάλα χάρις αὐτῷ.——

Elaſcous *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torget ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem
Mox etiam pectus præceptis formet amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloqium inſolitum facundia præceps:
Utiliúmque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qi miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando paritérque monendo.

Deniqe;

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poeta,
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide-

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐι δ' ἠμαλήθω] Vide *ad l. 7. § 41.*

Τοῖς πρόγμ.] *Ibid. § 38.*

Βίᾳ θεὶς ειν] *Ibid. § 40.*

Μετὰ τὴν πραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη] Flaccus *art. poet.*

Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴν παῤῥησίαν ἔχουσα] Fabius, *lib.* 10. *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, fœcundissimæ libertatis, insectandis vitiis præcipua.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——*Sed in vitium libertas excidit & vim*
Dignam lege regi.—— Flaccus *arte.*

qem & vide *epist.* 1. *l.* 2. Vis illius ideam? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falsa, festiva, mordacia, maledica: ut quocunque verbo pronunciato, illico capiatur occasio ad aliquid subsannandum.*

Δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης] dum non obliquè, sed diserta, directâ, exertâ oratione usa, homines palàm perstringebat.

Μετὰ ταύτα τὴς ἡ μέση κωμῳδία, ἣ λοιπὸν ἡ νέα] De *media comœdia*, qæ choro duntaxat amoto, qi libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, qam proximè est secuta, distabat maximè: unde Flaccus,

——*lex est accepta, chorúsque*
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

dèqe nova, qæ huic successit eâdémqe multò castigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1. *c.* 7.

Ἡ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἐπὶ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ὑπερῤῥύη] Vitiosa scriptura non animadversa, interpretationum portenta qædam hoc loco procudit. præcedentia illa, τὴς ἡ ᾠδὴ, (qam lectionem editio utraqe agnoscit, sed interpres nevter expressit) & ᾠδὴς τί ποτε, satìs monere poterant, continuandam esse sententiæ seriem ac tenorem ad illud usqe ὑπίσχνον, qo ea clavditur. Verùm obturbabat ἡ istud, qòd spiritu tantùm mutato, vel adscito, si ἡ extuleris, tam proclivia deinceps futura sunt omnia, qàm est imber ipse cùm pluit. *Post ista*, inqit, *qænam media fuerit comœdia, & nova qo fine introducta sit; qæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, consideres. nam & istic utilia etiam deprehendi posse nemo nescit.* Julius Scaliger *poet. lib.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qi modos facerent, qòd omnia gesticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atqe expressior actio, ut generis nomen, qod erat poesews universæ, ipsi soli sibi vendicarent. hoc in lusu cùm postea qædam impensiùs populo placuissent, avsi sunt seorsim suis auspiciis qam commoverant expectationem sustinere, atqe in eo laudem qærere, & artificis propterea nomen vendicare.* Hos *Latini Mimos* vocant ex *Publio & Laberio, qi in go genere excelluere: & planipedes ob eam causam, qòd cothurno tragici, socco autem comœdi pedes induchant; ipsi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, qæ ipsius parens exstitit, cui inter actus apponi cùm esset solita, ex ea extractâ atqe assertâ servitute, justum sibi poema fecere. Est igitur Mimus, poema qodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus qos exprimerent, ridiculi rationem non admisciut. Sunto igitur duo genera, qæ etiam vicatim & oppidatim per universam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat esse pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium est, qædam sordida ut affectet.* hæc ille. Salmas. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter sic dictos à *fabulis comœdiâ* scil. & *tragœdiâ* disterminat (qo modo & *Mimos* à *comicis fabulis* & *tragicis historiis* distingvit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum respiciens; *Mimos*, inqit, *in locum comœdiæ successisse scribit Marcus. & sanè qos hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi sunt & Planipedes verius qàm comœdiæ. personas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc spectandum, qid in theatro deprehendas. nam si Mimus est, riseris; si funirepus, timueris; si comœdia, faveris; si Philosophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi.* habent affatim qod rideas. sed & qod discas, exhibent: qod Marcus mox monuit. Neqe verò ego cum illustrissimo viro *ethologum* & *ridiculum Mimi genera duo* constituerim, sed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. qod & Horatius ipso illo, qem is attigit, loco subindicat, *serm. lib.* 1. *sat.* 10. qi ubi dixerat, ——*nam sic*

Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non satìs est risu diducere rictum
Auditoris.——

qod est *Mimorum* scilicet. unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Qin nec id Cicero ipse soluit: cujus hæc sunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atqe ità est totum hoc ipso genere ridiculum, ut acutissimè tractandum sit. Mimorum est enim ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas.* Hinc est qod Naso, *trist. l.* 2. dixit,

--imitantes turpia Mimos.

Et, *Mimos obscœna jocantes.*

Cæterùm aliud est ab eo qod Marcus hìc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μῦσα, χρῆσι παίδων ἦσα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐρᾶται καὶ θεμις συνιζάνουσι, δεῖ ἀμητὸς καὶ ἀρότου κακοπαθοῦσι, ἄσματα ἄδοντες αὐτοφάλα· μεταπεσοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀκαρέστου χρείας ἐν σκιᾷ καὶ θεά-

τροις, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Malo tamen ascribitur, quod uterque dixit. Illud tantùm adjicere liceat posse apud nostrum conjunctim legi, τῷ ἐκμιμήσεως φιλοτεχνίαν nam & ἐκμιμεῖσθαι dici solet, quod actione mimicâ repræsentatur.

Λέγεται καὶ ἀπὸ τούτων πρὸς χρήσιμα] Ità Senec. *epist.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, quæ à Philosophis aut dicta sunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas nostras; habent enim hæ quoque aliquid severitatis, & sunt inter comœdias & tragœdias mediæ: quantum discrepantium versuum inter Mimos jacet? quàm multa Publii non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? & de tranquill. c.* 11. *Publius tragicis comicisque vehementior ingeniis, quoties mimicas ineptias, & verba ad summam caveam spectantia reliquit, multa habet cothurno, non tantùm sipariis, fortiora.*

Πρὸς τίνα ποτὲ] *quemnam finem respicit?* Xyl. *Ad quem alium scopum, quàm quem diximus?* Cas. ut πρὸς τίνα [ἄλλον] legisse videatur. mihi non erotematicè, sed enunciativè efferri videtur, & sententia prior continuarij; considera quem finem totum hoc scenicum institutum aspiciat.

§ 7. Τὸ μὴ ἐν ἄλλῳ βίῳ ὑπόδειν] De quonam vitæ genere loquatur hoc loco Marcus, haud satis liquet. forsan & nullum certum vitæ institutum designatum volebat, sed hoc monitum duntaxat, statum præsentem, qicunque tandem is existat, esse cuiq; ad Philosophiæ vel studium vel exercitium eidem maximè idoneum.

§ 8. Οὐ δύναται μὴ τοῦ ὅλου φυτοῦ ἀπορρήγνυσθαι] Ramus à ramo cui adnascitur avulsus, à toto plantæ corpore divellitur. ità qi à Christi corpore divellitur, *nec caput ipsum tenet*, ut Apost. loquitur *ad Col. c.* 2. *v.* 19. *Non potest concordiam habere cum Christo, qi discordare voluerit cum Christiano.* Avg. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἀνθρωπος ἑαυτὸν χωρίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀποβάλλων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποβάλλων ἑαυτόν. & Judas Apost. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς. de qibus Avtor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqi τίς χωρίσει; Apost. *ad Rom. c.* 8. *v.* 35. ἤ τις κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦσαι] Vide *ad l.* 8 § 34.

Καὶ πάλιν τῷ ὅλῳ συμπληρωτικοῖς γίνεσθαι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis constare poterit. Epicur. *epist. ad Menæc.* Τὸ σωφρονεῖν ἐν ταῖς ἀπλαῖς καὶ εὐτελέσι διαίταις, ὑγιείας δεῖ συμπληρωτικόν. Marcus ipse *l.* 9. § 23. Ὥσπερ αὐτὸς ἐν πολιτικῷ συνήματος συμπληρωτικὸς εἶ ὅτου καὶ πᾶσα πρᾶξις οὐ συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς.

Διαίρεσιν καὶ διακοπὴν δίδωσιν] vocabulum hoc posterius more Stoico coagmentatum, parùm frequens & durioris analogiæ. Illustrat avtem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν αἱ πρὸς ἀλλήλους διαλύσεις ἔνιοις καὶ φιλίαι. ὅθεν οὐδὲ ῥᾳδίως ἄδικος ἐδέχετο διαλύσεις ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐγκόλλημα, ἐνδέχεται πάλιν δεθῆναι καὶ συναρθρῆσαι συμφυῆς ἡ σώματος ῥαγέντος ἢ χωρισθέντος, ἔργον ὀξὺν κόλλησιν εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ὅτως αἱ μὲν ἀπὸ χρείας συνημμέναι φιλίαι, κἂν διασῶσιν ἁλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνουσιν· ἀδελφοὶ δὲ τῇ φύσει ἐκπεσόντες ἔστι ῥᾳδίως συναρχῆναι· κἂν συνέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἀεὶ καὶ διαλύσεις ἐφέλκοι· quod Medius Sycophanta dicere solebat, κἂν διαρραγῇ τὸ ἕλκος, ἡ ὀλὴ μένει. *etiamsi vulnus coierit, manet tamen cicatrix*, qasi vestigium quoddam vulneris etiam jam coalitι. οὐχ ὅμοιος ὁ κλάδος, inqit Marcus istîc. Qod avtem de fratribus ac cognatis Plut. idem de *omnibus in universum hominibus* Marcus; qia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαμνεῖν μὲ μὴ ὁμοδογματεῖν N.] Non possum Xylandro istîc assentiri, qi verbis illis, ὃν λέγουσιν αἱ φυτουργοί, omissis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore esse, etsi non idem cum omnibus sentias.* sed nec Casavbono, qi contrà qàm editor etiam Lugd. clavsulam hanc ab antegressis divulsam, periochæ insequenti præfixit. Rusticorum dictum vulgare, sed depravatum, opinor. qid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas translatum? nam de hominibus, prout Marcus ipse *l.* 9. § 3, usurpatum, qid velit, qis nescit? D. Böot. suspicatur posse ὁμαυξεῖν, vel ὁμοπαθεῖν legi, ut sit, *simul frutescari, sed non simul crescere*; vel *similiter affici.* D. Salmas. ὁμοσωμαθεῖν mavult. *Ramus*, inqit, *qi corpore suæ arboris avulsus aut recisus, ut inseratur in aliam, nunqam unum corpus facit cum illa arbore cui inseritur, qamvis partem faciat fruticis, & simul cum eo fruticet.* In re ferè desperata tentemus & nos aliqid; etiamsi Hippocrates in arte veter; περὶ τῆς ἀνηκέστων οὐκ ἔστι συγγινώσκειν. Ego nihil scripturam vulgatam propius comminisci possum, qàm ὁμοσωματεῖν· ut sit, *pariter frutescari, sed non configurari*; non figuram speciémqe eandem cum ramis reliqis obtinere. fiqidem insitorum cum stirpe reliqa coalitio non sine cicatrice fieri solet. τὸ ὁμοσωματεῖν eâdem analogiâ, qâ τὸ ὁμοδογματεῖν dictum; eâdem sententiâ, qâ ὁμοιοχημονεῖν, Aristoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si qis probabilius aliqid afferre poterit, ei ego lubens concesserim.

§ 9. Εὐκαθῆς κρίσεως καὶ πρόξεως] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Πρακτικῷ] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τοῦτο ἀδύνατος τὸ χαλεπαίνειν] ità *infrà* § 18. οὐχὶ τὸ συμφέρον ἀνθρώπου.

Λιποτάκτῃ] & θεσμῷ. *l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀλιμὰξ φύσις τέχνης] Arte siqidem nulla natura vincitur. Aristot. *ethic. lib.* 2. *c.* 11. Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω ῥίπτων. οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν φύσει ἄλλως πεφυκὸς, ἄλλως ἂν ἐθισθέν Senec. *epist.* 11. *Rerum naturam sapientia sub imperio non habet. quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diuque se animus composuerit, hærebunt.* Scil.

—*cultura naturæ potentior omni.*

Quam licèt expellas furcâ tamen usque recurret.

utì Flaccus *l.* 1. *ep.* 10. utpote quæ sit *fixa, & mutari nescia.* Juvenal. *sat.* 13. Proinde, *Repugnante naturâ, qualibet cedit industria.* Cassiodor. *l.* 4. *ep.* 38. Nec fortior ergò ars naturâ, nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de caus. plant. l.* 2. *c.* 25. ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 90. Sen. *ep.* 65. *Omnis ars imitatio est naturæ.* sed & ἰατρὸν medicum, τῆς φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l.* 9. *c.* 8.

Τῶν κρειττόνων ἧττον τὰ χείρω] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55.

Ἕνδειν μὲν γὰρ τοῖσι δικαιοσύνης] Hoc enim jûs fásque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχεσθαι, τὸ δ' ἄρχειν, ἧν πεφύκασιν ἀρχικὴν Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. qem vise prolixiùs istud ibidem disceptantem. sed & *ad l.* 7. § 55.

Ἀπὸ δὲ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9. Δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μητέρα τε καὶ πηδαλίου δίκην ἁπάντων ἀρετῶν προϊστάναι· ἄτερ γὰρ ταύτης ὅτε σώφρονα, ὅτε ἀνδρεῖον, ὅτε φρόνιμον εἶναι δύναται τις. Julián. Imp. *orat in Constant.* 2. etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam.* Εἰ γὰρ ὁσιότης τίς ἐστι δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblych. *ep. ad Anatol.* Τῷ δικαιοσύνῃ, αὐτὸ τὸ δίκαιον ἀρετῶν τέλος, καὶ ἡ σωτηρία αὐτῶν συμπαντῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συνήθειαι καὶ τὸν παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 1. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μόνη δοκεῖ τελεία, ἀλλ' οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρός ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔτε ἕσπερος, οὔτ' ἑῶος οὕτω θαυμαστὸς καὶ παροιμιαζόμενος φαίνω.

Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι. καὶ τελεία μάλιστα ἀρετὴ, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον διάκειται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν. Qod ipsum & aliâ ratione adfirmat, *ethic. magn. l.* 1. *c.* 34. & *Eudem. l.* 4. *c.* 1. Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαια μόνον ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ πάσας ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον δικαίοις ἐμμένων, τελείως ἀποδώσει ἂν· ὥστε ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελεία πᾶσα ἀρετή ἐστιν. qi locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ π. ἀ. κελεύει. vel πράττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum novissima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελείως σπουδαῖος ὁ δίκαιος· καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ ἐστιν. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἤτοι διαφερόμεθα πρὸς τὰ μέτρα] *Si vel rebus iis nimiùm tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Cas. neuter vocabuli vim satìs expressit. Verto, *si ad ista temerè anxièque feramur.* vide *ad l.* 9. § 27.

Εὐξαπάτητοι καὶ παρατυπικοὶ καὶ μαλακωλικοί] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 10.

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ἐπί σε τὰ πράγματα] vide *ad l.* 4. § 3, 39. & *l.* 9. § 15.

Κἀκεῖνα ἀπρεμῆ λέγει] ista post ἔρχῃ interserenda avrumo: qò dictionis series feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, ὅτε φεύγων ὀφθήσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec prosequeris amplius, nec fugies.

§ 12. Σφαῖρα ψυχῆς αὐτεξουσίου] vide *ad l.* 8. § 48. & *ad l.* 12. § 3.

Μήτε ἐκλείποντα ἐπί τι, μήτε ἔσω συνηγμένη] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliquid se extendit, neque se contrahit.* Cas. verum τὸ συνηγμένον nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hîc aliud planè sonat. *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit, sive consentit,* quomodo Philo dixit, *de vita Mos. l.* 2. Συνηχοῦντα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα ἑκάτερον· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συνῳδαμεῖν ἔνια τοῖς λογίοις πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tusc. l.* 1. concurrant *omnes plebeii philosophi.* ut sit istic τὸ συνηχεῖν, idem quod τὸ συνεῖναι. *l.* 5. § 26. cum exterioribus sive sensibus. sive rerum specie & pompa concurrere & consentire. vide *l.* 2. § 12. & *l.* 6. § 13. & *l.* 7. § 56. *extremâ.*

Μήτε συνιζάνων] *neque subsidit.* Cas. quod est ὑφιζάνειν potiùs. quinquam & συνιζάνειν eo sensu quandoque sumitur. Ità enim Lucian *ver. histor. l.* 1. μαλακῶς ἐκλιδόνῳ τῷ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος, *languente ac subsidente vento.* quemadmodum Propert. dixit *eleg.* 8. *subsidere ventos.* malim tamen cum Xyl. *contrahit se,* vel, si hoc mavis, *considit ac comprimitur.* quomodo συνίζειν καὶ συνδλίβεσθαι conjunxit Philo *de mund. immort. ad l.* 4. § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζηκὸς τῆς πέψεως ἀναπτερύειν. i. e. *poros compressos aperire,* dixit. & Aphrodis. *probl. l.* 2. *q.* 22.

Ἡ λύπη συνίζησιν ποιεῖ ψυχῆς ἢ σωμάτων, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς εἴσω ῥοπήν. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subtrahit.* quod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λύπη πύκνωσιν ὀργάζεται τοῦ πέρατος. Clem. *pædag. lib.* 2. *c.* 2. συνίζησις τῆς καρδίας εἰς τὸ στῆθος· *compresso in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ὃν ἔπλαττεν, ἀ συνέβαινε πάσχειν πλὰν ἐν πυρὶ, πυκνοῦσθαι καὶ συνίζανεν· *non est passum & constrictum.* nec obstat, quòd τῷ αἴρειν, τὸ συνίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτῷ, inquit, τῷ πάσχειν, τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴρονται καὶ συνίζουσι, συμβαίνει πρὸς τὸν ὑμένα γίνεσθαι πρίνον. siquidem *compressionem* quandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 1. τὰ πάθη dixit esse ὁπηγνυούσας τὰς κρίσεις συστολὰς καὶ λύσεις, ἐκπύρωσιν τε, καὶ πλάσεις τῆς ψυχῆς. quod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμπειν] lumine illo, de quo Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat: Esaiæ *c.* 44. *v.* 5.

Ὦ, τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ] vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* quasi dicat, qid ad me? nihil ad me. illius, non meâ id interest. ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. sed qid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, queretur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatum esse, si fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliqui.* & *ep.* 76. *Ad honesta vadenti contemnendus est contemptus iste.*

Ἐγὼ δ' ὀφείλω, ἵνα μή τι καταφρονήσωσιν ἄξιον] Ità capiendum, qod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σε περιφρονείτω. & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· qo loco sic accipiendum sequentia docent; quibus monet ut conditionis suæ loci que avtoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéque tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσει; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Φέρει σε ὁ δεῖνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἴδιον ἔργον. & *c.* 10. ἵνα ἔδει ὕστερόν μοι περιεργαθῆναι τὸν ἀδελφόν· ἀ' ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνος ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιεργαθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσαι δύναται· ἐκεῖνο κωλύει.

Οὐκ ὀνειδιεῖ] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Neque monitio aspera sit, neque objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὀνηλὸς ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ ὀδὸν τὴν ἴδιαν· ἐγὼ καταγελάσας, ἢ λοιδορησάμενος ἀπῆλθον. καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ· μόνον δ' ἐν ᾧ ἀνύσεις, μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδοῦ τὴν ἀθλιότητα αὐτοῦ.

Quòd ὡς ὑπόδικόν σου ὄν] nè leviſſimum qidem præ me ferens offenſionis ſenſum avt ſignificationem. vel etiam, qaſi patientiam oſtentans meam. vide *infr. ad* § 18. ὡς ἐν σχολῇ.

Οἱ δὲ Φωκίωνος] De *Phocione* tria potiſſimùm, qæ huc faciunt, memorabilia reperiuntur. qòd rabulam qendam, qi pro concione dicentem interpellaverat, oratione prolixâ in ſe debacchantem placidiſſimè ſuſtinuit, ad dictionis ſeriem qam priùs inchoaverat ità reverſus, acſi nihil qicqam vel ab illo dictum, vel à ſe avditum, animadverſúmve fuiſſet. refert Plut. in *præcep. polit.* qòd cùm ad mortem duceretur, obviúsque qidam, poſt convitia multa fruſtrà effuſa, cùm ipſe nullerus attenderet, etiam in faciem ei tandem expuiſſet, ad magiſtratus converſus, illud tantummodo dixerit, ὑ παῖσόν τις τοῦτον ἀσχημονοῦντα; *Non compeſcet iſtum aliqis indecorè ſe gerentem?* Plut. in *apophth.* & in *Phoc.* qòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακεῖν. *nè qid eorum meminiſſet, qæ adverſus ipſum Athenienſes iniqè egerant.* Plut. *ibid.* id qod Ælianus havd paviò ἐμφατικώτερον exuliſſe perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qi morienti aderant, filio mandâſſe, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακήσειν ἀντὶ τῆς παρ' αὐτοῖς φιλοτιμίας, ἧς νῦν πίνω. qaſi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, qàm poculum qod in amicitiæ ſocietatiſqe mutuæ argumentum propinari atqe exhiberi ſolet. Unde Theodoreto lucem fœnerari havd piguerit: qi *therapevt. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem ſpectantibus ad ritus receptos ſe attemperâſſe, τὴν Ἀθηναίων φιλοτιμίαν ὑφορώμενος, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτους περιεργαθὲν φορτικώτερον κάνειον. in qo loco venerando Accioſolus interpres dictionis venuſtatem corrupit planè, dum ſic reddit; *timens nè Athenienſium gratiâ benevolentiâqe excideret*; dum φιλοτιμίαν ſignificatum non animadvertit. id avtem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qi *ad Eudox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejuſdem poculum hilariter admodum excepiſſe, ὥσπερ ὑπὸ Σωκράτους λαχόμενον, ἀλλὰ φιλοτιμίας περιπόμενον. Qin & Socratem eâ ipsâ voce uſum, morti jam propinqum, refert Ælianus. *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro miſſas, in qibus honorificentiùs efferetur, veſtes pretioſas recuſâſſet? Falli multùm aiebat Apollodorum, ἐγὼ αὐτὸς πεπόθειν, ὅτι μὴ τὴν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτιμίαν, ἀλλὰ τὸ σὺν φαρμάκῳ πῖμα, ἔτι ὄντως ὄψεται Σωκράτην. Adjici poteſt his illud, non Socratis apud Platonem, utì memoriâ lapſus Cœlius Secund. in *theſauro* prodidit, ſed Theramenis apud Ciceronem *Tuſcul. l.* 1. qi *cùm con-*

jectus

jectus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliqum sic è poculo ejecit, ut id resonaret; qo sonitu reddito, ridens, Propino, inqit, hoc pulcro Critiæ; qi in eum fuit tetterrimus. Græci enim in convivüis solent nominare, cui poculum tradituri sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, qid sit ἡ φιλοτησία.) *Iustit vir egregius extremo spiritu, verèque ei, qi venenum præbuerat, mortem est exoratus, qæ brevi consecuta est.* Secius pavlò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λεπτότριφον (τῆς κωνείας) ἀνοσιοπαθοῦσιν εἰσοῖσιν Κριτίᾳ τότ' ἴσως τῷ καλῷ. falsus interim Erasmus *apophth. l. 6. var. mist. dict.* 238. qi Æliani relationem *hist. var. l. 9. c.* 21. dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus. noviissimum hujus illud, opinor, respexit Marcus; eò magis qia subjicit, εἴ γε μὴ σφεσπουδοῦτο. sicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σπουδές. ambigua est enim illa Phocionis dictio: potestque etiam σαρκασμὸν satis aculeatum & mordacem continere, Athenienses populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, & indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. qomodo Theopompus *hist. l.* 38. de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πλείοσι ἐδίδου κάνθον πιεῖν, qi cicutâ propinatâ complurimos sustulerat. Ἐπειδὴ ἐν πάσῃς ἔγνωσαν τὸν τῆς φαρμάκου τοῦτον φιλοτησίαν, ὑποπτεύσαντες ἤδη σιτίων, πρὶν φαγεῖν πίνατον. Athen. *dipnosoph. l.* 3. Lusit pariter Libanius emaculandus obiter, *declamat.* 11. ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam desciscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inqit, σφετέραι φιλοτησίαν ἡ τύχη. leg. Δότε μοι, σφετέραι φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut liceat fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* hoc est, ut cicutam bibere licitum sit, qo me vitâ eximem. vide *ad l.* 10. § 11. De Phocione verò præclarum ac disertum habetur Val. Maximi elogium, qo suspicionem istam, quam Marci verba suscitare possint, ab eodem amolitur. *l. 3. c. 8. Placidi & misericordes, & liberales, omnique suavitate temperati mores Phocionis, qos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit. itaq; constantia, qa naturâ rigidior videbatur, lenis è mansueto pectore fluxit.*

Ἔσω γὰρ δεῖ τοιαῦτα εἶναι] qod Psaltes *Psal. 51. v. 6. in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c. 2. v.* 28. ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà qàm hypocritis solenne est, qi μόρφωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriusqe internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep. 2. c. 3. v. 5.*

Καὶ ἔσω θεῶν βλέπειν] Intus oportet istiusmodi esse, ubi Deus ipse, qalis sis, videt; qi non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l. 1. c. 16. v. 7.* ὁ θεὸς ὃν ἀγνοεῖ ἄνθρωπος, τὸν ἐκάστου διάθεσιν κατὰ φύσιν, ἅτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰδάνειος πρυτάνις. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, qod in pagina sacra toties occurrit, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Ad qod Lucæ *evang. c. 1. v. 6.* de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo. aliter enim hominibus, & aliter Deo hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l. 2. c. 13.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ὁπόθυμησον καθαρὸς μὴ καθαρᾷ σαυτῷ γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν ποιεῖ τὸ ὀπὶ τῇ φύσει σε οἰκεῖον] τὸ ὀπὶ illud forsan indigendum fuerit. assentior autem M. Casaubono πιεῖς legenti. *qid tibi indè mali accedit, si qod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ τῶν ὅλων φύσει εὐχομένῳ] vide *l.* 4. § 23.

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γένεσθαι δ' ὅτι δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον] duriuscula syntaxis, qam interpretes vix affecturi videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inserviat.* Xyl. *designatus esse qod & qomodo postulabit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est qod Marcus voluit. *homo*, inqit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, qocunqe tandem modo, qod in commune expedit.* ità τὸ πρέπειν & τετάχθαι usurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. aliter tamen pavlò Cas. ὁ μαχαιτὴς *ad Pers. sat. 3. v.* 72. qi τεταγμένῳ hîc vult esse qod Persio *locutus.* idem γενέσθαι legit pro γίνεσθαι. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφρονῦντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qi se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib. 4.* § 32.

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν qid sit vide *ad l. 5.* § 5.

Ὑποκαλλίονται] hoc est Svidâ interprete, κατώτερα καθίζονται *inferiùs considunt, accumbunt.* metaphora ab eis qi ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Svidas ex autore incerto: Κληθεὶς εἰς ἑστίασιν ὑποκατακλίνεται πάντων καταφρονήσεις, ὡς παῖς ὢν τῷ ἡλικίᾳ. ac Plato *polit. l. 1.* ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις, ubi Marcus istîc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τοῦ ὑπείκειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, ubi ipse *ibidem* se explicat, vel *submittere* se potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῇ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi scil. ad rem ipsam ventum fuerit. qod Architecton Athenienses, ὃς ὅτῳ εἴρηκεν, ἐγὼ ποιήσω. & Evripid.

Φεῦ

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πεφυκότ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φωνήν· —

Heu, quòd res ipſæ vocem nevtiqam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel qid ſi αὐτῆ ἰσθὶς pro αὐτόθι, hoc eſt, *illico, confeſtim* ſumatur? affectus iſtiuſmodi ſtatim ſe prodet. Verùm ſubit animum ſuſpicio, fuiſſe, αὐτὸ φανήσεται· *illud ipſum apparebit*; citra ſermonem ullum ſe prodet. qod & ſequentia confirmare videntur. Alluſum viderut ad proverbium, qod σωτύμως καὶ ἐλλειπτικῶς (in adagiis nimirum uſu communi tritis ſolennè hoc) efferri ſolet, Αὐτὸ δείξει. atqe ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extuliſſe: Et ex Platone Ariſtænetus (ſi avtoris nomen id, qod M. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epiſt.* 4. cæterùm Ariſtophanes in Lyſiſtrata integrum exhibuit,

Τ'ἔργον τάχ' αὐτὸ δείξει.

Atqe hoc eſt qod Svidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deeſt*, ſupplenda ſcil. *vox* ἔργον. nam qod Mavſſacus in *diſſert. eritic.* ἔργον cenſet apud Svidam eò loci idem eſſe, qod eſt Heſychio in *præfat.* ὑποθέσεις· qo loco Diogenianum ait· τὰς πλείους περὶ παροιμιῶν ὑλὰς καὶ ἀνὰ περὶ ὑποθέσεων τεθεικέναι· à Svidæ mente dubio procul qàm longiſſimè aberravit. Idem forſan & cum Svida voluit Heſychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit eſſe παροιμίαν ἄξω τὸ ἐπίλογον εἰρωνικῶς· *parœmiam qæ ſine epilogo*, ſive *extrema parte ſui enunciatur*. qanqam neſcius non ſum, poſſe *epilogi* nomine ſubjunctam ſive adjectam orationem aliqam intelligi, qæ parœmiæ rationem explicationémqe contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Svidam pro *hypotheſi* ſumi, nemo qiſqam, opinor, καὶ περ ὁλοχερῶς μόνον ἐφιενόμενος, (ut cum Marco noſtro loqar) Mavſſaco conceſſerit.

Ἐπὶ τῶ μετώπω γεγράφθαι] ὡς ἐυδὺς σωματοφανῶς τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν δι' αὐτοῦ. ut Galen. loqitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epiſt.* 15. *Qid mecum per literas agis? unam ob cavſam mallem coram egiſſes. non enim ſolùm ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. lavdatus, *Eo ingenio natus ſum; amicitiam atqe inimicitiam in fronte* (ſive, *in frontem*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει ἐυδὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Bal. poſt ἔχει comma interſerit. interpretes qi legerint, avt qid ſecuti fuerint, havd eſt facilè conjectu, forſan ὁποῖον ἔχει, ἐυδὺς ἐν τ. ὀ. ἐ. *qomodo ſe habeat, ſtatim in oculis exſtat.* vel, τοιοῦτον ἔχει; ἐυδὺς, &c. ità *ſe habet? in oculis exſtat ſtatim.* forſan avtem, τοιοῦτον ἔχειν, ſive ἦ, ἐυδὺς &c. *talem eſſe*, ſive, *ſic affectum eſſe, in oculis ſe ſtatim prodit.*

—*in vultu pignora mentis habet.*

ut Naſo *art. l.* 2. & apud Æſchylum Clytemneſtræ Agamemnon, ſed ſpecie falsâ deceptus,

Εὖ γὰ φερούσας ὄμμα σε κατηγορεῖ,
Nam prodit oculus eſſe te affectum probè.

oculi enim *ſunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago eſt animi vultus, ſic indices oculi.* Idémqe *de leg. lib.* 1. *Natura ſpeciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos morcs effingeret. nam & oculi nimis arguti, qemadmodum animis affecti ſimus, loquntur. & is, qi appellatur vultus, qi nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Ambroſ. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago qædam animi loqitur in vultu.* Evnap. in *Maximo.* Τὰς γὰ ὁρμὰς τῆς ψυχῆς διεδήλωσε τὰ ὄμματα· unde & qidam *oculos animi portas* qaſdam dixere. Adamantius *phyſiognom. lib.* 1. *c.* 1. ὥσπερ διὰ πυλῶν τίνων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται· Alii *feneſtras* per qas mens non proſpicit tantùm, ſed ſe prodit qoqes & per qas motus atqe affectus animi tranſlucent qodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens eſt qæ per oculos ea, qæ ſunt oppoſita tranſpicit, qaſi per feneſtras lucente vitro avt ſpeculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis ſæpe dignoſcitur.* & *c* 9. *Mens oculis tanqam feneſtris utitur.* & Salvian. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Scicns feneſtras qodammodo eſſe noſtrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Si tam paratè fecit, non eſt dubium qin libenter faciat. itaqe lætus facit, & induit ſibi animi ſui vultum.* atqe hoc eſt φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἀκόπτως· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς περὶ ἐρασῶν ἐν τῷ βλέμματι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari poſſim, qid nutus amantis,
Qidve ferant miti lenia verba ſono.

Qò ſpectant & illa Æſchyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. reſtituente Salmaſio *in Solin.*

Ἄθλιω μὴν ἀγναῖς παρθένος γαμηλίων
Λέκτρων ἀτρέπτῃ βλεμμάτων ῥώπει βολῇ·
Νέας γυμφικὸς δ' ὃ μὲ λάθη φλέγων
Ὀφθαλμὸς, ὅστις ἀνδρὸς ἦ γεγυμνάσμενος.
Ἔχω γὰ τούτων θυμὸν ἱππογνώμονα.
Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta ſiqa jam fuerit virum.
Animus mihi iſta diſcernendi gnarus eſt.

Nec fefellerunt, qi *amorem* dixere non magis qàm vinum avt ignem poſſe celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

κρύψαι

--κρύψαι, Φειδία,
Ἅπαντα τἄλλά τις δυνατ' ἂν πολὺ δυοῖν,
Οἴνου τε πίνων, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών·
Ἀμφότερα μὲν γὰρ οὐκ ἔστ' οὐδ' ἐπὶ βλεμμάτων,
Καὶ τὴν λόγων τ' αὖ· ὅστις δ' ἀρνηθήσεται
Μάλιστα ταῦτα κἀλαφευεῖς πολλοὺς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cum Casaubono in scenario penultimo pro τ' αὖ, ταῦθ' rescribere.]

--celare, Phidia,
Præter duo quidquid reliqua possit omnia,
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim utrunque proditur,
Itémque verbis; ut negare qi volunt,
Illa evidenter arguunt mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud suos vocem, *Amorem tussimque celari non posse*, de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobans;

Perfide, sensisti. qis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo. qis enim celaverit ignem,
Lumine qi semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quà licet & possum luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius *Achill. lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.--

Γεγῶνα] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἁπλότης ἡ ἀπλότητος] *Affectatio simplicitatis*, quâ qis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰρ ἔγκοτος καὶ τὸ ἐξ ὑποπτοδίστου ἅπαν, ἀνυποπίπτον. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Evseb. Οὐ φίλον μοι τὸ τεχνικόν. ἡ γὰρ φιλεῖ συγγένειαν φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaque Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scriptis propheticis fidem habuisse, διὰ τε τὴν λέξεων τὸ ἄτυφον, καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τὸ ἀφελὲς, καὶ ἡ τῶν πάντῃ πιθανὸν τὸ ἐυκατάληπτον. &c.

Σκαλμὸ ἔστιν] obturbat istud *σκαλμὸ*. Σκαλμὸν Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *ensis* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istîc qid velit, nullus assequor. Xyl. σκαλμὸν, quomodo Plut. ὁδὸν σκαλίωλὴν vocat. vertítque, *insidiæ tectæ*. Sed & alicubi Epiphanius, μηδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαληνὰ· rectum nihil, sed obliqua cuncta. D. Boot. vult σκαιὰ, *scæva, sinistra*. M. Casavb. *nullo modo laudabilis.* ità qid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inqit, *rescribendum*; σκαμβὴ ἔστι. Proverbium est Græcum, σκαμβὸν ξύλον οὐδέποτ' ὀρθόν. (Habes apud Svidam, & Apostolium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt. unde apud Sveton. *Otho. c.* 12. *Scambus*, & *malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit. nec quæsitu ulteriùs opus. Σκαμβὰ, διεστραμμένα. Svid. qid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδὲν ἔστιν αἶσχιον λυκοφιλίας] λυκοφιλία qid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Evstathius *ad Il. κ'.* ex Menandro Dionysius. Λυκοφιλίαν, ἀντὶ τῆς ὑποπτίας, ἀπίστου· *suspecta fubdolè.* Menander,

Λυκοφίλιοι μὲν εἰσιν αἱ διαλλαγαί.

Suspecta pax hæc, tanquam amicitia est lupi. Grot. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium* datâ: Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inqit, ταύτην ἡμέρφα τὴν ὑμῶν πρὸς ἐμὲ λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν διὰ τί ἀπεργάσατο. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam diremit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Evsebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. ἕτοι οἱ ἄνδρες κατανοήσαντες αὐτὸν, καὶ καταφωράσαντες τὴν ἐν αὐτῷ πανουργίαν τε καὶ παλιμβολίαν, πάς τε ὑποφορίας καὶ ψευδολογίας, καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν αὐτῷ καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, afflictu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; quemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, quod est κόμματος φαύλου, legendum ἀκοινωνησίαν· qa voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, qæ cum ovibus lupi aliquando inire volebant, canibus gregis custodibus ob fidum loco sibi traditis, qorum loco scil. catulos suos ipsi darent, qò liberiùs deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis narrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso posceretur, avtor est Max. Planudes in *vit.* Æsop. recitâsse denuo Athenienses Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Svidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis depoſceretur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παραφρασπῶς extulit exhibuitque Libanius in *progymnasm. fab.* 1. pro eo avtem quod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκῶν φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπεκῶν ἐπικρυβδὴν τὴν φιλίαν,
Καὶ μακροθύμως χαλινώσας τῷ φρένα,
Ὡς πρόβατα ἄγαν ἡ πολιός τις ἐχθρῶν.
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut fræno insitum;
Sicut senex valdè & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 3. *c.* 8.

§. 16. Καλλίστη ἡ ζωὴ] *l.* διαζωὴ. est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἕκαστον αὐτῆς στοχῇ δημηθείης] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῆς ἐπόλμησεν ἀλλ' αὐτῇ ἡμῖν ἐμπεπλεῖ]

πωῖ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Εὐδὺς ἐξαλεῖψαι] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγον χρόνον ἴσχει] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαῖρε αὐτοῖς καὶ ῥᾳδία ἴσον σοι] ἴσον forsan. Ita Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ τοῦ ἀγαπᾶν βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τοῦτο ἀποβλέπε, κἂν ἄδοξον ᾖ] Hoc est quod Pythagoras, κἂν πιθῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὁ μᾶλλον ἐνδοξίαν εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, τῷ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα φιλοσοφεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε καὶ πᾶσαν ἀνθρώπου ὑπολήψεως, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δεῖν, μηδὲν αἱρεῖσθαι παρὰ τὰς ὀρθὰς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνῷς ὅτι παντὸς ἐστὶ, ποιῆς, μηδέποτε φύγῃς ὀρθῶναι περὶ αὐτοῦ, κἂν ἀλλοίῳ τι δόξῃ τοῖς πολλοὶ μέλλωσι σοὶ αὐτῷ ἐπιπλήττειν· εἰ μὲν οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ ἔργον φεῦγε· εἰ δ' ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήττοντας οὐκ ὀρθῶς; Ità Apostolus ad cœlestia contendit, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plut. *de audiend.* Οὐ γὰρ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλὴ ἀπατηθῆναι διζήμενον ἐμμένειαν ἔνδον.
ἀλλὰ καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι. Ubi obiter adnotâsse haud pigebit, versum illum, quem Plutarchus Phocylidæ vindicat, pavlò aliter à Clemente *strom. l.* 5 *prope finem* concipi,

——πολλὰ παρηθῆναι—&c.

eâ nempe notione qâ Ulysses πολυπλανὴς, & πολύτλας καὶ dicitur, *odyss. ρ. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Ἐι θέλεις προκόψαι δίκαιος, ἴσθι μόνον, ἵνα σοι ἐκτὸς ἄνους δόξαι καὶ ἠλίθιος. quod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γὰρ ὅτι τὸ ἀνόητον ὄντως ἀπολεφθῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τοῖς ἀνοήτοις ἀνόητος; Quæ enim ratio est in amentia perfistere, nè amentibus amens videare? Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. Ut sis beatus, & te alicui stultum videri fine. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. Non potest quisquam justus esse, quod est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur. Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Εὖ δ' ἴσθι ὁ θεὸς τὴν ἀλήθειαν ἐνοῦσθαι, ὅτι οὐ ἔχει, κἂν ὀι πολλοὶ νομίζωσιν αὐτὸν ὡς ἄξεσκόντα. Ità de Domino Christo ipsi propinqui ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc. *c.* 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιον τὸ φρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.
——*Utilissimum est,*
Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siquidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ἐστι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τοῦ σταυροῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν θεοῦ. & quod Plato *epist.* 2. Σχεδὸν γὰρ ἐκ τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστέον ἀκόσμως ἔχ' οὕτω πρὸς τοὺς ἐναντίους (ἐναντίως, potiùs) διακειμένους καὶ ἐναντιωτάτως. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παντὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι] Vide *ad l.* 6. § 27. Cato Uticensis, restrenue Plutarchos Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὅ τις νομίζει τῶν ἀγαθῶν μέγιστον, ἐτέρῳ μὴ παίεται;

§ 17 Πόθεν ἐλήλυθεν] vide *l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Οἷον ἴσως μεμαθήκασιν] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κακὸν πείσονται] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ πρῶτον μέν] Καὶ illud παράλογον videtur. quomodo Hebræis in scriptorum exordiis creberrimè. Proponit varias considerationes, quibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranquilla contineatur. eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno quasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin quandam, ob oculos constituere visum est.

Τίς ἡ πρὸς αὐτὸς μου χρῆσις] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγένημεν] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περιπάτει & αὐτὸς γίγνου] Hoscine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῦν ἓν δίκαιον μόνον ἔστιν ὃ λέγω, ἀναμιμνήσκειν ἢ ὅμως δεῖ ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅτι φρονίμου, πλέον ἢ παίδων, καὶ ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, sed illâ potiùs ratione, opinor; ὡς ἀρχὴν *l.* 3. § 5. quoquam poterit & utroque.

Ὡς χοῖρος πέφυκεν] Ὁ μὲν καὶ αὐτῶν ἡγεμὼν, τράγος ἀ ἢ οἶον, χοιρὸς καὶ κίναιδος καὶ ἢ βοῦς, ταῦρος. Pollux. *l.* 2. *c.* 12 § 29. de Ulysse Priamus *iliad. χ'. v.* 196.

Αὐτὸς δ', κίναιδος ὡς, ὅτε πολεῖ τις ἀνδρῶν,
Ὅστ' ὄϊον μέγα πῶυ διέρχεται ἀργυφέοντα.

quod in Cleanthem detorsit Timon. uti Laërt *l.* 7. & de Ænea poeta *il. ν. v.* 492.

Λαοὶ ἔπονθ', ὡσεί τι μὺ κίναιδον ἕσπετο μῆλα.

Ἡ ταῦρος ἀγέλης] Achill. Tatius *Leucip. l.* 1. Βαδίζει ταῦρος ὑλαυχενῶν, καὶ ὥσπερ ὀλιγανδρίου, ὅτι σφῶν ἄλλων βοῶν ἐστι βασιλεύς. De Agamemnone *il. β. v.* 480,

Ἠύτε βοῦς ἀγέλῃφι μεγ' ἐξοχος ἵστατο ταύτων
Ταῦρος· ὁ γὰρ τε βόεσσι μέγα κράτος ἐγκεκύρηται.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* —— *ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l.* 6. Καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τούτων (τῶν ἀνθρώπων) συναθροιζομένων, ὅπερ εἰκὸς γίνεσθαι τὸ ὁμόφυλον συναγελά-

γελάζειν, διὰ τὰ τῆς φύσεως ἀδύνατα· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥᾳθυμίᾳ καὶ τῇ ψυχικῇ τύλῃ διαφέροντα, τούτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ σοῦ μὲν ἄλλων ἡμῶν σοῦ ἀδοξοποιήτων ζώων διωρθωμένων τοῦτο χρὴ φύσεως ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν· παρ' ὅτι ὁμολογουμένως τὸν ἰκρατέστατον ὀφθῆναι ἡγεμόνα. λέγω δὴ ταύρου, κάπρου, ἀλεκτρυόνος, τὰ τοιαῦτα παραπλήσια. Videtur autem Marcus hîc ob mentem habuisse Epicteti illa, *dissert. l. 3. c. 1.* Σὺ δὲ τίς εἶ; ὑπολαβεῖν; μέγα δεῖν ὀνείδους, ὅτι ἔτος εἰμὶ, τὸ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων· ὑπὲρ δὲ λόγου τοῦ τυχόντος βούλεσθον τολμᾷ ἀνίστασθαι ἑαυτοῦ. ἀν δ' ὁ ταῦρος ἀφιγμένος ἀνδιστῇ; λέγε αὐτῷ, ἀν σοι δόξῃ, σὺ δὴ τίς εἶ; ἐνδρεστὴς, ἐν μανὴ γένοι φύσεί τι ἐξαίρετον, ἐν βαιὸν, ἐν κυνὸν, ἐν ἀγελιαστὴς, ἐν ἵππος. μὴ δὴ λέγε τοῦ ἐξαιρέτου, Σὸ δὲ τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φανλὸν λεῶν, ἐγὼ νέμι τοιοῦτον, οὗ ἐν ἡμετέρῳ πορφύρᾳ μή μ' ἐξέλθ ὄμοιον εἶ) τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μὲ μέμφῃ, ὅτι μὲ διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε. Idem *l. 1. c. 2.* Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μέαν τινὰ εἶ) χρόλιον ἐν τῷ χρῷ; τί ἂν σὶ δόξει φρονῆξον, πῶς ἂν ὄμοιος ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; ἐκεῖνο δὲ ἡ κρῆσις ταχὺς τὰς ἄλλας κρόας διλεῖ τι ἔχειν ἐξαίρετον· ἐγὼ δὴ πορφύρα εἶ) βέλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ γιλανδὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπτιον τῷ ἐνυπνιῷ φαίνῃς καὶ καλὸ. τί ἂν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώσῃτοι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι· qem locum eò lubentior adduxi, quò ab interpunctione laborantem, quod interpreti imposuit, restituerem. Et paulò pòst ibid. Ὁ ταῦρος, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰδεσθεὶς τὴν αὐτῶν παρασκευὴν, καὶ παρεβλήθην ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης.

Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσει ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l. 9. § 39.* & *l. 10. § 6.*

Τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν] vide *supra § 10.* & *l. 5. § 30.*

Οἵοῖοί τινές εἰσιν] vide *l. 3. § 4.* & *l. 10. § 13.*

Θείας ἀνάγκης δογμάτων] vide *l. 8. § 14.*

Μετ' ὀλίγα τύφε] qod *l. 9. § 34.* ὅσον ὄνησις. quanam hîc malim *prudentiæ opinionem*, quàm *fastum* vertere: quanquam & ista fastu sufflat. Vide *ad lib. 2. § 15.*

Ἄκοντες] vide *l. 7. § 62.* Πάντας ἀκοντας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l. 1. c. 18.* nec horum duntaxat, sed sapientum omnium si Platoni credimus; sic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ γοῦν τοῦτο τιμῶ τοῦτο, ὃν ἂν ἐκεῖνος σοφῶν ἀνδρῶν ἡγῆται, ἑκόντα τε καὶ μηδὲν ἑκόντα κατεργάζεσθαι· ἀλλ' ἔν τισιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἄκοντες ποιοῦσι. qi & idem in *Hipp. maj.* Καὶ δὴ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνοντας ἄκοντας.

Ἄκοντες οὖν ἀγνοοῦντες] Itaque hoc utroq; nomine (si verum istud) veniâ ac misericordiâ digniores; vt *l. 2. § 13.* Οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶ), ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ἐξέσηται, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ πᾶσι πολὺ μᾶλλον πρὸς τοιούτους εἰσὶ τοῖς ἐκοῦσι καὶ ἐργαζομένοις, καὶ ἐξεδιδάσκουσι, ἢ τοῖς ἄκουσιν. Plato *Hipp. & Demosth. adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἐὰν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, δίκλιν· ἐὰν δ' ἄκων, ἁπλῆν τὸ βλάβος καλοῦσιν ἐπίτιμον· ὁ μὲν γὰρ παθὼν, παντα χῇ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν· τῷ δ' ἐξαμαρτόντι δ' ἐκ ἴσον τοῦ ὀργιοῦ, ἐὰν μὲν ἑκὼν, ἅπτ' ἄκων, ἴταξεν ὁ νόμος· οἱ δὲ φονικοὶ, τοῦ μὲν ἐκ προνοίας ἀκολάστου, θανάτου καὶ ἀσεφυγίας καὶ δημεύσεως τῶν ὑπαρχόντων, ζημίουσι· τοῦ δ' ἀκουσίου, ἀτίμους καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν.

Ἄκουσα γέρετου τῆς ἀληθοῦς] Ex Platone. Vide *l. 7. §. 63.*

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc est quod primo loco cogitandum proposuit Antonius Epicureus in scripto suo ἀεὶ τῆς τοῖς ἄλλοις παίδευσιν ἐπιδρείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoscend. & curand. c. 1.* ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομεν. Senec *de ira l. 1. c. 14. Cogitet, quàm multa contra bonum morem faciat; quàm multa ex his quæ egit, veniam desiderem. jam irascetur etiam sibi. nunquam enim æquus judex aliam de sua, aliam de aliena causa sententiam fert. nemo invenietur, qui se possit absolvere: & innocentem qui se dicit respiciens testem, non conscientiam.* Æschylus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφὸς σοφώτερος.

Peccat aliquando, sapiente & qi plus sapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c. 3. v. 1.* Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad qem locum Beda noster; *Non dixit offendimus, sed offendimus, inquit: & in multis, præmisit; omnes, subjunxit.* Et Avg. *epist. 29. Non in uno, sed in multis; nec qosdam sed omnes dicit.* Vide *ad l. 7. § 26.*

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] qod *l. 7. § 79.* εἷς ὃν ἐκ φαύλων· *alius ejusmodi.* qomodo in parœmia dicitur, ἄλλος ἐκ Ἡρακλῆς. *alius*, sive, *alter, iste Hercules est.* i. e. alter ejusmodi qalis Hercules. de Titorno usurpatum Ælian. *l. 12. c. 22.* qò facit Platonis illud adductum *supra ad l. 10. § 30.* fortean tamen, ἄλλως legendum. *aliàs*, sive *alilis in rebus, ipse paria peccas.* ἄλλο τι ὁμοίως. *l. 7. § 26.* παρόμοιόν τι. *l. 10. § 30.*

Vitia habes alia, etiam haud forasse minora.
Flaccus *sat. 3.*

Ἀλλὰ πλείω ἔξεις ποιητικὰ ἕξεις] Malim, ἴσχεις. atqe ità reddidit interpres uterqe. *habes dogmata gemina* ut *l 7. § 26.* vel *affectus pariter vitiosos.* & paria itaque nil aliud obstaret, pura supplicii

plicii vel opprobrii ſormido, admitteres, vel admittere aliqando poteris. qod Apoſtolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, *σκοπῶν σαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.* Ariſtot. *de rhetor. ad Alex. c. 37. ὁμοίως τι καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ὄζειν συγγράμμω ἔχειν. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ὕβρις ἔστιν, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπίπτῃ.* Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatiſſimum exiſtimo, qi cæteris ità ignoſcit, tanqam ipſe qotidie peccet, ità peccatis abſtinet, tanqam nemini ignoſcat.*

Διὰ δειλίαν] ſcil. qod Naſo *amor. l. 1. eleg. 4. Siqa metu dempto caſta eſt, ea denique caſta eſt:*

Qæ qia non potuit— (metu nimirum coercita)

—non facit, illa facit. Itaqe Plavtus *ſticb. 1, 2. Vbi facillimè ſpectatur mulier qàm ingenio eſt bonæ?*

* Cùm, A- * *Cui malefaciendi eſt poteſtas, qæ, nè* cidal. *faciat id, temperat.*

Vacat enim abſtinentiæ teſtimonium, cùm licentia eripitur. Tertull. *adverſ. Marc. l. 1. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

*ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς λόγῳ κύων ἢ * γαλῆ,* [* *γαλεὸς* perper. vulg.] *σφὶ ἡδονῶν ὑποστρεπόμενοι, καὶ φεύγοντες τὸ δεινὸν ὑποπλέποντες.* Plut. *de virt. moral.*

—tolle periclum,

Fam vaga profiliet frænis natura remotis.

Flacc. *l. 2. ſat. 7.*

Ἡ δεξιοπάτης] vide *l. 12. c. 4.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* Philiſcus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio: huic Geſneri: huic item Anton. *Meliſſ. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται·
Οὗτοι' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπόχρη,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα χαίρει μὴ λαμβάνων,
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως·
Οὗτοι' ὃς γε ταῦτα πάντα διατρέι μόνον,
Ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
Βίαιος δίκαιος, κοὐ δοκεῖν θέλει.

Non juſtus, omnia abſtinens injuria eſt,
Sed qi noccre cùm poteſt, tum abſtinet:
Nec qi recuſat parva, ſed qi maximis
Tentatus, animi robur invictum gerit.
Nec qiſqis iſta qolibet præſtat modo;
Sed qi doloſi neſcius fuci, integrâ
Probitate, juſtus eſſe, non credi, ſtudet.

Grot. Alluſit ad Æſchyli illud in *Theb.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa*, inqit, *per diſpenſationem qandam fiunt.* Non *divinam* qidem eam, de qa Xylander intellexiſſe videtur; cùm vertit, *Qædam enim fato fiunt.* ſiqidem non *qædam*, ſed *omnia* in univerſum, *fato fieri*, ſtatuebant Stoici. ſed *humanam*, prout & Anglus rectè cepit. in qem eundem ſenſum Epictetus pariter *l. 3. c. 14. ἐπὶ παραπλησίων, τὰ μὲν ἀσυγχωρήτως πεφύτευται, τὰ δὲ κατ' ἐπίκρισιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατ' συμπεριφοράν, τὰ δὲ κατ' ἔρωτα.* qo de loco videri poterit Hieron. Volſius in *Annot.* Membrum illud qod attinet, qod hìc Marcus attingit: *κατ' οἰκονομίαν* fieri aliqid dicitur, cùm aliud qidpiam ſpecie tenus geritur, qàm qod vel intenditur, vel revera ſubeſt. Indè fit, ut qædam mali ſpeciem præ ſe ferant, qæ tamen, cùm alio fine, aliâqe ratione peragantur, qàm primo aſpectu videri poſſit, culpâ omni prorſus carere cenſentur. *Oeconomia* iſtiuſmodi fuit, qòd copiæ Iſraeliticæ, qaſi formidine perculſæ ad Ajenſium incurſum in fugam ſeſe dabant, qò ab urbe ſua iſtos longiùs electarent. Joſ. *biſt. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Celſ. l. 1. ad l. 3. § 4.* qòd Jehu rex Iſraelis, Baalis colendi cupidum ſimulabat ſeſe, cùm ejuſdem cultores comprehendendi & peſſundandi conſilia apud ſe coqeret. *Reg. biſt. l. 4. c. 10. v. 19.* qòd Solomon de infante diſſecando ſententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non abſimile Clavdii imperatoris illud, qi fœminæ filium ſuum non agnoſcenti, matrimonium juvenis indixit. Sveton. *l. 5. c. 15.* qòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm ſontem alterum, alterum inſontem eſſe compertum haberet, utroſqe duci juſſit, qò alter ſe prodendo alterum liberaret. And. Iſern. *de feud.* qòd Archimandrita qidam Ægyptius, qi qò monachum juvenem à libidinis flammis, qibus uſtulari ſe conqeſtus eſt, liberaret, ſubornavit qi conviciis hominem inſectaretur, & poſt injuriam illatam, innocentem inſuper apud ſeſe deferret. Hieron. *ad Ruſtic.* qòd Davus Terentianus Myſin cum puerulo in viam provoluturum ſe minatur. *Andr. 4. 5.* Nec deſunt ex antiqis, qi patriarcharum piorúmqe aliorum lapſus in ſacris literis proditos, hoc *œconomiæ* prætextu eant excuſatum. Origenes *ſtromat. l. 6.* qò Jacobi mendacium excuſet Eſavum ſeſe profitentis. *Geneſ. c. 27, v. 19.* poſt adducta Platonis illa ex *polit. l. 3. τὸ ὅτι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει.* *Conſiderandum eſt*, inqit, *qomodo Philoſophus caverè dixerit, Deo indecens & inutile eſſe mendacium, hominibus non interdum inutile; & qòd nè per diſpenſationem qidem* (hoc eſt, *κατ' οἰκονομίαν*, & ità prorſus Orig. ſcripſerat) *putandus ſit Deus aliqando mentiri.* qod *homini* tamen *per diſpenſationem* qandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holoferni mentitæ; Eſteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poſcentis; ubi nulla tamen mendacii veſtigia comparent. Qod autem Plato, *ἐν φαρμάκου εἴδει*, Clemens Alex. *ἐν θεραπείας μέρει* dixit. ſic enim iſte, *ſtrom. lib. 7.* de Gnoſtico agens, *ἀληθῆ τε φορεῖ λόγια καὶ ἀληθεύει· καλῶ δὲ μαίαν*

ἐν θεραπείας μέρει, καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ὑπὲ σωτηρίᾳ ψεῦδός τι καμνόντων, φάσκοι, ἢ ψεῦδος ἐρεῖ τις τοῦ σοφιστής. *non tam*, inqit, *mentietur, quàm mendacium dicet, utì subtilitatum periti distinguere solent.* Eódem trahit Origenes *operis dicti lib.* 10. ejusdémque *œconomiæ*, sive *dispensationis*, speciem vult esse disceptationem, vel increpationem potiùs, illam, quâ adversus Petrum Pavlus Antiochiæ usum se profitetur, *ad Galat. c.* 2. *v.* 11. eundémque secutus, cùm Joan. Chrysostom. in *Gal.* 10 *expos.* ὁ μάχης ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ οἰκονομίας. εἰ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, οὐκ ἂν ὑπὲ σφῶν μαθητῶν ἀλλήλοις ἐπετίμησαν. σφόδρα γὰρ ἂν αὐτοὺς ἐσκανδάλισαν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐν τῷ φαινομένῳ μάχη. tum & Hieron. *in comment.* *Novâ bellator*, inqit, *usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, quâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret; & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens.* qi & *rabulis forensibus* Apostolos comparat, qi pari 20 ratione, *omissis sæpe negotiis in proprias contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordent, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant.* Idémque *ad Avgust. ep.* 1. *Bene utrque finxit. nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem.* Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Avgustinus *epist. ad Hieron.* ea de re scriptâ. & in *lib. de mendac.* qi tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, qo Bsavum esse se affirma- 30 bat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qi & συμφέροντα appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Pavlo procuratam, *Act. c.* 16. *v.* 3. cùm tamen περιτμηὴν χειροποίητον ὑδὲν ὠφελεῖν prædicaret, *Rom. c.* 2. *v.* 28. *Galat. c.* 5. *v.* 6. & *c.* 6. *v.* 15. συμφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & qod de se Apostolus idem *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, qod Chrysippus habet in *lib. de rhetoric.* referente Plut. *de contradict. Stoic. c.* 1. ὥστε ῥητρεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ νῦν πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας· cùm tamen ipse secus omnino censeat. Qod Epictet. *enchir. c.* 16. de homine in mœstitia luctúque agenti ob infortunium aliqod, qod eidem obtigerit, μέχρι μόνου λόγου μὴ ὄντος συμφερόντως αὐτῷ, κἂν ὅτου τύχῃ, συνεπιτείνεσθαι· φύσεται γὰρ ἀδύνατον, μὴ καὶ ἴσως δικαίως συνεπιτείνεσθαι. qem vide & *ad l.* 8. § 27. Idem & Senec. *epist.* 5. *Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat.* & *ep.* 103. *Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut qicqid non facit, damnare videatur.* qi & idem, Lactantio *instit. l.* 3. *c.* 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiarémque fuisse liqet. *Facit*, inqit, *sapiens, & qæ non probabit, ut etiam ad majora transitum inveniat: nec relinqet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut qibus alii utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei caussâ.* &, ut qàm latè pateat, avtoribus illis, dispensatio ista videatur; *Omnia*, inqit; *qæ luxuriosi faciunt, qæqe imperiti, facit & sapiens, sed non eodem modo, eodémque proposito.* Horum itaqe exemplo dogmatéq; Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cavssarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. *Nè hoc qidem*, inqit, *est nudum intuendum, qalem cavssam vir bonus, sed etiam qare, & qâ mente defendat. ac primùm concedant mihi omnes oportet, qod Stoicorum qoqe asperrimi confitentur, facturum aliqando virum bonum, ut mendacium dicat. & qidem nonnunqam levioribus cavssis; ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, qod aliàs in servis qoqe reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum.* qi & concludit, *licere qandoqe uti arte dicendi, bonâ qidem, sed qæ malis artibus simillima sit.* Certè qòd *mendacium* qandoqe dicturum virum bonum sapientémque ex Stoicorum sententia, affirmavit, id disertè Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν. —— τῷ αὐτοῦ ψεύδει ποτὲ συγχώσειν νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς πρόφασις, καὶ φρατρίαν ἢ ἀντιπάλων, καὶ καὶ τῶν τὰ συμφέροντα θεωρούντων, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τὰς βίου πολλάς. Vide *ad l.* 4. § 49. Plura istiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l.* 4 § 19.

Πολλὰ δεῖ τρέπεσθαι μαθεῖν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Πολλὰ δεῖ γραφῆναι καὶ παθεῖν πρὶν ἄλλα καταγνῶναι δυσέκδικα. Ἀκριβὴς ὁ ἀνθρώπειος βίος] puncto minùs. Senec. *ep.* 49. vide *l.* 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐκτεθνήμεν] qod *l.* 7. § 21. μετ. ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται. vide *l.* 4. § 3. & 48. ἐκτέταται. In eandem ferè cum Marco sententiam Evripid. *Supplic.*

—— ὦ ταλαίπωροι βροτοί,
Τί κτᾶσθε λύγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παύσασθ'· ἀλλὰ λήξαντες πόνων,
Ἄστη φυλάσσεθ', ἥσυχοι μεθ' ἡσύχων·
Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου τοῦτον ὄν καὶ

Ὡς ῥᾴιστα, καὶ μὴ σὺν πόνοις διακριθῶν.
— *Miſera gens mortalium,*
Quid arma, quid vos mutuæ cædes juvant?
Quin abſtinete. liberas urbes metu,
Vacuas malorum, placida tutetur quies.
Humana vitæ res brevis. cura optima eſt,
Ut abſque cura mollis ac facilis fluat. Grot.

Οὐκ αἱ πράξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *ſupr.* § 11. 16.

Οὐκ αἰσχύν.] Vide *lib.* 2. § 1. Muſonius in *orat.* quâ diſſerit, *an Philoſophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. Ὁ μὲν ἀμαρτάνων εὐδὺς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ὄζιν, ὁ δὲ πάσχων, ὥσπερ οὐκ ἁμαρτάνει, καθόσον πάσχει, ἅτως οὐδὲ ἐν αἰσχύνῃ οὐδενὶ γίνεται.

Χλιαπότερα ὑποφέρουσι αἱ ὀργαὶ] Graviora ab affectu ſuo patiuntur, quàm ab eis ipſis qibus iraſcuntur. Τὰ γὰρ ἐνδιδόμενον μᾶλλον βαρυνόμενα, οἷς ἐν τοῖς ἱππείοις καὶ πυρετοῖς τὸ ἐμεῖν ἢ κατακαίειν τοῦ ἔξωθεν χρυσὸς ἢ καύματος. Plut. de *tranquill.* vide Senecam de *ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan. Chryſoſt. *infr.* Theognis,

Οὐδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
Πιμπλάνει, θυμῷ δηλα χαραξαμένη.
Irâ, Cyrne, nihil crudelius; ipſum ea habentem
Ladit, & excruciat cor miſerabiliter.

Τὸ ἐμφυὲς ἀνίκητον] Apoſt *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὴ σύνεσις] *adſcititia.* Xyl. *affectata.* Caſ. *perſonata.* qemadmodum ille dixit, *Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.* ab eis tractum qi vultu renident, dum animus tamen interim angitur & exæſtuat: ut. ille qi Æn. *l.* 1.

Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de qibus Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. Οἱ ἐν προσώπῳ καυχωμένοι, καὶ ὐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 15. & *ſupr.* § 13. Expreſſit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum ſubridens.*

Τί γάρ σοι πεισόν ὑβρικιώτατος] Tis ὁ καλῶν ὑμᾶς; &c. Petr. *ep.* 1. *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν διατελῇς ἐμφιλῶν αὐτῷ] Dio Siracuſanus, referente Plutarcho. Ἀνδρώτη ἡ καλία, εἰ καὶ χαλεπόν ὄζιν, οὐκ ἅτως ἄχθιον ἐὶ) πιστάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθεῖσαν ὑπὸ πολλάκις εὖ ποιόντων. *Vincit malos pertinax bonitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Iraſcitur aliquis? tu contrà beneficiis provoca. Cadit ſtatim ſimultas ab altera parte deſerta. niſi par non pugnat. ſi utrinque certabitur, ille eſt melior, qi prior pedem retulit; victus eſt qi vicit. vinca ea tua bona. ad Rom. c.* 12. *v.* 21. *Quàm pulchra ars, vincere in bono malum?* Gvigo *medit. c.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinaciâ penſantur.* Et, *Bono vinci ſatius eſt, quàm malo more injuriam vincere.* Saluſt. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 18. Ἐι καὶ μεγάλα ἠδίκησαν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐπιχείρησον, ἵνα καὶ σαυτὸν λαμπρότερον ποιήσῃς τὸν στέφανον, καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς ἐχάτης ἀπαλλάξῃς ἀῤῥωστίας· ἐπεὶ καὶ οἱ ἰατροὶ, ὅταν καὶ λεπίζωσι καὶ ὑβρίζωσι παρὰ φύσιν μαινομένων, τότε μᾶλλον αὐτοὺς ἐλεοῦσι καὶ παρακαλοῦσι φεῖν τὴν ἐκείνων διόρθωσιν, ἐ δῆτε ὅτι τῆς ὑπερβολῆς τὸ νοσήματος ἡ ὕβρις ὄζι. καὶ σὺ πίνυν ταύτην περὶ σὴν ἐπιβαλοῦσαν ὄχθην τὴν γνώμην, καὶ ὅταν κίνησιν τοῖς ἀδικοῦσιν ἐκείνοι γὰρ εἰσι μᾶλλον οἱ νοσοῦντες, καὶ τὴν βίαν ὑπομένοντες. ἀπάλλαξον πίνυν αὐτοὺς τῆς χαλεπῆς ταύτης ὑπηρείας, καὶ δὸς ἀφεῖναι τὴν ὀργὴν, καὶ δαίμονα ἐλαύθερον χάρισαι, τῷ θυμῷ· καὶ γὰρ δαιμονῶντας ἐὰν ἴδωμεν, δακρύομεν· ὑπὲρ καὶ αὐτοὶ ἢ ἐπιθάζομεν δαιμονᾶν· ταῦτα καὶ νῦν ποιήσωμεν ἐπὶ τῆς ὀργιζομένων. καὶ γὰρ ἐκείνων ἐάκασιν οἱ δυμώδεις, μᾶλλον ἢ κἀκείνων εἰσὶν ἀθλιώτεροι, μὴ αἰδόμενοι μαινόμενοι· διὸ καὶ ἀσύγγνωστοι αὐτῇ ἡ παροινία. μὴ πίνυν ἐπιζήτει τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ ἐλέει· καὶ γὰρ ἂν ὑπὸ χαλῆς τινα ἀσχλίαν καὶ ἀκοπθνιώδη καὶ ἐμέτου ἐπιγεγραμμένον τὸν πονηρὸν τοῦτον χυμὸν ἴδωμεν, χεῖρα ὀρεγόμεθα καὶ διαβαστάζομεν ἀπορεκθήμεθα, κἂν τὸ ἱμάτιον μολυνώμεθα, ἵνα ἀφορόμεθα· ἀλλ' ἐν μόνον ζητοῦμεν, ὅπως ἐκείνου ἀπαλλάξωμεν τῆς χαλεπῆς ταύτης ἀῤῥωστίας· οὕτω πίνυν ἐπὶ τῶν τοιούτων ποιῶμεν, καὶ διαβαστάζωμεν ἡμῶν καὶ ἀπορεκθήμεθα· μὴ δὴ ἀφήσωμεν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἄπασαν ἀποθῶσι τὴν πικρίαν. καὶ τότε σοι χάριν ἕξονται μεγίστην, ἐπειδὰν παύσωνται, τότε γνώσονται σαφῶς ὅσης αὐτὸν ἀπήλλαξας παραλῦς. καὶ τί λέγω τὴν παρ' ἐκείνου χάριν! ὁ γὰρ Θεὸς σε εὐθέως στεφανώσει, καὶ μυρίους ἀμοιβὰς κομιεῖ, ὅτι σὺ τὸν ἀδελφὸν νοσήματος ἀλεθρίου χαλεποῦ κατέκτησω· ἢ ὡς δικαιότερα πάσχει, δὲ πικρὸς αἰδήμων σε τὴν ἀπείρειαν. οὐχ ὁρᾷς τὰς πατέρας γυναῖκας, πῶς δέχονται τοὺς παροξύνοντας, καὶ οὐκ ἀλγοῦσιν ἐκείνας; μᾶλλον ἢ ἀλγοῦσι μὲν, φέρουσι ἢ γυναῖκες, καὶ σωφρονοῦσι ταῖς ὀδυνωμέναις καὶ διακοπτομέναις ὑπὸ τῆς ὠδῖνος. ταῦτα καὶ σὺ ζήλωσον, καὶ μὴ γίνου μαλακώτερος γυναικῶν. ἐπειδὰν γὰρ τέκωσιν αἱ γυναῖκες αὗται (γυναικῶν γὰρ εἰσι μικροψυχότεραι) τότε σε τὸν ἄνδρα ὕσονται. Adeò ſanè præclara & eximia verba ſunt iſta, ut nec ipſe deſcribere gravatus ſim, nec lectori pio tædium ſperem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾶος παραινῶ] Ità Plato *politic. lib.* 9. Πείθωμεν πίνυν αὐτὸν πρᾶος· ὃ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνει ἐρωτῶντες, &c. Pari modo qo Marcus iſtîc. Iſidor. Peluſ. *lib.* 3. *epiſt.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μιγνύναι τὴν σωφροσύνην· & rurſus: πῶς παῤῥησιασόμεθα; ἵνα ἀκράτῳ τῇ παῤῥησίᾳ χρησώμεθα, ἀλλὰ κεκρασμένῃ αὐτὴν σωφροσύνῃ. Evripid. *Bellerophon.* apud Svidam:

Οὐ

Οἱ μοι, τὸ μὴ νοσῶν θυμῷ χαλᾶν.
Heu, fateor, huic qi ægrotat irasci, malum est. Senec. de constant. sap. c. 13. Quis phrenetico medicus irascitur? qis febricitanti, & frigida prohibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adversus omnes habet sapiens, qem adversus ægros suos medicus: qorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliqias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens, omnes hos, qi rogati purpuratiqe incedunt, valentes coloratósqe, malè sanos esse: qos non aliter videt, qàm ægros intemperantes. Itaqe nè succenset qidem, si qid in morbo petulantiùs avsi sunt adversus medentem. vide Aug. ad lib. 7. § 22.

Μελαδιδάκτης] vide lib. 5. § 28. & lib. 9. § 11. Δεῖξον τὸν πάλαι καὶ ὄνει, πῶς ἀφίσαται ἐπ' ἁμαρτημάτων. Epictet. l. 1. c. 18.

Εὐχολῶν] Vacans huic rei. Xyl. imò, placidè, imperturbatè te habens. Epictet. lib. 3. c. 2. Εὐχολῶ, ἡσυχίαν ἄγω. & c. 9. εὐχολῶ· ἡ διάνοιά μου ἡ διάνοια. Marcus ipse lib. 4. § 19. εὐχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσω. vide & lib. 12. § 2.

Πρὸς ἄλλο περίεργον] πρὸς σωτηρίαν. lib. 2. § 1.

Οὐ μὴ βλαβῶ] vide lib. 2. § 1. & lib. 10. § 33.

Σὺ δὲ βλάπτῃ] vide l. 9 § 4.

Εὐαρῶς] efficaciter Cas. apertè. Xyl. aptè, scitè, dextrè, affabrè, malim. Lucian. ὑποδάλλειν τοῦ δακτύλου εὐαρῶς. scitè digitos subjicere. tractum à praxi Chirurgica; in qa multùm refert, qa manu vulnera colligenda, vel ossa restituenda, tractentur. Pindar. Pyth. 4. Χρὴ μαλακὸν χεῖρα προσβάλλοντα πράσσειν ἁλωκὼν ἀμφιπολεῖν. Ab eadem arte tractum est, & Apostoli illud ad Galat. c. 6. v. 1. ubi de fratre in peccatum prolapso, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος. est enim τὸ καταρτίζειν (qod & Beza & Strigelius adnotârunt) membrum luxatum reconcinnare, sive, loco suo reponere, & adaptando rursus componere. & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ ἐπ' ὀστῶν ἐκ τῆς παρὰ φύσιν τάσεως εἰς τὴν κατὰ φύσιν. Galen. respexit eòdem & Plutarch. in Catone minore, ubi Caroni Statylium juvenem nimis fervidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Ἡμέτερον ἔργον οἰδάνοντα τὸν μαλάξαι, καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Siqidem, ut Gregor. in pastore lib. 2. c. 6. Sæpenumero deteriùs frangitur, cùm fractura incautè colligitur, ità graviùs qi scissuram sentit, si hanc immoderatiùs ligamenta constringent. & qod Rad. Ardens, orat. Dom. post Trin. 6. Mansueta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat. Certè, qod Seneca de clement. l. 1. c. 17. Nullum animal est morosius, nullum majori arte tractandum, qàm homo.

Οὐδὲ μέλισσα αὐτὸ ποιοῦσιν, οὐδὲ ὅσα σωματελαστικά] Porphyr. de abstinent. ab animal. lib. 3. Τὰ δὲ σωματελαστικὰ ὅπως περεῖ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἔργον, τοῦτο δὲ καὶ μελισσῶν, καὶ ἔτι ὁμοίων.

Μήτε ὀνειδιστικῶς] vide lib. 1. § 10. De Euphrate Philosopho, Plin. min. lib. 1. ep. 10. Insectatur vitia, non homines. nec castigat errantes, sed emendat. Senec. de clement. lib. 1. c. 17. Agat princeps curam, non tantùm salutis, sed & honestæ cicatricis. Et Avgustin. epist. 159. Sic succense iniqitati, ut consulere meminerit humanitati. vide & lib. 5. § 22. & supr. § 13.

Ἀδίκτως τῇ ψυχῇ] atqe ità nè cor mordeatur. Xyl. citrà sermonis asperitatem. Cas. δάκνειν τὴν ψυχὴν, τὴν καρδίαν, τὸν θυμὸν, dicunt Græci, qod mordere & pungere cor alicui, id est, angere, divexare, cruciare, Latini. & δάκνειν τὸν θυμὸν, ἢ τὴν καρδίαν, corde morderi. i. e. angi, cruciari. Synes. de regno. Οἱ δ' ὕστερος δεσ ἀσμενῶς ἔχουσιν,—ὥστε, οὐδὲ φασιν αὐτοῖς ἀσχολήσειν, εἴ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ πάντων ἐπαινεῖν τὰ βασιλέως καὶ βαρύλια· ἀλλ' εἶπεν παρόντος, καὶ λυπήσειν ἀναπείσεται, καὶ ἀπειλοῦσι δάκνειν τὴν καρδίαν, οὐκ ἐν χερῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσῳ, εἰ ἔσχ ὠφελήσοιμι. Idemqe de calvitie. μέσον αὐτῷ δάκνυμαι τὴν καρδίαν. Liban. orat. de pact. ὁ δάκνων δὲ ἀπέρχεται τὴν τοῦ καρδίαν, εἰ ὁ χρὸς μαθητὴς, σώσεσιν ἑτέρου γένηται; Aristoph. Acharn.

Ὅσον δὲ δάκνυμαι τὴν ἐμαυτοῦ καρδίαν.
Et in Nubib. —ὅμως δ' τὸν θυμὸν δακνᾶν· Indè θυμοδακὴς, qod cor mordeat. Julian. orat. 2. Ποταπὸν δ' χρῆμα λοιδορία; ὡς θυμοδακὴς ἀληθῶς, καὶ ἀμύσσον ψυχὴν μᾶλλον, ἢ σίδηρος χρῶτα; Sed & δάκνειν & δάκνεσθαι, & mordere, ac morderi, iidem simpliciter dicunt. Evrip. Thes.

Μή μοι παρὸν σφᾶς σπουδὴν μᾶλλον δάκοι.
Plut. de Stoic. contradict. c. 9. Καί τοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς Χρυσίππου δάκνουσι. Cicer. ad Attic. lib. 13. ep. 12. Valdè me momorderunt epistolæ tuæ: eædem tamen suaverunt. Flacc. l. 1. ep. 16.

—Mordear opprobriis falsis?
Terent. eunuch. 3. 1.

--Par pari referto, qod eam mordeat.

Sidon. lib. 5. ep. 8. vel pupugisse versu gemello, vel mordisse distichon. qi & ibidem, piperatam facundiam, pro mordaci dixit. & lib. 8. ep. 11. epigrammata piperata. i. e. mordacia, ut exponit ipse; qæ melleis opponit: Hieronymum imitatus, qi in epist. ad Evstoch. ut te aliqid & piperis mordeat. sed & acetum mordax, eâdem mente Pers. sat. 1. Indè δάκτης λόγος, mordax oratio. Plutarch. de audic. & adul. λόγῳ δάκτῃ καὶ παῤῥησίᾳ κακοηθείᾳ καθαπτόμενος. Item δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις. Idem sympos. lib. 2. c. 1. Δῆγμά τι προσῆκεν αὐτῷ

τῷ σκώμματι. & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ παρηγορήματα βέλη, πλείονα χρόνον ἐμμένοντα, καὶ λυπεῖ τοὺς σκωφθέντας. ità enim reſcribendum pro eo quod μέλη ſenſu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχω καὶ λόγῳ δηλοῦν ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* Αἱ δὲ παιδιαὶ καὶ σκώμματων δήξεις, ἀδὲν ἀμβλύτερα ἢ μὴ ἀπαδῆς ὑβρισμάτων. Alia, nec pavca, ſuppeditabit Hadr. Junius *cent. 2. adag. §8.* Indè ἀδηκτος, *morſu immunis*; qi oratione, ſive ſermone ejuſmodi mordaci perſtrictus non eſt. Evnap. *in Liban.* ὑδεὶς ἦν συλλεγέντων Λιβανίῳ, καὶ σωυσίας ἀξιωθέντων ἀπῆλθεν ἄδηκτος. *nemo omnium qi Libanii allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morſu immunis.* ità leguntvertúntqe, eùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius. ſed vera lectio, ἄδηλος, non ἄδηκτος. ſequentia firmant ἀλλὰ τότε ἦθος εὐθὺς ὅιός τε ἦν ἔγνωσο &c. *ſed ſtatim, qâ eſſet indole, dignoſcebatur.* Verùm indè ἀδήκτως apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâſſe dicitur, ὡς ὑκ ἂν ἰῶ ὑκείῳ σωιαναπαυσαμένῳ ἀδήκτως ἀπελθεῖν. *nunqam qivisse ſe à Pompeji conſvetudine ſine morſu aliqo diſcedere.* h. e. ut non aculeum qaſi aliqem in animo reſiduum perſentiſceret. qomodo Periclis dictio ità avdientium animos affeciſſe perhibetur. ὡς τὸ κώνειον ἐγκαλλωπεῖν, ut Evpolis *Tribubus.* Cæterùm hoc loco ego, qid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non ſatis aſſeqor. malim ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ. nec de reprehenſi, ſed de reprehendentis animo acceperim. nè ità vel redarguat, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehenſione attacti & exulcerati indicium præ ſe ferat. hoc eſt enim qod poſtea de *ſuccenſente* dicit, τέτρωται, *vulneratus eſt, vulnus accepit.* Qanqam poteſt & ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordaci.* qomodo Dioſcoridi *l. 1. c. 28.* ἥλιον ἄδηκτον dicitur, i. e. *qod non mordeat*, ut Plin. *l. 23. c. 4.* & Plutarch. *de adulat.* τὸν δὲ συνεχῆ τοῖς ἡδέσι καὶ τῷ φορτικῷ χάριν, ἄπεφθον ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑπονοεῖν. ἄδηκτον ὁμιλίαν dicit, qæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδὲ ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abuti videaris.* Xyl. forſan, qia priùs εὐχολῶν dixerat. Ego ſimpliciter malim, tanqam in ſchola, hoc eſt, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujuſdam inſtar*, qi imperiosè cùm agat, moleſtus eſſe ſolet, & gravis habetur. *l. 5. § 9.* & *l. 10. § 35.* unde παρρησία παιδαγωγικὴ *ſuprà § 6.* vel etiam *tanqam in ſchola*, ubi ingenii exercendi oſtentandiqe cauſsâ fieri aſſolent oratiunculæ. hoc eſt enim qod ſequitur, μηδὲ ἵνα ἄλλοις παρασχῇς θαυμάσαι. & *ſuprà § 13.* ὡς ἐπιδεικνύμενος. vide *ad l. 1. §. 16.* σχολαστικός. *qaſi exercitationis cauſsâ.* Caſ. Ambroſ. *offic. lib. 3. c. 16. objurget, non jactantiæ ſtudio, ſed affectu charitatis.* qod Marcus hic φιλοσόφως. Talia avtem, qalia Marcus hìc notat, Senecæ ſcripta Cajus Cæſar eſſe volebat. cùm *commiſſiones meras* eſſe diceret, referente Svetonio, *l. 4. c. 53.* i. e. λόγους ἀφ' ἡδονὴν καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Iſocrate *in eum locum* clariſſ. Caſavb. vel etiam αὐτολεξεὶ, ἀγωνίσματα. utì idem ex Thucyd. *l 1.* & Ariſtot. *Poet. c. 9.* ſed & Polybio; cujus avreum dictum digniſſimúmqe qod ubiqe, non ibi tantùm, legatur (ejuſdem habes τὸ μαχαίριον elogium) illud *l. 3.* è codicibus Polybianis à vitio typotarum incuriâ contracto ſic repurgatum. Ἰσχίας γὰρ ἐὰν ἀφέλῃ τις τὸ διὰ τί, καὶ πῶς, καὶ τίνος χάριν ἐπιφέρηται, καὶ τὸ περιαχθὲν πάντα ὕλλογον ἔχει τὸν τόλμης, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μὲν, μίμημα ἢ ἀκίνητον. Qod Plinius *l. 7. epiſt. 17. Hiſtoria non oſtentationi, ſed fidei veritatique componitur.* Nec multò ſecius Fabius, *l. 10. c. 1.* in viri clariſſimi commentariis fœdè depravatus: *Totum opus hiſtoriæ, non ad intuitum rei pugnámque præſentem, ſed ad memoriam poſteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἤτοι πρὸς μόνον] qod Chriſtus Matth. *c. 18. v. 15.* ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in menſa cùm familiarem qendam vehementiùs pavlò increpuiſſet, Plato, ὑκ ἄμεινον ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inqit, *hæc privatim dicta, præſtiterat?* cui ille viciſſim, Σὺ δὲ ὑκ ἄμεινον ἂν ἐπέπνευσας, ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ ταῦτα εἰπών; *Annon & à te mihi privatim hoc dictum præſtiterat?* deeſſe avtem videtur disjunctionis membrum alterum, ſi recepta lectio admittatur, *vel ſolùm convenias, vel ut ſolus advertas*, (avt ejuſmodi qippiam) etiamſi plures adſtiterint. *ſed ut cum ſolo ità loqi debes.* Xyl. acſi eſſet, ἀλλ' ὡς πρὸς μόνον, ſive, ἀλλ' ὅπως ὡς πρὸς μόνον. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: ſed nec Caſ. qi vertit, *ſed ità ſemper ut ſolus conſciat.* ἀλλ' ἀεί τοι. qod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς νοσήματος ὑκ ἐυκρατοῦς, τῆς ἀμβρησίας τὸν ὑδέποτε καθυφεῖναι δυνάμενον ἀνόρθωτον εἶναι, καὶ μὴ παρηγορεῖν, μηδ' ὑπαναπαύειν, μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς σωιάγειν ὁ γὰρ φιλικὸν, ἀλλὰ σοφιστικὸν, ἀλλοτρίοις ὑσθυμοῦσιν σάλπιγξι κολλωπίζόμενον πρὸς τοὺς παρόντας, ὥσπερ οἱ χειμῶνος ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ πρὸς ἐργολαβείας.

Ὢ πρὸς Μουσῶν] qia pro numero Muſarum, monita *novem*. vide Plut. *ſympoſ. l. 9. c. 14.* de numero Muſarum.

Ἄρξαι ποτὲ ἀνθρώπου εἶ)] *humanitatem colamus, dum inter homines ſumus.* Senec. *de ira l. 3. c. 43.* vide *l. 7. § 22.* & *l. 10. § 8.*

Τὸ κολακεύειν] qod *l. 4. § 31.* μήτε τύραννος, μήτε δῆλος. De Antonio Niceph. Calliſt. *l. 8. c. 40.* Πᾶσι δ' ἦν κεχαρισμένον ἑαυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀλγεῖν καὶ κάλαμα εἶ δοκεῖν, μήτε πρὸς τύφον ἐξάγειν τὴν δὲ πάντων τιμὴν, καὶ ὅτι

δις ἀν κακὸς πείθοιτο. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121. Ὡς γὰρ ὀξὺ μὲν ἡ βαρὺ κομιδῇ φθέγξαιτο ῥᾴδιον, τῆ δὲ μέσῃ τυχεῖν, μισητὴς ἔξεως· ὕτω καὶ περὶ τὸ παρρησιάσασθαι, καὶ μὴ, λογιστέον· οἱ μὲν γὰρ τῆ ἀφελησαι, ἀλλὰ τῆ ὑβρίσαι χίνονται μόνον· οἱ δὲ τὰ κολακεύειν, καὶ τὰ μὴ φορτικὰ ἐγκώμια ὑφαίνειν· οἱ δὲ μέσῳ ἀεὶς χρώμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε θωπεύουσιν, ἀλλὰ χαριζόμενοι τῆ παῤῥησίᾳ τῷ αἰδοῖ καὶ τῆ ἐπιτιμήσει τῷ φορτικῷ, ὅπως ἐπὶ τὸ ἰατρεύειν τοῦ ἑαυτοῦ ἀγωνίας ἔρχονται.

Τὸ ῥᾷον καὶ ἥμερον, ὡς ἀνθρωπικώτερον, ὕτω καὶ ἀῤῥενικώτερον] Naso, *art.* l. 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& *trist.* l. 3. *eleg.* 5.

Quò quisque est major, magis est placabilis iræ;
Et faciles motus mens generosa capit.

Ὡσπὲρ τε ἡ λύπη ἀδυνᾶς, ὕτω καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram doloremque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μὴ λύπης· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Aristot. *rhet.* l. 2. *c.* 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira* l. 1. *c.* 16. *tantùm abest à magnitudine animi ira, quantùm à fortitudine audacia, à fiducia insolentia, ab austeritate tristitia, à severitate crudelitas. mihi videtur veternosi & infelicis animi imbecillitatis sibi conscii, sæpe indolescere. ut exulcerata & ægra corpora ad ictus levissimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium est. at incidit & in viros. nam virilis quoque puerilia ac muliebria ingenia sunt.* &, *de vit. beat. c.* 3. *omnis ex infirmitate feritas est.* Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν,
Δεῖγμ' ὄζειν εὐθὺς πᾶσι μικρεψυχίας.
Iracundi prompta amarulentâque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Musonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγαναχτεῖν καὶ ἐπιτείνεσθαι ἐπὶ τοιούτων. Juvenal. *sat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi est animi exiguique voluptas,
Ultio. continuò sic collige, quòd vindicta
Nemo magis gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hist.* l. 27. *c.* 6. *Iram definiunt esse ulcus animi, nasci ex mentis mollitie confuetum; id asserente argumento probabili, quòd iracundiores sunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus senes, & felicibus ærumnosi.* Aristot. *rhetor.* l. 2. *c.* 2. Κάμνοντες, πινόμενοι, ἐρῶντες, δηλοῦντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες, καὶ μὴ φιλοροθοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ οἴδημα μεγάλης ἐστὶν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὕτως ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ ὀργὴ πρὸς τὸ * λυπῆσαι * [λυπῆσαι] ὕταν ὀφθῇ μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος καὶ ἀδυνείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πεφυκότες εὐτυχούντων. ὕτως ἐν τῇ λυπημένῃ μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ παχυτάτῳ ἀνίσταται μάλιστα δ' ἀδύνατον ὁ θυμὸς, ὑγιὲς γένεσθαι, ὥς τις εἶπε, τῆς ψυχῆς ἑστὼς, ἀλλὰ ὀπτάμενος καὶ ἀπομαραινόμενος ἐν ταῖς ἀμυντικαῖς ὁρμαῖς σφοδρότερον ἐξανιστάμενος. quod autem dicit ὥς τις εἶπε, Platonem tangit, qi sicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, νεῦρα τῆς ψυχῆς τὸν θυμὸν προσείπεν.

Ἀδυνᾶς] τὸ γὰρ ἀδυνὲς εὐπαθέστερον. Theophr. *de caus. plant.* l. 4. *c.* 6. non ἀπαθέστερον, ut codices vulgati, etiam Hejnsii editio, exhibent. sic enim ipse lib. eodem *c.* 13. τὰ γὰρ ἀδυνέστερα δῆλον [ὡς]. εὐπαθέστερα. & rursus *c.* 14. τὸ ἀδυνὲς παθητικώτερον.

Ἀμφότερα γὰρ τέτρωται καὶ ἐφλέβοτομη] *Utrumque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimè. sive, *manus dedit, & victus est utrique*, & qi irascitur, & qi dolet. Dio Prus. *orat.* 16. Ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς δεῖ χρεία, μᾶλιστα μὲν ἀτρέπτου καὶ σεσὶς μηδὲν εἰκούσης· εἰ δὲ, μήγε ῥᾳδίως, μηδὲ ὥσπερ τοῖς τυχοῦσι πεπωκόσι. ubi in membro posteriori, defectus subesse videtur; supplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μήγε ῥ. &c. negativa iterata librarium vel oscitantem, vel festinantem fefellit. Liban. *in vita sua:* ἐπαίνου δὲ ἐδὲν αὐτοῦ δεῖσθαι τυγχάνει φησὶ σκεμμάτων. ὕτως ὐκ ἐτιτρώμην.

Παρὰ τοῦ μουσηγέτου] *à duce sive præside Musarum.* qia *decimum* addiderat. at qis iste Marco *Musarum ductor?* M. Casavb. *Herculem* vult. Herculem certè Evmenius in *oratione de scholis instaurandis, Musageten, hoc est, comitem ducémque Musarum esse*, accepisse ait *Fulvium illum nobiliorem*; qi *eidem Herculis Musarum in circo Flaminio ex pecunia Censoria fecit, cùm in Græcia esset imperator.* Qin & Sveton. *l.* 2. *c.* 29. *Æd. Herculis Musarum à Marcio Philippo* sub *Augusto extructæ* meminit. Nam qod *Herculis & Musarum*, legebatur, Is. Casavbonus, codicum veterum fidem secutus, copulativam sustulit. qanqam Plut. in *qæst. Rom.* communem fuisse aram qandam *Herculis ac Musarum* apud Romanos, est avtor; institutæ cavssam, ex Jubæ traditione, fuisse, qòd Evandrum literas Herculis docuisset. Cæterùm Evmenius idem, *Herculem Musarum tutorem potiùs & defensorem*, qàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm subjicit, *Camœnarum signa novem sub tutela numinis fortissimi ab eodem Fulvio consecrata, qò mutuis operis præmissis juvari ornatique significaret, Musarum quietem defensione Herculis, & virtutem Herculis voce Musarum.* De hoc *Herculis Musarum*, an *Herculis Musarúmque* templo, Naso *artis* l. 3.

Nec rubor est emisse palàm: venire videmus
Herculis ante oculos virginemque chorum.

& *Fastor.* l. 6. *extremo.*

Dicite Pierides, qis vos addixerit isti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, sic Clio: clari monumenta Philippi
Aspice, unde trahit Martia casta genus. &c.

Sic cecinit Clio. docta assensere sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyrâ.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* quod & ex Lutatii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione*, de philosopho, Περσεῖναι ἢ δεῖ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑπερκείμενον τῆς χορῆς, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγος ἔχει, νῦν μὲν τῶν Μούσων συναγόντων αὐτὸν ἐξάρχοντα, καὶ ἐναλλάττοντα ῥυθμὸν τῷ συνήθει, νῦν ἢ αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν ἄδοντα. Cornutus an Phurnutus, *de deis*, c. 32. Ἀπ' αὐτῆς ἢ τῆς ἀρχῆς καὶ μουσηγέτης ἐκλήθη, καὶ παίζειν μὲν τοῦ Μουσῶν ἐνομίσθη.

Ἐκ δὲ Μουσῶν καὶ ἀπὸ Ἀπόλλωνος.

Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν, ἐπὴν χθόνιοι βασιλῆες.

φησὶν ὁ Ἡσίοδος. διὰ τοῦτο καὶ ἱερὸς αὐτῷ ὁ κύκνος, τοῦ μουσικώτατον καὶ λιγυρώτατον ἅμα ἔχει τὸ ὄρνεον. Pausan. *Eliac. I.* c. In Junonis templo, quod est Elide, Παπύλιος τὸν Μῦτυν ἀδελφεὸν, καὶ Ἀπόλλωνος ἐξάρχοντος τῆς ᾠδῆς. Idémque in *Attic.* diserè, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem sive præsidem vocant Apollinem.* cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. c. 14. & *in Pyth. metro oraculo edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem.* Julianus item, *orat. in solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nuncupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Νῦν ἀληθῆ ἁρμονίαν, ἅτε μὴ ὁ Μαρσύου χορὸς, ἐξάρχει ἢ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. denique *orat.* 2. Μὴ σοὶ τὸν μουσηγέτην τὸν πάλαι ἐφορᾶν, &c. Cæterùm Herculem, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verè noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Gilliarum Regi Francisco Magno. Cl. Salmasius in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὲν ἀξιῶν ἁμαρτάνειν πρὸς φαῦλος, μανικὸν] transponendæ sunt voces primores. Τὸ ἀξιῶν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 9. §. 19.

Τυραννικόν] ita *l.* 6. § 27. ἀμιὸν πως. Verùm ille tyrannicum potiùs, qui velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπολειπόμενον] vide *supra* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν ἐν τοῖς ἀνθρωπάρεσι] Ex Marci mente, non à se loquitur, qui non ab anima, non à mente sua. Ὅταν ἀσυνείδητον, καὶ ἐπιπλάσεως καὶ ἀναλήθους τι ποιῇ ἢ λέγῃ τις. *l.* 2. §. 16. quæ huic loco commentarii vicem præbent. nam aliud est ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν. *Joan. c.* 16. *v.* 34.

Καὶ δὲ σαυτῷ ἐνοχλεῖς] *tibi ipsi exprobras.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Cas. τῷ καὶ δὲ nevser rationem ullam habuit. ego malim συνειδήσει, *secundum quod*, vel *in quo*, *conscius tibi futurus es.*

Ὑποκλαπωνομία τοῦ δυσεπίφορ] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Παιδάριόν τι ἢ ὅλον διατέλει] Plut. *sympos. l.* 1. c. 2. Καὶ τὸν Θεὸν ἐρᾷς, ὃν ἀεισοτέχναν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος προσεῖπεν, ἢ σαυλοχῷ τὸ πῦρ ἄνω πάπτοντα, καὶ κάτω τοῦ γῆς, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ χρεῖαι φῶς συμφέρον ἀναστοῦσι,

Τοῦτο μὲν ὀργᾶσι θαλασσονόμοις βαρυκόλοις,
Καὶ μὲ κιθαρίζοντα λεύσσοντι χαλάοντα,

φησὶν Ἐμπεδοκλῆς.

Ἐνθ' ὄλεσε χθόνα χαλκὸς ὑπάρτατα ναιετάουσαν,
ὥς ἦν ἡ φύσις δίδυμα χέασα, ἀλλ' ἦν ἡ σοφὴ τὸ κοινὸν ἔργον παθεῖ σωτάξει. Idémque pavlò lecius, *de facie Lunæ.* Οὐδὲν ὅσιον ὅλως μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ὧν ἅπτεσθαι καὶ φύσιν ἐπιζητεῖν· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον ἑκάστῳ γένηται, καὶ συζῇ ὁ πάντων, ἢ πυθέσθαι, τότε παρέχῃ χρησίμως καὶ οἰκείως κινούμενον ἑαυτῷ, καὶ πάσχῃ, ἢ ποιῇ, ἢ δεχόμενον, ὡς οἰκείῳ φορᾷ συνιόντα ἢ κάλλος ἢ ἀνώμαλον σπάνιόν ἐστιν, ἅτε διὰ τὸ καθ' φύσιν χαίρειν ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ διάθεσιν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, ὡς εἴ τι ἄλλο ἕτερον, καθ' φύσιν χαίρειν, ἅπερ μὴ ἔχει τὸ ἐμπεδοῦν καὶ χαίρειν μᾶλλον ἐπὶ τῷ παραλλαγῇ· ὃ ἢ πᾶς μῦθος τὸ θερμὸν καὶ παράδειγμα ἐπὶ τῷ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω φησὶ τὸ ἁρμοῖα ἐπιτήδειον καθ' φύσιν δεῖ, τὸ δ' ἐς πολλὰ καὶ παρὰ φύσιν· ἀλλ' ἕκαστον οἰκείως καὶ χρησίμως τόπου ἔσται.

Καὶ μὲν πυρίνων τε λεπάστων χαλώντα,
καὶ πάντοθ' ὁμῶς φύσιν, ἴσα φησὶ, ὁ Ἐμπεδοκλῆς καταμανθάνων,

Ἐνθ' ὄλεσε χθονὸς χαλκὸς ὑπάρτατα ναιετάουσαν.

καὶ ὁ πίζει τὸ λιθώδες τῶν ὄξει (τῷ νοτίδι, *f. humidum*, Xyl.) ἐπιμιξάντων, ἐλίγκια πάλαι τὸ θρμὸν ὑπὸ πυρότητος εἰς τὸν ἄνω χῶρον ἀτμιζόμενον ὁρῶντες· μάλιστα δὲ πᾶς ἐν ἐλαίᾳ, καὶ σωτάσεσιν καθ' ἑαυτὸ ἑαυτὸ φύσιν. ὅτως ἓν εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, ἔνια δὲ ζῶντα καὶ πολλαχῇ γῆν ἔχοντα, πολλαχῇ δ' πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, οὐκ ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ συμφέρον, ἀλλὰ λόγῳ διακοσμοῦντος. Et ibid. Ὅρα καὶ σκόπει, ὦ ἑταῖρε, μὴ μεθυσθῇς καὶ ἀνθρώπου ἄκρατον ὕδωρ πίνων ἢ, διὰ τοῦτο πᾶν ὕδωρ ἀποβλήσῃ. Mox, post ea quæ superiùs posita sunt, de parentibus corporis, oculo præsertim & corde: ὧν ἢ ἀφθαρσία ἀσταθῆ τὴν σώματος ἕξιν ἀπὸ τοιούτου ἐπιπλοκὴν ἐποιήσατο, ἐδὲ ἡ καρδία τῷ βάρει ὀλισθάνει πάντοτε εἰς τὸ κάτω, ἀλλ' ὑπ' βέλτιον ἦν ὕπνος ἀνάπαυσιν τοιαύτην ἔχειν· μὴ πάντα καμάζωμεν, μόνα γὰρ ταῦτα κεῖνος συμπαύεται διὰ βάρος, μόνα δὲ ἦλιον οὐ τῷ ἄνω χάσκει, ἀεὶ δίκαιον, ὑπὸ ἀφόβητος ἐκπεθλίφθαι, μόνα πρὸ ἄλλης ἀνάγκης, ἢ ἐν ζυλοχαμεῖ διαφορᾷ ῥᾳδιουργίας, ἐν δὲ ἐν γενέσθαι πόνος, ἀλλὰ τῷ κατὰ λόγον κρατοῦντος. Vide sis quæ sequuntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem* Αὐτὴ ἢ ἡ ψυχὴ ὁ παρὰ φύσιν τῷ σώμα

ματι σωμῆρται, βεβαίῳ ταχεῖαι, καὶ ψυχῇ πυρώδης, καὶ ἀδρᾷ καὶ εὐδιατρεπῆ;

Παρακρατεῖται ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν συλλεήμασι] ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις ἀφ' ἑλκῶν ἐκ πάντων συνέστηκεν, ἃ διαφέρει τοῖς οἰκείοις τόποις. διὸν γὰρ μερῶν ἔχει τὸν αὐτὸν λόγον. Aristot. *de calo* l. 2. c. 6.

Τὸ ἐνδέσιμον τῆς διαλύσεως σημεῖον] Ἔνδεσμον, vel à re *musica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forsan translatum videri queat: In re musica usurpatur pro *modulationis exordio*, quo præcentor sive chori præfectus cantandi reliquis auspicium facit. Hesych. Ἐνδέσιμον, τὸ πρὸ τῆς ᾠδῆς κιθάρισμα. & apud Svidam nescio quis; Ὁ ἡγεμὼν, ὅτιος ἐνδέσιμος ἦ τῆς ᾠδῆς. Eò alluſit Ariſtot. *polit.* l. 8. c. 5. Πεῖ ἡ μουσικῆς ἔνια, —ἵνα ἄστρο ἐνδέσιμον γένηται τοῖς λόγοις, ὃς ἂν τις ἐπιτείνειν ὑποφαινόμενος περὶ αὐτῆς. Ejuſdem nomine, *de mundo* c. 6. Μία μὲν ἐκ πάντων ἁρμονία συμφθόγγων καὶ χορδόντων κατ' τὸν ὑγρὸν, ἐξ ἑνὸς τε γίνεται καὶ εἰς ὃ ἀπολύεται· καθάπερ ἡ ἐν χορῷ κορυφαίου κατάρξασις, συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἐὰν ὅτε καὶ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς, ὀξυτέραις καὶ βαρυτέραις, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννυμένων ὕπνος ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν τὸ σύμπαν διοικοῦντος θεοῦ κατὰ γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδέσιμον ὑπὸ τῆς φερωνύμου ἀρμονίας κορυφαίου σεσαγορδθέντος, κινεῖται τὰ ἄστρα ἀεὶ, καὶ ὁ σύμπας ὄρχησις. &c. hoc eſt, ut Plato *Euthyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ὑποσημήναντος. Julian. item Imp. *ad Themiſtium* ep. 42. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς ἡμῖν τὸ μέλος τὸ ἐνδέσιμον μηνύεις, καὶ οἷ Ἑρμῆ ῥάδιῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις κιθαῳδοῦντας, φέρε σοι, κιθαῳδῶ ὁ τοῦ Διονύσου τὸν ὕμνον χρύσαυτα πρὸς τὴν χορείαν ἄγοντα φέρων, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ σοῦ πληθόρου τὸ εἰκὸς ἀντιχάσωμεν, ἅτε οἱ τοῦ χορευτοῦ πρὸς τὸ ἀνάκλιμα τοῦ ῥυθμοῦ συνομαρτοῦντες. Et Liban. *orat.* 3. *in Conſtantium & Conſtantem*: Ὅτι νῦν τὸ σωφρονίζειν τῆς οἰκείας γένη, κατάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐκλεγόμενα, συμᾴδει, δίο κορυφαίων ἐνδιδόντων τὸ μέλος. *In re nautica*, pro *Celeuſmate*, ſive *carmine*, incondito plerumque ſatis illo, quo *celeuſta*, i. e. *hortator*, ſive *portiſculus*, remigibus præit, eoſdémque ad opus ſuum exequendum inſtigat. Philoſtrat. min. *imag.* l. 2. in *Argo*. Ὁ δὲ τὸ ἐνδέσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Avtor innominatus à Svida laudatus: Οἱ μὲν κελεύσαι τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδέσιμον ἐνέδοσαν· οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδόσει ἀθρόοι τοῦ ῥοθίου ἐπελάλαξαν. In re *militari*, etiam ſi nondum occurrat exemplum uſurpationis iſtius, poteſt idem tamen eodem ſenſu uſurpari, quo ἀνακλητικὸν Svidæ exponitur, τὸ εἰς ὁρμὴν ſcil. ut Pollux, l. 1. c. 10. § 19. *claſſicum* illud, quo prælii ineundi ſignum datur. (ſiquidem & τὸ ἀνάκλημα τοῦ ῥυθμοῦ Julianus illud διεφθόρει) quâ etiam ſtatim poſt ſuperiorem illam uſus eſt imagine, avtor ille *de mundo*. Ὅταν οὖν ὁ πάντων ἡγεμὼν τε καὶ γενέτωρ, καὶ ἀόρατος ὢν ἄλλως πολὺ λογισμῷ, σημήνῃ πᾶσι φύσει μέλαξιν ἀέρι τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινοῦται πᾶσα ἐναλλαγῶς ἐν κύκλοις καὶ πλείοσιν ἰδίοις ἕκαστα ὑπομιμνῆσκον τὸ δημιοῦργον, τοῖς ἐν πολέμοις κυβεῖοις μάλιστα γινομένοις, ὅπειδὰν ὁ σάλπιγξ σημήνῃ τὸν στρατηγὸν τότε μὲν τῆς φαινίδος ἕκαστος ἐκέασε, ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, ὁ δὲ διάφραγμα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημίδας, ἢ κράνος, ἢ ζώσης ἀκοντίζῃ· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ συναναβαίνει· πάντα δὲ ὑπ' ἕνα σημαίνοντος κινεῖται καὶ περίπλεξιν τὴν τε κρήπιν ἔχοντος ἡμέρου. ἄνω χαὶ κάτω τῶν σύμπαντος φερομένων· καὶ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀπτικωτάτων ἀπάντων, γίνεται τὸ ὀπωπέα. ad quod vocabuli ſignificatum alluſit forſitan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qi Stoicos inceſſere avebat, ἐνδέσιμον præbuiſſe Hetæmoclis epiſtolam, quæ pugnis tui bisque mox conſecutis claſſicum quoddam præcinebat. Poteſt & Marco videri (qia διαλύσεως, i. e. *diſſolutionis* ſignum dicitur) eſſe τὸ ἐνδέσιμον hoc loco, quod τὸ ἀνακλητικὸν (prout & conſtanter id uſurpatur) eidem l. 3. § 5. idem enim planè utrobique argumentum agitur, atque ità cùm Xyl. tum & Caſaubonus acceperunt. Marci avtem mentem eximiè illuſtrant, quæ ex avtore illo *de mundo* adduximus: ex qo & iſta, cùm eódem faciant cumprimis, ſubjunxiſſe non pigebit; Καθάπερ ἡ, ὅταν ἐν τοῖ κυβερνήτης, ἐν ἅρματι ἡνίοχος, ἐν χορῷ ὁ κορυφαῖος, ἐν πόλει ὁ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ ὁ ἡγεμών· τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πολὺ καθόσον, τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν, πολυκίνητόν τε καὶ πολυμιερίμνον· τοῦ δὲ ἀλυπον, ἀπονόν τε, πάσης κεχωρισμένον σωματικῆς ἀδυνατίας· ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένος, πάντα κινεῖ, καὶ θεάγει ὅπου βούλεται καὶ ὅπως· —ἡγεμὼν δὲ ἀκινήτου αὐτὸς, καὶ ἐμμελῶς ὁ σύμπας διοικουμένου διάκοσμος ὑφ' αὐτοῦ καὶ γῆς.

Οὐ ξενὸν τὸ νεκρὸν ἀπειδὲς εἶ] de qerimonia iſta, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδὲν γὰρ βίαιον τούτῳ ἐπιτάσσεται] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil quod naturæ ipſius adverſum, nihil quod non eidem conſentaneum planè ſit. annon hoc eſt quod dominus Chriſtus, Matth. c. 11. v. 30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι;

Ἀλλὰ μόνα, κατὰ φύσιν ἐστὶν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. φ. vel, ἀλλὰ μόνα ἃ. κ. φ. vide Fabium ex *inſtit. l.* 12. c. 11 *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μὴν τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν φέρεται] *tamen ea non ſuſtinet, ſed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc eſt, quod Apoſt. *ad Tim.* ep. 2. c. 2. v. 25. ἀντιδιατίθεται, ſive ἐναντιοῦται. qem vide & *ad Rom.* c. 8. v. 7. nam quòd interpres Angl. τὸ ἀνέχεσθαι hîc *ſurſum ferri* reddidit, cùm ab uſu vocabuli, tum & ab avtoris mente aberravit, & difficultatibus ſe ſupervacaneis implicuit.

Ἀφισαμένῳ τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoqe humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καὶ λείπει καὶ τότε τῷ ἑαυτῷ χάρειν] itaqe λιποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis desertoribus, Judæ, *v.* 6. qi non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10. § 25.

Πρὸς ἱστορίαν γὰρ καὶ θεοσέβειαν κατασκάλασαι] non ad *justitiam* magis, inqit, qàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Pavlum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐυκοινωνησίας] ἐυκοινωνοίκ (sicut *lib.* 1. § 16. κοινονομοσωὴ) vocabulum, qod havd temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, qâ qis est ἐυκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive ἐυμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istic passivitatis significatum magis obtinet, affectúmqe eum denotat, qo *promptus qis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaqe omnia æqo animo perpetienda, qæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα γὰρ δικαιοπραγημάτων] *antiqior*, inqit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & θεοσέβεια. vide *l.* 6. § 30. qomodo ergò antiqissima omnium justitia, ex qa reliqæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, qâ suum cuique, sive Deo, sive homini, tribuitur; istic strictiore, qâ hominî qod est suum elargitur, & pietati, qæ erga Deum est, ἀντιδιαιρεῖται. utriusqe vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὦ, μὴ ἔης, καὶ ὁ αὐτὸς ὅλον ἐστὶν ἀεὶ τοῦ βίου σκοπὸς] Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis?

ἔχεις πρὸς ὃν ἀφορᾷς σοι τοῦ βίου σκοπόν; *finis ille ultimus est scopus ad qem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, qas eódem jacimus. Philo de sacrific. Cain & Abel.* Σκοπῷ μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν δὲ ἔοικεν ἡ κατασκευή. ità intellige *seqentia Persii verba;*

--& in qod dirigis arcum.

Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris qàm arcui. Virgil. *in culice*

--huc mittit, & omnes

Dirigit huc sensus,--

Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* autem verbum, qo est usus ille, rei de qa agitur, eximiè competere videtur. oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ukimóqe concurrere, qémadmodum lineæ undiqaqe à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῇ συμβουλίᾳ, ἵνα σκοπὸν ὀφείλωμεν ἔχειν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι. Mirum interim qòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* qanqam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videtur. locum, qò restituam, altiùs repetam. sic itaqe legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ γὰ ἄλλων ἕνεκα τὴν ἑαυτοῦ τὸν ἀνδρὸς ἐυρεσιολογίαν ἔξεσον ἱστορήσαι, πάντων ἁπλῶς παραδειγμάτων καὶ δογμάτων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀποδόσιν παρὰ τὴν ἔννοιαν. ἔστι δὲ τέλος καὶ σκοπὸς παγκάλως τοῦ βίου, καὶ μὴ πάντων ὅσα περιπίπτει ἐφ' ἓν τι γίνεσθαι τὴν διαφορήν· ubi pro ἀποδόσιν legendum, vel ἀφεστάσαι, *nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀπράσσειν, *à rebus omnibus dogmatibúsqe, cùm suis, tum alienis, dissonantem, sive dissidentem.* tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa παρὰ τὴν ἔννοιαν δεῖ, novam periochen ordiantur. alioqi qod tanqam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὔτις ἐῆς καὶ ὁ αὐτὸς δ' ὅλου τοῦ βίου εἶ ἡ διάνοια] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorúmqe. nemo proponit sibi qid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea qæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 5. § 8, 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1. § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæqe æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μυῖ, τὸν ὀρεινὸν καὶ τὸν κατοικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliqando excurrente, & illo vicissim in urbem divertente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τὴν πλοίαν] Allusit eódem & *lib.* 7. § 3. μυϊδίων ἐπλοημένων διαδρομαί.

§ 23. Τὰ δὴ πολλῶν δόγματα λαμίας, παιδίων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς δὴ πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémqe in *Phædone*, pleróíqe τὸν θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰ θάνατος, ἢ πὺρ φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πῦρον ἢ θάνατος. --ἐδεῖ μὲν ἓν [ἢ] πρὸς μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγὴν· πρὸς δὲ τὸ ἄφρι αὐτῷ δόγμα, τὴν ἀνεπιτηδευσίαν, καὶ τὸ ἀτρεπὲς, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης κατ-

λαβὼν

λῶς πωῶν μορμολύκεια ἐπάλει· ὡς γὰ τοῖς παιδίοις τὰ φερσωπεῖα φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὰ δι' ἀπειρίαν, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' ἄλλο, ἢ ὅτι ἄπειρι καὶ τὰ παιδία πρὸς τοὺς μορμολυκείας· τί γὰρ ἔστι παιδίον; ἄγνοια, ἀμαθία. δύναται τι ἔστι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* eorúmque *dogmata pueruliis, externa* ista, qæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν ἴδῃ τι παρά τινων αὐτὸν ἐκφοβῆ, λέγει αὑτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ παιδία· ἐκείνοις τὰ φερσωπεῖα φοβερά ἐστιν· ἐγὼ δ' οὐδέν, ὅτι ὀρθόκινά ἐστιν, ἴσωθεν δ' οὐδὲν ἔχει. vide *ad l.* 2. § 12.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenísque indulgebant ea Spartani, qæ concessa nolebant suis. Ideo, cùm Chii qidam Spartæ aliqando agentes, dum à cœna redeunt ebrii, in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus deposuissent, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius avtores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφιέναι ἀσελγαίνειν. *Chiis sese, ut lasciviant, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & *sellas fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀσελγαίνειν. *Clazomeniis licitum esto indecorè se gerere.* Advenis itidem, qi ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; qod suis qos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, nevtiqam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siqidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut in *instit. Lacon.* Ξενηλασίαν δ' εἰσηγήσατο, (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρισφέροντες μη διδάσκαλοι κακῶν τινων τοῖς πολίταις ὦσιν ἄρχοντες. de Lacedemoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis excogitâsse, nè vel hyeme voluptas impudica* (qæ in theatris scil. exercetur) *frigeret.* qod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Ὑπεφρόνησε δὲ καὶ Ἀρχελάου τοῦ Μακεδόνος, καὶ Σκώπα τοῦ Κρανωνίου, καὶ Εὐρυλόχου τοῦ Λαρισσαίου, μήτε χρήματα προσιέμενος αὐτοῦ, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαύων. De Perdicca nihil. Imò, qod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à qo acciperet beneficiia, cùm reddere illi paria non posset.* Verùm subjcit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Venichat enim rogatus, & id dabat qod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & qid tandem erat accepturus, qantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν Ἐφεσίων γράμμασι] Qænam ista *Ephesia scripta?* avt *litteræ* etiam *Ephesiæ* nam Magicos nescio qos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Svidâ; Evstath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qi & *strom. l.* 6. recensct & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* avtores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis istiusmodi, qæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. forsan Marcus scripserat ἐν τοῖς τοῦ Ἐπικούρου, sive τοῦ Ἐπικούρου γράμμασιν. Indè enim istiusmodi aliqid Seneca, uti mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* suprà lavdaverat Marcus ipse *l.* 9. § 41.

Σωτηρίως ὑπομιμνήσκειν τοῦ παλαιόν τινος τοῦ ἀρετῆς χρησμῳδοῦντος] Senec. *epist.* 11. *Aliqis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanqam illo spectante vivamus, & omnia tanqam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò. magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat. aliqem habeat animus, qem vereatur, cujus avtoritate etiam secretum suum sanctius facias. O felicem illum, qi non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qi sic aliqem vereri potest, ut ad memoriam qoqe ejus se componat atqe ordinet! qi sic aliqem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem. si hic videtur tibi nimis rigidus, eligc remissiorem animi virum, Lælium: elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. opus est, inqam, aliqo ad qem mores nostri se ipsi exigant. nisi ad regulam, prava non corriges.* Idem ep. 25. *Sic fac, inqit Epicurus, omnia, tanqam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere qem respicias, qem intercssc cogitationibus tuis judices. hoc qidem longè magnificentius est, sic vivere, tanqam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias qæcunqe facis tanqam spectet aliqis. omnia nobis mala solitudo persvadet. cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliqorum avtoritate custodi. avt Cato ille sit avt Lælius, avt cujus interventu perditi qoqe homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram qo pecare non audeas. cùm hæc effeceris, & aliqa cæperit apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à S. Victore

Victore in epist. qæ Bernardi nomen præfert, ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Elige tibi tu ipse bominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia insederit, ut quoties recordatus fueris, ad reverentiam cogitandi assurgas, vitam ordines, mores componas. hic præsens tibi sit quodcunque volueris: occurrat sæpe & cùm noveris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogêris. Epictet. dissert. l. 2. c. 18. Θέλεται ἀρέσαι αὐτὸς ποτὲ αὐτῷ· θέλεται καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ὁπόταν μὲν οὖν ἐνδυσῇς μὴ χαλεπῶς σαυτῷ χρῆσθαι, καὶ μὴ τῷ Διΐ. ἐὰν ὅταν προσπέσῃς ἐπὶ τὰς φαντασίας λέγῃς, Πλάττου μὲν, ὦ * ἐπὶ τὰς ἀπροσπτώτους, ἐπὶ τὰς Διὸς ἀκαταστρόφους ἰδεῖν ἐπὶ ἰκάπτε· ἀρκεῖν γὰρ ἐπὶ τὰς σῷ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀποχωρήσας πρὸς τούτοις ζῆν ἀνατρέφεσθαι, ἄν τε σὺν ζώντων τινὰ ἔχῃς ἄν τε σὺν τεθνεώτων. Vide & Isidor. Pelus. l. 3. ep. 91. Cæterùm, quod Clemens præclarissimè strom. l. 7. εἰ ἦ παρουσία τινὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, διὰ τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν αἰδῶ, φησὶ τὸ κρεῖττον ἀεὶ σχηματίζει τὴν ἑαυτοῦ ἕξιν, πῶς ἂ μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ ἀδιαλείπτως τῷ Θεῷ, ὡς βουλόμενος ἂν ἑαυτὸν παρ' ἕκαστα κρεῖττον εἶν εἰς πάντα, καὶ τὸ ἔργα καὶ τοὺς λόγους, καὶ πῶς διάθεσιν τοιοῦτον ἦ ὁ πάντη παρεῖναι τὸν Θεὸν πανταχοῦ πάντη τοίνυν παρεῖναι τὸν Θεὸν πανταχοῦ, πάντα τὸν βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γεωργοῦμεν αὐχοῦντες, πλέοντες ὑμνοῦντες, καὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν εὐτυχῶς διαπερῶμεν. vide ad l. 6. § 28.

§ 27. Ἔωθεν εἰς τὸν ὑπερνὸν ἀφορᾷν] Monitum istud Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, l. 7. § 47.

Ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide sup. § 21. & l. 6. § 30. τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ. Plinius minor. l. 3. epist. 1. Me ut certus siderum cursus; ita vita hominum disposita delectat. Aristot. nom. de mundo c. 6. Τῶν ἀϊδίων τὰ μεγίστα, τὸν αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄστρα τε, καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, πάντα τὰ ὑπερία. διὰ τοῦτο δεῖ τὸν αὐτὸν σώζοντα τάξιν διακοσμοῦντα, καὶ ὅσπερ ἀλλοιωθέντα μεταμιμεῖσθαι. De motûs autem solaris cœlestisque constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23. cui constantiam in recto justóque haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Svidam autor innominatus; ὃν δυσχεράναι ἔφη τὸν ἀπαγγέλλοντα, τῆς δικαίας ἀρετῆς, ἢ τὰς φυσικὰς περείας τὸν ἥλιον. in vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontificii Romano, autor est Petr. Marnixius, de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo. Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμεῖς δὲ τοῦ ἀεὶ πεπιστεύκειμεν. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. ep. 77. virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit: nec proferri ultrà, nec refectri potest. sic hujus, ut cœlestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur educere. Optimè Clem. strom. lib. 4. Αὐτὸ γὰρ τὸ κατ' δύναμιν ὁμοίωσις πρὸς Θεὸν, τὸ φυλάττειν τὸν νοῦν ἐν τῇ κατὰ τὰ αὐτὰ φύσει. αὕτη ἡ τοῦ φύσις, ὡς νῦν ἡ ἡ ποικίλη διάθεσις, γίνεται τῇ πρὸς τὴν ὕλην περισπάσει. Idémque l. 2. Ἡ πίστις ἐν τῇ γνώσει τῆς ἀληθείας, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καλασκάζεται τῷ ἀναθίλιπτον αὐτὰς ψυχῇ.

Καὶ τῆς γυμνότητος] vide l. 10. § 1. Aliâ ratione, de Deo, Senec. epist. 31. *Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ περιβάλλεται ἄστρα] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Cas. haud incommodè uterque. ἄστρον tamen ille legisse videtur.

§ 28. Οἱ δὲ ὁ Σωκράτης τὸ κάλλος ἐκπεζωσμένον] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Atheniensibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis*. Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ induram, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmque dixisse, Ὁρᾷς, ὡς ἡ θεωρήσουσι, θεασομένη ἢ μᾶλλον βαδίζειν. *vides te non tam spectatricem, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sors fuisse Socratis, qæ & Epaminondæ fuerat; quem l. 5. c. 5. narrat Ælianus, ἕνα σχίσωσι, *unum* tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coactum sese continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem, scil. Imperatoris illius magni soror, qæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἡ πολλὰ χλαῖναι, ἐπιμαλοῖσι χιτῶνες·
——μία δ' οὖσα φορῆναι ἐκέσθω.

quanam instructior pavlò Epaminondæ paupertas, quàm sophistarum paris illius, Procretesi & Hephæstionis, de quibus Evnapius, ἂν γὰρ αὐτοῖς ἱμάτιον καὶ κεφάλαιον, καὶ πλέον οὐδέν. *unicam tantùm utrique pœnulam communem fuisse:* itaque alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse, quod autem in Epaminonda paupertatis fuit, id parcitati sordidæ in quibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τὸ ἀνελεύθερον *characteras* hunc ponat, ὅτι ἂν μόνον, ὅπως μὴ δαπανήσει ἐπιτήδειος. Penuriæ extremæ,

extremæ, inertum, an parcitati, tribuentem, de Telavge nescio qo retulisse Æschinem, avtor est apud Athen. *l.* 5. Masurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, *ἰματίῳ φαιόνῳ καθ' ὑμέραν ἡμιβόλιον κάφα τελέσαι μιδὸν, καδίῳ ἐζωμιδίῳ.* qomodo de Socrate Marcus istic.

Καὶ ἆ δῆτα ὁ Σωκράτης τῆς ἐπιλήσμων ἀλλοδύσῃ] Socrati nimirum solenne fuit, festivo aliqo commento eludere, qas alii ægrè ferebant, uxoris suæ in se admissas procacitates & protervias. Ejusmodi enim fuerat, qod qærenti qomodo Xanthippæ rixas & convitia sustinere posset, *Καὶ σὺ μὲν χηνῶν βοιότιον ἀνάγκῃ· qomodo tu*, inqit, *anserum tuorum strepitus*: illóque subjiciente, *at illi mihi ova pulcra pariunt*, regessit Socrates, *& illa mihi liberos.* Laert. *l.* 2. ubi cur *gallinas* Erasmus pro *anseribus* substituerit, nescio. Nec absimile, qod Evthydemo, qem ad cenam domum secum duxerat, indignanti, qòd illa per hilis rictum, post convmeliosè dicta non pavca, mensam tandem evertisset, *Παρὰ σοὶ ἦ ὦ σχολῇ ἄρας τις ἀπέλθας ποτὲ τῶν ἐπαίνων; ἡμῖν ἦ ἐν ἡγανακτήσει.* *Amen*, inqit, *super, exivs apud te esserimvs, gallina qadam insvlens idem ipsvm fecerat nec nos id molestè ferebamvs.* Habet Plut. *de inuc. cohib.* qi & geminum ferè qiddam de Pittaco refert, *lib. de tranqvill.* ejusdem avtem *ἀνέματος* qippiam videtur fuisse, & qod ista occasione progneverat. Socratem certè à Xanthippe pessimè ac procacissimè habitum, moderatè ac æqanimiter omnia tulisse, docent nos avctores haud pavci. Synes. in *Dione*, ut cæteros taceam, *Ἀνὴρ ὡμὸς ὁ Καρθίππη, καὶ τῆς ἀκαιρείας, οὐκ ἐχρῶτο Σωκράτει ἀλλ' ἡδέως ἐπήνουν Σωκράτην ἐνθυμούμενος ἡ κατηφείαν.*

§ 29. *Ἐν τῇ χρείᾳ ἡ ἀναγνώσεων*] Hieron. *ad Paulin. de stud. sacr. liter. Tales de grammaticis, rhetoricis, philosophis, geometris, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis; ad minores artes veniam, & qæ vocem linguâ, qàm manu administrantur: agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum dignoscuntur scalptores, tonsores qoqe & fullones, & cæteri qi varium supellectilem & vilia opera fabricantur, absqe dubio non possunt esse qod sapiunt.* Gregor. Naz. *ad Episcop.* § 50. *Τέλος γὰρ ἐκεῖνο, διδάσκειν σαφῶς ἅπερ μανθάνειν, καὶ ὧν τὰ θεῖα καὶ πολιτικὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὑδὲ ἐνδεῶς ὑδὲ μικρῶς καὶ τῷ μαθόντι ἄξιον.* Idem *in Apologet.* 1. *ἀλλ' ὑδὲ ξένον τι καὶ ἀπὸ τρόπου τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφῆσαι, ὅπου τὸ ἄρχειν ἀπεδείκνυεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ὑδὲ ἔξω τῆς νενομισμένης τῶν φιλοσοφίας ὁρῶν, καὶ φέρον εἰς ὄνησιν, ἄκαιρον ὑδὲ ταύτην τῆς ἐνδειλυῖαν τὸ σκεπτικοῦσαι, καὶ σκοπεῖ αὐτὸς τοῦ ἀνδρὸς τυγχάνει τὸ σκοπεῖσθαι τοῦ διαφέρειν· εἰ δ' βάλει, σαφῶς ἡμεῖν τὸ παξιωρῆσαι, καὶ παξιόρκῳ καλῷ, τὸ σφαγῆναί τε καὶ πλέον σωτὴρ φιλοσοφίαν ἐγχειρῆσαι.* Qod autem de navtis hìc dixit plenìs exposuit *orat. in Basil.* *ἐπαινῶ δὲ τὸν νεῖλον νόμον ὃς τοῖς κάτω πορεύεσθαι ἐγχωρήσας τοῦ νῶν κυδρύνει, καὶ δῆτα ὁπὸ τοῦ πορρόω ἀγαγὼν, καὶ πεδίους τὰ ἄμπελοι, ὅπου ὁπὸ σῦκα διάκαιν καθίζει, μὲ τοῖς πολλοῖς πορφθῆναι διάλαταν, καὶ τοῖς σῦκα ἀνθρώποις διάπλουν.* qam imaginem ab Aristophanis in *Equitib.* illis mutuatam censet Muret. *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (qæ tanqam Comici incerti in *excerptis* suis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτου χρῆναι πρῶτα γενέσθ', πρὶν πολλοῖς ὁπηρετεῖν·

Κἄτ' ὀπισθοπορεσαμένους, καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαδῆσαι.

Κἄτα κυβερνᾶν αὐτὸν αὐτός.

qod de militibus, haud multùm abludit ab eo qod Eupolis in *Amicis*,

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβύτα, τοῖν καπήλοιν
Τῆνδε λαμβάνων ἄρτον, πρὶν καὶ μαθεῖν τοῖν ἱππικοῖν.

Huc pertinet & Antisthenis illud, qi Atheniensibus consuluit, *τοὺς ὄνους ἵππους ἀποδοῦναι.* qod nec Ambrosius Laërtii interpres, nec Erasmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. cùm ille vertit, *asinos ut eqos deligerent*; iste reddidit, *asinos æqè ac eqos ad agriculturam deligerent*: cùm potiùs dicendum esset, *ut asinos eqos fieri decernerent.* i. e. plebiscitare, sive decreto sanciri, ut asini fiant eqi. qod cùm illi ἄλογον, absurdum, & rationi contrarium esse dicerent; regessit, *Ἀλλὰ μὴν καὶ στρατηγοὶ γίγνονται παρ' ὑμῖν, μηδὲν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες. Atqui imperatores vestro solo suffragio fiunt, qi artis imperatoriæ nihil qicqam didicerunt.* q. d. tam decreto vestro possunt ex asinis eqi, qàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. verùm non magis illi sunt agilis suis id si scisceres, efficere qìlant ut imperatores homines istiusmodi cultiores, eximiæ imperatoriæ nomen eis decrevissent; qàm perficere poterant, ut ex *asinus equus*, aut ut *simia leo fieret.* qod Gregor. Rom. 1. *in regest. l.* 1. *ep.* 5. *ecce serenissimus Dominus imperator fieri similam leonem jussit. & qidem provisione illius vocari potest, fieri autem leo non potest.* Inqe scilicet Gregor. Naz. *orat. à reditu*, qem & Gregor. ille alter forsan legerat, *τὸ δὲ τέταρτον τῆς ἐπιχειρίας γλῶ τέτε ἀξιώσω λόγου τὸ ἐν χρόμασι καὶ σκεπάσμασι, ὅταν καὶ κάλλει ὑπολείπωμαι τὸ ἐν χρόμασι, καὶ πάνυ καὶ ἐνδεῶς κάσθαι εἴη κακολογούμενον.* Poterat & pro *simia asinum* dixisse; cùm, ut Epiphan. etiam *haer.* 57. § 6. *ἡμιόνῳ καὶ ὄνοις χάον* haud infrequenter indicet.

Οὐ πρότερον ἄρξει πρὶν ἀρχθῆς] Nihil hoc avctorum apud omnes omne genus avctores trivius. Solon apud Laërt. *l.* 1. & Stob. *serm.* 2. *tit.* 46. *Ἄρχε, πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν, ἄρχειν ἥσσον.* Et Chionides apud Anton. *melissa.*

meliſſ. l. 2. c. 1. Ἀρχεσθαι μὴ μαθὼν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. Iſocrat. in Nicod. Ἐὰν ἀρχεσθαι μαθῶσι πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De ſe Tullius rex apud Dionyſium Halicarn. l. 4. Πειράσομαι ποιῆσαι φανερὸν ὅτι καὶ ἄρχειν ἐπίσταμαι καλῶς, καὶ ἄρχεσθαι σωτήρους δικαίους. Plato de legib. l. 6. Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὲν δικαίως καὶ ἐν δικαστῆς γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου καὶ κελεύσεως ἀρχῆς τῆς καλῶς δικάσαι μᾶλλον ἢ τῆς καλῶς ἄρξαι. Ariſtot. polit. l. 3. c. 4. Διὸ καὶ λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. ad Paſtor. Οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξειν, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem ibid. l. 7. c. 14. Τόν τι γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Senec. de ira l. 2. c. 15. Nemo regere poteſt, qi non & regi. Itaqe de Ageſilao Plut. hoc illi profuiſſe ad rem in imperio bene gerendam, Τὸ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαιδεύτου τοῦ ἄρχεσθαι. Joſeph. antiq. Πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς μεμαθηκότες, καὶ ἄρχειν εἰώθασι, παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἄρχεσθαι, καὶ ἄρχειν εὐδὺς μανθάνει· ἐκεῖ γὰρ εἰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τὸ κράτος ἀνάψαιτό τις, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθοι καὶ πεπαιδεῦσθαι τὸ ἄρχεσθαι. Utrumqe exhibet Maxim. collect. c. 46. Cicer. de legib. l. 3. Qi bene imperat, paruerit aliquando neceſſe eſt: & qi modeſtè paret, videtur, qi aliquando imperet, dignus eſſe. Iſidor. Peluſ. l. 5. ep. 455. Οὐδὲν ὕστερον ποιεῖ νομίμως ἄρχειν, οἷς τὸ νομίμως ἄρχεσθαι· Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ὑπηκόοις, ἀγαθὸς ὅταν καὶ ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, καὶ πρωτοστατεῖν θέλουσι, καὶ πρὸς τὸ ἄρχεσθαι ἀνεπιτήδειοι, ὅτοι καὶ εἰς ἀρχὰς ἀνεπιτηδειότατοι. qam ſententiam claram ſatis ſanè, & concinnè conceptam, interpres fœdiſſimè ut multas alias ejuſdem avtoris, depravavit, Vide eundem & epiſt. 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. ad princip. inerud. Δεῖ δέ, ὥσπερ ὁ κυβερνήτης, αὐτὸς αὑτοῦ ἡγούμενος καὶ ἀδιάφορος, ὅτου ἀπόθωνται τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἁρμονίᾳ καὶ παραθέσει σωφρονιστῶν, παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρέπον αὐτὸν ἀρχαῖς ἐπιτάττοντα ἐν ἑαυτῷ, καὶ κατάθυμίοις τοῖς ψυχαῖς, καὶ καταπαίοντα τὸ ἦθος, ὅταν συναρμόσῃ τὸ ὑπήκοον· ὅτε γὰρ πείθονται ὅταν ὀρθῶς, ὅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντος, ὅτι κοσμεῖν ἀκοσμοῦντος, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντες, ἢ ὄρχειν μὴ ἀρχομένων. ubi non poſſum probare qod Hen. Stephan. pro ὀρθῶς vult πρέχειν ſubſtitui: qem tamen M. Bernard. ſeqitur var. lect. l. 3. c. 17. hoc avtem fit, ut Plato polit. l. 9. Ὅταν ἑαυτῆς τις ὢν ἐκφαύλῃ, ἄλλον ἐπιχειρῇ ἄρχειν. Neqe enim exercitum continere poteſt imperator, (avt populum princeps) qi ſe ipſe non continet. Cicer. ad Quint. frat. Tunc incipiet aliis imperare, cùm ipſe improbiſſimis dominis, dedecori & turpitudini ſervire deſierit. Idem parad. 5. vide l. 1. § 15, 16. & l. 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] ſiqidem, *Ars eſt artium regimen vitæ.* Joan Gerſon de recidiv. vide ſuprà ad § 5.

§ 30. Δοῦλος πέφυκας] Iambus eſt τρίμετρος, à Philone adductus in lib. de libert. viri boni: Ὅτον, inqit, καὶ τὰ τρία μέτρα φιλοσόφως ἐκεῖνά φασιν εἰρῆσθαι. Οὐ γὰρ μέλειναι σοῦ νόμων δίκαιος ἄρα· καὶ πάλιν Δοῦλος πέφυκας, ὦ μέτρεσί σοι λόγε. tria dixerat, ſed ubinam tertium? nuſqam comparet. legas, me avtore, τὰ τείμετρα, non τρία μέτρα. Qod avtem præfixâ cavſsali ſuperioribus annectit iſta M. Caſ. qaſi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo ſcil. diſciplinâ cuiqe ad virtutem opus eſſe, qia ſervus qiſqe natus ſit, hoc eſt, ſenſibus brutísqe affectibus addictus, cognitione avtem ſolidâ, rationéqe rectâ deſtitutus; probare non poſſum. Primò ſiqidem Stoicis iſtud havd placet, vitia à natura, ſive ingenita, eſſe; non magìs qàm virtutes. Tum non omnes in univerſum mortales, ſed ſervos ſolos ſpectare qod à poeta hìc dicitur, ex Philone liqet: & ſervos qidem ἀγυμνασίτους τε καὶ ἀλαζονικοὺς, neqè ac vernas οἰκογενεῖς. Itaqe τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non *natum eſſe* ſignificare videtur, ſed eodem ſumi ſenſu, qo in eodem ferè argumento, ab Evripide in *Hecuba*, ubi dixit;

Αἰ αἰ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλείῃ κεφαλὴ ἐυδεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

δοῦλος πέφυκας, i. e. δοῦλος εἶ, *ſervus es.* Ubi nec ſpernendam planè duxerim Caroli filii conjecturam, qi inter iſta deſcribendum animadvertit ipſe, in priore verſiculo vocabulum idem hoc forſan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μετεῖναι σοῦ νόμων δίκαιος ἔφυ.
Οὐκ ἔφυ μετεῖναι, ἀντὶ τοῦ, ὦ μέτρεσι, οὐ μεθεῖναι οὐκ ἔστι.

qomodo Evenus apud Ariſtot. ethic. Eudem. l. 2. c. 7.

Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον φαῦλόν· ἀνάγκη ἔφυ.
Ingratum eſt qicqid neceſſarium eſt.

Et apud Herodotum l. 7. Theſſali; ἡδεμὴ γὰρ ἀδυναμίης ἀνάγκη χρέωσαν ἔφυ. *Nunqam impotentiâ potior eſt neceſſitas.* Evripid. Oreſt.

M. Ἄπειρος δυσπηγὸς φάσγανον. O. Ψιλὸς ἔφυς.

M. Ἀλλὰ λίαν εἶ μου δύσπατρ; O. Οὐ φιλὸς ἔτ' εἶς.

Idem valet ἔφυς & εἶς. Denique λόγε iſtìc *rationem* non ſignificat, qaſi de *ſervis* dicatur, qod Hom. Odyſſ. ρ. v. 322. & ex Homero Plato de leg. l. 6. & Athen. *dipnoſ.* l. 6.

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυ(σι) εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, ἤν τ' ἂν μιν χρὴ δούλιον ἦμαρ ἕλησιν.

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, uti & Philo ipſe nos docet, qi verbis verſibúsque illis ait νόμων μετουσίαν, qod priora ſpectant, καὶ ἰσηγορίαν, qod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem*, & *liberam ſuffragii cum reliqui ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonis libertatem*, eſſe ſervis denegatam. qomodo παῤῥησίαν eiſdem interdictam, Julianus *de cyniſm. orat.* 2. Τῷ δούλῳ γὰρ ὁ νόμος οὐ μεταδίδωσι παῤῥησίας. qanqam ἰσονομίαν qam cum ἰσηγορίᾳ is confundere videtur, à παῤῥησίᾳ, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, Ὧν ἡγεῖτο δεῖν μὴ ἀκολασίαν, ἀμαθεστάτην μὲν καὶ παρανομίαν, ἀλαζονείαν μὲν καὶ παῤῥησίαν, ἰσονομίαν. Vult nimirum ſenatius ille, verum eſſe de *ſervis*, qod de *egenis* Theognis,

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδαμασμένος, οὐδὲν εἰπεῖν
Οὐδ' ἔρδειν δυνάται· γλῶσσα δ' οἱ δέδεται.
Nam cui pavpertas eſt addita, nil facere avdet,
Nil fari. lingvam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum περὶ ὕψους neſcio qis, δυλείαν ἅπασαν, ψυχῆς γλωττόκομον καὶ δεσμωτήριον, διὰ τὸν περικείμενον τοῖς σώμασι δεσμόν, *ſervitutem omnem, cùm ori fiſcellam obducat, eſſe animæ capſulam ac carcerem qendam.* itaque δοῦλον μηδένα γενέσθαι ῥήτορα, *ſervum neminem unqam rhetorem extitiſſe;* cùm aliæ tamen artes atqe inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Svidas ubi Sibynnium qendam Theodectæ ſervum, ὀικέτην πρῶτον ῥητορεῦσαι, ἐ *ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum* ait, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Svetonius, qem *cùm ſerviiſſet, etiam oſtiarius in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn: Pompeium docuiſſe, teſtatur.* Certè philoſophis eſſe ſervis licuit; qod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40:

Δοῦλον γὰρ ἐν δεσμοῖσι δραπέτην ἀνὴρ
Κῶλον πελάθοις, κἂν πρὸς ἡδονὴν λέγει.
Fugitivus arctis vinculis coercitus
Serviles artus, ſola fatur qæ placent.

Evripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δούλῳ γὰρ οὐκ ὀϊόντε τἀληθῆ λέγειν
Εἰ δεσπόταισι μὴ τερπνὰ τυγχάνοι.
Servo profari qámlibet verum nefas;
Vſus heriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malis à matre reqiſitus, ait;

Ἐν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loqendi nulla libertas adeſt.

Illa; Δούλα τἄρ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ πῆς φρονεῖ.
Servile certè hoc, non loqi qid ſentias.

Idémqe *Ione*;

Καθαρὸν γὰρ ἂν πις εἰς πόλιν πίοι ξένος,
Κἂν τοῖς λόγοισιν αὐτὸς ᾖ, πίνῃ τέρα
Δοῦλον πίπτουσι, κὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem qiſqis externus venit
Qamvis vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loqendi non habet fiduciam.

qæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inqit, τοῖς δούλοις πρὸς τοὺ ἐλευθέρους ἐπιτήσαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plavtina illa; *Epidic.* 1. 1.

——*plus ſcire ſatius eſt qàm loqi*
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *milite* 2. 5.

——*plus oportet ſcire ſervum qàm loqi.*

& *ibid. ſc.* 6.

——*namqe hominem ſervum ſuos*
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationémqe——

Qin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, nè ſint τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες. Qod Socrates itidem apud Platonem *in Criton.* ὅ δίκαιον πρὸς δεσπότου ἢ πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν. negat juſtum eſſe adverſus herum patrémve, *eum qi ab utrovis malè audierit, obloqi.* At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qi ſive rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſſa herilia duntaxat excipere atqe exeqi, citra diſceptationem ullam omnino volunt. Λέγουσιν, inqit, ὡς καλῶς οἱ λόγοι τοὺ δούλους ἀπεργάζονται, καὶ φάσκοντες ὑπηρέτου χρῆσθαι μόνον. Et videri poſſet trimetron illud, qod hîc Marcus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus, *cujus ex his qæ dicta ſunt mens, opinor, genuina liqidò ſatis comparebit.* Marcum avtem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſaneè poetica qædam fragmenta congeſſiſſe, qæ animadverſione aliqâ digna cenſebat; qemadmodum idem *ſupra* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§ 31. ——ἐμὸν δ' ἐγέλασε φίλον κῆρ] Ex *Odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut corditùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μῆτις ἀμύμων·

qam felici aſtu, nomine confiſto, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Iſta avtem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, qòd utilius, ac ſublimius aliqid meditandi avt commentandi anſam atqe occaſionem dare poſſe viderentur. qa de re etiàm ſuperiùs monitum dederat, *l* 10. § 33.

§ 32. Μέμφονται δὲ ἀρετλιῶ] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺ —— τοκῆας ſcil. de qibus & verſu præcedente,

Ἄλφα ἢ γηρήσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.

de hominibus ſeculi qinti loqitur impiis & nefariis. Avt exſcriptor itaque Marci ſcripturam depravavit, cum

cùm ſenſum idoneum è verbis elicere neqiret, avt Marcus ipſe παρωδήσας, cum inflexione aliqa extulit; qod non exiſtimo. Interim ex Marco Heſiodi noviſſima illa emaculari poſſe avtumo, qæ in codicibus vulgatis ſic leguntur, —χαλεπὸς βάζοντ' ἐπίεσιν· cùm emendatius meliúsqe videatur, qod Marcus hìc exhibet, —βάζοντες ἔπεσιν· iſtius enim formæ & qæ antecefferunt, & qæ ſequuntur, ſunt omnia.

§ 33. Σῦκον χειμῶν ζητεῖν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc ſunt *diſſert. lib. 3. c. 24.* Ὅταν τινὶ παραπέσῃς, ὡς ὑδενὶ τῷ ἀναφαιρέτων, ἀλλὰ πίστῳ γάρει, οἶδον ὅτι χώρα, οὗ ὕδατον ποτήριον· ἵν' ὅταν καταγῇ, μεμνημένος μὴ ταραχθῇς· ὅτι γὰρ ἐνδιδοῖ, ἐὰν παιδίον σαυτῷ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ὅτι δῶς τῇ φαντασίᾳ εἰς ἅπαν, μηδὲ τὴν διάχυσιν ἐάσῃς προελθεῖν ἐφόσον αὐτὴ θέλει, ἀλλ' ἀντίπασον, κώλυσον, οὗ τοῖς θεραπεύουσιν ἐφεζῶτες ὀπιθεν καὶ χαριμιτήσονται, ὅτι ἀνθρωπά εἰσι· τοιοῦτόν τι καὶ σὺ χαριμίτησαι σαυτὸν, ὅτι ὀγητὸν φιλεῖς, ὑδὲν ἧσσ σαυτὸ φιλεῖς· ὅτι τὸ παρόντος σοι λύεται, οὐκ ἀναφαίρετον, ὑδ' εἰσάπαξ, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τὴ τέλαμβόν ὥρα τοῦ ἔτους· ἂν ἢ χειμῶν ὑπιποθῇς, μωρὸς εἶ. οὕτω καὶ τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον τότε ποθῇς, ὅτε ἀ λύεταί σοι, ἴδε ὅτι χειμῶν σῦκον ὑπιποθεῖς. οὗ γὰρ ὅτι χειμὼν πρὸς σῦκον, τοιοῦτόν ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν ὅλων φύσεως πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ἀναρύθμια. qibus gemina monet & *enchirid. c.* 3. Qod avtem de *ficu* Epictetus, idem de *roſa* ferè Seneca *epiſt.* 122. *Non vivunt contra naturam, qi expectant ut pueritia ſplendeat tempore alieno? non vivunt contra naturam, qi hyeme concupiſcunt roſam? fomentóque aqarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Evnom. orat.* 1. *bonum intempeſtivum* eſſe ait, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι, παντελῶς ἄωρον. Sed & Nicetas Chon. de Alex. Com. *lib.* 1. *c.* 8. qi miſerrimis tempeſtatibus ſplendidiſſimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶνος μέσου χλιαρὰς ἀριπέτας. Boethius *conſolat. l.* 1. *c.* 6.

Nunqam purpureum nemus,
Lecturus violas, petas,
Cùm ſævis aqilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτε ὑκέτ' λύεται] *pueritiam qærere præteritam.* Xyl. minùs ſanè. *paidíon puerulus*, non *pueritia*. Sed nec minùs lapſus interpres Anglus, qi reddidit, *Pueros deſiderare, priusqam dentur* imò, *poſtqam ſublati ampliùs jam non exiſtunt.* Hoc eſt avtem qod proverbialiter dici ſolitum obſervat Schol. *ad Ariſtophan. Plut.* ab Hercule amiſſum Hylam deſiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ἀ παρόντα, καὶ μάτην καλεῖν.

Deſideras abſentem & hunc fruſtrà invocas.
Plavtus *Perſ. act.* 4. *ſc.* 4.

—*qid illum qæras, qi fuit?*

Vexatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν, μηκέτι ζήτει πάλιν.

Nè qæras iterum præteritam ſemel roſam.

Meminere Zenobius in *collect. adag.* 702. Svidas *adag.* 58. Apoſtolius *adag.* 1621. Scaliger *ſtromat. adag.* 827. Verùm apud Svidam & Apoſtolium vitiosè legitur, Ῥόδον παρελθών· qod ſecuti Schottus in verſione *ſtromatei* Scaligeriani,

Nè qære, qando præteriſti, iterum roſam.

Pantinus apud Apoſtolium,

Qam præteriſti, nè ampliùs qæras roſam.

Et Portas apud Svidam,

Roſam, qam præteriens, nè ampliùs qære denuo.

qæ à proverbii mente abeunt procul. In ejuſdem expoſitione Svidæ codices mutilati videntur. ἐπὶ τῶν κινδυνούντων τινὰ, ingit. deeſt, ἢν ἀπολέσῃτε, ἢ ἀπολιπόντες, ἢ ἀποθανόντα. *de eis qi celebrans aliqem, qi utiqe jam abiit, vel obiit, avt aliud ejuſmodi.* Zenobius, Ἐπὶ τῶν μεταμελομένων ἐφί τι, καὶ μὴ δυναμένων τι ἀνύσαι. qod Pantinus, apud Apoſtolium, qi utrumqe & Svidam & Zenobium tranſcripſit, ſic reddidit; *de negligentibus circa aliqid, qiqe nihil efficere poſſunt.* ἀμελομένων legiſſe exiſtimarem, niſi τὸ μεταμέλεσθ alibi pariter vertiſſe deprehendiſſem. vertendum potiùs, *de eis qi circa rem aliqam pœnitentiâ fruſtrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *roſa* diſtichon apud eundem in notis.

Τὸ ῥόδον ἀκμάζει βραχὺ χρόνον· ἢν ἢ παρέλθῃ,
Ζητῶν εὑρήσεις τὸ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.

Vérna brevi roſa flore nitet: ſimul ille receſſit,
Non roſa qærenti, ſed rubus aſper erit.

Proinde, qi rerum iſtiuſmodi deſiderio intempeſtivo ſe torqet, miſeriam ſibi meram creat.

Ὃς γὰρ κατασκεῖν βούλεται, ὧν ἀπολέλαυται
Διὰ τὸν χρόνον, πῶς ἔστ' ἂν ἐκ' ἀθλίως;

Nam qi ea potiri concupiſcit, à qibus
Arcetur horis, qomodo non ſit miſer?

Menander Ἐτεραίᾳ, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 117.

§ 34. Καταφιλῆσαι τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & iſta deſumpta ſunt. Τί κακὸν ὅτι μεταξὺ, καταφιλῆσαι τὸ παιδίον, ἐπιφθέγξασθαι λέγειν, Ἄνετον ἀποδημήσῃς τῷ φίλῳ σαυτοῦ, Ἄνετον ἀποδημήσεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, καὶ ἀκαίρως ἐξέρχεσθε ἀλλήλων; ἀλλὰ δύσφημα ὅτι ταῦτα. καὶ γὰρ ἐπὶ ἀποισθῶν ἐνίων· ἀλλ' ὅτι ἀφελῆσιν, οὐκ ἐπιστρέφομαι· μόνον ὠφελείτω. σὺ δὲ δύσφημα καλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ κακὰ πνεῦμα σημαντικά; δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικὸν πνεῦμα πρόγμασι σημαντικόν; λέγε δύσφημον εἶδος, καὶ τὸ θεσπίσαι τοῦ ταχέως ἀπωλειαν γὰρ σημαίνει τὸ ταχύς, ἀλλ' ἐ τῷ κόσμῳ. Iſta avtem diſſertatio enata eſt forſan ex occaſione illius

illius qod ab eodem dictum refertur, *enchirid. c* 3. Ἂν παιδίον σαυτῷ καταφιλῇς ἢ γυναῖκα, μέμνησο ὑπολέγειν, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ἀποθανόντος γὰρ αὐτῆ ἢ τεθνηξομένης qod asstanti forsan alicui minùs gratum avditu, maliqe ominis esse visum est. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὰς ζήμιας διειδῆναι] vide *ad lib.* 7. § 40. et Angl. interpres, ζημιὰς legisse videtur; (contrà qàm ipse Epictetus habet) qas διέζευξε, i.e. *meti* vix dixeris. fefellit illum forsan qod de *uvis* seqitur.

Δύσφημα ταῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *qis non tanqam dirum omen respuit?*

§ 35. Ὁμαξ, ζημιὴ] Et ista indidem, sed magis accisa. Pergit Epictet. Αἶγα δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροῆν, καὶ τὸ ἐρῆδα γίνεσθαι αὐτὴ σῦκα, καὶ ἀσταφίδας ἐν τῇ ζημίᾳ. (qod Theocritus, an qis alius, *Idyl.* 27. Ἁ ζαμιὰ ζαμία ὅτι.) πάντα γὰρ ταῦτα ἦν προτέρων ἐσθὴ εἰς ὕστερα μεταβολαὶ, οὐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τεταραγμένη τις οἰκονομία καὶ διοίκησις. τετέχθη ἀποδημία, καὶ μεταβολὴ μικρὸν τοῦτο διάφορον, μεταβολὴ μείζων, οὐκ ἐκ τοῦ νῦν ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν. Apollon. Tyan. *ep.* 66. Τὸ γὰρ ὂν οὐκ ἀπόλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ἕκαστα διαπαντὸς· ἢ καὶ τὸ μὴ ὂν γίνεσθαι· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολλυμένου τοῦ ὄντος; vide *ad l.* 4. § 4. & *l.* 5. § 13.

§ 36. Λῃστὴς προαιρέσεως ἀγένητος] Epictet. αὐτολεξεὶ, *l.* 3. *c.* 22. Λῃστὴς π. ἀ. γ. πύργου ἀ. γ. Idem, *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ πύργος δίκαιος. τί; τὸ σκέλος. ἀλλ' ἀφελοῦ. τί; τὸν τρόχηλον. τί οὖν, ἀ δίκαιος, ἀφ' ἁπάντων ἀφελεῖ; τὴν προαίρεσιν. vel, τί οὖν; ἀ δίκαιος, ἀφ' ἁπάντων ἀφελεῖ τὴν προαίρεσιν. Et Clemens *strom. l.* 4. τὴν ἀρετὴν οὐκ ἐπ' ἄλλοις ποιεῖν ἔνεστι φαμὲν, ἢ πάντων μάλιστα ἐφ' ἡμῖν. τὰ μὲν γὰρ ἔνι ἄλλα ἐργεῖν δυνατά τισι προπολεμοῦντα· τὸ δ' ἐφ' ἡμῖν ἀδιαφόρως ἔχει μάλιστα ἐπίσταλτον. διόσδοτον γὰρ τὸ δῶρον, καὶ οὐκ ἀποστέρητον ἄλλῳ τινί. vide Apostolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Stilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numqis rerum ipsius qicqam abstulisset, qò restitutio posset fieri, respondisse fertur, οὐδείς· οὐδένα γὰρ εἶδον ὁπλίσασθαι ἀποφεύγοντα. *Nemo qisqam: nege enim qenqam vidi, qi scientiam asportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. instit.* numqid amisisset qærenti, ἀ δοκεῖ· πόλεμος γὰρ ἀ λαμπρὰ ἀγωγεῖ ἀρετὰ. *Nihil*, inqit, *qicqam: nege enim bellum virtutem unqam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait jussum à rege catalogum sive indicem eorum qæ amiserat exhibere, dixisse, μηδὲν τῶν οἰκείων ἀπολωλέναι παιδίον γὰρ μηδένα ἐξηνεγκέναι· τόν τε λόγον ἔχειν καὶ τὸν ὁπλίτην. *Nihil rerum suarum amisisse se: nege enim eruditionem qendam exulisse: rationémqe ac scientiam superesse sibi.* denique ut Plut. *de tranqil.* μηδένα ἰδεῖν τὰ ἑαυτοῦ πράγματα. *neminem*, inqit, *vidi, qi meum aliqid ferret.* qibus Stilponis verbis optimè subjungit idem *ibid.* Καὶ τοίνυν ἐν τύχῃ πάντα τἄλλα λεηλατούσης καὶ διαρπαζούσης, ἐχυρὸν τι τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς, *Iliad. ε. v.* 484.

Οἷον δ' ἔστι φόρημα Ἀχαιοί, ὅτ' ἂν ἄρηται.

qi & mox, δόξας χρηστὰς, καὶ μαθήματα, καὶ λόγους εἰς ἀρετὴν τελείους· ἀναφαίρετον ἐστὶν καὶ ἀδιάφορον appellat. In casu consimili Stiponiani illius, post rei familiaris direptionem Æneas Gaz. ad suos *epist.* 5. Νῦν βεβαιότερον γνώσεσθε, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ θεραπαῖς ἀδήλοις τοῖς μὴ πολλοῖς ἀφειμένοις, ἀλλότριον δέ τι κτῆμα, καὶ ἐκ ἑτοίμου, ἀδὲ τοῖς ἔχουσιν ὡς ἀληθῶς, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν διαπάζειν ἕξεσι· τὰ δὲ μαθήματα, καὶ ἡ σοφία, τοῖς μὲν ἀνοήτοις καταγέλαστον, βέβαιον δέ τι κτῆμα, καὶ πανηγὲς, καὶ ἀνάλωτον, καὶ τὸ ὅλον κρεῖττον λῃστείας. ᾧ διὰ καὶ ἀντέχετε· καὶ ἐκεῖ ἀφὸς φυλακὴ διώκειν, ἢ τείχους, ἐκ ὅπλων, ἢ φυλαττόντων φάλαγξ.

§ 37. Τέχνην δὲ ἔφη δεῖ τὸ συγκαταθετὸν εὑρεῖν] Epictet. *enchir. c.* 7. Λέγει τινὶ ἔγκλημα ἀπὸ πάντων ἦν ἐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μαθὼν ὅτι τὰ παρὰ φύσιν ἦν ἐφ' ἡμῖν. τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ὅτι τῶν παρόντων ἄνελε· μόνην δὲ τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμὴν χρῶ, κύφως καὶ ἡσύχως, καὶ μετ' ἀφελείας καὶ εὐμενείας. Habes pleraqe hìc à Marco posita; habes & apud Marcum sparsim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis. & cumprimis *lib.* 8. § 7. verùm δεῖ τὸ συγκαταθετὸν peculiariter *artem* qam dicit voluisse videtur qod proposuit idem *dissert. lib.* 3. *c.* 8. Ὡς δεῖ τὰ φαντάσματα τὰ σοφιστικὰ γυμνάζεσθαι· ἄτοπα καὶ περὶ τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἐθὲ γυμνάζεσθαι· περιτείνει γὰρ ἡμῖν καὶ αὐτὰ φαντάσματα. ὁ υἱὸς ἀπόκρισιν τοῦ δεῖνος· ἀπέκρινεν, ἀναφαίρετον, ἢ κακόν. ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρούμενον κατέλιπεν· τί σοι δοκεῖ; ἀναφαίρετον, ἢ κακόν. ἐλυπήθη ὅτι τοῦτο περιαιρετικὸν, κακόν. ἡνιάσθη· ἀναίρετον, ἀγαθὸν. κἂν ὅταν ἐπιζώμεθα, περιβαλώμεθα δὲ ποτὲ γὰρ ἄλλο συγκαθαπτόμεθα, ἢ τὸ ἡ φαντασία καταλαμβάνει γίνεται. *nihil enim aliud statuendus est locus ille illustris, qi vitiosè vulgò legitur* ἡ ἓν φ. κ. γ. clavsulâ novissimâ etiam à reliqo corpore divulsâ. Hæc est *assensûs cohibendi ars*, de qa Marcus istic. vide amplius *ad l.* 8. § 49.

Ὀρέξεως μὲν παντάπασιν ἀπέχειν] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. ℮ Marco istic emendandus. τίς γάρ ἐστιν ἀνεπὸς; ὁ μεταθεῖ ὀρέξει μὲν χρῆσθαι, ἐκκλίσει δὲ περὶ μόνα τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι. lege meo periculo, ὀρέξει μὲν μὴ χρῆσθαι· sic enim ipse suprà, παντελῶς ἄφελε. & *enchir. c.* 2. § 2. παντελῶς ἄνελε.

§ 38. Περὶ τῆς μανίας εἰ μὴ] Vitiosa scriptura, qæ & Xylandro imposuit, rescribendum (qod & Casavb. vidit.) ἢ μή. *de hoc*, inqit, *agitur utrùm insaniamus necne.* Hoc est, scil. Stoicorum placitum, Ὅτι πάντες οἱ μωροὶ μαίνονται. Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7. *Zenon.* Παῖδας τοὺς ἀφρονας

ἄφρονας μαινεσθαι. hoc est, ut Cicero *Tuscul. lib.* 4. *Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib.* 3. *omnes perturbationes animi morbos esse. stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt: qi in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi, in morbis sunt. omnes insipientes igitur insanium.* Epictetus *lib.* 1. *c.* 28. τίνες λέγουσι οἱ παρὰ τοῖς φαινομένοις ἀσχολουμένοις; μανόμενοι. ἡμεῖς ἔν τι ἄλλο παίομεν; qem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum avtoris mentem non attendit. Flaccus (qem & vise sis fusiùs ista prosecutum *serm. l.* 2. *sat.* 3.)

Qem mala stultitia, & qemcunqe insscitia veri
Cæcum agit, insanũ hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat.— vide & Epictet. *l.* 1. *c.* 22.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperiantur ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib.* 2. Πάντας ἂν ἓν φαίης ἄφρονας μαινεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίνοιο.

Τί ἔν ζητεῖτε] leg. τί ἔν τε ζητεῖτε; ità & uterqe interpres.

Οὐκ ἔχω] Nemo scil. id qærere & acqirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat.* 69. Ὁ μὲν ἀργυρεὶς διόμοιός τε καὶ ἐμπαίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τοῦ, καὶ ἐπίσταταί τε καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν ἐρόντων λαβεῖν· ὁ δ' οὐκ ἔχων, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπίσταται, ὅτι οὐκ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* οἱ λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' οὐ τῶν ἐχόντων. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad.* 1. qædam lavdat Theodoret. *therapevt. l.* 1. cujus hæc sunt verba. ὅτω τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, τῷ τῆς γνώσεως ὄνησιν προτρέψεσθαι ἐξοπλίσας· προτρέψας δὲ τὸν αὐτὸν ἐξήλεγξεν ὡς εἰδότα. εἶτ' ἐκείνου εἰρηκότος, Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με δύναιο ἐπιστήμην, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· ἐκείνου δ' αὖ φάντος, εἶτα ζητήσεις με· οὐκ ἂν οἶσθα; ὑπολαβὼν ἔφη, ἔγωγε, εἰ οἰσθείης γε μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ἥδιστ' ἂν ἐθέλοιμι τὸν Ὁμήρου σοφὸν ἔτι. Idémque apud Anton. *melissf. lib.* 2. *c.* 74. Δεῖ δὴ νέον ἐκπαιδεύματος [μᾶλλον] τὸ ὄνειαρ καὶ τὸν τύφον, ἢ δὴ ἀσκιῶν τὸν ἄθρα, τοῦ ἐγχρῆναι τὶ βυλομένοις χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non avtem τῷ ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ δ' μὴ, γέλωντες ὄγκα καὶ φυσήμαθ', ἃ περιδέχονται. Siquidem ut Socrates *ibid.* τοῦ μὲν ἀσκοῦ, τὸ πνεῦμα διίησι· τοῦ δ' ἀνόητος ἀνθρώπου τὸ ὄνειαρ. nec tam φυσιοῖ ἡ γνῶσις, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 8. *v.* 1. qàm ἡ τῆς γνώσεως ὄνησις, καὶ ἡ δύναμις γνῶσις, utì idem loqvitur *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 20. Facit huc & illud Domini Matt. *c.* 9. *v.* 12. Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloqitur. Clem. *pæd. l.* 1. *c.* 1. τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρήζει· καὶ τοῖς ἀδυνῶσι τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἴσως γὰρ ὑγίεια καὶ νόσος· ἀλλ' ἡ μὲν μαθόντες, ἢ δ' ἐάσαντες ἀφίενται. Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Firma valent per se, nullúmque Machaona qerunt.
Ad medicam dubius confugit æger opem.

Optatus, de *schism l.* 1. *Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia qærere.* Cæsarius Arelat. *serm.* 37. *Non reqirit medicum, qi se non sentit ægrotum.* itaqe Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent.* 4. *Nemo est insanibilior illo, qi sibi sanus videtur.* Siqidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 67. ὁ τὴν νόσον ἀγνοῶν, οὐδεμίαν ποιήσεται τῆς ἀρρωστίας ἐπιμέλειαν. Et Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 238. τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῳ πυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανίᾳ λαμπρᾷ καὶ ἀνίκητος· πῶς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἰατρὸν ζητήσει, μισθὸν αὐτῷ τοῦτο ὃν νοσεῖ ἐπιτιμῶντος; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c.* 18. *v.* 9. & Joan. *c.* 9. *v.* 40. sed & typum consimilium, typhum ecclesiæ Laodicenæ fastuosum illum apud Joannem *Apocal. c.* 3. *v.* 17. scitè Bio, ut Laërt. *l.* 4. τὴν ὄησιν, σχολασμὸν ἐγκοπήν. *Opinionem* dicebat esse profectûs impedimentum. & de philosophis Clemens *strom. l.* 1. ἡ σχολὴ τῆς διήσεως ἀπεῖναι ἀναπείθει. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ ὀιεσθαι τὸ εἰδέναι τὸ πλεῖστον ἀφαιρεῖται καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist.* 69. *Illud præcipuè salutem impedit, qòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, qia nos optimos esse credimus.* & *epist.* 50. De Harpaste fatua. *Incredibilem tibi narrorem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc qod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqet tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem qærunt: nos sine duce erramus; & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, qia nos ægrotare nescimus. nec qærimus qidem medicum; erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατὰ τὴν ὑπαρχὴν ἀπλοῦς αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ ἀναγκαῖα. & mox: τὴν ὄησιν ἀφῃρεῖσθε· δ' ἀνάγκη, φησὶν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ &c. & *ibid. c.* 17. τὸ πρῶτόν ἐστιν ἔργον τῆς φιλοσοφίας, ἀνασκαλεῖν ὄησιν. ἀναγκαῖον γὰρ, ἃ τις οἴεται, ταῦτα ἀρξάσθαι μανθάνειν. & in *fine dissertationis*: ταύτην ἔν τὴν ὄησιν τὴν περὶ δοκεῖν εἰδέναι τι πρῶτ' χρησίμων ἀποβάλλοντας ἀρχὰς δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ δ' μὲν, οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ σοφοῦ εἶναι, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις διέλθωμεν. Qod Apostol. *ad Cor. ep. c.* 3. *v.* 18. Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. siqidem, ut Seneca, *de tranqill. c.* 1. *Multi ad sapientiam potuerant pervenire, nisi se putássent jam pervenisse.* vide *l.* 1. § 7.

Τί ἔν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] Sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap.* 4. *v.* 1.

Ad

§ 1.

φ' ἃ διὰ ἀκριβείας ἴσχυε ἀληθεῖν] Διὰ ἀκριβείας, poſtbac, Caſaub. per circuitus temporum, Xyl. Malim, per ambages ἀκριβείας. Flaccus lib. 2. epiſt. 11.

Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic eſt,
Eſt Ulubris; animus ſi te non deficit aequus.

Senec. ep. 28. *Non peregrinaris, ſed erras, & agoris, ac locum ex loco mutas; cùm illud quod quaeris, bene vivere, omni loco poſitum ſit.* Idémque ep. 31. *Quomodo, inquis, iſtò pervenitur? non per Peninum Graiúmve montem, nec per deſerta Candaviae nec Syrtes tibi, nec Scylla, nec Charybdis, adeundae ſunt; quae tamen omnia transiſti procuratione unius proviſo. totum iter eſt, jucundum eſt, ad quod natura te inſtruxit. Licet ad Philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Idem. ep. 17 vide Moſem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. — 14. & ex Moſe Pavlum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non eſt itaque neceſſe, quod ille apud Clem. *ſtrom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι δι' ἡμῶν ἐμοὶ δοκεῖν vel ἐνδιάμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ἐπιτρέψῃς τῇ προνοίᾳ] Idem ſuos monet Dom. Chriſtus. Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀναδύνης] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. τὸν δ' ἀμφίπολοι ἀεὶ φρεσὶ διώμον' ἀοιδοῖσι, κατ' ἄμαν ἁρμαπέδων μαχανάν. & *ibid.* 8. πρὸς πόδας γὰρ ἄριστον εἰδὼς χρῆμα πᾶν· φρονεῖν ἢ τὸ παραχαίδιον. idem Nem. 3. Μὴ πίτνων πολυφαγμένον τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῇ προλαβούσῃ τὴν γνῶσιν; εἰ μὲν ἀγαθὸν ἦσαι τὸ ἐσόμενον, ἔδει πᾶν μὴ προγνῶς· οἱ δ' λυφρὸν, τί σοι τὸ κῆρδος προδακνᾶσαι τῇ λύπῃ. Baſil. Cæſar. *in Eſai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.* 21. vide *l.* 7. § 7.

Πρὸς ὑσπόλια καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 24. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. quarum altera Deum ſpectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs ſumpta quandoque utramque comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & Luc. *c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῇς τὸ ὑπονεμόμενον] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε] Vide *ad l.* 3. § 4. συνεμφέρεταί τε καὶ συνειλόφει. & *l.* 5. § 8.

Χωρὶς ἀκριβοκρίτης] Siquidem, ut Æſchyl. *armor. judic.* à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 11. laudatus;

Ἁπλᾶ γὰρ ἔοι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas ſimplex amat. Grot.

Et Evripid. *Phœniſſ.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἄφυ,
Κ' ὁ ποικίλων δεῖτ' ἐν δίκῃ ἑρμηνευμάτων·
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & inſucata veri oratio eſt;
Nil indiget res aqua ſermonum ambitu,
Manifeſta per ſe cauſſa ſed juris ſui
Vitio laborans, quærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γὰρ ὑπ' Εὐριπίδου τοιόνδε,

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἄφυ.

σπουδαιολογίας γάρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ ἄδικον δεῖσθαι. & Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθὲς ἔφη ὁ τραγικὸς λόγος ἐκεῖνος
— ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Baſil. Cæſar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ἐπὶ ψυχῆς διανοίας σεμνὸν, ἁπλοῦς ἐστι καὶ μονοτροπος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἐπιτεχνος, πολυτρὸ ὀπτικὸν καὶ ἐπιπλάσσειν ἔχων, μυεῖα κολλαγματίζεται, καὶ χρῶτα χροιᾶς ἀμυδάτας· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' ἐκ προαιρέσεως ἐπὶ αὐτῷ ἀναπίπτωσι, χροιᾷ τὴν ἐπὶ, μᾶλλον ἢ διαχροιᾷ, ἐπὶ τῷ λόγῳ τὸ ἀληθινὸν γνωρίζων καὶ ὁ ἄλλος μὲν φαυλόμυθος, ἄλλος ἢ ἂν κατ' ἀλήθειαν χροιᾶς κολλῆς λόγων, ἀναγκῆ τοῦ συνόντος, ἅτε τοῦ κόνεως λαγνοῦ καὶ ἀλάστεως, ἑτέρων δεομένους, καὶ ἑτέρων προσθήκης.

Πεττοθραμμένη σου σαρκία] *altilis maſſa*, vel *molli carnea*. Caſ. ità ἀεὶ vacabit. niſi fortè intentionis vim habere cenſeatur. *circumdata tibi carnis*: Xyl. ut ἀκριτοθραμμένη legiſſe videatur. Illa ſcriptura ſi retinetur, malim vertere *concreta & coagmentata circum te carnis*. ſiquidem τὸ πρίσειν grammatici volunt aliquando ſignificare τὸ συγκρίναι. & indè Heſych. Πεπρίσθαι, ἀκριβῶσθαι. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ ſcutis adhærebat, conglaciatâ,

— αὐτὰρ ἐπεὶφα χιὼν γένετ' ἠΰτε πάχνη,
Ψυχεὶ, καὶ σακέεσσι πεπρίσατο κυάνεοισι.

Sed & *Iliad. ε. v.* 903. de lacte in caſeum coagulo vi concreſcente,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λαβὼν ἐπιθύμβρος συνέπηξεν ἰόν, μάλα δ' ὦκα πεπρίσεται κυκόωντι.

Eam enim ſcripturam Herodianus reſtituit, & Euſtathius approbat; & tum ad rem ipſam, unde imaginem eam mutuatus eſt poeta, tum & ad quam tranſtulit & accommodavit, vulneris ſcil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quàm

ἐκτρέφεται illud, quod priùs legebatur. accedit, qòd & προφαλὶς indè deducta ὁπὸ τυρῶ, de caseo, & pro caseo usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus, & ex Antiphane atqe Aristophane aliisqe Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm qòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *lacte in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum qod Marcus ipse *l.* 7. § 68. qo loco hoc eodem vocabulo utitur; sed εὔεκμα appellat qod istic σαρκίδιον. Cæterùm, siqis, qia ἐκτρέφομαι illud merè poeticum videtur, ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, redditum malim, *qæ circum te mutationibus obnoxia est, carnis.* ut sit τὸ περιαμβλον, τὸ ἐν ταῖς τροπαῖς σωιζόμενον. qod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰ τὸ πάσχον] *viderit id qod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μέμψεται. & § 16. μεμιμήσω, λεγέτω. & *l.* 8. § 28. ἀποφανέσθω. & § 40. ἐπιτελέσθω.

Τὸ πάσχον] *id qod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάσχει, inquit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, qod ἀπὸ τοῦ νοῦ distingvit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἔν σοι θεῖον τιμήσης] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil homini dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἢ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῆς] transpositis voculis leg. καὶ μὴ τὸ π. est autem monitum præclarum. *Nè timeas, nè qando vivere desinas;* sed illud metuas, nè dum de die in diem differs, fiat ut rectè vivere nunqam incipias. hoc est, malè vivere magis, qàm mori formides. Ἀλλ' ἡμῶν παιδιόν πως φοβούμεθα φόβον, δεινὸν μὲν δειλότητι, ἀλυσπίαν δὲ μὴ δειλιότητι. καὶ γὰ τὰ παιδία τὰ μικρὰ, περισκεῖα μὲν δόξαν, πῦρ δὲ ἡ δίκτυον· ἀλλ' ἐὰν βασκήσωμεν τύχη παρὰ λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀφισκέπτως τῷ χεῖρε ἐπαίρουσι τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογὶ· καὶ τὸ μὲν συναλαφόντες φεύξεται περισκεῖον· τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ἡ δειλία, τὸ πῦρ. ὕστω δὴ καὶ ἡμεῖς, δεινὸν μὲν δειλίᾳ, ὅταν δεῖ περισκεῖον συναλαφόντας· ἀλυσπίᾳ δὲ ἡ δειλίᾳ, ὅταν δεῖν ἀληθῶς φοβερὸν, καὶ πυρὸς δίκην κατεδῇ τὸ σωμάδιον. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 43. qibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος τῆ γενήσαντος κόσμου] *dignus mundo qi te genuit*, i. e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τῶ γὰ καὶ γένος ἐσμέν.

Aratus in *Phænom.* à Pavlo lavdatus *Act. c.* 17. *vers.* 28.

Avde, bospes, contemnere opes, & te qoqe dignum
Finge Deo. —

Nemo alius est Deo dignus qàm qi opes contempsit. Sen. *epist.* 18. qàm qi mortem qoqe. Marcus hìc. Idémqe *epist.* 31. *subsilire ad cælum ex angulo licet: exurge modò & te qoqe dignum finge Deo.* Huc phrases illæ in sacro codice freqentes: de eis qi Christo qicqam anteponunt, propinqos, parentes, victum, vitam; οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qi se à seculi sui inqinamentis intaminatos custodierint, σὺν μοὶ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. *Apoc. c.* 3. *v.* 4. & de vita instituenda monita Apostolica; ἀξίως τῦ θεῦ, καὶ τῆς κλήσεως, ἀξιωθῆναι. *ad Thess. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *parænes.* § 3. Ὁ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν. Ὁ δὲ θεὸν γνοὺς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ὁ ἄξιος θεοῦ γένηται θεῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράττων θεοῦ, ἀλλὰ φεύγων μὲν τὰ αὐτὸς λαλῶν ἢ ἀκούων, ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium subesse videtur scribendúmqe, qò membra sibi invicem nexu gemino cohæreant; ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεῦ γένηται.

Παύση ξένον ὢν τῆς πατρίδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς πατρίδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πόλις καὶ πατρίς.

Καὶ χρεμάμενον ἐν τῷδε καὶ τῷδε] qod Plato in *Epitaph.* dixit; καὶ μὴ ἐν ἄλλοις αἰωρεῖται. *nec suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex aliorum eventu cogitur.* Cicer. *Tusc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἐλπίδων ἐχέσθω, eodem ferè sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè καρδιογνώστης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καρδιογνώστης *ibid. c.* 1. *v.* 24. ὅτι μετάστελος διὰ τὴν καρδίαν πάντων ἀνθρώπων. ut Solomon rex. *Histor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémqe in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅιδης καὶ ἀπώλεια φανερὰ παρὰ κυρίῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων; Solus itaque perfectè novit qid sit in homine, videns in eo & qod in se ipse non videt. Bern. in *Psal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφατικώτατα Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰ ὁ λόγος τῦ θεῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad qem locum Schol. Πάντα γυμνὰ παρ' αὐτῷ.

αὐτῷ· ᾗ ἤδνι περιελήμμεθα ἢ περισκεπάσῳ τις ἑαυτὸν ἐπιθυμήσει ἀνάγκη ἦν ὀφθαλμῶν ἐπείνων. τετραχυλισμένα ἦ, ἀπὸ μιλαφορᾶς ἦν περάτων ἦν ἐν τῷ τραχήλῳ ἱρτημένων ᾗ γεγυμνασμένων τῆς δορᾶς. qibus gemina ferè Jo. Chryſoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, earum, pelle detracta, corpora nudantur.* qò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apud Ælian. *ruſtic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἤδρυε, ᾗ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, φανερὸς τἀνικοῦτα ἐγένετο· μᾶλλον ἦ (ἐ γὰρ ὀρθῶς λόγω) ἀφανὴς ὅτι νυῖ ἔτι πλέον. verùm ampliùs aliqod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſertiſſima *à lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à quibus *animalia immolanda* τραχηλίζειν, dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata finduntur, ut tota foràs & intus oculis pateant*; uti optimè Beza. qò pertinet, quod Varin. Favorin. habet, τραχηλίζειν, τὸ ὀχυρωσεῖν, ἢ γε τὸ διὰ τῆς ῥάχεως ὀρύζειν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν.] *corticum* nomine non externa tantùm, puta veſtem, pompam, reliquum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, ᾗ τὰ χροΐδια, (uti mox loquitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro paſſiter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corpoream corticem facilè relinqit.* Qin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, qàm & de *anguis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

—— φοῖός θ' ἁπὸ φλοὸς λύσατο γύῃσι.

& in Theriac. *v.* 355.

Ἐξότε γηραλέον μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετα βάλλει.

& *v.* 392.

Ἠὺτ' ἀπ' ἠελίοιο νέον φλοὸν ἄφεα βάλλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν ἐξ ἑαυτῶ εἰς ταῦτα ἐῤῥυηκότων ᾗ ἀποκεκαθαρμένων.] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, διῦ ἀπόῤῥοιάν τινα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4 *Humanus animus deceptus ex mente divina.* Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs qàm corpus, quod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ θεὸς ἔτε ἀγνοεῖ δίκην ἢ κρίσιν ἀφίησιν, ἄτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰδοίνδ πρυτάνις. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum biſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpectat quod ſpectare ſolet homo. homo enim ſpectat quod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat quod eſt in animo.* γυμνὴν ἔσωθεν τὴν ψυχὴν βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτὴν τὴν ψυχὴν γυμνὴν, γυμνὸς αὐτὸς διωρῶν· uti Plato in *Gorgia.*

Τὸν πλὴν ἐκεῖνον σαυτὸ ὑπολαμβάνεις] qò ſcil. μετρίως, ᾗ τυφλῶς ἐκεῖ πολλά. ut Martha Jeſus Luc. *c.* 10. *v* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9 § 31. Interpres nemer commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cyniſm. orat.* 1. Τὸς ἢ ἐν τῷ σώματι θ' ἱμπίπλοντας τῇ ψυχῇ δορύβυς, ὅια πολλάκις ἡμᾶς ἀναλαμβάνει τινὰ τῶν ὑπερκειμένων αὐτῷ χάριν πολυπραγμονεῖν, ἐδὲ ἐν μέρει περιίστη.

Ὁ γὰρ μὴ τὰ περικείμενα χροΐδια ὁρῶν, ἤτοι ἐσθῆτα, ᾗ οἰκίαν, ᾗ δόξαν, ᾗ τὴν τοιαύτην περίκοσμον ᾗ σκευὴν διαμένῃ, ἀσχολήσεται.] Locus vitiatus. eamque Lugdunenſis editor corruptè ampliùs, ἀσχολήσεις, exhibendo. prout in Baſilienſi concipitur, contrarium planè avtoris menti ſenſum nobis repreſentat: *eum* ſcil. *qi circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæteráque ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiúmque ſibi comparaturum.* At Marci mens aliorſum abit. eum nimirum qi corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἤτοι legiſſe videtur, atque ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiqidem qi nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum quietis otiúe eum procurare ſibi neceſſe eſt.* Οἰκίαν ᾗ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam avtem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀσχολήσεται, legendum erit, εὐχολήσεται. qòd *l.* 4. § 19. εὐχολώτερος ἔσῃ dixit. tum ἐν τῷ νεκρῷ in poſteriore membro μὴ ſubintelgendum, qaſi μὴ θεάμενος diceretur. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* pro, *neqe expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ἔτε πεζὸς ἰὼν. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens.* At Xyl. erotematicè legit, ἤτοι γε ---ἀσχολήσεται, *Qi enim non aſpicit carnem circumjectam, iſne occupetur, in veſte, domo gloriáque reliqisque exterioribus, ac qaſi tabernaculo contemplando?* forſan μήπως qod veſ negandi vel interrogandi vim habeat. *nevtiqam occupabitur:* vel, *nuncubi occupabitur:* i. e. *negotium faceſſet ſibi.* Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qi idem & qod Marcus iſtìc vult, ſcitâ ſatis imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqa *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtructui* confert. Ὅλον, inqit, τὸ σῶμα ἵνως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ὀνάριον ὑποζυγιάριον· ἐφ' ὅσον ἂν διόντε ᾖ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· ἂν δ' ἀγγαρεία ᾖ, καὶ τραπιώτης ὑπολάβῃ, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγυζε. ὅταν ᾗ πρὸς τὸ σῶμα ἵνως ἔχειν σε δεῖ, ὅρα τί ὑπολείπῃ, πρὸς τὰ ἄλλα, ὅσα τῷ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται· ὅταν ἐκεῖνο ἀνάρμοστον ᾖ, πᾶλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου, ταγμάτια, ὑποδημάτια, κριθή, χόρτος. ἄρες καλείνα· ὑπόλυε δοῦλον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ἀνάριον.

Τὰ περικείμενα χροΐδια.] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es. caro enim amictus eſt animæ.* & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed qidvis potiùs, ô homo, qàm caruncula.*

Τὴν τοιαύτην περιβολὴν] περιβολὴν nomine comprehendit, *quicquid exterius nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὔτε τοῦ γένους μαρτύρας διαδοχὰς ὑπαρξίδας, ὅτε τοῦ πλούτου περιβολὰς λαμπρούς. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲν ἱερὰ ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς ἃ τὸ σὸν χρῆμα ὃ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τοῦτο σὸν ἔδοξεν, οὐδ' εἰ τελεῖ ὅσα νυνὶ κέκτησαι θεοῖς γενοιτό μοι, οὐδ' ὡς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναι. Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰρ πλούτου περιβεβλημένους μεγάλως καὶ βεβαίων πάντων ὑπ' ὀλίγα εἶναι ἀφαιρεῖσθαι πολλάκις τὰ περίοντα αὐτοῖς ἰσχύει.

Καὶ σκηνῇ] tabernaculum. Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὁ δεῖνα περιβεβλημένος ἐπὶ χρημάτων πλείοσι· καὶ πλῆθος οἰκετῶν κολάκων· θεραπεῖαι φίλων θεσπεσιωτάτη· καὶ αὐτῷ χαίρειν δηρόν τινα πλοῦτος συγχωρεῖ καὶ ταῦτα καταγημάμενος· ἐμοὶ δὲ ἐφαπτομένῳ μικρὸν, ἢ τι ἐπὶ σπίθαν καὶ ἅμα κατ' ἄλλας χρείας αὐτῷ θεραπεύοντα, ὃς καὶ θεῖον, καὶ πάλιν ἐπαινῶν ἐπισυμβαίνει ἐπιφθονεῖν ὅτι πῖσι ἐστυγχάνει. φείδεσθαι τοῦ πλούτου καὶ τοῦ πολιτικοῦ πνεῦ δυνάστου, ἢ καὶ τοὺς ἐν βασιλείοις τιμὰς· ἐνίων ἐπιμέλειαν· ἢ στρατοπέδων ἡγεμονίαν· τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα ἀεὶ αὐτῷ· πρὸ βαδίζειν ἐνδεῖν καὶ ἔνδειν βαρυτάτῳ καταπλήξει τοῖς ἀρχαϊκοῖς ἁμαξοστόλοις· τοῖς πλουσίοις, τοῖς ἀπειρηκόσι, τοῖς ἀπαγγελίαις, τὸ δεσμωτήριον, ἐξ οὗ ἀφορμὴ ὁ περὶ αὐτὸ ἐπιγενόμενον ἀθροίζεται φίλος. καὶ τί μὴ τοῦτο; μία νὺξ, ἢ πυρετὸς εἷς, ἢ παλδεῖτις, ἢ ἀκτινομυκόσεις. ἀνάρπαστον ἐξ ἀνθρώπων ἀπάγουσα τὸν ἄνθρωπον ὅπερ ἔχεται, πᾶσαν τοῦ κατ' αὐτὸν σκηνὴν ἐξαπίνης ἀπογυμνώσασα. Habes liberaliter delineatam *scenam* illam, de qa Marcus iſtîc. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Quicquid est hoc, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientium turbâ refertæ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteræque ex incerta & mobili ſorte pendentia; alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur collatitiis, & ad dominos rediturîs, inſtrumentis ſcena adornatur.* Idémque *de beneficiis, l.* 6. *c.* 31. *Ingentia ſuper ſe & ſuos regna fregerunt, nec intellexerunt in illa ſcena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipſos nihil non adverſis expectare debuiſſe, ex qo nihil veri audire potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *ſcena* pro *apparatu*. Syneſ. *de regno.* Τοῦ μὲν τὸ βασιλικὸν σῶμα σκηνῇ καὶ θεραπείαις. De corpore Simocat. *epiſt.* 25. Οὕτως ἀλύσει τὸν φιλόσοφον τὸ δηνὸν τοῦτο περιπλοῦσιον. quod & σκῆνος ἐπίγειον, Pauſ. Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τεία δεῖν ἐξ ὧν συνέστηκα] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τέλλα μέχρι τοῦ ὑπομένειν δεῖν, οὐ δεῖ] μέχρι τοῦ ὑπομένειν. hoc eſt quod eleganter Syneſ. *ep.* 11. τοσοῦτον ὑμιλήσας φρονήσεως, ὅσον ἀσωσιαύσαι τὸ μὴ σώματος βίου· neque enim corporis, aut animæ etiam, qà rationis eſt expers, cura omnis abjicienda eſt. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epiſt.* 3. Μεμάθηκα ὑμᾶς τῆς ψυχῆς τοῦ μὲν σώματος, ὅσον ἀναγκαῖον ἕνεκα, μηδὲν ὄφελος· Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *ſtrom. l.* 4. Βραχυλόγος σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα μανίας, δι' ἃ βιοῦντί ἐστι, καὶ ὀρθῶς βιῶν. & mox de externis illis· τούτων ἕν ἀναγκαῖον, ἃ δι' αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ἃ ἕνεκα τοῦ σώματος ὑπομένομεν διὰ τοῦ ψυχοῦ γίνεται, ἐφ' ὧν ἡ ἀναφορά. Gregor. itidem Nyſſen. *de anim.* χρεία καὶ τῆς ψυχῆς τῆς ὑπομενούσης τοῦ σώματος, ἵνα καταχύσῃ αὐτὸ ὄργανον ὑπηρέτιον ἑαυτῇ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro eſt, & inquilinus carnis anima: deſiderabit itaque inquilinus ex cauſſa & neceſſitate hujus nominis profuturæ domui, toto inquilinatûs ſui tempore, non ut ipſe ſubſtruendus, nec ut ipſe loricandus, nec ut ipſe tibicinandus, ſed tantummodo continendum: qua non aliter continerî poſſit quàm domo fultâ.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis quoque, velut onerîs neceſſarii, non amator, ſed procurator eſt: nec ſe illi, cui impoſitus eſt, ſubjicit.*

Τὸ δὲ τέτταρα μόνα χρείας σόν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambroſ. *benem. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim ſumus nos; alia ſunt noſtra; alia quæ circa nos ſunt. nos ſumus, hoc eſt anima & meus. noſtra ſunt corporis membra & ſenſus ejus. circa nos pecunia eſt, ſervi ſunt, & vitæ iſtius apparatus.*

Ὁ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σαυτοῦ] lege δέ. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι. pro περίοντες, περίοντ' ſcribi nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri verſione tamen ſatis advertere potuiſſet.

Τῶν περιεκτῶν σοι σωματίων] ut *ſuprà* § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῶν συμφύτων πνευμάτων] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἔξωθεν περίφρασις δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 2. § 14. ἀναπυκλέμβια. ad vertiginem interim illam reſpexiſſe videtur, qâ rapiuntur videntur corpora cœleſtia, à qibus pendent inferiora iſta.

Καθαρὸν τὸν νοερὸν δυσάμων ἀπόλυσον] deſiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Chriſto, qem Chriſtianis imitandum proponit Clemens Alexand. *pædag. l.* 1. *c.* 2. ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνθρώπινον πάθων.

Ἐφ' ἑαυτῆς ζῇν] i. e. ἑαυτῇ ἀρκοῦσαν, *ſeipſâ contentam*; qod felicitatem ſuam attinet. Παίντα ἔχουσιν παρ' ἑαυτῆς τὸ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut ſibi ſoli vivat. *neceſſe eſt enim ut vivat & alteri qi vult ſibi.* Senec *epiſt.* 48. & τὸ ἀκοινώνητον nuſqam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 1. & *l.* 11. § 1.

Τὰ περιπτυσσόμενα ὑπ' ἀγαπωμένου] *qæ ei* (*menti*

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *qicqid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut πεφιλάδελφια idem hîc ſit, quod συμπάθεια, de qa *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus qeat, ut ſibi oſtenſum eſt; & aliud qiddam ſonat ἡ πεφιλάδελφια, *affectionem* nimirum eam, *qâ rei alicui addicti ſumus, eâmqe quodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ πεφιλάφειν. Ità qod Baſil. Cæſ. an Euſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Λυθλῶαι δεῖ ἡμᾶς δεσμῶν τῆς πεφιλαδελφίας τοῦ βίου, τὸν γε ἀληθινὸν ἀκολουθεῖν μέλλοντα τῷ θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἐκ ὀφείλοντες τοῖς γνήσιοις πεφιλάφειν. Idémqe epiſt. 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, τῆς πεφιλαδελφίας ἀναχωρῶσι ἡμῖν ὑλικῶν ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτευόμενοι σωὶ ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dione:* Καὶ ἥτα ἡμῖν ἀρεσθῇ ὅναιτο ἂν τις, τὸ ἀπολλαχθαι τῆς ὑλικῆς πεφιλαδελφίας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παραλέγουσιν, ἃ φεῦ * πάσχοντές πσιν, ἢ πεφοίπους χαιζόμβοι. lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, πεφιλαχοντές πσιν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ πεφιπσνδίναι profiteatur. Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Πεφιλάδελφα μὲ ἐκ ὀξυδορκεῖ ἀνθιπάθεια ἢ ὅλως ἐχ ὁρᾷ. *Affectus addictus caecutit; adverſus planè cæcus eſt.* Euſtath. *ad Il.* β'. Εἰσὶδαμῶν ἄνθρωποι ἐν ὕπνοις ἐκεῖνα ὡς ὀπτανλὰ φαντάζβδς, * ὡς [ὅτι f.] πεφιπαθῶς πως ἔχοντα. Epicterus etiam *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ πεφιπάχῃς, ὡς ὑγιεινὶ ἡμῖν ἀναφαιρέτων. Idémqe *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; πρὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέπωντα, ἐκείνῳ χεὶ ᾧ πεφιπσνδόντα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox de reſur. mort. *in fine.* Κἂν οἱ πολλοὶ ἡμῖν ἀνθρώπων ἐμπαθέστερον ἢ σφοδρότερον τοῖς τῆδε πεφιπσνδότες, (perperam vulgati, πεφιπεσ.) ἄσχολοι τότε διατελῶπι. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ φροπαθείᾳ νικᾶδε, μὴ φόβῳ δηλοῦδε, μὴ ἡδονῇ ἑπαίρεδε. Idémqe *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήπτε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα, πεφσὶν ἢ ἢ τὴν ἰδίαν ψυχὴν. τάς τε ὀδ, inqit, φροπαθείας τὰς σαρκικὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχόσας, μεμίσηκεν. &c. qi & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Πρόπαπαλεῖ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, φεύγε μὴ ἀφορεῖ ὀντες ἢ ἀπορωφοῦ ἑαυτὸν ἐκ παθῶν. qod *lib.* 4. vocat ἀπεφπαθῶς βιῶν. Et rurſus ἀπεφπαθῶς ἀναλυπεῖν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaque Syneſ. *de inſomn.* ἰχμὰς συγκαταθέσεις, ἢ πεφπαθείας conjungit. ἡδὺ γὰρ ἡδὺ ἀπαθῶς θελκήμαδα· δεῖ τὰ δεκμήλα· ἀλλὰ ἰχμαὶ μὲν αἱ συγκαταθέσεις τε ἢ πεφοπαθείαι· ἀπορυγέμβρ ἢ ἐκ ἦκεν. ubi vides etiam opponi ſibi invicem τὸ πεφοπάφειν ἢ τὸ ἀπορυγεῖν. qemadmodum Evagrius, τὴν προπαθείαν ἢ τὴν ἀνθιπάθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς ἢ παρὰ χρισ-

τιανῶν δαιμονᾶν, ἢ μὴ πεφπαθεῖν, ἢ ἀνπαθείᾳ χρινόντων τὸ ὁρώμβνον. i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qi nec amore, nec odio ducti,* &c. De Syneſio loqitur, qi & idem *epiſt.* 57. εἰ δυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ συνεναδρωπδῦναι μηδὲν ἀπολαῦσαι τῆς ὕλης κακὸν εἰς πεφπαθείαν. qod mox explicans. Ἀλλ' ἴσι φρικώδια δυνάμεως, ὁμιλοῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον πεπαίνεδς. Et rurſus: τὸ πεφπεπηκέναι δ' ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ πεφαπεπαδέναι eſt πεπαίνεδς ἢ πεφπεπηκέναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν πεφπαθῶσιν, συγκατατίπον) τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις. Nec illud prætereundum qod Plutarch. prout in *Pompejo,* τοῖς μεφπικοῖς πεφπαπαδῆς· ità in *amator.* idem τοῖς ἐρφτικῆς πεφπεπαδέναι, pro *addictum eſſe & affectu adhæreſcere* dixit. Sunt itaqe τὰ πεφπιπτώμβνα ἐκ πεφπαθείας ea, *qibus ex affectûs propenſione nimiùs animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μὴ τὰ πεφπίπτονπα σοὶ ἢ σῶν, μὴ φροσφύχε, μὴ ὀδυνῶσο σ' ὑπαναμίμνον. Qin & affectus ipſos, τὰ πάδη, πεφπιπτώματα nuncupare, Baſilidæ ejusqe aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ πεφφυῆς ψυχῆς inſigni teſtimonio; qod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Qin & (ut H. Stephani Theſavro avctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) τὸ φροσίπτωμα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neqe τὸ ἁπλῶς προσπτῶδς ταῦτα, de qibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὰ προσπτωμβνοις προσπεπαδέναι. Itaqe de Diogene Epicterus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα ἴυλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσπτωμβνα. non & προσπεφυκότα· qod ſuprà dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὲν ὀν τῆς ἀνθρώπης προειλήφαμεν φύσεως, ὑποδέδε πάντα μετὰ τῆς ἀφῆς αὐτὰ προσπαδείας. Et mox: μὴ δὲ ἔργων ἀποχαίτων ἢ τῆς ἀφῆς αὐτὰ προσπαδείας, ἢ πάδης· τί γὰρ ὄφελ ἔδ ἔργα, προσλαμβάνδς, ubi vides τὴν προπάθειαν etiam ἀπὸ τοῦ πάδης diſtingvi. Ponantur ergò diſtinctionis cauſâ, tanqam gradus qidam, qibus ἀπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſeqiorem fiat declinatio, ἀφοπάθεια, πάδος, πεφπάθεια. Eſt itaqe ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immanitas;* qod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *levisſima ab hac declinatio, & affectûs* vitioſi qaſi *præludium* qoddam. πάδος *affectus vitioſus,* ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth. c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάδος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; qòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qi viderit mulierem, & anima ejus fuerit tribulata, bis propaſſione percuſſus eſt. Si verò conſen-*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſivit ad paſſionem. προσπάθεια deniqe *ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè qeat, nec evelli à re deſiderata, cui* προσηλῶσθαι qodammodo videtur.

Καὶ χρήσιμα τὰ ἐπίκεινα] *qæ ultrà ſunt.* qod ſuprà dixerat, ὅσα ὡς μέλλοντα παρέσται σι. Flaccus, *carm. l.* 1. *ode* 16.

Lætus in præſens animus, qod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l.* 6. § 32. & *l.* 7. § 7.

Τὰ ἐπίκεινα ἢ τὰ παρεγκείμενα] Senec. *epiſt.* 78. *circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet; illud nondum.*

Οἷος ὁ Ἐμπεδοκλέης, σφαῖρος κυκλοτερὴς πορφυρέῃ φρήθει γαίων] Ad verſum qendam, qem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l.* 8. § 44. & *lib.* 11. § 12. Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 18. Stobæanorum excerptor Grotius ſalem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅγε πάντοθεν ἶσος ἑὼν, καὶ πάμπαν ἀνώτερος,
Σφαῖρος κυκλοτερὴς, μοῦνος ἀπειτέων χαίρων.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtic fœdiſſimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius conatus eſt, reſcribendo, Χαίρων Σφαίρης κυκλοτερῆς μουνίης ἀπειτέων χαίρων. Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs reſtituiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μόνη φρονέῃ γαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, qangam poſſit, inqit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφαῖρος, ut σκέπη & σκέπος· poſſit & σφαιρὸς pro σφαιροειδὴς, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, fortaſſe non diſplicebit, qod aliqando mihi venit in mentem ſcribendum, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέων ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς,' inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρος. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Echino* qem alluſiſſe Marcum diximus *l.* 7. § 28. Evſtathius Antioch (ſi is ſaltem) *in hexaemer.* ὡς σφαῖρός ἐστι πρὸ σώματος, καὶ ὁ κόσμος ἐστὶν αὐτῷ ἀπλούστατος. ὡς σφαῖρα dixit, qod σφαιροειδὲς Clemens *ſtrom. l.* 5. ὥσπερ οἱ ἐχῖνοι σφαιροειδὲς εἰλούμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis διὸ ὁ Ἐμπεδόκλειος ſubintelligendum erit κόσμος. qalem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem uti eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Avſonius *idyll.* 16.

Securus, mundi inſtar habens, teres atqe rotundus,
Externæ nè qid labis per lævia fidat.

Horatium imitatus; qi de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib.* 2. *ſat.* 7.

In ſeipſo totus teres atqe rotundus.

Vide *l.* 8. § 48. Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, qia apud Evſtathium Homeri εἰσηγητὴν *ad odyſſ.* ζ. σφαῖρον Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim frequentem extitiſſe. Παρὰ τὴν σφαῖραν, inqit, ἡ παροιμία ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. qod & Arati Scholiaſtes confirmat, qi iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖρον huic τῷ σφαῖρον dictam ait, ſicut Homero ἔασεν ἐὸν ἦτορ ἐνὶ στήθεσσιν. idem pro eo qod κοινῇ Marci codex, & Νίνη Salmaſius, μοῦνῃ exhibet, & μουνῇ. Verùm iſta qia alibi latiùs excuſſimus, actum hîc agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τε ζῆν ὁ ζῆς] vide *lib.* 9. § 14 & *infrà* § 26. Senec. *epiſt.* 101. *ſi vita noſtra non prominebit, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Πολλάκις εἰθαίμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, qos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immeritò, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs qàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Evripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* laudatus:

Ἐκεῖνο γὰρ πάντων ἔφυ πᾶσιν βροτοῖς·
Φίλων μάλιστ' ἐμαυτὸν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, qod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siqidem, qi φίλων legunt, qod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; qod nec Grotius advertit, cùm vertit,

Minimùm, inter omnes, qos amo, noceo mihi.
— τίς γὰρ ἑκὼν τοὺς οὐκ αὐτῷ φίλους;
— *namqe qi bonus neqam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις ὅστις οὐκ αὐτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qi non ſit ſibi.

Et Evrip. *Med.*

Τίς δ' οὐχὶ δυσμενὴς ἄφρων γεγώσκει τόδε
Ὡς πᾶς τις αὑτὸν μᾶλλον ἢ πόλας μᾶλλον φιλεῖ;
Qis iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus qemlibet?
Φιλεῖ δ' ἑαυτῶν πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα.
Nec qiſqam charior alteri qàm ipſe eſt ſibi.

Τῷ ἢ ἑαυτῷ σοὶ αὐτὸ ξυνειδέναι ἐν ἐλαχίστοις λίγῳ τιθέτω] *Nam qoto cuiqe eadem bonæſtatis cura ſecretò, qæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l.* 3. *ep.* 20. Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam* querela. *Non cogitamus qid ipſi ſimus, ſed qid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qi teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi querimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part.* 2. *gr.* 6. *Qi de omni alia re plùs ſibi credit,*

credit, quàm aliis; de se solo plùs aliis credit, quàm sibi. Adversus morem morbúmque malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. De se Cicero, verè, necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia plurìs est, quàm omnium sermo.*

Ὁ μὴ ἄμαχος γινόσκων ἑξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὸς πόλας μᾶλλον αἰδέμεδα] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

— Πάντων δὲ μάλις' αἰσχύνεο σαυτόν.

Tu plùs quàm cunctos alios te disce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod *suprà* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26. & l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις ῥυῶσι] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magìs ascensionem cohibiturus. quod, nihil est itaque mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Athenien-sibus est visum, prædicante Pavlo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate prædî-tum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qi fidele ipsi obse-qium in hac vita præstiterint, vel animas, vel cor-pora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumqe reservari.

Εἰ γὰρ δίκαιον ἐστὶν] καὶ δίκαιόν ἐστι, sacra attestatur Scriptura. Ἔστιν δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6. &,* Δικαιοσύνης στέφανον ἀποδίδωσι ὁ δίκαιος κριτής. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8. &,* ὁ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 6. v. 10.* Nec tamen hinc seqitur, qod Pontificii statuunt, homi-num opera bona dignitatis suæ ratione vitam æter-nam, gloriámque cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιοῦσι, qod illi tantopere ur-gent, aliud planè sonare, prout nôrunt qi lingvam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meri-tum de condigno strictè & propriè sumptum, videli-cet pro actione voluntaria, propter quam operanti de-betur merces ex justitia sic, qòd si non reddatur, ille ad qem pertinet reddere, injustè facit, & est sim-pliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* qod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Qòd si qid,* inqit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei dantis, qàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, qòd qamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliqo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione: sc. en-dum est, qia qod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet respònsio ad id qod justum esse dicitur. Siqidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat qod debet; debet autem qod pollicitus est. promissum qidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito reqiritur, qodcunqe vel gratis promittitur.* Et Bel-larm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστός ἐστι καὶ δίκαιος· *Verba illa,* inqit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fide-lis dicitur, qia stat promissis, nec fidem fallit.* qod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implesti verba tua, qoniam justus es.* Siqidem *veritas* sive *veracitas* pars est *justitiæ.* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aqin. *sum. part. 2ª 2æ q. 109. art. 3.* Deniqe potest aliqid justo atqe æqo consentaneum esse, qia justitiæ nullâ ratione repugnat, qod tamen nihil injusti, si non fiat, in-ducat. justum fuit qòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœ-nas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* qibus ta-men remissis, nihil injusti admisisset. justum & æqum, qòd Abiathàro læsæ majestatis reo, patris cavsâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* qem tamen si sustulisset, adversus justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατὸν] ἢ ἄπιστον κεῖνον, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Pavlus, *Act. c. 26. v. 8.* Athe-nagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀζήλωτον. ἀλλ' ὅτι μὲν ἀδύνατον, ὅτε ἀζήλωτον. εἰ ἀδύνα-τον, ἢ ἐν τῷ μὴ γινώσκειν τὸ ῥηθησόμενον, ἢ ἐν τῷ δύναμιν ἀρκοῦσαν μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' ὅτ' ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ πῶς δύναμιν, ὡς ὄζιν ἀρκοῦσαν πρὸς πῶν σω-μάτων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἡ τότων αὐτῷ γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα· ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀζήλωτον. εἰ γὰρ ἀζήλωτον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδι-κον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρωπίνην φύσιν τῶν παραγε-νομένων ὑποδικον, πῶς τι ὀπὶ τέτοις δίκαιος πρὸς πῶν, ἢ πρωείαν. ὅτε ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χείρεσιν οὐκ ἀνάξιον, τοτέστι, τὸ φθαρτὸν ποιῆσαι σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, ὅπερ ὄζιν, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. ἄδυσλον ἂν εἴη καὶ δυνα-τὸν, καὶ βέλτιον, καὶ δίκαιον, καὶ ἄξιον, ἡ τῶν διαλυ-θέντων σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola satagit Marcus; de corpore nihil solicitus, qod nec se, nec suum, nec sui qicqam à qoqam censeri vole-bant Stoici.

Ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὕπνος ἔχειν] Æqior certè erga nu-men divinum Marcus, licèt Ethnicus, qi nihil in-

justi aut iniqui Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, quàm Papicolæ, qi Deum injustitiæ diserte ϗ γυμνῇ κακαλῇ, quòd aiunt, incusatum eunt, ni si ipsis ob labores miselios in hac vita decurtatissima exantlatos, tanqam probissimè plenissimé que commeritis, præmia æterna retribuat.

Πεύσεται σοι ὅτι μὴ δίκαιον] Idem hoc, cum illo à Marco cumprimis lavdaro, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον ϗ τοῦτο.

Δικαιολογῆ περὶ τοῦ θεοῦ] Hoc est qod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [περὶ ἁπάντων τοῦ θεοῦ (i. e. ἀντὶ τοῦ θεοῦ) ἀπολογεῖσθαι, cum Epicteto *l.* 2. *c.* 16. περὶ μηδενὸς δικαιολογεῖσθαι πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunqam, cùm bonis hîc malè esse, malis bene, animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 73. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεὸς; μὴ γένοιτο· γινέσθω ϗ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, ϗ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δ' ὅτω διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς] *non audderes istà cum eis disserere.* Cas. malim, *non istà disserentes*, & de æqo justóq; cum eis ageres, nisi optimos justissimósque esse præsumeres.

§ 6. Ἔστιζε ϗ ὅτα ὑπομνήσεις] qid est enim qod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29

——πάντα γὰ
Ταῖς ἐπιμελείαις κατάπονεῖται πράγματα.
——*rerum omnium*
Nihil est qod non conficiat assiduus labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, πάντοθεν ἐνείσκει τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνετ', ὦν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido qidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ἐπιμελείας ἅπαντα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est qod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. lavdatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

——πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτὸν· ἐκφεύγει δ' ἃ τ' ἀμελούμενον.
——*qicqid qæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ ϗ πόνῳ
Ἅπαντα——

Laborioſæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.——

& ad Marci verba proximè, Menandri in *morosо*,

——ὑδενὸς χὴ περίγματος,
Τὸν ἓν πονοῦντ' ὅλως ὑπογνῶναί ποτε.
——*qem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet insperabile.

Socrates Alcibiadi miranti, qî posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dictitanti, 10 Ἀλλ' ἔγωγε συνείθισμαι· καθάπερ ἠχούων συνεχῶς. *At ego*, inqit, *assuetus qi sum: nec me magis offendit, qàm rota stridor aqam educentis eos qi assidue audiunt.* Nec sileri dignum hîc Æschylî illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiqu. lect. l.* 8. *c.* 7. Lil. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apopth. l.* 6. relatum: qi dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percussio, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qi proximè assidebat, 20 latus fodiens, Ὁρᾷς, οὗ ἡ ἐσχὴ ἔδει, ὁ πυκτικὸς σωπᾷ· οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inqit, *qanta sit vis exercitationis? ictus ipse silet: spectatores verò vociferantur.* ubi νύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; qàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qi *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Srobæum hîc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἥττασθαι, εἰς τὸ μὴ πειρᾶν ἃ ἥττητο· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ὅτε τῷ πεφάσθαι 30 αὖθις ἄμεινον ποιεῖν. Verùm Marcò gemina prorsus Plut. *de tranqill.* Δεῖ μηδὲν ὑποχωρεῖν, μηδὲ ἀπιστεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοντα ϗ ζηλοῦντα ϗ σωτηθησόμενα, πεῖραν ἅμα λαμβάνειν ἑαυτοῦ ϗ καταπόνησιν, ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φεύγοντα, μηδὲ ἀποδυόμενα τῆς ψυχῆς τὸν ὁπλίτην αὐτῆς, μηδὲ διαφθείροντα τάχα ἢ ἀδύνατα ἔτι δυσχερέστερον. ἀλλὰν γὰ ἐμποιεῖ ϗ μαλακίαν ἀγύμναστον ἢ ἀεὶ τὸ ῥᾷον ἀεὶ διατρίβουσα, ϗ πρὸς τὸ ἥδιον ἐκ τοῦ δυσπόνου ἀναχωροῦσα γλυ- 40 κυθυμία τῆς ψυχῆς. ἢ δὲ ϗ νόσου, ϗ πόνου, ϗ φυγῆς μελετῶσα φαυλασίαν ὑφίσταται ϗ ἀσχολιάζομένῃ τοῦ λογισμοῦ πρὸς ἔλεγχον, εὑρήσει πολὺ τὸ καθυβριζόμενον ϗ δάκνον ἐν τοῖς δικαίοις χαλεποῖς ϗ φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Διπλοῦν ἄλγημ' εἶναι τὸν ἄσκητον· ἥ μὲν ψυχικὸν, τὸν δὲ σωματικόν. ταύτῃ καὶ ἡμῖν ἐν γυμνασίᾳ συνεχεῖς γενόμεναι φαυλασίαι, εὐλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχονται. παρεῖδετο ϗ τεκμήρια τῆς ῥᾳδίως ὑπὸ 50 τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καλαγινέσθαι· ὁρᾶν τε γὰ ὅτι ταῖς τέχναις, ταῖς βαναύσοις ϗ ταῖς ἄλλαις, ἃ τῷ τυχοῦσαν ὀξυχειρίαν τοὺ τεχνίτας ὑπὸ τῆς μελέτης πεποιημένους. τούς τε αὐλητὰς ϗ τοὺ ἀθλητὰς, ὅσον ὑποφέρουσιν ἐκάτεροι τῇ ἰδίᾳ πονήσει τῇ σωματικῇ. ϗ ὡς ὅτι, εἰ μετιόντας τῷ δεκτικῷ ϗ ἐπὶ τῷ ψυχῷ, ὑπ ἂν ἀνωφελῶς ϗ ἀτελῶς

ἀτελῶς ἐμάχθην. ὑλὴν γὰ μὲν ἔλασε τὸ παράπαν ἐν τῷ βίῳ χρεὶς ἀσκήσεως καλοῦ ἕνεκα· σωματικῷ ἢ ταύτῃ πᾶν ἐκνικῆσαι. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil eſt, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter nasæ in id finguntur, quod uſus noſter exigit. quantò facilius animus accipit formam, flexibilis & omni humore obſequentior?* & *ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, ſi corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam poteſt, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis feras, quâ ſolem ardentiſſimum in ferventiſſimo pulvere ſuſtinens aliqis, & ſanguine ſuo madens, diem ducat: quantò facilius animus corroborari poſſit, ut fortunæ ictum invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil eſt tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat aſſidua meditatio: nullique ſunt tam feri & ſui juris affectus, ut non diſciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille ſunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit, oſtenditque nihil eſſe difficile, cujus ſibi ipſa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀεισερὰ] Τὴν δεξιὰν τῆς ἀεισερᾶς φύσει χρείττονα εἶναι, multis locis inculcat, multisque rationibus contendit Ariſtoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8. *de animal. inceſſ. c.* 4. *ethic. Nicom l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19. & 31. Idem tamen, Καί τι, inqit, ἐνδέχεται πάντα ἀμφιδέξια γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀεισερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, ἡμοίμεθα ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀεισερὰ ὄντι καὶ τὰ δεξιὰ ὑπὸν ἦπον φύσει βελτίω ὄντα τῆς ἀεισερᾶς, κἂν πάντα ποιῶμεν τῇ ἀεισερᾷ, καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora ſiniſtris eſſe. At Plato, (qem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10) *de legib. l.* 7. hoc tanqam delirium exagitat, Ὦ: ἆρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀεισερὰ διαφέροντα ἐὸ' ἡμῖν φύσει ὥσες τὰς χεῖρας εἰς ἐκάσας τῆς πράξεων, τὰ χεῖρας. qod & refutare conatur primò membrorum reliqorum exemplo, ἐπεὶ τάχ' ἂν πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῆς μελῶν ὑλὴν διαφέροντα εἰς τοὺ πόνυς φαίνεται. qod idem de oculis avribúsque dici poterat; & nutricum matrúmq; maximè inſcitiæ uſuíque pravo adſcribit. Τὰ δὲ χεῖρας *ἀνοία [* ἀλνοία alii] τετρῶν καὶ μητέρων οὐ κωλοί γεγόναμεν ἔθεσι. τῆς φύσεως γὰ ἑκάτερον τῆς μελῶν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ δι' τὰ *ἤδη [* ἤθη forſan] διάφορα αὐτὰ ποιοῦμεν, ἐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum qorundam inſtantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰ τῆς ἔργον μὴ μέγα διαφέρει, λύρα μὲν ἐν ἀεισερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ ἢ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα ὐδέν, καὶ ὅσα τοιαῦτα τέκτονι δὲ παραδείγματι χρήμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ, δέον, ὅπου χρῆν χαλκῷ ἄνοια. *Siquidem in qot qibúsqe operibus utrâ utamur nihil refert, ſicut inter lyram tangendam, lyram ſiniſtrâ, plectrum dextrâ, an è converſo teneamus, nullius momenti res eſt. aliáqe ejuſdem rationis, qicunqe animadverterit, is hîc exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utrâqe pariter citra diſcrimen uſus fuerit, inſano certè parùm diſtabit.* qæ verba ideò lubentior verto, cùm qia Serranus ità reddidit, ut ſenſum avtoris havd clarè ſatis expreſſerit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem reſtituam explicémqe. demum ratiocinatur à ritu gentium qarundam. Ἐδείξε δὴ ταῦτα ὁ τῆς Σκυθῶν νόμος, ἐκ ἐν ἀεισερᾷ μὲν τόξον ἀνάγων, ἐν δεξιᾷ δ' ὀϊστὸν ἀφιεὶς μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέραις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. qibus accenſeri poſſunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, inſigni in eo genere artificio præditi. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνάδηλον] ità Plato ſuprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiús.

Τῷ χαλινῷ ἐῤῥωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ χρατεῖ] Neqe hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἔτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἱπποκομίαις τί ὄντι ἂν ἐν ἑτέροις· ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατὸν, ὅτι παρὰ φύσιν καλαστιάζουσιν οἱ ἀεισερᾷ δεξιῶν ἀδυνάτερα καλαστιάζοντες.

Τοῦτο γὰ εἴθιται] Itaqe Plato, διαφέρει ἡ παμπολυ μαθὼν καὶ μαθὼν καὶ γυμνασάμενος καὶ γεγυμνασμένος. *Multum intereſt inter eum, qi utrâqe manu uti didicerit, aſveveritqe, & eum qi alterutri tantùm.* qod & à re athletica, & à militari, mox comprobat. Ideo avtem uſus obtinuit, ut *ad frænum ſiniſtra* adhibeatur, qò dextra vel virgæ, qâ equs regitur, vel armis, qæ geſtanda ac utenda fuerint, pútà enſi haſtæve exerendis, exercendisqe immunis relinqatur. Xenophon *de re eqeſtri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀεισερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. qanqam poſſet & alia aſſignari ratio, cur frænum fortiùs ſiniſtrâ teneatur; ſi verum foret, qod Solinus habet, *polyhiſt. c.* 1. *Parti dextræ habilior adſcribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmaſius. qem viſe ſis in *exercitationum* theſavro illo ποθυμαδιαίτῳ.

§ 7. Ὀπτέον δὲ καλαφθίναι ὑπὸ τῦ θανάτυ] qalem ipſe ſe velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* Eſtqe hæc ſectio ſatis commoda. non celabo tamen ſuſpicionem meam; legi poſſe non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qalem te à morte relinqi oporteat*; ſive *neceſſe ſit, & qod animum, & qod corpus attinet.* ſiqidem qales nos, qoad corporis ſtatum, mors deprehenſura ſit, τῆς ἐφ' ἡμῖν ἐκ ἔστιν, ut cum Stoicis loqamur.

Τῶ βραχύτατα τὸ βίυ] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τῶ ἀχάριτα] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8 Γυμνά-

§ 8. Γυμνὰ τὰ ὀλιγῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Casimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fusce, velis, cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτὸ ἀσχολίας ἀπῃ] Forsan [πῶς πᾶς] τις, vel [ὅπ πᾶς] τις. qia sequitur, πῶς ὑδεὶς ἄλλῳ ἐμποδίζεται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc est, qod ille apud Plut. *de tranquill.*

Οὐτις ἐμοὶ τῷ ἄλλῳ ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγχραπασῇ, ὐχὶ μονομάχῳ] *pugili*, sive *pancratiastæ*, *non gladiatori*. qia alter armis nativis χ᾽ φυσικοῖς, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adscititiis. itaqe alter gladium si deposuerit, statim occiditur; alter manum præstò semper habet; nec qicqam amplius, nisi ut dextrè utatur, est opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antisthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Aristot. *de motu animal. c.* 8. idem de ense, vel alio qovis telo, dici potest. Γίνεται ἀσφαλὲς ἀφαίρετον μέγος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. sed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in *Zenon.* διαπαντὸς χρῆσις τῇ ἀρετῇ ἀναπόσπαστος γάρ ἐστι χ᾽ πάντοτε τῇ ψυχῇ χρῆται ὅση τελεία ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia sint ipsa per se nuda.* ut *supr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρέσεις] de *distributione* ista, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκων ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπλέον] τὸ illud D. Boot. vult esse casûs primi. ut sit τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, clavsula, superioribus periocham istam annectens, sensúmqe hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ suprà posita sunt consequitur.* At interpres uerqe in casu qarto accepit. *Qod ad naturam consequitur.* Xyl. *Qicqid in serie ac sequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Cas. Ego malim *qicqid contingit naturæ consentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc est, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλον φύσιν. τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. sicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῇ κράσει. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis avtem est, qalis apud Gregor. Naz. *in Basil.* Τί τοῦτο ὐκ ἐπαινετέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *supr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *consid.* 3. Δεῖ δ᾽ ὃς ἂν κακουργῇ ἄκων, συγγνώμην ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτόν] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι ὐδενὶ, ἐγκαλεῖν ὐδενὶ, προσβιάζεσθαι τῇ διοικήσει τῇ ὅλων. ità enim legend. non προσβιάζ. Et *ibid. c.* 10. Μὴ δεῖν μεμφάσθαι, μὴ ἀνθρώπων. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδεύτου ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ᾽ οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς· ἰσχυρᾶς παιδεύσεως, τὸ μηδὲν ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, τὸ μήτ᾽ ἄλλοις, μηδ᾽ ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖον] Plavt. Trucul. 2. 1.

Vertit se rota vicissim: stultus est, qi id admiretur.

Ξένον] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antisthenes apud Laërt. *lib.* 6. τοῦ σοφοῦ ξένον ὐδὲν, ὐδ᾽ ἄπο. locus mendi manifestus, in qo tolendo frustrà operam posuerunt viri magni. Ambros. Camald. *novum* qasi καινὸν legerit. qidam, ὐδ᾽ ἀξιέραστον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπο tolerari posse putat; sed suspectum tamen habet. Is. Casavb. qid si ἀπὸν legatur? ut sapienti *nihil deesse velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non satisfacere tamen ipse profitetur. havd infelicior istis saltem forsan futura est conjectura nostra, si ὐδ᾽ ἀπροσδόκητον rescribamus. conjunxit hæc certè Marcus noster *supr.* § 1. Ξένον οὖν τῆς παλαιᾶς χ᾽ θαυμαζομένης, ὡς ἀπροσδόκητα, τὰ καθ᾽ ἡμέραν γινόμενα.

§ 14. Ἤτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαράβατος τάξις, ἢ πρόνοια ἱλάσιμος] Cas. *aut fatum, (idqe vel necessitas absoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confusio fortuita:* &c. ut videatur legisse, ἤ τι εἱμαρμένη, [χ᾽ ἢ] ἀνάγκη [χ᾽] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut necessitas fatalis, atqe ordo inevitabilis*, ut [χ᾽] alterum tantùm insertum voluerit, cui accedo potiùs, qàm malim ἀπαράβατον *inviolabilem*, qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Desine fata Deûm flecti sperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus est secundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Est Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magis, qia fata illi nulla agnoscebant.

Φυρμὸς εἰκαιότητος] *confusio inanis.* Xyl. *confusio merè fortuita.* Cas. sive *temeraria.* φυρμὸς εἰκαιότητος, *confusio temeritatis;* qo vocabulo usus est Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τοῦ εἰκαῖον, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκαίρατος pro qo Annot. ἀκαιρατος substituit; vertitqe *confusio durissima.* Hesych. certè, Ἀκαίρατοι, ἀσυμβόλοι. καὶ τὸ θεῖον γένος. ex Heliodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαιτυὸς δ᾽ ἢ πλειόνες ἀκαιρατοι ἰσοδόσσαι.

Verùm τὸ ἄκαιρον istîc non magis locum habet, qàm οἱ κῆρες, avt etiam θεῖπες χ᾽ ἵπποι, vermiculi illi scil. à qibus vocabulum id desumptum est. *confusio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere cossi nequeunt.* Ego siqid mutandum (qod nihil est necesse) videretur, εἰκαίοταλον mallem. qod optimè convenit cum eo qod sequitur, ἀπερισκέπτῳ· siqidem, qæ rectore carent, temerè ferantur.

Ἀπρε-

Ἀπροσάπτῳ] id est, χωλὸς τῷ προσάπτειν, sive ἀνηγεμονεύτῳ · utì ipse se mox explicat. Hesych. ἀπροσάπτευτος, ὁ μὴ ἔχων προσαγορίαν τινός. cui nemo præest; vel etiam, qi nulli. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istìc ἀπροσάπτητος passivè sumitur; qomodo eidem ἀνεπιτήδευτον est ἀφύλακτον, ἀνεπίσκοπον, cui curator & inspector nullus est.

Εἰ μὴ ἀπροσάπτως ἔλαθε ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Qid mihi prodest philosophia, si fatum est? qid prodest, si Deus rector est? qid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nihil præparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque qid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Qicqid est ex his, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς ἐν τῷ Διὸς βουλῆς] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *consentus esto.* Xyl, *sat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὸ πλέον.

Κἂν ἀφιερῇ σε ὁ κλῆδων] Melius faniúsqe consilium, qàm Marcus hìc, suggerit nobis Augustinus *de diversf. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est qò te teneas, ut non transeas. res humana tanqam fluvius decurrit, tene te ai lignum nè traharis. qo me teneo? verbo Dei, qod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli seqi flumen carnis. qi comprehendat verbum manens, nisi qi in ipso manet?* Idémqe *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso spiritu, qo homo es,* (qod Marcus hìc monet) *iterum spiritus tuus in cinnem relabitur, qia non dedisti eum illi à qo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τῆς λύχνου φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅτι ἥμαρτέ τις] forsan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cavto exciderit, dum in τί, qod proximè seqebatur, oculum intendit.

Τί δὲ, δῆλα, εἰ τοῦτο ἥμαρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *considerat.* 5.

Εἰ δέ τις ἥμαρτεν] etiamsi peccârit qis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide l. 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἐμοὶ γε δοκεῖ ἴασις ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δηλοῦν ἑαυτὸν μεταμελόμενον τοῖς ἀδικηθεῖσι τὰ πεπραγμένα, ἃ πάντα χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δεόμενος αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ἃ καλὰ ἔδρασεν. Petron. *satyr. Sævi qoqe implacabilésqe domini crudelitatem suam impediunt, qando pœnitentia fugitivos reduxit; & dedititiis hostibus parcimus.*

Κατίδοιεν αὐτὸς ἑαυτὸν] qod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. κολαγνὺς ἑαυτὸ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *sat.* 13.

Exemplo qodcunqe malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est hæc ultio, qòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.—

Ὅμοιον τοῦτο τῷ κολαζύπλευν τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ἐν τοιούτων ἀναλογισμοῖς δηλοῖ αἰμάσσων τὴν ψυχήν. Et *de tranqill.*

Ἡ σωφρονεῖν, ὅτι σωφρονεῖν δεῖν ἐπιτηδεύσας, (ex Evripid. *Oreest.* i. e. τὸ σωφρονεῖν, ut Scobr explicat *nom.* 2. *tit.* 24.) οὐ ἔλκος ἐν καρδίᾳ, τῇ ψυχῇ τὴν καταμέλειαν, αἰμάσσουσαν ἀεὶ καὶ νύσσουσαν ἐπιπολαίστατα. Senec. *de ira lib.* 3. *c* 26. *Maxima est facta injuriæ pœna, fecisse: nec qisqam gravius afficitur, qàm qi ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna nequitiæ est, qàm qòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem δρύπλοον καὶ καταδρύπτειν de arboribus propriè dictum, ὅτι τὸν ὀστρακώδη τῶν δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus cortex dilacerando detrahitur. nam qod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usqe sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, qod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ἐπὶ θρῆνν plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ἐπὶ θρήνῳ. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus, de hastâ vulnerato, Homér. *Il.* π'. *v.* 324.

—πρυμνὸν ἧ βεβαχίονα δουρὸς ἀκωκὴ
Δρυφ' ὑπὸ μυὸς ἰόντος. ——

de navfragò ad scopulum allisò, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Εἶτ' ὀπὸ ῥινὸς τε δρύπτον.

de aqilis, sese invicem, an eos, qorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 253.

Δρυφθείσῃ δ' ὀνύχεσσι παρηίδες ἁμφί τε στῆθος.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

—χαῖται δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

—δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πτυχαῖς ἀπαρξαμένη.
—*dilacerásqe genas,*
Ungvem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in epigram. anthol. —καὶ δρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, sive γυνὴ. *Il.* β'. *v.* 700. cui —ἀμφιδρυφοὶ εἰσὶ παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utraqe lacerata, sive laniata, genas.* ut Maro *Æn. l.* 12. *Et toscas laniata genas.*

κολα-

Καλλωρύσσειν itaque τῷ ὑμᾶν est, quod Silius *bell. Pun. l.* 8. *Ora manu lacerans.* ---
Et Naſo *metam. l.* 11.

Ora, comam, veſtem lacerans. ---

quæ omnia in luctu fieri aſſolent. ſed nec in pœnitentiæ remorſu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro poſt Clitum interfectum, Curtius *l.* 8. *c.* 2. *laniare deinde os unguibus.* havd inepte ergò Marcus pariter ait habere ſe, ſi pœnituerit, ac ſi id feciſſet, quod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò ſolet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκῷ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν] Ità *l.* 4. § 6. θέλει τῷ συκῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non iraſcetur ſapiens peccantibus. quæ? quia ſcit neminem ſapientem naſci, ſed fieri. ſcit pæne ciſſimos omni ævo ſapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perfectam habet: nemo autem naturæ ſanus iraſcitur. quid enim ſi mirari velit, non in ſylveſtribus dumis poma pendere? quid ſi miretur, ſpineta ſentéſque non utili aliquâ fruge compleri? nemo iraſcitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν σύκοις ſuſpectum forſan alicui eſſe poſſit, tanqam ab interpolatoris cujuſpiam manu, non à Marco ipſo exiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iſte, qàm in frondibus & ſtirpe ipsâ deprehendatur. Syneſ. *de providem.* 2. Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτατον μὲν τὸν καρπὸν· φύλλα δὲ καὶ γάλακτος καὶ ῥίζαν καὶ στέμονα, ἄπτυστα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *ſympoſ. l.* 5. *c.* 9. Γλυκὺς ὕπνος καρπὸς ἀπὸ δένδρου φύεται πικρότατα. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδές ἐστιν· ὥστε καύμασιν μὲν ἐκλιθέναι δριμύτατον χυμὸν, καὶ ἀκαυθέσαι τὸ ἐν τοῖς τέρεσι κοιλίαν ῥυπαρωτάτην παρέχειν ὑπὸ δριμύτητος. verùm nec fructus qoqe lacteo iſto humore, anteqam maturitatem conſequatur, immunis eſt; qem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius. *l.* 15. *c.* 19. Idémqe *ibid. c.* 28. *ſuccus lacteus in capite ficûs, in corpore non item.* & *l.* 23. *c.* 7. *Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipſe *ibid. lib.* 6. *c.* 10. τὸ φυτὸν ἁπάντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ φύλλον ἀναπιμπλῆσαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ ῥῖον ἀναπιμπλῆς.

Ἢ τὸ βρέφος κλαυθμυρίζειν] Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *Si iraſceris juvenibus ſenibuſque quòd peccant; iraſcere infantibus, quòd peccaturi ſunt. Nam qis iraſcitur pueris, quorum ætas nondum novit rerum diſcrimina? major eſt excuſatio, & juſtior hominem eſſe qàm puerum.* quod autem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat.* 12. Ὥσπερ ἐκ ἂν ἐκόλασε γερᾶνος διὰ τὸν κλαγγὴν· ὕσον οὐδὲ ἐκείνης [διὰ τὸν χάσκειν καὶ τὸν ὕζειν.]

Τί γὰρ πάθῃ] quod *lib.* 10. § 30. τί γὰρ ποιήσει; *qid enim faciat?* Lucian. *ad eum qi dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθωμεν; ἀμφίστομον γὰρ ζῶον ἄπαξ ἐγκεκλήμεθα. *qid enim faciamus?* &c. Idémqe in *ſpeculantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅταν φίλος ἀνὴρ βιάζηται; *qid enim faciat qis, ubi vir amicus urſerit?* Laco apud Ælianum *l.* 9. *c.* 27. qòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ὃ γὰρ ἐγὼ αἰτῶ τοῦτο. ἡ φύσις δέμε ῥεῖ. Joan. Chryſoſt. *in* 2. *ep. Cor. orat.* 1. Καὶ τί πάθω, ὅτι μάρτυρίου καιρὸς ἡ παρέσι νῦν; *Qid faciam, cùm martyrii jam tempus non ſit?* Galen. *method. l.* 10. τί ἂν ἔν τις πάθοι πρὸς ἄνθρωπος μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πειθόμενος; Terent. *Heautontim.* 4. 1.

Qid cum illis agas, qi neqe jus, neqe bonum atqe æqum ſciunt?

Εἰ ἔν γε ὀργὴ θέ] *ſi igitur trux es.* Xyl. imò, *ſi acer ipſe validúsqe es.*

§ 17. Εἰ μὴ καθῆκον] vide *ad l.* 3. § 6, 7. ſed & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ γὰρ ὁρμὴ σου ἴσως εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾷν] Sententia defecta. Caſ. *Tenças ſemper propoſitum tuum ab omni neceſſitate ac coactione liberum.* acſi ſcriberetur. ἡ ὁρμή σου ἀδίαστος ἔστω. At Xyl. *hæc ſequentibus conglutinat. Tui animi motus ità ſint compoſiti, ut omnia circumſpicias.* mihi nec iſtud placet, nec, quod cenſeam ſentiámve, probabile aliqid impræſentiarum occurrit. forſan ἡ γὰρ ὁρμή σου ἴσως εἰς [πάλιν] φάνῃ. *etenim conatus tuus ad iſta, τὸ καθῆκον* ſcil. καὶ τὸ ἀληθὲς, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad ſequentia pertineat. vel etiam ſi ἀδίαστος illud admittere libuerit; ἡ ὁρμή σου ἀδίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim*, ſive *conatus tuus non eſt coactioni aut vi ullæ ex parte obnoxius*, qò minùs ab eis abſtinere te poſſis; vel qæ officio tuo adverſantur, agendis, vel qæ veritati repugnant, dicendis. vide *l.* 10 § 33.

§ 18. Τὸ τῷ φαντασίας σοι πιεῖν] *qod ſe objicit tibi.* Caſavb. *qod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *qod phantaſiam tibi afficit.* ut *lib.* 3. § 11.

Ἀναπλύσειν διαῤῥύλα] vide *ſupr.* § 8. 10.

§ 19. Κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον] τὸ ἔν σοι θεῖον. *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 19. τὸ ἐν σοὶ θειότερον μέρος. vide Julian. *infrà ad* § 26. Epictet. *l.* 1. *c* 3. τί γὰρ εἰμὶ; ταλαίπωρος ἄνθρωπάριον καὶ τὰ δύσνικά μου σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι καὶ κρεῖττον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐμεαυτὸ, τούτοις θηρεύομαι; leg. προσετέτηκε. de qa voce vide Syneſ. *epiſt.* 57. *ſuprà ad* § 3. & Marcum l. 10. § 24.

Τῶν τοιαυτασύντων τι] vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 10. § 38. Clemens *ſtrom. l.* 4. Δεῖ γὰρ κρίσιν τὴν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην· μὴ ἀνευ ἀποστόμου, ἀψύχου δίκης ὀργάνου, ἀτρομίας ἴσως μόνου παρὰ τοῖς ἔξωθεν αἰτίας λαμβάνουσα.

Τί μοι νῦν ὄζει ἡ διάνοια] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10 § 24.

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l.* 2. § 16. & *infrà* § 24.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55. & *l.* 8. § 34. & *l.* 11. § 21.

§ 21.

§ 21. Μετ' ὀ πολὺ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *confider.* 6.

Ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γίνηται] vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Avguſt. *confeſſ. l.* 4. *c.* 11. *ecce illa diſcedunt, ut alia ſuccedant, & omnibus ſuis partibus conſtet infima univerſitas.*

§ 22. Πάντα ἡ ἀνάπλησις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ἐπί σοι] ἐφ' ἡμῖν ἀνάπλησις. Epictet. *enchir. c.* 1.

Ὥσπερ κάμψαντι τὸν ἄκρον] ἄκρα κάμπτειν, quod Plut. in *collat. terr. & aquat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium praetervehi.* nos dicimus, *to double the cape.* ſolent autem prominentia loca iſtiuſmodi plùs aliis eſſe undis infeſta, ventis expoſita, procellis obnoxia, eóque nomine magis periculoſa: indè proverbium de *Malco*, ſive *Malèi* Laconico promontorio,

Μαλέας ἡ κάμψας, ἐπιλάθου ὧν ἔσχες.
Malean legens, quæ ſunt domi obliviſcere.

Euſtath. *ad odyſſ.* γ'. Ulyſſis *Odyſſ. i'. v.* 80.

Ἄλλα με κῦμα ῥόος τε περιγράμπτοια Μάλειαο
Καὶ βορέης ἀπέωσε. ——

Et Neſtor de eodem *ibid.* γ'. *v.* 288. juxta Maleam navigantes habuiſſe ſe συγκλὼ ὁδόν.

——— λιγέων τ' ἀνέμων αὐτόμβρια ———
Κύμαλα τε τροφόεντα, πολέεσσι, ἴσα ὀρέεσσιν.

Liban. *orat.* 31. inter cætera navis moleſta, ἡ πέτεσθαι προσελαυνούσῃ, ἀεὶ ἂν δέῃ κάμψαντας ὄρμου τυχεῖν. & *orat.* 3. ἡ ταυτὸ συμβαίνει, ὅταν ἐπὶ τὴν ἀροῦσαν, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἀλαυνομένη πνεύμασιν εἰς σωφρονισμὸν ἐγείρηται κυμάτων· ἐκεῖ γὰρ ἐρὶν καθαρῶς τὸ μεῖζον κῦμα φεῦγειν τοῦ περιόντος ῥαγῆναι, τὸ δεύτερον ἐγκαταλαμβάνει, καὶ τὸ τελευταῖον αὖθις ἀναπαλαῖον γενόμενον, ἕως ἂν λήξῃ τὰ πάθεμάτα.

Γαλιλαίων] Ita *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλιλαίᾳ. & *l.* 8. § 25. αἱρέσεις καὶ γαλιλαῖαι. calem animi ſtatum delineat. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyſſ.* ι. *v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐναίσιος ἠὲ καὶ ἄλλη
Ἔστατο νηνεμίη· κοίμησε δὲ κύματα δαίμων.

Eodémque alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαίμων δεῖν ὁ ἀπαρέγκλητον διδάσκων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἠσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθιστὰς.

——πάντη γὰρ ἐπείγει γαλήνη.
Τὸν δ' ὡς οὖν σόφον ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.

vide *ad l.* 2. § 4.

Σταδιοδρομίαι πάλαι] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἦν γὰρ τῷθ' ὑπάρξῃ, ἔυδια πάντα, καὶ πλοῦς θεοῦ, καὶ λιμένων ἡ θάλασσα, καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κάλπος ἀκύμων] quod Dio Pruſ. *orat.* 74. ἄκλυστον λιμένα. qui is Maronianus ille dixit, *Æn. l.* 1.

——— ubi omnis ab alto
Frangitur, inque ſinus ſcindit ſeſe unda reductos.

ex poeta autem aliqo traducta hæc, M. Caſ. nec fruſtrà, opinor, avtumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἵλεων καὶ ἀκύμαντον τῆς ζωῆς διδόντων, Syneſ. alicubi, Idémque *de regn.* αὐδῆς ἀκύμονα διδόντων.

§ 23. Μία καὶ πόνων ἐπίργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν δ' κυρτὸν καὶ τὸν ὄρον διδοῦσι ἡ φύσις] ſic *l.* 6. § 49. ἀφαίρεσιν. hoc eſt, quod Solomon Eccleſ. *c.* 3. *v.* 1. לְכֹל זְמַן וְעֵת τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι. ubi rectè זְמַן *tempus determinatum*, ſive, *præſtitutum*, ex Eſt. *c.* 9. *v.* 26; 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14 & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piſcator; & exponit, prout & Jun. prior, *determinatum à Deo.* etſi locus ille à pleriſque aliter, ſed perperam, accipitur. hoc eſt etiam, quod Job *c.* 7. *v.* 1. צָבָא לְאֱנוֹשׁ *tempus præſinitum eſt homini ſuper terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, càm, cum vulgatæ auctore, *militiam*, vertere. atque ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana uſurpatur. nec de verſione ambigere patitur Job ipſe. qi *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies ejus, terminus ſive limites illius ſtatuiſti, quos tranſgredi non datur.* Jaſon Sirachd. *cap.* 18. *v.* 8. *præſinitum cuique eſt obdormiendi tempus.* Indè & Æſchyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ἔστι πολλὰ γράμματ' ἐν σέρτοις λαῶν,
Θήσουσι τις, εἰ μὴ τέρμα συντρέχῃ βίᾳ.
Οὐτ' ἐν σέρνῃ τις ἀνδρὸς παρ' ἑστίᾳ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν παμμοιρίδιον μόρον.
Non tela ſiqis pectus intra acceperit,
Morietur, nvi fata niſi dent terminum:
Nec ſi larem qis ſervet, aſſidvus foco,
Effvgiet horam, Parca qam decreverit. Grot.

Et Phalaris epiſt. 147. Ἐὰν γὰρ, ὡς μηδεὶς τυραννοκτονήσει τὸν Φάλαριν ἔξω τῆς ἰδίας μοίρας, ἣν ἕκαστος ἔχομεν κατ' ἐαυτόν· forſan καθειμαρμένην. atque ità interpres, *definitum & conſtitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

——πάντ' ἦν μέτρα πάντων
Οὔτε τις οἰωνὸς φύσιν, οὔθ' ἱερὰ,
Οὐθ' οἱ Παιῶνος πλουσιόμβροι ἔσχον ἔχοντες
Ἰατροὶ, καὶ πῆς ἄδην ὄπασε τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα κήκεται ἄλγος·
Καὶ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δῖος.
Τὸν δ' κραταῖς νόσοισι κυκλούμενον ἀρρήκτοισι,
Ἀμήχανος χειροῖν, αἴτια τίθησ' ὀλέθρου.
Μοῖρα δ' ἐπὶ τοῖς πᾶσιν κακὸν φέρει, ἀνὰ καὶ ἐσθλόν.
Δῶρα δ' ἄφυλα θεῶν γίνεται ἀδιάκριτα.

——— *fato quæcunque manent ſors,*
Non hanc averſet victima? ſed vires meæ?

Nec

Nec qi Paonias egris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenuis morbos produxit acerbos,
Tollere qos nullis sit medicamitibus:
Sæpè diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato sors læta venit, contraria fato:
Nec vitare datur, qæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, *πεπρωμένη*, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4. § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν ἡ ἰσία] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, qæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiatos dies suos*; hoc est, nè dimidium qidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23. qosdam etiam *defungi* בלא יגמן Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν ὐκ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua.* Vatabl. & Pagn. & בלא עת Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. ἀώρως, Sept. *ante tempus suum.* Vulg. siqidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Qota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. qia, *pauci ad senectutem perveniunt.* Cic. *de sen.* pavci eum vitæ terminum assequntur, qem constitutionis nativæ virtute poterant, si finitori nihil interveniisset. verùm, si *naturæ communis*, ut Marcus loqitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus, *nemo nisi suo die moritur.* Sen. *ep.* 69. etiam qi immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, — metásqe dati pervenit ad ævi.

Idem *ad Marc. c.* 20. ex Æn. *l.* 10. Itaqe non fuit necesse, ut Servius qò Virgiliana duo illa conciliaret, Æn. *l.* 10. — *Stat sua cuiq; dies.* — & de Didone *l.* 4.

— nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem; —

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqi; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse.* Videmus enim, Marco avctore, utrumqe etiam Stoicorum placitis esse satis consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. qam qia prolixior est, nec ad nostri mentem, committo.

Νεαρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἡ δεῖ πᾶν καὶ ὡραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ αἰσχρὸν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον καὶ συμφερόμενον] vide *l.* 2 § 11. & *l.* 3. § 4. συμφέρεται καὶ συμφέρει. verto avtem istîc; *conducens, & congruum.* συμφέρειν convenire, *congruum esse.* Liban. *orat.* 11. Θαῦμα πέπων ἕτερον ὅπῃ τῆς αὐτῆς βασιλείας παραπλήσιόν τι καὶ ὃ παραπλήσιον τῷ ἑστέρῳ· τῷ μὲν γὰρ ἐξ Διὸς συμφέρεται· τῇ ἡ δὲ ἄλλη ξένων δεῖσθαι μελάσασα δόξης, *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec geminum tamen. in hoc enim convenit, qòd circa Deos ficbat: in hoc discrepat, qòd in Deis peregrinis istuc translatis:* cùm prius nimirum in patriis restitutis exhibeatur. ex Fed. Morellius hîc, ut alibi sæpenumero, non dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *Regi enim circa Deos, ad cultum confert hospitum: huic autem est, qod peregrinarum migratione differt.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ θεῷ] ista cum seqentibus Xyl. vertere neglexit; vitium suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος qemadmodum & Διόληπτος in seqiorem partem sumitur havd raro, pro *arreptitio*, sive *lymphatico.* itaqe apud Plut. Adulator, qò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte superare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τῆς δεισιδαίμονος excessus, avt affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qi numini ferendum agendum se totum permiserit.* nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qi Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est avtem tralatio ab eis desumpta, qi instinctu qodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, καὶ οἱ ἔνθεοι. ità de Æschine Philostratus: τὸ θεῖον λέγειν, ὅπου μὲν ἐπιστήμαις σοφιστῶν ἐπαιδεύθη· ἀπὸ Αἰσχίνου δ' ἤρξατο, Θεορρήτῳ ὁρμῇ αὐτοσχεδιάζοντος, ὥστε οἱ καὶ χρησμὸς ἀναπίστους. Indè Θεοφοίτας. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ ποιητῆς ἢ καὶ λογοποιῶν μόνον πίστευται τύχην ἐπὶ γλώττης ἐκ θεῶν θείασμῷ ἔχοντος· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν δημιουργῶν αἱ χεῖρες θεσπίσων πλημμάτων ἐφόροις ληφθεῖσαι, κἄτεχα καὶ μὴ μανίας ἐφεπτόμενα τὰ πτήματα· ὁ γὰρ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἐκ πνοῆς ὀπτασίας κινηθείς, εἰς πλοῦ τὸ ἀγάλματος δημιουργίαν πρὸ Θεοφοίτου ἐφῆκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qi non lingvam tantùm, sed & manum mentémqe suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámqe, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, qàm qod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi *Strom l* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ ἤδη ἅγιος Θεοφορῶν καὶ Θεοφερόμενος.

Ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ τῷ Διῒ] *qi vià eâdem qâ Deus fertur.* i. qi Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν καὶ τὰ αὐτὰ φερομένω, τὰ δ' ἀλλαγωλίω. *partim cum illis convenientem, partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloqendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10 § 21.

§ 24. Ὡς ἂν ἡ φύσις αὐτὴ ἐνέγκῃ] *negid aliter qàm justitiæ æqitásqe exigit.* Casaub. minùs plenè. meliùs Xyl. *negid secius qàm justitia ipsa egisset.* formula diserta, & ἀκεφάλιστον ne insinuans.

Οὔτε

Οὔτε ἡ τῆ ἐπίλυσία μεμαλ⊙] vide *l.* 8. § 17.

Ὁποῖον ἔκγονον ἀπὸ στρήμαλ⊙] *Quasi unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ στέρημα, quod ἡ στέρησις. cujus exemplum frustrà quæro. Cas. *cujusmodi corpora nostra sint adhuc rudia & imperfecta.* unde qid legerit havd satis liqet. ego ἀστέρμαλ⊙ omnino legendum censeo. vel, si cui id minùs arridet, ἀστερήμαλ⊙. qod propiùs accedit ad scripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (si pro *femine* ibi sumi, qod qidam censeat, compertum haberetur) vel ἀποφάμαλ⊙ etiam, sive ἀστερματώσας (ut τὰ ψυχάσια respondeat ἡ ἀστερμάτωσις) qæ actum ipsum seminandi designant. sensus patet; idémqe est, qodcunqe ex istis legere libuerit, qod Tertull. ex *seminis substantione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec silentio prætereundum videtur, qod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis avtoribus, qi in notationibus plùs satis ineptire solebant, τὸ μὲν ἀστέρμα πλὴν ὅτι μικρὸν ἔσχον ἐν πολλῆ ἀπορίᾳ σπέρμα οἰομένοις· πλὴν ἡ φύσιν ἐμπύησιν ἔσαν, καὶ διάχυσιν τοῦ ἐν αὐτῆς ἀναζωπυροῦσαν καὶ ἀναθάλπουσαν λόγου καὶ δεομένην. qo loco miror ego, qid Lipsium impulerit, ut pro ἐμφύσησιν ἐν φύσιν legi voluerit, &, *in spiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. physiolog l.* 3. *c.* 6. cùm locus sincerus sit, sensúsqe proclivis satis. *Semen ideo dictum, qòd in eo qasi conspiratione & colligatione qadam in exiguam molem vis virtusque omnis multum compingatur; naturam verò, qòd ejus ope operéque, qasi insufflatione qadam, vis virtúsque illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐν παρέργῳ. *A semine*, inqit Marcus, *sive seminatione*, usque *ad animationem.* ἀστέρμα itaqe sive ἀστερμάτωσις (id si scripserat) idem est hic Marco, qod ἀστέρμαλ⊙ πλαδαλλὴ Apollo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μίσχει ψυχάσιον] qod in ipso partu fieri avtumabant Stoici. qi & fœtum ad partum usqe animal esse negabant, sed utero muliebri, tanqam plantam telluri, adfixum, vel potiùs tanqam arbori fructum, agnatum, veluti partem ejusdem, ab eo cúmqe eo nutriri censebant. Plut. *de placit philos. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωϊκοὶ μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς μητρὸς, ὡς ζῶον. (contra planè qàm Plato, *ibid.*) ὥσπερ γὰρ τοῦ καρποῦ, μέρη ὄντας φυτοῦ ὄντως, πεπεισμένους ἀποῤῥεῖν, ἅπαν καὶ τὸ ἔμβρυον. Idémqe *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chrysippo locutus; Τὸ βρέφος ἐν τῇ μητρὶ φύσει τρέφεσθαι νομίζει, καθάπερ φυτὸν ὅταν ἡ πλησθῇ ψυχρότητος ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ συμπαγὴς γένηται τὸ πνεῦμα * μελαδάλλειν [* μελαλαδεῖν Salmas. *ad Epict. & Simpl*] καὶ γίγνεσθαι ζῶον. ὅθεν ἂν ὑπὸ τούτου πλὴν ψυχροῦ ἀνομάζοι παρὰ πλὴν ψύξιν. Et Philo eódem respiciens, *lib. de infomn.* Γεννάμενον ἐνδυς, ἢ ἔξωθεν εἰσκρίνεται; ἢ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἢ ἐνδεμοῦ ἐν ἡμῖν φύσις, δῆλα εἰδήσεις, ὅτι χαλκέως πυρωθέντος ὕδατι ψυχροῦ, ἀφεὶς τὸ χρατυθὲν σωμάτιον; διότι καὶ παρὰ τὴν ψύξιν ἀνομάζεται δικῆ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qi præsumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atqe produci; sed & effuso jam partu, nondum vivo infanti extrinsecùs imprimi. Cæterùm semen ex concubitu, muliebribus locis seqestratum, compingvescere in solam substantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore solutam, ut ferrum ignitum; & ibidem frigidæ immersum, ità aeris rigore percussam, & vim animalem rapere, & vocalem sonum reddere. hæc Stoici cum Æ nesidemo.* Addit idem ex medicis idem sensisse *Hicesium, & naturæ & artis suæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicubi dixisse. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adspiratione nascentis infantis adduci, sicut expiratione novissimâ educi. incertum tamen, an ex sententia fixerit,* (ità legit Rigalt) *an ex alterius persona id protulerit.* Absurda sanè sententia qæqe pluribus refutetur, indigna. Itaqe Septimius, dogmatis istius patronos, παράδοξόν τι, & à *sensu communi dissitum, in eo affectâsse*, contendit; sed qod à mulierculis qibusvis possit refelli. *Puduit*, inqit, *opinor, illos hoc statuere qod fœminæ agnoscerent. at qanto ruboratior exitus à fœminis revinci, qàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non est* (qod Varro dixerat) *aer ore conceptus; qia multò prius gignitur anima, qàm concipi aer possit. non enim post partum insinuatur in corpus, ut qibusdam philosophis* (Stoicis scil.) *videtur, sed post conceptum protinus, cùm fœtum in utero necessitas divina formavit.* Verùm varias nostrorum hac de re sententias videas licèt apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog. Pamphili nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *sursum elato animo*, Xyl. frustrà hæc accepit.

Τῷ πλυτεσσίαν, ὅσπ] qod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγές.

Ὅσον τὸ θεοικὸν ἐναέριον καὶ ἐναθέριον] scil. universas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aqatilem, terrestrem, incolis suis refertas censebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δαίμονες, οὓς καλοῦσιν ἐν τῷ γνωστῷ θεοὺς, καθ' ἕκαστον τῶν στοιχείων, οἱ μὲν ἀερίοις, οἱ δὲ αἰθερίοις, ἐν τε αὐθέσι, καὶ πνεῦσι, ἐν τε ὕδασι· ὡς μηδὲν κόσμου μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶναι, μηδὲ ζωῆς κρεῖττον ὅπερ ἐστὶ φύσεως. Apul. *de deo Socrat.* Quid igitur? *tanta vis aeris, qæ ab humillimis Lunæ anfractibus usqe ad summum Olympi verticem interjacet, vacabitne animalibus suis atqe erit ista naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qi aerem pervolant. ipsæ enim, inqit, aves, si sedulò advertas, terrestre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. est enim semper illis omnis victus*

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile: tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fessa sunt demigia pennarum, terra cevi portas est. Itaque aëri dæmonas attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrea, neque tam levia quàm aëria. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. Ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναιθέρια, ἐναέρια, ὑγρὰ, ἐπίγεια.

Καὶ ὅτι ὁπόκις] ᾗ istud παράλειπε, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τεῖτον referetur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem perverit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Ταὐτὰ ὄψεσθαι] *eâque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ, non τἄυτα.

Ἐπὶ τίσιν ὁ νόος] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τίσιν ὁ νόος; *hisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de quibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliquid. Ὅτι ὁ νόος. *ut sensus* τὸ φρονοῦν. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sitque idem hîc ὁ νόος quod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσονέλα ἐφ' ᾗ συμβήσεται, quam & νόσον *ibidem* nuncupav. ità Xyl. *tum qui in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. quod *lib.* 11. § 18. μετ' ὀλίγον. & *l.* 9. § 34. ὅσον ὄνησις. Sed illud mavelim. Apud Strobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τῷ ὄντι ἀπαιδεύτῳ εἶναι καὶ ἀμαθεῖ ὑπάρχειν, πολλὰ πόνον μετενδύματα φέρεται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Lucian. *necyomant.* τὸν πτερωτὸν μετενδύσαι. qo loco tamen in vulgatis μετενέδυσεν perperam editur. ἕστque quod Synes. *de provident.* μεταμφιάσασθαι dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βλὰξ ἔξω τοῦ ἀπολαῦσαι] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπιλάθου] Ità Avtor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐπιλάθου τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib.* 2. *sic se habent corda mortalium. quod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα κατὰ τοῦτο τὸ ὅλων φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἀμαρτανόμενον ἀλλοῦ τοῦτον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γενόμενον ὕπνος ἀεὶ ἐγένετο]. vide *lib* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅσον ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἀκοὴν καὶ πᾶσι ὅτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist.* ἀκεφάλῳ. vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἐκάστου νοῦς θεός] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νοῦς ἐν ἀνθρώποις, θεός ἐστιν. Atqe indè Synes. in *calvit. encom.* de capite, ἐκεῖ νομίζε κατοικηκέναι τὸν νοῦν· ἐκεῖθεν τοῦτο κεφαλὴν ἤγουν ναὸν τοῦ θεοῦ. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio lavdarus *instit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, memineris Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἔστιν ἐν ἑκάστῳ θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst.* 1.

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῖν ὁ θεός.—
Mens quippe nostra Deus est.

Idémqe in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

—θεὸς ἔστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νοῦς ἑκάστου, οἷς ἔοικε τοῖς σοφοῖς τόποις.
—*Numen est verè bonis mens ipsa.*

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Εὐσεβὴς ἡ καὶ Μάνης ἐν ἑνὸς τὸν νοῦν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ παγγοῆσαι ἐκάστου, θεὸν ἡ μοῖραν. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis qàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, qàm qod Senarius ille,

Βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός.
Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémqe dictamen bonum qemqe tanqam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l.* 2 *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν τρέφεις; θεὸν χαλκᾶς; θεὸν ἀφορᾷς, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς; θραύεις με λέγεις ἀργυροῦν τινὰ ἢ χρυσοῦν ἔξω σεαυτοῦ φέρεις αἰτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰδῇ, ἀκαθαίρτως μὲν θεοφόρημασι, ῥυπαραῖς ἢ περίξεσι. καὶ ἀγάλματος ἂν τοῦ θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσεις τι τῶν ποιῶν, ὧν ποιεῖς. ἀυτοῦ ἢ θεοῦ παρόντος ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητος τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ ἀπεχθὴς. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & Apul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐρρύηκε] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur avtem ἐν τούτῳ potiùs qàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli:
Sedibus ætherei spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist.* 101. τὸ θεῖον ἀνθρωπος ὁ νοῦς εἰς ἀνθρώπους ἥκει. Julian. *de Cynism. orat.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τοῦτ' ἔστι, τῷ νοῒ, ταῦτα ὄφεται ἀνάρρητα. mox tamen qasi corrigens qod priùs dixerat; τοῦτο δυμάσομαι τὸ δοκοῦν (affectum vult) καὶ πείσομαι ὑπακοῦσαι τῷ παρ' ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον ἢ θεῷ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in Zen. Θεῖόν τι εἶναι τὸν συρὸς· ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς οἱονεὶ θεὸν τὸν ἥλιον, ἄθεον, qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus, *ad eosdem c.* 2. *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἀνθρώπου] Lucil. *l.* 27. *cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum; qia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum pavcis, quod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11, -16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηνται βροτοί.
Τὰ δ' ἐκ θεῶν δ' ἔχοντες ὀνομαζόμεθα.
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὖτ', ἀφαιροῦνται πάλιν.
Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jure Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicquid eſt hoc quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientum turbâ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæterâque ex incerta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur. collatitiis, & ad dominos redituris ſcena adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſufructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, quæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere. peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo noſtros, & quos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & quos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanquam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanquam recedentia, quicquid à fortuna datum eſt, tanquam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt frequentiſſima. Siquidem eò ſpectat parabola illa, περὶ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit. § 158.* Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίου οἰκονομικῶς ὑπάρχειν· καὶ οἱ φείδοντες αὐτοῦ, εἰσὶν ἀγαθοῦ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ὅσοι ταμίαι. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ἤρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18. Ate omnia.* David *Paral. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πάνθ' ὑπάλυμα] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ παρὸν μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πῶ γνῶ τὰ πάντα ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καπνὸς καὶ σποδὸς] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi. vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ. *ſat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

qod mutuatum illum vult, Cl. Caſavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qi *fabulæ* meræ ſunt, qomodo Juvenal. *ſat. 2. v. 149.* *Eſſe aliqos manes,—*
Nec pueri credunt.——

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis ὁρᾷς ὁρῶ πάλιν ὀστᾶ, καὶ σποδὸς, καὶ ἀφάντους. πάντα τὰ ἐκεῖνα γῆ, πάντα ἐκεῖνα μῦθος. πάντα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ ἀθύμημα ψιλὸν, καὶ χαφή. Itaque Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σι ἀρίνω τοῖς πάροις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ἐκ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατυλλῖνος ὑπ' ἀρχῆ] Q. *Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. qanqam in Græcis à Scaligero editis, non Κατελλῖνος ſed Κατυλῖνος. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λύσιος Λοῦπος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λούσιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit. ἐν κήποις.* at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liqere profitearur.

Στερτίνιος ἐν Βαίαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit qem Marcus velit, avt qid is Baiis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Auguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. --an Stertinii deliret acumen. & ſerm. lib. 2. ſat. 3. ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignatum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρέαις] Καπρέαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii diſjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò ſeceſſerat, qò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum ſaltem pro *Caprineo* repoſitum vult Caſavb.

Οὐήλιος Ῥοῦφος] *Rufi Helvii*, qi miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Vettii* etiam *Rufi*,

qi sub Marco ad annum U. C. 931. consularum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* ille qis exiſtat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iſte egerint, qod in reliqis diſertè expreſſum est, qicqam dicitur.

Ἡ περὶ ὀπῶν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, diſcrepantia* ab aliis *insignior*, ſive *ſtudium in re aliqa diligentiùs poſitum*, qàm ab aliis poni ſolet. Ità Plato *epiſt.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ οἳ τῶν ἐκεῖ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες περὶ ἀρετήν. Terent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est ὑπὲρ μὲν διαφορᾶς.

Μετ' ἐπίσεως] qod *l.* 11. § 18. μὴ τύφου. vide *ſuprà* § 24. malè enim, *opinionis cauſsâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *ſillis*;

Ἄνθρωπε κενεῆς ὀπίσεως ἐμπλεσε ἀκοάς.

Παῦ τὸ καταγελώμενον] vide *lib.* 4. § 2. μὴ καταγελᾶν.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἀθείσης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπίμεμψον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28, & *infrà* § 31.

Ὁ ὑπὸ ἀτυφίᾳ τύφου τυφόμενος] leg. vel ὑπὸ ἀτυφίας, vel potiùs ἐπὶ ἀτυφίᾳ. par mendum ſuſtulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧς σεμνύεται ſcriptum fuerat: cùm σεμνύεσθαι ὑπό τινι Græcum non ſit. Est avtem gnome iſta notatu digniſſima, peſſimum esse faſtûs genus illud omniúmqe minimè tolerandum, qando *è faſtu ſpreto faſtus* enaſcitur, & de hoc ipſe ſuperbit ſeséqe effert animus, qòd ſuperbiam conculcâſſe videatur. Avguſt. *confeſſ. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipſo vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóqe non jam de ipſo gloriæ contemptu gloriatur, non enim eam contemnit, cùm gloriatur intús.* Idémqe *epiſt.* 59. *qæſt.* 7. *Fit enim miris modis in anima hominis, ut de falſa humilitate magis inflctur, qàm ſi apertiùs ſuperbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antiſthene: qem tamen ἐν τῇ ἀτυφίᾳ *ſummum bonum* ſtatuiſſe vult Theodoret. *therap. l.* 11. qíqe Platonem ὡς τετυφωμένον ὄγκωσιν. unde & ægrotum inviſens, cùm pelvim conſpicaretur, in qem Plato vomuerat, γελῶ μὲν ὁρῶ ἐνταῦθα, τύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem qidem*, inqit, iſtîc *video*, *faſtum verò non video.* qaſi bile ſe liberâſſet, faſtu non item. Cæterùm ipſe cùm laceram pallii partem ad obviorum conſpectum obverteret, Ὁρῶ σε διὰ τελέσνος κενοδοξίαν. *Per pallii ſciſſuras*, ajebat Socrates ſeſe *Antiſthenis vanitatem intueri.* Laërt *l.* 2. & *l.* 6. ſive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ὑ παύσῃ ἐγκαλωπιζόμενός μοι. *Annon deſines*, inqit, *oſtentare te* nobis? latet argutia, qam latinè vix commodè expreſſeris, in voce καλωπίζειν, qæ *ornatûs* ſignificationem habet; qamqe in eodem argumento uſurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν εὐτελῶς ἠρμοσμένον ᾖς χρὴ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ὅτι τέτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qi cùm Platonis ædes ingreſſus, ſtragula pretioſiora conculcaret, adjecto, Πατεῖ τὴν Πλάτωνος κενοσπδίαν. *Calco Platonis vanitatem* ſive *ſtudium inane*; regeſſit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τὸ τύφου διαφαίνῃς, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *qantum faſtûs, ô Diogenes, oſtendis ipſe, dum minimè faſtuoſus ambis videri?* Sive, ut alii referunt; Πατεῖ τὸν Πλάτωνος τύφον. *Calco Platonis faſtum*; ille: Ἑτέρῳ γε τύφῳ. *Calcas, ſed alio faſtu*; iſte. Laert. *l.* 6. Non erat itaqe qòd Julianus orationem *de Cynisno* ſuam tam atrociter ordiretur. Ἄνω ποτα μῶν, τοῦτο δὴ τῆς παροιμίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένης φασὶ καινόδοξον. Neqe enim *Diogenes vanitatis arceſſitus*, novum adeò avt inavditum. qi & qærenti πῶς ἄν τις ἔνδοξος γένοιτο, reſpondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) εἰ δόξης καταφρονήσειε. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monſtravit, eandémqe ipſe ingreſſus eſt. Qin & Flaccus Ariſtippum inducit ſic Diogenem alloqentem, *l.* 1. *epiſt.* 17.

Scurror ego ipſe mihi, populo tu. --

havd fruſtrà ſané. ſcurram enim agebat ille, improbum admodum ſæpenumero & impurum, nec ab obſcœnitate havd ſermonis duntaxat, ſed actûs etiam ipſius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis qoqe Cynicus idem notavit; ſiqidem in Olympia cùm Rhodios qoſdam ſplendidè veſtitos videret, τύφος τετό ἐστι. *Hoc faſtus eſt*, dixit mox, ubi in Laconas tunicis vilibus ſordidisqe amictos incidérat, Ἄλλος ἔστι τύφος· *Alius*, inqit, *iſte faſtus eſt.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipſius utiqe in illis morbum animi deprehendit, atróqe carbone notavit imprudens. Qem itaqe non immeritò taxans Petrus Bleſenſ. in *invectiv. melior*, inqit, *eſt purpurata humilitas qàm pannoſa ſuperbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄγει δέ τις ὀπισθοφυλακῶν ῥύπον ἢ κηλίδα χιτῶνος, ἢ διάρρηγα ὑπόδημα, καλλωπίζεται πρὸς τοὺς ὄντως, ἀτυφίᾳ καὶ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅτεται ναυτιεύσας, τὰ δ' ὄντως αἴρων τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγκρίμματα, καὶ φθόνους, καὶ κακοηθείας, καὶ μικρολογίας, καὶ φιλυδρίας, ὥσπερ ἕλκη περιείλλων καὶ ἀποκρύπτων, ὑδίνα δόγεν, ὑδὲ περισπᾶν ἐᾷ, δηλῶν τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον αὐτῷ μέλησι μέτεσι, μᾶλλον δ' ὄνειν. qo loco (ut id obiter adnotem) etiamſi Stephanus ἐγκρίμματα legat, qod exponit, cùm in aliqem excremus; ſuſpicor tamen ἐγκλήματα potiùs fuiſſe, qod *offenſiones* & *incurſationes* deſignat: ſiqidem κλήματα, ἐνοχλήσεις, & ἐγκλήτειος eſt ἐμπαθὴς. Heſych. qod avtem ait Plut. διασκώπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem reſpexit, cujus & vitam conſcripſit, teſte Juliano. illi etenim iſtud ſolenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. *de Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἔντυφον γλωττομανίαν non veretur objicere. Adjicere non absre fuerit, qod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Eusseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. lavdatus: Αὐτὸς ὁ τοῦτον τὸν τύφον φυσαλόμενος, ἄτυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastû amictus esset.* Ἐμοὶ γὰρ inqit, μόνος τετυφῶσθαι μᾶλλον ὑμῶν ἀνὴρ μανίας ἐρᾳσμιδίου δοκῶσιν, οἱ τετυφωμένοι μανίας ληροῦντες. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de rypho isto; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν τὴν κενοδοξίας δαίμονα. ὁ γὰρ ποιήσει τις καταρήσων αὐτῷ, τοῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται. νηστεύων, κενοδοξῶ. κἀλαλύω, ἵνα μὴ γνωσθῶ· ὡς φρόνιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὰ φορεσθεὶς ἐσθῆτι, ἠπῶμαι ταύτῃ· ἢ ἐντιμὴν ἐξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν εἴπῃς τῷ τελῶνι τούτῳ, ὀρθὸν τὸ κίνημα ἴσατε. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. τῷ κενοδοξίαν, ὡς τελευταῖον χιτῶνα, ἡ ψυχὴ περύκειν ὑποδεδῦσθαι. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ἢ κενόδοξος, ὅτις ἐφασκεν ἐσχατον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀποδύσασθαι. Philo etiam ab Antonio itidem lavdatus. φασί τινες, ὅτι ὕστατον ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito, *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παρῳδεῖ, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ὅδε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qi præfert, exhibet,

Πήρη τὶς γαῖ' ὅδε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ· Atqe ità Homerus, qem is imitatus est. *Odyss.* 7. *v.* 175.

Κρήτη τὶς γαῖ' ὅδε μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

qanqam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, qæ ipsa ἄτυφος *fastu pompâqe omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanqam aqis marinis omni ex parte cingeretur.

§ 28. Καὶ ὄψει ὁρατοὶ] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii. siqidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cælestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. qò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὺ γὰρ δὴ θεσπιωνεῖν πᾶσιν θεῶν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ὅδε τοὺς ἄλλους θεούς.
Sol, namqe Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Qin & Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles & invisibiles. Deos cælites partim visu usurpamus; alios intellectu vestigamus. ac visu qidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum, qod natura visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neqe prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eidem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaque hac ratione Avg. *de diversf. serm.* 12. dicentibus Ethnicis, *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur: ideo verus & tantus est. cæterùm qod videri communiter, qod comprehendi, qod æstimari potest, minus est, & oculis qibus usurpatur, & manibus qibus contaminatur, & sensibus qibus invenitur.* Et Minut. Fælix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, qantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qi se putat nôsse, minuit: qi non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim qem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Imò ex hoc Deum credimus, qòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem ejus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς μοι, Σὺ δὲ βλέπων, διήγησαί μοι τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ θεοῦ ἄῤῥητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρασθῆναι· δόξῃ γὰρ ὅσον ἀχώρητος, μεγέθει ἀκατάληπτος, ὕψει ἀπερινόητος, ἰσχύι ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβλήτως, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλλοπιᾷ ἀνεκδιήγητος. Qin & à nostra qoqe religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum. Hinc illud Evripidis, ut Clem. in *hortat.* an Philemonis, ut Justin. *de Monarch.*

Θεὸν δ' πῶν, ἔστι μοι, * νοητέον; * νομιστέ-
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν ἐκ ὁραόμενον. ον Just.
Dic, qæso, qalem fas putas credi Deum?
Qi cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* lavdatus:

— οὐδέ τις αὐτὸν
Ἐισοφόα θνητῶν, αὐτὸς δ' γὰρ πάντας ὁρᾶται.
— *conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec qisqam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Avtor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ἂν ἄλλῳ, πλὴν λογισμῷ. hoc est, qod Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siqidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα αὐτοῦ

ἀυτῦ ὑπὸ κλίσεως χάριν τῆς ποιήσεως τοιάδε, καθορᾶται, ἅτε ἀϊδίου & αὐτῦ δυνάμεως καὶ θειότητος. unde non inscitè Calvin. *institut. lib. 1. c. 5. § 1. Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib. 4. c. 8. Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὃς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. *ad Coloss. c. 1. v. 15.* qiqe ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c. 14. v. 9.* Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter.

Οὐδὲ τῷ ψυχῷ τῷ ἐμαυτῦ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, qâ vivificaris, & logeris, nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Avg. *de Trinit. lib. 3. c. 1.* vide *l. 10. § 26.*

Ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῦ ἐνδέχεται πειρᾶσθαι] Theophil. *ad Autolyc. lib. 1.* καθάπερ γὰρ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ ὐ βλέπεται, ἀόρατος ὖσα ἀνθρώποις, διὰ δὲ τῆς κινήσεως τῦ σώματος νοεῖται ὑπ' ἔχειν ἄν, καὶ τὸν θεὸν μὴ δυνάμει ὁρᾶσθαι ὑπὸ ἀφθαλμῶν ἀνθρωπίνων, διὰ δὲ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων αὐτῦ βλέπεται καὶ νοεῖται. Autor de *mundo c. 6.* Ἡ ψυχὴ δ' ἧς ζώομέν τε, καὶ πόλεις καὶ ὄικους ἔχομεν, ἀόρατος ὖσα, τοῖς ἔργοις αὐτῆς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τὸν βίον διάκοσμῶν ὑπὸ ταύτης ἔυρηται, καὶ διατέτακται, καὶ σωίσταται. ταὐτὸ χρὴ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντες ἀφεστότατοι, κάλλει δὲ ἐυφρεπέστατοι, ζωῇ δὲ ἀθανάτῳ, ἀρετῇ δὲ κρατίστῳ. διότι πάσῃ ὑπερθέτῳ φύσει γνώμῳ & ἀθεώρητος, ἀπ' αὐτῦ δὲ ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrastice reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fatemur omnes necesse est, hujus operâ omnia, qæ per hominem præclara fiunt, provenire: neqe animæ ipsius qalitatem ac figuram oculis occurrere, sed momentis ab ea gestarum rerum intelligi qalis & qanta sit. omne qippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustus rerum æstimator potest esse, qi hæc eidem de Deo neget, qem videat esse viribus exuperantissimis, augustissima specie, immortalis ævi, genitorem virtutum ipsâmqe virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, qando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atqe manifestus.* Minut. *Nec mirerîs, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid. 2. Deûm forma invisitata, vis cognita: qorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib. 1. c. 6.* Ἀφ' ἑκάστου πρὸ ἐν κόσμῳ χειρόν ἐστιν ἐγκωμιάσαι τὰ φαῦλα, ἐν δύο τι ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμίν τε συνεκτικὴν τῆς γενομένης ἐξέως, καὶ τὸ ἐυχρέστον. & qæ sequntur. vide & eundem *lib. 1. c. 16.*

§ 29. Σωτηρίαν βίου] qod *lib. 4. § 19.* σωτηρίαν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας. Plato Πρωτ. Τίς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τῷ βίῳ. Et mox; ὁ ὀνησόμενος ἀληθείας τὸ ἀληθὲς, ὅσων ἂν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Ἀπολαύειν τῆς ζωῆς] *Vitâ frui.* Ità Martial. *l. 10. ep. 61.*

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist. 61. Paratus exire sum; & ideo fruor vitâ, qia qamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lipsi. *fruor vitâ, securus, & lætus.* vide *ad lib. 3. § 6. & l. 9. § 26. & l. 10. § 33.*

Σωφρονίστα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib. 5. § 6. & l. 6. § 6. & l. 3. § 13.* Varro περὶ εὐνομίας. Legendo & scribendo vitam procudito. i. e. producito. Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἥλιος] Vide *l. 8. § 57. & l. 9. § 8.*

Μία ὐσία] vide *l. 4. § 40. & l. 7. § 9.*

Μία ψυχὴ] vide *l. 4. § 40. & l. 9. § 8.*

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib. 7. § 9. & lib. 9. § 8.*

Πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίδυτα καὶ ἀνοσιώτατα] πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, sunt *formæ & materiæ formis qasi subtractæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀϊδῆτα legisse videtur: cui accedere non possum. verùm ab interpunctione locum laborare opinor; & post *ἀναίδυτα* collocandam distinctionem, ut series dictionis sic procedat; *reliqæ dictarum rerum partes, formæ* scil. *& materiæ sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Marco, ità Pomponio *ad lib. 9. § 8.* exhibito. qi *corpus continuum* desinit, *qod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus *tigni lapidisqe*, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liqidò patet. vide *ad l. 6. § 13. & ad lib. 10. § 2.* sic *l. 9. § 36.* ἡ ὑποκειμένη ὕλη & τὸ πνευματικὸν Marco ἀντιδιαιρῦντα. Hoc idem videtur, qod πνεῦμα ὁλικὸν Tatianus *adv. Græc.* nuncupas; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus* stirpibúsqe, sed *agris* etiam inesse vult.

Καὶ ἐκεῖνα τὸν νῶν σωίζει, καὶ τὸ ἕπεσθαι αὐτὰ βεῖδον] leg. καὶ ἐκεῖνα τὸ νοῦν σωίζει, καὶ τὸ ὁπὶ τὰ αὐτὰ βεῖδον. *& tamen ista etiam* (licet sensûs ac rationis expertia) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior,* sive *forma illa, cujus vi eódem loci feruntur.* Vide *l. 10. § 26.* Τῶν βεῖδοντων. & *l. 4. § 16.* Τὸ αἰτιῶδες τὸ νοῦν ἀπὸ τῦ ὁ νῦς sicut & Aristoteli *ethic. l. 9. c. 4.* δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶ), ἢ μάλιστα. vide *l. 10. § 38.* Verùm τὸ νοῦν istis est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qa *suprà.* i. e.

Deus

Deus ipse. de qo & *l.* 10. § 1. σωίζει πάντα. sive, *spiritus Dei*, τὸ σωίζον τὰ πάντα Sap. Solom. *c.* 1. *v.* 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἓν τε εἶναι θεὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apost. *ad Coloss. c.* 1. *v.* 15, 17. αἰεὶ λόγε. τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἔκτισας καὶ τὰ πάντα δι' αὐτῦ συνέστηκε. Clemens *stromat. l.* 5. Ἐρίζει ἐκ ἡ ἐκ ὅλων σωίσεως, ἡ τῦ κόσμε καὶ τὸν ποιητὴν Ἄρχοντον ἀφιεροῦ, ἀλλὰ τάχα μὲν ὁ Στάτων πανδαμάτειός τίνα, καὶ σωίζοντα τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. *Natura est, quæ continet mundum omnem, atque ea quidem, non sine sensu & ratione.* & rursus: *Mundum & ejus partes naturâ sentiente teneri, in qa ratio perfecta insit. qam vim animum esse dicunt mundi, eandémque esse mentem sapientiámque divinam.* Habes hîc apertè Marci τὸ νοῦν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus inter se convenientibus mundi partibus profectò non possent, nisi ea uno divino ac continuato spiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inquit, *mens divina continet, ut anima corpus.*

Διάνοια ἡ ἰδία ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον] **Homo magis ad sibi congenerem fertur, tum qia liberam habet electionem, tum qia** τὸ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exerítqe. Laërt. *Zenon.* Εἰς ἄπαν τὸν κόσμον μέρος διήκει ὁ νῦς, καθάπερ ἐφ' ἡμῖν ἡ ψυχή· ἀλλ' ἤδη δι' ὧν μᾶλλον, δι' ὧν ἧττον. δι' ὧν μὲν γὰρ, ὡς ἕξις κεχώρηκεν, ὡς διὰ σῆς ὀσῶν, καὶ σῆς νεύρων· δι' ὧν ἡ ὡς νῦς, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ.

§ 31. Ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταὐτόν ἐστι τὸ ἕπεσθαι Θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philosoph: Sapientem pediſequum & imitatorem Dei dicimus. & ſeqi arbitramur Deum, id eſt,* λόγον. At de Juliano Gregor. Naz. *ſticlitevt.* 1. Ὀδηγῷ λόγῳ, καὶ μὴ Θεῷ χαίρωμος· qasi ista sejuncta à se invicem existant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ὀπτήρι σωφρονι, παρακαλεῖτον τὸν βίον. ità solam rationem vult ducem adhiberi ad vitam instituendam. verùm proclivis satis est solutio. rationis rectæ, qualis est initio condita, ductus, à religionis Deique regulis nusquam deviat. Cæterùm qà jam corrupta & vitiata est, à legis divinæ tramite in qamplurimis abscedit, suíqe segaces ut plurimùm abducit. vide ampliùs *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἔμπαλιν, ἢ διὰ τῦ τεθνηκέναι] leg. εἰ διὰ τῦ τ. sensus exigit. vide *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος ἀπείρε καὶ ἀχανῦς ἀσῶν] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον ἡ ὅλης ὑσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶδα, ἥλικον μέρος εἶ σὺ τοῦ ὅλε; Lucret. *l.* 6. *Et quota pars homo ſit terrai totius unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *ſuprà* § 30.

Ἐν πόσῳ ἡ βαλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἔρπεις] ità *l.* 6. § 36. Ἄθως βωλάριον. at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. γωνίδιον dixit. Plato *Phædon.* Ἐπὶ δὲ καὶ πάμμεγά τι εἶδος αὐτὸ (ἅπαν ὅλον) καὶ ἡμεῖς οἰκοῦντες καὶ μέχρις Ἡρακλείων σηλῶν ὑπὸ φάσεως ἐν σμικρῷ τινι μοίρῃ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχους, περὶ θάλατταν οἰκοῦντας.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *instit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeóq; discere meliora volentibus promptum est, ut verè intuenti mirum sit illud, magis malos esse tam multos. nam ut aqa piscibus, ut ficca terrenis, circumfusus nobis spiritus volucribus convenit: ità certè facilius esse oportebat secundum naturam, qàm contra eam vivere.* Nihil scil. istis de nativo vitio subolueret.

Ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *ſuprà* § 19.

Ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Rufo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ Θεὸς, τὰ δ' οὐκ. ἐφ' ἡμῖν μὲν, τὸ κάλλιστον, καὶ αὐταρκέστατον, ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς εὐδαίμων ἐστὶ, πᾶσιν ἡμῖν φαντασίαν. τοῦτο γὰρ ὀρθῶς γινόμενον, ἐλάττεια ἔστι, εὐεξία, εὐθυμία, εὐροΐα. τοῦτο ἡ καὶ δίκη ἐστὶ, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ οὐ προαιρετά ἐστιν, οὐκ ἀπροαί] leg. ἔστι, sive.

Νεκρὸ] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ καπνὸς] Ità *l.* 10. § 31. καπνὸς καὶ τὸ μηδέν.

§ 34. Οἱ τὸ ἡδονὴ ἀγαθὸν] Epicureos notat, qi summum bonum etiamsi in voluptate, summum malum in dolore constituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipsum, *ſuprà l.* 9. § 41. cujus & illa dogmata sunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epist ad Menœceum.* Μηδὲν οὖν πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὸν θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει. στέρησις δ' ἐστὶν αἴσθησις ὁ θάνατος· ὥστε γνῶσις ὀρθὴ τὸ μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, ἵνα μόνον ποιῇ τὸ τῆς ζωῆς θνητόν. οὐδὲν γὰρ ἔχει ἐν τῷ ζῆν φόβον, τῷ καταληφθῆναι γνησίως, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν φόβερον. τὸ φρικωδέστατον οὖν τῶν κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ ὅταν μὲν ἡμεῖς ὦμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν· ὅταν δ' ὁ θάνατος παρῇ, τότ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. ὅτι οὖν πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν, ὅτι πρὸς τοὺς τετελευτηκότας· ἐπειδὴ οὐδὲ περὶ ὧν μὴ ὑπ ἔστιν, οὐδ' ὑπ ἔστ' εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors est, ad nos neque pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos esse putandum,
Si minus esse potest, qàm god nihil esse videmus.

Qo etiam telo pugnat & Cicero. *Tuscul. l.* 1. *Natura verò sic se habet, ut qomodo initium nobis rerum omnium ortus noster attulerat, sic exitum mors: qæ-*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in qo qid potest esse mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli sunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus à se quisque exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni. & epist.* 4. *Difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum ehimæ. non vides, quàm ex frivolis caussis consemnaturi alius ante amicæ fores læso pependit, alius se præcipitavit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius nè reduceretur è fuga, ferrum adegit in viscera. non putas virtutem hoc efficturam, qod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἔυκυμον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ καιρὸς πάντος ἔχει κορυφάν. Gregor. Naz. *ad Evnom. orat.* 1. Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, ὡς Σολομῶντι κάμοὶ δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καὶ γυναικὶ κόσμος ἀνδρὶ, ἢ γαμετὴ ἀνδρὶ, καὶ πόνδει γαμετὴ, καὶ πότῳ δάκρυον. Callistratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ὡρεῖον πᾶν τὸ ἔυκυμον καὶ μόνος καλὸς δημιουργὸς ὁ καιρός· ἅπας δ' ἀπνοὸς ἔξω τῆς καιρῷ φύσεως. Verùm Marcus istìc τὸ ἔυκυμον accipit eo sensu, qo & Solomonem locutum monuimus, *suprà ad* § 23. vide *l.* 4. § 23. Plut. ad Apollon. τῷ γὰρ εὐκυμείαν μᾶλλον ἢ τῷ ἀγωνείαν παταχῇ καθορῶμεν προτιθέντα.

Τὸ πλείως κατ' λόγον ὀρθὸν ἀφέξεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον διαρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ] vide Menandrum *in supposititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ γὰρ κατὰ φύσιν νόμιμον ἴσον ἐκάστῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀπεπέμψει σε, ὦ τύραννος, οὐκ ἄρχοντα ἄδικος] *Emittit te*, inqit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniqus alijs*, etsi occidat te ille, addicat iste, *sed* per illum istúmve, *natura*, sive *Deus* ipse, *qi & in viam te prior misérat.* Hoc est qod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæique servos trucidássent, armenta & jumenta abegissent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppressisset. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abstulit. sed Dominus dedit, Dominus abstulit. qia nihil abstulisset Diabolus nisi permisisset Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliqid potuisset tollere, qod Dominus non permisisset auferre.* Avg. *in Psalm.* 31. & 90. & *in serm. solenn.* 241. *non tentatori tribuit, sed autori.* Gregor. Rom. in *Job. l.* 18. *c.* 1. *non abstulerat diabolus, qi nocendi habuit voluntatem; sed Dominus, qi dederat potestatem.* Hugo Victorin. an qis alius, sub Avg. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 23.

Οἷον εἰ κωμῳδὸν ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & istìc, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχὺ· ἂν μακρὸν, μακρὸν· ἂν πλοκὴν ὑπανείνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐτυχὲς ὑπανείνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γὰρ τοῦτ' ὄζι, τὸ δοθὲν ὑπανείνασθαι φέρωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου. qibus paria habet & dissert. *l.* 4. *c.* 7. Sed & Aristo Chius apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Εἰ ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑπανεκτὸν τὸν σοφὸν, ὃς ἄντε Θερσίτου, ἄντε Ἀγαμέμνονος φέρωπον ἀναλάβῃ, ἑκάτερον ὑπανείσεται φερόμενον. Contrà planè qàm Philippus Macedo, qem post insignem de Athenienssibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosùs illuderet, liberâ voce Demades verbis istis increpuit; Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοι θεαθείσης φέρωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς οὐ αἰσχύνῃ φαίνων ἄρχα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐταρκείας, (pro qo perperam apud Læl. Biscìolam *borar. subsecriv.* l. 1. c. 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. lavdatus. Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑπανεκτὸν, ὅτι ἂν ὁ ποιητὴς φαθῇ φέρωπον, τοῦτο ἀγαπίζειν καλῶς· οὕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅτι ἂν φαθῇ ἡ τύχη. καὶ γὰρ αὖτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν τραγῳδόν, ὅτε δὲ κωμῳδόν· καὶ ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δὲ αἰκέτου· μὴ ἐν βίῳ δ' ὑποκρίνεσθαι ὧν, τὸ φερωπολόγον φέρωπον. εἰ δὲ μὴ, ἀνδρμοσόν τι ποιήσεις. Idémq; in *lib.* Θεὶ φιλοσόφων apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις ὖσα, ποικιλώτατα ποιεῖ φέρωπα, νανάγῃ, πλουσίῳ, φυγάδος, ἐνδόξῳ, ἀδόξῳ. δεῖ οὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, κἂν ὅ,τι ἂν αὐτὴ φαθῇ, καλῶς ἀγανίζεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Musonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑπανεκτὸς, ἓν καὶ τὸν θεόλογον, ἓν καὶ τὸν μέσον, ἓν καὶ τὸν καλαστροφικὸν ὄντα καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἓν καὶ τὸν θεῶντα τὸν βίον, ἓν καὶ τὸν μέσον, ἓν καὶ τὸν πλούσιον. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*, Socrates Archelao: Εἰ γὰρ μὴ ἱκανὰ τὰ ὅπλα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τούτοις ἱκανὸς, καὶ ὅταν κάμνῃ ἐμοὶ. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι οὐκ εὐφωνότερον ᾄδει, δι' ὧν ὁ Παῦλος τὸν τράγον Οἰδίποδα ὑπανείκατο, ἢ ὅτι Κλωνῷ ἀλίπλῳ καὶ πλοκὴν ἔτα χέρων Πῶλα ὁ γυναῖος ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ φερτὸν ἐν τῷ δαιμονίῳ φέρωπον ὑπανειναδς καλῶς; ἢ δὴ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν ποίοις ῥάκεσιν ἦλθεν μείον διάφορον, ἢ ἐν τῇ καλῇ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰρ βίος ἀρετῆς ὕλη. καὶδάπερ δὴ ὅτι σκηνῆς ὁρῶμεν τοὺς ὑποκριτὰς ὑπανειτὰς, ὅστις καλῶς ἐξήσκηται τὸν φαυλὸν, ὁμοίως ὑπανειτέον, τίνα Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον καὶ ὅδὲν τ' ἀλκμεῶνα δεῖ ῥακίων διοίσειν, φεύγειν τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβόησαι, καὶ καταλαβεῖν ἠκριβῶς τὸ μέλος τὸ διάφορον· ἀλλὰ καὶ τὸν διεράπουσαν, καὶ

τὸν

πλὴ Νατουιαν μὴ τῆς αὐτῆς ἐπιθυμίας τυγχάνει μυσικῆς· καὶ ὅτι ἐν ἀριθμῷ τῶν ἀφελῶν, τὸ κρῖναι αὐτὸν ὁ χρόνος τῷ δράματι ἀπαιτεῖ· ὅτως ἡμῖν δοὺς καὶ τὴν ἀριθμὸν, ὥσπερ ἀφελοῦσαν, τοῦ βίου ἐν τῷ μεγάλῳ τῷ κόσμου δράματι καὶ ὑμᾶς τι μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου βίου βελτίων ἢ χείρων χρῆται ᾗ, ὡς ἕκαστος βούλεται. Δύναται ὁ παιδαγωγὸς ἀπαλλαχθῆναι κακῶν διαγινώσκειν, κἂν τὸν πλησίον, κἂν τὸν μύαρχον ὑποκρίνεται· δοίσεται ᾗ ὑμῖν ἀφελῆ τὸ ἀφελοῦν πεῖν· ἐπεὶ καὶ ὁ τραγῳδὸς γελοῖος ἂν γένοιτο, τὸ μὴ φεύγων, τὸ ᾗ ἀριθμὸς· καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς χορῆς εὐδοκιμῆσαι, τιμᾶται τι καὶ κηρύττεται, καὶ ἐν τῷ τῆ βασιλέως ἀγωνιῶν, κλάζεται, καὶ συνέπεται. Dio denique Prus. *orat.* 38. *ad Nicomedienses*, "Ἤδη ποτὲ δίας μετελάβετε, μᾶλλον ᾗ μονονοχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶσθε. ἆρα ὑμεῖν τὴν ὑμῶν ἀληθῶς εἶ) δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ τύραννος, ἢ δούλος καὶ τοι πεύσεται ταῦτα πολίται καὶ ὐκ ὀνόματα μόνα ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σώματα, καὶ σολὰς, καὶ κελεύσει πολλὰ ὡς ὀνείνος τῷ ᾗ ποιήματος συντελεσθέντος, ἀνίκατα τὸ μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Ariſtides *in Eteon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósque *ad l.* 11. § 6. Verùm illi de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hîc agit.

Οὐκ εἶπον τὰ πάντα] Alluſit ad actuum in dramatibus numerum, de quo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu,
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.

Nam quod Donatus, *perſonam eandem* negat *plùs quinquies prodire in proſcenium:* refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μέτρῳ τῷ βίῳ τὰ πρῖα ὅλον τὸ δράμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epiſt.* 77. *Eam viam ingreſſi ſumus, quam peragere non eſt neceſſe. iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris. vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* & *ibid. non finitur officiorum certus numerus, quem debeas implere.*

Τὸ δὲ τέλειον ὀκεῖνος ὀελίζει] quod *ſupr.* § 23. *κρεὸν καὶ ὄφελος ἀίδωσι.* Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ὥδε, ὃν ἐ μὴ ὑπερβῇ· ὅρος meliùs reddidiſſent. nam Hebr. חֹק idem hoc loco valet quod גְּבוּל de mari uſurpatum, *Pſal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites deſcriptos.* Scil. quod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris ſui temperat.*

Ὁ τότε μὲν τῆς συγχρίσεως] Hoc eſt, quod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *naſcendi*, quàm *denaſcendi tempus, cuique* eſſe *à Deo præſtitutum.* vide *ſupr.* § 23.

Σὺ ᾗ ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inquit, mortis tuæ arbiter magis, quàm ortûs tui fueras. David, *Pſalm.* 31. *v.* 16. בְּיָדְךָ עִתֹּתָי *In manu tua ſunt tempora mea.* & *Pſal.* 68. *v.* 20 *Domini Dei* לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת *mortis ſunt exitus*, nec poteſt qiſquam aut ſibi, aut alteri, citra ipſius permiſſionem ac voluntatem, vitam eripere. Poteſt interim tamen mortis, vel ſibi, vel alteri conſcitæ homo ipſe havd *ἀναίτιος*. i. e. *inſons* eſſe. quod nec Marcus ipſe diſſitebitur.

Ὁ λυτλύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ τοῦ ἵλεως] imò non ſemper ἵλεως, hoc eſt, *propitius, placatus. placidus* ſanè ſemper in ſe Deus, qia immotus, & immutabilis; non quod illos tamen ſemper, quos hinc abripit, *propitius.* neceſſe eſt ergò, dum hîc vivunt, ſibi concilient ipſum mortales, ſi in morte propitium experiri voluerint. neque enim ἵλεως ipſe i. e. *placidus lætúsque* defungi poterit, niſi qi Deum ſibi ἵλεον i. e. *propitium*, qia in Chriſto ſuo reconciliatum, habuerit. τοῦτο οὖν ἐυσωτεδότῳ μοι (ut Marci noſtri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ὁπῃ ἡ τελευταία ἄρα. *mihi itaque ſic affecto, idque mihi probè conſcio, ſupervenias hora noviſſima. hora*, inquam, *illa decretoria*, (uti Senec. vocat *epiſt.* 101.) quam ſenio jam confectus ferè, cum Jobò, *cap.* 14. *verſ.* 14. *quotidie expecto.* Et tu, Domine Jeſu, ὁ Ἀμὼν, voco ſervuli tui, inutilis licèt, *Amen.* tuum ſubjicere nè dedigneris.

FINIS.

VILLE DE LYON.
Biblioth. du Palais des Arts

In Commentario admissa & omissa momenti alicujus nonnulla (qæ etiam alicui fortasse leviſsima viderentur) reſtitui ac ſuppleri ſic poterunt.

Pag. 10 col. 2 lin. 17 Bayfius
p. 22 c. 1. l. 11. qid nî
p. 24 c. 2 l. 25 Agapetus
p. 26 c. 1 l. 3 *lib.* 67
c. 2 l. 5 *impetum*
p. 34 c. 2. l. 9 *ἀδίκως*
p. 43 c. 2. *lin. ult. l.* 5 §
p. 53 c. 2. l. 38 *συλλωδόμβια*
p. 57 c. 1 l. 9 עבא
p. 67 c. 1 l. 1 *διεφειδοντας*
p. 73 c. 1 l. 40 *ξηρὸν*
p. 77 c. 1 l. 36 reſpexiſſe
p. 82 c. 1 l. 4 *ὑπνους*
p. 83 c. 1 l. 26 Sentia
p. 90 c. 1 l. 43 celerrimè
p. 92 c. 2 l. 24 vaniloqia
p. 96 c. 2 l. 15 Hugo
p. 101 c. 2 l. 44 aliorſum
p. 115 c. 1 l. 36 præpoſita
p. 116 c. 2 l. 31 Calav.
p. 118 c. 2 l. 16 abſint
p. 122 c. 2 l. 10 ſolicitudinum
p. 128 c. 1 l. 20 *ἐνδιαι-*
p. 129 c. 2 l. 36 *ne in*
p. 147 c. 2 l. 7 *ἀκουεῖν*
p. 150 c. 2 l. 33 *παιδάσκω*
p. 152 c. 1 l. 3 Antonius
p. 156 c. 1 l. 46 *malleum*
l. 48 emend.
p. 159 c. 1 l. 43 *eſt in rebus*
p. 164 c. 2 l. 40 Pythagoræ
p. 171 c. 2 l. 38 nemine
p. 175 c. 1 l. 11 Et cum
p. 187 c. 2 l. 15 Is *lib.*
ib. l. 52 *κείας*
p. 192 c. 2 l. 1 deſignaret
ibid. verto
p. 193 c. 1 l. 44 non è
p. 196 c. 1 l. 1 *σμικρῷ*
p. 199 c. 1 l. 25 *ἀνοσιαλεῖν*
l. 41 *ἐλάδιον*
p. 203 c. 2 l. 33 *βάλλειν ἢ ἐπ*
p. 205 c. 2 l. 32 *ἄλυ-*
p. 211 c. 2 l. 33 *τέμνεται*
p. 212 c. 2 l. 15 qi iſtud ?
p. 214 c. 1 l. 2 *epigr.*
p. 215 c. 1 l. 21 reſediſſe
p. 220 c. 1 l. 5 4 § 20
p. 226 c. 2 l. 25 *ἔστιν. δὲ ἐξελὼ*
p. 230 c. 1 l. 4 *εἴτε δῆτ'*
p. 234 c. 1 l. 31 Grat.
p. 238 c. 1 l. 31 novè dictum
p. 252 c. 1 l. 46 poſteris
p. 253 c. 2 l. 37 *Necyo-*
p. 256 c. 2 l. 50 Infantes
p. 263 c. 1 l. 24 *de pace* 1.
p. 284 c. 2 l. 38 *συνεθημόνιον*
p. 285 c. 1 l. 2 *ὁμοιοτῆτας*
p. 286 c. 2 l. 13 exiſtit
p. 296 c. 1 l. 40 familiæ
p. 306 c. 1 l. 32 *κεῖσθαι*
p. 307 c. 2 l. 40 *in Job*
p. 308 c. 2 l. 30 qidem
p. 309 c. 1 l. 7 ſcripſerant
l. 8 *-ſæ lib.* 1.
c. 2 l. 18 *ἐπιθεῖ*
p. 310 c. 1 l. 9 in verſione
l. 32 loqor
p. 313 c. 1 l. 49 ipſe
p. 317 c. 1 l. 32 Iren.
p. 325 c. 1 l. 4 Atqi
p. 326 c. 2 l. 30 Portus
p. 328 c. 2 l. 31 *ὅτι*
p. 331 c. 2 l. 17 dixerat
p. 333 c. 1 l. 14 l. 7. §
c. 2. l. 32 *γνῶτος*
l, 36 *periochæ* 18
p. 336 c. 1 l. 5 Apoſtolius
l. 22 Aberum regi Pr
p. 337 c. 2 *l. 16 anguſt.*
p. 339 c. 2 l. 19 ſubſanans
p. 344 c. 2 l. 18 עַבְטִ֫ים
p. 345 c. 1 l. 5 variis
p. 346 c. 1 l. 30 afficiant
p. 352 c. 2 l. 55 Marci mens gen
p. 356 c. 1 l. 43 ac concl.
c. 2 l. 54 Evripid. Troad
p. 364 c. 1 l. 50 ac Vulgarem
p. 367 c. 2 l. 24 *compertum*
p. 372 c. 2 l. 14 Pſellúsque
p. 377 c. 1 l. 1 *ἔπιστον*
p. 381 c. 1 l. 40 *ἴδιον*
p. 384 c. 1 l. 46 philoſophos
p. 390 c. 1 l. 52 admiſſos
p. 395 c. 1 l. 27 eximam
p. 396 c. 1 l. 14 Joſ. Mercerus
l. 23 *ψιλῶς*
p. 397 c. 1 l. 55 Apoſtolium
p. 400 c. 1 l. 43 *tunc*
p. 423 c. 1 l. 21 aſſentionem

In calce Præloqii, lege Rotherithienſi.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, qæ in Commentario isto vel explicantur, vel illustrantur.

Geneſis.

Cap. 1 verſ. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4. *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 31 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175. *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4. v. 10 *p.* 352 *c.* 2. *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 verſ. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Num.

Cap. 16 verſ. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2. *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 verſ. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4 *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C 19 v. 6 *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4. *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30 v. 11 *p.* 417 *c.* 1. *l.* 18 C. 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Joſh.

Cap. 2 verſ. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 verſ. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2. *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16. v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2. *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 verſ. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Eſdr.

Cap. 7 verſ. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Eſter.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 verſ. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1. *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23. *p.* 251 *c.* 2 *l* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Pſalm.

Pſal. 1 verſ. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Pſ. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Pſ. 12 v. 1 Pſ. 14 v. 2 *p.* 300. *c.* 1 *l.* 48 Pſ. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Pſ. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Pſ. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302. *c.* 1 *l.* 4 Pſ. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Pſ. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 12 v. 9 *p.* 343 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Pſ. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2. *l.* 50 Pſ. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Pſ. 37 v 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Pſ. 38

v.13,14 p. 233 c.1 l.4 v.13 p. 363 c.2 l.16 Pſ.39 v.6 p. 159 c.1 l.47 p.376 c.1 l.45 v.9 p. 114 c.1 l. 46 Pſ. 41 v. 4,10 p. 347 c. 2 l. 56 Pſ. 44 v. 1, 8 p.304 c. 2 l.8 Pſ. 49 v.11, 14 p.307 c.1 l.32 v.12,20 p. 202 c 1 l.34,52 c.2 l.45 v.18 p.283 c.2 l.5 Pſ 50 v. 16,17 p. 359 c.2 l.56 Pſ. 51 v.4 p.424 c. 1 l.37 v.5 p. 322 c.2 l. 34 v. 10 p.219 c.1 l.43 Pſ.55 v.6,7 p. 181 c.1 l. 35 v. 22 p. 157 c.1 l.1 v.23 p. 430 c.1 l.16 Pſ.57 v.4 p.181 c.1 l. 35 Pſ. 58 v.3 p.322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v.9 p. 376 c.1 l.45 v.12 p.227 c.1 l. 32 Pſ. 65 v.10,12 p. 191 c. 1 l. 56 Pſ. 66 v.3 p.341 c.1 l.14 v.10 p. 378 c.1 l.37 Pſ 68 v. 29 p. 439 c.2 l. 15 Pſ. 73 v. 1 p. 424 c.1 l. 20 v.3 p. 322 c. 1 l. 55 Pſ. 74 v.16,17 p.300 c.1 l.24 Pſ.77 v.1,2 p.254 c.1 l.39 Pſ.78 v.36,37 p. 359 c.2 l.47 Pſ.81 v 16 p. 341 c.1 l.16 Pſ. 82 v.6,7 p.235 c.2 l.38 p. 368 c.2 l.7 Pſ. 87 v.3 p. 147 c. 1 l.27 Pſ. 90 v.1 p.337 c.1 l.56 v.2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v.5 p. 337 c.2 l.1 Pſ. 103 v 17 p.337 c.1 l. 55 Pſ. 104 v.9 p.439 c.2 l.4 v.19 p.300 c.1 l.25 Pſ.109 v.18,19 p. 49 c.1 l.7 Pſ 112 v.1 p.305 c.1 l. 34 p.377 c.2 l.33 v.7 p.222 c.2 l.14 Pſ.116 v.1 p.253 c.2 l.53 Pſ. 118 v. 23 p. 114 c 1 l.31 Pſ.119 v. 18 p.117 c.2 l.43 v.67 p.378 c.1 l.35 v.71 ibid. v.73 p.371 c.2 l.43 v.75 p.133 c. 1 l 37 v.139 p.133 c.1 l. 36 v. 142 p. 322 c.1 l.13 v. 176 p. 349 c.1 l.53 Pſ. 120 v.5,6 p. 181 c.1 l.35 Pſ. 127 v.5 p.56 c. 2 l.21 Pſ.132 v.11 p. 384 c.1 l.2 Pſ.139 v.5 p.119 c.1 l.9 v.13, 16 p.371 c.2 l.44 v.14 p.372 c.1 l.55 v.15 p.372 c.2 l.54 Pſ.140 v.3 p.202 c.1 l.55 v.9 p.56 c.2 l.24 Pſ.144 v.4 p.159 c.2 l. 47 Pſ. 145 v.15 p. 368 c.1 l.42 v.17 p. 133 c. 1 l. 39 p. 421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p.222 c. 1 l.22 Pſ.147 v.4 p. 352 c.1 l.46 v.20 p. 104 c.2 l.32

Parœm.

Cap.1 verſ.7 pag.240 col.2 lin.28 v.22 p.189 c.1 l.53 C.4 v.22 p.284 c. 1 l.9 v.25,27 p. 137 c.2 l.11 C.6 v.6,7 p.183. c.1 l. 23 C.9 v.10 p.240 c.1 l.27 C.10 v.1 p.273 c.1 l.34 C.11 v.17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v.1 p. 154 c.2 l.27 C.14 v.15 p.169 c.1 l.34 p.360 c 1 l. 17 v.21 p.321 c.1 l.29 v.31 p.321 c.2 l.26 C.15 v.11 p.418 c.2 l. 44 v.20 p.275 c.1 l.34 C.16 v. 3 p.157 c.1 l.3 v.32 p.26 c.2 l.6 C.17 v.5 p.321 c.2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l. 43 C. 18 v.10 p.315 c.2 l. 33 C.19 v. 11 p.233 c. 2 l.7 C.23 v.5 p. 227 c.1 l.27 v.15,16 p.275 c.1 l.30 C.24 v.24 p.56 c.2 l. 17 C.25 v.22 p.221 c.1 l.23 C.26 v.19 p.134 c.1 l.24 C.27 v.11 p. 273 c.1 l.30 C. 30 v 16 p. 121 c.2 l. 30 v. 20 p.367 c. 2 l.27 v 27 p.183 c.1 l.44

Eccleſ.

Cap.1 verſ.2 pag.159 col.1 lin.36 v.4 p.379 c.1 l. 48 v 9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l 43 v.13 p 60 c.2 l.52 C.2 v.2 p. 61 c. 2 l.23 v.3 p.364 c.2 l.8 v 17 p.61 c.2 l 24 C.3 v.2 p. 429 c.2 l.11 v.1 p.439 c.2 l.9 C.4 v 5 p.220 c.1 l. 1 v.9 p. 296 c.1 l.22 C. 7 v. 6 p.363 c.1 l.53 v. 21 p. 233 c. 1 l.56 v.26 p.61 c.2 l.36 C.9 v.2 p. 86 c.1 l.29 p. 297 c.1 l.44 v. 11 p.46 c.2 l.50 C.10 v.14 p. 182 c.2 l.39 C.11 v.1,3 p.331 c.1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l.55 C.12 v.7 p.51 c.1 l.48 p. 136 c.1 l.14 p.222 c. 1 l.19 v. 8 p. 159 c.1 l. 36 v. 13 p.294 c.2 l.33

Eſaj.

Cap.1 verſ.11,16 p.359 col.2 l.47 v.25 p.378 c 1 l.38 C.2 v.22 p.227 c.2 l.27 C. 6 v.9,10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C.10 v.5,7 p.246 c.1 l.45 v.5, 19 p.308 c.1 l.49 v.6,11 p.246 c.2 l.22 C.14 v.9.10 p.368 c.1 l.7 C. 30 v.21 p.137 c.2 l.15 C.33 v.22 p.133 c.2 l.44 C. 35 v.6 p. 306 c. 1 l.20 C. 39 v.8 p.96 c.1 l. 16 C.40 v.15 p. 242 c.1 l.42 C.42 v.18,19 p.71 c.1 l.35 C.44 v.5 p.394 c.1 l.25 v.6 p.248 c. 1 l 7 C. 45 v.7 p.114 c.1 l.23 p.219 c. 1 l.37 C.46 v.8 p.129 c.1 l8 C.48 v.8 p.322 c.2 l.35 v.10 p.378 c.1 l.38 C.49 v.4 p 314 c.1 l.16 C.53 v.6 p.349 c. 1 l.55 C.56 v.10 p.202 c.1 l.50 C. 58 v. 13 p. 305 c.1 l. 34 C.64 v.8 p. 289 c.2 l.28 C. 66 v.24 p.319 c.2 l.6

Jerem.

Cap.1 verſ.5 pag.371 col.2 lin.36 C.2 v.14 p.35 c.2 l.9 C. 4 v.14 p.148 c.2 l.16 v.22 p. 191 c.1 l.47 C.5 v.8 p.202 c.1 l.34, 51 C.7 v.9, 10, 21, 29 p.359 c.2 l.48 C.9 v.2,3 p.181 c.1 l.36 p.300 c.1 l.49 C. 10 v.10 p. 322 c. 1 l. 11 C.12 v.1 p. 133 c. 1 l.41 p. 424 c. 1 l.21 v.1,2 p.322 c. 1 l.55 C.13 v.17 p. 314 c.2 l.17 C.23 v.23 p.299 c.2 l.56 v.24 p. 165 c.1 l.30 p.317 c.2 l.39 C.31 v.35, 36, &c. C.33 v.20,23 p.410 c. 1 l.46 C.44 v.17 p.169 c.1 l.2

Thren.

Cap.3 verſ.33 pag.312 col.1 lin.5 v.37,38 p.114 c.1 l.26 p.300 c.2 l.10 v.40 p.371 c.2 l.33

Ezek.

Cap.18 verſ.11,13 p.104 c.2 l.15 C.30 v.39 p.359 c.2 l.49 C. 32 v.18,30 p. 368 c.1 l.8

Dan.

Cap.7 verſ.15 pag.326 c. 1 lin.45 C.11 v.35 p.378 c.1 l.39

Hoſh.

Cap.1 verſ.6 pag.320 col.2 lin.7

Amos.

Cap.3 verſ.6 pag.114 col.1 lin.29 p. 219 c. 1 l. 38

Jon.

Cap.4 verſ.3,9 *pag.*201 *col.*1 *l.*39

Mic.

Cap.3 verſ.3 *pag.*316 *col.*2 *lin.*16 C.4 v. 11, 13 *p.* 308 *c.*1 *l.*50 C.7 v.1 *p.*300 *c.*1 *l.*49

Habbak.

Cap.2 verſ.5 *pag.*344 *col.*2 *lin.*19

Zephan.

Cap.1 verſ.12 *pag.*344 *col.*2 *lin.*21 C.2 v.1 *p.*381 *c.*2 *l.*30

Zacar.

Cap.10 verſ.1 *pag.*191 *c.*1 *lin.*49

Malac.

Cap.3 verſ.3 *pag.*378 *col.*1 *lin.*39

Matth.

Cap.3 verſ.7 *pag.*292 *col.*1 *lin.*3 C.4 v.10 *p.*48 *c.*1 *l.* 5 C.5 v. 11 *p.* 377 *c.*1 *l.*47 v.20 *p.*417 *c.*1 *l.*46 v.28 *p.*88 *c.*1 *l.*41 v. 44,45 *p.*317 *c.*1 *l.*2 v.44 *p.*267 *c.*2 *l.*21 v.45 *p.* 291 *c.*2 *l.* 24 v.48 *p.*360 *c.*1 *l.*37 C.6 v.2,5 *p.*178 *c.* 2 *l.*27 *p.* 339 *c.*1 *l.*1 v.2 *p.* 190 *c.*1 *l.* 36 v.6 *p.*190 *c.*1 *l.*1 v.10 *p.* 161 *c.*1 *l.*24 v. 16 *p.* 268 *c.*2. *l.* 44 v. 22, 23 *p.*427 *c.*1 *l.*26 C.7 v.12 *p.*230 *c.*2 *l.*32 v.15, 20 *p.* 331 *c.*1 *l.* 29,33 v.16 *p* 360 *c.*2 *l.*2 v.26 *p.*300 v.1 *l.*23 v.27 *p.* 233 *c.*1 *l.*22 C.10 v.29,30 *p.*220 *c.*1 *l.*3 *p.*256 *c.*1 *l.*45 *p.*272 *c.*1. *l.* 38 *p.*300 *c.*2 *l.*31 v.37,38 *p.* 418 *c.*2 *l.*13 C.11 v.30 *p.*405 *c.*2 *l* 44 C.12 v.33,35 *p.* 331 *c.*1 *l.*30 v.34 *p.*148 *c.* 2 *l.* 22 v. 36 ibid. *l.*15 v.43 *p.*61 *c.*1 *l.*1 C.13 v.13,15 *p.*71 *c.*1 *l.* 34 v. 13 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 49 v. 32 *p.* 172 *c.* 2. *l.* 50 C. 15 v. 14 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 33 v.19 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 23 C. 16 v. 4. *p.* 61 *c.* 1 *l.* 3 v. 17 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 47 v. 26 *p.* 381 *c.* 2. *l.* 53 C.18 v.7 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 38 v. 15 *p.*212 *c.*2 *l.* 5 *p.* 404 *c.* 2 *l.* 22 C. 19 v.5 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24 v. 17 *p.* 63. *c.* 2 *l.*15 v.22 *p.* 311 *c.*2 *l.*44 v. 28 *p.*385 *c.*2 *l.*27 C. 20 v.26, 27 *p.* 257 *c.* 1 *l.*5 C.21 v.25 *p.* 161 *c.*1 *l.* 20 C.22 v. 37 *p.* 157 *c.*1 *l.*20 v.45 *p.*289 *c.*2. *l.*36 C.23 v.23,25, 27 *p.*339 *c.*1 *l.*1 C.25 v.9 *p.* 148 *c.*1 *l.*7 C.26 v.24 *p.* 320 *c.* 1 *l.* 22 v.39 *p.* 161 *c.* 1 *l.*27 C. 27 v. 50 *p.* 186 *c.*2 *l.*27 *p.* 228 *c.*1 *l.*23

Marc.

Cap.3 verſ.21 *pag.*398 *col.*1 *lin.*48 C.4 v.26 *p.*371 *c.*2 *l.*24 v.31, 32 *p.*372 *c.*2 *l.*50 C.7 v.33 *p.* 125 *c.*1 *l.*29 C.8 v.36 *p.* 385 *c.*2 *l.*54 C.9 v.21 *p.*7 *c.*1 *l.*47 v.44 *p.*319 *c.*2. *l.*6 C.10 v.43, 44 *p.* 357 *c.* 1 *l.*6 C. 11 v. 13 *p.* 331 *c.* 1 *l.*33 C. 12 v. 30 *p.* 157 *c.*1 *l.* 19 C. 14 v.36 *p.* 161 *c.*1 *l.* 27 v.41 *p.* 178 *c.*2 *l.* 34 C. 15 v. 37, 39 *p.* 186 *c.*2 *l.* 26 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 16 v. 19 *p.*136 *c.*1 *l.*4 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 28

Luc.

Cap.1 verſ.3 *pag.*188 *col.*2 *lin.*50 v.6 *p.*417 *c.*1 *l.*47 v.42 *p.* 384 *c.*1 *l.* 3 v.75 *p.*417 *c.*1 *l.*42 C. 2 v.29 *p.* 386 *c.*1 *l.* 53 C. 4 v.2 *p.*61 *c.*1 *l.*6 C.6 v.24 *p.*178 *c.*2 *l.*28 v.34,35 *p.*189 *c.*2 *l.*47, 48 *p.* 291 *c.*1 *l.*31 *p.*317 *c.*1 *l.* 9 v.36 *p.*360 *c.*1 *l.*3 2 v.44 *p.* 300 *c.*1 *l.*38 v.46 *p.*359 *c.*2 *l.*44 C.7 v.25 *p.*44 *c.*1 *l.*5 C.9 v. 31 *p.*63 *c.*1 *l.*47 v.51 *p.*136 *c.* 1 *l.*7 C.10 v.27 *p* 157 *c.*1 *l.*19 v.29,37 *p.*97 *c.*1 *l.*16 v.41 *p.* 419 *c.* 1 *l.*55 C.11 v,2 *p.*161 *c.*1 *l.*24 C.12 v.17 *p.*203 *c.*1 *l.*53 C.15 v.21 *p.*161 *c.*1 *l.*20 C. 17 v. 3, 4 *p.*11 *c.*1 *l.* 33 v. 3 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 18 *p.*329 *c.*1 *l.*35 C.20 v.19 *p.*61 *c.*1 *l.*9 C.21 v.16,18 *p.*48 *c.*2 *l.*40, 45 v.34 *p.*283 *c.*2 *l.*43 v. 35 *p.*423 *c.*1 *l.*41 C.22 v.20 *p.* 92 *c.*1 *l.*28 v.40 *p.*291 *c.*2 *l.*56 C.23 v.30 *p.*319 *c.*2 *l.*15 v.36 *p.*186 *c.*2 *l.*26 v.46 *p.*228 *c.*1 *l.* 25 C.24 v.18 *p.* 154 *c.*1 *l.*5

Joan.

Cap.1 verſ.9 *pag.*394 *col.*1 *lin.*20 v.14 *p.*92 *c.*1 *l.*34 v.18 *p.*143 *c.* 2 *l.*48 *p.*435 *c.*2 *l.*6 C.3 v.20 *p.*107 *c.*2 *l.*13 C.4 v.14 *p.*317 *c.*1 *l.*28 *p.*377 *c.*2 *l.*35. v.36 *p.* 383 *c.*2 *l.*38 C.6 v.60 *p.*231 *c.* 1 *l.*1 *p.*380 *c.*1 *l.*5 C.7 v.17 *p.* 357 *c.*1 *l.*3 C.9 v.34.40 *p.* 71 *c.*1 *l.*35 C.12 v.40 *p.*71 *c.*1 *l.*36 C.13 v.1 *p.*63 *c.*1 *l.*45 v.34 *p.* 321 *c.*1 *l.*28 C.14 v.9 *p.*436 *c.* 1 *l.*11 C.15 v.18 *p.*154 *c.*1 *l.* 11 C.16 v.12 *p.*380 *c.*2 *l.*8 v. 33 *p.*154 *c.*1 *l.*11 C.17 v.17 *p.* 322 *c.*1 *l.*18 C.19 v.10 *p.*170 *c.*1 *l.*48 v.30 *p.*228 *c.*1 *l.*24 v. 39 *p.*175 *c.*1 *l.*55 C.21 v.19 *p.* 195 *c.*2 *l.*7

Act.

Cap.1 verſ.1,2,22 *pag.*136 *col.*1 *l.*5 v.3,4 *p.*154 *c.*1 *l.*40 v.24 *p.*438 *c.*2 *l.*41 C.2 v.12 *p.*357 *c.*1 *l.* 9 v.23 *p.*273 *c.*1 *l.*40 *p.*308 *c.* 1 *l.*51 v.25 *p.*1 *c.*1 *l.*25 C.3 v. 14,18 *p.*308 *c.*1 *l.*51 v.21 *p.*385 *c.*2 *l.*26 C.4 v.13 *p.*17 *c.*1 *l.*49 v.28 *p.*273 *c.*1 *l.*40 C. 5 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 *p.*329 *l.*39 v.41 *p.* 284 *c.*2 *l.*52 C.7 v.14 *p.*214 *c.* 2 *l.*22 v.35 *p.*283 *c.*1 *l.*44 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 v.42 *p.*61 *c.*1 *l.*12 v.54 *p.*297 *c.*1 *l.*2 C.13 v.36 *p.*370 *c.*1 *l.*15 v.50 *p.*2 *c.*1 *l.*42 C.14 v.10 *p.*136 *c.*2 *l.*8 v.14, 15 *p.*291 *c.* 2 *l.*32 v.14 *p.*300 *c.* 1 *l.*25 v.15 *p.*231 *c.*2. *l.*20 C. 15 v.8 *p.*418 *c.*2 *l.*40 C.16 v. 1 *p.* 2 *c.*1 *l.*39 v.3 *p.*401 *c.* 1 *l.* 35 v.11 *p.*137 *c.*2 *l.*3 C. 17 v.2,3 *p.*254 *c.*1 *l.*40 v.18,19 *p.* 385 *c.*2 *l.*34 *p.*423 *c.*1 *l.*24 v. 26 *p.*47 *c.*2 *l.*22 v.28 *p.* 208 *c.* 1 *l.*6 *p.*211 *c.*1 *l.*36 *p.*418 *c.*2 *l.* 1 C.20 v.23,24 *p.*353 *c.*1 *l.* 42 *p.* 370 *c.*1 *l.*23 v.28 *p.*383 *c.* 2 *l.*44 v.35 *p.*46 *c.*1 *l.*12 C.21 v.1 *p.*137 *c.*2 *l.*3 v.13 *p.*253 *c.* 1 *l.*42 v.14 *p.*161 *c.*1 *l.*21 C. 25 v.23 *p.*8 *c.*1 *l.*45 C.26 v.8 *p.*423 *c.*2 *l.*33 C. 27 v. 27 *p.* 335 *c.*2 *l.*36 v.37 *p.*214 *c.*2 *l.* 24 C. 28 v.4,6 *p.*136 *c.*2 *l.*14 v.18 *p.*117 *c.*2 *l.*44 v.25 *p.*386 *c.*1 *l.* 40 v. 26, 27 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 45

Roman.

Cap.1 verſ.20 *pag.*277 *col.*2 *lin.*41 *p.*435

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c. 1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p 424 c.1 l.2 C.4 v 9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.15 p.254 c.1 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c. 1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l 5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p.360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.1 l.39 v. 36,39 p. 392 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.1 l.22 v. 17, 22 p. 308 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 12 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 308 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.19 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.24 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 53 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.12 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283 c.2 l.13

1 Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.54 v.15 p.436 c.1 l.10 v.18 p.298 c.1 455 C. 2 v.10 p 143 c.2 l. 29 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 13 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.357 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l. 40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C.6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.454 c.1 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p. 401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C.10 v. 6,7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p. 116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.1 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p.308 c.1 l.13 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v.7 p. 289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.1 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C.6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Galat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c.2 l. 23 C.4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l.29 C.6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p. 403 c.2 l. 37 v. 4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l. 47 v.10 p.97 c.1 l 13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 25 v. 31 p.1 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p. 77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5.

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c. 1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176 c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l. 46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1 l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v. 11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.12 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1 Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v. 4 p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6,7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v.4 p.104 c.2 l.10 C.3 v.11 p.292 c.1 l.48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.34 v.17 p.435 c.2 l.9 C.2 v.15 p.56 c.2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c.1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.394 c.1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c.1 l. 52 p.240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l.6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p.92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l.41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 1 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l.41

p. 7 c. 1 l. 48 C. 4 v. 3 p. 380 c. 2 l. 10 v. 5 p. 34 c. 2 l. 42 v. 6 p. 386 c. 2. l. 12 v. 7 p. 94 c. 1 l. 54 p. 240 c. 1 l. 15 v. 8 p. 423 c. 1 l. 34

Titus

Cap. 2 ver. 15 p. 394 c. 1 l. 38 C. 3 v. 2 p. 348 c. 2 l. 50 v. 9 p. 92 c. 2 l. 11

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 p. 418 c. 1 l. 49 C. 5 v. 11, 12 p. 380 c. 2 l. 3 C. 6. v. 10 p. 423 c. 1 l. 36, 43 C. 9 v. 27 p. 319 c. 1 l. 53 C. 10 v. 34 p. 205 c. 1 l. 1 v. 39 p. 392 c. 1 l. 42 C. 11 v. 1 p. 143 c. 2 l. 54 v. 5 p. 329 c. 1 l. 46 v. 11 p. 162 c. 2 l. 25 p. 431 c. 1 l. 35 v. 13 p. 154 c. 1 l. 18 v. 35-37 p. 253 c. 1 l. 40 C. 12 v. 4 p. 94 c. 1 l. 7 v. 5 p. 319 c. 2 l. 53 p. 432 c. 1 l. 36 v. 9-11 p. 195 c. 1 l. 1 p. 378 c. 1 l. 42 v. 22 p. 113 c. 2 l. 30 v. 32 p. 240 c. 1 l. 32 Cap. 13 vers. 17 p. 314 c. 2 l. 26

Jacob.

Cap. 1 v. 2, 3 p. 378 c. 1 l. 40 v. 11 p. 268 c. 2 l. 23 v. 13 p. 64 c. 1 l. 1 p. 219 c. 2 l. 35 v. 14 p. 98 c. 2 l. 38 v. 18 p. 323 c. 1 l. 13 v. 25 p. 122 c. 2 l. 42 v. 27 p. 239 c. 2 l. 55 C. 2 v. 8 p. 133 c. 2 l. 45 C. 3 v. 1 p. 399 c. 2 l. 25 v. 12 p. 300 c. 1 l. 21 C. 4 v. 1 p. 77 c. 2 l. 48 C. 5 v. 17 p. 231 c. 2 l. 21 v. 19 p. 348 c. 2 l. 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 p. 360 c. 1 l. 29 v. 18 p. 168 c. 2 l. 54 v. 23, 25 p. 427 c. 1 l. 34 C. 2 v. 5, 9 p. 93 c. 2 l. 37 v. 8 p. 233 c. 1 l. 17 v. 11 p. 77 c. 2 l. 47 p. 18 c. 1 l. 29 p. 154 c. 1 l. 19 v. 22 p. 329 c. 1 l. 48 v. 23 p. 236 c. 2. l. 50 v. 25 p. 349 c. 1 l. 56 C. 3. v. 13 p. 402 c. 1 l. 41 C. 4 v. 10 p. 433 c. 1 l. 18 v. 12 p. 154 c. 1 l. 7 p. 300 c. 1 l. 13 p. 378 c. 1 l. 40 v. 14 p. 195 c. 1 l. 9 v. 15 p. 61 c. 2 l. 42 C. 5 v. 7 p. 157 c. 1 l. 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 p. 324 c. 1 l. 50 v. 9 p. 71 c. 1 l. 37 p. 154 c. 1 l. 31 v. 15 p. 63 c. 1 l. 48 v. 19 p. 143 c. 2 l. 45 C. 2 v. 13 p. 241 c. 1 l. 37 v. 14 p. 88 c. 1 l. 39 C. 3 v. 1 p. 56 c. 2 l. 42 v. 7, 10, 12 p. 89 c. 1 l. 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 p. 423 c. 2 l. 14 C. 2 v. 17 p. 227 c. 1 l. 33 C. 3 v. 3 p. 360 c. 1 l. 30 v. 10 ibid. l. 31 C. 4 v. 2 p. 117 c. 1 l. 3 v. 12 p. 435 c. 2 l. 7 v. 21 p. 321 c. 1 l. 26 C. 5 v. 3 p. 305 c. 1 l. 33 v. 18 p. 239 c. 2 l. 56

2 Joan.

V. 2 p. 297 c. 2 l. 14 v. 8 p. 254 c. 1 l. 43

Jud.

V. 16 p. 157 c. 1 l. 42

Apoc.

C. 1 v. 5 p. 92 c. 1 l. 30 v. 6 p. 93 c. 2 l. 35 v. 17 p. 248 c. 1 l. 8 C. 2 v. 8 p. 248 c. 1 l. 8 C. 3 v. 4 p. 418 c. 2 l. 15 v. 12 p. 147 c. 1 l. 28 v. 17 p. 71 c. 1 l. 38 p. 154 c. 1 l. 37, 47 C. 5 v. 10 p. 93 c. 2 l. 35 C. 6 v. 16 p. 319 c. 2 l. 15 C. 12 v. 1 p. 336 c. 1 l. 53 v. 11 p. 277 c. 1 l. 24 C. 14 v. 5 p. 329 c. 1 l. 52 v. 13 p. 270 c. 1 l. 33 C. 16 v. 20 p. 329 c. 1 l. 53 C. 17 v. 21 p. 329 c. 1 l. 54 C. 19 v. 20 p. 319 c. 2 l. 4 C. 20 v. 6 p. 93 c. 2 l. 36 p. 258 c. 1 l. 55 v. 14 p. 319 c. 2 l. 2 C. 22 v. 13 p. 248 c. 1 l. 9

Syllabus Avtorum, qorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur, ſupplentur, emendantur.*

Ælianus emend. *pag.* 131. *col.* 2. *lin.* 54
Æneas Gaz. em. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 37
Agapetus em. *p.* 408. *c.* 1. *l.* 27
Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125. *c.* 2. *l.* 50
Antonius Abbas em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 12
Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1. *l.* 37
Apulejus explic. *p.* 444 *c.* 1. *l.* 4
Ariſtoteles explic. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 1. ſupplet. *p.* 229. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 183. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 6. emend. *p.* 245. *c.* 2. *l.* 41. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 392. *c.* 2. *l.* 5. *p.* 425. *c.* 2. *l.* 47, 50
Athenæus expl. *p.* 256. *c.* 1. *l.* 45
Athenagoras em. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 421. *c.* 2. *l.* 26
Auguſtinus em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 47

Bio apud Laert. em. *p.* 124. *c.* 2. *l.* 25

Cicero em. *p.* 175. *c.* 1. *l.* 31. *p.* 374. *c.* 1. *l.* 15
Clemens Alexandr. expl. *p.* 85. *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95. *c.* 2. *l.* 39. ſuppl. *p.* 13. *c.* 2. *l.* 48. emend. *p.* 2. *c.* 2. *l.* 49. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 168. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 229. *c.* 2. *l.* 27. *p.* 332. *c.* 2. *l.* 34
Cydonius ſuppl. *p.* 194. *c.* 2. *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 47
Dio Pruſ. expl. *p.* 197. *c.* 1. *l.* 47. emend. *p.* 310. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 338. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 381. *c.* 1. *l.* 40. *p.* 405. *c.* 2. *l.* 20
Diodorus Sic. emen. *p.* 389. *c.* 1 *l.* 53
Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345. *c.* 1. *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375. *c.* 2. *l.* 53. *p.* 423. *c.* 2. *l.* 33, 40
Ennius apud Gel. em. *p.* 147. *c.* 2. *l.* 22
Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 4. *p.* 281. *c.* 1. *l.* 26
Epictetus expl. *p.* 91. *c.* 1. *l.* 45. *p.* 121. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 167. *c.* 1. *l.* 23. expl. & emend. *p.* 9. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 293. *c.* 1. *l.* 36, 44. expl. & ſuppl. *p.* 318. *c.* 2. *l.* 14. emend. *p.* 8. *c.* 2 *l.* 51. *p.* 94. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 100. *c.* 1. *l.* 5. *p.* 104. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 105. *c.* 1. *l.* 14. *p.* 196. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 213. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 216. *c.* 1. *l.* 34. *p.* 217. *c.* 1. *l.* 8, 12, 27. *p.* 233. *c.* 2. *l.* 26. *p.* 237. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 277. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 294. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 304. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 6. *p.* 315. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 365. *c.* 1. *l.* 37. *p.* 367. *c.* 2. *l.* 7. *p.* 369. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 375. *c.* 1. *l.* 30. *p.* 399. *c.* 1. *l.* 21. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 54. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 38. *p.* 416. *c.* 1. *l.* 54. *p.* 428. *c.* 2. *l.* 45
Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33. *c.* 1. *l.* 20. *p.* 52. *c.* 2. *l.* 11
Epigrammatar. exp. *p.* 155. *c.* 1. *l.* 46
Epiphanius em. *p.* 155. *c.* 2. *l.* 34.
Eunapius em. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 17
Evripides apud Plut. Gell. Grot. expl. & emend. *p.* 174. *c.* 2. *l.* 23. 52. *apud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 3 44. *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279. *c.* 2. *l.* 27, 31. em. & expl. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 5. em. *p.* 376. *c.* 1. *l.* 31
Euſtathius em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 421. *c.* 1. *l.* 28.
Etymologus em. *p.* 127. *c.* 1. *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 172. *c.* 2. *l.* 53
Frontinus em. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 14

Galenus em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 58. *p.* 361. *c.* 2. *l.* 56. *p.* 362. *c.* 1. *l.* 6
Gnomologus em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 5
Gregor. Naz. em. *p.* 324. *c.* 1. *l.* 30

Heraclea em. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 33
Hermes em. *p.* 385. *c.* 1. *l.* 10
Heſiodus expl. *p.* 133. *c.* 1. *l.* 3. em. *p.* 134. *c.* 1. *l.* 2. 53
Heſychius em. *p.* 268. *c.* 2. *l.* 14
Hierocles ap. Stob. em. *p.* 49. *c.* 2. *l.* 49
Hippocrates explic. *p.* 43. *c.* 1.
Homerus expl. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 28
Horatius em. *p.* 189. *c.* 1. *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271. *c.* 1. *l.* 56
Juſtinus em. *p.* 352. *c.* 1. *l.* 42
Juvenalis em. *p.* 300. *c.* 2. *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 1. em. & expl. *p.* 187. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 17, 31. em. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 305. *c.* 1. *l.* 53. *p.* 343. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 426. *c.* 2. *l.* 18
Libanius expl. *p.* 295. *c.* 2. *l.* 49. em. *p.* 388. *c.* 2. *l.* 36. *p.* 395. *c.* 1. *l.* 33
Lucianus em. & exp. *p.* 175. *c.* 2. *l.* 4. 35. em. *p.* 432. *c.* 1. *l.* 30

Manilius em. *p.* 211. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 384. *c.* 2. *l.* 15, 24, 48
Maxim. Tyr. ſuppl. *p.* 287. *c.* 2. *l.* 37
Menander expl. *p.* 89. *c.* 1. *l.* 28. em. & exp. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 9
Mimnermus em. *p.* 379. *c.* 1. *l.* 16

Pacuvius apud Non. em. *p.* 56. *c.* 1. *l.* 49
Palæphatus em. *p.* 257. *c.* 2. *l.* 39
Philo ſuppl. *p.* 311. *c.* 2. *l.* 3. em. *p.* 130. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 411. *c.* 2. *l.* 13
Plato em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 42. *p.* 307. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 323. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 416. *c.* 1. *l.* 43
Plinius expl. *p.* 238. *c.* 2. *l.* 38. ſuppl. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 18. em. *p.* 74. *c.* 2. *l.* 12. *p.* 110. *c.* 1. *l.* 54
Plutarchus expl. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 29. em. & exp. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 20. em. *p.* 31. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 111. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 215. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 222. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 239. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 248. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 270. *c.* 2. *l.* 25. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 327. *c.* 2. *l.* 37. *p.* 355. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 380. *c.* 2. *l.* 39. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 2. *p.* 405. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 406. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 431. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 434. *c.* 2. *l.* 51.
Polybius expl. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 26, 40. em. *apud Suid. p.* 239. *c.* 1. *l.* 33.
Porph. ap. Stob. em. *p.* 63. *c.* 1. *l.* 8. em. *p.* 226. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 324 *c.* 2. *l.* 25
Procopius expl. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 32. em. ibid. *l.* 37
Prudentius em. *p.* 87. *c.* 1. *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 46. em. *p.* 22. *c.* 1. *l.* 8. *p.* 61. *c.* 1. *l.* 42. *p.* 93. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 132. *c.* 1 *l.* 52. *p.* 134. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 142. *c.* 2. *l.* 33.

p. 168. *c.* 1 *l.* 37. *p.* 198. *c.* 2. *l.* 47. *p.* 251. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 358. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 366. *c.* 1 *l.* 55
Senec. trag. em. *p.* 52. *c.* 1. *l.* 3. *p.* 117. *c.* 1. *l.* 43
Sextus empir. expl. *p.* 103. *c.* 1. *l* 7
Socrates hist. em. *p* 421. *c.* 1. *l.* 22
Sophocles expl. *p.* 248. *c.* 2 *l.* 22. em. *p.* 306. *c.* 1. *l* 54. *p.* 358. *c.* 2 *l.* 5
Stobæus em. *p.* 140. *c.* 2. *l.* 34. *p.* 207. *c.* 2. *l.* 30. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 313. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 328. *c.* 1. *l.* 48
Svetonius em. *p.* 433. *c.* 2. *l.* 50
Suidas em. *p.* 12. *c.* 1. *l.* 15. *p.* 66. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 71. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 366. *c.* 2. *l.* 30. *p.* 414. *c.* 2. *l.* 10, 26
Synesius em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 9

Tacitus em. *p.* 175. *c.* 1. *l.* 54
Tatianus em. *p.* 141. *c.* 2. *l.* 42
Tertullianus expl. *p.* 174. *c.* 1. *l.* 21. em. *p.* 170. *c.* 2. *l.* 48. *p.* 174. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 431. *c.* 2. *l.* 18
Themistius em. *p.* 242. *c.* 1. *l.* 56. *c.* 2. *l.* 1. *p.* 318. *c.* 1. *l.* 21
Theophrastus em. *p.* 73. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 86. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 405. *c.* 1 *l.* 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. *p* 360. *c.* 1. *l.* 15. *apud Porph. & Cyril.* supp. *ibid. l.* 18

Varro apud Non. em. *p.* 85. *c.* 2. *l.* 43. em. *p.* 261. *c.* 1. *l.* 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinísqe pavcis interſitis) qæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 255 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπητὸν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδαμαντὶς Ops p. 186 c. 2 l. 51
ἄδηλος & ἀδήλως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπλαστον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάφορος & p. 29 c. 1 l. 22
ἀδιαφορία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορα p. 243 c. 1 l. 52
ἀδιάφθορον p. 178 c. 1 l. 45
ἀδιαίρετον p. 27 c. 2 l. 14
ἀδιαφθόρως p. 17 c. 2 l. 39
ἄϊα, γαῖα p. 222 c. 1 l. 16
αἰθρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰρεῖ p. 147 c. 1 l. 26
αἱρῶν λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰτῶν p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκαιρεῖον, ἀκαρὲς *insecabile* p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκενόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκενόπονος p. 5 c. 2 l. 49
ἄκιος p. 426 c. 2 l. 46
ἀκλήρημα, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκτῖνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύζυτος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοῖος, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμελὴς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμεταπλαστος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμφιβάλλειν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναζιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀνακαλῶς p. 243 c. 1 l. 33
ἀνακλητικὸν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναληπτῆναι, ἀνάληψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11
ἀναπεῖν, *recentare* p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναπήσειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπνοὴ p. 81 c. 2 l. 40
ἀνατάσεις p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζεσθαι הראאדם p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυνος & p. 118 c. 2 l. 41
ἀνδρεωμένειν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωθῆναι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 52 c. 1 l. 41
ἀνεξέτασις p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίχρυσον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπίπληκτον p. 19 c. 2 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιφάτους, -φάτως p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπιφάντους p. 19 c. 2 l. 10
ἀνήκεσις p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθέλκεσις p. 98 c. 2 l. 36
ἀνόδυτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀνοικοδόμησις p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 181 c. 1 l. 37 *exandare, exantlare* ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æstimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶσις p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαυδρίζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαυτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαρασχολήτους p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρεθύμητον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτους p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23
ἀπειλήπτον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπερίλαλητος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπερισπάστως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπέχειν p. 178 c. 2 l. 22
ἀπέχει ibid. l. 35
ἀπεχθημός p. 6 c. 1 l. 30
ἀπήνθηκε & p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 2 l. 32
ὑποκαθῆσθαι p. 46 c. 2 l. 32
ὑποκαισαρεῦσαι p. 238 c. 1 l. 4
ὑποκλύσαι p. 123 c. 2 l. 11
ὑπολοκωμῶσαι p. 238 c. 2 l. 4
ὑπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ὑπολαίειν p. 102 c. 1 l. 41
ὑπολαυστικὸς p. 21 c. 2 l. 39
ὑπολειτουργοῦν p. 370 c. 1 l. 14
ὑπολυθῆναι, ὑπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ὑπονεμίμφα p. 297 c. 1 l. 43
ὑπονοῆσαι p. 52 c. 1 l. 40
ὑποπλῶσαι p. 323 c. 1 l. 16
ὑποπαπᾶ p. 6 c. 2 l. 17
ὑπόστασις p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 2 l. 3, 29
ὑπτεῖξ p. 104 c. 1 l. 37
ὑπτιόπλοον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ὑπτιοπλοΐα p. 111 c. 2 l. 36
ὑπτιοπάθεια & p. 427 c. 1 l. 1

ἁπλοῦς p. 45 c. 2 l. 32
ἀρέσκειν, ἀρεσκάσκειν p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρετή p. 188 c. 1 l. 6
ἀριθμεῖ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2 l. 46
ἀστρολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄτοργος p. 21 c. 1 l. 14
ἄχολος p. 21 c. 1 l. 51
ἄτυφος p. 106 c. 2 l. 41
ἀτύχημα p. 179 c. 1 l. 23
αὐθάδεις p. 252 c. 2 l. 25
αὔθαδις p. 361 c. 2 l. 30
αὐθαδίζεσθαι p. 257 c. 2 l. 18
αὐτάρκης p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δείξει p. 346 c. 1 l. 12
αὐτουργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτοῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφλεγμάντον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφίκορον p. 34 c. 1 l. 3
ἀφορμή p. 19 c. 1 l. 25

Βάπτεσθαι p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρεῖσθαι p. 312 c. 2 l. 45
βαρεῖσθαι ibid. l. 42, 51
Barbarorum Veneta factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1. l. 17
βρενθύεσθαι p. 288 c. 1 l. 33
βύλεσθαι, παρίλκον p. 356 c. 2. l. 38

Γαλλία p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γεφυρίζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλαφυρὸς p. 187 c. 2 l. 10
γλαφυρῶς p. 179 c. 1 l. 54
γλῶσσαι, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50,
γραμμή, linea p. 137 c. 1 l. 46
γυμνοὺς, γυμνοῦν p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυψοῦσθαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαίρω, terra אֶרֶץ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνεσθαι p. 403 c. 2. l. 15, 35
δεξαμεναὶ p. 259 c. 1 l. 11
δεῖς p. 19 c. 1 l. 26
δεισπαῖδες p. 95 c. 1 l. 3
δέλτιρες πλοῦς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις, δηκτὸς p. 403 c. 2 l. 33, 35
δημοτικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαδεσπίζειν p. 124 c. 1 l. 4
---εσπικὸς p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖσθαι, διαπνεῖ, perflari p. 81 c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 229 c. 2 l. 34
διορθῶν p. 83 c. 1 l. 45
διαρραγῆναι p. 295 c. 2 l. 25
διαφορεῖς, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 51 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδασκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διερρίμμενος p. 137 c. 2 l. 5
δικαιοῦν p. 363 c. 2 l. 55
δικαιοσύνη p. 417 c. 1 l. 45
δεκμὸς p. 287 c. 2 l. 6
δρύπτειν, καταδρύπτειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπεπεῖς & δρυπεῖς, drupa p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυσαναλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσοδεῖν p. 130 c. 2 l. 18
δυσπαραχολούθητος p. 188 c. 2 l. 29
δυσχεῖν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατατίκτειν p. 185 c. 1 l. 4
ἐγκυκλίσαι p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύκλιον p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον. manuale p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχειμάσεις p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς, & ad, pro de p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 propter c. 2 l. 9
εἰμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
εἶρα, sero, serics p. 353. c. 2 l. 41
ἐκδιητικὸς p. 53 c. 1 l. 50
ἐκδυμεῖσθαι p. 220 c. 1 l. 29
ἐκφέρειν p. 303 c. 1 l. 34
ἐκμιμεῖσθαι p. 382 c. 1 l. 5
ἐκπλαδῶναι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκλικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατῆσαι p. 217 c. 2 l. 7
ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμβολοι, -λα, rostra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφασιλαζόμενα p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλησθνῶν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτεχνεῖν p. 282 c. 2 l. 4
ἔνδεσις p. 374 c. 1 l. 5
ἐνδέσιμον p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐνκαρτερεῖν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν πυδὶ p. 7 c. 1 l. 27
ἐντυγχάνειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χερσὶ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαμάρτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπλως p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελθεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἕξεσι p. 298 c. 1 l. 49
ἕξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἑξομοιοῦσθαι p. 360 c. 2 l. 24
ἕξωμις, ἐξώμιδες p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλεσθαι p. 111 c. 2 l. 34
ἔπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιβάλλειν p. 204 c. 1 l. 40
ἐπιβάλλον p. 262 c. 2 l. 51
ἐπιζήμιαλα, ἐπιζήμια p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγεφαὶ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιζήμιαλα p. 38 c. 2 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπικυματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπιλαβεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπινοεῖσθαι p. 51 c. 2 l. 40
ἐπίνοια, ἐπινοῆσθαι p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 2 l. 35
ἐπισφιγγύειν p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίστασις p. 45 c. 1 l. 36
ἐπισταμένως p. 232 c. 2 l. 43
ἐπιστασία p. 233 c. 2 l. 5
ἐπισκύνιον, supercilium p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 2 l. 2
ἐπισπᾶσθαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπιστροφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπισύρειν p. 316 c. 1 l. 14
ἐπίσχασις p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἑτοιμότητες p. 133 c. 2 l. 36
εὐαναχλήτως p. 11 c. 1 l. 5, 15
εὐάρμοστον p. 87 c. 2 l. 41
εὐαφῶς p. 403 c. 2 l. 29
εὐδαιμονία p. 266 c. 2 l. 16
εὐδιαλλαξίας p. 11 c. 1 l. 28
εὖδι p. 241 c. 2 l. 39
εὐεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
εὐλαβεῖσθαι, cavere, cavere p. 320 c. 2 l. 14
εὐζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
εὐδαναλεῖν p. 231 c. 2 l. 4
εὐδυδεσμεῖν p. 137 c. 2 l. 3
εὔκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
εὐχερὲς p. 27 c. 1 l. 14

εὐλυ[illegible] p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
εὐμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
εὔμοιρ[illegible] p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
εὐνοιτωνησία p. 408 c. 1 l. 14
εὐνῶς, εὐνοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
εὐκειτῶς p. 363 c. 2 l. 54
εὐοδεῖν, εὐοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
εὐόμιλ[illegible] p. 37 c. 1 l. 48
εὐπατείδαι p. 21 c. 1 l. 14
εὐπειδὴς p. 219 c. 1 l. 12
εὔπιστος p. 360 c. 1 l. 16
εὑρέσθαι p. 329 c. 1 l. 28
εὔρυος p. 59 c. 1 l. 20
εὑρεῖν p. 216 c. 1 l. 52
εὐρυχωρεία p. 341 c. 2 l. 49
εὐσεβεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
εὐσελία p. 137 c. 1 l. 7 εὐσέλως p. 148 c. 2 l. 6
εὐσχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
εὔτακ[illegible] p. 281 c. 2 l. 29
εὐτρεπὴς p. 299 c. 1 l. 12
ἐφήμερον p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1
ἐφήμερα, *animalculum* p. 161 c. 2 l. 8 *planta* p. 174 c. 1 l. 4 *venenata* ibid. l. 53.
ἔχετω p. 178 c. 2 l. 39
ἐχθὸς *heri* p. 174 c. 2 l. 8

Ζητητικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c. 2 l. 8

Ἤ, *nisi* p. 197 c. 2 l. 40
ἡμερόβιοι p. 162 c. 1 l. 3.
ἡμίγυμν[illegible] p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεοδὴς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφόρη[illegible], Θεοφορεία p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θνειομαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θῆναι p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
Θύται p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶται p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομ[illegible], ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p. 181 c. 1 l. 28
καθαιρέτης p. 16 c. 2 l. 37
κ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
καιρὸς p. 43 c. 1 l. 29
κλησία p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 1 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταύνησις p. 197 c. 1 l. 25
καταργυργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
καταμύειν p. 380 c. 1 l. 4
κατάλληλον p. 192 c. 1 l. 35
καταληκτικῶς δίδυται p. 149 c. 2 l. 38
καταλύσαι p. 176 c. 1 l. 33
κατάπλασμα 197 c. 1 l. 15
καταρτίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καταρτισμὸς ibid. l. 42
καταφόρημα, καταφόρησις p. 357 c. 1 l. 53
καταχρυσ[illegible] p. 348 c. 1 l. 13, 30
κατεντείνειν p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
κατεργαστικὸν p. 27 c. 1 l. 32
κατορθώσεις, κατορθώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
καχεξασμὸς p. 110 c. 1 l. 34
κενοσπουδία p. 258 c. 2 l. 3
κεγχεσμίδης p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 37
κηρῶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινονομοσυνὴ p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 *sensus communis* ibid. l. 27
κολάζειν p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμ[illegible] p. 183 c. 2 l. 24
κρατεῖν ἑαυτοῦ p. 26 c. 1 l. 42
κρεανομεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
κρίμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
κροκύφαντον *reticulum* p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμέν[illegible], *confideratus* p. 324 c. 2 l. 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8
λύθρον, λύθρ[illegible] p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσσοδήκτοι p. 256 c. 1. l. 3

Μαγγάνευμα p. 280 c. 2 l. 5
μακάρων νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλ[illegible] p. 264 c. 2 l. 47, 50
μεμψεται p. 265 c. 2 l. 11
μέσος p. 264 c. 2 l. 48, 50
μαλακαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μαλακόδους p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζειν, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετεκτίσεσι p. 226 c. 2 l. 30
μόνον, ἐλλείπει p. 8 c. 1 l. 1
μύζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μύζ[illegible] p. 339 c. 1 l. 54
μυξάριον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάπειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρῶν p. 258 c. 1 l. 10
νεκῦα p. 334 c. 1 l. 41
νεφάσματα p. 53 c. 1 l. 48
νεφασμάτιον p. 260 c. 1 l. 9
νεφασματώδεια p. 237 c. 2 l. 22
νεφασματῶδες p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νεφασταγμάτια p. 260 c. 1 l. 7
νεφασταγεῖν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νῆψις ib. l. 45
νόσιμον p. 74 c. 1 l. 46
νοῦς ἢ ψυχὴ p. 155 c. 2 l. 13
νοῦς ἢ νόησις ibid. l. 25

Ὅλῳ p. 18 c. 2. 33
Ὁσιοῦντες [illegible] p. 350 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
οἰόμβροι p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχρονα p. 200 c. 2 l. 37
ὁλοχαρὴς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὁμότονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθίδαι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοτροφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὄσμὴ p. 294 c. 2 l. 7
ὀσφράλος, *vernaculus*, *verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *verbilitas* ib. l. 41
ὀφρὺς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεται *videbit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάχος, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2. l. 5

παρμηλάειος, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 40

παμμιγὲς 278 c. 2 l. 25

πᾶν. כל *ullum, qicqam* p. 104 c. 2 l. 24

παρακελευτικὸν p. 99 c. l. 20

παρακρούζω. p. 309 c. 2 l. 11

παρακολουθεῖν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7

παραχώρειν p. 122 c. 2 l. 43

παραφυῶδες p. 43 c. 2 l. 1

παραφθέγγεσθαι p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12

παράφθογγα p. 326 c. 2 l. 16

παρέλκοντα, παρασήμαλα p. 113 c. 1 l. 28, 34

παρέταξις p. 386 c. 2 l. 23

παρφορεῖς p. 26 c. 2 l. 48

παρφεῖν p. 186 c. 1 l. 26

παρεμπόρημα p. 115 c. 2 l. 1

παρενδυμεῖδες p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52

παρυποδύομαι p. 19 c. 2 l. 40

πασα, σύμπασα p. 197 c. 1 l. 21

πεῖσις p. 102 c. 2 l. 41, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 270 c. 1 l. 55

πείσμη, πείσματα p. 103 c. 1 l. 36, 38

πελεκάλλειν p. 59 c. 1 l. 5

πελεκόλη p. 420 c. 1 l. 1

πελιτνὸς p. 256 c. 1 l. 51

πελεῖται p. 91 c. 2 l. 35

πελεπράζειν p. 353 c. 1 l. 29

πελέχων p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11

πελεκᾶν p. 92 c. 2 l. 8

πελεκιώδων p. 305 c. 2 l. 8

πέλαλεῖν p. 12 c. 1 l. 6

πελιαλὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30

πελιαῶν p. 267 c. 2 l. 2

πέλεσις, πέλεκα, πελεκῶτα p. 21 c. 2 l. 17 p. 27 c. 1 l. 9 p. 283 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49

πέπλορον, πεπλώρως p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1

πέρπερος, πέρπερα, πέρπρόλης p. 188 c. 1 l. 21 c. 2

πεφυκέναι p. 412 c. 2 l. 26

πηλοπλάστων p. 21 c. 1 l. 31

πηδαλίον, πηδαλιολία p. 88 c. 2 l. 2

πηδηκίζειν p. 345 c. 1 l. 3

πηγὰ p. 197 c. 1 l. 20

πλησιαχὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 1

πνεῦμα ἀποπνεῖον, ἀφίναι p. 186 c. 2 l. 11

πνεύμαλικὸν p. 244 c. 2 l. 30

πονηρὸς p. 276 c. 2 l. 17

πρᾶγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12

πράγμαλα p. 21 c. 2 l. 19, 44

πρασιανὸς. *Prasina* factio p. 3 c. 2 l. 51

προηγμένα, producta, promota p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c. 1 l. 14

προῖσαδε p. 92. c. 2 l. 7

πρόνοια p. 296 c. 1 l. 13

προπίλω, προπετῶς p. 42 c. 2 l. 53 p. 112 c. 1 l. 1

πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ὄργυ, ὀδῶ p. 207 c. 2 l. 21

πρὸς p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14

πρὸς pro διὰ p. 335 c. 2 l. 7

προσάρτημα p. 421 c. 2 l. 27

προσδοξάζειν p. 287 c. 1 l. 9

προσπροδοξάζειν p. 315 c. 2 l. 53

προσίσαδε p. 250 c. 1 l. 28, 48

προσχόπτειν p. 233 c. 1 l. 13

προσλαμβάνειν p. 354 c. 1 l. 39

προσπάθεια, προσπάθειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ὑπὸ τῶ πάθους distingvitur ibid. c. 2 l. 42, 51

προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2

προσυπερᾶς p. 28 c. 2 l. 5

προσυπουκίζεσθε p. 141 c. 2 l. 35, 37

προσετικὸν p. 185 c. 1 l. 4

πρόσημα p. 268 c. 2 l. 22

πρωτισεῖον p. 282 c. 1 l. 14

πυῶδες p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικυτάτον, *secentatum* p. 123 c. 1 l. 49

ῥαίκτωρ, *rector* ibid. 42

ῥεμβὸς, p. 61 c. 1 l. 53 p. 76 c. 2 l. 11

ῥέμβεσθε, ἀπορρέμβεσθε p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19

ῥέμβω p. 217 c. 2 l. 47

ῥήγνυσθε, διαῤῥαγῆναι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26, 41

ῥοπὴ *momentum* p. 75 c. 2 l. 50

Σεκυτόρεω, *secutoriatus*, *secutor* p. 4 c. 2 l. 42

σμιστυφία p. 341 c. 1 l. 42

σπηρᾶναι, *ringi, renidere* p. 28 c. 1 l. 10

στεγνὸς p. 402 c. 1 l. 30

σημεῖον p. 126 c. 2 l. 32

σημειωδεῖς, & σημειώδεις ἐδάτες p. 44 c. 1 l. 2

σιγιλλάεια p. 260 c. 1 l. 7

σκάμμη p. 397 c. 1 l. 42

σκαμβὸ p. 397 c. 2 l. 2

σκελετὸς p. 214 c. 2 l. 41

σκίμπους p. 7 c. 2 l. 12 *scimpodium*, ib. l. 26

σκύβαλα p. 258 c. 2 l. 39

σκυῖσον, *cinum, cilium* p. 87 c. 1 l. 44

σοφιστὴ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4

σπᾶδε p. 50 c. 2 l. 13

σπέρμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 378 c. 2 l. 14

σπερμαλικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24

σπεύδειν p. 241 c. 2 l. 45

σποδὸς p. 214 c. 2 l. 41

στᾶγὸν, στύμη p. 266 c. 2 l. 28

στέλεδε p. 34 c. 1 l. 34

στερεοχωεία p. 341 c. 2 l. 55

στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3 p. 253 c. 2 l. 31

στύμη p. 75 c. 2 l. 37

στοιχεῖον, στοιχειῶδες p. 123 c. 1 l. 48, 55

στολὴ, *stola* p. 10 c. 1 l. 27 στέλλειν ib. c. 2 l. 28

στοργὴ p. 22 c. 1 l. 51

στοχάζεσθε, στοχαστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37

συγγνωμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42

συγκλᾶσαι p. 161 c. 1 l. 47

συγκολλᾶδες רבק p. 185 c. 1 l. 23, 24

συγκρίνειν p. 393 c. 2 l. 41

συζῆν θεῷ p. 211 c. 1 l. 28

συμβαίνειν p. 192 c. 2 l. 42

συμμηρύσαι p. 161 c. 1 l. 47

συμμονὴ p. 195 c. 2 l. 20

συμπολιτευδεῖς θεοῖς p. 351 c. 2 l. 22

συμφέρεδε p. 430 c. 1 l. 52

σωσάδωσις p. 269 c. 1 l. 53

σωσῆναι p. 191 c. 1 l. 4

συνεμφέρειν, συνεμφέρεδε p. 96 c. 1 l. 23

συνίζάνειν p. 393 c. 2 l. 46

ἀσυίσαδε, & ἀλασυίσαδε p. 87. c. 2 l. 24

συνεφεῖν p. 57 c. 1 l. 30

συνῆσαι p. 161 c. 1 l. 47

συν-

σωματεῖον p. 192 c. 1 l. 50
σωστικὸν p. 285 c. 1 l. 13
רבכ ibid. l. 22
σωτηρέχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύρμα, *Syrma* p. 10 c. 1 l. 33
συσχαίζειν p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχίσις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σχολαστικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2. p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάτλας p. 395 c. 2 l. 28
τεθνήκω, τεθνήξομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέφρα p. 174 c. 2 l. 50
τηφοῦς, *cinefieri* p. 124 c. 2 l. 13
τόπον δίδοναι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ θεός σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 218 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τραπὲς, & πεπτραπὲς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζειν p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγλυφὶς p. 182 c. 1 l. 22
τροπὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπῶδες p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφος p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12

τύχη גד p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

Ὑγιὴς λόγος p. 306 c. 1 l. 48
ὗς, ὕων, ὑετὸς p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, *exceptio* p. 120 c. 2 l. 27
ὑπόστασις, ὑπερτείνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὲς ibid. l. 18
ὑπόφρονεῖν, ὑπόφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπσὶς p. 76 c. 2 l. 42
ὑποδὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαλαχλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκείμενον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποκρίνεσθαι 345 c. 2 l. 31
ὑποκριτὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποσύδημα p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπτιλος p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζεσθαι p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαῖλασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαῖλασιαστικὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαῖλασποκήπλεως p. 8 c. 1 l. 38
φαῖλαστικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελόνη, *penula* p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρεσθαι p. 345 c. 2 l. 16

φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάληθες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειν p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖσθαι p. 5 c. 2 l. 40
φιλόσοφος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτιμία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόφοβος p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάττεσθαι p. 364 c. 1 l. 32
φύμαλα p. 74 c. 2 l. 3 *vomicæ, tubera* l. 3 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύραξ p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαριτιλίζειν, χαριτισμὸς, *carinari* p. 29 c. 2 l. 9, 22, 28, 49
χθὲς ἡ φράλλω, χθὲς ἡ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 50
χθιζὸς p. 174 c. 2 l. 9
χεῖλη p. 136 c. 2 l. 55
χώραν δίδοναι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφος p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὠσικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, qæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

Abſceſſum inſtar habet, qi fatum, qi fratrem averſatur pag. 34 col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 lin. 55

Abſentia, amiſſa, præterita requirere fatuum 414 1 10, -2 40.

Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41. 18 1 quantum expediat ib. 2. quando & quomodo devergat ib.

Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 2 32

Adulator qualis 18 1 16. 2 1. vermiculis compar 90 1 9

Adverſa invicem ad univerſi bonum conſpirant 54 1 10

Ætqualitas æquitatis pars prima 53 2 17. hæc quandoque nihil iniquius ib. 20

Aer ambiens ſata, animantia quàm variè afficiat 163 1, 16 1

Æſtimationis juſtæ ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55, 2 3. 115 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26

Ætatis flos, res lubrica 43 1 20

Ævum rapidè decurrens, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 165 2 49. 167 -2 56. 209 1 3. 2 1. 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12,23. 433 1 45. 434 1 19

Affectionibus naturalibus fruſtrà obnitimur 210 2 1

Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49 428 2 47. vim ſumunt 299 2 31. rationem extrudunt 223 1 52. 224 1 18. bis abripi non oportet 92 2 36

Affectus tenerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4,24

Alia aliis placent 313 1 33

Alienis intendens animus ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. negotium fruſtrà faceſſit ſibi 137 1 7,10

Alteratio eſt, quam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14

Amat maximè ſe qiſque 422 2 23

Amicitiæ nec temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 33 -2 5,44

Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1

Amor celari non poteſt 356 1 50. amorem conciliat 25 2 5. 397 1 30

Ἀναπόδοτα & ἀνάπτυστα, in avaritiæ probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4

Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1

Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1, 17. exhalatio à ſanguine 51 1 43. 215 2 38. ſanguis qâ ratione dictus 52 1 20 de eadem variæ veterum ſententiæ 140 2 5. 141 2 56

Animus contumelioſè quibus modis ſe habeat 59 2 1,7. 74 1 48. 93 2 50. de animi immortalitate quam ambiguè ſenſerint philoſophi plerique 68 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20. 141 2 10,49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 13

Antoninus Pius Imp. qualis 31 1 15. 40 1 20

Apum induſtria 183 2 3

Aqam pavent λυσσοῦντες 256 1 3

Araneæ indoles 183 1 44

Ars naturam imitatur 393 1 19

Ars hominis bonum eſſe 387 -2 31. ea niſi diſcatur, non habetur 422 2 3. in qibus conſiſtat 415 2 18.

Artem ut nôrit qis, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. quam nôrit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat 156 1 16,28. c. 2 1. 248 1 15 261 1 15

Artifex qiſque artem ſuam diligit, & enixè affectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. adverſus qoſvis tuetur 243 2 46. 244 1 1. imperitorum judicia non moratur 214 1 32

Artificia ſtudiaqe inania reprehenſa 5 2 50. 61 1

Aſtrorum contemplatio, qatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. qatenus inutilis 9 2 40

Aulica vita, mores qales 205 1 30. 238 1 8. infidere ſolent 230 2 40. 231 2 50. in aula tamen rectè vivere eſt 205 1 38. 298 2 3

Αὐτουργία probata & collaudata 4 2. 5 1

Auxilia non ſpernenda 261 2 9. 263 1 24 269 1 26

Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 citra externa aut alienа nulla 65 1 15. 2 41. 79 2 3. 102 1 6,32. 254 2 19,27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. at Deum qi excludunt, impiè faciunt 65 1 40. 2 44. qô ſine nec vir bonus, nec mens bona 65 2 21. 347 1 15. 2 31. ad eam via recta compendioſiſſima 180 1 28

Benefaccre juvat 265 1 11. benefacicnti ipſi prodeſt ibid. 29. 292 1 41. -2 28. 387 2 18. jugiter benefaciendo vitâ fruimur 436 2 5. benefacientem malè audire regium 274 2 14

Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1. 191 1 23. minùs proba 189 1 1. dextrè tam accipiendi, quàm largiendi, ars eſt 15 1 7. 307 2 13

Beneficium nullum niſi gratuitum, qod in ſe deſinat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48

Benignitas, re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53.

2 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non sunt, quæ bonos non faciunt 66 1 27. 202 2 41. 294 2 41. *quæ animis esse possunt* 204 2 34,40. *quæ contemnere, quorum damna libenter sustinere, laudem habet* 204 2 20,34,40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, nisi honestum 47 2 6. 49 1 11. *nisi tempestivum* 438 1 14
Bonus verè est, qi conditioni suæ respondet 245 1 31. *qi intus talis* 395 1 46. *sacerdos & servus Dei* 93 2 50,40. *athleta* 94 1 10. *pancratiasta* 428 1 13. *aspera multa exercitii caussâ, citra offensionem, subiturus* 232 1. 233 2 36. *virtute altè instinctus* 94 2 12. *nec mutatu facilè* 95 2 14. *rupis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 18. *mentis curam antiquissimam habet* 225 2 41. 226 2 41. *hac bonâ oblectatur* 312 2 27. *rectè factis contentus, lætus, agit* 102 1 40. 135 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305 1 30,39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 13. *huic regendum, agendum totum se dat, sudque dispensanda permittit universa* 103 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2 49. 159 1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis, destitutis acquiescit* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 2. 120 1 13. 253 1 37. 270 1 41. 271 1 37. 328 1 1. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 153 1 19. 159 2 19. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 1 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 10,41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitùs dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisque rectè omittendis ac eligendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422 1 7. *nec lege indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 55. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nec juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil etiam agit, quod palàm innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum aliis pariter se gerit* 108 1 38. *vitam, ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50. c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *aliorum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *sereno, placido, composito semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37,50. *nec numen incusat, nec homines* 426 1 13. *de vita vel producendâ vel contrahendâ nihil satagit* 109 2 44. 110 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum minúsve sincerum in pectore fovet* 110 2 18,34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *qia vita illis censura est.* ibid. 28.
Calamitas virtutis exercendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 1 20. *rectè ferre, virtutis & felicitatis est* 177 2 23,55. 179 1 42
Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55
Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1,42
Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51. *orbis instar rotantur* 335 2 48. 337 2 21
Civilitas in magnatibus laude digna 32 1 23. c. 2 44 2 1,21
Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Coelum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, quem non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. *l.* 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes, radices* 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, quod proloqi pudeat.* 92 2 38. 93 2 11
Comitas severitati juncta quantum valeat 18 2 20,30
Comœdia vetus, media, nova; quatenus utilis 391 1 6,36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1 8. c. 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62. 2 10. 92 1 34. *famæ (cum paucis,* 402 2 46) *perferenda* 39 1 14. *huic qò consulas sustinenda infamia* 186 1 20,36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45
Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26
Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus, è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *sacculus, urvis, sollicitudo* 309 2. 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *qalis* 52 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *quale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius præ anima præstantiæ* 50 2 3. 51 2 56. *huic ergò inservire natum* 91 2 14. 43. *hanc qatenus efficiat* 163 2 18
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38. 50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à qo nihil mali qi dicatur*

catur, quin tamen corrigendo & punicndo aſpera infligat 62 2 24. 64 1 3. mala ordinat, non facit 219 1. 34,46. natura prima 146 2 49. mens incorporea 164 2 41. corpus priſcis qâ notione dictus 165 1 18. viſibilis, inviſibilis quatenus 435 1 40. 436 1 14. unde innoteſcant 436 1 15. -2 4. mundi quaſi anima 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. omnia permeat 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. temperat 207 2 39. ubique adeſt, omnia intuens, 119 2 47. 120 1. nudas etiam mentes ipſas 418 2 39. 419 1 52. res humanas curat 64 1 16. c. 2 1. ſingulorum etiam 65 1 1. 248 1 25. ab ipſo, per ipſum, in ipſo, ad ipſum omnia 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. ipſius providentiâ, ab initio deſignata, 149 1 5. diſpenſantur, 114 1 13. 220 1 1. 272 1 50. 273 1 48. 302 1 43. -2 47. 433 1 46. eidémque inſerviunt univerſa 245 2 55. 247 2 56. præ omnibus verendus 240 1 24. -2 17. per omnia tam minoris, quàm majoris momenti negotia, cogitandus, 221 2 25,52. 222 1 1. & reſpiciendus 116 2 43. quocunque ducit, ſequendus 112 1 44. 272 1 43. ſtatio, quam ille aſſignaverit, tuenda, tenenda 277 1 1. ad omnia advocandus 234 2 44. 235 1 48. in omnibus agnoſcendus 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. de omnibus celebrandus 221 2 27. 245 2 22. huic, qò ſalvi ſimus, ut medico, gubernatori, aviſculzandum jugiter 255 1 14. -2 1. hunc non admittentes, ſibi, non ipſi, nocent 319 1 2. patiens eſt, ad pœnas tardus 312 1 4. malis & ingratis benignus 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. non adulationem, ſed imitationem exigit 359 2 4. 360 1 56. injuſtè nihil agit 424 1 11

Diſpenſatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca ſufficient 58 2 54. 59 1. brevia & ſummaria 133 1 44,48. in promptu modò ſint 116 1 49. c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipſis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere ſe, non emendatur, qi non credit 7 1 43. nemo quærit, quod jam nactum ſe putat 416 1 24

Epiſtolæ quales eſſe debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. erroris admonitus, corrigere ſit promptus 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. errantem reducere conandum 348 2 55. 349 2 3. ſed placidè 403 1 14. 404 2 45. errata nec leviora negligenda 15 1 56. c. 2 l. 1

Examen ſui, primitùs, ſedulum, juge prodeſt 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum proſint 231 2 40. viva valeant 14 1 13

Externa quæque bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27. 200 2 41. Media ergò 66 1 54, &c. vilia 200 2 39. 304 2 12. 309 2 32,34. caduca 66 2 38. 200 2 36. diurna, non diutina 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. ad ævum retrò, porrò, anguſtiſſima 181 2 40. ut perituris utendum 414 2 44. tragica larva, ſcenica inſtructura eis demenda 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. modeſtè habenda, placidè linquenda 307 2 2,39. in pretio habere, invidentiæ, injuſtitiæ, impietatis eſt radix 230 1 31,33. 245 2 10. 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. alienum, non noſtrum 292 2 29. inane quiddam 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. judicii expers 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. inconſtans 125 2 46. ſectari ſtolidum 19 1 28. 135 2 50. 292 1 26. ſuperſtes, res nihili 113 1 10. quàm anguſta 126 1 19. evanida 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. de ea ſolicitum agere, quatenus futile 137 2 24. 138 1 3,19. aucupantium iniquitas, vanitas 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. an philoſophiæ ſtudium inane faciat 427 1 9

Feſtivitas quatenus adhiberi queat 9 2 49. 10 1 98 2 43. 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12,23. fidem fallere nihil adigat 107 1 14

Filius ſapiens, parenti res lætæ 275 1 33

Fluxa iſtic univerſa; conſiſtens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1. 6. 209 1 19,23. 227 1 21. fumi inſtar evanida 72 2 17. his ergò affici ſapientis non eſt 209 2 3. 227 2 36. ſed quærere, inter fluctuantia hæc, qò ſe contineat 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. fortuitæ divinitus diriguntur 53 2 20. fortunam fingit quiſque ſibi 218 2 46.

Fratres diſſidii non decent 50 1 48.

Fronts animi index eſſe debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & ſuum quodque 331 1 37. his onuſta ſpecioſiſſima 86 2 9. fugientia gratiſſima ibid. 1.

Futuri ut nihil certum, 112 2 38. præſagiri tamen multa poſſunt 279 1 42. fruſtra torquet 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. aut ſolicitos habent 417 1 25

Gloriam de ſpreta gloria aucupari vaniſſimum 434 1 26. 435 1 39

Gravitate affectatâ, faſtuosâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente conſtat 52 2 3. 118 1 5. 420 1 34. homines omnes cognati 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. ſemine cœleſti pariter oriundi 48 1 16. 130 1 28,43,48. 155 1 4. rationis ejuſdem particiipes

tes 96 2 46. luce communi fruentes, aere ſpirantes 328 1 26, 28, corporis ejuſdem membra 264 2 47, 50. ad opem mutuam nati 48 2 7. 49 2 7. 50 1 123. c. 2 25. quæ ſit omnibus præſtanda 96 2 52. 97 1. 103 2 23. 123 1 29. 344 2 43. ut in commune boni ſint 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19. homo neminem odiſſe debet. 49 1 50. nec peccantes 267 2 13. ſed mitis eſſe etiam immitibus 287 2 8. non ad otium natus eſt 182 1 47. nec ad voluptatem 183 1 4. ſed ad opus 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. prout & alia univerſa. 302 1 6. hominis munus, Numen venerari, celebrare, homines juvare, ſervare 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. opus, cœleſtia contemplari 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. humanitatem colere 404 2 49. ars, bonum fieri 387 2 3. hæc qi non præſtat, nec hominis nomine dignus eſt. 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. hominem enim internum, exteris exutum, conſiderare oportet 342 2 48. 343 1. nec ab homine aliud, qàm quod eſt hominis, exigitur 204 1 49. nihilqe homini deſpondendum poſſe, qod homo potuit 189 1 10, 34. 230 2 42. 424 1 32. avt perferre, qod homo pertulit 206 1 12. 207 1 30. nec impotentia ignaviæ pratexenda 187 2 6, 34. c. 2 1. 188 2 24. 189 1 20. 231 1 3. c. 2 54. cum voluntas in cauſſa eſt 51 2 30. nec affectui huic indulgendum 189 1 10. ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum ib. 34. homo animal ephemeron. 161 2 4. 262 1 20. anima cadaver geſtans 165 2 23. ipſe, & humana omnia, vanitas mera 77 2 34. 78 1 45. 294 2 1. bullarum inſtar 303 1 5. mortales natos 131 1 48. pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere liceat 132 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. divulſus à corpore, cui coaluerat, reſtitui poteſt 361 1 36, 46

Ictericis mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19

Imaginativa vis qalis 118 1 10. 229 2 25.

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ferendi 17 1 55

Imperceptibilia qibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráqe qibus* ibid. 46. 200 2 35

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 8.

Ingenii tecti amicitia anxia 25 2 20

Inimicorum laudes perniciſæ 21 1 11

Injuriæ fructus in læſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti qiqe 415 2 55.

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira iræ non reponenda 236 1 40. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 34. *rebus ſtolidum* 279 1 1.

Juſtitia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe qando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis rependi bona 413 1 31

Labori aſſveſcendum 331 2 21

Lædere qenqam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à qibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena qid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius fit* 139 1 14.

Lectio accurata prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54 2 36

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2. 9.

Legi parendum 370 2 35. 371 1 19.

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs qam labor & dolor moleſtiæ 90 2 31

Librorum ſupellex citra uſum rectum inutilis 117 2 19

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2

Loco nullo non bene vivere licet 43 2 56. 44 1 1. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 370 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25

Magnates ἀσωμβρεροι 21 1 14. 22 1 53

Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magìs qàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 252 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 207 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, qod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex metu mero, non eſt,* 400 1 1

Malus an volens qis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum qenqam nemo, nec Deus, fecerit* 49 1 4. 63 2 9.

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qalis 219 1 12. *varias ſubinde formas induit* 267 2 52. 268 1.

Mediocritas in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 1 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37

Mendacio ſapiens qatenus immunis 178 1 45. c. 2 17

Mens divinitus derivata 48 1 42. 141 2 29. 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe quiſque* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26. 207 2 30. 281 1 14. *ſervire corpori aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5. *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 79 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fons vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc inprimis curanda, colenda* 69 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 2 42. 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potiùs quàm vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 28. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaga nè ſit* 61 1 24 c. 2 117. 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis temerè nè concedat* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21. 313 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 2 37. *& obſtantia quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 41. *motu levi aut aſpero non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi aliis ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32. 211 1 22. c. 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c. 2 l. 26, 35, 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7. *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. l. 34. 154 1 27. 324 1 10. *penuria* 156 1 56. *de mentis ſede ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34

Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24

Migratio freqens minùs commoda 38 2 20

Mimica quæ, nec inutilia ea 391 1 35. 392 1 2

Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 34

Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32

Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. c. 2 l. 51. 57 1. 355 1 26. *qui miratur ſtultus eſt* 426 2 5

Miſericordiam ſapienti quatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56

Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22. *præfracti* ibid. 2 l. 10. *moroſi* ibid. l. 20. *ferini, pecuini* ibid. l. 54. 201 2 50. 202 2 53. *pueriles* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. l. 49

Moroſitas, & in docente, & in diſcente, officit 15 1 52, 57

Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec erubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda, id quatenus* 324 1 56 c. 2 9 437 2 31. *nec faſtuoſè*, 325 2 41. *nec faſtidioſè*, ib. 42. *nec negligenter*, ib. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. c. 2 l. 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 323 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *quod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *quod quibus de cauſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 2 26, 32. *ſed jure rejicitur & refellitur dogma iſtud* 84 1 20. c. 2 l. 50. *ritè mori, res magna* 387 2 2. *mori non poſſe, volenti miſerum* 319 1 31. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. c. 2 l. 2. 314 2 32. 386 1 38 c. 2 *redditus rei ad principium ſuum* 136 1 11. *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu poſſe, quo retro fuimus, nonnullis (ſed falſò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 22. 213 2 16. *requiem dat* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *meſſis* 275 2 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices, pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. c. 2 l. 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æquat* 255 4 12. 256 1 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 1 6. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. c. 2 l. 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. c. 2 l. 1. 274 1 50

Multis immiſcere ſe haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *ſupervacuis præſertim, minùsque neceſſariis* 148 1 9. 150 1

Mundus quaſi animal, 147 1 19. 249 1 50 c. 2 *unum quodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno, animâ unâ prædito, conſtans*, ibid. 2 10, 14 *licèt, cluni inſtar*, 278 2 25. *ex natura ſua diſcordibus*, 152 1 14. c. 2. 278 2 48. 279 1 40 *ſtitè admodum compacto & concinnato* 151 c. 1, 2. *cujus membra ad congenera ſibi ſponte ferantur* 436 2 38. 437 1 39. *cum lubentia ſibi invicem inſerviunt* 368 2 45. 369 1 43.

cedunt sibi invicem in totius usum 406 2 3. 407 2 37. *homo solus ex omnibus hîc officio suo deest* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19. 249 1 50. *scenæ instar* 388 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 129 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eisdemque consistens* 54 2 5. 67 2 48. 79 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41. *mundana omnia quàm nihili* 366 2 27. *pereuntia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. c. 2 45

Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. c. 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12

Nominibus quæ gerimus, re respondendum 356 1 16. c. 2 29

Novum insolensve nihil 72 1 33. c. 2 16. 154 1 1. 166 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *sapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *stultis secùs* 167 2 52. 268 1 47

Obstinatio mera Christianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54

Occupationes fingere, ineptum 9 1 40. 21 1 51, 55

Oculorum continentia 88 1 18

Officia pro relationibus & personis præstanda 21 2 1. *officii divini humanique ratio pariter in quibusque habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50

Opinio quantum valeat 73 1 30. c. 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 3, 38. 265 2 23. 353 1 35. *ea nos, non res ipsa, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32

Orbi quibus ministeriis demereantur 256 2 4. 257 2 13

Ostentatio vitanda, hujusque vanitas 8 2 21. 9 1 19. c. 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.

Otium, uti nescias, negotio molestius 147 2 11. 287 1 13, 40

Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum vestigiis, citra examen, non insistendum* 168 2 38. 169 2 11

Parere prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1

Παρρησία *ferenda* 6 2 45

Parsimonia justa, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide Publica.*

Paterfamilias quæ dicatur; qualis esse debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria sapienti nulla non terra 313 2 25

Pax subdola qualis 397 2 5

Peccandi malis satietas nulla 322 2 49. 323 1

Peccantes citra iracundiam aut asperitatem corrigere conandum 212 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & sustinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant nescii, inviti, quatenus* 399 1 46. c. 2 1. *peccare nemo coegerit* 200 2 8. 318 2 17

Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, quæ à libidine, quam quæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè sustinenda* 47 1 12. *nobis non obsunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8

Peccati abstinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. c. 2 32, 52

Peritia verè bonum aut sapientem non facit, nec plurimi ex se habenda 14 2 9. 19 2 25, 30

Perseverantia jugis in vita rectè instituenda 22 1 4. 240 1 10

Pertinacia fastûs, insciliæ, stultitiæ proprium 30 1 41, 47

Philosophiæ studio ætas nulla non incumbere debet 52 1 44. c. 2 13. *huic aliis missis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud quicquam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *senectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea, non in sermone consistit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc professi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus partes quæ* 299 2 2

Philosophari licet, sine tunica, 155 1 7. *sine libro* c. 2 8. *seminudo* ibid. 30. *sine commeatu* 156 1 41

Phocionis indoles qualis 394 2 9. 395 1 45

Pietas justitiæ juncta 417 1 41. *hac antiquior etiam* 408 1 26

Platonis politia 340 1 51. c. 2 38

Plausus nec avocupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51

Præceptoribus quantum debeamus 22 1 6

Præsentem imaginari, quem vereare, prodest 409 2 20. 410 1 31

Præstantioribus viliora concedere & inservire nata sunt & debent 205 2 30. 207 2 56

Præstantissima quæque eligenda, prosequenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. c. 2

Prævisa minùs afficiunt 285 1 4

Prece nil à Deo petendum, quod homines latere velis 93 1 7. *verè bona inprimis petenda* 346 1 55. 347 1 14. c. 2 31. *preces liberaliter, simpliciter concipiendæ* 291 1 25, 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. c. 2 30

Principia duo, causa & materia 145 1 48. c. 2 5

Progressus in bono perpetes 104 2 44. *quos faciamus, observandum* ibid. 40. *modici non spernendi, sed fovendi* 340 2 39

Proprium quicquam quatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45

Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 1 9. 32 1 15. *publici sumtus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42

Rectâ ſemper accuratè, qaſi ad lineam ductum, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè, ubi deviâſſe ſenſeris 196 1 9, 13. 224 1 35. *relitus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones neceſſariæ, ſed modicè & ſobriè habendæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4
Regere qê qeat alios qui ſe non regit? 450 1 39
Regibus philoſophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54 *ejuſmodi ſubditis patrum inſtar* 15 2 21. *libera ſatis ſub iiſdem ſervitus* 23 2 45. 24 1 14
Regnum ipſum ſervitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra ſuperſtitionem 242 2 28
Res ipſæ, formis & apparatu ſepoſitis, perpendenda 128 2 45
Romana, gravitas, ſtrenuitas 58 1 24, 36
Sapere ſe ſolum qi putat, deſipit 31 1 9
Sapientiæ gradus qis, lapſum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem averſantur 107 2 13. 108 1 4
Seceſſus per ſe parum prodeſt 121 1 42. c. 2 46. *in ſe ſecedere profit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *ſeceſſus amœnus conſcientia probâ* 122 2 38 *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33
Seni ab actu non deſiſtendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. *alienæ meliori cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qalis 412 2 6. 413 2 35. *ſervitia ſpecioſa* 39 2 11
Soboles ſolicitè requiſita, & ipſa deceſſura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30
Somno, aut ſomnio ſimilis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. *ſomniorum ſpectra mera ſunt, quæ nos perturbant* 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophiſtæ quales 8 1. 35 1 9, 20
Sors communis non recuſanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Chriſtiana qalis 143 2 55
Temerè nihil adnitendum, agendum 98 2 4. 102 2 24. 105 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 260 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2
Tempus præſens, qo ſolo utimur, fruimur, ſedulò advertendum, ritè diſponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra tota ad univerſum puncti inſtar 126 1 8
Tragœdiæ qis uſus 388 1 48. 391 1 31. *an comœdiâ antiqior* 387 2 47. c. 2 47. 388 1 47
Tranquillitas benè agendò, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40
Tranſitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à perſona ad perſonam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis ſervi 157 1 37. c. 2 1. *fuſtuoſiſſimi, qi è ſervitio emerſerint* 367 2 9. *tyrannorum hypocriſis* 20 1 55. c. 2 27 *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum, regémqe quantum interſit* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ qaſi morte ſublatæ & ſepultæ 170 2 14. 174 1 23
Uſus qantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369. 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, niſi honeſtum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle ſanari ſufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam qatenus admittant Stoici 28 2 27. *tecantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præſertim, qi iſti câ opus habent* ibid. & 399. 2 20. *invitè delinquentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris qatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter qàm vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12
Verboſitas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus ſermo ſimplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens deſtituitur* 286 1 55. c. 2 53
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1.
Veſtis familiaris à forenſi alia 10 1 43. *citra ſplendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44. 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 2 2 39. 5 1 30
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè qis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4.
Virtus ſola in pretio habenda, & ſtudioſè aſſectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14 252 2 55. 253 1 15. *ſola permanet immota* 103 2 41. *ſola ad poſteros, ad ſuperos tranſmittit* 78 1 46. 79 1 47. *rectâ ſemper fertur* 230 2 1. *viâ per ſe, vitii viâ minùs arduâ, minùs moleſtâ* 198 1 9. *maſcula* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *niſi gratuitas, nulla* 135 2 5. *ipſa ſibi ſufficit* 271 2 27. *ipſa pretium & præmium eſt ſibi* 39 1 13. 296 1 30. 350 1 20. *virtutes in aliis agnoſcere & ſuſpicere, candoris eſt* p. 153 c. 1 l. 20
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182 1 1. *incerta* 295 1 28. *puncti inſtar ad ævum*

209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præſens tantùm vivitur, & hoc punctum inſecabile* 71 1 19. 72 1 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4 *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *luctu* 285 1 4. *moleſtiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum diſſentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qa perſonam & terminum aſſignas choragus deus* 438 1 37 439 2 10. *non quàm longa, ſed quàm bene acta intereſt* 111 1 37. *ſibi per omnia debet eſſe conſentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *ſibi, naturæ, rationi, legi, numini conſentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 51, 52. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ ſcopus certus aliquis proponendus, nè vagaſis* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48. *fructus qis verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in ſenecta, morte, ſolamen* 142 2 43. 436 2 10. *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ ſpatium à deo præſtitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere qiſque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanqam ultimus qiſque habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33. *qalem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ ſatietas* 322 2 36

Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconſtantia* 98 1 23. 317 1 19

Vocabula olim uſitata, poſt obſoleta 158 1 37

Voluptas bonum qare non ſit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *ineſcat* 191 1 24. *æqè ac dolor differt, diſtrahit* 90 2 31. *cá peſſimi etiam fruuntur* 243 2 20

Vulgus inconſtans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus cenſura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332. 2 20. 335 1 5

Vultus ſpecies affectata, genuinã exterminat 268 2 40

FINIS.

VILLE DE LYON
Biblioth. du Palais des Arts